LEXICON CAESARIANUM

CONFECIT

H. MEUSEL

VOLUMEN I

BEROLINI
W. WEBER
MDCCCLXXXVII

IVLIO MÜLLER

NVNC GYMNASII REALIS REGIOMONTANI MAGISTRO

IVLIO ZACHER

PROFESSORI P. O. VNIVERSITATIS HALENSIS CVM VITEBERGENSI CONSOCIATAE

PRAECEPTORIBVS CARISSIMIS

HENRICVS MEVSEL

D. D. D.

PRAEFATIO.

Lexicon Caesarianum, quod uirorum doctorum usui sufficeret, cum ante septem fere annos constituissem conficere, ita rem instituendam iudicabam, ut non modo locos colligerem omnes, sed etiam quid in potioribus libris manu scriptis exstaret et quid hominum eruditorum studio atque ingenio in Caesaris scriptis emendandis profectum esset suo loco indicarem et exemplorum copiam ita digererem atque disponerem, ut quae uis ac notio singulis locis certae cuidam uoci subesset statim posset coguosci. Itaque prius quam opus ipsum adgrederer, codicum discrepantiam perscribere statui. Quod quidem in Caesarianis libris multae est operae magnique laboris, propterea quod criticarum quas dicunt editionum maior quam in reliquis scriptoribus est numerus; quae editiones, id quod uehementer dolendum est, et de codicum scriptura nimis saepe inter se discrepant et eos, qui utuntur, haud raro prorsus destituunt. Illorum autem qui de bello Gallico sunt commentariorum eo tempore, quo consilium huius lexici componendi cepi, quinque exstabant editiones, Oudendorpii Schneideri Nipperdei Frigellii Dübneri, belli ciuilis tres, Oudendorpii Nipperdei Dübneri, quarum nullam plane licet neglegere. Ex his editionibus cum scripturae uarietatem in unum contulissem et omnes locos indicata, ubi utile uidebatur, codicum scriptura exscripsissem magnamque iam scidarum partem digessissem, ecce noua belli Gallici prodiit editio ab Holdero confecta, qua omnes dubitationes, quae motae erant reliquis editionibus, sublatum iri sperabam. Quae spes me fefellit grauissime. Nihilo minus tamen quicquid utile in hac recentissima editione inerat, quod eius fieri posset, iis, quae iam perfecta putaram, adicere conatus sum. Non nulla sane addere non iam poteram. Eo negotio confecto et scidis secundum litterarum ordinem digestis id, quod iam ante facere institueram, ut quicquid homines docti ad Caesaris scripta aut explicanda aut emendanda contulissent colligerem, ad finem perducere studui. Magna iam huius operis pars erat absoluta, cum ab aliis etiam lexici Caesariani componendi consilium captum esse cognoui. Quare aut totum mihi consilium abiciendum erat aut ea, quae congesseram, quamquam imperfecta etiam tum erant atque manca, edenda. Quae cum ita essent, eas uoces, quarum prima littera est a, disponere et singula ita perpolire coepi, ut typis possent mandari. Nihilo tamen setius annales philologicos et singulorum hominum commentationes aliosque libros perscrutari perrexi, si quid possem inuenire, quod ad Caesaris scripta pertineret. Saepissime factum esse, ut multarum horarum atque etiam dierum labore aut nihil aut admodum pauca inuenirem, totamque hanc operam taedii fuisse plenissimam uix est quod commemorem. Verum tamen ut typothetis traderem ea, quae perfecta erant, ab animo meo impetrare non poteram; ac sine dubio etiam diu cunctatus essem, nisi a Merguetio, quem omnes in reliquorum Ciceronis librorum lexicis componendis occupatum arbitrabantur, lexicon Caesarianum iam paene confectum esse comperissem. Tum uero exiguo specimine illius lexici cum meo comparato, cum multo uberiorem a me materiam congestam uiderem et mea multo meliora esse et utiliora fore confiderem, non diutius dubitandum statui, quin primam particulam in officinam typographicam mitterem. Vix hoc feceram, cum noui lexici Caesariani a Rudolfo Menge et Sigismundo Preuss compositi specimen paulo ante uulgatum esse legi. Qua re cognita illum libellum mihi mittendum curaui. Sed cum antea paulisper dubius haesissem, utrum tenerem edendi huius libri consilium an omitterem, comparatione instituta in sententia perseuerandum constitui. Cuius consilii nunc me non paenitet. Nam qui adhuc editi sunt huius lexici fasciculi ab omnibus, qui iudicium de iis fecerunt, miro consensu comprobati sunt. Quamquam non pauca in primis potissimum fasciculis esse, quae reprehendi possint, minime ignoro. Eorum magnam partem uitassem, nisi temporum iniquitate coactus essem, prius quam totum opus plane esset perfectum, partem typothetis committere. Huic rei tribuendum est, quod parum constanter in negotio conficiendo uideor uersatus esse. Etenim cum initio in emendationibus commemorandis non auctores modo, sed etiam quo loco essent propositae indicarem, a pag. 240 Guilelmi Paul consilio commotus nomen tantum auctoris attuli, reliqua extremo libro reseruaui. Praeterea in primis fasciculis uulgarem de codicum dignitate ac praestantia opinionem secutus semper fere codicum *AQBM* scripturam recepi, sed cum magis magisque ueram esse Helleri et Rud. Schneideri

sententiam perspicerem, qui minime neglegendos eos codices censerent, qui interpolatorum nomine notati plerisque repudiandi et detestandi uiderentur, necessarium esse duxi non solum multo saepius horum interpolatorum librorum lectionem recipere, sed etiam a uerbo cohortis littera ⟨*c*⟩ adposita legentes monere, quae uerba non satis codicum consensu confirmata essent. Adde quod a littera d Eduardo Wölfflin auctore synonymorum magis habui rationem. Sed non nulla eius generis me fugisse ueri simillimum est. Atque etiam hoc fatendum est p. 1—988, quotienscumque tractantur substantiua, in enumerandis iis uerbis, quae cum substantiuis illis a Caesare coniunguntur, eum me ordinem seruasse, quem requirit indicatiuus praesentis; in iis quae sequuntur eum, quem requirit infinitiuus praesentis; uelut p. 510 uerborum ordo est: concurrere confirmare c o n a r i (= conor), p. 511 stare subsequi e s s e (= sum) sustinere; contra p. 1021 sq.: c o n a r i conclamare concurrere . . . eicere e s s e euocare. Atque etiam alia quaedam inconstantiae documenta, si diligentissime uelis attendere, reperias.

Haec omnia, nisi temporum iniquitate prius quam totum opus esset perfectum librum edere coactus essem, uitauissem. Sed alia etiam multa in hoc lexico insunt, quae nec mihi probantur et aliis sine dubio displicebunt. Ex his non pauca ita comparata sunt, ut, quoniam in ipsius rei natura posita est difficultas, a nullo ita possint tractari, uti omni uituperatione careant. Nam et dispositio saepe non nihil habet incommodi et multi loci tales sunt, ut iure liceat dubitare, utrum haec an illa uis ac notio certae cuidam uoci tribuenda sit. Haud raro uno duobusue locis adductus uoces, quas iam absoluisse mihi uidebar, retractaui planeque immutaui, nihilo minus autem mihi ipsi satis facere non potui. Sed de his rebus plura dicere nihil attinet.

Exponendum autem mihi est, quam rationem in toto opere instituendo secutus sim. Codicum meliorum lectiones, quatenus ad usum eius ipsius uocis, quae tractatur, cognoscendum et inlustrandum pertinent, quam diligentissime adferre conatus sum. Non numquam, sed raro, in prima huius libri parte leuiora quaedam errore omissa sunt. Consulto initio non commemoraueram, cum codices dissident in aliis rebus, uelut p. 532 uersu 14, ubi agitur de circumdandi uerbo, scripsi: „aedificio circumdato ⟨circumdata *h*⟩ silua, ut sunt fere domicilia Gallorum", non significaui etiam in uoce d o m i c i l i a discrepare codices. Cur a p. 586 etiam eius modi librorum discrepantiam addita littera ⟨*c*⟩ indicauerim, supra exposui. In quibus codicibus *ii, iis,* in quibus *hi, his* scriptum exstet, quoniam in bis uocibus semper fere dissentiunt codices, plerumque de industria non indicaui. — Ea, quae ad f o r m a m, maxime ad o r t h o g r a p h i a m quae dicitur spectant, semper fere initio singulorum uocabulorum commemoraui; sed quaecumque ad plures uoces referenda sunt, ut assimilatio praepositionum a d c o n i n, ea in primo plerumque eius generis uerbo congessi, cf. accedo p. 68, adfero p. 154, adpello p. 175, colligo p. 599, comparo p. 617. — In iis s u b s t a n t i u i s, quorum multa apud Caesarem inueniuntur exempla, id egi, ut non solum quae uis esset atque notio singulis locis perspici statim posset, sed etiam quo in enuntiatis munere substantiuum illud fungeretur. Itaque semper primo loco ea enumerantur exempla, quibus subiecti locum nomen obtinet, tum ea, quibus obiecti (raro intericienda erant ea, quibus praedicatum est aut in appositione inuenitur positum), deinde quibus datiuus substantiui occurrit, post quibus genetiuus, tum quibus ablatiuus, denique quibus cum praepositionibus est coniunctum. — A d i e c t i u a ita tractantur, ut et positiuus comparatiuus superlatiuus distinguantur et quibus substantiuis addita sint continuo adpareat. — In u e r b i s id spectaui, ut quid inde penderet protinus posset cognosci. — Vbicumque magna est locorum copia, absolutis substantiuis adicitur, quae adiectiua, uerbis, quae aduerbia adposita sint a Caesare. Reliqua fere per se fore dilucida spero.

Pauca quaedam, quae aut errore aut consulto suo loco omisi, extremo uolumini alteri, si digna sunt commemoratione, addentur. Ibidem tabula adicietur, qua et quae coniecturae ad singula commentariorum capita, singulas paragraphos a uiris doctis excogitatae quibusque locis eae propositae sint et quibus in rebus meliores editiones, et uetustiores et recentiores, inter se dissideant explicabitur.

Reliquum est, ut gratias agam maximas cum omnibus, qui beneuole iudicium fecerunt de hoc libro, tum Henrico Iusto Heller, Alfredo Hollaender, Hermanno Ioanni Müller, Ricardo Müller, Guilelmo Nitsche, Guilelmo Paul, Rudolfo Schneider Berolinensibus, Henrico Kleist Dramburgensi, Aemilio Thomas Duacensi, Carolo Ernesto Georges Gothano, Eduardo Wölfflin Monacensi, Felici Ramorino Ticinensi, qui omnes beneuolentissime aut consilio me adiuuerunt aut opera.

Notarum explicatio.

Codices:

A = Bongarsianus I. s. Amstelodam.;
B = Parisinus I.;
C = Vossianus I.;
D = Egmondanus;
E = Vratislauiensis I.;
M = Vaticanus 3864;
N = Petauianus;
O = Dresdensis I.;
Q = Moysiacensis;
X = *AQBMah*; } in b. Gall.;
α = *AQBM*; } in b. Gall.;
β = *ah*; } in b. Gall.;

a = Parisinus II. s. Thuaneus;
b = Leidensis I.;
c = Scaligeranus;
d = Cuiacianus;
e = Hauniensis I.;
f = Vindobonensis I.;
h = Vrsinianus;
i = Andinus;
k = Oxoniensis;
l = Riccardianus s. Florentinus;
z = *afhl* (in b. ciuil.).

Semper ratio habita est in bello Gallico codicum *AQBMah*, in bello ciuili codd. *Oafhl*, raro reliquorum, fere numquam *Cbe*, cum *C* ex ipso codice *B*, *b* ex *a*, *e* ex *h* transcriptus sit.

Editores:

Db. = Dübner;
Ditt. = Dittenberger;
Dt. = Dinter; *Dt.*² = Dinter, ed. II. (Lips. 1884);
Fr., *Frig.* = Frigell;
Hld., *Hold.* = Holder;
E. (Em.) Hoffm. = Eman. Hoffmann;
(F.) Hofm. = Frid. Hofmann;
Kr., *Kran.* = Kraner;
Np. = Nipperdey;
Oud. = Oudendorp;
Pr. = Prammer;
Schn. = C. E. Chr. Schneider;
V. = scriptura uulgata ante Nipperdeium (= *Oud.*);
Edd. = Nipperdey, C. E. Chr. Schneider, Frigell, Dübner, Dinter, Holder.

Annales, alii libri:

BB. = Blätter für das Bayerische Gymnasialschulwesen;
BPhW. = (Berliner) Philologische Wochenschrift;
Burs. JB. = Jahresbericht über die Fortschritte der classischen Alterthumswissenschaft;
GP. = Gymnasial-Programm;
Herm. = Hermes;
JB. = Jahresberichte des Philol. Vereins zu Berlin;
JJ. (= Jahns Jahrbücher) = (Neue) Jahrbücher für Philologie und Pädagogik;
JRh. = Jahrbücher des Vereins von Alterthumsfreunden im Rheinlande;
Mn. (Mnem.) = Mnemosyne (*N. S.* = Noua Series);
ÖZ. = Zeitschrift für die österreichischen Gymnasien;
Ph. = Philologus;
PhA. (Ph. A.) = Philologischer Anzeiger;
PhR. = Philologische Rundschau;
Pr. = Programm;
RA. = Revue archéologique;
RB. = Revue de l'instruction publique en Belgique;
RPh. = Revue de philologie, de littérature et d'histoire anciennes;
RhM. (Rh. M.) = Rheinisches Museum, Neue Folge;
ZAW. = Zeitschrift für die Alterthumswissenschaft;
ZG. = Zeitschrift für das Gymnasialwesen.

Bergk, Rheinl. = Th. Bergk, Zur Geschichte und Topographie der Rheinlande in römischer Zeit. Leipzig 1882;
Elberl. = C. G. Elberling, Obseruationes criticae ad C. Iulii Caesaris comment. de bello ciuili. Haun. 1828;
Eussn., JB. = A. Eussner in *Burs. JB.*;
Forchh. = J. N. G. Forchhammer, Quaestiones criticae de uera comment. de b. ciu. . . . emendandi ratione. Haun. 1852;
Geyer, JB. = P. Geyer, Jahresberichte des Philolog. Vereins;
Glück = C. W. Glück, Die bei Caesar vorkommenden keltischen Namen. Münch. 1857;
Göl. (Göler) = A. v. Göler, Caesars Gallischer Krieg und Theile seines Bürgerkriegs. 2. Aufl. Tübing. 1880; *Göl.*¹ *52* = v. Göler, Cäsars Gallischer Krieg in d. Jahre 52 v. Chr. (1. Aufl.);
Hell. = Heinr. Justus Heller, in *Ph.*;
Jähns = Max Jähns, Cäsars Kommentarien u. ihre literarische und kriegswissenschaftliche Folgewirkung in: Beiheft zum Militär-Wochenblatt 1883;
Kindsch. = Franc. Kindscher; (*Em.* = Emendationes Caesarianae, Seruestae 1860; *Qu.* = Quaestiones Caes. 1864);
Köchly = Cäsars Memoiren über den Gallischen Krieg. Deutsch v. H. Köchly und W. Rüstow. Stuttg. (3. Aufl. 1866); Cäsars Memoiren über den Bürger-Krieg. Deutsch v. H. Köchly. Stuttg. (1868);
Kraff. (Kraffert) = Herm. Kraffert, Beiträge zur Kritik und Erklärung latein. Autoren. Progr. Aurich 1881. 1882;
Madu., AC. = J. N. Maduigii Aduersaria critica. Hanniae 1873;
R. Müller, JB. = Rich. Müller, Jahresberichte des Phil. Vereins;
Nap. = Napoléon III., Histoire de Jules César;
Pluyg. = W. G. Pluygers, Mnemos. Noua Series IX p. 1 sqq.;
Rüst. (Rüstow) = Heerwesen und Kriegführung C. Julius Cäsars. 2. Aufl. Nordhausen 1862;
H. Schneid. = Henr. Schneider, Loci Caesaris de b. ciuil. commentar. nonnulli explicati et emendati. Diss. inaug. Vratisl. 1859;
RSchn. (Rud. Schneid.) = Rud. Schneider (in *BPhW.*);
Terpstra, misc. phil. = D. Terpstra, Obseruat. crit. in Caes. comm. de b. ciuil. in: Miscellanea philologa. Vltraiect. 1854;
Vict. = Pet. Victorius (*V. L.* = uariarum et antiquarum lectionum libri XXXVIII);
Vielh. = Leop. Vielhaber in *ÖZ.*;
Wsbg. = Alb. Sadol. Wesenberg;
Wölff. = *Henr. Wölffel*, Emendationum ad Caesaris libros de b. ciu. part. I. II. Norimbergae 1865. 66.

Reliqua aut accuratius indicantur aut per se perspicua sunt, ut *Ald.*, *Ciacc.*, *Gland.*, *ectt.*
Puncta (. . .) indicant omissa esse non nulla Caesaris uerba (. . significat omissam esse unam uocem; . . . . plura omissa esse uerba et nouum sequi enuntiatum).
[noctis] significat uocem n o c t i s spuriam uideri.
(se) signif. uocem s e subaudiendam esse.
⦃. . .⦄ signif. lectionem quorundam codicum aut coniecturam uiri cuiusdam docti improbandam uideri.
(spe) uel *spe* (a. p. 449) signif. uocem s p e in codd. deesse.
Stellula (*) uerbo praefixa designat coniecturam a *Schn.*, *Fr.*, *Hld.*, *Np.*, *Db.*, *Dt.* non receptam.
Cruce (†) notantur uerba corrupta, quae nondum probabili coniectura sanata sunt.
¶ indicat transiri ad aliud exemplorum genus, uelut p. 108 *u.* 9: enumerantur usque ad uersum 9 ii loci, quibus inueniuntur uerba s e r e c i p e r e a d; sequuntur u. 9–16 ii, quibus exstant uerba r e d i r e a d.
CC⟩ uel ⟨*u. CC*⟩ = u. T a b u l a m c o n i e c t u r a r u m, quae uolumini II. addetur.
iis *recc.*: his *X*; *Schn.*⟩ = i i s, quod inuenitur in recentioribus codicibus, receptum est a pluribus editoribus (Np. Fr. Db. Dt. Hold.); h i s, quod exstat in melioribus libris, a solo Schneidero editur.
III 4, 2 = B. Gall. lib. III. cap. 4 § 2;
3, 4, 2 = B. ciuil. „ „ „ „ „ „.

A

A. *Praenomen* = Aulus. *Praenomina in codd. α integra plerumque exstant, in β per notam scribi solent. Th. Mommsen (Römische Forschungen I p. 19. 20) praenomina semper notata, numquam perscripta esse a Romanis demonstrat.* Aulus *est in codd.* 1 6, 4; 3, 19, 3; 90, 2; A. *cum nomine coniunctum est* 3, 4, 4 (agabinius) *et* 3, 71, 1 (agranius). *Omissum est in codd., additum a Marklandio* 3, 57, 1. *V. s. u.* Clodius (3, 57, 1; 90, 2); Gabinius (1 6, 4; 3, 4, 4); Granius (3, 71, 1); Varro (3, 19, 3).

a. = ante: diem dicunt, qua die ad ripam Rhodani omnes conueniant. is dies erat a. d. ⟨ad α*a*⟩ V. Kal. April. L. Pisone, A. Gabinio consulibus: I 6, 4; haec senatus consulto ⟨senatus consulta *Kreyssig; Elberl., obs. p. 60; Pluygers, Mnem. N. S. 9 p. 7*⟩ perscribuntur a. d. ⟨ad *a*¹⟩ VII. ⟨VIII *O*¹*; Ciacc.; sed u. Elberl. p. 61 sq; Kergel, ÖZ. 7. 129*⟩ Id. Ian.: 1, 5, 4; a. d. VII. Idus Martias Brundisium ueni; ad murum castra posui: *ap. Cic. ad Att.* IX 13 A 1.

a, ab, abs. *Cf. Fr. H. Th. Fischer, Die Rectionslehre bei Caesar. Progr. Halle (Latina) 1851 p. 7—11.*

I. Forma: *ante b litteram in α* III 11, 2 *exstat* ab: ab Belgis; *editiones exc. Dint. et Hold. habent* a Belgis *(cf. Schneid. ad h. l.); cod. h:* a gallis, *af:* gallis. *Reliquis locis omnibus ante b legitur* a: a barbaris III 16, 4; IV 17, 10; 32, 2; VI 40, 8; a Belgis I 1, 2; a bello VI 14, 1; 3, 3, 1; ⟨a *om.* β⟩ VII 33, 1; a Bibracte I 23, 1; a Bibulo 3, 14, 2; [a Boia VII 14, 5;] a Brundisinis 1, 28, 4; a Brundisio 3, 24, 4.

c: a Caesare I 20, 4. 5; 22, 3; 32, 1; 34, 2; III 17, 1; IV 11, 3; 12, 1; 27, 2; V 6, 2; 15, 4; 28, 5; VI 7, 1; VII 37, 1; 47, 2; 1, 3, 2; 14, 3; 20, 2; 27, 1; 84, 2; 86, 4; 2, 23, 1; 28, 1; 42, 4; 3, 8, 1; 14, 1 *(bis)*; 15, 2; 43, 4; 51, 5; 61, 2 *(bis)*; 79, 5; 88, 1; 93, 1; 112, 11; a Caesaris I 48, 1; 3, 9, 1; ab Caesare I 45, 1; ⟨a β⟩ V 27, 2; VI 35, 6; 43, 5; VII 20, 7; ab Caesare ⟨*Oud.;* ad caesarem α; a caesare β; *Schn.*⟩ II 14, 3; (cum ⟨*fhl; Hofm.;* a *Oud; rell. edd.*⟩ Caesare 1, 10, 1;) a ⟨*fhl;* ad *a*; ab *O; Np., Db., Dt.*⟩ Caesaris 3, 70, 1; a captiuis perfugisque ⟨α; a perfugis captiuisque β⟩ V 18, 4; a Cassiuellauno V 20, 1; a castris IV 32, 3; V 7, 5; 17, 1; 1, 51, 3; 59, 2; 61, 1; 66, 1; 75, 2; 3, 68, 2; 70, 2; 84, 2 *(bis)*; (a castris β; *Schn.;* castris α; eratis *Ursin.; edd. rell.* VII 84, 1;) ab castris 1, 82, 4; ⟨a *h*⟩ II 16, 1; ⟨a *a*⟩ VII 14, 7; ⟨ab α; a β⟩ I 43, 1; VII 9, 2; 73, 1; a Catone *Uticato ap. Plin. q* III 12, 3; ab ⟨a β⟩ ceteris V 30, 3; VI 25, 5; a caetratis 1, 75, 3; ab Cheruscis VI 10, 5; ab ⟨a β⟩ Cicerone V 40, 1; a Cingetorige V 57, 2; a ciuilibus *ap. Cic. ad Att.* X 8 B 2; ab ⟨a β⟩ ciuitate II 24, 4; VII 4, 1; a ciuitatibus 1, 30, 4; a Clupeis 2, 23, 2; a cohortibus 3, 95, 2; a ⟨ad *a*⟩ colloquio 1, 26, 5; a Commageno 3, 4, 5; ab Commio VII 75, 5; a compluribus IV 18, 3; 21, 5; V 6, 7; ab concilio VII 2, 3; (tela conferti uitare α; tela a confertis uitari β V 35, 4;) a consulibus 1, 27, 1; a continenti V 2, 3; a contumeliis 1, 22, 5; 23, 3; a Corfinio 1, 18, 1; 25, 2; a Cotta V 30, 1; ab Crasso III 9, 1; ⟨ad *M;* a β⟩ III 22, 4; (ad Critognati *k*; *Ald.:* ab Critognati *X* VII 78, 1;) a cultu I 1, 3; a cunctis 1, 74, 7; a Curione 2, 27, 2; 43, 1; a custodibus 1 53, 5; a custodiis ⟨*Ciacc.;* custodibus *codd.*⟩ 3, 25, 5.

d: ab X tribunis ⟨*fhl;* ab octribus *a*⟩ 1, 32, 3; ab decimae II 25, 1; ab decumana III 25, 2; VI 37, 1; 3, 69, 2; ab ⟨β; *a a* α⟩ II 24, 2; ab defensione 2, 12, 3 (*Np.* 4); ab defensoribus II 12, 2; a derecto 3, 79, 2; a dextro 1 52, 2. 6; ab dextra (dextro) VII 50, 1; 67, 5; ⟨a β⟩ VII 49, 1; 62, 3; ab dextra parte ⟨a parte dextra β⟩ VII 45, 10; ab dis 2, 5, 3; ab Dite VI 18, 1; ab Diuitiaco ⟨ab Deuiciaco *ABQ*⟩ I 32, 1; VII 39, 1; a domino 3, 110, 4; a Domitio 1, 16, 2; 2, 18, 2; 3, 79, 5; (domo α; a domo β I 53, 4;) [illegible] druidibus VI 18, 1; ab duce V 34, 2; a ducibus 1, 76, 5: ab ⟨a β⟩ ducibus III 24, 4; a Dumnorige I 18, 10; ab duobus VII 67, 1; ab Huiris ⟨*Aldus;* ab iis (*uel* his) uiris *codd.*⟩ 1, 23, 4; a Dyrrhachinis 3, 84, 1; ab ⟨*f:* ad *a*; a *hl*⟩ Dyrrhachio 3, 86, 4.

f: a Fabio VII 41, 2; a fano 3, 33, 1; a Fauonio 3, 57, 5; a feris IV 10, 4; a ⟨ab *BM*⟩ finibus III 1, 1; (in finibus α; a finibus β VII 13, 3;) a finitimis II 29, 5, V 55, 3; VI 20, 1; ab *BM* VII 60, 5; a flumine I 1, 5; V 3, 4;

VII 17, 1. 3. 30, 3; ab (a β: *Aim.*) flumine VI 25. 3; a fortuna V 31, 2; a fratre I 53. 4; (et *BM*: ex *Fr.*) VII 33, 3; a freto 1, 29, 2; a fronte II 23, 4; 1. 25, 9; 41, 4; (a *om.* β) II 25, 1.

g: (Gadibus *codd.*: a Gadibus *Ald.*, *Dt.* 2, 20, 2:) a C. (gaio *za*) I 40, 5; (gaio z) I 47, 4; a (*om.* z) Gallica V 14, 1; a (e *A*: *om. Q*) Gallicis I 22, 2; a Gallis I 41, 2; ab Gallis III 11, 4; a Garumna I 1, 7; a Gergouia VII 45. 4; (a *om.* β) VII 59, 1; ab Gergouia VII 38, 1; (a *BM*: *om.* β) VII 43. 5; a Germanis I 2. 3; 31, 14; ab (a β) Germanis II 4, 1; VII 63, 7; a Cn. 1, 30, 5; ab Cn. 2, 3, 1; 17, 2; (ab gneo *AQ*: abnegeo *BM*) VI 1, 2; ab (a β) Gobannitione VII 4, 2.

i: (ab iactu (ictu *codd.*, 2, 4, 2 *Cobet Mnem. N. S.* 9. 10.)

l: a Labieno I 22, 2; a [L.] Labieno I 22, 1; a labore 1, 32. 1; ab labore III 26, 2; ab labris VI 28. 6; a lacu I 8, 1; a latere 3. 93, 3; ab latere III 29, 1; IV 26, 3; V 35, 2; VII 25, 2; 82, 2; 3. 86, 3; (a β) VII 50, 1; ab lateribus II 8. 1; 1, 15. 1; (a *a*; *Np.*, *Dt.*) 2, 11, 2; a legatis 3, 101, 7; ab legionariis 2. 8, 1; ab legionibus V 16, 2; 1. 87. 3; a Libone 3, 100, 1; ab (a *AQ*) Litauicco VII 42, 1; a litore V 8, 6; ab loco V 31. 1; ab L(ucio) V 53, 6; VII 65, 1; 1. 37. 1; [*cf.* a Labieno.]

m: a magistratu I 19, 1; a maioribus I 14, 7; 50, 1; III 8, 4; IV 7, 3; VII 1. 8; 36, 7; ab (a β) Mandubiis VII 71, 7; a M(arco) 2, 21, 5; 3. 36, 6; 40, 5; a mari IV 1, 1; V 11, 8; 3. 41, 1; 66. 3; 78, 3; a maritimis V 11. 8; ab Massiliensibus 1, 35, 1; a (*edd.*: *om. codd.*) Massiliensibus 1. 57. 4; a maturitate 1. 48. 5; a maxima III 2. 1; a maximis 3, 62. 2; a me VII 20. 8. 12 (*bis*); *ap. Cic. ad Att.* IX 7 C 2; IX 16, 2 (*bis*); a media (-dio) VI 26, 1; VII 46, 3; 3, 16. 4; a meridie VII 80, 6; (Metiosedo β; Mellodnno *AQ*: a *add. BM* VII 58, 6; Metiosedo *AQ*β: a *add. BM* VII 60, 1:) a milibus VI 7. 3; 1, 65. 2; (ab *a*) V 32. 1; ab (a *B*²: *Fhd.*) milibus II 7, 5; IV 22. 4; ab (in β) milite VII 52, 4; a militibus IV 31. 3; VII 28, 3; 1. 81, 1; 3, 97, 1; (ab (a β) militibus II 33, 1; a monte 3. 97, 1; a (*om.* β) mulieribus VII 47, 5; a multitudine IV 33. 2; V 36. 2; 1, 16, 1; 3, 89, 3; (a *om.* β) VII 50. 1; ab (a β) multitudine VI 23. 7; a municipiis 1. 6, 8; ab munitione (ad munitionem z) VII 82, 1; a munitionibus VII 88, 5.

n: (a *om.* β) nauigatione V 23. 5; a negotiatoribus 3, 103, 1; a nobis I 40, 5; 2. 32, 3; 3. 86. 3; (ab *f*) 3. 60, 3; ab (a β) nobis V 6. 1; (ab nobis z; a nostris β) V 42, 2; ab non nullis IV 6, 3; 1, 3, 7; (a *B*²) II 1, 3. 4; a nostris I 41. 5; III 4, 4; 14, 5; 2, 11, 3; 13, 2; 3, 69, 1; ab nostris III 29, 2; V 58, 3; VII 16, 3; 61, 1; 2. 34, 3; 3, 27, 2; (a β) V 40, 4; 48, 8; VII 79. 1; a nostro 3, 51, 8; a (β; *om.* z) nostrorum VI 28, 5; a (*pauc. recc.*; *om. rell.*) nouis 3, 67, 2; ab nouissimis II 25, 2; (a *B*²β) II 25. 1; a nouissimo I 23, 3.

p: a pace 1, 85. 3; profecti a palude (*af*; profecti ab palude *h*: prospecta palude z) VII 58, 6; a (*om.* β) paludibus (palude β) VII 17, 1; a parentibus VI 14, 2; a parte 1, 23, 3; (*cf.* ab dextra parte;) ab paruulis (a paruis β) VI 21, 3; a patribus I 13, 6; a Pelusio 3, 108, 2; (a perfugis *u.* a captiuis;) a periculo II 11, 5; liberius a periculo (liberius ac sine periculo *hl*) 3, 66. 6; a peritioribus 3, 61, 3; ab (3 *dett.*; *om.* X) perterritis VI 34, 3; a Petreio 1, 38, 3; 40, 4; ab Petreio 1. 67, 1; a Pirustis V 1, 5; ab (*BM*: at *AQ*: a β) planicie VII 46, 1; a Pompeianis 3. 42, 3; 93, 1; a Pompeio 1, 3, 1; 8. 2; 15, 4; 23, 4; 34. 1; 38, 1; 3, 33, 1; 55, 2; 61, 2; 79. 4; 82, 5; 92, 3; (ad Pompeium *Ofhl*¹; a Pompeio *al*¹: *edd.* 1, 18, 6;) a ponte 1, 16, 3; a populo I 31, 7; 36, 2; II 31, 6; 3, 10, 8; (a *om.* β) V 54, 5; a porta VII 50, 5; a (*Vossius*; *om. codd.*) portibus 3. 25. 5; a portu 3, 14, 1; a potentioribus II 1, 4; a praesidio VII 59, 5; (a praesidiis *Np.*, *Db.* 3, 35, 1:) a prima V 35, 5; 45, 2; 1, 81, 3; a (β; *om.* z: *Np.*) primo VII 67, 1; a principibus 1, 74, 5; a priuatis 1, 34, 2; a proelio I 15, 4; 2, 12, 1 (2 *Np.*); a propinquis *ap. Gell.* V 13, 6; a proposito 1, 69, 1; 3, 100, 3; a propugnatoribus VII 25, 4; a prouincia I 33, 4; a proximis VI 38, 2; 2, 35, 2; *ap. Gell.* V 13, 6; ab proximis VI 2, 2; a (ad *a*; ab *Np.*, *Dt.*) publicanis 3, 31, 2; a P(ublio) II 34; a pueris IV 1, 9; a pugna IV 34, 4; a Pulione V 41, 10.

q: a (*om. hl*) qua 1, 36, 5; a quibus I 16, 3; II 31, 5; IV 7, 2; 23, 2; VI 35, 5; VII 4, 4; 1. 7, 1; 2, 28, 3; 3. 20, 2; 79. 7; 112, 4; ab quibus IV 22, 5; a quibusdam 3, 42, 1; 49. 5; (a *om. af*) 3, 103. 1; a Q(uinto) 1, 18, 1; 3, 22, 2 (?); (atque (*pro* a Q. *h*) V 10, 2; (atque (*pro* a Q. *Ol*) 3, 106, 1; ab Q. I 45, 2; a quo 1, 15, 1; 3, 96, 4; 109. 4; a quodam V 48, 8; a quoque 3, 62, 3; ab (a *af*) quoque VII 22, 1.

r: ab radicibus VI 27, 4; VII 51, 4; ab ramis VII 73, 3; a re 3, 9. 5; ab re VII 10, 1; 3, 21, 2; (ab *om.* β) VII 55, 9; ab rege 1, 18, 5; 2, 26, 2; 36, 3; 41, 7; 3, 104, 3; ab regibus *ap. Suet. Caes.* 6; ab regionibus 1, 15, 7; a reliquis 1. 76, 2; ab reliquis VII 2, 2; 29. 6; 1.

55, 3; ⟨a *Aim.*⟩ VI 18, 3; ⟨a β⟩ VII 63, 8; ab Remis II 5, 4. 5; V 53, 1; ab repentino VII 36, 7; ab Rheno IV 6, 3; ab ⟨a *h*; *Aim.*; *om. af*⟩ ripis VI 29, 4; a Romanis VII 18, 1; ab Romanis II 13, 3; VII 38, 2; 66, 2; 69, 6; ⟨a β⟩ VII 41, 4; 71, 1.

s: a Saburra 2, 40, 1; 42, 1; ⟨ab *h*⟩ 2, 38, 3; a saltu 1, 38, 1; ab saltu 3, 19, 2; a Sasonis ⟨Salonis *recc.*; *Np.*, *Db.*⟩ 3, 8, 4; ab scientia 1, 58, 2; a se I 14, 2; 17, 5; 20, 4; 23, 3; 44, 3; IV 8, 3; V 4, 3; 1, 32, 6; ⟨ab β⟩ VII 55, 7; (a se β; *om.* α I 14, 9;) ab se I 46, 3; III 9, 3; IV 9, 2; 27, 5; V 49, 3; VI 9, 6; 43, 1; VII 20, 7; 34, 1; 54, 4; 1, 9, 4; 30, 5; ⟨a *fh*⟩ IV 6, 3; ⟨a β⟩ II 5, 3; VII 71, 1; a senatu I 3, 4; 33, 2; 35, 2; 43, 1; IV 38, 5; ab senatu VII 31, 5; 3, 10, 8; ⟨a *h*⟩ IV 12, 4; a Senonibus V 56, 4; a ⟨ad *Q*⟩ septentrionibus VII 83, 2; (VII. legionis ⟨β; a septima legione α⟩ VII 62, 6;) a Sequanis I 9, 2. 4; ab Sequanis I 1, 5; ab signis V 16, 1; 17, 2; 33, 6; 1, 44, 4; a sinistra (-stro) 3, 94, 4; 69, 3; ⟨a *om.* β⟩ I 52, 6; ab sinistra (-stro) II 23, 4; VII 62, 4; 2, 34, 2; 3, 93, 3; ab ⟨*h*; ad *a*[1]; a *fl*; *edd.*⟩ speculatoribus 3, 66, 1; a Suebis IV 3, 2; ab Suebis IV 1, 2; 16, 5; 19, 1; VI 9, 8; 10, 5; a suis (sua); 1, 2, 5; I, 22, 4; IV 3, 1; 1, 13, 4; 2, 34, 5; ⟨a *om.* β⟩ I 38, 1; (a *add. Vielh.* 3, 108, 2;) ab suis (sua); 2, 28, 3; II 14, 3; V 3, 6; VII 4, 5; 1, 11, 5; 74, 4; 2, 6, 1; 20, 6; 30, 2; ⟨a β⟩ V 47, 5; ab summo VII 73, 6; ⟨a *B*[2]⟩ II 18, 1; a superioribus 3, 4, 1; 112, 2; ⟨ab *hl*⟩ 3, 73, 1; ab ⟨a β⟩ superiore II 18, 2; VII 61, 7.

t: a tam 3, 87, 7; a ⟨*om.* α; *Np.*, *Fr.*, *Db.*⟩ tanta VI 13, 3; ab tanta (-to) V 35, 4; ⟨a *B*[2]; at β⟩ II 30, 3; a te *ap. Cic. ad Att.* IX 6 A; X 8 *B* 1 (*bis*); a tergo 3, 44, 4; 93, 6; 94, 2; ab tergo VII 87, 4; 3, 86, 3; a terra 3, 8, 2; 101, 6; ab terra 2, 1, 3; 16, 2; a tertia 1, 41, 4; a theatro 2, 25, 1; a Thessalia 3, 36, 3; a Thracibus 3, 95, 2; ab ⟨a β⟩ timore VII 43, 5; ab Titurio II 10, 1; a Tolosatium I 10, 1; a Treueris I 37, 1; ⟨ad *A*⟩ VI 2, 1; ⟨ab *a*; abs *h*; ad *A*⟩ VI 2, 3; a tribunis I 39, 2; VII 65, 5; 1, 39, 3; ab ⟨a β⟩ tribunis VII 47, 2; 52 1; a turri 2, 10, 1.

u: a uallo 3, 37, 2; 56, 1; 85, 3; a Varo 2, 25, 3; a Varrone 2, 19, 5; a uenatoribus VI 27, 4; a Venere *ap. Suet. Caes.* 6; a Venetis III 18, 3; a Vercingetorige VII 33, 1; (uercingetorix α; a uercingetorige β VII 31, 3;) 44, 5; 63, 4; 82, 3; ⟨ab uia *ed. Ven. e*; *Madu.*, *AC. II p. 256 sq.*; a boia *codd.* VII 14, 5;⟩ a (?) uiribus 3, 64, 3; a Viridomaro VII 54, 1; a uiris II 33, 4; a uobis 2, 32, 7.

abs te: V 30, 2; *ap. Cic. ad Att.* IX 16, 2; X 8 *B* 1.

II. Collocatio: finitimis ab regionibus 1, 15, 7; *reliquis omnibus locis praepositio* a (ab) *primum obtinet locum:* a medio fere spatio, ab ipsius castris, ab latere aperto, *sim.*

III. Significatio. 1. De loco et translat. A. suspensum a) ex uerbis α) proficiscendi, separandi, sim. (*cf.* 1. **B.**): D. Laelium ab Asiatica classe abductum ⟨adduct. *O*⟩ reliquit: 3, 40, 5; ut ... abductum illum a mari atque ab iis copiis, quas Dyrrhachii comparauerat, ... decertare cogeret: 3, 78, 3; neque nunc id (se) agere, ut ab illis abductum exercitum teneat ipse: 1, 85, 11; retineri legiones II, quae ab se simulatione Parthici belli sint abductae: 1, 9, 4; ¶ ipsos duces a pace abhorruisse: 1, 85, 3; ¶ sic uti ab signis legionibusque non absisterent ⟨abstinerent *Vielh.*; *Madu.*⟩: V 17, 2; ¶ obtestabantur Romanos, ut sibi parcerent, neu, sicut Auarici fecissent, ne a ⟨*om.* β⟩ mulieribus quidem atque infantibus abstinerent: VII 47, 5; ⟨*cf.* absisto;⟩ ¶ accedebat, quod suos ab se liberos abstractos obsidum nomine dolebant: III 2, 5; ¶ quantum opere processerant ..., tanto aberant ab aqua longius: 1, 81, 3; tantum ab equitum suorum ⟨auxilio *Madu.*, *AC. II 266*; auxiliis *codd.*⟩ aberant, ... ut eos superioribus perterritos proeliis in medium reciperent agmen ultroque eos tuerentur: 1, 79, 5; druides a bello abesse consuerunt: VI 14, 1; a Bibracte ... non amplius milibus passuum XVIII aberat: I 23, 1; tumulum ... occupauit, qui tantum aberat a nostro castello, ut: 3, 51, 8; cum summus mons a Labieno teneretur, ipse ab hostium castris non longius mille et quingentis passibus abesset, ... Considius ... accurrit: I 22, 1; hic locus aequo fere spatio ab ⟨a β⟩ castris Ariouisti et Caesaris aberat: I 43, 1; ab his castris oppidum Remorum nomine Bibrax aberat milia passuum octo: II 6, 1; inueniebat ex captiuis Sabim flumen ab ⟨a *h*⟩ castris suis non amplius milia passuum decem abesse: II 16, 1; daturum se operam, ne longius triduo ab ⟨a β⟩ castris absit: VII 9, 2; id erat oppidum positum ad Hiberum miliaque ⟨mil. V *codd.*⟩ passuum a castris aberat XXX ⟨*Goeler*; XX *codd.*; *Np.*, *Db.* — positum ab Hibero milia V passuum; a castris aberat XX *Hofm.*⟩: 1, 61, 4; longissime a maximis castris Caesaris aberat: 3, 62, 2; is locus aberat a ⟨*pauc. recc.*; *om. rell.*⟩ nouis Pompei castris circiter passus quingentos: 3, 67, 2; hic locus abest a Clupeis passuum XXII milia: 2, 23, 2; ab hoc concilio Remi, Lingones, Treueri afuerunt ⟨abfuerunt *M*; affuer. β⟩: VII 63, 7;

ab hoc consilio afuisse existimabantur: VI 3, 5; ab eorum consiliis abesse (*te debere*) iudicasti: *ap. Cic. ad Att.* X 8 *B* 1; neque honestius reperies quicquam, quam ab omni contentione abesse: *ap. Cic. ad Att.* X 8 *B* 2; abesse a ciuilibus controuersiis: *ap. Cic. ad Att.* X 8 *B* 2; quod oppidum a Corfinio VII milium interuallo abest: 1, 18, 1; a cultu atque humanitate prouinciae longissime absunt: I 1, 3; neque multum abesse ab eo, quin paucis diebus deduci possint: V 2, 2; cuius hiberna aberant ab eo milia passuum XXV: V 46, 1; ab eo non longius bidui uia aberant: VI 7, 2; cum ab eo milia passuum XX afuisset ⟨affuisset *a*l; abf. *f*⟩: 3, 36, 2; non longe a Tolosatium finibus absunt: I 10, 1; cum milia passuum circiter XXX ab Gergouia abesset: VII 38, 1; cum ab hibernis Ciceronis milia passuum abesset circiter LX: V 53, 1; certior factus est . . . copias . . . conuenisse neque longius milia ⟨M^2; milium *x*; mil. *a*⟩ passuum octo ab hibernis suis afuisse ⟨fuisse *β*⟩: V 53, 7; hic locus ab hoste circiter passus sescentos . . . aberat: I 49, 3; cum ab hoste non amplius passuum XII milibus abesset: IV 11, 1; quorum alter milia passuum circiter quinquaginta, alter paulo amplius ab iis ⟨ab iis *om. β*⟩ absit: V 27, 9; oppidi murus ab ⟨*BM*; at *AQ*; a *β*⟩ planicie atque initio ascensus recta regione . . . mille CC passus aberat: VII 46, 1; haec (*i. e.* castra) siluam quandam contingebant neque longius a mari passibus CCC aberant: 3, 66, 3; neque frumenta . . . multum a maturitate aberant: 1, 48, 5; recte auguraris de me . . . nihil a me abesse longius crudelitate: *ap. Cic. ad Att.* IX 16, 2; longius ab munitione ⟨ad munitionem *x*⟩ aberant Galli: VII 82, 1; certior factus est Ariouisti copias a nostris milibus passuum quattuor et uiginti abesse: I 41, 5; cum . . . ab eo oppido Caesar cum exercitu circiter milia ⟨*om. x*⟩ passuum quinque abesset: II 13, 2; neque longe ab oppido castra Vercingetorigis aberant ⟨uercingetorix habebat *β*⟩: VII 26, 2; quod abesse a periculo uiderentur: II 11, 5; ab planicie: VII 46, 1 *u. s.* ab initio; fontes a quibusdam praesidiis aberant longius: 3, 49, 5; a quibus cum paucorum dierum iter abesset: IV 7, 2; abest derecto itinere ab Vtica paulo amplius passus mille ⟨mil. *ahl*⟩: 2, 24, 4; comperit minus V et XX ⟨V. L XX *a*⟩ milibus longe ab Vtica eius copias abesse: 2, 37, 3; tantum a uallo eius prima acies aberat, uti: 3, 56, 1; ¶ equites ab his arcessit: VII 65, 4; ne . . . auxilia a Vercingetorige arcesseret: VII 33, 1; ¶ totum se ab eius amicitia auerterat: 1, 4, 4; Issam a Caesaris amicitia auertit: 3, 9, 1; haec (*i. e.* fama) ciuitates non nullas ab eius amicitia auertebat: 3, 79, 4; iter ab Arare Heluetii auerterant: I 16, 3; iter ab Heluetiis auertit: I 23, 1; Caesarem Apollonia a derecto itinere auerterat: 3, 79, 2; quod paene ab ipso uallo portisque castrorum barbaros auertisset: VI 42, 2; milites auersi a proelio ad studium audiendi et cognoscendi feruntur: 2, 12, 1 (*Np.* 2); qua ex re futurum, uti totius Galliae animi a se auerterentur: I 20, 4; a uallo: VI 42, 2 *u. s.* a portis.

hortatur, . . . ab eruptionibus caueant: 1, 21, 4; ¶ (cedere ab *u.* discedere: V 56, 3;) ¶ eo . . . frumentum commeatumque ab Asia atque omnibus regionibus, quas tenebat, comportari imperat: 3, 42, 2; ¶ ab scientia gubernatorum atque artificiis ad uirtutem montanorum confugiebant: 1, 58, 2; ¶ ab ⟨$B^2β$; *om. x*; e *Fr.*⟩ decumana porta ac summo iugo collis nostros uictores flumen transisse conspexerant: II 24, 2; ¶ suos a proelio continebat: I 15, 4; ¶ et ex proximis hibernis et a Caesare conuentura subsidia: V 28, 5; ¶ duarum legionum . . ., quas ab itinere Asiae Syriaeque ad suam potentiam dominatumque conuerterat: 1, 4, 5; ad hunc se confestim a Pulione omnis multitudo conuertit: V 44, 10.

(naues, quas Metiosedo ⟨*AQβ*; a m. *BM*⟩ deduxerat: VII 60, 1;) celeriter ab opere deductis legionibus: 2, 26, 3; V legiones ab opere deductas: 3, 69, 1; ¶ et ab incendio lapis et ab ariete materia defendit: VII 23, 5; se a caetratis equitibusque defendunt: 1, 75, 3; uti se a contumeliis inimicorum defenderet: 1, 22, 5; ab ictu lapidum . . . uiminea tegimenta . . . defendebant: 3, 63, 7; cum se suaque ab iis defendere non possent: I 11, 2; quo commodius ab impetu nauium incendiisque defenderet: 1, 25, 10; *cf. s.* ab ariete VII 23, 5; eius existimationem dignitatemque ab inimicis defendant: 1, 7, 6; Galliam omnem ab Ariouisti iniuria . . . defendere: I 31 16; petunt, ut Mandubracium ab iniuria Cassiuellauni defendat: V 20, 3; a quibus se defendere traditis armis non possent: II 31, 5; ¶ se suosque omnes in officio futuros neque ab amicitia populi Romani defecturos confirmauit: V 3, 3; ab amicitia populi Romani deficere: VII 39, 3; impulsos ab suis principibus . . . ab Haeduis defecisse: II 14, 3; ¶ (cupae) delapsae ab ⟨a *a*; *Np., Dt.*⟩ lateribus longuriis furcisque ab opere remouentur: 2, 11, 2; ¶ a ⟨ab *hl*⟩ superioribus consiliis depulsus: 3, 73, 1; ¶ ciuitates ab Afranio desciscunt: 1, 60, 5; a nobis desciscatis: 2, 32, 3; ¶ ab defensione desistere: 2, 12, 3 (4 *Np.*); (oppugnatione ⟨ab oppugn. *β*⟩ destitit ⟨desistit *β*⟩: VII 12, 1;) ¶ quae eum res ab

instituto consilio deterreret: V 4, 1; neque a proposito deterrebatur: 3, 100, 3; ¶ quam quisque ab opere in partem casu deuenit quaeque prima signa conspexit, ad haec constitit: II 21, 6; ¶ quae maxime differant ab (a β) ceteris: VI 25, 5; neque multum a (β; om. α) Gallica differunt consuetudine: V 14, 1; Germani multum ab hac consuetudine differunt: VI 21, 1; amplitudo cornuum . . . multum a (β; Aim.; om. α) nostrorum boum cornibus differt: VI 28, 5; hoc fere ab (ad M^1; a Aim.) reliquis differunt, quod: VI 18, 3; ¶ modo digressi (degressi fhl) a (om. codd.) Massiliensibus: 1, 57, 1; 1, 26, 5 cf. 2. p. 11 a colloquio; ¶ his *(datis) mandatis eum ab (ad AQ^1; a $Q^2β$) se dimittit: II 5, 3; his datis mandatis eos ab se dimisit (dimittit β): VII 54, 4; omnem ab (a β) se equitatum noctu dimittere (demittere α; mittere Heller. Ph. 12, 307): VII 71, 1; ¶ longius ab agmine legionum discedi: V 19, 3; si ab armis discedere uelint: V 41, 8; discedant in Italia omnes ab armis: 1, 9, 5; si . . . ab armis sit discessum: 1, 26, 4; fore, ut . . . ab armis discedatur: 1, 26, 4; debere utrumque . . . ab armis discedere: 3, 10, 3; ut componeretur atque ab armis discederetur: 3, 16, 4; etsi a (om. β) bello atque hoste discedere detrimentosum esse existimabat: VII 33, 1; Libo discessit a Brundisio obsessionemque nostrorum omisit: 3, 24, 4; legati eorum paulo ante a Caesare discesserant: IV 12, 1; Dumnorix cum equitibus Haeduorum a castris insciente Caesare domum discedere coepit: V 7, 5; ab concilio disceditur: VII, 2, 3; quem supra demonstrauimus Caesaris secutum fidem ab eo non discessisse (cessisse β): V 56, 3; milites in itinere ab eo discedunt ac domum reuertuntur: 1, 12, 2; milites, qui ab eo discesserant: 1, 16, 1; neque ab eo prius Domitiani milites discedunt, quam: 1, 22, 2; se ab eo non discessurum pollicetur: 2, 42, 3; rei frumentariae causa ab eo discesserat: 3, 79, 3; omnes ab exercitibus discederent: 1, 9, 3; Caesar . . . per causam supplementi equitatusque cogendi ab exercitu discedit: VII 9, 1; quem ad modum ab (a BM; om. β) Gergouia discederet: VII 43, 5; Caesar a (om. β) Gergouia discessisse audiebatur: VII 59, 1; discedens ab hibernis Caesar in Italiam . . . legatis imperat: V, 1, 1; (quibus ita est interdictum, hi numero impiorum ac sceleratorum habentur, his (ab his $A^2β$) omnes decedunt (discedunt β): VI 13, 7;) ab hoste VII 33, 1 u. s. a bello; ab opere singulisque legionibus singulos legatos Caesar discedere nisi munitis castris uetuerat: II 20, 3; a litore discesserant ac se in superiora loca abdiderant: V 8, 6; pronuntiare iusserunt, ne quis ab loco discederet: V 31, 1; Pompeius neque a mari Dyrrhachioque discedere uolebat . . . neque: 3, 44, 1; discedere a (ab Of) nobis . . . constituerunt: 3, 60, 3; cur hunc tam temere quisquam ab officio discessurum iudicaret? I 40, 2; quibus rebus nuntiatis Afranio ab instituto opere discedit seque in castra recipit: 1, 75, 1; cf. s. a legionibus II 20, 3; aut uero quid proficimus, si accepto magno detrimento ab oppugnatione castrorum discedimus? 2, 31, 3; si ab ora maritima Oricoque (Np.; coriciaque codd.) discedere nollet: 3, 78, 6; iter ab Arare Heluetii auerterant, a quibus discedere nolebat: I 16, 3; inuitatos eos, uti ab Rheno discederent: IV 6, 3; quod timore perterritos Romanos discedere a se existimarent: I 23, 3; perscribit in litteris hostes ab se discessisse omnemque ad eum multitudinem conuertisse: V 49, 3; Marcellus perterritus conuiciis a sua sententia discessit: 1, 2, 5; quod . . . neque ab signis discedere auderent: V 16, 1; accidit, . . . ut uulgo milites ab signis discederent V 33, 6; suos ordines seruare neque ab signis discedere: 1, 44, 1; sese idcirco ab suis discedere atque ad eum uenire noluisse: V 3, 6; Pompeius discedens ab urbe in senatu dixerat: 1, 33, 2; quos ab urbe discedens Pompeius erat adhortatus: 1, 34, 3; ille a uallo (ualle Oahl) non discedere perseuerauit: 3, 37, 2; ¶ mons Cebenna, qui Aruernos ab Heluiis discludit: VII 8, 2; ¶ quae ab reliquis Gallis ciuitates dissentirent: VII 29, 6; ab his primo Marsi dissentire incipiunt: 1, 20, 3; ¶ non enim amplius pedum milibus duobus ab castris castra distabant: 1, 82, 4; castra Cleopatrae non longo spatio ab eius castris distabant: 3, 103, 2; ¶ Gallos ab Aquitanis Garumna flumen, a Belgis Matrona et Sequana diuidit: I 1, 2; cuius fines a maritimis ciuitatibus flumen diuidit, quod appellatur Tamesis: V 11, 8; flumine Rheno . . ., qui agrum Heluetium a Germanis diuidit: I 2, 3; ad flumen Ligerim, quod Bituriges ab Haeduis diuidit: VII 5, 4; flumine Rhodano, qui prouinciam nostram ab Heluetiis diuidit: I 2, 3; ad montem Iuram, qui fines Sequanorum ab Heluetiis diuidit: I 8, 1; praesertim cum Sequanos a prouincia nostra Rhodanus diuideret: I 33, 4; flumen Aliacmonem, quod Macedoniam a Thessalia diuidit: 3, 36, 3; ¶ inde in Allobrogum fines, ab Allobrogibus in Segusiauos exercitum ducit: I 10, 5.

(duae fuerunt Ariouisti uxores, una Sueba natione, quam domo (a domo $B^2β$) secum duxerat (eduxerat $B^2β$): I 53, 4;) ex castris statiuis a flumine Apso exercitum educunt: 3, 30, 3; ¶ dierum XXII ab Ilerda frumentum iussi erant

efferre: 1,78,1; ᵃ timere Caesarem ereptis (Np.; correptis codd.) ab eo duabus legionibus, ne: 1,2,3; ᵃ (legione) altera, quam ex Achaia a Q. (achaia atque Ohl.) Fufio legato euocauerat: 3,106,1; exercitum a Pelusio (pelusio x) clam Alexandriam euocauit: 3,108,2; ¶ Numidae . . . (nostros) ad ordines suos se recipientes circuibant et ab acie excludebant: 2, 41,6; ne anni tempore a (om. β) nauigatione excluderetur, quod aequinoctium suberat: V 23, 5; equitatum omnibus locis . . . ostentare coeperunt, si ab (om. β) re frumentaria Romanos excludere . . . possent: VII 55,9.

(qui a add. BM) Metiosedo fugerant (profugerant β; Schn.): VII 58,6.)

(haec insula . . . a superioribus regibus (O; Oud., Herzog, Terpstra, Madu.; regionibus codd. plur.; edd.) in longitudinem passuum DCCCC in mare iactis molibus angusto itinere ut ponte cum oppido coniungitur: 3,112,2.) ᵃ ab oppido et ponte et commeatu omni . . . se interclusurum aduersarios confidebat: 1,43, 2; sperans Pompeium aut Dyrrhachium compelli aut ab eo intercludi posse: 3,41,3; ut Caesar ab exercitu intercludatur: VII 1,6; legiones a praesidio atque impedimentis interclusas: VII 59,5; ¶ ad eam partem oppidi . . ., quae intermissa a flumine et a (om. β) paludibus (palude β) aditum . . . angustum habebat: VII 17, 1; ut reliquum tempus a (om. f) labore intermitteretur: 1,32,1; cum . . . milites hortaretur, ne quod omnino tempus ab opere intermitteretur: VII 24,2; ab infimis radicibus montis intermissis circiter passibus CCCC castra facere constituit: 1,41,3.

itaque ab Arimino M. Antonium cum cohortibus V Arretium mittit: 1,11,4; Domitianas cohortes protinus a Corfinio in Siciliam miserat: 1,25,2; cf. s. dimittere; ¶ statim ab oppido castra mouit: 3,80,6; ᵃ ubi ea pars turris, quae erat perfecta, tecta atque munita est ab omni ictu hostium: 2,9,5.

ab eo flumine pari accliuitate collis nascebatur: II 18,2; ut reperiri non possent, a quibus initium appellandi nasceretur: 3,20,2; ne profectio nata ab (a β) timore defectionis similis (que add. fk; Schn.) fugae uideretur: VII 43,5.

initium repentini tumultus ac defectionis ortum est ab Ambiorige et Catuuolco: V 26,1; neque uero Caesarem fefellit, quin ab iis (his codd.) cohortibus, quae contra equitatum in quarta acie collocatae essent, initium uictoriae oriretur (oreretur hl¹): 3,91,3; Belgae ab extremis Galliae finibus oriuntur: I 1,6; (Hercynia silua) oritur ab Heluetiorum et Nemetum et Rauracorum finibus: VI 25,2; plerosque Belgas esse ortos ab (a β) Germanis: II 4,1; ne quis ab his (iis P. Manut.) subito motus oreretur (oriretur MA^2B^2a): VI 9,5; ne initium inferendi belli ab Massiliensibus oriatur: 1,35,1; hic (timor) primum ortus est a tribunis militum, praefectis reliquisque, qui: I 39,2; amitae meae Iuliae maternum genus ab regibus ortum, paternum cum diis immortalibus coniunctum est: ap. Suet. Caes. 6.

ab angulo castrorum sinistro munitionem ad flumen perduxerat circiter passus CCCC: 3,66,6; fossam duplicem duodenum pedum a maioribus castris ad minora perduxit: VII 36,7; munitiones a castris ad flumen perductae (productae O): 3,70,2; a lacu Lemanno . . . ad montem Iuram . . . murum . . . fossamque perducit: I 8,1; musculum . . ., quem a turri latericia ad hostium turrim murumque perducerent, facere instituerunt: 2,10,1; ¶ magnum numerum ab eo militum ad Afranium perfugisse (prof. Of): 2,18,3; cum paene cotidie a Pompeio ad Caesarem perfugerent: 3,61,2; ¶ munitionem, quam pertinere (pertingere Ohl.) a castris ad flumen supra demonstrauimus: 3,68,2; qui a (ab BM) finibus Allobrogum et lacu Lemanno et flumine Rhodano ad summas Alpes pertinent: III 1,1; per Arduennam siluam, quae est totius Galliae maxima atque ab (a h; Aim.; om. af) ripis Rheni finibusque Treuerorum ad Neruios pertinet: VI 29,4; (siluam) Arduennam, quae ingenti magnitudine per medios fines Treuerorum a flumine Rheno ad initium Remorum pertinet: V 3,4; Aquitania a (a om. B) Garumna flumine ad Pyrenaeos montes . . . pertinet: I 1,7; ¶ armis ex oppido collatis ab eo loco in fines Ambianorum peruenit: II 15,2; his . . . pulsis ab Ocelo . . . in fines Vocontiorum . . . peruenit: I 10,5; ¶ ut . . . quae quisque eorum carissima haberet, ab impedimentis petere atque arripere (abrip. hik) properaret: V 33,6; tantis subito difficultatibus obiectis ab animi uirtute auxilium petendum uidebat: VII 59,6; ᵃ qui ab Alesia (qui alesiae β) processerant: VII 80,9; ¶ (cratis (Ursin.; alii alia coniec.; castris α; a castris β; Schn.) longurios, musculos, falces . . . profert: VII 84,1;) ¶ sed ab hoc profectus (prouectus Grut.) initio . . . legem promulgauit, ut: 3,20, 4; Libo profectus ab Orico . . . Brundisium uenit: 3,23,1; profecti a (ab h) palude (β; Heller, Ph. 19, 502; Madu., AC. II 255; prospecta palude α; praesepti palude Em. Hoffm.; alii alia) ad ripas Sequanae . . . contra Labieni castra considunt: VII 58,6; maturat ab urbe proficisci:

I 7, 1; ab urbe proficiscitur: 1, 33, 4; 3, 2, 1; ¶ profugere *u. s.* fugere; ¶ Galli se omnes ab Dite patre prognatos praedicant: VI 18, 1; ¶ paulumque a maioribus castris ⟨*om.* β⟩ progressus aciem instruxit: I 50, 1; non longo ⟨longe *λ*⟩ a castris progressi spatio, ut celerem receptum haberent, angustius pabulabantur: 1, 59, 2; aciem instruxit . . ., ut progrederetur a castris suis collibusque Pompeianis aciem subiceret: 3, 84, 2; nec longius ab infimo colle progressi: 1, 42, 4; circiter milia passuum septem ab eo loco progressus ⟨est *add. Fr.*⟩: IV 23, 6; Calenus . . naues soluit paulumque a portu progressus litteras a Caesare accipit: 3, 14, 1; animum aduersum est . . . longius a uallo esse aciem Pompei progressam: 3, 85, 3; ¶ hanc (siluam) longe introrsus pertinere et pro natiuo muro obiectam Cheruscos ab Suebis Suebosque ab Cheruscis [iniuriis incursionibusque *del. W. Paul, ZG. 35, 276 sq.*] prohibere: VI 10, 5; hos omnes productos a contumeliis militum conuiciisque prohibet: 1, 23, 3; et finitimis imperauit, ut ab iniuria et maleficio se suosque prohiberent: II 28, 3; Trinobantibus defensis atque ab omni militum iniuria prohibitis: V 21, 1; qui . . . ad eos uenerunt, ab ⟨*om.* β⟩ iniuria prohibent, sanctos habent: VI 23, 9; sese depopulatis agris non facile ab oppidis uim hostium prohibere: I 11, 4; tempestates, quae et nostros in castris continerent et hostem a pugna prohiberent: IV 34, 4; ¶ edito loco, qui . . . aditum habet nauibus mediocrem atque eas a quibusdam protegit uentis: 3, 42, 1; ¶ serius a terra prouectae naues . . . in redeundo offenderunt: 3, 8, 2; ⦃*u. s.* proficisci.⦄

interea manerent indutiae, dum ab illo rediri posset: 3, 16, 5; ¶ reliquas omnes munitiones ab ea fossa pedes quadringentos ⟨pedibus CCCC β⟩ reduxit ⟨deduxit *h*⟩: VII 72, 2; copias a munitionibus reducunt: VII 88, 5; hostes suos ab oppugnatione ⟨ab opp. suos β⟩ reduxerunt: V 26, 3; Vercingetorix ab radicibus collis suos intra munitiones reduxit: VII 51, 4; ¶ cum paulum ab legionibus nostros remouissent: V 16, 2; naues longas . . . paulum remoueri ab onerariis nauibus . . . iussit: IV 25, 1; (cupae) delapsae ab lateribus longuriis furcisque ab opere remouentur: 2, 11, 2; senatus Coelium ab re publica remouendum censuit: 3, 21, 2; ¶ nostros repellit a castris: 1, 75, 2; Domitiani a ponte repulsi se in oppidum receperunt: 1, 16, 3; ab hac spe repulsi Neruii uallo . . . hiberna cingunt: V 42, 1; ¶ quorum mentes nondum ab superiore bello ⟨a sup. b. nondum β⟩ resedisse ⟨residisse *B*; redisse *MQ*⟩ sperabat: VII 64, 7; ¶ ⦃eodem fere tempore missi ad Pompeium ⟨*Ofhl*[1]; a pompeio *al*[1]; *edd.*⟩ reuertuntur: 1, 18, 6;⦄ ¶ quos spes praedandi studiumque bellandi ab agri cultura et cotidiano labore reuocabat: III 17, 4; erant . . . ab opere reuocandi milites: II 20, 1; Caesar ab opere legiones reuocat: 1, 82, 2.

dextrum cornu . . . erat a sinistro seclusum: 3, 69, 3; munitione flumen a monte seclusit, ne noctu aquari Pompeiani possent: 3, 97, 4; unam cohortem, quae temere ante ceteras extra aciem procurrerat, seclusam ab reliquis circumueniunt atque interficiunt: 1, 55, 3; ¶ neque tamen suscepto bello suum consilium ab ⟨a β⟩ reliquis separare audent: VII 63, 8; ¶ milites . . . sua sponte naues conscenderunt et a terra soluerunt: 3, 101, 6; ¶ nam ab Anco Marcio sunt Marcii Reges, quo nomine fuit mater, a Venere Iulii, cuius gentis familia est nostra: *ap. Suet. Caes.* 6; ¶ subsidia ab lateribus summitti *u. s.* 1. B. ab lateribus; ¶ duobus interfectis reliquos a porta paulum ⟨paululum β⟩ summouit: VII 50, 5.

qui portus ab Africo tegebatur, ab austro non erat tutus: 3, 26, 4; ¶ neque homines . . . temperaturos ab iniuria et maleficio existimabat: I 7, 5; ¶ praeterea Ephesi a fano ⟨phano *hl*⟩ Dianae depositas antiquitus pecunias Scipio tolli iubebat: 3, 33, 1; ¶ ut magnam partem clientium ab Haeduis ad se traducerent ⟨transducerent *BM*⟩: VI 12, 3; quem Caesar . . . ab octauis ordinibus ad primipilum se traducere pronuntiauit: 3, 53, 5; ¶ non interire animas, sed ab aliis post mortem transire ad alios: VI 14, 5; nemo aut miles aut eques a Caesare ad Pompeium transierat: 3, 61, 2.

haec a custodiis ⟨*Ciacc.*; custodibus *codd.*⟩ classium loca maxime uacabant: 3, 25, 5; milites . . . ab opere integris munitionibus uacabant: 3, 76, 2; ¶ equites a Q. ⟨equites atque *h*⟩ Atrio ad Caesarem uenerunt: V 10, 2; a compluribus ciuitatibus ad eum legati ueniunt: IV 18, 3; a compluribus insulae ciuitatibus ad eum legati ueniunt: IV 21, 5; Gomphos peruenit, quod est oppidum primum Thessaliae uenientibus ab Epiro: 3, 80, 1; legati ab Haeduis et a Treueris ueniebant: I 37, 1; isdem ducibus usus, qui nuntii ab Iccio uenerant: II 7, 1; legati ab iis ⟨his *X*⟩ uenerunt: IV 7, 2; in eos pagos Morinorum, ab quibus ad eum legati non uenerant: IV 22, 5; legio VIII. ad eum uenit . . . equitesque ab rege Norico circiter CCC: 1, 18, 5; ¶ ab oppido decliuis locus tenui fastigio uergebat in longitudinem passuum circiter CCCC: 1, 45, 5.

eorum una pars . . . initium capit a flumine Rhodano: I 1, 5; ¶ neque clientes sine summa infamia deseri possunt; quibus etiam a propinquis nostris opem ferre instituimus: *ap. Gell.* V 13, 6.

β) **postulandi, accipiendi, cognoscendi, sim.:** si quid ei a Caesare grauius accidisset: I 20, 4; nullum enim poterat uniuersis ab ⟨*ik. cod. Ursini; om. X*⟩ perterritis ac dispersis periculum accidere: VI 34, 3; uideberis . . . meum aliquod factum condemnauisse; quo mihi grauius abs te nil accidere potest: *ap. Cic. ad Att.* X 8 *B* 1; ¶ cum iis copiis, quas a Caesare acceperat: III 17, 1; (acceptis mandatis Roscius cum ⟨*fhl; Hofm.*; a *Oud; edd.*⟩ Caesare Capuam peruenit: 1, 10, 1;) iter ad legiones habebat, quas a Caesare acceptas in Apulia hibernorum causa disposuerat: 1, 14, 3; duas legiones ex IIII, quas acceperat a Caesare ⟨accep. quas a caes. *af*⟩, . . . transportabat: 2, 23, 1; Curio numquam se amisso exercitu, quem a Caesare fidei commissum acceperit ⟨-rat *Oh*¹⟩, in eius conspectum reuersurum confirmat: 2, 42, 4; litteras a Caesare accipit ⟨accepit *l*⟩: 3, 14, 1; Vibullius . . . milites ab eo accipit, ipsum dimittit: 1, 15, 4; habent legibus sanctum, si quis ⟨*om.* β⟩ quid de re publica a finitimis rumore aut ⟨ac β; *Fr.*⟩ fama acceperit ⟨acceperint β⟩, uti ad magistratum deferat ⟨deferant β⟩: VI 20, 1; ne quam a ⟨ab *BM*⟩ finitimis Bellouacis calamitatem accipiant: VII 90, 5; non esse consuetudinem populi Romani ⟨ullam *add.* β⟩ accipere ab hoste armato condicionem: V 41, 7; sibi ipsos multitudine atque angustiis maius attulisse detrimentum, quam ab hoste accepissent: 3, 72, 3; neque condiciones accipiendas arbitrabatur ab iis ⟨*BM*; his *AQ*β⟩, qui: IV 13, 1; ut . . . obsides ab iis ⟨his *X*; *Schn.*, *Db.*⟩ principum filios acciperent: VI 12, 4; (nomen ab insula accepit: 3, 112, 1 *u. infra* capio;) Haedui primis nuntiis ab ⟨a *AQ*⟩ Litauicco acceptis nullum sibi ad cognoscendum spatium relinquunt: VII 42, 1; sollicitant, ut in ea libertate, quam a maioribus acceperant ⟨acceperint β⟩, permanere, quam Romanorum seruitutem perferre mallent: III 8, 4; in acie praestare interfici, quam non ueterem belli gloriam libertatemque, quam a maioribus acceperint ⟨β; acceperant α⟩, recuperare: VII 1, 8; ne quam noctu oppidani ab ⟨a *fh*⟩ militibus iniuriam acciperent: II 33, 1; seruili tumultu, quos tamen aliquid usus ac disciplina, quae ⟨quam *B*²β⟩ a nobis accepissent, subleuarent: I 40, 5; si sibi magis honorem tribuere, quam ab se salutem accipere uideantur: VII 20, 7; memores eorum praeceptorum, quae paulo ante ab suis acceperant: 2, 6, 1; progressus in Nitiobroges et Gabalos ab utrisque obsides accipit ⟨accepit β⟩: VII 7, 2; uiri quantas pecunias ab uxoribus dotis nomine acceperunt ⟨acceperint β⟩, tantas ex suis bonis aestimatione facta cum dotibus communicant: VI 19, 1; ¶ pro sua clementia ac mansuetudine, quam ipsi ab aliis audirent: II 31, 4; ad id, quod ab alio audierat, sui aliquid timoris addebat: 2, 29, 1; nulla nox est ab iis ⟨ex iis nox est β⟩ audita populi Romani maiestate et superioribus uictoriis indigna: VII 17, 3.

capit arma a proximis atque in porta consistit: VI 38, 2; Pharus est in insula turris magna altitudine . . .; quae nomen ab insula cepit ⟨coepit *fhl*; accepit *a*; *edd.*⟩: 3, 112, 1; id se a ⟨e *A*; *om. Q*⟩ Gallicis armis atque insignibus cognouisse: I 22, 2; his rebus cognitis a captiuis perfugisque ⟨a perfugis captiuisque β⟩ Caesar . . . legiones subsequi iussit: V 18, 4; itaque a Cingetorige atque eius propinquis oratione Indutiomari cognita . . . nuntios mittit: V 57, 2; ab eo de periculis Ciceronis legionisque cognoscitur ⟨cognoscit β⟩: V 45, 5; neque iam longe abesse (Belgarum copias) ab iis, quos miserat, exploratoribus et ab Remis cognouit: II 5, 4; (locorum peritos adhibent; ex ⟨ab β⟩ his superiorum castrorum situs munitionesque cognoscunt: VII 83, 1;) haec ab iis ⟨his *h*⟩ cognouit: IV 19, 1; ab iis ⟨α; his β; *Np.*, *Dt.*, *Db.*⟩ cognoscit non longe ex eo loco oppidum Cassiuellauni abesse: V 21, 2; hostes re cognita ab iis ⟨his *BM*β⟩, qui Metiosedo fugerant, Lutetiam incendi . . . iubent: VII 58, 6; bello perfecto ab iis ⟨*X*; his *rell.*⟩ Caesar haec facta cognouit, qui sermoni interfuerunt: 3, 18, 5; haec ab ipsis ⟨his β; *Schn.*; istis *Oud.*⟩ cognoscite, qui ex ipsa caede fugerunt: VII 38, 3; haec superiorum annorum consuetudine ab nobis ⟨a nostris β⟩ cognouerant: V 42, 2; (qua re cognita Vercingetorix ⟨a uercingetorige β⟩ . . . ab altera fluminis parte iter facere coepit: VII 34, 3;) ¶ duobus milibus hominum armatis, partim quos ex familiis societatum delegerat, partim a negotiatoribus coegerat, . . . Pelusium peruenit: 3, 103, 1; nauibus actuariis septem, quas Igilii et in Cosano a priuatis coactas seruis, libertis, colonis suis compleuerat: 1, 34, 2; Domitius per se circiter XX cohortes Alba ⟨Albam *Goeler*⟩, ex Marsis et Paelignis, finitimis ab regionibus, coegerat: 1, 15, 7; ¶ id se ab ipsis per eorum nuntios compertum habere: I 44, 12; ¶ Caesar . . . a militibus contendit, ne in praeda occupati reliqui negotii

gerendi facultatem dimitterent. qua re impetrata: 3, 97, 1.

imperium se ab (a β) Caesare per proditionem nullum desiderare: VII 20, 7; nec minus se ab (in β) milite modestiam et continentiam (et cont. *om.* β), quam uirtutem atque animi magnitudinem desiderare: VII 52, 4; ¶ se ita a patribus maioribusque suis didicisse, ut magis uirtute quam dolo contenderent: I 13, 6.

obsides ab Apolloniatibus exigere coepit: 3, 12, 1; equitum peditumque certum numerum a ciuitatibus Siciliae exigebat: 1, 30, 4; pecuniae a municipiis exiguntur: 1, 6, 8; a (ad *a*; ab *Np., Dt.*) publicanis suae prouinciae debitam biennii pecuniam exegerat: 3, 31, 2; ¶ ut . . . ante simulacra proiecti uictoriam ab dis exposcerent: 2, 5, 3; ¶ pauca ad spem largitionis addidit, quae ab sua liberalitate . . . exspectare deberent: 2, 28, 3; ea, quae meruissent, praemia ab se deuicta Gallia exspectarent: VII 34, 1.

id ex omnibus partibus ab eo flagitabatur: 1, 71, 1.

deinde obsides, quos haberet ab Haeduis, redderet: I 35, 3; haec . . . a me . . . beneficia habetis, quem proditionis insimulatis: VII 20, 12; habere se a Pompeio ad eum priuati (priuatim *a*) officii mandata demonstrat: 1, 8, 2.

uti eadem deditionis condicione uteretur, ab (ad M^1; a M^2β) Crasso impetrauit: III 22, 4; sperare (se *add.* β) ab eo de sua ac militum salute impetrari (impetrare *AQ*) posse: V 36, 3; cum ab eo impetrauisset, ut sibi captiuos tradi iuberet: 3, 71, 4; litteris . . . consulibus redditis aegre ab his (iis *Ald.*) impetratum est summa tribunorum plebis contentione, ut in senatu recitarentur: 1, 1, 1; aequum esse ab iis (his *z*; *Schn.*) . . . impetrari, ut castra munire instituerent: VII 29, 7; interim postulant, ut sint indutiae atque ab iis (his *codd.*) impetrant: 3, 15, 7; respondit . . . sperare a multitudine impetrari posse, quod ad militum salutem pertineat: V 36, 2; cum ab proximis impetrare non possent, ulteriores temptant: VI 2, 2; ne id quidem Caesar ab se impetrari posse dixit: IV 9, 2; legatos ad Dumnorigem Haeduum mittunt, ut eo deprecatore a Sequanis impetrarent: I 9, 2; rem suscipit et a Sequanis impetrat, ut per fines suos Heluetios ire patiantur: I 9, 4; {hoc se Vbiis (se ubiis *2 dett.*; se ab ubiis β; suebis *z*) imperaturum (*za*; impetraturum *fh*): IV 8, 3;} ¶ sese neque obsides repetituros neque auxilium a populo Romano imploraturos: I 31, 7.

Indutiomarus . . . a finitimis equos parare . . . coepit: V 55, 3; ¶ sibi praestare, si in eum casum deducerentur, quamuis fortunam a populo Romano pati, quam . . . per cruciatum interfici: II, 31, 6; ¶ Haeduos ab Caesare (*Oud.*: ad caesarem *z*; a caesare B^2β) in seruitutem redactos omnes indignitates contumeliasque perferre: II 14, 3; ut a (*om.* β) populo Romano (populi romani *Ald.*; *pr.* β) imperia perferrent: V 54, 5; ¶ haec cum pluribus uerbis flens a Caesare peteret, Caesar eius dextram prendit: I 20, 5; magno fletu auxilium a Caesare petere coeperunt: I 32, 1; sese habere quasdam res, quas ex communi consensu ab eo petere uellent: I 30, 4; de suis priuatim (priuatis β) rebus ab eo petere coeperunt: V 3, 5; uniuersi ab eo, ne id faceret, petebant: VII 17, 4; auxilium ab eo petebant: 3, 9, 5; praesidium ab eo militum petierat: 3, 80, 1; flentes ab eo salutem petiuerunt (-ierunt *f*): 3, 98, 2; petit ab his omnibus, ut se frumento iuuent: 1, 60, 3; fidem ab imperatore de Petrei atque Afranii uita petunt: 1, 74, 3; simul ab Cn. (ab gneo *AQ*; abnegeo *BM*) Pompeio proconsule petit, . . . iuberet: VI 1, 2; condiciones pacis . . . Romae ab senatu et a populo peti debere: 3, 10, 8; passis manibus . . . pacem ab Romanis petierunt: II 13, 3; quorum sint legati apud se . . . et a se auxilium petant (querant *a*): IV 8, 3; cum ultro in continentem legatis missis pacem ab se petissent: IV 27, 5; in primis a te peto, quoniam confido me celeriter ad urbem uenturum, ut te ibi uideam: *ap. Cic. ad Att.* IX 6 *A*; quod ne facias, pro iure nostrae amicitiae a te peto: *ap. Cic. ad Att.* X 8 *B* 1; {scribendum ad te existimaui et (a te *addend. suspic. Wsbg. Lamb.?*) pro nostra beneuolentia petendum, ne: *ap. Cic. ad Att.* X 8 *B* 1.} petit ab utroque, . . . ne grauentur sua quoque ad eum postulata deferre: 1, 9, 1; petunt a Vercingetorige Haedui, ut (*om. M*) ad se ueniat: VII 63, 4; ¶ qui, quod ab altero (alterorum *a*; altero non *hl*) postularent, in se recusarent: 1, 32, 5; legatos mitteret, qui ab eo postularent, uti aliquem locum medium utriusque colloquio deligeret: I 34, 1; haec esse, quae ab eo postularet: I 35, 2; ¶ a publicanis . . . pecuniam exegerat et ab isdem (hisdem *hl*) insequentis anni mutuam praeceperat (percep. *O*): 3, 31, 2.

eadem secreto ab aliis quaerit; reperit esse uera: I 18, 2; cum ab his saepius quaereret neque ullam omnino uocem exprimere posset, idem Diuitiacus Haeduus respondit: I 32, 3; cum ab his quaereret, quae ciuitates quantaeque in armis essent, . . . sic reperiebat: II 4, 1.

{reperio *u.* repeto;} ¶ tametsi pro ueteribus Heluetiorum iniuriis populi Romani ab his poenas bello repetisset: I 30, 2; Gallum ab eodem Verticone (gallum eundem uerticonem β), quem

supra demonstrauimus, repetit (*2 dett.:* repperit *X; Madv., AC. II p. 256; Hld.*): V 19, 2; ¶ si grauius quid acciderit, abs te rationem reposcent: V 30, 2.

a quo genere hominum uictoriam sperasset (speraret *a*): 3, 96, 4; errare eos dicunt, si quicquam ab his (his *vel* hiis *codd.:* iis *Fr., Db.*) praesidii sperent, qui suis rebus diffidant: V 41, 5; ¶ simul a tribunis militum centurionibusque mutuas pecunias sumpsit: 1, 39, 3; a tribunis militum reliquisque equitibus Romanis atque euocatis equos sumit Germanisque distribuit: VII 65, 5; Pompeius . . . pecunia societatis sublata et a (*om. Oaf*) quibusdam priuatis sumpta . . . Pelusium peruenit: 3, 103, 1.

se summam ab (a β) Caesare gratiam inituros: VI 13, 5; ¶ si quid ipsi a Caesare opus esset, sese ad eum uenturum fuisse: I 34, 2.

γ) passiuis (a = ὑπό): alii suos in castra inuitandi causa adducunt (abd. *f*), alii ab suis abducuntur (adduc. *ahl*): 1, 74, 1; ¶ accersi *a.* arcessi; ¶ quod a magistratu Haeduorum accusaretur: I 19, 1; ¶ Conuictolitauis Haeduus, cui magistratum adiudicatum a Caesare (a caes. adsignatum β) demonstrauimus: VII 37, 1; ¶ monuitque, . . . ad nutum et ad tempus omnes res ab iis (his *af*) administrarentur: IV 23, 5; cum summo studio a militibus administraretur, . . . effecit: IV 31, 3; a quibus cum (id *add.* β) paulo tardius esset administratum, ipse . . . attigit: IV 23, 2; neque ab uno omnia imperia administrari poterant: II 22, 1; ¶ HS LX . . . allatum ad se ab IIuiris (*Ald.:* ab iis uiris *codd.*) Corfiniensibus Domitio reddit: 1, 23, 4; ¶ est animaduersum ab legionariis . . . magno sibi esse praesidio posse: 2, 8, 1; haec (tragula) . . . adhaesit neque ab (a β) nostris biduo animaduersa tertio die a quodam milite conspicitur: V 48, 8; animaduersum est ab (*h;* ad *a;* a *edd.*) speculatoribus Caesaris cohortes quasdam . . . duci: 3, 66, 1; cum est animaduersum a uenatoribus, quo se recipere consuerint: VI 27, 4; ¶ ibi a Viridomaro atque Eporedorige Haeduis appellatus discit . . . Litauiccum . . . profectum: VII 54, 1; ab his liberaliter . . . appellatus . . . nauiculam paruulam conscendit: 3, 104, 3; ne . . . pro his pugnarent, a quibus cum contumelia perfugae appellarentur: 2, 28, 3; {quod fratres (a se *B²* β) Haeduos appellatos (amicos *add. B²* β) diceret, non se tam barbarum neque tam imperitum esse rerum, ut: I 44, 9;} a senatu populi Romani amicus appellatus erat: I 3, 4; cum in consulatu suo rex atque amicus a senatu appellatus esset: I 35, 2; Haeduos fratres consanguineosque saepe numero a senatu appellatos in seruitute atque in dicione uidebat Germanorum teneri: I 33, 2; quod rex appellatus esset a senatu, quod amicus: I 43, 4; cuius auus in ciuitate sua regnum obtinuerat, amicus ab (a β) senatu nostro appellatus: IV 12, 4; Teutomatus, . . . cuius pater ab senatu nostro amicus erat appellatus: VII 31, 5; rex ab suis appellatur: VII 4, 5; ¶ factum esse, uti ab Aruernis Sequanisque Germani mercede arcesserentur: I 31, 4; auxilio ab Belgis (*Dt., Hld.;* abbelgis *χ;* gallis *af;* a gallis *h;* a Belgis *a²; rell. edd.*) arcessiti dicebantur: III 11, 2; pronuntiat arcessitum (arcersitum *A*) se a Senonibus et Carnutibus aliisque compluribus Galliae ciuitatibus: V 56, 4; transisse Rhenum sese non sua sponte, sed rogatum et accersitum a Gallis: I 44, 2; ¶ {assignatum *u.* adiudicatum;} ¶ silentio ab utrisque militibus auditus (est): 3, 19, 3.

ut urbs ab hostibus capta eodem uestigio uideretur: 2, 7, 3; ¶ castigato Scipione a Fauonio: 3, 57, 5; ¶ ne . . . quis inuitus sacramentum dicere cogatur, a Caesare cauetur: 1, 86, 4; ¶ acies instructa a nostris . . . cernebatur: 3, 69, 1; ¶ longo itinere ab his circumducti ad portum perueniunt: 1, 28, 4; ¶ ab his primum equitatus est pulsus, . . . ab isdem acies Pompeiana a sinistra parte (erat *add. codd.; om. 1 det.*) circumita (circumuenta *O*) atque initium fugae factum: 3, 94, 4; ¶ ne ab omnibus ciuitatibus (*om.* β) circumsisteretur: VII 43, 5; ¶ militum . . . pars a barbaris circumuenta periit: VI 40, 8; nec . . . equitum uim caetrati sustinere potuerunt omnesque ab eis circumuenti in conspectu utriusque exercitus interficiuntur: 1, 70, 5; uereri se, ne per insidias ab eo circumueniretur: I 42, 4; diuersam aciem in duas partes constituit, ne ab equitatu circumueniri posset: 1, 40, 5; omnes se iam ab equitatu circumueniri arbitrabantur: 2, 34, 6; cum . . . timerent, ne auersi ab hoste circumuenirentur: II 26, 2; ab iis (his β), qui cesserant, et ab iis (his β), qui proximi steterant, circumueniebantur: V 35, 3; Fabius a proximis militibus circumuentus interficitur: 2, 35, 2; timens, ne a multitudine equitum dextrum cornu circumueniretur: 3, 89, 3; qui una procurrerant leuis armaturae (*O:* armatura *rell.*), circumueniebantur atque interficiebantur ab nostris: 2, 34, 3; committendum non putabat, ut pulsis hostibus dici posset eos ab se per fidem in colloquio circumuentos: I 46, 3; praestare . . . belli fortunam experiri, quam desertos et circumuentos ab suis grauissimum supplicium perpeti: 2, 30, 2; ¶ hos a se coerceri non posse I 17, 5; ¶ quo cognito a Petreio et

Afranio ex aggere atque cratibus . . . Afranius . . . equitatum omnem traiecit: I, 10, 4; prius . . . consiterunt, quam plane ab his (*AQβ*; iis *BM*) uideri aut quid rei gereretur cognosci posset: III 26,3; ne intercepta epistula nostra ab hostibus consilia cognoscantur: V 18, 4; cuius aduentu ab hostibus cognito magnae ex finitimis ciuitatibus copiae conuenerunt: VII 57, 2; ¶ cogi *u.* opponi; ¶ maxime ab inimicis Caesaris collaudatur: 1, 2, 8; auxilium pollicentur atque ab (a *β*) multitudine collaudantur: VI 23, 7; ¶ haec tamen ab ipsis inflatius commemorabantur: 2, 39, 4; ¶ quem ab illo traditum initio et commendatum in suorum necessariorum numero habere instituerat: 3,57,1; ¶ commisso ab equitibus (equitatu *f*) proelio signa legionum duarum . . . conspiciuntur: 1, 40, 7; eo deceptum, quod neque commissum a se intellegeret, quare timeret neque sine causa timendum putaret: I 14, 2; ¶ pecus, cuius magna erat copia ab (ad *AQ*) Mandubiis compulsa (a mand. comp. copia *β*), uiritim distribuit: VII 71, 7; ¶ L. Lentulus comprehenditur (comprenditur *f*) ab rege et in custodia necatur: 3, 104, 3; ¶ id a Caesare negatum et, palam si colloqui uellent, concessum est: 1, 84, 2; non prius . . ., quam ab his sit concessum, arma uti capiant: III 18, 7; sedes (sese) habere in Gallia ab ipsis concessas: I 44, 2; ¶ cum . . . animum aduertissent non concurri a Pompeianis: 3, 93, 1; ¶ confirmata re ab exploratoribus omnem equitatum . . . praemisit: II 11, 3; de re tanta et a tam perito imperatore nihil frustra confirmari uidebatur: 3, 87, 7; ¶ neque ab tanta multitudine coniecta tela conferti uitare poterant: V 35, 4; legatos . . . retentos ab (a *f*; *Db.*) se et in uincla coniectos: III 9,3; agger ab uniuersis in munitionem coniectus ascensum dat Gallis: VII 85,6; ¶ quo diligentius in reliquum tempus a barbaris ius legatorum conseruaretur: III 16, 4; se . . . Caesari dedidit incolumisque ab eo conseruatus est: 3, 11, 4; ¶ milites . . . cursu incitato in summo colle ab hostibus conspiciebantur: II 26, 3; haec (tragula) . . . tertio die a quodam milite conspicitur, dempta ad Ciceronem defertur: V 48, 8; signa legionum duarum procul ab utrisque conspiciuntur: 1, 40, 7; ¶ frumenta a (*β*; om. *α*; *Np.*, *Fr.*, *Db.*) tanta multitudine iumentorum atque hominum (hom. iumentorumque mult. *β*) consumebantur: VI 43, 3; ¶ summa ui ab utrisque contenditur: VII 70, 2; ¶ iis, qui . . . longius a castris processerant, ab equitibus correptis: 1, 66, 1.

dierum uiginti supplicatio a senatu decreta est: IV 38, 5; ¶ res tamen ab Afranianis (afranis *al*; afraniis *O*) huc erat necessario deducta (ducta *a*), ut: 1, 70, 2; a quibus deductum (seductum *h*) ac deprauatum (depriuatum *a*; — atque priuatum *O*[1]) Pompeium queritur: 1, 7, 1; (ciuitas) deductis tribus in arcem oppidi cohortibus a Varrone praesidio per se cohortes eiecit: 2, 19, 5; ¶ castra a cohortibus . . . industrie defendebantur, multo etiam acrius a Thracibus barbarisque auxiliis: 3, 95, 2; se . . . recipiunt et ab iis (*1 det.*; his *plur.*) cohortibus, quae erant in statione ad portas, defenduntur: 1, 75, 3; musculus ex turri latericia a nostris telis tormentisque defenditur: 2, 11, 3; ¶ dixerat sibi a Caesare regnum ciuitatis deferri: V 6, 2; haec a compluribus ad Caesarem deferebantur: V 6, 7; addiderunt falsum ab his equitum numerum deferri, quorum stipendium auerterent: 3, 59, 4; ad eius propinquos a (ad *A*) Treueris imperium defertur: VI 2, 1; (*cf.* conspici(?); ¶ cum graui uulnere esset affectus aquilifer et a (?; *om.* *N*; iam *Vielh.*, *Dt.*) uiribus deficeretur: 3, 64, 3; ¶ hos omnes cotidie ab equitibus (equitatu *β*) deleri (*β*; diligi *AQM*; deligi *B*; deici *coni.* *Oud.*) posse: VII 14, 1; ¶ deprauari *u.* deduci; ¶ putares non ab illis (*i. e.* ebriis) Catonem, sed illos a Catone deprehensos: *ap. Plin. epist.* III 12, 3; ¶ ab duce et a fortuna deserebantur: V 34, 2; cohortes secum abducere conatus a magna (*A. Hug. Ph. 11, 671*; magna a *Kraffert, JJ. 91. 502; Beitr. p. 75*; a *om. codd.*; *edd.*) parte militum deseritur: 1, 15, 3; ueritus, ne ab omnibus desereretur: V 3, 5; ne facto initio belli ab reliquis deserantur: VII 2, 2; commisso proelio deseritur a suis Varus: 1, 13, 4; desertos se ac proditos a uobis dicunt: 2, 32, 7; *cf.* circumueniri; ¶ seu . . . seu quid a peritioribus rei militaris desiderari uidebatur: 3, 61, 3; ¶ ut . . . pars ad scopulos allisa interficeretur, pars ab nostris detraheretur (*dett.*; distrah. *rell.*): 3, 27, 2; ¶ multa ab Caesare in eam sententiam dicta sunt, qua re negotio desistere non posset: I 45, 1; etsi ab hoste ea dicebantur, tamen non neglegenda existimabant: V 28, 1; sese dictatorem dictum a M. Lepido praetore cognoscit: 2, 21, 5; Dumnorix Haeduus, de quo ante ab nobis (a nobis antea *β*) dictum est: V 6, 1; dicuntur etiam ab non nullis sententiae, ut legati ad Caesarem mittantur: 1, 3, 7; ¶ serui et clientes, quos ab iis (*h*; hiis *a*; his *rell.*; *Aim.*; *Schn.*) dilectos esse constabat, . . . una cremabantur: VI 19, 4; ¶ dimissus a Caesare in Africam uenerat: 2, 28, 1; quibus accidit rebus, ut pluribus dimissi (*Steph.*; dimissis *codd.*; *Ciacc.*) itineribus (*del. Ciacc.*) a Caesare ad Domitium et a Domitio

ad Caesarem nulla ratione iter conficere possent: 3,79,5; demonstrauimus L. Vibullium Rufum . . . bis in potestatem peruenisse Caesaris atque ab eo esse dimissum, semel ad Corfinium, iterum in Hispania: 3,10,1; dimissi a superioribus imperatoribus in his prouinciis consederant: 3,1,1; ii, qui a me dimissi sunt, discessisse dicuntur, ut mihi rursus bellum inferrent: *ap. Cic. ad Att.* IX 16,2; simul a Pompeio litteris per omnes prouincias ciuitatesque dimissis (demissis *Ohl*): 3,79,4; ¶ obsecrant, ut suis fortunis consulat neu se ab hostibus diripi patiatur (*sic* β; *cf. Heller, Ph. 19, 193—96*; consulat neue ab hostibus (omnibus *A*) diripiantur α; *Np., Fr.*; *defendit Vielh., ÖZ. 21, 529*; ne ab host. diripiantur *Ditt.*; *cf. Eussner, JB. 27, 282*): VII 8,1; ¶ accessit, ut equitibus per oram maritimam ab Antonio dispositis aquari prohiberentur: 3,21,4; ¶ disputatur in consilio ab (a *Of*) Petreio atque Afranio et tempus profectionis quaeritur: 1,67,1; ¶ quibus esset persuasum non ab hoste, sed ab homine amicissimo Ambiorige consilium datum: V 31,6; si obsides ab iis (his *af*) sibi dentur: I 14,6; nullo ab nostris dato responso . . . discedunt: V 58,3; dato iure iurando ab omnibus, qui aderant, tempore eius rei constituto ab concilio disceditur: VII 2,3; eam pecuniam publicam esse constabat datamque a Pompeio in stipendium: 1,23,4; ¶ quid fieri oporteret, non minus commode ipsi sibi praescribere, quam ab aliis doceri poterant: II 20,3; haec ab nobis cognouerant et quosdam de exercitu habebant (nacti β) captiuos: ab his (iis *ABM*, *Fr.*) docebantur: V 12,2; ¶ cuius pater a C. (β; gaio α) Valerio Flacco ciuitate donatus erat: I 47,4; ¶ (duci *u.* deduci.)

prope dimidia parte operis a Caesare effecta . . . naues . . . Brundisium reuertuntur: 1,27,1; ¶ aduersarios suos, a quibus paulo ante erat eiectus, expellit ex ciuitate: VII 4,1; ¶ ab iisdem (hisdem *AQC*) nostra consilia quaeque in castris gerantur, hostibus enuntiari: I 17,5; ¶ Eporedorix Haeduus . . . et una Viridomarus . . . in equitum numero conuenerant nominatim ab eo euocati: VII,39,1; misso ad uesperum senatu omnes, qui sunt eius ordinis, a Pompeio euocantur: 1,3,1; ad hunc muniendum (locum *add.* β; *Schn., Db.*) omnes a Vercingetorige euocatos: VII 44,5; ¶ hi post eorum obitum multos annos a finitimis exagitati: II 29,5; quod ab Suebis complures annos exagitati bello premebantur et agri cultura prohibebantur: IV 1,2; ¶ (abrepti ui fluminis?) ab equitatu excipiuntur ac sublevantur: 1,64,7; quorum nulli ex itinere excedere licebat, quin ab equitatu Caesaris exciperetur: 1,79,5; ¶ (expelli *u.* prohiberi;) ¶ condiciones a se latas, expetita colloquia et denegata commemorat: 1,32,6; ¶ una (nauis) . . . delata Oricum atque a Bibulo expugnata est: 3,14,2; ¶ exspectari etiam ab his (is *a*; iis *Fr.*) Aduatucorum copias atque esse in itinere: II 16,4; ¶ doluisse se, quod populi Romani beneficium sibi per contumeliam ab inimicis extorqueretur: 1,9,2.

post hos opus in occulto a III. acie fiebat: 1,41,4; initium eius fugae factum a Dumnorige atque eius equitibus: I 18,10; ut, a quo genere hominum uictoriam sperasset, ab eo initio fugae facto paene proditus uideretur: 3,96,1; nullam in partem ab exercitu Curionis fit significatio: 2,28,4; quae omnia ab his diligenter ad diem facta sunt: II 5,1; ab his fit initium retinendi Silii atque Velanii: III 8,2; id ipsum sui fallendi causa milites ab hostibus factum existimabant: VII 50,2; si ab illis initium transeundi fieret: II 9,1; D. Laelius . . . eadem ratione, qua factum a Libone antea demonstrauimus, insulam obiectam portui Brundisino tenuit: 3,100,1; quarum rerum a nostris propter paucitatem fieri nihil poterat: III 4,4; [ne qua subito irruptio ab hostium peditatu fiat (*del. W. Paul, ZG. 35, 270 sq.*): VII 70,2;] quod nobis quidem nulla ratione factum a Pompeio uidetur: 3,92,3; idem hoc fit a principibus Hispaniae: 1,74,5; quid a quoque fieri uellet (*af*; uellit *a*²; uelit *Ohl*; *edd.*) praecepit (-cipit *Ohl*): 3,62,3; quo clamore significatio uictoriae gratulatioque ab Remis Labieno fieret: V 53,1; quod merito eius a se fieri intellegebat: V 4,3; seditio fit *u.* flagitari; fit initium *u.* circumiri; — certior ab Acilio et Murco per litteras factus de postulatis Libonis et Bibuli legionem relinquit: 3,16,2; hora circiter tertia ab antecursoribus de Crassi aduentu certior (est *add.* β) factus eo die milia passuum XX procedit: V 47,1; eodem tempore a P. Crasso . . . certior factus est omnes eas ciuitates in dicionem (β; deditionem α; *Schn., Fr., Db., Hld.*) potestatemque populi Romani esse redactas: II 34; quibus de rebus Caesar ab Crasso certior factus . . . iubet: III 9,1; eodem die ab exploratoribus certior factus hostes sub monte consedisse . . . misit: I 21,1; septimo die, cum iter non intermitteret, ab exploratoribus certior factus est Ariouisti copias . . . abesse: I 41,5; fit ab his certior Caesar duces aduersariorum silentio copias castris educere: 1,66,1; ab his primum equitatus est

pulsus, ab isdem factae caedes sagittariorum ac funditorum: 3, 91, 1; interim ab omnibus legatis quaestoreque . . . certior factus est in hiberna peruentum: V 25, 5; a quibus Domitius certior factus uix IIII horarum spatio antecedens hostium beneficio periculum uitauit: 3, 79, 7; a quo factus Vibullius certior, quae res in Piceno gererentur, milites ab eo accipit: 1, 15, 1; in his ab L. Roscio . . . certior factus est magnas Gallorum copias . . . conuenisse: V 53, 6; Iuba certior factus a Saburra de nocturno proelio II milia . . . equitum . . ., Saburrae summisit: 2, 40, 1; certior ab suis factus est praeclusas esse portas: 2, 20, 6; certior factus ab Titurio . . . ad eos contendit: II 10, 1; fit ab Vbiis certior Suebos omnes in unum locum copias cogere: VI 10, 1; ¶ ea condicione, quae a Caesare ferretur, se usuros ostendebant: IV 11, 3; latum ab X tribunis plebis (ab octribus plebis *a*) . . ., ut sui ratio absentis haberetur: 1, 32, 3; *cf.* expeti; ¶ neque multo post de proelio facto in Thessalia cognitum est, ut ipsis Pompeianis fides fieret: nam ante id tempus fingi a legatis amicisque Caesaris arbitrabantur: 3, 101, 7; non nulli (sermones?) (non nulla *H. Schneid. p. 56*) etiam ab iis (his *codd.*), qui diligentiores uideri uolebant, fingebantur: 2, 29, 4; ¶ Petreius atque Afranius cum stipendium ab legionibus paene seditione facta flagitarentur (*Ald.*: -retur *codd.*), . . . Caesar ut cognosceret, postulatum est: 1, 87, 3; ¶ (fundi *u.* pelli.)

dum haec a Caesare geruntur, Treueri . . . Labienum . . . adoriri parabant: VI 7, 1;

hac oratione ab Diuitiaco habita omnes, qui aderant, magno fletu auxilium a Caesare petere coeperunt: I 32, 1.

persuasi equitibus nostris, . . . ut . . . prius perturbatum exercitum pellerent, quam a nobis telum in hostem iaceretur: 3, 86, 3; haec insula . . . a superioribus regibus (*O*; *Oud., Herzog, Terpstra, misc. phil. p. 74 sq.; Madu., AC. II 280*; regionibus *codd.*; *edd.*) in longitudinem passuum DCCCC in mare iactis molibus angusto itinere *ut ponte cum oppido coniungitur: 3, 112, 2. ¶ si arborum trunci siue naues deiciendi operis causa essent a barbaris immissae (*Ciacc.; Paul, ZG. 32, 166*; missae *codd.*; *edd.*): IV 17, 10; ¶ non oportere se (sese *AQ*) a populo Romano in suo iure impediri: I 36, 2; ¶ impulsos ab suis principibus . . . et ab Haeduis defecisse et populo Romano bellum intulisse: II 14, 3; ¶ equites auxiliaque . . . Lusitaniae a Petreio, Celtiberiae, Cantabris barbarisque omnibus, qui ad Oceanum pertinent, ab Afranio imperantur: 1, 38, 3; ¶ cum paene inaedificata (aedif. *O*) in muris ab exercitu nostro moenia uiderentur: 2, 16, 2; ¶ ipse Pompeius ab inimicis Caesaris incitatus . . . totum se ab eius amicitia auerterat: 1, 1, 4; (huic incitatum (a *add. Kraffert, JJ. 91, 502; Vielh., ÖZ. 18, 253; Db.*) suis et regis (inflatum *add. codd.*; *edd.*; *om. O¹*; *del. Forchh. p. 95*) pollicitationibus quae fieri uellet litteris nuntiisque edocuit: 3, 108, 2;) ¶ Britanniae pars interior ab iis incolitur, quos natos in insula ipsi memoria proditum dicunt, maritima pars ab iis, qui . . . ex Belgio transierant: V 12, 1. 2; insulis . . ., quarum pars magna a feris barbarisque nationibus incolitur: IV 10, 4; ¶ suspicatus aliquid noui a barbaris initum consilii: IV 32, 2; si quid etiam de sua salute ab Haeduis iniretur consilii: VII 9, 4; cum ex significatione Gallorum noui aliquid ab iis iniri consilii (consilii iniri β) intellexissent: VII 12, 6; ¶ (insimulari *u.* interfici;) ¶ longior consulto ab Ambiorige instituitur sermo (sermo ab amb. instit. β): V 37, 2; ita Heluetios a maioribus suis institutos esse, uti obsides accipere, non dare consuerint: I 14, 7; munitionis, quae ab Romanis instituebatur, circuitus: VII 69, 6; sic omne (opus *add. f*) prius est perfectum, quam intellegeretur ab Afranio, castra muniri: 1, 41, 5; ¶ cum fratri intercluso ab hostibus auxilium ferret: IV 12, 5; ¶ ibi ab Achilla et Septimio interficitur: 3, 104, 3; Pothinus . . . indicatis deprehensisque internuntiis a Caesare est interfectus: 3, 112, 11; cuius pater . . . regnum obtinuerat interfectusque erat a Cassiuellauno: V 20, 1; cuius pater principatum Galliae totius obtinuerat et ob eam causam, quod regnum appetebat, ab (a β) ciuitate erat interfectus (interdictus β): VII 4, 1; quos non siluae montesque texerunt, ab equitatu sunt interfecti: VII 62, 9; nostri . . . partim fugientes ab equitatu interficiuntur, partim integri procumbunt: 2, 42, 2; pars ibi, cum angusto exitu portarum se ipsi premerent, a militibus, pars iam egressa portis ab equitibus est interfecta: VII 28, 3; L. Domitius . . . cum uires eum lassitudine defecissent, ab equitibus est interfectus: 3, 99, 1; sibi praestare . . . quamuis fortunam a populo Romano pati, quam ab his (iis *(a) h*; *Fr., Db.*) per cruciatum interfici, inter quos dominari consuessent: II 31, 6; cum . . . equitibus . . . pecuniam polliceretur, ab his (iis *P. Manut.*) est interfectus: 3, 22, 3; principes ciuitatis . . . insimulati proditionis ab Romanis indicta causa interfecti sunt: VII 38, 2; *cf.* circumueniri; ¶ qui . . . bellum suscepisset et ab se reliquisque in senatu interrogatus omnia sibi esse ad bellum apta ac

parata confirmauisset: 1,30,5; est etiam genus radicis inuentum ab iis his *codd.*, qui: 3,48,1. Iuba . . . magnam partem eorum interfici iussit . . ., cum Varus suam fidem ab eo laedi quereretur neque resistere auderet: 2,44,2; neque auxilia ex sua ciuitate in Treueros missa neque ab se fidem laesam: VI 9,6.

CC ex Syria a Commageno Antiocho . . . missi erant: 3,4,5; eo legati ab Aruernis missi quae imperaret se facturos pollicentur: VII 90,2; duabus missis subsidio cohortibus a Caesare: V 15,4; mittuntur ad Caesarem confestim ab a β Cicerone litterae nuntiique *add. Eussner, Ph. A. 12, 211*: V 40,1; qui auxilii causa ab a $B^2\beta$ ciuitate ad Caesarem missi uenerant: II 24,4; missas legationes ab non nullis ciuitatibus ad Germanos: IV 6,3; qui eo . . . uenerat missus a Domitio: 2,18,2; equites ab eo missi flumen transeunt: 1,63,3; qui ab eo missi erant, confecto legationis officio liberius cum militibus regis colloqui coeperunt: 3,103,4; his, qui erant ab eo missi, palam liberaliter responderunt: 3,104,1; equites a Fabio missi quanto res in periculo fuerit exponunt: VII 41,2; regis Voccionis soror, quam in Gallia duxerat a fratre missam: I 53,4; ut . . . tela . . . missa ab Gallis grauius acciderent: III 14,4; exercitum eius ab Heluetiis pulsum et sub iugum missum: I 7,4; eodem die legati ab hostibus missi ad Caesarem de pace uenerunt: IV 36,1; uti ab iis (his *codd.*) nationibus, quae trans Rhenum incolerent, mitterentur legati ad Caesarem: II 35,1; magnam partem equitatus ab iis his *codd.* . . . trans Mosam missam: IV 9,3; iam duo praefecti fabrum Pompei in meam potestatem uenerunt et a me missi sunt: *ap. Cic. ad Att.* IX 7 C 2; nullum ex muro, nullum a nostris mittitur telum: 2,13,2; missis ad eos ab Otacilio equitibus: 3,28,6; et sua sponte multi in disciplinam conueniunt et a parentibus propinquisque mittuntur: VI 14,2; cuius prouinciae ab ea parte, quae libera appellabatur, Menedemus, princeps earum regionum, missus legatus omnium suorum excellens studium profitebatur: 3,34,4; incidit in Vibullium Rufum missum a Pompeio in agrum Picenum confirmandorum hominum causa: 1,15,4; cognoscit missum in Hispaniam (in Hisp. *add. Ald., Db.; om. codd.*; *Np., Db.*) a Pompeio Vibullium Rufum: 1,34,1; Vibullii . . ., quem a Pompeio missum in Hispaniam demonstratum est: 1,38,1; L. Nasidius ab Cn. Pompeio cum classe nauium XVI . . . L. Domitio Massiliensibusque subsidio missus 2,3,1; Rutilius Lupus, qui Achaiam missus a Pompeio obtinebat: 3,55,2; quod is a Pompeio ad Parthos missus esset: 3,82,5; a quo missi Dioscorides et Serapion . . . ad Achillam peruenerunt: 3,109,4; nuntiant magna auxilia equitum peditumque ab rege missa Vticam uenire: 2,26,2; hos quoque (colles) praeoccupat missus a Saburra equitatus: 2,42,1; cognita Caesar causa repperit ab Suebis auxilia missa esse: VI 9,8; subsidio DC equites Numidae ex oppido peditesque CCCC mittuntur a Varo: 2,25,3; (*cf.* immitti;) ¶ milites . . . moniti a Brundisinis, ut uallum caecum fossasque caueant, subsistunt: 1,28,4; quos postea monitus ab suis . . . circum familias conuentus Campaniae custodiae causa distribuit: 1,14,5; ¶ sarcinas in unum locum conferri et eum ab his, qui in superiore acie constiterant, muniri iussit: I 24,3.

(necari *u.* comprehendi;) ¶ negari *u.* concedi; ¶ (cum septimae legionis VII. l. β; a septima legione χ tribunis esset nuntiatum, quae in sinistro cornu gererentur: VII 62,6;)

quo praecepto ab iis his β diligentissime obseruato . . . hostes uelocissime refugiebant: V 35,1; ¶ cum . . . omnes uiae ab Afranianis militibus equitibusque obsiderentur . . ., imperat: 1,51,1; obsideri se a Caesare: 1,20,2; cum fama . . . percrebuisset illum a Caesare obsideri: 3,43,4; ¶ dicit montem, quem a Labieno occupari uoluerit, ab hostibus teneri: I 22,2; angustiis atque his (angustis portis atque his *codd.*; angustiis portisque *Ald.*; portis *del. Np.*, a *Ald.*; ad *a*; ab *Ob. edd.*) Caesaris militibus occupatis ad insequendum tardabantur: 3,70,1; in Gallia a potentioribus . . . uulgo regna occupabantur: II 1,4; uno colle ab (a β) Romanis occupato: VII 44,1; ¶ quantum ratione prouideri poterat, ab nostris occurrebatur: VII 16,3; ¶ terrore oblato a ducibus crudelitas in supplicio, noua religio iuris iurandi spem praesentis deditionis sustulit: 1,76,5; ¶ praesidia, . . . quae ex ipsa coacta (*AQβ; om. BM*; *Np., Fr., Db., Dt.*) prouincia ab L. Caesare legato ad omnes partes opponebantur: VII 65,1; ¶ M. Petronius . . . cum portas excidere conatus esset, a (*om.* β) multitudine oppressus ac sibi desperans . . . inquit: VII 50,4; exploratores hostium . . . inopinantes . . . ab nostris opprimuntur: VII 61,1.

ab his primum equitatus est pulsus: 3,94,4; Cimbris et Teutonis a C. (*h*; gaio *rell.*) Mario pulsis non minorem laudem exercitus, quam ipse imperator meritus uidebatur: I 40,5; eas omnes copias a se uno (uno a se β) proelio pulsas (fusas $B^2\beta$) ac superatas esse: I 44,3; *cf.* mitti;

¶ uehementius *peragitati* ab equitatu montem excelsum capiunt: 1, 80, 2; ¶ prius quam munitiones ab ⟨a 𝔅⟩ Romanis *perficiantur*, consilium capit: VII 71, 1; ¶ is dies indutiis erat ab his ⟨iis 𝔅⟩ *petitus*: IV 12, 1; ¶ nauem, quae erat ad custodiam ab Acilio *posita*: 3, 40, 2; ¶ et commeatus ab Remis reliquisque ciuitatibus ut sine periculo ad eum *portari* posset ⟨𝔛; *Np*; possent 𝔅⟩ efficiebat: II 5, 5; ¶ ut erat ei *praeceptum* a Caesare, ne proelium committeret: I 22, 3; ut erat a Caesare praeceptum, retinebantur: VII 47, 2; legionibus equitibusque Brundisii in naues impositis, ut erat praeceptum a Caesare: 3, 14, 1; celeriter, ut erat praeceptum a Caesare, gladios strinxerunt: 3, 93, 1; modo conscripti atque usus militaris imperiti ad tribunum militum centurionesque ora conuertunt: quid ab his praecipiatur, exspectant: VI 39, 2; ¶ Sulla a Caesare ⟨praesidio *add. Dt.*⟩ castris *praefectus* ⟨*Forchh. p. 75*: relictus *codd.*: *Np.*, *Dt.*; a Caesare castris tuendis relictus *Plugg.*, *Mn. N. S. 9, 11*⟩ liberatis suis hoc fuit contentus 3, 51, 5; Domitius nauibus Massiliam peruenit atque ab iis ⟨*h*; his *Oaf l*⟩ receptus urbi praeficitur; summa ei belli administrandi permittitur: 1, 36, 1; ¶ Commius Atrebas . . ., quem supra demonstraueram a Caesare in Britanniam *praemissum*: IV 27, 2; cohortes V praemissae a Domitio ex oppido pontem fluminis interrumpebant: 1, 16, 2; nuntii praemissi ab rege Iuba uenerunt, qui illum adesse cum magnis copiis dicerent: 2, 36, 3; ¶ quo timore perterriti Galli, ne ab equitatu Romanorum uiae *praeoccuparentur*, consilio destiterunt: VII 26, 5; praeoccupatum sese legatione ab Cn. Pompeio, teneri obstrictum fide: 2, 17, 2; ¶ una erat magno usui res *praeparata* a nostris: III 14, 5; ea, quae a Vercingetorige ad eruptionem praeparata erant ⟨*recc.*; *Ald.*; praeparauerant *X*⟩, proferunt: VII 82, 3; ¶ si quis a domino *prehenderetur* ⟨compreh. *f*; prehendebatur *O*, consensu concursu *Ald.*⟩ militum eripiebatur: 3, 110, 4; ¶ cum ab equitatu nouissimum agmen *premeretur*: 1, 70, 3; haec consiliantibus eis nuntiantur ⟨-atur *O*⟩ aquatores ab equitatu premi nostro: 1, 73, 2; Treueri (ab hoc concilio afuerunt), quod aberant longius et ab ⟨a 𝔅⟩ Germanis premebantur: VII 63, 7; suos ab hostibus premi atque aegre sustinere . . . animaduertit: IV 32, 3; si illi a multitudine hostium premantur: IV 33, 2; cum . . . nostri grauius a multitudine premerentur: 1, 46, 1; sibi auxilium ferret, quod grauiter ab Suebis premerentur: IV 16, 5; iis auxilium suum pollicitus, si ab Suebis premerentur, haec ab iis ⟨his *h*⟩ cognouit: IV 19, 1; quibus angustiis ipse Caesar a Venetis prematur docet: III 18, 3; *cf.* exagitari; ¶ consilium eius a cunctis *probabatur*: 1, 74, 7; hoc consilio probato ab ⟨a 𝔅⟩ ducibus productis Romanorum copiis sese castris tenebant: III 24, 4; meum factum probari abs te triumpho gaudio: *ap. Cic. ad Att.* IX 16, 2; ¶ Galli se omnes ab Dite patre prognatos praedicant idque ab ⟨ex 𝔅⟩ druidibus *proditum* dicunt: VI 18, 1; queritur in contione sese proiectum ac proditum a Cn. Pompeio: 1, 30, 5; *cf.* deseri *et* fieri; ¶ Sulmonenses . . . cupere ea facere, quae uellet, sed a Q. Lucretio senatore et Attio Paeligno *prohiberi*: 1, 18, 1; prohibetur ⟨*om. Nik*; *del. Ald.*; *H. A. Koch, ZG. 15, 600*⟩ ab ⟨a 𝔅⟩ Gobannitione, patruo suo, reliquisque principibus . . . expellitur ex oppido Gergouia: VII 4, 2; qui prior has angustias occupauerit, ab hoc hostem prohiberi ⟨*b*; prohibere *rell.*⟩ nihil esse negotii: 1, 66, 4; *cf.* exagitari; ¶ *proici u.* prodi; ¶ haec atque eiusdem generis complura ut ab hominibus doctis magna cum misericordia fletuque *pronuntiantur*: 2, 12, 4 (*Np.* 5); haec ut intellegatis, inquit, a me sincere pronuntiari, audite Romanos milites: VII 20, 8; ¶ inopia cibariorum, cui rei parum diligenter ab iis ⟨his *codd*; *Schn.*⟩ erat *prouisum*: III 18, 6; quem . . . ne qua ciuitas suis finibus recipiat, a me prouisum est: VII 20, 12; ¶ *pugnatumque* ab hostibus ita acriter est, ut a uiris fortibus . . . pugnari debuit: II 33, 4; cum item ab hostibus constanter ac non timide pugnaretur: III 25, 1; pugnatum est ab utrisque acriter: IV 26, 1.

(*quaeri u.* disputari).

cum . . . cognouissent, Litauiccum Bibracti ab Haeduis *receptum*: VII 55, 4; a quibus receptos ex fuga Tencteros atque Vsipetes supra docuimus: VI 35, 5; *cf.* praefici; ¶ litteris ab eo C. ⟨*Db.*; litteris a fabio c. *codd. plur.*: litt. a fabio cs. *l*; litt. a fabio cum *a*; [a Fabio C.] *Scal.*, *Np.*; litt. a Gaio *coni. Oud.*, *Kindsch.*, *Qu. p. 6 sq.*; *Dt.* Caesaris ⟨caesare *a*: *Oud.*, *Kindsch.*, *Dt.*⟩ consulibus *redditis*: 1, 1, 1; Haeduos ab Caesare ⟨*Oud.*; ad caesarem 𝔛; a caesare *B*[2]𝔅; *Schn.*⟩ in seruitutem *redactos* omnes indignitates contumeliasque perferre: II 14, 3; ¶ ab iis ⟨his *codd.*; *Schn.*⟩, qui emerant, capitum numerus ad eum *relatus* est milium quinquaginta trium: II 33, 7; ¶ quod sibi a parte ⟨aperte *Od*⟩ eorum *gratia relata* non sit: 1, 23, 3; ¶ accedebat, ut . . . ab aestu *relictae* ⟨𝔅; rei relictae 𝔛⟩ nihil saxa et cautes timerent: III 13, 9; naues onerarias XXX a M. Antonio relictas intra portum aggressus omnes incendit: 3, 40, 5; transeunt Rhenum . . . infra

eum locum, ubi pons erat perfectus praesidiumque ab (a β) Caesare relictum: VI 35, 6; Marcius Rufus quaestor in castris relictus a Curione cohortatur suos, ne animo deficiant: 2, 43, 1; alteram partem eius uici Gallis concessit, alteram uacuam ab his (illis $B^2\beta$; *Schn.*) relictam cohortibus ad hiemandum attribuit: III 1, 6; relicti ab his qui una procurrerant leuis armaturae circumueniebantur . . . ab nostris: 2, 34, 3; {Caluisius . . . summa omnium Aetolorum receptus uoluntate, praesidiis (a praesidiis *Np., Db.*) aduersariorum Calydone et Naupacto deiectis (*Ciacc.*; relictis *codd.*; *Np., Db.*) omni Aetolia potitus est: 3, 35, 1;} nec prius ille est a propugnatoribus uacuus relictus locus, quam . . . finis est pugnandi factus: VII 25, 4; *cf.* praefici; ¶ quod ei et filius et fratris filius ab (a β) Caesare remissi (missi $AM\beta$) essent V 27, 2; expositis militibus naues eadem nocte Brundisium a Caesare remittuntur: 3, 8, 1; naues a consulibus Dyrrhachio remissae . . . Brundisium reuertuntur: 1, 27, 1; ¶ alio loco, alio tempore, atque oportuerit, fratrem a (et *BM*; ex *D*; *Fr.*) fratre renuntiatum: VII 33, 3; ¶ repulsi ab equitatu se in siluas abdiderunt V 9, 4; ¶ in nouo genere belli nouae ab utrisque bellandi rationes reperiebantur: 3, 50, 1; ¶ cum a Cotta primisque ordinibus acriter resisteretur, uincite, inquit . . . Sabinus: V 30, 1; eadem ratione, qua pridie, ab nostris (a nostr. ead. r. q. pr. β) resistitur: V 40, 1; ¶ responderi *u.* B. ab altera parte; ¶ reliquarum legionum milites . . . tamen ab (ad M^1; a $M^2\beta$) tribunis militum legatisque, ut erat a Caesare praeceptum, retinebantur: VII 47, 2; reprehendit, quod . . . neque . . . constitissent neque ab (ad M^1; a $M^2\beta$) tribunis militum legatisque retineri potuissent: VII 52, 1; nam neque hominum morte memoria deleri debet, quin a proximis retineatur, neque clientes sine summa infamia deseri possunt: *ap. Gell.* V 13, 6; *cf.* conici; ¶ rogati tamen ab Commio pro eius hospitio duo milia una miserunt: VII 75, 5; *cf.* arcessi.

hunc (collem) celeriter, prius quam ab aduersariis sentiatur, communit: 1, 54, 4; ¶ Conuictolitauis Haeduus . . . sollicitatus ab Aruernis pecunia: VII 37, 1; quod ab (a B^2) non nullis Gallis sollicitarentur, . . . ab (a *B*) non nullis etiam, quod: II 1, 3. 4; cum uideret . . . a (ab *a*; abs *h*; ad *A*) Treueris (treueros *A*) Germanos crebris legationibus sollicitari: VI 2, 3; ¶ subicitur etiam L. Metellus tribunus plebis ab inimicis Caesaris, qui hanc rem distrahat: 1, 33, 3; ¶ saxa . . . iter impediebant, ut . . . milites inermi subleuatique alii ab aliis magnam partem itineris conficerent: 1, 68, 2; eos accusat, quod . . . tam propinquis hostibus ab iis (his *AQCa*) non subleuetur: I 16, 6; L. Fabius . . . tres suos nactus manipulares atque ab iis (his β) subleuatus murum ascendit: VII 47, 7; adeo erat impedita uallis, ut in ascensu nisi subleuati a suis primi non facile eniterentur: 2, 34, 5; *cf.* excipi; ¶ hostium copiae summissis ab rege auxiliis crebro augebantur: 2, 41, 7; ¶ bello superatos esse Aruernos et Rutenos ab Q. Fabio Maximo: I 45, 2; *cf.* pelli.

portus omnes timens, quod teneri ab aduersariis arbitrabantur, . . . milites exposuit: 3, 6, 3; saltus Pyrenaeos occupari iubet, qui eo tempore ab L. Afranio legato praesidiis tenebantur: 1, 37, 1; praesidiis dispositis omnia litora a Caesare tenebantur: 3, 15, 2; earum regionum omnium, quae a Caesare tenebantur: 3, 61, 2; ueriti, ne . . . ab equitatu Caesaris in angustiis tenerentur, iter supprimunt: 1, 66, 2; omnes colles ac loca superiora . . . ab exercitu tenebantur: III 14, 9; is locus praesidio ab his (iis *h*) non nimis firmo tenebatur: VII 36, 6; montem, quem a Labieno occupari uoluerit, ab hostibus teneri: I 22, 2; animaduertit collem, qui ab hostibus tenebatur, nudatum hominibus: VII 44, 1; cum summus mons a Labieno teneretur: I 22, 1; certior factus est . . . montes, qui impenderent, a maxima multitudine Sedunorum et Veragrorum teneri: III 2, 1; cum iam pecus atque extrema impedimenta ab nostris tenerentur: III 29, 2; tanta diligentia omnia litora a Pompeianis tenebantur: 3, 42, 3; iis inuitis, a quibus Pharus tenetur, non potest esse propter angustias nauibus introitus in portum: 3, 112, 4; crebris nuntiis incitati oppidum a Romanis teneri (opp. a Rom. ten. *del. Pluyg., MuN. S. 9, 6. 7*): VII 48, 1; oppidum, quod a (ab β) se teneri non posse iudicabant, . . . incenderunt: VII 55, 7; Caesar cognouit et montem a suis teneri et Heluetios castra mouisse: I 22, 4; ¶ multi ex duabus legionibus, quae sunt traditae a Caesare, arcessuntur: 1, 3, 2; erant in sinistro cornu legiones duae traditae a Caesare initio dissensionis ex senatus consulto: 3, 88, 1; Viridomarus, . . . quem Caesar ab Diuitiaco sibi (sibi ab deuitiaco β; *Schn.*) traditum ex humili loco ad summam dignitatem perduxerat: VII 39, 1; quod Germanorum consuetudo haec (*om. A*; *Dt.*) sit a maioribus tradita, quicumque bellum inferant, resistere neque deprecari: IV 7, 3; genus . . . ad omnia imitanda et efficienda, quae ab (a *af*) quoque traduntur (tradantur β) aptissimum: VII 22, 1; *cf.* commendari; ¶ cum cohortibus

Hispanis, quas traductas ab Afranio docuimus: 3,88,2; ¶ cum a custodibus in fuga trinis catenis uinctus traheretur: I 53,5; ¶ (quam rem et paucis contigisse et ⟨a Romanis *add. B²β*⟩ pro magnis ⟨maximis β⟩ hominum officiis consuesse tribui docebat: I 43,4.)

a Pirustis ⟨piratis β⟩ finitimam partem prouinciae incursionibus uastari audiebat: V 1,5; ¶ ut . . . prius eius aduentus ab hominibus ⟨*BM; cf. W. Paul, ZG. 32, 193;* omnibus *AQβ; Np., Dt.*⟩ uideretur, quam fama ac nuntius adferretur: VI 30,2; quae ubi conuenit ac primum ab hostibus uisa est, naues . . . constiterunt: III 14,2; prima impedimenta nostri exercitus ab iis ⟨*BM;* his *AQβ*⟩, qui in siluis abditi latebant, uisa sunt: II 19,6; saepe in eum locum uentum est . . ., ut modo uisum ab se Ambiorigem in fuga circumspicerent captiui: VI 43,4; *cf.* cognosci; ¶ (neque ab tanta multitudine coniecta tela conferti uitare ⟨a. confertis uitari β⟩ poterant: V 35,4;) ¶ cum septimam legionem . . . urgeri ⟨urgueri *BM*⟩ ab hoste uidisset: II 26,1; ¶ ab his complures de improuiso uulnerati proelio excedebant: VII 80,3.

Praepos. a cum passiuo uerborum intransit. *u.* concurritur; contenditur; occurritur; prouidetur; pugnatur; resistitur.

cum collectiuis: a tertia acie *u.* fieri (fit opus); a ciuitate (-tibus) *u.* circumsisti, interfici, mitti; a cohortibus *u.* defendi; ab equitatu *u.* circumueniri, excipi, interfici, peragitari, praeoccupari, premi, repelli, teneri; ab exercitu *u.* fieri, inaedificari, teneri; a genere *u.* fieri; a multitudine *u.* circumueniri, conlaudari, conici, consumi, opprimi, premi, teneri; ab legionibus *u.* flagitari; a nationibus *u.* mitti; a parte *u.* deseri, mitti; a populo *u.* impediri; ⟨a praesidiis *u.* relinqui;⟩ a senatu *u.* appellari, decerni.

a cum rerum nominibus: ab aestu *u.* relinqui; (a fortuna *u.* deseri;) a uiribus (?) *u.* defici.

b) pendet ex substantiuis: commeatus *u.* 1. A a) γ) portari; ¶ haec procul ex oppido uidebantur, ut erat a Gergouia despectus in castra: VII 45,4; ¶ Scipio discessu exercituum ab ⟨*Of;* ad *a;* a *hl*⟩ Dyrrhachio cognito Larisam legiones adduxerat: 3,80,4; ¶ liceretne ciuibus ad ciues de pace . . . legatos mittere, quod etiam fugitiuis ab saltu Pyrenaeo ⟨ab salt. Pyr. *glossema esse censet Vielh., ÖZ. 18, 614*⟩ praedonibusque ⟨que *om. b; Dauis.*⟩ licuisset: 3,19,2; ¶ cum in dextro cornu legio duodecima et non magno ab ⟨*om. a*⟩ ea ⟨*om. β*⟩ interuallo septima constitisset: II 23,4; rex omnibus copiis insequebatur et sex milium passuum interuallo a ⟨ab *h*⟩ Saburra consederat: 2,38,3; ¶ Scipionem properantem sequi litterae sunt consecutae a M. Fauonio: 3,36,6; (progresso ei paulo longius litterae ⟨a *add. dett.; Ald., Dt.;*⟩ Gadibus redduntur: 2,20,2;) cum in fanum uentum esset adhibitis compluribus ordinis senatorii, quos aduocauerat Scipio, litterae ei redduntur a Pompeio: 3,33,1; *cf.* 1. A a) γ) reddi; 1. A a) β) accipere; ¶ relinquebatur, ut ex longinquioribus regionibus Galliae Picenique et a freto naues essent exspectandae: 1,29,2; ¶ Ariouistum . . . tridui uiam a ⟨*om. β*⟩ suis finibus profecisse ⟨processisse *B²β*⟩: I 38,1.

has (naues) perfectas carris iunctis deuehit noctu milia passuum a castris XXII: 1,54,3; certior factus hostes sub monte consedisse milia passuum ab ipsius castris octo: I 21,1; milia passuum tria ab eorum castris castra ponit: I 22,5; ultra eum locum, quo in loco Germani consederant, circiter passus sescentos ab his castris idoneum locum delegit: I 49,1; (id erat oppidum positum ad Hiberum miliaque ⟨mil. V *codd.;* passuum a castris aberat XXX ⟨*Goel.;* XX *codd.; Np., Db.* — positum ab Hibero milia V passuum; a castris aberat XX *F. Hofm.*⟩: 1,61,4;) cuius fines a maritimis ciuitatibus flumen diuidit, quod appellatur Tamesis, a mari circiter milia passuum LXXX: V 11,8; pontem . . ., qui erat ab oppido milia passuum circiter III: 1,16,2; circiter milia passuum X ab Romanis trinis castris Vercingetorix consedit: VII 66,2; una ex parte a Suebis ⟨suis β⟩ circiter milia passuum sescenta ⟨centum β⟩ agri uacare dicuntur: IV 3,2; ¶ et locum castris deligit paludibus siluisque munitum ab Auarico longe milia ⟨milium *A*⟩ passuum XVI: VII 16,1; docet omnes equitatus peditatusque copias Treuerorum tria milia passuum longe ab ⟨a β⟩ suis castris consedisse: V 47,5; ¶ legionem Caesar . . . passibus ducentis ab eo tumulo constituit: I 43,2; milibus passuum sex a Caesaris castris sub monte consedit: I 48,1; ¶ quo ex portu commodissimum in Britanniam traiectum ⟨transmissum *Hotom., Oud., Geyer, ZG. 1879 JB. V p. 361 sq.*⟩ esse cognouerat, circiter milium passuum XXX ⟨transmissum *add. codd.; del. Faern., al.; cf. Geyer l. l.*⟩ a continenti: V 2,3; ¶ ab eo intermisso spatio pedum DC alter conuersus in contrariam partem erat uallus: 3,63,2; *cf.* 1,59,2 *u.* 1. A a) α) progredi.

c) pendet ex adiectiuis: totius exercitus animos alienos esse a Curione: 2,27,2; ¶ hinc

se flectit (Hercynia silua) sinistrorsus diuersis ab (a β; *Aim.*) flumine regionibus: VI 25,3; pares eiusdem generis munitiones, diuersas ab his, contra exteriorem hostem perfecit: VII 74,1; erat iter a proposito diuersum: 1,69,1; (Caesarem) diuerso ab ea regione itinere profectum uidebat: 3,41,4: ¶ iis cohortibus, quae praesidio castris relictae intritae (*ik*; interritae *αh*; integrae *f*) ab labore erant: III 26,2; ¶ uado ... inuento pro rei necessitate oportuno, ut bracchia modo atque umeri ad sustinenda arma liberi ab aqua esse possent: VII 56,4; ¶ annuum spatium ... nactus, quod uacuum a bello atque ab hoste otiosum fuerat: 3,3,1; ¶ alias sedes remotas a Germanis petant: I 31,14; ¶ conloquium petunt et id, si fieri possit, semoto a militibus loco: 1,84,1; ¶ qui portus ab Africo tegebatur, ab austro non erat tutus: 3,26,4; post eum quae essent (erant β; *Flod.*) tuta ab hostibus reddebat: II 5,5; naues ... contexerant, ut essent ab ictu (iactu *Cobet, Mn. N. S. 9, 10*) telorum remiges tuti: 2,4,2; lateribus et luto musculus, ut ab igni, qui ex muro iaceretur, tutus esset, contegitur: 2,10,5; oppida incendi oportere, quae non munitione et loci natura ab omni sint periculo tuta: VII 14,9; ¶ oppidum ... uacuum ab defensoribus esse audiebat: II 12,2; nacti uacuas ab imperiis Sardiniam Valerius, Curio Siciliam cum exercitibus eo perueniunt: 1,31,1; (est etiam genus radicis inuentum ab iis, qui fuerant † ualeribus (*codd.*; fuerant uacui ab operibus *Koch*): 3,48,1;) *cf.* otiosus.

d) **pendet ex aduerbiis:** publice maximam putant esse laudem quam latissime a suis finibus uacare (uagari *BMβ*) agros (*om.* β): IV 3,1; ¶ munitionem ad flumen perduxerat ...., quo liberius a (ac sine *Ohl*) periculo milites aquarentur: 3,66,6; ¶ cum paulo longius a castris processisset, suos ab hostibus premi ... animaduertit: IV 32,3; Romanos aut inopiam non laturos aut magno periculo longius ab (a *α*) castris processuros: VII 14,7; nostris copiis, quae longius ab (a β) castris progrediebantur: VII 73,1; iis, qui [ad]aquandi causa longius a castris processerant: 1,66,1; aciem instruxit ... suis locis pauloque a castris Pompei longius: 3,84,2; qui ... non reiecti et relegati longe ab (a β) ceteris aut ferro aut fame intereant: V 30,3; Rhenum transierunt non longe a mari: IV 1,1; non longius (β; longe α; *Fr.*) mille passibus ab nostris munitionibus (a nostr. mun. quam mille passib. β) considunt: VII 79,1; neque longius ab eo (*Hell., Ph. 22, 131–36*; ab Oceano *codd.*; *edd.*; inde *Th. Bergk, Rheinl. p. 5*) milibus passuum LXXX in Oceanum (*Hell. et Bergk ibid.*; Rhenum *codd.*; *edd.*) influit: IV 10,2; supra eum locum II tigna transuersa iniecerunt non longe ab extremis parietibus: 2,9,2; haec a custodiis (*Ciacc.*; custodibus *codd.*) classium loca maxime uacabant, quod se longius a (*Voss.*; *om. codd.*) portibus committere non auderent: 3,25,5; *cf.* abesse, procedere, progredi; ¶ pedestres copias paulum (paulo *AQ*; paululum *af*) ab eo loco abditas in locis superioribus constituunt: VII 79,2; ¶ consistunt necessario et procul ab aqua et natura iniquo loco castra ponunt: 1,81,1; procul a castris hostes in collibus constiterunt: V 17,1; ¶ (uicos atque aedificia incendi oportere hoc spatio (a boia *add. codd.*; *del. Scal., Np.*; *alii al.*; ab uia *Madu.*; *u. s. uoc.* Boia) quoque uersus (quoquo uersus β; *Schn., Fr., Db.*), quo pabulandi causa adire posse uideantur: VII 14,5;) ¶ se exercitum ducesque non deserturos neque prodituros neque sibi separatim a reliquis consilium capturos: 1,76,2; ¶ fossam perduxit, ut tuto ab repentino hostium incursu etiam singuli commeare possent: VII 36,7.

ab urbium nominibus adiectum: abesse a: 2,24,4; 37,3; I 23,1; 2,23,2; 1,18,1; VII 38,1: (deducere a Metiosedo: VII 60,1;) discedere a Brundisio: 3,24,4; a Gergouia: VII 43,5; 59,1; (a mari Dyrrhachioque: 3,44,1;) efferre frumentum ab Ilerda: 1,78,1; euocare exercitum a Pelusio: 3,108,2; (fugere a Metiosedo: VII 58,6;) mittere a Corfinio: 1,25,2; ab Arimino: 1,11,4; peruenit ab Ocelo: I 10,5; procedere ab Alesia: VII 80,9; proficisci ab Orico: 3,23,1; ab Auarico longe milia pass. XVI: VII 16,1; discessus ab Dyrrhachio: 3,80,4; erat a Gergouia despectus: VII 45,4; (litterae a Gadibus: 2,20,2;)

B. absolute positum, in certis quibusdam formulis et ad significandum interuallum: cum ab extremo agmine ad quos uentum erat consisterent fortiterque impetum nostrorum militum sustinerent: II 11,4; — Heluetii ... nostros a nouissimo agmine insequi ac lacessere coeperunt: I 23,3; — duae se acies ... ostendunt, una a (β; *om.* α; *Np.*) primo agmine iter impedire coepit: VII 67,1; ¶ a medio fere colle in longitudinem, ut natura montis ferebat, ex grandibus saxis sex pedum murum praeduxerant Galli: VII 46,3; ¶ ipse a dextro cornu, quod eam partem minime firmam hostium esse animaduerterat, proelium commisit: I 52,2; a dextro cornu uehementer multitudine suorum nostram aciem premebant: I 52,6; primo concursu ab (a β) dextro cornu, ubi septima legio constiterat, hostes pelluntur: VII 62,3;

— cum hostium acies a ⟨*om.* β⟩ sinistro cornu pulsa atque in fugam conuersa esset: I 52, 6; ab dextro cornu . . . in fugam coniciuntur, ab sinistro, . . . cum primi ordines hostium transfixi telis concidissent, tamen acerrime reliqui resistebant: VII 62, 4; simul ab sinistro cornu P. Attii equitatus omnis et una leuis armaturae interiecti complures, cum se in uallem demitterent, cernebantur: 2, 34, 2; eodem tempore equites ab sinistro Pompei cornu, ut erat imperatum, uniuersi procucurrerunt ⟨procurrerunt *Ol.*⟩ omnisque multitudo sagittariorum se profudit: 3, 93, 3; — at equitatus hostium ab utroque cornu circuire aciem nostram . . . incipit: 2, 41, 5; flamma ab utroque cornu comprensa ⟨comprensae *Plugg.*⟩ naues sunt combustae quinque: 3, 101, 5; ab utroque portus cornu moles iacimus: *ap. Cic. ad Att.* IX 14, 1; ¶ at totis fere a fronte et ab sinistra parte nudatis castris: II 23, 4; hostes neque a ⟨*om.* β⟩ fronte ex inferiore loco subeuntes intermittere et ab utroque latere instare . . . uidit: II 25, 1; has (rates) . . . a fronte atque ab utroque latere cratibus ac pluteis protegebat: 1, 25, 9; castra . . . uallo muniri uetuit . . ., sed a fronte [castra ⟨castri a^1⟩ *add. codd.*; *del. Ald.*] contra hostem pedum XV fossam fieri iussit: 1, 41, 4; — est bos cerui figura, cuius a media fronte inter aures unum cornu exsistit excelsius: VI 26, 1; ¶ tigna bina sesquipedalia paulum ab imo praeacuta . . . inter se iungebat: IV 17, 3; ¶ huc illi stipites demissi et ab infimo reuincti . . . ab ramis eminebant: VII 73, 3; ¶ ne quis inermibus inprudentibusque militibus ab latere impetus fieri posset: III 29, 1; — ne . . . hostes, quod tantum multitudine poterant, ab ⟨a B^2; *Schn.*⟩ lateribus pugnantes suos circumuenire possent: II 8, 4; ut neque subsidia ab lateribus summitti neque equites laborantibus usui esse possent: 1, 45, 4; — circumiri sese ab aperto latere procurrentibus singulis arbitrabantur: 1, 44, 1; alii ab latere aperto in uniuersos tela coniciebant: IV 26, 3; eam partem nudari necesse erat et ab latere aperto tela recipi ⟨recipere β⟩: V 35, 2; ueriti, ne ab latere aperto ex superioribus castris eruptione circumuenirentur: VII 82, 2; persuasi equitibus nostris . . ., ut . . . dextrum Caesaris cornu ab latere aperto adgrederentur: 3, 86, 3; aciem nostram a latere aperto circumire coeperunt: 3, 93, 3; subito sunt Haedui uisi ab ⟨a β⟩ latere nostris aperto: VII 50, 1; — cohortes . . . sub infimo colle ab ⟨a β⟩ dextro latere ⟨*om. AQ*⟩ hostium constitueret: VII 49, 1; Germani ab dextro latere summum iugum nancti hostes loco depellunt: VII 67, 5; scorpione ab latere dextro traiectus exanimatusque concidit: VII 25, 2; — in tres partes distributo equitatu duae se acies ab duobus lateribus ostendunt, una: VII 67, 1; — ab utroque latere eius collis transuersam fossam obduxit circiter passuum quadringentorum: II 8, 3; duabus portis ab utroque latere turrium eruptio fiebat: VII 24, 3; equitatus noster ab utroque latere . . . summa in iugum uirtute conititur: 1, 46, 3; *cf.* a fronte II 25, 1; 1, 25, 9; ¶ Vercingetorix omnibus interruptis eius fluminis pontibus ab altera fluminis parte iter facere coepit: VII 34, 3; responsum est ab altera parte A. Varronem profiteri se . . . ad conloquium uenturum: 3, 19, 3; — clamore ab ea parte munitionis sublato: III 22, 4; clamore ab ea parte audito nostri . . . acrius impugnare coeperunt: III 26, 4; quotiens ⟨quo *H*; *Paul*⟩ quaeque cohors procurrerat, ab ea parte magnus numerus hostium cadebat: V 34, 2; nec prius sunt uisi obiectis ab ea parte siluis, quam castris adpropinquarent: VI 37, 2; iugum . . . praeruptum . . ., sed tamen paulo leniore fastigio ab ea parte, quae ad Vticam uergit: 2, 24, 3; — signum dat et ab dextra parte ⟨dat s. et a p. d. β⟩ alio ascensu eodem tempore Haeduos mittit: VII 45, 10; Haedui, quos Caesar ab dextra parte alio ascensu manus distinendae causa miserat: VII 50, 1; — haec utraque . . . binis utrimque fibulis ab extrema parte distinebantur ⟨*X*; destinabantur *E*; *Fr.*, *Db.*⟩: IV 17, 6; — (tigna) contraria duo . . . interuallo pedum quadragenum ⟨XL. β⟩ ab inferiore parte contra uim atque impetum fluminis conuersa statuebat: IV 17, 5; — ab isdem acies Pompeiana a sinistra parte (est) circumita: 3, 94, 4; *cf.* a fronte II 23, 4; — collis passus circiter ducentos infimus apertus, ab ⟨a β⟩ superiore parte siluestris: II 18, 2; — moles atque aggerem ab utraque parte litoris iaciebat: 1, 25, 5; magna multitudo sagittariorum ab utraque parte circumfundebatur: 3, 63, 6; ¶ renuntiauerunt non eadem esse diligentia ab decumana porta castra munita facilemque aditum habere: III 25, 2; equites . . . eodem illo, quo uenerant, cursu ab decumana ⟨decimana α⟩ porta in castra inrumpere conantur: VI 37, 1; legio Pompeiana celeris spe subsidii confirmata ab decumana porta resistere conabatur: 3, 69, 2; ¶ omnes eo loco aut ab radicibus subruunt aut accidunt arbores: VI 27, 1; ¶ illi stipites . . . ab infimo reuincti, ne reuelli possent, ab ramis eminebant: VII 73, 3; ¶ erat a ⟨ad *Q*⟩ septentrionibus collis, quem propter magnitudinem

circuitus opere circumplecti non potuerant nostri: VII 83, 2; ¶ Caesar . . . a medio fere spatio suos per Antonium, qui ei legioni praeerat, cohortatus tuba signum dari atque in hostes impetum fieri iussit: 3, 46, 4; ¶ ab eius summo sicut (se ut *R. Steph.*) palmae ramique late diffunduntur (diffundunt β; *R. Steph.*): VI 26, 2; huc teretes stipites feminis crassitudine ab summo praeacuti et praeusti demittebantur: VII 73, 6; ¶ equitum . . . partem circumire exteriores munitiones et ab tergo hostes adoriri iubet: VII 87, 1; ne . . . nostri intrare atque ipsos a tergo circumuenire possent: 3, 44, 4; persuasi equitibus nostris, . . . ut . . . adgrederentur et circumuenta ab tergo acie prius perturbatum exercitum pellerent, quam: 3, 86, 3; cohortes sinistrum cornu . . . circumierunt eosque a tergo sunt adorti: 3, 93, 6; cum recentes atque integri defessis successissent, alii autem a tergo adorirentur, sustinere Pompeiani non potuerunt: 3, 94, 2; ¶ Massilia fere tribus ex oppidi partibus mari alluitur; reliqua quarta est, quae aditum habeat ab terra: 2, 1, 3; sentiunt totam urbem, qua sit aditus ab terra, muro turribusque circumiri posse: 2, 16, 2.

haec (cornua) studiose conquisita ab (ad A^1; a A^2) labris argento circumcludunt: VI 28, 6; ¶ reliquos esse tardiores et non nullos ab (a $B^2\beta$; e *Lips.*) nouissimis deserto (A; desertos *rell.*; *Fr.*; deserto loco *E. Klussmann, Ph. 28, 739*; desperato *W. Paul, ZG. 32, 187 sq.*; *alii alia*) proelio excedere (*acie*): II 25, 1; scuto ab nouissimis (*cf. Vielh., ÖZ. 12, 50 sq.*) uni militi detracto . . in primam aciem processit: II 25, 2; ¶ castra . . conspicit . . . admodum munita natura loci, una ex parte ipso oppido Vtica, altera a theatro, quod est ante oppidum, substructionibus eius operis maximis, aditu ad castra difficili et angusto: 2, 25, 1; ¶ omniaque, quae postulassent, ab (a *fh*) se fore parata: IV 6, 3; ¶ magnam difficultatem ad consilium capiendum adferebat, . . . si maturius ex hibernis educeret, ne ab re frumentaria duris subuectionibus laboraret: VII 10, 1; illi omnia perpeti parati maxime a re frumentaria laborabant: 3, 9, 5; ¶ eorum una pars . . . continetur Garumna flumine, Oceano, finibus Belgarum, attingit etiam (Oceanum finibus Belgarum attingit, etiam *codd.*) ab Sequanis et Heluetiis flumen Rhenum: I 1, 5.

et ab (a B^2; *Flod.*) milibus passuum minus duobus castra posuerunt: II 7, 3; naues, quae ex eo loco ab milibus passuum octo uento tenebantur, quo minus in eundem portum uenire possent: IV 22, 4; in siluis oportuno atque occulto loco a milibus passuum circiter duobus Romanorum aduentum exspectabant: V 32, 1; positis castris a milibus passuum quindecim auxilia Germanorum exspectare constituunt: VI 7, 3; suberant montes atque a milibus passuum V itinera difficilia atque angusta excipiebant: I, 65, 3; ¶ primum inridere ex muro atque increpitare uocibus, quod tanta machinatio ab tanto spatio instrueretur (institueretur β): II 30, 3; *cf. Schn. ad II 7, 3.*

locus erat castrorum editus et paulatim ab imo accliuis circiter passus mille: III 19, 1; collis erat leniter ab infimo accliuis: VII 19, 1; simul confirmandi et stabiliendi causa singuli ab infimo solo pedes (tres *add.* β) terra exculcabantur: VII 73, 7; collis ab (a B^2) summo aequaliter decliuis ad flumen Sabim . . . uergebat: II 18, 1; ¶ quorum unus Hispaniam citeriorem tribus legionibus, alter ulteriorem trib. leg., alt. ult. *om. codd.*; *add. Np.*, quor. un. III leg. Hisp. cit., alter *Aldus*; a saltu Castulonensi ad Anam duabus legionibus, tertius ab Ana Vettonum agrum Lusitaniamque pari numero legionum obtinebat: 1, 38, 1; hoc confecto negotio a Sasonis (*ant.*; salonis *recc.*; *Np., Db.*) ad Curici (*Momms.*; corici *Oudfl*; corycí *h*; orici *pars recc.*; Oricum *Np., Db.*) portum stationes (portus, stationes *Np., Db.*) litoraque omnia longe lateque classibus occupauit: 3, 8, 4.

2. De tempore: quibus effectis armatisque diebus XXX, a (*om. hl*) qua die materia caesa est, . . . his D. Brutum praeficit: 1, 36, 5; cum ab hora septima ad uesperum pugnatum sit: I 26, 2; cum ab hora fere quarta usque ad solis occasum pugnaretur: III 15, 5; quem ab initio permansisse in officio demonstrauimus: VI 8, 9; quos ab initio habere secum instituerat; VII 13, 1; quae cuique ciuitati pars castrorum ab initio obuenerat: VII 28, 6; quod ab initio Italia excedere constituerat: 1, 27, 2; prima et secunda acies in armis, ut ab initio constituta erat, permanebat: 1, 41, 4; quaerunt, rectene se illi sint commissuri, et quod non ab initio fecerint armaque cum hominibus necessariis et consanguineis contulerint queruntur: 1, 74, 2; C. Curio in Africam profectus ex Sicilia et iam ab initio copias P. Attii Vari despiciens: 2, 23, 1; idem postero die a prima luce faciunt totumque in ea re diem consumunt: 1, 81, 3; cum a prima luce ad horam octauam pugnaretur (pugnassent β): V 35, 5; cum a meridie prope ad solis occasum dubia uictoria pugnaretur: VII 80, 6; ab paruulis (apparuulis A; a paruis β) labori ac duritiae student: VI 21, 3; quod

quom *Np.*) a pueris nullo officio aut disciplina adsuefacti nihil omnino contra uoluntatem faciant: IV 1, 9.

Caesar ab decimae legionis cohortatione ad dextrum cornu profectus: II 25, 1; Libo a ⟨ad *a*⟩ conloquio Caninii digressus ad Pompeium proficiscitur: 1, 26, 5; qui a prima obsidione ad Ciceronem perfugerat (summamque ei fidem praestiterat: V 45, 2; satis longo spatio temporis a Dyrrhachinis proeliis intermisso: 3, 84, 1.

Locus dubius: eo cum ⟨tum *N*⟩ a Q. (aque *a*) Pedio praetore cum legione *** (eo cum Q. Pedius praetor c. leg. uenisset *Kraffert, Beitr. p. 65*), lapide ictus ex muro perit (eo cum Q. Pedio praetore missa legione lap. ict. ex m. periit *F. Hofm.*⟩: 3, 22, 2.

Falso scriptum est *a librariis* a (ab) *his locis:* VII 78, 1 ab . . . sententia discedant *X pro:* ad . . . sententiam descendant; VII 13, 3 a finibus *in β pro* in finibus.

abdico: his rebus . . . perficiendis XI dies tribuit dictaturaque se abdicat et ab urbe proficiscitur: 3, 2, 1.

abdo. A. absol.: pedestres copias paulum ab eo loco abditas ⟨additas *BM*; adductas *N*⟩ in locis superioribus constituunt: VII 79, 2.

B. c. praepos.; a) abdere in locum: a litore discesserant ac se in superiora loca abdiderant: V 8, 6; ne desperata salute aut se in Menapios ⟨menapiis *β*⟩ abderet aut cum Transrhenanis congredi cogeretur: VI 5, 5; quod ipse animo non defecerat . . . neque se in occultum ⟨*pr. edd.*; in occultum se *1 det.*; se *om. X*⟩ abdiderat et conspectum multitudinis fugerat: VII 30, 1; repulsi ab equitatu se in siluas abdiderunt locum nancti egregie et natura et opere munitum: V 9, 4; aduentu Caesaris cognito carros impedimentaque sua in artiores siluas abdiderunt: VII 18, 3; quod Menapii se omnes in densissimas siluas abdiderant: IV 38, 3; reliqui sese fugae mandarunt atque in proximas siluas abdiderunt: I 12, 3; finibus suis excesserant suaque omnia exportauerant seque in solitudinem ac siluas abdiderant: IV 18, 4; iis, qui per aetatem in armis esse non poterant, in siluam Arduennam abditis . . . bellum parare instituit: V 3, 4.

b) abdere intra: intra haec tegimenta abditi atque muniti parietes lateribus exstruebant: 2, 9, 6.

c) abditus in loco: prima impedimenta nostri exercitus ab iis, qui in siluis ⟨*AQM*; siluas *B*[1]; *Fr.*; silua *B*[2]*β*⟩ abditi latebant, uisa sunt: II 19, 6; abditi in tabernaculis suum fatum querebantur: I 39, 4; (*cf.* **a)** VI 5, 5.

abditus (adiect.): ubi cuique aut ualles (uallis *A*[2]*Q*[2]*M*[2]*a*[2]) abdita ⟨abditae *B*⟩ aut locus siluestris aut ⟨locis siluestribus *β*⟩ palus impedita spem praesidii aut salutis aliquam offerebat, consederat: VI 34, 2; *cf.* VII 79, 2 *u.* **abdo A.**

abduco alqm *uel* **alqd. A. simpl.:** hic repentino aduentu naues onerarias quasdam nactus incendit et unam frumento onustam abduxit ⟨abducit *l*⟩: 3, 23, 2; naues longas adgressus, quae erant deligatae ad terram atque inanes, IIII ex his abduxit ⟨*hf*; add. *rell.*⟩, reliquas incendit: 3, 40, 4; interim alii suos in castra inuitandi causa adducunt ⟨abducunt *f*⟩, alii ab suis abducuntur ⟨adduc. *ahl*⟩, adeo ut una castra iam facta ex binis uiderentur: 1, 74, 1.

B. c. praepos.: a) ab alqo *uel* **alqa re:** hoc confecto negotio D. Laelium ab Asiatica classe abductum ⟨add. *O*⟩ reliquit, qui . . . prohibebat: 3, 40, 5; neque nunc id (se) agere, ut ab illis abductum exercitum teneat ipse, . . . sed ne illi habeant, quo contra se uti possint: 1, 85, 11; ut, si Pompeius eodem contenderet, abductum illum a mari atque ab iis ⟨his *codd.*⟩ copiis, quas Dyrrhachii comparauerat, frumento ac commeatu abstractum pari condicione belli secum decertare cogeret: 3, 78, 3; retineri legiones II, quae ab se simulatione Parthici belli sint abductae: 1, 9, 4.

b) ex loco: (an paenitet uos, quod . . . ex portu sinuque aduersariorum CC naues oneratas adduxerim ⟨abdux. *cod. Viterb.*; *Ciacc.*, *Oud.*, *Dt.*⟩: 2, 32, 12.)

c) ad *uel* **in alqd:** ubi ea pars turris, quae erat perfecta, tecta atque munita est ab omni ictu hostium, pluteos ad alia opera abduxerunt ⟨addux. *O*⟩: 2, 9, 5; ¶ ita se omni tempore de populo Romano meritos esse, ut paene in conspectu exercitus nostri agri uastari, liberi eorum in seruitutem abduci, oppida expugnari non debuerint: I 11, 3.

d) secum: Caesaris aduentu cognito profugit ex oppido cohortesque secum abducere ⟨adduc. *Oaf*⟩ conatus (*a*) magna parte militum deseritur: 1, 15, 3.

abeo. A. absol.: proinde ⟨hinc *add. dik*⟩ abite, dum est facultas, uosque ad legionem recipite: VII 50, 6; (hoc adeo celeriter fecit, ut simul adesse ⟨abisse *M. Haupt ap. Np. p. 169*; *Np.*⟩ et uenire ⟨uenisse *O*⟩ nuntiaretur: 3, 36, 3; *cf.* **adsum A. a)** *α*).)

B. c. praepos.: saepe in eum locum uentum est, ut . . . Ambiorigem . . . circumspicerent captiui nec plane etiam abisse ex conspectu

contenderent: VI 43, 4; ex his unum ipsius nauigium contendit et fugere perseuerauit auxilioque tempestatis ex conspectu abiit ⟨abit *Ohl*⟩, duo . . . sese in portum receperunt: 2, 22, 1.

abhorreo: omnium ordinum partes in misericordia constitisse, ipsos duces a pace abhorruisse: 1, 85, 3.

abicio alqd. **A.:** cum propius Ambiorigem accessisset, iussus arma abicere imperatum facit suisque ut idem faciant imperat: V 37, 1; Germani . . . armis abiectis signisque militaribus relictis se ex castris eiecerunt: IV 15, 1; hostes abiectis armis terga uerterunt magnusque eorum numerus est occisus: IV 37, 4; ueriti, ne omnino spes fugae tolleretur, abiectis armis ⟨arm. abiect. β⟩ ultimas oppidi partes continenti impetu petiuerunt: VII 28, 2.

B. = **conicio: a):** prius quam telum abici ⟨adici *I det.*; *Dt.*; *Pluygers*; adigi *Madu.*, *AC. II 252*⟩ posset aut nostri propius accederent, omnis Vari acies terga uertit: 2, 34, 6.

b) ex: sic . . . exercitum constituebat, ut tertia acies uallum contingeret, omnis quidem instructus exercitus telis ex uallo abiectis ⟨proiect. *a*; adiect. *Manut.*; adactis *Jurin.*; *Madu.*, *AC. II 253*⟩ protegi posset: 3, 56, 2.

c) intra: si adire non possit, monet, ut tragulam cum epistula ad ammentum deligata intra munitionem castrorum abiciat: V 48, 5.

abies: materia cuiusque generis ut in Gallia est praeter fagum atque abietem: V 12, 5.

(abigo *u.* **adigo.)**

abiungo: abiuncto ⟨*adf*; adiuncto *χh*⟩ Labieno atque iis legionibus, quas una miserat, uehementer timebat: VII 56, 2.

(abripio: pauci ex his militibus † arma in flumine ⟨*codd. plur.*; ablati flumine *Db.*; arrepti in flumine *O*; ui fluminis abrepti *Ald.*; abr. ui fl. *Np.*, *Dt.*⟩ ab equitatu excipiuntur ac subleuantur; interit tamen nemo: 1, 64, 7; accidit, ut . . . discederent, quaeque quisque eorum carissima haberet, ab impedimentis petere atque arripere ⟨abripere *hik*⟩ properaret: V 33, 6; timere Caesarem ereptis ⟨*Np.*; correptis *x*; abreptis *I det.*; *edd. ante Np.*⟩ ab eo duabus legionibus, ne: 1, 2, 3.**)**

abscido. A. propr.: quibus (funibus) abscisis ⟨praecisis β⟩ antemnae necessario concidebant: III 14, 7; itaque truncis arborum aut ⟨*del. Np.*, *Dt.*⟩ admodum firmis ramis abscisis atque horum delibratis ac praeacutis cacuminibus perpetuae fossae quinos pedes altae ducebantur: VII 73, 2; **(**omnes eo loco aut ab radicibus subruunt aut accidunt ⟨abscidunt β⟩ arbores tantum, ut summa species earum stantium relinquatur: VI 27, 4.**)**

B. transl. = **distraho:** non abscisum in duas partes exercitum, cum altera alteri auxilium ferre non posset, causae fuisse cogitabant: 3, 72, 2.

absimilis: falces praeacutae insertae adfixaeque longuriis, non absimili forma muralium falcium: III 14, 5.

absisto: aduolauerunt, sic uti sicubi *Ditt.* ab signis legionibusque non ⟨*del. ed. suspicatur Vielh.*, *ÖZ. 12, 59*⟩ absisterent ⟨abstinerent *suspic. Madu.*, *Em. Liuian. p. 327 (401²)*; *Vielh. l. l.*; [non] absisterent *Ditt.*⟩: V 17, 2.

abstineo: Labienus . . . monte occupato nostros exspectabat proelioque abstinebat: I 22, 3; ◀ obtestabantur Romanos, ut sibi parcerent, neu, sicut Auarici fecissent, ne a ⟨*om.* β⟩ mulieribus quidem atque infantibus abstinerent: VII 47, 5; *cf.* **absisto.**

abstraho. A.: postquam in litore relictam nauem conspexit, hanc remulco abstraxit: 2, 23, 5.

B. a) alqa re: ut, si Pompeius eodem contenderet, abductum illum a mari atque ab iis copiis, quas Dyrrhachii comparauerat, frumento ac ⟨a *a*⟩ commeatu abstractum pari condicione belli secum decertare cogeret: 3, 78, 3.

b) ab: accedebat, quod suos ab se liberos abstractos obsidum nomine dolebant: III 2, 5.

c) in: liberos, coniuges in seruitutem abstrahi, ipsos interfici: VII 14, 10; bona ciuium Romanorum diripiunt, caedes faciunt, in seruitutem abstrahunt ⟨abstraunt *AQ*⟩: VII 42, 3.

absum. I. Forma: afuturum *X*, abfuturum *M²*: I 36, 5; afuisse *X*, abfuisse *M² a²*: VI 3, 5; afuisse *χ*, abfuisse *M corr.*, *a²*, fuisse β: V 53, 7; afuerunt *AQB*, abfuerunt *Ma²*, affuerunt *A²β*: VII 63, 7; afuit *afh*, affuit *l*, abfuit *O*: 2, 35, 4; afuisset *Oh*, abfuisset *f*, affuisset *al*: 3, 36, 2; afuit *f*, affuit *l*, fuit *a*, abfuit *Oh*: 2, 35, 2.

II. Significatio. 1. propr.; A. absol.: haec . . . eodem illo pertinere arbitrabatur, ut tridui mora interposita equites eorum, qui abessent, reuerterentur: IV 11, 4; reliquos obsidum loco secum ducere decreuerat, quod, cum ipse abesset, motum Galliae uerebatur: V 5, 4; haec Scipionis oratio, quod senatus in urbe habebatur Pompeiusque aberat ⟨*Vict. 3 c. 1*; *F. Hofm.*, *orig. b. ciu. p. 113*; *Pluyg.*, *Mn. N. S. 9, 7*; *al.*; aderat *codd.*; *Np.*, *Dt.*; *defend. Voss.*; *Vielh.*, *ÖZ. 12, 474 sq.*; *19, 828*; *al.*; ad urbem erat *Ciacc.*, *Hotom.*, *Morit.*⟩, ex ipsius ore Pompei mitti uidebatur: 1, 2, 1; renuntiat, quod consules absint, sine illis non posse agi de compositione: 1, 26, 5; uidetisne . . . captiuorum orationem cum perfugis

conuenire? abesse regem, exiguas esse copias missas: 2, 39, 3; omnia enim plerumque, quae absunt, uehementius hominum mentes perturbant: VII 84, 5; ¶ Belgarum copias ... ad se uenire uidit neque iam longe abesse ab iis, quos miserat, exploratoribus et ab Remis cognouit: II 5, 4; ¶ quod ipse aberat longius, naues interim longas aedificari in flumine Ligere ... iubet: III 9, 1; reliquam partem exercitus, quod paulo aberat longius, non putat exspectandam: V 46, 4; ex omnibus urbis partibus orto clamore, qui longius aberant repentino tumultu perterriti, cum hostem intra portas esse existimarent, sese ex oppido eiecerunt: VII 47, 4; Treueri ab hoc concilio afuerunt, quod aberant longius et ab Germanis premebantur: VII 63, 7; Tarraco aberat longius; quo spatio plures rem posse casus recipere intellegebant: 1, 78, 4; quod hae regiones aberant longius, locis certis horrea constituit: 3, 42, 4; ¶ non longius hostes aberant, quam quo telum adigi posset: II 21, 3; ¶ Neruios, qui maxime feri inter ipsos habeantur longissimeque ⟨longissimoque *A QB*⟩ absint: II 4, 8; ¶ neque esse quicquam negotii, cum prima legio in castra uenisset reliquaeque legiones magnum spatium abessent, hanc sub sarcinis adoriri: II 17, 2.

B. c. praepos. a) ab: iter in Santonum fines facere, qui non longe a Tolosatium finibus absunt: I 10, 1; neque longe ab oppido castra Vercingetorigis aberant ⟨uercingetorix habebat *β*⟩: VII 26, 2; ¶ dum longius ab munitione ⟨ad munitionem *α*⟩ aberant Galli ⟨l. aber. g. ab mun. *β*⟩, plus multitudine telorum proficiebant: VII 82, 1; fontes a quibusdam praesidiis aberant longius et celeriter aestibus exarescebant: 3, 49, 5; quantum opere processerant et castra protulerant, tanto aberant ab aqua longius: 1, 81, 3; ¶ Labienum ... adoriri parabant, iamque ab eo non longius bidui uia aberant, cum duas uenisse legiones missu Caesaris cognoscunt: VI 7, 2; ¶ daturum se operam, ne longius triduo ab ⟨a *β*⟩ castris absit: VII 9, 2; ¶ horum omnium fortissimi sunt Belgae, propterea quod a cultu atque humanitate prouinciae longissime absunt minimeque ad eos mercatores saepe commeant atque ea, quae ad effeminandos animos pertinent, important, proximique sunt Germanis: I 1, 3; ad eam partem munitionum ducit, quae pertinebat ⟨*O*, -bant *rell.*; *Np.*, *Db.*⟩ ad mare longissimeque a maximis castris Caesaris aberat ⟨*I rec.*; aberant *rell.*; *Np.*, *Db.*⟩: 3, 62, 2; ¶ a quibus cum paucorum dierum iter abesset, legati ab iis uenerunt: IV 7, 2; ¶ hic locus aequo fere spatio ⟨aequum fere spatium *h*⟩ ab ⟨a *β*⟩ castris Ariouisti et Caesaris aberat: I 43, 1; ¶ tumulum ... occupauit, qui tantum aberat a nostro castello, ut telum tormentumue missum adigi non posset: 3, 51, 8; tantumque a uallo eius prima acies aberat, uti ne telum tormentumue ⟨*Steph.*; telo tormentoue *codd.*; *dd.*⟩ adigi ⟨*codd.*; *Steph.*; adici *Scal.*; *dd.*; *cf. Madu.*, *AC. II 251 sq.*⟩ posset: 3, 56, 1; ¶ hic locus ab hoste circiter passus sescentos, uti dictum est, aberat: I 49, 3; ab his castris oppidum Remorum nomine Bibrax aberat milia passuum octo: II 6, 1; cum ... ab eo oppido Caesar cum exercitu circiter milia ⟨om. *α*; milibus *a*⟩ passuum quinque abesset: II 13, 2; quorum alter milia passuum circiter quinquaginta, alter paulo amplius ab iis ⟨ab iis *om. β*⟩ absit: V 27, 9; cuius hiberna aberant ab eo milia passuum XXV: V 46, 1; ut, cum ab hibernis Ciceronis milia passuum abesset circiter ⟨*om. β*⟩ LX ⟨pass. .LX. (XL *h*) abesset *β*⟩ eoque post horam nonam diei Caesar peruenisset, ante mediam noctem ad portas castrorum clamor oreretur: V 53, 1; cum milia passuum circiter XXX ⟨XL *β*⟩ ab Gergouia abesset: VII 38, 1; oppidi murus ab ⟨at *AQ*; a *β*⟩ planicie atque initio ascensus recta regione, si nullus anfractus intercederet, mille CC passus aberat: VII 46, 1; Octogesam ... id erat oppidum positum ad Hiberum miliaque ⟨mil. V *codd.*⟩ passuum a castris aberat XXX ⟨*Goel.*; XX *codd.*; *Np.*, *Db.* — positum ab Hibero milia V passuum; a castris aberat XX *F. Hofm.*⟩: 1, 61, 4; hic locus abest a Clupeis passuum XXII milia ⟨mil. *codd.*⟩: 2, 23, 2; cum ab eo milia passuum XX afuisset ⟨affuisset *al*; abf. *f*⟩, subito se ad Cassium Longinum in Thessaliam conuertit: 3, 36, 2; is locus aberat a ⟨*pauc. rec.*; *om. rell.*⟩ nouis Pompei castris circiter passus quingentos: 3, 67, 2; ¶ certior factus est Ariouisti copias a nostris milibus passuum quattuor et uiginti abesse: I 41, 5; ¶ Sulmonenses, quod oppidum a Corfinio VII milium interuallo abest: 1, 18, 1; ¶ inueniebat ex captiuis Sabim flumen ab castris suis non amplius milia passuum decem abesse: II 16, 1; id ... iugum ... abest derecto itinere ab Vtica paulo amplius passus mille ⟨pass. mil. *ahl*⟩: 2, 24, 4; ¶ a Bibracte, oppido Haeduorum longe maximo et copiosissimo, non amplius milibus passuum XVIII aberat ⟨aberant *A*⟩: I 23, 1; Caesar cum ab hoste non amplius passuum XII milibus abesset, ut erat constitutum, ad eum legati reuertuntur: IV 11, 1; ¶ certior factus est ... copias ... conuenisse neque longius milia ⟨*M²*, *ed. 1*; milium *α*; mil. *a*;⟩ passuum octo ab hibernis

suis afuisse (abf. *M corr a*²; fuisse β): V 53, 7; ¶ prima luce, cum summus mons a Labieno teneretur, ipse ab hostium castris non longius mille et quingentis passibus abesset, . . ., Considius . . . accurrit: I 22, 1; haec (castra) siluam quandam contingebant neque longius a mari passibus CCC aberant: 3, 66, 3; ¶ comperit minus V et XX (V. L XX *a*) milibus longe ab Vtica eius copias abesse: 2, 37, 3.

b) ex: cognoscit non longe ex eo loco oppidum Cassiuellauni abesse: V 21, 2.

2. translat. A. absol.: ab Germanis premebantur, quae fuit causa, qua re toto abessent bello et neutris (neutri β) auxilia mitterent: VII 63, 7.

B. a) c. dat.: si id non fecissent, longe iis fraternum nomen populi Romani afuturum: I 36, 5.

b) c. praep. ab: tantum ab equitum suorum auxilio (*Madu. AC. II 266;* auxiliis *codd.; edd.*) aberant, . . . ut eos superioribus perterritos proeliis in medium reciperent agmen ultroque eos tuerentur: 1, 79, 5; druides a bello abesse consuerunt: VI 14, 1; ab hoc concilio Remi, Lingones, Treueri afuerunt (abfuerunt *Ma*²; affuerunt *A*²β): VII 63, 7; eo hoc consilio afuisse existimabantur: VI 3, 5; eadem tum fuit (causa), cum ab eorum consiliis abesse te debere (te debere *om. codd.; edd.;* te debere *uel* te oportere *addend. coniec. Wsbg.*) iudicasti: *ap. Cic. ad. Att.* X 8 *B* 1; neque tutius neque honestius reperies quicquam, quam ab omni contentione abesse: *ap. Cic. ad Att.* X 8 *B* 2; quid uiro bono et quieto et bono ciui magis conuenit, quam abesse a ciuilibus controuersiis? *ap. Cic. ad Att.* X 8 *B* 2; (a cultu atque humanitate prouinciae: I 1, 3 *u. s.* **1. B. a)** *p.* 45;) tempus erat difficillimum, quo neque frumenta in † hibernis erant neque (segetesque *Kran.;* ex hibernis erant nouaque *E. Hoffm.*) multum a maturitate aberant ac ciuitates exinanitae: 1, 48, 5; cum . . . priores, quod abesse a periculo uiderentur neque ulla necessitate neque imperio continerentur, . . . in fuga sibi praesidium ponerent: II 11, 5; ¶ recte auguraris de me . . . nihil a me abesse longius crudelitate: *ap. Cic. ad Att.* IX 16, 2.

c) c. coni. quin: Orgetorix mortuus est, neque abest suspicio, ut Heluetii arbitrantur, quin ipse sibi mortem consciuerit: I 4, 4; neque multum afuit (*afh;* affuit *l;* abfuit *O*), quin etiam castris expellerentur: 2, 35, 1; paulum (paululum *f*) afuit (*f;* affuit *l;* fuit *a;* abfuit *Oh*), quin Varum interficeret: 2, 35, 2; naues . . . inuenit instructas neque multum abesse ab eo, quin paucis diebus deduci possint: V 2, 2; quibus angustiis prematur docet, neque longius abesse, quin proxima nocte Sabinus clam ex castris exercitum educat et ad Caesarem auxilii ferendi causa proficiscatur: III 18, 4.

absens: ut idem . . . duas bellicosissimas prouincias absens tot annis obtineat: 1, 85, 8; ¶ quod . . . ne in occulto quidem queri . . . auderent absentisque Ariouisti crudelitatem, uelut si coram adesset, horrerent: I 32, 4; doluisse se, quod . . . in urbem retraheretur, cuius absentis rationem haberi proximis comitiis populus iussisset: 1, 9, 2; latum ab X tribunis plebis, . . . ut sui ratio absentis haberetur ipso consule Pompeio: 1, 32, 3; ciuitates uictae nomen atque imperium absentis Pompei (*Dauis.; om. h. l. codd.*) timebant: 1, 61, 3; fuit controuersia, oporteretne Lucilii Hirri, quod is a Pompeio ad Parthos missus esset, proximis comitiis praetoriis absentis rationem haberi: 3, 82, 5; ¶ (militesque appellat, neu se neu Pompeium (*a;* pompeium absentem *rell.;* [Pompeium] *Terpstra, Db.*) imperatorem suum aduersariis ad supplicium tradant obsecrat: 1, 76, 1;) ¶ cum tanta multitudine hostium, praesertim eo absente, qui summam imperii teneret, nisi aequo loco . . . legato dimicandum non existimabat: III 17, 7; nihil hunc se absente pro sano facturum arbitratus, qui praesentis imperium neglexisset: V 7, 7; quod neque legiones audeant absente imperatore ex hibernis egredi neque: VII 1, 7; si legiones in prouinciam arcesseret, se absente in itinere proelio dimicaturas intellegebat: VII 6, 3; interea ueterem exercitum, duas Hispanias confirmari . . ., auxilia, equitatum parari, Galliam Italiamque temptari se absente nolebat: 1, 29, 3; ¶ (legionem neque eam plenissimam detractis cohortibus duabus et compluribus singillatim, qui commeatus petendi causa missi erant absentibus (*add. B*²β; *Schn.*) propter paucitatem despiciebant: III 2, 3.)

abundo alqa re: exercitus Afranii omnium rerum abundabat copia: 1, 49, 1; integras atque incolumes copias Caesar inferiore militum numero continebat, cum illi omnium rerum copia abundarent: 3, 47, 3; id esse facile, quod equitatu ipsi abundent et quod anni tempore subleuentur: VII 14, 3; sed quoniam abundet equitatu, perfacile esse factu frumentationibus pabulationibusque Romanos prohibere: VII 64, 2; Caesaris exercitus optima ualetudine summaque aquae copia utebatur, tum commeatus omni genere praeter frumentum abundabat: 3, 49, 6; se fortuna inclinauerat, ut nostri magna inopia necessariarum rerum conflictarentur, illi

omnibus abundarent rebus superioresque haberentur: 1, 52, 3.

abutor: neque se umquam abuti militum sanguine neque rem publicam alterutro exercitu priuare uoluisse: 3, 90, 3.

ac. *Cf. D. Ringe, Zum Sprachgebrauch des Caesar. I. (et, que, atque (ac)). Progr. Göttingen 1880. 4. 21 p.*; *W. Kergel, ÖZ. 7, 135. 136.*

I. **Collocatio: ante litteras** *b*: I 31, 5; 33, 4; 3, 59, 3; — II 19, 1; V 12, 2 (?); — I 23, 1 ⟨*om. BM*⟩. ¶ **atque** *ante b*: II 6, 2.

c: (*cf. Schneid. ad I 14, 1 (3)*): ac ciuitates: 1, 48, 5 ⟨*et*¹; at *hl*; a *af*⟩; ac ⟨a *a*⟩ commeatu: 3, 78, 3; ac contra: I 44, 3; *praeterea ac recepit Db.* 3, 75, 1 *secutus codd. hl*; *rell. h. l. habent* haec; VII 14, 2 *Schneideri coniecturam receperunt Fr. et Db.*: ac commeatu; *h. l. in α exstat* aut, *in β* et; VII 84, 1 *Lipsius coniecit* ac crates; *codd. habent α* castris, *β* a castris. ¶ [*Falso* ac *scriptum est in α pro* hac III 18, 1 (confirmata); VII 4, 3 (coacta); *delendum est* 3, 13, 2 simul [ac] Caesar.] ¶ **atque:** atque ⟨et *f*⟩ Caesaris: 3, 19, 1; atque contexerant: 2, 4, 2; atque cratibus: 1, 40, 4.

d: 3, 82, 4; III 13, 1; V 26, 1; VI 3, 4; 2, 36, 3; III 19, 3; VII 72, 3; 1, 7, 1; II 31, 4; VI 23, 6; — 2, 35, 1; 3, 11, 1; VI 58, 1; 1, 68, 2; *ap. Cic. Brut.* 253; *ap. Charis. ed. Keil I p.* 126; I 40, 5; VI 34, 3; VII 34, 1; V 58, 3; — *ap. Suet. uit. Terent.* 5 ⟨*coniec. Roth. Reiffers.*⟩; *cod. A* au, *rell.* et⟩; 2, 14, 1; 3, 8, 3; 1, 12, 2; — VI 21, 3. ¶ **atque:** IV 2, 2; V 7, 1.

f: V 42, 5; VI 20, 1 *β*; *Fr.*; aut *rell.* IV 17, 4; — VII 2, 2; 2, 4, 3; VII 69, 7; I 3, 7; — IV 33, 3; VI 30, 3 ⟨atque *BM*; *Np.*, *Fr.*, *Db.*, *Dt.*⟩; — I 48, 5; 1, 1, 2 ⟨aut *ah*¹⟩; II 26, 2; I 30, 3; — II 12, 1; 3, 71, 2; 13, 2; 16, 1; VI 24, 1; 3, 94, 4. ¶ [*Falso* ac *pro* hac *afl* 2, 35, 3; *delendum est* 1, 27, 3.] ¶ **atque:** 1, 20, 2; IV 3, 3; I 2, 5; V 21, 3. [*Falso* atque *pro* a *O*. 3, 106, 1 *Ohl.*]

g: ac ⟨*β*; *om. α*; *Fr.*⟩ glandibus Gallos *β*; gallos glandibus *α*; Gallos grandibus *Fr.*⟩: VII 81, 4. ¶ **atque:** 1, 7, 5.

i: ac iam: III 3, 2; 9, 76; 15, 3; 3, 87, 7.

l: 3, 18, 1 ⟨et *l*⟩; V 11, 5; I 23, 3; 1, 21, 5; 2, 10, 6; II 23, 1; III 10, 3; V 57, 1; — I 13, 5; 3, 32, 2; 80, 3; 110, 2; I 12, 1; 2, 37, 2 ⟨et *a*; *Np.*, *Dt.*⟩; 3, 72, 4; — III 14, 9; VII 28, 1; 3, 74, 1; III 9, 7; 3, 111, 2; IV 17, 8 ⟨et *β*⟩; VII 86, 5. ¶ [*Falso* ac *pro* hanc *α* VI 10, 5; II 19, 5 *codd.*; *del. Morus.*]

m: 3, 106, 2; II 14, 5; 31, 4; 3, 111, 1; I 3, 5; — VI 14, 4; ⟨2, 3 *α*; *om. β*⟩; I 39, 1; — V 27, 7; 36, 3; 2, 35, 6; III 19, 6; — III 12, 3; 3, 42, 5; 2, 26, 3; V 53, 5; — V 1, 2 ⟨*β*; ad *α*; *Np.*⟩; IV 3, 4; VII 65, 2 ⟨ac muros *α*; murosque *β*⟩. ¶ **atque:** 2, 9, 5. 6; atque molimento ⟨*codd.* emolumento⟩: 1 34, 3; (atque ⟨omnibus copiis *codd.*; omnibus coponis *Madu.*; omnibus oppidis *Lips.*; *del. Np.*; *transpon. Ald.*⟩ mutatis: 3, 11, 1.)

n: ⟨2, 20, 8 *hl*; *Db.*; et *af*;⟩ — III 6, 2; VI 36, 1; VII 8, 3; ⟨74, 2 *coniect.*; 77, 2 *β*; et *α*;⟩ I 20, 3; — IV 17, 9; — 3, 36, 8; VI 34, 8; II 28, 1; III 4, 4; 5, 1; 25, 1; VII 38, 7; 1, 46, 2; 3, 25, 1; 31, 1; 2, 35, 4; 3, 102, 7; VII 73, 1; 1, 64, 1; 3, 11, 4; — III 6, 5; VII 8, 4 ⟨*om. β*⟩; VI 30, 2. ¶ [*Falso* I 40, 9 *codd.* ac *pro* hac.] ¶ **atque:** atque ⟨at *β*⟩ nostris: IV 25, 3.

p: VI 36, 2; II 28, 1; III 28, 2; I 40, 8; 3, 49, 5; 1, 30, 5; 74, 6; 3, 96, 2; VI 19, 4; 3, 55, 1; IV 25, 2; — 2, 40, 3; IV 2, 3; VII 4, 3; 2, 9, 8; 3, 82, 5; 6, 1; V 54, 4; VI 35, 3; 2, 26, 4; — 2, 11, 2; VII 25, 2; — IV 23, 6; 3, 69, 3; 42, 5; *ap. Gell.* XIX 8, 8; 1, 25, 9; — II 29, 4; 3, 102, 7; 23, 1; 1, 32, 7; I 18, 6; VI 14, 6; II 13, 2; — VII 73, 2; IV 33, 3; VII 1, 5; 3, 82, 1; II 29, 1; I 20, 5; 1, 54, 2; 3, 57, 5; II 30, 1; VI 8, 6; 1, 69, 1; III 14, 2; VI 22, 2; V 56, 5; VI 13, 4; V 16, 1; 31, 2; VI 23, 8; 2, 32, 7; 1, 30, 5; V 54, 2 ⟨et *h*; *om. a*⟩; 1, 13, 2; III 19, 6; 12, 5; II 19, 7; 1, 4, 2; — 2, 18, 2; 21, 5. ¶ [*Falso* VI 5, 1 *ABQ* ac *pro* hac.] ¶ **atque:** VI 23, 5; 1, 80, 1; IV 1, 8; 3, 30, 1; uisaque proditio [illegible] nisaque proditione *codd.* [illegible]: 3, 21, 5; (itaque ⟨atque *AQ*⟩ productis: VII 79, 4; notaretur atque ⟨potestas *add. Heller*⟩ opprimeretur: 1, 7, 2.)

(*q*: atque ⟨qui *add. β*⟩ quis IV 10, 5; eaque quae ⟨eaque *AQh*; ea quae *BM*; atque quae *af*⟩ VII 34, 1.)

r: 2, 8, 1; 3, 105, 4; II 25, 3; V 7, 2; 3, 10, 6; VII 47, 2 *α*; at *β*; *Schn.*, *Fr.*, *Db.*, *Hld.*; 3, 1, 6; III 28, 1; ⟨1, 25, 1 ac *2 dett.*; *Db.*; ut *af*, at *hl*; et *1 det.*; *Np.*, *Dt.*;⟩ VII 1, 4; 2, 9, 3; VII 87, 3; ⟨II 23, 2 *β*; *om. α*;⟩ 3, 93, 6; 2, 35, 2; — V 24, 4 ⟨*α*; et *β*⟩; — ⟨VII 58, 6 *coniec. Ciacc.*; ad *α*; in *β*;⟩. — II 19, 5; 24, 1; VII 13, 5; 3, 93, 1. ¶ [*Falso* VII 9, 6; 45, 1 *B* ac *pro* hac.] ¶ **atque:** VII 32, 3.

s: VI 13, 4; 3, 23, 2; VII 19, 2; I 15, 4; VII 23, 5; — VI 13, 7; — IV 21, 9; V 7, 8; 8, 6; 18, 5; 1, 52, 3 ⟨hac *af*⟩; 3, 15, 6; I 31, 10; 43, 5; IV 11, 3; 2, 3, 2; IV 1, 7; I 33, 2; — III 12, 3; IV 37, 1; 1, 24, 6; 3, 1, 5; 72, 4; *ap. Cic. Brut.* 253; VII 50, 1; V 23, 3; 51, 4; I 39, 7; IV 18, 4; V 19, 1; VI 13, 6 ⟨*2 dett.*; *Schn.*; *om. rell.*⟩; VII 77, 12; 45, 2; 2, 9, 8; 3

66, 6 ac sine *hl*; a *af*:) 2, 15, 3; — 3, 72, 1; III 19, 3; IV 24, 1: — II 31, 5; 1, 40, 7; III 6, 1; 1, 64, 7; VI 27, 2 (β; aut α;) III 4, 4; VII 50, 6; 3, 60, 5; V 23, 6; III 17, 2; 1, 48, 2; II 24, 2 (α; et β); 1, 62, 2; I 25, 7; IV 25, 1; 3, 35, 2; IV 30, 2 (*pr. edd.*; et β; aut α); 3, 73, 5; I 41, 3; 36, 3; V 24, 1; 3, 93, 1; II 28, 3. ¶ [*Falso* VII 15, 1 *BMh* ac *pro* hac.] ¶ atque: 1, 18, 2; atque (eo *add* β; *Schn.*) secundo: VII 53, 2; ex Ponto atque (ex *add. h*) Syria: 3, 4, 3.

t: 2, 20, 1; 3, 37, 3 (*Np.*; at *codd.*); 87, 5; VII 50, 2; 1, 26, 2; VII 46, 5; III 13, 6; 11, 3; V 55, 4; III 5, 3; IV 33, 3; 1, 45, 4; 64, 8; VI 41, 2 (α; at *pauc. recc.*; *Schn.*, *Fr.*, *Db.*); — II 6, 3; 25, 1; 2, 16, 2; VII 77, 9; VI 35, 8; IV 35, 2; III 15, 1; VI 14, 6; — 1, 5, 2; I 39, 5; 1, 65, 1; 3, 31, 4; — 2, 9, 5; VII 88, 6; I 24, 2; — I 26, 3; III 15, 3 (et *h*); — V 43, 1; II 11, 1; 2, 35, 3; VII 80, 5 (aut *h*; *Fr.*); 82, 1 (et *AQ*); 2, 11, 3; 16, 3; 1, 46, 3. ¶ [*Falso* ac *pro* at *exstat* V 43, 4 *in X*; 3, 47, 3 *in hl.*] ¶ atque: 3, 10, 5; 2, 2, 5; [*falso* atque *pro* at *Q.* IV, 38, 3.]

u: VII 72, 1; 77, 2 (α; apud quos β; *Schn.*); I 40, 6; 2, 9, 2; VII 73, 7; 36, 4; VI 37, 3; V 40, 7. ¶ atque: III 8, 2.

II. Significatio. 1. Particula copulat. A. coniunguntur enuntiatorum partes; a) singulae uoces; α) substant. et pronom.: αα) substant.: eorum obsides esse apud Ariouistum ac Sequanos intellegebat: I 33, 2; idem hoc L. Lentulo . . . et P. Lentulo consulari ac non nullis aliis acciderat Rhodi: 3, 102, 7; ex percontatione nostrorum uocibusque Gallorum ac mercatorum . . . timor exercitum occupauit: I 39, 1; ¶ magistratus ac principes . . . gentibus cognationibusque hominum . . . quantum . . . uisum est agri attribuunt atque anno post alio transire cogunt: VI 22, 2; propter repentinum terrorem principum ac senatus fuga facta: 2, 3, 2; in capita singula seruorum ac liberorum tributum imponebatur: 3, 32, 2; omnem ex agris multitudinem seruorum ac liberorum in oppidum cogit: 3, 80, 3; qui ex his secuti non sunt, in desertorum ac proditorum numero ducuntur: VI 23, 8; noctu militibus ac sagittariis in terram expositis praesidium equitum deiecit: 3, 23, 2; ab his primum equitatus est pulsus, ab isdem factae caedes sagittariorum ac funditorum: 3, 94, 4; ¶ Lentulus aeris alieni magnitudine et spe exercitus ac prouinciarum et regum appellandorum largitionibus mouetur: 1, 4, 2.

non nulli inter carros rotasque mataras ac tragulas subiciebant nostrosque uulnerabant: I 26, 3; nam cum tanta multitudo lapides ac tela conicerent, in muro consistendi potestas erat nulli: II 6, 3; coria, ne rursus igni ac lapidibus corrumpantur, centonibus conteguntur: 2, 10, 6; per manus sebi ac picis traditas glaebas in ignem e regione turris proiciebat: VII 25, 2; cupas taeda ac pice refertas incendunt easque de muro in musculum deuoluunt: 2, 11, 2; ¶ has . . . a fronte atque ab utroque latere cratibus ac pluteis protegebat: 1, 25, 9; hanc super contignationem quantum tectum plutei ac uinearum passum est, latericulo adstruxerunt: 2, 9, 2; reliqua pars scrobis . . . uiminibus ac uirgultis integebatur: VII 73, 7; aggere et cratibus fossas explent, falcibus uallum ac loricam rescindunt: VII 86, 5; extruso mari aggere ac molibus atque his oppidi moenibus adaequatis: III 12, 3; post eas aggerem ac uallum XII pedum exstruxit: VII 72, 4; ex uallo ac (et *AQ*) turribus traiecti pilis muralibus interibant: VII 82, 1; hostes ex muro ac turribus summouentur: 2, 11, 3; pari condicione ex muro ac turribus bellandi data se uirtute nostris adaequare non posse intellegunt: 2, 16, 3; intra oppida ac muros (murosque β) compelluntur: VII 65, 2; qui cum ex fuga Pompeium sequerentur atque in insulam uenissent, oppido ac portu recepti non erant: 3, 102, 7; magno sibi esse praesidio posse, si ibi pro castello ac receptaculo turrim ex latere sub muro fecissent: 2, 8, 1; ¶ finibus suis excesserant suaque omnia exportauerant seque in solitudinem ac siluas abdiderant: IV 18, 4; (ut . . . ille latebris aut (ac *dk*; *Schn.*; siluis aut *add.* β; *Schn.*) saltibus se eriperet et (ut β) noctu occultatus alias regiones partesque peteret: VI 43, 6;) uitandi aestus causa plerumque siluarum ac (*AQ*β; atque *BM*; *Np.*, *Fr.*, *Db.*, *Dt.*) fluminum petunt propinquitates: VI 30, 3; quod . . . continentes siluas ac paludes habebant, eo se suaque omnia contulerunt: III 28, 2; cum multos menses castris se ac paludibus tenuisset neque sui potestatem fecisset: I 40, 8; maiores natu, quos una cum pueris mulieribusque in aestuaria ac paludes coniectos dixeramus: II 28, 1; (ipsi profecti a palude (β; prospecta palude α; protecti pal. *Ciacc.*) ad ripas (in ripas *fh*; in ripa *a*; ac ripis *Ciacc.*) Sequanae e regione Lutetiae contra Labieni castra considunt: VII 58, 6;) ¶ Eburones, quorum pars maxima est inter Mosam ac (et β) Rhenum, qui sub imperio Ambiorigis et Catuuolci erant: V 24, 4; ¶ (quid ubique habeat frumenti et (*af*; ac *Ohl*; *Db.*) nauium ostendit: 2, 20, 8;) ut, si Pompeius eodem contenderet, abductum illum a mari atque ab iis copiis, quas Dyrrhachii

comparauerat, frumento ac ⟨a α⟩ commeatu abstractum pari condicione belli secum decertare cogeret: 3, 78, 3; (omnibus modis huic rei studendum, ut pabulatione et ⟨β; aut α; ac (*coni. Schn.*) *Fr., Db.*⟩ commeatu Romani prohibeantur: VII 14, 2;) ¶ quod ... Harudum milia hominum XXIIII ad eum uenissent, quibus locus ac sedes pararentur: I 31, 10; ¶ multa de sideribus atque eorum motu, de mundi ac terrarum magnitudine, de rerum natura, de deorum immortalium ui ac potestate disputant et iuuentuti tradunt: VI 14, 6; ¶ continuato nocte ac ⟨et *O*⟩ die itinere atque † omnibus copiis mutatis ad celeritatem iumentis ad Pompeium contendit: 3, 11, 1; itaque die ac nocte continuato itinere ad eum peruenit: 3, 36, 8; ¶ (habent legibus sanctum, si quis quid de re publica a finitimis rumore aut ⟨ac β; *Fr.*⟩ fama acceperit, uti ad magistratum deferat: VI 20, 1;) per orbem terrarum fama ac litteris uictoriam eius diei concelebrabant: 3, 72, 4; celeriter haec fama ac ⟨*om.* β⟩ nuntiis ⟨*pauc. dett.*; nuntii *X*⟩ ad Vercingetorigem perferuntur ⟨perferunt β⟩: VII 8, 4; ut ... prius eius aduentus ab hominibus uideretur, quam fama ac nuntius adferretur: VI 30, 2; iam Caesaris in Hispania res secundae in Africam nuntiis ac ⟨et *a*; *Np., Dt.*⟩ litteris perferebantur: 2, 37, 2; ¶ iamque inter se palam de praemiis ac de ⟨*om. h*; *Np., Dt.*⟩ sacerdotiis contendebant in annosque consulatum definiebant: 3, 82, 4; cohortatur, ut parta iam uictoria praedae ac praemiorum uelint esse participes: 3, 82, 1; ¶ Bibulus multos dies terra prohibitus et grauiore morbo ex frigore ac ⟨et *l*⟩ labore implicitus ... uim morbi sustinere non potuit: 3, 18, 1; ab paruulis labori ac duritiae student: VI 21, 3; quoniam prope ad finem laborum ac periculorum esset peruentum, aequo animo mancipia atque impedimenta in Italia relinquerent: 3, 6, 1; prius quam se hostes ex terrore ⟨pauore β⟩ ac fuga reciperent: II 12, 1; pilis emissis cursu ac lassitudine exanimatos uulneribusque confectos Atrebates ... compulerunt: II 23, 1; initium belli ac defectionis hoc esse arbitratus ... concilium Lutetiam Parisiorum transfert: VI 3, 4; cohortatus Haeduos, ut controuersiarum ac dissensionis ⟨dissensionum β⟩ obliuiscerentur: VII 34, 1; ut ... ipsi sine periculo ac timore Hiberum copias traducerent: 1, 65, 1; at hostes sine fide tempus atque occasionem fraudis ac doli quaerunt: 2, 14, 1; ut iure iurando ac fide sanciatur petunt: VII 2, 2; neque ullum fere diem intermittebat, quin equestri proelio interiectis sagittariis quid in quoque esset animi ac uirtutis suorum perspiceret: VII 36, 4; his rebus tantum fiduciae ac spiritus Pompeianis accessit, ut non de ratione belli cogitarent, sed uicisse iam sibi uiderentur: 3, 72, 1.

fundis librilibus sudibusque, quas in opere disposuerant, ac ⟨β; *om.* α; *Fr.*⟩ glandibus Gallos ⟨β; *Ald.*; gallos glandibus α; gallos grandibus *pr. edd., Fr.*⟩ proterrent: VII 81, 4; huc Dardanos, Bessos partim mercennarios, partim imperio aut gratia comparatos, item Macedones, Thessalos ac reliquarum gentium et ciuitatum adiecerat: 3, 4, 6; (cum ... uideret Neruios, Aduatucos, ac *add.* α; *Np., Schn., Fr., Db.*; *om.* β⟩ Menapios adiunctis Cisrhenanis omnibus Germanis esse in armis: VI 2, 3.)

hoc cum in speciem uarietatemque opus deforme non est alternis trabibus ac saxis, ... tum: VII 23, 5; praestare arbitrabatur unum locum ... quam omnia ⟨*Ciacc.*; omnium *codd.*⟩ litora ac portus custodia clausos teneri: 3, 23, 1; ita tuto ac sine ullo uulnere ac periculo sex tabulata exstruxerunt: 2, 9, 8; omnibus pollicitationibus ac praemiis deposcunt, qui belli initium faciant: VII 1, 5; quibus opibus ac neruis non solum ad minuendam gratiam, sed paene ad perniciem suam uteretur: I 20, 3; tanta subito malacia ac ⟨et *h*⟩ tranquillitas exstitit, ut: III 15, 3; ex Gabinianis militibus, qui iam in consuetudinem Alexandrinae uitae ac licentiae uenerant: 3, 110, 2; initium repentini tumultus ac defectionis ortum est ab Ambiorige et Catuuolco: V 26, 1; secunda uigilia magno cum strepitu ac tumultu castris egressi: II 11, 1; ipse, etsi res erat multae operae ac laboris, tamen commodissimum esse statuit: V 11, 5; non eadem alacritate ac studio, quo in pedestribus uti proeliis consuerant, utebantur: IV 24, 4; summamque in sollicitudinem ac timorem Parthici belli prouincia cum uenisset ac non nullae militum uoces cum audirentur, ... maximas largitiones fecit: 3, 31, 4; petere ... Haeduos, ut sua clementia ac mansuetudine in eos utatur: II 14, 5; si forte pro sua clementia ac mansuetudine ... statuisset Aduatucos esse conseruandos, ne se armis despoliaret: II 31, 4; non minore animo ac fiducia, quam ante dimicauerant, naues conscendunt: 2, 4, 3.

quorum si principes ac senatus sibi iure iurando fidem fecisset, ea condicione ... se usuros ostendebant: IV 11, 3; hac ⟨ac *afl*⟩ fugientium multitudine ac turba portae castrorum occupantur atque iter impeditur, pluresque ...: 2, 35, 3; ut ultro militum concursu ac uocibus sibi parcere cogeretur: V 40, 7; horum uocibus ac timore paulatim etiam ii ... perturbabantur: I 39, 5; pars magna in fossis munitionibusque et

fluminis ripis oppressa suorum in terrore ac fuga sine ullo uulnere interiit: 3, 71, 2; factum est oportunitate loci, hostium inscientia ac defetigatione, uirtute militum et superiorum pugnarum exercitatione, ut: III 19, 3; tanti eius apud se gratiam esse ostendit, uti et rei publicae iniuriam et suum dolorem eius uoluntati ac precibus condonet: I 20, 5; muliones cum cassidibus equitum specie ac simulatione (spetie adsimulatione *AQ*) collibus circumuehi iubet: VII 45, 2; sese in eius fidem ac potestatem uenire neque contra populum Romanum armis contendere: II 13, 2; multa de sideribus atque eorum motu, de mundi ac terrarum magnitudine, de rerum natura, de deorum immortalium ui ac potestate disputant et iuuentuti tradunt: VI 14, 6.

cum . . . reliqui in labore pari ac (atque *f*) periculo ne unus omnes antecederet recusarent: 3, 82, 5; Bibulus . . . inanibus (nauibus) occurrit et nactus circiter XXX in eas indiligentiae (*unus Ursini cod.*; diligentiae *rell.*) suae ac doloris iracundiam erupit(?) omnesque incendit: 3, 8, 3; ¶ toto hoc in genere pugnae, cum sub oculis omnium ac pro castris dimicaretur, intellectum est: V 16, 1; ¶ custodiam (custodiae *Bβ*) ex suis ac praesidium (praesidio *Bβ*; praesidia *Q*) sex milia hominum una reliquerunt: II 29, 4; ¶ plerisque accidit, ut praesidio litterarum diligentiam in perdiscendo ac memoriam remittant: VI 14, 4.

nolite . . . exspoliare . . . nec stultitia ac temeritate uestra aut animi imbecillitate omnem Galliam prosternere et perpetuae seruituti subicere: VII 77, 9; ¶ hoc proelio facto et prope ad internecionem gente ac nomine (gente agnomine *BM*) Neruiorum redacto . . . legatos . . . miserunt: II 28, 1; ut magna multitudine circumfusa pro tali facinore stirps ac nomen ciuitatis tollatur: VI 34, 8; neque ullum . . . tempus . . . intercessit, quin aliquem de consiliis (conciliis *β*) ac motu Gallorum nuntium acciperet: V 53, 5; nuntii . . . uenerunt, qui illum adesse cum magnis copiis dicerent et de custodia ac defensione urbis hortarentur: 2, 36, 3; huius te paene principem copiae atque inuentorem bene de nomine ac dignitate populi Romani meritum esse existimare debemus: *de analog. I ap. Cic. Brut.* 253; illum . . . beneficio ac liberalitate sua ac senatus ea praemia consecutum: I 43, 5; reliqui uulneribus ex proeliis et labore ac magnitudine itineris confecti consequi non poterant: 3, 106, 2; ¶ seruili tumultu, quos tamen aliquid usus ac disciplina, quae a nobis accepissent, subleuarent: I 40, 5.

haec eadem (castella) noctu excubitoribus ac firmis praesidiis tenebantur: VII 69, 7.

id (flumen) Heluetii ratibus ac lintribus iunctis transibant: I 12, 1; naues longas occupare hostes conabantur . . .; quas si occupauissent, classe Caesari erepta portum ac mare totum in sua potestate haberent, commeatu auxiliisque Caesarem prohiberent: 3, 111, 4; hostes . . . muro turribusque deiecti in foro ac locis patentioribus cuneatim constiterunt: VII 28, 1; incolitur . . . maritima pars ab iis, qui praedae (praedandi *Kraffert, Beitr. p. 27*) ac belli inferendi ⟨ac bell. infer. *del. Heller. Ph. 19, 502; Dt.*[1]; *tuetur Vielh., ÖZ. 17, 232*⟩ causa ex Belgio transierant: V 12, 2; ad onera ac (*β*: *cf. Heller, Ph. 19, 476*; ad *α*; *Np.*) multitudinem iumentorum transportandam paulo latiores (facit): V 1, 2; quo facilius uada ac (ad *N*; *Terpstra, Mnem. 3 (1854) p. 183 sq.*) decessum aestus excipere possent: III 13, 1; ¶ huc iam reduxerat rem, ut equites . . . possent atque auderent flumen transire, pedites uero tantum modo umeris ac summo pectore exstarent: 1, 62, 2; carinae ac prima statumina ex leui materia fiebant: 1, 54, 2.

omnes colles ac loca superiora . . . ab exercitu tenebantur: III 14, 9; ¶ omnia uada ac saltus eius (salicta eius *Heller*; transitus *coni. Np.*; *alii alia*; *cf. s. u.* saltus) paludis obtinebant: VII 19, 2.

ab (*om. α*; e *Fr.*) decumana porta ac (et *β*) summo iugo collis nostros uictores flumen transisse conspexerant: II 24, 2; num tu harum rerum natura accidere arbitraris, quod unam terram ac (et *Gron.*) plures terras . . . dicamus, neque quadrigas in unam nominis figuram redigere . . . possimus? *de analog. I ap. Gell.* XIX 8, 8; nisi crebris subsidiis ac totius diei labore milites essent defessi, omnes hostium copiae deleri potuissent: VII 88, 6.

ββ) adiect. et particip., quae substantiuorum uice funguntur: quod, quos aliquamdiu inermos sine causa timuissent, hos postea armatos ac uictores superassent: I 40, 6; ¶ ut in miseros ac supplices usus misericordia uideretur: II 28, 3; quibus ita est interdictum, hi numero impiorum ac sceleratorum habentur, his omnes decedunt: VI 13, 7; diligente: Caesar epistularum ad Ciceronem, „neque“, inquit, „pro cauto ac diligente se castris continuit“: *ap. Charis. ed. Keil* I *p.* 126; miles dextra ac sinistra muro tectus . . . supportat: 2, 15, 3; ¶ signa intulerunt prima et secunda acies, ut uictis ac summotis resisteret, tertia, ut uenientes sustineret: I 25, 7; nullum poterat uniuersis ab perterritis ac dispersis periculum

accidere: VI 34, 3; ¶ Pergami in occultis ac reconditis ⟨*Ohl;* recognitis *af*; conditis *d*⟩ templi ... tympana sonuerunt: 3, 105, 4; in agris habet dilectum egentium ac perditorum: VII 4, 3.

γγ) **pronom. inter se et cum substant.:** Petraeus ... suis ac suorum opibus Caesarem enixe iuuabat: 3, 35, 2; ¶ statuebat ... prospiciendum, ne quid sibi ac rei publicae nocere posset: V 7, 2; sibi ac rei publicae parcerent: 3, 10, 6; illum ... beneficio ac liberalitate sua ac senatus ea praemia consecutum: I 43, 5; Afranii filius adulescens de sua ac parentis sui salute cum Caesare ... agebat: 1, 74, 6; monere, orare Titurium pro hospitio, ut suae ac militum saluti consulat: V 27, 7; sperare ⟨se *add.* β⟩ ab eo de sua ac militum salute impetrari posse: V 36, 3; de suo ac legionis periculo nihil timebat: V 57, 1.

β) **adiectiua et participia:** ut ad bella suscipienda Gallorum alacer ac promptus est animus, sic: III 19, 6; sunt loca aspera ac ⟨γ; et *O; Np., Dt.*⟩ montuosa ac plerumque frumento utuntur importato: 3, 42, 5; posteaquam agros et cultum et copias Gallorum homines feri ac barbari adamassent, traductos plures: I 31, 5; neque sibi homines feros ac barbaros temperaturos existimabat, quin: I 33, 4; freti amicitia Caesaris et stulta ac barbara arrogantia elati despiciebant suos stipendiumque equitum fraudabant et praedam omnem domum auertebant: 3, 59, 3; tantum ... efficiunt, uti in decliui ac praecipiti loco incitatos equos sustinere et breui moderari ac flectere ... consuerint: IV 33, 3; ferus *u.* barbarus; quid uos, inquit, hanc ⟨*om. A*⟩ miseram ac tenuem sectamini praedam? VI 35, 8; montuosus *u.* asper; (non praetereunda oratio Critognati uidetur propter eius singularem et ⟨ac β⟩ nefariam crudelitatem: VII 77, 2;) Haeduos et Remos, quos praecipuo semper honore Caesar habuit, alteros pro uetere ac perpetua erga populum Romanum fide, alteros pro recentibus Gallici belli officiis: V 54, 4; praeceps *u.* decliuis; arma omnia priuata ac publica in domum Gallonii contulit: 2, 18, 2; illi rebus diuinis intersunt, sacrificia publica ac priuata procurant, religiones interpretantur: VI 13, 4; promptus *u.* alacer; publicus *u.* priuatus; (singularis *u.* nefarius;) stultus *u.* barbarus; tenuis *u.* miser; uetus *u.* perpetuus.

singulas binae ac ⟨*cf. Vielh., ÖZ. 12. 52*⟩ ternae naues circumsteterant: III 15, 1; tanta ac tam secunda in Caesarem uoluntas prouinciae reperiebatur: 2, 20, 1; summa erat uasto atque aperto mari, magnis aestibus, raris ⟨mari magno, aestibus raris *BM*⟩ ac prope nullis portibus difficultas nauigandi: III 12, 5; (Brundisium cum legionibus VI peruenit, ueteranis III et ⟨*X*: ut *af*: at *Ohl*; ac *2 dtt.*; *Db.*⟩ reliquis, quas ex nouo dilectu confecerat atque in itinere compleuerat: 1, 25, 1.)

milia passuum septem ab eo loco progressus ⟨est *add. Fr.*⟩ aperto ⟨β; *om.* α; *del. Fr.*; *sed u. Heller, Ph. 19. 474*⟩ ac plano litore naues constituit: IV 23, 6; duas fossas ... quarum interiorem campestribus ac demissis locis aqua ex flumine deriuata compleuit: VII 72, 3; loca sequi demissa ac palustria et puteos fodere cogebantur, atque hunc laborem ad cotidiana opera addebant: 3, 49, 5; nostri milites ... usu periti ac superioribus pugnis exercitati sua sponte cursum represserunt et ad medium fere spatium constiterunt: 3, 93, 1; paulumque ex uia excedebat locisque impeditis ac siluestribus sese occultabat atque: V 19, 1; qui ... ab se reliquisque in senatu interrogatus omnia sibi esse ad bellum apta ac parata confirmauisset: 1, 30, 5; neque uero tam remisso ac languido animo quisquam omnium fuit, qui ea nocte conquieuerit: 1, 21, 5; indictis inter se principes Galliae conciliis siluestribus ac remotis locis queruntur de Acconis morte: VII 1, 4; mollis ac minime resistens ad calamitates perferendas mens eorum est: III 19, 6; priuati ac separati agri apud eos nihil est: IV 1, 7;

sub uesperum dispersi ac dissipati discedunt: V 58, 3; tota auxilia regis impedita ac perturbata, quod nullo ordine et sine timore iter fecerant, in fugam coniciunt: 2, 26, 4; (cum ... facerent neque nostri longius, quam quem ad finem porrecta ⟨prata *W. Paul, ZG. 32. 187*⟩ ⟨ac *add. codd.*; *Schn.*; *Paul*; ac *et* aperta *del. Fr.*; porrecta ac *del. Hug, Rh. M. 17, 320*; ac *del. Morus, H. A. Koch, ZG. 15, 595*; *al.*⟩ loca aperta pertinebant, cedentes insequi auderent: II 19, 5.)

equitatus ... noster ... in iugum ... conititur atque inter duas acies perequitans commodiorem ac tutiorem nostris receptum dat: 1, 46, 3.

ipsi erant transcendendae ualles maximae ac difficillimae: 1, 68, 2; inter se fidem et ius iurandum dant et regno occupato per tres potentissimos ac firmissimos populos totius Galliae sese potiri posse sperant: I 3, 8; equitum milia erant sex, totidem numero pedites uelocissimi ac fortissimi: I 48, 5; uti ... locum ... deligerent, quem ex omni Gallia oportunissimum ac fructuosissimum iudicassent: I 30, 3; maximus *u.* difficillimus; hi miserrimo

ac patientissimo (*Ald.*; potentissimo *codd.*) exercitu Caesaris luxuriem obiciebant: 3, 96, 2; matrem in Biturigibus homini illic nobilissimo ac potentissimo conlocasse: I 18, 6; ¶ opportunissimus *u.* fructuosissimus; patientissimus *u.* miserrimus; potentissimus *u.* firmissimus, nobilissimus, miserrimus; uelocissimus *u.* fortissimus.

γ) **aduerbia:** L. Lentulus consul senatui reique (que *om. ahl*) publicae se non defuturum pollicetur, si audacter ac (aut *Oahl*) fortiter sententias dicere uelint: 1, 1, 2; cum item ab hostibus constanter ac non timide pugnaretur: III 25, 1; haec . . . fistucis adegerat, non sublicae modo derecte (-etae *ABM*) ad perpendiculum, sed prone (-nae *ABM*) ac fastigate (-tae *BM*): IV 17, 4; fortiter *u.* audacter; priuatim ac publice quibusdam ciuitatibus habitis honoribus Tarracone discedit pedibusque Narbonem atque inde Massiliam peruenit: 2, 21, 5; prone *u.* fastigate; publice *u.* priuatim: in conspectu omnium res gerebatur neque recte (recti *BM*) ac (aut *h*; *Fr.*; *Vielh., ÖZ. 19. 820; 21. 536*) turpiter factum (*β*; *om. α*) celari poterat: VII 80, 5: non timide *u.* constanter; turpiter *u.* recte.

ita tuto ac sine ullo uulnere ac periculo sex tabulata exstruxerunt: 2, 9, 8; (munitionem ad flumen perduxerat . . ., quo liberius a (ac sine *Ohl*) periculo milites aquarentur: 3, 66, 6.)

δ) **uerba; *αα*) act. et depon.:** praesidium, quod introduxerat, ex oppido educit ac profugit: 1, 13, 2; pro quibus rebus hortatur ac postulat, ut rem publicam suscipiant atque una secum administrent: 1, 32, 7; ¶ facilem esse rem, seu maneant seu proficiscantur, si modo unum omnes sentiant ac probent: V 31, 2; praemittit equites, qui primum impetum sustineant ac morentur: 2, 26, 3; imperat, ut simulatione timoris paulatim cedant ac pedem referant: 2, 40, 3; ¶ iis impedimentis, quae secum agere ac portare non poterant, citra flumen Rhenum depositis: II 29, 4; falces testudinesque, quas idem captiui docuerant, parare ac facere coeperunt: V 42, 5; quod illi turbulentissimi superioribus temporibus tribuni plebis (*post*) octo denique menses uariarum actionum respicere ac timere consuerant (ac timere *del. Plygg., Mn. N. S. 9. 7*; quod illi . . . consuerant *del. Vielh., ÖZ. 19. 832 sq.*): 1, 5, 2; turris tectum per se ipsum pressionibus ex contignatione prima suspendere ac tollere coeperunt: 2, 9, 5; (neque quietis causa procumbunt neque, si quo adflictae casu conciderunt, erigere sese aut ⟨ac *β*⟩ subleuare possunt: VI 27, 2;)

Fabius . . Varum nomine appellans requirebat, uti unus esse ex eius militibus et monere aliquid uelle (uelle aliquid *a*; *Np.*) ac dicere uideretur: 2, 35, 1; ille reuocatus resistere ac se manu defendere suorumque fidem implorare coepit: V 7, 8; unum (se) petere ac deprecari, . . . ne se armis despoliaret: II 31, 4; Heluetii . . . commutato consilio atque itinere conuerso nostros a nouissimo agmine insequi ac lacessere coeperunt: I 23, 3; tantum . . . efficiunt, uti in decliui ac praecipiti loco incitatos equos sustinere et breui moderari ac flectere . . . consuerint: IV 33, 3; ¶ summam suam esse ac fuisse semper uoluntatem, ut componeretur atque ab armis discederetur: 3, 16, 1; ¶ eodem impetu cohortes sinistrum cornu pugnantibus etiam tum ac resistentibus in acie Pompeianis circumierunt eosque a tergo sunt adorti: 3, 93, 6; (in locum iniquum progressi rursus ⟨regressos ac *add. B²β*⟩ resistentes hostes redintegrato proelio in fugam coniecerunt: II 23, 2;) ¶ his praeerat Viridovix ac summam imperii tenebat: III 17, 2; ¶ ille saepius appellatus aspexit ac restitit et quis esset aut quid uellet quaesiuit: 2, 35, 2; et nauium figura et remorum motu et inusitato genere tormentorum permoti barbari constiterunt ac paulum modo pedem rettulerunt: IV 25, 2; ita pugnans post paulum concidit ac suis saluti fuit: VII 50, 6; ¶ potitum se esse hostium castris, expulisse ac superasse pugnantes: 3, 73, 5; ¶ Senones . . . Cauarinum . . . interficere publico consilio conati, cum ille praesensisset ac ⟨et *h*; *om. a*⟩ profugisset (*om a*), usque ad fines insecuti regno domoque expulerunt: V 54, 2.

ββ) **pass.:** ab equitatu excipiuntur ac subleuantur: 1, 64, 7; ¶ naues longas . . . constitui atque inde fundis, sagittis, tormentis hostes propelli ac summoueri iussit: IV 25, 1; ¶ a quibus deductum ac deprauatum Pompeium queritur inuidia atque obtrectatione laudis suae: 1, 7, 1; desertos se ac proditos a nobis dicunt et prioris sacramenti mentionem faciunt: 2, 32, 7; queritur in contione sese proiectum ac proditum a Cn. Pompeio: 1, 30, 5; eas omnes copias a se uno proelio pulsas (fusas *B²β*) ac superatas esse: I 44, 3; ¶ truncis arborum aut admodum firmis ramis abscisis atque horum delibratis ac praeacutis cacuminibus perpetuae fossae . . . ducebantur: VII 73, 2; nullum eius modi casum exspectans, quo nouem oppositis legionibus maximoque equitatu, dispersis ac paene deletis hostibus . . . offendi posset: VI 36, 2; dissipatis ac perterritis hostibus . . . manus erat nulla, quae: VI 35, 3; his facile

pulsis ac proturbatis ⟨perturbatis $B^2\beta$⟩ incredibili celeritate ad flumen decucurrerunt: II 19, 7; ¶ partiendum sibi ac latius distribuendum exercitum putauit: III 10, 3; ubi tegimenta praependere possent ad defendendos ictus ac repellendos: 2, 9, 3; ne saucio quidem eius loci, ubi constiterat, relinquendi ac sui recipiendi facultas dabatur: III 4, 4.

γγ) **act. et pass.:** unum hoc maceror ac ⟨*Roth*; *Reiff.*; au *A*; et *rell. codd.*⟩ doleo tibi deesse, Terenti: *ap. Suet. uit. Terent.* 5 *p.* 294 *Roth;* ¶ a multitudine oppressus ac sibi desperans ... quoniam, inquit: VII 50, 4; ¶ quae ubi conuenit ac primum ab hostibus uisa est, naues ... constiterunt: III 14, 2; ¶ Haeduos sibi, quoniam ... temptassent et armis congressi ac superati essent, stipendiarios esse factos: I 36, 3.

b) plures uoces: audacius resistere ac fortius pugnare coeperunt: II 26, 2; reliquos esse tardiores et non nullos ab nouissimis deserto proelio excedere acie ⟨*add. Oud., al.*; *om. codd.*; *edd.*⟩ ac tela uitare ... uidit: II 25, 1; paulatim ex castris discedere ac ⟨*prim. edd.*; et β; aut α⟩ suos clam ex agris deducere coeperunt: IV 30, 2; ei ..., qui naui egredi ac se barbaris committere non auderet: IV 21, 9; ¶ cum castra moueri ac signa ferri iussisset, non fore dicto audientes milites: I 39, 7; auxilia conlocari ac totum montem hominibus compleri ... iussit ⟨ac tot. m. h. compl. et interea *del. Koch, ZG. 15, 598*⟩: I 24, 2; tantas tempestates Oceani tantosque impetus uentorum sustineri ⟨sustinere α⟩ ac tanta onera nauium regi uelis non satis commode posse arbitrabantur: III 13, 6; ¶ cernebatur ... nouissimos illorum premi uehementer ac non numquam sustinere extremum agmen atque (*iter*) interrumpi: 1, 64, 1; ¶ in oppida compulsi ac simili inopia subacti eorum corporibus, qui aetate ad bellum inutiles uidebantur, uitam tolerauerunt: VII 77, 12; cuius aduentu spe inlata militibus ac redintegrato animo ... paulum hostium impetus tardatus est: II 25, 3; restituto proelio ac repulsis hostibus eo, quo Labienum miserat, contendit: VII 87, 3; Curio exercitum in castra reducit suis omnibus praeter Fabium incolumibus, ex numero aduersariorum circiter DC interfectis ac mille uulneratis: 2, 35, 6; nostri milites ... constiterunt paruoque intermisso temporis spatio ac rursus renouato cursu pila miserunt celeriterque, ut erat praeceptum a Caesare, gladios strinxerunt: 3, 93, 1; summotis sub murum cohortibus ac non nulla parte propter terrorem in oppidum compulsis facilis est nostris receptus datus: 1, 46, 2; ¶ atque ea iuuentutis exercendae ac desidiae minuendae causa fieri praedicant atque: VI 23, 6; temptandam sibi Achaiam ac paulo longius progrediendum existimabat Caesar: 3, 55, 1.

equestribus proeliis saepe ex equis desiliunt ac pedibus proeliantur: IV 2, 3; Thermus cohortes ex urbe reducit et profugit, milites in itinere ab eo discedunt ac domum reuertuntur: 1, 12, 2; reliquos in fugam coniciunt ac ne in locis quidem superioribus consistere patiuntur: III 6, 2; quod sunt loca aspera ac ⟨[illegible]; et *O*; *Np.*, *Db.*⟩ montuosa ac plerumque frumento utuntur importato: 3, 42, 5; (portas obstruit, uicos plateasque inaedificat, fossas ⟨ac fossas *codd.*⟩ transuersas uiis praeducit atque ibi sudes stipitesque praeacutos defigit: 1, 27, 3;) ¶ sibi omnes fere finitimos esse inimicos ac suae uirtuti inuidere: II 31, 5; (siluam esse ibi ..., quae appellatur Bacenis; hanc ⟨β; ac α⟩ longe introrsus pertinere et pro natiuo muro obiectam Cheruscos ab Suebis Suebosque ab Cheruscis ... prohibere: VI 10, 5;) ¶ qui eo tempore principatum in ciuitate obtinebat ac maxime plebi acceptus erat: I 3, 5; Caesar suos a proelio continebat ac satis habebat in praesentia hostem rapinis [pabulationibus] populationibusque prohibere: I 15, 4; haec derecta materia iniecta contexebantur ac ⟨et β⟩ longuriis cratibusque consternebantur: IV 17, 8; ¶ iter ab Heluetiis auertit ac ⟨*om.* B^1M; a *h*⟩ Bibracte ire contendit: I 23, 1; hac habita contione non nullos signiferos ignominia notauit ac loco mouit: 3, 74, 1; hos ... uectigales sibi fecerunt ac multo humiliores infirmioresque redegerunt: IV 3, 4; quos ... non ita magno suorum numero circumsteterunt ac, si sese interfici nollent, arma ponere iusserunt: IV 37, 1; (sauciorum modo et aegrorum habita ratione impedimenta omnia silentio prima nocte ex castris Apolloniam praemisit. haec ⟨ac *Ohl*; *Db.*⟩ conquiescere ante iter confectum uetuit: 3, 75, 1;) diutius nostrorum militum impetum hostes ferre non potuerunt ac terga uerterunt: IV 35, 2; tempestas ... ex omnibus montibus niues proluit ac summas ripas fluminis superauit pontesque: 1, 48, 2; ¶ omnes Galliae ciuitates ad se oppugnandum uenisse ac contra se castra habuisse: I 44, 3; ¶ a litore discesserant ac se in superiora loca abdiderant: V 8, 6; ¶ huc (se) iturum per fines Remorum eorumque agros populaturum ac, prius quam id faciat, castra Labieni oppugnaturum: V 56, 5.

quibus oppressis inopinantibus, quod se Cebenna ut muro munitos existimabant ac ne

singulari quidem umquam homini eo tempore anni semitae patuerant: VII 8, 3.

milites certiores facit paulisper intermitterent proelium ac tantum modo tela missa exciperent seque ex labore reficerent: III 5, 3; ¶ Cicero, qui omnes superiores dies praeceptis Caesaris cum summa diligentia milites in castris continuisset ac ne calonem quidem quemquam extra munitionem egredi passus esset, septimo die . . . mittit: VI 36, 1; ¶ factum est . . ., ut ne unum quidem nostrorum impetum ferrent ac ⟨et β⟩ statim terga uerterent: III 19, 3; ut hostes impetum legionum atque equitum sustinere non possent ripasque dimitterent ac se fugae mandarent: V 18, 5; ut . . . paene ne respiceret quidem quisquam ac tum omnes acerrime fortissimeque pugnarent: V 43, 4; tantus terror incidit eius exercitui . . ., ut paene omnes ex Epiro finitimisque regionibus signa relinquerent, complures arma proicerent ac fugae simile iter uideretur: 3, 13, 2; ¶ ne quo loco erumperent Pompeiani ac ⟨et O⟩ nostros post tergum adorirentur: 3, 11, 1; Crassum . . . proficisci iubet, ne ex his nationibus auxilia in Galliam mittantur ac tantae nationes coniungantur: III 11, 3; ¶ consilia inibat, quem ad modum a Gergouia discederet ac rursus omnem exercitum contraheret: VII 43, 5; ¶ cum se illi identidem in siluas ad suos reciperent ac rursus ex silua in nostros impetum facerent: II 19, 5; ut ipsis consistendi in suis munitionibus locus non esset, cum paene inaedificata in muris ab exercitu nostro moenia uiderentur ac telum manu coniceretur suorumque . . .: 2, 16, 2; cum iam amplius horis sex continenter pugnaretur ac non solum uires, sed etiam tela nostros deficerent: III 5, 1; ¶ cum essent in quibus demonstraui angustiis ac se Libo cum Bibulo coniunxisset, loquuntur ambo ex nauibus cum: 3, 15, 6; cum tantum repentini periculi . . . accidisset ac iam omnia fere superiora loca multitudine armatorum completa conspicerentur, . . . sententiae dicebantur: III 3, 2; summam in sollicitudinem ac timorem Parthici belli prouincia cum uenisset ac non nullae militum uoces cum audirentur sese . . . arma non laturos, . . . maximas largitiones fecit: 3, 31, 4.

B. coniunguntur integra enuntiata: quod iussi sunt, faciunt, ac subito omnibus portis eruptione facta neque . . . neque . . . facultatem relinquunt: III 6, 1; haec ad eum mandata Clodius refert, ac primis diebus, ut uidebatur, libenter auditus reliquis ad conloquium non admittitur: 3, 57, 5; ita mobilitatem equitum, stabilitatem peditum in proeliis praestant, ac tantum usu cotidiano et exercitatione efficiunt, uti . . . consuerint: IV 33, 3; quarum aduentu proelium dirimitur ac suas uterque legiones reducit in castra: 1, 40, 7; inopinantes nostri re noua perturbantur ac uix primum impetum cohors in statione sustinet: VI 37, 3; ¶ praeruptus locus erat, utraque ex parte derectus, ac tantum in latitudinem patebat, ut tres instructae cohortes eum locum explerent: 1, 45, 4; equites nostri leuisque armaturae pedites . . . aduersis hostibus occurrebant, ac rursus aliam in partem fugam petebant: II 24, 1; atque haec Caesar ita administrabat, ut condiciones pacis dimittendas non existimaret; ac tametsi magnopere admirabatur Magium, quem ad Pompeium cum mandatis miserat, ad se non remitti . . ., tamen omnibus rebus in eo perseuerandum putabat: 1, 26, 2; quarum rerum a nostris propter paucitatem fieri nihil poterat, ac non modo defesso ex pugna excedendi, sed ne saucio quidem . . . facultas dabatur: III 4, 4; confidebant . . . Romanos neque . . . neque eorum locorum, ubi bellum gesturi essent, uada, portus, insulas nouisse, ac longe aliam esse nauigationem in concluso mari atque in uastissimo atque apertissimo Oceano perspiciebant: III 9, 6. 7; sua omnia in unum oppidum egregie natura munitum contulerunt. quod cum . . . altissimas rupes . . . haberet, una ex parte . . . aditus . . . relinquebatur; quem locum duplici altissimo muro munierant; tum magni ponderis saxa et praeacutas trabes in muro conlocabant. *(Sequuntur 8 fere uersus de origine et sedibus Aduatucorum; excipiunt haec:)* ac primo aduentu exercitus nostri crebras ex oppido excursiones faciebant: II 29, 3; 30, 1; ita utraque re oppidorum oppugnatio impediebatur; ac si quando magnitudine operis forte superati . . . suis fortunis desperare coeperant, magno numero nauium adpulso . . . sua deportabant omnia: III 12, 2. 3; tanta erat operis firmitudo . . ., ut, quo maior uis aquae se incitauisset, hoc artius inligata tenerentur; haec derecta materia iniecta contexebantur ac longuriis cratibusque consternebantur; ac nihilo setius sublicae et ad inferiorem partem fluminis oblique agebantur . . . et: IV 17, 7. 8. 9; multi iam menses erant . . . neque Brundisio naues legionesque ad Caesarem ueniebant. ac non nullae eius rei praetermissae occasiones Caesari uidebantur: 3, 25, 1; erat . . . et materiari et frumentari et tantas munitiones fieri necesse deminutis nostris copiis, quae longius ab castris progrediebantur; ac non numquam opera nostra Galli temptare atque eruptionem ex oppido pluribus portis summa ui

facere conabantur: VII 73, 1; dextrum cornu ... ea parte, quam proruerat, sese recipiebat. ac plerique ex his, ne in angustias inciderent, ex X pedum munitione se in fossas praecipitabant: 3, 69, 3; Caesar . . . magno circuitu nullo certo itinere exercitum ducit .... erant transcendendae ualles maximae ac difficillimae, . . . sed hunc laborem recusabat nemo, quod cum omnium laborum finem fore existimabant, si hostem Hibero intercludere et frumento prohibere potuissent. ac primo Afraniani milites uisendi causa laeti ex castris procurrebant contumeliosisque uocibus prosequebantur: 1, 68, 1. 2. 3; 69, 1; ¶ impetum modo ferre non potuerunt, ac primo concursu in fugam coniecti proximas siluas petierunt: VI 8, 6; in prouinciam reuerti contendit ac nullo hoste prohibente aut iter demorante incolumem legionem . . . in Allobroges perduxit ibique hiemauit: III 6, 5; necessario angustius milites conlocauit, ac summa tranquillitate consecuta secunda inita cum soluisset uigilia, prima luce terram attigit omnesque: V 23, 5. 6; neque multum afuit, quin etiam castris expellerentur, ac non nulli protinus eodem cursu in oppidum contenderunt: 2, 35, 4; eodemque tempore pugnatum est ad portum, ac longe maximam ea res attulit dimicationem: 3, 111, 2; expugnatis compluribus nauibus . . . fuga salutem petere contenderunt ac iam conuersis in eam partem nauibus, quo uentus ferebat, tanta subito malacia ac tranquillitas exstitit, ut: III 15, 2. 3; duobus commeatibus exercitum reportare instituit. ac sic accidit, uti ex tanto nauium numero tot nauigationibus neque hoc neque superiore anno ulla omnino nauis, quae milites portaret, desideraretur: V 23, 2. 3; Germani desperata expugnatione castrorum . . . cum ea praeda, quam in siluis deposuerant, trans Rhenum sese receperunt. ac ⟨X; at *EN, Schn., Fr., Db.*⟩ tantus fuit etiam post discessum hostium terror, ut: VI 41, 1. 2; Domitius castris Scipionis aciem suam subiecit, ille a uallo non discedere perseuerauit. ac tamen ⟨*Np.*; attamen *codd.; Terpstra, misc. phil. p. 64*⟩ aegre retentis Domitianis militibus est factum, ne proelio contenderetur: 3, 37, 2. 3; ¶ erat aeger cum praesidio relictus P. Sextius Baculus ... ac diem iam quintum cibo caruerat: VI 38, 1; paucis diebus magna erat rerum facta commutatio ac ⟨hac *af*⟩ se fortuna inclinauerat, ut nostri . . ., illi: 1, 52, 3; ¶ neque nostros exercitus propter frumenti inopiam diutius apud se morari posse confidebant; ac iam ut omnia contra opinionem acciderent, tamen se plurimum nauibus posse: III 9, 6.

quae uiuis cordi fuisse arbitrantur, in ignem inferunt, etiam animalia, ac paulo supra hanc memoriam serui et clientes, quos ab iis dilectos esse constabat, iustis funeribus confectis una cremabantur: VI 19, 4; de exitu suarum fortunarum consultabant. ac ⟨apud quos β; *Schn.*⟩ uariis dictis sententiis, quarum pars . . . censebat, non praetereunda oratio Critognati uidetur propter eius singularem et nefariam crudelitatem: VII 77, 1. 2; frumenta . . . consumebantur, ut, si qui etiam in praesentia se occultassent, tamen his deducto exercitu rerum omnium inopia pereundum uideretur. ac saepe in eum locum uentum est tanto in omnes partes diuiso equitatu, ut modo uisum ab se Ambiorigem in fuga circumspicerent captiui: VI 43, 3. 4; haec cum facta sunt in consilio, magna spe et laetitia omnium discessum est; ac ⟨et *O*⟩ iam animo uictoriam praecipiebant, quod de re tanta et a tam perito imperatore nihil frustra confirmari uidebatur: 3, 87, 7; hi similitudine armorum uehementer nostros perterruerunt, ac tametsi dextris umeris exsertis animaduertebantur, quod insigne pactum esse consuerat, tamen ... milites existimabant: VII 50, 2; (legionis decimae, quacum erat, continuo signa constituit. at ⟨β; *W. Paul, ZG. 32, 177*; ac α; *Np., Dt.*⟩ reliquarum legionum milites non exaudito sono tubae ... tamen . . . retinebantur; sed elati spe celeris uictoriae . . . non prius finem sequendi fecerunt, quam . . . adpropinquarunt: VII 47, 1. 2;) noli . . . existimare ... hunc esse exercitum, qui Galliam Germaniamque deuicerit .... hae copiae, quas uidetis, ex dilectibus horum annorum in citeriore Gallia sunt refectae, et plerique sunt ex coloniis Transpadanis. ac tamen ⟨at tamen *Oh*^{2}; *Terpstra, misc. phil. p. 64 sq.*⟩ quod fuit roboris, duobus proeliis Dyrrhachinis interiit: 3, 87, 2. 5; hostes . . . propius accedunt et tela intra munitionem ex omnibus partibus coniciunt praeconibusque circummissis pronuntiari iubent . . .; ac sic nostros contempserunt, ut . . . alii uallum manu scindere, alii fossas complere inciperent: V 51, 2. 3. 4; traducto incolumi exercitu copias instruit triplicemque aciem ducere incipit. ac tantum fuit in militibus studii, ut . . . eos, qui de tertia uigilia exissent, ante horam diei VIIII. consequerentur: 1, 64, 7. 8; milites dato signo celeriter ad munitionem perueniunt eamque transgressi trinis castris potiuntur; ac tanta fuit in castris capiendis celeritas, ut Teutomatus ... uix se ex manibus praedantium militum eriperet: VII 46, 4. 5; (pares ... munitiones . . . contra exteriorem hostem perfecit, ut ne magna quidem multitudine . . . munitionum

praesidia circumfundi possent; ne autem (*Hand;* ne *om. codd.;* ut *h;* aut *rell.;* neu *Ald., Schn.;* ac ne *Lippert; Np., Dt.*[1], *Fr.*) cum periculo ex castris egredi cogatur, dierum XXX pabulum frumentumque habere omnes conuectum iubet: VII 74, 1. 2;) tempus erat difficillimum, quo neque frumenta in † hibernis erant neque multum a maturitate aberant ac ciuitates (*c*[1]; a ciuitate *af;* at ciuitates *Ohl*) exinanitae: 1, 48, 5; Indutiomarus nihilo minus copias cogere, exercere, a finitimis equos parare, exsules damnatosque tota Gallia magnis praemiis ad se allicere coepit. ac tantam sibi iam his rebus in Gallia auctoritatem comparauerat, ut: V 55, 3. 4.

his (*i. e.* hospitibus) omnium domus patent uictusque communicatur. ac fuit antea tempus, cum Germanos Galli uirtute superarent, ultro bella inferrent: VI 23, 9; 24, 1.

ac si, ut cogitata praeclare eloqui possent, non nulli studio et usu elaborauerunt, huius (*Jahn, Piderit;* cuius *codd.; rell. edd.*) te paene principem copiae atque inuentorem bene de nomine ac dignitate populi Romani meritum esse existimare debemus: *de analog. I. ap. Cic. Brut.* 253.

ac non: quasi uero, inquit ille, consilii sit res ac non necesse sit nobis Gergouiam contendere et cum Aruernis nosmet coniungere: VII 38, 7; *cf.* **A. a)** *γ) p. 59* constanter ac non timide: III 25, 1.

Repetita est praepositio *post partic.* ac *uno loco:* de praemiis ac de (*om. h; Np., Dt.*) sacerdotiis: 3, 82, 4.

Pro partic. ac Caesar uti potuit partic. aduersatiua: III 19, 3 (*uid. supr.* **A. b)** *p. 63*); 3, 57, 5 (*u. s.* **B.** *p. 63*); IV 17, 9 (*u. s.* **B.** *p. 64*); VI 8, 6 (*ibid. p. 65*); III 15, 3 (*ibid.*); VI 41, 2 (*ibid.*); **partic. conclusiua:** III 6, 1 (*u. s.* **B.** *p. 63*); 1, 40, 7 (*ibid. p. 64*); VI 37, 3 (*ibid.*); II 24, 1 (*ibid.*); III 4, 4 (*ibid.*); VII 50, 2 (*ib. p. 66*).

In enuntiatis negatinis *exstat* ac: non eadem alacritate ac studio . . . utebantur: IV 24, 4 (*u. s.* **A. a)** *α) αα) p. 54*); 2, 4, 3 (*ibid.*); neque pro cauto ac diligente se castris continuit: *ap. Charis. ed. Keil* I *p.* 126 (*u.* **A. a)** *α) ββ) p. 56*); neque tam remisso ac languido animo quisquam . . . fuit: 1, 21, 5 (*u. s.* **A. a)** *β) p. 58*); neque recte ac (aut *h*) turpiter factum celari poterat: VII 80, 5 (*u. s.* **A. a)** *γ) p. 59*); (neque . . . erigere sese aut (ac *β*) subleuare possunt: VI 27, 2 (*u. s.* **A. a)** *δ) αα) p. 59*); III 4, 4 (*u. s.* **A. a)** *δ) ββ) p. 61*); nolite . . . exspoliare . . . nec stultitia ac temeritate nostra . . . prosternere: VII 77, 9 (*u. s.* **A. a)** *α) αα) p. 55*); ne . . . igni ac lapidibus corrumpantur: 2, 10, 6 (*u. s.* **A. a)** *α) αα) p. 52*); V 7, 2 (*u. s.* **A. a)** *α) γγ) p. 57*); ne . . . erumperent . . . ac nostros . . . adorirentur: 3, 44, 4 (*u. s.* **A. b)** *p. 63*); III 11, 3 (*ibid.*); (sine periculo ac timore: 1, 65, 4 (*u. s.* **A. a)** *α) αα) p. 53*); 2, 9, 8 (*ibid. p. 54*); oppido ac portu recepti non erant: 3, 102, 7 (*u. s.* **A. a)** *α) αα) p. 52*); V 57, 1 (*u. s.* **A. a)** *α) γγ) p. 57*); IV 1, 7 (*u. s.* **A. a)** *β) p. 58*); IV 21, 9 (*u. s.* **A. b)** *p. 61*); III 13, 6 (*ibid.*).)

2. Partic. comparat.: ratio ordoque agminis aliter se habebat ac Belgae ad Neruios detulerant: II 19, 1; coactus est aliter ac superioribus annis exercitum in hibernis conlocare legionesque in plures ciuitates distribuere: V 24, 1; ¶ qui longe alia ratione ac reliqui Galli bellum gerere coeperunt: III 28, 1; (conatus tamen nihilo minus est aliis rationibus (ac *add. Kraffert, Beitr. p. 64*) per conloquia de pace agere: 3, 18, 5;) ¶ neque uero idem profici longo itineris spatio, cum per alios condiciones ferantur, ac si coram de omnibus condicionibus disceptetur: 1, 24, 6; ¶ non nullos . . . in integrum restituit, qui se illi initio ciuilis belli obtulerant, si sua opera in bello uti uellet, proinde aestimans, ac si usus esset, quoniam sui fecissent potestatem: 3, 1, 5; proinde ac si uirtute uicissent neque ulla commutatio rerum posset accidere, per orbem terrarum fama ac litteris uictoriam eius diei concelebrabant: 3, 72, 4; quam maximas potuerunt pecunias mutuati, proinde ac suis satis facere et fraudata restituere uellent, multis coemptis equis ad Pompeium transierunt: 3, 60, 5.

[Falso ac *pro* at: V 43, 4; ac *pro* hac: I 40, 9; *delendum:* 3, 13, 2.]

Acarnania: (praesidio Apolloniae cohortibus IIII . . . relictis quique erant ex uulneribus aegri depositis per Epirum atque Athamaniam (*Drumann III 501;* acarnaniam *codd.; Plut. Pomp. 66; Db.; H. Schneider, diss. inaug. p. 68*) iter facere coepit: 3, 78, 5;) ¶ Aetolia, Acarnania, Amphilochis per Cassium Longinum et Caluisium Sabinum . . . receptis . . . longius progrediendum existimabat Caesar: 3, 55, 1; cogebantur Corcyra atque Acarnania longo interiecto nauigationis spatio pabulum supportare: 3, 58, 4.

accedo. 1. Forma: *Semel*, V 58, 1, *in α scriptum est* adcedo, *rell. locis in omnibus libris manu scriptis uidetur esse* accedo. *Ex ceteris uocibus cum praepositione* ad *compositis, in quibus littera* c *sequitur praepositionem, paucae illam praepositionem inte-*

gram seruant in codd.; in plerisque mutatur in ac. *Itaque consentire uidentur codd. in his*: accīdo, accipio, accuratius, accuso; *non mutata est praep.* ad *in* adcliuis *et* adcliuitas (*sed* decliuitas *est in* β). *Dissentiunt codd. in reliquis:* adcelero *in omnibus uidetur inueniri* VII 87, 5, — accelero *in a (et rell.?)* 2, 39, 6; (accido *in* α, abscido *in* β VI 27, 4;) accommodo III 13, 7, — adcommodo II 21, 5 (*sed* accomm. *B²*) *et* III 13, 2; adcurro III 5, 2 *in* α, occurro *in* β, — adcurro I 22, 2 *in AQ*, accurro *in B*.

II. Significatio: A. proprie; a) de hominibus; α) absol.: tempus conloquio non dare neque accessurum polliceri magnam pacis desperationem adferebat: 1, 11, 3; ut ad mare II cohortes nonae legionis excubuerant, accessere (*del. Em. Hoffm.*) subito prima luce Pompeiani exercitus aduentus extitit *add. x*; *Em. Hoffm.*; *del. Np.*: 3, 63, 6; ¶ quod antea de conloquio postulasset, id per se fieri licere, quoniam propius accessisset: I 42, 1; si ipsi lacesserentur, sustinerent, quoad ipse cum exercitu propius accessisset: IV 11, 6; Ambiorix pronuntiari iubet, ut procul tela coniciant neu propius accedant et quam in partem Romani impetum fecerint, cedant: V 34, 3; nostris . . . de uallo deductis propius accedunt et tela intra munitionem ex omnibus partibus coniciunt: V 51, 2; haec quo facilius certisque condicionibus fiant et iure iurando sanciantur, aut ipse propius accedat aut se patiatur accedere: 1, 9, 6; itaque prius quam telum abici posset aut nostri propius accederent, omnis Vari acies terga uertit seque in castra recepit: 2, 34, 6; persuasi equitibus nostris, . . . ut, cum propius sit accessum, dextrum Caesaris cornu ab latere aperto adgrederentur: 3, 86, 3; ¶ Caesari nuntiatum est equites Ariouisti propius tumulum accedere: I 46, 1; cum propius Ambiorigem accessisset, iussus arma abicere imperatum facit: V 37, 1; quod propius Romanos accessisset, persuasum loci oportunitate, qui se ipse *sine munitione defenderet: VII 20, 3.

β) **c. praep. ad:** accessum est ad Britanniam omnibus nauibus meridiano fere tempore: V 8, 5; — ipse triplici instructa acie usque ad castra hostium accessit: I 51, 1; prima luce hostium equitatus ad castra accedit proeliumque cum nostris equitibus committit: V 50, 4; cum maiore in dies contemptione Indutiomarus ad castra accederet, . . . tanta diligentia omnes suos custodiis intra castra continuit, ut: V 58, 1; interim ex consuetudine cotidiana Indutiomarus ad castra accedit atque ibi magnam partem diei consumit: V 58, 2; — hi cum ad munitiones Romanorum accessissent, flentes omnibus precibus orant, ut: VII 78, 4; nostri, ut superioribus diebus suus cuique erat locus attributus, ad munitiones accedunt: VII 81, 4; Galli . . . media nocte silentio ex castris egressi ad campestres munitiones accedunt: VII 81, 1; eodem tempore equitatus ad campestres munitiones accedere et reliquae copiae pro castris sese ostendere coeperunt: VII 83, 8; — cum ad oppidum accessisset castraque ibi poneret: II 13, 3; — tantam opinionem timoris praebuit, ut iam ad uallum castrorum hostes accedere auderent: III 17, 6.

(**b) de rebus:** ut . . . neque pedibus aditum haberent (oppida), cum ex alto se aestus incitauisset, quod bis accidit (*a; Heller, Ph. 15. 354—57; 19. 483 sq.; 31. 532—34*; [bis] accidit *Np.*; iterum accidit *Fr.*; ibi accidit *Vielh., ÖZ. 12. 52*; iis accidit *h*; his accidit *Schn.*; bis accedit α; is accedit *A. Hug, Rh. M. 17, 155—57; Dt., Db., Hld*: — qui die bis accedit *Vielh., ÖZ. 17, 229*) semper horarum XII spatio: III 12, 1.)

B. translat. a) = se adiungere: neque ciuitates, quae ad Caesaris amicitiam accesserant, frumentum supportare . . . poterant: 1, 48, 4; Caesar iis ciuitatibus, quae ad eius amicitiam accesserant, . . . pecus imperabat: 1, 52, 4.

b) = addi; α) absol.: accessit etiam ex improuiso aliud incommodum, quod Domitius . . . Heracliam . . . iter fecerat: 3, 79, 3.

β) **alci:** quorum aduentu et Remis cum spe defensionis studium propugnandi accessit et hostibus . . . spes potiundi oppidi discessit: II 7, 2; his rebus tantum fiduciae ac spiritus Pompeianis accessit, ut non de ratione belli cogitarent, sed uicisse iam sibi uiderentur: 3, 72, 1.

γ) **ad:** ad eas (naues), quae factae erant Arelate per Caesarem, captiuae Massiliensium accesserant sex: 2, 5, 1; quibus rebus cognitis, cum ad has suspiciones certissimae res accederent, (quod . . . accusaretur,) satis esse causae arbitrabatur, qua re in eum aut ipse animaduerteret aut ciuitatem animaduertere iuberet: I 19, 1; accedebant ad haec grauissimae usurae: 3, 32, 5; *cf.* 3, 24, 4 (ε) *extr.*); ¶ milia XX in armis habebat . . .; huc accedebant collecti ex praedonibus latronibusque Syriae Ciliciaeque prouinciae finitimarumque regionum: 3, 110, 3; huc accedebant XVIII onerariae naues: IV 22, 4; quicquid huc circuitus ad molliendum cliuum accesserat, id spatium itineris augebat: VII 46, 2.

δ) **accedit, quod:** primum quod . . . despiciebant, tum etiam quod . . . existimabant; acce-

debat, quod suos ab se liberos abstractos obsidum nomine dolebant: III 2, 5: multis de causis Caesar statuit sibi Rhenum esse transeundum, quarum illa fuit iustissima, quod . . . uoluit . . . . accessit etiam, quod illa pars equitatus Vsipetum et Tencterorum . . . se trans Rhenum . . . receperat: IV 16, 2; ¶ hunc secum habere in primis constituerat, quod . . . cognouerat. accedebat huc, quod in concilio Haeduorum Dumnorix dixerat: V 6,2.

ε) **accedit, ut:** reliqua . . . illis (erant) aptiora et accommodatiora. neque enim his (nauibus) nostrae rostro nocere poterant, neque . . . facile telum adigebatur et . . . minus commode copulis continebantur. accedebat, ut . . . et tempestatem ferrent facilius et in uadis consisterent tutius et ab aestu relictae nihil saxa et cautes timerent: III 13, 9; ¶ intellectum est nostros propter grauitatem armorum . . . minus aptos esse ad huius generis hostem, equites autem magno cum periculo proelio dimicare, propterea quod illi etiam consulto plerumque cederent . . . . accedebat huc, ut numquam conferti, sed rari magnisque interuallis proeliarentur stationesque dispositas haberent atque alios alii deinceps exciperent integrique et recentes defetigatis succederent: V 16, 4; ¶ ad hoc detrimentum accessit, ut equitibus . . . dispositis aquari prohiberentur: 3, 24, 1.

Addita sunt haec: (bis: III 12, 1 *u.* A. b);) etiam: 3, 79, 3 *u.* B. b) α); IV 16, 2 *u.* B. b) δ); huc *u.* B. b) γ) δ) ε) *ctr.*; propius *u.* A. a) α) *p. 69:* subito: 3, 63, 6 *u.* A. a) α).

ex improuiso: 3, 79, 3 *u.* B. b) α); maiore in dies contemptione: V 58, 1 *u.* A. a) β); ex consuetudine cotidiana V 58, 2 *u. ibid., et quae ad tempus pertinent, ut* prima luce, eodem tempore, *sim.*

[Falso *non numquam* accedere *pro* accidere, *qu. u.*]

accelero. (*Cf.* **accedo I.**) A. **transit.:** equites sequi iubet sese iterque accelerat, ut quam maxime ex fuga perterritos adoriri posset: 2, 39, 6.

B. **intrans.:** Caesarem per nuntios facit certiorem, quid faciendum existimet. accelerat Caesar, ut proelio intersit: VII 87, 5.

accerso. I. **Forma:** accersitum *in omnibus exstare traditur* I 44, 2; accers. *est in* α, arcess. *in* β IV 27, 6 *et* V 58, 1; arcess. *in omnibus* II 20, 1: (III 9, 10;) III 11, 2; 23, 3: VII 65, 4; 3, 110, 5; arcessitum *in BMQ* (*et* β?), arcersitum *in* A V 56, 1; arcessi *in ABMh*, accersi *in* Q^1, accersiri *in* Q^2a V 11, 3; arcesseret *in* AQβ, accesseret *in* BM VII 33, 1; arcesserentur *in* AQBh, accesserentur *in* M, accersirentur *in* a I 31, 4; arcesseret *in* β, arcerseret *in* α, accersiret *in* M^2 VII 6, 3; arcersuntur *in* a^1h, acesciuntur (*om.* a caesare) *in* l^1 1, 3, 2.

II. **Signific.:** transisse Rhenum sese non sua sponte, sed rogatum et accersitum a Gallis: I 44, 2; intromissis equitibus omnium finitimarum ciuitatum, quos accersendos curauerat: V 58, 1; ¶ obsides imperauit; quorum illi partem statim dederunt, partem ex longinquioribus locis accersitam paucis diebus sese daturos dixerunt: IV 27, 6; *cf.* **arcesso.**

(**accessus:** pares . . . munitiones . . . contra exteriorem hostem perfecit, ut ne magna quidem multitudine, si ita accidat, † eius discessu (*codd.*; eius accessu *coni. Np.*; *alii alia*) munitionum praesidia circumfundi possent: VII 74, 1.)

accido. A. proprie: ut neque ex inferiore loco satis commode tela adigi possent et missa ab Gallis grauius acciderent: III 14, 4; cum pugnaretur telaque ex loco superiore missa non frustra acciderent (β; accedere AQB; accederent M): III 25, 1.

B. transl.; a) absol.; α): Afranius . . . se in castra recipit sic paratus, ut uidebatur, ut quicumque accidisset casus, hunc quieto et aequo animo ferret: 1, 75, 1; ¶ proinde ac si uirtute uicissent neque ulla commutatio rerum posset accidere, per orbem terrarum fama ac litteris uictoriam eius diei concelebrabant: 3, 72, 4; ¶ quod consilium, etsi in eius modi casu reprehendendum non est, tamen incommode accidit: V 33, 4; ¶ cum . . . exploratam uictoriam dimisisset, ne paruum modo detrimentum in contentione propter iniquitatem loci accideret (acciperet β): VII 52, 2; ¶ haec cogitanti (accidere accedere h) uisa est facultas bene rei gerendae: VII 44, 1; ¶ ut . . . aliud domicilium, alias sedes remotas a Germanis petant fortunamque, quaecumque accidat, experiantur: I 31, 14; ¶ accidit etiam repentinum incommodum biduo, quo haec gesta sunt: 1, 48, 1; ¶ reliquas merces commeatusque ad obsidionem urbis, si (O^2; *om.* z) accidat (O; -dant z), reseruant: 1, 36, 3; ¶ cum tantum repentini periculi praeter opinionem accidisset: III 3, 2; ¶ intellegere sese eam rem non minus ex usu terrae Galliae quam populi Romani accidisse: I 30, 2; respondit . . . eas res . . . eo grauius ferre, quo minus merito populi Romani accidissent (AQ; accidisset [illegible]) I 14, 1; oportunissima res (β; opportunissime res α; *Vielh., ÖZ. 17, 231*; opportu-

nissime *coni. Np. p. 334*⟩ accidit, quod postridie eius diei mane ... Germani frequentes ... ad eum in castra uenerunt: IV 13, 4.

β): accidit inspectantibus nobis, quod dignum memoria uisum praetereundum non existimauimus: VII 25, 1; ¶ tantus fuit omnium terror, ut alii adesse copias Iubae dicerent, alii eum legionibus instare Varum iamque se puluerem uenientium cernere, quarum rerum nihil omnino acciderat: 2, 43, 2; ¶ ac iam ut omnia contra opinionem acciderent ⟨*O*: acciderant *ABM*; accederent β⟩, tamen se plurimum nauibus posse: III 9, 6; ¶ omnia secundissima nobis, aduersissima illis accidisse uidentur: *ap. Cic. ad Att.* X 8 *B* 1; ¶ qui cogitasset haec posse in itinere accidere atque ob eam causam profectionis auctor non fuisset: V 33, 2; Pompeius insidias timens, credo, quod haec praeter spem acciderant eius: 3, 70, 1; — non haec omnia fortuito aut sine consilio accidere potuisse: VII 20, 2; ¶ postea uero, cum Caesarem ad Massiliam detineri cognouit ... quaeque postea acciderant, de angustiis ad Ilerdam rei frumentariae, accepit, ... se quoque ad motus fortunae mouere coepit: 2, 17, 3; hortatus est, ne ea, quae accidissent, grauiter ferrent: 3, 73, 2; ¶ Antiochiae in Syria bis tantus exercitus clamor et signorum sonus exauditus est, ut in muris armata ciuitas discurreret. hoc idem Ptolomaide accidit: 3, 105, 3; ¶ id ne accideret, magnopere sibi praecauendum Caesar existimabat: I 38, 2; id ne accidat, positum in eius diligentia atque auctoritate: VII 32, 5; itaque, ne id accideret ⟨accederet *B¹M*⟩, siluestri loco castris positis ... in occulto restitit: VII 35, 2; relinquebatur, ut ... quam latissimas regiones praesidiis teneret Caesarisque copias quam maxime posset distineret; idque ⟨id quod *N*; quod *f*⟩ accidit: 3, 44, 2; ¶ Caesar, etsi nondum eorum consilia cognouerat, tamen ... fore id, quod accidit, suspicabatur: IV 31, 1; quas (legiones) ... subsidio nostris miserat suspicatus fore id, quod accidit, ut duces aduersariorum occasione et beneficio fortunae ad nostros opprimendos uterentur: 1, 40, 7; magna, id quod necesse erat accidere, totius exercitus perturbatio facta est: IV 29, 3; perexigua pars illius exercitus superest; magna pars deperiit, quod accidere tot proeliis fuit necesse: 3, 87, 3; Caesar, etsi idem, quod superioribus diebus acciderat, fore uidebat, ut ..., tamen: IV 35, 1; neque exspectant, quod superioribus annis acciderat, ⟨quod sup. a. acc. *del. Np. p. 132; Rh. M. 17, 430—32*⟩, ut de eorum imperio ad populum feratur, paludatique uotis nuncupatis exeunt: 1, 6, 6; redintegratis uiribus, quod plerumque in spe uictoriae accidere consueuit, acrius impugnare coeperunt: III 26, 4; accedebant ad haec grauissimae usurae, quod in bello plerumque accidere consueuit uniuersis imperatis pecuniis: 3, 32, 5; accidisse igitur his, quod plerumque hominum ⟨-ibus *O*⟩ nimia pertinacia atque arrogantia accidere soleat, uti eo recurrant et id cupidissime petant, quod paulo ante contempserint: 1, 85, 4; consules, quod ante id tempus accidit numquam, clam ⟨*add. Kindscher, Em. p. 16; Quaest. p 34—38; Heller, Ph. 19, 515 sq.*⟩ ex urbe proficiscuntur, lictoresque habent in urbe et Capitolio priuati ⟨quod ante id t. acc. numq. *del. Voss.: Np. p. 132 sq.; Rh. M. 17, 424—31; alia uid. ap. Oud. ad h. l.*⟩: 1, 6, 7; nolite, obsecro, committere, quod ante in exercitu Caesaris non accidit, ut rei militaris dedecus admittatur: 3, 64, 4; cum ex alto se aestus incitauisset, quod bis ⟨iis *h*⟩ accidit ⟨accedit *z*⟩ semper horarum XII spatio: III 12, 1 ⟨*cf. s. u.* accedo A. b)⟩; ¶ hi sapient; si grauius quid acciderit, abs te rationem reposcent: V 30, 2; ut ... si quid ⟨quicquid *a, supra posito si ead. m.*⟩ grauius accidisset, magna multitudine nauium et tutius et facilius in Siciliam receptus daretur: 2, 30, 3; — tuemini, inquit, castra et defendite diligenter, si quid durius acciderit: 3, 94, 6; — ut, si quid aduersi accidisset, ne ad conandum quidem sibi quicquam reliqui fore uiderent: 2, 5, 5; ¶ Caesar paene omni acie perterrita, quod praeter opinionem consuetudinemque acciderat, cohortatus suos legionem nonam subsidio ducit: 1, 45, 1; — quos Pompeius, quod ... in honore apud Caesarem fuerant quodque nouum et praeter consuetudinem acciderat, omnia sua praesidia circumduxit atque ostentauit: 3, 61, 1; ¶ munitiones ... perfecit, ut ne magna quidem multitudine, si ita accidat ⟨[illegible]⟩ ... munitionum praesidia circumfundi possent: VII 74, 1; ¶ hunc (ignem) sic distulit uentus, uti ... tormenta flammam conciperent et prius haec omnia consumerentur, quam quem ad modum accidisset animaduerti posset: 2, 14, 2; ¶ proterritis hostibus atque in fugam coniectis — quod fore, sicut accidit, uidebat — unum omnes peterent Indutiomarum: V 58, 4; ¶ Dyrrhachium profectus est sperans Pompeium aut Dyrrhachium compelli aut ab eo intercludi posse ...; ut accidit: 3, 41, 3; — ubi quae maior ... incidit res, clamore ... significant; hunc alii deinceps excipiunt et proximis tradunt, ut

tum accidit: VII 3, 2; tali dum pugnatur modo, lente atque paulatim proceditur crebroque, ut sint auxilio suis, subsistunt; ut tum accidit: 1, 80, 1; communi . . . fit uitio naturae, ut . . . incognitis rebus magis confidamus uehementiusque exterreamur; ut tum accidit: 2, 4, 1; fortuna . . . paruis momentis magnas rerum commutationes efficit; ut tum accidit: 3, 68, 1; — quod si esset factum, *(futurum,)* ut detrimentum in bonum uerteret, uti ad Gergouiam accidisset, atque ei, qui ante dimicare timuissent, ultro se proelio offerrent: 3, 73, 6.

γ): eadem nocte accidit, ut esset luna plena: IV 29, 1; atque etiam uno tempore accidit, ut difficilioribus usi tempestatibus . . . nocturnum excipere rorem cogerentur: 3, 15, 4; id aliquot de causis acciderat, ut subito Galli belli renouandi legionisque opprimendae consilium caperent: III 2, 2; praeterea accidit, quod fieri necesse erat, ut uulgo milites ab signis discederent quaeque quisque eorum carissima haberet, ab impedimentis petere atque arripere properaret, clamore et fletu omnia complerentur: V 33, 6; ac sic accidit, uti . . . neque hoc neque superiore anno ulla omnino nauis, quae milites portaret, desideraretur, at ex iis, quae inanes ex continenti ad eum remitterentur, . . . perpaucae locum caperent, reliquae fere omnes reicerentur: V 23, 3. 4; quibus rebus accidit, ut pauci milites patresque familiae . . . recepti in Siciliam incolumes peruenirent: 2, 44, 1; quibus accidit rebus, ut pluribus dimissi itineribus a Caesare ad Domitium et a Domitio ad Caesarem nulla ratione iter conficere possent: 3, 79, 5; neque saepe accidit, ut neglecta quispiam religione aut capta apud se occultare aut posita tollere auderet: VI 17, 5; magno accidit casu, ut in ipsum incautum etiam atque imparatum incideret priusque eius aduentus ab hominibus uideretur, quam fama ac nuntius adferretur: VI 30, 2; cum aliquod bellum incidit, quod fere ante Caesaris aduentum quotannis accidere (accedere *BM*[1]; occidere *A*[1]) solebat, uti aut ipsi iniurias inferrent aut inlatas propulsarent: VI 15, 1; *cf. supra* β) 1, 85, 1; ¶ num tu harum rerum natura accidere arbitraris, quod unam terram ac plures terras et urbem et urbes et imperium et imperia dicamus, neque quadrigas in unam nominis figuram redigere neque harenam multitudinis appellatione conuertere possimus: *de analog. I. ap. Gell.* XIX 8, 8.

b) c. dat. α): nullum poterat uniuersis ab perterritis ac dispersis periculum accidere VI 34, 3; hoc animo decertabant, ut nullum aliud tempus ad conandum habituri uiderentur et quibus in pugna uitae periculum accideret (*I det.*; -rat *Oz*), non ita multo se reliquorum ciuium fatum antecedere existimarent: 2, 6, 1.

β): tibi minus commode consulueris, si non fortunae obsecutus uideberis . . . nec causam secutus . . ., sed meum aliquod factum condemnauisse; quo mihi grauius abs te nil accidere potest: *ap. Cic. ad Att.* X 8 *B* 1; ¶ quae sit necesse accidere uictis: VII 14, 10; ¶ idem hoc L. Lentulo, qui superiore anno consul fuerat, et P. Lentulo consulari ac non nullis aliis acciderat Rhodi: 3, 102, 7; ¶ ob eas res ex litteris Caesaris dierum quindecim supplicatio decreta est, quod ante id tempus accidit nulli: II 35, 4; quod plerumque iis (*om.* β) accidere (accedere *BMQ*[1]) consueuit, qui in ipso negotio consilium capere coguntur: V 33, 1; accidisse igitur his, quod plerumque hominum nimia pertinacia atque arrogantia accidere soleat, uti: 1, 85, 4 (*u. s. p. 74*); ¶ tanta erat . . . exspectatio, ut alius in aliam partem . . . traheretur, quid ipsis Corfiniensibus, quid Domitio, quid Lentulo, quid reliquis accideret (-erit *Oa*[1]), qui quosque euentus exciperent: 1, 21, 6; ¶ Dumnorigem, . . . si quid accidat Romanis, summam in spem per Heluetios regni obtinendi uenire: I 18, 9; - ut, . . . si quid iis per uim accidat, aut eundem casum una ferant aut sibi mortem consciscant: III 22, 2; — si quid ei a Caesare grauius accidisset, . . . neminem existimaturum non sua uoluntate factum: I 20, 4; ¶ sed peius uictoribus Sequanis quam Haeduis uictis accidisse: I 31, 10; hoc sibi Caesar satis oportune accidisse arbitratus . . . imperat: IV 22, 2.

γ): quod fere plerisque accidit, ut praesidio litterarum diligentiam in perdiscendo ac memoriam remittant: VI 14, 4; huic (hic *Hotom., Dauis., W. Paul, ZG. 32, 174*) quoque accidit quod fuit necesse, ut non nulli milites . . . repentino equitum aduentu interciperentur: V 39, 2; *cf.* 1, 85, 4 *(u. p. 74)*.

Aduerbia et simil.: fortuito: VII 20, 2 *u.* B. a) β) haec; frustra: III 25, 1 *u.* A; grauiter: III 14, 4 *u.* A; incommode: V 33, 4 *u.* B. a) α); oportune: IV 22, 2 *u.* B. b) β) *extr.*; (IV 13, 4 *u.* B. a) α);) peius I 31, 10 *u.* B. b) β) *extr.*

praeter consuetudinem: 1, 45, 1; 3, 61, 1 *u.* B. a) β) *p. 74*; contra opinionem: III 9, 6 *u.* B. a) β) *in.*; praeter opinionem: III 3, 2 *u.* B. a) α); 1, 45, 1 *u.* B. a) β) *p. 74*; praeter spem: 3, 70, 1 *u.* B. a) β); — sine con-

silio: VII 20, 2 *u. ibid.*; merito alicuius: I 14, 1 *u.* **B. a) α)**; ex usu alicuius: I 30, 2 *u. ibid.*

cf. aduersissima, secundissima: *ad Att.* X 8 *B* 1 *u.* **B. a) β)**; nouum: 3, 61, 1 *u.* **B. a) β)** *p.* 74; — *praeterea multa aduerb. temporis et modi et ablat., ut* bis, numquam, plerumque, postea, quotannis, saepe, tum; ita, quem ad modum, sic, sicut, ut; superioribus diebus (annis), *al.*

accīdo: omnes eo loco aut ab radicibus subruunt aut accidunt (abscidunt ?; abscindunt *Aim.*; incidunt *N*) arbores tantum, ut summa species earum stantium relinquatur: VI 27, 4.

accipio. A. proprie; a) = *δέχομαι*, **nehme an, übernehme; α) alqm:** postulabat Caesar, ut legatos sibi ad Pompeium sine periculo mittere liceret, idque ipsi fore reciperent aut acceptos per se ad eum perducerent: 3, 17, 2; — a quo factus Vibullius certior, quae res in Piceno gererentur, milites ab eo accipit, ipsum dimittit: 1, 15, 4; — ita Heluetios a maioribus suis institutos esse, uti obsides accipere, non dare consuerint: I 14, 7; tantum ... antecesserant, ut ... obsides ab iis principum filios acciperent et publice iurare cogerent nihil se contra Sequanos consilii inituros: VI 12, 4; progressus in Nitiobroges et Gabalos ab utrisque obsides accipit (accepit ?): VII 7, 2; reliquos omnes obsidibus, armis, perfugis traditis in deditionem accepit: I 28, 2; armis omnibus ex oppido traditis in deditionem Suessiones accepit exercitumque in Bellouacos ducit: II 13, 1.

β) alqd: confirmare sese neque legatos missuros neque ullam condicionem pacis accepturos: II 15, 6; neque condiciones accipiendas arbitrabatur ab iis, qui: IV 13, 1; respondit non esse consuetudinem populi Romani (ullam *add.* β) accipere ab hoste armato condicionem: V 41, 7; — libenter Caesar petentibus Haeduis dat ueniam excusationemque accipit: VI 4, 3; — Vbiorum (*fik*; ubi horum *rell.*) satisfactionem accepit (accipit *cod. quidam Vrsini*; *Np.*, *Fr.*, *Dt.*), aditus uiasque in Sueuos perquirit: VI 9, 8; eorum satisfactione accepta et itinere exquisito per Diuitiacum ... profectus est: I 41, 4.

b) *λαμβάνω*, **bekomme: α) alqm:** cum iis copiis, quas a Caesare acceperat ... peruenit: III 17, 1; — Litauiccus accepto exercitu ... conuocatis subito militibus lacrimans Quo proficiscimur, inquit, milites? VII 38, 1. 2; Curio numquam se amisso exercitu, quem a Caesare fidei commissum acceperit (-rat *Oh*), in eius conspectum reuersurum confirmat: 2, 42, 4; — iter ad legiones habebat, quas a Caesare acceptas in Apulia hibernorum causa disposuerat: 1, 14, 3; C. Curio ... duas legiones ex IIII, quas acceperat a Caesare (*hl*; accep. quas a c. *af*; quas a c. acc. *uulgo*, *Np.*, *Dt.*), D equites transportabat: 2, 23, 1; — in hoc erant numero complures Pompei milites, quos ex eius exercitu acceptos in Syria (syriam *z*) Gabinius Alexandriam traduxerat: 3, 103, 5; — deditione facta obsidibusque acceptis nihil de bello timendum existimauerat: III 3, 1; obsidibus acceptis exercitum reducit ad mare, naues inuenit refectas: V 23, 1; ille obsidibus acceptis hostium se habiturum numero confirmat, si ... Ambiorigem ... recepissent: VI 6, 3; armis obsidibusque acceptis Crassus in fines Vocatium et Tarusatium profectus est: III 23, 1; Caesar obsidibus acceptis primis ciuitatis atque ipsius Galbae regis duobus filiis armisque omnibus ex oppido traditis in deditionem Suessiones accepit: II 13, 1; sua in Haeduos merita exposuit, quos et quam humiles accepisset (= *offendisset aduenicns*) ... et quam in fortunam quamque in amplitudinem *eduxisset: VII 54, 3. 4.

β) alqd: αα) de rebus non molestis: arma accip. III 23, 1 *u.* obsides accip. α); — seruili tumultu, quos tamen aliquid usus ac disciplina, quae (quam *B*²β) a nobis accepissent, subleuarent: I 40, 5; — in acie praestare interfici, quam non ueterem belli gloriam libertatemque, quam a maioribus acceperint (β; acceperunt α) recuperare: VII 1, 8; — tirones ... iure iurando accepto nihil iis nocituros hostes se Otacilio dediderunt: 3, 28, 4; — sollicitant, ut in ea libertate, quam a maioribus acceperant (acceperint β; *A. Horner*, *Progr. Wiener-Neust.* 1878, *p.* 29—31), permanere quam Romanorum seruitutem perferre mallent: III 8, 4; *cf.* gloriam accip. — Calenus ... litteras a Caesare accipit (accep. *N*), quibus est certior factus: 3, 14, 1; Caesar acceptis litteris hora circiter undecima diei statim nuntium ... mittit: V 46, 1; his litteris acceptis quos aduocauerat dimittit: 3, 33, 2; quibus litteris acceptis consilium Scipio iterque commutat: 3, 36, 7; — acceptis mandatis Roscius cum Caesare Capuam peruenit ibique consules Pompeiumque inuenit; postulata Caesaris renuntiat: 1, 10, 1; quibus mandatis acceptis Massilienses portas Caesari clauserant: 1, 34, 4; — (Pharus est in insula turris magna altitudine, mirificis operibus exstructa; quae nomen ab insula cepit (coepit *fhl*; accepit *Oa*; *edd.*): 3, 112, 1;) — neque

ullum . . . tempus . . . intercessit, quin aliquem de consiliis ac motu Gallorum nuntium acciperet: V 53, 5; his nuntiis acceptis Galba . . . consilio celeriter conuocato sententias exquirere coepit: III, 3, 1; Haedui primis (trinis β) nuntiis ab Litanicco acceptis nullum sibi ad cognoscendum spatium relinquunt: VII 12, 1; — uiri quantas pecunias ab uxoribus dotis nomine acceperunt (acc[illegible]int [illegible]), tantas ex suis bonis aestimatione facta cum dotibus communicant: VI 19, 1; — memores eorum praeceptorum, quae paulo ante ab suis acceperant, hoc animo decertabant, ut: 2, 6, 1; — quin etiam ipsis remittere, si sibi magis honorem tribuere quam ab se salutem accipere uideantur: VII 20, 7; quod si fecisset, quietem Italiae, pacem pro[illegible]ciarum, salutem imperii (*Steph.*; imperio *O*) uni omnes acceptam relaturos: 3, 57, 4; — usum acc. *u.* disciplinam accip.

(β β) **de rebus aduersis uel molestis, quae hominibus accidunt:** Haeduos . . . magnam calamitatem pulsos accepisse: I 31, 6; sero facturos clamitabat, cum aliquid calamitatis in proximis hibernis esset acceptum: V 29, 1; C. Fabium legatum et L. Minucium Basilum cum legionibus duabus in Remis conlocat, ne quam a finitimis Bellouacis calamitatem accipiant: VII 90, 5; * ardere Galliam tot contumeliis acceptis sub populi Romani imperium redactam superiore gloria rei militaris exstincta: V 29, 4; praestare uisum est omnes difficultates perpeti quam tanta contumelia accepta omnium suorum uoluntates alienare: VII 10, 2; * quod detrimentum culpa et temeritate legati sit acceptum, hoc aequiore animo ferundum docet, quod: V 52, 6; Cassiuellaunus hoc proelio nuntiato tot detrimentis acceptis, uastatis finibus, maxime etiam permotus defectione ciuitatum legatos . . . mittit: V 22, 3; tantas uideri Italiae facultates, ut, si quid esset in bello detrimenti acceptum, non modo id breui tempore sarciri, sed etiam maioribus augeri copiis posset: VI 1, 3; milites elati studio, dum sarcire acceptum detrimentum uolunt, . . . in locum iniquum progrediuntur: 1, 45, 2; aliquo accepto detrimento aut procul equitatu uiso ex medio itinere proiectis sarcinis fugiebant: 1, 59, 3; omni ratione esse interdiu perrumpendum: etsi aliquo (aliquando *a*; aliquanto *b*) accept[illegible] detrimento, tamen summa exercitus salua locum, quem petant, capi posse: 1, 67, 5; neque uero id Caesarem fugiebat tanto sub oculis accepto detrimento perterritum exercitum sustinere non posse: 1, 71, 1; *at uero quid proficimus, si accepto magno detrimento ab oppugnatione castrorum discedimus? 2, 31, 3; tantis detrimentis acceptis (*h*; accepistis *l*; receptis *rell.*; *Np.*, *Db.*) Octauius desperata oppugnatione oppidi Dyrrhachium sese ad Pompeium recipit: 3, 9, 8; his temporibus Scipio detrimentis quibusdam circa montem Amanum acceptis imperatorem se appellauerat: 3, 31, 1; non ad haec addebant . . . sibi ipsos multitudine atque angustiis maius attulisse detrimentum, quam ab hoste accepissent: 3, 72, 3; quod esset acceptum detrimenti, cuiusuis potius quam suae culpae debere tribui: 3, 73, 4; (cum . . . exploratam uictoriam dimisisset, ne paruum modo detrimentum in contentione propter iniquitatem loci accideret (ac[illegible]): VII 52, 2;) * sic se complures [illegible] imperante meruisse, ut nullam ignominiam acciperent (acceperent *B*[1] *M*[1]; acc[illegible]rint *B*[2] [illegible]) nusquam infect[illegible] re discederent: VII, 17, 5; * ex eo concursu nauium magnum esse incommodum acceptum: V 10, 3; his omnes decedunt, aditum sermonemque defugiunt, ne quid ex contagione incommodi accipiant: VI 13, 7; Vercingetorix tot continuis incommodis Vellaunoduni, Cenabi, Nouioduni acceptis suos ad concilium conuocat: VII 14, 1; factum imprudentia Biturigum et nimia obsequentia reliquorum, uti hoc incommodum acciperetur: VII 29, 4; ipse animo non defecerat tanto accepto incommodo: VII 30, 1; ut reliquorum imperatorum res aduersae auctoritatem minuunt, sic huius ex contrario dignitas incommodo accepto in dies augebatur: VII 30, 3; satis esse magna utrimque incommoda accepta, quae pro disciplina et praeceptis habere possent: 3, 10, 4; dandam omnibus operam, ut acceptum incommodum uirtute sarciretur: 3, 73, 5; quibus rebus perfectum est, ut altissimis fluminibus atque impeditissimis itineribus nullum acciperet incommodum: 3, 77, 2; * milites ex oppido exire iussit, ne quam noctu oppidani ab militibus iniuriam acciperent: II 33, 1; ulciscendi Romanos pro iis, quas acceperint ([illegible]), iniuriis occasionem: V 58, 2; officium suum praestitisse . . . exercitum suum, qui iniuria etiam accepta suisque interfectis quos in sua potestate habuerit conseruarit et texerit: 1, 85, 2; * prospectu tenebris adempto multa utrimque uulnera accipiuntur: VII 81, 5; ii, qui uulnera acceperant, neque acie excedere neque in locum tutum referri poterant: 2, 41, 7; si qui grauiore uulnere accepto equo deciderat, circumsistebant: I 48, 6; alter accepto uulnere . . . pro occiso sublatus, alter (acc. uuln. . . . subl., alter *om. af*) interfectus est:

3, 109, 5; solis occasu suas copias Ariouistus multis et inlatis et acceptis uulneribus in castra reduxit: I 50, 3; cum circumuentus multis uulneribus acceptis cecidisset: IV 12, 6; paucis uulneribus acceptis complures ex his occiderunt: IV 37, 3; eos ex siluis expulerunt paucis uulneribus acceptis: V 9, 7; tamen tot incommodis conflictati multis uulneribus acceptis resistebant: V 35, 5; relinquit animus Sextium grauibus acceptis uulneribus: VI 38, 4; M. Petronius . . . sibi desperans multis iam uulneribus acceptis manipularibus suis, qui illum secuti erant, Quoniam, inquit . . .: VII 50, 1; multis undique uulneribus acceptis nulla munitione perrupta, cum lux adpeteret, . . . se ad suos receperunt: VII 82, 2.

B. transl. a) = interpretor: sermones militum dubii ⟨*N; Heller, Ph. 19, 524 sq.; Vielh., ÖZ. 16, 427;* dubia *z*⟩ durius accipiebantur ⟨sermones militum: dubia durius accipiebantur *H. Schneider, diss. p. 49—56*⟩: 2, 29, 4.

b) = cognosco: rationem consilii mei accipite, quo firmiore animo in proelium prodeatis: 3, 86, 2; ¶ ciuitates . . . habent legibus sanctum, si quis ⟨om. *β*⟩ quid de re publica a finitimis rumore aut fama acceperit ⟨acceperint *β*⟩, uti ad magistratum deferat ⟨deferant *β*⟩: VI 20, 1; ¶ deorum numero eos solos ducunt, quos cernunt et quorum aperte opibus iuuantur, Solem et Vulcanum et Lunam, reliquos ne fama quidem acceperunt: VI 21, 2; ¶ neque quisquam est . . ., qui se aut adisse ad initium eius siluae dicat, . . . aut quo ex loco oriatur acceperit: VI 25, 4; ¶ postea uero, cum Caesarem ad Massiliam detineri cognouit . . . quaeque postea acciderant, de angustiis ad Ilerdam rei frumentariae, accepit, . . . se quoque ad motus fortunae mouere coepit: 2, 17, 3; (percepta ⟨accepta *β*⟩ oratione ⟨ratione *β*⟩ eorum Caesar obsides imperat eosque ad certam diem adduci iubet: V 1, 8.)

Aduerbia: durius: 2, 29, 4 *u.* **B. a)**; (undique: VII 82, 2 *u.* **A. b) β) ββ)** *extr.*; utrimque: 3, 10, 4; VII 81, 5 *ibid. p. 80.*)

acceptus: qui eo tempore principatum in ciuitate obtinebat ac maxime plebi acceptus erat: I 3, 5.

accliuis (*cf.* **accedo I.**): una ex parte leniter accliuis aditus in latitudinem ⟨*β*; altitudinem *α*⟩ non amplius ducentorum pedum relinquebatur: II 29, 3; collis erat leniter ⟨leuiter *BM; secund. Hold. X*⟩ ab infimo accliuis: VII 19, 1; locus erat castrorum editus et paulatim ab imo accliuis circiter passus mille: III 19, 1.

accliuitas (*cf.* **accedo I.**): ab eo flumine pari accliuitate ⟨*α*; decliuitate *β*⟩ collis nascebatur aduersus huic et contrarius: II 18, 2.

Acco: Acco, qui princeps eius consilii fuerat, iubet in oppida multitudinem conuenire: VI 4, 1; de Accone, qui princeps eius consilii fuerat, grauiore sententia pronuntiata more maiorum supplicium sumpsit: VI 44, 2; indictis inter se principes Galliae conciliis siluestribus ac remotis locis queruntur de Acconis morte: VII 1, 4.

accommodo (*cf.* **accedo I.**): ut non modo ad insignia accommodanda, sed etiam ad galeas induendas scutisque tegimenta detrudenda tempus defuerit: II 21, 5.

accommodatus: prorae admodum erectae atque item puppes, ad magnitudinem fluctuum tempestatumque accommodatae: III 13, 2; ut una celeritate . . . praestaret, reliqua pro loci natura, pro ui tempestatum illis essent aptiora et accommodatiora: III 13, 7.

accurate: ne accuratius ad frigora atque aestus uitandos aedificent: VI 22, 3.

accurro (*cf.* **accedo I.**): Considius equo admisso ad eum accurrit: I 22, 2; P. Sextius Baculus, primi pili centurio . . . et item C. Volusenus . . . ad Galbam accurrunt ⟨occurrunt *β*⟩: III 5, 2.

accuso: cum ad has suspiciones certissimae res accederent, quod . . . quod a magistratu Haeduorum accusaretur: I 19, 1; Vercingetorix, cum ad suos redisset, proditionis insimulatus, quod . . .; tali modo accusatus ad haec respondit: VII 20, 1. 2; conuocatis eorum principibus . . . grauiter eos accusat, quod . . . ab iis non subleuetur: I 16, 5.

acer: non ad haec addebant non concursu acri ⟨agri *Oafl*⟩ facto, non proelio dimicatum: 3, 72, 3.

acriter. a) posit.: equites hostium essedariique acriter proelio cum equitatu nostro in itinere conflixerunt: V 15, 1; ¶ ita nostri acriter in hostes ⟨in host. acr. *β*⟩ signo dato impetum fecerunt itaque hostes repente celeriterque procurrerunt, ut: I 52, 3; nostri acriter in eos impetu facto reppulerunt neque finem sequendi fecerunt, quoad: V 17, 3; ¶ hostem insolenter atque acriter nostros insequentem supprimit: 1, 45, 1; ¶ acriter utrimque usque ad uesperum pugnatum est: I 50, 3; acriter in eo loco pugnatum est: II 10, 2; pugnatum ab hostibus ita acriter est, ut a uiris

fortibus . . . pugnari debuit: II 33,4; pugnatum est ab utrisque acriter: IV 26,1; impetu in eos facto, qui erant in statione pro castris conlocati, acriter pugnauerunt: V 15,3; pugnatur acriter ad nouissimum agmen, adeo ut paene terga conuertant, compluresque milites, etiam non nulli centuriones, interficiuntur: 1,80,5; ita ancipiti proelio diu atque acriter pugnatum est: I 26,1; pugnatum est diu atque acriter: III 21,1; ¶ cum a Cotta primisque ordinibus acriter resisteretur, Vincite, inquit . . . Sabinus: V 30,1.

b) compar.: castra a cohortibus, quae ibi praesidio erant relictae, industrie defendebantur, multo etiam acrius a Thracibus barbarisque auxiliis: 3,95,2; ¶ nostri redintegratis uiribus . . . acrius impugnare coeperunt: III 26,4; ¶ plerique existimant, si acrius insequi uoluisset, bellum eo die potuisse finire: 3,51,3; ¶ cum . . . hostes acrius instarent languidioribusque nostris uallum scindere et fossas complere coepissent: III 5,1; illi hoc acrius instabant neque regredi nostros patiebantur, quod timore adducti locum relinquere uidebantur: 3,45,5; equites Pompei hoc acrius instare et se turmatim explicare aciemque nostram a latere aperto circumire coeperunt: 3,93,3; ¶ Germani acrius usque (acriusque *BM¹*; acriter usque *M²*) ad munitiones sequuntur (persecuntur β): VII 70,4.

c) superl.: cum acerrime ad munitiones pugnaretur: V 14,3; cum acerrime comminus pugnaretur (β; *om.* α), hostes loco et numero, nostri uirtute confiderent, subito sunt Haedui uisi: VII 50,1; — ut non modo . . ., sed paene ne respiceret quidem quisquam, ac tum omnes acerrime fortissimeque pugnarent: V 43,1; pugnatum est utrimque fortissime atque acerrime: 1,57,3; ¶ latum ab X tribunis plebis contra dicentibus inimicis, Catone uero acerrime repugnante et pristina consuetudine dicendi mora dies extrahente, ut: 1,32,3; ¶ cum primi ordines hostium transfixi telis concidissent, tamen acerrime reliqui resistebant: VII 62,4.

acerbitas: acerbitatem inimicorum docet, qui quod ab altero postularent, in se recusarent: 1,32,5; ¶ praestare omnes perferre acerbitates, quam non ciuibus Romanis, qui Cenabi perfidia Gallorum interissent, parentarent: VII 17,7.

acerbus: haec si grauia aut acerba uideantur, multo illa grauius aestimare, liberos, coniuges in seruitutem abstrahi, ipsos interfici: VII 14,10.

acerbe: a) = **cum dolore:** cum . . . singulas legiones appellaret et, si acerbius inopiam ferrent, se dimissurum oppugnationem diceret, . . . petebant: VII 17,4.

b) = **dure, aspere:** et de imperio Caesaris et de amplissimis uiris, tribunis plebis, grauissime acerbissimeque decernitur: 1,5,4; ¶ dicuntur sententiae graues; ut quisque acerbissime crudelissimeque dixit, ita maxime ab inimicis Caesaris conlaudatur: 1,2,8; ¶ qui horum quid acerbissime crudelissimeque fecerat, is et uir et ciuis optimus habebatur: 3,32,3; ¶ interim acerbissime imperatae pecuniae tota prouincia exigebantur: 3,32,1.

aceruus: sic ut prope summam muri aggerisque altitudinem aceruí armorum adaequarent: II 32,4; (tempus erat autem difficillimum, quo neque frumenta in † hibernis (aceruis *F. Hofm.*; *Db.*) erant neque multum a maturitate aberant ac ciuitates exinanitae: 1,48,5.)

Achaia: Aetolia, Acarnania, Amphilochis . . . receptis temptandam sibi Achaiam ac paulo longius progrediendum existimabat Caesar: 3,55,1; Rutilius Lupus, qui Achaiam missus a Pompeio obtinebat, Isthmum praemunire instituit, ut Achaia Fufium prohiberet: 3,55,2; ¶ magnam imperatam Asiae, Syriae regibusque omnibus et dynastis et tetrarchis et liberis Achaiae populis pecuniam exegerat: 3,3,2; ¶ praeterea magnum numerum ex Thessalia, Boeotia, Achaia Epiroque supplementi nomine in legiones distribuerat: 3,4,2; 3,55,2 *u. s.*; haec cum in Achaia atque apud Dyrrhachium gererentur . . ., Caesar mittit ad eum *(A.)* Clodium: 3,57,1; Caesar . . . cum legione una, quam se ex Thessalia sequi iusserat, et altera, quam ex Achaia a Q. (achaia atque *O¹hl*) Fufio legato euocauerat, . . . Alexandriam peruenit: 3,106,1.

Achaicus: praeerat . . . Liburnicae atque Achaicae (atticae *O*) classi (classis *ahl*) Scribonius (cribonius *hl*; tribonius *O*) Libo et M. Octauius: 3,5,3.

(achenobarbus *N*: 1,15,6 *u.* **Ahenobarbus.)**

Achillas: ipsi clam consilio inito Achillam in (*add. N*) . . praefectum regium, (singium signium *a¹*) *add. N*) singulari hominem audacia, et L. Septimium, tribunum militum, ad interficiendum Pompeium miserunt: 3,104,2; ibi ab Achilla et Septimio interficitur (Pompeius): 3,104,3; Pothinus . . . exercitum a Pelusio clam Alexandriam euocauit atque eundem Achillam, cuius supra meminimus, omnibus copiis praefecit: 3,108,2; *cf. quae seqq.*;

relinquebatur, ut se suis locis oppido teneret consiliumque Achillae cognosceret: 3, 109, 2; regem hortatus est, ut ex suis necessariis, quos haberet maximae auctoritatis, legatos ad Achillam mitteret: 3, 109, 3; a quo missi Dioscorides et Serapion . . . ad Achillam peruenerunt: 3, 109, 4; *cf.* § 5; erant cum Achilla copiae, ut neque numero neque genere hominum neque usu rei militaris contemnendae uiderentur: 3, 110, 1; his copiis fidens Achillas paucitatemque militum Caesaris despiciens occupabat Alexandriam praeter eam oppidi partem, quam Caesar cum militibus tenebat, primo impetu domum eius inrumpere conatus: 3, 111, 1; interim filia minor Ptolomaei regis uacuam possessionem regni sperans ad ⟨*om. hl*⟩ Achillam ⟨-an *h*⟩ sese ex regia traiecit unaque bellum administrare coepit: 3, 112, 9; Pothinus, cum ad Achillam ⟨-an *h*⟩ nuntios mitteret . . ., a Caesare est interfectus: 3, 112, 11.

acies. **I. Forma:** *genet.* acie II 23, 1 *in* χ*acf; in B²h est* aciei, *quod recepit Db.*

II. Significatio. A. pertinet ad oculorum uim: saepe numero sese cum his congressos ne uultum quidem atque aciem oculorum dicebant ferre potuisse: I 39, 1.

B. pertinet ad rem militarem. 1. signific. exercitus partem; a) subiect.: tantum a uallo eius prima acies aberat, uti ne telum tormentumue adigi posset: 3, 56, 1; ¶ impedire coepit: VII 67, 1 *u. infr.* impedit; ¶ simul tertiae aciei totique exercitui imperauit, ne iniussu suo concurreret: 3, 89, 4; ¶ sic . . . exercitum constituebat, ut tertia acies uallum contingeret: 3, 56, 2; ¶ prima et secunda acies in armis, ut ab initio constituta erat, permanebat; post hos opus in occulto a III. acie fiebat: 1, 41, 4; ¶ postero die in tres partes distributo equitatu duae se acies ab duobus lateribus ostendunt, una a primo agmine iter impedire coepit: VII 67, 1; ¶ signa bipertito intulerunt: prima et secunda acies, ut uictis ac summotis resisteret, tertia, ut uenientes sustineret: I 25, 7; ¶ primam et secundam aciem in armis esse, tertiam castra munire iussit: I 49, 2; ¶ se ostendit: VII 67, 1 *u.* impedit; ¶ nihilo setius Caesar, ut ante constituerat, duas acies hostem propulsare, tertiam opus perficere iussit: I 49, 4; ¶ permanet in armis: 1, 41, 4 *u.* fiebat; ¶ eodem tempore tertiam aciem Caesar, quae quieta fuerat et se ad id tempus loco tenuerat, procurrere ⟨*codd. pr.*; praecucurrere ɤ; praecurrere *O*⟩ iussit: 3, 94, 1; ¶ propulsat: I 49, 4 *u.* perficit; ¶ quieta est: 3, 94, 1 *u.* procurrit; ¶ resistit: I 25, 7 *u.* infert; ¶ in armis est: I 49, 2 *u.* munit; quieta est: 3, 94, 1 *u.* procurrit; ¶ sustinet: I 25, 7 *u.* infert; ¶ loco se tenet: 3, 94, 1 *u.* procurrit.

b) obiect.: aciem constituo: 1, 41, 4 *u.* **a)** fiebat; ¶ ex tertia acie singulas cohortes detraxit atque ex his quartam instituit equitatuique opposuit: 3, 89, 3; quod ubi Caesar animum aduertit, quartae aciei, quam instituerat sex cohortium ⟨*Faern.; cf. Heller, Ph. 19, 526 sq.;* ex cohortibus *acf;* ex cohortium numero *Ohl; Db.*⟩, dedit signum: 3, 93, 4; ¶ tertiam aciem ⟨partem *B²β*⟩ laborantibus nostris subsidio misit: I 52, 7; ¶ oppono: 3, 89, 3 *u.* instituo; ¶ primam aciem quaternae cohortes ex V legionibus tenebant, has subsidiariae ternae et rursus aliae totidem suae cuiusque legionis subsequebantur: 1, 83, 2.

c) dat.: signum dedit: 3, 93, 4 *u.* **b)** instituit; ¶ imperauit: 3, 89, 4 *u.* **a)** concurrit.

d) c. praepos.: ex tertia acie detraxit: 3, 89, 3 *u.* **b)** instituo; ¶ neque uero Caesarem fefellit, quin ab iis cohortibus, quae contra equitatum in quarta acie conlocatae essent, initium uictoriae oriretur: 3, 94, 3; ¶ ipsi confertissima acie ⟨confert. acie *del. W. Paul, ZG.* 35, 274 *sq.; Hld.*⟩ reiecto nostro equitatu phalange facta sub primam nostram aciem successerunt: I 24, 5.

2. signif. totum exercitum. *(De uerbis* **acies (simplex,) duplex, triplex** *disputauit Goeler compluribus locis, ut I 54; 118; II 214 sq.; 245; 267—271 („Dyrrhachium und Pharsalus" Karlsruhe 1854 p. 123—127), sed parum recte; cf. A. Hug, JJ. 85, 213 sqq.; Rüstow p. 115 sqq.*

a) subiect.: dixerat prius quam concurrerent acies, fore, uti exercitus Caesaris pelleretur: 3, 86, 1; ¶ huc tota Vari conuersa acies suos fugere et concidi uidebat: 2, 34, 3; ¶ collis . . . tantum aduersus in latitudinem patebat, quantum loci acies instructa occupare ⟨tenere *β*⟩ poterat: II 8, 3; non amplius pedum milibus duobus ab castris castra distabant: hinc duas partes acies occupabant duae: 1, 82, 4; ¶ animum aduersum est paulo ante extra cotidianam consuetudinem longius a uallo esse aciem Pompei progressam: 3, 85, 3; ¶ prius quam telum abici posset aut nostri propius accederent, omnis Vari acies terga uertit seque in castra recepit: 2, 34, 6; ¶ (tenet: II 8, 3 *u.* occupat;) ¶ terga uertit: 2, 34, 6 *u.* se recipit; ¶ uidet: 2, 34, 3 *u.* se conuertit.

confertissima acie: I 24, 5 *u.* **B. 1. d)**;

acies erat Afraniana duplex legionum V, tertium in subsidiis locum alariae cohortes obtinebant; Caesaris triplex: 1,83,1; reliquas cohortes, numero XXXIII . . . ad legionem Pompei castraque minora duplici acie eduxit: 3,67,3.

b) obiect.: (animaduerto: 3,88,1 *u. infra* instruo;) ¶ prima luce et nostri omnes erant transportati et hostium acies cernebatur: VII 62,1; equitatus eius nostris equitibus adpropinquabat et acies instructa a nostris, qui castra occupauerant, cernebatur: 3,69,1; ¶ circueo *u.* circumeo; ¶ omnem aciem suam raedis et carris circumdederunt, ne qua spes in fuga relinqueretur: I 51,2; tota acies equitatu hostium circumdata tenebatur: 2,41,7; ¶ hanc nactus appellationis causam Quintilius circuire (circumire *hl; Db.*) aciem Curionis atque obsecrare milites coepit: 2,28,2; equitatus hostium ab utroque cornu circuire (circumire *h; Db.*) aciem nostram et auersos proterere incipit: 2,41,5; equites Pompei hoc acrius instare et se turmatim explicare aciemque nostram a latere aperto circumire coeperunt: 3,93,3; ab his primum equitatus est pulsus, . . . ab isdem acies Pompeiana a sinistra parte circumita (circumuenta *O*) atque initium fugae factum: 3,94,4; ¶ persuasi equitibus nostris . . ., ut . . . adgrederentur et circumuenta ab tergo acie prius perturbatum exercitum pellerent, quam a nobis telum in hostem iaceretur: 3,86,3; L. Plancus . . . locum capit superiorem diuersamque aciem in duas partes constituit, ne ab equitatu circumueniri posset: 1,40,5; ¶ (conicio in fugam: I 52,6 *u.* conuerto;) ¶ copias traducunt aciemque iniquo loco constituunt: V 51,1; legiones ex castris eduxit aciemque idoneo loco constituit: VII 53,1; dat suis signum Saburra, aciem constituit et circumire ordines atque hortari incipit: 2,41,2; si qua in parte nostri laborare aut grauius premi uidebantur, eo signa inferri Caesar aciemque constitui (conferri a^{1z}; conuerti a^2*fh*; conseri *Goeler I 302; cf. Heller, Ph. 19, 541*) iubebat: VII 67,4; — intra siluas aciem ordinesque constituerant: II 19,6; (*cf.* 1,41,4 *u.* 1. a) facit;) 1,40,5 *u.* 2. b) circumuenio; ¶ producitur tum res, aciesque ad solis occasum continentur; inde utrique in castra discedunt: 1,83,3; ¶ cum hostium acies (acies host. *a*) a sinistro cornu pulsa atque in fugam conuersa (coniecta $B^2\beta$) esset, a dextro cornu uehementer multitudine suorum nostram aciem premebant: I 52,6; *cf.* (VII 67,4 *u.* constituo;) 2,34,3 *u.* a) conuerto; ¶ simul signa ad hostem conuerti aciemque dirigi iubet: VI 8,5; ¶ id . . fecisse dicebatur, ut primus excursus uisque militum infringeretur aciesque distenderetur atque in suis ordinibus dispositi dispersos adorirentur: 3,92,2; ¶ Pompeius suis praedixerat, ut Caesaris impetum exciperent neue se loco mouerent aciemque eius distrahi paterentur: 3,92,1; ¶ traducto incolumi exercitu copias instruit triplicemque aciem ducere incipit: 1,64,7; ¶ aciem instructam habeo: I 48,3 *u.* instruo; ¶ productis omnibus copiis duplici acie instituta, auxiliis in mediam aciem coniectis (*adik*; conlectis *h*; collectis *z*) . . . exspectabat: III 24,1; acie triplici instituta et celeriter octo milium itinere confecto . . . ad hostium castra peruenit: IV 14,1; ¶ Caesar suas copias in proximum collem subducit, aciem instruit: I 22,3; quos ubi Afranius procul uisos cum Petreio conspexit, noua re perterritus locis superioribus constitit (consistit *Ciacc.*) aciemque instruit (*cf. Heller, Ph. 19,547*): 1,65,1; confecit prior iter Caesar atque ex magnis rupibus nactus planiciem in hac (*1 det.; Steph.*; hanc *rell. codd.*) contra hostem aciem instruit: 1,70,3; Caesar ab opere legiones reuocat, equitatum omnem conuenire iubet, aciem instruit (instruunt *af*): 1,82,2; celeriter ab opere deductis legionibus aciem instruit: 2,26,3; legiones educunt aciemque sub castris instruunt: 1,82,1; Pompeius, qui castra in colle habebat, ad infimas radices montis aciem instruebat: 3,85,1; paulum a maioribus castris progressus aciem instruxit, hostibus pugnandi potestatem fecit: I 50,1; ex castris exercitum eduxit aciemque instruxit primo suis locis pauloque a castris Pompei longius, continentibus uero diebus, ut progrederetur a castris suis collibusque Pompeianis aciem subiceret: 3,84,2; Caesar . . . IIII secum legiones duxit commodioreque itinere Pompeianis occurrere coepit et progressus milia passuum VI aciem instruxit: 3,97,3; ne, cum aciem instruxisset, hostes . . . ab lateribus pugnantes suos circumuenire possent: II 8,4; aciem instructam habuit, ut, si uellet Ariouistus proelio contendere, ei potestas non deesset: I 48,3; Caesar, cum Pompei castris adpropinquasset, ad hunc modum aciem eius instructam animum aduertit: erant in sinistro cornu *cett.*: 3,88,1; cuneatim constiterunt hoc animo, ut, si qua ex parte obuiam ueniretur, acie instructa depugnarent: VII 28,1; legiones III ex castris educit acieque in locis idoneis instructa (structa *z*) unius legionis antesignanos procurrere atque eum tumulum occupare iubet: 1,43,3; tali instructa acie tenere

uterque propositum uidebatur. Caesar, ne nisi coactus proelium committeret, ille, ut opera Caesaris impediret: 1,83,3; eductis omnibus copiis acie instructa decernendi potestatem Pompeio fecit: 3,41,1; Caesari omnia uno tempore erant agenda, . . . acies instruenda (instruenda acies β), milites cohortandi, signum dandum: II 20,1; loco pro castris ad aciem instruendam natura oportuno atque idoneo . . . fossam obduxit: II 8,3; — in colle medio triplicem aciem instruxit legionum quattuor ueteranorum: I 24,2; acie triplici instructa ad eum locum uenit: I 49,1; triplici instructa acie usque ad castra hostium accessit: I 51,1; postero die omnibus copiis triplici instructa acie ad Ilerdam proficiscitur et sub castris Afranii constitit: 1,41,2; *cf.* II 8, 3 *u.* **a)** occupat; 3,69,1 *u.* **b)** cerno; ¶ pello: I 52,6 *u.* conuerto; ¶ Caesar paene omni acie perterrita . . . legionem nonam subsidio ducit: 1,45,1; ¶ premo: I 52,6 *u.* conuerto; ¶ Massilienses . . . producta longius acie circumuenire nostros aut pluribus nauibus adoriri singulas . . . contendebant: 1, 58,1; ¶ (struo: 1,43,3 *u.* instruo;) ¶ Domitius castris Scipionis aciem suam subiecit, ille a uallo non discedere perseuerauit: 3,37,2; aciem instruxit, . . . ut progrederetur a castris suis collibusque Pompeianis aciem subiceret: 3,84,2; ¶ mediam aciem Scipio cum legionibus Syriacis tenebat: 3,88,1; *cf.* 2,41,7 *u.* circumdo.

c) genet.: in sinistra parte acie (aciei B^2h; *Db.*) constiterant: II 23,1.

d) ablat.: sagittarii funditoresque media continebantur acie, equitatus latera cingebat: 1,83,2; sinistro cornu Antonium, dextro P. Sullam, media (in media *O*) acie Cn. Domitium praeposuerat: 3,89,2; ¶ milia . . . euocatorum circiter duo, quae ex beneficiariis superiorum exercituum ad eum conuenerant; quae tota acie disperserat (dispersae erant *O*): 3,88,4; ¶ duces eorum tota acie pronuntiare iusserunt, ne quis ab loco discederet: V 34,1.

e) c. praepos.: Numidae . . . impetum nostrorum effugiebant rursusque ad ordines suos se recipientes circuibant (circumib. *h*; *Db.*) et ab acie excludebant: 2,41,6; ¶ cum cohortes ex acie procucurrissent, Numidae integri celeritate impetum nostrorum effugiebant: 2,41,6; ¶ unam cohortem, quae temere ante ceteras extra aciem procurrerat, seclusam ab reliquis circumueniunt atque interficiunt: 1, 55,3; ¶ in mediam aciem conicio: III 24,1 *u.* **b)** instituo; — scuto ab nouissimis uni militi detracto . . . in primam aciem processit: II 25,2; — omnibus deinceps diebus Caesar exercitum in aciem (omnium deinceps caesar exercitum in aciem *O*) aequum in locum produxit, si Pompeius proelio decertare uellet, ut: 3,56,1; ¶ postero die productos eodem loco, quo superioribus diebus constiterat, in acie conlocat: 2,33,4; — sarcinas in unum locum conferri et eum ab his, qui in superiore acie constiterant, muniri iussit: I 24,3; — duabus legionibus, quas proxime conscripserat, in castris relictis . . . reliquas sex legiones pro castris in acie constituit: II 8,5; legiones in acie pro castris constituit: IV 35,1; cohortes in acie LXXX constitutas habebat, quae summa erat milium XXII; cohortes II (VII *Heller, Ph. 19, 527*) castris praesidio reliquerat: 3,89, 2; ¶ reliquas (cohortes) inter aciem mediam cornuaque interiecerat numeroque cohortes CX expleuerat: 3,88,3; — interim proelio equestri inter duas acies contendebatur: II 9,2; — equitatus . . . noster . . . in iugum . . . conititur atque inter duas acies perequitans commodiorem ac tutiorem nostris receptum dat: 1,46,3; — erat uallis inter duas acies, ut supra demonstratum est, non ita magna: 2,34,1; inter duas acies tantum erat relictum spatii, ut satis esset ad concursum utriusque exercitus: 3,92,1.

3. proelium; a) abl.: ii, qui uulnera acceperant, neque (ex *add.* h^1) acie excedere neque in locum tutum referri poterant: 2,41, 7; Pompeius, ut equitatum suum pulsum uidit . . ., aliis quoque diffisus acie excessit protinusque se in castra equo contulit: 3,94,5; reliquos esse tardiores et non nullos ab nouissimis deserto (desperato *W. Paul, ZG. 32, 187 sq.*; *P. Geyer, JB. 5, 366 sq.*; deserto loco *E. Klussmann, Ph. 28, 739 sqq.*) proelio excedere acie (*addend. susp. Oud.*: *P. Geyer*) ac tela uitare . . . uidit: II 25,1.

b) c. praep.: qui ex (*add. Steph.*: *om. codd.*; *Db.*) acie refugerant (fugerant *f*) milites et animo perterriti et lassitudine confecti missis plerique armis signisque militaribus . . . de . . . fuga . . . cogitabant: 3,95,3; ¶ peditatu dumtaxat procul ad speciem utitur, equites in aciem mittit (a^1; immittit *Ofhl*, *a corr.*): 2,41,2; ¶ se . . . neque fortunam temptaturum aut in (*om.* β) acie dimicaturum: VII 64,2; — in acie praestare interfici quam non ueterem belli gloriam libertatemque . . . recuperare: VII 1,8; — sinistrum cornu pugnantibus (impugnantibus O^1acf) etiam tum ac resistentibus in acie Pompeianis cir-

cumierunt eosque a tergo sunt adorti: 3, 93, 6; — non uirtute neque in acie uicisse Romanos, sed artificio quodam et scientia oppugnationis: VII 29, 2; ¶ expeditior erat quam ii, qui inter ⟨intra $B^2\beta$⟩ aciem uersabantur: I 52, 7.

Adiectiua: (Afraniana: 1, 83, 1 *u.* **B. 2. a)** *extr.*:) confertissima: I 24, 5 *u.* **B. 1. d)**; (diuersa: 1, 40, 5 *u.* **B. 2. b)** circumuenio;) duae: VII 67, 1 *u.* **B. 1. a)** impedit; I 49, 4 *ib.* perficit; 1, 82, 4 *u.* **B. 2. a)** occupat; II 9, 2; 1, 46, 3; 2, 34, 1; 3, 92, 1 *u.* **B. 2. e)** *extr.*; duplex (*cf.* **B. 2.** *init.*) 1, 83, 1 *u.* **B. 2. a)** *extr.*; 3, 67, 3 *ib.*; III 24, 1 *u.* **B. 2. b)** instituo; media: III 24, 1 *u.* **B. 2. b)** instituo; 3, 88, 1 *ib.* teneo; 1, 83, 2 *u.* **B. 2. d)** *init.*: 3, 89, 2 *ib.*; 3, 88, 3 *u.* **B. 2. e)** inter; (nostra: 3, 93, 3 *u.* **B. 2. b)** circumeo; I 52, 6 *ib.* conuerto;) omnis: 2, 34, 6 *u.* **B. 2. a)** se recipit; I 51, 2 *u.* **B. 2. b)** circumdo; 1, 45, 1 *ib.* perterreo; (Pompeiana: 3, 94, 4 *u.* **B. 2. b)** circumeo;) prima: 3, 56, 1 *u.* **B. 1. a)** abest; 1, 41, 4 *ib.* facit (fiebat); I 25, 7 *ib.* infert; I 49, 2 *ib.* munit; 1, 83, 2 *u.* **B. 1. b)** teneo; I 24, 5 *u.* **B. 1. d)**; II 25, 2 *u.* **B. 2. e)** in; quarta: 3, 89, 3 *u.* **B. 1. b)** instituo; 3, 93, 4 *ib.*; 3, 94, 3 *u.* **B. 1. d)**; quieta: 3, 94, 1 *u.* **B. 1. a)** procurrit; secunda: 1, 41, 4 *u.* **B. 1. a)** facit; I 25, 7 *ib.* infert; I 49, 2 *ib.* munit; (sua: I 51, 2 *u.* **B. 2. b)** circumdo; 3, 37, 2 *u.* **B. 2. b)** subicio;) superior: I 24, 3 *u.* **B. 2. e)** in; talis: 1, 83, 3 *u.* **B. 2. b)** instruo *p.* 89; tertia: 3, 89, 4 *u.* **B. 1. a)** concurrit; 3, 56, 2 *ib.* contingit; 1, 41, 4 *ib.* facit; I 25, 7 *ib.* infert; I 49, 2 *ib.* munit; I 49, 4 *ib.* perficit; 3, 94, 1 *ib.* procurrit; 3, 89, 3 *u.* **B. 1. b)** instituo; I 52, 7 *ib.* mitto; tota: 2, 34, 3 *u.* **B. 2. a)** se conuertit; 2, 41, 7 *u.* **B. 2. b)** circumdo; 3, 88, 4 *u.* **B. 2. d)**; V 34, 1 *ib.*; triplex (*cf.* **B. 2.** *init.*): 1, 83, 1 *u.* **B. 2. a)** *extr.*; 1, 64, 7 *u.* **B. 2. b)** duco; IV 14, 1 *u.* **B. 2. b)** instituo; I 24, 2; I 49, 1; 51, 1; 1, 41, 2 *u.* **B. 2. b)** instruo *extr.*; una: VII 67, 1 *u.* **B. 1. a)** impedit.

Acilius: loquuntur ambo ex nauibus cum M.' (*Ursin.*; m. *codd.*) Acilio ⟨macilio *hl*; m. acilicio *a*⟩ et Statio Murco legatis, quorum alter oppidi (*i. e.* Orici) muris, alter praesidiis terrestribus praeerat: 3, 15, 6; ibi certior ab Acilio et Murco per litteras factus de postulatis Libonis et Bibuli legionem relinquit: 3, 16, 2; huic officio oppidoque M.' Acilius ⟨Manius Acilius *Achaintrius*; Acilius *Faern.*; caninianus *O*⟩ legatus praeerat: 3, 39, 1; alteram nauem, quae erat ad custodiam ab Acilio posita, pluribus adgressus nauibus . . . nostros uicit: 3, 40, 2.

actio: quod illi turbulentissimi superioribus temporibus tribuni plebis post ⟨*om. codd.; add. Dt.*⟩ octo ⟨octauo *f*; *Ald.*, *Np.*; duodecimo *Ciacc.*, *Voss.*, *Db.*⟩ denique menses ⟨mense *f*; *Ald.*, *Ciacc.*, *Voss.*, *Np. Db.*⟩ uariarum ⟨suarum *recc.*; *Np.*, *Db.*; uanarum *coni. Oud.*⟩ actionum ⟨toto den. emenso spatio suar. act. *Momms.*; tota den. emensa uia suar. act. *Kindsch.*, *Qu. 20—22*; peracta denique messe nefariarum actionum *Heller, Ph. 19. 514 sq.*; spatio denique emenso annuarum actionum *Wölff.*, *Em. I. 5 sq.*⟩ respicere ac timere consuerant: 1, 5, 2.

(Actius *u.* **Attius; Acutius.)**

actuarius (*cf. Goeler II 264*): hos certo signo reuocare constituit, cum omnes milites naues conscendissent, atque iis expedito loco actuaria nauigia relinquit: 1, 27, 6; ¶ has (naues) omnes actuarias imperat fieri, quam ad rem multum humilitas adiuuat: V 1, 3: magnum numerum leuis armaturae et sagittariorum aggeremque omnem noctu in scaphas et naues actuarias imponit: 3, 62, 2; cognoscit . . . profectum Domitium ad occupandam Massiliam nauibus actuariis septem, quas Igilii et in Cosano a priuatis coactas seruis, libertis, colonis suis compleuerat: 1, 34, 2; biduum tempestate retentus nauibusque aliis additis actuariis in Ciliciam atque inde Cyprum peruenit: 3, 102, 5.

Acutius: postulauit etiam L. Afranium proditionis exercitus Acutius ⟨actius *Ohl*; Attius *Oud.*⟩ Rufus apud Pompeium, quod gestum in Hispania diceret: 3, 83, 2.

acutus: ripa erat acutis sudibus praefixisque ⟨que *om. BM*; *Np.*, *Fr.*, *Db.*⟩ munita: V 18, 3; ¶ quo qui intrauerant, se ipsi acutissimis uallis induebant: VII 73, 4.

ad. *Cf. Fr. H. Th. Fischer, Progr. Halle 1853 p. 11 sq.*

I. Collocatio: quam ad diem: VI 33, 4; (ad quam diem: 2, 19, 1;) quem ad diem: VI 35, 1; quem ad finem: II 19, 5; 2, 32, 11; quem ad modum *octies*; quam ad rem: V 1, 3; quam ad spem: VII 55, 10; quorum ad arbitrium: VI 11, 3; (ad quorum commodum: 3, 20, 4;) *reliquis locis omnibus primum haec praepositio obtinet locum*: ad alia opera, ad castra hostium, *sim.*

II. Significatio. 1. praepositio. A. De loco: a) directionem et motum ad alqd conuersum signif.: α) cum uerbis αα) mouendi (eundi, mittendi, ducendi, ferendi, iaciendi, uocandi, uertendi, sim.): ubi ea pars turris, quae erat perfecta, tecta atque munita est ab omni ictu hostium, pluteos ad ⟨et *O*⟩ alia opera abduxerunt ⟨addux. *O*⟩: 2, 9, 5;

¶ prima luce hostium equitatus ad castra accedit: V 50, 4; cum maiore in dies contemptione Indutiomarus ad castra accederet, ... suos ... intra castra continuit: V 58, 1; interim ex consuetudine cotidiana Indutiomarus ad castra accedit atque ibi magnam partem diei consumit: V 58, 2; *u. infra* usque ad; nostri, ut superioribus diebus suus cuique erat locus attributus, ad munitiones accedunt: VII 81, 4; Galli ... silentio ex castris egressi ad campestres munitiones accedunt: VII 81, 1; eodem tempore equitatus ad campestres munitiones accedere et reliquae copiae pro castris sese ostendere coeperunt: VII 83, 8; hi cum ad munitiones Romanorum ⟨*om.* β⟩ accessissent, flentes omnibus precibus orant, ut: VII 78, 4; cum ad oppidum accessisset castraque ibi poneret, ... pacem ... petierunt: II 13, 3; tantam opinionem timoris praebuit, ut iam ad nallum castrorum hostes accedere auderent: III 17, 6; — accessum est ad Britanniam omnibus nauibus meridiano fere tempore: V 8, 5; ¶ P. Sextius Baculus ... et item C. Volusenus ... ad Galbam accurrunt ⟨occurrunt β⟩ atque ... docent: III 5, 2; — prima luce ... Considius equo admisso ad eum accurrit, dicit: I 22, 2; ¶ quod uererentur, ne omni pacata Gallia ad eos exercitus noster adduceretur: II 1, 2; principum liberos obsides ad se adduci iussit: II 5, 1; quibus pacem atque amicitiam petentibus liberaliter respondit obsidesque ad se adduci iubet: IV 18, 3; certum numerum militum ad se celeriter adduci iussit: VII 4, 7; ¶ ad quemuis numerum ephippiatorum equitum quamuis pauci adire audent: IV 2, 5; — quascumque postea controuersias inter se milites habuerunt, sua sponte ad Caesarem in ius ⟨i. i. *Guilielmus*; intus *x*⟩ adierunt ⟨introduxerunt *O in ras.* (*pro* in ius ad.)⟩: 1, 87, 2; (neque enim temere praeter mercatores illo adit ⟨illo adiit *α*; *Fr.*; adit ad illos *β*⟩ quisquam: IV 20, 3;) suos liberos, nisi cum adoleuerunt, ... palam ad se adire non patiuntur: VI 18, 3; — neque quisquam est huius Germaniae, qui se aut adisse ⟨*ik*; audisse aut adisse *X*, *Aim.*⟩ ad ⟨*om. Aim.*⟩ initium eius siluae dicat, ... aut: VI 25, 4; ¶ Caesari nuntiatum est equites Ariouisti propius tumulum accedere et ad ⟨*om. fh*⟩ nostros adequitare: I 46, 1; ¶ HS LX, quod aduexerat Domitius atque in publico deposuerat, allatum ad se ab IIuiris Corfiniensibus, Domitio reddit: 1, 23, 4; ¶ milites legionis septimae testudine facta et aggere ad munitiones adiecto locum ceperunt: V 9, 7; ¶ ad id mare, quod adigitur ⟨*Madu.*, *AC. II 268 sq.*; adigit *codd.*; adiacet *Np.*; *edd.*⟩ ad ostium Rhodani: 2, 1, 2; ¶ hoc opus ... subito inopinantibus hostibus machinatione nauali, phalangis subiectis, ad turrim hostium admouent, ut aedificio iungatur: 2, 10, 7; ¶ magistris imperat nauium, ut primo uespere omnes scaphas ad litus adpulsas habeant: 2, 43, 1; L. Caesar filius ... ex alto refugerat adpulsaque ad proximum litus trireme constrata et in litore relicta pedibus Hadrumetum perfugerat: 2, 23, 3; biduo et noctibus tribus nauigatione consumptis adpellit ⟨appulit *O*⟩ ad eum locum, qui appellatur Anquillaria: 2, 23, 1; turres ... erigebat easque multis tormentis et omni genere telorum completas ad opera Caesaris adpellebat ⟨-labat *Oa*⟩: 1, 26, 1; ¶ adplicatis nostris ad terram nauibus: 3, 101, 5; his sunt arbores pro cubilibus: ad eas se adplicant atque ita paulum modo reclinatae quietem capiunt: VI 27, 3; ¶ (quod ⟨*α*; quoad *B*[2]*β*; quod ad *C*; *Schn.*, *Np.*, *Dt.*[1]⟩ hostibus ⟨*Fr.*; *Dt.*[2]; *Albr. Koehler, act. sem. phil. Erlang. I 433*; hosti *Ursin.*; *Db.*, *Hld.*; hostis *ABQh*; *Schn.*, *Np.*, *Dt.*[1]; hostes *M*[1]*a*[1]⟩ adpropinquabat, consuetudine sua Caesar sex legiones expeditas ducebat: II 19, 2;) ¶ (hostes) repente ex omnibus partibus ad pabulatores aduolauerunt: V 17, 2; — equitatus regis Cotyis ad castra Cassii aduolauit: 3, 36, 4; (Neruii) de improuiso ad ⟨*om. M*[1]⟩ Ciceronis hiberna aduolant: V 39, 1; ne de improuiso aut noctu ad ⟨*AM*[2]; aut *BM*[1]*Q*; in *β*⟩ munitiones hostium multitudo aduolaret: VII 72, 2; armat familiam: cum hac et praetoria cohorte caetratorum barbarisque equitibus paucis improuiso ad uallum aduolat, conloquia militum interrumpit: 1, 75, 2; — prius Cassius ad Messanam ⟨prius cass. ad mess. *om. af*⟩ nauibus aduolauit, quam Pomponius de eius aduentu cognosceret: 3, 101, 1; ¶ illi alias eruptione temptata, alias cuniculis ad aggerem uineasque actis ... mittunt: III 21, 3; celeriter uineis ad oppidum actis, aggere iacto turribusque constitutis ... legatos ... mittunt: II 12, 5; Trebonius ... duabus ex partibus aggerem, uineas turresque ad oppidum agere instituit: 2, 1, 1; ¶ Indutiomarus ... exsules damnatosque tota Gallia magnis praemiis ad se allicere coepit: V 55, 3; ¶ ut ... ex magno remigum propugnatorumque numero pars ad scopulos allisa interficeretur, pars ab nostris detraheretur: 3, 27, 2.

copias undique omnes ex nouis dilectibus ad se cogi iubet: 1, 24, 2; ¶ minime ad eos mercatores saepe commeant atque ea, quae

ad . . . pertinent, important: I 1, 3; ¶ conclamatur ad arma: 1, 69, 4; ¶ nuntio allato omnes eorum milites in potestate Caesaris teneri concurrunt ad Aristium: VII 43, 1; — tantam sibi . . . auctoritatem comparauerat, ut undique ad eum legationes concurrerent, gratiam atque amicitiam . . . peterent: V 55, 4; ad eos (hos *X*, *Aim.*; *Schn.*, *Fr.*, *Hld.*) magnus adulescentium numerus disciplinae causa concurrit: VI 13, 4; — uexillum (erat) proponendum, [quod erat insigne, cum ad arma concurri oporteret *add. X*; *del. Ald.*, *Th. Bentl.*, *Madu. AC. II 250*, *al.*]: II 20, 1; cum ad arma milites concurrissent uehementerque ibi pugnatum esset, repulsus in oppidum . . . impetrauit: III 22, 4; nostri celeriter ad arma concurrunt, uallum conscendunt: V 39, 3; cognito eius consilio ad arma concurritur: VII 4, 2; ¶ profugiunt statim ex urbe tribuni plebis seseque ad Caesarem conferunt: 1, 5, 5; — diutius cum sustinere nostrorum impetus non possent, alteri se, ut coeperant, in montem receperunt, alteri ad impedimenta et carros suos se contulerunt (*haec omnia del. Hug*, *Rh. M. 15, 480 sq.*; *tuetur Heller*, *Ph. 19, 499 sq.*): I 26, 1; ¶ ex perfugis . . ., quorum magnus ad eum cotidie numerus confluebat: VII 44, 2; ¶ ibi tribunos plebis, qui ad eum confugerant, conuenit: 1, 8, 1; ¶ (consequor *u. infra* usque ad;) ¶ ipse, cum primum per anni tempus potuit, ad exercitum contendit: III 9, 2; si ipse ad exercitum contenderet: VII 6, 4; Fabius . . . magnis itineribus ad exercitum Afranii contendit: 1, 37, 3; Caesar . . . de tertia uigilia ad hostes contendit: V 9, 1; — eorum indicio ad ipsum Ambiorigem contendit: VI 30, 1; Pompeius . . . magnis itineribus ad Antonium contendit: 3, 30, 4; magnis itineribus ad Ariouistum contendit: I 37, 5; Galli . . . obsidionem relinquunt, ad Caesarem omnibus copiis contendunt: V 49, 1; continuato nocte ac die itinere atque mutatis ad celeritatem iumentis ad Pompeium contendit, ut adesse Caesarem nuntiaret: 3, 11, 1; — ipse de quarta uigilia eodem itinere, quo hostes ierant, ad eos contendit: I 21, 3; Caesar . . . omnem equitatum . . . pontem traducit atque ad eos contendit: II 10, 1; *cf. infra* II 19, 8; — non prius . . . duces . . . dimittunt, quam ab his sit concessum, arma uti capiant et ad castra contendant: III 18, 7; ad castra Caesaris omnibus copiis contenderunt: II 7, 3; Crassus . . . omnibus cupientibus ad hostium castra contendit: III 24, 5; eadem celeritate aduerso colle ad nostra castra atque eos, qui in opere occupati erant, contenderunt: II 19, 8; ad ea (*om. α*[1]) castra, quae supra demonstrauimus, contendit: VII 83, 8; ad fines: I 27, 4 *u. infr.*; omnes Neruii confertissimo agmine duce Boduognato . . . ad eum locum contenderunt: II 23, 4; — hostes protinus ex eo loco ad flumen Axonam contenderunt: II 9, 3; magno itinere confecto ad oppidum Nouiodunum contendit: II 12, 1; — omnes copiae . . . exeunt rectoque ad Iliberum itinere contendunt: 1, 69, 4; circiter hominum milia sex . . . prima nocte e castris Heluetiorum egressi ad Rhenum finesque Germanorum contenderunt: I 27, 4; ¶ aduentu Caesaris cognito decuriones Auximi ad Attium Varum frequentes conueniunt; docent sui iudicii rem non esse: 1, 13, 1; principes Britanniae, qui post proelium ad Caesarem (ad ea, quae iusserat caesar, facienda β) conuenerant: IV 30, 1; bello Heluetiorum confecto totius fere Galliae legati, principes ciuitatum, ad Caesarem gratulatum conuenerunt: I 30, 1; — Litauiccum Bibracti ab Haeduis receptum . . . . Conuictolitauim magistratum magnamque partem senatus ad eum conuenisse: VII 55, 4; haec erant milia XLV, euocatorum circiter duo, quae ex beneficiariis superiorum exercituum ad eum conuenerant (conuerterant *O*.; *Db.*; *Forchhammer p. 38 sq.*): 3, 88, 4; Caesar . . . si qui ad eos Eburones ex fuga conuenissent, ad se ut reducerentur imperauit: VI 32, 2; Caesar Remos cohortatus liberaliterque oratione prosecutus omnem senatum ad se conuenire . . . iussit: II 5, 1; principes . . . ciuitatium . . . prima luce cotidie ad se conuenire iubebat: VII 36, 3; — qui ad alteram partem oppidi . . . munitionis causa conuenerant: VII 48, 1; omnes ad portum Itium conuenire iubet: V 2, 3; diem dicunt, qua die ad ripam Rhodani omnes conueniant: I 6, 1; ab Cn. Pompeio proconsule petit, . . . quos ex Cisalpina Gallia consul sacramento rogauisset, ad signa conuenire et ad se proficisci iuberet: VI 1, 2; *cf. infra* uenio *p. 111*; ¶ modo conscripti atque usus militaris imperiti ad tribunum militum centurionesque ora conuertunt: quid ab his praecipiatur exspectant: VI 39, 2; omnem eam materiam, quae erat caesa, conuersam ad hostem conlocabat: III 29, 1; simul signa ad hostem conuerti aciemque dirigi iubet: VI 8, 5; — subito se ad Cassium Longinum (castra longini α) in Thessaliam conuertit: 3, 36, 2; perscribit in litteris hostes ab se discessisse omnemque ad eum multitudinem conuertisse: V 49, 3; ad hunc se confestim a Pulione omnis multitudo conuertit: V 44, 10; — Cassius . . . ad montes se conuertit, qui Thessaliam cingunt, atque ex his

locis Ambraciam uersus iter facere coepit: 3, 36, 5; constabat Elide in templo Mineruae . . . simulacrum Victoriae . . . ad ualuas se templi limenque conuertisse: 3, 105, 2; (*cf.* 3, 88, 4 *u.* conuenio;) ¶ principibus Treuerorum ad se conuocatis hos singillatim Cingetorigi conciliauit: V 4, 3.

his facile pulsis ac proturbatis incredibili celeritate ad flumen decucurrerunt: II 19, 7: qui erant in muro . . . conlocati . . . reuocantur notisque itineribus ad naues decurrunt: 1, 28, 3; ¶ obsides ciuitatum Bibracte ad magistratum deducendos curauerunt: VII 55, 6; — Attius ad Antonium deductus petit, ut ad Caesarem mitteretur: 1, 18, 3; uelintne prius quam finitimi sentiant eductos ex hibernis milites aut ad Ciceronem aut ad Labienum deducere: V 27, 9; reliquos omnes . . . aut interfecerunt aut captos ad Domitium deduxerunt: 3, 38, 4; — quos . . . ex fuga excepit, . . . ut disparandos deducendosque ad suos curaret: VII 28, 6; (*cf.* 1, 14, 4 *u.* produco;) ¶ seruo . . . persuadet . . ., ut litteras ad Caesarem deferat: V 45, 3; Gallum ab eodem Verticone . . . repetit, qui litteras ad Caesarem deferat ⟨referat β⟩: V 49, 2; cuidam ex equitibus Gallis . . . persuadet, uti ad Ciceronem epistulam deferat ⟨referat *Paul, ZG. 32, 163*⟩: V 48, 3; haec (tragula) . . . tertio die a quodam milite conspicitur, dempta ad Ciceronem defertur: V 48, 8; — incolumem (aquilam) ad eum deferte: 3, 64, 4; — Germani . . . ad castra Romanorum delati optatissimum Ambiorigi beneficium obtulerunt: VI 42, 3; ¶ ut . . . aliae (naues) ad inferiorem partem insulae . . . magno sui cum periculo deicerentur: IV 28, 2; ¶ rursus ⟨iis *uel* his *add.* β⟩ resistentibus consuetudine sua ad pedes desiluerunt: IV 12, 2; ¶ ad cohortandos milites . . . decucurrit et ad legionem decimam deuenit: II 21, 1; ¶ dimittit ad finitimas ciuitates nuntios Caesar ⟨caes. ad fin. ciu. nunt. dim. β⟩: VI 34, 8; Caesar . . . calones ad longinquiores ciuitates dimittebat; ipse praesentem inopiam quibus poterat subsidiis tutabatur: 1, 52, 4; — confestim dimissis nuntiis ad Ceutrones, Grudios, Leuacos, Pleumoxios, Geidumnos, . . . quam maximas manus possunt cogunt: V 39, 1; — cognoscit . . . arcem captam esse . . . nuntiosque dimissos ad eos, qui se ex fuga in finitimas ciuitates recepisse dicerentur: 3, 102, 6; — paucis turmis praesidio ad impedimenta dimissis reliquos equites ad latera disponit: VI 8, 5; ¶ ne occasionem nauigandi dimitterent, siue ad litora Apolloniatium (*siue ad Labeatium*) cursum dirigere atque eo naues eicere possent: 3, 25, 4; *cf.* traduco; ¶ uallum ex castris ad aquam ducere incipiunt: 1, 73, 3; cohortes LX ex maximis castris praesidiisque deductas ad eam partem munitionum ducit, quae: 3, 62, 2; — Caesar . . . ad flumen Tamesim in fines Cassiuellauni exercitum duxit: V 18, 1; sex (legiones) ipse in Aruernos ad oppidum Gergouiam secundum flumen Elauer duxit: VII 34, 2.

reliquas cohortes, numero XXXIII . . . ad legionem Pompei castraque minora duplici acie eduxit: 3, 67, 3; ¶ consuetudo eorum omnium est, ut sine utribus ad exercitum non eant: 1, 48, 7; Cotta se ad armatum hostem iturum negat: V 36, 4; — pollicetur L. Piso censor sese iturum ad Caesarem, item L. Roscius praetor, qui de his rebus eum doceant: 1, 3, 6; — praeter spem quos fugere credebant infestis signis ad se ire uiderunt: VI 8, 6; — conclamant omnes occasionem negotii bene gerendi amittendam non esse, ad castra iri oportere: III 18, 5; exspectari diutius non oportere, quin ad castra iretur: III 24, 5; — ipse cum reliquis tribus (legionibus) ad flumen † Scaldem ⟨Sabim *Goeler I 222*; Calbem *Bergk, Rheinl. p. 33*⟩ . . . extremasque Arduennae partes ire constituit: VI 33, 3; ¶ Caesar principibus cuiusque ciuitatis ad se euocatis ⟨uocatis β⟩ . . . magnam partem Galliae in officio tenuit: V 54, 1; euocat ad se Caesar Massilia XV primos: 1, 35, 1; senatum omnem et quos inter controuersia esset ad se ⟨ad se *om. h*⟩ Decetiam ⟨*AQ*β; etiam *BM*⟩ euocauit: VII 33, 2; *cf.* uoco; ¶ expono *u.* b) β) αα) *p. 117* ad locum.

timens Domitio, ne aduentu Pompei praeoccuparetur, ad eum omni celeritate et studio incitatus ferebatur: 3, 78, 2: — aditus atque itinera duo, quae extra murum ad portum ferebant, . . . trabibus . . . praesaepit: 1, 27, 4; ¶ fratres Litauicci . . . paulo ante repperit ad hostes fugisse ⟨profugisse β; *Schn.*⟩: VII 40, 3.

magis eo, ut . . ., quam quo ullam rem ad se importari desiderent: IV 2, 1; [uinum ad se omnino ⟨omn. ad se β⟩ importari non sinunt ⟨*haec uerba del. Paul, ZG. 35, 280 sq.*⟩: IV 2, 6;] ¶ insequor *u. infra* usque ad.

liceretne ciuibus ad ciues de pace tuto legatos mittere: 3, 19, 2; mittuntur etiam ad eas ciuitates legati, quae: III 23, 3; Caesar . . . trans Rhenum in Germaniam mittit ad eas ciuitates, quas superioribus annis pacauerat, equitesque ab his arcessit: VII 65, 4; nuntios mittit ad finitimas ciuitates equitesque undique euocat: V 57, 2; nuntiis ad ciuitatem Haeduorum mis-

sis, qui . . . docerent, . . . castra ad Gergouiam mouit: VII 41, 1; ad reliquas legiones mittit priusque omnes in unum locum cogit, quam: VII 9, 5; interim ad praefectos . . . mittit qui nuntiarent: IV 11, 6; cum litteras ad senatum miserit, ut omnes ab exercitibus discederent, ne id quidem impetrauisse: 1, 9, 3; — cognouerat magnam partem equitatus ab iis aliquot diebus ante praedandi frumentandique causa ad Ambiuaritos trans Mosam missam: IV 9, 3; (cognouit) missas legationes ab non nullis ciuitatibus ad Germanos inuitatosque eos, uti: IV 6, 3; Bituriges ad Haeduos, quorum erant in fide, legatos mittunt subsidium rogatum: VII 5, 2; Caesar ad Lingonas litteras nuntiosque misit, ne eos frumento neue alia re iuuarent: I 26, 6; magna . . . fuit controuersia, oporteretne Lucilii Hirri, quod is a Pompeio ad Parthos ⟨arthos *achl*⟩ missus esset, proximis comitiis praetoriis absentis rationem haberi: 3, 82, 5; quem cum legione una miserat ad Venetos, Vnellos, Osismos, Curiosolitas, Esuuios, Aulercos, Redones: II 34; — regem hortatus est, ut ex suis necessariis, quos haberet maximae auctoritatis, legatos ad Achillam mitteret: 3, 109, 3; Pothinus, cum ad Achillam ⟨-an *h*⟩ nuntios mitteret hortareturque, ne negotio desisteret neue animo deficeret, . . . a Caesare est interfectus: 3, 112, 11; placuit ei, ut ad Ariouistum legatos mitteret, qui . . . postularent: I 34, 1; Attius ad Antonium deductus petit, ut ad Caesarem mitteretur: 1, 18, 3; equites Treueri . . ., qui auxilii causa ab ciuitate ad Caesarem missi ⟨miss. ad caes. *β*⟩ uenerant . . ., domum contenderunt: II 24, 4; ad Caesarem mittit, paratum se esse legionem cui iusserit tradere: 2, 20, 7; si ab armis discedere uelint, se adiutore utantur legatosque ad Caesarem mittant: V 41, 8; cui rei missis ⟨*Np.*; cuius rei missis *2 dett.*; qui remissis *rell.*; qua re missis *Brutus*⟩ ad Caesarem legatis ⟨nuntiis *O*⟩ auxilium ab eo petebant: 3, 9, 5; hos sequuntur Bullidenses, Amantini 'et reliquae finitimae ciuitates totaque Epiros et legatis ad Caesarem missis quae imperaret facturos pollicentur: 3, 12, 4; Vbii, qui uni ex Transrhenanis ad Caesarem legatos miserant, amicitiam fecerant, obsides dederant: IV 16, 5; maiores natu . . . omnium, qui supererant, consensu legatos ad Caesarem miserunt seque ei dediderunt ⟨dederunt *β*⟩: II 28, 2; illi ad Caesarem legatos mittunt oppidoque recipiunt: 3, 12, 3; Trinobantes . . . legatos ad Caesarem mittunt pollicenturque: V 20, 1; biduo post Ariouistus ad Caesarem legatos mittit ⟨misit *β*⟩, uelle se . . . agere cum eo: I 47, 1; Domitium . . . circumsistunt et custodiunt legatosque ex suo numero ad Caesarem mittunt, sese paratos esse . . .: 1, 20, 5; ueritus, ne ab omnibus desereretur, Indutiomarus legatos ad Caesarem mittit, sese . . . noluisse: V 3, 5; magnitudine operum . . . et celeritate Romanorum permoti legatos ad Caesarem de deditione mittunt: II 12, 5; Cassiuellaunus . . . legatos per Atrebatem Commium de deditione ad Caesarem mittit: V 22, 3; noua atque inusitata specie commoti legatos ad Caesarem de pace miserunt: II 31, 1; hostes proelio superati . . . statim ad Caesarem legatos de pace miserunt: IV 27, 1; uni ex Gallia de pace ad Caesarem legatos numquam miserant: VI 5, 4; legatos de pace primorum ordinum centuriones ad Caesarem mittunt: 1, 74, 3; mittuntur de his rebus ad Caesarem legati: VII 89, 3; neque recusandi aut deprecandi causa legatos ad Caesarem mittere audebant: V 6, 2; necessario sententia desistunt legatosque deprecandi causa ad Caesarem mittunt; adeunt ⟨*AQ*²*β*; mittunt ad eum *Q*¹*BM*⟩ per Haeduos: VI 4, 2; missis ad Caesarem satis faciendi causa legatis: V 54, 3; legatos ad Caesarem sui purgandi gratia mittunt: VII 43, 2; Haedui . . . legatos ad Caesarem mittunt rogatum auxilium: I 11, 2; Segni Condrusique . . . legatos ad Caesarem miserunt oratum, ne: VI 32, 1; quae gens paucis ante mensibus ultro ad Caesarem legatos miserat, ut suis omnibus facultatibus uteretur: 3, 80, 1; tanta . . . ad barbaros opinio perlata est, uti ab iis nationibus, quae trans Rhenum incolerent, mitterentur legati ad Caesarem ⟨leg. ad c. mitt. *β*⟩, qui . . . pollicerentur: II 35, 1; dicuntur etiam ab non nullis sententiae, ut legati ad Caesarem mittantur, qui uoluntatem senatus ei proponant: 1, 3, 7; mittuntur ad Caesarem confestim ab Cicerone litterae ⟨nuntiique *add. Eussner, Ph. A. 12, 211*⟩, magnis propositis praemiis, si pertulissent: V 40, 1; quanto erat in dies grauior atque asperior oppugnatio, . . . tanto crebriores litterae nuntiique ad Caesarem mittebantur: V 45, 1; ille missis ad Caesarem nuntiis unum diem sese castris tenuit: 3, 30, 6; Caesar . . . statim nuntium in Bellouacos ad M. Crassum quaestorem mittit, . . . iubet: V 46, 1; communem legationem ad P. Crassum mittunt, . . . obsides sibi remittat: III 8, 5; illi . . . legatos ad Crassum mittunt seque in deditionem ut recipiat petunt: III 21, 3; legatos ad Dumnorigem Haeduum mittunt, ut eo deprecatore a Sequanis impetrarent: I 9, 2; alterum (nuntium) ad C. Fabium legatum mittit, ut in Atrebatum fines legionem adducat: V 46,

3; totius exercitus impedimenta ad Labienum in Treueros ⟨in Treueros *del. O. Schambach, JJ. 125, 218 sqq.*⟩ mittit: VI 5, 6; clam nuntiis ad Milonem missis ... atque eo in Italiam euocato ... sibi coniunxit atque eum in Thurinum ad sollicitandos pastores praemisit: 3, 21, 4; postulatis Caesaris cognitis (se) missuros ad Pompeium, atque illum reliqua per se acturum hortantibus ipsis: 3, 16, 5; eodem fere tempore missi ad Pompeium ⟨*Ofhl*[1]; a pompeio *ad*[1]; *edd.*⟩ reuertuntur: 1, 18, 6; quarum (nauium longarum) erant L auxilio missae ad Pompeium proelioque in Thessalia facto domum redierant: 3, 111, 3; hunc ... Caesar idoneum iudicauerat, quem cum mandatis ad Cn. Pompeium mitteret: 3, 10, 2; magnopere admirabatur Magium, quem ad Pompeium cum mandatis miserat, ad se non remitti: 1, 26, 2; Domitius ad Pompeium in Apuliam peritos regionum magno proposito praemio cum litteris mittit, qui petant atque orent, ut sibi subueniat: 1, 17, 1; postulabat Caesar, ut legatos sibi ad Pompeium sine periculo mittere liceret: 3, 17, 2; legatos ad Pompeium de compositione mitti oportere: 1, 32, 8; adeo loci oportunitate profecit, uti ad Pompeium litteras mitteret, ... iuberet: 3, 23, 3; Androsthenes ... ad Scipionem Pompeiumque nuntios mittit, ut sibi subsidio ueniant: 3, 80, 3; ad T. Sextium legatum ... misit, ut cohortes ex castris celeriter educeret: VII 49, 1; reliquae copiae missis ad Varum noctu legatorum numero centurionibus sese ei dediderunt: 2, 44, 1; legatos ad Vercingetorigem de pace et amicitia concilianda publice missos: VII 55,4; — ille ad eum S. Caesarem mittit atque huic tradi iubet: 2,20,7; non oblitus pristini instituti Caesar mittit ad eum *(A.)* Clodium. huic dat litteras mandataque: 3, 57, 1; commodissimum uisum est C. Valerium Procillum ... ad eum mittere et M. Metium. his mandauit: I 47, 4; Q. Titurius ... interpretem suum Cn. Pompeium ad eum mittit rogatum, ut: V 36, 1; ad eum Pompeius misit, ut pro hospitio atque amicitia patris Alexandria reciperetur: 3, 103, 3; legatum ... sese magno cum periculo ad eum missurum et hominibus feris obiecturum existimabat: I 47, 3; Caninium Rebilum legatum, familiarem necessarium*(que)* Scribonii Libonis, mittit ad eum conloquii causa: 1, 26, 3; Heluetii repentino eius aduentu commoti ... legatos ad eum mittunt: I 13, 2; cognito Caesaris aduentu Ariouistus legatos ad eum mittit: I 42, 1; missis ad eum undique legatis obsidibusque datis et pace facta constituit: III 1, 4; iterum ad eum Caesar legatos cum his mandatis mittit: I 35, 1; Oscenses et Calagurritani ... mittunt ad eum legatos seseque imperata facturos pollicentur: 1, 60, 1; Vbii ... purgandi sui causa ad eum legatos mittunt: VI 9, 6; quibus rebus coacti Menapii legatos ad eum pacis petendae causa mittunt: VI 6, 2; Heluetii omnium rerum inopia adducti legatos de deditione ad eum miserunt: I 27, 1; Morini Menapiique supererant, qui in armis essent neque ad eum umquam legatos de pace misissent: III 28, 1; qua re nuntiata Pirustae legatos ad eum mittunt, qui doceant: V 1, 7; Heluetii ... legatos ad eum mittunt nobilissimos ciuitatis: I 7, 3; Remi ... ad eum legatos Iccium et Andocumborium, primos ciuitatis, miserunt: II 3, 1; Iccius Remus ... nuntium ad eum mittit, ... sese diutius sustinere non posse: II 6, 4; nuntios ad eum celeriter mittit, quibus regionibus exercitum exposuisset: 3, 29, 4; ad eos Curio equitatum et duas Marrucinorum cohortes mittit: 2, 34, 3; luce prima missis ad eos ab Otacilio equitibus ... circiter CCCC quique eos armati ex praesidio secuti sunt, se defenderunt: 3, 28, 6; qui ... recepti non erant, missisque ad eos nuntiis, ex his locis discederent, contra uoluntatem suam naues soluerunt: 3, 102, 7; mittitur ad eos conloquendi causa ⟨conl. causa *om.* β⟩ C. Arpineius ... et Q. Iunius ex Hispania quidam: V 27, 1; Mandubracium ad eos mittit: V 20, 4; tu ad me alium mitte, quem ornem: *ap. Cic. ad fam.* VII 5, 2; Pompeius ... misit ad me N. Magium de pace: *ad Balb. ap. Cic. ad Att.* IX 13 A 1; ad quos legati mitterentur, his auctoritatem attribui: 1, 32, 8; ad quos cum Caesar nuntios misisset, ... responderunt: IV 16, 3; in Siciliam misit, uti duae legiones reliquusque equitatus ad se mitteretur: 2, 37, 4; sagittarios omnes ... conquiri et ad se mitti iubet: VII 31, 4; Caralitani simul ad se Valerium mitti audierunt, ... Cottam ex oppido eiciunt: 1, 30, 3; e suis legatis ⟨legatum *Koch, ZG. 15, 598 sq.; al.*⟩ aliquem ad se mitteret: I 47, 1; iubet ... hos comprehensos ad se mittere: V 25, 4: — Cassiuellaunus ad Cantium ... nuntios mittit atque ... imperat, uti: V 22, 1; — his rebus impulsus equitatum omnem prima nocte ad castra hostium mittit ad flumen Bagradam: 2, 38, 3; — mittit P. Vatinium legatum ad ripam ipsam fluminis, qui ... ageret: 3, 19, 2; has (triremes) cum audacius progressas Libo uidisset, sperans intercipi posse quadriremes V ad eas misit: 3, 24, 2; ☛ Caesar nuntiis ad ciuitatem Haeduorum missis ... tri-

busque horis [noctis] exercitui ad quietem datis castra ad Gergouiam monuit (mouet β): VII 41, 1.

tres nobilissimi Haedui capti ad Caesarem perducuntur (produc. Fr.): VII 67, 7; oppidani perterriti comprehensos eos . . . ad Caesarem perduxerunt (produxerunt β; Fr.) seseque ei dediderunt: VII 13, 2; — postulabat Caesar, ut legatos sibi ad Pompeium sine periculo mittere liceret, idque ipsi fore reciperent aut acceptos per se ad eum perducerent: 3, 17, 2; (cf. 3, 28, 4 u. produco;) Germanos atque Ariouistum sibi adiunxerant eosque ad se magnis iacturis pollicitationibusque perduxerant: VI 12, 2: — fossam duplicem duodenum pedum a maioribus castris ad minora perduxit: VII 36, 7; ab angulo castrorum sinistro munitionem ad flumen perduxerat circiter passus CCCC: 3, 66, 6; munitiones a castris ad flumen perductae (productae O) expugnatis iam castris Pompei propriam expeditamque Caesaris uictoriam interpellauerunt: 3, 70, 2; musculum . . ., quem a turri latericia ad hostium turrim murumque perducerent, facere instituerunt: 2, 10, 1; — a lacu Lemanno . . . ad montem Iuram . . . murum . . . perducit: I 8, 1; ¶ praedicauit aduersa Caesarem proelia fecisse, magnum numerum ab eo militum ad Afranium perfugisse (prof. Of): 2, 18, 3; magnus eorum cotidie numerus ad Caesarem perfugiebat: 1, 78, 2; nemo . . . a Caesare ad Pompeium transierat, cum paene cotidie a Pompeio ad Caesarem perfugerent, uulgo uero uniuersi in Epiro atque Aetolia conscripti milites earumque regionum omnium, quae a Caesare tenebantur: 3, 61, 2; a prima obsidione ad Ciceronem perfugerat: V 45, 2; conati sunt . . . Volusenum interficere, . . . ut cum munere aliquo perfugisse (profugisse O) ad Pompeium uiderentur: 3, 60, 4; Allobroges, Raucilli atque Egi familiares, quos perfugisse ad Pompeium demonstrauimus, . . . cuncta . . . exposuerunt: 3, 79, 6; unum Allobrogem ex duobus, quos perfugisse ad Pompeium supra docuimus, cum quibusdam interfecit: 3, 84, 5; centuriones Marsi duo ex castris Curionis cum manipularibus suis XXII ad Attium Varum perfugiunt (prof. l): 2, 27, 1; (aeque . . . ex Marsis Paelignisque ueniebant, ut qui superiore nocte perfugerant (om. codd.; ad Varum perfug. coni. Np.): 2, 29, 4;) — Caesar . . . obsides, arma, seruos, qui ad eos perfugissent, poposcit: I 27, 3; ¶ laeti ut explorata uictoria sarmentis uirgultisque collectis, quibus fossas Romanorum compleant, ad castra pergunt: III 18, 8; ¶ persequor u. infra usque ad; ¶ magna difficultate adficiebatur, qua ratione ad exercitum peruenire posset: VII, 6, 2; ubi hostes ad legatos exercitumque peruenerunt, uniuersi se ad pedes proiciunt: 2, 12, 2 (Np. 3); si nihil esset durius, nullo cum periculo ad proximam legionem peruenturos: V 29, 6; quod neque legiones audeant absente imperatore ex hibernis egredi neque imperator sine praesidio ad legiones peruenire possit: VII 1, 7; cum legionibus tribus e castris profectus ad eam partem peruenit, quae nondum flumen transierat: I 12, 2; trans Rhenum ad Germanos peruenit fama diripi Eburones: VI 35, 4; quidam ex his . . . nocte ad Neruios peruenerunt atque iis demonstrarunt: II 17, 2; a quo missi Dioscorides et Serapion . . . ad Achillam peruenerunt: 3, 109, 4; celeriter Petreius per Vettones ad Afranium peruenit: 1, 38, 4; ille . . . Gallus inter Gallos sine ulla suspicione uersatus ad Caesarem peruenit: V 45, 4; cum omnibus copiis ad Caesarem peruenit: VII 62, 10; non nulla pars militum domum discedit; reliqui ad Caesarem perueniunt: 1, 13, 4; omnibus suis incolumibus copiis eodem die ad Ciceronem peruenit: V 52, 1; cum his ad Domitium Ahenobarbum Corfinium magnis itineribus peruenit: 1, 15, 6; pauci . . . incertis itineribus per siluas ad T. Labienum legatum in hiberna perueniunt: V 37, 7; Tauroenta . . . ad Nasidium perueniunt: 2, 4, 5; Otacilius . . . ex oppido fugit et ad Pompeium peruenit: 3, 29, 1; Caesar . . . tertio die (macedoniam add. codd. plur.; del. Forchh. p. 101 sq.; in macedoniam add. 1 rec.; Np.) ad Pompeium peruenit iuxtaque eum castra posuit: 3, 41, 1; uix DCCC . . . incolumes ad Vercingetorigem peruenerunt: VII 28, 5; — Teutomatus . . . cum magno equitum suorum numero et quos ex Aquitania conduxerat ad eum peruenit: VII 31, 5; ille missis ad Caesarem nuntiis unum diem sese castris tenuit; altero die ad eum peruenit Caesar: 3, 30, 6; die ac nocte continuato itinere ad eum peruenit: 3, 36, 8; — prius ad hostium castra peruenit, quam quid ageretur Germani sentire possent: IV 14, 1; media nocte silentio profectus ad hostium castra mane peruenit: VII 18, 2; cum ad confluentem Mosae [et Rheni] peruenissent, . . . se in flumen praecipitauerunt: IV 15, 2; naues . . . omnes incolumes ad (in β) continentem peruenerunt: IV 36, 4; discussa niue . . . ad fines Aruernorum peruenit: VII 8, 2; diebus circiter quindecim ad fines Belgarum peruenit: II 2, 6; ad quarum initium siluarum cum Caesar peruenisset . . ., subito . . . euolauerunt: III 28, 3; nocturno itinere non intermisso comitatu equitum XXX ad mare

peruenit: 3, 96, 4; milites dato signo celeriter ad munitionem perueniunt eamque transgressi trinis castris potiuntur: VII 46, 4; illi . . . celeriter ad eas, quas diximus, munitiones peruenerunt: III 26, 2; longo itinere ab his circumducti ad portum perueniunt: 1, 28, 4; singulas (naues) . . . expugnauerunt, ut perpaucae ex omni numero noctis interuentu ad terram peruenerint ⟨peruenirent *af(h?)*⟩: III 15, 5; — bidui iter progressus ad flumen Bagradam peruenit: 2, 24, 1; neque prius fugere destiterunt, quam ad flumen Rhenum milia passuum ex eo loco circiter quinque peruenerunt ⟨*h*; peruenerint *α*; peruenerent *a*⟩: I 53, 1; his rebus constitutis Caesar ad portum Itium cum legionibus peruenit: V 5, 1; — pons ipsius magnum circuitum habebat, ut multo breuiore itinere illi ad Hiberum peruenire possent: 1, 63, 2; multis locis Germaniae triennium uagati ad Rhenum peruenerunt: IV 4, 2; — Commius reliquique duces . . . cum omnibus copiis ad Alesiam perueniunt: VII 79, 1; Pompeius . . . omnibus copiis ad Asparagium Dyrrhachinorum peruenit: 3, 30, 7; quam maximis potest itineribus in Galliam ulteriorem contendit et ad Genauam peruenit: I 7, 1; ¶ cum . . . facerent neque nostri longius quam quem ad finem porrecta [ac] loca aperta pertinebant, cedentes insequi auderent: II 19, 5; ¶ commeatus ab Remis reliquisque ciuitatibus ut sine periculo ad eum portari posset efficiebat: II 5, 5; ¶ placuit, ut . . . fratres eius ad Caesarem praecurrerent: VII 37, 7; ¶ petebant, uti ad eos equites, qui agmen antecessissent, praemitteret: IV 11, 2; — cohortatus Haeduos de supportando commeatu praemittit ad Boios, qui de suo aduentu doceant: VII 10, 3; praemissis nuntiis ad Cn. Domitium Caesar ei scripsit et quid fieri uellet ostendit: 3, 78, 5; ¶ omnibus rebus instructa classe magna fiducia ad nostras naues procedunt: I, 56, 3; ¶ procumbunt omnibus Gallis ad pedes Bituriges, ne . . . succendere cogerentur: VII 15, 4; ¶ naues triremes duas . . . per causam exercendorum remigum ad fauces portus prodire iussit: 3, 24, 1; ¶ qui omnes ad eum producti ⟨*x*: perducti *O; edd.*⟩ contra religionem iuris iurandi in eius conspectu crudelissime interficiuntur: 3, 28, 4; Caesar . . . omnes senatores senatorumque liberos, tribunos militum equitesque Romanos ad se produci iubet: 1, 23, 1; — gladiatores, quos ibi Caesar in ludo habebat, ad forum productos ⟨deductos *a; Np.*⟩ Lentulus *(spe)* libertatis confirmat: 1, 14, 4; Metropolitae . . . casu ciuitatis Gomphensis cognito ex captiuis, quos Caesar ad murum producendos curauerat, portas aperuerunt: 3, 81, 1; Afranius Petreiusque . . . copias suas ad infimas montis radices producunt et proelio lacessunt: 1, 42, 2; *cf.* perduco; ¶ Caesar receptui suorum timens crates ad extremum tumulum contra hostem proferri et aduersas locari . . . iussit: 3, 46, 1; ¶ Cassius ad Sulpicianam inde classem profectus est Vibonem: 3, 101, 4; Caesar ab decimae legionis cohortatione ad dextrum cornu profectus . . . in primam aciem processit: II 25, 1; Caesar . . . maturius quam consuerat ad exercitum proficiscitur: IV 6, 1; inde ad exercitum proficiscitur: V 2, 1; cum ipso anni tempore ad gerendum bellum uocaretur et ad hostem proficisci constituisset . . ., legati ueniunt: VII 32, 2; Diuitiacus auxilii petendi causa Romam ad senatum profectus infecta re redierat: VI 12, 5; — duabus Agedinci legionibus . . . relictis ad Boios proficiscitur: VII 10, 4; — Petreius ex Lusitania per Vettones cum omnibus copiis ad Afranium proficiscatur: 1, 38, 2; neque longius abesse, quin . . . educat et ad Caesarem auxilii ferendi causa proficiscatur: III 18, 4; ille ignominia et dolore permotus palam se proficisci ad Caesarem simulauit: 3, 21, 4; Coelius profectus, ut dictitabat, ad Caesarem peruenit Thurios: 3, 22, 3; Libo a conloquio Caninii digressus ad Pompeium proficiscitur: 1, 26, 5; multi ex Italia ad Cn. Pompeium proficiscebantur: 1, 53, 3; — totius exercitus impedimenta ad Labienum in Treueros mittit duasque ad eum legiones ⟨*AQβ*; legiones ad eum *BM; Np. edd.*⟩ proficisci iubet: VI 5, 6; dubitandum non existimauit, quin ad eos proficisceretur: II 2, 5; petit, . . . quos ex Cisalpina Gallia consul sacramento rogauisset, ad signa conuenire et ad se proficisci iuberet: VI 1, 2; — Caesar . . . milites in proxima municipia deducit; ipse ad urbem proficiscitur: 1, 32, 1; Caesar . . . duas ibi legiones praesidio relinquit, ceteras in Italiam mittit; ipse ad urbem proficiscitur: 2, 22, 6; — quibus rebus confectis Caesar ad oppidum Auaricum . . . profectus est: VII 13, 3; — T. Labienum cum legionibus tribus ad Oceanum uersus in eas partes, quae Menapios attingunt, proficisci iubet: VI 33, 1; — omnes alacres et fiduciae pleni ad Alesiam proficiscuntur: VII 76, 5; postero die omnibus copiis triplici instructa acie ad Ilerdam proficiscitur et sub castris Afranii constitit: 1, 41, 2; ¶ (profugio u. fugio;) ¶ illi equitatu atque essedis ad flumen progressi . . . proelium committere coeperunt: V 9, 3; ¶ hostes . . . uniuersi

se ad pedes proiciunt: 2, 12, 2 (*Np.* 3); qui cum . . . se ad pedes proiecissent suppliciterque locuti flentes pacem petissent: I 27, 2; flentes proiectae ad pedes suorum omnibus precibus petierunt, ne: VII 26, 3; sese omnes flentes Caesari ad pedes proiecerunt: I 31, 2; quod ubi sine recusatione fecerunt passisque palmis proiecti ad terram flentes ab eo salutem petiuerunt, consolatus consurgere iussit: 3, 98, 2; ¶ Pompeius de Caesaris consilio coniectura iudicans ad Scipionem properandum sibi (*om. h*) existimabat: 3, 78, 6.

in fugam coniecti multis amissis se ad agmen receperunt: VII 13, 2; tantum profecerunt, ut . . . incolumes se ad agmen reciperent: 3, 75, 5; abite, dum est facultas, uosque ad legionem recipite: VII 50, 6; Numidae . . . impetum nostrorum effugiebant rursusque ad ordines suos se recipientes circuibant et ab acie excludebant: 2, 41, 6; — Allobroges . . . fuga se ad Caesarem recipiunt: I 11, 5; Q. Titurius et L. Cotta legati . . . omnibus eorum agris uastatis . . . se ad Caesarem (ad caes. se β) receperunt: IV 38, 3; ad conloquium non admittitur . . . infectaque re sese ad Caesarem recepit: 3, 57, 5; Octauius desperata oppugnatione oppidi Dyrrhachium sese ad Pompeium recipit (*afh*; recepit *rell. codd. et edd.*): 3, 9, 8; — ad eos se equites recipiebant: I 48, 6; non nullis eorum interfectis incolumes se ad nostros receperunt: 3, 28, 6; ad quos se celeriter, cum usus est, recipiunt: IV 2, 3; commeatus et qui frumenti causa processerant tuto ad se recipit: 1, 54, 5; Pompeius, ubi nihil profici equitatu cognouit, paucis intermissis diebus rursum eum nauibus ad se intra munitiones recipit (recepit *h*): 3, 58, 2; Caesar loquendi finem fecit seque ad suos recepit (recipit *A*): I 46, 2; cum se illi identidem in siluas ad suos reciperent . . ., legiones . . . coeperunt: II 19, 5; ueriti, ne ab latere aperto . . . circumuenirentur, se ad suos receperunt: VII 82, 2; qui, cum . . . primae turmae insidias intrauissent, ex fremitu equorum inlata suspicione ad suos se recipere coeperunt: 3, 38, 3; se confestim ad suos recipiebant: 3, 50, 1; Germani munitiones nostras egressi compluribus interfectis sese ad suos incolumes receperunt: 3, 52, 2; (nostri . . . duas nacti turmas exceperunt, quarum perpauci fuga se ad suos receperunt (quarum perp. f. se ad s. rec. *add. J. Freudenberg, JJ. 85, 225; Db.*; *om. codd.*; *Np.*; quarum perp. f. salutem sibi reppererunt *add. Kraffert, Hell., Dt.*); in his fuit M. Opimius: 3, 38, 4;) — Suebos omnes . . . cum omnibus suis sociorumque copiis, quas coegissent, penitus ad extremos fines se recepisse: VI 10, 4; (Numidae) interfectis circiter CXX reliqui se in castra ad oppidum receperunt: 2, 25, 5; rursus se ad signa recipientes insequantur: V 34, 4; terga uertere seque ad signa legionum recipere coguntur: 1, 43, 5; — hostem . . . terga uertere seque ad oppidum Ilerdam recipere . . . cogit: 1, 45, 1; — his rebus gestis Curio se in castra ad Bagradam recipit (recep. *O*): 2, 26, 1; ¶ ipse ad (*om. a*; c. *add.* (*a*?)*efhl*) Curionem cum classe redit: 2, 23, 5; — Vercingetorix, cum ad suos redisset, proditionis insimulatus . . . respondit: VII 20, 1. 2; nostri fortiter impetum eorum tulerunt celeriterque ad suos quisque ordines redit (rediit *f*; *Dt.*) atque ultro uniuersi in hostes impetum fecerunt: 3, 37, 6; ¶ item M. Metius repertus et ad eum reductus est: I 53, 8; reducitur ad eum deprensus ex itinere N. Magius: 1, 24, 4; ad Curionem equites reuertuntur captiuosque ad eum reducunt: 2, 38, 5; Caesar . . . si qui ad eos Eburones ex fuga conuenissent, ad se ut reducerentur (reducerent *H. W. van der Mey, Mnem. N. S. 12, 226*) imperauit: VI 32, 2; — obsidibus acceptis exercitum reducit ad mare: V 23, 1; ¶ in castris Heluetiorum tabulae repertae sunt litteris Graecis confectae et ad Caesarem relatae: I 29, 1; signa militaria LXXIIII ad Caesarem referuntur: VII 88, 4; signa militaria ex proelio ad Caesarem sunt relata CLXXX et aquilae VIIII: 3, 99, 4; *cf.* defero; — scuto ad eum relato Scaeuae centurionis inuenta sunt in eo foramina CXX: 3, 53, 4; relatis ad eum publicis cum fide rationibus quod penes eum est pecuniae tradit: 2, 20, 8; frumentum omne ad se referri iubet: VII 71, 6; ¶ equites hostium . . . admissis equis ad suos refugerunt: 2, 34, 3; ¶ quem Caesar ad eum remittit cum mandatis: 1, 24, 5; illi deliberata (*re*) respondent scriptaque ad eum mandata remittunt (*Np.*; permittunt *ac*; per eos remittunt *Ofhl; Db.*; per eosdem remittunt *Hotom., Lips., Oud.*): 1, 10, 2; ut . . . ex iis (nauibus), quae inanes ex continenti ad eum remitterentur, . . . perpaucae locum caperent: V 23, 4; admirabatur Magium, quem ad Pompeium cum mandatis miserat, ad se non remitti: 1, 26, 2; ¶ paulatim retorqueri agmen ad dextram (dexteram *af*) conspexerunt: 1, 69, 3; ¶ dies adpetebat septimus, quem ad diem Caesar ad impedimenta legionemque reuerti constituerat: VI 35, 1; — idem principes ciuitatum, qui ante fuerant, ad Caesarem reuerterunt: I 31, 1; se . . . re deliberata post diem tertium ad Caesarem reuersuros: IV 9, 1; Volusenus perspectis regio-

nibus omnibus . . . quinto die ad Caesarem reuertitur: IV 21, 9; equites Haedui ad Caesarem omnes reuertuntur: V 7, 9; quo facto ad Curionem equites reuertuntur captiuosque ad eum reducunt: 2, 38, 5; — ubi . . . legati ad eum reuerterunt, negat . . . et . . . ostendit: I 8, 3; Diuitiacus . . . post discessum Belgarum dimissis Haeduorum copiis ad eum reuerterat: II 14, 1; Caesar cum ab hoste non amplius passuum XII milibus abesset, . . . ad eum legati reuertuntur: IV 11, 1; quas legationes Caesar . . . inita proxima aestate ad se reuerti iussit: II 35, 2; huic mandat, ut exploratis omnibus rebus ad se quam primum reuertatur: IV 21, 2; — ad impedimenta: VI 35, 1 *u. s.*; Caesar legiones equitatumque reuocari . . . iubet; ipse ad naues reuertitur: V 11, 1; — Afraniani . . . contumeliosis uocibus prosequebantur (nostros): necessarii uictus inopia coactos fugere atque ad ⟨*om. O*⟩ Ilerdam reuerti: 1, 69, 1.

sequor *u. infra* usque ad; ¶ succedo *u.* **b)** β) αα) ad partem; ¶ quibus est rebus effectum, ut tuto frumentum auxiliaque nauibus ad eum supportari possent: 3, 112, 6.

uniuersi . . . ad legatos atque exercitum supplices manus tendunt: 2, 11, 4 (12, 1 *Np.*); — omnes maiores natu ex oppido egressi manus ad Caesarem tendere et uoce significare coeperunt: II 13, 2; hic nullo in loco Macedoniae moratus magno impetu tetendit ⟨*dhl*; tendit *acf*; contendit *O*⟩ ad Domitium: 3, 36, 2; — facile erat . . . prospicere in urbem, ut omnis iuuentus . . . omnesque superioris aetatis . . . ad caelum manus ⟨*om. a*⟩ tenderent: 2, 5, 3; ¶ tantum potentia antecesserant, ut magnam partem clientium ab Haeduis ad se traducerent ⟨transducerent *MC*; *Fr.*, *Db.*, *Dt*[1]⟩: VI 12, 3; Caesar . . . magni interesse arbitrabatur quam primum oppido potiri cohortesque ad se in castra traducere: 1, 21, 1; Caesar . . . reliquas cohortes . . . impedimentaque ad se traduci iubet: 1, 42, 5; — se in hostium habiturum loco, qui non ex uestigio ad castra Corneliana traduxisset ⟨*acf*; uela duxisset *Ohl*; uela direx. *Steph.*, *Np.*⟩: 2, 25, 6; (omnes illo munitionum ⟨ad munitionem β; *Schn.*, *Hld.*; *Koch*, *ZG. 15, 601*; *del. Kran.*; *Vielh.*, *ÖZ. 21, 533 sq.*⟩ copiae traducuntur: VII 45, 6;) ¶ filia minor Ptolomaei regis . . . ad ⟨*om. hl*⟩ Achillam ⟨-an *h*⟩ sese ex regia traiecit unaque bellum administrare coepit: 3, 112, 9; ¶ huic . . . persuadet, uti ad hostes transeat: III 18, 2; — multis coemptis equis ad Pompeium transierunt: 3, 60, 5; ante id tempus nemo aut miles aut eques a Caesare ad Pompeium transierat: 3, 61, 2; — non interire animas, sed ab aliis post mortem transire ad alios: VI 14, 5; relicto praetore signa ad Curium transferunt atque ad eum transeunt: 1, 24, 3; transit etiam cohors Illurgauonensis ad eum cognito ciuitatis consilio et signa ex statione transfert: 1, 60, 4; seu quis Gallus seu Romanus uelit ante horam tertiam ad se transire, sine periculo licere: V 51, 3; ¶ transfero: 1, 24, 3; (60, 4) *u.* transeo.

ipse, cum primum pabuli copia esse inciperet, ad exercitum uenit: II 2, 2; retineri urbano motu Caesarem neque in tantis dissensionibus ad exercitum uenire posse: VII 1, 2; amici regis . . . his, qui erant ab eo missi, palam liberaliter responderunt eumque ad regem uenire iusserunt: 3, 104, 1; se . . . Romam ad senatum uenisse auxilium postulatum: I 31, 9; — cur potius Haedui de suo iure et de legibus ad Caesarem disceptatorem quam Romani ad Haeduos ueniant? VII 37, 5; — complures tribuni militum (*et*) centuriones ad Caesarem ueniunt seque ei commendant: 1, 74, 4; tradita legione Varro Cordubam ad Caesarem uenit: 2, 20, 8; postea quam non nulli principes ex ea ciuitate . . . ad Caesarem uenerunt, . . . mittit: V 3, 5; equites a Q. Atrio ad Caesarem uenerunt: V 10, 2; multi iam menses erant et hiems praecipitauerat, neque Brundisio naues legionesque ad Caesarem ueniebant: 3, 25, 1; Iccius Remus, . . . unus ex iis, qui legati de pace ad Caesarem uenerant, nuntium . . . mittit: II 6, 4; eodem die legati ab hostibus missi ad Caesarem de pace uenerunt: IV 36, 1; II 24, 4 *u. s.* mitto; VII 37, 5 *u. s.* ad Haeduos; — quod paucis mensibus ante Harudum milia hominum XXIIII ad eum uenissent: I 31, 10; si quid ipsi a Caesare opus esset, sese ad eum uenturum fuisse: I 34, 2; alter, simul atque de Caesaris legionumque aduentu cognitum est, ad eum uenit: V 3, 3; sese idcirco ab suis discedere atque ad eum uenire noluisse, quo facilius . . . contineret: V 3, 6; Labienus . . . cum omnes ad eum Treuerorum copiae uenissent ⟨conuenissent β⟩, . . . litteras Caesari remittit: V 47, 4; legati ad eum principes Haeduorum ueniunt ⟨uenerunt β⟩ oratum, ut: VII 32, 2; eo ⟨eodem *a*[1]⟩ triduo legio VIII. ad eum uenit cohortesque ex nouis Galliae dilectibus XXII equitesque ab rege Norico circiter CCC: 1, 18, 5; postridie eius diei mane . . . Germani frequentes . . . ad eum in castra uenerunt: IV 13, 4; sese, si Caesar permitteret, ad eum in castra uenturum: V 3, 7; ex qua (ciuitate) Mandubracius adulescens Caesaris

fidem secutus ad eum in continentem Galliam uenerat: V 20,1; a compluribus ciuitatibus ad eum legati ueniunt: IV 18,3; a compluribus insulae ciuitatibus ad eum legati ueniunt: IV 21, 5; ab quibus ad eum legati non uenerant: IV 22,5; ex magna parte Morinorum ad eum legati uenerunt: IV 22,1; cum ad eum ex Thessalia [illegible] ... [illegible] 3,34,2; quo ex oppido [illegible] cum uenissent oratum, ut sibi ignosceret, ... iubet: VII 12,3; etiam Cingulo ... ad eum legati ueniunt: 1,15, 2; qui ubi pro [illegible] ad eos uenit, timorem Romanorum proponit: III 18,3; qui quacumque de causa ad eos uenerunt, ab iniuria prohibent: VI 23,9; quo facilius finitimorum equitatum, si praedandi causa ad eos uenissent ⟨uenisset *Ald.*, *Fr.*⟩, impedirent: II, 17,4; hi ... conciderunt, cum ab extremo agmine ad quos uentum erat consisterent fortiterque impetum nostrorum militum sustinerent: II 11,4; si quid ille se uelit, [illegible] ad se uenire oportere: I 34,2; quid ad se uenirent, an speculandi causa? I 47,6; omnes Belgarum copias in unum locum coactas ad se uenire uidit: II 5,4; iubet media nocte legionem proficisci celeriterque ad se uenire: V 46,2; missis ad Caesarem satis faciendi causa legatis, cum is omnem ad se ⟨ad se omn. β⟩ senatum uenire iussisset, dicto audientes non fuerunt: V 54,3; petunt a Vercingetorige Haedui, ut ad se ueniat: VII 63,4; ubi intellexit ultro ad se ueniri ..., armatum concilium indicit: V 56,1; perturbantur Galli: ueniri ⟨*Mβ*; uenire *BAQ*⟩ ad se confestim existimantes ad arma conclamant: VII, 70,6; Indutiomarum ad se cum ducentis obsidibus uenire iussit: V 4,1; proinde, si qua fuisset facultas, ad se cum omnibus copiis ueniret: 1, 19,4; p[illegible] uenire omniaque posthaberet: 3,33,1; — posse prius ad angustias ueniri quam sentiretur: 1,67,1; quem numerum barbarorum ad castra uenisse constabat: III 6,2; celeriter magna multitudine peditatus equitatusque coacta ad castra uenerunt: IV 34,5; ii cum ad castra uenissent, nostri eruptione facta ... reduxerunt: V 22,2; neque Eburones, si ille adesset, tanta contemptione nostri ad castra uenturos esse: V 29,2; cum C. Volusenus missus cum equitatu ad ⟨in β⟩ castra uenisset: VI 41,2; magna manu ad castra oppugnatum ⟨oppugnanda β⟩ uenerunt: V 26,2; scribit Labieno, ... cum legione ad fines Neruiorum ueniat: V 46,4; acie triplici instructa ad eum locum uenit: I 49,1; Suebi, qui ad ripas Rheni uenerant, domum reuerti coeperunt: I 54,1; in primis a te peto, quoniam confido me celeriter ad urbem uenturum, ut te ibi uideam: *ap. Cic. ad Att.* IX 6 *A*; — cum uentum esset ad flumen Genusum, ... consecutus equitatus nouissimos proelio detinebat: 3,75,4; qui cum ad flumen Ligerim uenissent, ... paucos dies ibi morati ... domum reuertuntur: VII 5,4; Caesar ex eo tempore, dum ad flumen Varum ueniatur, se frumentum daturum pollicetur: 1,87,1; — altero die cum ad oppidum Senonum Vellaunodunum uenisset, ... oppugnare instituit: VII 11,1; — admodum magnis diurnis nocturnisque itineribus confectis contra omnium opinionem ad Ligerem uenit: VII 56,3; — eodem tempore D. Laelius cum classe ad Brundisium uenit: 3,100,1; (Caesar ... parua parte noctis itinere intermisso mane ⟨ad *add. 1 det.*, *prob. Dauis. et Clark.*⟩ Dyrrhachium uenit: 3,41,5:) Cn. Pompeius filius ... ad ⟨*del. Ciacc.*⟩ Oricum uenit: 3,40,1; ¶ C. Arpineius ... et Q. Iunius ..., qui iam ante missu Caesaris ad Ambiorigem uentitare consuerat ⟨consuerunt *M*; consueuerant β⟩: V 27,1; — quod ... multum ... ad eos mercatores uentitant: IV 3,3; ¶ prius quam quicquam conaretur, Diuitiacum ad se uocari iubet: I 19,3; Dumnorigem ad se uocat, fratrem adhibet: I 20,6; Albicos, barbaros homines, qui in eorum fide antiquitus erant montesque supra Massiliam incolebant, ad se uocauerant ⟨euocauerant *Paul, ZG. 32, 167*⟩: 1,34,4; uocatis ⟨euocatis β⟩ ad se undique mercatoribus neque ... neque ... reperire poterat: IV 20,4; uocatis ad se Amphipoli hospitibus ... cognito[que] Caesaris aduentu ex eo loco discessit: 3,102,4; (dimittit ad finitimas ciuitates nuntios Caesar, omnes ⟨ad se *add.* α; *edd.*; *W. Paul, ZG. 32, 167*; *om.* β; *Vielh., ÖZ. 17, 241; Plugg.*⟩ euocat ⟨β; *Hld.*, *Vielh.*, *Paul*, *Plugg.*; uocat α; *rell. edd.*⟩ spe praedae ad diripiendos Eburones ⟨ad dir. Ebur. *del. Paul l. l.; Hld.*⟩: VI 34,8;) *cf.* euoco.

ββ) **c. aliis uerbis:** duas naues cum militibus, quae ad moles Caesaris adhaeserant, scaphis lintribusque reprehendunt: 1,28,4; haec (tragula) casu ad turrim adhaesit: V 48,8; ¶ C. Trebonium ... ad eam regionem, quae ad Aduatucos ⟨ad *om.* *QA*²β; *Schn.*; -atucis β; *Schn.*⟩ adiacet, depopulandam mittit: VI 33,2; — (ad id mare, quod adigitur ⟨*Madu.*; adigit *codd.*; adiacet *Np.*; *edd.*⟩ ad ostium Rhodani: 2,1,2;) ¶ tragulam cum epistula ad amnentum deligata ⟨deligatam *M*⟩ intra munitionem castrorum abiciat: V 48,5; naues onerarias, quae ad ancoras erant deligatae: IV 29,2; eo minus ueritus nauibus, quod in litore molli atque aperto deligatas ad ancoram ⟨anchoras β⟩

relinquebat: V 9, 1; Ariouistus, qui nauiculam deligatam ad ripam nactus ea profugit: I, 53, 3; naues nostras interiorem in portum . . . reduxit et ad terram deligauit: 3, 39, 2; naues longas adgressus, quae erant deligatae ⟨delegatae *a*⟩ ad terram atque inanes: 3, 40, 4; *cf.* religo; ¶ funes, qui antemnas ad malos destinabant ⟨Q^2*a*; distinebant *ABMh*; detinebant B^2; destinebant Q^1*f*⟩: III 14, 6; ¶ nuntio *u.* renuntio; ¶ praesidia, . . . quae ex ipsa coacta prouincia ab L. Caesare legato ad omnes partes opponebantur: VII 65, 1; ¶ haec ad eum latius atque inflatius Afranius perscribebat ⟨praescr. *afl*⟩: 2, 17, 3; haec Afranius Petreiusque et eorum amici pleniora etiam atque uberiora Romam ad suos perscribebant: 1, 53, 1; ¶ ex eo oppido pons ad Heluetios pertinet: I 6, 3; (Arduenna silua) ab ripis Rheni finibusque Treuerorum ad Neruios ⟨Remos *Bergk, Rheinlande p. 31*⟩ pertinet: VI 29, 4; — huius quoque spatii pars ea, quae ad arcem pertinet, loci natura et ualle altissima munita longam et difficilem habet oppugnationem: 2, 1, 3; in altissimos montes, qui ad castra pertinebant, confugerunt: 3, 95, 4; cum . . . facerent neque nostri longius quam quem ad finem porrecta [ac] loca aperta pertinebant, cedentes insequi auderent: II 19, 5; Hercynia silua . . . recta fluminis Danuuii regione pertinet ⟨pertingit *Aim.*⟩ ad fines Dacorum et Anartium: VI 25, 2; munitionem, quam pertinere ⟨pertingere *Ohl*⟩ a castris ad flumen supra demonstrauimus: 3, 68, 2; siluam Arduennam, quae ingenti magnitudine per medios fines Treuerorum a flumine Rheno ad initium Remorum pertinet: V 3, 4; omnia flumina atque omnes riuos, qui ad mare pertinebant, Caesar auerterat: 3, 49, 4; ad eam partem munitionum ducit, quae pertinebat ⟨*O; Iurinius*; -bant *rell.; Np. Db.*⟩ ad mare: 3, 62, 2; Belgae ab extremis Galliae finibus oriuntur, pertinent ad inferiorem partem fluminis Rheni: I 1, 6; — qui a finibus Allobrogum et lacu Lemanno et flumine Rhodano ad summas Alpes pertinent: III 1, 1; quae itinera ad Hiberum atque Octogesam pertinebant, castris hostium oppositis tenebantur: 1, 68, 1; equites auxiliaque . . . Cantabris barbarisque omnibus, qui ad Oceanum pertinent, ab Afranio imperantur: 1, 38, 3; Aquitania a Garumna flumine ad Pyrenaeos montes et eam partem Oceani, quae est ad Hispaniam, pertinet: I 1, 7; ¶ pertingo *u. s.* pertineo; ¶ neque liguandi atque aquandi neque naues ad terram religandi ⟨deligandi *Pluyg., Mnem. N. S. 9, 11*⟩ potestas fiebat: 3, 15, 2; ¶ re renuntiata ⟨*Paul, ZG. 32, 162 sq.; Hld.*; nuntiata *codd.; rell. edd.*⟩ ad suos quae imperarentur facere dixerunt: II 32, 3; ¶ Caesar Brundisium ad suos seuerius scripsit, nacti idoneum uentum ne occasionem nauigandi dimitterent: 3, 25, 4; cum Furnium nostrum tantum uidissem . . ., praeterire tamen non potui, quin et scriberem ad te et illum mitterem gratiasque agerem: *ap. Cic. ad. Att.* IX 6 *A*; etsi te nihil temere, nihil imprudenter facturum iudicaram, tamen permotus hominum fama scribendum ad te existimaui: *ap. Cic. ad Att.* X 8 *B* 1; ¶ huius lateris alter angulus, qui est ad Cantium, . . . ad orientem solem, inferior ad meridiem spectat: V 13, 1; quae pars collis ad orientem solem ⟨*om.* β⟩ spectabat, hunc omnem locum copiae Gallorum compleuerant: VII 69, 5; constabat Elide in templo Mineruae . . . simulacrum Victoriae, quod ante ipsam Mineruam conlocatum esset et ante ad simulacrum Mineruae spectauisset, ad ualuas se templi limenque conuertisse: 3, 105, 2; — eius angulus lateris maxime ad ⟨*om.* β⟩ Germaniam spectat: V 13, 6; ¶ eas (*i. e.* storias) ex tribus partibus, quae ad ⟨qua *af*; qua ad *c*⟩ hostes uergebant ⟨urgebant *f*; perurguebant *a*; perurgebant *c*⟩, eminentibus trabibus circum turrim praependentes religauerunt: 2, 9, 4; — una pars . . . initium capit a flumine Rhodano, . . . uergit ad septentriones: I 1, 5; in his locis, quod omnis Gallia ad septentriones ⟨*AQ*β; septem trionem *BM; Fr., Db., Dt.*[1]⟩ uergit, maturae sunt hiemes: IV 20, 1; — collis ab summo aequaliter decliuis ad flumen Sabim, quod supra nominauimus, uergebat: II 18, 1; alterum (latus) uergit ad Hispaniam atque occidentem solem: V 13, 2; iugum derectum . . . utraque ex parte praeruptum . . ., sed tamen paulo leniore fastigio ab ea parte, quae ad Vticam uergit: 2, 24, 3.

usque ad: ipse triplici instructa acie usque ad castra hostium accessit: I 51, 1; nostri cedentes usque ad ⟨*pr. edd.*; usque in α; *Fr., Hld.*; ad β⟩ castra insecuti ⟨consecuti β⟩ sui colligendi facultatem non dederunt: VII 80, 8; Senones . . . Cauarinum . . . interficere . . . conati, cum ille praesensisset ac profugisset, usque ad ⟨in *AQ*⟩ fines insecuti regno domoque expulerunt: V 54, 2; ¶ fugientes usque ad flumen . . . persequuntur: VII 67, 5; *cf. infra* sequor; ¶ Germani acrius usque ad munitiones ⟨muros β⟩ sequuntur ⟨persecuntur β⟩: VII 70, 4.

superiorem partem collis usque ad murum

oppidi densissimis castris compleuerant: VII 46, 3.

a — ad: *u.* ββ) pertineo; *u.* αα) perduco, perfugio, traduco, transeo, uenio: a Sasonis (α: salonis *recc.*; *Np., Db.*) ad Curici (*Momms.*; corici *Oudfl*; corycei *h*; orici *pars recc.*; Oricum *Np.*; *Db.*) portum stationes (portus, stationes *Np.*; *Db.*) litoraque omnia longe lateque classibus occupauit: 3, 8, 4; ¶ quorum unus Hispaniam citeriorem (*tribus legionibus, alter ulteriorem* ...) a saltu Castulonensi ad Anam duabus legionibus . . . obtinebat: 1, 38, 1.

β) **c. substant.:** confirmari oportere, ne tecto recipiatur, ne ad liberos, ne ad parentes, ad uxorem (uxores β) aditum habeat qui non bis per agmen hostium perequitasset: VII 66, 7; — hi suos notos hospitesque quaerebant, per quem quisque eorum aditum commendationis haberet ad Caesarem: 1, 74, 5; — nullum aditum esse ad eos (nullum esse aditum ad hos β) mercatoribus: II 15, 4; — castra . . . admodum munita natura loci, una ex parte ipso oppido Vtica, altera a theatro . . . substructionibus eius operis maximis aditu ad castra difficili et angusto: 2, 25, 1; in hoc tractu oppidi pars erat regiae exigua . . . et theatrum coniunctum domui, quod arcis tenebat locum aditusque habebat ad portum et ad reliqua naualia: 3, 112, 8; constabat . . . dorsum esse eius iugi prope aequum, sed siluestre et angustum, qua esset aditus ad alteram partem oppidi (opp. part. β): VII 44, 3; ¶ tertia uigilia qua minime arduus ad nostras munitiones ascensus uidebatur, eruptionem fecerunt: II 33, 2; ¶ quibus litteris nuntiisque Romam perlatis magni domum concursus ad Afranium magnaeque gratulationes fiebant: 1, 53, 3; — Alexandriae . . . clamorem militum audit . . . et concursum ad se fieri uidet, quod fasces anteferrentur: 3, 106, 4; ¶ iniquum (exiguum β; *Schn.*) loci ad decliuitatem fastigium magnum habet momentum: VII 85, 4; scrobes tres in altitudinem pedes fodiebantur paulatim angustiore ad infimum fastigio: VII 73, 5; ¶ M. Aristium, tribunum militum, iter ad legionem facientem fide data ex oppido Cabillono educunt: VII 42, 5; Cn. Pompeius pridie eius diei ex urbe profectus iter ad legiones habebat: 1, 14, 3; — nuntiatur Afranio magnos commeatus, qui iter habebant (haberent *hl*) ad Caesarem, ad flumen constitisse: 1, 51, 1; quibus accidit rebus, ut pluribus dimissi (*Steph.*; dimissis *codd.*; *Ciacc.*) itineribus (*del. Ciacc.*) a Caesare ad Domitium et a Domitio ad Caesarem nulla ratione iter conficere possent: 3, 79, 5; — hoc eius praescripto ex Hispania ad Varum flumen est iter factum: 1, 87, 5; — Caesar . . . omni ad Hiberum intercluso itinere quam proxime potest hostium castris castra communit: 1, 72, 5; — Caesar (praecepto itinere ad Dyrrhachium finem properandi facit: 3, 13, 5; secundo flumine ad Lutetiam iter facere coepit: VII 58, 5; ¶ Orgetorix sibi legationem ad ciuitates suscepit: I 3, 3; ¶ huic dat litteras mandataque ad eum: 3, 57, 2; ¶ habere se a Pompeio ad eum priuati officii mandata demonstrat: 1, 8, 2; *cf.* litterae: 3, 57, 5 *u. p. 128* refero; ¶ ne ad eos Ambiorix receptum (ambiorix rec. ad eos β) haberet: VI 9, 2; ita . . . conlocant, ut, si illi a multitudine hostium premantur, expeditum ad suos receptum habeant: IV 33, 2.

b) **quietae rei uicinitatem et praesentiam indicat (= apud)** (*cf. Oud. ad* I 31, 1; III 9, 3); α) **c. nominibus homines significantibus:** αα) **appellatiuis:** equites . . . repente sese ad nouissimum agmen ostendunt: 1, 63, 3; pugnatur acriter ad nouissimum agmen: 1, 80, 5; ii, quos ad nouissimum agmen equorum reficiendorum causa substitisse demonstratum est, . . . sese incolumes in castra conferunt: 2, 42, 5; — quod tanti motus Galliae exstiterant, totam hiemem ipse ad exercitum manere decreuit: V 53, 3; Haedui de consilio legatorum, quos Caesar ad exercitum reliquerat, copias . . . subsidio Biturigibus mittunt: VII 5, 3; — legatos, quod nomen ad omnes nationes sanctum inuiolatumque semper fuisset: III 9, 3; tantum esse nomen (apud eos *add.* β) atque opinionem eius exercitus Ariouisto pulso . . . etiam ad ultimas Germanorum nationes: IV 16, 7.

ββ) **nomin. propr.:** (P. Sextius Baculus, qui primum pilum apud (β; ad α; *Np., Dt., Hld.*) Caesarem duxerat: VI 38, 1.)

γγ) **adiect. et pronom.:** magnam haec res illis offensionem et contemptionem ad omnes attulit: 3, 60, 2; — ad se *u. p. 128* recipio.

β) **c. rerum nomin. coniunct.:** αα) **appellatiuis:** ipse ad ancoram una nocte constitit: 3, 102, 4; — paruulis equestribus proeliis ad aquam factis: V 50, 1; — loricam pinnasque adiecit grandibus ceruis eminentibus ad commissuras pluteorum atque aggeris (aggeres α): VII 72, 4; — prius ad continentem uisus (*O*; usus α) est Caesar, quam: 3, 7, 3; — cum ad fines regni sui Sabino Cottaeque praesto fuissent: V 26, 2; duas legiones ad fines Treuerorum, duas in Lingonibus . . . in hibernis

conlocauit: VI 44, 3; — nuntiatur Afranio magnos commeatus, qui iter habebant ad Caesarem, ad flumen constitisse: 1, 51, 1; M. Fauonium ad flumen Aliacmonem . . . reliquit castellumque ibi muniri iussit: 3, 36, 3; biduum (*in*) castris statiuis moratus ad flumen . . . Aliacmonem: 3, 37, 1; Caesar praecepto itinere ad Dyrrhachium finem properandi facit castraque ad flumen Apsum ponit in finibus Apolloniatium: 3, 13, 5; tertio die ad flumen Elauer pontes reficit ⟨fecit *af*; effecit *h*⟩: VII 53, 4; — ad extremas fossas castella constituit ibique tormenta conlocauit: II 8, 4; — cum esset Caesaris classis diuisa in duas partes, dimidiae parti praeesset P. Sulpicius praetor Vibone ad fretum, dimidiae M. Pomponius ad Messanam, prius Cassius ad Messanam nauibus aduolauit, quam: 3, 101, 1; — ad multam noctem etiam ad impedimenta pugnatum est: I 26, 3; — ad eius initium siluae ⟨siluae initium β⟩ Suebos aduentum Romanorum exspectare constituisse: VI 10, 5; — ad insulam, quae est contra Massiliam, stationes obtinebant: 1, 56, 3; — super quas turrim effectam ad ipsum introitum portus opposuit: 3, 39, 2; — naues longas . . . ad latus apertum hostium constitui . . . iussit: IV 25, 1; omnem eam materiam . . . conuersam ad hostem conlocabat et pro uallo ad utrumque latus exstruebat: III 29, 1; paucis turmis praesidio ad impedimenta dimissis reliquos equites ad latera disponit: VI 8, 5; — ad eum locum fluminis nauibus iunctis pontem imperant fieri: 1, 61, 4; quietam nactus stationem . . . ad eum locum, qui appellabatur Palaeste . . . milites exposuit: 3, 6, 3; — cohortibus decem ad mare relictis et equitibus trecentis: V 9, 1; ad Cantium, quod esse ad mare supra demonstrauimus: V 22, 1; ad mare II cohortes nonae legionis excubuerant: 3, 63, 6; duabus ex partibus . . .; una erat proxima portui naualibusque, altera ad portam ⟨*Dederich*; *Wölffel*, *Em. II 16*; *Dt.*; partem *codd.*; *Np.*, *Db.*⟩, qua est aditus ex Gallia atque Hispania, ad id mare, quod adigitur ad ostium Rhodani: 2, 1, 2; — cum acerrime ad munitiones ⟨munitionem β⟩ pugnaretur: V 44, 3; uno die VI proeliis factis, tribus ad Dyrrhachium, tribus ad munitiones: 3, 53, 1; cum animaduertissent . . . nocte cohortes nostras ad munitiones excubare: 3, 50, 1; ad eas munitiones Caesar Lentulum Marcellinum quaestorem cum legione VIIII. positum habebat: 3, 62, 4; maxime ad superiores munitiones laboratur: VII 85, 4; — Brundisium ueni: ad murum castra posui: *ap. Cic. ad Att.* IX 13 A 1; — Caesar legionibus transductis ad oppidum constitit: 1, 16, 4; — cum . . . Caesar ad opus consuetudine excubaret: VII 24, 2; — ad alteram partem succedunt Vbii: IV 3, 3; altera castra ad alteram oppidi partem ponit: 1, 18, 5; castris ad eam partem oppidi positis . . ., quae . . .: VII 17, 1; sublicae . . . ad inferiorem partem fluminis oblique agebantur: IV 17, 9; praesidia . . ., quae . . . ad omnes partes opponebantur: VII 65, 1 *u. s. p. 113*; ad utramque partem pontis firmo praesidio relicto: IV 18, 2; omni exercitu ad utramque partem munitionum disposito: VII 80, 1; *cf.* ad mare 2, 1, 2; — firmo in Treueris ad pontem praesidio ⟨praes. ad p. β⟩ relicto: VI 9, 5; — hoc explorato loco Curio castra Vari conspicit muro oppidoque coniuncta ad portam, quae appellatur bellica: 2, 25, 1; centurionibus, quos in statione ad praetoriam portam ⟨ad praetorium *acf*⟩ posuerat: 3, 94, 6; ut . . . ante mediam noctem ad portas castrorum clamor oreretur: V 53, 1; ab iis cohortibus, quae erant in statione ad portas, defenduntur: 1, 75, 3; ut idem ad portas urbanis praesideat ⟨*Ald.*; praesidia *codd.*⟩ rebus et duas bellicosissimas prouincias absens . . . obtineat: 1, 85, 8; Pompeius se oppido tenet. nos ad portas castra habemus: *ap. Cic. ad Att.* IX 14, 1; *cf.* ad mare 2, 1, 2; — naues, quae . . . consuetudine cotidiana ad portum excubabant: 2, 22, 3; eodem tempore pugnatum est ad portum: 3, 111, 2; — (ad praetorium *u.* ad portam 3, 94, 6;) — ad infimas radices montis aciem instruebat: 3, 85, 1; — ad ripam dispositae cohortes aduersariorum: 1, 50, 1; animum aduertit ad alteram fluminis ripam magnas esse copias hostium instructas: V 18, 2; Menapii . . . ad utramque ripam fluminis agros, aedificia uicosque habebant: IV 4, 2; Nouiodunum erat oppidum Haeduorum ad ripas Ligeris oportuno loco positum: VII 55, 1; praesidia custodiasque ad ripas Ligeris disponere . . . coeperunt: VII 55, 9; pagos centum Sueborum ad ripas Rheni consedisse: I 37, 3; profecti a palude ⟨protecti pal. *Ciacc.*⟩ ad ripas ⟨in ripas *fh*; in ripa *a*; in ripis *Ald.*; ac ripis *Ciacc.*⟩ Sequanae e regione Lutetiae contra Labieni castra considunt: VII 58, 6; — si continere ⟨contineri β⟩ ad signa manipulos uellet: VI 34, 6; *cf.* γγ); — ut paene uno tempore et ad siluas et in flumine et iam in manibus nostris hostes uiderentur: II 19, 7; — cursum represserunt et ad medium fere spatium constiterunt, ne consumptis uiribus adpropinquarent: 3, 93, 1; — ad extremum musculi tectum ⟨tecti *c*; tectique *af*⟩ trabesque ⟨que om. *Oac*⟩ extremas

quadratas regulas . . . defigunt: 2, 10, 4; — maiore cum fiducia ad alteram turrim aggeremque eruptione pugnauerunt: 2, 14, 5; hoc opus omne tectum uineis ad ipsam turrim perficiunt: 2, 10, 7; — ab Cn. Pompeio . . . petit, quoniam ipse ad urbem cum imperio rei publicae causa remaneret ⟨remanebat β⟩, . . . iuberet: VI 1, 2; timere Caesarem ereptis . . . duabus legionibus, ne ad eius periculum reseruare et retinere eas ad urbem Pompeius uideretur: 1, 2, 3; dent operam consules, praetores, tribuni plebis quique pro coss. sint ⟨sunt *Ohl; om. acf*⟩ ad urbem, ne quid res publica detrimenti capiat: 1, 5, 3; tu uelim mihi ad urbem praesto sis: *ap. Cic. ad Att.* IX 16, 3: **(**senatus in urbe habebatur Pompeiusque aberat ⟨aderat *codd.*; ad urbem erat *Ciacc., Hotom., Muret.*⟩: 1, 2, 1;**)** ¶ tantum fuit in militibus studii, ut milium VI ad iter addito ⟨ad uadum *add. codd. exc. c; glossatoris esse censet Forchh. p. 90; Db.*⟩ circuitu magnaque ad uadum ⟨ad uadum *h. l. habet c; Np., Dt.; om. rell. codd.*⟩ fluminis mora interposita eos . . . consequerentur: 1, 64, 8.

ββ) **nomin. propr.:** Q. Tullium Ciceronem et P. Sulpicium Cabilloni et Matiscone in Haeduis ad Ararim rei frumentariae causa conlocat: VII 90, 7; — quaerit, quis castris ad Bagradam praesit: 2, 39, 2; — Octogesam . . . id erat oppidum positum ad Hiberum miliaque ⟨mil. V *codd.*⟩ passuum a castris aberat XXX ⟨*Goel.*; XX *codd.; Np., Db.* — positum ab Hibero milia V passuum; a castris aberat XX *F. Hofm.*⟩: 1, 61, 4; — crebris ad Rhodanum dispositis praesidiis . . . suos fines tuentur: VII 65, 3; — reliqui ad Varum flumen dimittantur: 1, 86, 3; *cf.* αα) ad flumen; huius lateris alter angulus, qui est ad Cantium, . . . ad orientem solem . . . spectat: V 13, 1; — Aquitania a Garumna flumine ad Pyrenaeos montes et eam partem Oceani, quae est ad Hispaniam, pertinet: I 1, 7; satis esse magna utrimque incommoda accepta . . ., se morte Curionis et detrimento Africani exercitus tanto militumque deditione ad Curictam ⟨*Momms.*; corcyram *codd.; Np.*⟩: 3, 10, 5; — confestim ad Pharum nauibus milites exposuit: 3, 111, 6; ad Aeginium . . . Caesari uenienti occurrit: 3, 79, 7; — altero die ad Alesiam castra fecit: VII 68, 2; **(**dum haec apud ⟨ad β⟩ Alesiam geruntur: VII 75, 1;**)** meminerant (milites) ad Alesiam magnam se inopiam perpessos, multo etiam maiorem ad Auaricum: 3, 47, 6; — Pompeium ad Asparagium esse cognouit: 3, 41, 1; in suis ueteribus castris ad Asparagium consedit: 3, 76, 2; — in singula diei tempora quae ad Auaricum agerentur ⟨gererentur β⟩ cognoscebat: VII 16, 2; exposuit, quid iniquitas loci posset, quid ipse ad Auaricum sensisset, cum: VII 52, 2; *cf.* ad Alesiam; — qui ad Auximum . . . amissis cohortibus . . . in Africam peruenerat: 1, 31, 2; — Caesar eo tempore cum legione una profectus ad . . . rem frumentariam expediendam . . . erat ad Buthrotum: 3, 16, 1; — huius aduentum . . . X longis nauibus ad Clupeam praestolans: 2, 23, 3; — VII omnino dies ad Corfinium commoratus: 1, 23, 5; his rebus cognitis, quae erant ad Corfinium gestae: 1, 24, 1; commemorat, quo sit eorum usus studio ad Corfinium Caesar: 2, 32, 1; demonstrauimus L. Vibullium Rufum . . . bis in potestatem peruenisse Caesaris atque ab eo esse dimissum, semel ad Corfinium, iterum in Hispania: 3, 10, 1; — quo facilius equitatum Pompeianum ad Dyrrhachium contineret et pabulatione prohiberet, aditus duos . . . praemuniuit: 3, 58, 1; quas ad Dyrrhachium naues longas habebat: 3, 62, 3; a Pompeio litteris per omnes prouincias ciuitatesque dimissis ⟨de *add. Scal.*⟩ proelio ad Dyrrhachium facto latius inflatiusque multo, quam res erat gesta, fama percrebuerat: 3, 79, 4; *cf.* αα) ad munitiones 3, 53, 1; — pontem, qui erat ad Genauam, iubet rescindi: I 7, 2; — dum haec ad Gergouiam geruntur: VII 37, 1; 42, 1; (*futurum,*) ut detrimentum in bonum uerteret, uti ad Gergouiam accidisset: 3, 73, 6; — constituunt communi consilio bellum ad Ilerdam propter ipsius loci oportunitatem gerere: 1, 38, 4; dum haec ad Ilerdam geruntur: 1, 56, 1; hoc primum Caesari ad Ilerdam nuntiatur: 1, 59, 1; postea cum Caesarem ad Massiliam detineri cognouit . . . quaeque postea acciderant, de angustiis ad Ilerdam rei frumentariae, accepit: 2, 17, 3; — quod proelium factum sit ad Magetobrigam ⟨admagetobrige *AQ*; admagetobriae *Ma*[2]; ad magetobrie *Bh*[2]; ad magetobriam *f; Schn., Np.*; Admagetobrigae *Fr., Hld., Dt.*[2]⟩: I 31, 12; — ad Massiliam *u. s.* ad Ilerdam; — ad Messanam *u. s.* αα) ad fretum; — Bibulus . . . erat ⟨ierat *l; om. a*⟩ cum ⟨in *2 dett.; om. rell.*⟩ classe ad Oricum: 3, 15, 1; testibus se militibus uti posse, . . . quibus modis ad Oricum cum Libone de mittendis legatis contendisset: 3, 90, 2; — dum paucos dies ad Vesontionem rei frumentariae . . . causa moratur: I 39, 1; onerariis nauibus . . ., quae stabant ad Vticam: 2. 25, 6.

γγ) **pronom.:** quae (quisque) prima signa conspexit, ad haec constitit: II 21, 6.

ad *uicinitatem significans cum his uerbis*

coniunctum est: accidit (ad Gergouiam): 3, 73, 6; adfero (ad omnes): 3, 60, 2; adhaeresco, adiaceo *cf. p. 112*; ago (ad . . . partem): IV 17, 9; (ad Auaricum) VII 16, 2; amitto (ad Auximum): 1, 31, 2.

commoror (ad Corfinium): 1, 23, 5; coniungo (ad portam): 2, 25, 1; conloco (ad fines): VI 44, 3; (ad Ararim) VII 90, 7; considо (ad ripas): I 37, 3; VII 58, 6; (ad Asparagium) 3, 76, 2; consisto (ad haec *i. e.* signa): II 21, 6; (ad ancoram) 3, 102, 4; (ad flumen) 1, 51, 1; (ad oppidum) 1, 16, 4; (ad medium spatium) 3, 93, 1; constituo (ad . . . fossas): II 8, 4; (ad latus) IV 25, 1; contendo (ad Oricum): 3, 90, 2; contineo (ad signa): VI 34, 6; (ad Dyrrhachium) 3, 58, 1.

defigo (ad extremum tectum): 2, 10, 4; deligo, destino *cf. 112 sq.*; detineo (ad Massiliam): 2, 17, 3; dimitto (ad Varum flumen): 1, 86, 3; (ad Corfinium) 3, 10, 1; dispono (ad latera): VI 8, 5; (ad . . . partem) VII 80, 1; (ad ripam) VII 55, 9; 1, 50, 1; (ad Rhodanum) VII 65, 3; (duco (ad Caesarem): VI 38, 1.)

efficio (ad introitum): 3, 39, 2; emineo (ad commissuras): VII 72, 4; excubo (ad mare): 3, 63, 6; (ad munitiones) 3, 50, 1; (ad opus) VII 24, 2; (ad portum) 2, 22, 3; expono (ad locum): 3, 6, 3; (ad Pharum) 3, 111, 6; exspecto (ad initium): VI 10, 5; exstruo (ad . . . latus): III 29, 1.

facio castra (ad Alesiam): VII 68, 2; f. pontem (ad . . . locum): 1, 61, 4; f. proelium (ad aquam): V 50, 1; (ad munitiones) 3, 53, 1; (ad Dyrrhachium) 3, 79, 4; (ad Magetobrigam) I 31, 12.

gero (ad Alesiam: VII 75, 1;) (ad Corfinium) 1, 24, 1; (ad Gergouiam) VII 37, 1; 42, 1; (ad Ilerdam) 1, 38, 4; 56, 1; (*cf.* ago).

habeo (ad portas): *ap. Cic. ad Att.* IX 14, 1; (ad ripam) IV 4, 2; (ad Dyrrhachium) 3, 62, 3; *cf.* pono.

instruo (ad radices): 3, 85, 1; (ad ripam) V 18, 2.

laboro (ad munitiones): VII 85, 4.

maneo (ad exercitum): V 53, 3; moror (ad flumen): 3, 37, 1; (ad Vesontionem) I 39, 1.

nuntio (ad Ilerdam): 1, 59, 1.

obtineo (ad insulam): 1, 56, 3; occurro (ad Aeginium): 3, 79, 7; oppono (ad . . . partes): VII 65, 1; orior (ad portas): V 53, 1; me ostendo (ad nouiss. agmen): 1, 63, 3.

perficio (ad . . . turrim): 2, 10, 7; perpetior (ad Alesiam . . . ad Auaricum): 3, 47, 6; pono (ad . . . munitiones): 3, 62, 4; (ad . . . portam) 3, 94, 6; (ad ripas) VII 55, 1; (ad Hiberum) 1, 61, 4; castra pono (ad murum): *ap. Cic. ad Att.* IX 13 *A* 1; (ad . . . partem) VII 17, 1; 1, 18, 5; (ad flumen Apsum) 3, 13, 5; praesideo (ad portas): 1, 85, 8; praestolor (ad Clupeam): 2, 23, 3; praesum (ad fretum): 3, 101, 1; (ad Bagradam) 2, 39, 2; (ad Messanam) 3, 101, 1; pugno (ad . . . agmen): 1, 80, 5; (ad impedimenta) I 26, 3; (ad munitiones) V 44, 3; (ad portum) 3, 111, 2; (ad . . . turrim) 2, 14, 5.

reficio (ad flumen Elauer): VII 53, 4; religo *cf. p. 113 sq.*; relinquo (ad exercitum): VII 5, 3; (ad mare) V 9, 1; (ad . . . partem) IV 18, 2; (ad pontem) VI 9, 5; (ad flumen Aliacmonem) 3, 36, 3; remaneo (ad urbem): VI 1, 2; retineo (ad urbem): 1, 2, 3.

sentio (ad Auaricum): VII 52, 2; sto (ad Vticam): 2, 25, 6; subsisto (ad . . . agmen): 2, 42, 5; succedo (ad . . . partem): IV 3, 3; sum (ad mare): V 22, 1; 2, 1, 2; (ad portam) 2, 1, 2; (ad portas) 1, 75, 3; (ad urbem) 1, 5, 3; (ad Cantium) V 13, 1; (ad Hispaniam) I 1, 7; (ad Asparagium) 3, 41, 1; (ad Buthrotum) 3, 16, 1; (ad Genauam) I 7, 2; (ad Oricum) 3, 15, 1.

uideor (ad continentem): 3, 7, 3; (ad siluas) II 19, 7; utor (ad Corfinium): 2, 32, 1.

c. subst.: angustiae (ad Ilerdam): 2, 17, 3; contemptio (ad omnes): 3, 60, 2; deditio (ad Curictam): 3, 10, 5; mora (ad uadum): 1, 64, 8; offensio *u.* contemptio.

c. adiect.: inuiolatus (ad . . . nationes): III 9, 3; praesto (ad fines): V 26, 2; (ad urbem) *ap. Cic. ad Att.* IX 16, 3; sanctus *u.* inuiolatus; tantus (ad . . . nationes): IV 16, 7.

B. De tempore; a) = usque ad; α) ad = usque ad: cum equitatu nihil possent — neque enim ad hoc tempus ei rei student: II 17, 4; quae gens ad ⟨usque ad *Aim.*⟩ hoc tempus his sedibus sese continet: VI 24, 3; — iniquum esse de stipendio recusare, quod sua uoluntate ad id tempus pependerint: I 44, 4; neque ulla ad id tempus belli suspicione interposita: IV 32, 1; quoniam ad id tempus ⟨*Hand, Turs. I p. 100* = eo tempore⟩ facultas conloquendi non fuerit atque ipse Brundisium sit uenturus, interesse rei publicae communis salutis se cum Pompeio conloqui: 1, 24, 5; haec ad id tempus Caesar ignorabat: 3, 79, 3; tertiam aciem Caesar, quae quieta fuerat et se ad id tempus loco tenuerat, procurrere iussit: 3, 94, 1; ¶ magno aestu — nam ad meridiem res erat perducta: 3, 95, 1; — acies ad solis occasum continentur: 1, 83, 3; neque multum ad solis occasum temporis supererat: 3, 51, 7; — illi aegre ad noctem oppugnationem sustinent: V 37, 6; ad multam

noctem *Hand. Turs. I p. 88* = sub multa nocte) etiam ad impedimenta pugnatum est: I 26, 3; res disputatione ad mediam noctem perducitur: V 31, 3; ¶ dum reliquae naues eo conuenirent, ad horam nonam in ancoris expectauit: IV 23, 4; — (ad extremum *v.* C. b) β) αα) reseruo *p. 139.*)

a — ad: hoc toto proelio, cum ab hora septima ad uesperum pugnatum sit, auersum hostem uidere nemo potuit: I 26, 2; cum a meridie prope ad solis occasum dubia uictoria pugnaretur: VII 80, 6; cum a prima luce ad horam octauam pugnaretur (pugnassent β): V 35, 5; *cf.* β) usque ad.

β) **usque ad:** cum ab hora fere quarta usque ad solis occasum pugnaretur: III 15, 5; acriter utrimque usque ad uesperum pugnatum est: I 50, 3.

b) ad = circiter: hac habita contione et ad extremam orationem (ad extremum oratione β; *Schn.*; oratione *om. Clark., prob. Hand. Turs. I 132*) confirmatis militibus . . . legiones ex castris eduxit: VII 53, 1; ipse . . . ad (*om.* β) solis occasum (occasu β) naues soluit: V 8, 2; misso ad uesperum senatu omnes, qui sunt eius ordinis, a Pompeio euocantur: 1, 3, 1; (cum iam meridies (ad meridiem β) adpropinquare uideretur, ad . . . castra contendit: VII 83, 8.)

c) ad tempus: ad diem *(cf. Schn. ad II 5, 1)*: monuit, . . . ad nutum et ad tempus omnes res ab iis administrarentur: IV 23, 5; quae omnia ab his diligenter ad diem facta sunt: II 5, 1; obsides imperat . . .; iis ad diem adductis: V 1, 9; an, quod ad diem non uenerunt, de eorum fide constantiaque dubitatis? VII 77, 10; quo edicto . . . peruulgato nulla fuit ciuitas, quin . . . mitteret, non ciuis Romanus paulo notior, quin ad diem conueniret: 2, 19, 2.

d) de certo tempore: quo edicto tota prouincia peruulgato nulla fuit ciuitas, quin ad id tempus partem senatus Cordubam mitteret: 2, 19, 2; ¶ Labienum Treboniumque hortatur . . ., ad eum (eam β; *Ald.*; eundem *Paul. ZG. 32, 162*) diem reuertantur: VI 33, 5; — dies adpetebat septimus, quem ad diem Caesar ad impedimenta legionemque reuerti constituerat: VI 35, 1; — quam ad (ad quam β) diem ei legioni, quae in praesidio relinquebatur, deberi frumentum sciebat: VI 33, 4; edictum praemittit, ad quam diem magistratus principesque omnium ciuitatum sibi esse praesto Cordubae uellet: 2, 19, 1; — obsides imperat eosque ad certam diem adduci iubet: V 1, 8; — si quid uellent, ad Idus April. reuerterentur: I 7, 6.

C. Translate: a) motum et directionem significat coniunctum α) cum uerbis αα) mouendi: neque ciuitates, quae ad Caesaris amicitiam accesserant, frumentum supportare . . . poterant: 1, 48, 4; Caesar iis ciuitatibus, quae ad eius amicitiam accesserant, . . . pecus imperabat: 1, 52, 4; ad hoc detrimentum accessit, ut equitibus per oram maritimam ab Antonio dispositis aquari prohiberentur: 3, 24, 4; cum ad has suspiciones certissimae res accederent: I 19, 1; ad eas, quae factae erant Arelate per Caesarem, captiuae Massiliensium accesserant sex: 2, 5, 1; accedebant ad haec grauissimae usurae: 3, 32, 5; ¶ postulauit, ne quem peditem ad conloquium Caesar adduceret: I 42, 4; Ariouistus . . . praeter se denos ut ad conloquium adducerent (adduceret α) postulauit: I 43, 3; Massilienses . . . rei frumentariae ad summam inopiam adducti: 2, 22, 1; ¶ non has (naues) aut conspectus patriae aut propinquorum praecepta ad extremum uitae periculum adire cogebant: 2, 7, 1; ¶ crebri ad eum rumores adferebantur litterisque item Labieni certior fiebat . . .: II 1, 1; — quod ad amicitiam populi Romani attulissent, id iis eripi quis pati posset? I 43, 8; ¶ neque hos habendos ciuium loco neque ad concilium (consilium *E; Schn., Db.*) adhibendos (adh. ad conc. β) censeo: VII 77, 3; conuocato consilio omniumque ordinum ad id consilium adhibitis centurionibus: I 40, 1; ¶ (omnibus iure iurando (ad iusiurandum β) adactis: VII 67, 1;) ¶ Clodius . . . primis diebus, ut uidebatur, libenter auditus reliquis ad conloquium non admittitur: 3, 57, 5.

omnes, qui per aetatem arma ferre possint, ad bellum cogant: VII 71, 2; Orgetorix ad iudicium omnem suam familiam . . . coegit: I 4, 2; ¶ perturbantur Galli: ueniri ad se confestim existimantes ad arma conclamant: VII 70, 6; ¶ ab scientia gubernatorum atque artificiis ad uirtutem montanorum confugiebant: 1, 58, 2; ¶ eruptione facta isdem itineribus, quibus eo peruenissent, ad salutem contenderent: III 3, 3; ¶ infamia duarum legionum permotus, quas ab itinere Asiae Syriaeque ad suam potentiam dominatumque conuerterat: 1, 4, 5; ¶ Vercingetorix tot continuis incommodis . . . acceptis suos ad concilium (consilium *coni. Dt.*) conuocat: VII 14, 1; conuocatis ad concilium (consilium *Eh*) praefectis equitum uenisse tempus uictoriae demonstrat: VII 66, 3.

decurritur ad illud extremum atque ultimum senatus consultum, quo nisi . . . num-

quam ante descensum est: 1, 5, 3; ¶ rem ad arma deduci studebat: 1, 4, 5; sperans barbaros atque imperitos homines inopia cibariorum adductos ad iniquam ⟨in aliquam β⟩ pugnandi condicionem posse deduci: VI 10, 2; exspectabat suis . . . postulatis responsa, si qua hominum aequitate res ad otium deduci posset: 1, 5, 5; ad eam sententiam cum reliquis causis haec quoque ratio eos deduxit, quod: II 10, 5; ¶ hac re ad consilium ⟨concilium β⟩ delata, ubi omnes idem sentire intellexit, posterum diem pugnae constituit: III 23, 8; ad consilium rem deferunt: V 28, 2; celeriter haec ad hostes deferuntur: VI 7, 7; haec quoque per exploratores . . . ad hostes deferuntur: VI 7, 9; Arpineius et Iunius quae audierunt ad legatos deferunt: V 28, 1; habent legibus sanctum, si quis quid . . . acceperit, uti ad magistratum deferat: VI 20, 1; interfecto Indutiomaro . . . ad eius propinquos a Treueris imperium defertur: VI 2, 1; — ratio ordoque agminis aliter se habebat, ac Belgae ad Neruios detulerant: II 19, 1; — haec ad ⟨*om. af*⟩ Antonium ⟨-nio *f*⟩ statim per Graecos deferuntur: 3, 30, 6; haec a compluribus ad Caesarem deferebantur: V 6, 7; defertur ea res ad Caesarem: V 25, 4; haec eadem centurionibus tribunisque militum mandabant, ut per eos ad Caesarem deferrentur: VII 17, 8; Eporedorix cognito Litauicci consilio media fere nocte rem ad Caesarem defert: VII 39, 3; hi cognitis omnibus rebus . . . haec ad Pompeium omnia detulerunt ⟨*pauc. recc.*; detulerant *rell.*⟩: 3, 61, 3; — omnium consensu ad eum defertur imperium: VII 4, 7; hunc illi e naui egressum, cum ad eos oratoris modo Caesaris mandata deferret ⟨perferret β⟩, comprehenderant: IV 27, 3; ad hunc propter iustitiam prudentiamque summam totius belli omnium uoluntate deferri: II 4, 7; petit ab utroque, quoniam Pompei mandata ad se detulerint, ne grauentur sua quoque ad eum postulata deferre: 1, 9, 1; iussu atque imperio . . . Pompei, quae mandata ad se per Vibullium delata essent: 3, 22, 1; ¶ ne tanta et tam coniuncta populo Romano ciuitas . . . ad uim atque arma descenderet ⟨β; discederet α⟩: VII 33, 1; ciues Romani . . . cum essent infirmi ad resistendum propter paucitatem hominum crebris confecti uulneribus, ad extremum auxilium descenderunt seruosque . . . liberauerunt: 3, 9, 3; quis hoc sibi persuaderet sine certa re Ambiorigem ad eius modi consilium descendisse? V 29, 5; cotidianis contentionibus ad grauissimas uerborum contumelias palam descenderunt: 3, 83, 1; omnia prius experiantur, quam ad Critognati sententiam descendant ⟨*Ald.*; ab Crit. sententia discedant (descidant β) *X*⟩: VII 78, 1; cum eius generis copia defecit, etiam ad innocentium supplicia descendunt: VI 16, 5; — ad omnia se descendere paratum atque omnia pati rei publicae causa: 1, 9, 5.

egredior 2, 35, 5 *u.* b) β) αα) *p. 137*; ¶ Domitius sperans Scipionem ad pugnam elici posse: 3, 38, 1; nulla ratione ad pugnam elici posse Pompeium existimans: 3, 85, 2; ¶ euehо *u.* euoco; ¶ oppidanis, quorum magna pars erat ad bellum ⟨ad b. erat β⟩ euocata: VII 58, 4; eo cum uenisset, euocantur illi ad conloquium: 3, 16, 3; summa imperii traditur Camulogeno Aulerco, qui . . . propter singularem scientiam rei militaris ad eum est honorem euocatus ⟨euectus *Whitte, opusc. ad Madu. missa p. 89*⟩: VII 57, 3; ad Germanos peruenit fama diripi Eburones atque ultro omnes ad praedam euocari: VI 35, 4; equites . . . magna cum contumelia uerborum nostros ad pugnam euocant: V 58, 2.

neque exspectant, . . . ut de eorum imperio ad populum feratur: 1, 6, 6; praetoribus tribunisque plebis rogationes ad populum ferentibus: 3, 1, 4; milites auersi a proelio ad studium audiendi et cognoscendi feruntur: 2, 12, 1 (*Np.* 2).

omnium animi intenti esse ad pacem uidebantur: 3, 19, 4; omnium oculis mentibusque ad pugnam intentis: III 26, 2.

placuit, ut Litauiccus decem illis milibus, quae Caesari ad bellum mitterentur, praeficeretur: VII 37, 7.

utrisque ⟨utrimque B^1⟩ ad animum ⟨ad omnia *ik*; *Ald.*; id animo *Fr.*⟩ occurrit unum esse illud tempus, quo maxime contendi conueniat: VII 85, 2.

cum . . . res esset iam ad extremum perducta casum: III 5, 1; ubi turris altitudo perducta est ad ⟨*Ald.*; ut *plur. codd.*⟩ contabulationem ⟨*Ald.*; -ionis *rell.*⟩, eam ⟨*Ald.*; causa *codd.*⟩ in parietes instruxerunt: 2, 9, 1; Viridomarus, . . . quem Caesar . . . ex humili loco ⟨*om.* β⟩ ad summam dignitatem perduxerat: VII 39, 1; omni ora maritima celeriter ad suam sententiam perducta communem legationem ad P. Crassum mittunt: III 8, 5; quoscumque adit ex ciuitate ad ⟨*om.* M^1; in M^2⟩ suam sententiam perducit: VII 4, 3; ¶ tanta huius belli ad barbaros opinio perlata ⟨prolata *A*⟩ est, uti: II 35, 1; celeriter ad omnes Galliae ciuitates fama perfertur: VII 3, 2; iam de Caesaris aduentu fama ad ciuitates perferebatur: 3, 102, 8; — consilio eius cognito et per mercatores perlato ad Britannos: IV 21,

5; hac fama ad Treueros perlata: V 53, 2; tanta diligentia omnes . . . continuit, ut nulla ratione ea res enuntiari aut ad Treueros perferri posset: V 58, 1; — ad Labienum per Remos incredibili celeritate de uictoria Caesaris fama perfertur: V 53, 1; quod sua mandata perferre non oportuno tempore ad Pompeium uererentur: 3, 57, 2; celeriter haec fama ac nuntiis ⟨nuntii *X; Hld., Dt*[2]⟩ ad Vercingetorigem perferuntur ⟨perferunt β⟩: VII 8, 4; — de improuiso ad ⟨*om. M*[1]⟩ Ciceronis hiberna aduolant nondum ad eum fama de Titurii morte perlata: V 39, 1; idoneos nactus homines, per quos ea, quae uellet, ad eum perferrentur: 1, 9, 1; siue uere quam habuerant opinionem ad eum perferunt, siue etiam auribus Vari seruiunt: 2, 27, 2; ¶ hoc ubi uno auctore ad plures permanauerat atque alius alii tradiderat, plures auctores eius rei uidebantur: 2, 29, 2; ¶ cuius rei magnam partem laudis atque existimationis ad Libonem peruenturam, si illo auctore atque agente ab armis sit discessum: 1, 26, 4; VI 35, 4 *p. 104*; — uter eorum uita superauit, ad eum pars utriusque (pecuniae) cum fructibus superiorum temporum peruenit: VI 19, 2; — iam ad denarios L ⟨*Ald.*; ad XL *codd.*⟩ in singulos modios annona peruenerat: 1, 52, 2; ad summam desperationem nostri perueniunt: 2, 42, 2; quoniam prope ad finem laborum ac periculorum esset peruentum, aequo animo . . . impedimenta in Italia relinquerent: 3, 6, 1; quoniam ad hunc locum peruentum est, non alienum esse uidetur de . . . proponere: VI 11, 1; magna parte militum confecta uulneribus res ad paucitatem defensorum peruenerat: V 45, 1; ¶ diligentiam quidem nostram aut, quem ad finem adhuc res ⟨*om. hl*⟩ processit, fortunam ⟨processit fortuna *hl*⟩ cur praeteream? 2, 32, 11; ¶ conclamauerunt, uti aliqui ex nostris ad conloquium prodiret: V 26, 4; ¶ ipse, cum maturescere frumenta inciperent, ad bellum Ambiorigis profectus ⟨profectus *del. Faern.*; profecturus *Th. Bentl.*; proficiscens *Voss.*⟩ per Arduennam siluam . . . L. Minucium Basilum cum omni equitatu praemittit: VI 29, 4; (mulieres . . ., quae in ⟨ad β⟩ proelium proficiscentes ⟨milites *add. B*[2]β⟩ passis manibus flentes implorabant, ne: I 51, 3;) ¶ orare atque obsecrare, si qui locus misericordiae relinquatur, ne ad ultimum supplicium progredi necesse habeant: 1, 84, 5; ¶ proinde ad praedam, ad gloriam properate: 2, 39, 3.

posse hunc casum ad ipsos recidere ⟨hunc cas. ad i. rec. posse β⟩ demonstrant: VII 1, 4; Caesar . . . opinione trium legionum deiectus ad duas reciderat ⟨*Pluyg., Mnem. N. S. 9, 4, 5;* redierat *codd.; edd.*⟩: V 48, 1; ¶ Boios . . . receptos ad se socios sibi adsciscunt: I 5, 4; quod factum adeo . . . comprobauerunt, ut domum ad se quisque hospitio cupidissime reciperet: 2, 20, 5; — quem ubi Caesar intellexit praesentis periculi atque inopiae uitandae causa omnem orationem instituisse . . ., ad reliquam cogitationem belli sese recepit: 3, 17, 6; ¶ ad easdem deditionis condiciones recurrunt: 2, 16, 3; ¶ se alterum fore Sullam inter suos gloriatur, ad quem summa imperii redeat: 1, 4, 2; eo mortuo ad neminem unum summa imperii redit, sed separatim suam quisque classem ad arbitrium suum administrabat: 3, 18, 2; — quorum ad arbitrium iudiciumque summa omnium rerum consiliorumque redeat: VI 11, 3; pilis missis ad gladios redierunt: 3, 93, 2; collis . . . in frontem leniter fastigatus paulatim ad planiciem redibat: II 8, 3; *cf.* recido; ¶ in commemoranda ciuitatis calamitate ex sescentis ad tres senatores, ex hominum milibus LX uix ad quingentos, qui arma ferre possent, sese redactos esse dixerunt: II 28, 2; — prope ad internecionem gente ac nomine Neruiorum redacto: II 28, 1; noua religio iuris iurandi . . . mentes militum conuertit et rem ad pristinam belli rationem redegit: 1, 76, 5; ¶ ut ex litteris ad senatum referretur, impetrari non potuit: 1, 1, 1; non oportere ante de ea re ad senatum referri, quam dilectus tota Italia habiti . . . essent: 1, 2, 2; de reliquis rebus ad senatum refertur: tota Italia dilectus habeatur: 1, 6, 3; de quibus rebus Seruilius consul ad senatum rettulit, senatusque Coelium ab re publica remouendum censuit: 3, 21, 2; — his responsis ad Caesarem relatis ⟨*Of*; legatis *X*⟩ iterum ad eum Caesar legatos cum his mandatis mittit: I 35, 1; — ab iis, qui emerant, capitum numerus ad eum relatus est milium quinquaginta trium: II 33, 7; haec ad eum mandata Clodius refert, ac primis diebus, ut uidebatur, libenter auditus reliquis ad conloquium non admittitur: 3, 57, 5; his mandauit, ut quae diceret Ariouistus cognoscerent et ad se referrent: I 47, 5; legati haec se ad suos relaturos dixerunt: IV 9, 1; ¶ ille neque legatos Caesaris recipere neque periculum praestare eorum, sed totam rem ad Pompeium reicere: 3, 17, 5; ¶ celeriter equitatus ad cotidianum itineris officium reuertitur: 1, 80, 4; ad propositum reuertar: festinationi meae breuitatique litterarum ignosces; reliqua ex Furnio cognosces: *ap. Cic. ad Att.* IX 6 A; iam eum ad sanitatem reuerti arbitrabatur:

I 42, 2; plebem ad furorem impellit, ut facinore admisso ad sanitatem reuerti pudeat (pudeat reuerti β): VII 42, 4.

quem Caesar . . . ab octauis ordinibus ad primipilum (primum pilum *Ald.*) se traducere pronuntiauit: 3, 53, 5; ¶ cum uideat omne ad se bellum translatum: VII 8, 4.

hi neque ad concilia ueniebant neque imperio parebant: V 2, 4; eo, ut erat dictum, ad conloquium uenerunt: I 43, 1; A. Varronem profiteri se altera die ad conloquium uenturum: 3 19, 3; ¶ quotienscumque sit decretum, darent operam magistratus, ne quid res publica detrimenti caperet, qua uoce et quo senatus consulto populus Romanus ad arma sit uocatus, factum in perniciosis legibus: 1, 7, 5.

ββ) **c. aliis uerbis:** milium VI ad iter addito circuitu (*cf. p. 119*) ad uadum: 1, 64, 8; ad haec rursus opera addendum Caesar putauit, quo minore numero militum munitiones defendi possent: VII 73, 2; hunc laborem ad cotidiana opera addebant: 3, 49, 5; Curio ad superiorem spem addita praesentis temporis opinione hostes fugere arbitratus copias ex locis superioribus in campum deducit: 2, 40, 4; — ad cetera addiderunt falsum ab his equitum numerum deferri: 3, 59, 4; non ad haec addebant non concursu acri facto, non proelio dimicatum: 3, 72, 3; unus quisque opiniones fingebat et ad id, quod ab alio audierat, sui aliquid timoris addebat: 2, 29, 1; ¶ hi, qui se ad eorum amicitiam adgregauerant, meliore condicione atque aequiore imperio se uti uidebant: VI 12, 6; ¶ magnis quinque ciuitatibus ad amicitiam adiunctis: 1, 60, 5; hac adiuncta ad reliquas naues cursum Massiliam uersus perficit: 2, 3, 3; ¶ adsuescere ad homines et mansuefieri ne paruuli quidem excepti possunt: VI 28, 4; ¶ controuersias regum ad populum Romanum et ad se, quod esset consul, pertinere existimans . . .: 3, 107, 2; contaminati facinore et capti compendio ex direptis bonis, quod ea res ad multos pertinebat: VII 43, 3; ueritus, quod ad plures (*res*) pertinebat, ne ciuitas eorum impulsu deficeret: V 25, 4; — ipsis, ad quorum commodum pertinebat, durior inuentus est Coelius: 3, 20, 4; quod ad indutias pertineret, sic belli rationem esse diuisam, ut: 3, 17, 3; nihil pati uini reliquarumque rerum ad luxuriam pertinentium (ad lux. pert. *B²β; tuetur Heller. Ph. 31, 323 sq.; om. α; Np., Fr., Dt.*) inferri: II 15, 4; reliqua, quae ad oppugnationem pertinebant oppidi, administrare instituit: VII 19, 6; reliqua, quae ad oppugnationem pertinent, parant administrare: VII 81, 2; mittit P. Vatinium legatum ad ripam ipsam fluminis, qui ea, quae maxime ad pacem pertinere uiderentur, ageret: 3, 19, 2; quoniam haec omnia nisi ad suam perniciem pertinere? 1, 9, 4; quae ex parte res ad salutem exercitus pertinebat: VI 31, 3; respondit . . . sperare a multitudine impetrari posse quod ad militum salutem pertineat: V 36, 2; ea, quae ad usum nauium pertinent, prouidere instituunt: III 9, 3; ¶ pollicitum se in cohortis praetoriae loco decimam legionem habiturum, ad equum rescribere: I 42, 6; ¶ toti officio maritimo M. Bibulus praepositus cuncta administrabat: ad hunc summa imperii respiciebat: 3, 5, 4.

β) **c. substant.:** hominum et locorum notitia et usu eius prouinciae nactus aditus ad ea conanda: 1, 31, 3; ¶ habere se quoque ad (Caesaris *add. codd.; del. Th. Momms.*) gratiam atque amicitiam receptum (respectum *Hell., Ph. 11, 783; 19, 513 sq.;* recepturum *af*): 1, 1, 3; ¶ ne militibus quidem ut defessis neque equitibus ut paucis et labore confectis studium ad pugnandum uirtusque deerat: 2, 41, 3.

γ) **c. adiect.:** quanto eius amplius processerat temporis, tanto erant alacriores ad custodias qui classibus praeerant maioremque fiduciam prohibendi habebant: 3, 25, 2; hostes ad pugnam (*AQβ;* pugnandum *BM; Fr., Db., Dt.*) alacriores effecit: V 33, 5; cum . . . hostes nostros milites alacriores ad pugnandum effecissent: III 24, 5; ad bella suscipienda Gallorum alacer ac promptus est animus: III 19, 6; ¶ ut . . . insolitum ad laborem Pompei exercitum cotidianis itineribus defatigaret: 3, 85, 2; ¶ caetrati auxiliaresque . . ., quorum erant et facultates ad parandum exiguae et corpora insueta ad onera portanda: 1, 78, 2; ¶ atque omnium animi intenti esse ad pacem uidebantur: 3, 19, 4; ¶ qui, etsi magno aestu — nam ad meridiem res erat perducta — tamen ad omnem laborem animo parati imperio paruerunt: 3, 95, 1; ubi iam se ad eam rem paratos esse arbitrati sunt, oppida sua omnia . . . incendunt: I 5, 2; — temporis tanta fuit exiguitas hostiumque tam paratus ad dimicandum animus, ut: II 21, 5; ut, qui propinquitatem loci uideret, paratos prope aequo Marte ad dimicandum existimaret: VII 19, 3; animo simus ad dimicandum parati: 3, 85, 4; se esse ad bellum gerendum paratissimam confirmauit: I 11, 2; quo paratiores essent ad inse-

quendum omnes: 1,84,2; reliquas (naues) paratas ad nauigandum atque omnibus rebus instructas inuenit: V 5,2; Scipio ad sequendum ⟨insequendum *Gracuius*⟩ paratus: 3,38,2; frumentum omne . . . comburunt, ut domum reditionis spe sublata paratiores ad omnia pericula subeunda essent: I 5, 3; ¶ promptus *u.* alacer; ¶ resistens *u.* f).

b) ui finali: α) c. gerundio uel gerundiuo: αα) suspensum a uerbis: ciuitatem temere ad suscipiendum bellum adduci posse non confidebant: VII 37, 6; ¶ nec facile adire apertos ad auxiliandum animaduertebant: VII 25,1; Caesari ad saucios deponendos, stipendium exercitui dandum, socios confirmandos, praesidium urbibus relinquendum necesse erat adire ⟨ire *Ohl*⟩ Apolloniam: 3, 78, 1; ¶ multum ad hanc rem probandam adiuuat adulescentia . . .: 2,38,2; ¶ ne accuratius ad frigora atque aestus uitandos aedificent: VI 22,3; ¶ opus esse ipsos antecedere ad confirmandam ciuitatem: VII 54, 1; ipse cum equitatu antecedit ad Castra exploranda Corneliana: 2,24,2; ¶ omnium animi ad ulciscendum ardebant: VI 34,7; ¶ alteram partem eius uici Gallis [ad hiemandum *add. codd.; Hotom. transponit post* cohortibus; *delenda esse suspicatur Dauis.*] concessit, alteram uacuam ab his relictam cohortibus ad hiemandum attribuit: III 1,6.

oppidum . . . ad diripiendum militibus concessit: 3,80,6; *cf.* attribuo; ¶ an dubitamus, quin nefario facinore admisso Romani iam ad nos interficiendos concurrant? VII 38, 8; ut . . . omnis ex castris multitudo ad restinguendum concurreret: VII 24, 5; ¶ rursus se ad contligendum animo confirmant: 2,4,5; eos ad dimicandam animo confirmat: V 49,4; ¶ Ariouistum cum suis omnibus copiis ad occupandum Vesontionem . . . contendere: I 38,1; ¶ quorum in fines primum Romani exercitum introduxissent, ad eos defendendos undique conuenirent: II 10, 4; (*cf.* A. a) α) αα) conuen. ad Caesarem IV 30,1.)

ad cohortandos milites . . . decucurrit ⟨decurrit β⟩: II 21,1; ¶ quos sibi ad consilium capiendum ⟨cap. cons. β⟩ delegerat, . . . cotidie ad se conuenire iubebat: VII 36,3; ([ad eas res conficiendas *add. codd.; del. Fr., Db.*] Orgetorix [deligitur. is *add. codd.; del. iid.*] sibi legationem ad ciuitates suscepit: I 3, 3;) ¶ placere sibi bello confecto ternas tabellas dari ad indicandum iis, qui: 3, 83,3.

[effemino *u.* remollesco;] ¶ (omnis sese multitudo ⟨ad cognoscendum *add. Ohl*⟩ effudit: 2, 7, 3;) ¶ eo *u.* adeo; ¶ queri . . . coepit regem ad causam dicendam euocari: 3, 108, 1; dimittit ad finitimas ciuitates nuntios Caesar, omnes ⟨ad se *add.* α; *om.* β⟩ euocat ⟨uocat α⟩ spe praedae ad diripiendos Eburones ⟨ad dirip. Ebur. *del. Paul, ZG. 35, 277*⟩: VI 34,8; ad hunc muniendum ⟨locum *add.* β; *Schn., Db.*⟩ omnes a Vercingetorige euocatos: VII 44, 5; quod superioribus bellis probati ad obtinendos exercitus euocentur: 1,85,9; ad ea perficienda opera C. Trebonius magnam iumentorum atque hominum multitudinem ex omni prouincia euocat ⟨*Ciacc.*; uocat *codd.; edd.*⟩: 2,1,4.

naues totae factae ex robore ad quamuis uim et contumeliam perferendam: III 13,3; ad onera ac ⟨β; ad α; *Np.*⟩ multitudinem iumentorum transportandam paulo latiores (facit naues): V 1, 2.

se et communes liberos . . ., quos ad capiendam fugam naturae et uirium infirmitas impediret: VII 26, 3; quibus ad sequendum impeditis Caesar . . . exercitum educit: 3, 76,3; ut . . . cum altitudine aquae tum etiam rapiditate fluminis ad transeundum [non] impedirentur: 1,62,2; ¶ ne is multitudinis studio ad dimicandum impelleretur: VII 20, 5; ¶ reliqua pars scrobis ad occultandas insidias uiminibus ac uirgultis integebatur ⟨β; tegebatur *AQ*; inpediebatur *BM*⟩: VII 73, 7; ¶ ad haec repetenda inuitati propinquitate superiorum castrorum: 3, 76, 2.

ad quos consectandos Caesar equitatum misit: IV 14,5; Trebonium . . . ad eam regionem . . . depopulandam mittit: VI 33,2; Rutenos Cadurcosque ad fines Volcarum Arecomicorum depopulandos mittit: VII 64,6; magnam partem equitatus ad eum insequendum mittit ⟨misit β⟩: V 7,6; Achillam . . . et L. Septimium . . . ad interficiendum Pompeium miserunt: 3, 104, 2; cohortes . . . ad eundem occupandum locum mittuntur: 1, 43, 4.

quantum gratia, auctoritate, pecunia ualent, ad sollicitandas ciuitates nituntur: VII 63,2.

obstructis omnibus castrorum portis et ⟨fossis *add. Ciacc.*⟩ ad impediendum obiectis ⟨obtectis terra *Heins.*⟩ ericiis ⟨*add. Freudenberg, Jl. 85, 226*; caespitibus *add. Kraffert, Btr. p. 69*; — exstructis omnibus castrorum partibus et ad imp. obtectis *Wölff., Em. II p. 16; Dt.*⟩: 3,54,2; ¶ (obtego *u.* obicio;) ¶ legati, quibus hae partes ad defendendum obuenerant ⟨uenerant *AQ*⟩: VII 81,6.

minime ad eos mercatores saepe commeant atque ea, quae ad effeminandos animos pertinent, important: I 1, 3; quae res . . . nihil ad leuandas iniurias pertinere uidebantur: 1, 9, 1; constituerunt ea, quae ad proficiscendum pertinerent, comparare: I 3, 1; reliqua, quae ad eorum sanandas mentes pertinere arbitrabatur, commemorat: 1, 35, 2. ¶ ciues Romanos eius prouinciae sibi ad rem publicam administrandam HS CLXXX et argenti pondo XX milia, tritici *modium CXX milia polliceri coegit: 2, 18, 4; ¶ equitatum praemisit ad nouissimum agmen demorandum: 3, 75, 3; Scipio ad sequendum paratus equitum magnam partem ad explorandum iter Domitii et cognoscendum praemisit: 3, 38, 2; eum in Thurinum ad sollicitandos pastores praemisit: 3, 21, 4; ¶ hinc ad repellendum et prosequendum hostem procurrebant: 2, 8, 2; ¶ in citeriorem Galliam ad conuentus agendos profectus est: I 54, 3; in Italiam ad conuentus agendos profectus est: VI 44, 3; in Italiam ad conuentus agendos proficiscitur: VII 1, 1; Caesar . . . profectus ad recipiendas ulteriores ciuitates et rem frumentariam expediendam . . . erat ad Buthrotum: 3, 16, 1; Petreius cum paucis equitibus occulte ad exploranda loca proficiscitur: 1, 66, 3; cognoscit . . . profectum . . . Domitium ad occupandam Massiliam nauibus actuariis septem: 1, 34, 2; ad hos opprimendos cum omni equitatu tribusque legionibus Afranius de nocte proficiscitur: 1, 51, 4; discit cum omni equitatu Litauiccum ad sollicitandos Haeduos profectum: VII 54, 1; rursus ad uexandos hostes profectus: VI 43, 1; ¶ promulgo *u.* tollo; ¶ neu suis sint . . . receptacula neu Romanis proposita ad copiam commeatus praedamque tollendam ⟨potiendam *Madu., AC. II 257; delend. censet Hotom.*⟩: VII 14, 9; ¶ nihil horum ad pacandas Hispanias, nihil ad usum prouinciae prouisum: 1, 85, 7.

fenestras quibus in locis uisum est ad tormenta mittenda in struendo reliquerunt: 2, 9, 8; ¶ naues in Italiam remittit ad reliquos milites equitesque transportandos: 3, 29, 2; ¶ [ea re ad laborem ferendum remollescere homines atque effeminari arbitrantur ⟨*haec uu. del. Paul, ZG. 35, 280 sq. Hld., Ditt.; habent codd.; rell. edd.*⟩: IV 2, 6.]

satis facio *u.* δδ); ¶ sumo *u.* ββ) dies.

palus, quae perpetua ⟨perpetua quae *efh*⟩ intercedebat, Romanos ad insequendum tardabat: VII 26, 2; quae res et hostes ad insequendum tardabat et nostros spe auxilii confirmabat: VII 67, 4; equites eius angustiis atque his a Caesaris militibus occupatis ad insequendum tardabantur: 3, 70, 1; ¶ ad hominum excitanda studia sublata priore lege duas promulgauit: 3, 21, 1.

sic et ad subeundum periculum et ad uitandum multum ⟨tumultum β⟩ fortuna ualuit: VI 30, 4; multum ad terrendos nostros ualet clamor, qui post tergum pugnantibus exstitit: VII 84, 4; ¶ cum Lentulus consul ad aperiendum aerarium uenisset ad pecuniam⟨que *add. hl*⟩ Pompeio ex senatus consulto proferendam: 1, 14, 1; omnes Galliae ciuitates ad se oppugnandum uenisse: I 44, 3; ¶ cum ipso anni tempore ad gerendum bellum uocaretur: VII 32, 2; *cf.* euoco; ¶ onerarias naues . . . deducunt, parum clauis aut materia atque armamentis instructis ad reliquas armandas reficiendasque utuntur: 1, 36, 2; quibus opibus ac neruis non solum ad minuendam gratiam, sed paene ad perniciem suam uteretur: I 20, 3; suspicatus fore . . ., ut duces aduersariorum occasione et beneficio fortunae ad nostros opprimendos uterentur: 1, 40, 7; quae grauissime adflictae erant naues, earum materia atque aere ad reliquas reficiendas utebatur: IV 31, 2.

ββ) a substant.: aditus *u.* a) β); *cf.* incursus; ¶ quicquid huc ⟨*Np.*: huic *codd.; Schn., Db.;* hic *Fr.*⟩ circuitus circumitui β⟩ ad molliendum cliuum accesserat, id spatium itineris augebat ⟨spatio itineris augebatur β⟩: VII 46, 2; ¶ copia *u.* naues; ¶ diem se ad deliberandum sumpturum; si quid uellent, ad Idus April. reuerterentur: I 7, 6; ¶ difficultas *u.* f); ¶ qui ad conducendos homines facultates habebant: II 1, 4; natura loci sic muniebatur, ut magnam ad ducendum bellum daret facultatem: I 38, 4; neque ad explorandum idoneum locum castris neque ad progrediendum data facultate consistunt: 1, 81, 1; pontones . . . Lissi relinquit . . ., ut . . . aliquam Caesar ad insequendum facultatem haberet: 3, 29, 3; facultates ad largiendum magnas comparasse: I 18, 4; caetrati auxiliaresque . . ., quorum erant et facultates ad parandum ⟨prandium *codd.*⟩ exiguae et corpora insueta ad onera portanda: 1, 78, 2; ¶ quibus ad recipiendum crates . . . et institutae fossae magno impedimento fuerunt: 3, 46, 5; ¶ ne aditus atque incursus ad defendendum impediretur: 1, 25, 9; ¶ rursus alia pressione ad aedificandum sibi locum expediebant: 2, 9, 6; *cf.* γγ) aequus; ¶ neque uero Pom-

peius cognito consilio eius moram ullam ad insequendum intulit: 3, 75, 3; ¶ nauium magnam copiam ad transportandum exercitum pollicebantur: IV 16, 8; ¶ occasio *u.* β); ¶ (oportunitas *u. infra* γγ) oportunus;) ¶ neu suis sint ad detrectandam militiam receptacula: VII 14, 9; ¶ huc magno cursu contenderunt, ut quam minimum spatii ad se colligendos armandosque Romanis daretur: III 19, 1; quibus ad consilia capienda nihil spatii dandum existimabat: IV 13, 3; Haedui primis nuntiis ab Litauicco acceptis nullum sibi ad cognoscendum spatium relinquunt: VII 42, 1; Pompeius annuum spatium ad comparandas copias nactus: 3, 3, 1; ad has res conficiendas sibi tridui spatium daret: IV 11, 3; sex dies ad eam rem conficiendam spatii postulant: 1, 3, 6; nec fuit spatium tali tempore ad contrahenda castra: VII 40, 2; spatium interponendum ad recreandos animos putabat: 3, 74, 3; ¶ studium *u. p. 130*; ¶ ut non modo ad insignia accommodanda, sed etiam ad galeas induendas *M²a²*; inducendas *X*; scutisque tegimenta detrudenda (detrahenda *B²β*) tempus defuerit: II 21, 5; hoc animo decertabant, ut nullum aliud tempus ad conandum habituri uiderentur: 2, 6, 1; si tempus anni ad bellum gerendum deficeret: IV 20, 2; durius cotidie tempus ad transportandum lenioribus uentis exspectabant: 3, 25, 3; ¶ Scipionem . . . praeesse suo nomine exercitui, ut praeter auctoritatem uires quoque ad coercendum haberet: 3, 57, 3; ¶ temptandum (*Caesar*) existimauit, quidnam Pompeius propositi aut uoluntatis ad dimicandum haberet: 3, 84, 1; ¶ ea, quae sunt usui ad armandas naues, ex Hispania adportari iubet: V 1, 4; hortatur eos, . . . quae usui ad defendendum oppidum sint, parent: 1, 19, 1; Remorum . . ., qui magno nobis usui ad bellum gerendum erant: II 9, 5; quae ad oppugnandum usui erant, comparare coepit: II 12, 3; omnia deerant, quae ad reficiendas naues erant usui: IV 29, 4; docuit, quantum usum haberet ad subleuandam omnium rerum inopiam potiri oppido pleno atque opulento: 3, 80, 5; ad haec sustinenda magno usui fuisse tormenta: VII 41, 3.

γγ) ab adiect.: locum se aequum (se aecum *Vict. V. L. 30, 22*; secundum *O*; se eis *f*; secum *rell.*; se tutum *Voss.*) ad dimicandum dedisse: 3, 73, 5; ¶ alacer *cf. p. 130*; ¶ ad lacessendum (hostem *add. β*) et ad (*om. β*) committendum proelium alienum esse tempus: IV 34, 2; ¶ castra erant ad bellum ducendum aptissima natura loci et munitione . . .: 2, 37, 5; est summae genus sollertiae atque ad omnia imitanda et efficienda, quae ab quoque traduntur, aptissimum: VII 22, 1; hoc et ad timorem nouarum tabularum tollendum minuendumque . . . et ad debitorum tuendam existimationem esse aptissimum existimauit: 3, 1, 3; naues longas . . ., quarum erant L auxilio missae ad Pompeium . . ., illae triremes omnes et quinqueremes aptae instructaeque omnibus rebus ad nauigandum: 3, 111, 3; ¶ Laelius tempore anni commodiore usus ad nauigandum: 3, 100, 3; ¶ quinque cohortes, quas minime firmas ad dimicandum esse existimabat, castris praesidio relinquit: VII 60, 2; ¶ ad haec cognoscenda . . . idoneum esse arbitratus C. Volusenum cum naui longa praemittit: IV 21, 1; hunc ad egrediendum nequaquam idoneum locum arbitratus: IV 23, 4; loco pro castris ad aciem instruendam natura oportuno atque idoneo: II 8, 3; nactus idoneam ad nauigandum tempestatem: IV 23, 1; ¶ cum essent infirmi ad resistendum propter paucitatem hominum crebris confecti uulneribus ad extremum auxilium descenderunt: 3, 9, 3; ¶ instructus *u.* aptus; ¶ insuetus *u.* a) γ) *p. 130*; ¶ magno coorto imbre non inutilem hanc ad capiendum consilium tempestatem arbitratus est: VII 27, 1; uti pabulatione Pompeium prohiberet equitatumque eius ad rem gerendam inutilem efficeret: 3, 43, 3; compluribus nauibus fractis reliquae cum essent . . . ad nauigandum inutiles: IV 29, 3; ¶ uado per equites inuento pro rei necessitate oportuno, ut bracchia modo atque umeri ad sustinenda arma liberi ab aqua esse possent: VII 56, 4; ¶ quorum alius alia causa inlata, quam sibi ad proficiscendum necessariam esse diceret, petebat, ut: I 39, 3; ¶ quae quidem res ad negotium conficiendum maxime (maximae *β*) fuit oportuna (oportunitati *β*): III 15, 4; *cf.* idoneus; ¶ paratus *u.* a) γ) *p. 130 sq.*; ¶ promptus *u. p. 130* alacer; ¶ ut, si quid aduersi accidisset, ne ad conandum quidem sibi quicquam reliqui fore uiderent: 2, 5, 5; ¶ resistens *u.* β).

δδ) ab aduerb.: cuius modo rei nomen reperiri poterat, hoc satis esse ad cogendas pecunias uidebatur: 3, 32, 2; ad eas res conficiendas biennium sibi satis esse duxerunt: I 3, 2; id sibi ad praesentem obtinendam libertatem satis esse; ad reliqui temporis pacem atque otium parum profici: VII 66, 4; quot satis esse ad duas transportandas legiones existimabat: IV 22, 3;

satis ad Gallicam ostentationem minuendam militumque animos confirmandos factum existimans: VII 53, 3.

β) c. substant.: suspensum αα) a uerbis: huc pauca ad spem largitionis addidit, quae ab sua liberalitate, si se atque Attium secuti essent, exspectare deberent: 2, 28, 3; ¶ adduco *u.* a) α) αα) *p. 124*; ¶ adhortatus ad laborem milites ⟨mil. ad lab. β⟩ (Alesiam) circumuallare instituit: VII 68, 3; ¶ has (naues) omnes actuarias imperat fieri, quam ad ⟨ad quam β⟩ rem multum humilitas adiuuat (adiuuabat β): V 1, 3; quam ad spem multum eos adiuuabat, quod Liger ex niuibus creuerat, ut omnino uado non posse transiri uideretur: VII 55, 10; ¶ admitto *u.* a) α) αα) *p. 124;* ¶ adscisco *u.* ββ) socius; ¶ turres uineasque ad oppugnationem urbis agere . . . instituit: 1, 36, 4; ¶ Massilienses . . . ad defensionem urbis reliqua apparare coeperunt: 2, 7, 4; *cf.* paro.

cogo *u.* a) α) αα) *p. 121*; ¶ exercitum cum militari more ad pugnam cohortaretur . . ., in primis commemorauit: 3, 90, 1; ¶ omnibus ad Britannicum bellum rebus ⟨reb. ad br. bell. β⟩ comparatis: V 4, 1; ad omnes casus subsidia comparabat: IV 31, 2; se ad eruptionem atque omnes casus comparant: VII 79, 4; omnibus rebus ad profectionem comparatis diem dicunt: I 6, 1; ¶ auxiliares . . . lapidibus telisque subministrandis et ad ⟨*om. Qβ*⟩ aggerem caespitibus comportandis speciem atque opinionem pugnantium praeberent: III 25, 1; ¶ (multis utrimque interfectis maiorem multitudinem armatorum ⟨ad arma β; *Schn.*⟩ concitant: VII 42, 6;) in consilio capiendo omnem Galliam respiciamus, quam ad nostrum auxilium ⟨consilium *AQ*⟩ concitauimus: VII 77, 7; ¶ auxiliares, quibus ad pugnam non multum Crassus confidebat: III 25, 1; ¶ qui ad auxilium conuenerant: VII 80, 4; pauci lenunculi ad officium imperiumque conueniebant: 2, 43, 3; ¶ conuerto *u.* a) α) αα) *p. 124*; ¶ conuoco *ibid.*; ¶ pecunia ad necessarios sumptus corrogata . . . discessit: 3, 102, 4.

petierunt, ne se et communes liberos hostibus ad supplicium dederent: VII 26, 3; ¶ hi regum ⟨rerum *z*⟩ amicos ad mortem ⟨morem *z*; *cf. Hand. Turs. I p. 114*⟩ deposcere . . . consuerant: 3, 110, 5; ¶ hoc unum [inopia nauium] Caesari ad celeritatem conficiendi belli defuit: 3, 2, 2; ut . . . semper paulum ad summam felicitatem defuisse uideretur: VI 43, 5; hoc unum ad pristinam fortunam Caesari defuit: IV 26, 5; commisso proelio Massiliensibus res nulla ad uirtutem defuit: 2, 6, 1; exercitu Caesaris luxuriem obiciebant, cui semper omnia ad necessarium usum ⟨uictum *2 recc.; prob. Voss.*⟩ defuissent: 3, 96, 2; ¶ mihi meum nomen restituite, ne ad contumeliam honorem dedisse uideamini: 2, 32, 14; tribus horis [noctis] exercitui ad quietem datis castra ad Gergouiam mouit: VII 41, 1.

proximo die . . . uniuersas ad aquam copias educunt, pabulatum emittitur nemo: 1, 81, 4; ¶ quam superiore aestate ad Veneticum bellum effecerat ⟨fecerat β⟩ classem: IV 21, 4; ¶ ad proelium egressi Curionis milites iis rebus indigebant, quae ad oppugnationem castrorum erant usui: 2, 35, 5; ¶ elicio *u.* a) α) αα) *p. 126*; ¶ eligo *cf.* muto; ¶ euoco *u.* a) α) αα) *p. 126*; ¶ omnes fere Gallos nouis rebus studere et ad bellum mobiliter celeriterque excitari: III 10, 3; omnium animi ad laetitiam excitantur: VII 79, 3; hoc maxime ad uirtutem excitari putant, metu mortis neglecto: VI 14, 5; utrosque et laudis cupiditas et timor ignominiae ad uirtutem excitabat ⟨*AQB²f*; excitabant *B¹Mβ; Np., Db.*⟩: VII 80, 5; ¶ multa praeterea generatim ad auaritiam excogitabantur: 3, 32, 1.

ad celeritatem onerandi subductionisque ⟨*Ciacc.*; subductionesque *codd.; edd.*⟩ paulo facit humiliores (naues), quam quibus in nostro mari uti consueuimus: V 1, 2; quam (*i. e.* turrim) primo ad repentinos incursus humilem paruamque fecerunt: 2, 8, 1; Caesar . . . scalas musculosque ad repentinam oppugnationem fieri et crates parari iussit: 3, 80, 4; *cf.* efficio.

multae res ad hoc consilium Gallos hortabantur: III 18, 6.

saepe homines temerarios atque imperitos falsis rumoribus terreri et ad facinus impelli et de summis rebus consilium capere cognitum est: VI 20, 2; ad furorem impellit, ut facinore admisso ad sanitatem reuerti pudeat: VII 42, 4; ¶ Pompeius . . . aeris magno pondere ad militarem usum in naues imposito . . . Pelusium peruenit: 3, 103, 1; ¶ multa Caesarem tamen ad id bellum incitabant: III 10, 1; ¶ magni interesse etiam in reliquum tempus ad opinionem Galliae existimans tantas uideri Italiae facultates, ut: VI 1, 3; ¶ nulla pars nocturni temporis ad laborem intermittitur: V 40, 5; in his rebus circiter dies X consumit ne nocturnis quidem temporibus ad laborem militum inter-

missis: V 11, 6; ¶ spatii breuitate *Madu., AC. II 267*; breuitas *codd.; edd.*) etiam in fugam coniectis aduersariis non multum ad summam uictoria (*Madu.*; uictoriae *codd.; edd.*) iuuare poterat: 1, 82, 3.

Gallis prouinciarum propinquitas et transmarinarum rerum notitia multa ad copiam atque usus (usum β) largitur: VI 24, 5.

mitto *cf. p. 126*; ¶ ne haec quidem res (*om. acf; Np.* Curionem ad spem morabatur (-bantur *c; Np.*): 2, 39, 6; ¶ continuato nocte ac die itinere atque . . . mutatis ad celeritatem (*cf. Hand, Turs. I 111*) iumentis ad Pompeium contendit: 3, 11, 1; superius . . . institutum . . . seruabat, ut . . . adulescentes atque expeditos ex antesignanis electos mutatis (*sic Madu., AC. II 278 sq.*; electis milites *codd.*; electis *Np.; edd.*) ad pernicitatem armis inter equites proeliari iuberet: 3, 84, 3.

ad utramque rem se illis offerre, seu morte sua Romanis satis facere seu uiuum tradere uelint: VII 89, 2.

(se in posterum diem similemque (similem ad β; *Schn.*) casum apparare (parare β; *Schn.*): VII 41, 4;) panico uetere atque hordeo corrupto omnes alebantur, quod ad (*om. hl*) huius modi casus antiquitus paratum in publicum contulerant: 2, 22, 1; omnia ad defensionem parauerant: 2, 14, 6; *cf.* facio; ¶ quantam quisque multitudinem in communi Belgarum concilio ad id bellum pollicitus sit: II 4, 4; ¶ nauem, quae erat ad custodiam ab Acilio posita: 3, 40, 2; ¶ ea, quae a Vercingetorige ad eruptionem praeparata erant (*nonn. recc.; Ald.*; praeparauerant *X*): VII 82, 3; secundum nactus uentum onerarias naues [circiter XL] praeparatas ad incendium immisit: 3, 101, 5; ¶ ut esset, ubi tegimenta praependere possent ad defendendos ictus ac repellendos: 2, 9, 3; ¶ prodeo *u. p. 127*; ¶ id sibi ad praesentem obtinendam libertatem satis esse; ad reliqui temporis pacem atque otium parum profici: VII 66, 4; ¶ sine iumentis impedimentisque ad iter profectos uidebant: 1, 69, 2; *cf. p. 127*; ¶ propero *u. p. 127.*

hinc duas partes acies occupabant duae; tertia uacabat ad incursum atque impetum militum relicta: 1, 82, 4; C. Trebonium legatum ad oppugnationem Massiliae relinquit (reliquit *Ol*): 1, 36, 5; C. Trebonius legatus, qui ad oppugnationem Massiliae relictus erat: 2, 1, 1; Cicero . . . ne nocturnum quidem sibi tempus ad quietem relinquebat: V 40, 7; Varus . . . terrore exercitus cognito bucinatore in castris et paucis ad speciem tabernaculis (-li *codd. plur.*) relictis . . . exercitum in oppidum reducit: 2, 35, 7; ¶ maiori parti placuit hoc reseruato ad extremum casum (*add. Paul, ZG. 32, 194 sq.; om. codd.; edd.*) consilio interim rei euentum experiri et castra defendere: III 3, 4; reliquas merces commeatusque ad obsidionem urbis, si accidat, reseruant: 1, 36, 3; timere Caesarem ereptis ab eo duabus legionibus, ne ad eius periculum reseruare et retinere eas ad urbem Pompeius uideretur: 1, 2, 3; ¶ retineo *u.* reseruo.

Cassius . . . magno uento et secundo completas onerarias naues taeda et pice et stuppa reliquisque rebus, quae sunt (apta *add. Ohl*; aptae *add. plur. Oud.; defendit Forchh. p. 34*) ad incendia, in Pomponianam classem immisit: 3, 101, 2.

neu se neu . . . imperatorem suum aduersariis ad supplicium tradant obsecrat: 1, 76, 1.

uenio *u. p. 129*; ¶ alarios . . . constituit, . . . ut ad speciem alariis uteretur: I 51, 1; (*de uerbis* ad speciem *u. Hand, Turs. I 110*) peditatu dumtaxat procul ad speciem utitur, equites in aciem mittit: 2, 41, 2; *cf. p. 134* utor.

ββ) a **substant.**: nihil esse negotii . . . legionem . . . interfici; se ad eam rem (ad eam rem se β) profitetur adiutorem: V 38, 4; ¶ administris ad ea sacrificia druidibus utuntur: VI 16, 2; ¶ aes *u.* γγ) impono; ¶ tanti erant antiquitus in oppido omnium rerum ad bellum apparatus tantaque multitudo tormentorum, ut: 2, 2, 1; ¶ caespes *u.* γγ) comporto; ¶ difficultas *u.* f); ¶ Gallis magno ad pugnam erat impedimento, quod . . .: I 25, 3; duodecimae legionis confertos milites sibi ipsos ad pugnam esse impedimento uidit: II 25, 1; ¶ hoc . . . opus . . . ad utilitatem et defensionem urbium summam habet oportunitatem: VII 23, 5; ¶ quaecumque ad proximi diei oppugnationem opus sunt, noctu comparantur: V 40, 5 (*cf. Hand, Turs. I 119*); ¶ suos cohortatus tormenta in muris disponit certasque cuique partes ad custodiam urbis attribuit: 1, 17, 3; ¶ pecunia *u.* γγ) corrogo; ¶ socios sibi ad id bellum Osismos, Lexobios . . . Menapios adsciscunt: III 9, 10; ¶ tegimentum *u. s.* γγ) praependo; ¶ turris *u. s.* γγ) ago; ¶ uinea *u. ibid*; ¶ hunc ad quaestus pecuniae mercaturasque habere uim maximam arbitrantur: VI 17, 1;

¶ omnium rerum, quae ad bellum usui erant, summa erat in eo oppido facultas: I 38, 3; ad proelium egressi Curionis milites iis rebus indigebant, quae ad oppugnationem castrorum erant usui: 2, 35, 5; quae ad eam rem usui sint, militibus imperat: VII 11, 5; quae ad eas res erant usui, ex continenti comportari iubebat: IV 31, 2.

γγ) ab adiect.: prorae admodum erectae atque item puppes, ad magnitudinem fluctuum tempestatumque accommodatae: III 13, 2; ¶ alacer *u. p. 130*; ¶ omnia sibi esse ad bellum apta ac parata: 1, 30, 5; intellectum est nostros propter grauitatem armorum . . . minus aptos esse ad huius generis hostem: V 16, 1; *cf. p. 140* sum; ¶ naues longas, quarum et species erat barbaris inusitatior et motus ad usum expeditior: IV 25, 1; quo essent ad id (*i. e.* ad repentinas eruptiones) expeditiores, omnia sarcinaria iumenta interfici iubent: 1, 81, 6; ¶ neque qui essent ad maiorum ⟨maiorem *E*⟩ nauium multitudinem idonei portus reperire poterat: IV 20, 4; duobus milibus hominum armatis, . . . quos ex suis quisque ad hanc rem idoneos existimabat, Pelusium peruenit: 3, 103, 1; nulla ferramentorum copia, quae esset ⟨sunt *β*⟩ ad hunc usum idonea: V 42, 3; ¶ eorum corporibus, qui aetate ad bellum inutiles ⟨inut. ad b. *β*⟩ uidebantur, uitam tolerauerunt: VII 77, 12; mulieres quique per aetatem ad pugnam inutiles uiderentur: II 16, 5; ¶ paratus *u. p. 130*; *cf.* aptus.

δδ) ab aduerb.: id sibi ad ⟨*D²*; *Ald.*; *om. rell. codd.*; *Th. Bergk, J. J. suppl. 13, 609*⟩ auxilium spemque ⟨opemque *Bergk l. l.*⟩ reliqui temporis satis futurum: IV 16, 6; inter duas acies tantum erat relictum spatii, ut satis esset ad concursum utriusque exercitus: 3, 92, 1.

c) de numero et mensura = circiter, fere (*cf. Hand, Turs. I 102 sq.*; *Oud. ad* VIII 4, 1): equitatum omnem ad numerum quattuor milium . . . praemittit: I 15, 1; nunc esse in Gallia ad centum et XX milium numerum: I 31, 5; **(**turres admodum ⟨ad numerum *Plugg.*⟩ CXX excitantur incredibili celeritate: V 40, 2;**)** — oppida sua omnia, numero ad duodecim, . . . incendunt: I 5, 2; ad duo ⟨*a ante corr.*, *f*; *Faern.*; duorum *O*, *a corr.*, *hl*; *Np. Db.*⟩ milia ⟨*codd.*; *Faern.*; milium *Np.*, *Db.*⟩ numero ⟨*om. f*; ad duorum milium numero *defend. Hand, Turs. I 103*⟩ ex Pompeianis cecidisse reperiebamus: 3, 53, 1; Orgetorix ad iudicium omnem suam familiam, ad hominum milia decem, undique coegit: I 4, 2; uicos ad quadringentos, reliqua priuata aedificia incendunt: I 5, 2; ex his qui arma ferre possent ad milia nonaginta duo (erant): I 29, 2; summa omnium fuerunt ad milia CCCLXVIII: I 29, 3; Condrusos, Eburones, Caeroesos, Paemanos, . . . arbitrari (se) ad XL milia (posse conficere): II 4, 10; — Massilienses post superius incommodum ueteres ad eundem numerum ⟨ad eundem numerum *post* piscatoriasque *transponit Kraffert, Btr. p. 60, post* ueteres *excidisse numerum existimans*⟩ ex naualibus productas naues refecerant . . . piscatoriasque: 2, 4, 1; DC Gallos Deiotarus adduxerat, D Ariobarzanes ex Cappadocia; ad eundem numerum Cotys ex Thracia dederat: 3, 4, 3; — pedum XV fossam fieri iussit . . .; fossas ad eandem magnitudinem perfici iubet: 1, 42, 1; — **(**Caesar legiones in Hispaniam praemiserat [ad *add. codd.*; *del. Np.*, *Db.*, *Dt.*] VI [milia *add. codd. exc. h*; *del. Np.*, *Db.*, *Dt.*]. auxilia peditum ⟨praemis. VI; ad illa auxilia ped. . . . addiderat *Em. Hoffm.*⟩: 1, 39, 2.**)**

d) = secundum (gemäſs): tigna bina sesquipedalia . . . dimensa ad altitudinem fluminis interuallo pedum duorum inter se iungebat: IV 17, 3; turres ad altitudinem ualli, falces testudinesque . . . parare ac facere coeperunt: V 42, 5; — alteram nauem . . . pluribus adgressus nauibus, in quibus ad libram ⟨in qu. altiores *Ursin. & Ciacc.*⟩ fecerat turres, . . . nostros uicit: 3, 40, 2; — non sublicae modo derecte ad perpendiculum, sed prone ac fastigate: IV 17, 1; — utuntur . . . taleis ferreis ad certum pondus examinatis pro nummo: V 12, 4; ¶ separatim suam quisque classem ad arbitrium suum administrabat: 3, 18, 2; populum Romanum uictis non ad alterius praescriptum, sed ad suum arbitrium imperare consuesse: I 36, 1; — Senones ad imperatum non uenire et cum Carnutibus finitimisque ciuitatibus consilia communicare: VI 2, 3; — *cf. p. 137* conuenio (ad officium imperiumque: 2, 43, 3); — si imperata non facerent ad nutum: 2, 12, 3 (*Np.* 4); monuit . . . ad nutum et ad tempus omnes res ab iis administrarentur: IV 23, 5; si qua res non ad nutum aut ad uoluntatem eius facta sit: I 31, 12; — aliae sunt legati partes atque imperatoris: alter omnia agere ad praescriptum, alter libere ad summam rerum consulere debet: 3, 51, 4; *cf.* ad arbitrium; — cum . . . plerique ad uoluntatem eorum ficta respondeant: IV 5, 3; *cf.* ad nutum.

illi imperata celeriter fecerunt, obsides ad numerum frumentumque miserunt: V 20, 4.

his item contraria duo (tigna) ad eundem

modum iuncta . . . statuebat: IV 17, 5; — ipsorum naues ad hunc modum factae armataeque erant: III 13, 1; ad hunc modum distributis legionibus: V 24, 6; Caesar, cum Pompei castris adpropinquasset, ad hunc modum aciem eius instructam animum aduertit: 3, 88, 1: qui ad hunc modum locuti, . . . se suaque omnia eorum potestati permittere dixerunt: II 31, 2. 3; apud quos Ambiorix ad (in β) hunc modum locutus est: V 27, 1; — ius esse belli, ut qui uicissent iis, quos uicissent, quem ad modum uellent imperarent: I 36, 1; si ipse populo Romano non praescriberet, quem ad modum suo iure uteretur: I 36, 2; quibus amissis reliqui neque quo se reciperent neque quem ad modum oppida defenderent habebant: III 16, 3; consilia inibat, quem ad modum a Gergouia discederet: VII 43, 5; uti . . . prius haec omnia consumerentur, quam quem ad modum accidisset animaduerti posset: 2, 14, 2; Varronem profiteri se altera die ad conloquium uenturum atque eundem (Np.; una codd.) uisurum, quem ad modum (Elberl.; uis utrumque admodum codd.) tuto legati uenire et quae uellent exponere possent: 3, 19, 3; nec quibus rationibus superare possent, sed quem ad modum uti uictoria deberent cogitabant: 3, 83, 5; id quem ad modum (eo cum admodum M¹) fieri possit, non nulla mihi in mentem ueniunt et multa reperiri possunt: ap. Cic. ad Att. IX 7 C 1.

necessarium esse existimauit de repentino aduentu Caesaris Pompeium fieri certiorem, uti ad id consilium capere posset: 3, 11, 1.

se quoque ad motus fortunae mouere coepit: 2, 17, 3; cf. 3, 51, 4 ad praescriptum.

e) ad = commotus aliqua re (auf . . . hin): celeriter ad clamorem hominum circiter milia sex conuenerunt: IV 37, 2; cf. **d)** ad imperatum, ad imperium, ad nutum; **g)** tollo; ¶ Ariouistus ad postulata Caesaris pauca respondit: I 44, 1; ad ea Caesar respondit: 1, 85, 1; ad haec Ariouistus respondit: I 36, 1; (quibus B²β) ad haec Caesar respondit: II 32, 1; ad haec quae uisum est Caesar (caesar qu. u. e. β) respondit: IV 8, 1; Cicero ad haec unum modo respondit: V 41, 7; Vercingetorix, cum ad suos redisset, proditionis insimulatus, quod . . .: tali modo accusatus ad (delend. censet Dt.) haec respondit: VII 20, 1. 2.

f) = quod attinet ad (in Hinsicht, in Beziehung auf): Caesar etsi ad spem conficiendi negotii maxime probabat coactis nauibus mare transire . . ., tamen eius rei moram temporisque longinquitatem timebat: 1, 29 1; — uterque eorum celeritati studebat, et suis ut esset auxilio et ad opprimendos aduersarios ne occasioni temporis deesset: 3, 79, 1; magnam haec res Caesari difficultatem ad consilium capiendum adferebat: VII 10, 1; Pompeianis magnam (P. Manut.; magna codd.) res ad receptum difficultatem adferebat: 3, 51, 6; hoc pugnae tempus magnum attulit nostris ad salutem momentum: nacti enim spatium se in loca superiora receperunt: 1, 51, 6; — qui . . . confligere noluerit, ut quam integerrima essent ad pacem omnia: 1, 85, 2; mollis ac minime resistens ad calamitates perferendas mens eorum est: III 19, 6; qui . . . nihil ad celeritatem sibi reliqui fecerunt: II 26, 5; — satis et ad laudem et ad utilitatem profectum (perfectum AQβ) arbitratus: IV 19, 4; quod de sua salute impetrauerit, fore etiam reliquis ad suam spem solacio: 1, 22, 6; cf. a) β) studium; **b)** α) αα) impedio; remollesco; tardo; ualeo; **b)** α) ββ) facultas; impedimentum; mora; uoluntas; usus; **b)** α) γγ) alienus; firmus; infirmus; **b)** α) δδ) satis; **b)** β) αα) adiuuo; confido; desum; interest; iuuo; moror; muto; proficio, prouideo; **b)** β) ββ) impedimentum; oportunitas; partes; **b)** β) γγ) expeditus; **c)** β) δδ) satis; **d)** ad praescriptum . . . ad summam rerum; **g)** tueor.

g) ad = aduersus: ad hos omnes casus prouisa erant praesidia cohortium duarum et uiginti: VII 65, 1; ¶ paulum afuit, quin Varum interficeret; quod ille periculum sublato ad eius conatum scuto uitauit: 2, 35, 2; super quas turrim effectam ad ipsum introitum portus opposuit et militibus compleuit tuendamque ad omnes repentinos casus tradidit: 3, 39, 2; ¶ cf. A. a) α) αα) accedo, adduco, adeo, adequito, admoneo, aduolo, ago, contendo, conuerto, educo, eo, mitto (2, 34, 3; 3, 28, 6; 2, 38, 3; 3, 24, 2); pergo; procedo; proficiscor; tendo; uenio; A. a) β) concursus.

h) ad = ut consecut. (?): id (genus radicis) ad similitudinem panis efficiebant (id ad sim. p. eff. glossema indicat Vielh., ÖZ. 16, 432; et similitudinem panis efficiebat F. Hofm.): 3, 48, 1.

i) in certis quibusdam formulis: ad extremum tamen agris expulsi et multis locis Germaniae triennium uagati ad Rhenum peruenerunt: IV 4, 2; cf. p. 123 **b)**; p. 140 reseruo; ¶ nostri ad unum omnes incolumes perpaucis uulneratis . . . se in castra receperunt: IV 15, 3; noctu ad unum omnes desperata salute se ipsi interficiunt: V 37, 6; per medios hostes perrumpunt incolumesque ad unum omnes in castra perueniunt: VI 40, 4; ad unum omnes Vercingetorigem probant im-

peratorem: VII 63, 6; milites ad unum omnes interficiuntur: 2, 42, 5; — omnibus nauibus ad unam incolumibus milites exposuit: 3, 6, 3; naues Rhodias adflixit, ita ut ad unam omnes constratae numero XVI eliderentur et naufragio interirent: 3, 27, 2; — de seruis liberisque omnibus ad impuberes supplicium sumit et ad unum ⟨omnes *add. b*⟩ interficit: 3, 14, 3.

de seruis liberisque omnibus ad impuberes supplicium sumit: 3, 14, 3.

Dubia: atque ut ⟨*om. hl*; ubi *F. Hofm.*⟩ erant loca montuosa et † ad specus angustiae uallium, has ⟨et asperae angustiae uallium, has *F. Hofm.*; et aditus angusti uallium, hos *Kraffert, Beitr. p. 68*⟩ sublicis in terram demissis praesaepserat: 3, 49, 4.

Praepos. ad cum urbium nominibus coniuncta: ad Alesiam: VII 79, 1 (*u. p. 105* peruenio); VII 76, 5 (*u. p. 106* proficiscor); ad Asparagium: 3, 30, 7 (*u. p. 105* peruenio); ad Brundisium: 3, 100, 1 (*u. p. 112* uenio); ad Dyrrhachium: 3, 13, 5 (*u. p. 116* iter); (3, 41, 5 (*u. p. 112* uenio);) ad Genauam: I 7, 1 (*u. p. 105* peruenio); ad Gergouiam: VII 41, 1 (*u. p. 103* moueo); ad Ilerdam: 1, 41, 2 (*u. p. 106* proficiscor); 1, 69, 1 (*u. p. 109* reuertor); ad Lutetiam: VII 58, 5 (*u. p. 116* iter); ad Messanam: 3, 101, 1 (*u. p. 94* aduolo); (ad Hiberum atque Octogesam: 1, 68, 1 (*u. p. 113* pertineo);) ad Oricum: 3, 40, 1 (*u. p. 112* uenio); ad Vticam: 2, 24, 3 (*u. p. 114* uergo).

¶ **ad = apud** *u. p. 119 sq. Cf. Greef, de praepositionum usu apud Tacitum p. 20 sqq.; Ph. 32, 573—75; R. Stuerenburg ad Cic. p. Arch. (Lips. 1832) § 21 p. 128.*

Repetita est praepos. ad his locis: ad populum Romanum et ad se . . . pertinere: 3, 107, 2 (*u. p. 129*); aditus habebat ad portum et ad reliqua naualia: 3, 112, 8 (*u. p. 115*); (ad lacessendum ⟨hostem⟩ et ad committendum proelium: IV 34, 2 (*u. p. 135*);) ad nutum aut ad uoluntatem eius: I 31, 12 (*u. p. 142*).

anaphora: 2, 39, 3 (*u. p. 127*); VII 66, 7 (*u. p. 115*); (1, 85, 7 *u. p. 133*;) (V 1, 2 *u. p. 132*.)

2. aduerbium: occisis ad hominum milibus quattuor reliqui in oppidum reiecti sunt: II 33, 5; *cf. p. 141 e*).

Falso *in codd. exstat* ad *pro* ab VII 82, 1 (α; ab β); *pro* at: 1, 67, 4; 3, 71, 4; *pro* atque (*af*): 2, 38, 4; ad se *pro* ipse: 1, 24, 5.

a. d. *u.* **a.**

adaequo (*cf. Kran.-Hofm. ad 2, 16, 3*): **a) transit. (alqd** *uel* **alqm alci):** extruso mari aggere ac molibus atque his ⟨isdem β⟩ oppidi moenibus adaequatis: III 12, 3; ubi . . . se uirtute ⟨uirtutem *Madu., AC. II 269 sq.*⟩ nostris adaequare non posse intellegunt, ad easdem deditionis condiciones recurrunt: 2, 16, 3.

b) intrans. (alqm): ut prope summam muri aggerisque altitudinem aceerui armorum adaequarent ⟨aequarent β⟩: II 32, 4; nostrarum turrium altitudinem . . . commissis suarum turrium malis adaequabant: VII 22, 4; — tanta erat horum exercitatione celeritas, ut iubis equorum subleuati ⟨*an* subleuati equorum?⟩ cursum adaequarent: I 48, 7; admodum fuit militum uirtus laudanda, qui uectoriis grauibusque nauigiis non intermisso remigandi labore longarum nauium cursum adaequarunt ⟨-quauerint β⟩: V 8, 4; — quos (*i. e.* Remos) quod adaequare apud Caesarem gratia (*intell.* Haeduos) intellegebatur, ii, qui . . . poterant, se Remis in clientelam dicabant: VI 12, 7.

adamo: postea quam agros et cultum et copias Gallorum homines feri ac barbari adamassent, traductos plures: I 31, 5.

adaquor *u.* **aquor.**

adaugeo: cogebantur . . . pabulum supportare, quodque erat eius rei minor copia, hordeo adaugere ⟨adiungere *a*[1]⟩ atque his rationibus equitatum tolerare: 3, 58, 4; (magni interesse . . . tantas uideri Italiae facultates, ut, si quid esset in bello detrimenti acceptum, non modo id breui tempore sarciri, sed etiam maioribus augeri ⟨adaugeri *?*⟩ copiis posset: VI 1, 3.)

Adbucillus: erant apud Caesarem equitum numero Allobroges II fratres, Raucillus et Egus, Adbucilli ⟨adbuci *a*; albucilli *f*⟩ filii, qui principatum in ciuitate multis annis obtinuerat: 3, 59, 1.

adc. *u.* **acc.**

addico: et iudicia in priuatos reddebat, qui ⟨reddebat; qui *Db., Dt.*⟩ uerba atque orationem aduersus rem publicam habuissent; eorum ⟨habuissent, eorum *Db., Dt.*⟩ bona in publicum addicebat: 2, 18, 5; (nolite . . . stultitia ac temeritate uestra aut animi imbecillitate omnem Galliam prosternere et perpetuae seruituti subicere ⟨addicere *β; Schn.*⟩: VII 77, 9; sese in seruitutem dicant ⟨addicunt *Aim.*⟩ nobilibus: VI 13, 2.)

addo. A. propr.; a) absol.: ad haec rursus opera addendum Caesar putauit, quo minore numero militum munitiones defendi possent: VII 73, 2.

b) alqm *uel* **alqd; α) non adicitur, quo addatur:** eos . . . hortatur, ut rursus cum Bruti classe additis suis auxiliis confligant: 2, 3, 3; — dilectum habuit tota prouincia, legionibus completis duabus cohortes circiter XXX alarias addidit: 2, 18, 1; — Pompeius noctu magnis additis

munitionibus reliquis diebus turres exstruxit: 3, 54, 1; — biduum tempestate retentus nauibusque aliis additis actuariis in Ciliciam . . . peruenit: 3, 102, 5; — his conlocatis et coagmentatis alius insuper ordo additur: VII 23, 3; — praesidio legionum addito nostris animus augetur: VII 70, 3.

c. dat. finali: quodcumque addebatur subsidio, id corruptum timore fugientium terrorem et periculum augebat: 3, 64, 2.

β) adicitur, quo addatur alqd: αα) dat.: (2, 18, 1 *cf.* α) cohortes;) his (mulionibus) paucos addit equites, qui latius ostentationis causa uagarentur: VII 45, 3; — Fabium . . . duabus relictis portis obstruere ceteras pluteosque uallo addere: VII 41, 4; — summae diligentiae summam imperii seueritatem addit, magnitudine supplicii dubitantes cogit: VII 4, 9.

ββ) ad: (*cf.* VII 73, 2 *u.* **a**); milium VI ad iter addito [ad uadum] circuitu: 1, 64, 8; — puteos fodere cogebantur atque hunc laborem ad cotidiana opera addebant: 3, 49, 5; — Curio ad superiorem spem addita praesentis temporis opinione . . . copias . . . in campum deducit: 2, 40, 4; ¶ unus quisque opiniones fingebat et ad id, quod ab alio audierat, sui aliquid timoris addebat: 2, 29, 1.

γγ) huc: Haeduis Segusiauisque . . . decem milia peditum imperat; huc addit equites octingentos: VII 64, 1; — multa huc minora nauigia addunt, ut ipsa multitudine nostra classis terreatur: 1, 56, 2; — (huc ⟨*cod. Ach. Statii*; huic *rell.*⟩ optimi generis hominum ex Aquitanis montanisque . . . adiecerat ⟨*om. codd.; add. Iurinius;* addiderat *Np.*⟩ . . .: 1, 39, 2.)

B. translat. a) = praeterea dico: α) alqd: αα) simpl.: pauca eiusdem generis addit cum excusatione Pompei coniuncta: 1, 8, 4; — addunt ipsi et adfingunt rumoribus ⟨rumores *Ciacc.*⟩ Galli quod res poscere uidebatur: retineri urbano motu Caesarem neque in tantis dissensionibus ad exercitum uenire posse: VII 1, 2.

ββ) c. dat.: VII 1, 2 *u.* αα).

γγ) ad: 3, 59, 1 *u. infra* γ).

δδ) huc: huc addit pauca de causa et de copiis auxiliisque suis: 3, 16, 5; huc addunt pauca rei confirmandae causa, ut de compositione acturi uiderentur: 3, 15, 7; huc ⟨his *O*⟩ pauca ad spem largitionis addidit, quae ab sua liberalitate, si se atque Attium secuti essent, exspectare deberent: 2, 28, 3.

β) de: addunt etiam de Sabini morte: V 41, 4.

γ) c. acc. c. inf.: VII 1, 2 *u.* α) αα); ad cetera addiderunt falsum ab his equitum numerum deferri: 3, 59, 4.

δ) ut: Caesar . . . se frumentum daturum pollicetur. addit etiam, ut, quod quisque eorum in bello amiserit, quae sint penes milites suos, iis, qui amiserant, restituatur: 1, 87, 1; at etiam ut media nocte proficiscamur addunt, quo maiorem, credo, licentiam habeant qui peccare conentur: 2, 31, 7.

b) cogitatione addo: non . . . causae fuisse cogitabant. non ad haec addebant ⟨attendebant *Plugg.*, *p. 12*⟩ non [ex] concursu acri facto, non proelio dimicatum sibique ipsos multitudine atque angustiis maius attulisse detrimentum, quam ab hoste accepissent: 3, 72, 3.

Aduerb.: etiam: 1, 87, 1; 2, 31, 7 *u.* **B. a) δ)**; huc *u. s.* **A. b) β) γγ)** *et* **B. a) α) δδ)**; insuper: VII 23, 3 *u.* **A. b) α)**.

adduco. A. propr.; a) = duco (ad hominem alqm *uel* **locum); α) simpl.:** certas sibi deposcit naues Domitius atque has colonis pastoribusque, quos secum adduxerat, complet: 1, 56, 3; — ex quibus (equitibus) DC Gallos Deiotarus adduxerat, D Ariobarzanes ex Cappadocia: 3, 4, 3; — celeriter confecto per suos dilectu tribus ante exactam hiemem et constitutis et adductis legionibus . . . docuit: VI 1, 4; — Caesar obsides imperat eosque ad certam diem adduci iubet: V 1, 8; iis ad diem adductis, ut imperauerat, arbitros inter ciuitates dat: V 1, 9; his ⟨iis *AQBh*⟩ adductis, in iis filio propinquisque eius omnibus, quos nominatim euocauerat, consolatus Indutiomarum hortatusque est, uti: V 4, 2; quibus adductis eos in fidem recepit: IV 22, 3; — pastores *u. s.* colonos; ¶ reliqui ad Caesarem perueniunt, atque una cum iis deprensus L. Pupius, primi pili centurio, adducitur: 1, 13, 4.

β) unde: *cf.* α) equites; — quibus rebus animaduersis legiones sibi alias ex Asia adduci iussit: 3, 107, 1; — partem copiarum ex prouincia supplementumque, quod ex Italia adduxerat, in Heluios . . . conuenire iubet: VII 7, 5; ¶ D ex Gabinianis Alexandria, Gallos Germanosque . . . Pompeius filius cum classe adduxerat: 3, 4, 4; ¶ an paenitet uos, quod . . . exportu sinuque aduersariorum CC naues oneratas ⟨onerarias *b*; *Np.*⟩ adduxerim ⟨abd. *1 det.*; *Ciacc.*, *Oud.*, *Dt.*: 2, 32, 12.

γ) quo: αα) ad: quod uererentur, ne omni pacata Gallia ad eos exercitus noster adduceretur: II 1, 2; — principum liberos obsides ad se adduci iussit: II 5, 1; — omnibus his ciuitatibus obsides imperat, certum numerum mi-

litum ad se celeriter adduci iussit: VII 4, 7; — quibus pacem atque amicitiam petentibus liberaliter respondit obsidesque ad se adduci iubet: IV 18, 3; *cf. s.* liberos; — postulauit, ne quem peditem ad conloquium Caesar adduceret: I 42, 4; ¶ Ariouistus ex equis ut conloquerentur et praeter se denos ut ad conloquium adducerent ⟨*B*²β; adduceret α⟩ postulauit: I 43, 3.

ββ) in: alterum (nuntium) ad C. Fabium legatum mittit, ut in Atrebatum fines legionem adducat: V 46, 3; — imperat certum numerum militum ciuitatibus, quem et quam ante diem in castra adduci uelit: VII 31, 4; his Caesar numerum obsidum, quem ante imperauerat, duplicauit eosque in continentem adduci iussit: IV 36, 2; ¶ alii suos in castra inuitandi causa adducunt ⟨abducunt *f*⟩, alii ab suis abducuntur ⟨adduc. *ahl*⟩, adeo ut una castra iam facta ex binis uiderentur: 1, 74, 4.

γγ) **c. aduerb.:** arbitratus id bellum celeriter confici posse eo (*i. e.* ad Morinos Menapiosque) exercitum adduxit ⟨duxit β⟩: III 28, 1.

δδ) **c. urbium nominib.:** Scipio discessu exercituum ab Dyrrhachio cognito Larisam legiones adduxerat: 3, 80, 4; quibus iniuriis permotus Caesar legiones tres Massiliam adducit: 1, 36, 4; — quibus (nauibus) effectis armatisque diebus XXX . . . adductisque Massiliam his D. Brutum praeficit: 1, 36, 5; toto flumine Hibero naues conquirere et Octogesam ⟨*O*; conquirere totogesma *x*⟩ adduci iubent: 1, 61, 4.

δ) **cum alqo:** *u.* α) colonos *et* Pupius.

ε) **alci:** *cf.* β) legiones.

ζ) **c. dat. finali:** postremo ipse, cum uehementius pugnaretur, integros ⟨integro β⟩ subsidio adducit: VII 87, 2.

b) = ad me traho, contendo: his (falcibus) cum funes . . . comprehensi adductique erant, nauigio remis incitato praerumpebantur: III 14, 6; submersam nauem remulco multisque contendens funibus adduxit ⟨abd. *uulg. ante Oud.*⟩: 3, 40, 1.

B. translat.; a) = perduco ad (*uel* in) statum alqm: in eam se consuetudinem adduxerunt ⟨abduxerunt: *BM*⟩, ut: IV 1, 10; — Massilienses omnibus defessi malis, rei frumentariae ad summam inopiam adducti, bis proelio nauali superati . . . sese dedere sine fraude constituunt: 2, 22, 1.

b) = commoueo, impello; α) uerb. finit.; αα) **ad:** ciuitatem temere ad suscipiendum bellum adduci posse non confidebant: VII 37, 6.

ββ) **ut:** unum se esse ex omni ciuitate Haeduorum, qui adduci non potuerit, ut iuraret aut liberos suos obsides daret: I 31, 8.

β) **adductus alqa re:** Domitius sperans Scipionem ad pugnam elici posse simulauit sese angustiis rei frumentariae adductum castra mouere: 3, 38, 1; ¶ magnam se habere spem et beneficio suo et auctoritate adductum Ariouistum finem iniuriis facturum: I 33, 1; horum auctoritate finitimi adducti . . . eadem de causa Trebium Terrasidiumque retinent: III 8, 3; (*cf.* familiaritate;) ¶ beneficio *u.* auctoritate; ¶ uestrae . . . uitae prospiciam, quos cupiditate gloriae adductus in periculum deduxi: VII 50, 4; cupiditate regni adductus nouis rebus studebat et quam plurimas ciuitates suo beneficio habere obstrictas uolebat: I 9, 3; ¶ fame et inopia adductos clam ex castris exisse, si quid frumenti aut pecoris in agris reperire possent: VII 20, 10; ¶ postea quam non nulli principes ex ea ciuitate et familiaritate ⟨auctoritate β⟩ Cingetorigis adducti et aduentu nostri exercitus perterriti ad Caesarem uenerunt: V 3, 5; ¶ si ab re frumentaria Romanos excludere aut ⟨et *Dauis.*; *Vielh., ÖZ. 21, 534 sq.*⟩ adductos inopia ⟨in inopiam *1 det.*⟩ in prouinciam ⟨in prou. *Nicasius Hellebodius*; prouincia β; ex prouincia α⟩ expellere ⟨excludere β⟩ possent ⟨*uerba*: aut add. inop. ex prou. exp. *del. Morus, Schn., Db., Hld.*⟩: VII 55, 9; sperans barbaros atque imperitos homines inopia cibariorum adductos ad iniquam ⟨in aliquam β⟩ pugnandi condicionem posse deduci: VI 10, 2; illi et inopia pabuli adducti et quo essent ad id expeditiores omnia sarcinaria iumenta interfici iubent: 1, 81, 6; Heluetii omnium rerum inopia adducti legatos de deditione ad eum miserunt: I 27, 1; *cf.* fame; ¶ Romani . . . quid uolunt (aliud) nisi inuidia adducti quos fama nobiles potentesque bello cognouerunt, horum in agris ciuitatibusque considere atque his aeternam iniungere seruitutem? VII 77, 15; ¶ qua necessitate adductus Diuitiacus auxilii petendi causa Romam ad senatum profectus imperfecta re redierat: VI 12, 5; ¶ qua opinione adductus Varus . . . legiones ex castris educit: 2, 27, 4; ¶ hac oratione adducti inter se fidem et ius iurandum dant: I 3, 8; tum demum Liscus oratione Caesaris adductus quod antea tacuerat proponit: I

17, 1; ¶ id eane de causa, quam legatis pronuntiarunt, an perfidia adducti fecerint, . . . non uidetur pro certo esse ponendum: VII 5, 6; ¶ eos accusat, quod . . . non subleuetur, praesertim cum magna ex parte eorum precibus adductus bellum susceperit: I 16, 6; ¶ non nulli pudore adducti, ut timoris suspicionem uitarent, remanebant: I 39, 3; quo pudore adducti et fortasse non se liberari, sed in aliud tempus reseruari arbitrati discedere a nobis . . . constituerunt: 3, 60, 3; ¶ his rebus adducti et auctoritate Orgetorigis permoti constituerunt ea, quae ad proficiscendum pertinerent, comparare: I 3, 1; his rebus adducti non prius Viridouicem reliquosque duces ex concilio dimittunt, quam: III 18, 7; quibus rebus adductus Caesar non exspectandum sibi statuit, dum omnibus fortunis sociorum consumptis in Santonos Heluetii peruenirent: I 11, 6; ¶ qua spe adducti Germani latius uagabantur: IV 6, 4; Morini . . . spe praedae adducti primo non ita magno suorum numero circumsteterunt: IV 37, 1; ¶ hoc acrius instabant neque regredi nostros patiebantur, quod timore adducti locum relinquere uidebantur: 3, 45, 5; amici regis . . . siue timore adducti, . . . sollicitato exercitu regio ne Pompeius Alexandriam Aegyptumque occuparet, siue despecta eius fortuna . . . palam liberaliter responderunt: 3, 104, 1; hoc timore adductum Gallonium Gadibus excessisse: 2, 20, 3.

Aduerbia: celeriter VII 1, 7 *u.* A. **a)** *γ) αα)*; temere VII 37, 6 *u.* **B. b)** *α) αα)*.

[**Falso** adduco *pro* abduco *scriptum est in codd. Oaf* 1, 15, 3; *in omnibus praeter bf* 3, 40, 4.]

adeo (aduerb.). A. = ita, tam; a) pertinet ad singulas uoces. α) ad adiect. et partic.: nihil adeo arduum sibi esse existimauerunt, quod non uirtute consequi possent: VII 47, 3; — nemo erat adeo tardus aut fugiens laboris, quin statim castris exeundum atque occurrendum putaret: 1, 69, 3; — adeo erat impedita uallis, ut in ascensu nisi subleuati a suis primi non facile eniterentur: 2, 34, 5; — quod non adeo sit imperitus rerum, ut suis copiis populum Romanum superari posse confidat: V 27, 4; — tardus *u.* fugiens.

β) ad aduerb.: hoc adeo ⟨*pauc. dett.*; ideo *O*;⟩ celeriter fecit, ut ⟨*om. ahl*⟩ simul adesse et uenire nuntiaretur: 3, 36, 3; — Caesarem . . . debere . . . dimittere neque adeo grauiter irasci inimicis, ut ⟨*om. fhl*; ne *O*⟩, cum illis nocere se speret, rei publicae noceat: 1, 8, 3; illae (naues) adeo grauiter inter se incitatae conflixerunt, ut uehementissime utraque ex concursu laborarent, altera uero . . . tota conlabefieret: 2, 6, 5.

γ) ad uerba: quod factum adeo eius conuentus ciues Romani comprobauerunt, ut domum ad se quisque hospitio cupidissime reciperet: 2, 20, 5; — (cuius loci haec erat natura atque ⟨*om.* β⟩ ita ⟨adeo β⟩ montibus angustis mare continebatur, uti: IV 23, 3;) — id adeo haud scio mirandumne sit cum compluribus aliis de causis tum maxime, quod: V 54, 5; — adeo esse perterritos non nullos, ut suae uitae durius consulere cogantur (?): 1, 22, 6; — adeo loci oportunitate profecit, uti ad Pompeium litteras mitteret: 3, 23, 3.

b) pertinet ad totum enuntiatum: magnas . . . copias . . . conuenisse . . ., sed nuntio allato de uictoria Caesaris discessisse, adeo ut fugae similis discessus uideretur: V 53, 7; alii suos in castra inuitandi causa adducunt, alii ab suis abducuntur, adeo ut una castra iam facta ex binis uiderentur: 1, 74, 4; pugnatur acriter ad nouissimum agmen, adeo ut paene terga conuertant: 1, 80, 5; legiones eas transduxerat . . ., quas . . . Corfinio receperat Caesar, adeo ut paucis mutatis centurionibus idem ordines manipulique constarent: 2, 28, 1; erat res in magna difficultate, summisque angustiis rerum necessariarum premebantur, adeo ut cogerentur sicuti reliquum commeatum ita ligna atque aquam Corcyra nauibus onerariis supportare: 3, 15, 3; erat summa inopia pabuli, adeo ut foliis ex arboribus strictis et teneris harundinum radicibus contusis equos alerent: 3, 58, 3; omnia erant tumultus, timoris, fugae plena, adeo ut, cum Caesar signa fugientium manu prenderet et consistere iuberet, alii . . ., alii . . . signa dimitterent: 3, 69, 4; auctis copiis Pompei . . . pristina omnium confirmatur opinio et spes uictoriae augetur, adeo ut quidquid intercederet temporis, id morari reditum in Italiam uideretur et . . . dicerent: 3, 82, 2.

B. = quidem, γέ: Dolabella tuo nihil scito mihi esse iucundius. hanc adeo habebo gratiam illi; * * * ⟨*excidisse nonn. suspicatur Wsbg.*⟩ neque enim aliter facere poterit: *ap. Cic. ad Att.* IX 16, 3.

Sequitur *plurimis locis* ut; quin *u. s.* **A. a) α)** fugiens; quod non *u.* **A. a) α)** arduus.

adeo (uerbum). A. proprie; a) absol.: si adire non possit, monet, ut tragulam cum epistula . . . intra munitionem castrorum abiciat: V 48, 5; legatos deprecandi causa ad Caesarem mittunt; adeunt ⟨mittunt ad eum *BMQ*[1]⟩ per Haeduos: VI 4, 2; Caesar partitis copiis cum C.

Fabio legato et M. Crasso quaestore celeriterque effectis pontibus adiit ⟨*α; Fr.*; adit *β; rell. edd.*⟩ tripertito: VI 6, 1; siluae incertis occultisque itineribus confertos adire prohibebant: VI 34, 4; adeundi tempus definiunt, cum meridies ⟨*DE; uett. edd.*; meridie *X; Schn.*⟩ esse uideatur: VII 83, 5; (cum loci natura et ⟨tum *Em. Hoffm.*⟩ munitio castrorum aditum prohibebant, tum ⟨*O*; adiri tunc *z*; adiri tunc prohibebat *Em. Hoffm.*⟩, quod ad proelium egressi Curionis milites iis rebus indigebant, quae: 2, 35, 5;) tanta erat . . . contentio . . ., ut . . . non nulli deprimerentur, reliqui hoc timore ⟨ob timorem *hl*⟩ propius adire tardarentur: 2, 43, 4; (quos ille, cum in conspectum eius uenissent, prius quam audiret ⟨adiret *Oafh*; *om. l*⟩ aut cuius rei causa missi essent cognosceret, corripi atque interfici iussit: 3, 109, 5.)

b) additur, quo quis adeat, α) aduerbio: neque temere praeter mercatores illo adit ⟨illo adiit *α; Fr., Hold.*; adit ad illos *β*⟩ quisquam: IV 20, 3; — uicos atque aedificia incendi oportere hoc spatio † a boia quoque uersus, quo pabulandi causa adire posse uideantur: VII 14, 5; harum omnium rerum facultates sine ullo periculo pons Ilerdae praebebat et loca trans flumen integra, quo omnino Caesar adire non poterat: 1, 49, 2; Pergami in occultis ac reconditis templi, quo praeter sacerdotes adire fas non est, quae Graeci ἄδυτα appellant, tympana sonuerunt: 3, 105, 4; (*cf.* β) αα) aedificia.)

β) **accusatiuo; αα) adire loca:** omnibus uicis aedificiisque, quos ⟨quo *β; Flod.*⟩ adire potuerant, incensis ad castra Caesaris omnibus copiis contenderunt: II 7, 3; — primos Eburonum fines adeunt: VI 35, 6; — si modo insulam adisset ⟨*β*; adisset et *α; Np.*⟩ genus hominum perspexisset, loca, portus, aditus cognouisset: IV 20, 2; — ut mouendis castris pluribusque adeundis locis commodiore re frumentaria uteretur: 3, 85, 2; — facile erat . . . prospicere in urbem, ut . . . ad caelum manus tenderent aut templa deorum immortalium adirent et ante simulacra proiecti uictoriam ab dis exposcerent: 2, 5, 3; — uicos *u. s.* aedificia; ¶ Pompeius deposito adeundae Syriae consilio . . . Pelusium peruenit: 3, 103, 1; ¶ cognoscit . . . nuntios dimissos ad eos, qui se ex fuga in finitimas ciuitates recepisse dicerentur, ne Antiochiam adirent: 3, 102, 6; — Caesari ad saucios deponendos . . . necesse erat adire ⟨ire *Oaf*⟩ Apolloniam: 3, 78, 1.

ββ) **adire homines:** milites . . . centuriones tribunosque militum adire atque obsecrare, ut per eos Caesar certior fieret, ne labori suo neu periculo parceret: 1, 64, 3; — discedentibus mandat, ut suam quisque eorum ciuitatem adeat omnesque, qui per aetatem arma ferre possint, ad bellum cogant: VII 71, 2; huic imperat, quas possit, adeat ciuitates horteturque, ut populi Romani fidem sequantur: IV 21, 8; — eas quoque nationes adire et regiones cognoscere uolebat: III 7, 1; — tribunos *u. s.* centuriones; ¶ huic mandat, Remos reliquosque Belgas adeat atque in officio contineat: III 11, 2; ¶ quibus illi rebus permoti uniuersi Caesarem adierunt palamque de eorum iniuriis sunt questi: 3, 59, 4; ¶ hac coacta manu quoscumque adit ex ciuitate, ad suam sententiam perducit: VII 4, 3; — ipse adit reliquos, cohortatur, ne labori succumbant: VII 86, 3.

γ) ad; αα) ad locum: neque quisquam est huius Germaniae, qui se aut [audisse aut *add. X; om. ik*] adisse ad ⟨*om. Aim.*⟩ initium eius siluae dicat: VI 25, 4.

ββ) **ad homines:** ad quemuis numerum ephippiatorum equitum quamuis pauci adire audent: IV 2, 5; ¶ quascumque postea controuersias inter se milites habuerunt, sua sponte ad Caesarem in ius ⟨i. i. *Guilielmus*; intus *z*⟩ adierunt: 1, 87, 2; ¶ suos liberos, nisi cum adoleuerunt, ut munus militiae sustinere possint, palam ad se adire ⟨ire *a*⟩ non patiuntur: VI 18, 3; (ad illos *u. s.* b) α) illo.)

B. translat.: deustos pluteos turrium uidebant nec facile adire apertos ⟨*cf. Heller, Ph. 19, 533*⟩ ad auxiliandum animaduertebant: VII 25, 1; — non has (naues) aut conspectus patriae aut propinquorum praecepta ad extremum uitae periculum adire cogebant: 2, 7, 1.

Aduerb.: facile: VII 25, 1 *u.* **B.**; illo *u.* **A. b) α)**; palam: VI 18, 3 *u.* **A. b) γ) ββ)**; propius: 2, 43, 4 *u.* **A. a)**; quo *u.* **A. b) α)**; ⟨II 7, 3 *u.* **A. b) β) αα)**;⟩ temere: IV 20, 3 *u.* **A. b) α)**; tripertito: VI 6, 1 *u.* **A. a)**; ¶ sua sponte: 1, 87, 2 *u.* **A. b) γ) ββ)**.

adequito: nuntiatum est equites Ariouisti propius tumulum accedere et ad ⟨*om. fhik*⟩ nostros adequitare, lapides telaque in nostros conicere: I 46, 1.

adfero. I. Forma: adfero *codd.* α *(an omnes?) uidentur habere* VI 22, 3; 30, 2; 35, 2. 3; 36, 1; VII 10, 1; 59, 1; affer. *uno loco* II 1, 1 *inuenitur in B; AQ h. l. habent* adfer.; — adlatus *uidetur esse in omnibus* V 49, 4; VII 11, 4; allat. V 53, 7; ablatus *est in* A. allat. *in rell.* VII 43, 1; — adtuli, *cum nulla scripturae discrepantia commemoretur, in codd. ui*

detur exstare I 43, 8 (*B² h. l. habet* attul.); adtul. *est in BQ*, attul. *in A* V 51, 4; attul. *in AQ*, adtul. *in B* I 53, 6; VII 53, 1. — *De codd. β (s), cum parum diligenter ab editoribus eius modi res enotentur, non constat, nisi quod Np. auctor est cod. a his locis habere* adfer.: 1, 11, 3; 67, 4; 82, 2; 3, 15, 8; 51, 6; 53, 1; adlat.: 1, 23, 4; 3, 101, 4; (*h et a corr.* adf. V 45, 4.)

II. Signific.: A. propr.: quibus litteris circiter media nocte Caesar allatis suos facit certiores: V 49, 4; (has (litteras) ille in iaculo inligatas effert ⟨adfert β⟩: V 45, 4;) — HS LX, quod aduexerat Domitius atque in publico deposuerat, . . . allatum ad se ab IIuiris ⟨ab iis (*uel* his) uiris *O*; duumuiris *Db.*⟩ Corfiniensibus Domitio reddit: 1, 23, 4; — tabulae testamenti unae per legatos eius Romam ⟨romae *O*⟩ erant allatae, ut in aerario ponerentur, . . . alterae: 3, 108, 4.

B. transl. a): quod ad amicitiam populi Romani attulissent (*i. e. habuissent, prius quam in amicitiam p. R. uenirent*), id iis eripi quis pati posset? I 43, 8.

quem ubi Caesar intellexit . . . inopiae uitandae causa omnem orationem instituisse neque ullam spem aut condicionem pacis adferre . . ., sese recepit: 3, 17, 6.

b) de fama et nuntiis: diffidens . . . Caesarem fidem seruaturum, quod longius progressum audiebat neque ulla de reditu eius fama adferebatur: VI 36, 1; magno accidit casu, ut . . . prius eius aduentus ab hominibus uideretur, quam fama ac nuntius ⟨aduentus *add.* β⟩ adferretur: VI 30, 2; ¶ (ad Pompeium proficiscebantur) alii, ut principes talem nuntium attulisse, alii, ne nouissimi uenisse uiderentur: 1, 53, 3; opportunissime nuntiis allatis oppidum est defensum: 3, 101, 4; magnas Gallorum copias . . . conuenisse . . ., sed nuntio allato de uictoria Caesaris discessisse: V 53, 7; tum primum allato nuntio de oppugnatione Vellaunoduni . . . praesidium . . . comparabant: VII 11, 1; nisi eo ipso tempore quidam nuntii de Caesaris uictoria per dispositos equites essent allati, existimabant plerique futurum fuisse, uti amitteretur: 3, 101, 3; interim nuntio allato omnes eorum milites in potestate Caesaris teneri concurrunt ad Aristium: VII 43, 1; *cf.* famam; ¶ iam de Haeduorum defectione et secundo Galliae motu rumores adferebantur: VII 59, 1; crebri ad eum rumores adferebantur litterisque item Labieni certior fiebat omnes Belgas . . . coniurare: II 1, 1.

c) = profero, commemoro: eius rei multas adferunt causas: ne . . . ne . . . ut: VI 22, 3; (quorum alius alia causa inlata ⟨allata *Plugg.*⟩, quam sibi ad proficiscendum necessariam esse diceret, petebat, ut: I 39, 3;) ¶ cum laboris sui periculique ⟨que *om.* s⟩ testimonium adferre uellent, milia sagittarum circiter XXX in castellum coniecta Caesari renuntiauerunt: 3, 53, 4; ¶ magnum quod adferebant ⟨asserebant *O; Scal.*⟩ uidebatur, et Caesarem id summe sciebant cupere: 3, 15, 8.

d) = efficio: hic quantum in bello fortuna possit et quantos adferat casus cognosci potuit: VI 35, 2; ¶ dissipatis ac perterritis hostibus . . . manus erat nulla, quae paruam modo causam timoris adferret: VI 35, 3; ¶ tantamque ⟨tantumque *M¹*⟩, omnibus ⟨omnium β; *Flod.*⟩ uoluntatum ⟨*AQM²*; uoluntatem *BM*; uoluntatis β; *Flod.*⟩ commutationem attulit, ut: V 51, 4; ¶ magnam haec res illis offensionem et contemptionem ad omnes attulit ⟨intulit *l¹*⟩: 3, 60, 2; ¶ tempus uero conloquio non dare neque accessurum polliceri magnam pacis desperationem adferebat: 1, 11, 3; ¶ contra opinionem militum famamque omnium uideri proelium defugisse magnum detrimentum adferebat: 1, 82, 2; non ad haec addebant . . . sibi ipsos multitudine atque angustiis maius attulisse detrimentum, quam ab hoste accepissent: 3, 72, 3; ¶ magnam haec res Caesari difficultatem ad consilium capiendum adferebat, si . . . legiones contineret, ne . . . cuncta Gallia deficeret: VII 10, 1; Pompeianis magnam ⟨*P. Manut*; magna *codd.*⟩ res ad receptum difficultatem adferebat: 3, 51, 6; quae res magnas difficultates exercitui Caesaris attulit: 1, 48, 3; ¶ eodem tempore pugnatum est ad portum, ac longe maximam ea res attulit dimicationem: 3, 111, 2; ¶ quae res nota erat Pompeio . . . magnumque nostris attulerat incommodum: 3, 63, 5; ¶ hoc pugnae tempus magnum attulit nostris ad salutem momentum: 1, 51, 6; ¶ offensionem *u. s.* contemptionem; ¶ lucem multum per se pudorem omnium oculis, multum etiam tribunorum militum et centurionum praesentiam adferre: 1, 67, 4; ¶ Cassio industria Domitii, Fauonio Scipionis celeritas salutem attulit: 3, 36, 8; eadem res celeritate insequentium tardata nostris salutem attulit: 3, 70, 2; haec res Ephesiae pecuniae salutem attulit: 3, 33, 2; ¶ quae quidem res Caesari non minorem quam ipsa uictoria uoluptatem attulit: I 53, 6.

ne ob hanc causam animo permouerentur neu quod iniquitas loci attulisset, id uirtuti hostium tribuerent: VII 53, 1.

Aduerb.: oportunissime: 3, 101, 4 *u.* **B. b).**

adficio. I. Forma: affectus *in omnibus codd. uidetur inueniri* V 56, 2; VII 37, 4; *neque* 3, 64, 3 *ulla enotata est uarietas*; affect. *est in AQ*, adfect. *in B* I 35, 2; affect. *in B*, adfect. *in AQ* VII 40, 1; *reliquis belli Gall. locis aut codd. α aut omnes uidentur consentire in* adficio, adfectus; *tribus locis bell. ciu. in a est* adfectus, *de reliquis codd. non constat.*

II. Signific.: **alqm alqa re; a) de rebus iucundis**: quoniam tanto suo populique Romani beneficio adfectus . . . hanc sibi . . . gratiam referret: I 35, 2; esse non nullo se Caesaris beneficio adfectum, sic tamen, ut iustissimam apud eum causam obtinuerit; sed plus communi libertati tribuere: VII 37, 4; ciuitates uictae nomen . . . Pompei timebant; quae in amicitia manserant, magnis adfectae beneficiis eum diligebant: 1, 61, 3; ¶ ille perlectam (epistulam) in conuentu militum recitat maximaque omnes laetitia adficit: V 48, 9.

b) de rebus molestis: qui ex iis nouissimus conuenit, in conspectu multitudinis omnibus cruciatibus adfectus necatur: V 56, 2; ¶ eo cum uenisset, magna difficultate adficiebatur, qua ratione ad exercitum peruenire posset: VII 6, 2; summa difficultate rei frumentariae adfecto exercitu . . . nulla tamen uox est ab iis audita populi Romani maiestate . . . indigna: VII, 17, 3; ¶ fiebat, ut . . . minus facile finitimis bellum inferre possent; qua ex parte homines bellandi cupidi magno dolore adficiebantur: I 2, 4; ¶ dispersos, cum longius necessario procederent, adoriebatur magnoque incommodo adficiebat: VII 16, 3; ¶ uti ipsos ualetudine non bona cum angustiis loci et odore taetro . . . et cotidianis laboribus insuetos operum, tum aquae summa inopia adfectos (*del. Ciacc., Scal., J. F. Gronou.*): 3, 49, 3; ¶ qui sunt adfecti grauioribus morbis quique in proeliis periculisque uersantur, pro uictimis homines immolant: VI 16, 2; ¶ magna adfectus sollicitudine hoc nuntio Caesar . . . nulla interposita dubitatione legiones . . . ex castris educit: VII 40, 1; ¶ timore perterriti, ne armis traditis supplicio adficerentur: I 27, 4; ¶ in eo proelio cum graui uulnere esset adfectus aquilifer et a (?) uiribus deficeretur, conspicatus equites nostros . . . inquit: 3, 64, 3.

adfectus (partic.) = **debilitatus, aeger**: Tuberonem portu atque oppido prohibet neque adfectum ualetudine filium exponere in terram patitur: 1, 31, 3.

adfigo: falces praeacutae insertae adfixaeque longuriis, non absimili forma muralium falcium: III 14, 5.

adfingo: addunt ipsi et adfingunt rumoribus (rumores *Ciacc.*) Galli, quod res poscere uidebatur, retineri urbano motu Caesarem neque in tantis dissensionibus ad exercitum uenire posse: VII 1, 2; multa rumore adfingebantur (*Np.*; multarum rumore orat fingebant *a*; multa rumores (rumore *f*) fingebant *cf*; multa rumor fingebat *Ohl*; multa rumor adfingebat *Steph.*; *Db.*, *Dt.*), ut paene bellum confectum uideretur: 1, 53, 2.

adfinitas: cum communibus inimicis . . ., quorum ipse (Pompeius) maximam partem illo adfinitatis tempore iniunxerat Caesari: 1, 4, 4; — (de sacerdotio Caesaris contenderunt,) cum Lentulus aetatis honorem ostentaret, Domitius urbanam gratiam . . . iactaret, Scipio adfinitate (-atem *a*; -ati *f*) Pompei confideret: 3, 83, 1; omnia se habere explorata . . ., propterea quod propinquitatibus adfinitatibusque coniuncti . . . cognouerint: II 4, 4; — ipsum ex Heluetiis uxorem habere, sororem ex matre et propinquas suas nuptum in alias ciuitates conlocasse; fauere et cupere Heluetiis propter eam adfinitatem: I 18, 8.

adfirmatio: in spem ueniebant eius adfirmatione de reliquis adiungendis ciuitatibus: VII 30, 4.

(adfirmo: confirmatur (adfirm. *ℨ*) opinio barbaris . . . nullum esse intus praesidium: VI 37, 9.**)**

adflicto: ita uno tempore et longas naues . . . aestus compleuerat et onerarias, quae ad ancoras erant deligatae, tempestas adflictabat: IV 29, 2; ut . . . neque pedibus aditum haberent . . . neque nauibus, quod rursus minuente aestu naues in uadis adflictarentur: III 12, 1.

adfligo: (alces) neque quietis causa procumbunt neque, si quo adflictae casu conciderunt, erigere sese aut subleuare possunt: VI 27, 2; ¶ huc cum se consuetudine reclinauerunt, infirmas arbores pondere adfligunt atque una ipsae concidunt: VI 27, 5; ¶ tempestas et nostros texit et naues Rhodias adflixit (affl. *codd?*): 3, 27, 2; superiore nocte maxima coorta tempestate prope omnes naues adflictas atque in litore eiectas

esse: V 10, 2; quae grauissime adflictae erant ⟨erant affl. *β*⟩ naues, earum materia atque aere ad reliquas reficiendas utebatur: IV 31, 2.

adgero 3. (*cf.* **adgredior I.** *extr.*): ut erant loca montuosa et † ad specus angustiae uallium, has sublicis in terram demissis praesaepserat terramque adgesserat ⟨adiecerat *a; Np., Dt.*⟩, ut aquam contineret: 3, 49, 4.

adgredior. I. Forma: adgredi, adgressus, *cett. plurimis locis in codd. uidetur exstare; quattuor quidem belli Gall. locis nihil uarietatis adfertur. Plerisque belli ciuil. locis in cod. a eandem formam inueniri Np. testatur; duobus* (2, 38, 4; 3, 10, 5) *Np.* aggrediuntur, aggressus *scripsit, nulla codicis a discrepantia enotata; rell. codd. belli ciu. quid exhibeant non constat.* 3, 50, 1 *meliores habent* aduersi *pro* adgressi; *Oh*[2] *h. l. habent* aggressi. IV 23, 4 *pro* egrediendum *in a legitur* adgrediendum, *in h* aggrediendum.

Item adgesserat (3, 49, 4) *est in Ofhl*; — adgregabat IV 26, 1 *in omnibus uidetur exstare*; VI 12, 6 adgregauerant *est in α*, adgregarant *in a*[1], aggregarant *in fh*.

II. Signific. A. propr. = accedo: silentio adgressi ⟨aggressi *Oh*[2]; aduersi *adhl; om. f*⟩ uniuersi ⟨*Np.*; uniuersas *codd.*; intra ⟨*Oh*; inter *adfl*; — uniuersam in *pars. recc., prob. Hotom.*⟩ multitudinem sagittas coniciebant et se confestim ad suos recipiebant: 3, 50, 1; (*cf.* **B. 1. a)**.)

B. transl.; 1. = impetum facio; a) absol.: sinistro cornu, ubi erat ipse, celeriter adgressus Pompeianos ex uallo deturbauit: 3, 67, 4.

b) alqm; α): persuasi equitibus nostris, . . . ut, cum propius sit accessum, dextrum Caesaris cornu ab latere aperto adgrederentur: 3, 86, 3; — hostes impeditos nostri in flumine adgressi magnum eorum numerum occiderunt: II 10, 2; equites missi . . . imprudentes atque inopinantes hostes adgrediuntur: 2, 38, 4; — qui inopinantes pabulatores et sine ullo dissipatos timore adgressi ⟨iam *add. ae*; quam *add. Ohl; del. Np.*⟩ magnum numerum iumentorum atque hominum intercipiunt: 1, 55, 1.

β): properandum existimabat, . . . ipse ut omnibus copiis Domitium adgrederetur: 3, 78, 6; (*cf.* **a)**.)

γ) Boii et Tulingi . . . ex itinere nostros latere aperto adgressi circumuenire . . . coeperunt: I 25, 6; — eos impeditos et inopinantes adgressus magnam partem eorum concidit: I 12, 3; nostri, si ab illis initium transeundi fieret, ut impeditos adgrederentur, parati in armis erant: II 9, 1; — ad hos opprimendos cum omni equitatu tribusque legionibus Afranius de nocte proficiscitur imprudentesque ante missis equitibus adgreditur: 1, 51, 4.

δ): alteram nauem . . . pluribus adgressus nauibus . . . labore et multitudine telorum nostros uicit: 3, 40, 2; ex utraque parte naues longas adgressus, quae erant deligatae ad terram atque inanes, IIII ex his abduxit, reliquas incendit: 3, 40, 4; ipse (Cn. Pompeius filius) Lissum profectus naues onerarias XXX a M. Antonio relictas intra portum adgressus omnes incendit: 3, 40, 5.

2. = incipio, suscipio, c. inf.: usus singulari militum studio eodem, quo uenerat, die post horam nonam oppidum altissimis moenibus oppugnare adgressus ante solis occasum expugnauit: 3, 80, 6.

Aduerb.: celeriter: 3, 67, 4 *u.* **B. 1. a)**; ¶ silentio: 3, 50, 1 *u.* **A.**

[**Falso** IV 23, 4 *β* adgredi *pro* egredi.]

adgrego (*cf.* **adgredior I.** *extr.*): nostri, quod . . . alius alia ex naui quibuscumque signis occurrerat se adgregabat, magnopere perturbabantur: IV 26, 1; — hi, qui se ad eorum amicitiam adgregauerant ⟨-garant *a*[1]*fh*⟩, meliore condicione atque aequiore imperio se uti uidebant: VI 12, 6.

adhaeresco: ne quid emineret, ubi ignis hostium adhaeresceret: 2, 9, 1: ¶ duas naues cum militibus, quae ad moles Caesaris adhaeserant, scaphis lintribusque reprehendunt: 1, 28, 4; haec (tragula) casu ad turrim adhaesit: V 48, 8.

adhibeo. a) alqm; α): Dumnorigem ad se uocat, fratrem adhibet: I 20, 6; — Germani frequentes omnibus principibus maioribusque natu adhibitis ad eum in castra uenerunt: IV 13, 4; — Galli quid agant consulunt; locorum peritos adhibent; ex his superiorum castrorum situs munitionesque cognoscunt: VII 83, 1; — principes *u.* maiores; ¶ Vibullius . . . adhibito Libone et L. Lucceio et Theophane, quibuscum communicare de maximis rebus Pompeius consueuerat, de mandatis Caesaris agere instituit: 3, 18, 3; ¶ cum in fanum uentum esset adhibitis compluribus ordinis senatorii ⟨*Ohl*; senatorii ordinis *Oud.; Np., Dt.; af totum h. loc. om.*⟩, quos aduocauerat Scipio, litterae ei redduntur a Pompeio: 3, 33, 1.

β) ad alqd: conuocato consilio omniumque ordinum ad id consilium adhibitis centurionibus uehementer eos incusauit: I 40, 1; ¶ neque hos habendos ciuium loco neque ad concilium ⟨consilium *pauc. dett; Schn., Db.*⟩ adhibendos ⟨adhib. ad conc. *β*⟩ censeo: VII 77, 3.

γ) c. dat.: plebes paene seruorum habetur

loco, quae nihil audet per se, nullo α; *Aim.*; nulli β⟩ adhibetur consilio ⟨concilio β⟩: VI 13, 1.

b) alqd; α): illi adhibita audacia et uirtute administrantibus M. Antonio et Fufio Caleno . . . nacti austrum naues soluunt: 3, 26, 1; — Fabius, ut erat imperatum, adhibita celeritate praesidium ex saltu deiecit magnisque itineribus ad exercitum Afranii contendit: 1, 37, 3; huic officio praepositus erat Fufius Calenus legatus, qui celeritatem in transportandis legionibus adhiberet: 3, 8, 2; — P. Crassus . . . non mediocrem sibi diligentiam adhibendam intellegebat: III 20, 1; hac adhibita diligentia ex castris sibi legiones alias occurrere et eas, quas secum duxerat, in uicem requiescere . . . iussit: 3, 98, 3; — postea, ut est rerum omnium magister usus, hominum adhibita sollertia inuentum est ⟨usus hominum adh. sollertia, inuent. est *interpungit A. Eussner, JB. 10, 208; Ph. 37, 425*⟩ magno esse usui posse, si: 2, 8, 3; — uirtutem *u.* audaciam.

β) in alqa re: 3, 8, 2 *u.* **α)** celeritatem.

adhortor alqm.: **a)** simpl.: L. Cotta legatus omnes cohortes ordinesque adhortans in aduersum os funda uulneratur: V 35, 8.

b) de: de re frumentaria Boios atque Haeduos adhortari non destitit: VII 17, 2.

c) ad: adhortatus ad laborem milites ⟨mil. ad lab. β⟩ (Alesiam) circumuallare instituit: VII 68, 3.

d) ut: quod fore suspicatus Caesar militesque adhortatus, ut aequo animo laborem ferrent . . ., mane Dyrrhachium uenit: 3, 41, 5.

e) ne: se ipsi adhortantur, ne tantam fortunam ex manibus dimittant: VI 37, 10; — adhortatus milites, ne necessario tempore itineris labore permoueantur, cupidissimis omnibus progressus milia passuum XXV . . . moratur: VII 40, 4; — quos ab urbe discedens Pompeius erat adhortatus, ne noua Caesaris officia ueterum suorum beneficiorum in eos memoriam expellerent: 1, 34, 3.

adhuc: de meis in uos meritis praedicaturus non sum, quae sunt adhuc et mea uoluntate et uestra exspectatione leuiora: 2, 32, 10; diligentiam quidem nostram aut quem ad finem adhuc res ⟨*om. hl*⟩ processit, fortunam ⟨processit fortuna *hl*⟩ cur praeteream? 2, 32, 11; ¶ neque adhuc hominum memoria repertus est quisquam, qui eo interfecto, cuius se amicitiae deuouisset, mori recusaret: III 22, 3; — sese omnia de pace expertum nihil adhuc ⟨effecisse; id *add. Madu., AC. II 276*⟩ arbitrari uitio factum eorum, quos esse auctores eius rei noluisset: 3, 57, 2.

adiaceo: C. Trebonium . . . ad eam regionem, quae ad Aduatucos ⟨ad *om. QA²β*; Aduatucis *β; Schn.*⟩ adiacet, depopulandam mittit: VI 33, 2; (duabus ex partibus . . .; una erat proxima portui nanalibusque, altera ad portam, qua est aditus ex Gallia atque Hispania, ad id mare, quod adigitur ⟨*Madu., AC. II, 268 sq.*; adigit *codd.*; adiacet *Np.*; *edd.*⟩ ad ostium Rhodani 2, 1, 2.)

Adiatunnus. ⟨III 22, 4 *in codd. α exstat* adiatunnus, III 22, 1 *idem in AQB¹*, adiatonnus *in MB²*; *codd. β utroque loco exhibent* adcatuannus. *Cf. Glück, p. 1—7*; Adiatunus *scribendum esse censet J. Becker, ZAW. 1851 p. 451 sq.*⟩

alia ex parte oppidi Adiatunnus, qui summam imperii tenebat, cum DC deuotis — . . . — cum his Adiatunnus eruptionem facere conatus . . . repulsus in oppidum tamen, uti eadem deditionis condicione uteretur, ab Crasso impetrauit: III 22, 1. 4.

adicio. A. propr. (= iacio ad): milites legionis septimae testudine facta et aggere ad munitiones adiecto locum ceperunt: V 9, 7; — (ut erant loca montuosa et † ad specus angustiae uallium, has sublicis in terram demissis praesaepserat terramque adgesserat ⟨adiecerat *a*; *Np., Dt.*⟩, ut aquam contineret: 3, 49, 4;) ¶ qui uicus positus in ualle non magna adiecta (= *adiacente*) planicie altissimis montibus undique continetur: III 1, 5; ad Aeginium, quod est adiectum appositumque ⟨*Madu., AC. II 278*; obiectum oppositumque *codd.*; oppidum oppositum *Np.*; obiectum [oppositumque] *Em. Hoffm., Db., Dt.*⟩ Thessaliae, Caesari uenienti occurrit: 3, 79, 7; ¶ telum adicio *u. s. u.* **adigo.**

B. translat. (= addo) alqd; a) simpl.: quod eo loco plures erat legiones habiturus, relicto interiore uallo maiorem adiecerat ⟨obiecerat *Ol*⟩ munitionem: 3, 66, 4; — ueteres . . . naues refecerant . . . piscatoriasque adiecerant atque contexerant: 2, 4, 2.

b) alci: aggerem ac uallum . . . exstruxit. huic loricam pinnasque adiecit: VII 72, 4.

c) huc: huc Dardanos, Bessos partim mercennarios, partim imperio aut gratia comparatos, item Macedones, Thessalos ac reliquarum gentium et ciuitatum adiecerat: 3, 4, 6; huc ⟨*cod. Ach. Statii*; huic *x*⟩ optimi generis hominum (*M*) ex Aquitanis montanisque, qui Galliam prouinciam attingunt,

adiecerat ⟨*om. codd.; add. Iurinius in addend. p. 570*⟩; addiderat * * * *Np.*; adiecerat quattuor milia; * * * *Hell.; cf. Madu., AC. II 264*⟩: 1, 39, 2.

Aduerb.: hnc *u.* **B. c)**.

adigo (*cf. Madu., AC. II 251 sqq.*). **A. propr.**: ad portam, qua est aditus ex Gallia atque Hispania, ad id mare, quod adigitur ⟨*Madu., AC. II 268 sq.* (= *admouetur et quasi insinuatur, sich hineinkeilt*); agit *a*[1]; adigit *rell. codd.*; adiacet *Np.; edd.*⟩ ad ostium Rhodani: 2, 1, 2: ut . . . pecore ex longinquioribus uicis adacto ⟨abacto *Ciacc.*⟩ extremam famem sustentarent: VII 17, 3; ¶ neque propter altitudinem facile telum adigebatur ⟨*: Hld., Dt.*[2]; adiciebatur *xa*; *rell. edd.*⟩: III 13, 8; ut neque ex inferiore loco satis commode tela adigi ⟨*Madu., Hld., Dt.*[2]; adici *codd.*; *rell. edd.*⟩ possent et missa ab Gallis grauius acciderent: III 14, 4; tumulum . . . occupauit, qui tantum aberat a nostro castello, ut telum tormentumue ⟨*Ohl*; tormentum *a*; tormento *pars recc.; Np., Dt.*⟩ missum adigi non posset: 3, 51, 8; tantum a uallo eius prima acies aberat, uti ne telum tormentumue ⟨*Steph.*; telo tormentoue *codd.; edd.*⟩ adigi ⟨*codd.; Steph.*; adici *Scal.; edd.*⟩ posset: 3, 56, 1; (prius quam telum abici ⟨adici *l det.; Dt.; Plugg. p. 10*; adigi *Madu.*⟩ posset aut nostri propius accederent, omnis Vari acies terga uertit: 2, 34, 6; sic . . . exercitum constituebat, ut tertia acies uallum contingeret, omnis quidem instructus exercitus telis ex uallo abiectis ⟨proiectis *a*; adiectis *Manut.*; adactis *Iurin., Madu.*⟩ protegi posset: 3, 56, 2;) quod non longius hostes aberant, quam quo telum adigi ⟨*d; Madu.; Hld., Dt.*[2]; abici *β*; adici *x; rell. edd.*⟩ posset, proelii committendi signum dedit: II 21, 3; ita montibus angustis mare continebatur, uti ex locis superioribus in litus telum adigi posset: IV 23, 3; ¶ haec (tigna) cum machinationibus immissa in flumen ⟨flumine *β*⟩ defixerat fistucisque ⟨fistuculisque *β*⟩ adegerat, non sublicae modo derecte ad perpendiculum, sed prone ac fastigate: IV 17, 4; ¶ tormentum *u.* telum; ¶ paulum intermissa flamma et quodam loco turri adacta et contingente uallum . . . centuriones recesserunt: V 43, 6.

B. translat.: princeps in haec uerba iurat ipse; idem ⟨iurat. ipse idem *Oahl*⟩ ius iurandum adigit ⟨adiit *l*⟩ Afranium; subsequuntur ⟨adigit. afranium subseq. *Oah*⟩ tribuni militum centurionesque: 1, 76, 3; probata re atque omnibus iure iurando ⟨ad iusiurandum *β*⟩ adactis: VII 67, 1; prouinciam omnem in sua et Pompei uerba ius iurandum adigebat: 2, 18, 5; (*cf.* **adicio.**)

Aduerb.: commode: III 14, 4; derecte: IV 17, 4; facile: III 13, 8; fastigate, prone: IV 17, 4; (quo: II 21, 3) *u.* **A.**

adimo: omnibus coactis nauibus Pompeius praesentem facultatem insequendi sui ademerat: 1, 29, 1; — prospectu tenebris adempto multa utrimque uulnera accipiuntur: VII 81, 5; — postea quam id obstinate sibi negari uidit, omni spe impetrandi adempta principes Galliae sollicitare . . . coepit: V 6, 4; ¶ Pompeium, qui amissa restituisse uideatur bona ⟨*Vict. X 21*; dona *codd.*⟩, etiam quae ante habuerint ademisse ⟨dona et. q. a. h. *unc. incl. Np.*⟩: 1, 7, 4.

adipiscor: hanc adepti uictoriam in perpetuum se fore uictores confidebant: V, 39, 4.

(adita 3, 105, 4 *x pro* ἄδυτα.**)**

aditus. a) = **accessio, aduentus**: quibus ita est interdictum, . . . his omnes decedunt, aditum eorum ⟨*add. β; Schn.*⟩ sermonemque defugiunt, ne quid ex contagione incommodi accipiant: VI 13, 7; ¶ tantae multitudinis aditu ⟨aduentu *β*⟩ perterriti ex iis aedificiis, quae trans flumen habuerant, demigrauerunt: IV 4, 3.

b) = **adeundi locus** (*uel* **potestas**), **α) ad loca: αα) subiect.**: sentiunt totam urbem, qua sit aditus ab terra, muro turribusque circumiri posse: 2, 16, 2; duabus ex partibus . . .; una erat proxima portui naualibusque, altera ad portam, qua ⟨quae *afh*⟩ est aditus ex Gallia atque Hispania ⟨ad galliam atque hispaniam *O*⟩: 2, 1, 2; mulieres . . . in eum locum coniecisse, quo propter paludes exercitui aditus non esset: II 16, 5; constabat inter omnes, . . . dorsum esse eius iugi prope aequum, sed siluestre et angustum, qua esset aditus ad alteram partem oppidi: VII 44, 3; castra . . . admodum munita natura loci, una ex parte ipso oppido Vtica, altera a theatro . . ., substructionibus eius operis maximis, aditu ad castra difficili et angusto: 2, 25, 1.

ββ) obiect.: si modo insulam adisset, genus hominum perspexisset, loca, portus, aditus cognouisset: IV 20, 2; ¶ aegre portas nostri tuentur; reliquos aditus locus ipse per se munitioque defendit: VI 37, 5; ¶ Massilia fere tribus ex oppidi partibus mari alluitur; reliqua quarta est, quae aditum habeat ab terra: 2, 1, 3; theatrum coniunctum domui, quod arcis tenebat locum aditusque habebat ad por-

tum et ad reliqua naualia: 3, 112, 8; Pompeium extra munitiones egressum, ut libere pabulari posset nec minus aditum nauibus haberet: 3, 65, 4; erant eius modi fere situs oppidorum, ut . . . neque pedibus aditum haberent . . . neque nauibus: III 12, 1; cum una ex parte prope aequum aditum haberet, . . . munitiones impediebat: 3, 45, 3; castris ad eam partem oppidi positis . . ., quae intermissa a flumine et a ⟨*om.* β⟩ paludibus ⟨palude β⟩ aditum, ut supra diximus, angustum habebat: VII 17, 1; perspecto urbis situ, quae posita in altissimo monte omnes aditus difficiles habebat: VII 36, 1; renuntiauerunt non eadem esse diligentia ab decumana porta castra munita facilemque aditum habere: III, 25, 2; edito loco, qui appellatur Petra aditumque habet nauibus mediocrem: 3, 42, 1; facile se loci natura defensuros dicunt, quod (urbs) prope ex omnibus partibus flumine et palude circumdata unum habeat et perangustum aditum: VII 15, 5; ¶ has terra atque aggere integebat, ne ⟨*om.* O^1*acfhl*; ut O^2*b*⟩ aditus atque incursus ad defendendum impediretur: 1, 25, 9; ¶ Vbiorum satisfactionem accepit, aditus uiasque in Suebos perquirit: VI 9, 8; ¶ Caesar, quo facilius . . . prohiberet, aditus duos, quos esse angustos demonstrauimus, magnis operibus praemuniuit ⟨perm. *O*⟩ castellaque his locis posuit: 3, 58, 1; ¶ si illorum nuntiis confirmari non potestis omni aditu praesaepto ⟨praerepto *ac*⟩, his utimini testibus adpropinquare eorum aduentum: VII 77, 11; aditus atque itinera duo, quae extra murum ad portum ferebant, maximis defixis trabibus atque eis praeacutis praesaepit: 1, 27, 4; ¶ cum loci natura et ⟨tum *Em. Hoffm.*⟩ munitio castrorum aditum prohibebant, tum ⟨*O*, *5 recc.*; adiri tunc *z*; adiri tunc prohibebat *Em. Hoffm.*⟩ quod ad proelium egressi Curionis milites iis rebus indigebant, quae: 2, 35, 5; ¶ una ex parte leniter accliuis aditus in latitudinem non amplius ducentorum pedum relinquebatur: II 29, 3; ¶ circumfunduntur ex reliquis hostes partibus, si quem aditum reperire possent: VI 37, 4.

β) ad homines: illum, cum neque aditum neque causam postulandi iustam haberet, beneficio ac liberalitate sua ac senatus ea praemia consecutum; I 43, 5; qui aliquem sermonis aditum causamque amicitiae cum Cicerone habebant: V 41, 1; confirmari oportere, ne tecto recipiatur, ne ad liberos, ne ad parentes, ad uxorem ⟨uxores β⟩ aditum habeat, qui non his per agmen hostium perequitasset: VII 66, 7; hi suos notos hospitesque quaerebant, per quem quisque eorum aditum commendationis haberet ad Caesarem: 1, 74, 5; ¶ mercatoribus est ⟨ad eos *add.* M^2; *edd. uett.*⟩ aditus magis eo, ut: IV 2, 1; nullum aditum esse ad eos ⟨nullum esse aditum ad hos β⟩ mercatoribus: II 15, 4.

γ) ad rem gerendam: hominum et locorum notitia et usu eius prouinciae nactus aditus ad ea conanda: 1, 31, 2; (*cf.* **α**) impedio.)

aditus ab (terra): 2, 1, 3; 16, 2; — (III 25, 2;) **ex** (Gallia): 2, 1, 2; (II 29, 3; 3, 45, 3;) ¶ aditum habet **nauibus**: III 12, 1; 3, 42, 1; 65, 4; **pedibus**: III 12, 1; ¶ aditus **ad**: II 15, 4; VII 44, 3; 66, 7; 1, (25, 9;) 31, 2; 71, 5; 2, 25, 1; 3, 112, 8; aditus **in** (Suebos): VI 9, 8; **quo** est aditus: II 16, 5; ¶ aditus **sermonis**: V 41, 1; commendationis: 1, 74, 5.

Adiectiua apposita: (leniter) accliuis II 29, 3 *u.* **b) α) ββ)** relinquo; aequus 3, 45, 3 *u. ibid.* habeo; aliqui V 41, 1 *u.* **b) β)**; angustus VII 17, 1 *u.* **b) α) ββ)** habeo; 3, 58, 1 *u. ibid.* praemunio; 2, 25, 1 *u.* **b) α) αα)** *extr.*; difficilis VII 36, 1 *u.* **b) α) ββ)** habeo; 2, 25, 1 *u.* **b) α) αα)** *extr.*; duo 3, 58, 1 *u.* **b) α) ββ)** praemunio; facilis III 25, 2 *u. ibid.* habeo; mediocris 3, 42, 1 *u. ibid.*; nullus II 15, 4 *u.* **b) β)**; omnis VII 77, 11 *u.* **b) α) ββ)** praesaepio; 36, 1 *u. ibid.* habeo; perangustus VII 15, 5 *u. ibid.*; qui VI 37, 4 *u. ibid.* reperio; reliquus VI 37, 5 *u. ibid.* defendo; unus VII 15, 5 *u. ibid.* habeo.

adiudico: Conuictolitauis Haeduus, cui magistratum adiudicatum a Caesare ⟨a caes. adsignatum β⟩ demonstrauimus, sollicitatus ab Aruernis pecunia . . . conloquitur: VII 37, 1.

adiungo. a) = addo, coniungo: α) alqd: lenibus atque utinam scriptis adiuncta foret uis, comica ut aequato uirtus polleret honore cum Graecis: *ap. Suet. uit. Terent.* 5 (*p. 294 Roth.*)

β) alqm alci: legionem . . . nonam in sinistro (cornu) conlocauerat . . . et huic sic adiunxit ⟨ad *af*⟩ octauam, ut paene unam ex duabus efficeret, atque alteram alteri praesidio esse iusserat: 3, 89, 1; — eo Q. Calenum misit eique ⟨*Gland.*; et q. *codd.*; et C. *Ciacc.*⟩ Sabinum et Cassium cum cohortibus ⟨*numerum excidisse statuit Glar.*; cum III cohortibus *Plagg. p. 11*⟩ adiungit: 3, 55, 1 (56, 1 *Db.*).

γ) alqd ad: hac (naui) adiuncta ad reliquas naues cursum Massiliam uersus perficit: 2, 3, 3.

b) = societate adscisco; α) alqm: nec minus, quam est pollicitus, Vercingetorix animo laborabat, ut reliquas ciuitates adiungeret: VII 31, 1; quae ab reliquis Gallis ciuitates dissen-

tirent, has sua diligentia adiuncturum atque unum consilium totius Galliae effecturum: VII 29, 6; simul in spem ueniebant eius adfirmatione de reliquis adiungendis ciuitatibus: VII 30, 1; — imperant . . . milia XXXV; parem numerum Aruernis adiunctis Eleutetis (Heluiis *Vckert; Glück; om. Fr.*), Cadurcis, Gabalis, Vellauiis, qui sub imperio Aruernorum esse consuerunt: VII 75, 2; — Titurius sero facturos clamitabat, cum maiores manus hostium adiunctis Germanis conuenissent: V 29, 1; Neruios, Aduatucos, [ac] Menapios adiunctis Cisrhenanis omnibus Germanis esse in armis: VI 2, 3.

β) alqm (*uel* alqd) alci: Ambiorigem sibi societate et foedere adiungunt: VI 2, 2; — hi cum per se minus ualerent, . . . Germanos atque Ariouistum sibi adiunxerant: VI 12, 2; — celeriter sibi Senones, Parisios, Pictones, Cadurcos, Turonos, Aulercos, Lemouices, Andos reliquosque omnes, qui Oceanum attingunt, adiungit (adiungeunt *z*): VII 4, 6; ¶ Romanos . . . conari . . . ea loca finitimae (finitima *coni. Vossius; Fr., Db.*) prouinciae adiungere sibi persuasum habebant: III 2, 5.

γ) alqm ad: perfecto ponte, magnis quinque ciuitatibus ad amicitiam adiunctis expedita re frumentaria . . . multae longinquiores ciuitates ab Afranio desciscunt: 1, 60, 5.

Aduerb.: celeriter: VII 4, 6 *u.* **b)** β); (sic: 3, 89, 1 *u.* **a)** β).)

[Falso VII 56, 2 *codd. zh* adiuncto *habent pro* abiuncto.]

adiutor: huic, quod ualetudine minus commoda utebatur, Fuluium Postumum adiutorem summiserat: 3, 62, 4; — si ab armis discedere uelint, se adiutore utantur legatosque ad Caesarem mittant: V 41, 8; ¶ adiutores quosdam consilii (*Aicardus & Lips.*; conscii *af*; conscios *Ohl* sui (suis *af*)) nactus ex regis amicis exercitum a Pelusio clam Alexandriam euocauit: 3, 108, 2; ¶ cuius ipse honori et dignitati semper fauerit adiutorque fuerit: 1, 7, 1; ¶ nihil esse negotii subito oppressam legionem, quae cum Cicerone hiemet, interfici; se ad eam rem (ad eam rem se β) profitetur adiutorem: V 38, 4.

adiuuo. a) absol.: quorum alteri, quod nullo studio agebant, non multum adiuuabant, alteri non magnis facultatibus . . . celeriter quod habuerunt consumpserunt: VII 17, 2; — has (naues) omnes actuarias imperat fieri, quam ad rem multum humilitas adiuuat (adiuuabat β): V 1, 3; multum ad hanc rem probandam adiuuat adulescentia, magnitudo animi, superioris temporis (*pars. recc.*; superioris animi, temporis *Ol*;) prouentus, fiducia rei bene gerendae: 2, 38, 2.

b) c. acc.; α) alqm: quam ad spem multum eos adiuuabat, quod Liger ex niuibus creuerat, ut omnino uado non posse transiri uideretur: VII 55, 10.

β) **alqd:** adiuuabat (*B²*) β; adiuuabant α etiam eorum consilium, qui rem deferebant, quod Neruii antiquitus . . . effecerant, ut: II 17, 4; — multum eorum opinionem adiuuabat, quod sine iumentis impedimentisque ad iter profectos uidebant: 1, 69, 2; — adiuuat rem proclinatam (inclinatam β) Conuictolitauis plebemque ad furorem impellit: VII 42, 4.

adl. *u.* **all.**

(Admagetobriga, Admagetobria *u.* **Magetobriga.)**

admaturo: etsi multis iam rebus perfidiam Haeduorum perspectam habebat atque horum discessu admaturari (maturari *Ob*; maturandi *ac*) defectionem ciuitatis existimabat, tamen: VII 54, 2.

administer: aut pro uictimis homines immolant aut se immolaturos uouent administrisque ad ea sacrificia druidibus utuntur: VI 16, 2.

administratio: qua noua re oblata omnis administratio belli consistit militesque auersi a proelio ad studium audiendi et cognoscendi feruntur: 2, 12, 1 (*Np.* 2); ¶ ueritus, ne ille Italiam dimittendam non existimaret, exitus administrationesque Brundisini portus impedire instituit 1, 25, 4; magnitudo operum, altitudo muri atque turrium, multitudo tormentorum omnem administrationem tardabat: 2, 2, 5.

administro: a) absol.: neque ulla nostris facultas aut administrandi aut auxiliandi dabatur: IV 29, 2; — exercitus equitatusque equitibus Romanis administrantibus, quos ei negotio praefecerat, celeriter transmittitur: VII 61, 2; illi adhibita audacia et uirtute administrantibus M. Antonio et Fufio Caleno multum ipsis militibus hortantibus neque ullum periculum pro salute Caesaris recusantibus nacti austrum naues soluunt: 3, 26, 1; equites . . . se sequi iussit, a quibus cum paulo tardius esset administratum, . . . (*post* administr. *haec fere addenda esse censet Th. Bergk, JJ. Suppl.* 13, 613: aestibus marinis naues in continentem reiectae sunt.) ipse hora circiter diei quarta cum primis nauibus Britanniam attigit: IV 23, 2; cum summo studio a militibus administraretur, XII nauibus amissis reli-

quis ut nauigari satis (*add. Rud. Schneider, B. PhW. I, 623; om. codd.; edd.* commode posset effecit: IV 31, 3.

b) alqd: α): his rationibus auxilia Galliae exspectare et bellum parat administrare (adm. par. β): VII 71, 9; quo facilius omne Hadriaticum mare ex(tremis) Italiae partibus regionibusque Graeciae in potestate haberet atque ex utraque parte bellum administrare posset: 1, 25, 3; filia minor Ptolomaei regis uacuam possessionem regni sperans ad Achillam sese ex regia traiecit unaque bellum administrare coepit: 3, 112, 9; summum esse Vercingetorigem ducem, nec de eius fide dubitandum nec maiore ratione bellum administrari posse: VII 21, 1; his delecti ex ciuitatibus attribuuntur, quorum consilio bellum administraretur: VII 76, 4; summa imperii bellique administrandi communi consilio permissa Cassiuellauno: V 11, 8; Domitius nauibus Massiliam peruenit atque ab iis receptus urbi praeficitur; summa ei belli administrandi permittitur: 1, 36, 1; ¶ eo mortuo ad neminem unum summa imperii redit, sed separatim suam quisque classem ad arbitrium suum administrabat: 3, 18, 2; ¶ neque certa subsidia conlocari neque quid in quaque parte opus esset, prouideri neque ab uno omnia imperia administrari poterant: II 22, 1; (*cf.* V 11, 8 bellum adm.;) ¶ naues omnes reuocat. una ex his, quae perseuerauit neque imperio Caleni obtemperauit, quod erat sine militibus priuatoque consilio administrabatur, . . . expugnata est: 3, 14, 2; ¶ ab legionariis, qui dextram partem operis administrabant: 2, 8, 1; ¶ Trebonius ea, quae sunt amissa, . . . administrare et reficere instituit . . . . celeriter res administratur; diuturni laboris detrimentum sollertia et uirtute militum breui reconciliatur: 2, 15, 4; monuit, . . . ad nutum et ad tempus omnes res ab iis administrarentur: IV 23, 5; ex his omnibus iudicat rebus, quanto cum periculo et quanta cum (*om.* β) uirtute res sint administratae: V 52, 3; his rebus celeriter administratis ipse, cum primum per anni tempus potuit, ad exercitum contendit: III 9, 2; breui spatio interiecto, uix ut iis rebus, quas constituissent, conlocandis atque administrandis (ministrandis β) tempus daretur: III 4, 1; castra altiore uallo muniri portasque obstrui atque in his administrandis rebus quam maxime concursari et cum simulatione agi timoris iubet: V 50, 5; interiores . . . diutius in his rebus administrandis morati prius suos discessisse cognouerunt, quam munitionibus adpropinquarent: VII 82, 1; ¶ quae ciuitates commodius suam rem publicam administrare existimantur, habent legibus sanctum, si quis quid . . . acceperit, uti ad magistratum deferat: VI 20, 1; hortatur ac postulat, ut rem publicam suscipiant atque una secum administrent: 1, 32, 7; sin timore defugiant, illis se oneri non futurum et per se rem publicam administraturum: 1, 32, 7; ciues Romanos eius prouinciae sibi ad rem publicam administrandam HS CLXXX et argenti pondo XX milia, tritici modium CXX milia polliceri coegit: 2, 18, 4.

β): toti officio maritimo M. Bibulus praepositus cuncta administrabat: ad hunc summa imperii respiciebat: 3, 5, 4; ¶ parte iam obsidum tradita cum reliqua administrarentur (administrantur β), . . . equitatus hostium procul uisus est: VII 12, 4; reliqua, quae ad oppugnationem pertinebant oppidi, administrare instituit: VII 19, 6; crates proicere, fundis, sagittis, lapidibus nostros de uallo proturbare reliquaque, quae ad oppugnationem pertinent, parant administrare: VII 81, 2; ¶ haec Caesar ita administrabat, ut condiciones pacis dimittendas non existimaret: 1, 26, 2; dum haec parat atque administrat, C. Fabium legatum . . . in Hispaniam praemittit: 1, 37, 1; ¶ principes . . . cotidie ad se conuenire iubebat, seu quid communicandum seu quid administrandum uideretur: VII 36, 3.

γ): (legati) nihil iam Caesaris imperium exspectabant, sed per se quae uidebantur administrabant: II 20, 4; poscere, ut quod esse ex usu Galliae intellexissent, communi consilio administrarent: V 6, 6; cohortatus, ut ea, quae imperasset, diligenter industrieque administrarent: VII 60, 1; Trebonius ea, quae sunt amissa, multo maiore militum studio administrare et reficere instituit: 2, 15, 1.

Addita sunt: celeriter: 2, 15, 4; III 9, 2 *u.* b) α) rem; commodius: VI 20, 1 *u. b)* α) rem publ.; diligenter: VII 60, 1 *u.* b) γ); facilius: 1, 25, 3 *u.* b) α) bellum; industrie *u.* diligenter; ita, ut: 1, 26, 2 *u.* b) β) haec; separatim: 3, 18, 2 *u.* b) α) classem; paulo tardius: IV 23, 2 *u.* a): ¶ consilio alicuius: VII 76, 4 *u.* b) α) bellum; communi consilio: V 6, 6 *u.* b) γ); priuato consilio: 3, 14, 2 *u.* b) α) nauem; quanto cum periculo: V 52, 3 *u.* b) α) rem; maiore ratione: VII 21, 1 *u.* b) α) bellum; maiore studio: 2, 15, 1 *u.* b) γ); summo studio: IV 31, 3 *u.* a); quanta cum uirtute: V

52,3 *u.* b) α) rem; ¶ ad arbitrium suum: 3, 18, 2 *u.* b) α) classem; ad nutum, ad tempus: IV 23,5 *u.* b) α) rem; una (cum alqo): 3, 112, 9 *u.* b) α) bellum; 1, 32, 7 *u.* b) α) rem publ.; per se: *ibid.*; II 20, 4 *u.* b) γ).

admiror. a) = **wundere mich:** animaduertit collem . . . nudatum hominibus . . . admiratus ⟨miratus *W. Paul. ZG. 35, 260; Hld.*⟩ quaerit ex perfugis causam: VII 44, 2; ¶ id cum essent plerique admirati ⟨mirati *Pt*⟩, scio me, inquit, paene incredibilem rem polliceri: 3, 86, 2; ¶ quarum omnium rerum maxime admirandum uidebatur, quod Germani . . . ad castra Romanorum delati optatissimum Ambiorigi beneficium obtulerunt: VI 42, 3; ¶ quod sua uictoria tam insolenter gloriarentur quodque tam diu se impune iniurias tulisse admirarentur, eodem pertinere: I 14, 4; magnopere admirabatur Magium, quem ad Pompeium cum mandatis miserat, ad se non remitti: 1, 26, 2.

b) = **bewundere:** institutas turres, testudines munitionesque hostium admiratur: V 52, 2; — quanto opere eorum animi magnitudinem admiraretur . . ., tanto opere licentiam arrogantiamque reprehendere: VII 52, 3.

Aduerb: magnopere: 1, 26, 2 *u.* a); maxime: VI 42, 3 *u.* a); quantopere: VII 52, 3 *u.* b.

admisceo. A. **propr.:** genus radicis . . ., quod appellatur chara, quod admixtum mixtum *l ante corr.* lacti ⟨*af*; lacte *Ohl; Np., Dt.*⟩ multum inopiam leuabat: 3, 48, 1.

B. **transl.** (= adicio): huic suos Caesar equites opposuit expeditosque antesignanos admiscuit ⟨ammisc. *NOS* CCCC⟩: 3, 75, 5; ¶ magnum numerum . . . supplementi nomine in legiones distribuerat; his Antonianos milites admiscuerat ⟨amm. *N*⟩: 3, 4, 2.

admitto. A. **propr.:** a) **alqm ad:** haec ad eum mandata Clodius refert, ac primis diebus, ut uidebatur, libenter auditus reliquis ad colloquium non admittitur: 3, 57, 5.

b) **equum:** Considius equo admisso ad eum accurrit: I 22, 2; quorum primum impetum equites hostium non tulerunt, sed admissis *f?, 2 dett.*; amissis *rell.* equis ad suos refugerunt: 2, 34, 3.

B. **transl.** (de rebus malis): nostri cohortati inter se, ne tantum dedecus admitteretur, uniuersi ex naui desiluerunt: IV 25, 5; nolite, obsecro, committere, quod ante in exercitu Caesaris non accidit, ut rei militaris dedecus admittatur, incolumemque (aquilam) ad eum deferte: 3, 64, 4; ¶ si quod est admissum facinus, si caedes facta . . ., idem decernunt, praemia poenasque constituunt: VI 13, 5; plebem ad furorem impellit, ut facinore admisso ad sanitatem reuerti pudeat: VII 42, 4; an dubitamus, quin nefario facinore admisso Romani iam ad nos interficiendos concurrant? VII 38, 8; quantum in se facinus admisissent intellegebant: III 9, 3.

admodum. a) = **ualde;** α) **c. adiect. et partic.:** truncis arborum aut ⟨*del. Np., Dt.*⟩ admodum firmis ramis abscisis: VII 73, 2; — admodum magnis diurnis nocturnisque itineribus confectis: VII 56, 3; ¶ natio est omnium Gallorum admodum dedita religionibus: VI 16, 1; — ipsum erat oppidum Alesia in colle summo admodum edito loco, ut nisi obsidione expugnari non posse uideretur: VII 69, 1; — prorae admodum erectae atque item puppes, ad magnitudinem fluctuum tempestatumque accommodatae: III 13, 2; — Curio castra Vari conspicit muro oppidoque coniuncta ad portam, quae appellatur bellica, admodum munita natura loci: 2, 25, 1.

β) **c. uerb.:** concilio conuocato consolatus cohortatusque est, ne se admodum animo demitterent, ne perturbarentur incommodo: VII 29, 1; — qua in re admodum fuit militum uirtus laudanda: V 8, 4.

b) **c. numeral.** (*cf. Hand. Turs. I 176*): turres admodum ⟨ad numerum *Plugg.*⟩ centum XX excitantur incredibili celeritate: V 40, 2.

[**Falso:** Varronem profiteri se altera die ad colloquium uenturum atque eundem uisurum, quem ad modum tuto ⟨*Np.*; atque una uisurum, quem ad modum tuto *Elberl., p. 119—21; prob. Madu. AC. II 274*; atque una uisurum utrumque, quem ad modum tuto *Vielh., ÖZ. 18, 617*; atque una etiam utrimque ad locum tutum legati uenirent, ut: *Terpstra, misc. phil. p. 57—59*; et conuenit utrimque, quem ad modum tuto *Wölff., Em. II 10*; atque naui esse uecturum, quo admodum tuto *Hoffm.*⟩ legati uenire et quae uellent exponere possent: 3, 19, 3.]

admoneo alqm: nostri . . . proximi diei casu admoniti omnia ad defensionem parauerant: 2, 14, 6; ¶ hunc admonet, iter caute diligenterque faciat: V 49, 3.

admonitus, us: Pompeius suis praedixerat, ut Caesaris impetum exciperent neue se loco mouerent . . ., idque admonitu C. Triarii fecisse dicebatur: 3, 92, 2.

admoueo: legionarii interioris munitionis defensores scalis admotis tormentis cuiusque generis telisque terrebant: 3, 63, 6; ¶ hoc opus . . . perficiunt subitoque inopinanti-

bus hostibus machinatione nauali, phalangis subiectis, ad turrim hostium admouent, ut aedificio iungatur: 2, 10, 7.

adno: pauci milites patresque familiae, qui aut gratia aut misericordia ualerent aut naues adnare possent: 2, 44, 1.

adolesco: suos liberos, nisi cum adoleuerunt ⟨*X*; adoleuerint *Aim.*⟩, ut munus militiae sustinere possint, palam ad se adire non patiuntur: VI 18, 3.

adorior. I. Forma: *coni. imperf.* adorirentur, *sed* adorerentur *est in cod. l* 3, 94, 2; *in cod. h* 3, 44, 2; *in codd. hl*[1] 3, 92, 2; — VII 66, 4 adorirentur *exstat in Aβ*; adorientur *in BMQ*; adoriantur *in M corr., quod receperunt Fr., Db., Dt.*

II. Significatio. A. absol.: cum recentes atque integri defessis successissent, alii autem a tergo adorirentur, sustinere Pompeiani non potuerunt atque uniuersi terga uerterunt: 3, 94, 2.

B. c. acc.; a) alqm; α): Sontiates magnis copiis coactis equitatuque ⟨comparato *add. a*⟩, quo plurimum ualebant, in itinere agmen nostrum ⟨nostrorum *h*⟩ adorti . . . proelium commiserunt: III 20, 3; — equitum partem . . . circumire exteriores munitiones et ab tergo hostes adoriri iubet: VII 87, 4; quicumque alterum obsidere conati sunt, perculsos atque infirmos hostes adorti aut proelio superatos aut aliqua offensione permotos continuerunt: 3, 47, 2; — neque esse quicquam negotii, cum prima legio in castra uenisset reliquaeque legiones magnum spatium abessent, hanc sub sarcinis adoriri: II 17, 2; — neque suam pati dignitatem, ut tantis copiis tam exiguam manum praesertim fugientem atque impeditam adoriri non audeant: VI 8, 1; — crebris . . . eruptionibus aut aggeri ignem inferebant aut milites occupatos in opere adoriebantur: VII 22, 4; — quod improuiso unum pagum adortus esset, . . . ne ob eam rem . . . ipsos despiceret: I 13, 5; ¶ Treueri magnis coactis peditatus equitatusque copiis Labienum cum una legione, quae in eorum finibus hiemauerat, adoriri parabant: VI 7, 1.

β): Ariouistum . . . desperantes iam de pugna et dispersos (Gallos) subito adortum: I 40, 8; dispersos, cum longius necessario procederent, adoriebatur magnoque incommodo adficiebat: VII 16, 3; dispersos (nostros) depositis armis in metendo occupatos subito adorti . . . reliquos . . . perturbauerant: IV 32, 5; ut . . . in suis ordinibus dispositi dispersos adorirentur: 3, 92, 2; — si . . . Romani sese recipere coepissent, impeditos in agmine et sub sarcinis [infirmiore inferiore β⟩ animo *add. codd.; edd.; del. W. Paul, ZG. 35, 275 sq.: Hld., Pr.*; infirmiores animo *J. Křížala, listy filol. 10*] adoriri cogitabant: III 24, 3; hostes . . ., ubi ex litore aliquos singulares ex naui egredientes conspexerant, incitatis equis impeditos adoriebantur: IV 26, 2; proinde in agmine ⟨in agm. *ik; Schn., Db., Hld., Dt.*[2]*; Paul, ZG. 35, 275*; agmine *rell.*⟩ impeditos adorirentur ⟨*u. s.* I.⟩: VII 66, 4; — equites sequi iubet sese iterque accelerat, ut quam maxime ex fuga perterritos adoriri posset: 2, 39, 6; ¶ ut uenientibus in itinere se opponeret, si imprudentes ex insidiis adoriri posset: 3, 30, 2; — hi nouissimos adorti et multa milia passuum prosecuti magnam multitudinem eorum fugientium conciderunt: II 11, 4.

γ): cohortes sinistrum cornu pugnantibus etiam tum ac resistentibus in acie Pompeianis circumierunt eosque a tergo sunt adorti: 3, 93, 6; — hos continuo in ⟨*pr. edd.; om. codd.*⟩ itinere adorti omnibus impedimentis exuunt: VII 42, 6; hos oppressos somno et dispersos adorti magnum eorum numerum interficiunt: 2, 38, 5; — ne quo loco erumperent Pompeiani ac nostros post tergum adorirentur: 3, 44, 4; hi nostros disiectos adorti proelium renouarunt: III 20, 4.

b) alqd: imperat, uti coactis omnibus copiis castra naualia de improuiso adoriantur atque oppugnent: V 22, 1; in proxima Octauii castra inruperunt. his expugnatis eodem impetu altera sunt adorti, [inde tertia et quarta *add. codd.; edd.; del. H. Hartz, Progr. Züllichau 1864 p. 9 sq.*] et deinceps reliqua: 3, 9, 7; — Massilienses . . . circumuenire nostros aut pluribus nauibus adoriri singulas . . . contendebant: 1, 58, 1.

Addita sunt: continuo: VII 42, 6 *u.* **B. a) γ)** hos; improuiso: I 13, 5 *u.* **B. a) α)** pagum; de improuiso: V 22, 1 *u.* **B. b)**; subito: I 40, 8; IV 32, 5 *u.* **B. a) β)** dispersos; ¶ in agmine: III 24, 3; VII 66, 4 *u.* **B. a) β)** impeditos; ex insidiis: 3, 30, 2 *u. ibid.* inprudentes; in itinere: III 20, 3 *u.* **B. a) α)** agmen; VII 42, 6 *u.* **B. a) γ)** hos; sub sarcinis: II 17, 2 *u.* **B. a) α)** legionem; III 24, 3 *u.* **B. a) β)** impeditos; a (ab) tergo: 3, 94, 2 *u.* **A.**; VII 87, 4 *u.* **B. a) α)** hostes; 3, 93, 6 *u.* **B. a) γ)** eos; post tergum: 3, 44, 4 *u. ibid.* nostros; ¶ (magnis) coactis copiis: III 20, 3 *u.* **B. a) α)** agmen; (VI 7, 1 *ib.* Labienum; V 22, 1 *u.* **B. b)**;) tantis copiis: VI 8, 1 *u.* **B. a) α)** manum; equitatu: III 20, 3 *u. ibid.* agmen; pluribus nauibus: 1, 58, 1 *u.* **B. b)**; ¶

incitatis equis: IV 26, 2 *u.* **B. a) β)** impeditos; crebris eruptionibus: VII 22, 4 *u.* **B. a) α)** milites; eodem impetu: 3, 9, 7 *u.* **B. b).**

adorno: contra haec Pompeius naues magnas onerarias, quas in portu Brundisino deprehenderat, adornabat: 1, 26, 1.

adpello 3. I. Forma: appelli VII 60, 4 *in omnibus codd. uidetur esse*; appellabat *errore scriptum est in Oae* 1, 26, 1 (appellebat *in rell?*); appulit 2, 23, 1 *in O*, adpellit *in a* (*et rell.?*); *rell. locis* adpello *uidentur exhibere codd.*

Contra appellare, appellatio, *item* apparare, apparatus *constanter scriptum est.* — adpeto *est in α* I 44, 5; *in BM* VII 4, 1; *in AQ(M?)* I 40, 2; appeto *uidetur esse in α* I 43, 7; *est in AQ* VII 4, 1; *in B* I 40, 2; *in B²* I 44, 5; *quid inueniatur in β (?) non constat*; 1, 32, 2 *et* 2, 35, 2 *cod. a* appeto *habere uidetur.* — *Praeterea exhibent (nulla certe commemoratur discrepantia)* adplico VI 27, 3 *X*; 3, 101, 5 *a* (*et rell.?*); adporto V 1, 4 *X*; adprobo VII 21, 1 *X*.

Non sibi constant codd. in uerbo adpropinquandi: appropinquo *traditur esse in β* VII 88, 3; *in h* IV 25, 6; *in B* II 10, 5 *et* 19, 2; — IV 10, 4 *secund. Hld. in β est* approp., *sec. Fr.* adprop.; *rell. codd. his locis* adpropinqu. *uidentur exhibere: rell. 11 locis b. Gall. aut omnes aut α consentiunt in* adpropinqu. *In b. ciu. Np. ex cod. a 9 locis adfert* adpropinqu.; *quinquies* (1, 51, 5; 79, 4; 2, 38, 1; 3, 13, 2; 30, 5) *scripsit* appropinqu. *nulla uarietatis mentione facta.*

II. Signific. (*Cf. A. Köhler, acta sem. phil. Erlang. I p. 456.*) **A. alqd:** alter angulus, qui est ad Cantium, quo fere omnes ex Gallia naues adpelluntur: V 13, 1; cum tribus legionibus eum locum petit, quo (qua *AQ*) naues adpelli iusserat: VII 60, 4; L. Nasidius . . . freto Siciliae . . . peruehitur adpulsisque (ad *add. e*) Messanam nauibus ex naualibus eorum unam deducit: 2, 3, 2; ¶ magno numero nauium adpulso . . . sua deportabant omnia seque in proxima oppida recipiebant: III 12, 3; ¶ magistris imperat nauium, ut primo uespere omnes scaphas ad litus adpulsas habeant: 2, 43, 1; ¶ L. Caesar . . . ex alto refugerat adpulsaque ad proximum litus trireme constrata et in litore relicta pedibus Hadrumetum perfugerat: 2, 23, 3; ¶ Pompeius naues magnas . . . adornabat. ibi turres cum ternis tabulatis erigebat easque multis tormentis et omni genere telorum completas ad opera Caesaris adpellebat (-labat *Oa*), ut rates perrumperet: 1, 26, 1.

B. absol. (*intell.* naues): biduo et noctibus tribus nauigatione consumptis adpellit (appulit *O*) ad eum locum, qui appellatur Anquillaria: 2, 23, 1.

adpeto. (*Cf.* **adpello I.**) **A. propr. = peto. impetum facio:** umerum apertum gladio adpetit, paulumque afuit, quin Varum interficeret: 2, 35, 2.

B. transl.: 1. transit. = expeto, cupio: Ariouistum se consule cupidissime populi Romani amicitiam adpetisse: I 40, 2; docebat . . ., ut omni tempore totius Galliae principatum Haedui tenuissent, prius etiam, quam nostram amicitiam adpetissent: I 43, 7; non minus libenter sese recusaturum populi Romani amicitiam, quam adpetierit: I 44, 5; ¶ docet se nullum extraordinarium honorem adpetisse, sed exspectato legitimo tempore consulatus eo fuisse contentum, quod omnibus ciuibus pateret: 1, 32, 2; ¶ principatum Galliae totius obtinuerat et ob eam causam, quod regnum adpetebat, ab ciuitate erat interfectus: VII 4, 1. (Romani quid petunt (adpetunt *Paul. ZG. 32, 166*) aliud [illegible]unt, nisi . . . iniungere seruitutem? VII 77, 15.)

2. intrans. = adpropinquo: haec in omnibus Eburonum partibus gerebantur diesque adpetebat septimus, quem ad diem Caesar ad impedimenta legionemque reuerti constituerat: VI 35, 1. ¶ nulla munitione perrupta, cum lux adpeteret, . . . se ad suos receperunt: VII 82, 2.

Aduerb.: cupidissime: I 40, 2 *u.* **B. 1.:** libenter: I 44, 5 *ibid.*

adplico (*Cf.* **adpello I.**): profectus est Vibonem adplicatisque nostris ad terram nauibus . . . onerarias naues . . . immisit: 3, 101, 5; — his sunt arbores pro cubilibus: ad eas se adplicant atque ita paulum modo reclinatae quietem capiunt: VI 27, 3.

adporto (*Cf.* **adpello I.**): ea, quae sunt usui ad armandas naues, ex Hispania adportari iubet: V 1, 4.

adprobo (*Cf.* **adpello I.**): multitudo . . . armis concrepat, quod facere in eo consuerunt, cuius orationem adprobant: VII 21, 1.

adpropinquo (*Cf.* **adpello I.**) **A. propr.: a) absol.; α) de hominibus:** repente post tergum equitatus cernitur; cohortes aliae adpropinquant (*β*; *Heller. Ph.* [illegible] *480*; -abant *α*; *Fr.*) [illegible] terga uertunt: VII 88, 3; — nostri milites . . . sua sponte cursum represserunt et ad medium fere spatium constiterunt, ne consumptis uiribus adpropinquarent: 3, 93, 1; — ubi signa legionum adpropinquare coeperunt, paucis

amissis sese in proximos montes conferunt: 1, 51, 5; ¶ quoniam Germani adpropinquare dicantur, sese . . . castra moturum: VI 7, 6; ¶ simul ⟨*1 del.; Oud.*; simul ac *Oς*⟩ Caesar adpropinquare dicebatur, tantusque terror incidit eius exercitui, . . . ut: 3, 13, 2; ¶ eum ubi ⟨ubi eum *Ohl*⟩ adpropinquare cognouit, idoneum locum nactus ibi copias conlocauit: 3, 30, 5.

β) de tempore: his utimini testibus adpropinquare eorum aduentum: VII 77, 11; — iam hiems adpropinquabat et . . . Octauius desperata oppugnatione oppidi Dyrrhachium sese . . . recipit: 3, 9, 8; — cum iam meridies ⟨ad meridiem β⟩ adpropinquare uideretur, ad ea castra, quae supra demonstrauimus, contendit: VII 83, 8.

b) alcui; 1. act.; α) de hominibus: eodem tempore equitatus eius nostris equitibus adpropinquabat: 3, 69, 1; — Germani equites . . . in castra inrumpere conantur, nec prius sunt uisi obiectis ab ea parte siluis, quam castris adpropinquarent, usque eo, ut qui sub uallo tenderent mercatores recipiendi sui facultatem non haberent: VI 37, 2; — neque finem prius sequendi fecerunt (milites), quam muro oppidi portisque adpropinquarunt ⟨-arent β⟩: VII 47, 3; — iam Pompeiani magna caede nostrorum castris Marcellini adpropinquabant: 3, 65, 1; ¶ Diuitiacum atque Haeduos finibus Bellouacorum adpropinquare cognouerant: II 10, 5; ¶ Caesar cum Pompei castris adpropinquasset, ad hunc modum aciem eius instructam animum aduertit: 3, 88, 1; quod hostibus ⟨*Fr.; Dt.*[2]; *A. Köhler, act. sem. phil. Erlang. I 433*; quoad hostis *B*[2]β; quod hostis α; quod hosti *Vrsinus, Db., Hld.*; quod ad hostes *C; Schn., Np., Dt*[1].⟩ adpropinquabat, consuetudine sua Caesar sex legiones expeditas ducebat: II 19, 2; — cum iam (Coponius) nostris ⟨*O*[1]*dl*[2]; nostri *z*⟩ remissiore uento adpropinquasset ⟨*Vascos.*; -assent *codd.*⟩, idem auster increbuit nostrisque praesidio fuit: 3, 26, 2; — Pompeius insidias timens . . . munitionibus adpropinquare aliquamdiu non audebat: 3, 70, 1; Scipio . . . Larisam legiones adduxerat; Pompeius nondum Thessaliae adpropinquabat: 3, 80, 4; — audit Iubam . . . restitisse in regno, Saburram, eius praefectum, cum mediocribus copiis missum Vticae adpropinquare: 2, 38, 1; ¶ interiores . . . prius suos discessisse cognouerunt, quam munitionibus adpropinquarent: VII 82, 4; — nostri . . . hos item ex proximis [primis] nauibus cum conspexissent, subsecuti hostibus adpropinquarunt ⟨-auerunt β⟩: IV 25, 6.

β) de rebus: (Galli) apertos cuniculos . . . morabantur moenibusque adpropinquare prohibebant: VII 22, 5; — quae (naues) cum adpropinquarent Britanniae et ex castris uiderentur, tanta tempestas subito coorta est, ut: IV 28, 2; ex reliquis una praemissa Massiliam huius nuntii perferendi gratia cum iam adpropinquaret urbi, omnis sese multitudo effudit: 2, 7, 3; — quae (quadriremes) cum nauibus nostris adpropinquassent ⟨*pars recc.*?; propinqu. *Oς*⟩, nostri ueterani in portum refugiebant: 3, 24, 2; — ubi moueri (turrim) et adpropinquare moenibus ⟨muris β⟩ uiderunt, . . . miserunt: II 31, 1; cum iam muro turres adpropinquassent ⟨turris — asset β⟩, ex captiuis Caesar cognouit: VII 18, 1; ¶ Rhenus . . . ubi Oceano adpropinquauit ⟨adpropinquat β; *Aimoin.*⟩, in plures diffluit ⟨β; *Plugg.*; defluit α; *edd.*⟩ partes: IV 10, 4.

2. passiu.: relinquebatur, ut, cum eius modi locis esset adpropinquatum, legionum signa consistere iuberent: 1, 79, 4.

B. transl.: erant in ea legione fortissimi uiri centuriones, qui primis ⟨iam primis β; primis iam *Fr.*⟩ ordinibus adpropinquarent, T. Pulio et L. Vorenus: V 44, 1.

Aduerb.: iam: 3, 9, 8; VII 83, 8 *u.* **A. a) β)**; 3, 65, 1; 26, 2 *u.* **A. b) 1. α)**; 2, 7, 3; VII 18, 1 *u.* **A. b) 1. β)**; ⟨V 44, 1 *u.* **B.**;⟩ nondum: 3, 80, 4 *u.* **A. b) 1. α)**; ¶ eodem tempore: 3, 69, 1 *u.* **A. b) 1. α)**.

adque *u.* **atque.**

adquiro: neque iam ut aliquid adquireret proelioque hostes lacesseret, sed ut incolumem exercitum Agedincum reduceret cogitabat: VII 59, 4.

Adriaticus *u.* **Hadriaticus.**

adripio, adrogans, adroganter, adrogantia *u.* **arr.**

Adrumetum *u.* **Hadrumetum.**

adscendo, adscensus *u.* **ascendo, ascensus.**

adscisco. 1. Forma: *in codd. est* adscisco, *nisi quod* I 5, 4 *littera* d *exstincta est in cod. B. a correctore et* III 9, 10 ascisco *habent M*[2]*a.*

In reliquis uocibus, quarum primae litterae sunt ads., *usitatae formae sunt:* adsiduus; adseruo; ⟨adsigno;⟩ adsisto; adsto; adstruo (*sed* astruo *l* 2, 9, 2;) adsuefacio (*sed* assuefactae *h* IV 2, 3; (at suefactae *A ibid.*)); adsuesco; adsum (*sed* assum *O* 2, 32, 3).

Contra ascendo, ascensus, aspectus, aspicio *in omnibus, ut uidetur, est codd.*

II. Signific.: Boios . . . receptos ad se socios sibi adsciscunt: I 5, 4; socios sibi ad id bellum Osismos, Lexobios, Namnetes, Ambiliatos, Morinos, Diablintres, Menapios adsciscunt: III 9, 10.

(adscribo: sed in litteris numquam scribere est solitus ⟨*Bergk, Ph. 17, 43*; (*opusc. I 137;*) *Madu., AC. II 277 sq.*; sed in litteris, quas scribere est solitus *codd.*; neque in litteris ascribere est solitus *K. Schnelle, JJ. 115, 564*⟩: 3, 71, 3.**)**

(adsentatio: adulatio atque assentatio sui ⟨*Hotom.* (*sic! an* assentatio potentium?); adulatio atque ostentatio sui *codd.*⟩: 1, 4, 3 (*u.* **adulatio).)**

adseruo (*cf.* **adscisco I.):** hortatur, non solum ab eruptionibus caueant, sed etiam singulorum hominum occultos exitus adseruent ⟨obs. *hl*⟩: 1, 21, 4; — Caesar . . . portas murosque adseruari iubet: 1, 21, 2; — missis . . . equitibus, qui eam partem orae maritimae adseruabant, circiter CCCC: 3, 28, 6.

adsiduus (*cf.* **adscisco I.):** ne adsidua consuetudine capti studium belli gerendi agri cultura commutent: VI 22, 3; — milites cum toto tempore frigore et adsiduis imbribus tardarentur, tamen: VII 24, 1; — summis copiis castra oppugnata demonstrant, cum crebro integri defessis succederent nostrosque adsiduo labore defatigarent, quibus . . . perpetuo esset isdem in uallo permanendum: VII 41, 2.

(adsigno: Conuictolitauis Haeduus, cui magistratum adiudicatum a Caesare ⟨a caes. adsignatum β⟩ demonstrauimus: VII 37, 1.**)**

adsisto (*cf.* **adscisco I.):** filium puerili aetate in publico in conspectu patris adsistere turpe ducunt: VI 18, 3.

adspectus *u.* **aspectus.**

adspicio *u.* **aspicio.**

adsto (*cf.* **adscisco I.):** altera ex duabus legionibus . . . ex castris Varronis adstante et inspectante ipso signa sustulit seseque Hispalim recepit: 2, 20, 4.

adstruo: hanc super ⟨*coni. Np.*; insuper *codd.*⟩ contignationem, quantum tectum plutei ac uinearum passum est, latericulo adstruxerunt ⟨astrux. *l*; construx. *O*⟩: 2, 9, 2.

adsuefacio (*cf.* **adscisco I.): a) c. ablat.:** quod a pueris nullo officio aut disciplina adsuefacti nihil omnino contra uoluntatem faciant: IV 1, 9; — ut . . ., si premerentur, pedem referre et loco excedere non turpe existimarent, cum Lusitanis reliquisque barbaris barbaro ⟨*add. Kran., Db.; om. codd.; Np.*⟩ genere quodam ⟨barbaro quod. gen. (*om.* barbaris) *Hell., Ph. 13, 381; Dt.*; reliquisque barbaris genere eodem *Morus; codd. lectionem defendit Endler, Qu. p. 7*⟩ pugnae adsuefacti: 1, 44, 2; — ipsi propter propinquitatem Gallicis sunt moribus adsuefacti: IV 3, 3.

b) c. infin.: equestribus proeliis saepe ex equis desiliunt (Germani) . . . equosque eodem remanere uestigio adsuefecerunt ⟨-faciunt β⟩: IV 2, 3; — (Galli) . . . paulatim adsuefacti superari multisque uicti proeliis ne se quidem ipsi cum illis uirtute comparant: VI 24, 6.

adsuesco (*cf.* **adscisco I.):** (uri) adsuescere ad homines et mansuefieri ne paruuli quidem excepti possunt: VI 28, 4; **((**naues facit) paulo latiores, quam quibus in reliquis utimur maribus ⟨in rel. mar. uti adsueuerant β⟩: V 1, 2.**)**

adsum. I. Forma: adsunt *x*, assunt *O*: 2, 32, 3; adfore V 27, 8; 48, 6 *codd.*; adfore *hl*, afore *a*, affore *Of*: 2, 40, 3.

II. Significatio. A. absol.; a) de hominibus; α) = praesens sum: conclamant legionis XIII., quae aderat, milites . . . sese paratos esse . . . defendere: 1, 7, 7; ¶ quod . . . absentis Ariouisti crudelitatem, uelut si coram adesset, horrerent: I 32, 4; — cohortatus, ut . . . ipsum Caesarem, cuius ductu saepe numero hostes superassent, praesentem ⟨*om.* β⟩ adesse existimarent: VII 62, 2; — **(**haec Scipionis oratio, quod senatus in urbe habebatur Pompeiusque aberat ⟨*Vict.*; aderat *codd.*⟩, ex ipsius ore Pompei mitti uidebatur: 1, 2, 1; *u. s. u.* absum **II 1. A** *p. 44*;**)** — hoc adeo celeriter fecit (Scipio), ut simul adesse ⟨abisse *M. Haupt. ap. Np. p. 169; Np.*; adesse *tuetur Terpstra, misc. phil. p. 63 sq.*⟩ et uenire nuntiaretur: 3, 36, 3; ¶ adsunt ⟨nobis *add. af*⟩, qui uos hortentur, ut a nobis desciscatis: 2, 32, 3; — omnes, qui aderant, magno fletu auxilium a Caesare petere coeperunt: I 32, 1; dato iure iurando ab omnibus, qui aderant, tempore eius rei constituto ab concilio disceditur: VII 2, 3; — praestate eandem nobis ducibus uirtutem, quam saepe numero imperatori praestitistis, atque ⟨*om.* β⟩ illum adesse ⟨adesse eum β⟩ et haec coram cernere existimate: VI 8, 4.

magnam manum Germanorum conductam Rhenum transisse; hanc adfore biduo: V 27, 8; — suspicatus praemissis equitibus ipsum adfore Curionem Saburra copias equitum peditumque instruit: 2, 40, 3; — in litteris scribit se cum legionibus profectum celeriter adfore: V 48, 6.

β) = adueni: tantus fuit omnium terror, ut alii

adesse copias Iubae dicerent, alii cum legionibus instare Varum iamque se puluerem uenientium cernere: 2,43,2; — Caesar aduentare iam iamque et ⟨*om. Of*⟩ adesse eius equites falso nuntiabantur ⟨-batur *l*⟩: 1,14,1; ¶ conantibus prius quam id effici posset, adesse Romanos nuntiatur: VI 4,1; — continuato nocte ac die itinere atque ⟨omnibus copiis *add. codd.; del. Np.; h. l. delet Ald.*⟩ mutatis ad celeritatem iumentis ad Pompeium contendit, ut adesse Caesarem ⟨omnibus copiis *h. l. add. Ald.*⟩ nuntiaret: 3,11,1; — sinistro cornu milites, cum ex uallo Pompeium adesse et suos fugere cernerent, . . . receptu sibi consulebant: 3,69,4; ¶ neque Eburones, si ille adesset, tanta contemptione nostri ad castra uenturos esse: V 29,2.

tantus fuit . . . terror, ut ea nocte, cum C. Volusenus missus cum equitatu ad castra uenisset, fidem non faceret adesse cum incolumi Caesarem exercitu: VI 41,2; ad Domitium Ahenobarbum Corfinium magnis itineribus peruenit Caesaremque adesse cum legionibus duabus nuntiat: 1,15,6; Scipionem . . . litterae sunt consecutae a M. Fauonio, Domitium cum legionibus adesse: 3,36,6; nuntiatum est adesse Scipionem cum legionibus magna opinione et fama omnium: 3,36,1; ¶ nuntii praemissi ab rege Iuba uenerunt, qui illum adesse cum magnis copiis dicerent: 2,36,3.

b) de rebus: diem ex die ducere Haedui: conferri, comportari, adesse (frumentum) dicere: I 16,4; ¶ his erat rebus effectum, ut equitum mille etiam apertioribus locis VII milium Pompeianorum impetum, cum adesset usus (= *opus esset*), sustinere auderent: 3,84,4.

B. c. dat.: ipse dux hostium Camulogenus suis aderat atque eos cohortabatur: VII 62,5; **(**2,32,3 *u. s.* **A. a)** *α*)**.)**

Aduerb.: celeriter: V 48,6 *u.* **A. a)** *α*); coram: I 32,4 *u. ibid.*; (*cf.* praesentem: VII 62,2 *u. ibid.*)

adt. *u.* **att.**

Aduatuca. ⟨aduatucam: VI 35,10 *X*; VI 35,8 *αa*; VI 32,3 *α*; — atuatucam: VI 32,3 *β*; at uatucū: VI 35,8 *h.*⟩

Enumerantur scripta, quae ad Aduatucam *castellum pertinent, a M. Jähns, Beiheft zum Militär-Wochenblatt 1883 p. 364. Cf. Gross, Ztschr. des Aachener Geschichtsvereins 2. 165; Hubert Marjan, Progr. Aachen 1882 p. 5—8; L. F.-R. in Bull. de l'Institut archéol. Liégeois, tom. X (1870) p. 83—86 de* Aduatuca *et* Aduatucis; *W. Möhring, GP. Kreuznach 1870 p. 11—19; Goel. I 172 sqq.; Nap. III 8, 11.*

impedimenta omnium legionum Aduatucam contulit. id castelli nomen est. hoc fere est in mediis Eburonum finibus, ubi Titurius atque Aurunculeius hiemandi causa consederant: VI 32,3.4; tribus horis Aduatucam uenire potestis: VI 35,8; ipsi Aduatucam contendunt usi eodem duce, cuius haec indicio cognouerant: VI 35,10. *Cf.* VI 32,5.6; 35,3—42,3.

Aduatuci. ⟨aduatuci (orum, is, os) *scriptum est in X*: V 27,2; 39,3; 56,1; *in αh*: II 16,4 (3 *Dt.*); *in ABMβ*: II 31,4; V 27,2; *in α*: V 38,2; VI 33,2; *in a*[1]: II 4,9; *in a*[2]: VI 2,3; aduatic. *in Q*[1]: II 31,4; anatuc. *in Q*: V 27,2; atuatuc. *in X* (*sed* ut uatuc. *in B*[1]): II 29,1; *in αh*: VI 2,3; *in B*[2]*h*: II 4,9; *in β*: V 38,2; VI 33,2; *in a*: II 16,4; *in h*: V 38,1; atuatic. *in a*[1]: V 38,1; VI 2,3; antuatuc. *in M*: V 38,1; antuatic. *in AQB*: V 38,1; catuat. *in AB*[1]*Ma*[2]: II 4,9; catuan. *in Q*: II 4,9. — *Cf. Glück p. 8. 9.*⟩

De Aduatucorum oppido *cf. Goeler I 91—96; F. Prévost, RA., N. S., V (1862) p. 315—18; Jähns p. 364; W. Möhring, GP. Kreuznach 1870 p. 5—11.*

magna manu Eburones, Neruii, Aduatuci atque horum omnium socii et clientes legionem oppugnare incipiunt: V 39,3; ipsi (Aduatuci) erant ex Cimbris Teutonisque prognati: II 29,4; Aduatuci . . . cum omnibus copiis auxilio Neruiis uenirent, hac pugna nuntiata ex itinere domum reuerterunt: II 29,1; quos Aduatuci obsidum numero missos apud se in seruitute et catenis tenuissent: V 27,2; intellexit . . . Neruios Aduatucosque bellum Romanis parare: V 56,1; polliceri . . . Aduatucos X et VIIII milia: II 4,9; cum . . . uideret Neruios, Aduatucos [ac] Menapios adiunctis Cisrhenanis omnibus Germanis esse in armis: VI 2,3; ¶ si forte pro sua clementia ac mansuetudine . . . statuisset Aduatucos esse conseruandos, ne se armis despoliaret: II 31,4; re demonstrata Aduatucisque concitatis postero die in Neruios peruenit: V 38,2; ¶ exspectari etiam ab his Aduatucorum copias atque esse in itinere: II 16,4; ¶ quod . . . stipendio liberatus esset, quod Aduatucis, finitimis suis, pendere consuesset: V 27,2; ¶ C. Trebonium . . . ad eam regionem, quae ad Aduatucos ⟨ad *om. Oa*[1]*β*; -atucis *β; Schn.*⟩ adiacet, depopulandam mittit: VI 33,2; Ambiorix statim cum equitatu in Aduatucos, qui erant eius regno finitimi, proficiscitur: V 38,1; *cf.* II 29—33; V 39—51.

aduelo: HS LX, quod aduexerat Do-

mitius atque in publico deposuerat, . . . Domitio reddit: 1, 23, 4.

aduenio: an paenitet uos . . ., quod classem hostium primo impetu adueniens profligauerim? 2, 32, 12.

aduento: Caesar adnentare iam iamque et adesse eius equites falso nuntiabantur: 1, 14, 1.

aduentus. A. subiect.: si illorum nuntiis confirmari non potestis omni aditu praesaepto, his utimini testibus adpropinquare eorum aduentum: VII 77, 11; — aduentus L. Nasidii summa spe et uoluntate ciuitatem compleuerat: 2, 4, 4; — cuius aduentus Pompeianos compressit nostrosque firmauit, ut se ex maximo timore colligerent: 3, 65, 2; — sedato tumultu, quem repentinus aduentus Caesaris concitauerat: 3, 18, 3; — {accessere (*del. Em. Hoffm.*) subito prima luce Pompeiani exercitus aduentus exstitit *add. codd. ant.; Em. Hoffm.; del. Np.*): 3, 63, 6;} — firmauit u. compressit; — quem timorem Caesaris aduentus sustulit: VI 41, 4; ¶ suos omnes castris continuit ignesque fieri prohibuit, quo occultior esset eius aduentus: 3, 30, 5.

B. obiectum: eius aduentu audito L. Staberius . . . aquam comportare in arcem atque eam munire . . . coepit: 3, 12, 1; ¶ cum . . . abesset, neque, ut postea ex captiuis comperit, aut ipsius aduentus aut Labieni cognitus esset: I 22, 1; — cognito hostium aduentu suas naues ex portu educunt. cum Massiliensibus confligunt: 1, 57, 2; cognito Caesaris aduentu (adu. Caes. β) Ariouistus legatos ad eum mittit: I 42, 1; Veneti reliquaeque item ciuitates cognito Caesaris aduentu (certiores facti *add. codd.*) . . . instituunt: III 9, 3; pecunia ad necessarios sumptus corrogata cognito que *add. codd.; del. Ald.* Caesaris aduentu ex eo loco discessit: 3, 102, 4; illi celeriter per exploratores aduentu Caesaris cognito carros impedimentaque sua in artiores siluas abdiderunt: VII 18, 3; aduentu Caesaris cognito decuriones Auximi ad Attium Varum frequentes conueniunt: 1, 13, 1; qui Caesaris aduentu cognito profugit ex oppido: 1, 15, 3; quibus rebus paene perfectis aduentu Curionis cognito queritur in contione . . .: 1, 30, 5; tum timore perterritus Cassius cognito Scipionis aduentu uisisque equitibus . . . ad montes se conuertit: 3, 36, 5; — cognito eius aduentu Acco . . . iubet in oppida multitudinem conuenire: VI 4, 1; eius aduentu ex colore uestitus cognito . . . hostes proelium committunt: VII 88, 1; cuius aduentu cognito Sontiates . . . in itinere agmen nostrum adorti primum equestre proelium commiserunt: III 20, 3; cuius aduentu ab hostibus cognito magnae ex finitimis ciuitatibus copiae conuenerunt: VII 57, 2; cuius aduentu cognito diffisus municipii uoluntati Thermus . . . profugit: 1, 12, 2; cuius aduentu cognito Pompeius, ne duobus circumcluderetur exercitibus, ex eo loco discedit: 3, 30, 7; quorum cognito aduentu Rutilius Lupus . . . Isthmum praemunire instituit: 3, 55, 2; ¶ Allobroges . . . Caesaris profectionem, aduentum Pompei docuerunt: 3, 79, 6; ¶ ibi reliquarum ex Italia legionum aduentum exspectare et sub pellibus hiemare constituit: 3, 13, 5; — trans id flumen omnes Neruios consedisse aduentumque ibi Romanorum exspectare una cum Atrebatis et Veromanduis: II 16, 2; hic Romanorum aduentum exspectare atque ibi decertare constituisse: IV 19, 3; in siluis oportuno atque occulto loco a milibus passuum circiter duobus Romanorum aduentum exspectabant: V 32, 1; ad eius initium siluae Suebos aduentum Romanorum exspectare constituisse: VI 10, 5; — hostes . . . orant, ut aduentus Caesaris exspectetur: 2, 12, 2 (*Np.* 3); indutiarum quodam genere misericordia facto aduentus Caesaris exspectatur: 2, 13, 2; ibi totius fere citerioris prouinciae legationes Caesaris aduentum exspectabant: 2, 21, 4; ibi aduentum exspectare Pompei eoque omnem belli rationem conferre constituit: 3, 81, 3; — qui, cum . . . eos in eo loco, quo tum essent, suum aduentum exspectare iussisset, paruerunt: I 27, 2; ¶ cuius aduentu nuntiato L. Plancus . . . locum capit superiorem: 1, 40, 5; ¶ huius aduentum L. Caesar filius cum X longis nauibus ad Clupeam praestolans . . . ueritus nauium multitudinem ex alto refugerat: 2, 23, 3; ¶ ut . . . prius eius aduentus ab hominibus uideretur, quam fama ac nuntius (aduentus *add.* β) adferretur: VI 30, 2.

C. genet. suspens. ex subst.: qui omnibus rebus subito perterriti et celeritate aduentus nostri et discessu suorum neque consilii habendi neque arma capiendi spatio dato perturbantur: IV 14, 2; — fumi incendiorum procul uidebantur, quae res omnem dubitationem aduentus legionum expulit: V 48, 10; — monet, ut ignes in castris fieri prohibeat, ne qua eius aduentus procul significatio fiat: VI 29, 5; — {magno accidit casu, ut . . . prius eius aduentus ab hominibus uideretur quam fama ac nuntius (aduentus *add.* β) adferretur: VI 30, 2.}

D. ablat.: a) causae et efficientis rei; α): Heluetii repentino eius aduentu commoti . . . legatos ad eum mittunt: I 13, 2; —

nostro aduentu permoti Britanni hunc toti bello imperioque praefecerant: V 11, 9; — et familiaritate Cingetorigis adducti et aduentu nostri exercitus perterriti: V 3, 5; (tantae multitudinis aditu ⟨aduentu β⟩ perterriti . . . demigrauerunt: IV 4, 3;) ¶ cohortes . . . summittit ex castris; quae fugientes conspicatae neque illos suo aduentu confirmare potuerunt neque ipsae hostium impetum tulerunt: 3, 64, 1; — magnam Caesarem iniuriam facere, qui suo aduentu uectigalia sibi deteriora faceret: I 36, 4; — Caesar . . . reperiebat T. Ampium conatum esse pecunias tollere Epheso ex fano Dianae, . . . sed interpellatum aduentu Caesaris profugisse: 3, 105, 1; — timens Domitio, ne aduentu Pompei praeoccuparetur, ad eum . . . ferebatur: 3, 78, 2; — Ambiorix copias suas iudicione non conduxerit, . . . an tempore exclusus et repentino equitum ⟨equitatus β⟩ aduentu prohibitus . . . dubium est: VI 31, 1.

β) proxime accedit ad abl. temporis: odisse . . . Romanos, quod eorum aduentu potentia eius deminuta et Diuitiacus frater in antiquum locum gratiae atque honoris sit restitutus: I 18, 8; quarum (legionum) aduentu proelium dirimitur ac suas uterque legiones reducit in castra: 1, 40, 7; horum aduentu tanta rerum commutatio est facta, ut: II 27, 1; aduentu Caesaris facta commutatione rerum . . . Sequani principatum dimiserant: VI 12, 6; cuius ⟨huius β⟩ aduentu spe inlata militibus ac redintegrato animo . . . hostium impetus tardatus est: II 25, 3; huic quoque accidit, quod fuit necesse, ut non nulli milites . . . repentino equitum aduentu interciperentur ⟨interficerentur β⟩: V 39, 2; cuius aduentu facile sunt repulsi Pompeiani: 3, 51, 1; ¶ quorum aduentu et Remis cum spe defensionis studium propugnandi accessit et hostibus eadem de causa spes potiundi oppidi discessit: II 7, 2; eius aduentu hostes constiterunt, nostri se ex timore receperunt: IV 34, 1; quorum aduentu magna cum auctoritate et magna cum hominum multitudine bellum gerere conantur: III 23, 4; eius aduentu Bituriges ad Haeduos . . . legatos mittunt subsidium rogatum: VII 5, 2; Pompeius . . . aduentu nauium profectionem parare incipit: 1, 27, 2; hic repentino aduentu naues onerarias quasdam nactus incendit: 3, 23, 2; quorum aduentu altera castra ad alteram oppidi partem ponit: 1, 18, 5; interim aduentu longarum nauium Curio pronuntiare onerariis nauibus iubet . . . se in hostium habiturum loco, qui: 2, 25, 6.

b) abl. temp.: cuius frater Moritasgus aduentu in Galliam Caesaris cuiusque maiores regnum obtinuerant ⟨ante aduentum caes. in galliam *ae*⟩: V 54, 2; eorum aduentu . . . a tribunis militum reliquisque equitibus Romanis atque euocatis equos sumit Germanisque distribuit: VII 65, 5; aduentu L. Vibullii Rufi . . . Afranius et Petreius et Varro . . . officia inter se partiuntur: 1, 38, 1; ¶ primo aduentu exercitus nostri crebras ex oppido excursiones faciebant: II 30, 1; Caluisius primo aduentu summa omnium Aetolorum receptus uoluntate . . . omni Aetolia potitus est: 3, 35, 1.

E. c. praepos.: cum aliquod bellum incidit, quod fere ante Caesaris aduentum ⟨ante caes. aduent. fere β⟩ quotannis accidere solebat, uti aut ipsi iniurias inferrent aut inlatas propulsarent: VI 15, 1; Afranius paene omne frumentum ante Caesaris aduentum Ilerdam conuexerat: 1, 48, 5; Eporedorix, quo duce ante aduentum Caesaris Haedui cum Sequanis bello contenderant: VII 67, 7; ¶ quibus alter, simul atque de Caesaris legionumque aduentu cognitum est, ad eum uenit: V 3, 3; Vercingetorix, ubi de Caesaris aduentu cognouit, oppugnatione destitit atque obuiam Caesari proficiscitur: VII 12, 1; prius Cassius ad Messanam nauibus aduolauit, quam Pomponius de eius aduentu cognosceret: 3, 101, 1; subito clamore sublato, qua significatione qui in oppido obsidebantur de suo aduentu cognoscere possent: VII 81, 2; ¶ praemittit ad Boios, qui de suo aduentu doceant: VII 10, 3; ¶ prius omnes in unum locum cogit, quam de eius aduentu Aruernis nuntiari posset: VII 9, 5.

Bibulus Corcyrae certior factus de aduentu Caesaris sperans alicui se parti onustarum nauium occurrere posse inanibus occurrit: 3, 8, 3; Vibullius . . . necessarium esse existimauit de repentino aduentu Caesaris Pompeium fieri ⟨facere h^1⟩ certiorem: 3, 11, 1; hora circiter tertia ab antecursoribus de Crassi aduentu certior ⟨est *add.* β⟩ factus . . . procedit: V 47, 1; ubi de eius aduentu Heluetii certiores facti sunt, legatos ad eum mittunt: I 7, 3; praemissa clam nauicula Domitium Massiliensesque de suo aduentu certiores facit: 2, 3, 3; ¶ prius ad continentem uisus est Caesar, quam de eius aduentu fama omnino in eas regiones perferretur: 3, 7, 3; iamque de Caesaris aduentu fama ad ciuitates perferebatur: 3, 102, 8; ¶ multum fortunam in repentino hostium aduentu potuisse iudicauit: VI 42, 1.

Adiectiua apposita: occultior: 3, 30, 5 *u.* **A.** *extr.*; primo aduentu *u.* **D. b)**; repentinus: I 13, 2 *u.* **D. a) α)**; V 39, 2 *u.* **D. a) β)**; VI 31, 1 *u.* **D. a) α)**; VI 42, 1 *u.* **E.**; 3, 11, 1 *u.* **E.** certior fio; 3, 18, 3 *u.* **A.**; 3, 23, 2 *u.* **D. a) β)**.

aduersarius. 1. adiect.: huius modi res aut pudore aut metu tenentur, quibus rebus nox maxime aduersaria est: 2, 31, 7.

2. substant. A. subiect.: (uti equitatu agmen aduersariorum male haberet . . . . pons enim ipsius magnum circuitum habebat, ut multo breuiore itinere illi ad Hiberum peruenire possent: 1, 63, 2.) (hunc celeriter, prius quam ab aduersariis sentiatur, communit: 1, 54, 4; — portus omnes timens, quod teneri ab aduersariis arbitrabantur: 3, 6, 3; eiectus erat *cf.* **B.** expellit.

B. obiect.: quod ex loco superiore terga uertere aduersarios coegissent atque in oppidum compulissent: 1, 47, 3; (2, 32, 12 *u.* **D.** portu;) — spatii *breuitate etiam in fugam coniectis aduersariis non multum ad summam *uictoria iuuare poterat: 1, 82, 3; — magnis coactis copiis aduersarios suos, a quibus paulo ante erat eiectus, expellit ex ciuitate: VII 4, 4; — ab oppido et ponte et commeatu omni, quem in oppidum contulerant, se interclusurum aduersarios confidebat: 1, 13, 2; quod re frumentaria aduersarios interclusisset: 1, 72, 1; — (iuuo: 2, 32, 12 *u.* **D.** portu; — uterque eorum celeritati studebat, et suis ut esset auxilio et ad opprimendos aduersarios ne occasioni temporis deesset: 3, 79, 1.

C. datiu.: exercitus incommoda sunt tegenda, ne spem aduersariis augeamus: 2, 31, 6; — paulum ex eo loco degreditur, ut timorem aduersariis minuat: 1, 72, 4; — neu se neu Pompeium, imperatorem suum, aduersariis ad supplicium tradant obsecrat: 1, 76, 1.

D. genet.: relinquebatur Caesari nihil, nisi uti equitatu agmen aduersariorum male haberet et carperet: 1, 63, 2; — quibus rebus perterritis animis aduersariorum Caesar . . . fossas . . . complures facere instituit: 1, 61, 1; — portus litoraque omnia classibus aduersariorum teneri: 3, 11, 1; — nec magnitudo fluminis permittebat neque ad ripam dispositae cohortes aduersariorum perfici (pontes) patiebantur: 1, 50, 1; — gratias agit . . . Gaditanis, quod conatus aduersariorum infregissent: 2, 21, 1; — haec acta diebus XL, quibus in conspectum aduersariorum uenerit Caesar: 2, 32, 5; — hanc (uallem) uterque si aduersariorum copiae transire conarentur exspectabat: 2, 34, 1; — suspicatus fore id, quod accidit, ut duces aduersariorum occasione et beneficio fortunae ad nostros opprimendos uterentur: 1, 40, 7; fit ab his certior Caesar duces aduersariorum silentio copias castris educere: 1, 66, 1; duces aduersariorum perturbati . . . consultabant: 1, 73, 1; — simul ex terra scalis et classe moenia oppidi temptans, uti aduersariorum manus diduceret: 3, 40, 2; — Caesar, qui milites aduersariorum (mil. adu. qui *Ohl*) in castra per tempus conloquii uenerant, summa diligentia conquiri et remitti iubet: 1, 77, 1; — Curio exercitum in castra reducit suis omnibus praeter Fabium incolumibus, ex numero aduersariorum circiter DC interfectis ac mille uulneratis: 2, 35, 6; — an paenitet uos, . . . quod ex portu sinuque aduersariorum CC naues oneratas adduxerim eoque illos compulerim, ut neque pedestri itinere neque nauibus commeatu iuuari possint? 2, 32, 12; Caluisius . . . summa omnium Aetolorum receptus uoluntate, praesidiis ⟨a praesidiis *Np., Db.*⟩ aduersariorum Calydone et Naupacto deiectis ⟨*Ciacc.*; relictis *x*; *Np., Db.*⟩ omni Aetolia potitus est: 3, 35, 1; — sinus *u.* portus.

E. c. praepos.: (*erat*) ciuile bellum . . .; legiones eae, quae paulo ante apud aduersarios fuerant: 2, 29, 3.

(aduersio: 3, 60, 1 *acf pro* **animaduersio.)**

I. aduersus (adiect.): A. propr.: a) absol.: collis . . . paululum ex planicie editus tantum aduersus in latitudinem patebat, quantum loci acies instructa occupare poterat: II 8, 3; eadem celeritate aduerso colle ad nostra castra . . . contenderunt: II 19, 8; — Caesar receptui suorum timens crates ad extremum tumulum contra hostem proferri et aduersas locari . . . iussit: 3, 46, 1; — quinque (cohortes) . . . cum omnibus impedimentis aduerso flumine magno tumultu proficisci imperat: VII 60, 3; nuntiatur . . . magnum ire agmen aduerso flumine sonitumque remorum in eadem parte exaudiri: VII 61, 3; Caesari circuitu maiore iter erat longius, aduerso flumine, ut uado transire posset: 3, 30, 4; — equites nostri leuisque armaturae pedites, . . . cum se in castra reciperent, aduersis hostibus occurrebant: II 24, 1; — sub tecto miles dextra ac sinistra muro tectus, aduersus plutei obiectu, operi quaecumque sunt usui sine periculo supportat: 2, 15, 3; — circiter CCXX naues eorum paratissimae atque omni genere armorum ornatissimae profectae ex portu nostris aduersae constiterunt: III 14, 2; — (aduersa nocte *u.* **B. a)**;) — L. Cotta legatus omnes cohortes ordinesque adhortans in

⟨*om.* β⟩ aduersum ⟨aduersus β⟩ os ⟨hos β⟩ funda uulneratur: V 35, 8; interfectus est fortissime pugnans Crastinus . . . gladio in os aduersum coniecto: 3, 99, 1.

b) c. dat.: ab eo flumine pari accliuitate collis nascebatur aduersus huic et contrarius: II 18, 2.

B. transl. (= aduersarius, iniquus); a) absol.: si quid aduersi accidisset: 2, 5, 5; ¶ quae (naues) ancoris iactis cum fluctibus complerentur, necessario aduersa nocte in altum prouectae continentem petierunt: IV 28, 3; — (municipia (erant) diuersis ⟨aduersis *1 det.; Np.*⟩ partibus coniuncta: 2, 29, 4; —) reperiebat in quaerendo Caesar, quod proelium equestre aduersum paucis ante diebus esset factum, initium eius fugae factum a Dumnorige: I 18, 10; si quos aduersum proelium et fuga Gallorum commoueret ⟨moueret A^1⟩, hos . . . reperire posse: I 40, 8; hortatus est, ne . . . his rebus terrerentur multisque secundis proeliis unum aduersum et id mediocre opponerent: 3, 73, 2; praedicauit aduersa Caesarem proelia fecisse, magnum numerum ab eo militum ad Afranium perfugisse: 2, 18, 3; — ut reliquorum imperatorum res aduersae auctoritatem minuunt, sic huius ex contrario dignitas incommodo accepto in dies augebatur: VII 30, 3; quasi non et felicitas rerum gestarum exercitus beneuolentiam imperatoribus et res aduersae odia colligant ⟨-gent *af*; concilient *Ohl*⟩: 2, 31, 3; cum se uictoriae Pompei comitem esse mallet, quam socium Caesaris in rebus aduersis: 3, 80, 3.

b) c. dat.: etesiis tenebatur, qui nauigantibus Alexandria sunt ⟨fiunt *x*⟩ aduersissimi uenti: 3, 107, 1; — omnia secundissima nobis, aduersissima illis accidisse uidentur: *ap. Cic. ad Att.* X 8 *B* 1.

[Falso aduersus *scriptum est pro* auersus *in codd.* X 126, 2; *in Ox* 3, 63, 8; *in afl* 1, 79, 3; *in Oaf* 2, 41, 5; — aduersi *pro* adgressi *in x* 3, 50, 1.]

II. aduersus (praepos.). A. de directione: milites . . . ex inferiore loco aduersus cliuum ⟨*P. Manut.*; pilum *codd.*; tumulum *Faern.*⟩ incitati cursu praecipites Pompeianos egerunt et terga uertere coegerunt: 3, 46, 5; — consumptis omnibus telis gladiis destrictis impetum aduersus montem in cohortes faciunt: 1, 16, 1.

B. = contra: copiasne aduersus hostem ducere ⟨educere β⟩ an castra defendere an fuga salutem petere praestaret: IV 14, 2; — ante certam diem Caesar exercitum dimittat; si non faciat, eum aduersus rem publicam facturum uideri: 1, 2, 6. 7; — iudicia in priuatos reddebat, qui ⟨reddebat; qui *Db., Dt.*⟩ uerba atque orationem aduersus rem publicam habuissent; eorum ⟨habuissent, eorum *Db., Dt.*⟩ bona in publicum addicebat: 2, 18, 5; — suos cohortatus, quos integros superauissent, ut uictos contemnerent, plenus spei bonae atque animi aduersus eos ⟨eas *Ohl*⟩ proficiscitur: 2, 5, 2.

[Falso V 35, 8 *in β legitur* aduersus hos *pro* in aduersum os. *U.* **I. aduersus A. a)** *extr.*]

aduerto: animum aduerto. a) c. accus.: postquam id animum aduertit, copias suas Caesar in proximum collem subducit: I 24, 1; — quod ubi Caesar animum aduertit ⟨animadu. *O; Np., Dt.*⟩, quartae aciei . . . dedit signum: 3, 93, 4; — qua re animum aduersa ⟨animadu. *Of*⟩ Caesar . . . subsequitur: 1, 80, 4.

b) c. acc. c. inf.: eo cum uenisset, animum aduertit ⟨animaduertit *Qβ*⟩ ad alteram fluminis ripam magnas esse copias hostium instructas: V 18, 2; retorqueri agmen ad dextram conspexerunt iamque primos superare regionem castrorum animum aduerterunt ⟨animaduert. *f*⟩: 1, 69, 3; ubi illum suis locis se tenere animum aduertit ⟨*ahl*; animaduertit *rell.; Np., Dt.*⟩, . . . aliud sibi consilium capiendum existimauit: 3, 41, 2; his constitutis rebus . . . animum aduersum ⟨*ah*; animadu. *rell. codd.; edd.*⟩ est paulo ante extra cotidianam consuetudinem longius a uallo esse aciem Pompei progressam: 3, 85, 3; nostri milites dato signo cum infestis pilis procucurrissent atque animum aduertissent ⟨animadu. *Ol; Np.; Dt.*⟩ non concurri a Pompeianis, . . . cursum represserunt: 3, 93, 1; — ubi Caesaris castra posita tabernaculaque constituta et dimissos equites pabulandi causa animum aduerterunt ⟨animadu. *f*⟩, sese subito proripiunt: 1, 80, 3; Caesar cum Pompei castris adpropinquasset, ad hunc modum aciem eius instructam animum aduertit ⟨*ahl; Hofm.*; animadu. *Of; edd.*⟩: 3, 88, 1; Pompeius, ut . . . eam partem, cui maxime confidebat, perterritam animum aduertit ⟨animaduertit *O; Np. Dt.*⟩, . . . acie excessit: 3, 94, 5; *cf.* **animaduerto.**

adulatio: Scipionem eadem spes . . . impellit, . . . simul iudiciorum metus, adulatio atque ostentatio sui et potentium, qui in re publica ⟨rebus *a*⟩ iudiciisque tum plurimum pollebant ⟨ostentatio sui atque adulatio potentium *Vielh., ÖZ. 12, 475; 19, 830; simil. Kraffert, Btr. p. 53 et Köchly*; adulatio atque assentatio potentium (?) *Hotom.*; metus atque ostentatio sui et potentiae, qua . . . pollebat *Madu., AC. II 261*⟩: 1, 4, 3.

adulescens. **I. Forma.** *Codd. α prim. man. constanter exhibent* adulescens *et* adulescentulus *per litt.* u; adolescentia *est* I 20, 2 *in* A^1; adulisc. *scriptum est in B* VII 32, 4; 63, 9; adolescens *et sim. saepius inueniri uidentur in cod. a* (*et h?*), *ut* VI 28, 3; 1, 8, 2; 3, 35, 2; *etiam in codd. A et Q correctoris manus non numquam intulit litt.* o, *ut* VII 4, 2 A^2Q^2; VI 28, 3 A^2; I 20, 2 Q^2.

II. Significat. 1. ui adiectiui: D. Brutum adulescentem classi Gallicisque nauibus . . . praeficit: III 11, 5; Brutum adulescentem his copiis praeficit: VII 9, 2; mittit primo Brutum adulescentem cum cohortibus Caesar: VII 87, 1; — eo L. Caesar adulescens uenit, cuius pater Caesaris erat legatus: 1, 8, 2; — id eum animaduertisset P. Crassus adulescens, qui equitatui praeerat, . . . misit: I 52, 7; P. Crassus adulescens cum legione septima proximus mare Oceanum in Andibus hiemarat: III 7, 2; — ex qua (ciuitate) Mandubracius adulescens Caesaris fidem secutus ad eum in continentem Galliam uenerat: V 20, 1; — ei loco praesidioque C. Volcatium Tullum adulescentem praefecit: VI 29, 3; ⁌ Afranii filius adulescens de sua ac parentis sui salute cum Caesare . . . agebat: 1, 74, 6.

2. ui substant. A. subiect.: hoc se labore durant ⟨homines *add. ac*⟩ adulescentes atque hoc genere uenationis exercent ⟨se exercent *Aim.; Plugg. p. 5*⟩ et qui plurimos ex his interfecerunt, relatis in publicum cornibus . . . magnam ferunt laudem: VI 28, 3; superius . . . institutum . . . seruabat, ut . . . adulescentes atque expeditos ex antesignanis electos mutatis ad pernicitatem armis inter equites proeliari iuberet, qui cotidiana consuetudine usum quoque eius generis proeliorum perciperent: 3, 84, 3; erant . . . praeterea filius Domitii aliique complures adulescentes et magnus numerus equitum Romanorum . . .; hos omnes productos a contumeliis militum . . . prohibet: 1, 23, 2; uenerant . . . eo . . .: erant complures honesti adulescentes, senatorum filii et ordinis equestris . . . hos omnes flumina continebant *etc.*: 1, 51, 3; (cum . . . profiterentur: VII 37, 6 *u.* B.)

B. obiect.: celeriter adulescentibus et oratione magistratus et praemio deductis, cum se uel principes eius consilii fore profiterentur, ratio perficiendi quaerebatur: VII 37, 6; (hos continebant: 1, 51, 3; hos productos . . . prohibet: 1, 23, 2 *u. s.* A.)

C. apposit. (*cf.* 1.): horum esse alterum Conuictolitauem, florentem et inlustrem adulescentem: VII 32, 4; Eporedorix Haeduus, summo loco natus adulescens et summae domi potentiae: VII 39, 1; Petraeus, summae nobilitatis adulescens: 3, 35, 2; C. Valerium Procillum, C. Valerii Caburi filium, summa uirtute et humanitate adulescentem: I 47, 4; Vercingetorix, Celtilli filius, Aruernus, summae potentiae adulescens: VII 4, 1; — inuiti summae spei adulescentes Eporedorix et Viridomarus Vercingetorigi parent: VII 63, 9; Litauiccus atque eius fratres, amplissima familia nati adulescentes: VII 37, 1; ⁌ cognoscit . . . praemissos legatos Massilienses domum, nobiles adulescentes: 1, 34, 3.

D. genet.: ne patiatur ciuitatem prauis adulescentium consiliis ab amicitia populi Romani deficere: VII 39, 3; ad eos magnus adulescentium numerus disciplinae causa concurrit: VI 13, 4.

E. c. praepos.: Conuictolitauis Haeduus . . . cum quibusdam adulescentibus conloquitur, quorum erat princeps Litauiccus atque eius fratres, amplissima familia nati adulescentes: VII 37, 1.

Adiectiua appos.: alii: 1, 23, 2 *u.* A; complures *ibid.*; 1, 51, 3 *u.* A; (electi: 3, 84, 3 *u.* A;) florens: VII 32, 4 *u.* C; honesti: 1, 51, 3 *u.* A; inlustris: VII 32, 4 *u.* C; nobiles: 1, 34, 3 *u.* C; quidam: VII 37, 1 *u.* E.

Genet. qualit. et sim.: summae nobilitatis: 3, 35, 2 *u.* C; summae (domi) potentiae: VII 4, 1; 39, 1 *u.* C; summae spei: VII 63, 9 *u.* C; ⁌ summa uirtute et humanitate: I 47, 4 *u.* C; ⁌ amplissima familia nati: VII 37, 1 *u.* C; summo loco natus: VII 39, 1 *u.* C.

adulescentia (*cf.* **adulescens I.**): multum ad hanc rem probandam adiuuat adulescentia, magnitudo animi, superioris temporis prouentus, fiducia rei bene gerendae: 2, 38, 2; ⁌ (dolorem se capere) propterea quod, cum ipse gratia plurimum domi atque in reliqua Gallia, ille minimum propter adulescentiam posset, per se creuisset: I 20, 2.

adulescentulus (*cf.* **adulescens I.**): cum . . . nostri quid sine imperatore et sine reliquis legionibus adulescentulo duce efficere possent perspici cuperent: III 21, 1.

aduoco: cum in fanum uentum esset adhibitis compluribus ordinis senatorii, quos aduocauerat Scipio, litterae ei redduntur a Pompeio: 3, 33, 1; his litteris acceptis quos aduocauerat dimittit: 3, 33, 2; ⁌ dimisso consilio contionem aduocat militum: 2, 32, 1; postero die Caesar contione aduocata

temeritatem cupiditatemque militum reprehendit: VII 52, 1.

aduolo. A. absolut.: tantus fuit omnium terror, ut alii . . . dicerent, alii . . . classem hostium celeriter aduolaturam suspicarentur: 2, 43, 2.

B. ad: meridie . . . (hostes) repente ex omnibus partibus ad pabulatores aduolauerunt: V 17, 2; ¶ eodem tempore equitatus regis Cotyis ad castra Cassii aduolauit: 3, 36, 4; — dimissis nuntiis (Neruii) . . . de improuiso ad ⟨*om.* M^1⟩ Ciceronis hiberna aduolant ⟨aduolent *a corr.*, *h*⟩: V 39, 1; — ne de improuiso aut noctu ad ⟨AM^2; aut BM^1Q; in β⟩ munitiones hostium multitudo aduolaret aut: VII 72, 2; — cum . . . praetoria cohorte caetratorum barbarisque equitibus paucis . . . improuiso ad uallum aduolat (Petreius): 1, 75, 2; ¶ prius Cassius ad Messanam nauibus aduolauit, quam Pomponius de eius aduentu cognosceret: 3, 101, 1.

ἄδυτον: in occultis ac reconditis templi ⟨*recc.*; templis *x*⟩, . . . quae Graeci *ἄδυτα* ⟨adita *x*; abdita *O*⟩ appellant, tympana sonuerunt: 3, 105, 4.

Aecus *u.* **Egus.**

aedes: isti, quorum in aedibus fanisque posita et honori erant et ornatu: *ap. Gell.* IV 16, 8.

aedificium. (*Cf. Goeler I² p. 3.*) A. subiect.: hominum est infinita multitudo creberrimaque aedificia fere Gallicis consimilia, pecorum magnus numerus: V 12, 3; (aedificia β; domicilia α: VI 30, 3 *u.* B. circumdo.)

B. obiect.: (adeo: II 7, 3 *u. infra* incendo;) — aedificio circumdato ⟨circumdata *h*⟩ silua, ut sunt fere domicilia ⟨aedificia β⟩ Gallorum: VI 30, 3; — conspicio: VI 43, 2 *u. infra* incendo; — quas regiones Menapii incolebant et ad utramque ripam fluminis agros, aedificia uicosque habebant: IV 4, 2; IV 4, 3 *u. infra* E. — aequo modo animo sua ipsi frumenta corrumpant aedificiaque incendant: VII 64, 3; postero die omnibus eius uici aedificiis incensis in prouinciam reuerti contendit: III 6, 4; omnibus eorum agris uastatis, frumentis succisis, aedificiis⟨que *add.* β⟩ incensis . . . se . . . receperunt: IV 38, 3; omnibus longe lateque aedificiis incensis se in castra receperunt: IV 35, 3; uicos atque aedificia ⟨aedificiaque *a*⟩ incendi oportere hoc spatio † a boia quoque uersus, quo pabulandi causa adire posse uideantur: VII 14, 5; omnes uici atque omnia aedificia, quae quisque conspexerat, incendebantur, ⟨pecora interficiebantur *add.* β⟩, praeda ex omnibus locis agebatur: VI 43, 2; adlit tripertito, aedificia uicosque incendit, magno pecoris atque hominum numero potitur: VI 6, 1; uastatis omnibus eorum agris, uicis aedificiisque incensis Caesar exercitum reduxit: III 29, 3; omnibus uicis aedificiisque ⟨Remorum *add.* A^1⟩, quo ⟨β; *Flod.*; quos *AQB; edd.*; quod *M*⟩ adire potuerant, incensis ad castra Caesaris . . . contenderunt: II 7, 3; omnibus uicis aedificiisque incensis frumentisque succisis se . . . recepit: IV 19, 1; uicos ad quadringentos, reliqua priuata aedificia incendunt, frumentum omne . . . comburunt: I 5, 2; — omnibus eorum aedificiis occupatis reliquam partem hiemis se eorum copiis aluerunt: IV 4, 7.

C. dat.: hoc opus . . . ad turrim hostium admouent, ut aedificio iungatur: 2, 10, 7.

D. genet.: summa difficultate rei frumentariae adfecto exercitu tenuitate Boiorum, indiligentia Haeduorum, incendiis aedificiorum: VII 17, 3.

E. c. praepos.: pabulum secari non posse; necessario dispersos hostes ex aedificiis petere: VII 14, 4; tantae multitudinis aditu perterriti ex iis ⟨his *X*⟩ aedificiis, quae trans flumen habuerant, demigrauerunt: IV 4, 3; (ut . . . ex publicis aedificiis tectisque ⟨*Hell.*, *Ph.* *19. 520*; ut . . . publicis custodiis que *x*⟩ aut ex muro ad caelum manus tenderent: 2, 5, 3.)

Adiectiua appos.: consimilia: V 12, 3 *u.* A; creberrima *ibid.*; omnia: II 7, 3; III 6, 4; (29, 3;) IV 19, 1; 35, 3; (38, 3;) VI 43, 2 *u.* B. incendo; IV 4, 7 *u.* B. occupo; priuata: I 5, 2 *u. ibid.*; (publica: 2, 5, 3 *u.* E;) reliqua: I 5, 2 *u.* B. incendo.

aedifico. A. absol.: ne accuratius ad frigora atque aestus uitandos aedificent: VI 22, 3; rursus alia pressione ad aedificandum sibi locum expediebant: 2, 9, 6.

B. alqd.: Pompeius . . . magnam ex Asia . . . classem coegerat, magnam omnibus locis aedificandam curauerat: 3, 3, 1; — naues interim longas aedificari in flumine Ligere . . . iubet: III 9, 1; legatis imperat . . ., uti quam plurimas possent hieme naues aedificandas ueteresque reficiendas curarent: V 1, 1.

aedilitas: excusat Bibulum, quod is iracundia summa erat inimicitiasque habebat etiam priuatas cum Caesare ex aedilitate et praetura ⟨consulatu *Beroald.*; *Madu.*, *AC. II 273*⟩ conceptas ⟨conc. et praeterea *l*⟩: 3, 16, 3.

Aedui *u.* **Haedui.** (*Caesarem scripsisse* Haedui *demonstrabo s. u.* Haedui.)

aeger. 1. ui adiect.: complures erant ex legionibus aegri relicti: VI 36, 3; erat aeger cum praesidio relictus P. Sextius Baculus . . .

ac diem iam quintum cibo caruerat: VI 38, 1; — praesidio Apolloniae cohortibus IIII, Lissi I, III Orici relictis quique erant ex uulneribus aegri depositis per Epirum . . . iter facere coepit: 3, 78, 5.

2. ui substant.: milites, qui ex ueteribus legionibus erant relicti praesidio nauibus ex numero aegrorum, ignominiam non tulerunt: 3, 101, 6; nulla interposita mora sauciorum modo et aegrorum habita ratione impedimenta . . . praemisit: 3, 75, 1; — non aegris, non uulneratis facultas quietis datur: V 40, 5.

aegre: a) posit.: premebantur Afraniani pabulatione, aquabantur aegre: 1, 78, 1; ¶ huc iam reduxerat rem, ut equites, etsi difficulter atque aegre fiebat, possent tamen atque auderent flumen transire: 1, 62, 1; ¶ litteris ab eo C. Caesaris consulibus redditis aegre ab his impetratum est summa tribunorum plebis contentione, ut in senatu recitarentur: 1, 1, 1; — ¶ cum omnibus rebus nostri premerentur atque aegre resisterent, animaduersum est uitium munitionis: 3, 63, 8; ¶ aegre tunc sunt retenti, quin oppidum inrumperent, grauiterque eam rem tulerunt: 2, 13, 4; ac tamen aegre retentis Domitianis militibus est factum, ne proelio contenderetur: 3, 37, 3; ¶ relinquit animus Sextium grauibus acceptis uulneribus; ⟨deficiens *add.* β⟩ aegre per manus traditus seruatur: VI 38, 4; ¶ aegre eo die sustentatum est: II 6, 1; aegre is dies sustentatur, quod omnem spem hostes in celeritate ponebant: V 39, 4; ¶ suos ab hostibus premi atque aegre sustinere . . . animaduertit: IV 32, 3; illi aegre ad noctem oppugnationem sustinent: V 37, 6; ¶ quod flumen uno omnino loco pedibus, atque hoc aegre, transiri potest: V 18, 1; ¶ aegre portas nostri tuentur: VI 37, 5.

b) superlat.: Heluetii . . . cum id, quod ipsi diebus XX aegerrime confecerant, ut flumen transirent, illum uno die fecisse intellegerent, legatos ad eum mittunt: I 13, 2.

Aeginium: Domitius . . . ad Aeginium ⟨eginum *f*; eginium *rell.*⟩, quod est adiectum appositumque ⟨*Madu.*, *AC. II 278*; obiectum oppositumque *codd.*; oppidum oppositum *Np.*; obiectum *Em. Hoffm.*; *Db.*⟩ Thessaliae, Caesari uenienti occurrit: 3, 79, 7.

Aegyptius. 1. adiect.: Cn. Pompeius filius, qui classi Aegyptiae praeerat, ad Oricum uenit: 3, 40, 1; — praeerat Aegyptiis nauibus Pompeius filius, Asiaticis D. Laelius et C. Triarius: 3, 5, 3.

2. subst.: in hac sunt insula (*i. e.* Pharo) domicilia Aegyptiorum et uicus oppidi magnitudine: 3, 112, 3; — bella cum Aegyptiis gesserant: 3, 110, 6.

Aegyptus: timore adducti, . . . sollicitato exercitu regio ne Pompeius Alexandriam Aegyptumque occuparet: 3, 104, 1. ¶ Caesar . . . coniectans eum (*i. e.* Pompeium) Aegyptum ⟨*cf. Madu., Bemerkungen über versch. Puncte . . . der Lat. Sprachlehre p. 22 sq.*⟩ iter habere . . . Alexandriam peruenit: 3, 106, 1; ¶ Pompeius . . . magnam ex Asia Cycladibusque insulis, Corcyra, . . . Aegypto classem coegerat: 3, 3, 1; frumenti uim maximam ex Thessalia, Asia, Aegypto, Creta, Cyrenis reliquisque regionibus comparauerat: 3, 5, 1.

Aemilius: ea res per fugitiuos L. Aemilii, decurionis equitum Gallorum, hostibus nuntiatur: I 23, 2.

aequaliter: collis ab summo aequaliter decliuis ad flumen Sabim . . . uergebat: II 18, 1.

aequinoctium: ne anni tempore a nauigatione excluderetur, quod aequinoctium suberat: V 23, 5; — propinqua die aequinoctii infirmis nauibus hiemi nauigationem subiciendam non existimabat: IV 36, 2.

aequitas. A. (= iustitia): cognitis suis postulatis atque aequitate condicionum perspecta eum neque . . . neque . . . repudiaturum: I 40, 3; ¶ se, ut operibus anteire studuerit, sic iustitia et aequitate uelle superare: 1, 32, 8; — fiebat aequitate decreti et humanitate Trebonii, . . . ut reperiri non possent, a quibus initium appellandi nasceretur: 3, 20, 2; exspectabat suis . . . postulatis responsa, si qua hominum aequitate res ad otium deduci posset: 1, 5, 5.

B. animi aequitas: ut animi aequitate plebem contineant, cum suas quisque opes cum potentissimis aequari uideat: VI 22, 4.

aequo. A. propr.: antecedebat testudo pedum LX aequandi loci causa: 2, 2, 4.

B. trsl.: lenibus atque utinam scriptis adiuncta foret uis, comica ut aequato uirtus polleret honore cum Graecis: *ap. Sueton. uit. Terent. 5 p. 294 Roth*; — ut animi aequitate plebem contineant, cum suas quisque opes cum potentissimis aequari uideat: VI 22, 4; — Caesar primum suo, deinde omnium ex conspectu remotis equis, ut aequato omnium ⟨*del. Scal.*; *al.*⟩ periculo spem fugae tolleret, cohortatus

suos proelium commisit: I 25, 1; (sic, ut prope summam muri aggerisque altitudinem acerui armorum adaequarent ⟨aequarent β⟩: II 32, 4.)

aequus. **I. Forma:** aequum *scriptum est in AB* VII 53, 2; se aecum *ex codicum meliorum scriptura* secum *eliciut Victorius* 3, 73, 5; *reliquis locis* aequum *in codd. uidetur esse*; ⟨equum *est in AQ* IV 16, 4; *in Q* VII 53, 2.⟩

II. Significatio. **A. propr.** **a) posit.:** cum una ex parte prope aequum aditum haberet: 3, 45, 3; ¶ constabat inter omnes, dorsum esse eius iugi prope aequum: VII 44, 3; ¶ ubi neminem in aequum locum sese demittere, sed toto undique muro circumfundi uiderunt: VII 28, 2; cum Vercingetorix nihilo magis in aequum locum descenderet: VII 53, 2; perterritum exercitum sustinere non posse, praesertim circumdatum undique equitatu, cum in loco aequo atque aperto confligeretur: 1, 71, 1; (ut, . . . alii dimissis equis eundem cursum confugerent ⟨*sic codd.*; dimissis locis aequis eodem cursu fugerent *Dt.*⟩: 3, 69, 4.) (*Cf.* **B. a)** VII 51, 1; 1, 41, 2; 3, 56, 1.)

b) superl.: regiones secutus quam potuit aequissimas pro loci natura XIIII milia passuum complexus . . . munitiones . . . perfecit: VII 74, 1.

B. trsl. a) = secundus, oportunus; α) posit.: locum se aecum ⟨*Vict., V. L. 30, 22*; secundum *O*; se eis *f*; secum *rell.*; se tutum *Voss.*⟩ ad dimicandum dedisse: 3, 73, 5; omnibus deinceps diebus Caesar exercitum in aciem aequum in locum produxit: 3, 56, 1; cum tanta multitudine hostium . . . nisi aequo loco aut oportunitate aliqua data legato dimicandum non existimabat: III 17, 7; ibi paulisper sub armis moratus facit aequo loco pugnandi potestatem: 1, 41, 2; quod si iniquitatem loci timeret, datum iri iam aequo loco ⟨iam aeq. l. *Madu., AC. II 265 sq.*; tamen aliquo loco *Oz*; tamen alio l. *1 det.*; *Db.*; tamen aliquando *Kraffert p. 58*⟩ pugnandi facultatem: 1, 71, 4; siue sollicitandi milites siue aequo loco dimicandi detur occasio: 2, 33, 5; *cf.* tempore; ¶ (officium suum praestitisse) se, qui etiam bona condicione, et loco et tempore aequo, confligere noluerit: 1, 85, 2.

β) compar.: legio decima . . ., quae pro subsidio paulo aequiore loco constiterat: VII 51, 1; hanc (uallem) uterque si . . . transire conarentur exspectabat, quo aequiore loco proelium committeret: 2, 34, 1.

γ) superl.: quam aequissimo loco potest ⟨potest loco β⟩, castra communit: V 49, 6.

b) = par (idem; anceps): aggerem . . . facere instituerunt aequa ⟨-que *af*⟩ fere altitudine ⟨*Vascos.*; latitudine *codd.*⟩ atque ille congesticius ex materia fuerat agger: 2, 15, 1; ¶ erat Romanis nec loco nec numero aequa contentio: VII 48, 4; ut, qui propinquitatem loci uideret, paratos prope aequo Marte ad dimicandum existimaret: VII 19, 3; ¶ neque fore aequa parte contentum, qui se omnia habiturum confideret: 3, 10, 7; ¶ sic est pugnatum, ut aequo proelio discederetur et neutri pellerentur: 3, 112, 7; ¶ hic locus aequo fere spatio ⟨aequum fere spatium *h*⟩ ab castris Ariouisti et Caesaris aberat: I 43, 1.

c) = iustus; α) posit.: militibus aequa facta aestimatione pecuniam pro his rebus dissoluit: 1, 87, 1; ¶ si eius rei sit potestas facta, fore, ut aequis condicionibus ab armis discedatur: 1, 26, 4; ¶ interea aequum esse ab iis communis salutis causa impetrari, ut castra munire instituerent: VII 29, 7; si se inuito Germanos in Galliam transire non aequum existimaret: IV 16, 4.

β) compar.: qui se ad eorum amicitiam adgregauerant, meliore condicione atque aequiore imperio se uti uidebant: VI 12, 6.

d) aequus animus (= tranquillus); α) pos.: quoniam obsidione liberatum Ciceronem sciebat, aequo animo remittendum de celeritate existimabat: V 49, 6; aequo modo animo sua ipsi frumenta corrumpant aedificiaque incendant: VII 64, 3; hanc iacturam honoris sui rei publicae causa aequo animo (se) tulisse: 1, 9, 3; aequo animo singulas binis nauibus obiciebant: 1, 58, 4; aequo animo mancipia atque impedimenta in Italia relinquerent: 3, 6, 1; quodcumque imperauisset, se aequo animo esse facturos: 3, 6, 2; milites adhortatus, ut aequo animo laborem ferrent: 3, 41, 5; (Afranius) sic paratus, ut uidebatur, ut, quicumque accidisset casus, hunc quieto et aequo animo ferret: 1, 75, 1; quas difficultates patienter atque aequo animo ferebant: 3, 15, 5.

β) compar.: (detrimentum) hoc aequiore animo ferundum docet, quod: V 52, 6.

aequus atque: 2, 15, 1 *u.* **B. b).**

aeque: duae trabes in solo aeque longae ⟨*a*; longe *plur.*⟩ distantes inter se pedes IIII conlocantur: 2, 10, 2; Caesar . . . infirmis auxiliis proficisci non dubitauerat aeque ⟨*Np.*; atque *codd.*⟩ omnem sibi locum tutum fore existimans ⟨-mabat *Ol*⟩: 3, 106, 3.

(**Dubium:** municipia etiam diuersis ⟨aduersis *Np.*⟩ partibus coniuncta; aeque ⟨*coni. Np.*;

Madu., AC. II 270; al.; neque *codd.*; *Dt.*: plerique *H. Schneider, p. 49 sqq.*; *Köchly*⟩ enim ex ⟨namque ex *Terpstra p. 54; E. Hoffm.*⟩ Marsis Paelignisque ueniebant: 2, 29, 4.)

[**Falso**: hortatur Curionem Cn. Domitius, praefectus equitum ⟨*pars recc.*; PR. eque (*uel* aeque) *z*; PR. eq. *N*⟩, cum paucis equitibus circumsistens, ut: 2, 42, 3; (Iuba) . . . quae fieri uellet Vticae constituit atque imperauit diebusque ⟨*cod. Vrsini*; *2 al.*; diebus eque (*uel* aeque) *rell.*⟩ post paucis se in regnum cum omnibus copiis recepit: 2, 44, 3; milites disponit . . . perpetuis uigiliis stationibusque, ut contingant inter se atque ⟨aeque *fhl*⟩ omnem munitionem expleant: 1, 21, 3.]

aeraria: multis locis apud eos aerariae secturaeque ⟨secturae (*om.* que) *Oud.*; *Plugg. p. 3*; *Kraffert, Btr. p. 21*; secturaeque *defend. E. Hoffm.*⟩ sunt: III 21, 3.

aerarium: tantus repente terror inuasit, ut, cum Lentulus consul ad aperiendum aerarium uenisset ad pecuniam Pompeio ex senatus consulto proferendam, protinus aperto sanctiore aerario ex urbe profugeret: 1, 14, 1; — ad senatum refertur, . . . pecunia uti ex aerario Pompeio detur: 1, 6, 3; tabulae testamenti unae per legatos eius Romam erant allatae, ut in aerario ponerentur; hae cum propter publicas occupationes poni non potuissent, apud Pompeium sunt depositae: 3, 108, 4.

aerarius *u.* **aeraria.**

aeratus: cum classe nauium XVI, in quibus paucae erant aeratae: 2, 3, 1.

(**aereus**: utuntur [aut aere] aut nummo aureo ⟨aereo *β*; *Schn.*⟩ aut taleis ferreis ad certum pondus examinatis pro nummo ⟨pro nummo *om.* *β*⟩: V 12, 4.)

aes: importo V 12, 5 *u. infra*; ¶ Pompeius . . . aeris magno pondere ad militarem usum in naues imposito . . . Pelusium peruenit: 3, 103, 1; (quem Caesar, ut erat de se meritus et de re publica, donatum milibus CC conlaudatumque ⟨*Dt.*; atque *codd.*; aeris *1 det.*; *edd. uett.*⟩ ab octauis ordinibus ad primipilum se traducere pronuntiauit: 3, 53, 5;) ¶ quae grauissime adflictae erant naues, earum materia atque aere ad reliquas reficiendas utebatur: IV 31, 2; (Britanni) utuntur [aut aere] aut nummo aureo ⟨aereo *β*; *Schn.*: utuntur [aut aere] aut nummo aureo *Momms., Münzwesen p. 683*; *Ditt.*; *Hld.*: aut nummo aureo *del. rell. edd.*; aut aere aut nummo aureo aut *delend. uidetur Vielh., ÖZ. 12, 58*⟩ aut taleis ferreis ad certum pondus examinatis pro nummo ⟨pro nummo *om.* *β*⟩: V 12, 4; aere utuntur importato: V 12, 5.

aes alienum: aes alienum prouinciae eo biennio multiplicatum est: 3, 32, 5; ¶ Lentulus aeris alieni magnitudine et spe exercitus ac prouinciarum . . . mouetur: 1, 4, 2; ¶ plerique, cum aut aere alieno aut magnitudine tributorum aut iniuria potentiorum premuntur, sese in seruitutem dicant nobilibus: VI 13, 2; ¶ quos ex aere alieno laborare arbitrabatur, sollicitabat: 3, 22, 1.

aestas. A. obiect.: ne aestatem in Treueris consumere cogeretur: V 4, 1; ¶ Caesar, etsi prope exacta iam aestas erat, tamen . . . eo exercitum adduxit: III 28, 1; ¶ legiones . . . inita ⟨ineunte $B^2\beta$⟩ aestate in interiorem Galliam qui deduceret, Q. Pedium legatum misit: II 2, 1; quas legationes Caesar . . . inita proxima aestate ⟨initio proximae aestatis *β*⟩ ad se reuerti iussit: II 35, 2.

B. genet.: exigua parte aestatis reliqua Caesar . . . tamen in Britanniam proficisci contendit: IV 20, 1; haec eo facilius magnam partem aestatis faciebant, quod: III 12, 5; ne maiorem aestatis partem flumine impediretur: VII 35, 1; ¶ cum constituisset hiemare in continenti . . . neque multum aestatis superesset: V 22, 4.

C. ablat.: hic locus . . . habet non incommodam ⟨-da *afl*⟩ aestate stationem: 2, 23, 2; quam superiore aestate ad Veneticum bellum effecerat classem: IV 21, 4; eam partem insulae . . ., qua optimum esse egressum superiore aestate cognouerat: V 8, 3; una aestate duobus maximis bellis confectis: I 54, 2.

Adiectiua appos.: (inita ⟨ineunte⟩: II 2, 1; 35, 2 *u.* **A**;) proxima: II 35, 2 *u.* **A**; superior: IV 21, 4; V 8, 3 *u.* **C**; una: I 54, 2 *u.* **C.**

aestimatio. (*Cf.* **aestimo I.**): uiri quantas pecunias . . . acceperunt, tantas ex suis bonis aestimatione facta cum dotibus communicant: VI 19, 1; militibus aequa facta aestimatione pecuniam pro his rebus dissoluit: 1, 87, 1; constituit, ut arbitri darentur; per eos fierent aestimationes possessionum et rerum, quanti quaeque earum ante bellum fuisset, atque hae creditoribus traderentur (*pronomen* hae *ad* aestimationes *referendum esse contendit W. Johnson, Journ. of Philol. 2, 135—138*): 3, 1, 2; *cf.* 3, 20, 1; ¶ Coelius Rufus . . . si quis appellauisset de aestimatione et de solutionibus, quae per

arbitrum fierent . . ., fore auxilio pollicebatur: 3, 20, 1.

aestimo. I. **Forma**: aestimo *et* aestimatio (*per* i *litt.*) *codd. habent plerisque locis*, β, *ut uidetur, semper*; aestumo *exaratum est in* α: V 1, 9.

II. **Signific.** A. **absol.**: se illi initio ciuilis belli obtulerant, si sua opera in bello uti uellet, proinde aestimans ac si usus esset: 3, 1, 5; (qua ex parte est Hibernia, dimidio minor, ut existimatur ⟨aestimatur *dett.; Np.*⟩, quam Britannia: V 13, 2.)

B. **alqd**: arbitros inter ciuitates dat, qui litem aestiment poenamque constituant: V 1, 9; ¶ Aquitaniam, quae pars, ⟨*del. Dt.*⟩ ut ante dictum est, et regionum latitudine et multitudine hominum † ex tertia parte Galliae ⟨gallia *AB*¹*Q*⟩ est aestimanda ⟨tertia pars Galliae est existimanda *Dt.*¹; est tertia pars Galliae aestimanda (*uel* existimanda) *Hug, Rh. M. 17, 317 sqq.; uerba* quae pars . . . est aestimanda *ex margine in textum irrepsisse putat Vielh., ÖZ. 17, 230*⟩: III 20, 1; ¶ leuius tempestatis quam classis periculum aestimauerunt: 3, 26, 4; ¶ quorum salutem neque propinqui neglegere neque ciuitas leui momento aestimare posset: VII 39, 3; ¶ haec si grauia aut acerba uideantur, multo illa grauius aestimare ⟨aestimari (aestimare *Schn.*) debere β; *Schn.*⟩, liberos, coniuges in seruitutem abstrahi, ipsos interfici: VII 14, 10.

aestiuus: aestiuum tempus instantis belli, non quaestionis esse arbitratur: VI 4, 3.

aestuarium: pedestria esse itinera concisa aestuariis: III 9, 4; ¶ maiores natu, quos una cum pueris mulieribusque in aestuaria ac paludes coniectos ⟨collectos *codd.*⟩ dixeramus: II 28, 1.

aestumo *u.* **aestimo.**

aestus. A. **maris**: a) **subiect.**: (aestus accedit III 12, 1 *u. infra* incitauisset;) ¶ uno tempore et longas naues, . . . quas in aridum subduxerat, aestus compleuerat ⟨complebat β⟩ et onerarias . . . tempestas adflictabat: IV 29, 2; ¶ insulis sese occultauerunt, quas aestus efficere consuerunt ⟨consueuerunt β⟩: VI 31, 3; ¶ ut (oppida) . . . neque pedibus aditum haberent, cum ex alto se aestus incitauisset, quod bis accidit ⟨accedit α; quod is accedit *Hug, cf. s. u.* accedo *p. 70*⟩, semper horarum XII spatio, neque nauibus, quod rursus minuente aestu naues in uadis adflictarentur: III 12, 1.

summa erat uasto atque aperto mari, magnis aestibus, raris ⟨mari magno, aestibus raris *BM*⟩ ac prope nullis portibus difficultas nauigandi: III 12, 5.

accedebat, ut (naues) . . . ab aestu relictae ⟨*h*; rei relictae α⟩ nihil saxa et cautes timerent: III 13, 9.

b) **obiect.**: luna plena, qui dies maritimos aestus maximos in Oceano efficere consueuit: IV 29, 1; ¶ et uentum et aestum uno tempore nactus secundum: IV 23, 6.

c) **genet.**: tum rursus aestus commutationem secutus remis contendit, ut: V 8, 3; propter crebras commutationes aestuum minus magnos ibi fluctus fieri cognouerat: V 1, 2; ¶ carinae (nauium) aliquanto planiores (erant), quo facilius uada ac decessum aestus excipere possent: III 13, 1.

d) **ablat.**: longius delatus aestu orta ⟨delatus est. Orta β⟩ luce sub sinistra Britanniam relictam conspexit: V 8, 2.

B. **solis**: etsi magno aestu — nam ⟨aestu nati *h*¹; aestu nam *corr. ead. m.*; aestu fatigati, nam *Ol*⟩ ad meridiem res erat perducta: 3, 95, 1; ¶ ne accuratius ad frigora atque aestus uitandos aedificent: VI 22, 3; domicilia Gallorum, qui uitandi aestus causa plerumque siluarum ac fluminum petunt propinquitates: VI 30, 3; ¶ qui fontes . . . celeriter aestibus exarescebant: 3, 49, 5.

Adiect. appos.: magnus: 3, 95, 1 *u.* B.; magni: III 12, 5 *u.* A. a); maximi: IV 29, 1 *u.* A. b); maritimi *ibid.*; secundus: IV 23, 6 *u.* A. b).

aetas. A. = **uitae tempus**: a) **genet.**, α) **suspens. ex subst.**: in se etiam aetatis excusationem nihil ualere, quod superioribus bellis † probati ad obtinendos exercitus euocentur: 1, 85, 9; ¶ de sacerdotio Caesaris (contenderunt), cum Lentulus aetatis honorem ostentaret: 3, 83, 1.

β) **genet. qualit.**: et honesti ex iuuentute et cuiusque aetatis amplissimi nominatim euocati atque obsecrati naues conscenderant: 2, 5, 5; — omnis iuuentus, omnes etiam grauioris ⟨grauiores *A*⟩ aetatis, in quibus aliquid consilii aut dignitatis fuit, eo conuenerant: III 16, 2; ut omnis iuuentus . . . omnesque superioris ⟨superiores *hl*; senioris *Kindsch., Em. p. 12 sq.*⟩ aetatis cum liberis atque uxoribus . . . ad caelum manus tenderent: 2, 5, 3.

b) **ablat.**: α) **caus. et rei efficient.**: eorum corporibus, qui aetate ad bellum inutiles ⟨inut. ad b. β⟩ uidebantur, uitam tolerauerunt: VII 77, 12; constituunt, ut ii, qui ualetudine

aut aetate inutiles sunt sint ⟨β⟩ bello, oppido excedant: VII 78, 1; ¶ Catuuolcus . . . aetate iam confectus, cum laborem belli aut fugae ferre non posset: VI 31, 5; summa imperii traditur Camulogeno Aulerco, qui prope confectus aetate tamen propter singularem scientiam rei militaris ad eum est honorem euocatus: VII 57, 3; non aetate confectis, non mulieribus, non infantibus pepercerunt: VII 28, 4.

β) qualit.: Eporedorix . . . adulescens . . . et una Viridomarus, pari aetate et gratia, sed genere dispari: VII 39, 1; filium puerili aetate in publico in conspectu patris adsistere turpe ducunt: VI 18, 3.

γ) limitat.: rex erat Ptolomaeus puer aetate: 3, 103, 2; ex duabus filiabus ea, quae aetate antecedebat: 3, 108, 3.

c) c. praepos.: mulieres quique per aetatem ad pugnam inutiles uiderentur, in eum locum coniecisse, quo . . . exercitui aditus non esset: II 16, 5; iis, qui per aetatem in armis esse non poterant, in siluam Arduennam abditis: V 3, 4; omnes, qui per aetatem arma ferre possint, ad bellum cogant: VII 71, 2; ¶ amici regis, qui propter aetatem eius in procuratione erant regni: 3, 104, 1; erat in procuratione regni propter aetatem pueri nutricius eius . . . Pothinus: 3, 108, 1.

B. = tempora, memoria: haec superioris aetatis exempla expiata Saturnini atque Gracchorum casibus docet: 1, 7, 5.

Adiect. appos.: (cuiusque aetatis: 2, 5, 5 *u.* A. a) β);) grauior: III 16, 2 *ibid.*; par: VII 39, 1 *u.* A. b) β): puerilis: VI 18, 3 *ibid.*; superior: 2, 5, 3 *u.* A. a) β); 1, 7, 5 *u.* B.

aeternus: Romani . . . quid uolunt nisi . . . quos fama nobiles . . . cognouerunt, . . . his aeternam iniungere seruitutem? VII 77, 15.

Aetolia: Aetolia, Acarnania, Amphilochis per Cassium Longinum et Caluisium Sabinum . . . receptis: 3, 55, 1; ¶ Caluisius . . . praesidiis aduersariorum Calydone et Naupacto deiectis omni Aetolia potitus est: 3, 35, 1; ¶ Caluisium Sabinum cum cohortibus V paucisque equitibus in Aetoliam misit: 3, 34, 2; — cum paene cotidie a Pompeio ad Caesarem perfugerent, uulgo uero uniuersi in Epiro atque Aetolia conscripti milites: 3, 61, 2; — cum ad eum ex Thessalia Aetoliaque legati uenissent, . . . C. Caluisium Sabinum . . . in Aetoliam misit: 3, 34, 2.

Aetoli: Caluisius primo aduentu summa omnium Aetolorum receptus uoluntate: 3, 35, 1.

aff. *u.* **adf.**

Afranianus: acies erat Afraniana duplex legionum V: 1, 83, 1; — cum . . . omnes uiae ab Afranianis militibus equitibusque obsiderentur: 1, 54, 1; primo Afraniani ⟨afranii *l*⟩ milites uisendi causa laeti ex castris procurrebant contumeliosisque uocibus prosequebantur: 1, 69, 1.

B. subst. Afraniani: ut se utrique superiores discessisse existimarent: Afraniani, quod, cum esse omnium iudicio inferiores uiderentur, comminus tam diu stetissent et nostrorum impetum sustinuissent et initio locum tumulumque tenuissent, . . . et nostros primo congressu terga uertere coegissent; nostri autem: 1, 47, 2; contenditur proelio et, quod prius in tumulum Afraniani uenerant, nostri repelluntur: 1, 43, 5; Afranianos ⟨afranios *a*⟩ multis rebus sui timoris signa misisse: 1, 71, 3; — res tamen ab Afranianis ⟨afranis *al*; afraniis *O*⟩ huc erat necessario deducta ⟨ducta *a*⟩, ut, si priores montes, quos petebant, attigissent, ipsi periculum uitarent, impedimenta . . . seruare non possent: 1, 70, 2; ¶ premebantur Afraniani pabulatione, aquabantur aegre: 1, 78, 1; *cf. seqq. et § 2;* ¶ ex Afranianis interficiuntur T. Caecilius . . . et praeter eum centuriones IIII, milites amplius CC: 1, 46, 5.

Afranius: saltus Pyrenaeos . . ., qui eo tempore ab L. Afranio legato praesidiis tenebantur: 1, 37, 1; magnisque itineribus ad exercitum Afranii (Fabius) contendit: 1, 37, 3; aduentu L. Vibullii Rufi . . . Afranius et Petreius et Varro, legati Pompei, quorum unus (*i. e.* Afranius) Hispaniam citeriorem tribus legionibus . . . obtinebat, . . . officia inter se partiuntur, uti Petreius ex Lusitania per Vettones cum omnibus copiis ad Afranium proficiscatur: 1, 38, 1. 2; equites auxiliaque . . . Celtiberiae, Cantabris barbarisque omnibus, qui ad Oceanum pertinent, ab Afranio imperantur: 1, 38, 3; celeriter Petreius per Vettones ad Afranium peruenit, constituuntque communi consilio bellum ad Ilerdam . . . gerere: 1, 38, 4; erant, ut supra demonstratum est, legiones Afranii III: 1, 39, 1; (*etiam § 3 ad Afranium et Petreium uidentur referenda esse uerba:* audierant . . . uenturum; *cf. Np. p. 139 et Köchly ad 1. 38 extr.:*) quo cognito a Petreio et Afranio, . . . celeriter suo ponte Afranius . . . legiones III ⟨*a*; IIII *rell.?*: *Db.*⟩ equitatumque omnem traiecit duabusque Fabianis occurrit legionibus:

1, 40, 4; *cf.* § 5—7; Caesar . . . sub castris Afranii constitit: 1, 41, 2; potestate facta Afranius copias educit et in medio colle sub castris constituit: 1, 41, 2; Caesar ubi cognouit per ⟨*2 Oud.?; om. plur.*⟩ Afranium stare, quo minus proelio dimicaretur: 1, 41, 3; sic omne (opus) prius est perfectum, quam intellegeretur ab Afranio, castra muniri: 1, 41, 5; Afranius Petreiusque terrendi causa atque operis impediendi copias suas ad infimas montis radices producunt et proelio lacessunt: 1, 42, 2; *cf.* § 4; collem, ubi castra Petreius atque Afranius habebant: 1, 43, 1; quae in statione pro castris erant Afranii cohortes: 1, 43, 4; Afranius paene omne frumentum ante Caesaris aduentum Ilerdam conuexerat: 1, 48, 5; exercitus Afranii omnium rerum abundabat copia: 1, 49, 1; nuntiatur Afranio magnos commeatus ad flumen constitisse: 1, 51, 1; ad hos opprimendos cum omni equitatu tribusque legionibus Afranius de nocte proficiscitur imprudentesque ante missis equitibus adgreditur: 1, 51, 4; haec Afranius Petreiusque et eorum amici pleniora etiam atque uberiora Romam ad suos perscribebant: 1, 53, 1; quibus litteris nuntiisque Romam perlatis magni domum concursus ad Afranium magnaeque gratulationes fiebant: 1, 53, 3; multae longinquiores ciuitates ab Afranio desciscunt: 1, 60, 5; magnum in timorem Afranius Petreiusque perueniunt, ne omnino frumento pabuloque intercluderentur: 1, 61, 2; *cf. quae sequuntur*; cum de tertia uigilia Petreius atque Afranius castra mouissent: 1, 63, 3; quos ubi Afranius procul uisos cum Petreio conspexit, noua re perterritus locis superioribus constitit aciemque instruit: 1, 65, 1; *cf.* § 3 *et c.* 66; disputatur in consilio ab Petreio atque Afranio et tempus profectionis quaeritur: 1, 67, 1; *cf.* § 6; 69, 2—4; Afranii copias equitatus Caesaris insequens morabatur: 1, 70, 1; Afranius, cum . . . ante se hostem uideret, collem quendam nactus ibi constitit: 1, 70, 3; *cf.* § 4; quod certe inde decedendum esset Afranio nec sine aqua permanere posset: 1, 71, 4; Petreius atque Afranius oblata facultate in castra sese referunt: 1, 72, 5; *cf.* 73, 1—3; id opus inter se Petreius atque Afranius partiuntur ipsique perficiundi operis causa longius progrediuntur: 1, 73, 3; fidem ab imperatore de Petrei atque Afranii uita petunt: 1, 74, 3; Afranii etiam filius adulescens de sua ac parentis sui salute cum Caesare per Sulpicium legatum agebat; 1, 74, 6; quibus rebus nuntiatis Afranio ab instituto opere discedit seque in castra recipit sic paratus, ut uidebatur, ut quicumque accidisset casus, hunc quieto et aequo animo ferret: 1, 75, 1; (Petreius) idem ius iurandum adigit Afranium: 1, 76, 3; *cf. capp. seqq.*; datur obsidis loco Caesari filius Afranii: 1, 84, 2; audiente utroque exercitu loquitur Afranius . . .: 1, 84, 3; *cf.* § 3—5; 85, 3. 4. 6. 12; Petreius atque Afranius cum stipendium ab legionibus paene seditione facta flagitarentur ⟨*Ald.*; -retur *codd.; Hofm.*⟩, . . . Caesar ut cognosceret postulatum est ⟨postularunt *Hofm.*⟩: 1, 87, 3; postea, cum . . . (Varro) copias Petrei cum exercitu Afranii esse coniunctas . . . accepit atque haec ad eum latius atque inflatius Afranius perscribebat: 2, 17, 3; frumenti magnum numerum coegit, quod Massiliensibus, item quod Afranio Petreioque mitteret: 2, 18, 1; praedicauit . . . magnum numerum ab eo (*i. e.* Caesare) militum ad Afranium perfugisse: 2, 18, 3; postulauit etiam L. Afranium proditionis exercitus Acutius Rufus apud Pompeium: 3, 83, 2; Ciliciensis legio coniuncta cum cohortibus Hispanis, quas traductas ab Afranio ⟨aeronio *a*; AEranio *uel* Eranio *Ohl*⟩ docuimus, in dextro cornu erant conlocatae: 3, 88, 2; *cf.* **Afraniani.**

Africa: Caesar . . . prouinciam Siciliam atque A f r i c a m, sine quibus urbem atque Italiam tueri non potest, uestrae fidei c o m m i s i t: 2, 32, 2; — Africam sorte Tubero o b t i n e r e debebat: 1, 30, 2; ¶ Curionem . . ., cum Siciliam recepisset, protinus i n A f r i c a m traducere exercitum iubet: 1, 30, 2; Cotta . . . ex Sardinia in Africam profugit: 1, 30, 3; Tubero, cum in Africam uenisset, inuenit in prouincia cum imperio Attium Varum; qui ad Auximum . . . amissis cohortibus protinus ex fuga in Africam peruenerat atque eam sua sponte uacuam occupauerat dilectuque habito duas legiones effecerat hominum et locorum notitia et usu eius prouinciae nactus aditus ad ea conanda, quod paucis ante annis ex praetura eam prouinciam obtinuerat: 1, 31, 2; C. Curio in Africam profectus ex Sicilia . . . duas legiones . . . transportabat: 2, 23, 1; Quintilius Varus . . . dimissus a Caesare in Africam uenerat: 2, 28, 1; iam Caesaris in Hispania res secundae in Africam nuntiis ac litteris perferebantur: 2, 37, 2; *cf.* 2, 23—44.

Africanus: incommoda accepta . . . morte Curionis et detrimento A f r i c a n i ⟨*af*; afraniani *hl*; afranii *O*⟩ e x e r c i t u s tanto: 3, 10, 5.

Africus. 1. adiect.: Corfiniensem ignominiam, Italiae fugam, Hispaniarum deditionem, A f r i c i b e l l i praeiudicia sequimini: 2, 32, 13.

2. ui substant. (*subaud. uentus*): l e n i A f r i c o p r o u e c t u s media circiter nocte uento inter-

misso cursum non tenuit: V 8, 2; ¶ qui portus ab Africo tegebatur, ab austro non erat tutus: 3, 26, 4; — incredibili felicitate auster, qui per biduum flauerat, in Africum se uertit: 3, 26, 5.

Agedincum. Agedinci *uel* agedincum *est in plurimis codd.; erratum est ita*: VI 44, 3 acedici *BM*; VII 57, 1 agetinci *Q*; egedinci *h*; VII 59, 4 egedincum *BMh*; VII 62, 10 adgedincum *af*. *(Cf. Glück, p. 15—18.)*

(legiones) sex reliquas in Senonum finibus Agedinci in hibernis conlocauit: VI 44, 3; duabus Agedinci legionibus atque impedimentis totius exercitus relictis ad Boios proficiscitur: VII 10, 4; Labienus eo supplemento, quod nuper ex Italia uenerat, relicto Agedinci, ut esset impedimentis praesidio, ... Lutetiam proficiscitur: VII 57, 1; ¶ sed ut incolumem exercitum Agedincum reduceret cogitabat: VII 59, 4; hoc negotio confecto Labienus reuertitur Agedincum, ubi impedimenta totius exercitus relicta erant: VII 62, 10.

ager. **A.** = arua, fundi; **a)** subiect.: debent I 11, 3 *u.* **b)** uasto; ¶ possunt IV 8, 2 *u.* **a)** uacant; ¶ publice maximam putant esse laudem quam latissime a suis finibus uacare ⟨uagari *BMβ*⟩ agros ⟨*om.* β⟩: IV 3, 1; itaque una ex parte a Suebis circiter milia passuum sescenta agri uacare dicuntur: IV 3, 2; neque ullos in Gallia uacare agros, qui dari tantae praesertim multitudini sine iniuria possint: IV 8, 2; ¶ non frumentum, cuius erant plenissimi agri, deficere poterat: 2, 37, 6; *cf.* I 31, 10 (*u.* **B.** ag. Sequanus.)

b) obiect.: postea quam agros et cultum et copias Gallorum homines feri ac barbari adamassent, traductos plures: I 31, 5; ¶ uel sibi agros attribuant uel patiantur eos tenere, quos armis possederint: IV 7, 4; ¶ capio 3, 59, 2 *u. infra* tribuo; ¶ ibi permanserunt atque agros colere coeperunt: V 12, 2; ¶ quorum alter agros Volcarum Arecomicorum et Heluiorum publice iis concesserit, alter: 1, 35, 4; ¶ confero I 31, 11 *u.* **c)**; ¶ paulisper apud oppidum morati agrosque Remorum depopulati, omnibus uicis aedificiisque ... incensis ad castra Caesaris contenderunt: II 7, 3; sese depopulatis agris non facile ab oppidis uim hostium prohibere: I 11, 4; ¶ diuido I 2, 3 *u.* **B.** ager Heluetius; ¶ quibus illi agros dederunt: I 28, 5; IV 8, 2 *cf.* **a)**; ¶ quas regiones Menapii incolebant et ad utramque ripam fluminis agros, aedificia uicosque habebant: IV 4, 2; ¶ obtineo 1, 38, 1 *u.* **B.** ag. Vettonum; ¶ percurro 1, 15, 1 *u.* **B.** ag. Picenus; ¶ militibus in contione agros ex suis possessionibus pollicetur, quaterna in singulos iugera: 1, 17, 4; ¶ Heluetii ... in Haeduorum fines peruenerant eorumque agros populabantur: I 11, 1; si suas copias Haedui in fines Bellouacorum introduxerint et eorum agros populari coeperint: II 5, 3; agros Remorum popularentur ... commeatuque nostros prohiberent: II 9, 5; iturum per fines Remorum eorumque agros populaturum: V 56, 5; ¶ Suessiones suos esse finitimos; fines ⟨*B²β; cf. Hell. 19, 508 sq.: 31, 531 sq.; om. α; Np., Db., Dt.*⟩ latissimos feracissimosque agros possidere: II 4, 6; ¶ possido IV 7, 4 *u.* attribuo; ¶ Cimbri ... iura, leges, agros, libertatem nobis reliquerunt. Romani uero: VII 77, 14; ¶ tenere IV 7, 4 *u.* attribuo; ¶ eos ... in senatum legendos curauerat agrosque in Gallia ex hostibus captos praemiaque rei pecuniariae magna tribuerat: 3, 59, 2; ¶ ita se ... meritos esse, ut paene in conspectu exercitus nostri agri uastari, liberi eorum in seruitutem abduci, oppida expugnari non debuerint: I 11, 3; itaque uastatis omnibus eorum agris, uicis aedificiisque incensis Caesar exercitum reduxit: III 29, 3; omnibus eorum agris uastatis, frumentis succisis, aedificiis incensis ... se ... receperunt: IV 38, 3; magno pecoris atque hominum numero capto atque ea praeda militibus concessa uastatisque agris in deditionem uenire ... (Neruios) coegit: VI 3, 2; relinquebatur, ut ... tantum in agris uastandis incendiisque faciendis hostibus noceretur, quantum: V 19, 3; ¶ supplicia cruciatusque Gallorum ueriti, quorum agros uexauerant: IV 15, 5.

c) genet.: ne propter bonitatem agrorum Germani ... e suis finibus in Heluetiorum fines transirent: I 28, 4; ¶ sic neque agri cultura nec ratio atque usus belli intermittitur: IV 1, 6; (Germani) agri culturae non student: VI 22, 1; ut supra demonstrauimus, minime omnes Germani agri culturae student: VI 29, 1; ne adsidua consuetudine capti studium belli gerendi agri cultura commutent: VI 22, 3; ab Suebis complures annos exagitati bello premebantur et agri cultura prohibebantur: IV 1, 2; quos spes praedandi studiumque bellandi ab agri cultura et cotidiano labore reuocabat: III 17, 4; ¶ fuit antea tempus, cum ... Galli ... propter hominum multitudinem agrique inopiam trans Rhenum colonias mitterent:

VI 24, 1; ¶ neque quisquam agri modum certum aut fines habet proprios: VI 22, 2; ¶ id (frumentum) erat perexiguum cum ipsius agri natura, quod sunt loca aspera ac montuosa ac plerumque frumento utuntur importato, tum quod: 3, 42, 5; ¶ tantum potentia antecesserant, ut . . . partem finitimi agri per uim occupatam possiderent: VI 12, 4; *cf.* I 31, 10 (*u.* **B.** ag. Sequanus); ¶ oppidum Auaricum, quod erat maximum munitissimumque in finibus Biturigum atque agri fertilissima regione: VII 13, 3; ¶ Allobroges . . . demonstrant sibi praeter agri solum nihil esse reliqui: I 11, 5; ¶ priuati ac separati agri apud eos nihil est: IV 1, 7; ¶ magistratus ac principes in annos singulos gentibus cognationibusque hominum . . . quantum et quo loco uisum est agri attribuunt ⟨adtr. agri β⟩: VI 22, 2.

d) ablat.: exposuit, quos et quam humiles accepisset, compulsos in oppida, multatos agris, omnibus ereptis copiis, imposito stipendio, obsidibus summa cum contumelia extortis: VII 54, 4; ¶ ad extremum tamen agris expulsi et multis locis Germaniae triennium uagati ad Rhenum peruenerunt: IV 4, 2; hoc proprium uirtutis existimant expulsos agris finitimos cedere neque quemquam prope audere consistere: VI 23, 2.

e) c. praepos.: neque conferendum esse Gallicum cum Germanorum agro: I 31, 11.

cum . . . multitudinem hominum ex agris magistratus cogerent: I 4, 3; Androsthenes . . . omnem ex agris multitudinem seruorum ac liberorum in oppidum cogit: 3, 80, 3; — pecora atque homines ex agris in siluas compellebat: V 19, 1; — oppida muniunt, frumenta ex agris in oppida comportant: III 9, 8; — frumentum ex agris cotidie in castra conferebat: IV 31, 2; Vbiis imperat, ut pecora deducant suaque omnia ex agris in oppida conferant: VI 10, 2; animaduertit multa undique portari atque agi plenissimis uiis, quae repentini tumultus timore ex agris in urbem conferantur: 2, 25, 2; — paulatim ex castris discedere ac suos clam ex agris deducere coeperunt: IV 30, 2; — eos accusat, quod, cum neque emi neque ex agris sumi posset (frumentum), . . . ab iis non subleuetur: I 16, 6.

Romani . . . quid uolunt nisi . . . quos fama nobiles . . . cognouerunt, horum in agris ciuitatibusque considere: VII 77, 15; — multos in agris inopinantes deprehendit: VI 30, 1; — in agris habet dilectum egentium ac perditorum: VII 4, 3; — dum haec geruntur, nostris omnibus occupatis qui erant in agris ⟨castris *Rich. Müller, JB. 4, 16*⟩ reliqui ⟨quae erant in agr. relicta *Goel. I 138*⟩ discesserunt: IV 34, 3; — cum pars hominum in agris remaneret, pars etiam in castra uentitaret: IV 32, 1; — ex castris exisse, si quid frumenti aut pecoris in agris reperire possent: VII 20, 10; ¶ Cosam in agro Thurino 3, 22, 2 *u.* **B.**; ¶ propter frigora . . . non modo frumenta in agris matura non erant, sed ne pabuli quidem satis magna copia suppetebat: I 16, 2; iam esse in agris frumenta matura: I 40, 11; frumentum in agris et pecoris copiam nactus repleto his rebus exercitu: VII 56, 5; — ille idoneum locum in agris nactus ⟨plenis frumentorum *add. Kergel. ÖZ. 5, 455 sq.; Db.*; copia frumentorum *addendum coniec. Np.*⟩, quae prope iam matura erant ⟨idon. loc. nactus, quod in agris frumenta prope i. m. e. *Vielh., ÖZ. 16, 433*; idon. l. in agr. n., quia (quo *Dt.*) prope iam mat. er. frumenta *Bentl., Dt., al.*⟩ . . . constituit: 3, 81, 3.

Cassiuellaunus . . . cum equitatus noster liberius praedandi uastandique causa se in agros eiecerat ⟨effunderet β⟩, . . . essedarios . . . emittebat: V 19, 2; — suos remigrare in agros ⟨in agr. rem. β⟩ iusserunt: IV 27, 7; *cf.* I 5, 4 (*u.* **B.** ag. Noricus); 1, 15, 4 (*u.* **B.** ager Picenus).

dimissis per agros nuntiis sibi quemque consulere iussit: VI 31, 2; ubi quae maior atque inlustrior incidit res, clamore per agros regionesque significant: VII 3, 2; *cf.* I 10, 1 (*u.* **B.** *extr.*).

B) addito populi nomine = fines: flumine Rheno . . ., qui agrum Heluetium a Germanis diuidit: I 2, 3; — Boios, qui trans Rhenum incoluerant et in agrum Noricum transierant: I 5, 4; — Auximo Caesar progressus omnem agrum Picenum percurrit: 1, 15, 1; incidit in Vibullium Rufum missum a Pompeio in agrum Picenum confirmandorum hominum causa: 1, 15, 4; — quod Ariouistus . . . tertiam partem agri Sequani, qui esset optimus totius Galliae, occupauisset: I 31, 10; — Milo . . . Cosam in agro Thurino ⟨Compsam in a. Hirpino *Glând. & Dauis.; F. Hofm.*⟩ oppugnare coepit: 3, 22, 2; ¶ Heluetiis esse in animo per agrum Sequanorum et Haeduorum iter in Santonum fines facere: I 10, 1; — tertius ab Ana Vettonum agrum Lusitaniamque pari numero legionum obtinebat: 1, 38, 1; *cf.* 1, 35, 4 *u.* **A. b)** concedo; *praeterea* **A. b)** depopulor, populor, uasto, uexo.

[**Falso** 3, 72, 3 *Oafl* agri *habent pro* aeri.]

Adiectiua appos.: feracissimi: II 4, 6 *u.* **A. b)** possideo; finitimus: VI 12, 4 *u.* **A. c)** pars; Gallicus: I 31, 11 *u.* **A. e)** cum; (ipse: 3, 42, 5 *u.* **A. c)** natura;) (latissimi: II 4, 6 *u.* **A. b)** possideo;) omnes: III 29, 3; IV 38, 3 *u.* **A. b)** uasto; (optimus: I 31, 10 *u.* **B.** ag. Sequanus; plenissimi: 2, 37, 6 *u.* **A. a)**;) priuatus: IV 1, 7 *u.* **A. c)** *extr.*; separatus *ibid.*; ulli: IV 8, 2 *u.* **A. a)**. *cf.* **B.** ager Heluetius etc.

agger. (*Cf. Rüstow p.* 142—151; *Goeler II p. 262.*) **1. quicquid aggerandi causa adgeritur, materia: a) subiect.**: contegit, dat: VII 85, 6 *u.* **b)** conicio: ¶ nostrarum turrium altitudinem, quantum has cotidianus agger (cotid. agger *i. e. quod cotidie adgerebatur ad aggerem u.* 2. **B.**) *augendum*) expresserat, . . . adaequabant: VII 22, 4.

b) obiect.: milites . . . testudine facta et *om.* β aggere ad munitiones adiecto locum ceperunt: V 9, 7; ¶ aggerem apparare, uineas agere, turres duas constituere coepit: VII 17, 1; ¶ tegimenta galeis milites ex uiminibus facere atque aggerem iubet comportare: 3, 62, 1; unde agger omnino comportari posset, nihil erat reliquum, omnibus arboribus longe lateque in finibus Massiliensium excisis et conuectis: 2, 15, 1; ¶ agger ab uniuersis in munitionem (munitione β) coniectus et ascensum dat Gallis et ea, quae in terra occultauerant Romani, contegit: VII 85, 6; ¶ agger . . . flumine fertur: 1, 40, 4 *u.* **d)**: ¶ magnum numerum leuis armaturae et sagittariorum aggeremque omnem noctu in scaphas et naues actuarias imponit: 3, 62, 2; ¶ longius erat agger petendus: 1, 42, 1; qui paulo longius aggeris petendi causa processerant, arcessendi (erant): II 20, 1; ¶ pedalibus lignis coniunctis inter se porticus integebantur, atque hac agger inter manus proferebatur: 2, 2, 3; ¶ aggerem cuniculis subtrahebant: VII 22, 2.

c) ablat.: eodem naues, quas demonstrauimus aggere et leuis armaturae militibus completas . . . mittit: 3, 62, 3; fossaeque aggere complebantur: 3, 63, 6; ¶ Labienus . . . uineas agere, cratibus atque aggere paludem explere atque iter munire conabatur: VII 58, 1; proximam fossam cratibus integunt atque aggere explent: VII 79, 4; aggere et cratibus fossas explent, falcibus uallum ac loricam rescindunt: VII 86, 5; ¶ has (rates) terra atque aggere integebat, ne aditus atque incursus ad defendendum impediretur: 1, 25, 9; ¶ hae (trabes) reuinciuntur introrsus et multo aggere uestiuntur: VII 23, 2.

d) c. praepos.: quo cognito a Petreio et Afranio ex aggere atque cratibus, quae flumine ferebantur, . . . Afranius . . . legiones . . . traiecit: 1, 40, 4.

2. quicquid ex eius modi aggere (materia) fit; A) castrorum munitiones, moles, sim. (*cf. Goeler II 247. 255*): **a) subiect.**: erat eo loco fossa pedum XV et uallum (uallus *Ald.*) contra hostem in altitudinem pedum X, tantundemque eius ualli agger in latitudinem (altitud. *Oz*) patebat: 3, 63, 1; ¶ postquam neque aggeres neque fossae uim hostium sustinere poterant: VII 87, 5; 1, 25, 6 *u.* **b)**.

b) obiect.: (adaequare III 12, 3 *u. infra* **e)**;) ¶ cum agger altiore aqua contineri non posset, rates duplices . . . e regione molis conlocabat: 1, 25, 6; ¶ post eas (fossas) aggerem ac uallum XII pedum exstruxit: VII 72, 4; ¶ qua fauces erant angustissimae portus, moles atque aggerem ab utraque parte litoris iaciebat, quod his locis erat uadosum mare: 1, 25, 5.

c) dat.: (VII 72, 4 *u.* **d)**.)

d) genet.: huic (aggeri ac uallo) loricam pinnasque adiecit grandibus ceruis eminentibus ad commissuras pluteorum atque aggeris (aggeres *z*), qui ascensum hostium tardarent: VII 72, 4.

e) ablat.: extruso mari aggere ac molibus atque his (isdem *β*) oppidi moenibus adaequatis: III 12, 3.

f) c. praepos.: auxiliares . . . lapidibus telisque subministrandis et ad aggerem caespitibus comportandis speciem atque opinionem pugnantium praeberent: III 25, 1; ¶ equitatus Caesaris, quod angusto itinere per aggeres ascendebat, receptui suo timens initium fugae faciebat: 3, 69, 2.

B. opus oppugnandi causa ex terra, lapidibus, cratibus, materia factum: a) subiect.: hunc (ignem) sic distulit uentus, uti uno tempore agger, plutei, testudo, turris, tormenta flammam conciperent: 2, 14, 2; — cum is (agger) murum hostium paene contingeret et Caesar ad opus consuetudine excubaret, paulo ante tertiam uigiliam est animaduersum fumare aggerem, quem cuniculo hostes succenderant: VII 24, 2; ¶ aggerem . . . facere instituerunt aequa fere altitudine (*Vascos.*; latitudine *codd.*) atque ille congesticius ex materia fuerat agger: 2, 15, 1.

b) obiect.: C. Trebonius . . . duabus ex partibus aggerem, uineas turresque ad oppidum

agere instituit: 2, 1, 1; ¶ quibus comparatis rebus aggerem in altitudinem pedum LXXX exstruit: 2, 1, 4; diebus XXV aggerem latum ⟨longum *coni. Rüst. p. 143; Goeler I 66. 254*; *sed u. Heller 26. 685 sq.*⟩ pedes CCCXXX, altum pedes LXXX ⟨XXXX *Goel. ibid.*⟩ exstruxerunt: VII 24, 1; ubi uineis actis aggere exstructo turrim procul constitui uiderunt, primum inridere: II 30, 3; ¶ aggerem noui generis atque inauditum ex latericiis duobus muris senum pedum crassitudine atque eorum murorum contignatione ⟨*Np.*; -ionem *codd.*⟩ facere instituerunt: 2, 15, 1; ¶ celeriter uineis ad oppidum actis, aggere iacto turribusque constitutis . . . legatos . . . mittunt: II 12, 5; ¶ celeriter factum est, ut . . . alii turres reducerent aggeremque interscinderent, omnis uero ex castris multitudo ad restinguendum concurreret: VII 24, 5; ¶ agger . . . proferebatur 2, 2, 3 *Köchly et edd. huc referendum esse censent; u.* **A. b)**; ¶ restincto aggere atque omni ex parte summotis hostibus: VII 25, 4; (*cf.* interscindere;) ¶ succendere: VII 24, 2 *u.* **a)**.

c) dat.: crebris diurnis nocturnisque eruptionibus aut aggeri ignem inferebant aut milites occupatos in opere adoriebantur: VII 22, 4; crebrae etiam per Albicos eruptiones fiebant ex oppido ignesque aggeri et turribus inferebantur: 2, 2, 6; (*cf.* **f)** 2, 14, 5.)

d) genet.: ut prope summam muri aggerisque altitudinem acerui armorum adaequarent: II 32, 4.

e) ablat.: III 12, 3 *secundum Goeler I 105*; *u.* **A. e)**.

f) c. praepos.: alias eruptione temptata, alias cuniculis ad aggerem uineasque actis: III 21, 3; maiore cum fiducia ad alteram turrim aggeremque eruptione pugnauerunt multumque ignem intulerunt: 2, 14, 5; ¶ faces atque aridam materiem de muro in aggerem eminus iaciebant, picem reliquasque res, quibus ignis excitari potest, fundebant: VII 24, 4.

Adiect.: altus: VII 24, 1 *u.* **2. B. b)** exstruo; congesticius: 2, 15, 1 *u.* **2. B. a)**; cotidianus: VII 22, 4 *u.* **1. a)**; inauditus: 2, 15, 1 *u.* **2. B. b)** facere; latus ⟨longus⟩: VII 24, 1 *u.* **2. B. b)** exstruo; multus: VII 23, 2 *u.* **1. c)** *extr.*; omnis: 3, 62, 2 *u.* **1. b)** imponere.

noui generis: 2, 15, 1 *u.* **2. B. b)** facere.

aggero, aggredior, aggrego *u.* **adgero, adgredior, adgrego.**

agito: his rebus agitatis profitentur Carnutes: VII 2, 1; **(**quoniam fieret dimicandi potestas, ut saepe cogitauissent ⟨optauissent *Dauis.*, agitauissent *Grut.*⟩, ne usu manuque reliquorum opinionem fallerent: 3, 86, 5.**)**

agmen. (*De uerbis* nouissimum agmen *et* extremum agmen *u. Goeler I 71.*)

A. = exercitus iter faciens; a) subiect.: pugnatur una omnibus in partibus. consistit ⟨β; constitit *α; Fr.*⟩ agmen: VII 67, 3; — nuntiatur . . . magnum ire agmen aduerso flumine: VII 61, 3; — instabat agmen Caesaris atque uniuersum imminebat: 1, 80, 5; — uix agmen nouissimum extra munitiones processerat, cum: VI 8, 1; — ubi paulatim retorqueri agmen ad dextram conspexerunt: 1, 69, 3; — **(**subsistere *u.* sustinere; —**)** uestigio temporis primum agmen erat in conspectu: 2, 26, 2; cum iam esset agmen in portis: 3, 85, 4; — cernebatur . . . nouissimos illorum premi uehementer ac non numquam sustinere ⟨subsistere *Vascos.*; *Terpstra p. 45—47*; *Madu., AC. II 265*⟩ extremum agmen atque iter ⟨*add. Forchh. p. 80 sq.*; *Madu. ibid.*⟩ interrumpi ⟨inrumpi *Np.*⟩: 1, 64, 1; ¶ omnes Neruii confertissimo agmine duce Boduognato . . . ad eum locum contenderunt: II 23, 4; — ex castris proficiscuntur . . . longissimo agmine maximisque impedimentis: V 31, 6.

b) obiect.: Sontiates . . . in itinere agmen nostrum ⟨nostrorum *h*⟩ adorti primum equestre proelium commiserunt: III 20, 3; — ad eos equites, qui agmen antecessissent, praemitteret: IV 11, 2; equitatus hostium procul uisus est, qui agmen Vercingetorigis antecesserat ⟨-erant β⟩: VII 12, 4; — relinquebatur Caesari nihil, nisi uti equitatu agmen aduersariorum male haberet et carperet ⟨ut caperet *O*⟩: 1, 63, 2; equitatu praemisso, qui nouissimum agmen carperet ⟨caperet *Of*⟩ atque impediret: 1, 78, 5; — mane Dyrrhachium uenit, cum primum agmen Pompei procul cerneretur: 3, 41, 5; — Boii et Tulingi, qui hominum milibus circiter XV agmen hostium claudebant et nouissimis praesidio erant: I 25, 6; duae legiones, quae proxime conscriptae erant, totum agmen claudebant praesidioque impedimentis erant: II 19, 3; expeditae cohortes nouissimum agmen claudebant: 1, 79, 1; — de media nocte missus equitatus nouissimum agmen consequitur: VII 88, 7; Fabius . . . primum agmen fugientium consecutus: 2, 35, 1; statimque egressus et nouissimum agmen consecutus celeriter ex conspectu castrorum discessit: 3, 75, 2; — progressus milia passuum XXV agmen Haeduorum conspicatus immisso equitatu iter eorum moratur:

VII 40, 4; — equitatum praemisit ad nouissimum agmen demorandum: 3, 75, 3; — male habeo: 1, 63, 2 *u.* carpo: — impedio: 1, 78, 5 *u. ibid.*; — (inrumpo: 1, 64, 1 *u.* a) sustinet;) qui cupidius nouissimum agmen insecuti ... proelium committunt: I 15, 2; — (interrumpo: 1, 64, 1 *u.* a) sustinet; —) omnem equitatum, qui nouissimum agmen moraretur, praemisit: II 11, 3; — cum ab equitatu nouissimum agmen premeretur: 1, 70, 3; — (retorqueo *u.* a); —) equitatumque, quod recenti proelio perterritum esse existimabat, agmen subsequi iussit: IV 13, 6.

c) genet.: ut non prius fuga desisterent (equites), quam in conspectum agminis nostri uenissent: IV 12, 2; — his rebus cum iter agminis nostri impediretur: II 17, 5; cum propter longitudinem agminis minus facile omnia per se obire ... possent: V 33, 3; — ratio ordoque agminis aliter se habebat, ac Belgae ad Neruios detulerant: II 19, 1; — cum se maior pars agminis in magnam conuallem demisisset: V 32, 2; — ratio *u.* ordo.

d) ablat.: Heluetii ... audacius subsistere non numquam et ⟨ex *Fr.*⟩ nouissimo agmine proelio nostros lacessere coeperunt: I 15, 3.

e) c. praepos.: cum ab extremo agmine ad quos uentum erat consisterent fortiterque impetum nostrorum militum sustinerent: II 11, 4; — Heluetii ... itinere conuerso nostros a nouissimo agmine insequi ac lacessere coeperunt: I 23, 3; — duae se acies ... ostendunt, una a ⟨β; *om.* α; *Np.*⟩ primo agmine iter impedire coepit: VII 67, 1; ¶ relinquebatur, ut neque longius ab agmine legionum discedi Caesar pateretur et: V 19, 3; ¶ equites ... repente sese ad nouissimum agmen ostendunt: 1, 63, 3; — pugnatur acriter ad nouissimum agmen: 1, 80, 5; — (equites) Galli ... in fugam coniecti ... se ad agmen receperunt: VII 13, 2; tantum profecerunt, ut ... pellerent omnes ... ipsique incolumes se ad agmen reciperent: 3, 75, 5; — ii, quos ad nouissimum agmen equorum reficiendorum causa substitisse demonstratum est: 2, 42, 5; ¶ circiter tribus milibus hostium ex nouissimo agmine interfectis: VII 68, 2; ¶ de equitibus hostium, quin nemo eorum progredi modo extra agmen audeat, ne ipsos quidem debere dubitare: VII 66, 6; ¶ non nullae cohortes in agmen Caesaris, aliae in equites incidunt: 1, 24, 4; — tantum ab equitum suorum auxilio aberant, ... ut eos superioribus perterritos proeliis in medium reciperent agmen ultroque eos tuerentur: 1, 79, 5: ¶ milites legionum duarum, quae in nouissimo agmine praesidio impedimentis fuerant: II 26, 3; ¶ ita dies circiter quindecim iter fecerunt, uti inter nouissimum hostium agmen et nostrum primum non amplius quinis aut senis milibus passuum interesset: I 15, 5; ¶ ne tecto recipiatur, ... qui non bis ⟨*om.* *AQβ*⟩ per agmen hostium perequitasset ⟨-tarit β⟩: VII 66, 7.

B. = iter exercitus: si ... Romani sese recipere coepissent, impeditos in agmine et sub sarcinis [infirmiore animo] adoriri cogitabant: III 24, 3; proinde in ⟨*ik; Schn., Db., Hld., Dt.*[2]; *om. rell.*⟩ agmine impeditos adorirentur: VII 66, 4.

Adiectiua: confertissimum: II 23, 4 *u.* A. a) *extr.*; extremum: 1, 64, 1 *u.* A. a) sustinet; II 11, 4 *u.* A. e) ab; longissimum: V 31, 6 *u.* A. a) *extr.*; magnum: VII 61, 3 *u.* A. a) it; medium: 1, 79, 5 *u.* A. e) in; (nostrum: III 20, 3 *u.* A. b) adorior; IV 12, 2 *u.* A. c); II 17, 5 *ib.*; I 15, 5 *u.* A. e) inter;) nouissimum: VI 8, 1 *u.* A. a) procedit; 1, 78, 5 *u.* A. b) carpo; 1, 79, 1 *u.* A. b) claudo; VII 88, 7; 3, 75, 2 *u. ib.* consequor; 3, 75, 3 *u. ib.* demoror; I 15, 2 *u. ib.* insequor; II 11, 3 *u. ib.* moror; 1, 70, 3 *u. ib.* premo; I 15, 3 *u.* A. d); I 23, 3 *u.* A. e) ab; 1, 63, 3; 1, 80, 5; 2, 42, 5 *u. ib.* ad; VII 68, 2 *u. ib.* ex; II 26, 3 *u. ib.* in; I 15, 5 *u. ib.* inter; primum: 2, 26, 2 *u.* A. a) est; 3, 41, 5 *u.* A. b) cerno; 2, 35, 1 *u. ib.* consequor; VII 67, 1 *u.* A. e) ab; I 15, 5 *u. ib.* inter; totum: II 19, 3 *u.* A. b) claudo; uniuersum: 1, 80, 5 *u.* A. a) instat.

Agmen *plerumque pertinet ad Romanorum legiones; saepissime ad Caesarianas; ad Afranianas* 1, 63, 2. 3; 64, 1; 70, 3; 78, 5; 79, 1. 5; 80, 5; *ad Pompei legiones* 3, 41, 5; *ad Vari milites* 2, 35, 1; *ad Belgarum copias* II 11, 3. 4; *ad Gallorum* VII 88, 7; *ad Haeduorum* VII 40, 4; *ad Heluetiorum* I 15, 2. 3. 5; 25, 6; *ad Neruiorum* II 23, 4; *ad Vercingetorigis* VII 12, 4; 13, 2; 68, 2; — *ad Iubae regis equites peditesque* 2, 26, 2.

agnosco: nauem D. Bruti, quae ex insigni ⟨*O*; igni *z*⟩ facile agnosci ⟨-ere *af*⟩ poterat: 2, 6, 4.

ago. A. proprie = moueo, promoueo a) pellendo, trudendo, ducendo, fodiendo, etc.: aggerem: 2, 1, 1 *u.* turres; — cuniculis ad aggerem uineasque actis: III 21, 3; — iis impedimentis, quae secum agere ac portare non poterant, citra flumen Rhenum depositis: II 29, 4: — praeda ex omnibus locis ageba-

tur: VI 43, 2; — nihilo setius sublicae et ad inferiorem partem fluminis oblique ⟨obliquae *CM²f*⟩ agebantur ⟨adigebantur *N*⟩ . . . et aliae item supra pontem mediocri spatio: IV 17, 9; — testudines: V 43, 3 *u.* turres; — Trebonius . . . duabus ex partibus aggerem, uineas turresque ad oppidum agere instituit: 2, 1, 1; hostes maximo clamore . . . turres testudinesque agere et scalis uallum ascendere coeperunt: V 43, 3; turres uineasque ad oppugnationem urbis agere . . . instituit: 1, 36, 4; quibus fortiter resistentibus uineas turresque egit: III 21, 2; — castris munitis uineas agere quaeque ad oppugnandum usui erant comparare coepit: II 12, 3; celeriter uineis ad oppidum actis, aggere iacto turribusque constitutis: II 12, 5; ubi uineis actis aggere exstructo turrim procul constitui uiderunt: II 30, 3; castris . . . positis Caesar . . . aggerem apparare, uineas agere, turres duas constituere coepit: VII 17, 1; Labienus primo uineas agere, cratibus atque aggere paludem explere atque iter munire conabatur: VII 58, 1; 2, 1, 1; 1, 36, 4; III 21, 2 *u.* turres; ¶ animaduertit multa undique portari atque agi plenissimis uiis, quae repentini tumultus timore ex agris in urbem conferantur: 2, 25, 2.

b) persequendo (= pello): (hostes) reliquos (equites) in fugam coniecerunt atque ita perterritos egerunt, ut: IV 12, 2; — equites, cum post se legiones uiderent, praecipites hostes egerunt . . . neque sui colligendi neque consistendi . . . facultatem dederunt: V 17, 3; — milites . . . et ex inferiore loco aduersus cliuum incitati cursu praecipites Pompeianos egerunt ⟨gerunt *ahl*⟩ et terga uertere coegerunt: 3, 46, 5.

B. translate; a) re et factis (= facio, rem gero); α) alqd: (longe alia ratione ac reliqui Galli bellum gerere ⟨agere β⟩ coeperunt: III 28, 1; —) ipse in citeriorem Galliam ad conuentus agendos profectus est: I 54, 3; frumento exercitui prouiso, ut instituerat, in Italiam ad conuentus agendos profectus est: VI 44, 3; quieta Gallia Caesar, ut constituerat, in Italiam ad conuentus agendos proficiscitur: VII 1, 1; — subicitur L. Metellus . . ., qui hanc rem distrahat reliquasque res, quascumque agere instituerit, impediat: 1, 33, 3; pro horum necessitate, quorum res ⟨de re *Herts*⟩ agitur, defugere hoc munus . . . non potui: *ap. Gell.* V 13, 6; (nostri omissis pilis gladiis rem gerunt ⟨agunt β⟩: VII 88, 3.)

Allobroges . . . cuncta, ut erant acta ⟨gesta *N*⟩, exposuerunt: 3, 79, 6; — inter se coniurant nihil nisi communi consilio acturos: III 8, 3; nihil temere agendum . . . existimabant: V 28, 3; — Caesari omnia uno tempore erant agenda: II 20, 1; his de causis aguntur omnia raptim ⟨*Ald.*; ruptim *codd.*⟩ atque turbate: 1, 5, 1; cum . . . (Domitius) omnia trepidantius timidiusque ageret, quam superioribus diebus consuesset: 1, 19, 2; aliae sunt legati partes atque imperatoris: alter omnia ⟨*om. 4 dett.; del. Scal.*⟩ agere ad praescriptum, alter libere ad summam rerum consulere debet: 3, 51, 4; — reliqua qua ratione agi placeat constituunt: VII 37, 7; (se) postulatis Caesaris cognitis missuros ad Pompeium, atque illum reliqua per se acturum hortantibus ipsis: 3, 16, 5.

Cato . . . naues longas ueteres reficiebat, nouas ciuitatibus imperabat. haec magno studio agebat: 1, 30, 4; an uero . . . non audistis? . . . haec acta diebus XL, quibus: 2, 32, 5; — Dumnorigi custodes ponit, ut quae agat, quibuscum loquatur scire possit: I 20, 6; per certos exploratores in singula diei tempora quae ad Auaricum agerentur ⟨gererentur β⟩ cognoscebat: VII 16, 2; ne ea, quae rei publicae causa (Pompeius) egerit, in suam contumeliam (Caesar) uertat: 1, 8, 3; — neque satis Bruto . . . uel tribunis . . . constabat, quid agerent aut quam rationem pugnae insisterent: III 14, 3; prius ad hostium castra peruenit, quam quid ageretur Germani sentire possent: IV 14, 1; cupiditatem militum reprehendit, quod sibi ipsi iudicauissent, quo procedendum aut quid agendum uideretur: VII 52, 1; bis magno cum detrimento repulsi Galli quid agant consulunt: VII 83, 1; quid ⟨qui β⟩ quoque ⟨*Q; Ald.*; quoquo *ABMa*; quo *h*⟩ pacto agi placeat occulte inter se constituunt: VII 83, 5.

β) de alqa re: ita saepius rem frustra temptatam Caesar aliquando dimittendam sibi iudicat et de bello agendum: 1, 26, 6; perspecto urbis situ . . . de expugnatione oppugnatione β⟩ desperauit, de obsessione ⟨*uerba* desper. de obsess. *habent* β, *om.* α; *Schn.*⟩ non prius agendum constituit, quam rem frumentariam expedisset: VII 36, 1; (*ap. Gell.* V 13, 6 *u.* α) res.)

γ) absol.: in his administrandis rebus quam maxime concursari et cum simulatione agi timoris iubet: V 50, 5; alteri, quod nullo studio agebant, non multum adiuuabant: VII 17, 2; si cunctetur (senatus) atque agat lenius ⟨lentius *Ciacc.*; lenius *tuetur Voss.*⟩: 1, 1, 4; (Cassius . . . profectus est Vibonem adplicatisque nostris ⟨nostri *Oud.*⟩ ad terram nauibus ⟨circiter XL *h. l. add. Np., Dt.*⟩ propter eundem timorem

(propt. eund. t. *del. Hoffm.*) pari atque antea ratione (egerunt. Cassius *add. codd. melior.*, *Oud.*; *del. Np.*; egit *Terpstra p. 74*) secundum nactus uentum onerarias naues (circiter XL *add. codd.*; *om. h. l. Np.*, *Dt.*; *del. Forchh. p. 91*) praeparatas ad incendium immisit: 3, 101, 5;) tanta est contentione actum, quanta agi debuit: 3, 111, 5.

b) uerbis: 1. gratias ago: princeps decima legio per tribunos militum ei gratias egit, quod de se optimum iudicium fecisset: I 41, 2; Caesar milites Attianos conlaudat, . . . Auximatibus agit gratias seque eorum facti memorem fore pollicetur: 1, 13, 5; primum agunt gratias omnes omnibus, quod sibi perterritis pridie pepercissent: 1, 74, 2; Caesar contione habita Cordubae omnibus generatim gratias (gratis *l*) agit: ciuibus (agi c. ciuibus *af*[1]) Romanis, quod . . . studuissent . . .; Hispanis, quod . . . expulissent; Gaditanis, quod . . . infregissent . . ., tribunis militum centurionibusque, . . . quod . . . confirmassent: 2, 21, 1; Pompeius . . . contionatus apud cunctum exercitum suis agit gratias, Scipionis milites cohortatur, ut: 3, 82, 1 faciam, inquit, hodie, imperator, ut aut uiuo mihi aut mortuo gratias agas: 3, 91, 3; praeterire tamen non potui, quin et scriberem ad te et illum mitterem gratiasque agerem: *ap. Cic. ad Att.* IX 6 A.

2. = **loquor, conloquor (verhandle); α) alqd: αα) simpl.:** mittit P. Vatinium . . ., qui ea, quae maxime ad pacem pertinere uiderentur, ageret: 3, 19, 2; — Pompeius eadem illa, quae per Scipionem ostenderat, agit; senatus uirtutem constantiamque conlaudat, copias suas exponit: 1, 6, 1; — omnes . . . cum P. Attio agebant, ne sua pertinacia omnium fortunas perturbari uellet. haec cum agerentur, nuntii praemissi ab rege Iuba uenerunt: 2, 36, 2, 3; — infectis iis, quae agere destinauerat, . . . proficiscitur: 1, 33, 4.

ββ) cum alqo: eadem fere atque eisdem uerbis (*Clark.*; rebus *codd.*; de rebus *Ald.*) praetor Roscius agit cum Caesare: 1, 8, 4; — eadem, quae Ambiorix cum Titurio egerat, commemorant: V 41, 2; testibus se militibus uti posse . . ., quae per Vatinium in conloquiis, quae per A. Clodium cum Scipione egisset: 3, 90, 2.

γγ) agitur alqd inter: uelle se de his (iis *h*; *Fr.*, *Db.*) rebus, quae inter eos agi coeptae neque perfectae essent, agere cum eo: I 47, 1; — haec dum inter eos aguntur: 1, 36, 1.

β) sine obiecto; αα): magnam partem laudis . . . ad Libonem peruenturam, si illo auctore atque agente ab armis sit discessum: 1, 26, 4.

ββ) cum alqo: is ita cum Caesare egit: si pacem populus Romanus cum Heluetiis faceret, in eam partem ituros . . . Heluetios, ubi: I 13, 3; (quarum rerum illo tempore nihil factum, ne cogitatum quidem; [nulla lex promulgata, non cum populo agi coeptum, nulla secessio facta *add. codd.*; *del. Np. & recc. edd.*; *defend. Knoke, Pr. Bernburg 1881 p. 9. 10, aut totum hunc locum*: quarum rerum . . . secessio facta *delendum censet*]: 1, 7, 5;) reliquae legiones cum tribunis militum et primorum ordinum centurionibus egerunt, uti Caesari satis facerent: I 41, 3; cum his agit, ne initium inferendi belli ab Massiliensibus oriatur: 1, 35, 1; uelle sese de re publica et summis utriusque rebus cum eo agere: I 34, 1; petierunt, uti sibi secreto [in occulto] de sua omniumque salute cum eo agere liceret: I 31, 1; cum eo de salute sua (sui *O*) agit (*Th. Bentl.*; *om. codd.*), orat atque obsecrat, ut sibi parcat: 1, 22, 3; Afranii etiam filius adulescens de sua ac parentis sui salute cum Caesare per Sulpicium legatum agebat: 1, 74, 6; 2, 36, 2 *u.* α) αα); I 47, 1 *u.* α) γγ).

γγ) de alqa re: renuntiat, quod consules absint, sine illis non posse agi de compositione: 1, 26, 5; huc addunt pauca rei confirmandae causa, ut de compositione acturi uiderentur: 3, 15, 7; nihilo minus tamen agi posse de compositione, ut haec non remitterentur: 3, 17, 4; dum de condicionibus inter se agunt longiorque consulto ab Ambiorige instituitur sermo: V 37, 2; simul de deditione eorum agebat et incolumitatem deditis pollicebatur: 3, 28, 2; illi de deditione (deditionem (*om.* de) *O*) missis legatis agere coeperunt: 3, 97, 5; postremo omnes aut de honoribus suis aut de praemiis pecuniae aut de persequendis inimicitiis (inimicis *O*) agebant: 3, 83, 5; non minus necessarium esse existimauit de repentino aduentu Caesaris Pompeium fieri certiorem, uti ad id consilium capere posset, quam (antequam *codd.*, *edd.*) de mandatis agi (agere *O*) [inciperet *add. codd.*; *defend. Madu., Kl. phil. Schr. 364*; inciperetur *Np.*; *edd.*; *del. Kran.*]: 3, 11, 1; Vibullius ... adhibito Libone et L. Lucceio et Theophane . . . de mandatis Caesaris agere instituit: 3, 18, 3; hoc unum esse tempus de pace agendi: 3, 10, 7; conatus tamen nihilo minus est aliis rationibus per conloquia (per conl. *del. Np.*, *Db.*) de pace agere (*haec omnia del. Hug, Ph. 11, 668 sq.*; *tuetur Wölff., Em. II 9*): 3, 18, 5; illius denique exercitus milites (officium suum praestitisse), qui per se

de concilianda pace egerint: 1,85,2; de his rebus cum ageretur apud Caesarem: 3,109,1; I 47,1 *u.* α) γγ); ⟨1,8,4 *u.* α) ββ);⟩ I 34,1; 31,1; 1,22,3; 74,6 *u.* ββ).

δδ) **inter:** V 37,2 *u.* γγ).

εε) **ut, ne:** I 41,3; 1,35,1 *u.* ββ); 2,36,2 *u.* α) αα).

e) id ago (= id studeo). ut (ne): neque nunc id (se) agere, ut ab illis abductum exercitum teneat ipse, . . . sed ne illi habeant, quo contra se uti possint: 1,85,11; ⟨liceretne ciuibus ad ciues de pace . . . legatos mittere . . ., praesertim cum id agerent, ne ciues cum ciuibus armis decertarent? 3,19,2.

(d) = dego, transigo: cum constituisset hiemare ⟨hiemem β⟩ in continenti propter repentinos Galliae motus ⟨agere *add.* β⟩: V 22,4.)

agere alqd ad *u. p. 94*; agere (praedam) ex: VI 43,2 *u.* A. a); (impedimenta) secum agere: II 29,4 *u.* A. a); agere ac portare *ibid.*; portare atque agere: 2,25,2 *u.* A. a) *extr.*

Aduerbia et simil.: celeriter: II 12,5 *u.* A. a) uineas; (generatim omnibus gratias agere: 2,21,1 *u.* B. b) 1.;) ita: I 13,3 *u.* B. b) 2. β) ββ); lenius ⟨lentius⟩: 1,1,4 *u.* B a) γ); oblique: IV 17,9 *u.* A. a) sublicas; [in occulto *u.* secreto;] raptim ⟨ruptim⟩: I,5,1 *u.* B. a) α) omnia; secreto: I 31,1 *u.* B. b. 2. β) ββ); temere: V 28,3 *u.* B. a) α) nihil; timidius: 1,19,2 *u.* B. a) α) omnia; trepidantius *ibid.*; turbate: 1,5,1 *u.* *ibid.*; undique: 2,25,2 *u.* A. a) *extr.*; (ut: 3,79,6 *u.* B. a) α) cuncta.)

(ita) perterritos (egerunt): IV 12,2 *u.* A. b); praecipites: V 17,3; 3,46,5 *u.* *ib.*

maximo clamore: V 43,3 *u.* A. a) turres; communi consilio: III 8,3 *u.* B. a) α) nihil; tanta contentione: 3,111,5 *u.* B. a) γ); quo pacto: VII 83,5 *u.* B. a) α) *extr.*; alia ratione: (III 28,1 *u.* B. a) α) *init.*;) 3,18,5 *u.* B. b) 2. β) γγ); (pari ratione: 3,101,5 *u.* B. a) γ);) qua ratione: VII 37,7 *u.* B. a) α) reliqua; magno studio: 1,30,4 *u.* B. a) α) haec; nullo studio: VII 17,2 *u.* B. a) γ); eisdem uerbis: 1,8,4 *u.* B. b) 2. α) ββ); ¶ diebus XL: 2,32,5 *u.* B. a) α) haec; (omnia) uno tempore: II 20,1 *u.* B. a) α) omnia; ¶ missis legatis: 3,97,5 *u.* B. b) 2. β) γγ).

ad Auaricum: VII 16,2 *u.* B. a) α) quae; ad praescriptum: 3,51,4 *u.* B. a) α) omnia; apud Caesarem: 3,109,1 *u.* B. b) 2. β) γγ); rei publicae causa: 1,8,3 *u.* B. a) α) quae; cum simulatione timoris: V 50,5 *u.* B. a) γ); in conloquiis: 3,90,2 *u.* B. b) 2. α) ββ); per aliquem: 3,90,2 *u.* *ibid.*; 1,74,6 *u.* B. b) 2. β) ββ); I 41,2 *u.* B. b) 1.; per se: 3,16,5 *u.* B. a) α) reliqua; 1,85,2 *u.* B. b) 2. β) γγ); per conloquia: 3,18,5 *u.* *ibid.*

agricultura *u.* **ager** A. c) *p. 208.*

Ahenobarbus *u.* **Domitius.**

(**ala:** nostrarum turrium altitudinem . . . commissis suarum turrium malis ⟨alis *1 det.*; *Ciacc.; Madu., AC. II 257*⟩ adaequabant: VII 22,5; neque enim . . . alia de causa . . . tot tantasque classes ⟨tot tantasque cohortes alarias *N. Wecklein, J. J. 113, 234*; cohortes alasque *Madu., AC. II 268*⟩ paratas: 1,85,6.)

alacer. (alacrior: III 24,5; V 33,5; 3,25,2.) **a) simplic.:** omnes alacres et fiduciae pleni ad Alesiam proficiscuntur: VII 76,5.

b) ad: ut ad bella suscipienda Gallorum alacer ac promptus est animus, sic: III 19,6; — et nostris militibus spem minuit et hostes ⟨hostem β⟩ ad pugnam ⟨pugnandum *BM; Fr., Db., Dt.*⟩ alacriores effecit ⟨alacriorem fecit β⟩, quod: V 33,5; cum sua cunctatione atque opinione timoris hostes nostros milites alacriores ad pugnandum effecissent: III 24,5; ¶ tanto erant alacriores ad custodias qui classibus praeerant maioremque fiduciam prohibendi habebant: 3,25,2.

alacritas: quod est quaedam animi incitatio atque alacritas naturaliter innata omnibus, quae studio pugnae incenditur: 3,92,3; (*cf. infr.* inicio;) ¶ hanc (animi incitationem atque alacritatem) non reprimere, sed augere imperatores debent: 3,92,3; — quorum studium alacritatemque pugnandi cum cognouisset Scipio: 3,37,4; — incendo *u. s.* 3,92,3; — summaque alacritas et cupiditas belli gerendi iniecta ⟨*R. Menge, GP. Eisenach 1885 p. 4*; innata *codd.; edd.*⟩ est: I 41,1; multo maior alacritas studiumque pugnandi maius exercitui iniectum est: I 46,4; — reprimo 3,92,3 *u. s.* augeo; ¶ non eadem alacritate ac studio, quo in pedestribus uti proeliis consuerant, utebantur ⟨nitebantur *k; Schn.; Np.*⟩: IV 24,4.

alarius. 1. adiect.: acies erat Afraniana duplex legionum V, tertium ⟨*Ciacc.*; tertia *codd.*⟩ in subsidiis locum alariae cohortes obtinebant ⟨cohortis obtinebat *hl*⟩: 1,83,1; crebras stationes disponunt equitum et cohortium alariarum legionariasque intericiunt cohortes: 1,73,3; legionibus completis duabus cohortes circiter XXX alarias addidit: 2,18,1; (*cf. s. u.* ala 1,85,6.)

2. subst.: omnes alarios in conspectu hostium pro castris minoribus constituit: I 51,

1; ¶ ut ad speciem alariis uteretur: I, 51, 1.

Alba: duae sunt Albae (aluae *A*), alia ista, quam nouimus in Aricia (Marsia *coni. Np.*) et alia hic in Italia (Latio *coni. Np.*): uolentes Romani discretionem facere istos Albanos dixerunt, illos Albenses (aluensis *A*): *de analog. ap. Pomp. comm. art. Don. (Keil V p. 144); cf. Np. p. 753. 54. adnot.* ¶ L. Manlius praetor Alba (*P*: albam *O*) cum cohortibus sex profugit: 1, 24, 3; Domitius per se circiter XX cohortes Alba (Albam *Goel. II 9*) ex Marsis et Paelignis, finitimis ab regionibus, coegerat: 1, 15, 7.

Albani *u.* **Alba** *init.*

Albenses *u. ibid.*

albeo: Caesar exploratis regionibus albente caelo omnes copias castris educit: 1, 68, 1.

Albici: (Massilienses) Albicos, barbaros homines, qui in eorum fide antiquitus erant montesque supra Massiliam incolebant, ad se uocauerant: 1, 34, 4; magnum numerum sagittariorum, magnum Albicorum, de quibus supra demonstratum est, imponunt atque hos praemiis pollicitationibusque incitant: 1, 56, 2; neque multum Albici nostris uirtute cedebant, homines asperi et montani et (*om. edd.*) exercitati in armis; atque hi modo digressi (*a*) Massiliensibus recentem eorum pollicitationem animis continebant: 1, 57, 3; magno numero Albicorum et pastorum interfecto partem nauium deprimunt, non nullas cum hominibus capiunt: 1, 58, 4. crebrae etiam per Albicos eruptiones fiebant ex oppido ignesque aggeri et turribus inferebantur; . . . nostri milites . . . magnis ultro inlatis detrimentis eos, qui eruptionem fecerant, in oppidum reiciebant: 2, 2, 6; neque uero coniuncti Albici (*Heller, Ph. 19, 520*; Albicis *codd.*; *Np.*, *Dt.*; neque multum . . . nostris *del. Eussner*) comminus pugnando deficiebant neque multum cedebant uirtute nostris: 2, 6, 3.

albus: nascitur ibi (*i. e.* in Britannia) plumbum album in mediterraneis regionibus: V 12, 5.

alces: sunt item quae appellantur alces ($A^2\beta$, *Aim.*; *uett. edd.*; altes α). harum est consimilis capris (capreis *h*; *cf. Np. ad h. l.*) figura et uarietas pellium, sed magnitudine paulo antecedunt mutilaeque sunt cornibus et crura sine nodis articlisque habent *cett.*: VI 27.

(Alduasdubis I 38, 4 *X*: *u.* **Dubis.)**

Alesia. *In codd. plerumque scriptum est* alesia; *sed* alaesiam VII 68, 2 *exstat in BM*; 76, 5 *in B*; elesiam 79, 1 *in BM*; elesia 80, 9 *in* α.

De Alesia rebusque ad Alesiam gestis cf. Jähns p. 367 sq.; Heller 19, 541 sqq.; 548 sq.; 22, 103—122.

Vercingetorix Alesiam, quod est oppidum Mandubiorum, iter facere coepit: VII 68, 1; Caesar . . . ad Alesiam castra fecit: VII 68, 2; perspecto urbis situ perterritisque hostibus . . . adhortatus ad laborem milites (alesiam *add.* β) circumuallare instituit: VII 68, 3; ipsum erat oppidum Alesia (*om.* β) in colle summo admodum edito loco, ut nisi obsidione expugnari non posse uideretur: VII 69, 1; *cf.* 69, 2—70, 1; dum haec apud (ad β) Alesiam geruntur, Galli concilio principum indicto . . . statuunt: VII 75, 1; omnes alacres et fiduciae pleni ad Alesiam proficiscuntur: VII 76, 5; at ii, qui Alesiae obsidebantur, . . . concilio coacto de exitu suarum fortunarum consultabant: VII 77, 1; interea Commius reliquique duces . . . cum omnibus copiis ad Alesiam perueniunt: VII 79, 1; erat ex oppido Alesia despectus in campum: VII 79, 3; at ii, qui ab (*om.* β) Alesia (alesiae β) processerant, maesti . . . se in oppidum receperunt: VII 80, 9; Vercingetorix ex arce (parte β) Alesiae suos conspicatus ex oppido egreditur: VII 84, 1; meminerant (milites) ad Alesiam magnam se inopiam perpessos . . . maximarum gentium uictores discessisse: 3, 47, 6. *Cf. omnia, quae* VII 68—89 *narrantur.*

Alexandria. (Alexandrea *secundum Db.* 3, 106, 1 *et infra aliquotiens in l exstat*; 3, 110, 6 *in h, alibi mutatum*): 1) ex Gabinianis Alexandria, Gallos Germanosque, quos ibi A. Gabinius praesidii causa apud regem Ptolomaeum reliquerat, Pompeius filius cum classe adduxerat: 3, 4, 4; ad eum (*i. e.* Ptolomaeum) Pompeius misit, ut pro hospitio atque amicitia patris Alexandria reciperetur: 3, 103, 3; in hoc erant numero complures Pompei milites, quos ex eius exercitu acceptos in Syria Gabinius Alexandriam traduxerat: 3, 103, 5; timore adducti, . . . sollicitato exercitu regio ne Pompeius Alexandriam Aegyptumque occuparet: 3, 104, 1; Caesar . . . cum legione . . . equitibusque DCCC et nauibus longis Rhodiis X et Asiaticis paucis Alexandriam peruenit: 3, 106, 1; Alexandriae de Pompei morte cognoscit atque ibi primum e naue egrediens clamorem militum audit, quos rex in oppido praesidii causa reliquerat, et concursum ad se fieri uidet, quod fasces anteferrentur: 3, 106, 4; etesiis tenebatur, qui nauigantibus Alexandria sunt aduersissimi uenti: 3, 107, 1; (Pothinus), exercitum a Pelusio clam Alexandriam euocauit: 3, 108, 2; tabulae testamenti (Ptolomaei) unae . . . Romam erant allatae, . . . alterae eo-

dem exemplo relictae atque obsignatae Alexandriae proferebantur: 3, 108, 4; subito exercitus regius equitatusque omnis uenire Alexandriam nuntiatur: 3, 109, 1; fugitiuis omnibus nostris certus erat Alexandriae receptus certaque uitae condicio, ut dato nomine militum essent numero: 3, 110, 4; inueterauerant hi omnes compluribus Alexandriae bellis: 3, 110, 6; his copiis fidens Achillas paucitatemque militum Caesaris despiciens occupabat Alexandriam praeter eam . . . partem, quam: 3, 111, 1; XXII (naues), quae praesidii causa Alexandriae esse consuerant: 3, 111,3; haec insula (Pharus) obiecta Alexandriae portum efficit: 3, 112, 2. *Cf. omnia, quae* 3, 103. 104. 106—112 *narrantur.*

Alexandrinus: haec initia belli Alexandrini fuerunt ⟨*haec uerba om. O; del. Forchh. p. 44; Db.; tuetur Heller Ph. 13, 378*⟩: 3, 112, 11; — hi (Achillae milites) . . . regis domum obsidere, regno expellere, alios arcessere uetere quodam Alexandrini exercitus instituto consuerant: 3, 110, 5; constabant ex Gabinianis militibus, qui iam in consuetudinem Alexandrinae uitae ac licentiae uenerant: 3, 110, 2.

Aliacmon (Haliacmonem 3, 36, 3 *et* 37, 1 *conicc. Ald.; ex codd.* 3, 36, 3 *x habent* alcmonem, *d* halcmonem, *O* almeonem; 3, 37, 1 alisacam *est in Oafl*, alisaicam *in h*, aliasacam *in d*): M. Fauonium ad flumen Aliacmonem, quod Macedoniam a Thessalia diuidit, cum cohortibus VIII . . . reliquit castellumque ibi muniri iussit: 3, 36, 3; Scipio biduum . . . moratus ad flumen, quod inter eum et Domitii castra fluebat, Aliacmonem ⟨Aliacmon. *delendum uidetur H. Kraffert p. 66*⟩, tertio die . . . exercitum uado traducit: 3, 37, 1.

alias. A. semel positum: cernebatur . . . nouissimos illorum premi uehementer ac non numquam sustinere extremum agmen atque *(iter)* interrumpi, alias inferri signa et uniuersarum cohortium impetu nostros propelli: 1, 64, 1. 2.

B. alias . . . alias: cum alias ⟨aliis a^1⟩ bellum inferrent, alias inlatum defenderent: II 29, 5; illi alias eruptione temptata, alias cuniculis ad aggerem uineasque actis . . . mittunt: III 21, 3; Caesar principibus . . . ad se euocatis alias territando, . . . alias cohortando magnam partem Galliae in officio tenuit: V 54, 1; Indutiomarus sub castris eius uagabatur, alias ut situm castrorum cognosceret, alias conloquendi aut territandi causa: V 57, 3; minus audacter uagabantur, alias non longo a castris progressi spatio . . . angustius pabulabantur, alias longiore circuitu custodias stationesque equitum uitabant aut . . . fugiebant: 1, 59, 2. 3.

alienatio: castrorum autem mutatio quid habet nisi turpem fugam et desperationem omnium et alienationem exercitus? 2, 31, 4; ¶ si . . . explorata habeamus, quae de exercitus alienatione dicuntur: 2, 31, 5.

alieno: omnium suorum uoluntates alienare: VII 10, 2; ¶ sic . . . animos timor praeoccupauerat, ut paene alienata mente . . . dicerent: VI 41, 3.

alienus. 1. adiect.; A. proprie (= **quod aliorum est, non nostrum**): aes alienum *(4 loci) u.* **aes** *p. 200*; — neque uerum esse, qui suos fines tueri non potuerint, alienos occupare: IV 8, 1; ut potius in suis quam in alienis finibus decertarent: II 10, 4; — erat iniqua condicio . . . ipsum et prouincias et legiones alienas tenere: 1, 11, 1; — cum . . . captus ipse in alienam uenisset potestatem: 2, 32, 9; — quid ergo? syngraphae non sunt, sed ⟨non sunt? Sed *Np.*⟩ res aliena est: *p. Bithynis ap. Jul. Rufinian.* § 8 (*rhet. lat. min. ed. Halm p.* 40); — suum periculum in aliena uident salute ⟨uirtute *β; Schn.*⟩ constare: VII 84, 4.

B. transl.; a) = **auersus:** confirmant . . . totius exercitus animos alienos esse a Curione: 2, 27, 2; alieno esse animo in Caesarem milites: 1, 6, 2.

b) = **non aequus:** alieno loco ⟨*cf. Goel. I 18 sq.*⟩ cum equitatu Heluetiorum proelium committunt: I 15, 2; — ad lacessendum hostem ⟨*om. α; edd.*⟩ et ad committendum proelium alienum esse tempus arbitratus: IV 34, 2.

c) = **a proposito abhorrens:** quoniam ad hunc locum peruentum est, non alienum esse uidetur de Galliae Germaniaeque moribus . . . proponere: VI 11, 1.

2. ui substant.: multi ex suis finibus egressi se suaque omnia alienissimis crediderunt: VI 31, 4.

alio: quantum . . . uisum est agri attribuunt atque anno post alio transire cogunt: VI 22, 2.

aliquamdiu (aliquandiu *est in Ox* 3, 70, 1; *in Q* V, 23, 5; *in a* 2, 37, 1; aliquam diu *in AB* V 23, 5): Pompeius insidias timens . . . munitionibus adpropinquare aliquamdiu non audebat: 3, 70, 1; — quas (naues) cum aliquamdiu Caesar frustra exspectasset: V 23, 5; — nuntiabantur haec eadem Curioni, sed aliquamdiu fides fieri non poterat: 2, 37, 1; — quos aliquamdiu inermos sine causa timuissent: I 40, 6.

aliquando: ita saepius rem frustra temptatam Caesar aliquando dimittendam sibi iudicat et de bello agendum: 1, 26, 6; — depopulata Gallia Cimbri . . . finibus quidem nostris aliquando excesserunt atque alias terras petierunt: VII, 77, 14; — cohortatus, ut aliquando pro tantis laboribus fructum uictoriae perciperent: VII 27, 2.

aliquantum: iis aliquantum itineris progressis: V 10, 2; ¶ carinae aliquanto planiores (erant) quam nostrarum nauium: III 13, 1.

aliquis (aliqui). I. **Forma**: *nom. sg. adiectiui* 3, 73, 5 aliquis (*sed in codd. ch est* aliqui); *substantiui* V 26, 4 aliqui; 1, 2, 2 aliquis; *genetiuus* (alicuius) *bis reperitur*: I 14, 2; VII 20, 6; *datiuus* (alicui) *semel* 3, 8, 3 *ubi in uno cod. rec. scriptum est* aliquoi); *pluralis 3 locis ap. Caes. exstat*: aliquos IV 26, 2; V 54, 4; 1, 72, 2.

II. **Significatio**. 1. **ui adiectiui**: qui aliquem sermonis aditum causamque amicitiae cum Cicerone habebant: V 41, 1; — hi, cum est usus atque aliquod bellum incidit, . . . omnes in bello uersantur: VI 15, 1; — proelio decertare . . ., quae res tamen fortasse aliquem reciperet casum: 3, 51, 5; — (sperans barbaros . . . ad iniquam (in aliquam β) pugnandi condicionem posse deduci: VI 10, 2; —) ut potius in nocendo aliquid praetermitteretur (omitteretur β), . . . quam cum aliquo militum detrimento noceretur (noceret *AQ*): VI 34, 7; aliquo accepto detrimento . . . fugiebant: 1, 59, 3; etsi aliquo (aliquando *a*; aliquanto *b*) accepto detrimento, tamen summa exercitus salua locum . . . capi posse: 1, 67, 5; — siue ipsorum perturbatio siue error aliquis siue etiam fortuna partam iam praesentemque uictoriam interpellauisset: 3, 73, 5; — aliquo facinore comperto auaritiam esse conuictam: I 40, 12; — tibi minus commode consulueris, si . . . uideberis . . . meum aliquod factum condemnauisse: *ap. Cic. ad Att.* X 8 *B*, 1; — sperans temeritate eorum (*i. e.* hostium) fore aliquam dimicandi facultatem: VI 7, 4; pontones . . . relinquit . . ., ut . . . aliquam Caesar ad insequendum facultatem haberet: 3, 29, 3; — ut rebus feliciter gestis aut cum honore aliquo aut certe sine ignominia domum reuertantur (imperatores): 1, 85, 10; eorum hominum, qui (in *add.* β) aliquo sunt numero atque honore, genera sunt duo: VI 13, 1; — qui si alicuius iniuriae sibi conscius fuisset, non fuisse difficile cauere: I 14, 2; — (legatus: I 47, 1 *u.* 2. A. a) β) mitto;) — postularent, uti aliquem locum medium utriusque conloquio deligeret: I 34, 1; (quod si iniquitatem loci timeret, datum iri iam aequo loco (iam ae. l. *Madu., AC. II 265 sq.*; tamen aliquo loco *Oz; cf. s. u.* aequus B. a)) pugnandi facultatem: 1, 71, 4; —) conati sunt . . . Volusenum interficere, . . . ut cum munere aliquo perfugisse ad Pompeium uiderentur: 3, 60, 4; — supplicia eorum, qui in furto aut in latrocinio aut aliqua noxia (noxa *BMh; Schn., Fr., Db., Dt.*[1], *Hld.*) sint comprehensi: VI 16, 5; — numerus: VI 13, 1 *u.* honor; — neque ullum . . . tempus . . . intercessit, quin aliquem de consiliis ac motu Gallorum nuntium acciperet: V 53, 5; — haec spectans, . . . in itinere ut aliquam occasionem dimicandi nancisceretur: 3, 85, 2; — quicumque alterum obsidere conati sunt, . . . (hostes) proelio superatos aut aliqua (alia *Kraff., p. 67*) offensione permotos continuerunt: 3, 47, 2; — cum tanta multitudine hostium . . . nisi aequo loco aut oportunitate aliqua data legato dimicandum non existimabat: III 17, 7; neque nunc se . . . aliqua temporis oportunitate postulare, quibus rebus opes augeantur suae: 1, 85, 5; — ut celeriter perrumpant censent . . . et si (etsi *Schn.*) pars aliqua circumuenta ceciderit, at reliquos seruari posse confidunt: VI 40, 2; fossas . . ., quibus partem aliquam Sicoris auerteret: 1, 61, 1; sperans alicui se parti onustarum nauium occurrere posse: 3, 8, 3; neque ullus flare uentus poterat, quin aliqua ex parte secundum cursum haberent: 3, 47, 4; — tantum . . . ualuit esse aliquos repertos principes inferendi belli: V 54, 4; — ubi cuique . . . palus impedita spem praesidii aut salutis aliquam offerebat, consederat: VI 34, 2; — ne . . . uideretur . . . dare timoris aliquam (aliq. tim. β) suspicionem: VII 54, 2; — habendam fortunae gratiam, quod Italiam sine aliquo uulnere cepissent: 3, 73, 3.

2. **ui substant.: A. mascul.: a) = irgend einer; α) subiect.**: conclamauerunt, uti (ut β) aliqui (aliquis *a*[2]) ex nostris ad conloquium prodiret: V 26, 4; — egreditur *u.* β) conspicio.

β) obiect.: cur etiam secundo proelio aliquos ex suis amitteret (*O*[2]; mitteret *Nx*)? 1, 72, 2; — hostes . . . ubi ex litore aliquos singulares ex naui egredientes conspexerant, . . . adoriebantur: IV 26, 2; — aut iterum conloquio diem constitueret aut, si id minus uellet, e suis legatis (del. *Dauis.; Th. Bentl., Kran., obs. p. 21, al.; tuetur Vielh., spec. emend. p. 11; ÖZ. 12, 49*; legatum *H. A. Koch; ZG. 15, 598 sq.; J. B. Kan. Mnem. N. S. 9, 340*) aliquem ad se mitteret: I 47, 1.

γ) genet.: Romani si casu interuenerint, for-

tunae, si alicuius indicio uocati, huic habendam gratiam: VII 20, 6.

b) = mancher, non nemo: dixerat aliquis leniorem sententiam, ut primo M. Marcellus: 1, 2, 2.

B. neutrum; a) non adiecto genetiuo; α) obiect.: neque iam ut aliquid adquireret, . . . cogitabat: VII 59, 4; — cum in spem uenero de compositione aliquid me *(posse)* conficere ⟨aliq. me confic. *del. Vrsin., Bait.*⟩, statim uos certiores faciam: *ap. Cic. ad Att.* IX 13 *A*, 1; — conandum sibi aliquid Pompeius de eruptione existimauit: 3, 58, 5; — Fabius . . . Varum nomine appellans requirebat, uti . . . monere aliquid uelle ⟨uelle aliquid *a; Np.*⟩ ac dicere uideretur: 2, 35, 1; — moneo *ibid.*; — (omitto,) praetermitto: VI 34, 7 *u.* 1. detrimentum; — profectum aliquid Vibullii mandatis existimabatur: 3, 15, 8; — neque ex pristina uirtute remittendum aliquid putauerunt: 3, 28, 5.

β) accus. aduerbialis: seruili tumultu, quos tamen aliquid usus ac disciplina, quam a nobis accepissent, subleuarent: I 40, 5.

b) adiecto genetiuo: cum aliquid calamitatis in proximis hibernis esset acceptum: V 29, 1; — omnes grauioris aetatis, in quibus aliquid consilii aut dignitatis fuit: III 16, 2; suspicatus aliquid noui a barbaris initum consilii: IV 32, 2; centuriones . . . cum ex significatione Gallorum noui aliquid ab iis iniri consilii intellexissent: VII 12, 6; — dignitatis: III 16, 2 *u.* consilii; — ut, qui aliquid ⟨aliqui *x*⟩ iusti ⟨uicti *Ohl*⟩ incommodi exspectauissent, ultro praemium missionis ferrent: 1, 86, 1; — unus quisque . . . ad id, quod ab alio audierat, sui aliquid timoris addebat: 2, 29, 1.

[**Falso** aliquod *in hl*, aliquot *in f scriptum est* 3, 76, 2 *pro* alii quod.]

aliqui ex (nostris, suis): V 26, 4 *u.* 2. **A. a) α)**; 1, 72, 2; I 47, 1 *u.* 2. **A. a) β)**; (**aliquid ex** 3, 28, 5.)

aliquis in enuntiatis negatiuis: VII 54, 2 *u.* 1. suspicio; VII 59, 4; 3, 28, 5 *u.* 2. **B. a) α)**; **sine aliquo** (uulnere): 3, 73, 3; **post comparatiuum:** VI 34, 7; **in enuntiato interrogatiuo:** 1, 72, 2 *u.* 2. **A. a) β)**.

cum aliquis: V 29, 1 *u.* 2. **B. b)**; (VII 12, 6 *ibid.*; VI 15, 1 *u.* 1. bellum;); (**ne:** VII 54, 2 *u.* 1. suspicio; **qui:** V 41, 1 *u.* 1. aditus; VI 13, 1 *u.* 1. honor; 1, 86, 1 *u.* 2. **B. b)**; III 16, 2 *ib.*; VI 16, 5 *u.* 1. noxia; 1, 61, 1 *u.* 1. pars;) **si:** I 14, 2 *u.* 1. iniuria; VII 20, 6 *u.* 2. **A. a) γ)**; (VI 40, 2 *u.* 1. pars; *ad Att.* X 8 *B*, 1 *u.* 1. factum;) (**sine:** 3, 73, 5 *u.* 1. error; **ubi:** IV 26, 2 *u.* 2. **A. a) β)**; **ut, uti:** I 34, 1 *u.* 1. locus; 3, 85, 2 *u.* 1. occasio; V 26, 4 *u.* 2. **A. a) α)**; VII 59, 4 *u.* 2. **B. a) α)**; 2, 35, 1 *u.* 2. **B. a) α)**; VI 34, 7 *u.* 1. detrimentum; 3, 29, 3 *u.* 1. facultas; 3, 60, 4 *u.* 1. munus.)

aliquot (aliquod *scriptum est in BMQ*[1] III 1, 4; *in BQ* III 2, 2; *in AQ* IV 9, 3): id aliquot de causis acciderat, ut: III 2, 2; — partem equitatus . . . aliquot diebus ante . . . trans Mosam missam: IV 9, 3; frustra diebus aliquot consumptis . . . proficiscitur: 1, 33, 4; interiectis aliquot diebus: 2, 14, 1; — secundis aliquot proeliis factis . . . constituit: III 1, 4.

aliter. A. = alio modo: coactus est aliter ac superioribus annis exercitum in hibernis conlocare legionesque in plures ciuitates distribuere: V 24, 1; — suos enim quisque opprimi et circumueniri non patitur, neque, aliter si faciat ⟨faciant *β*⟩, ullam inter suos habet auctoritatem: VI 11, 4; Dolabella tuo nihil scito mihi esse iucundius. hanc adeo habebo gratiam illi; * * * ⟨*excidisse nonn. suspicatur Wsbg;*⟩ neque enim aliter facere poterit: *ap. Cic. ad Att.* IX 16, 3; — Hercyniae siluae . . . latitudo nouem dierum iter expedito patet; non enim aliter finiri potest, neque mensuras itinerum nouerunt: VI 25, 1; — ratio ordoque agminis aliter se habebat ac Belgae ad Neruios detulerant: II 19, 1; — (pro uita hominis nisi hominis uita reddatur, non posse ⟨aliter *add. β*⟩ deorum immortalium numen placari arbitrantur: VI 16, 3;) — uehementer huic illos loco timere nec iam aliter sentire, uno colle ab Romanis occupato si alterum amisissent, quin ⟨non dubitari quin *β*⟩ paene circumuallati . . . uiderentur: VII 44, 4.

B. = nisi ita esset, fieret: Caesarem . . . profectum in Italiam; neque aliter Carnutes interficiundi Tasgetii consilium fuisse capturos: V 29, 2; etsi summa difficultas faciendi pontis proponebatur . . ., tamen id sibi contendendum aut aliter non traducendum exercitum existimabat: IV 17, 2.

aliter ac: V 24, 1 *u.* **A.** conloco; II 19, 1 *u.* **A.** se habet; **non aliter sentire quin:** VII 44, 4.

alius. I. Forma: aliut *scriptum est* VII 77, 15 *in B*[1], 3, 79, 3 *in a.* — *Genetiuus* alius (alius modi) *adfertur a Prisciano* VI 36 *et saepius, u.* 1. **A. a)**; *datiuus* alii reperitur II 26, 2; 2, 29, 2 *u.* 2. **B.**

II. Signific.: 1. semel positum; A. ui adiectiui; a) c. substant. coniunct.: erant quinque ordinis *(senatorii)* . . .; praeterea filius Domitii aliique complures adulescentes: 1, 23, 2; ¶ ab dextra parte alio ascensu

eodem tempore Haeduos mittit: VII 45, 10; Haedui, . . . quos Caesar ab dextra parte alio ascensu manus distinendae causa miserat: VII 50, 1; ¶ haud scio mirandumne sit cum compluribus aliis de causis, tum maxime quod: V 54, 5; eos exercitus, quos contra se multos iam annos aluerint, uelle dimitti. neque enim sex legiones alia de causa missas in Hispaniam: 1, 85, 6; ¶ ipsum . . . propinquas suas nuptum in alias ciuitates conlocasse: I 18, 7; arcessitum se a Senonibus et Carnutibus aliisque compluribus Galliae ciuitatibus: V 56, 4; ¶ mittit primo Brutum adulescentem cum cohortibus ⟨sex *add. Ald.*⟩ Caesar, post cum aliis ⟨septem *add. Ald.*⟩ C. Fabium legatum: VII 87, 1; equitatus cernitur; cohortes aliae ⟨illae *Paul. ZG. 32, 182*⟩ adpropinquant: VII 88, 3; non nullae cohortes in agmen Caesaris, aliae ⟨aliam *z*: alias *O*⟩ in equites incidunt: 1, 24, 4; primam aciem quaternae cohortes ex V legionibus tenebant, has subsidiariae ternae et rursus aliae ⟨et r. a. *om. af*⟩ totidem suae cuiusque legionis subsequebantur: 1, 83, 2; ¶ aliis comprehensis collibus munitiones perfecerunt: 3, 46, 6; ¶ neque enim ulla ⟨umquam *β*; *Schn., Db.*⟩ alia condicione bella gesserunt: VII 77, 15; ¶ tum Labienus . . . longe aliud sibi capiendum consilium atque antea senserat intellegebat: VII 59, 3; aliud sibi consilium capiendum existimauit: 3, 41, 2; 77, 3; ¶ ne rursus copias comparare alias et bellum renouare (Pompeius) posset: 3, 102, 1; ¶ ut . . . aliud domicilium, alias sedes remotas a Germanis petant: I 31, 14; ¶ {cohortem . . . frumento † uespeciariis frum. ueste et aliis *Voss.*⟩ militaribusque ⟨que *del. Voss.*⟩ donis amplissime donauit: 3, 53, 6;} ¶ ex legionibus fabros deligit et ex continenti alios arcessi iubet: V 11, 3; ¶ Heluetii nauibus iunctis . . ., alii uadis Rhodani . . ., si perrumpere possent, conati: I 8, 4; ¶ hostes defessi proelio excedebant, alii integris uiribus succedebant: III 4, 3; hostes . . . impeditos adoriebantur, plures paucos circumsistebant, alii ab latere aperto in uniuersos tela coniciebant: IV 26, 3; ¶ accessit etiam ex improuiso aliud incommodum: 3, 79, 3; ¶ ut rursus communicato consilio . . . aliud initium belli ⟨belli initium *β*⟩ capere possent: VI 33, 5; ¶ sibi esse in animo . . . iter per prouinciam facere, propterea quod aliud iter haberent nullum: I 7, 3; ¶ ex castris sibi legiones alias occurrere . . . iussit: 3, 98, 3; legiones sibi alias ex Asia adduci iussit: 3, 107, 1;

¶ (leges) duas promulgauit, unam, qua . . . donauit, aliam ⟨alteram *Faern.*⟩ tabularum nonarum: 3, 21, 1; ¶ alio loco, alio tempore, atque oportuerit, fratrem a fratre renuntiatum: VII 33, 3; {quod si iniquitatem loci timeret, datum iri iam aequo ⟨*Madu.*; tamen aliquo *Oz*; tamen alio *1 det.*; *Db.*⟩ loco pugnandi facultatem: 1, 71, 4;} saxa inter et alia loca periculosa quietam nactus stationem: 3, 6, 3; quod unum genus tegimenti aliis locis erant experti nullo telo neque tormento traici posse: 2, 9, 4; ¶ praesenti malo aliis malis remedia dabantur ⟨remediabantur *uel* medebantur *Madu., AC. II 266*⟩: 1, 81, 3; ¶ uno enim excepto, quem alius modi atque omnes natura finxit, suos quisque habet caros: *in Anticat. priore ap. Prisc. inst.* VI 36. 82; VII 20 *extr.*; XIII 12 *(gramm. Lat. ed. Keil* II *p.* 227, 266, 303; III 8); ¶ longe aliam esse nauigationem in concluso mari atque in uastissimo atque apertissimo Oceano perspiciebant: III 9, 7; ¶ neque enim naues erant aliae, quibus reportari possent: IV 29, 4; biduum tempestate retentus nauibusque aliis additis actuariis in Ciliciam . . . peruenit: 3, 102, 5; ¶ {offensio: 3, 47, 2 *u. s. u.* aliquis 1.).} ¶ pluteos ad alia opera abduxerunt: 2, 9, 5; ¶ his conlocatis et coagmentatis alius insuper ordo additur: VII 23, 3; ¶ Gallia est omnis diuisa in partes tres, quarum unam incolunt Belgae, aliam ⟨alteram *Aimoini codd. nonn.*⟩ Aquitani, tertiam qui . . . Celtae . . . appellantur: I 1, 1; alia ex parte oppidi Adiatunnus . . . eruptionem facere conatus: III 22, 1; hostes . . . sese alia ex ⟨ex alia *β*⟩ parte oppidi eiecerunt: V 21, 5; rursus aliam in partem fugam petebant: II 24, 1; item alia in parte diuersae duae legiones . . . proeliabantur: II 23, 3; aliae sunt legati partes atque ⟨aliae *N*; *1 det.*⟩ imperatoris: 3, 51, 4; VI 43, 6 *u.* regiones; ¶ rursus alia pressione ⟨prensione *z*; aliam prensionem *O*⟩ ad aedificandum sibi locum expediebant: 2, 9, 6; ¶ uterque cum equitatu ueniret: alia ratione sese non esse uenturum: I 42, 4; qui longe alia ratione ac reliqui Galli bellum gerere coeperunt: III 28, 1; docet longe alia ratione esse bellum gerendum, atque antea gestum sit: VII 14, 2; conatus tamen nihilo minus est aliis rationibus ⟨ac *add. Kraff.*; *sed u. Wölff., Em. II, 9*⟩ per conloquia de pace agere: 3, 18, 5; ¶ his perfectis conlocatisque alias deinceps pari magnitudine rates iungebat: 1, 25, 8; ¶ ut . . . ille noctu occultatus alias regiones partesque peteret: VI 43, 6; ne

eos frumento neue alia re iuuarent: I 26, 6; ¶ sedes: I 31, 14 *u.* domicilium; ¶ sublicae et ad inferiorem partem fluminis oblique agebantur et aliae item supra pontem: IV 17, 10; ¶ aliis summissis subsidiis terga uertere . . . coguntur: 1, 43, 5; ¶ hoc animo decertabant, ut nullum aliud tempus ad conandum habituri uiderentur: 2, 6, 1; alio tempore: VII 33, 3 *u.* locus; consultum . . ., utrum igni statim necaretur an in aliud tempus reseruaretur: I 53, 7; non se liberari, sed in aliud tempus reseruari arbitrati: 3, 60, 3; neque . . . firmum esse posse, si in aliud tempus differretur: 1, 86, 2; ¶ Cimbri . . . finibus quidem nostris aliquando excesserunt atque alias terras petierunt: VII 77, 14.

b) c. adiect. uel pronom. coniunct.: C. Valerio Donnotauro . . . compluribusque aliis interfectis . . .: VII 65, 2; ¶ **(**tertium iam hunc annum regnantem inimici ⟨inimicis iam *α*; inimicissimi *W. Paul, ZG. 32, 197*⟩ multis palam ex ciuitate ⟨et iis *add. α*; caedis *Dauis.*; aliis *W. Paul*⟩ auctoribus [eum] interfecerunt: V 25, 3;**)** ¶ idem hoc . . . P. Lentulo consulari ac non nullis aliis acciderat Rhodi: 3, 102, 7; ¶ Romani uero quid petunt ⟨adpetunt *Paul*⟩ aliud aut quid uolunt nisi . . . aeternam iniungere seruitutem: VII 77, 15; ¶ uti ad magistratum deferat neue cum quo alio communicet: VI 20, 1.

B. ui substantiui; a) subiect.: cum recentes atque integri defessis successissent, alii autem a tergo adorirentur: 3, 94, 2; ¶ (complent *u.* habent;) ¶ clamore . . . significant; hunc alii deinceps excipiunt et proximis tradunt: VII 3, 2; ¶ fundebant *u.* iaciebant; ¶ alii immani magnitudine simulacra habent; quorum . . . membra uiuis hominibus complent: VI 16, 4; ¶ eruptio fiebat, alii faces atque aridam materiem de muro in aggerem eminus iaciebant, ⟨alii *add. Hotom.; Koch, ZG. 15, 600; Dt.*[1]*; om. codd. & edd.*⟩ picem reliquasque res . . . fundebant: VII 24, 4; ¶ nostri arma . . . arripiunt; alii ex castris sese incitant: 2, 14, 3; ¶ in annos consulatum definiebant, alii domos bonaque eorum, qui in castris erant Caesaris, petebant: 3, 82, 4; ¶ plerique censebant, ut noctu iter facerent; alii quod pridie noctu conclamatum esset *(in)* Caesaris castris, argumenti sumebant loco non posse clam exiri: 1, 67, 2; ¶ tradunt *u.* excipiunt.

quid fieri oporteret non minus commode ipsi sibi praescribere quam ab aliis doceri poterant: II 20, 3.

b) obiect.: regis domum obsidere, regno expellere ⟨alios *add. O & plur. Oud.*⟩, alios arcessere uetere quodam Alexandrini exercitus instituto consuerant: 3, 110, 5; ¶ tu ad me alium mitte, quem ornem: *ap. Cic. ad fam.* VII 5, 2; ¶ singulis effossis oculis domum remittit, ut sint reliquis documento et magnitudine poenae perterreant alios: VII 4, 10; ¶ **(**praecipit . . ., omnes peterent Indutiomarum neu quis quem ⟨quisquam alium *β*⟩ prius uulneret: V 58, 4.**)**

c) datiu.: Pompeius, ut equitatum suum pulsum uidit . . ., aliis quoque ⟨*Np.*; aliisque *acf*; aliisque quam maxime *hl*⟩ diffisus acie excessit: 3, 94, 5; ¶ neque eam, quam prodesse ⟨profuisse *f*⟩ aliis uim celeritatemque uiderant, imitari potuerunt: VI 40, 6.

d) genet.: idque ita esse . . . ex aliorum obiectationibus . . . intellegebant: 3, 60, 2.

e) c. praepos.: unus quisque . . . ad id, quod ab alio audierat, sui aliquid timoris addebat: 2, 29, 1; pro sua clementia ac mansuetudine, quam ipsi ab aliis audirent: II, 31, 4; ¶ eadem secreto ab aliis quaerit: I 18, 2.

(quod ex Gallis ⟨*Ciacc.; Paul, ZG. 32, 169 sq.; R. Menge, GP. Eisenach 1883 p. 4; alii*; aliis *codd.; edd.*⟩ ei maximam fidem habebat: I 41, 4.**)**

neque uero idem profici . . ., cum per alios condiciones ferantur, ac si: 1, 24, 6.

2. iteratum. A. ui partitiua (= οἱ μέν . . . οἱ δέ)**; a) eodem casu;** *α*) **adiectiu.**: duae sunt Albae, alia ista, quam nouimus in Aricia ⟨Marsia *coni. Np.*⟩ et alia hic in Italia ⟨Latio *coni. Np.*⟩: *de anal. ap. Pomp. comm. art. Don. (gramm. Lat. V p.* 144 *ed. Keil)*; ¶ (equites) in duas partes sese distribuunt, alii ut praedae praesidio sint, alii ut uenientibus resistant atque eos propellant: 1, 55, 2; ¶ Haedui . . . nullum sibi ad cognoscendum spatium relinquunt. impellit alios auaritia, alios iracundia et temeritas, . . . ut: VII 42, 2; ¶ (hostes) sic nostros contempserunt, ut . . . alii uallum manu scindere, alii fossas complere inciperent: V 51, 4; ¶ quae iudicia aliis audientibus iudicibus, aliis sententiam ferentibus . . . erant perfecta: 3, 1, 4; ¶ eius milites . . . alii lignandi pabulandique causa longius progrediebantur, alii . . . uallum relinquebant: 3, 76, 2; ¶ tempestas . . . coorta est, ut . . . aliae (naues) eodem, unde

erant profectae, referrentur, aliae ad inferiorem partem insulae . . . deicerentur: IV 28, 2.

β) substantiu. αα) subiect.; a) singulari numero: alius castra iam capta pronuntiat, alius deleto exercitu atque imperatore uictores barbaros uenisse contendit: VI 37, 7; meridiano tempore, cum alius ⟨alio *add. Plygg.*⟩ discessisset, alius ex diutino labore in ipsis operibus quieti se dedisset: 2, 14, 1.

b) plurali num.: ibi cum alii ⟨*om.* β⟩ fossas complerent, alii . . . defensores uallo munitionibusque depellerent: III 25, 1; alii . . . ut celeriter perrumpant censent . . ., alii, ut in iugo consistant atque eundem omnes ferant casum: VI 40, 2. 3; (VII 24, 4 *u.* 1. B. a) iaciebant;) celeriter factum est, ut alii eruptionibus resisterent, alii turres reducerent aggeremque interscinderent: VII 24, 5; alii tela coniciunt, alii testudine facta subeunt: VII 85, 5; multi . . . ad Cn. Pompeium proficiscebantur, alii, ut principes talem nuntium attulisse, alii, ne euentum belli exspectasse . . . uiderentur: 1, 53, 3; interim alii suos in castra inuitandi causa adducunt, alii ab suis abducuntur: 1, 74, 4; tantus fuit omnium terror, ut alii adesse copias Iubae dicerent, alii cum legionibus instare Varum . . ., alii classem hostium celeriter aduolaturam suspicarentur: 2, 43, 2; adeo ut . . . alii ÷ dimissis equis eundem cursum confugerent, alii [ex] metu etiam signa dimitterent: 3, 69, 4.

ββ) obiect.: 1, 74, 4 *u.* αα) b); (3, 110, 5 *u.* 1. B. b) arcessere.)

γγ) ablat.: nostri . . . haec reperiebant remedia, ut alio loco ignes facerent, *(alio excubarent)*: 3, 50, 2.

b) alio casu repetit.: alio se in hiberna consilio uenisse meminerat, aliis occurrisse rebus uiderat: III 6, 4.

quorum alius alia causa inlata . . . petebat, ut: I 39, 3; cum diuersae legiones ⟨*Ciacc.; Goel. I 80; Madu., AC. II 250*; diuersis legionibus *codd.; edd.*; e diuersis legionibus *Pauly, ÖZ. 26, 619*⟩ aliae alia in parte hostibus resisterent: II 22, 1; aliique aliam in partem perterriti ferebantur: II 24, 3; quod . . . alius alia ex naui quibuscumque signis occurrerat se adgregabat: IV 26, 1; non interire animas, sed ab aliis post mortem transire ad alios: VI 14, 5; tanta erat . . . exspectatio, ut alius in aliam partem mente atque animo traheretur: 1, 21, 6; subsequi non poterant, atque alii alio loco resistebant: 2, 39, 6.

B. ui reciproca (= ἀλλήλων, inuicem): cum alius alii subsidium ferret ⟨ferrent β⟩ neque timerent, ne . . . circumuenirentur: II 26, 2; accedebat, ut . . . alios alii ⟨*om.* β⟩ deinceps exciperent: V 16, 4; alius ex alio causam tumultus quaerit: VI 37, 6; ut . . . milites inermi subleuatique alii ab aliis magnam partem itineris conficerent: 1, 68, 2; hoc ubi . . . alius ⟨aliis *l*; illis *O*⟩ alii tradiderat, plures auctores eius rei uidebantur: 2, 29, 2.

[**Falso** alii *in codd. bis scriptum est pro* ali VI 21, 4; aliis *pro* taleis *in αh* V 12, 4.]

alius ac (atque): VII 59, 3 (consilium); VII 33, 3 (locus); *ap. Prisc.* (modus); III 9, 7 (nauigatio); 3, 51, 4 (pars); III 28, 1; VII 14, 2 (ratio) *u.* 1. A. a); ¶ unus . . . alius: I 1, 1 (pars); 3, 21, 1 (lex) *u.* 1. A. a); ¶ non nulli . . . alii: 1, 24, 4 *u. ib.* cohortes; ¶ alii . . . alii . . . alii . . . 2, 43, 2 *u.* 2. A. a) β) αα) b) ¶ alii complures: 1, 23, 2 (adulescentes); V 54, 5 (causae); V 56, 4 (ciuitates) *u.* 1. A. a); *cf.* 1. A. b); nullus alius: I 7, 3 (iter); 2, 6, 1 (tempus) *u.* 1. A. a); totidem aliae: 1, 83, 2 *u. ib.* cohortes; ullus alius: VII 77, 15 *u. ib.* condicio.

longe alius: VII 59, 3 (consilium); III 9, 7 (nauigatio); III 28, 1; VII 14, 2 (ratio) *u.* 1. A. a).

alius c. genet.: I 1, 1 *u. ib.* pars; I 39, 3 *u.* 2. A. b); (alius ex II 22, 1 *u.* 2. A. b).)

alius modi *u.* **alius** 1. A. a) modus.

(allego 3: si sunt plures pares, suffragio druidum ⟨adlegitur *add.* β⟩, non numquam etiam armis de principatu contendunt: VI 13, 9.)

allicio: laborabat, ut reliquas ciuitates adiungeret atque earum principes ⟨β; *Schn.; Hell. 31, 521 sq.; eas* α; *rell. edd.*⟩ donis pollicitationibusque ⟨β; *cf. Hell. l. l. et 19, 479; Koch, ZG. 15, 596*; bonis pollicitationibus α; *Fr., Db.*; omnibus pollicitationibus *uel* [bonis] poll. *Vielh. 21, 530*⟩ alliciebat ⟨allicebat *A*; *Schn.*; adlicebat *a¹f*⟩: VII 31, 1; ¶ Indutiomarus . . . exsules damnatosque tota Gallia magnis praemiis ad se allicere coepit: V 55, 3.

allido: ut . . . ex magno remigum propugnatorumque numero pars ad scopulos allisa ⟨adlisa *a*⟩ interficeretur, pars ab nostris detraheretur: 3, 27, 2.

Allobroges. I. Forma: *Singularis exstat* 3, 84, 5: Allobrogem; *acc. plur.* Allobrogas I 14, 3 *est in AM*, (Allobrogos *in Q*,) Allobroges *in Cβ*; VII 64, 7 Allobrogas *in* α; Allobroges *in* β; 3, 63, 5 Allobrogas *in* z; Allobroges III 6, 5 *in omnibus.*

II. Signific.; A. populum significat; a) uniuersum: inter fines Heluetiorum et Allobrogum, qui nuper pacati erant, Rhodanus fluit: I 6, 2;

extremum oppidum Allobrogum est proximumque Heluetiorum finibus Genaua: I 6, 3; Allobrogibus sese uel persuasuros, quod nondum bono animo in populum Romanum uiderentur, existimabant (Heluetii) uel ui coacturos, ut per suos fines eos ire paterentur: I 6, 3; inde (*i. e.* ex finibus Vocontiorum) in Allobrogum fines, ab Allobrogibus in Segusiauos exercitum ducit: I 10, 5; item Allobroges, qui trans Rhodanum uicos possessionesque habebant, fuga se ad Caesarem recipiunt et demonstrant sibi praeter agri solum nihil esse reliqui: I 11, 5; num etiam recentium iniuriarum, . . . quod Allobrogas uexassent, memoriam deponere posse? I 14, 3; si Haeduis de iniuriis, quas ipsis sociisque eorum intulerint, item si Allobrogibus satis faciant (Heluetii): I 14, 6; Allobrogibus imperauit, ut iis (Heluetiis, Tulingis, Latouicis) frumenti copiam facerent: I 28, 3; ne . . . Germani . . . finitimi Galliae prouinciae Allobrogibusque essent: I 28, 4; neque bello Allobrogum proximo Haeduos Romanis auxilium tulisse: I 44, 9; qui (*i. e.* Nantuates, Veragri, Seduni) a finibus Allobrogum . . . ad summas Alpes pertinent: III 1, 1; (Vercingetorix) bellum inferri Allobrogibus iubet: VII 64, 5; nihilo minus clandestinis nuntiis legationibusque Allobrogas sollicitat, quorum mentes nondum ab superiore bello resedisse sperabat. horum principibus pecunias, ciuitati autem imperium totius prouinciae pollicetur: VII 64, 7. 8; Allobroges crebris ad Rhodanum dispositis praesidiis magna cum cura et diligentia suos fines tuentur: VII 65, 3.

b) singulos: erant apud Caesarem equitum numero Allobroges II fratres, Raucillus et Egus, Adbucilli filii: 3, 59, 1; *cf.* 3, 59, 1—61, 3; quae res nota erat Pompeio, delata per Allobrogas perfugas: 3, 63, 5; sed Allobroges, Raucilli atque Egi familiares, quos perfugisse ad Pompeium demonstrauimus, conspicati in itinere exploratores Domitii, seu pristina sua consuetudine, quod una in Gallia bella gesserant, seu gloria elati cuncta, ut erant acta, exposuerunt et Caesaris profectionem, aduentum Pompei docuerunt: 3, 79, 6; unum Allobrogem ex duobus, quos perfugisse ad Pompeium supra docuimus, cum quibusdam interfecit: 3, 84, 5.

B. fines populi signif.: legionem in Nantuates, inde in Allobroges perduxit ibique hiemauit: III 6, 5.

(Allonico VII 31, 5 β; *u.* **Ollonico.)**

alluo: Massilia enim fere tribus ex oppidi partibus mari alluitur ⟨adluitur *a*⟩: 2, 1, 3.

alo. A. proprie: leporem et gallinam et anserem gustare fas non putant; haec tamen alunt animi uoluptatisque causa: V 12, 6; ¶ ut foliis ex arboribus strictis et teneris harundinum radicibus contusis equos alerent: 3, 58, 3; *cf.* numerum; ¶ eos exercitus, quos contra se multos iam annos aluerint: 1, 85, 5; ¶ gallinam *u.* anserem; ¶ leporem *u. ib.*; ¶ (Dumnorigem) magnum numerum equitatus suo sumptu semper alere et circum se habere: I 18, 5.

reliqui, qui domi manserunt, se atque illos alunt: IV 1, 5; ¶ panico enim uetere atque hordeo corrupto omnes (Massilienses) alebantur: 2, 22, 1; (Vsipetes et Tencteri) reliquam partem hiemis se eorum (*i. e.* Menapiorum) copiis aluerunt: IV 4, 7; ¶ haec *u.* anserem.

B. transl. (= augeo, corroboro, adiuuo): ciuitas, quam ipse (Caesar) semper aluisset omnibusque rebus ornasset: VII 33, 1; ¶ si diutius alatur controuersia: VII 32, 5; ¶ hoc ali ⟨*Aldus;* alii *codd.*⟩ staturam, ali uires ⟨*edd.* alii hoc uires β; ali hoc uires *Ald.*, *Schn.*; alii uires α; [ali] uires *Paul, ZG. 32, 164 sq.*⟩ neruosque confirmari putant: VI 21, 4; ¶ quae res et cibi genere et cotidiana exercitatione et libertate uitae . . . uires alit: IV 1, 9; *cf.* staturam.

Alpes (*Acc. pl.* Alpis *exstat* III 1, 1 *in* a^1; III 1, 2 *in* B^2a^1): Rhenus oritur ex Lepontiis, qui Alpes incolunt: IV 10, 3; ¶ Romanos non solum itinerum causa, sed etiam perpetuae possessionis culmina Alpium occupare conari: III 2, 5; ¶ qui (*i. e.* Nantuates, Veragri, Seduni) a finibus Allobrogum et lacu Lemanno et flumine Rhodano ad summas Alpes pertinent: III 1, 1; — uictis in Alpibus Sedunis; III 7, 1; — qua proximum iter in ulteriorem Galliam per Alpes erat, cum his quinque legionibus ire contendit. ibi Ceutrones et Graioceli et Caturiges locis superioribus occupatis itinere exercitum prohibere conantur: I 10, 3. 4; iter per Alpes, quo magno cum periculo magnisque cum portoriis mercatores ire consuerant, patefieri uolebat: III 1, 2.

alter. I. Forma: (*genet.* alterius *exstat* I 31, 3; 36, 1; V 56, 3; VI 12, 1; 2, 9, 7;) *dat. sg.* (*fem.*) alterae *est in* α V 27, 5; (alteri *h. l. in* β; ⟨V 44, 2 uter alteri *in* β; quinam *in* α;⟩ VII 25, 3 alteri *in* α, altero (*abl.?*) *in* β; alteri *in omnibus codd. est* V 44, 14; 2, 31, 1; 3, 10, 7; 16, 5; 72, 2; 89, 1;) *pluralis* alteri: I 26, 1; VII 17, 2; alteros: V 54, 4; altera (castra): 1, 18, 5; 3, 9, 7; alterae (tabulae): 3, 108, 1.

II. Significatio. A. semel positum a) ui

adiectiui; α) cogitatur de duobus: αα) = secundus uel contrarius: duabus de causis . . ., quarum una erat ⟨erat altera β⟩, quod auxilia contra se Treueris miserant, altera, ne ad eos Ambiorix receptum haberet: VI 9, 2; ¶ uno colle ab Romanis occupato si alterum amisissent: VII 44, 4; ¶ ad Boios proficiscitur. altero die cum ad oppidum Senonum Vellaunodunum uenisset: VII 11, 1; Caesar . . . secutus quantum diei tempus est passum . . . altero die ad Alesiam castra fecit: VII 68, 2; illi . . . naues soluunt atque altero die Apolloniam [Dyrrhachium] praeteruehuntur: 3, 26, 1; unum diem sese castris tenuit; altero die ad eum peruenit Caesar: 3, 30, 6; — responsum est ab altera parte A. Varronem profiteri se altera die ad conloquium uenturum: 3, 19, 3. (*De uerbis* altero die *disputauit Nap. III 10, 3, quem refellunt Heller 26, 682—84; A. Miller, BB. 3, 288; cf. Rev. crit. 2, 120.*) ¶ (Indutiomarus) Cingetorigem, alterius principem factionis, . . . hostem iudicat: V 56, 3; ¶ alterum genus est equitum: VI 15, 1 (*cf.* B. a) α); ¶ erant omnino itinera duo, quibus itineribus domo exire possent: unum per Sequanos . . ., alterum ⟨iter *add. AQ*⟩ per prouinciam nostram: I 6, 1. 2; erat unum iter, Ilerdam si reuerti uellent, alterum, si Tarraconem peterent: 1, 73, 2; ¶ (insulae) unum latus est contra Galliam. . . . alterum uergit ad Hispaniam atque occidentem solem: V 13, 2; ¶ legiones duae . . ., quarum una prima, altera tertia appellabatur: 3, 88, 1; ¶ {(leges duas promulgauit, unam, qua . . . donauit, aliam ⟨alteram *Faern.*⟩ tabularum nouarum: 3, 21, 1;} ¶ duobus praeterea locis pugnatum est; . . . uno loco Volcatius Tullus impetum legionis sustinuit . . ., altero Germani munitiones nostras egressi . . . sese . . . receperunt: 3, 52, 2; ¶ submersam nauem . . . funibus adduxit atque alteram nauem, quae erat ad custodiam ab Acilio posita, pluribus ⟨multis *O*⟩ adgressus nauibus uicit: 3, 40, 2; ¶ duabus ex partibus. . . . una erat proxima portui naualibusque, altera ad portam ⟨partem *codd.*⟩, qua est aditus ex Gallia atque Hispania: 2, 1, 2; — Vercingetorix . . . ab altera fluminis parte iter facere coepit: VII 34, 3; *cf.* dies 3, 19, 3; — una ex parte a Suebis circiter milia passuum sescenta agri uacare dicuntur. ad alteram partem succedunt Vbii: IV 3, 2. 3; qua esset aditus ad alteram partem oppidi ⟨opp. part. β⟩: VII 44, 3; qui ad alteram partem oppidi . . . munitionis causa conuenerant: VII 48, 1; quorum aduentu altera castra ad alteram oppidi partem ponit: 1, 18, 5; — ut . . . una ex parte ipsi (Bituriges), altera Aruerni se circumsisterent: VII 5, 5; altera ex parte Gabalos proximosque pagos Aruernorum in Heluios . . . mittit: VII 64, 6; castra . . . admodum munita natura loci, una ex parte ipso oppido Vtica, altera a theatro: 2, 25, 1; eodemque tempore ex altera parte molem tenuit naturalem obiectam: 3, 40, 4; — in alteram partem item cohortandi causa profectus: II 21, 4; — in altera parte fluminis Q. Titurium Sabinum legatum . . . relinquit: II 5, 6; ¶ animum aduertit ad alteram fluminis ripam magnas esse copias hostium instructas: V 18, 2; ¶ tabulae testamenti unae . . . Romam erant allatae, . . . alterae eodem exemplo relictae atque obsignatae Alexandriae proferebantur: 3, 108, 4; ¶ ad alteram turrim aggeremque eruptione pugnauerunt: 2, 14, 5; ¶ ab eo intermisso spatio pedum DC alter conuersus in contrariam partem erat uallus: 3, 63, 2; ¶ duae fuerunt Ariouisti uxores, una Sueba natione, . . . altera Norica: I 53, 4.

ββ) = unus de duobus: huius lateris alter angulus . . . ad orientem solem, inferior ad meridiem spectat: V 13, 1; {sed eius angulus ⟨alter *add. W. Paul*⟩ lateris maxime ad Germaniam spectat: V 13, 6;} ¶ duas Hispanias . . ., quarum erat altera maximis beneficiis Pompei deuincta: 1, 29, 3; ¶ altera ex duabus legionibus . . . ex castris Varronis . . . signa sustulit: 2, 20, 4; ¶ ut uehementissime utraque (nauis) ex concursu laborarent, altera uero praefracto rostro tota conlabefieret: 2, 6, 5; ¶ milites . . . quinqueremes duas, in quarum altera erat Cassius, ceperunt: 3, 101, 6.

β) cogitatur de pluribus (*sed ita, ut semper duorum habeatur ratio*): in proxima Octauii castra inruperunt. his expugnatis eodem impetu altera sunt adorti, [inde tertia et quarta] et deinceps reliqua: 3, 9, 7; *cf.* α) αα) 1, 18, 5 pars; ¶ ubi tempus alterius contabulationis uidebatur: 2, 9, 7; ¶ {Cornelius *u.* Sulla;} ¶ exanimato (Gallo) alteri ⟨altero β; *Schn.*⟩ successit tertius et tertio quartus: VII 25, 3; ¶ (legatus 1, 38, 1 *u.* b) α);) ¶ ex quibus (legionibus) unam . . . ducendam Fabio . . . dedit, alteram in Neruios Q. Ciceroni, tertiam in Esubios L. Roscio, . . .: V 24, 2; ne qua legio alterae ⟨altere A¹; alteri β⟩ legioni subsidio uenire posset: V 27, 5; Caesar . . . cum legione una, quam se ex Thessalia sequi iusserat, et altera, quam ex Achaia a Q. Fufio legato euocauerat, . . . Alexandriam peruenit: 3, 106, 1; ¶ faucibusque portus nauem

onerariam submersam obiecit et huic alteram coniunxit: 3, 39, 2; ¶ quinque intermissis diebus alteram noctem subnubilam nactus: 3, 54, 2; ¶ alterum (nuntium) ad C. Fabium legatum mittit: V 46, 3; ¶ continentur una ex parte flumine Rheno . . . altera ex parte monte Iura . . ., tertia . . .: I 2, 3; quod Ariouistus . . . tertiam partem agri Sequani . . . occupauisset et nunc de altera parte tertia Sequanos decedere iuberet: I 31, 10; ¶ suum cum Scipione honorem partitur . . . et alterum illi iubet praetorium tendi: 3, 82, 1; ¶ seque alterum fore Sullam ⟨Cornelium *Vielh.*⟩ inter suos gloriatur (Lentulus), ad quem summa imperii redeat: 1, 4, 2; ¶ ternas tabellas dari . . . unam fore tabellam, qui liberandos omni periculo censerent, alteram, qui capitis damnarent, tertiam, qui pecunia multarent: 3, 83, 4.

b) ui substant.: **α) subiect.:** Afranius et Petreius et Varro, legati Pompei, quorum unus Hispaniam citeriorem (*tribus legionibus, alter ulteriorem*) . . . duabus legionibus, tertius . . . Lusitaniam . . . obtinebat: 1, 38, 1; ¶ duo . . . contendebant . . .; e quibus alter . . . ad eum uenit, se suosque omnes in officio futuros . . . confirmauit quaeque in Treueris gererentur ostendit: V 3, 3.

β) obiect.: quicumque alterum obsidere conati sunt: 3, 47, 2.

γ) datiu.: (hi perpetuas inter se controuersias habebant, quinam ⟨uter alteri β⟩ anteferretur: V 44, 2;) si uero alteri paulum modo tribuisset fortuna: 3, 10, 7.

δ) genet.: populum Romanum uictis non ad alterius praescriptum, sed ad suum arbitrium imperare consuesse: I 36, 1.

ε) c. praeposit.: qui (inimici) quod ab altero ⟨alterorum *a*; altero non *hl*⟩ postularent, in se recusarent: 1, 32, 5; ¶ (se debere) neutrum eorum contra alterum iuuare: 1, 35, 5.

B. iteratum; a) ui partitiua; α) adiectiuum: (causae: VI 9, 2 *u.* A. a) α) αα) *init.* ¶ factiones esse duas: harum alterius principatum tenere Haeduos, alterius Aruernos: I 31, 3; cum Caesar in Galliam uenit, alterius factionis principes erant Haedui, alterius Sequani: VI 12, 1; ¶ (Ariouisti) fuerunt duae filiae; harum altera occisa, altera capta est ⟨*u. CC*⟩: I 53, 4; ¶ de his duobus generibus alterum est druidum, alterum equitum: VI 13, 3; ¶ legati: 3, 15, 6 *u.* β) αα); ¶ harum altera nauis CCXX e legione tironum sustulerat, altera ex ueterana paulo minus CC: 3, 28, 3; ¶ alteram partem eius uici Gallis [ad hiemandum] concessit, alteram uacuam ab his relictam cohortibus (*ad hiemandum*) attribuit: III 1, 6; intellexit . . . altera ex parte Senones Carnutesque conscientia facinoris instigari, altera Neruios Aduatucosque bellum Romanis parare: V 56, 1; altera ex parte ⟨ex a. p. β⟩ Bellouaci . . . instabant, alteram ⟨altera β⟩ Camulogenus parato atque instructo exercitu tenebat: VII 59, 5; ¶ (patronus: 1, 35, 4 *u.* β) αα);) ¶ Curio utrumque improbans consilium quantum alteri ⟨*om. af*⟩ sententiae deesset animi, tantum alteri superesse dicebat: 2, 31, 1.

β) substant.; αα) subiect.: ad Ciceronem aut ad Labienum . . ., quorum alter milia passuum circiter quinquaginta, alter paulo amplius ab iis absit: V 27, 9; — aliae sunt legati partes atque imperatoris; alter omnia agere ad praescriptum, alter libere ad summam rerum consulere debet: 3, 51, 4; — loquuntur . . . cum M.'Acilio et Statio Murco legatis, quorum alter oppidi muris, alter praesidiis terrestribus praeerat: 3, 15, 6; — alter pro Conuictolitaui, alter pro Coto summis opibus pugnauerant ⟨pugnauerat β⟩: VII 39, 2; — horum esse alterum Conuictolitauem, florentem et inlustrem adulescentem, alterum Cotum: VII 32, 4.

alteri se, ut coeperant, in montem receperunt, alteri ad impedimenta et carros suos se contulerunt ⟨*u. CC*⟩: I 26, 1; Boios atque Haeduos . . ., quorum alteri, quod nullo studio agebant, non multum adiuuabant, alteri non magnis facultatibus . . . celeriter quod habuerunt consumpserunt: VII 17, 2; Cn. Pompeium et C. Caesarem, patronos ciuitatis; quorum alter agros Volcarum Arecomicorum et Heluiorum publice iis concesserit, alter bello uictos Sallyas attribuerit uectigaliaque auxerit: 1, 35, 4; CCC Tarcondarius Castor et Donnilaus . . . dederant; horum alter una uenerat, alter filium miserat: 3, 4, 5; quos ille . . . interfici iussit; quorum alter accepto uulnere occupatus ⟨sopitus *J. F. Gron.*; obsopitus *Dauis.*⟩ per suos pro occiso sublatus, alter ⟨accepto . . . alter *om. af*⟩ interfectus est: 3, 109, 5.

ββ) obiect.: Haeduos et Remos, quos praecipuo semper honore Caesar habuit, alteros pro uetere ac perpetua erga populum Romanum fide, alteros pro recentibus Gallici belli officiis: V 54, 4.

b) ui reciproca: ut alter alteri inimicus auxilio salutique esset: V 44, 14; manerent indutiae, . . . neue alter alteri noceret: 3, 16, 5; abscisum in duas partes exercitum, cum altera ⟨*N*; alter *Oz*⟩ alteri auxilium ferre non pos-

set: 3, 72, 2; (legionem nonam et octauam) alteram alteri praesidio esse iusserat: 3, 89, 1; *cf.* V 27, 5 (A. a) β)).

unus . . . alter: VI 9, 2; VII 44, 4; (3, 30, 6;) I 6, 1. 2; 1, 73, 2; V 13, 2; 3, 88, 1; (3, 21, 1; 52, 2; 2, 1, 2; IV 3, 2. 3; VII 5, 5; 2, 25, 1; 3, 108, 4: I 53, 4 *u.* A. a) α) αα): 3, 106, 1 *u.* A. a) β); ¶ **alter . . . tertius** (. . . **quartus**): 3, 9, 7; (VII 25, 3; V 24, 2; I 2, 3; 3, 83, 4 *u.* A. a) β); 1, 38, 1 *u.* A. b) α).

alter c. genet. part.: VI 9, 2; 3, 88, 1 *u.* A. a) α) αα); 1, 29, 3; 3, 101, 6 *u.* A. a) α) ββ); 1, 38, 1 *u.* A. b) α); (1, 35, 5 *u.* A. b) ε);) I 31, 3; 53, 4; 3, 28, 3 *u.* B. a) α); V 27, 9; 3, 15, 6; VII 32, 4; 17, 2; 1, 35, 4; 3, 4, 5; 109, 5 *u.* B. a) β) αα); ¶ **alter ex:** 2, 20, 4 *u.* A. a) α) ββ); V 24, 2 *u.* A. a) β); V 3, 3 *u.* A. b) α): ¶ **alter de:** VI 13, 3 *u.* B. a) α).

altercor: Labienus . . . altercari cum Vatinio incipit: 3, 19, 5.

alternus: hoc cum in speciem uarietatemque opus deforme non est alternis trabibus ac saxis, . . . tum: VII 23, 5.

alteruter: neque se . . . rem publicam alterutro exercitu priuare noluisse: 3, 90, 3.

altitudo. A. = ὕψος: **a) subiect.:** quos non castrorum munitiones, non altitudo montis, non murus oppidi tardare potuisset: VII 52, 3; ¶ tamen has (turres) altitudo puppium ex barbaris nauibus superabat: III 14, 4; ¶ magnitudo operum, altitudo muri atque turrium, multitudo tormentorum omnem administrationem tardabat: 2, 2, 5; VII 52, 3 *u.* potest.

b) obiect.: nostrarum turrium altitudinem . . . commissis suarum turrium malis adaequabant: VII 22, 4; sic ut prope summam muri aggerisque altitudinem acerui armorum adaequarent (aequarent β): II 32, 4; ¶ omne opus contexitur, dum iusta muri altitudo expleatur (compleatur β): VII 23, 4; ¶ ubi turris altitudo perducta est ad contabulationem: 2, 9, 1.

c) genet.: colles mediocri interiecto spatio pari altitudinis fastigio oppidum cingebant: VII 69, 4; ¶ qui tantae altitudinis machinationes tanta celeritate promouere possent: II 31, 2.

d) ablat.: aggerem . . . facere instituerunt aequa (-que *af*) fere altitudine (*Vascos.*; latitudine *codd.*) atque ille congesticius ex materia fuerat agger: 2, 15, 1; — reliquum spatium . . . mons continet magna altitudine: I 38, 5; — Pharus est in insula turris magna altitudine, mirificis operibus exstructa: 3, 112, 1.

e) c. praepos.: turres ad altitudinem ualli . . . facere coeperunt: V 42, 5.

magno esse usui posse, si haec esset in altitudinem turris elata: 2, 8, 3; ¶ milia passuum decem nouem murum in altitudinem pedum sedecim fossamque perducit: I 8, 1; aggerem in altitudinem pedum LXXX exstruit: 2, 1, 4; castra in altitudinem (*Ald.*; altitudine *codd.*) pedum XII uallo fossaque duodeuiginti pedum munire iubet: II 5, 6; in altitudinem pedum XV effectis operibus: 3, 54, 1; erat eo loco fossa pedum XV et uallum contra hostem in altitudinem pedum X, tantundemque eius ualli agger in latitudinem (altitud. *Ox*) patebat: 3, 63, 1; fossam et maceriam (materiam α) sex in altitudinem (in alt. VI. β) pedum praeduxerant: VII 69, 5; — inque eis (trabibus) columellae pedum in altitudinem V defiguntur: 2, 10, 2.

id (oppidum) . . . propter latitudinem fossae murique altitudinem paucis defendentibus expugnare non potuit: II 12, 2; neque propter altitudinem (nauium) facile telum adigebatur: III 13, 8.

B. = βάθος: **a) subiect.:** uadis Rhodani, qua minima altitudo fluminis erat: I 8, 4; — fluminis erat altitudo pedum circiter trium: II 18, 3.

b) ablat.: (ut pedites) cum altitudine aquae tum etiam rapiditate fluminis ad transeundum impedirentur: 1, 62, 2; ¶ duas fossas quindecim pedes latas eadem altitudine perduxit: VII 72, 3.

c) c. praepos.: tigna bina . . . dimensa ad altitudinem fluminis: IV 17, 3; ¶ discussa niue sex in altitudinem pedum (in altitudine (-dinem *a*) pedum VI β): VII 8, 2; scrobes trium in altitudinem (altitudine *Ah*) pedum (in alt. trium pedum *fh*; in alt. pedum trium *a*[1]; tres in altitudinem pedes α; *edd.*) fodiebantur: VII 73, 5; ¶ summa difficultas faciendi pontis proponebatur propter latitudinem, rapiditatem altitudinemque fluminis: IV 17, 2; nostris militibus cunctantibus, maxime propter altitudinem maris: IV 25, 3; conamur opus magnum et multorum dierum propter altitudinem maris: *ap. Cic. ad Att.* IX 14, 1.

C. = πάχος: transtra pedalibus (ex pedalibus β) in altitudinem trabibus confixa clauis ferreis: III 13, 4.

[**Falso** altitudo *scriptum est in codd. pro* latitudo II 29, 3; 3, 63, 1.]

Commemoratur apud Caes. altitudo A) aggeris: II 32,4 *u.* **b)**; 2,15,1 *u.* **d)**; 2,1,4 *u.* **e)**; collium: VII 69,1 *u.* **e)**; columellarum: 2,10,2 *u.* **e)**; maceriae: VII 69,5 *ib.*; machinationum: II 31,2 *u.* **c)**; montis: VII 52,3 *u.* **a)**; I 38,5 *u.* **d)**; muri: 2,2,5 *u.* **a)**; II 32,4; VII 23,4 *u.* **b)**; I 8,1; II 12,2 *u.* **e)**; nauium: III 13,8 *ib.*; operum: 3,51,1 *ib.*; puppium: III 14,4 *u.* **a)**; turris: 2,2,5 *u.* **a)**; VII 22,4; 2,9,1 *u.* **b)**; 3,112,1 *u.* **d)**; 2,8,3 *u.* **e)**; ualli: V 42,5; II 5,6; 3,63,1 *ib.*

B) altitudo (= *βάθος*) aquae: 1,62,2 *u.* **b)**; fluminis: I 8,4; II 18,3 *u.* **a)**; IV 17,2.3 *u.* **e)**; fossarum: VII 72,3 *u.* **b)**; maris: IV 25,3; *ad Att.* IX 14,1 *u.* **e)**; niuis: VII 8,2 *u.* **e)**; scrobium: VII 73,5 *u.* **c)**.

C) altitudo (= *πάχος*): trabium: III 13,4.

Adiectiua apposita: aequa: 2,15,1 *u.* **A. d)**; eadem: VII 72,3 *u.* **B. b)**; iusta: VII 23,4 *u.* **A. b)**; magna: I 38,5; 3,112,1 *u.* **A. d)**; (minima: I 8,4 *u.* **B. a)**;) summa: II 32,4 *u.* **A. b)**; tanta: II 31,2 *u.* **A. c)**.

altus. 1. adiectiuum. A. = *ὑψηλός*: **a) posit.:** aggerem latum pedes CCCXXX, altum pedes LXXX exstruxerunt: VII 21,1.

b) compar.: (nauibus, in quibus ad libram ⟨in qu. altiores *Ciacc.*⟩ fecerat turres: 3,40,2;) ¶ ex omnibus partibus castra altiore uallo muniri . . . iubet: V 50,5.

c) superlat.: deiectus ⟨despectus *u.*⟩ rupes; ¶ oppidum altissimis moenibus oppugnare adgressus: 3,80,6; ¶ mons autem altissimus impendebat, ut facile perpauci prohibere possent: I 6,1; qui uicus positus in ualle non magna adiecta planicie altissimis montibus undique continetur: III 1,5; quae (urbs) posita in altissimo monte omnes aditus difficiles habebat: VII 36,1; ut . . . incitati fuga montes altissimos peterent: 3,93,5; omnes . . . in altissimos montes . . . confugerunt: 3,95,4; — (continentur) altera ex parte monte Iura altissimo: I 2,3; ¶ quem locum duplici altissimo muro munierant: II 29,3; ¶ ascendere altissimas ripas, subire iniquissimum locum: II 27,5; ¶ quod (oppidum) cum ex omnibus in circuitu partibus altissimas rupes deiectusque ⟨*Jurin.*; *al.*; despectusque *codd.*; *edd.*⟩ haberet: II 29,3; ¶ (uallo altissimo: 2,1,3 *u.* **B. e)** ualle alt.)

B. = *βαθύς*: **a) posit.:** perpetuae fossae quinos pedes altae ducebantur: VII 73,2.

b) compar.: longius progressus, cum agger altiore aqua contineri non posset: 1,25,6.

c) superl.: (continentur) una ex parte flumine Rheno latissimo atque altissimo: I 2,3; ut altissimis fluminibus atque impeditissimis itineribus nullum acciperet incommodum: 3,77,2; ¶ etsi mons Cebenna . . . durissimo tempore anni altissima niue iter impediebat: VII 8,2; ¶ pars ea, quae ad arcem pertinet, loci natura et ualle altissima ⟨uallo altissimo *Kraff.*⟩ munita longam et difficilem habet oppugnationem: 2,1,3.

2. ui substant.: ut (oppida) . . . neque pedibus aditum haberent, cum ex alto se aestus incitauisset: III 12,1; ueritus nauium multitudinem ex alto refugerat: 2,23,3; ¶ quae tamen (naues) ancoris iactis cum fluctibus complerentur, necessario aduersa nocte in altum prouectae: IV 28,3; ¶ quod naues propter magnitudinem nisi in alto constitui non poterant: IV 24,2.

(**aluens:** carinae ac prima ⟨primum *codd.*, statumina ex leui ⟨ex leui *af*; et leui a *hl*; et leui *O*; — ac primum statumen aluei *E. Hoffm.*⟩ materia fiebant: 1,54,2.)

aluta: pelles (erant) pro uelis alutaeque tenuiter confectae: III 13,6.

Amantia: D. Laelium . . . reliquit, qui commeatus Bullide atque Amantia ⟨*Vascos.*; atque mantinea *codd.*⟩ importari in oppidum prohibebat: 3,40,5.

Amantini: hos sequuntur Bullidenses, Amantini ⟨*Vasc.*; amathini *Oa*; amatth. *hl*; amatini *f*; Amantiani *Ciacc.*⟩ . . .: 3,12,4.

Amanus: Scipio detrimentis quibusdam circa montem Amanum acceptis: 3,31,1.

amator: tu in summis, o dimidiate Menander, poneris, et merito, puri sermonis amator: *ap. Sueton. uita Terent. 5 p. 294 Roth.*

ambactus (*Cf. Chr. W. Glück, Verhandl. d. Philol. Lpz. 1863. p. 107—109.*): (equitum) ut quisque est genere copiisque amplissimus, ita plurimos circum se ambactos clientesque habet: VI 15,2.

Ambarri (*Cf. Glück p. 19*): eodem tempore, quo ⟨*add. Vielh.*; *Hld.*; *om. rell. edd.*; atque *add. Walther*⟩ Haedui ⟨*del. Dt.*; *Pr.*⟩, Ambarri, necessarii et consanguinei Haeduorum, Caesarem certiorem faciunt . . .: I 11,4; quod Haeduos, quod Ambarros . . . (Heluetii) uexassent: I 14,3.

Ambiani (ambionorum *script. est* II 15,2 *in AB*[1]; *cf. Glück p. 18 adn. 2.*): (polliceri) Ambianos decem milia: II 4,9; ab eo loco in fines Ambianorum peruenit (Caesar): II 15,2; (III 9,10 *u.* **Ambiliati:**) imperant . . . † Senonibus ⟨*codd.*; sena Andibus *Em. Hoffm.*; *Db.*⟩ Ambianis, Mediomatricis . . . quina milia: VII 75,3.

Ambibarii (*Cf. Glück p. 18—21*): ciuitatibus, quae Oceanum attingunt quaeque . . . Aremoricae appellantur, quo sunt in numero . . . Ambibarii (ambarii *aef*) . . .: VII 75, 4.

Ambiliati (*Cf. Glück p. 21*): socios sibi ad id bellum . . . Ambiliatos (ambianos β; Ambiuaritos *Fr.*) . . . adsciscunt: III 9, 10.

Ambiorix (*Cf. Glück p. 18 adn. 2: de bello Ambiorigis u. Jähns p. 366*): Eburones . . ., qui sub imperio Ambiorigis et Catuuolci erant: V 24, 4; initium repentini tumultus ac defectionis ortum est ab Ambiorige et Catuuolco: V 26, 1; *cf.* 26, 2—4; C. Arpineius . . . et Q. Iunius, qui iam ante missu Caesaris ad Ambiorigem uentitare consuerat (consueuerant β): V 27, 1; apud quos Ambiorix ad hunc modum locutus est: V 27, 1; *cf.* 27, 2—11; hac oratione habita discedit Ambiorix: V 27, 11; quis hoc sibi persuaderet, sine certa re (spe β) Ambiorigem ad eius modi consilium descendisse? V 29, 5; quibus esset persuasum non ab hoste, sed ab homine amicissimo Ambiorige (Amb. *del. Tittler; Pr.*) consilium datum: V 31, 6; qua re animaduersa Ambiorix pronuntiari iubet, ut . . .: V 34, 3; cum procul Ambiorigem suos cohortantem conspexisset: V 36, 1; *cf. quae sequuntur*; (Titurius) cum Cotta . . . communicat, . . . ut . . . cum Ambiorige una conloquantur: V 36, 3; Sabinus . . . cum propius Ambiorigem accessisset: V 37, 1; dum de condicionibus inter se agunt longiorque consulto ab Ambiorige instituitur sermo (sermo ab amb. inst. β): V 37, 2; hac uictoria sublatus Ambiorix statim cum equitatu in Aduatucos . . . proficiscitur: V 38, 1; *cf.* 38, 1—4; eadem, quae Ambiorix cum Titurio egerat, commemorant: V 41, 2; Ambiorigem ostentant (duces Neruiorum) fidei faciundae causa: V 41, 4; (Indutiomari propinqui) Ambiorigem sibi societate et foedere adiungunt: VI 2, 2; (Caesar) totus et mente et animo in bellum Treuerorum et Ambiorigis insistit: VI 5, 1; (Caesar) pro explorato habebat Ambiorigem proelio non esse concertaturum: VI 5, 3; cum his (Menapiis) esse hospitium Ambiorigi sciebat: VI 5, 4; *cf.* § 4. 5; hostium se habiturum numero confirmat, si aut Ambiorigem aut eius legatos finibus suis recepissent (Menapii): VI 6, 3; ne ad eos (i. e. Germanos Transrhenanos) Ambiorix receptum (ambiorix rec. ad eos β) haberet: VI 9, 2; ipse (Caesar) ad bellum Ambiorigis profectus: VI 29, 4; Basilus . . . eorum indicio ad ipsum Ambiorigem contendit: VI 30, 1; *cf. quae sequu.*; Ambiorix copias suas iudicione non conduxerit, . . . an tempore exclusus . . . dubium est: VI 31, 1; *cf.* § 1. 2; Catuuolcus . . ., qui una cum Ambiorige consilium inierat, omnibus precibus detestatus Ambiorigem, qui eius consilii auctor fuisset: VI 31, 5; se (*i. e.* Segnos Condrusosque) . . . nulla Ambiorigi auxilia misisse: VI 32, 1; ad . . . extremas Arduennae partes . . ., quo cum paucis equitibus profectum Ambiorigem audiebat: VI 33, 3; Germani, qui . . . Rhenum transierant, ut Ambiorigis fines depopularentur, ad castra Romanorum delati optatissimum Ambiorigi beneficium obtulerunt: VI 42, 3; ut modo uisum ab se Ambiorigem in fuga circumspicerent captiui nec plane etiam abisse ex conspectu contenderent: VI 43, 1; *cf.* § 6.

ambitus: non nullos ambitus Pompeia lege damnatos . . . in integrum restituit: 3, 1, 4.

Ambiuareti (*Cf. Glück p. 21—24*; VII 75, 2 *codd. χa habent* ambluaretis, *h* amluaretis: VII 90, 6 ambibaretos *est in X*): imperant Haeduis atque eorum clientibus, Segusiauis, Ambiuaretis . . . milia XXXV: VII 75, 2: C. Antistium Reginum in Ambiuaretos . . . cum singulis legionibus mittit: VII 90, 6.

Ambiuariti (*Cf. Hell. 22. 133*): magnam partem equitatus (Vsipetum et Tencterorum) . . . praedandi frumentandique causa ad Ambiuaritos trans Mosam missam: IV 9, 3.

(**Ambluareti** VII 75, 2 *ex codd. receperunt Schn., Np., Dt*; *u.* **Ambiuareti.**)

ambo. 1. adiectiu.: proximae . . . ex Bruti classe naues . . . impetum faciunt celeriterque ambas (naues) deprimunt: 2, 6, 6; ¶ tempestas cooritur . . . pontesque ambo (ambos *Ofl*), quos C. Fabius fecerat, uno die interrupit: 1, 48, 2.

2. substant.: diuersa sibi ambo consilia capiunt: Caesar, ut . . ., Pompeius, ut: 3, 30, 2; — habuerant: 3, 109, 4 *u. ctr.*: — loquuntur ambo ex nauibus cum M.'Acilio . . .: 3, 15, 6; — ambo incolumes compluribus interfectis summa cum laude sese . . . recipiunt: V 44, 13; — hoc unum esse tempus de pace agendi, dum sibi uterque confideret et pares ambo uiderentur: 3, 10, 7; ¶ Dioscorides et Serapion, qui ambo legati Romae fuerant magnamque apud patrem Ptolomaeum auctoritatem habuerant: 3, 109, 4.

Ambracia: (Cassius) ex his locis Ambraciam (ambrachiam *a*) uersus iter facere coepit: 3, 36, 5.

amentia: quod longius eius amentiam progredi uidebat: V 7, 2; ¶ si furore atque amentia impulsus bellum intulisset: I 40, 4.

amentum *u.* **ammentum.**

amfractus *u.* **anfractus.**

amicitia. A. priuatorum; a) obiectum: ueteremque amicitiam commemorat: 1, 22, 3; ¶ nouam temptare fortunam nouasque amicitias experiri constituerunt: 3, 60, 3; ¶ quorum omnium gratiam atque amicitiam eius morte redimere posset: I 44, 12; ¶ simulata Caesarem amicitia . . . (exercitum) sui opprimendi causa habere: I 44, 10.

b) datiu.: una cum iis . . ., quorum se amicitiae dediderint (soldurii): III 22, 2; ¶ eo interfecto, cuius se amicitiae deuouisset: III 22, 3; ¶ amicitiae grauiorem iniuriam feceris, . . . si: *ap. Cic. ad Att.* X 8 *B*, 1; ¶ quod cum Pompeius et rei publicae et amicitiae tribuisset: VI 1, 4.

c) genet.: qui aliquem sermonis aditum causamque amicitiae cum Cicerone habebant: V 41, 1; ¶ explorato et uitae meae testimonio et amicitiae iudicio . . . reperies: *ap. Cic. ad Att.* X 8 *B*, 2; ¶ quod ne facias, pro iure nostrae amicitiae a te peto: *ap. Cic. ad Att.* X 8 *B*, 1; ¶ cum ipse eum locum amicitiae apud eum teneret: I 20, 4.

qui ex urbe amicitiae causa Caesarem secuti non magnum in re militari usum habebant: I 39, 2.

d) ablat.: idoneos homines deligebat, quorum quisque aut oratione subdola aut amicitia facillime capere posset: VII 31, 2; ¶ freti amicitia Caesaris . . . despiciebant suos stipendiumque equitum fraudabant . . .: 3, 59, 3.

e) c. praep.: Pompeius . . . totum se ab eius amicitia auerterat: 1, 4, 4; ¶ habere se quoque ad Caesaris (*del. Th. Momms.; Kran.*; certam *H. W. van der Mey*) gratiam atque amicitiam receptum (respectum *Hell.*: recepturum *af*): 1, 1, 3; ¶ monuit, ut ex sua amicitia omnia exspectarent et ex praeteritis suis officiis reliqua sperarent: 3, 60, 1; ¶ ad eum Pompeius misit, ut pro hospitio atque amicitia patris Alexandria reciperetur atque: 3, 103, 3.

B. ciuitatum; a) subiect.: amicitiam populi Romani sibi ornamento et praesidio, non detrimento esse oportere, idque (itaque *Paul*) se hac spe petisse: I 44, 5; sibi populoque Romano perpetuam gratiam atque amicitiam cum eo futuram: I 35, 4; sibi nullam cum his amicitiam esse posse, si in Gallia remanerent: IV 8, 1.

b) obiect.: Ariouistum se consule cupidissime populi Romani amicitiam adpetisse: I 40, 2; ut . . . principatum Haedui tenuissent, prius etiam quam nostram amicitiam adpetissent: I 43, 7; *cf.* recuso I 44, 5; ¶ legatos ad Vercingetorigem de pace et de *add.* β) amicitia concilianda publice missos: VII 55, 4; ¶ cum proximis ciuitatibus pacem et amicitiam confirmare: I 3, 1; ¶ Vbii autem, qui uni ex Transrhenanis ad Caesarem legatos miserant, amicitiam fecerant, obsides dederant: IV 16, 5; ¶ quibus pacem atque amicitiam petentibus liberaliter respondit: IV 18, 3; ut . . . legationes . . . gratiam atque amicitiam publice priuatimque peterent: V 55, 4; *cf.* a) I 44, 5; ¶ non minus libenter sese recusaturum populi Romani amicitiam, quam adpetierit: I 44, 5; ¶ quod amicitiam Romanorum sequebantur: VII 63, 7; multae longinquiores ciuitates ab Afranio desciscunt et Caesaris amicitiam sequuntur: 1, 60, 5.

c) dat.: Calenus . . . reliquas ciuitates circummissis legationibus amicitiae (*f; Ciacc.*; amicitia *rell. codd.; edd.*) Caesaris (Caesari *N*, *2 al.; edd.*) conciliare studebat: 3, 55, 3.

d) gen.: ut neque beneficiis neque amicitiae memoria mouerentur: VII 76, 2.

e) abl.: qui et sua uirtute et populi Romani hospitio atque amicitia plurimum ante in Gallia potuissent: I 31, 7; — uti opinione et amicitia populi Romani tuti esse possint: IV 16, 7; — (3, 55, 3 *u.* c); — propter linguae Gallicae scientiam, qua multa (quorum amicitia *Bβ*) iam Ariouistus longinqua consuetudine utebatur: I 47, 4.)

f) c. praep.: haec (fama) ciuitates non nullas ab eius amicitia auertebat: 3, 79, 4; Issam a Caesaris amicitia auertit: 3, 9, 1; ¶ se suosque omnes in officio futuros neque ab amicitia populi Romani defecturos: V 3, 3; ne patiatur ciuitatem prauis adulescentium consiliis ab amicitia populi Romani deficere: VII 39, 3.

ciuitates, quae ad Caesaris amicitiam accesserant: 1, 48, 4; iis ciuitatibus, quae ad eius amicitiam accesserant: 1, 52, 4; ¶ quod uero ad amicitiam populi Romani attulissent, id iis eripi quis pati posset? I 43, 8; ¶ quod hi, qui se ad eorum amicitiam adgregauerant, meliore condicione atque aequiore imperio se uti uidebant: VI 12, 6; ¶ magnis quinque ciuitatibus ad amicitiam adiunctis: 1, 60, 5.

per Treueros uenisse (Ambiorigem) Germanis (β; germanos α) in amicitiam cognouerat: VI 5, 4.

Bellouacos omni tempore in fide atque amicitia ciuitatis Haeduae fuisse: II 14, 2; ¶ ciuitates . . ., quae in amicitia manserant

(manserunt *Ol*) [pompei *add. codd.: del. Dauis.*] magnis adfectae beneficiis cum diligebant: 1, 61, 3.

Pluralis (amicitiae) *semel* (3, 60, 3) *inuenitur; u.* **A. a)** experiri.

fides atque amicitia: II 14, 2 *u.* **B. f)**; **gratia atque amic.:** I 14, 12 *u.* **A. a)**; 1, 1, 3 *u.* **A. e)**; I 35, 4 *u.* **B. a)**; V 55, 4 *u.* **B. b)**; **hospitium atque am.:** 3, 103, 3 *u.* **A. e)**; I 31, 7 *u.* **B. e)**; **pax et (atque) am.:** VII 55, 4; I 3, 1; IV 18, 3 *u.* **B. b)**.

Adiectiua.: (nostra: *ad Att.* X 8 *B.* 1 *u.* **A. e)**; I 43, 7 *u.* **B. b)**;) nouae: 3, 60, 3 *u.* **A. a)**; nulla: IV 8, 1 *u.* **B. a)**; perpetua: I 35, 1 *u.* **B. a)**; (sua: 3, 60, 1 *u.* **A. e)**;), uetus: 1, 22, 3 *u.* **A. a)**.

amicus. 1. adiectiu.: a) posit.: quas (Caesari (-ris *Nacf*) esse amicas ciuitates arbitrabatur, his . . .: 2, 18, 5.

debebunt Pompeium hortari, ut malit mihi esse amicus quam iis (his *M*), qui et illi et mihi semper fuerunt inimicissimi: *ap. Cic. ad Att.* IX 7 *C*, 2; Dumnorix . . . Heluetiis erat amicus, quod ex ea ciuitate Orgetorigis filiam in matrimonium duxerat: I 9, 3.

b) superl.: quibus esset persuasum non ab hoste, sed ab homine amicissimo Ambiorige (Amb. *del. Tittler*) consilium datum: V 31, 6; ¶ ut praesidium quam amicissimum, si quid opus facto esset, haberet: I 42, 5.

(erant) Vticenses pro quibusdam Caesaris in se beneficiis illi amicissimi: 2, 36, 1.

2. substant.: A. priuatorum: a) subiect.: haec Afranius Petreiusque et eorum amici . . . uberiora Romam ad suos perscribebant: 1, 53, 1; ¶ ante id tempus fingi a legatis amicisque Caesaris arbitrabantur: 3, 101, 7.

b) praedicat.: *ad Att.* IX 7 *C*, 2; I 9, 3 *u.* **1. a)**.

c) obiect.: omnes amici consulum, necessarii Pompei atque eorum, qui ueteres inimicitias cum Caesare gerebant, in senatum coguntur. quorum: 1, 3, 4.

d) genet.: minis amicorum Pompei plerique compulsi: 1, 2, 6.

e) c. praep.: ut plerumque in calamitate ex amicis inimici exsistunt: 3, 104, 1; ¶ (cum Caesar) maxime uellet pro communi amico atque arbitro controuersias regum componere: 3, 109, 1.

B. regum amici (= aulici): a) subiect.: amici regis, qui . . . in procuratione erant regni, siue timore adducti, ut postea praedicabant, . . . ne Pompeius Alexandriam . . . occuparet, siue despecta eius fortuna . . . his, qui erant ab eo missi, palam liberaliter responderunt eumque ad regem uenire iusserunt; ipsi clam consilio inito Achillam . . . et L. Septimium . . . ad interficiendum Pompeium miserunt: 3, 104, 1.

b) obiect.: adduco (adducti): 3, 104, 1 *u.* **a)**; ¶ hi regum (rerum ?) amicos ad mortem (morem ?) deposcere . . . consuerant: 3, 110, 5.

c) c. praep.: adiutores quosdam consilii sui nactus ex (*om. a?*) regis amicis: 3, 108, 2; ¶ cum sorore Cleopatra . . ., quam paucis ante mensibus per suos propinquos atque amicos regno expulerat: 3, 103, 2.

C. ciuitatum; a) subiect.: populi Romani hanc esse consuetudinem, ut socios atque amicos non modo sui nihil deperdere, sed gratia, dignitate, honore auctiores uelit esse: I 43, 8.

b) praedicat.: si suam gratiam Romani uelint, posse iis utiles esse amicos: IV 7, 4; refertur etiam de rege Iuba, ut socius sit atque amicus: 1, 6, 4.

c) obiect.: Castico, Catamantaloedis filio, . . . cuius pater regnum in Sequanis multos annos obtinuerat et a senatu populi Romani amicus appellatus erat: I 3, 4; tanto . . . beneficio adfectus, cum in consulatu suo rex atque amicus a senatu appellatus esset: I 35, 2; sua . . . beneficia commemorauit, quod rex appellatus esset a senatu, quod amicus, quod munera amplissime missa: I 43, 4; {quod fratres (a se (*B*²)) Haeduos appellatos (amicos *add. B*²β) diceret: I 44, 9;} cuius auus in ciuitate sua regnum obtinuerat, amicus ab senatu nostro appellatus: IV 12, 4; Teutomatus, . . . cuius pater ab senatu nostro amicus erat appellatus: VII 31, 5; ¶ uti . . . Haeduos ceterosque amicos populi Romani defenderet: I 35, 4.

d) dat.: ne cuncta Gallia deficeret, quod nullum amicis (*om. ae*) in eo praesidium uideret positum esse: VII 10, 1.

e) c. praep.: qui nisi decedat . . ., sese illum non pro amico sed (pro *add. B*²β) hoste habiturum: I 44, 11; *cf.* **A. e)** *extr.* 3, 109, 1.

amicus alci: 2, 18, 5; I 9, 3; *ad Att.* IX 7 *C*, 2 *u.* **1. a)**; 2, 36, 1 *u.* **1. b)**; **amicus alcs:** 1, 53, 1; 3, 101, 7 *u.* **2. A. a)**; 1, 3, 4 *u.* **2. A. c)**; 1, 2, 6 *u.* **2. A. d)**; 3, 101, 1 *u.* **2. B. a)**; 3, 110, 5 *u.* **2. B. b)**; 3, 108, 2 *u.* **2. B. c)**; I 35, 4 *u.* **2. C. c)**. ¶ **propinqui atque amici:** 3, 103, 2 *u.* **2. B. c)**; **rex atque amicus:** I 35, 2; (43, 4) *u.* **2. C. c)**; **socius atque amicus:** I 43, 8 *u.* **2. C. a)**; 1, 6, 4 *u.* **2. C. b)**.

Adiectiua: auctiores: I 43, 8 *u.* **2. C. a)**; ceteri: I 35, 4 *u.* **2. C. c)**; communis: 3, 109,

1 *u.* 2. A. e); (sui: 3, 103, 2 *u.* 2. B. e);) utiles: IV 7, 4 *u.* 2. C. b).

amice: et Caesar amicissime de nobis et illi grauissime iudicauerunt: 2, 32, 2; — M. Varro . . . diffidens Pompeianis rebus amicissime de Caesare loquebatur: 2, 17, 1.

amita: amitae meae Iuliae maternum genus ab regibus ortum . . . est: *ap. Sueton.* 6.

amitto. A. = omitto. praetermitto: occasionem negotii bene gerendi amittendam non esse: III 18, 5; ¶ Caesar frustra diebus aliquot consumptis, ne reliquum tempus amittat ⟨*Np.*; mittat *ahl*; omittat *O*⟩, . . . proficiscitur: 1, 33, 4.

B. amitto alqm (*uel* alqd) = priuor alqo (alqa re); a) alqm: in eo proelio non amplius CC milites desiderauit, sed centuriones, fortes uiros, circiter XXX amisit. interfectus est etiam: 3, 99, 1; nostri . . . XLVI centurionibus amissis deiecti sunt loco: VII 51, 1; in quibus erat legio nona multis amissis centurionibus deminutoque militum numero: 3, 67, 3; ¶ duplicato earum cohortium numero, quas cum Q. Titurio amiserat: VI 1, 4; ad Auximum . . . amissis cohortibus . . . in Africam peruenerat: 1, 31, 2; *cf.* 3, 10, 5 *u.* b) Sicilia; ¶ (copias 3, 79, 4 *u.* b);) ¶ Haeduos omnem nobilitatem, omnem senatum, omnem equitatum amisisse: I 31, 6; ¶ (equites: 1, 51, 5 *u. infra* pauci;) ¶ Curio numquam se amisso exercitu . . . in eius conspectum reuersurum confirmat: 2, 42, 4; ¶ (iuuentutem: III 16, 3 *u. infra* quibus;) ¶ nobilitatem, senatum: I 31, 6 u. equitatum; ¶ uiros: 3, 99, 1 *u.* centuriones.

duobus amissis in castra se receperunt: 3, 37, 7; — nostri . . . V omnino suorum amissis quietissime se receperunt: 3, 46, 6.

cur etiam secundo proelio aliquos ex suis amitteret ⟨*recc.*; mitteret *O*⟩? 1, 72, 2; ¶ in fugam coniecti multis amissis se ad agmen receperunt: VII 13, 2; ¶ cupidius insecuti non nullos ex suis amiserunt: V 15, 2; ¶ omnes III 16, 3 *u. infra* quibus;) ¶ (Galli equites) paucis amissis sese in proximos montes conferunt: 1, 51, 5; Caesar . . . paucis in oppugnatione amissis re infecta inde discessit: 3, 40, 6; ¶ quibus (*i. e.* omni iuuentute, omnibus grauioris aetatis nauibusque) amissis reliqui neque quo se reciperent neque . . . habebant: III 16, 3.

b) alqd: funibus, ancoris reliquisque armamentis amissis: IV 29, 3; ¶ Pompeium, qui amissa restituisse uideatur bona ⟨*Vict.*; *al.*; dona *codd.*⟩, etiam quae ante habuerint ademisse: 1, 7, 4; ¶ uno colle ab Romanis occupato si alterum amisissent: VII 44, 4; ¶ pulsum fugere Caesarem paene omnibus copiis amissis: 3, 79, 4; ¶ (dona 1, 7, 4 *u.* bona;) ¶ omnibus frugibus fructibus *AB¹Q*. amissis domi nihil erat, quo famem tolerarent: I 28, 3; ¶ funes IV 29, 3 *u.* ancoras; ¶ unde L. Mallius . . . impedimentis amissis profugisset: III 20, 1; impedimentisne exuant, quibus amissis bellum geri non possit: VII 14, 8; ¶ ne ante partam rei militaris laudem amitterent: VI 40, 7; ¶ XII nauibus amissis reliquis ut nauigari (*satis*) commode posset effecit: IV 31, 3; sic, ut amissis circiter XL nauibus reliquae tamen refici posse . . . uiderentur: V 11, 2; neque . . . ignominia amissarum nauium . . . expelli potuit: 3, 100, 4; III 16, 3 *u.* a) *extr.*; ¶ quattuor ex una cohorte centuriones oculos amiserunt: 3, 53, 3; ¶ existimabant plerique futurum fuisse, uti amitteretur (oppidum): 3, 101, 3; ¶ (principatum dimiserant ⟨amiserant *Paul*⟩: VI 12, 6;) ¶ signaque sunt militaria amissa XXXII: 3, 71, 2; quartae cohortis . . . signifero interfecto, signo amisso: II 25, 1.

illum Italia expulsum amissa Sicilia et Sardinia duabusque Hispaniis et cohortibus (*in*) Italia atque Hispania ciuium Romanorum centum atque XXX: 3, 10, 5.

Trebonius ea, quae sunt amissa, multo maiore militum studio administrare et reficere instituit: 2, 15, 1; — addit etiam, ut quod ⟨*Np.*; quid *codd.*⟩ quisque eorum in bello amiserit, quae sint penes milites suos, iis, qui amiserant ⟨-rint *f*⟩, restituatur: 1, 87, 1; ¶ quod se prope explorata uictoria celeriter amissa reciperaturos confidebant: VII 15, 2.

[Falso amissis equis *pro* admissis eq. *O*: 2, 34, 3.]

amitto (alqm) proelio: 1, 72, 2 *u.* B. a); **in oppugnatione:** 3, 40, 6 *ib.*; **in bello:** 1, 87, 1 *u.* B. b) *extr.*

ammentum (*Cf. Mérimée, RA. II 210; Heller, Ph. 19, 564*; — ammentum *scriptum est in* α, amentum *uidetur esse in* β): monet, ut tragulam cum epistula ad ammentum deligata intra munitionem castrorum abiciat: V 48, 5.

amor: sese tamen et amore fraterno et existimatione uulgi commoueri: I 20, 3.

Amphilochi: Aetolia, Acarnania, Amphilochis ⟨-locis *hl*⟩ per Cassium Longinum . . . receptis: 3, 55, 1.

Amphipolis (*In codd. ac utroque loco*

exstat amphilopoli): erat edictum Pompei nomine Amphipoli propositum, uti: 3, 102, 2; uocatis ad se Amphipoli hospitibus . . . ex eo loco discessit: 3, 102, 4.

Ampius: Caesar . . . reperiebat T. Ampium ⟨apium *af*; appium *O*⟩ conatum esse pecunias tollere Epheso ex fano Dianae eiusque rei causa senatores omnes ex prouincia euocasse, ut his testibus in summa pecuniae uteretur, sed interpellatum aduentu Caesaris profugisse: 3, 105, 1.

amplector: castellis . . . XV milia passuum ⟨in *add. 2 recc.: prob. Dauis.*⟩ circuitu amplexus hoc spatio pabulabatur: 3. 44, 3.

amplifico: Haeduorum auctoritatem apud omnes Belgas amplificaturum (Caesarem): II 14, 6; — reliquis rebus eorum (*i. e.* Haeduorum) gratia dignitateque amplificata Sequani principatum dimiserant: VI 12, 6.

amplitudo. A. **propr.**: amplitudo cornuum et figura et species multum a nostrorum boum cornibus differt: VI 28, 5; ¶ hos cum Suebi . . . propter amplitudinem grauitatemque ciuitatis finibus expellere non potuissent: IV 3, 4.

B. **transl.**: exposuit, quos et quam humiles accepisset . . . et quam in fortunam quamque in amplitudinem eduxisset ⟨*Madu.*; deduxisset *α*; — et in eam fort. amplitudinemque duxisse *β*⟩: VII 54, 3. 4.

amplus. 1. adiect.; A. propr.: Vbii, quorum fuit ciuitas ampla atque florens, ut est captus Germanorum: IV 3, 3; ¶ quod ampliores copias . . . exspectabant: V 50, 2; dimissis amplioribus copiis milibus circiter quattuor essedariorum relictis: V 19, 1.

B. **trsl. (superl.)**: huius est ciuitatis longe amplissima auctoritas omnis orae maritimae regionum earum: III 8, 1; ¶ (his cornibus) in amplissimis epulis pro poculis utuntur: VI 28, 6; ¶ Litauiccus atque eius fratres, amplissima familia nati adulescentes: VII 37, 1; ¶ uir fortissimus Piso Aquitanus, amplissimo genere natus: IV 12, 4; ¶ his domi . . . amplissimos magistratus mandauerat atque eos extra ordinem in senatum legendos curauerat: 3, 59, 2; ¶ (munera I 43, 4 *u.* **amplissime** *p. 257*;) ¶ de amplissimis uiris, tribunis plebis, grauissime acerbissimeque decernitur: 1, 5, 4.

eorum (equitum) ut quisque est genere copiisque amplissimus, ita plurimos . . . clientes habet: VI 15, 2.

2. **ui substant.**: et honesti ex iuuentute et cuiusque aetatis amplissimi nominatim euocati atque obsecrati naues conscenderant: 2, 5, 5; ¶ quantoque eius amplius processerat temporis, tanto: 3, 25, 2; — si amplius obsidum uellet ⟨uelit *β*; *Fr.*, *Dt.*[1]⟩, dare ⟨uelit dari *β*⟩ pollicentur: VI 9, 7.

[**Falso**: centuriones in priores ordines ⟨in pr. ord. *Ciacc.*; ampliores ordines *O*[1]; ampliori ordini *Lips.*⟩, equites Romanos in tribunicium restituit honorem: 1, 77, 2.]

amplius. (*Positiuus deest apud Caesarem.*) A. **cum numeris**: quorum alter milia passuum circiter quinquaginta, alter paulo amplius ab iis absit: V 27, 9; — ex hominum milibus amplius triginta . . . plus tertia parte interfecta: III 6, 2; nostri . . . circiter LXX ceciderunt . . .; uulnerantur ⟨-ratur *af*⟩ amplius DC: 1, 46, 4; ex Afranianis interficiuntur . . . centuriones IIII, milites amplius CC: 1, 46, 5; nostri non amplius XX omnibus sunt proeliis desiderati: 3, 53, 2; ¶ nauium, quae cum annotinis priuatisque . . . amplius octingentae uno erant uisae tempore: V 8, 6; uno die amplius XX urbes Biturigum incenduntur: VII 15, 1; ex Pompeiano exercitu . . . in deditionem uenerunt amplius milia XXIIII: 3, 99, 3; — se cohortesque amplius XXX magnumque numerum senatorum . . . in periculum esse uenturum: 1, 17, 2; ¶ cum ipsi non amplius octingentos ⟨CCCC[tos] *f*; M.CCC *h*⟩ equites haberent: IV 12, 1; in eo proelio non amplius CC milites desiderauit: 3, 99, 1; — Sabim flumen ab castris suis non amplius milia passuum decem abesse: II 16, 1; abest derecto itinere ab Vtica paulo amplius passus ⟨pass. *ahl*⟩ mille ⟨mil. *ahl*⟩: 2, 24, 4; ¶ reliquum spatium, quod est non amplius pedum (*mille*) sescentorum: I 38, 5; ut milium amplius quinquaginta circuitu . . . exercitum duceret: I 41, 4; aditus in latitudinem non amplius ducentorum pedum relinquebatur: II 29, 3; ¶ uti inter nouissimum hostium agmen et nostrum primum non amplius quinis aut senis milibus passuum interesset: I 15, 5; a Bibracte . . . non amplius milibus passuum XVIII aberat: I 23, 1; quae castra . . . amplius milibus passuum octo in latitudinem patebant: II 7, 4; cum ab hoste non amplius passuum XII milibus abesset: IV 11, 1; milibusque amplius quingentis in longitudinem Arduenna silua patet: VI 29, 4; ut non amplius digitis quattuor ex terra eminerent (stipites): VII 73, 6; non enim amplius pedum milibus duobus ab castris castra distabant: 1, 82, 4; — cum iam amplius horis

sex continenter pugnaretur: III 5, 1; (nostri milites) amplius horis quattuor fortissime pugnauerunt: IV 37, 3.

B. non sequitur numerus; a) = plus: multum fortunam . . . potuisse indicauit, multo etiam amplius, quod . . . auertisset: VI 42, 2.

b) = diutius: debere utrumque . . . ab armis discedere neque amplius fortunam periclitari: 3, 10, 3; — non esse amplius fortunam temptaturos ⟨temptandam β⟩: V 55, 2.

c) = praeterea: ne quam multitudinem hominum amplius trans Rhenum in Galliam traduceret: I 35, 3; at ne quos amplius Rhenum transire pateretur: I 43, 9.

amplissime: cohortemque postea duplici stipendio, frumento . . . militaribusque donis amplissime donauit: 3, 53, 6; — sua . . . beneficia commemorauit, quod rex appellatus esset . . ., quod munera amplissime ⟨tam amplissima B^2β⟩ missa: I 43, 4.

an. A. in interrogationibus disiunctiuis: a) utrum an: ut . . . intellegere posset, utrum apud eos pudor atque officium an timor ⟨plus *add.* B^2β⟩ ualeret: I 40, 14; de se . . . consultum dicebat, utrum igni statim necaretur an in alind tempus reseruaretur: I 53, 7; sed utrum auertendae suspicionis causa Pompeius proposuisset (edictum), . . . an nouis dilectibus . . . Macedoniam tenere conaretur, existimari non poterat: 3, 102, 3.

b) ne . . . an: perturbantur, copiasne aduersus hostem ducere an castra defendere an fuga salutem petere praestaret: IV 14, 2; Ambiorix copias suas iudicione non conduxerit . . . an tempore exclusus et repentino equitum aduentu prohibitus . . . dubium est: VI 31, 1; id eane de causa, quam legatis pronuntiarunt, an perfidia adducti fecerint, . . . non uidetur pro certo esse ponendum: VII 5, 6; neque certum inueniri poterat, obtinendine Brundisii causa ibi remansisset . . ., an inopia nauium ibi restitisset: 1, 25, 3; uosne ⟨ne *crasum in a*⟩ uero L. Domitium an uos Domitius deseruit? 2, 32, 8.

c) — . . . an: deliberatur ⟨β; dicebatur α; *Schn.*⟩ de Auarico in communi concilio, incendi placeret an defendi: VII 15, 3.

d) omisso priore membro: quid ad se uenirent? an speculandi causa? I 47, 6.

B. in argumentatione: an dubitamus, quin nefario facinore admisso Romani iam ad nos interficiendos concurrant? VII 38, 8; an, quod ad diem non uenerunt, de eorum fide constantiaque dubitatis? VII 77, 10; an non, uti corporis uulnera, ita exercitus incommoda sunt tegenda . . .? 2, 31, 6; an paenitet uos, quod saluum atque incolumem exercitum . . . traduxerim? quod . . .: 2, 32, 12; an non audistis ⟨*h*; exaudistis *Oafl*⟩ ex iis, qui . . . remanserunt, cohortes esse Brundisii factas? 3, 87, 4; an qui incolumes resistere non potuerunt, perditi resistant ⟨-tent *N*⟩? uos autem uictum sequamini . . .? 2, 32, 6; — an uero in Hispania res gestas Caesaris non audistis? duos pulsos exercitus, duos superatos duces, duas receptas prouincias? 2, 32, 5; (hac uos fortuna atque his ducibus repudiatis Corfiniensem ignominiam, ⟨in *add. codd.*; an *Ald.*; *del. Ciacc.*⟩ Italiae fugam ⟨*l*; fuga *Oafh*⟩, ⟨an *add. Ox*; *Ald.*; *del. Ciacc.*⟩ Hispaniarum deditionem, ⟨in *add. codd.*; an *Ald.*; *del. Ciacc.*⟩ Africi belli praeiudicia sequimini! 2, 32, 13.)

analogia: de analogia libri *u. fragm. ap. Np., Dt., al.*

Anartes: (Hercynia silua) recta fluminis Danuuii regione pertinet ad fines Dacorum et Anartium ⟨Anartum *Ciacc.*⟩: VI 25, 2.

Anas: legati Pompei, quorum unus Hispaniam citeriorem . . ., (*alter ulteriorem*) a saltu Castulonensi ad Anam . . ., tertius ab Ana Vettonum agrum Lusitaniamque . . . obtinebat: 1, 38, 1.

Ancalites: Ancalites, Bibroci, Cassi legationibus missis sese Caesari dedunt; ab iis cognoscit . . .: V 21, 1.

anceps: ita ancipiti proelio diu atque acriter pugnatum est: I 26, 1; neque erat quisquam, qui aspectum modo tantae multitudinis sustineri posse arbitraretur, praesertim ancipiti proelio, cum ex oppido eruptione pugnaretur, foris tantae copiae equitatus peditatusque cernerentur: VII 76, 5; duplicem . . . fecerat uallum, ut, si ancipiti proelio dimicaretur, posset resisti: 3, 63, 3; ¶ non illi . . . ancipitem terrorem intra extraque munitiones . . . causae fuisse cogitabant: 3, 72, 2.

Ancona: Pisaurum, Fanum, Anconam singulis cohortibus occupat: 1, 11, 4.

ancora. A. subiect.: quod neque ancorae funesque subsisterent (?) neque nautae . . . uim tempestatis pati possent: V 10, 2.

b) obiect.: funibus, ancoris reliquisque armamentis amissis: IV 29, 3; ¶ quae tamen (naues) ancoris iactis cum fluctibus complerentur: IV 28, 3; ¶ ancorae pro funibus ferreis catenis reuinctae (erant): III 13, 5; ¶ sublatis ancoris circiter milia passuum septem ab eo loco progressus: IV 23, 6; Tuberonem . . . sublatis ancoris excedere eo loco cogit: 1, 31, 3; hunc conspicatae naues . . . sublatis ancoris sequi coeperunt: 2, 22, 3;

qua pronuntiatione facta temporis puncto sublatis ancoris omnes Vticam reliquerunt et quo imperatum est transeunt: 2, 25, 7.

c) ablat.: has (rates) quaternis ancoris ex IIII angulis destinabat ⟨distinabat *Oz*⟩, ne fluctibus mouerentur: 1, 25, 7.

d) c. praepos.: ipse ad ancoram una nocte constitit: 3, 102, 4; — (naues) onerarias, quae ad ancoras erant deligatae, tempestas adflictabat: IV 29, 2; quod in litore molli atque aperto (naues) deligatas ad ancoram ⟨anchoras *β*⟩ relinquebat: V 9, 1; ¶ nostrae naues duae . . . in noctem coniectae . . . contra Lissum in ancoris constiterunt: 3, 28, 1; — dum reliquae naues eo conuenirent, ad horam nonam in ancoris exspectauit: IV 23, 4.

ancorarius: storias autem ex funibus ancorariis . . . fecerunt: 2, 9, 4.

Ancus: nam ab Anco Marcio sunt Marcii Reges, quo nomine fuit mater: *ap. Sueton.* 6.

Andebrogius, Andecombogius *u.* **Andecumborius.**

Andecaui *u.* **Andes.**

Andecumborius: Remi . . . ad eum legatos Iccium et Andecumborium ⟨*a*²; *Glück p. 26—31*; andebrogium *B²a¹fh; Flod.*; andocumborium *α; h¹; edd.*; Andecombogium *Hld.*⟩ primos ciuitatis, miserunt: II 3, 1.

Andes (Andecaui *scribendum esse censet Glück p. 24 sq.*; ⟨andegabis *habet cod. i* III 7, 2;⟩ Andes *tuetur Heller 17, 272 sq.*): in Carnutes, Andes, Turones, quaeque ⟨turonesque quae *BMa; Np., Schn., Dt.*¹⟩ ciuitates propinquae his locis erant, ubi bellum gesserat, legionibus in hibernacula deductis: II 35, 3; P. Crassus adulescens cum legione septima proximus mare Oceanum in Andibus hiemabat ⟨*Vrs. edd.*; hiemarat *X*⟩: III 7, 2; celeriter sibi Senones . . . Lemouices, Andos reliquosque omnes, qui Oceanum attingunt, adiungit: VII 4, 6; imperant . . . † Senonibus ⟨*X*; sena Andibus *Em. Hoffm.; Db., Hold., Dt.*²; Suessionibus *Vascos.*; Eburonibus *Fr.*⟩, Ambianis . . . Nitiobrogibus quina milia; Aulercis ⟨Nitiobrogibus; quinque milia Aul. *Em. Hoffm.*⟩: VII 75, 3.

Andocumborius *u.* **Andecumborius.**

Androsthenes: itaque Androsthenes ⟨androstenes *codd.*⟩, praetor Thessaliae, cum se uictoriae Pompei comitem esse mallet quam socium Caesaris in rebus aduersis, omnem ex agris multitudinem . . . in oppidum cogit portasque praecludit et ad Scipionem Pompeiumque nuntios mittit, ut . . .: 3, 80, 3.

anfractus: oppidi murus ab . . . initio ascensus, si nullus anfractus ⟨amfractus *X*⟩ intercederet, mille CC passus aberat: VII 46, 1.

angulus: huius lateris alter angulus, qui est ad Cantium, . . . ad orientem solem, inferior ad meridiem spectat: V 13, 1; eius angulus ⟨alter *add. Paul*⟩ lateris maxime ad Germaniam spectat: V 13, 6; ¶ item ab angulo castrorum sinistro munitionem ad flumen perduxerat: 3, 66, 6; — has (rates) quaternis ancoris ex IIII angulis destinabat ⟨distinabat *Oz*⟩: 1, 25, 7.

angustiae. A. propr.; a) subiect.: ut aequo proelio discederetur . . .; id efficiebant angustiae loci: 3, 112, 7; ¶ quod pontis atque itinerum angustiae multitudinis fugam intercluserant: VII 11, 8; ¶ atque ut ⟨ubi *Hofm.*⟩ erant loca montuosa et † ad specus ⟨et asperae *Wölff.; Hofm.*⟩ angustiae ⟨et aditus angusti *Kraff.*⟩ uallium, has sublicis in terram demissis praesaepserat: 3, 49, 4; non illi . . . iniquitatem loci atque ⟨in *add. acf*⟩ angustias praeoccupatis castris . . . causae fuisse cogitabant: 3, 72, 2.

b) obiect.: inde excipere loca aspera et montuosa; qui prior has angustias occupauerit: 1, 66, 4; erat in celeritate omne positum certamen, utri prius angustias montesque occuparent: 1, 70, 1; *cf.* **c)** 3, 70, 1; ¶ praesaepserat: 3, 49, 4 *u.* **a)**; ¶ non se hostem uereri, sed angustias itineris, magnitudinem siluarum . . . timere: I 39, 6.

c) ablat.: uti autem ipsos ualetudine non bona eum angustiis loci et odore taetro . . ., tum: 3, 49, 3; ¶ sibique ipsos multitudine atque angustiis maius attulisse detrimentum, quam: 3, 72, 3; — Caesarem duobus exercitibus et locorum angustiis facile intercludi posse frumentoque prohiberi: 1, 17, 1; milites . . . ueriti, ne angustiis intercluderentur, cum extra et intus hostem haberent: 3, 69, 4; — quod . . . equites eius angustiis atque his ⟨angustis portis atque his *codd.*; angustiis portisque *Ald.*; angustiis oppositis *Wölff.*; portis *del. Np.*⟩ a Caesaris militibus occupatis ad insequendum tardabantur: 3, 70, 1; ¶ castra . . . etsi erant exigua per se, . . . tamen angustiis uiarum quam maxime potest contrahit: V 49, 7.

d) c. praep.: posse prius ad angustias ueniri, quam sentiretur: 1, 67, 1; ¶ plerique . . ., ne in angustias inciderent, *(ex)* X pedum munitione se in fossas praecipitabant: 3, 69, 3; qui suum timorem in rei frumentariae simulationem angustiasque itineris conferrent: I 40, 10; ¶ unam quinqueremem et minores duas (naues) in angustiis portus cepit: 3, 100,

2; praesidiisque in angustiis conlocatis, exercitum itinere prohiberent: 1, 65, 4; ueriti, ne ... ab equitatu Caesaris in angustiis tenerentur: 1, 66, 2; ¶ Heluetii iam per angustias et fines Sequanorum suas copias traduxerant: I 11, 1; ¶ uia, qua Sequanis inuitis propter angustias ire non poterant: I 9, 1; hoc pugnabatur loco et propter angustias iniquo et quod: 1, 45, 6; iis autem inuitis, a quibus Pharus tenetur, non potest esse propter angustias nauibus introitus in portum: 3, 112, 4.

B. trsl. a) abl.: simulauit sese ⟨in *add. hl*⟩ angustiis rei frumentariae adductum castra mouere: 3, 38, 1; — (Caesarem) angustiis rei frumentariae compulsum discessisse existimabat: 3, 41, 4; — necessarioque omnes his angustiis continebantur: 1, 48, 3; — quibus angustiis ipse Caesar a Venetis prematur docet: III 18, 3; erat res in magna difficultate, summisque angustiis rerum necessariarum premebantur, adeo ut: 3, 15, 3.

b) c. praep.: quaeque postea acciderant, de angustiis ad Ilerdam rei frumentariae, accepit: 2, 17, 3; ¶ cum in his angustiis res esset atque omnes uiae . . . obsiderentur: 1, 54, 1; in his erat angustiis res: 1, 78, 3; cum essent in quibus demonstraui angustiis: 3, 15, 6; ipse autem consumptis omnibus longe lateque frumentis summis erat in angustiis: 3, 47, 5.

angustus. 1. adiect. A. propr.; a) posit.: ad eam partem oppidi . . ., quae . . . aditum ... angustum habebat: VII 17, 1; aditu ad castra difficili et angusto: 2, 25, 1; aditus duos, quos esse angustos demonstrauimus, . . . praemuniuit: 3, 58, 1; (3, 49, 4 *u. s. u.* angustiae **A. a)**;) ¶ dorsum esse eius iugi prope aequum, sed hinc ⟨*Oud.*; hac *Dauis.*; hunc *α; edd.; om. β*; hunc locum *Paul; Dt.²*⟩ siluestre ⟨β; siluestrem *α; Paul; edd.*⟩ et angustum, qua: VII 44, 3; ¶ cum angusto exitu portarum se ipsi premerent: VII 28, 3; ¶ pro multitudine autem hominum et pro gloria belli atque fortitudinis angustos se fines habere arbitrabantur: I 2, 5; ¶ erat unum (iter) per Sequanos angustum et difficile, inter montem Iuram et flumen Rhodanum, uix qua singuli carri ducerentur: I 6, 1; suberant enim montes atque a milibus passuum V itinera difficilia atque angusta excipiebant: 1, 65, 3; magno circuitu difficili angustoque itinere Dyrrhachium profectus est: 3, 41, 3; equitatus Caesaris, quod angusto itinere per aggeres ascendebat, receptui suo timens: 3, 69, 2; haec insula . . . in mare iactis molibus angusto itinere ut ponte ⟨*Kraff., Schiller;* et ponte *codd.: edd.*; ang. it. et p. *del. Schambach: u. CC*⟩ cum oppido coniungitur: 3, 112, 2; ¶ comites familiaresque eius angusto in loco paulisper equitum nostrorum uim sustinuerunt: VI 30, 3; ex totis ripis in unum atque angustum locum tela iaciebantur: 1, 50, 2; (VII 44, 3 *u.* dorsum;) ¶ (ita montibus angustissime ⟨*Paul:* angustis *X; edd.*; montium angustiis *Ciacc.*⟩ mare continebatur, uti: IV 23, 3; ¶ equitesque eius angustiis atque his ⟨angustis portis atque his *codd.; cf.* angustiae **A. c)** *extr.*⟩ a Caesaris militibus occupatis ad insequendum tardabantur: 3, 70, 1.)

b) compar.: ex castrorum exiguitate cognoscerent, quae hoc erant etiam angustiora, quod sine impedimentis Caesar legiones transportauerat: IV 30, 1; ¶ scrobes . . . paulatim angustiore ad infimum fastigio: VII 73, 5; ¶ hostes . . . angustioribus portis relictis coaceruantur: VII 70, 3.

c) superl.: qua fauces erant angustissimae portus: I, 25, 5.

B. trsl.: cum fides tota Italia esset angustior neque creditae pecuniae soluerentur: 3, 1, 2; ¶ quod angusta re frumentaria utebatur: 3, 43, 2.

2. ui subst.: hostes . . . instare et rem esse in angusto uidit: II 25, 1.

anguste: necessario angustius milites conlocauit: V 23, 5; — non longo ⟨longe *Nx*⟩ a castris progressi spatio angustius ⟨angustiore?⟩ pabulabantur: 1, 59, 2; ¶ tantum nauium repperit, ut anguste XV milia legionariorum militum . . . transportari possent: 3, 2, 2; — Caesar . . . profectus ad . . . rem frumentariam expediendam, qua anguste ⟨angusta?⟩ utebatur: 3, 16, 1; — quod eo anno frumentum in Gallia propter siccitates angustius prouenerat: V 24, 1; — (nitebatur) Caesar, ut quam angustissime Pompeium contineret: 3, 45, 1; IV 23, 3 *u. s. u.* angustus. 1. A. a) montibus.

anima: uolunt persuadere non interire animas, sed ab aliis post mortem transire ad alios: VI 14, 5.

animaduersio: neque tempus illud animaduersionis ⟨aduersionis *acf*⟩ esse existimans: 3, 60, 1.

animaduerto. I. Forma: *Plurimis belli Gallici locis codd. X habent* animaduerto; *uno loco* (I 24, 1) *in X est* animum aduerto; *uno* (V 18, 2) *in α* animum aduerto, *in Q²β* animaduerto; *duobus locis in α* animaduerto, *in β* animum aduerto: VII 44, 1; 58, 2; *semel* (IV 12, 6) *unus M¹ habet* animum

adu., *rell.* animaduerto. — I 52, 2 *in α scriptum est* anim aduerterat, *in h* animum aduerterat, *in af* animo aduerterat. — *In bello ciuili 9 locis scribendum uidetur* animum aduerto, *cf. p. 190 s. u.* aduerto; *reliquis 20 locis codd. O et × consentiunt in forma* animaduerto. *In cod. N aliisque dett. saepius exstat* animum aduerto.

II. Signif. A. = percipio sensibus (plerumque oculis), uideo; a) sequitur accus.: α) alqm: raros milites, ne ⟨β; qui α⟩ ex oppido animaduerterentur ⟨animaduerteretur β; — qui ex opp. non aduerterentur *coni. Oud.*⟩, ex maioribus castris in minora traducit: VII 45, 7; ¶ tametsi dextris umeris exsertis animaduertebantur (Haedui), . . .: VII 50, 2.

β) alqd; αα): diligentiam: 3, 61, 3 *u.* spatium; ¶ fuga totius exercitus procul animaduersa: 2, 42, 5; ¶ qua re animaduersa Ambiorix pronuntiari iubet: V 34, 3; qua re animaduersa reliqui . . . se fugae mandant: VII 67, 6; qua re animaduersa Caesar Germanos . . . flumen traicit: 1, 83, 5; qua re animaduersa . . . naues impetum faciunt: 2, 6, 6; qua re animaduersa Varus et terrore exercitus cognito . . . exercitum in oppidum reducit: 2, 35, 7; Pompeiani . . . Larisam uersus se recipere coeperunt. qua re ⟨*1 det.*; spe *rell.*⟩ animaduersa Caesar copias suas diuisit: 3, 97, 3; qua re animaduersa Pompeiani in quodam monte constiterunt: 3, 97, 4; — simul his rebus animaduersis, quas demonstrauimus, . . . celeriter ex tertia acie singulas cohortes detraxit: 3, 89, 3; quibus rebus animaduersis legiones sibi alias ex Asia adduci iussit: 3, 107, 1; ¶ (spem: 3, 97, 3 *u.* rem;) ¶ temporibusque rerum et spatiis locorum et ⟨*N*; in *Oz*; *Forchh.*; *del. Np.*, *Db.*⟩ custodiarum uaria ⟨*Of*; iuria *a*; uiria *cd*; uiriam *hl*[1]⟩ diligentia ⟨-tiam *hl*⟩ animaduersa ⟨-uersis *Forchh.*⟩ . . . haec ad Pompeium omnia detulerunt: 3, 61, 3; ¶ dextrum cornu . . . terrore equitum animaduerso . . . sese recipiebat: 3, 69, 3; ¶ haec (tragula) . . . adhaesit neque ab nostris biduo animaduersa tertio die a quodam milite conspicitur: V 48, 8; ¶ illi animaduerso ⟨*Of*; enim aduerso *ac*; enim animaduerso *hl*; *Db.*⟩ uitio castrorum tota nocte munitiones proferunt: 1, 81, 3; animaduersum est ⟨est *om. Nh*⟩ uitium munitionis: 3, 63, 8.

ββ): haec cum animaduertisset, . . . uehementer eos incusauit: I 40, 1; ¶ id cum animaduertisset P. Crassus adulescens, . . . misit: I 52, 7; cum cecidisset atque id frater . . . procul animaduertisset, . . . se hostibus obtulit: IV 12, 6; ¶ quod ubi Caesar animaduertit, . . . iussit: IV 25, 1; quod cum animaduertisset Caesar, . . . iussit: IV 26, 4; 3, 46, 4.

quod ubi Crassus animaduertit, suas copias propter exiguitatem non facile diduci, hostem . . .: III 23, 7; quod cum esset animaduersum, coniunctam esse flumini (munitionem), . . . transcenderunt: 3, 68, 3.

b) sequitur acc. c. inf.: animaduertit Caesar unos ex omnibus Sequanos nihil earum rerum facere: I 32, 2; quod eam partem minime firmam hostium esse ⟨*om. B*⟩ animaduerterat: I 52, 2; quod postquam barbari fieri animaduerterunt: III 15, 2; III 23, 7 *u.* **a) β) ββ)** *extr.*; suos ab hostibus premi atque aegre sustinere et conferta legione ex omnibus partibus tela conici animaduertit: IV 32, 3; paulo ante tertiam uigiliam est animaduersum fumare aggerem: VII 24, 2; quod deustos pluteos turrium uidebant nec facile adire apertos ad auxiliandum animaduertebant: VII 25, 1; animaduertit collem, qui ab hostibus tenebatur, nudatum hominibus: VII 44, 1; is cum animaduertisset perpetuam esse paludem, quae influeret . . .: VII 57, 4; postquam id difficilius confieri animaduertit: VII 58, 2; est animaduersum ab legionariis . . . ex crebris hostium eruptionibus magno sibi esse ⟨*om. hl*⟩ praesidio posse, si: 2, 8, 1; simul animaduertit multa undique portari atque agi plenissimis uiis, quae . . . in urbem conferantur: 2, 25, 2; illi cum animaduertissent ex ignibus nocte cohortes nostras ad munitiones excubare: 3, 50, 1; qui . . . cum animaduertisset Pompeium extra munitiones egressum: 3, 65, 4; animaduersum est ab speculatoribus Caesaris cohortes quasdam . . . esse post siluam et in uetera castra duci: 3, 66, 1; 3, 68, 3 *u.* **a) β) ββ)** *extr.*

c) sequ. interrogatio indirecta: quarum ex uestigiis cum est animaduersum a uenatoribus, quo se recipere consuerint: VI 27, 4; uti . . . prius haec omnia consumerentur, quam quem ad modum accidisset animaduerti posset: 2, 14, 2.

B. = poena adficio: satis esse causae arbitrabatur, qua re in eum aut ipse animaduerteret aut ciuitatem animaduertere iuberet: I 19, 1. *Cf.* **animum aduerto** *p. 190.*

animaduertere alqd ex alqa re: 2, 8, 1; 3, 50, 1 *u.* **A. b)**; VI 27, 4 *u.* **A. c)**; (**alqm ex oppido:** VII 45, 7 *u.* **A. a) α)**;) ¶ procul: 2, 42, 5 *u.* **A. a) β) αα)** fuga; IV 12, 6 *u.* **A. a) β) ββ)** id.

animal: cum superauerunt ⟨quae superauerint *X*⟩, animalia capta immolant: VI 17, 3; omniaque, quae uiuis cordi fuisse arbi-

trantur, in ignem inferunt, etiam animalia: VI 19, 4.

animus. 1. in uniuersum. A. addito genetiuo (*ut* militum animi *idem fere ualeat quod* milites); a) subiect.: etsi omnium animi ad ulciscendum ardebant: VI 34, 7; ¶ praeoccupatus animus Attianorum militum timore ⟨*hl*; tempore *af*⟩ et fuga et caede suorum nihil de resistendo cogitabat omnesque . . . arbitrabantur: 2, 34, 6; ¶ (omnes milites intenti ⟨omnium militum int. animi *β*; *Schn.*⟩ pugnae prouentum exspectabant: VII 80, 2; ¶ relanguescunt II 15, 4 *u.* B. a).) ¶ ut ad bella suscipienda Gallorum alacer ac promptus est animus, sic mollis ac minime resistens ad calamitates perferendas mens eorum est: III 19, 6; — totius exercitus animos alienos esse a Curione: 2, 27, 2; — omnium animi intenti esse ad pacem uidebantur: 3, 19, 4; — hostium (fuit) tam paratus ad dimicandum animus, ut: II 21, 5; ne dubitaret proelium committere; omnium esse militum paratissimos animos: 1, 71, 2; — promptus est: III 19, 6 *u.* alacer.

b) obiect.: futurum, uti totius Galliae animi a se auerterentur: I 20, 4; ¶ magnis enim iacturis sibi quisque eorum animos conciliabat: 3, 112, 10; ¶ his rebus cognitis Caesar Gallorum animos uerbis confirmauit: I 33, 1; eorumque animis permulsis et confirmatis . . . constituit: IV 6, 5; satis ad Gallicam ostentationem minuendam militumque animos confirmandos factum existimans: VII 53, 3; clamore et ululatu suorum animos confirmabant: VII 80, 4; quae res eorum perterritos animos confirmauit: 2, 36, 3; ¶ duas res consecutus est, quod pignore animos centurionum deuinxit et largitione militum uoluntates redemit: 1, 39, 4; ¶ fit gratulatio inter eos, atque omnium animi ad laetitiam excitantur: VII 79, 3; ¶ perspectum habeo: 3, 84, 1 *u.* perspicio; ¶ (occupo: VI 41, 3 *u.* B. b) praeoccupo;) ¶ ne eius supplicio Diuitiaci animum offenderet uerebatur: I 19, 2; ¶ permulceo: IV 6, 5 *u.* confirmo; ¶ satis longo spatio temporis . . ., quo satis perspectum habere militum animum ⟨*Nd*; *om. O*⟩ uideretur: 3, 84, 1; ¶ quibus rebus perterritis animis aduersariorum Caesar . . . instituit: 1, 61, 1; 2, 36, 3 *u.* confirmo; ¶ tantus subito timor omnem exercitum occupauit, ut non mediocriter omnium mentes animosque perturbaret: I 39, 1; ¶ praeoccupo: 2, 34, 6 *u.* a) cogitabat; ¶ Fabius finitimarum ciuitatum animos litteris nuntiisque temptabat: 1, 40, 1.

(c) datiu.: in castris Curionis magnus † omnium incessit timor; nam is ⟨*sic codd.*: *Dt.*; (*sed* his *af*; iis *hl pro* is;) timor animis; is *D. Voss.*; *Db.*; *u. CC*; timor: [nam] is *Np.*⟩ uariis hominum sermonibus celeriter augetur: 2, 29, 1.)

d) genet.: hortatur, ut sine eius offensione animi uel ipse de eo . . . statuat uel: I 19, 5.

B. non addito genetiuo; a) subiect.: quod iis rebus relanguescere animos [eorum *add. z*; *Fr.*; *Db.*; *u. CC*] et remitti uirtutem existimarent: II 15, 4; ¶ relinquit ⟨reliquid *A*⟩ animus Sextium grauibus acceptis uulneribus ⟨deficiens *add. β*⟩: VI 38, 4.

b) obiect.: ea, quae ad effeminandos animos pertinent: I 1, 3; ¶ sic omnino ⟨omnium *β*; *Schn.*⟩ animos timor praeoccupauerat ⟨occupauerat *β*⟩, ut paene alienata mente . . . dicerent: VI 41, 3; ¶ spatiumque interponendum ad recreandos animos putabat: 3, 74, 3.

c) genet.: (alacritas: 3, 92, 3 u. incitatio;) ¶ idque ita esse . . . ex domestico indicio atque animi conscientia intellegebant: 3, 60, 2; ¶ nolite . . . stultitia ac temeritate uestra aut animi imbecillitate ⟨imb. an. *β*⟩ omnem Galliam prosternere et perpetuae seruituti subicere: VII 77, 9; ¶ quod est quaedam animi incitatio atque alacritas naturaliter innata omnibus, quae studio pugnae incenditur: 3, 92, 3; ¶ qui mobilitate et leuitate animi nouis imperiis studebant: II 1, 3; ¶ animi est ista mollitia ⟨$A^2β$; molestia *z*⟩, non uirtus, paulisper inopiam ferre non posse: VII 77, 5; cui rei propter animi mollitiem studere omnes uideret, quod diutius laborem ferre non possent: VII 20, 5; ¶ tantis subito difficultatibus obiectis ab animi uirtute auxilium petendum uidebat: VII 59, 6.

d) abl.: neque uero tam remisso ac languido animo quisquam omnium fuit, qui ea nocte conquieuerit: 1, 21, 5; ¶ paene ut feras circummunitos . . . neque corpore dolorem neque animo ignominiam ferre posse: 1, 84, 4; ¶ ut . . . omnes et ⟨*om. A*⟩ animo et opibus in id bellum incumberent: VII 76, 2; ¶ eosque ad dimicandum animo confirmat: V 49, 4; rursusque se ad confligendum animo confirmant: 2, 4, 5; — sic sunt animo consternati ⟨confirmati *Np.*; *u. CC*⟩ homines insueti laboris, ut: VII 30, 4; — confirmatis militibus, ne ob hanc causam animo permouerentur: VII 53, 1; — qui ex acie

refugerant milites et animo perterriti et lassitudine confecti: 3, 95, 3; — neu perturbarentur animo hostiumque impetum fortiter sustinerent: II 21, 2; — consecutus id, quod animo proposuerat: VII 47, 1; — tanta erat summae rerum exspectatio, ut alius in aliam partem mente atque animo traheretur, quid . . . Lentulo, quid reliquis accideret: 1, 21, 6; — omnia uada . . . obtinebant sic animo parati, ut, si . . . Romani perrumpere conarentur, haesitantes premerent: VII 19, 2; quos cum sic animo paratos (par. an. β) uideat, ut nullum pro sua laude periculum recusent: VII 19, 5; animo simus ad dimicandum parati: 3, 85, 4; denuntiauit, ut essent animo parati in posterum: 3, 86, 5; tamen ad omnem laborem animo parati imperio paruerunt: 3, 95, 1.

2. **de singulis animi facultatibus. A. de sentiendi facultate: a) = mores et ingenium:** tenuis atque infirmi haec animi uideri: 1, 32, 8.

b) = animi adfectio, uoluntas, studium: α) genet.: ut animi aequitate plebem contineant, cum suas quisque opes cum potentissimis aequari uideat: VI 22, 4; ¶ quid hominum milibus LXXX uno loco interfectis propinquis consanguineisque nostris animi fore existimatis: VII 77, 8.

β) abl.: alieno esse animo in Caesarem milites neque iis posse persuaderi, uti eum defendant aut sequantur saltem: 1, 6, 2; sese tamen hoc esse in Ciceronem populumque Romanum (cicerone pōp. r. β) animo, ut nihil nisi hiberna recusent: V 41, 5; qui iam ante inimico in nos animo (animo in nos β) fuisset, multo grauius hoc dolore exarsit: V 4, 4; quod (Allobroges) nondum bono animo in populum Romanum uiderentur: I 6, 3; — neque homines inimico animo . . . temperaturos ab iniuria et maleficio existimabat: I 7, 5; ¶ aequo animo *(10 locis) u.* **aequus** *p. 198*; — memores . . . praeceptorum . . . hoc animo decertabant, ut nullum aliud tempus ad conandum habituri uiderentur: 2, 6, 1; — cunctae earum regionum praefecturae libentissimis animis eum recipiunt exercitumque eius omnibus rebus iuuant: 1, 15, 1.

c) = audacia, fortitudo: α) subiect.: infirmiores milites . . . deligi iubet, quorum aut animus aut uires uidebantur sustinere non posse: 1, 64, 5.

β) obiect.: praesidio legionum addito nostris animus (*a* A^2 B^2 M^2; animis α) augetur: VII 70, 3; — cuius aduentu spe inlata militibus ac redintegrato animo: II 25, 3.

γ) genet.: αα): ne qua aut largitionibus aut animi confirmatione . . . commutatio fieret uoluntatis: 1, 21, 1; ¶ hic cognosci licuit, quantum esset hominibus praesidii in animi firmitudine (fortitud. *O*): 3, 28, 4; ¶ quae facilia ex difficillimis animi magnitudo redegerat: II 27, 5; quanto opere eorum animi magnitudinem admiraretur, quos (β; quod α) non castrorum munitiones, non altitudo montis . . . tardare potuisset: VII 52, 3; nec minus se ab milite modestiam et continentiam, quam uirtutem atque animi magnitudinem desiderare: VII 52, 4; multum ad hanc rem probandam adiuuat adulescentia, magnitudo animi, superioris temporis (*pars recc.*; superioris animi, temporis *O*¹) prouentus, fiducia rei bene gerendae: 2, 38, 2; ¶ tanta militum uirtus atque ea praesentia animi fuit, ut: V 43, 4.

ββ): quantum alteri sententiae deesset animi, tantum alteri superesse dicebat: 2, 31, 1; ¶ neque ullum fere diem intermittebat, quin . . . quid in quoque esset animi ac uirtutis suorum perspiceret: VII 36, 4; si quid in nobis animi est (est in n. a. β), persequamur eorum mortem: VII 38, 8.

γγ): plenus spei bonae atque animi aduersus eos proficiscitur: 2, 5, 2.

δδ): fortasse inopiam excusare . . . et difficultates auctionandi proponere etiam mediocris est animi; integras uero tenere possessiones qui se debere fateantur, cuius animi aut cuius impudentiae est? 3, 20, 3; neque tanti sum animi, ut . . . censeam, neque tanti timoris, ut: 2, 31, 8; — quod eum cupidum rerum nouarum, cupidum imperii, magni animi, magnae inter Gallos auctoritatis cognouerat: V 6, 1.

δ) abl.: αα): discedentem . . . cohortantur, magno sit animo, necubi dubitet proelium committere: 2, 33, 2; **(**si . . . Romani sese recipere coepissent, impeditos in agmine et sub sarcinis [infirmiore (inferiore β) animo; *u. CC*] adoriri cogitabant: III 24, 3.**)**

ββ): non minore animo ac fiducia, quam ante dimicauerant, naues conscendunt: 2, 1, 3; — id quo (β; id quod α; et quo *Np.*) maiore faciant animo, copias se omnes pro castris habiturum: VII 66, 6; — rationem consilii mei accipite, quo firmiore animo *(in)* proelium prodeatis: 3, 86, 2; — hortenturque, ut . . . hostium impetum magno animo sustineant: VII 10, 3.

γγ): quod ipse animo non defecerat tanto accepto incommodo: VII 30, 1; hortaturque eos, ne animo deficiant: 1, 19, 1; Marcius Rufus . . .

cohortatur suos, ne animo deficiant: 2, 43, 1; cum . . . hortaretur, ne negotio desisteret neue animo deficeret: 3, 112, 11; — cohortatusque est, ne se admodum animo demitterent, ne perturbarentur incommodo: VII 29, 1.

d) = delectatio, uoluptas: haec (leporem et gallinam et anserem) tamen alunt animi uoluptatisque ⟨uoluntatisque β⟩ causa: V 12, 6; quid ergo? Romanos ⟨β; romanorum animos α⟩ in illis ulterioribus munitionibus animine ⟨β; sine α; *Fr.*⟩ causa cotidie exerceri putatis? VII 77, 10.

B. de adpetendi facultate: sibi esse in animo sine ullo maleficio iter per prouinciam facere: I 7, 3; Caesari renuntiatur Heluetiis esse in animo per agrum Sequanorum et Haeduorum iter . . . facere: I 10, 1; Pompeio esse in animo rei publicae non deesse, si: 1, 1, 4; — hoc (flumen) neque ipse transire habebat in animo ⟨in animo habebat β⟩ neque hostes transituros existimabat: VI 7, 5; — hostes . . . cuneatim constiterunt hoc animo, ut si . . . obuiam [contra] ueniretur, acie instructa depugnarent: VII 28, 1; — totus et mente et animo in bellum Treuerorum et Ambiorigis insistit: VI 5, 1; — nec minus, quam est pollicitus, Vercingetorix animo laborabat, ut reliquas ciuitates adiungeret: VII 31, 1.

C. de cogitandi facultate: a) = mens, cogitatio: reliqua eius consilia animo circumspiciebat: VI 5, 3; — ac iam animo uictoriam praecipiebant: 3, 87, 7; — plusque animo prouidere et praesentire existimabatur, quod . . . censuerat: VII 30, 2; ¶ utrisque ad animum ⟨ad omnia *ik; Ald.*; id animo *Fr.*⟩ occurrit unum esse illud tempus, quo maxime contendi conueniat: VII 85, 2.

b) = animi intentio: at omnium impeditis animis ⟨an. imp. β⟩ Dumnorix . . . insciente Caesare domum discedere coepit: V 7, 5; — in ea re omnium nostrorum intentis animis: III 22, 1; — animum aduerto *u.* **aduerto** *p. 190*; — nostris languentibus atque animo remissis: 2, 14, 1.

c) = memoria: (Albici) modo digressi *(a)* Massiliensibus recentem eorum pollicitationem animis continebant: 1, 57, 4.

Adiectiua: aequus *u. p. 198*; alacer: III 19, 6 *u.* **1. A. a)**; alienus: 2, 27, 2 *u.* **1. A. a)**; 1, 6, 2 *u.* **2. A. b) β)**; bonus: I 6, 3 *u.* **2 A. b) β)**; firmus: 3, 86, 2 *u.* **2. A. c) δ) ββ)**; hic: V 41, 5; 2, 6, 1 *u.* **2. A. b) β)**; VII 28, 1 *u.* **2. B.**; (impediti: V 7, 5 *u.* **2. C. b)**;) (inferior: III 24, 3 *u.* **2. A. c) δ) αα)**;) infirmus 1, 32, 8 *u.* **2. A. a)**; (III 24, 3 *u.* **2. A. c) δ) αα)**;) inimicus: V 4, 4; I 7, 5 *u.* **2. A. b) β)**; intenti: (VII 80, 2 *u.* **1. A. a)** exspectabant;) 3, 19, 4 *ib.* esse; III 22, 1 *u.* **2. C. b)**; languidus: 1, 21, 5 *u.* **1. B. d)**; libentissimi: 1, 15, 1 *u.* **2. A. b) β)**; magnus: V 6, 1 *u.* **2. A. c) γ) δδ)**; 2, 33, 2 *u.* **2. A. c) δ) αα)**; VII 10, 3 *u.* **2. A. c) δ) ββ)**; maior: VII 66, 6 *u.* **2. A. c) δ) ββ)**; mediocris: 3, 20, 3 *u.* **2. A. c) γ) δδ)**; minor: 2, 4, 3 *u.* **2. A. c) δ) ββ)**; paratus: II 21, 5 *u.* **1. A. a)**; paratissimi: 1, 71, 2 *ib.*; promptus: III 19, 6 *u.* **1. A. a)**; qui: 3, 20, 3 *u.* **2. A. c) γ) δδ)**; remissus: 1, 21, 5 *u.* **1. B. d)**; tantus: 2, 31, 8 *u.* **2. A. c) γ) δδ)**; tenuis: 1, 32, 8 *u.* **2. A. a)**.

anno 1. *u.* **aduo.**

annona: his tamen omnibus annona creuit; quae fere res non solum inopia praesentis, sed etiam futuri temporis timore ingrauescere consueuit: 1, 52, 1; — iamque ad denarios L ⟨*Ald.*; ad XL *codd.*⟩ in singulos modios annona peruenerat: 1, 52, 2.

annotinus: nauium, quae cum annotinis priuatisque . . . amplius octingentae uno erant uisae tempore: V 8, 6.

annus. A. nominat.: ea, quae secuta est hieme, qui fuit annus Cn. Pompeio, M. Crasso ⟨annus Pompeio et Crasso β⟩ consulibus: IV 1, 1; is enim erat annus, quo per leges ei consulem fieri liceret: 3, 1, 1.

B. accus.: tertium iam hunc annum regnantem inimici . . . interfecerunt: V 25, 3.

quos (exercitus) contra se multos iam annos aluerint: 1, 85, 5; — hi cum tantopere de potentatu inter se multos annos contenderent: I 31, 4; — hi . . . multos annos a finitimis exagitati: II 29, 5; quod ab Suebis complures annos exagitati bello premebantur et agri cultura prohibebantur: IV 1, 2; — (Dumnorigem) ⟨in *add. Gilbert*⟩ complures annos portoria reliquaque omnia Haeduorum uectigalia paruo pretio redempta habere: I 18, 3; — sic se complures annos illo imperante meruisse, ut: VII 17, 5; — cuius pater regnum in Sequanis multos annos obtinuerat: I 3, 4; cum singuli magistratus . . . regiam potestatem annuum ⟨annuam β⟩ obtinere consuessent: VII 32, 3; ut idem . . . duas bellicosissimas prouincias absens tot annos ⟨*Ohl*; annis *af*; *edd.*⟩ obtineat: 1, 85, 8; Adbucilli filii, qui principatum in ciuitate multos annos ⟨*Wsbg.*; multis annis *codd.*; *edd.*⟩ obtinuerat: 3, 59, 1; — itaque annos non nulli XX ⟨uicenos β; *Ald.*, *Np.*, *Dt.*⟩ in disciplina permanent: VI 14, 3; — duces uero ii deliguntur,

qui una cum Q. Sertorio omnes annos fuerant: III 23, 5; — qui complures annos Sueborum uim sustinuerunt: IV 1, 1.

C. gen.: haec et superiorum annorum consuetudine ab nobis cognouerant et: V 42, 2; ¶ (Philippus et Cotta ⟨prioris anni consules *Hug; u. CC*⟩ priuato consilio praetereuntur: 1, 6, 5:) ¶ hae copiae, quas uidetis, ex dilectibus ⟨*h*; delectis *uel* dilectis *O*⟩ horum annorum in citeriore Gallia sunt refectae: 3, 87, 5; ¶ mensium et annorum initia sic obseruant, ut noctem dies subsequatur: VI 18, 2; ¶ quod superioris anni munitiones integrae manebant: VI 32, 5; ¶ a publicanis . . . pecuniam exegerat et ab isdem insequentis anni mutuam praeceperat: 3, 31, 2; ¶ (his † litteris cognitis *α*; huius anni rebus cognitis *β*⟩ Romae dierum uiginti supplicatio redditur: VII 90, 8; ¶ annuum ⟨anni *O*⟩ spatium ad comparandas copias nactus: 3, 3, 1;) ¶ Caesar . . . maturius paulo, quam tempus anni postulabat, in hiberna . . . exercitum deduxit: I 54, 2; ipse, cum primum per anni tempus potuit, ad exercitum contendit: III 9, 2; paucae ultimae nationes anni tempore confisae, quod hiems suberat, hoc facere neglexerunt: III 27, 2; si tempus anni ad bellum gerendum deficeret: IV 20, 2; neque belli gerendi propter anni tempus facultatem habebat: IV 22, 2; ne anni tempore a nauigatione excluderetur, quod aequinoctium suberat: V 23, 5; hi (druides) certo anni tempore ⟨temp. anni *β*⟩ in finibus Carnutum . . . considunt in loco consecrato: VI 13, 10; frumenta . . . anni tempore atque imbribus procubuerant: VI 43, 3; etsi mons Cebenna . . . durissimo tempore anni altissima niue iter impediebat: VII 8, 2; ne singulari quidem umquam homini eo tempore anni semitae patuerant: VII 8, 3; id esse facile, . . . quod anni tempore subleuentur: VII 14, 3; cum ipso anni tempore ad gerendum bellum uocaretur: VII 32, 2; id propter anni tempus longum atque impeditum uidebatur: 1, 29, 2; Laelius tempore anni commodiore usus ad nauigandum: 3, 100, 3; ¶ ciuibus Romanis . . . pecuniae imperabantur . . .; publicanis . . . insequentis anni uectigal promutuum: 3, 32, 6.

D. abl.; a): neque exspectant, quod superioribus annis acciderat ⟨quod sup. a. accid. *del. Np.*⟩, ut de eorum imperio ad populum feratur: 1, 6, 6; — coactus est aliter ac superioribus annis exercitum in hibernis conlocare: V 24, 1; — omnibusque annis de locis ⟨loco *β*; *Db.*⟩ summis simultatibus contendebant: V 44, 2; — sic accidit, uti . . . neque hoc neque superiore anno ulla omnino nauis . . . desideraretur: V 23, 3; — naues faciant, cuius generis eum superioribus annis usus Britanniae docuerat: 1, 54, 1; — T. Baluentio, qui superiore anno primum pilum duxerat: V 35, 6; Crastinus . . ., qui superiore anno apud eum primum pilum in legione X. duxerat: 3, 91, 1; — cuius imperatoris ductu VIIII annis rem publicam felicissime gesserint plurimaque proelia secunda fecerint, omnem Galliam Germaniamque pacauerint: 1, 7, 6; 3, 1, 1 *u.* **A**; — Cotum, . . . cuius frater Valetiacus proximo anno eundem magistratum gesserit: VII 32, 4; cf. 1, 7, 6 fecerint; — (obtineo: 1, 85, 8; 3, 59, 1 *u.* **B.**) — mittit ad eas ciuitates, quas superioribus annis pacauerat: VII 65, 4; *cf.* 1, 7, 6 fecerint; — eadem se superiore anno in Hispania perpessos: 3, 47, 6; — quod eo anno frumentum in Gallia propter siccitates angustius prouenerat: V 24, 1; — tribunicia intercessio . . ., quae superioribus annis* *(sine)* armis esset restituta ⟨quae sup. ann. arm. e. rest. *del. Np., Db.*⟩: 1, 7, 2; — idem hoc L. Lentulo, qui superiore anno consul fuerat, . . . acciderat Rhodi: 3, 102, 7; — quo superiore anno perfugio fuerant usi ⟨*Weissenborn*; q. s. anno perfuerant usi *α*; quo perfugio superiore anno erant (fuerant *Aldus*) usi *β*; *Ald., Schn.*⟩: IV 38, 2; huius opera Commii . . . fideli atque utili superioribus annis erat usus in Britannia Caesar: VII 76, 1; ¶ futurum esse paucis annis, uti omnes ex Galliae finibus pellerentur atque omnes Germani Rhenum transirent: I 31, 11.

b): neque longius anno remanere uno in loco incolendi causa licet: IV 1, 7.

c): ubi paucis ante ⟨antea *a*⟩ annis L. Valerius Praeconinus legatus exercitu pulso interfectus esset: III 20, 1; quod paucis ante annis ex praetura eam prouinciam obtinuerat: 1, 31, 2; — hi rursus in uicem anno post in armis sunt, illi domi remanent: IV 1, 5; quantum . . . uisum est agri attribuunt atque anno post ⟨post annum *Aim.*⟩ alio transire cogunt: VI 22, 2.

E. c. praep.: in tertium annum profectionem lege confirmant: I 3, 2; — inter se contendebant in annosque consulatum definiebant: 3, 82, 4; — magistratus ac principes in annos singulos gentibus cognationibusque hominum . . . quantum . . . uisum est agri attribuunt: VI 22, 2; quid in annos singulos uectigalis populo Romano Britannia penderet constituit: V 22, 4; (redempta habere I 18, 3 *u.* **B.** habere;) ¶ (Germani,) qui inter ⟨intra *B*[2]⟩ annos XIIII tectum non subissent: I

36, 7; ¶ intra annum uero uicesimum feminae notitiam habuisse in turpissimis habent rebus: VI 21, 5; ¶ (aquilam) hanc ego, inquit, et uiuus multos per annos magna diligentia defendi, et nunc: 3, 64, 3.

Adiectiua: complures: IV 1, 2; I 18, 3; VII 17, 5; IV 4, 1 *u.* **B.**; (hic: ⟨VII 90, 8 *u.* **C.**;⟩ V 23, 3 *u.* **D. a)**; *plur.* 3, 87, 5 *u.* **C.**;) insequens: 3, 31, 2; 32, 6 *u.* **C.**; (is: 3, 1, 1 *u.* **A.**; V 24, 1 *u.* **D. a)**;) multi: 1, 85, 5; I 31, 4; II 29, 5; I 3, 4; 3, 59, 1 *u.* **B.**; 3, 64, 3 *u.* **E.**; omnes: III 23, 5 *u.* **B.**; V 44, 2 *u.* **D. a)**; pauci: I 31, 11 *u.* **D. a)**; III 20, 1; 1, 31, 2 *u.* **D. c)**; **(**prior: 1, 6, 5 *u.* **C.**;**)** proximus: VII 32, 4 *u.* **D. a)**; (qui: IV 1, 1; 3, 1, 1 *u.* **A.**;) singuli: VI 22, 2; V 22, 4 *u.* **E.**; superior: VI 32, 5 *u.* **C.**; V 23, 3; 35, 6; 3, 91, 1; 47, 6; 102, 7; IV 38, 2 *u.* **D. a)**; *plur.* V 42, 2 *u.* **C.**; 1, 6, 6; V 24, 1; 1, 54, 1; VII 65, 4; 1, 7, 2; VII 76, 1 *u.* **D. a)**; tot: 1, 85, 8 *u.* **B.**

Cardinalia: VI 14, 3 *u.* **B.**; 1, 7, 6 *u.* **D. a)**; I 36, 7 *u.* **E.**; **ordinalia:** V 25, 3 *u.* **B.**; I 3, 2; VI 21, 5 *u.* **E.**; **(distributiua:** VI 14, 3 *u.* **B.)**

annuus: qui summo magistratui praeerat, quem uergobretum appellant Haedui, qui creatur annuus: I 16, 5; ¶ (legem promulgauit,) qua mercedes habitationum annuas conductoribus donauit: 3, 21, 1; ¶ **(**cum singuli magistratus ... regiam potestatem annum ⟨annuam β⟩ obtinere consuessent: VII 32, 3;**)** ¶ Pompeius annuum ⟨anni *O*⟩ spatium ad comparandas copias nactus: 3, 3, 1.

Anquillaria: adpellit ad eum locum, qui appellatur Anquillaria ⟨*z*; acquilaria *O*; Aquilaria *Np.*; anquilaria *Dt.*⟩; hic locus abest a Clupeis passuum XXII milia habetque non incommodam aestate stationem et duobus eminentibus promunturiis continetur: 2, 23, 1. 2.

anser: leporem et gallinam et anserem gustare fas non putant; haec tamen alunt animi uoluptatisque causa: V 12, 6.

ante. 1. aduerb.; A. de loco: imprudentesque ante missis equitibus adgreditur: 1, 51, 4.

B. de tempore; a) simpl.: nolite ... committere, quod ante in exercitu Caesaris non accidit, ut: 3, 64, 4; ¶ quibus (castris) praeerat Saburra, de quo ante erat auditum: 2, 38, 3; *cf.* II 12, 5 uiderant; ¶ Caesar, ut ante constituerat, duas acies hostem propulsare ... iussit: I 49, 4; ¶ cum ... saepibus densissimis, ut ante demonstrauimus, interiectis prospectus impediretur ⟨*u. CC*⟩: II 22, 1; **(**VII 76, 1 *u.* **antea**;**)** ¶ decurritur ad illud extremum atque ultimum senatus consultum, quo ... numquam ante descensum ⟨*Kohl*; discessum *codd.*⟩ est: 1, 5, 3; ¶ Gallia sub septentrionibus, ut ante dictum est, posita est: I 16, 2; Aquitaniam ..., quae pars, ut ante dictum est, ... † ex tertia parte Galliae est aestimanda ⟨*u. CC*⟩: III 20, 1; quos (equites) Commius Atrebas, de quo ante dictum est, secum transportauerat: IV 35, 1; erat una cum ceteris Dumnorix Haeduus, de quo ante ab nobis ⟨a nobis antea β⟩ dictum est: V 6, 1; ¶ non minore animo ac fiducia, quam ante dimicauerant, naues conscendunt: 2, 4, 3; ¶ Vbii, qui ante obsides dederant atque in deditionem uenerant, ... legatos mittunt: VI 9, 6; ¶ cum omnem Galliam occupauissent, ut ante Cimbri Teutonique fecissent: I 33, 4; ¶ persuadet Castico, ... ut regnum in ciuitate sua occuparet, quod pater ante habuerat: I 3, 4; Pompeium, qui amissa restituisse uideatur bona, etiam quae ante habuerint ademisse ⟨*u. CC*⟩: 1, 7, 4; ¶ celeriter, ut ante Caesar imperarat, ignibus significatione facta ... concursum est: II 33, 3; his Caesar numerum obsidum, quem ante ⟨antea β⟩ imperauerat, duplicauit: IV 36, 2; ¶ illi ante inito, ut intellectum est, consilio ... eruptionem fecerunt: II 33, 2; ¶ ne ante partam ⟨portam *BM*⟩ rei militaris laudem amitterent: VI 40, 7; ¶ nunc quod in eadem inopia, egestate, patientia, qua ante ⟨*add. Hell.*; *u. CC*⟩, Germani permanent ...: VI 24, 4; ¶ qui ... plurimum ante in Gallia potuissent: I 31, 7; ¶ Titurius, qui nihil ante prouidisset, trepidare et concursare: V 33, 1; ¶ easdem copias, quas ⟨quae β⟩ ante, praesidio nauibus ⟨fuerant *add.* β⟩ reliquit: V 11, 7; ¶ eadem de profectione cogitans, quae ante senserat: VII 53, 1; ¶ simulacrum Victoriae, quod ante ipsam Mineruam conlocatum esset et ante ad simulacrum Mineruae spectauisset: 3, 105, 2; ¶ idem principes ciuitatum, qui ante fuerant, ad Caesarem reuerterunt: I 31, 1; **(**V 11, 7 *u.* reliquit;**)** *cf.* permanent *et* **b)**; ¶ (futurum,) ut ei, qui ante dimicare timuissent, ultro se proelio offerrent: 3, 73, 6; ¶ paulum supra eum locum, quo ante exercitum traduxerat, facere pontem instituit: VI 9, 3; ¶ **(**legiones sex, quae primae ⟨ante β⟩ uenerant, ... castra munire coeperunt: II 19, 5;**)** VI 9, 6 *u.* dederant; ¶ (magnitudine operum,) quae neque uiderant ante Galli neque audierant: II 12, 5.

b) addito aduerb.: eruptionis iam ante capto consilio: 3, 62, 1; ¶ Q. Iunius, qui iam ante missu Caesaris ad Ambiorigem uentitare consuerat: V 27, 1; ¶ qui iam ante se ⟨se iam ante *h*; se iam *a*[1]⟩ populi Romani imperio subiectos dolerent: VII 1, 3; ¶ hi iam ante ⟨*om.* β⟩ edocti ⟨docti β⟩, quae interrogati pronuntiarent: VII 20, 10; ¶ quem domestici belli . . . causa iam ante praeparauerant: V 9, 4; ¶ qui iam ante inimico in nos animo fuisset: V 4, 1; Bellouaci autem defectione Haeduorum cognita, qui iam ⟨*Heinsius; Fr.; Dt.*; quia *BM*; qui *rell.; Np., Schn., Db., Hld.*⟩ ante erant ⟨er. ante *a*⟩ per se infideles, . . . bellum parare coeperunt: VII 59, 2.

c) addito ablat.; α) paulo ante: memores eorum praeceptorum, quae paulo ante ab suis acceperant: 2, 6, 1; ¶ (Pompeius,) qui paulo ante ex castris fugientes suos conspexerat: 3, 70, 1; ¶ uti . . . id cupidissime petant, quod paulo ante contempserint: 1, 85, 4; ¶ id (Metiosedum) est oppidum Senonum in insula Sequanae positum, ut paulo ante de Lutetia diximus: VII 58, 3; neque se reformidare, quod in senatu Pompeius paulo ante dixisset: 1, 32, 8; ¶ quod legati eorum paulo ante a Caesare discesserant: IV 12, 1; ¶ a quibus (aduersariis) paulo ante erat eiectus: VII 4, 4; ¶ fratres Litauicci . . . paulo ante repperit ad hostes fugisse ⟨profugisse β; *Schn.*⟩: VII 40, 3; ¶ Parthis . . ., qui paulo ante M. Crassum imperatorem interfecerant et M. Bibulum in obsidione habuerant: 3, 31, 3; ¶ animum aduersum est paulo ante extra cotidianam consuetudinem longius a uallo esse aciem Pompei progressam: 3, 85, 3; ¶ legiones eae, quae paulo ante apud aduersarios fuerant: 2, 29, 3; ¶ matres familiae, quae paulo ante Romanis de muro manus tendebant: VII 48, 3.

β): equitatum, quem multis ante diebus eo praemiserat: VII 9, 4; ¶ quod proelium equestre aduersum paucis ante diebus esset factum: I 18, 10; producit seruos, quos in pabulatione paucis ante diebus exceperat: VII 20, 9; missum a Pompeio Vibullium Rufum, quem paucis ante diebus Corfinio captum ipse dimiserat: 1, 34, 1; paucis ante diebus L. Domitius cognita Massiliensium uoluntate . . . profectus est: 2, 22, 2; ¶ quae gens paucis ante mensibus ultro ad Caesarem legatos miserat: 3, 80, 1; quam (sororem) paucis ante mensibus per suos propinquos atque amicos regno expulerat: 3, 103, 2; ¶ in iis locis . . ., ubi paucis ante ⟨antea *a*⟩ annis L. Valerius Praeconinus legatus exercitu pulso interfectus esset: III 20, 1; quod paucis ante annis ex praetura eam prouinciam obtinuerat: 1, 31, 2.

magnam partem equitatus ab iis aliquot diebus ante . . . ad Ambiuaritos trans Mosam missam: IV 9, 3; — equites . . . peditesque . . ., quos auxilii causa rex Iuba paucis diebus ante Vticam miserat: 2, 25, 3; ¶ quod paucis mensibus ante Harudum milia hominum XXIIII ad eum uenissent: I 31, 10.

d) ante quam: non oportere ante ⟨antea *a*[1]⟩ de ea re ad senatum referri, quam dilectus tota Italia habiti et exercitus conscripti essent: 1, 2, 2; — (non minus necessarium esse existimauit de repentino aduentu Caesaris Pompeium fieri certiorem, uti ad id consilium capere posset, quam ⟨*Kran.*; antequam *codd.; edd.: u. CC*⟩ de mandatis agi ⟨inciperet *add. codd.*; inciperetur *Np.; edd.; del. Kr.*⟩: 3, 11, 1.)

2. praepos. I. Collocatio: quod ante tempus: VII 4, 8; quam ante diem: VII 31, 4; *sed* 1, 11, 2 ante quem diem. (*Reliquis locis semper* ante certam diem, ante Caesaris aduentum *uel* ante adu. Caes., *sim.*)

II. Signif. A. de loco: a) c. nomin. homines signif.: quae (cohors) temere ante ceteras (cohortes) extra aciem procurrerat: 1, 55, 3; — (milites) sequi sese iubet et praecurrit ante omnes: 2, 34, 5; ¶ (ante Mineruam: 3, 105, 2 *u.* b);) ¶ equitatumque omnem ante se mittit: I 21, 3; Afranius, cum . . . ante se hostem uideret: 1, 70, 3.

b) c. rerum nominib.: hos cippos appellabant. ante hos obliquis ⟨ante hos obliquis β; *Schn.; Hld.;* quos obliquos (*om.* ante) α; ante quos obliquis *rell. edd.*⟩ ordinibus in quincuncem dispositis scrobes . . . fodiebantur: VII 73, 5; ¶ postero die mane copias ante frontem castrorum instruit: 3, 37, 1; ¶ ante haec (lilia) taleae . . . in terram infodiebantur: VII 73, 9; ¶ simulacrum Victoriae, quod ante ipsam Mineruam conlocatum esset: 3, 105, 2; ¶ in fossam, quae erat ante oppidum: II 32, 4; castris ante oppidum positis: VII 11, 5; ante id ⟨*om.* β⟩ oppidum planicies circiter milia passuum III in longitudinem patebat: VII 69, 3; productis copiis ante oppidum considunt: VII 79, 4; a theatro, quod est ante oppidum: 2, 25, 1; milites postero die ante oppidum Iuba conspicatus: 2, 44, 2; ¶ quidam ante portam oppidi Gallus . . . sebi ac picis . . . glebas in ignem . . . proiciebat: VII 25, 2; ¶ ut . . . ante simulacra proiecti uictoriam ab dis exposcerent: 2, 5, 3.

Verbis coniunctum est his: conloco: 3, 105, 2 *u.* **b)** Mineruam; consido: VII 79, 4 *u.* **b)** oppidum; conspicor: 2, 44, 2 *ib.*; fodio: VII 73, 5 *u.* **b)** cippos; infodio: VII 73, 9 *u.* **b)** lilia; instruo: 3, 37, 1 *u.* **b)** frontem; mitto: I 21, 3 *u.* **a)**; patet: VII 69, 3 *u.* **b)** oppidum; pono VII 11, 5 *ib.*; praecurro: 2, 34, 5 *u.* **a)**; procurro: 1, 55, 3 *ib.*; proicio: VII 25, 2; 2, 5, 3 *u.* **b)** *extr.*; sum: II 32, 4; 2, 25, 1 *u.* **b)** oppidum; uideo: 1, 70, 3 *u.* **a)**.

B. de tempore: numquam ante hoc tempus exercitum populi Romani Galliae prouinciae finibus egressum: I 44, 7; — dierum quindecim supplicatio decreta est, quod ante id tempus accidit nulli: II 35, 4; consules, quod ante id tempus accidit numquam, (*clam*) ex urbe proficiscuntur ⟨*u. CC*⟩: 1, 6, 7; ante id tempus nemo . . . a Caesare ad Pompeium transierat: 3, 61, 2; ante id tempus fingi a legatis amicisque Caesaris arbitrabantur: 3, 101, 7; — armorum quantum quaeque ciuitas domi quodque ante tempus efficiat constituit: VII 4, 8; ¶ uti ante certam diem Caesar exercitum dimittat: 1, 2, 6; — imperat certum numerum militum ciuitatibus, quem et quam ante diem in castra adduci uelit: VII 31, 4; — polliceri se in prouinciam iturum neque ante quem diem iturus sit definire: 1, 11, 2; ¶ non esse fas Germanos superare, si ante nouam lunam proelio contendissent: I 50, 5; ¶ quod non fere ante autumnum Elauer uado transiri solet: VII 35, 1; — tribus ante exactam hiemem et constitutis et adductis legionibus: VI 1, 4; ¶ haec quoque per exploratores ante lucem . . . ad hostes deferuntur: VI 7, 9; — Caesar summo studio militum ante ortum solis in castra peruenit: VII 41, 5; — eodem, quo uenerat, die post horam nonam oppidum altissimis moenibus oppugnare adgressus ante solis occasum expugnauit: 3, 80, 6; — quae Cenabi oriente sole gesta essent, ante primam confectam uigiliam in finibus Aruernorum audita sunt: VII 3, 3; — ut, cum eo post horam nonam diei Caesar peruenisset, ante mediam noctem ad portas castrorum clamor oreretur: V 53, 1; Cenabenses paulo ante mediam noctem silentio ex oppido egressi: VII 11, 7; — paulo ante tertiam uigiliam est animaduersum fumare aggerem: VII 24, 2; — seu quis Gallus seu Romanus uelit ante horam tertiam ad se transire: V 51, 3; ut . . . eos, qui de tertia uigilia exissent, ante horam diei VIIII. ⟨IIII. *Goel.*⟩ consequerentur: 1, 64, 8; ¶ ante (Caesaris) aduentum (*3 loc.*) *u.* **aduentus** E. *p. 186*; — fierent aestimationes possessionum et rerum, quanti quaeque earum ante bellum fuisset: 3, 1, 2; — haec conquiescere ante iter confectum uetuit: 3, 75, 1; — neque ante proelium in Thessalia factum cognitum . . . ex portu insulaque expelli potuit: 3, 100, 4; — *cf. s.* VI 1, 4 ante exactam hiemem; VII 3, 3 ante primam confectam uigiliam; ¶ ante diem V. Kal. Apr. *et sim. u.* **a.** *p. 1.*

C. trsl.: Cottaeque et Titurii calamitatem . . . ante oculos ponunt: VI 37, 8.

paulo ante *u.* **1. B. c) α)**; *praeterea* **2. II. B.** VII 11, 7 paulo ante mediam noctem; VII 24, 2 paulo ante tertiam uigiliam.

antea: (ago: 3, 101, 5 *u.* immitto;) ¶ Lissum obtinebant, quod oppidum iis antea Caesar attribuerat muniendumque curauerat: 3, 29, 1; ¶ huius opera Commii, ut antea ⟨ante β⟩ demonstrauimus, . . . superioribus annis erat usus . . . Caesar: VII 76, 1; D. Laelius . . . eadem ratione, qua factum a Libone antea demonstrauimus, insulam obiectam portui Brundisino tenuit: 3, 100, 1; ¶ cum id, quod antea petenti denegasset, ultro polliceretur: I 42, 2; ¶ (dictum est: V 6, 1 *u.* **ante 1. B. a)**;) ¶ qui hunc eundem ordinem in exercitu Cn. Pompei antea duxerat ⟨ante adduxerat *f*⟩: 1, 13, 4; ¶ (fit (?) 3, 100, 1 *u.* demonstrauimus;) ¶ longe alia ratione esse bellum gerendum, atque antea gestum sit ⟨sit gestum β⟩: VII 14, 2; ¶ peditatu, quem antea habuerat ⟨habuerit *af*⟩, se fore contentum dicit: VII 64, 2; ¶ adplicatisque nostris ⟨nostri *Oud.*⟩ ad terram nauibus . . . pari atque antea ratione [egerunt. cassius *add. Oz*; *del. Np.*] secundum nactus uentum . . . naues praeparatas ad incendium immisit: 3, 101, 5; ¶ (imperauerat: IV 36, 2 *u.* **ante 1. B. a)**;) ¶ nactus: 3, 101, 5 *u.* immitto; ¶ condiciones pacis, quoniam antea conuenire non potuissent, Romae ab senatu et a populo peti debere: 3, 10, 8; ¶ quod antea de conloquio postulasset, id per se fieri licere: I 42, 1; ¶ (referri: 1, 2, 2 *u.* **ante 1. B. d)**;) ¶ longe aliud sibi capiendum consilium, atque antea senserat, intellegebat: VII 59, 3; ¶ ac fuit antea tempus, cum Germanos Galli uirtute superarent . . .: VI 24, 1; ¶ tum demum Liscus . . . quod antea tacuerat proponit: I 17, 1.

antecedo. A. proprie; a) = anteeo, praecedo; α) absol.: duas legiones suas antecedere, reliquas subsequi iussit: 1, 87, 4; — ad

praefectos, qui cum omni equitatu antecesserant, mittit: IV 11, 6; — antecedebat testudo pedum LX aequandi loci causa: 2, 2, 4; ¶ Vercingetorix . . ., ne contra suam uoluntatem dimicare cogeretur, magnis itineribus antecessit: VII 35, 6; ¶ ipse cum equitatu antecedit ad Castra exploranda Corneliana: 2, 24, 2; opus esse ipsos antecedere ad confirmandam ciuitatem: VII 54, 1; — quod ex locis superioribus qui antecesserant suos ascendentes protegebant: 1, 79, 2; cum . . . locus decliuis suberat neque ii, qui antecesserant, morantibus opem ferre poterant: 1, 79, 3.

β) alqm: petebant, uti ad eos equites, qui agmen antecessissent, praemitteret: IV 11, 2; equitatus hostium procul uisus est, qui agmen Vercingetorigis antecesserat ⟨-erant β⟩: VII 12, 4.

b) = anteuenio, praeuenio; α) abs.: tantum . . . Brutus celeritate nauis enisus est, ut paruo momento antecederet: 2, 6, 4; — quod multum expedito itinere antecesserat Caesar: 3, 75, 3; — a quibus Domitius certior factus uix IIII horarum spatio antecedens hostium beneficio periculum uitauit: 3, 79, 7.

β) alqm, alqd: Metropolim uenit, sic ut nuntios ⟨nuntius z⟩ expugnati oppidi famamque antecederet: 3, 80, 6; — ut . . . non ita multo se reliquorum ciuium fatum antecedere existimarent: 2, 6, 1.

B. trsl. (= supero); a) abs.: sunt item, quae appellantur alces. harum est consimilis capris figura . . ., sed magnitudine paulo antecedunt: VI 27, 1; heredes . . . ex duabus filiabus ⟨*b*; *om.* O⟩ ea, quae aetate antecedebat: 3, 108, 3.

omni nobilitate Haeduorum interfecta tantum potentia (Sequani) antecesserant, ut: VI 12, 3.

b) alqm, alqd: cum . . . reliqui in labore pari ac periculo ne unus omnes antecederet recusarent: 3, 82, 5; — quod . . . scientia atque usu nauticarum rerum reliquos ⟨rerum nauticarum ceteros β; rerum *om.* α⟩ antecedunt: III 8, 1; ¶ exposuit, . . . quam . . . in amplitudinem (r)eduxisset, ut . . . omnium temporum dignitatem et gratiam antecessisse uiderentur: VII 54, 4; — nam plerumque in nouitate fama *(rem)* antecedit ⟨*Db.*; in nouit. rei fama antec. *Dt.*; in nou. f. rem exceedit *Np.*; in nou. f. antecellit *Madu.*⟩: 3, 36, 1.

Addita sunt haec: multum: 3, 75, 3 *u.* A. b) α); tantum: VI 12, 3 *u.* B. a); ¶ multo: 2, 6, 1 *u.* A. b) β); paulo: VI 27, 1 *u.* B. a); — paruo momento: 2, 6, 4 *u.* A. b) α); IIII horarum spatio: 3, 79, 7 *u.* A. b) α); ¶ (magnis itineribus: VII 35, 6 *u.* A. a) α); ¶ aetate: 3, 108, 3 *u.* B. a); magnitudine: VI 27, 1 *ib.*; potentia: VI 12, 3 *ib.*; scientia atque usu: III 8, 1 *u.* B. b).

(antecello 3, 36, 1 *u.* **antecedo** *extr.*)

antecursor: ab antecursoribus de Crassi aduentu certior factus: V 47, 1; ¶ ut simul Domitiani exercitus puluis cerneretur et primi antecursores Scipionis uiderentur: 3, 36, 8; ¶ ibi cum antecursoribus Caesaris proelio commisso: 1, 16, 3.

anteeo: se ⟨si z; uero, ut operibus opibus z⟩ anteire ⟨*Ned*; anteiri O;⟩ studuerit, sic iustitia et aequitate uelle superare: 1, 32, 8.

antefero. A. propr.: Alexandriae . . . concursum ad se fieri uidet, quod fasces anteferrentur: 3, 106, 4.

B. trsl.: hi perpetuas inter se controuersias habebant, quinam ⟨uter alteri β⟩ anteferretur: V 44, 2; ¶ ut . . . neque diiudicari posset, uter utri uirtute anteferendus uideretur: V 44, 14.

antemitto *u.* **ante 1. A.**

antemna: quibus (funibus) abscisis antemnae necessario concidebant: III 14, 7; ¶ deiectis ⟨*a*[1]; *Ursin.*; disiectis *X*; desectis *R. Menge*⟩, ut diximus, antemnis . . . milites . . . transcendere in hostium naues contendebant: III 15, 1; — funes, qui antemnas ⟨amtemnas *BM*⟩ ad malos destinabant ⟨*Q*[2]*ae*; distinebant *ABMh*; destinebant *Q*[1]*f*⟩: III 14, 6.

antepono: neque has tantularum rerum occupationes ⟨sibi *add.* β⟩ Britanniae anteponendas iudicabat: IV 22, 2.

antequam *u.* **ante 1. B. d).**

antesignanus. *De* antesignanis *u. Zander, Andeutungen zur Geschichte des römischen Kriegswesens. Ratzeburg 1859; Goeler II*[2] *p. 37–39. 240; Schambach, die Reiterei bei Caesar. GP. Mühlhausen i. Th. 1881. p. 28—33.*

acieque in locis idoneis instructa unius legionis antesignanos procurrere atque eum tumulum occupare iubet: 1, 43, 3; *cf.* 3, 75, 5; 1, 57, 1; 3, 84, 3; ¶ huic (equitatui) suos Caesar equites opposuit expeditosque antesignanos admiscuit CCCC; qui tantum profecerunt, ut . . . pellerent, . . . interficerent, . . . incolumes se . . . reciperent: 3, 75, 5; — electos ex omnibus legionibus fortissimos uiros, antesignanos, centuriones ⟨antesignanos centuriones *(om. commate) Zander*; *u.* CC⟩ Caesar ei classi attribuerat, qui sibi id muneris depoposcerant. hi . . . parauerant . . . se instruxerant: 1, 57, 1; — itaque perturbatis antesignanis

legio, quae in eo cornu constiterat, locum non tenuit: 1, 41, 5; ¶ superius . . . institutum . . . seruabat, ut, quoniam numero multis partibus esset inferior, adulescentes atque expeditos ex antesignanis electos *mutatis ad pernicitatem armis inter equites proeliari iuberet, qui . . . usum . . . perciperent: 3, 84, 3.

anteuerto: Caesar omnibus consiliis anteuertendum existimauit, ut Narbonem proficisceretur: VII 7, 3.

Anticato: *u. Np. p. 762 sqq.: Dt. uol. III p. 133 sqq.; 173.*

Antiochensis: cognoscit (Pompeius) consensu omnium Antiochensium antiocensium *codd.*) ciuiumque Romanorum . . . arcem captam esse excludendi sui causa: 3, 102, 6.

Antiochia: cognoscit . . . arcem captam esse . . . nuntiosque dimissos ad eos, qui se ex fuga in finitimas ciuitates recepisse dicerentur, ne Antiochiam adirent: 3, 102, 6; eodemque die Antiochiae in Syria bis tantus exercitus clamor et signorum sonus exauditus est, ut in muris armata ciuitas discurreret: 3, 105, 3.

Antiochus: CC (equites) ex Syria a Commageno Antiocho, cui magna Pompeius praemia tribuit, missi erant, in his ⟨tribuit. Missi erant in his *Ox*⟩ plerique hippotoxotae: 3, 4, 5.

antiquitus. A. = antiquis temporibus. olim: Rhenumque antiquitus traductos (Belgas) propter loci fertilitatem ibi consedisse: II 4, 1.

B. ex antiquis temporibus, iam pridem: cum singuli magistratus antiquitus creari atque regiam potestatem annum obtinere consuessent: VII 32, 3; ¶ Ephesi a fano Dianae depositas antiquitus pecunias Scipio tolli iubebat: 3, 33, 1; ¶ quod Neruii antiquitus, cum equitatu nihil possent, . . . teneris arboribus incisis atque inflexis . . . et rubis sentibusque interiectis effecerant, ut: II 17, 4; ¶ idque eius rei causa antiquitus institutum uidetur, ne quis . . . egeret: VI 11, 4; neque frustra antiquitus institutum est, ut signa undique concinerent: 3, 92, 3; ¶ panico enim uetere atque hordeo corrupto omnes alebantur, quod ad huius modi casus antiquitus paratum in publicum contulerant: 2, 22, 1; ¶ adeunt per Haeduos, quorum antiquitus erat in fide ciuitas: VI 4, 2; Albicos, . . . qui in eorum fide antiquitus erant: 1, 34, 4; quod summa auctoritas antiquitus erat in Haeduis magnaeque eorum erant clientelae: VI 12, 2; tanti erant antiquitus in oppido omnium rerum ad bellum apparatus tantaque multitudo tormentorum, ut: 2, 2, 1.

antiquus: odisse . . . Romanos, quod eorum aduentu . . . Diuitiacus frater in antiquum locum gratiae atque honoris sit restitutus: I 18, 8; — exercitum eduxit et se in antiquas munitiones recepit: 3, 54, 2; — quod si antiquissimum quodque ⟨*AQβ*; quoque *B*[1]? *M*⟩ tempus spectari oporteret: I 45, 3; ¶ Cotum, antiquissima familia natum atque ipsum hominem summae potentiae et magnae cognationis: VII 32, 4.

Antistius: per . . . C. Antistium Reginum, T. Sextium legatos dilectum habere instituit: VI 1, 1; haec (castra) C. Antistius Reginus et C. Caninius Rebilus legati cum duabus legionibus obtinebant: VII 83, 3; C. Antistium Reginum in Ambiuaretos, T. Sextium . . ., C. Caninium . . . cum singulis legionibus mittit: VII 90, 6.

Antonianus: his Antonianos milites admiscuerat: 3, 4, 2; — subito Antonianae scaphae signo dato se in hostes incitauerunt . . .: 3, 24, 3.

Antonius. 1. C. Antonius: T. Pulione, cuius opera proditum exercitum C. Antonii demonstrauimus: 3, 67, 5; ⦃detrimento Africani ⟨*af*; afraniani *Nhl*; afranii *O*⟩ exercitus tanto ⟨exercitus, Antonii *Kran.*⟩ militumque deditione ad Curictam: 3, 10, 5.⦄

2. M. Antonius: M. Antonius et C. Trebonius legati, quibus hae partes ad defendendum obuenerant, qua ex parte nostros premi intellexerant, his auxilio ex ulterioribus castellis deductos summittebant: VII 81, 6; intercedit M. Antonius, Q. Cassius, tribuni plebis: 1, 2, 8; ab Arimino M. Antonium cum cohortibus V Arretium mittit: 1, 11, 4; mittit eo (Sulmonem) M. Antonium cum legionis XIII. ⟨*Vossius*; VIII *NOx*⟩ cohortibus V: 1, 18, 2; Sulmonenses . . . obuiam gratulantes Antonio exierunt: 1, 18, 2; Attius ad Antonium deductus petit, ut: 1, 18, 3; Antonius cum cohortibus et Attio eodem die, quo profectus erat, reuertitur: 1, 18, 3; *cf.* § 4; erat eo tempore Antonius Brundisii: 3, 24, 1; *cf.* § 1—3; accessit, ut equitibus per oram maritimam ab Antonio dispositis aquari prohiberentur: 3, 24, 4; *cf. c.* 25; illi . . . administrantibus M. Antonio et Fufio Caleno . . . naues soluunt: 3, 26, 1; conuentus ciuium Romanorum, qui Lissum *ob*tinebant, . . . Antonium recipit omnibusque rebus iuuit: 3, 29, 1; expositis ⟨*Achill. Stat.*; ex *codd.*⟩ omnibus copiis Antonius . . . plerasque naues in Italiam remittit ad reliquos milites equitesque transportandos: 3, 29, 2; *cf.* § 3; (. . . capiunt) Caesar, ut quam primum se cum Antonio coniungeret,

Pompeius, ut uenientibus in itinere se opponeret: 3, 30, 2; Pompeius . . . magnis itineribus ad Antonium contendit: 3, 30, 4; *cf.* § 5; haec ad Antonium statim per Graecos deferuntur: 3, 30, 6; *cf.* § 6. 7; Caesar Antonii (antoni *a*) exercitu coniuncto . . . temptandas sibi prouincias . . . existimabat: 3, 34, 1; naues onerarias XXX a M. Antonio relictas . . . incendit: 3, 40, 5; Caesar . . . suos per Antonium, qui ei legioni praeerat, cohortatus: 3, 46, 4; M. Antonius, qui proximum locum praesidiorum tenebat, . . . cum cohortibus XII descendens . . . cernebatur: 3, 65, 2; *cf. q. seqq.*; sinistro cornu Antonium, dextro P. Sullam . . . praeposuerat: 3, 89, 2.

Ap. (ap̄. *z*): V 1, 1 *u.* **Claudius.**

aperio: tantus repente terror inuasit, ut, cum Lentulus consul ad aperiendum aerarium uenisset . . ., protinus (non *add. Halbertsma*) aperto sanctiore aerario ex urbe profugeret: 1, 14, 1; ¶ apertos (repertos *Paul*; *u. CC*) cuniculos praeusta et praeacuta materia et . . saxis morabantur: VII 22, 5; ¶ Sulmonenses, simul atque signa nostra uiderunt, portas aperuerunt uniuersique . . . exierunt: 1, 18, 2; sese paratos esse portas aperire quaeque imperauerit facere: 1, 20, 5; L. Torquatus . . conatus portis clausis oppidum defendere . . desperatis omnibus auxiliis portas aperuit et se atque oppidum Caesari dedidit: 3, 11, 1; Metropolitae primo . . . portas clauserunt . . . sed postea casu ciuitatis Gomphensis cognito . . . portas aperuerunt: 3, 81, 1.

apertus. A. = **patens, planus; a) posit.:** collis . . . passus circiter ducentos infimus apertus, ab superiore parte siluestris: II 18, 2; ¶ progressus (est *add. Frig.*) aperto (β; *om.* α; *Frig.*) ac plano litore naues constituit: IV 23, 6; eo minus ueritus nauibus, quod in litore molli atque aperto deligatas ad ancoram relinquebat: V 9, 1; ¶ ut milium amplius quinquaginta circuitu locis apertis exercitum duceret: I 41, 4; intra eas siluas hostes in occulto sese continebant; in aperto (apto *h*) loco secundum flumen paucae stationes equitum uidebantur: II 18, 3; quem ad finem porrecta (ac *add. X*; *Schn.*) loca aperta (*del. Hotom.*; *Frig.*; *u. CC*) pertinebant: II 19, 5; copias omnes in loco edito atque aperto (operto *A*) instruxerunt: VII 18, 3; cum in loco aequo atque aperto confligeretur: 1, 71, 1; ¶ summaque erat uasto atque aperto mari, magnis aestibus, raris (mari magno, aestibus raris *BM*) ac prope nullis portibus difficultas nauigandi: III 12, 5.

b) compar.: ut equitum mille etiam apertioribus locis VII milium Pompeianorum impetum . . . sustinere auderent: 3, 84, 4.

c) superl.: quos equitatus apertissimis campis consectatus: III 26, 6; ¶ longe aliam esse nauigationem in concluso mari atque in uastissimo (*om.* β) atque (*om. AQβ*; *Fr.*) apertissimo (*om. AQ*; *Fr.*) Oceano perspiciebant: III 9, 7.

B. = nulla re impeditus: in magno impetu maris atque aperto paucis portibus interiectis: III 8, 1.

C. = non tectus (ueste, scuto, pluteis, loci natura, exercitus parte, al.): deustos pluteos turrium uidebant nec facile adire apertos (*u. CC*) ad auxiliandum animaduertebant: VII 25, 1.

ab (a) latere aperto (ab aperto latere) 7 *locis u.* **ab** *p. 37*; *etiam* I 25, 6 *et* II 23, 5 *praepositio* ab *uidetur addenda*; *quibus codd. habent*: Boii et Tulingi . . . ex itinere nostros latere aperto (apertos *a*) adgressi circumuenere: I 25, 6; quorum pars aperto latere legiones circumuenire coepit: II 23, 5; — naues longas . . . ad latus apertum hostium constitui . . . iussit: IV 25, 1; (*de uerbis* latus apertum *u. Nap. III 3. 6*; *Heller 26. 659*;) ¶ pelles . . ., quarum propter exiguitatem magna est corporis pars aperta: IV 1, 10; ¶ umerum apertum gladio adpetit: 2, 35, 2.

aperte: deorum numero eos solos ducunt, . . . quorum aperte opibus iuuantur: VI 21, 2; — Bellouaci . . . manus cogere atque aperte bellum (bell. ap. β) parare coeperunt: VII 59, 2.

[**Falso** 1, 23, 3 aperte *in Oal scriptum est pro* a parte.]

Apollo: (Galli) maxime Mercurium colunt, . . . post hunc Apollinem et Martem et Iouem et Mineruam. de his . . . habent opinionem, Apollinem morbos depellere, Mineruam . . .: VI 17, 2.

Apollonia: hiemare Dyrrhachii, Apolloniae (*O*; -nia *?*) omnibusque oppidis maritimis (Pompeius) constituerat: 3, 5, 2; iterque (Pompeius) ex Macedonia in hiberna Apolloniam Dyrrhachiumque habebat; sed re noua perturbatus maioribus itineribus Apolloniam petere coepit: 3, 11, 2; recepto Caesar Orico nulla interposita mora Apolloniam proficiscitur: 3, 12, 1; clam profugit Apollonia Staberius: 3, 12, 3; Pompeius cognitis his rebus, quae erant Orici atque Apolloniae gestae: 3, 13, 1; naues soluunt atque altero die Apolloniam [Dyrrhachium] praeteruehuntur: 3, 26, 1; praeteruectas

Apolloniam Dyrrhachiumque naues uiderant: 3, 30, 1; impedimenta omnia . . . ex castris Apolloniam (Caesar) praemisit: 3, 75, 1; Caesari ad saucios deponendos, stipendium exercitui dandum . . . necesse erat adire Apolloniam: 3, 78, 1; si Apolloniam Oricumque oppugnare . . . (Pompeius) conaretur: 3, 78, 4; praesidioque Apolloniae cohortibus IIII . . . relictis: 3, 78, 5; Caesarem Apollonia a derecto itinere auerterat: 3, 79, 2.

Apolloniates: L. Staberius, qui ibi (Apolloniae) praeerat, . . . obsides ab Apolloniatibus exigere coepit; illi uero daturos se negare neque portas consuli praeclusuros . . . . illi ad Caesarem legatos mittunt oppidoque recipiunt: 3, 12, 1. 2. 3; Caesar . . . castra ad flumen Apsum ponit in finibus Apolloniatium: 3, 13, 5; ne occasionem nauigandi dimitterent, sine ad litora Apolloniatium *(siue ad Labeatium)* cursum dirigere . . . possent ⟨*u. CC*⟩: 3, 25, 4.

ἀποφθέγματα: (audio Caesarem, cum uolumina iam confecerit ἀποφθεγμάτων . . .: *Cic. ad fam.* IX 16, 4.)

apparatus (*Cf.* **adpello I.**): ubi tantos suos labores et apparatus male cecidisse uiderunt: 2, 15, 1; — tanti erant antiquitus in oppido omnium rerum ad bellum apparatus tantaque multitudo tormentorum: 2, 2, 1; ¶ quod omnem commeatum totiusque belli apparatum eo contulisset: 3, 41, 3; — quod omnem apparatum belli, tela arma, tormenta ibi conlocauerat: 3, 44, 1.

(**appareo:** cum . . . signa eius militaria . . . Capuae essent comprensa et familia Neapoli uisa, quae proditionem oppidi appararet ⟨*sic Dt.*; neapoli uisaque proditione oppidi apparere *x*; Neapoli, uis atque proditio oppidi appareret *Np.*; *u. CC*⟩: 3, 21, 5.)

(**apparitor:** erat plena ⟨plane *a*⟩ lictorum et imperiorum ⟨apparitorum *Forchh.*⟩ prouincia: 3, 32, 4.)

apparo (*Cf.* **adpello I.**): Caesar . . . aggerem apparare, uineas agere, turres duas constituere coepit: VII 17, 1; — cum . . . (esset) familia Neapoli uisa, quae proditionem oppidi appararet (*cf.* **appareo**): 3, 21, 5; ¶ Massilienses . . . ad defensionem urbis reliqua apparare coeperunt: 2, 7, 4; ¶ Fabium . . . se in posterum diem similemque ⟨similem ad β; *Schn.*⟩ casum apparare ⟨parare β; *Schn.*⟩: VII 41, 4.

iamque hoc facere noctu apparabant ⟨-rebant *a*⟩, cum: VII 26, 3.

appellatio (*Cf.* **adpello I.**): hanc nactus appellationis causam Quintilius . . . obsecrare milites coepit: 2, 28, 2.

quod . . . neque quadrigas in unam nominis figuram redigere neque harenam multitudinis appellatione ⟨in multit. appellationem *Gron.*⟩ conuertere possimus: *ap. Gell.* XIX 8, 8.

appello I. (*Semel*, V 12, 2, *in uno cod. A exstat* adpellare, *reliquis locis codd. constanter* appellare *habere uidentur.*) **A. = adloquor a) cohortandi, conlaudandi, nuntiandi causa:** centuriones singillatim tribunosque militum appellat, quorum egregiam fuisse uirtutem . . . cognouerat: V 52, 4; centurionibusque nominatim appellatis reliquos cohortatus milites signa inferre . . . iussit: II 25, 2; ¶ tamen quam mitissime potest legatos appellat: nihil se . . . grauius de ciuitate iudicare . . .: VII 43, 4; ¶ Caesar cum in opere singulas legiones ⟨singulos legionarios *Plug.*; singulos *Vascos.*⟩ appellaret et . . . diceret: VII 17, 4; ¶ flens Petreius manipulos circumit militesque appellat, neu . . . tradant obsecrat: 1, 76, 1; et in appellandis cohortandisque militibus imperatoris et in pugna militis officia praestabat: V 33, 2; ¶ tribunos: V 52, 4 *u.* centuriones.

a Viridomaro atque Eporedorige Haeduis appellatus (Caesar) discit: VII 54, 1; — Fabius Paelignus quidam . . . magna uoce Varum nomine appellans requirebat: 2, 35, 1.

Eporedorigem et Viridomarum . . . inter equites uersari suosque appellare ⟨-ari β⟩ iubet: VII 40, 5; ¶ (singulos: VII 17, 4 *u.* legiones;) ¶ ille appellatus respondit: V 36, 2; ubi ille saepius appellatus aspexit ac restitit: 2, 35, 2; — ab his liberaliter ipse appellatus . . . nauiculam . . . conscendit: 3, 104, 3.

b) auxilii petendi causa (magistratum appello): Coelius Rufus . . . si quis appellauisset de aestimatione et de solutionibus, quae per arbitrum fierent, . . . fore auxilio pollicebatur. sed fiebat aequitate decreti . . ., ut reperiri non possent a quibus initium appellandi nasceretur: 3, 20, 1. 2.

B. = uoco, nomino: a) alqm nomine: equidem me Caesaris militem dici uolui, uos me imperatoris nomine appellauistis: 2, 32, 14; — qui omnes fere iis nominibus ciuitatum appellantur, quibus orti ex ciuitatibus eo peruenerunt: V 12, 2; — qui turpissimam seruitutem deditionis nomine appellant: VII 77, 3.

b) c. dupl. acc.; α) acc. praed. est appella-

tiuum: in occultis ac reconditis templi, . . . quae Graeci ἄδυτα appellant: 3, 105, 4; ¶ genera . . . ferarum . . . . sunt item quae appellantur alces ⟨altes α⟩: VI 27, 1; ¶ cuius pater regnum in Sequanis multos annos obtinuerat et a senatu populi Romani amicus appellatus erat: I 3, 4; tanto . . . beneficio adfectus, cum in consulatu suo rex atque amicus a senatu appellatus esset: I 35, 2; sua . . . beneficia commemorauit, quod rex appellatus esset a senatu, quod amicus, quod munera amplissime missa: I 43, 4; cuius auus in ciuitate sua regnum obtinuerat, amicus ab senatu nostro appellatus: IV 12, 4; rex Nitiobrogum, cuius pater ab senatu nostro amicus erat appellatus: VII 31, 5; (I 44, 9 *u.* fratres;) ¶ genus radicis . . ., quod appellatur chara ⟨charus *Rhellic.*⟩: 3, 48, 1; ¶ hos (stipites; *an* uallos?) cippos ⟨cirros *Kr.*; *u.* *CC*⟩ appellabant: VII 73, 4; ¶ cum ab eo impetrauisset, ut sibi captiuos tradi iuberet, omnes productos . . . commilitones appellans: 3, 71, 4; ¶ Haeduos fratres consanguineosque saepe numero a senatu appellatos: I 33, 2; ¶ quod fratres ⟨a se β⟩ Haeduos ⟨amicos *add.* β⟩ appellatos diceret ⟨*u.* *CC*⟩: I 44, 9; I 33, 2 *u.* consanguineos; ¶ his rebus gestis Curio . . . uniuersi exercitus conclamatione imperator appellatur: 2, 26, 1; Scipio detrimentis quibusdam . . . acceptis imperatorem se appellauerat: 3, 31, 1; Pompeius eo proelio imperator est appellatus: 3, 71, 3; ¶ id ex similitudine floris lilium appellabant ⟨-abatur β⟩: VII 73, 8; ¶ qui illius patientiam paene ⟨plane α⟩ obsessionem appellabant: VI 36, 2; ¶ neu pro his pugnarent, a quibus *(cum)* contumelia perfugae appellarentur: 2, 28, 3; ¶ rex ab suis appellatur ⟨abpell. *B*⟩: VII 4, 5; I 35, 2; 43, 4 *u.* amicus; 1, 4, 2 *u.* δ); ¶ cum DC deuotis, quos illi soldurios appellant: III 22, 1; ¶ summo magistratui praeerat, quem uergobretum appellant Haedui: I 16, 5; ¶ tertium est genus eorum, qui uri appellantur: VI 28, 1.

β) **acc. praed. est nomen propr.:** flumen . . ., quod appellatur Tamesis: V 11, 8; ¶ in hoc medio cursu est insula, quae appellatur Mona: V 13, 3; ¶ adpellit ad eum locum, qui appellatur Anquillaria: 2, 23, 1; ad eum locum, qui appellabatur Palaeste ⟨*Gland.*; pharsalia *codd.*⟩, . . . milites exposuit: 3, 6, 3; edito loco, qui appellatur Petra: 3, 42, 1; ¶ Mosa . . . parte quadam ex Rheno recepta, quae appellatur Vacalus: IV 10, 1; ¶ nacti portum, qui appellatur Nymphaeum: 3, 26, 4; ¶ siluam esse ibi infinita magnitudine, quae appellatur ⟨appelletur *Steph.*⟩ Bacenis: VI 10, 5; ¶ constituit . . . in uico Veragrorum, qui appellatur Octodurus, hiemare: III 1, 4.

Condrusos, Eburones, Caeroesos, Paemanos, qui uno nomine Germani appellantur: II 4, 10; qui ipsorum lingua Celtae, nostra Galli appellantur: I 1, 1.

γ) **acc. praed. est adiectiuum:** copias earum ciuitatum, quae Aremoricae appellantur, . . . conuenisse: V 53, 6; ciuitatibus, quae . . . eorum consuetudine Aremoricae appellantur: VII 75, 4; ¶ cohortes duas, quae colonicae appellabantur: 2, 19, 4; ¶ (legionem) ueteranam, quam factam ex duabus gemellam appellabat: 3, 4, 1; altera ex duabus legionibus, quae uernacula appellabatur ⟨-atur h^1⟩: 2, 20, 4; legione . . . una frumentatum missa, quae appellabatur septima: IV 32, 1; quarum (legionum) una ⟨*om.* *hl*⟩ prima, altera tertia appellabatur: 3, 88, 1; cum legione tironum, quae appellabatur XXVII.: 3, 34, 2; ¶ is pagus appellabatur Tigurinus: I 12, 4; eius pagi, qui Verbigenus appellatur: I 27, 4; ¶ cuius prouinciae ab ea parte, quae libera appellabatur ⟨-latur *pauc. recc. prob. Oud.*⟩, Menedemus . . . missus legatus: 3, 34, 4; ¶ castra Vari conspicit muro oppidoque coniuncta ad portam, quae appellatur bellica: 2, 25, 1; ¶ Hercyniam siluam, . . . quam illi Orcyniam appellant ⟨uocant α⟩: VI 24, 2.

δ) **omisso acc. obiect.:** Lentulus . . . spe exercitus ac prouinciarum et regum appellandorum largitionibus mouetur: 1, 4, 2.

Addita sunt haec: liberaliter: 3, 104, 3 *u* **A. a)**; mitissime: VII 43, 4 *ib.*; nominatim: II 25, 2 *ib.*; saepe numero: I 33, 2 *u.* **B. b) α)**; saepius: 2, 35, 2 *u.* **A. a)**; singillatim: V 52, 4 *ib.*

magna uoce: 2, 35, 1 *u.* **A. a)**; cum contumelia: 2, 28, 3 *u.* **B. b) α)**; eorum consuetudine: VII 75, 4 *u.* **B. b) γ)**; ipsorum (nostra) lingua: I 1, 1 *u.* **B. b) β)**; nomine: 2, 35, 1 *u.* **A. a)**; *cf.* **B. a)**; uno nomine: II 4, 10 *u.* **B. b) β)**.

alqm de alqa re: 3, 20, 1 *u.* **A. b)**; — alqd appellare ex alqa re: VII 73, 8 *u.* **B. b) α)**.

Aprilis: is dies erat a. d. V. Kal. April. ⟨kl. Aprl *X* (?)⟩ L. Pisone, A. Gabinio consulibus: I 6, 4; si quid uellent, ad Id. April. ⟨Aprl *X* (?)⟩ reuerterentur: I 7, 6.

Apsus. (*Codd. O*: 3, 13, 6; 19, 1; 30, 3 *habent* thapsum, thapsus, thapso (*uel* taps.); 3, 13, 5: ad flumen habus supponit (*uel* subponit),

quae uerba Aldus mutauit in: ad flumen Apsum ponit.)

Caesar . . . finem properandi facit castraque ad flumen Apsum ponit in finibus Apolloniatium: 3, 13, 5; hoc idem Pompeius fecit et trans flumen Apsum positis castris eo copias omnes auxiliaque conduxit: 3, 13, 6; inter bina castra Pompei atque Caesaris unum flumen [tantum] intererat Apsus: 3, 19, 1; uterque eorum ex castris statiuis a flumine Apso exercitum educunt: 3, 30, 3.

aptus. A. = paratus, instructus: erant L (naues longae) auxilio missae ad Pompeium . . ., illae triremes omnes et quinqueremes aptae instructaeque omnibus rebus ad nauigandum: 3, 111, 3; ¶ omnia sibi esse ad bellum apta ac parata: 1, 30, 5.

B. = accommodatus, idoneus; a) pos.: (completas onerarias naues taeda et pice et stuppa reliquisque rebus, quae sunt ⟨apta *add. Ohl*; usui sunt *Freudenberg*⟩ ad incendia: 3, 101, 2;) ¶ nostros propter grauitatem armorum . . . minus aptos esse ad huius generis hostem: V 16, 1.

b) comp.: ut . . . reliqua pro loci natura, pro ui tempestatum illis essent aptiora et accommodatiora: III 13, 7.

c) superl.: castra erant ad bellum ducendum aptissima natura loci et munitione et maris propinquitate et aquae et salis copia: 2, 37, 5; ¶ ut est summae genus sollertiae atque ad omnia imitanda et efficienda . . . aptissimum: VII 22, 1; ¶¶ hoc et ad timorem nouarum tabularum tollendum minuendumque . . . et ad debitorum tuendam existimationem esse aptissimum existimauit: 3, 1, 3.

apud. *Cf. A. Greef,* ad *und* apud *bei städtenamen (Ph. 32, 573—575); Greef, de praepositionum usu apud Tacitum. Gott. 1869 p. 20 sqq.; R. Stuerenburg ad Cic. p. Arch. (Lips. 1832) p. 128.*

I. Forma: *In codd. X (χ) semper uidetur scriptum esse* apud, *numquam* aput.

II. Conlocatio: *Plerumque sequitur pronomen aut nomen proprium; paucis illis locis, quibus substantiuum c. adiectiuo coniunctum inuenitur, praepos.* apud *primum tenet locum*: apud cunctum exercitum, apud homines barbaros.

III. Significatio. 1. coniunct. c. hominum nomin. uel pronom.; A. suspens. ex uerbis a) agendi, dicendi: de his rebus cum ageretur apud Caesarem isque . . . uellet . . . controuersias regum componere: 3, 109, 1; ¶ Caesar apud milites contionatur: 1, 7, 1; Caesar . . . contionatus apud milites, quoniam . . . esset peruentum, aequo animo . . . relinquerent: 3, 6, 1; contionatusque (Pompeius) apud cunctum exercitum suis agit gratias: 3, 82, 1; ¶ ostendit, quae separatim quisque de eo apud se dixerit: I 19, 4; (ac ⟨apud quos β; *Schn.*⟩ uariis dictis sententiis: VII 77, 2;) milites Domitianos sacramentum apud se dicere iubet: 1, 23, 5; ne primam sacramenti, quod apud Domitium atque apud se quaestorem dixissent, memoriam deponerent: 2, 28, 2; dicitur eo tempore glorians apud suos Pompeius dixisse: 3, 45, 6; ¶ sibi placere regem Ptolomaeum atque . . . Cleopatram . . . de controuersiis iure apud se potius quam inter se armis disceptare: 3, 107, 2; ¶ tunc Caesar apud suos . . . differendum est, inquit, iter: 3, 85, 4; ¶ apud quos Ambiorix ad hunc modum locutus est: V 27, 1; pauca apud eos loquitur: 1, 23, 3; pauca apud eos de lenitate sua locutus: 3, 98, 2; ¶ postulauit etiam L. Afranium proditionis exercitus Acutius Rufus apud Pompeium: 3, 83, 2; ¶¶ coactoque in unum locum exercitu contionem apud milites habuit: 3, 73, 1.

b) aliis: adaequare: VI 12, 7 *u.* B. gratia; ¶ quod si fecerit, Haeduorum auctoritatem apud omnes Belgas amplificaturum: II 14, 6; ¶ quae res apud milites largitiones auxit: 3, 112, 10; ¶ classicumque apud eum cani . . . iubet: 3, 82, 1; ¶ quantum iam apud eos hostes uno proelio auctoritatis essent consecuti sentiebat: IV 13, 3; ¶ quos cum apud se in castris Ariouistus conspexisset: I 47, 6; ¶ Cauarinum, quem Caesar apud eos regem constituerat: V 54, 2; ¶ quos (obsides) Caesar apud eos deposuerat: VII 63, 3; hae (tabulae) . . . apud Pompeium sunt depositae: 3, 108, 4; ¶ P. Sextius Baculus, qui primum pilum apud ⟨β; ad α; *Np., Dt., Hld.*⟩ Caesarem duxerat: VI 38, 1; erat Crastinus euocatus in exercitu Caesaris, qui superiore anno apud eum primum pilum in legione X. duxerat: 3, 91, 1; quod (Septimius) bello praedonum apud eum (Pompeium) ordinem duxerat: 3, 104, 3; ¶ uti ea, quae apud eos gerantur, cognoscant: II 2, 3; cognoscit, quae apud Ciceronem gerantur: V 48, 2; exploratores in Suebos mittant quaeque apud eos gerantur cognoscant: VI 10, 3; dum haec apud Caesarem geruntur: VII 57, 1; haec dum apud hostes geruntur: 3, 112, 11; ¶ hortantibus iis, quos ex Tencteris atque Vsipetibus apud se habebant: IV 18, 4; — eundemque (Vibullium) apud Cn. Pompeium auctoritatem habere intellegebat: 3, 10, 2; legati Romae fuerant magnamque apud

patrem Ptolomaeum auctoritatem habuerant: 3, 109, 4; magnam regium nomen apud suos auctoritatem habere existimans: 3, 109, 6; — hi propter uirtutem non solum apud Caesarem in honore erant, sed etiam apud exercitum cari habebantur: 3, 59, 3; ¶ neque nostros exercitus . . . diutius apud se morari posse confidebant: III 9, 5; ¶ quae (iumenta) sunt apud eos nata: IV 2, 2; ¶ ut auctoritatem, qua ille maxime apud exteras nationes niti (uti *NO*) uidebatur, minueret: 3, 43, 4; ¶ ut iustissimam apud eum causam obtinuerit: VII 37, 4; ¶ neque saepe accidit, ut . . . quispiam . . . capta apud se (apud se *om.* β) occultare . . . auderet: VI 17, 5; ¶ Dumnorix gratia et largitione apud Sequanos plurimum poterat: I 9, 3; neque solum domi, sed etiam apud finitimas ciuitates largiter posse: I 18, 6; tantum apud me (ap. me tantum β) dignitas potest: VII 77, 6; ¶ apud quos cum proficere nihil posset: 3, 22, 2; ¶ quos ibi A. Gabinius praesidii causa apud regem Ptolomaeum reliquerat: 3, 4, 4; quos . . . Gabinius . . . apud Ptolomaeum, patrem pueri, reliquerat: 3, 103, 5; ¶ remanere se apud eum uelle dixerunt: IV 15, 5; non nulli sua uoluntate apud eum remanserunt: 1, 77, 2; ¶ Cordubae conuentus . . . cohortes duas . . . tuendi oppidi causa apud se retinuit: 2, 19, 4; ¶ quod multis locis apud eos aerariae secturaeque (*u. CC*) sunt: III 21, 3: priuati ac separati agri apud eos nihil est: IV 1, 7; quod apud eos magnae sunt ferrariae atque omne genus cuniculorum notum atque usitatum est: VII 22, 2; quorum sint legati apud se: IV 8, 3; (erat) ciuile bellum . . ., legiones eae, quae paulo ante apud aduersarios fuerant: 2, 29, 3; quam plurimas posset iis legionibus quae sunt apud eum, naues instituat: V 11, 4; non dubitare, quin de omnibus obsidibus, qui apud eum sint, grauissimum supplicium sumat: I 31, 15; eorumque obsides esse apud Ariouistum ac Sequanos intellegebat: I 33, 2; apud eos fuisse regem nostra etiam memoria Diuitiacum: II 4, 7; — — quod apud Germanos ea (*om.* β) consuetudo esset, ut: I 50, 4; (tantum esse nomen (apud eos *add.* β) atque opinionem eius exercitus Ariouisto pulso: IV 16, 7;) — — Litauiccum Bibracti ab Haeduis receptum, quod est oppidum apud eos maximae auctoritatis: VII 55, 4; — magnoque hi sunt apud eos honore: VI 13, 4; in honore apud Caesarem fuerant: 3, 61, 1; 3, 59, 3 *u.* habere; — erant apud Caesarem equitum numero Allobroges II fratres: 3, 59, 1; — apud Heluetios longe nobilissimus fuit et ditissimus Orgetorix: I 2, 1; haec poena apud eos est grauissima: VI 13, 6; ¶ cum ipse eum locum amicitiae apud eum teneret: I 20, 4; quos Aduatuci . . . apud se in seruitute et catenis tenuissent: V 27, 2; ¶ esse non nullos, quorum auctoritas apud plebem plurimum ualeat: I 17, 1; ut . . . intellegere posset, utrum apud eos pudor atque officium an timor plus (*om.* α; *edd.*) ualeret: I 40, 14; tantum apud homines barbaros ualuit esse aliquos repertos principes inferendi belli: V 54, 4; ¶ (uti *u.* niti.)

B. suspens. ex subst.: auctoritas: II 14, 6 *u.* **A. b)** amplificare; IV 13, 3 *ib.* consequi; 3, 10, 2; 109, 4. 6 *ib.* habere; 3, 43, 4 *ib.* niti; VII 55, 4 sum; ¶ ipsum esse Dumnorigem, summa audacia, magna apud plebem propter liberalitatem gratia: I 18, 3; tanti eius apud se gratiam esse ostendit, uti: I 20, 5; quos quod adaequare apud Caesarem gratia intellegebatur: VI 12, 7; ¶ honos: VI 13, 4; 3, 61, 1; 59, 3 *u.* sum; ¶ largitio: 3, 112, 10 *u.* **A. b)** augere; ¶ ordo: 3, 104, 3 *ib.* ducere; ¶ pilum ducere: VI 38, 1; 3, 91, 1 *ib.*

C. suspens. ex adiect.: carus: 3, 59, 3 *u.* **A. b)** habere; ¶ ditissimus: I 2, 1 *u.* *ib.* sum *cet.*; ¶ grauissimus: VI 13, 6 *ib.*; ¶ nobilissimus: I 2, 1 *ib.*; ¶ notus, usitatus: VII 22, 2 *u.* sum *in.*

2. coniunct. c. oppidi nomin.: paulisper apud oppidum morati: II 7, 3.

dum haec apud (ad β) Alesiam geruntur VII 75, 1; — quam ualde probetis ea, quae apud Corfinium sunt gesta: *ap. Cic. ad Att.* IX 7 C, 1; haec cum in Achaia atque apud Dyrrhachium gererentur: 3, 57, 1.

Iterata est praepos. *in eodem membro* 2, 28, 2 (*u.* **1. A. a)** dicere), *in altero membro* 3, 59, 3 (*u.* **1. A. b)** habere); *non iterata est* I 33, 2 (apud Ariouistum ac Sequanos). — Apud se in castris: I 47, 6; ibi apud regem: 3, 4, 4; — domi . . . apud finitimas ciuitates: I 18, 6; in Achaia atque apud Dyrrhachium: 3, 57, 1.

Apulia: quas (legiones) a Caesare acceptas in Apulia hibernorum causa disposuerat (Pompeius): 1, 14, 3; Domitius ad Pompeium in Apuliam peritos regionum . . . cum litteris mittit: 1, 17, 1; (Caesar) per fines Marrucinorum, Frentanorum, Larinatium in Apuliam peruenit: 1, 23, 5; quod . . . grauis autumnus in Apulia circumque Brundisium . . . omnem exercitum ualetudine temptauerat: 3, 2, 3.

aqua. A. fluminum, maris, fontium, imbrium; a) subiect.: super lateres coria indu-

cuntur, ne canalibus aqua immissa lateres diluere posset: 2, 10, 6; ¶ hae permanserunt aquae dies complures: 1, 50, 1; ¶ tanta tempestas cooritur, ut numquam illis locis maiores aquas fuisse constaret: 1, 48, 1; ¶ longius progressus, cum agger altiore aqua contineri non posset: 1, 25, 6.

b) obiect.: L. Staberius . . . aquam comportare in arcem . . . coepit: 3, 12, 1; ¶ has (ualles?) sublicis in terram demissis praesaepserat terramque adgesserat, ut aquam contineret: 3, 49, 4; ¶ deriuo: VII 72, 3 *u.*

d) *in.*; ¶ immitto: 2, 10, 6 *u.* a); ¶ ut cogerentur sicuti reliquum commeatum ita ligna atque aquam Corcyra nauibus onerariis supportare: 3, 15, 3; Laelius . . . onerariis nauibus Corcyra Dyrrhachioque aquam suis supportabat: 3, 100, 3.

c) genet.: ut . . . cum altitudine aquae tum etiam rapiditate fluminis ad transeundum impedirentur: 1, 62, 2; ¶ castra erant ad bellum ducendum aptissima . . . et maris propinquitate et aquae et salis copia: 2, 37, 5; Caesaris exercitus optima ualetudine summaque aquae copia utebatur: 3, 49, 6; ¶ omnibus rebus obsessi, . . . aquae, lignorum, frumenti inopia, conloquium petunt: 1, 84, 1; uti autem ipsos ualetudine non bona cum angustiis loci . . ., tum aquae summa inopia adfectos ⟨*del. Ciacc.*⟩: 3, 49, 3; ¶ quod illis prohibere erat facile cum ipsius fluminis natura atque aquae magnitudine, tum quod: 1, 50, 2; subito ui uentorum et aquae magnitudine pons est interruptus et reliqua multitudo equitum interclusa: 1, 40, 3; ¶ (nostri) et aquae magna parte ⟨aqua magnam partem *Clark.*⟩ et pabulatione libera prohibituri hostes uidebantur: VII 36, 5; ¶ quo maior uis aquae se incitauisset: IV 17, 7.

d) abl.: altiore aqua: 1, 25, 6 *u.* A. a); ¶ duas fossas . . ., quarum interiorem campestribus ac demissis locis aqua ex flumine deriuata compleuit: VII 72, 3; ¶ quibus cum aqua atque igni interdixisset: VI 44, 3; — nunc uero . . . circummunitos prohiberi aqua, prohiberi ingressu: 1, 84, 4; sic belli rationem esse diuisam, ut illi . . . auxilia sua impedirent, ipse ut aqua terraque eos prohiberet: 3, 17, 3; Vatinius . . . per equites dispositos aqua prohibere classiarios instituit: 3, 100, 2; (VII 36, 5 *u.* c) pars.)

e) c. praep.: ut bracchia modo atque umeri ad sustinenda arma liberi ab aqua esse possent: VII 56, 4; — quantum opere processerant . . ., tanto aberant ab aqua longius: 1, 81, 3; — procul ab aqua et natura iniquo loco castra ponunt: 1, 81, 1; ¶ uallumque ex castris ad aquam ducere incipiunt, ut . . . sine stationibus aquari possent: 1, 73, 3; — paruulis equestribus proeliis ad aquam factis: V 50, 1; — — uniuersas ad aquam (= *aquandi causa*) copias educunt, pabulatum emittitur nemo: 1, 81, 4; ¶ cum capite solo ex aqua exstarent: V 18, 5; ¶ cum illi aut ex arido aut paulum in aquam progressi . . . tela conicerent: IV 24, 3; ¶ quod . . . decedendum esset Afranio nec sine aqua permanere posset: 1, 71, 4; — quod is mons erat sine aqua: 3, 97, 2; ¶ eiusdemque generis sub aqua defixae ⟨def. sub aqua β⟩ sudes flumine tegebantur: V 18, 3.

B. clepsydrae: certis ex aqua mensuris breuiores esse quam in continenti noctes uidebamus: V 13, 4.

Plurali *bis usus est Caesar*: 1, 48, 1; 50, 1 (*u.* A. a)).

Adiectiua: altior: 1, 25, 6 *u.* A. a); (hae: 1, 50, 1 *ib.*;) maiores: 1, 48, 1 *ib.*

aquatio: sese non longius milibus passuum quattuor aquationis causa processurum eo die dixit: IV 11, 4.

aquator: haec consiliantibus eis nuntiantur ⟨nuntiatur *O*⟩ aquatores ab equitatu premi nostro: 1, 73, 2.

aquila (*Cf. Goel. II 239*): hoc casu aquila conseruatur omnibus primae cohortis centurionibus interfectis praeter principem priorem: 3, 64, 4; ¶ hanc (aquilam) ego, inquit, et uiuus multos per annos magna diligentia defendi et nunc moriens eadem fide Caesari restituo: 3, 64, 3; ¶ nolite . . . committere, . . . ut rei militaris dedecus admittatur, incolumemque ad eum deferte (aquilam): 3, 64, 4; ¶ qui decimae legionis aquilam ferebat: IV 25, 3; in hostes aquilam ferre coepit: IV 25, 4; ¶ desilite . . ., nisi uultis aquilam hostibus prodere: IV 25, 3; ¶ L. Petrosidius aquilifer . . . aquilam intra uallum proiecit: V 37, 5; ¶ signa militaria ex proelio ad Caesarem sunt relata CLXXX et aquilae VIIII: 3, 99, 4; ¶ restituo: 3, 64, 3 *u.* defendi.

(Aquilaria *u.* **Anquillaria.)**

Aquileia: (legiones) tres, quae circum Aquileiam hiemabant, ex hibernis educit: I 10, 3.

aquilifer: L. ⟨*om.* β⟩ Petrosidius aquilifer, cum magna multitudine hostium premeretur, aquilam intra uallum proiecit, ipse pro castris fortissime pugnans occiditur: V

37, 5; — in eo proelio cum graui uulnere esset adfectus aquilifer et a (?) uiribus deficeretur, conspicatus equites nostros, hanc ego, inquit . . . defendi et nunc . . . restituo: 3, 64, 3.

Aquitania: Aquitania a Garumna flumine ad Pyrenaeos montes et eam partem Oceani, quae est ad Hispaniam, pertinet; spectat inter occasum solis et septentriones: I 1, 7; P. Crassum cum cohortibus . . . in Aquitaniam proficisci iubet: III 11, 3; P. Crassus, cum in Aquitaniam peruenisset, quae pars, ut ante dictum est, et regionum latitudine et multitudine hominum † ex tertia parte Galliae est aestimanda: III 20, 1; cum Sontiates . . . in sua uirtute totius Aquitaniae salutem positam putarent: III 21, 1; mittuntur etiam ad eas ciuitates legati, quae sunt citerioris Hispaniae finitimae Aquitaniae: III 23, 3; ex milium L numero, quae ex Aquitania Cantabrisque conuenisse constabat: III 26, 6; maxima pars Aquitaniae sese Crasso dedidit obsidesque ultro misit: III 27, 1; Teutomatus . . . cum magno equitum suorum numero et quos ex Aquitania conduxerat ad eum peruenit: VII 31, 5.

Aquitanus. A. plur.: Gallia est omnis diuisa in partes tres, quarum unam incolunt Belgae, aliam Aquitani . . .: I 1, 1; (*cf.* § 2): Gallos ab Aquitanis Garumna flumen . . . diuidit: I 1, 2; (cuniculis actis,) cuius rei sunt longe peritissimi Aquitani, propterea, quod multis locis apud eos aerariae secturaeque sunt: III 21, 3; † huic optimi generis hominum ex Aquitanis montanisque, qui Galliam prouinciam attingunt (*adiecerat*) ⟨*u. CC*⟩: 1, 39, 2.

B. sing.: (interficitur) uir fortissimus, Piso Aquitanus, amplissimo genere natus: IV 12, 4 (*cf.* § 4—6.)

aquor: accessit, ut equitibus per oram maritimam . . . dispositis aquari prohiberentur: 3, 24, 4; munitione flumen a monte seclusit, ne noctu aquari Pompeiani possent: 3, 97, 4; premebantur Afraniani pabulatione, aquabantur aegre: 1, 78, 1; munitionem ad flumen perduxerat . . ., quo liberius a ⟨ac sine *Ohl*⟩ periculo milites aquarentur: 3, 66, 6; uallumque ex castris ad aquam ducere incipiunt, ut intra munitionem et sine timore et sine stationibus aquari possent: 1, 73, 3; qui aquandi ⟨*Kindscher. Dt.*: adquandi *l*; adaquandi *rell. codd. et edd.*⟩ causa longius a castris processerant: 1, 66, 1; prima nocte aquandi causa nemo egreditur ex castris; proximo die . . . uniuersas ad aquam (= *aquandi causa*) copias educunt: 1, 81, 4; omnia litora a Caesare tenebantur, neque lignandi atque aquandi . . . potestas fiebat: 3, 15, 2.

(**ara:** aram *errore pro* arcem *scriptum est in codd. acd(f?)h(O)* 3, 102, 6.)

Arar. *Accus.* Ararim I 12, 2 *et* VII 90, 7 *exstat in X: ablat.* Arare I 13, 1 *et* I 16, 3 *(bis) est in αh, in a ter scriptum est* Arari.

flumen est Arar, quod per fines Haeduorum et Sequanorum in Rhodanum influit, incredibili lenitate: I 12, 1; *cf. quae seqq.*; Caesar certior factus est . . . quartam fere (Heluetiorum) partem citra flumen Ararim reliquam esse: I 12, 2; pontem in Arare faciendum curat (Caesar): I 13, 1; *cf.* § 2. 5; eo autem frumento, quod flumine Arare nauibus subuexerat, propterea uti minus poterat, quod iter ab Arare Heluetii auerterant: I 16, 3; Q. Tullium Ciceronem et P. Sulpicium Cabilloni et Matiscone in Haeduis ad Ararim rei frumentariae causa conlocat: VII 90, 7.

arbiter: arbitros inter ciuitates dat, qui litem aestiment poenamque constituant: V 1, 9; cum . . . neque creditae pecuniae soluerentur, constituit, ut arbitri darentur; per eos fierent aestimationes possessionum et rerum: 3, 1, 2; ¶ si quis appellauisset de aestimatione et de solutionibus, quae per arbitrum fierent: 3, 20, 1; (cum Caesar) maxime uellet pro communi amico atque arbitro ⟨-trio *a*[1]⟩ controuersias regum componere: 3, 109, 1.

arbitrium. A.: principes . . ., quorum ad arbitrium iudiciumque summa omnium rerum consiliorumque redeat: VI 11, 3.

B.: quod se suo nomine atque arbitrio cum Romanis bellum gesturos dicebant: VII 75, 5; ¶ separatim suam quisque classem ad arbitrium suum administrabat: 3, 18, 2; populum Romanum uictis non ad alterius praescriptum, sed ad suum arbitrium imperare consuesse: I 36, 1.

arbitror. 1. ui actiui. **A. absol.:** neque abest suspicio, ut Heluetii arbitrantur, quin ipse sibi mortem consciuerit: I 4, 4.

B. adiungitur a) acc. c. inf.: num tu harum rerum natura accidere arbitraris, quod . . . dicamus: *ap. Gell.* XIX 8, 8; cum . . . intellegebat, tum magni interesse arbitrabatur eius auctoritatem inter suos quam plurimum ualere: V 4, 3; Caesar etsi magni interesse arbitrabatur quam primum oppido potiri: 1, 21, 1; quod praestare arbitrabatur unum locum . . . quam omnia litora ac portus custodia clausos teneri: 3, 23, 1; ¶ Curio . . . hostes fugere arbitratus copias . . . in campum deducit: 2,

40, 4; angustos se fines habere arbitrabantur: I 2, 5; hunc ad quaestus pecuniae mercaturasque habere uim maximam arbitrantur: VI 17, 1; quos ex aere alieno laborare arbitrabatur, sollicitabat: 3, 22, 1; iamque eum ad sanitatem reuerti arbitrabatur: I 42, 2; ¶ ne . . . reliquae nationes sibi idem licere arbitrarentur: III 10, 2; haec omnia Caesar eodem illo pertinere arbitrabatur: IV 11, 4; reliqua, quae ad eorum sanandas mentes pertinere arbitrabatur, commemorat: 1, 35, 2; ¶¶ initium belli ac defectionis hoc esse arbitratus: VI 3, 4; cum portam quaererent castrorumque eam munitionem esse arbitrarentur: 3, 68, 2; si opus esse arbitraretur: III 1, 3; (hoc (latus) ⟨huic β⟩ milia passuum octingenta in longitudinem esse existimatur ⟨arbitrantur *a* (β?)⟩: V 13, 6;) ¶ uisisque equitibus, quos Scipionis esse arbitrabatur: 3, 36, 5; quod aestiuum tempus instantis belli, non quaestionis esse arbitratur ⟨*αh*; *cf. CC*⟩ arbitrabantur *a*; arbitrabatur *Np.*, *Fr.*, *Db.*⟩: VI 4, 3; ¶ ad committendum proelium alienum esse tempus arbitratus: IV 34, 2; quas Caesari esse amicas ciuitates arbitrabatur: 2, 18, 5; quod *(in)* huius modi militum consiliis otium maxime contrarium esse arbitrarentur: 2, 30, 1; quem sibi fidelem esse arbitrabatur: IV 21, 7; supplicia eorum, qui in furto . . . sint comprehensi, gratiora dis immortalibus esse arbitrantur: VI 16, 5; ad haec cognoscenda . . . idoneum esse arbitratus C. Volusenum . . . praemittit: IV 21, 1; ubi iam se ad eam rem paratos esse arbitrati sunt: I 5, 2; Curio . . . unam, ut in miseris rebus, spem reliquam salutis esse arbitratus: 2, 42, 1; quod . . . turpissimum sibi et rei publicae esse arbitrabatur: I 33, 2; sed nauibus transire neque satis tutum esse arbitrabatur, neque . . . statuebat: IV 17, 1; illi etsi . . . existimabant, tamen tutius esse arbitrabantur . . . sine ullo uulnere uictoria potiri: III 24, 2; ¶ P. Sulpicium . . . cum eo praesidio, quod satis esse arbitrabatur, portum tenere iussit: IV 22, 6; — satis esse causae arbitrabatur, qua re in eum . . . animaduerteret: I 19, 1; ¶¶ circumiri enim sese ab aperto latere procurrentibus singulis arbitrabantur: 1, 44, 4; omnesque se iam ab equitatu circumueniri arbitrabantur: 2, 34, 6; hos exspectari equites atque eius rei causa moram interponi arbitrabatur: IV 9, 3; fortasse non se liberari, sed in aliud tempus reseruari arbitrati: 3, 60, 3; — quod tantas tempestates Oceani tantosque impetus uentorum sustineri ⟨-nere *α*⟩ ac tanta onera nauium regi uelis non satis commode posse ⟨*om.* β⟩ arbitrabantur: III 13, 6; arbitratus id bellum celeriter confici posse eo exercitum adduxit: III 28, 1; quod, pro uita hominis nisi hominis uita reddatur, non posse deorum immortalium numen placari arbitrantur: VI 16, 3; neque erat omnium quisquam, qui aspectum modo tantae multitudinis sustineri posse arbitraretur: VII 76, 5; ¶ de proelio facto in Thessalia cognitum est, ut ipsis Pompeianis fides fieret: nam ante id tempus fingi a legatis amicisque Caesaris arbitrabantur ⟨-batur *a*⟩: 3, 101, 7; ¶ (quod ea re . . . remollescere homines atque effeminari arbitrantur ⟨*u. CC*⟩: IV 2, 6.)

hoc ⟨haec β⟩ sibi Caesar satis oportune accidisse arbitratus: IV 22, 2; omniaque, quae uiuis cordi fuisse arbitrantur, in ignem inferunt: VI 19, 4; ¶ Caesarem (se) arbitrari profectum in Italiam: V 29, 2; sese omnia de pace expertum nihil adhuc ⟨effecisse; id *add. Madu.*⟩ arbitrari uitio factum eorum, quos: 3, 57, 2; satis et ad laudem et ad utilitatem profectum ⟨perfectum *AQβ*⟩ arbitratus: IV 19, 4; (illum uero † obscurantur occisum ⟨*α*; illum ueruto transfixum arbitrantur β; illum ueruto arbitrantur occisum *edd. plur.*; *u. CC*⟩: V 44, 11;) cum . . . omnem Galliae salutem in illo uestigio temporis positam arbitrarentur: VII 25, 1.

simul hoc se fore tutiores arbitrantur: VI 23, 3; tamen magno sibi usui fore arbitrabatur, si: IV 20, 2; ¶ nihil hunc ⟨eum β⟩ se absente pro sano facturum arbitratus, qui: V 7, 7; Vercingetorigem eo profectum, quo nostros postero die pabulatum uenturos arbitraretur: VII 18, 1; Scipionem eadem spes . . . exercituum impellit, quos se pro necessitudine partiturum cum Pompeio ⟨*u. CC*⟩ arbitratur ⟨arbitrabatur *b*; *Db.*, *Dt.*⟩: 1, 4, 3.

Caesar neque iam sibi legatos audiendos neque condiciones accipiendas arbitrabatur: IV 13, 1; omnia prius experienda arbitror magnaque ex parte iam me . . . facturum confido: 2, 31, 8.

Condrusos, Eburones, Caeroesos, Paemanos . . . arbitrari (se) ad XL milia (posse conficere): II 4, 10.

b) dupl. accus.: cum uictoribus nihil impeditum, uictis nihil tutum arbitrarentur: II 28, 1; hunc ad egrediendum nequaquam idoneum locum arbitratus: IV 23, 4; non inutilem hanc ad capiendum consilium tempestatem arbitratus est ⟨est *om.* β; *Schn.*⟩: VII 27, 1.

2. ui passiu.: portus omnes timens ⟨timentes *a*⟩, quod teneri ab aduersariis arbitrabantur ⟨-batur *mult. recc.*⟩, . . . milites exposuit: 3, 6, 3.

arbor. a) **subiect.**: his (alcibus) sunt arbores pro cubilibus: VI 27,3; (*cf.* VI 27,4 earum stantium (*u.* **b**).)

b) obiect.: omnes eo loco aut ab radicibus subruunt aut accidunt ⟨abscidunt β⟩ arbores tantum, ut summa species earum stantium relinquatur: VI 27, 4; — huc cum se (alces) consuetudine reclinauerunt, infirmas arbores pondere adfligunt: VI 27,5; — unde agger omnino comportari posset, nihil erat reliquum, omnibus arboribus longe lateque in finibus Massiliensium excisis et conuectis: 2, 15,1; — excido *u.* conueho; — quod Neruii . . . teneris arboribus incisis atque inflexis crebrisque ⟨inflexis crebrisque *om.* α: *Fr.*, *Dt.*[1]⟩ in latitudinem ramis enatis . . . effecerant, ut: II 17,4; — subruo: VI 27,4 *u.* accido; — crebris arboribus succisis omnes introitus erant praeclusi: V 9,5.

c) gen.: non materia multitudine arborum . . . deficere poterat: 2, 37, 6; si arborum trunci siue *trabes deiciendi operis causa essent a barbaris *immissae: IV 17, 10; truncis arborum aut ⟨*u.* *CC*⟩ admodum firmis ramis abscisis: VII 73,2; (species: VI 27,4 *u.* **b**).)

d) abl.: (2,15,1; II 17,4 *u.* **b**);) V 9,5 *ib.*

e) c. praep.: ad eas (arbores) se adplicant (alces) atque ita paulum modo reclinatae quietem capiunt: VI 27,3; ¶ prius se cortice ex arboribus uicturos, quam Pompeium e manibus dimissuros: 3,49,2; — postquam non modo hordeum . . ., sed etiam frons ⟨*Cellar.*; fructus *codd.*; *u.* *CC*⟩ ex arboribus deficiebat ⟨-bant *Nd*⟩: 3, 58, 5; — erat summa inopia pabuli, adeo ut foliis ex arboribus strictis . . . equos alerent: 3, 58, 3.

Adiect.: crebrae: V 9,5; infirmae: VI 27, 5; omnes: VI 27,4; 2,15,1; tenerae: II 17, 4 *u.* **b**).

arcano: ipse arcano cum paucis familiaribus suis conloquitur: 1, 19,2.

(arcessitu: ut ne magna quidem multitudine, si ita accidat, † eius discessu ⟨Vercingetorigis arcessitu *Paul*; *u.* *CC*⟩ munitionum praesidia circumfundi possent: VII 71, 1.)

arcesso (*Cf.* accerso) alqm; a) **simpl.**: factum esse, uti ab Aruernis Sequanisque Germani mercede arcesserentur: I 31, 4; — hi . . . regno expellere ⟨alios *add.* *O*⟩, alios arcessere uetere quodam Alexandrini exercitus instituto consuerant: 3,110,5; — arcessitum se a Senonibus et Carnutibus aliisque compluribus Galliae ciuitatibus: V 56,4; — qui (milites) paulo longius aggeris petendi causa processerant, (erant) arcessendi: II 20,1; — multi ex duabus legionibus, quae sunt traditae a Caesare, arcessuntur: 1, 3, 2.

b) unde: α) **ab**: ne . . . ea pars, quae minus sibi confideret, auxilia a Vercingetorige arcesseret: VII 33,1; — Caesar . . . mittit ad eas ciuitates . . . equitesque ab his arcessit et leuis armaturae pedites, qui: VII 65,4.

β) **ex**: (Veneti . . .) auxilia ex Britannia . . . arcessunt: III 9, 10; — ex legionibus fabros deligit et ex continenti alios arcessi iubet: V 11, 3; (1,3,2 *u.* **a**).)

γ) **inde**: inde auxilia ducesque arcessuntur: III 23,3.

c) quo: si legiones in prouinciam arcesseret: VII 6,3.

d) auxilio: Germanosque, qui auxilio ab Belgis arcessiti dicebantur, . . . prohibeat: III 11,2.

e) mercede: I 31,4 *u.* **a**).

ardeo: ardere Galliam tot contumeliis acceptis sub populi Romani imperium redactam: V 29,4; ¶ ut . . . simul omnes arderent ⟨in *add.* *af*⟩ cupiditate pugnandi: 3, 74,2; exposcentibus militibus et studio pugnae ardentibus tuba signum dedit: 3, 90, 4; ¶ etsi omnium animi ad ulciscendum ⟨adduliscendum *B*; adulescendum *M*; adolescentum *h*⟩ ardebant: VI 34, 7.

Arduenna: iis, qui per aetatem in armis esse non poterant, in siluam Arduennam abditis, quae ingenti magnitudine per medios fines Treuerorum a flumine Rheno ad initium Remorum pertinet: V 3,4; per Arduennam siluam, quae est totius Galliae maxima atque ab ripis Rheni finibusque Treuerorum ad Neruios ⟨Remos *Bergk*⟩ pertinet milibusque amplius quingentis ⟨*codd.*; *Aim.*; *cf. Strab. IV p. 194*; quinquaginta *Oros.*; centum et quinquaginta *Goeler*⟩ in longitudinem patet, L. Minucium Basilum cum omni equitatu praemittit: VI 29,4; quorum (Eburonum) pars in Arduennam siluam . . . profugit: VI 31,2; ipse (Caesar) cum reliquis tribus (legionibus) ad flumen † Scaldem ⟨*u.* *CC*⟩ . . . extremasque Arduennae partes ire constituit, quo . . . profectum Ambiorigem audiebat: VI 33,3.

arduus: nihil adeo arduum sibi esse ⟨*om.* β⟩ existimauerunt, quod non uirtute consequi possent: VII 47,3; ¶ qua minime arduus ad nostras munitiones ascensus uidebatur: II 33,2; erat uallis inter duas acies . . . non ita magna ⟨*Ciacc.*; magno *codd.*⟩, at ⟨*1 det.*; *Ciacc.*; aut *Oh*⟩ difficili et ⟨aut *O*⟩ arduo ascensu: 2, 34,1.

Arecomici (1, 35, 4 *in omnibus codd. uidetur exstare* arecomicorum; VII 7, 4 *in X est* aretomicis (*in B* aretcomicis); VII 64, 6 *in X* aremicorum (*in Q* aremicarum). *Cf. Glück p. 32*): praesidia in Rutenis prouincialibus, Volcis Arecomicis . . ., quae loca hostibus erant finitima, constituit: VII 7, 4; Rutenos Cadurcosque ad fines Volcarum Arecomicorum depopulandos mittit: VII 64, 6; quorum alter (Pompeius) agros Volcarum Arecomicorum . . . publice iis (Massiliensibus) concesserit: 1, 35, 4.

Arelate: naues longas Arelate numero XII facere instituit: 1, 36, 4; ad eas (naues), quae factae erant Arelate per Caesarem, captiuae Massiliensium accesserant sex: 2, 5, 1.

Aremoricus (*Codd. et edd. (praeter Dt.) habent* armoricae *utroque loco, sed u. Glück p. 29. 31 sqq.; Heller, Ph. 17, 272*): ab L. Roscio . . . (Caesar) certior factus est magnas Gallorum copias earum ciuitatum, quae Aremoricae appellantur, oppugnandi sui causa conuenisse neque . . .: V 53, 6; imperant . . . XXX (milia) uniuersis ciuitatibus, quae Oceanum attingunt quaeque eorum consuetudine Aremoricae appellantur, quo sunt in numero Curiosolites . . .: VII 75, 4; (Sedulius, dux et princeps Lemouicum ⟨β; remustum α; Lemouicum Armoricorum *coni. Schn.*⟩ occiditur: VII 88, 4.)

arena *u.* **harena.**

argentum: matres familiae de muro uestem argentumque iactabant: VII 47, 5; ¶ ciues Romanos eius prouinciae sibi ad rem publicam administrandam HS CLXXX et argenti pondo ⟨*O*; p. *v*⟩ XX milia . . . polliceri coegit: 2, 18, 4; — in castris Pompei uidere licuit . . . magnum argenti pondus expositum: 3, 96, 1; ¶ haec (cornua urorum) studiose conquisita ab labris argento circumcludunt: VI 28, 6.

argilla: feruentes fusili ⟨fusilis *C. Wagener*⟩ ex argilla glandes fundis . . . iacere coeperunt: V 43, 1.

argumentum: alii, quod pridie noctu conclamatum esset *(in)* Caesaris castris, argumenti sumebant loco non posse clam exiri: 1, 67, 2.

(**Aricia:** duae sunt Albae, alia ista, quam nouimus in † Aricia ⟨Marsia *coni. Np.*⟩ et alia hic in Italia ⟨Latio *coni. Np.*⟩: *ap. Pomp. comm. art. Don. (gramm. Lat. V p. 144 ed. Keil).*)

aridus: alii faces atque aridam materiem ⟨materiam β⟩ de muro . . . iaciebant: VII 24, 4.

cum illi aut ex arido aut paulum in aquam progressi . . . tela conicerent: IV 24, 3; — longas naues . . ., quas in aridum subduxerat: IV 29, 2; — simul (nostri) in arido constiterunt: IV 26, 5.

aries. A. (*Cf. Goel. II 260. 262 sq.*): si, prius quam murum aries attigisset, se dedidissent: II 32, 1; — quod et ab incendio lapis et ab ariete materia defendit: VII 23, 5.

B.: quae (sublicae) pro ariete ⟨pariete *3 dett.; Vict.*⟩ subiectae . . . uim fluminis exciperent: IV 17, 9.

Ariminum: cognita militum uoluntate Ariminum (Caesar) cum ea (*i. e.* XIII.) legione proficiscitur ibique tribunos plebis, qui ad eum confugerant, conuenit: 1, 8, 1; *cf. quae seqq.;* Caesar . . . Arimino excederet, exercitus dimitteret: 1, 10, 3; erat iniqua condicio postulare, ut Caesar Arimino excederet atque in prouinciam reuerteretur, ipsum et prouincias et legiones alienas tenere: 1, 11, 1; ab Arimino M. Antonium cum cohortibus V Arretium mittit; ipse Arimini cum duabus [legionibus] subsistit ibique dilectum habere instituit: 1, 11, 4; Curionem cum tribus cohortibus, quas Pisauri et Arimini ⟨*Od. recc.;* arimino *z*⟩ habebat, mittit (Iguuium): 1, 12, 1.

Ariobarzanes: ex quibus (equitibus) DC Gallos Deiotarus adduxerat, D Ariobarzanes ex Cappadocia: 3, 4, 3.

Ariouistus. *In codd. semper fere scriptum est* ariouistus; *sed* I 31, 15. 16 *A habet* ario iustus; ariouixtus IV 16, 7 *inuenitur in ABM*, V 29, 3 *in AQB²*, VI 12, 2 *in A;* ariobixtus VI 12, 2 *est in BM;* anouistus V 55, 2 *in Q¹*.

peius . . . Sequanis . . . accidisse, propterea quod Ariouistus, rex Germanorum, in eorum finibus consedisset . . .: I 31, 10; Ariouistum ⟨ariouistus *Mβ*⟩ autem, ut semel Gallorum copias proelio uicerit, . . . superbe et crudeliter imperare . . .: I 31, 12; haec si enuntiata Ariouisto sint, non dubitare, quin de omnibus obsidibus . . . grauissimum supplicium sumat: I 31, 15; Caesarem . . . Galliam omnem ab Ariouisti iniuria posse defendere: I 31, 16; quod (Sequani) . . . absentis Ariouisti crudelitatem uelut si coram adesset horrerent: I 32, 4; qui (Sequani) intra fines suos Ariouistum recepissent, . . .: I 32, 5; hi (Sequani) . . . Germanos atque Ariouistum sibi adiunxerant: VI 12, 2; magnam se (Caesarem) habere spem et beneficio suo et auctoritate adductum Ariouistum finem iniuriis facturum: I 33, 1; eorum (*i. e.* Haeduorum) obsides esse apud Ariouistum ac Sequanos intellegebat: I 33, 2; ipse autem Ariouistus tantos

sibi spiritus, tantam adrogantiam sumpserat, ut ferendus non uideretur: I 33, 5; quam ob rem placuit ei (Caesari), ut ad Ariouistum legatos mitteret . . .: I 34, 1; ei legationi Ariouistus respondit . . .: I 34, 2; (iterum ad eum Caesar legatos cum his mandatis misit . . .: I 35, 1;) ad haec Ariouistus respondit: I 36, 1; sese (Haeduos) ne obsidibus quidem datis pacem Ariouisti redimere potuisse: I 37, 2; si noua manus Sueborum cum ueteribus copiis Ariouisti sese coniunxisset: I 37, 4; magnis itineribus ad Ariouistum (Caesar) contendit: I 37, 5; nuntiatum est ei Ariouistum cum suis omnibus copiis ad occupandum Vesontionem . . . contendere . . .: I 38, 1; non se hostem uereri, sed . . . magnitudinem siluarum, quae intercederent inter ipsos atque Ariouistum (quae inter eos atque ariouistum intercederent $B^2\beta$): I 39, 6; Ariouistum se consule cupidissime populi Romani amicitiam adpetisse . . .: I 40, 2; diuturnitate belli defètigatis Gallis Ariouistum . . . magis ratione et consilio quam uirtute uicisse . . .: I 40, 8; certior factus est Ariouisti copias a nostris milibus passuum quattuor et uiginti abesse: I 41, 5; cognito Caesaris aduentu Ariouistus legatos ad eum mittit . . .: I 42, 1; interim saepe ultro citroque cum legati inter eos mitterentur, Ariouistus postulauit, ne . . .: I 42, 4; hic locus aequo fere spatio ab castris Ariouisti et Caesaris (ab castris utriusque β) aberat . . .: I 43, 1; item equites Ariouisti pari interuallo constiterunt: I 43, 2; Ariouistus ex equis ut conloquerentur . . . postulauit . . .: I 43, 3; Ariouistus ad postulata Caesaris pauca respondit, de suis uirtutibus multa praedicauit . . .: I 44, 1; neque se iudicare Galliam potius esse Ariouisti quam populi Romani: I 45, 1; Caesari nuntiatum est equites Ariouisti propius tumulum accedere: I 46, 1; qua adrogantia in conloquio Ariouistus usus omni Gallia Romanis interdixisset . . .: I 46, 4; biduo post Ariouistus ad Caesarem legatos mittit (misit β) . . .: I 47, 1; commodissimum uisum est C. Valerium Procillum et propter fidem et propter linguae Gallicae scientiam, qua multa iam Ariouistus longinqua consuetudine utebatur (quorum amicitia iam ariouistus (ar. iam a) longinqua (longa h) consuetudine utebatur, et propter fidem et propter linguae gallicae scientiam $B^2\beta$) . . . ad eum mittere et M. Metium, qui hospitio Ariouisti utebatur: I 47, 4; his mandauit, ut quae diceret Ariouistus cognoscerent et ad se referrent: I 47, 5; quos cum apud se in castris Ariouistus conspexisset, . . . conclamauit . . .: I 47, 6; aciem instructam habuit, ut, si uellet Ariouistus proelio contendere, ei potestas non deesset: I 48, 3; Ariouistus his omnibus diebus exercitum castris continuit, equestri proelio cotidie contendit: I 48, 4; . . . eo circiter hominum numero sedecim milia expedita cum omni equitatu Ariouistus misit: I 49, 3; tum demum Ariouistus partem suarum copiarum, quae castra minora oppugnaret, misit: I 50, 2; solis occasu suas copias Ariouistus multis et inlatis et acceptis uulneribus in castra reduxit: I 50, 3; cum ex captiuis quaereret Caesar, quam ob rem Ariouistus proelio non decertaret, hanc reperiebat causam: I 50, 4; in his fuit Ariouistus, qui nauiculam deligatam ad ripam nactus ea profugit: I 53, 3; duae fuerunt Ariouisti uxores . . .: I 53, 4; tantum esse nomen atque opinionem eius exercitus Ariouisto pulso: IV 16, 7; magno esse Germanis dolori Ariouisti mortem (sortem *Clurerius*): V 29, 3; se bis expertos . . ., Ariouisti (ariouisto BM^1; ariouistico M^2) bello et Tencterorum transitu: V 55, 2.

Aristius: M. Aristium, tribunum militum, iter ad legionem facientem fide data ex oppido Cabillono educunt; . . . hos . . .: VII 42, 5; nuntio allato omnes eorum milites in potestate Caesaris teneri concurrunt ad Aristium . . .: VII 43, 1.

arma. 1. propr.; A. nauium = armamenta: circiter CCXX naues eorum paratissimae atque omni g e n e r e a r m o r u m ornatissimae . . . constiterunt: III 14, 2.

B. militum: a) subiect.: nec iam arma nostris nec uires s u p p e t u n t: VII 85, 6.

b) obiect.: a b i c i o arma (*4 locis*) *u.* **abicio A.** *p. 43;* ¶ armis obsidibusque a c c e p t i s Crassus . . . profectus est: III 23, 1; ¶ nostri repentina fortuna permoti arma, quae possunt, a r r i p i u n t: 2, 14, 3; ¶ non prius . . ., quam ab his sit concessum, arma uti c a p i a n t (ut copiam faciant β) et ad castra contendant: III 18, 7; nostri celeriter arma ceperunt eosque in siluas reppulerunt: III 28, 4; neque consilii habendi neque arma capiendi spatio dato: IV 14, 2; qui celeriter arma capere potuerunt, paulisper nostris restiterunt: IV 14, 4; cum celeriter nostri arma cepissent uallumque ascendissent: V 26, 3; (Baculus) capit arma a proximis atque in porta consistit: VI 38, 2; hortatur, ut communis libertatis causa arma capiant: VII 4, 4; clamore sublato arma capere, portas claudere, murum complere coeperunt: VII 12, 5; cum Graecos murum ascendere atque arma capere iuberet: 3, 11, 3. 4; quod conuentus arma ceperat atque eum hostis loco habendum existimabat: 3, 21, 5; ¶ c e l o: II 33, 2 *u.* **c)** cum; ¶

cum . . . signa eius militaria atque arma Capuae essent comprensa ⟨compressa O¹? hl⟩: 3, 21, 5; ¶ missis . . . legatis de deditione arma conferri ⟨proferri β⟩, iumenta produci, sescentos obsides dari iubet: VII 11, 2; ut celeritate reliquas res conficeret . . ., arma conferri ⟨proferri β⟩, equos produci, obsides dari iubet: VII 12, 3; arma omnia priuata ac publica in domum Gallonii contulit: 2, 18, 2; his (obsidibus) traditis omnibusque armis ex oppido conlatis . . . peruenit: II 15, 2; — quod non ab initio fecerint armaque ⟨arma qui *a*; arma *f*; arma quod *Ohl*⟩ cum hominibus necessariis et consanguineis contulerint queruntur: 1, 74, 2; ¶ quod omnem apparatum belli, tela, arma, tormenta ibi conlocauerat: 3, 41, 1; ¶ centurionibus et paucis militibus intromissis, qui arma iumentaque conquirerent: VII 12, 4; ¶ meridiano tempore, cum alius discessisset, alius . . . quieti se dedisset, arma uero omnia reposita contectaque essent: 2, 14, 1; ¶ dispersos depositis armis in metendo occupatos subito adorti: IV 32, 5; depositis armis auxiliisque, quibus nunc confiderent, necessario populi senatusque iudicio fore utrumque contentum: 3, 10, 9; alii . . . depositis in contubernio armis uallum relinquebant: 3, 76, 2; ¶ (ut, cum Caesar . . . consistere iuberet, alii † dimissis equis ⟨dimissis armis *Bähr; missis armis C. Fleischer; u. CC*⟩ eundem cursum † confugerent: 3, 69, 4;) ¶ (efficio: VII 4, 8 *u.* c) *extr.*;) ¶ (eligo: 3, 84, 3 *u.* muto;) ¶ Caesar celeriter sarcinas conferri, arma expediri iussit: VII 18, 4; ¶ qui numerus domo exisset eorum, qui arma ferre possent, et item separatim pueri, senes mulieresque: I 29, 1; (summa erat . . .) ex his qui arma ferre possent ad milia nonaginta duo: I 29, 2; uix ad quingentos, qui arma ferre possent, sese redactos esse dixerunt: II 28, 2; omnes, qui arma ferre possent, unum in locum conuenirent: IV 19, 2; omnesque, qui per aetatem arma ferre possint, ad bellum cogant: VII 71, 2; non omnes eos, qui arma ferre possent, . . . conuocandos statuunt: VII 75, 1; ne . . . contra eos arma ferrent, qui eadem essent usi fortuna: 2, 28, 3; sese . . . contra ciuem et consulem arma non laturos: 3, 31, 4; ¶ tota Italia dilectus habentur, arma imperantur: 1, 6, 8; frumentum, milites, arma, remiges tormenta, uecturae imperabantur: 3, 32, 2; ¶ qui *(ex)* acie refugerant milites . . . missis plerique armis signisque militaribus: 3, 95, 3; (3, 69, 4 *u.* dimitto;) ¶ ut . . . adulescentes atque expeditos ex antesignanis electos mutatis ⟨el. mut. *Madu.*; electis milites *codd.*; electis [milites] *Np.; edd.*⟩ ad pernicitatem armis inter equites proeliari iuberet: 3, 84, 3; ¶ si sese interfici nollent, arma ponere iusserunt: IV 37, 1; ¶ Caesar . . . obsides, arma, seruos, qui ad eos perfugissent, poposcit: I 27, 3; ¶ Massilienses arma tormentaque ex oppido proferunt: 2, 22, 5; (VII 11, 2; 12, 3 *u.* confero;) ¶ Haedui manus tendere . . . et proiectis armis mortem deprecari incipiunt: VII 40, 6; Vercingetorix deditur, arma proiciuntur: VII 89, 4; ut paene omnes . . . signa relinquerent, complures arma proicerent ac fugae simile iter uideretur: 3, 13, 2; Caesar . . . omnes . . . arma proicere iussit: 3, 98, 1; ¶ repono: 2, 14, 1 *u.* contego; ¶ retineo: II 33, 2 *u.* c) cum; ¶ ut bracchia modo atque umeri ad sustinenda arma liberi ab aqua esse possent: VII 56, 4; ¶ ne armis traditis supplicio adficerentur: I 27, 4; reliquos omnes obsidibus, armis, perfugis traditis in deditionem accepit: I 28, 2; armisque omnibus ex oppido traditis in deditionem Suessiones accepit: II 13, 1; a quibus se defendere traditis armis non possent: II 31, 5; deditionis nullam esse condicionem nisi armis traditis: II 32, 2; qua re impetrata arma tradere iussi faciunt: III 21, 3; iubet arma tradi, principes produci: VII 89, 3; saxa . . . iter impediebant, ut arma per manus necessario traderentur: 1, 68, 2.

c) gen.: ut prope summam muri aggerisque altitudinem acerui armorum adaequarent: II 32, 4; — intellectum est nostros propter grauitatem armorum ⟨armaturae β⟩ . . . minus aptos esse ad huius generis hostem: V 16, 1; — leuitate armorum et cotidiana exercitatione nihil iis noceri posse ⟨*u. CC*⟩: V 34, 4; — armorum magna multitudine de muro in fossam . . . iacta: II 32, 4; — armorum officinas in urbe instituerant: 1, 34, 5; — militibus . . . magno et graui onere armorum oppressis ⟨pressis β⟩: IV 24, 2; — hi similitudine armorum uehementer nostros perterruerunt: VII 50, 2; ¶ certum numerum militum ad se celeriter adduci iubet; armorum ⟨*aut* armatorum *scribendum aut* armorum *delendum censet Vielh.*⟩ quantum quaeque ciuitas domi quodque ante tempus efficiat constituit: VII 4, 8.

d) abl.: conclamat omnis multitudo et suo more armis concrepat, quod facere in eo consuerunt, cuius orationem adprobant: VII 21, 1; — quoniam . . . armis congressi ac superati essent: I 36, 3; — cum his Haeduos eorumque clientes semel atque iterum armis contendisse: I 31, 6; sese in eius fidem ac

potestatem uenire neque contra populum Romanum armis contendere: II 13, 2; neque tamen (Germanos) recusare, si lacessantur, quin armis contendant: IV 7, 3; non numquam etiam armis de principatu contendunt: VI 13, 9; — cum id agerent, ne ciues cum ciuibus armis decertarent: 3, 19, 2; — erat manus certa nulla, non oppidum, non praesidium ⟨Q^2 *b;* praedium *X*⟩, quod se armis defenderet: VI 34, 1; — tantaque inter eos dissensio exsistit, ut manum conserere atque armis dimicare conentur: 1, 20, 4; — sibi placere regem Ptolomaeum atque . . . Cleopatram . . . de controuersiis iure apud se potius quam inter se armis disceptare: 3, 107, 2; — cum ciuitas ob eam rem incitata armis ius suum exsequi conaretur: I 4, 3; — nouum . . . introductum exemplum queritur, ut tribunicia intercessio armis ⟨ab iis *Ciacc.*⟩ notaretur ⟨uetaretur *Madu.*⟩ atque ⟨potestas *add. Hell.*⟩ opprimeretur, quae ⟨a quibus *Ciacc.*⟩: 1, 7, 2; — quae (tela) ille obtectus armis (= *scutis*) militum uitauit: 3, 19, 6; — patiantur eos (agros) tenere, quos armis possederint: IV 7, 4; — (restituo: 1, 7, 2 *u.* e) sine; — ueto: 1, 7, 2 *u.* noto;) ¶ confido: 3, 10, 9 *u.* b) depono; ¶ ne se armis despoliaret: II 31, 4; — sic omnibus hostium copiis fusis armisque exutis: III 6, 3; magnumque ex iis numerum occidit atque omnes armis exuit: V 51, 5.

e) c. **praep.** (ab): id se a ⟨e *A; om. M²Q*⟩ Gallicis armis atque insignibus cognouisse: I 22, 2; — si ab armis discedere uelint, se adiutore utantur: V 41, 8; ipsi exercitus dimittant, discedant in Italia omnes ⟨omn. i. it. *hl*⟩ ab armis: 1, 9, 5; fore, ut aequis condicionibus ab armis discedatur: 1, 26, 4; si illo auctore atque agente ab armis sit discessum: 1, 26, 4; debere utrumque . . . ab armis discedere neque amplius fortunam periclitari: 3, 10, 3; summam *(suam)* esse ac fuisse semper uoluntatem, ut componeretur atque ab armis discederetur: 3, 16, 4.

(multis utrimque interfectis maiorem multitudinem armatorum ⟨ad arma *β; Schn.*⟩ concitant: VII 42, 6;) — ueniri ad se confestim existimantes ad arma conclamant: VII 70, 6; conclamatur ad arma, atque omnes copiae . . . exeunt: 1, 69, 4; — (erat) uexillum proponendum [quod erat insigne, cum ad arma concurri oporteret]: II 20, 1; cum ad arma milites concurrissent uehementerque ibi pugnatum esset: III 22, 4; nostri celeriter ad arma concurrunt, uallum conscendunt: V 39, 3; cognito eius consilio ad arma concurritur: VII 4, 2; — qua uoce et quo senatus consulto populus Romanus ad arma sit uocatus: 1, 7, 5.

partim cum iis ⟨cum his *codd.;* sumptis *Hug*⟩, quae retinuerant et celauerant, armis, partim scutis ex cortice factis . . . eruptionem fecerunt: II 33, 2.

duas legiones in armis excubare iubet: VII 11, 6; — milia enim XX in armis habebat: 3, 110, 1; — prima et secunda acies in armis, ut ab initio constituta erat, permanebat: 1, 41, 4; — primam et secundam aciem in armis esse, tertiam castra munire iussit: I 49, 2; nostri . . . ut impeditos adgrederentur, parati in armis erant: II 9, 1; hi rursus in uicem anno post in armis sunt, illi domi remanent: IV 1, 5; qui per aetatem in armis esse non poterant: V 3, 4; milites tamen omnes in armis esse iussit ⟨iuss. esse *h*⟩: 3, 109, 3; — reliquos omnes Belgas in armis esse: II 3, 4; cum ab his quaereret, quae ciuitates quantaeque in armis essent: II 4, 1; quod omni Gallia pacata Morini Menapiique supererant, qui in armis essent ⟨erant *A*⟩: III 28, 1; omnem esse in armis Galliam ⟨o. gall. esse i. a. *β*⟩: V 41, 3; cum undique bellum parari uideret, Neruios, Aduatucos, [ac] Menapios adiunctis Cisrhenanis omnibus Germanis esse in armis: VI 2, 3; ciuitatem esse omnem in armis; diuisum senatum, diuisum populum: VII 32, 5; tota Italia dilectus haberi, . . . ciuitatem esse in armis: 1, 9, 4; ¶ reliquas legiones in armis expeditas contra hostem constituit: 1, 42, 1; ¶¶ Germani, exercitatissimi in armis, qui inter annos XIIII tectum non subissent: I 36, 7; neque multum Albici nostris uirtute cedebant, homines asperi et montani et exercitati in armis: 1, 57, 3; ¶¶ (Germanos) incredibili uirtute atque exercitatione in armis esse praedicabant: I 39, 1.

tribunicia intercessio . . . , quae superioribus annis *sine ⟨*om. codd.; add. Hot.; u. CC*⟩ armis ⟨*unc. incl. Dt.*⟩ esset restituta ⟨quae sup. ann. arm. e. rest. *unc. incl. Np., Db.*⟩: 1, 7, 2.

Caesar intra hanc fossam legiones reducit atque ibi sub armis proxima nocte conquiescit: 1, 41, 6; — ibi paulisper sub armis moratus facit . . . pugnandi potestatem: 1, 41, 2.

2. trsl.: Pompeius in suas prouincias proficisceretur, ne qua ⟨neque *O*⟩ esset armorum causa: 1, 2, 3; — rem ad arma deduci studebat: 1, 4, 5; — ne tanta et tam coniuncta populo Romano ciuitas . . . ad uim atque arma descenderet ⟨*β*; discederet *α*⟩: VII 33, 1; *cf.* **A. e)** discedere ab armis; esse in armis.

Dubia: pauci ⟨paucis *O*⟩ ex his militibus †

arma in flumine ⟨z; ablati flumine *Db.*; arrepti in flumine *O*; ui fluminis abrepti *Ald.*; abr. ui fl. *Np.*, *Dt.*⟩ ab equitatu excipiuntur: 1, 64, 7; (Caesar . . . quadrigas . . . pluratiuo semper numero dicendas putat, sicut [circa] arma et moenia et comitia et inimicitias: *ap. Gell.* XIX 8, 4.)

Adiect.: (ea: II 33, 2 *u.* **1. B. e)** cum;) Gallica: I 22, 2 *u.* **1 B. c)** ab; omnia: 2, 18, 2 *u.* **1. B. b)** confero; II 15, 2 *ib.*; 2, 14, 1 *ib.* contego; II 13, 1 *ib.* trado; priuata: 2, 18, 2 *u. ib.* confero; publica *ib.*

armamenta: funibus, ancoris reliquisque armamentis amissis: IV 29, 3; — ut . . . his (uelis armamentisque) ereptis omnis usus nauium uno tempore eriperetur: III 14, 7; ¶ qui (remiges et gubernatores) repente ex onerariis nauibus erant producti nequedum etiam uocabulis armamentorum ⟨armentorum *O¹hl*⟩ cognitis: 1, 58, 3; ¶ parum clauis aut materia atque armamentis instructis (nauibus) ad reliquas armandas reficiendasque utuntur: 1, 36, 2; ¶ cum omnis Gallicis nauibus spes in uelis armamentisque consisteret: III 14, 7.

armatura. *De uerbis* leuis armatura *u. Schambach, Pr. Mühlhausen i. Th. 1881 p. 27.*

(propter grauitatem armorum ⟨armaturae β⟩: V 16, 1 *u.* **arma 1. B. e)**;**)** — naues, quas demonstrauimus aggere et leuis armaturae militibus completas: 3, 62, 3; — primum sagittariis funditoribusque circumiectis, postea leuis armaturae magna multitudine missa: 3, 45, 3; — magnum numerum leuis armaturae et sagittariorum . . . in scaphas . . . imponit: 3, 62, 2; — **(**Scipio . . . equitum ⟨*Np.*; equitatum *codd.*⟩ magnam ⟨*f*; magnamque *rell.*⟩ partem ⟨leuis armaturae *add. edd. ante Np.*⟩ ad explorandum iter Domitii praemisit: 3, 38, 2; —**)** equites nostri leuisque armaturae pedites, . . . cum se in castra reciperent, aduersis hostibus occurrebant: II 24, 1; equitesque ab his arcessit et leuis armaturae pedites, qui inter eos proeliari consuerant: VII 65, 4; ¶ Caesar Germanos leuis armaturae equitumque partem flumen traicit: 1, 83, 5; — qui erant frumentandi causa progressi, hos leuis armaturae Lusitani peritique earum regionum caetrati . . . consectabantur: 1, 48, 7; — (Caesar) omnem equitatum et leuis armaturae Numidas, funditores sagittariosque pontem traducit: II 10, 1; ¶ P. Attii equitatus omnis et una leuis armaturae ⟨*Ald.*; armatura et *codd.*⟩ interiecti complures, cum se in uallem demitterent, cernebantur: 2, 34, 2; — Galli inter equites raros sagittarios expeditosque leuis armaturae interiecerant, qui: VII 80, 3; ¶ qui una procurrerant leuis armaturae ⟨*O*; armatura *z*⟩ circumueniebantur atque interficiebantur ab nostris: 2, 34, 3.

armo. A. naues: ipsorum naues ad hunc modum factae armataeque erant: III 13, 1; ea, quae sunt usui ad armandas naues, ex Hispania adportari iubet: V 1, 4; parum clauis aut materia atque armamentis instructis (nauibus) ad reliquas armandas reficiendasque utuntur: 1, 36, 2; quibus (nauibus) effectis armatisque diebus ⟨armatisque diebus *om. hl*⟩ XXX: 1, 36, 5; Massilienses . . . ueteres . . . naues refecerant summaque industria armauerant: 2, 4, 1.

B. homines: duas in stationem cohortes ⟨*om.* β⟩ succedere, reliquas armari et confestim sese subsequi iussit: IV 32, 2; — armat familiam: 1, 75, 2; — duobusque milibus hominum armatis . . . Pelusium peruenit: 3, 103, 1; — Caesar scalas parari militesque armari iubet, ne quam rei gerendae facultatem dimittat: 1, 28, 2; — seruos, pastores armat atque iis equos attribuit: 1, 24, 2; ¶ ut quam minimum spatii ad se colligendos armandosque ⟨armandosque *om.* β⟩ Romanis daretur: III 19, 1; — qui Auarico expugnato refugerant, armandos uestiendosque curat: VII 31, 3.

armatus ptc.; **A. ui adiect.**: tantus exercitus clamor . . . exauditus est, ut in muris armata ciuitas discurreret: 3, 105, 3; — armatum concilium indicit: V 56, 1; — in omnibus collibus expositas hostium copias armatas conspexit: IV 23, 2; — Cotta se ad armatum hostem iturum negat: V 36, 1; non esse consuetudinem populi Romani accipere ab hoste armato condicionem: V 41, 7; ut . . . redintegrarent. tum calones perterritos hostes conspicati etiam inermes armatis occurrerunt ⟨occurrerent β; *Schn.*, *Np.*⟩: II 27, 1; — hos posse conficere armata milia centum: II 4, 5; (Suessiones) polliceri milia armata quinquaginta: II 4, 7; haec ⟨hae *BMf*; *Np.*, *Schn.*, *Fr.*⟩ erant armata ⟨armatae *z*; *Schn.*, *Fr.*, *Hold.*⟩ circiter milia LX: V 49, 1; — quo lege communi omnes puberes ⟨et *add. z*⟩ armati conuenire consuerunt ⟨coguntur β⟩: V 56, 2; ¶ quod quos aliquamdiu inermos sine causa timuissent, hos postea armatos ac uictores superassent: I 40, 6; — missis ad eos . . . equitibus . . . circiter CCCC quique eos armati ex praesidio secuti sunt: 3, 28, 6.

B. ui subst.: ex quibus (centum pagis) quotannis singula milia armatorum bellandi causa . . . educunt: IV 1, 4; — cum . . . iam omnia

fere superiora loca multitudine armatorum completa conspicerentur: III 3, 2; maiorem multitudinem armatorum (ad arma β; *Schn.*) concitant: VII 42, 6; ¶ Metropolitae . . . portas clauserunt murosque armatis compleuerunt: 3, 81, 1.

Armoricus *u.* **Aremoricus.**

arpago *u.* **harpago.**

Arpineius: V 28, 1 arpineius *exstat in Ba²;* arpineus in *AQM;* V 27, 1 *in α* (gaius) carpineius; *in β utroque loco* arpinius.

mittitur ad eos conloquendi causa C. Arpineius, eques Romanus, familiaris Q. Titurii, et Q. Iunius . . ., qui iam ante missu Caesaris ad Ambiorigem uentitare consuerat (consuerunt *M;* consueuerant β): V 27, 1; Arpineius et Iunius quae audierunt (audierant β; *Fr.*) ad legatos deferunt: V 28, 1.

Arretium: (Caesar) ab Arimino M. Antonium cum cohortibus V Arretium mittit: 1, 11, 4.

arripio: nostri repentina fortuna permoti arma, quae possunt, arripiunt: 2, 14, 3; ¶ ut . . . quae quisque eorum carissima haberet, ab impedimentis petere atque arripere (abripere *hik*) properaret: V 33, 6; (1, 64, 7 *u.* **arma** *extr.*)

arrogans: ne aut ingratus in referenda gratia aut arrogans in praeripiendo populi beneficio uideretur: 3, 1, 6.

arroganter: qui suum timorem in rei frumentariae simulationem angustiasque itineris conferrent, facere arroganter (adroganter *A*), cum . . . uiderentur (auderent *B²β*): I 40, 10.

arrogantia. Adrogantia I 46, 4; VII 52, 3; I 33, 5 *exstat in X* (*sed* I 33, 5 *B¹ habet* arrog.); *reliquis locis* arrogantia *uidetur in codd. esse.*

quanto opere eorum animi magnitudinem admiraretur . . ., tanto opere licentiam adrogantiamque reprehendere: VII 52, 3; — Ariouistus tantos sibi spiritus, tantam adrogantiam sumpserat, ut ferendus non uideretur: I 33, 5; ¶ unius arrogantiae, superbiae dominatuque: *in Anticatone ap. Gell.* IV 16, 8; ¶ accidisse igitur his, quod plerumque hominum (-ibus *O*) nimia pertinacia atque arrogantia accidere soleat, uti: 1, 85, 4; — stulta ac barbara arrogantia elati despiciebant suos: 3, 59, 3; — elatum est, qua adrogantia in conloquio Ariouistus usus (*del. van der Mey*) omni Gallia Romanis interdixisset impetumque (*ut*) in nostros eius equites fecissent: I 46, 4.

ars: hunc (Mercurium) omnium inuentorem artium (Galli) ferunt: VI 17, 1.

artic(u)lus: (alces) crura sine nodis articlisque (α; articulisque *Q²β; Schn., Fr., Db.*) habent: VI 27, 1.

artificium: habent opinionem, . . . Mineruam operum atque artificiorum initia (inicium *AQ*) tradere: VI 17, 2; ¶¶ diductisque nostris paulatim nauibus et (*om. h; Np., Db.*) artificio gubernatorum et (*E. Hoffm., Dt.; om. codd.; Np.*) mobilitati nauium locus dabatur: 2, 6, 2; ¶ non uirtute neque in acie uicisse Romanos, sed artificio quodam et scientia oppugnationis: VII 29, 2; — quorum artificiis (-ficis *M¹*) effectum est, ut res publica in hunc statum perueniret: *ap. Cic. ad Att.* IX 7 C. 2; ¶ ab scientia gubernatorum atque artificiis (*a corr.;* artificis *rell.*) ad uirtutem montanorum confugiebant: 1, 58, 2.

artus: carros impedimentaque sua in artiores siluas abdiderunt: VII 18, 3.

arte: ut . . . paribus intermissis spatiis (trabes) singulae singulis saxis interiectis arte contineantur: VII 23, 3; — ut, quo maior uis aquae se incitauisset, hoc artius (tigna) inligata (ligata β) tenerentur: IV 17, 7; — (ut ne magna quidem multitudine, si ita accidat, † eius discessu (artius obsessa *Hell.;* u. *CC*) munitionum praesidia circumfundi possent: VII 74, 1.)

Arudes *u.* **Harudes.**

Aruernus. *Codd. semper fere exhibent* aruerni; *sed* auernis *est in B¹* I 31, 4; arueunorum *in A* VII 3, 3; 8, 2: aruenorum *in AB¹* VII 75, 2; *in A¹* VII 64, 6.

A. signif. populum; a) uniuersum: bello superatos esse Aruernos et Rutenos ab Q. Fabio Maximo: I 45, 2; harum (factionum) alterius principatum tenere Haeduos, alterius Aruernos: I 31, 3; hi cum . . . inter se . . . contenderent; factum esse, uti ab Aruernis Sequanisque Germani mercede arcesserentur: I 31, 4; quae Cenabi oriente sole gesta essent, ante primam confectam uigiliam in finibus Aruernorum audita sunt: VII 3, 3; *cf. c.* 4; (Biturigibus) id consilii fuisse . . ., ut . . . una ex parte ipsi, altera Aruerni se circumsisterent: VII 5, 5; Bituriges eorum discessu statim (se *add.* β) cum Aruernis iunguntur (coniungunt β): VII 5, 7; Lucterius Cadurcus in Rutenos missus eam ciuitatem Aruernis conciliat: VII 7, 1; qui (Heluii) fines Aruernorum contingunt: VII 7, 5; mons Cebenna, qui Aruernos ab Heluiis discludit: VII 8, 2; (Caesar) discussa niue . . . ad fines Aruernorum peruenit: VII 8, 2; *cf.* § 3; quem (Vercingetorigem) perterriti omnes Aruerni circumsistunt atque obsecrant, ut . . .: VII 8, 4; *cf.* § 5; 9, 1. 2; priusque omnes (legiones) in unum

locum cogit, quam de eius aduentu Aruernis nuntiari posset: VII 9, 5; Conuictolitauis Haeduus sollicitatus ab Aruernis pecunia: VII 37, 1; equites Haeduorum interfectos, quod conlocuti cum Aruernis dicerentur: VII 38, 5; quasi uero . . . non necesse sit . . . cum Aruernis nosmet coniungere: VII 38, 7; Gabalos proximosque pagos Aruernorum in Heluios . . . mittit: VII 64, 6; imperant . . . milia XXXV; parem numerum Aruernis adiunctis Eleutetis, Cadurcis, Gabalis, Vellauiis, qui sub imperio Aruernorum esse consuerunt: VII 75, 2; (Critognatus) summo in Aruernis ortus loco: VII 77, 3; reseruatis Haeduis atque Aruernis, si per eos ciuitates reciperare posset: VII 89, 5; legati ab Aruernis missi quae imperaret se facturos pollicentur: VII 90, 2; captiuorum circiter XX milia Haeduis Aruernisque reddit: VII 90, 3.

b) singulos: Vercingetorix, Celtilli filius, Aruernus: VII 4, 1; Vercassiuellauno Aruerno, . . summa imperii traditur: VII 76, 3; his copiis Vercassiuellaunum Aruernum . . . praeficiunt: VII 83, 6; Vercassiuellaunus Aruernus ⟨aruernorum β⟩ uiuus in fuga comprehenditur: VII 88, 4.

B. fines Aruern.: (Vercingetorix) castra ex Biturigibus mouet in ⟨β; per α; *om. Fr., Db.*⟩ Aruernos uersus: VII 8, 5; sex (legiones) ipse in Aruernos ad oppidum Gergouiam . . . duxit: VII 34, 2; hostium copiae ex Aruernis equitesque, qui toti Galliae erant imperati, conueniunt: VII 66, 1.

arundo *u.* **harundo.**

arx: (Pompeius) cognoscit consensu omnium Antiochensium . . . arcem ⟨*Nl;* aram *adh;* arcem aram *O*⟩ captam esse excludendi sui causa: 3, 102, 6; — hunc (montem) murus circumdatus arcem efficit: I 38, 6; — munire: 3, 12, 1 *u. infra* in arcem; ¶ ita minora castra inclusa maioribus castelli ⟨-lis *ah*⟩ atque arcis locum obtinebant: 3, 66, 5; theatrum coniunctum domui, quod arcis tenebat locum: 3, 112, 8; ¶ quae (spatii pars) ad arcem pertinet: 2, 1, 3; — Vercingetorix ex arce ⟨parte β⟩ Alesiae suos conspicatus ex oppido egreditur: VII 84, 1; — L. Staberius . . . aquam comportare in arcem ⟨arce *a; Np.*⟩ atque eam munire . . . coepit: 3, 12, 1; deductis tribus in arcem oppidi cohortibus a Varrone praesidio: 2, 19, 5.

ascendo. (*Cf.* **adscisco** I. *p. 178.*) **A. absol.:** quod (equitatus Caesaris) angusto itinere per aggeres ascendebat: 3, 69, 2; si mons erat ascendendus, facile ipsa loci natura periculum repellebat, quod ex locis superioribus qui antecesserant suos ascendentes protegebant: 1, 79, 2.

B. alqd: de tertia uigilia T. Labienum . . . cum duabus legionibus et iis ducibus, qui iter cognouerant, summum iugum montis ascendere iubet: I 21, 2; ¶ quod montem gladiis destrictis ascendissent (nostri): 1, 47, 3; 1, 79, 2 *u. A.*; ¶ iis, qui primi murum ascendissent ⟨excendissent β; escendissent *Goel.*⟩, praemia proposuit: VII 27, 2; neque (se) commissurum, ut prius quisquam murum ascenderet: VII 47, 7; L. Fabius centurio . . . tres suos nactus manipulares atque ab iis subleuatus murum ascendit: VII 47, 7; L. Fabius centurio quique una murum ascenderant ⟨escend. *h*⟩ circumuenti atque interfecti de muro praecipitabantur: VII 50, 3; cum Graecos murum ascendere atque arma capere iuberet: 3, 11, 3. 4; milites positis scalis muros ascendunt: 1, 28, 4; ¶ ausos esse . . . ascendere altissimas ripas, subire iniquissimum locum: II 27, 5; ¶ cum celeriter nostri arma cepissent uallumque ascendissent: V 26, 3; hostes maximo clamore . . . turres testudinesque agere et scalis uallum ascendere coeperunt: V 43, 3.

ascensus. (*Cf.* **adscisco** I.) **A. = ascensio, ascendendi facultas:** qualis esset natura montis et qualis ⟨quales *BMh*⟩ in circuitu ascensus qui cognoscerent misit: I 21, 1; renuntiatum est facilem esse (ascensum): I 21, 2; ¶ agger ab uniuersis in munitionem coniectus et ascensum dat Gallis et: VII 85, 6; — grandibus ceruis eminentibus . . ., qui ascensum hostium tardarent: VII 72, 1; ¶ uallis . . . non ita magna ⟨*Ciacc.*; magno *codd.*⟩, at ⟨*I det; Ciacc.;* aut *rell.*⟩ difficili et ⟨aut *NO*⟩ arduo ascensu: 2, 34, 1; — primos prohibere ascensu atque iniquissimo nostris loco proelium committere coeperunt: V 32, 2; ¶ interiores . . . loca praerupta ex ⟨atque ex β⟩ ascensu ⟨l. praer. exscensu *Madu.*⟩ temptant: VII 86, 4; — adeoque erat impedita uallis, ut in ascensu nisi subleuati a suis primi non facile eniterentur: 2, 34, 5.

B. = locus, quo ascenditur: qua minime arduus ad nostras munitiones ascensus uidebatur: II 33, 2; ¶ oppidi murus ab planicie atque initio ascensus ⟨escensus *hi*⟩ recta regione . . . mille CC passus aberat: VII 46, 1; ¶ ab dextra parte alio ascensu eodem tempore Haeduos mittit: VII 45, 10; Haedui . . ., quos Caesar ab dextra parte alio ascensu manus distinendae causa miserat: VII 50, 1.

Adiect.: alius VII 45, 10; 50, 1; arduus II

33, 2; 2, 34, 1; difficilis: 2, 34, 1; facilis I 21, 2; qualis: I 21, 1.

ascisco, ascribo *u.* **adscisco, adscribo.**

Asculum: cum his duabus (legionibus) Asculum Picenum proficiscitur. id oppidum Lentulus Spinther X cohortibus tenebat . . .: 1, 15, 3; recepto Firmo ⟨*codd. fere omnes; Db.:* oppido *cod. quid. Vrsini, P²:* Asculo *Ald.; edd.; u. CC*⟩ expulsoque Lentulo Caesar . . . iubet: 1, 16, 1.

Asedullus (α; Sedulius β; *edd.:* VII 88, 4 *u.* **Sedulius.**

Asia: infamia duarum legionum permotus, quas ab itinere Asiae Syriaeque ad suam potentiam dominatumque conuerterat (Pompeius): 1, 4, 5; Pompeius . . . magnam ex Asia Cycladibusque insulis, Corcyra, . . . Aegypto classem coegerat, magnam omnibus locis aedificandam curauerat: 3, 3, 1; magnam imperatam Asiae, Syriae regibusque omnibus . . . pecuniam exegerat: 3, 3, 2; legiones effecerat . . . duas ex Asia, quas Lentulus consul conscribendas curauerat: 3, 4, 1; frumenti uim maximam ex Thessalia, Asia, Aegypto . . . comparauerat: 3, 5, 1; eo (Petram) . . . frumentum commeatumque ab Asia . . . comportari imperat: 3, 42, 2: Valerius Flaccus, L. filius, eius, qui praetor Asiam obtinuerat: 3, 53, 2; Caesar, cum in Asiam uenisset, reperiebat . . .: 3, 105, 1; Caesar paucos dies in Asia moratus . . . Alexandriam peruenit: 3, 106, 1; legiones (Caesar) sibi alias ex Asia adduci iussit, quas ex Pompeianis militibus confecerat: 3, 107, 1.

Asiaticus: (Cn. Pompeius filius) D. Laelium ab Asiatica classe abductum reliquit: 3, 40, 5; — praeerat Aegyptiis nauibus Pompeius filius, Asiaticis D. Laelius et C. Triarius: 3, 5, 3; erant Orici Lucretius Vespillo et Minucius Rufus cum Asiaticis nauibus XVIII, quibus iussu D. Laelii praeerant: 3, 7, 1; Caesar . . . cum . . . nauibus longis Rhodiis X et Asiaticis paucis Alexandriam peruenit: 3, 106, 1.

Asparagium: Pompeius . . . omnibus copiis ad Asparagium ⟨sparagium *O*⟩ Dyrrhachinorum peruenit atque ibi idoneo loco castra ponit: 3, 30, 7; Caesar postquam Pompeium ad Asparagium esse cognouit, eodem cum exercitu profectus . . . tertio die ad Pompeium peruenit iuxtaque eum castra posuit: 3, 41, 1; *cf. qu. seqq.;* Caesar traducto exercitu flumen Genusum ueteribus suis in castris contra Asparagium consedit . . .: 3, 76, 1; simili ratione Pompeius . . . in suis ueteribus castris ad Asparagium consedit: 3, 76, 2.

aspectus (*Cf.* **adscisco I.**): neque erat omnium quisquam, qui aspectum modo tantae multitudinis sustineri ⟨-nere *BM*⟩ posse arbitraretur: VII 76, 5; ¶ hostibus primo aspectu perturbatis: VII 56, 1; ¶ hoc horridiores ⟨horribiliores β; horribiliore *eik*⟩ sunt in pugna aspectu: V 14, 2.

asper. **A. propr.:** erant enim circum castra Pompei permulti editi atque asperi colles: 3, 43, 1; ¶ iugum derectum eminens in mare, utraque ex parte praeruptum atque asperum: 2, 24, 3; ¶ inde excipere loca aspera et montuosa: 1, 66, 4; (frumentum) erat perexiguum cum ipsius agri natura, quod sunt loca aspera ac montuosa: 3, 42, 5.

B. trsl.: neque multum Albici nostris uirtute cedebant, homines asperi et montani et exercitati in armis: 1, 57, 3; ¶ quanto erat in dies grauior atque asperior oppugnatio, . . . tanto: V 45, 1.

aspicio (*Cf.* **adscisco I.**): ubi ille saepius appellatus aspexit (respexit?) ac restitit: 2, 35, 2; aspectu V 14, 2 *u.* **aspectus** *extr.*

assentatio *u.* **adsentatio.**

asser: asseres enim pedum XII cuspidibus praefixi atque hi maximis ballistis missi per IIII ordines cratium in terra defigebantur: 2, 2, 2.

asseruo, assiduus, assigno, assisto, assuefacio, assuesco, assum, asto *u.* **ads.**

astrum. *Cf. Np. p. 757 sqq.; Dt. uol. III p. 130 sqq.; al.*

astruo *u.* **adstruo.**

at. *Cf. W. Paul, ZG. 32. 177 sq.*

I. Forma. Ad *scriptum est in codd.* 1, 67, 4; 3, 71, 4; *in BM* II 27, 3; IV 31, 1; *in AB¹* VI 40, 2; *in B¹* VII 9, 1; 82, 3; *in A¹* V 54, 1; *in a¹* 3, 36, 6.

II. Signific. **A. opponuntur inter se integra enuntiata, a) in narrandis rebus gestis: α) opponuntur superiori enuntiato ea, quae aduersarii (hostes) fecerunt:** nostri . . .; at Germani celeriter . . . phalange facta impetus gladiorum exceperunt: I 52, 4; legiones . . .; at totis ⟨attonitis α⟩ fere . . . nudatis castris . . . omnes Neruii . . . ad eum locum contenderunt: II 23, 4; nostri . . .; at hostes etiam in extrema spe salutis tantam uirtutem praestiterunt, ut: II 27, 3; Caesar . . .; at hostes, ubi primum nostros equites conspexerunt . . . impetu facto celeriter nostros perturbauerunt: IV 12, 1; Caesar . . .: at barbari . . . nostros nauibus egredi prohibebant: IV 24, 1; (barbari constiterunt ac paulum modo pedem rettulerunt. atque ⟨at β⟩

nostris militibus cunctantibus . . . qui decimae legionis aquilam ferebat . . . desilite, inquit: IV 25, 3;) principes Britanniae . . .; at Caesar, etsi nondum eorum consilia cognouerat, tamen . . . fore id, quod accidit, suspicabatur: IV 31, 1; hostes . . .; at milites legionis septimae testudine facta . . . locum ceperunt: V 9, 7; nostri . . .; at illi (hostes) intermisso spatio imprudentibus nostris . . . subito se ex siluis eiecerunt: V 15, 3; (milites) . . .; at hostes . . . conlocatis insidiis bipertito in siluis . . . Romanorum aduentum exspectabant: V 32, 1; milites . . .; at barbaris consilium non defuit: V 34, 1; (Germani desperata expugnatione castrorum . . . trans Rhenum sese receperunt. ac ⟨X; at *EX; Schn., Fr., Db.*⟩ tantus fuit etiam post discessum hostium terror, ut: VI 41, 2;) hostes maximo clamore . . . uallum ascendere coeperunt. at ⟨*pauc. recc.*; ac *X*⟩ tanta militum uirtus atque ea praesentia animi fuit, ut: V 43, 4; ille (Vercingetorix) . . .; at Caesar biduum in his locis moratus . . . ab exercitu discedit: VII 9, 1; Caesar . . .; at Vercingetorix castris prope oppidum positis mediocribus circum se interuallis . . . copias conlocauerat: VII 36, 2; ((hostes) resistebant . . . ipse dux hostium Camulogenus suis aderat atque eos cohortabatur. ⟨at *add. AQβ*⟩ incerto etiam nunc exitu uictoriae (septimae legionis tribuni) . . . post tergum hostium legionem ostenderunt signaque intulerunt: VII 62, 6;) hi (Mandubii) . . .; at Caesar dispositis in uallo custodibus recipi prohibebat: VII 78, 5; reliqui (milites) . . . atque . . . L. Pupius . . .; at Caesar milites Attianos conlaudat, Pupium dimittit, . . .: 1, 13, 5; legati . . . milites . . .; at hostes sine fide tempus atque occasionem fraudis ac doli quaerunt: 2, 14, 1; militibus . . . equitibus (Curionis) . . .; at equitatus hostium ab utroque cornu circuire aciem nostram et auersos proterere incipit: 2, 41, 5; Pompeius . . .; at ille (Caesar) expositis militibus eodem die Oricum proficiscitur: 3, 11, 3; L. Cassius . . .; at Scipionem properantem sequi litterae sunt consecutae a M. Fauonio: 3, 36, 6.

β) **opponuntur ea, quae ad alios pertinent, maxime ad eos, qui sunt earundem partium, eiusdem populi:** Germani . . .; at reliqua multitudo puerorum mulierumque . . . passim fugere coepit: IV 14, 5; alter (Cingetorix) . . . ad eum (Caesarem) uenit . . .; at Indutiomarus . . . bellum parare instituit: V 3, 4; Titurius . . . trepidare . . .; at Cotta . . . nulla in re communi saluti deerat: V 33, 2; calones equitesque . . . seruantur. at ⟨atque *h(a?)*⟩ ii, qui in iugo constiterant . . . neque in eo, quod probauerant, consilio permanere . . . neque . . . uim celeritatemque . . . imitari potuerunt: VI 40, 6; legionisque decimae, quacum erat, continuo signa constituit. at ⟨β; ac α; *Np., Dt.*⟩ reliquarum legionum milites non exaudito sono tubae . . . tamen . . . retinebantur; sed elati spe celeris uictoriae . . . existimauerunt . . . neque finem prius sequendi fecerunt, quam: VII 47, 2; eandem fortunam tulit Camulogenus. at ii, qui praesidio contra castra Labieni erant relicti, . . . subsidio suis ierunt . . .: VII 62, 8; (Galli) alacres et fiduciae pleni ad Alesiam proficiscuntur . . . . at ii, qui Alesiae obsidebantur, . . . de exitu suarum fortunarum consultabant: VII 77, 1; nostri cedentes . . . insecuti sui colligendi facultatem non dederunt. at ii, qui ab Alesia processerant, maesti prope uictoria desperata se in oppidum receperunt: VII 80, 9; (Galli) se ad suos receperunt. at interiores ⟨at int. *om. af*⟩ . . . prius suos discessisse cognouerunt, quam munitionibus adpropinquarent: VII 82, 3. 4; (Curio) equites sequi iubet sese iterque accelerat; . . . at illi itinere totius noctis confecti subsequi non poterant, atque alii alio loco resistebant: 2, 39, 6; hortatur Curionem Cn. Domitius, . . . ut fuga salutem petat . . . . at Curio numquam se amisso exercitu . . . in eius (Caesaris) conspectum reuersurum confirmat atque ita proelians interficitur: 2, 42, 4; tirones . . .; at ueteranae legionis milites . . . neque ex pristina uirtute remittendum aliquid putauerunt et: 3, 28, 5; Pompeius eo proelio imperator est appellatus . . . . at Labienus ⟨ad labienum *a*⟩ . . . captiuos . . . in omnium conspectu interfecit: 3, 71, 4.

(quibus (ciuitatum legatis) pacem atque amicitiam petentibus liberaliter respondit obsidesque ad se adduci iubet. ⟨at *add. acdf; Schn.*; ut *add. h*⟩ Sugambri . . . finibus suis excesserant: IV 18, 4;) (Morini) in potestatem Labieni peruenerunt. at Q. atque ⟨*AQa*; at quē *BM*[1]⟩ Titurius et L. Cotta legati . . . agris (Menapiorum) uastatis . . . se ad Caesarem receperunt: IV 38, 3; (Caesar) conscendere in naues iubet. at omnium impeditis animis Dumnorix cum equitibus Haeduorum a castris insciente Caesare domum discedere coepit: V 7, 5; illi (equites) . . . circumsistunt hominem atque interficiunt. at equites Haedui ad Caesarem omnes reuertuntur: V 7, 9; legatis ad Caesarem missis quae imperaret facturos pollicentur. at Pompeius cognitis his rebus . . . Dyrrhachio timens . . . eo . . . contendit: 3, 13, 1; ¶ neque ullum fere . . . tempus . . . intercessit, quin aliquem de . . . motu Gallorum nuntium acciperet . . . . at Caesar principibus cuiusque ciuitatis ad se

enocatis . . . magnam partem Galliae in officio tenuit: V 54, 1; hac habita oratione nullam in partem ab exercitu Curionis fit significatio, atque ita suas uterque copias reducit. at ⟨*f?; P. Man.;* atque *codd.*⟩ in castris Curionis magnus † omnium incessit timor: 2, 29, 1; (Domitius castris Scipionis aciem suam subiecit, ille a uallo non discedere perseuerauit. ac tamen ⟨ac tamen *Np.;* attamen *codd.*⟩ aegre retentis Domitianis militibus est factum, ne proelio contenderetur: 3, 37, 3; *cf.* 3, 87, 5 *u. p. 66:* . . . complura tormentis tela coniciuntur. ⟨at *add.* α*: edd.; om.* β⟩ M. Antonius et C. Trebonius legati, . . . qua ex parte nostros premi intellexerant, his auxilio ex ulterioribus castellis deductos summittebant: VII 81, 6;) ¶ sic accidit, uti . . . (nulla) omnino nauis, quae milites portaret, desideraretur, at ex iis, quae inanes ex continenti ad eum remitterentur, . . . perpaucae locum caperent: V 23, 4; ex Massiliensium classe V sunt depressae . . . . at ex reliquis una praemissa Massiliam huius nuntii perferendi gratia: 2, 7, 3.

((Caesar) naues soluit. et ⟨at *Paul; cf. CC*⟩ leni Africo prouectus, media circiter nocte uento intermisso, cursum non tenuit: V 8, 2; dicto audientes non fuerunt. ⟨at *add. Paul*⟩ tantum apud homines barbaros ualuit, esse aliquos repertos principes inferendi belli, . . . ut . . . nulla fere ciuitas fuerit non suspecta nobis: V 54, 4; hoc (flumen) neque ipse transire habebat in animo neque hostes transituros existimabat. ⟨at *add. Paul*⟩ augebatur auxiliorum cotidie spes. loquitur . . . palam . . . sese . . . postero die . . . castra moturum: VI 7, 6.)

b) in describendo rerum statu et explicandis cogitationibus: (neque ex occulto insidiandi et dispersos circumueniendi singulis deerat audacia. ut ⟨at *Ni; Schn.*⟩ in eius modi difficultatibus quantum diligentia prouideri poterat prouidebatur: VI 34, 7;) (frumentum) Caesar superioribus diebus consumpserat . . . . at exercitus Afranii omnium rerum abundabat copia: 1, 49, 1; quicumque alterum obsidere conati sunt, perculsos atque infirmos hostes . . . continuerunt, cum ipsi numero . . . praestarent; causa autem obsidionis haec fere esse consueuit, ut frumento hostes prohiberent. at ⟨ac *Nhl*⟩ tum integras atque incolumes copias Caesar inferiore militum numero continebat, cum illi omnium rerum copia abundarent: 3, 47, 3; uti ipsos (Pompeianos) ualetudine non bona cum . . . tum aquae summa inopia adfectos . . . at Caesaris exercitus optima ualetudine summaque aquae copia utebatur, . . .: 3, 49, 6; in castris Pompei uidere licuit . . . multaque . . ., quae nimiam luxuriam . . . designarent, ut facile existimari posset nihil eos . . . timuisse . . . . at hi miserrimo ac patientissimo exercitu Caesaris luxuriem obiciebant: 3, 96, 2.

nocturna proelia esse uitanda, quod perterritus miles in ciuili dissensione timori magis quam religioni consulere consuerit. at ⟨ad *codd.*⟩ lucem multum per se pudorem omnium oculis . . . adferre: 1, 67, 4; qua . . . fiducia . . . munitissima castra expugnari posse confidimus? at ⟨*Madu.;* aut *codd.; edd.*⟩ uero quid proficimus, si accepto magno detrimento ab oppugnatione castrorum discedimus? 2, 31, 3; an non, uti corporis uulnera, ita exercitus incommoda sunt tegenda, ne spem aduersariis augeamus? at ⟨*Ald.:* aut *codd.*⟩ etiam, ut media nocte proficiscamur addunt, quo maiorem, credo, licentiam habeant qui peccare conentur: 2, 31, 7; (insequentes nostros, ne longius prosequerentur, Sulla reuocauit. ac ⟨*N:* atque *O;* at *z; edd.*⟩ plerique existimant, si acrius insequi uoluisset, bellum eo die potuisse finire: 3, 51, 3.)

c) in occupatione: at, credo, [si *add. codd.; ego deleui*] Caesarem probatis, in me offenditis: 2, 32, 10.

B. opponuntur inter se partes enuntiati;

a) apodosis protasi negatiuae uel condicionali: si nullam partem Germanorum domum remittere posset, at ne quos amplius Rhenum transire pateretur: I 43, 9; in quo si non ⟨β; *om.* α⟩ praesens periculum, at ⟨non at α⟩ certe longinqua obsidione fames esset timenda: V 29, 7; alii . . . ut celeriter perrumpant, censent . . ., et si ⟨etsi *Schn.*⟩ pars aliqua circumuenta ceciderit, at reliquos seruari posse confidunt: VI 40, 2; quoniam in praesentia obsidibus cauere inter se non possint, ne res efferatur, at ⟨β; aut α; ut α²; *Ald.; edd.*⟩ iure iurando ac fide sanciatur petunt: VII 2, 2; crebris Pompei litteris castigabantur, quoniam primo uenientem Caesarem non prohibuissent, at ⟨*Kraff.:* ut *codd.: edd.*⟩ reliquos eius exercitus impedirent: 3, 25, 3.

b) aliae partes eiusdem enuntiati: erat uallis inter duas acies . . . non ita magna ⟨*Ciacc.;* magno *codd.*⟩, at ⟨*1 det.; Ciacc.;* aut *NOh*⟩ difficili et ⟨aut *NO*⟩ arduo ascensu: 2, 34, 1.

[Falso at *scriptum est pro* ac *uel* et *in Ohl* 1, 25, 1; 48, 5; *pro* haec *in* β II 6, 2.]

Athamania: praesidioque Apolloniae cohortibus IIII, Lissi I, III Orici relictis quique erant ex uulneribus aegri depositis per Epirum atque Athamaniam ⟨*Drumann;* acarnaniam *codd.: Db.; cf. CC*⟩ iter facere coepit: 3, 78, 5.

Athenae: Pompeius . . . magnam ex Asia Cycladibusque insulis, Corcyra, Athenis, Ponto, . . . classem coegerat, magnam omnibus locis aedificandam curauerat: 3, 3, 1.

(Atius *u.* **Labienus:** *cf.* **Atrius.)**

atque. *Cf.* **ac. I. Forma:** adque *in cod. A exstat his locis:* IV 12, 6; 16, 7; 21, 5; V 49, 7; VI 9, 7; 11, 2; 35, 5; *in cod. B:* III 1, 1; V 2, 1; 3, 6; 18, 1; 21, 1; VI 3, 2; VII 45, 6; 46, 1; 54, 1; 59, 3. 5; 77, 14. 15; 81, 3; *in codd. AQ:* VI 9, 4; *hanc formam Np. recepit:* V 21, 1; VII 45, 6; 46, 1; 54, 1; 59, 3.

Forma atque *Caesar semper fere usus est ante uocales et litteram h; quibus locis sequantur consonantes, p. 49—51 indicatum est. (P. 51 errore omissus est unus locus:* 1, 5, 1 (atque turbate); *cui adde, si libet, p. 49 (d)* V 3, 3; *p. 51 (s)* IV 27, 1; 2, 20, 2; *quibus locis* simul atque *legitur ante consonantes.)*

II. Significatio: 1. Particula copulatiua: A. coniunguntur enuntiatorum partes; a) singulae uoces; α) subst. et pronom.; αα) subst.; a): reseruatis Haeduis atque ⟨et β⟩ Aruernis: VII 89, 5; de re frumentaria Boios atque Haeduos adhortari non destitit: VII 17, 2; cum quosdam . . . sollicitaret equitibusque Caesaris Gallis atque Hispanis . . . pecuniam polliceretur: 3, 22, 3; hortantibus iis, quos ex Tencteris atque ⟨et β⟩ Vsipetibus apud se habebant: IV 18, 4; a quibus receptos ex fuga Tencteros atque Vsipetes supra docuimus: VI 35, 5; ¶ hi . . . Germanos atque Ariouistum sibi adiunxerant: VI 12, 2; Treueri uero atque Indutiomarus totius hiemis nullum tempus intermiserunt, quin: V 55, 1; quod Diuitiacum ⟨quoque *add.* B^2β⟩ atque Haeduos finibus Bellouacorum adpropinquare cognouerant: II 10, 5; Caesar honoris Diuitiaci atque Haeduorum causa sese eos in fidem recepturum et conseruaturum dixit: II 15, 1; ¶ atque haec superioris aetatis exempla expiata Saturnini atque Gracchorum casibus docet: 1, 7, 5; erat inter oppidum Ilerdam et proximum collem, ubi castra Petreius atque Afranius habebant, planicies: 1, 43, 1; equites . . . transeunt et, cum de tertia uigilia Petreius atque Afranius castra mouissent, repente sese . . . ostendunt et: 1, 63, 3; disputatur in consilio ab Petreio atque Afranio et . . . quaeritur: 1, 67, 1; Petreius atque Afranius oblata facultate in castra sese referunt: 1, 72, 5; id opus inter se Petreius atque Afranius partiuntur ipsique . . . longius progrediuntur: 1, 73, 3; fidem ab imperatore de Petrei atque Afranii uita petunt: 1, 74, 3; Petreius ⟨autem *add. a*⟩ atque Afranius cum stipendium ab legionibus . . . flagitarentur: 1, 87, 3; ubi Titurius atque ⟨et β⟩ Aurunculeius hiemandi causa consederant: VI 32, 4; haec eodem fere tempore Caesar atque Pompeius cognoscunt: 3, 30, 1; inter bina castra Pompei atque ⟨et *f*⟩ Caesaris unum flumen [tantum] intererat Apsus crebraque . . .: 3, 19, 1; sed Allobroges, Raucilli atque Egi familiares, . . . cuncta . . . exposuerunt: 3, 79, 6; ibi a Viridomaro atque Eporedorige Haeduis appellatus discit . . .: VII 54, 1; ab his fit initium retinendi Silii atque Velanii ⟨et si quos intercipere potuerunt *add.* β⟩: III 8, 2; ¶ erat inter Labienum atque hostem difficili transitu flumen ripisque praeruptis: VI 7, 5; ¶ se cohortesque amplius XXX magnumque numerum senatorum atque equitum Romanorum in periculum esse uenturum: 1, 17, 2; erat plena lictorum et imperiorum prouincia, differta praefectis ⟨*Ald.;* praeceptis *codd.*⟩ atque exactoribus: 3, 32, 4; ut sibi parcerent neu . . . ne a ⟨*om.* β⟩ mulieribus quidem atque infantibus abstinerent: VII 47, 5; Mandubii . . . cum liberis atque uxoribus exire coguntur: VII 78, 3; prospicere . . ., ut omnis iuuentus . . . omnesque superioris aetatis cum liberis atque uxoribus . . . ad caelum manus tenderent: 2, 5, 3; multa milia equitum atque essedariorum habet: *ap. Philargyr. ad Verg. Georg.* III 204; ut hostes impetum legionum atque equitum sustinere non possent ripasque dimitterent ac se fugae mandarent: V 18, 5; ad legatos atque exercitum supplices manus tendunt: 2, 11, 4 (12, 1 *Np.*); cum in consulatu suo rex atque amicus a senatu appellatus esset: I 35, 2; ut socios atque amicos non modo sui nihil deperdere, sed gratia, dignitate, honore auctiores uelit esse: I 43, 8; refertur etiam de rege Iuba, ut socius sit atque amicus: 1, 6, 4; ¶ pecora atque homines ex agris in siluas compellebat: V 19, 1; et prius quam illi aut conuenire aut profugere possent, magno pecoris atque hominum numero capto atque ea praeda militibus concessa uastatisque agris in deditionem uenire atque obsides sibi dare coegit: VI 3, 2; . . . aedificia uicosque incendit, magno pecoris atque hominum numero potitur: VI 6, 1; frumenta non solum a tanta multitudine iumentorum atque hominum ⟨hom. iumentorumque mult. β⟩ consumebantur, sed etiam: VI 43, 3; inopinantes pabulatores et sine ullo dissipatos timore adgressi magnum numerum iumentorum atque hominum intercipiunt cohortibusque: 1, 55, 1; C. Trebonius magnam iumentorum atque hominum multitudinem ex omni prouincia uocat ⟨euocat *Ciacc.*⟩: 2, 1, 4; desiderati

sunt eo die sagittarii circiter CC, equites pauci, calonum atque * iumentorum non magnus numerus: 1, 51, 6; quoniam prope ad finem laborum ac periculorum esset peruentum, aequo animo mancipia atque impedimenta in Italia relinquerent: 3, 6, 1.

a (*om.* β) bello atque hoste discedere detrimentosum esse existimabat: VII 33, 1; ego certe meum rei publicae atque imperatori officium praestitero: IV 25, 3; Scipionem eadem spes prouinciae atque exercituum impellit: 1, 4, 3; (dispersos) equitatu atque essedis circumdederant: IV 32, 5; equitatu atque essedis ad flumen progressi: V 9, 3; pecuniam atque equos inter se partiti sunt: VII 55, 5; ut multitudine atque onere non nulli deprimerentur: 2, 43, 4; sibique ipsos multitudine atque angustiis maius attulisse detrimentum, quam ab hoste accepissent: 3, 72, 3; maximam partem lacte atque pecore uiuunt multumque . . .: IV 1, 8; legiones a praesidio atque (*om. h*) impedimentis interclusas maximum flumen distinebat: VII 59, 5.

cogebantur Corcyra atque Acarnania . . . pabulum supportare, quodque: 3, 58, 4; nauibusque aliis additis actuariis in Ciliciam atque inde Cyprum peruenit: 3, 102, 5; (cum perfugerent uulgo) uniuersi in Epiro atque Aetolia conscripti milites earumque regionum omnium, quae: 3, 61, 2; Caesar me, . . . prouinciam (que *add. O*) Siciliam atque Africam, sine quibus urbem atque Italiam tueri non potest, uestrae fidei commisit: 2, 32, 2; cohortibus . . . III Orici relictis quique erant ex uulneribus aegri depositis per Epirum atque Athamaniam (*Drumann*: acarnaniam *codd.*) iter facere coepit: 3, 78, 5; qua est aditus ex Gallia atque Hispania: 2, 1, 2; huc magnum numerum equorum huius belli causa in Italia atque Hispania coemptum miserat: VII 55, 3; amissa Sicilia et Sardinia duabusque Hispaniis et cohortibus *(in)* Italia atque Hispania ciuium Romanorum centum atque XXX: 3, 10, 5; sagittarios Creta, Lacedaemone, ex Ponto atque Syria (ex syria *h*) reliquisque ciuitatibus III *(milia)* numero habebat: 3, 4, 3; ¶ quod . . . intellegebat et interclusis omnibus itineribus nulla re ex prouincia atque Italia subleuari poterat: VII 65, 4; urbem atque Italiam: 2, 32, 2 *u. s.* Siciliam atque Africam; haec cum in Achaia atque apud Dyrrhachium gererentur Scipionemque in Macedoniam uenisse constaret: 3, 57, 1; alterum (latus) uergit ad Hispaniam atque occidentem solem: V 13, 2; ¶ quae itinera ad Hiberum atque Octogesam pertinebant: 1, 68, 1; ¶ qui commeatus Bullide atque Amantia (*Vascos.*; biblide (*uel* byblide) atque mantinea *codd.*) importari in oppidum prohibebat: 3, 40, 5; Pompeius cognitis his rebus, quae erant Orici atque Apolloniae gestae, Dyrrhachio timens diurnis eo nocturnisque itineribus contendit: 3, 13, 1; Luceria proficiscitur Canusium atque inde Brundisium: 1, 24, 1; priuatim ac publice quibusdam ciuitatibus habitis honoribus Tarracone discedit pedibusque Narbonem atque inde Massiliam peruenit: 2, 21, 5.

ut bracchia modo atque umeri . . . liberi ab aqua esse possent: VII 56, 4; ¶ (nauibus) parum clauis aut materia atque armamentis instructis ad reliquas armandas reficiendasque utuntur: 1, 36, 2; ¶ reliquum (frumentum) flumine atque incendio corruperunt: VII 55, 8; ¶ quo cognito a Petreio et Afranio ex aggere atque cratibus, quae flumine ferebantur: 1, 40, 4; Labienus primo uineas agere, cratibus atque aggere paludem explere atque iter munire conabatur: VII 58, 1; moles (molem *f*; *edd. uett.*) atque aggerem ab utraque parte litoris iaciebat: 1, 25, 5; huic loricam pinnasque adiecit grandibus ceruis eminentibus ad commissuras pluteorum atque aggeris (aggeres *z*): VII 72, 4; has terra atque aggere integebat, *(ne)* aditus atque incursus ad defendendum impediretur: 1, 25, 9; ¶ sed magnitudo operum, altitudo muri atque turrium, multitudo tormentorum omnem administrationem tardabat: 2, 2, 5; oppidum autem Britanni uocant, cum siluas impeditas uallo atque fossa munierunt: V 21, 3; ita minora castra inclusa maioribus castelli (-lis *ah*) atque arcis locum obtinebant: 3, 66, 5; Tuberonem portu atque oppido prohibet: 1, 31, 3; uicos atque aedificia (aedificiaque *a*) incendi oportere: VII 14, 5; ¶ prorae (erant) admodum erectae atque item puppes, ad magnitudinem fluctuum tempestatumque accommodatae: III 13, 2; ¶ principes regionum atque pagorum inter suos ius dicunt controuersiasque minuunt: VI 23, 5; {plerumque siluarum ac (*AQβ*; *Schn.*, *Hld.*; atque *BM*; *rell. edd.*) fluminum petunt propinquitates: VI 30, 3;} ¶ materia cuiusque generis ut in Gallia est praeter fagum atque (et *β*) abietem: V 12, 5; ¶ ut cogerentur . . . ligna atque (etiam *add. f*) aquam Corcyra nauibus onerariis supportare, atque etiam: 3, 15, 3; quibus cum aqua atque igni interdixisset: VI 44, 3; ut fumo atque ignibus significabatur: II 7, 4; ¶ locum repperit egregie natura atque opere munitum: V 21, 4; ¶ quod pontis atque itinerum angustiae mul-

titudinis fugam intercluserant: VII 11, 8; hunc omnium inuentorem artium ferunt, hunc uiarum atque itinerum ducem, hunc: VI 17, 1; ¶ habent opinionem . . . Mineruam operum atque artificiorum initia tradere: VI 17, 2; multi . . . spe praemiorum atque ordinum euocantur: 1, 3, 2; ne tanta et tam coniuncta populo Romano ciuitas, quam ipse semper aluisset omnibusque rebus ornasset, ad uim atque arma descenderet atque: VII 33, 1.

Cingetorigi . . . principatus atque imperium est traditum: VI 8, 9; quantum labore atque itinere legionarii milites efficere poterant: V 19, 3; primisque oppressis reliqui per horum corpora salutem sibi atque exitum pariebant: 3, 69, 3; ⟨fame et atque β inopia adductos clam ex castris exisse: VII 20, 10;⟩ Auarici complures dies commoratus summamque ibi copiam frumenti et reliqui commeatus nanctus exercitum ex labore atque inopia reficit: VII 32, 1; Gallis autem prouinciarum propinquitas et transmarinarum rerum notitia multa ad copiam atque usus ⟨usum β⟩ largitur: VI 24, 5; pro multitudine autem hominum et pro gloria belli atque fortitudinis angustos se fines habere arbitrabantur: I 2, 5; se suaque omnia in fidem atque in ⟨*om.* β⟩ potestatem populi Romani permittere: II 3, 2; quod Haeduos fratres consanguineosque saepe numero a senatu appellatos in seruitute atque in dicione uidebat Germanorum teneri: I 33, 2; fortissimi sunt Belgae, propterea, quod a cultu atque humanitate prouinciae longissime absunt minimeque ad eos mercatores saepe commeant atque ea, quae ad effeminandos animos pertinent, important, proximique sunt Germanis: I 1, 3; ac tantam sibi . . . auctoritatem comparauerat, ut undique ad eum legationes concurrerent, gratiam atque amicitiam publice priuatimque peterent: V 55, 4; quibus pacem atque amicitiam petentibus liberaliter respondit obsidesque ad se adduci iubet: IV 18, 3; quod eorum aduentu potentia eius deminuta et Diuitiacus frater in antiquum locum gratiae atque honoris sit restitutus: I 18, 8; in quo iacturam dignitatis atque honoris ipse facturus esset: 1, 32, 4; quod si furore atque amentia impulsus bellum intulisset: I 40, 4; qui per dolum atque insidias petita pace ultro bellum intulissent: IV 13, 1; utrum apud eos pudor atque officium an timor plus ualeret: I 40, 14; ut alius in aliam partem mente atque animo traheretur: 1, 21, 6.

b): quam paucis ante mensibus per suos propinquos atque amicos regno expulerat, castraque: 3, 103, 2; alius deleto exercitu atque imperatore uictores barbaros uenisse contendit; plerique: VI 37, 7; ¶ id se a Gallicis armis atque insignibus cognouisse: I 22, 2; ¶ quos Caesar . . . conseruauit suisque finibus atque oppidis uti iussit: II 28, 3; neque exercitum ⟨se⟩ sine magno commeatu atque molimento ⟨emolumento *uel simil. codd.*⟩ in unum locum contrahere posse: I 34, 3; circumfundi noctu equitatum Caesaris atque omnia loca atque itinera obsidere; nocturnaque: 1, 67, 3; cum suo quisque consilio uteretur atque omnes sine timore iter facerent usi superiorum temporum atque itinerum licentia: 1, 51, 2; ut tuis consiliis atque opibus, ut consueui, in omnibus rebus utar: *ap. Cic. ad Att.* IX 16, 3; ¶ omnium superiorum dimicationum fructum in eo die atque hora docet consistere: VII 86, 3; ¶ his rumoribus ⟨β; rebus α; *edd.*⟩ atque auditionibus permoti de summis saepe rebus consilia ineunt: IV 5, 3; quod se suo nomine atque arbitrio cum Romanis bellum gesturos dicebant: VII 75, 5; eorum hominum, qui ⟨in *add.* β⟩ aliquo sunt numero atque honore, genera sunt duo: VI 13, 1; sibi populoque Romano perpetuam gratiam atque amicitiam cum eo futuram: I 35, 4; quod plerumque hominum nimia pertinacia atque arrogantia accidere soleat: 1, 85, 4.

c): earum (nauium) materia atque aere ad reliquas reficiendas utebatur: IV 31, 2; ¶ quorum auxiliis atque opibus, si qua bella inciderint, sustentare consuerint: II 14, 6; tribus . . . et constitutis et adductis legionibus duplicatoque . . . cohortium numero . . . et celeritate et copiis docuit, quid populi Romani disciplina atque opes ⟨opus *M*⟩ possent: VI 1, 4; ¶ instructo exercitu magis, ut loci natura deiectusque collis et necessitas temporis, quam ut rei militaris ratio atque ordo postulabat: II 22, 1; neque recusaturos, quo minus perpetuo sub illorum dicione atque imperio essent: I 31, 7; habere se quoque ad Caesaris gratiam atque amicitiam receptum: 1, 1, 3; quorum omnium gratiam atque amicitiam eius morte redimere posset: I 44, 12; qui et sua uirtute et populi Romani hospitio atque amicitia plurimum ante in Gallia potuissent: I 31, 7; ad reliqui temporis pacem atque otium parum profici: VII 66, 4; cuius rei magnam partem laudis atque existimationis ad Libonem peruenturam: 1, 26, 4; animi incitatio atque alacritas: 3, 92, 3 *u. infr.* **f)**; id ne accidat, positum in eius diligentia atque auctoritate: VII 32, 5; ducem suum Domitium, cuius spe atque fiducia permanserint: 1, 20, 2.

d): ab scientia gubernatorum atque artificiis (artificis *codd. plur.*) ad uirtutem montanorum confugiebant: 1, 58, 2; ¶ cum Casilinum uenisset unoque tempore signa eius militaria atque arma Capuae essent comprensa: 3, 21, 5; ¶ huius te paene principem copiae atque inuentorem bene de nomine ac dignitate populi Romani meritum esse existimare debemus: *ap. Cic. Brut.* 253.

e): (aditus atque itinera duo: 1, 27, 4 *u. infr.* **i)**;) ne accuratius ad frigora atque aestus uitandos aedificent: VI 22, 3; tertia (pars) uacabat ad incursum atque impetum militum relicta: 1, 82, 4; contra uim atque impetum fluminis conuersa: IV 17, 5; at hostes sine fide tempus atque occasionem fraudis ac doli quaerunt interiectisque aliquot diebus, nostris languentibus atque animo remissis subito . . . erumpunt: 2, 14, 1; his difficultatibus duae res erant subsidio, scientia atque usus militum: II 20, 3; quod et . . . habent . . . et scientia atque usu nauticarum rerum reliquos antecedunt: III 8, 1; sic neque agri cultura nec ratio atque usus belli intermittitur: IV 1, 6; auxiliaresque (cum) . . . lapidibus telisque subministrandis et ad aggerem caespitibus comportandis speciem atque opinionem pugnantium praeberent: III 25, 1; tantum esse nomen (apud eos *add.* β) atque opinionem eius exercitus Ariouisto pulso: IV 16, 7; ciuitates uictae nomen atque imperium absentis Pompei timebant: 1, 61, 3; *(se)* ea, quae faceret, iussu atque imperio facere Pompei: 3, 22, 1; Scipionem . . . impellit . . . adulatio atque ostentatio sui et potentium, qui in re publica iudiciisque tum plurimum pollebant (*u. CC*): 1, 4, 3; a quibus deductum ac deprauatum Pompeium queritur inuidia atque obtrectatione laudis suae: 1, 7, 1; ut magnam partem Italiae beneficio atque auctoritate eorum suam fecerit: 2, 32, 1; ut pro hospitio atque amicitia patris Alexandria reciperetur atque illius opibus . . . tegeretur: 3, 103, 3; Bellonacos omni tempore in fide atque amicitia ciuitatis Haeduae fuisse: II 14, 2; cum *(quod)* infamia atque indignitas rei et oppositus mons Cebenna uiarumque difficultas impediebat, tum maxime quod: VII 56, 2.

(ne) aditus atque incursus ad defendendum impediretur: 1, 25, 9; iudicia in priuatos reddebat, qui uerba atque orationem aduersus rem publicam habuissent: 2, 18, 5; ut . . . adulescentes atque expeditos ex antesignanis . . . inter equites proeliari iuberet: 3, 84, 3.

f): a tribunis militum reliquisque [sed et] equitibus Romanis atque euocatis equos sumit Germanisque distribuit: VII 65, 5; ¶ cum ageretur apud Caesarem isque maxime uellet pro communi amico atque arbitro controuersias regum componere: 3, 109, 1; (frumenta) anni tempore atque imbribus procubuerant: VI 43, 3; quod est quaedam animi incitatio atque alacritas naturaliter innata omnibus: 3, 92, 3.

g): cum iter in prouinciam nostram atque Italiam facerent: II 29, 4; hi manus ferreas atque harpagones parauerant magnoque numero pilorum, tragularum reliquorumque telorum se instruxerant: 1, 57, 2; non illi . . . iniquitatem loci atque angustias praeoccupatis castris et ancipitem terrorem intra extraque munitiones . . . causae fuisse cogitabant: 3, 72, 2; plenus spei bonae atque animi aduersus eos proficiscitur: 2, 5, 2.

h): Eburones, Neruii, Aduatuci atque horum omnium socii et clientes (clientesque β) legionem oppugnare incipiunt: V 39, 3; imperant Haeduis atque (et β) eorum clientibus . . . milia XXXV: VII 75, 2; equitatumque omnem . . ., quem ex omni prouincia et Haeduis atque eorum sociis coactum habebat, praemittit: I 15, 1; exercitum Q. Titurio Sabino et L. Aurunculeio . . . in Menapios atque in eos pagos Morinorum . . . ducendum dedit: IV 22, 5; facile superabant, atque eo magis, quod in conspectu Caesaris atque omnis exercitus res gerebatur: III 14, 8; a Cingetorige atque eius propinquis oratione Indutiomari cognita: V 57, 2; initium eius fugae factum a Dumnorige atque eius equitibus: I 18, 10; quorum erat princeps Litauiccus atque eius fratres: VII 37, 1; fratribus atque omnibus meis propinquis interfectis: VII 38, 3; cum iam pecus atque extrema impedimenta ab nostris tenerentur: III 29, 2; frumentum commeatumque ab Asia atque omnibus regionibus, quas tenebat, comportari imperat: 3, 42, 2; cum ipse gratia plurimum domi atque in reliqua Gallia . . . posset: I 20, 2; summamque in sollicitudinem ac timorem . . . prouincia cum uenisset, ac . . . uoces cum audirentur, sese . . . contra ciuem et consulem arma non laturos, deductis Pergamum atque in locupletissimas urbes . . . legionibus maximas largitiones fecit et: 3, 31, 4; multitudine sagittarum atque omnis generis (omni genere β) telorum multos uulneratos: VII 41, 3; alii faces atque aridam materiem de muro . . . iaciebant: VII 24, 4; igne (igni β; *Np.*, *Schn.*) atque omnibus tormentis necat: VII 4, 10; de uxoribus . . . quaestionem habent et si compertum est, igni (igne β) atque omnibus tormentis excruciatas interficiunt: VI 19, 3; excipit rursus ex uallo

⟨ualle β⟩ atque omnibus munitionibus clamor: VII 88, 2; (abductum illum a mari atque ab iis copiis, quas: 3, 78, 3 *u. infra* **b**) β);) multa praeterea de sideribus atque eorum motu, de mundi ac terrarum magnitudine, de rerum natura, de deorum immortalium ui ac potestate disputant et iuuentuti tradunt: VI 14, 6; has . . . a fronte atque ab utroque latere cratibus ac pluteis protegebat: 1, 25, 9; id ne fieri posset, obsidione atque oppidi circummunitione fiebat: 1, 19, 4; considunt et proximam fossam cratibus integunt atque aggere explent seque ad eruptionem atque omnes casus comparant: VII 79, 4; nec minus se ab milite modestiam et continentiam ⟨et cont. *om.* β⟩, quam uirtutem atque animi magnitudinem desiderare: VII 52, 4.

i): sunt qui ⟨solis *add. Aimoin.*⟩ piscibus atque ⟨qui *add.* β⟩ ouis auium uiuere existimantur: IV 10, 5; aditus autem atque itinera duo, quae extra murum ad portum ferebant, maximis defixis trabibus atque eis praeacutis praesaepit: 1, 27, 4; oppidi murus ab planicie atque initio ascensus recta regione . . . mille CC passus aberat: VII 46, 1; uita omnis in uenationibus atque in studiis rei militaris consistit: VI 21, 3; licentiam (eorum se) adrogantiamque reprehendere, quod plus se quam imperatorem de uictoria atque exitu rerum sentire existimarent: VII 52, 3; sese . . . ne uultum quidem atque aciem oculorum dicebant ferre potuisse: I 39, 1; (cum . . . signa eius militaria atque arma Capuae essent comprensa et familia Neapoli, uis atque proditio oppidi appareret ⟨*sic Np.;* uisaque proditione oppidi apparere *Oz; u. CC*⟩: 3, 21, 5.)

f): sed ea celeritate atque eo ⟨*om.* β⟩ impetu milites ierunt, . . . ut: V 18, 5; in Gallia non solum in omnibus ciuitatibus atque in omnibus pagis partibusque ⟨partibusque *del. Dauis.; Np., Fr.*⟩, sed paene etiam in ⟨β; *om.* α; *Np.*⟩ singulis domibus factiones sunt: VI 11, 2; omnes uici atque omnia aedificia, quae quisque conspexerat, incendebantur: VI 43, 2; omnia enim flumina atque omnes riuos, qui ad mare pertinebant, Caesar aut auerterat aut . . . obstruxerat, atque: 3, 49, 4; ¶ cum Caesar pabulandi causa tres legiones atque omnem equitatum . . . misisset: V 17, 2; ponti castrisque praesidio sex cohortes ⟨ex cohortis *Nz;* cohortes *O*⟩ reliquit atque omnia impedimenta et: 1, 41, 2; frumentum ex finitimis regionibus atque ex ⟨*O*[1]; in *afh; om. l*⟩ omnibus castellis in urbem conuexerant: 1, 34, 5; ut altissimis fluminibus atque impeditissimis itineribus nullum acciperet incommodum: 3, 77, 2; quod iniquo loco atque impari congressi numero . . . sustinuissent: 1, 47, 3; meliore condicione atque aequiore imperio se uti uidebant: VI 12, 6; ¶ totius diei pugna atque itineris labore defessi: 1, 65, 5; quod illis prohibere erat facile cum ipsius fluminis natura atque aquae magnitudine, tum quod ex totis ripis in unum atque angustum locum tela iaciebantur; atque: 1, 50, 2; Brundisini Pompeianorum militum iniuriis atque ipsius Pompei contumeliis permoti: 1, 28, 1; pelles pro uelis alutaeque tenuiter confectae, [hae] siue propter lini inopiam atque eius usus inscientiam ⟨inscientia β⟩ siue eo, . . . quod: III 13, 6; ¶ panico enim uetere atque hordeo corrupto omnes alebantur: 2, 22, 1; ¶ si quid celeritate itineris atque oportunitate temporis proficere posset: VI 29, 4; (VII 41, 3 *u.* **l**);) ¶ idque ita esse . . . etiam ex domestico iudicio atque animi conscientia intellegebant: 3, 60, 2; — L. Cassium Longinum cum legione tironum, quae appellabatur XXVII., atque equitibus CC in Thessaliam . . . misit: 3, 34, 2; ¶ neque iis ipsis quicquam praeter oram maritimam atque eas regiones, quae sunt contra Gallias, notum est: IV 20, 3; obsidibus acceptis primis ciuitatis atque ipsius Galbae regis duobus filiis: II 13, 1; facile erat ex castris C. Trebonii atque omnibus superioribus locis prospicere in urbem: 2, 5, 3; aggerem . . . ex latericiis duobus muris senum pedum crassitudine atque eorum murorum contignatione ⟨*Np.;* -ionem *codd.*⟩ facere instituerunt: 2, 15, 1; quo nisi paene in ipso urbis incendio atque in desperatione omnium salutis . . . numquam ante descensum est: 1, 5, 3; cum sua cunctatione atque opinione timoris ⟨timidiores *codd.*⟩ hostes nostros milites alacriores ad pugnandum effecissent ⟨*u. CC*⟩: III 24, 5; ¶ sibi placere regem Ptolomaeum atque eius sororem Cleopatram exercitus . . . dimittere: 3, 107, 2.

l): quod abiuncto ⟨*acdf;* adiuncto *ah*⟩ Labieno atque iis legionibus, quas una miserat, uehementer timebat: VII 56, 2; libera comitia atque omnis res publica senatui populoque Romano permittatur ⟨*u. CC*⟩: 1, 9, 5; (Germanos) incredibili uirtute atque exercitatione in armis esse praedicabant: I 39, 1; huic Caesar pro eius uirtute atque in se beneuolentia . . . maiorum locum restituerat: V 25, 2; at ⟨*pauc. recc.;* ac *rell.*⟩ tanta militum uirtus atque ea praesentia animi fuit, ut: V 43, 4; quibus disclusis atque in contrariam partem reuinctis tanta erat operis firmitudo atque ea rerum natura, ut: IV 17, 7; ¶ quem ubi

Caesar intellexit praesentis periculi atque inopiae uitandae causa omnem orationem instituisse: 3, 17, 6; ¶ cum . . . premerentur suaque omnia impedimenta atque omnes fortunas conflagrare intellegerent: V 43, 4; ¶ duabus Agedinci legionibus atque impedimentis totius exercitus relictis ad Boios proficiscitur: VII 10, 4; hac nos fortuna atque his ducibus repudiatis Corfiniensem ignominiam . . . sequimini! 2, 32, 13.

ββ) **adiect. et partic., quae substantiuorum uice funguntur:** omnibusque eos castris expulerunt et magno numero interfecto reliquos atque ipsum Octauium in naues confugere coegerunt: 3, 9, 7; per tribunos militum centurionesque atque honestissimos sui generis conloquuntur: 1, 20, 1; ibi Orgetorigis filia (filiae *B²β*) atque unus e filiis captus est: I 26, 4; ¶ simul et cursu et spatio pugnae defatigati non facile recentes atque integros sustinebant: VII 48, 4; ita cum recentes atque integri defessis successissent, . . . sustinere Pompeiani non potuerunt atque uniuersi terga uerterunt: 3, 94, 2; ¶ modo conscripti atque usus militaris imperiti ad tribunum militum centurionesque ora conuertunt: VI 39, 2; ¶ Cotum, antiquissima familia natum atque ipsum hominem summae potentiae et magnae cognationis: VII 32, 4.

γγ) **pronomina inter se et cum substant.:** reliqui, qui domi manserunt, se atque illos alunt: IV 1, 5; Caesar mittit ad eum (*A.*) Clodium, suum atque illius familiarem: 3, 57, 1; haec atque eiusdem generis complura . . . magna cum misericordia fletuque pronuntiantur: 2, 12, 4 (*Np.* 5); ¶ eadem fere atque eisdem uerbis (*Clark.;* rebus *codd.;* de rebus *Ald.*) praetor Roscius agit cum Caesare sibique: 1, 8, 4; hoc idem fere atque eadem de causa Pompeiani exercitus duces faciebant, crebroque: 1, 40, 2; ¶ uictoria, quae iam esset sibi atque omnibus Gallis explorata: VII 20, 7; si se atque Attium secuti essent: 2, 28, 3; siluarum, quae intercederent inter ipsos (eos *B²β*) atque Ariouistum: I 39, 6; huc Caesar omnes obsides Galliae, frumentum, pecuniam publicam, suorum atque exercitus impedimentorum magnam partem contulerat: VII 55, 2; Caesarem uel auctoritate sua atque exercitus uel recenti uictoria . . . deterrere posse: I 31, 16; palus erat non magna inter nostrum atque hostium exercitum: II 9, 1; portas aperuit et se atque oppidum Caesari dedidit incolumisque . . . conseruatus est: 3, 11, 4; multa suppliciter locutus est, ut de sua atque omnium salute debebat, silentioque . . . auditus: 3, 19, 3; diffisus suae atque omnium saluti inermis prodit: VI 38, 2; sacramenti, quod apud Domitium atque apud se quaestorem dixissent: 2, 28, 2; — Cottae quidem atque eorum, qui dissentirent, consilium quem habere exitum? V 29, 7; omnes amici consulum, necessarii Pompei atque eorum, qui ueteres inimicitias cum Caesare gerebant, in senatum coguntur: 1, 3, 1; conlaudatis militibus atque iis, qui negotio praefuerant: V 2, 3; ¶ ad nostra castra atque eos, qui in opere occupati erant, contenderunt: II 19, 8; ¶ a potentioribus atque iis (his *codd.*), qui ad conducendos homines facultates habebant: II 1, 4.

β) **adiectiua et participia; αα) positiuus: a):** praeerat . . . Liburnicae atque Achaicae (atticae *O*) classi Scribonius Libo et M. Octauius: 3, 5, 3; suberant enim montes atque a milibus passuum V itinera difficilia atque angusta excipiebant: 1, 65, 3; quod ex totis ripis in unum atque angustum locum tela iaciebantur: 1, 50, 2; cui rationi contra homines barbaros atque imperitos locus fuisset: I 40, 9; sperans barbaros atque imperitos homines . . . ad iniquam pugnandi condicionem posse deduci: VI 10, 2; ut quae celerem atque instabilem motum haberent: IV 23, 5; sed quae (iumenta) sunt apud eos nata, praua (parua *β*; *Np.*) atque deformia: IV 2, 2; difficilis *u.* angustus; huius opera Commii . . . fideli atque utili superioribus annis erat usus . . . Caesar: VII 76, 1; Gallis atque Hispanis: 3, 22, 3 *u.* α) αα) *init.*; quod ciuitatem ignobilem atque humilem Eburonum sua sponte populo Romano bellum facere ausam uix erat credendum: V 28, 1; loco pro castris ad aciem instruendam natura oportuno atque idoneo: II 8, 3; ignobilis *u.* humilis; ut in ipsum incautum etiam atque imparatum incideret: VI 30, 2; quod saepe homines temerarios atque imperitos (*β*; impeditos *α*) falsis rumoribus terreri et ad facinus impelli et de summis rebus consilium capere cognitum est: VI 20, 2; *cf.* barbarus; hos seditiosa atque improba oratione multitudinem deterrere: I 17, 2; (improuisus *u.* incognitus;) freto Siciliae imprudente atque inopinante Curione peruehitur: 2, 3, 1; equites . . . imprudentes atque (*O²;* imprudentesque atque *Nl; Db.;* prudentisque ad *aef;* prudentes atque *h;* et prudentis atque *O¹*) inopinantes hostes adgrediuntur: 2, 38, 4; ut tamquam scopulum, sic fugias inauditum (infrequens *Macrob.*) atque insolens uerbum: *ap. Gell.* I 10, 4; *cf. Macrob. sat.* I 5, 2; incautus *u.* imparatus; communi enim fit

uitio naturae, ut inuisitatis ⟨*Elberl.;* inuisis latitatis *N*; inusitatis *Db.:* inprouisis *Freudenb.; Dt.;* inuisis latitantibus *O;* inuisis [latitatis] *Np.*⟩ atque incognitis rebus magis confidamus: 2, 4, 4; quibus saluis atque incolumibus rem obtinere malebat: 1, 72, 3; quod saluum atque incolumem exercitum . . . traduxerim: 2, 32, 12; at ⟨ac *Nhl*⟩ tum integras atque incolumes copias Caesar inferiore militum numero continebat: 3, 47, 3; tenuis atque infirmi haec animi uideri: 1, 32, 8; (infrequens *u.* inauditus;) inopinans *u.* imprudens; insolens *u.* inauditus; instabilis *u.* celer; integer *u.* incolumis; inuisitatus (inuisus) *u.* incognitus; noua atque inusitata specie commoti: II 31, 1; (*cf.* incognitus;) leui facto equestri proelio atque ⟨eo *add.* β; *Schn.*⟩ secundo in castra exercitum reduxit: VII 53, 2; Liburnicus *u.* Achaicus; nouus *u.* inusitatus; oportunus *u.* idoneus; potiri oppido pleno atque opulento: 3, 80, 5; (paruus *u.* deformis;) plenus *u.* opulentus; prauus *u.* deformis; saluus *u.* incolumis; secundus *u.* leuis; seditiosus *u.* improbus; temerarius *u.* imperitus; tenuis *u.* infirmus; unus *u.* angustus; utilis *u.* fidelis.

[equestris autem proelii ratio et cedentibus et insequentibus par atque idem periculum inferebat: V 16, 3;] ¶ annuum spatium . . . nactus, quod uacuum a bello atque ab hoste otiosum fuerat: 3, 3, 1; ¶ aggerem noui generis atque inauditum ex latericiis duobus muris . . . atque eorum murorum contignatione facere instituerunt: 2, 15, 1; ut est summae genus sollertiae atque ad omnia imitanda . . . aptissimum: VII 22, 1.

amissa Sicilia . . . et cohortibus . . . centum atque XXX ⟨XX *O*⟩: 3, 10, 5; unum atque angustum: 1, 50, 2 *u. s.* angustus; duabusque missis subsidio cohortibus a Caesare atque iis ⟨hiis *aQ*²; his *Np.*⟩ primis legionum duarum: V 15, 4.

𝔟): quod et . . . et . . . et in magno impetu maris atque aperto . . . omnes fere . . . habent uectigales: III 8, 1; quod . . . detinebantur summaque erat uasto atque aperto mari, magnis aestibus, raris ac prope nullis portibus difficultas nauigandi: III 12, 5; quod in litore molli atque aperto deligatas ad ancoram relinquebat: V 9, 1; cum in loco aequo atque aperto confligeretur: 1, 71, 1; naues longas adgressus, quae erant deligatae ad terram atque inanes: 3, 40, 4; erant enim circum castra Pompei permulti editi atque asperi colles: 3, 43, 1; hostem impedito atque iniquo loco tenetis: VI 8, 3; hunc . . . palus difficilis atque impedita cingebat: VII 19, 1; id propter anni tempus longum atque impeditum uidebatur: 1, 29, 2; multa nostris de improuiso imprudentibus atque impeditis uulnera inferebant: 2, 6, 3; in siluis oportuno atque occulto loco . . . Romanorum aduentum exspectabant: V 32, 1; imprudentibus nostris atque occupatis in munitione castrorum subito se ex siluis eiecerunt: V 15, 3; perculsos atque infirmos hostes adorti: 3, 47, 2; quibus rebus nostri perterriti atque huius omnino generis pugnae imperiti non eadem alacritate . . . utebantur: IV 24, 4; iugum derectum . . ., utraque ex parte praeruptum atque asperum: 2, 24, 3; ¶ Vbii, quorum fuit ciuitas ampla atque florens, ut est captus Germanorum: IV 3, 3.

(loca praerupta ex ⟨atque ex β⟩ ascensu temptant: VII 86, 4.)

𝔠): copias omnes in loco edito atque aperto ⟨operto *A*⟩ instruxerunt: VII 18, 3; erat e regione oppidi collis . . . egregie munitus atque ex omni parte circumcisus: VII 36, 5; editus *u.* apertus; hostes . . . sicuti parta iam atque explorata uictoria . . . coeperunt: V 43, 3; nota atque instituta ratione . . . opus efficitur: VI 9, 4; reliquas (naues) paratas ad nauigandum atque omnibus rebus instructas inuenit: V 5, 2; alteram (partem) Camulogenus parato atque instructo exercitu tenebat: VII 59, 5; asseres enim pedum XII cuspidibus praefixi atque hi maximis ballistis missi . . . defigebantur: 2, 2, 2; quod apud eos magnae sunt ferrariae atque omne genus cuniculorum notum atque usitatum est: VII 22, 2; *cf.* institutus; paratus *u.* instructus; partus *u.* exploratus; praefixus *u.* missus; usitatus *u.* notus; ¶ ut . . . tam exiguam manum praesertim fugientem atque impeditam adoriri non audeant: VI 8, 1; nostris languentibus atque animo remissis: 2, 14, 1.

ββ) compar.: quanto erat in dies grauior atque asperior oppugnatio, et maxime quod . . .: V 45, 1; ubi quae maior atque inlustrior incidit res: VII 3, 2; haec Afranius Petreiusque et eorum amici pleniora etiam atque uberiora Romam ad suos perscribebant: 1, 53, 1; ¶ has trabes paulo longiores atque eminentiores, quam extremi parietes erant, effecerunt: 2, 9, 3; alterum (iter) per prouinciam nostram (erat), multo facilius atque expeditius: I 6, 2.

etsi deiectis ⟨dilectis *af;* disiectis *h;* diiectis *l*⟩ atque inferioribus locis constiterat: 1, 46, 3.

γγ) **superlat.**: (continentur) una ex parte flumine Rheno latissimo atque altissimo: I 2, 3; decurritur ad illud extremum atque ultimum senatus consultum: 1, 5, 3; ¶ ac longe aliam esse nauigationem in concluso mari atque in uastissimo ⟨*om.* β⟩ atque ⟨*om.* AQβ; *Fr.*⟩ apertissimo ⟨*om.* AQ⟩ Oceano perspiciebant: III 9, 7; quod duas Hispanias bellicosissimorum hominum peritissimis atque exercitatissimis ducibus pacauissent: 3, 73, 3; ¶ circiter CCXX naues eorum paratissimae atque omni genere armorum ornatissimae profectae ex portu: III 14, 2.

aditus autem atque itinera duo, quae . . . ad portum ferebant, maximis defixis trabibus atque eis praeacutis praesaepit: 1, 27, 4; ¶ oppidum Auaricum, quod erat maximum munitissimumque in finibus Biturigum atque agri fertilissima regione: VII 13, 3; hanc unam atque extremam esse pacis condicionem: 1, 85, 12.

γ) **aduerbia**: ita ancipiti proelio diu atque acriter pugnatum est: I 26, 1; pugnatum est diu atque acriter: III 21, 1; hostem insolenter atque acriter nostros insequentem supprimit rursusque terga uertere seque ad oppidum Ilerdam recipere et sub muro consistere cogit: 1, 45, 1; etsi difficulter atque aegre fiebat: 1, 62, 1; difficulter *u.* aegre; diu *u.* acriter; ita fastigate ⟨fastigato *codd. pler.*; -giato *O*[1]⟩ atque ordinatim structo *(tecto)* ⟨*u.* CC⟩: 2, 10, 5; insolenter *u.* acriter; exercitum educunt, Pompeius clam et noctu, Caesar palam atque interdiu: 3, 30, 3; magnoque numero iumentorum in flumine supra atque infra constituto traduxit exercitum: 1, 64, 6; lente atque paulatim proceditur crebroque . . . subsistunt: 1, 80, 1; ordinatim *u.* fastigate; palam *u.* interdiu; paulatim *u.* lente; aguntur omnia raptim ⟨*Ald.*; ruptim *codd.*⟩ atque turbate: 1, 5, 1; supra *u.* infra; turbate *u.* raptim.

cum his Haeduos eorumque clientes semel atque iterum armis contendisse: I 31, 6.

ita necessario atque ex tempore capto consilio: 3, 51, 8; quas tamen difficultates patienter atque aequo animo ferebant: 3, 15, 5; Titurius . . . trepidare et concursare cohortesque disponere, haec tamen ipsa timide atque ut eum omnia deficere uiderentur: V 33, 1.

dicit liberius atque audacius: I 18, 2; liberius atque audacius de bello consilia inire incipiunt: VII 1, 3; Pompeiani hoc insolentius atque audacius nostros premere et instare coeperunt cratesque . . . propulerunt: 3, 46, 3; eum . . . accepit, atque haec ad eum latius atque inflatius Afranius perscribebat: 2, 17, 3.

pugnatum est utrimque fortissime atque acerrime: 1, 57, 3.

δ) **substant. et uerb.**: cuius rei magnam partem laudis atque existimationis ad Libonem peruenturam, si illo auctore atque agente ab armis sit discessum: 1, 26, 4; ¶ quod . . . equitesque eius angustiis atque his ⟨angustis portis atque his *codd.*; angustiis portisque *Ald.*; *u.* CC⟩ a Caesaris militibus occupatis ad insequendum tardabantur: 3, 70, 1.

ε) **uerba; αα) act. et depon.; a)**: praecipit atque interdicit, proterritis hostibus atque in fugam coniectis . . . unum omnes peterent Indutiomarum: V 58, 4; interdicit atque imperat Cassiuellauno, ne Mandubracio . . . noceat: V 22, 5; petunt atque orant, ut sibi parcat: VI 9, 7; illi orant atque obsecrant, ut in Siciliam nauibus reportentur: 2, 43, 1; orat atque obsecrat, ut sibi parcat, ueteremque: 1, 22, 3; quem perterriti omnes Arucrni circumsistunt atque obsecrant, ut: VII 8, 4; illi . . . circumsistunt hominem atque interficiunt: V 7, 9; unamque cohortem . . . seclusam ab reliquis circumueniunt atque interficiunt incolumesque: 1, 55, 3; procedunt et quem quisque in castris notum aut municipem habebat, conquirit atque euocat: 1, 74, 1; laudat Pompeius atque in posterum confirmat, segniores ⟨*f*; seniores *NOahl*⟩ castigat atque incitat ⟨*u.* CC⟩: 1, 3, 1; dum haec parat atque administrat: 1, 37, 1; oppidum diripit atque incendit, praedam militibus donat, exercitum Ligerem traducit atque in Biturigum fines peruenit: VII 11, 9; — prodit Libo atque ⟨*b*[2]; *Ald.*; neque *rell.*⟩ excusat Bibulum, quod is iracundia summa erat inimicitiasque habebat . . . cum Caesare ex aedilitate et praetura conceptas: 3, 16, 3; eos, qui uenerant, conlaudat atque in oppidum dimittit, portas murosque adseruari iubet: 1, 21, 1. 2; onerarias naues . . . deprehendunt atque in portum deducunt: 1, 36, 2; minimeque ad eos mercatores saepe commeant atque ea, quae ad effeminandos animos pertinent, important: I 1, 3; — petit atque hortatur, ut: I 19, 5; tribunos militum et praefectos circummittit atque hortatur, . . . ab eruptionibus caueant: 1, 21, 4; — quos possunt consectantur atque occidunt: V 58, 6; iter eorum moratur atque impedit interdicitque: VII 40, 4; — pollicentur, atque omnibus undique conquisitis iumentis in castra deportant: 1, 60, 3; ¶

qui petant atque orent, ut sibi subueniat: 1, 17, 1; — huic mandat, Remos reliquosque Belgas adeat atque in officio contineat: III 11, 2; qui nisi decedat atque exercitum deducat ex his regionibus: I 44, 11; hortatur ac postulat, ut rem publicam suscipiant atque una secum administrent: 1 32, 7; — imperat, uti . . . castra naualia de improuiso adoriantur atque oppugnent: V 22, 1; — si cunctetur atque (aut O) agat lenius: 1, 1, 4; ¶ itaque se uictos confiteri: orare atque obsecrare, . . . ne: 1, 84, 5; milites circulari et dolere . . .; centuriones (que *add.* O¹fhl) tribunosque militum adire atque obsecrare, ut: 1, 64, 3; populi Romani exercitum hiemare atque inueterascere in Gallia moleste ferebant: II 1, 3; increpitare atque incusare reliquos Belgas, qui se populo Romano dedidissent patriamque uirtutem proiecissent: II 15, 5; accidit, ut . . . discederent, quaeque (que *om.* AQ; *Np.*) quisque eorum carissima haberet, ab impedimentis petere atque arripere (abripere *hik*) properaret, clamore et fletu omnia complerentur: V 33, 6; — ut . . . ex magna parte compellare (-lere *Of*) atque errantem regere posset: 3, 57, 3; antesignanos procurrere atque eum tumulum occupare iubet: 1, 43, 3; — aciem constituit et circumire ordines atque hortari incipit: 2, 41, 2; (1, 64, 1 *u.* b) α) *extr.*;) — sese ad nouissimum agmen ostendunt et magna multitudine circumfusa morari atque iter impedire incipiunt: 1, 63, 3; — inter suos queri atque indignari coepit regem ad causam dicendam euocari: 3. 108, 1.

b): instabat agmen Caesaris atque uniuersum imminebat: 1, 80, 5; ¶ huc iam reduxerat rem, ut equites, etsi difficulter atque aegre fiebat, possent tamen atque auderent flumen transire: 1, 62, 1; equitatu praemisso, qui nouissimum agmen carperet atque impediret: 1. 78, 5; — equitatum mittit, ut diriperet atque haberet loco praedae; eodemque tempore: 2, 25, 3; cum properarem atque essem in itinere: *ap. Cic. ad Att.* IX 6 A.

c): paucis [diebus] quae fieri uellet Vticae constituit atque imperauit diebusque: 2, 44, 3; — quos Pompeius, quod . . . fuerant quodque nouum et praeter consuetudinem acciderat, omnia sua praesidia circumduxit atque ostentauit: 3, 61, 1.

d): hunc illi . . . comprehenderant atque in uincula coniecerant: IV 27, 3; HS LX, quod aduexerat Domitius atque in publico deposuerat: 1, 23, 4; ueteres . . . naues refecerant . . . piscatoriasque adiecerant atque contexerant: 2, 4, 2; has (naues) superioribus diebus refecerat atque omnibus rebus instruxerat: 2, 5, 1; ¶ cum infestis pilis procucurrissent (procurrissent *Ol*) atque animum aduertissent (animadu. *Ol*; *Np.*, *Dt.*) non concurri a Pompeianis: 3, 93, 1; in eam partem ituros atque ibi futuros Heluetios, ubi eos Caesar constituisset atque esse uoluisset: I 13, 3.

e): Varronem profiteri se altera die ad conloquium uenturum atque una (*codd.*; eundem *Np.*; *Db.*, *Dt.*) uisurum, quem ad modum tuto legati uenire et quae uellent exponere possent: 3, 19, 3.

ββ) pass.; a): magnus numerus capitur atque interficitur, reliqui ex fuga in ciuitates discedunt: VII 88, 7; — ab dextro cornu . . . hostes pelluntur atque (host. p. a. *om.* AQβ) in fugam coiciuntur: VII 62, 3; ¶ animaduertit multa undique portari atque agi: 2, 25, 2; quos ille . . . corripi atque interfici iussit: 3, 109, 5.

b): qui una procurrerant leuis armaturae circumueniebantur atque interficiebantur ab nostris: 2, 34, 3; ¶ ut eo die maximus numerus hostium uulneraretur atque interficeretur: V 43, 5; ut tribunicia intercessio armis notaretur (uetaretur *Madu.*) atque (potestas *add. Hell.*) opprimeretur: 1, 7, 2; summam (*suam*) esse ac fuisse semper uoluntatem, ut componeretur (*O*; -rentur *z*) atque ab armis discederetur: 3, 16, 4.

c): ubi uero ea pars turris, quae erat perfecta, tecta atque munita est ab omni ictu hostium: 2, 9, 5; multique in fuga sunt comprehensi atque interfecti: V 21, 6; ¶ prope omnes naues adflictas atque in litore eiectas esse: V 10, 2; — quin paene circumuallati atque omni exitu et pabulatione interclusi uiderentur: VII 44, 4; ¶ intra haec tegimenta abditi atque muniti parietes lateribus exstruebant rursusque: 2, 9, 6; eodem tempore L. Fabius centurio quique una murum ascenderant circumuenti atque interfecti de muro praecipitabantur: VII 50, 3; cuiusque aetatis amplissimi nominatim euocati atque obsecrati naues conscenderant: 2, 5, 5; tabulae testamenti . . . relictae atque obsignatae Alexandriae proferebantur: 3, 108, 4; — quini erant ordines coniuncti inter se atque implicati (complic. β): VII 73. 4; — repetitis atque enumeratis diebus: 3, 105, 2; Neruii antiquitus . . . teneris arboribus incisis atque inflexis crebrisque (inflexis crebrisque *om.* z; *Fr.*, *Dt.*[1]) in latitudinem ramis enatis (*om.* β) et rubis sentibusque interiectis effecerant, ut: II 17, 4; — circiter parte tertia . . . celata atque in oppido retenta: II

32, 4; quibus disclusis atque in contrariam partem reuinctis: IV 17, 7; Trinobantibus defensis atque ab omni militum iniuria prohibitis: V 21, 1; proterritis ⟨perterritis β; M^2⟩ hostibus atque in fugam coniectis: V 58, 4.

𝔟): cum hostium acies a sinistro cornu pulsa atque in fugam conuersa ⟨coniecta $B^2\beta$⟩ esset: I 52, 6.

𝔠): quorum studio et uocibus excitatus Caesar ... conandum tamen atque experiendum iudicat: 1, 64, 4; coercendum atque deterrendum quibuscumque rebus posset Dumnorigem statuebat: V 7, 1; — nemo ..., quin statim castris exeundum atque occurrendum putaret: 1, 69, 3; — quod fuit illis conandum atque omni ratione efficiendum: 1, 65, 5; — neque lignandi atque ⟨neque *Ol:* aut *3 dett.*⟩ aquandi neque naues ad terram religandi potestas fiebat: 3, 15, 2; Afranius Petreiusque terrendi causa atque operis impediendi copias suas ad infimas montis radices producunt et proelio lacessunt: 1, 42, 2; uix ut iis rebus, quas constituissent, conlocandis atque administrandis ⟨ministrandis β⟩ tempus daretur ⟨*u. CC*⟩: III 4, 1.

$\gamma\gamma$) **act. et pass.: 𝔞)**: [quod ea re ... remollescere homines atque effeminari arbitrantur ⟨*u. CC*⟩: IV 2, 6;] Caesar legiones equitatumque reuocari ⟨reuocare *A*⟩ atque in itinere resistere ⟨itinere desistere β⟩ iubet: V 11, 1; circumfundi noctu equitatum Caesaris atque omnia loca atque itinera obsidere; nocturnaque: 1, 67, 3; exspectari etiam ab his Aduatucorum copias atque esse in itinere: II 16, 4; cognouit ... magna auxilia conuenisse, magna esse in spe atque exspectari, et consentire omnem citeriorem prouinciam: 2, 17, 3; ☞ concursantibus illis atque in ea re occupatis 1, 28, 2; (2, 14, 1 *u.* β) $\alpha\alpha$) 𝔠).)

𝔟): incitato equo se hostibus obtulit atque interfectus est: IV 12, 6.

$\delta\delta$) **uerbum alterius membri subaudiendum est (ex priore membro)**: reliquum erat certamen positum in uirtute, qua nostri milites facile superabant, atque eo magis, quod in conspectu Caesaris atque omnis exercitus res gerebatur: III 14, 8; ad celeritatem onerandi subductionesque paulo facit humiliores ..., atque id eo magis, quod propter crebras commutationes aestuum minus magnos ibi fluctus fieri cognouerat: V 1, 2; quod flumen uno omnino loco pedibus, atque hoc aegre, transiri potest: V 18, 1; eisdem de causis ... quo minus dimicare uellet mouebatur, atque hoc etiam magis, quod: 1, 82, 3.

𝔟) **plures uoces: α)**: nouissimosque premere et primos prohibere ascensu atque iniquissimo nostris loco proelium committere coeperunt: V 32, 2; manus cogere atque aperte bellum parare coeperunt: VII 59, 2; Quintilius circuire aciem Curionis atque obsecrare milites coepit: 2, 28, 2; aquam comportare in arcem atque eam munire obsidesque ... exigere coepit: 3, 12, 1; (Neruios) in deditionem uenire atque obsides sibi dare coegit: VI 3, 2; cogebantur ... pabulum supportare, quodque erat eius rei minor copia, hordeo adaugere atque his rationibus equitatum tolerare: 3, 58, 4; paludem explere atque iter munire conabatur: VII 58, 1; ac non numquam opera nostra Galli temptare atque eruptionem ex oppido pluribus portis summa ui facere conabantur: VII 73, 1; ut manum conserere atque armis dimicare conentur: 1, 20, 4; hic Romanorum aduentum exspectare atque ibi decertare constituisse: IV 19, 3; loqui de pace atque altercari cum Vatinio incipit ⟨*u. CC*⟩: 3, 19, 5; sese idcirco ab suis discedere atque ad eum uenire noluisse, quo facilius: V 3, 6; ad omnia se descendere paratum atque omnia pati rei publicae causa: 1, 9, 5; quod equites cursum tenere atque insulam capere non potuerant: IV 26, 5; si paruo labore magnas controuersias tollere atque omnem Italiam metu liberare possint: 1, 9, 1; siue ad litora Apolloniatium *(siue ad Labeatium)* cursum dirigere atque eo naues eicere ⟨*Ald.:* eligere *Nx*⟩ possent: 3, 25, 4; ne quem locum nostri intrare atque ipsos a tergo circumuenire possent: 3, 44, 4; quid uolunt nisi ... quos fama nobiles potentesque bello cognouerunt, horum in agris ciuitatibusque considere atque his aeternam iniungere seruitutem? VII 77, 15; cognoscit LX naues ... cursum tenere non potuisse atque eodem, unde erant profectae, reuertisse: V 5, 2; cognouit Vercingetorigem ... castra mouisse propius Auaricum atque ipsum cum equitatu expeditisque ... eo profectum, quo: VII 18, 1; existimabant tribus locis transire legiones atque omnes perturbatos defectione Haeduorum fugam parare: VII 61, 4; controuersias regum ad populum Romanum et ad se ... pertinere existimans atque eo magis officio suo conuenire, quod: 3, 107, 2; fit ... certior Suebos omnes in unum locum copias cogere atque iis nationibus, quae sub eorum sint imperio, denuntiare, ut: VI 10, 1; cum Graecos murum ascendere atque arma capere iuberet: 3, 11, 3; tegimenta galeis milites ex uiminibus facere atque aggerem iubet comportare: 3, 62, 1; omnes ... in planiciem descendere atque arma proicere iussit: 3, 98, 1; sibi legiones alias occurrere et eas, quas

secum duxerat, in uicem requiescere atque in castra reuerti iussit eodemque: 3, 98, 3; qui polliceantur obsides dare atque imperio populi Romani obtemperare: IV 21, 5; uidet imminere hostes atque in summo esse rem discrimine: VI 38, 2; ¶ hos exspectari equites atque eius rei causa moram interponi arbitrabatur: IV 9, 3; ad Germanos peruenit fama diripi ⟨diripiendi *a*⟩ Eburones atque ultro omnes ad praedam euocari: VI 35, 4; naues longas . . . paulum remoueri . . . et remis incitari et ad latus apertum hostium constitui atque inde fundis, sagittis, tormentis hostes propelli ac summoueri iussit: IV 25, 1; castra altiore uallo muniri ⟨munire β⟩ portasque obstrui atque in his administrandis rebus quam maxime concursari et cum simulatione agi timoris iubet: V 50, 5; ⦃magnum numerum impedimentorum ex castris mulorumque produci deque his ⟨*Dauis.*; neque hiis *uel* iis β; eque his *Lips.*, *Scal.*, *Schn.*: atque iis *Ciacc.*; *Fr.*⟩ stramenta detrahi . . . iubet ⟨*uerba*: mulorumque . . . stramenta *om.* α⟩: VII 45, 2;⦄ tuba signum dari atque in hostes impetum fieri iussit: 3, 46, 4; — disciplina in Britannia reperta atque inde in Galliam translata esse existimatur, et nunc: VI 13, 11; ¶ cum singuli magistratus antiquitus creari atque regiam potestatem annuum obtinere consuessent: VII 32, 3; suos ab hostibus premi atque aegre sustinere . . . animaduertit: IV 32, 3; cernebatur . . . nouissimos illorum premi uehementer ac non numquam sustinere ⟨subsistere *Vascos.*⟩ extremum agmen atque *(iter)* interrumpi ⟨inrumpi *Np.*⟩: 1, 64, 1; demonstrauimus L. Vibullium Rufum . . . bis in potestatem peruenisse Caesaris atque ab eo esse dimissum: 3, 10, 1; proximos colles capere uniuersos atque eo signa inferri iubet: 2, 42, 1.

β): tres suos nactus manipulares atque ab iis subleuatus murum ascendit: VII 47, 7; ut . . . abductum illum a mari atque ab iis copiis, quas Dyrrhachii comparauerat, [frumento ac ⟨a *a*⟩ commeatu *add. codd.*; *edd.*; *del. Rud. Schneider*] abstractum . . . secum decertare cogeret: 3, 78, 3; capilloque sunt promisso atque omni parte corporis rasa praeter caput et labrum superius: V 14, 3; — Heluetii . . . commutato consilio atque itinere conuerso . . . lacessere coeperunt: I 23, 3; cognitis suis postulatis atque aequitate condicionum perspecta: I 40, 3; refractis portis, cum iam defenderet nemo, atque intromissis ⟨inmissis β⟩ militibus nostris: II 33, 6; extruso mari aggere ac molibus atque his ⟨isdem β⟩ oppidi moenibus adaequatis: III 12, 3; Caesar intermissa profectione atque omnibus rebus postpositis . . . mittit: V 7, 6; magno pecoris atque hominum numero capto atque ea praeda militibus concessa: VI 3, 2; praemissis paulum impedimentis atque in tumulo quodam conlocatis: VI 8, 3; proeliis uero compluribus factis secundis atque omni nobilitate Haeduorum interfecta tantum potentia antecesserant, ut: VI 12, 3; ut spe consequendi inlata atque infinito labore suscepto . . . paene naturam studio uincerent, semperque: VI 43, 5; nec prius . . . quam restincto aggere atque omni ex parte summotis hostibus finis est pugnandi factus: VII 25, 4; ad Ligerem uenit uadoque per equites inuento pro rei necessitate oportuno, ut bracchia modo atque umeri . . . liberi ab aqua esse possent, disposito equitatu . . . atque hostibus primo aspectu perturbatis incolumem exercitum traduxit: VII 56, 4; deprensis nauibus circiter quinquaginta celeriterque coniunctis atque eo militibus iniectis ⟨impositis β⟩ et rei nouitate perterritis oppidanis . . . sine contentione oppido potitur: VII 58, 4; probata re atque omnibus iure iurando adactis postero die in tres partes distributo equitatu duae se acies ab duobus lateribus ostendunt, una: VII 67, 1; itaque truncis arborum aut admodum firmis ramis abscisis atque horum delibratis ac praeacutis cacuminibus perpetuae fossae . . . ducebantur: VII 73, 2; uno die intermisso Galli atque hoc spatio magno cratium . . . numero effecto . . . ad . . . munitiones accedunt: VII 81, 1; L. Nasidius . . . L. Domitio Massiliensibusque subsidio missus freto Siciliae imprudente atque inopinante Curione peruehitur adpulsisque Messanam nauibus atque inde propter repentinum terrorem principum ac senatus fuga facta ex naualibus eorum unam deducit: 2, 3, 2; continuato nocte ac die itinere atque omnibus † copiis mutatis ad celeritatem iumentis ad Pompeium contendit: 3, 11, 1; clam nuntiis ad Milonem missis . . . atque eo in Italiam euocato . . . sibi coniunxit atque eum in Thurinum . . . praemisit: 3, 21, 4; — cum . . . superatis Belgis, expulsis Germanis, uictis in Alpibus Sedunis, atque ita ⟨*om.* β⟩ inita hieme in Illyricum profectus esset: III 7, 1; discussa ⟨discissa β⟩ niue sex in altitudinem pedum atque ita uiis patefactis . . . peruenit: VII 8, 2; ¶ equitatu suo pulso atque insequentibus nostris . . . ostenderunt: III 20, 4.

γ): et quanta praedae faciendae atque in perpetuum sui liberandi facultas daretur

... demonstrauerunt: IV 34, 5; hortaturque, ne sui in perpetuum liberandi atque ulciscendi Romanos ... occasionem dimittant: V 38, 2.

δ): omnem equitatum et leuis armaturae Numidas, funditores sagittariosque pontem traducit atque ad eos contendit: II 10, 1; P. Sextius Baculus ... et item C. Volusenus ... ad Galbam adcurrunt (occurrunt β) atque unam esse spem salutis docent: III 5, 2; per omnes partes perequitant et tela coiciunt, atque ipso terrore equorum et strepitu rotarum ordines plerumque perturbant: IV 33, 1; aurigae interim paulatim ex proelio excedunt atque ita currus conlocant, ut: IV 33, 2; conlaudatis militibus atque iis, qui negotio praefuerant, quid fieri uelit ostendit atque omnes ad portum Itium conuenire iubet: V 2, 3; omnes uero se Britanni uitro inficiunt, quod caeruleum efficit colorem, atque hoc horridiores sunt in pugna aspectu; capilloque sunt promisso atque: V 14, 2; Cassiuellaunus ad Cantium ... nuntios mittit atque iis (α; his *h*: *Np.*, *Schn.*, *Dt*¹., *Hld.*) imperat, uti ... castra ... adoriantur atque oppugnent: V 22, 1; Cotta se ad armatum hostem iturum negat atque in eo perseuerat (constitit β): V 36, 4; tum uero suo more uictoriam conclamant atque ululatum tollunt impetuque ... facto ordines perturbant: V 37, 3; pauci ... ad T. Labienum legatum ... perueniunt atque eum de rebus gestis certiorem faciunt: V 37, 7; Pulio pilum in hostes immittit (mittit β) atque unum ex multitudine procurrentem traicit: V 44, 6; gladio comminus rem gerit Vorenus (*u. CC*) atque uno interfecto reliquos paulum propellit: V 44, 11; consedit et ... castra communit atque haec ... angustiis uiarum quam maxime potest contrahit: V 49, 7; equitatuque emisso celeriter hostes in fugam dat ... magnumque ex iis numerum occidit atque omnes armis exuit: V 51, 5; uolunt persuadere non interire animas, sed ab aliis post mortem transire ad alios, atque hoc maxime ad uirtutem excitari putant, metu mortis neglecto: VI 14, 5; sed magistratus ac principes in annos singulos gentibus cognationibusque hominum ... quantum et quo loco uisum est agri attribuunt atque anno post alio transire cogunt: VI 22, 2; infirmas arbores pondere adfligunt atque una ipsae concidunt: VI 27, 5; hoc se labore durant adulescentes atque hoc genere uenationis exercent, et: VI 28, 3; haec ... argento circumcludunt atque in amplissimis epulis pro poculis utuntur: VI 28, 6; sed ne omnino metum reditus sui barbaris tolleret atque ut eorum auxilia tardaret, reducto exercitu partem ultimam pontis ... rescindit atque in extremo ponte turrim tabulatorum quattuor constituit praesidiumque ... ponit magnisque ... munitionibus firmat: VI 29, 2. 3; capit arma a proximis atque in porta consistit: VI 38, 2; legiones ... portis incensis intromittit atque oppido potitur: VII 11, 8; exercitum Ligerem traducit atque in Biturigum fines peruenit: VII 11, 9; (VII 12, 1 *u.* ι);) proximam fossam cratibus integunt atque aggere explent: VII 82, 4; dat tuba signum suis Vercingetorix atque ex oppido educit: VII 81, 3; gladiatoresque ... spe libertatis confirmat atque his equos attribuit et se sequi iussit: 1, 14, 4; milites Domitianos sacramentum apud se dicere iubet atque eo die castra mouet iustumque iter conficit ... et: 1, 23, 5; seruos, pastores armat atque iis (his *Ofl*) equos attribuit: 1, 24, 2; signa ad Curium transferunt atque ad eum transeunt: 1, 24, 3; hos certo signo reuocare constituit, cum omnes milites naues conscendissent, atque iis (his *Ol*) expedito loco actuaria nauigia relinquit: 1, 27, 6; ab urbe proficiscitur atque in ulteriorem Galliam peruenit: 1, 33, 4; cuius orationem legati domum referunt atque ex auctoritate haec Caesari renuntiant: 1, 35, 3; equitatus noster ... summa in iugum uirtute conititur atque inter duas acies perequitans commodiorem ac tutiorem nostris receptum dat: 1, 46, 3; (1, 54, 4 *u.* ζ;) magnum numerum ... Albicorum ... imponunt atque hos praemiis pollicitationibusque incitant: 1, 56, 2; certas sibi deposcit naues Domitius atque has colonis pastoribusque ... complet: 1, 56, 3; ille ad eum S. Caesarem mittit atque huic tradi iubet: 2, 20, 7; qua re neque tanti sum animi, ut ... censeam, neque tanti timoris, ut ipse deficiam, atque omnia prius experienda arbitror magnaque (que *om. N O*) ex parte iam me una uobiscum de re iudicium facturum confido: 2, 31, 8; Saburra copias equitum peditumque instruit atque his imperat, ut simulatione timoris paulatim cedant ac pedem referant: 2, 40, 3; interim postulant, ut sint indutiae, atque ab iis impetrant: 3, 15, 7; illi adhibita audacia et uirtute administrantibus M. Antonio et Fufio Caleno ... naues soluunt atque altero die Apolloniam [Dyrrachium] praeteruehuntur: 3, 26, 1; et noctu ne conclamatis quidem uasis flumen transit (-iit *Of*) atque in eandem partem ... redit (-iit *Of*) ibique ... castra posuit: 3, 37, 4; ¶ contenditur proelio et ... nostri repelluntur atque aliis summissis subsidiis terga uertere seque ad signa legionum recipere coguntur: 1, 43, 5; hac (ac *afl*) fugientium multitudine ac turba portae castrorum occupantur atque iter

impeditur, pluresque: 2, 35, 3; ¶ consurgunt ii, qui et causam et hominem probant, suumque auxilium pollicentur atque ab multitudine conlaudantur: VI 23, 7; producuntur ii, quos ille edocuerat, quae dici uellet atque eadem . . . multitudini exponunt: VII 38, 4; hostes ⟨et hostes sunt β⟩ in fugam coniecti se ipsi multitudine impediunt atque angustioribus portis relictis coaceruantur ⟨*recc.*; coaceruati tum α; coartantur β; *Schn.*⟩: VII 70, 3; Domitius nauibus Massiliam peruenit atque ab iis ⟨*h*; his *Oafl*⟩ receptus urbi praeficitur: 1, 36, 1; Curio se in castra ad Bagradam recipit ⟨recepit *O*⟩ atque uniuersi exercitus conclamatione imperator appellatur posteroque die exercitum Vticam ducit et . . . castra ponit: 2, 26, 1; ¶ Indutiomarus ad castra accedit atque ibi magnam partem diei consumit: V 58, 2; portas obstruit, uicos plateasque inaedificat, fossas ⟨ac fossas *plur. codd.*⟩ transuersas uiis praeducit atque ibi sudes stipitesque praeacutos defigit: 1, 27, 3; Caesar intra hanc fossam legiones reducit atque ibi sub armis proxima nocte conquiescit: 1, 41, 6; Pompeius . . . discedit omnibusque copiis ad Asparagium Dyrrhachinorum peruenit atque ibi idoneo loco castra ponit: 3, 30, 7; Alexandriae de Pompei morte cognoscit atque ibi primum e naue egrediens clamorem militum audit . . . et: 3, 106, 4; ¶ iis confectis rebus conuentibusque peractis in citeriorem Galliam reuertitur atque inde ad exercitum proficiscitur: V 2, 1; hac ⟨ac *B*⟩ re cognita Vercingetorix rursus in Bituriges exercitum reducit ⟨reduxit β⟩ atque inde profectus Gorgobinam . . . oppugnare instituit: VII, 9, 6; ¶ pontem in Arare faciendum curat atque ita exercitum traducit: I 13, 1; ad eas (arbores) se adplicant atque ita paulum modo reclinatae quietem capiunt: VI 27, 3; milites . . . secessionem faciunt atque ita inter se per tribunos militum centurionesque atque honestissimos sui generis conloquuntur: 1, 20, 1; reliqui coeunt inter se et repentino periculo exterriti sinistras sagis inuoluunt gladiosque destringunt atque ita se a caetratis equitibusque defendunt . . . seque in castra recipiunt et . . . defenduntur: 1, 75, 3; at Curio numquam se . . . in eius conspectum reuersurum confirmat atque ita proelians interficitur: 2, 42, 4; ¶ persequamur eorum mortem, qui indignissime interierunt atque hos latrones interficiamus: VII 38, 8; ¶ praestate eandem nobis ducibus uirtutem, quam saepe numero imperatori praestitistis atque ⟨*om.* β⟩ illum adesse ⟨adesse eum β⟩ et haec coram cernere existimate: VI 8, 4; ¶ primum inridere ex muro atque increpitare uocibus, quod tanta machinatio ab tanto spatio instrueretur: II 30, 3; — eo sibi minus dubitationis dari, quod eas res . . . memoria teneret, atque eo grauius ferre, quo: I 14, 1; illorum esse praedam atque illis reseruari ⟨seruari β⟩ quaecumque Romani reliquissent: V 34, 1; Afraniani . . . procurrebant contumeliosisque uocibus prosequebantur: necessarii uictus inopia coactos fugere atque ad Ilerdam reuerti: 1, 69, 1.

ε): paulumque ex uia excedebat locisque impeditis ac siluestribus sese occultabat atque iis regionibus, quibus nos iter facturos cognouerat, pecora atque homines ex agris in siluas compellebat et cum equitatus noster liberius praedandi uastandique causa se . . . eiecerat, omnibus uiis semitisque essedarios . . . emittebat et . . . cum iis confligebat atque hoc metu latius uagari prohibebat: V 19, 1. 2; Vercingetorix animo laborabat, ut reliquas ciuitates adiungeret, atque earum principes donis pollicitationibusque alliciebat: VII 31, 1; Camulogenus suis aderat atque eos ⟨eosque *a*; eos *om.* *A*[1]⟩ cohortabatur ⟨hortabatur β⟩: VII 62, 5; tamen uirtute et patientia nitebantur atque omnia uulnera sustinebant: 1, 45, 6; aequo animo singulas binis nauibus obiciebant atque iniecta manu ferrea et retenta utraque naue diuersi pugnabant atque in hostium naues transcendebant, et (. . . et) . . . deprimunt: 1, 58, 4; at illi . . . subsequi non poterant atque alii alio loco resistebant: 2, 39, 6; iamque frumenta maturescere incipiebant, atque ipsa spes inopiam sustentabat, . . . crebraeque: 3, 49, 1; legio Pompeiana . . . ab decumana porta resistere conabatur ⟨*Steph.*; conatur *codd.*⟩ atque ultro in nostros impetum faciebat: 3, 69, 2; ¶ loca sequi demissa ac palustria et puteos fodere cogebantur atque hunc laborem ad cotidiana opera addebant: 3, 49, 5; ¶ paulisper intermitterent proelium ac tantum modo tela missa exciperent seque ex labore reficerent, post dato signo ex castris erumperent atque omnem spem salutis in uirtute ponerent: III 5, 3; per eos (arbitros) fierent aestimationes possessionum et rerum . . . atque hae ⟨eae *uel sim.* *NOx*⟩ creditoribus traderentur: 3, 1, 2.

ζ): reliqui sese fugae mandarunt atque in proximas siluas abdiderunt: I, 12, 3; (triplicem aciem instruxit legionum quattuor ueteranorum; ⟨ita uti supra *add. codd.*; *spurium iudic. Oud.*; *Np.*⟩ sed ⟨*AQB*[1]; se *M*β⟩ in summo iugo duas legiones . . . conlocari . . . iussit ⟨quat-

tuor ueteranarum; atque supra se in s. iugo d. l. . . . conlocauit . . . *Kran.*⟩: I 24, 2;❩ quidam ex his . . . nocte ad Neruios peruenerunt atque iis ⟨his *AQh* demonstrarunt . . . intercedere: II 17, 2; proelii committendi signum dedit atque in alteram partem item cohortandi causa profectus pugnantibus occurrit: II 21, 1; celeriter ad eas, quas diximus, munitiones peruenerunt atque his ⟨iis *A*⟩ proruptis prius in hostium castris constiterunt, quam: III 26, 3; reuerti se in suas sedes regionesque simulauerunt et tridui uiam progressi rursus reuerterunt atque omni hoc itinere una nocte equitatu confecto inscios inopinantesque Menapios oppresserunt: IV 4, 4. 5; his interfectis nauibusque eorum occupatis . . . flumen transierunt atque omnibus eorum aedificiis occupatis . . . se eorum copiis aluerunt: IV 4, 7; subfossis ⟨suffossisque *β*⟩ equis compluribusque nostris deiectis reliquos in fugam coniecerunt atque ita perterritos egerunt, ut: IV 12, 2; paulisper nostris restiterunt atque inter carros impedimentaque proelium commiserunt: IV 14, 4; Caesar paucos dies in eorum finibus moratus omnibus uicis aedificiisque incensis frumentisque succisis se in fines Vbiorum recepit atque iis ⟨his *β*⟩ auxilium suum pollicitus . . . haec ab iis cognouit: IV 19, 1; se ex naui proiecit atque in hostes aquilam ferre coepit: IV 25, 4; nostri . . . suis omnibus consecutis in hostes impetum fecerunt atque eos in fugam dederunt: IV 26, 5; nostri milites impetum hostium sustinuerunt atque amplius horis quattuor fortissime pugnauerunt et . . . occiderunt: IV 37, 3; et bello inlato ibi permanserunt ⟨remanserunt *β*⟩ atque agros colere coeperunt: V 12, 2; eorum impetum Galli sustinere non potuerunt atque in fugam coniecti multis amissis se ad agmen receperunt: VII 13, 2; depopulata Gallia Cimbri magnaque inlata calamitate finibus quidem nostris aliquando excesserunt ⟨recess. *A*⟩ atque alias terras petierunt ⟨petiuerunt *β*⟩: VII 77, 14; legio . . . locum non tenuit ⟨locum continuit *NOx*⟩ atque in proximum collem sese recepit ⟨recipit *f*⟩: 1, 44, 5; huc legionem postea transiecit ⟨*fhl:* transie. ĉ. *a:* traiecit *O: Db.;* traicit *nonn. Oud.?; Np., Dt.*⟩ atque ex utraque parte pontem instituit ⟨institutum *Ofhl*⟩, biduo perficit: 1, 54, 4; legio . . . signa sustulit seseque Hispalim recepit atque in foro et porticibus sine maleficio consedit: 2, 20, 4; Octauius quinis castris oppidum circumdedit atque uno tempore obsidione et oppugnationibus eos premere coepit: 3, 9, 4; necessarium esse existimauit de repentino aduentu Caesaris Pompeium fieri certiorem atque ideo ⟨*codd. uett.:* eidem *codd.*⟩ continuato nocte ac die itinere atque omnibus † copiis mutatis ad celeritatem iumentis ad Pompeium contendit, ut ⟨*Of;* et *ahl: edd.*⟩ adesse Caesarem nuntiaret ⟨nuntiat *Db.:* nuntiauit *Np.; Dt.*⟩: 3, 11, 1; nuntiis ad Milonem missis . . . atque eo in Italiam euocato . . . sibi coniunxit atque eum in Thurinum ad sollicitandos pastores praemisit: 3, 21, 4; consilio destitit atque eo itinere sese auertit: 3, 21, 5; eoque milites delectos imposuit atque eas (scaphas) in litore pluribus locis separatim disposuit nauesque . . . prodire iussit: 3, 24, 1; Pompeius . . . magnis itineribus ad Antonium contendit, atque eum ubi adpropinquare cognouit, idoneum locum nactus ibi copias conlocauit: 3, 30, 4. 5; ad montes se conuertit, qui Thessaliam cingunt, atque ex his locis Ambraciam uersus iter facere coepit: 3, 36, 5; submersamque nauem remulco multisque contendens funibus adduxit atque alteram nauem . . . pluribus adgressus nauibus . . . labore et multitudine telorum nostros uicit, deiectisque . . .: 3, 40, 2; hoc consedit loco atque eum communiuit omnesque ibi copias continuit: 3. 51, 8; Tullus impetum legionis sustinuit cohortibus tribus atque eam loco depulit: 3, 52. 2; ❨quem Caesar, ut erat de se meritus et de re publica, donatum ⟨donauit nummum *Em. Hoffm.*⟩ milibus CC conlaudatumque ⟨*Dt.;* atque *codd.: Hoffm.;* atque collaudatum *Endler*⟩ ab octauis ordinibus ad primipilum se traducere pronuntiauit: 3, 53, 5; ❨in auersos nostros impetum fecerunt atque ex utraque munitione deiectos terga uertere coegerunt: 3, 63, 8; hoc (imperatoris) nomen obtinuit atque ita se postea salutari passus *(est)*: 3, 71, 3; Pompeius . . . finem sequendi fecit atque aliud sibi consilium capiendum existimauit: 3, 77, 3; proelium secundum equestre fecit atque unum Allobrogem . . . cum quibusdam interfecit: 3, 84, 5; ex tertia acie singulas cohortes detraxit atque ex his quartam instituit equitatuique opposuit et quid fieri uellet ostendit monuitque: 3, 89, 3; sustinere Pompeiani non potuerunt atque uniuersi terga uerterunt: 3, 94, 2; Vatinius . . . tectis instructisque scaphis elicuit naues Laelianas atque ex his longius productam unam quinqueremem et minores duas in angustiis portus cepit itemque: 3, 100, 2; Cassius . . . aduolauit . . . perturbatumque eum nactus . . . magno uento et secundo completas onerarias naues taeda et pice et stuppa reliquisque rebus . . . in Pomponianam classem immisit atque omnes naues incendit XXXV: 3, 101, 2; exercitum a Pelusio clam Alexandriam euocauit atque eundem Achillam . . . omnibus copiis praefecit ⟨-ficit *af*⟩: 3, 108,

2; dimisit ⟨*Scal.*; deauxit λ⟩ enim circum omnes propinquas prouincias atque inde auxilia euocauit: 3, 112, 6; ¶ una ex his (nauibus) . . . delata Oricum atque a Bibulo expugnata est: 3, 14, 2; ab isdem factae (sunt) caedes sagittariorum ac funditorum, ab isdem acies Pompeiana a sinistra parte circumita ⟨circumuenta *O*⟩ atque initium fugae factum: 3, 94, 4; ¶ flumen Axonam . . . exercitum traducere maturauit atque ibi castra posuit: II 5, 4; ea, quae fertilissima Germaniae sunt loca, . . . Volcae Tectosages occupauerunt atque ibi consederunt: VI 24, 2; reliqui se in flumen praecipitauerunt atque ibi timore, lassitudine, ui fluminis oppressi perierunt: IV 15, 2; ipse . . . Britanniam attigit atque ibi in omnibus collibus expositas hostium copias armatas conspexit: IV 23, 2; ex Hispania ad Varum flumen est iter factum, atque ibi reliqua pars exercitus dimissa est: 1, 87, 5; Caesar . . . mane Dyrrhachium uenit, cum primum agmen Pompei procul cerneretur, atque ibi castra posuit: 3, 41, 5; Caesar hostibus in pugna occupatis militibus ⟨que *add. codd.*; *del. Scal.*⟩ expositis Pharum prehendit ⟨compreh. *O*⟩ atque ibi praesidium posuit: 3, 112, 5; ¶ ipsos se inter multitudinem militum occultasse atque ex media caede fugisse: VII 38, 5.

η): totum autem murum ex omni parte turribus contabulauerant atque has coriis intexerant: VII 22, 3; murum . . . praeduxerant Galli atque . . . superiorem partem collis . . . densissimis castris compleuerant: VII 46, 3; ciuitatem eius immunem esse iusserat, iura legesque reddiderat atque ipsi ⟨β; quae ipsi *BM*[1]; quae ipse *AQ*⟩ Moriuos ⟨morinis *AQ*⟩ attribuerat: VII 76, 1; qui . . . in Africam peruenerat atque eam sua sponte uacuam occupauerat dilectuque habito duas legiones effecerat: 1, 31, 2; huc Dardanos, . . . item Macedones, Thessalos ac reliquarum gentium et ciuitatum adiecerat atque eum, quem supra demonstrauimus, numerum expleuerat: 3, 4, 6; omnia enim flumina atque omnes riuos . . . Caesar aut auerterat aut magnis operibus obstruxerat atque ut erant loca montuosa et † ad specus angustiae uallium, has sublicis in terram demissis praesaepserat terramque adgesserat: 3, 49, 4; his . . . amplissimos magistratus mandauerat atque eos extra ordinem in senatum legendos curauerat agrosque . . .: 3, 59, 2.

ϑ): in eam partem ituros atque ibi futuros Heluetios, ubi eos Caesar constituisset atque esse uoluisset: I 13, 3; pollicenturque sese ei dedituros atque imperata facturos: V 20, 2; quae ab reliquis Gallis ciuitates dissentirent, has sua diligentia adiuncturum atque unum consilium totius Galliae effecturum: VII 29, 6; (se) missuros ad Pompeium, atque illum reliqua per se acturum hortantibus ipsis: 3, 16, 5.

ι): non destitit ⟨desistit *pauc. dett.*⟩ tamen atque in agris habet dilectum egentium ac perditorum: VII 4, 3; oppugnatione destitit ⟨desistit β⟩ atque obuiam Caesari proficiscitur: VII 12, 1; confecit prior iter Caesar atque ex magnis rupibus nactus planiciem in hac contra hostem aciem instruit: 1, 70, 3; (negat atque in eo perseuerat ⟨constitit β⟩: V 36, 4 *u. s.* δ);) — neque solum domi, sed etiam apud finitimas ciuitates largiter posse atque huius potentiae causa matrem in Biturigibus homini illic nobilissimo ac potentissimo conlocasse: I 18, 6; ¶ (conabatur ⟨conatur *codd.*⟩ atque . . . faciebat: 3, 69, 2 *u. s.* ε);) ¶ separatim singularum ciuitatum copias conlocauerat atque omnibus eius iugi collibus occupatis . . . horribilem speciem praebebat principesque ⟨*u. CC*⟩: VII 36, 2; iamque ad denarios L in singulos modios annona peruenerat et militum uires inopia frumenti deminuerat atque incommoda in dies augebantur; et . . .: 1, 52, 2; (Caesar . . . infirmis auxiliis proficisci non dubitauerat aeque ⟨*Np.*; atque *codd.*⟩ omnem sibi locum tutum fore existimans ⟨-mabat *Ol*⟩: 3, 106, 3;) ¶ legionem . . . nonam in sinistro (cornu) conlocauerat . . . et huic sic adiunxit (?) ⟨ad *af*⟩ octauam, ut paene unam ex duabus efficeret, atque alteram alteri praesidio esse iusserat: 3, 89, 1.

κ): hostes, ubi . . . spem se fefellisse intellexerunt neque nostros . . . progredi . . . uiderunt, atque ipsos res frumentaria deficere coepit, . . . constituerunt: II 10, 4; — hoc ubi uno auctore ad plures permanauerat atque alius alii tradiderat: 2, 29, 2; ¶ quem simul atque oppidani conspexerunt atque in spem auxilii uenerunt: VII 12, 5; ¶ Pompeius, ut equitatum suum pulsum uidit atque eam partem, cui maxime confidebat, perterritam animum aduertit, aliis quoque diffisus acie excessit protinusque . . . et: 3, 94, 5; ¶ ita ⟨*om.* α⟩ ut intra siluas aciem ordinesque ⟨ita *add.* α⟩ constituerant atque ipsi sese confirmauerant: II 19, 6; ¶ hi, cum est usus atque aliquod bellum incidit, . . . omnes in bello uersantur atque: VI 15, 1; — cum quaepiam cohors ex orbe excesserat atque impetum fecerat, hostes uelocissime refugiebant: V 35, 1; — postea uero, cum Caesarem . . . detineri cognouit. . . . magna (auxilia) esse in spe atque exspectari et

consentire . . . prouinciam, quaeque postea acciderant . . . accepit atque haec ad eum latius atque inflatius Afranius perscribebat (praeser. *afl*), se quoque ad motus fortunae mouere coepit: 2, 17, 3; ¶ qui cum eum in itinere conuenissent seque ad pedes proiecissent suppliciterque locuti flentes pacem petissent atque eos . . . suum aduentum exspectare iussisset, paruerunt: I 27, 2; cum . . . pugnaretur ac non solum uires, sed etiam tela nostros deficerent atque hostes acrius instarent languidioribusque nostris uallum scindere et fossas complere coepissent resque: III 5, 1; cum circumuentus multis uulneribus acceptis cecidisset (decidisset β) atque id frater . . . procul animaduertisset: IV 12, 6; cum constituisset hiemare . . . neque multum aestatis superesset atque id facile extrahi posse intellegeret: V 22, 4; cum celeriter nostri arma cepissent uallumque ascendissent atque una ex parte . . . superiores fuissent: V 26, 3; cum uultus Domitii cum oratione non consentiret atque omnia trepidantius timidiusque ageret, quam superioribus diebus consuesset, multumque . . .: 1, 19, 2; cum suo quisque consilio uteretur atque omnes sine timore iter facerent usi superiorum temporum atque itinerum licentia: 1, 51, 2; cum in his angustiis res esset atque omnes uiae ab Afranianis militibus equitibusque obsiderentur: 1, 54, 1; cum omnibus rebus nostri premerentur atque aegre resisterent: 3, 63, 8; — qui cum se suaque omnia in oppidum Bratuspantium contulissent atque ab eo oppido Caesar . . . circiter milia passuum quinque abesset, . . . manus ad Caesarem tendere et uoce significare coeperunt, sese in eius fidem ac potestatem uenire: II 13, 2; cum sua cunctatione atque opinione timoris hostes nostros milites alacriores . . . effecissent atque omnium uoces audirentur: III, 24, 5; quibus ex nauibus cum essent expositi milites circiter trecenti atque in castra contenderent: IV 37, 1; cum (legio) se obiecisset Pompeianis copiis atque opere . . . circummuniret: 3, 66, 2; qui cum ex fuga Pompeium sequerentur atque in insulam uenissent, oppido ac portu recepti non erant, missisque: 3, 102, 7; ¶ quod is collis . . . tantum aduersus in latitudinem patebat, quantum loci acies instructa occupare poterat, atque ex utraque parte lateris deiectus habebat et . . . paulatim ad planiciem redibat: II 8, 3; quod erat ciuitas magna inter Belgas auctoritate atque hominum multitudine praestabat: II 15, 1; quod legati eorum paulo ante a Caesare discesserant atque is dies indutiis erat ab iis petitus: IV 12, 1; quod neque ordines seruare . . . neque signa subsequi poterant atque alius alia ex naui quibuscumque signis occurrerat se adgregabat: IV 26, 1; quod omnem spem hostes in celeritate ponebant atque . . . in perpetuum se fore uictores confidebant: V 39, 4; quod apud eos magnae sunt ferrariae atque omne genus cuniculorum notum atque usitatum est: VII 22, 2; . . . quod ex loco superiore terga uertere aduersarios coegissent atque in oppidum compulissent: 1, 47, 3; — quod saepius fortunam temptare Galba uolebat atque alio se in hiberna consilio uenisse meminerat, aliis occurrisse rebus uiderat: III 6, 4; ipse, cum Casilinum uenisset unoque tempore signa eius militaria atque arma Capuae essent comprensa et familia Neapoli uisa, . . . exclusus Capua et periculum ueritus, quod conuentus arma ceperat atque eum hostis loco habendum existimabat, consilio destitit atque eo itinere sese auertit: 3, 21, 5; ¶ quoniam ad id tempus facultas conloquendi non fuerit atque ipse Brundisium sit uenturus: 1, 24, 5; ¶ etsi multis iam rebus perfidiam Haeduorum perspectam habebat atque horum discessu admaturari defectionem ciuitatis existimabat: VII 54, 2; ¶ ac tametsi magnopere admirabatur Magium . . . ad se non remitti, atque ea res saepe temptata etsi impetus eius consiliaque tardabat, tamen: 1, 26, 2; ¶ si pedites suis auxilium ferant atque in eo morentur: VII 66, 5; illo tamen potius utendum consilio, si res cogat atque auxilia morentur, quam: VII 78, 2; — sin Caesarem respiciant atque eius gratiam sequantur: 1, 1, 3; ¶ Vbii, qui ante obsides dederant, atque in deditionem uenerant: VI 9, 6; per Arduennam siluam, quae est totius Galliae maxima atque ab ripis Rheni finibusque Treuerorum ad Neruios pertinet milibusque: VI 29, 4; Brundisium cum legionibus VI peruenit, ueteranis III et (?) reliquis, quas ex nouo dilectu confecerat atque in itinere compleuerat: 1, 25, 1; edito loco, qui appellatur Petra aditumque habet nauibus mediocrem atque eas a quibusdam protegit uentis: 3, 42, 1; — qui cogitasset (cogitasse uideretur β) haec posse in itinere accidere atque ob eam causam profectionis auctor non fuisset: V 33, 2; perpetuam esse paludem, quae influeret in Sequanam atque illum omnem locum magnopere impediret: VII 57, 4; acerbitatem inimicorum docet, qui quod ab altero postularent, in se recusarent atque omnia permisceri mallent quam imperium exercitusque dimittere: 1, 32, 5; — in iis locis . . ., ubi paucis ante annis . . . L. Valerius . . . inter-

fectus esset atque unde L. Mallius . . . profugisset: III 20, 1; ¶ nulla Thessaliae fuit ciuitas praeter Larisaeos, . . . quin Caesari parerent atque imperata facerent: 3, 81, 2; neque sibi . . . temperaturos existimabat, quin . . . in prouinciam exirent atque inde in Italiam contenderent: I 33, 4; ¶ futurum esse paucis annis, uti omnes ex Galliae finibus pellerentur atque omnes Germani Rhenum transirent: I 31, 11; tantam . . ., ut . . . proximi iacentibus insisterent atque ex eorum corporibus pugnarent: II 27, 3; ut nostri omnibus partibus superiores fuerint atque eos in siluas collesque compulerint: V 15, 1; accedebat huc, ut numquam conferti, sed rari magnisque interuallis proeliarentur stationesque dispositas haberent atque alios alii deinceps exciperent integrique et recentes defetigatis succederent: V 16, 4; (hoc animo,) ut nihil nisi hiberna recusent atque hanc inueterascere consuetudinem nolint: V 41, 5; ut . . . paene naturam studio uincerent semperque paulum ad summam felicitatem defuisse uideretur atque ille latebris aut saltibus se eriperet et ⟨ut β⟩ noctu occultatus alias regiones partesque peteret: VI 43, 5. 6; milites disponit . . . perpetuis uigiliis stationibusque, ut contingant inter se atque ⟨aeque *fhl*⟩ omnem munitionem expleant: 1, 21, 3; relinquebatur, ut . . . equitatum repellerent, eo summoto repente incitati cursu sese in ualles uniuersi demitterent ⟨dimitt. *Oz*⟩ atque ita transgressi rursus in locis superioribus consisterent: 1, 79, 4; quod si esset factum, futurum ⟨*add. Dauis.: om. codd.; Np., Dt.;* fore *add. Voss., Db.*⟩, ut ⟨*om.* O^1*; Np., Dt.*⟩ detrimentum in bonum uerteret ⟨-retur *O*⟩ . . . atque . . . ultro se proelio offerrent: 3, 73, 6; ¶ nuntios dimisisse, uti de oppidis demigrarent, liberos, uxores suaque omnia in siluis deponerent atque omnes, qui arma ferre possent, unum in locum conuenirent: IV 19, 2; petunt, ut Mandubracium ab iniuria Cassiuellauni defendat atque in ciuitatem mittat: V 20, 3; iusserunt pronuntiare, ut impedimenta relinquerent atque in orbem consisterent: V 33, 3; alii . . . ut celeriter perrumpant censent . . ., alii ut in iugo consistant atque eundem omnes ferant casum: VI 40, 3; praemittit, qui . . . doceant hortenturque, ut in fide maneant atque hostium impetum magno animo sustineant: VII 10, 3; cohortatus Haeduos, ut controuersiarum ac dissensionis obliuiscerentur atque omnibus omissis [his] rebus huic bello seruirent eaque quae ⟨*uett. edd.;* ea quae *BMA*^{2}*Q*^{2}*; Schn.;* eaque *A*^{1}*Q*^{1}*h;* atque quae *af*⟩ meruissent praemia ab se deuicta Gallia exspectarent: VII 34, 1; placuit, ut ⟨uti β; *Schn.*⟩ Litauiccus decem illis milibus . . . praeficeretur atque ea ducenda curaret fratresque eius ad Caesarem praecurrerent: VII 37, 7; milites cohortatus, ut suae pristinae uirtutis et secundissimorum proeliorum retinerent memoriam atque ipsum Caesarem . . . praesentem adesse existimarent: VII 62, 2; constituunt, ut . . . oppido excedant atque omnia prius experiantur ⟨expediantur *z*⟩ quam: VII 78, 1; postulare, ut Caesar Arimino excederet atque in prouinciam reuerteretur: 1, 11, 1; turres . . . ad opera Caesaris adpellebat, ut rates perrumperet atque opera disturbaret: 1, 26, 1; in duas partes sese distribuunt, alii ut praedae praesidio sint, alii ut uenientibus resistant atque eos propellant, unamque cohortem . . . circumueniunt atque interficiunt incolumesque: 1, 55, 2; hortatur Curionem . . ., ut fuga salutem petat atque in castra contendat et: 2, 42, 3; id . . fecisse dicebatur, ut primus excursus uisque militum infringeretur aciesque distenderetur atque in suis ordinibus dispositi dispersos adorirentur; leuiusque: 3, 92, 2; ad eum Pompeius misit, ut pro hospitio atque amicitia patris Alexandria reciperetur atque illius opibus in calamitate tegeretur: 3, 103, 3; ¶ ibi remansisset, quo facilius omne Hadriaticum mare extremis Italiae partibus regionibusque Graeciae in potestate haberet atque ex utraque parte bellum administrare posset: 1, 25, 3; ¶ ne latos fines parare studeant potentiores atque ⟨*H. J. Müller;* potentioresque *codd.; u. CC*⟩ humiliores possessionibus expellant: VI 22, 3; ne tanta et tam coniuncta populo Romano ciuitas, quam ipse semper aluisset omnibusque rebus ornasset, ad uim atque arma descenderet ⟨discederet *z*⟩ atque ea pars, quae minus sibi confideret, auxilia a Vercingetorige arcesseret: VII 33, 1; castra facere constituit et, ne in opere faciundo milites repentino hostium incursu exterrerentur atque opere prohiberentur, uallo muniri uetuit: 1, 41, 4; ¶ sed ne omnino metum reditus sui barbaris tolleret atque ut eorum auxilia tardaret, . . . partem ultimam pontis . . . rescindit atque . . .: VI 29, 2; ¶ et quid reliqui consilii caperent atque unde initium belli fieret explorabant nocturnaque . . . concilia habebant: V 53, 4.

B. coniunguntur integra enuntiata: a): huic rursus circumuento fert subsidium Pulio, atque ambo incolumes . . . sese intra munitiones recipiunt: V 44, 13; hi (equites) . . . omnes in bello uersantur, atque eorum ut quisque est genere copiisque amplissimus, ita plurimos cir-

cum se ambactos clientesque habet (habent β): VI 15, 2; natio est omnium Gallorum admodum dedita religionibus, atque ob eam causam qui sunt adfecti grauioribus morbis . . . pro uictimis homines immolant: VI 16, 2; latrocinia nullam habent infamiam, quae extra fines cuiusque ciuitatis fiunt, atque ea iuuentutis exercendae ac desidiae minuendae causa fieri praedicant. atque: VI 23, 6; totis trepidatur castris, atque alius ex alio causam tumultus quaerit: VI 37, 6; augetur Gallis suspicio, atque omnes illo munitionum copiae traducuntur: VII 45, 6; fit gratulatio inter eos, atque omnium animi ad laetitiam excitantur: VII 79, 3; pugnatur uno tempore omnibus locis (occurrit *add.* β) atque omnia temptantur: VII 84, 2; reliqui ad Caesarem perueniunt, atque una cum iis deprensus L. Pupius . . . adducitur: 1, 13, 4; conclamatur ad arma, atque omnes copiae . . . exeunt rectoque ad Hiberum itinere contendunt: 1, 69, 4; facit idem Curio, atque . . . suas uterque copias instruit: 2, 27, 1; hac habita oratione nullam in partem ab exercitu Curionis fit significatio, atque ita suas uterque copias reducit: 2, 28, 4; hoc idem reliqui iurant legati; tribuni militum centurionesque sequuntur, atque idem omnis exercitus iurat: 3, 13, 4; ¶ cuius loci haec erat natura atque (*om.* β) ita (adeo β) montibus *angustissime mare continebatur, uti: IV 23, 3; erat ex omnibus castris . . . despectus, atque omnes milites intenti pugnae prouentum exspectabant: VII 80, 2; erat inter oppidum Ilerdam et proximum collem . . . planicies circiter passuum CCC, atque in hoc fere medio spatio tumulus erat paulo editior: 1, 43, 1; augebatur illis copia (augebantur illis copiae *Ohl*), atque ex castris cohortes per oppidum crebro submittebantur: 1, 45, 7; suberant enim montes, atque a milibus passuum V itinera difficilia atque angusta excipiebant: 1, 65, 3; itaque pedalibus lignis coniunctis inter se porticus integebantur, atque hac agger inter manus proferebatur: 2, 2, 3; {aeque (neque *codd.*) enim ex Marsis Paelignisque ueniebant atque (ut qui *codd.*) iis (*om. codd.*) superioris necessitudo contubernii (superiore nocte in contuberniis *codd.*) cum militibusque nonnulli grauior erat (commilitesque nonnulli grauiora *codd.* — *sic h. l. constit. Iw. Müller*): 2, 29, 4;} magnaque erat exspectatio eius rei, atque omnium animi intenti esse ad pacem uidebantur: 3, 19, 4; ¶ ita proelium restitutum est, atque omnes hostes terga uerterunt: I 53, 1; itaque cum omnibus rebus nostri premerentur atque aegre resisterent, animaduersum est uitium munitionis . . ., atque inter duos uallos . . . nauibus expositi in auersos nostros impetum fecerunt: 3, 63, 8; primus ex dextro cornu procucurrit (procurrit *O*), atque eum electi milites circiter CXX uoluntarii . . . sunt prosecuti: 3, 91, 3; ¶ magnusque incesserat timor sagittarum, atque omnes fere milites . . . tegimenta fecerant: 3, 44, 7; ¶ nostri fortiter impetum eorum tulerunt celeriterque ad suos quisque ordines redit (rediit *f; Dt.*), atque ultro uniuersi in hostes impetum fecerunt: 3, 37, 6.

b): atque ea iuuentutis exercendae ac desidiae minuendae causa fieri praedicant. atque ubi quis ex principibus in concilio dixit se ducem fore, qui sequi uelint, profiteantur, consurgunt ii, qui: VI 23, 6. 7; profectum longius reperiunt omnemque exercitum discessisse cognoscunt. atque unus ex captiuis Quid nos, inquit, hanc (*om. A*) miseram ac tenuem sectamini praedam: VI 35, 7. 8; {concurrunt (concurritur β) his auxiliis uisis; fit gratulatio inter eos, atque omnium animi ad laetitiam excitantur. itaque (atque *AQ*) productis copiis ante oppidum considunt et: VII 79, 3. 4;} contionatur . . . quotienscumque sit decretum, darent operam magistratus, ne . . ., factum in perniciosis legibus . . . . atque haec superioris aetatis exempla expiata Saturnini atque Gracchorum casibus docet: 1, 7, 5; recte auguraris de me . . . nihil a me abesse longius crudelitate. atque ego cum ex ipsa re magnam capio uoluptatem, tum meum factum probari abs te triumpho gaudio: *ap. Cic. ad Att.* IX 16, 2; ¶ cotidie utrimque eminus fundis, sagittis reliquisque telis pugnabatur. atque haec Caesar ita administrabat, ut: 1, 26, 1. 2; quod illis prohibere erat facile cum ipsius fluminis natura atque aquae magnitudine, tum quod . . . in unum atque angustum locum tela iaciebantur; atque erat difficile eodem tempore rapidissimo flumine opera perficere et tela uitare: 1, 50, 2. 3; neque multum Albici nostris uirtute cedebant, homines asperi et montani et exercitati in armis; atque hi modo digressi (*a*) Massiliensibus recentem eorum pollicitationem animis continebant: 1, 57, 3. 4; multaque erant intra eum locum manu sata, quibus interim iumenta pasceret. atque ut nostri perpetuas munitiones † uidebant . . ., ita illi interiore spatio perpetuas munitiones efficiebant: 3, 44, 3. 4; ¶ barbari constiterunt ac paulum modo pedem rettulerunt. atque (at β) nostris militibus cunctantibus, maxime propter altitudinem maris . . . inquit: IV 25, 2. 3; {fuit antea tempus, cum . . . Galli . . . trans Rhenum colonias mitterent. itaque (atque β) ea, quae fertilissima Germaniae

sunt loca . . . Volcae Tectosages occupauerunt atque ibi consederunt: VI 24, 1;) ¶ qua re impetrata arma tradere iussi faciunt. atque in ea re omnium nostrorum intentis animis . . . Adiatunnus . . . eruptionem facere conatus (impetrauit): III 21, 3; 22, 1; quae res et cibi genere et cotidiana exercitatione et libertate uitae . . . et uires alit et immani corporum magnitudine homines efficit. atque in eam se consuetudinem adduxerunt ⟨abduxerunt *BM*⟩, ut: IV 1, 9. 10; (hac habita oratione nullam in partem ab exercitu Curionis fit significatio, atque ita suas uterque copias reducit. at ⟨*P. Man.;* atque *codd.*⟩ in castris Curionis magnus † omnium incessit timor: 2, 28, 4; 29, 1;) ¶ cum his mihi res *est, qui eruptionem probant . . . . animi est ista mollitia, non uirtus, paulisper inopiam ferre non posse . . . . atque ego hanc sententiam probarem, . . . si: VII 77, 6; tu quoque tu in summis, o dimidiate Menander, poneris, et merito, puri sermonis amator. lenibus atque utinam scriptis adiuncta foret uis: *ap. Sueton. uit. Terent. 5 p. 294 Roth;* ¶ his praeerat Viridouix ac summam imperii tenebat . . . . atque his paucis diebus Aulerci Eburouices Lexouiique . . . portas clauserunt seque cum Viridouice coniunxerunt: III 17, 3; summis angustiis rerum necessariarum premebantur, adeo ut cogerentur . . . . aquam Corcyra nauibus onerariis supportare. atque etiam uno tempore accidit, ut . . . ex pellibus . . . nocturnum excipere rorem cogerentur: 3, 15, 3. 4; hoc qui postularet reperiebatur nemo. atque ipsis, ad quorum commodum pertinebat, durior inuentus est Coelius: 3, 20, 4; ad hunc modum distributis legionibus facillime inopiae frumentariae sese mederi posse existimauit. atque harum tamen omnium legionum hiberna . . . milibus passuum centum continebantur: V 24, 6. 7; hoc unum [inopia nauium] Caesari ad celeritatem conficiendi belli defuit. atque eae ipsae copiae hoc infrequentiores imponuntur, quod: 3, 2, 2. 3.

atque hic: 2, 2, 2 *u. p. 334* c); 3, 70, 1 *p. 336* δ); V 18, 1 *p. 339 δδ*): 1, 82, 3 *ib.*

atque is: V 15, 4 *u. p. 333* a) *extr.*; 1, 27, 4 *p. 335* (γγ); V 1, 2 *p. 339 δδ*).

atque = atque is (id): VII 53, 2 *p. 333;* III 14, 8 *p. 339 δδ*).

Repetita est praepositio *post particul.* atque *his locis:* ab: (3, 78, 3 *p. 329* h)); 1, 25, 9 *ib.;* apud: 2, 28, 2 *p. 332;* ex: (3, 4, 3 *p. 323;*) 1, 34, 5 *p. 329* f); in: II 3, 2; I 33, 2 *p. 325;* IV 22, 5 *p. 328* h); VI 21, 3 *p. 329* i); VI 11, 2 *ib.* f); 1, 5, 3 *p. 330* f); in Achaia atque apud Dyrrachium: 3, 57, 1 *p. 323. Non repetita est praepositio 60 fere locis.*

In enuntiatis negatiuis *exstat* atque *post partic.* ne: (I, 25, 9 *u. p. 324*; VII 33, 1 *p. 325;*) 3, 44, 1 *(p. 340)*; V 38, 2 *(p. 343 γ)*; VII 33, 1 *(p. 354)*; I, 41, 4 *ib.; post* non: V 5, 2 *(p. 340)*: 2, 39, 6 *(p. 346)*: VII 13, 2 *(p. 347)*: 1, 44, 5 *(ib.)*; 3, 94, 2 *(p. 348)*; VII 4, 3 *(p. 350)*; 1, 19, 2 *(p. 351)*; *post* neque . . . neque: 2, 31, 8 *(p. 344)*; IV 26, 1 *(p. 352)*.

2. **Particula comparatiua:** aggerem . . . facere instituerunt aequa ⟨-que *af*⟩ fere altitudine, atque ille congesticius ex materia fuerat agger: 2, 15, 1; ¶ ac longe aliam esse nauigationem in concluso mari atque in uastissimo atque apertissimo Oceano perspiciebant: III 9, 7; docet longe alia ratione esse bellum gerendum, atque antea gestum sit: VII 14, 2; alio loco, alio tempore, atque oportuerit, fratrem a fratre renuntiatum: VII 33, 3; longe aliud sibi capiendum consilium, atque antea senserat, intellegebat: VII 59, 3; aliae enim sunt legati partes atque ⟨aliae *N*⟩ imperatoris: 3, 51, 4; uno enim excepto, quem alius modi atque omnes natura finxit, suos quisque habet caros: *ap. Prisc. inst. VI 36. 82; VII 20 extr.; XIII 12 (gramm. Lat. ed. Keil II p. 227. 266. 303; III 8);* ¶ quod contra, atque esset dictum et ipsi petissent, proelium pridie commisissent: IV 13, 5; illi uero daturos se negare . . . neque sibi iudicium sumpturos contra, atque omnis Italia populus*(que)* Romanus iudicauisset: 3, 12, 2; ¶ Gallorum eadem ⟨*om. Flod.*⟩ atque Belgarum oppugnatio est haec: II 6, 2; (eodem tempore, quo ⟨*add. Vielh.*; atque *add. Walther*; *u. CC*⟩ Haedui, Ambarri . . . Caesarem certiorem faciunt: I 11, 4; nunc quod in eadem inopia, egestate, patientia, qua *(ante)*, ⟨patientia atque *Pluyg.*⟩ Germani permanent, . . .: VI 24, 1;) ¶ quos postea in parem ⟨*Ald.*; partem *codd.*⟩ iuris libertatisque condicionem ⟨conditione *X*⟩, atque ipsi erant, receperunt: I 28, 5; sed pari spatio transmissus atque ex Gallia est in Britanniam: V 13, 2; pari atque antea ratione [egerunt. cassius] secundum nactus uentum . . . naues . . . immisit: 3, 101, 5; ¶ hortatur, ut simili ratione, atque ipse fecerit, suas iniurias persequantur: VII 38, 10; ¶ hostes proelio superati, simul atque se ex fuga receperunt, statim ad Caesarem legatos . . . miserunt: IV 27, 1; quem simul atque oppidani conspexerunt atque in spem auxilii uenerunt, . . . murum complere coeperunt: VII 12, 5; Sulmonenses simul atque signa nostra uide-

runt, portas aperuerunt: 1, 18, 2; e quibus alter, simul atque de Caesaris legionumque aduentu cognitum est, ad eum uenit: V 3, 3; quo simul atque intro est itum, ... auster ... in Africum se uertit: 3, 26, 5; ei ... litterae Gadibus redduntur, simul atque sit (fit *O¹af*) cognitum de edicto Caesaris, consensisse Gaditanos principes cum tribunis cohortium, ... ut ... expellerent: 2, 20, 2.

[**Falso** atque *in codd. AQ(BM)a scriptum est pro* at Q. IV 38, 3; *pro* a Q. *in NOhl* 3. 106, 1.]

Atrebates. Atribatis *(abl.)* II 16, 2 *exstat in (A?) B¹M¹, quo loco in A(?) QM² est* atrebatis, *in B²β* atrebatibus; *genetiuus* V 46, 3 *in α est* atrebatum, *in β* atrebatium (atrepatium *in a*); IV 35, 1 *in A errore scriptum est* adrebas, VII 75, 3 *in B* adrebatibus. *(Cf. Glück p. 36—40; Heller 17, 279; 31, 325.)*

Significat a) populum uniuersum: (polliceri) quindecim milia Atrebates: II 4, 9; trans id flumen (Sabim) omnes Neruios consedisse aduentumque ibi Romanorum exspectare una cum Atrebatibus (-batis *α*; *Np., Dt., Hld.*) et Veromanduis, finitimis suis: II 16, 2; *cf. § 3*; legionis nonae et decimae milites ... pilis emissis cursu ac lassitudine exanimatos uulneribusque confectos Atrebates, — nam his ea pars obuenerat — celeriter ... in flumen compulerunt et ... interfecerunt: II 23, 1; Commium, quem ipse Atrebatibus superatis regem ibi constituerat: IV 21, 7; alterum (nuntium) ad C. Fabium legatum (Caesar) mittit, ut in Atrebatum (-batium *β*; *Np.*) fines legionem adducat, qua sibi iter faciendum sciebat: V 46, 3; imperant ... sena (milia) Andibus, ... Morinis; Nitiobrogibus quinque milia; Aulercis Cenomanis totidem; Atrebatibus IIII (*u. CC*): VII 75, 3.

b) singulos: Commius Atrebas: IV 27, 2; 35, 1; Commium Atrebatem: V 22, 3; VI 6, 4; Commio Atrebati (commius atrebas *β*): VII 76, 3 *u.* **Commius.**

Atrius: et praesidio nauibusque (*β*; que *om. α*) Q. (*om. β*) Atrium (Atium *Kraff.*) praefecit: V 9, 1; equites a Q. Atrio (Atio *Kraff.*) ad Caesarem uenerunt, qui nuntiarent ...: V 10, 2.

(attamen *u.* **ac** *p. 65 (66).*)

(attendo: addebant] attendebant *Plygg.*: 3, 72, 3 *u.* **addo** B. b) *p. 148.*)

attenuo: X. legionem in dextro cornu, nonam in sinistro conlocauerat, tametsi erat Dyrrhachinis proeliis uehementer attenuata (erat ... attenuata *NOehl*; erant attenuatae (adt. *a*) *af*): 3, 89, 1.

attexo: turres contabulantur, pinnae loricaeque ex cratibus attexuntur: V 40, 6.

Attianus: Caesar milites Attianos conlaudat: 1, 13, 5; praeoccupatus animus Attianorum militum timore et fuga et caede suorum nihil de resistendo cogitabat, omnesque ... arbitrabantur: 2, 34, 6.

attingo. I. Forma. Adtingo, *si fides habenda est Holdero, in X exstat* VI 33, 1; VII 4, 6; attingo I 1, 5; II 15, 3; 32, 1; 34; IV 23, 2; V 23, 6; VII 75, 4; *etiam* 1, 39, 2; 60, 2; 70, 2; 3, 6, 2 atting. *in cod. a uidetur esse; de reliquis belli ciuilis codd. nihil constat.* IV 3, 3 *in B est* attingo, *in A* adtingo; VI 25, 3 *et* VII 51, 3 *in AQ* attingo, *in B* adtingo.

Utrum adtribuo *an* attribuo *praeferendum sit, (an ipse Caesar modo hac modo illa forma usus sit,) dubium est.* Adtribuo *omnes codd. uidentur habere* IV 7, 4; VI 22, 2; VII 34, 2; attribuo VII 76, 1. 4. *In belli ciuilis libris Np.* attrib. *recepit his locis (nulla ex cod. a discrepantia notata):* 1, 17, 3; 32, 8; 42, 1; 2, 21, 3; 22, 2; adtribuo *ex cod. a idem recepit* 1, 57, 1; 2, 4, 5; 3, 29, 1. *Cur* 1, 24, 2; 35, 4 *eandem formam praetulerit, nescio; iniuria* 1, 14, 4, *quo loco in cod. a scriptum est* actrib., *Np. scripsit* adtrib. — *Dissentiunt codd. his locis:* V 47, 2 adtr. *est in α*, attr. *in β*; VI 32, 6 attr. *in AQβ*, adtr. *in B*; III 1, 6 attr. *in AQB²*, adtr. *in B¹*; VII 60, 1 *et* 81, 4 attr. *in AQ*, adtr. *in B*; III 14, 3 *et* VII 90, 4 attr. *in A*, adtr. *in B*; VII 9, 6 adtr. *in AB*; *rell. codd. quid exhibeant non traditur.*

II. Signific.: a) = tangere: si, prius quam murum aries attigisset, se dedidissent: II 32, 1.

b) = peruenire ad: ipse (Caesar) hora circiter diei quarta cum primis nauibus Britanniam attigit: IV 23, 2; ¶ si priores (Afraniani) montes, quos petebant, attigissent: 1, 70, 2; ¶ ubi primum (legiones) planiciem attigerunt (attingerunt *AQ*): VII 51, 3; ¶ secunda inita cum soluisset uigilia, prima luce terram attigit: V 23, 6; impositae legiones VII. postridie terram attigit Germiniorum: 3, 6, 2.

c) = adiacere: eorum fines Neruii attingebant: II 15, 3; ¶ Illurgauonenses, qui flumen Hiberum attingunt: 1, 60, 2; una pars, quam Gallos obtinere dictum est, initium capit a flumine Rhodano, continetur Garumna flumine, Oceano, finibus Belgarum, attingit etiam (*Ald.*; Oceanum fin. Belgarum attingit. etiam

X) ab Sequanis et Heluetiis flumen Rhenum: I 1, 5; ¶ optimi generis hominum ex Aquitanis montanisque, qui Galliam prouinciam attingunt: 1, 39, 2; ¶ Hiberum: 1, 60, 2 *u.* flumen; ¶ Labienum . . . ad Oceanum uersus in eas partes, quae Menapios attingunt, proficisci iubet: VI 33, 1; ¶ quae sunt maritimae ciuitates Oceanumque attingunt: II 34; celeriter sibi Senones, . . . Andos reliquosque omnes, qui Oceanum attingunt, adiungit: VII 4, 6; imperant . . . XXX (milia) uniuersis ciuitatibus, quae Oceanum attingunt: VII 75, 4; ¶ prouinciam: 1, 39, 2 *u.* Galliam; ¶ (Vbii . . . sunt humaniores,) propterea quod Rhenum attingunt: IV 3, 3; I 1, 5 *u.* flumen.

d) porrigi per: multarumque gentium fines (Hercynia silua) propter magnitudinem attingit: VI 25, 3.

Attius. 1. Attius Paelignus: Caesari nuntiatur Sulmonenses . . . cupere ea facere, quae uellet, sed a. Q. Lucretio senatore et Attio Paeligno prohiberi, qui id oppidum VII cohortium praesidio tenebant: 1, 18, 1; Lucretius et Attius de muro se deiecerunt. Attius ad Antonium deductus petit, ut ad Caesarem mitteretur. Antonius cum cohortibus et Attio eodem die, quo profectus erat, reuertitur. Caesar eas cohortes cum exercitu suo coniunxit Attiumque incolumem dimisit: 1, 18, 3. 4.

2. P. Attius Varus: Auximum proficiscitur; quod oppidum Attius cohortibus introductis tenebat dilectumque toto Piceno circummissis senatoribus habebat: 1, 12, 3; aduentu Caesaris cognito decuriones Auximi ad Attium Varum frequentes conueniunt; docent . . .: 1, 13, 1; quorum oratione permotus Varus praesidium, quod introduxerat, ex oppido educit ac profugit. hunc . . .: 1, 13, 2. 3; commisso proelio deseritur a suis Varus: 1, 13, 4; Tubero, cum in Africam uenisset, inuenit in prouincia cum imperio Attium Varum; qui ad Auximum, ut supra demonstrauimus, amissis cohortibus protinus ex fuga in Africam peruenerat atque . . .: 1, 31, 2; *cf. q. sqq.* § 2. 3. C. Curio in Africam profectus . . . iam ab initio copias P. Attii Vari (*Ohl*; uarri *af*) despiciens: 2, 23, 1; L. Caesar filius cum X longis nauibus . . ., quas naues Vticae ex praedonum bello subductas P. Attius reficiendas huius belli causa curauerat: 2, 23, 3; Curio castra Vari (uarri *a¹fh*) conspicit muro oppidoque coniuncta ad portam, quae appellatur bellica, admodum munita natura loci: 2, 25, 1; subsidio DC equites Numidae ex oppido peditesque CCCC mittuntur a Varo (uarro *af*): 2, 25, 3; centuriones Marsi duo ex castris Curionis cum manipularibus suis XXII ad Attium (atticum *a*) Varum perfugiunt: 2, 27, 1; hi siue uere quam habuerant opinionem ad eum perferunt, siue etiam auribus Vari seruiunt, . . . confirmant quidem certe: 2, 27, 2; qua opinione adductus Varus . . . legiones ex castris educit: 2, 27, 4; *cf. q. sqq.*; erat in exercitu Vari Sex. Quintilius Varus: 2, 28, 1; addidit, quae ab sua liberalitate, si se atque Attium secuti essent, exspectare deberent: 2, 28, 3; (ut qui superiore nocte perfugerant (*om. codd.*; ad Varum perfug. *coni. Np.*): 2, 29, 4;) erant sententiae, quae conandum omnibus modis castraque Vari oppugnanda censerent: 2, 30, 1; ne Varus quidem Attius dubitat copias producere, siue . . . siue: 2, 33, 5; *cf.* 34, 1; simul ab sinistro cornu P. Attii equitatus omnis et una leuis armaturae interiecti complures . . . cernebantur: 2, 34, 2; huc tota Vari conuersa acies . . . uidebat: 2, 34, 3; omnis Vari acies terga uertit seque in castra recepit: 2, 34, 6; qua in fuga Fabius Paelignus quidam . . . magna uoce Varum nomine appellans requirebat: 2, 35, 1; *cf. q. sqq.*; paulumque afuit, quin Varum interficeret; quod ille periculum sublato . . . scuto uitauit: 2, 35, 2; Varus . . . terrore exercitus cognito . . . exercitum in oppidum reducit: 2, 35, 7; de deditione omnes iam palam loquebantur et cum P. Attio agebant, ne: 2, 36, 2; tantus fuit omnium terror, ut . . . alii cum legionibus instare Varum . . . suspicarentur: 2, 43, 2; reliquae copiae missis ad Varum noctu legatorum numero centurionibus sese ei dediderunt: 2, 44, 1; Iuba . . . magnam partem eorum interfici iussit . . ., cum Varus suam fidem ab eo laedi quereretur neque resistere auderet: 2, 44, 2.

(**attonitis** II 23, 4 *in α errore scriptum est pro* at totis.)

attribuo (*Cf.* attingo 1.). **A. propr.: a) alqd; α):** uel sibi agros attribuant uel patiantur eos tenere, quos armis possederint: IV 7, 4; *cf.* β) VI 22, 2; ¶ gladiatores . . . (*spe*) libertatis confirmat atque his equos attribuit et se sequi iussit: 1, 14, 4; seruos, pastores, armat atque iis (*h*; hiis *a*; his *Ofl*) equos attribuit: 1, 24, 2; ¶ singulaque latera castrorum singulis attribuit legionibus munienda: 1, 42, 1; ¶ nostri, ut (*om. Fr.*) superioribus diebus suus (β; ut α; *Np., Fr., Hld.*; *om. Db.*: uni *aliq. recc.*; *pr. edd.*) cuique erat locus (loc. er. *af*) attributus, ad munitiones accedunt: VII 81, 4; ¶ tribunis militum centurionibusque, quibus singulae naues erant attributae: III 14, 3; naues, quas Metiosedo deduxerat, singulas

equitibus Romanis attribuit: VII 60, 1; L. Domitius ... nauibus III comparatis, ex quibus duas familiaribus suis attribuerat, unam ipse conscenderat, ... profectus est: 2, 22, 2; ¶ Lissum obtinebant, quod oppidum iis (is *ah*; his *Ofl*) antea Caesar attribuerat muniendumque curauerat: 3, 29, 1; ¶ alteram partem eius uici Gallis (ad hiemandum *add. codd.*: *Hotom. transponit post* cohortibus) concessit, alteram uacuam ab his relictam cohortibus *(ad hiemandum)* attribuit: III 1, 6; naues expediunt ... et consilia communicant. dextra pars attribuitur Massiliensibus, sinistra Nasidio: 2, 4, 5; (VII 34, 2 *u.* b) α);) — tormenta in muris disponit certasque cuique partes ad custodiam urbis attribuit: 1, 17, 3; ¶ (tributis (attributis *Pluyg.*) quibusdam populis (*Elberl.*; publicis *codd.*; *edd.*) priuatisque praemiis: 2, 21, 2;) ¶ (uicum: III 1, 6 *u.* partem.)

β): magistratus ac principes in annos singulos gentibus cognationibusque (cognationibus *a*; cognationesque *BM*) hominum ... quantum et quo loco uisum est agri attribuunt (adtr. agri β) : VI 22, 2.

b) alqm: α): sed electos (delectos *O*) ex omnibus legionibus fortissimos uiros, antesignanos, centuriones, Caesar ei classi attribuerat: 1, 57, 1; ¶ equitatum: VII 34, 2 *u.* partem;) ¶ ei legioni castrisque Q. Tullium Ciceronem praeficit (praefecit *h*) ducentosque equites ei (β; *cf. Schn. ad* V 47, 2; *om.* α; *edd.*) attribuit: VI 32, 6; ¶ Crassum Samarobriuae praeficit (praefecit *Fr.*) legionemque ei (β; *Schn.*; *om.* α; *rell. edd.*) attribuit: V 47, 2; prouinciae Q. Cassium praeficit; huic IIII legiones attribuit: 2, 21, 3; ¶ equitatus partem illi (Labieno) attribuit, partem sibi reliquit: VII 34, 2; ¶ uiros: 1, 57, 1 *u.* antesignanos.

β) (Boios: VII 9, 6 *u.* γ) quos;) ¶ quibus ille pro meritis ... iura legesque reddiderat atque ipsi (quae ipsi *BM*[1]; quae ipse *AQ*) Morinos (morinis *AQ*) attribuerat: VII 76, 1; ¶ quorum alter agros ... iis concesserit, alter bello uictos Sallyas (u. S. *Gland.*: uictas galliae *af*; uictas gallias *Ohl*) attribuerit (uicta Gallia eadem tribuerit *Madu.*) uectigaliaque auxerit: 1, 35, 4; ¶ T. Labienum ... in Sequanos proficisci iubet; huic M. Sempronium Rutilum attribuit: VII 90, 4.

γ): his delecti (dilecti *A*[1]) ex ciuitatibus attribuuntur, quorum consilio bellum administraretur: VII 76, 4; (*cf.* 1, 57, 1 *u.* α) antesignanos;) ¶ Boiorum oppidum, quos ibi (quos ibi *M*[2]*Oa*; quod sibi α; quo sibi *h*) Heluetico proelio uictos (uictor *AQ*) Caesar conlocauerat Haeduisque attribuerat: VII 9, 6.

B. trsl.: ad quos legati mitterentur, his auctoritatem attribui (*NOd*; attribuit *x*) : 1. 32, 8.

alqd faciendum attribuere alci: 1, 42, 1; ad hiemandum : III 1, 6.

(Atuatuci *u.* **Aduatuci.)**

Auaricensis: excitari se Auaricensibus praemiis: VII 47, 7.

Auaricum: Caesar ad oppidum Auaricum, quod erat maximum munitissimumque in (a β) finibus Biturigum atque agri fertilissima regione, profectus est, quod ...: VII 13, 3; deliberatur (β; dicebatur α; *Schn.*) de Auarico in communi concilio, incendi placeret an defendi: VII 15, 3; *cf.* § 4—6; Vercingetorix locum castris deligit ... ab Auarico longe milia passuum XVI: VII 16, 1; ibi per certos exploratores in singula diei tempora quae ad Auaricum agerentur (gererentur β) cognoscebat: VII 16, 2; *cf. c.* 17; cognouit Vercingetorigem ... castra mouisse propius Auaricum: VII 18, 1; sibi numquam placuisse Auaricum defendi: VII 29, 4; quod re integra primo incendendum Auaricum, post deserendum censuerat (Vercingetorix): VII 30, 2; qui Auarico expugnato refugerant, armandos uestiendosque curat (Verciug.): VII 31, 3; his rebus celeriter id, quod Auarici deperierat, expletur: VII 31, 4; Caesar Auarici (β; auarico α) complures dies commoratus summamque ibi copiam frumenti et reliqui commeatus nactus exercitum ex labore atque inopia reficit: VII 32, 1; obtestabantur Romanos, ut sibi parcerent neu, sicut Auarici fecissent, ne a mulieribus quidem atque infantibus abstinerent: VII 47, 5; exposuit, quid iniquitas loci posset, quid (quod *Vielh.*) ipse ad Auaricum sensisset: VII 52, 2; meminerant (milites) ad Alesiam magnam se inopiam perpessos, multo etiam maiorem ad Auaricum ... uictores discessisse: 3, 47, 6. *Cf. omnia, quae* VII 13—32 *narrantur.*

auaritia: impellit alios auaritia, alios iracundia et temeritas ..., ut: VII 42, 2; ¶ quibuscumque exercitus dicto audiens non fuerit, aut ... fortunam defuisse aut aliquo facinore comperto auaritiam esse conuictam (*recc.*; coniunctam *ABMβ*; conuinctam *Q*) : I 40, 12; ¶ multa praeterea generatim ad auaritiam excogitabantur: 3, 32, 1.

aucipium *u.* **aucupium.**

auctionor: inopiam excusare ... et difficultates auctionandi proponere etiam mediocris est animi: 3, 20, 3.

auctor. A. = qui suadet alqd, impellit ad (princeps consilii): tertium iam hunc annum

regnantem inimici multis palam ⟨palam multis β⟩ ex ciuitate auctoribus interfecerunt ⟨β; *Schn., (Fr.) Db., Dt.*²; inimicis iam multis palam ex ciuitate et iis auctoribus eum interfecerunt *α et (sed omisso* iam) *Np., Dt.*¹; inimicissimi multis pal. ex ciu. aliis auctoribus *Paul et (sed om.* aliis) *Hld.*; necis auctoribus *Oud.*: caedis auctoribus *Dauis.*⟩: V 25, 3; quid esse leuius aut turpius quam auctore hoste de summis rebus capere consilium? V 28, 6; magnam partem laudis . . . ad Libonem peruenturam, si illo auctore atque agente ab armis sit discessum: 1, 26, 4; — detestatus Ambiorigem, qui eius consilii auctor fuisset: VI 31, 5; — propinqui Indutiomari, qui defectionis auctores fuerant, . . . ex ciuitate excesserunt: VI 8, 8; — sese omnia de pace expertum nihil adhuc arbitrari uitio factum eorum, quos esse auctores eius rei uoluisset: 3, 57, 2; ¶ non hostem auctorem ⟨se *add. Plugg.*⟩, sed rem spectare ⟨expectare *BM*⟩: V 29, 3.

B. = **qui probat alqd:** senatu suo interfecto, quod auctores belli esse nolebant, portas clauserunt: III 17, 3; — qui . . . ob eam causam profectionis auctor non fuisset: V 33, 2.

C. = **qui tradit, nuntiat alqd (testis):** hoc ubi uno auctore ad plures permanauerat atque alius alii tradiderat, plures auctores eius rei uidebantur: 2, 29, 2; ¶ ex perfugis quibusdam oppidanis audit . . . . his auctoribus temere credens consilium commutat: 2, 38, 2; ¶ haec se certis nuntiis, certis auctoribus comperisse: 2, 18, 3; ubi certis auctoribus comperit minus V et XX milibus . . . eius copias abesse: 2, 37, 3.

auctoritas. *Semel* (VII 77, 3) *in uno cod. A exstat* autoritatis; *rell. locis in melioribus libris semper uidetur scriptum esse* auctoritas.

A. = **grauitas, dignitas, qua alii commouentur; a) subiect.:** huius est ciuitatis longe amplissima auctoritas omnis orae maritimae regionum earum: III 8, 1; quod summa auctoritas antiquitus erat in Haeduis magnaeque eorum erant clientelae: VI 12, 2; ¶ esse non nullos, quorum auctoritas apud plebem plurimum ualeat, qui priuatim plus possint quam ipsi magistratus: I 17, 1; magni interesse arbitrabatur eius auctoritatem inter suos quam plurimum ualere: V 4, 3.

b) obiect.: quod si fecerit, Haeduorum auctoritatem apud omnes Belgas (eum) amplificaturum: II 14, 6; ¶ ad quos legati mitterentur, his ⟨iis *Ald.*⟩ auctoritatem attribui ⟨*NOd*; attribuit *z*⟩: 1, 32, 8; ¶ colligo: VI 12, 8 *u.* teneo; ¶ tantam sibi iam his rebus in Gallia auctoritatem comparauerat, ut undique ad eum legationes concurrerent, gratiam atque amicitiam . . . peterent: V 55, 4; ¶ consequor *u.* **c)** *init.*; ¶ earumque factionum principes sunt qui summam auctoritatem eorum iudicio habere existimantur, quorum ad arbitrium iudiciumque summa omnium rerum consiliorumque redeat: VI 11, 3; suos enim quisque opprimi et circumueniri non patitur, neque, aliter si faciat, ullam inter suos ⟨inter suos ullam *a*⟩ habet ⟨haberet *M*¹; habeat *1 det.*⟩ auctoritatem: VI 11, 4; omnibus druidibus praeest unus, qui summam inter eos habet auctoritatem: VI 13, 8; hunc (Vibullium) . . . apud Cn. Pompeium auctoritatem habere intellegebat: 3, 10, 2; ambo (Dioscorides et Serapion) legati Romae fuerant magnamque apud patrem Ptolomaeum auctoritatem habuerant: 3, 109, 4; magnam ⟨magnamque *Oz*⟩ regium nomen apud suos auctoritatem habere existimans: 3, 109, 6; — cuiusque auctoritas in his regionibus magni ⟨magna *f?*⟩ habebatur: IV 21, 7; ¶ reliquorum imperatorum res aduersae auctoritatem minuunt: VII 30, 3; ut auctoritatem, qua ille maxime apud exteras nationes niti ⟨uti *NO*⟩ uidebatur, minueret: 3, 43, 4; ¶ qua ex re fieri, uti . . . magnam sibi auctoritatem magnosque spiritus in re militari sumerent: II 4, 3; ¶ hos illi diligenter tuebantur: ita et nouam et repente collectam auctoritatem tenebant: VI 12, 8.

c) genet.: quantum iam apud eos (Gallos) hostes uno proelio auctoritatis essent consecuti sentiebat: IV 13, 3; ¶ T. Baluentio, qui superiore anno primum pilum duxerat, uiro forti et magnae auctoritatis: V 35, 6; — ut ex suis necessariis quos haberet maximae auctoritatis legatos ad Achillam mitteret: 3, 109, 3; — quod eum cupidum rerum nouarum, cupidum imperii, magni animi, magnae inter Gallos auctoritatis cognouerat: V 6, 1; — hic (Critognatus) summo in Aruernis ortus loco et magnae habitus auctoritatis . . . inquit: VII 77, 3; — Senones, quae est ciuitas in primis firma et magnae inter Gallos auctoritatis: V 54, 2; Bibracti . . ., quod est oppidum apud eos maximae auctoritatis: VII 55, 4.

d) abl.: quod erat ciuitas magna inter Belgas auctoritate atque hominum multitudine praestabat: II 15, 1; Scipionem ea esse auctoritate, ut non solum libere quae probasset exponere, sed etiam . . . errantem regere posset: 3, 57, 3; ¶¶ et beneficio suo et auctoritate adductum Ariouistum finem iniuriis facturum: I 33, 1; (et familiaritate ⟨auctoritate

β) Cingetorigis adducti et aduentu nostri exercitus perterriti: V 3, 5;) ¶ unam esse Haeduorum ciuitatem, quae certissimam Galliae uictoriam detineat; eius auctoritate reliquas contineri: VII 37, 3; ¶ Caesarem uel auctoritate sua atque exercitus uel recenti uictoria . . . deterrere posse, ne: I 31, 16; ¶ niti (uti *NO*): 3, 43, 4 *u.* **b)** minuo; ¶ his rebus adducti et auctoritate Orgetorigis permoti constituerunt: I 3, 1; ¶ plurimum inter eos Bellouacos et uirtute et auctoritate et hominum numero ualere: II 4, 5; quantum gratia, auctoritate, pecunia (auctoritate pecuniae *a*) ualent, ad sollicitandas ciuitates nituntur: VII 63, 2; ¶ (uti *u.* **b)** minuo.)

c) **c. praepos.**: id ne accidat, positum in eius diligentia atque auctoritate: VII 32, 5; ¶ cum eius necessarii fidem implorarent Pompei praestaret, quod proficiscenti recepisset, ne per eius auctoritatem deceptus uideretur: 3, 82, 5; ¶ praeesse autem suo nomine (Scipionem) exercitui, ut praeter auctoritatem uires quoque ad coercendum haberet: 3, 57, 3.

B. = **senatus auctoritas**: sin Caesarem respiciant . . ., se sibi consilium capturum neque senatus auctoritati obtemperaturum: 1, 1, 3; cuius orationem legati domum referunt atque ex auctoritate haec Caesari renuntiant: 1, 35, 3.

C. = **exemplum**: debere eos Italiae totius auctoritatem sequi potius quam unius hominis uoluntati obtemperare: 1, 35, 1; ¶ horum auctoritate finitimi adducti . . . eadem de causa Trebium Terrasidiumque retinent: III 8, 3; — commemorat . . .. ut (Caesar) magnam partem Italiae beneficio atque auctoritate eorum suam fecerit: 2, 32, 1.

D. = **uis et grauitas (Nachdruck)**: quorum aduentu magna cum auctoritate et magna cum hominum multitudine bellum gerere conantur: III 23, 4.

auctoritas est in alqo: VI 12, 2 *u.* **A. a)**; auct. apud *u.* **apud 1. B.** *p. 292*; **auct. inter:** (V 1, 3 *u.* **A. a)**;) VI 11, 4; 13, 8 *u.* **A. b)**; V 6, 1; 54, 2 *u.* **A. c)**; II 15, 1; (4, 5) *u.* **A. d)**; (**auct. in (Gallia)**: V 55, 4 *u.* **A. b)**.)

Adiect.: amplissima: III 8, 1 *u.* **A. a)**; ea: 3, 57, 3 *u.* **A. d)**; magna: 3, 109, 4. 6; II 4, 3 *u.* **A. b)**; V 35, 6; 6, 1; VII 77, 3; V 54, 2 *u.* **A. c)**; II 15, 1 *u.* **A. d)**; III 23, 4 *u.* **D.**; maxima: 3, 109, 3; VII 55, 4 *u.* **A. c)**; noua: VI 12, 8 *u.* **A. b)**; summa: VI 12, 2 *u.* **A. a)**; VI 11, 3; 13, 8 *u.* **A. b)**; (sua: I 33, 1; 31, 16 *u.* **A. d)**; tanta: V 55, 4 *u.* **A. b)**; ulla: VI 11, 4 *u.* **A. b)**.

auctumnus *u.* **autumnus.**

auctus *u.* **augeo** *extr.*

aucupium: (uarie etiam scriptitatum est mancupium, aucupium, manubiae, si quidem C. Caesar per i scripsit, ut apparet ex titulis ipsius: *Vel. Long. (gramm. Lat. ed. Keil VII p. 67.)*

audacia: neque ex occulto insidiandi et dispersos circumueniendi singulis deerat audacia: VI 34, 6; ¶ illi adhibita audacia et uirtute administrantibus M. Antonio et Fufio Caleno . . . naues soluunt: 3, 26, 1; ¶ Lucterium Cadurcum, summae hominem audaciae, . . . in Rutenos mittit: VII 5, 1; ¶ ipsum esse Dumnorigem, summa audacia, magna apud plebem propter liberalitatem gratia, cupidum rerum nouarum: I 18, 3; Achillam praefectum regium, (singium (signium *a*[1]) *add.* *x*) singulari hominem audacia, . . . ad interficiendum Pompeium miserunt: 3, 104, 2; — illud extremum . . . senatus consultum, quo nisi paene in ipso urbis incendio atque in desperatione omnium salutis † latorum (*u. CC*) audacia numquam ante descensum (*Kohl;* discessum *codd.*) est: 1, 5, 3.

audacter. a) posit.: genus erat pugnae militum illorum, ut magno impetu primo procurrerent, audacter locum caperent: 1, 44, 1; ¶ cum illi . . . notissimis locis audacter tela conicerent: IV 21, 3; ¶ si audacter ac (aut *O*[1]*ah*[1]) fortiter sententias dicere uelint: 1, 1, 2; ¶ illi . . . minus libere, minus audacter uagabantur: 1, 59, 2.

b) compar.: dicit liberius atque audacius: I 18, 2; ¶ hac impulsi occasione . . . liberius atque audacius de bello consilia inire incipiunt: VII 1, 3; ¶ Pompeiani hoc insolentius atque audacius nostros premere et instare coeperunt: 3, 46, 3; ¶ has (triremes) cum audacius progressas Libo uidisset: 3, 24, 2; ¶ audacius resistere ac fortius pugnare coeperunt: II 26, 2; ¶ quo proelio sublati Heluetii . . . audacius subsistere non numquam et nouissimo agmine proelio nostros lacessere coeperunt: I 15, 3.

c) superl.: per eorum corpora reliquos audacissime transire conantes multitudine telorum reppulerunt: II 10, 3; ¶ perterritis nostris per medios audacissime perruperunt: V 15, 4; ¶ transire *u.* conari.

audeo. a) c. acc.: equestribus proeliis . . . quid nostri auderent periclitabatur: II 8, 2; ¶ plebes paene seruorum habetur loco, quae nihil audet (*Q:* aut et *A*[1]; habet *MC; Aim., Fr.*) per

se ⟨per se nihil audet $A^2\beta$⟩, nullo adhibetur consilio: VI 13, 1; quibus omnibus rebus sublatus nihil contra se regem ausurum ⟨*O;* nisurum *rell.; Db.*⟩ existimabat: 2, 37, 2.

b) c. infin.: tantamque opinionem timoris praebuit, ut iam ad uallum castrorum hostes accedere auderent: III 17, 6; ¶ ad quemuis numerum ephippiatorum equitum quamuis pauci adire audent: IV 2, 5; ¶ neque suam pati dignitatem, ut tantis copiis tam exiguam manum praesertim fugientem ... adoriri non audeant: VI 8, 1; ¶ quod Pompeius insidias timens ... munitionibus adpropinquare aliquamdiu non audebat: 3, 70, 1; ¶ ut non nequiquam tantae uirtutis homines iudicari deberet ⟨*Ald. Manut.;* deberent *codd.*⟩ ausos esse ⟨ausi quod essent *af;* aut si quod essent β⟩ transire latissimum flumen, ascendere altissimas ripas, subire iniquissimum locum: II 27, 5; ¶ quod (Caesar) neque ... uolebat neque salutem suam Gallorum equitatui committere audebat: I 42, 5; quantum ei facultatis dari potuit, qui naui egredi ac se barbaris committere non auderet: IV 21, 9; (equitum quattuor,) quibus solis uitam suam committere audebat (Ambiorix): VI 43, 6; quod ⟨quom *Np.*⟩ se longius *(a)* portibus committere non auderent ⟨-bant *f*⟩: 3, 25, 5; cum paucis conlocuti clientibus suis, quibus tantum facinus committere audebant: 3, 60, 4; ¶ (considere: VI 23, 2 *u.* consistere;) ¶ qua (legione) pulsa ... futurum, ut reliquae contra consistere non auderent: II 17, 3; hoc proprium uirtutis existimant expulsos agris finitimos cedere neque quemquam prope audere consistere ⟨considere *Paul*⟩: VI 23, 2; reliqui sese confirmant tantum, ut in munitionibus consistere audeant: VI 38, 5; ¶ quo praesidio tuto et libere senatus quae uellet decernere auderet: 1, 2, 2; ¶ (desperare *u.* praescribere; ¶ dicere *u.* liceri;) ¶ qui (Romani) dimicare non ausi turpiter se in castra receperint: VII 20, 6; illum (Pompeium) a Caesare obsideri neque audere proelio dimicare: 3, 43, 4; ¶ quod (nostri) neque insequi cedentes possent neque ab signis discedere auderent: V 16, 1; ¶ praesidii tantum est, ut ne murus quidem cingi possit neque ⟨ne *A*⟩ quisquam egredi extra munitiones audeat: VI 35, 9; quod neque legiones audeant absente imperatore ex hibernis egredi: VII 1, 7; IV 21, 9 *u.* committere; ¶ ciuitatem ... humilem Eburonum sua sponte populo Romano bellum facere ausam uix erat credendum: V 28, 1; ¶ quod soli ne in occulto quidem queri neque auxilium implorare auderent: I 32, 4; ¶ cum ... neque nostri longius ... cedentes insequi auderent: II 19, 5; ¶ quod illo licente contra liceri ⟨*Aldus;* licere *α;* dicere β⟩ audeat nemo: I 18, 3; ¶ neque recusandi aut deprecandi causa legatos ad Caesarem mittere (Haedui) audebant: V 6, 2; ¶ neque saepe accidit, ut neglecta quispiam religione aut capta apud se occultare aut posita tollere auderet: VI 17, 5; ¶ (facere arroganter, cum aut de officio imperatoris desperare aut praescribere uiderentur ⟨auderent $B^2\beta$⟩: I 40, 10;) ¶ neque illi sibi confisi ex portu prodire sunt ausi: 3, 7, 2; ¶ quorum (hostium) progredi ausus est nemo: V 43, 6; de equitibus hostium, quin nemo eorum progredi modo extra agmen audeat, ne ipsos quidem debere dubitare: VII 66, 6; ¶ queri *u.* implorare; ¶ cum Varus suam fidem ab eo laedi quereretur neque resistere auderet: 2, 44, 2; ¶ neque tamen suscepto bello suum consilium ab reliquis separare (Haedui) audent: VII 63, 8; ¶ subire *u.* ascendere; ¶ his erat rebus effectum, ut equitum mille ... VII milium Pompeianorum impetum ... sustinere auderent: 3, 84, 4; ¶ tollere *u.* occultare; ¶ cum intellegerent et posse et audere populi Romani exercitum Rhenum transire: IV 16, 1; qui ... paucos dies ibi morati neque flumen transire ausi domum reuertuntur: VII 5, 4; ut equites, etsi difficulter atque aegre fiebat, possent tamen atque auderent flumen transire: 1, 62, 1; posse et audere (sese) ea transire flumen, qua traductus esset equitatus: 1, 64, 3; *cf.* ascendere; ¶ se neque sine exercitu in eas partes Galliae uenire audere, quas Caesar possideret, neque: I 34, 3.

Aduerbia: aliquamdiu: 3, 70, 1 *u.* **b)** adpropinquare; iam: III 17, 6 *u.* **b)** accedere; nequiquam: II 27, 5 *u.* **b)** ascendere.

audiens *u.* **audio E.**

audio. A. auribus percipere (proprie); a) absol.: audiente utroque exercitu loquitur Afranius ...: 1, 84, 3; militesque auersi a proelio ad studium audiendi et cognoscendi feruntur: 2, 12, 1 (*Np.* 2).

b) alqd: tum uero clamore ab ea parte audito nostri ... acrius impugnare coeperunt: III 26, 4; Germani post tergum clamore audito cum suos interfici uiderent: IV 15, 1; uix DCCC, qui primo clamore audito se ex oppido eiecerant, ... peruenerunt: VII 28, 5; Alexandriae ... (Caesar) e naue egrediens clamorem militum audit: 3, 106, 4; ¶ († ut qui superiore nocte in contuberniis commilitesque nonnulli grauiora sermones militum dubia ⟨dubii *N*

durius accipiebantur *sic codd.;* et qui s. n. i. cont. circulisque (?) auditi fuerant sermones mil. dubii, durius accipiebantur *Madu.: u. CC*⟩: 2, 29, 4;) ¶ (nuntiatur . . . tumultuari . . . sonitumque remorum in eadem parte exaudiri ⟨audiri β⟩: VII 61, 3;) ¶ (reliquarum legionum milites non exaudito ⟨audito β⟩ sono tubae, quod satis magna ualles intercedebat: VII 47, 2;) ¶ cum . . . omnium uoces audirentur exspectari diutius non oportere: III 24, 5; nulla tamen uox est ab iis ⟨ex iis uox est β⟩ audita populi Romani maiestate et superioribus uictoriis indigna: VII 17, 3; non nullae militum uoces cum audirentur sese, contra hostem si ducerentur, ituros, contra ciuem et consulem arma non laturos: 3, 31, 4; crebraeque uoces militum in uigiliis conloquiisque audiebantur prius se cortice ex arboribus uicturos, quam Pompeium e manibus dimissuros: 3, 49, 2.

quod ubi auditum est, conclamant omnes: III 18, 5; unus quisque . . . ad id, quod ab alio audierat, sui aliquid timoris addebat: 2, 29, 1; — Arpineius et Iunius quae audierunt ⟨audierant β; *Fr.*⟩ ad legatos deferunt: V 28, 1; — quid ⟨*Aimoin.:* quod *codd.: Frig., Db., Hld.*⟩ quisque eorum de quaque re audierit aut cognouerit quaerant: IV 5, 2.

B. alqm = **aurem praebere, auscultare:** hoc facto proelio Caesar neque iam sibi legatos audiendos neque condiciones accipiendas arbitrabatur: IV 13, 1; quibus (legatis) auditis liberaliter pollicitus . . . eos domum remittit: IV 21, 6; ¶ haec ut intellegatis, inquit, a me sincere pronuntiari, audite Romanos milites: VII 20, 8; ¶¶ (Vatinius) multa suppliciter locutus *est*⟩ . . . silentioque ab utrisque militibus auditus ⟨-tum *O*⟩: 3, 19, 3; haec ad eum mandata Clodius refert, ac primis diebus, ut uidebatur, libenter auditus reliquis ad conloquium non admittitur: 3, 57, 5; cum Furnium nostrum tantum uidissem neque loqui neque audire meo commodo potuissem: *ap. Cic. ad Att.* IX 6 *A;* — quos ille, cum in conspectum eius uenissent, prius quam audiret ⟨adiret *Oafh; om. l*⟩ aut cuius rei causa missi essent cognosceret, corripi . . . iussit: 3, 109, 5.

C. = **interrogare, cognoscere (de iudicibus):** quae iudicia aliis audientibus iudicibus, aliis sententiam ferentibus singulis diebus erant perfecta: 3, 1, 4.

D. = **cognoscere, comperire: a) absol.:** confirmatur opinio barbaris, ut ex captiuo audierant, nullum esse intus praesidium: VI 37, 9; (*cf.* **A. a**).)

b) alqd: eius aduentu audito L. Staberius . . . aquam comportare in arcem . . . coepit: 3, 12, 1; ¶ pro sua clementia ac mansuetudine, quam ipsi ab aliis audirent: II 31, 4; ¶ (magnitudine operum,) quae neque uiderant ante Galli neque audierant: II 12, 5; ¶ hac audita pugna maxima pars Aquitaniae sese Crasso dedidit: III 27, 1; ¶ quibus rebus auditis . . . copias in tres partes distribuerunt: VII 61, 4; fit protinus hac re audita ex castris Gallorum fuga: VII 88, 5; — an uero in Hispania res gestas Caesaris non audistis? duos pulsos exercitus . . .: 2, 32, 5; ¶ (sermones: 2, 29, 4 *u.* **A. b**).)

nam quae Cenabi oriente sole gesta essent, ante primam confectam uigiliam in finibus Aruernorum audita sunt: VII 3, 3; (III 18, 5; 2, 29, 1 *u.* **A. b**) *extr.*)

c) de: quibus (castris) praeerat Saburra, de quo ante erat auditum: 2, 38, 3; IV 5, 2 *u.* **A. b**) *extr.*

d) c. acc. c. inf.: quod (oppidum) uacuum ab defensoribus esse audiebat (Caesar): II 12, 2; quibus in locis esse Germanos audiebat (Caesar): IV 7, 1; quod a Pirustis finitimam partem prouinciae incursionibus uastari audiebat (Caesar): V 1, 5; quo cum paucis equitibus profectum Ambiorigem audiebat (Caesar): VI 33, 3; diffidens (Cicero) . . . Caesarem fidem seruaturum, quod longius ⟨eum *add.* β⟩ progressum audiebat neque ulla de reditu eius fama adferebatur: VI 36, 1; ii, qui . . . erant relicti, cum proelium commissum audissent, subsidio suis ierunt: VII 62, 8; Caralitani, simul ad se Valerium mitti audierunt, . . . Cottam . . . eiciunt: 1, 30, 3; audierat ⟨*u. CC*⟩ Pompeium per Mauretaniam cum legionibus iter in Hispaniam facere confestimque esse uenturum: 1, 39, 3; ex perfugis quibusdam oppidanis audit (Curio) Iubam reuocatum finitimo bello et controuersiis Leptitanorum restitisse in regno, Saburram . . . Vticae adpropinquare: 2, 38, 1; an non audistis ⟨*h;* exaudistis *NOafl*⟩ ex iis ⟨his *codd.*⟩, qui per causam ualetudinis remanserunt, cohortes esse Brundisii factas? 3, 87, 4; Caesar paucos dies in Asia moratus cum audisset Pompeium Cypri uisum, . . . Alexandriam peruenit: 3, 106, 1; (*cf.* **b**) 2, 32, 5.)

e) c. nom. c. inf.: iam Caesar a Gergouia discessisse audiebatur, iam de Haeduorum defectione . . . rumores adferebantur: VII 59, 1.

E. = **obtemperare:** Curio ubi perterritis omnibus neque cohortationes suas neque preces audiri intellegit, . . . iubet: 2, 42, 1.

cum castra moueri ac signa ferri iussisset, non fore dicto audientes milites: I 39, 7;

quod non fore dicto audientes neque signa laturi dicantur, nihil se ea re commoueri: I 40, 12; (Senones) cum is omnem ad se senatum uenire iussisset, dicto audientes non fuerunt: V 54, 3; — quibuscumque exercitus dicto audiens non fuerit, aut . . . fortunam defuisse aut: I 40, 12.

audire alqd ab alqo *(ter) u.* **ab** *p. 16;* **ex alqo:** VI 37, 9 *u.* **D. a)**; 2, 38, 1 *u.* **D. d)**; **(**VII 17, 3 *u.* **A. b))**.

Addita sunt haec: ante: II 12, 5 *u.* **D. b)** opera; 2, 38, 3 *u.* **D. c)**; iam (non iam): VII 59, 1 *u.* **D. e)**; IV 13, 1 *u.* **B.**; libenter: 3, 57, 5 *u.* **B.**; ¶ meo commodo: *ap. Cic. ad Att.* IX 6 *A u.* **B.**; silentio: 3, 19, 3 *u.* **B.**; ¶ primis diebus: 3, 57, 5 *u.* **B.**; **(**superiore nocte: 2, 29, 4 *u.* **A. b)** sermones;**)** ante primam confectam uigiliam: VII 3, 3 *u.* **D. b)** *extr.;* — in uigiliis conloquiisque: 3, 49, 2 *u.* **A. b)** uoces; **(**in contuberniis: 2, 29, 4 *u.* **A. b)** sermones;**)** — in finibus Aruernorum: VII 3, 3 *u.* **D. b)** *extr.*

[**Falso:** neque quisquam est huius Germaniae, qui se aut adisse ⟨*ik;* audisse aut adisse *X; Aim.*⟩ ad initium eius siluae dicat: VI 25, 4.]

auditio: impellit alios auaritia, alios iracundia et temeritas, . . . ut leuem auditionem habeant pro re comperta: VII 42, 2; ¶ his rumoribus ⟨*β*; rebus *α*; *edd.*⟩ atque auditionibus permoti de summis saepe rebus consilia ineunt: IV 5, 3.

aueho: frumenti quod subito potuerunt nauibus auexerunt, reliquum . . . corruperunt: VII 55, 8.

auerto. A. propr.; a) = alio conuertere; α) alqd: (Galli) laqueis falces auertebant, quas, cum destinauerant, tormentis introrsus reducebant: VII 22, 2; ¶ auertit hic ⟨*β*; huic *α*⟩ casus uaginam et gladium educere conanti dextram moratur manum: V 41, 8; ¶¶ Caesar continuato diem noctemque opere in flumine auertendo huc iam reduxerat rem, ut: 1, 62, 1; omnia enim flumina atque omnes riuos . . . Caesar aut auerterat aut magnis operibus obstruxerat: 3, 49, 4; fossas . . . facere instituit, quibus partem aliquam Sicoris auerteret uadumque in eo flumine efficeret: 1, 61, 1; ¶¶ quod iter ab Arare Heluetii auerterant: I 16, 3; iter ab Heluetiis auertit ac Bibracte ire contendit: I 23, 1.

β) alqm: Caesarem Apollonia a derecto itinere auerterat ⟨aduert. *h*⟩: 3, 79, 2; — patefactis consiliis exclusus Capua . . . consilio destitit atque eo ⟨ab eo?⟩ itinere sese auertit: 3, 21, 5; — qua noua re oblata . . . milites auersi a proelio ad studium audiendi et cognoscendi feruntur: 2, 12, 1 *(Np. 2)*.

quod paene ab ipso uallo portisque castrorum barbaros auertisset ⟨auertissent *h*⟩: VI 42, 2.

b) = surripere, in suum usum conuertere: stipendiumque equitum fraudabant et praedam omnem domum auertebant ⟨aduert. *l*⟩: 3, 59, 3; ¶ falsum ab his equitum numerum deferri, quorum stipendium auerterent: 3, 59, 4.

B. trsl.; a): utrum auertendae suspicionis causa Pompeius proposuisset (illud edictum), ut quam diutissime longioris fugae consilium occultaret, an: 3, 102, 3.

b): haec (fama) ciuitates non nullas ab eius amicitia auertebat: 3, 79, 4; — (M. Octauius) Issam ⟨*P. Manut.;* hissam *O;* hissam *rell.*⟩ a Caesaris amicitia auertit: 3, 9, 1; — ipse Pompeius ab inimicis Caesaris incitatus . . . totum se ab eius amicitia auerterat et . . .: 1, 4, 4; — qua ex re futurum, uti totius Galliae animi a se auerterentur: I 20, 4; (2, 12, 1 *u.* **A. a) β)**.)

auersus: cum alius alii subsidium ferret neque timerent, ne auersi ⟨aduersi *β*⟩ ab hoste circumuenirentur: II 26, 2; — cum uallis . . . suberat neque . . . morantibus opem ferre poterant, equites uero ex loco superiore in auersos ⟨*1 det.;* aduersos *afl;* aduersarios *Oh*⟩ tela coniciebant, tum magno erat in periculo res: 1, 79, 3; equitatus hostium ab utroque cornu circuire aciem nostram et auersos ⟨aduersos *Oa*[1]*f*⟩ proterere incipit: 2, 41, 5; nauibus expositi in auersos ⟨*Faern.;* aduersos *Ox*⟩ nostros impetum fecerunt: 3, 63, 8; — (2, 12, 1 *u.* **A. a) β)**;) nam hoc toto proelio . . . auersum ⟨aduersum *X;* auersum *A*[2] *B*[2] *h*[2]⟩ hostem uidere nemo potuit: I 26, 2.

auertere ab *(9 uel 10 locis) u.* **ab** *p. 7. 8;* **eo itinere** (?) **sese auertit:** 3, 21, 5 *u.* **A. a) β)**; **domum auertere:** 3, 59, 3 *u.* **A. b)**.

(aufero: pauci ⟨*O*[2]; paucis *plur.*⟩ ex his militibus † arma in flumine ⟨*codd. plur.;* ablati flumine *Db.;* arrepti in flumine *O;* in flum. arrepti *3 recc.*; ui fluminis abrepti *Ald.*; abr. ui fl. *Np.: Dt.*⟩ ab equitatu excipiuntur ac subleuantur: 1, 64, 7.**)**

augeo alqd. A. propr.; a): exspectare, dum hostium copiae augerentur equitatusque reuerteretur: IV 13, 2; Caesar cum iniquo loco pugnari hostiumque augeri copias ⟨copias augeri *β*⟩ uideret: VII 49, 1; (1, 45, 7 *u.* **b)** copia;) hostium copiae summissis ab rege auxiliis crebro augebantur: 2, 41, 7; auctis copiis Pompei duo-

busque magnis exercitibus coniunctis pristina omnium confirmatur opinio et spes uictoriae augetur: 3, 82, 2; ¶ has munitiones insequentibus auxit diebus, ut: 3, 112, 8; ¶ (hostium, nauium) numerum *u.* b); ¶ his rebus (Dumnorigem) et suam rem familiarem auxisse et facultates ad largiendum magnas comparasse: I 18, 4; ¶ hi milites) . . . stipendii (-dia *NOhl*) augendi causa regis domum obsidere . . . consuerant: 3, 110, 5; ¶ quorum . . . alter bello uictos Sallyas attribuerit uectigaliaque auxerit: 1, 35, 4.

b): hanc (animi incitationem atque alacritatem) non reprimere, sed augere imperatores debent: 3, 92, 3; ¶ praesidio legionum addito nostris animus ($A^2B^2M^2a$; animis *x*) augetur: VII 70, 3; ¶ defectione Haeduorum cognita bellum augetur (augebatur *β*): VII 63, 1; ¶ augebatur illis copia (augebantur illis copiae *Ohl*), atque ex castris cohortes per oppidum crebro submittebantur: 1, 45, 7; ¶ ut reliquorum imperatorum res aduersae auctoritatem minuunt, sic huius ex contrario dignitas incommodo accepto in dies augebatur: VII 30, 3; ¶ animi incitationem: 3, 92, 3 *u.* alacritatem; ¶ militum uires inopia frumenti deminuerat atque incommoda in dies augebantur: 1, 52, 2; ¶ est inter eos de principatu controuersia orta, quae res apud milites largitiones auxit: 3, 112, 10; ¶ quod illis (improbis) licentiam timor augeat noster, his (pudentibus) studia deminuat: 2, 31, 4; ¶ animaduertit . . . in dies hostium numerum augeri: III 23, 7; eorum ut quisque primus uenerat, sub muro consistebat suorumque pugnantium numerum augebat: VII 48, 2; eodem Brutus contendit aucto nauium numero: 2, 5, 1; ¶ neque nunc se . . . postulare, quibus rebus opes augeantur suae: 1, 85, 5; ¶ Labienus suos . . . continebat timorisque opinionem quibuscumque poterat rebus augebat: V 57, 4; ¶ [omnia excogitantur, qua re nec sine periculo maneatur et languore militum et uigiliis periculum augeatur (*del. Paul*; *u. CC*): V 31, 5;] quodcumque addebatur subsidio, id corruptum timore fugientium terrorem et periculum augebat (adaugebat *O*): 3, 64, 2; ¶ quicquid huc circuitus ad molliendum cliuum accesserat, id spatium itineris augebat (spatio itineris augebatur *β*): VII 46, 2; ¶ augebatur auxiliorum cotidie spes: VI 7, 6; exercitus incommoda sunt tegenda, ne spem aduersariis augeamus: 2, 31, 6; 3, 82, 2 *u.* a) copias; ¶ augetur Gallis suspicio: VII 45, 6; ¶ terrorem: 3, 64, 2 *u.* periculum; ¶ is (timor) uariis (uarus *Oaf*) hominum sermonibus celeriter augetur: 2, 29, 1.

tantas uideri Italiae facultates, ut si quid esset in bello detrimenti acceptum, non modo id breui tempore sarciri, sed etiam maioribus augeri (adaugeri *β*) copiis posset: VI 1, 3.

B. trsl. = in maius extollo: fama iam praecurrerat . . . de proelio Dyrrhachino, quod multis auxerat (auxerant *Oefhl*) partibus: 3, 80, 2.

auctus: populi Romani hanc esse consuetudinem, ut socios atque amicos non modo sui nihil deperdere, sed gratia, dignitate, honore auctiores (auctos MB^2) uelit esse: I 43, 8.

augere alqd alci: VII 70, 3 *u.* A. b) animum; 1, 45, 7 *ib.* copiam; 2, 31, 4 *ib.* licentiam; 2, 31, 6 *ib.* spem; VII 15, 6 *ib.* suspicionem.

Addita sunt haec: celeriter: 2, 29, 1 *u.* A. b) timorem; cotidie: VI 7, 6 *u.* A. b) spem; crebro: 2, 41, 7 *u.* A. a) copias; ¶ in dies: VII 30, 3 *u.* A. b) dignitatem; 1, 52, 2 *ib.* incommoda; III 23, 7 *ib.* numerum; insequentibus diebus: 3, 112, 8 *u.* A. a) munitiones; ¶ abl. instrum.: I 18, 4 *u.* A. a) rem; 1, 85, 5 *u.* A. b) opes; V 57, 4 *ib.* opinionem; [V 31, 5 *ib.* periculum;] 2, 29, 1 *ib.* timorem; VI 1, 3 *u.* A. b) *extr.*; — abl. abs. 2, 41, 7 *u.* A. a) copias; 3, 82, 2 *ib.*; VII 70, 3 *u.* A. b) animum; VII 63, 1 *ib.* bellum; VII 30, 3 *ib.* dignitatem; ¶ gratia, dignitate, honore: I 43, 8 *u.* **auctus:** multis partibus: 3, 80, 2 *u.* B.; ¶ apud milites largitiones: 3, 112, 10 *u.* A. b).

auguror: recte auguraris (auguraturi *Med.*[1]; auguraris tu *ed. Iens.*) de me . . . nihil a me abesse longius crudelitate: *ap. Cic. ad Att.* IX 16, 2.

auis: ex quibus sunt, qui (solis *add. Aimoin.*) piscibus atque (qui *add. β*) ouis auium uiuere existimantur: IV 10, 5.

Aulerci. Aulurci *scriptum est in x* III 17, 3, *in β* VII 4, 6; auleurcos (auleurcus *BM*[1] *in x* VII 4, 6; aurerci II 34 *in a*[1]; aurelci III 17, 3 *in a*.

(quem (P. Crassum) cum legione una miserat ad Venetos, . . . Esuuios, Aulercos, Redones: II 34; Caesar exercitum . . . in Aulercis Lexouiisque . . . in hibernis conlocauit: III 29, 3; celeriter sibi Senones . . . Turonos, Aulercos, Lemouices, Andos reliquosque omnes, qui Oceanum attingunt, adiungit (Vercingetorix): VII 4, 6; — imperant Haeduis atque eorum clienti-

bus, Segusiauis, Ambiuaretis, Aulercis Brannouicibus, Brannouiis ⟨*om. Ciacc.; Fr.*⟩, milia XXXV: VII 75, 2; — imperant . . . (milia) sena Andibus ⟨sena Andibus *Em. Hoffm.*; senonibus *X*⟩ . . . Morinis; Nitiobrogibus V milia; Aulercis Cenomanis totidem ⟨*u. CC*⟩: VII 75, 3; — Aulerci Eburouices Lexouiique senatu suo interfecto, quod auctores belli esse nolebant, portas clauserunt seque cum Viridouice coniunxerunt: III 17, 3; imperantur . . . Lexouiis et Aulercis Eburouicibus ⟨*Valesius*: et aulercis eburonibus α; eburonibus β⟩ terna (milia) ⟨terna *om.* β; *cf. CC*⟩: VII 75, 3.

summa imperii traditur Camulogeno Aulerco: VII 57, 3.

Aulus *u.* **A.** *p. 1.*

aura: serius a terra prouectae naues neque usae nocturna aura in redeundo offenderunt: 3, 8, 2.

(Aurelius *u.* **Cotta.)**

aureus: utuntur [aut aere] aut nummo aureo ⟨aereo β; *Schn.*; aut nummo aureo *om. d; Np., Fr., Db., Dt.; cf. CC*⟩ aut taleis ferreis . . . pro nummo ⟨pro nummo *om.* β⟩: V 12, 4.

auriga: aurigae interim paulatim ex proelio excedunt atque ita currus ⟨se β⟩ conlocant, ut: IV 33, 2.

auris: leuiore de causa auribus desectis aut singulis effossis oculis domum remittit: VII 4, 10; ☛ est bos cerui figura, cuius a media fronte inter aures unum cornu exsistit excelsius: VI 26, 1.

siue uere quam habuerant opinionem ad eum perferunt, siue etiam auribus Vari seruiunt: 2, 27, 2.

L. Aurunculeius Cotta: his (equitatui) Q. Pedium et L. Aurunculeium Cottam legatos praefecit: II 11, 3; *cf.* § 4—6; reliquum exercitum Q. ⟨*om.* β⟩ Titurio Sabino et L. ⟨*om.* β⟩ Aurunculeio Cottae legatis in Menapios atque in eos pagos Morinorum . . . ducendum dedit: IV 22, 5; at Q. Titurius et L. Cotta legati, qui in Menapiorum fines legiones duxerant, omnibus eorum agris uastatis, frumentis succisis, aedificiis incensis . . . se ad Caesarem receperunt: IV 38, 3; unam legionem, quam proxime . . . conscripserat, et cohortes V in Eburones . . . misit. his militibus Q. Titurium Sabinum et L. Aurunculeium Cottam legatos praeesse ⟨esse β⟩ iussit: V 24, 4. 5; qui (Ambiorix et Catuuolcus) cum ad fines regni sui Sabino Cottaeque praesto fuissent . . .: V 26, 2; L. Aurunculeius compluresque tribuni militum . . . nihil temere agendum neque ex hibernis iniussu Caesaris discedendum existimabant: V 28, 3; *cf.* § 4—6; Cottae quidem . . . consilium quem habere exitum? V 29, 7; cum a Cotta primisque ordinibus acriter resisteretur, Vincite, inquit . . . Sabinus: V 30, 1; tandem dat Cotta permotus manus: V 31, 3; at Cotta, qui . . ., nulla in re communi saluti deerat et . . .: V 33, 2; L. Cotta legatus omnes cohortes ordinesque adhortans in aduersum os funda uulneratur: V 35, 8; ille cum Cotta saucio communicat, . . . ut . . . cum Ambiorige una conloquantur: V 36, 3; Cotta se ad armatum hostem iturum negat atque in eo perseuerat: V 36, 4; ibi L. Cotta pugnans interficitur: V 37, 4; de casu Sabini et Cottae certius ex captiuis cognoscit (Caesar): V 52, 4; hoc (Aduatuca castellum) fere est in mediis Eburonum finibus, ubi Titurius atque Aurunculeius hiemandi causa consederant: VI 32, 4; Cottaeque et Titurii calamitatem, qui in eodem occiderint ⟨consederint *Paul*⟩ castello, ante oculos ponunt: VI 37, 8.

Ausci: maxima pars Aquitaniae sese Crasso dedidit obsidesque ultro misit; quo in numero fuerunt . . . Ausci . . .: III 27, 1.

Ausetani: Oscenses . . . mittunt ad eum (Caesarem) legatos seseque imperata facturos pollicentur. hos Tarraconenses et Iacetani et Ausetani et paucis post diebus Illurgauonenses, qui flumen Hiberum attingunt, insequuntur. petit ab his omnibus, ut . . .: 1, 60, 2.

auster: incredibili felicitate auster, qui per biduum flauerat, in Africum se uertit: 3, 26, 5; cum iam nostris remissiore uento adpropinquasset (Coponius), idem auster increbuit nostrisque praesidio fuit: 3, 26, 2; ☛ illi . . . nacti austrum naues soluunt: 3, 26, 1; ☛ qui portus ab Africo tegebatur, ab austro non erat tutus: 3, 26, 4.

aut. 1. semel positum. A. disiunguntur enuntiatorum partes: a) singulae uoces: α) substant.: (aut ⟨*om.* β⟩ ad Ciceronem aut ad Labienum: V 27, 9 *u.* 2. A. *init.*:) ex castris exisse, si quid frumenti aut pecoris in agris reperire possent: VII 20, 10; (nauibus) parum clauis aut materia atque armamentis instructis ad reliquas armandas reficiendasque utuntur: 1, 36, 2; atque omnes fere milites . . . tunicas aut tegimenta fecerant: 3, 44, 7; ut . . . ille latebris aut saltibus ⟨latebris aut siluis aut saltibus β; lat. ac siluis aut salt. *dk; Schn.*⟩ se eriperet: VI 43, 6; (huic rei studendum, ut pabulatione et ⟨β; aut α; *Fr., Db.*⟩ commeatu Romani prohibeantur: VII 14, 2;) (debere se) neutrum eorum . . . urbe aut ⟨an *al*⟩ portibus recipere: 1, 35, 5; res huc deducitur, ut ei, qui habeant domicilium aut possessionem in Hispania, statim . . . dimit-

tantur: 1, 86, 3; si quis quid de re publica a finitimis rumore aut ⟨ac β; *Fr.*⟩ fama acceperit: VI 20, 1; ne quid de iure aut de legibus ⟨de legibus aut iure β⟩ eorum deminuisse uideretur: VII 33, 2; cum laborem ⟨aut *add.* β; *Np.*⟩ belli aut ⟨ac *Koch; u. CC*⟩ fugae ferre non posset: VI 31, 5; pluresque in eo loco sine uulnere quam in proelio aut fuga intereunt: 2, 35, 3; supplicia eorum, qui in furto aut in ⟨*om.* β⟩ latrocinio aut aliqua noxia sint comprehensi, gratiora dis immortalibus esse arbitrantur: VI 16, 5; properare Varro, ut . . . Gades contenderet, ne itinere ⟨in itin. *h*⟩ aut traiectu intercluderetur: 2, 20, 1; quaeque ibi naues imprudentia aut tempestate paulum suo cursu decesserunt: 3, 112, 3; constituunt, ut ii, qui ualetudine aut aetate inutiles sunt bello, oppido excedant: VII 78, 1; ubi cuique . . . palus impedita spem praesidii aut ⟨praesidiiue *ae*⟩ salutis aliquam offerebat, consederat: VI 34, 2; Bessos partim mercennarios, partim imperio aut gratia comparatos . . . adiecerat: 3, 4, 6; milites patresque familiae, qui aut gratia aut misericordia ualerent aut naues adnare possent: 2, 44, 1; se ita a patribus . . . didicisse, ut magis uirtute contenderent, quam dolo aut insidiis niterentur ⟨*Dt.; Hld.:* mag. uirt. quam dol. cont. aut ins. nit. *codd.; rell. edd.*⟩: I 13, 6; omnes grauioris aetatis, in quibus aliquid consilii aut dignitatis fuit: III 16, 2.

in nauibus excubans neque ullum laborem aut munus despiciens: 3, 8, 4; a pueris nullo officio aut disciplina adsuefacti: IV 1, 9; cur sui quicquam esse imperii aut potestatis trans Rhenum postularet? IV 16, 4; neque suo consilio aut uoluntate Domitium se in oppidum Corfinium contulisse: 1, 19, 3; neque ullam spem aut condicionem pacis adferre (Libonem intellexit): 3, 17, 6.

diligentiam quidem nostram aut, quem ad finem adhuc res ⟨*om. Nhl*⟩ processit, fortunam ⟨processit fortuna *Nhl*⟩ cur praeteream? 2, 32, 11.

si qua res non ad nutum aut ad uoluntatem eius facta sit: I 31, 12; neque uero conspectum aut impetum nostrorum tulerunt: 3, 51, 2.

quod . . . pellibus aut ⟨*del. Kraff.*⟩ paruis renonum tegimentis utuntur: VI 21, 5; — cum uallis aut locus decliuis suberat neque ii, qui antecesserant, morantibus opem ferre poterant: 1, 79, 3; temptandum . . ., quidnam Pompeius propositi aut uoluntatis ad dimicandum haberet: 3, 84, 1.

quibusnam manibus aut quibus uiribus . . . tanti oneris turrim in muro sese conlocare ⟨*posse*⟩ confiderent: II 30, 4; cuius animi aut cuius impudentiae est? 3, 20, 3; cur de sua uirtute aut de ipsius diligentia desperarent? I 40, 4; contineant milites, ne studio pugnandi aut spe praedae longius progrediantur: VII 45, 8; non se hostem uereri, sed angustias itineris, magnitudinem siluarum . . . aut rem frumentariam, ut satis commode supportari posset, timere dicebant: I 39, 6; truncis arborum aut ⟨*om. E; Np., Dt.; u. CC*⟩ admodum firmis ramis abscisis: VII 73, 2; nolite . . . exspoliare . . . nec stultitia ac temeritate uestra aut animi imbecillitate omnem Galliam prosternere: VII 77, 9; neque quisquam agri modum certum aut fines habet proprios: VI 22, 2.

quem quisque in castris notum aut municipem habebat conquirit atque euocat: 1, 74, 1.

β) adiect. et partic.: haec si grauia aut acerba uideantur: VII 14, 10; (erat uallis inter duas acies . . . non ita magna ⟨*Ciacc.;* magno *codd.*⟩, at ⟨*l det.: Ciacc.:* aut *NO*ₓ⟩ difficili et ⟨aut *NO*⟩ arduo ascensu: 2, 34, 1;) ¶ uti non amplius quinis aut senis milibus passuum interesset: I 15, 5; (cum singulas binae ac ⟨et *D;* aut *E; aliquot edd. uett.; Fr., Db.; u. CC*⟩ ternae naues circumsteterant: III 15, 1;) ¶ nemo erat adeo tardus aut fugiens laboris, quin . . . putaret: 1, 69, 3; ¶ neque quae aut quantae nationes incolerent . . . reperire poterat: IV 20, 4.

neque eorum moribus turpius quicquam aut inertius habetur quam ephippiis uti: IV 2, 1; quid esse leuius aut turpius quam auctore hoste . . . capere consilium? V 28, 6.

γ) aduerb.: (si audacter ac ⟨aut *Oᵃhl*⟩ fortiter sententias dicere uelint: 1, 1, 2; quod in conspectu omnium res gerebatur neque recte ac ⟨aut *h: Fr.*⟩ turpiter factum celari poterat: VII 80, 5:) ¶ si quando quid Pompeius tardius aut consideratius faceret: 3, 82, 3.

non haec omnia fortuito aut sine consilio accidere potuisse: VII 20, 2.

δ) subst. et uerb.: (interfectis Nouioduni custodibus quique eo negotiandi ⟨aut itineris *add.* β; *Schn.*⟩ causa conuenerant: VII 55, 5;) quod cum tanta multitudine hostium . . . nisi aequo loco aut oportunitate aliqua data legato dimicandum non existimabat: III 17, 7.

ε) uerba: Romani uero quid petunt ⟨adpetunt *W. Paul*⟩ aliud aut quid uolunt nisi . . . aeternam iniungere seruitutem? VII 77, 15: ¶ neque iis posse persuaderi, uti eum defendant aut sequantur saltem: 1, 6, 2; ¶ neque, si quo adflictae casu conciderunt, erigere sese

aut ⟨ac β⟩ sublenare possunt: VI 27, 2; ¶ ac nullo hoste prohibente aut iter demorante incolumem legionem in Nantuates . . . perduxit: III 6, 5; ¶¶ unum se esse . . ., qui adduci non potuerit, ut iuraret aut liberos suos obsides daret: I 31, 8; quos ille, . . . prius quam audiret ⟨adiret *Oafh; om. l*⟩ aut cuius rei causa missi essent cognosceret, corripi . . . iussit: 3, 109, 5; ¶¶ quid quisque eorum de quaque re audierit aut cognouerit: IV 5, 2; ¶¶ neque recusandi aut deprecandi causa legatos ad Caesarem mittere audebant: V 6, 2; uagabatur . . . conloquendi aut territandi causa: V 57, 3; qui erant pabulandi aut frumentandi causa progressi: 1, 48, 7; neque sui colligendi neque consistendi aut ex essedis desiliendi facultatem dederunt: V 17, 4.

ut nulla ratione ea res enuntiari aut ad Treueros perferri posset: V 58, 1; ¶ quod his superatis aut reditu interclusis neminem postea . . . transiturum confidebant: IV 30, 2; ¶ quod aut quam in partem aut quo consilio ducerentur sibi quaerendum aut cogitandum putarent: I 40, 1.

si qua in parte nostri laborare aut grauius premi uidebantur: VII 67, 4.

b) plures uoces: {paulatim ex castris discedere ac ⟨*prim. edd.;* et β; aut α⟩ suos clam ex agris deducere coeperunt: IV 30, 2;} si ab re frumentaria Romanos excludere aut ⟨atque *l det.;* et *Dauis.*⟩ adductos inopia in prouinciam expellere possent ⟨*u. CC*⟩: VII 55, 9; (debere se) neutrum eorum contra alterum iuuare aut urbe aut portibus recipere: 1, 35, 5; producta longius acie circumuenire nostros aut pluribus nauibus adoriri singulas aut remos transcurrentes detergere . . . contendebant: 1, 58, 1; ¶ ne euentum belli exspectasse aut ⟨ut *fhl*⟩ ex omnibus nouissimi uenisse uiderentur: 1, 53, 3; ¶ quod deditione facta nostros praesidia deducturos ⟨non inducturos B^2β⟩ aut denique indiligentius seruaturos crediderant: II 33, 2; neque fortunam (se) temptaturum aut in acie dimicaturum: VII 64, 2; ¶ tamen id sibi contendendum aut aliter non traducendum exercitum existimabat: IV 17, 2; quod sibi ipsi iudicauissent, quo procedendum aut quid agendum uideretur: VII 52, 1; ¶¶ prius . . . constiterunt, quam plane ab his uideri aut quid rei gereretur cognosci posset: III 26, 3.

quicumque alterum obsidere conati sunt, perculsos atque infirmos hostes adorti aut proelio superatos aut aliqua offensione permotos continuerunt: 3, 47, 2; ¶ scutis ex cortice factis aut uiminibus intextis: II 33, 2; leniore de causa auribus desectis aut singulis effossis oculis domum remittit: VII 4, 10; — aliquo accepto detrimento aut procul equitatu uiso: 1, 59, 3.

neque satis . . . tribunis . . . constabat, quid agerent aut quam rationem pugnae insisterent: III 14, 3; neque quem usum belli haberent aut quibus institutis uterentur . . . reperire poterat: IV 20, 4; ubi ille . . . quis esset aut quid uellet quaesiuit: 2, 35, 2; ut quo primum curreretur ⟨occurreretur β; *Schn.*⟩ aut cui rei ferretur auxilium uix ratio iniri posset: VII 24, 4; ¶ ne committeret, ut is locus . . . ex . . . internecione exercitus nomen caperet aut memoriam proderet: I 13, 7; {I 13, 6 *u.* a) α) *p. 379;*} postulabat Caesar, ut legatos sibi . . . mittere liceret, idque ipsi fore reciperent aut acceptos per se ad eum perducerent: 3, 17, 2; ¶ ueriti, ne noctu impediti sub onere confligere cogerentur aut ne ab equitatu Caesaris in angustiis tenerentur: 1, 66, 2; ¶ si quo erat longius prodeundum aut celerius recipiendum: I 48, 7; ¶ sero facturos clamitabat, cum maiores manus hostium . . . conuenissent aut ⟨ut *BM;* et M^2*; pr. edd.*⟩ cum aliquid calamitatis in proximis hibernis esset acceptum: V 29, 1; ¶ prius quam telum abici posset aut nostri propius accederent: 2, 34, 6.

B. disiunguntur integra enuntiata: quid dubitas, inquit, Vorene? aut quem locum tuae probandae uirtutis exspectas: V 44, 3; {qua . . . fiducia . . . munitissima castra expugnari posse confidimus? at ⟨*Madu.;* aut *codd.; edd.*⟩ uero quid proficimus, si accepto magno detrimento ab oppugnatione castrorum discedimus? 2, 31, 3;} quid enim est illis optatius quam . . . et nos circumuenire et nos nefario scelere obstringere? aut quid irati grauius de nobis sentire possunt, quam ut eos prodatis, qui se nobis omnia debere iudicant . . .? 2, 32, 3. 4; ¶ custodias stationesque equitum uitabant, aut aliquo accepto detrimento aut procul equitatu uiso . . . fugiebant: 1, 59, 3; {tutius esse arbitrabantur, obsessis uiis commeatu intercluso sine ullo uulnere uictoria potiri, et ⟨aut *Paul*⟩ si propter inopiam rei frumentariae Romani sese recipere coepissent, impeditos in agmine . . . adoriri cogitabant: III 24, 2. 3;} ¶ quid tandem uererentur aut cur de sua uirtute aut de ipsius diligentia desperarent: I 40, 4.

2. iteratum. A. disiunguntur enuntiatorum partes; a) singulae uoces; α) subst. et pro-

nom.: uelintne . . . milites aut (*om.* β) ad Ciceronem aut ad Labienum deducere: V 27, 9; ut nemo aut tribuni aut centurionis (-ones *ahl*) imperium desideraret: 3, 74, 2; ante id tempus nemo aut miles aut eques a Caesare ad Pompeium transierat: 3, 61, 2; qui . . . communem cum reliquis belli casum sustineant, non reiecti et relegati longe ab ceteris aut ferro aut fame intereant: V 30, 3; (aut *add.* β) belli aut fugae: VI 31, 5 *u.* 1. A. a) α) *p.* 379;) quid mihi, inquit, aut uita aut ciuitate opus est, quam: 3, 18, 4; illo tamen potius utendum consilio, . . . quam aut (*om.* β) deditionis aut (et β) pacis subeundam condicionem: VII 78, 2; huius modi res aut pudore aut metu tenentur: 2, 31, 7; ¶ infirmiores milites . . ., quorum aut animus aut uires uidebantur sustinere non posse: 1, 64, 5; prout cuiusque eorum, qui negotiis praeerant, aut natura aut studium ferebat: 3, 61, 3; ¶ neque id . . . aut iudicio aut uoluntate sua fecisse (se), sed coactu ciuitatis: V 27, 3; ¶ idoneos homines deligebat, quorum quisque aut oratione subdola aut amicitia facillime capere posset: VII 31, 2; ¶ postulauit . . ., ne aut Haeduis aut eorum sociis bellum inferret: I 43, 9; si aut Ambiorigem aut eius legatos finibus suis recepissent: VI 6, 3; ¶ quid in sua Gallia . . . aut Caesari aut omnino populo Romano negotii esset: I 34, 4; ¶ eos incusauit, primum quod aut quam in partem aut quo consilio ducerentur sibi quaerendum . . . putarent: I 40, 1; ne quis aut (aud *BM*[1]; *om.* β) ex huius iracundia aut ex eo, quod meruerat, odio ciuitatis motus exsistat: VI 5, 2; omnibus datum semper imperatoribus, ut rebus feliciter gestis aut cum honore aliquo aut certe sine ignominia domum reuertantur: 1, 85, 10; non enim has (naues) aut conspectus patriae aut propinquorum praecepta ad extremum uitae periculum adire cogebant: 2, 7, 1; neque (Laelius) ante proelium in Thessalia factum cognitum aut ignominia amissarum nauium aut necessariarum rerum inopia ex portu . . . expelli potuit: 3, 100, 4; ubi aut spatium inter muros aut imbecillitas materiae postulare uideretur: 2, 15, 2; ut . . . nec quicquam omnino relinqueretur, qua aut telis (*Forchh.*; eis *x*; uis *O*; ui *1 det.*; *Np.*, *Db.*) militibus aut igni (ignis *O*) operibus noceri (nocere *O*) posset: 2, 16, 1.

utuntur [aut aere] aut nummo aureo (aereo β) aut taleis ferreis ad certum pondus examinatis pro nummo (*u.* CC): V 12, 4; cum aut (*om.* β) aere alieno aut magnitudine tributorum aut iniuria potentiorum premuntur: VI 13, 2; ubi cuique aut ualles abdita aut locus siluestris aut (locis siluestribus β) palus impedita spem praesidii aut salutis aliquam offerebat, consederat: VI 34, 2; oppido potiri . . ., ne qua aut largitionibus aut animi confirmatione aut falsis nuntiis commutatio fieret uoluntatis: 1, 21, 1: omnes fere milites aut ex coactis aut ex centonibus aut ex coriis tunicas aut tegimenta fecerant: 3, 44, 7; postremo omnes aut de honoribus suis aut de praemiis pecuniae aut de persequendis inimicitiis (inimicis *O*) agebant: 3, 83, 5.

si qui aut priuatus (priuati β) aut populus eorum decreto non stetit, sacrificiis interdicunt: VI 13, 6.

cum . . . abesset neque . . . aut ipsius aduentus aut Labieni cognitus esset: I 22, 1; non esse aut ipsis aut militibus suscensendum, quod: 1, 84, 3.

β) adiect., partic., sim.: quae quidem ego aut omnino falsa aut certe minora opinione esse confido: 2, 31, 5; faciam . . ., ut aut uiuo mihi aut mortuo gratias agas: 3, 91, 3; ne aut ingratus in referenda gratia aut arrogans in praeripiendo populi beneficio uideretur: 3, 1, 6.

calamitatem aut propriam suam aut temporum queri: 3, 20, 3.

γ) subst. et uerb.: cum illi aut ex arido aut paulum in aquam progressi . . . audacter tela coicerent: IV 24, 3.

δ) uerba: cum bellum ciuitas aut inlatum defendit aut infert: VI 23, 4; ¶ prius quam illi aut conuenire aut profugere possent: VI 3, 2; (eos) facere arroganter, cum aut de officio imperatoris desperare aut praescribere uiderentur (auderent *B*[2]β): I 40, 10; ¶ reliquos omnes . . . aut interfecerunt aut captos ad Domitium deduxerunt: 3, 38, 4; ¶ omnia enim flumina atque omnes riuos . . . Caesar aut auerterat aut magnis operibus obstruxerat: 3, 49, 4; ¶ neque ulla nostris facultas aut (*om.* *h*) administrandi aut auxiliandi dabatur: IV 29, 2.

quod in tanta multitudine dediticiorum suam fugam aut occultari aut omnino ignorari posse existimarent: I 27, 4; ¶ omnibus fere centurionibus aut uulneratis aut occisis: II 25, 1.

b) plures uoces: neque saepe accidit, ut neglecta quispiam religione aut capta apud se occultare aut posita tollere auderet: VI 17, 5; ne aut inferre iniuriam uideretur aut dare (daret β; *Schn.*, *Db.*) timoris aliquam suspi-

cionem: VII 54, 2; sperans Pompeium aut Dyrrhachium compelli aut ab eo intercludi posse: 3, 41, 3.

satis esse causae arbitrabatur, qua re in eum aut ipse animaduerteret aut ciuitatem animaduertere iuberet: I 19, 1; facile erat . . . prospicere in urbem, ut . . . aut . . . ad caelum manus tenderent aut templa deorum immortalium adirent et . . . uictoriam ab dis exposcerent: 2, 5, 3; ¶ ab utroque portus cornu moles iacimus, ut aut illum ⟨illum aut *coni. Wsbg.*⟩ quam primum traicere quod habet Brundisii copiarum cogamus aut exitu ⟨*Asc. pr.;* exitum *Med.; edd. pr.*⟩ prohibeamus: *ap. Cic. ad Att.* IX 14, 1; — quorum (soldurioruin) haec est condicio, uti . . . si quid his per uim accidat, aut eundem casum una ferant aut sibi mortem consciscant: III 22, 2; quotannis accidere solebat, uti aut ipsi iniurias inferrent aut inlatas propulsarent: VI 15, 1; suspicatus fore, ut postero die aut inuitus dimicare cogeretur aut magna cum infamia castris se contineret: 3, 37, 4; ¶ illi detrahenda auxilia existimabat, ne desperata salute aut se in Menapios abderet aut cum Transrhenanis congredi cogeretur: VI 5, 5; hoc consilio, . . . ne de improuiso aut noctu ad ⟨*AM*[2]; aut *BM*[1]*Q*; in *β*⟩ munitiones hostium multitudo aduolaret aut interdiu tela in nostros operi destinatos coicere possent: VII 72, 2; centones . . . iniecerunt, ne aut tela tormentis immissa tabulationem perfringerent aut saxa ex catapultis latericium discuterent: 2, 9, 3; ¶ accidit, ut pauci . . ., qui aut gratia aut misericordia ualerent aut naues adnare possent, recepti in Siciliam incolumes peruenirent: 2, 44, 1; neque quisquam est huius Germaniae, qui se aut adisse ⟨*ik;* audisse aut adisse *X; Aim.*⟩ ad initium eius siluae dicat, . . . aut quo ex loco oriatur acceperit: VI 25, 4; ¶ cum Germanis contendunt, cum aut suis finibus eos prohibent aut ipsi in eorum finibus bellum gerunt: I 1, 4.

B. disiunguntur integra enuntiata: hoc mortuo aut ⟨*om. acdfik; Aim.*⟩, si qui ex reliquis excellit dignitate, succedit, aut, si sunt plures pares, . . . contendunt: VI 13, 9; qui sunt adfecti grauioribus morbis . . . aut pro uictimis homines immolant aut se immolaturos uouent: VI 16, 2; omnes eo loco aut ab radicibus subruunt aut accidunt ⟨abscidunt *β*⟩ arbores tantum, ut: VI 27, 4; ¶ haec quo facilius . . . sanciantur, aut ipse propius accedat aut se patiatur accedere: 1, 9, 6; ¶ abditi in tabernaculis aut suum fatum querebantur aut cum familiaribus suis commune periculum miserabantur: I 39, 4; crebris . . . eruptionibus aut aggeri ignem inferebant aut milites occupatos in opere adoriebantur: VII 22, 4; hi de sua salute desperantes . . . aut suam mortem miserabantur aut parentes suos commendabant: 2, 41, 8; ¶ aut se stimulis inopinantes induebant aut in scrobes delati transfodiebantur aut ex uallo ac turribus traiecti pilis muralibus interibant: VII 82, 1; ¶ uelle se . . . agere cum eo; uti aut iterum conloquio diem constitueret aut, si id minus uellet, e suis legatis aliquem ad se mitteret: I 47, 1; quod improuiso unum pagum adortus esset, . . . ne ob eam rem aut suae magnopere uirtuti tribueret aut ipsos despiceret: I 13, 5; ¶ ibi perpauci aut uiribus confisi tranare contenderunt aut lintribus inuentis sibi salutem reppererunt ⟨pepererunt *Heinsius; Np.*⟩: I 53, 2; ¶ (iis) aut male re gesta fortunam defuisse aut aliquo facinore comperto auaritiam esse conuictam ⟨coniunctam *codd. pler.*⟩: I 40, 12; ¶ Romanos aut inopiam non laturos aut magno cum periculo longius ab castris processuros: VII 14, 7.

Bis positum aut, *sed ita, ut alterum non respondeat alteri:* (VI 43, 6 *p. 378;*) VI 16, 5 *p. 379;* 1, 35, 5 *p. 381* **b)**; 1, 58, 1 *ib.;* 3, 47, 2 *ib.*; 1, 59, 3 *p. 382* **B.**; I 40, 4 *ib.;* **ter positum** aut *ita, ut inter se respondeant hae coniunctiones:* V 12, 4 *p. 383;* VI 13, 2; *ib.* 34, 2 *p. 384;* 1, 21, 1 *ib.;* 3, 44, 7; 83, 5 *ib.;* VII 82, 1 *p. 386;* (*dissimilia sunt* 2, 44, 1 *p. 385 et* I 40, 1 *p. 381* **ε**).)

aut certe: 1, 85, 10 *p. 383;* 2, 31, 5 *p. 384* **β)**; **aut denique:** II 33, 2 *p. 381* **b)**; **aut omnino:** I 34, 4 *p. 383;* 2, 31, 5 *p. 384* **β)**; I 27, 4 *ib.* **δ)**; **aut saltem:** 1, 6, 2 *p. 380* **ε)**.

[Falso *in codd. scriptum est* aut *pro* at: 2, 31, 3. 7 *u.* **at** *p. 320* **A. b)**; VII 2, 2 *ib.* **B. a)**; 2, 34, 1 *ib.* **B. b)**; aut *pro* autem (?) VII 74, 2, *ubi codd. χα exhibent* aut, *h* ut, *Handius coniecit* ne autem, *Lippert.* ac ne, *Ald.* neu.]

autem. I. Collocatio: tempus erat autem ⟨*Oaf;* autem erat *hl*⟩: 1, 48, 5; (ab oppido autem: 1, 45, 5; pro multitudine autem: I 2, 5;) *rell. locis semper secundo loco positum est.*

II. Signif. A. ui opponendi: legati ab Haeduis et a Treueris ueniebant: Haedui questum, quod . . .; Treueri autem, pagos centum Sueborum ad ripas Rheni consedisse: I 37, 3; hanc (paludem) si nostri transirent, hostes exspectabant; nostri autem, si ab illis initium transeundi fieret, . . . parati in armis erant: II 9, 1; pu-

gnatum est diu atque acriter, cum Sontiates . . . in sua uirtute totius Aquitaniae salutem positam putarent, nostri autem quid sine imperatore . . . efficere possent perspici cuperent: III 21, 1; Mosa profluit ex monte Vosego . . . et parte quadam ex Rheno recepta . . . in Oceanum influit. Rhenus autem oritur ex Lepontiis . . .: IV 10, 3; (Caesar . . . (Dumnorigem) retrahi iubet . . . . ille † enim ⟨autem *rec.; pr. edd.; Frig.*⟩ reuocatus resistere . . . coepit ⟨*u. CC*⟩: V 7, 8;) nunc quod in eadem inopia, egestate, patientia, qua *(ante)*, Germani permanent. . . . Gallis autem . . . transmarinarum rerum notitia multa ad copiam atque usus largitur, . . . ne se quidem ipsi cum illis uirtute comparant: VI 24, 5; horum principibus pecunias, ciuitati autem imperium totius prouinciae pollicetur: VII 64. 8; haec tum ratio nostros perturbauit . . .; circumiri enim sese ab aperto latere procurrentibus singulis arbitrabantur; ipsi autem suos ordines seruare . . . neque sine graui causa eum locum, quem ceperant, dimitti censuerant oportere: 1, 44, 4; praeruptus locus erat, utraque ex parte derectus, . . . ab oppido autem decliuis locus tenui fastigio uergebat in longitudinem passuum circiter CCCC: 1, 45, 5; ut se utrique superiores discessisse existimarent: Afraniani, quod . . . coegissent; nostri autem, quod . . . aduersarios . . . in oppidum compulissent: 1, 47, 3; ciuitates uictae nomen atque imperium absentis Pompei timebant, . . . Caesaris autem erat in barbaris nomen obscurius: 1, 61, 3; L. Torquatus . . . cum Graecos murum ascendere atque arma capere iuberet, illi autem se contra imperium populi Romani pugnaturos negarent: 3, 11, 4; Caesar cum suos ex omnibus partibus uulnerari uideret, recipere se iussit . . . . illi (Pompeiani) autem hoc acrius instabant: 3, 45, 5; cum illi (Pompeiani) omnium rerum copia abundarent; . . . ipse autem (Caesar) consumptis omnibus longe lateque frumentis summis erat in angustiis: 3, 47, 5; omnibus deinceps diebus Caesar exercitum in aciem . . . produxit . . . . Pompeius autem . . . sic pro castris exercitum constituebat, ut: 3, 56, 2; te uideo quiddam scripsisse, quod ego non intellexi; quantum autem coniectura consequebar, id erat eius modi, ut: *ap. Cic. ad Q. fr.* II 10 (12), 4.

cum in eum locum, unde erant egressi, reuerti coeperant, . . . circumueniebantur; s i n a u t e m locum tenere uellent, nec uirtuti locus relinquebatur neque . . .: V 35, 4.

B. in sententiis nectendis: his rebus fiebat, ut et minus late uagarentur et . . .; qua ex parte homines bellandi cupidi magno dolore adficiebantur. pro multitudine autem hominum et pro gloria belli atque fortitudinis angustos se fines habere arbitrabantur: I 2, 5; unum (iter) per Sequanos (erat), angustum et difficile . . .; mons autem altissimus impendebat, ut facile perpauci prohibere possent: I 6, 1; frumenta in agris matura non erant . . .; eo autem frumento, quod flumine Arare nauibus subuexerat, propterea uti minus poterat, quod: I 16, 3; futurum esse paucis annis, uti . . . omnes Germani Rhenum transirent . . . . Ariouistum autem, ut semel Gallorum copias proelio uicerit, . . . superbe et crudeliter imperare: I 31, 12; multae res eum hortabantur, . . . in primis quod . . . uidebat . . .; paulatim autem Germanos consuescere Rhenum transire . . . populo Rom. periculosum uidebat: I 33, 3; quibus rebus . . . occurrendum putabat. ipse autem Ariouistus tantos sibi spiritus . . . sumpserat, ut ferendus non uideretur: I 33, 5; praeterea se neque sine exercitu . . . uenire audere . . . neque . . .; sibi autem mirum uideri, quid in sua Gallia . . . populo Romano negotii esset: I 34, 4; incredibili celeritate ad flumen decucurrerunt . . .; eadem autem ⟨*cf. CC*⟩ celeritate aduerso colle ad nostra castra . . . contenderunt: II 19, 8; cum intellegeret omnes fere Gallos . . . ad bellum mobiliter celeriterque excitari, omnes autem homines natura libertati studere: III 10, 3; rostro enim noceri non posse cognouerant; turribus autem excitatis tamen has altitudo puppium ex barbaris nauibus superabat: III 14, 4; multis de causis Caesar statuit sibi Rhenum esse transeundum; quarum illa fuit iustissima, quod . . . noluit . . .; Vbii autem . . . magnopere orabant, ut sibi auxilium ferret: IV 16, 5; erat ob has causas summa difficultas, quod naues . . . nisi in alto constitui non poterant, militibus autem ignotis locis, impeditis manibus . . . cum hostibus erat pugnandum: IV 24, 2; intellectum est nostros propter grauitatem armorum . . . minus aptos esse ad huius generis hostem, equites autem magno cum periculo proelio dimicare, propterea quod: V 16, 2; [equestris autem proelii ratio et cedentibus et insequentibus par atque idem periculum inferebat ⟨*u. CC*⟩: V 16, 3;] animum aduertit ad alteram fluminis ripam magnas esse copias hostium instructas. ripa autem erat acutis sudibus praefixisque munita: V 18, 3; (druides) sacrificiis interdicunt . . . . his autem omnibus druidibus praeest unus, qui: VI 13, 8; singulari militum nostrorum uirtuti consilia cuiusque modi Gallorum occurrebant . . . . nam et laqueis falces auertebant . . . et aggerem cuniculis subtrahebant . . . . totum autem murum ex omni parte turribus contabulauerant atque has

coriis intexerant: VII 22, 3; hae (trabes) reuinciuntur introrsus et multo aggere uestiuntur, ea autem, quae diximus, interualla grandibus in fronte saxis effarciuntur: VII 23, 2; iam . . . Caesarem inopia frumenti coactum in prouinciam contendisse confirmabant. Bellouaci autem ⟨*om. β*⟩ defectione Haeduorum cognita . . . aperte bellum parare coeperunt: VII 59, 2; munitiones . . . perfecit . . .; *(ne)* autem ⟨*Hand.; Db., Hld., Dt.²;* ut *h;* aut *za;* neu *Ald.; Schn.;* ac ne *Lippert; rell. edd.*⟩ cum periculo ex castris egredi cogatur, dierum XXX pabulum frumentumque habere omnes conuectum iubet: VII 74, 2; haec leuibus cratibus terraque inaequat; aditus autem atque itinera duo . . . maximis defixis trabibus . . . praesaepit: 1, 27, 4; milites silentio naues conscendere iubet, expeditos autem ex euocatis . . . in muro turribusque disponit: 1, 27, 5; facilis est nostris receptus datus. equitatus autem noster ab utroque latere . . . summa in iugum uirtute conititur atque: 1, 46, 3; tanta enim tempestas cooritur, ut numquam illis locis maiores aquas fuisse constaret. tum autem ex omnibus montibus niues proluit ac summas ripas fluminis superauit: 1, 48, 2; omnes his angustiis continebantur. neque ciuitates, quae ad Caesaris amicitiam accesserant, frumentum supportare neque ii, qui . . . progressi erant, . . . reuerti . . . poterant. tempus erat autem ⟨aut. er. *hl*⟩ difficillimum, quo: 1, 48, 5; {(milites) sua sponte ad Caesarem in ius adierunt. Petreius ⟨autem *add. a*⟩ atque Afranius cum stipendium ab legionibus paene seditione facta flagitarentur, . . . Caesar ut cognosceret postulatum est: 1, 87, 3;} centonesque insuper iniecerunt, ne . . .; storias autem ex funibus ancorariis fecerunt easque: 2, 9, 4; super lateres coria inducuntur, ne . . .; coria autem, ne rursus igni ac lapidibus corrumpantur, centonibus conteguntur: 2, 10, 6; bellum parabat. ratio autem haec ⟨enim haec *cf;* haec enim *a*⟩ erat belli, ut: 2, 18, 6; qua . . . fiducia . . . munitissima castra expugnari posse confidimus? . . . castrorum autem mutatio quid habet nisi turpem fugam . . .? 2, 31, 4; an qui incolumes resistere non potuerunt perditi resistant? nos autem incerta uictoria Caesarem secuti diiudicata iam belli fortuna uictum sequamini . . .? 2, 32, 6; L. Torquatus, . . . cum Graecos . . . arma capere iuberet, illi autem se . . . pugnaturos negarent, oppidani autem ⟨*om. nonn. recc.; del. Dt.*⟩ etiam ⟨*om. l¹*⟩ sua sponte Caesarem recipere conarentur, . . . portas aperuit: 3, 11, 4; quicumque alterum obsidere conati sunt, perculsos . . . hostes . . . continuerunt, cum ipsi . . . praestarent; causa autem obsidionis haec fere esse consueuit, ut frumento hostes prohiberent. at tum: 3, 47, 3; ex perfugis cognoscebant equos eorum tolerari, reliqua uero iumenta interisse; uti autem ipsos ualetudine non bona: 3, 49, 3; Scipionem ea esse auctoritate, ut . . . (Pompeium) errantem regere posset, praeesse autem suo nomine exercitui, ut praeter auctoritatem uires quoque ad coercendum haberet: 3, 57, 3; tela iaciebant. . . . magnaque multitudo sagittariorum ab utraque parte circumfundebatur. multum autem ab ictu lapidum . . . uiminea tegimenta galeis imposita defendebant: 3, 63, 7; timens Domitio . . . ad eum omni celeritate . . . ferebatur. totius autem rei consilium his rationibus explicabat, ut: 3, 78, 3; {uterque eorum celeritati studebat . . . . sed Caesarem Apollonia a derecto itinere auerterat . . . . accessit etiam ⟨autem *ac*⟩ ex improuiso aliud incommodum, quod: 3, 79, 3;} paene sine uulnere bellum conficiemus. id autem difficile non est, cum tantum equitatu ualeamus: 3, 86, 4; ita cum recentes atque integri defessis successissent, alii autem a tergo adorirentur, sustinere Pompeiani non potuerunt: 3, 94, 2; quaeque ibi naues . . . paulum suo cursu decesserunt, has more praedonum diripere consuerunt. iis autem inuitis, a quibus Pharus tenetur, non potest esse propter angustias nauibus introitus in portum: 3, 112, 4.

{Caesar . . . infirmitatem Gallorum ueritus . . . nihil his committendum existimauit. est enim ⟨autem *M; edd. pr.; Fr., Db.*⟩ hoc Gallicae consuetudinis, uti et uiatores etiam inuitos consistere cogant et . . .: IV 5, 2;} cognoscit non longe . . . oppidum Cassiuellauni abesse . . . . oppidum autem Britanni uocant, cum siluas impeditas uallo atque fossa munierunt: V 21, 3; cuniculos . . . morabantur moenibusque adpropinquare prohibebant. muri autem omnes Gallici hac fere forma sunt: VII 23, 1; antecedit ad Castra exploranda Cornelia . . . . id autem est iugum derectum eminens in mare . . .: 2, 24, 3; {inopinantes hostes adgrediuntur. Numidae enim ⟨autem *af*⟩ quadam barbara consuetudine nullis ordinibus passim consederant: 2, 38, 4;} oppidum (Salonas) oppugnare instituit. est autem oppidum ⟨et *add. codd.;* illud?⟩ loci natura et colle munitum: 3, 9, 2; hunc . . . Caesar idoneum iudicauerat, quem cum mandatis ad Cn. Pompeium mitteret . . . . erat autem haec summa mandatorum: 3, 10, 3.

[Falso autem *pro* etiam *scriptum est in af* 3, 48, 1; *cf.* 3, 79, 3 *u.* B.]

autumnus: quod . . . grauis autumnus in Apulia circumque Brundisium ex saluberrimis

Galliae et Hispaniae regionibus omnem exercitum ualetudine temptauerat: 3, 2, 3; ¶ multos autumni pestilentia in Italia consumpsit: 3, 87, 3; ¶ quod non fere ante autumnum Elauer uado transiri solet: VII 35, 1.

auus: Piso Aquitanus . . ., cuius auus in ciuitate sua regnum obtinuerat, amicus ab senatu nostro appellatus: IV 12, 4; ¶ quod eius soceri L. Pisonis auum, L. Pisonem legatum, Tigurini eodem proelio . . . interfecerant: I 12, 7.

auxiliaris. 1. adiect.: duabus auxiliaribus ⟨-riis *f*⟩ cohortibus Ilerdae praesidio relictis: 1, 63, 1.

2. ui subst.: cum alii . . . depellerent auxiliaresque, quibus ad pugnam non multum Crassus confidebat, lapidibus telisque subministrandis et ad aggerem caespitibus comportandis speciem atque opinionem pugnantium praeberent: III 25, 1; frumenti copiam legionarii non nullam habebant, . . . caetrati auxiliaresque nullam, quorum erant et facultates ad parandum exiguae et corpora insueta ad onera portanda. itaque magnus eorum cotidie numerus ad Caesarem perfugiebat: 1, 78, 2.

auxilior: neque ulla nostris facultas aut administrandi aut auxiliandi dabatur: IV 29, 2; nec facile adire apertos ad auxiliandum animaduertebant: VII 25, 1; conantibus auxiliari suis Frustra, inquit, meae uitae subuenire conamini: VII 50, 6.

auxilium. A. sing.; a) = βοήθεια; **α) subiect.:** I 31, 14 *u.* δ); (IV 16, 6 *u.* ζ) ad.)

β) obiect.: quae (prouincia) propter diuturnitatem pacis nullum auxilium desiderarit: 1, 85, 7; ¶ longum esse perterritis Romanis Germanorum auxilium ⟨auxilia *recc.; Kellerbauer*⟩ exspectare: VI 8, 1; ¶ cum ii, qui flumen transissent, suis auxilium ferre non possent: I 13, 5; neque bello Allobrogum proximo Haeduos Romanis auxilium tulisse neque ipsos ⟨*a*; ipsis α*h*⟩ in his contentionibus, quas Haedui secum . . . habuissent, auxilio populi Romani usos esse: I 44, 9; his persuaderi, ut diutius morarentur neque suis auxilium ferrent, non poterat: II 10, 5; nostri . . . ut quaeque pars castrorum nudata defensoribus premi uidebatur, eo occurrere et auxilium ferre: III 4, 2; neque longius abesse, quin . . . ad Caesarem auxilii ferendi causa proficiscatur: III 18, 4; hic cum fratri intercluso ab hostibus auxilium ferret, illum ex periculo eripuit: IV 12, 5; Vbii . . . orabant, ut sibi auxilium ferret, quod grauiter ab Suebis premerentur: IV 16, 5; perturbatis nostris . . . tempore oportunissimo Caesar auxilium tulit: IV 34, 1; ut quo primum curreretur ⟨occurreretur β; *Schn.*⟩ aut cui rei ferretur auxilium uix ratio iniri posset: VII 24, 4; si pedites suis auxilium ferant: VII 66, 5; quibus interclusis exercitu Caesaris auxilium ferri nulla ratione poterat: 1, 70, 2; (Scipio) Fauonio auxilium ferre contendit: 3, 36, 7; abscisum in duas partes exercitum, cum altera ⟨*N*; alter *O*⟩ alteri auxilium ferre non posset: 3, 72, 2; ut . . . obsesso Scipione necessario illum (Pompeium) suis auxilium ferre cogeret: 3, 78, 4; ita duobus temporibus Ephesiae pecuniae Caesar auxilium tulit: 3, 105, 1; ¶ sese neque obsides repetituros neque auxilium a populo Romano imploraturos: I 31, 7; quod soli (Sequani) ne in occulto quidem queri neque auxilium implorare auderent: I 32, 4; nequiquam eius (Pompei) auxilium, si postea uelit, senatum imploraturum: 1, 1, 4; ¶ omnes, qui aderant, magno fletu auxilium a Caesare petere coeperunt: I 32, 1; (quorum legati) de Sueborum iniuriis querantur et a se auxilium petant ⟨querant *a*⟩: IV 8, 3; Diuitiacus auxilii petendi causa Romam ad senatum profectus imperfecta re redierat: VI 12, 5; tantis subito difficultatibus obiectis ab animi uirtute auxilium petendum uidebat: VII 59, 6; (3, 9, 5 *u.* b);) ¶ iis auxilium suum pollicitus (Caesar), si ab Suebis premerentur: IV 19, 1; consurgunt ii, qui et causam et hominem probant, suumque auxilium pollicentur: VI 23, 7; ¶ (se) Romam ad senatum uenisse auxilium postulatum: I 31, 9; ¶ Haedui . . . legatos ad Caesarem mittunt rogatum auxilium: I 11, 2.

γ) dat.: qui (Germani) auxilio ab Belgis arcessiti dicebantur: III 11, 2; ¶ equitatui, quem auxilio Caesari Haedui miserant, Dumnorix praeerat: I 18, 10; Caesar omnem ex castris equitatum suis auxilio ⟨auxiliu *AQ*⟩ misit ⟨misit auxilio β⟩: IV 37, 2; quarum (nauium longarum) erant L auxilio missae ad Pompeium: 3, 111, 3; ¶ qui suis cedentibus auxilio succurrerent et nostrorum equitum impetus sustinerent: VII 80, 3; ¶ ut alter alteri inimicus auxilio salutique esset: V 44, 14; crebroque, ut sint auxilio suis, subsistunt: 1, 80, 1; Coelius Rufus . . . si quis appellauisset de aestimatione et de solutionibus, quae per arbitrum fierent, . . . fore auxilio pollicebatur: 3, 20, 1; uterque eorum celeritati studebat, et suis ut esset auxilio (*et*): 3, 79, 1; ¶ M. Antonius et C. Trebonius legati, . . . qua ex parte nostros premi intellexerant, his auxilio ex ulterioribus castellis

deductos summittebant: VII 81, 6; ¶ cum (Aduatuci) omnibus copiis auxilio Neruiis uenirent: II 29, 1; Germani, qui auxilio ueniebant, . . . sese domum receperunt: VI 8, 7; P. Sulla . . . auxilio cohorti uenit cum legionibus duabus: 3, 51, 1.

δ) genet.: nisi [si] quid in Caesare populoque Romano sit auxilii: I 31, 14; ¶¶ quem simul atque oppidani conspexerunt atque in spem auxilii uenerunt: VII 12, 5; quae res . . . nostros spe auxilii confirmabat: VII 67, 4; ¶¶ qui (equites Treueri) auxilii causa ab ciuitate ad Caesarem missi uenerant: II 24, 4; ex iis, quos auxilii causa secum habebat: III 18, 1; equites . . . peditesque . . ., quos auxilii causa rex Iuba paucis diebus ante Vticam miserat: 2, 25, 3.

ne quis ex plebe contra potentiorem auxilii egeret: VI 11, 4.

ε) abl.: ipsius nauigium . . . fugere perseuerauit auxilioque tempestatis ex conspectu abiit: 2, 22, 4; ¶¶ auxilio . . . usos esse: I 44, 9 *u.* β) ferre; ¶¶ nolite hos ⟨hoc β⟩ uestro auxilio exspoliare ⟨spoliare *dh*⟩, qui ⟨eos qui β⟩ uestrae salutis causa suum periculum neglexerunt: VII 77, 9.

ζ) c. praep.: tantum ab equitum suorum auxilio ⟨*Madu.*; auxiliis *codd.*; *edd.*⟩ aberant, . . . ut eos superioribus perterritos proeliis in medium reciperent agmen ultroque eos tuerentur: 1, 79, 5.

omnem Galliam respiciamus, quam ad nostrum auxilium ⟨consilium *AQ*⟩ concitauimus: VII 77, 7; ¶ qui ad auxilium conuenerant: VII 80, 4; ¶ id sibi ad ⟨*D*²; *Aldus*; *om. X*⟩ auxilium spemque ⟨sibi auxilium opemque *Bergk*⟩ reliqui temporis satis futurum: IV 16, 6.

neque se praesidium, ubi constitutus esset, sine auxilio Scipionis tenere posse: 3, 36, 6.

b) = μηχανή, καταφυγή, **remedium:** unam esse spem salutis docent, si eruptione facta extremum auxilium experirentur: III 5, 2; ¶ (VII 24, 4 *u.* **a)** β) ferre;) ¶ cui rei missis ⟨*Np.*; qui remissis *O*; qua re missis *Brutus*⟩ ad Caesarem legatis auxilium ab eo petebant: 3, 9, 5; ¶ Caesar . . . unum communis salutis ⟨communi saluti *f*; *Schn.*; *Fr.*; communi salute β⟩ auxilium in celeritate ponebat: V 48, 1; ¶ cum ei rei nullum reperiretur auxilium: III 15, 2; ¶¶ ciues Romani . . . ad extremum auxilium descenderunt seruosque omnes puberes liberauerunt: 3, 9, 3.

B. plur. = copiae; *(cf. Goeler II 279 sq.)*

a) homines; α) subiect.: id fieri celeriter, prius quam auxilia ⟨auxilio *f*⟩ concurrerent: 3, 80, 5; ¶ **(**se coiciunt: 2, 26, 4 *u.* β) coicere;**)** ¶ protinus quae undique conuenerant auxilia discesserunt: V 17, 5; copias Petrei cum exercitu Afranii esse coniunctas, magna auxilia conuenisse, magna esse in spe atque exspectari: 2, 17, 3; ¶ discesserunt: V 17, 5 *u.* conuenerant; ¶ fecerant: 2, 26, 4 *u.* β) coicere; ¶ si res cogat atque auxilia morentur: VII 78, 2; ¶ esse in spe: 2, 17, 3 *u.* conuenire; ¶ magna auxilia equitum peditumque ab rege missa Vticam uenire: 2, 26, 2; (1, 60, 5 *u.* ζ).)

(castra defendebantur) multo etiam acrius a Thracibus barbarisque auxiliis: 3, 95, 2.

β) obiect.: (Caesar legiones in Hispaniam praemiserat [ad] VI [milia], auxilia peditum (V) milia . . . ⟨addiderat *uel* adiecerat *add. edd. plur.*; *u. CC*⟩: 1, 39, 2;**)** ¶ hortatur, ut rursus cum Bruti classe additis suis auxiliis confligant: 2, 3, 3; ¶ auxilia ex Britannia . . . arcessunt: III 9, 10; inde auxilia ducesque arcessuntur: III 23, 3; ne . . . ea pars, quae minus sibi confideret, auxilia a Vercingetorige arcesseret: VII 33, 1; ¶ quibus (equitibus auxiliisque) coactis celeriter Petreius . . . ad Afranium peruenit: 1, 38, 4; ¶ re frumentaria prouisa, auxiliis equitatuque comparato: III 20, 2; ¶ Pompeius . . . eo copias omnes auxiliaque conduxit: 3, 13, 6; ¶ duplici acie instituta, auxiliis in mediam aciem coniectis ⟨*acd*; conlectis *h*; collectis α⟩: III 24, 1; equites . . . tota auxilia regis impedita ac perturbata, quod nullo ordine et sine timore iter fecerant, in fugam coiciunt ⟨coiciunt se *af*; se coiciunt *Ohl*⟩: 2, 26, 4; ¶ in summo iugo duas legiones . . . et omnia auxilia conlocari . . . iussit: I 24, 2; ¶ depositis armis auxiliisque, quibus nunc confiderent, necessario populi senatusque iudicio fore utrumque contentum: 3, 10, 9; ¶ Massilienses . . . auxiliis prouinciarum et exercituum desperatis, quos in Caesaris potestatem uenisse cognouerant, sese dedere sine fraude constituunt: 2, 22, 1; L. Torquatus . . . desperatis omnibus auxiliis portas aperuit et se atque oppidum Caesari dedidit: 3, 11, 4; ¶ dimisit enim circum omnes propinquas prouincias atque inde auxilia euocauit: 3, 112, 6; ¶ positis castris . . . auxilia Germanorum exspectare constituunt: VI 7, 3; **(**VI 8, 1 *u.* **A. a)** α) exspectare;**)** his rationibus auxilia Galliae exspectare et bellum parat administrare ⟨adm. par. β⟩: VII 71, 9; ii, qui Alesiae obsidebantur.

praeterita die, qua auxilia suorum ⟨suor. aux. β⟩ exspectauerant, . . . consultabant: VII 77, 1; hic magnos equitatus magnaque auxilia exspectabant: 1, 61, 3; 2, 17, 3 *u.* α) conuenire; ¶ (habuerat: 1, 39, 2 *u.* praemiserat;) ¶ sic belli rationem esse diuisam, ut illi ⟨illic *a*⟩ classe ⟨classem *Oaf*⟩ naues auxiliaque sua impedirent, ipse ut aqua terraque eos prohiberet: 3, 17, 3; 2, 26, 1 *u.* coicere; ¶ equites auxiliaque toti ⟨*Steph.;* totius *uel* tocius *codd.*⟩ Lusitaniae a Petreio, Celtiberiae, Cantabris barbarisque omnibus . . . ab Afranio imperantur: 1, 38, 3; ¶ ne ex his nationibus auxilia in Galliam mittantur: III 11, 3; quod ⟨Germani *add. Bergk*⟩ auxilia contra se Treueris miserant: VI 9, 2; neque auxilia ex sua ciuitate ⟨ex sua ciuit. aux. β; *Schn.*⟩ in Treueros missa: VI 9, 6; (Caesar) repperit ab Suebis auxilia missa esse: VI 9, 8; denuntiare, ut auxilia peditatus equitatusque mittant: VI 10, 1; nihil se de bello cogitauisse, nulla Ambiorigi auxilia misisse: VI 32, 1; quae fuit causa, qua re toto abessent bello et neutris ⟨neutri β⟩ auxilia mitterent: VII 63, 7; 2, 26, 2 *u.* α) uenire; ¶ auxilia, equitatum parari . . . nolebat: 1, 29, 3; (neque enim . . . alia de causa . . . tot tantasque classes paratas ⟨tantaque auxilia parata *coni. Np.*⟩: 1, 85, 6;) ¶ auxilia perturbata: 2, 26, 4 *u.* coicere; ¶ Caesar legiones in Hispaniam praemiserat [ad] VI [milia], auxilia peditum V milia ⟨*coniec. Np.;* peditum nulla *codd.*⟩, equitum III milia, quae ⟨*add. d; Db.; om. O*; *Np., Dt.*⟩ omnibus superioribus bellis habuerat ⟨*u. CC*⟩: 1, 39, 2; ¶ sua classe auxilia ⟨esse *add. a*⟩ sese Caesaris prohibiturum: 3, 23, 3; ¶ quod omnibus fere Gallicis bellis hostibus nostris inde sumministrata auxilia intellegebat: IV 20, 1; ¶ hostium copiae summissis ab rege auxiliis crebro augebantur: 2, 41, 7; ¶ uti tuto frumentum auxiliaque nauibus ⟨*om. Nl*⟩ ad eum supportari possent: 3, 112, 6; ¶ ut eorum (barbarorum) auxilia tardaret: VI 29, 2; ¶ concurrunt his auxiliis uisis: VII 79, 3.

γ) **dat.** (?): ut . . . uel domesticis opibus uel externis auxiliis de salute urbis confiderent: 2, 5, 5; 3, 10, 9 *u.* β) deponere.

δ) **genet.**: quorum (auxiliorum ducumque) aduentu . . . bellum gerere conantur: III 23, 4; ¶ duas ibi legiones reliquit et partem auxiliorum: I 49, 5; ¶ augebatur auxiliorum cotidie spes: VI 7, 6.

ε) **abl.**: prius quam ille (Pompeius) sese transmarinis auxiliis confirmaret: 1, 29, 1; ¶ quorum (Belgarum) auxiliis atque opibus, si qua bella inciderint, sustentare (Haedui) consuerint: II 14, 6; ¶ Caesar . . . infirmis auxiliis proficisci non dubitauerat: 3, 106, 3; ¶¶ quas (naues longas) si occupauissent, . . . commeatu auxiliisque Caesarem prohiberent: 3, 111, 4; ¶ (confidere *u.* γ).

ζ) **c. praep.**: (ab equitum suorum auxiliis aberant: 1, 79, 5 *u.* **A. a)** ζ).)

exstinctis rumoribus de auxiliis legionum, quae cum Pompeio per Mauretaniam uenire dicebantur: 1, 60, 5.

b) res: haec prius illi detrahenda auxilia existimabat, quam ipsum bello lacesseret: VI 5, 5; ¶¶ huc addit pauca de causa et de copiis auxiliisque suis: 3, 16, 5.

Adiectiua: barbara: 3, 95, 2 *u.* **B. a)** α) *extr.*: externa: 2, 5, 5 *u.* **B. a)** γ); extremum: III 5, 2; 3, 9, 3 *u.* **A. b)**; haec: VII 79, 3 *u.* **B. a)** β) uidere; VI 5, 5 *u.* **B. b)**; infirma: 3, 106, 3 *u.* **B. a)** ε); magna: 2, 17, 3 *u.* **B. a)** α) conuenire; 2, 26, 2 *ib.* uenire; 1, 61, 3 *u.* **B. a)** β) exspectare; (nostrum: VII 77, 7 *u.* **A. a)** ζ);) nullum: 1, 85, 7 *u.* **A. a)** β) desiderare; III 15, 2 *u.* **A. b)**; nulla: VI 32, 1 *u.* **B. a)** β) mittere; omnia: (3, 13, 6 *u.* **B. a)** β) conducere;) I 24, 2 *ib.* conlocare; 3, 11, 4 *ib.* desperare; (suum: IV 19, 1; VI 23, 7 *u.* **A. a)** β) polliceri; sua: 2, 3, 3 *u.* **B. a)** β) addere; 3, 17, 3 *ib.* impedire; 3, 16, 5 *u.* **B. b)**;) (tanta: 1, 85, 6 *u.* **B. a)** β) parare;) tota: 2, 26, 4 *u.* **B. a)** β) coicere; transmarina: 1, 29, 1 *u.* **B. a)** ε); (uestrum: VII 77, 9 *u.* **A. a)** ε);) unum: V 48, 1 *u.* **A. b)**.

Auximates: Caesar . . . Auximatibus ⟨-mabus *x*⟩ agit gratias seque eorum facti memorem fore pollicetur: 1, 13, 5.

Auximum: Caesar cohortes legionis XIII. ex praesidiis deducit Auximumque proficiscitur; quod oppidum Attius cohortibus introductis tenebat: 1, 12, 3; aduentu Caesaris cognito decuriones Auximi ad Attium Varum frequentes conueniunt; docent . . .: 1, 13, 1; *cf.* § 2; Auximo Caesar progressus ⟨maximo caes. progressu O^1*x*; aux. c. progressus O^2⟩ omnem agrum Picenum percurrit: 1, 15, 1; qui (Attius Varus) ad Auximum, ut supra demonstrauimus, amissis cohortibus . . . in Africam peruenerat: 1, 31, 2.

axis: supraque ea tigna derecto transuersas trabes iniecerunt easque ⟨*ad;* eaque *Ofhl*⟩ axibus ⟨assibus *O;* asseribus *recc.*⟩ religauerunt: 2, 9, 2.

Axona: flumen Axonam, quod est in extremis Remorum finibus, exercitum traducere maturauit atque ibi castra posuit: II 5, 4; *cf.*

§ 5. 6; hostes protinus ex eo loco ad flumen Axonam contenderunt, quod esse post nostra castra demonstratum est: II 9, 3; *cf.* § 4; 10, 1—4.

B

Bacenis: siluam esse ibi infinita magnitudine, quae appellatur ⟨appelletur *ed. Steph.*⟩ Bacenis; hanc longe introrsus pertinere et pro natiuo muro obiectam Cheruscos ab Suebis Suebosque ab Cheruscis [. . .] prohibere: ad eius initium siluae Suebos aduentum Romanorum exspectare constituisse: VI 10, 5.

P. Sextius Baculus: centurionibus aut uulneratis aut occisis, in his primipilo P. Sextio Baculo ⟨baccio B^2; pactio β⟩, fortissimo uiro, multis grauibusque uulneribus confecto, ut iam se sustinere non posset: II 25, 1; P. Sextius Baculus, primi pili centurio, quem Neruico proelio compluribus confectum uulneribus diximus, et item C. Volusenus . . . ad Galbam accurrunt ⟨occurrunt β⟩ atque . . . docent: III 5, 2; erat aeger cum ⟨in β; *Schn.; Fr.*⟩ praesidio relictus P. Sextius Baculus, qui primum pilum apud Caesarem duxerat, cuius mentionem superioribus proeliis fecimus, ac diem iam quintum cibo caruerat: VI 38, 1; *cf.* § 2. 3; relinquit animus Sextium grauibus acceptis uulneribus; aegre per manus traditus ⟨*Rud. Schneider*; tractus *codd.; edd.*⟩ seruatur: VI 38, 4.

Bagrada: ipse (Curio) eodem (*i. e.* Vticam) cum exercitu proficiscitur biduique iter progressus ad flumen Bagradam peruenit. ibi . . .: 2, 24, 1. 2; his rebus gestis Curio se in castra ad Bagradam recipit: 2, 26, 1; (Curio) equitatum omnem prima nocte ad castra hostium mittit ad flumen Bagradam ⟨bragadam a^1⟩: 2, 38, 3; e captiuis quaerit, quis castris ad Bagradam praesit; respondent Saburram: 2, 39, 2; *cf. sqq.*

Cornelius Balbus: uulnerantur tamen complures, in his Cornelius Balbus: 3, 19, 6.

Baleares: Numidas et Cretas sagittarios et funditores Baleares⟨que *add.* B^2β⟩ subsidio oppidanis mittit; quorum aduentu . . .: II 7, 1.

ballista: asseres enim pedum XII cuspidibus praefixi atque hi maximis ballistis ⟨balistis *codd.*⟩ missi per IIII ordines eratium in terra defigebantur: 2, 2, 2.

balteus: transfigitur scutum Pulioni et uerutum in balteo defigitur: V 44, 7.

T. Baluentius: T. Baluentio, qui superiore anno primum pilum duxerat ⟨deduxerat β⟩, uiro forti et magnae auctoritatis, utrumque femur tragula traicitur: V 35, 6.

barbarus. 1. adiect.; a) propr.: (castra industrie defendebantur,) multo etiam acrius a Thracibus barbarisque auxiliis: 3, 95, 2; ¶ Numidae enim quadam barbara consuetudine nullis ordinibus passim consederant: 2, 38, 4; ¶ cum . . . praetoria cohorte caetratorum barbarisque equitibus paucis, beneficiariis suis, quos suae custodiae causa habere consuerat, improuiso ad uallum (Petreius) aduolat: 1, 75, 2; ¶ ut . . . pedem referre et loco excedere non turpe existimarent, cum Lusitanis reliquisque barbaris barbaro ⟨*add. Kran.; Db.; om. codd.; Np.*⟩ genere quodam ⟨reliquisque barbaro quod. gen. *Hell.: Dt.; u. CC*⟩ pugnae adsuefacti: 1, 44, 2; ¶ turribus autem excitatis tamen has altitudo puppium ex barbaris nauibus superabat: III 14, 4.

b) trsl. = agrestis, ferus: stulta ac barbara arrogantia elati despiciebant suos: 3, 59, 3; ¶ postea quam agros et cultum et copias Gallorum homines feri ac barbari adamassent: I 31, 5; (Ariouistum) hominem esse barbarum, iracundum, temerarium: I 31, 13; neque sibi homines feros ac barbaros temperaturos ⟨*1 det.*; obtemperaturos *X*⟩ existimabat, quin . . . contenderent: I 33, 4; cui rationi contra homines barbaros atque imperitos locus fuisset: I 40, 9; quod homines barbari et nostrae consuetudinis imperiti bellum populo Romano fecissent: IV 22, 1; tantum apud homines barbaros ualuit esse aliquos repertos principes inferendi belli: V 54, 4; sperans barbaros atque imperitos homines inopia cibariorum adductos ad iniquam pugnandi condicionem posse deduci: VI 10, 2; Albicos, barbaros homines, . . . ad se uocauerant: 1, 34, 4; ¶ quarum (insularum) pars magna a feris barbarisque nationibus incolitur: IV 10, 4.

non se tam barbarum neque tam imperitum esse rerum, ut non sciret: I 44, 9.

2. ui subst.; a) subiect.: perrumpere nituntur (barbari) seque ipsi adhortantur, ne tantam fortunam ex manibus dimittant: VI 37, 10; ¶ quod postquam barbari fieri ⟨fieri barb. *a*⟩ animaduerterunt, . . . fuga salutem petere contenderunt ⟨contendebant β⟩: III 15, 2; ¶ tum uero barbari commoti, quod oppidum et natura loci et manu munitum paucis diebus . . . expugnatum cognouerant, legatos quoque uersum dimittere, coniurare, obsides inter se dare, copias parare coeperunt: III 23, 2; ¶ barbari . . . redisse primo legiones credunt, quas

longius discessisse ex captiuis cognouerant: VI 39, 4; III 23, 2 *u.* coepisse; (IV 24, 1 *u.* prohibere;) ¶ (cogere: IV 34, 5 *u.* uenire;) ¶ coniurare: III 23, 2 *u.* coepisse; ¶ conspicari: VI 39, 4 *u.* desistere; ¶ et nauium figura et remorum motu et inusitato genere tormentorum permoti barbari constiterunt ac paulum modo pedem rettulerunt: IV 25, 2; ¶ consuescere: IV 24, 1 *u.* prohibere; ¶ contendere: III 15, 2 *u.* animaduertere; ¶ credere: VI 39, 4 *u.* cognoscere; ¶ (delere: VI 37, 7 *u.* uenire;) ¶ interim barbari nuntios in omnes partes dimiserunt paucitatemque nostrorum militum suis praedicauerunt et quanta praedae faciendae atque in perpetuum sui liberandi facultas daretur, si Romanos castris expulissent, demonstrauerunt ⟨-uerant *BM*⟩: IV 34, 5; ¶ barbari signa procul conspicati oppugnatione desistunt: VI 39, 4; ¶ (despicere: VI 39, 4 *u.* facere;) ¶ dimittere: III 23, 2 *u.* coepisse; IV 34, 5 *u.* demonstrare; VI 37, 10 *u.* adhortari; ¶ (dispicere: VI 39, 4 *u.* facere;) ¶ dare: III 23, 2 *u.* coepisse; ¶ expellere: IV 34, 5 *u.* demonstrare; ¶ barbari . . . postea dispecta ⟨*Paul; Hld., Dt.*[2]; despecta *codd.; rell. edd.*; perspecta *M. Miller*⟩ paucitate ex omnibus partibus impetum faciunt: VI 39, 1; (IV 34, 5 *u.* demonstrare;) ¶ (liberare *ib.*;) ¶ niti: VI 37, 10 *u.* adhortari; ¶ parare: III 23, 2 *u.* coepisse; ¶ perrumpere: VI 37, 10 *u.* adhortari; ¶ (perspicere: VI 39, 4 *u.* facere;) ¶ pertinere: 1, 38, 3 *u.* **c)** imperare; ¶ petere: III 15, 2 *u.* animaduertere; ¶ praedicare: IV 34, 5 *u.* demonstrare; ¶ (praemittere: IV 24, 1 *u.* prohibere; ¶ barbari consilio Romanorum cognito praemisso equitatu et essedariis, quo plerumque genere in proeliis uti consuerunt, reliquis copiis subsecuti nostros nauibus egredi prohibebant: IV 24, 1; ¶ referre pedem: IV 25, 2 *u.* consistere; ¶ subsequi: IV 24, 1 *u.* prohibere; ¶ his rebus celeriter magna multitudine ⟨-tudo *AQ*⟩ peditatus equitatusque coacta ad castra uenerunt (barbari): IV 34, 5; alius deleto exercitu atque imperatore uictores barbaros uenisse contendit: VI 37, 7; ¶ (uti: IV 24, 1 *u.* prohibere.

magno pecoris numero, cuius sunt cupidissimi barbari, potiuntur: VI 35, 6.

(militum) pars a barbaris circumuenta periit: VI 40, 8; ¶ quo diligentius in reliquum tempus a barbaris ius legatorum conseruaretur: III 16, 4; ¶ si arborum trunci siue trabes ⟨*Rud. Schneider*; naues *codd.; edd.*⟩ deiciendi operis causa ⟨*om.* α; *edd.*⟩ essent a barbaris immissae ⟨*Ciacc.*; missae *codd.*: *edd.*; *cf. CC*⟩: IV 17, 10; ¶ Caesar . . . suspicatus aliquid noui a barbaris initum consilii: IV 32, 2; ¶ (mitti: IV 17, 10 *u.* immitti.)

b) obiect.: quod paene ab ipso uallo portisque castrorum barbaros auertisset ⟨auertissent *h*⟩: VI 42, 2; ¶ commouere: III 23, 2 *u.* **a)** coepisse; ¶ ibi concitatis Dalmatis reliquisque barbaris ⟨-arorum *f*⟩ Issam a Caesaris amicitia auertit: 3, 9, 1; ¶ permouere: IV 25, 2 *u.* **a)** consistere.

c) dat.: qui naui egredi ac se barbaris committere non auderet: IV 21, 9; ¶ tali timore omnibus perterritis confirmatur opinio barbaris . . . nullum esse intus praesidium: VI 37, 9; ¶ at barbaris consilium non defuit: V 34, 1; (locus ipse erat praesidio barbaris, neque ex occulto insidiandi et dispersos circumueniendi singulis deerat audacia: VI 34, 6;) ¶ equites auxiliaque . . . Lusitaniae a Petreio, Celtiberiae, Cantabris barbarisque omnibus, qui ad Oceanum pertinent, ab Afranio imperantur: 1, 38, 3; ¶ naues longas, quarum et species erat ⟨*om.* α⟩ barbaris inusitatior et motus . . . expeditior: IV 25, 1; locus ipse erat praesidio barbaris: VI 34, 6; ¶ ne omnino metum reditus sui barbaris tolleret atque ut eorum auxilia tardaret: VI 29, 2.

d) genet.: auxilia: VI 29, 2 *u.* **c)** *extr.*; ¶ duces eorum (barbarorum) tota acie pronuntiare iusserunt . . .: V 34, 1; ¶ quem numerum barbarorum ad castra uenisse constabat: III 6, 2.

e) c. praep.: tanta huius belli ad barbaros opinio perlata ⟨prolata *A*⟩ est, uti: II 35, 1; ¶ cum: 1, 44, 2 *u.* 1. A. genus; ¶ Caesaris autem erat in barbaris nomen obscurius: 1, 61, 3.

Adiect.: (cupidissimi: VI 35, 6 *u.* **a)**;) omnes: 1, 38, 3 *u.* **c)** imperare; reliqui: 3, 9, 1 *u.* **b)**; uictores: VI 37, 7 *u.* **a)** uenire.

L. Minucius Basilus. Basilum VII 90, 5 *est in ABM, quo loco deest hoc nomen in* β; basilium VII 90, 5 *exstat in Q*, VI 29, 4 *in X;* basilius VI 30, 1 *in X.* — Minucium VI 29, 4 *est in QB(M)*, VII 90, 5 *in Q;* minutium VI 29, 4 *in A*, VII 90, 5 *in ABM*β; municium VI 29, 4 *in h*, munitium *in a*.

(Caesar) ad bellum Ambiorigis profectus per Arduennam siluam . . . L. Minucium Basilum cum omni equitatu praemittit: VI 29, 4; *cf.* § 5; Basilus, ut imperatum est, facit: VI 30, 1; *cf. q. sqq.*; C. Fabium legatum et L. Minucium Basilum cum legionibus duabus in Remis con-

locat, ne quam a finitimis Bellouacis calamitatem accipiant: VII 90, 5.

Bataui: (Mosa) parte quadam ex Rheno recepta, quae appellatur Vacalus, insulam efficit Batauorum ⟨*u. CC*⟩: IV 10, 1.

Belgae: Gallia est omnis diuisa in partes tres, quarum unam incolunt Belgae: I 1, 1; *cf.* § 2; Gallos ab Aquitanis Garumna flumen, a Belgis Matrona et Sequana diuidit: I 1, 2; horum omnium fortissimi sunt Belgae, propterea quod a cultu atque humanitate prouinciae longissime absunt minimeque ad eos mercatores saepe commeant atque ea, quae ad effeminandos animos pertinent, important proximique sunt Germanis: I 1, 3; *cf.* § 4; una pars, quam Gallos obtinere dictum est, initium capit a flumine Rhodano, continetur Garumna flumine, Oceano, finibus Belgarum ⟨*u. CC*⟩: I 1, 5; Belgae ab extremis Galliae finibus oriuntur, pertinent ad inferiorem partem fluminis Rheni, spectant in septentrionem et orientem solem ⟨*u. CC*⟩: I 1, 6; Caesar . . . certior fiebat omnes Belgas, quam tertiam esse Galliae partem dixeramus, contra populum Romanum coniurare obsidesque inter se dare: II 1, 1; *cf.* § 2—4; dat negotium Senonibus reliquisque Gallis, qui finitimi Belgis erant, uti . . .: II 2, 3; *cf.* § 4. 5; diebusque circiter quindecim ad fines Belgarum peruenit: II 2, 6; Remi, qui proximi Galliae ex Belgis sunt: II 3, 1; neque se (Remos) cum Belgis reliquis ⟨rel. belg. β⟩ consensisse: II 3, 2; reliquos omnes Belgas in armis esse Germanosque, qui cis Rhenum incolant, sese cum his coniunxisse: II 3, 4; *cf.* § 5; plerosque Belgas esse ortos ab Germanis Rhenumque antiquitus traductos propter loci fertilitatem ibi consedisse Gallosque, qui ea loca incolerent, expulisse: II 4, 1; *cf.* § 2—4; quod . . . quantam quisque multitudinem in communi Belgarum concilio ad id bellum pollicitus sit cognouerint: II 4, 4; *cf. q. sqq.;* postquam omnes Belgarum copias in unum locum coactas ad se uenire uidit, . . .: II 5, 4; id (oppidum Remorum) ex itinere magno impetu Belgae oppugnare coeperunt: II 6, 1; Gallorum eadem atque Belgarum oppugnatio est haec . . .: II 6, 2; (Diuitiacus) post discessum Belgarum dimissis Haeduorum copiis ad eum reuerterat: II 14, 1; quod si fecerit, Haeduorum auctoritatem apud omnes Belgas amplificaturum . . .: II 14, 6; quod erat (Bellouacorum) ciuitas magna inter Belgas auctoritate atque hominum multitudine praestabat: II 15, 1; (Neruios) increpitare atque incusare reliquos Belgas, qui se populo Romano dedidissent patriamque uirtutem proiecissent: II 15, 5; cum ex dediticiis Belgis reliquisque Gallis complures Caesarem secuti una iter facerent . . .: II 17, 2; ratio ordoque agminis aliter se habebat, ac Belgae ad Neruios detulerant: II 19, 1; *cf. omnia, quae* II 1—33 *narrantur;* cum . . . pacatam Galliam existimaret superatis Belgis, expulsis Germanis: III 7, 1; huic (Labieno) mandat, Remos reliquosque Belgas adeat atque in officio contineat Germanosque, qui auxilio ab Belgis ⟨abbelgis α; *Dt., Hld.;* a gallis *h;* gallis *af;* a belgis *a²; rell. edd.*⟩ arcessiti dicebantur . . . (transire) prohibeat: III 11, 2; Caesar in Belgis omnium legionum hiberna constituit. eo . . .: IV 38, 4; tres (legiones) in † Belgis ⟨belgio β; Bellouacis *Thomann; Hld.*⟩ conlocauit; iis . . .: V 24, 3.

Belgium: incolitur . . . (Britanniae) maritima pars ab iis, qui praedae ac belli inferendi causa ex Belgio transierant ⟨transierunt β; *Np., Fr.; cf. CC*⟩: V 12, 2; (24, 3 *u.* **Belgae**;) L. Plancum cum legione ex Belgio celeriter in Carnutes proficisci iubet: V 25, 4.

bellicosus: Sueborum gens est longe maxima et bellicosissima ⟨bellicossissima *AQ*⟩ Germanorum omnium: IV 1, 3; ¶ magno cum periculo prouinciae futurum, ut homines bellicosos, populi Romani inimicos, locis patentibus maximeque frumentariis finitimos haberet: I 10, 2; quod duas Hispanias bellicosissimorum hominum peritissimis atque exercitatissimis ducibus pacauissent: 3, 73, 3; ¶ ut . . . duas bellicosissimas prouincias absens tot annos obtineat: 1, 85, 8.

bellicus: quae gens . . . summamque habet iustitiae et bellicae laudis opinionem: VI 24, 3; — ad portam, quae appellatur bellica: 2, 25, 1.

bello: parique condicione ex muro ac turribus bellandi data: 2, 16, 3; — maioribus enim coactis copiis reuersuros neque finem bellandi ⟨belli *N²dik*⟩ facturos Romanos: VII 66, 4; — in nouo genere belli nouae ab utrisque bellandi rationes reperiebantur: 3, 50, 1; — quos spes praedandi studiumque bellandi ab agri cultura et cotidiano labore reuocabat: III 17, 4; ¶ ex quibus (pagis) quotannis singula milia armatorum bellandi causa ex finibus educunt: IV 1, 4; ¶ ut . . . minus facile finitimis bellum inferre possent; qua ex parte homines bellandi cupidi magno dolore adficiebantur: I 2, 4.

Bellouaci. *In* β II 4, 5 *scriptum est* bellouagos; *item per litteram* g II 10, 5 *in B²β;* II 13, 1; 14, 2. 5 *in B¹a;* II 5, 3 *in a; his 4 locis*

quid sit in h non constat; — bellobacorum II 5,3 *est in* α*; rell. locis codd. habent* bellouaci.

plurimum inter eos (Belgas) Bellouacos et uirtute et auctoritate et hominum numero ualere ...: II 4,5; id fieri posse, si suas copias Haedui in fines Bellouacorum introduxerint et eorum agros populari coeperint: II 5,3; quod Diuitiacum atque Haeduos finibus Bellouacorum adpropinquare cognouerant ...: II 10,5; in deditionem Suessiones accepit exercitumque in Bellouacos ducit: II 13,1; *cf.* § 2. 3; Bellouacos omni tempore in fide atque amicitia ciuitatis Haeduae fuisse: II 14,2; *cf.* § 3. 4; petere non solum Bellouacos, sed etiam pro his Haeduos, ut sua clementia ac mansuetudine in eos utatur: II 14, 5; *cf.* 15, 1. 2; (V 24, 3 *u.* **Belgae**;) Caesar ... statim nuntium in Bellouacos ad M. Crassum quaestorem mittit: V 46, 1; Bellouaci autem defectione Haeduorum cognita, qui iam ante erant per se infideles, manus cogere atque aperte bellum parare coeperunt: VII 59, 2; altera ex parte Bellouaci, quae ciuitas in Gallia maximam habet opinionem uirtutis, instabant: VII 59, 5; imperant ... Sequanis, Senonibus ... duodena milia, Bellouacis decem: VII 75,3; ex his Bellouaci suum numerum non compleuerunt ⟨contulerunt β⟩, quod ...: VII 75,5; C. Fabium legatum et L. Minucium Basilum cum legionibus duabus in Remis conlocat, ne quam a finitimis Bellouacis calamitatem accipiant: VII 90,5.

bellum. A. subiect.: subitum bellum in Gallia coortum est: III 7,1; ¶ quorum auxiliis atque opibus, si qua bella inciderint, sustentare consuerint: II 14,6; hi, cum est usus atque aliquod bellum incidit, ... omnes in bello uersantur: VI 15,1; ¶ (instat: VI 4,3 *u.* **D.** *extr.*); ¶ huic superiore tempore cum reliquis ciuitatibus continentia bella intercesserant: V 11, 9; ¶ erat ⟨*om. codd.; Np., Db.; add. (Kran.;) Dt.;* esse *Vielh.; u. CC*⟩ ciuile bellum: 2, 29, 3; ¶ (uideretur: 1,53,2 *u.* **B.** conficere.)

B. obiect.: bellum administrare *u.* **administro** *p. 169* **b)** α) *(7 locis)*: ¶ (bellum agere: III 28, 1 *u.* gerere;) ¶ defectione Haeduorum cognita bellum augetur ⟨augebatur β⟩: VII 63,1; ¶ bello Heluetiorum confecto totius fere Galliae legati ... ad Caesarem gratulatum conuenerunt: I 30,1; se ... quaecumque bella geri uellet, sine ullo eius labore et periculo confecturum: I 44, 13; Caesar una aestate duobus maximis bellis confectis maturius ... in hiberna ... exercitum deduxit: I 54,2; quo proelio bellum Venetorum totiusque orae maritimae confectum est: III 16, 1; arbitratus id bellum celeriter confici posse: III 28,1; Germanico bello confecto ... Caesar statuit sibi Rhenum esse transeundum: IV 16, 1; ut paene bellum confectum uideretur: 1,53, 2; hoc unum [inopia nauium] Caesari ad celeritatem conficiendi belli defuit: 3,2,2; eadem ... se ... perpessos labore et patientia maximum bellum confecisse: 3, 47, 6; ut postea confecto bello reperiebamus: 3,57,5; ut postea bello confecto cognitum est: 3,60,4; placere sibi bello confecto ternas tabellas dari ad indicandum: 3, 83,3; ita sine periculo legionum et paene sine uulnere bellum conficiemus: 3, 86, 4; quos (milites) ... Gabinius Alexandriam traduxerat belloque confecto apud Ptolomaeum ... reliquerat: 3, 103, 5; ¶ eius rei testimonium esse, quod ... bellum non intulerit, sed defenderit: I 44,6; multos annos a finitimis exagitati (Aduatuci), cum alias bellum inferrent, alias inlatum defenderent: II 29,5; cum bellum ciuitas aut inlatum defendit aut infert: VI 23, 4; ¶ idque (oppidum) natura loci sic muniebatur, ut magnam ad ducendum bellum daret facultatem: I 38,4; suis locis bellum in hiemem ducere cogitabant: 1,61,3; milites ... dolere hostem ex manibus dimitti, bellum ⟨non *add. O; Np.*⟩ necessario longius duci: 1,64,3; in insula frumento nauibusque comparatis bellum duci non difficile existimabat: 2,18,6; castra erant ad bellum ducendum aptissima natura loci et munitione et ...: 2, 37, 5; omnium suorum consensu Curio reliquas copias exspectare et bellum ducere parabat: 2,37,6; longius bellum ductum ⟨ductu *ahl*⟩ iri existimans: 3, 42, 3; ¶ quae (ciuitates) proxime ⟨*adf;* maxime α⟩ bellum fecerant: III 29,3; quod homines barbari et nostrae consuetudinis imperiti bellum populo Romano fecissent: IV 22, 1; (imperat Cassiuellauno, ne Mandubracio neu Trinobantibus noceat ⟨bellum faciat β⟩: V 22, 5;) ciuitatem ignobilem atque humilem Eburonum sua sponte populo Romano bellum facere ausam uix erat credendum: V 28,1; principesque (se) ex omnibus bellum facturos pollicentur (Carnutes): VII 2, 1; ¶ plerique existimant, si acrius insequi uoluisset, bellum eo die potuisse finiri ⟨*Ohl;* finire *af; Np., Dt.*⟩: 3, 51, 3; ¶ Germanis ..., quibuscum continenter bellum gerunt: I 1,4; cum Germanis contendunt, cum aut suis finibus eos prohibent aut ipsi in eorum finibus bellum gerunt: I 1,4; summaque alacritas et cupiditas belli gerendi iniecta est: I 41,1; seque esse ad bellum ge-

rendum paratissimam confirmauit: I 41, 2; I 44, 13 *u.* conficere; qui (Remi) magno nobis usui ad bellum gerendum erant: II 9, 5; non (se) existimare Romanos sine ope diuina ⟨deorum β⟩ bellum gerere: II 31, 2; quaeque ciuitates propinquae his locis erant, ubi ⟨Crassus *add. Np.*⟩ bellum gesserat: II 35, 3; neque (Romanos) eorum locorum, ubi bellum gesturi essent, uada, portus, insulas nouisse: III 9, 6; in Venetiam, ubi Caesarem primum ⟨esse *add.* α; *plur. edd.; om.* β; *Hld.; Dt.*[2]⟩ bellum gesturum constabat: III 9, 9; erant hae difficultates belli gerendi: III 10, 1; cum intellegeret (P. Crassus) in iis locis sibi bellum gerendum, ubi: III 20, 1; quorum aduentu magna cum auctoritate et magna cum hominum multitudine bellum gerere conantur: III 23, 4; qui (Morini Menapiique) longe alia ratione ac reliqui Galli bellum gerere ⟨agere β⟩ coeperunt: III 28, 1; eorumque animis permulsis et confirmatis equitatuque imperato bellum cum Germanis gerere constituit: IV 6, 5; si tempus anni ad bellum gerendum deficeret: IV 20, 2; neque belli gerendi propter anni tempus facultatem habebat (Caesar): IV 22, 2; ne adsidua consuetudine capti studium belli gerendi ⟨belligerandi *h; Aim.*⟩ agri cultura commutent: VI 22, 3; docet longe alia ratione esse bellum gerendum, atque antea gestum sit ⟨sit gestum β⟩: VII 14, 2; quod quorum in finibus bellum geratur, eorum opibus subleuentur: VII 14, 6; quibus (impedimentis) amissis bellum geri non possit: VII 14, 8; cum ipso anni tempore ad gerendum bellum uocaretur et ad hostem proficisci constituisset: VII 32, 2; petunt . . ., ut ad se ueniat rationesque belli gerendi ⟨belligerandi *a*⟩ communicet: VII 63, 4; quod se suo nomine atque arbitrio cum Romanis bellum gesturos ⟨esse gest. β⟩ dicebant: VII 75, 5; neque enim ulla ⟨umquam β; *Schn., Db.*⟩ alia condicione bella gesserunt (Romani): VII 77, 15; constituuntque (Petreius atque Afranius) communi consilio bellum ad Ilerdam propter ipsius loci oportunitatem gerere: 1, 38, 4; quod (Allobroges) una in Gallia bella gesserant: 3, 79, 6; (postulauit etiam L. Afranium proditionis exercitus Acutius Rufus apud Pompeium, quod † gestum ⟨bellum male gestum *Koch; cf. CC*⟩ in Hispania diceret: 3, 83, 2;) ibi casu rex erat Ptolomaeus, puer aetate, magnis copiis cum sorore Cleopatra bellum gerens: 3, 103, 2; (hi omnes) bella cum Aegyptiis gesserant: 3, 110, 6; ¶ his rebus fiebat, ut . . . minus facile finitimis bellum inferre possent: I 2, 4; eo consilio . . ., uti toti Galliae bellum inferrent imperioque potirentur: I 30, 3; neue Haeduos iniuria lacesseret neue his sociisque eorum bellum inferret: I 35, 3; (se) neque his (Haeduis) neque eorum sociis iniuria bellum inlaturum: I 36, 5; quod si furore atque amentia impulsus bellum intulisset, quid tandem uererentur? I 40, 4; postulauit . . ., ne aut Haeduis aut eorum sociis bellum inferret: I 43, 9; non sese Gallis, sed Gallos sibi bellum intulisse: omnes Galliae ciuitates ad se oppugnandum uenisse ac contra se castra habuisse: I 44, 3; I 44, 6 *u.* defendere; (Bellouacos) impulsos ab suis principibus . . . populo Romano bellum intulisse: II 14, 3; II 29, 5 *u.* defendere; Germanos neque priores populo Romano bellum inferre neque tamen recusare, si lacessantur, quin armis contendant, quod Germanorum consuetudo haec sit . . . quicumque bellum inferant, resistere neque deprecari: IV 7, 3; ab iis, qui per dolum atque insidias petita pace ultro bellum intulissent: IV 13, 1; eos, qui sibi Galliaeque bellum intulissent, sibi dederent: IV 16, 3; Caesar questus, quod, cum . . . pacem ab se petissent, bellum sine causa intulissent: IV 27, 5; quod . . . neminem postea belli inferendi causa in Britanniam transiturum confidebant: IV 30, 2; incolitur . . . maritima pars ab iis, qui praedae ac belli inferendi causa ⟨*u. CC*⟩ ex Belgio transierant . . . et bello inlato ⟨sedato *coni. Np.: u. CC*⟩ ibi permanserunt: V 12, 2; tantum apud homines barbaros ualuit esse aliquos repertos principes inferendi belli ⟨b. inf. β⟩: V 54, 4; VI 23, 4 *u.* defendere; fuit antea tempus, cum Germanos Galli uirtute superarent, ultro bella inferrent: VI 24, 1; his praeficit fratrem Eporedorigis bellumque inferri ⟨-re β⟩ Allobrogibus iubet: VII 64, 5; cum his agit, ne initium inferendi ⟨iniciendi *f*⟩ belli ab Massiliensibus oriatur: 1, 35, 1; qui a me dimissi sunt, discessisse dicuntur, ut mihi rursus bellum inferrent: *ap. Cic. ad Att.* IX 16, 2; ¶ pro magnitudine periculi bellum parare et maxime ea, quae ad usum nauium pertinent, prouidere instituunt: III 9, 3; Indutiomarus equitatum peditatumque cogere iisque, qui per aetatem in armis esse non poterant, in siluam Arduennam abditis . . . bellum parare instituit: V 3, 4; intellexit . . . altera (ex parte) Neruios Aduatucosque bellum Romanis parare: V 56, 1; cum undique bellum parari uideret, Neruios, Aduatucos, [ac] Menapios . . . esse in armis: VI 2, 3; Bellouaci . . . manus cogere atque aperte bellum ⟨bell. ap. β⟩ parare coeperunt: VII 59, 2; cognitis iis rebus, quae sunt gestae in citeriore Hispania, bellum parabat: 2, 18, 6; ¶ cuius rei opinio tolli non poterit, cum in Italiam, ex qua profectus sum,

reductus existimabor bello perfecto. ab iis (codd.; Madu.; existimabor. bello perfecto ab iis edd.) Caesar haec facta cognouit, qui sermoni interfuerunt: 3, 18, 4. 5; ¶ habent opinionem . . . Martem bella regere (gerere h): VI 17, 2; ¶ id aliquot de causis acciderat, ut subito Galli belli renouandi . . . consilium caperent: III 2, 2; ne rursus (Pompeius) copias comparare alias et bellum renouare posset: 3, 102, 1; ¶ (sedare bellum: V 12, 2 u. inferre;) ¶ ad timorem nouarum tabularum tollendum . . ., qui fere ferre (ahl) bella et ciuiles dissensiones sequi consueuit: 3, 1, 3; ¶ praesertim cum magna ex parte eorum precibus adductus bellum susceperit: I 16, 6; ut ad bella suscipienda Gallorum alacer ac promptus est animus, sic: III 19, 6; quod ciuitatem temere ad suscipiendum bellum adduci posse non confidebant: VII 37, 6; neque tamen suscepto bello suum consilium ab reliquis separare audent: VII 63, 8; id bellum (ex bello a; et bellum fh) se suscepisse (suscepisse se β) non suarum necessitatum, sed communis libertatis causa demonstrat: VII 89, 1; qui (Pompeius) omnibus rebus imparatissimus (N; imperatissimis O; imperitissimus l; imparatissimis edd.) non necessarium bellum suscepisset (intulisset O): 1, 30, 5; ut potius priuato paucorum et latronum quam regio consilio susceptum bellum uideretur: 3, 109, 6; ¶ sustentare: II 11, 6 u. A. incidere; ¶ praesertim cum uideat omne ad se bellum translatum: VII 8, 4; constituunt ipsi (his) locis excedere et in Celtiberiam bellum transferre: 1, 61, 2.

C. dat.: iis, qui ordinis essent senatorii belloque una cum ipsis interfuissent: 3, 83, 3; ¶ Caesar, ne grauiori bello occurreret maturius . . . ad exercitum proficiscitur: IV 6, 1; nostro aduentu permoti Britanni hunc toti bello imperioque praefecerant: V 11, 9; ¶ cum bellum ciuitas aut inlatum defendit aut infert, magistratus, qui ei bello praesint, ut uitae necisque habeant potestatem, deliguntur: VI 23, 4; ¶ cohortatus Haeduos, ut . . . omnibus omissis [his] rebus huic bello seruirent (u. CC): VII 34, 1; ¶ quid illi simile bello fuit? VII 77, 13.

constituunt, ut ii, qui ualetudine aut aetate inutiles sunt (sint β) bello, oppido excedant: VII 78, 1; ¶ non hos palus (in add. codd.; del. Dt.; Db.; u. CC) bello latrociniisque natos (notos Q²), non siluae morantur: VI 35, 7.

D. genet.: qua noua re oblata omnis administratio belli consistit: 2, 12, 1 (2 Np.); ¶ quod omnem commeatum totiusque belli apparatum eo contulisset: 3, 41, 3; quod omnem apparatum belli, tela, arma, tormenta ibi conlocauerat: 3, 44, 1; ¶ senatu suo interfecto, quod auctores belli esse nolebant: III 17, 3; ¶ qui . . . cum proximis hibernis coniuncti communem cum reliquis belli casum sustineant: V 30, 3; non denique communes (communis Np., Dt.; communi a) belli casus recordabantur, quam paruulae saepe causae . . . magna detrimenta intulissent: 3, 72, 4; ¶ eius belli haec fuit causa: III 7, 2; ciuitati porro hanc fuisse belli causam, quod: V 27, 4; ¶ ad reliquam cogitationem belli sese recepit: 3, 17, 6; ¶ ut . . . illum . . . pari condicione belli secum decertare cogeret: 3, 78, 3; ¶ diuturnitate belli defetigatis Gallis Ariouistum . . . uicisse: I 40, 8; ¶ euentus belli non ignorans (ignarus M¹; pr. edd.): VI 42, 1; ne euentum belli exspectasse . . . uiderentur: 1, 53, 3; sui laboris milites semper euentu belli praemia petiuerunt: 2, 32, 10; ¶ quoniam belli fortunam temptassent et armis congressi ac superati essent: I 36, 3; his utrisque persuaserant, uti eandem belli fortunam experirentur: II 16, 3; quibus urbe capta eadem esset belli fortuna patienda: 2, 6, 1; praestare dicebant per uirtutem in pugna belli fortunam experiri quam: 2, 30, 2; nos autem incerta uictoria Caesarem secuti diiudicata iam belli fortuna uictum sequamini? 2, 32, 6; ¶ in nouo genere belli nouae ab utrisque bellandi rationes reperiebantur: 3, 50, 1; ¶ pro multitudine autem hominum et pro gloria belli atque fortitudinis angustos se fines habere arbitrabantur: I 2, 5; etsi propter multitudinem et ueterem belli gloriam . . . se tuto dimicaturos existimabant: III 24, 2; in acie praestare interfici quam non ueterem belli gloriam libertatemque, quam a maioribus acceperint, recuperare: VII 1, 8; ¶ totiusque belli imperium sibi postulare (Bellouacos): II 4, 5; ¶ quid reliqui consilii caperent atque unde initium belli fieret explorabant: V 53, 4; hoc more Gallorum est initium belli (initium bellum M¹B¹; initium bellorum M¹; pr. edd.): V 56, 2; cum reliqui praeter Senones, Carnutes Treuerosque uenissent, initium belli ac defectionis hoc esse arbitratus: VI 3, 4; ut rursus communicato consilio . . . aliud initium belli (belli initium β) capere possint: VI 33, 5; omnibus pollicitationibus ac praemiis deposcunt, qui belli initium (β; initia α) faciant (faciat β): VII 1, 5; ne facto initio belli ab reliquis deserantur: VII 2, 2; qui

se illi initio ⟨*Steph.*; in otio (*uel* ocio) *codd.*⟩ ciuilis belli obtulerant: 3, 1, 5; haec initia belli Alexandrini fuerunt ⟨*del. Forchh.*⟩: 3, 112, 11; ¶ ius esse belli, ut qui uicissent, iis, quos uicissent, quem ad modum uellent, imperarent: I 36, 1; stipendium (sese) capere iure belli, quod uictores uictis imponere consuerint: I 44, 2; qui suo beneficio conseruatos docerent, quos iure belli interficere potuisset: VII 41, 1; ¶ Catuuolcus . . . aetate iam confectus, cum laborem ⟨aut *add.* β; *Np.*⟩ belli aut fugae ferre non posset ⟨*u.* *CC*⟩: VI 31, 5; ¶ tanta uniuersae Galliae consensio fuit libertatis uindicandae et pristinae belli laudis recuperandae, ut: VII 76, 2; ¶ Remos, quos praecipuo semper honore Caesar habuit . . . pro recentibus Gallici belli officiis: V 54, 4; ¶ tanta huius belli ad barbaros opinio perlata est, uti: II 35, 1; ¶ constituerat nullam partem belli in Hispaniis relinquere: 2, 18, 7; ¶ Hispaniarum deditionem ⟨in *add. codd.*; *del. Ciacc.*⟩ Africi belli ⟨bellum *a*⟩ praeiudicia sequimini ⟨*u.* *CC*⟩! 2, 32, 13; ¶ sic neque agri cultura nec ratio atque usus belli intermittitur: IV 1, 6; noua religio iuris iurandi . . . rem ad pristinam belli rationem redegit: 1, 76, 5; ratio autem haec erat belli, ut: 2, 18, 6; sic belli rationem esse diuisam, ut illi classe naues auxiliaque sua impedirent, ipse ut aqua terraque eos prohiberet: 3, 17, 3; relinquebatur, ut extremam rationem belli sequens quam plurimos colles occuparet: 3, 44, 2; erat noua et inusitata belli ratio cum tot castellorum numero . . ., tum etiam reliquis rebus: 3, 47, 1; commutata ratione belli . . . castra . . . iuxta Pompeium munire iussit: 3, 65, 4; tantum fiduciae . . . Pompeianis accessit, ut non de ratione belli cogitarent, sed uicisse iam sibi uiderentur: 3, 72, 1; Caesar a superioribus consiliis depulsus omnem sibi commutandam belli rationem existimauit: 3, 73, 1; ibi aduentum exspectare Pompei eoque omnem belli rationem conferre constituit: 3, 81, 3; hanc sibi commodissimam belli rationem iudicauit, uti: 3, 85, 2; ¶ retineri legiones II, quae ab se simulatione Parthici belli sint abductae: 1, 9, 4; ¶ (sollicitudo: 3, 31, 4 *u.* timor;) ¶ ad hoc consilium Gallos hortabantur . . . inopia cibariorum, . . . spes Venetici belli: III 18, 6; ¶ neque (se) de summa belli suum iudicium, sed imperatoris esse existimauisse: I 41, 3; ad hunc propter iustitiam prudentiamque summam totius belli ⟨β; *Hld.*, *Dt.*[2]; prudentiamque suam totius belli summam α; *rell. edd.*⟩ omnium uoluntate deferri ⟨*u.* *CC*⟩: II 4, 7; (summa imperii bellique administrandi: V 11, 8 *u. s. u.* administro *p. 169*;) quod de consilii sententia summam ⟨summa *Ol*⟩ belli rerumque omnium Pompeio permiserint: 3, 16, 4; ¶ neque ulla ad id tempus belli suspicione interposita: IV 32, 1; ¶ nostri ad unum omnes incolumes . . . ex tanti belli timore, cum hostium numerum capitum CCCCXXX milium fuisset, se in castra receperunt: IV 15, 3; summamque in sollicitudinem ac timorem ⟨*Elberl.*; summaque in sollicitudine ac timore *codd.*⟩ Parthici belli prouincia ⟨-ciam *a*; in prouincia *O*⟩ cum uenisset: 3, 31, 4; ¶ ei, qui uirtute belli omnibus gentibus praeferebantur: V 54, 5; ¶ neque quem usum belli haberent . . . reperire poterat: IV 20, 4; IV 1, 6 *u.* ratio.

locum . . ., quem domestici belli, ut uidebatur, causa ⟨belli causa ut uidebatur β⟩ iam ante praeparauerant: V 9, 4; magnum numerum equorum huius belli causa in Italia atque Hispania coemptum: VII 55, 3; quas naues Vticae ex praedonum bello subductas P. Attius reficiendas huius belli causa curauerat: 2, 23, 3.

erat in oppido multitudo insolens belli diuturnitate otii: 2, 36, 1.

quod aestiuum tempus instantis belli, non quaestionis esse arbitratur: VI 4, 3.

E. abl.; a) abl. instr.: ut quae bello ceperint quibus uendant habeant: IV 2, 1; huic (Marti), cum proelio dimicare constituerunt, ea, quae bello ceperint ⟨ceperunt β⟩, plerumque deuouent: VI 17, 3; ¶ Eporedorix, quo duce ante aduentum Caesaris Haedui cum Sequanis bello contenderant: VII 67, 7; ¶ hos cum Suebi multis saepe bellis experti . . . finibus expellere non potuissent: IV 3, 4; ¶ (fracti: 1, 85, 9 *u.* probati;) ¶ haec prius illi detrahenda auxilia existimabat, quam ipsum bello ⟨bellum *BM*[1]⟩ lacesseret: VI 5, 5; ¶ sin bello persequi perseueraret, reminisceretur . . . pristinae uirtutis Heluetiorum: I 13, 4; sese bello ciuitatem persecuturum demonstrat: V 1, 8; ¶ suam . . . felicitatem Heluetiorum bello esse perspectam: I 40, 13; ¶ quod ab Suebis complures annos exagitati bello premebantur: IV 1, 2; ¶ in se etiam aetatis excusationem nihil ualere, quod superioribus bellis † probati ⟨fracti *Hell.*; *u.* *CC*⟩ ad obtinendos exercitus euocentur: 1, 85, 9; ¶ tametsi pro ueteribus Heluetiorum iniuriis populi Romani ab his poenas bello repetisset: I 30, 2; ¶ Iubam reuocatum finitimo bello et controuersiis Leptitanorum restitisse in regno: 2, 38, 1; ¶ bello superatos esse Aruernos et Rutenos ab Q. Fabio Maximo: I 45, 2; ¶

quid in sua Gallia, quam bello uicisset, . . . populo Romano negotii esset: I 34, 4; liberam debere esse Galliam, quam bello uictam suis legibus uti uoluisset (senatus): I 45, 3; quorum . . . alter bello uictos Sallyas ⟨*u. CC*⟩ attribuerit: 1, 35, 4.

b) abl. limit.: Romani . . . quid uolunt nisi . . . quos fama nobiles potentesque bello cognouerunt, horum in agris ciuitatibusque considere: VII 77, 15.

c) abl. separ.: (bello discedere: VII 33, 1 *u.* **F.** ab.)

d) abl. temp.: Diuico . . ., qui bello Cassiano dux Heluetiorum fuerat: I 13, 2; quod omnibus fere Gallicis bellis ⟨bell. gall. β⟩ hostibus nostris inde subministrata auxilia intellegebat: IV 20, 1; eae ipsae copiae hoc infrequentiores imponuntur, quod multi Gallicis ⟨*pr. edd.;* galli *codd.*⟩ tot bellis defecerant: 3, 2, 3; homines, quorum opera Caesar omnibus Gallicis ⟨gallis *Ouchl* bellis *om. l*⟩ optima fortissimaque erat usus: 3, 59, 1; ¶ neque bello Allobrogum proximo Haeduos Romanis auxilium tulisse neque: I 44, 9; cum se bis expertos dicerent, Ariouisti ⟨ariouisto *BM*[1]; ariouistico *M*[2]⟩ bello et Tencterorum transitu: V 55, 2; (mei consilii est) facere, quod nostri maiores nequaquam pari bello Cimbrorum Teutonumque fecerunt: VII 77, 12; Heluetiorum b.: I 40, 13 *u.* **a)** perspicere; quod bello praedonum (Septimius) apud eum (Pompeium) ordinem duxerat: 3, 104, 3; ¶ inueterauerant hi omnes compluribus Alexandriae bellis: 3, 110, 6; multis bellis: IV 3, 4 *u.* **a)** experiri; equitum III milia, *(quae)* omnibus superioribus bellis habuerat: 1, 39, 2; quae superiore bello cum [L.] Sertorio steterant ciuitates: 1, 61, 3; 1, 85, 9 *u.* **E. a)** probare; quae fuit causa, qua re toto abessent bello et neutris auxilia mitterent: VII 63, 7.

F. c. praep.: druides a bello abesse consuerunt: VI 14, 1; ¶ Caesar etsi a ⟨*om.* β⟩ bello atque hoste discedere detrimentosum esse existimabat, tamen: VII 33, 1; ¶ Allobrogas sollicitat, quorum mentes nondum ab superiore bello ⟨a sup. b. nond. β⟩ resedisse ⟨residisse *B;* redisse *MQ*⟩ sperabat: VII 64, 7; ¶¶ annuum spatium . . . nactus, quod uacuum a bello atque ab hoste otiosum fuerat: 3, 3, 1.

socios sibi ad id bellum Osismos, Lexobios . . . Menapios adsciscunt: III 9, 10; ¶ omnesque, qui per aetatem arma ferre possint, ad bellum cogant: VII 71, 2; ¶ ne aestatem in Treueris consumere cogeretur omnibus ad Britannicum bellum rebus ⟨reb. ad br. bell. β⟩ comparatis: V 4, 1; ¶ quam superiore aestate ad Veneticum bellum effecerat ⟨fecerat β⟩ classem: IV 21, 4; ¶ perterritis oppidanis, quorum magna pars erat ad bellum ⟨ad b. erat β⟩ euocata: VII 58, 4; ¶ omnes fere Gallos nouis rebus studere et ad bellum mobiliter celeriterque excitari: III 10, 3; ¶ (facere: IV 21, 4 *u.* efficere;) ¶ sed multa Caesarem tamen ad id bellum incitabant: III 10, 1; ¶ placuit, ut Litauiccus decem illis milibus, quae Caesari ad bellum mitterentur, praeficeretur: VII 37, 7; ¶ quantam quisque multitudinem in communi Belgarum concilio ad id bellum pollicitus sit: II 4, 4; ¶ ipse, cum maturescere frumenta inciperent, ad bellum Ambiorigis profectus ⟨*u. CC*⟩: VI 29, 4; ¶¶ tanti erant antiquitus in oppido omnium rerum ad bellum apparatus tantaque multitudo tormentorum, ut: 2, 2, 1; ¶ omnium rerum, quae ad bellum usui erant: I 38, 3; II 9, 5 *u.* **B.** gerere; ¶¶ omnia sibi esse ad bellum apta ac parata: 1, 30, 5; ¶ eorum corporibus, qui aetate ad bellum inutiles ⟨inut. ad b. β⟩ uidebantur, uitam tolerauerunt: VII 77, 12.

per eos (arbitros) fierent aestimationes possessionum et rerum, quanti quaeque earum ante bellum fuisset: 3, 1, 2.

rem . . . aliquando dimittendam sibi iudicat et de bello agendum: 1, 26, 6; ¶ Caesar . . . maturius sibi de bello cogitandum putauit: VI 2, 3; nihil se de bello cogitauisse, nulla Ambiorigi auxilia misisse: VI 32, 1; ¶ omnes fere Galliae ciuitates de bello consultabant: V 53, 4; ¶ quod deditione facta obsidibusque acceptis nihil de bello timendum existimauerat: III 3, 1; ¶¶ liberius atque audacius de bello consilia inire incipiunt: VII 1, 3; timore poenae exterriti consilia clam de bello inire incipiunt: VII 43, 3.

ex: 2, 23, 3 *u.* **D.** causa.

omnesque (ut) et animo et opibus in id bellum incumberent: VII 76, 2; ¶ totus et mente et animo in bellum ⟨bello *AQ*⟩ Treuerorum et Ambiorigis insistit: VI 5, 1.

accedebant ad haec grauissimae usurae, quod in bello plerumque accidere consueuit uniuersis imperatis pecuniis: 3, 32, 5; ¶ si quid esset in bello detrimenti acceptum: VI 1, 3; ¶ ut quod quisque eorum in bello amiserit, . . . restituatur: 1, 87, 1; ¶ errare si qui in bello omnes secundos rerum prouentus exspectent: VII 29, 3; ¶ quod saepe in bello paruis momentis magni casus inter-

cederent: 1,21,1; ¶ (in bello ... natos: VI 35,7 *u.* C;) ¶ quae ciuitates quantaeque in armis essent et quid in bello possent: II 4,1; hic quantum in bello fortuna possit et quantos adferat casus cognosci potuit: VI 35, 2; *(cum)* quantum in bello fortuna posset iam ipsi incommodis suis satis essent documento: 3, 10,6; quae (fortuna) plurimum potest cum in reliquis rebus tum praecipue in bello: 3,68,1; hi (equites), cum est usus atque aliquod bellum incidit, ... omnes in bello uersantur: VI 15,1; ¶ quod in omnibus bellis singulari eius opera fuerat usus: V 25,2; non nullos ... in integrum restituit, qui se illi initio ciuilis belli obtulerant, si sua opera in bello uti uellet: 3,1,5.

pecora ... **propter** bellum finitimae ciuitates longius remouerant: 1,48,6.

bellum Heluetiorum, Ambiorigis, praedonum, sim.: I 30,1; III 16,1 *u.* **B.** conficere; 2,23,3 *u.* **D.** causā; I 40,13 *u.* **E. a)** perspicere; I 44,9; V 55,2; VII 77,12; 3,104,3 *u.* **E. d)**; VI 29,4 *u.* **F.** ad; VI 5,1 *u.* **F.** in.

bellum cum alquo (intercedit): V 11,9 *u.* **A**; (gerere:) I 1,4; IV 6,5; VII 75,5; 3,103,2; 110,6.

Adiect.: Africum: 2,32,13 *u.* **D.** praeiudicia; Alexandrinum: 3,112,11 *u.* **D.** initium; aliquod: VI 15,1 *u.* **A.**; Britannicum: V 4,1 *u.* **F.** ad; Cassianum: I 13,2 *u.* **E. d)**; ciuile: 2,29,3 *u.* **A.**; 3,1,5 *u.* **D.** initium; compluria: 3,110,6 *u.* **E. d)**; continentia: V 11,9 *u.* **A.**; domesticum: V 9,4 *u.* **D.** causā; duo: I 54,2 *u.* **B.** conficere; finitimum: 2,38,1 *u.* **E. a)** reuocare; Gallicum: V 54,4 *u.* **D.** officium; IV 20,1; 3,2,3; 59,1 *u.* **E. d)**; Germanicum: IV 16,1 *u.* **B.** conficere; grauius: IV 6,1 *u.* **C.**; (hoc: VII 34,1 *u.* **C.**; II 35,1 *u.* **D.** opinio; VII 55,3; 2,23,3 *u.* **D.** causā; id: III 28,1 *u.* **B.** conficere; VI 23,4 *u.* **C.**; III 7,2 *u.* **D.** causa; III 9,10; 10,1; II 4,4 *u.* **F.** ad; VII 76, 2 *u.* **F.** in; illud: VII 77,13 *u.* **C.**;) instans: VI 4,3 *u.* **D.** *extr.;* maximum: I 54,2; 3,47, 6 *u.* **B.** conficere; multa: IV 3,4 *u.* **E. a)** experiri; necessarium: 1,30,5 *u.* **B.** suscipere; omne (-nia): VII 8,4 *u.* **B.** transferre; IV 20, 1; 3,59,1; 1,39,2 *u.* **E. d)**; V 25,2 *u.* **F.** in; par: VII 77,12 *u.* **E. d)**; Parthicum: 1,9, 4 *u.* **D.** simulatio; 3,31,4 *u.* **D.** timor; proximum: I 44,9 *u.* **E. d)**; (qua bella: II 14,6 *u.* **A.**; quaecumque: I 44,13 *u.* **B.** conficere;) subitum: III 7,1 *u.* **A.**; superius: 1,85,9 *u.* **E. a)** probari; 1,39,2; 61,3 *u.* **E. d)**; VII 64, 7 *u.* **F.** ab; tantum: IV 15,3 *u.* **D.** timor; tot: 3,2,3 *u.* **E. d)**; totum: V 11,9 *u.* **C.**; 3, 41,3 *u.* **D.** apparatus; II 4,5 *ib.* imperium; II 4,7 *ib.* summa; VII 63,7 *u.* **E. d)**; Veneticum: III 18,6 *u.* **D.** spes; IV 21,4 *u.* **F.** ad.

bene *u.* **bonus.**

beneficiarius. *Cf. Goel. II 237 sq.:* cum ... praetoria cohorte caetratorum barbarisque equitibus paucis, beneficiariis suis, quos suae custodiae causa habere consuerat, improuiso ad uallum aduolat ...: 1,75,2; euocatorum (erant milia) circiter duo, quae ex beneficiariis superiorum exercituum ad eum conuenerant ⟨conuerterant *Ox; Db.*⟩; quae tota acie disperserat: 3,88,4.

beneficium. A. subiect.: 1,22,3 *u.* **B.** expono; quare paribus eorum beneficiis parem se quoque uoluntatem tribuere debere: 1,35,5; quod magna esse Pompei beneficia et magnas clientelas in citeriore prouincia sciebat: 2,18,7.

B. obiect.: Caesar initio orationis sua senatusque in eum beneficia commemorauit praedicauit $B^2\beta$, quod rex appellatus esset a senatu, quod amicus, quod munera amplissime missa: I 43,4; ¶ Caesarisque in se beneficia exponit, quae erant maxima: quod per eum in collegium pontificum uenerat, quod ... habuerat, quod ... erat subleuatus: 1,22,3. 4; ¶ doluisse se, quod populi Romani beneficium ⟨P. R. beneficium *d;* pro beneficio *rell.*⟩ sibi per contumeliam ab inimicis extorqueretur ...: 1,9,2; ¶ haec, inquit, a me, Vercingetorix, beneficia habetis, quem proditionis insimulatis: VII 20,12; ¶ nam etiam Caesaris beneficia imminuerat *Jurin.;* beneficium mutauerat *codd.* consuetudo, qua offerrentur ⟨*u.* CC⟩: 2,29,3; ¶ quod Germani ... ad castra Romanorum delati optatissimum Ambiorigi beneficium obtulerunt ⟨obtulerant *fh; Ald.; Schn.:* obtinuerunt *M:* obtul. benef. β⟩: VI 42,3; ¶ (praedicare: I 43,4 *u.* commemorare;) ¶ ne ... arrogans in praeripiendo ⟨praecip. *fl*⟩ populi beneficio ⟨benef. pr. pop. *af*⟩ uideretur: 3,1,6; ¶ uestrum uobis beneficium remitto, mihi meum nomen restituite, ne ad contumeliam honorem dedisse uideamini: 2,32,14.

C. dat.: (1,35,5? *u.* **A.**)

D. genet.: ne noua Caesaris officia ueterum suorum beneficiorum in eos memoriam expellerent: 1,34,3.

E. abl.; a): (1,35,5 *u.* **A.**)

et beneficio suo et auctoritate adductum Ariouistum finem iniuriis facturum: I 33,1; ¶ illum ... beneficio ac liberalitate sua ac senatus ea praemia consecutum: I 43,5; ¶

qui (nuntii) suo beneficio conseruatos docerent quos iure belli interficere potuisset: VII 41,1; nonne proditi per illum Caesaris beneficio estis conseruati? 2,32,8; ¶ quarum (Hispaniarum) erat altera maximis beneficiis Pompei deuincta: 1,29,3; ¶ beneficio deorum immortalium et uirtute eorum expiato incommodo: V 52,6; ¶ commemorat, quo sit eorum usus studio . . . Caesar, ut magnam partem Italiae beneficio atque auctoritate eorum suam fecerit: 2,32,1; ¶ regnum illum Galliae malle Caesaris concessu quam ipsorum habere beneficio: VII 20,2; quid mihi, inquit, aut uita aut ciuitate opus est, quam beneficio Caesaris habere uidebor? 3,18,4; ¶ ut neque beneficiis neque amicitiae memoria mouerentur: VII 76,2; ¶ (Dumnorix) quam plurimas ciuitates suo beneficio habere obstrictas uolebat: I 9,3; ¶ statuerat enim prius hos ⟨O^1h: hoc *rell.*⟩ iudicio populi debere restitui quam suo beneficio uideri receptos ⟨receptas *hl*⟩: 3,1,6; ¶ Domitius . . . hostium beneficio periculum uitauit: 3,79,7; ¶ agunt gratias omnes omnibus, quod sibi perterritis pridie pepercissent: eorum se beneficio uiuere: 1,74,2; ¶ sortium beneficio se esse incolumem: I 53,7.

b): quoniam tanto suo populique Romani beneficio adfectus, cum . . . rex . . . appellatus esset, hanc sibi . . . gratiam referret: I 35,2; esse non nullo se Caesaris beneficio adfectum, sic tamen, ut: VII 37,4; quae (ciuitates) in amicitia manserant [Pompei], magnis adfectae beneficiis eum diligebant: 1,61,3; ¶ cur se uti populi beneficio prohibuisset? 1,32,3; ut duces aduersariorum occasione et beneficio fortunae ad nostros opprimendos uterentur: 1,40,7; nostri usi fortunae beneficio tamen impetum classis timebant: 3,26,4; Caesar . . . milites cohortatus est, ut beneficio fortunae uterentur castraque oppugnarent: 3,95,1.

F. c. praep.: pro suis tantis populique Romani in eum beneficiis cognitis suis postulatis fore, uti pertinacia desisteret: I 42,3; sese pro Caesaris in se beneficiis plurimum ei confiteri debere, quod . . . stipendio liberatus esset, . . . quodque . . .: V 27,2; habere nunc se rationem officii pro beneficiis Caesaris: V 27,7; quod sibi a parte eorum gratia relata non sit pro suis in eos maximis beneficiis: 1,23,3; Vticenses pro quibusdam Caesaris in se beneficiis illi (erant) amicissimi: 2,36,1; hunc pro suis beneficiis Caesar idoneum iudicauerat, quem cum mandatis ad Cn. Pompeium mitteret: 3,10,2.

benef. in alqm: I,43,4; 1,22,3 **B.**; 1,34,3 **D.**; I 42,3; V 27,2; 1,23,3; 2,36,1 **F.**; **benef. fortunae**: 1,40,7; 3,26,4; 95,1 **sortium** I 53,7 **E.**

Adiect.: (haec: VII 20, 12 **B.** habere;) magna: 2,18,7 **A.**; 1,61,3 **E. b)**; maxima: 1,22,3 **B.** exponere; 1,29,3 **E. a)**; 1,23,3 **F.**; non nullum: VII 37,4 **E. b)**; optatissimum: VI 42,3 **B.** offerre; paria: 1,35,5 **A.**; quaedam: 2,36,1 **F.**; (sua: I 43,4 **B.** commemorare; 1,34,3 **D.**; I 33,1; 43,5; VII 41,1; I 9,3; 3,1,6 **E. a)**; I 35,2 **E. b)**; I 42,3; 1,23,3; 3,10,2 **F.**;) tantum: I 35,2 **E. b)**; I 42,3 **F.**; (uestrum: 2,32,14 **B.** remitto;) uetera: 1,34,3 **D.**

beneuolentia. Beniuolentia V 25,2 *est in* BA^2h, VII 43,4 *in X (?)*, 2,31,3 *in a.*

tanta eius humanitas, is sensus, ea in me est beneuolentia: *ap. Cic. ad Att.* IX 16,3; ¶ quasi non et felicitas rerum gestarum exercitus ⟨*del. Koch*⟩ beneuolentiam imperatoribus et res aduersae odia colligant ⟨-gent *af;* concilient *Ohl*⟩! 2,31,3; ¶ nihil se . . . grauius de ciuitate iudicare neque ⟨quicquam *add. Pluyg.*⟩ de sua in Haeduos beneuolentia deminuere: VII 43,4; — huic Caesar pro eius uirtute atque in se beneuolentia, quod . . . singulari eius opera fuerat usus, maiorum locum restituerat: V 25,2; scribendum ad te existimaui et pro nostra beneuolentia petendum, ne quo progredereris proclinata iam re, quo integra etiam progrediendum tibi non existimasses: *ap. Cic. ad Att.* X 8 *B*, 1.

Bessi: huc Dardanos, Bessos partim mercennarios, partim imperio aut gratia comparatos, item Macedones . . . adiecerat: 3,4,6.

(Betones, Bettones *u.* **Vettones.)**
(Biblis *u.* **Byllis.)**

Bibracte. Bibractae I 23,1 *in* B^1 *bis, in* A^1 *(?) semel;* VII 90,8 *in BM, quo loco hanc formam recepit Fr.*

quod a Bibracte, oppido Haeduorum longe maximo et copiosissimo, non amplius milibus passuum XVIII aberat: I 23,1; iter ab Heluetiis auertit ac Bibracte ire contendit: I 23,1; cum . . . cognouissent, Litauiccum Bibracte ⟨β; bibracti α; *edd.*⟩ ab Haeduis receptum, quod est oppidum apud eos maximae auctoritatis, . . .: VII 55,4; obsides ciuitatum Bibracte ad magistratum deducendos curauerunt: VII 55,6; totius Galliae concilium Bibracte indicitur . . .: VII 63,5; ipse (Caesar) Bibracte hiemare constituit: VII 90,8.

Bibrax: ab his castris oppidum Remorum

nomine Bibrax aberat milia passuum octo: II 6, 1; *cf. c.* 6. 7.

Bibroci: Cenimagni, Segontiaci, Ancalites, Bibroci, Cassi legationibus missis sese Caesari dedunt. ab iis cognoscit . . .: V 21, 1.

M. (Calpurnius) Bibulus: toti tamen officio maritimo M. Bibulus praepositus cuncta administrabat: ad hunc summa imperii respiciebat: 3, 5, 4; M. Bibulus cum nauibus CX Corcyrae (erat): 3, 7, 1; neque Bibulus impeditis nauibus dispersisque remigibus satis mature occurrit: 3, 7, 3; Bibulus enim Corcyrae certior factus de aduentu Caesaris sperans alicui se parti onustarum nauium occurrere posse inanibus occurrit et . . .: 3, 8, 3; *cf. q. sqq.* § 3. 4; una ex his (nauibus) . . . delata Oricum atque a Bibulo expugnata est. qui . . .: 3, 14, 2. 3; Bibulus, ut supra demonstratum est, erat ⟨ierat *l; om. a*⟩ *(cum)* classe ad Oricum et . . .: 3, 15, 1; cum . . . se Libo cum Bibulo coniunxisset, loquuntur ambo ex nauibus cum M.' Acilio et Statio Murco legatis: 3, 15, 6; *cf. q. sqq.* § 6—8; ibi certior ab Acilio et Murco per litteras factus de postulatis Libonis et Bibuli legionem (Caesar) relinquit; ipse Oricum reuertitur . . .: 3, 16, 2. 3; prodit Libo atque ⟨b^2; neque *rell.*⟩ excusat Bibulum, quod is iracundia summa erat inimicitiasque habebat etiam priuatas cum Caesare ex aedilitate et praetura ⟨consulatu *Beroald.*⟩ conceptas . . .: 3, 16, 3; *cf. q. sqq.* § 3—5; Bibulus multos dies terra prohibitus et grauiore morbo ex frigore ac labore implicitus, cum neque curari posset neque susceptum officium deserere uellet, uim morbi sustinere non potuit. eo mortuo ad neminem unum summa imperii redit: 3, 18, 1. 2; qui (Parthi) paulo ante . . . M. Bibulum in obsidione habuerant: 3, 31, 3; hi (milites) . . . Bibuli filios duos interfecerant: 3, 110, 6.

[**Falso** *non numquam* Bibulus *in codd. scriptum est pro* Vibullius, *ut* 3, 10, 1; 11, 1; 15, 8.]

biduum. A. subiect.: quod omnino biduum supererat, cum exercitui frumentum metiri oporteret: I 23, 1.

B. a) obiect.: in his operibus consiliisque biduum consumitur; tertio die . . .: 1, 82, 1; biduoque et noctibus tribus nauigatione consumptis adpellit ad eum locum, qui: 2, 23, 1; ¶ V primis diebus, quibus haberi senatus potuit, . . . biduo excepto comitiali ⟨*u.* CC⟩: 1, 5, 4.

b) acc. tempor.: biduumque Cordubae commoratus Gades proficiscitur: 2, 21, 2; — Caesar biduum in his locis moratus . . . ab exercitu discedit: VII 9, 1; Scipio biduum *(in)* castris statiuis moratus . . . tertio die . . . exercitum uado traducit: 3, 37, 1; — biduum tempestate retentus . . . Cyprum peruenit: 3, 102, 5.

C. genet.: eodem . . . proficiscitur biduique iter progressus ad flumen Bagradam peruenit: 2, 24, 1; — iamque ab eo non longius bidui uia ⟨uia bid. β⟩ aberant, cum . . . cognoscunt: VI 7, 2.

D. abl.: magnam manum . . . Rhenum transisse; hanc adfore biduo: V 27, 8; haec (tragula) . . . adhaesit neque ab nostris biduo animaduersa tertio die . . . conspicitur: V 48, 8; (oppidum) oppugnare instituit idque ⟨eoque β⟩ biduo circumuallauit; tertio die missis . . . legatis: VII 11, 1; huc biduo peruenit: VII 11, 5; accidit etiam repentinum incommodum biduo, quo haec gesta sunt: 1, 48, 1; ex utraque parte pontem instituit, biduo perficit: 1, 54, 4; — eo biduo Caesar . . . in castra peruenit: 1, 41, 1; parte circiter tertia exercitus eo biduo dimissa: 1, 87, 4; ¶ biduo post Ariouistus ad Caesarem legatos mittit: I 47, 1.

E. c. praep.: an paenitet uos, . . . quod bis per biduum equestri proelio superauerim? 2, 32, 12; auster, qui per biduum flauerat, in Africum se uertit: 3, 26, 5.

biennium: ad eas res conficiendas biennium sibi satis esse duxerunt; in tertium annum profectionem lege confirmant: I 3, 2; ¶ a publicanis suae prouinciae debitam biennii pecuniam exegerat: 3, 31, 2; ¶ aes alienum prouinciae eo biennio multiplicatum est: 3, 32, 5.

Bigerriones: maxima pars Aquitaniae sese Crasso dedidit obsidesque ultro misit; quo in numero fuerunt Tarbelli, Bigerriones ⟨lugerriones Q^1; berones a^1⟩, Ptianii . . .: III 27, 1.

(Billidenses *u.* **Byllidenses.)**

bini: ut una castra iam facta ex binis uiderentur: 1, 74, 4; inter bina castra Pompei atque Caesaris unum flumen [tantum] intererat Apsus: 3, 19, 1; cum esset inter bina castra campus circiter milium passuum VI: 3, 37, 2; ¶ haec utraque (tigna bina) insuper bipedalibus trabibus immissis . . . binis utrimque fibulis ab extrema parte distinebantur ⟨*X*; destinabantur *E; Fr., Db.*⟩: IV 17, 6; ¶ imperant . . . Rauracis et Boiis (milia) ⟨*bina* *u.* CC⟩: VII 75, 3; ¶ cum singulas binae ac ⟨aut *E; Fr., Db.*⟩ ternae naues circumsteterant: III 15, 1; aequo animo singulas binis nauibus obiciebant: 1, 58, 4; ¶ trabes . . . distantes inter se binos pedes: VII 23, 1; ¶ in quarta quaque earum (ratium) turres binorum tabu-

latorum excitabat: 1, 25, 10; ¶ tigna bina sesquipedalia . . . inter se iungebat: IV 17, 3.

bipartito *u.* **bipertito.**

bipedalis: musculum pedes LX longum ex materia bipedali . . . facere instituerunt: 2, 10, 1; — eo super tigna bipedalia iniciunt eaque laminis clauisque religant: 2, 10, 3; — haec utraque (tigna bina) insuper bipedalibus trabibus immissis . . . binis utrimque fibulis . . . distinebantur ⟨*X;* destinabantur *E; Fr., Db.*⟩: IV 17, 6.

bipertito: Romani conuersa signa bipertito ⟨*AB²β*; bipartito *Q;* bipertra *BM;* tripertito *B in marg.: del. Ciacc.: cf. CC*⟩ intulerunt: prima et secunda acies, ut uictis ac summotis resisteret, tertia, ut uenientes sustineret: I 25, 7; hostes . . . conlocatis insidiis bipertito in siluis . . . Romanorum aduentum exspectabant et . . . ex utraque parte . . . subito se ostenderunt: V 32, 1.

biremis: quattuor biremes subiectis scutulis impulsas uectibus in interiorem portum traduxit ⟨*u. CC*⟩: 3, 40, 4.

bis: cum ex alto se aestus incitauisset, quod bis iis ⟨*h*⟩ accidit ⟨*β*; accedit *α*⟩ semper horarum XII spatio ⟨*u. CC*⟩: III 12, 1; ¶ dimittere *u.* peruenire; ¶ eodemque die Antiochiae in Syria bis tantus exercitus clamor et signorum sonus exauditus est, ut: 3, 105, 3; ¶ cum se bis expertos dicerent, Ariouisti bello et Tencterorum transitu: V 55, 2; ¶ ne tecto recipiatur, . . . qui non bis ⟨*om. AQβ*⟩ per agmen hostium perequitasset ⟨-tarit *β*⟩: VII 66, 7; ¶ demonstrauimus L. Vibullium Rufum . . . bis in potestatem peruenisse Caesaris atque ab eo esse dimissum, semel ad Corfinium, iterum in Hispania: 3, 10, 1; ¶ bis magno cum detrimento repulsi Galli quid agant consulunt: VII 83, 1; ¶ Massilienses . . . bis proelio nauali superati . . . sese dedere . . . constituunt: 2, 22, 1; an paenitet uos, . . . quod . . . bis per biduum equestri proelio superauerim? 2, 32, 12.

(Bispillo *u.* **Vespillo.)**

Bithynia: Pompeius . . . magnam ex Asia . . ., Ponto, Bithynia, Syria, Cilicia . . . classem coegerat, magnam omnibus locis aedificandam curauerat: 3, 3, 1.

Bituriges. I 18, 6 *in codd. αa scriptum est* uiturigibus, *in h* bitorigibus; VII 5, 3 *in B* bitorigibus; VII 12, 2 *in a¹* uiturigum.

(Dumnorigem) huius potentiae causa matrem in Biturigibus homini illic nobilissimo ac potentissimo conlocasse: I 18, 6; ipse (Vercingetorix) in Bituriges proficiscitur: VII 5, 1; eius aduentu Bituriges ad Haeduos, quorum erant in fide, legatos mittunt subsidium rogatum . . .: VII 5, 2; Haedui . . . copias equitatus peditatusque subsidio Biturigibus mittunt: VII 5, 3; ad flumen Ligerim, quod Bituriges ab Haeduis diuidit: VII 5, 4; renuntiant se Biturigum perfidiam ueritos reuertisse, quibus . . .: VII 5, 5; Bituriges eorum discessu statim ⟨se *add. β*⟩ cum Aruernis iunguntur ⟨coniungunt *β*⟩: VII 5, 7; (Vercingetorix) castra ex Biturigibus mouet in Aruernos uersus: VII 8, 5; Vercingetorix rursus in Bituriges exercitum reducit atque inde . . .: VII 9, 6; (Caesar) exercitum Ligerem traducit atque in Biturigum fines peruenit: VII 11, 9; ille (Caesar) oppidum Biturigum positum in uia Nouiodunum ⟨bitur. pos. i. u. nouiod. *β*; *om. α*; Bitur. pos. in uia *uncis includ. Oud.; om. Fr.*⟩ oppugnare instituerat: VII 12, 2; *cf. c.* 12. 13; ad oppidum Auaricum, quod erat maximum munitissimumque in finibus Biturigum atque agri fertilissima regione, profectus est, quod eo oppido recepto ciuitatem Biturigum se in potestatem redacturum confidebat: VII 13, 3; uno die amplius XX urbes Biturigum incenduntur: VII 15, 1; procumbunt omnibus Gallis ad pedes Bituriges, ne pulcherrimam prope totius Galliae urbem . . . suis manibus succendere cogerentur: VII 15, 4; *cf.* § 5. 6; nec solis Biturigibus communem salutem committendam censent, quod . . .: VII 21, 3; factum imprudentia Biturigum . . ., uti hoc incommodum acciperetur: VII 29, 4; imperant . . . Sequanis, Senonibus, Biturigibus, Santonis . . . duodena milia ⟨XII *β*⟩: VII 75, 3; T. Sextium in Bituriges, C. Caninium Rebilum in Rutenos cum singulis legionibus mittit: VII 90, 6.

(Binius *u.* **Curius.)**

(Blannouii *u.* **Brannouices.)**

Boduognatus: omnes Neruii confertissimo agmine duce Boduognato, qui summam imperii tenebat, ad eum locum contenderunt: II 23, 4.

Boeotia: praeterea (Pompeius) magnum numerum ex Thessalia, Boeotia ⟨boetia *codd.*⟩, Achaia Epiroque supplementi nomine in legiones distribuerat: 3, 4, 2.

(Boia: uicos atque aedificia incendi oportere hoc spatio ⟨a boia *add. codd.; del. Scal.; u. CC*⟩ quoque uersus, quo pabulandi causa adire posse uideantur: VII 14, 5.**)**

Boii: Boiosque, qui trans Rhenum incoluerant et in agrum Noricum transierant Noreiamque oppugnarant, receptos ad se socios sibi adsciscunt (Heluetii): I 5, 4; Boii et Tulingi,

qui hominum milibus circiter XV agmen hostium claudebant et nouissimis praesidio erant, ex itinere nostros *(ab) latere aperto adgressi circumuenere: I 25, 6; *cf. c.* 25—28; Boios petentibus Haeduis, quod egregia uirtute erant cogniti, ut in finibus suis conlocarent concessit; quibus . . .: I 28, 5; (summa erat capitum) Boiorum XXXII (milium): I 29, 2; (castra ex Biturigibus mouet in ⟨β; per α; per Boios in *Vielh.*⟩ Aruernos uersus: VII 8, 5;) (Vercingetorix) Gorgobinam ⟨*spurium esse existimant Scalig. et Oud.*⟩, Boiorum oppidum, quos ibi ⟨quos ibi *aM²*; quo sibi *h*; quod sibi α⟩ Heluetico proelio uictos ⟨uictor *AQ*⟩ Caesar conlocauerat Haeduisque attribuerat, oppugnare instituit: VII 9, 6; (Caesar) praemittit ad Boios, qui de suo aduentu doceant hortenturque, ut . . .: VII 10, 3; duabus Agedinci legionibus . . . relictis ad Boios proficiscitur: VII 10, 4; de re frumentaria Boios atque Haeduos adhortari non destitit, quorum alteri . . . alteri . . .: VII 17, 2; summa difficultate rei frumentariae adfecto exercitu tenuitate Boiorum, indiligentia Haeduorum: VII 17, 3; imperant . . . (milia) Rauracis et Boiis ⟨bois β⟩ *(bina)* ⟨*u. CC*⟩: VII 75, 3.

bonitas: ne propter bonitatem agrorum Germani . . . *(e)* suis finibus in Heluetiorum fines transirent: I 28, 4.

bonus. I. Forma: optimus, maximus ut mediam i litteram, quae ueteribus u fuerat, acciperent, C. primum Caesaris inscriptione traditur factum: *Quintil. inst. or.* I 7, 21.

II. Signif. 1. adiect.: A. ἀγαθός **(praeclarus):** quod . . . tertiam partem agri Sequani, qui esset optimus totius Galliae, occupauisset: I 31, 10; ¶ praemiserat . . . † huic ⟨*O*⟩; et CCCC *Rud. Menge*; hunc *1 det.*; *edd.*; *u. CC*⟩ optimi generis hominum ex Aquitanis montanisque, qui Galliam prouinciam attingunt ⟨adiecerat *add. Iurinius*⟩: 1, 39, 2; ¶ (laborabat, ut reliquas ciuitates adiungeret atque earum principes donis pollicitationibusque ⟨β; *Schn.*; atque eas bonis pollicitationibus α; *Fr.*, *Db.*; atque eas donis pollicitationibusque *Np.*, *Dt.*; *u. CC*⟩ alliciebat: VII 31, 1;) ¶ suos cohortatus . . . plenus spei bonae atque animi aduersus eos proficiscitur: 2, 5, 2; reliquos in posterum bona spe complet: 2, 21, 2.

B. = prosper, secundus, oportunus: qui etiam bona condicione, et loco et tempore aequo, confligere noluerit: 1, 85, 2; quod hi, qui se ad eorum amicitiam adgregauerant, meliore condicione atque aequiore imperio se uti uidebant: VI 12, 6; ¶ (eam partem insulae,) qua optimum esse egressum superiore aestate cognouerat: V 8, 3; ¶ quibus cotidie melius † subterrere ⟨*ahl*; subterere *df*; subcedere *O¹*; fore *Dt.*; *u. CC*⟩ tempus maioremque spem maturitate frumentorum proponi uidebant: 3, 49, 6; ¶ uti autem ipsos ualetudine non bona cum angustiis loci et odore taetro ex multitudine cadauerum et cotidianis laboribus insuetos operum, tum aquae summa inopia adfectos: 3, 49, 3; at Caesaris exercitus optima ualetudine summaque aquae copia utebatur: 3, 49, 6.

C. = amicus, beneuolus: quod (Allobroges) nondum bono animo in populum Romanum uiderentur: I 6, 3; ¶ gratias egit, quod de se optimum iudicium fecisset: I 41, 2; ¶ omniumque esse Iguuinorum optimam erga se uoluntatem: 1, 12, 1.

D. uir (ciuis) bonus: quid uiro bono et quieto et bono ciui magis conuenit quam abesse a ciuilibus controuersiis? *ap. Cic. ad Att.* X 8 *B*, 2; qui horum quid acerbissime crudelissimeque fecerat, is et uir et ciuis optimus habebatur: 3, 32, 3.

E. = utilis: quorum opera Caesar omnibus Gallicis bellis optima fortissimaque erat usus: 3, 59, 1; ¶ consilio conuocato constituerunt optimum esse domum suam quemque reuerti: II 10, 4; — optimum factu ⟨factum *Ba*⟩ esse duxerunt rebellione facta frumento commeatuque nostros prohibere et rem in hiemem producere: IV 30, 2.

2. subst.: A. sing.: quod si esset factum, *(futurum)* ut detrimentum in bonum uerteret ⟨-retur *O*⟩, uti ad Gergouiam accidisset: 3, 73, 6; ¶ ex quo iudicari posse, quantum haberet in se boni constantia: I 40, 6.

B. plur.: A. = fortunae: a) obiect.: iudicia in priuatos reddebat, qui ⟨reddebat; qui *Db.*, *Dt.*⟩ uerba atque orationem aduersus rem publicam habuissent; eorum ⟨habuissent, eorum *Db.*, *Dt.*⟩ bona in publicum addicebat: 2, 18, 5; ¶ ciuesque Romanos, qui negotiandi causa ibi constiterant, . . . (Carnutes) interficiunt bonaque eorum diripiunt: VII 3, 1; bona ciuium Romanorum diripiunt, caedes faciunt, in seruitutem abstrahunt (Haedui): VII 42, 3; (Haedui) quaestionem de bonis direptis decernunt, Litauicci fratrumque bona publicant: VII 43, 2; contaminati facinore et capti compendio ex direptis bonis . . . consilia clam de bello inire incipiunt: VII 43, 3; hi bona locupletum diripere . . . consuerant: 3, 110, 5; ¶ alii domos bonaque eorum, qui in castris erant Caesaris, petebant ⟨partiebant *Kellerbauer*⟩: 3, 82, 4; ¶ in eo concilio (Indutiomarus) Cingetorigem

. . . hostem iudicat bonaque (que *om.* β) eius publicat: V 56, 3; VII 43, 2 *u.* diripere; ¶ bona restituit iis, quos liberius locutos hanc poenam tulisse cognouerat: 2, 21, 2.

b) c. praep.: uiri quantas pecunias ab uxoribus dotis nomine acceperunt, tantas ex suis bonis aestimatione facta cum dotibus communicant: VI 19, 1.

B. = iura (?): Pompeium, qui amissa restituisse uideatur bona (*Vict.*; dona *codd.*), etiam quae ante habuerint ademisse (*u. CC*): 1, 7, 1.

bene. a) posit.: recte auguraris de me — bene enim tibi cognitus sum — nihil a me abesse longius crudelitate: *ap. Cic. ad Att.* IX 16, 2; ¶ occasionem negotii bene gerendi amittendam non esse, ad castra iri oportere: III 18, 5; Labienus . . . ne quam occasionem rei bene gerendae dimitteret cogitabat: V 57, 1; haec cogitanti accidere uisa est facultas bene gerendae rei (β; rei gerendae α; *edd.*): VII 44, 1; erat occasio bene gerendae rei: 1, 71, 1: multum ad hanc rem probandam adiuuat . . . fiducia rei bene gerendae: 2, 38, 2; ¶ neque se . . . pati posse C. Caesarem imperatorem bene de re publica meritum tantis rebus gestis oppido moenibusque prohiberi: 1, 13, 1: ut castellis uigiliisque bene meritae ciuitates tutae essent: 3, 13, 5; huius te paene principem copiae atque inuentorem bene de nomine ac dignitate populi Romani meritum esse existimare debemus: *ap. Cic. Brut.* 253.

b) superl.: neque suam neque populi Romani consuetudinem pati, uti optime merentes (meritos *bcfik*) socios desereret: I 45, 1; neu se optime de communi libertate meritum hostibus in cruciatum (de comm. lib. opt. mer. in cruc. host. β) dedant: VII 71, 3; cur uulnerari paterentur optime meritos de se (mer. d. se *Ofhl*; de se meritos *uulgo*; *Np.*, *Dt.*) milites (cur uuln. . . . milites *om. a*)? 1, 72, 2; Caesar existimabat eo proelio excellentissimam uirtutem Crastini fuisse optimeque eum de se meritum iudicabat: 3, 99, 2.

bos: est bos cerui figura, cuius a media fronte inter aures unum cornu exsistit excelsius: VI 26, 1; *cf. q. sqq.* § 1. 2; ¶ amplitudo cornuum et figura et species multum a nostrorum boum cornibus differt (*u. CC*): VI 28, 5.

bracchium. *In codd. est* brachium.

ut bracchia modo atque umeri ad sustinenda arma liberi ab aqua esse possent: VII 56, 4; ¶ pluribus eorum scutis . . . transfixis et conligatis . . . . multi ut diu iactato bracchio praeoptarent scuta e manu emittere: I 25, 4.

Brannonices: imperant Haeduis atque eorum clientibus, Segusiauis, Ambiuaretis, Aulercis Brannouicibus (blannouicibus *A*), Brannouiis (*edd. Ven.*; *Np.*, *Db.*, *Dt.*[1]; blannouiis *X*; *Schn.*; *del. Ciacc.*; *Fr.*, *Hld.*, *Dt.*[2]) milia XXXV: VII 75, 2.

Brannouii *u.* **Brannonices.**

Bratuspantium: qui (Bellouaci) cum se suaque omnia in oppidum Bratuspantium contulissent . . .: II 13, 2; *cf. q. sqq.* § 2. 3; 15, 2.

breuis. 1. adiect.: a) de loco: Afranii cohortes breuiore itinere ad eundem occupandum locum mittuntur: 1, 43, 4: pons enim ipsius magnum circuitum habebat, ut multo breuiore itinere illi ad Hiberum peruenire possent: 1, 63, 2; castra mouit breuiore itinere se occurrere ei posse sperans: 3, 41, 4; ¶ quod inde erat breuissimus in Britanniam traiectus: IV 21, 3.

b) de tempore: certis ex aqua mensuris breuiores esse quam in continenti noctes uidebamus: V 13, 4; ¶ breuem consulendi esse occasionem: V 29, 1; ¶ breui spatio interiecto, uix ut iis rebus, quas constituissent, conlocandis atque administrandis tempus daretur, hostes ex omnibus partibus signo dato decurrere: III 4, 1; ¶ de itinere ipsos breui tempore iudicaturos: I 40, 11; suo se loco continuit et breui tempore intermisso in castra legiones reduxit: IV 34, 2; ut si quid esset in bello detrimenti acceptum, non modo id breui tempore sarciri (β; *Hld.*, *Dt.*[2]; resarciri α; *rell. edd.*), sed etiam maioribus augeri copiis posset: VI 1, 3.

2. ui subst.: tantum . . . efficiunt, uti in decliui ac praecipiti loco incitatos equos sustinere et breui moderari ac flectere . . . consuerint: IV 33, 3; diuturni laboris detrimentum sollertia et uirtute militum breui reconciliatur (reconcinnatur *Ald.*): 2, 15, 4.

breuiter: discedentibus his breuiter sua in Haeduos merita exposuit: VII 54, 3.

breuitas. a): plerumque omnibus Gallis prae magnitudine corporum suorum breuitas nostra contemptui est: II 30, 4; ¶ festinationi meae breuitatique litterarum ignosces: *ap. Cic. ad Att.* IX 6 A; ¶ quod spatii breuitate etiam in fugam coniectis aduersariis non multum ad summam uictoria (spatii breuitate . . . uictoria *Madu.*; spatii breuitas . . . uictoriae *codd.*; *edd.*) iuuare poterat: 1, 82, 3.

b): quarum rerum magnam partem temporis breuitas et successus hostium impediebat: II 20, 2.

Britanni. Britanni, britannia *plerumque in cod. Q uidetur scriptum esse. Cod. A plurimis locis habet* brittani, brittania, *cod. B* britani, britania; *sed* britanni, britannia *inuenitur in A* V 14, 2; 12, 1; 13, 2; *in B* V 11, 9; 12, 1; brittanni(a) *in A* V 11, 9; (21, 3 *secund. Hld.;* brittani *secund. Dt.:*) 22, 4; brittania *in B* II 4, 7; 14, 4; III 8, 1; 9, 10; VI 13, 11; hritania *in Q* III 8, 1. *Cod. M quid habeat non constat, nisi quod* V 14, 2 britani *in eo exstare testatur Fr. Codd. ah scripturam* IV 22, 2 *exhibent* brittanniae, V 4, 1 brittannicus; — 1, 54, 1 *acf(h?) habent* brittanniae; *de rell. locis tacent editores.*

consilio eius (Caesaris) cognito et per mercatores perlato ad Britannos a compluribus insulae ciuitatibus ad eum legati ueniunt . . .: IV 21, 5; maiores iam undique in eum locum copiae Britannorum conuenerant: V 11, 8; nostro aduentu permoti Britanni hunc (Cassiuellaunum) toti bello imperioque praefecerant: V 11, 9; omnes uero se Britanni uitro (*fhik;* intro *a;* ultro *z*; glasto *add. uett.*) inficiunt, quod caeruleum efficit colorem: V 14, 2; *cf.* § 2—5; oppidum autem Britanni uocant, cum siluas impeditas uallo atque fossa munierunt, quo . . .: V 21, 3.

Britannia. *De Caesaris in Britanniam expeditionibus cf. Goeler I p. 159 sq.; Jähns p. 366.*

qui (Diuitiacus) cum magnae partis harum regionum, tum etiam Britanniae imperium obtinuerit: II 4, 7; qui eius consilii principes fuissent, . . . in Britanniam profugisse: II 14, 4; naues habent Veneti plurimas, quibus in Britanniam nauigare consuerunt: III 8, 1; (Veneti reliquaeque ciuitates) auxilia ex Britannia, quae contra eas regiones posita est, arcessunt: III 9, 10; exigua parte aestatis reliqua Caesar . . . tamen in Britanniam proficisci contendit, quod . . .: IV 20, 1; *cf.* § 1—4; 21, 1. 2; in Morinos proficiscitur, quod inde erat breuissimus in Britanniam traiectus: IV 21, 3; *cf.* § 5—9; neque has tantularum rerum occupationes Britanniae anteponendas iudicabat: IV 22, 2; ipse (Caesar) hora circiter diei quarta cum primis nauibus Britanniam attigit: IV 23, 2; (Commius Atrebas,) quem supra demonstraueram a Caesare in Britanniam praemissum: IV 27, 2; post diem quartum, quam est in Britanniam uentum, naues XVIII . . . soluerunt: IV 28, 1; quae cum adpropinquarent Britanniae . . ., tanta tempestas subito coorta est, ut: IV 28, 2; principes Britanniae, qui post proelium ad Caesarem conuenerant: IV 30, 1; quod his superatis aut reditu interclusis neminem postea belli inferendi causa in Britanniam transiturum confidebant: IV 30, 2; Morini, quos Caesar in Britanniam proficiscens pacatos reliquerat: IV 37, 1; Labienum cum iis legionibus, quas ex Britannia reduxerat, in Morinos . . . misit: IV 38, 1; duae omnino ciuitates ex Britannia obsides miserunt, reliquae neglexerunt: IV 38, 4; ad portum Itium . . ., quo ex portu commodissimum in Britanniam traiectum esse cognouerat (*u. CC*): V 2, 3; id esse consilium Caesaris, ut quos in conspectu Galliae interficere uereretur, hos omnes in Britanniam traductos necaret: V 6, 5; longius delatus aestu orta luce sub sinistra Britanniam relictam conspexit: V 8, 2; accessum est ad Britanniam omnibus nauibus meridiano fere tempore: V 8, 5; Britanniae pars interior (inferior β) ab iis incolitur, quos natos in insula ipsi (ipsa *acdk*) memoria proditum dicunt, maritima pars ab iis, qui . . .: V 12, 1; qua ex parte est Hibernia, dimidio minor, ut existimatur, quam Britannia, sed pari spatio transmissus atque ex Gallia est in Britanniam: V 13, 2; Caesar . . . obsides imperat et quid in annos singulos uectigalis populo Romano Britannia penderet constituit: V 22, 4; disciplina (druidum) in Britannia reperta atque inde in Galliam translata esse existimatur . . .: VI 13, 11; huius opera Commii, ut antea demonstrauimus, fideli atque utili superioribus annis erat usus in Britannia (in Brit. *del. Paul*) Caesar: VII 76, 1; naues faciant, cuius generis eum superioribus annis usus Britanniae docuerat: 1, 54, 1. *De Britannis rebusque in Britannia gestis cf. omnia, quae* IV 23—36; V 8—23 *narrantur.*

Britannicus: ne aestatem in Treueris consumere cogeretur omnibus ad Britannicum bellum rebus (reb. ad br. bell. β) comparatis: V 4, 1.

bruma: de quibus insulis non nulli scripserunt dies continuos XXX sub bruma esse noctem: V 13, 3.

Brundisinus: exitus administrationesque Brundisini portus impedire instituit . . . (*u. CC*): 1, 25, 4; contra haec Pompeius naues magnas onerarias, quas in portu Brundisino deprehenderat, adornabat. ibi . . .: 1, 26, 1; Libo . . . cum classe . . . Brundisium uenit insulamque, quae contra portum Brundisinum (brundus. *Nl*) est, occupauit . . .: 3, 23, 1; D. Laelius cum classe ad Brundisium uenit eademque ratione, qua factum a Libone antea demonstrauimus, insulam obiectam portui Brundisino tenuit . . .: 3, 100, 1.

Brundisini Pompeianorum militum iniuriis atque ipsius Pompei contumeliis permoti Caesaris rebus fauebant. itaque . . .: 1, 28, 1. 2;

milites . . . moniti a Brundisinis, ut uallum caecum fossasque caueant, subsistunt et . . .: 1, 28, 4.

Brundisium. *In codd. Ob constanter scriptum esse* brundusium *testatur Db.; quae forma* 1, 24, 1; 25, 3 *etiam in f inuenitur.* 1, 24 5 *in hl exstat* ebrundesidium. *Eodem loco* brondisium *est in a, qui quidem codex rell. locis semper habere* brundisium *uidetur.* — *Genetiuus* brundisi *est in cod. a* 3, 14, 1; 87, 4; — 3, 24, 1 *semel* brundisi, *semel* brundisii.

Pompeius . . . Luceria proficiscitur Canusium atque inde Brundisium: 1, 24, 1; quoniam . . . ipse ⟨*Ciacc.*; ad se *codd.*⟩ Brundisium sit uenturus, interesse rei publicae . . . se cum Pompeio conloqui: 1, 24, 5; his datis mandatis Brundisium cum legionibus VI peruenit (Caesar) . . .: 1, 25, 1; a. d. VII. Idus Martias Brundisium ueni; ad murum castra posui: *ad Balb. ap. Cic. ad Att.* IX 13 *A*, 1: repperit consules Dyrrhachium profectos cum magna parte exercitus, Pompeium remanere Brundisii cum cohortibus uiginti: 1, 25, 2; neque certum inueniri poterat, obtinendine Brundisii causa ibi remansisset, . . . an inopia nauium ibi restitisset . . .: 1, 25, 3; Pompeius est Brundisii; misit ad me N. Magium de pace; quae uisa sunt respondi: *ad Balb. ap. Cic. ad Att.* IX 13 *A*, 1; ab utroque portus cornu moles iacimus, ut aut illum quam primum traicere quod habet Brundisii copiarum cogamus aut exitu prohibeamus: *ad Pedium ap. Cic. ad Att.* IX 14, 1; prope dimidia parte operis a Caesare effecta . . . naues a consulibus Dyrrhachio remissae . . . Brundisium reuertuntur: 1, 27, 1; *cf.* § 2—6; 28; duumuiris municipiorum omnium imperat, ut naues conquirant Brundisiumque deducendas curent: 1, 30, 1; (Caesar) ab urbe proficiscitur Brundisiumque peruenit. eo . . .: 3, 2, 1; quod . . . grauis autumnus in Apulia circumque Brundisium ex saluberrimis Galliae et Hispaniae regionibus omnem exercitum ualetudine temptauerat: 3, 2, 3; Caesar ut Brundisium uenit, contionatus apud milites . . . II. Non. Ian. naues soluit: 3, 6, 1. 2; expositis militibus naues eadem nocte Brundisium a Caesare remittuntur, ut reliquae legiones equitatusque transportari possent: 3, 8, 1; Calenus legionibus equitibusque Brundisii in naues impositis . . . naues soluit . . .: 3, 14, 1; Libo profectus ab Orico cum classe, cui praeerat, nauium L Brundisium uenit . . .: 3, 23, 1; erat eo tempore Antonius Brundisii: 3, 24, 1; nauesque triremes duas, quas Brundisii faciendas curauerat, . . . ad fauces portus prodire iussit . . .: 3, 24, 1; Libo discessit a Brundisio obsessionemque nostrorum omisit: 3, 24, 4; multi iam menses erant et hiems praecipitauerat, neque Brundisio naues legionesque ad Caesarem ueniebant: 3, 25, 1; Caesar Brundisium ad suos seuerius scripsit, nacti idoneum uentum ne occasionem nauigandi dimitterent: 3, 25, 4; an non audistis ex iis, qui per causam ualetudinis remanserunt, cohortes esse Brundisii factas? 3, 87, 4; eodem tempore D. Laelius cum classe ad ⟨*om. NO*⟩ Brundisium ⟨brundisio *NO*⟩ uenit . . .: 3, 100, 1; similiter Vatinius, qui Brundisio praeerat, . . . elicuit naues Laelianas . . .: 3, 100, 2.

Bruttii: (Cato) in Lucanis Bruttiisque ⟨bruttiisq. *fh;* bruciisq. *l;* brutusq. *a*⟩ per legatos suos ciuium Romanorum dilectus habebat . . .: 1, 30, 4.

D. (Iunius) Brutus: D. Brutum adulescentem classi Gallicisque nauibus . . . praeficit praefecit *β*⟩ et, cum primum posset, in Venetos proficisci iubet: III 11, 5; neque satis Bruto, qui classi praeerat, uel tribunis militum centurionibusque . . . constabat, quid agerent . . .: III 14, 3; Caesar biduum in his locis moratus . . . ab exercitu discedit, Brutum adulescentem his copiis praeficit ⟨praefecit *β*⟩; hunc . . .: VII 9, 2; mittit primo Brutum adulescentem cum cohortibus ⟨sex *add. Ald.*⟩ Caesar, post cum aliis ⟨septem *add. Ald.*⟩ C. Fabium legatum: VII 87, 1; quibus (nauibus) effectis armatisque diebus XXX, a qua die materia caesa est, adductisque Massiliam his D. Brutum praeficit: 1, 36, 5; ad nostras naues (Massilienses) procedunt, quibus praeerat D. Brutus: 1, 56, 3; erat multo inferior numero nauium Brutus: 1, 57, 1; *cf. c.* 56—58; eosque (Domitium Massiliensesque L. Nasidius) magnopere hortatur, ut rursus cum Bruti classe additis suis auxiliis confligant: 2, 3, 3; eodem Brutus contendit aucto nauium numero . . .: 2, 5, 1; conspicataeque naues triremes duae nauem D. Bruti, quae ex insigni ⟨*O;* igni *N*?⟩ facile agnosci poterat, duabus ex partibus sese in eam incitauerant. sed tantum re prouisa Brutus celeritate nauis enisus ⟨denisus *a*⟩ est, ut paruo momento antecederet: 2, 6, 4; quae proximae ei loco ex Bruti classe naues erant, in eas impeditas impetum faciunt: 2, 6, 6; *cf. c.* 3—7; hunc (Domitium) conspicatae naues, quae missu ⟨iussu *O*⟩ Bruti consuetudine cotidiana ad portum excubabant, sublatis ancoris sequi coeperunt: 2, 22, 3.

bucinator: (Varus) terrore exercitus cognito bucinatore in castris et paucis ad speciem tabernaculis ⟨-li *O*?⟩ relictis . . . exercitum in oppidum reducit: 2, 35, 7; (VII 47, 1 *u.* CC.)

Bullidenses, Bullis *u.* **Byllidenses. Byllis.**

Buthrotum: Caesar eo tempore cum legione una profectus ad . . . rem frumentariam expediendam . . . erat ad Buthrotum ⟨burtotum *af;* butrotum *Ohl*⟩, oppidum oppositum ⟨oppid. oppos. *coni. Oud.;* oppidum *O*; oppositum *Vascos.; edd.*⟩ Corcyrae. ibi . . .: 3, 16, 1.

Byllidenses: hos sequuntur Byllidenses ⟨*h;* billidenses *af;* bell. *Ol*[1]; Bullidenses *Glar.; edd.*⟩. Amantini et reliquae finitimae ciuitates . . . et legatis ad Caesarem missis quae imperaret facturos pollicentur: 3, 12, 4.

Byllis: D. Laelium ab Asiatica classe abductum reliquit, qui commeatus Byllide atque Amantia ⟨biblide (*uel* byblide) atque mantinea *codd.;* Bullide atque Amantia *Vascos.; edd.*⟩ importari in oppidum prohibebat: 3, 40, 5.

C

C. = Gaius. *Cf. quae dixi p. 1 ad u.* **A.** (= Aulus.) *In codd. α plerumque scriptum est* gaius, *in β semper fere compendio* .C. (*uel* c., c., c̄.); *sed in α quoque illud compendium inuenitur* VII 11, 3 *et, ut uidetur,* I 19, 3. *Uno loco* I 47, 4, *quo recte in B*[2]*β* c. ualeri, *in A* .c̄. ualerii *scriptum est, B*[1]*MQ habent* conualeri(i). *Similiter erratum est in af* VII 65, 2, *ubi* gaio *est in α*, .c. *in h,* cum *in af; cf.* 1, 1, 1. *In β plene scriptum est* gaius V 17, 2; 24, 3; VII 83, 3 (gaius antistius); *in a* I 40, 5; 53, 5; G. (*pro* C.) *est in α* VI 33, 2, *in a* III 5, 2; (I, 1, 3.) *Exstat hoc praenomen in α, omissum est in (B*[2]*)β* I 47, 4 (gaium ualerium); *exstat in β, omiss. in α* VII 40, 3. *Errore* VII 83, 3 *in α* lucius, *in h* .L. *scriptum est, quo loco unus cod. a recte habet* .c. (caninius.)

Additum est praenomen C. *his nominibus:* Antistius Reginus VI 1, 1; VII 83, 3; 90, 6; Antonius 3, 67, 5; Arpineius V 27, 1; Caesar 1, 1, 1 (?). (3); 13, 1; 35, 4; Caluisius Sabinus 3, 34, 2; (55, 1;) Caninius Rebilus VII 83, 3 (*u. s.*); 90, 6; 2, 24, 2; Cassius 3, 5, 3; Considius Longus 2, 23, 4; Coponius 3, 5, 3; (26, 2;) Curio 2, 23, 1. (5;) Fabius V 24, 2; 46, 3; VI 6, 1; VII 40, 3; 87, 1; 90, 5; 1, 37, 1; 40, 7; 48, 2; Fleginas 3, 71, 1; Fufius Cita VII 3, 1; Gallonius 2, 18, 2; Marcellus 3, 5, 3; Marius I 40, 5; Trebonius V 17, 2; 24, 3; VI 33, 2; VII 11, 3; (47, 1;) 81, 6; 1, 36, 5; 2, 1, 1. 4; 5, 3; 3, 20, 1; 21, 2; — VI 40, 4; Triarius 3, 5, 3; 92, 2; Valerius Caburus I 47, 4; Valerius Donnotaurus VII 65, 2; Valerius Flaccus I 47, 4; Valerius Procillus (?) I 19, 3; 47, 4; 53, 5; Volcacius Tullus VI 29, 3; Volusenus III 5, 2; IV 21, 1; VI 41, 2; 3, 60, 4.

C. *u.* **centum.**

Cabillonum *u.* **Cauillonum.**

C. Valerius Caburus: C. Valerium Procillum, C. Valerii ⟨.c̄. ualerii *A;* c. ualeri *B*[2]*β;* conualeri *B*[1]*M(Q)*⟩ Caburi filium, summa uirtute et humanitate adulescentem, cuius pater a C. Valerio Flacco ciuitate donatus erat: I 47, 4; C. Valerio Donnotauro, Caburi filio ⟨duumuiro (*om.* cab. fil.) β⟩, principe ciuitatis, compluribusque aliis interfectis intra oppida ac muros (Heluii) compelluntur: VII 65, 2.

cacumen: truncis arborum aut admodum firmis ramis abscisis atque horum delibratis ac praeacutis cacuminibus perpetuae fossae . . . ducebantur: VII 73, 2.

cadauer: hostes . . . tantam uirtutem praestiterunt, ut, cum primi eorum cecidissent, . . . ex eorum corporibus pugnarent, his deiectis et coaceruatis cadaueribus qui superessent ut ex tumulo tela in nostros coicerent: II 27, 4; ¶ uti autem ipsos ualetudine non bona cum angustiis loci et odore taetro ex multitudine cadauerum, tum: 3, 49, 3; ¶ si paene in ipsis cadaueribus proelio decertare cogentur: VII 77, 8.

Cadetes *u.* **Caleti.**

cado. A. propr.: leuiusque casura pila sperabat in loco retentis militibus, quam si ipsi immissis telis occurrissent: 3, 92, 2.

B. trsl.; a) = interfici: centuriones, euocati: 3, 53, 1 *u. infr.* milia; ¶ ut, cum primi eorum (hostium) cecidissent, proximi iacentibus insisterent atque ex eorum corporibus pugnarent: II 27, 3.

cum (Piso Aquitanus) circumuentus multis uulneribus acceptis cecidisset ⟨decidisset β⟩: IV 12, 6; *cf. infr.* 3, 53, 1; ¶¶ nostri in primo congressu circiter LXX ceciderunt, in his Q. Fulginius . . ., uulnerantur amplius DC: 1, 46, 4; proelium committunt; et pauci de nostris cadunt: I 15, 2.

ex Pompeiano exercitu circiter milia XV cecidisse uidebantur: 3, 99, 3; ad duo ⟨*a*[1]*f;* duorum *O, a corr., hl; Np., Db.;* II *N*⟩ milia ⟨*codd.;* milium *Np., Db.*⟩ numero ex Pompeianis cecidisse reperiebamus, euocatos centurionesque complures — in eo fuit numero Valerius Flaccus: 3, 53, 1; ¶ ab ea parte magnus numerus hostium cadebat: V 34, 2; ¶ si pars aliqua circumuenta ceciderit, at reliquos seruari posse confidunt: VI 40, 2.

b) = accidere, euenire: ubi tantos suos labores et apparatus male cecidisse uiderunt: 2, 15, 1; ¶ si non omnia caderent secunda, fortunam ⟨secunda fortuna *Nahl*⟩ esse industria ⟨industriam *hl*⟩ subleuandam ⟨-uanda *Na*⟩: 3, 73, 4.

Cadurci: celeriter sibi (Vercingetorix) . . . Pictones, Cadurcos ⟨carducos *A*⟩ Turonos, Aulercos, Lemouices, Andos reliquosque omnes, qui Oceanum attingunt, adiungit ⟨β; adiungunt α⟩: VII 4, 6; item ⟨in *add.* β⟩ Rutenos Cadurcosque ad fines Volcarum Arecomicorum depopulandos mittit (Vercingetorix): VII 64, 6; imperant . . . milia XXXV; parem numerum Aruernis adiunctis † Eleutetis, Cadurcis, Gabalis, Vellauiis, qui sub imperio Aruernorum esse consuerunt: VII 75, 2.

Lucterius Cadurcus (VII 5, 1; 7, 1) *u.* **Lucterius.**

L. Caecilius Rufus: Caesar . . . omnes senatores . . . ad se produci iubet. erant quinque ordinis senatorii ⟨*Dauis.*; quinquaginta (*uel* L) ordines *codd.*; quinquaginta: ordinis senatorii *E. Hoffm.*⟩, L. Domitius, P. Lentulus Spinther, L. Caecilius Rufus, Sex. Quintilius Varus ⟨spinther. l. cecilius spinther. rufus sextus quint. uar. *codd.*; Spinther, L. Vibullius Rufus, S. Quint. Var. *(Ald.;) Scal., Np.*⟩ quaestor, L. Rubrius . . .: 1, 23, 2.

T. Caecilius: ex Afranianis interficiuntur T. Caecilius, primi pili centurio, et . . .: 1, 46, 5.

L. (Caecilius) Metellus *u.* **Metellus.**

(Q. Caecilius Metellus Pius) Scipio *u.* **Scipio.**

caecus: moniti a Brundisinis, ut uallum caecum fossasque ⟨uallem cecum fossisque *a*⟩ caueant, subsistunt: 1, 28, 4.

caedes. A. subiect.: 3, 65, 1 *u.* **D.**

B. obiect.: interitu Sabini et ⟨*om.* β⟩ caede cohortium cognita: V 47, 4; ¶ conspicati ex oppido caedem et fugam suorum: VII 88, 5; ¶ si quod est admissum facinus, si caedes facta, si de hereditate . . . controuersia est, idem (druides) decernunt: VI 13, 5; bona ciuium Romanorum diripiunt, caedes faciunt, in seruitutem abstrahunt: VII 42, 3; omnibus locis fit caedes: VII 67, 7; fit magna caedes: VII 70, 5; 88, 3; ab his enim primum equitatus est pulsus, ab isdem factae caedes sagittariorum ac funditorum: 3, 94, 4.

C. genet.: (tertium iam hunc annum regnantem inimici multis palam ex ciuitate ⟨et iis *add.* α; caedis *Dauis.*; *u.* CC⟩ auctoribus interfecerunt: V 25, 3.)

D. abl.: iamque Pompeiani magna caede nostrorum castris Marcellini adpropinquabant: 3, 65, 1; ¶¶ et Cenabensi ⟨*a*¹; genabensi *h*; genabi α; *Schn., Np., Fr.*; Cenabi *rell. edd.*⟩ caede et labore operis incitati non aetate confectis . . . pepercerunt: VII 28, 4; ¶ praeoccupatus animus Attianorum militum timore et fuga et caede suorum nihil de resistendo cogitabat: 2, 34, 6.

E. c. praep.: ibi cognoscit de Clodii caede, *(de)* senatusque consulto certior factus . . . instituit: VII 1, 1; ¶ nuntios tota ciuitate Haeduorum dimittit; eodem ⟨in eodem β⟩ mendacio de caede equitum et principum permouet ⟨*pauc. recc.*; permonet *AQM*β; permanet *B*¹ *(?)*; *Ald.*; praemonet *M*²⟩: VII 38, 10.

haec ab his cognoscite, qui ex ipsa caede fugerunt ⟨effugerunt *Paul*⟩: VII 38, 3; ipsos se inter multitudinem militum occultasse atque ex media caede fugisse ⟨effugisse *Paul*⟩: VII 38, 5.

caedo: omnem eam materiam, quae erat caesa, conuersam ad hostem conlocabat: III 29, 1; quibus (nauibus) effectis armatisque diebus XXX, a ⟨*om. hl*⟩ qua die materia caesa est: 1, 36, 5; ¶ reliquis deinceps diebus Caesar siluas caedere instituit: III 29, 1.

caelestis: habent opinionem . . . Iouem imperium caelestium ⟨coeleste *Aim.*⟩ tenere: VI 17, 2.

Caelius *u.* **Coelius.**

caelum: (C. Caesar . . . in libris, quos ad M. Ciceronem de analogia conscripsit, harenas uitiose dici existimat, quod harena numquam multitudinis numero appellanda sit, sicuti neque caelum neque triticum: *Gell.* XIX 8, 3; *cf. ibid.* § 8;) Caesar exploratis regionibus albente caelo omnes copias castris educit: 1, 68, 1; ¶ prospicere . . ., ut omnis iuuentus . . . omnesque superioris aetatis . . . ad caelum manus ⟨*om. a*⟩ tenderent: 2, 5, 3.

(Caemani *u.* **Paemani.)**

caerimonia. *In cod. B* VII 2, 2 ceremonia *esse Np. dicit.*

est ergo in genere et sanctitas regum . . . et caerimonia deorum: *ap. Suet.* 6; ¶ ut iure iurando ac fide sanciatur petunt conlatis militaribus signis, quo ⟨β; quod α⟩ more eorum grauissima caerimonia continetur ⟨-imae -niae -nentur β⟩: VII 2, 2.

Caeroesi: Condrusos, Eburones, Caeroesos ⟨caerosos *h*; cerosos *af*⟩, Paemanos, qui uno nomine Germani appellantur, arbitrari (se) ad XL milia (posse conficere): II 4, 10.

caeruleus: omnes uero se Britanni uitro

inficiunt, quod caeruleum efficit colorem, atque hoc horridiores sunt in pugna aspectu: V 14, 2.

C. Iulius Caesar. *Praenomen* C. *bis terue additum est:* neque se neque reliquos municipes pati posse C. Caesarem imperatorem bene de re publica meritum tantis rebus gestis oppido moenibusque prohiberi: 1, 13, 1: principes uero esse earum partium Cn. Pompeium et C. Caesarem, patronos ciuitatis: 1, 35, 4; litteris a † fabio c. caesaris (*sic codd.; sed* cs. caesaris *l*[1], cum caesaris (*an* caesare?) *a:* — litteris ab eo C. Caesaris *Db.;* litteris [a Fabio C.] Caesaris *Scal.; Np.:* litt. a Gaio Caesare *Oud.: Dt.; u. CC*) consulibus redditis: 1, 1, 1; (sin (g. *add. a*[1]) Caesarem respiciant: 1, 1, 3.)

Nomen (Iulius) *semel additur:* dictatore habente comitia Caesare consules creantur Iulius Caesar et P. Seruilius (*u. CC*): 3, 1, 1.

Nomin. Caesar *exstat his locis:* I 7, 4; 11, 6; 12, 2. 7; 13, 3; 14, 1; 15, 1. 4; 16, 1; 18, 1. 10; 20, 5; 22, 3. 4; 24, 1; 25, 1; 26, 6; 27, 3; 28, 1; 29, 3; 32, 2; 33, 1; 34, 3; 35, 1; 36, 6; 37, 4; 38, 2. 7; 40, 15 (huic legioni caesar et indulserat α; huic caesar legioni indulserat β); 42, 2. 4. 5; 43, 2. 4; 46, 2; 48, 3; 49, 1 (eum castris se (sese *h*) tenere caesar intellexit α*h;* eum caesar castris sese tenere intellexit *a*); 49, 4; 50, 1. 4; 51, 1; 52, 1; 54, 2.

II 1, 1; 2, 1; 5, 1; 7, 1; 8, 1; 9, 2; 10, 1 (caesar certior factus ab titurio *2 recc. et Flod.* (?); certior factus ab titurio caesar *DE, pauc. recc.; Fr.*; caesar *om. X*); 11, 2; 12, 1; 13, 1. 2; 15, 1. 3 (caesar *om.* β); 19, 1. 2; 20, 3; 21, 1; 25, 1; 26, 1; 28, 3; 32, 1; 33, 1. 3. 6; 35, 2.

III 1, 1; 7, 1; 9, 1; 14, 1; 16, 4; 18, 3; 19, 5; 28, 1 (eodem fere tempore caesar α; eodem fere caes. temp. β); 28, 3 (ad quarum initium siluarum cum caesar peruenisset α; ad q. i. s. caesar cum peru. *a (h?);* 29, 1. 3 (caesar *om.* β).

IV 5, 1; 6, 1. 5; 8, 1 (quae uisum est caesar respondit α; caes. q. uis. est resp. β); 9, 2; 11, 1. 4; 13, 1. 6; 14, 5; 15, 4. 5 (his caesar libertatem concessit α*h;* his lib. caes. conc. *a*); 16, 1. 3; 17, 1; 18, 2; 19, 1. 4; 20, 1; 22, 1. 2 (hoc sibi caesar satis oportune accidisse arbitratus α; haec sibi sat. op. caes. acc. arb. β); 25, 1; 26, 4; 27, 5; 29, 2; 30, 1 (*cf.* **accus.**); 31, 1; 32, 2; 34, 1; 35, 1; 36, 2; 37, 1. 2; 38, 1. 4.

V 1, 1. 8; 3, 7; 4, 1; 5, 1; 6, 2; 7, 1. 6; 8, 6; 9, 1. 8; 11, 1; 17, 2; 18, 1. 4; 19, 3; 20, 4; 22, 4; 23, 5; 25, 2; 46, 1; 48, 1; 49, 4; 50, 3. 5; 51, 5; 53, 1. 3; 54, 1. 2. 4; 58, 7.

VI 1, 1; 2, 3; 4, 3. 6; 6, 1; 9, 1. 8; 12, 1; 29, 1; 32, 2; 34, 8 (dimittit ad finitimas ciuitates nuntios caesar α; caes. ad f. c. n. dim. β); 35, 1. 7; 43, 1; 44, 1.

VII 1, 1. 6; 5, 3; (6, 1 his rebus in Italiam Caesari (caesar *h; Fr.*) nuntiatis . . . profectus est;) 7, 3; 9, 1. 6; 11, 8 (qua re per exploratores nuntiata Caesar (β; caesari α) legiones . . . intromittit); 13, 1. 3; 17, 1. 4; 18, 1. 4; 19, 4; 24, 2; 27, 1; 32, 1; 33, 1; 36, 1. 7; 39, 1; 40, 1; 41, 1, 5; 43, 4; 44, 3; 45, 1. 7; 47, 1; 49, 1; 50, 1; 52, 1; (54, 2 etsi multis iam rebus perfidiam Haeduorum (haed. perf. caesar β) perspectam habebat;) 55, 2; 56, 1; 59, 1; 63, 3; 65, 4; 66, 2; 67, 2. 4 (eo signa inferri caesar . . . iubebat α; eo signa caes. inf. . . . iub. β); 68, 2; 70, 2. 5; 72, 1; 73, 2; 76, 1; 78, 5; 80, 1; 85, 1; 86, 1; 87, 1 (mittit primo brutum adulescentem cum cohortibus caesar α; caesar mitt. pr. br. ad. c. coh. β); 87, 5.

1. 2, 6; (4, 4 caesari *hl;* caesar *rell. falso;*) 7, 1; 10, 3; 11, 1; 12, 3; 13, 5; 14, 1. 4; 15, 1; 16, 1. 4; 18, 4 *bis;* 21, 1; 22, 5; 23, 1; 24, 5; 26, 2. 6; 28, 2; 29, 1; 32, 1; 33, 4; 35, 1; 36, 4; 39, 2; 41, 1. 3. 6; 42, 3. 5; 43, 2; 45, 1. 8; 48, 5; 49, 2; 50, 1; 52, 4; 54, 1; 57, 1; 61, 1. 2; 62, 1; 64, 3. 4; 65, 2. 5; 66, 1; 68, 1; 70, 3; 72, 1. 4. 5; 74, 7; 77, 1; 78, 5; 80, 4; 81, 2. 5; 82, 2; 83, 3. 4. 5; 84, 2; 85, 1; 87, 1. 3.

2, 13, 3; 18, 7; 21, 1; 22, 6; 28, 1; 32, 1. 2 *bis;* 32, 5.

3, 1, 1; 6, 1; 7, 2. 3; 10, 2; 11, 2; 12, 1; 13, 2. 5; 16, 1; 17, 1 (*u. CC*). 2. 6; 18, 5; 20, 1; 25, 4; 27, 2; 29, 1. 3; 30, 1. 2. 3. 6 (Caesar *del. Kraff.*); 34, 1; 39, 1; 40, 6; 41, 1. 5; 42, 3; 43, 1; 45, 1, 4; 46, 1. 4; 47, 3 (caesar *Of;* caesari *ahl*); 49, 4; 51, 1; 53, 5; 55, 1; 56, 1; 57, 1; 58, 1; 59, 1; 60, 1; 62, 4; 63, 3; 65, 3; 66, 4 (caesar *om. af*); 67, 2; 69, 4; 71, 1 (caesar *O*[2]*f; Ald.;* caesaris *rell.*); 73, 1; 74, 3; 75, 3. 5; 76, 1. 3; 77, 1; 78, 5 (caesar ei *f;* caesari *a;* caesar *rell.; Np., Dt.*); 78, 6; 79, 3; 80, 1. 4; 81, 1; 84, 1 (caesar *O; om. N*?); 85, 1 (caesar *om. N*); 85, 2 (caesar *O; om.* ?; qui *N*); 85, 4; 88, 1; 89, 1; 93, 4; 94, 1; 95, 1; 97, 1. 3. 4; 98, 1; (99, 1 in eo proelio (Caesar *add. Forchh.*) non amplius CC milites desiderauit;) 99, 2; 102, 1; 105, 1 *bis;* 105, 2; 106, 1. 3; 109, 6; 111, 1 *bis;* 111, 6; 112, 5. 7.

Ap. Cic. de dom. sua 22; *ad Att.* IX 6 *A;* 7 *C;* 13 *A*, 1; 16, 2; X 8 *B*.

Genet.: I 17, 1; 30, 4; 42, 1 (cognito Caesaris aduentu (adu. caes. β)); 43, 1 (ab castris Ariouisti et Caesaris (a castris utriusque β) aberat); 44, 1; 48, 1. 2.

II 7, 3; 20, 4; 35, 4.

III 9, 3; 14, 8.

IV 27, 3; 38, 5.

V 3, 3; 6, 5; 20, 1; 27, 1. 2. 5. 7; 28, 3; 41, 3; 53, 1. 5. 7; 54, 2; 56, 3.

VI 7, 2; 12, 6; 15, 1; 36, 1; 41, 4.

VII 3, 1; 12, 1; 18, 3; 20, 2; 24, 5; 35, 1 (e regione Caesaris *Paul*; e regione castris *codd.*; *edd.*); ⟨35, 1 erat in magnis caesari (β; *Schn.*, *Db.*, caesaris α; *rell. edd.*) difficultatibus res:⟩ 37, 4; 43, 1; 63, 8; 67, 7; (90, 8?)

1, 1, 1 (?); 1, 3 (*u.* CC); 2, 8; 4, 2. 4; 5, 1. 4; 8, 2; 10, 1; 11, 1. 2 (*u.* CC); 13, 1. 3; 15, 3; 16, 3; 22, 2. 3; 24, 3. 4; 26, 1; 27, 2. 3; 28, 1. 4; 33, 2. 3; 34, 3; 48, 3. 4. 5; 51, 3; 60, 5; 61, 3; 64, 1; 65, 4; 66, 2. 3; 67, 2. 3; 70, 1 *bis*; 70, 2. 5; 72, 4; 76, 4; 79, 5; 80, 3. 5; 82, 1; 83, 1. 3.

2, 12, 2 (*Np.* 3); 13, 2; 18, 6; 20, 2; 21, 4; 22, 1; 29, 3; 32, 5. 8. 14; 34, 4; 36, 1; 37, 2.

3, 8, 3. 4 (*u.* CC); 9, 1; 10, 1; 11, 1; 16, 5; 17, 5; 18, 3 *bis*; 18, 4; 19, 1. 7; 22, 3; 23, 3; 26, 1; 44, 1. 2; 45, 2. 6; 49, 6; 55, 3 (amicitiae *f*; amicitia *rell.*; *edd.* ⟨Caesaris *Ox*; Caesari *N*; *edd.*⟩ conciliare); 59, 3; 62, 2; 64, 4; 66, 1. 2; 68, 2; 69, 2; 70, 1. 2; 78, 6; 79, 6; 80, 3; 82, 4; 83, 1; 86, 1. 3; 87, 1; 91, 1; 92, 1. 2; 96, 2; 101, 1. 3. 7; 102, 4. 8; 105, 1. 5; 109, 2; 111, 1; [112, 11 *u.* CC.]

Dat.: I 7, 1; 10, 1; 17, 6; 18, 10; 31, 2; 34, 4; 37, 1; 39, 7; 41, 3; 46, 1; 47, 2; 53, 6.

II 20, 1.

III 16, 4.

IV 26, 5; 27, 7; 32, 1.

V 21, 1; 27, 11; 47, 4.

VII 6, 1 (caesari *αa*; caesar *h*; *Fr.*); 10, 1; 12, 1; 35, 1 (caesari β; *Schn.*, *Db.*; caesaris α; *rell. edd.*); 37, 7.

1, 4, 4 (*hl*; caesar *Oaf*); 8, 3; 18, 1; 34, 4; 35, 3; 59, 1; 63, 2; 84, 2.

2, 18, 5 (caesari *Ohl*; caesaris *Naf*); 20, 2.

3, 2, 2; 11, 4; 25, 1; 30, 4; 44, 6; 53, 4; ⟨55, 3 *u.* **genet.**;⟩ 64, 3; 67, 1 (caesari *Ofhl*; caesaris *a*[1]); 78, 1; 79, 7; 81, 2; 111, 4 (caesaris *codd. plur.*).

Accus.: I 11, 2. 4. 5; 18, 8; 20, 1; 29, 1; 30, 1; 31, 1. 16; 35, 1; 36, 4; 39, 2; 42, 6; 44, 10; 47, 1; 48, 2; 53, 5.

II 6, 4; 12, 5; 13, 2; 17, 2; 24, 4 (ad caesarem missi α; missi ad caes. β); 28, 2; 31, 1; 35, 1 (mitterentur legati ad caesarem α; leg. ad caes. mitt. β).

III 9, 9; 10, 1 (multa caesarem tamen α; tamen multa caes. β); 18, 4.

IV 9, 1; 16, 5; 21, 9; 27, 1; 30, 1 (ad caesarem conuenerant α; ad ea quae iusserat caesar facienda conu. β); 36, 1; 38, 3 (se ad caesarem receperunt α; ad caes. se rec. β).

V 3, 5 *bis*; 6, 2. 7; 7, 9; 10, 2; 20, 1; 22, 3; 25, 4; 29, 2; 40, 1; 41, 8; 45, 1. 3. 4; 49, 1. 2; 54, 3.

VI 4, 2; 5, 4; 12, 6. 7; 32, 1; 36, 1; 38, 1; 41, 2.

VII 1, 2; 13, 2; 16, 1 (minoribus caesarem itineribus subsequitur α; min. it. caes. subs. β); 17, 8; 37, 5. 7; 39, 3; 43, 2; 57, 1; 59, 1; 62, 2. 10; 67, 7; 87, 5; 88, 4; 89, 3.

1, 1, 3; 2, 3; 3, 6. 7; 5, 5; 6, 2; 8, 3; 10, 4; 13, 1. 4; 15, 3. 6; 17, 1; 18, 3; 20, 5; 22, 1; 35, 4; 51, 1; 71, 1; 74, 3. 4. 5; 78, 2; 87, 2.

2, 5, 1; 17, 2. 3; 18, 3 *bis*; 20, 1. 7. 8; 32, 6. 10.

3, 5, 2; 9, 5; 11, 1. 4; 12, 3. 4; 15, 1. 8; 21, 4; 22, 3; 25, 1. 3; 30, 6; 33, 1; 35, 2; 57, 5; 59, 1. 3. 4; 61, 1. 2; 79, 2. 4. 5; 80, 1; 91, 3; 94, 3; 99, 4; 109, 1; 111, 4.

Ablat.: I 13, 3; 20, 4. 5; 22, 3; 31, 14; 32, 1; 34, 2; 45, 1.

II 14, 3 (ab Caesare *Oud.*; a caesare β; *Schn.*; ad caesarem α).

III 17, 1.

IV 11, 3; 12, 1; 27, 2.

V 6, 2; 7, 5; 15, 4; 27, 2; 28, 5.

VI 7, 1; 35, 6; 43, 5.

VII 20, 7; 37, 1 (adiudicatum a caesare α; a caes. adsignatum β); 47, 2.

1, 3, 2. 4; 8, 4; ⟨10, 1 roscius cum caesare capuam peruenit *fhl*; rosc. a caes. cap. peru. *Oa*; *edd.*;⟩ 14, 3; 20, 2; 27, 1; 74, 6; 84, 2; 86, 4.

2, 17, 1. 2; 23, 1; 28, 1; 42, 4.

3, 1, 1 (Caesare *del. Kraff.*); 8, 1; ⟨11, 1 corcyrae *codd.*; a Caesare *P. Manut.*;⟩ 14, 1 *bis*; 15, 2. 6; 16, 3; 43, 4; 51, 5; 61, 2 *bis*; 79, 5; 88, 1; 93, 1; 112, 11.

L. (Iulius) Caesar. 1. **pater:** praesidia, . . . quae ex ipsa coacta prouincia ab L. Caesare legato ad omnes partes opponebantur: VII 65, 1.

2. **filius:** eo (Ariminum) L. Caesar adulescens uenit, cuius pater Caesaris erat legatus. is . . .: 1, 8, 2. (3. 4; 9); acceptis mandatis Roscius cum (*fhl*; cum l. *O*[2]*h*[2]; a *Oa*; *edd.*) Caesare Capuam peruenit: 1, 10, 1; huius (Curionis) aduentum L. Caesar filius cum X longis nauibus ad Clupeam praestolans . . . ueritus nauium multitudinem ex alto refugerat adpulsaque . . . trireme . . . pedibus Hadrumetum perfugerat: 2, 23, 3; reliquae Caesaris naues eius fuga se Hadrumetum receperunt: 2, 23, 4; *cf.* § 5.

S. (Iulius) Caesar: ille (Caesar) ad eum (Varronem) S. Caesarem mittit atque huic tradi iubet (legionem): 2, 20, 7.

caespes. *In codd.* β *constanter* c e s p e s *scriptum esse uidetur; in AQ* III 25, 1 *et* V 42, 3 c e s p e s *exstat, in B (M?) isdem locis* c a e s p e s. *Vtrum* V 51, 4 c e s p e s *an* c a e s p e s *sit in* α, *non constat.*

nulla ferramentorum copia . . . gladiis cae-

spites (cespitem β) circumcidere, manibus sagulisque terram exhaurire nitebantur: V 42, 3; — cum . . . auxiliares . . . lapidibus telisque subministrandis et ad aggerem caespitibus comportandis speciem atque opinionem pugnantium praeberent: III 25, 1; — (obstructis omnibus castrorum portis et ad impediendum obiectis (caespitibus *add. Kraff.; u. CC*): 3, 54, 2;) ¶ ut obstructis in speciem portis singulis ordinibus caespitum, quod ea non posse introrumpere uidebantur. . . . inciperent: V 51, 4; ¶ in castris Pompei uidere licuit . . . recentibus caespitibus tabernacula constrata: 3, 96, 1.

(caeteri *u.* **ceteri.)**

caetratus. *Codd. plerumque uidentur habere* cetratus, *sed l* caetratus.

1. ui adiect.: erant . . . legiones Afranii III . . ., praeterea scutatae citerioris prouinciae (cit. prou. *del. Np.; Db., Dt.*) et caetratae [ulterioris Hispaniae *add. codd.; del. Np.*] cohortes circiter LXXX (*u. CC*): 1, 39, 1; cohortibusque caetratis (*P. Manut.;* centuriatis *codd.*) subsidio missis scienter in duas partes sese distribuunt: 1, 55, 2.

2. ui subst.: hos leuis armaturae Lusitani peritique earum regionum caetrati (ceutrati *h;* centrati *O*) citerioris Hispaniae consectabantur: 1, 48, 7; — frumenti copiam legionarii non nullam (*Gryphius;* nonnulli *codd.*) habebant, . . . caetrati auxiliaresque nullam; quorum erant et facultates ad parandum (prandium *codd.*) exiguae et corpora insueta ad onera portanda. itaque magnus eorum cotidie numerus ad Caesarem perfugiebat: 1, 78, 1. 2; — hunc (montem) cum obliquo itinere caetrati peterent, conspicatus equitatus Caesaris in cohortes impetum facit: 1, 70, 5; — nec minimam partem temporis equitum uim caetrati sustinere potuerunt omnesque ab eis circumuenti in conspectu utriusque exercitus interficiuntur: 1, 70, 5; ¶ circumuenire, interficere caetratos *u. s.* 1, 70, 5; ¶ ex eo loco IIII caetratorum cohortes (ordines h^1) in montem . . . mittit: 1, 70, 4; armat familiam: cum hac et praetoria cohorte caetratorum barbarisque equitibus paucis . . . improuiso ad uallum aduolat: 1, 75, 2; *cf. s.* 1, 78, 2 (corpora, facultates, numerus); ¶ ita se a caetratis equitibusque defendunt: 1, 75, 3.

Cal. = Calendae *u.* **Kal.**

Calagurritani: interim Oscenses et Calagurritani, qui erant cum Oscensibus contributi (*u. CC*), mittunt ad eum (Caesarem) legatos seseque imperata facturos pollicentur . . .: 1, 60, 1—3. 5.

calamitas. *Acc. plur.* calamitatis III 19, 6 *in uno Q legitur.*

A. obiect.: calamitatem accipere (*3 locis*) *u.* **accipio** *p. 79;* ¶ in commemoranda ciuitatis calamitate ex sescentis ad tres senatores . . . sese redactos esse dixerunt: II 28, 2; ¶ quae pars ciuitatis Heluetiae insignem calamitatem populo Romano intulerat: I 12, 6; quod intellegerent, quantam calamitatem ciuitati intulissent: II 14, 4; depopulata Gallia Cimbri magnaque inlata calamitate finibus quidem nostris aliquando excesserunt: VII 77, 14; ¶ minime resistens ad calamitates perferendas mens eorum (Gallorum) est: III 19, 6; ¶ Cottaeque et Titurii calamitatem, qui (quae A^2f) in eodem occiderint (acciderit A^2) castello, ante oculos ponunt: VI 37, 8; ¶ fortasse inopiam excusare et calamitatem aut propriam suam aut temporum queri . . . etiam mediocris est animi: 3, 20, 3.

B. genet.: cum aliquid calamitatis in proximis hibernis esset acceptum: V 29, 1.

C. abl.: quod . . . hospitem ereptum e manibus hostium . . . uidebat neque eius calamitate de tanta uoluptate et gratulatione quicquam fortuna deminuerat: I 53, 6; — quibus proeliis calamitatibusque fractos (Haeduos) . . . coactos esse . . . obsides dare: I 31, 7.

D. c. praep.: ne committeret, ut is locus, ubi constitissent, ex calamitate populi Romani et internecione exercitus nomen caperet aut memoriam proderet: I 13, 7; ¶ ut plerumque in calamitate ex amicis inimici exsistunt: 3, 104, 1; ad eum Pompeius misit, ut . . . illius opibus in calamitate tegeretur: 3, 103, 3.

Adiect.: insignis: I 12, 6; magna: I 31, 6; VII 77, 14; propria: 3, 20, 3; (quae: I 31, 7; qua (= aliqua) VII 90, 5; quanta II 14, 4; sua: 3, 20, 3.)

(Calbis: ipse (Caesar) cum reliquis tribus (legionibus) ad flumen † Scaldem (Calbem *uel* Calbim *Bergk*), quod influit in Mosam (Mosellam *Bergk*), . . . ire constituit . . . (*u. CC*): VI 33, 3.**)**

Q. Fufius Calenus. *Scriptum est* fusio *in O:* 3, 106, 1; fusius *in a* 3, 55, 3; fusium *in O* 1, 87, 4; fluuium *in ae* 3, 55, 2; fufeium *in ahl* 1, 87, 4; fuius *in* l^1 3, 8, 2.

duas legiones suas antecedere, reliquas subsequi iussit, . . . eique negotio Q. Fufium Cale-

num legatum praeficit: 1, 87, 4; huic officio praepositus erat Fufius Calenus legatus, qui celeritatem in transportandis legionibus adhiberet: 3, 8, 2; Calenus legionibus equitibusque Brundisii in naues impositis, ut erat praeceptum a Caesare, quantum nauium facultatem habebat, naues soluit paulumque a portu progressus litteras a Caesare accipit, quibus est certior factus portus litoraque omnia classibus aduersariorum teneri. quo cognito se in portum recipit nauesque omnes reuocat. una ex his, quae perseuerauit neque imperio Caleni obtemperauit, . . . a Bibulo expugnata est: 3, 14, 1. 2; illi adhibita audacia et uirtute administrantibus M. Antonio et Fufio Caleno . . . nacti austrum naues soluunt . . .: 3, 26, 1; temptandam sibi Achaiam . . . existimabat Caesar. itaque eo (Q. *Nfl;* eoque *Oah;* eo *b; Np., Dt.*) Calenum misit eique (*Glandorp.*; et q. *codd.*; et C. *Ciacc.*) Sabinum et Cassium cum cohortibus adiungit. quorum cognito aduentu Rutilius Lupus . . . Isthmum praemunire instituit, ut Achaia Fufium prohiberet. Calenus Delphos, Thebas, [et] Orchomenum uoluntate ipsarum ciuitatium recepit, non nullas urbes per uim expugnauit, reliquas ciuitates circummissis legationibus amicitiae Caesaris conciliare studebat. in his rebus fere erat Fufius occupatus: 3, 55 (56 *Dt.*), 1. 2. 3; Caesar . . . cum legione una, quam se ex Thessalia sequi iusserat, et altera, quam ex Achaia a Q. (achaia atque *NOhl*) Fufio legato euocauerat, . . . Alexandriam peruenit: 3, 106, 1.

Caleti. VII 75, 4 *in X est* c a d e t e s.

polliceri . . . Menapios VII milia (armata), Caletos X milia: II 4, 9; ciuitatibus, quae Oceanum attingunt quaeque eorum consuetudine Aremoricae appellantur, quo sunt in numero Curiosolites, Redones, Ambibarii, Caletes, Osismi . . .: VII 75, 4.

M. Calidius: dixerat aliquis leniorem sententiam, ut primo M. Marcellus . . ., ut M. Calidius, qui censebat, ut Pompeius in suas prouincias proficisceretur . . . . ut M. Rufus, qui sententiam Calidii (callidii *a*¹) paucis fere mutatis rebus sequebatur: 1, 2, 3. 4; Lentulus sententiam Calidii pronuntiaturum se omnino negauit: 1, 2, 5

callidus: idoneum quendam h o m i n e m et callidum delegit: III 18, 1.

calo. *Cf. Goel. I 83.*

A. subiect.: calones in proximum tumulum procurrunt. hinc celeriter deiecti se in signa manipulosque c o i c i u n t; eo magis timidos perterrent milites: VI 40, 1; ¶ calones qui ab decumana porta ac summo iugo collis nostros uictores flumen transisse c o n s p e x e r a n t, praedandi causa egressi, cum respexissent et hostes in nostris castris uersari uidissent, praecipites fugae sese mandabant: II 24, 2; ¶ c o n s p i c a r i: II 27, 1 *u.* occurrere; ¶ qui . . . ne calonem quidem quemquam extra munitionem e g r e d i passus esset: VI 36, 1; II 24, 2 *u.* conspicere; ¶ cum . . . calones, equites, funditores, Numidas diuersos dissipatosque in omnes partes f u g e r e uidissent: II 24, 4; ¶ m a n d a r e: II 24, 2 *u.* conspicere; ¶ tanta rerum commutatio est facta, ut nostri . . . proelium redintegrarent. tum calones perterritos hostes conspicati etiam inermes armatis o c c u r r e r u n t (occurrerent *β; Np.*): II 27, 1; ¶ p e r t e r r e r e: VI 40, 1 *u.* coicere; ¶ p r o c u r r e r e *ib.*; ¶ r e s p i c e r e: II 24, 2 *u.* conspicere; ¶ hos s u b s e c u t i calones equitesque (equites calonesque *β*) eodem impetu militum uirtute seruantur: VI 40, 5; ¶ u i d e r e: II 24, 2 *u.* conspicere.

B. obiect.: d e i c e r e: VI 40, 1 *u.* **A.** coicere; ¶ Caesar . . . pecus imperabat, calones ad longinquiores ciuitates d i m i t t e b a t: 1, 52, 4; ¶ d i s s i p a r e: II 24, 2 *u.* **A.** fugere; ¶ s e r u a r e: VI 40, 5 *u.* **A.** subsequi.

C. genet.: cum ex equitum et calonum f u g a quo in loco res esset . . . cognouissent: II 26, 5; ¶ magna praeterea m u l t i t u d o calonum, magna uis iumentorum, quae in castris subsederant (subsederat *β; Schn.*), . . . sequitur: VI 36, 3; desiderati sunt eo die . . . equites pauci. calonum atque iumentorum *Eussn.*; impedimentorum *codd.; edd.* non magnus n u m e r u s: 1, 51, 6.

(Calpurnius *u.* **Bibulus.)**

L. (Calpurnius) Piso *u.* **Piso.**

Cn. Domitius Caluinus: Cn. Domitium Caluinum cum legionibus duabus, XI. et XII., et equitibus D in Macedoniam proficisci iussit: 3, 34, 3; eodemque tempore Domitius in Macedoniam uenit; et cum ad eum . . . legationes conuenire coepissent, nuntiatum est adesse Scipionem cum legionibus . . . . hic nullo in loco Macedoniae moratus magno impetu tetendit ad Domitium . . .: 3, 36, 1. 2; Scipionem . . . litterae sunt consecutae a M. Fauonio, Domitium cum legionibus adesse: 3, 36, 6; ita Cassio industria Domitii, Fauonio Scipionis celeritas salutem attulit: 3, 36, 8; Scipio . . . moratus ad flumen, quod inter eum et Domitii castra fluebat, Aliacmonem: 3, 37, 1; Domitius tum quoque sibi dubitandum non putauit, quin productis legionibus proelio decertaret: 3, 37, 2; Domitius castris Scipionis aciem suam subiecit: 3, 37, 2;

Q. Varus, praefectus equitum Domitii: 3, 37, 5; his rebus gestis Domitius sperans Scipionem ad pugnam elici posse simulauit sese angustiis rei frumentariae adductum castra mouere . . .: 3, 38, 1; Scipio . . . equitum magnam partem ad explorandum iter Domitii et cognoscendum praemisit: 3, 38, 2; reliquos omnes earum turmarum aut interfecerunt aut captos ad Domitium deduxerunt: 3, 38, 4; timens (Caesar) Domitio, ne aduentu Pompei praeoccuparetur, ad eum omni celeritate et studio incitatus ferebatur: 3, 78, 2; ut, . . . si in Italiam transiret (Pompeius), coniuncto exercitu eum Domitio per Illyricum Italiae subsidio proficisceretur (Caesar): 3, 78, 4; praemissis nuntiis ad Cn. Domitium Caesar ei ⟨f; caesari *a;* caesar *Ohl; Np., Dt.*⟩ scripsit . . .: 3, 78, 5; Pompeius . . . ad Scipionem properandum sibi existimabat, . . . ut omnibus copiis Domitium adgrederetur: 3, 78, 6; Domitius, *(qui)* dies complures castris Scipionis castra conlata habuisset, rei frumentariae causa ab eo discesserat et Heracliam [Senticam] . . . iter fecerat, . . .: 3, 79, 3; quibus accidit rebus, ut pluribus dimissi itineribus a Caesare ad Domitium et a Domitio ad Caesarem nulla ratione iter conficere possent: 3, 79, 5; sed Allobroges, Raucilli atque Egi familiares, . . . conspicati *(in)* itinere exploratores Domitii, . . . cuncta . . . exposuerunt: 3, 79, 6; a quibus Domitius certior factus uix IIII horarum spatio antecedens hostium beneficio periculum uitauit et ad Aeginium . . . Caesari uenienti occurrit: 3, 79, 7; (Caesar) sinistro cornu Antonium, dextro P. Sullam, media acie Cn. Domitium praeposuerat: 3, 89, 2. *Cf. omnia, quae* 3, 36—38. 78. 79 *narrantur.*

C. Caluisius Sabinus: L. Cassium Longinum . . . in Thessaliam, C. Caluisium Sabinum cum cohortibus V paucisque equitibus in Aetoliam misit; maxime eos . . . de re frumentaria ut prouiderent hortatus est: 3, 34, 2; ex his Caluisius primo aduentu summa omnium Aetolorum receptus uoluntate praesidiis ⟨a praesidiis *Np., Db.*⟩ aduersariorum Calydone et Naupacto deiectis ⟨*Ciacc.;* relictis *rell.; Np., Db.*⟩ omni Aetolia potitus est: 3, 35, 1; Aetolia, Acarnania, Amphilochis per Cassium Longinum et Caluisium Sabinum, ut demonstrauimus, receptis temptandam sibi Achaiam . . . existimabat Caesar. itaque eo Q. Calenum misit eique ⟨eique *Glând.;* et q. *codd.;* C. *Ciacc.*⟩ Sabinum et Cassium cum cohortibus *** adiungit. quorum cognito aduentu: 3, 55 (56 *Dt.*), 1. 2.

Calydon *u.* **Caluisius** 3, 35, 1.

(**Calypso:** neque . . . iam Calypsonem dixerim ut Iunonem, quamquam secutus antiquos C. Caesar utitur hac ratione declinandi: *Quint. inst. or.* I 5, 63.)

Camerinum: contrahit cohortes ex dilectibus Pompeianis, in his Camerino fugientem Lucilium Hirrum cum sex cohortibus, quas ibi in praesidio habuerat, excipit: 1, 15, 5.

Campania: quos (gladiatores Caesaris Lentulus) postea . . . circum familias *Rubenius;* familiares *codd.*⟩ conuentus Campaniae custodiae causa distribuit: 1, 14, 5.

campester. *Acc. plur.* campestris VII 83, 8 *exstat in* β.

V milia passuum proxima intercedere ⟨intercidere *O*⟩ itineris campestris, inde excipere loca aspera et montuosa: 1, 66, 4; ¶ quarum (fossarum) interiorem campestribus ac demissis locis aqua ex flumine deriuata compleuit: VII 72, 3; interiores desperatis campestribus locis propter magnitudinem munitionum loca praerupta ex ascensu temptant: VII 86, 4; expeditae cohortes nouissimum agmen claudebant † pluresque in locis campestribus subsistebant: 1, 79, 1; ¶ Galli . . . silentio ex castris egressi ad campestres munitiones accedunt: VII 81, 1; equitatus ad campestres munitiones accedere et reliquae copiae pro castris sese ostendere coeperunt: VII 83, 8.

campus: cum esset inter bina castra campus circiter milium passuum VI: 3, 37, 2; ¶ (completur urbs † et ius ⟨*x;* ad ius *O;* et ipsum *Hug; Db.;* † et ius *Np.;* et[ius] *Dt.;* campus Martius *Heller*⟩ comitium tribunis, centurionibus, euocatis *u. CC* : 1, 3, 3;) ¶ quos equitatus apertissimis campis consectatus . . . multa nocte se in castra recipit: III 26, 6; ¶ erat ex oppido Alesia despectus in campum: VII 79, 3; — Curio . . . copias ex locis superioribus in campum deducit ⟨ducit *a; Np., Dt.*⟩: 2, 40, 4; ¶ Caesar in campis exercitum reficit ⟨*h;* refecit *O;*⟩, ne defessum proelio obiciat: 1, 65, 2.

Camulogenus: summa imperii traditur Camulogeno Aulerco, qui prope confectus aetate tamen propter singularem scientiam rei militaris ad eum est honorem euocatus. is . . .: VII 57, 3. 4; altera ex parte Bellouaci . . . instabant, alteram Camulogenus parato atque instructo exercitu tenebat: VII 59, 5; ipse dux hostium Camulogenus suis aderat atque eos cohortabatur ⟨hortabatur β⟩: VII 62, 5; circumuenti omnes interfectique sunt. eandem fortunam tulit Camulogenus: VII 62, 8.

canalis: super lateres coria inducuntur, ne canalibus aqua immissa lateres diluere posset: 2, 10, 6.

Candauia: Pompeius erat eo tempore in Candauia iterque ex Macedonia in hiberna Apolloniam Dyrrhachiumque habebat: 3, 11, 2; Pompeius per Candauiam iter in Macedoniam expeditum habebat: 3, 79, 2; Domitius . . . Heracliam [Senticam], quae est subiecta Candauiae, iter fecerat: 3, 79, 3.

(Cangi: Cenimagni (Iceni, Cangi *Lips.*), Segontiaci, Ancalites, Bibroci, Cassi legationibus missis sese Caesari dedunt. ab iis . . : V 21, 1.)

(Caninianus *u.* **Acilius** *p. 91.*)

C. Caninius Rebilus. VII 83, 3 *in h est* caninus. *in a*[1] canminus. *Eodem loco pro* rebilus *in X exstat* reuilus (*cf.* VIII 27, 1); 1, 26, 3 *Of habent* rebilium.

Genet. canini 1, 26, 5 *est in a.*

haec castra C. Antistius Reginus et C. (*a*[1]; lucius *z*; *L. h*) Caninius Rebilus legati cum duabus legionibus obtinebant: VII 83, 3; C. Antistium Reginum in Ambiuaretos, . . . C. Caninium Rebilum in Rutenos cum singulis legionibus mittit: VII 90, 6; Caninium Rebilum legatum, familiarem necessariumque Scribonii Libonis, mittit ad eum conloquii causa . . .: 1, 26, 3; Libo a conloquio Caninii digressus ad Pompeium proficiscitur: 1, 26, 5; ibi (ad flumen Bagradam) C. Caninium Rebilum legatum cum legionibus reliquit (Curio): 2, 24, 2; tunc Rebilus, legatus Caesaris, quem Curio secum ex Sicilia duxerat, quod magnum habere usum in re militari sciebat, . . . inquit . . .: 2, 34, 4.

cano: consecutus id, quod animo proposuerat, Caesar receptui cani (canere *β*) iussit: VII 47, 1; ¶ receptisque omnibus in una castra legionibus suum cum Scipione honorem partitur classicumque apud eum cani . . . iubet: 3, 82, 1.

Cantabri: ex milium L numero, quae ex Aquitania Cantabrisque conuenisse constabat, uix quarta parte relicta: III 26, 6; equites auxiliaque . . . Celtiberiae, Cantabris barbarisque omnibus, qui ad Oceanum pertinent, ab Afranio imperantur: 1, 38, 3.

Cantium: huius lateris alter angulus, qui est ad Cantium, quo fere omnes ex Gallia naues adpelluntur, ad orientem solem, inferior ad meridiem spectat: V 13, 1; ex his omnibus longe sunt humanissimi qui Cantium incolunt, quae regio est maritima omnis: V 14, 1; Cassiuellaunus ad Cantium, quod esse ad mare supra demonstrauimus, quibus regionibus quattuor reges praeerant, . . . nuntios mittit . . .: V 22, 1.

Canuleius: Caesar . . . in Epirum rei frumentariae causa Q. Tillium et L. Canuleium legatum misit: 3, 42, 3.

Canusium: Pompeius his rebus cognitis, quae erant ad Corfinium gestae, Luceria proficiscitur Canusium atque inde Brundisium: 1, 24, 1.

capillus: capilloque sunt promisso (Britanni) atque omni parte corporis rasa praeter caput et labrum superius: V 14, 3; — matres familiae . . . suos obtestari et more Gallico passum (sparsum *β*) capillum ostentare . . . coeperunt: VII 48, 3.

capio. 1. = prehendere. (prehendendo) occupare. in suam potestatem redigere (*αἱρεῖν*)**: A. propr.: a) = prehendere:** arma (*10 loc.*) *u.* **arma** *p. 304.*

b) = occupare, suae dicionis facere; α) ui, bello: αα) animantes: cum superauerunt (quae superauerint *codd.*; *u. CC*), animalia capta immolant: VI 17, 3; ¶ nostri . . . capto etiam nobili duce Lugotorige suos incolumes reduxerunt: V 22, 2; ¶ multa praeterea spolia praeferebantur, capti homines equique (*Ciacc.*; equitesque *codd.*; *defend. Hug*) producebantur: 2, 39, 5; multis interfectis, compluribus equis captis Germani sese recipiunt: VII 70, 7; ¶ fuerunt (*u. CC*) duae filiae: harum altera occisa, altera capta est: I 53, 4; ibi Orgetorigis filia (filiae *B*[2]*β*; filior *M*[1]; filiai (?) *B*[1]) atque unus e filiis captus est: I 26, 4; ¶ homines: 2, 39, 5 *u.* equos; ¶ oppido potitur perpaucis ex hostium numero desideratis, quin cuncti (uiui *β*) caperentur: VII 11, 8; ¶ equitatus nouissimum agmen consequitur: magnus numerus capitur atque interficitur: VII 88, 7; magno pecoris atque hominum numero capto . . . uastatisque agris in deditionem uenire . . . coegit: VI 3, 2.

tres nobilissimi Haedui capti ad Caesarem perducuntur: Cotus . . . et Cauarillus . . . et Eporedorix: VII 67, 7; quem (Vibullium Rufum) paucis ante diebus Corfinio (corfinii *cod. Vrsini*) captum ipse dimiserat: 1, 34, 1; cum proiectis fascibus et deposito imperio priuatus et captus ipse (Domitius) in alienam uenisset potestatem: 2, 32, 9; quos Labienus equitatu consectatus magno numero interfecto, compluribus captis . . . ciuitatem recepit: VI 8, 7; reliquos omnes earum turmarum aut interfecerunt aut captos ad Domitium deduxerunt (*u. CC*): 3, 38, 4.

ββ) **res inanimas:** agrosque (his) in Gallia ex (et *a*) hostibus captos . . . tribuerat: 3, 59, 2; ¶ alius castra iam capta (*AQβ*; *Schn.*, *Hld.*, *Db.*[2]; iam castra capta *BM*; *Np.*, *Db.*[1],

Fr.; iam capta castra *recc.; Db.*⟩ pronuntiat: VI 37, 7; tanta fuit in castris capiendis ⟨cap. castr. β⟩ celeritas, ut: VII 46, 5; ¶ habendam fortunae gratiam, quod Italiam sine aliquo uulnere cepissent ⟨recepissent *f*⟩, quod duas Hispanias . . . pacauissent, quod finitimas . . . prouincias in potestatem redegissent: 3, 73, 3; ¶ milites . . . testudine facta et ⟨*om.* β⟩ aggere ad munitiones adiecto locum ceperunt: V 9, 7; ¶ partem nauium deprimunt, non nullas cum hominibus capiunt, reliquas in portum compellunt: 1, 58, 4; eo die naues Massiliensium cum iis, quae sunt captae, intereunt VIIII: 1, 58, 4; ex Massiliensium classe V (naues) sunt depressae, IIII captae, una . . . profugit: 2, 7, 2; Vatinius . . . scaphis elicuit naues Laelianas atque ex his longius productam unam quinqueremem et minores duas in angustiis portus cepit: 3, 100, 2; ¶ neque hostium fugam captis oppidis reprimi: III 14, 1; ¶ primoque impetu unam ex his quadriremem cum remigibus defensoribusque suis ceperunt, reliquas turpiter refugere coegerunt: 3, 24, 3; ¶ impetuque facto in Cassianam classem (milites) quinqueremes ⟨quinque remis *codd.*⟩ duas, in quarum altera erat Cassius, ceperunt: 3, 101, 6; *cf.* naues 3, 100, 2; ¶ stipendium: I 44, 2 *u.* 2. *p. 448;* ¶ quibus urbe capta eadem esset belli fortuna patienda: 2, 6, 1; re cognita tantus luctus excepit, ut urbs ab hostibus capta eodem uestigio uideretur: 2, 7, 3; orant, ut aduentus Caesaris exspectetur. captam ⟨captant *af*⟩ suam urbem uidere, opera perfecta, turrim subrutam: itaque ab defensione desistere: 2, 12, 3 (*Np.* 4).

ut quae bello ceperint quibus uendant habeant: IV 2, 1; huic (Marti), cum proelio dimicare constituerunt, ea, quae bello ceperint ⟨ceperunt β⟩, plerumque deuouent: VI 17, 3; neque saepe accidit, ut neglecta quispiam religione aut capta apud se occultare aut posita tollere auderet: VI 17, 5.

β) **nullo resistente, ui non adhibita:** cognoscit consensu omnium Antiochensium ciuiumque Romanorum . . . arcem ⟨*Nl;* aram *acdh;* arcem aram *O*⟩ captam esse excludendi sui causa: 3, 102, 6; ¶ subsidio suis ierunt collemque ceperunt: VII 62, 8; Curio . . . unam . . . spem reliquam salutis esse arbitratus proximos colles capere uniuersos atque eo signa inferri iubet: 2, 42, 1; ¶ quae (XIII. legionis cohortes) ex castris minoribus eductae cum T. Sextio legato ceperant locum ⟨loc. cep. β⟩ superiorem: VII 51, 2; L. Plancus . . . necessaria re coactus locum capit superiorem: 1, 40, 5; genus erat pugnae militum illorum, ut magno impetu primo procurrerent, audacter locum caperent: 1, 44, 1; ipsi autem (nostri) suos ordines seruare . . . neque sine graui causa eum locum, quem ceperant, dimitti censuerant oportere: 1, 44, 4; atque ⟨*Paul*y; quae *codd.; u. CC*⟩ cum erant loca Caesari capienda, etsi prohibere Pompeius totis copiis . . . non constituerat, tamen suis locis sagittarios funditoresque mittebat: 3, 44, 6; *cf.* e) III 23, 6; V 9, 1; ¶ quod mons suberat . . ., eo se recipere coeperunt. capto monte et succedentibus nostris Boii et Tulingi . . . nostros . . . adgressi circumuenere: I 25, 6; uehementiusque peragitati ab equitatu montem excelsum capiunt ibique . . . castra muniunt: 1, 80, 2; ¶ hos (uros) studiose foueis captos interficiunt: VI 28, 2.

c) = **deligere:** hi consuetudine populi Romani loca capere, castra munire, commeatibus nostros intercludere instituunt: III 23, 6; exposito exercitu et loco castris idoneo capto: V 9, 1.

d) = **peruenire ad:** (colles: 2, 42, 1 *u.* b) β);) ¶ quod equites cursum tenere atque insulam capere non potuerant: IV 26, 5; *cf.* partem V 8, 3; ¶ ut . . . perpaucae (naues) locum caperent, reliquae fere omnes reicerentur: V 23, 4; summa exercitus salua locum, quem petant, capi posse: 1, 67, 5; naues duae . . . cum ignorarent, quem locum reliquae cepissent, in ancoris constiterunt: 3, 28, 1; ¶ contendit, ut eam partem insulae caperet, qua optimum esse egressum superiore aestate cognouerat: V 8, 3; ¶ onerariae duae (naues) eosdem, quos reliquae ⟨β; reliqui α; *edd.*⟩, portus capere non potuerunt et paulo infra delatae sunt: IV 36, 4.

B. **trsl.:** a) **alqm;** α) = **allicere, incitare:** idoneos homines deligebat, quorum quisque aut oratione subdola aut amicitia facillime capere posset ⟨*AQ;* capi posset β; posset *BM*⟩: VII 31, 2; — ne adsidua consuetudine capti (Germani) studium belli gerendi agri cultura commutent: VI 22, 3; (Haedui) contaminati facinore et capti compendio ex direptis bonis . . . consilia clam de bello inire incipiunt: VII 43, 3.

β) = **decipere:** cui rationi contra homines barbaros . . . locus fuisset, hac ne ipsum quidem sperare nostros exercitus capi posse: I 40, 9.

b) **alqd:** cum iam ex diei ⟨*om.* β⟩ tempore coniecturam caperet ⟨β; *Schn.;* ceperat *BM; rell. edd.;* coeperit *A;* ceperit *Q*⟩ in castra peruentum: VII 35, 4; ¶ id aliquot de causis acciderat, ut subito Galli belli renouandi legionisque opprimendae consilium caperent: III

2, 2; quid hostes consilii caperent exspectabat: III 24, 1; quod sunt (Galli) in consiliis capiendis mobiles et nouis plerumque rebus student: IV 5, 1; quibus (Gallis) ad consilia capienda nihil spatii dandum existimabat: IV 13, 3; ut (Labienus) . . . quae in Gallia gererentur cognosceret consiliumque pro tempore et pro re caperet: V 8, 1; quid esse leuius aut turpius quam auctore hoste de summis rebus capere consilium? V 28, 6; neque aliter Carnutes interficiundi Tasgetii consilium fuisse capturos: V 29, 2; quod plerumque iis accidere consueuit, qui in ipso negotio consilium capere coguntur: V 33, 1; quid reliqui consilii caperent atque unde initium belli fieret explorabant: V 53, 4; quod saepe homines temerarios atque imperitos falsis rumoribus terreri et . . . de summis rebus consilium capere cognitum est: VI 20, 2; magnam haec res Caesari difficultatem ad consilium capiendum adferebat: VII 10, 1; Galli . . . postero die consilium ceperunt (fecerunt β) ex oppido profugere hortante et iubente Vercingetorige: VII 26, 1; magno coorto imbre non inutilem hanc ad capiendum consilium tempestatem arbitratus est (Caesar): VII 27, 1; quos (principes ciuitatium) sibi ad consilium capiendum (cap. cons. β) delegerat: VII 36, 3; Labienus (in *add. Plugg.*) tanta rerum commutatione longe aliud sibi capiendum consilium, atque antea senserat, intellegebat: VII 59, 3; Vercingetorix . . . consilium capit omnem ab se equitatum noctu dimittere (demittere α): VII 71, 1; in consilio capiendo omnem Galliam respiciamus: VII 77, 7; sin Caesarem respiciant . . ., se sibi consilium capturum neque senatus auctoritati obtemperaturum: 1, 1, 3; ipse (Domitius) arcano cum paucis familiaribus suis conloquitur consiliumque fugae capere constituit: 1, 19, 2; ducem suum Domitium . . . proiectis omnibus fugae consilium capere: 1, 20, 2; neque (se) sibi separatim a reliquis consilium capturos: 1, 76, 2; excederet Gadibus; si id non fecisset, sibi (ibi *ahl*) consilium capturos: 2, 20, 3; necessarium esse existimauit de repentino aduentu Caesaris Pompeium fieri certiorem, uti ad id consilium capere posset: 3, 11, 1; cognitaque re diuersa sibi ambo consilia capiunt: Caesar, ut . . ., Pompeius, ut: 3, 30, 2; reducto in castra exercitu aliud sibi consilium capiendum existimauit, itaque . . . profectus est: 3, 41, 2; quibus rebus cognitis Caesar consilium capit ex loci natura: 3, 43, 1; ita necessario atque ex tempore capto consilio Pompeius tumulum quendam occupauit: 3, 51, 8; quibus ille cognitis eruptionisque iam ante capto consilio . . . iubet: 3, 62, 1; quod subito consilium profectionis ceperant: 3, 76, 2; Pompeius . . . finem sequendi fecit atque aliud sibi consilium capiendum existimauit: 3, 77, 3; ¶ quos ad capiendam f u g a m naturae et uirium infirmitas impediret: VII 26, 3; ¶ una pars, quam Gallos obtinere dictum est, i n i t i u m capit a flumine Rhodano: I 1, 5; ut rursus communicato consilio . . . aliud initium belli (belli initium β) capere possint: VI 33, 5; ¶ his (alcibus) sunt arbores pro cubilibus: ad eas se adplicant atque ita paulum modo reclinatae q u i e t e m capiunt: VI 27, 3.

2. = accipere: illud extremum atque ultimum senatus consultum . . .: dent operam consules, praetores, tribuni plebis quique *(pro)* coss. sint ad urbem, ne quid res publica d e t r i m e n t i capiat: 1, 5, 3; quotienscumque sit decretum, darent operam magistratus, ne quid res publica detrimenti caperet, . . . factum in perniciosis legibus . . .: 1, 7, 5; ueritus, ne non reducti, sed reiecti uiderentur maiusque detrimentum caperetur: 3, 46, 4; ¶ nec quemquam ex eo plus quam se d o l o r i s capere, propterea quod: I 20, 2; ¶ ne committeret, ut is locus . . . ex calamitate populi Romani et internecione exercitus n o m e n caperet aut memoriam proderet: I 13, 7; Pharus est in insula turris magna altitudine . . ., quae nomen ab insula cepit (coepit *fhl*; accepit *Oa*; *edd.*): 3, 112, 1; ¶ (q u i e t e m: VI 27, 3 *u.* **1. B. b)**;) ¶ s t i p e n d i u m (sese) capere iure belli, quod uictores uictis imponere consuerint: I 44, 2; ¶ ego cum ex ipsa re magnam capio u o l u p t a t e m, tum meum factum probari abs te triumpho gaudio (*Lamb.*; triumpho gaudeo *M*[1]*Z*; triumpho et gaudeo *M*[2]): *ap. Cic. ad Att.* IX 16, 2.

Loc. dub.: reliquas copias . . . misit † captis (*αh*; Craptis *a*[1]?; *u. CC*) quibusdam cohortibus: VII 55, 3.

Aduerb.: a n t e *u.* iam; (a r c a n o: 1, 19, 2 *u.* **1. B. b)** consilium;) a u d a c t e r: 1, 44, 1 *u.* **1. A. b) β)** locum; c e l e r i t e r: III 28, 4; IV 14, 4; V 26, 3 *u.* **arma** *p. 304;* i a m: VI 37, 7 *u.* **1. A. b) α) ββ)** castra; VII 35, 4 *u.* **1. B. b)** coniecturam; i a m a n t e: 3, 62, 1 *ib.* consilium; (i t a: VI 27, 3 *u.* **1. B. b)** *extr.*; s e p a r a t i m: 1, 76, 2 *u.* **1. B. b)** consilium;) s t u d i o s e: VI 28, 2 *u.* **1. A. b) β)** uros; s u b i t o: III 2, 2; 3, 76, 2 *u.* **1. B. b)** consilium.

Capitolium: lictoresque habent in urbe et (*P. Man.*; ex *codd.*) Capitolio priuati (*Steph.*; priuatim *codd.*) contra omnia uetustatis exempla: 1, 6, 7.

Cappadocia: ex quibus (equitibus) DC Gallos Deiotarus adduxerat, D Ariobarzanes ex Cappadocia: 3, 4, 3.

capra: harum (alcium) est consimilis capris ⟨capreis *k; u. CC*⟩ figura et uarietas pellium, sed magnitudine paulo antecedunt: VI 27, 1.

(caprea *u.* **capra.)**

capreolus: has (columellas) inter se capreolis molli fastigio coniungunt, ubi tigna, quae musculi tegendi causa ponant, conlocentur. eo super tigna bipedalia iniciunt: 2, 10, 3; ut trabes ⟨quae *add. O: Vielh.*⟩ erant in capreolis conlocatae ⟨*u. CC*⟩: 2, 10, 5.

captiuus. 1. **adiect.**: ad eas (naues), quae factae erant Arelate per Caesarem, captiuae Massiliensium accesserant sex: 2, 5, 1.

2. **ui subst.: A. subiect.**: saepe in eum locum uentum est . . ., ut [non] modo uisum ab se Ambiorigem in fuga circumspicerent ⟨conspicerent *aedf; del. Pluyg.*⟩ captiui nec plane etiam abisse ex conspectu contenderent: VI 43, 4; ¶ falces testudinesque, quas idem ⟨iidem *Fr., Db.*⟩ captiui docuerant, parare ac facere coeperunt: V 42, 5; haec ab nobis cognouerant et quosdam ⟨quos clam *Fr.*; quos *Whitte; Dt.*⟩ de exercitu nacti ⟨*β*; *Schn.*; habebant *α*; *rell. edd.*; *u. CC*⟩ captiuos ab his ⟨iis *ABM; Fr.*⟩ docebantur: V 42, 2; ¶ inquit: VI 35, 8 *u.* **D.** *extr.*; ¶ respondere: 2, 39, 2 *u.* **D.** ex; ¶ uidere: VI 43, 4 *u. s.* circumspicere.

B. obiect.: Labienus, cum ab eo impetrauisset, ut sibi captiuos tradi iuberet, omnes productos ⟨*Steph.*; reductos *Ox*⟩ . . . commilitones appellans et magna uerborum contumelia interrogans, solerentne ueterani milites fugere, in omnium conspectu interfecit: 3, 71, 4; ¶ habere: (V 23, 2 *u.* **C.**;) (V 42, 2 *u.* **A.**;) ¶ interficere, interrogare: 3, 71, 4 *u.* appellare; ¶ nancisci: V 42, 2 *u.* **A.**; ¶ producere: 3, 71, 4 *u.* appellare; 3, 81, 1 *u.* **D.** ex; ¶ (reddere: VII 90, 3 *u.* **C.**) ¶ ad Curionem equites reuertuntur captiuosque ad eum reducunt: 2, 38, 5; (3, 71, 4 *u.* appellare;) ¶ tradere *ib.*

C. genet.: captiuorum circiter XX milia Haeduis Aruernisque reddit ⟨reddidit *β*⟩: VII 90, 3; ¶ quod et captiuorum magnum numerum habebat et: V 23, 2; ¶ uidetisne captiuorum orationem cum perfugis conuenire? 2, 39, 3; ¶ Caesar explorata re quaestione captiuorum . . . imperauit: VI 32, 2.

D. c. praep.: his rebus cognitis a captiuis perfugisque ⟨perf. captiuisque *β*⟩ Caesar . . . iussit: V 18, 4.

confirmatur opinio barbaris, ut ex captiuo audierant, nullum esse intus praesidium: VI 37, 9; ¶ quidam ex his, ut postea ex captiuis cognitum est, . . . peruenerunt: II 17, 2; sed, ut postea Caesar ex captiuis cognouit, . . . multitudine nauium perterritae . . . a litore discesserant: V 8, 6; ubi ex captiuis cognouit, quo in loco hostium copiae consedissent: V 9, 1; ibi ex captiuis cognoscit, quae apud Ciceronem gerantur: V 48, 2; de casu Sabini et Cottae certius ex captiuis cognoscit: V 52, 4; quas (legiones) longius discessisse ex captiuis cognouerant: VI 39, 4; ex captiuis Caesar cognouit, Vercingetorigem . . . castra mouisse: VII 18, 1; quibus rebus cognitis ex perfugis et captiuis ⟨q. r. ex p. e. capt. cognitis *β*⟩ Caesar haec genera munitionis instituit: VII 72, 1; Metropolitae . . . casu ciuitatis Gomphensis cognito ex captiuis, quos Caesar ad murum producendos curauerat, portas aperuerunt: 3, 81, 1; ¶ cum . . . abesset neque, ut postea ex captiuis comperit, aut ipsius aduentus aut Labieni cognitus esset: I 22, 1; ¶ inueniebat ex captiuis ⟨eorum *add. B²β*⟩ Sabim flumen . . . non amplius milia passuum X abesse: II 16, 1; ¶ cum ex captiuis quaereret Caesar, quam ob rem Ariouistus proelio non decertaret, hanc reperiebat causam: I 50, 4; quibus in locis sit Caesar ex captiuis quaerunt, reperiunt . . ., cognoscunt: VI 35, 7; e captiuis quaerit, quis castris ad Bagradam praesit: respondent Saburram: 2, 39, 2; ¶¶ reseruatis Haeduis atque Aruernis . . . ex reliquis captiuis toto exercitui capita singula praedae nomine distribuit: VII 89, 5; ¶¶ atque unus ex captiuis Quid uos, inquit, hanc miseram . . . sectamini praedam . . .? VI 35, 8.

Adiect.: idem: V 42, 5 *u.* **A.**; omnes: 3, 71, 4 *u.* **B.**; quidam: V 42, 2 *u.* **A.**; reliqui: VII 89, 5 *u.* **D.** *extr.*

captus: Vbii, quorum fuit ciuitas ampla atque florens, ut est captus Germanorum: IV 3, 3.

Capua: acceptis mandatis Roscius cum Caesare Capuam peruenit ibique consules Pompeiumque inuenit; postulata Caesaris renuntiat: 1, 10, 1; dilectus circa urbem intermittuntur; nihil citra Capuam tutum esse omnibus uidetur. Capuae primum (consules) sese confirmant et colligunt dilectumque colonorum, qui lege Iulia Capuam ⟨capua *h*⟩ deducti erant, habere instituunt; gladiatoresque, quos ibi Caesar in ludo

habebat, ad forum productos Lentulus *spe* libertatis confirmat . . .: 1, 14, 4; ipse (Coelius) cum Casilinum uenisset unoque tempore signa eius militaria atque arma Capuae essent comprensa ⟨compressa *O*? *hl*⟩ . . ., patefactis consiliis exclusus Capua et periculum ueritus, quod conuentus arma ceperat atque eum hostis loco habendum existimabat, consilio destitit atque *ab* eo itinere sese auertit: 3, 21, 5; desiderauit . . . notos equites Romanos C. Fleginatem Placentia, A. Granium Puteolis, M. Sacratiuirum Capua: 3, 71, 1.

caput. A. **propr.: a) pars hominis:** (animaduertit Sequanos) tristes capite demisso terram intueri: I 32, 2; — Indutiomarus interficitur caputque eius refertur in castra: V 58, 6; nobis nisi Caesaris capite relato pax esse nulla potest: 3, 19, 7; * cum capite solo (milites) ex aqua exstarent: V 18, 5; * capilloque (Britanni) sunt promisso atque omni parte corporis rasa praeter caput et labrum superius: V 14, 3.

b) metonym.: α) = homo: ex reliquis captiuis toto exercitui capita singula praedae nomine distribuit: VII 89, 5; * ab iis, qui emerant, capitum numerus ad eum relatus est milium quinquaginta trium: II 33, 7; quarum omnium † rerum ⟨*u. CC*⟩ summa erat capitum Heluetiorum milia CCLXIII, Tulingorum milia XXXVI, Latouicorum XIIII, Rauracorum XXIII, Boiorum XXXII: I 29, 2; * cum hostium numerus capitum CCCCXXX milium fuisset: IV 15, 3; * in capita singula seruorum ac liberorum tributum imponebatur: 3, 32, 2.

β) = uita, salus: deposcunt qui belli initium faciant ⟨faciat β⟩ et sui capitis periculo Galliam in libertatem uindicent ⟨uindicet β⟩: VII 1, 5; id si fecissent, magno eorum capitis periculo futurum: 3, 102, 6; * capitis poenam iis, qui non paruerint, constituit: VII 71, 6.

unam fore tabellam, qui liberandos omni periculo censerent, alteram, qui capitis damnarent, tertiam, qui pecunia multarent: 3, 83, 4; multi praeterea capitis damnati exsulesque conuenerant: 3, 110, 3.

ut eo neglecto sacramento, quo tenemini, respiciatis illud, quod deditione ducis et capitis deminutione sublatum est: 2, 32, 9.

B. **trsl.: a) fluminis = ostium:** multisque capitibus in Oceanum (Rhenus) influit ⟨fluit *Aim.*⟩: IV 10, 5.

b) tigni = extrema pars: eam (contabulationem) in parietes instruxerunt ita, ut capita tignorum extrema parietum structura tegerentur: 2, 9, 1.

Caralitani: Caralitani simul ad se Valerium mitti audierunt, nondum profecto ex Italia sua sponte Cottam ex oppido eiciunt: 1, 30, 3.

(Carcaso: multis praeterea uiris fortibus Tolosa et Narbone ⟨tolosa, carcasone et narbona β⟩ . . . nominatim euocatis: III 20, 2.**)**

careo: summa difficultate rei frumentariae adfecto exercitu . . . usque eo, ut complures dies frumento milites caruerint et pecore . . . extremam famem *sustentarint: VII 17, 3.

erat aeger cum praesidio relictus P. Sextius Baculus . . . ac diem iam quintum cibo caruerat: VI 38, 1.

carina: carinae (erant) aliquanto planiores quam nostrarum nauium, quo facilius uada ac decessum aestus excipere possent: III 13, 1; naues faciant, cuius generis eum superioribus annis usus Britanniae docuerat. carinae ac ⟨docuerant carinae. ac *Ohl*⟩ prima statumina ex leui materia fiebant ⟨*u. CC*⟩: 1, 54, 1. 2.

Carmonenses: Carmonenses, quae est longe firmissima totius prouinciae ciuitas, deductis tribus in arcem oppidi cohortibus a Varrone praesidio per se cohortes eiecit ⟨O^2; iniecit O^1⟩ portasque praeclusit: 2, 19, 5.

Carnutes. *Acc. plur.* VI 3, 4 *in* α carnutes, *in* β carnutas.

in Carnutes, Andes, Turones quaeque ciuitates propinquae his locis erant, ubi bellum gesserat, legionibus in hibernacula deductis: II 35, 3; erat in Carnutibus summo loco natus Tasgetius, cuius maiores in sua ciuitate regnum obtinuerant . . .: V 25, 1; *cf.* § 2—4; L. Plancum cum legione ex Belgio celeriter in Carnutes proficisci iubet ibique hiemare . . .: V 25, 4; Caesarem . . . profectum in Italiam; neque aliter Carnutes interficiundi Tasgetii consilium fuisse capturos: V 29, 2; Senones Carnutesque conscientia facinoris instigari: V 56, 1; (Indutiomarus) pronuntiat arcessitum se a Senonibus et Carnutibus aliisque compluribus Galliae ciuitatibus; huc iturum: V 56, 4; cum . . . uideret . . . Senones ad imperatum non uenire et cum Carnutibus finitimisque ciuitatibus consilia communicare: VI 2, 3; cum reliqui praeter Senones, Carnutes ⟨senonas et carnutas β⟩ Treuerosque uenissent, initium belli ac defectionis hoc esse arbitratus: VI 3, 4; eodem Carnutes legatos obsidesque mittunt usi deprecatoribus Remis, quorum erant in clientela; eadem ferunt responsa: VI 4, 5; hi (druides) certo anni tempore in finibus Carnutum, quae regio totius Galliae media habetur, considunt in loco consecrato.

huc . . .: VI 13, 10; exercitum . . . Durocortorum . . . reducit concilioque in eum locum Galliae indicto de coniuratione Senonum et Carnutum quaestionem habere instituit . . .: VI 44, 1; his rebus agitatis profitentur Carnutes se nullum periculum communis salutis causa recusare principesque ex omnibus bellum facturos pollicentur et . . .: VII 2, 1. 2; tum conlaudatis Carnutibus dato iure iurando . . . ab concilio disceditur: VII 2, 3; Carnutes Gutruato et Conconnetodumno ducibus, desperatis hominibus, Cenabum signo dato concurrunt ciuesque Romanos, qui negotiandi causa ibi constiterant, . . . interficiunt bonaque eorum diripiunt: VII 3, 1; Cenabum Carnutum proficiscitur; qui . . . praesidium Cenabi tuendi causa . . . comparabant: VII 11, 3; imperant . . . Sequanis, Senonibus, Biturigibus, Santonis, Rutenis, Carnutibus duodena milia ⟨XII β⟩: VII 75, 3.

caro: (Britanni) interiores plerique frumenta non serunt, sed lacte et carne uiuunt: V 14, 2; — (Germani) agri culturae non student, maiorque pars eorum uictus in lacte, caseo, ⟨et caseo et β⟩ carne ⟨carneque *Aim.*⟩ consistit: VI 22, 1.

carpo: (reliquas copias . . . misit † captis ⟨*ah*; Craptis *a*¹?; carptis *Wendel*; *Schn.*, *Db.*; *u. CC*⟩ quibusdam cohortibus: VII 35, 3;) ¶ castris sese tenebat, ut iam non solum hostibus in contemptionem Sabinus ueniret, sed etiam nostrorum militum uocibus non nihil carperetur: III 17, 5; ¶ relinquebatur Caesari nihil, nisi uti equitatu agmen aduersariorum male haberet et carperet ⟨ut caperet *O*⟩: 1, 63, 2; equitatu praemisso, qui nouissimum agmen carperet ⟨caperet *Of*⟩ atque impediret: 1, 78, 5.

carrus. **A. obiect.:** illi celeriter . . . aduentu Caesaris cognito carros impedimentaque sua in artiores siluas abdiderunt: VII 18, 3; ¶ (iter) angustum et difficile, inter montem Iuram et flumen Rhodanum, uix qua singuli carri ducerentur: I 6, 1; ¶ iungere: 1, 54, 3 *u.* **C.**; ¶ quod pro uallo carros obiecerant et e loco superiore in nostros uenientes tela coiciebant: I 26, 3.

B. genet.: constituerunt ea, quae ad proficiscendum pertinerent, comparare, iumentorum et carrorum quam maximum numerum coëmere: I 3, 1.

C. abl.: omnemque aciem suam redis et carris circumdederunt, ne qua spes in fuga relinqueretur: I 51, 2; — has (naues) perfectas carris iunctis deuehit noctu milia passuum a castris XXII: 1, 54, 3.

D. c. praep.: alteri ad impedimenta et carros suos se contulerunt ⟨*u. CC*⟩: I 26, 1; ¶ Heluetii cum omnibus suis carris secuti impedimenta in unum locum contulerunt: I 24, 4; uenerant eo sagittarii ex Rutenis, equites ex Gallia cum multis carris magnisque impedimentis, ut fert Gallica consuetudo: 1, 51, 1; ¶ non nulli inter carros *redasque mataras ac tragulas subiciebant nostrosque uulnerabant: I 26, 3; inter carros impedimentaque proelium commiserunt: IV 14, 4.

Caruilius: Cassiuellaunus ad Cantium, quod esse ad mare supra demonstrauimus, quibus regionibus quattuor reges praeerant, Cingetorix, Caruilius, Taximagulus, Segouax, nuntios mittit atque his imperat, uti . . .: V 22, 1.

carus: hi propter uirtutem non solum apud Caesarem in honore erant, sed etiam apud exercitum cari habebantur: 3, 59, 3; suos quisque habet caros: *in Anticat. priore ap. Prisc. inst. VI 36. 82; VII 20 extr.; XIII 12* ⟨*gramm. Lat. ed. Keil II p. 227. 266, 303; III 8*⟩.

summae se iniquitatis condemnari debere, nisi eorum uitam sua salute ⟨laude *Dauis.*⟩ habeat cariorem: VII 19, 5.

accidit, ut . . . discederent, quaeque quisque eorum carissima haberet, ab impedimentis petere atque arripere properaret: V 33, 6; Caesar me, quem sibi carissimum habuit, . . . uestrae fidei commisit: 2, 32, 2.

casa: feruentes . . . glandes fundis et feruefacta iacula in casas, quae more Gallico stramentis erant tectae, iacere coeperunt. hae ⟨haec β⟩ celeriter ignem comprehenderunt et uenti magnitudine in omnem locum castrorum distulerunt: V 43, 2.

caseus: maiorque pars eorum (Germanorum) uictus in lacte, caseo, ⟨et caseo et β⟩ carne ⟨carneque *Aim.*⟩ consistit: VI 22, 1.

Casilinum: ipse (Coelius) cum Casilinum uenisset . . ., patefactis consiliis exclusus Capua . . . **ab* eo itinere sese auertit: 3, 21, 5.

Casiuellaunus *u.* **Cassiuellaunus.**

(Casonum *u.* **Cosanum.)**

Cassi: Cenimagni, Segontiaci, Ancalites, Bibroci, Cassi legationibus missis sese Caesari dedunt. ab iis cognoscit . . .: V 21, 1.

Cassianus: Diuico . . ., qui bello Cassiano dux Heluetiorum fuerat: I 13, 2.

impetuque facto in Cassianam classem (milites) quinqueremes duas, in quarum altera erat Cassius, ceperunt: 3, 101, 6.

cassis: mulionesque cum cassidibus equi-

tum specie ac simulatione collibus circumuehi iubet: VII 45, 2.

Cassiuellaunus. *In codd. α fere constanter* casiuellaun. *uel* casibellaun. *scriptum esse testatur Db. Geminata littera* s cassiu. *uidetur exstare in X* V 20, 1. 3; 21, 2; *in A* V 22, 3; *in aQ²* V 22, 5; *in β* V 11, 8; casuuell. (*uel* casubell.) *est in ABQ* V 19, 1; 22, 5. *Cf. Glück p. 163.*

maiores . . . copiae Britannorum conuenerant summa imperii bellique administrandi communi consilio permissa Cassiuellauno; cuius . . .: V 11, 8. 9; Caesar . . . ad flumen Tamesim in fines Cassiuellauni exercitum duxit: V 18, 1; Cassiuellaunus, ut supra demonstrauimus, omni deposita spe contentionis . . . itinera nostra seruabat . . .: V 19, 1; *cf. q. sqq.;* cuius (Mandubracii) pater in ea ciuitate regnum obtinuerat interfectusque erat a Cassiuellauno, ipse fuga mortem uitauerat: V 20, 1; petunt, ut Mandubracium ab iniuria Cassiuellauni defendat: V 20, 3; ab iis cognoscit non longe ex eo loco oppidum Cassiuellauni abesse siluis paludibusque munitum: V 21, 2; Cassiuellaunus ad Cantium . . . nuntios mittit atque iis (quattuor regibus) imperat, uti . . . castra naualia de improuiso adoriantur . . .: V 22, 1; Cassiuellaunus hoc proelio nuntiato tot detrimentis acceptis, uastatis finibus, maxime etiam permotus defectione ciuitatum legatos per Atrebatem Commium de deditione ad Caesarem mittit: V 22, 3; Caesar interdicit atque imperat Cassiuellauno, ne Mandubracio neu Trinobantibus noceat: V 22, 5; *cf. omnia, quae* V 18—22 *narrantur.* (Vercassiuellaunus (α; cassiuellaunus β): VII 88, 4.)

Cassius. *Genet.* cassi *est in a* 3, 36, 4.

1. C. Cassius (Longinus): praeerat . . . nauibus . . . Syriacis C. Cassius, Rhodiis C. Marcellus cum C. Coponio: 3, 5, 3; isdem fere temporibus Cassius cum classe Syrorum et Phoenicum et Cilicum in Siciliam uenit, et cum esset Caesaris classis diuisa in duas partes, dimidiae parti praeesset P. Sulpicius, . . . dimidiae M. Pomponius ad Messanam, prius Cassius ad Messanam nauibus aduolauit, quam Pomponius de eius aduentu cognosceret . . . atque omnes naues incendit XXXV: 3, 101, 1. 2; Cassiusque ad Sulpicianam inde classem profectus est Vibonem adplicatisque nostris (nostri *Oud.*) ad terram nauibus (circiter XL *h. l. add. Np.; Dt.*) (propter eundem timorem *add. codd., edd.; del. Hoffm.*) pari atque antea ratione (egerunt. Cassius *add. Oς; Oud.; del. Np.*) secundum nactus uentum onerarias naues (circiter XL *add. codd.; om. h. l. Np., Dt.; del. Forchh.*) praeparatas ad incendium immisit, et . . . naues sunt combustae quinque: 3, 101, 4. 5; milites . . . a terra soluerunt impetuque facto in Cassianam classem quinqueremes duas, in quarum altera erat Cassius, ceperunt; sed Cassius exceptus scapha refugit: 3, 101, 6; quibus rebus cognitis ex his locis Cassius cum classe discessit: 3, 101, 7.

2. L. Cassius (Longinus): (Caesar) memoria tenebat L. Cassium consulem occisum exercitumque eius ab Heluetiis pulsum et sub iugum missum: I 7, 4; hic pagus (Tigurinus) unus, cum domo exisset, patrum nostrorum memoria L. Cassium consulem interfecerat et eius exercitum sub iugum miserat: I 12, 5; eius (Caesaris) soceri L. Pisonis auum, L. Pisonem legatum, Tigurini eodem proelio quo Cassium interfecerant: I 12, 7.

3. L. Cassius Longinus: cum ad eum (Caesarem) ex Thessalia Aetoliaque legati uenissent, . . . L. Cassium (cassum *a*) Longinum cum legione tironum, quae appellabatur XXVII., atque equitibus CC in Thessaliam, C. Caluisium Sabinum . . . in Aetoliam misit . . .: 3, 34, 2; Cassius in Thessaliam cum legione peruenit . . .: 3, 35, 2; Scipio . . . subito se ad Cassium Longinum (castra longini *a*) in Thessaliam conuertit.: 3, 36, 2; eodem tempore equitatus regis Cotyis ad castra Cassii aduolauit, qui circum Thessaliam esse consuerat: 3, 36, 4; tum timore perterritus Cassius cognito Scipionis aduentu uisisque equitibus, quos Scipionis esse arbitrabatur, ad montes se conuertit . . .: 3, 36, 5; (Scipio) Cassium sequi desistit: 3, 36, 7; ita Cassio industria Domitii . . . salutem attulit: 3, 36, 8; Aetolia, Acarnania, Amphilochis per Cassium (cas. *a*) Longinum et Caluisium Sabinum, ut demonstrauimus, receptis temptandam sibi Achaiam . . . existimabat Caesar. itaque eo Q. Calenum misit eique Sabinum et Cassium cum cohortibus (. . .) adiungit. quorum . . .: 3, 55, 1. 2.

4. Q. Cassius (Longinus): intercedit M. Antonius, Q. Cassius, tribuni plebis . . .: 1, 2, 8; duabus legionibus missis in ulteriorem Hispaniam cum Q. Cassio, tribuno plebis: 2, 19, 1; (Caesar) prouinciae Q. (que *Nx*) Cassium praeficit; huic IIII legiones attribuit: 2, 21, 3.

castellum. *Cf. Goel. I. p. 3.*

A. subiect.: id castelli nomen est. hoc fere est in mediis Eburonum finibus, ubi Titurius atque Aurunculeius hiemandi causa consederant: VI 32, 4.

B. praedicat.: Tauroenta, quod est castellum Massiliensium, . . . perueniunt: 2, 4, 5.

C. obiect.: praesidia disponit, castella communit, quo facilius, si se inuito transire conarentur, prohibere possit: I 8, 2; hos (colles) primum praesidiis tenuit castellaque ibi communit (-iit *f*): 3, 43, 1; ¶ eius enim opera (ope *NOx*; *u. CC*) castellum magna ex parte conseruatum esse constabat: 3, 53, 5; ¶ ad extremas fossas castella constituit ibique tormenta conlocauit: II 8, 4; ¶ cunctis oppidis castellisque desertis sua omnia in unum oppidum egregie natura munitum contulerunt: II 29, 2; ¶ (**detinere**: VII 69, 7 *u.* tenere;) ¶ castellis enim XXIIII effectis XV milia passuum *in* circuitu amplexus hoc spatio pabulabatur: 3, 44, 3; ¶ ut . . . castellum, cui praeerat Q. Titurius legatus, expugnarent: II 9, 4; Galba secundis aliquot proeliis factis castellisque compluribus eorum expugnatis . . . constituit: III 1, 4; ¶ castra oportunis locis erant posita ibique castella XXIII facta, quibus in castellis (in quibus (*om.* cast.) *dhik*) interdiu stationes ponebantur (dispon. *β*): VII 69, 7; ¶ nostri . . . in castellum, quod erat inclusum maioribus castris, inruperunt, et quod eo pulsa legio sese receperat, non nullos ibi repugnantes interfecerunt: 3, 67, 6; ¶ Fauonium . . . praesidio impedimentis legionum reliquit castellumque ibi muniri iussit: 3, 36, 3; ¶ aditus duos . . . magnis operibus praemuniuit castellaque his locis posuit (impos. *O*): 3, 58, 1; ¶ plura castella Pompeius pariter distinendae manus causa temptauerat: 3, 52, 1; ¶ haec eadem (castella) noctu excubitoribus ac firmis praesidiis tenebantur (detineb. *β*): VII 69, 7.

D. dat.: non solum urbibus, sed paene uicis castellisque singulis (*om. Db.*) singuli (*add. Oehler*; *om. codd.*; *Np.*, *Dt.*) cum imperio praeficiebantur: 3, 32, 3; ¶ praeesse: II 9, 4 *u.* C. expugnare; ¶¶ reliquas cohortes VII (in *add. ac*; *Np.*, *Dt.*) castris propinquisque castellis praesidio disposuerat: 3, 88, 4.

E. genet.: ita minora castra inclusa maioribus castelli (-lis *ah*) atque arcis locum obtinebant: 3, 66, 5; ¶ impedimenta . . . Aduatucam contulit. id castelli nomen est: VI 32, 3; ¶ erat noua et inusitata belli ratio cum tot castellorum numero tantoque spatio et tantis munitionibus . . ., tum: 3, 47, 1.

F. abl.: uallo . . . crebrisque castellis circummuniti oppido sese continebant: II 30, 2; reliquis diebus oppidum uallo castellisque circummunire (*N*; circumuenire *Ox*; *edd.*) instituit: 1, 18, 6; ¶ castra ad flumen Apsum ponit in finibus Apolloniatium, ut castellis uigiliisque bene meritae ciuitates tutae essent (praesidio *add. codd.*; *del. P. Manut.*): 3, 13, 5; ¶¶ item Lisso Parthinisque et omnibus castellis quod esset frumenti conquiri iussit: 3, 42, 4.

G. c. praep.: qui (tumulus) tantum aberat a nostro castello, ut: 3, 51, 8.

ignibus significatione facta ex proximis castellis eo concursum est: II 33, 3; ¶ frumentum ex finitimis regionibus atque ex (*O*[1]; in *afh*; *om. l*) omnibus castellis in urbem conuexerant (euex. *a*[1]): 1, 34, 5; ¶ qua ex parte nostros premi intellexerant, his auxilio ex ulterioribus castellis deductos summittebant: VII 81, 6; cohortes IIII ex proximo castello deducit: VII 87, 4; ¶ ex castello in castellum perducta munitione circumuallare Pompeium instituit: 3, 43, 2; ut nostri perpetuas munitiones † uidebant (*codd.*; habebant *Hotomanni cod.*; *Dt.*; *u. CC*) perductas ex castellis in proxima castella: 3, 44, 4; ¶ hoc idem (quidam *edd. uett.*) uisum ex superioribus quibusdam (quidam *Kraff.*) castellis confirmauerunt: 3, 67, 1.

milia sagittarum circiter XXX in castellum coniecta (contexta *ac*) Caesari renuntiauerunt: 3, 53, 4; ¶ inrumpere: 3, 67, 6 *u.* C. includere; ¶ perducere: 3, 43, 2; 44, 4 *u.* ex; ¶ (eo se receperat: 3, 67, 6 *u.* C. includere.)

in castello: (ibi . . . conlocauit: II 8, 4 *u.* C. constituo;) ¶ (ubi . . . consederant: VI 32, 4 *u.* **A.**;) (**VI 37, 8** *u. infr.* occidere:) ¶ (**disponere**: VII 69, 7 *u.* C. facere; 3, 88, 4 *u.* **D.** *extr.*;) ¶ (ibi repugnantes interfecerunt: 3, 67, 6 *u.* C. includere;) ¶ Cottaeque et Titurii calamitatem, qui in eodem occiderint (consederint *Paul*) castello (qui in eo castello occiderint *β*; quae in eodem acciderit cast. *A*[2]), ante oculos ponunt: VI 37, 8; ¶ ponere: VII 69, 7 *u.* C. facere; ¶ in castello nemo fuit omnino militum, quin uulneraretur: 3, 53, 3; etiam cohortes, quae praesidio in (*om. N*) castellis fuerant, sese Sullae dediderunt: 3, 99, 3.

neque multo post Caesar significatione per castella fumo facta, ut erat superioris temporis consuetudo, deductis quibusdam cohortibus ex praesidiis eodem uenit: 3, 65, 3.

magno sibi esse praesidio posse, si ibi pro castello ac receptaculo turrim ex latere sub muro fecissent: 2, 8, 1.

Adiect.: compluria: III 1, 4 *u.* C. expu-

guare; crebra: II 30, 2 *u.* F.; cuncta: II 29, 2 *u.* C. deserere; haec: VII 69, 7 *u.* C. tenere; (id: VI 37, 8 *u.* G. in;) idem: VII 69, 7 *u.* C. tenere; VI 37, 8 *u.* G. in; nostrum: 3, 51, 8 *u.* G. a; omnia: 3, 42, 4 *u.* F.; 1, 34, 5 *u.* G. ex; plura: 3, 52, 1 *u.* C. temptare; propinqua: 3, 88, 4 *u.* D.; proximum: II 33, 3; VII 87, 4; 3, 44, 4 *u.* G. ex; quae: VII 69, 7 *u.* C. facere; quaedam: 3, 67, 1 *ib.*; singula: 3, 32, 3 *u.* D.; superiora: 3, 67, 1 *u.* G. ex; tot: 3, 47, 1 *u.* E.; ulteriora: VII 81, 6 *u.* G. ex.

Casticus: in eo itinere persuadet Castico, Catamantaloedis filio, Sequano, cuius pater regnum in Sequanis multos annos obtinuerat et a senatu populi Romani amicus appellatus erat, ut regnum in ciuitate sua occuparet: I 3, 4; *cf.* § 6—8.

castigo: laudat Pompeius promptos (*Pantagathus; u. CC*) atque in posterum confirmat, segniores (*f:* seniores *NOahl*) castigat atque incitat: 1, 3, 1; — qui classibus praeerant . . . crebris Pompei litteris castigabantur, quoniam primo uenientem Caesarem non prohibuissent, at (*Kraff.*; ut *codd.*: *edd.*) reliquos eius exercitus impedirent: 3, 25, 3; (Clodius reliquis diebus) ad conloquium non admittitur castigato Scipione a Fauonio, ut postea confecto bello reperiebamus: 3, 57, 5; (Caesar) illos secreto castigauit, quod quaestui equites haberent, monuitque, ut: 3, 60, 1.

[**Falso** II 8, 3 castigatus *in* $B^2\beta$, castigatus castratus *in* χ *est pro* fastigatus.]

Castor: CCC (equites) Tarcondarius Castor et Donnilaus ex Gallograecia dederant; horum alter una uenerat, alter filium miserat: 3, 1, 5.

castra. *Cf. Goel. II 219 sqq.*

1. **propr.** = στρατόπεδον: **A. subiect.:** neque longe ab oppido castra Vercingetorigis aberant (uercingetorix habebat β): VII 26, 2; haec (castra) siluam quandam contingebant neque longius a mari passibus CCC aberant: 3, 66, 3; ¶ non enim amplius pedum milibus duobus ab castris castra distabant: 1, 82, 4; castraque Cleopatrae non longo spatio ab eius castris distabant: 3, 103, 2; ¶ non eadem esse diligentia ab decumana porta castra munita facilemque aditum habere: III 25, 2; ¶ ita complures dies inania (*add. Madu.*; *om. codd.*; *edd.*) manserant castra; munitiones quidem omnes integrae erant: 3, 66, 7; ¶ ita minora castra inclusa maioribus castelli (-lis *ah*) atque arcis locum obtinebant: 3, 66, 5; ¶ quae castra, ut fumo atque ignibus significabatur, amplius milibus passuum octo in latitudinem patebant: II 7, 4; ¶ castra . . . cum essent inter flumina duo, Sicorim et Cingam: 1, 48, 3; — erant . . . angustiora: IV 30, 1 *u.* D. exiguitas; — castra erant ad bellum ducendum aptissima natura loci et (*Markland*; natura et loci *codd.*) munitione et maris propinquitate et aquae et salis copia: 2, 37, 5; — erant exigua: V 49, 7 *u.* B. contrahere; — ut celeriter perrumpant censent, quoniam tam propinqua sint castra: VI 40, 2; — uacua (esse): VII 45, 7 *u.* B. conspicari; ¶ erat ex omnibus castris, quae summum undique iugum tenebant, despectus: VII 80, 2; ¶ quantoque in periculo et castra et legiones et imperator uersaretur: II 26, 5; ¶ alii suos in castra inuitandi causa adducunt (abducunt *f*), alii ab suis abducuntur (adduc. *ahl*), adeo ut una castra iam facta ex binis uiderentur: 1, 74, 4.

B. obiect.: Cassiuellaunus . . . his (regibus) imperat, uti coactis omnibus copiis castra naualia de improuiso adoriantur atque oppugnent: V 22, 1; his (castris) expugnatis eodem impetu altera sunt adorti, [inde tertia et quarta *add. codd.*; *edd.*; *del. Hart.*] et deinceps reliqua: 3, 9, 7; ¶ alius castra iam capta (*AQβ*; *Schn.*, *Hld.*, $Dt.^2$; iam castra capta *BM*; *Np.*, *Fr.*, $Dt.^1$; iam capta castra *recc.*; *Db.*) pronuntiat, alius: VI 37, 7; ac tanta fuit in castris capiendis (cap. castr. β) celeritas, ut: VII 46, 5; ¶ equites circumitis hostium castris Crasso renuntiauerunt . . .: III 25, 2; ¶ (Caesar) consedit et quam aequissimo loco potest castra communit: V 49, 6; Labienus . . . contra hostem proficiscitur et mille passuum intermisso spatio castra communit: VI 7, 4; tertio die Caesar uallo castra communit: 1, 42, 5; Caesar . . . quam proxime potest hostium castris castra communit: 1, 72, 5; Pompeius interclusus Dyrrhachio . . . edito loco . . . castra communit: 3, 42, 1; ¶ cum multitudine hostium castra compleri, legiones (castra compl. nostra, leg. a^2; *Db.*, *Dt.*, *Hld.*; castr. compleri, nostras leg. χ; *Fr.*; castra nostra compleri, nostras leg. B^2; *Schn.*; castra nostra compleri, legiones β; nostra *del. Np.*) premi . . . uidissent: II 24, 4; ¶ Domitius, *qui* dies complures castris Scipionis castra conlata habuisset, . . . ab eo discesserat: 3, 79, 3; (1, 81, 3 *u.* conuerto;) ¶ cum duabus legionibus, quas superioribus diebus traduxerant, castra coniungunt (*Ofhl*; iungunt *a*; *edd.*): 1, 63, 1; 2, 25, 1 *u.* conspicere; ¶ Curio castra Vari conspicit muro oppidoque coniuncta ad portam, quae appellatur bellica: 2, 25, 1; ¶ uacua castra hostium Caesar conspicatus . . . raros milites . . . ex maioribus castris in minora

traducit: VII 45, 7; ¶ castra communit atque haec, etsi erant exigua per se, uix hominum milium septem, praesertim nullis cum impedimentis, tamen angustiis uiarum quam maxime potest contrahit eo consilio, ut in summam contemptionem hostibus ueniat: V 49, 7; nec fuit spatium tali tempore ad contrahenda castra, quod res posita in celeritate uidebatur: VII 40, 2; ¶ illi animaduerso uitio castrorum tota nocte munitiones proferunt castraque castris conuertunt ⟨conuenerunt *O;* conferunt *Madu.*⟩: 1, 81, 3; ¶ maiori tamen parti placuit . . . interim rei euentum experiri et castra defendere: III 3, 4; copiasne aduersus hostem ducere an castra defendere an fuga salutem petere praestaret: IV 14, 2; hic paulisper est pugnatum, cum inrumpere nostri conarentur, illi castra defenderent: 3, 67, 5; tuemini, inquit, castra et defendite diligenter, si quid durius acciderit: 3, 94, 6; castra a cohortibus, quae ibi praesidio erant relictae, industrie defendebantur, multo etiam acrius a Thracibus barbarisque auxiliis: 3, 95, 2; ¶ ad ea castra, quae supra demonstrauimus, contendit: VII 83, 8; ¶ ipse cum equitatu antecedit ad Castra exploranda Cornelia ⟨*O; Ciacc.;* corneliana *hl; edd.;* caindiana *a;* canidiana *ef*⟩: 2, 24, 2; ¶ quā . . . fiducia et opere et natura loci munitissima castra expugnari posse confidimus? 2, 31, 2; 3, 9, 7 *u.* adoriri; munitiones enim a castris ad flumen perductae ⟨productae *O*⟩ expugnatis iam castris Pompei . . . Caesaris uictoriam interpellauerunt: 3, 70, 2; ¶ (Ariouistus) milibus passuum duobus ultra eum (Caesarem) castra fecit: I 48, 2; Caesar . . . altero die ad Alesiam castra fecit: VII 68, 2; necessario paene iniquo loco et leniter ⟨*a;* leuiter *χh*⟩ decliui castra fecerant ⟨*β; Schn.;* fecerunt *α; rell. edd.*⟩: VII 83, 2; (Caesar) ab infimis radicibus montis intermissis circiter passibus CCCC castra facere constituit: 1, 41, 3; 1, 74, 4 *u.* A. uideri; duas legiones suas antecedere, reliquas subsequi iussit, ut non longo inter se spatio castra facerent: 1, 87, 4; ¶ omnes Galliae ciuitates ad se oppugnandum uenisse ac contra se castra habuisse: I 44, 3; (VII 26, 2 *u.* A. abesse;) erat inter oppidum Ilerdam et proximum collem, ubi castra Petreius atque Afranius habebant, planicies: 1, 43, 1; (3, 79, 3 *u.* conferre;) Pompeius, qui castra in colle habebat, ad infimas radices montis aciem instruebat: 3, 85, 1; Pompeius se oppido tenet, nos ad portas castra habemus: *ap. Cic. ad Att.* IX 14, 1; ¶ includere: 3, 66, 5 *u.* A. obtinere; ¶ (iungere: 1, 63, 1 *u.* coniungere;) ¶ cum prope Dyrrhachium Pompeius constitisset castraque metari iussisset: 3, 13, 3; ¶ (Heluetii) postero die castra ex eo loco mouent: I 15, 1; cognouit et montem a suis teneri et Heluetios castra mouisse: I 22, 4; cum castra moueri ac signa ferri iussisset, non fore dicto audientes milites: I 39, 7; se . . . proxima nocte de quarta uigilia castra ⟨*om. A*⟩ moturum: I 40, 14; re frumentaria comparata castra mouet diebusque circiter quindecim ad fines Belgarum peruenit: II 2, 6; interea ne propius se castra moueret petierunt: IV 9, 1; postero die luce prima mouet castra et circiter milia passuum quattuor progressus . . . conspicatur: V 49, 5; (sese) postero die prima luce castra moturum: VI 7, 6; maiore strepitu et tumultu, quam populi Romani fert consuetudo, castra moueri iubet: VI 7, 8; quorum ille precibus permotus castra ex Biturigibus mouet in ⟨*β;* per *α; om. Fr., Db.; u. CC*⟩ Aruernos uersus: VII 8, 5; cognouit Vercingetorigem consumpto pabulo castra mouisse propius Auaricum: VII 18, 1; proditionis insimulatus, quod castra propius Romanos mouisset: VII 20, 1; quod castra mouisset, factum inopia pabuli etiam ipsis hortantibus: VII 20, 3; tribusque horis [noctis] exercitui ad quietem datis castra ad Gergouiam mouit ⟨mouet *β*⟩: VII 41, 1; in Haeduos mouit castra: VII 53, 3; eo (eodem?) die castra mouet iustumque iter conficit: 1, 23, 5; cum de tertia uigilia Petreius atque Afranius castra mouissent: 1, 63, 3; Domitius . . . simulauit sese angustiis rei frumentariae adductum castra mouere, uasisque militari more conclamatis progressus: 3, 38, 1; postero die castra mouit breuiore itinere se occurrere ei posse sperans: 3, 41, 4; oppidum . . . expugnauit . . . statimque ab oppido castra mouit et Metropolim uenit: 3, 80, 6; hanc sibi commodissimam belli rationem iudicauit, uti castra ex eo loco moueret semperque esset in itineribus, haec spectans, ut mouendis castris pluribusque adeundis locis commodiore re frumentaria uteretur, simulque . . .: 3, 85, 2; ¶ primam et secundam aciem in armis esse, tertiam castra munire iussit: I 49, 2; munitis castris duas ibi legiones reliquit et partem auxiliorum: I 49, 5; castra in altitudinem pedum XII uallo fossaque duodeuiginti pedum munire ⟨muniri *A; Fr.*⟩ iubet: II 5, 6; castris munitis uineas agere quaeque ad oppugnandum usui erant comparare coepit: II 12, 3; interim legiones sex, quae primae uenerant, opere dimenso castra munire coeperunt: II 19, 5; quod ab opere singulisque legionibus singulos legatos Caesar dis-

cedere nisi munitis castris uetuerat: II 20, 3; hi consuetudine populi Romani loca capere, castra munire, commeatibus nostros intercludere instituunt: III 23, 6; 25, 2 *u.* A. habere; ad quarum initium siluarum cum Caesar peruenisset castraque munire instituisset: III 28, 3; subductis nauibus castrisque egregie munitis easdem copias . . . praesidio nauibus reliquit: V 11, 7; ex omnibus partibus castra altiore uallo muniri ⟨munire β⟩ portasque obstrui . . . iubet: V 50, 5; (57, 1 *u.* E. a) tenere;) aequum esse ab iis communis salutis causa impetrari, ut castra munire instituerent, quo facilius repentinos hostium impetus sustinerent: VII 29, 7; primumque eo tempore Galli castra munire instituerunt ⟨*u. CC*⟩: VII 30, 4; Caesar primis diebus castra magnis operibus munire et ex finitimis municipiis frumentum comportare . . . instituit: 1, 18, 4; castra facere constituit et . . . uallo muniri uetuit, quod eminere et procul uideri necesse erat: 1, 41, 4; sic omne (opus) prius est perfectum, quam intellegeretur ab Afranio castra muniri: 1, 41, 5 legionesque duas flumen Sicorim transducunt, castra ⟨que *add. Of*⟩ muniunt ⟨muniuntur *z*⟩ uallo pedum XII: 1, 61, 4; ibique una fronte contra hostem castra muniunt neque iumentis onera deponunt: 1, 80, 2; castra Vari conspicit . . . admodum munita natura loci, una ex parte ipso oppido Vtica, altera a theatro, quod est ante oppidum, substructionibus eius operis maximis, aditu ad castra difficili et angusto: 2, 25, 1; (2, 31, 2 *u.* expugnare;) huc (in Castra Cornelia) frumentum comportare, castra munire, materiam conferre coepit: 2, 37, 4; cum animaduertisset Pompeium extra munitiones egressum [castra] secundum mare . . . *castra* iuxta Pompeium munire iussit ⟨*u. CC*⟩: 3, 65, 1; Caesar castris munitis scalas musculosque ad repentinam oppugnationem fieri et crates parari iussit: 3, 80, 4; ¶ at totis ⟨β; attonitis *z*⟩ fere a fronte et ab sinistra parte nudatis castris (at totis fere castris a fr. et ab s. p. nudatis β) . . . omnes Neruii . . . ad eum locum contenderunt: II 23, 4; Vercingetorix iubet portas claudi, ne castra nudentur: VII 70, 7; ¶ haec (castra) C. Antistius Reginus et C. Caninius Rebilus legati cum duabus legionibus obtinebant: VII 83, 3; ¶ nona Caesaris legio . . . castra eo loco posuit . . .; post mutato consilio . . . Caesar paulo ultra eum locum castra transtulit, paucisque intermissis diebus eadem (haec *add. NOhl*) Pompeius occupauerat: 3, 66, 4; acies instructa a nostris, qui castra occupauerant, cernebatur: 3, 69, 1; ¶ quae itinera ad Hiberum atque Octogesam pertinebant, castris hostium oppositis tenebantur: 1, 68, 1; ¶ tum demum Ariouistus partem suarum copiarum, quae castra minora oppugnaret, misit: I 50, 2; V 22, 1 *u.* adoriri; hostes postero die multo maioribus coactis copiis castra oppugnant, fossam complent: V 40, 3; qui (Indutiomarus) postero die castra Labieni oppugnare decreuerat: V 53, 2; (Remorum se) agros populaturum ac, prius quam id faciat, castra Labieni oppugnaturum: V 56, 5; neque incolumi exercitu Germanos castra oppugnaturos fuisse: VI 41, 3; summis copiis castra oppugnata demonstrant, cum crebro integri defessis succederent nostrosque adsiduo labore defatigarent: VII 41, 2; erant sententiae, quae conandum omnibus modis castraque Vari oppugnanda censerent: 2, 30, 1; neque tanti sum animi, ut sine spe castra oppugnanda censeam, neque: 2, 31, 8; milites cohortatus est, ut beneficio fortunae uterentur castraque oppugnarent: 3, 95, 1; ¶ hostes sequitur et milia passuum tria ab eorum castris castra ponit: I 22, 5; flumen Axonam . . . exercitum traducere maturauit atque ibi castra posuit: II 5, 4; ad castra Caesaris . . . contenderunt et ab milibus passuum minus duobus castra posuerunt: II 7, 3; collis, ubi castra posita erant, paululum ex planicie editus . . .: II 8, 3; cum ad oppidum accessisset castraque ibi poneret: II 13, 3; (Treueri) positis castris a milibus passuum quindecim auxilia Germanorum exspectare constituunt: VI 7, 3; castris ante oppidum positis diei tempore exclusus in posterum oppugnationem differt: VII 11, 5; castris ad eam partem oppidi positis Caesar . . . aggerem apparare, uineas agere, turres duas constituere coepit: VII 17, 1; cum uterque utrimque exisset exercitus, in conspectu fereque e regione Caesaris ⟨*Paul;* castris *X; edd.*⟩ castra ponebat ⟨*Paul;* ponebant *z; Np.; Fr.;* poneret β; *rell. edd.*⟩ dispositis exploratoribus, necubi . . . Romani copias traducerent ⟨*u. CC*⟩: VII 35, 1; siluestri loco castris ⟨β; *om. z*⟩ positis ⟨β; sitis *z*⟩ e regione unius eorum pontium . . . in occulto restitit: VII 35, 2; Vercingetorix castris prope oppidum ⟨in monte *add.* β; *Schn.; probat Db.*⟩ positis mediocribus circum se interuallis separatim singularum ciuitatum copias conlocauerat: VII 36, 2; castra oportunis locis erant posita ibique castella XXIII facta: VII 69, 7; Caesar . . . ad oppidum constitit iuxtaque murum castra posuit: 1, 16, 4; quorum aduentu altera castra ad alteram oppidi partem ponit: 1, 18, 5; illi necessario maturius, quam constituerant, castra ponunt: 1, 65, 3; Caesar quoque in proximo colle castra ponit:

1, 65, 5; ubi Caesaris castra posita tabernaculaque constituta et dimissos equites pabulandi causa animum aduerterunt: 1, 80, 3; consistunt necessario et procul ab aqua et natura iniquo loco castra ponunt: 1, 81, 1; posteroque die (Curio) exercitum Vticam ducit et prope oppidum castra ponit: 2, 26, 1; Caesar . . . finem properandi facit castraque ad flumen Apsum ponit ⟨*Ald.;* flumen habus supponit (*uel* subponit) *Oχ*⟩ in finibus Apolloniatium: 3, 13, 5; trans flumen Apsum positis castris eo copias omnes auxiliaque conduxit (Pompeius): 3, 13, 6; Pompeius . . . ad Asparagium Dyrrhachinorum peruenit atque ibi idoneo loco castra ponit: 3, 30, 7; Scipio . . . exercitum uado traducit et castris positis postero die mane copias ante frontem castrorum instruit: 3, 37, 1; in eandem partem, ex qua uenerat, redit ibique prope flumen edito natura loco castra posuit: 3, 37, 4; ad Pompeium peruenit iuxtaque eum castra posuit (Caesar) et . . .: 3, 41, 1; Caesar . . . mane ⟨ad *add. 1 det., prob. Dauis. & Clark.*⟩ Dyrrhachium uenit . . . atque ibi castra posuit: 3, 41, 5; superioribus diebus nona Caesaris legio, cum se obiecisset Pompeianis copiis atque opere . . . circummuniret, castra eo loco posuit: 3, 66, 2; a. d. VII. Idus Martias Brundisium ueni; ad murum castra posui: *ap. Cic. ad Att.* IX 13 A, 1; ¶ eos, qui in spem p o t i u n d o r u m ⟨potiendorum *B²(a)*⟩ castrorum uenerant, undique circumuentos interficiunt: III 6, 2; ¶ non illi . . . iniquitatem loci atque angustias p r a e o c c u p a t i s castris . . . causae fuisse cogitabant: 3, 72, 2; ¶ quantum opere processerant et castra p r o t u l e r a n t, tanto aberant ab aqua longius: 1, 81, 3; ¶ eodem die castra p r o m o u i t et milibus passuum sex a Caesaris castris sub monte consedit: I 48, 1; ¶ t r a n s f e r r e: 3, 66, 4 *u.* occupare; ¶ t u e r i: **(**3, 51, 5 *u.* **C. a)** praeficere;**)** 3, 94, 6 *u.* defendere.

C. dat.; a) suspens. ex uerbis: nec prius sunt uisi obiectis ab ea parte siluis, quam castris a d p r o p i n q u a r e n t: VI 37, 2; iamque Pompeiani magna caede nostrorum castris Marcellini adpropinquabant: 3, 65, 1; Caesar, cum Pompei castris adpropinquasset, . . . animum aduertit: 3, 88, 1; ¶ c o n f e r r e: 3, 79, 3 *u.* **B.** conferre; ¶ suo ponte Afranius, quem oppido castrisque c o n i u n c t u m habebat, legiones . . . traiecit: 1, 40, 4; ex superioribus locis, quae Caesaris castris erant coniuncta, cernebatur: 1, 64, 1; ¶ quem locum nostri castris d e l e g e r a n t: II 18, 1; Vercingetorix . . . locum castris deligit ⟨delegit *A*⟩ paludibus siluisque munitum ab Auarico longe milia passuum XVI: VII 16, 1; *cf.* **c)** idoneus; ¶ ei legioni castrisque Q. Tullium Ciceronem p r a e f i c i t ⟨praefecit *h*⟩: VI 32, 6; altera castra ad alteram oppidi partem ponit; his castris Curionem praefecit: 1, 18, 5; P. Sulla, quem discedens castris praefecerat Caesar, auxilio cohorti uenit: 3, 51, 1; Sulla a Caesare castris praefectus ⟨*Forchh.;* castris relictus (relictis *a*¹) *codd.; Np.;* praesidio castris relictus *Dt.;* castris tuendis relictus *Plugg.*⟩ liberatis suis hoc fuit contentus: 3, 51, 5; ¶ ad castra hostium . . ., quibus p r a e e r a t Saburra: 2, 38, 3; e captiuis quaerit, quis castris ad Bagradam praesit: 2, 39, 2; ¶ postridie eius diei Caesar praesidium utrisque castris, quod satis esse uisum est, r e l i q u i t: I 51, 1; animaduertit . . . hostem et uagari et uias obsidere et castris satis praesidii relinquere: III 23, 7; *cf.* **b)** praesidio relinquere; ¶ Domitius castris Scipionis aciem suam s u b i e c i t, ille a uallo non discedere perseuerauit: 3, 37, 2; riuus difficilibus ripis subiectus castris Scipionis progressus nostrorum impediebat: 3, 37, 3; exercitum in aciem . . . produxit, . . . ut paene castris Pompei legiones subiceret ⟨subicere *Oahl*⟩; tantumque a uallo eius prima acies aberat, uti ne telum tormentumue adigi posset: 3, 56, 1.

b) suspens. ex subst.: reliquas cohortes VII ⟨in *add. ac; Np., Dt.*⟩ castris propinquisque castellis p r a e s i d i o d i s p o s u e r a t: 3, 88, 4; — quae (cohortes) p r a e s i d i o castris r e l i c t a e intritae ab labore erant: III 26, 2; C. Fabium legatum cum legionibus duabus castris praesidio relinquit ⟨reliquit *a*⟩: VII 40, 3; ad T. Sextium legatum, quem minoribus castris praesidio reliquerat, misit: VII 49, 1; quinque cohortes, quas minime firmas ad dimicandum esse existimabat, castris praesidio relinquit ⟨reliquit *a*⟩: VII 60, 2; ipse cognita locorum natura ponti castrisque praesidio sex cohortes ⟨ex cohortis *Nx*⟩ reliquit ⟨*af;* relinquit *Ohl*⟩ atque omnia impedimenta: 1, 41, 2; hos cum legione una praesidio castris relinquit ⟨reliquit *NO*⟩: 1, 64, 6; Curio cum omnibus copiis quarta uigilia exierat cohortibus V castris praesidio relictis: 2, 39, 1; **(**3, 51, 5 *u.* **a)** praeficere;**)** cohortes in acie LXXX constitutas habebat, . . . cohortes VII ⟨*Möhring;* II *codd.; edd.*⟩ castris praesidio reliquerat: 3, 89, 2; ¶ **(**e r e g i o n e Caesaris ⟨castris *codd.; edd.*⟩: VII 35, 1 *u.* **B.** ponere.**)**

c) suspens. ex adiect.: ultra eum locum . . ., circiter passus sescentos ab his, castris i d o n e u m locum delegit: I 49, 1; exploratores centurionesque praemittit, qui locum idoneum castris ⟨castr. idon. *β*⟩ deligant: II 17, 1; Cae-

sar exposito exercitu et loco castris idoneo capto . . . ad hostes contendit: V 9,1; rem frumentariam prouidet, castris idoneum locum deligit: VI 10,2; legionibusque traductis et loco castris idoneo delecto reliquas copias reuocauit: VII 35,5; tum uero neque ad explorandum idoneum locum castris neque ad progrediendum data facultate consistunt necessario: 1,81,1; ¶ quod is his ⟨*af*⟩ locus peridoneus castris habebatur. id autem est iugum . . .: 2,24,2.

d) suspens. ex aduerb.: proxime: 1,72,5 *u.* **B.** communire.

D. genet.: ab angulo castrorum sinistro munitionem ad flumen perduxerat: 3,66,6; ¶ celeriter ex conspectu castrorum aduersariorum ⟨*f*⟩ discessit: 3,75,2; ¶ milites . . . magis de reliqua fuga quam de castrorum defensione cogitabant: 3,95,3; ¶ (cum) paucitatem militum ex castrorum exiguitate cognoscerent, quae hoc erant etiam angustiora, quod sine impedimentis Caesar legiones transportauerat: IV 30,1; ¶ Germani desperata expugnatione castrorum, quod nostros iam constitisse in munitionibus uidebant, . . . sese receperunt: VI 41,1; ¶ ante frontem castrorum: 3,37,1 *u.* **B.** ponere; ¶ quae res et latus unum castrorum ripis fluminis muniebat et: II 5,5; singulaque latera castrorum singulis attribuit legionibus munienda: 1,42,1; ¶ quorum pars . . . summum castrorum locum petere coepit: II 23,5; locus erat castrorum editus et paulatim ab imo acclinis circiter passus mille: III 19,1; hae (casae) celeriter ignem comprehenderunt et uenti magnitudine in omnem locum castrorum castrorum locum ⟨*β*⟩ distulerunt: V 43,2; ¶ quibus (nostris) propter magnitudinem castrorum perpetuo esset isdem in uallo permanendum: VII 41,2; ¶ magna parte diei consumpta munitioni castrorum tempus relinqui uolebat: V 9,8; imprudentibus nostris atque occupatis in munitione castrorum subito se ex siluis eiecerunt: V 15,3; monet, ut tragulam cum epistula ad ammentum deligata intra munitionem ⟨munitiones *β*⟩ castrorum abiciat: V 48,5; quos non castrorum munitiones, non altitudo montis, non murus oppidi tardare potuisset: VII 52,3; ex his superiorum castrorum situs munitionesque cognoscunt: VII 83,1; loci natura et munitio castrorum aditum *prohibebant*: 2,35,5; tametsi erant munitiones castrorum magnae: 3,67,4; (3,68,2 *u.* **D.** *extr.*;) (3,76,1 *u.* uallum;) ¶ castrorum autem mutatio quid habet nisi turpem fugam et desperationem omnium et alienationem exercitus? 2,31,4; ¶ neque id, quod fecerit de oppugnatione castrorum, (sese) aut iudicio aut uoluntate sua fecisse: V 27,3; quid proficimus, si accepto magno detrimento ab oppugnatione castrorum discedimus? 2,31,3; ad proelium egressi Curionis milites iis rebus indigebant, quae ad oppugnationem castrorum erant usui: 2,35,5; ¶ nondum opere castrorum perfecto equites ex statione nuntiant: 2,26,2; ¶ ut quaeque et quaecumque ⟨*β*⟩ pars castrorum nudata defensoribus premi uidebatur, eo occurrere et auxilium ferre: III 4,2; quae cuique ciuitati pars castrorum ab initio obuenerat: VII 28,6; uineis eam partem castrorum ⟨*om. Nf*⟩ obtexit: 3,54,1; *cf.* porta 3,54,2; ¶ ii, qui pro portis castrorum in statione erant, Caesari nuntiauerunt: IV 32,1; ut . . . ante mediam noctem ad portas castrorum clamor oreretur: V 53,1; quod paene ab ipso uallo portisque castrorum barbaros auertisset: VI 42,2; hac fugientium multitudine ac turba portae castrorum occupantur atque iter impeditur: 2,35,3; obstructis ⟨extructis *O¹hl*⟩ omnibus castrorum portis exstructis omn. castr. partibus *Wölff.; Dt.*⟩ . . . exercitum eduxit ⟨*u. CC*⟩: 3,54,2; ¶ ego reliquas portas circumeo et castrorum praesidia confirmo: 3,94,6; ¶ haec quoque . . . in tanta propinquitate castrorum ad hostes deferuntur: VI 7,9; se a caetratis equitibusque defendunt castrorum propinquitate confisi seque in castra recipiunt: 1,75,3; si proelium committeretur, propinquitas castrorum celerem superatis ex fuga receptum dabat: 1,82,5; ad haec repetenda inuitati propinquitate superiorum castrorum . . . uallum relinquebant: 3,76,2; ¶ praesidio e ⟨*om. BM*⟩ regione castrorum relicto: VII 61,5; iamque primos superare regionem castrorum animum aduerterunt: 1,69,3; ¶ uagabatur alias, ut situm castrorum cognosceret, alias: V 57,3; VII 83,1 *u.* munitio; castrorum hic situs erat: 3,66,2; ¶ ut iam ad uallum castrorum hostes accedere auderent: III 17,6; VI 42,2 *u.* portae; militesque omnes intra uallum castrorum ⟨uall. castr. *Ofhl;* castrorum *a;* castra munitionem b^1; castrorum munitionem b^2c^1; *Np.*⟩ continuit: 3,76,1; ¶ illi animaduerso uitio castrorum tota nocte munitiones proferunt: I,81,3.

cum portam quaererent castrorumque eam munitionem esse arbitrarentur: 3,68,2.

E. abl.: a): Octauius quinis castris oppidum circumdedit atque uno tempore obsidione et oppugnationibus eos premere coepit: 3,9,4; ¶ superiorem partem collis usque ad murum oppidi densissimis castris compleuerant: VII

46, 3; ¶ circiter milia passuum X ab Romanis trinis castris Vercingetorix consedit: VII 66, 2; ¶ Ariouistus his omnibus diebus exercitum castris continuit, equestri proelio cotidie contendit: I 48, 4; exercitum equitatumque castris continuit: II 11, 2; suosque omnes ⟨in *add. a; edd.*⟩ castris continuit ignesque fieri prohibuit, quo occultior esset eius aduentus: 3, 30, 5; suspicatus (Scipio) fore, ut postero die aut inuitus dimicare cogeretur aut magna cum infamia castris se contineret: 3, 37, 4; neque pro cauto ac diligente se castris continuit: *ap. Charis. ed. Keil* I *p.* 126; ¶ castra castris conuertunt: 1, 81, 3 *u.* **B.** conuertere; ¶ includere: 3, 66, 5 *u.* **A.** obtinere; in castellum, quod erat inclusum maioribus castris, inruperunt: 3, 67, 6; ¶ diu cum esset pugnatum, impedimentis castrisque nostri potiti sunt: I 26, 4; Romanos pulsos superatosque, castris impedimentisque eorum hostes potitos ciuitati renuntiauerunt: II 24, 5; Labienus castris hostium potitus . . . misit: II 26, 4; (III 6, 2 *u.* **B.** potiri;) milites . . . celeriter ad munitionem perueniunt eamque transgressi trinis castris potiuntur: VII 46, 4; potitum se ⟨*om. recc.; edd.*⟩ esse hostium castris, expulisse ac superasse pugnantes: 3, 73, 5; Caesar castris potitus a militibus contendit, ne in praeda occupati reliqui negotii gerendi facultatem dimitterent: 3, 97, 1; ¶ cum multos menses castris se ac paludibus tenuisset neque sui potestatem fecisset: I 40, 8; ubi eum castris se ⟨sese *B*²β⟩ tenere Caesar intellexit: I 49, 1; Sabinus idoneo omnibus rebus loco castris sese ⟨se β⟩ tenebat ⟨se retinebat *A*⟩: III 17, 5; productis Romanorum copiis sese castris tenebant: III 24, 4; Labienus, cum et loci natura et manu munitissimis castris sese teneret, . . . nihil timebat: V 57, 1; duces uero eorum consilium suum laudibus ferebant, quod se ⟨*om. af*⟩ castris tenuissent: 1, 69, 2; ille . . . unum diem sese castris teneat; altero die ad eum peruenit Caesar: 3, 30, 6; — itinera . . . castris . . . tenebantur: 1, 68, 1 *u.* **B.** opponere.

b): tum demum necessario Germani suas copias castris eduxerunt: I 51, 2; ipse omnes copias castris eduxit equitatumque . . . agmen subsequi iussit: IV 13, 6; fit ab his certior Caesar duces aduersariorum silentio copias castris educere: 1, 66, 1; Caesar exploratis regionibus albente caelo omnes copias castris educit magnoque circuitu . . . exercitum ducit ⟨*Ald.;* educit *codd.*⟩: 1, 68, 1; ¶ secunda uigilia magno cum strepitu ac tumultu castris egressi nullo certo ordine neque imperio: II 11, 1; ¶ nemo erat adeo tardus aut fugiens laboris, quin statim castris exeundum atque occurrendum putaret: 1, 69, 3; ¶ quanta praedae faciendae . . . facultas daretur, si Romanos castris expulissent, demonstrauerunt: IV 34, 5; neque multum afuit, quin etiam castris expellerentur: 2, 35, 4; omnibusque eos castris expulerunt et . . . in naues confugere coegerunt: 3, 9, 7.

c): (castris statiuis moratus: 3, 37, 1 *u.* **F. i)** morari.)

[uulgo totis castris testamenta obsignabantur ⟨*del. Paul*⟩: I 39, 5;] totis trepidatur ⟨trep. totis β⟩ castris: VI 37, 6; totis uero castris milites circulari et dolere hostem ex manibus dimitti: 1, 64, 3.

F. c. praepos.: a) ab; α): a castris abesse *u.* **a, ab** *p.* 6 (8 *loc.*); ¶ Dumnorix cum equitibus Haeduorum a castris insciente Caesare domum discedere coepit: V 7, 5; ¶ distare: 1, 82, 4; 3, 103, 2 *u.* **A.** distare; ¶ fossamque duplicem duodenum pedum a maioribus castris ad minora perduxit: VII 36, 7; munitiones enim a castris ad flumen perductae ⟨productae *O*⟩ . . . Caesaris uictoriam interpellauerunt: 3, 70, 2; ¶ quam ⟨quae *Ald.*⟩ (munitionem) pertinere ⟨pertingere *Ohl*⟩ a castris ad flumen supra demonstrauimus: 3, 68, 2; ¶ procedere *u.* γ) longe; ¶ (crates ⟨cratis *Ursin.;* castris α; a castris β; *Schn.;* e castris *P. Manut.; u. CC*⟩ longurios, musculos, falces, reliquaque, quae eruptionis causa parauerat, profert: VII 84, 1;) ¶ proximo die instituto suo Caesar e ⟨ex *(α?)h; om. A*¹⟩ castris utrisque copias suas eduxit paulumque a maioribus castris ⟨*om.* β⟩ progressus aciem instruxit: I 50, 1; alias non longe ⟨*N;* longo *O; edd.*⟩ a castris progressi spatio, ut celerem receptum haberent, angustiore ⟨*ego;* angustius *codd.; edd.*⟩ pabulabantur, alias: 1, 59, 2; aciem instruxit . . ., ut progrederetur a castris suis collibusque Pompeianis aciem subiceret: 3, 84, 2; *cf.* γ) longe VII 73, 1; ¶ improuiso ad uallum aduolat, . . . nostros repellit a castris: 1, 75, 2.

β): hostes sub monte consedisse milia passuum ab ipsius castris octo: I 21, 1; I 22, 5 *u.* **B.** ponere; I 48, 1 *u.* **B.** promouere; docet omnes equitatus peditatusque copias Treuerorum tria milia passuum longe ab ⟨a β⟩ suis castris consedisse: V 47, 5; has ⟨naues⟩ perfectas carris iunctis deuehit noctu milia passuum a castris XXII: 1, 54, 3.

γ): cum paulo longius a castris processisset, . . . animaduertit: IV 32, 3; Romanos aut inopiam non laturos aut magno cum peri-

culo longius ab (a α) castris processuros: VII 14, 7: iis, qui [ad]aquandi causa longius a castris processerant, ab equitibus correptis: 1, 66, 1; — nostris copiis, quae longius ab (a β) castris progrediebantur: VII 73, 1; *cf.* α) progredi; — aciemque instruxit primo suis locis pauloque a castris Pompei longius: 3, 81, 2; ¶ (paulum a: I 50, 1 *u.* a) progredi;) ¶ postero die procul a castris hostes in collibus constiterunt: V 17, 1.

b) ad; α): accedere ad: I 51, 1; V 50, 4; 58, 1. 2 *u.* **accedere** A. a) β) *p.* 69. 70; ¶ eodem tempore equitatus regis Cotyis ad castra Cassii aduolauit: 3, 36, 4; ¶ (edito loco, qui . . . aditum habet nauibus mediocrem . . ., castra communit. eo partem nauium longarum conuenire, frumentum . . . comportari imperat: 3, 42, 1;) ¶ (consequi: VII 80, 8 *u.* insequi;) ¶ omnibus uicis aedificiisque . . . incensis ad castra Caesaris omnibus copiis contenderunt: II 7, 3; eadem autem celeritate aduerso colle ad nostra castra atque eos, qui in opere occupati erant, contenderunt (*u. CC*): II 19, 8; non prius . . . duces ex concilio dimittunt, quam ab his sit concessum, arma uti capiant et ad castra contendant: III 18, 7; Crassus . . . cohortatus suos omnibus cupientibus ad hostium castra contendit: III 24, 5; cum iam meridies adpropinquare uideretur, ad ea (*om.* α[1]) castra, quae supra demonstrauimus, contendit: VII 83, 8; ¶ (conuenire: 3, 42, 1 *u.* comportare;) ¶ Germani . . . ad castra Romanorum delati optatissimum Ambiorigi beneficium obtulerunt: VI 42, 3; ¶ (derigere (dirigere): 2, 25, 6 *u.* traducere;) ¶ ipse diuerso itinere quam potuit occultissime reliquas cohortes . . . ad legionem Pompei castraque minora (*del. Hug*) duplici acie eduxit: 3, 67, 3; ¶ conclamant omnes occasionem negotii bene gerendi amittendam non esse, ad castra iri oportere: III 18, 5; exspectari diutius non oportere, quin ad castra iretur: III 24, 5; ¶ item ex reliquis partibus nostri cedentes usque ad (*pr. edd.*; usque in α; *Fr., Hld.*; ad β) castra insecuti (consecuti β) sui colligendi facultatem non dederunt: VII 80, 8; ¶ equitatum omnem prima nocte ad castra hostium mittit ad flumen Bagradam: 2, 38, 3; ¶ perducere: VII 36, 7 *u.* a) α) perducere; ¶ laeti ut explorata uictoria . . . ad castra pergunt: III 18, 8; ¶ in altissimos montes, qui ad castra pertinebant, confugerunt: 3, 95, 4; ¶ prius ad hostium castra peruenit, quam quid ageretur Germani sentire possent: IV 14, 1; media nocte silentio profectus ad hostium castra mane peruenit: VII 18, 2; ¶ se in hostium habiturum loco, qui non ex uestigio ad Castra Cornelia naues traduxisset (Cornelia naues trad. *ego*; corneliana traduxisset *af*; *Dt., Db.*; corneliana uela duxisset *Ohl*; Corneliana naues tradux. *Koch*; Corneliana uela direxisset *Steph.*; *Np.*): 2, 25, 6; ¶ uenire: III 6, 2; IV 34, 5; V 22, 2; 26, 2; 29, 2; VI 41, 2 *u.* **ad** *p.* 111.

β): aditus: 2, 25, 1 *u.* B. munire.

c) circum: erant enim circum castra Pompei permulti editi atque asperi colles: 3, 43, 1.

d) contra: e regione Lutetiae contra Labieni castra considunt: VII 58, 6; qui in praesidio contra castra Labieni (β; contra labienum α) erant relicti: VII 62, 8.

e) cum: commodissimum esse statuit omnes naues subduci et cum castris una munitione coniungi: V 11, 5.

f) ex; α): ueriti, ne ab latere aperto ex superioribus castris eruptione circumuenirentur: VII 82, 2; ¶ ut . . . interscinderent, omnis uero ex castris multitudo ad restinguendum concurreret: VII 24, 5; ¶ ne ex hostium castris conspici possent: III 26, 2; ¶ de media nocte cohortes LX ex maximis castris praesidiisque deductas ad eam partem munitionum ducit, quae: 3, 62, 2; ¶ paulatim ex castris discedere ac suos clam ex agris deducere coeperunt: IV 30, 2; ¶ uallumque ex castris ad aquam ducere incipiunt: 1, 73, 3; ¶ educere: I 50, 1 *u.* a) α) progredi; hostes item suas copias ex castris eductas instruxerant: II 8, 5; neque longius abesse, quin proxima nocte Sabinus clam ex castris exercitum educat: III 18, 4; Caesar ex castris equitatum (eq. ex castr. *Q*) educi iubet, proelium equestre committit: VII 13, 1; nulla interposita dubitatione legiones expeditas quattuor equitatumque omnem ex castris educit: VII 40, 1; ad T. Sextium legatum . . . misit, ut cohortes ex castris (ex castr. *om.* β) celeriter educeret et sub infimo colle . . . constitueret: VII 49, 1; quae (cohortes) ex castris minoribus eductae cum T. Sextio legato ceperant locum superiorem: VII 51, 2; eadem de profectione cogitans, quae ante senserat, legiones ex (e β) castris eduxit: VII 53, 1; celeriterque impedimenta ex (e β) castris educi et se subsequi iussit: VII 68, 1; postero die equitatu ex castris educto omnem eam planiciem . . . complent: VII 79, 2; Caesar omni exercitu ad utramque partem munitionum disposito . . . equitatum ex castris educi (educit β) et proelium committi iubet: VII 80, 1; hoc sperans legiones III ex castris

educit acieque . . . instructa . . . antesignanos procurrere . . . iubet: 1, 43, 3; Varus postero die mane legiones ex castris educit: 2, 27, 4; eodemque die uterque eorum ex castris statiuis ⟨statutis *ae*⟩ a flumine Apso exercitum educunt, Pompeius clam et noctu, Caesar palam atque interdiu: 3, 30, 3; † eadem spectans, si *in* itinere impeditos perterritos deprehendere posset, exercitum e castris eduxit: 3, 75, 3; itaque ex castris exercitum eduxit aciemque instruxit: 3, 84, 2; ¶ hominum milia sex . . . prima nocte e castris Heluetiorum egressi ad Rhenum finesque Germanorum contenderunt: I 27, 4; (unde erant egressi: V 37, 4 *u.* h) α) recipere;) qui illius patientiam paene obsessionem appellabant, [si quidem ex castris egredi non liceret *add. codd.; edd.; del. Paul*]: VI 36, 2; tamen silentio noctis Caesar ex castris egressus . . . deiecto praesidio potitus loco duas ibi legiones conlocauit: VII 36, 7; silentio e castris tertia uigilia egressus . . . Metiosedum peruenit: VII 58, 2; ne autem cum periculo ex castris egredi cogatur, . . . iubet: VII 74, 2; Galli . . . media nocte ⟨m. n. *om.* β⟩ silentio ex castris egressi ad campestres munitiones accedunt: VII 81, 1; ille ex castris prima uigilia egressus . . . post montem se occultauit: VII 83, 7; prima nocte aquandi causa nemo egreditur ex castris: 1, 81, 4; ¶ armis abiectis signisque militaribus relictis se ex ⟨e *fh; om. a*⟩ castris eiecerunt: IV 15, 1; Pompeius . . . equum nactus detractis insignibus imperatoriis decumana porta se ex castris eiecit ⟨deiecit *f*⟩ protinusque . . . Larisam contendit: 3, 96, 3; ¶ post dato signo ex castris erumperent atque omnem spem salutis in uirtute ponerent: III 5, 3; ¶ fame et inopia adductos (se) clam ex castris exisse, si quid frumenti aut pecoris in agris reperire possent: VII 20, 10; ¶ Petreius cum paucis equitibus occulte ad exploranda loca proficiscitur. hoc idem fit ex castris Caesaris: 1, 66, 3; *cf.* β) fuga; ¶ qui paulo ante ex castris fugientes suos conspexerat: 3, 70, 1; ¶ arma quae possunt arripiunt; alii ex castris sese incitant. fit in hostes impetus: 2, 14, 3; ¶ Caesar omnem ex castris equitatum suis auxilio misit: IV 37, 2; ¶ ex castris sibi legiones alias occurrere et eas, quas secum duxerat, in uicem requiescere atque in castra reuerti iussit: 3, 98, 3; ¶ proxima nocte centuriones Marsi duo ex castris Curionis ⟨centurionis *ahl*⟩ cum manipularibus suis XXII ad Attium Varum perfugiunt: 2, 27, 1; ¶ *impedimenta* omnia silentio prima nocte ex castris Apolloniam praemisit: 3, 75, 1; ¶ (haec cum dixisset, procedit extra ⟨β; ex α⟩ munitiones ⟨β; castris munitiones α⟩: V 41, 4;) ¶ Afraniani milites uisendi causa laeti ex castris procurrebant: 1, 69, 1; ¶ prima luce magnum numerum impedimentorum ⟨iumentorum *Ciacc.*⟩ ex castris mulorumque produci . . . iubet: VII 45, 2; ¶ de tertia uigilia cum legionibus tribus e castris profectus ad eam partem peruenit, quae: I 12, 2; prima luce sic ex castris proficiscuntur, ut quibus esset persuasum . . ., longissimo agmine maximisque impedimentis: V 31, 6; hoc probato consilio ex castris proficiscuntur: 1, 78, 4; ¶ facile erat ex castris C. Trebonii atque omnibus superioribus locis prospicere in urbem, ut: 2, 5, 3; ¶ per simulationem uulnerum ex castris in oppidum propter timorem sese recipiunt: 2, 35, 6; ¶ L. Domitius ex castris in montem refugiens . . . ab equitibus est interfectus: 3, 99, 4; ¶ augebatur illis copia atque ex castris cohortes per oppidum crebro submittebantur: 1, 45, 7; Marcellinus * * * cohortes subsidio nostris laborantibus submittit ex castris; quae ⟨*Held; submittit; ex castrisque codd.*⟩ fugientes conspicatae neque . . . potuerunt neque . . . tulerunt: 3, 64, 1; ¶ altera ex duabus legionibus . . . ex castris Varronis adstante et inspectante ipso signa sustulit: 2, 20, 4; ¶ traducere: VII 45, 7 *u.* B. conspicari; ¶ quae cum adpropinquarent Britanniae et ex castris uiderentur: IV 28, 2.

β): despectus: VII 80, 2 *u.* A. tenere; ¶ fit protinus hac re audita ex castris Gallorum fuga: VII 88, 5.

g) extra: (legiones intra uineas in occulto expeditas cohortatur ⟨*sic* β; legionibusque extra ⟨castra *add. BM*⟩ uineas in occulto expeditis cohortatus α; legionibusque intra uineas ⟨inter castra uineasque *Hell.; Dt., Hld.*⟩ in occulto expeditis cohortatus *edd.; u. CC*⟩: VII 27, 2.)

h) in castra; α): imperat certum numerum militum ciuitatibus, quem et quam ante diem in castra adduci uelit: VII 31, 4; 1, 74, 4 *u.* A. uideri; ¶ (neque enim ex Marsis Paelignisque ueniebant Vticam, qui non tuto a Vari in Curionis castra commearent ⟨*sic Dt.; u. CC*⟩: 2, 29, 4;) ¶ (comportare: 2, 37, 1 *u.* B. munire; ¶ et frumentum ex agris cotidie in castra conferebat et: IV 31, 2; ii, quos ad nouissimum agmen . . . substitisse demonstratum est, fuga totius exercitus procul animaduersa sese incolumes in castra conferunt: 2, 42, 5; protinusque se in castra equo contulit ⟨*u. CC*⟩: 3, 94, 5; ¶ cum essent expositi milites circiter trecenti atque in castra

contenderent: IV 37, 1; hortatur Curionem Cn. Domitius . . ., ut fuga salutem petat atque in castra contendat: 2, 42, 3; ¶ omnibus undique conquisitis iumentis in castra deportant (frumentum): 1, 60, 3; ¶ aciesque ad solis occasum continentur; inde utrique in castra discedunt: 1, 83, 3; ¶ animaduersum est . . . cohortes quasdam . . . esse post siluam et in uetera castra duci: 3, 66, 1; ¶ (eo signo legionis inlato (*u. CC*): 3, 67, 1;) ¶ milites nostri pristini diei perfidia incitati in castra inruperunt: IV 14, 3; Germani equites interueniunt protinusque eodem illo, quo uenerant, cursu ab decumana porta in castra inrumpere conantur: VI 37, 1; ipsi manu facta cum iis, quos † maximi liberauerant, in proxima Octauii castra inruperunt: 3, 9, 6; nostri . . . uicerunt excisoque ericio primo in maiora castra, post etiam in castellum . . . inruperunt: 3, 67, 6; ¶ per medios hostes perrumpunt incolumesque ad unum omnes in castra perueniunt: VI 40, 4; militum pars horum uirtute summotis hostibus praeter spem incolumis in castra peruenit: VI 40, 8; cum iam ex diei tempore coniecturam caperet in castra peruentum: VII 35, 4; his rebus cognitis Caesar summo studio militum ante ortum solis in castra peruenit: VII 41, 5; eo biduo Caesar cum equitibus DCCCC . . . in castra peruenit: 1, 41, 1; neque maximi commeatus (*Beroald.*; comitatus *codd.*), qui ex Italia Galliaque ueniebant, in castra peruenire poterant: 1, 48, 4; ¶ erant qui censerent de tertia uigilia in Castra Cornelia recedendum: 2, 30, 3; ¶ sub occasumque solis sequi destiterunt seque in castra, ut erat imperatum, receperunt: II 11, 6; equites nostri leuisque armaturae pedites, . . . cum se in castra reciperent, aduersis hostibus occurrebant: II 24, 1; sic omnibus hostium copiis fusis armisque exutis se in castra munitionesque (se intra munitiones β) suas recipiunt: III 6, 3; quos equitatus apertissimis campis consectatus . . . multa nocte se in castra recipit (α; recepit β; *Fr., Db., Dt.*[1]): III 26, 6; nostri ad unum omnes incolumes perpaucis uulneratis ex tanti belli timore . . . se in castra receperunt: IV 15, 3; deinde omnibus longe lateque aedificiis incensis se in castra (in castra se β) receperunt: IV 35, 3; reliqui se in castra recipiunt, unde erant egressi: V 37, 4; Caesar consulto equites cedere seque in castra recipere iubet: V 50, 5; sed se in castra recipere conati iniquum in locum demiserunt (dimiserunt *Mh*): VI 40, 6; qui (Romani) dimicare non ausi turpiter se in castra receperint: VII 20, 6; pauci ex tanto numero se incolumes in castra recipiunt: VII 88, 4; quibus rebus nuntiatis Afranio ab instituto opere discedit seque in castra recipit: 1, 75, 1; 1, 75, 3 *u.* **D.** propinquitas; sed interfectis circiter CXX reliqui se in castra ad oppidum receperunt: 2, 25, 5; his rebus gestis Curio se in castra ad Bagradam recipit (recep. *O*) atque . . . imperator appellatur: 2, 26, 1; omnis Vari acies terga uertit seque in castra recepit: 2, 34, 6; relictis munitionibus sese in Castra Cornelia recepit: 2, 37, 3; ex his (hostibus) circiter LXXX interfectis, reliquis in fugam coniectis (nostri) duobus amissis in castra se receperunt: 3, 37, 7; equitatumque per causam pabulandi emissum confestim decumana porta in castra se recipere iussit: 3, 76, 1; receptisque omnibus in una castra legionibus suum cum Scipione honorem partitur: 3, 82, 1; ¶ quattuor reliquas (legiones *add. B*[2]*a?h*) in castra maiora reduxit: I 49, 5; ubi ne tum quidem eos prodire intellexit, circiter meridiem exercitum in castra reduxit: I 50, 2; solis occasu suas copias Ariouistus multis et inlatis et acceptis uulneribus in castra reduxit: I 50, 3; ubi neutri transeundi initium faciunt, secundiore equitum proelio nostris Caesar suos in castra reduxit: II 9, 2; breui tempore intermisso in castra legiones reduxit: IV 34, 2; sic milites consolatus eodem die reducit in castra: VII 19, 6; leui facto equestri proelio atque eo secundo in castra exercitum reduxit: VII 53, 2; quarum (legionum) aduentu proelium dirimitur ac suas uterque legiones reducit in castra: 1, 40, 7; illi non diu commorati nec longius ab infimo colle progressi copias in castra reducunt: 1, 42, 4; Curio exercitum in castra reducit (educit *a*) suis omnibus praeter Fabium incolumibus: 2, 35, 6; ubi illum suis locis se tenere animum aduertit, reducto in castra exercitu aliud sibi consilium capiendum existimauit: 3, 41, 2; ¶ Indutiomarus interficitur caputque eius refertur in castra: V 58, 6; Petreius atque Afranius oblata facultate in castra sese referunt: 1, 72, 5; ¶ partemque legionum (Caesar) in castris Pompei remanere iussit, partem in sua castra remisit: 3, 97, 3; ¶ incolumesque cum magna praeda eodem ponte in castra reuertuntur: 1, 55, 3; iurauit se nisi uictorem in castra non reuersurum: 3, 87, 6; 3, 98, 3 *u.* **f)** **α)** occurrere; ¶ traducere: VII 45, 7 *u.* **B.** conspicari; magni interesse (Caesar) arbitrabatur quam primum oppido potiri cohortesque ad se in castra traducere: 1, 21, 1; ¶ neque esse quicquam negotii, cum prima legio in castra uenisset . . ., hanc sub sarcinis adoriri: II 17, 2; quod postridie eius diei mane . . . Germani frequentes . . . ad eum

in castra uenerunt: IV 13, 4; seseque, si Caesar permitteret, ad eum in castra uenturum: V 3, 7; cum in minora castra operis perspiciendi causa uenisset, animaduertit: VII 44, 1; qui milites aduersariorum ⟨mil. adu. qui *Ohl*⟩ in castra per tempus conloquii uenerant: 1, 77, 1; ¶ cum pars hominum in agris remaneret, pars etiam in castra u e n t i t a r e t: IV 32, 1.

𝔷): haec procul ex oppido uidebantur, ut erat a Gergouia d e s p e c t u s in castra: VII 45, 4.

i) in castris: (locum castris deligit . . .; ibi . . . quae ad Auaricum agerentur c o g n o s c e b a t et quid fieri uellet imperabat: VII 16, 2;) ¶ quod pridie noctu c o n c l a m a t u m esset in ⟨*om. O*[1]⟩ Caesaris castris ⟨castra *a*[1]⟩: 1, 67, 2; ¶ Caesar . . . ueteribus suis in ⟨*om. ae*⟩ castris ⟨in uet. s. castr. *Np.; Dt.*⟩ contra Asparagium c o n s e d i t: 3, 76, 1; simili ratione Pompeius confecto eius diei itinere in suis ueteribus castris ad Asparagium consedit: 3, 76, 2; ¶ his (munitionibus) prorutis prius in hostium castris c o n s t i t e r u n t quam: III 26, 3; ¶ quos cum apud se ⟨ap. se *om. h*⟩ in castris Ariouistus c o n s p e x i s s e t: I 47, 6; ¶ c o n s t e r n e r e: 3, 96, 1 *u.* uidere; ¶ quae (tempestates) et nostros in castris c o n t i n e r e n t et hostem a pugna prohiberent: IV 34, 4; qui (Cicero) omnes ⟨per omnes 𝔷⟩ superiores dies praeceptis Caesaris cum ⟨*om.* 𝔷⟩ summa diligentia milites in ⟨*om. h*⟩ castris continuisset ⟨contenuisset *ABM*⟩ ac ne calonem quidem quemquam extra munitionem egredi passus esset: VI 36, 1; illi . . . ueriti, ne . . . in angustiis tenerentur, iter supprimunt copiasque in castris continent: 1, 66, 2; (3, 30, 5 *u.* **E. a)** continere;) ¶ (d i s p o n e r e: 3, 88, 4 *u.* **C. b)**;) ¶ e x p o n e r e: 3, 96, 1 *u.* uidere; ¶ monet, ut ignes in castris fieri prohibeat: VI 29, 5; ¶ ab iisdem nostra consilia quaeque in castris g e r a n t u r hostibus enuntiari: I 17, 5; Labienus castris hostium potitus et ex loco superiore quae res in nostris castris ⟨castr. nostr. *a*⟩ gererentur conspicatus: II 26, 4; ¶ conuocatis eorum principibus, quorum magnam copiam in castris h a b e b a t: I 16, 5; milites . . . procedunt et quem quisque in castris notum aut municipem habebat conquirit atque euocat: 1, 74, 1; quos (principes) illi ⟨*om. Na; Np., Dt.*⟩ euocauerant et secum in castris habebant obsidum loco: 1, 74, 5; ¶ (i m p e r a r e: VII 16, 2 *u.* cognoscere;) ¶ at in castris Curionis magnus † omnium i n c e s s i t timor: 2, 29, 1; ¶ Scipio biduum in ⟨*add. uett.; om. codd.; Np.*⟩ castris statiuis ⟨statutis *ae*⟩ m o r a t u s ad flumen . . . Aliacmonem tertio die prima luce exercitum uado traducit: 3, 37, 1; ¶ ne qua in castris ex ⟨*om.* 𝔷⟩ eorum concursu et misericordia uulgi seditio o r e r e t u r: VII 28, 6; ¶ p r o t e g e r e: 3, 96, 1 *u.* uidere; ¶ duabus legionibus, quas proxime conscripserat, in castris r e l i c t i s, ut, si quo opus esset, subsidio duci possent, reliquas sex legiones pro castris in acie constituit; II 8, 5; (complures erant ⟨in castris *add.* 𝔷; *Schn.*⟩ ex legionibus aegri relicti: VI 36, 3;) reliquas cohortes, quas ⟨*om. a?f*⟩ in superioribus castris reliquerat, impedimentaque ad se traduci iubet: 1, 42, 5; ut . . . impedimenta totius exercitus cohortesque in castris relictas ⟨relicta *l*⟩ seruare non possent: 1, 70, 2; praesidio in castris relicto uniuersas ad aquam copias educunt: 1, 81, 4; bucinatore in castris et paucis ad speciem tabernaculis ⟨-li *O*[1]⟩ relictis: 2, 35, 7; Marcius Rufus quaestor in castris ⟨castra *af*⟩ relictus a Curione cohortatur suos, ne animo deficiant: 2, 43, 1; (3, 95, 2 *u.* **B.** defendere;) ¶ r e m a n e r e: 3, 97, 3 *u.* **h) α)** remittere; ¶ in castris Heluetiorum tabulae r e p e r t a e sunt litteris Graecis confectae: I 29, 1; ¶ Caesar iis, quos in castris r e t i n u e r a t, discedendi potestatem fecit: IV 15, 4; duas in castris legiones retinuit, reliquas . . .: 3, 75, 2; ¶ (s t e r n e r e,) s t r u e r e: 3, 96, 1 *u.* uidere; ¶ magna praeterea multitudo calonum, magna uis iumentorum, quae in castris s u b s e d e r a n t ⟨subsederat 𝔷; *Schn.*⟩, facta potestate sequitur: VI 36, 3; ¶ (nostris omnibus occupatis qui e r a n t in agris ⟨castris *Rich. Müller*⟩ reliqui discesserunt ⟨*u. CC*⟩: IV 34, 3;) eodem se habiturum loco qui Romae remansissent et qui in castris Caesaris fuissent: 1, 33, 2; alii domos bonaque eorum, qui in castris erant Caesaris, petebant: 3, 82, 4; ¶ sub lucem hostibus nuntiatur in castris Romanorum praeter consuetudinem t u m u l t u a r i: VII 61, 3; ¶ cum respexissent et hostes in nostris castris u e r s a r i uidissent: II 24, 2; ¶ in castris Pompei u i d e r e licuit trichilas ⟨triclinia *Ald.*; Therielia *Beroald.*⟩ structas ⟨*Salmas.*; stratas *codd.*; strata *Ald.*⟩, magnum argenti pondus expositum, recentibus caespitibus tabernacula constrata, L. etiam Lentuli et non nullorum tabernacula protecta edera multaque praeterea, quae: 3, 96, 1.

k) inter: (inter castra uineasque e x p e d i t i s: VII 27, 2 *u.* 𝔷);) ¶ Scipio biduum *in* castris statiuis moratus ad flumen, quod inter eum et Domitii castra f l u e b a t, Aliacmonem: 3, 37, 1; ¶ (Cicero) quinque cohortes frumentatum in proximas segetes mittit ⟨*om.* 𝔷⟩, quas inter et castra unus omnino collis i n t e r e r a t ⟨misit *add.* 𝔷⟩: VI 36, 2; [ut] inter bina castra

Pompei atque Caesaris unum flumen [tantum] intererat Apsus: 3, 19, 1; ¶ cum esset inter bina castra campus circiter milium passuum VI: 3, 37, 2.

l) intra: tanta diligentia omnes suos custodiis intra castra continuit, ut: V 58, 1.

m) post: quod (flumen Axonam) esse post nostra castra demonstratum est: II 9, 3.

n) praeter: postridie eius diei praeter castra Caesaris suas copias traduxit: I 48, 2.

o) pro; α): impetuque in eos facto, qui erant in statione pro castris conlocati: V 15, 3; Vercingetorix copias (suas *add.* β; *Schn.*), ut pro castris conlocauerat, reduxit: VII 68, 1; ¶ ipse (Caesar) in munitione pro castris consedit: VII 89, 4; ¶ omnes alarios in conspectu hostium pro castris minoribus constituit: I 51, 1; II 8, 5 *u.* i) relinquere; legiones in acie pro castris constituit: IV 35, 1; laborantibus nostris Caesar Germanos summittit legionesque pro castris constituit: VII 70, 2; Pompeius . . . sic pro castris exercitum constituebat, ut tertia acies uallum contingeret . . .: 3, 56, 2; ¶ ut citra uallem pro castris proelio contenderet: V 50, 3; ¶ cum sub oculis omnium ac pro castris dimicaretur: V 16, 1; ¶ quod instituto Caesaris semper duae legiones pro castris excubabant pluresque partitis temporibus erant in opere: VII 24, 5; ¶ copias se omnes pro castris habiturum et terrori hostibus futurum: VII 66, 6; ¶ Petrosidius aquilifer . . . aquilam intra uallum proiecit, ipse pro castris fortissime pugnans occiditur: V 37, 5; ¶ eodemque tempore . . . reliquae copiae pro castris sese ostendere coeperunt: VII 83, 8; ¶ ex eo die dies continuos quinque Caesar pro castris suas copias produxit: I 48, 3; ¶ pugnare: V 37, 5 *u.* occidere; ¶ quae in statione pro castris erant Afranii cohortes . . . mittuntur: 1, 43, 4.

β): loco pro castris ad aciem instruendam natura oportuno atque idoneo . . . transuersam fossam obduxit (duxit β): II 8, 3; ¶ in statione pro castris: V 15, 3 *u.* α) conlocare.

p) prope: ne proelium committeret, nisi ipsius copiae prope hostium castra uisae essent: I 22, 3.

q) sub: postero die omnibus copiis triplici instructa acie ad Ilerdam proficiscitur et sub castris Afranii constitit et ibi paulisper sub armis moratus facit aequo loco pugnandi potestatem: 1, 41, 2; ¶ potestate facta Afranius copias educit et in medio colle sub castris constituit: 1, 41, 2; ¶ (facere *ib. u.* consistere;) ¶ illi impediendae reliquae munitionis causa . . . legiones educunt aciemque sub castris instruunt: 1, 82, 1; ¶ (morari: 1, 41, 2 *u.* consistere;) ¶ interim prope cotidie cum omni equitatu Indutiomarus sub castris eius uagabatur: V 57, 3.

2. trsl.: A. = militia: paulatim etiam ii, qui magnum in castris usum habebant, milites centurionesque quique equitatui praeerant, perturbabantur: I 39, 5.

B. = (unius diei) iter: Caesar ex eo loco quintis castris Gergouiam peruenit: VII 36, 1.

Adiect.: altera: 3, 9, 7 *u.* B. adoriri; 1, 18, 5 *u.* B. ponere; angustiora: IV 30, 1 *u.* D. exiguitas; aptissima: 2, 37, 5 *u.* A. esse; bina: 1, 74, 4 *u.* A. uideri; 3, 19, 1; 37, 2 *u.* F. k); Cornelia[na]: 2, 24, 2 *u.* B. explorare; 2, 25, 6 *u.* F. b) α) traducere; 2, 30, 3 *u.* F. h) α) recedere; 2, 37, 3 *ib.* recipere; densissima: VII 46, 3 *u.* E. a) complere; (ea: VII 83, 8 *u.* F. b) α) contendere; eadem: 3, 66, 4 *u.* B. occupare;) exigua: V 49, 7 *u.* B. contrahere; (haec: 3, 66, 3 *u.* A. abesse; 3, 9, 7 *u.* B. adoriri; V 49, 7 *ib.* contrahere; VII 83, 3 *ib.* obtinere; (3, 66, 4 *ib.* occupare;) 1, 18, 5 *u.* C. a) praeficere; II 6, 1 *u. p. 6 s. u.* a (abesse a castris);) inania: 3, 66, 7 *u.* A. manere; maiora: 3, 66, 5 *u.* A. obtinere; VII 45, 7 *u.* B. conspicari; VII 36, 7 *u.* F. a) α) perducere; 3, 67, 6 *u.* E. a) includere; F. h) α) inrumpere; I 50, 1 *u.* F. a) α) progredi; I 49, 5 *u.* F. h) α) reducere; maxima: 3, 62, 2 *u. p. 6;* F. f) deducere; minora: 3, 66, 5; VII 45, 7; 36, 7 *u.* maiora; I 50, 2 *u.* B. oppugnare; VII 49, 1 *u.* C. b) praesidio relinquere; 3, 67, 3 *u.* F. b) α) educere; VII 51, 2 *u.* F. f) educere; VII 44, 1 *u.* F. h) α) uenire; I 51, 1 *u.* F. o) α) constituere; munita: 2, 25, 1 *u.* B. munire; munitissima: 2, 31, 2 *u.* B. expugnare; V 57, 1 *u.* E. a) tenere; naualia: V 22, 1 *u.* B. adoriri; (nostra: (II 24, 4 *u.* B. complere;) II 19, 8 *u.* F. b) α) contendere; II 26, 1 *u.* F. i) gerere; II 24, 2 *ib.* uersari; II 9, 3 *u.* F. m);) noua: 3, 67, 2 *u. p. 6* abesse a castris; omnia: VII 80, 2 *u.* A. tenere; 3, 9, 7 *u.* E. b) expellere; (parua *u.* minora;) propinqua: VI 40, 2 *u.* A. esse; proxima: 3, 9, 6 *u.* F. h) α) inrumpere; (quae: II 7, 4 *u.* A. patere; IV 30, 1 *u.* D. exiguitas;) [quarta: 3, 9, 7 *u.* B. adoriri;] quina: 3, 9, 4 *u.* E. a) circumdare; quinta: VII 36, 1 *u.* 2. B.; reliqua: 3, 9, 7 *u.* B. adoriri; statiua: 3, 37, 1 *u.* F. i) morari; 3, 30, 3 *u.* F. f) educere; (sua: 3, 84, 2 *u.* F. a) α) progredi; V 47, 5 *u.* F. a) β); 3, 97, 3 *u.* F. h) α) remittere; II 16, 1 *u. p. 6 s. u.* a (abesse a castris);) superiora: VII 83, 1 *u.* D. munitio; 3, 76, 2 *ib.* propinqui-

tas; VII 82, 2 *u.* **F. f)** circumuenire; 1, 42, 5 *u.* **F. i)** relinquere; [tertia: 3, 9, 7 *u.* **B.** adoriri;] tota: II 23, 4 *u.* **B.** nudare; [I 39, 5;] VI 37, 6; 1, 64, 3 *u.* **E. c)**; trina: VII 66, 2 *u.* **E. a)** considere; VII 46, 4 *ib.* potiri; uacua: VII 45, 7 *u.* **B.** conspicari; uetera: 3, 66, 1 *u.* **F. h)** α) ducere; 3, 76, 1. 2 *u.* **F. i)** considere; una: 1, 74, 4 *u.* **A.** uideri; 3, 82, 1 *u.* **F. h)** α) recipere; utraque: I 51, 1 *u.* **C. a)** relinquere; I 50, 1 *u.* **F. a)** α) progredi.

[**Falso:** sed a fronte ⟨castra (castri a^1; castrorum O^2) *add. Oz; del. Ald.*⟩ contra hostem pedum XV fossam fieri iussit: 1, 41, 4.]

Castra Cornelia *u.* **castra** Adiect. *p. 480.*

(castro: (collis) in ⟨*om.* β⟩ fronte ⟨frontem *X; edd.*⟩ leniter fastigatus ⟨castigatus B^2β; castigatus castratus α⟩ paulatim ad planiciem redibat: II 8, 3.**)**

Castulonensis: quorum unus Hispaniam citeriorem *tribus legionibus, alter ulteriorem* a saltu Castulonensi ad Anam duabus legionibus . . . obtinebat: 1, 38, 1.

casus. A. = τὸ συμβάν, τύχη; **a) subiect.:** (Afranius) se in castra recipit sic paratus, ut uidebatur, ut, quicumque accidisset casus, hunc quieto et aequo animo ferret: 1, 75, 1; ¶ auertit hic ⟨β; huic α⟩ casus uaginam et gladium educere conanti ⟨conati B^1; conantis MB^2⟩ dextram moratur manum: V 44, 8; ¶ quod saepe in bello paruis momentis magni casus intercederent: 1, 21, 1; ¶ morari: V 44, 8 *u.* auertere.

b) obiect.: hic quantum in bello fortuna possit et quantos adferat casus cognosci potuit: VI 35, 2; ¶ quarum rerum omnium nostris nauibus casus (= τὸ συμβαῖνον) erat extimescendus ⟨erant extimescendi β⟩: III 13, 9; ¶ ut . . ., si quid iis per uim accidat, aut eundem casum una ferant aut sibi mortem consciscant: III 22, 2; (censent) alii, ut in iugo consistant atque eundem omnes ferant casum: VI 40, 3; 1, 75, 1 *u.* **a)** accidere; ¶ non denique communes ⟨*Ofhl;* communi *a;* communis *Np., Dt.*⟩ belli casus recordabantur ⟨-abant *ah*⟩, quam paruulae saepe causae . . . magna detrimenta intulissent, quotiens . . .: 3, 72, 4; ¶ sic neque in loco manere ordinesque seruare neque procurrere et casum subire tutum uidebatur: 2, 41, 6; se eum non deserturum eundemque casum subiturum, quemcumque ei ⟨et *hl*⟩ fortuna tribuisset: 3, 13, 3; praemissis . . . impedimentis . . . egreditur, ut, si qua esset imposita dimicandi necessitas, subitum casum expedito exercitu ⟨exercitus *a*⟩ subiret: 3, 77, 1; ¶ qui, si per te liceat, perendino die cum proximis hibernis coniuncti communem cum reliquis belli casum sustineant, non . . . intereant: V 30, 3; ¶ tribuere: 3, 13, 3 *u.* subire.

c) abl.: α): haec (tragula) casu ad turrim adhaesit: V 48, 8; ¶ quam quisque ab opere in partem casu deuenit quaeque prima signa conspexit, ad haec constitit: II 21, 6; ¶ Romani si casu interuenerint ⟨β; interuenirent α⟩, fortunae . . . habendam gratiam: VII 20, 6; ¶ ita siue casu siue consilio deorum immortalium quae pars . . . calamitatem populo Romano intulerat, ea princeps poenas persoluit: I 12, 6; ¶ ibi casu rex erat ⟨*om. af*⟩ Ptolomaeus: 3, 103, 2; ¶ Cordubae conuentus . . . cohortes duas, . . . cum eo casu uenissent, . . . retinuit: 2, 19, 4.

β): *sicut* magno accidit casu, ut in ipsum incautum etiam atque imparatum incideret . . ., sic magnae fuit fortunae . . .: VI 30, 2; ¶ neque, si quo adflictae casu conciderunt ⟨conciderint *Aim.*⟩, erigere sese aut subleuare possunt: VI 27, 2; ¶ hoc casu aquila conseruatur: 3, 64, 4; ¶ hoc ipso tempore et ⟨*om. k* et *nett. codd. Urs.*⟩ casu Germani equites interueniunt: VI 37, 1.

neque erat quisquam omnium, quin ⟨in *add. 3 dett. et edd., haud scio an recte; sed aut* 3, 14, 3 *quoque addenda est praepos. aut utroque loco omittenda*⟩ eius diei casu suarum omnium fortunarum euentum consistere existimaret: 2, 5, 4; ita in *add. f*⟩ exiguo tempore magnoque casu totius exercitus salus constitit: 3, 14, 3.

d) c. praep.: itaque ad omnes casus subsidia comparabat: IV 31, 2; seque ad eruptionem atque omnes casus comparant: VII 79, 4; ¶ (se parare ad: VII 41, 4 *u.* in;) panico enim uetere atque hordeo corrupto omnes alebantur, quod ad huius modi casus antiquitus paratum in publicum contulerant: 2, 22, 1; ¶ ad hos omnes casus prouisa erant praesidia cohortium duarum et uiginti: VII 65, 1; ¶ turrim . . . militibus compleuit tuendamque ad omnes repentinos casus tradidit: 3, 39, 2.

Fabium . . . se in posterum diem similemque casum ⟨causam M^1⟩ apparare ⟨similem ad casum parare β; *Schn.*⟩: VII 41, 4; • sibi praestare, si in eum casum deducerentur, quamuis fortunam a populo Romano pati quam: II 31, 6.

consistere in casu: 2, 5, 4; 3, 14, 3 *u.* **c)** *extr.;* • quod consilium etsi in eius modi casu reprehendendum non est, tamen incommode accidit: V 33, 4.

B. — ἀτυχία: a) subiect.: queruntur de Acconis morte; posse hunc casum ad ipsos recidere (hunc cas. ad i. rec. posse β) demonstrant: VII 1, 4.

b) obiect.: Metropolitae ... postea casu ciuitatis Gomphensis (Ciacc.; compressis ahl; compressae f) cognito ex captiuis ... portas aperuerunt: 3, 81, 1; ¶ nullum eius modi casum exspectans, quo nouem oppositis legionibus maximoque equitatu ... in milibus passuum tribus offendi posset: VI 36, 2; ¶ Tarraco aberat longius; quo spatio plures rem posse casus recipere intellegebant: 1, 78, 4; neque proelio decertare uoluit, quae res tamen fortasse aliquem reciperet casum (u. CC): 3, 51, 5; ¶ satis esse magna utrimque incommoda accepta, quae pro disciplina et praeceptis habere possent, ut reliquos casus timerent: 3, 10, 4.

c) dat.: ne minimo (minimum Plugg.) quidem casu (casui β) locum relinqui debuisse: VI 42, 1.

d) abl.: proximi diei casu admoniti omnia ad defensionem parauerant: 2, 14, 6; ¶ haec superioris aetatis exempla expiata Saturnini atque Gracchorum casibus docet: 1, 7, 5; ¶ offendi: VI 36, 2 u. b) exspectare.

e) c. praep.: cum ... coepissent resque esset iam ad extremum perducta casum: III 5, 1; ¶ placuit hoc reseruato (seruato β) ad extremum casum (add. Pluyg; om. codd.; edd.) consilio interim rei euentum experiri: III 3, 4.

conlata fortuna Metropolitum cum casu Gomphensium (Gomphensi Faern.) nulla Thessaliae fuit ciuitas, ... quin Caesari parerent: 3, 81, 2.

de casu Sabini et Cottae certius ex captiuis cognoscit: V 52, 4.

Adiect.: (ali)qui: VI 27, 2 u. A. c) β); 3, 51, 5 u. B. b); communis: 3, 72, 4 u. A. b) recordari; V 30, 3 ib. sustinere; extremus: III 5, 1; 3, 4 u. B. e); (hic: (1, 75, 1;) V 14, 8 u. A. a); 3, 61, 1; VI 37, 1 u. A. c) β); VII 65, 1 u. A. d) ad; VII 1, 4 u. B. a); idem: III 22, 2; VI 10, 3 u. A. b) ferre; 3, 13, 3 ib. subire; ipse: VI 37, 1 u. A. c) β); is: II 31, 6 u. A. d) in; magnus: 1, 21, 1 u. A. a); VI 30, 2 u. A. c) β); 3, 14, 3 u. A. c) extr.; minimus: VI 42, 1 u. B. c); omnes: IV 31, 2; VII 79, 4; 65, 1; 3, 39, 2 u. A. d) ad; plures: 1, 78, 4 u. B. b); quanti: VI 35, 2 u. A. b) adferre; (qui u. aliqui; quicumque: 1, 75, 1 u. A. a); 3, 13, 3 u. A. b) subire; reliqui: 3, 10, 4 u. B. b) extr.; repentini: 3, 39, 2 u. A. d) ad; similis: VII 41, 4 u. A. d) in; subitus: 3, 77, 1 u. A. b) subire.

eius modi: V 33, 4 u. A. d) extr.; VI 36, 2 u. B. b); huius modi: 2, 22, 1 u. A. d) ad.

Catamantaloedes. *In AQ scriptum est* catamantalohedis. *Cf. Glück p. 44—47.*

persuadet Castico, Catamantaloedis filio, Sequano, cuius pater regnum in Sequanis multos annos obtinuerat et a senatu populi Romani amicus appellatus erat: 1, 3, 4.

catapulta: centonesque insuper iniecerunt, ne aut tela tormentis immissa tabulationem perfringerent aut saxa ex catapultis latericium discuterent: 2, 9, 3.

catenae. *Cf. Dt., quaest. Caes. p. 20 sq.*

ancorae (erant) pro funibus ferreis catenis reuinctae: III 13, 5; — C. Valerius Procillus cum a custodibus in fuga trinis catenis uinctus traheretur: I 53, 5; ¶ conantes dicere prohibuit et in catenas coniecit: I 47, 6; — quos Aduatuci obsidum numero missos apud se in seruitute et catenis tenuissent: V 27, 2.

M. (Porcius) Cato: omnibus his resistitur omnibusque oratio consulis, Scipionis, Catonis opponitur: 1, 4, 1; Catonem ueteres inimicitiae Caesaris incitant et dolor repulsae: I, 4, 2; Sardiniam obtinebat M. Cotta, Siciliam M. Cato: 1, 30, 2; Cato in Sicilia naues longas ueteres reficiebat, nouas ciuitatibus imperabat. haec magno studio agebat: 1, 30, 4; *cf. q. sqq.* § 4. 5; latum ab X tribunis plebis contra dicentibus inimicis, Catone uero acerrime repugnante et pristina consuetudine dicendi mora dies extrahente (catonem ... repugnantem ... extrahentem O), ut ...: 1, 32, 3; putares non ab illis (*i. e.* ebriis) Catonem, sed illos a Catone deprehensos: *in Anticat. ap. Plin. epist.* III 12, 3.

Caturiges. *Cf. Glück p. 47 sq.*

ibi Centrones et Graioceli et Caturiges locis superioribus occupatis itinere exercitum prohibere conantur. compluribus his proeliis pulsis: I 10, 4.

Catuuolcus. *Codd.* V 24, 4 *habent* catuolci (Q^1: catuo loci); V 26, 1 *in* α *est* catuuulco (catu uulgo in Q), *in* a¹f patulco, in h patuulco; VI 31, 5 *in* α Catuuolcus (Catu uoltus *in* Q^1), *in* β Catouolcus. *Cf. Glück p. 47—56.*

in Eburones ..., qui sub imperio Ambiorigis et Catuuolci erant: V 24, 4; initium repentini tumultus ac defectionis ortum est ab Ambiorige et Catuuolco; qui: V 26, 1; *cf. q. sqq.;* Catuuolcus, rex dimidiae partis Eburonum, qui una

cum Ambiorige consilium inierat, aetate iam confectus, cum laborem belli aut fugae ferre non posset, omnibus precibus detestatus Ambiorigem . . . taxo . . . se exanimauit: VI 31, 5.

Cauarillus: tres nobilissimi Haedui capti ad Caesarem perducuntur: Cotus . . . et Cauarillus, qui post defectionem Litauicci pedestribus copiis praefuerat, et Eporedorix: VII 67, 7.

Cauarinus: Senones . . . Cauarinum, quem Caesar apud eos regem constituerat, cuius frater Moritasgus aduentu in Galliam Caesaris cuiusque maiores regnum obtinuerant, interficere publico consilio conati, cum ille praesensisset ac profugisset, usque ad fines insecuti regno domoque expulerunt: V 54, 2; Cauarinum cum equitatu Senonum secum proficisci iubet, ne . . .: VI 5, 2.

caueo. A. *φυλάττεσθαι*: qui si alicuius iniuriae sibi conscius fuisset, non fuisse difficile c a u e r e; sed eo deceptum, quod: I 14, 2; ¶ (milites) moniti a Brundisinis, ut u a l l u m c a e c u m fossasque c a u e a n t, subsistunt: 1, 28, 4; ¶ hortatur, non solum a b e r u p t i o n i b u s c a u e a n t, sed etiam singulorum hominum occultos exitus adseruent: 1, 21, 4.

B. *πιστὰ διδόναι* **(prouidere)**: n e quid eis noceatur neu quis inuitus sacramentum dicere cogatur a C a e s a r e c a u e t u r: 1, 86, 4; ¶ inuentis non nullis ciuitatibus iure iurando inter se confirmant o b s i d i b u s q u e d e p e c u n i a c a u e n t: VI 2, 2; ¶ quoniam in praesentia o b s i d i b u s c a u e r e i n t e r s e non possint, n e res efferatur, at iure iurando ac fide sanciatur petunt: VII 2, 2.

(cauerna: tempus erat autem difficillimum, quo neque frumenta in † hibernis ⟨hornis cauernis *Heller; cf. CC*⟩ erant neque multum a maturitate aberant: 1, 48, 5.**)**

Cauillonum. VII 42, 5 *est in χ* c a u i l l o n o, *in β* c a u i l l o n n o; VII 90, 7 *in χa*[1] c a b i l l o n n i, *in a corr. et h* c a u i l l o n i. *Glück p. 118 probat* C a b i l l o n u m, *Heller (Ph. 19, 486)* C a u i l l o n u m.

M. Aristium, tribunum militum, iter ad legionem facientem fide data ex oppido Cauillono educunt; idem facere cogunt eos, qui negotiandi causa ibi constiterant: VII 42, 5; Q. Tullium Ciceronem et P. Sulpicium Cauilloni et Matiscone in Haeduis ad Ararim rei frumentariae causa conlocat: VII 90, 7.

caurus *u.* **corus.**

causa. 1. causa, qua mouemur, impellimur **(αἰτία): A. uera; a) subiect.:** (c o n s u e s s e: 3, 47, 3 *u.* esse;) ¶ non denique communes belli casus recordabantur, quam paruulae saepe causae uel falsae suspicionis uel terroris repentini uel obiectae religionis magna detrimenta i n t u l i s s e n t: 3, 72, 4; ¶ docebat etiam, quam ueteres quamque iustae causae necessitudinis ipsis cum Haeduis i n t e r c e d e r e n t: I 43, 6; ¶ eius rei quae causa e s s e t miratus ex ipsis quaesiit: I 32, 2; quam (causam) . . . necessariam esse: I 39, 3 *u.* **B.**; conloquendi Caesari causa uisa non est et eo magis, quod . . . retineri non potuerant: I 47, 2; quod in eo peccandi Germanis causa non esset: I 47, 4; coniurandi has esse causas: primum quod uererentur, ne . . .; deinde, quod . . . sollicitarentur: II 1, 2; causa mittendi fuit, quod iter per Alpes . . . patefieri uolebat: III 1, 2; eius belli haec fuit causa. P. Crassus . . . hiemabat. is . . . dimisit . . .: III 7, 2; causa transeundi fuit, quod ab Suebis . . . bello premebantur et agri cultura prohibebantur: IV 1, 2; quarum (causarum) illa fuit iustissima: IV 16, 1 *u.* **f) β)** multis de causis; ciuitati porro hanc fuisse belli causam, quod repentinae Gallorum coniurationi resistere non potuerit: V 27, 4; VI 9, 2 *u.* **f) β)** duabus de causis; ab Germanis premebantur, quae fuit causa, qua re toto abessent bello et neutris auxilia mitterent: VII 63, 7; Pompeius in suas prouincias proficisceretur, ne qua ⟨neque *O*⟩ esset armorum causa: 1, 2, 3; quod . . . locum tumulumque tenuissent, quae causa pugnandi fuerat: 1, 47, 2; causa autem obsidionis haec fere esse consueuit, ut frumento hostes prohiberent: 3, 47, 3; *cf.* **d)**; ¶ u i d e r i: I 47, 2 *u.* esse.

b) obiect.: eius rei multas a d f e r u n t causas: ne . . . commutent, ne . . ., ut: VI 22, 3; manus erat nulla, quae paruam modo causam timoris adferret: VI 35, 3; ¶ c o g n o s c e r e: 1, 82, 3 *u.* **f) β)** eadem de causa; ¶ c o m m e m o r a r e: IV 17, 1 *u.* **f) β)** his de c.; 3, 66, 6 *u.* **f) β)** quibusdam de c.; ¶ d e m o n s t r a r e: 1, 81, 2 *ib.* isdem; ¶ cum neque aditum neque causam postulandi iustam h a b e r e t: I 43, 5; ¶ hanc n a c t u s appellationis causam Quintilius circuire aciem Curionis . . . coepit: 2, 28, 2; ¶ p r o n u n t i a r e: VII 5, 6 *u.* **f) β)** ea de causa; ¶ alius ex alio causam tumultus q u a e r i t: VI 37, 6; animaduertit collem . . . nudatum hominibus . . .; admiratus quaerit ex perfugis causam: VII 44, 2; ¶ cum ex captiuis quaereret Caesar, quam ob rem Ariouistus proelio non decertaret, hanc r e p e r i e b a t causam, quod apud Germanos ea consuetudo esset, ut: I 50, 4.

c) dat.: non illi paucitatem nostrorum mili-

tum, non iniquitatem loci . . . causae fuisse cogitabant: 3, 72, 2.

d) genet.: satis esse causae arbitrabatur, qua re in eum aut ipse animaduerteret aut ciuitatem animaduertere iuberet: I 19, 1; neque nunc ut memoriae prodantur (illae res) satis causae putamus: 3, 17, 1.

e) abl.: α) c. genet. subst.: qui ex urbe amicitiae causa Caesarem secuti non magnum in re militari usum habebant: I 39, 2; ¶ leporem et gallinam et anserem . . . alunt animi uoluptatisque ⟨uoluntatisque β⟩ causa: V 12, 6; quid ergo? Romanos in illis ulterioribus munitionibus animine causa ⟨*sic* β; romanorum animos in ill. ult. mun. sine causa α; Romanos i. i. u. m. sine causa *Fr.*⟩ cotidie exerceri putatis? VII 77, 10; ¶ sese non longius milibus passuum quattuor aquationis causa processurum eo die dixit: IV 11, 4; ¶ qui auxilii causa ab ciuitate ad Caesarem missi uenerant: II 24, 4; Gallum ex iis, quos auxilii causa secum habebat: III 18, 1; equites . . . peditesque . . ., quos auxilii causa rex Iuba paucis diebus ante Vticam miserat: 2, 25, 3; ¶ quem (locum) domestici belli, ut uidebatur, causa ⟨causa, ut uidebatur β⟩ iam ante praeparauerant: V 9, 4; magnum numerum equorum huius belli causa in Italia atque Hispania coemptum: VII 55, 3; quas naues . . . P. Attius reficiendas huius belli causa curauerat: 2, 23, 3; ¶ dum paucos dies ad Vesontionem rei frumentariae commeatusque causa moratur: I 39, 1; ¶ quas (naues priuatas) sui quisque commodi ⟨commodi quisque β⟩ causa ⟨β; *om.* α; *edd.*⟩ fecerat: V 8, 6; ¶ Caninium Rebilum legatum, familiarem necessariumque Scribonii Libonis, mittit ad eum conloquii causa: 1, 26, 3; ¶ (ubi turris altitudo perducta est ad contabulationem, eam *sic Ald.;* perducta est ut contabulationis causa *O;* in parietes instruxerunt ⟨-erant *Nhl*⟩ ita, ut: 2, 9, 1;) ¶ quos (gladiatores) postea . . . circum familias conuentus Campaniae custodiae causa distribuit: 1, 14, 5; qui erant in muro custodiae causa conlocati, . . . reuocantur: 1, 28, 3; equitibus paucis . . ., quos suae custodiae causa habere consuerat: 1, 75, 2; II milia Hispanorum et Gallorum equitum, quos suae custodiae causa circum se habere consuerat: 2, 40, 1; ¶ ad eos (druides) magnus adulescentium numerus disciplinae causa concurrit: VI 13, 4; ¶ falces reliquaque, quae eruptionis causa parauerat ⟨β; -erant α; *Schn.*⟩: VII 84, 1; portae quibus locis uidetur eruptionis causa in muro relinquuntur: 2, 15, 1; ¶ praefectos tribunosque militum complures in finitimas ciuitates frumenti ⟨commeatusque petendi *add. a?h*⟩ causa dimisit: III 7, 3; ita commeatus et qui frumenti ⟨-tandi *N*⟩ causa processerant tuto ad se recipit et rem frumentariam expedire incipit: 1, 54, 5; ¶ quas (legiones) . . . in Apulia hibernorum causa disposuerat: 1, 14, 3; ¶ Caesar honoris Diuitiaci atque Haeduorum causa sese eos in fidem recepturum et conseruaturum dixit: II 15, 1; ¶ ipsum cum equitatu expeditisque . . . insidiarum ⟨insidiandi β⟩ causa eo profectum, quo: VII 18, 1; ¶ Romanos non solum itinerum causa, sed etiam perpetuae possessionis culmina Alpium occupare conari: III 2, 5; (VII 55, 5 *u.* β) negotiandi causa;) ¶ hortatur, ut communis libertatis causa arma capiant: VII 4, 4; cuius rei si exemplum non haberemus, tamen libertatis causa institui et posteris prodi pulcherrimum iudicarem ⟨*totum hoc enunt. om.* β⟩: VII 77, 13; id bellum se suscepisse non suarum necessitatum ⟨-tatium *BM; Np., Fr.*⟩, sed communis libertatis causa demonstrat: VII 89, 1; ¶ milites, qui lignationis munitionisque causa in siluas discessissent: V 39, 2; ¶ se non maleficii causa ex prouincia egressum, sed uti se . . . defenderet: 1, 22, 5; ¶ munitionis causa: V 39, 2 *u.* lignationis c.; ex materia, quam munitionis causa comportauerant ⟨conportauerunt β⟩, turres . . . excitantur: V 40, 2; qui ad alteram partem oppidi . . . munitionis causa . . . conuenerant: VII 48, 1; ¶ suarum necessitatum . . . causa: VII 89, 1 *u.* libertatis c.; ¶ his paucos addit equites, qui latius ostentationis causa uagentur ⟨β; uagarentur α; *edd.*⟩: VII 45, 3; Labienus . . . captiuos . . . omnes productos ostentationis, ut uidebatur, causa, quo maior perfugae fides haberetur, . . . interfecit: 3, 71, 4; ¶ quod non nulli cum probarent, periculi causa sequi non potuerunt: *ap. Cic. ad. Att.* X 8 B. 2; ¶ perpetuae possessionis (causa): III 2, 5 *u.* itinerum c.; ¶ huius potentiae causa matrem in Biturigibus homini illic nobilissimo ac potentissimo conlocasse: I 18, 6; ¶ incolitur . . . maritima pars ab iis, qui praedae ⟨praedandi *Kraff.* ac belli inferendi ac belli inf. *del. Heller; cf. CC*⟩ causa ex Belgio transierant ⟨transierunt β; *Np., Fr.*⟩: V 12, 2; ¶ eo sex cohortes praesidii causa ex prouincia misit: 2, 18, 2; tribunis militum centurionibusque, qui eo praesidii causa uenerant: 2, 21, 1; Gallos Germanosque, quos ibi A. Gabinius praesidii causa apud regem Ptolomaeum reliquerat: 3, 4, 4; equitibus

Caesaris Gallis atque Hispanis, qui eo praesidii ⟨*P. Manut.*; praedandi *codd.*⟩ causa missi erant: 3,22,3; defendentibus ciuibus Romanis . . . militibusque, quos praesidii causa miserat Caesar: 3,40,6; clamorem militum audit, quos rex in oppido praesidii causa reliquerat: 3,106,4; XXII (naues), quae praesidii causa Alexandriae esse consuerant: 3,111,3; ¶ neque quietis causa procumbunt (alces): VI 27,2; ¶ is reliquo sermone confecto, cuius rei causa uenerat, habere se . . . priuati officii mandata demonstrat: 1,8,2; prius quam audiret aut cuius ⟨cui *h*⟩ rei causa missi essent cognosceret: 3,109,5; — hos exspectari equites atque eius rei causa moram interponi arbitrabatur: IV 9,3; idque eius rei causa antiquitus institutum uidetur, ne quis ex plebe . . . auxilii egeret: VI 11,4; hiemare Dyrrhachii . . . constituerat, ut mare transire Caesarem prohiberet, eiusque rei causa omni ora maritima classem disposuerat: 3,5,2; Caesar . . . reperiebat T. Ampium conatum esse pecunias tollere Epheso ex fano Dianae eiusque rei causa senatores omnes ex prouincia euocasse: 3,105,1; — omnibus rebus iis confectis, quarum rerum causa traducere exercitum constituerat: IV 19,4; — rei frumentariae . . . causa: I 39,1 *u.* commeatus c.; **(**VII 3,1 *u.* β) negotiandi c.;**)** equitatum omnem et peditum milia X sibi . . . mitterent, quae in praesidiis rei frumentariae causa disponeret: VII 34,1; Q. Tullium Ciceronem et P. Sulpicium Cauilloni et Matiscone . . . rei frumentariae causa conlocat: VII 90,7; ipse unum diem ibi rei frumentariae causa moratus Corfinium contendit: 1,16,1; in Epirum rei frumentariae causa Q. Tillium et L. Canuleium legatum misit: 3,42,3; quod Domitius . . . rei frumentariae causa ab eo discesserat: 3,79,3; — quoniam ipse ad urbem cum imperio rei publicae causa remaneret ⟨remanebat β⟩: VI 1,2; ne ea, quae rei publicae causa egerit, in suam contumeliam uertat: 1,8,3; tamen hanc iacturam honoris sui rei publicae causa aequo animo (se) tulisse: 1,9,3; ad omnia se descendere paratum atque omnia pati rei publicae causa: 1,9,5; ¶ quos ex omni copia singuli singulos suae salutis causa delegerant: I 48,5; profitentur Carnutes se nullum periculum communis salutis causa recusare: VII 2,1; praeterea ⟨communis *add. Prammer*⟩ salutis causa rei familiaris commoda neglegenda: VII 14,5; aequum esse ab iis communis salutis ⟨salutis communes *A*⟩ causa impetrari, ut castra munire instituerent: VII 29,7; nolite hos uestro auxilio exspoliare, qui uestrae salutis causa suum periculum neglexerunt: VII 77,9; ¶ maximeque timoris causa pro se quisque id munus legationis recusabat: 1,33,1; ¶ centuriones, quorum non nulli ex inferioribus ordinibus reliquarum legionum uirtutis causa in superiores erant ordines huius legionis traducti: VI 40,7; ¶ uoluptatis ⟨uoluntatis β⟩ causa: V 12,6 *u.* animi causa.

β) c. gerundio: qui [ad]aquandi ⟨*Dt.*; adaquandi *Oafh*; adquandi *l*⟩ causa longius a castris processerant: 1,66,1; prima nocte aquandi causa nemo egreditur ex castris: 1,81,4; ¶ **(**stipendia augendi c.: 3,110,5 *u.* γ) augendi c.**)** ¶ ex quibus (pagis) quotannis singula milia armatorum bellandi ⟨ex *add. BMQA*²⟩ causa ⟨*om. A*¹⟩ ex finibus educunt: IV 1,4; ¶ in alteram partem item cohortandi causa profectus pugnantibus occurrit: II 21,4; ¶ **(**colendi c.: IV 1,7 *u.* incolendi c.;**)** ¶ simul confirmandi et stabiliendi causa singuli ab infimo solo pedes terra exculcabantur: VII 73,7; ¶ mittitur ad eos conloquendi causa ⟨conl. causa *om.* β⟩ C. Arpineius . . . et Q. Iunius: V 27,1; uagabatur alias, ut situm castrorum cognosceret, alias conloquendi aut territandi causa: V 57,3; ¶ cum . . . multum cum suis consiliandi causa secreto praeter consuetudinem conloqueretur: 1,19,2; ¶ ut . . . demigrandi causa de uallo decederet nemo: V 43,4; ¶ neque recusandi aut deprecandi causa legatos ad Caesarem mittere audebant: V 6,2; legatosque deprecandi causa ad Caesarem mittunt: VI 4,2; ¶ plerumque illo discendi causa proficiscuntur: VI 13,12; ¶ magnam partem equitatus ab iis aliquot diebus ante praedandi frumentandique causa ad Ambiuaritos trans Mosam missam: IV 9,3; quod ii, qui frumentandi causa ierant ⟨erant β⟩ trans Mosam ⟨profecti *add.* β⟩, nondum redierant ⟨*haec omnia del. Paul*⟩: IV 12,1; quam (partem) supra commemoraui praedandi frumentandique causa Mosam transisse: IV 16,2; qui erant pabulandi aut frumentandi causa progressi: 1,48,7; ¶ pars erat regiae exigua, in quam ipse habitandi causa initio erat inductus: 3,112,8; ¶ huic permisit, . . . uti in his locis legionem hiemandi causa conlocaret: III 1,3; ubi Titurius atque Aurunculeius hiemandi causa consederant: VI 32,4; quas (legiones) Narbone circumque ea loca hiemandi causa disposuerat ⟨*u. CC*⟩: 1,37,1; ¶ neque longius anno remanere uno in loco incolendi ⟨colendi β⟩ causa licet: IV 1,7; ¶ **(**insidiandi causa: VII 18,1 *u.* α) insidiarum c.;**)** ¶ interim alii suos in castra

inultandi causa adducunt (abducunt *f*). alii ab suis abducuntur (adduc. *ahl*): 1, 74, 1; ¶ uti omnes eius prouinciae iuniores, Graeci ciuesque Romani, iurandi causa conuenirent: 3, 102, 2; ¶ eius milites . . . alii lignandi pabulandique causa longius progrediebantur, alii . . . ad haec repetenda . . . uallum relinquebant: 3, 76, 2; ¶ ciuesque Romanos, qui negotiandi causa ibi constiterant, in his C. Fufium Citam, honestum equitem Romanum, qui rei frumentariae (causa *add.* β) iussu Caesaris praeerat, interficiunt: VII 3, 1; idem facere cogunt eos, qui negotiandi causa ibi constiterant: VII 42, 5; quique eo negotiandi (aut itineris *add.* β; *Schn.*) causa conuenerant: VII 55, 5; ¶ cum Caesar pabulandi causa tres legiones atque omnem equitatum cum C. Trebonio legato misisset: V 17, 2; quo pabulandi causa adire posse uideantur: VII 14, 5; 1, 48, 7 *u.* frumentandi c.; ubi . . . dimissos equites pabulandi causa animum aduerterunt: 1, 80, 3; 3, 76, 2 *u.* lignandi c.; ¶ si praedandi causa ad eos uenissent: II 17, 4; calones . . . praedandi causa egressi: II 24, 2; IV 9, 3; 16, 2 *u.* frumentandi c.; (V 12, 2 *u.* α) praedae c.;) cum equitatus noster liberius praedandi uastandique (uastandi praedandique β) causa se in agros eiecerat (effunderet β): V 19, 2; (3, 22, 3 *u.* α) praesidii c.;) ¶ neque nostros in locum iniquiorem progredi pugnandi causa uiderunt: II 10, 1; sic uti omnino pugnandi causa resisteret nemo: V 51, 5; ¶ (purgandi causa: VI 9, 6 *u.* γ) ββ) *extr.*;) ¶ recusandi c.: V 6, 2 *u.* deprecandi c.; ¶ missis ad Caesarem satis faciendi (*AQβ*; *Schn.*; satis faciundi *BM*; *edd. rell.*) causa legatis: V 51, 3; ¶ quid ad se uenirent? an speculandi causa? I 47, 6; ¶ stabiliendi causa: VII 73, 7 *u.* confirmandi c.; ¶ Afranius Petreiusque terrendi causa atque operis impediendi copias suas ad infimas montis radices producunt: 1, 42, 2; ¶ territandi causa: V 57, 3 *u.* conloquendi c.; ¶ uastandi c.: V 19, 2 *u.* praedandi c.; ¶ Afraniani milites uisendi causa laeti ex castris procurrebant: 1, 69, 1.

γ) c. gerundiuo: αα): antecedebat testudo pedum LX aequandi loci causa facta item ex fortissimis lignis: 2, 2, 4; ¶ utrum auertendae suspicionis causa Pompeius proposuisset (edictum), ut . . .: 3, 102, 3; ¶ hi . . . stipendii (-dia *NOhl*) augendi causa regis domum obsidere . . . consuerant: 3, 110, 5; ¶ huc addunt pauca rei confirmandae causa: 3, 15, 7; ¶ si arborum trunci siue trabes (*R. Schneid.*; naues *codd.*; *edd.*) deiciendi operis causa (β; *om.* α; *edd.*) essent a barbaris *immissae: IV 17, 10; ¶ quos (Haeduos) Caesar ab dextra parte alio ascensu manus distinendae causa miserat: VII 50, 1; plura castella Pompeius pariter distinendae manus causa temptauerat: 3, 52, 1; ¶ atque ea iuuentutis exercendae ac desidiae (desidiam *A*) minuendae causa fieri praedicant: VI 23, 6; ¶ Ambiorigem ostentant fidei faciundae (faciendae β) causa: V 41, 4; ¶ neque longius abesse, quin . . . ad Caesarem auxilii ferendi causa proficiscatur: III 18, 4; ¶ operis impediendi (causa): 1, 42, 2 *u.* β) terrendi c.; illi impediendae reliquae munitionis causa (*Forchh.*; impediendae (impediente a^1) rei quae munitionis (-ones a^1) fiebat causa (causa fiebat *hl*) x; impediendae rei munitionis causa *O*; impediendae rei causa *Faern.*; *Np.*) hora circiter VIIII. signo dato legiones educunt: 1, 82, 1; ¶ quod multitudinem Germanorum in Galliam traducat, id se sui muniendi, non Galliae impugnandae (oppugnandae β) causa facere: I 44, 6; ¶ neminem postea belli inferendi causa in Britanniam transiturum confidebant: IV 30, 2; V 12, 2 *u.* α) praedae c.; ¶ equitatumque omnibus locis iniciendi (initiendi *BMβ*) timoris causa ostentare coeperunt: VII 55, 9; ¶ desidiae minuendae causa: VI 23, 6 *u.* (iuuentutis) exercendae c.; ¶ neque certum inueniri poterat, obtinendine Brundisii causa ibi remansisset . . ., an inopia nauium ibi restitisset: 1, 25, 3; ¶ (Galliae oppugnandae causa: I 44, 6 *u.* (Galliae) impugnandae c.;) ¶ ipsique perficiundi (*ahl*; -iendi *Of*) operis causa longius progrediuntur: 1, 73, 3; ¶ cum in minora castra operis perspiciendi causa uenisset: VII 44, 1; ¶ qui paulo longius aggeris petendi causa processerant: II 20, 1, Diuitiacus auxilii petendi causa Romam ad senatum profectus: VI 12, 5; qui commeatus petendi causa (qui cum commeatu *Bergk*) missi erant: III 2, 3; (7, 3 *u.* α) frumenti causa;) Menapii legatos ad eum pacis petendae causa mittunt: VI 6, 2; ¶ qui eo procurandae hereditatis causa uenerat: 2, 18, 2; ¶ quae (tigna) musculi tegendi causa ponunt: 2, 10, 3; ¶ quod (frumentum) eo tolerandae hiemis causa deuexerat: V 47, 2; ¶ praesidium Cenabi tuendi causa quod eo mitterent comparabant: VII 11, 4; Corduba conuentus . . . cohortes duas . . . tuendi oppidi causa apud se retinuit: 2, 19, 4; Caesar . . . III cohortes Orici oppidi tuendi causa reliquit: 3, 39, 1; Caesar . . . deducta Orico legione, quam tuendae orae maritimae

causa ⟨*om. f*⟩ posuerat: 3, 34, 1; praesidiumque cohortium duodecim pontis tuendi causa ponit: VI 29, 3; ¶ qui (Galli) uitandi aestus causa plerumque siluarum ac fluminum petunt propinquitates: VI 30, 3; oppidum . . . uocant . . ., quo incursionis hostium uitandae incursiones . . . uitandi *acf*⟩ causa conuenire consuerunt: V 21, 3; quem ubi Caesar intellexit praesentis periculi atque inopiae uitandae causa omnem orationem instituisse: 3, 17, 6.

ββ): ibi cognoscit consensu omnium Antiochensium . . . arcem captam esse excludendi sui causa: 3, 102, 6; ¶ id ipsum sui fallendi causa milites ab hostibus factum existimabant: VII 50, 2; ¶ sui muniendi . . . causa: I 44, 6 *u.* αα) (Galliae) impugnandae c.; ¶ debere se suspicari simulata Caesarem amicitia, quod exercitum in Gallia habeat, sui opprimendi causa habere: I 44, 10; ¶ magnas Gallorum copias . . . oppugnandi sui causa conuenisse: V 53, 6; ¶ ad eum in castra uenerunt, simul, ut dicebatur, sui purgandi causa, . . . simul, ut . . . impetrarent: IV 13, 5; Vbii . . . purgandi sui ⟨*om. β*⟩ causa ad eum legatos mittunt: VI 9, 6.

γγ): incidit in Vibullium Rufum missum a Pompeio in agrum Picenum confirmandorum hominum causa: 1, 15, 4; confirmandorum militum causa diripiendas his ciuitates dedit: 3, 31, 4; ¶ dum in his locis Caesar nauium parandarum causa moratur: IV 22, 1; ¶ haec faciunt reciperandorum suorum causa ⟨causa suorum *β*⟩: VII 43, 3; ¶ quos ad nouissimum agmen equorum reficiendorum causa substitisse demonstratum est: 2, 42, 5.

f) c. praep.; α) cum: ad eam sententiam cum reliquis causis haec quoque ratio eos deduxit, quod . . . cognouerant: II 10, 5.

β) de: idque adeo haud scio mirandumne sit cum compluribus aliis de causis, tum maxime quod . . .: V 54, 5; (se) eos exercitus, quos contra se multos iam annos aluerint, uelle dimitti. neque enim sex legiones alia de causa missas in Hispaniam septimamque ibi conscriptam, neque . . .: 1, 85, 6; ¶ id aliquot de causis acciderat, ut subito Galli belli renouandi . . . consilium caperent: primum quod . . . despiciebant, tum etiam quod . . . existimabant. accedebat quod . . . dolebant: III 2, 2; ¶ Caesar . . . duabus de causis Rhenum transire constituit. quarum una erat ⟨erat altera *β*⟩, quod auxilia contra se Treueris miserant. altera, ne ad eos Ambiorix receptum haberet: VI 9, 1. 2; id mihi duabus de causis instituisse uidentur, quod neque in uulgum disciplinam efferri uelint neque eos, qui discunt, litteris confisos minus memoriae studere: VI 14, 4; ¶ id ea de causa faciebat, quod . . . dimicandum non existimabat: III 17, 7; id eane de causa, quam legatis pronuntiarunt ⟨*pr. edd.*; pronuntiarint *α*; pronuntiauerint *β*⟩ an perfidia adducti fecerint, . . . non uidetur pro certo esse ponendum: VII 5, 6; ¶ hostibus eadem de causa spes potiundi oppidi discessit: II 7, 2; horum auctoritate finitimi adducti . . . eadem de causa Trebium Terrasidiumque retinent: III 8, 3; eadem de causa minus commode copulis continebantur: III 13, 8; hoc idem fere atque eadem de causa Pompeiani exercitus duces faciebant: 1, 40, 2; sed isdem ⟨*afl*; hisdem *h*; eisdem *O*⟩ de causis Caesar, quae supra sunt demonstratae, proelio non lacessit: 1, 81, 2; sed eisdem de causis, quae sunt cognitae, quo minus dimicare uellet mouebatur: 1, 82, 3; ¶ hac de causa constituerat signa inferentibus resistere . . .: 1, 82, 5; Caesar his de causis, quas commemoraui, Rhenum transire decreuerat: IV 17, 1; his ⟨hiis *a*⟩ de causis aguntur omnia raptim atque turbate: 1, 5, 1; his ⟨iis *P. Manut.*⟩ de causis uterque eorum celeritati studebat, et suis ut esset auxilio et ad opprimendos aduersarios ne occasioni temporis deesset: 3, 79, 1; ¶ leuiore de causa auribus desectis aut singulis effossis oculis domum remittit: VII 4, 10; ¶ Germanico bello confecto multis de causis Caesar statuit sibi Rhenum esse transeundum, quarum illa fuit iustissima, quod . . . suis quoque rebus eos timere uoluit . . .; accessit etiam quod . . .: IV 16, 1; multis de causis Caesar maiorem Galliae motum exspectans . . . dilectum habere instituit: VI 1, 1; ¶ cum omnibus de causis Caesar pacatam Galliam existimaret: III 7, 1; ¶ qua de causa Heluetii quoque reliquos Gallos uirtute praecedunt, quod fere cotidianis proeliis cum Germanis contendunt: I 1, 4; quod qua de causa discederent nondum perspexerat: II 11, 2; etsi intellegebat, qua de causa ea dicerentur quaeque eum res ab instituto consilio deterreret: V 1, 1; quibus de causis consilio conuocato de summa rerum deliberare incipit: 2, 30, 1; ¶ qui quacumque ⟨*β*; quaque *α*; *Aim.*; *pr. edd.*; *Db.*, *Schn.*; quaqua *Fr.*⟩ de causa ad eos uenerunt, ab iniuria prohibent: VI 23, 9; ¶ post mutato consilio quibusdam ⟨quibus *a*?⟩ de causis Caesar paulo ultra eum locum castra transtulit: 3, 66, 4; sed is

quoque mutato consilio quibusdam de causis, quas commemorari necesse non est, eo loco excesserat: 3, 66, 6.

γ) ob: intellegere sese, quanto id cum periculo fecerit, et ob eam causam quam diu potuerit tacuisse: I 17, 6; animaduertit . . . hostem et uagari et uias obsidere . . ., ob eam causam minus commode frumentum commeatumque sibi supportari: III 23, 7; qui cogitasset haec posse in itinere accidere atque ob eam causam profectionis auctor non fuisset: V 33, 2; natio est omnium Gallorum admodum dedita religionibus, atque ob eam causam qui sunt adfecti grauioribus morbis . . . pro uictimis homines immolant: VI 16, 2; Galli se omnes ab Dite patre prognatos praedicant . . .; ob eam hanc *Aim.* causam spatia omnis temporis non numero dierum, sed noctium finiunt: VI 18, 2; Vercingetorix . . . cuius pater principatum Galliae totius obtinuerat et ob eam causam, quod regnum adpetebat, ab ciuitate erat interfectus: VII 4, 1; excusat Bibulum, quod is . . . inimicitias habebat . . . cum Caesare . . .; ob eam causam conloquium uitasse, ne res maximae spei . . . impedirentur: 3, 16, 3; auster increbuit nostrisque praesidio fuit. neque uero ille ob eam causam conatu desistebat: 3, 26, 3; neque minus ob eam causam ciuibus Romanis eius prouinciae . . . pecuniae imperabantur: 3, 32, 6; crebraque ob eam causam proelia fiebant: 3, 45, 1; ob eas causas ei munitioni, quam fecerat, T. Labienum legatum praefecit: I 10, 3; ¶ confirmatis militibus, ne ob hanc causam animo permouerentur: VII 53, 1; erat ob has causas summa difficultas, quod naues propter magnitudinem nisi in alto constitui non poterant: IV 24, 2; his domi ob has causas amplissimos magistratus mandauerat atque: 3, 59, 2; ¶ dextrum cornu eius riuus quidam impeditis ripis muniebat; quam ob causam cunctum equitatum, sagittarios funditoresque omnes sinistro cornu obiecerat: 3, 88, 5.

δ) sine: eo deceptum, quod neque commissum a se intellegeret, qua re timeret, neque sine causa timendum putaret: I 14, 2; quod quos aliquamdiu inermos sine causa timuissent, hos postea armatos ac uictores superassent: I 40, 6; questus, quod . . . bellum sine causa intulissent: IV 27, 5; non sine causa fieri, ut Gallia omni nobilitate spoliaretur: V 6, 5; (VII 77, 10 *u.* e) κ) animi causa;) neque sine causa et Caesar amicissime de nobis et illi grauissime iudicauerunt: 2, 32, 2; ¶ suos ordines seruare neque ab signis discedere neque sine graui causa eum locum, quem ceperant, dimitti censuerant oportere: 1, 44, 4.

B. ficta (πρόφασις): quorum alius alia causa inlata (allata *Ciacc.*), quam sibi ad proficiscendum necessariam esse diceret, petebat, ut: I 39, 3; ¶ neque conloquium interposita causa tolli nolebat: I 42, 5; ¶¶ Caesar biduum in his locis moratus . . . per causam supplementi equitatusque cogendi ab exercitu discedit: VII 9, 1; nauesque triremes duas . . . per causam exercendorum remigum ad fauces portus prodire iussit: 3, 24, 1; equitatumque per causam pabulandi emissum confestim . . . in castra se recipere iussit: 3, 76, 1; qui per causam ualetudinis remanserunt: 3, 87, 4.

2. **causa, quae est, intercedit, agitur** (= πρᾶγμα, δίκη): **A.** = πρᾶγμα, **negotium, condicio:** neue omnium Germanorum, qui essent citra Rhenum, unam esse causam iudicaret: VI 32, 1; ¶¶ causa cognita *u.* B. b); ¶ qui aliquem sermonis aditum causamque amicitiae cum Cicerone habebant: V 41, 1; ¶ consurgunt ii, qui et causam et hominem probant: VI 23, 7; ¶¶ in eadem causa fuerunt Vsipetes et Tencteri: IV 4, 1.

B. = **(partium) controuersia: a) subiect.:** tibi minus commode consulueris, si non fortunae obsecutus uideberis . . . nec causam secutus — eadem enim tum fuit, cum ab eorum consiliis abesse *te debere* iudicasti: *ap. Cic. ad Att.* X 8 *B.* 1; ¶ principes ciuitatis, Eporedorix et Viridomarus, insimulati proditionis ab Romanis indicta causa (*om.* M^1; re M^2) interfecti sunt: VII 38, 2.

b) obiect.: hortatur, ut . . . uel ipse de eo causa cognita statuat uel ciuitatem statuere iubeat: I 19, 5; cognita Caesar causa repperit ab Suebis auxilia missa esse: VI 9, 8; ¶ moribus suis Orgetorigem ex uinclis causam dicere coegerunt; damnatum poenam sequi oportebat, ut igni cremaretur: I 4, 1; per eos ne causam diceret se eripuit: I 4, 2; queri atque indignari coepit regem ad causam dicendam euocari: 3, 108, 1; ¶ discernere, utra pars iustiorem habeat causam: 1, 35, 3; ¶ ne frustra ingressus turpem causam uideretur, legem promulgauit, ut: 3, 20, 4; ¶ esse non nullo se Caesaris beneficio adfectum, sic tamen, ut iustissimam apud eum causam obtinuerit: VII 37, 4; ¶ sequi: *ap. Cic. ad Att.* X 8 *B.* 1 *u.* a); ¶ M. Coelius Rufus praetor causa debitorum suscepta . . .

tribunal suum iuxta C. Trebonii, praetoris urbani, sellam conlocauit: 3, 20, 1.

c) genet.: die constituta causae dictionis Orgetorix ad iudicium omnem suam familiam . . . coegit: I 4, 2.

d) abl.: indicta causa: VII 38, 2 *u.* **a)**.

e) c. praep.: huc addit pauca de causa et de copiis auxiliisque suis: 3, 16, 5.

Sequitur genet. gerund.: I 47, 2. 4; II 1, 2; III 1, 2; IV 1, 2; 1, 47, 2 *u.* **1. A. a)** esse; I 43, 5 *u.* **1. A. b)** habere; VII 9, 1; 3, 24, 1; 76, 1 *u.* **1. B.**; *cf.* **1. A. e)** β) *et* γ); ¶ **genet. substant.**: I 43, 6 *u.* **1. A. a)** intercedere; I 32, 2; III 7, 2; V 27, 4; 1, 2, 3; 3, 47, 3 *ib.* esse; VI 22, 3; 35, 3 *u.* **1. A. b)** adferre; 2, 28, 2 *ib.* nancisci; VI 37, 6 *ib.* quaerere; 3, 87, 4 *u.* **1. B.**; *cf.* **1. A. e)** α); ¶¶ **quare**: VII 63, 7 *u.* **1. A. a)** esse; I 19, 1 *u.* **1. A. d)**; ¶ **quod**: II 1, 2; III 1, 2; IV 1, 2; V 27, 4 *u.* **1. A. a)** esse; I 50, 4 *u.* **1. A. b)** reperire; (II 10, 5 *u.* **1. A. f)** α);) V 54, 5 *u.* **1. A. f)** β) aliis de causis; III 2, 2 *u.* **1. A. f)** β) aliquot; VI 9, 2; 14, 4 *ib.* duabus; III 17, 7 *ib.* ea; IV 16, 1 *ib.* multis; I 1, 4 *ib.* qua; VII 4, 1 *u.* **1. A. f)** .) eam; (IV 24, 2 *ib.* has;) ¶ **ut**: VI 22, 3 *u.* **1. A. b)** adferre; 3, 47, 3 *u.* **1. A. a)** esse; 3, 17, 1 *u.* **1. A. d)**; (3, 79, 1 *u.* **1. A. f)** β) his;) ¶ **ne**: VI 22, 3 *u.* **1. A. b)** adferre; VI 9, 2 *u.* **1. A. f)** β) duabus; (3, 79, 1 *ib.* his; 3, 16, 3 *u.* **A. f)** γ) eam.)

Adiect.: alia: V 54, 5; 1, 85, 6 *u.* **1. A. f)** β); I 39, 3 *u.* **1. B.**; (ali)qua: 1, 2, 3 *u.* **1. A. a)**; (V 41, 1 *u.* **2. A.**;) aliquot: III 2, 2 *u.* **1. A. f)** β); altera: VI 9, 2 *ib.* duabus de c.; complures: V 54, 5 *ib. init.*; duae: VI 9, 1; 14, 4 *ib.*; ea: III 17, 7; VII 5, 6 *ib.*; I 17, 6; III 23, 7; V 33, 2; VI 16, 2; 18, 2; VII 4, 1; 3, 16, 3; 26, 3; 32, 6; 45, 1; I 10, 3 *u.* **1. A. f)** γ); eadem: II 7, 2; III 8, 3; 13, 8; 1, 40, 2; 81, 2; 82, 3 *u.* **1. A. f)** β); IV 4, 1 *u.* **2. A.**; *ap. Cic. ad Att.* X 8 *B*, 1 *u.* **2. B. a)**; grauis: 1, 44, 4 *u.* **1. A. f)** δ); haec: II 1, 2; III 7, 2; V 27, 4; 3, 47, 3 *u.* **1. A. a)**; 2, 28, 2 *u.* **1. A. b)** nancisci; I 50, 4 *ib.* reperire; 1, 82, 5; IV 17, 1; 1, 5, 1; 3, 79, 1 *u.* **1. A. f)** β); VII 53, 1; IV 21, 2; 3, 59, 2 *u.* **1. A. f)** γ); illa: IV 16, 1 *u.* **1. A. f)** β) multis; (indicta: VII 38, 2 *u.* **2. B. a)**;) iusta: I 43, 6 *u.* **1. A. a)**; I 43, 5 *u.* **1. A. b)** habere; IV 16, 1 *u.* **1. A. f)** β) multis; 1, 35, 3; VII 37, 4 *u.* **2. B. b)**; leuior: VII 4, 10 *u.* **1. A. f)** β); multae: VI 22, 3 *u.* **1. A. b)** adferre; IV 16, 1; VI 1, 1 *u.* **1. A. f)** β); necessaria: I 39, 3 *u.* **1. B.**; omnes: III 7, 1 *u.* **1. A. f)** β); parua: VI 35, 3 *u.* **1. A. b)** adferre; paruulae: 3, 72, 4 *u.* **1. A. a)**; qua *u.* aliqua; quae: I 32, 2; VII 63, 7; 1, 47, 2 *u.* **1. A. a)**; I 1, 4; II 11, 2; V 4, 1; 2, 30, 1 *u.* **1. A. f)** β); 3, 88, 5 *u.* **1. A. f)** γ); quaecumque ⟨quaeque⟩: VI 23, 9 *u.* **1. A. f)** β); quaedam: 3, 66, 4. 6 *ib.*; reliquae: II 10, 5 *u.* **1. A. f)** α); turpis: 3, 20, 4 *u.* **2. B. b)**; ueteres: I 43, 6 *u.* **1. A. a)**; una: VI 9, 2 *u.* **1. A. f)** β) duabus; VI 32, 1 *u.* **2. A.**

cautes: accedebat, ut (naues) . . . ab aestu relictae nihil saxa et cautes ⟨cotes β⟩ timerent: III 13, 9.

cautus: neque pro cauto ac diligente se castris continuit: *ap. Charis. ed. Keil 1 p.* 126.

caute: hunc admonet, iter caute diligenterque faciat: V 49, 3; (his paucos addit equites, qui latius ⟨cautius β⟩ ostentationis causa uagentur: VII 45, 3.)

(**cauus**: reliquas copias . . . misit † captis ⟨cauis *Madu.*; *cf. CC*⟩ quibusdam cohortibus, uti numerus legionum constare uideretur: VII 35, 3; tempus erat autem difficillimum, quo neque frumenta in † hibernis ⟨cauis hornis *uel* hornis cauernis *Heller*⟩ erant neque: 1, 48, 5.)

Cebenna. VII 8, 2 *in M*[1], VII 56, 2 *in a est* cebenna; *rell. codd. his locis et* VII 8, 3 *omnes exhibent* ceuenna (VII 56, 2 *A* ceuenna). *Cf. Glück p.* 57.

etsi mons ⟨β; *om.* α; *Fr., Db.*⟩ Cebenna, qui Aruernos ab Heluiis discludit, durissimo tempore anni altissima niue iter impediebat, tamen discussa niue . . . ad fines Aruernorum peruenit: VII 8, 2; quod se Cebenna ut muro munitos existimabant (Aruerni) ac ne singulari quidem umquam homini eo tempore anni semitae patuerant: VII 8, 3; infamia atque indignitas rei et oppositus mons Cebenna ⟨ceuennae *BM*⟩ uiarumque difficultas impediebat: VII 56, 2.

cedo. A. propr. (= pedem referre); a) absol.: his (copiis equitum peditumque) imperat, ut simulatione timoris paulatim cedant ac pedem referant: 2, 40, 3; ¶ quorum impetum noster equitatus non tulit, sed paulatim ⟨*1 det.*; paulo *a*[1]; paulum *rell.*⟩ loco motus cessit: 3, 93, 3; ¶ Caesar consulto equites cedere seque in castra recipere iubet: V 50, 5; ¶ hoc proprium uirtutis existimant expulsos agris finitimos cedere neque quemquam prope audere consistere: VI 23, 2.

propterea quod illi etiam consulto plerumque cederent: V 16, 2; — et ab iis, qui cesserant, et ab iis, qui proximi steterant, circumueniebantur: V 35, 3; — Ambiorix pronuntiari iubet, ut . . ., quam in partem Romani impetum fecerint, cedant: V 34, 3; ¶¶ (cum . . .)

neque nostri longius, quam quem ad finem porrecta [ac] loca aperta pertinebant, cedentes insequi auderent: II 19, 5; quod neque insequi cedentes possent neque ab signis discedere auderent: V 16, 1; item ex reliquis partibus nostri cedentes usque ad castra insecuti ⟨consecuti β⟩ sui colligendi facultatem non dederunt: VII 80, 8; ¶ [equestris autem proelii ratio et cedentibus et insequentibus par atque idem periculum inferebat ⟨*u. CC*⟩: V 16, 3;] — qui suis cedentibus ⟨cadentibus a^2c⟩ auxilio succurrerent: VII 80, 3.

b) ab alqo: (quem (Cingetorigem) supra demonstrauimus Caesaris secutum fidem ab eo non discessisse ⟨cessisse β⟩: V 56, 3.)

c) loco: hi quamcumque in partem impetum fecerant, hostes loco cedere cogebant: 2, 41, 4; — neque uero conspectum aut impetum nostrorum tulerunt, primisque deiectis reliqui se uerterunt et loco cesserunt: 3, 51, 2; — ne eo quidem tempore quisquam loco cessit, sed circumuenti omnes interfectique sunt: VII 62, 7.

B. trsl.: a) = obtemperare: quoniam sit fortunae ⟨fort. sit β⟩ cedendum, ad utramque rem se illis offerre: VII 89, 2.

b) = inferiorem esse: neque multum Albici nostris uirtute cedebant, homines asperi et montani et exercitati in armis: 1, 57, 3; neque uero coniuncti Albici comminus pugnando deficiebant neque multum cedebant uirtute nostris ⟨*u. CC*⟩: 2, 6, 3.

celer: ita magnarum initia rerum, quae . . . sollicitam Italiam habebant, celerem et facilem exitum habuerunt: 3, 22, 4; ¶ ut maritimae res postularent, ut quae celerem atque instabilem motum haberent: IV 23, 5; ¶ non longe a castris progressi spatio, ut celerem receptum haberent, *angustiore pabulabantur: 1, 59, 2; propinquitas castrorum celerem superatis ex fuga receptum dabat: 1, 82, 5; quique hos sequebantur celerem eorum receptum conspicati restiterunt: 3, 38, 3; ¶ legio Pompeiana celeris ⟨*Faern.*; celeri *codd.*⟩ spe subsidii confirmata . . . resistere conabatur: 3, 69, 2; ¶ elati spe celeris uictoriae et hostium fuga: VII 47, 3; cum illi celerem in ea re uictoriam, hi salutem suam consistere uiderent: 3, 111, 5.

celeriter. a) posit.: (abdere: VII 18, 3 *u.* cognoscere;) ¶ certum numerum militum ad se celeriter adduci iubet: VII 4, 7; ¶ sinistro cornu, ubi erat ipse, celeriter adgressus Pompeianos ex uallo deturbauit: 3, 67, 4; ¶ celeriter sibi Senones, Parisios . . . reliquosque omnes, qui Oceanum attingunt, adiungit ⟨β; adiungunt α⟩: VII 4, 6; ¶ his rebus celeriter administratis ipse . . . ad exercitum contendit: III 9, 2; celeriter res administratur: 2, 15, 4; ¶ scribit se cum legionibus profectum celeriter adfore: V 48, 6; ¶ ut . . . classem hostium celeriter aduolaturam suspicarentur: 2, 43, 2; ¶ celeriter uineis ad oppidum actis, aggere iacto turribusque constitutis . . . legatos . . . de deditione mittunt: II 12, 5; ¶ cum celeriter nostri arma cepissent uallumque ascendissent: V 26, 3; ¶ is (timor) uariis hominum sermonibus celeriter augetur: 2, 29, 1; ¶ nostri celeriter arma ceperunt eosque in siluas reppulerunt: III 28, 4; qui celeriter arma capere potuerunt paulisper nostris restiterunt: IV 14, 4; V 26, 3 *u.* ascendere; ¶ illi celeriter per exploratores aduentu Caesaris cognito carros impedimentaque sua in artiores siluas abdiderunt, copias omnes in loco edito atque aperto instruxerunt: VII 18, 3; ¶ his rebus celeriter magna multitudine peditatus equitatusque coacta ad castra uenerunt: IV 34, 5; his suppliciis celeriter coacto exercitu Lucterium Cadurcum . . . in Rutenos mittit: VII 5, 1; ¶ hunc (collem) celeriter, prius quam ab aduersariis sentiatur, communit: 1, 54, 4; ¶ legionis nonae et decimae milites . . . Atrebates . . . celeriter ex loco superiore in flumen compulerunt: II 23, 1; ¶ illi subito ex omnibus partibus euolauerunt murumque celeriter compleuerunt: VII 27, 3; ¶ hae (casae) celeriter ignem comprehenderunt et uenti magnitudine in omnem locum castrorum distulerunt: V 43, 2; ¶ nostri celeriter ad arma concurrunt, uallum conscendunt: V 39, 3; ¶ qua re nuntiata Caesar celeriter sarcinas conferri, arma expediri iussit: VII 18, 4; ¶ arbitratus id bellum celeriter confici posse eo exercitum adduxit: III 28, 1; celeriter octo milium itinere confecto prius ad hostium castra peruenit quam: IV 14, 1; celeriter confecto per suos dilectu . . . et celeritate et copiis docuit . . .: VI 1, 1; eo celeriter confecto negotio rursus in hiberna legiones reduxit: VI 3, 3; celeriter contraque omnium opinionem confecto itinere multos in agris inopinantes deprehendit: VI 30, 1; ¶ deprensis nauibus circiter quinquaginta celeriterque coniunctis atque eo militibus iniectis ⟨impositis β⟩ . . . sine contentione oppido potitur: VII 58, 4; ¶ conscendere: V 39, 3 *u.* concurrere; ¶ constituere: II 12, 5 *u.* agere; (VII 49, 1 *u.* educere;) ¶ alteri non magnis facultatibus . . . celeriter quod habuerunt consumpserunt: VII 17, 2; ¶ celeriter ad clamorem homi-

num circiter milia sex conuenerunt: IV 37, 2; magnus undique numerus celeriter conuenit: VI 34, 9; omnes equites . . . celeriter conuenire iubet: VII 64, 1; ¶ Galba . . . consilio ⟨concilio $B^2\beta$⟩ celeriter conuocato sententias exquirere coepit: III 3, 1; ¶ celeriter adulescentibus et oratione magistratus et praemio deductis: VII 37, 6; ipse celeriter ab opere deductis legionibus aciem instruit: 2, 26, 3; ¶ celeriter haec ad hostes deferuntur: VI 7, 7; ¶ hinc celeriter deiecti se in signa manipulosque coiciunt: VI 40, 1; ¶ (deligere: VII 35, 5 *u.* efficere;) ¶ (naues) in eas impeditas impetum faciunt celeriterque ambas deprimunt: 2, 6, 6; ¶ his rebus animaduersis . . . celeriter ex tertia acie singulas cohortes detraxit atque ex his quartam instituit equitatuique opposuit: 3, 89, 3; ¶ (differre: V 43, 2 *u.* comprehendere;) ¶ celeriter concilium dimittit, Liscum retinet: I 18, 1; ¶ celeriter ex conspectu castrorum discessit: 3, 75, 2; ¶ Caesar omnibus portis eruptione facta equitatuque emisso celeriter hostes in fugam dat: V 51, 5; ¶ ad T. Sextium legatum . . . misit, ut cohortes ex castris celeriter educeret et sub infimo colle ab dextro latere hostium constitueret: VII 49, 1; celeriterque impedimenta ex castris educi et se subsequi iussit: VII 68, 1; ¶ Caesar partitis copiis cum C. Fabio legato et M. Crasso quaestore celeriterque ⟨que *om.* β⟩ effectis pontibus adit tripertito: VI 6, 1; celeriter effecto opere legionibusque traductis ⟨β; *om.* α⟩ et loco castris idoneo delecto reliquas copias reuocauit: VII 35, 5; sed celeriter ciues Romani ligneis effectis turribus his sese munierunt: 3, 9, 3; ¶ qui tamen fontes . . . celeriter aestibus exarescebant: 3, 49, 5; ¶ Nasidianae naues nullo usui fuerunt celeriterque pugna excesserunt: 2, 7, 1; ¶ omnes fere Gallos nouis rebus studere et ad bellum mobiliter celeriterque excitari: III 10, 3; ¶ expedire: VII 18, 4 *u.* conferre; celeriter sese tamen Galli equites expediunt proeliumque committunt: 1, 51, 4; ¶ his rebus celeriter id, quod Auarici deperierat, expletur: VII 31, 4; ¶ Germani celeriter ex consuetudine sua phalange facta impetus gladiorum exceperunt: I 52, 4; celeriter, ut ante Caesar imperarat, ignibus significatione facta ex proximis castellis eo concursum est: II 33, 3; itaque conuocatis centurionibus celeriter milites certiores facit: III 5, 3; illi imperata celeriter fecerunt, obsides ad numerum frumentumque miserunt: V 20, 4; celeriter factum est, ut alii eruptionibus resisterent, alii turres reducerent . . .: VII 24, 5; fit celeriter concursus in praetorium: 1, 76, 1; hoc adeo ⟨*pauc. dett.;* ideo *Oz*⟩ celeriter fecit, ut simul adesse et uenire nuntiaretur: 3, 36, 3; quantum usum haberet . . . potiri oppido . . . opulento, simul reliquis ciuitatibus huius urbis exemplo inferre terrorem et id fieri celeriter, prius quam auxilia concurrerent: 3, 80, 5; ¶ ipsa spes inopiam sustentabat, quod celeriter se habituros copiam confidebant: 3, 49, 1; ¶ iacere: II 12, 5 *u.* agere; ¶ celeriter nostri ⟨nostri cel. β⟩ clamore sublato pila in hostes immittunt: VI 8, 6; ¶ (imponere,) inicere: VII 58, 4 *u.* coniungere; ¶ (instituere: 3, 89, 3 *u.* detrahere;) ¶ (instruere: VII 18, 3 *u.* cognoscere;) ¶ celeriter missis legatis per suos principes inter se coniurant: III 8, 3; V 20, 4 *u.* facere; peditum milia X sibi celeriter mitterent: VII 34, 1; qua re cognita celeriter quae in statione pro castris erant Afranii cohortes breuiore itinere ad eundem occupandum locum mittuntur: 1, 43, 4; nuntiosque ad eum celeriter mittit, quibus regionibus exercitum exposuisset: 3, 29, 4; ¶ (munire: 3, 9, 3 *u.* efficere;) ¶ simul perfecto ponte celeriter fortuna mutatur: 1, 59, 1; ¶ celeriterque saltus Pyrenaeos occupari iubet: 1, 37, 1; ¶ (opponere: 3, 89, 3 *u.* detrahere;) ¶ sed celeriter est inter eos de principatu controuersia orta: 3, 112, 10; ¶ omni ora maritima celeriter ad suam sententiam perducta . . . mittunt: III 8, 5; ¶ eae res in Galliam Transalpinam celeriter perferuntur: VII 1, 2; celeriter ad omnes Galliae ciuitates fama perfertur: VII 3, 2; celeriter haec fama ac ⟨*om.* β⟩ nuntiis ⟨nuntii *X*⟩ ad Vercingetorigem perferuntur ⟨perferunt β⟩: VII 8, 4; ¶ alii cuneo facto ut celeriter perrumpant censent: VI 40, 2; ¶ hostes . . . impetu facto celeriter nostros perturbauerunt: IV 12, 1; ¶ illi . . . celeriter ad eas, quas diximus, munitiones peruenerunt: III 26, 2; milites dato signo celeriter ad munitionem perueniunt eamque transgressi trinis castris potiuntur: VII 46, 4; quibus coactis celeriter Petreius per Vettones ad Afranium peruenit: 1, 38, 4; ¶ ita nostri acriter in hostes signo dato impetum fecerunt itaque hostes repente celeriterque procurrerunt, ut: I 52, 3; illae (cohortes) celeriter procucurrerunt ⟨procurr. *Ol*⟩ infestisque signis tanta ui in Pompei equites impetum fecerunt, ut: 3, 93, 5; ¶ L. Plancum cum legione ex Belgio celeriter in Carnutes proficisci iubet: V 25, 4; ¶ quod se prope explorata uictoria celeriter amissa recipera-

turos confidebant: VII 15, 2; ¶ ad quos se celeriter, cum usus est, recipiunt: IV 2, 3; ibi cum antecursoribus Caesaris proelio commisso celeriter Domitiani a ponte repulsi se in oppidum receperunt: 1, 16, 3; equitatuque omni fere incolumi, quod se per litora celeriter in oppidum recepit ⟨recipit *afh*⟩, magnum peditum numerum interficiunt: 2, 26, 4; ¶ nostri fortiter impetum eorum tulerunt celeriterque ad suos quisque ordines redit ⟨rediit *f; Dt.*⟩ atque ultro uniuersi in hostes impetum fecerunt: 3, 37, 6; ¶ repellere: III 28, 4 *u.* capere; 1, 16, 3 *u.* recipere; ¶ celeriter equitatus ad cotidianum itineris officium reuertitur: 1, 80, 4; ¶ id tamen se celeriter maioribus commodis sanaturum ⟨sarturum *coni. Schn.*⟩: VII 29, 5; ¶ pila miserunt celeriterque, ut erat praeceptum a Caesare, gladios strinxerunt: 3, 93, 1; ¶ (subsequi: VII 68, 1 *u.* educere;) ¶ se confidere munitionibus oppidi, si celeriter succurratur: 3, 80, 3; ¶ tollere: VI 8, 6 *u.* immittere; ¶ traducere: VII 35, 5 *u.* efficere; ¶ celeriter suo ponte Afranius . . . legiones IIII equitatumque omnem traiecit duabusque Fabianis occurrit legionibus: 1, 40, 4; ¶ exercitus equitatusque equitibus Romanis administrantibus . . . celeriter transmittitur: VII 61, 2; ¶ seque celeriter eo ⟨eo celer. *β*⟩ uenturum nuntiet: IV 21, 8; iubet media nocte legionem proficisci celeriterque ad se uenire: V 46, 2; pronuntiat Pompeium celeriter subsidio uenturum: 1, 19, 1; quoniam confido me celeriter ad urbem uenturum: *Cic. ad Att.* IX 6 *A*.

[magna celeriter commutatio rerum ⟨*del. Paul*⟩: 1, 60, 4.]

b) compar.: si quo erat longius prodeundum aut celerius recipiendum: I 48, 7; ¶ eo cum de improuiso celeriusque omni ⟨omnium *E; Flod.*⟩ opinione uenisset: II 3, 1.

c) superl.: re frumentaria quam celerrime potuit comparata magnis itineribus ad Ariouistum contendit: I 37, 5.

Coniunguntur: celeriter contraque omnium opinionem: VI 30, 1 *u.* conficere; mobiliter celeriterque excitari: III 10, 3; repente celeriterque procurrere: I 52, 3; — de improuiso celeriusque omni opinione: II 3, 1 *u.* **b)**.

celeritas. A. subiect.: ita Cassio industria Domitii, Fauonio Scipionis celeritas salutem attulit: 3, 36, 8; ¶ neque eam, quam prodesse ⟨profuisse *β*⟩ aliis uim celeritatemque uiderant, imitari potuerunt: VI 40, 6; ¶ tanta erat horum exercitatione celeritas, ut iubis equorum subleuati cursum adaequarent: I 48, 7; ac tanta fuit in castris capiendis celeritas, ut Teutomatus . . . uix se ex manibus praedantium militum eriperet: VII 46, 5.

B. obiect.: Fabius . . . adhibita celeritate praesidium ex saltu deiecit magnisque itineribus ad exercitum Afranii contendit: 1, 37, 3; qui (Calenus legatus) celeritatem in transportandis legionibus adhiberet: 3, 8, 2; ¶ imitari: VI 40, 6 *u.* A. prodesse; ¶ eadem res celeritate insequentium tardata nostris salutem attulit: 3, 70, 2.

C. dat.: his de causis uterque eorum celeritati studebat: 3, 79, 1.

D. genet.: tarditate et grauitate nauium impediebantur: factae enim subito ex umida materia non eundem usum celeritatis habebant: 1, 58, 3.

E. ablat.: a) causae: Massilienses et celeritate nauium et scientia gubernatorum confisi nostros eludebant: 1, 58, 1; ¶ magnitudine operum . . . et celeritate Romanorum permoti legatos ad Caesarem de deditione mittunt: II 12, 5; ¶ qui omnibus rebus subito perterriti et celeritate aduentus nostri et discessu suorum neque consilii habendi neque arma capiendi spatio dato perturbantur: IV 14, 2.

b) instr.: ut celeritate reliquas res conficeret, qua pleraque erat consecutus, . . . iubet: VII 12, 3; ¶ celeriter confecto per suos dilectu . . . et celeritate et copiis docuit, quid populi Romani disciplina atque opes possent: VI 1, 4; ¶ ut, si essent hostes pulsi, celeritate periculum effugerent: IV 35, 1; Numidae integri celeritate impetum nostrorum effugiebant: 2, 41, 6; ¶ tantum re prouisa Brutus celeritate nauis enisus ⟨denisus *a*⟩ est, ut paruo momento antecederet: 2, 6, 4; ¶ (euitare, mutare: VII 45, 9 *u.* uitare;) ¶ ut, si quid etiam de sua salute ab Haeduis iniretur consilii, celeritate praecurreret: VII 9, 4; ¶ L. Minucium Basilum cum omni equitatu praemittit, si quid celeritate itineris atque oportunitate temporis proficere posset: VI 29, 4; ¶ quid iniquitas loci habeat incommodi proponit; hoc una celeritate posse uitari ⟨*β*; mutari *α*; *edd.*; euitari *Paul; cf. CC*⟩; occasionis esse rem, non proelii: VII 45, 9.

c) modi: sed ea celeritate atque eo ⟨*om. β*⟩ impetu milites ierunt, . . . ut: V 18, 5; ¶ eadem autem celeritate aduerso colle ad nostra castra . . . contenderunt ⟨*u. CC*⟩: II 19, 8; — eadem celeritate . . . nocturno itinere non intermisso comitatu equitum XXX ad mare

peruenit: 3, 96, 4; ¶ his facile pulsis ac proturbatis incredibili celeritate ad flumen decucurrerunt: II 19, 7; — incredibili celeritate magno spatio paucis diebus confecto: III 29, 2; — turres admodum centum XX excitantur incredibili celeritate: V 40, 2; — ad Labienum per Remos incredibili celeritate de uictoria Caesaris fama perfertur, ut . . .: V 53, 1; ¶ ad eum omni celeritate et studio incitatus ferebatur: 3, 78, 2; ¶ qui tantae altitudinis machinationes tanta celeritate promouere possent: II 31, 2; — quod eius discessu Romani tanta oportunitate et celeritate uenissent: VII 20, 1.

d) limitat.: cum his nauibus nostrae classi eius modi congressus erat, ut una celeritate et pulsu remorum praestaret: III 13, 7.

F. c. praep.: hoc unum [inopia nauium] Caesari ad celeritatem conficiendi belli defuit: 3, 2, 2; ¶ qui . . . nihil ad celeritatem sibi reliqui fecerunt: II 26, 5; ¶ ad celeritatem onerandi subductionisque ⟨*Ciacc.;* subductionesque *codd.; edd.*⟩ paulo facit humiliores (naues): V 1, 2; ¶ continuato nocte ac die itinere atque † omnibus copiis mutatis ad celeritatem iumentis ad Pompeium contendit: 3, 11, 1.

aequo animo remittendum de celeritate existimabat: V 49, 6.

unam esse in celeritate positam salutem: V 29, 6; quod omnem spem hostes in celeritate ponebant: V 39, 4; Caesar . . . unum communis salutis auxilium in celeritate ponebat: V 48, 1; nec fuit spatium tali tempore ad contrahenda castra, quod res posita in celeritate uidebatur: VII 40, 2; erat in celeritate omne positum certamen, utri prius angustias montesque occuparent: 1, 70, 1.

hi propter propinquitatem et celeritatem ⟨celer. et prop. β⟩ hostium nihil iam Caesaris imperium exspectabant: II 20, 4.

Coniunguntur: celeritas atque impetus: V 18, 5 **E. e)**; uis celeritasque: VI 40, 6 **A**; (oportunitas et celeritas: VII 20, 1 **E. e)**.)

Adiect.: ea: VI 40, 6 **A.**; V 18, 5 **E. e)**; eadem: II 19, 8; 3, 96, 4 *ib.;* incredibilis: II 19, 7; III 29, 2; V 40, 2; 53, 1 *ib.;* omni: 3, 78, 2 *ib.;* tanta: I 48, 7; VII 46, 5 **A.**; II 31, 2; VII 20, 1 **E. e)**; una (= sola): VII 45, 9 **E. b)** *extr.;* III 13, 7 **E. d)**.

celo: plerosque (Caesaris milites) ii, qui receperant, celant noctuque per uallum emittunt: 1, 76, 4; ¶¶ cum iis ⟨his *codd.: u. CC*⟩, quae retinuerant et celauerant, armis . . . eruptionem fecerunt: II 33, 2; *cf.* 32, 4; ¶ quod in conspectu omnium res gerebatur neque recte ac turpiter factum ⟨β; *om.* α⟩ celari poterat: VII 80, 5; ¶ circiter parte tertia (armorum) . . . celata atque in oppido retenta: II 32, 4.

Celtae: Gallia est omnis diuisa in partes tres, quarum unam incolunt Belgae, aliam Aquitani, tertiam qui ipsorum lingua Celtae, nostra Galli appellantur. hi omnes . . .: I 1, 1.

Celtiberia: equites auxiliaque . . . Celtiberiae, Cantabris barbarisque . . . ab Afranio imperantur: 1, 38, 3; constituunt ipsi *his* locis excedere et in Celtiberiam bellum transferre: 1, 61, 2.

Celtillus: Vercingetorix, Celtilli filius, Aruernus, . . . cuius pater principatum Galliae totius obtinuerat et ob eam causam, quod regnum adpetebat, ab ciuitate erat interfectus: VII 4, 1.

Cenabensis. 1. **adiect.:** et Cenabensi ⟨a^1; genabensi *h:* cenabi α; *edd.*⟩ caede et labore operis incitati non aetate confectis . . . pepercerunt: VII 28, 4.

2. **ui subst.:** Cenabenses ⟨Gena[illegible] α (X?)⟩ paulo ante mediam noctem silentio ex oppido egressi flumen transire coeperunt . . .: VII 11, 7.

Cenabum. *Nullo libri VII loco scriptum est in codd.* cenabum (*littera* c), *sed semper littera* g genabum (-i). (VII 3, 1 *in AQB exstat* genabim, *in M* genebim, *in* β genabin; VII 11, 3 *in* B^2 genapum; VII 17, 7 *in* α genabi, *in* β genaui.) *Sed* VIII 5, 2 *in* α *inuenitur* cenabo, *in a* çenabo, (*in h* genabo;) *et* VIII 6, 1 cenabi *in BMQ,* caenabi *in Aa,* (genabi *in h.*) *Cf.* **Cenabensis.** *Ex editoribus Np., Schn., Fr. receperunt* Genabum, *rell.* Cenabum. *Cf. Glück p. 57—60. De situ oppidi u. Heller, Ph. 26. 681 sq.*

Carnutes . . . Cenabum signo dato concurrunt . . .: VII 3, 1; quae Cenabi oriente sole gesta essent, ante primam confectam uigiliam in finibus Aruernorum audita sunt: VII 3, 3; Cenabum Carnutum proficiscitur (Caesar); qui tum primum adlato nuntio de oppugnatione Vellaunoduni . . . praesidium Cenabi tuendi causa quod eo mitterent comparabant. huc . . .: VII 11, 3. 4; *cf.* § 5; quod oppidum Cenabum pons fluminis Ligeris contingebat ⟨β; continebat α; *Np., Dt.*⟩, . . . duas legiones in armis excubare iubet: VII 11, 6; *cf.* § 8. 9; Vercingetorix tot continuis incommodis Vellaunoduni, Cenabi, Nouioduni acceptis suos ad concilium conuocat: VII 14, 1; praestare omnes perferre acerbitates, quam non ciuibus Romanis, qui

Cenabi perfidia Gallorum interissent, parentarent: VII 17, 7; (Cenabi caede: VII 28, 4 *u.* **Cenabensis 1.**)

Cenimagni. *In cod. h est* cenimanni. *Cf. Glück p. 60—62.*

Cenimagni ⟨Iceni, Cangi *Lips.*; *Np.*⟩, Segontiaci, Ancalites, Bibroci, Cassi legationibus missis sese Caesari dedunt. ab iis cognoscit . . .: V 21, 1.

Cenomani. *Codd. exhibent* cenomannis. *Cf. Glück p. 59.*

(imperant) Nitiobrogibus quinque milia; Aulercis Cenomanis totidem: VII 75, 3.

censeo. A. = existimo; a): ipsi autem suos ordines seruare neque ab signis discedere neque sine graui causa eum locum, quem ceperant, dimitti censuerant ⟨consuerant *Of?*; *Np.*⟩ oportere ⟨*u. CC*⟩: 1, 44, 4.

b): Caesar maturandum sibi censuit, si esset in perficiendis pontibus periclitandum, ut . . . dimicaret: VII 56, 1; — (tamen eos retinendos non constituit ⟨censuit β; *Schn.*⟩: VII 54, 2;) neque hos habendos ciuium loco neque ad concilium adhibendos censeo: VII 77, 3; — unam fore tabellam, qui liberandos omni periculo censerent: 3, 83, 4.

B. = suadeo, constituo: a) absol.: non omnes eos, qui arma ferre possent, ut censuit Vercingetorix, conuocandos statuunt: VII 75, 1.

b) addito α) accus.: uariis dictis sententiis, quarum ⟨quorum β⟩ pars deditionem, pars, dum uires suppeterent, eruptionem censebat: VII 77, 2.

β) acc. c. inf. (gerund.): erant qui censerent de tertia uigilia in Castra Cornelia recedendum, ut maiore spatio temporis interiecto militum mentes sanarentur, simul . . .: 2, 30, 3; — erant sententiae, quae conandum omnibus modis castraque Vari oppugnanda censerent, quod . . . arbitrarentur: 2, 30, 1; neque tanti sum animi, ut sine spe castra oppugnanda censeam: 2, 31, 8; — statuunt, ut . . . mittantur, nec solis Biturigibus communem salutem committendam censent, quod . . . intellegebant: VII 21, 3; — plusque animo prouidere . . . existimabatur, quod re integra primo incendendum Auaricum, post deserendum censuerat: VII 30, 2; — consul ad senatum rettulit, senatusque Coelium ab re publica remouendum censuit. hoc decreto . . .: 3, 21, 2; *cf.* **A. b)**.

γ) ut: quoniam . . . senatus censuisset, uti quicumque Galliam prouinciam obtineret, . . . Haeduos . . . defenderet: I 35, 4; — alii cuneo facto ut celeriter perrumpant censent, quoniam tam propinqua sint castra, . . . alii, ut in iugo consistant atque eundem omnes ferant casum: VI 40, 2; — dixerat aliquis leniorem sententiam, . . . ut M. Calidius, qui censebat, ut Pompeius in suas prouincias proficisceretur: 1, 2, 3; — plerique censebant, ut noctu iter facerent: posse prius ad angustias ueniri, quam sentiretur: 1, 67, 1.

censor: pollicetur L. Piso censor sese iturum ad Caesarem: 1, 3, 6.

census: eorum, qui domum redierunt, censu habito, ut Caesar imperauerat, repertus est numerus milium C et decem: I 29, 3.

(centeni: omnis insula est in circuitu uicies centum ⟨centenum *Dt.*[2]⟩ milium passuum: V 13, 7.**)**

centies: ciues Rom. eius prouinciae sibi ad rem publicam administrandam HS CLXXX ⟨LXXXX *O*⟩ et argenti pondo XX milia . . . polliceri coegit: 2, 18, 4.

cento: eamque contabulationem summam lateribus lutoque constrauerunt . . . centonesque insuper iniecerunt, ne aut tela tormentis immissa tabulationem perfringerent aut saxa ex catapultis latericium discuterent: 2, 9, 3; ¶ coria autem, ne rursus igni ac lapidibus corrumpantur, centonibus conteguntur: 2, 10, 6; ¶ omnes fere milites aut ex coactis aut ex centonibus aut ex coriis tunicas aut tegimenta fecerant, quibus tela uitarent: 3, 44, 7.

(Centrones *u.* Ceutrones.)

centum. *Plene scriptum est* centum *in X*: I (31, 5?;) 37, 3; II 4, 5; IV 1, 4; VI 4, 4; *in Oz* (centum atque XXX): 3, 10, 5; *in α (an X?)* (centum XX): V 40, 2; (centum XL:) VII 3, 3; — centum *exstat in α*, .C. *in β*: V 24, 7; centum (.C. *Q*) milium *in α*, .C̄. *in h*, .C. mil *in a*[1]: V 13, 7. — *Reliquis locis* (I 2, 5; 26, 5; 29, 3; 2, 18, 4 *(bis)*; 25, 5; 3, 7, 1; 88, 3; 91, 3; 99, 4) *in omnibus libris littera* C *uidetur notatum esse.*

A. non adiecto alio numero: hos posse conficere armata milia centum: II 4, 5; (una ex parte a Suebis circiter milia passuum sescenta ⟨c. β⟩ agri uacare dicuntur: IV 3, 2;) atque harum tamen omnium legionum hiberna . . . milibus passuum centum continebantur: V 24, 7; ¶ obsidibus imperatis centum hos Haeduis custodiendos tradit: VI 4, 4; ¶ pagos centum Sueborum ad ripas Rheni consedisse: I 37, 3; hi (Suebi) centum pagos habere dicuntur, ex quibus quotannis singula milia armatorum bellandi causa . . . educunt: IV 1, 4.

B. adiecto alio numero: amissa Sicilia et

Sardinia duabusque Hispaniis et cohortibus . . . ciuium Romanorum centum atque XXX ⟨XX *O*⟩: 3, 10, 5; numeroque cohortes CX ⟨XC *Ciacc.; cf. CC*⟩ expleuerat: 3, 88, 3; ¶ scutoque ad eum relato Scaeuae centurionis inuenta sunt in eo foramina CXX ⟨*2 dett.; Val. Max.; Suet.; Flor.; Appian.;* CXXX *Plut.;* CCXX *acf;* CCXXX *NOhl*⟩: 3, 53, 4; ¶ eum electi milites circiter CXX uoluntarii eiusdem centuriae sunt prosecuti: 3, 91, 3; ¶ nunc esse in Gallia ad centum et XX milium (Germanorum) numerum: I 31, 5; — ex eo proelio circiter hominum milia CXXX superfuerunt eaque . . .: I 26, 5; — ciues Rom. eius prouinciae sibi . . . tritici *modium CXX milia ⟨*om. h*⟩ polliceri coegit: 2, 18, 4; — qui (fines) in longitudinem milia passuum CCXL, in latitudinem CLXXX patebant: I 2, 5; omnis insula est in circuitu uicies ⟨*om. a*[1]⟩ centum ⟨centenum *Dt.*[2]⟩ milium passuum: V 13, 7; (milibusque (Arduenna silua) amplius quingentis ⟨*codd., Aim.; cf. Strab. IV p. 194;* quinquaginta *Oros.;* centum et quinquaginta *Goeler*⟩ in longitudinem patet: VI 29, 4;) quod spatium est milium passuum circiter centum LX ⟨CLX *Fr., Db.;* centum sexaginta *Schn.*⟩: VII 3, 3; — (milia sagittarum circiter XXX ⟨centum ac triginta *Suet. Caes. 68*⟩ in castellum coniecta Caesari renuntiauerunt: 3, 53, 4;) — — eorum, qui domum redierunt, censu habito, ut Caesar imperauerat, repertus est numerus milium C et decem: I 29, 3; ¶ M. Bibulus cum nauibus CX Corcyrae (erat): 3, 7, 1; ¶ neque uero primum impetum nostrorum Numidae ferre potuerunt, sed interfectis circiter CXX reliqui se in castra ad oppidum receperunt: 2, 25, 5; ¶ signaque militaria ex proelio ad Caesarem sunt relata CLXXX et aquilae VIIII: 3, 99, 4; ¶ turres admodum centum XX excitantur incredibili celeritate ⟨*u. CC*⟩: V 40, 2.

[Falso centum *scriptum est in af pro* centurionibus: 3, 67, 3.]

centuria: eum electi milites circiter CXX uoluntarii ⟨uoluntariae *hl;* uoluntarie *N*⟩ eiusdem centuriae sunt prosecuti: 3, 91, 3; ¶ infirmiores milites ex omnibus centuriis deligi iubet, quorum aut animus aut uires uidebantur sustinere non posse: 1, 64, 5.

centuriatim: centuriatim producti milites idem iurant: 1, 76, 3.

(**centuriatus:** cohortibusque caetratis ⟨*P. Manut.;* centuriatis *codd.*⟩ subsidio missis scienter in duas partes sese distribuunt: 1, 55, 2.)

centurio. *Cf. Goel. II 222–228.*

A. subiect.: accurrere: III 5, 2 *u.* **C. a)**; ¶ adpropinquare: V 44, 1 *u.* **C. a)**; ¶ (agere: III 14, 3 *u.* **D.** attribuere;) ¶ centuriones . . ., ne ante partam rei militaris laudem amitterent, fortissime pugnantes conciderunt: VI 40, 7; quattuorque ex una cohorte centuriones oculos amiserunt: 3, 53, 3; ¶ ascendere: VII 47, 7 *u.* **C. a)**; ¶ ad duo milia numero ex Pompeianis cecidisse reperiebamus, euocatos centurionesque complures: 3, 53, 1; ¶ tertiae cohortis centuriones . . . nutu uocibusque hostes, si introire uellent, uocare coeperunt: V 43, 6; ¶ (cognoscere: III 14, 3 *u.* **D.** attribuere;) ¶ compluresque tribuni militum *et* centuriones ad Caesarem ueniunt seque ei commendant: 1, 74, 4; ¶ concidere: VI 40, 7 *u.* amittere; (VII 50, 6 *u.* **C. a)**;) ¶ concurrebant legati, centuriones tribunique militum: ne dubitaret proelium committere: 1, 71, 2; ¶ confirmare: 2, 21, 1 *u.* **D.** agere; hi (centuriones) siue uere quam habuerant opinionem ad eum perferunt siue etiam auribus Vari seruiunt, . . . confirmant quidem certe . . .: 2, 27, 1; ¶ (conari: VII 50, 4 *u.* **C. a)**;) ¶ conquirere: VII 12, 4 *u.* **B.** intromittere; ¶ capit arma . . . atque in porta consistit. consequuntur ⟨sequuntur β⟩ hunc centuriones eius cohortis, quae in statione erat; paulisper una proelium sustinent: VI 38, 3; ¶ contendere: V 44, 2 *u.* **C. a)**; ¶ (defendere: 3, 94, 6 *u.* **D.** inquit;) ¶ deligere: II 17, 1 *u.* **B.** praemittere; ¶ deposcere: 1, 57, 1 *u.* **C. b)**; ¶ (desperare: VII 50, 4 *u.* **C. a)**;) ¶ (destringere: VII 12, 6 *u.* occupare;) ¶ dicere: VII 47, 7 *u.* **C. a)**; ¶ docere: III 5, 2 *u.* **C. a)**; L. Aurunculeius compluresque tribuni militum et primorum ordinum centuriones nihil temere agendum . . . existimabant ⟨docebant β⟩; quantasuis copias etiam Germanorum sustineri posse munitis hibernis docebant: V 28, 3. 4; ¶ ducere ordinem: 1, 13, 4 *u.* **C. a)**; ¶ efferre: VII 47, 7 *ib.;* ¶ (euocare: 1, 3, 3 *u.* **F.**;) ¶ exceptare: VII 47, 7 *u.* **C. a)**; ¶ (excidere: VII 50, 4 *ib.;*) ¶ existimare: V 28, 3 *u.* docere; ¶ habere: I 39, 5; V 44, 2 *u.* **C. a)**; 2, 27, 1 *u.* **A.** confirmare; ¶ inquit: VII 50, 4 *u.* **C. a)**; ¶ (insistere: III 14, 3 *u.* **D.** attribuere;) ¶ centuriones in oppido, cum ex significatione Gallorum noui aliquid ab iis iniri consilii intellexissent, . . . portas occupauerunt: VII 12, 6; ¶ (interire: 3, 71, 2 *u.* **B.** desiderare;) ¶ (mereri: 3, 53, 5 *u.* **C. c)**;) ¶ nancisci: VII 47, 7 *u.* **C. a)**; ¶

centuriones . . . gladiis destrictis ⟨districtis *AQ*⟩ portas occupauerunt suosque omnes incolumes receperunt: VII 12, 6; ¶ (occurrere: III 5, 2 *u.* C. a);) ¶ perferre: 2, 27, 1 *u.* confirmare; ¶ proxima nocte centuriones Marsi duo ex castris Curionis ⟨centurionis *ahl*⟩ cum manipularibus suis XXII ad Attium Varum perfugiunt ⟨prof. *l*⟩: 2, 27, 1; ¶ quid ab his praecipiatur: VI 39, 2 *u.* G. ad; ¶ (in contuberniis centuriones militesque ⟨*H. Schneider;* in contub. commilitesque *codd.*⟩ nonnulli grauiora proferebant ⟨*add. Heller*⟩: 2, 29, 4;) ¶ pugnare: VI 40, 7 *u.* amittere; (VII 50, 6 *u.* C. a);) ¶ tertiae cohortis centuriones ex eo, quo stabant, loco recesserunt suosque omnes remouerunt: V 43, 6; ¶ recipere: VII 12, 6 *u.* occupare; ¶ remanere: 1, 77, 2 *u.* E. numerus; ¶ remouere: V 43, 6 *u.* recedere; ¶ satis facere: I 41, 3 *u.* G. cum; ¶ Sabinus quos in praesentia tribunos militum circum se habebat et primorum ordinum centuriones se sequi iubet: V 37, 1; (VI 38, 3 *u.* consequi;) hoc idem reliqui iurant legati; tribuni ⟨*af;* hos tribuni *rell.; Db.*⟩ militum centurionesque sequuntur, atque idem omnis exercitus iurat: 3, 13, 4; ¶ seruire: 2, 27, 1 *u.* confirmare; ¶ stare: V 43, 6 *u.* recedere; ¶ idem ius iurandum adigit Afranium; subsequuntur ⟨adigit. afranium subseq. *Oah*⟩ tribuni militum centurionesque: 1, 76, 3; ¶ esse: V 44, 1; (saluti esse: VII 50, 6 *u.* C. a); ¶ sustinere: VI 38, 3 *u.* consequi; ¶ (tueri: 3, 94, 6 *u.* D. inquit;) ¶ uenire: 1, 74, 4 *u.* commendare; 2, 21, 1 *u.* D. agere; ¶ uocare: V 43, 6 *u.* coepisse.

B. **obiect.**: (adducere: 1, 13, 4 *u.* C. a);) ¶ milites circulari . . .; centuriones⟨que *add. O'fhl*⟩ tribunosque militum adire atque obsecrare, ut per eos Caesar certior fieret, ne labori suo neu periculo parceret: 1, 64, 3; ¶ conuocato consilio omniumque ordinum ad id consilium adhibitis centurionibus uehementer eos incusauit: I 40, 1; ¶ nostri, cum undique premerentur, XLVI ⟨sex et XL *β*⟩ centurionibus amissis deiecti sunt loco: VII 51, 1; in quibus erat legio nona ⟨non *af*⟩ multis amissis centurionibus ⟨centum *af*⟩ deminutoque militum numero: 3, 67, 3; in eo proelio . . . centuriones, fortes uiros, circiter XXX amisit: 3, 99, 1; ¶ in primam aciem processit centurionibusque nominatim appellatis reliquos cohortatus milites signa inferre . . . iussit: II 25, 2; centuriones singillatim tribunosque militum appellat, quorum egregiam fuisse uirtutem testimonio Ciceronis cognouerat: V 52, 4; ¶ attribuere: 1, 57, 1 *u.* C. b); ¶ (circumuenire: VII 50, 3 *u.* C. a);) ¶ (conficere: III 5, 2 *ib.*;) ¶ itaque conuocatis centurionibus celeriter milites certiores facit: III 5, 3; ¶ (deprendere: 1, 13, 4 *u.* C. a);) ¶ desiderauit . . . tribunos militum et centuriones XXXII; sed horum omnium pars magna in fossis . . . oppressa . . . sine ullo uulnere interiit: 3, 71, 1. 2; ¶ (donare: 3, 53, 5 *u.* C. c);) ¶ (eligere: 1, 57, 1 *u.* C. b);) ¶ quos (tribunos militum centurionesque) ille postea magno in honore habuit: 1, 77, 2; ¶ (incusare: I 40, 1 *u.* adhibere;) ¶ (interficere: VII 50, 3 *u.* C. a);) ex Afranianis interficiuntur T. Caecilius, primi pili centurio, et praeter eum centuriones IIII, milites amplius CC: 1, 46, 5; compluresque milites, etiam non nulli centuriones, interficiuntur: 1, 80, 5; hoc casu aquila conseruatur omnibus primae cohortis centurionibus interfectis praeter principem priorem: 3, 64, 4; ¶ centurionibus et paucis militibus intromissis, qui arma iumentaque conquirerent: VII 12, 4; ¶ legatosque de pace primorum ordinum centuriones ad Caesarem mittunt: 1, 71, 3; reliquae copiae missis ad Varum noctu legatorum numero centurionibus sese ei dediderunt: 2, 44, 1; ¶ ut paucis mutatis centurionibus idem ordines manipulique constarent: 2, 28, 1; ¶ obsecrare: 1, 64, 3 *u.* adire; ¶ quartae cohortis omnibus centurionibus occisis signiferoque interfecto, signo amisso: II 25, 1; reliquarum cohortium omnibus fere centurionibus aut uulneratis aut occisis, in his primipilo P. Sextio Baculo . . . uulneribus confecto: II 25, 1; ¶ (opprimere: VII 50, 4 *u.* C. a); 3, 71, 2 *u.* B. desiderare;) ¶ perturbare: I 39, 5 *u.* C. a); ¶ ponere: 3, 94, 6 *u.* D. inquit; ¶ (praecipitare: VII 50, 3 *u.* C. a);) ¶ his rebus cognitis exploratores centurionesque praemittit, qui locum idoneum castris deligant ⟨*u.* CC⟩: II 17, 1; ¶ centuriones in priores ordines ⟨in pr. ord. *Ciacc.;* ampliores ordines *O*; ampliori ordini *Lips.*⟩, equites Romanos in tribunicium restituit honorem: 1, 77, 2; ¶ sequi: VII 50, 4 *u.* C. a); ¶ subleuare: VII 47, 7 *ib.;* ¶ quorum (centurionum) non nulli ex inferioribus ordinibus reliquarum legionum uirtutis causa in superiores erant ordines huius legionis traducti: VI 40, 7; 3, 53, 5 *u.* C. c); ¶ uulnerare: II 25, 1 *u.* occidere; 3, 19, 6 *u.* C. a).

C. **appositio: a) nominat.**: horum uocibus ac timore paulatim etiam ii, qui magnum in castris

usum habebant, milites centurionesque ⟨que *del. Kraff.*⟩, quique equitatui praeerant, perturbabantur: I 39, 5; P. Sextius Baculus, primi pili centurio, quem Neruico proelio compluribus confectum uulneribus diximus, et item C. Volusenus . . . ad Galbam accurrunt ⟨occurrunt β⟩ atque unam esse spem salutis docent: III 5, 2; erant in ea legione fortissimi uiri, centuriones, qui primis ⟨iam primis β; primis iam *Fr.*⟩ ordinibus adpropinquarent, T. Pulio et L. Vorenus. hi perpetuas inter se controuersias habebant, quinam anteferretur, omnibusque annis de locis summis simultatibus contendebant: V 44, 1. 2; L. Fabius ⟨labius (*pro* L. Fabius) α⟩, centurio ⟨*om.* β⟩ legionis VIII., quem inter suos eo die dixisse constabat . . ., tres suos nactus manipulares atque ab iis subleuatus murum ascendit, hos ipse rursus singulos exceptans in murum extulit: VII 47, 7; eodem tempore L. Fabius ⟨sabinus *AQ*⟩ centurio quique una murum ascenderant ⟨escend. *h*⟩ circumuenti atque interfecti de muro praecipitabantur ⟨praecipitantur *af; Schn.*⟩: VII 50, 3; M. Petronius ⟨petreius *h;* Pretor *a*¹⟩, eiusdem legionis centurio, cum portas excidere conatus esset, a multitudine oppressus ac sibi desperans multis iam uulneribus acceptis manipularibus suis, qui illum secuti erant ⟨erant secuti β⟩, Quoniam, inquit, . . .: VII 50, 4; (M. Petronius centurio) ita pugnans post paulum concidit ac suis saluti fuit: VII 50, 6; una cum iis deprensus L. Pupius, primi pili centurio, adducitur, qui hunc eundem ordinem in exercitu Cn. Pompei antea duxerat: 1, 13, 4; 1, 46, 5 *u.* **B.** interficere; uulnerantur tamen complures, in his Cornelius Balbus, M. Plotius ⟨plocius *Na?l*⟩, L. Tiburtius, centuriones militesque non nulli: 3, 19, 6.

b) acc.: sed electos ⟨delectos *O*⟩ ex omnibus legionibus fortissimos uiros, antesignanos, centuriones, ⟨antesignanos centuriones *Zander; cf. CC*⟩ Caesar ei classi attribuerat, qui sibi id muneris depoposcerant: 1, 57, 1.

c) genet.: scutoque ad eum relato Scaeuae centurionis inuenta sunt in eo foramina CXX. quem Caesar, ut erat de se meritus et de re publica, donatum . . . ab octauis ordinibus ad primipilum se traducere pronuntiauit: 3, 53, 4. 5.

D. datiuus: g r a t i a s a g i t . . . tribunis militum centurionibusque, qui eo praesidii causa uenerant, quod eorum consilia sua uirtute confirmassent: 2, 21, 1; ¶ neque satis Bruto, qui classi praeerat, uel tribunis militum centurionibusque, quibus singulae naues erant a t t r i b u t a e, c o n s t a b a t, quid agerent aut quam rationem pugnae insisterent. rostro enim noceri non posse cognouerant: III 14, 3. 4; ¶ et iis ⟨his *codd.*⟩ centurionibus, quos in statione ad praetoriam portam ⟨ad praetorium *acf*⟩ posuerat, clare, ut milites exaudirent, tuemini, i n q u i t, castra et defendite diligenter: 3, 94, 6; ¶ haec eadem centurionibus tribunisque militum m a n d a b a n t, ut per eos ad Caesarem deferrentur: VII 17, 8; ¶ militibus in contione agros ex suis possessionibus p o l l i c e t u r quaterna ⟨*Glar.; margo Vasc.;* XL *codd.; cf. CC*⟩ in singulos iugera et pro rata parte centurionibus euocatisque: 1, 17, 4.

E. genet.: quod pignore a n i m o s centurionum deuinxit et largitione militum uoluntates redemit: 1, 39, 4; ¶ ut nemo aut tribuni aut centurionis ⟨-ones *ahl*⟩ i m p e r i u m desideraret: 3, 74, 2; ¶ ex n u m e r o tribunorum militum centurionumque non nulli sua uoluntate apud eum remanserunt: 1, 77, 2; ¶ p a r s: 3, 71, 2 *u.* **B.** desiderare; ¶ at lucem ⟨luce *Koch*⟩ multum per se pudorem omnium oculis ⟨oculos *Koch*⟩, multum etiam tribunorum militum et centurionum p r a e s e n t i a m ⟨praesentium *O¹af*⟩ adferre: 1, 67, 4; ¶ s c u t u m: 3, 53, 4 *u.* **C. c)**; ¶ u i r t u s: V 52, 4 *u.* **B.** appellare; horum (centurionum) uirtute summotis hostibus: VI 40, 7.

quorum (centurionum) non nulli: VI 40, 7 *u.* **B.** traducere.

F. ablat.: c o m p l e t u r urbs † et ius comitium tribuuis, c e n t u r i o n i b u s, euocatis ⟨*Lips. & Oud.;* tr. pl. centurio euocat *Ox;* tribunos pl. c. curio euocat *O*²⟩: 1, 3, 3; ¶ protinusque omnes ducibus u s i centurionibus tribunisque militum in altissimos montes . . . confugerunt: 3, 95, 4.

G. c. praep.: (a b h i s: VI 39, 2 *u.* ad;) simul a tribunis militum centurionibusque ⟨tribus militum centurionibus *f*⟩ mutuas pecunias s u m p s i t: 1, 39, 3.

modo conscripti atque usus militaris imperiti a d tribunum militum centurionesque ora c o n u e r t u n t: quid ab his praecipiatur exspectant: VI 39, 2.

deinde reliquae legiones c u m tribunis militum et primorum ordinum centurionibus e g e r u n t, uti ⟨per eos *add. B²β*⟩ Caesari satis facerent: I 41, 3.

i n h i s: II 25, 1 *u.* **B.** occidere.

p e r e o s: (I 41, 3 *u.* cum;) VII 17, 8 *u.* **D.** mandare; milites . . . inter se per tribunos militum centurionesque atque honestissimos sui generis c o n l o q u u n t u r: 1, 20, 1; 1, 64, 3 *u.* **B.** adire.

[**Falso** centurionis *scriptum est pro* curionis *in abl* 2, 27, 1, *u.* **A.** perfugere.]

Adiect.: complures: 3, 53, 1 *u.* **A.** cadere; 1, 74, 4 *ib.* commendare; (V 28, 3 *ib.* docere;) Marsi: 2, 27, 1 **A.** perfugere; multi: 3, 67, 3 **B.** amittere; non nulli: 1, 80, 5 **B.** interficere; (VI 40, 7 **B.** traducere; 1, 77, 2 **E.** numerus;) 3, 19, 6 *u.* **C. a**); omnes: 3, 64, 4 **B.** interficere; II 25, 1 *(bis) ib.* occidere; pauci: 2, 18, 1 **B.** mutare.

duo: 2, 27, 1 **A.** perfugere; quattuor: 3, 53, 3 **A.** amittere; 1, 46, 5 **B.** interficere; XXX: 3, 99, 1 **B.** amittere; (XXXII: 3, 71, 1 **B.** desiderare;) XLVI: VII 51, 1 **B.** amittere.

(**Ceraunii:** postridie terram attigit Germiniorum ⟨*acdf;* germaniorum *Nhl;* Cerauniorum *P. Victor.: u. CC*⟩: 3, 6, 2.)

(**ceremonia** *u.* **caerimonia.**)

cerno. A. alqm, alqd: prima luce . . . hostium acies cernebatur: VII 62, 1; eodemque tempore equitatus eius . . . adpropinquabat et acies instructa a nostris, qui castra occupauerant, cernebatur: 3, 69, 1; ¶ Caesar . . . mane Dyrrhachium uenit, cum primum agmen Pompei procul cerneretur: 3, 41, 5; ¶ animaduertit collem, qui ab hostibus tenebatur, nudatum hominibus, qui superioribus diebus uix prae multitudine cerni poterat: VII 44, 1; ¶ cum ex oppido eruptione pugnaretur, foris tantae copiae equitatus peditatusque cernerentur: VII 76, 5; ¶ repente post tergum equitatus cernitur: VII 88, 3; simul ab sinistro cornu P. Attii equitatus omnis et una leuis armaturae ⟨*Ald.:* armatura et *codd.*⟩ interiecti ⟨-iectio *ae*⟩ complures, cum se in uallem demitterent, cernebantur ⟨-batur *ae*⟩: 2, 34, 2; *cf.* copias VII 76, 5; ¶ tantus fuit omnium terror, ut alii adesse copias Iubae dicerent . . . iamque se puluerem uenientium cernere: 2, 43, 2; ad eum peruenit, tam oportuno tempore, ut simul Domitiani exercitus puluis cerneretur et primi antecursores Scipionis uiderentur: 3, 36, 8; *cf.* uis 2, 26, 2; ¶ eodemque tempore uis magna pulueris cernebatur et uestigio temporis primum agmen erat in conspectu: 2, 26, 2.

deorum numero eos solos ducunt, quos cernunt et quorum aperte opibus iuuantur, Solem et Vulcanum et Lunam: VI 21, 2; ¶ leuis armaturae interiecti complures: 2, 34, 2 *u. s.* equitatum; ¶ illum (imperatorem) adesse ⟨adesse eum β⟩ et haec coram cernere existimate: VI 8, 4; — turmis equitum et cohortibus uisis, quas se sequi iusserat, ut de locis superioribus haec decliuia et deuexa cernebantur, hostes proelium committunt: VII 88, 1.

B. sequitur obiect. c. partic.: M. Antonius . . . cum cohortibus XII descendens ex loco superiore cernebatur: 3, 65, 2.

C. sequ. acc. c. inf.: prima luce ex superioribus locis . . . cernebatur ⟨-bantur *Oh*⟩ equitatus nostri proelio nouissimos illorum premi uehementer ac non numquam sustinere extremum agmen atque *iter* interrumpi, alias inferri signa et uniuersarum cohortium impetu nostros propelli, dein rursus conuersos insequi: 1, 64, 1. 2; cum (milites) ex uallo Pompeium adesse et suos fugere cernerent: 3, 69, 4.

certamen: A. = ἅμιλλα: erat in celeritate omne positum certamen, utri ⟨*z;* ut *uel* uti *rell.*⟩ prius angustias montesque occuparent: 1, 70, 1; ¶ sic fortuna in contentione et certamine utrumque uersauit, ut alter alteri inimicus auxilio salutique esset: V 44, 14.

B. = μάχη: reliquum erat certamen positum in uirtute, qua ⟨quo *Kraff.*⟩ nostri milites facile superabant: III 14, 8; ¶ ii, dum pari certamine res geri potuit, magnum hostium numerum pauci sustinuere: 1, 51, 5; — ita uario certamine pugnatum est: 1, 46, 4.

certus. 1. adiect. *Comparatiuus reperitur* VI 10, 4 certiores nuntii (*u.* **B.**); V 52, 4 certius cognouit (*u.* **2.**) *et 39 locis* certiorem facere alqm; *superlatiuus semel:* VII 37, 3 certissimam uictoriam (*u.* **B.**).

A. = **constitutus, definitus:** (habere se quoque ad Caesaris ⟨certam *H. W. van der Mey*⟩ gratiam atque amicitiam receptum ⟨*u. CC*⟩: 1, 1, 3;) ¶ (omnia uada ac † saltus eius paludis ⟨certis custodiis *add.* β; *Schn.*⟩ obtinebant: VII 19, 2;) ¶ petierunt, uti sibi concilium totius Galliae in diem certam indicere . . . liceret: I 30, 4; Caesar obsides imperat eosque ad certam diem adduci iubet: V 1, 8; his (equitibus) certam ⟨β; *Ald., Fr.;* certum α; *rell. edd.*⟩ diem conueniendi dicit: V 57, 2; Scipionis sententiam sequuntur: uti ante certam diem Caesar exercitum dimittat: 1, 2, 6; a fano Dianae depositas antiquitus pecunias Scipio tolli iubebat. certaque eius rei die constituta ⟨*Ursinus;* ceteraque eius diei constituta *Ox*⟩ cum in fanum uentum esset: 3, 33, 1; ¶ per certos exploratores in singula diei tempora quae ad Auaricum agerentur cognoscebat: VII 16, 2; ¶ (gratia *u.* amicitia;) ¶ magno cum strepitu ac tumultu castris egressi nullo certo ordine neque imperio, cum sibi quisque primum itineris locum peteret et domum peruenire prope-

raret: II 11, 1; erant praeterea cuiusque generis hominum milia circiter VI . . ., sed nullus ordo, nullum imperium certum, cum suo quisque consilio uteretur: 1, 51, 2; ¶ magnoque circuitu nullo certo itinere exercitum ducit: 1, 68, 1; ¶ ciuitatibus milites imperat certumque in locum conuenire iubet: V 1, 6; locis certis horrea constituit uecturasque frumenti finitimis ciuitatibus discripsit: 3, 42, 4; ¶ erat . . . manus certa nulla, non oppidum, non praesidium, quod se armis defenderet, sed in omnes partes dispersa multitudo: VI 34, 1; ¶ neque quisquam agri modum certum aut fines habet proprios, sed magistratus . . . quantum et quo loco uisum est agri attribuunt: VI 22, 2; ¶ certas sibi deposcit naues Domitius: 1, 56, 3; ¶ ciuitatibus obsides imperat, certum numerum militum ad se celeriter adduci iubet: VII 4, 7; imperat certum numerum militum ciuitatibus, quem et quam ante diem in castra adduci uelit: VII 31, 4; non omnes . . . conuocandos statuunt, sed certum numerum cuique ciuitati imperandum: VII 75, 1; equitum peditumque certum numerum a ciuitatibus Siciliae exigebat: 1, 30, 4; ¶ perturbatumque eum nactus nullis custodiis neque ordinibus certis: 3, 101, 2; *cf.* imperium; ¶ tormenta in muris disponit certasque cuique partes ad custodiam urbis attribuit: 1, 17, 3; ¶ in singulos conuentus singulasque ciuitates certae pecuniae imperabantur: 3, 32, 6; ¶ utuntur . . . taleis ferreis ad certum pondus examinatis pro nummo: V 12, 4; ¶ hos certo signo reuocare constituit: 1, 27, 6; ¶ milites disponit non certis spatiis intermissis, . . . sed perpetuis uigiliis stationibusque: 1, 21, 3; ¶ neque certa subsidia conlocari . . . poterant: II 22, 1; ¶ hi (druides) certo anni tempore ⟨temp. anni β⟩ in finibus Carnutum . . . considunt in loco consecrato: VI 13, 10; certumque ei rei tempus constituitur: 3, 19, 3.

B. = cui confidere licet, quod non est dubium: haec se certis ⟨haec secretis *O¹hl*⟩ nuntiis, certis auctoribus comperisse: 2, 18, 3; ubi certis auctoribus comperit minus V et XX milibus . . . eius copias abesse: 2, 37, 3; ¶ haec quo facilius certisque condicionibus fiant et iure iurando sanciantur, . . . propius accedat: 1, 9, 6; fugitiuis omnibus nostris certus erat Alexandriae receptus certaque uitae condicio, ut dato nomine militum essent numero: 3, 110, 4; ¶ imperium *u.* **A.**; ¶ certis ex aqua mensuris breuiores esse quam in continenti noctes uidebamus: V 13, 4; ¶ ordo *u.* **A.** imperium; ¶ Suebos omnes, postea quam certiores nuntii de exercitu Romanorum uenerint, . . . se recepisse: VI 10, 4; 2, 18, 3 *u.* auctor; ¶ receptus: 3, 110, 4 *u.* condicio; ¶ cum ad has suspiciones certissimae res accederent, quod . . .: I 19, 1; quis hoc sibi persuaderet sine certa re ⟨spe β⟩ Ambiorigem ad eius modi consilium descendisse? V 29, 5; ¶ (non nullae eius rei praetermissae occasiones Caesari uidebantur, quod certe ⟨certi *Gron.*⟩ saepe flauerant uenti: 3, 25, 1;) ¶ unam esse Haeduorum ciuitatem, quae certissimam Galliae uictoriam detineat: VII 37, 3; (uos autem incerta ⟨*Aldus*; certa *codd.*⟩ uictoria Caesarem secuti diiudicata iam belli fortuna uictum sequamini? 2, 32, 6.)

C. = qui non dubitat: certiorem facere alqm; a) **absol.:** *Caesar* certior factus ab Titurio omnem equitatum . . . pontem traducit: II 10, 1; (Veneti reliquaeque item ciuitates cognito Caesaris aduentu † certiores facti ⟨certiores facti *add. codd.; del. Ald.; edd.; u. CC*⟩ . . . instituunt: III 9, 3;) prius quam ea pars Menapiorum, quae citra Rhenum erat, certior fieret, flumen transierunt: IV 4, 7; quibus litteris . . . Caesar adlatis suos facit certiores eosque ad dimicandum animo confirmat: V 49, 4; postea per exploratores certior factus postero die castra mouit: 3, 41, 4; interim certior factus P. Sulla . . . auxilio cohorti uenit: 3, 51, 1; a quibus Domitius certior factus uix IIII horarum spatio antecedens hostium beneficio periculum uitauit: 3, 79, 7; cum in spem uenero de compositione aliquid me *posse* conficere, statim uos certiores faciam: *ap. Cic. ad Att.* IX 13 A, 1.

b) **de alqa re:** ubi de eius aduentu Heluetii certiores facti sunt, legatos ad eum mittunt: I 7, 3; uti ea, quae apud eos gerantur, cognoscant seque de his rebus certiorem faciant: II 2, 3; quibus de rebus Caesar ab Crasso certior factus . . . iubet: III 9, 1; sic uno tempore et de nauali pugna Sabinus et de Sabini uictoria Caesar est certior factus ⟨est cert. fact. β; cert. fact. est *D¹; Np., Db.*: est *om.* α; *Schn., Hld.*⟩: III 19, 5; qui de Germanorum discessu per exploratores certiores facti . . . in suos uicos remigrauerant: IV 4, 6; his de rebus Caesar certior factus et infirmitatem Gallorum ueritus . . . existimauit: IV 5, 1; pauci . . . ad T. Labienum legatum . . . perueniunt atque eum de rebus gestis certiorem faciunt: V 37, 7; hora circiter tertia ab antecursoribus de Crassi aduentu certior ⟨est *add.* β⟩ factus eo ⟨factus. Eo β⟩ die milia passuum XX procedit: V 47, 1; ibi cognoscit de Clodii caede, de ⟨*pauc. recc.; om. X; Np., Dt.¹*⟩ senatusque consulto certior factus,

ut omnes iuniores Italiae coniurarent, dilectum tota prouincia habere instituit: VII 1, 1; praemissaque clam nauicula Domitium Massiliensesque de suo aduentu certiores facit (Nasidius): 2, 3, 3; Iuba certior factus a Saburra de nocturno proelio II milia . . . equitum . . . Saburrae summisit: 2, 40, 1; Bibulus enim Corcyrae certior factus de aduentu Caesaris . . . occurrit: 3, 8, 3; Vibullius . . . necessarium esse existimauit de repentino aduentu Caesaris Pompeium fieri ⟨facere h^1⟩ certiorem: 3, 11, 1; ibi certior ab Acilio et Murco per litteras factus de postulatis Libonis et Bibuli legionem relinquit: 3, 16, 2.

c) c. acc. c. inf.: eodem tempore, *quo* Haedui, Ambarri . . . Caesarem certiorem faciunt sese depopulatis agris non facile ab oppidis uim hostium prohibere: I 11, 4; ubi per exploratores Caesar certior factus est tres iam partes copiarum Heluetios id flumen traduxisse, quartam fere partem citra flumen Ararim reliquam esse: I 12, 2; eodem die ab exploratoribus certior factus hostes sub monte consedisse . . . misit: I 21, 1; septimo die . . . ab exploratoribus certior factus est Ariouisti copias a nostris milibus passuum quattuor et uiginti abesse: I 41, 5; crebri ad eum rumores adferebantur litterisque item Labieni certior fiebat omnes Belgas . . . contra populum Romanum coniurare obsidesque inter se dare . . .: II 1, 1; eodem tempore a P. Crasso . . . certior factus est omnes eas ciuitates in dicionem potestatemque populi Romani esse redactas: II 34; subito per exploratores certior factus est . . . omnes noctu discessisse montesque, qui impenderent, a maxima multitudine Sedunorum et Veragrorum teneri: III 2, 1; interim ab omnibus . . ., quibus legiones tradiderat, certior factus est in hiberna peruentum locumque hibernis esse munitum ⟨*u. CC*⟩: V 25, 5; ab L. Roscio . . . certior factus est magnas Gallorum copias . . . oppugnandi sui causa conuenisse neque longius milia passuum octo ab hibernis suis afuisse, sed nuntio allato de uictoria Caesaris discessisse, adeo ut fugae similis discessus uideretur: V 53, 6. 7; interim paucis post diebus fit ab Vbiis certior Suebos omnes in unum locum copias cogere atque iis nationibus, quae sub eorum sint imperio, denuntiare, ut . . . mittant: VI 10, 1; interea certior factus Iguuium Thermum praetorem cohortibus V tenere, oppidum munire, omniumque esse Iguuinorum optimam erga se uoluntatem, Curionem . . . mittit: 1, 12, 1; media circiter nocte . . . fit ab his certior Caesar duces aduersariorum silentio copias castris educere. quo cognito: 1, 66, 1; Varro . . . certior ab suis factus est praeclusas esse portas: 2, 20, 6; Calenus . . . litteras a Caesare accipit, quibus est certior factus portus litoraque omnia classibus aduersariorum teneri. quo cognito: 3, 14, 1.

d) sequ. interrog. obliqua: Labienus . . . Caesarem per nuntios facit certiorem ⟨cert. facit β⟩, quid faciendum existimet: VII 87, 5; a quo factus Vibullius certior, quae res in Piceno gererentur, milites ab eo accipit: 1, 15, 4.

e) sequ. adhortat.: itaque conuocatis centurionibus celeriter milites certiores facit, paulisper intermitterent proelium ac tantum modo tela missa exciperent seque ex labore reficerent . . .: III 5, 3; (VII 1, 1 *u.* b);) per eos Caesar certior fieret, ne labori suo neu periculo parceret: 1, 64, 3.

2. ui subst.: de casu Sabini et Cottae certius ex captiuis cognoscit: V 52, 4; — neque certum inueniri poterat, obtinendine Brundisii causa ibi remansisset, . . . an inopia nauium ibi restitisset: 1, 25, 3; ¶ haec procul ex oppido uidebantur, . . . neque tanto spatio certi quid esset explorari poterat: VII 45, 4; ¶ id eane de causa, quam legatis pronuntiarunt, an perfidia adducti fecerint, quod nihil nobis constat, non uidetur pro certo esse ponendum ⟨β; proponendum α; *Np., Hld.*⟩: VII 5, 6.

certe. A. ui adfirmandi (*cf.* **B.**): Ambiorix copias suas iudicione non conduxerit . . . an tempore exclusus . . . dubium est. sed certe dimissis per agros nuntiis sibi quemque consulere iussit: VI 31, 2; datum iri *iam *aequo loco pugnandi facultatem, quod certe inde decedendum esset Afranio nec sine aqua permanere posset: 1, 71, 4; ac non nullae eius rei praetermissae occasiones Caesari uidebantur, quod certe ⟨certi *Gron.;* cori *Madu.; u. CC*⟩ saepe flauerant uenti, quibus necessario committendum existimabat: 3, 25, 1.

B. ui restringendi: in quo si non ⟨β; *om.* α⟩ praesens periculum, at ⟨non at α⟩ certe longinqua obsidione fames esset timenda: V 29, 7; — quod sit omnibus datum semper imperatoribus, ut rebus feliciter gestis aut cum honore aliquo aut certe sine ignominia domum reuertantur exercitumque dimittant: 1, 85, 10; quae quidem ego aut omnino falsa aut certe minora opinione esse confido: 2, 31, 5; — desilite, . . . nisi uultis aquilam hostibus prodere; ego certe meum rei publicae atque imperatori officium praestitero: IV 25, 3; — quoniam, inquit, me una uobiscum seruare non possum, uestrae quidem certe uitae prospiciam: VII 50, 4; hi

siue uere quam habuerant opinionem ad eum perferunt, siue etiam auribus Vari seruiunt, . . . confirmant quidem certe totius exercitus animos alienos esse a Curione: 2, 27, 2.

ceruus. A. propr.: est bos cerui figura: VI 26, 1.

B. trsl.: huic loricam pinnasque adiecit grandibus ceruis eminentibus ad commissuras pluteorum atque aggeris, qui ⟨ut β⟩ ascensum hostium tardarent: VII 72, 4.

cespes *u.* **caespes.**

(cessator: ne aut ingratus ⟨cessator *Bentl.: u. CC*⟩ in referenda gratia aut arrogans . . . uideretur: 3, 1, 6.**)**

ceteri. *Plurimis locis in codd.* ceteri *uidetur exstare;* caeteri *Hld. teste* II 3, 3 *est in ABpr., h,* III 8, 1 *in β,* IV 3, 3 *in α; Db. teste* 1, 55, 3 *in l.*

1. adiect.: uti . . . Haeduos ceterosque amicos populi Romani defenderet: I 35, 4; ¶ unamque cohortem, quae temere ante ceteras extra aciem procurrerat, . . . circumueniunt: 1, 55, 3; ¶ ex quibus (generibus ferarum) quae maxime differant ab ceteris ⟨aliis *Aim.*⟩ et memoriae prodenda uideantur, haec sunt: VI 25, 5; ¶ Caesar . . . duas ibi legiones praesidio relinquit, ceteras in Italiam mittit: 2, 22, 6; ¶ Fabium discessu eorum duabus relictis portis obstruere ceteras: VII 41, 4; ¶ paratosque esse . . . et oppidis recipere et frumento ceterisque rebus iuuare: II 3, 3.

2. ui subst.; a) masc.: animaduertit Caesar unos ex omnibus Sequanos nihil earum rerum facere, quas ceteri facerent: I 32, 2; — Vbii paulo [quam] sunt eiusdem generis [et] ceteris humaniores ⟨*u. CC*⟩: IV 3, 3; ¶ **(**quod . . . scientia atque usu nauticarum rerum reliquos ⟨*ed. pr.:* rerum nauticarum caeteros β; rerum *om. α*⟩ antecedunt (Veneti): III 8, 1;**)** ¶ **(**hi nouissimos adorti et multa milia passuum prosecuti magnam multitudinem † eorum ⟨ceterorum *Paul*⟩ fugientium conciderunt: II 11, 4;**)** ¶ qui . . . communem cum reliquis belli casum sustineant, non reiecti et relegati longe ab ⟨a β⟩ ceteris aut ferro aut fame intereant: V 30, 3; — erat una cum ceteris Dumnorix Haeduus: V 6, 1.

b) neutr.: uniuersi . . . sunt questi et ad cetera addiderunt falsum ab his equitum numerum deferri: 3, 59, 4.

[**Falso:** 3, 33, 1 *u.* **certus 1. A.** dies.]

cetratus *u.* **caetratus.**

Cenenna *u.* **Cebenna.**

Centrones. V 39, 1 *in Q est* centrones, *in rell. h. l. et* I 10, 4 ceutrones. Centrones *scribendum esse censet Glück p. 62 sq.; receperunt* I 10, 4 *Schn., Np., Fr.,* V 39, 1 *unus Fr.* Ceutrones *tuetur Heller. Ph. 17, 273 sq.: 19, 486; 22, 151.*

1.: qua proximum iter in ulteriorem Galliam per Alpes erat, . . . ire contendit. ibi Ceutrones et Graioceli et Caturiges locis superioribus occupatis itinere exercitum prohibere conantur. compluribus his proeliis pulsis . . .: I 10, 4.

2.: confestim dimissis nuntiis ad Ceutrones, Grudios, Leuacos, . . . qui omnes sub eorum (Neruiorum) imperio sunt, quam maximas manus possunt cogunt . . ., ad Ciceronis hiberna aduolant: V 39, 1.

(CH *errore Oz* 2, 18, 1 *exhibent pro* **HS**; *u.* **sestertium.)**

chara: est etiam genus radicis inuentum ab iis, qui fuerant † ualeribus, quod appellatur chara ⟨kara *f;* charus *Rhellic.*⟩, quod admixtum lacte ⟨*Ohl;* lacti *af; Db.*⟩ multum inopiam leuabat. id ad similitudinem panis efficiebant. eius erat magna copia. ex hoc effectos panes . . . uulgo in eos iaciebant: 3, 48, 1. 2.

Cherusci: siluam esse ibi . . ., quae appellatur Bacenis; hanc . . . pro natiuo muro obiectam Cheruscos ab Suebis Suebosque ab Cheruscis ⟨cherucis *A*⟩ [iniuriis incursionibusque] prohibere: VI 10, 5.

(Chimaerini: postridie terram attigit Germiniorum ⟨*acdf;* germaniorum *Nhl;* Chimaerinorum *Kiepert; u. CC*⟩: 3, 6, 2.**)**

chorus *u.* **corus.**

cibaria: trium mensum molita cibaria sibi quemque domo efferre iubent: I 5, 3; ¶ ad hoc consilium Gallos hortabantur . . . inopia cibariorum, cui rei parum diligenter ab iis erat prouisum, spes Venetici belli: III 18, 6; sperans barbaros atque imperitos homines inopia cibariorum adductos ad iniquam pugnandi condicionem posse deduci: VI 10, 2; ¶ cohortemque postea duplici stipendio, frumento, ueste, cibariis ⟨*Cuiac.;* frumento uespeciariis *uel* frumentoue speciariis (*uel* spetiar.) *codd.: u. CC*⟩ militaribusque donis amplissime donauit: 3, 53, 6.

cibus: quae res et cibi genere et cotidiana exercitatione et libertate uitae . . . et uires alit et . . . IV 1, 9; ¶ (Mandubii) flentes omnibus precibus orant, ut se in seruitutem receptos cibo iuuarent: VII 78, 4; — erat aeger . . . relictus P. Sextius Baculus . . . ac diem iam quintum cibo caruerat: VI 38, 1.

(M. Tullius) Cicero: de Cicerone te uideo quiddam scripsisse, quod ego non intellexi; quantum autem coniectura consequebar,

id erat eius modi, ut magis optandum quam sperandum putarem: *ad Balb. ap. Cic. ad Q. fr.* II 10, (12,) 4; Caesar imp. s. d. Ciceroni imp.: *Cic. ad Att.* IX 6 *A;* Caesar imp. sal. d. Ciceroni imp.: *ap. Cic. ad Att.* X 8 *B;* Caesar imp. Ciceroni imp. sal. dic.: *ap. Cic. ad Att.* IX 16, 2.

Q. Tullius Cicero: ex quibus (legionibus) unam in Morinos ducendam C. Fabio legato dedit, alteram in Neruios Q. Ciceroni: V 24, 2; uelintne prius quam finitimi sentiant eductos ex hibernis milites aut ad Ciceronem aut ad Labienum deducere, quorum alter milia passuum circiter quinquaginta, alter paulo amplius ab iis absit *(cf. Heller, Ph. 22, 154):* V 27, 9; nihil esse negotii subito oppressam legionem, quae cum Cicerone hiemet, interfici: V 38, 4; (Neruii) de improuiso ad Ciceronis hiberna ⟨hib. cic. β⟩ aduolant nondum ad eum fama de Titurii morte perlata . . .: V 39, 1; mittuntur ad Caesarem confestim ab ⟨a β⟩ Cicerone litterae ⟨nuntiique *add. Eussner*⟩ magnis propositis praemiis, si pertulissent ⟨*u. CC*⟩: V 40, 1; ipse Cicero, cum tenuissima ualetudine esset, ne nocturnum quidem sibi tempus ad quietem relinquebat, ut ultro militum concursu ac uocibus sibi parcere cogeretur: V 40, 7; duces principesque Neruiorum, qui aliquem sermonis aditum causamque amicitiae cum Cicerone habebant, conloqui sese uelle dicunt: V 41, 1; sese tamen hoc esse in Ciceronem populumque Romanum ⟨in cicerone pop̄. r. β⟩ animo, ut nihil nisi hiberna recusent: V 41, 5; Cicero ad haec unum modo respondit: non esse consuetudinem populi Romani accipere ab hoste armato condicionem . . .: V 41, 7; qui (Vertico) a prima obsidione ad Ciceronem perfugerat summamque ei fidem praestiterat: V 45, 2; ab eo (seruo Verticonis) de periculis Ciceronis legionisque cognoscitur: V 45, 5; ibi ex captiuis (Caesar) cognoscit, quae apud Ciceronem gerantur quantoque in periculo res sit: V 48, 2; tum cuidam ex equitibus Gallis magnis praemiis persuadet, uti ad Ciceronem epistulam deferat ⟨referat *Paul*⟩: V 48, 3; haec (tragula cum epistula) . . . tertio die a quodam milite conspicitur, dempta ad Ciceronem defertur. ille perlectam . . . recitat maximaque omnes laetitia adficit: V 48, 8; Cicero data facultate Gallum ab eodem Verticone, quem supra demonstrauimus, repetit ⟨*X;* repperit *uel* reperit *X; Hld.*⟩, qui litteras ad Caesarem deferat. hunc admonet . . .; perscribit in litteris . . .: V 49, 2. 3; quoniam obsidione liberatum Ciceronem sciebat (Caesar), aequo animo remittendum de celeritate existimabat: V 49, 6; omnibus suis incolumibus copiis eodem die ad Ciceronem (Caesar) peruenit: V 52, 1; Ciceronem pro eius merito legionemque conlaudat, centuriones singillatim tribunosque militum appellat, quorum egregiam fuisse uirtutem testimonio Ciceronis cognouerat: V 52, 3. 4; cum (Labienus) ab hibernis Ciceronis milia passuum abesset circiter LX eoque post horam nonam diei Caesar peruenisset: V 53, 1; ei legioni (quartae decimae) castrisque Q. Tullium Ciceronem praeficit ducentosque equites ei attribuit: VI 32, 6; Cicero, qui omnes superiores dies praeceptis Caesaris cum summa diligentia milites in castris continuisset . . ., septimo die . . . quinque cohortes frumentatum in proximas segetes mittit: VI 36, 1. 2; Q. Tullium Ciceronem et P. Sulpicium Cauilloni et Matiscone in Haeduis ad Ararim rei frumentariae causa conlocat: VII 90, 7. *Cf. omnia, quae* V 38—53, VI 35—42 *narrantur.*

Cilices: isdem fere temporibus Cassius cum classe Syrorum et Phoenicum et Cilicum in Siciliam uenit: 3, 101, 1.

Cilicia: Pompeius . . . magnam ex Asia Cycladibusque insulis, . . . Syria, Cilicia ⟨cylicia *a*⟩, Phoenice, Aegypto classem coegerat, magnam omnibus locis aedificandam curauerat: 3, 3, 1; legiones (Pompeius) effecerat ciuium Romanorum VIIII: quinque ex Italia, quas traduxerat; unam ex Cilicia ⟨*Ciacc.;* sicilia *codd.*⟩ ueteranam, quam factam ex duabus gemellam appellabat, . . .: 3, 4, 1; biduum tempestate retentus . . . in Ciliciam ⟨siciliam a^1⟩ atque inde Cyprum (Pompeius) peruenit: 3, 102, 5; huc accedebant collecti ex praedonibus latronibusque Syriae Ciliciaeque ⟨cyliciaeque *a*⟩ prouinciae finitimarumque regionum: 3, 110, 3.

Ciliciensis: Ciliciensis legio coniuncta cum cohortibus Hispanis, quas traductas ab Afranio docuimus, in dextro cornu erant conlocatae. has firmissimas se habere Pompeius existimabat: 3, 88, 2.

Cimberius: his (pagis centum Sueborum) praeesse Nasuam et Cimberium fratres: I 37, 3.

Cimbri: neque sibi homines feros . . . temperaturos existimabat, quin, cum omnem Galliam occupauissent, ut ante Cimbri Teutonique fecissent, in prouinciam exirent atque inde in Italiam contenderent: I 33, 4; cum Cimbris et Teutonis a C. Mario pulsis non minorem laudem exercitus quam ipse imperator meritus uidebatur: I 40, 5; solosque esse (Belgas), qui patrum nostrorum memoria omni Gallia uexata Teutonos Cimbrosque intra fines suos ingredi prohibuerint: II 4, 2; ipsi (Aduatuci) erant ex Cimbris Teutonisque prognati, qui, cum iter in prouinciam nostram atque Italiam facerent, . . . sex milia

hominum . . . reliquerunt. hi . . .: II 29, 4; (mei consilii est) facere quod nostri maiores nequaquam pari bello Cimbrorum Teutonumque fecerunt: VII 77, 12; depopulata Gallia Cimbri magnaque inlata calamitate finibus quidem nostris aliquando excesserunt atque alias terras petierunt . . .: VII 77, 14.

Cinga: castra . . . cum essent inter flumina duo, Sicorim et Cingam, spatio milium XXX, neutrum horum transiri poterat: 1, 48, 3.

Cingetorix. 1.: in ea (Treuerorum) ciuitate duo de principatu inter se contendebant, Indutiomarus et Cingetorix: e quibus alter (Cingetorix) . . . ad eum (Caesarem) uenit, se suosque omnes in officio futuros . . . confirmauit quaeque in Treueris gererentur ostendit: V 3, 2. 3; postea quam non nulli principes . . . familiaritate ⟨auctoritate *β*⟩ Cingetorigis adducti . . . ad Caesarem uenerunt: V 3, 5; principibus Treuerorum ad se conuocatis hos singillatim Cingetorigi conciliauit, quod . . .: V 4, 3; Cingetorigem, alterius principem factionis, generum suum, quem supra demonstrauimus Caesaris secutum fidem ab eo non discessisse, (Indutiomarus) hostem iudicat bonaque eius publicat: V 56, 3; itaque a Cingetorige atque eius propinquis oratione Indutiomari cognita . . . (Labienus) nuntios mittit: V 57, 2; Cingetorigi, quem ab initio permansisse in officio demonstrauimus, principatus atque imperium est traditum: VI 8, 9.

2.: ad Cantium . . ., quibus regionibus quattuor reges praeerant, Cingetorix, Caruilius, Taximagulus, Segouax, nuntios mittit atque his imperat, uti . . . castra naualia . . . oppugnent. ii cum ad castra uenissent, nostri eruptione facta multis eorum interfectis, capto etiam nobili duce Lugotorige ⟨cingetorige *β*⟩ suos incolumes reduxerunt: V 22, 1. 2.

cingo. A. = circumdare; a) de rebus: hunc (collem) ex omnibus fere partibus palus difficilis atque impedita cingebat: VII 19, 1, ¶ quod flumen Dubis ut circino circumductum paene totum oppidum cingit: I 38, 4; reliquis ex omnibus partibus colles mediocri interiecto spatio . . . oppidum cingebant: VII 69, 4; ¶ ad montes se conuertit, qui Thessaliam cingunt: 3, 36, 5.

b) de hominibus (= obsidere): Neruii uallo pedum IX et fossa pedum XV hiberna cingunt: V 42, 1.

B. = tueri, (praesidio) firmare: sagittarii funditoresque media continebantur acie, equitatus latera cingebat: 1, 83, 2; ¶¶ quoniam tantum esset necessario spatium complexus nec facile totum corpus ⟨opus *a; Schn.; om. h*⟩ corona militum cingeretur: VII 72, 2; ¶ praesidii tantum est, ut ne murus ⟨ne murus *a;* numerus *αh*⟩ quidem cingi possit: VI 35, 9.

Cingulum: etiam Cingulo, quod oppidum Labienus constituerat suaque pecunia exaedificauerat, ad eum legati ueniunt quaeque imperauerit se cupidissime facturos pollicentur. milites imperat; mittunt: 1, 15, 2.

(cinis: cinis feminino apud Caesarem et Catulum et Caluum lectum est, quorum uacillat auctoritas: *Nonius p.* 198 *M.*)

cippus: quini erant (stipitum) ordines coniuncti inter se atque implicati; quo qui intrauerant, se ipsi acutissimis uallis induebant. hos cippos ⟨cipos *O*[1]; cirros *Kran.*⟩ appellabant. ante quos . . .: VII 73, 4.

circa: Scipio detrimentis quibusdam circa montem Amanum acceptis imperatorem se appellauerat: 3, 31, 1; dilectus circa ⟨*Np.;* contra *x;* intra *O*⟩ urbem intermittuntur: 1, 14, 4; **(**circum ⟨circa *β*⟩ se . . . habet: VI 15, 2 *u.* **circum 2. B.)**

circinus: quod flumen Dubis ut circino circumductum paene totum oppidum cingit: I 38, 4.

circiter. 1. aduerb.; A. additum numeris a) cardin.: fluminis erat altitudo pedum circiter ⟨circiter pedum *β*⟩ trium: II 18, 3; ¶ in his rebus circiter dies X consumit: V 11, 6; ¶ dies circiter quindecim iter fecerunt: I 15, 5; castra mouet diebusque circiter quindecim ad fines Belgarum peruenit: II 2, 6, diebus circiter quindecim, quibus in hiberna uentum est, initium . . . defectionis ortum est ab Ambiorige: V 26, 1; ¶ Domitius per se circiter XX cohortes . . . coegerat: 1, 15, 7; ¶ dies ⟨*om. BM*⟩ circiter XXV in eo loco commoratus: V 7, 3; ¶ centuriones . . . circiter XXX amisit: 3, 99, 1; legionibus completis duabus cohortes circiter XXX alarias addidit: 2, 18, 1; nactus equites circiter XXX: IV 35, 1; nactus circiter XXX (naues): 3, 8, 3; ¶ amissis circiter ⟨*om. β*⟩ XL nauibus: V 11, 2; **(**adplicatisque nostris ad terram nauibus [circiter XL] ⟨*u. CC*⟩: 3, 101, 5;**)** ¶ deprensis nauibus circiter quinquaginta ⟨circ. quinq. *om. β*⟩: VII 58, 4; ¶ scaphas nauium magnarum circiter LX cratibus pluteisque contexit: 3, 24, 1; ¶ nostri in primo congressu circiter LXX ceciderunt: 1, 46, 4; ¶ erant . . . caetratae [ulterioris Hispaniae] cohortes circiter LXXX: 1, 39, 1; ex his (hostibus) circiter LXXX interfectis: 3, 37, 7; nauibus circiter octoginta ⟨*β; Oros.;* octingentis octoginta *α*⟩ onerariis coactis: IV 22, 3; ¶

eum electi milites circiter CXX ... sunt prosecuti: 3, 91, 3; interfectis circiter CXX (Numidis): 2, 25, 5; ¶ onerariis nauibus ..., quae stabant ad Vticam numero circiter CC: 2, 25, 6; collis passus circiter ducentos ⟨passibus circiter ducentis *B²*; pass. circit. CC. *a*⟩ infimus apertus: II 18, 2; desiderati sunt eo die sagittarii circiter CC: 1, 51, 6; ¶ circiter CCXX ⟨ducentas XX α; *Hld.*⟩ naues ... profectae ex portu: III 14, 2; ¶ legio VIII. ad eum uenit ... equitesque ab rege Norico circiter CCC: 1, 18, 5; ex his circiter CCC equites conficit: 1, 24, 2; cum essent expositi milites circiter trecenti: IV 37, 1; ex quibus (aegris) qui hoc spatio dierum conualuerant, circiter trecenti, sub uexillo una mittuntur: VI 36, 3; erat ... planicies circiter passuum ⟨*om. af*⟩ CCC: 1, 43, 1; ¶ equites circiter quadringentos ex proximis hibernis colligit: V 46, 4; Germanos equites circiter CCCC summittit: VII 13, 1; missis ad eos ab Otacilio equitibus ... circiter CCCC: 3, 28, 6; transuersam fossam obduxit circiter passuum quadringentorum: II 8, 3; ab infimis radicibus montis intermissis circiter passibus CCCC castra facere constituit: 1, 41, 3; ab oppido autem declinis locus tenui fastigio uergebat in longitudinem passus ⟨*ego; passuum codd.*⟩ circiter CCCC ⟨CCCC circiter *a*⟩: 1, 45, 5; munitionem ad flumen perduxerat circiter passus ⟨passuum?⟩ CCCC: 3, 66, 6; ¶ aberat a nouis Pompei castris circiter passus quingentos ⟨D *h*; cl *O*⟩: 3, 67, 2; ¶ ex numero aduersariorum circiter DC interfectis ac mille uulneratis: 2, 35, 6; circiter sescentas ... naues ... inuenit instructas: V 2, 2; circiter passus sescentos ab his castris idoneum locum delegit: I 49, 1; hic locus ab hoste circiter passus sescentos ... aberat: I 49, 3; ¶¶ quod mons suberat circiter mille passuum spatio ⟨*add. Dt.*⟩: I 25, 5; locus erat ... paulatim ab imo accliuis circiter passus mille: III 19, 1; 2, 35, 6 *u.* DC; ¶ haec erant milia XLV, euocatorum circiter duo: 3, 88, 4; a milibus passuum circiter duobus Romanorum aduentum exspectabant: V 32, 1; ¶ circiter tribus milibus hostium ... interfectis: VII 68, 2; planicies circiter milia passuum III in longitudinem patebat: VII 69, 3; qui (pons) erat ab oppido milia passuum circiter III: 1, 16, 2; ¶ milibus circiter quattuor essedariorum relictis: V 19, 1; circiter milia passuum quattuor progressus: V 49, 5; ¶ equitumque utriusque prouinciae circiter V milia (erant): 1, 39, 1; neque prius fugere destiterunt, quam ad flumen Rhenum milia passuum ex eo loco circiter quinque ⟨quinquaginta *Oros.* VI 7; *Np., Db.*⟩ peruenerunt: I 53, 1; cum ... ab eo oppido Caesar ... circiter milia ⟨*om.* α⟩ passuum quinque abesset: II 13, 2; ¶ circiter hominum milia sex ... e castris Heluetiorum egressi: I 27, 4; hominum circiter milia sex conuenerunt: IV 37, 2; erant ... hominum milia circiter VI: 1, 51, 2; cum esset inter bina castra campus circiter milium passuum VI ⟨III *pr. edd.*⟩: 3, 37, 2; ¶ circiter milia passuum septem ab eo loco progressus: IV 23, 6; ¶ circiter milia passuum X ab Romanis ... consedit: VII 66, 2; ¶ progressus milia passuum circiter ⟨*om.* β⟩ XII: V 9, 2; ¶ qui hominum milibus circiter XV agmen hostium claudebant: I 25, 6; horum primo circiter milia XV Rhenum transisse: I 31, 5; ex Pompeiano exercitu circiter milia XV cecidisse uidebantur: 3, 99, 3; ¶ eo circiter hominum numero sedecim milia ... misit: I 49, 3; ¶ captiuorum circiter XX milia ⟨milia .XX. *h*⟩ Haeduis Aruernisque reddit: VII 90, 3; ¶ quo ex portu commodissimum in Britanniam traiectum esse cognouerat, circiter milium passuum XXX [transmissum *add. codd.; del. Faernus*] a continenti: V 2, 3; cum milia passuum circiter XXX ⟨XL β⟩ ab Gergouia abesset: VII 38, 1; milia sagittarum circiter XXX ⟨centum ac triginta *Suet. Caes.* 68⟩ in castellum coniecta: 3, 53, 4; ¶ ex omni numero, qui fuit circiter milium XL: VII 28, 5; (VII 38, 1 *u.* mil. XXX;) ¶ quorum alter milia passuum circiter quinquaginta, alter paulo amplius ... absit: V 27, 9; (I 53, 1 *u.* mil. V;) ¶ haec erant armata circiter milia LX: V 49, 1; cum ab hibernis Ciceronis milia passuum abesset circiter ⟨*om.* β⟩ LX ⟨pass. LX (XL *h*) abesset β⟩: V 53, 1; ¶ cuius fines a maritimis ciuitatibus flumen diuidit, quod appellatur Tamesis, a mari circiter milia passuum LXXX: V 11, 8; ¶ (mil. pass. C: IV 3, 2 *u.* mil. DC;) ¶ ex eo proelio circiter hominum milia CXXX superfuerunt: I 26, 5; (3, 53, 4 *u.* mil. XXX;) ¶ quod spatium est milium passuum ⟨*om. fh*⟩ circiter centum LX: VII 3, 3; ¶ coactis equitum VIII milibus et peditum circiter CCL ⟨β; *Oros., Flor., Polyaen.;* CCXXXX α; *Fr., Db.*⟩: VII 76, 3; ¶ hoc pertinet ⟨latus tenet β⟩ circiter milia passuum quingenta: V 13, 2; ¶ a Suebis circiter milia passuum sescenta ⟨C β⟩ agri uacare dicuntur: IV 3, 2.

b) ordinal.: hora circiter tertia ab antecursoribus de Crassi aduentu certior factus: V

47,1; ipse hora diei circiter ⟨β; circiter diei α; *edd.*⟩ quarta cum primis nauibus Britanniam attigit: IV 23,2; sese subito proripiunt hora circiter sexta eiusdem diei: 1,80,3; hora circiter VIIII. signo dato legiones educunt: 1,82,1; acceptis litteris hora circiter ⟨circ. hora β⟩ undecima diei statim nuntium in Bellouacos ad M. Crassum quaestorem mittit: V 46,1; ¶ quarta uigilia circiter Lentulus Spinther de muro cum uigiliis custodibusque nostris conloquitur: 1,22,1; ¶ circiter parte tertia (armorum) . . . celata atque . . . retenta: II 32,4; parte circiter tertia exercitus eo biduo dimissa: 1,87,4.

B. additum ablatiuo temporis: leni Africo prouectus media circiter nocte uento intermisso cursum non tenuit: V 8,2; media circiter nocte iis, qui . . . processerant, ab equitibus correptis fit ab his certior Caesar: 1,66,1; — quibus litteris circiter media nocte ⟨mediam noctem β⟩ Caesar adlatis suos facit certiores: V 49,4.

2. **praepos.:** circiter meridiem exercitum in castra reduxit: I 50,2; (V 49,4 *u.* **1. B.**; III 14, 2 *u. p. 527 uersu 9.*)

circueo *u.* **circumeo.**

circuitus. *Semper fere codd. uidentur exhibere formam* circuitus; *sed* I 41,4 circumitu *secund. Hld. exstat in* AQ^1B^1; VII 46,2 *in* α *est* circuitus, *in* β *sec. Hld.* circūitui, *sec. Fr. et Db.* circuitui.

1. = **Umweg,** ἑλιγμός; **A. subiect.:** (3,30, 4 *u.* **E.**; *cf.* **D.**)

B. obiect.: milium VI ad iter addito ⟨ad uadum *add. codd. exc. e; glossatoris esse censet Forchh.; Db.*⟩ circuitu magnaque ad uadum ⟨ad uadum *h. l. habet e; Np., Dt.; om. rell.*⟩ fluminis mora interposita: 1,64,8; ¶ pons enim ipsius magnum circuitum habebat, ut multo breuiore itinere illi ad Hiberum peruenire possent: 1,63,2.

C. dat. *u.* **D.**

D. genet.: quicquid huc ⟨*Np., Dt.;* huic *X; Schn., Db.;* hic *Fr.*⟩ circuitus ⟨circuitui β⟩ ad molliendum cliuum accesserat, id spatium itineris augebat: VII 46,2.

E. abl.: ut milium amplius quinquaginta ⟨XC *Goel.*⟩ circuitu locis apertis exercitum duceret: I 41,4; late is locus restagnat; quem si qui uitare uoluerit, sex milium circuitu in oppidum peruenit: 2,24,4; ¶ longo circuitu easdem omnes iubet petere regiones: VII 45,3; longiore circuitu custodias stationesque equitum uitabant: 1,59,3; ne semper magno circuitu per pontem equitatus esset mittendus: 1,61,1; Caesar . . . omnes copias castris educit magnoque circuitu nullo certo itinere exercitum ducit ⟨*Ald.:* educit *codd.*⟩: 1, 68,1; omnibus copiis magno circuitu difficili angustoque itinere Dyrrhachium profectus est 3,41,3; Caesari circuitu maiore iter erat longius: 3,30,4.

2. = **Umfang, Umkreis,** περίμετρος; **A. subiect.:** eius munitionis, quae ab Romanis instituebatur, circuitus XI milia passuum tenebat ⟨patebat *coni. Dt.*⟩: VII 69,6; — *cf.* **D.**

B. obiect.: quod . . . interiore spatio minorem circuitum habebant: 3,44,5.

C. genet.: quem (collem) propter magnitudinem circuitus opere circumplecti non potuerant nostri: VII 83,2.

D. abl.: (nitebatur) Pompeius, ut quam plurimos colles quam maximo ⟨maxime *a*⟩ circuitu occuparet: 3,45,1; (3,44,3 *u.* **E.**)

E. c. praep.: qualis esset natura montis et qualis ⟨quales *BMh*⟩ in circuitu ascensus qui cognoscerent misit: I 21,1; quod (oppidum) cum ex omnibus in circuitu ⟨-itum B^1⟩ partibus altissimas rupes *deiectusque haberet: II 29,3; uallo pedum XII, in circuitu ⟨circuitum BM^1⟩ quindecim milium, crebrisque castellis circummuniti ⟨*u. CC*⟩: II 30,2; omnis insula est in circuitu uicies centum milium passuum: V 13, 7; minus horis tribus milium pedum ⟨passuum *edd. except. Hld. et* $Dt.^2$⟩ XV in circuitu ⟨circuitum α; *Fr.*⟩ munitionem perfecerunt ⟨decem milium in circuitu munitionem pedum XV perfecerunt β; *u. CC*⟩: V 42,4; castellis enim XXIIII effectis XV milia passuum in ⟨*add. 2 recc.; om. Oχ; edd.*⟩ circuitu amplexus hoc spatio pabulabatur: 3,44,3; quod milia passuum in circuitu XVII ⟨munitiones *add. Oχ;* munitione *Clark.; del. Oud.*⟩ erat complexus: 3,63,4.

circulor: totis uero castris milites circulari et dolere hostem ex manibus dimitti: 1, 64,3.

(**circulus:** qui superiore nocte in contuberniis circulisque auditi fuerant sermones militum dubii, durius accipiebantur ⟨*sic Madu.;* in contuberniis commilitesque nonnulli grauiora sermones militum dubia durius accipiebantur *Oχ*⟩: 2,29,4.)

circum. 1. aduerb.: ubi ex ea turri quae circum essent opera tueri se posse sunt confisi: 2,10,1.

2. **praep.: A.** = κύκλῳ περί: erant enim circum castra Pompei permulti editi atque asperi colles: 3,43,1; — easque (storias) ex tribus partibus, quae ad hostes uergebant, eminentibus trabibus circum turrim praepen-

dentes religauerunt: 2, 9, 4; — ciuitatibus maxima laus est quam latissime ⟨latissimis β; latissimas X⟩ circum se uastatis finibus solitudines habere: VI 23, 1; Vercingetorix castris prope oppidum positis mediocribus circum se interuallis separatim singularum ciuitatum copias conlocauerat: VII 36, 2.

B. = *περί*, **prope, cum**: tres (legiones), quae circum ⟨circa *a? f?*⟩ Aquileiam hiemabant, ex hibernis educit: I 10, 3; — quod . . . grauis autumnus in Apulia circumque Brundisium . . . omnem exercitum ualetudine temptauerat: 3, 2, 3; — praesidia in . . . Tolosatibus circumque Narbonem, quae loca hostibus erant finitima, constituit: VII 7, 4; — ipse cum tribus legionibus circum Samarobriuam trinis hibernis hiemare constituit: V 53, 3; ¶ equitatus regis Cotyis ad castra Cassii aduolauit, qui circum Thessaliam esse consuerat: 3, 36, 4; ¶ ea, quae fertilissima Germaniae sunt loca, circum Hercyniam siluam, . . . Volcae Tectosages occupauerunt: VI 24, 2; ¶ quas (legiones) Narbone circumque ea loca hiemandi causa ⟨*u. CC*⟩ disposuerat: 1, 37, 1.

magnum numerum equitatus suo sumptu semper alere et circum se habere: I 18, 5; Sabinus quos in praesentia tribunos militum circum se habebat et primorum ordinum centuriones se sequi iubet: V 37, 1; eorum (equitum) ut quisque est genere copiisque amplissimus, ita plurimos circum ⟨circa β⟩ se ambactos clientesque habet ⟨habent β⟩: VI 15, 2; II milia Hispanorum et Gallorum equitum, quos suae custodiae causa circum se habere consuerat: 2, 40, 1; — omni militari instrumento, quod circum se habebat, erepto: VI 30, 2.

C. = **per, ad singulos deinceps**: quos postea . . . circum familias ⟨*Rubenius;* familiares *codd.*⟩ conuentus Campaniae custodiae causa distribuit: 1, 14, 5; Milo dimissis circum municipia litteris . . . sollicitabat: 3, 22, 1; dimisit ⟨*Scal.;* deauxit *x;* deauxit atque misit *Nd;* deduxit *O*⟩ enim circum omnes propinquas prouincias atque inde auxilia euocauit: 3, 112, 6.

circumcido: gladiis caespites ⟨cespitem β⟩ circumcidere, manibus sagulisque terram exhaurire cogebantur ⟨β; *Schn.; Hld.;* uidebantur α; *Fr.:* nitebantur *recc.; rell. edd.*⟩: V 42, 3.

circumcisus: erat e regione oppidi collis . . . egregie munitus atque ex omni parte circumcisus: VII 36, 5.

circumcludo: Pompeius, ne duobus circumcluderetur exercitibus, ex eo loco discedit: 3, 30, 7; ¶ haec (cornua) . . . ab labris argento circumcludunt atque in amplissimis epulis pro poculis utuntur: VI 28, 6.

circumdo: A. alqm (alqd) alqa re: omnemque aciem suam redis et carris circumdederunt, ne qua spes in fuga relinqueretur: I 51, 2; quod tota acies equitatu hostium circumdata tenebatur: 2, 41, 7; ¶ neque . . . Caesarem fugiebat . . . perterritum exercitum sustinere non posse praesertim circumdatum undique equitatu ⟨equitatum *Oaf*⟩: 1, 71, 1; ¶ paucis interfectis reliquos incertis ordinibus perturbauerant, simul equitatu atque essedis circumdederant: IV 32, 5.

aedificio circumdato ⟨circumdata *h*⟩ silua, ut sunt fere domicilia Gallorum: VI 30, 3; ¶ Octauius quinis castris oppidum circumdedit atque uno tempore obsidione et oppugnationibus eos premere coepit: 3, 9, 4; ¶ quod (urbs) prope ex omnibus partibus flumine et palude circumdata unum habeat et perangustum aditum: VII 15, 5.

B. alqd (rei): hunc (montem) murus circumdatus arcem efficit et cum oppido coniungit: I 38, 6; turres toto opere circumdedit, quae pedes LXXX inter se distarent: VII 72, 4.

circumduco. A.: eductis iis cohortibus . . . et longiore itinere circumductis, ne ex hostium castris conspici possent: III 26, 2; — (milites) longo itinere ab his circumducti ad portum perueniunt: 1, 28, 4.

B.: quod flumen Dubis ut circino circumductum paene totum oppidum cingit: I 38, 4.

C.: quos (Allobrogas) Pompeius . . . omnia sua praesidia circumduxit atque ostentauit: 3, 61, 1.

circumeo. *Codd. plerumque habent* circumire; *sed* circuire *est in* α V 2, 2; *in Oafl* 2, 41, 5. 6; *in Oaf* 2, 28, 2; *in O* 1, 76, 1.

A. = **circumequitare**: equites circumitis hostium castris Crasso renuntiauerunt: III 25, 2; ¶ equitum . . . partem circumire exteriores munitiones et ab tergo hostes adoriri iubet: VII 87, 4.

(B. = **circumdare**: eodemque exemplo sentiunt totam urbem, qua sit aditus ab terra, muro turribusque circummuniri ⟨*Aicardus; Np., Db.;* circumiri *codd.; Dt.*⟩ posse: 2, 16, 2.**)**

C. = **circumuenire**: equitatus hostium ab utroque cornu circumire aciem nostram et auersos proterere incipit: 2, 41, 5; equitesque Pompei hoc acrius instare et se turmatim explicare aciemque nostram a latere aperto circumire coeperunt: 3, 93, 3; ab his enim primum equitatus est pulsus, . . . ab isdem acies Pompeiana a sinistra parte ⟨erat *add. codd.; om.*

1 det.⟩ circumita ⟨circumuenta *O*⟩ atque initium fugae factum: 3, 94, 4; ¶ eodem impetu cohortes sinistrum ⟨sinistro *Oh*^{1}?⟩ cornu pugnantibus etiam tum ac resistentibus in acie Pompeianis circumierunt eosque a tergo sunt adorti: 3, 93, 6; ¶ (hostes: VII 67, 6 *u. C. extr.*;) ¶¶ circumiri enim sese ab aperto latere procurrentibus singulis arbitrabantur (nostri): 1, 44, 4; Numidae . . . impetum nostrorum effugiebant rursusque ad ordines suos se recipientes circumibant et ab acie excludebant: 2, 41, 6; ¶ (hostes?) reliqui ne circumirentur ⟨circumuenir. *Qβ*⟩ ueriti se fugae mandant: VII 67, 6.

D. = ire circum (ad singulos deinceps): hanc nactus appellationis causam Quintilius circumire aciem Curionis atque obsecrare milites coepit: 2, 28, 2; ¶ eo cum uenisset, circumitis omnibus hibernis naues . . . inuenit instructas: V 2, 2; ¶ flens Petreius manipulos circumit militesque appellat: 1, 76, 1; ¶ (Saburra) aciem constituit et circumire ordines atque hortari incipit: 2, 41, 2; ¶ ego reliquas portas circumeo et castrorum praesidia confirmo: 3, 94, 6.

circumfundo, pass.; A. = uagari undique et in omnes partes; diffundi: circumfundi noctu equitatum Caesaris atque omnia loca atque itinera obsidere: 1, 67, 3; ¶ circumfunduntur ex reliquis hostes partibus, si quem aditum reperire possent: VI 37, 4; ¶ ut magna multitudine circumfusa . . . stirps ac nomen ciuitatis tollatur: VI 34, 8; equites . . . sese ad nouissimum agmen ostendunt et magna multitudine circumfusa morari atque iter impedire incipiunt: 1, 63, 3; magnaque multitudo sagittariorum ab utraque parte circumfundebatur: 3, 63, 6; ¶¶ ubi neminem in aequum locum sese demittere, sed toto undique muro (omnes) circumfundi uiderunt: VII 28, 2.

B. = cingi: munitiones . . . perfecit, ut ne magna quidem multitudine . . . munitionum praesidia circumfundi possent: VII 74, 1.

circumicio: primum sagittariis funditoribusque circumiectis, postea leuis armaturae magna multitudine missa . . . munitiones impediebat: 3, 45, 3; ¶ ubi circumiecta multitudine hominum totis moenibus undique in murum lapides iaci coepti sunt murusque defensoribus nudatus est: II 6, 2.

circummitto: legationes ⟨legiones *BM*⟩ in omnes partes circummittuntur: VII 63, 1; reliquas ciuitates circummissis legationibus *amicitiae Caesaris conciliare studebat: 3, 55, 3; ¶ praeconibusque circummissis pronuntiari iubent . . .: V 51, 3; ¶ tribunos ⟨tribunum *N*; trib. *ahl*⟩ militum et praefectos ⟨praefectum *N*; praefect. *ahl*⟩ circummittit atque hortatur . . .: 1, 21, 4; ¶ dilectumque (Attius) toto Piceno circummissis senatoribus habebat: 1, 12, 3.

(nuntios ⟨*om.* β⟩ mittit ⟨circummittit β⟩ ad finitimas ciuitates equitesque undique euocat: V 57, 2.)

circummunio alqd (alqm) alqa re: qua re impetrata montem opere circummunire instituit: 3, 97, 2; ¶ reliquis diebus oppidum uallo castellisque circummunire ⟨*N*: circumuenire O^1; *edd.*⟩ instituit: 1, 18, 6; ¶ eodemque exemplo sentiunt totam urbem, qua sit aditus ab terra, muro turribusque circummuniri ⟨*Aicardus; Np., Db.*; circumiri *codd.*; *Dt.*⟩ posse: 2, 16, 2; ¶ postero die Curio obsidere Vticam ualloque ⟨O^1; et uallo *plur. Oud.?; Np., Dt.*⟩ circummunire ⟨-uenire *O*⟩ instituit: 2, 36, 1.

(Aduatuci) postea uallo pedum duodecim, in circuitu quindecim milium ⟨*u. CC*⟩, crebrisque castellis circummuniti oppido sese continebant: II 30, 2; ¶ conatur tamen eos (Afranianos) uallo fossaque circummunire, ut quam maxime repentinas eorum eruptiones demoretur: 1, 81, 5; nunc uero paene ut feras ⟨*Vossius*; feminas *codd.*⟩ circummunitos prohiberi (se) aqua, prohiberi ingressu: 1, 84, 4; ¶ superioribus diebus nona Caesaris legio, cum se obiecisset Pompeianis copiis atque opere ⟨opera *NOhl*⟩, ut demonstrauimus, circummuniret ⟨-ueniret *O*⟩, castra eo loco posuit: 3, 66, 2.

circummunitio: id ne fieri posset, obsidione atque oppidi ⟨oppidi atque?⟩ circummunitione fiebat: 1, 19, 4.

circumplector: quem (collem) propter magnitudinem circuitus opere circumplecti non potuerant nostri: VII 83, 2.

circumscribo: (praedicat) crudelitatem et insolentiam in circumscribendis tribunis plebis: 1, 32, 6.

circumsisto: est autem hoc Gallicae consuetudinis, uti . . . mercatores in oppidis uulgus circumsistat quibusque ex regionibus ueniant . . . pronuntiare cogat: IV 5, 2; ¶ omnes uno consilio Domitium productum in publicum circumsistunt et custodiunt: 1, 20, 5; — quem (Vercingetorigem) perterriti omnes Aruerni circumsistunt atque obsecrant, ut: VII 8, 4; ¶¶ hi (pedites) . . ., si qui (eques) grauiore uulnere accepto equo deciderat, circumsistebant ⟨circum sistebant *B*; *Hld.*⟩: I

48, 6; hortatur Curionem Cn. Domitius, praefectus equitum, cum paucis equitibus circumsistens, ut: 2, 42, 3.

illi (equites), ut erat imperatum, circumsistunt hominem atque interficiunt: V 7, 9; ¶ ut . . . una ex parte ipsi, altera Aruerni se (Haeduos) circumsisterent: VII 5, 5; ¶ ipse (Caesar) maiorem Galliae motum exspectans, ne ab omnibus ciuitatibus ⟨*om.* β⟩ circumsisteretur, consilia inibat, quem ad modum . . .: VII 43, 5; — impeditumque (Pulionem) hostes circumsistunt: V 44, 8; ¶ hostes . . . impeditos adoriebantur, plures paucos circumsistebant: IV 26, 3; ¶¶ cum essent expositi milites circiter trecenti, . . . Morini . . . spe praedae adducti primo non ita magno suorum numero circumsteterunt ⟨circumstiterunt *M²a*⟩ ac . . . arma ponere iusserunt: IV 37, 1.

cum singulas (naues) binae ac ternae naues circumsteterant ⟨circumsisterent β⟩, milites . . . contendebant: III 15, 1.

circumspicio: ut [non] modo uisum ab se Ambiorigem in fuga circumspicerent ⟨conspicerent *acdf; del. Plugg.*⟩ captiui nec plane etiam abisse ex conspectu contenderent: VI 43, 4; ¶ cum sua quisque miles circumspiceret, quid secum portare posset, quid . . . relinquere cogeretur: V 31, 4.

quod pro explorato habebat Ambiorigem proelio non esse contenturum, reliqua eius consilia animo circumspiciebat: VI 5, 3.

circumuallo. a) oppidum: altero die cum ad oppidum Senonum Vellaunodunum uenisset, . . . oppugnare instituit idque ⟨eoque *β recte, ut uidetur*⟩ biduo circumuallauit: VII 11, 1; perspecto urbis situ perterritisque hostibus . . . adhortatus ad laborem milites ⟨alesiam *add.* β⟩ circumuallare instituit: VII 68, 3; aggerem apparare . . . coepit; nam circumuallare loci natura prohibebat: VII 17, 1.

b) alqm: ex castello in castellum perducta munitione circumuallare ⟨uallare *f*⟩ Pompeium instituit haec spectans, . . . quo minore periculo undique frumentum . . . supportare posset, simul uti . . ., tertio ut: 3, 43, 2; ¶ nec iam aliter (hostes) sentire, uno colle ab Romanis occupato si alterum amisissent, quin paene circumuallati atque omni exitu et pabulatione interclusi uiderentur: VII 44, 4.

circumuehor: simul nauibus circumuecti milites in exteriorem uallum tela iaciebant: 3, 63, 6; — mulionesque cum cassidibus equitum specie . . . collibus circumuehi iubet: VII 45, 2.

circumuenio. A. proprie; a) = circumdare: quibus succensis circumuenti flamma exanimantur homines: VI 16, 4.

b) in re militari = circumire alqm a lateribus, a tergo; α): diuersamque aciem in duas partes constituit, ne ab equitatu circumueniri posset: 1, 40, 5; persuasi equitibus nostris, . . . ut . . . adgrederentur et circumuenta ab tergo acie prius perturbatum exercitum pellerent, quam: 3, 86, 3; ¶ nec . . . equitum uim caetrati sustinere potuerunt omnesque ab eis circumuenti in conspectu utriusque exercitus interficiuntur: 1, 70, 5; ¶ (centurionem: VII 50, 3 *u.* β);) ¶ unamque cohortem, quae temere ante ceteras extra aciem procurrerat, seclusam ab reliquis circumueniunt atque interficiunt: 1, 55, 3; ¶ ne a multitudine equitum dextrum cornu circumueniretur: 3, 89, 3; ¶ Q. Lucanius . . . dum circumuento filio subuenit, interficitur: V 35, 7; ¶ Galli: VII 82, 2 *u.* γ); ¶ hostes: II 10, 3; III 6, 2 *u.* γ); hostes undique circumuenti desperatis omnibus rebus se per munitiones deicere . . . intenderunt: III 26, 5; (VII 67, 6 *u.* γ);) ¶ quorum pars *ab aperto latere legiones circumuenire . . . coepit: II 23, 5; cum multitudine hostium castra compleri, [nostras] legiones premi et paene circumuentas teneri . . . uidissent: II 24, 4; ¶ milites: V 39, 3; 2, 34, 6 *u.* γ); ¶ si pars aliqua circumuenta ceciderit, at reliquos seruari posse confidunt: VI 40, 2; militum . . . pars a barbaris circumuenta periit: VI 40, 8; ¶ Pompeiani: 3, 44, 4 *u.* γ); ¶ quibus (equitibus) in fugam coniectis sagittarii circumuenti interfectique sunt: VII 80, 7.

β): eodem tempore L. Fabius centurio quique una murum ascenderant circumuenti atque interfecti de muro praecipitabantur: VII 50, 3; — Fabius a proximis militibus circumuentus interficitur ⟨interf. circ. *a?*⟩: 2, 35, 2; — cum (Piso) circumuentus multis uulneribus acceptis cecidisset: IV 12, 6; — (Sabinus) dum de condicionibus inter se agunt . . ., paulatim circumuentus interficitur: V 37, 2; huic (Voreno) rursus circumuento fert subsidium Pulio: V 44, 13.

γ): Boii et Tulingi . . . ex itinere nostros **ab* latere aperto adgressi circumuenere ⟨*ABMa; Db., Hld.*; circumuenire *Qh¹*; *rell. edd.*; *u. CC*⟩ . . . coeperunt: I 25, 6; ne . . . hostes, quod tantum multitudine poterant, ab lateribus pugnantes suos circumuenire possent: II 8, 4; (nostri) primos ⟨primosque β⟩ (hostes), qui transierant, equitatu circumuentos interfecerunt: II 10, 3; cum alius alii subsidium ferret neque

timerent, ne auersi ab hoste circumuenirentur: II 26, 2; eos (hostes), qui in spem potiundorum castrorum uenerant, undique circumuentos interficiunt: III 6, 2; cum in eum locum, unde erant egressi, reuerti coeperant, et ab iis, qui cesserant, et ab iis, qui proximi steterant, circumueniebantur: V 35, 3; his (militibus) circumuentis magna manu Eburones . . . legionem oppugnare incipiunt: V 39, 3; neque ex occulto insidiandi et dispersos circumueniendi singulis deerat audacia: VI 34, 6; VII 50, 3 *u.* β); ne eo quidem tempore quisquam loco cessit, sed circumuenti omnes interfectique sunt: VII 62, 7; (reliqui (hostes) ne circumirentur ⟨circumuenir. *Q*β⟩ ueriti se fugae mandant: VII 67, 6;) (Galli) ueriti, ne ab latere aperto ex superioribus castris eruptione circumuenirentur, se ad suos receperunt: VII 82, 2; Massilienses . . . producta longius acie circumuenire nostros aut pluribus nauibus adoriri singulas . . . contendebant: 1, 58, 1; relicti ab his (equitibus) qui una procurrerant leuis armaturae circumueniebantur atque interficiebantur ab nostris: 2, 34, 3; omnesque (Attiani milites) se iam ⟨iam se *Ohl*⟩ ab equitatu circumueniri arbitrabantur: 2, 34, 6; illi (Pompeiani) . . . perpetuas munitiones efficiebant, ne quem locum nostri intrare atque ipsos a tergo circumuenire possent: 3, 44, 4; timens Caesar, ne nauibus nostri circumuenirentur, duplicem eo loco fecerat uallum: 3, 63, 3.

(c) = **circummunire**: reliquis diebus oppidum uallo castellisque circummunire ⟨*N;* circumuenire *Ox; edd.*⟩ instituit: 1, 18, 6.)

B. trsl.: uereri se, ne per insidias ab eo circumueniretur: I 42, 4; tamen committendum non putabat, ut pulsis hostibus dici posset eos ab se per fidem ⟨perfide *cod. Hotom.; Pluyg.; u. CC*⟩ in conloquio circumuentos: I 46, 3; suos enim quisque opprimi et circumueniri non patitur: VI 11, 4; praestare dicebant per uirtutem in pugna belli fortunam experiri quam desertos et circumuentos ab suis grauissimum supplicium perpeti: 2, 30, 2; quid enim est illis optatius quam uno tempore et nos circumuenire et uos nefario scelere obstringere? 2, 32, 3.

circumuenire (oppidum uallo castellisque: 1, 18, 6 *u.* **A. c);) alqm flamma:** VI 16, 4 *u.* **A. a);** (**nauibus:** 3, 63, 3 *u.* **A. b) γ).**) ¶ **ab aperto latere (lat. ap.):** II 23, 5 *u.* **A. b) α)** legiones; I 25, 6; VII 82, 2 *u.* **A. b) γ);** **ab lateribus:** II 8, 4 *ib.;* **a tergo:** 3, 44, 4 *ib.;* 3, 86, 3 *u.* **A. b) α)** aciem; ¶ **per fidem:** I 46, 3 *u.* **B.;** **per insidias:** I 42, 4 *ib.*

Aduerb.: paene: II 24, 4 *u.* **A. b) α)** legiones; paulatim: V 37, 2 *u.* **A. b) β);** (perfide: I 46, 3 *u.* **B.;**) undique: III 26, 5 *u.* **A. b) α)** hostes; III 6, 2 *u.* **A. b) γ).**

(cirrus *u.* **cippus.)**

cis: cis Rhenum dispositis praesidiis Germanos transire prohibebant: IV 4, 3; Germanosque, qui cis Rhenum incolant ⟨cis ripas rheni incolunt *B*[2]β; *Flod.*⟩, sese cum his coniunxisse: II 3, 4.

Cisalpinus: quos ex Cisalpina Gallia consul sacramento rogauisset, ad signa conuenire . . . iuberet: VI 1, 2.

Cisrhenanus: Neruios, Aduatucos, [ac] Menapios adiunctis Cisrhenanis omnibus Germanis esse in armis: VI 2, 3.

C. Fufius Cita: ciues Romanos, qui negotiandi causa ibi (Cenabi) constiterant, in his C. ⟨*om. h*⟩ Fufium Citam ⟨citan *h*⟩, honestum equitem Romanum, qui rei frumentariae iussu Caesaris praeerat, interficiunt bonaque eorum diripiunt: VII 3, 1.

citatus *u.* **cito.**

citerior: (neque (frumenta) multum a maturitate aberant ac ciuitates ⟨citeriores *add. Goeler*⟩ exinanitae: 1, 48, 5;) ¶ ab Ocelo, quod est citerioris prouinciae extremum, in fines Vocontiorum ulterioris prouinciae . . . peruenit: I 10, 5; erant . . . scutatae citerioris prouinciae ⟨cit. prou. *del. Np.; Db., Dt.*⟩ et caetratae [ulterioris Hispaniae *add. codd.; del. Np.*] cohortes circiter LXXX equitumque utriusque prouinciae ⟨utr. pr. *del. Np.; Db., Dt.*⟩ circiter V milia ⟨*u. CC*⟩: 1, 39, 1; consentire omnem citeriorem prouinciam: 2, 17, 3; quod magna esse Pompei beneficia et magnas clientelas in citeriore prouincia sciebat ⟨*u. CC*⟩: 2, 18, 7; ibi totius fere citerioris prouinciae legationes Caesaris aduentum exspectabant: 2, 21, 4.

duas legiones, quas in Gallia citeriore proxime conscripserat: I 24, 2; ipse (Caesar) conuentibus Galliae citerioris peractis in Illyricum proficiscitur: V 1, 5; — ipse (Caesar) in citeriorem Galliam ad conuentus agendos profectus est: I 54, 3; cum esset Caesar in citeriore Gallia ⟨in hibernis *add. codd.; Schn., Fr., Dt.*[1]; *del. Görlitz; rell. edd.*⟩, ita uti supra demonstrauimus: II 1, 1; Caesar duas legiones in citeriore Gallia nouas conscripsit: II 2, 1; conuentibusque peractis in citeriorem Galliam reuertitur atque inde ad exercitum proficiscitur: V 2, 1; hae copiae, quas uidetis, ex dilectibus horum annorum in citeriore Gallia sunt refectae, et plerique sunt ex coloniis ⟨colonis *NOahl*⟩ Transpadanis: 3, 87, 5; ¶ quorum unus (Afranius) Hispaniam citeriorem tribus

legionibus, alter ulteriorem ⟨trib. leg., alt ult. *om. codd.; add. Np.:* quor. uu. III leg. Hisp. cit., alter *Aldus*⟩ . . . duabus legionibus . . . obtinebat: 1, 38, 1; mittuntur etiam ad eas ciuitates legati, quae sunt citerioris Hispaniae finitimae Aquitaniae: III 23, 3; peritique earum regionum caetrati citerioris Hispaniae (hos) consectabantur: 1, 48, 7; quae (naues) omnes citeriorem Hispaniam petiuerunt: 2, 7, 2; cognitis iis rebus, quae sunt gestae in citeriore Hispania, bellum parabat: 2, 18, 6.

cito, citatus: protinusque (Pompeius) equo citato Larisam contendit: 3, 96, 3; ¶ (Rhenus) per fines Nantuatium, Heluetiorum, . . . Treucrorum citatus fertur: IV 10, 3.

cito, citissime: uti . . . in iugo insistere et se inde in currus citissime recipere consuerint: IV 33, 3.

citra: pauloque citra ⟨*Nx; circa Ol ante corr.;*⟩ eum locum ⟨morati *add. pars recc.; Dt.*⟩ aliis comprehensis collibus munitiones perfecerunt: 3, 46, 6; ¶ ut citra uallem pro castris proelio contenderet: V 50, 3; ¶ impedimentis . . . citra flumen Rhenum depositis: II 29, 4; ¶ ut omnes citra flumen eliceret: VI 8, 2; ¶ ea pars Menapiorum, quae citra Rhenum erat: IV 4, 7; neue omnium Germanorum, qui essent citra Rhenum, unam esse causam iudicaret: VI 32, 1; — ea, quae citra flumen fuerant, superioribus diebus consumpserat: 1, 40, 1; quartam fere partem (Heluetiorum) citra flumen Ararim reliquam esse: I 12, 2; — nihil citra Capuam tutum esse omnibus uidetur: 1, 14, 4.

citro: interim saepe ultro citroque cum legati ⟨saepe cum legati ultro citroque *β*⟩ inter eos mitterentur, Ariouistus postulauit: I 42, 4; post paulo tamen internuntiis ultro citroque missis quae ignorabant de L. Domitii fuga cognoscunt: 1, 20, 4.

ciuilis: erat ⟨*om. codd.; Np., Db.; add. (Kran.,) Dt.: u. CC*⟩ ciuile bellum: 2, 29, 3; qui se illi initio ciuilis belli obtulerant: 3, 1, 5; ¶ quid . . . bono ciui magis conuenit quam abesse a ciuilibus controuersiis? *ap. Cic. ad Att.* X 8 *B.* 2; ¶ quod perterritus miles in ciuili dissensione timori magis quam religioni consulere consuerit: 1, 67, 3; ad timorem nouarum tabularum tollendum . . ., qui fere bella et ciuiles dissensiones sequi consueuit: 3, 1, 3.

ciuis. *Acc. plur.* ciuis: 2, 18, 4 *u. infra* B. cogere; ciues: VII 3, 1; 38, 9; 3, 19, 2.

A. subiect.: abesse: *ap. Cic. ad Att.* X 8 *B,* 2 *u.* C. conuenit; ¶ (ciues Romani) in proxima Octauii castra inruperunt. his expugnatis eodem impetu altera sunt adorti, [inde tertia et quarta] et deinceps reliqua: 3, 9, 7; ¶ agere: 3, 19, 2 *u.* decertare; ¶ (capere: 3, 102, 6 *u.* D. consensus;) ¶ omnibusque eos castris expulerunt (ciues Romani) et magno numero interfecto reliquos atque ipsum Octauium in naues confugere coegerunt: 3, 9, 7; ¶ quod factum adeo eius conuentus ciues Romani comprobauerunt, ut domum ad se quisque hospitio cupidissime reciperet: 2, 20, 5; ¶ consistere: VII 3, 1 *u.* B. interficere; ¶ conuenire: 2, 19, 2 *u.* sum; erat edictum . . . propositum, uti omnes eius prouinciae iuniores, Graeci ciuesque Romani, iurandi causa conuenirent: 3, 102, 2; ¶ liceretne ciuibus ad ciues . . . legatos mittere . . ., praesertim cum id agerent, ne ciues cum ciuibus armis decertarent? 3, 19, 2; ¶ Lissum expugnare conatus defendentibus ciuibus Romanis, qui eius conuentus erant, . . . re infecta inde discessit: 3, 40, 6; ¶ ciues Romani . . . ad extremum auxilium descenderunt seruosque omnes puberes liberauerunt et praesectis omnium mulierum crinibus tormenta effecerunt: 3, 9, 3; ¶ (dimittere: 3, 102, 6 *u.* D. consensus;) ¶ (ciues Romani) pueris mulieribusque in muro dispositis ⟨depos. *ah*⟩ . . . ipsi . . . inruperunt: 3, 9, 6; ¶ efficere: 3, 9, 3 *u.* descendere, (munire;) ¶ (excludere: 3, 102, 6 *u.* D. consensus;) ¶ expellere: 3, 9, 7 *u.* cogere; ¶ (expugnare *ib. u.* adoriri;) ¶ (facere: 3, 9, 6 *u.* inrumpere;) ¶ habere: 2, 21, 1 *u.* C. gratias agere; ¶ ipsi (ciues Romani) manu facta cum iis, quos nuper † maximi liberauerant, in proxima Octauii castra inruperunt: 3, 9, 6; ¶ (interficere: 3, 9, 7 *u.* cogere;) ¶ interire: VII 17, 7 *u.* C. parentare; ¶ (iurare: 3, 102, 2 *u.* conuenire;) ¶ (iuuare: 3, 29, 1 *u.* D. conuentus;) ¶ illi (ciues Romani) omnia perpeti parati maxime a re frumentaria laborabant: 3, 9, 5; ¶ liberare: 3, 9, 3 *u.* descendere; 3, 9, 6 *u.* inrumpere; ¶ (mittere: 3, 9, 5 *u.* petere; 3, 19, 2 *u.* C. licet;) ¶ celeriter ciues Romani ligneis effectis turribus his sese munierunt: 3, 9, 3; ¶ (ciues Rom.) nacti occasionem meridiani temporis . . . in . . . castra inruperunt: 3, 9, 6; ¶ negotiari: VII 3, 1 *u.* B. interficere;) 3, 102, 6 *u.* D. consensus; ¶ obtinere: 3, 29, 1 *u.* D. conuentus; ¶ pati: 2, 6, 1 *u.* A. *extr.;* ¶ (perpeti: 3, 9, 5 *u.* laborare;) ¶ cui rei missis ⟨*Np.;* qui remissis *Ox;* qua re missis *Brutus*⟩ ad Caesarem legatis auxilium ab eo petebant (ciues Rom.): 3, 9, 5; ¶ polli-

ceri: 2, 18, 4 *u.* B. cogere; pecunias, quas erant in publicum Varroni ciues Romani polliciti, remittit: 2, 21, 2; ¶ posse: 3, 9, 5 *u.* sustinere; ¶ (praesecare: 3, 9, 3 *u.* descendere;) ¶ (recipere: 2, 20, 5 *u.* comprobare; 3, 29, 1 *u.* D. conuentus;) ¶ (resistere: 3, 9, 3 *u.* esse;) ¶ studere: 2, 21, 1 *u.* C. gratias agere; ¶ esse: VII 38, 9 *u.* B. ostendere; nulla fuit ciuitas, quin ... mitteret, non ciuis Romanus paulo notior, quin ad diem conueniret: 2, 19, 2; ciues Romani ... cum essent infirmi ad resistendum propter paucitatem hominum crebris confecti uulneribus: 3, 9, 3; 3, 40, 6 *u.* defendere; ¶ reliqua, ut poterant, incommoda per se sustinebant: 3, 9, 5.

quibus (ciuibus) saluis atque incolumibus: 1, 72, 3 *u.* D. misericordia.

reliquorum ciuium ..., quibus urbe capta eadem esset belli fortuna patienda: 2, 6, 1.

B. obiect.: abstrahere: VII 42, 3 *u.* D. bona; ¶ quibus rebus perterritos ⟨-tis *a*; -tus *l*⟩ ciues ⟨ciuis *a*; ciuibus *N*; ciui *hl*⟩ Romanos ⟨rom. *codd.*⟩ eius prouinciae sibi ... tritici *modium CXX milia polliceri coegit: 2, 18, 4; ¶ conficere: 3, 9, 3 *u.* A. sum; ¶ excruciare: VII 38, 9 *u.* ostendere; ¶ qui horum quid acerbissime crudelissimeque fecerat, is et uir et ciuis optimus habebatur: 3, 32, 3; ¶ Carnutes ... Cenabum concurrunt ciuesque Romanos, qui negotiandi causa ibi constiterant, in his C. Fufium Citam, ... interficiunt bonaque eorum diripiunt: VII 3, 1; VII 38, 9 *u.* ostendere; 1, 72, 3 *u.* D. misericordia; ¶ ostendit ciues Romanos, qui eius praesidii fiducia una erant; ... ipsos crudeliter excruciatos interficit: VII 38, 9; ¶ perterrere: 2, 18, 4 *u.* cogere; ¶ premere: 3, 9, 4 *u.* D. sententia.

C. dat.: Caesar ... Cordubae omnibus generatim gratias agit: ciuibus ⟨agi c. ciuibus *af*[1]⟩ Romanis, quod oppidum in sua potestate studuissent habere: 2, 21, 1; ¶ attribuere: 3, 29, 1 *u.* D. conuentus; ¶ quid uiro bono et quieto et bono ciui magis conuenit quam abesse a ciuilibus controuersiis? *ap. Cic. ad Att.* X 8 *B*, 2; ¶ neque minus ob eam causam ciuibus Romanis eius prouinciae, sed in singulos conuentus singulasque ciuitates certae pecuniae imperabantur: 3, 32, 6; ¶ liceretne ciuibus ad ciues de pace tuto legatos mittere ⟨*u. CC*⟩: 3, 19, 2; ¶ praestare omnes perferre acerbitates quam non ciuibus Romanis, qui Cenabi perfidia Gallorum interissent, parentarent: VII 17, 7; ¶ (se) exspectato legitimo tempore consulatus eo fuisse contentum, quod omnibus ciuibus pateret: 1, 32, 2; ¶¶ quibus ... eadem esset belli fortuna patienda: 2, 6, 1 *u.* A. *extr.*

D. genet.: bona ciuium Rom.: VII 3, 1 *u.* B. interficere; bona ciuium Romanorum diripiunt, caedes faciunt, in seruitutem abstrahunt: VII 42, 3; ¶ amissa Sicilia ... et cohortibus *in* Italia atque Hispania ciuium Romanorum centum atque XXX: 3, 10, 5; ¶ (multa Caesarem ... incitabant: ... defectio datis obsidibus, tot ciuitatum ⟨ciuium *β*⟩ coniuratio: III 10, 2;) ¶ cognoscit consensu omnium Antiochensium ciuiumque Romanorum, qui illic negotiarentur, arcem captam esse excludendi sui causa nuntiosque dimissos ...: 3, 102, 6; ¶ conuentus ciuium Romanorum, qui Lissum obtinebant, quod oppidum iis antea Caesar attribuerat ..., Antonium recipit omnibusque rebus iuuit: 3, 29, 1; ¶ (Cato) in Lucanis Bruttiisque per legatos suos ciuium Romanorum dilectus habebat: 1, 30, 4; ¶ ut ... quibus in pugna uitae periculum accideret, non ita multo se reliquorum ciuium fatum antecedere existimarent: 2, 6, 1; ¶ legiones effecerat ciuium Romanorum VIIII: 3, 4, 1; ¶ neque hos habendos ciuium loco ... censeo; VII 77, 3; ¶ mouebatur etiam misericordia ciuium, quos interficiendos uidebat; quibus saluis atque incolumibus rem obtinere malebat: 1, 72, 3; ¶ quorum (ciuium Rom.) cognita sententia Octauius quinis castris oppidum circumdedit atque uno tempore obsidione et oppugnationibus eos premere coepit: 3, 9, 4.

E. abl.: quibus saluis atque incolumibus: 1, 72, 3 *u.* D. misericordia.

F. c. praep.: ad ciues: 3, 19, 2 *u.* C. licet. sese, contra hostem si ducerentur, ituros, contra ciuem et consulem arma non laturos: 3, 31, 4.

cum ciuibus: 3, 19, 2 *u.* A. decertare.

in his: VII 3, 1 *u.* B. interficere.

Adiect.: bonus: *ap. Cic. ad Att.* X 8 *B*, 2 *u.* C. conuenit; *cf.* optimus; incolumes: 1, 72, 3 D. misericordia; infirmi: 3, 9, 3; notior: 2, 19, 2 A. sum; omnes: 1, 32, 2 C. patere; optimus: 3, 32, 3 B. habere; parati: 3, 9, 5 A. laborare; (quietus? *u.* bonus;) reliqui: 2, 6, 1 D. fatum; Romani: 2, 20, 5 A. comprobare; 3, 102, 2 *ib.* conuenire; 3, 40, 6 defendere; 3, 9, 3 munire; 2, 21, 2 polliceri; 2, 19, 2 sum; 2, 18, 4 B. cogere; VII 3, 1 *ib.* interficere; VII 38, 9 ostendere; 2, 21, 1 C. agere (gratias); 3, 32, 6 *ib.* imperare; VII 17, 7 parentare; VII 42, 3 D. bona; 3, 10, 5 *ib.* cohortes; 3, 102, 6 consensus; 3, 29, 1

conuentus; 1, 30, 4 dilectus; 3, 4, 1 legiones; salui *u.* incolumes.

ciuitas. I. Forma. *Genet. plur.* ciuitatum *exstat in X:* I 30, 1; 31, 1; III 17, 2; V 53, 6; VII 28, 6; *in z:* 1, 40, 1; 51, 3; — 2, 19, 1 ciuitatum *est in Oahl*, (ciuitatuum *in f.*) — *Reliquis locis dissentiunt inter se codices:* ciuitatum *est in αa* V 12, 2 *et* 47, 2 (-ium *in h*); *in AQβ* VII 36, 2 (-ium *BM; edd.*) *et* VII 83, 4 (-ium *BM; Fr.*); *in Ofhl* 3, 4, 6 (-ium *a*); *in α et a pr.* VII 55, 6 (-ium *in a corr. et h*); *in α* V 22, 3 *et* 58, 1 (-ium *in β*); — ciuitatium *est in a corr. et fhl* 3, 55, 3 (-um *Oa pr; edd.*); *in afh* 3, 35, 2; 36, 1 (-um *Ol; edd.;*) in α VII 36, 3 (-um *in* Q^2β). — (ciuitatum *in α*, ciuium in β III 10, 2; ciuitatum *in BMQ*, ciuitatium *in A*, ciuitatem *in* β IV 3, 1.)

Acc. plur. ciuitatis *inuenitur in Q* I 44, 3 *et* VII 89, 5; *semel* (3, 102, 6) ciuitates *exstat in b, omissum est in Oz; semel* (3, 31, 4) *in h est* ciuitatibus, *in Oafl recte* ciuitates; *reliquis 34 locis omnes codd. habent* ciuitates.

II. Signif.: A. = πόλις; **a)** subiect.; **α)**: accedere: 1, 48, 4 *u.* posse; 1, 52, 4 *u.* **e) α)** imperare; ¶ accipere: III 8, 4 *u.* **e)** sollicitare; ¶ quae ciuitates commodius suam rem publicam administrare existimantur, habent legibus sanctum, . . . uti: VI 20, 1; ¶ admittere: III 9, 3 *u.* instituere; ¶ (Veneti reliquaeque ciuitates) socios sibi ad id bellum Osismos, . . . Menapios adsciscunt; auxilia ex Britannia . . . arcessunt ⟨aux. . . . . arcess. *om.* β⟩: III 9, 10; ¶ aestimare: VII 39, 3 *u.* posse; ¶ satis esse causae arbitrabatur, qua re in eum aut ipse animaduerteret aut ciuitatem animaduertere iuberet: I 19, 1; ¶ arcessere: III 9, 10 *u.* adsciscere; ¶ attingere: (II 34 *u.* **b)**;) VII 75, 4 *u.* **e) α)** imperare; ¶ ciuitatem ignobilem atque humilem Eburonum sua sponte populo Romano bellum facere ausam uix erat credendum: V 28, 1; ¶¶ (cauere: VI 2, 2 *u.* **c)** inuenire;) ¶ (cognoscere: III 9, 3 *u.* instituere;) ¶ his initis consiliis (Veneti reliquaeque ciuitates) oppida muniunt, frumenta ex agris in oppida comportant, naues in Venetiam . . . quam plurimas possunt cogunt: III 9, 8. 9; ¶ comportare: III 9, 8 *u.* cogere; ¶ neque nostros exercitus . . . diutius apud se morari posse confidebant (ciuitates), . . . tamen se plurimum nauibus posse: III 9, 5. 6; III 9, 3 *u.* instituere; ¶ (confirmare: VI 2, 2 *u.* **c)** inuenire;) ¶ cum ciuitas ob eam rem incitata armis ius suum exsequi conaretur: I 4, 3; ¶ prius quam plures ciuitates conspirarent: III 10, 3; ¶ omnes fere Galliae ciuitates de bello consultabant: V 53, 4; ¶ cum prope omnis ciuitas eo conuenisset: VII 33, 3; ¶¶ ciuitatesque omnes se statim Titurio dediderunt: III 19, 5; ¶ cum bellum ciuitas aut inlatum defendit aut infert: VI 23, 4; ¶ deficere: III 17, 2 *u.* **f)** imperium; ueritus . . ., ne ciuitas eorum impulsu deficeret: V 25, 4; ne patiatur ciuitatem prauis adulescentium consiliis ab amicitia populi Romani deficere: VII 39, 3; ¶ (**dependĕre**: I 44, 4 *u.* uelle;) ¶ ne tanta et tam coniuncta populo Romano ciuitas, quam ipse semper aluisset omnibusque rebus ornasset, ad uim atque arma descenderet ⟨β; discederet α⟩: VII 33, 1; ¶ multae longinquiores ciuitates ab Afranio desciscunt et Caesaris amicitiam sequuntur: 1, 60, 5; ¶ (**detinere**: VII 37, 3 *u.* distinere;) ¶ quod ex duobus contrariis generibus quae superiore bello cum Sertorio steterant ciuitates uictae nomen atque imperium absentis *Pompei* timebant, quae in amicitia manserant ⟨manserunt *Ol*⟩ [Pompei], magnis adfectae beneficiis eum diligebant: 1, 61, 3; ¶ ciuitates . . . nuntios legationesque in omnes partes dimittebant: V 53, 4; ¶ (**discedere**: VII 33, 1 *u.* descendere;) ¶ ut in muris armata ciuitas discurreret: 3, 105, 3; ¶ quae ab reliquis Gallis ciuitates dissentirent, has sua diligentia adiuncturum: VII 29, 6; ¶ unam esse Haeduorum ciuitatem, quae certissimam Galliae uictoriam distineat ⟨*M²af; Schn., Fr.;* destineat *Qh*; dedistineat *BMA*; detineat *recc.; rell. edd.*⟩; eius auctoritate reliquas ⟨reliquos *a, h(?)*⟩ contineri: VII 37, 3; ¶ (dare: IV 21, 5 *u.* **h) α)**;) ¶¶ armorum quantum quaeque ciuitas domi quodque ante tempus efficiat constituit: VII 4, 8; ¶ eicere: 2, 19, 5 *u.* **b)**; ¶ (exire: I 2, 1 *u.* **e) α)** persuadere;) ¶ (administrare existimantur: VI 20, 1 *u.* administrare;) ¶ (experiri(?): I 44, 4 *u.* uelle;) ¶ (Galliae ciuitates) quid reliqui consilii caperent . . . explorabant ⟨-orant β⟩ nocturnaque in locis desertis concilia habebant: V 53, 4; ¶ exsequi: I 4, 3 *u.* conari; ¶¶ bellum facere: III 29, 3 *u.* **h) ϑ)** conlocare; V 28, 1 *u.* **a)** audere; (3, 12, 4 *u.* polliceri;) earum gentium ciuitates imperata facturas: 3, 34, 2; nulla Thessaliae fuit ciuitas . . ., quin Caesari parerent atque imperata facerent ⟨pareret . . . faceret *edd. uett.; Dt.*⟩: 3, 81, 2; ¶¶ omnes Galliae ciuitates ad se oppugnandum uenisse ac contra se castra habuisse: I 44, 3; haec ciuitas longe plurimum totius Galliae equitatu ualet magnasque habet

copias peditum Rhenumque . . . tangit: V 3, 1; V 53, 4 *u.* explorare; habent . . . sanctum: VI 20, 1 *u.* administrare; VI 23, 1 *u.* **c)** α**)** sum; Bellouaci, quae ciuitas in Gallia maximam habet opinionem uirtutis, instabant ⟨*AQa:* instabat *BMh*⟩: VII 59, 5; VII 83, 4 *u.* **f)** milia; ¶¶ (inire: III 9, 8 *u.* cogere;) ¶ inferre: VI 23, 4 *u.* defendere; ¶ **(**inicere: 2, 19, 5 *u.* **b)**;**)** ¶ Veneti reliquaeque item ciuitates cognito Caesaris aduentu ⟨certiores facti *add. X; del. Ald.;* perterrefacti *Paul*⟩, simul quod quantum in se facinus admisissent intellegebant, legatos . . . retentos ab se et in uincla coniectos, . . . bellum parare et maxime ea, quae ad usum nauium pertinent, prouidere instituunt, hoc maiore spe, quod multum natura loci confidebant: III 9, 3; ¶ intellegere *u.* instituere; ¶¶ malle: **(**I 44, 4 *u.* uelle;**)** III 8, 4 *u.* **c)** sollicitare; ¶ manere: 1, 61, 3 *u.* diligere; ¶ mereri: 3, 13, 5 *u.* sum (tutus); eo duae omnino ciuitates ex Britannia obsides miserunt, reliquae neglexerunt: IV 38, 4; nulla fuit ciuitas, quin ⟨quae non *O*⟩ ad id tempus partem senatus Cordubam mitteret: 2, 19, 2; (3, 12, 4 *u.* polliceri;) ¶ munire: III 9, 8 *u.* cogere; ¶¶ neglegere: IV 38, 4 *u.* mittere; ¶¶ (obtemperare: IV 21, 5 *u.* **h)** α**)**;) ¶ (oppugnare: I 44, 3 *u.* habere;) ¶¶ parere: 3, 81, 2 *u.* facere; ¶ parare: III 9, 3 *u.* instituere; ¶ (pendĕre: I 44, 4 *u.* uelle;) ¶ perferre: III 8, 4 *u.* **c)** sollicitare; ¶ permanere *ib.;* (hortatusque, ut in ea sententia permanerent: IV 21, 6;) ¶ (Veneti reliquaeque ciuitates) longe aliam esse nauigationem in concluso mari . . . perspiciebant: III 9, 7; ¶ hos sequuntur Byllideuses, Amantini et reliquae finitimae ciuitates . . . et legatis ad Caesarem missis quae imperaret facturos pollicentur: 3, 12, 4; ¶ quae ciuitates quantaeque in armis essent et quid in bello possent: II 4, 1; III 9, 6 *u.* confidere; III 9, 9 *u.* cogere; V 27, 4 *u.* **c)** α**)** sum; VII 37, 6 *u.* **c)** adducere; quorum salutem neque propinqui neglegere neque ciuitas leui momento aestimare posset: VII 39, 3; neque ciuitates, quae ad Caesaris amicitiam accesserant, frumentum supportare . . . poterant: 1, 48, 4; ¶ praecludere: 2, 19, 5 *u.* **b)**; ¶ quod erat ciuitas magna inter Belgas auctoritate atque hominum multitudine praestabat: II 15, 1; ¶ prouidere: III 9, 3 *u.* instituere; ¶¶ quae ipse intellegat, quae ciuitas queratur proponit: I 20, 6; ¶¶ quem . . . ne qua ciuitas suis finibus recipiat: VII 20, 12; ¶ (recusare: I 44, 4 *u.* uelle;) ¶ pecora . . . propter bellum finitimae ciuitates longius remouerant: 1, 48, 6; ¶ resistere: V 27, 4 *u.* **c)** α**)** sum; ¶¶ sanctum habent: VI 20, 1 *u.* administrare; ¶ pedestria esse itinera concisa aestuariis . . . sciebant (Veneti reliquaeque ciuitates): III 9, 4; ¶ sequi: IV 21, 8 *u.* **c)** adire; I, 60, 5 *u.* desciscere; 3, 12, 4 *u.* polliceri; ¶ hortatur, ut . . . uel ipse de eo causa cognita statuat uel ciuitatem statuere iubeat: I 19, 5; ¶ (stare: 1, 61, 3 *u.* diligere;) ¶ unam (nullam) esse, quae (quin): VII 37, 3 *u.* distinere; 2, 19, 2 *u.* mittere; 3, 81, 2 *u.* facere; — — quas Caesari esse amicas ciuitates arbitrabatur, his grauiora onera iniungebat praesidiaque eo deducebat: 2, 18, 5; — quorum fuit ciuitas ampla atque florens: IV 3, 3; — quod ciuitas erat exigua et infirma: VII 17, 2; — (sunt finitimae: III 20, 2 *u.* **b)**;) III 23, 3 *u.* **h)** β**)** mittere; — est firma (firmissima): V 54, 2; 2, 19, 5 *u.* **b)**; — fuit florens: IV 3, 3 *u.* fuit ampla; — quibus ille pro meritis ciuitatem eius immunem esse iusserat, iura legesque reddiderat: VII 76, 1; — erat infirma: VII 17, 2 *u.* erat exigua; — (sunt maritimae: II 34 *u.* **b)**; —) in . . . Turones quaeque ⟨turonesque quae *BMa; Schn., Np., Dt.*[1]⟩ ciuitates propinquae his locis erant . . . legionibus in hibernacula deductis: II 35, 3; — ut . . . nulla fere ciuitas fuerit non suspecta nobis: V 54, 4; — ut castellis uigiliisque bene meritae ciuitates tutae essent: 3, 13, 5; — esse magna auctoritate: II 15, 1 *u.* praestare; (magnae auctoritatis) V 54, 2 *u.* **b)**; — — in armis esse: II 4, 1 *u.* posse; ciuitatem esse omnem in armis: VII 32, 5; ciuitatem esse in armis: 1, 9, 4; — adeunt (Senones) per Haeduos, quorum antiquitus erat in fide ciuitas: VI 4, 2; — esse ciuitatem in sua potestate ⟨ciu. in s. pot. esse β⟩: V 3, 7; — non longe a Tolosatium finibus absunt, quae ciuitas est in prouincia: I 10, 1; ¶ supportare: 1, 48, 4 *u.* posse; ¶ (suscipere: VII 37, 6 *u.* **c)** adducere;) ¶¶ tangere: V 3, 1 *u.* habere; ¶ timere: 1, 61, 3 *u.* diligere; ¶ transire: V 55, 2 *u.* **e)** α**)** persuadere; ¶¶ ualere: V 3, 1 *u.* habere; ¶ (uastare: VI 23, 1 *u.* **c)** α**)** sum;) ¶ uenire: I 44, 3 *u.* habere; ¶ Galliae ciuitates (*an* Galli?) . . . si iterum experiri uelint ⟨uellent B^2β⟩, se iterum paratum esse decertare; si pace uti uelint ⟨si pacem mallent β⟩, iniquum esse de stipendio recusare, quod sua uoluntate ad id tempus pependerint ⟨perpenderint B^1; dependerint B^2β⟩: I 44, 4.

β**)**: arcessitum se a Senonibus et Carnuti-

bus aliisque compluribus Galliae ciuitatibus; huc iturum ⟨hunc iter facturum β⟩: V 56, 4; ¶ ne ab omnibus ciuitatibus ⟨*om.* β⟩ circumsisteretur: VII 43, 5; ¶ (ab se coniectos: III 9, 3 *u.* α) instituere;) ¶ cuius pater . . . quod regnum adpetebat, ab ciuitate erat interfectus: VII 4, 1; ¶ ab non nullis ciuitatibus inuitatos: IV 6, 3 *u.* missos ab; ¶ qui auxilii causa ab ciuitate ad Caesarem missi uenerant: II 24, 4; missas legationes ab non nullis ciuitatibus ad Germanos inuitatosque eos, uti ab Rheno discederent: IV 6, 3; ¶ commeatus ab Remis reliquisque ciuitatibus ut sine periculo ad eum portari posset efficiebat: II 5, 5; ¶ (legatos retentos ab se: III 9, 3 *u.* α) instituere.)

inscientibus ipsis (Caesare et ciuitate): I 19, 1 *u.* f) iniussu.

b) praedicat.: quem cum legione una miserat ad Venetos, . . . Aulercos, Redones, quae sunt maritimae ciuitates Oceanumque attingunt: II 34; Tolosa et Narbone, quae sunt ciuitates Galliae prouinciae finitimae [ex] his regionibus: III 20, 2; Senones, quae est ciuitas in primis firma et magnae inter Gallos auctoritatis: V 54, 2; Carmonenses, quae est longe firmissima totius prouinciae ciuitas, . . . per se cohortes eiecit ⟨O^2; iniecit O^1⟩ portasque praeclusit: 2, 19, 5.

c) obiect.: quod ciuitatem temere ad suscipiendum bellum adduci posse non confidebant: VII 37, 6; ¶ quas possit adeat ciuitates horteturque, ut populi Romani fidem sequantur: IV 21, 8; mandat, ut suam quisque eorum ciuitatem adeat omnesque . . . ad bellum cogant: VII 71, 2; ¶ adficere: 1, 61, 3 *u.* a) diligere; ¶ adiungere: VII 29, 6 *u.* a) dissentire; in spem ueniebant eius adfirmatione de reliquis adiungendis ciuitatibus: VII 30, 4; Vercingetorix animo laborabat, ut reliquas ciuitates adiungeret atque earum principes ⟨β; *Schn.*; atque eas α; *rell. edd.*⟩ donis pollicitationibusque alliciebat: VII 31, 1; magnis quinque ciuitatibus ad amicitiam adiunctis: 1, 60, 5; ¶ (allicere: VII 31, 1 *u.* adiungere;) ¶ alere: VII 33, 1 *u.* a) descendere; ¶ appellare: V 53, 6 *u.* f) Galli; VII 75, 4 *u.* e) α) imperare; ¶ armare: 3, 105, 3 *u.* a) discurrere; ¶ haec (fama) ciuitates non nullas ab eius amicitia auertebat ⟨-bant *O*⟩: 3, 79, 4; ¶¶ (principes) se ciuitatesque suas Caesari commendare coeperunt ⟨commendarunt β⟩: IV 27, 7; ¶ aduentus enim L. Nasidii summa spe et uoluntate ciuitatem compleuerat: 2, 4, 4; ¶ Lucterius Cadurcus in Rutenos missus eam ciuitatem Aruernis conciliat: VII 7, 1; Calenus Delphos, Thebas, [et] Orchomenum uoluntate ipsarum ciuitatium recepit, non nullas urbes ⟨*del. Ciacc.*⟩ per uim expugnauit, reliquas ciuitates circummissis legationibus *amicitiae Caesaris conciliare studebat: 3, 55, 3; ¶ opus esse ipsos antecedere ad confirmandam ciuitatem: VII 54, 1; ¶ confines erant hi (Parisii) Senonibus ciuitatemque patrum memoria coniunxerant: VI 3, 5; VII 33, 1 *u.* a) descendere; ¶ se magis consuetudine sua quam merito eorum ciuitatem conseruaturum: II 32, 1; ¶ quo facilius ciuitatem in officio contineret: V 3, 6; VII 37, 3 *u.* a) distinere; ¶¶ diripere: 3, 31, 4 *u.* dare; ¶ omnis ciuitas Heluetia in quattuor pagos diuisa est ⟨*u.* *CC*⟩: I 12, 4; omnes ciuitates in partes diuisae sunt duas: VI 11, 5; ¶ confirmandorum militum causa diripiendas his ciuitates dedit: 3, 31, 4; ¶¶ tempus . . ., quo neque frumenta in † hibernis erant . . . ac ciuitates exinanitae: 1, 48, 5; ¶ (expugnare: 3, 55, 3 *u.* conciliare;) ¶¶ (certiorem facere: III 9, 3 *u.* a) instituere;) ¶¶ habere obstrictas: I 9, 3 *u.* obstringere; reliquasque ciuitates stipendiarias haberent: I 30, 3; ¶ hortari: IV 21, 8 *u.* adire; ¶¶ incitare: I 4, 3 *u.* a) conari; ¶ iuuentis non nullis ciuitatibus iure iurando inter se confirmant obsidibusque de pecunia cauent: VI 2, 2; ¶ (iubere: I 19, 1 *u.* a) animaduertere; I 19, 5 *u.* a) statuere;) ¶¶ leuare: V 27, 11 *u.* e) α) consulere; ¶¶ quam plurimas ciuitates suo beneficio habere obstrictas uolebat: I 9, 3; Haeduos coactos esse . . . iure iurando ciuitatem obstringere sese neque obsides repetituros neque: I 31, 7; ¶ ne Caesar orae maritimae ciuitates occuparet: 3, 11, 2; ¶ ornare: VII 33, 1 *u.* a) descendere; ¶¶ pacare: VII 65, 4 *u.* h) β) mittere; ¶ sese bello ciuitatem persecuturum demonstrat: V 1, 8; ¶ (perterrefacere: III 9, 3 *u.* a) instituere;) ¶¶ reseruatis Haeduis atque Aruernis, si per eos ciuitates reciperare posset: VII 89, 5; ¶ Labienus . . . paucis post diebus ciuitatem recepit ⟨recipit β⟩: VI 8, 7; in Haeduos proficiscitur, ciuitatem recipit ⟨recepit *h*⟩: VII 90, 1; (Caesar) cum legione una profectus ad recipiendas ulteriores ciuitates: 3, 16, 1; ¶ omnes eas ciuitates in dicionem ⟨deditionem α; *Schn.*, *Fr.*, *Db.*, *Hld.*⟩ potestatemque populi Romani esse redactas: II 34; quod eo oppido recepto ciuitatem Biturigum se in potestatem redacturum confidebat: VII 13, 3;

¶¶ reliquasque ciuitates sollicitant, ut in ea libertate, quam a maioribus acceperant ⟨-erint β; *Fr.*⟩, permanere quam Romanorum seruitutem perferre mallent ⟨malint β⟩: III 8, 4; nullum tempus intermiserunt, quin trans Rhenum legatos mitterent, ciuitates sollicitarent, pecunias pollicerentur: V 55, 1; consilia clam de bello inire incipiunt ciuitatesque reliquas legationibus sollicitant: VII 43, 3; quantum gratia, auctoritate, pecunia ualent, ad sollicitandas ciuitates nituntur: VII 63, 2; ¶¶ qua (Haeduorum ciuitate) traducta locum consistendi Romanis in Gallia non fore: VII 37, 3; ¶¶ uincere: 1, 61, 3 *u.* a) diligere.

d) appos.: Trinobantes, prope firmissima earum regionum ciuitas, . . . legatos ad Caesarem mittunt: V 20, 1.

e) dat.: de suis priuatim rebus ab eo petere coeperunt, quoniam ciuitati consulere non possent: V 3, 5; quod cum faciat, et ciuitati sese consulere, quod hibernis leuetur, et Caesari . . . gratiam referre: V 27, 11; ¶ uecturasque frumenti finitimis ciuitatibus discripsit ⟨descripsit *Oz; edd.*⟩: 3, 42, 4; ¶ priuatim ac publice quibusdam ⟨*1 det.;* quibusque *Nc;* quibus quaedam *Oz*⟩ ciuitatibus ⟨-tati *O*⟩ habitis honoribus: 2, 21, 5; ¶ ciuitatibus milites imperat: V 1, 6; equitesque (Caesar) imperat ciuitatibus: VI 4, 6; omnibus his ciuitatibus obsides imperat: VII 4, 7; imperat certum numerum militum ciuitatibus: VII 31, 4; ipse imperat reliquis ciuitatibus obsides: VII 64, 1; (statuunt) certum numerum cuique ciuitati ⟨β; cuique ex ciuitate α; *Np., Dt., Hld.*⟩ imperandum: VII 75, 1; imperant . . . XXX (milia) uniuersis ciuitatibus ⟨*u. CC*⟩, quae Oceanum attingunt quaeque eorum consuetudine Aremoricae appellantur: VII 75, 4; Cato in Sicilia naues longas ueteres reficiebat, nouas ciuitatibus imperabat: 1, 30, 4; ut . . . illi omnibus abundarent rebus superioresque haberentur. Caesar iis ciuitatibus ⟨haberentur caesaris ciuit. *af*⟩, quae ad eius amicitiam accesserant, . . . pecus imperabat: 1, 52, 4; ciuitatibus tyrannisque magnas imperauerat pecunias: 3, 31, 2; ¶ quod (Caesar) semper Haeduorum ciuitati praecipue indulserat: VII 40, 1; ¶ quod intellegerent, quantam calamitatem ciuitati intulissent: II 14, 4; quantum usum haberet . . . reliquis ciuitatibus huius urbis exemplo inferre terrorem: 3, 80, 5; ¶ iniungere: 2, 18, 5 *u.* a) sum (amicus); ¶ quae cuique ciuitati pars castrorum ab initio obuenerat: VII 28, 6; ¶ ciuitati persuasit, ut de finibus suis cum omnibus copiis exirent: I 2, 1; neque tamen ulli ciuitati Germanorum persuaderi potuit, ut Rhenum transiret: V 55, 2; ¶ horum principibus pecunias, ciuitati autem imperium totius prouinciae pollicetur: VII 64, 8; ¶ Romanos pulsos superatosque . . . ciuitati renuntiauerunt: II 24, 5; ¶ ueniunt oratum, ut maxime necessario tempore ciuitati ⟨ciuitatibus *h*⟩ subueniat: VII 32, 2; extremo tempore ciuitati subuenirent: 2, 4, 3; ¶ ciuitati porro hanc fuisse belli causam, quod repentinae Gallorum coniurationi resistere non potuerit: V 27, 4; ciuitatibus maxima laus est quam latissime circum se uastatis finibus solitudines habere: VI 23, 1; urbem, quae praesidio et ornamento sit ciuitati ⟨ciuitatis β⟩: VII 15, 4; ¶ quod tantum ciuitati Haeduae dignitatis tribuebat ⟨tribuerat β⟩: V 7, 1.

f) genet.: Bellouacos omni tempore in fide atque amicitia ciuitatis Haeduae ⟨haeduae ciuit. β⟩ fuisse: II 14, 2; ¶ hos cum Suebi . . . propter amplitudinem grauitatemque ciuitatis finibus expellere non potuissent: IV 3, 4; ¶ Fabius finitimarum ciuitatum animos litteris nuntiisque temptabat: 1, 40, 1; ¶ huius est ciuitatis longe amplissima auctoritas omnis orae maritimae regionum earum: III 8, 1; VII 37, 3 *u.* a) distinere; ¶ in commemoranda ciuitatis calamitate ex sescentis ad tres senatores . . . sese redactos esse dixerunt: II 28, 2; ¶ casu ciuitatis Gomphensis ⟨*Ciacc.;* compressis *ahl;* compressae *f*⟩ cognito . . .: 3, 81, 1; ¶ neque id . . . uoluntate sua fecisse, sed coactu ciuitatis: V 27, 3; ¶ multa Caesarem . . . incitabant: iniuria retentorum equitum Romanorum, . . . tot ciuitatum ⟨ciuium β⟩ coniuratio: III 10, 2; ¶ transit etiam cohors Illurgauonensis ad eum cognito ciuitatis consilio: 1, 60, 4; ¶ Vercingetorix . . . separatim singularum ciuitatum copias conlocauerat: VII 36, 2; ¶ Cassiuellaunus . . . permotus defectione ciuitatum . . . legatos . . . mittit: V 22, 3; etsi . . . horum discessu admaturari defectionem ciuitatis existimabat: VII 54, 2; ¶ intromissis equitibus omnium finitimarum ciuitatum: V 58, 1; ¶ fides: II 14, 2 *u.* amicitia; ¶ quae (latrocinia) extra fines cuiusque ciuitatis fiunt: VI 23, 6; ¶ (sese) suas ciuitatisque fortunas eius fidei permissurum: V 3, 7; ¶ magnas Gallorum copias earum ciuitatum, quae Aremoricae appellantur, . . . conuenisse: V 53, 6; ¶ (genus: 1, 61, 3 *u.* a) diligere;) ¶ grauitas: IV 3, 4 *u.* amplitudo; ¶ quod ipse suae ciuitatis imperium obtenturus esset: I 3, 6; summam imperii tenebat earum om-

nium ciuitatum, quae defecerant: III 17, 2; ¶ quod ea omnia non modo iniussu suo et ciuitatis, sed etiam inscientibus ipsis fecisset: I 19, 1; ¶ uenerant eo sagittarii . . .; erant praeterea . . ., erant legationes ciuitatum: 1, 51, 3; cum ad eum frequentes ciuitatium legationes ⟨legiones *ah*⟩ conuenire coepissent: 3, 36, 1; ¶ Caesar magis eos pro nomine et uetustate quam pro meritis in se ciuitatis conseruans: 2, 22, 6; ¶ LX milia ex omni numero deligunt earum ciuitatum, quae maximam uirtutis opinionem habebant: VII 83, 4; ¶ qui per sacerdotes more ciuitatis intermissis magistratibus esset creatus: VII 33, 4; ¶ ne quis . . . ex eo, quod meruerat, odio ciuitatis motus exsistat: VI 5, 2; ¶ legatos ad eum mittunt nobilissimos ciuitatis: I 7, 3; (Haeduos) coactos esse Sequanis obsides dare nobilissimos ciuitatis ⟨nob. ciuit. *delend. censet Vielh.*⟩: I 31, 7; ¶ qui omnes fere iis nominibus ciuitatum appellantur, quibus orti ex ciuitatibus eo peruenerunt: V 12, 2; ut . . . pro tali facinore stirps ac nomen ciuitatis tollatur: VI 34, 8; 2, 22, 6 *u.* meritum; ¶ magnum numerum ciuitatum suam uim sustinere non posse: IV 3, 1; ¶ quod ibi . . . obsides ciuitatum . . . relinquebat: V 47, 2; obsides ciuitatum Bibracte ad magistratum deducendos curauerunt: VII 55, 6; ¶ quae pars ciuitatis Heluetiae insignem calamitatem populo Romano intulerat: I 12, 6; fore, uti pars cum parte ciuitatis confligat: VII 32, 5; ¶ principes uero esse earum partium Cn. Pompeium et C. Caesarem, patronos ciuitatis: 1, 35, 4; ¶ Remi . . . ad eum legatos Iccium et Andecumborium, primos ciuitatis ⟨suae *add. $B^2\beta$*; *Flod.*⟩ miserunt: II 3, 1; obsidibus acceptis primis ciuitatis: II 13, 1; ¶ totius fere Galliae legati, principes ciuitatum, ad Caesarem gratulatum conuenerunt: I 30, 1; idem principes ciuitatum . . . ad Caesarem reuerterunt: I 31, 1; principibus cuiusque ciuitatis ad se euocatis: V 54, 1; dispositis familiaribus suis principibusque ciuitatum: VII 28, 6; 31, 1 *u.* c) adiungere; principesque earum ciuitatium . . . prima luce cotidie ad se conuenire iubebat: VII 36, 3; principes ciuitatis . . . indicta causa interfecti sunt: VII 38, 2; C. Valerio Donnotauro . . ., principe ciuitatis, compluribusque aliis interfectis: VII 65, 2; ad quam diem magistratus principesque omnium ciuitatum sibi esse praesto Cordubae uellet: 2, 19, 1; ¶ sibi a Caesare regnum ciuitatis deferri: V 6, 2; ¶ cum Eporedorix Viridomarusque . . . de statu ciuitatis cognouissent: VII 55, 4; ¶ stirps: VI 34, 8 *u.* nomen; ¶ uetustas: 2, 22, 6 *u.* meritum; ¶ hic cum essent factiones duae, uaria uoluntate ciuitatium utebatur: 3, 35, 2; 55, 3 *u.* e) conciliare.

huc . . . Macedones, Thessalos ac reliquarum gentium et ciuitatum adiecerat: 3, 4, 6; *cf.* V 53, 6 Galli.

saepe clamitans liberum se liberaeque esse ciuitatis ⟨ciu. esse β; *u.* *CC*⟩: V 7, 8.

g) abl.: inscientibus ipsis: I 19, 1 *u.* **f)** iniussu; ¶ nuntios tota ciuitate Haeduorum dimittit: VII 38, 10.

h) c. praepos.; α) ab: arcessere: VII 65, 4 *u.* β) mittere; ¶ cuius fines a maritimis ciuitatibus flumen diuidit, quod appellatur Tamesis: V 11, 8; ¶ equitum peditumque certum numerum a ciuitatibus Siciliae exigebat: 1, 30, 4; ¶ a compluribus ciuitatibus ad eum legati ueniunt: IV 18, 3; a compluribus insulae ciuitatibus ad eum legati ueniunt, qui polliceantur obsides dare atque imperio populi Rom. obtemperare: IV 21, 5.

β) ad: dimittit ad finitimas ciuitates nuntios Caesar ⟨caes. ad fin. ciu. nunt. dim. β⟩: VI 34, 8; Caesar . . . calones ad longinquiores ciuitates dimittebat: 1, 52, 4; ¶ (huc iturum: V 56, 4 *u.* a) β) arcessitum se;) ¶ mittuntur etiam ad eas ciuitates legati, quae sunt citerioris Hispaniae finitimae Aquitaniae; inde auxilia ducesque arcessuntur: III 23, 3; nuntios mittit ad finitimas ciuitates equitesque undique euocat: V 57, 2; nuntiis ad ciuitatem Haeduorum missis . . .: VII 41, 1; Caesar . . . trans Rhenum in Germaniam mittit ad eas ciuitates, quas superioribus annis pacauerat equitesque ab his arcessit: VII 65, 4; ¶ celeriter ad omnes Galliae ciuitates fama perfertur: VII 3, 2; iamque de Caesaris aduentu fama ad ciuitates perferebatur: 3, 102, 8.

(Orgetorix) sibi legationem ad ciuitates suscepit: I 3, 3.

γ) apud: neque solum domi, sed etiam apud finitimas ciuitates largiter posse: I 18, 6.

δ) cum: Senones . . . cum Carnutibus finitimisque ciuitatibus consilia communicare: VI 2, 3; ¶ (constituerunt) cum proximis ciuitatibus pacem et amicitiam confirmare: I 3, 1; ¶ huic superiore tempore cum reliquis ciuitatibus continentia bella intercesserant: V 11, 9.

ε) de: nihil se propter inscientiam leuitatemque uulgi grauius de ciuitate iudicare: VII 43, 4.

ζ) ex; αα): (inde arcessuntur: III 23, 3 *u.* h) β) mittere;) ¶ ex quibus (ciuitatibus)

exercitum magnasque copias coegerat: III 17, 2; magno coacto numero ex finitimis ciuitatibus ⟨*u. CC*⟩: VI 43, 1; ¶ conuenire: V 5, 3 *u.* ββ) principes; VII 57, 2 *u.* ββ) copiae; ¶ his delecti ex ciuitatibus attribuuntur: VII 76, 4; ¶ euocare: 1, 39, 2 *u.* ββ) nobilissimus; ¶ cum his propinqui Indutiomari . . . ex ciuitate excesserunt: VI 8, 8; ¶ aduersarios suos, a quibus paulo ante erat eiectus, expellit ex ciuitate: VII 4, 4; ut tribunos plebis † in ea re ex ciuitate expulsos in suam dignitatem restitueret: I, 22, 5; ¶ neque auxilia ex sua ciuitate ⟨ex sua ciuit. aux. β; *Schn.*⟩ in Treueros missa: VI 9, 6; ¶ oriri ex: V 12, 2 *u.* f) nomen; ¶ ob eam rem se ex ciuitate profugisse: I 31, 9; ¶ metus e ⟨a *O*⟩ ciuitate tollatur: 1, 9, 5; ¶ ex qua (ciuitate) Mandubracius . . . ad eum (Caesarem) . . . uenerat: V 20, 1.

ββ): magnae ex finitimis ciuitatibus copiae conuenerunt: VII 57, 2; ¶ nominatim ex omnibus ciuitatibus nobilissimo quoque euocato: I, 39, 2; ¶ postea quam non nulli principes ex ea ciuitate . . . ad Caesarem uenerunt: V 3, 5; eodem equitatus totius Galliae conuenit . . . principesque ex omnibus ciuitatibus: V 5, 3; ¶¶ quod ex ea ciuitate Orgetorigis filiam in matrimonium duxerat: I 9, 3; ¶ sagittarios Creta, Lacedaemone, ex Ponto atque Syria reliquisque ciuitatibus III *milia* numero habebat: 3, 4, 3; ¶¶ hunc . . . inimici palam multis ex ciuitate auctoribus interfecerunt ⟨*u. CC*⟩: V 25, 3; ¶ quoscumque adit ex ciuitate, ad suam sententiam perducit: VII 4, 3; ¶ unum se esse ex omni ciuitate Haeduorum, qui: I 31, 8.

η) in c. acc.: deducere in: II 35, 3 *u.* a) sum (propinquus); (eo deduc.: 2, 18, 5 *u.* a) sum (amicus);) ¶ praefectos tribunosque militum complures in finitimas ciuitates frumenti causa dimisit: III 7, 3; ¶ reliqui ex fuga in ciuitates discedunt: VII 88, 7; ¶ legionesque in plures ciuitates distribuere (coactus est): V 24, 1; (generatimque distributi [in ciuitates *add. codd.; edd.; del. Paul; Hld., Dt.*[2]] omnia uada . . . obtinebant: VII 19, 2;) ¶ neque minus ob eam causam ciuibus Romanis eius prouinciae, sed in singulos conuentus singulasque ciuitates certae pecuniae imperabantur: 3, 32, 6; ¶ petunt, ut Mandubracium . . . defendat atque in ciuitatem mittat, qui praesit imperiumque obtineat: V 20, 3; ¶ (Dumnorigem) sororem ex matre et propinquas suas nuptum in alias ciuitates conlocasse: I 18, 7; ¶ nuntiosque dimissos ad eos, qui se ex fuga in finitimas ciuitates ⟨*b; om. Ox*⟩ recepisse dicerentur: 3, 102, 6; ¶ multi praeterea in finitimas ciuitates refugerunt: 3, 99, 3.

ϑ) in c. abl.: exercitum . . . in Aulercis Lexouiisque, reliquis item ⟨in *add.* β⟩ ciuitatibus, quae proxime bellum fecerant, in hibernis conlocauit: III 29, 3; ¶ Romani uero quid . . . uolunt nisi . . . horum in agris ciuitatibusque considere: VII 77, 15; ¶ multis in ciuitatibus harum rerum exstructos tumulos locis consecratis conspicari licet: VI 17, 4; ¶ in ea ciuitate duo de principatu inter se contendebant: V 3, 2; ¶ hoc idem fit ⟨β; *om.* α⟩ in reliquis ciuitatibus ⟨in reliquis fit ciuit. *Fr.; Dt.*⟩: VII 15, 1; ¶ in Gallia non solum in omnibus ciuitatibus atque in omnibus pagis partibusque ⟨*u. CC*⟩, sed paene etiam in singulis domibus factiones sunt: VI 11, 2; ¶¶ qui eo tempore principatum in ciuitate obtinebat: I 3, 5; qui principatum in ciuitate ⟨ciuitatem *Nacl*⟩ *multos annos obtinuerat: 3, 59, 1; ¶ cuius auus in ciuitate sua regnum obtinuerat: IV 12, 4; cuius pater in ea ciuitate regnum obtinuerat: V 20, 1; cuius maiores in sua ciuitate regnum obtinuerant: V 25, 1; ¶ persuadet Castico, . . . ut regnum in ciuitate ⟨in ciuit. *om. Bf*[1]⟩ sua occuparet, quod pater ante habuerat: I 3, 4.

ι) inter: arbitros inter ciuitates dat: V 1, 9.

κ) per: a Pompeio litteris per omnes prouincias ciuitatesque dimissis: 3, 79, 1.

B. = πολιτεία (**Bürgerrecht**): cuius pater a C. Valerio Flacco ciuitate donatus erat: I 47, 4; — quid mihi, inquit, aut uita aut ciuitate opus est, quam beneficio Caesaris habere uidebor: 3, 18, 4.

[**Falso**: referunt consules de re publica ⟨in ciuitate *add. codd.; incl. Scal.; edd.; u. CC*⟩: 1, 1, 2].

Adiect.: aliae: V 56, 4 *u.* a) β); I 18, 7 h) η); aliqua *u.* qua; amica: 2, 18, 5 a) α) sum; ampla: IV 3, 3 *ib.*; Aremoricae: VII 75, 4 e) imperare; V 53, 6 f) Galli; (armata: 3, 105, 3 a) α) discurrere;) complures: V 56, 4 a) β); IV 18, 3; 21, 5 h) α); (coniuncta: VII 33, 1 a) α) descendere;) duae: IV 38, 4 a) α) mittere; ea(e): VII 7, 1 c) conciliare; II 34 *ib.* redigere; 1, 52, 4 e) imperare; V 53, 6 f) Galli; III 17, 2 f) imperium; VII 83, 4 *ib.* milia; VII 36, 3 *ib.* princeps; III 23, 3; VII 65, 4 h) β); V 3, 5; I 9, 3 h) ζ) ββ); V 3, 2; 20, 1 h) ϑ); exigua: VII 17, 2 a) α) sum; finitimae: 3, 12, 4

a) α) polliceri; 1,48,6 *ib.* remouere; III 20,2 b); 3,42,4 e) discribere; 1,40,1 f) animus; V 58,1 *ib.* equites; VI 34,8; III 23,3; V 57,2 h) β); I 18,6 h) γ); VI 2,3 h) δ); VI 43,1 h) ζ) αα); VII 57,2 h) ζ) ββ); III 7,3; 3,102,6; 3, 99,3 h) ι); firma: V 54,2 b); firmissima: 2,19,5 *ib.*; V 20,1 d); florens: IV 3,3 a) α) sum; Gomphensis: 3,81,1 f) casus; (hae(c): VII 29,6 a) α) dissentire; V 3,1 *ib.* habere; 2, 18,5 *ib.* sum; VII 4,7 e) imperare; III 8,1 f) auctoritas;) Haedua: V 7,1 e) tribuere; II 14,2 f) amicitia; Heluetia: I 12,4 e) diuidere; I 12,6 f) pars; humilis: V 28,1 a) α) audere; ignobilis *ib.*; immunis: VII 76,1 a) α) sum; infirma: VII 17,2 *ib.*; insciens: I 19,1 f) iniussu; (ipsae: 3,55,3 e) conciliare;) libera: V 7,8 f) *extr.*; longinquiores: 1,60,5 a) α) desciscere; 1,52,4 h) β); magnae: 1,60,5 e) adiungere; maritimae: II 34 b); V 11,8 h) α); bene meritae: 3,13,5 a) α) sum (tutus); multae: 1,60,5 a) α) desciscere; VI 17,4 h) ϑ); *cf.* plures, plurimae; non nullae: IV 6,3 a) β); 3,79,4 e) auertere; VI 2,2 *ib.* inuenire; nulla: 3,81,2 a) α) facere; 2,19,2 *ib.* mittere; V 54,4 *ib.* sum; omnis: VII 33,3 a) α) conuenire; VII 32,5 *ib.* sum; I 12,4 e) diuidere; I 31,8 h) ζ) ββ); omnes: V 53,4 a) α) consultare; III 19,5 *ib.* dedere; I 44,3 *ib.* habere; VII 13,5 a) β); VI 11,5 e) diuidere; II 34 *ib.* redigere; VII 4,7 e) imperare; V 58,1 f) equites; III 17,2 f) imperium; 2,19,1 *ib.* princeps; VII 3,2 h) β); 1,39,2; V 5,3 h) ζ) ββ); VI 11,2 h) ϑ); 3,79,4 h) κ); plures: III 10,3 a) α) conspirare; V 24,1 h) ι); plurimae: I 9,3 e) obstringere; propinquae: II 35,3 a) α) sum; proximae: I 3,1 h) δ); qua: VII 20,12 a) α) recipere; (quae: II 4,1 a) α) posse; V 12,2 f) nomen;) quaedam: 2,21,5 e) habere; quaeque: VII 4,8 a) α) efficere; VII 75,1 e) imperare; VII 28,6 *ib.* obuenire; VI 23,6 f) fines; V 54,1 *ib.* princeps; quantae: II 4,1 a) α) posse; quinque: 1,60,5 e) adiungere; reliquae: VII 37,3 a) α) distinere; III 9,3 *ib.* instituere; IV 38,4 *ib.* mittere; 3,12,4 *ib.* polliceri; II 5,5 a) β); VII 30,4; 31,1 e) adiungere; 3,55,3 *ib.* conciliare; I 30,3 *ib.* habere; III 8,4; VII 43,3 *ib.* sollicitare; VII 64,1 e) imperare; 3,80,5 *ib.* inferre; 3,4,6 f) *extr.*; V 11,9 h) δ); 3,4,3 h) ζ) ββ); III 29,3; VII 15,1 h) ϑ); singulae: VII 36,2 f) copiae; 3,32,6 h) η); stipendiariae: I 30,3 e) habere; (sua: VII 71,2 e) adire; IV 27,7 *ib.* commendare; I 3,6 f) imperium; (II 3,1 f) primi;) VI 9,6 h) ζ) αα); IV 12,4; V 25,1; I 3,4 h) ϑ);) suspecta: V 54,4 a) α) sum; tanta: VII 33,1 a) α) descendere; tot: III 10,2 f) coniuratio; tota: VII 38,10 g); tutae: 3,13,5 a) α) sum; ulla: V 55,2 e) persuadere; ulteriores: 3,16,1 e) reciperare; una: VII 37,3 a) α) distinere; uniuersae: VII 75,4 e) imperare.

clam. A. **aduerb.**: paucis clam conuocatis . . . fratrem a fratre renuntiatum: VII 33,3; ¶ suos clam ex agris deducere coeperunt: IV 30,2; ¶ (sed certe ⟨clam *add. ik*; *Ald.*⟩ dimissis ⟨missis *i*⟩ per agros nuntiis sibi quemque consulere iussit: VI 31,2;) ¶ neque longius abesse, quin proxima nocte Sabinus clam ex castris exercitum educat: III 18,4; uterque . . . exercitum educunt, Pompeius clam et noctu, Caesar palam atque interdiu: 3,30,3; ¶ (euocare: 3,21,4 *u.* mittere;) exercitum a Pelusio clam Alexandriam euocauit: 3,108,2; ¶ fame et inopia adductos clam ex castris (se) exisse: VII 20,10; non posse clam exiri ⟨exire *h*⟩: 1,67,2; ¶ (quosdam ⟨quos clam *Fr.*⟩ de exercitu nacti ⟨β; *Schn.*; habebant α; *Fr.*; *rell. edd.*⟩ captiuos ab his ⟨iis *ABM*; *Fr.*⟩ docebantur: V 42,2;) ¶ consilia clam de bello inire incipiunt: VII 43,3; ipsi clam consilio inito Achillam . . . ad interficiendum Pompeium miserunt: 3,104,2; ¶ ille . . . palam se proficisci ad Caesarem simulauit; clam nuntiis ad Milonem missis . . . atque eo in Italiam euocato sibi coniunxit: 3,21,4; ¶ praemissaque clam nauicula Domitium Massiliensesque . . . certiores facit: 2,3,3; ¶ consules, quod ante id tempus accidit numquam, clam ⟨*add. Kindsch.*; *om. codd.*; *Np.*; *cf. CC*⟩ ex urbe proficiscuntur: 1,6,7; ¶ quorum cognita uoluntate clam profugit Apollonia Staberius: 3,12,3; ¶ cum neque ui contendere propter inopiam nauium neque clam transire propter custodias Menapiorum possent: IV 4,4.

B. **praepos.**: nonne sibi clam uobis salutem fuga petiuit? 2,32,8.

clamito: ille . . . se manu defendere suorumque fidem implorare coepit, saepe clamitans liberum se liberaeque esse ciuitatis: V 7,8; contra ea Titurius sero facturos clamitabat, cum maiores manus hostium . . . conuenissent . . .: V 29,1.

clamor. A. **subiect.**: utrimque clamore sublato excipit rursus ex uallo atque omnibus munitionibus clamor: VII 88,2; ¶ exsistere: VII 84,4 *u.* ualere; ¶ simul eorum, qui cum impedimentis ueniebant, clamor fremitusque oriebatur: II 24,3; ut . . . ante mediam noctem ad portas castrorum clamor oreretur ⟨oriretur $M^2 A^2 Q^2 β$⟩: V 53,1; ex omnibus urbis partibus orto clamore qui longius aberant repen-

tino tumultu perterriti . . . sese ex oppido eiecerunt: VII 47, 4; ¶ multum ad terrendos nostros ualet ⟨ualuit *dik; edd. uett.*⟩ clamor, qui post tergum pugnantibus exstitit ⟨existit β⟩: VII 84, 4.

B. obiect.: audire *(4 loc.) u.* **audio A. b)** *p. 370;* ¶ (cum priores) exaudito clamore perturbatis ordinibus omnes in fuga sibi praesidium ponerent: II 11, 5; interim confecta frumentatione milites nostri clamorem exaudiunt: VI 39, 1; interim ii, qui . . . conuenerant, primo exaudito clamore . . . eo contenderunt: VII 48, 1; eodem tempore clamore exaudito dat tuba signum suis Vercingetorix: VII 81, 3; illi exaudito clamore ueriti, ne . . . in angustiis tenerentur, iter supprimunt: 1, 66, 2; eodemque die Antiochiae in Syria bis tantus exercitus clamor et signorum sonus exauditus est, ut: 3, 105, 3; ¶ hunc (clamorem) alii deinceps excipiunt et proximis tradunt: VII 3, 2; ¶ clamore ab ea parte munitionis ⟨eruptionis β⟩ sublato cum ad arma milites concurrissent: III 22, 4; celeriter nostri clamore sublato pila in hostes immittunt: VI 8, 6; clamore sublato arma capere, portas claudere, murum complere coeperunt: VII 12, 5; eodemque tempore toto muro clamore sublato . . . eruptio fiebat: VII 24, 3; subito clamore sublato, qua significatione qui in oppido obsidebantur de suo aduentu cognoscere possent, . . . parant: VII 81, 2; 88, 2 *u.* **A.** excipere; neque frustra antiquitus institutum est, ut signa undique concinerent clamoremque uniuersi tollerent; quibus rebus et hostes terreri et suos excitari existimauerunt: 3, 92, 3; ¶ tradere: VII 3, 2 *u.* excipere.

C. ablat.; a): accidit, ut . . . clamore et fletu omnia complerentur: V 33, 6; ¶ ex omnibus partibus . . . clamore et ululatu suorum animos confirmabant: VII 80, 4; ¶ ut . . . clamor oreretur, quo clamore significatio uictoriae gratulatioque ab Remis Labieno fieret: V 53, 1; ¶ ubi quae maior atque inlustrior incidit res, clamore per agros regionesque significant: VII 3, 2.

b): hostes maximo clamore sicuti ⟨insecuti quasi β⟩ parta iam . . . uictoria turres testudinesque agere et scalis uallum ascendere coeperunt: V 43, 3.

D. c. praep.: celeriter ad clamorem hominum circiter milia sex conuenerunt: IV 37, 2.

clamor et fletus: V 33, 6; **clamor fremitusque:** II 24, 3; **clamor et ululatus:** VII 80, 4.

Adiect.: maximus: V 43, 3 **C. b)**; primus: VII 28, 5 *u. p. 370 s. u.* audio; VII 48, 1 **B.** exaudire; (qui: V 53, 1 **C. a)**;) tantus: 3, 105, 3 **B.** exaudire.

clandestinus: prius quam eorum clandestina consilia efferantur: VII 1, 6; — nihilo minus clandestinis nuntiis legationibusque Allobrogas sollicitat: VII 64, 7.

clarus: uincite, inquit, . . . et id clariore uoce, ut magna pars militum exaudiret: V 30, 1.

clare: clare, ut milites exaudirent, Tuemini, inquit, castra: 3, 94, 6.

classiarius: per equites dispositos aqua prohibere classiarios instituit: 3, 100, 2.

classicum: receptisque omnibus in una castra legionibus suum cum Scipione honorem partitur classicumque apud eum cani . . . iubet: 3, 82, 1.

classis. *Abl. sg. semper (19 locis) in omnibus codd. est* classe; *acc. plur.* 3, 73, 3 classes; **(**1, 85, 6 *in* ς *est* classis.**)**

A. subiect.: ut . . . alii classem hostium celeriter aduolaturam suspicarentur: 2, 43, 2; ¶ conuenire: (III 11, 5 *u.* **C.** praeficere;) quae (classis) ubi conuenit ac primum ab hostibus uisa est: III 14, 2; IV 21, 4 *u.* **B.** efficere; ¶ quod . . . classesque ipsius, quas hieme in Sicilia, Gallia, Italia fecerat ⟨-rant *Na*⟩, morabantur: 3, 42, 3; ¶ praestare: III 13, 7 *u.* **C.** esse.

B. obiect.: separatim suam quisque classem ad arbitrium suum administrabat: 3, 18, 2; ¶ Pompeius . . . magnam ex Asia Cycladibusque insulis, Corcyra, . . . Aegypto classem coegerat, magnam omnibus locis aedificandam curauerat: 3, 3, 1; ¶ eius imperio classem quoque uersus ⟨*sic a corr.:* eius cl. imp. quoquouersus *Oς*⟩ dimittunt: 1, 36, 2; ¶ eiusque rei causa omni ora maritima classem disposuerat: 3, 5, 2; ¶ cum esset Caesaris classis diuisa in duas partes, dimidiae parti praeesset P. Sulpicius . . ., dimidiae M. Pomponius: 3, 101, 1; ¶ naues undique . . . et quam superiore aestate ad Veneticum bellum effecerat ⟨fecerat β⟩ classem iubet conuenire: IV 21, 4; ¶ classe Caesari ⟨-ris *Oς*⟩ erepta portum ac mare totum in sua potestate haberent: 3, 111, 4; ¶ compluribus expugnatis oppidis Caesar . . . statuit exspectandam classem: III 14, 1; ¶ facere: **(**IV 21, 4 *u.* efficere;**)** 3, 42, 3 *u.* **A.** morari; ¶ sic omnibus rebus instructa classe magna fiducia ad nostras naues procedunt: 1, 56, 3; tali modo instructa classe . . . naues conscendunt: 2, 4, 3; ¶ **(**neque enim sex legiones alia de causa missas in Hispaniam . . . neque tot tantas-

que † classis paratas: 1, 85, 6;) ¶ an paenitet uos, . . . quod classem hostium primo impetu adueniens profligauerim? 2, 32, 12; ¶ muros, portas, classem ⟨clausem *ah*⟩ reficiebant: 1, 34, 5; ¶ ut ipsa multitudine nostra classis terreatur: 1, 56, 2; ¶ uidere: III 14, 2 *u.* A. conuenire.

C. dat.: electos ex omnibus legionibus fortissimos uiros . . . Caesar ei classi attribuerat: 1, 57, 1; ¶ D. Brutum adulescentem classi Gallicisque nauibus, quas ex Pictonibus . . . conuenire iusserat, praeficit ⟨praefecit β⟩: III 11, 5; ¶ neque satis Bruto, qui classi praeerat, uel tribunis militum . . . constabat, quid agerent: III 14, 3; praeerat . . . nauibus . . . Syriacis C. Cassius, . . . Liburnicae atque Achaicae ⟨atticae *O*⟩ classi ⟨classis *ahl*⟩ Scribonius ⟨cribonius *hl;* tribonius *O*⟩ Libo et M. Octauius: 3, 5, 3; 23, 1 *u.* F. cum; tanto erant alacriores ad custodias qui classibus praeerant: 3, 25, 2; Coponius, qui Dyrrhachii classi Rhodiae praeerat, naues ex portu educit: 3, 26, 2; Cn. Pompeius filius, qui classi Aegyptiae praeerat, ad Oricum uenit: 3, 40, 1; ¶ cum his nauibus nostrae classi ⟨classis B^1M^1⟩ eius modi congressus erat, ut una celeritate et pulsu remorum ⟨incitatione β⟩ praestaret: III 13, 7.

D. genet.: haec a custodiis ⟨*Ciacc.;* custodibus *codd.*⟩ classium loca maxime uacabant: 3, 25, 5; ¶ nostri . . . impetum classis timebant, si forte uentus remisisset: 3, 26, 4; ¶ (pars: 3, 101, 1 *u.* B. diuidere;) ¶ leniusque tempestatis quam classis periculum aestimauerunt: 3, 26, 4.

E. abl.: ut illi classe ⟨classem *Oacf*⟩ naues auxiliaque sua impedirent: 3, 17, 3; ¶ a Sasonis ad Curici portum stationes litoraque omnia longe lateque classibus occupauit: 3, 8, 4; ¶ sua classe auxilia sese Caesaris prohibiturum: 3, 23, 3; ¶ et reliquis partibus simul ex ⟨et *Ciacc.*⟩ terra scalis et ⟨ex *O*⟩ classe moenia oppidi temptans: 3, 40, 2; ¶ portus litoraque omnia classibus aduersariorum teneri: 3, 14, 1.

F. c. praep.: D. Laelium ab Asiatica classe abductum ⟨add. *O*⟩ reliquit: 3, 40, 5.

Cassiusque ad Sulpicianam inde classem profectus est Vibonem: 3, 101, 4.

D ex Gabinianis Alexandria, Gallos Germanosque, . . . Pompeius filius cum classe adduxerat: 3, 4, 4; ¶ ex his locis Cassius cum classe discessit: 3, 101, 7; ¶ L. Nasidius ab Cn. Pompeio cum classe nauium XVI . . . L. Domitio Massiliensibusque subsidio missus: 2, 3, 1; ¶ Libo profectus ab Orico cum classe, cui praeerat, nauium L Brundisium uenit: 3, 23, 1; ¶ ipse ad [C.] Curionem cum classe redit: 2, 23, 5; ¶ Bibulus . . . erat ⟨ierat *l; om. a*⟩ cum ⟨in *2 dett.; om. rell.*⟩ classe ad Oricum: 3, 15, 1; ¶ eodem tempore D. Laelius cum classe ad Brundisium uenit: 3, 100, 1; isdem fere temporibus Cassius cum classe Syrorum et Phoenicum et Cilicum in Siciliam uenit: 3, 101, 1; ¶¶ hortatur, ut rursus cum Bruti classe additis suis auxiliis confligant: 2, 3, 3.

quae proximae ei loco ex Bruti classe naues erant: 2, 6, 6; ¶ ex Massiliensium classe (naues) V sunt depressae, IIII captae, una cum Nasidianis profugit: 2, 7, 2.

Cassius . . . onerarias naues . . . in Pomponianam ⟨O^2*;* pompeianam *Ox*⟩ classem immisit: 3, 101, 2; ¶ milites . . . a terra soluerunt impetuque facto in Cassianam classem quinqueremes duas . . . ceperunt: 3, 101, 6.

qui in classe erant, proficisci properabant: 2, 43, 3.

qua felicitate inter medias hostium classes oppletis non solum portibus, sed etiam litoribus omnes incolumes essent transportati: 3, 73, 3.

Adiect.: Achaica: 3, 5, 3 C. praeesse; Aegyptia: 3, 40, 1 *ib.;* Asiatica: 3, 40, 5 F. ab; Cassiana: 3, 101, 6 F. in; (ea: 1, 57, 1 C. attribuere;) Liburnica *u.* Achaica; magna: 3, 3, 1 B. cogere; mediae: 3, 73, 3 F. *extr.;* (nostra: 1, 56, 2 B. terrere; III 13, 7 C. *extr.;*) Pomponiana: 3, 101, 2 F. in; (quae: IV 21, 4 B. efficere;) Rhodia: 3, 26, 2 C. praeesse; (sua: 3, 18, 2 B. administrare; 3, 17, 3; 23, 3 E.;) Sulpiciana: 3, 101, 4 F. ad; (tantae, tot: 1, 85, 6 B. parare.)

Claudius: L. Domitio, Ap. Claudio consulibus discedens ab hibernis Caesar . . . legatis imperat . . .: V 1, 1.

(*Cf.* **Marcellus.**)

(A. **Claudium** 3, 90, 2 *codd. pro* A. Clodium.)

claudo. a): sub uesperum Caesar portas claudi militesque ex oppido exire iussit: II 33, 1; his paucis diebus Aulerci Eburouices Lexouiique . . . portas clauserunt seque cum Viridouice coniunxerunt ⟨clauserant . . . coniunxerant *Plagg.*⟩: III 17, 3; clamore sublato arma capere, portas claudere, murum complere coeperunt: VII 12, 5; Vercingetorix iubet portas ⟨port. iub. β⟩ claudi, ne castra nudentur: VII 70, 7; quibus mandatis acceptis Massilienses portas Caesari clauserant ⟨-runt *O*⟩: 1, 34, 4; simul ipse Cordubae conuentus per se portas Varroni

clausit, custodias uigiliasque in turribus muroque disposuit: 2, 19, 3; L. Torquatus ... conatus portis clausis oppidum defendere, cum Graecos arma capere iuberet, illi autem se ... pugnaturos negarent, ... portas aperuit: 3, 11, 3. 4; Metropolitae ... isdem permoti rumoribus portas clauserunt murosque armatis compleuerunt: 3, 81, 1.

b): praestare arbitrabatur unum locum ... quam omnia ⟨*Ciacc.;* omnium *codd.*⟩ litora ac portus custodia clausos teneri ⟨*O;* tueri *ʐ*⟩: 3, 23, 1.

c): agmen claudere *(3 loc.) u. p. 214* **agmen A. b)**.

clauus: transtra (erant) ex pedalibus in altitudinem trabibus confixa clauis ferreis digiti pollicis crassitudine: III 13, 4; — onerarias naues ... deducunt, parum clauis aut materia atque armamentis instructis ad reliquas armandas reficiendasque utuntur: 1, 36, 2; — eo super tigna bipedalia iniciunt eaque laminis clauisque religant: 2, 10, 3.

clementer: fiebat ... humanitate Trebonii, qui *his* temporibus clementer et moderate ius ⟨moderata eius *ʐ*⟩ dicendum existimabat, ut: 3, 20, 2.

clementia: petere non solum Bellouacos, sed etiam pro his Haeduos, ut sua ⟨*om.* β⟩ clementia ac mansuetudine in eos utatur: II 14, 5; ¶ si forte pro sua clementia ac mansuetudine, quam ipsi ab aliis audirent, statuisset Aduatucos esse conseruandos: II 31, 4.

Cleopatra: rex erat Ptolomaeus ... magnis copiis cum sorore Cleopatra bellum gerens, quam paucis ante mensibus ... regno expulerat; castraque Cleopatrae non longo spatio ab eius castris distabant: 3, 103, 2; (Caesar) ostendit sibi placere regem Ptolomaeum atque eius sororem Cleopatram exercitus, quos haberent, dimittere et de controuersiis iure apud se potius quam inter se armis disceptare: 3, 107, 2.

cliens. A. subiect.: cum his Haeduos eorumque clientes semel atque iterum armis contendisse, magnam calamitatem pulsos accepisse, omnem nobilitatem, omnem senatum, omnem equitatum amisisse: I 31, 6; ¶ deserere: VII 40, 7 *u.* **F.**; ¶ magna manu Eburones, Neruii, Aduatuci atque horum omnium socii et clientes ⟨clientesque β⟩ legionem oppugnare incipiunt V 39, 3; ¶ neque clientes sine summa infamia deseri possunt: *p. Bithyn. ap. Gell.* V 13, 6.

B. praedic.: in fines Eburonum et Condrusorum, qui sunt Treuerorum clientes, peruenerant: IV 6, 4.

C. obiect.: omnes clientes obaeratosque suos, quorum magnum numerum habebat, eodem conduxit; per eos, ne causam diceret, se eripuit: I 4, 2; ¶ simili ratione ibi Vercingetorix ... conuocatis suis clientibus facile iucendit ⟨facere intendit β⟩: VII 4, 1; ¶ paulo supra hanc memoriam serui et clientes, quos ab iis dilectos esse constabat, iustis funeribus confectis una cremabantur: VI 19, 4; ¶ deserere: *ap. Gell.* V 13, 6 *u.* **A.** *extr.;* ¶ diligere: VI 19, 4 *u.* **C.** cremare; ¶ eorum (equitum) ut quisque est genere copiisque amplissimus, ita plurimos circum se ambactos clientesque habet ⟨habent β⟩: VI 15, 2; ¶ pellere: I 31, 6 *u.* **A.** accipere.

D. dat.: committere: 3, 60, 4 *u.* **F.**; ¶ neque clientes ... deseri possunt; quibus etiam a propinquis nostris opem ferre instituimus: *p. Bithyn. ap. Gell.* V 13, 6; ¶ imperant Haeduis atque eorum clientibus, Segusiauis, Ambiuaretis, ... milia XXXV: VII 75, 2; ¶¶ nefas est: VII 40, 7 *u.* **F.**

E. gen.: numerus: I 4, 2 *u.* **C.**; ¶ ut magnam partem clientium ab Haeduis ad se traducerent: VI 12, 3.

F. c. praep.: cum paucis conlocuti clientibus suis, quibus tantum facinus committere audebant: 3, 60, 4; ¶ Litauiccus cum suis clientibus, quibus more Gallorum nefas est etiam in extrema fortuna deserere patronos, Gergouiam profugit: VII 40, 7.

per eos (clientes): I 4, 2 *u.* **C.**

clientela: quod summa auctoritas antiquitus erat in Haeduis magnaeque eorum erant ⟨*om.* β⟩ clientelae: VI 12, 2; ciuitatem esse omnem in armis; diuisum senatum, diuisum populum, suas ⟨in suas *ik; Scal.; u. CC*⟩ cuiusque eorum clientelas: VII 32, 5; quod magna esse Pompei beneficia et magnas clientelas in citeriore prouincia sciebat: 2, 18, 7; ¶¶ (Haeduis) ueteribus clientelis ⟨client. uet. β⟩ restitutis, nouis per Caesarem comparatis ⟨restitutis per Caesarem, nouis comp. *Vielh.*⟩, quod hi, qui se ad eorum amicitiam adgregauerant, meliore condicione ... se uti uidebant, ... Sequani principatum dimiserant: VI 12, 6; ¶¶ ii, qui ... nullo modo cum Haeduis coniungi poterant, se Remis in clientelam dicabant ⟨dicebant *Ma;* dederant *pr. edd.*⟩: VI 12, 7; ¶ usi deprecatori-

bus Remis, quorum erant in ⟨in quorum erant β; *Flod.*⟩ clientela: VI 4, 5.

cliuus: quicquid huc circuitus ad molliendum ⟨moliendum *MQ*⟩ cliuum accesserat, id spatium itineris augebat: VII 46, 2; (legionisque decimae, quacum erat, † contionatus cliuom nactus *Hell. Hld.; u. CC*⟩ signa constituit ⟨constiterunt β⟩: VII 47, 1;) ¶ ex inferiore loco aduersus cliuum ⟨*P. Manut.:* pilum *codd.;* tumulum *Faern.*⟩ incitati cursu praecipites Pompeianos egerunt ⟨gerunt *ahl*⟩: 3, 46, 5.

Clodius. 1. A. Clodius: Caesar mittit ad eum (Scipionem) A. ⟨*om. codd.; add. Markland*⟩ Clodium, suum atque illius familiarem, quem ab illo traditum initio et commendatum in suorum necessariorum numero habere instituerat. huic dat litteras mandataque ad eum . . .: 3, 57, 1. 2; haec ad eum mandata Clodius refert, ac primis diebus, ut uidebatur, libenter auditus reliquis ad conloquium non admittitur . . . infectaque re sese ad Caesarem recepit: 3, 57, 5; testibus se militibus uti posse . . ., quae per A. Clodium ⟨*Steph.:* claudium *codd.*⟩ cum Scipione egisset: 3, 90, 2.

2. (P.) Clodius: ibi cognoscit de ⟨P. *add. h*⟩ Clodii caede: VII 1, 1; qui (Milo) Clodio interfecto eo nomine erat damnatus: 3, 21, 4.

Clupea(e): hic locus (Anquillaria) abest a Clupeis passuum XXII milia: 2, 23, 2; huius (Curionis) aduentum L. Caesar filius cum X longis nauibus ad Clupeam ⟨clippeam *a;* clupea *Nh;* clipea *fl*⟩ praestolans: 2, 23, 3.

Cn. = Gnaeus. *Cf. p. 1.* **A.** *Reperitur praenomen* Cn. *4 belli Gallici, 17 belli ciuilis locis, semel (uel bis) in epistulis Caesaris.* V 36, 1 *in α exstat* gneum, *in β* .CN.; IV 1, 1 *in α*: gneo pompeio, marco crasso consulibus, *in β*: pompeio et crasso consulibus *(omissis praenom.)*; VI 1, 2 *in AQM²a² est* gneo, *in BM¹* negeo, *in a¹h²* .CN., *in h¹* C.; VII 6, 1 *in archetypo fuit* cn. *uel* c̄n. *In belli ciuilis libris codd. fere semper habent* cn.; *sed* gnei, gneo *saepius in Of scriptum esse dicit Db.;* gneio 2, 3, 1 *est in f.* gn. (*pro* cn.) 3, 89, 2 *est in Of, et* VII 6, 1 *in a²*.

Additum est praenomen Cn. *his nominibus*: Domitius 2, 42, 3; Domitius Caluinus 3, 34, 3; 78, 5; 89, 2; Pompeius IV 1, 1 ⟨*om.* β⟩; VI 1, 2; VII 6, 1; 1, 13, 4; 14, 3; 24, 4; 30, 5; 35, 4; 53, 3; 84, 3; 2, 3, 1; 17, 2; 3, 10, 2 *(bis);* Pompeius filius 3, 40, 1; Pompeius, Q. Titurii interpres V 36, 1. — *Praeterea hoc praenomen* 1, 24, 4 *in omnibus codd. tribuitur* Magio, *praefecto fabrum Cn. Pompei. Editores, Petrarcam et Perizonium secuti, et hoc loco et tribus epistularum Ciceronis locis illud* Cn. *mutauerunt in* N. *Quod utrum recte fecerint necne dubium est. Nam* Cn. Magius *non solum in omnibus belli ciuilis libris* 1, 24, 4 *exstat, sed etiam ap. Cic. ad Att.* IX 13, *A* 1 *in cod. Med. Duobus reliquis sane locis, quibus* Magii *illius mentio fit* (*ad Att.* IX 7 *C,* 2 *et* 13, 8), *in cod. Med. est semel* N., *semel* nūm.; *sed utroque loco in aliis codd.* Cn. *uidetur exstare,* IX 13, 8 *etiam in margine Med. adscriptum est* Cn.

coaceruo: hostes . . . tantam uirtutem praestiterunt, ut . . . coaceruatis cadaueribus qui superessent ut ex tumulo tela in nostros coicerent: II 27, 4; — (hostes in fugam coniecti se ipsi multitudine impediunt atque angustioribus portis relictis ⟨*u. CC*⟩ coartantur ⟨β; *Schn.;* coaceruantur *recc.; rell. edd.;* coaceruati tum α⟩: VII 70, 3.)

coacta: omnes fere milites aut ex coactis aut ex centonibus aut ex coriis tunicas aut tegimenta fecerant, quibus tela uitarent: 3, 44, 7.

coactu(s): neque id, quod fecerit de oppugnatione castrorum, aut iudicio aut uoluntate sua fecisse (se), sed coactu ciuitatis: V 27, 3.

coagmento: his (trabibus et saxis) conlocatis et coagmentatis ⟨*Q*β; coagminatis coagmentatis *A¹BM*⟩ alius insuper ordo additur: VII 23, 3.

coagmentum: Trallibus in templo Victoriae . . . palma per eos dies [in tecto] inter ⟨per *f*⟩ coagmenta lapidum ex pauimento exstitisse ostendebatur: 3, 105, 5.

coarto: VII 70, 3 *u.* **coaceruo.**

Cocosates: maxima pars Aquitaniae sese Crasso dedidit . . .; quo in numero fuerunt Tarbelli, . . . Garumni, Sibuzates, Cocosates ⟨cossates *a¹*⟩: III 27, 1.

M. Coelius Rufus: dixerat aliquis leniorem sententiam, ut . . . M. Calidius, qui censebat, ut Pompeius in suas prouincias proficisceretur . . .; ut M. Rufus, qui sententiam Calidii paucis fere mutatis rebus sequebatur. hi omnes . . .: 1, 2, (2—)4; isdem temporibus M. Coelius Rufus praetor causa debitorum suscepta initio magistratus tribunal suum iuxta C. Trebonii, praetoris urbani, sellam conlocauit et, si quis appellauisset de aestimatione et de solutionibus, quae per arbitrum fierent, . . . fore auxilio pollicebatur: 3, 20, 1; atque ipsis, ad quorum commodum pertinebat, durior inuentus est Coelius . . .: 3, 20, 4; senatusque Coelium ab re publica remouendum censuit . . .: 3, 21, 2; Coelius profectus, ut dictitabat, ad Caesarem

peruenit Thurios . . .: 3, 22, 3. *Cf. omnia, quae* 3, 20—22 *narrantur.*

coemo: multis coemptis equis ad Pompeium transierunt: 3, 60, 5; ¶ huc magnum numerum equorum huius belli causa in Italia atque Hispania coemptum ⟨*AQβ*; coemptus *BM*¹; coemptos *M*²; *Fr.*; coemptorum *plur. recc.*⟩ miserat: VII 55, 3; — constituerunt . . . iumentorum et carrorum quam maximum numerum coemere: I 3, 1.

coeo: magistratus . . . gentibus cognationibusque hominum, qui tum una ⟨*Heller*; qui cum una α; quique una β; *u. CC*⟩ coierunt, . . . (agrum) attribuunt: VI 22, 2; quos deprendit interficit. reliqui coeunt inter se . . . gladiosque destringunt: 1, 75, 3.

coepi. A. absol.: alteri se, ut coeperant, in montem receperunt ⟨*u. CC*⟩: I 26, 1.

B. sequitur infin.; a) act. (uel deponent.); α) subiect. sunt homines: eodemque tempore equitatus ad campestres munitiones accedere et reliquae copiae pro castris sese ostendere coeperunt: VII 83, 8; ¶ interim filia minor Ptolomaei regis . . . ad Achillam sese . . . traiecit unaque bellum administrare coepit: 3, 112, 9; ¶ (Caesar) castris munitis uineas agere quaeque ad oppugnandum usui erant comparare coepit: II 12, 3; (III 28, 1 *u.* gerere;) hostes maximo clamore . . . turres testudinesque agere et scalis uallum ascendere coeperunt: V 43, 3; castris . . . positis Caesar . . . aggerem apparare, uineas agere, turres duas constituere coepit: VII 17, 1; quo perfecto opere illi de deditione missis legatis agere coeperunt ⟨-rant *Nx*⟩: 3, 97, 5; ¶ hac spe lapsus Indutiomarus nihilo minus copias cogere, exercere, a finitimis equos parare, exsules damnatosque tota Gallia magnis praemiis ad se allicere coepit: V 55, 3; ¶ apparare: VII 17, 1 *u.* agere; Massilienses tamen nihilo setius ad defensionem urbis reliqua apparare coeperunt: 2, 7, 4; ¶ ascendere: V 43, 3 *u.* agere.

(oppidani) clamore sublato arma capere, portas claudere, murum complere coeperunt: VII 12, 5; ¶ hanc nactus appellationis causam Quintilius circumire aciem Curionis atque obsecrare milites coepit, ne: 2, 28, 2; equitesque Pompei hoc acrius instare et se turmatim explicare aciemque nostram a latere aperto circumire coeperunt: 3, 93, 3; ¶ (circumuenire: I 25, 6 *u.* instare;) quorum pars *ab aperto latere legiones circumuenire, pars summum castrorum locum petere coepit: II 23, 5; ¶ claudere: VII 12, 5 *u.* capere; ¶ cogere: V 55, 3 *u.* allicere; ipsi ex finitimis regionibus copias cogere, praesidia custodiasque ad ripas Ligeris disponere equitatumque omnibus locis . . . ostentare coeperunt: VII 55, 9; Bellouaci . . . manus cogere atque aperte bellum parare coeperunt: VII 59, 2; ¶ qui . . . transierant . . . ibi permanserunt atque agros colere coeperunt: V 12, 2; ¶ principesque undique conuenire ⟨conuenere β⟩ et se ciuitatesque suas Caesari commendare coeperunt ⟨commendarunt β⟩: IV 27, 7; ¶ illi (hostes) . . . ex loco superiore nostros prohibere et proelium committere coeperunt: V 9, 3; nouissimosque (hostes) premere et primos prohibere ascensu atque . . . proelium committere coeperunt: V 32, 2; ¶ comparare: II 12, 3 *u.* agere; ¶ cum . . . hostes . . . uallum scindere et fossas complere coepissent: III 5, 1; VII 12, 5 *u.* capere; ¶ huc frumentum comportare, castra munire, materiam conferre (Curio) coepit: 2, 37, 4; eius aduentu audito L. Staberius . . . aquam comportare in arcem atque eam munire obsidesque ab Apolloniatibus exigere coepit: 3, 12, 1; ¶ (matres familiae) conclamare et significare de fuga Romanis coeperunt: VII 26, 4; ¶ conferre: 2, 37, 4 *u.* comportare; ¶ tum uero barbari . . . legatos quoque uersum dimittere, coniurare, obsides inter se dare, copias parare coeperunt: III 23, 2; ¶ qui ab eo missi erant, . . . liberius cum militibus regis conloqui coeperunt eosque hortari, ut: 3, 103, 4; ¶ constituere: VII 17, 1 *u.* agere; ¶ conuenire: IV 27, 7 *u.* commendare; cum ad eum frequentes ciuitatium legationes ⟨legiones *ah*⟩ conuenire coepissent: 3, 36, 1.

(principes) rursus coniuratione facta paulatim ex castris discedere et suos clam ex agris deducere coeperunt: IV 30, 2; ¶ ille (Dumnorix) † enim reuocatus resistere ac se manu defendere suorumque fidem implorare coepit: V 7, 8; ¶ si quando (Veneti) . . . suis fortunis desperare coeperant: III 12, 3; ¶ dimittere: III 23, 2 *u.* coniurare; ¶ discedere: IV 30, 2 *u.* deducere; Dumnorix cum equitibus Haeduorum a castris insciente Caesare domum discedere coepit: V 7, 5; ¶ disponere: VII 55, 9 *u.* cogere; ¶ dare: III 23, 2 *u.* coniurare.

(euocare: V 43, 6 *u.* uocare;) ¶ exercere: V 55, 3 *u.* allicere; ¶ exigere: 3, 12, 1 *u.* comportare; ¶ explicare: 3, 93, 3 *u.* circumire; ¶ Galba . . . consilio celeriter conuocato sententias exquirere coepit: III 3, 1.

(Caesar) re frumentaria comparata equitibus-

que delectis iter in ea loca facere coepit: IV 7, 1; reliquisque diebus turres . . ., falces testudinesque . . . parare ac facere coeperunt: V 42, 5; Vercingetorix omnibus interruptis eius fluminis pontibus ab altera fluminis parte iter facere coepit: VII 34, 3; (Labienus) secundo flumine ad Lutetiam iter facere coepit: VII 58, 5; protinusque Alesiam . . . (Vercingetorix) iter facere coepit: VII 68, 1; Cassius . . . Ambraciam uersus iter facere coepit: 3, 36, 5; (Caesar) per Epirum atque Athamaniam iter facere coepit: 3, 78, 5; ¶ in hostes aquilam ferre coepit: IV 25, 4; ¶ reliqua multitudo puerorum mulierumque . . . passim fugere coepit: IV 14, 5.

qui (Morini Menapiique) longe alia ratione ac reliqui Galli bellum gerere coeperunt ⟨bellum agere instituerunt β⟩: III 28, 1.

(Dumnorix) principes Galliae sollicitare, seuocare ⟨*B;* reuocare *AMQβ*⟩ singulos hortarique coepit ⟨princ. galliae singulos sollicitare, reuocare hortarique coepit β⟩: V 6, 4; 3, 103, 4 *u.* conloqui.

feruentes . . . glandes fundis et feruefacta iacula in casas . . . iacere coeperunt: V 43, 1; ¶ una (acies) a primo agmine iter impedire coepit: VII 67, 1; ¶ implorare: V 7, 8 *u.* defendere; ¶ tum uero . . . nostri redintegratis uiribus . . . acrius impugnare coeperunt: III 26, 4; ¶ is (Pothinus) primum inter suos queri atque indignari coepit . . .: 3, 108, 1; ¶ Heluetii . . . nostros a nouissimo agmine insequi ac lacessere coeperunt: I 23, 3; ¶ Boii et Tulingi . . . ex itinere nostros *ab latere aperto adgressi circumuenere ⟨circumuenire *Qh*[1]*; Np., Fr., Dt.*⟩ et id conspicati Heluetii . . . rursus instare et proelium redintegrare coeperunt: I 25, 6; Pompeiani hoc insolentius . . . nostros premere et instare coeperunt: 3, 46, 3; 93, 3 *u.* circumire.

quo proelio sublati Heluetii . . . audacius subsistere non numquam et nouissimo agmine proelio nostros lacessere coeperunt: I 15, 3; 23, 3 *u.* insequi; rarique (hostes) se ostendere et lenius quam pridie nostros equites proelio lacessere coeperunt: V 17, 1.

postea uero (Varro) . . . se quoque ad motus fortunae mouere coepit: 2, 17, 3; ¶ interim legiones sex . . . opere dimenso castra munire coeperunt: II 19, 5; 2, 37, 4 *u.* comportare; 3, 12, 1 *ib.*; cum legio Caesaris nona praesidium quoddam occupauisset et munire coepisset, huic loco propinquum et contrarium collem Pompeius occupauit nostrosque opere prohibere coepit: 3, 45, 2.

Diuitiacus . . . Caesarem complexus obsecrare coepit, ne: I 20, 1; 2, 28, 2 *u.* circumire; ¶ matres familiae . . . suos obtestari et more Gallico passum capillum ostentare liberosque in conspectum proferre coeperunt: VII 48, 3; ¶ commodioreque itinere (Caesar) Pompeianis occurrere coepit: 3, 97, 3; ¶ id (oppidum) ex itinere magno impetu Belgae oppugnare coeperunt: II 6, 1; Crassus ex itinere oppidum Sontiatum oppugnare coepit: III 21, 2; (Milo) Cosam in agro Thurino oppugnare coepit: 3, 22, 2; ¶ ostendere: V 17, 1 *u.* lacessere; VII 83, 8 *u.* accedere; ¶ ostentare: VII 48, 3 *u.* obtestari; VII 55, 9 *u.* cogere.

parare: III 23, 2 *u.* coniurare; V 42, 5 *u.* facere; V 55, 3 *u.* allicere; VII 59, 2 *u.* cogere; ¶ hac oratione ab Diuitiaco habita omnes, qui aderant, . . . auxilium a Caesare petere coeperunt: I 32, 1; II 23, 5 *u.* circumuenire; postea quam non nulli principes . . . uenerunt et de suis priuatim rebus ab eo petere coeperunt: V 3, 5; (Pompeius) re noua perturbatus maioribus itineribus Apolloniam petere coepit: 3, 11, 2; ¶ id fieri posse, si suas copias Haedui in fines Bellouacorum introduxerint et eorum agros populari coeperint: II 5, 3; ¶ premere: V 32, 2 *u.* committere; Octauius . . . uno tempore obsidione et oppugnationibus eos premere coepit: 3, 9, 4; 46, 3 *u.* instare; ¶ proferre: VII 48, 3 *u.* obtestari; ¶ neque sibi uoluntariorum copias defore (intellexit Indutiomarus), si ex finibus suis progredi coepisset: V 56, 1; ¶ prohibere: V 9, 3; 32, 2 *u.* committere; 3, 45, 2 *u.* munire; ¶ audacius resistere ac fortius pugnare coeperunt: II 26, 2.

queri: 3, 108, 1 *u.* indignari.

tandem uulneribus defessi et pedem referre et, quod mons suberat . . ., eo se recipere coeperunt: I 25, 5; si propter inopiam rei frumentariae Romani sese recipere coepissent, impeditos . . . adoriri cogitabant: III 24, 3; (equites) ad suos se recipere coeperunt: 3, 38, 3; Pompeiani . . . uniuersi iugis eius (montis) Larisam uersus *se* recipere coeperunt: 3, 97, 2; ¶ redintegrare: I 25, 6 *u.* instare; ¶ referre: I 25, 5 *u.* recipere; ¶ (Caesar) pontem reficere coepit: VII 35, 4; ¶ resistere: II 26, 2 *u.* pugnare; V 7, 8 *u.* defendere; ¶ hoc proelio . . . nuntiato Suebi . . . domum reuerti coeperunt: I 54, 1; cum in eum locum, unde erant egressi, reuerti coeperant, . . . circumueniebantur: V 35, 3; ¶ ⟦reuocare: V 6, 4 *u.* hortari.⟧

scindere: III 5, 1 *u.* complere; ¶ ipse (Caesar) triduo intermisso cum omnibus copiis

eos sequi coepit: I 26, 6; ¶ seuocare: V 6, 4 *u.* hortari; ¶ omnes maiores natu ex oppido egressi manus ad Caesarem tendere et uoce significare coeperunt . . .: II 13, 2; VII 26, 4 *u.* conclamare; et uoce et manibus uniuersi (milites) ex uallo . . . significare coeperunt, ut statim dimitterentur: 1, 86, 2; ¶ sollicitare: V 6, 4 *u.* hortari; ¶ subsistere: I 15, 3 *u.* lacessere; ¶ (legionarii) turris tectum . . . pressionibus ex contignatione prima suspendere ac tollere coeperunt: 2, 9, 5.

tendere: II 13, 2 *u.* significare; ¶ tollere: 2, 9, 5 *u.* suspendere; ¶ Cenabenses paulo ante mediam noctem silentio ex oppido egressi flumen transire coeperunt: VII 11, 7.

centuriones . . . nutu uocibusque hostes, si introire uellent, uocare ⟨euocare *Paul*⟩ coeperunt: V 43, 6.

β) **subiect. sunt res:** hostes, ubi . . . ipsos res frumentaria deficere coepit, . . . constituerunt: II 10, 4; — accedebat, ut, cum saeuire uentus coepisset et ⟨saeuire uentus coepisset et *om.* β; *u. CC*⟩ se uento dedissent, et tempestatem ferrent facilius et: III 13, 9; — ubi signa legionum adpropinquare coeperunt, . . . sese in proximos montes conferunt: 1, 51, 5; — hunc conspicatae naues, quae . . . ad portum excubabant, sublatis ancoris sequi coeperunt: 2, 22, 3.

b) pass.: uelle se de his rebus, quae inter eos agi coeptae neque perfectae essent, agere cum eo: I 47, 1; ubi . . . undique in murum lapides iaci coepti sunt murusque defensoribus nudatus est: II 6, 2; — diebus decem, quibus materia coepta erat comportari, omni opere effecto: IV 18, 1; — Sugambri ex eo tempore, quo pons institui coeptus est, fuga comparata: IV 18, 4; — quarum rerum illo tempore nihil factum, ne cogitatum quidem; ⟨nulla lex promulgata, non cum populo agi coeptum, nulla secessio facta *add. codd.; del. Np.; u. CC*⟩: 1, 7, 5.

[**Falso** *in codd. non numquam* coepi *scriptum est pro* cepi, *ut* VI 17, 3; 3, 112, 1.]

coerceo. *In cod. a* 1, 67, 4 *et* 3, 57, 3 *scriptum esse* coherceo *Np. commemorat.*

a) absol.: praeesse autem (Scipionem) suo nomine exercitui, ut praeter auctoritatem uires quoque ad coercendum haberet: 3, 57, 3.

b) alqm: quibus rebus coerceri milites et in officio contineri soleant: 1, 67, 4; ¶¶ hos a se coerceri non posse: I 17, 5; — Caesar . . . coercendum atque deterrendum quibuscumque rebus posset Dumnorigem statuebat: V 7, 1; (qui (Larisaei) magnis † exercitibus Scipionis ⟨magnis coerciti copiis *Madu.; u. CC*⟩ tenebantur: 3, 81, 2.)

cogitatio: de his rebus rogo uos, ut cogitationem suscipiatis: *ap. Cic. ad Att.* IX 7 *C*, 1; ¶ (Caesar) ad reliquam cogitationem belli sese recepit: 3, 17, 6; (quibus ita est interdictum, . . . his omnes decedunt, . . . ne quid ex contagione ⟨A^2β; *Aim.;* cogitatione α⟩ incommodi accipiant: VI 13, 7.)

cogitatum *u.* **cogito A. b) α)** *extr.*

cogito. A. pertinet ad intellectum (denken an etwas); a) absol.: quoniam fieret dimicandi potestas, ut saepe cogitauissent ⟨optauissent *Dauis.;* agitauissent *Grut.;* expetiuissent *Plugg.*⟩: 3, 86, 5.

b) sequitur α) accus.: multae res eum hortabantur, qua re sibi eam rem cogitandam et suscipiendam putaret: I 33, 2; — haec cogitanti accidere uisa est facultas bene gerendae rei: VII 44, 1; eadem de profectione cogitans, quae ante senserat, legiones ex castris eduxit: VII 53, 1; ut cogitata praeclare eloqui possent, non nulli studio et usu elaborauerunt: *ap. Cic. Brut.* 253.

β) **de:** tantum fiduciae ac spiritus Pompeianis accessit, ut non de ratione belli cogitarent, sed uicisse iam sibi uiderentur: 3, 72, 1.

γ) **acc. c. inf.:** Cotta, qui cogitasset ⟨cogitasse uideretur β⟩ haec posse in itinere accidere . . ., nulla in re communi saluti deerat: V 33, 2; non illi paucitatem nostrorum militum, non . . ., non abscisum in duas partes exercitum . . . causae fuisse cogitabant: 3, 72, 2.

δ) **interrog. obliq.:** (eos incusauit,) quod aut quam in partem aut quo consilio ducerentur sibi quaerendum aut cogitandum putarent: I 40, 1; nec quibus rationibus superare possent, sed quem ad modum uti uictoria deberent cogitabant: 3, 83, 5.

B. pertinet ad uoluntatem (denken auf etwas); α) alqd: (I 33, 2 *u.* **A. b) α)**;) quarum rerum illo tempore nihil factum, ne cogitatum quidem ⟨*u. CC*⟩: 1, 7, 5.

β) **de alqa re:** quibus rebus cognitis Caesar . . . maturius sibi de bello cogitandum putauit: VI 2, 3; nihil se de bello cogitauisse ⟨cogitasse *pr. edd., Ald.*⟩, nulla Ambiorigi auxilia misisse: VI 32, 1; ¶ qui ex acie refugerant milites . . . magis de reliqua fuga quam de castrorum defensione cogitabant: 3, 95, 3; ¶ ad praedam, ad gloriam properate, ut iam de praemiis uestris et de referenda gratia cogitare incipiamus: 2, 39, 3; ¶ differendum est, in-

quit, iter in praesentia nobis et de proelio cogitandum: 3, 85, 4; ¶ (tribuni plebis) de sua salute septimo die cogitare coguntur ⟨*u. CC*⟩: 1, 5, 2; ¶¶ praeoccupatus animus Attianorum militum timore et fuga et caede suorum nihil de resistendo cogitabat: 2, 34, 6; ¶ de referenda gratia: 2, 39, 3 *u. s.* de praemiis.

γ) **c. infin.**: impeditos in agmine et sub sarcinis [infirmiore animo] adoriri cogitabant: III 24, 3; — adeo esse perterritos non nullos, ut suae uitae durius consulere cogitent ⟨*Plugg.;* cogantur *Ox*; *u. CC*⟩: 1, 22, 6; — suis locis bellum in hiemem ducere cogitabant: 1, 61, 3.

δ) **ut, ne**: neque iam ut aliquid adquireret proelioque hostes lacesseret, sed ut incolumem exercitum Agedincum reduceret cogitabat: VII 59, 4; ¶ Labienus . . . ne quam occasionem rei bene gerendae dimitteret cogitabat: V 57, 1.

cognatio: magistratus ac principes in annos singulos gentibus cognationibusque ⟨*AQh;* cognationibus *a*; cognationesque *BM*⟩ hominum . . . quantum . . . uisum est agri attribuunt atque anno post alio transire cogunt: VI 22, 2; ¶ Cotum, . . . hominem summae potentiae et magnae cognationis: VII 32, 4.

cognosco. I. **Forma**: cognosset IV 23, 5 *in codd. ABMQcorr. exstat, quo loco Qpr. B²β habent* cognouisset; IV 5, 2 *in h est* cognorint, *in αa* cognouerint. (I 22, 2 *B¹ habet* cogno uosse, *cett. recte* cognouisse.) *Reliquis 36 locis in X (uel Ox) plenior forma* cognouerunt, cognoueri(n)t, cognouera(n)t, cognouisse(n)t *reperitur. Cf. C. Wagener, Pr. Bremen 1878 p. 14. 15.*

II. **Significatio; A. sensibus, mente, usu percipere (comperire, perspicere, intellegere).**

1. **absolute**: quidam ex his, ut postea ex captiuis cognitum est, . . . nocte ad Neruios peruenerunt: II 17, 2; sed, ut postea Caesar ex captiuis cognouit ⟨comperit β⟩, . . . se in superiora loca abdiderant: V 8, 6; id uero militibus fuit pergratum et iucundum, ut ex ipsa significatione cognosci potuit: 1, 86, 1; conati sunt . . . C. Volusenum interficere, ut postea bello confecto cognitum est: 3, 60, 4; Pompeius quoque, ut postea cognitum est, . . . statuerat proelio decertare: 3, 86, 1.

(omnis sese multitudo ⟨ad cognoscendum *add. Ohl*⟩ effudit: 2, 7, 3;) militesque auersi a proelio ad studium audiendi et cognoscendi feruntur: 2, 12, 1 (*Np.* 2).

2. **sequitur a) accus. α) rei; αα) subst.**: si modo insulam adisset, genus hominum perspexisset, loca, portus, aditus cognouisset: IV 20, 2; ¶ aduentum cognoscere *u.* **aduentus B.** *p. 183 sq. (17 loc.)*; ¶ quorum studium alacritatemque pugnandi cum cognouisset Scipio: 3, 37, 4.

Labienus interitu Sabini et ⟨*om.* β⟩ caede cohortium cognita . . . remittit: V 47, 4; ¶ Metropolitae . . . casu ciuitatis Gomphensis cognito ex captiuis . . . portas aperuerunt: 3, 81, 1; ¶ eisdem de causis, quae sunt cognitae, quo minus dimicare uellet mouebatur: 1, 82, 3; ¶ interim consilio eius cognito et per mercatores perlato ad Britannos . . . legati ueniunt: IV 21, 5; barbari consilio Romanorum cognito . . . nostros nauibus egredi prohibebant: IV 24, 1; Caesar, etsi nondum eorum consilia cognouerat, tamen . . . suspicabatur: IV 31, 1; dabat operam, ut . . . omnia eius consilia cognosceret ⟨cognoscere *AQβ*⟩: V 7, 3; Caesar cognito consilio eorum ad flumen Tamesim . . . . exercitum duxit: V 18, 1; ne intercepta epistula nostra ab hostibus consilia cognoscantur: V 48, 4; Labienus hostium cognito consilio . . . proficiscitur: VI 7, 4; cognito eius consilio ad arma concurritur: VII 4, 2; ex his Eporedorix cognito Litauicci consilio media fere nocte rem ad Caesarem defert: VII 39, 3; cuius cognito consilio Caesar frustra diebus aliquot consumptis . . . ab urbe proficiscitur: 1, 33, 4; transit etiam cohors Illurgauonensis ad eum cognito ciuitatis consilio: 1, 60, 4; neque uero Pompeius cognito consilio eius moram ullam ad insequendum intulit: 3, 75, 3; relinquebatur, ut se suis locis oppido teneret consiliumque Achillae cognosceret: 3, 109, 2; ¶ qua consuetudine cognita Caesar . . . maturius, quam consuerat, ad exercitum proficiscitur: IV 6, 1.

Bellouaci autem defectione Haeduorum cognita . . . aperte bellum parare coeperunt: VII 59, 2; defectione Haeduorum cognita bellum augetur: VII 63, 1; ¶ qui (Caesar) cognito detrimento . . . iussit: 3, 65, 4; ¶ Scipio discessu exercituum ab Dyrrhachio cognito Larisam legiones adduxerat: 3, 80, 4.

(id factum, haec facta: V 6, 2; 3, 18, 5 *u.* c) β);) ¶ quod Diuitiaci fratris summum in populum Romanum studium, summam in se uoluntatem, egregiam fidem, iustitiam, temperantiam cognouerat: I 19, 2.

cognita Gallorum infirmitate quantum . . . hostes uno proelio auctoritatis essent consecuti sentiebat (Caesar): IV 13, 3; ¶ nostri cognitis ⟨hostium *add. codd.*; *u. CC*⟩ insidiis . . . duas nacti turmas exceperunt: 3, 38, 4; ¶ interitum: V 47, 4 *u.* caedem; ¶ La-

bienum . . . cum . . . iis ducibus, qui iter cognouerant, summum iugum montis ascendere iubet: I 21, 2; Scipio . . . equitum magnam partem ad explorandum iter Domitii et cognoscendum praemisit: 3, 38, 2; ¶ iustitiam: I 19, 2 *u.* fidem.

(legiones: VII 83, 4 *u.* regiones;) ¶ loca: IV 20, 2 *u.* aditus.

qua quidem ex re hominum multitudo cognosci potuit ⟨pot. cogn. β⟩: V 42, 4; ¶ (Galli) ex ⟨ab β⟩ his superiorum castrorum situs munitionesque cognoscunt: VII 83, 1.

ipse cognita locorum natura . . . sex cohortes reliquit: 1, 41, 2.

a Cingetorige atque eius propinquis oratione Indutiomari cognita . . . nuntios mittit (Labienus): V 57, 2.

quibus rebus cognitis principes Britanniae . . . cum . . . intellegerent et paucitatem militum ex castrorum exiguitate cognoscerent: IV 30, 1; quod et paucitatem eorum ex loco superiore cognoscere et uirtutem despicere potuerint: VII 20, 6; ¶ portus: IV 20, 2 *u.* aditus; ¶ cognitis suis postulatis atque aequitate condicionum perspecta eum neque . . . neque . . . repudiaturum: I 40, 3; magnamque in spem ueniebat . . . cognitis suis postulatis fore, uti pertinacia desisteret: I 42, 3; postulatis Caesaris cognitis (se) missuros ad Pompeium: 3, 16, 5; ¶ neque ante proelium in Thessalia factum cognitum . . . expelli potuit (Laelius): 3, 100, 4; ¶ cognita Pompei profectione . . . uulgo ex tectis (Brundisini) significabant. per quos re cognita Caesar: 1, 28, 2; ut . . . quam serissime ⟨*Scal.*; suetissime *Ox*; *u. CC*⟩ eius profectio cognosceretur: 3, 75, 2.

quod eas quoque nationes adire et regiones cognoscere uolebat: III 7, 1; cognitis per exploratores regionibus ⟨β; legionibus α⟩ duces hostium LX milia . . . deligunt: VII 83, 4; ¶ quibus rebus cognitis . . . satis esse causae arbitrabatur (Caesar): I 19, 1; his rebus cognitis Caesar Gallorum animos uerbis confirmauit: I 33, 1; hac re statim Caesar per speculatores cognita insidias ueritus . . . exercitum . . . continuit: II 11, 2; his rebus cognitis exploratores centurionesque praemittit: II 17, 1; ut . . . mercatores . . . uulgus circumsistat quibusque ex regionibus ueniant quasque ibi res cognouerint pronuntiare cogat: IV 5, 2; quibus rebus cognitis principes Britanniae . . . optimum factu esse duxerunt: IV 30, 1; qua re cognita Caesar statuebat: V 7, 1; his rebus cognitis Caesar . . . iubet: V 11, 1; his rebus cognitis a captiuis perfugisque Caesar . . . iussit: V 18, 4; Galli re cognita per exploratores obsidionem relinquunt: V 49, 1; hac re cognita omnes . . . copiae discedunt: V 58, 7; quibus rebus cognitis Caesar, cum . . . uideret . . ., maturius sibi de bello cogitandum putauit: VI 2, 3; his cognitis rebus rem frumentariam prouidet: VI 10, 2; qui diligentius eam rem cognoscere uolunt, plerumque illo . . . proficiscuntur: VI 13, 12; hac re cognita Vercingetorix . . . exercitum reducit: VII 9, 6; Caesar cognouit Vercingetorigem . . . castra mouisse . . .; quibus rebus cognitis . . . silentio profectus ad hostium castra mane peruenit: VII 18, 2; qua re cognita Vercingetorix ⟨a uercingetorige β⟩ omnibus interruptis . . . pontibus . . . iter facere coepit: VII 34, 3; Vercingetorix re cognita . . . magnis itineribus antecessit: VII 35, 6; his rebus cognitis Caesar summo studio militum . . . peruenit: VII 41, 5; hac re cognita Caesar mittit complures equitum turmas: VII 45, 1; quibus rebus cognitis Caesar maturandum sibi censuit: VII 56, 1; hostes re cognita ab iis, qui Metiosedo fugerant, Lutetiam incendi . . . iubent: VII 58, 6; quibus rebus cognitis ex perfugis et captiuis ⟨q. r. ex p. e. capt. cognitis β⟩ Caesar haec genera munitionis instituit: VII 72, 1; his rebus cognitis Caesar Labienum . . . mittit: VII 86, 1; his rebus ex litteris Caesaris cognitis ⟨his litt. cogn. α; his reb. litt. Caes. cognitis *Faerni liber;* huius anni rebus cogn. β⟩ Romae dierum uiginti supplicatio redditur: VII 90, 8; quibus rebus cognitis Caesar apud milites contionatur: 1, 7, 1; quibus rebus cognitis confisus municipiorum uoluntatibus Caesar cohortes . . . deducit: 1, 12, 3; re cognita Domitius ad Pompeium . . . mittit: 1, 17, 1; quibus rebus cognitis Caesar, etsi . . . arbitrabatur . . ., tamen . . . dimittit: 1, 21, 1; Pompeius his rebus cognitis, quae erant ad Corfinium gestae, Luceria proficiscitur: 1, 24, 1; per quos re cognita Caesar . . . iubet: 1, 28, 2; qua re cognita celeriter quae in statione pro castris erant Afranii cohortes . . mittuntur: 1, 43, 4; qua re per exploratores cognita summo labore militum Caesar . . . huc iam reduxerat rem, ut: 1, 62, 1; qua re cognita crebras stationes disponunt: 1, 73, 3; omnis sese multitudo ⟨ad cognoscendum *add. Ohl*⟩ effudit et re cognita tantus luctus excepit, ut: 2, 7, 3; M. Varro in ulteriore Hispania initio cognitis iis rebus, quae sunt in Italia gestae, . . . amicissime de Caesare loquebatur: 2, 17, 1; (Varro) cognitis iis rebus, quae sunt gestae in citeriore Hispania, bellum parabat: 2, 18, 6; his cognitis rebus altera ex duabus legionibus . . . ex castris Varronis . . . signa sustulit: 2, 20, 4; his rebus

cognitis Marcius Rufus . . . cohortatur suos: 2, 43, 1; Pompeius cognitis his rebus, quae erant Orici atque Apolloniae gestae, . . . contendit: 3, 13, 1; cognitaque re diuersa sibi ambo consilia capiunt: 3, 30, 2; quibus cognitis rebus Cn. Pompeius filius . . . ad Oricum uenit: 3, 40, 1; quibus rebus cognitis Caesar consilium capit ex loci natura: 3, 43, 1; hi cognitis omnibus rebus, seu quid in munitionibus perfectum non erat, seu quid a peritioribus rei militaris desiderari uidebatur, . . . haec ad Pompeium omnia detulerunt: 3, 61, 3; quibus rebus cognitis ex his locis Cassius cum classe discessit: 3, 101, 7; quibus cognitis rebus Pompeius deposito adeundae Syriae consilio . . . Pelusium peruenit: 3, 103, 1; his tunc cognitis rebus amici regis . . . palam liberaliter responderunt: 3, 104, 1; — progressus milia passuum VI equites conuenit, rem gestam cognouit: 2, 39, 2.

quorum cognita sententia Octauius quinis castris oppidum circumdedit: 3, 9, 4; ¶ uagabatur alias, ut situm castrorum cognosceret, alias conloquendi . . . causa: V 57, 3; VII 83, 1 *u.* munitiones; ¶ studium: 3, 37, 4 *u.* alacritatem; I 19, 2 *u.* fidem.

temperantiam: I 19, 2 *u.* fidem; ¶ qua re animaduersa Varus et terrore exercitus cognito . . . exercitum in oppidum reducit: 2, 35, 7.

minus exercitatis remigibus minusque peritis gubernatoribus utebantur, qui repente ex onerariis nauibus erant producti nequedum etiam uocabulis armamentorum cognitis: 1, 58, 3; ¶ uoluntatem: I 19, 2 *u.* fidem; cognita militum uoluntate Ariminum . . . proficiscitur: 1, 8, 1; L. Domitius cognita Massiliensium uoluntate . . . nactus turbidam tempestatem profectus est: 2, 22, 2; quorum cognita uoluntate clam profugit Apollonia Staberius: 3, 12, 3.

ββ) **adiect. et pronom.:** de casu Sabini et Cottae certius ex captiuis cognoscit: V 52, 4; ¶ breuitati litterarum ignosces; reliqua ex Furnio cognosces ⟨rel. ex F. c. *om. Med.*[1]⟩: *ap. Cic. ad Att.* IX 6 A.

ea *u.* id; ¶ haec ab iis (Vbiis Caesar) cognouit . . . (cf. c)): IV 19, 1; ad haec cognoscenda, prius quam periclum faceret, idoneum esse arbitratus C. Volusenum . . . praemittit: IV 21, 1; haec et superiorum annorum consuetudine ab nobis cognouerant ⟨a nostris cognouerunt β⟩ et . . . docebantur: V 42, 2; ipsi Aduatucam contendunt usi eodem duce, cuius haec indicio cognouerant: VI 35, 10; haec ab his ⟨β; *Schn.;* ipsis α; *rell. edd.*⟩ cognoscite, qui ex ipsa caede fugerunt: VII 38, 3; haec eodem fere tempore Caesar atque Pompeius cognoscunt: 3, 30, 1; ¶ id se a ⟨e *A; om. QM*[2]*; del. Whitte*⟩ Gallicis armis atque insignibus cognouisse: I 22, 2; — uti ea, quae apud eos gerantur, cognoscant seque de his rebus certiorem faciant: II 2, 3; ¶ uti . . . quid ⟨*Aimoin.;* quod *codd.; Fr., Db.*⟩ quisque eorum de quaque re audierit aut cognouerit quaerant: IV 5, 2; — et quae ex Voluseno cognouisset ⟨cognosset *AB*[1]*M; edd.*⟩ et quae fieri uellet ostendit: IV 23, 5; ¶ constabat inter omnes, quod iam ipse Caesar per exploratores cognouerat, . . .: VII 44, 3; — quo cognito a Petreio et Afranio ex aggere atque cratibus . . . celeriter suo ponte Afranius . . . legiones IIII . . . traiecit: 1, 40, 4; fit ab his certior Caesar duces . . . educere. quo cognito signum dari iubet: 1, 66, 2; Calenus . . . litteras a Caesare accipit, quibus est certior factus portus . . . classibus aduersariorum teneri. quo cognito se in portum recipit: 3, 14, 2; — Caesar ea, quae cognouerat, dissimulanda sibi existimauit: IV 6, 5; eadem fere, quae ex nuntiis litterisque ⟨que *om.* β; litterisque *spurium uidetur Vielh.*⟩ cognouerat, coram perspicit: V 11, 2; ad Pompeium omnia detulerunt. quibus ille cognitis eruptionisque iam ante capto consilio . . . iubet: 3, 62, 1; ¶¶ post paulo tamen internuntiis ultro citroque missis quae ignorabant de L. Domitii fuga cognoscunt: 1, 20, 4.

β) **hominis:** his (Eporedorige et Viridomaro) cognitis et Litauicci fraude perspecta Haedui manus tendere . . . incipiunt: VII 40, 6; recte auguraris de me — bene enim tibi cognitus sum — nihil a me abesse longius crudelitate: *ap. Cic. ad Att.* IX 16, 2.

quod (Boii) egregia uirtute erant cogniti: I 28, 5; — quod eum cupidum rerum nouarum, cupidum imperii, magni animi, magnae inter Gallos auctoritatis cognouerat: V 6, 1; — Romani . . . quid uolunt nisi inuidia adducti quos fama nobiles potentesque bello cognouerunt, horum in agris . . . considere . . .? VII 77, 15.

b) **de alqa re:** de aduentu *u.* **aduentus** E. *p. 186 (4 loc.);* ¶ ibi cognoscit de Clodii caede, *de* senatusque consulto certior factus . . . instituit: VII 1, 1; ¶ (de casu: V 52, 4 *u.* a) α) ββ) *in.*;) ¶ simul atque sit ⟨fit *O*[1]*af*⟩ cognitum de edicto Caesaris, consensisse Gaditanos principes cum tribunis cohortium . . ., ut: 2, 20, 2; ¶ de fuga: 1, 20, 4 *u.* a) α) ββ) *extr.;* ¶ Alexandriae de Pompei morte cognoscit: 3, 106, 4; ¶ ab eo de periculis Ciceronis legionisque cognoscitur ⟨cognoscit β⟩:

V 45, 5; ¶ neque multo post de proelio facto in Thessalia cognitum est, ut ipsis Pompeianis fides fieret: 3, 101, 7; ¶ ut . . . granaretur neque de communi re discendum ⟨*Paul*; dicendum *codd; edd.*⟩ sibi et cognoscendum putaret: I 35, 2; (IV 5, 2 *u.* a) α) ββ) quid;) ¶ cum Eporedorix Viridomarusque . . . de statu ciuitatis cognouissent, Litauiccum Bibracte ab Haeduis receptum, . . . Conuictolitauim magistratum magnamque partem senatus ad eum conuenisse, legatos ad Vercingetorigem . . . publice missos, . . . existimauerunt: VII 55, 4.

c) acc. c. inf.; α): multo denique die per exploratores Caesar cognouit et montem a suis teneri et Heluetios castra mouisse et Considium . . . quod non uidisset pro uiso sibi renuntiauisse: I 22, 4; postquam . . . uidit neque iam longe abesse ab iis, quos miserat, exploratoribus et ab Remis cognouit: II 5, 4; quod Diuitiacum atque Haeduos finibus Bellouacorum adpropinquare cognouerant: II 10, 5; rostro enim noceri non posse cognouerant: III 14, 4; haec ab iis cognouit: Suebos . . . nuntios . . . dimisisse, uti . . . conuenirent . . .: IV 19, 1–3; quod propter crebras commutationes aestuum minus magnos ibi fluctus fieri cognouerat: V 1, 2; quo ex portu commodissimum in Britanniam traiectum esse cognouerat: V 2, 3; ibi cognoscit LX naues . . . cursum tenere non potuisse atque . . . reuertisse: V 5, 2; contendit, ut eam partem insulae caperet, qua optimum esse egressum superiore aestate cognouerat: V 8, 3; ab iis cognoscit non longe . . . oppidum Cassiuellauni abesse . . ., quo . . . conuenerit: V 21, 2; legione producta cognoscit non decimum quemque esse reliquum militem sine uulnere: V 52, 2; centuriones singillatim . . . appellat, quorum egregiam fuisse uirtutem testimonio Ciceronis cognouerat: V 52, 4; sciebat; item per Treueros uenisse (eum) Germanis in amicitiam cognouerat: VI 5, 4; iamque ab eo non longius bidui uia aberant, cum duas uenisse legiones missu Caesaris cognoscunt: VI 7, 2; quod saepe homines temerarios atque imperitos falsis rumoribus terreri et ad facinus impelli et de summis rebus consilium capere cognitum est: VI 20, 2; (Sugambri Caesarem) profectum longius reperiunt omnemque exercitum discessisse cognoscunt: VI 35, 7; barbari . . . redisse primo legiones credunt, quas longius discessisse ex captiuis cognouerant: VI 39, 4; quibus id consilii fuisse cognouerint, ut . . .: VII 5, 5; ex captiuis Caesar cognouit Vercingetorigem . . . castra mouisse propius Auaricum atque . . . eo profectum, quo nostros . . . uenturos arbitraretur: VII 18, 1; ut . . . qui iniquitatem condicionis perspiceret, inani simulatione sese ostentare (eos) cognosceret: VII 19, 3; 55, 4 *u.* b) *extr.*: interiores . . . prius suos discessisse cognouerunt, quam munitionibus adpropinquarent: VII 82, 4; praeterea cognitum compertumque sibi alieno esse animo in Caesarem milites neque iis posse persuaderi, uti: 1, 6, 2; Caesar ubi cognouit per Afranium stare, quo minus proelio dimicaretur, . . . constituit: 1, 41, 3; cum Caesarem ad Massiliam detineri cognouit, copias Petrei cum exercitu Afranii esse coniunctas, magna auxilia conuenisse, magna esse in spe atque exspectari, et consentire omnem citeriorem prouinciam, quaeque postea acciderant, . . . accepit, . . . coepit: 2, 17, 3; prouinciam enim omnem Caesaris rebus fauere cognouerat: 2, 18, 6; bona restituit iis, quos liberius locutos hanc poenam tulisse cognouerat: 2, 21, 2; Massilienses . . . auxiliis . . . exercituum desperatis, quos in Caesaris potestatem uenisse cognouerant, constituunt: 2, 22, 1; sese . . . quod rem postulare cognouisset imperaturum: 2, 40, 3; eum ubi ⟨ubi eum *Ohl*⟩ adpropinquare cognouit, . . . conlocauit: 3, 30, 5; Caesar postquam Pompeium ad Asparagium esse cognouit, eodem . . . profectus . . . castra posuit: 3, 41, 1; libenter etiam ex perfugis cognoscebant equos eorum tolerari, reliqua uero iumenta interisse; uti autem ipsos ualetudine non bona: 3, 49, 3; Pompeius, ubi nihil profici equitatu cognouit, . . . recipit: 3, 58, 2. ibi cognoscit (Pompeius) consensu omnium Antiochensium . . . arcem captam esse . . . nuntiosque dimissos . . .: 3, 102, 6.

β): quod (barbari) oppidum . . . paucis diebus . . . expugnatum cognouerant: III 23, 2; ea, quae fore suspicatus erat, facta (Caesar) cognouit: missas legationes . . . ad Germanos inuitatosque eos, uti . . .; omnia . . . ab se fore parata: IV 6, 2. 3; cognouerat enim magnam partem equitatus ab iis aliquot diebus ante . . . ad Ambiuaritos trans Mosam missam: IV 9, 3; id factum ex suis hospitibus Caesar cognouerat: V 6, 2; interea, quoad legiones conlocatas ⟨collocasset β⟩ munitaque hiberna cognouisset: V 24, 8; L. Plancum . . . proficisci iubet . . . quorumque opera cognouerit ⟨β; cognouerat α; *Np., Dt., Hld.*⟩ Tasgetium interfectum, hos comprehensos ad se mittere: V 25, 4; VII 18, 1 *u.* α); VII 55, 4 *u.* b) *extr.*; cognoscit missum *in Hispaniam* a Pompeio Vibullium Rufum, . . . profectum item Domitium ad occupandam Massiliam . . ., praemissos etiam legatos Massilienses domum: 1, 34, 1–3; ibi legem de dictatore latam seseque dictatorem dictum a M. Lepido

praetore cognoscit: 2, 21, 5; ab iis Caesar haec facta cognouit, qui sermoni interfuerunt: 3, 18, 5; (3, 102, 6 *u.* α).)

γ): Cassiuellaunus . . . iis regionibus, quibus nos iter facturos cognouerat, pecora . . . compellebat: V 19, 1.

d) **interrog. obliq.**: qualis esset natura montis et qualis ⟨quales B^1Mh⟩ in circuitu ascensus qui cognoscerent ⟨cognosceret *X*⟩ misit: I 21, 1; his mandauit, ut quae diceret Ariouistus cognoscerent et ad se referrent: I 47, 5; omnia se habere explorata Remi dicebant, propterea, quod propinquitatibus adfinitatibusque coniuncti quantam quisque multitudinem in communi Belgarum concilio ad id bellum pollicitus sit ⟨esset β⟩ cognouerint ⟨cognouerant β⟩: II, 4, 4; cum ex equitum . . . fuga quo in loco res esset quantoque in periculo et castra et legiones et imperator uersaretur cognouissent: II 26, 5; neque cognoscendi quid fieret . . . hostibus facultatem relinquunt: III 6, 1; prius . . . constiterunt, quam plane ab his uideri aut quid rei gereretur cognosci posset: III 26, 3; ut . . . prouideret quaeque in Gallia gererentur ⟨fierent β⟩ cognosceret: V 8, 1; ubi (Caesar) ex captiuis cognouit, quo in loco hostium copiae consedissent: V 9, 1; ibi ex captiuis cognoscit, quae apud Ciceronem gerantur quantoque in periculo res sit: V 48, 2; mandat, ut crebros exploratores in Suebos mittant quaeque apud eos gerantur cognoscant: VI 10, 3; hic quantum in bello fortuna possit et quantos adferat casus cognosci potuit: VI 35, 2; praecurrunt equites; quanto res sit in periculo cognoscunt: VI 39, 1; ibi per certos exploratores in singula diei tempora quae ad Auaricum agerentur ⟨gererentur β⟩ cognoscebat: VII 16, 2; Caesar idoneum locum nactus quid quaque in ⟨*c*⟩ parte geratur cognoscit: VII 85, 1; hic ⟨*Ald.*: his *codd.*⟩ cognosci licuit, quantum esset hominibus praesidii in animi firmitudine: 3, 28, 4; quos ille . . . prius quam audiret ⟨*c*⟩ aut cuius rei causa missi essent cognosceret ⟨recogn. *NO*⟩, corripi . . . iussit: 3, 109, 5.

B. quaestionem habere, diiudicare: Haedui primis ⟨*c*⟩ nuntiis ab Litauicco acceptis nullum sibi ad cognoscendum spatium relinquunt: VII 42, 1; Petreius atque Afranius cum stipendium ab legionibus paene seditione facta flagitarentur ⟨*c*⟩, . . . Caesar ut cognosceret postulatum est: 1, 87, 3; ¶ hortatur, ut . . . uel ipse de eo causa cognita statuat uel ciuitatem statuere iubeat: I 19, 5; cognita Caesar causa repperit ab Suebis auxilia missa esse: VI 9, 8; ¶ quam frequentissimi conuenirent, ut de eorum postulatis cognosceret: IV 11, 5.

audire et cognoscere: 2, 12, 1 *u.* **A. 1.**; IV 5, 2 **a)** α) ββ) quid; ***discere et cogn.**: I 35, 2 **b)** re; **explorare et cogn.**: 3, 38, 2 **a)** α) αα) iter; — **cognitum compertumque**: 1, 6, 2 **c)** α).

cognoscere alqd ab alqo *u.* **ab** *p. 16 (11 (12) loc.)*; ex alqo: II 17, 2; 26, 5; IV 23, 5; 30, 1; V 6, 2; 8, 6; 9, 1; 11, 2; 42, 4; 48, 2; 52, 4; VI 39, 4; VII 18, 1; 72, 1; 83, 1; 88, 1; 90, 8 (?); 1, 40, 4; 86, 1; 3, 49, 3; 81, 1; *ad. Att.* IX 6 *A u.* **ex**; per alqm: I 22, 4; II 11, 2; V 49, 1; VII 16, 2; 18, 3; 44, 3; 83, 4; 1, 28, 2; 62, 1 *u.* **per.**

cognoscere alqd alqa re: (I 22, 2 *u.* **a)** α) ββ) id;) V 42, 2; VI 35, 10 *ib.* haec; V 52, 4 **c)** α).

Aduerb.: bene: *ad Att.* IX 16, 2 *u.* **a)** β); celeriter: VII 18, 3 *p. 183;* (certius: V 52, 4 **a)** α) ββ) *in.*;) diligentius: VI 13, 12 **a)** α) αα) rem; hic: VI 35, 2; 3, 28, 4 **d)**; iam: VII 44, 3 **a)** α) ββ) quod; ibi: IV 5, 2 **a)** α) αα) rem; VII 1, 1 **b)** caede; V 5, 2; 3, 102, 6 **c)** α); 2, 21, 5 **c)** β); V 48, 2; VII 16, 2 **d)**; interim: IV 21, 5 **a)** α) αα) consilium; libenter: 3, 49, 3 **c)** α); nequedum: 1, 58, 3 **a)** α) αα) uocabula; nondum: IV 31, 1 *ib.* consilium; (plane: III 26, 3 **d)**;) multo post: 3, 101, 7 **b)** proelio; post paulo: 1, 20, 4 **a)** α) ββ) *extr.*; postea: II 17, 2; V 8, 6; 3, 60, 4; 86, 1 **A. 1.**; prius: VII 82, 4 **c)** α); serissime ⟨suetissime⟩: 3, 75, 2 **a)** α) αα) profectionem; statim: II 11, 2; tunc: 3, 104, 1 *ib.* rem.

eodem fere tempore: 3, 30, 1 **a)** α) ββ) haec; multo die: I 22, 4; superiore aestate V 8, 3 **c)** α); in singula diei tempora: VII 16, 2 **d)**.

cognitus ui adiect. *u.* **cognosco A. 2. a)** β).

cogo. A. propr. = συνάγειν, συλλέγειν: omnes amici consulum, necessarii Pompei . . . in senatum coguntur: 1, 3, 4; ¶ equites auxiliaque . . . imperantur. quibus coactis celeriter Petreius . . . ad Afranium peruenit: 1, 38, 4; ¶ Pompeius . . . magnam ex Asia Cycladibusque insulis, . . . Phoenice, Aegypto classem coegerat: 3, 3, 1; ¶ Labienus . . . coactis † una de XL ⟨*u. CC*⟩ cohortibus, quas . . . fors obtulit, Caesarem . . . facit certiorem: VII 87, 5; Lucilium Hirrum cum sex cohortibus . . . excipit; quibus coactis XIII efficit: 1, 15, 5; Domitius per se circiter XX cohortes Alba ⟨Albam *Goeler*⟩, ex Marsis et Paelignis, finitimis ab regionibus, coegerat: 1, 15, 7; ¶ ii, qui Alesiae obsidebantur, . . . concilio ⟨concilii *BM;* consilio *AQ*⟩ coacto ⟨coacti M^1B^2⟩ de exitu suarum fortunarum ⟨*c*⟩ consultabant: VII 77, 1; ¶ postquam omnes

Belgarum copias in unum locum coactas ad se uenire uidit: II 5, 4; ex quibus (ciuitatibus) exercitum magnasque copias coegerat: III 17, 2; Sontiates magnis copiis coactis equitatuque ⟨comparato *add. α*⟩ . . . agmen nostrum adorti primum equestre proelium commiserunt: III 20, 3; iis (regibus) imperat, uti coactis omnibus copiis castra naualia . . . adoriantur: V 22, 1; hostes postero die multo maioribus coactis copiis castra oppugnant: V 40, 3; Indutiomarus nihilo minus copias cogere, . . . equos parare, exules damnatosque . . . ad se allicere coepit: V 55, 3; Treueri magnis coactis peditatus equitatusque copiis Labienum . . . adoriri parabant: VI 7, 1; Suebos omnes in unum locum copias cogere: VI 10, 1; Suebos . . . cum omnibus suis sociorumque copiis, quas coegissent, . . . se recepisse: VI 10, 4; magnisque coactis copiis aduersarios suos . . . (Vercingetorix) expellit: VII 4, 4; ipsi (Eporedorix Viridomarusque) ex finitimis regionibus copias cogere . . . coeperunt: VII 55, 9; ut prius quam essent maiores eo coactae copiae dimicaret: VII 56, 1; maioribus enim coactis copiis ⟨cop. coact. *a*⟩ reuersuros (Romanos): VII 66, 4; copias undique omnes ex nouis dilectibus ad se cogi iubet: 1, 24, 2; ¶ equitatumque (Caesar) omnem . . ., quem ex omni prouincia et Haeduis atque eorum sociis coactum habebat, praemittit: I 15, 1; III 20, 3 *u.* copias; (IV 34, 5 *u.* multitudinem;) Indutiomarus equitatum peditatumque cogere . . . instituit: V 3, 4; (VI 7, 1 *u.* copiae;) Caesar . . . per causam supplementi equitatusque cogendi ab exercitu discedit: VII 9, 1; ¶ equites circiter quadringentos ex proximis hibernis cogit ⟨β; colligit α; *edd.*⟩: V 46, 4; (VI 35, 5 *u.* milia; *VI 43, 1; VII 66, 2 *u.* numerum; VII 76, 3 *u.* milia;) 1, 38, 4 *u.* auxilia; DCCC (equites) ex seruis suis pastorumque suorum numero ⟨*add. E. Hoffm.; Db.; om. codd.; u. CC*⟩ coegerat: 3, 4, 4; equitesque toti prouinciae imperauerat. quibus coactis . . . legiones equitesque ex Syria deduxerat: 3, 31, 3; ¶ exercitum: III 17, 2 *u.* copias; his suppliciis celeriter coacto exercitu Lucterium . . . in Rutenos mittit (Vercingetorix): VII 5, 1; coactoque in unum locum exercitu contionem apud milites (Caesar) habuit: 3, 73, 1; ¶ die constituta . . . Orgetorix ad iudicium omnem suam familiam, ad hominum milia decem, undique coegit: I 4, 2; ¶ (frumentum: 2, 18, 1 *u.* numerum;) ¶ (homines: I 4, 3 *u.* multitudinem;) duobusque milibus hominum armatis, partim quos ex familiis societatum delegerat, partim a negotiatoribus coegerat, . . . Pelusium peruenit (Pompeius): 3, 103, 1; ¶ (Caesar) nondum hieme confecta proximis quattuor coactis legionibus de improuiso in fines Neruiorum contendit: VI 3, 1; (Caesar) ad reliquas legiones mittit priusque omnes in unum locum cogit quam . . .: VII 9, 5; ¶ (liberos: 3, 80, 3 *u.* multitudinem;) ¶ nuntiauerunt manus cogi, exercitum ⟨*c*⟩ in unum locum conduci: II 2, 4; dimissis nuntiis ad Ceutrones . . . quam maximas manus possunt cogunt ⟨possunt manus cogant β⟩: V 39, 1; illi (Menapii) nulla coacta manu . . . in siluas paludesque confugiunt: VI 5, 7; hac ⟨ac α⟩ coacta manu quoscumque adit ex ciuitate ad suam sententiam perducit (Vercingetorix): VII 4, 3; (Lucterius) magna coacta manu in prouinciam . . . eruptionem facere contendit: VII 7, 2; Bellouaci autem ⟨*c*⟩ defectione Haeduorum cognita . . . manus cogere atque aperte bellum parare coeperunt: VII 59, 2; ¶ cogunt equitum duo milia Sugambri: VI 35, 5; coactis equitum VIII milibus ⟨milibus VIII β; milibus *om. AB*[1]*M*[1]⟩ et peditum circiter CCL ⟨CCXXXX *AQ; Fr.;* CXXXX *B*[1]*;* CCXL *M; Db.;* CCL β; *Oros., Flor., Polyaen.*⟩ haec in Haeduorum finibus recensebantur: VII 76, 3; ¶ cum ciuitas . . . conaretur multitudinemque hominum ex agris magistratus cogerent: I 4, 3; his rebus celeriter magna multitudine ⟨multitudo *AQ*⟩ peditatus equitatusque coacta ad castra uenerunt: IV 34, 5; Androsthenes . . . omnem ex agris multitudinem seruorum ac liberorum in oppidum cogit: 3, 80, 3; ¶ (ciuitates) frumenta comportant, naues in Venetiam . . . quam plurimas possunt cogunt: III 9, 9; (Veneti . . .) nauium quod ubique fuerat in unum locum coegerant: III 16, 2; nauibus circiter octoginta ⟨β; *Oros.;* octingentis octoginta α⟩ onerariis coactis contractisque ⟨*u. CC*⟩ . . . (Caesar) distribuit: IV 22, 3; maxime (Caesar) probabat coactis nauibus mare transire et Pompeium sequi: 1, 29, 1; quod omnibus coactis nauibus Pompeius praesentem facultatem insequendi sui ademerat: 1, 29, 1; nauibus actuariis septem, quas Igilii et in Cosano a priuatis coactas seruis . . . compleuerat: 1, 34, 2; ¶ necessarios: 1, 3, 4 *u.* amicos; ¶ Caesar . . . magno coacto equitum ⟨*add. Madu.; om. codd. & edd.*⟩ numero ex finitimis ciuitatibus in omnes partes dimittit: VI 43, 1; magno horum (equitum) coacto numero cum Caesar in Sequanos . . . iter faceret: VII 66, 2; frumenti magnum numerum coegit, quod Massiliensibus . . . mitteret: 2, 18, 1; ¶ (Labienus noctu tribunis militum primisque ordinibus conuocatis ⟨coactis β⟩ quid sui sit consilii proponit: VI 7, 8;)

¶ hoc satis esse ad cogendas pecunias uidebatur: 3, 32, 2; ¶ peditatum: (IV 34, 5 *u.* multitudinem;) V 3, 4 *u.* equitatum; (VI 7, 1 *u.* copiae;) ¶ (pedites: VII 76, 3 *u.* milia;) ¶ praesidia . . ., quae ex ipsa coacta ⟨*om. BM; Np., Fr., Db., Dt.*⟩ prouincia ab L. Caesare legato ad omnes partes opponebantur: VII 65, 1; ¶ coacto senatu iniurias inimicorum commemorat: 1, 32, 2; ¶ (seruos: 3, 80, 3 *u.* multitudinem;) ¶ supplementum: VII 9, 1 *u.* equitatum; ¶ (tribunos: VI 7, 8 *u.* ordines.)

mandat, ut suam quisque eorum ciuitatem adeat omnesque, qui per aetatem arma ferre possint, ad bellum cogant ⟨cogat *A*[1]⟩: VII 71, 2; III 16, 2 *u.* naues.

B. trsl. = ἀναγκάζειν; **a) absol.:** illo tamen potius utendum consilio, si res cogat . . ., quam: VII 78, 2.

b) sequitur α) obiect.: quod necessariam rem coactus ⟨*u. CC*⟩ Caesari enuntiarit: I 17, 6; quibus rebus coacti Menapii legatos . . . mittunt: VI 6, 2; magnitudine supplicii dubitantes cogit: VII 4, 9; Caesarem inopia frumenti coactum in prouinciam contendisse: VII 59, 1; sic uocibus consulis . . . plerique compulsi inuiti et coacti Scipionis sententiam sequuntur: 1, 2, 6; L. Plancus . . . necessaria re coactus locum capit superiorem: 1, 40, 5; necessarii uictus inopia coactos fugere atque ad Ilerdam reuerti (nostros): 1, 69, 1; *ne* nisi coactus proelium (Caesar) committeret ⟨*c*⟩: 1, 83, 3.

β) infin.: αα) cogo alqm; a) subiect. sunt homines: quod (nostri) ex loco superiore terga uertere aduersarios coegissent: 1, 47, 3; ¶ (M. Varro) perterritos ciues Romanos eius prouinciae sibi . . . tritici *modium CXX milia polliceri coegit: 2, 18, 4; ¶ magistratus ac principes in annos singulos gentibus cognationibusque . . . (agrum) attribuunt atque anno post alio transire cogunt: VI 22, 2; ¶ (milites) gubernatorem in terram nauem eicere cogunt: 3, 28, 5; ¶ (Caesar) hostem . . . supprimit rursusque terga uertere seque ad oppidum Ilerdam recipere et sub muro consistere cogit: 1, 45, 1; hi (equites) quamcumque in partem impetum fecerant, hostes loco cedere cogebant: 2, 41, 4; ¶ uti . . . mercatores . . . uulgus circumsistat quibusque ex regionibus ueniant quasque ibi res cognouerint pronuntiare cogat ⟨β; cogant α; *edd.*⟩: IV 5, 2; ¶ (Pompeius) magnam (pecuniam) societates earum prouinciarum, quas ipse obtinebat, sibi numerare coegerat: 3, 3, 2; ¶ est enim hoc Gallicae consuetudinis, uti et uiatores etiam inuitos consistere cogant et: IV 5, 2.

idem facere (Haedui) cogunt eos, qui . . . ibi constiterant: VII 42, 5; ¶ quod (Afraniani) . . . nostros primo congressu terga uertere coegissent: 1, 47, 2; (Pompeiani) in auersos nostros impetum fecerunt atque ex utraque munitione deiectos terga uertere coegerunt: 3, 63, 8; ¶ (nostri) reliquos sese conuertere cogunt: 1, 46, 1; 3, 9, 7 *u. infra* Octauium.

milites . . . Pompeianos . . . terga uertere coegerunt: 3, 46, 5.

ut . . . publice iurare (Haeduos Sequani) cogerent: VI 12, 4; ¶ (Caesar Neruios) in deditionem uenire atque obsides sibi dare coegit: VI 3, 2.

(Caesar) Cotum imperium deponere coegit: VII 33, 3; ¶ reliquos atque ipsum Octauium in naues confugere coegerunt: 3, 9, 7; ¶ (Heluetii) moribus suis Orgetorigem ex uinclis causam dicere coegerunt: I 4, 1; ¶ ut . . . (Pompeium) pari condicione belli secum decertare cogeret (Caesar): 3, 78, 3; ut obsesso Scipione necessario illum suis auxilium ferre cogeret: 3, 78, 4; ut aut illum quam primum traicere quod habet Brundisii copiarum cogamus aut: *ad Pedium ap. Cic. ad Att.* IX 14, 1; ¶ hic (Varus) . . . Tuberonem . . . sublatis ancoris excedere eo loco cogit: 1, 31, 3; ¶ hunc (Varum) pauci Caesaris consecuti milites consistere coegerunt: 1, 13, 3.

b) subiect. sunt res: ut ex magno Gallorum equitum numero non nullos ⟨gallos *add.* α⟩ Gallicis rebus fauere natura cogebat: VI 7, 7; ¶ non enim has (naues) aut conspectus patriae aut propinquorum praecepta ad extremum uitae periculum adire cogebant: 2, 7, 1; ¶ (Antonianae scaphae quadriremes) reliquas turpiter refugere coegerunt: 3, 24, 3.

ββ) cogor: si (propinqui consanguineique) paene in ipsis cadaueribus proelio decertare cogentur: VII 77, 8; ¶ (duces aduersariorum) ueriti, ne noctu impediti sub onere confligere cogerentur . . . iter supprimunt: 1, 66, 2; ¶ (equites) cogebantur Corcyra atque Acarnania . . . pabulum supportare, quodque ⟨*c*⟩ erat eius rei minor copia, hordeo adaugere atque his rationibus equitatum tolerare: 3, 58, 4; ¶ cum sua quisque miles circumspiceret, quid . . . ex instrumento hibernorum relinquere cogeretur: V 31, 4; ¶ (tribuni plebis) de sua salute septimo die cogitare coguntur ⟨*u. CC*⟩: 1, 5, 2.

(adeo esse perterritos non nullos, ut suae

uitae durius consulere cogitent ⟨*Pluyg.;* cogantur *codd. & edd.; u. CC*⟩: 1, 22, 6;) ¶ nostri repelluntur atque aliis summissis subsidiis terga uertere seque ad signa legionum recipere coguntur: 1, 43, 5; ¶ (quo ⟨quod β⟩ lege communi omnes puberes ⟨et *add.* α⟩ armati conuenire consuerunt ⟨coguntur β⟩: V 56, 2.)

ita ⟨*c*⟩ illi (Pompeiani) necessario loca sequi demissa ac palustria et puteos fodere cogebantur: 3, 49, 5; ¶ quod plerumque iis accidere consueuit, qui in ipso negotio consilium capere coguntur: V 33, 1; ¶ neu quis (militum) inuitus sacramentum dicere cogatur: 1, 86, 4; ¶¶ qui nostris nauibus periculum intulerant, de suo timere cogebantur: 3, 27, 1.

procumbunt omnibus Gallis ad pedes Bituriges, ne ... urbem ... suis manibus succendere cogerentur: VII 15, 4; ¶ (Haeduos) coactos esse Sequanis obsides dare ... et iure iurando ciuitatem obstringere ...: I 31, 7; ¶ Mandubii ... cum liberis atque uxoribus exire coguntur: VII 78, 3; ¶ (Neruii) gladiis caespites ⟨*c*⟩ circumcidere, manibus sagulisque terram exhaurire cogebantur ⟨β; *Schn., Hld.;* uidebantur α; *Fr.;* nitebantur *recc.; rell. edd.*⟩: V 42, 3.

ne desperata salute (Ambiorix) aut se in Menapios abderet aut cum Transrhenanis congredi cogeretur ⟨conaretur *E*⟩: VI 5, 5; ¶ (Bibulus cum classe) summis angustiis ... premebantur, adeo ut cogerentur ... ligna atque aquam Corcyra nauibus onerariis supportare, atque etiam uno tempore accidit, ut ... nocturnum excipere rorem cogerentur: 3, 15, 3. 4; ¶ ne aestatem in Treueris consumere cogeretur (Caesar): V 4, 1; coactus est aliter ac superioribus annis exercitum in hibernis conlocare legionesque in plures ciuitates distribuere: V 24, 1; ne autem ⟨*c*⟩ cum periculo ex castris egredi cogatur ⟨cogantur *e*[1]; *Fr.*⟩, ... iubet: VII 74, 2; hoc idem Caesar facere cogebatur: 1, 45, 8; neu dimicare inuitus cogeretur: 3, 112, 8; ¶ ut ultro militum concursu ac uocibus sibi parcere cogeretur (Cicero): V 40, 7; ¶ Scipio suspicatus fore, ut postero die aut inuitus dimicare cogeretur aut: 3, 37, 4; ¶ Vercingetorix ..., ne contra suam uoluntatem dimicare cogeretur, ... antecessit: VII 35, 6.

γ) **ut:** Allobrogibus sese uel persuasuros ... existimabant, uel ui coacturos, ut ... paterentur: I 6, 3.

cogo ad bellum: VII 71, 2 *u.* **A.** *extr.;* **ad iudicium:** I 4, 2 familiam; **ad se:** 1, 24, 2 copias; — **in unum locum:** II 5, 4; VI 10, 1 copias; 3, 73, 1 exercitum; VII 9, 5 legiones; III 16, 2 naues; **in oppidum:** 3, 80, 3 multitudinem; **in senatum:** 1, 3, 4 amicos; **in Venetiam:** III 9, 9 naues; — **eo:** VII 56, 1 copias; ¶ **ab:** (1, 15, 7 cohortes;) 3, 103, 1 homines; 1, 34, 2 naues; — **ex:** 3, 3, 1 classem; 1, 15, 7 cohortes; III 17, 2; VII 55, 9 copias; I 15, 1 equitatum; V 46, 4 equites; (3, 4, 4 *ib.;*) I 4, 3; 3, 80, 3 multitudinem; VI 43, 1 numerum; VII 65, 1 praesidia.

Aduerb.: celeriter: (1, 38, 4 auxilia;) VII 5, 1 exercitum; IV 34, 5 multitudinem; ultro: V 40, 7 **B. b) β) ββ)** Cicero; undique: 1, 24, 2 **A.** copias; I 4, 2 familiam.

coherceo *u.* **coerceo.**

cohors. *Acc. plur. omnibus (10) belli Gallici locis in X est* cohortes, *nisi quod* III 1, 4 *in B*[2]*a*[1] *reperitur* cohortis. *De belli ciuilis locis plurimis edd. tacent; semel* (1, 41, 2) *in Nx exstare* cohortis *testatur Db.; 8 locis in a eandem formam inueniri commemorat Np.:* 1, 46, 1; 70, 2. 4. 5; 73, 3; 80, 4; 2, 34, 3; 3, 88, 4; *semel* (2, 19, 4) *in h*[1] *scriptum est* cum hortis; *rell. 27 locis Np. recepit* cohortes. — (*Gen. pl.* V 47, 4 *in A errore* cohortum.)

A. subiect.: adoriri: 3, 93, 6 *u.* circumire; ¶ cohortes aliae ⟨illae *Paul*⟩ adpropinquant ⟨β; -abant α; *Frig.*⟩: VII 88, 3; ¶ (aduolare: 1, 75, 2 *u.* **G.** cum;) ¶ cum portam (cohortes) quaererent castrorumque eam munitionem esse arbitrarentur: 3, 68, 2.

capere: VII 51, 2 *u.* **C.** educere; ¶ eodem impetu cohortes sinistrum ⟨sinistro *Oh*[1]*(?)*⟩ cornu pugnantibus etiam tum ... Pompeianis circumierunt eosque a tergo sunt adortae ⟨adorti *codd. & edd.*⟩: 3, 93, 6; ¶ expeditae cohortes nouissimum agmen claudebant † pluresque in locis campestribus subsistebant: 1, 79, 1; ¶ (cognoscere: 1, 60, 4 *u.* transire;) ¶ confirmare: 3, 64, 1 *u.* ferre; ¶ duabusque missis subsidio cohortibus, ... cum hae (haec *AQ*β) perexiguo intermisso loci spatio inter se constitissent, ... perruperunt: V 15, 4; ¶ conspicari: 1, 24, 3 *u.* transire; 3, 64, 1 *u.* ferre.

etiam cohortes, quae praesidio in castellis fuerant, sese Sullae dediderunt: 3, 99, 3; ¶ (descendere: 3, 65, 2 *u.* **G.** cum;) ¶ (dimicare: VII 60, 2 *u.* **C.** relinquere.)

cum quaepiam ⟨*om.* β⟩ cohors ex orbe excesserat atque impetum fecerat: V 35, 1; ¶ hanc (legionem) rursus XIII. legionis cohortes exceperunt: VII 51, 2; ¶ nocte cohortes nostras ad munitiones excubare: 3, 50, 1; ut ad mare II ⟨*Forchh.;* inter *O;* nostrae *x; Np.*⟩ cohortes nonae legionis excubuerant, ⟨ut ad mare nostrae cohortis non. leg. excubiae erant *Madu.*⟩: 3, 63, 6; ¶ tantum (locus) in

latitudinem patebat, ut tres instructae cohortes eum locum explerent: 1, 45, 4.

impetum facere: V 35, 1 *u.* excedere; ¶ illae ⟨ille *uel* illae *O*[1]x; illi *O*[2]; *Np.*, *Dt.*⟩ (cohortes) celeriter procucurrerunt ⟨procurr. *Ol*⟩ infestisque signis tanta ui in Pompei equites impetum fecerunt, ut: 3, 93, 5; ¶ quae ⟨que *codd.*⟩ (cohortes) fugientes conspicatae neque illos suo aduentu confirmare potuerunt neque ipsae ⟨ipsi *hl*⟩ hostium impetum tulerunt: 3, 64, 1; ¶ frumentari: VI 36, 2 *u.* C. mittere; ¶ (fugere (?): 1, 15, 5 *u.* G. cum.)

(hiemare: III 1, 4 *u.* G. cum; III 1, 6 *u.* D. attribuere.)

non nullae cohortes in agmen Caesaris, aliae ⟨alie *h*[2]; aliam x; alias *O*; alii *l*[2]⟩ in equites incidunt: 1, 24, 4; ¶ cohortes V praemissae a Domitio ex oppido pontem fluminis interrumpebant: 1, 16, 2.

acies erat Afraniana duplex legionum V, tertium ⟨*Ciacc.*; tertia *codd.*⟩ in subsidiis locum alariae cohortes obtinebant ⟨cohortis obtinebat *hl*⟩: 1, 83, 1; ¶ (occupare: 1, 43, 4 *u.* C. mittere.)

neque ad ripam dispositae cohortes aduersariorum perfici (pontes) patiebantur: 1, 50, 1; ¶ (peruenire: 1, 15, 6 *u.* G. cum;) ¶ posse: III 26, 2 *u.* C. conspicere; 3, 64, 1 *u.* ferre; ¶ praebere: 3, 67, 2 *u.* C. relinquere; ¶ quotiens ⟨quo *Paul*⟩ quaeque cohors procurrerat ⟨procurreret β⟩, . . . magnus numerus hostium cadebat: V 34, 2; quae (cohors) temere ante ceteras extra aciem procucurrerat: 1, 55, 3; cum cohortes ex acie procucurrissent: 2, 41, 6; 3, 93, 5 *u.* facere; ¶ cohortes, quae in stationibus erant, secum in eam partem proficisci . . . iussit: IV 32, 2; quinque eiusdem legionis reliquas (cohortes) de media nocte . . . magno tumultu proficisci imperat: VII 60, 3; (*cf.* G. cum: III 11, 3; VI 7, 4;) ¶ (profugere: 1, 24, 3 *u.* G. cum;) ¶ (prohibere: 1, 50, 2 *u.* D. *extr.*;) ¶ (proruere: 3, 68, 3 *u.* transcendere.)

quaerere: 3, 68, 2 *u.* arbitrari.

(se recipere: 2, 41, 6 *u.* C. circumire;) ¶ (relinquere: 1, 24, 3 *u.* transire;) ¶ (remanere: 1, 25, 2 *u.* G. cum;) ¶ (reuerti: 1, 18, 3 *ib.*)

sequi: VII 88, 1 *u.* C. uidere; munitionem . . . dextri Caesaris cornu ⟨*c*⟩ cohortes ignorantia loci sunt secutae: 3, 68, 2; ¶ reliquas (cohortes) armari et confestim sese subsequi iussit: IV 32, 2; primam aciem quaternae cohortes ex V legionibus tenebant, has subsidiariae ternae et rursus aliae ⟨et r. a. *om. af*⟩ totidem suae cuiusque legionis subsequebantur: 1, 83, 2; ¶ subsistere: 1, 79, 1 *u.* claudere; (*cf.* G. cum: 1, 11, 4;) ¶ ex reliquis duas ⟨duas ex reliquis β⟩ in stationem cohortes ⟨*om.* β⟩ succedere . . . iussit: IV 32, 2; ¶ intritae erant: III 26, 2 *u.* C. educere; firmas esse: VII 60, 2 *u.* C. relinquere; erant . . . legiones Afranii III . . ., praeterea scutatae citerioris prouinciae et caetratae [ulterioris Hispaniae] cohortes circiter LXXX ⟨*u.* *CC*⟩: 1, 39, 1; — animaduersum est . . . cohortes quasdam . . . esse post siluam et in uetera castra duci: 3, 66, 1; — in statione (-ibus) era(n)t: IV 32, 2 *u.* proficisci; VI 38, 3 *u.* E. centurio; 1, 43, 4 *u.* C. mittere; 1, 75, 3 *u.* A. *extr.*; — in praesidio esse: 2, 20, 2 *u.* E. tribuni; — praesidio essent (fuerant): V 9, 1 *u.* C. relinquere; 3, 99, 3 *u.* A. dedere; ¶ uix primum impetum cohors in statione sustinet: VI 37, 3.

tenere: 1, 83, 2 *u.* subsequi; ¶ prorutis munitionibus defendente nullo transcenderunt (cohortes): 3, 68, 3; ¶ quae ⟨*Oh*[2]*l*[2]; *om.* x⟩ (cohortes) procul equitatum Caesaris conspicatae . . . relicto praetore signa ad Curium transferunt atque ad eum transeunt: 1, 24, 3; transit etiam cohors Illurgauonensis ad eum cognito ciuitatis consilio et signa ex statione transfert: 1, 60, 4; ¶ transferre: 1, 24, 3; 60, 4 *u.* transire; ¶ (tueri: (VI 29, 3 *u.* E. praesidium;) 2, 19, 4 *u.* C. retinere; 3, 39, 1 *ib.* relinquere.)

se cohortesque amplius XXX magnumque numerum senatorum . . . in periculum esse uenturum: 1, 17, 2; eo triduo legio VIII. ad eum uenit cohortesque ex nouis Galliae dilectibus XXII: 1, 18, 5; 2, 19, 4 *u.* C. retinere.

ab his enim (cohortibus) primum equitatus est pulsus, ab isdem factae caedes sagittariorum ac funditorum, ab isdem acies Pompeiana . . . circumita atque initium fugae factum: 3, 94, 4; — (reliqui) ab iis ⟨*1 det.*; his *O*x⟩ cohortibus, quae erant in statione ⟨stationes *N*x⟩ ad portas, defenduntur: 1, 75, 3; 3, 95, 2 *u.* C. relinquere.

B. praedicat.: sibique eam (decimam legionem) praetoriam cohortem futuram: I 40, 15.

C. obiect.: cohortesque secum abducere ⟨adduc. *NOaf*⟩ conatus: 1, 15, 3; ¶ legionibus completis duabus cohortes circiter XXX alarias addidit: 2, 18, 1; ¶ L. Cotta legatus omnes cohortes ordinesque adhortans . . . uulneratur: V 35, 8; ¶ (adiungere: 3, 55, 1 *u.* G. cum;) ¶ amittere: VI 1, 4 *u.* E.

numerus; ad Auximum . . . amissis cohortibus . . . in Africam peruenerat: 1,31,2; amissa Sicilia . . . et cohortibus *in* Italia atque Hispania ciuium Romanorum centum atque XXX ⟨XX *O*⟩: 3,10,5; ¶ (aperire: VII 35,3 *u.* capere;) ¶ cohortes duas, quae colonicae appellabantur: 2,19,4; ¶ armare: IV 32,2 *u.* A. subsequi.

reliquas copias . . . misit † captis ⟨*αh;* Craptis *a*¹; carptis *Wendel; Schn., Db.;* quartis *ik, Ald.;* ereptis *f;* demptis *recc. & uett. edd.;* ita apertis *Deiter; Hld.,* distractis *Dt.*²; partitis *Vielh., alii;* cauis *Madu.; alii alia, u. CC*⟩ quibusdam ⟨quibusque *i; Ald.;*⟩ cohortibus: VII 35,3; ¶ eductis ⟨?⟩ iis cohortibus . . . et longiore itinere circumductis: III 26,2; ¶ (rursusque ad ordines suos se recipientes (cohortes?) circumibant et ab acie excludebant (Numidae): 2,41,6;) ¶ unamque cohortem . . . seclusam ab reliquis circumueniunt atque interficiunt: 1,55,3; ¶ cogere cohortes *u.* **cogo** A. *p. 580 (3 loc.);* ¶ submotis sub murum cohortibus ac non nulla parte propter terrorem in oppidum compulsis: 1,46,2; ¶ Caesar eas cohortes cum exercitu suo coniunxit: 1,18,4; ¶ constituit cohortes duas in Nantuatibus conlocare: III 1,4; 3,88,2 *u.* G. cum *extr.;* quae (cohortes) contra equitatum in quarta acie conlocatae essent: 3,94,3; ¶ ne ex hostium castris conspici possent (cohortes): III 26,2; ¶ constituere: VII 49,1 *u.* educere; cohortes in acie LXXX ⟨LXXV *Np.*⟩ constitutas habebat: 3,89,2; ¶ ex finitimis regionibus quas potest contrahit cohortes ex dilectibus Pompeianis: 1,15,5.

si sustinere non possit, deductis cohortibus eruptione pugnet ⟨*c*⟩: VII 86,2; cohortes IIII ex proximo castello deducit: VII 87,4; quas (cohortes) ex proximis praesidiis deductas ⟨eductas *A(Q); om. h*⟩ fors obtulit: VII 87,5; Caesar cohortes legionis XIII. ex praesidiis deducit ⟨deduci *hl*¹; reducit *c*⟩ Auximumque proficiscitur: 1,12,3; (Carmonensium ciuitas) deductis(?) tribus in arcem oppidi cohortibus a Varrone praesidio per se cohortes eiecit ⟨*O*²; iniecit *O*¹*x*⟩: 2,19,5; de media nocte cohortes LX ex maximis castris praesidiisque deductas ad eam partem munitionum ducit: 3,62,2; neque multo post Caesar . . . deductis quibusdam cohortibus ex praesidiis eodem uenit: 3,65,3; ¶ legionem neque eam plenissimam detractis cohortibus duabus: III 2,3; celeriter ex tertia acie singulas ⟨senas *Ciacc.*⟩ cohortes detraxit: 3,89,3; ¶ tum demum Titurius . . . concursare cohortesque disponere, haec tamen ipsa timide: V 33,1; ad ripam dispositae cohortes: 1,50,1; reliquas cohortes VII ⟨in *add. a; Np., Dt.*⟩ castris propinquisque castellis praesidio disposuerat (Pompeius): 3,88,4; Caesar dispositis per uias cohortibus impetum eius sustinuit: 3,111,1; (*cf.* intericere 1,73,3;) ¶ (distrahere: VII 35,3 *u.* capere;) ¶ cohortemque postea duplici stipendio, frumento, ueste, cibariis militaribusque donis amplissime donauit ⟨*u. CC*⟩: 3,53,6; ¶ ducere: 3,62,2 *u.* deducere; 3,66,1 *u.* A. sum.

eductis ⟨?⟩ iis ⟨IIII *β*⟩ cohortibus, quae praesidio castris relictae intritae ⟨*ik;* interritae *αa*²*;* intrite *h;* integrae *f; om. hunc loc. a*¹⟩ ab labore erant: III 26,2; ad T. Sextium . . . misit, ut cohortes ex castris ⟨ex castr. *om. β*⟩ celeriter educeret et sub infimo colle ab ⟨*c*⟩ dextro latere hostium constitueret: VII 49,1; quae (cohortes) ex castris minoribus eductae cum T. Sextio legato ceperant locum superiorem: VII 51,2; (1,12,2 *u.* reducere;) ipse diuerso itinere quam potuit occultissime reliquas cohortes, numero XXXIII, . . . ad legionem Pompei castraque minora duplici acie eduxit: 3,67,3; ¶ eicere: 2,19,5 *u.* deducere; ¶ quod cohortes ex statione et praesidio essent emissae: VI 42,1; ¶ (excipere: 1,15,5 *u.* G: cum;) ¶ (excludere: 2,41,6 *u.* circumire;) ¶ (expedire: 1,79,1 *u.* A. claudere;) ¶ reliquas (cohortes et legiones) inter aciem mediam cornuaque interiecerat numeroque cohortes CX ⟨XC *Ciacc.*⟩ expleuerat: 3,88,3.

ex iis, qui per causam ualetudinis remanserunt, cohortes esse Brundisii factas: 3,87,4.

Curionem cum tribus cohortibus, quas Pisauri et Arimini habebat, mittit: 1,12,1; Lucilium Hirrum cum sex cohortibus, quas ibi in praesidio habuerat, excipit: 1,15,5; (habebat) funditorum cohortes sescenarias II: 3,4,3; has (cohortes et legiones) firmissimas se habere Pompeius existimabat: 3,88,3; — constitutas habere: 3,89,2 *u.* constituere.

(immittere: V 15,5 *u.* submittere;) ¶ (inicere: 2,19,5 *u.* deducere;) ¶ instruere: 1,45,4 *u.* A. explere; ¶ intercludere: 1,70,2 *u.* D.; ¶ interficere: 1,55,3 *u.* C. circumuenire; ¶ (duces aduersariorum) crebras stationes disponunt equitum et cohortium alariarum legionariasque intericiunt cohortes: 1,73,3; (3,88,3 *u.* explere;) ¶ introducere: 1,12,3 *u.* F. tenere; ¶ (iubere: IV 32,2 *u.* A. proficisci; VII 88,1 *u.* C. uidere.)

duabusque missis subsidio cohortibus a Caesare atque iis ⟨hiis *Q*²*a;* his *Np.*⟩ primis legio-

num duarum: V 15, 4; unam legionem . . . et cohortes V in Eburones . . . misit: V 24, 4; Cicero septimo die . . . quinque cohortes frumentatum in proximas segetes mittit ⟨... misit β⟩: VI 36, 2; Domitianas enim cohortes protinus a Corfinio in Siciliam miserat: 1, 25, 2; celeriter quae in statione pro castris erant Afranii cohortes breuiore itinere ad eundem occupandum locum mittuntur: 1, 43, 4; cohortibusque caetratis ⟨*P. Manut.;* centuriatis *codd.*⟩ subsidio missis . . . sese distribuunt: 1, 55, 2; ex eo loco III caetratorum cohortes ⟨ordines *h*¹⟩ in montem . . . mittit: 1, 70, 4; eo sex cohortes praesidii causa ex prouincia misit: 2, 18, 2; ad eos Curio equitatum et duas Marrucinorum cohortes mittit: 2, 34, 3; (*cf.* G. cum: VII 86, 1; 87, 1; 1, 11, 4; 18, 2; 3, 34, 2; C. habere: 1, 12, 1.)

offerre: VII 87, 5 *u.* deducere; ¶ (praesidia cohortium duarum et uiginti, quae ex ipsa coacta ⟨*e*⟩ prouincia ab L. Caesare legato ad omnes partes opponebantur: VII 65, 1.)

(neque enim . . . alia de causa . . . tot tantasque † classis ⟨cohortes alasque *Madu.;* tot tantasque cohortes alarias *Wecklein*⟩ paratas: 1, 85, 6;) ¶ (partiri: VII 35, 3 *u.* capere;) ¶ praemittere: 1, 16, 2 *u.* A. interrumpere; ¶ (prouidere: VII 65, 1 *u.* E. praesidium.)

Thermus cohortes ex urbe reducit ⟨educ. *Ald.*⟩ et profugit: 1, 12, 2; ¶ quae (cohortes) praesidio castris relictae intritae ab labore erant: III 26, 2; Caesar . . . cohortibus decem ad mare relictis et equitibus trecentis, qui praesidio nauibus essent, . . . contendit: V 9, 1; quinque cohortes, quas minime firmas ad dimicandum esse existimabat, castris praesidio relinquit ⟨reliquit *a*⟩: VII 60, 2; ponti castrisque praesidio sex cohortes ⟨ex cohortis *Nx;* cohortes *O*⟩ reliquit ⟨*af;* relinquit *Ohl*⟩: 1, 41, 2; Caesar reliquas cohortes, quas ⟨*om. a? f*⟩ in superioribus castris reliquerat, impedimentaque ad se traduci iubet: 1, 42, 5; duabus auxiliaribus cohortibus Ilerdae praesidio relictis . . . Sicorim transeunt: 1, 63, 1; omnes copiae paucis praesidio relictis cohortibus exeunt: 1, 69, 4; ut . . . impedimenta totius exercitus cohortesque in castris relictas ⟨relicta *l*⟩ seruare non possent: 1, 70, 2; praesidio impedimentis paucas cohortes relinquit ⟨*u. CC*⟩: 1, 80, 4; Curio cum omnibus copiis . . . exierat cohortibus V castris praesidio relictis: 2, 39, 1; Caesar . . . III cohortes Orici oppidi tuendi causa reliquit: 3, 39, 1; reliquit in opere cohortes duas ⟨*u. CC*⟩, quae speciem munitionis praeberent: 3, 67, 2; praesidioque Apolloniae cohortibus ⟨cohortium *Nx*⟩ IIII, Lissi I, III Orici relictis . . . coepit: 3, 78, 5; cohortes VII ⟨*Möhring;* II *codd.; edd.*⟩ castris praesidio reliquerat: 3, 89, 2; castra a cohortibus, quae ibi praesidio erant relictae, industrie defendebantur: 3, 95, 2; *cf.* II 5, 6; 3, 36, 3 G. cum; VI 7, 4 E. praesidium; ¶ Cordubae conuentus . . . cohortes duas . . ., cum eo casu uenissent, tuendi oppidi causa apud se retinuit: 2, 19, 4.

secludere: 1, 55, 3 *u.* circumuenire; ¶ omnisque noster equitatus eas cohortes est secutus: 3, 68, 3; ¶ seruare: 1, 70, 2 *u.* relinquere; ¶ illi pluribus submissis ⟨inmissis β⟩ cohortibus repelluntur: V 15, 5; summittit cohortes equitibus subsidio: V 58, 5; ex castris cohortes per oppidum crebro submittebantur, ut integri defessis succederent: 1, 45, 7; ut summissis in eundem locum cohortibus defessos reciperet: 1, 45, 8; Marcellinus ⟨*numerum cohortium excidisse putant (Forchh.?) Kran., Db., Dt.*⟩ cohortes subsidio nostris laborantibus submittit ⟨submisit *f*⟩ ex castris: 3, 64, 1; ¶ submouere: 1, 46, 2 *u.* compellere.

(Caesar) magni interesse arbitrabatur quam primum oppido potiri cohortesque ad se in castra traducere: 1, 21, 1; 42, 5 *u.* relinquere; 3, 88, 2 *u.* G. cum *extr.;* ¶ (ut anguste XV milia ⟨LX cohortes *coni. Np.*⟩ legionariorum militum . . . transportari ⟨*Dt.;* -are *codd.; Np., Db.*⟩ possent: 3, 2, 2.)

turmis equitum et cohortibus uisis, quas se sequi iusserat, . . . hostes ⟨*u. CC*⟩ proelium committunt: VII 88, 1.

D. dat.: alteram partem eius uici . . . uacuam ab his (Gallis) relictam cohortibus *ad hiemandum* attribuit: III 1, 6; ¶ Pompeiani . . . adpropinquabant non mediocri terrore inlato reliquis cohortibus: 3, 65, 1; ¶ isdemque (cohortibus) custodiam nauium longarum tradidit: 3, 39, 1; ¶¶ quibus (impedimentis cohortibusque) interclusis exercitu Caesaris auxilium ferri nulla ratione poterat: 1, 70, 2; — Sulla . . . auxilio cohorti uenit cum legionibus duabus: 3, 51, 1.

(neque . . . cohortes aduersariorum perfici (pontes) patiebantur; quod illis prohibere erat facile: 1, 50, 2.)

E. genet.: quartae aciei, quam instituerat sex cohortium ⟨*Faern.;* ex cohortibus *af;* ex cohortium numero *Ohl; Db.*⟩, dedit signum: 3, 93, 4; (quorum (*i. e.* legionis, cohortium, equitum) aduentu altera castra . . . ponit: 1, 18, 5;) ¶ ¶ caede cohortium cognita: V 47, 4; ¶ quartae cohortis omnibus centurionibus occisis signiferoque interfecto, signo amisso, reliquarum cohortium omnibus fere centurionibus aut uulneratis aut occisis: II 25, 1;

tertiae cohortis centuriones . . . recesserunt: V 43, 6; consequuntur hunc centuriones eius cohortis, quae in statione erat: VI 38, 3; omnibus primae cohortis centurionibus interfectis praeter principem priorem: 3, 64, 4; ¶ exercitum Caesar duarum cohortium damno . . . reducit: VI 44, 1; ¶ uniuersarum cohortium impetu ⟨impetum *z*⟩ nostros propelli: 1, 64, 2; (quorum (equitatus et duarum cohortium) primum impetum equites hostium non tulerunt: 2, 34, 3;) ¶ se in cohortis ⟨in coh. se β⟩ praetoriae loco decimam legionem habiturum: I 42, 6; ¶ quarum ⟨quorum *Ohl*⟩ cohortium ⟨*bc*; cohortes *Oz*⟩ milites ⟨-tum *Ohl;* milites militum *af*⟩ . . . Iuba conspicatus: 2, 44, 2; ¶ duplicatoque earum cohortium numero, quas cum Q. Titurio amiserat: VI 1, 4; ¶ praesidio quinque cohortium ⟨.V. coh. praes. β; praes. coh. quinque *edd. ante Ald.; Db.*⟩ impedimentis relicto: VI 7, 4; praesidiumque cohortium duodecim pontis tuendi causa ponit: VI 29, 3; ad hos omnes casus prouisa erant praesidia cohortium duarum et uiginti: VII 65, 1; qui id oppidum VII cohortium praesidio tenebant: 1, 18, 1; ¶ princeps prior: 3, 64, 4 *u.* centurio; ¶ signifer, signum: II 25, 1 *ib.;* ¶ stationes: 1, 73, 3 *u.* C. intericere; ¶ consensisse Gaditanos principes cum tribunis cohortium, quae essent ibi in praesidio: 2, 20, 2; ¶ eius diei uictoriam in earum cohortium uirtute constare: 3, 89, 3.

F. abl.: Pisaurum, Fanum, Anconam singulis cohortibus occupat: 1, 11, 4; ¶ Volcacius Tullus impetum legionis sustinuit cohortibus tribus atque eam loco depulit: 3, 52, 2; 3, 111, 1 *u.* C. disponere; ¶ Iguuium Thermum praetorem cohortibus V tenere: 1, 12, 1; quod oppidum Attius cohortibus introductis tenebat: 1, 12, 3; id oppidum Lentulus Spinther X cohortibus tenebat: 1, 15, 3; (*cf.* 1, 18, 1 E. praesidium.)

G. c. praepos.: neque uero Caesarem fefellit, quin ab iis ⟨his *codd.*⟩ cohortibus . . . initium uictoriae oriretur: 3, 94, 3.

ante ceteras: 1, 55, 3 *u.* A. procurrere.

Q. Titurium . . . cum sex cohortibus relinquit ⟨reliquit *(Q)B²a; Flod.*⟩: II 5, 6; constituit . . . ipse cum reliquis eius legionis cohortibus in uico Veragrorum . . . hiemare: III 1, 4; P. Crassum cum cohortibus legionariis duodecim . . . proficisci iubet: III 11, 3; Labienus . . . cum XXV cohortibus magnoque equitatu contra hostem proficiscitur: VI 7, 4; Caesar Labienum cum cohortibus sex ⟨cum sex coh. β⟩ subsidio laborantibus mittit: VII 86, 1; mittit primo Brutum adulescentem cum cohortibus ⟨sex *add. Ald.*⟩ Caesar, post cum aliis ⟨septem *add. Ald.*⟩ C. Fabium legatum: VII 87, 1; ab Arimino M. Antonium cum cohortibus V Arretium mittit, ipse Arimini cum duabus [legionibus *add. codd.; del. Dauis.*] subsistit: 1, 11, 4; 1, 12, 1 *u.* C. habere; contrahit cohortes . . ., in his Camerino fugientem Lucilium Hirrum cum sex cohortibus . . . excipit: 1, 15, 5; cum his ad Domitium Ahenobarbum Corfinium magnis itineribus peruenit: 1, 15, 6; mittit eo M. Antonium cum legionis ⟨legione *Nhl;* -nibus *Of*⟩ XIII. ⟨*Vossius;* VIII *NOz*⟩ cohortibus V: 1, 18, 2; Antonius cum cohortibus . . . reuertitur: 1, 18, 3; L. Manlius praetor Alba cum cohortibus sex profugit, Rutilius Lupus praetor Tarracina cum tribus: 1, 24, 3; Pompeium remanere Brundisii cum cohortibus uiginti: 1, 25, 2; cum hac (familia) et praetoria cohorte ⟨praetoriam cohortem *Oa*⟩ caetratorum . . . aduolat: 1, 75, 2; C. Caluisium Sabinum cum cohortibus V paucisque equitibus in Aetoliam misit: 3, 34, 2; M. Fauonium . . . cum cohortibus VIII praesidio impedimentis legionum reliquit: 3, 36, 3; eique Sabinum et Cassium cum ⟨III *add. Plugg.; u.* CC⟩ cohortibus adiungit: 3, 55, 1; M. Antonius . . . cum cohortibus XII descendens: 3, 65, 2.

Ciliciensis legio coniuncta cum cohortibus ⟨cum coh. *om. Nhl*⟩ Hispanis, quas traductas ab Afranio docuimus, in dextro cornu erant conlocatae: 3, 88, 2.

ex reliquis duas: IV 32, 2 *u.* A. succedere; — quattuorque ex una cohorte centuriones oculos amiserunt: 3, 53, 3; ¶ ex his (cohortibus) quartam (aciem) instituit: 3, 89, 3.

gladiis destrictis impetum aduersus montem in cohortes faciunt: 1, 46, 1; equitatus Caesaris in cohortes impetum facit ⟨*Ohl;* fecit *b; Np., Dt.; om. af*⟩: 1, 70, 5.

contrahit cohortes; in his ⟨iis *Ald.*⟩ Camerino fugientem Lucilium ⟨*c*⟩ Hirrum . . . excipit: 1, 15, 5; reliquas cohortes . . ., in quibus erat legio nona, . . . eduxit: 3, 67, 3.

Adiect.: alariae: 1, 73, 3; 83, 1; (85, 6;) 2, 18, 1; aliae: VII 87, 1; 88, 3; 1, 24, 4; 83, 2; auxiliares: 1, 63, 1; caetratae: 1, 39, 1; 55, 2; (cauae: VII 35, 3; centuriatae: 1, 55, 2;) ceterae: 1, 55, 3; colonicae: 2, 19, 4; Domitianae: 1, 25, 2; (ea(e): III 26, 2; V 15, 4; VI 1, 1; 38, 3; 1, 18, 4; 75, 3; 3, 68, 3; 89, 3; 94, 3; ea(e)dem: 3, 39, 1; 94, 4;) expeditae: 1, 79, 1; firm(issim)ae: VII, 60, 2; 3, 88, 3; (hae: V 15, 4; (1, 75, 3;) 1, 83, 2; 3, 89, 3; 94, (3.) 4;) Hispanae: 3, 88, 2; (illae: (VII 88, 3;) 3, 93, 5;) Illurgauonensis: 1, 60, 4; intritae: III 26,

2; (ipsae: 3,64,1;) legionariae: III 11,3; 1, 73,3; non nullae: 1,24,4; (nostrae: 3,50, 1; (63,6;)) omnes: V 35,8; paucae: 1,69,4; 80,4; plures: V 15,5; (1,79,1;) praetoria: I 40,15; 42,6; 1,75,2; (quae: 2,44,2; quaedam: VII 35,3; 3,65,3; 66,1; quaepiam: V 35,1; quaeque: V 34,2;) reliquae: II 25, 1; III 1,4; IV 32,2 *(bis)*; VII 60,3; 1,42,5; 55,3; 3,65,1; 67,3; 88,3.4; scutatae: 1,39, 1; sescenariae: 3,4,3; subsidiariae: 1, 83,2; (tantae, tot: 1,85,6;) totidem: 1,83, 2; uniuersae: 1,64,2.

Numeral.: cardinal.: una: 1,55,3; 3,53,3; 78,5; duae: III 1,4; 2,3; IV 32,2; V 15,4; VI 44,1; 1,11,4; 63,1; 2,19,4; 34,3; 3,4,3; 63,6; 67,2; (89,2;) tres: 1,12,1; 24,3; 45,4; 70,4; 2,19,5; 3,39,1; 52,2; (55,1;) 78,5; quattuor: (III 26,2;) VII 87,4; 3,78,5; quinque: V 24,4; VI 7,4; 36,2; VII 60,2.3; 1,11,4; 12,1; 16,2; 18,2; 2,39,1; 3,34,2; sex: II 5,6; VII 86,1; 1,15,5; 24,3; 41,2; 2,18,2; 3,93,4; septem: 1,18,1; 3,88,4; 89,2; octo: 3,36,3; decem: V 9,1; 1,15,3; (undecim: VII 87,5;) duodecim: III 11,3; VI 29,3; 3, 65,2; tredecim: 1,15,5; uiginti: 1,15,7; 25, 2; duae et uiginti: VII 65,1; 1,18,5; uiginti quinque: VI 7,4; triginta: 1,17,2; 2,18,1; triginta tres: 3,67,3; (undequadraginta: VII 87,5;) sexaginta: (3,2,2;) 3,62,2; (septuaginta quinque: 3,89,2;) octoginta: 1, 39,1; 3,89,2; (nonaginta) centum decem: 3,88,3; centum atque triginta: 3,10,5.

ordinal.: prima: V 15,4; 3,64,4; tertia: V 43,6; quarta: II 25,1.

distribut.: singulae: 1,11,4; 3,89,3; ternae: 1,83,2; quaternae *ib.*; (senae: 3,89,3.)

cohortatio: ubi perterritis omnibus neque cohortationes suas neque preces audiri intellegit: 2,42,1; ¶ Caesar ab decimae legionis cohortatione ad dextrum cornu profectus: II 25,1.

cohortor. A. absol.: in alteram partem item cohortandi causa profectus: II 21,4; Caesar principibus ad se euocatis alias territando . . . alias cohortando magnam partem Galliae in officio tenuit ⟨*u. CC*⟩: V 54,1.

B. sequitur a) (omisso obiecto) α) ut: legionibusque . . . in occulto expeditis cohortatus ⟨*sic α*; legiones . . . in occulto expeditas cohortatur β⟩, ut . . . perciperent, . . . signum dedit: VII 27,2; consilio ⟨*c*⟩ conuocato cohortatus, ut ea, quae imperasset, . . . administrarent, . . . attribuit: VII 60,1.

β) ne: postero die concilio conuocato consolatus cohortatusque est, ne se admodum animo demitterent, ne ⟨neue *bf*; *Schn.*⟩ perturbarentur incommodo: VII 29,1; ipse adit reliquos, cohortatur ⟨*AQβ*; cohortatus *BM*⟩, ne labori succumbant: VII 86,3.

b) obiectum; α) alqm; αα): (Caesari erant) milites cohortandi: II 20,1; Caesar . . . ad cohortandos milites . . . decucurrit ⟨*c*⟩: II 21,1; centurionibusque nominatim appellatis reliquos cohortatus milites ⟨*del. Eussner*⟩ . . . iussit: II 25,2; in appellandis cohortandisque militibus imperatoris . . . officia praestabat: V 33,2; cohortatus milites docuit, quantum usum haberet: 3,80,5; ut ipse in cohortandis militibus pronuntiauerat: 3,94,3; Caesar milites cohortatus ⟨est *add. codd.; del. Steph.*⟩, etsi . . . erant confecti . . ., seclusit: 3,97,4.

ββ): Caesar Remos cohortatus liberaliterque oratione prosecutus . . . iussit: II 5,1; ¶ ipse Diuitiacum Haeduum magnopere cohortatus docet: II 5,2.

γγ) (reliquos: II 25,2 *u.* αα);) ¶ Caesar . . cohortatus suos proelium commisit: I 25,1; Crassus . . . cohortatus suos . . . ad hostium castra contendit: III 24,5; cum procul Ambiorigem suos cohortantem conspexisset: V 36,1; ipse dux hostium Camulogenus suis aderat atque eos ⟨*om. A*[1]⟩ cohortabatur ⟨hortabatur β; cohortatus *BM*⟩: VII 62,5; interim suos cohortatus tormenta in muris disponit: 1,17,3; Caesar paene omni acie perterrita . . . cohortatus suos legionem nonam subsidio ducit: 1,45,1; Caesar . . . a medio fere spatio suos per Antonium . . . cohortatus tuba signum dari . . . iussit: 3,46,4.

δδ): inter se cohortati . . . per medios hostes perrumpunt: VI 40,4; (IV 25,5; VI 8,1 *u.* β) εε).)

β) addit. praepos. aut coniunct.; αα) alqm ad: exercitum cum militari more ad pugnam cohortaretur: 3,90,1.

ββ) alqm de: cohortatus Haeduos de supportando commeatu praemittit ad Boios: VII 10,3.

γγ) alqm, ut: (legiones, ut: VII 27,2 *u.* B. a) α);) ¶ milites non longiore oratione ⟨est *add. B*[2]β⟩ cohortatus, quam uti . . . retinerent, . . . signum dedit: II 21,2; Labienus milites cohortatus, ut suae pristinae uirtutis . . . retinerent memoriam atque . . . existimarent, dat signum proelii: VII 62,2; contionatusque (Pompeius) apud cunctum exercitum . . . Scipionis milites cohortatur, ut . . . praedae ac praemiorum uelint esse participes: 3,82,1; Caesar . . . milites cohortatus est, ut beneficio fortunae uterentur . . .: 3,95,1; ¶ Crassus equitum praefectos cohortatus, ut . . . suos excitarent,

. . . ostendit: III 26, 1; ¶¶ cohortatus Haeduos, ut controuersiarum . . . obliuiscerentur atque . . ., diuisit: VII 34, 1; ¶¶ suos cohortatus, quos integros superauissent, ut uictos contemnerent, . . . proficiscitur: 2, 5, 2.

δδ) alqm, sequ. coniunctiu.: discedentem uero (Curionem) . . . uniuersi cohortantur, magno sit animo, necubi dubitet proelium committere: 2, 33, 2.

εε) alqm, ne: nostri cohortati ⟨hortati *A*⟩ inter se, ne tantum dedecus admitteretur, . . . desiluerunt: IV 25, 5; Galli cohortati inter se, ne speratam praedam ex manibus dimitterent, . . . transire . . . non dubitant: VI 8, 1; ¶ (reliquos, ne: VII 86, 3 *u.* **B. a) β);)** ¶ Marcius Rufus . . . cohortatur suos, ne animo deficiant: 2, 43, 1; *cf.* **δδ).**

cohortari suos per: 3, 46, 4 *u.* **B. b) α) γγ).**

coicio. I. Forma. Coicere *extat in X* VII 72, 2; *in B²β* I 46, 1; III 4, 1; coicerent *in a* III 2, 4; *in B²* I 47, 2; coicere(n)tur *in O?f¹* 2, 16, 2; coiciunt *in Oahl(f?)* 2, 26, 4; coiciebant *in a* 3, 50, 1; coiciuntur *in B (aut, si quid Holderi silentio tribuendum est, in X)* VII 81, 5; — coicerent *in B¹*, (coicerunt *in M*), coiciebant *in β* II 6, 3. — *In omnibus libris mscr. uidetur scriptum esse* conicerent II 27, 4; IV 24, 3; conici IV 32, 3; coniciunt III 6, 2; IV 33, 1; V 44, 6; 51, 2; 58, 2; VI 40, 1; VII 85, 5; coniciant V 34, 3; coniciebant I 26, 3; IV 26, 3; V 57, 3; 1, 79, 3 (?); coniciuntur VII 62, 3; coniciendi: I 52, 3.

Coiecerunt *habent AQM¹h*, coegerunt *Q²a* IV 12, 2; coiecerunt *ABM*, coniecerunt *QB²*, dederunt *β* II 23, 2; *reliquis 21 locis in archetypo* coniecit, coniecerunt, coniecisse, coniecerant, coniectus, -o, -a, -i, -ae, -os, -is *fuisse statuendum est. Cf. Lachmann. ad Lucret. p. 136.*

II. Signif.; A. = (simul) iacere: agger ab uniuersis in munitionem ⟨munitione *β*⟩ coniectus et ascensum dat Gallis et: VII 85, 6; ¶ gaesa: III 4, 1 *u.* lapides; ¶ nuntiatum est equites . . . lapides telaque in nostros coicere: I 46, 1; nam cum tanta multitudo lapides ac tela coicerent, in muro consistendi potestas erat nulli ⟨namque tanta m. . . . coiciebant, ut in muro . . . esset nulli *β*; *Flod.*⟩: II 6, 3; hostes ex omnibus partibus . . . decurrere, lapides ⟨decurrere in pedes *β*⟩ gaesaque ⟨*B²β*; caesaque *α*⟩ in uallum coicere: III 4, 1; ex omni parte lapidibus coniectis deturbati: V 43, 7; ¶ (milia sagittarum: 3, 53, 4 *u.* sagittas;) ¶ ut spatium pila in hostes coiciendi non daretur: I 52, 3; milites legionis VIIII. subito conspirati pila coniecerunt: 3, 46, 5; ¶ uniuersi ⟨*Np.*; uniuersas *codd.*⟩ intra ⟨*Oh*; inter *Nafl*; — uniuersam in *pars recc., prob. Hotom.*⟩ multitudinem sagittas coiciebant: 3, 50, 1; milia sagittarum circiter XXX ⟨centum ac triginta *Suet. Caes.* 68⟩ in castellum coniecta ⟨contexta *a*⟩ Caesari renuntiauerunt ⟨*e*⟩: 3, 53, 4; ¶ cum . . . telum manu coiceretur: 2, 16, 2; — quod . . . e loco superiore in nostros uenientes tela coiciebant: I 26, 3; 46, 1 *u.* lapides; Germani retineri non potuerant ⟨*e*⟩, quin in nostros tela coicerent: I 47, 2; II 6, 3 *u.* lapides; ut ex tumulo tela in nostros coicerent: II 27, 4; cum ipsi ex montibus in uallem decurrerent et tela coicerent: III 2, 4; cum . . . alii multis telis coniectis defensores . . . depellerent: III 25, 1; cum illi . . . notissimis locis audacter tela coicerent: IV 24, 3; alii ab latere aperto in uniuersos tela coiciebant: IV 26, 3; conferta legione ex omnibus partibus tela coici animaduertit: IV 32, 3; primo per omnes partes perequitant et tela coiciunt: IV 33, 1; pronuntiari iubet, ut procul tela coiciant: V 34, 3; neque ab tanta multitudine coniecta tela conferti uitare ⟨a confertis uitari *β*⟩ poterant: V 35, 4; hunc scutis protegunt, in hostem tela uniuersi ⟨protegunt hostes, in illum uniuersi tela *β*⟩ coiciunt: V 44, 6; tela intra munitionem ex omnibus partibus coiciunt: V 51, 2; equites plerumque omnes tela intra uallum coiciebant: V 57, 3; equites tela coiciunt: V 58, 2; ne . . . interdiu tela in nostros operi destinatos coicere possent: VII 72, 2; complura tormentis tela coiciuntur: VII 81, 5; alii tela coiciunt, alii testudine facta subeunt: VII 85, 5; cum . . . equites uero ex loco superiore in auersos ⟨aduersos *codd. plur.*; aduersarios *Oh*⟩ tela coiciebant: 1, 79, 3.

B. = (festinanter aut ui adhibita) conferre, mittere; a) propr.; α) alqd: interfectus est . . . Crastinus . . . gladio in os aduersum coniecto: 3, 99, 1; ¶ nostrae naues duae . . . in noctem coniectae . . . in ancoris constiterunt: 3, 28, 1.

β) alqm; αα) in locum: auxiliis in mediam aciem coniectis ⟨*a*; conlectis *h*; collectis *α*⟩ . . . exspectabat: III 24, 1; ¶ mulieres quique per aetatem ad pugnam inutiles ⟨*e*⟩ uiderentur in eum locum coniecisse, quo . . .: II 16, 5; — maiores natu, quos una cum pueris mulieribusque in aestuaria ac paludes coniectos ⟨*Gland.*; collectos *codd.*; *Schn.*, *Db.*⟩ dixeramus: II 28, 1; ¶¶ conantes dicere prohibuit et in catenas coniecit: I 47, 6; ¶ legatos . . . retentos ab se et in uincla

⟨uincula *Aa*⟩ coniectos: III 9, 3; hunc illi . . . comprehenderant atque in uincula coniecerant: IV 27, 3.

ββ) **in fugam:** cum hostium acies a sinistro cornu pulsa atque in fugam coniecta ⟨*B²β*; conuersa *α*; *edd.*⟩ esset: I 52, 6; — etiam in fugam coniectis aduersariis non multum . . . *uictoria iuuare poterat: 1, 82, 3; — equitesque . . . tota auxilia regis . . . in fugam coiciunt ⟨se *add. codd.; del. Elberl.*⟩: 2, 26, 4; — in fugam coniecti (Galli) multis amissis se ad agmen receperunt: VII 13, 2; — hostes redintegrato proelio in fugam coniecerunt ⟨coiecerunt *AB¹M;* dederunt β⟩: II 23, 2; proterritis ⟨*c*⟩ hostibus atque in fugam coniectis . . unum omnes peterent Indutiomarum: V 58, 4; primo concursu in fugam coniecti proximas siluas petierunt: VI 8, 6; primo concursu ab ⟨*c*⟩ dextro cornu . . . hostes pelluntur atque ⟨host. p. a. *om. AQβ*⟩ in fugam coiciuntur: VII 62, 3; hostes ⟨et hostes sunt β⟩ in fugam coniecti se ipsi multitudine impediunt: VII 70, 3; quibus in fugam coniectis sagittarii circumuenti . . . sunt: VII 80, 7; circiter LXXX interfectis, reliquis in fugam coniectis . . . se receperunt: 3, 37, 7; — plus tertia parte interfecta reliquos perterritos in fugam coiciunt: III 6, 2; compluribusque nostris deiectis reliquos in fugam coniecerunt ⟨coiecerunt *AQM¹h;* coegerunt *Q²a*⟩: IV 12, 2.

γγ): (calones) se in signa ⟨in signa se β⟩ manipulosque coiciunt: VI 40, 1.

(**b**) **trsl.:** in petenda pace eius rei culpam in multitudinem contulerunt ⟨β; coniecerunt *α*; *edd.*⟩: IV 27, 4.)

collabefio, collaudo *u.* **conl.**

(**collectanea:** feruntur et a puero et ab adulescentulo quaedam scripta, ut Laudes Herculis, tragoedia Oedipus, item Dicta collectanea: *Suet.* 56.)

collega: († Philippus et Cotta ⟨Philippus et Marcellinus collega *Zumpt & Kindsch.; u. CC*⟩ priuato consilio praetereuntur: 1, 6, 5;) hunc (Lentulum consulem) Marcellus collega et plerique magistratus consecuti sunt: 1, 14, 2.

collegium: quod per eum in collegium pontificum uenerat: 1, 22, 4.

colligare *u.* **conl.**

colligo 3. I. Forma. Conlectis III 24, 1 *falso pro* coniectis *scriptum est in h; reliquis locis codd. constanter uidentur exhibere* colligo, collectus, *sim.*

Item consentire uidentur libri in uocibus collega, collegium.

Non sibi constant codd. in his: conlatus, conlaudo, conloco, conloquium, conloquor; *quamquam plurimis locis aut omnes aut non nulli habent* conl.

Conlatus *omnes uidentur habere* I 40, 14; II 15, 2 (*nisi quod in Mh errore scriptum est* conlocat.); 25, 1; VII 2, 2; *item in omnibus esse existimandum est* conlaudo V 2, 3; 52, 3; VI 23, 7; VII 2, 3; conloco I 18, 6; 24, 2; 38, 7; II 8, 4; 19, 3; 22, 1; 30, 4; III 1, 3. 4; 4, 1; 20, 4; 29, 1. 3; IV 33, 2; V 23, 5; 24, 1. 3; 32, 1; VI 44, 3; VII 9, 6; 23, 1. 3; 36, 2. 7; 68, 1; 90, 5. 7; conloquium I 34, 1; 35, 2; 42, 1. 3. 4. 5; 43, 1. 3; 46, 1. 3. 4 *bis;* 47, 1; V 26, 4; VII 59, 1; conloquor I 19, 3; 43, 3; 47, 2; IV 30, 1; V 27, 1; 36, 2. 3; 41, 1; 57, 3; VII 37, 1; 38, 5; *contra* colloco I 18, 7; V 15, 3; VII 71, 8.

Dissentiunt libri mscr. his locis: I 28, 5 colloco *est in B,* conloco *in rell. (ut uidetur);* II 29, 3 colloc. *in B²a,* conloc. *in αh;* V 24, 8 colloc. *in h,* conl. in *αa;* VI 8, 3 coll. *in B,* conl. *in AQ(Mβ?).*

In bello ciuili quae sit codicum scriptura paucis locis constat. Conlatis 1, 71, 3 *in a inueniri docet Np.;* conlaudatur 1, 2, 8 *exstare in z testatur Db.;* 1, 6, 1 *et* 13, 5 *in a scriptum esse* conlaud. *commemorat Np.; idem Np. testis est in cod. a esse* conloco 1, 25, 6; 28, 3; 3, 105, 2; conloquium 1, 26, 5; 75, 2; 84, 1; 3, 19, 3; conloquor 1, 20, 1; — collaudo *scripsit* 1, 21, 2; collatus *3,* colloco *14,* colloquium *16,* colloquor *10 b. ciu. locis.*

II. Signif.; A. proprie = *συλλέγειν*; **a) alqd:** sarmentis uirgultisque collectis . . . ad castra pergunt: III 18, 8.

b) alqm: (equites circiter quadringentos ex proximis hibernis cogit ⟨β; colligit *α*; *edd.*⟩: V 46, 4;) ¶ huc accedebant (milites?) collecti ex praedonibus latronibusque Syriae: 3, 110, 3.

neque sui colligendi hostibus facultatem relinquunt: III 6, 1; ut quam minimum spatii ad se colligendos armandosque ⟨armandosque *om.* β⟩ Romanis daretur: III 19, 1; neque sui colligendi neque consistendi . . . facultatem dederunt: V 17, 4; nostri cedentes . . . insecuti ⟨*c*⟩ sui colligendi facultatem ⟨fac. coll. β⟩ non dederunt: VII 80, 8.

B. trsl.; a) alqd = parere: ita et nouam et repente collectam auctoritatem tenebant: VI 12, 8; ¶ quasi non et ⟨*c*⟩ felicitas rerum gestarum exercitus beneuolentiam imperatoribus et res aduersae odia colligant ⟨-gent *af;* concilient *Ohl*⟩: 2, 31, 3.

b) se colligere = animum recipere: Capuae primum sese ⟨esse *Oahl*⟩ confirmant et colligunt: 1, 14, 4; — (cuius aduentus nostros

firmauit,) ut se ex maximo timore colligerent: 3, 65, 2.

[**Falso** II 28, 1 collectos *in X scriptum est pro* coniectos, III 24, 1 collectis *pro* coniectis.

collis. *Cf. W. Paul, BPhW. 3, p. 558.*

A. subiect.: reliquis ex omnibus partibus colles mediocri interiecto spatio pari altitudinis fastigio oppidum cingebant: VII 69, 4; ¶ collis . . . ex utraque parte lateris deiectus habebat: II 8, 3; (cum una ex parte (collis?) prope aequum aditum haberet: 3, 45, 3;) ¶ quas inter (segetes) et castra unus omnino collis intererat: VI 36, 2; ¶ ab eo flumine pari adcliuitate ⟨decliuitate $B^2\beta$⟩ collis nascebatur aduersus huic et contrarius, passus circiter ducentos infimus apertus, ab superiore parte siluestris: II 18, 2; ¶ quod is collis . . . paululum ex planitie editus tantum aduersus in latitudinem patebat, quantum . . .: II 8, 3; ¶ (postulare: II 22, 1 *u.* **D.** deiectus;) ¶ collis . . . in ⟨*om.* β⟩ fronte ⟨*Hell.*; frontem *X*; *edd.*⟩ leniter fastigatus ⟨castigatus $B^2\beta$; castigatus castratus α⟩ paulatim ad planitiem redibat: II 8, 3; ¶ collis erat leniter ⟨*A? Q?*; leuiter *BM*β⟩ ab infimo adcliuis: VII 19, 1; — erat e regione oppidi collis sub ipsis radicibus montis egregie munitus atque ex omni parte circumcisus: VII 36, 5; erat a septentrionibus collis: VII 83, 2; erant enim circum castra Pompei permulti editi atque asperi colles: 3, 43, 1; ¶ collis ab summo aequaliter decliuis ad flumen Sabim . . . uergebat: II 18, 1; ¶¶ aduerso colle: II 19, 8 *u.* **E.**

B. obiect.: amittere: VII 44, 4 *u.* occupare; ¶ ii . . . subsidio suis ierunt collemque ceperunt: VII 62, 8; Curio . . . proximos colles capere uniuersos . . . iubet: 2, 42, 1; ¶ qui (collis) . . . uix prae multitudine cerni poterat: VII 44, 1; ¶ hunc (collem) ex omnibus fere partibus palus . . . cingebat: VII 19, 1; ¶ quem (collem) propter magnitudinem circuitus opere circumplecti non potuerant ⟨*c*⟩ nostri: VII 83, 2; ¶ hunc (collem) celeriter . . . communit: 1, 54, 4; ¶ aliis comprehensis collibus munitiones perfecerunt: 3, 46, 6; ¶ (deligere II 22, 1 *u.* **D.** deiectus;) ¶ ad hunc (collem) muniendum ⟨locum *add.* β; *Schn.*, *Db.*⟩ omnes a Vercingetorige euocatos: VII 44, 5; ¶ Afranius . . . collem quendam nactus ibi constitit: 1, 70, 3; ¶ animaduertit ⟨*c*⟩ collem, qui ab hostibus tenebatur, nudatum hominibus: VII 44, 1; ¶ omnibus eius iugi collibus occupatis, qua *dispici poterat, horribilem speciem praebebat: VII 36, 2; uno colle ab ⟨*c*⟩ Romanis occupato si alterum amisissent: VII 44, 4; colle exteriore occupato . . . considunt: VII 79, 1; continentemque ripae collem improuiso occupat: 1, 54, 3; relinquebatur, ut . . . quam plurimos colles occuparet: 3, 44, 2; ut quam plurimos colles quam maximo circuitu occuparet: 3, 45, 1; huic loco propinquum et contrarium collem Pompeius occupauit: 3, 45, 2; ¶ hos quoque (colles) praeoccupat . . . equitatus: 2, 42, 1; ¶ omnes enim colles ac loca superiora . . . ab exercitu tenebantur: III 14, 9; quem (collem) si tenerent nostri: VII 36, 5; qui (collis) ab hostibus tenebatur: VII 44, 1; hos (colles) primum praesidiis tenuit castellaque ibi communit ⟨*c*⟩: 3, 43, 1.

C. dat.: ut progrederetur a castris suis collibusque Pompeianis aciem subiceret: 3, 84. 2; ¶ collis aduersus huic et contrarius: II 18, 2 *u.* **A.** nasci.

D. genet.: (instructo exercitu) ut loci natura deiectusque ⟨delectusque *X*; *Db.*; *Hld.*⟩ collis . . . postulabat: II 22, 1; ¶ qui (calones) ab ⟨*c*⟩ . . . summo iugo collis nostros uictores flumen transisse ⟨*c*⟩ conspexerant: II 24, 2; ¶ ab utroque latere eius collis transuersam fossam obduxit: II 8, 3; ¶ superiorem partem collis . . . densissimis castris compleuerant: VII 46, 3; quae ⟨*c*⟩ pars collis ad orientem solem ⟨*c*⟩ spectabat: VII 69, 5; ¶ Vercingetorix ab radicibus collis suos intra munitiones reduxit: VII 51, 4; cuius collis radices duo duabus ex partibus flumina subluebant: VII 69, 2.

E. abl.: eadem *enim celeritate aduerso colle ad nostra castra . . . contenderunt: II 19, 8; ¶ est autem oppidum [et] loci natura et colle munitum ⟨*u. CC*⟩: 3, 9, 2; — hoc se colle interruptis pontibus Galli fiducia loci continebant: VII 19, 2; ¶ quam (planitiem) intermissam collibus tria milia passuum in longitudinem ⟨*c*⟩ patere supra demonstrauimus: VII 70, 1; ¶ mulionesque . . . collibus circumuehi iubet: VII 45, 2.

F. c. praep.: a): nec longius ab infimo colle progressi: 1, 42, 4; ¶ a medio fere colle in longitudinem, ut natura montis ferebat, . . . sex pedum murum . . . praeduxerant Galli: VII 46, 3.

b): quod de colle non decederent ⟨O^2; recederent $NO^1\alpha$⟩: 1, 71, 3.

((colles ac loca superiora,) unde erat propinquus despectus in mare: III 14, 9.)

c): ut nostri . . . eos ⟨*c*⟩ in siluas collesque compulerint: V 15, 1; — impedimentis in

proximum collem eductis ⟨*Madu.*; deductis *codd.*; *edd.*⟩: VII 68, 2; — (proximos colles capere uniuersos atque eo signa inferri iubet: 2, 42, 1;) — legio ... in proximum collem sese recepit: 1, 44, 5; — Caesar suas copias in proximum collem subducit: I 22, 3; copias suas Caesar in proximum collem subducit: I 24, 1; — (huc (in hunc collem) legionem postea transiecit ⟨*c*⟩: 1, 51, 4.)

d): (ibi (in collibus) communit: 3, 43, 1 *u.* **B.** tenere;) — procul a castris hostes in collibus constiterunt: V 17, 1; (1, 70, 3 *u.* **B.** nancisci;) — cursu incitato in summo colle ab hostibus conspiciebantur: II 26, 3; — Afranius copias educit et in medio colle sub castris constituit: 1, 41, 2; — ibi in omnibus collibus expositas hostium copias armatas conspexit: IV 23, 2; — qui (Pompeius) castra in colle habebat: 3, 85, 1; (ubi (= in quo colle) castra Petreius atque Afranius habebant: 1, 43, 1;) — in colle medio triplicem aciem instruxit: I 24, 2; — Caesar quoque in proximo colle castra ponit: 1, 65, 5; (is collis, ubi castra posita erant: II 8, 3;) — ipsum erat oppidum Alesia ⟨*c*⟩ in colle summo admodum edito loco: VII 69, 1.

e): erat inter oppidum Ilerdam et proximum collem ⟨*cod. Vrs.*; *Vascos.*; in oppido ilerda et proximo colle *codd.*⟩ ... planitia ⟨*c*⟩: 1, 43, 1.

f): cohortes ... sub infimo colle ab ⟨*c*⟩ dextro latere hostium constitueret: VII 49, 1.

Adiect.: adcliuis: VII 19, 1 **A.** esse; aduersus: II 18, 2 **A.** nasci; II 8, 3 *ib.* patere; II 19, 8 **E.**; alii: 3, 46, 6 **B.** comprehendere; alter: VII 44, 4 **B.** occupare; apertus: II 18, 2 **A.** nasci; asper: 3, 43, 1 **A.** esse; circumcisus: VII 36, 5 **A.** esse; continens: 1, 54, 3 **B.** occupare; contrarius: II 18, 2 **A.** nasci; 3, 45, 2 **B.** occupare; decliuis: II 18, 1 **A.** uergere; editus: II 8, 3 **A.** patere; 3, 43, 1 **A.** esse; exterior: VII 79, 1 **B.** occupare; fastigatus: II 8, 3 **A.** redire; infimus: II 18, 2 **A.** nasci; 1, 42, 4 **F. a)**; VII 49, 1 **F. f)**; medius: VII 46, 3 **F. a)**; 1, 41, 2; I 24, 2 **F. d)**; munitus: VII 36, 5 **A.** esse; omnes: VII 36, 2 **B.** occupare; III 14, 9 **B.** tenere; IV 23, 2 **F. d)**; permulti: 3, 43, 1 **A.** esse; plurimi: 3, 44, 2; 45, 1 **B.** occupare; Pompeiani: 3, 84, 2 **C.**; propinquus: 3, 45, 2 **B.** occupare; proximus: 2, 42, 1 **B.** capere; VII 68, 2; 1, 44, 5; I 22, 3; 24, 1 **F. c)**; 1, 65, 5 **F. d)**; 1, 43, 1 **F. e)**; (quidam: 1, 70, 3 **B.** nancisci;) siluestris: II 18, 2 **A.** nasci; summus: II 26, 3; VII 69, 1 **F. d)**; unus: VI 36, 2 **A.** interesse; VII 44, 4 **B.** occupare.

colloco, colloquium, colloquor *u.* **conl.**

colo. A.: neque longius anno remanere uno in loco colendi ⟨β; incolendi α; *edd.*⟩ causa licet: IV 1, 7; ¶ ibi permanserunt ⟨*c*⟩ atque agros colere coeperunt: V 12, 2.

B.: deorum ⟨*Paul*; deum *X*; *edd.*⟩ maxime Mercurium colunt; ... post hunc Apollinem et Martem et Iouem et Mineruam: VI 17, 1. 2.

colonia: cum ... Galli ... propter hominum multitudinem agrique inopiam trans Rhenum colonias mitterent: VI 24, 1; ¶ hae copiae ... ex dilectibus ⟨*c*⟩ horum annorum in citeriore Gallia sunt refectae: et plerique sunt ex coloniis ⟨colonis *NOahl*⟩ Transpadanis: 3, 87, 5.

colonicus: Cordubae conuentus ... cohortes duas, quae colonicae appellabantur, ... apud se retinuit: 2, 19, 4.

colonus. A.: quas (naues) ... seruis, libertis, colonis suis compleuerat: 1, 34, 2; Domitius has (naues) colonis pastoribusque, quos secum adduxerat, complet: 1, 56, 3.

B.: dilectumque colonorum, qui lege Iulia Capuam deducti erant, habere instituunt: 1, 14, 4; (3, 87, 5 *u.* **colonia.**)

color: (se) uitro ⟨*c*⟩ inficiunt, quod caeruleum efficit colorem: V 14, 2; ¶ hi (uri) sunt ... specie et colore et figura tauri: VI 28, 1; ¶ eius (Caesaris) aduentu ex colore uestitus cognito: VII 88, 1.

columella: has (columellas) inter se capreolis molli fastigio coniungunt: 2, 10, 3; — duae trabes ... conlocantur inque eis columellae ⟨columnellae *f*⟩ pedum in altitudinem V defiguntur: 2, 10, 2.

columnarium: columnaria ⟨columpnaria *a*⟩, ostiaria, frumentum, ... uecturae imperabantur: 3, 32, 2.

comburo: frumentum omne ... comburunt, ut: I 5, 3; — flamma ab utroque cornu compressa ⟨*u. CC*⟩ naues sunt ⟨*om. af*⟩ combustae quinque: 3, 101, 5.

comes: cum (Androsthenes) se uictoriae Pompei comitem esse mallet quam socium Caesaris in rebus aduersis: 3, 80, 3; — comites familiaresque eius ... paulisper equitum nostrorum uim sustinuerunt. his pugnantibus: VI 30, 3.

comicus: lenibus atque utinam scriptis adiuncta foret uis, comica ut aequato uirtus polleret honore cum Graecis: *ap. Sueton. uit. Terent. 5 p. 294 Roth.*

comitatus: magnoque comitatu et multis iumentis uenerant: 3, 61, 1; paucos

suos ex fuga nactus . . . comitatu equitum XXX ad mare peruenit: 3, 96, 4.

[Falso comitatus *in codd. pro* commeatus *scriptum est* 1, 48, 4; 51, 1.]

comitialis: V primis diebus, quibus haberi senatus potuit, . . . biduo excepto comitiali ⟨*u. CC*⟩, . . . decernitur: 1, 5, 4.

comitium. A. **sing.**: completur urbs † et ius comitium tribunis, centurionibus, euocatis ⟨*u. CC*⟩: 1, 3, 3.

B. plur.: (Caesar . . . quadrigas . . . pluratiuo semper numero dicendas putat, sicut [circa] arma et moenia et comitia et inimicitias: *Gell.* XIX 8, 4;) dictatore habente comitia Caesare consules creantur Iulius Caesar et P. Seruilius: 3, 1, 1; — his rebus et feriis Latinis comitiisque omnibus perficiendis ⟨perfaciendis *af*; perficiundis *Nh*⟩ XI dies tribuit: 3, 2, 1; — libera ⟨sint *add. Vielh.*⟩ comitia atque omnis res publica senatui populoque Romano permittatur: 1, 9, 5; ¶ qui (Cotus) controuersiam cum Conuictolitaui proximis comitiis habuerat: VII 67, 7; cuius absentis rationem haberi proximis comitiis populus iussisset: 1, 9, 2; oporteretne Lucilii ⟨*c*⟩ Hirri . . . proximis comitiis praetoriis absentis rationem haberi: 3, 82, 5.

comitor: cum his propinqui Indutiomari . . . comitati eos ex ciuitate excesserunt ⟨*e*⟩: VI 8, 8.

Commagenus: CC (equites) ex Syria a Commageno ⟨commagino *hl*⟩ Antiocho, cui magna Pompeius praemia tribuit, missi erant, in his ⟨tribuit. Missi erant in his *Oz*⟩ plerique hippotoxotae: 3, 4, 5.

commeatus. I. **Forma.** *Codices semper uidentur habere* commeatus, commemoro, commendatio, comminus, *cett.*; *sed* conmissuras *est in AQ* VII 72, 4; conmuni *in A* II 4, 4.

II. Signific.; A. = uectura, κομιδή: prioris commeatus expositis militibus: V 23, 4; ¶ duobus commeatibus exercitum reportare instituit ⟨deportare constituit β⟩: V 23, 2.

B. = multitudo hominum una proficiscentium cum cibariis: magnos commeatus ⟨*Beroald.*; comitatus *codd.*⟩, qui iter habebant ⟨habeant *hl*⟩ ad Caesarem, ad flumen constitisse: 1, 51, 1; — neque maximi commeatus ⟨*Beroald.*; comitatus *codd.*⟩, qui ex Italia Galliaque ueniebant, in castra peruenire poterant: 1, 48, 4; ¶ ita commeatus et qui frumenti causa processerant tuto ad se recipit: 1, 54, 5. (*Cf.* 3, 42, 3 **C. d.**).

C. = copiae, alimenta; a) obiect.: eo . . . frumentum commeatumque ab Asia atque omnibus regionibus . . . comportari imperat: 3, 42, 2; ¶ quem (commeatum) in oppidum contulerant ⟨-rat *ahl*⟩: 1, 43, 2; quod omnem commeatum totiusque belli apparatum eo contulisset: 3, 41, 3; ¶ qui commeatus Bullide atque Amantia ⟨*c*⟩ importari in oppidum prohibebat ⟨*CC*⟩: 3, 40, 5; ¶ obsessis uiis commeatu intercluso sine ullo ⟨*c*⟩ uulnere uictoria potiri: III 24, 2; ¶ detractis cohortibus duabus et compluribus singillatim, qui commeatus petendi causa ⟨qui cum commeatu *uel* qui commeatu petito *Bergk*⟩ missi erant, absentibus ⟨*B²β*; *Schn.*; *om. α*; *rell. edd.*⟩: III 2, 3; (praefectos tribunosque militum complures in finitimas ciuitates frumenti ⟨commeatusque petendi *add. a²h*⟩ causa dimisit: III 7, 3;) ¶ commeatus ab Remis reliquisque ciuitatibus ut sine periculo ad eum portari possent ⟨*B²β*; *Flod.*; posset *α*; *Np.*⟩ efficiebat: II 5, 5; ¶ reliquas merces commeatusque ad obsidionem urbis . . . reseruant: 1, 36, 3; ¶ uti frumento commeatuque, qui ⟨quod *B²aek*⟩ ex Sequanis et Haeduis supportaretur, Caesarem intercluderet: I 48, 2; (cum) neque commeatus supportari interclusis itineribus possent: III 3, 2; (animaduertit) minus commode frumentum commeatumque sibi supportari: III 23, 7; cohortatus Haeduos de supportando commeatu: VII 10, 3; ut cogerentur sicuti reliquum commeatum ita ligna atque aquam Corcyra ⟨*c*⟩ nauibus onerariis supportare: 3, 15, 3; quo minore periculo undique frumentum commeatumque exercitui supportare posset: 3, 43, 2; quae (naues) commeatum supportarent: 3, 47, 4.

b) genet.: dum paucos dies ad Vesontionem rei frumentariae commeatusque causa moratur: I 39, 1; ¶ neu Romanis (sint) proposita ad copiam commeatus ⟨comm. cop. *a*⟩ praedamque tollendam ⟨*del. Hotom.*; potiendam *Madu.*⟩: VII 14, 9; summam . . . copiam frumenti et reliqui commeatus nactus ⟨*c*⟩: VII 32, 1; ¶ Caesaris exercitus . . . commeatus omni genere praeter frumentum abundabat: 3, 49, 6; ¶ frumenti commeatusque ⟨que *om.* β⟩ inopia permotus: III 6, 4; ¶ magnum numerum frumenti commeatusque diripit: VII 38, 9.

c) abl.: ut neque pedestri itinere neque nauibus commeatu iuuari possint: 2, 32, 12.

uti frumento commeatuque . . . Caesarem intercluderet: I 48, 2; commeatibus nostros intercludere instituunt ⟨*e*⟩: III 23, 6; ¶ ne diutius commeatu prohiberetur: I 49, 1; ut . . . agros Remorum popularentur . . . com-

meatuque ⟨commeatusque *Flod.; Ald.*⟩ nostros prohiberent ⟨sustinebant *Flod.; Ald.*⟩: II 9,5; optimum factu esse duxerunt... frumento commeatuque nostros prohibere: IV 30,2; omnibus modis huic rei studendum, ut pabulatione et ⟨β; aut α; ac *Fr.; Db.*⟩ commeatu Romani prohibeantur ⟨prohiberentur β⟩: VII 14,2; commeatu auxiliisque Caesarem prohiberent: 3, 111,4.

d) c. praep.: (abductum illum a mari atque ab iis copiis, quas Dyrrhachii comparauerat, [frumento ac commeatu *add. codd.; edd.; del. Rud. Schneider; u. CC*] abstractum: 3,78, 3; —) ab oppido et ponte et commeatu omni ... se interclusurum aduersarios confidebat: 1,43,2.

de Italicis commeatibus desperans: 3,42, 3; — (cum) neque de frumento reliquoque commeatu satis esset prouisum: III 3,1.

neque (se) exercitum sine magno commeatu ⟨comitatu *Ciacc.*⟩ atque molimento ⟨*e*⟩ in unum locum contrahere posse: I 34,3.

(D. = uenia abeundi ab exercitu: III 2,3 *u.* **C. a)** petere.)

Plural.: V 23,2 **A.**; 1,51,1; 48,4; 54,5 **B.**; 3,40,5; II 5,5; 1,36,3; III 3,2 **C. a)**; III 23, 6 **C. c)**; 3,42,3 **C. d)**.

Frumentum commeatusque (fr. et reliquus comm.): I 48,2; III 6,4; (7,3;) 23,7; IV 30, 2; VII 38,9; 3,42,2; 43,2; — 3,78,3; — III 3,1; VII 32,1; 3,49,6; **res frumentaria commeatusque**: I 39,1; **pabulatio et commeatus**: VII 14,2.

Adiect.: duo: V 23,2 **A.**; Italici: 3,42,3 **C. d)**; magnus: 1,51,1 **B.**; I 34,3 **C. d)**; maximi: 1,48,4 **B.**; omnis: 3,41,3 **C. a)** conferre; 1,43,2 **C. d)**; prior: V 23,4 **A.**; reliquus: (1,36,3 **C. a)** reseruare;) 3,15,3 *ib.* supportare; VII 32,1 **C. b)**; III 3,1 **C. d)**.

commemoro. A. sequitur obiect.: ueteremque amicitiam commemorat Caesarisque in se beneficia exponit: 1,22,3; ¶ Caesar initio orationis sua senatusque in eum beneficia commemorauit ⟨praedicauit *B²β*⟩, quod rex appellatus esset a senatu, quod ...: I 43, 4; ¶ in commemoranda ciuitatis calamitate ex sescentis ad tres senatores ... sese redactos esse dixerunt: II 28,2; ¶ his de causis, quas commemoraui, Rhenum transire decreuerat: IV 17,1; quibusdam de causis, quas commemorari necesse non est: 3,66,6; ¶ condiciones a se latas, expetita conloquia et denegata commemorat: 1,32,6; ¶ omnium temporum iniurias inimicorum in se commemorat: 1,7,1; coacto senatu iniurias inimicorum commemorat: 1,32,2; ¶ quod eas res, quas legati Heluetii commemorassent, memoria teneret ⟨*u. CC*⟩: I 14,1.

eadem, quae Ambiorix cum Titurio egerat, commemorant: V 41,2; *cf.* **B.**; eadem fere ... Roscius agit cum Caesare sibique Pompeium commemorasse demonstrat: 1,8,4; ¶ haec tamen ab ipsis inflatius commemorabantur: 2, 39,4; ¶ reliqua, quae ad eorum sanandas mentes pertinere arbitrabatur, commemorat: 1, 35,2.

B. sequitur acc. c. inf.: quam (partem) supra commemoraui ⟨memoraui *A*⟩ ... Mosam transisse neque proelio interfuisse: IV 16,2; (eadem ... commemorant:) omnem esse in armis Galliam; Germanos Rhenum transisse; .. hiberna oppugnari. addunt ... dicunt: V 41,3; 1,32,6 *u.* **A.** condiciones;) cum ... sua ... officia praedicaret, in primis commemorauit, testibus se militibus uti posse ...: 3,90,1.2.

C. sequ. interrog. obliqu.: commemorat, quo sit eorum usus studio ... Caesar, ut magnam partem Italiae ... suam fecerit: 2,32,1.

Verbo simplici memorandi *Caesar non est usus.*

commendatio: per quem quisque eorum aditum commendationis haberet ad Caesarem: 1,74,5.

commendo: principes ... se ciuitatesque suas Caesari commendare coeperunt ⟨commendarunt β⟩: IV 27,7; — parentes suos commendabant, si quos (= eis, quos) ex eo periculo fortuna seruare potuisset: 2,41,8; ¶ quem (A. Clodium) ab illo (Scipione) traditum initio et commendatum in suorum necessariorum numero habere instituerat: 3,57,1; — M. † itfiuium, quem mihi commendas, uel regem Galliae faciam uel: *ap. Cic. ad fam.* VII 5,2; compluresque tribuni militum *et* centuriones ad Caesarem ueniunt seque ei commendant: 1,74,4.

omnes conseruauit militibusque suis commendauit, ne qui eorum uiolaretur neu quid sui desiderarent: 3,98,2.

commeo: ut tuto ab repentino hostium incursu etiam singuli commeare possent: VII 36,7; (qui non tuto a Vari in Curionis castra commearent ⟨*sic Dt.; u. CC*⟩: 2,29,4;) ¶ minimeque ad eos mercatores saepe commeant ⟨mercatores commetant *Bergk*⟩ atque ea ... important: I 1,3.

(commilites: 2,29,4 *u. CC.*)

commilito: desilite, inquit, commilitones ⟨β; milites α; *edd.*⟩, nisi uultis aquilam hostibus prodere: IV 25,3; Labienus ... captiuos

. . . commilitones appellans . . in omnium conspectu interfecit: 3, 71, 4.

comminus (*sic constanter codd.*): gladio comminus rem gerit Vorenus ⟨uorenus gl. rem comm. gerit β; *u. CC*⟩: V 44, 11; ¶ reiectis ⟨*e*⟩ pilis comminus gladiis pugnatum est: I 52, 4; cum acerrime comminus pugnaretur ⟨β; *om.* α⟩: VII 50, 1; dum locus comminus ⟨communis *Oz*⟩ pugnandi daretur: 1, 58, 4; neque uero coniuncti *Albici comminus pugnando ⟨pugna *Ohl*⟩ deficiebant neque multum cedebant uirtute nostris ⟨*u. CC*⟩: 2, 6, 3; ¶ quod . . . comminus tam diu stetissent et nostrorum impetum sustinuissent: 1, 47, 2.

(commiseror: in contuberniis commiserabantur non nulli grauiora ⟨*sic Vielh.; u. CC*⟩: 2, 29, 4.**)**

commissura: loricam pinnasque adiecit grandibus ceruis eminentibus ad commissuras pluteorum atque aggeris ⟨aggeres α⟩: VII 72, 4.

committo. **I. Forma.** *Perf.* (*ppf.*) *act. scriptum est* commissit, commisserunt, commississent *in Bpr., Qpr.* I 23, 3; *in* B^1 I 25, 1; 52, 2; III 20, 3; *in A* IV 13, 5.

II. Signif. 1. propr. (= coniungere): nostrarum turrium altitudinem . . . commissis suarum turrium malis ⟨alis *Ciacc.*⟩ adaequabant: VII 22, 4.

2. trsl.; A. = ποιεῖν, ποιεῖσθαι; **a) = inire, facere** (proelium = *committere milites proeliandi causa*): qui (equites) . . . alieno loco cum equitatu Heluetiorum proelium committunt: I 15, 2; ne proelium committeret, nisi: I 22, 3; quod (Romani) pridie superioribus locis occupatis proelium non commisissent: I 23, 3; Caesar . . . cohortatus suos proelium commisit: I 25, 1; **(**etsi sine ullo periculo legionis delectae ⟨commissum *add.* B^2β⟩ cum equitatu proelium fore uidebat: I 46, 3;**)** declararent, utrum proelium committi ex usu esset necne: I 50, 4; ipse a dextro cornu . . . proelium commisit: I 52, 2; equites nostri . . . cum hostium equitatu proelium commiserunt: II 19, 4; quod tempus inter eos committendi proelii conuenerat: II 19, 6; proelii committendi signum dedit: II 21, 3; Sontiates . . . primum equestre proelium commiserunt: III 20, 3; quod . . . proelium pridie commisissent: IV 13, 5; inter carros impedimentaque proelium commiserunt: IV 14, 4; ad lacessendum hostem ⟨*e*⟩ et ad committendum proelium alienum esse tempus: IV 34, 2; commisso proelio diutius nostrorum militum impetum hostes ferre non potuerunt: IV 35, 2; illi equitatu atque essedis ad flumen progressi ex loco superiore nostros prohibere et proelium committere coeperunt: V 9, 3; (hostes) iniquissimo nostris ⟨*e*⟩ loco proelium committere coeperunt: V 32, 2; prima luce hostium equitatus ad castra accedit proeliumque cum nostris equitibus committit: V 50, 4; cum Galli . . . iniquo loco committere proelium ⟨*om. f; Schn.*⟩ non dubitant: VI 8, 1; Caesar ex castris equitatum educi iubet, proelium ⟨proeliumque β⟩ equestre committit ⟨committi *Hotom.*⟩: VII 13, 1; cum proelium commissum audissent, subsidio suis ierunt: VII 62, 8; Caesar . . . equitatum ex castris educi ⟨educit β⟩ et proelium committi iubet: VII 80, 1; hostes ⟨nostri *Jurinius; Np., Fr.*⟩ proelium committunt: VII 88, 1; commisso proelio deseritur a suis Varus: 1, 13, 4; ibi cum antecursoribus Caesaris proelio commisso celeriter Domitiani . . . se . . . receperunt: 1, 16, 3; commisso ab equitibus proelio signa legionum . . . conspiciuntur: 1, 40, 7; celeriter sese tamen Galli equites expediunt proeliumque committunt: 1, 51, 4; ne dubitaret proelium committere: 1, 71, 2; si proelium committeretur, propinquitas castrorum celerem . . . receptum dabat: 1, 82, 5; tenere uterque propositum uidebatur: Caesar, ne nisi ⟨*Np.;* ut nisi *uett. edd.;* nisi *Oz*⟩ coactus proelium committeret ⟨committere *Oaf;* non committere *hl*; non committeret *uett. edd.*⟩, ille, ut: 1, 83, 3; commisso proelio Massiliensibus res nulla ad uirtutem defuit: 2, 6, 1; equitesque committunt proelium: 2, 26, 4; necubi ⟨*e*⟩ dubitet proelium committere: 2, 33, 2; quo aequiore loco proelium committeret: 2, 34, 1; ut equestri proelio commisso pellerent omnes: 3, 75, 5.

b) = patrare: maiore commisso delicto . . . necat: VII 4, 10; ¶ nihil, quod ipsis esset indignum, committebant: V 35, 5; ¶ quod neque commissum a se intellegeret, quare timeret neque: I 14, 2.

c) committere, ut: qua re ne committeret, ut is locus . . . ex calamitate populi Romani . . . nomen caperet aut: I 13, 7; committendum non putabat, ut pulsis hostibus dici posset . . .: I 46, 3; neque commissurum (se), ut prius quisquam murum ascenderet: VII 47, 7; nolite, obsecro, committere, . . . ut rei militaris dedecus admittatur: 3, 64, 4.

B. = ἐπιτρέπειν; **a) alqd (alqm) alci:** (quod) neque salutem suam Gallorum equitatui committere audebat: I 42, 5; ne iis quidem eo tempore, qui quieti ⟨*e*⟩ uiderentur, suam salutem recte committi uidebat: VII 6, 4; nec solis Biturigibus communem salutem committendam censent: VII 21, 3; ¶ quibus solis uitam suam committere audebat: VI 43, 6; ¶ qui . . . se barbaris committere non auderet:

IV 21, 9; *de imperatoris *fide quaerunt, rectene se illi sint commissuri: 1, 74, 2; ¶ infirmitatem Gallorum ueritus . . . nihil his committendum existimauit: IV 5, 1.

quem (exercitum) a Caesare fidei ⟨suae *addendum uidetur*⟩ commissum acceperit ⟨*c*⟩: 2, 42, 4; — Caesar me, . . . prouinciam Siciliam atque Africam . . . uestrae fidei commisit: 2, 32, 2; ¶ constituit Curio . . . proelio rem committere: 2, 33, 3; proelio rem committere constituit: 2, 38, 2; cum . . . manendum eo loco et rem proelio committendam existimarent: 3, 74, 2.

b): saepe flauerant uenti, quibus necessario committendum existimabat: 3, 25, 1.

c): quod ⟨*CC*⟩ se longius a ⟨*Voss.; om. codd.*⟩ portibus committere non auderent: 3, 25, 5.

C. = **credere alci alqd**: cum paucis conlocuti clientibus suis, quibus tantum facinus committere audebant: 3, 60, 4.

Commius. *In AQ* VII 79, 1 *scriptum est* comius, *in Q* VII 76, 3 comio; VII 75, 5 *et* 76, 1 *A habet* cominio, -nii; VII 75, 5 *in Bpr. est* communio, *in M* comunio.

Commium, quem ipse Atrebatibus superatis regem ibi constituerat, cuius et uirtutem et consilium probabat et quem sibi fidelem esse arbitrabatur cuiusque auctoritas in his regionibus magni habebatur, mittit (in Britanniam): IV 21, 7; *cf.* § 8; una cum his legatis Commius Atrebas uenit, quem supra demonstraueram a Caesare in Britanniam praemissum: IV 27, 2; *cf.* § 3; equites, quos Commius Atrebas . . . secum transportauerat: IV 35, 1; Cassiuellaunus . . . legatos per Atrebatem *Commium de deditione ad Caesarem mittit: V 22, 3; Commium Atrebatem cum equitatu custodis loco in Menapiis relinquit: VI 6, 4; rogati tamen ab Commio pro eius hospitio duo milia ⟨una *add.* α; *edd.*⟩ (Bellonaci) miserunt: VII 75, 5; huius opera Commii . . . fideli atque utili superioribus annis erat usus in Britannia ⟨*u. CC*⟩ Caesar; pro quibus meritis ⟨*c*⟩ ciuitatem eius immunem esse iusserat, iura legesque reddiderat atque ipsi ⟨*c*⟩ Morinos attribuerat. tamen . . .: VII 76, 1; praefecti constituebantur. Commio Atrebati, Viridomaro et Eporedorigi Haeduis, Vercassiuellauno Aruerno . . . summa imperii traditur ⟨praef. constituebantur commius atrebas. uiridomarus et eporedorix haedui; uercassiuellauno . . . traditur β⟩: VII 76, 3; interea Commius reliquique ⟨*c*⟩ duces, quibus summa imperii permissa erat, cum omnibus copiis ad Alesiam perueniunt et . . .: VII 79, 1.

commodus. 1. adiect. A. = **bonus**: quod ualetudine minus commoda utebatur: 3, 62, 4; ¶ urbanas res uirtute Cn. Pompei commodiorem in statum peruenisse: VII 6, 1; ¶ tempore anni commodiore usus ad nauigandum: 3, 100, 3.

B. = **non impeditus, oportunus**: commodioreque itinere (Caesar) Pompeianis occurrere coepit: 3, 97, 3; (commodissimo itinere: V 49, 8 *u.* **commode** *extr.*;) ¶ ut . . . commodiore re frumentaria ⟨*Np.*; commodiore frumentaria re *fhl*; commodiore frumentariae *a*⟩ uteretur: 3, 85, 2; ¶ (equitatus noster) commodiorem ac tutiorem nostris receptum dat: 1, 46, 3; ¶ quo ex portu commodissimum in Britanniam traiectum esse cognouerat: V 2, 3.

C. = **utilis**: hanc sibi commodissimam belli rationem iudicauit, uti . . .: 3, 85, 2; ¶ Caesar . . . commodissimum esse statuit . . . imponere: I 42, 5; commodissimum esse statuit omnes naues subduci et . . .: V 11, 5; — commodissimum uisum est . . . Procillum . . . ad eum mittere: I 47, 4.

2. subst. commodum. A. obiect.: semper se rei publicae commoda priuatis necessitudinibus habuisse potiora: 1, 8, 3; ¶ praeterea ⟨communis *add. Prammer*⟩ salutis causa rei familiaris commoda neglegenda: VII 14, 5; ¶ non praetermittendum tantum ⟨instans tantum β⟩ commodum existimauerunt: VII 55, 4.

B. genet.: quas (naues) sui quisque commodi causa ⟨causa *om.* α; *edd.*; commodi quisque causa β⟩ fecerat: V 8, 6.

C. abl.: ut omnibus in uita commodis una cum iis fruantur: III 22, 2; ¶ id tamen (incommodum) se celeriter maioribus commodis sanaturum ⟨sarturum *coni. Sehn.*⟩: VII 29, 5.

uti . . ., quod commodo rei publicae facere posset, Haeduos . . . defenderet: I 35, 4; scribit Labieno, si rei publicae commodo facere possit ⟨*c*⟩, cum legione . . . ueniat: V 46, 4; hortatur, si rei publicae ⟨rei PR α⟩ commodo facere possint, . . . reuertantur: VI 33, 5; ¶ cum . . . neque loqui neque audire meo commodo potuissem: *ap. Cic. ad Att.* IX 6 *A*.

D. c. praep.: ad quorum commodum pertinebat: 3, 20, 4.

commode. A. = **bene**: tibi minus commode consulueris, si: *ap. Cic. ad Att.* X 8 *B*, 1; ¶ quid fieri oporteret, non minus commode ipsi sibi praescribere quam ab aliis doceri poterant: II 20, 3; ¶ quae ciui-

tates commodius suam rem publicam administrare existimantur: VI 20, 1.

B. = expedite, libere: ut neque ex inferiore loco satis commode ⟨sat. comm. *om. a¹ik*⟩ tela *adigi possent et: III 14, 4; ¶ XII nauibus amissis reliquis ut nauigari ⟨nauigare β⟩ satis ⟨*add. Rud. Schneider; om. codd.: edd.*⟩ commode posset effecit: IV 31, 3; ¶ neque sinistra impedita satis commode pugnare poterant: I 25, 3; ¶ tanta onera nauium regi uelis non satis commode posse ⟨*om.* β⟩ arbitrabantur: III 13, 6; ¶ ut (res frumentaria) satis commode supportari posset: I 39, 6; ¶¶ (naues) minus commode copulis ⟨*u. CC*⟩ continebantur: III 13, 8; ¶ animaduertit ... minus commode frumentum commeatumque sibi supportari: III 23, 7.

turres ... excitabat, quo commodius ab impetu nauium incendiisque (rates) defenderet: 1, 25, 10.

explorat, quo commodissime ⟨commodissimo β⟩ itinere uallem transire possit ⟨*c*⟩: V 49, 8.

commonefacio: simul commonefacit, quae ipso praesente ... sint dicta, et ostendit ...: I 19, 4.

commoror: illi non diu commorati ... copias in castra reducunt: 1, 42, 4; (legionisque decimae, quacum erat † contionatus ⟨commoratus *Hotom.*⟩, signa constituit ⟨*c*⟩: VII 47, 1.)

dies circiter XXV in eo loco commoratus ... dabat operam, ut: V 7, 3; ¶ Caesar Auarici ⟨β; auarico α⟩ complures dies commoratus ... exercitum ex labore atque inopia reficit ⟨*c*⟩: VII 32, 1; — biduumque Cordubae commoratus Gades proficiscitur: 2, 21, 2; ¶ iustumque iter conficit VII omnino dies ad Corfinium commoratus: 1, 23, 5.

commoueo. A. propr.: (ut (naues) se ex loco mouere ⟨β; commouere α; *edd.*⟩ non possent: III 15, 3.)

B. trsl.; a) = perturbare; α) absol.: tum uero barbari commoti ... legatos quoque uersum ⟨*c*⟩ dimittere ... coeperunt: III 23, 2; — si quos aduersum proelium et fuga Gallorum commoueret ⟨moueret *A¹*⟩: I 40, 8.

β) commoueri alqa re: Heluetii repentino eius aduentu commoti ... legatos ad eum mittunt: I 13, 2; — quibus rebus Caesar uehementer commotus maturandum sibi existimauit: I 37, 4; quod non fore dicto audientes ... dicantur, nihil se ea re commoueri: I 40, 12; — noua atque inusitata specie commoti legatos ad Caesarem de pace miserunt: II 31, 1.

b) = impellere, animum mouere: sese tamen et amore fraterno et existimatione uulgi commoueri: I 20, 3; — his nuntiis litterisque commotus Caesar duas legiones ... conscripsit: II 2, 1; — quibus rebus commoti legati milites ex opere deducunt: 2, 13, 1.

communico. A. transit.: ut rursus communicato consilio ... aliud initium belli ⟨*c*⟩ capere possint ⟨*c*⟩: VI 33, 5; rursusque se ... confirmant et consilia communicant: 2, 4, 5; — consilio cum legatis et quaestore communicato: IV 13, 4; Senones ⟨*c*⟩ ... cum Carnutibus finitimisque ciuitatibus consilia communicare: VI 2, 3; ¶ neque his petentibus ius redditur neque honos ullus ⟨ullus honor *Aim.*⟩ communicatur: VI 13, 7; ¶ uiri quantas pecunias ab uxoribus ... acceperunt ⟨*c*⟩, tantas ex suis bonis aestimatione facta cum dotibus communicant: VI 19, 1; ¶ cum his praemium communicat: VII 37, 2; ¶ petunt ..., ut ad se ueniat rationesque belli gerendi communicet: VII 63, 4; ¶ bisque omnium domus patent uictusque communicatur: VI 23, 9; ¶¶ principes ... cotidie ad se conuenire iubebat, seu quid communicandum seu quid administrandum uideretur: VII 36, 3; si quis ⟨*om.* β⟩ quid de re publica acceperit ⟨-rint β⟩, uti ad magistratum deferat ⟨-rant β⟩ neue cum quo alio communicet ⟨-cent β⟩: VI 20, 1.

B. intrans. (= conferre sermones): quibuscum ⟨*Io. Fr. Gron.;* quibus *codd.*⟩ communicare de maximis rebus Pompeius consueuerat: 3, 18, 3; ¶ ille cum Cotta saucio communicat, si uideatur, pugna ut excedant et ...: V 36, 3; (VI 20, 1 *u.* A. *extr.*)

communio: castella communit: I 8, 2; castellaque ibi communit ⟨-iit *f*⟩: 3, 43, 1; ¶ castra communire *u.* **castra** *p. 460* B. *(5 loc.)*; ¶ hunc (collem) celeriter ... communit: 1, 54, 4; ¶ (tumulum occupauit ...) hoc consedit loco atque eum communiuit: 3, 51, 8; ¶ quem (tumulum) si occupauisset Caesar et communisset ⟨communiuisset *al*⟩: 1, 43, 2; *cf.* locum 3, 51, 8.

communis. 1. adiect.: cum (Caesar) ... uellet pro communi amico atque arbitro controuersias regum componere: 3, 109, 1; ¶ qui ... cum proximis hibernis coniuncti communem cum reliquis belli casum sustineant: V 30, 3; non denique communes ⟨*Ofhl;* communi *a;* communis *Np.; Dt.*⟩ belli casus recordabantur: 3, 72, 4; ¶ quantam quisque multitudinem in communi Belgarum concilio ad id bellum pollicitus sit ⟨*c*⟩: II 4, 4; deliberatur ⟨*c*⟩ de Auarico in communi concilio: VII 15, 3; ¶ quas (res) ex communi consensu

ab eo petere uellent: I 30, 4; ¶ nisi quibus communi consilio mandatum esset: I 30, 5; nihil (se) nisi communi consilio acturos: III 8, 3; ut, quod esse ex usu Galliae intellexissent, communi consilio administrarent: V 6, 6; summa imperii bellique administrandi communi consilio permissa Cassiuellauno: V 11, 8; esse Galliae commune consilium: V 27,5; constituuntque communi consilio bellum ad Ilerdam . . gerere: 1, 38, 4; ¶ miserantur communem Galliae fortunam: VII 1, 5; ¶ Pompeius . . . cum communibus inimicis in gratiam redierat: 1, 4, 4; ¶ communem legationem ad P. Crassum mittunt: III 8, 5; ¶ quo ⟨c⟩ lege communi omnes puberes ⟨c⟩ armati conuenire consuerunt ⟨c⟩: V 56, 2; ¶ ne se et communes liberos hostibus ad supplicium dederent: VII 26, 3; ¶ cum de recuperanda communi libertate consilium initum uideretur: V 27, 6; hortatur, ut communis libertatis causa arma capiant: VII 4, 4; plus (se) communi libertati tribuere: VII 37, 4; se optime de communi libertate meritum: VII 71, 3; bellum se suscepisse ⟨c⟩ non suarum necessitatum ⟨c⟩, sed communis libertatis causa: VII 89, 1; ¶ in pace nullus ⟨nullis AQβ⟩ est communis magistratus: VI 23, 5; ¶ ne communi odio Germanorum innocentes pro nocentibus poenas pendant: VI 9, 7; ¶ cum familiaribus suis commune periculum miserabantur: I 39, 4; ¶ neque de communi re *discendum sibi et cognoscendum putaret: I 35, 2; habere sese, quae de re communi dicere uellent: V 26, 4; ¶ quanto opere rei publicae communisque salutis intersit . . . distineri: II 5, 2; nulla in re communi saluti deerat: V 33, 2; unum communis salutis ⟨communi saluti *f*; *Schn.*, *Fr.*; communi salute β⟩ auxilium in celeritate ponebat: V 48, 1; se nullum periculum communis salutis causa recusare: VII 2, 1; (praeterea ⟨communis *add. Pr.*⟩ salutis causa rei familiaris commoda neglegenda: VII 14, 5;) nec solis Biturigibus communem salutem committendam: VII 21, 3; aequum esse ab iis communis salutis ⟨salutis communes A⟩ causa impetrari, ut: VII 29, 7; interesse rei publicae et ⟨ut ?⟩ communis salutis se cum Pompeio colloqui: 1, 24, 5; ¶ communi fit uitio naturae, ut . . . incognitis rebus magis confidamus: 2, 4, 4; ¶ uxores habent deni duodenique inter se communes ⟨comm. int. se β⟩: V 14, 4.

(2. ui subst.: gentibus cognationibusque hominum, qui tum una ⟨*Heller*; cum una α; que una β; una *Aim.*; *Np.*, *Schn.*; communiter *Fr.*; in commune *coni. Db.*⟩ coierunt: VI 22, 2.)

[Falso communis *in* Ox *scriptum est pro* comminus 1, 58, 4.]

(**communiter** VI 22, 2 *u.* **communis** *extr.*)

commutatio. **A.** **subi.**: proinde ac si uirtute uicissent neque ulla commutatio rerum posset accidere: 3, 72, 4; ¶ (magna celeriter commutatio rerum ⟨*u.* *CC*⟩: 1, 60, 4.)

B. **obiect.**: tantamque omnibus ⟨omnium β; *Flod.* uoluntatum ⟨AQ; uoluntatem *BM*; uoluntatis β; *Flod.*⟩ commutationem attulit, ut: V 54, 4; ¶ fortuna . . . paruis momentis magnas rerum commutationes efficit: 3, 68, 1; ¶ horum aduentu tanta rerum commutatio est facta, ut: II 27, 1; aduentu Caesaris facta commutatione rerum . . . Sequani principatum dimiserant: VI 12, 6; ne qua aut largitionibus aut animi confirmatione aut falsis nuntiis commutatio fieret uoluntatis: 1, 21, 1; paucis diebus magna erat rerum facta commutatio ac se fortuna inclinauerat: 1, 52, 3; ¶ queruntur fortunae commutationem: VII 63, 8; ¶ aestus commutationem secutus remis contendit, ut: V 8, 3; ¶ hic subitam commutationem fortunae uidere licuit: 3, 27, 1.

C. **abl.**: Labienus ⟨in *add. Pluyg.*⟩ tanta rerum commutatione longe aliud sibi capiendum consilium . . . intellegebat: VII 59, 3.

D. **c. praep.**: quo grauius homines ex commutatione rerum doleant: I 14, 5; ¶ (in . . . commutatione: VII 59, 3 *u.* **C.**;) ¶ propter crebras commutationes aestuum minus magnos ibi fluctus fieri: V 1, 2.

commuto. **A.** **alqd**: Heluetii . . . commutato consilio atque itinere conuerso . . . coeperunt: I 23, 3; ut ⟨*u.* *CC*⟩ commutato consilio iter in prouinciam conuerteret: VII 56, 2; his auctoribus temere credens consilium commutat et . . . constituit: 2, 38, 2; quibus litteris acceptis consilium Scipio iterque commutat: 3, 36, 7; (*cf.* *Heller*, *Ph.* 22, 145 *de uerbis* commutare consilium;) ¶ ita commutata fortuna eos . . . undique circumuentos interficiunt: III 6, 2; ¶ iter: 3, 36, 7 *u.* consilium; ¶ quae (Gallia) in prouinciam redacta iure et legibus commutatis . . . perpetua premitur seruitute: VII 77, 16; in se iura magistratuum commutari: 1, 85, 9; ¶ leges: VII 77, 16 *u.* ius; ¶ quo facto commutata omnium et uoluntate et opinione . . . constituit Curio: 2, 33, 3; ¶ commutata ratione belli . . . iussit: 3, 65, 4; Caesar . . . omnem sibi commutandam belli rationem existimauit: 3, 73, 1; ¶ tempore commutato ⟨conti-

nuato *l*¹⟩ tempestas et nostros texit et: 3, 27, 2; ¶ uoluntatem: 2, 33, 3 *u.* opinionem.

B. alqd alqa re: ne . . . studium belli gerendi agri cultura commutent: VI 22, 3.

1. comparo. I. Forma. *Si quid tribuendum est Holderi silentio, codd. belli Gallici plerumque habent* conp., *raro* comp. *Nulla librorum discrepantia indicata recepit in uerborum contextum Hold.* conparo *6 locis* (I 6, 4; II 12, 3; III 20, 2; IV 18, 4; V 4, 1; VII 11, 4), comparo *8 loc.* (I 3, 1; 18, 4; 37, 5; IV 7, 1; V 55, 4; VI 12, 6; 24, 6; VII 79, 4); *reliquis 6 locis discrepare codices dicit. — Recepit idem* conpello (conpuli *cett.*) *omnibus (7) locis, sed duobus commemorat in β scriptum esse* comp. (VII 54, 4; 71, 7); — *recepit* conpendium VII 43, 3; conperio VI 19, 3; 29, 1; VII 42, 2; comperio I 44, 12; IV 19, 2. 4; *duobus locis* (I 22, 1; 40, 12) *discrepant codd.; — recepit* conplecti VII 72, 2; 74, 1; complecti I 20, 1; conplere *3 locis* (III 3, 2; VII 69, 5; 72, 3), complere *13* (I 24, 2; II 24, 4; III 5, 1; IV 26, 4; 28, 3; V 33, 6; 40, 3; 51, 4; VI 16, 4; VII 12, 5; 27, 3; 46, 3; 79, 2); *4 locis dissentire codd. dicit; recepit* conplures *27 locis,* complures *duobus* (I 18, 3; III 5, 2); *11 locis discrepant codd.; — recepit* conportare *omnibus* (*7 uel 8*) *locis;* conprehendo *9 locis (duobus dissident libri),* conprobo V 58, 6.

In bello ciuili Np. semper scripsit comp. (comparo, compello, compendium, comperio *cett.*), *unde apparet nusquam ex cod. a Beyerlium enotasse scripturam* conparo, conpello *sim.*

II. Signif.; A. alqd; a) = parare (sibi) alqd: tantam sibi iam his rebus in Gallia auctoritatem comparauerat, ut: V 55, 4; ¶ re frumentaria prouisa, auxiliis equitatuque comparato . . . exercitum introduxit: III 20, 2; ¶ ueteribus clientelis restitutis, nouis per Caesarem comparatis ⟨restitutis per Caes., nouis comp. *Vielh.*⟩ . . . Sequani principatum dimiserant: VI 12, 6; ¶ Pompeius annuum spatium ad comparandas copias nactus: 3, 3, 1; illum . . . ab iis copiis, quas Dyrrhachii comparauerat, [frumento ac commeatu] abstractum: 3, 78, 3; ne rursus copias comparare ⟨-araret *a*⟩ alias et bellum renouare posset: 3, 102, 1; ¶ equitatum: III 20, 2 *u.* auxilia; ((Sontiates) magnis copiis coactis equitatuque ⟨comparato *add. a*⟩ . . . agmen nostrum adorti: III 20, 3;) ¶ his rebus (cum) . . . facultates ad largiendum magnas comparasse: I 18, 4; ¶ in insula frumento nauibusque comparatis bellum duci non difficile existimabat: 2, 18, 6; *cf.* uim 3, 5, 1; ¶ nautas gubernatoresque comparari iubet: III 9, 1; ¶ naues: 2, 18, 6 *u.* frumentum; L. Domitius . . . nauibus III comparatis . . . profectus est: 2, 22, 2; ¶ nautas: III 9, 1 *u.* gubernatores; ¶ praesidium Cenabi tuendi causa . . . comparabant: VII 11, 4; ¶ omnibus rebus ad profectionem comparatis diem dicunt: I 6, 4; ne aestatem in Treueris consumere cogeretur omnibus ad Britannicum bellum rebus comparatis: V 4, 1; his rebus comparatis . . . proficiscitur: VII 8, 1; quibus comparatis rebus aggerem . . . exstruit: 2, 1, 4; his rebus comparatis ⟨*Em. Hoffm.*; completis *codd.; (Np.);* confectis *Markland*⟩ . . . iussit: 3, 46, 2; ¶ re frumentaria quam celerrime potuit comparata . . . contendit: I 37, 5; re frumentaria comparata ⟨prouisa β⟩ castra mouet: II 2, 6; re frumentaria comparata . . . iter . . . facere coepit: IV 7, 1; (re frumentaria praeparata ⟨comparata *b; prob. Oud. et Kellerbauer*⟩ confirmatisque militibus . . . Caesar existimauit: 3, 84, 1;) ¶ ad omnes casus subsidia comparabat: IV 31, 2; ¶ frumenti uim maximam ex Thessalia, Asia, Aegypto, Creta, Cyrenis reliquisque regionibus comparauerat: 3, 5, 1.

Bessos partim mercennarios, partim imperio aut gratia comparatos . . . adiecerat: 3, 4, 6.

constituerunt ea, quae ad proficiscendum pertinerent, comparare: I 3, 1; — quaeque ad oppugnandum usui erant, comparare coepit: II 12, 3; (quae ad eas res erant usui, ex ⟨*e*⟩ continenti comportari ⟨comparari β⟩ iubebat: IV 31, 2;) — quaecumque ad proximi diei oppugnationem opus sunt, noctu comparantur: V 40, 5.

b) = se parare ad alqd: Sugambri ex eo tempore . . . fuga comparata . . . finibus suis excesserant: IV 18, 4.

B. se comparare ad alqd: seque ad eruptionem atque omnes casus comparant: VII 79, 4.

2. comparo = παραβάλλειν: neque enim conferendum esse Gallicum cum ⟨*e*⟩ Germanorum agro neque hanc consuetudinem uictus cum illa comparandam: I 31, 11; — ne se quidem ipsi cum illis uirtute comparant: VI 24, 6.

compello, are: Scipionem ea esse auctoritate, ut . . . ex magna parte compellare ⟨*Nahl; -* lere *Of; edd.*⟩ atque errantem regere posset: 3, 57, 3.

compello, ere. A. propr.; a): cuius (pecoris) magna erat copia a ⟨ab α⟩ Mandubiis compulsa ⟨a mand. comp. copia β⟩: VII 71, 7.

b) in locum: quod ex loco superiore terga uertere aduersarios coegissent atque in oppidum compulissent: 1, 47, 3; ¶ submotis sub murum cohortibus ac non nulla parte propter terrorem in oppidum compulsis facilis est nostris receptus datus: 1, 46, 2; ¶ iis regionibus . . . pecora atque homines ex agris in siluas compellebat: V 19, 1; ¶ reliquas (naues) in portum compellunt: 1, 58, 4; ¶ pecora: V 19, 1 *u.* homines; *cf.* **a)** VII 71, 7.

milites . . . Atrebates . . . celeriter ex loco superiore in flumen compulerunt: II 23, 1; — exposuit, quos et quam humiles (Haeduos) accepisset, ⟨et *add.* α⟩ compulsos in oppida, multatos agris . . .: VII 54, 4.

ut nostri . . . eos ⟨*AQβ*; omnes *BM; Frig.*⟩ (eos *i. e.* equites hostium essedariosque) in siluas collesque compulerint: V 15, 1; — qui (maiores) in oppida compulsi . . . (non) se hostibus tradiderunt ⟨*c*⟩: VII 77, 12.

sperans Pompeium aut Dyrrhachium compelli aut ⟨*c*⟩ ab eo intercludi posse: 3, 41, 3.

c) intra locum: (Heluii) compluribus . . . interfectis intra oppida ac muros ⟨murosque β⟩ compelluntur: VII 65, 2; — Caesar Pompeianis ex fuga intra ⟨inter *Oafl*⟩ uallum compulsis . . . milites cohortatus est: 3, 95, 1.

B. trsl.: a) = in angustias adducere: an paenitet uos, quod . . . eo illos (aduersarios) compulerim, ut neque pedestri itinere neque nauibus commeatu iuuari possint: 2, 32, 12.

b) = cogere: (3, 57, 3 *u.* **compellare:**) angustiis rei frumentariae compulsum (Caesarem) discessisse existimabat: 3, 41, 4.

c) = terrere: sic uocibus consulis, terrore praesentis exercitus, minis amicorum Pompei plerique compulsi inuiti et coacti Scipionis sententiam sequuntur: 1, 2, 6.

compendium: qui . . . suo etiam priuato compendio seruiebant: 3, 32, 4; ¶ capti compendio ex direptis bonis . . . incipiunt: VII 43, 3.

comperio. A. absol.: (cum) neque, ut postea ex captiuis comperit, . . . aduentus . . . cognitus esset: I 22, 1; (sed, ut postea Caesar ex captiuis cognouit ⟨comperit β⟩, . . . discesserant: V 8, 6; circiter parte tertia, ut postea perspectum ⟨compertum B^2β⟩ est, celata: II 32, 4;) de uxoribus . . . quaestionem habent et, si compertum est, . . . interficiunt: VI 19, 3.

B. sequitur a) obiect.: aliquo facinore comperto auaritiam esse conuictam ⟨*c*⟩: I 40, 12; ¶ ut leuem auditionem habeant pro re comperta: VII 42, 2.

haec se certis nuntiis, certis auctoribus comperisse: 2, 18, 3; — id se ab ipsis per eorum nuntios compertum habere: I 44, 12; — quod ubi Caesar comperit, . . . se . . . recepit: IV 19, 4.

b) acc. c. inf.: postea quam per exploratores pontem fieri comperissent: IV 19, 2; postquam (Caesar) per Vbios exploratores comperit Suebos sese ⟨*c*⟩ . . . recepisse: VI 29, 1; praeterea cognitum compertumque sibi alieno esse animo in Caesarem milites . . .: 1, 6, 2; ubi certis auctoribus comperit minus V et XX milibus . . . eius copias abesse: 2, 37, 3.

compertus *ui adiect.* (= certus) VI 19, 3 *u.* **A.**; VII 42, 2 *u.* **B. a)**; (I 44, 12 *ib.*); 1, 6, 2 *u.* **B. b)**.

complector. A. hominem: Diuitiacus multis cum lacrimis Caesarem complexus obsecrare coepit, ne: I 20, 1.

B. locum, spatium: Caesar loca maxime necessaria complexus ⟨ampl. *Nl*⟩ noctu praemunit ⟨*c*⟩: 3, 112, 7; ¶ XIIII milia passuum complexus . . . munitiones . . . perfecit: VII 74, 1; ¶ quod *milium passuum in circuitu XVII munitiones erat complexus ⟨*u. CC*⟩: 3, 63, 4; ¶ quoniam tantum esset necessario spatium ⟨spatio α; spatium nec. esset β⟩ complexus: VII 72, 2.

compleo. A. propr.: a) alqd: cum . . hostes . . . uallum scindere et fossas ⟨fossam *A*⟩ complere coepissent: III 5, 1; cum alii ⟨*om. af(h?)*⟩ fossas complerent, alii: III 25, 1; hostes postero die . . . castra oppugnant, fossam complent: V 40, 3; ut . . . alii uallum manu scindere, alii fossas complere inciperent: V 51, 4; ¶ tanta erat completis litoribus contentio, . . . ut: 2, 43, 4; ¶ hunc omnem locum copiae Gallorum compleuerant: VII 69, 5; ¶ clamore sublato . . . portas claudere, murum complere coeperunt: VII 12, 5; illi subito . . . euolauerunt murumque celeriter compleuerunt: VII 27, 3; ¶ ita uno tempore et longas naues . . . aestus complebat ⟨β; *Schn.;* compleuerat α; *rell. edd.*⟩ et onerarias . . . tempestas adflictabat: IV 29, 2; ¶ postero die equitatu ex castris educto omnem eam planitiem . . . complent: VII 79, 2.

b) alqd alqa re: cum multitudine hostium castra compleri . . . uidissent ⟨*u. CC*⟩: II 24, 4; ¶ (collem: VII 46, 3 *u.* partem;) ¶ completur urbs † et ius comitium tribunis, centurionibus, euocatis ⟨*u. CC*⟩: 1, 3, 3; ¶ sarmentis uirgultisque collectis, quibus fossas Romanorum compleant: III 18, 8; quarum (fossarum) interiorem ⟨inferiorem *Goeler*⟩ . . . aqua

ex flumine deriuata compleuit: VII 72, 3; fossaeque aggere complebantur: 3, 63, 6; ¶ cum . . . omnia fere superiora loca multitudine armatorum completa conspicerentur: III 3, 2; ¶ quorum (simulacrorum) contexta uiminibus membra uiuis hominibus complent: VI 16, 4; ¶ totum montem hominibus compleri ... iussit ⟨*u. CC*⟩: I 24, 2; ¶ Metropolitae . . . portas clauserunt murosque armatis compleuerunt: 3, 81, 1; ¶ quae tamen (naues) ancoris iactis cum fluctibus complerentur: IV 28, 3; quas (naues actuarias) ... seruis, libertis, colonis suis compleuerat: 1, 34, 2; (Domitius) has (naues) colonis pastoribusque . . . complet: 1, 56, 3; has (naues) sagittariis tormentisque compleuerunt ⟨-rant *O*⟩: 2, 4, 2; quas (naues) demonstrauimus aggere et leuis armaturae militibus completas: 3, 62, 3; completas onerarias naues ⟨et *add. a*[1]⟩ taeda et pice et stuppa reliquisque rebus, quae sunt ⟨apta *add. Obl*⟩ ad incendia, in Pomponianam classem immisit: 3, 101, 2; ¶ scaphas longarum nauium, item speculatoria nauigia militibus compleri iussit: IV 26, 4; ¶ superiorem partem collis usque ad murum oppidi densissimis castris compleuerant: VII 46, 3; ¶ scaphas: IV 26, 4 *u.* nauigia; ¶ easque (turres) multis tormentis et omni genere telorum completas ad opera Caesaris adpellebat: 1, 26, 1; turrim ⟨turrem *Ofhl; Db.*⟩ . . . opposuit et militibus compleuit: 3, 39, 2; ¶ urbem: 1, 3, 3 *u.* comitium.

accidit, ut . . . clamore et fletu omnia complerentur: V 33, 6.

c) alqm alqa re: quae res omnium rerum copia compleuit exercitum: 2, 25, 7.

B. trsl.; a) = conlicere: (omne opus contexitur, dum iusta muri altitudo expleatur ⟨compleatur β⟩: VII 23, 4;) ¶ quas (legiones) ex nouo dilectu confecerat atque in itinere compleuerat: 1, 25, 1; dilectum habuit . . .; legionibus completis duabus cohortes circiter XXX alarias addidit: 2, 18, 1; ¶ (Bellouaci suum numerum non contulerunt ⟨β; compleuerunt α; *edd.*⟩: VII 75, 5.)

b) = adlicere alqm alqa re: aduentus enim L. Nasidii summa spe et uoluntate ciuitatem compleuerat: 2, 4, 4; ¶ reliquos in posterum bona spe complet: 2, 21, 2.

[**Falso:** his rebus completis legionem reduci iussit ⟨*u. CC*⟩: 3, 46, 2.]

Aduerb.: celeriter: VII 27, 3.

(**complexus:** neque ullum laborem . . . despiciens neque subsidium exspectans, si in Caesaris † complexum uenire posset ⟨*u. CC*⟩: 3, 8, 4.)

(**complico:** quini erant ⟨*c*⟩ ordines coniuncti inter se atque implicati ⟨complic. β⟩: VII 73, 4.)

complures. *Acc. pl.* compluris *semel* (I 18, 3) *in X uidetur exstare, semel* (VII 32, 1) *in uno cod. a; reliquis 18 locis in omnibus editionibus* (*et codicibus?*) *scriptum est* complures. — Complura *inuenitur* VII 81, 5 *et* 2, 12, 4; compluria *et* complurium *nusquam.*

1. adiect.: erant . . . praeterea filius Domitii aliique complures adulescentes: 1, 23, 2; erant complures honesti adulescentes: 1, 51, 3; ¶ ⟨in *add. Gilbert*⟩ complures annos portoria . . . redempta habere (Dumnorigem): I 18, 3; ab Suebis complures annos exagitati: IV 1, 2; qui complures ⟨cum plures *codd.; Hold.*⟩ annos Sueborum uim sustinuerunt: IV 4, 1; sic se complures annos illo imperante meruisse, ut: VII 17, 5; ¶ inueterauerant hi omnes compluribus Alexandriae bellis: 3, 110, 6; ¶ secundis aliquot proeliis factis castellisque compluribus eorum expugnatis: III 1, 4; ¶ cum compluribus aliis de causis, tum maxime quod: V 54, 5; ¶ compluresque tribuni militum *et* centuriones ad Caesarem ueniunt: 1, 74, 4; (cecidisse reperiebamus) euocatos centurionesque complures: 3, 53, 1; (V 28, 3 ? *u.* tribuni;) ¶ a compluribus ciuitatibus ad eum legati ueniunt: IV 18, 3; a compluribus insulae ⟨*c*⟩ ciuitatibus ad eum legati ueniunt: IV 21, 5; arcessitum se a Senonibus et Carnutibus aliisque compluribus Galliae ciuitatibus: V 56, 4; ¶ cum dies hibernorum complures transissent: III 2, 1; secutae sunt continuos complures dies ⟨dies compl. β⟩ tempestates: IV 34, 4; ut complures dies frumento milites caruerint: VII 17, 3; Auarici complures dies commoratus: VII 32, 1; hae permanserunt aquae dies complures: 1, 50, 1; ita complures dies †*inania* manserant castra: 3, 66, 7; *qui* dies complures castris Scipionis castra conlata habuisset: 3, 79, 3; ¶ multis interfectis, compluribus equis captis Germani sese recipiunt: VII 70, 7; ¶ euocati: 3, 53, 1 *u.* centuriones; ¶ fossas pedum XXX in latitudinem complures facere instituit: 1, 61, 1; ¶ (hostes: VII 67, 5 *u.* **2. A. b)** interficere;) ¶ complures praeterea minores obiectae ⟨*c*⟩ insulae existimantur: V 13, 3; ¶ compluribus ⟨*b;* cum pluribus *Oz*⟩ iam lapidibus ex illa . . . turri subductis: 2, 11, 4; ¶ reperti sunt complures nostri milites ⟨*om.* β⟩: I 52, 5; compluresque milites, etiam non nulli centuriones, interficiuntur: 1, 80, 5; in hoc erant numero complures Pompei milites: 3, 103, 5; compluresque milites . . . inter-

ficiebantur: 3, 106, 5; ¶ scaphis minoribusque nauigiis compluribus summissis: 3, 28, 2; ¶ expugnatis compluribus nauibus: III 15, 2; compluribus cumpluribus *B:* cum pluribus *Aβ* nauibus fractis: IV 29, 3; naues longas ... complures praeterea [in] Hispali faciendas curauit: 2, 18, 1; ¶ compluribus expugnatis oppidis: III 14, 1; ¶ reliquas (legiones) ... compluribus portis eductas: 3, 75, 2; ¶ praefectos tribunosque militum complures ... dimisit: III 7, 3; ¶ compluribus his proeliis pulsis: I 10, 5; proeliis uero compluribus factis secundis: VI 12, 3; ¶ nauibus iunctis ratibusque compluribus factis: I 8, 4; ¶ prosequentibus compluribus senatoribus: 2, 44, 3; ¶ complura tormentis tela coiciuntur: VII 81, 5; ¶ tribuni militum: III 7, 3 *u.* praefecti; L. Aurunculeius compluresque tribuni militum et primorum ordinum centuriones ... existimabant ⟨*c*⟩: V 28, 3; 1, 74, 4 *u.* centuriones; ¶ Caesar mittit complures equitum turmas: VII 45, 1; ¶ quem Neruico proelio compluribus confectum uulneribus diximus: III 5, 2.

2. ui subst.: A. masc.: a) subiect.: legionem neque eam plenissimam, detractis cohortibus duabus et compluribus singillatim, qui commeatus petendi causa missi erant, absentibus ⟨*B²β; Schn.; om. α; rell. edd.*⟩: III 2, 3; ¶ demittere: 2, 34, 2 *u.* B. cernere; ¶ excedere: VII 80, 3 *u.* B. uulnerare; ¶ cum ex ... Gallis complures Caesarem secuti una iter facerent: II 17, 2; ¶ ut paene omnes ex ⟨*Jurin.;* in *codd.*⟩ Epiro finitimisque regionibus signa relinquerent, complures arma proicerent: 3, 13, 2; ¶ sequi: II 17, 2 *u.* tacere; ¶ esse: VI 36, 3 *u.* B. relinquere.

haec a compluribus ad Caesarem deferebantur: V 6, 7.

b) obiect.: cum in fanum uentum esset adhibitis compluribus ordinis senatorii ⟨*c*⟩, quos aduocauerat Scipio: 3, 33, 1; ¶ magno numero interfecto, compluribus captis ... ciuitatem recepit ⟨*c*⟩: VI 8, 7; ¶ leuis armaturae ⟨*c*⟩ interiecti complures, cum se in uallem demitterent ⟨*c*⟩, cernebantur: 2, 34, 2; ¶ subfossis ⟨*c*⟩ equis compluribusque nostris deiectis reliquos in fugam coniecerunt: IV 12, 2; ¶ (detrahere: III 2, 3 *u.* A. abesse;) ¶ compluribus interfectis longius ... secuti paucos ex suis deperdiderunt: III 28, 4; compluribus interfectis cupidius insecuti non nullos ex suis amiserunt: V 15, 2; ambo incolumes compluribus interfectis summa cum laude sese ... recipiunt: V 44, 13; C. Valerio Donnotauro ... compluribusque aliis interfectis intra oppida ... compelluntur: VII 65, 2; fugientes ... persequuntur compluresque interficiunt: VII 67, 5; nostri ... compluribus interfectis V omnino suorum amissis quietissime se receperunt: 3, 46, 6; Germani ... compluribus interfectis sese ad suos incolumes receperunt: 3, 52, 2; ut .. pellerent omnes compluresque interficerent ipsique incolumes se ad agmen reciperent: 3, 75, 5; ¶ intericere: 2, 34, 2 *u.* cernere; ¶ (mittere: III 2, 3 *u.* A. abesse;) ¶ quos ... secuti ... complures ex iis occiderunt: IV 35, 3; paucis uulneribus acceptis complures ex his occiderunt: IV 37, 3; ¶ complures erant in castris ⟨in castr. *β; Schn.; om. α & rell. edd.*⟩ ex legionibus aegri relicti: VI 36, 3; ¶ ab his complures de improuiso uulnerati proelio excedebant: VII 80, 3; uulnerantur tamen complures, in his ..: 3, 19, 6.

B. neutr.: haec atque eiusdem generis complura ... pronuntiantur: 2, 12, 4 (*Np.* 5.)

alii complures *u.* **alius** *p. 236*; — complures nostri: I 52, 5; IV 12, 2; — complures ex: II 17, 2; IV 35, 3; 37, 3; VI 36, 3.

compono: fore, uti per conloquia omnes controuersiae componantur: 1, 9, 6; cum ... uellet pro communi amico atque arbitro controuersias regum componere: 3, 109, 1; ¶ [Pompei] summam *suam* esse ac fuisse semper uoluntatem, ut componeretur ⟨*O; Vasc.:* -rentur *z*⟩ atque ab armis discederetur: 3, 16, 4.

comporto: quod unde agger omnino comportari posset, nihil erat reliquum ⟨*u. CC*⟩: 2, 15, 1; milites ... aggerem iubet comportare: 3, 62, 1; ¶ aquam comportare in arcem ⟨arce *a; Np.*⟩ ... coepit: 3, 12, 1; ¶ (cum auxiliares) ad aggerem caespitibus comportandis speciem ... pugnantium praeberent: III 25, 1; ¶ commeatum: 3, 42, 2 *u.* frumentum; ¶ diem ex die ducere Haedui: conferri, comportari, adesse (frumentum) dicere: I 16, 4; cum dies hibernorum complures transissent frumentumque ⟨et frumentum *β*⟩ eo comportari iussisset: III 2, 1; oppida muniunt, frumenta ex agris in oppida comportant: III 9, 8; qui cum ... Sabino Cottaeque praesto fuissent frumentumque in hiberna comportauissent: V 26, 2 Caesar ... castra magnis operibus munire et ex finitimis municipiis frumentum comportare ... instituit: 1, 18, 4; multum erat frumentum prouisum et conuectum superioribus temporibus, multum ex omni prouincia comportabatur; magna copia pabuli suppetebat: 1, 49, 1; huc frumentum comportare, castra munire, materiam conferre coepit: 2, 37, 4; eo ... frumentum com-

meatumque ab Asia atque omnibus regionibus, quas tenebat, comportari imperat: 3,42,2; frumentumque omne conquisitum spoliatis effossisque eorum domibus per equites ⟨importa *add. a;* in porta *add. fh*⟩ comportarat: 3,42,5; ¶ diebus decem, quibus materia coepta erat comportari: IV 18,1; quam (materiam) munitionis causa comportauerant ⟨conportauerunt β⟩: V 40,2; uimina materiamque comportari iubet: 2,1,4.

quae ad eas res erant usui, ex ⟨*c*⟩ continenti comportari ⟨comparari β⟩ iubebat: IV 31,2.

comportare ab: 3,42,2; **ex:** III 9,8; IV 31, 2; 1, 18, 4; 49, 1; **unde:** 2, 15, 1. — **in locum:** III 9,8; V 26,2; 3, 12, 1; **eo:** III 2, 1; 3,42,2; **huc:** 2,37,4; — (**ad aggerem:** III 25,1; **munitionis causa:** V 40,2.)

compositio: de compositione agere *u.* **ago** *p. 220 γγ) init. (3 loc.)*; ¶ desinite ergo de compositione loqui; nam nobis nisi Caesaris capite relato pax esse nulla potest: 3, 19,7; ¶ legatos ad Pompeium de compositione mitti oportere: 1,32,8; ¶¶ cum in spem uenero de compositione aliquid me *posse* conficere ⟨*u. CC*⟩: *ap. Cic. ad Att.* IX 13 *A.* 1.

comprehendo, comprendo. A. alqm a) amico animo (= dextram alcs amplecti): comprehendunt utrumque et orant, ne: V 31,1.

b) inimico animo: familiam: 3,21,5 *u.* **B. a)** arma; — fratres Litauicci cum comprehendi iussisset: VII 40,3; ¶ hunc (Commium) illi e naui egressum . . . comprehenderant atque in uincula coniecerant: IV 27,3; — item L. Lentulus comprehenditur ⟨comprenditur *l*⟩ ab rege et in custodia necatur: 3, 104, 3; — Vercassiuellaunus Aruernus uiuus in fuga comprehenditur: VII 88,4; ¶ multique in fuga sunt comprehensi atque interfecti: V 21,6; — (oppidani) comprehensos eos, quorum opera plebem concitatam existimabant, ad Caesarem perduxerunt ⟨*c*⟩: VII 13,2; — quorumque opera cognouerit ⟨*c*⟩ Tasgetium interfectum, hos comprehensos ad se mittere (iubet): V 25, 4; ¶¶ qui in furto aut in ⟨*om.* β⟩ latrocinio aut aliqua noxia ⟨*c*⟩ sint comprehensi: VI 16,5.

B. alqd; a) = capere, prehendere: cum... signa eius militaria atque arma Capuae essent comprensa ⟨compressa *O¹?hl*⟩ et familia Neapoli: 3,21,5; ¶ magnae fuit fortunae . . . redis equisque comprehensis ipsum effugere mortem: VI 30,2; ¶ his (falcibus) cum funes . . . comprehensi adductique erant: III 14,6; ¶ redas: VI 30,2 *u.* equos; ¶ signa: 3,21, 5 *u.* arma.

b) = occupare: pauloque citra eum locum aliis comprehensis collibus munitiones perfecerunt: 3,46,6.

c) = concipere (flammam, ignem): flamma ab utroque cornu comprensa ⟨comprehensa *O;* compressa *Nz;* comprensae *Plugg.*⟩ naues sunt ⟨*om. af*⟩ combustae quinque: 3,101,5; ¶ hae ⟨*i. e.* casae; haec (*i. e.* stramenta) β⟩ celeriter ignem comprehenderunt: V 43,2.

comprimo: cuius aduentus Pompeianos compressit nostrosque firmauit: 3, 65,2.

[Falso compressa *pro* comprensa 3, (21, 5;) 101,5; compressis *pro* Gomphensis: 3, 81,1.]

comprobo: comprobat hominis consilium fortuna: V 58,6; — quod factum adeo eius conuentus ciues Romani comprobauerunt ⟨cum probauerunt *hl*⟩, ut: 2,20,5.

(Compsa: (Milo) quibusdam solutis ergastulis Cosam in agro Thurino ⟨Compsam in a. Hirpino *Gland. & Dauis.; F. Hofm.*⟩ oppugnare coepit: 3,22,2.**)**

(computatio. *Caesarem librum* de computatione *composuisse tradit schol. in Lucan. Phars. X 185.*)

conatum *u.* **conor** *extr.*

conatus, us: (gratias agit), quod conatus aduersariorum infregissent: 2,21,1; ¶ si perrumpere possent conati operis munitione... et telis repulsi hoc conatu destiterunt: I 8,4; neque uero ille ob eam causam conatu desistebat: 3,26,3; ¶ quod ille periculum sublato ad eius conatum scuto uitauit: 2, 35,2.

concedo. A. intr.; a) = cedere, inferiorem esse: sese unis Suebis concedere, quibus ne dii quidem immortales pares esse possint ⟨*c*⟩: IV 7,5.

b) = morem gerere: datur petentibus uenia dissuadente primo Vercingetorige, post concedente et precibus ipsorum et misericordia uulgi: VII 15,6.

B. transit.; a) = cedere alci alqa re: quorum alter agros Volcarum Arecomicorum et Heluiorum ⟨*c*⟩ publice iis ⟨is *a;* his *Ofhl*⟩ concesserit, alter . . . attribuerit: 1,35,4; ¶ oppidum . . . ad diripiendum militibus concessit: 3,80,6; ¶ alteram partem eius uici Gallis [ad hiemandum *add. X;* ad habitandum *Georges*] concessit, alteram ... cohortibus attribuit: III 1,6; quam (partem uici)

Gallis concesserat: III 2, 1; ¶ ea praeda militibus concessa . . . coegit: VI 3, 2; ¶ sedes (se) habere in Gallia ab ipsis concessas: I 44, 2.

b) = **largiri, tribuere**: (deos) his secundiores interdum res et diuturniorem impunitatem concedere: I 14, 5; ¶ his Caesar libertatem concessit: IV 15, 5.

c) = **permittere**; **α) absol.**: rogare, ut . . . liceat. Caesar . . . concedendum non putabat: I 7, 4; (*cf.* **β) γγ)** I 28, 5;) — ubi id a Caesare negatum et, palam si conloqui uellent, concessum est: 1, 84, 2; — ut ipsi concedi non oporteret, si in uostros fines impetum faceret, sic: I 44, 8.

β) sequitur αα) obiect.: qua re concessa laeti . . . ad castra pergunt: III 18, 8.

ββ) inf.: de re publica nisi per concilium loqui non conceditur: VI 20, 3.

γγ) ut: non prius . . . duces ex concilio dimittunt, quam ab his sit concessum, arma uti capiant et ad castra contendant: III 18, 7; Boios petentibus Haeduis . . . ut in finibus suis conlocarent concessit: I 28, 5.

d) = **ignoscere**: Caesar . . . multa uirtuti eorum concedens rem totam distulit: 3, 60, 1.

concelebro: per orbem terrarum fama ac litteris uictoriam eius diei concelebrabant ⟨-brant *Ofl*[1]⟩: 3, 72, 4.

(concerto: pro explorato habebat Ambiorigem proelio non esse contenturum ⟨β; concertaturum tenturum *BM*; concertaturum *AQM*[2]; *edd.*⟩: VI 5, 3.**)**

concessu: regnum illum Galliae malle Caesaris concessu quam ipsorum habere beneficio: VII 20, 2.

concĭdo. A. (propr.) = **cadere. corruere**: (Vorenus) in locum delatus ⟨*Paul*; deiectus *X*⟩ inferiorem ⟨*c*⟩ concidit ⟨occidit *M; Fr.*⟩: V 44, 12; ¶¶ neque (alces) si quo adflictae casu conciderunt ⟨conciderint *a*[2]*f; Aim.*⟩, erigere sese ⟨*c*⟩ ac ⟨*c*⟩ subleuare possunt: VI 27, 2; infirmas arbores pondere adfligunt atque una ipsae (alces) concidunt: VI 27, 5; ¶¶ quibus (funibus) abscisis ⟨*c*⟩ antemnae necessario concidebant: III 14, 7; ¶ repentina ruina pars eius turris concidit, pars reliqua consequens procumbebat: 2, 11, 4; — si omnino turris concidisset: 2, 12, 4 (*Np.* 5).

B. = **interfici**: centuriones . . . fortissime pugnantes conciderunt: VI 40, 7; ¶ cum primi ordines hostium transfixi pilis ⟨*c*⟩ concidissent: VII 62, 4; ¶¶ quidam ante portam oppidi Gallus . . . scorpione . . . traiectus exanimatusque concidit: VII 25, 2; ¶ ita pugnans post paulum ⟨*c*⟩ concidit (Petronius) ac suis saluti fuit: VII 50, 6.

concīdo. A. = **trucidare**: hi . . . magnam multitudinem eorum ⟨*u. CC*⟩ fugientium conciderunt: II 11, 4; ¶ eos impeditos et inopinantes adgressus magnam partem eorum concidit: I 12, 3; ¶¶ huc tota Vari conuersa acies suos fugere et concidi uidebat: 2, 34, 3.

B. = **scindere, secare**: pedestria esse itinera concisa aestuariis: III 9, 4.

cōncilio. A. alci alqm, animum alcs: magnis enim iacturis sibi quisque eorum animos conciliabat: 3, 112, 10; ¶ interim Lucterius Cadurcus in Rutenos missus eam ciuitatem Aruernis conciliat: VII 7, 1; reliquas ciuitates circummissis legationibus amicitiae ⟨*Ciacc.*; amicitia *codd. & edd.*⟩ Caesaris ⟨caesari *N; edd.*⟩ conciliare studebat: 3, 55, 3; ¶ nihilo tamen setius principibus Treuerorum ad se conuocatis hos ⟨eos β⟩ singillatim Cingetorigi conciliauit: V 4, 3.

B. alqd = **(conciliando) efficere, comparare alqd**: amicitiam: VII 55, 4 *u.* pacem; ¶ **(**quasi non et felicitas rerum gestarum exercitus beneuolentiam imperatoribus et res aduersae odia colligant ⟨-gent *af*; concilient *Ohl*⟩: 2, 31, 3;**)** ¶ legatos ad Vercingetorigem de pace et ⟨de *add. ae*⟩ amicitia concilianda publice missos: VII 55, 4; mandat, ut Libonem de concilianda pace hortetur: 1, 26, 3; qui per se de concilianda pace egerint: 1, 85, 2; ¶ se suis copiis suoque exercitu illis regna conciliaturum confirmat: I 3, 7.

cōncilium. *Cf. Schn. ad I 40, 1; II 10, 4; VII 1, 4.*

A. priuatorum(?): cum . . . multum cum suis consiliandi causa secreto . . . conloqueretur, concilia conuentusque hominum fugeret: 1, 19, 2.

B. ciuitatis, principum, militum; a) subiect.: hoc (armatum concilium) more Gallorum est initium belli: V 56, 2.

b) obiect.: ii, qui Alesiae obsidebantur, . . . concilio ⟨*M*[2]β; concilii *BM*[1]; consilio *AQ*⟩ coacto ⟨coacti *M*[1]*B*[2]⟩ de exitu suarum fortunarum ⟨*c*⟩ consultabant: VII 77, 1; ¶ **(**conuocato consilio ⟨concilio *B*[2]β⟩ omniumque ordinum ad id consilium ⟨concilium β⟩ adhibitis centurionibus uehementer eos incusauit: I 40, 1;**)** (hostes) concilio ⟨*Ef et edd. uett.; Schn.; Np.*; consilio *X; rell. edd.*⟩ conuocato constituerunt: II 10, 4; **(**Galba . . . consilio ⟨concilio *B*[2]β⟩ celeriter conuocato sententias exquirere coepit: III 3, 1;**)** postero die concilio ⟨consilio *Q*⟩ conuocato con-

solatus cohortatusque est (Vercingetorix), ne: VII 29, 1; (sub uesperum consilio ⟨concilio β⟩ conuocato (Labienus) cohortatus, ut: VII 60, 1;) postero die Vercingetorix concilio ⟨*Qβ; Np.; Schn.;* consilio *ABM & rell. edd.*⟩ conuocato ... demonstrat: VII 89, 1; ¶ quod pluribus praesentibus eas res iactari nolebat, celeriter concilium dimittit (Caesar): I 18, 1; eo concilio dimisso idem principes ... reuerterunt: I 31, 1; hac oratione habita concilium dimisit: I 33, 1; ¶ fugere *u.* A; ¶ (diem concilio (principes) constituerunt et ⟨concilium habuerunt *add. Hug*⟩: I 30, 5;) Suebos ... more suo concilio habito nuntios in omnes partes dimisisse: IV 19, 2; nocturnaque in locis desertis concilia habebant (ciuitates): V 53, 4; ¶ petierunt (principes), uti sibi concilium ⟨consilium *a*⟩ totius Galliae in diem certam indicere ... liceret: I 30, 4; armatum concilium (Indutiomarus) indicit ⟨indixit β⟩: V 56, 1; concilio Galliae primo uere, ut ⟨*e*⟩ instituerat (Caesar), indicto ... concilium Lutetiam Parisiorum transfert: VI 3, 4; concilioque in eum locum Galliae indicto ... quaestionem habere instituit (Caesar): VI 44, 1; indictis inter se principes Galliae conciliis ⟨β; *Aldus;* consiliis α⟩ siluestribus ac remotis locis queruntur de: VII 1, 4; re in controuersiam deducta ⟨*e*⟩ totius Galliae concilium Bibracte indicitur: VII 63, 5; Galli concilio principum indicto ... statuunt: VII 75, 1; ¶ concilioque Gallorum Samarobriuae peracto ... (Caesar) coactus est: V 24, 1; peragit concilium Caesar equitesque imperat ciuitatibus: VI 4, 6; ¶ concilium Lutetiam Parisiorum transfert (Caesar): VI 3, 4.

c) dat.: (plebes ... nihil audet per se ⟨*e*⟩, nullo ⟨nulli β⟩ adhibetur consilio ⟨concilio β⟩: VI 13, 1;) ¶ diem concilio constituerunt: I 30, 5;

d) c. praep.: ab hoc concilio Remi, Lingones, Treueri afuerunt: VII 63, 7; ¶ dato iure iurando ab omnibus ... ab concilio ⟨consilio β⟩ disceditur: VII 2, 3.

neque hos habendos ciuium loco neque ad concilium ⟨consilium *Ec; Schn., Db.*⟩ adhibendos ⟨adhib. ad conc. β⟩ censeo: VII 77, 3; ¶ (quo (ad armatum concilium) ⟨quod β⟩ lege communi omnes puberes armati ⟨*e*⟩ conuenire consuerunt ⟨coguntur β⟩: V 56, 2;) ¶ Vercingetorix tot continuis incommodis ... acceptis suos ad concilium ⟨consilium *coni. Dt.*⟩ conuocat: VII 14, 1; (conuocatisque ad consilium ⟨*Eh;* concilium *αa; edd.*⟩ praefectis equitum ... demonstrat: VII 66, 3;) ¶ quod hi neque ad concilia ueniebant neque imperio parebant: V 2, 4.

(quin aliquem de consiliis ⟨conciliis β⟩ ac motu Gallorum nuntium acciperet: V 53, 5.)

non prius Viridouicem reliquosque duces ex concilio dimittunt quam: III 18, 7.

deliberatur ⟨β; *pr. edd.;* dicebatur α; *Schn.*⟩ de Auarico in communi concilio: VII 15, 3; ¶ commonefacit, quae ipso praesente in concilio Gallorum de Dumnorige sint dicta: I 19, 4; (quo in consilio (concilio B^2β) ... non nullae huius ⟨*e*⟩ modi sententiae dicebantur: III 3, 2. 3;) accedebat huc, quod in ⟨iam in β⟩ concilio Haeduorum Dumnorix dixerat ...: V 6, 2; ubi quis ex principibus in concilio dixit ⟨dixerit *Aim.*⟩ se ducem fore: VI 23, 7; ¶ oratione Indutiomari cognita, quam in concilio habuerat: V 57, 2; ¶ in eo concilio Cingetorigem ... hostem iudicat ⟨iudicandum curat β⟩ bonaque ⟨*e*⟩ eius publicat: V 56, 3; ¶ (loquitur [in consilio *add. codd.; edd. plur.; del. W. Paul; Hold.;* in concilio *add. pauc. rec.; Ald., Np.*] palam ... sese castra moturum: VI 7, 6;) ¶ quantam quisque multitudinem in communi Belgarum concilio ad id bellum pollicitus sit ⟨*e*⟩: II 4, 4; ¶ in concilio ⟨consilio *AQ*⟩ pronuntiat arcessitum se a Senonibus: V 56, 4; (Domitius dissimulans in consilio ⟨*O**; *Db.;* concilio *b; Np., Dt.*⟩ pronuntiat Pompeium celeriter subsidio uenturum hortaturque eos: 1, 19, 1.)

de re publica nisi per concilium loqui non conceditur: VI 20, 3.

Concilia conuentusque hominum: 1, 19, 2.

Adiect.: armatum: V 56, 1; commune: II 4, 4; VII 15, 3; nocturna: V 53, 4; (nullum: VI 13, 1.)

Concilia a Caesare commemorantur Gallorum et Germanorum (aut omnium aut singularum ciuitatum), etiam militum et principum. Romanorum militum nulla sunt concilia; itaque 1, 19, 1 retinenda est codicum scriptura consilio. — *Conuocantur concilia partim a ciuitatum principibus, partim a Caesare.*

concino: neque frustra antiquitus institutum est, ut signa undique concinerent clamoremque uniuersi tollerent; quibus rebus ...: 3, 92, 3.

concipio. A.: hunc (ignem) sic distulit uentus, uti uno tempore agger, plutei, testudo, turris, tormenta flammam ⟨-ma *hl*⟩ conciperent: 2, 14, 2.

B.: inimicitiasque (Bibulus) habebat etiam priuatas cum Caesare ex aedilitate et praetura ⟨*u. CC*⟩ conceptas: 3, 16, 3; ¶ ne quod in

se scelus concepisse neu suos prodidisse uideantur: 1, 74, 3.

concitatio: hoc sedato tumultu crebrae continuis diebus ex concursu multitudinis concitationes fiebant: 3, 106, 5.

concito. **A. propr.; a) abs.**: hunc (montem) magno cursu concitatos iubet occupare: 1, 70, 4.

b) alqm ad alqd: multis utrimque interfectis maiorem multitudinem ad arma ⟨β; *Schn.;* multitudinem armatorum α; *rell. edd.*⟩ concitant: VII 42, 6; ¶ omnem Galliam respiciamus, quam ad nostrum auxilium ⟨consilium *AQ*⟩ concitauimus: VII 77, 7.

B. trsl.; a) alqm = ad defectionem, tumultum impellere: concitatis Dalmatis reliquisque barbaris Issam a Caesaris amicitia auertit: 3, 9, 1; ¶ quorum opera plebem concitatam existimabant: VII 13, 2.

Aduatucisque concitatis postero die in Neruios peruenit: V 38, 2; — Dalmatas: 3, 9, 1 *u. s.* barbaros.

Indutiomari Treueri nuntiis impulsi suos concitauerunt: V 26, 2.

b) alqd = excitare: sedato tumultu, quem repentinus aduentus Caesaris concitauerat: 3, 18, 3.

conclamatio: his rebus gestis Curio . . . uniuersi exercitus conclamatione imperator appellatur: 2, 26, 1.

conclamo. **A. absol.**: (matres familiae) conclamare et significare de fuga Romanis coeperunt: VII 26, 4; — conclamat ⟨clamat *A*⟩ omnis multitudo et suo more armis concrepat: VII 21, 1; — conclamant Haedui et Litauiccum obsecrant, ut sibi consulat: VII 38, 6; ¶ quod pridie noctu conclamatum esset *in* Caesaris castris: 1, 67, 2; paruoque spatio intermisso, ut militare institutum seruaretur . . ., conclamari iussit: 3, 75, 2.

B. sequitur a) obiect.: signum dari iubet et uasa militari ⟨militaria *codd.*⟩ more conclamari: 1, 66, 2; noctu ne ⟨*c*⟩ conclamatis quidem uasis flumen transit: 3, 37, 4; uasisque militari ⟨-ribus *a*¹⟩ more conclamatis progressus: 3, 38, 1; (*cf.* 1, 67, 2; 3, 75, 2 *u.* A.) ¶ tum uero suo more uictoriam conclamant atque ululatum tollunt: V 37, 3.

b) ad (arma): perturbantur Galli; . . . ad arma conclamant: VII 70, 6; conclamatur ad arma, atque omnes copiae . . . exeunt: 1, 69, 4.

c) acc. c. inf.: conclamant omnes occasionem negotii bene gerendi amittendam non esse, ad castra iri oportere: III 18, 5; V 26, 4 *u.* **d)**; conclamant equites sanctissimo iure iurando confirmari oportere, ne . . .: VII 66, 7; conclamant legionis XIII. . . . milites . . . sese paratos esse . . . defendere: 1, 7, 7; 3, 6, 2 *u.* **e)**.

d) ut: tum suo more conclamauerunt, uti ⟨ut β⟩ aliqui ex nostris ad conloquium prodiret; habere sese, quae . . . dicere uellent: V 26, 4.

e) coniunctiuus: Caesar . . . contionatus apud milites . . . conclamantibus omnibus, imperaret quod uellet, quodcumque imperauisset se aequo animo esse facturos, . . . naues soluit: 3, 6, 2.

f) interrog. obl.: (Ariouistus) exercitu suo praesente conclamauit, quid ad se uenirent? an speculandi causa? I 47, 6.

conclusio: Massilienses . . . graui etiam pestilentia conflictati ex diutina conclusione et mutatione uictus: 2, 22, 1.

conclusus: longe aliam esse nauigationem in concluso mari atque in uastissimo atque apertissimo ⟨*c*⟩ Oceano: III 9, 7.

Conconnetodumnus. *Haec nominis forma exstat in BM;* conconeto dumnus *est in AQ;* coneto dūnus *in* β. *Cf. Glück p. 63 sqq.*

Caruutes Cotuato ⟨*c*⟩ et Conconnetodumno ducibus, desperatis hominibus, Cenabum . . . concurrunt: VII 3, 1.

concrepo: conclamat omnis multitudo et suo more armis concrepat, quod facere in eo consuerunt, cuius orationem adprobant: VII 21, 1.

concurro. **A. = celeriter conuenire; a) absol.**: prius quam auxilia ⟨auxilio *f*⟩ concurrerent: 3, 80, 5; ¶ concurrebant legati, centuriones tribunique militum: ne dubitaret proelium committere: 1, 71, 2; ¶ hi (pedites), si quid erat durius, concurrebant: I 48, 6; ¶¶ (Galli) concurrunt ⟨concurritur β⟩ his auxiliis uisis; fit ⟨*c*⟩ gratulatio inter eos: VII 79, 3.

b) additur α) quo concurratur; αα) ad: ad arma *u.* **arma** *p. 307 extr.* (*4 loc.*); ¶¶ concurrunt ad Aristium; . . . demonstrant: VII 43, 1; ¶ ut undique ad eum legationes concurrerent, gratiam . . . peterent: V 55, 4; — ad hos (druides; *u. CC*) magnus adulescentium numerus disciplinae causa concurrit: VI 13, 4.

ββ) (Cenabum): Carnutes . . . Cenabum signo dato concurrunt: VII 3, 1.

γγ) eo, huc: celeriter . . . ignibus significatione facta ex proximis castellis eo concursum est: II 33, 3; ¶ quae minime uisa pars firma est ⟨*c*⟩, huc concurritur: VII 84, 2.

β) quo consilio concurratur: ut . . . omnis ex castris multitudo ad restinguendum con-

curreret: VII 24, 5; an dubitamus, quin . . . Romani iam ad nos interficiendos concurrant? VII 38, 8; *cf.* α) αα) VI 13, 4.

B. = **infestis signis congredi**: prius quam concurrerent acies, fore, uti exercitus Caesaris pelleretur: 3, 86, 1; tertiae aciei totique exercitui imperauit, ne iniussu suo concurreret: 3, 89, 4; ¶ concurrunt equites inter se: 2, 25, 5; ¶ (ut magno impetu primo (milites) procurrerent ⟨concurrerent *hl*⟩: 1, 44, 1;) ¶¶ cum nostri milites infestis pilis procucurrissent atque animum aduertissent non concurri a Pompeianis: 3, 93, 1.

concurso: cognita Pompei profectione concursantibus illis atque in ea re occupatis uulgo ex tectis significabant: 1, 28, 2; in his administrandis rebus quam maxime concursari et cum simulatione agi timoris iubet: V 50, 5; Titurius, ⟨ut *add.* β⟩ qui nihil ante prouidisset, trepidare et concursare: V 33, 1.

concursus. **A.** = *συνδρομή*; **a) subiect.:** magni domum concursus ad Afranium magnaeque gratulationes fiebant: 1, 53, 3; fit celeriter concursus in praetorium: 1, 76, 1; Alexandriae . . . concursum ad se fieri uidet, quod fasces anteferrentur: 3, 106, 4.

b) obiect.: concursum facere *u.* **a)**.

c) abl.: ut ultro militum concursu ac uocibus sibi parcere cogeretur: V 40, 7; ¶ confirmari: 1, 3, 5 *u.* terreri; ¶ (praemissis equitibus magno cursu ⟨β; *Schn.;* concursu α; *rell. edd.*⟩ eo contenderunt: VII 48, 1;) ¶ (si quis a domino prehenderetur, consensu ⟨concursu *Ald.*⟩ militum eripiebatur: 3, 110, 4;) 1, 3, 5 *u.* terreri; ¶ (oriri: VII 28, 6 *u.* **d)**;) ¶ duo (nauigia) perterrita concursu nostrarum nauium: 2, 22, 4; ¶ Heluetii . . . operis munitione et militum concursu et telis repulsi: I 8, 4; ¶ quorum timor cum fremitu et concursu significaretur: IV 14, 3; ¶ quorum uocibus et concursu terrentur infirmiores, dubii confirmantur, plerisque uero libere decernendi potestas eripitur: 1, 3, 5.

d) c. praep.: crebrae continuis diebus ex concursu multitudinis concitationes fiebant: 3, 106, 5; ¶ ne qua in castris ex ⟨*om.* β⟩ eorum concursu ⟨conc. eor. β⟩ et misericordia uulgi seditio oreretur: VII 28, 6.

B. = *σύγκρουσις*; **a) fortuita:** ex eo concursu nauium magnum esse incommodum acceptum: V 10, 3; illae (triremes) adeo grauiter inter se incitatae conflixerunt, ut uehementissime utraque ex concursu laborarent: 2, 6, 5.

b) consulto facta (= **impetus**): non ⟨ex *add. codd.; Db.; del. Morus*⟩ concursu acri facto, non proelio dimicatum: 3, 72, 3; ¶ primo concursu in fugam coniecti: VI 8, 6; primo concursu ab ⟨*e*⟩ dextro cornu . . . hostes pelluntur atque ⟨pell. atque *om. AQ*β⟩ in fugam coiciuntur: VII 62, 3; ¶ inter duas acies tantum erat relictum spatii, ut satis esset ad concursum utriusque exercitus: 3, 92, 1.

condemno: uideberis . . . meum aliquod factum condemnauisse: *ap. Cic. ad Att.* X 8 *B*, 1; — summae se iniquitatis condemnari ⟨condempnari *AB²a*⟩ debere, nisi eorum uitam sua *laude habeat cariorem: VII 19, 5.

condicio. **I. Forma.** *Codd. plerumque uidentur habere* condicio; *sed* conditio *inuenitur in AB* III 10, 3; 22, 2; V 41, 7; VI 10, 2; *in AQ* I 42, 2; *in B* III 22, 4; IV 11, 3; 13, 1; V 37, 2; VII 77, 15; 78, 2; *in C* VI 12, 6; *in a* 1, 85, 2; *in B¹M*β *(an X?)* I 28, 5.

II. Significat. A. = **quod proponitur, postulatur** (*συνθήκη*); **a) subiect. (praedicat.):** condiciones pacis, quoniam antea conuenire non potuissent, Romae ab senatu et a populo peti debere: 3, 10, 8; ¶ deditionis nullam esse condicionem nisi armis traditis: II 32, 2; hanc unam atque extremam esse pacis condicionem: 1, 85, 12; 1, 11, 1 *u.* **B. b)**.

b) obiect.: accipere condicionem *u.* **accipio A. a)** β) *p. 77 (3 loc.);* ¶ neque ullam spem aut condicionem pacis adferre (eum intellexit): 3, 17, 6; ¶ ut condiciones pacis dimittendas non existimaret: 1, 26, 2; ¶ ea condicione, quae a Caesare ferretur, se usuros ostendebant: IV 11, 3; cum per alios condiciones ferantur: 1, 24, 6; condiciones a se latas, expetita conloquia et denegata commemorat: 1, 32, 6; ¶ petere: 3, 10, 8 *u.* **a)**; ¶ non respuit condicionem Caesar: I 42, 2; ¶ illo tamen ⟨*e*⟩ potius utendum consilio, . . . quam aut ⟨*om.* β⟩ deditionis aut ⟨et β⟩ pacis subeundam condicionem: VII 78, 2; ¶ tractandis condicionibus et simulatione deditionis extracto primo noctis tempore: 3, 28, 5.

c) genet.: cognitis suis postulatis atque aequitate condicionum ⟨et condicione *B²h*⟩ perspecta eum neque . . . neque . . . repudiaturum: I 40, 3.

d) abl.: uti eadem deditionis condicione uteretur, a ⟨*e*⟩ Crasso impetrauit: III 22, 4; IV 11, 3 *u.* **b)** ferre; non esse usurum condicionibus pacis eum, qui superior uideretur: 3, 10, 7; ¶ fore, ut aequis condicionibus ab armis discedatur: 1, 26, 4; — haec quo facilius certisque condicionibus fiant et iure iurando san-

ciantur: 1, 9, 6; — neque enim umquam ⟨β; *Schn., Db.;* ulla α; *rell. edd.*⟩ alia condicione bella gesserunt: VII 77, 15.

e) c. praep.: ad easdem deditionis condiciones recurrunt: 2, 16, 3.

dum de condicionibus inter se agunt: V 37, 2; ¶ neque uero idem profici longo itineris spatio, cum per alios condiciones ferantur, ac si coram de omnibus condicionibus disceptetur: 1, 24, 6.

B. = **status; a) subiect.**: quorum haec est condicio, ut ⟨*c*⟩ omnibus in uita commodis . . . fruantur: III 22, 2; fugitiuis omnibus nostris certus erat Alexandriae receptus certaque uitae condicio, ut . . . militum essent ⟨*c*⟩ numero: 3, 110, 4.

b) praedicat.: erat iniqua condicio postulare, ut Caesar Arimino excederet . . ., ipsum et prouincias et legiones alienas tenere . . .: 1, 11, 1. 2.

c) obiect.: parique condicione ex muro ac turribus bellandi data: 2, 16, 3; ¶ omnes autem homines natura libertati studere ⟨*c*⟩ et condicionem seruitutis odisse: III 10, 3.

d) genet.: qui iniquitatem condicionis perspiceret: VII 19, 3.

e) ablat.: qui etiam bona condicione, et loco et tempore aequo, confligere noluerit ⟨*c*⟩: 1, 85, 2; — ut (Pompeium) . . . pari condicione belli secum decertare cogeret: 3, 78, 3; ¶ meliore condicione atque aequiore imperio se uti uidebant: VI 12, 6; (I 28, 5 *u.* f).)

f) c. praep.: sperans barbaros atque imperitos homines . . . ad iniquam ⟨in aliquam β⟩ pugnandi condicionem posse deduci: VI 10, 2.

quos postea in parem ⟨*ed. Iunt.;* partem *codd.*⟩ iuris libertatisque condicionem ⟨*a*; conditione *αh*⟩ atque ipsi erant receperunt ⟨*u. CC*⟩: I 28, 5.

condicio (A.) deditionis: II 32, 2; III 22, 4; VII 78, 2; 2, 16, 3; **pacis**: II 15, 6; VII 78, 2; 1, 26, 2; 85, 12; 3, 10, 7. 8; 17, 6. — **(B) bellandi**: 2, 16, 3; **belli**: 3, 78, 3; **iuris libertatisque**: I 28, 5; **pugnandi**: VI 10, 2; **seruitutis**: III 10, 3; **uitae**: 3, 110, 4.

Adiect.: aequae: 1, 26, 4; alia: VII 77, 15; (aliqua: VI 10, 2;) bona: 1, 85, 2; certa(e): 1, 9, 6; 3, 110, 4; extrema: 1, 85, 12; iniqua: VI 10, 2; 1, 11, 1; melior: VI 12, 6; nulla: II 32, 2; omnes: 1, 24, 6; par: I 28, 5; 2, 16, 3; 3, 78, 3; ulla: II 15, 6; ⟨V 41, 7;⟩ (VII 77, 15;) 3, 17, 6; una: 1, 85, 12.

condono: praeterita se Diuitiaco fratri condonare dicit: I 20, 6; uti et rei publicae iniuriam et suum dolorem eius uoluntati ac precibus condonet: I 20, 5.

Condrusi: Condrusos ⟨*B*[2]β; condruosos (condroosos *A*[1]) α⟩, Eburones, Caeroesos ⟨*c*⟩, Paemanos ⟨*c*⟩, qui uno nomine Germani appellantur, arbitrari (se) ad XL milia (posse conficere): II 4, 10; in fines Eburonum et Condrusorum, qui sunt Treuerorum clientes, peruenerant ⟨*c*⟩ (Vsipetes et Tencteri): IV 6, 4; Segni Condrusique, ex gente et numero Germanorum, qui sunt inter Eburones Treuerosque, legatos ad Caesarem miserunt . . .: VI 32, 1.

conduco. A. = *ἀϑροίζειν*: Pompeius . . . eo copias omnes auxiliaque conduxit: 3, 13, 6; ¶ Orgetorix . . . omnem suam familiam . . . undique coegit et omnes clientes obaeratosque suos . . . eodem conduxit: I 4, 2; ¶ Ambiorix copias suas iudicione non conduxerit, . . . dubium est: VI 31, 1; 3, 13, 6 *u.* auxilia; ¶ nuntiauerunt manus cogi, exercitum ⟨exercitus *B*[2]β⟩ in unum locum conduci: II 2, 4; ¶ obaeratos: I 4, 2 *u.* clientes.

B. = *μισϑοῦσϑαι*: Teutomatus . . . cum magno equitum suorum numero et quos ex Aquitania conduxerat ad eum peruenit: VII 31, 5; ¶ qui ad conducendos homines facultates habebant: II 1, 4; ¶ magnam manum Germanorum conductam Rhenum transisse: V 27, 8.

conductor: qua (lege) mercedes habitationum annuas conductoribus donauit: 3, 21, 1.

Conctodunus *u.* **Conconnetodumnus.**

confercio, *semper ptc.* **confertus** *ui adiect.;* **a) posit.**: conferta legione ex omnibus partibus tela coici animaduertit: IV 32, 3; ¶ signisque in unum locum conlatis duodecimae legionis confertos milites sibi ipsos ad pugnam esse impedimento: II 25, 1; ¶ Germani una in parte confertis turmis in hostes ⟨*c*⟩ impetum fecerunt: VII 80, 6.

siluae . . . confertos adire prohibebant: VI 34, 4; — accedebat huc, ut numquam conferti, sed rari magnisque interuallis proeliarentur: V 16, 4; — quod . . . conlatis in unum locum signis conferti neque ordines neque signa seruarent: 1, 71, 3; — neque ab tanta multitudine coniecta tela conferti uitare ⟨a confertis uitari β⟩ poterant: V 35, 4.

b) superl.: ipsi confertissima acie ⟨conf. ac. *del. Paul*⟩ reiecto nostro equitatu phalange facta sub primam nostram aciem successerunt: I 24, 5; ¶ omnes Neruii confertissimo agmine . . . ad eum locum contenderunt: II 23, 4; ¶ quaeque pars ⟨β; quaeque parti α; quaque pars

Np.⟩ hostium confertissima est uisa ⟨quaque parte h. conf. manus est uisa *Db.*⟩, inrumpit ⟨eam inrumpit β; *u. CC*⟩: V 44, 4.

confero. A. propr. (= comportare); a): quod omnem commeatum totiusque belli apparatum eo (Dyrrhachium) contulisset: 3, 41, 3; ¶ dum ea (obsides, arma, serui) conquiruntur et conferuntur: I 27, 4; his (obsidibus) traditis omnibusque armis ex oppido conlatis ⟨conlocatis *Mh*⟩ ... peruenit: II 15, 2; missis . . . legatis de deditione arma conferri ⟨proferri β⟩, iumenta produci, sescentos obsides dari iubet: VII 11, 2; arma conferri ⟨proferri β⟩, equos produci, obsides dari iubet: VII 12, 3; arma omnia priuata ac publica in domum Gallonii contulit: 2, 18, 2; ¶ ab . . . commeatu omni, quem in oppidum contulerant ⟨-rat *ahl*⟩, se interclusurum aduersarios confidebat: 1, 43, 2; 3, 41, 3 *u.* apparatum; ¶ huc omnes suas fortunas exercitus Romanorum contulit: VI 35, 8; ¶ diem ex die ducere Haedui: conferri, comportari, adesse (frumentum) dicere: I 16, 4; hos . . . multitudinem deterrere, ne frumentum conferant, quod debeant ⟨*u. CC*⟩: I 17, 2; (Caesar) frumentum ex agris cotidie in castra conferebat: IV 31, 2; huc (Nouiodunum) Caesar omnes obsides Galliae, frumentum, pecuniam publicam, suorum atque exercitus impedimentorum magnam partem contulerat: VII 55, 2; (Massilienses) frumenti quod inuentum est in publicum conferunt: 1, 36, 3; ¶ panico enim uetere atque hordeo corrupto omnes alebantur, quod ad huius modi casus antiquitus paratum in publicum contulerant: 2, 22, 1; ¶ Heluetii . . . impedimenta in unum locum contulerunt: I 24, 4; impedimenta omnium legionum Aduatucam contulit (Caesar): VI 32, 3; VII 55, 2 *u.* frumentum; ¶ huc frumentum comportare, castra munire, materiam conferre coepit: 2, 37, 4; ¶ monimenta: 2, 21, 3 *u.* pecuniam; ¶ obsides: (I 27, 4 *u.* arma;) VII 55, 2 *u.* frumentum; ¶ ornamenta: 2, 18, 2 *u.* pecuniam; ¶ panicum: 2, 22, 1 *u.* hordeum; ¶ partem: VII 55, 2 *u.* frumentum; ¶ huc Caesar . . . (omnem) pecuniam publicam . . . contulerat: VII 55, 2 (*cf.* frumentum); pecuniam omnem omniaque ornamenta ex fano Herculis in oppidum Gades contulit: 2, 18, 2; pecunias monimentaque, quae ex fano Herculis conlata erant in priuatam domum, referri in templum iubet: 2, 21, 3; ¶ animalia capta immolant reliquasque ⟨que *om.* β⟩ res in unum locum conferunt: VI 17, 3; ¶ sarcinas in unum locum conferri . . . iussit: I 24, 3; Caesar celeriter sarcinas conferri, arma expediri iussit: VII 18, 4; ¶ (seruos: I 27, 4 *u.* arma;) ¶ iure iurando ac fide sanciatur petunt conlatis militaribus signis, quo ⟨*c*⟩ more eorum grauissima caerimonia continetur ⟨*c*⟩: VII 2, 2; — ubi suos urgeri signisque in unum locum conlatis duodecimae legionis confertos milites sibi ipsos ad pugnam esse impedimento uidit: II 25, 1; quod uix equitum incursus sustinerent conlatisque in unum locum signis conferti neque ordines neque signa seruarent: 1, 71, 3.

b): ea: I 27, 4 *u.* **a)** arma; huc ea, quae parauerant, conferunt: VII 86, 4; ¶ multa undique portari atque agi plenissimis uiis, quae repentini tumultus timore ex agris in urbem conferantur: 2, 25, 2; ¶ in siluas paludesque confugiunt suaque eodem conferunt: VI 5, 7; — qui cum se suaque omnia in oppidum Bratuspantium contulissent: II 13, 2; sua omnia in unum oppidum egregie natura munitum contulerunt: II 29, 2; eo (in siluas ac paludes) se suaque omnia contulerunt: III 28, 2; Vbiis imperat, ut . . . ⟨se *add. Pluyg.*⟩ suaque omnia ex agris in oppida conferant: VI 10, 2.

B. trsl.; a) se conferre = se recipere, adire: alteri se . . . in montem receperunt, alteri ad impedimenta et carros suos se contulerunt ⟨*u. CC*⟩: I 26, 1; II 13, 2; III 28, 2; (VI 10, 2) *u.* **A. b)** sua omnia; (Germani . . . percepta Treuerorum fuga sese domum receperunt ⟨contulerunt β⟩): VI 8, 7;) profugiunt statim ex urbe tribuni plebis seseque ad Caesarem conferunt: 1, 5, 5; neque suo consilio aut uoluntate Domitium se in oppidum Corfinium contulisse: 1, 19, 3; (equites) paucis amissis sese in proximos montes conferunt: 1, 51, 5; ut se (Varro) cum II legionibus Gades conferret: 2, 18, 6; ii (equites) . . . sese incolumes in castra conferunt: 2, 42, 5; protinusque (Pompeius) se in castra equo ⟨*aut* equo *delendum aut* equo dimisso *legendum censet Hartz*⟩ contulit: 3, 94, 5; se in praetorium contulit (Pompeius): 3, 94, 7.

b) = prope admouere; α) castra conf.: Domitius, *qui* dies complures castris Scipionis castra conlata habuisset, . . . ab eo discesserat: 3, 79, 3.

β) arma conf. = manum conserere: quod . . . arma ⟨*c*⟩ cum hominibus necessariis et consanguineis contulerint, queruntur: 1, 74, 2.

γ) alqd cum alqa re = comparare: neque enim conferendum esse Gallicum cum ⟨*om. AQ*⟩ Germanorum agro ⟨cum Gallico Germ. agrum *Ciacc.*⟩ neque hanc consuetudinem uictus cum illa comparandam: I 31, 11; ¶

conlata fortuna Metropolitum cum casu Gomphensium nulla Thessaliae fuit ciuitas . . ., quin Caesari parerent: 3, 81, 2; ¶ praesertim cum eorum exiguus numerus cum tanta multitudine Numidarum conferretur: 2, 39, 4.

c) = transferre alqd α) in aliud tempus: itaque se, quod in longiorem diem conlaturus fuisset ⟨esset $B^2β$⟩, repraesentaturum ⟨*c*⟩: I 40, 14.

β) in alium locum: ille idoneum locum in agris nactus . . . ibi aduentum exspectare Pompei eoque omnem belli rationem conferre constituit: 3, 81, 3.

γ) in alium hominem (uel rem): in petenda pace eius rei culpam in multitudinem contulerunt ⟨β; coniecerunt α; *edd.*⟩: IV 27, 4; ¶ qui suum timorem in rei frumentariae simulationem ⟨subuectionem *Kraff.*⟩ angustiasque itineris conferrent ⟨*fh*; conferret *αa*⟩, facere arroganter ⟨*u. CC*⟩: I 40, 10.

d) = dare, mittere: Bellouaci suum numerum non contulerunt ⟨β; compleuerunt α; *edd.*⟩, quod se suo nomine . . . bellum gesturos dicerent ⟨*c*⟩: VII 75, 5.

(e) beneficium conf. = tribuere: etiam Caesaris † beneficium mutauerat consuetudo, qua offerrentur. municipia . . . ⟨*sic codd.*; etiam Caes. ben. mut. cons., qua conferretur in municipia . . . *Terpstra; u. CC*⟩: 2, 29, 3.)

conferri, comportari: I 16, 4; **conquiri et conferri:** I 27, 4.

Adduntur haec: (conferre alqd) in castra: IV 31, 2; in domum: 2, 18, 2; 21, 3; in unum locum: I 24, 3. 4; II 25, 1; VI 17, 3; 1, 71, 3; in (unum) oppidum (-da): II (13, 2;) 29, 2; VI 10, 2; 1, 43, 2; (2, 18, 2;) in publicum: 1, 36, 3; 2, 22, 1; in urbem: 2, 25, 2; ¶ Aduatucam: VI 32, 3; ¶ in oppidum Bratuspantium (Gades): II 13, 2; 2, 18, 2; ¶ eo: III 28, 2; 3, 41, 3; (81, 3;) eodem: VI 5, 7; huc: VI 35, 8; VII 55, 2; 86, 4; 2, 37, 4; ¶¶ ex agris: IV 31, 2; VI 10, 2; 2, 25, 2; ex fano: 2, 18, 2; 21, 3; ex oppido: II 15, 2.

(se conferre) ad Caesarem: 1, 5, 5; ad impedimenta et carros: I 26, 1; ¶ in castra: 2, 42, 5; 3, 94, 5; in proximos montes: 1, 51, 5; in praetorium: 3, 94, 7; — in oppidum Corfinium: 1, 19, 3; ¶ (domum: VI 8, 7;) Gades: 2, 18, 6.

Aduerb.: celeriter: VII 18, 4; protinus: 3, 94, 5.

confestim: ad hunc se confestim . . . multitudo conuertit: V 44, 10; ¶ confestim dimissis nuntiis: V 39, 1; ¶ confestimque expeditas copias educit: 3, 85, 4; ¶ confestimque ad Pharum nauibus milites exposuit: 3, 111, 6; ¶ mittuntur ad Caesarem confestim a ⟨*c*⟩ Cicerone litterae: V 40, 1; ¶ se confestim ad suos recipiebant: 3, 50, 1; equitatum . . . emissum confestim . . . in castra se recipere iussit: 3, 76, 1; ¶ refertur confestim de intercessione tribunorum: 1, 2, 8; ¶ reliquas (cohortes) . . . confestim sese subsequi iussit: IV 32, 2; Caesar . . . confestim legiones subsequi iussit: V 18, 4; sese confestim subsequi dicit: VI 29, 5; ¶ ueniri ⟨*Mβ*; uenire *AQB*⟩ ad se confestim existimantes: VII 70, 6; Pompeium . . . iter in Hispaniam facere confestimque esse uenturum ⟨*u. CC*⟩: 1, 39, 3.

conficio. A. = perficere; a) rem; α): pelles (erant) pro uelis alutaeque tenuiter confectae: III 13, 6; ¶ bellum conficere *u.* **bellum B.** *p. 403 sq. (14 loc.)*; ¶ naues duae tardius cursu confecto in noctem coniectae: 3, 28, 1; (ut . . . alii † dimissis equis eundem cursum confugerent ⟨*sic codd.;* nihilo sequius eundem cursum conficerent *M. Haupt;* demissis signis eund. curs. confic. *Ochl.; Db.; u. CC*⟩: 3, 69, 4;) ¶ celeriter confecto per suos dilectu tribus . . . et constitutis et adductis legionibus . . . docuit: VI 1, 4; ¶ interim confecta frumentatione milites nostri clamorem exaudiunt: VI 39, 1; ¶ serui et clientes . . . iustis funeribus ⟨funebribus *Lips. & Vrsin.; Schn.*⟩ confectis una cremabantur: VI 19, 4; ¶ magno itinere confecto ⟨*del. Np.; u. CC*⟩ ad oppidum Nouiodunum contendit: II 12, 1; omni hoc itinere una nocte equitatu confecto inscios inopinantesque Menapios oppresserunt: IV 4, 5; celeriter octo milium itinere confecto prius ad hostium castra peruenit quam . . . sentire possent: IV 14, 1; celeriter contraque omnium opinionem confecto itinere . . . inopinantes deprehendit: VI 30, 1; (ea qui conficeret, C. Trebonium legatum relinquit, ipse ut quam primum iter faceret ⟨conficeret β; *Schn.; u. CC*⟩: VII 11, 3;) admodum magnis diurnis nocturnisque itineribus confectis contra omnium opinionem . . . uenit: VII 56, 3; (si pedites suis auxilium ferant . . ., iter facere ⟨confici β; *u. CC*⟩ non posse: VII 66, 5;) ille . . . prope confecto sub lucem itinere post montem se occultauit: VII 83, 7; *eodem die castra mouet iustumque iter conficit: 1, 23, 5; ut . . . milites inermi subleuatique alii ab aliis magnam partem itineris conficerent: 1, 68, 2; confecit prior iter Caesar atque . . . aciem instruit: 1, 70, 3; equites missi nocte iter conficiunt, imprudentes ⟨*c*⟩ atque inopinantes hostes adgrediuntur: 2, 38, 4; reliqua studio itineris conficiendi ⟨-undi *h*⟩ quaerere

praetermittit: 2, 39, 3; haec ⟨c⟩ conquiescere ante iter confectum ⟨effectum f⟩ uetuit: 3, 75, 1; confecto iusto itinere eius diei . . . ueteribus suis in castris ⟨c⟩ . . . consedit: 3, 76, 1; simili ratione Pompeius confecto eius diei itinere in suis ueteribus castris . . . consedit: 3, 76, 2; ut pluribus dimissi ⟨c⟩ itineribus a Caesare ad Domitium et a Domitio ad Caesarem nulla ratione iter conficere possent ⟨CC⟩: 3, 79, 5; ¶ (iusta: VI 19, 4 *u.* funera;) ¶ quae quidem res ad negotium conficiendum maxime ⟨c⟩ fuit oportuna ⟨c⟩: III 15, 4; eo celeriter confecto negotio . . . legiones reduxit: VI 3, 3; si negotium confici stirpemque hominum sceleratorum interfici uellet ⟨c⟩: VI 34, 5; hoc negotio confecto Labienus reuertitur Agedincum: VII 62, 10; etsi (Caesar) ad spem conficiendi negotii maxime probabat coactis nauibus mare transire: 1, 29, 1; hoc confecto negotio . . . stationes litoraque omnia . . . occupauit: 3, 8, 4; hoc confecto negotio D. Laelium . . . reliquit, qui: 3, 40, 5; spe enim conficiendi negotii prope in noctem rem deduxerant ⟨c⟩: 3, 51, 7; ¶ qui . . . missi erant, confecto legationis officio liberius cum militibus regis conloqui coeperunt: 3, 103, 4; ¶ partem: 1, 68, 2 *u.* iter; ¶ unum hoc proelium superest; quo confecto . . . nostram libertatem recuperabimus: 3, 91, 2; ¶ quibus in tabulis nominatim ratio confecta erat, qui numerus domo exisset: I 29, 1; ¶ ad eas res conficiendas biennium sibi satis esse duxerunt: I 3, 2; ([ad eas res conficiendas] Orgetorix [deligitur. is] sibi legationem ad ciuitates suscepit ⟨*u.* CC⟩: I 3, 3;) ad has res conficiendas sibi tridui spatium daret: IV 11, 3; omnibus rebus iis confectis, quarum rerum causa traducere exercitum constituerat, . . . se . . . recepit: IV 19, 4; iis ⟨c⟩ confectis rebus conuentibusque peractis in citeriorem Galliam reuertitur: V 2, 1; his rebus confectis in concilio pronuntiat: V 56, 4; ut celeritate reliquas res conficeret, . . . obsides dari iubet: VII 12, 3; quibus rebus ⟨β; *om.* α; *pr. edd.*⟩ confectis Caesar . . . profectus est: VII 13, 3; his rebus confectis in Haeduos proficiscitur: VII 90, 1; sex dies ad eam rem conficiendam spatii postulant: 1, 3, 6; his rebus confectis Caesar . . . milites in proxima municipia deducit: 1, 32, 1; Caesar in eam spem uenerat se sine pugna et sine uulnere suorum rem conficere posse: 1, 72, 1; qui sine uulnere tantas res confecisse uidebantur: 1, 74, 7; quibus rebus confectis flens Petreius manipulos circumit: 1, 76, 1; ut re confecta omnes curam et diligentiam remittunt: 2, 13, 2; quibus rebus confectis Caesar . . . duas ibi legiones praesidio relinquit ⟨c⟩: 2, 22, 6; his rebus confectis . . . constituit: 3, 1, 2; (his rebus comparatis ⟨*Em. Hoffm.*; completis *codd.*; confectis *Markland*⟩ legionem ⟨c⟩ reduci iussit: 3, 46, 2;) ¶ is reliquo sermone confecto . . . demonstrat: 1, 8, 2; ¶ siluas caedere instituit . . . . incredibili celeritate magno spatio paucis diebus confecto . . . eius modi sunt tempestates consecutae: III 29, 2; ¶ in castris Heluetiorum tabulae repertae sunt litteris Graecis confectae: I 29, 1.

β): cum in spem uenero de compositione aliquid me posse conficere ⟨aliq. me confic. *del. Vrsin.; Bait.*⟩: *ap. Cic. ad. Att.* IX 13 *A*, 1; ¶ ea qui conficeret C. Trebonium legatum relinquit: VII 11, 3; VII 58, 2 *u.* **confio**; ¶ cum id, quod ipsi diebus XX aegerrime confecerant, ut flumen transirent ⟨*u.* CC⟩, illum uno die fecisse intellegerent: I 13, 2.

b) tempus: ipsi . . . reliquam noctis partem ibi confecerunt: 3, 28, 6; ¶¶ nondum hieme confecta . . . in fines Neruiorum contendit: VI 3, 1; iam prope hieme confecta . . . legati ad eum . . . ueniunt ⟨c⟩: VII 32, 2; ¶ quae Cenabi oriente sole gesta essent, ante primam confectam uigiliam in finibus Aruernorum audita sunt: VII 3, 3; prima confecta uigilia IIII milia passuum . . . progredi . . . iubet: VII 60, 1.

B. = **cogere**: ex his (seruis, pastoribus) circiter CCC equites conficit: 1, 24, 2; ¶ quas (legiones) ex nouo dilectu confecerat atque in itinere compleuerat: 1, 25, 1; quas (legiones) ex Pompeianis militibus confecerat: 3, 107, 1; ¶ hos (Bellouacos) posse conficere armata milia centum: II 4, 5.

C. = **debilitare**: aetate confectus *u.* **aetas A. b) α)** *p. 203 (3 loc.)*; ¶ illi (equites) itinere totius noctis confecti subsequi non poterant: 2, 39, 6; (3, 106, 2 *u.* uulneribus;) ¶ confecto iam labore exercitu . . . constitit: 2, 41, 1; ne militibus quidem ut defessis neque equitibus ut paucis et ⟨*om. af*⟩ labore confectis studium ad pugnandum uirtusque deerat: 2, 41, 3; etsi (milites) totius diei continenti labore ⟨suo *add.* a^1⟩ erant confecti: 3, 97, 4; 106, 2 *u.* uulneribus; ¶ fore, ut duplicato cursu Caesaris milites exanimarentur ⟨c⟩ et lassitudine conficerentur: 3, 92, 2; milites et animo perterriti et lassitudine confecti . . . cogitabant: 3, 95, 3; ¶ magnitudine itineris: 3, 106, 2 *u.* uulneribus; ¶ tirones . . . salo nauseaque ⟨salona usiaque *ahl*⟩ confecti . . . se Otacilio dediderunt: 3, 28, 4; ¶ cursu ac lassitudine exanimatos uulneribusque confectos Atrebates . . . com-

pulerunt: II 23,1; P. Sextio Baculo ⟨c⟩ . . . multis grauibusque uulneribus confecto: II 25, 1; etiam qui uulneribus confecti procubuissent: II 27,1; quem (Baculum) Neruico proelio compluribus confectum uulneribus diximus: III 5, 2; tandem ⟨c⟩ confecti uulneribus hostes terga uerterunt ⟨c⟩: III 21,1; magna parte militum confecta uulneribus res ad paucitatem defensorum peruenerat: V 45,1; ciues Romani . . . propter paucitatem hominum crebris confecti uulneribus ad extremum auxilium descenderunt: 3,9,3; qui in uallo constiterant . . . confecti uulneribus locum reliquerunt: 3, 95,4; reliqui uulneribus ex proeliis et labore ac magnitudine itineris confecti consequi non potuerant: 3, 106, 2.

Addita sunt haec: aegerrime: I 13,2; celeriter *u.* **celeriter** *p. 500 (5 loc.)*; iam: VI 31, 5; 2,41,1; ibi: 3,28,6; nominatim: I 29,1; nondum: VI 3,1; paene: 1,53,2; (quam primum: VII 11,3;) prope: VII 32,2; 57,3; 83,7; tardius: 3,28,1; tenuiter: III 13,6.

incredibili celeritate: III 29,2; contra omnium opinionem: VI 30,1; — sine ullo labore: I 44,13; sine (ullo) periculo: *ib.*; 3,86,4; sine pugna: 1,72,1; sine uulnere: 1,72,1; 74,7; 3,86,4.

confido: A. = **fiduciam pono in alqo (alqa re): a)** alci: (auxiliis: 2,5,5 *u.* **b)** auxiliis; 3,10,9 *u.* **b)** armis;) ¶ quibus (auxiliaribus) ad pugnam non multum Crassus confidebat: III 25,1; ¶ Caesaris copiae nequaquam erant tantae, ut eis extra oppidum, si esset dimicandum, confideret: 3,109, 2; ¶ huic legioni Caesar . . . propter uirtutem confidebat maxime: I 40,15; cui (legioni decimae) [quam] maxime confidebat ⟨*u. CC*⟩: I 42,5; ¶ neque satis (Caesar) militibus perterritis confidebat: 3,74,3; ¶ Iuba . . . peditum eam partem, cui maxime confidebat, Saburrae summisit: 2,40,1; ut . . . (Pompeius) eam partem, cui maxime confidebat ⟨fidebat *f*⟩, perterritam animum aduertit: 3,94,5; ¶ subsidio: V 17,3 *u.* **b)** subsidio.

ne . . . ea pars, quae minus sibi ⟨β; *Schn.*; *om.* α; *rell. edd.*⟩ confideret, auxilia a Vercingetorige arcesseret: VII 33,1; neque illi ⟨c⟩ sibi confisi ex portu prodire sunt ausi: 3,7,2; hoc unum esse tempus de pace agendi, dum sibi uterque confideret et pares ambo uiderentur: 3, 10,7.

b) alqa re: cum . . . Scipio adfinitate ⟨-atem *a*; -ati *f*⟩ Pompei confideret: 3,83,1; ¶ depositis armis auxiliisque, quibus nunc confiderent: 3,10,9; ¶ ut . . . uel domesticis opibus uel externis auxiliis de salute urbis confiderent: 2,5,5; 3,10,9 *u.* armis; ¶ Massilienses et celeritate nauium et scientia gubernatorum confisi nostros eludebant: 1,58, 1; ¶ (copiis: 3,109,2 *u.* **a)**;) ¶ (equitatu: VII 68,3 *u.* parte;) ¶ Caesar confisus fama rerum gestarum infirmis auxiliis proficisci non dubitauerat: 3,106,3; ¶ quod . . . neque eos, qui discunt ⟨c⟩, litteris confisos minus memoriae studere (uelint): VI 14, 4; ¶ cum . . . hostes loco et numero, nostri uirtute confiderent: VII 50,1; (III 9,3 *u.* natura;) ¶ neque idcirco Caesar opus intermittit confisus praesidio legionum trium et munitione fossae: 1,42,3; se confidere munitionibus oppidi, si celeriter succurratur: 3,80,3; ¶ quod multum natura loci confidebant: III 9,3; ¶ numero: VII 50,1 *u.* loco; ¶ opibus: 2,5,5 *u.* auxiliis; ¶ perterritis hostibus, quod equitatu, qua maxime parte exercitus confidebant ⟨*Lips.*; *Vasc.*; quo maxuma p. exerc. confidebat α; quo maxime confidebant β⟩, erant pulsi: VII 68,3; ¶ praesidio: 1,42,3 *u.* munitione; ¶ se a caetratis equitibusque defendunt castrorum propinquitate confisi: 1,75,3; ¶ communi enim fit uitio naturae, ut *inuisitatis atque incognitis rebus magis confidamus: 2,4,4; ¶ scientia: 1,58,1 *u.* celeritate; ¶ quoad ⟨c⟩ subsidio confisi equites . . . praecipites hostes egerunt: V 17,3; ¶ paucae ultimae nationes anni tempore confisae, quod hiems suberat, hoc ⟨c⟩ facere neglexerunt: III 27,2; ¶ perpauci aut uiribus confisi tranare ⟨c⟩ contenderunt, aut: I 53,2; ¶ uirtute: VII 50,1 *u.* loco; *is* uirtute militum confisus . . . iussit: 3,24,1; ¶ confisus municipiorum uoluntatibus Caesar cohortes . . . ex praesidiis deducit: 1,12,3.

B. = **spero, mihi persuasi; sequitur a) acc. c. inf. fut.:** (II 30,4 *u.* **b)**;) quod his superatis . . . neminem postea belli inferendi causa in Britanniam transiturum confidebant (principes): IV 30,2; quod . . . hanc adepti uictoriam in perpetuum se fore uictores confidebant (hostes): V 39,4; quod eo oppido recepto ciuitatem Biturigum se in potestatem redacturum confidebat (Caesar): VII 13,3; quod se prope ⟨c⟩ explorata uictoria celeriter amissa reciperaturos confidebant ⟨sperabant β; *u. CC*⟩: VII 15,2; si, id quod magis futurum confidat ⟨-debat β⟩, relictis impedimentis suae saluti consulant: VII 66,5; magnopere sese confidere demonstrat, si eius rei sit potestas facta, fore, ut aequis condicionibus ab armis discedatur: 1,26,4; quem si occu-

pauisset Caesar . . ., ab oppido et ponte et commeatu omni . . . se interclusurum aduersarios confidebat. hoc sperans . . .: 1, 43, 2; ibi se reliquum consilium explicaturos confidebant: 1, 78, 3; magnaque ex parte iam me una uobiscum de re iudicium facturum confido: 2, 31, 8; neque fore aequa parte contentum qui se omnia habiturum confideret: 3, 10, 7; ipsa spes inopiam sustentabat, quod celeriter se habituros copiam confidebant: 3, 49, 1; quoniam confido me celeriter ad urbem uenturum: *ap. Cic. ad Att.* IX 6 *A*.

b) posse: quod re frumentaria intercludi posse confiderent: I 23, 3; quibusnam manibus . . . tanti oneris turrim ⟨*c*⟩ in muro ⟨β; muros α⟩ sese conlocare posse ⟨*add. Dt.*²; sub muros esse conlaturos *Vielh.*; moturos sese *Döhner; u. CC*⟩ confiderent: II 30, 4; neque nostros exercitus . . . diutius apud se morari posse confidebant: III 9, 5; ut suis copiis populum Romanum superari ⟨se superare β⟩ posse confidat: V 27, 4; si pars aliqua circumuenta ceciderit, at reliquos seruari posse confidunt: VI 40, 2; quod ciuitatem temere ad suscipiendum bellum adduci posse non confidebant: VII 37, 6; ut non posse inopiam diutius sustinere confiderent: 1, 69, 2; ubi . . . quae circum essent opera tueri se posse sunt confisi ⟨*Oz*; confisi sunt (*pars recc.?*) *Np., Dt.*⟩: 2, 10, 1; qua . . . fiducia . . . munitissima castra expugnari posse confidimus? 2, 31, 2.

c) acc. c. inf. praes.: (II 30, 4 *u.* **b);)** cum suos pugna superiores esse Galli confiderent ⟨pugn. gall. sup. conf. β⟩: VII 80, 4; quae quidem ego aut omnino falsa aut certe minora opinione esse confido: 2, 31, 5.

Aduerb.: magnopere: 1, 26, 4; magis: 2, 4, 4; maxime: I 40, 15; 42, 5; VII 68, 3; 2, 40, 1; 3, 94, 5; minus: VII 33, 1; (non) multum: III 9, 3; 25, 1; non satis: 3, 74, 3; ¶ magna ex parte: 2, 31, 8.

configo: transtra (erant) ex ⟨*c*⟩ pedalibus in altitudinem trabibus confixa clauis ferreis: III 13, 4.

confinis: confines erant hi (Parisii) Senonibus: VI 3, 5.

confinium: quartam (legionem) in Remis . . . in confinio Treuerorum hiemare iussit: V 24, 2.

confio: postquam id difficilius confieri ⟨*AQ*¹β; cum fieri *BM;* fieri *D;* confici *Q*²⟩ animaduertit ⟨*c*⟩: VII 58, 2.

confirmatio. A.: (ad hoc consilium Gallos hortabatur) perfugae confirmatio: III 18, 6.

B.: ne qua aut largitionibus aut animi confirmatione aut falsis nuntiis commutatio fieret uoluntatis: 1, 21, 1.

confirmo. A. propr.: hoc ali ⟨*Aldus;* hoc alii α; alii hoc β⟩ staturam, ali uires ⟨*Aldus; codd.;* alii hoc uires β; ali hoc uires *Schn.;* alii uires α; ali *del. Paul*⟩ neruosque confirmari putant: VI 21, 4; ¶ simul (stipites) confirmandi et stabiliendi causa singuli ab infimo solo pedes ⟨tres *add.* β⟩ terra exculcabantur: VII 73, 7; ¶ (uires: VI 21, 4 *u.* neruos.)

B. trsl.; a) alqm; α) = copias alcs: prius quam ille sese ⟨esse *af*⟩ transmarinis auxiliis confirmaret: 1, 29, 1; (1, 29, 3 *u.* **β)** *in.*)

β) = animum alcs: interea ueterem exercitum ⟨uetere exercitu *Elberl.*⟩, duas Hispanias confirmari . . . se absente nolebat: 1, 29, 3; quae res in dies confirmatiorem ⟨confirmationis *a*⟩ eius exercitum efficiebat: 3, 84, 2; ¶ **(**sic sunt animo consternati ⟨confirmati *Np.*⟩ homines insueti laboris, ut omnia, quae imperarentur, sibi patienda ⟨*c*⟩ existimarent: VII 30, 4;**)** ¶ legio Pompeiana ⟨*c*⟩ celeris ⟨*Faern.;* celeri *codd.*⟩ spe subsidii confirmata ab decumana porta resistere conabatur ⟨*c*⟩: 3, 69, 2; ¶ postero die . . . milites consolatur et confirmat: V 52, 5; hac habita contione et ad extremam orationem ⟨extremum oratione β; *Schn.;* oratione *om. Clark.*⟩ confirmatis militibus, ne . . . animo permouerentur . . ., legiones ex castris eduxit: VII 53, 1; re frumentaria praeparata confirmatisque militibus . . . temptandum Caesar existimauit: 3, 84, 1; ¶ ego reliquas portas circumeo et castrorum praesidia confirmo: 3, 94, 6.

Hispanias: 1, 29, 3 *u. s.* exercitum; ¶ cuius oratione confirmatus Lentulus . . . petit: 1, 22, 6.

quorum uocibus et concursu terrentur infirmiores, dubii confirmantur: 1, 3, 5; ¶ quae (cohortes) fugientes conspicatae neque illos suo aduentu confirmare potuerunt neque: 3, 64, 1; ¶ quae res . . . nostros spe auxilii confirmabat: VII 67, 4; ¶ (Caesar) suos facit certiores eosque ad dimicandum animo confirmat: V 49, 4; ¶ (Caesar) timentes confirmat: VII 7, 4.

ut . . . aciem ordinesque constituerant atque ipsi sese ⟨se *h*⟩ confirmauerant: II 19, 6; reliqui sese confirmant tantum, ut in munitionibus consistere audeant: VI 38, 5; Capuae primum sese ⟨esse *Oahl*⟩ confirmant et colligunt: 1, 14, 4; rursusque se ad confligendum animo confirmant: 2, 4, 5.

γ) = uoluntatem alcs (= hortari, impellere

alqm, ut in officio maneat): opus esse ipsos ⟨*c*⟩ antecedere ad confirmandam c i u i t a t e m: VII 54, 1; ¶ g l a d i a t o r e s . . . Lentulus spe ⟨*Np.; om. codd.*⟩ libertatis ⟨-tati *Oh*⟩ confirmat: 1, 14, 4; ¶ incidit in Vibullium Rufum missum a Pompeio in agrum Picenum confirmandorum h o m i n u m causa: 1, 15, 4; ¶ confirmandorum m i l i t u m causa diripiendas his ciuitates dedit: 3, 31, 4; ¶ Caesari ad . . . s o c i o s confirmandos . . . necesse erat adire Apolloniam: 3, 78, 1.

laudat † Pompeius ⟨p r o m p t o s *Pantagathus*⟩ atque in posterum confirmat ⟨a u d a c i o r e s *add. Sakellaropoulos;* a c r e s *Dauis.*⟩, segniores ⟨*f;* seniores *NOahl*⟩ castigat atque incitat: 1, 3, 1.

δ) **= fidem (= certiorem facere alqm):** si ⟨*om.* β⟩ illorum nuntiis confirmari non potestis omni aditu praesaepto, his utimini testibus: VII 77, 11.

b) alqd; *α*) = augere: a n i m o s *u.* **animus** 1. **A. b)** *p. 265 (5 loc.)*; ¶ hac ⟨β; ac *α*⟩ confirmata o p i n i o n e timoris idoneum quendam hominem . . . delegit: III 18, 1; tali timore ⟨tempore β⟩ omnibus perterritis confirmatur ⟨adfirm. β⟩ opinio barbaris, . . . nullum esse intus praesidium: VI 37, 9; auctis copiis Pompei . . . pristina omnium confirmatur opinio et spes uictoriae augetur: 3, 82, 2.

β) **= adiuuare:** gratias agit . . . tribunis militum centurionibusque . . ., quod eorum c o n s i l i a sua uirtute confirmassent ⟨-auissent *l*⟩: 2, 21, 1.

γ) **= stabilire:** constituerunt . . . cum proximis ciuitatibus p a c e m e t a m i c i t i a m confirmare: I 3, 1; his rebus p a c e c o n f i r m a t a . . . naues XVIII . . . soluerunt: IV 28, 1.

δ) **= constituere:** in tertium annum p r o f e c t i o n e m lege confirmant: ⟨conferunt *Kričala;* constituunt *Pramm.*⟩: I 3, 2; ¶ his confirmatis r e b u s Commium Atrebatem . . . relinquit: VI 6, 4; quibus confirmatis rebus se statim signa translaturos confirmant: 1, 74, 3.

ε) **= fidem facere:** prima luce confirmata r e ab exploratoribus omnem equitatum . . . praemisit: II 11, 3; huc addunt pauca rei confirmandae causa: 3, 15, 7; ¶¶ quanto h a e c dissimulari ⟨*l*[1]; -are *Oafhl*[2]*; Np., Db.*⟩ et occultari ⟨-are *O*⟩ quam per nos confirmari praestet? 2, 31, 5.

ζ) **= adfirmare (uerbis):** (V 27, 10 *u.* **d)** *γ*); ¶ memoria tenerent milites ea, q u a e pridie sibi ⟨*om. a; Np.*⟩ confirmassent: 2, 34, 5; ¶ quod de re tanta et a tam perito imperatore n i h i l frustra confirmari uidebatur: 3, 87, 7.

c) omiss. obiect.: iure iurando inter se confirmant (societatem?): VI 2, 2.

d) sequ. acc. c. inf.; *α*): seque esse ad bellum gerendum paratissimam confirmauit (legio): I 41, 2; qui . . . omnia sibi esse ad bellum apta ac parata confirmauisset: 1, 30, 5; hi . . . confirmant quidem certe totius exercitus animos alienos esse a Curione maximeque opus esse . . .: 2, 27, 2. 3.

β): Gallique in conloquiis interclusum itinere et Ligere ⟨*c*⟩ Caesarem inopia frumenti coactum in prouinciam c o n t e n d i s s e confirmabant: VII 59, 1; hoc idem ⟨quidam *edd. uett.*⟩ uisum ex superioribus quibusdam ⟨quidam *Kraff.*⟩ castellis confirmauerunt ⟨*f;* -rant *Oahl*⟩: 3, 67, 1.

γ): se suis copiis suoque exercitu illis regna c o n c i l i a t u r u m confirmat: I 3, 7; (Neruios) confirmare sese neque legatos missuros neque ullam condicionem pacis accepturos: II 15, 6; se suosque omnes in officio futuros ⟨confirmat *add.* β⟩ neque ab amicitia populi Romani defecturos confirmauit: V 3, 3; illud se polliceri et iure iurando confirmare tutum ⟨se *add.* β⟩ iter per ⟨suos *add.* β⟩ fines daturum: V 27, 10; ille . . . hostium se habiturum numero confirmat, si . . . recepissent: VI 6, 3; discedens post diem septimum sese reuersurum confirmat: VI 33, 4; quibus confirmatis rebus se statim signa translaturos confirmant: 1, 74, 3; Curio numquam se amisso exercitu . . . in eius conspectum reuersurum confirmat: 2, 42, 4; persuasi equitibus nostris, idque mihi facturos confirmauerunt, ut: 3, 86, 3.

e) sequ. ne: sanctissimo iure iurando confirmari oportere, ne tecto recipiatur, ne ad liberos, ne ad parentes . . . aditum habeat, qui non bis ⟨*c*⟩ per agmen hostium perequitasset ⟨*c*⟩: VII 66, 7; (VII 53, 1 *u.* **B. a)** β) milites.)

confirmare et stabilire (alqd): VII 73, 7; **consolari et confirm. alqm:** V 52, 5; **polliceri et iure iurando confirm.:** V 27, 10; **animos permulcere et conf.:** IV 6, 5; **se conf. et colligere:** 1, 14, 4.

animo confirmare alqm: V 49, 4; **(**VII 30, 4;**)** 2, 4, 5; **confirmare alqm ad** (dimicandum): V 49, 4; 2, 4, 5; **conf. alci alqd:** 2, 34, 5; 3, 86, 3.

Aduerb.: f r u s t r a: 3, 87, 7; t a n t u m: VI 38, 5.

confirmatior 3, 84, 2 *u.* **confirmo B. a)** β) exercitum.

confiteor: s e s e pro Caesaris in se beneficiis plurimum ei confiteri d e b e r e: V 27, 2; — itaque s e u i c t o s confiteri: 1, 84, 5.

conflagro: cum . . . sua omnia impedi-

menta atque omnes fortunas conflagrare intellegerent: V 43, 4.

conflictor alqa re: tamen tot ⟨tam multis β⟩ incommodis conflictati multis uulneribus acceptis resistebant: V 35, 5; ¶ ut nostri magna inopia necessariarum rerum conflictarentur, illi omnibus abundarent rebus: 1, 52, 3; ¶ Massilienses . . . graui etiam pestilentia conflictati ex diutina conclusione et mutatione uictus . . . constituunt: 2, 22, 1; ¶ ueteranae legionis milites item ⟨*Of; idem* .. *hl; itidem Hcins.*⟩ conflictati et tempestatis et sentinae uitiis . . . putauerunt; 3, 28, 5.

confligo. A. propr.: illae (triremes) adeo grauiter inter se incitatae conflixerunt, ut uehementissime utraque ex concursu laborarent: 2, 6, 5.

B. trsl. = pugnare; a) armis; α) absol.: ueriti, ne noctu impediti sub onere confligere cogerentur: 1, 66, 2; cum in loco aequo atque aperto confligeretur: 1, 71, 1; qui etiam bona condicione, et loco et tempore aequo, confligere noluerit ⟨*Ald.;* noluerint *Ox*⟩: 1, 85, 2; rursusque se ad confligendum animo confirmant et consilia communicant: 2, 4, 5.

β) cum alqo: ne cum tanta multitudine uno tempore confligendum sit: II 5, 2; equites hostium essedariique acriter proelio cum equitatu nostro in itinere conflixerunt, ita ⟨*c*⟩ tamen, ut: V 15, 1; Cassiuellaunus . . . magno cum periculo nostrorum equitum cum iis ⟨his β⟩ confligebat: V 19, 2; fore, uti pars cum parte ciuitatis confligat: VII 32, 5; (hi) suas naues ex portu educunt, cum Massiliensibus confligunt: 1, 57, 2; hortatur, ut rursus cum Bruti classe additis suis auxiliis confligant: 2, 3, 3.

(b) uerbis: se . . . celeriter amissa reciperaturos confidebant ⟨sperabant β; *om. Fr.*⟩; deliberatur ⟨β; *pr. edd.;* dicebatur α; *Schn.;* confligebant *Fr.*⟩ de Auarico in communi concilio, incendi placeat ⟨*c*⟩ an defendi: VII 15, 3.**)**

confluo: quorum (perfugarum) magnus ad eum cotidie numerus confluebat: VII 44, 2.

confluens. *Cf. Heller Ph. 22, 133; Bergk, Rheinl. p. 7.*

cum ad confluentem Mosae ⟨Mosellae *Cluuerius*⟩ [et Rheni *add. codd.; edd.; del. Bergk*] peruenissent: IV 15, 2.

confugio. A. propr.; a) ad: ibique tribunos plebis, qui ad eum confugerant, conuenit: 1, 8, 1.

β) in: protinusque omnes ducibus usi centurionibus tribunisque militum in altissimos montes . . . confugerunt: 3, 95, 4; — reliquos atque ipsum Octauium in naues confugere coegerunt: 3, 9, 7; — illi . . . loci praesidio freti in siluas paludesque confugiunt suaque eodem conferunt: VI 5, 7.

B. trsl.: ab scientia gubernatorum atque artificiis ad uirtutem montanorum confugiebant: 1, 58, 2.

[**Falso**: ut . . . alii † dimissis equis eundem cursum confugerent ⟨*sic codd.; u. CC*⟩: 3, 69, 4.]

confundo: ne tanta multitudine confusa nec moderari nec discernere suos . . . possent: VII 75, 1.

congero: cuius (salis) magna uis iam ex proximis erat salinis eo congesta: 2, 37, 5.

congesticius: aggerem . . . facere instituerunt aequa fere altitudine ⟨*Vascos.;* latitudine *codd.*⟩, atque ille congesticius ex materia fuerat agger: 2, 15, 1.

(congiarium: cohortemque postea duplici stipendio, frumento, ueste, cibariis ⟨*Cuiac.;* frumento uespeciariis *uel* frumentoue speciariis *codd.;* frumento, ueste, congiariis *Fr. Hofm.; u. CC*⟩ militaribusque donis amplissime donauit: 3, 53, 6.**)**

congredior. A. animo non infesto; a) absol.: qui (legati) in itinere congressi magnopere ne longius progrederetur ⟨*c*⟩ orabant: IV 11, 1.

b) cum alqo: saepe numero sese cum his congressos ne uultum quidem atque aciem oculorum dicebant ferre potuisse: I 39, 1; — ne desperata salute aut se in Menapios ⟨*c*⟩ abderet aut cum Transrhenanis congredi (Ambiorix) cogeretur ⟨conaretur *E*⟩: VI 5, 5.

B. infesto animo; a) absol.: quoniam . . . armis congressi ac superati essent: I 36, 3; cum uellet, congrederetur: I 36, 7; ita congressus (L. Plancus) impari numero magnos impetus legionum equitatusque sustinet: 1, 40, 6; quod iniquo loco atque impari congressi numero ⟨quod *add. hl*⟩ quinque *horas proelium sustinuissent (nostri): 1, 47, 3.

b) cum alqo: (I 39, 1 *u.* **A. b)**;) hos esse eosdem, quibuscum ⟨cum quibus β⟩ saepe numero Heluetii congressi . . . superarint: I 40, 7; duae legiones . . . profligatis Veromanduis ⟨*c*⟩, quibuscum erant congressi ⟨-sae?⟩, ex loco superiore ⟨congressi ex loco superiore, *Goel.*⟩ in ipsis fluminis ripis proeliabantur: II 23, 3; Heluii sua sponte cum finitimis proelio congressi pelluntur: VII 65, 2.

[**Falso**: huc cum cotidiana consuetudine egressae ⟨*Jurinius;* congressae *codd.;* congressis *olim F. Hofm.*⟩ pabulatoribus praesidio propiore

ponte legiones ⟨*u. CC*⟩ Fabianae duae flumen transissent: 1, 40, 3.]

congressus, us: cum his nauibus nostrae classi ⟨classis B^1M^1⟩ eius modi congressus erat, ut una celeritate et pulsu remorum ⟨*c*⟩ praestaret: III 13, 7; ¶ quod . . . nostros primo congressu terga uertere coegissent: 1, 47, 2; ¶ nostri in primo congressu circiter LXX ceciderunt: 1, 46, 4.

conicio *u.* **coicio.**

coniecto: Caesar . . . coniectans eum (Pompeium) Aegyptum iter habere . . . Alexandriam peruenit: 3, 106, 1.

coniectura: cum iam ex diei ⟨*om.* β⟩ tempore coniecturam caperet ⟨β; *Schn.;* ceperat α; *rell. edd.*⟩ in castra peruentum: VII 35, 4; ¶ quod ego non intellexi; quantum autem coniectura consequebar, id erat eius modi, ut: *ap. Cic. ad Q. fr.* II 10 (12), 4; — Pompeius quoque de Caesaris consilio coniectura iudicans . . . existimabat: 3, 78, 6.

conitor: equitatus autem noster ab utroque latere . . . summa in ⟨*Forchh.;* summum α; summum in *O; Db.;* in summum *edd. uett.; Np.*⟩ iugum uirtute conititur ⟨*sic* Oα⟩: 1, 46, 3.

coniunctim: huius omnis pecuniae coniunctim ratio habetur fructusque seruantur: VI 19, 2.

coniungo. A. res: a): confines erant hi (Parisii) Senonibus ciuitatemque patrum memoria coniunxerant: VI 3, 5; ¶ (ut . . . alii † dimissis equis eundem cursum confugerent ⟨*sic codd.;* [dimissis equis] eund. curs. coniungerent *Np.; u. CC*⟩: 3, 69, 4;) ¶ transuersum uallum, qui has duas munitiones coniungeret ⟨*1 det.; Ciacc.;* contingeret Oα⟩, nondum perfecerat: 3, 63, 5; ¶ deprensis ⟨*c*⟩ nauibus circiter quinquaginta celeriterque coniunctis . . . oppido potitur: VII 58, 4.

b) res inter se: has (columellas) inter se capreolis molli fastigio coniungunt: 2, 10, 3; ¶ pedalibus lignis coniunctis inter se porticus integebantur: 2, 2, 3; ¶ quini erant ⟨β; *om.* α⟩ ordines (stipitum) coniuncti inter se atque implicati ⟨complicati β⟩: VII 73, 4.

c) alqd cum alqa re (uel alqo): cum duabus legionibus . . . castra coniungunt ⟨*Ofhl;* iungunt *a; edd.*⟩: 1, 63, 1; ¶ haec insula . . . angusto itinere *ut ponte cum oppido coniungitur: 3, 112, 2; ¶ hunc (montem) murus circumdatus arcem efficit et cum oppido coniungit: I 38, 6; ¶ commodissimum esse statuit omnes naues subduci et cum castris una munitione coniungi: V 11, 5; ¶ quae (sublicae) pro ariete subiectae et cum omni opere coniunctae uim fluminis exciperent: IV 17, 9.

d) rem rei: huic (onerariae) alteram (nauem) coniunxit: 3, 39, 2; ¶ quod properans noctem diei coniunxerat neque iter intermiserat: 3, 13, 2.

B. homines; a): (ciuitatem: VI 3, 5 *u.* **A. a)**;) ¶ Caesar Antonii exercitu coniuncto ⟨adiuncto?⟩ . . . temptandas sibi prouincias . . . existimabat: 3, 34, 1; (3, 78, 4 *u.* **b)**;) coniuncto exercitu Caesar Gomphos peruenit: 3, 80, 1; auctis copiis Pompei duobusque magnis exercitibus coniunctis . . . spes uictoriae augetur: 3, 82, 2; ¶ tribunos militum monuit, ut paulatim sese legiones coniungerent: II 26, 1; ¶ ne . . . tantae nationes coniungantur: III 11, 3.

neque uero coniuncti Albici ⟨*Heller;* Albicis *codd.; Np., Dt.*⟩ . . . multum cedebant uirtute nostris: 2, 6, 3.

b) cum alqo: Caesar eas cohortes cum exercitu suo coniunxit: 1, 18, 4; ¶ (cognouit) copias Petrei cum exercitu Afranii esse coniunctas: 2, 17, 3; ¶ ut . . . coniuncto exercitu cum Domitio . . . Italiae subsidio proficisceretur: 3, 78, 4; ¶ Ciliciensis legio coniuncta cum cohortibus ⟨cum coh. *om. Nhl*⟩ Hispanis . . . in dextro cornu erant conlocatae: 3, 88, 2.

qui . . . perendino die cum proximis hibernis coniuncti communem cum reliquis belli casum sustineant: V 30, 3; qui propter ueteres inimicitias nullo modo cum Haeduis coniungi poterant: VI 12, 7.

si ⟨*c*⟩ se tot hominum milia cum hostibus coniunxerint: VII 39, 3; — si noua manus Sueborum cum ueteribus copiis Ariouisti sese coniunxisset: I 37, 4; — illa pars . . . se . . . in fines Sugambrorum receperat seque cum iis (Sugambris) coniunxerat: IV 16, 2; ¶ pauci ordinis senatorii, qui se cum iis ⟨*c*⟩ coniunxerant, nocte fuga salutem petiuerunt: 3, 97, 5; ¶ Germanosque . . . sese cum his (Belgis) coniunxisse: II 3, 4; Aulerci Eburouices Lexouiique . . . portas clauserunt seque ⟨seseque β⟩ cum ⟨*om. a*⟩ Viridouice ⟨uiridouici a^2⟩ coniunxerunt ⟨clauserant . . . coniunxerant *Pluyg.*⟩: III 17, 3; Bituriges eorum discessu statim se cum Aruernis coniungunt ⟨*sic* β; statim cum A. iunguntur α; *edd.*⟩: VII 5, 7; quasi uero . . . non necesse sit nobis Gergouiam contendere et cum Aruernis nosmet coniungere: VII 38, 7; ¶ cum . . . se Libo cum Bibulo coniunxisset: 3, 15, 6; ut quam primum se cum Antonio (Caesar) coniungeret: 3, 30, 2.

c) alci: (2, 6, 3 *u.* **a)** *extr.;*) municipia etiam diuersis ⟨*u. CC*⟩ partibus (erant) coniuncta: 2,

29, 4; — nuntiis ad Milonem missis ... atque eo in Italiam euocato . . . sibi coniunxit: 3, 21, 4.

[Falso: aut male re gesta fortunam defuisse aut aliquo facinore comperto auaritiam esse conuictam ⟨conuinctam *Q*; coniunctam *ABMβ*⟩: I 40, 12.]

coniuncti inter se atque implicati: VII 73, 4; — **coniungi = se coniungere**: III 11, 3; VI 12, 7; (2, 17, 3;) — **coniungere alqd alqa re**: V 11, 5; 3, 112, 2.

Aduerb.: celeriter: VII 58, 4; paulatim: II 26, 1; quam primum: 3, 30, 2; statim: VII 5, 7.

coniunctus ui **adiect.**; **A.** = **cohaerens, propinquus; a) propr. (alci rei)**: cum esset animaduersum coniunctam ⟨coniuncta *Nx*⟩ esse flumini (munitionem): 3, 68, 3; ¶¶ Curio castra Vari conspicit muro oppidoque coniuncta ad portam, quae appellatur bellica: 2, 25, 1; ¶ ex superioribus locis, quae Caesaris castris erant coniuncta, cernebatur: 1, 64, 1; ¶ suo ponte Afranius, quem oppido castrisque coniunctum habebat, legiones . . . traiecit: 1, 40, 4; ¶ in hoc tractu oppidi pars erat regiae exigua . . . et theatrum coniunctum domui: 3, 112, 8.

b) trsl.; α) alci, cum alqo: ne tanta et tam coniuncta ⟨iniuncta *M*[1]⟩ populo Romano ciuitas . . . ad uim . . . descenderet: VII 33, 1; ¶ amitae meae Iuliae . . . paternum (genus) cum diis immortalibus coniunctum est: *ap. Sueton.* 6.

β) alqa re (omiss. dat.): quod propinquitatibus adfinitatibusque coniuncti (Remi) ... cognouerint: II 4, 4.

γ) cum alqa re (= quod pertinet ad): pauca eiusdem generis addit cum excusatione Pompei coniuncta: 1, 8, 4.

coniunx: multo illa grauius aestimari ⟨*c*⟩ debere ⟨*c*⟩, liberos, coniuges in seruitutem abstrahi, ipsos interfici: VII 14, 10.

coniuratio: multa Caesarem . . . incitabant . . . rebellio facta post deditionem, defectio datis obsidibus, tot ciuitatum ⟨ciuium *β*⟩ coniuratio: III 10, 2; ¶ is (Orgetorix) . . . regni cupiditate inductus coniurationem nobilitatis fecit: I 2, 1; rursus coniuratione facta paulatim ex castris discedere . . . coeperunt: IV 30, 2; ¶ quod repentinae Gallorum coniurationi resistere non potuerit: V 27, 4; ¶ de coniuratione Senonum et Carnutum quaestionem habere instituit: VI 44, 1.

coniuro. A. = una iurare (sacramentum dicere): de ⟨*c*⟩ senatusque consulto certior factus, ut omnes iuniores Italiae coniurarent: VII 1, 1.

B. = conspirare: coniurandi has esse causas: II 1, 2; barbari . . . legatos . . . dimittere, coniurare, obsides inter se dare, copias parare coeperunt: III 23, 2; ¶ celeriter missis legatis per suos principes inter se coniurant, nihil nisi communi consilio acturos . . .: III 8, 3; ¶ omnes Belgas . . . contra populum Romanum coniurare obsidesque inter se dare: II 1, 1; neque se cum Belgis reliquis consensisse neque contra populum Romanum ⟨omnino *add. β*⟩ coniurasse: II 3, 2.

conlabefio: illae (triremes) adeo grauiter inter se incitatae conflixerunt, ut . . . altera uero praefracto ⟨*c*⟩ rostro tota conlabefieret ⟨collab. *Np.*⟩: 2, 6, 5.

conlaudo. *De forma u.* **colligo I.** *p. 600.* **a) alqm; α)**: Ciceronem pro eius merito legionemque conlaudat: V 52, 3; ¶ conlaudatis militibus atque iis, qui negotio praefuerant, quid fieri uelit ostendit: V 2, 3; Caesar milites Attianos conlaudat, . . . Auximatibus agit gratias: 1, 13, 5.

β): tum conlaudatis Carnutibus dato iure iurando ab omnibus . . . ab concilio ⟨*c*⟩ disceditur: VII 2, 3; ¶¶ Ciceronem: V 52, 3 *u.* **α)** legionem; ¶ (quem (Scaeuam) Caesar, ut erat de se meritus et de re publica, donatum milibus CC † atque ⟨*codd.;* atque collaudatum *Endler; u. CC*⟩ ab octauis ordinibus ad primipilum se traducere pronuntiauit: 3, 53, 5.)

γ): consurgunt ii, qui et causam et hominem probant suumque auxilium pollicentur atque a ⟨*c*⟩ multitudine conlaudantur: VI 23, 7; Caesar . . . eos, qui uenerant, conlaudat atque in oppidum dimittit: 1, 21, 2; (V 2, 3 *u.* **α)** milites;) ¶ ut quisque acerbissime crudelissimeque dixit, ita [quam] maxime ab inimicis Caesaris conlaudatur: 1, 2, 8.

b) alqd: Pompeius . . . senatus uirtutem constantiamque conlaudat: 1, 6, 1.

conligo, are: pluribus eorum scutis uno ictu pilorum transfixis et conligatis . . . neque euellere neque . . . pugnare poterant: I 25, 3.

conloco. A. propr.; a) alqm; α) = ponere, constituere, αα): auxilia: I 24, 2 *u.* legiones; ¶ quae (cohortes) contra equitatum in quarta acie conlocatae essent: 3, 94, 3; (3, 88, 2 *u.* legionem;) ¶ subito pedestres copias, quas in conualle in insidiis conlocauerant, ostenderunt: III 20, 4; Vercingetorix castris prope oppidum ⟨*c*⟩ positis mediocribus circum se interuallis separatim singularum ciuitatum copias conlo-

cauerat: VII 36, 2; Vercingetorix copias ⟨suas *add.* β; *Schn.*⟩, ut pro castris conlocauerat, reduxit: VII 68, 1; quas (copias) pro oppido conlocauerat: VII 71, 8; idoneum locum nactus ibi ⟨sibi *af*⟩ copias conlocauit: 3, 30, 5; ¶ loco idoneo et occulto omnem exercitum equitatumque conlocauit: 3, 38, 1; ¶ (insidias equitum: 3, 37, 5 *u.* **b)** insidias;) ¶ exercitum *u.* equitatum; ¶ impedimenta *u.* **b)**; ¶ insidias *u.* **b)**; ¶ in summo iugo duas legiones . . . et omnia auxilia conlocari ⟨*u. CC*⟩ . . . iussit: I 24, 2; potitus loco duas ibi legiones conlocauit: VII 36, 7; Ciliciensis legio coniuncta cum cohortibus ⟨cum coh. *om. Nhl*⟩ Hispanis . . . in dextro cornu erant conlocatae: 3, 88, 2; Caesar . . . X. legionem in dextro cornu, nonam in sinistro conlocauerat: 3, 89, 1; ¶ quas (naues) cum aliquamdiu Caesar frustra exspectasset, . . . necessario angustius milites conlocauit: V 23, 5; posteroque die productos (milites) eodem loco, quo superioribus diebus constiterat, in acie conlocat: 2, 33, 4; ¶ occupatoque oppido ibi praesidium conlocat: I 38, 7; ut . . . praesidiis in angustiis conlocatis exercitum itinere prohiberent: 1, 65, 4; ¶ neque certa subsidia conlocari . . . poterant: II 22, 1.

ββ): impetuque in eos facto, qui erant in statione pro castris conlocati: V 15, 3; qui erant in muro custodiae causa conlocati . . . reuocantur: 1, 28, 3; ¶ **(**se: IV 33, 2 *u.* **b)** currus.**)**

β) = domicilium, sedem, hiberna adsignare alci; αα): Galba . . . constituit cohortes duas in Nantuatibus ⟨*c*⟩ conlocare et ipse . . . in uico Veragrorum . . . hiemare: III 1, 4; ¶ Caesar exercitum . . . in Aulercis Lexouiisque, reliquis item ⟨in *add.* β⟩ ciuitatibus . . . in hibernis conlocauit: III 29, 3; coactus est (Caesar) aliter ac superioribus annis exercitum in hibernis conlocare legionesque in plures ciuitates distribuere: V 24, 1; ¶ uti in his locis legionem hiemandi causa conlocaret (Galba): III 1, 3; tres (legiones) in † Belgis ⟨belgio β; Bellouacis *Thomann; Hld.*⟩ conlocauit: V 24, 3; quoad legiones conlocatas ⟨-casset β⟩ munitaque hiberna cognouisset: V 24, 8; duas legiones ad fines Treuerorum, duas in Lingonibus, sex reliquas in Senonum finibus Agedinci in hibernis conlocauit: VI 44, 3; (VII 90, 5 *u.* **ββ)**); ¶ **(**praesidium: I 38, 7 *u.* **α) αα)**.**)**

ββ): C. Fabium legatum ⟨*c*⟩ et L. Minucium Basilum cum legionibus duabus in Remis conlocat: VII 90, 5; — Q. Tullium Ciceronem et P. Sulpicium Cauilloni et Matiscone in Haeduis ad Ararim rei frumentariae causa conlocat: VII 90, 7.

Boios petentibus Haeduis . . . ut in finibus suis conlocarent concessit: I 28, 5; Boiorum oppidum, quos ibi ⟨*c*⟩ Heluetico proelio uictos ⟨*c*⟩ Caesar conlocauerat . . ., oppugnare instituit: VII 9, 6.

b) alqd: quod omnem apparatum belli, tela, arma, tormenta ibi conlocauerat: 3, 44, 1; ¶ aurigae interim paulatim ex proelio excedunt atque ita currus ⟨se β⟩ conlocant, ut: IV 33, 2; ¶ post eas (legiones) totius exercitus impedimenta conlocarat: II, 19, 3; praemissis paulum impedimentis atque in tumulo quodam conlocatis . . inquit: VI 8, 3; ¶ hostes . . . conlocatis insidiis bipertito in siluis . . . Romanorum aduentum exspectabant: V 32, 1; noctu insidias equitum conlocauit quo in loco superioribus fere diebus nostri pabulari consuerant ⟨*c*⟩: 3, 37, 5; ¶ omnem eam materiam . . . conuersam ad hostem conlocabat et pro uallo ad utrumque latus exstruebat: III 29, 1; ¶ rates duplices . . . e regione molis conlocabat: 1, 25, 6; his perfectis conlocatisque alias deinceps . . . rates iungebat: 1, 25, 8; ¶ uix ut iis ⟨*c*⟩ rebus, quas constituissent, conlocandis ⟨conloquendis *AQ*⟩ atque ⟨conlocandis atque *del. Koch*⟩ administrandis ⟨*c*⟩ tempus daretur: III 4, 1; ¶ saxa: II 29, 3; VII 23, 3 *u.* trabes; ¶ quod (simulacrum Victoriae) ante ipsam Mineruam conlocatum esset: 3, 105, 2; ¶ tela: 3, 44, 1 *u.* apparatum; ¶ has inter se capreolis . . . coniungunt, ubi tigna, quae musculi tegendi causa ponant, conlocentur: 2, 10, 3; ¶ ad extremas fossas castella constituit ibique tormenta conlocauit: II 8, 4; 3, 44, 1 *u.* apparatum; ¶ tum magni ponderis saxa et praeacutas trabes in muro conlocabant ⟨collocauerunt *a*; conlocarunt *h*; collocarant *f*; *Schn.*⟩: II 29, 3; trabes derectae . . . paribus interuallis, distantes inter se binos pedes, in solo conlocantur: VII 23, 1; his (trabibus et saxis) conlocatis et coagmentatis alius insuper ordo additur: VII 23, 3; duae primum trabes in solo aeque longae, distantes inter se pedes IIII, conlocantur: 2, 10, 2; ut trabes erant in capreolis conlocatae ⟨*u. CC*⟩: 2, 10, 5; ¶ M. Coelius Rufus praetor . . . initio magistratus tribunal suum iuxta C. Trebonii, praetoris urbani, sellam conlocauit: 3, 20, 1; ¶ quibusnam manibus aut quibus uiribus . . . tanti oneris turrim ⟨*c*⟩ in muro ⟨*Q*[1]?β; muros α⟩ sese conlocare posse ⟨*add. Dt.*[2]⟩ confiderent ⟨turrim moturos sese conf. *Doehner*; turrim sub muros esse conlaturos *Vielh.*; *u. CC*⟩: II 30, 4.

B. trsl. = **in matrimonium dare:** (Dumnorigem) huius potentiae causa matrem in Biturigibus homini illic nobilissimo ac potentissimo conlocasse: I 18, 6; (Dumnorigem) sororem ex matre et propinquas suas nuptum in alias ciuitates conlocasse: I 18, 7.

conlocare legiones **ad** fines Treuerorum in hibernis: VI 44, 3; VII 90, 7; ¶ simulacrum **ante** ipsam Mineruam: 3, 105, 2; ¶ mediocribus **circum** se interuallis copias: VII 36, 2; ¶ cohortes **contra** equitatum in quarta acie: 3, 94, 3; ¶ rates **e regione** molis: 1, 25, 6; ¶ eodem loco **in** acie: 2, 33, 4; *cf.* contra; in angustiis: 1, 65, 4; in capreolis: 2, 10, 5; in conualle in insidiis: III 20, 4; in dextro (sinistro) cornu: 3, 88, 2; 89, 1; in finibus suis: I 28, 5; in hibernis: V 24, 1; in Aulercis, in Senonum finibus Agedinci in hibernis: III 29, 3; VI 44, 3; in insidiis *u.* in conualle; in summo iugo: I 24, 2; in (eo) loco: 3, 37, 5; in his locis hiemandi causa: III 1, 3; in muro: II 29, 3; 30, 4; in muro custodiae causa: 1, 28, 3; in siluis: V 32, 1; in solo: VII 23, 1; 2, 10, 2; in statione pro castris: V 15, 3; in tumulo: VI 8, 3; — in Nantuatibus, Remis *cett.*: III 1, 4; V 24, 3; VII 90, 5. 7; *cf.* in hibernis; ¶ tribunal suum **iuxta** sellam: 3, 20, 1; ¶ **post** legiones: II 19, 3; ¶ **pro** castris, oppido: VII 68, 1; 71, 8; *cf.* in statione.

conlocare loco idoneo et occulto: 3, 38, 1; *cf.* in acie; ¶¶ **Cauilloni,** Matiscone: VII 90, 7; *cf.* in hibernis; ¶¶ **ibi:** I 38, 7; II 8, 4; VII 9, 6; 36, 7; 3, 30, 5; 44, 1; ¶ **ubi:** 2, 10, 3.

conlocare materiam conuersam ad hostem: III 29, 1.

custodiae causa conl. *u.* in muro; in his locis; Cauilloni, Matiscone (in Haeduis ad Ararim) rei frumentariae causa: VII 90, 7.

Aduerb.: aliter: V 24, 1; angustius: V 23, 5; bipertito: V 32, 1; ita: IV 33, 2; (necessario: V 23, 5;) separatim: VII 36, 2.

conloquium. *Genet.* colloqui *exstat in a* 1, 85, 3.

A. obiect.: condiciones a se latas, expetita conloquia et denegata commemorat: 1, 32, 6; ¶ eaque res conloquium ut ⟨*c*⟩ diremisset: I 46, 4; ¶ expetere c. *u.* denegare; ¶ crebraque inter se conloquia milites habebant, neque ullum interim telum per pactiones loquentium traiciebatur: 3, 19, 1; ¶ (Petreius) conloquia militum interrumpit: 1, 75, 2; ¶ aquae, lignorum ⟨*c*⟩, frumenti inopia conloquium ⟨-quia *af*⟩ petunt et id, si fieri possit, semoto a militibus loco: 1, 84, 1; ¶ quod neque conloquium interposita causa tolli uolebat neque: I 42, 5; ¶ (Bibulum) ob eam causam conloquium uitasse: 3, 16, 3.

B. dat.: uti aut iterum conloquio diem constitueret aut: I 47, 1; — dies conloquio dictus est ex eo die quintus: I 42, 3; ¶ uti aliquem locum medium utriusque conloquio deligeret ⟨*u. CC*⟩: I 34, 1; ¶ tempus uero conloquio non dare . . . magnam pacis desperationem adferebat: 1, 11, 3.

C. genet.: Caninium Rebilum . . . mittit ad eum conloquii causa: 1, 26, 3; ¶ liberam nacti milites conloquiorum facultatem uulgo procedunt: 1, 74, 1; ¶ eos neque conloquii ⟨neque conloquii *om. e; Graeuius; cf. Elberl.*⟩ neque indutiarum iura seruasse: 1, 85, 3; ¶ qui milites aduersariorum ⟨*c*⟩ in castra per tempus conloquii uenerant: 1, 77, 1.

D. c. praepos.: Libo a conloquio Cauinii digressus ad Pompeium proficiscitur: 1, 26, 5.

ne quem peditem ad conloquium Caesar adduceret: I 42, 4; Ariouistus ex equis ut conloquerentur et praeter se denos ut ad conloquium adducerent ⟨-ret *α*⟩ postulauit: I 43, 3; ¶ reliquis (diebus) ad conloquium non admittitur: 3, 57, 5; ¶ euocantur illi ad conloquium: 3, 16, 3; ¶ conclamauerunt, uti ⟨*c*⟩ aliqui ex nostris ad conloquium prodiret: V 26, 4; ¶ eo . . . ad conloquium uenerunt: I 43, 1; A. Varronem profiteri se altera die ad conloquium uenturum: 3, 19, 3.

quod antea de conloquio postulasset, id per se fieri licere: I 42, 1.

ut in conloquium ueuire inuitatus grauaretur: I 35, 2.

quae per Vatinium in conloquiis, quae per A. Clodium ⟨*c*⟩ cum Scipione egisset: 3, 90, 2; ¶ crebraeque uoces militum in uigiliis conloquiisque audiebantur: 3, 49, 2; ¶ eos ab se per fidem ⟨*u. CC*⟩ in conloquio circumuentos: I 46, 3; ¶ Gallique in conloquiis . . . Caesarem . . . in prouinciam contendisse confirmabant: VII 59, 1; ¶ dum haec in conloquio geruntur: I 46, 1; ¶ cum in conloquiis Pompeiani famem nostris obiectarent: 3, 48, 2; ¶ qua adrogantia in conloquio Ariouistus usus ⟨usus *del. H. W. van der Mey*⟩ omni Gallia Romanis interdixisset: I 46, 4.

conatus tamen nihilo minus est aliis rationibus per conloquia ⟨per conl. *del. Np.; Db.; u. CC*⟩ de pace agere: 3, 18, 5; ¶ fore, uti per conloquia omnes controuersiae componantur: 1, 9, 6; ¶ eos . . . homines imperitos

et per conloquium deceptos crudelissime interfecisse: 1, 85, 3.

conloquium Caninii: 1, 26, 5.

Adiect.: crebra: 3, 19, 1.

conloquor. Colloquuti *scriptum exstat in hl* 3, 60, 4; *sed* conlocuti *in X* IV 30, 1; VII 38, 5; — conlocuntur *in a* 1, 20, 1.

A. absol.: Ariouistus ex equis ut conloquerentur . . . postulauit: I 43, 3; — duces principesque Neruiorum . . . conloqui sese uelle dicunt: V 41, 1; palam si conloqui uellent, concessum est: 1, 84, 2; — conloquendi Caesari causa uisa non est: I 47, 2; mittitur ad eos conloquendi causa ⟨conl. causa *om.* β⟩ C. Arpineius . . . et Q. Iunius: V 27, 1; Indutiomarus . . . uagabatur . . . conloquendi aut territandi causa: V 57, 3; — quoniam ad id tempus facultas conloquendi non fuerit: 1, 24, 5; maximeque opus esse in conspectum exercitum (?) uenire et conloquendi dare facultatem: 2, 27, 3.

B. cum alqo: Conuictolitauis Haeduus . . . cum quibusdam adulescentibus conloquitur: VII 37, 1; — cum paucis conlocuti ⟨collocutis *a*⟩ clientibus suis . . . conati sunt praefectum equitum . . . interficere: 3, 60, 4; — quarta uigilia circiter Lentulus Spinther de muro cum uigiliis custodibusque nostris conloquitur: uelle, si sibi fiat potestas, Caesarem conuenire: 1, 22, 1; — ipse (Domitius) arcano cum paucis familiaribus suis ⟨suis fam. *f*⟩ conloquitur consiliumque fugae capere constituit: 1, 19, 2; — qui ab eo missi erant . . . liberius cum militibus regis conloqui coeperunt: 3, 103, 4; — cum uigiliis *u.* c. custodibus.

equites Haeduorum interfectos, quod conlocuti cum Aruernis dicerentur: VII 38, 5.

pugna ut excedant et cum Ambiorige una conloquantur: V 36, 3; — interesse rei publicae et ⟨*c*⟩ communis salutis se cum Pompeio conloqui: 1, 24, 5; in primis ut ipse cum Pompeio conloqueretur postulat: 1, 26, 3.

cotidianis interpretibus remotis per C. Valerium Procillum ⟨*c*⟩ . . . cum eo conloquitur: I 19, 3; — si uelit secum conloqui, licere: V 36, 2; — cum . . . multum cum suis consiliandi causa secreto praeter consuetudinem conloqueretur: 1, 19, 2.

C. conloqui inter se: principes Britanniae . . . inter se conlocuti . . . optimum factu esse duxerunt: IV 30, 1; milites . . . secessionem faciunt atque ita inter se per tribunos ⟨tribunum *N*ℵ⟩ militum centurionesque atque honestissimos sui generis conloquuntur: 1, 20, 1.

conloqui per alqm: I 19, 3; 1, 20, 1; — **ex equis:** I 43, 3; **de muro:** 1, 22, 1. — (**Sequitur acc. c. inf.:** 1, 22, 1.)

Aduerb.: arcano: 1, 19, 2; liberius: 3, 103, 4; multum: 1, 19, 2; palam: 1, 84, 2; secreto: 1, 19, 2; una: V 36, 3.

connitor *u.* **conitor.**

conor. *Acc. pl. ptc.* conantis *exstat in* B^2β I 47, 6; *in O*ℵ 1, 65, 2; conantes *in X* II 10, 3; 23, 1.

A. sequitur a) obiect.: α) subst.: conamur opus magnum et multorum dierum: *ap. Cic. ad Att.* IX 14, 1.

β) **pronom.:** corruptis equis macie conandum sibi aliquid Pompeius de eruptione existimauit: 3, 58, 5; ¶ id (*i. e.* profugere) silentio noctis conati non magna iactura suorum sese ⟨*c*⟩ effecturos sperabant ⟨*c*⟩: VII 26, 2; (Africam) occupauerat dilectuque habito duas legiones effecerat, hominum et locorum notitia . . . nactus aditus ad ea conanda: 1, 31, 2; ¶ Dumnorigi . . . ut idem conaretur persuadet: I 3, 5; ¶ prius quam quicquam conaretur, Diuitiacum ad se uocari iubet: I 19, 3; ¶ quod fuit illis conandum atque omni ratione efficiendum: 1, 65, 5.

b) infin.: cohortesque secum abducere ⟨adduc. *NOaf*⟩ conatus *a* magna parte militum deseritur: 1, 15, 3; ¶ Labienus primo uineas agere, cratibus atque aggere paludem explere atque iter munire conabatur: VII 58, 1; conatus tamen nihilo minus est aliis rationibus per conloquia de pace agere ⟨*u. CC*⟩: 3, 18, 5; ¶ conantibus auxiliari suis . . inquit: VII 50, 6; ¶ conatur tamen eos uallo fossaque circummunire: 1, 81, 5; ¶ tanta . . . dissensio exsistit, ut manum conserere atque armis dimicare conentur: 1, 20, 4; ¶ (adeo esse perterritos non nullos, ut suae uitae durius consulere cogitent ⟨*Ciacc.*: cogantur *codd.; edd.*; conentur *Madu.*⟩: 1, 22, 6;) ¶ eum consul senatu prohibuit et contionari conantem de rostris deduxit: 3, 21, 3; ¶ L. Torquatus . . . conatus portis clausis oppidum defendere . . . aperuit: 3, 11, 3; ¶ conantes dicere prohibuit: I 47, 6; ¶ dimicare: 1, 20, 4 *u.* conserere; ¶ hic ⟨*c*⟩ casus . . . gladium educere conanti ⟨conati B^1; conantis MB^2⟩ dextram moratur manum: V 44, 8; ¶ cum portas excidere conatus esset: VII 50, 4; ¶ si . . . se ⟨si *NO*ℵ⟩ omni maritima ora excludere conaretur: 3, 78, 4; ¶ explere: VII 58, 1 *u.* agere; ¶ Lissum expugnare conatus . . . re infecta inde discessit: 3, 40, 6; ¶ cum ciuitas . . . armis ius suum exsequi conaretur: I 4, 3; ¶ nihilo minus

Heluetii id, quod constituerant, facere conantur, ut . . . exeant: I 5, 1; eos per prouinciam nostram iter facere conari: I 7, 1; si uim facere conentur: I 8, 3; cum his Adiatunnus eruptionem facere conatus . . . impetrauit: III 22, 4; non numquam . . . Galli . . . eruptionem ex oppido pluribus portis summa ui facere conabantur: VII 73, 1; ¶ quorum aduentu . . . bellum gerere conantur: III 23, 4; ¶ equites . . protinus . . . in castra inrumpere conantur: VI 37, 1; cum inrumpere nostri conarentur: 3, 67, 5; Achillas . . . occupabat Alexandriam . . . primo impetu domum eius (Caesaris) inrumpere conatus ⟨est *add. O*⟩: 3, 111, 1; ¶ Senones . . . Cauarinum . . . interficere publico consilio conati . . . expulerunt: V 54, 2; primum conati sunt praefectum equitum C. Volusenum interficere: 3, 60, 4; ¶ munire: VII 58, 1 *u.* agere; ¶ quicumque alterum obsidere conati sunt: 3, 47, 2; ¶ Romanos . . . culmina Alpium occupare conari: III 2, 5; naues longas occupare hostes conabantur: 3, 111, 2; ¶ id ex itinere oppugnare conatus . . . expugnare non potuit: II 12, 2; si Apolloniam Oricumque oppugnare ⟨expugnare *f*⟩ . . . conaretur: 3, 78, 4; ¶ qui peccare conentur: 2, 31, 7; ¶ si eam paludem Romani perrumpere conarentur: VII 19, 2; ¶ rursus conantes progredi insequitur et moratur: 1, 65, 2; ¶ ibi Ceutrones et Graioceli et Caturiges . . . itinere exercitum prohibere conantur: I 10, 4; ¶ se in castra recipere conati iniquum in locum demiserunt: VI 40, 6; cum . . . oppidani etiam sua sponte Caesarem recipere conarentur: 3, 11, 4; ¶ conatus est Caesar reficere pontes: 1, 50, 1; ¶ legio Pompeiana ⟨*c*⟩ . . . ab decumana porta resistere conabatur ⟨*Steph.*; conatur *codd.*⟩: 3, 69, 2; ¶ conantibus auxiliari suis Frustra, inquit, meae uitae subuenire conamini: VII 50, 6; ¶ non numquam opera nostra Galli temptare . . . conabantur: VII 73, 1; ¶ utrum . . . an nouis dilectibus . . . Macedoniam tenere conaretur: 3, 102, 3; ¶ reperiebat T. Ampium ⟨*c*⟩ conatum esse pecunias tollere Epheso ex fano Dianae: 3, 105, 1; ¶ partem suarum copiarum traducere conati sunt: II 9, 4; ¶ non nulli . . . fossam transire et maceriam transcendere conantur: VII 70, 5; ¶ si se inuito transire conarentur: I 8, 2; pagos centum Sueborum . . ., qui Rhenum transire conarentur: I 37, 3; reliquos audacissime transire conantes ⟨conatos *k*⟩ multitudine telorum reppulerunt: II 10, 3; transire conantes insecuti: II 23, 1; si per uim nauibus flumen transire conentur: III 11, 2; VII 70, 5 *u.* transcendere; hanc (uallem) uterque si aduersariorum copiae transire conarentur exspectabat: 2, 34, 1.

c) si: Heluetii . . . non numquam interdiu, saepius noctu si perrumpere possent conati . . . telis repulsi hoc conatu destiterunt: I 8, 4; (Pompeius . . . † eadem spectans ⟨conandum putans *Freudenberg*; *u. CC*⟩, si *in* itinere impeditos perterritos deprehendere posset, exercitum e castris eduxit: 3, 75, 3.)

B. omissum est obiect. uel infin.: iubet in oppida multitudinem conuenire. ⟨et *add.* β⟩ conantibus, prius quam id effici posset, adesse Romanos nuntiatur: VI 4, 1; Caesar, etsi timebat tantae magnitudini ⟨*c*⟩ fluminis exercitum obicere, conandum tamen atque experiendum iudicat: 1, 64, 4; erant sententiae, quae conandum omnibus modis castraque Vari oppugnanda censerent: 2, 30, 1; — ut, si quid aduersi accidisset, ne ad conandum quidem sibi quicquam reliqui fore uiderent: 2, 5, 5; hoc animo decertabant, ut nullum aliud tempus ad conandum habituri uiderentur: 2, 6, 1.

conari alqd de eruptione: 3, 58, 5. — **conari atque experiri:** 1, 64, 4; — **conari, efficere:** VI 4, 1; VII 26, 2; 1, 65, 5.

Aduerb.: audacissime: II 10, 3; frustra: VII 50, 6; non numquam: VII 73, 1; rursus: 1, 65, 2; sua sponte: 3, 11, 4.

conatum: perfacile factu ⟨*c*⟩ esse illis probat conata perficere: I 3, 6.

conp. *u.* **comp.**

(conqueror: † summissa oratione loqui de pace . . . incipit ⟨*sic codd.*; sed missa oratione de pace loqui . . . incipit *Terpstra*; sed missa oratione de pace conqueri . . . inc. *Kraff.*⟩: 3, 19, 5.)

conquiesco: haec (impedimenta) ⟨ac *Ohl*; *Db.*⟩ conquiescere ante iter confectum uetuit: 3, 75, 1; — Teutomatus . . . subito in tabernaculo oppressus, ut meridie conquieuerat, superiore corporis parte nudata ⟨*c*⟩: VII 46, 5; neque uero ⟨*c*⟩ tam remisso ac languido animo quisquam omnium fuit, qui ea nocte conquieuerit: 1, 21, 5; Caesar intra hanc fossam legiones reducit atque ibi sub armis proxima nocte conquiescit: 1, 41, 6.

conquiro. A. propr.: dum ea (obsides, arma, serui) conquiruntur et conferuntur: I 27, 4; centurionibus et paucis militibus intromissis, qui arma iumentaque conquirerent: VII 12, 4; ¶ haec (urorum cornua) studiose conquisita ab labris argento circumcludunt: VI 28, 6; ¶ item Lisso Parthinisque et omnibus castellis quod esset frumenti conquiri

iussit: 3, 42, 4; frumentumque omne conquisitum spoliatis effossisque eorum domibus per equites comportarat ⟨c⟩: 3, 42, 5; ¶ iumenta: VII 12, 4 *u.* arma; omnibus undique conquisitis iumentis in castra deportant (frumentum): 1, 60, 3; ¶ conquirit etiam lintres ⟨luntres α⟩: VII 60, 4; ¶ Caesar conquiri milites, qui ab eo discesserant, dilectumque institui iubet: 1, 16, 1; Caesar qui milites aduersariorum ⟨c⟩ in castra . . . uenerant, summa diligentia conquiri et remitti iubet: 1, 77, 1; ¶ quem quisque in castris notum aut municipem habebat, conquirit atque euocat: 1, 74, 1; ¶ duumuiris municipiorum omnium imperat, ut naues conquirant ⟨inquirant *f*⟩ Brundisiumque deducendas curent: 1, 30, 1; toto flumine Hibero naues conquiri et Octogesam ⟨*ego;* conquirere totogesma *N*ı; conquirere et Octogesam *O; edd.*⟩ adduci iubent: 1, 61, 4; ¶ notos: 1, 74, 1 *u.* municipes; ¶ obsides: I 27, 4 *u.* arma; ¶ sagittariosque omnes . . . conquiri et ad se mitti iubet: VII 31, 4; ¶ seruos: I 27, 4 *u.* arma.

quorum per fines ierant (milia VI Heluetiorum), his uti conquirerent et reducerent, . . . imperauit: I 28, 1.

B. trsl.: qui non necessarias conquirerent uoluptates: 3, 96, 1.

conr. *u.* **corr.**

consanguineus. 1. **adiect.**: quod . . . arma ⟨c⟩ cum hominibus necessariis et consanguineis contulerint queruntur: 1, 74, 2.

2. **ui subst.**: quod Haeduos, fratres consanguineosque saepe numero a senatu appellatos, . . . in dicione uidebat Germanorum teneri: I 33, 2; (Suessiones,) fratres consanguineosque suos, qui eodem iure et isdem legibus utantur, unum imperium unumque magistratum cum ipsis habeant: II 3, 5; — Ambarri, necessarii et consanguinei Haeduorum, Caesarem certiorem faciunt: I 11, 4; quid hominum ⟨c⟩ milibus LXXX uno loco interfectis propinquis consanguineisque nostris animi fore existimatis, si paene in ipsis cadaueribus proelio decertare cogentur? VII 77, 8.

conscendo. A. **alqd**: equitesque in ulteriorem portum progredi et naues conscendere . . . iussit: IV 23, 1; tandem idoneam nactus tempestatem milites equitesque conscendere naues ⟨β; in naues α; *edd.; defend. Schn. ad h. l.*⟩ iubet: V 7, 4; milites silentio naues conscendere iubet: 1, 27, 5; cum omnes milites naues conscendissent: 1, 27, 6; non minore animo ac fiducia, quam ante dimicauerant, naues conscendunt: 2, 4, 3; et honesti ex iuuentute et cuiusque aetatis amplissimi . . . naues conscenderant: 2, 5, 5; ex quibus (nauibus) duas familiaribus suis attribuerat, unam ipse conscenderat, nactus turbidam tempestatem profectus est (Domitius): 2, 22, 2; ipsi expediti naues conscenderent: 3, 6, 1; eadem celeritate . . . ad mare peruenit nauemque frumentariam conscendit: 3, 96, 4; milites . . . sua sponte naues conscenderunt et a terra soluerunt: 3, 101, 6; ¶ (Pompeius) nauiculam paruulam conscendit cum paucis suis: 3, 104, 3; ¶ nostri celeriter ad arma concurrunt, uallum conscendunt: V 39, 3.

B. omisso obiect. (nauem): tanta erat completis litoribus contentio, qui potissimum ex magno numero conscenderent, ut: 2, 43, 4.

(C. in (naues): V 7, 4 *u.* **A. nauem.)**

conscientia: intellexit . . . Senones Carnutesque conscientia facinoris instigari: V 56, 1; ¶ idque ita esse . . . etiam ex domestico iudicio atque animi conscientia intellegebant: 3, 60, 2.

conscisco: neque abest suspicio . . ., quin ipse sibi mortem consciuerit (Orgetorix): I 4, 4; ut . . . aut eundem casum una ferant aut sibi mortem consciscant: III 22, 2.

conscius: qui si alicuius iniuriae sibi conscius fuisset, non fuisse difficile cauere: I 14, 2.

[Falso: adiutores quosdam consilii ⟨*Aicardus & Lips.;* conscii *af;* conscios *Ohl*⟩ sui ⟨suis *af*⟩ nactus: 3, 108, 2.]

conscribo. A = **scribere**: hanc (epistulam) Graecis conscriptam litteris mittit: V 48, 4.

B. = dilectum habere: (non ante) quam dilectus tota Italia habiti et exercitus conscripti essent: 1, 2, 2; ¶ duasque ibi (in Italia) legiones conscribit: I 10, 3; in summo iugo duas legiones, quas in Gallia citeriore proxime conscripserat, et omnia auxilia conlocari . . . iussit: I 24, 2; Caesar duas legiones in citeriore Gallia nouas conscripsit: II 2, 1; duabus legionibus, quas proxime conscripserat, in castris relictis: II 8, 5; duae legiones, quae proxime conscriptae erant, totum agmen claudebant praesidioque impedimentis erant: II 19, 3; unam legionem, quam proxime trans Padum conscripserat, . . . in Eburones . . . misit: V 24, 4; praesidio impedimentis legionem quartam decimam reliquit, unam ex his tribus, quas proxime conscriptas ex Italia traduxerat: VI 32, 5; neque enim sex legiones alia de causa missas in Hispaniam septimamque ibi conscriptam: 1, 85, 6;

duas (legiones effecerat) ex Asia, quas Lentulus consul conscribendas curauerat: 3, 4, 1; ¶ cum paene cotidie a Pompeio ad Caesarem perfugerent, uulgo uero uniuersi in Epiro atque Aetolia conscripti milites: 3, 61, 2.

modo conscripti atque usus militaris imperiti ad tribunum militum centurionesque ora conuertunt: VI 39, 2.

consecro: Trallibus in templo Victoriae, ubi Caesaris statuam ⟨-uas *a pr.*⟩ consecrauerant: 3, 105, 5.

consecratus: multis in ciuitatibus harum rerum exstructos cumulos ⟨*Ald.;* tumulos *codd.; edd.*⟩ locis consecratis ⟨cons. loc. β⟩ conspicari licet: VI 17, 4; hi (druides) certo anni tempore in finibus Carnutum . . . considunt in loco consecrato: VI 13, 10.

consector: quos (hostes) equitatus apertissimis campis consectatus . . . uix quarta parte relicta multa nocte se in castra recepit ⟨*c*⟩: III 26, 6; quos (hostes) Labienus equitatu consectatus magno numero interfecto, compluribus captis paucis post diebus ciuitatem recepit ⟨*c*⟩: VI 8, 7; ¶ singulas (naues) nostri consectati expugnauerunt: III 15, 5; ¶ ad quos (pueros mulieresque) consectandos Caesar equitatum misit: IV 14, 5.

qui erant pabulandi aut frumentandi causa progressi, hos leuis armaturae Lusitani peritique earum regionum caetrati . . . consectabantur: 1, 48, 7; ¶ redeuntes equites quos possunt consectantur atque occidunt: V 58, 6; ¶ reliquos (hostes?) equites ⟨eorum *add.* β⟩ consectati paucos, qui ex fuga euaserant, reliquerunt: III 19, 4.

consensio: tamen tanta ⟨tanta tamen β⟩ uniuersae Galliae consensio fuit libertatis uindicandae et pristinae belli laudis recuperandae, ut: VII 76, 2.

consensus. **A. dat.:** cuius (totius Galliae) consensui ⟨consensu *Nik;* (*Db.*)⟩ ne orbis quidem terrarum possit obsistere: VII 29, 6.

B. abl.: si ⟨*c*⟩ quis (fugitiuorum) a domino prehenderetur ⟨*c*⟩, consensu ⟨concursu *Ald.*⟩ militum eripiebatur: 3, 110, 4; — omnium consensu ad eum defertur imperium: VII 4, 7; omnium consensu hac ⟨*c*⟩ sententia probata . . . urbes Biturigum incenduntur: VII 15, 1; — consensu eorum omnium pace facta hunc sibi domicilio locum delegerunt: II 29, 5; — omnium suorum consensu Curio reliquas copias exspectare et bellum ducere parabat: 2, 37, 6; — quorum in consilio omnium uestrum consensu pristinae residere uirtutis memoria uidetur: VII 77, 4; — maiores natu . . . omnium, qui supererant, consensu legatos ad Caesarem miserunt seque ei dediderunt ⟨*c*⟩: II 28, 2; — cognoscit consensu omnium Antiochensium ciuiumque Romanorum . . . arcem ⟨*c*⟩ captam esse . . . nuntiosque dimissos: 3, 102, 6; ¶ quo facto commutata omnium et uoluntate et opinione consensu summo ⟨*Hotom.;* suorum 2 *dett.;* suo *Ox;* suorum omnium?⟩ constituit Curio . . . proelio rem committere: 2, 33, 3.

C. c. praep.: sese habere quasdam res, quas ex communi consensu ab eo petere uellent: I 30, 4.

consentio. **A. de hominibus (= conspirare): a) abs.:** perterritus, quod omnem prouinciam consentire intellegebat: 1, 30, 3; cognouit . . . consentire omnem citeriorem prouinciam: 2, 17, 3.

b) cum alqo: neque se cum Belgis reliquis ⟨rel. B. β⟩ consensisse neque contra populum Romanum ⟨omnino *add.* β⟩ coniurasse: II 3, 2; ut ne Suessiones quidem . . . deterrere potuerint, quin cum his consentirent: II 3, 5; si Gallia omnis cum Germanis consentiret ⟨consentiat β⟩, unam esse in celeritate positam salutem: V 29, 6; — consensisse Gaditanos principes cum tribunis cohortium . . ., ut Gallonium ex oppido expellerent, urbem insulamque Caesari seruarent: 2, 20, 2.

B. de rebus (= congruere): cum uultus Domitii cum oratione non consentiret: 1, 19, 2; ¶¶ nisi omnia consentiant inter se, non potest fieri, ut nominis similitudo sit: *de analog. ap. Pompei. comm. art. Don. (gramm. Lat. ed. Keil V p. 198; cf. Np. p. 753 adnot.)*

consequor. **I. Forma:** Consecuntur VI 38, 3 *exstare in B dicit Fr.*, consequuntur *Hld.;* (secuntur *h. l. est in a*[1]). — Consequutus *constanter scriptum est in l, bis* (III 19, 4; IV 13, 3) *in A; ceteri codd. his locis et 14 (15) reliquis habent* consecutus.

II. Signif.; A. = sequi; a) absol.; α) de hominibus: nostri . . . suis omnibus consecutis in hostes impetum fecerunt: IV 26, 5; — reliqui uulneribus . . . confecti consequi non potuerant: 3, 106, 2.

β) de rebus: pars eius turris concidit, pars reliqua consequens procumbebat: 2, 11, 4; ¶ eius modi sunt tempestates ⟨temp. sunt β⟩ consecutae, uti opus necessario intermitteretur: III 29, 2; ¶ summa tranquillitate consecuta ⟨summa tranquillitate consecutus *h;* summam -tatem -cutus *ekd?i?*⟩ secunda inita ⟨*c*⟩ cum soluisset uigilia: V 23, 6.

b) alqm: consequuntur ⟨sequuntur β⟩ hunc

centuriones ...: VI 38, 3; hunc Marcellus collega et plerique magistratus consecuti sunt: 1, 14, 2.

B. = insequi, persequi: quos (hostes) impeditos ⟨*om.* β⟩ integris uiribus milites nostri consecuti magnum numerum eorum occiderunt: III 19, 4; ¶ (item ex reliquis partibus nostri cedentes usque ad ⟨*pr. edd.;* usque in α; *Fr.;* ad β⟩ castra insecuti ⟨consecuti β⟩ sui colligendi facultatem non dederunt: VII 80, 8.)

C. = adsequi; a) sequitur obiect.: α) alqm: αα) subiect. sunt homines: de media nocte missus equitatus nouissimum agmen consequitur: VII 88, 7; Fabius Paelignus quidam ... primum agmen fugientium consecutus . . . Varum nomine appellans requirebat: 2, 35, 1; statimque egressus et nouissimum agmen consecutus celeriter ex conspectu castrorum discessit: 3, 75, 2; equitatumque praemisit ad nouissimum agmen demorandum, neque consequi potuit: 3, 75, 3; ¶ reliquas copias Heluetiorum ut consequi posset: I 13, 1.

interea legio XII. Caesarem consequitur: 1, 15, 3; hunc (Varum) ex primo ordine pauci Caesaris consecuti milites consistere coegerunt: 1, 13, 3.

ut . . . eos, qui de tertia uigilia exissent, ante horam diei VIIII. ⟨IIII. *Goel.*⟩ consequerentur: 1, 64, 8; — consecutus equitatus nouissimos proelio detinebat: 3, 75, 4; — cum (Pompeius) se magnis itineribus extenderet et praegressos ⟨progressos O^1⟩ consequi cuperet, quarto die finem sequendi fecit: 3, 77, 3; — reliquos omnes equitatu consecuti ⟨consecuti equites β⟩ nostri interfecerunt: I 53, 3.

ββ) subiect. sunt res: Scipionem properantem sequi litterae sunt consecutae a M. Fauonio: 3, 36, 6.

β) alqd: quantum iam apud eos (Gallos) hostes uno proelio auctoritatis essent consecuti sentiebat: IV 13, 3; ¶ qua rei familiaris iactura perpetuum imperium libertatemque se ⟨β; *om.* α⟩ consequi uideant: VII 64, 3; ¶ illum . . . beneficio ac liberalitate sua ac senatus ea praemia consecutum: I 43, 5; ¶ qui minus facile eam rem ⟨in *add. BM*⟩ imperio nostro consequi poterant: II 1, 4; quo facto duas res consecutus est, quod pignore animos centurionum deuinxit et . . . redemit: 1, 39, 4.

consecutus id, quod animo proposuerat, Caesar receptui cani ⟨*c*⟩ iussit: VII 47, 1; — ut celeritate reliquas res conficeret, qua pleraque erat consecutus: VII 12, 3; — nihil adeo arduum sibi esse existimauerunt, quod non uirtute consequi possent: VII 47, 3.

b) omiss. obiect.: ut spe consequendi (Ambiorigem) inlata . . . paene naturam studio uincerent: VI 43, 5; (3, 75, 3 *u.* a) α) αα) agmen).

D. = reperire, perspicere: quod ego non intellexi; quantum autem coniectura consequebar, id erat eius modi, ut: *ap. Cic. ad Q. fr.* II 10 (12), 4.

Adsequendi *uerbo nusquam usus est Caesar.*

Aduerb.: minus facile: II 1, 4.

consero: ut manum conserere atque armis dimicare conentur: 1, 20, 4.

conseruo. A. propr.; a) = tueri; α) alqm: magnamque res diligentiam requirebat non in summa exercitus tuenda, . . . sed in singulis militibus conseruandis: VI 34, 3; ¶ qui (exercitus) . . . quos in sua potestate habuerit conseruarit et texerit: 1, 85, 2.

β) alqd: hoc casu aquila conseruatur: 3, 64, 4; ¶ eius enim opera ⟨ope *NOx*⟩ castellum magna ex parte conseruatum esse constabat: 3, 53, 5.

b) = parcere alci; α): se magis consuetudine sua quam merito eorum ciuitatem conseruaturum: II 32, 1; ¶ quos omnes (remiges propugnatoresque) conseruatos Caesar domum remisit: 3, 27, 2.

β): si forte pro sua clementia ac mansuetudine . . . statuisset Aduatucos esse conseruandos: II 31, 4; — Caesar honoris Diuitiaci atque Haeduorum causa sese eos (Bellouacos) in fidem recepturum et conseruaturum dixit: II 15, 1; — Caesar magis eos (Massilienses) pro nomine et uetustate quam pro meritis in se ciuitatis conseruans . . . relinquit ⟨*c*⟩: 2, 22, 6; — quibus (Metropolitis) diligentissime conseruatis . . . nulla Thessaliae fuit ciuitas ..., quin Caesari parerent: 3, 81, 2; — quos (Neruios) Caesar . . . diligentissime conseruauit suisque finibus atque oppidis uti iussit: II 28, 3; — et petentibus Remis, ut conseruarentur (Suessiones), impetrant: II 12, 5.

γ): L. Torquatus . . . se atque oppidum Caesari dedidit incolumisque ab eo conseruatus est: 3, 11, 4.

δ): qui (nuntii) suo beneficio conseruatos docerent, quos iure belli interficere potuisset: VII 41, 1; — non ⟨*c*⟩ proditi per illum Caesaris beneficio estis conseruati? 2, 32, 8; — consolatus consurgere iussit et pauca apud eos de lenitate sua locutus . . . omnes conseruauit: 3, 98, 2; *cf.* α) *et* β).

B. trsl. (= seruare, retinere): quod fidem

erga imperatorem suum Cn. Pompeium conseruare uoluerint ⟨*c*⟩: 1, 84, 3; ¶ quo diligentius in reliquum tempus a barbaris ius legatorum conseruaretur: III 16, 4; ¶ impetum legionum tulerunt et ordines ⟨suos *add. Nhl*⟩ conseruarunt: 3, 93, 2; ¶ (✝ si peracto cons. caesaris cons. ⟨non *add. h*⟩ praefectus esset ⟨*sic* α; si pacto conseruato a Caesare non profectus esset *Hug; u. CC*⟩: 1, 11, 2.)

Conseruare et tegere: 1, 85, 2; **in fidem recipere et conseruare:** II 15, 1; **tueri . . . conseruare:** VI 34, 3; — **alqm incolumem conseruare:** 3, 11, 4.

Aduerb.: diligentius: III 16, 4; diligentissime: II 28, 3; 3, 81, 2.

considerate: si quando quid Pompeius tardius aut consideratius faceret: 3, 82, 3.

Considius. 1. C. Considius Longus: id oppidum (Hadrumetum) C. Considius Longus unius legionis praesidio tuebatur: 2, 23, 4.

2. P. Considius: P. ⟨*AQ; om. BMβ*⟩ Considius, qui rei militaris peritissimus habebatur et in exercitu L. Sullae et postea in M. Crassi fuerat, cum exploratoribus praemittitur: I 21, 4; prima luce . . . Considius equo admisso ad eum accurrit, dicit . . .: I 22, 2; cognouit . . . Considium timore perterritum quod non uidisset pro uiso sibi renuntiauisse: I 22, 4.

consido. *Cf. W. Paul, ZG. 32, 177.*

(Considerat est in *f* VI 34, 2.)

A. = residere *(de eo, penes quem arbitrium est)*: ipse (Caesar) in munitione pro castris consedit: VII 89, 4; hi (druides) certo anni tempore in finibus Carnutum . . . considunt in loco consecrato: VI 13, 10.

B. = sedem, domicilium conlocare: Romani . . . quid uolunt nisi . . . quos fama nobiles . . . cognouerunt, horum in agris ciuitatibusque considere: VII 77, 15; ¶ quod Ariouistus . . . in eorum finibus consedisset: I 31, 10; licere . . . in Vbiorum finibus considere: IV 8, 3; ¶ qui (ueterani milites) dimissi a superioribus imperatoribus in his prouinciis consederant: 3, 4, 1.

(Belgas) propter loci fertilitatem ibi consedisse: II 4, 1; fertilissima . . . loca . . . Volcae ⟨*c*⟩ Tectosages occupauerunt atque ibi consederunt: VI 24, 2; — *(de latebris:)* ubi cuique ⟨β; ubicumque α⟩ aut ualles abdita aut locus siluestris aut ⟨*c*⟩ palus impedita spem praesidii . . . offerebat, consederat ⟨cousederant *l det.; Fr.; u. CC*⟩: VI 34, 2; ¶ (expulsos agris finitimos cedere neque quemquam prope ⟨se *add.* β⟩ audere consistere ⟨considere *Paul*⟩: VI 23, 2.)

C. = castra ponere, exercitum constituere; **a) abs.:** consedit (Caesar) et . . . castra communit: V 49, 6; Numidae enim ⟨*c*⟩ quadam barbara consuetudine nullis ordinibus passim consederant: 2, 38, 4.

b) additur quo loco: α): hoc consedit loco atque eum communiuit: 3, 51, 8.

β): pagos centum Sueborum ad ripas Rheni consedisse, qui Rhenum transire conarentur: I 37, 3; (3, 76, 2 *u.* ζ) in castris.)

γ): productis copiis ante oppidum considunt: VII 79, 4.

δ): cum Viridouix contra eum duorum ⟨*c*⟩ milium spatio consedisset: III 17, 5; hostes . . . e regione Lutetiae contra Labieni castra considunt: VII 58, 6. (*Cf.* 3, 76, 1 *u.* ζ) in castris.)

ε): e regione Lutetiae: VII 58, 6 *u.* δ).

ζ): (qui (Cotta et Titurius) in eodem occiderint ⟨consederint *Paul*⟩ castello ⟨cast. occ. β⟩: VI 37, 8;) — confecto iusto itinere . . . Caesar . . . ueteribus suis in ⟨*om. a*⟩ castris ⟨in uet. s. castr. *Np.; Dt.*⟩ contra Asparagium consedit: 3, 76, 1; simili ratione Pompeius confecto eius diei itinere in suis ueteribus castris ad Asparagium consedit: 3, 76, 2; — legio . . . in foro et porticibus sine maleficio consedit: 2, 20, 4; — ultra eum locum, quo in loco Germani consederant, . . . castris idoneum locum delegit: I 49, 1; cognouit, quo in loco hostium copiae consedissent: V 9, 1; — qui in monte consederant ⟨qui montem conscenderant *O*⟩: 3, 98, 1.

η): hostes sub monte consedisse milia passuum ab ipsius castris octo: I 21, 1; castra promouit et milibus passuum sex a Caesaris castris sub monte consedit: I 48, 1.

ϑ): trans id flumen omnes Neruios consedisse: II 16, 2.

ι): perpetuam esse paludem . . ., hic consedit (Camulogenus) nostrosque transitu prohibere instituit: VII 57, 4; — hoc (castellum) fere est in mediis Eburonum finibus, ubi Titurius atque ⟨*c*⟩ Aurunculeius hiemandi causa consederant: VI 32, 4; fugientes usque ad flumen, ubi Vercingetorix cum pedestribus copiis consederat, persequuntur: VII 67, 5.

κ): omnes equitatus ⟨*c*⟩ peditatusque copias Treuerorum tria milia passuum longe ab ⟨*c*⟩ suis castris consedisse: V 47, 5; — circiter milia passuum X ab Romanis trinis castris Vercingetorix consedit: VII 66, 2; (I 21, 1 *u.* η);) — Commius reliquique duces . . . non longius

⟨*c*⟩ mille passibus ab nostris munitionibus considunt: VII 79, 1; (I 48, 1 *u.* *η*);) — rex . . . sex milium passuum interuallo a ⟨*c*⟩ Saburra consederat: 2, 38, 3; (III 17, 5 duorum milium spatio *u.* *δ*).)

consilior: cum (Domitius) . . . multum cum suis consiliandi causa secreto praeter consuetudinem conloqueretur: 1, 19, 2; ¶ duces aduersariorum . . . consultabant. haec consiliantibus eis nuntiantur aquatores ab equitatu premi nostro: 1, 73, 2.

consilium. A. consilium, quod habetur = consultatio, deliberatio; 1. propr.; a) obiect.: Senones ⟨*c*⟩ . . . cum Carnutibus finitimisque ciuitatibus consilia communicare: VI 2, 3; ut rursus communicato consilio exploratisque hostium rationibus aliud initium belli ⟨*c*⟩ capere possint ⟨*c*⟩: VI 33, 5; consilia communicant: 2, 4, 5; ¶ neque consilii ⟨consilium *β*⟩ habendi neque arma capiendi spatio dato: IV 14, 2; ¶ (indictis inter se principes Galliae conciliis ⟨*β*; consiliis *α*⟩ siluestribus ac remotis locis queruntur de Acconis morte: VII 1, 4.)

b) dat.: plebes . . . nullo ⟨nulli *β*⟩ adhibetur consilio ⟨concilio *β*⟩: VI 13, 1.

c) genet.: quasi uero . . . consilii sit res ac non necesse sit nobis Gergouiam contendere: VII 38, 7.

d) c. praep.: (dato iure iurando ab omnibus, qui aderant, . . . ab concilio ⟨consilio *β*⟩ disceditur: VII 2, 3.)

ad id consilium adhibitis centurionibus: I 40, 1 *u.* **2. a)** conuocare; (neque hos habendos ciuium loco neque ad concilium ⟨consilium *Ec; Schn., Db.*⟩ adhibendos ⟨adhib. ad conc. *β*⟩ censeo: VII 77, 3;) ¶ (Vercingetorix . . . suos ad concilium ⟨consilium *coni. Dt.*⟩ conuocat: VII 14, 1;) conuocatisque ad consilium ⟨*Eh;* concilium *αa; edd.*⟩ praefectis equitum . . . demonstrat: VII 66, 3.

(de consiliis . . . Gallorum nuntium: V 53, 5 *u.* **C. f)** de.)

consurgitur ex consilio: V 31, 1.

quo in consilio ⟨concilio B^2*β*⟩ . . . non nullae huius ⟨*c*⟩ modi sententiae dicebantur: III 3, 2. 3; L. Domitius in consilio dixit . . .: 3, 83, 3; etiam in consilio superioribus diebus dixerat . . .: 3, 86, 1; ¶ disputatur in consilio a ⟨*c*⟩ Petreio atque Afranio et tempus profectionis quaeritur: 1, 67, 1; ¶ haec *tum facta sunt in consilio, magna*que* spe et laetitia omnium discessum est: 3, 87, 7; ¶ (loquitur [in consilio *add. codd.; del. Paul.; Hold.;* in concilio *pauc. rec.; Ald.; Np.*] palam . . .: VI 7, 6;) ¶ Domitius dissimulans in consilio ⟨*Ox;* concilio *dett.; Np., Dt.*⟩ pronuntiat . . .: 1, 19, 1; ¶ magnaque inter eos in consilio fuit controuersia . . .: 3, 82, 5; ¶ haec uincit ⟨euincit *Ox*⟩ in consilio sententia, et . . . constituunt: 1, 67, 6.

2. metonym. = ii, qui consultant; a) obiect.: (Caesar) conuocato consilio ⟨concilio B^2*β*⟩ omniumque ordinum ad id consilium ⟨concilium *β*⟩ adhibitis centurionibus uehementer eos incusauit: I 40, 1; (concilio ⟨*Ef; edd. uett.; Schn.; Np.;* consilio *X; rell. edd.*⟩ conuocato constituerunt optimum esse domum suam quemque reuerti: II 10, 4;) Galba . . . consilio ⟨concilio B^2*β*⟩ celeriter conuocato sententias exquirere coepit: III 3, 1; (Labienus) sub uesperum consilio ⟨concilio *β*⟩ conuocato cohortatus, ut . . . administrarent, . . . iussit: VII 60, 1; (postero die Vercingetorix concilio ⟨*Qβ*; *Np., Schn.;* consilio *ABM; rell. edd.*⟩ conuocato . . . demonstrat: VII 89, 1;) quibus de causis consilio conuocato ⟨uocato *a; Np.*⟩ de summa rerum deliberare incipit (Curio): 2, 30, 1; ¶ dimisso consilio (Curio) contionem aduocat militum: 2, 32, 1.

b) genet.: quod de consilii ⟨consulum *Elberl.*⟩ sententia summam belli rerumque omnium Pompeio permiserint: 3, 16, 4.

c) c. praep.: ad id consilium adhibitis: I 40, 1 *u.* **a)** conuocare; ¶ hac re ad consilium ⟨concilium *β*⟩ delata ubi omnes idem sentire intellexit, . . . constituit: III 23, 8; ad consilium rem deferunt magnaque . . . exsistit controuersia: V 28, 2.

B. consilium, quod datur; a) subiect.: Cottae quidem atque eorum, qui dissentirent, consilium quem habere ⟨*Rob. Steph.;* haberet *codd.; Vielh.*⟩ exitum? V 29, 7; ¶ (VII 77, 12 *u.* **c)**.)

b) obiect.: adiuuabat ⟨B^2*β*; -bant *α*⟩ etiam eorum consilium, qui rem deferebant, quod: II 17, 4; ¶ non ab hoste, sed ab homine amicissimo Ambiorige ⟨*CC*⟩ consilium datum: V 31, 6; ¶ Curio utrumque improbans consilium . . . dicebat: 2, 31, 1.

c) genet.: princeps consilii *u.* **C. d)**.

quid ergo mei consilii est ⟨*codd. plur. post* ergo *distinguunt, non post* est⟩? facere quod nostri maiores . . . fecerunt: VII 77, 12.

d) abl.: his delecti ex ciuitatibus attribuuntur, quorum consilio bellum administraretur: VII 76, 4; — neque suo consilio aut uoluntate Domitium se in oppidum Corfinium contulisse: 1, 19, 3; — ne patiatur ciuitatem prauis adulescentium consiliis . . . deficere: VII 39, 3; ¶ illo tamen ⟨*c*⟩ potius utendum consilio . . . quam: VII 78, 2; 1, 51, 2 *u.* **C. e)** *α*); Massilienses usi ⟨*om. N*⟩

L. Domitii consilio naues longas expediunt: 1, 56, 1; ut tuo consilio, gratia, dignitate, ope omnium rerum uti possim: *ap. Cic. ad Att.* IX 6 *A;* consilio uestro utar lubenter, et hoc lubentius, quod: *ap. Cic. ad Att.* IX 7 *C,* 1; ut tuis consiliis atque opibus, ut consueui, in omnibus rebus utar: *ap. Cic. ad Att.* IX 16, 3.

c) c. praep.: Haedui de consilio legatorum . . . copias . . . mittunt: VII 5, 3.

quorum in consilio omnium uestrum consensu pristinae residere uirtutis memoria uidetur: VII 77, 4.

C. consilium, quod capitur; a) subiect.: quod consilium, etsi in eius modi casu reprehendendum non est, tamen incommode accidit; nam et nostris militibus spem minuit et hostes ⟨*c*⟩ ad pugnam ⟨*c*⟩ alacriores ⟨*c*⟩ effecit ⟨fecit β⟩: V 33, 4. 5; ¶ ut sunt Gallorum subita et repentina consilia: III 8, 3; id esse consilium Caesaris, ut . . . necaret: V 6, 5; sed esse Galliae commune consilium: V 27, 5; ipsorum esse consilium, uelintne . . . deducere: V 27, 9. — (quid sui consilii sit *sim.*: I 21, 2; VI 7, 8; VII 5, 5 *u.* **d)** β).)

b) obiect.: consilium capere *u.* **capio 1. B. b.** *p. 446—448 (30 loc.);* ¶ reliqua eius consilia animo circumspiciebat: VI 5, 3; ¶ cons. cognoscere *u.* **cognosco A. 2. a)** α) αα) *p. 572 (13 loc.);* ¶ consilio cum legatis et quaestore communicato: IV 13, 4; ¶ commutare consilium *u.* **commuto A.** *p. 616 (4 loc.)*; ¶ comprobat hominis consilium fortuna: V 58, 6; ¶ quod eorum (Gaditanorum) consilia sua uirtute confirmassent: 2, 21, 1; ¶ deposito adeundae Syriae consilio: 3, 103, 1; ¶ diuulgato Domitii consilio: 1, 20, 1; ¶ prius quam eorum clandestina consilia efferantur: VII 1, 6; — (1, 69, 2 *u.* ferre;) cum . . . Pompei consilium summis laudibus efferret: 3, 87, 1; ¶ has (ciuitates se) sua diligentia adiuncturum atque unum consilium totius Galliae effecturum: VII 29, 6; ¶ ab iisdem nostra consilia . . . hostibus enuntiari: I 17, 5; ¶ ibi se reliquum consilium explicaturos confidebant: 1, 78, 3; totius autem rei consilium his rationibus explicabat, ut: 3, 78, 3; ¶ duces uero eorum consilium suum laudibus ferebant ⟨efferebant *Pluyg.*⟩, quod se castris tenuissent: 1, 69, 2; ¶ primo ignorans eius consilium: 3, 41, 4; ¶ illi (oppidani) ante inito, ut intellectum est, consilio . . . eruptionem fecerunt: II 33, 2; his initis consiliis oppida muniunt, . . . naues . . . cogunt: III 9, 8; his rumoribus ⟨*c*⟩ atque auditionibus permoti de summis saepe rebus consilia ineunt: IV 5, 3; suspicatus aliquid noui ⟨nouum β⟩ a barbaris initum consilii: IV 32, 2; praesertim cum de recuperanda communi libertate consilium initum uideretur: V 27, 6; hoc inito consilio . . . mittit: VI 5, 6; nihil se contra Sequanos consilii inituros: VI 12, 4; qui (Catuuolcus) una cum Ambiorige consilium inierat: VI 31, 5; hac impulsi occasione . . . liberius atque audacius de bello consilia inire incipiunt: VII 1, 3; si quid ⟨*af;* quod *αh*⟩ etiam de sua salute ab Haeduis iniretur consilii: VII 9, 4; cum ex significatione Gallorum noui aliquid ab iis iniri consilii ⟨cons. iniri β⟩ intellexissent: VII 12, 6; timore poenae exterriti consilia clam de bello inire incipiunt: VII 43, 3; ipse . . . exspectans, ne ab omnibus ciuitatibus ⟨*c*⟩ circumsisteretur, consilia inibat, quem ad modum . . . discederet . . .: VII 43, 5; hoc inito consilio . . . iubent: 1, 61, 4; hoc inito consilio (Gaditanos principes cum tribunis cohortium) denuntiauisse Gallonio, ut . . . excederet Gadibus; si id non fecisset, sibi consilium capturos: 2, 20, 3; ipsi clam consilio inito . . . miserunt: 3, 104, 2; ¶ intellegebat, . . . quae eum res ab instituto consilio deterreret: V 4, 1; ¶ id ubi uident, mutant consilium: 2, 11, 2; post mutato consilio quibusdam de causis Caesar ⟨*c*⟩ . . . castra transtulit: 3, 66, 4; is quoque mutato consilio quibusdam de causis . . . eo loco excesserat: 3, 66, 6; *(de uerbis* mutare cons. *cf. Heller, Ph. 22, 145;)* ¶ ut quam diutissime longioris fugae consilium occultaret: 3, 102, 3; ¶ non omittendum ⟨sibi *add.* β⟩ consilium Neruii existimauerunt: II 17, 5; ¶ patefactis consiliis exclusus Capua . . . consilio destitit: 3, 21, 5; ¶ consilio eius cognito et per mercatores perlato ad Britannos: IV 21, 5; ¶ hoc consilio probato ab ⟨*c*⟩ ducibus . . . sese castris tenebant: III 24, 4; Caesar consilio eius probato . . . ponebat: V 48, 1; neque in eo, quod probauerant, consilio permanere, ut se loco superiore defenderent, . . . potuerunt: VI 40, 6; hoc consilium Caesaris plerisque non probabatur: 1, 72, 4; consiliumque eius (Caesaris) a cunctis probabatur: 1, 74, 7; hoc probato consilio ex castris proficiscuntur: 1, 78, 4; his constitutis rebus probatisque consiliis . . . audit: 2, 38, 1; ¶ ex propositis consiliis duobus explicitius ⟨explicitus *Nx;* explicitis *O;* expeditius *uar. in e; uerba* ex *et* explicitius *delenda uidentur H. Kraff.*⟩ uidebatur Ilerdam reuerti: 1, 78, 3; ¶ reprehendere: V 33, 4 *u.* **a)** accidere; cuius consilium reprehendendum non ⟨non repr. *hl*⟩

uidetur: 3, 51, 4; ¶ placuit hoc reseruato ⟨seruato β⟩ ad extremum **casum* consilio interim rei euentum experiri: III 3, 4; ¶ neque tamen . . . suum consilium ab ⟨c⟩ reliquis separare audent: VII 63, 8; ¶ (seruare: III 3, 4 *u.* reseruare;) ¶ ea res saepe temptata etsi impetus eius consiliaque tardabat: 1, 26, 2.

c) dat.: Caesar omnibus consiliis anteuertendum existimauit, ut Narbonem proficisceretur (consiliis *plurimi interpretes datiuum esse statuunt, Herzogius abl. esse contendit*): VII 7, 3; ¶ huic consilio suffragabatur etiam illa res, quod: 1, 61, 3.

erant sententiae, quae . . . castra Vari oppugnanda censerent, quod id ⟨*om. codd.: Dt.; add. Clark.;* in *add.* (*Clark.;*) *Np., Db.*⟩ huius modi militum consiliis omnium ⟨*Clark.:* otium *codd.: edd.; u. CC*⟩ maxime contrarium esse arbitrarentur: 2, 30, 1.

d) gen.; α): adiutores quosdam consilii ⟨*Aicardus; Lips.;* conscii *af;* conscios *Ohl*⟩ sui ⟨suis *af*⟩ nactus: 3, 108, 2; ¶ detestatus Ambiorigem, qui eius consilii auctor fuisset: VI 31, 5; ¶ (unum consilium totius Galliae (se) effecturum, cuius consensui ne orbis quidem terrarum possit obsistere: VII 29, 6;) ¶ ad Pompeium transierunt cum iis, quos sui consilii participes habebant: 3, 60, 5; ¶ qui eius ⟨huius B^2β⟩ consilii principes fuissent, . . . profugisse: II 14, 4; Acco, qui princeps eius consilii fuerat, iubet: VI 4, 1; de Accone, qui princeps eius consilii fuerat, . . . supplicium sumpsit: VI 44, 2; cum se uel principes eius consilii fore profiterentur: VII 37, 6; ¶ rationem consilii mei accipite: 3, 86, 2; ¶ quorum ad arbitrium iudiciumque summa omnium rerum consiliorumque redeat: VI 11, 3.

β): aliquid consilii: IV 32, 2; VII 12, 6 *u.* **b)** inire; ¶ quibus id consilii ⟨consilium *f*⟩ fuisse cognouerint, ut . . . se circumsisterent: VII 5, 5; ¶ nihil consilii: VI 12, 4 *u.* **b)** inire; ¶ quid sui consilii sit ostendit: I 21, 2; Labienus . . . quid sui sit ⟨sit sui β⟩ consilii proponit: VI 7, 8; *cf.* III 24, 1; V 53, 4 *u.* **capio** *p. 447;* VII 9, 4 *u.* **b)** inire.

γ): saepe . . . consilia ineunt, quorum eos in ⟨c⟩ uestigio paenitere necesse est: IV 5, 3.

e) abl.; α): persuadent . . . finitimis ⟨c⟩, uti eodem usi consilio oppidis suis uicisque exustis una cum iis proficiscantur: I 5, 4; (erat) nullus ordo, nullum imperium certum, cum suo quisque consilio uteretur: 1, 51, 2; Pompeius . . . ubi propositum tenere non potuit, secundo usus consilio . . . castra communit: 3, 42, 1; Metropolitae primo ⟨c⟩ eodem usi consilio . . . portas clauserunt: 3, 81, 1.

β): alio se ⟨c⟩ in hiberna consilio uenisse meminerat, aliis occurrisse rebus uiderat: III 6, 4; — ne quis enuntiaret, nisi quibus communi consilio ⟨concilio A^1⟩ mandatum esset: I 30, 5; inter se coniurant nihil nisi communi consilio acturos: III 8, 3; ut quod esse ex usu Galliae intellexissent, communi consilio administrarent: V 6, 6; summa imperii bellique administrandi communi consilio permissa Cassiuellauno: V 11, 8; constituuntque communi consilio bellum ad Ilerdam . . . gerere: 1, 38, 4; — quod eo consilio florentissimis rebus domos suas Heluetii reliquissent, uti toti Galliae bellum inferrent . . .: I 30, 3; castra fecit eo consilio, uti frumento . . . Caesarem intercluderet: I 48, 2; partem suarum copiarum traducere conati sunt eo consilio, ut . . . castellum . . . expugnarent . . .: II 9, 4; castra quam maxime potest contrahit eo consilio, ut in summam contemptionem hostibus ueniat: V 49, 7; qui (Germani) eo consilio Rhenum transierant, ut . . . depopularentur: VI 42, 3; hunc (mortem) . . . iubet occupare, eo consilio, uti ipse eodem . . . contenderet . . .: 1, 70, 4; — reliquas omnes munitiones . . . reduxit; id hoc consilio, . . . ne de improuiso . . . hostium multitudo aduolaret . . .: VII 72, 2; pontones . . . Lissi relinquit hoc consilio, ut . . . Caesar ad insequendum facultatem haberet: 3, 29, 3; — Philippus et Cotta ⟨*u. CC*⟩ priuato consilio praetereuntur: 1, 6, 5; quod erat (nauis) sine militibus priuatoque consilio administrabatur: 3, 14, 2; ut potius priuato paucorum et latronum quam regio consilio susceptum bellum uideretur: 3, 109, 6; — nihil earum rerum publico factum consilio . . . demonstrant: V 1, 7; Senones . . . Cauarinum . . . interficere publico consilio conati: V 54, 2; nihil publico factum consilio demonstrant: VII 43, 1; — quam in partem aut quo consilio ducerentur: I 40, 1; — regio consilio: 3, 109, 6 *u.* priuato consilio; — omnes uno consilio Domitium productum in publicum circumsistunt . . .: 1, 20, 5.

ita siue casu siue consilio deorum inmortalium . . . ea (pars) princeps poenas persoluit: I 12, 6.

γ): quo timore perterriti Galli . . . consilio destiterunt: VII 26, 5; patefactis consiliis exclusus Capua et periculum ueritus . . . consilio destitit atque **ab* eo itinere sese auertit: 3, 21, 5.

f) c. praep.: ab hoc consilio afuisse existimabantur: VI 3, 5; (tum) cum ab eorum consiliis abesse *te debere* indicasti: *ap. Cic. ad Att.*

X 8 *B*, 1; ¶ Caesar a ⟨*c*⟩ superioribus consiliis depulsus . . . existimauit: 3, 73, 1; ¶ deterrere a: V 4, 1 *u.* **b)** instituere.

quis hoc sibi persuaderet sine certa spe ⟨*c*⟩ Ambiorigem ad eius modi consilium descendisse? V 29, 5; ¶ multae res ad hoc consilium Gallos hortabantur: III 18, 6.

qui se de superioris temporis consilio excusarent: IV 22, 1; ¶ Pompeius quoque de Caesaris consilio coniectura iudicans . . . existimabat: 3, 78, 6; ¶¶ neque ullum . . . tempus . . . intercessit, quin aliquem de consiliis ⟨conciliis β⟩ ac motu Gallorum nuntium acciperet: V 53, 5.

ex: 1, 78, 3 *u.* **b)** proponere.

in his operibus consiliisque biduum consumitur: 1, 82, 1; ¶ permanere in consilio: VI 40, 6 *u.* **b)** probare; ¶¶ Cottae . . . consilium quem habere ⟨*c*⟩ exitum? in quo si non praesens periculum, at ⟨*c*⟩ certe . . . fames esset timenda ⟨*c*⟩: V 29, 7; **(**2, 30, 1 *u.* **c).)**

non haec omnia fortuito aut **sine** consilio accidere potuisse: VII 20, 2.

D. = **prudentia, calliditas, (dolus); a) subiect.**: at barbaris consilium non defuit: V 34, 1; ¶ singulari militum nostrorum uirtuti consilia cuiusque ⟨*c*⟩ modi Gallorum occurrebant: VII 22, 1; ¶ (esse: III 16, 2 *u.* **c)**.)

b) obiect.: cuius (Commii) et uirtutem et consilium probabat: IV 21, 7.

c) genet.: C. Volusenus, . . . uir et consilii magni et uirtutis: III 5, 2.

in quibus aliquid consilii aut dignitatis fuit: III 16, 2.

d) abl.: praesertim cum non minus esset imperatoris consilio superare quam gladio: 1, 72, 2; ¶ Ariouistum . . . magis ratione et consilio quam uirtute uicisse: I 40, 8.

Ratione et consilio: I 40, 8; **suo consilio aut uoluntate**: 1, 19, 3.

Sequitur genet.: 1, 19, 2; 20, 2; 3, 62, 1; 76, 2; 102, 3; **genet. gerund.**: III 2, 2; V 29, 2; 3, 103, 1; **de**: IV 5, 3; V 27, 6; 28, 6; VI 20, 2; VII 1, 3; 9, 4; 43, 3; — **ut (ne)**: V 6, 5; VI 40, 6; VII 5, 5; 3, 30, 2; *cf.* C. **e) β)** eo (hoc) consilio, ut (ne); **infin.**: VII 26, 1; 71, 1; 77, 12; **(quod**: 1, 69, 2;**) interrog. obl.**: V 27, 9; VII 43, 5.

Adiect.: aliud: III 6, 4; VII 59, 3; 3, 41, 2; 77, 3; clandestina: VII 1, 6; commune *u. p. 615 (6 loc.)*; diuersa: 3, 30, 2; duo: 1, 78, 3; magnum: III 5, 2; nouum: IV 32, 2; VII 12, 6; nullum: VI 13, 1; omnia: V 7, 3; VI 11, 3; VII 7, 3; praua: VII 39, 3; priuatum: 1, 6, 5; 3, 14, 2; 109, 6; publicum: V 1, 7; 54, 2; VII 43, 1; regium: 3, 109, 6; reliquum (-a): VI 5, 3; 1, 78, 3; repentina: III 8, 3; secundum: 3, 42, 1; subita: III 8, 3; superiora: 3, 73, 1; unum: VII 29, 6; 1, 20, 5; utrumque: 2, 31, 1.

consimilis: creberrimaque (sunt) aedificia fere Gallicis consimilia: V 12, 3; ¶ harum (alcium) est consimilis capris figura et uarietas pellium: VI 27, 1; ¶ ut consimilis fugae profectio uideretur: II 11, 1.

consisto. 1. propr. A. = (ἀντιπαρα-)τάττεσθαι; **a) de militibus (uel imperatore); α) simpl.**: equites . . . prius quam plane legiones ⟨*suspectum Np.*⟩ explicari et consistere possent, tota auxilia regis . . . in fugam coiciunt ⟨*c*⟩: 2, 26, 4.

β) addit. praep. c. subst.; αα): Caesar . . . ad oppidum constitit iuxtaque murum castra posuit: 1, 16, 4; ¶ quae (quisque) prima signa conspexit, ad haec constitit: II 21, 6.

ββ): legiones . . . infestis **contra** hostes ⟨hostem β⟩ signis constiterunt ⟨-rant *M*; extiterunt *a*⟩: VII 51, 3; ipse contra Pompeium constitit: 3, 89, 2.

γγ): iusserunt pronuntiare ⟨*c*⟩, ut impedimenta relinquerent atque **in orbem** consisterent: V 33, 3.

δδ): eum (locum) ab his, qui **in** superiore acie constiterant, muniri iussit: I 24, 3; ¶ nostri, simul in arido constiterunt, . . . impetum fecerunt: IV 26, 5; ¶ illi . . . prius in hostium castris constiterunt, quam: III 26, 3; ¶ postero die procul a castris hostes in collibus constiterunt: V 17, 1; ¶ cum ⟨*c*⟩ in dextro cornu legio duodecima et non magno ab ea interuallo septima constitisset: II 23, 4; legio, quae in eo cornu constiterat, locum non tenuit ⟨*c*⟩: 1, 44, 5; ¶ militibus . . . simul et de ⟨*c*⟩ nauibus desiliendum et in fluctibus consistendum . . . erat: IV 24, 2; ¶ hostes . . . in foro ac locis patentioribus ⟨*c*⟩ cuneatim constiterunt, hoc animo, ut . . .: VII 28, 1; ¶ alii (censent), ut in iugo consistant: VI 40, 3; at ii ⟨*c*⟩, qui in iugo constiterant ⟨constiterunt β⟩, . . . neque . . . permanere . . . neque . . . imitari potuerunt ⟨*c*⟩: VI 40, 6; ¶ relinquebatur, ut . . . rursus in locis superioribus consisterent: 1, 79, 4; (Pompeiani) ex iniquo progressi loco in summo constiterant: 3, 51, 6; VII 28, 1 *u.* in foro; ¶ quod nostros iam constitisse in munitionibus uidebant: VI 41, 1; ¶ ut in sinistra

parte acie ⟨c⟩ (milites) constiterant: II 23, 1; ¶ (Baculus) capit arma a proximis atque in porta consistit: VI 38, 2; ¶ neque uero diutius qui in uallo constiterant multitudinem telorum sustinere potuerunt: 3, 95, 4.

εε): postero die . . . sub castris Afranii constitit: 1, 41, 2; ¶ eorum ut quisque primus uenerat, sub muro consistebat: VII 48, 2; hostem . . . se ad oppidum Ilerdam recipere et sub muro consistere cogit: 1, 45, 1; ¶ (pugnabatur loco iniquo,) quod sub ipsis radicibus montis constiterant (nostri): 1, 45, 6.

γ) **addit. aduerb.**; αα): qua (legione) pulsa . . . futurum, ut reliquae contra consistere non auderent: II 17, 3.

ββ): quae (septima legio) iuxta constiterat: II 26, 1.

γγ): Afranius . . . collem quendam nactus ibi constitit: 1, 70, 3; ¶¶ ne committeret, ut is locus, ubi constitissent ⟨constituissent Q^1β⟩, ex calamitate populi Romani . . . nomen caperet: I 13, 7; ne saucio quidem eius loci, ubi constiterat, relinquendi . . . facultas dabatur: III 4, 4; ex eo loco cum legione *regressus, ubi constiterat ⟨legio *add. Paul*⟩: VII 49, 3; ab ⟨c⟩ dextro cornu, ubi septima legio constiterat: VII 62, 3; (milites) uniuersi ex uallo, ubi constiterant, significare coeperunt: 1, 86, 2.

δ) **addit. abl.**; αα): quae (legio decima) pro subsidio paulo aequiore loco constiterat: VII 51, 1; etsi (equitatus) deiectis ⟨c⟩ atque inferioribus locis constiterat: 1, 46, 3; Afranius . . . noua re perterritus locis superioribus constitit ⟨consistit *Ciacc.*⟩ aciemque instruit: 1, 65, 1; (Curio) productos eodem loco, quo superioribus diebus constiterat, in acie conlocat: 2, 33, 4.

ββ): item equites Ariouisti pari interuallo constiterunt: I 43, 2; II 23, 4 *u.* β) δδ) in cornu; ¶ cum hae ⟨c⟩ (cohortes) perexiguo intermisso loci *(uncis includ. Np.)* spatio inter se constitissent: V 15, 4.

b) de nauibus: circiter CCXX ⟨c⟩ naues . . . profectae ex ⟨c⟩ portu nostris aduersae constiterunt: III 14, 2.

B. = *ἐπέχειν, μένειν, παύεσθαι*; **a)** = **non longius progredi; α) de militibus; αα) simpl.**: consistit ⟨β; constitit α; *Fr.*⟩ agmen; impedimenta inter ⟨*u. CC*⟩ legiones recipiuntur: VII 67, 3; — nauium figura . . . permoti barbari constiterunt: IV 25, 2; — eius aduentu hostes constiterunt: IV 34, 1; neque sui colligendi neque consistendi aut ex essedis desiliendi facultatem (hostibus) dederunt: V 17, 4; — reprehendit, quod . . . neque signo recipiendi dato constitissent (milites) neque . . .: VII 52, 1; ¶ (legionisque ⟨c⟩ decimae . . . continuo ⟨*u. CC*⟩ signa constituit ⟨constiterunt β; *Schn.*⟩: VII 47, 1;) relinquebatur ⟨c⟩, ut . . . legionum signa consistere iuberent: 1, 79, 4.

hunc (Varum) . . . pauci Caesaris consecuti milites consistere coegerunt: 1, 13, 3; ¶ tum uero . . . consistunt necessario et . . . castra ponunt (Afraniani): 1, 81, 1; ¶ adeo ut, cum Caesar signa fugientium manu prenderet et consistere iuberet, alii . . ., alii . . . signa dimitterent, neque quisquam omnino consisteret: 3, 69, 4; ¶ cum ab extremo agmine ad quos uentum erat consisterent fortiterque impetum nostrorum militum sustinerent: II 11, 4.

ββ) **add. praep. c. subst.**: nuntiatur Afranio, magnos commeatus ⟨c⟩ . . . ad flumen constitisse: 1, 51, 1; ¶ sed nostri milites . . . sua sponte cursum represserunt et ad medium fere spatium constiterunt: 3, 93, 1.

reliquos . . . ne in locis quidem superioribus consistere patiuntur: III 6, 2; ¶ Pompeiani in quodam monte constiterunt: 3, 97, 4.

cum prope Dyrrhachium Pompeius constitisset castraque metari iussisset: 3, 13, 3.

γγ) **add. aduerb.**: neque ibi constitit (Pompeius), sed eadem celeritate . . . ad mare peruenit: 3, 96, 4.

δδ) **add. abl.**: (Curio) confecto iam labore exercitu XVI milium spatio constitit: 2, 41, 1.

β) **de aliis**: est . . . Gallicae consuetudinis, uti et uiatores etiam inuitos consistere cogant et: IV 5, 2.

ipse (Pompeius) ad ancoram unam noctem ⟨unam noctem *ego*; una (unam *a*) nocte *codd.*; *edd.*⟩ constitit: 3, 102, 4; ¶¶ nostrae naues duae . . . in noctem coniectae . . . contra Lissum in ancoris constiterunt: 3, 28, 1; accedebat, ut (naues) . . . in uadis consisterent (= *haererent, adhaerescerent*) tutius ⟨*u. CC*⟩: III 13, 9.

b) = **manere, resistere, sustinere**: ut eorum (equitum) nemo consisteret omnesque conuersi . . . loco excederent: 3, 93, 5.

qua (Haeduorum ciuitate) traducta locum consistendi Romanis in Gallia non fore: VII 37, 3; ¶ reliqui sese confirmant tantum, ut in munitionibus consistere audeant: VI 38, 5; sic ut ipsis consistendi in suis munitionibus locus non esset: 2, 16, 2; ¶ in ⟨c⟩ muro consistendi potestas erat ⟨c⟩ nulli: II 6, 3.

c) = **considere, domicilium conlocare**: hoc proprium uirtutis existimant expulsos agris finitimos cedere neque quemquam prope ⟨se

add. β⟩ audere consistere ⟨considere *Paul*⟩: VI 23, 2; ¶ qui (ciues Romani) negotiandi causa ibi constiterant: VII 3, 1; idem facere cogunt eos, qui negotiandi causa ibi constiterant: VII 42, 5.

2. trsl.; A. = **quiescere**: qua noua re oblata omnis administratio belli consistit: 2, 12, 1 (*Np.* 2).

B. consistere in alqa re = constare, positum esse in: maiorque pars eorum uictus in lacte, caseo ⟨*c*⟩, carne consistit: VI 22, 1; ¶ uita omnis in uenationibus atque in studiis rei militaris consistit: VI 21, 3; ¶¶ neque erat quisquam omnium, quin in ⟨*3 dett.; om. rell.*⟩ eius diei casu suarum omnium fortunarum euentum consistere existimaret: 2, 5, 4; ¶ omnium superiorum dimicationum fructum in eo die atque hora docet consistere: VII 86, 3; ¶ sic omnium ordinum partes in misericordia constitisse, ipsos duces a pace abhorruisse: 1, 85, 3; ¶ ita in ⟨*add. f; om. Oahl; edd.*⟩ exiguo tempore magnoque casu totius exercitus salus constitit: 3, 14, 3; cum illi ⟨*c*⟩ celerem in ea re uictoriam, hi salutem suam consistere uiderent: 3, 111, 5; ¶ cum in ⟨*om. AQ*⟩ una uirtute omnis spes salutis ⟨*om.* β⟩ consisteret: II 33, 4; cum omnis Gallicis nauibus spes in uelis armamentisque consisteret: III 14, 7; ¶ uictoria: 3, 111, 5 *u.* salus.

Consistere infestis signis: VII 51, 3; **pro subsidio:** VII 51, 1; **procul a castris:** V 17, 1.

Aduerb.: (continuo: VII 47, 1;) cuneatim: VII 28, 1; necessario: 1, 81, 1; plane: 2, 26, 4; (prope: VI 23, 2;) rursus: 1, 79, 4; sua sponte: 3, 93, 1; tutius: III 13, 9.

consobrinus: Vercassiuellauno Aruerno, consobrino ⟨consubrino α⟩ Vercingetorigis, summa imperii traditur: VII 76, 3.

consolor. A. alqm: postero die contione habita . . . milites consolatur et confirmat: V 52, 5; sic milites consolatus ⟨β; consolatos α⟩ eodem die reducit in castra: VII 19, 6; ¶¶ consolatus Indutiomarum hortatusque est, uti in officio maneret: V 4, 2.

B. omisso obiecto: postero die concilio conuocato consolatus cohortatusque est, ne se admodum animo demitterent: VII 29, 1; consolatus rogat, finem orandi faciat: I 20, 5; ubi . . . flentes ab eo salutem petiuerunt, consolatus consurgere iussit: 3, 98, 2.

conspectus. A. subiect.: non enim has (naues) aut conspectus patriae aut propinquorum praecepta ad extremum uitae periculum adire cogebant: 2, 7, 1;

B. obiect.: neque uero conspectum aut impetum nostrorum tulerunt: 3, 51, 2; (VII 19, 4 *u.* perferre;) ¶ quod ipse animo non defecerat . . . neque *se* in occultum abdiderat et conspectum multitudinis fugerat: VII 30, 1; ¶ (indignantes milites,) quod conspectum suum ⟨sui *A*⟩ hostes perferre ⟨ferre β⟩ possent tantulo spatio interiecto: VII 19, 4.

C. c. praepos.: a) ex: nec plane etiam (Ambiorigem) abisse ex conspectu: VI 43, 4; unum ipsius nauigium . . . auxilio tempestatis ex conspectu abiit ⟨abit *Ohl*⟩: 2, 22, 4; ¶ celeriter ex conspectu castrorum ⟨aduersariorum *l*[1]⟩ discessit: 3, 75, 2; ¶ primum suo, deinde omnium ex conspectu ⟨ex consp. *delend. censet Ciacc.*⟩ remotis equis: I 25, 1.

b) in conspectum: neque ab eo prius Domitiani milites discedunt, quam in conspectum ⟨-tu *a*⟩ Caesaris deducatur: 1, 22, 2; ¶ matres familiae . . . liberos in conspectum proferre coeperunt: VII 48, 3; ¶ Curio numquam se amisso exercitu . . . in eius (Caesaris) conspectum reuersurum confirmat: 2, 42, 4; ¶ ut non prius fuga desisterent, quam in conspectum ⟨conspectu β⟩ agminis nostri uenissent: IV 12, 2; postea uero quam equitatus noster in conspectum ⟨conspectu *AQ*⟩ uenit, hostes . . . terga uerterunt: IV 37, 4; maximeque opus esse (confirmant) in conspectum ⟨*b*[1]; conspectu *Ox*⟩ exercitum ⟨exercitui *Plugg.*; *an* exercitus?⟩ uenire et conloquendi dare facultatem: 2, 27, 3; (non audistis) haec acta diebus XL, quibus in conspectum ⟨-tu *al*⟩ aduersariorum uenerit Caesar? 2, 32, 5; (neque ullum laborem . . . despiciens † neque ⟨ne quod *Oud.*; *Np.*, *Db.*⟩ subsidium exspectans, si in Caesaris complexum ⟨expectanti Caesari in conspectum *Np.*, *Db.*⟩ uenire posset: 3, 8, 4;) quos ille, cum in conspectum ⟨-tu *Oa*⟩ eius uenissent, corripi . . . iussit: 3, 109, 5.

c) in conspectu: ita se . . . de populo Romano meritos esse, ut paene in conspectu exercitus nostri agri uastari, liberi eorum in seruitutem abduci, oppida expugnari non debuerint: I 11, 3; ¶ filiumque puerili aetate in publico in conspectu patris adsistere turpe ducunt: VI 18, 3; ¶ omnes alarios in conspectu hostium pro castris minoribus constituit: I 51, 1; ¶ quod in conspectu Caesaris atque omnis exercitus res gerebatur: III 14, 8; quod in conspectu omnium res gerebatur: VII 80, 5; ¶ quos in conspectu ⟨conspectum β⟩ Galliae interficere uereretur: V 6, 5; omnesque ab eis circumuenti in conspectu utriusque exercitus interficiuntur: 1, 70, 5; qui omnes . . .

in eius conspectu ⟨conspectum *NO*⟩ crudelissime interficiuntur: 3, 28, 4; Labienus . . . captiuos . . . in omnium conspectu interfecit: 3, 71, 4; ¶ cum pro se quisque in conspectu imperatoris etiam in ⟨*c*⟩ extremis suis rebus operam nauare cuperet: II 25, 3; ¶ quorum pars deprehensa in conspectu nostrorum militum cum cruciatu necabatur ⟨*c*⟩: V 45, 1; qui ex iis nouissimus conuenit ⟨*c*⟩, in conspectu multitudinis omnibus cruciatibus adfectus necatur: V 56, 2; ¶ cum uterque utrimque exisset exercitus, in conspectu fereque e regione Caesaris ⟨*Paul;* castris *X*⟩ castra ponebat (Vercingetorix) ⟨cum uterque utrique esset exercitui in conspectu fereque e regione castris castra poneret *β*⟩: VII 35, 1; ¶ uestigio temporis primum agmen erat in conspectu: 2, 26, 2; — qui (mons) erat in conspectu omnium excelsissimus: 1, 70, 4.

conspicio. A. sequ. obiect.: omnes uici atque omnia aedificia, quae quisque conspexerat, incendebantur: VI 43, 2; ¶ hoc explorato loco Curio castra Vari conspicit muro oppidoque coniuncta . . ., admodum munita natura loci: 2, 25, 1; ¶ ne ex hostium castris conspici possent (cohortes): III 26, 2; ¶ quem (equitatum) simul atque oppidani conspexerunt: VII 12, 5; ¶ ubi primum (hostes) nostros equites conspexerunt: IV 12, 1; ¶ neque homini neque ferae, quam conspexerunt ⟨conspexerint *Q*²*β*; *Aim.*⟩, parcunt (uri): VI 28, 2; ¶ in omnibus partibus incendia conspiciuntur: VII 15, 2; ¶ milites . . . cursu incitato in summo colle ab hostibus conspiciebantur: II 26, 3; quos (milites) ubi Afranius procul uisos cum Petreio conspexit: 1, 65, 1; ¶ quaeque (quisque) prima signa ⟨signa pr. *β*⟩ conspexit, ad haec constitit: II 21, 6; commisso . . . proelio signa legionum duarum procul ab utrisque conspiciuntur: 1, 40, 7; ¶ haec (tragula) . . . adhaesit neque ab nostris biduo animaduersa tertio die a quodam milite conspicitur: V 48, 8; ¶ uicos: VI 43, 2 *u.* aedificia.

quos cum apud se in castris Ariouistus conspexisset: I 47, 6.

B. sequ. acc. c. particip.; a) ptc. praes.: ubi (hostes) ex litore aliquos singulares ex naui egredientes conspexerant: IV 26, 2; quos laborantes conspexerat, his subsidia submittebat: IV 26, 4; cum Titurius procul Ambiorigem suos cohortantem conspexisset: V 36, 1; qui (Pompeius) paulo ante ex castris fugientes suos conspexerat: 3, 70, 1.

(subaudiendum est ptc.:) hos item ⟨alii *add. Ald.*⟩ ex proximis [primis] nauibus cum (desilientes) conspexissent ⟨*u. CC*⟩: IV 25, 6.

b) ptc. pf.: cum . . . iam omnia fere superiora loca multitudine armatorum completa conspicerentur: III 3, 2; ibi in omnibus collibus expositas hostium copias armatas conspexit: IV 23, 2; longius delatus aestu orta luce sub sinistra Britanniam relictam conspexit: V 8, 2; postquam (Marcius Rufus) in litore relictam nauem conspexit: 2, 23, 5; (2, 25, 1 *u.* **A.** castra.)

C. sequ. acc. c. inf.: qui (calones) ab ⟨*c*⟩ decumana porta ac summo iugo collis nostros uictores flumen transisse ⟨transire *β*⟩ conspexerant: II 24, 2; ubi paulatim retorqueri agmen ad dextram ⟨*c*⟩ conspexerunt iamque . . . animum aduerterunt: 1, 69, 3.

conspicor. A. sequitur accus.; a) subiect. sunt homines; α): progressus milia passuum XXV agmen Haeduorum conspicatus . . . iter eorum moratur: VII 40, 4; ¶ ipse noctu progressus milia passuum circiter XII hostium copias conspicatus est: V 9, 2; ¶ multis in ciuitatibus harum rerum exstructos cumulos ⟨*Ald.;* tumulos *X; edd.*⟩ locis consecratis ⟨*c*⟩ conspicari licet: VI 17, 4; ¶ *quae* (cohortes) procul equitatum Caesaris conspicatae . . . ad eum transeunt: 1, 24, 3; ¶ aquilifer . . . conspicatus † equites ⟨fugientes *Hartz;* contestatus recipientes *Kraff.*⟩ nostros . . . inquit: 3, 64, 3; ¶ Allobroges . . . conspicati *in* itinere exploratores Domitii . . . cuncta . . . exposuerunt: 3, 79, 6; ¶ quarum ⟨*c*⟩ cohortium ⟨*c*⟩ milites ⟨*c*⟩ postero die ante oppidum Iuba conspicatus . . . magnam partem eorum interfici iussit: 2, 44, 2; ¶ circiter milia passuum quattuor progressus trans uallem ⟨*c*⟩ et riuum multitudinem hostium conspicatur: V 49, 5; ¶ barbari signa procul conspicati oppugnatione desistunt: VI 39, 4; ¶ (tumulos: VI 17, 4 *u.* cumulos.)

quae (cohortes) fugientes conspicatae neque illos . . . confirmare potuerunt neque: 3, 64, 1; (3, 64, 3 *u. s.* equites;) ¶ Vercingetorix ex arce ⟨*c*⟩ Alesiae suos conspicatus ex oppido egreditur: VII 84, 1.

β): conspicati ex oppido caedem et fugam suorum . . . copias . . . reducunt: VII 88, 5; ¶ quique hos sequebantur celerem eorum receptum conspicati restiterunt: 3, 38, 3.

id conspicati Heluetii . . . rursus instare . . . coeperunt: I 25, 6.

(omisso obiecto:) hunc (montem) cum . . . caetrati peterent, conspicatus (id) equitatus Caesaris . . . impetum facit ⟨*c*⟩: 1, 70, 5.

b) subiect. (metonym.) sunt res (naues): conspicataeque naues triremes duae nauem D. Bruti . . . sese in eam incitauerant: 2, 6, 4; ¶¶ hunc (Domitium) conspicatae naues, quae . . . excubabant, . . . sequi coeperunt: 2, 22, 3.

B. sequ. **duplex acc. uel acc. c. ptc.:** uacua castra hostium Caesar conspicatus . . . raros milites . . . traducit: VII 45, 7; ¶ tum calones perterritos hostes conspicati . . . armatis occurrerunt ⟨*c*⟩: II 27, 1; (VI 17, 4 *u.* **A. a)** cumulos.)

C. sequ. **interrog. obliqua:** Labienus . . . ex loco superiore quae res in nostris castris gererentur conspicatus . . . misit: II 26, 4.

conspiro: prius quam plures ciuitates conspirarent, partiendum sibi . . . exercitum putauit: III 10, 3.

milites legionis VIIII. subito conspirati ⟨conspicati *O;* constipati *Faern.*⟩ pila coniecerunt: 3, 46, 5.

constanter: hi constanter omnes nuntiauerunt . . .: II 2, 4.

cum item ab hostibus constanter ac non timide pugnaretur: III 25, 1.

constantia: quantum haberet in se boni constantia: I 40, 6; ¶ Pompeius . . . senatus uirtutem constantiamque conlaudat: 1, 6, 1; ¶ an . . . de eorum fide constantiaque dubitatis: VII 77, 10.

consterno, are: sic sunt animo consternati ⟨confirmati *Np.; u. CC*⟩ homines insueti laboris, ut omnia, quae imperarentur, sibi patienda ⟨*c*⟩ existimarent: VII 30, 4.

consterno, ere: eamque contabulationem summam lateribus lutoque constrauerunt: 2, 9, 3; ¶ (nauibus circiter octoginta ⟨*c*⟩ onerariis coactis contractisque ⟨constratisque *Em. Hoffm.; del. Ruhnken; Fr.; u. CC*⟩ . . . legatis praefectisque distribuit: IV 22, 3;) cum Caesar omnino XII naues longas praesidio duxisset, in quibus erant constratae ⟨*Vrsin.;* constructae *Nx*⟩ IIII ⟨*c*⟩: 3, 7, 2; ut (naues) ad unam omnes constratae numero XVI eliderentur: 3, 27, 2; omnes naues incendit XXXV, e quibus erant XX constratae ⟨rost̄ constratae *ah;* rostratae *NOl*⟩: 3, 101, 2; (erant naues) XXII . . . constratae ⟨constructae *l*[1]; contractae *O*[1]⟩ omnes: 3, 111, 3; ¶ uidere licuit . . . recentibus caespitibus tabernacula constrata: 3, 96, 1; ¶ adpulsaque ad proximum litus trireme constrata: 2, 23, 3.

haec derecta materia ⟨*c*⟩ iniecta contexebantur ac ⟨*c*⟩ longuriis cratibusque consternebantur: IV 17, 8; ¶ quidquid est contignatum, cratibus consternitur; crates luto ⟨*c*⟩ integuntur: 2, 15, 2.

constipo: ut se sub ipso uallo constipauerant (hostes) recessumque primis ultimi non dabant: V 43, 5; — (milites legionis VIIII. subito conspirati ⟨constipati *Faern.*⟩ pila coniecerunt: 3, 46, 5.)

constituo. A. propr. = conlocare, ponere, (aedificare): ut ⟨*c*⟩ intra siluas aciem ordinesque constituerant: II 19, 6; diuersamque aciem (L. Plancus) in duas partes constituit, ne ab equitatu circumueniri posset: 1, 40, 5; prima et secunda acies in armis, ut ab initio constituta erat, permanebat: 1, 41, 4; (eo signa inferri ⟨*c*⟩ Caesar aciemque conuerti ⟨*a corr., fh;* conferri *a pr. m.;* constitui *x; edd.*⟩ iubebat: VII 67, 4;) V 51, 1; VII 53, 1; 2, 41, 2 *u.* **acies** *p. 87* **b)**; ¶ postridie . . . Caesar . . . omnes alarios ⟨*c*⟩ in conspectu hostium pro castris minoribus constituit: I 51, 1; ¶ ad extremas fossas castella constituit ibique tormenta conlocauit: II 8, 4; ¶ misit, ut (Sextius) cohortes ex castris ⟨*c*⟩ celeriter educeret et sub infimo colle ab ⟨*c*⟩ dextro latere ⟨*c*⟩ hostium constitueret: VII 49, 1; cohortes in acie LXXX ⟨LXXV *Np.*⟩ constitutas habebat (Caesar): 3, 89, 2; ¶ Germani suas copias castris eduxerunt generatimque constituerunt ⟨instituerunt *B*[2]*h*⟩ paribus ⟨paribusque *B*[2]β⟩ interuallis, Harudes, . . . Suebos: I 51, 2; pedestresque copias paulum ⟨*c*⟩ ab eo loco *abductas in locis superioribus constituunt (duces): VII 79, 2; Afranius copias educit et in medio colle sub castris constituit: 1, 41, 2; ¶ Pompeius . . . sic ⟨*c*⟩ pro castris exercitum constituebat, ut . . .: 3, 56, 2; ¶ Caesar in Belgis omnium legionum hiberna constituit: IV 38, 4; ¶ locis certis horrea constituit: 3, 42, 4; ¶ (iumenta: 1, 64, 6 *u.* numerum;) ¶ legionem Caesar . . . passibus ducentis ab eo tumulo constituit: I 43, 2; reliquas sex legiones pro castris in acie constituit: II 8, 5; Caesar . . . legiones in acie pro castris constituit: IV 35, 1; legionem *decimam . . . inferiore constituit loco: VII 45, 5; legionesque pro castris constituit: VII 70, 2; paulum legiones Caesar, quas pro uallo constituerat, promoueri iubet: VII 70, 5; reliquas legiones in armis expeditas contra hostem constituit: 1, 42, 1; ¶ aperto ⟨*c*⟩ ac plano litore naues constituit: IV 23, 6; quod naues propter magnitudinem nisi in alto constitui non poterant: IV 24, 2; naues longas . . . ad latus apertum hostium constitui . . . iussit: IV 25, 1; ¶ magnoque numero iumentorum in flumine supra atque infra constituto

traducit exercitum: 1, 64, 6; ¶ quod oppidum (Cingulum) Labienus constituerat suaque pecunia exaedificauerat: 1, 15, 2; ¶ ordines: II 19, 6 *u.* aciem; ¶ praesidia in Rutenis prouincialibus, Volcis Arecomicis, Tolosatibus circumque Narbonem . . . constituit: VII 7, 4; ¶ legionisque ⟨*c*⟩ decimae . . . continuo ⟨*u. CC*⟩ signa constituit ⟨constiterunt β; *Schn.*⟩: VII 47, 1; ¶ ubi Caesaris castra posita tabernaculaque constituta . . . animum aduerterunt: 1, 80, 3; ¶ celeriter uineis ad oppidum actis, aggere iacto turribusque constitutis legatos . . . mittunt: II 12, 5; ubi uineis actis aggere exstructo turrim ⟨*c*⟩ procul constitui uiderunt: II 30, 3; in extremo ponte turrim ⟨*c*⟩ tabulatorum quattuor constituit: VI 29, 3; castris . . . positis Caesar . . . aggerem apparare, uineas agere, turres duas constituere coepit: VII 17, 1.

Harudes . . . Suebos: I 51, 2 *u. s.* copias; ¶¶ neque se (Fauonium) praesidium, ubi constitutus esset, sine auxilio Scipionis tenere posse: 3, 36, 6.

ibi futuros Heluetios, ubi eos Caesar constituisset atque esse uoluisset: I 13, 3.

B. trsl.; a) = instituere, facere: coactis equitum VIII milibus et peditum circiter CCL ⟨*c*⟩ . . . praefecti constituebantur. Commio Atrebati, Viridomaro et Eporedorigi Haeduis, Vercassiuellauno Aruerno . . . summa imperii traditur ⟨praef. constituebantur commius atrebas, uiridomarus et eporedorix hedui; uercassiuellauno . . . . traditur β⟩: VII 76, 3; ¶ quem (Commium) ipse Atrebatibus superatis regem ibi constituerat: IV 21, 7; quem (Cauarinum) Caesar apud eos regem constituerat: V 54, 2.

b) = componere, conficere: celeriter confecto dilectu tribus ante exactam hiemem et constitutis et adductis legionibus . . . docuit . . .: VI 1, 4.

c) = decernere, statuere; α) abs.: Caesar, ut ante constituerat, duas acies hostem propulsare . . . iussit: I 49, 4; Caesar, ut constituerat, in Italiam . . . proficiscitur: VII 1, 1; quae (solutiones) per arbitrum fierent, ut Caesar praesens constituerat: 3, 20, 1; — ut erat constitutum, ad eum legati reuertuntur: IV 11, 1; ¶ illi (Afranius, Petreius) necessario maturius, quam constituerant, castra ponunt: 1, 65, 3.

β) sequitur αα) obiect.: die constituta causae dictionis Orgetorix . . . omnem suam familiam . . . coegit: I 4, 2; ubi ea dies, quam constituerat cum legatis, uenit: I 8, 3; ea re permissa diem concilio constituerunt (principes): I 30, 5; uti aut iterum conloquio diem constitueret aut: I 47, 1; (Crassus) posterum diem pugnae constituit: III 23, 8; (Vercingetorix) imperat reliquis ciuitatibus obsides diemque ei rei constituit ⟨*Hotom.;* obsides, deinque ei rei constituit diem *X; Schn., Db.;* obsides, diemque huic rei constituit *Np., Dt*[1]*.;* obsides, dedendique constituit diem *Em. Hoffm.*⟩: VII 64, 1; a fano Dianae . . . pecunias Scipio tolli iubebat. certaque eius rei die constituta ⟨*Vrsinus;* ceteraque eius diei constituta *Oz*⟩ cum in fanum uentum esset: 3, 33, 1; ¶ in se noui generis imperia constitui, ut . . .: 1, 85, 8; ¶ qui (arbitri) litem aestiment poenamque constituant: V 1, 9; si . . . controuersia est, idem (druides) decernunt ⟨*c*⟩, praemia poenasque constituunt: VI 13, 5; capitis poenam iis, qui non paruerint ⟨paruerunt *AQ*[1]⟩, constituit: VII 71, 6; ¶ praemia: VI 13, 5 *u.* poenam; ¶ ea re constituta secunda uigilia . . . egressi . . . fecerunt: II 11, 1; uix ut iis rebus, quas constituissent, . . . administrandis ⟨*c*⟩ tempus daretur: III 4, 1; his constitutis rebus . . . accidit: IV 13, 4; his constitutis rebus . . . soluit: IV 23, 1; his rebus constitutis Caesar ad portum Itium . . . peruenit: V 5, 1; his rebus constitutis . . . reliqua eius consilia animo circumspiciebat: VI 5, 3; his constitutis rebus ⟨reb. const. β⟩ . . . facere pontem instituit: VI 9, 3; his constitutis rebus . . . Viennam peruenit: VII 9, 3; his constitutis rebus . . . imperat: VII 64, 4; his rebus constitutis equites auxiliaque . . . ab Afranio imperantur: 1, 38, 3; his constitutis rebus probatisque consiliis . . . (Curio) audit: 2, 38, 1; his constitutis rebus signo iam profectionis dato . . . animum aduersum ⟨*c*⟩ est: 3, 85, 3; ¶ grauissimumque ei rei supplicium ⟨grauissimumque ibi suppl. horum delictorum β⟩ cum cruciatu constitutum est: VI 17, 5; ¶ tempore eius rei constituto ab concilio ⟨*c*⟩ disceditur: VII 2, 3; certumque ei rei tempus constituitur: 3, 19, 3.

Heluetii id, quod constituerant, facere conantur, ut e finibus suis exeant: I 5, 1.

ββ) de alqa re: (druides) fere de omnibus controuersiis publicis priuatisque constituunt: VI 13, 5.

γγ) infin.: (agere: V 22, 4 *u.* hiemare;) ¶ capere: 1, 19, 2 *u.* d); ¶ (Heluetii) constituerunt . . . iumentorum . . . quam maximum numerum coëmere: I 3, 1; ¶ consensu summo ⟨*c*⟩ constituit Curio, cum primum sit data potestas, proelio rem committere:

2, 33, 3; his auctoribus temere credens consilium commutat (Curio) et proelio rem committere constituit: 2, 38, 2; ¶ his rebus adducti et auctoritate Orgetorigis permoti (Heluetii) constituerunt ea, quae ad proficiscendum pertinerent, comparare: I 3, 1; ¶ conferre: 3, 81, 3 *u.* exspectare; ¶ constituerunt (Heluetii) . . . cum proximis ciuitatibus pacem et amicitiam confirmare: I 3, 1; ¶ (Galba) constituit cohortes duas in Nantuatibus ⟨*c*⟩ conlocare: III 1, 4; ¶ decertare: IV 19, 3 *u.* exspectare; ¶ Massilienses . . . auxiliis . . . desperatis . . . sese dedere sine fraude constituunt: 2, 22, 1; ¶ (deportare: V 23, 2 *u.* reportare;) ¶ (desistere: 1, 82, 5 *u.* lacessere;) ¶ cum proelio dimicare constituerunt (Galli): VI 17, 3; etsi prohibere Pompeius totis copiis et dimicare non constituerat: 3, 44, 6; ¶ quo pudore adducti et . . . arbitrati discedere a nobis et nouam temptare fortunam nouasque amicitias experiri constituerunt (Raucillus et Egus): 3, 60, 3; ¶ quod (Pompeius) ab initio Italia excedere constituerat ⟨inst. *l*⟩: 1, 27, 2; itaque constituunt ipsi (Afranius Petreiusque) *his* locis excedere et in Celtiberiam bellum transferre: 1, 61, 2; ¶ experiri: 3, 60, 3 *u.* discedere; ¶ hic Romanorum aduentum exspectare atque *ibidem decertare (Suebos) constituisse: IV 19, 3; positis castris . . . auxilia Germanorum exspectare constituunt (Treueri): VI 7, 3; ad eius initium siluae ⟨*c*⟩ Suebos aduentum Romanorum exspectare constituisse: VI 10, 5; ibique reliquarum ex Italia legionum aduentum exspectare et sub pellibus hiemare constituit: 3, 13, 5; ibi aduentum exspectare Pompei eoque omnem belli rationem conferre constituit: 3, 81, 3; ¶ constituerunt . . . sementes quam maximas facere: I 3, 1; castra facere constituit: 1, 41, 3; quod mea sponte facere constitueram, ut quam lenissimum me praeberem . . .: *ap. Cic. ad. Att.* IX 7 *C*, 1; ¶ constituuntque (Petreius et Afranius) communi consilio bellum ad Ilerdam . . . gerere: 1, 38, 4; ¶ hunc secum habere in primis constituerat: V 6, 1; ¶ (Galba) constituit . . . in uico Veragrorum . . . hiemare: III 1, 4; cum constituisset ⟨statuisset β⟩ hiemare in continenti ⟨hiemem in continenti . . . agere β⟩: V 22, 4; ipse cum tribus legionibus circum Samarobriuam trinis hibernis hiemare constituit et . . . decreuit: V 53, 3; ipse Bibracte ⟨*c*⟩ hiemare constituit: VII 90, 8; hiemare Dyrrhachii ⟨*c*⟩, Apolloniae ⟨*c*⟩ omnibusque oppidis maritimis constituerat: 3, 5, 2; 13, 5 *u.* exspectare; ¶ (postremo (Afraniani) et plures intermittere dies et praeter consuetudinem omnium noctu instituerant ⟨*ego;* constituerant *codd.; edd.*⟩ pabulari: 1, 59, 3;) ¶ ipse . . . ad flumen † Scaldem . . . ire constituit: VI 33, 3; ¶ hac de causa constituerat signa inferentibus resistere ⟨desistere *Ox*⟩, prior proelio non lacessere: 1, 82, 5; ¶ ipse interea . . . in Gallia morari constituit: V 24, 8; ¶ (pabulari: 1, 59, 3 *u.* intermittere;) ¶ cum . . . ad hostem proficisci constituisset ⟨instituisset *A*⟩: VII 32, 2; in Hispaniam proficisci constituit: 1, 30, 1; prima luce postridie constituunt proficisci: 1, 67, 6; ¶ inopiam frumenti ueritus . . . constituit non progredi longius: VI 29, 1; ¶ prohibere: 3, 44, 6 *u.* dimicare; ¶ Caesar . . . constituerat nullam partem belli in Hispaniis ⟨*c*⟩ relinquere: 2, 18, 7; ¶ (duobus commeatibus exercitum reportare ⟨deportare β⟩ instituit ⟨constituit β⟩: V 23, 2;) ¶ resistere: 1, 82, 5 *u.* lacessere; ¶ quem ad diem Caesar . . . reuerti constituerat: VI 35, 1; ¶ hos (Pompeius) certo signo reuocare constituit, cum omnes milites naues conscendissent: 1, 27, 6; ¶ temptare: 3, 60, 3 *u.* discedere; ¶ omnibus rebus iis confectis, quarum rerum causa traducere exercitum constituerat: IV 19, 4; ¶ transferre: 1, 61, 2 *u.* excedere; ¶ Caesar . . . duabus de causis Rhenum transire constituit: VI 9, 1.

Omiss. infin.: (III 4, 1? *u.* **B. c)** β) αα) rem;) 1, 65, 3 *u.* α); (uestro imperatori, quam consueuistis ⟨*Koch;* constituistis *codd.; edd.*⟩, operam date: 3, 91, 1.)

δδ) **acc. c. inf.:** de obsessione ⟨*c*⟩ non prius agendum constituit quam rem frumentariam expedisset: VII 36, 1; 78, 2 *u.* εε); (tamen eos retinendos ⟨*c*⟩ non censuit ⟨*afhcorr.; Schn.;* constituit *αh pr.; rell. edd.*⟩: VII 54, 2.)

hostes . . . concilio conuocato constituerunt optimum esse domum suam quemque reuerti: II 10, 4.

εε) **ut:** (I 5, 1 *u.* αα) *extr.;*) sententiis dictis (Galli) constituunt, ut ii ⟨*c*⟩, qui . . . inutiles sint ⟨*c*⟩ bello, oppido excedant atque omnia prius experiantur ⟨*c*⟩ quam . . . descendant; illo tamen potius utendum consilio, . . . quam . . . pacis subeundam condicionem: VII 78, 1. 2; his rebus confectis . . . constituit, ut arbitri darentur . . .: 3, 1, 2.

ζζ) **interrog. obl.:** Caesar . . . obsides imperat et quid ⟨*c*⟩ . . . uectigalis populo Romano Britannia penderet constituit: V 22, 4; (Vercingetorix) obsides imperat, certum numerum militum . . . adduci iubet ⟨*c*⟩, armorum quantum quaeque ciuitas domi quodque ante tempus efficiat constituit: VII 4, 7. 8; placuit, ut . .

praecurrerent; reliqua qua ratione agi placeat constituunt: VII 37, 7; (duces hostium) quid quoque ⟨*c*⟩ pacto agi placeat occulte inter se constituunt; adeundi tempus definiunt: VII 83, 5; (Iuba) paucis [diebus] quae fieri uellet Vticae constituit atque imperauit: 2, 44, 3.

d) = ostendere, profiteri id, quod decreuimus: consiliumque fugae capere (Domitius) constituit ⟨inst. *l*⟩: 1, 19, 2; equitatuque imperato bellum cum Germanis gerere constituit: IV 6, 5; — II 10, 4 *u.* **c) β) δδ)** *extr.*

A. const. ab dextro latere cohortes: VII 49, 1; **ad** extremas fossas castella: II 8, 4; ad latus apertum hostium naues: IV 25, 1; **apud** eos regem: V 54, 2; **circum** Narbonem praesidia: VII 7, 4; **contra** hostem legiones: 1, 42, 1; **in** acie cohortes (legiones): II 8, 5; IV 35, 1; 3, 89, 2; in alto naues: IV 24, 2; in armis legiones: 1, 42, 1; in medio colle copias: 1, 41, 2; in conspectu hostium alarios: I 51, 1; in flumine iumenta: 1, 64, 6; in locis superioribus copias: VII 79, 2; in extremo ponte turrim: VI 29, 3; — in Belgis (Rutenis *al.*) hiberna (praesidia): IV 38, 4; VII 7, 4; **intra** siluas aciem: II 19, 6; **pro** castris (uallo) alarios (exercitum, legiones): I 51, 1; II 8, 5; IV 35, 1; VII 70, 2. 5; 3, 56, 2; **sub** castris (infimo colle) copias (cohortes): 1, 41, 2; VII 49, 1; ¶ **idoneo** (inferiore, iniquo) **loco, locis certis** aciem (legionem, horrea): V 51, 1; VII 45, 5; 53, 1; 3, 42, 4; **aperto** ac plano **litore** naues: IV 23, 6; ¶ **ibi:** IV 21, 7; **ubi:** I 13, 3; 3, 36, 6; ¶ **paribus interuallis** copias: I 51, 2; — **passibus ducentis ab** eo tumulo legionem: I 43, 2; ¶ **aciem diuersam** in duas partes: 1, 40, 5.

B. regem alqm constituere: IV 21, 7; V 54, 2; ¶ **diem** constituere **cum legatis:** I 8, 3; ¶ **inter se:** VII 83, 5; — **communi consilio:** 1, 38, 4; **consensu summo:** 2, 33, 3.

Aduerb.: celeriter: II 12, 5; (VII 49, 1;) continuo (?): VII 47, 1; generatim: I 51, 2; infra: 1, 64, 6; iterum: I 47, 1; occulte: VII 83, 5; procul: II 30, 3; (mea sponte: *ad Att.* IX 7 *C*, 1;) supra: 1, 64, 6.

consto. **A. = stare (firmum esse); a) = manere, non mutari:** uti ⟨*c*⟩ numerus legionum constare uideretur: VII 35, 3; ¶ ut paucis mutatis centurionibus idem ordines manipulique constarent: 2, 28, 1.

b) = perseuerare, perstare in: (Cotta se ad armatum hostem iturum negat atque in eo perseuerat ⟨constitit β⟩: V 36, 4.)

c) constat = certum, exploratum est; α) alqd constat alci: quod nihil nobis constat, non uidetur pro certo esse ponendum ⟨*c*⟩: VII 5, 6.

β) sequitur acc. c. inf.; αα): quem numerum barbarorum ad castra uenisse constabat: III 6, 2; in Venetiam, ubi Caesarem primum ⟨esse *add.* α⟩ bellum gesturum constabat: III 9, 9; — quae (milia L) ex Aquitania Cantabrisque conuenisse constabat: III 26, 6; quos (seruos et clientes) ab iis dilectos esse constabat: VI 19, 4; multaque in ea (silua) genera ferarum nasci constat, quae reliquis in locis uisa non sint ⟨sunt *Aim.*⟩: VI 25, 5; quem (L. Fabium) inter suos eo die dixisse constabat excitari se Auaricensibus praemiis . . .: VII 47, 7; etsi eam pecuniam publicam esse constabat datamque a Pompeio in stipendium: 1, 23, 4; tanta enim tempestas cooritur, ut numquam illis locis maiores ⟨*c*⟩ aquas fuisse constaret: 1, 48, 1; eius enim opera ⟨ope *NOx*⟩ castellum magna ex parte conseruatum esse constabat: 3, 53, 5; haec cum . . . gererentur Scipionemque in Macedoniam uenisse constaret: 3, 57, 1; item constabat . . . repetitis atque enumeratis diebus . . . simulacrum Victoriae . . . se . . . conuertisse: 3, 105, 2.

ββ) addit. dat.: quod omnibus constabat hiemari ⟨β; hiemare α⟩ in Gallia oportere: IV 29, 4.

γγ) addit.: inter omnes: constabat inter omnes, quod iam ipse Caesar per exploratores cognouerat, dorsum esse eius iugi prope aequum, sed . . .: VII 44, 3.

γ) sequ. interrog. obl.: neque satis Bruto . . . uel tribunis militum centurionibusque . . . constabat, quid agerent aut quam rationem pugnae insisterent: III 14, 3.

B. = consistere, contineri; a) constare ex (= *compositum esse ex*): erat . . . conuentus is ⟨*c*⟩, qui ex uariis generibus constaret: 2, 36, 1; ¶ haec (milia XX) constabant ex Gabinianis militibus: 3, 110, 2.

b) constare in (= *consistere, positum esse in*): (VII 21, 3 *u.* **d)**;) quod suum periculum in aliena uident uirtute ⟨β; *Schn.;* salute α; *rell. edd.*⟩ constare ⟨consistere *di; edd. uett.*⟩: VII 84, 4; monuitque eius diei uictoriam in earum cohortium uirtute constare ⟨consistere *f*⟩: 3, 89, 3; 1, 85, 3; 3, 14, 3 *u.* **consisto** *p. 681* **B.** partes; salus.

(**c) constare alqa re:** 3, 14, 3 *u.* **consisto** *p. 681* **B.** salus.)

d) constare penes alqm: quod penes eos ⟨paene in eo *ik; Np.;* paene ex eo *Em. Hoffm.*⟩, si id oppidum retinuissent, summam uictoriae constare intellegebant: VII 21, 3.

C. = stare c. abl. pretii: edocet, quanto

detrimento et quot uirorum fortium morte necesse sit constare uictoriam: VII 19, 4.

(construo: in quibus (nauibus) erant constratae ⟨*Vrsin.;* constructae *Nx*⟩ IIII ⟨*c*⟩: 3, 7, 2.**)**

consuesco. I. **Forma:** *Semel Caesar usus est praesenti* consuescere (I 33, 3), *reliquis locis omnibus perfecto uel ppf.*

Breuior forma his locis in omnibus codd. exstat: consuerunt *6 (7) locis:* III 8, 1; IV 24, 1; V 21, 3; (56, 2;) VII 75, 2; 2, 41, 8; 3, 112, 3; consuerint *ter:* I 44, 2; II 14, 6; IV 33, 3; consuera(n)t *septies (uel octies):* IV 24, 4; (V 1, 1;) VII 50, 2; 1, 5, 2; 2, 40, 1; 3, 36, 4; 110, 5; 111, 3; consuesse *ter:* I 14, 5; 36, 1; 43, 4; consuesse(n)t *sexies:* II 31, 6; V 27, 2; VII 18, 1; 32, 3; 33, 1; 1, 19, 2.

Contra consentiens est librorum scriptura consueuerat VII 35, 3.

Discrepant codd. his locis: III 8, 1 consuerunt *est in X, sed A pr. habet* consueuerunt; *item* VI 14, 1 consuerunt *in X est, sed in Aim. codd.* consueuerunt; VI 31, 3 *in α exstat* consuerunt, *in β* consueuerunt; VII 21, 1 *in α* consuerunt, *in β* consueuerant; ¶ I 14, 7 consuerint *est in A(C?) M²β,* consueuerint *in M¹;* VI 27, 4 consuerint *in X,* consueuerint *in Aim. codd.;* 1, 67, 3 consuerit *in Ofhl,* consueuerit *in a (quam formam receperunt Np., Dt.);* ¶ I 22, 5 consuerat in *αa¹,* consueuerat *in ha²;* III 1, 2 *et* IV 6, 1 *et* VII 65, 4 consuera(n)t *in αh,* consueuera(n)t *in af;* V 27, 1 *et* VII 88, 1 consuerat *in α,* consueuera(n)t *in β;* 1, 75, 2 consuerat *in Oahl,* consueuerat *in f;* 3, 18, 3 consueuerat *in Oafh,* consuerat *in l;* 3, 37, 5 consuerant *in a,* consueuerant *in Ofl; quid habeat h non constat.*

II. Signif. A. addito infinit. a) act.; α) subiect. sunt animantes: druides a bello abesse consuerunt: VI 14, 1; ¶ ita Heluetios a maioribus suis institutos esse, uti obsides accipere, non dare consuerint: I 14, 7; ¶ hi (milites) bona locupletum diripere, . . . regis domum obsidere, regno expellere alios ⟨*c*⟩, alios arcessere uetere quodam Alexandrini exercitus instituto consuerant: 3, 110, 5; ¶ quibuscum communicare de maximis rebus Pompeius consueuerat: 3, 18, 3; ¶ consuesse enim deos immortales . . . his secundiores interdum res . . . concedere: I 14, 5; ¶ quod perterritus miles in ciuili dissensione timori magis quam religioni consulere consuerit ⟨*c*⟩: 1, 67, 3; ¶ quo incursionis ⟨*c*⟩ hostium uitandae ⟨*c*⟩ causa conuenire (Britanni) consuerunt: V 21, 3; quo ⟨quod *β*⟩ lege communi omnes puberes armati ⟨*c*⟩ conuenire consuerunt ⟨coguntur *β*⟩: V 56, 2; ¶ dare: I 14, 7 *u.* accipere; ¶ hi (milites) regum ⟨*c*⟩ amicos ad mortem ⟨*c*⟩ deposcere . . . consuerant: 3, 110, 5; ¶ diripere: 3, 110, 5 *u.* arcessere; has (naues Aegyptii) more praedonum diripere consuerunt: 3, 112, 3; ¶ **(**(nostri) suos ordines ⟨*c*⟩ seruare neque ab signis discedere neque . . . eum locum, quem ceperant, dimitti censuerant ⟨consuerant *O(f?); Np.*⟩ oportere: 1, 44, 4;**)** ¶ inter quos dominari consuessent (Aduatuci): II 31, 6; ¶ quo (itinere) magno cum periculo . . . mercatores ire consuerant: III 1, 2; ¶ expellere: 3, 110, 5 *u.* arcessere; ¶ discedens ab hibernis Caesar in Italiam, ut quotannis facere consuerat ⟨instituerat *β*⟩: V 1, 1; quod facere (multitudo) in eo consuerunt ⟨consueuerant *β*⟩, cuius orationem adprobant: VII 21, 1; de sua salute desperantes, ut extremo uitae tempore homines facere consuerunt: 2, 41, 8; ¶ tantum . . . efficiunt (aurigae), uti . . . incitatos equos sustinere et breui moderari ac flectere et per temonem percurrere et in iugo insistere ⟨consistere *a*⟩ et se inde in currus citissime recipere consuerint: IV 33, 3; ¶ quos (equites) suae custodiae causa habere consuerat (Petreius): 1, 75, 2; quos ⟨*c*⟩ (equites) suae custodiae causa circum se habere (Iuba) consuerat: 2, 40, 1; ¶ populum Romanum uictis . . . ad suum arbitrium imperare consuesse: I 36, 1; ¶ quod (stipendium) uictores uictis imponere consuerint: I 44, 2; ¶ insistere: IV 33, 3 *u.* flectere; ¶ moderari: IV 33, 3 *u.* flectere; ¶ quibus (nauibus) in Britanniam nauigare consuerunt (Veneti): III 8, 1; ¶ obsidere: 3, 110, 5 *u.* arcessere; ¶ cum singuli magistratus antiquitus creari atque regiam potestatem annuum ⟨*c*⟩ obtinere consuessent: VII 32, 3; ¶ quo in loco superioribus fere diebus nostri pabulari consueuerant ⟨consuerant *a(h?); Np., Dt.*⟩: 3, 37, 5; ¶ quod (stipendium) Aduatucis finitimis suis pendere consuesset (Ambiorix): V 27, 2; ¶ percurrere: IV 33, 3 *u.* flectere; ¶ qui (expediti) inter equites proeliari consuessent: VII 18, 1; qui (pedites) inter eos (equites) proeliari consuerant: VII 65, 4; ¶ se recipere: IV 33, 3 *u.* flectere; cum est animaduersum a uenatoribus, quo se recipere (alces) consuerint: VI 27, 4; ¶ quod illi turbulentissimi superioribus temporibus tribuni plebis *post* octo denique menses . . . ⟨*u. CC*⟩ respicere ac timere consuerant ⟨consuerat *a?fh*⟩: 1, 5, 2; ¶

(seruare: 1, 44, 4 *u.* discedere;) ¶ qui (Cadurci, Gabali, Vellauii) sub imperio Aruernorum esse consuerunt: VII 75, 2; equitatus regis Cotyis ⟨*c*⟩ ad castra Cassii aduolauit, qui circum Thessaliam esse consuerat: 3, 36, 4; ¶ quorum auxiliis atque opibus, si qua bella inciderint, sustentare consuerint (Haedui): II 14, 6; ¶ sustinere: IV 33, 3 *u.* flectere; ¶ timere: 1, 5, 2 *u.* respicere; ¶ paulatim autem Germanos consuescere Rhenum transire . . . periculosum uidebat: I 33, 3; ¶ C. Arpineius . . . et Q. Iunius . . ., qui iam ante missu Caesaris ad Ambiorigem uentitare consuerat ⟨consuerunt *M;* consueuerant β⟩: V 27, 1; ¶ omnes fere, qui eo mari uti consuerunt, habent uectigales: III 8, 1; quo plerumque genere in proeliis uti (barbari) consuerunt: IV 24, 1; nostri . . . non eadem alacritate ac studio, quo in pedestribus uti proeliis consuerant, utebantur ⟨*c*⟩: IV 24, 4; paulo facit humiliores (naues), quam quibus in nostro mari uti consueuimus: V 1, 2; (eius aduentu ex colore uestitus cognito, [quo insigni in proeliis uti consuerat ⟨-euerat β⟩ *add. codd.; edd.; del. Paul; Hld.*]: VII 88, 1.

β) **subiect. sunt inanima**: redintegratis uiribus, quod plerumque in spe uictoriae accidere consueuit: III 26, 4; quod plerumque iis ⟨*c*⟩ accidere ⟨accedere *BMQ*⟩ consueuit, qui . . .: V 33, 1; accedebant ad haec grauissimae usurae, quod in bello plerumque accidere consueuit uniuersis imperatis pecuniis: 3, 32, 5; ¶ luna plena, qui dies maritimos aestus maximos in Oceano efficere consueuit: IV 29, 1; quas (insulas) aestus efficere consuerunt ⟨consueuerunt β⟩: VI 31, 3; ¶ corus . . ., qui magnam partem omnis temporis in his locis ⟨*c*⟩ flare consueuit: V 7, 3; ¶ annona creuit; quae fere res non solum inopia praesentis, sed etiam futuri temporis timore ingrauescere consueuit: 1, 52, 1; ¶ non ignorans, quanta ex dissensionibus incommoda oriri consuessent: VII 33, 1; ¶ qui (timor) fere ⟨ferre *ahl*⟩ bella et ciuiles dissensiones sequi consueuit: 3, 1, 3; ¶ dextris umeris exsertis animaduertebantur, quod insigne pactum ⟨*c*⟩ esse consuerat: VII 50, 2; causa autem obsidionis haec fere esse consueuit, ut: 3, 47, 3; quae (naues) praesidii causa Alexandriae esse consuerant: 3, 111, 3.

b) **pass.**: creari VII 32, 3 *u.* a) α) obtinere; ¶ quam rem . . . pro magnis hominum officiis consuesse tribui docebat: I 43, 4.

B. **intellegendus est infinit.**: eo die quo consuerat interuallo hostes sequitur: I 22, 5; Caesar . . . maturius, quam consuerat, ad exercitum proficiscitur: IV 6, 1; reliquas copias cum omnibus impedimentis, ut consueuerat, misit: VII 35, 3; cum . . . omnia trepidantius timidiusque ageret, quam superioribus diebus consuesset: 1, 19, 2; uestro imperatori quam consueuistis ⟨*Koch;* constituistis *codd.; edd.*⟩ operam date: 3, 91, 1; ut tuis consiliis atque opibus, ut consueui, in omnibus rebus utar: *ap. Cic. ad Att.* IX 16, 3.

consuetudo. A. = mos, institutum; a) subiect.: populi Romani hanc esse consuetudinem, ut socios . . . honore auctiores uelit esse: I 43, 8; quod apud Germanos ea ⟨*om.* β⟩ consuetudo esset, ut matres familiae . . . declararent . . .: I 50, 4; quod Germanorum consuetudo [haec *add. BMQ*β; *om. A; Dt.; Hld.*] sit a maioribus tradita, quicumque bellum inferant resistere neque deprecari: IV 7, 3; non esse consuetudinem populi Romani ⟨ullam *add.* β⟩ accipere ab hoste armato condicionem: V 41, 7; milites disponit non certis spatiis intermissis, ut erat superiorum dierum consuetudo, sed: 1, 21, 3; quod consuetudo eorum omnium est, ut sine utribus ⟨*c*⟩ ad exercitum non eant: 1, 48, 7; significatione . . . fumo facta, ut erat superioris temporis consuetudo: 3, 65, 3; ¶ nuntiauerunt puluerem maiorem, quam consuetudo ferret, . . . uideri: IV 32, 1; maiore strepitu et tumultu, quam populi Romani fert consuetudo, castra moueri iubet: VI 7, 8; uenerant . . . cum multis carris magnisque impedimentis, ut fert Gallica consuetudo: 1, 51, 1; ¶ ut . . . hanc inueterascere ⟨*c*⟩ consuetudinem (hibernorum) nolint: V 41, 5; ¶ etiam Caesaris beneficia imminuerat ⟨*Jurinius;* beneficium mutauerat *codd.*⟩ consuetudo, qua offerrentur ⟨munerum consuetudo, quae off. *E. Hoffm.; u. CC*⟩: 2, 29, 3; ¶ neque suam neque populi Romani consuetudinem pati, uti . . . socios desereret: I 45, 1; ¶ (continere ad signa manipulos,) ut instituta ratio et consuetudo exercitus Romani postulabat: VI 34, 6.

b) **obiect.**: qua consuetudine cognita Caesar . . . maturius, quam consuerat, ad exercitum proficiscitur: IV 6, 1; ¶ neque hanc consuetudinem uictus cum illa comparandam (esse): I 31, 11; ¶ eorum dierum consuetudine itineris nostri exercitus perspecta: II 17, 2; ¶ tradere: IV 7, 3 *u.* a) esse.

c) **genet.**: pueris mulieribusque in muro dispositis ⟨*c*⟩, ne quid cotidianae consuetudinis desideraretur: 3, 9, 6; ¶ quod homines barbari et nostrae consuetudinis imperiti bellum populo Romano fecissent: IV 22, 1; ¶ est enim ⟨*c*⟩ hoc Gallicae ⟨galliae *h*⟩ con-

suetudinis, uti et uiatores etiam inuitos consistere cogant et: IV 5, 2.

d) abl.; α): ne adsidua consuetudine capti studium belli gerendi agri cultura commutent: VI 22, 3; ¶ quod fere fit, quibus quisque in locis miles inueterauerit, ut multum ⟨militum *a?*⟩ earum regionum consuetudine moueatur: 1, 44, 3; ¶ qui (expediti) cotidiana consuetudine usum quoque eius generis proeliorum perciperent: 3, 84, 3.

β): huc cum se (alces) consuetudine reclinauerunt: VI 27, 5; cum . . . Caesar ad opus consuetudine excubaret: VII 24, 2; 2, 29, 3 *u.* **a)** imminuere; ¶ hi consuetudine populi Romani loca capere, castra munire, commeatibus nostros intercludere instituunt ⟨*c*⟩: III 23, 6; — quae (ciuitates) eorum consuetudine Aremoricae ⟨*c*⟩ appellantur: VII 75, 4; — consuetudine sua Caesar sex legiones expeditas ducebat: II 19, 2; se magis consuetudine sua, quam merito eorum ciuitatem conseruaturum: II 32, 1; rursus resistentibus ⟨*c*⟩ consuetudine sua ⟨sua consuet. *β*⟩ ad pedes desiluerunt: IV 12, 2; ¶ Numidae enim ⟨*c*⟩ quadam barbara consuetudine nullis ordinibus passim consederant: 2, 38, 4; — huc cum cotidiana consuetudine egressae ⟨*Jurin.;* congressae *codd.*⟩ pabulatoribus praesidio . . . legiones . . . flumen transissent: 1, 40, 3; naues, quae missu Bruti consuetudine cotidiana ad portum excubabant: 2, 22, 3; cum cotidiana consuetudine Q. Varus . . . uenisset: 3, 37, 5; — Catone ⟨*c*⟩ . . . pristina consuetudine dicendi mora dies extrahente ⟨*c*⟩: 1, 32, 3.

e) c. praep.: legione ex consuetudine una frumentatum missa: IV 32, 1; Germani celeriter ex consuetudine sua phalange facta: I 52, 4; interim ex consuetudine cotidiana Indutiomarus ad castra accedit atque . . .: V 58, 2.

animum aduersum est paulo ante extra cotidianam consuetudinem ⟨conditionem cotidianam *a pr. m:* consuetudinem cot. *a corr.*⟩ longius a uallo esse aciem Pompei progressam: 3, 85, 3.

in eam se consuetudinem adduxerunt ⟨abduxerunt *BM*⟩, ut . . . haberent: IV 1, 10; qui (Gabiniani milites) iam in consuetudinem Alexandrinae uitae ac licentiae uenerant: 3, 110, 2.

in castris Romanorum praeter consuetudinem tumultuari: VII 61, 3; cum . . . multum cum suis consiliandi causa secreto praeter consuetudinem conloqueretur: 1, 19, 2; quod praeter opinionem consuetudinemque acciderat: 1, 45, 1; praeter consuetudinem ⟨-nes *a*[1]⟩ omnium noctu *instituerant pabulari: 1, 59, 3; quodque nouum et praeter consuetudinem acciderat: 3, 61, 1.

B. = uictus, uitae ratio: neque multum a ⟨*om. α*⟩ Gallica differunt consuetudine: V 14, 1; Germani multum ab hac consuetudine differunt: VI 21, 1.

C. = usus, conuictus: qua (lingua Gallica) multa iam Ariouistus longinqua consuetudine utebatur ⟨quorum amicitia iam Ariouistus longinqua ⟨longa *h*⟩ consuetudine utebatur *B*[2]*β*⟩: I 47, 4; haec et superiorum annorum consuetudine ab ⟨*c*⟩ nobis ⟨*c*⟩ cognouerant et: V 42, 2; Allobroges . . . seu pristina sua consuetudine, quod una in Gallia bella gesserant, seu gloria elati cuncta . . . exposuerunt: 3, 79, 6.

Consuetudo est (haec, ea) **ut:** I 43, 8; 50, 4; (IV 1, 10; 5, 2;) 1, 48, 7; consuetudo est **c. inf.:** IV 7, 3; V 41, 7.

instituta ratio et consuetudo: VI 34, 6; — **nouum et praeter consuetudinem acciderat:** 3, 61, 1; **praeter opinionem consuetudinemque:** 1, 45, 1.

Genet. adduntur hi: exercitus Romani: VI 34, 6; Germanorum: IV 7, 3; populi Ro.: I 43, 8; 45, 1; III 23, 6; V 41, 7; VI 7, 8; earum regionum: 1, 44, 3; — eorum (omnium): VII 75, 4; 1, 48, 7; 59, 3; (nostra: IV 22, 1; sua: I 45, 1; 52, 4; II 19, 2; 32, 1; IV 12, 2; 3, 79, 6;) ¶ Alexandrinae uitae ac licentiae: 3, 110, 2; uictus: I 31, 11; ¶ superiorum annorum, dierum; superioris temporis: V 42, 2; 1, 21, 3; 3, 65, 3; — eorum dierum consuet. itineris: II 17, 2.

Adiect.: adsidua: VI 22, 3; barbara: 2, 38, 4; cotidiana: V 58, 2; 1, 40, 3; 2, 22, 3; 3, 9, 6; 37, 5; 84, 3; 85, 3; Gallica: IV 5, 2; V 14, 1; 1, 51, 1; longinqua: I 47, 4; pristina: 1, 32, 3; 3, 79, 6; quaedam: 2, 38, 4.

consul. A. subiect.: quod consules absint, sine illis non posse agi de compositione: 1, 26, 5; ¶ (aperire: 1, 14, 1 *u.* C.); ¶ (curare: 3, 4, 1 *ib.*;) ¶ hoc decreto eum consul senatu prohibuit et contionari conantem de rostris deduxit: 3, 21, 3; ¶ (deliberare: 1, 10, 2 *u.* respondere; ¶ dent operam consules, praetores, tribuni plebis quique pro ⟨*om. codd.; add. Pantagathus*⟩ coss. ⟨cons. *ahl;* consules *Of;* proconsules *Manut., al.*⟩ sint ⟨sunt *Ohl; om. af*⟩ ad urbem, ne: 1, 5, 3; ¶ (exire: 1, 6, 7 *u.* proficisci;) ¶ interea . . . non intermissuros consules Pompeiumque dilectus: 1, 10, 4; ¶ (negare: 1, 6, 4 *u.*

C.;) ¶ (polliceri: 1,1,2 *ib.;*) ¶ (proferre: 1,14,1 *ib.;*) ¶ paludatique uotis nuncupatis exeunt. consules ⟨exeunt consules *Oz*⟩, quod ante id tempus accidit numquam, clam ⟨*add. Kindscher*⟩ ex urbe proficiscuntur ⟨*u. CC*⟩: 1,6,7; repperit consules Dyrrhachium profectos cum magna parte exercitus: 1,25,2; ¶ (profugere: 1,14,1 *u.* C.;) ¶ prohibere: 3,21,3 *u.* deducere; ¶ referunt consules de re publica † in ciuitate: 1,1,2; (3,21,2 *u.* C.;) ¶ illi (consules Pompeiusque) deliberata *re* respondent scriptaque ad eum mandata per eos remittunt ⟨*Ofhl; Db.;* mandata permittunt *Na;* mandata remittunt *Np.; Dt.; u. CC*⟩: 1,10,2; ¶ (resistere: 3,21,1 *u.* C.;) ¶ (rogare: VI 1,2 *ib.;*) ¶ (uenire: 1,14,1 *ib.*)

naues a consulibus Dyrrhachio remissae . . . reuertuntur: 1,27,1.

B. praedicat.: L. Lentulo, qui superiore anno consul fuerat: 3, 102,7; controuersias regum . . . ad se, quod esset consul, pertinere: 3, 107, 2. *Cf.* G.

is enim erat annus, quo per leges ei consulem fieri liceret: 3,1,1.

dictatore habente comitia Caesare consules creantur Iulius Caesar et P. Seruilius: 3,1,1.

C. appositio: L. Cassium consulem occisum exercitumque eius ab Heluetiis . . . sub iugum missum: I 7,4; hic pagus . . . L. Cassium consulem interfecerat et eius exercitum sub iugum miserat: I 12,5; ab Cn. Pompeio proconsule petit, . . . quos ex Cisalpina Gallia consul ⟨*Ciacc.; Hld., Dt.*[2]*;* consulis *codd.; rell. edd.*⟩ sacramento rogauisset, ad signa conuenire . . . iuberet: VI 1,2; L. Lentulus consul senatui reique ⟨*c*⟩ publicae se non defuturum pollicetur: 1,1,2; hi omnes conuicio L. Lentuli consulis correpti exagitabantur: 1,2,5; Marcellus consul ⟨*Madu.;* non *O*[1]*z;* uero *O*[2]*; edd.*⟩ passurum in praesentia negat: 1,6,4; tantus repente terror inuasit, ut, cum Lentulus consul ad aperiendum aerarium uenisset ad pecuniam ⟨que *add. hl*⟩ Pompeio ⟨*c*⟩ ex senatus consulto proferendam, protinus . . . profugeret: 1,14,1; quas (legiones) Lentulus consul conscribendas curauerat: 3, 4, 1; cum resisteret Seruilius consul reliquique magistratus: 3,21,1; de quibus rebus Seruilius consul ad senatum rettulit: 3,21,2.

D. obiect.: hunc (Lentulum consulem) Marcellus collega et plerique magistratus consecuti sunt: 1,14,2; ¶ (creare, facere: 3,1, 1 *u.* B.;) ¶ (interficere: I 12,5 *u.* C.;) ¶ Capuam peruenit ibique consules Pompeiumque inuenit: 1,10,1; ¶ (occidere: I 7,4 *u.* C.); ¶ (Philippus et Cotta ⟨consules *coni. Np.;* prioris anni consules *Hug*⟩ priuato consilio praetereuntur neque eorum sortes deiciuntur: 1,6,5.)

E. dat.: illi uero daturos se negare neque portas consuli praeclusuros: 3,12,2; ¶ litteris ab eo ⟨*e*⟩ C. Caesaris ⟨*e*⟩ consulibus redditis aegre ab his impetratum est . . ., ut ⟨*u. CC*⟩: 1,1,1.

F. genet.: omnes amici consulum . . . in senatum coguntur: 1,3,4; ¶ (conuicium: 1,2,5 *u.* C.;) ¶ exercitus: I 7,4; 12,5 *ib.* ¶ omnibusque oratio ⟨*om. a*⟩ consulis, Scipionis, Catonis opponitur: 1,4,1; ¶ (consul[is] sacramentum: VI 1,2 *u.* C.;) ¶ (quod de consilii ⟨consulum *Elberl.*⟩ sententia summam belli . . . Pompeio permiserint: 3, 16, 4;) ¶ (sortes: 1,6,5 *u.* D.;) ¶ sic uocibus consulis . . . plerique compulsi . . . Scipionis sententiam sequuntur: 1,2,6.

G. ablat.: Ariouistum se consule cupidissime populi Romani amicitiam adpetisse: I 40, 2; latum ab X tribunis plebis, ut sui ratio absentis haberetur ipso consule Pompeio: 1, 32,3.

is M. Messala [et] M. ⟨*c*⟩ Pisone consulibus . . . coniurationem nobilitatis fecit . . . ⟨*u. CC*⟩: I 2,1; is dies erat a. d. V. Kal. April. L. Pisone, A. Gabinio consulibus: I 6,4; quoniam M. Messala, M.⟨*e*⟩ Pisone consulibus senatus censuisset, uti: I 35,4; qui fuit annus Cn. Pompeio M. Crasso consulibus ⟨qui fuit annus Pompeio et Crasso consulibus β⟩: IV 1,1; L. ⟨*om.* α⟩ Domitio, Ap. Claudio consulibus . . . legatis imperat: V 1,1.

H. c. praepos.: ab his (consulibus) impetratum est: 1,1,1 *u.* E.; ¶¶ a consulibus remissae: 1,27,1 *u.* A. *extr.*

sese . . . contra ciuem et consulem arma non laturos: 3,31,4.

pro consulibus: 1,5,3 *u.* A. dare.

sine illis: 1,26,5 *u.* A. abesse.

consularis. 1. adiect.: prouinciae priuatis decernuntur, duae consulares, reliquae praetoriae ⟨*u. CC*⟩: 1,6,5.

2. ui subst.: illum (Pompeium) . . . consulares praetoriosque seruorum habere numero: 3,82,3; ¶ idem hoc L. Lentulo, qui superiore anno consul fuerat, et P. Lentulo consulari . . . acciderat Rhodi: 3, 102,7.

consulatus. A.: iamque . . . contendebant in annosque consulatum definiebant: 3,82,4; ¶ qua ex die consulatum iniit Lentulus: 1,5,4; ¶ si † peracto cons. cae-

saris cons. ⟨non *add. h*⟩ praefectus ⟨profectus *Nd*⟩ esset ⟨*sic (N)z;* si peracto consulatu Caesaris non profectus esset *Np., Dt., Db.; u. CC*⟩: 1, 11, 2.

B.: quod in petitione consulatus erat subleuatus: 1, 22, 4; ¶ se . . . exspectato legitimo tempore consulatus eo fuisse contentum, quod: 1, 32, 2.

C.: quod superiore consulatu cum patre Ptolomaeo . . . societas erat facta: 3, 107, 2.

D.: ne ex praetura et consulatu, ut semper, sed ⟨*c*⟩ per paucos probati et electi in prouincias mittantur: 1, 85, 9; (inimicitiasque habebat etiam priuatas cum Caesare ex aedilitate et praetura ⟨consulatu *Beroald.*⟩ conceptas: 3, 16, 3;) ¶ cum in consulatu suo rex atque amicus a senatu appellatus esset: I 35, 2.

consulo. A. = consultare, deliberare: breuem consulendi esse occasionem: V 29, 1; ¶ bis . . . repulsi Galli quid agant consulunt: VII 83, 1; — is se praesente de se ter sortibus ⟨*c*⟩ consultum dicebat, utrum igni statim necaretur an in alind tempus reseruaretur: I 53, 7.

B. = consilium capere: alter (legatus) omnia agere ad praescriptum, alter (imperator) libere ad summam rerum consulere debet: 3, 51, 4.

C. = consilium dare: conclamant Haedui et Litauiccum obsecrant, ut sibi consulat: VII 38, 6.

D. consulere alci = prouidere, prospicere: quoniam ciuitati consulere non possent ⟨*c*⟩: V 3, 5; quod cum faciat, et ciuitati sese consulere . . . et: V 27, 11; ¶ obsecrant, ut suis fortunis consulat (Vercingetorix): VII 8, 4; ¶ monere, orare Titurium pro hospitio, ut suae ac militum saluti consulat: V 27, 7; si . . . relictis impedimentis suae saluti (pedites) consulant: VII 66, 5; ¶ quod perterritus miles in ciuili dissensione timori magis quam religioni consulere consuerit ⟨*c*⟩: 1, 67, 3; ¶ cum legati . . . uenissent oratum, ut sibi ignosceret suaeque uitae consuleret (Caesar): VII 12, 3; qua in re omnium suorum uitae consulendum putarint (milites): 1, 85, 2; — adeo esse perterritos non nullos, ut suae uitae durius consulere cogitent ⟨*c*⟩: 1, 22, 6.

sibi quemque consulere iussit: VI 31, 2; itaque perterritis omnibus sibi quisque consulebat: 2, 43, 3; sinistro cornu milites . . . eodem, quo uenerant, receptu ⟨*c; CC*⟩ sibi consulebant: 3, 69, 4; — tibi minus commode consulueris, si non fortunae obsecutus uideberis ⟨*c*⟩: *Cic. ad Att.* X 8 *B*, 1; — uos data facultate uobis consulite: VII 50, 4.

consultum (*ap. Caes. semper* **senatus consultum**). **A.**: docebat . . ., quae senatus consulta quotiens quamque honorifica in eos facta essent: I 43, 7; ¶ de reliquis rebus senatus consulta perscribuntur: 1, 6, 5; (1, 5, 4 *u.* **B.**)

B.: quotienscumque sit decretum, darent operam magistratus, ne quid res publica detrimenti caperet, qua uoce et quo senatus consulto populus Romanus ad arma sit uocatus, factum in perniciosis legibus: 1, 7, 5; ¶¶ haec senatus consulto ⟨SCto *a(z?)*; senatus consulta *Kreyssig.*⟩ perscribuntur a. d. VII. ⟨*u. CC*⟩ Id. Ian.: 1, 5, 4; — quod superiore consulatu cum patre Ptolomaeo et lege et senatus consulto societas erat facta: 3, 107, 2.

C.: decurritur ad illud extremum atque ultimum senatus consultum, quo nisi paene in ipso urbis incendio . . . numquam ante descensum ⟨*c*⟩ est: dent operam consules, praetores, tribuni plebis quique *pro* coss. sint ⟨*c*⟩ ad urbem, ne quid res publica detrimenti capiat: 1, 5, 3.

de ⟨*om. X; Np., Dt.*[1]⟩ senatusque consulto certior factus, ut omnes iuniores Italiae coniurarent: VII 1, 1.

mutuasque illas (pecunias) ex senatus consulto ⟨*Aldus;* mutuasque ex illo se consulto *codd.*⟩ exigi dictitabant: 3, 32, 6; — cum Lentulus consul . . . uenisset ad pecuniam ⟨*c*⟩ Pompeio ⟨*c*⟩ ex senatus consulto proferendam: 1, 14, 1; — legiones duae traditae a Caesare initio dissensionis ex senatus consulto: 3, 88, 1.

consulto (ui aduerbii): quod illi etiam consulto plerumque cederent: V 16, 2; Caesar consulto equites cedere . . . iubet: V 50, 5; ¶ dum de condicionibus inter se agunt longiorque consulto ab Ambiorige instituitur sermo: V 37, 2; ¶ summam imperii se consulto nulli discedentem tradidisse: VII 20, 5.

consulto, -are: illo incommodo . . . perlato omnes fere Galliae ciuitates de bello consultabant: V 53, 4; — qui Alesiae obsidebantur, . . . concilio ⟨*c*⟩ coacto de exitu suarum fortunarum ⟨fort. suar. *β*⟩ consultabant: VII 77, 1; — postero die duces aduersariorum perturbati . . . de reliquis rebus consultabant. . . . haec consiliantibus eis . . .: 1, 73, 1.

consumo. A. propr. (= absumere, comedere); a) = comedere: dum omnibus fortunis sociorum consumptis in Santonos Heluetii peruenirent: I 11, 6; ¶ qui Alesiae obside-

bantur . . . consumpto omni frumento . . . consultabant: VII 77, 1; quod Afranius paene omne frumentum . . . Ilerdam conuexerat, reliqui si quid fuerat Caesar superioribus diebus consumpserat: 1, 48, 5; — frumenta . . . a ⟨β; *om.* α; *Np.*, *Fr.*, *Dt.*[1], *Db.*⟩ tanta multitudine iumentorum atque hominum ⟨hom. iumentorumque mult. β⟩ consumebantur: VI 43, 3; ipse autem consumptis omnibus longe lateque frumentis summis erat in angustiis: 3, 47, 5; frumenta ⟨iumenta *Kraff.*⟩ enim, quae fuerant intra munitiones sata, consumpserant: 3, 58, 3; ¶ Vercingetorigem consumpto pabulo castra mouisse: VII 18, 1.

alteri (Boi) non magnis facultatibus . . . celeriter quod habuerunt consumpserunt: VII 17, 2; — pabulatum mittebat (Fabius), quod ea, quae citra flumen fuerant, superioribus diebus ⟨*c*⟩ consumpserat: 1, 40, 1; — (3, 58, 3 *u. s.* frumenta.)

b) = absumere: (ubi intellexit frustra tantum laborem sumi ⟨insumi *uel* consumi *Paul*⟩: III 14, 1;) ¶ (nostri) consumptis omnibus telis gladiis destrictis ⟨*c*⟩ impetum . . . faciunt: 1, 46, 1; ¶ nostri milites . . . constiterunt, ne consumptis uiribus adpropinquarent: 3, 93, 1.

B. trsl.; a) = exstinguere, delere; α) alqm: cuius opera sine uestro sanguine tantum exercitum uictorem fame ⟨paene *add.* β; *Schn.*⟩ consumptum uidetis: VII 20, 12; ¶ multos autumni pestilentia in Italia consumpsit: 3, 87, 3.

β) alqd: uti . . . agger, plutei, testudo, turris, tormenta flammam conciperent et prius haec omnia consumerentur, quam: 2, 14, 2.

b) tempus consumere = exigere (aut terere aut impendere in): ne aestatem in Treueris consumere cogeretur omnibus ad Britannicum bellum rebus comparatis: V 4, 1; ¶ in his operibus consiliisque biduum consumitur: 1, 82, 1; biduoque et noctibus tribus nauigatione consumptis adpellit ad eum locum, qui: 2, 23, 1; ¶ Caesar frustra diebus aliquot consumptis . . . proficiscitur: 1, 33, 4; — diebus omnino XVIII ⟨β; decem et octo α; *edd.*⟩ trans Rhenum consumptis . . . se recepit: IV 19, 4; — in his rebus circiter dies X consumit ne nocturnis quidem temporibus ad laborem militum intermissis: V 11, 6; diebusque in ea re consumptis VIIII naues . . . reuertuntur: 1, 27, 1; totumque in ea re diem consumunt: 1, 81, 3; (V 9, 8; 35, 5; 58, 2 *u.* partem;) ¶ noctem: 2, 23, 1 *u.* biduum; (V 31, 4; VII 25, 1 *u.* partem;) ¶ quod magna parte diei consumpta munitioni castrorum tempus relinqui uolebat: V 9, 8; magna parte diei consumpta . . . nihil, quod ipsis esset indignum, committebant: V 35, 5; interim ex consuetudine cotidiana Indutiomarus ad castra accedit atque ibi magnam partem diei consumit: V 58, 2; — cum in omnibus locis consumpta iam reliqua parte noctis pugnaretur: VII 25, 1; consumitur uigiliis reliqua pars noctis: V 31, 4.

cōnsurgo: consurgunt ii, qui et causam et hominem probant suumque auxilium pollicentur: VI 23, 7; ubi . . . proiecti ad terram flentes ab eo salutem petiuerunt, consolatus consurgere iussit: 3, 98, 2; ¶ consurgitur ex consilio: V 31, 1; subito illi (equites) ex insidiis consurrexerunt: 3, 37, 5.

contabulatio: eamque contabulationem summam lateribus lutoque constrauerunt: 2, 9, 3; ¶ exque ea contignatione rursus summam ⟨-ma *hl*⟩ contabulationem storiasque eleuabant: 2, 9, 7; ¶ instruere: 2, 9, 1 *u. infra.*

ubi tempus alterius contabulationis uidebatur, tigna item . . . tecta extremis lateribus instruebant: 2, 9, 7.

ubi turris altitudo perducta est ad ⟨*Ald.*; ut *Ox*⟩ contabulationem ⟨*Ald.*; -ionis *Ox*⟩, eam ⟨*Ald.*; causa *Ox*⟩ in parietes instruxerunt ⟨-erant *Nhl*⟩ ita, ut capita tignorum extrema parietum structura tegerentur: 2, 9, 1.

contabulo: turres contabulantur: V 40, 6; ¶ totum autem murum ex omni parte turribus contabulauerant: VII 22, 3.

contagio: his omnes decedunt, . . . ne quid ex contagione ⟨*A*[2]β; *Aim.*: cogitatione α⟩ incommodi accipiant: VI 13, 7.

contamino: (Haedui) contaminati facinore et . . . timore poenae exterriti consilia clam de bello inire incipiunt: VII 43, 3.

contego: cum . . . arma uero omnia reposita contectaque essent: 2, 14, 1; ¶ coria autem, ne . . . lapidibus corrumpantur, centonibus conteguntur: 2, 10, 6; ¶ ut trabes erant in capreolis conlocatae, lateribus ⟨in lateribus *Ox*⟩ et ⟨*pars recc.*; *om. rell.*⟩ luto ⟨lutoque *Ald.*; *Np.*, *Dt.*⟩ musculus ⟨-lis *af*⟩, ut ab igni . . . tutus esset, contegitur ⟨trabes, quae . . . erant conlocatae, lateribus lutoque, musculus ut . . . tutus esset, conteguntur *Vielh.*⟩: 2, 10, 5; ¶ ueteres . . . naues refecerant . . . piscatoriasque adiecerant atque contexerant, ut essent ab ictu telorum remiges tuti: 2, 4, 2; ¶ (Antonius) scaphas nauium magnarum circiter LX cratibus pluteisque contexit: 3, 24, 1.

agger . . . in munitionem ⟨c⟩ coniectus . . . ea, quae in terra occultauerant Romani, contegit: VII 85, 6.

contemno: erant cum Achilla copiae ⟨tantae *add. Koch*⟩, ut neque numero neque genere hominum neque usu rei militaris contemnendae ⟨contempn. *a*⟩ uiderentur: 3, 110, 1.

(hostes) sic nostros contempserunt, ut . . . uallum manu scindere . . . inciperent: V 51, 4; — suos cohortatus, quos integros superauissent, ut uictos contemnerent ⟨contempn. *a; contunderent Fleischer*⟩: 2, 5, 2; ¶ accidisse igitur his . . ., uti . . . id cupidissime petant, quod paulo ante contempserint: 1, 85, 4.

contemptio: magnam tamen haec res illis offensionem et contemptionem ad omnes attulit ⟨intulit l^1⟩: 3, 60, 2.

ne grauius permoti milites et defectionis odio et contemptione ⟨contentione *codd.*⟩ sui . . . omnes puberes interficerent: 2, 13, 3; ¶ cum maiore in dies contemptione ⟨-tentione a^2h⟩ Indutiomarus ad castra accederet: V 58, 1; — neque Eburones, si ille adesset, tanta contemptione ⟨cũ contẽptione *h*; cũtẽptatione *af*; contentione AB^1a^2⟩ nostri ad castra uenturos esse: V 29, 2.

ut iam non solum hostibus in contemptionem Sabinus ueniret, sed etiam nostrorum militum uocibus non nihil carperetur: III 17, 5; eo consilio, ut in summam contemptionem ⟨contentionem β⟩ hostibus ueniat: V 49, 7.

contemptus: plerumque omnibus ⟨*u. CC*⟩ Gallis prae magnitudine corporum suorum breuitas nostra contemptui est: II 30, 4.

contendo. A. = (**magna uirium contentione) niti, conari, expetere, petere, properare; a) niti, conari, expetere; α) intr.; αα) absol.:** unum ipsius nauigium contendit et fugere perseuerauit: 2, 22, 4; unum esse illud tempus ⟨c⟩, quo maxime contendi conueniat: VII 85, 2; (Libo) unum instare de indutiis uehementissimeque contendere: 3, 17, 5; (VII 70, 2 *u.* **B. a)** β).)

ββ) **addit. abl. instr.:** submersamque nauem ⟨c⟩ remulco multisque contendens funibus (Pompeius filius) adduxit ⟨c⟩: 3, 40, 1; ¶ tum . . . remis contendit, ut eam partem insulae caperet, qua: V 8, 3; ¶ illi (Vsipetes et Tencteri) omnia experti cum neque ui contendere propter inopiam nauium neque clam transire . . . possent: IV 4, 4; ¶ se (Heluetios) ita a patribus maioribusque suis didicisse, ut magis uirtute contenderent quam dolo ⟨*sic Dt.; Hld.;* magis uirtute quam dolo contenderent *X; rell. edd.; CC*⟩ aut insidiis niterentur: I 13, 6.

γγ) **addit. praep. ad:** III 3, 3 *u.* **c)** β) εε).

δδ) **addit. inf.:** Massilienses . . . circumuenire nostros aut pluribus nauibus adoriri singulas aut remos transcurrentes detergere ⟨Oh^2; deterrere *z*⟩, si possent, contendebant: 1, 58, 1; ¶ hostes . . . se per munitiones deicere et fuga salutem petere contenderunt ⟨*f; Rud. Schneider;* intenderunt *X; edd.*⟩: III 26, 5; ¶ magna coacta manu (Lucterius) in prouinciam Narbonem uersus eruptionem facere contendit: VII 7, 2; ¶ hunc (locum) duabus ex partibus oppugnare contendit: V 21, 4; ¶ barbari . . . expugnatis compluribus nauibus . . . fuga salutem petere contenderunt ⟨contendebant β⟩: III 15, 2; III 26, 5 *u.* deicere; ille (Dumnorix) omnibus primo precibus ⟨omn. prec. primo β⟩ petere contendit, ut in Gallia relinqueretur: V 6, 3; ¶ exigua parte aestatis reliqua Caesar . . . in Britanniam proficisci contendit ⟨contendit proficisci β⟩: IV 20, 1; ¶ (ut . . . alii † dimissis equis eundem cursum confugerent ⟨*sic codd.;* dimissi sequi eundem cursum contenderent *Madu.*⟩: 3, 69, 4;) ¶ ibi perpauci aut uiribus confisi tranare ⟨c⟩ contenderunt, aut: I 53, 2; ¶ milites summa ui transcendere in hostium naues contendebant: III 15, 1.

β) **transit.:** (I 31, 2 *u.* **b)**;) tamen id sibi contendendum aut aliter non traducendum exercitum existimabat: IV 17, 2.

b) = petere, efflagitare: re impetrata (Haedui) contendunt, ut ipsis summa imperii tradatur: VII 63, 5; ¶ non minus se id contendere et laborare, ne ea, quae dixissent, enuntiarentur, quam uti . . . impetrarent: I 31, 2; Caesar castris potitus a militibus contendit, ne in praeda occupati reliqui negotii gerendi facultatem dimitterent: 3, 97, 1.

c) = properare; addit. α) **infin.:** (Scipio) Cassium sequi desistit, Fauonio auxilium ferre contendit: 3, 36, 7; ¶ qua proximum iter . . . per Alpes erat, cum his quinque legionibus ire contendit: I 10, 3; Bibracte ire contendit: I 23, 1; ¶ postero die omnibus . . . aedificiis incensis in prouinciam reuerti contendit: III 6, 4. (*Cf.* **a)** α) δδ).)

β) **quo quis contendat;** αα) **ad** *u.* **ad** *p. 95 sq. (21 loc.)*.

ββ) **in:** (cum milites circiter trecenti) in castra contenderent: IV 37, 1; hortatur Curionem . . ., ut fuga salutem petat atque in castra contendat: 2, 42, 3; ¶ Caesar . . . firmo praesidio relicto in fines Sugambrorum contendit ⟨intendit β⟩: IV 18, 2; nondum hieme confecta proximis quattuor coactis legionibus de

improuiso in fines Neruiorum contendit: VI 3, 1; ¶ non nulli protinus eodem cursu in oppidum contenderunt: 2, 35, 4; ¶ Caesarem inopia frumenti coactum in prouinciam contendisse: VII 59, 1.

maturat . . . proficisci et quam maximis potest itineribus in Galliam ulteriorem contendit: I 7, 1; — ipse in Italiam magnis itineribus contendit: I 10, 3; quin . . . in prouinciam exirent (homines feri) atque inde in Italiam contenderent: I 33, 4.

neque diurno neque nocturno itinere intermisso per fines Haeduorum in Lingones contendit: VII 9, 4.

γγ) **Gades, sim.; domum:** ipsi (Germani) Aduatucam contendunt usi eodem duce: VI 35, 10; — ipse unum diem ibi . . . moratus Corfinium contendit: 1, 16, 1; — hoc uero magis properare Varro, ut cum legionibus quam primum Gades contenderet: 2, 20, 1; — quasi uero . . . non necesse sit nobis Gergouiam contendere: VII 38, 7; — Pompeius . . . se ex castris eiecit protinusque equo citato Larisam contendit: 3, 96, 3; ¶¶ equites Treueri . . . desperatis nostris rebus ⟨c⟩ domum contenderunt: II 24, 4.

δδ) **eo, eodem, huc:** ipse eo pedestribus copiis contendit: III 11, 5; ii, qui . . . conuenerant, . . . praemissis equitibus magno cursu ⟨β; *Schn.;* concursu α; *rell. edd.*⟩ eo contenderunt: VII 48, 1; restituto proelio . . . eo, quo Labienum miserat, contendit: VII 87, 3; Pompeius . . . Dyrrhachio timens diurnis eo ⟨*Ohl; om. f;* seu *a*⟩ nocturnisque itineribus contendit: 3, 13, 1; ¶ uti ipse (Afranius) eodem omnibus copiis contenderet: 1, 70, 4; eodem Brutus contendit aucto nauium numero: 2, 5, 1; si Pompeius eodem contenderet: 3, 78, 3; ¶ huc Caesar magnis nocturnis diurnisque itineribus contendit: I 38, 7; huc magno cursu (Galli) contenderunt, ut: III 19, 1.

εε) **quo consilio:** Ariouistum cum suis omnibus copiis ad occupandum Vesontionem . . . contendere: I 38, 1; ¶ ut impedimentis relictis eruptione facta isdem itineribus, quibus eo peruenissent, ad salutem contenderent: III 3, 3.

B. = certare, pugnare; a) armis; α) addit. abl. instr.: armis *u.* **arma** *p. 306 sq. (4 loc.);* ¶ Eporedorix, quo duce . . . Haedui cum Sequanis bello contenderant: VII 67, 7; ¶ neque post id tempus umquam summis nobiscum copiis hostes contenderunt: V 17, 5; ¶ quod fere cotidianis proeliis cum Germanis contendunt (Heluetii): I 1, 4; si uellet Ariouistus proelio contendere: I 48, 3; Ariouistus . . . equestri proelio cotidie contendit: I 48, 4; non esse fas Germanos superare, si ante nouam lunam proelio contendissent: I 50, 5; interim proelio equestri inter duas acies contendebatur: II 9, 2; paruulisque proeliis cum nostris contendebant (Aduatuci): II 30, 1; maximas nationes, quae proelio contendissent, pulsas superatasque esse: III 28, 2; quod illi . . . ex essedis desilirent et pedibus dispari proelio contenderent: V 16, 2; ut citra uallem pro castris proelio contenderet: V 50, 3; Ambiorigem proelio non esse contenturum ⟨β; concertaturum tenturum *BM*[1]*;* concertaturum *AQM*[2]; *edd.*⟩: VI 5, 3; (Pompeiani exercitus duces et Fabius) crebro inter se equestribus proeliis contendebant: 1, 40, 2; contenditur proelio et . . . nostri repelluntur: 1, 43, 5; aegre retentis Domitianis militibus est factum, ne proelio contenderetur: 3, 37, 3.

β) **non addit. abl. instr.:** summa ui ab utrisque contenditur: VII 70, 2; neminem secum sine sua pernicie contendisse: I 36, 6.

γ) **contendere contra:** neque (sese) contra populum Romanum armis contendere: II 13, 2.

δ) **cont. cum:** cum his Haeduos eorumque clientes semel atque iterum armis contendisse: I 31, 6; I 1, 4; II 30, 1 *u.* **a)** *α*) proelio; V 17, 5 *ib.* copiis; VII 67, 7 *ib.* bello; I 36, 6 *u.* *β*).

ε) **inter se:** 1, 40, 2 *u.* **a)** *α*) proelio; *cf.* **b)** *&* **c).**

b) aemulatione: hi (Pulio et Vorenus) perpetuas inter se controuersias habebant . . . omnibusque annis de locis ⟨loco β; *Db.*⟩ summis simultatibus contendebant: V 44, 2; ¶ hi (Haedui, Aruerni) cum tantopere ⟨temere *Paul*⟩ de potentatu inter se multos annos contenderent: I 31, 4; ¶ in ea ciuitate duo de principatu inter se contendebant, Indutiomarus et Cingetorix: V 3, 2; hoc mortuo . . . si sunt plures (druides dignitate) pares, suffragio druidum ⟨adlegitur *add.* β; deligitur *Whitte*⟩, non numquam etiam armis de principatu contendunt: VI 13, 9.

c) uerbis: testibus se militibus uti posse, . . . quibus modis ad Oricum cum Libone de mittendis legatis contendisset: 3, 90, 2; iamque inter se palam de praemiis ⟨*u. CC*⟩ ac de ⟨*om. h pr.; Np., Dt.*⟩ sacerdotiis contendebant: 3, 82, 4.

C. = adfirmare: alius . . . pronuntiat, alius deleto exercitu atque imperatore uictores barbaros uenisse contendit: VI 37, 7; ut . . . dicerent neque incolumi exercitu Germanos castra oppugnaturos fuisse contenderent: VI 41, 3; saepe in eum locum uentum est . . .,

ut modo uisum ab se Ambiorigem in fuga circumspicerent ⟨*del. Pluyg.*⟩ captiui nec plane etiam abisse ex conspectu contenderent: VI 43, 4.

Instare — contendere: 3, 17, 5; id contendere et laborare, ne: I 31, 2; ¶ a militibus contendit ne: 3, 97, 1; ¶ contenditur: II 9, 2; (IV 17, 2;) VII 70, 2; 85, 2; 1, 43, 5; 3, 37, 3.

Confertissimo agmine: II 23, 4; — eadem celeritate: II 19, 8; — (aduerso colle: *ib.;*) — omnibus (pedestribus) copiis: II 7, 3; III 11, 5; V 49, 1; 1, 70, 4; (3, 11, 1;) (summis copiis: V 17, 5;) cum suis omnibus copiis: I 38, 1; — eodem cursu: 2, 35, 4; magno [con]cursu: III 19, 1; VII 48, 1; — equo citato: 3, 96, 3; — eodem itinere, iisdem itineribus: I 21, 3; III 3, 3; magno itinere, magnis itineribus: I 10, 3; 37, 5; (II 12, 1;) 1, 37, 3; 3, 30, 4; quam maximis potest itineribus: I 7, 1; diurnis nocturnisque it.: 3, 13, 1; magnis nocturnis diurnisque it.: I 38, 7; (neque diurno neque nocturno itinere intermisso: VII 9, 4; continuato nocte ac die itinere: 3, 11, 1;) recto itinere: 1, 69, 4; — pedibus: V 16, 2; — summis simultatibus: V 44, 2; — summa ui: III 15, 1; VII 70, 2.

Aduerb.: cotidie: I 48, 4; crebro: 1, 40, 2; de improuiso: VI 3, 1; maxime: VII 85, 2; neque umquam: V 17, 5; non numquam: VI 13, 9; palam: 3, 82, 4; quam primum: 2, 20, 1; protinus: II 9, 3; 2, 35, 4; 3, 96, 3; semel atque iterum: I 31, 6; tantopere (temere): I 31, 4; uehementissime: 3, 17, 5.

contentio. A. = cura, studium, animi attentio: itaque tanta est contentione actum, quanta agi debuit: 3, 111, 5; — aegre ab his (consulibus) impetratum est summa tribunorum plebis contentione, ut: 1, 1, 1; ¶¶ ut superioris temporis contentionem ⟨contempt. *Ohl*⟩ nostri omnem remiserant, ita: 2, 14, 6.

B. = certamen: his erat inter se de principatu contentio: VII 39, 2; erat Romanis nec loco nec numero aequa contentio: VII 48, 4; sed tanta erat completis litoribus contentio, qui potissimum ex magno numero conscenderent, ut: 2, 43, 4; ¶ neque ipsos in his contentionibus, quas Haedui secum et cum Sequanis habuissent, auxilio populi Romani usos esse: I 44, 9; ¶ Cassiuellaunus . . . omni deposita spe contentionis . . . itinera nostra seruabat: V 19, 1; ¶ iam de sacerdotio Caesaris Domitius, Scipio Spintherque ⟨*c*⟩ Lentulus cotidianis contentionibus ad grauissimas uerborum contumelias palam descenderunt: 3, 83, 1; ¶ tu . . . neque tutius neque honestius reperies quicquam quam ab omni contentione abesse: *ap. Cic. ad Att.* X 8 *B*, 2; ¶ sic fortuna in contentione et certamine utrumque uersauit, ut: V 44, 14; ne paruum modo detrimentum in contentione . . . accideret ⟨acciperet β⟩: VII 52, 2; ¶ (Labienus) sine contentione oppido potitur: VII 58, 4.

[Falso contentio *in* β *(x) scriptum est pro* contemptio: V 49, 7; 2, 13, 3.]

contentus *u.* **contineo** *extr.*

contestor: qui decimae legionis aquilam ferebat, contestatus ⟨obtestatur β(?)⟩ deos, ut ea res legioni feliciter eueniret, . . . inquit: IV 25, 3.

contexo: reliquum corpus nauium ulminibus contextum coriis integebatur: 1, 54, 2; ¶ simulacra habent, quorum contexta uiminibus membra uiuis hominibus complent: VI 16, 4; ¶ ut eorum (tormentorum) uim nullae contextae uiminibus uineae sustinere possent: 2, 2, 1.

sic deinceps omne opus contexitur, dum iusta muri altitudo expleatur ⟨*c*⟩: VII 23, 4; ¶ haec derecta materia ⟨*c*⟩ iniecta contexebantur ⟨contegeb.?⟩ ac ⟨*c*⟩ longuriis cratibusque consternebantur: IV 17, 8.

contignatio: II tigna transuersa iniecerunt . . ., quibus suspenderent ⟨-erunt *af*⟩ eam contignationem, quae turri tegimento esset futura: 2, 9, 2; ¶¶ turris tectum . . . pressionibus ⟨*c*⟩ ex contignatione prima suspendere ac tollere coeperunt: 2, 9, 5; tigna item ut primo tecta extremis lateribus instruebant exque ea contignatione rursus summam contabulationem storiasque eleuabant: 2, 9, 7; aggerem noui generis . . . ex latericiis duobus muris . . . atque eorum murorum contignatione ⟨*Np.;* -ionem *codd.*⟩ facere instituerunt: 2, 15, 1; ¶ cum inter eam ⟨interea *x;* infra eam *Eussn.;* intra eam *R. Menge*⟩ contignationem parietes exstruerentur: 2, 9, 3; ¶ hanc super ⟨*coni. Np.;* insuper *codd.*⟩ contignationem . . . latericulo adstruxerunt: 2, 9, 2.

contigno: quidquid est contignatum; cratibus consternitur: 2, 15, 2.

continentia: nec ⟨*c*⟩ minus se in ⟨*c*⟩ milite modestiam et continentiam ⟨et cont. *om.* β⟩ quam uirtutem atque animi magnitudinem desiderare: VII 52, 4.

contineo. A. = coercere, cohibere, retinere (prohibere, quominus dilabantur homines uel res); a) propr.; α) homines; αα) milites suos: aciesque ad solis occasum continentur;

inde utrique in castra discedunt: 1, 83, 3; ¶ (duces aduersariorum) iter supprimunt copiasque in castris continent: 1, 66, 2; (Pompeius) hoc consedit loco atque eum communiuit omnesque ibi copias continuit: 3, 51, 8; ¶ exercitum equitatumque castris continuit: II 11, 2; — Ariouistus his omnibus diebus exercitum castris continuit ⟨continens *a*⟩, equestri proelio cotidie contendit: I 48, 4; postero die omnem exercitum intra fossam continet: 1, 42, 1; ¶ (sagittarios funditoresque: 1, 83, 2 *u.* D.;) ¶ si reliquam partem hiemis uno ⟨in *add. recc.; Dt.*⟩ loco legiones contineret: VII 10, 1; ¶ si continere ⟨contineri β⟩ ad signa manipulos uellet ⟨β; uellent α; *Fr.*⟩: VI 34, 6; ¶ uti . . . continuatione imbrium diutius sub pellibus milites contineri non possent: III 29, 2; Cicero, qui omnes ⟨*c*⟩ superiores dies praeceptis Caesaris cum ⟨*c*⟩ summa diligentia milites in ⟨*om. h*⟩ castris continuisset ⟨contenuisset *ABM*⟩ ac ne calonem quidem quemquam extra munitionem egredi passus esset: VI 36, 1; monet, ut contineant (legati) milites, ne . . . longius progrediantur: VII 45, 8; militesque omnes intra uallum castrorum ⟨uall. castr. *Ofhl;* castrorum *a;* castra munitionem b^1; castrorum munitionem b^2c^1; *Np.*⟩ continuit: 3, 76, 1.

priores (Belgae?), quod . . . neque ulla necessitate neque imperio continerentur: II 11, 5; ¶¶ quae (tempestates) et nostros in castris continerent et: IV 34, 4; ¶ Labienus suos intra munitionem continebat: V 57, 4; (Labienus) tanta diligentia omnes suos custodiis intra castra continuit, ut: V 58, 1; suosque omnes ⟨in *add. a; edd.*⟩ castris (Pompeius) continuit: 3, 30, 5.

ββ) **hostes (= circumsedere)**: tum integras atque incolumes copias Caesar ⟨caesari *ahl*⟩ inferiore ⟨-ores *Oahl*⟩ militum numero continebat: 3, 47, 3; ¶ quo facilius equitatum Pompeianum ad Dyrrhachium contineret et pabulatione prohiberet: 3, 58, 1; ¶ quicumque alterum obsidere conati sunt, perculsos atque infirmos hostes adorti aut proelio superatos aut aliqua offensione permotos continuerunt: 3, 47, 2; ¶¶ ut quam angustissime Pompeium contineret: 3, 45, 1; ¶ ii, qui munitionibus continebantur: VII 80, 4.

γγ) **alios**: neutrum horum (fluminum) transiri poterat necessarioque omnes his angustiis continebantur: 1, 48, 3; — quod undique loci natura Heluetii continentur ⟨continerentur h^2; *Ciacc.*⟩: I 2, 3; — hos omnes flumina continebant: 1, 51, 3.

δδ) **se(se)**: fore, ut . . . magna cum infamia catris se contineret (Scipio): 3, 37, 4; neque pro cauto ac diligente se castris continuit (Cicero): *Charis. ed. Keil I p. 126;* ¶ hoc se colle . . . Galli fiducia loci continebant: VII 19, 2; ¶ suo se loco continuit: IV 34, 2; utrique sese ⟨se in β⟩ suo loco continent: V 50, 1; ¶ (Aduatuci) circummuniti oppido sese ⟨se *AQ*⟩ continebant: II 30, 2; ¶ ne Vorenus quidem ⟨tum *add. Np.*⟩ sese ⟨tum *add.* β⟩ uallo continet, sed . . . subsequitur: V 44, 5; ¶¶ intra eas siluas hostes in occulto sese continebant: II 18, 3.

quae gens ad hoc tempus his sedibus sese continet: VI 24, 3.

β) **res**: cum agger altiore aqua contineri non posset: 1, 25, 6; ¶ has (angustias uallium) . . . praesaepserat terramque adgesserat ⟨*c*⟩, ut aquam contineret ⟨-rent *hl*⟩: 3, 49, 4; ¶ (ratio haec erat belli,) ut . . . naues frumentumque omne ibi contineret: 2, 18, 6; ¶ quadratas regulas . . . defigunt, quae lateres, qui super musculo ⟨*c*⟩ struantur, contineant: 2 10, 4; ¶ (naues) minus commode copulis ⟨scopulis *X*; *u. CC*⟩ continebantur: III 13, 8; 2, 18, 6 *u.* frumentum; ¶ ut . . . singulae (trabes) singulis saxis interiectis arte continentur: VII 23, 3.

γ) **loca, regiones**: hic locus . . . duobus eminentibus promunturiis continetur: 2, 23, 2; ¶ ita ⟨adeo β⟩ montibus angustissime ⟨*Paul;* montium angustiis *f;* montibus angustis *X;* *edd.*⟩ mare continebatur, uti: IV 23, 3; ¶ una pars . . . continetur Garumna flumine, Oceano, finibus Belgarum, attingit ⟨*c*⟩ etiam ab Sequanis et Heluetiis flumen Rhenum ⟨*CC*⟩: I 1, 5; ¶ qui uicus positus in ualle . . . altissimis montibus undique continetur III 1, 5.

b) **(trsl.) continere a, quin**: Caesar suos a proelio ⟨a proel. suos *af*⟩ continebat: I 15, 4; ¶¶ non posse milites contineri, quin spe ⟨*c*⟩ praedae in urbem inrumperent urbemque delerent: 2, 12, 4 (*Np.* 5); ¶ unam esse Haeduorum ciuitatem, quae certissimam Galliae uictoriam distineat ⟨*c*⟩; eius auctoritate reliquas ⟨reliquos *ah?*⟩ contineri (*intell.*: quominus deficiant): VII 37, 3.

B. = **coniungere**: harum tamen omnium legionum hiberna . . . milibus passuum centum continebantur: V 24, 7; (2, 11, 3 *u.* D.;) (quod oppidum Cenabum pons fluminis Ligeris contingebat ⟨β; continebat α; *Np.*, *Dt.*^{1}⟩: VII 11, 6.)

C. = **conseruare; a)**: ut animi aequitate plebem contineant, cum suas quisque opes cum potentissimis aequari uideat: VI 22, 4.

b): hi (Albici) . . . recentem eorum ⟨*c*⟩ pollicitationem animis continebant: 1, 57, 4.

c): sese . . . discedere . . . noluisse, quo facilius ciuitatem **in officio** contineret: V 3, 6; — quibus rebus coerceri milites et in officio contineri soleant: 1, 67, 4; — huic (Labieno) mandat, Remos reliquosque Belgas adeat atque in officio contineat: III 11, 2; (VII 37, 3 *u.* **A.** *extr.*;) — dabat operam, ut in officio Dumnorigem contineret: V 7, 3.

D. = **comprehendere, complecti**: sagittarii funditoresque media continebantur acie, equitatus latera cingebat: 1, 83, 2.

reliquum spatium . . ., qua flumen intermittit, mons continet magna altitudine: I 38, 5.

infima saxa turris hostium, quibus fundamenta continebantur, conuellunt: 2, 11, 3.

conlatis militaribus signis, quo ⟨β; quod α⟩ more eorum grauissima caerimonia continetur ⟨-imae -niae -nentur β⟩: VII 2, 2.

(qui omnes sub eorum imperio sunt ⟨continebantur β⟩: V 39, 1.**)**

[**Falso** continuit *in NOx scriptum est pro* non tenuit: 1, 44, 5.]

Coercere et in officio continere: V 3, 6; 1, 67, 4.

Ad signa manipulos **continere**: VI 34, 6; **in** castris copias, milites, se *sim.*: IV 34, 4; VI 36, 1; 1, 66, 2; **(**3, 30, 5;**) intra** fossam, uallum *sim.* exercitum, milites *sim.*: II 18, 3; V 57, 4; 58, 1; 1, 42, 1; 3, 76, 1; **sub** pellibus milites: III 29, 2; ¶ castris se, suos, exercitum: I 48, 4; II 11, 2; 3, 30, 5; 37, 4; *ap. Charis. p. 126 K.*; legiones (se) uno (suo) loco: IV 34, 2; V 50, 1; VII 10, 1; se colle, oppido, uallo *sim.*: II 30, 2; V 44, 5; VI 24, 3; VII 19, 2; **ibi** copias, naues, frumentum: 2, 18, 6; 3, 51, 8; ¶ **contineri** angustiis, munitionibus, loci natura: I 2, 3; VII 80, 4; 1, 48, 3; contineri imperio, necessitate: II 11, 5.

Aduerb.: angustissime: *IV 23, 3; 3, 45, 1; arte: VII 23, 3; commode: III 13, 8; diutius: III 29, 2; facilius: V 3, 6; 3, 58, 1; (necessario: 1, 48, 3;) undique: I 2, 3; III 1, 5.

contentus alqa re: depositis armis . . . necessario populi senatusque iudicio fore utrumque contentum: 3, 10, 9; ¶ neque fore aequa ⟨ea *O*⟩ parte contentum, qui se omnia habiturum confideret: 3, 10, 7; ¶ peditatu, quem antea habuerat ⟨babuerit *acf*⟩, se fore contentum dicit: VII 64, 2.

se nullum extraordinarium honorem adpetisse, sed . . . eo fuisse contentum, quod omnibus ciuibus pateret: 1, 32, 2; eoque utrique, quod statuit (Caesar), contenti fuerunt: 1, 87, 3; ¶ Sulla . . . liberatis suis hoc fuit contentus: 3, 51, 5.

continens. 1. ui adiectlui. A. = **coniunctus; a) de loco** = **finitimus**: continentemque ripae collem improuiso occupat: 1, 54, 3; ¶ paludes: VI 31, 2 *u.* **B. a)**.

b) de tempore = **proximus, insequens**: aciemque instruxit primo ⟨*c*⟩ . . . paulo a castris Pompei longius, continentibus uero diebus ut progrederetur a castris suis . . .: 3, 84, 2.

B. = **perpetuus, continuus; a)**: quorum pars in Arduennam siluam, pars in contiuentes ⟨contiuentis *h*⟩ paludes profugit: VI 31, 2; — quod intellegebant . . . continentesque siluas ac paludes ⟨*c*⟩ habebant: III 28, 2; ¶ **(**continentem Galliam: V 20, 1 *u.* **continens 2. B. d)**.

b): huic superiore tempore cum reliquis ciuitatibus continentia bella intercesserant: V 11, 9; ¶ ultimas oppidi partes continenti ⟨continuo β⟩ impetu ⟨*om.* β⟩ petiuerunt: VII 28, 2; ¶ tamen continenti labore omnia haec superauerunt: VII 24, 1; operum magnitudo et continens omnium dierum labor . . . perficiendi spatium non dabat: 3, 63, 4; etsi totius diei continenti labore ⟨suo *add.* *a*[1]⟩ erant confecti: 3, 97, 4.

C. = **abstinens, temperans**: HS LX . . . Domitio reddit, ne continentior in uita hominum quam in pecunia fuisse uideatur: 1, 23, 4.

continenter: eaque (hominum milia CXXX) tota nocte continenter ierunt: I 26, 5; ¶ quibuscum continenter bellum gerunt: I 1, 4; ¶ cum iam amplius horis sex continenter pugnaretur: III 5, 1; hoc cum esset modo pugnatum continenter horis quinque: 1, 46, 1.

continens. 2. ui subst. *De abl. u. ZG., JB 11, 191.*

A: necessario aduersa nocte in altum prouectae continentem petierunt: IV 28, 3.

B. a): traiectum esse . . . circiter milium passuum XXX [transmissum] a continenti ⟨*u. CC*⟩: V 2, 3.

b): quae (naues) omnes incolumes ad continentem peruenerunt: IV 36, 4; ¶ quod prius ad continentem uisus ⟨*recc.*; usus *Nx*⟩ est Caesar, quam: 3, 7, 3.

c): ex continenti alios (fabros) arcessi iubet: V 11, 3; ¶ quae ad eas res erant usui, ex ⟨e β⟩ continenti comportari ⟨comparari β⟩ iubebat: IV 31, 2; ¶ quae (naues) inanes

ex continenti ad eum remitterentur: V 23, 4; ¶ qui cum essent ex continenti uisi: 3, 26, 2.

d): eosque in continentem adduci iussit: IV 36, 2; ¶ in continentem legatis missis: IV 27, 5; ¶ Mandubracius . . . ad eum in continentem ⟨Galliam *add. X; edd.; del. Ciacc.*⟩ uenerat: V 20, 1.

e): cum constituisset ⟨*c*⟩ hiemare ⟨hiemem β⟩ in continenti propter repentinos Galliae motus ⟨agere *add.* β⟩: V 22, 4; ¶ Labieno in continenti ⟨β; *Fr.;* continente α; *rell. edd.*⟩ cum tribus legionibus et equitum milibus duobus relicto: V 8, 1; ipse cum . . . pari numero equitum, quem in continenti reliquerat ⟨relinquebat β⟩, . . . soluit: V 8, 2; multi sunt relicti in continenti ⟨continentia *af*⟩: 3, 87, 3; ¶ hortarique coepit, uti in continenti remanerent: V 6, 4; ¶ certis ex aqua mensuris breuiores esse quam in continenti noctes ⟨noct. qu. i. cont. β⟩ uidebamus: V 13, 4.

contingo. **A. transit. (propr.)**: qui (Heluii) fines Aruernorum contingunt: VII 7, 5; ¶ (transuersum uallum, qui has duas munitiones coniungeret ⟨*1 det.; Ciacc.;* contingeret *rell. codd.*⟩, nondum perfecerat: 3, 63, 5;) ¶ cum is (agger) murum hostium paene contingeret: VII 24, 2; ¶ quod oppidum Cenabum pons fluminis Ligeris contingebat ⟨β; continebat α; *Np., Dt.*[1]⟩: VII 11, 6; ¶ ita ut radices montis ex utraque parte ripae fluminis contingant: I 38, 5; ¶ partem ultimam pontis, quae ripas Vbiorum contingebat: VI 29, 2; ¶ haec (castra) siluam quandam contingebant: 3, 66, 3; ¶ quodam loco turri adacta et ⟨*om.* β⟩ contingente ⟨contingentes β⟩ uallum . . . centuriones recesserunt: V 43, 6; sic . . . exercitum constituebat, ut tertia acies uallum contingeret: 3, 56, 2.

ut idem illud interuallum seruetur neque inter se contingant trabes: VII 23, 3; milites disponit non certis spatiis intermissis . . ., sed perpetuis uigiliis stationibusque, ut contingant inter se: 1, 21, 3.

B. intr. = **accidere**: quam rem et paucis contigisse et pro magnis hominum officiis consuesse tribui docebat: I 43, 4.

continuatio: uti . . . continuatione imbrium diutius sub pellibus milites contineri non possent: III 29, 2.

continuo, -are: (ut . . . alii † dimissis equis eundem cursum confugerent ⟨*sic codd.;* dimissis signis (missis armis *Fleischer*) eundem cursum continuarent *Wölff. et Fleischer*⟩: 3, 69, 4;) ¶ continuato nocte ac die itinere . . . ad Pompeium contendit: 3, 11, 1; itaque die ac nocte continuato itinere ad eum peruenit: 3, 36, 8; ¶ summo labore militum Caesar continuato diem noctemque opere in flumine auertendo huc iam reduxerat rem, ut: 1, 62, 1.

continuus: ex eo die dies continuos quinque Caesar pro castris suas copias produxit: I 48, 3; secutae sunt continuos ⟨continuo *M*²; continuas *Q*¹⟩ complures dies ⟨dies compl β⟩ tempestates: IV 34, 4; de quibus insulis non nulli scripserunt dies continuos XXX sub bruma esse noctem: V 13, 3; crebrae continuis diebus ex concursu multitudinis concitationes fiebant: 3, 106, 5; ¶ tot continuis incommodis Vellaunoduni, Cenabi, Nouioduni acceptis: VII 14, 1.

continuo: hos continuo *in* itinere adorti omnibus impedimentis exuunt: VII 42, 6; ¶ legionisque ⟨*c*⟩ decimae, quacum erat, continuo ⟨*Goeler;* contionatus *codd.; Schn., Np., Fr.; u. CC*⟩ signa constituit ⟨constiterunt β; *Schn.*⟩: VII 47, 1; ¶ ostendit ciues Romanos, . . . magnum ⟨continuo magnum β; *Schn.*⟩ numerum frumenti commeatusque diripit, ipsos . . . interficit ⟨*c*⟩: VII 38, 9; ¶ (abiectis armis ultimas oppidi partes continenti ⟨continuo β⟩ impetu ⟨*om.* β⟩ petiuerunt: VII 28, 2.)

contio. **I. Forma.** *Omnibus B. G. locis in codd. uidetur exstare* contio; (*uno loco* VII 47, 1 *in AQ scriptum est* concionatus;) *B. C. locis plurimis codd. Ox uidentur exhibere* concio, concionari; *Db. quidem semel* (1, 7, 1) *commemorat in Obh scriptum esse* contionatur.

II. Signif. A. = **conuentus (concilium) ciuium uel militum; a) obiect.**: postero die Caesar contione aduocata temeritatem cupiditatemque militum reprehendit . . .: VII 52, 1; dimisso consilio contionem aduocat militum . . .: 2, 32, 1; ¶ postero die contione habita rem gestam proponit, milites consolatur et confirmat: V 52, 5; Caesar contione habita Cordubae omnibus generatim gratias agit . . .: 2, 21, 1.

b) c. praep.: discedentem uero ex contione uniuersi cohortantur: 2, 33, 2.

si uterque in contione statim iurauisset se . . . exercitum dimissurum: 3, 10, 9; ¶ militibus in contione agros ex suis possessionibus pollicetur: 1, 17, 4; ¶ queritur in contione sese . . . proditum a Cn. Pompeio: 1, 30, 5; haec in contione questus ex prouincia fugit: 1, 30, 5.

B. = **oratio apud milites (ciues) habita**: hac habita contione et ad extremam ⟨*c*⟩ ora-

tionem ⟨*c*⟩ confirmatis militibus ... legiones ex castris eduxit: VII 53, 1; ipse habuit graues in Caesarem contiones ⟨contentiones *f*⟩: 2, 18, 3; coactoque in unum locum exercitu contionem apud milites habuit hortatusque est ...: 3, 73, 1; hac habita contione ⟨oratione *h*'⟩ non nullos signiferos ignominia notauit ac loco mouit: 3, 74, 1.

contionor: eum consul ... contionari conantem de rostris deduxit: 3, 21, 3; ¶ contionatusque (Pompeius) apud cunctum exercitum suis agit gratias, Scipionis milites cohortatur, ut: 3, 82, 1; ¶ quibus rebus cognitis Caesar apud milites contionatur: 1, 7, 1; Caesar ... contionatus apud milites, quoniam ... esset peruentum, ... relinquerent ..., naues soluit: 3, 6, 1.

[Falso: legionisque ⟨*c*⟩ decimae, quacum erat, continuo ⟨*Goeler;* contionatus *codd.; Np., Schn., Fr.;* concionatum *Em. Hoffm.; del. Grut., Madu.;* cliuom nactus *Hell.; Hld.; u. CC*⟩ signa constituit ⟨*c*⟩: VII 47, 1.]

contra. 1. **aduerb.; A. uerbis additum:** qua (legione) pulsa... futurum, ut reliquae contra consistere non auderent: II 17, 3; ¶ latum ab X tribunis plebis contra dicentibus inimicis, Catone ⟨*c*⟩ uero acerrime repugnante ⟨*c*⟩: 1, 32, 3; ¶ quod illo licente ⟨dicente *Cβ*⟩ contra liceri ⟨*Ald.;* licere *α*; dicere *Cβ*⟩ audeat nemo: I 18, 3; ¶ (si qua ex parte obuiam ⟨contra *add. αa; om. h; del. Faern., Vrsin.; Fr.; Dt., Hold.*⟩ ueniretur: VII 28, 1.)

B. = at: facilem esse rem, ... si modo unum omnes sentiant ...; contra in dissensione nullam se salutem perspicere: V 31, 2; omnium esse militum paratissimos animos. Afranianos contra multis rebus sui timoris signa *iam *dedisse: 1, 71, 3.

C. contra (= aliter) atque: quod contra atque esset dictum et ipsi petissent proelium pridie commisissent: IV 13, 5; neque (se) sibi iudicium sumpturos contra atque omnis Italia populus*que* Romanus iudicauisset: 3, 12, 2.

2. **praepos.; A. = e regione, ex aduerso; a) contra regiones, oppida, sim.:** ipsi ... e ⟨*c*⟩ regione Lutetiae contra Labieni castra considunt: VII 58, 6; Caesar ... ueteribus suis in ⟨*c*⟩ castris contra Asparagium consedit: 3, 76, 1; ¶ nostrae naues duae ... contra Lissum in ancoris constiterunt: 3, 28, 1; ¶ auxilia ex Britannia, quae contra eas regiones posita est, arcessunt ⟨*haec omnia om. β*⟩: III 9, 10; ¶ ii, qui in ⟨*c*⟩ praesidio contra castra Labieni ⟨*sic β*; contra labienum *α*⟩ erant relicti: VII 62, 8; ¶ neque iis ipsis quicquam praeter ... eas regiones, quae sunt contra Gallias, notum est: IV 20, 3; cuius (insulae) unum latus est contra Galliam: V 13, 1; ad insulam, quae est contra Massiliam, stationes obtinebant: 1, 56, 3; insulamque, quae contra portum Brundisinum est, occupauit: 3, 23, 1.

(**= conuersus ad:**) (IV 17, 5 *u.* **B. a)** conuerto; ¶ tertium (latus) est contra septentriones; cui parti nulla est obiecta terra: V 13, 6; ¶ itaque contra mare transuersum uallum, qui has duas munitiones coniungeret ⟨*c*⟩, nondum perfecerat: 3, 63, 5.

b) contra homines: conlocare contra: 3, 94, 3 *u.* **B. a)**; ¶ (castris sese tenebat,) cum Viridouix contra eum duorum ⟨*c*⟩ milium spatio consedisset: III 17, 5; ¶ sinistro cornu Antonium ... praeposuerat. ipse contra Pompeium constitit: 3, 89, 2; ¶ reliquas legiones in armis expeditas contra hostem constituit: 1, 42, 1; ¶ a fronte [castra] contra hostem pedum XV fossam fieri iussit: 1, 41, 4; ¶ castra habere: I 44, 3 *u.* **B. a)**; ¶ aciem instruere: 1, 70, 3 *u. ib.*; ¶ ibique una fronte contra hostem castra muniunt: 1, 80, 2; ¶ crates proferre: 3, 46, 1 *u.* **B. a)**; ¶ erat ... fossa ... et uallum contra hostem: 3, 63, 1 *u.* **B. b)** fossa.

B. pertinet ad infestum animum et omnem aduersandi modum; a) c. uerbis: contra haec Pompeius naues magnas onerarias ... adornabat: 1, 26, 1; ¶ eos exercitus, quos contra se multos iam annos aluerint: 1, 85, 5; ¶ nihil contra se regem ausurum ⟨*O;* nisurum *z; Db.*⟩ existimabat: 2, 37, 2; ¶ clamitare: V 29, 1 *u.* **d)**; ¶ omnes Belgas ... contra populum Romanum coniurare obsidesque inter se dare: II 1, 1; neque se ... contra populum Romanum ⟨omnino *add. β*⟩ coniurasse: II 3, 2; ¶ ab iis cohortibus, quae contra equitatum in quarta acie conlocatae essent: 3, 94, 3; ¶ consistere: VII 51, 3 *u.* **c)**; ¶ constituere: 1, 42, 1 *u.* **A. b)**; ¶ neque (sese) contra populum Romanum armis contendere: II 13, 2; ¶ (tigna) ab inferiore parte contra uim atque impetum fluminis conuersa: IV 17, 5; ¶ reliquas copias contra Labienum duxerunt: VII 61, 5; sese, contra hostem si ducerentur, ituros: 3, 31, 4; ¶ Caesar suum quoque equitatum tripertito diuisum contra hostem ire iubet: VII 67, 2; ¶ neu contra eos arma ferrent, qui: 2, 28, 3; sese ... contra ciuem et consulem arma non laturos: 3, 31, 4; ¶ omnes Galliae ciuitates ad se oppugnandum uenisse ac contra se castra ha-

buisse: I 44, 3; ¶ nihil se contra Sequanos consilii inituros: VI 12, 4; ¶ nactus planitiem in hac ⟨c⟩ contra hostem aciem instruit: 1, 70, 3; ¶ (se debere) neutrum eorum contra alterum iuuare: 1, 35, 5; ¶ mittere: VI 9, 2 *u.* **b)** auxilia; ¶ (niti: 2, 37, 2 *u.* audere;) ¶ omnia haec iam pridem contra se parari: 1, 85, 8; ¶ crates . . . contra hostem proferri et aduersas ⟨aduersa *a*⟩ locari . . . iussit: 3, 46, 1; ¶ Labienus . . . cum XXV cohortibus magnoque equitatu contra hostem proficiscitur: VI 7, 4; ¶ ut . . . iniquo loco contra eos, qui ex uallo turribusque tela iacerent, pugnari debuit: II 33, 4; se contra imperium populi Romani pugnaturos ⟨c⟩: 3, 11, 4; ¶ esse: 3, 63, 1 *u.* **b)** fossa; ¶ ne illi habeant (exercitum), quo contra se uti possint: 1, 85, 11.

b) c. subst.: aciem instruere: 1, 70, 3 *u.* **a)** instruere; ¶ quod auxilia contra se Treueris miserant: VI 9, 2; ne quis ex plebe contra potentiorem auxilii egeret: VI 11, 4; ¶ castra habere: I 44, 3 *u.* **a)** habere; ¶ consilium inire: VI 12, 4 *u.* **a)** inire; ¶ erat eo loco fossa pedum ⟨c⟩ XV et uallum ⟨uallus *Ald.*⟩ contra hostem in altitudinem pedum X: 3, 63, 1; ¶ cui rationi contra homines barbaros atque imperitos locus fuisset: I 40, 9; ¶ pares ⟨c⟩ eiusdem generis munitiones . . . contra exteriorem hostem perfecit: VII 74, 1; ¶ uallum: 3, 63, 1 *u.* fossa.

c) c. adiect.: infestis contra hostes ⟨c⟩ signis constiterunt: VII 51, 3.

d) absol.: Aurunculeius compluresque tribuni militum . . . existimabant . . ., docebant . . . . contra ea Titurius sero facturos clamitabat: V 29, 1; cum . . . non nulli . . . existimarent. contra ea ⟨*u.* *CC*⟩ Caesar neque satis militibus perterritis confidebat spatiumque interponendum . . . putabat . . .: 3, 74, 3.

C. = praeter, παρά (oppos. secundum): lictoresque babent in urbe et ⟨c⟩ Capitolio priuati ⟨c⟩ contra omnia uetustatis exempla ⟨*u.* *CC*⟩: 1, 6, 7; ¶ contra famam: 1, 82, 2 *u.* contra opinionem; ¶ ut omnia contra opinionem acciderent ⟨c⟩, tamen: III 9, 6; celeriter contraque omnium opinionem confecto itinere: VI 30, 1; contra omnium opinionem ad Ligerem ⟨c⟩ uenit: VII 56, 3; contra opinionem enim militum famamque omnium uideri proelium ⟨c⟩ defugisse ⟨c⟩ magnum detrimentum adferebat: 1, 82, 2; ¶ qui omnes . . . contra religionem iuris iurandi . . . crudelissime interficiuntur: 3, 28, 4; ¶ quod ⟨*u.* *CC*⟩ a pueris nullo officio aut disciplina adsuefacti nihil omnino contra uoluntatem faciant: IV 1, 9; ne contra suam uoluntatem dimicare cogeretur: VII 35, 6; contra uoluntatem suam ⟨suas *z*⟩ naues soluerunt ⟨c⟩: 3, 102, 7.

[**Falso:** dilectus circa ⟨*Np.;* contra *z;* intra *O*⟩ urbem intermittuntur: 1, 14, 4.]

contradico: 1, 32, 3 *u.* **contra 1. A.**

contraho. A. in unum locum (= cogere): item ex finitimis regionibus quas potest contrahit cohortes ex dilectibus Pompeianis: 1, 15, 5; ¶ neque exercitum sine magno commeatu atque molimento ⟨c⟩ in unum locum contrahere posse ⟨*u.* *CC*⟩: I 34, 3; consilia inibat, quem ad modum . . . rursus omnem exercitum contraheret ⟨-ere *AQB*⟩, ne: VII 43, 5; ¶ nauibus circiter octoginta ⟨c⟩ onerariis coactis contractisque ⟨constratisque *Em. Hoffm.; om. Frig.; u. CC*⟩ . . . distribuit: IV 22, 3.

B. in angustum (= coartare, minuere): castra communit atque haec, etsi erant exigua per se, . . . tamen angustiis uiarum quam maxime potest contrahit, eo consilio, ut: V 49, 7; nec fuit spatium tali tempore ad contrahenda castra: VII 40, 2.

contrarius. A. propr.: ab eo flumine . . . collis nascebatur aduersus huic et contrarius: II 18, 2; huic loco propinquum et contrarium collem Pompeius occupauit: 3, 45, 2; ¶ quibus disclusis atque in contrariam partem reuinctis: IV 17, 7; erat enim iter a proposito diuersum, contrariamque in ⟨*om. af*⟩ partem iri ⟨iri in partem *h*⟩ uidebatur: 1, 69, 1; alter conuersus in contrariam partem erat uallus: 3, 63, 2; ¶ his item contraria duo (tigna) ad eundem modum iuncta ⟨c⟩ . . . statuebat: IV 17, 5.

B. trsl.: a) = diuersus; repugnans: quod ex duobus contrariis generibus, quae superiore bello cum Sertorio ⟨c⟩ steterant ciuitates, uictae nomen atque imperium absentis Pompei ⟨c⟩ timebant . . .: 1, 61, 3; ¶¶ erant sententiae, quae . . . castra Vari oppugnanda censerent, quod id ⟨*Clark.; Madu.;* in *Np.; Db.; om. codd.; Dt.*⟩ huius modi militum consiliis omnium ⟨*Clark.;* otium *codd.; edd.; om. Madu.; u. CC*⟩ maxime contrarium esse arbitrarentur: 2, 30, 1.

ut reliquorum imperatorum res aduersae auctoritatem minuunt, sic huius ex contrario dignitas incommodo accepto in dies augebatur: VII 30, 3.

(**b) = perniciosus:** 2, 30, 1 *u.* **a).**)

contribuo: Calagurritani, qui erant cum Oscensibus contributi ⟨erant Oscensibus

tributarii *uel* erant Oscensibus attributi *Kraff.*⟩: 1, 60, 1.

controuersia. **A. subiect.:** conuenire: 3, 107, 2 *u.* pertinere; ¶ magnaque inter eos exsistit controuersia ⟨coutrouersia orta est *adfik*⟩: V 28, 2; ¶ celeriter est inter eos de principatu controuersia orta: 3, 112, 10; (V 28, 2 *u.* exsistit;) ¶ coutrouersias regum ad populum Romanum et ad se, quod esset consul, pertinere existimans atque eo magis officio suo conuenire, quod: 3, 107, 2; ¶ si de hereditate, de finibus controuersia est, idem decernunt ⟨*c*⟩, praemia poenasque constituunt: VI 13, 5; senatumque omnem et quos inter controuersia esset, ad se Decetiam euocauit: VII 33, 2; magnaque inter eos in consilio fuit controuersia, oporteretne Lucilii ⟨*c*⟩ Hirri . . . absentis rationem haberi: 3, 82, 5.

B. obiect.: si diutius alatur controuersia: VII 32, 5; ¶ fore, uti per conloquia omnes controuersiae componantur: 1, 9, 6; cum . . . is (Caesar) maxime uellet pro communi amico atque arbitro controuersias regum componere: 3, 109, 1; ¶ hi (T. Pulio et L. Vorenus) perpetuas inter se controuersias habebant, quinam ⟨uter alteri β⟩ anteferretur omnibusque annis de locis ⟨*c*⟩ summis simultatibus contendebant: V 44, 2; huc omnes undique, qui controuersias habent, conueniunt eorumque decretis iudiciisque parent: VI 13, 10; Cotus . . ., qui controuersiam cum Conuictolitaui proximis comitiis habuerat: VII 67, 7; quascumque postea controuersias inter se milites habuerunt, sua sponte ad Caesarem in ius ⟨*c*⟩ adierunt: 1, 87, 2; ¶ cum de loco et ⟨de *add. al; Db.*⟩ tempore eius rei controuersia inferretur: 1, 86, 2; ¶ quibus rebus controuersias minui posse sperarent: V 26, 4; principes regionum atque pagorum inter suos ius dicunt controuersiasque minuunt: VI 23, 5; ¶ si paruo labore magnas controuersias tollere . . . possint: 1, 9, 1.

C. genet.: cohortatus Haeduos, ut controuersiarum ac dissensionis ⟨dissensionum β⟩ obliuiscerentur: VII 34, 1.

D. abl.: Iubam reuocatum finitimo bello et controuersiis Leptitanorum restitisse in regno: 2, 38, 1.

E. c. praep.: quid . . . bono ciui magis conuenit quam abesse a ciuilibus controuersiis? *ap. Cic. ad Att.* X 8 *B*, 2.

fere de omnibus controuersiis publicis priuatisque (druides) constituunt: VI 13, 5; ¶ sibi placere regem Ptolomaeum atque . . . Cleopatram . . . de controuersiis iure apud se potius quam inter se armis disceptare: 3, 107, 2; ¶ hic dies ⟨*c*⟩ de nostris controuersiis iudicabit: V 44, 3.

re in controuersiam deducta ⟨*c*⟩ totius Galliae concilium Bibracte indicitur: VII 63, 5.

in illa magistratuum controuersia alter pro Conuictolitaui, alter pro Coto summis opibus pugnauerant ⟨*c*⟩: VII 39, 2.

contubernium: alii . . . depositis in contubernio armis uallum relinquebant: 3, 76, 2; ¶ † neque enim ex Marsis Paelignisque ueniebant, ut qui superiore nocte in contuberniis commilitesque nonnulli grauiora sermones militum dubia ⟨dubii *N*⟩ durius accipiebantur ⟨*sic codd.; u. CC*⟩: 2, 29, 4.

contumelia. **A. propr. (= dedecus, ignominia); a) obiect.:** ardere Galliam tot contumeliis acceptis sub populi Romani imperium redactam: V 29, 4; tanta contumelia accepta omnium suorum uoluntates alienare: VII 10, 2; ¶ Haeduos a ⟨*c*⟩ Caesare in seruitutem redactos omnes ⟨omn. redact. β⟩ indignitates contumeliasque perferre: II 14, 3.

b) genet.: quod si ueteris contumeliae obliuisci uellet, num etiam recentium iniuriarum . . . memoriam deponere posse? I 14, 3.

c) abl.: Brundisini Pompeianorum militum iniuriis atque ipsius Pompei contumeliis permoti Caesaris rebus fauebant: 1, 28, 1; ¶ Labienus . . . magna uerborum contumelia interrogans, solerentne ueterani milites fugere: 3, 71, 4.

d) c. praep.: uti se a ⟨in *h pr.*⟩ contumeliis inimicorum defenderet: 1, 22, 5; ¶ hos omnes productos a contumeliis militum conuiciisque prohibet: 1, 23, 3.

iam . . . cotidianis contentionibus ad grauissimas uerborum contumelias palam descenderunt ⟨*u. CC*⟩: 3, 83, 1; ¶ mihi meum nomen restituite ⟨*c*⟩, ne ad contumeliam honorem dedisse uideamini: 2, 32, 14.

neu pro his pugnarent, a quibus cum ⟨*Np.; om. codd.; Db.*⟩ contumelia perfugae appellarentur: 2, 28, 3; — equites . . . magna cum ⟨*om. M; pr. edd.*⟩ contumelia uerborum nostros ad pugnam euocant: V 58, 2; — obsidibus summa cum contumelia extortis: VII 54, 4.

ne ea, quae rei publicae causa egerit, in suam contumeliam uertat: 1, 8, 3.

doluisse se, quod populi Romani beneficium ⟨*c*⟩ sibi per contumeliam ⟨contumelia (*om.* per) *O*⟩ ab inimicis extorqueretur: 1, 9, 2.

B. trsl. (= incommodum, iniuria, impetus):

naues totae factae ex robore ad quamuis uim et contumeliam perferendam: III 13, 3.

contumeliosus: Afraniani . . . procurrebant contumeliosisque uocibus prosequebantur ⟨c⟩: necessarii uictus inopia coactos fugere . . .: 1, 69, 1.

contundo: ut . . . teneris harundinum radicibus contusis equos alerent: 3, 58, 3.

conualesco: qui hoc spatio dierum conualuerant, circiter trecenti, sub uexillo una mittuntur: VI 36, 3; (est etiam genus radicis inuentum ab iis, qui fuerant † ualeribus ⟨Ox; conualuerant ex uulneribus *Dt.; u. CC*⟩: 3, 48, 1.)

conuallis: cum se maior ⟨c⟩ pars agminis in magnam conuallem demisisset ⟨c⟩, ex utraque parte eius uallis subito se ostenderunt: V 32, 2; — pedestres copias, quas in conualle in insidiis conlocauerant, ostenderunt: III 20, 4.

conueho: nihil erat reliquum, omnibus arboribus longe lateque in finibus Massiliensium excisis et conuectis: 2, 15, 1; ¶ dierum XXX pabulum frumentumque habere omnes ⟨omn. hab. β⟩ conuectum iubet: VII 74, 2; frumentum ex finitimis regionibus atque ex ⟨O¹; in *afh; om. l*⟩ omnibus castellis in urbem conuexerant ⟨euex. *a*¹⟩: 1, 34, 5; quod Afranius paene omne frumentum ante Caesaris aduentum Ilerdam conuexerat: 1, 48, 5; multum erat frumentum prouisum et conuectum superioribus temporibus, multum ex omni prouincia comportabatur: 1, 49, 1.

conuello: interim sub musculo milites uectibus infima saxa turris hostium . . . conuellunt: 2, 11, 3.

conuenio. A. propr.; 1. intr.; a) de pluribus; α) abs.: cognouit . . . magna auxilia conuenisse: 2, 17, 3; ¶ quae (classis) ubi conuenit: III 14, 2; ¶ quod ampliores copias, quae nondum conuenerant, exspectabant: V 50, 2; omnes Eburonum et Neruiorum quae conuenerant copiae discedunt: V 58, 7; ¶ multi praeterea capitis damnati exsulesque conuenerant: 3, 110, 3; ¶ (equites undique euocat;) his certam ⟨c⟩ diem conueniendi dicit: V 57, 2; omnes equites, XV milia numero, celeriter conuenire iubet: VII 64, 1; ¶ equitatum omnem conuenire iubet: 1, 82, 2; ¶ (homines: IV 37, 2 *u.* milia;) ¶ hanc (legionem) initio tumultus euocauerat; reliquae uondum conuenerant ⟨*Ofhl;* uenerant *Na; Np., Dt.*⟩: 1, 7, 7; ¶ pauci lenunculi ad officium imperiumque conueniebant: 2, 43, 3; ¶ cum maiores manus hostium adiunctis Germanis conuenissent: V 29, 1; ¶ celeriter ad clamorem hominum circiter milia sex conuenerunt: IV 37, 2; ¶ dum milites, quos imperauerat, conuenirent: I 7, 6; ¶ quorum cum magna multitudo conuenisset: VII 48, 3; ¶ cum pater familiae inlustriore loco natus decessit, eius propinqui conueniunt ⟨ueniunt *M*⟩ et . . . quaestionem habent: VI 19, 3.

prius quam illi (Neruii) aut conuenire aut profugere possent: VI 3, 2.

β) additur αα) quo conueniant; a) ad: cum omnes ad eum Treuerorum copiae uenissent ⟨conuenissent β⟩: V 47, 4; ¶ decuriones Auximi ad Attium Varum frequentes conueniunt; docent: 1, 13, 1; ¶ (euocati: 3, 88, 4 *u.* milia;) ¶ totius fere Galliae legati, principes ciuitatum, ad Caesarem gratulatum conuenerunt: I 30, 1; ¶ cum ad eum frequentes ciuitatium ⟨c⟩ legationes ⟨legiones *ah*⟩ conuenire coepissent: 3, 36, 1; ¶ Conuictolitauim magistratum magnamque partem senatus ad eum conuenisse: VII 55, 4; ¶ (erant milia) euocatorum circiter duo, quae ex beneficiariis superiorum exercituum ad eum conuenerant ⟨conuerterant *Ox; Db.*⟩: 3, 88, 4; ¶ (naues(?): V 2, 3 *u. infra* omnes;) ¶ pars: VII 55, 4 *u.* magistratus; ¶ principes: I 30, 1 *u.* legati; principes Britanniae, qui post proelium ⟨c⟩ ad Caesarem ⟨ea, quae iusserat caesar, facienda β⟩ conuenerant: IV 30, 1; principesque earum ciuitatium ⟨c⟩, quos sibi ad consilium capiendum delegerat, prima luce cotidie ⟨c⟩ ad se conuenire iubebat ⟨iub. conu. β⟩: VII 36, 3; ¶ omnem senatum ad se conuenire . . . iussit: II 5, 1; (VII 55, 4 *u.* magistratus.)

si qui ad eos Eburones ex fuga conuenissent: VI 32, 2; ¶ diem dicunt, qua die ad ripam Rhodani omnes conueniant: I 6, 4; omnes ad portum Itium conuenire iubet: V 2, 3; ¶ qui ad alteram partem oppidi . . . munitionis causa conuenerant: VII 48, 1; ¶ quos ex Cisalpina Gallia *consul sacramento rogauisset, ad signa conuenire . . . iuberet: VI 1, 2.

b) in: maiores iam ⟨*om.* β⟩ undique in eum locum copiae Britannorum conuenerant: V 11, 8; (VII 7, 5 *u.* pars;) ¶ ciuitatibus milites imperat certumque in locum conuenire iubet: V 1, 6; ¶ interim omnis ex fuga Suessionum multitudo in oppidum proxima nocte conuenit: II 12, 4; Acco . . . iubet in oppida multitudinem conuenire: VI 4, 1; ¶ partem copiarum ex prouincia supplemen-

tumque, quod ex Italia adduxerat, in Heluios . . . conuenire iubet: VII 7, 5.

sua sponte multi in disciplinam conueniunt: VI 14, 2; ¶ omnes, qui arma ferre possent, unum in locum conuenirent: IV 19, 2.

c) eo, eodem, huc, quo: cum prope omnis ciuitas eo conuenisset: VII 33, 3; ¶ omnis iuuentus, omnes etiam grauioris aetatis . . . eo conuenerant: III 16, 2; ¶ cum magnae ⟨*c*⟩ manus eo conuenissent: V 8, 6; ¶ dum reliquae naues eo conuenirent: IV 23, 4; (3, 43, 2 *u.* pars;) ¶ eo partem nauium longarum conuenire, frumentum commeatumque . . . comportari imperat: 3, 42, 2; ¶¶ interfectis Nouioduni custodibus quique eo negotiandi ⟨aut itineris *add.* β; *Schn.*⟩ causa conuenerant: VII 55, 5; (VII 63, 6 *u.* ββ) *extr.*)

eodem equitatus totius Galliae conuenit numero milium quattuor principesque ex omnibus ciuitatibus: V 5, 3; (VII 63, 6 *u.* ββ) *extr.*)

huc naues undique ex finitimis regionibus et quam superiore aestate ad Veneticum bellum effecerat ⟨*c*⟩ classem iubet conuenire: IV 21, 4; ¶¶ huc postero die quam frequentissimi conuenirent, ut . . . cognosceret: IV 11, 5; ¶ huc omnes undique, qui controuersias habent, conueniunt: VI 13, 10.

(oppidum,) quo satis magnus hominum pecorisque numerus conuenerit: V 21, 2; ¶ quo ⟨quod β⟩ lege communi omnes puberes ⟨et *add.* α⟩ armati conuenire consuerunt ⟨coguntur β⟩: V 56, 2; ¶¶ oppidum Britanni uocant, cum siluas . . . munierunt, quo incursionis ⟨*c*⟩ hostium uitandae ⟨*c*⟩ causa conuenire consuerunt: V 21, 3.

ββ) unde; a) a: interea et ex proximis hibernis et a Caesare conuentura subsidia: V 28, 5.

b) ex: magnae ex finitimis ciuitatibus copiae conuenerunt: VII 57, 2; — interea . . . hostium copiae ex Aruernis equitesque, qui toti ⟨*c*⟩ Galliae ⟨*c*⟩ erant imperati, conueniunt: VII 66, 1; ¶ ex milium L numero, quae ex Aquitania Cantabrisque conuenisse constabat: III 26, 6; ¶ militibusque, qui ex prouincia conuenerant: I 8, 1; ¶ multitudo: II 12, 4 *u.* αα) b); magnaque praeterea multitudo undique ex Gallia perditorum hominum latronumque conuenerat ⟨conuenerant *MQ*[1]⟩ *et quos spes praedandi studiumque bellandi ab agri cultura . . . reuocabat: III 17, 4; ¶ Gallicis nauibus, quas ex Pictonibus et Santonis reliquisque pacatis regionibus conuenire iusserat: III 11, 5; IV 21, 4 *u.* αα) c) huc; ¶ subsidia: V 28, 5 *u.* a); ¶¶ Eburones: VI 32, 2 *u.* αα) a); — III 17, 4 *u.* multitudo.

c) undique, utrimque: protinus quae undique conuenerant auxilia discesserunt: V 17, 5; ¶ magna utrimque multitudo conuenit: 3, 19, 4; ¶ (naues: 3, 47, 4 *u.* numerus;) ¶ magnus undique numerus celeriter conuenit: VI 34, 9; cotidie enim magnus undique nauium numerus conueniebat, quae commeatum supportarent: 3, 47, 4; ¶ principesque undique conuenire ⟨conuenere β⟩ et se ciuitatesque suas Caesari commendare coeperunt ⟨commendarunt β⟩: IV 27, 7; ¶ concilium Bibracte indicitur. ⟨eodem *add.* α; *plur. edd.; om.* β; *Schn.;* eo *Vrsinus, prob. Db.; u. CC*⟩ conueniunt undique frequentes. multitudinis suffragiis ⟨*ik;* frequentes multitudines. suffragiis *X*⟩ res permittitur: VII 63, 6; V 11, 8 *u.* β) αα) b); IV, 21, 4; VI 13, 10 β) αα) c) huc; III 17, 4 β) ββ) b); II 10, 4 β) γγ) ad.

γγ) quo consilio: qui ad auxilium conuenerant: VII 80, 4; ¶ ad eos defendendos undique conuenirent ⟨*u. CC*⟩: II 10, 4; (ad ea facienda: IV 30, 1 *u.* β) αα) a) principes.

incursionis uitandae causa: V 21, 3 *u.* β) αα) c) *extr.;* — magnas Gallorum copias . . . oppugnandi sui causa conuenisse: V 53, 6; — munitionis causa: VII 48, 1 *u.* β) αα) a) *extr.;* negotiandi (aut itineris) causa: VII 55, 5 *u.* β) αα) c) eo; — erat edictum . . . propositum, uti omnes eius prouinciae iuniores, Graeci ciuesque Romani, iurandi causa conuenirent: 3, 102, 2.

(in disciplinam: VI 14, 2 *u.* β) αα) b) *extr.*

gratulatum: I 30, 1 *u.* β) αα) a) legati.

b) de singulis: qui ex iis nouissimus conuenit ⟨uenit β⟩, in conspectu multitudinis . . . necatur: V 56, 2; — neque quo signa ferantur neque quam in partem quisque conueniat prouident: VI 37, 6; — Eporedorix Haeduus . . . et una Viridomarus . . . in equitum numero conuenerant nominatim ab eo euocati: VII 39, 1; — non ciuis Romanus paulo notior (fuit), quin ad diem conueniret: 2, 19, 2.

2. transit.: progressus milia passuum VI equites conuenit (Curio): 2, 39, 2; ¶ ibique tribunos plebis, qui ad eum confugerant, conuenit: 1, 8, 1.

uelle (se), si sibi fiat potestas, Caesarem conuenire: 1, 22, 1; qui (legati) cum eum (Caesarem) in itinere conuenissent seque ad pedes proiecissent: I 27, 2.

B. trsl.; a) = συντίθεσθαι, συμβαίνειν: condiciones pacis, quoniam antea conuenire

non potuissent, Romae ab senatu . . . peti debere: 3, 10, 8; ¶ eo signo, quod conuenerat, reuocantur: 1, 28, 3; ¶ quod tempus inter eos committendi proelii conuenerat ⟨-rant B^1M^1 Q^1⟩: II 19, 6.

si in eo manerent, quod conuenisset ⟨conuenissent A^1Q^2f⟩: I 36, 5; (se . . . ad conloquium uenturum atque una uisurum, quem ad modum ⟨*Elberl.;* atque una uis utrumque admodum *O*; et conuenit utrimque, quem ad modum *Wölff.; u. CC*⟩ tuto legati uenire . . . possent: 3, 19, 3.)

b) = *συμφωνεῖν* **(congruere)**: uidetisne . . . captiuorum orationem cum perfugis conuenire? 2, 39, 3.

c) = *προσήκει*: quid uiro bono et quieto et bono ciui magis conuenit, quam abesse a ciuilibus controuersiis? *ap. Cic. ad Att.* X 8 *B*, 2; ¶ nulli omnium has partes uel querimoniae uel miserationis minus conuenisse: 1, 85, 1; ¶ controuersias regum . . . eo magis officio suo conuenire, quod: 3, 107, 2.

unum esse illud tempus ⟨*c*⟩, quo maxime contendi conueniat: VII 85, 2.

Conuenire ad diem: 2, 19, 2; **ad officium imperiumque**: 2, 43, 3; **ad clamorem**: IV 37, 2; ¶ **dies conueniendi**: V 57, 2.

Aduerb.: antea: 3, 10, 8; celeriter: IV 37, 2; VI 34, 9; VII 64, 1; cotidie: VII 36, 3; 3, 47, 4; (iam: V 11, 8; interea: V 28, 5; VII 66, 1; interim: II 12, 4;) magis: 3, 107, 2; *ap. Cic. ad Att.* X 8 *B*, 2; minus: 1, 85, 1; nondum: V 50, 2; 1, 7, 7; sua sponte: VI 14, 2; undique, utrimque *u.* **A. 1. a) β) ββ) c.**

conuentus. A. de quolibet coetu: cum . . . multum cum suis consiliandi causa secreto . . . conloqueretur, concilia conuentusque hominum fugeret: 1, 19, 2; ¶ quaerit ex solo ea, quae in conuentu dixerat: I 18, 2; ille perlectam (epistulam) in conuentu militum recitat: V 48, 9.

B. de certis quibusdam conciliis et societatibus; a) = **ciuium Romanorum in prouinciis societas; α) subiect.**: quod conuentus arma ceperat atque eum hostis loco habendum existimabat: 3, 21, 5; ¶ simul ipse Cordubae conuentus per se portas Varroni clausit, custodias uigiliasque in turribus muroque disposuit, cohortes duas . . . tuendi oppidi causa apud se retinuit: 2, 19, 3. 4; ¶ quo facto conuentus ciuium Romanorum, qui Lissum obtinebant, . . . Antonium recipit ⟨recepit *f*⟩ omnibusque rebus iuuit: 3, 29, 1; ¶ erat in oppido . . . conuentus is ⟨*Grut.;* si *codd.*⟩, qui ex uariis generibus constaret: 2, 36, 1.

β) obiect.: conuentum Salonis cum neque pollicitationibus neque denuntiatione ⟨*c*⟩ periculi permouere posset: 3, 9, 2.

γ) genet.: quod factum adeo eius conuentus ciues Romani comprobauerunt, ut: 2, 20, 5; ¶ quos (gladiatores) postea . . . circum familias ⟨*Rubenius;* familiares *codd.*⟩ conuentus Campaniae custodiae causa distribuit: 1, 14, 5; ¶¶ (Lissum) defendentibus ciuibus Romanis, qui eius conuentus erant: 3, 40, 6.

δ) c. praep.: ciuibus Romanis eius prouinciae, sed in singulos conuentus singulasque ciuitates certae pecuniae imperabantur: 3, 32, 6.

b) eorum, qui iudiciorum causa (ad proconsulem) conueniunt: iudicium ipsum: conuentus agere *u.* **agere** *p. 217* **B. a) α)** *(3 loc.)*; ¶ ipse ⟨*c*⟩ conuentibus Galliae citerioris peractis in Illyricum proficiscitur: V 1, 5; his confectis rebus conuentibusque ⟨conuentisque *AQ*⟩ peractis in citeriorem Galliam reuertitur: V 2, 1.

conuerto. 1. transit.; A. propr.; a) = **aliquo uertere, derigere** (*additur,* quo *conuertatur alqd*): (cum hostium acies a sinistro cornu pulsa atque in fugam coniecta ⟨B^2β; conuersa α; *edd.*⟩ esset: I 52, 6;) si qua in parte nostri . . . premi uidebantur, eo signa inferri Caesar ⟨*c*⟩ aciemque conuerti ⟨*a corr., fh;* constitui α; *edd.;* conferri *a pr. m.*⟩ iubebat: VII 67, 4; huc tota Vari conuersa acies suos fugere et concidi uidebat: 2, 34, 3; ¶ ut commutato consilio iter in prouinciam conuerteret ⟨*u. CC*⟩: VII 56, 2; ¶ omnem eam materiam, quae erat caesa, conuersam ad hostem conlocabat: III 29, 1; ¶ hostes ab se discessisse omnemque ad eum multitudinem conuertisse: V 49, 3; ¶ ac iam conuersis in eam partem nauibus, quo ⟨*c*⟩ uentus ferebat, tanta . . . tranquillitas exstitit: III 15, 3; ¶ modo conscripti . . . ad tribunum militum centurionesque ora conuertunt: quid ab his praecipiatur exspectant: VI, 39, 2; ¶ simul signa ad hostem conuerti aciemque derigi iubet: VI 8, 5; ¶ (tigna) ab inferiore parte contra uim atque impetum fluminis conuersa statuebat: IV 17, 5; ¶ ab eo intermisso spatio pedum DC alter conuersus in contrariam partem erat uallus: 3, 63, 2.

ad hunc se confestim a Pulione omnis multitudo conuertit: V 44, 10; subito se (Scipio) ad Cassium Longinum in Thessaliam conuertit: 3, 36, 2; Cassius cognito Scipionis aduentu . . . ad montes se conuertit: 3, 36, 5; simula-

crum Victoriae . . . ad ualuas se templi limenque conuertisse: 3, 105, 2.

b) alio uertere *(mutata regione, itinere)*: Heluetii . . . commutato consilio atque itinere conuerso nostros . . . lacessere coeperunt: I 23, 3; itinere conuerso sese Italicam ⟨*c*⟩ uenturum: 2, 20, 6; ¶ Romani conuersa ⟨*del. Dauis.; u. CC*⟩ signa bipertito intulerunt: I 25, 7; monuit, ut paulatim sese legiones coniungerent et conuersa signa in hostes inferrent: II 26, 1; ¶ pugnatur acriter . . ., adeo ut paene terga conuertant: 1, 80, 5.

paucisque deiectis reliquos sese conuertere cogunt: 1, 46, 1.

ut eorum (equitum) nemo consisteret omnesque conuersi ⟨citati *l*[1]⟩ non solum loco excederent, sed protinus incitati fuga montes altissimos peterent: 3, 93, 5; cernebatur . . . nostros propelli, dein rursus conuersos ⟨*b*; conuerso *Oz*⟩ insequi: 1, 64, 2.

B. trsl.; a) = **aliquo uertere**: aciem: 2, 34, 3 *u.* A. **a)**; ¶ infamia duarum legionum permotus, quas ab itinere Asiae Syriaeque ad suam potentiam dominatumque conuerterat: 1, 4, 5.

b) = **mutare**: tota nocte munitiones proferunt castraque castris conuertunt ⟨conferunt *Ciacc.*⟩: 1, 81, 3; ¶ quod . . neque quadrigas in unam nominis figuram redigere neque harenam multitudinis appellatione ⟨in multit. appellationem *Gron.*⟩ conuertere possimus: *ap. Gell.* XIX 8, 8; ¶ hac oratione habita mirum in modum conuersae sunt omnium mentes: I 41, 1; crudelitas in supplicio, noua religio iuris iurandi spem praesentis deditionis sustulit mentesque militum conuertit: 1, 76, 5.

(**2. intrans.** (= **se conuertere**): haec erant milia ⟨*c*⟩ . . . euocatorum circiter duo, quae ex beneficiariis superiorum exercituum ad eum conuenerant ⟨conuerterant *Oz.; Db.*⟩: 3, 88, 4.)

conuicium: hi omnes conuicio L. Lentuli consulis correpti exagitabantur: 1, 2, 5; — Marcellus perterritus conuiciis a sua sententia discessit: 1, 2, 5; ¶ hos omnes productos a contumeliis militum conuiciisque prohibet: 1, 23, 3.

Conuictolitauis. Conuictolitabim (-tabi) *scriptum est in* α VII 55, 4; 67, 7; conuictolitabis *in* β VII 42, 4; conuictolabi *in a*[1] VII 67, 7; (VII 39, 2 *in MB*[2] *exstat abl.* conuicto litauo, *in a* conuicto litaio; VII 42, 4 *in M*[1] *nom.* conuictolitauius, *in B*[2] conuictolitauus; VII 55, 4 *in B*[2] *acc.* conuictolitauum.) *Cf. Glück p. 84—91.*

quod . . . duo magistratum gerant . . . . horum esse alterum Conuictolitauem ⟨-tauim *f*⟩, florentem et inlustrem adulescentem: VII 32, 4; Conuictolitauem, qui per sacerdotes more ciuitatis intermissis magistratibus esset creatus, potestatem obtinere iussit: VII 33, 4; Conuictolitauis Haeduus, cui magistratum adiudicatum ⟨*c*⟩ a Caesare demonstrauimus, sollicitatus ab Aruernis pecunia, cum quibusdam adulescentibus conloquitur: VII 37, 1; *cf.* § 2—7; in illa magistratuum controuersia alter pro Conuictolitaui, alter pro Coto summis opibus pugnauerant ⟨*c*⟩: VII 39, 2; adiuuat rem proclinatam ⟨*c*⟩ Conuictolitauis plebemque ⟨*c*⟩ ad furorem impellit: VII 42, 4; Litauiccum Bibracte ⟨*c*⟩ ab Haeduis receptum . . . . Conuictolitauem ⟨*A*[2]β; -tauim α; *edd.*⟩ magistratum magnamque partem senatus ad eum conuenisse: VII 55, 4; Cotus . . ., qui controuersiam cum Conuictolitaui proximis comitiis habuerat: VII 67, 7.

conuinco: quibuscumque exercitus dicto audiens non fuerit, aut male re gesta fortunam defuisse aut aliquo facinore comperto auaritiam esse conuictam ⟨*recc.*; coniunctam (conuinctam *Q*) *X*⟩: I 40, 12.

conuoco: itaque conuocatis centurionibus celeriter milites certiores facit: III 5, 3; ¶ simili ratione ibi Vercingetorix . . . conuocatis suis clientibus facile ⟨*c*⟩ incendit ⟨*c*⟩: VII 4, 1; ¶ concilium conuocare *u.* **concilium** *p. 628 sq. (3 loc.)*; ¶ consilium conuocare *u.* **consilium 2. a)** *p. 672 (4 loc.)*; ¶ interim legatis tribunisque militum conuocatis . . . ostendit: IV 23, 5; ¶ Litauiccus accepto exercitu . . . conuocatis subito militibus . . . inquit: VII 38, 1; ¶ Labienus noctu ⟨*c*⟩ tribunis militum primisque ordinibus conuocatis ⟨coactis β⟩ quid sui sit consilii proponit: VI 7, 8; ¶ conuocatisque ad consilium ⟨*Eh*; concilium α*a*; *edd.*⟩ praefectis equitum . . . demonstrat: VII 66, 3; ¶ conuocatis eorum principibus . . ., in his Diuitiaco et Lisco, . . . grauiter eos accusat: I 16, 5; nihilo tamen setius principibus Treuerorum ad se conuocatis hos ⟨*c*⟩ singillatim Cingetorigi conciliauit: V 4, 3; ¶ tribunos militum: IV 23, 5 *u.* legatos; VI 7, 8 *u.* ordines.

Galli . . . non omnes eos, qui arma ferre possent, ut censuit Vercingetorix, conuocandos statuunt, sed: VII 75, 1; ¶ paucis clam conuocatis alio loco, alio tempore, atque oportuerit, fratrem a ⟨*c*⟩ fratre renuntiatum: VII 33, 3; ¶ Vercingetorix tot continuis incommodis . . . acceptis suos ad concilium conuocat: VII 14, 1.

conuoluo· antecedebat testudo . . . conuoluta ⟨euoluta *Ohl*⟩ omnibus rebus, quibus ignis iactus et lapides defendi possent: 2, 2, 4.

coorior. (Cohortus *pro* coortus *omnibus locis in quibusdam codd. scriptum est.*)

his rebus gestis . . . subitum bellum in Gallia coortum est: III 7, 1; ¶ magno coorto imbre ⟨imbri β⟩ non inutilem hanc ad capiendum consilium tempestatem arbitratus est ⟨*c*⟩: VII 27, 1; ¶ tanta tempestas subito coorta ⟨orta *a*⟩ est, ut: IV 28, 2; superiore nocte maxima coorta tempestate prope omnes naues adflictas atque in litus ⟨*c*⟩ eiectas esse: V 10, 2; quod magna subito erat ⟨*om. BM;* erat subito β⟩ coorta tempestas: VII 61, 1; tanta enim tempestas cooritur, ut numquam illis locis maiores aquas fuisse constaret: 1, 48, 1; ¶ septimo oppugnationis die maximo coorto uento feruentes . . . glandes . . . in casas . . . iacere coeperunt: V 43, 1.

copia. **1. singular.; A.** ≐ **multitudo, uis, abundantia; a) subi.**: cum eius generis (*i. e.* noxiorum) copia defecit ⟨deficit β; *Aim.*⟩, etiam ad innocentium supplicia descendunt: VI 16, 5; ¶ incipere: II 2, 2 *u.* esse; ¶ cum primum pabuli copia esse inciperet: II 2, 2; eius ⟨*om.* β⟩ (ferri) exigua est copia: V 12, 5; sed nulla ⟨*c*⟩ ferramentorum copia, quae esset ⟨sunt β⟩ ad hunc usum idonea, . . . cogebantur ⟨*c*⟩: V 42, 3; taxo, cuius magna in Gallia Germaniaque copia est: VI 31, 5; quod ⟨*c*⟩ minor erat frumenti copia: 1, 52, 4; pecus ⟨panicum *R. Steph.*⟩ uero, cuius rei summa erat ex Epiro copia, magno in honore habebant: 3, 47, 7; eius (charae) erat magna copia: 3, 48, 2; quodque ⟨*c*⟩ erat eius rei (*i. e.* pabuli) minor copia: 3, 58, 4; ¶ ut in itinere copia frumenti suppeteret: I 3, 1; ne pabuli quidem satis magna copia suppetebat: I 16, 2; harum ipsis rerum copiam suppetere, quod, quorum in finibus bellum geratur, eorum opibus subleuentur: VII 14, 6; multum (frumentum) . . . comportabatur; magna copia pabuli suppetebat: 1, 49, 1; remigum, gubernatorum magna copia suppetebat: 2, 4, 1.

b) obiect.: augebatur illis copia ⟨augebantur illis copiae *Ohl*⟩, atque ex castris cohortes per oppidum crebro submittebantur: 1, 45, 7; ¶ pecus, cuius magna erat copia a ⟨*c*⟩ Mandubiis compulsa ⟨a mand. comp. copia β⟩: VII 71, 7; ¶ (facere: I 28, 3 *u.* **B.**;) ¶ conuocatis eorum principibus, quorum magnam copiam in castris habebat: I 16, 5; frumenti copiam ⟨copia *hl*⟩ legionarii ⟨*c*⟩ non nullam ⟨*Gryphius;* nonnulli *codd.*⟩ habebant, caetrati auxiliaresque nullam: 1, 78, 1; ipsa spes inopiam sustentabat, quod celeriter se habituros copiam (frumenti) confidebant: 3, 49, 1; ¶ summamque ibi copiam frumenti et reliqui commeatus nactus ⟨*c*⟩: VII 32, 1; frumentumque in agris et pecoris copiam nactus repleto his rebus exercitu iter . . . facere instituit: VII 56, 5; ¶ nauium magnam copiam ad transportandum exercitum pollicebantur: IV 16, 8; ¶ neu (sint oppida) Romanis proposita ad copiam commeatus ⟨comm. cop. *a*⟩ praedamque tollendam ⟨*del. Hotom.;* potiendam *Madu.*⟩: VII 14, 9.

c) genet.: huius ⟨*Jahn, Piderit;* cuius *codd.; rell. edd.*⟩ (*i. e.* dicendi) te paene principem copiae atque inuentorem bene de nomine ac dignitate populi Romani meritum esse existimare debemus: *ap. Cic. Brut.* 253.

d) abl.: nulla ferramentorum copia: V 42, 3 *u.* **a)** esse.

castra erant ad bellum ducendum aptissima . . . aquae et salis copia, cuius magna uis iam ex proximis erat salinis eo congesta: 2, 37, 5; (idoneum locum in agris nactus ⟨copia frumentorum *addendum coniec. Np.; u. CC*⟩: 3, 81, 3.)

Caesaris exercitus . . . summa aquae copia utebatur, tum commeatus omni genere . . . abundabat: 3, 49, 6.

exercitus Afranii omnium rerum abundabat copia: 1, 49, 1; cum illi omnium rerum copia abundarent: 3, 47, 3; ¶ quae res omnium rerum ⟨*om. f*⟩ copia compleuit exercitum: 2, 25, 7.

e) c. praep.: Gallis autem prouinciarum ⟨*CC*⟩ propinquitas et transmarinarum rerum notitia multa ad copiam atque usus ⟨usum β⟩ largitur: VI 24, 5.

locumque domicilio ex magna copia deligerent: I 30, 3; quos ex omni copia *(cf. Neue I² 454)* singuli singulos suae salutis causa delegerant: I 48, 5.

B. = **facultas, potestas:** Allobrogibus imperauit, ut iis frumenti copiam facerent: I 28, 3; (non prius . . . duces . . . dimittunt, quam ab his sit concessum, arma uti capiant ⟨ut copiam faciant β⟩ et ad castra contendant: III 18, 7.)

2. plur.; A. = **opes, facultates, fortunae; a) obiect.**: postea quam agros et cultum et copias Gallorum homines feri ac barbari adamassent: I 31, 5; ¶ Pompeius annuum spatium ad comparandas copias nactus . . . magnam . . . classem coegerat: 3, 3, 1; 78, 3 *u.*

c); ¶ exposuit, quos et quam humiles (Haeduos) accepisset, compulsos in oppida, multatos agris, omnibus ereptis copiis ⟨sociis β⟩: VII 54, 4.

b) ablat.: reliquam partem hiemis se eorum copiis aluerunt: IV 4, 7; ¶ se suis copiis suoque exercitu illis regna conciliaturum: I 3, 7; ¶ (superare: V 27, 4 *u.* **B. c) γ)** superare;) ¶ ut . . . domesticis copiis rei frumentariae uterentur: II 10, 4.

eorum ut quisque est genere copiisque ⟨que *om.* β⟩ amplissimus, ita: VI 15, 2.

c) c. praep.: ut . . . abductum illum a mari atque ab iis ⟨his *codd.*⟩ copiis, quas Dyrrhachii comparauerat, [frumento ac commeatu] abstractum . . . decertare cogeret: 3, 78, 3.

ciuitati persuasit, ut de finibus suis cum omnibus copiis exirent: I 2, 1.

B. = milites; a) subiect.: certior factus est Ariouisti copias a nostris milibus passuum quattuor et uiginti abesse: I 41, 5; magnas Gallorum copias . . . conuenisse neque longius milia ⟨*c*⟩ passuum octo ab hibernis suis afuisse ⟨fuisse β⟩: V 53, 6. 7; comperit minus V et XX milibus longe ab Vtica eius copias abesse: 2, 37, 3; ¶ (accipere: I 50, 3 *u.* **b)** reducere;) ¶ tantus fuit omnium terror, ut alii adesse copias Iubae dicerent, alii cum legionibus instare Varum: 2, 43, 2; ¶ his (copiis equitum peditumque) imperat, ut simulatione timoris paulatim cedant ac pedem referant: 2, 40, 3; ¶ equitatus . . . accedere et reliquae copiae pro castris sese ostendere coeperunt: VII 83, 8; ¶ hunc omnem locum copiae Gallorum compleuerant: VII 69, 5; ¶ hanc (uallem) uterque si aduersariorum copiae transire conarentur exspectabat: 2, 34, 1; ¶ cognouit, quo in loco hostium copiae consedissent: V 9, 1; docet omnes equitatus peditatusque ⟨*A*β; peditatus equitatusque *MCQ; Fr., Db., Dt.*⟩ copias Treuerorum tria milia passuum longe ab ⟨*c*⟩ suis castris consedisse: V 47, 5; ¶ omnes copiae paucis praesidio relictis cohortibus exeunt rectoque ad Hiberum itinere contendunt: 1, 69, 4; ¶ maiores iam undique in eum locum copiae Britannorum conuenerant: V 11, 8; 47, 4 *u.* uenire; 50, 2 *u.* **b)** exspectare; magnas Gallorum copias earum ciuitatum, quae Aremoricae ⟨*c*⟩ appellantur, oppugnandi sui causa conuenisse: V 53, 6; 58, 7 *u.* discedere; (VII 7, 5 *u.* **d)** pars;) magnae ex finitimis ciuitatibus copiae conuenerunt: VII 57, 2; hostium copiae ex Aruernis equitesque . . . conueniunt: VII 66, 1; ¶ reliquae copiae missis ad Varum noctu legatorum numero centurionibus sese ei dediderunt: 2, 44, 1; ¶ neque sibi uoluntariorum copias defore: V 56, 1; ¶ magnas Gallorum copias . . . conuenisse, . . . sed nuntio allato de uictoria Caesaris discessisse: V 53, 7; omnes Eburonum et Neruiorum quae conuenerant copiae discedunt: V 58, 7; ¶ (egredi: VII 35, 4 *u.* progredi;) ¶ exire: 1, 69, 4 *u.* contendere; ¶ (inferre: I 50, 3 *u.* **b)** reducere;) ¶ (mittere: 2, 44, 1 *u.* dedere;) ¶ (quae (pars copiarum) castra minora oppugnaret: I 50, 2; V 53, 6 *u.* conuenire;) ¶ sese ostendere: VII 83, 8 *u.* coepisse; ¶ perterrere: I 49, 3 *u.* prohibere; ¶ posse: VII 35, 4 *u.* progredi; VII, 88, 6 *u.* **b)** delere; 2, 39, 3 *u.* **b)** mittere; ¶ fossamque ⟨*c*⟩ (copiae Gallorum) et maceriam sex in altitudinem pedum praeduxerant ⟨prod. β⟩: VII 69, 5; ¶ his (copiis) quam longissime possent progredi ⟨β; egredi α; *Np., Fr., Dt., Hld.*⟩ iussis: VII 35, 4; nostris copiis, quae longius a ⟨*c*⟩ castris progrediebantur: VII 73, 1; ¶ sedecim milia expedita cum omni equitatu Ariouistus misit, quae copiae nostros terrerent ⟨perterrerent B^2β; *Schn., Np., Dt., Hld.*⟩ et muuitione prohiberent: I 49, 3; ¶ pedem referre: 2, 40, 3 *u.* cedere; ¶ (relinquere: 1, 69, 4 *u.* contendere;) ¶ esse: (I 12, 2 *u.* **d)** pars;) II 16, 4 *u.* **b)** exspectare; V 11, 7 *u.* **b)** relinquere; (V 53, 7 *u.* **a)** abesse;) 2, 39, 3 *u.* **b)** mittere; Caesaris copiae nequaquam erant tantae, ut eis extra oppidum . . . confideret: 3, 109, 2; erant cum Achilla copiae ⟨tantae *add. Koch*⟩, ut neque numero neque genere hominum neque usu rei militaris contemnendae uiderentur: 3, 110, 1; ¶ terrere: I 49, 3 *u.* prohibere; ¶ transire: 2, 34, 1 *u.* conari; ¶ postquam omnes Belgarum copias in unum locum coactas ad se uenire uidit: II 5, 4; cum omnes ad eum Treuerorum copiae uenissent ⟨conuenissent β⟩: V 47, 4; ¶ uideri: 3, 110, 1 *u.* esse.

omnibus suis incolumibus copiis ⟨*om.* β⟩: V 52, 1 *u.* **e)** α).

b) obiect.: pedestresque copias paulum ⟨*c*⟩ ab eo loco abductas ⟨*Paul;* additas *BM;* abditas *AQ*β; *edd.*⟩ in locis superioribus constituunt: VII 79, 2; ¶ cum iis copiis, quas a Caesare acceperat, . . . peruenit: III 17, 1; ¶ pulsum fugere Caesarem paene omnibus copiis amissis: 3, 79, 4; ¶ (armare: IV 23, 2 *u.* conspicere;) ¶ augere *u.* **augeo** *p. 374 sq. (4 (5) loc.);* ¶ cum . . . foris tantae copiae equitatus peditatusque cernerentur: VII 76, 5; ¶ (circummunire: 3, 66, 2 *u.* **c)** obicere;) ¶ cogere *u.* **cogo** *p. (580.)*

581 (14 loc.); ¶ comparare: 3, 3, 1 *u.* **A. a)**; ne rursus copias comparare ⟨-araret *a*⟩ alias et bellum renouare posset: 3, 102, 1; ¶ Ambiorix copias suas iudicione non conduxerit, . . . an . . . dubium est: VI 31, 1; eo copias omnes auxiliaque conduxit: 3, 13, 6; ¶ cognouit copias Petrei cum exercitu Afranii esse coniunctas, magna auxilia conuenisse: 2, 17, 3; ¶ conlocare *u.* **conloco** *p. 654 sq. (5 loc.)*; ¶ reliquas copias Heluetiorum ut consequi posset: I 13, 1; ¶ ibi in omnibus collibus expositas hostium copias armatas conspexit: IV 23, 2; ¶ ipse . . . hostium copias conspicatus est: V 9, 2; ¶ constituere *u.* **constituo** *p. 686 (3 loc.)*; ¶ contemnere: 3, 110, 1 *u.* **a)** esse; ¶ illi . . . iter supprimunt copiasque in castris continent: 1, 66, 2; tum integras atque incolumes copias Caesar inferiore ⟨*c*⟩ militum numero continebat: 3, 47, 3; omnesque ibi copias continuit: 3, 51, 8; ¶ deducere: **(**III 23, 7 *u.* diducere;**)** Curio . . . copias ex locis superioribus in campum deducit ⟨ducit *a; Np., Dt.*⟩: 2, 40, 4; ¶ ut . . . deletis omnibus copiis equitatum ⟨tantum *add.* β⟩ se ex fuga recepisse dicerent: VI 41, 3; omnes hostium copiae deleri potuissent: VII 88, 6; ¶ ut deminutae ⟨β; diminutae α⟩ copiae redintegrarentur, imperat certum numerum militum ciuitatibus: VII 31, 4; erat eodem ⟨*c*⟩ tempore et materiari et frumentari et tantas munitiones fieri ⟨*c*⟩ necesse deminutis ⟨dim. *fh*⟩ nostris copiis ⟨cop. nostr. β⟩: VII 73, 1; ¶ C. Curio . . . iam ab initio copias P. Attii Vari despiciens: 2, 23, 1; cum Caesaris copias despiceret: 3, 87, 1; ¶ Crassus animaduertit suas copias propter exiguitatem non facile diduci ⟨deduci *X*⟩: III 23, 7; diductis copiis pluribus uiis pugnabatur: 3, 111, 2; ¶ **(**diminuere *u.* deminuere;**)** ¶ post discessum Belgarum dimissis Haeduorum copiis ad eum reuerterat: II 14, 1; Cassiuellaunus . . . dimissis amplioribus copiis milibus circiter quattuor essedariorum relictis itinera nostra seruabat: V 19, 1; [omnes suas terrestres urbiumque ⟨nauiumque *coni. Np.*⟩ copias ⟨prius *add. Roscher*⟩ dimissurum ⟨dimissurus *afh*⟩ *codd.; Np.; u. CC*: 3, 10, 10;] ¶ relinquebatur, ut . . . Caesaris copias quam maxime posset distineret: 3, 44, 2; ¶ copiis in tres partes distributis: VI 32, 3; suas quoque copias in tres partes distribuerunt: VII 61, 4; ¶ Caesar copias suas diuisit: 3, 97, 3; ¶ perturbantur, copiasne aduersus hostem ducere ⟨educere β⟩ an . . . fuga salutem petere praestaret: IV 14, 2; reliquas copias contra Labienum duxerunt: VII 61, 5; **(**2, 40, 4 *u.* deducere;**)** ¶ proximo die instituto suo Caesar e castris utrisque copias suas eduxit: I 50, 1; tum demum necessario Germani suas copias castris eduxerunt: I 51, 2; hostes item suas copias ex castris eductas instruxerant: II 8, 5; ipse omnes copias castris eduxit equitatumque . . . agmen subsequi iussit: IV 13, 6; (14, 2 *u.* ducere;) potestate facta Afranius copias educit et in medio colle sub castris constituit: 1, 41, 2; fit ab his certior Caesar duces aduersariorum silentio copias castris educere: 1, 66, 1; Caesar exploratis regionibus albente caelo omnes copias castris educit magnoque circuitu . . . exercitum ducit ⟨*Ald.*; educit *codd.*⟩: 1, 68, 1; proximo die . . . uniuersas ad aquam copias educunt (Afranius et Petreius), pabulatum emittitur nemo: 1, 81, 4; postridie eductis omnibus copiis acie instructa decernendi potestatem Pompeio fecit: 3, 41, 1; confestimque expeditas copias educit: 3, 85, 4; ¶ eripere: VII 54, 4 *u.* **A. a)**; ¶ Indutiomarus nihilo minus copias cogere, exercere . . . coepit: V 55, 3; ¶ (expedire: 3, 85, 4 *u.* educere;) ¶ Pompeius . . . senatus uirtutem . . . conlaudat; copias suas exponit: 1, 6, 1; — IV 23, 2 *u.* conspicere; — expositis ⟨*Achill. Stat.*; ex *codd.*⟩ omnibus copiis Antonius . . . plerasque naues . . . remittit ad reliquos milites equitesque transportandos: 3, 29, 2; ¶ exspectari etiam ab his (Neruiis) Aduatucorum copias atque esse in itinere: II 16, 4; Galli, quod ampliores copias, quae nondum conuenerant, exspectabant: V 50, 2; Caesar primis diebus . . . frumentum comportare reliquasque copias exspectare instituit: 1, 18, 4; omnium suorum consensu Curio reliquas copias exspectare . . . parabat: 2, 37, 6; ¶ omnibus hostium copiis fusis armisque exutis se . . . recipiunt: III 6, 3; ¶ fundere: I 44, 3 *u.* pellere; III 6, 3 *u.* exuere; ¶ haec ciuitas longe plurimum . . . equitatu ualet magnasque habet copias peditum: V 3, 1; copias se omnes pro castris habiturum et terrori hostibus ⟨*c*⟩ futurum ⟨*c*⟩: VII 66, 6; *ap. Cic. ad Att.* IX 14 1 *u.* **d)** *extr.*; ¶ eae ⟨*c*⟩ ipsae copiae hoc infrequentiores ⟨copiae *add. Ox*⟩ imponuntur, quod: 3, 2, 3; ¶ (insequi: 1, 70, 1 *u.* morari;) ¶ hostes item suas copias ex castris eductas instruxerant: II 8, 5; animum aduertit ⟨*c*⟩ ad alteram fluminis ripam magnas esse copias hostium instructas: V 18, 2; illi (hostes) . . . copias omnes in loco edito atque aperto instruxerunt: VII 18, 3; traducto incolumi exercitu copias instruit triplicemque aciem ducere incipit: 1, 64, 7; una ualle non magna

interiecta suas uterque copias instruit: 2, 27, 4; Saburra copias equitum peditumque instruit: 2, 40, 3; postero die mane copias ante frontem castrorum instruit ⟨*2 dett.*; struit *rell.*⟩: 3, 37, 1; ¶ si suas copias Haedui in fines Bellouacorum introduxerint: II 5, 3; ¶ mittere: (I 50, 2 *u.* d) pars;) Haedui de consilio legatorum . . . copias equitatus peditatusque subsidio Biturigibus mittunt: VII 5, 3; reliquas copias cum omnibus impedimentis, ut consueuerat, misit † captis quibusdam cohortibus: VII 35, 3; uidetisne . . . exiguas esse copias missas, quae paucis equitibus pares esse non potuerint ⟨-erunt *O*⟩? 2, 39, 3; ¶ exercitum Caesaris uiarum difficultates tardabant, Afranii copias equitatus Caesaris insequens morabatur: 1, 70, 1; ¶ subito pedestres copias, quas in conualle in insidiis conlocauerant, ostenderunt: III 20, 4; ¶ barbari . . . obsides inter se dare, copias parare coeperunt: III 23, 2; ¶ Caesar partitis copiis cum C. Fabio legato ⟨*e*⟩ et M. Crasso quaestore . . . adit ⟨*c*⟩ tripertito: VI 6, 1; ¶ eas omnes copias a se uno proelio pulsas ⟨fusas *B*²β⟩ ac superatas esse: I 44, 3; ¶ ex eo die dies continuos quinque Caesar pro castris suas copias produxit: I 48, 3; cum (Viridouix) . . . cotidie productis copiis pugnandi potestatem faceret: III 17, 5; prima luce productis omnibus copiis duplici acie instituta, auxiliis in mediam aciem coniectis . . . (Crassus) exspectabat: III 24, 1; productis Romanorum copiis (hostes) sese castris tenebant: III 24, 4; productis copiis ante oppidum considunt: VII 79, 4; Afranius Petreiusque terrendi causa atque operis impediendi copias suas ad infimas montis radices producunt: 1, 42, 2; ne Varus quidem Attius dubitat copias producere: 2, 33, 5; ¶ copias omnes, quas pro oppido conlocauerat, in oppidum recipit ⟨*a*¹*fh*²; *Fr.*; recepit α*h*¹; *rell. edd.*⟩: VII 71, 8; ¶ redintegrare: VII 31, 4 *u.* deminuere; ¶ solis occasu suas ⟨*delendum censet O. Schambach*⟩ copias Ariouistus multis et inlatis et acceptis uulneribus in castra reduxit: I 50, 3; Indutiomarus . . . noctu profugit copiasque omnes in Treueros reducit: V 53, 2; fugato omni equitatu Vercingetorix copias ⟨suas *add.* β; *Schn.*⟩, ut pro castris conlocauerat, reduxit: VII 68, 1; conspicati ex oppido caedem et fugam suorum desperata salute copias a munitionibus reducunt: VII 88, 5; illi (Afranius Petreiusque) non diu commorati . . . copias in castra reducunt: 1, 42, 4; nullam in partem ab exercitu Curionis fit significatio, atque ita suas uterque copias reducit: 2, 28, 4; ¶ hae copiae, quas uidetis, ex dilectibus ⟨*b*; delectis *uel* dilectis *Ox*⟩ horum annorum in citeriore Gallia sunt refectae: 3, 87, 5; ¶ easdem copias quas ⟨quae β⟩ ante praesidio nauibus ⟨fuerant *add.* β⟩ reliquit: V 11, 7; quod sine imperio tantas copias reliquisset: VII 20, 1; ¶ legionibusque traductis . . . reliquas copias reuocauit: VII 35, 5; ¶ (struere: 3, 37, 1 *u.* instruere;) ¶ Caesar suas copias in proximum collem subducit, aciem instruit: I 22, 3; copias suas Caesar in proximum collem subducit: I 24, 1; ¶ superare: I 44, 3 *u.* pellere; ¶ quantasuis ⟨magnas etiam *add.* α*h*; *Np.*; etiam magnas *add.* *a*⟩ copias ⟨etiam *add. Schn., Dt., Hld.*⟩ Germanorum sustineri posse munitis hibernis ⟨*u. CC*⟩: V 28, 4; quo facilius hostium copias sustinere possint ⟨possent β⟩: VII 5, 2; ¶ Heluetii iam per angustias et fines Sequanorum suas copias traduxerant: I 11, 1; (12, 2 *u.* d) pars;) postridie eius diei praeter castra Caesaris suas copias (Ariouistus) traduxit: I 48, 2; (II 9, 4 *u.* d) pars;) quibus omnibus rebus hostes inuitati copias traducunt ⟨transducunt *h*⟩ aciemque iniquo loco constituunt: V 51, 1; firmo . . . praesidio relicto . . . reliquas copias equitatumque traducit: VI 9, 5; dispositis exploratoribus, necubi effecto ponte Romani copias traducerent: VII 35, 1; omnes illo ad munitionem ⟨β; *Schn., Hld., Dt*²; munitionum α; *rell. edd.*; *del. Kran*; *u. CC*⟩ copiae traducuntur: VII 45, 6; ut . . . exercitum itinere prohiberent, ipsi sine periculo ac timore Hiberum copias traducerent: 1, 65, 4; ¶ traicere: *ap. Cic. ad Att.* IX 14, 1 *u.* d) *extr.*; ¶ nisi ipsius copiae prope hostium castra uisae essent: I 22, 3; 3, 87, 5 *u.* reficere; ¶ ut semel (Ariouistus) Gallorum copias proelio uicerit: I 31, 12.

c) dat.: confidere: 3, 109, 2 *u.* a) esse; ¶ his copiis fidens Achillas paucitatemque militum Caesaris despiciens occupabat Alexandriam: 3, 111, 1; ¶ his imperat: 2, 40, 3 *u.* a) cedere; ¶ nona Caesaris legio, cum se obiecisset Pompeianis copiis atque opere ⟨opera *NOhl*⟩ . . . circummuniret: 3, 66, 2; ¶ Brutum adulescentem his ⟨iis *Q*¹*h*; hiis *AQ*² *a*⟩ copiis praeficit ⟨praefecit β⟩: VII 9, 2; his copiis Vercassiuellaunum Aruernum . . . praeficiunt: VII 83, 6; exercitum . . . Alexandriam euocauit atque eundem Achillam . . . omnibus copiis praefecit ⟨-ficit *af*⟩: 3, 108, 2; ¶ Cauarillus, qui post defectionem Litauicci pedestribus copiis praefuerat: VII 67, 7.

d) gen.: (exiguitas: III 23, 7 *u.* b) diducere;) ¶ tres iam partes copiarum Helue-

tios id flumen traduxisse, quartam fere ⟨*c*⟩ partem citra flumen Ararim reliquam esse: I 12, 2; tum demum Ariouistus partem suarum copiarum, quae castra minora oppugnaret, misit: I 50, 2; ibi uadis repertis partem suarum copiarum ⟨cop. suar. β; *Flod.*⟩ traducere conati sunt: II 9, 4; celeriter coacto exercitu Lucterium Cadurcum . . . cum parte copiarum in Rutenos mittit: VII 5, 1; partem copiarum ex prouincia supplementumque . . . in Heluios . . . conuenire iubet: VII 7, 5; ¶ expositis omnibus copiis Antonius, quarum erat summa ueteranarum ⟨-norum *O¹a*⟩ trium legionum uniusque tironum et equitum DCCC: 3, 29, 2; ¶¶ ut illum quam primum traicere quod habet Brundisii copiarum cogamus: *ap. Cic. ad Att.* IX 14, 1.

e) abl.; α): omnibus suis incolumibus copiis ⟨*om.* β⟩ eodem die ad Ciceronem peruenit: V 52, 1.

β): confidere: 3, 109, 2 *u.* **a)** esse; ¶ fidere: 3, 111, 1 *u.* **c)** fidere.

γ): properandum existimabat, . . . ipse ut omnibus copiis Domitium adgrederetur: 3, 78, 6; ¶ neque suam pati dignitatem, ut tantis copiis tam exiguam manum . . . adoriri non audeant: VI 8, 1; ¶ ut, si quid esset in bello detrimenti acceptum, . . . id . . . maioribus augeri ⟨adaugeri β⟩ copiis posset: VI 1, 3; ¶ (qui (Larisaei) magnis † exercitibus ⟨coerciti copiis *Madu.*; *u.* *CC*⟩ Scipionis tenebantur: 3, 81, 2;) ¶ neque post id tempus umquam summis nobiscum copiis hostes contenderunt: V 17, 5; ¶ erat magni periculi res tantulis ⟨cum tantis β; *Schn.*⟩ copiis iniquo loco dimicare: V 49, 6; 3, 44, 6 *u.* prohibere; ¶ et celeritate et copiis docuit, quid populi Romani disciplina atque opes possent: VI 1, 4; ¶ illi (oppidani) omnibus copiis repente ⟨*c*⟩ ex oppido eruptionem fecerunt: II 33, 2; — impetum facere: II 19, 6 *u.* prouolare; — munitiones facere: VII 73, 1 *u.* **b)** deminuere; ¶ frumentari *ib.*; ¶ Ptolomaeus . . . magnis copiis cum sorore Cleopatra bellum gerens: 3, 103, 2; ¶ materiari: VII 73, 1 *u.* **b)** deminuere; ¶ summis copiis castra oppugnata demonstrant, cum crebro integri defessis succederent: VII 41, 2; ¶ etsi prohibere Pompeius totis copiis et dimicare non constituerat: 3, 44, 6; ¶ subito omnibus copiis prouolauerunt impetumque in nostros equites fecerunt: II 19, 6; ¶ quod non adeo sit imperitus rerum, ut suis copiis populum Romanum superari ⟨se superare β⟩ posse confidat: V 27, 4; ¶ duabus auxiliaribus cohortibus Ilerdae praesidio relictis omnibus copiis Sicorim transeunt: 1, 63, 1; ¶ quicquid possunt, pedestribus ualent copiis: II 17, 4; ¶ cum omnibus copiis auxilio Neruiis uenirent: II 29, 1.

δ): (continuato nocte ac die itinere atque omnibus † copiis ⟨omnibus coponis *Madu.*; omnibus copiis *del. Np.*; *Dt.*; omnibus oppidis *Lips.*; *Db.*; *h. l. delet Ald.*⟩ mutatis ad celeritatem iumentis ad Pompeium contendit, ut ⟨*c*⟩ adesse Caesarem ⟨omnibus copiis *h. l. add. Ald.*⟩ nuntiaret ⟨*c*⟩: 3, 11, 1;) ¶ ad castra Caesaris omnibus copiis contenderunt: II 7, 3; ipse eo pedestribus copiis contendit: III 11, 5; Galli . . . ad Caesarem omnibus copiis contendunt: V 49, 1; uti ipse eodem omnibus copiis contenderet: 1, 70, 4; ¶ rex omnibus ⟨*af*; cum omnibus *Ohl*; *Db.*⟩ copiis insequebatur: 2, 38, 3; ¶ peruenire: V 52, 1 *u.* **α)**; omnibusque copiis (Pompeius) ad Asparagium Dyrrhachinorum peruenit: 3, 30, 7; ¶ postero die omnibus copiis triplici instructa acie ad Ilerdam proficiscitur: 1, 41, 2; postero die omnibus copiis . . . Dyrrhachium profectus est: 3, 41, 3; ¶ prouolare: II 19, 6 *u.* **γ)**; ¶ Caesar equitatu praemisso subsequebatur omnibus copiis: II 19, 1; reliquis copiis subsecuti . . . prohibebant: IV 24, 1; ¶ transire: 1, 63, 1 *u.* **γ)**; ¶ auxilio uenire: II 29, 1 *u.* **γ)** uenire.

f) c. praep.: qui illum adesse cum magnis copiis dicerent: 2, 36, 3; ¶ ubi Vercingetorix cum pedestribus copiis consederat: VII 67, 5; ¶ Ariouistum cum suis omnibus copiis ad occupandum Vesontionem . . . contendere: I 38, 1; ¶ (exire: I 2, 1 *u.* **A. c)**;) Curio cum omnibus copiis quarta uigilia exierat cohortibus V castris praesidio relictis: 2, 39, 1; ¶ insequi: 2, 38, 3 *u.* **e) δ)** insequi; ¶ Saburram . . . cum mediocribus copiis missum Vticae adpropinquare: 2, 38, 1; ¶ peruenire: III 17, 1 *u.* **b)** accipere; inde die III. ⟨*c*⟩ cum omnibus copiis ad Caesarem peruenit: VII 62, 10; interea Commius reliquique ⟨*c*⟩ duces . . . cum omnibus copiis ad Alesiam perueniunt: VII 79, 1; ¶ ipse cum omnibus copiis in Morinos proficiscitur: IV 21, 3; uti Petreius ex Lusitania per Vettones cum omnibus copiis ad Afranium proficiscatur: 1, 38, 2; ¶ Suebos . . . cum omnibus suis sociorumque copiis, quas coegissent, . . . se recepisse: VI 10, 4; se in regnum cum omnibus copiis recepit: 2, 44, 3; ¶ ipse . . . cum omnibus copiis eos sequi coepit: I 26, 6; ¶ ipse cum reliquis copiis elephantisque LX len-

tius subsequitur: 2, 40, 2; ¶ ad se cum omnibus copiis ueniret: 1, 19, 4.

si noua manus Sueborum cum ueteribus copiis Ariouisti sese coniunxisset: I 37, 4; ¶ dimicare cum: V 49, 6 *u.* e) γ) dimicare.

huc addit pauca de causa et de copiis auxiliisque suis: 3, 16, 5.

statuunt, ut X milia hominum delecta ex omnibus copiis ⟨β; locis α; *Fr., Db.*⟩ in oppidum mittantur ⟨*c*⟩: VII 21, 2.

1. Copia aquae: 2, 37, 5; 3, 49, 6; charae (radicis): 3, 48, 2; commeatus: VII 14, 9; 32, 1; ferramentorum: V 42, 3; ferri: V 12, 5; frumenti (-orum): I 3, 1; 28, 3; VII 32, 1; 1, 52, 4; 78, 1; (3, 49, 1;) ⟨3, 81, 3;⟩ eius generis: VI 16, 5; gubernatorum: 2, 4, 1; nauium: IV 16, 8; pabuli: I 16, 2; II 2, 2; 1, 49, 1; pecoris: VII 56, 5; 71, 7; principum: I 16, 5; (eius) rei, (omnium) rerum: VII 14, 6; 1, 49, 1; 2, 25, 7; 3, 47, 3. 7; 58, 4; remigum: 2, 4, 1; salis: 2, 37, 5; taxi: VI 31, 5; ¶¶ (dicendi: *Cic. Brut.* 253.)

Non addit. genet.: VI 24, 5; — (I 30, 3; 48, 5; 1, 45, 7; 3, 49, 1.)

2. Copiae A. rei frumentariae: II 10, 4.

B. equitatus peditatusque: V 47, 5; VII 5, 3; 76, 5; peditatus equitatusque: VI 7, 1; equitum peditumque: 2, 40, 3; peditum: V 3, 1; uoluntariorum: V 56, 1; — [nauium: 3, 10, 10.]

equitatus peditatusque cop. Treuerorum: V 47, 5; magnae Gallorum cop. earum ciuitatum: V 53, 6.

Adiect.: (abditae: VII 79, 2;) aliae: 3, 102, 1; ampliores: V 19, 1; 50, 2; armatae: IV 23, 2; domesticae: II 10, 4; exigua: V 12, 5; exiguae: 2, 39, 3; expeditae: 3, 85, 4; idonea: V 42, 3; incolumes: V 52, 1; 3, 47, 3; infrequentiores: 3, 2, 3; integrae: 3, 47, 3; magna: I 16, 2. 5; 30, 3; IV 16, 8; VI 31, 5; VII 71, 7; 1, 49, 1; 2, 4, 1; 3, 48, 2; magnae: III 17, 2; 20, 3; V 3, 1; 18, 2; (28, 4;) 53, 6; VI 7, 1; VII 4, 4; 57, 2; 2, 36, 3; 3, ⟨81, 2;⟩ 103, 2; maiores: V 11, 8; 40, 3; VI 1, 3; VII 56, 1; 66, 4; mediocres: 2, 38, 1; minor: 1, 52, 4; 3, 58, 4; non nulla: 1, 78, 1; nulla: V 42, 3; 1, 78, 1; omnis: I 48, 5; omnes: I 2, 1; 26, 6; 28 1; 44, 3; II 5, 4; 7, 3; 19, 1. 6; 29, 1; 33, 2; III 6, 3; 24, 1; IV 13, 6; 21, 3; V 22, 1; 47, 4. 5; 49, 1; 52, 1; 53, 2; 58, 7; VI 10, 1. 4; 41, 3; VII 18, 3; 21, 2; 45, 6; 54, 4; 62, 10; 66, 6; 71, 8; 79, 1; 88, 6; 1, 19, 4; 24, 2; 38, 2; 41, 2; 63, 1; 68, 1; 69, 4; 70, 4; 2, 38, 3; 39, 1; 44, 3; 3, (10, 10; 11, 1;) 13, 6; 29, 2; 30, 7; 41, 1. 3; 51, 8; 78, 6; 79, 4; 108, 2; pares: 2, 39, 3; pedestres: II 17, 4; III 11, 5; 20, 4; VII 67, 5. 7; 79, 2; Pompeianae: 3, 66, 2; quantaeuis: V 28, 4; reliquae: I 13, 1; IV 24, 1; VI 9, 5; VII 35, 3. 5; 61, 5; 83, 8; 1, 18, 4; 2, 37, 6; 40, 2; 44, 1; summa: VII 32, 1; 3, 47, 7; 49, 6; summae: V 17, 5; VII 41, 2; tantae: ⟨V 49, 6;⟩ VI 8, 1; VII 20, 1; 76, 5; 3, 109, 2; ⟨110, 1;⟩ tantulae: V 49, 6; [terrestres: 3, 10, 10;] totae: 3, 44, 6; ueteres: I 37, 4; uniuersae: 1, 81, 4.

copiosus: quod a Bibracte, oppido Haeduorum longe maximo et copiosissimo, non amplius milibus passuum XVIII aberat: I 23, 1.

(**copona**: continuato nocte ac die itinere atque omnibus † copiis ⟨coponis *Madu.; u. CC*⟩ mutatis ad celeritatem iumentis ad Pompeium contendit: 3, 11, 1.)

C. Coponius: praeerat . . . nauibus . . . Rhodiis C. Marcellus cum C. Coponio ⟨*Vrsin.;* pomponio *afh²l;* pompeio *Oh¹*⟩: 3, 5, 3; qui cum essent ex continenti uisi, ⟨q. *add. Oh;* C. *add. Ciacc.*⟩ Coponius, qui Dyrrhachii classi Rhodiae praeerat, naues ex portu educit . . .: 3, 26, 2. (3).

copula: eadem de causa minus commode copulis ⟨*1 det.;* scopolis *B; Frig.;* scopulis *rell.;* coruis *Vielh.;* incommode scopulis *Herzog; u. CC*⟩ continebantur (naues): III 13, 8.

cor: omniaque, quae ⟨*c*⟩ uiuis cordi fuisse arbitrantur, in ignem inferunt, etiam animalia . . .: VI 19, 4.

coram: quod . . . absentis Ariouisti crudelitatem, uelut si coram adesset, horrerent: I 32, 4; ¶ illum (imperatorem) adesse ⟨*c*⟩ et haec coram cernere existimate: VI 8, 4; ¶ neque uero idem profici . . ., cum per alios condiciones ferantur, ac si coram de omnibus condicionibus disceptetur: 1, 24, 6; ¶ eadem fere, quae ex nuntiis litterisque cognouerat, coram perspicit: V 11, 2.

Corcyra: Pompeius . . . magnam ex Asia Cycladibusque insulis, Corcyra, Athenis . . . classem coegerat, magnam omnibus locis aedificandam curauerat: 3, 3, 1; (erat) M. Bibulus cum nauibus CX Corcyrae: 3, 7, 1; Bibulus enim Corcyrae certior factus de aduentu Caesaris: 3, 8, 3; (satis esse magna utrimque incommoda accepta . . .; se ⟨*c*⟩ morte Curionis . . . militumque deditione ad Curictam ⟨*Momms.;* corcyram *codd.; Np.*⟩: 3, 10, 5;) Vibullius ⟨*c*⟩ expositus ⟨*Ciacc.;* his expositis *Ox; edd.; u. CC*⟩ Corcyrae ⟨*seclud. Np.; Dt.*⟩ non minus necessarium esse existimauit . . .: 3, 11, 1; summis angustiis . . . premebantur, adeo ut cogerentur sicuti reliquum commeatum ita ligna atque

aquam Corcyra ⟨-ram *NOahl*⟩ nauibus onerariis supportare: 3, 15, 3; Caesar . . . erat ad Buthrotum, oppidum *oppositum* Corcyrae. ibi . . .: 3, 16, 1; cogebantur Corcyra atque Acarnania longo interiecto nauigationis spatio pabulum supportare: 3, 58, 4; Laelius . . . onerariis nauibus Corcyra Dyrrhachioque aquam suis supportabat: 3, 100, 3.

Corduba: edictumque praemittit, ad quam diem magistratus principesque omnium ciuitatum sibi esse praesto Cordubae uellet: 2, 19, 1; nulla fuit ciuitas, quin ad id tempus partem senatus Cordubam ⟨cordubae *O*⟩ mitteret: 2, 19, 2; simul ipse Cordubae conuentus per se portas Varroni clausit, custodias uigiliasque in turribus muroque disposuit, cohortes duas . . . retinuit: 2, 19, 3; tradita legione Varro Cordubam ad Caesarem uenit: 2, 20, 8; Caesar contione habita Cordubae omnibus generatim gratias agit: 2, 21, 1; biduumque Cordubae commoratus Gades proficiscitur (Caesar): 2, 21, 2.

Corfiniensis. A.: HS LX . . . adlatum ad se ab IIuiris ⟨*c*⟩ Corfiniensibus Domitio reddit: 1, 23, 4; — hac uos fortuna atque his ducibus repudiatis Corfiniensem ignominiam . . . sequimini! 2, 32, 13.

B.: tanta erat . . . exspectatio . . ., quid ipsis Corfiniensibus, quid . . . reliquis accideret: 1, 21, 6.

Corfinium. *In codd. afh* 1, 15, 6 *scriptum est* cohortinium, *in l* cohorthinium. *Genet.* 2, 18, 1 *in a est* Corfini.

cum his (XIII cohortibus Vibullius) ad Domitium Ahenobarbum Corfinium magnis itineribus peruenit: 1, 15, 6; ipse unum diem ibi rei frumentariae causa moratus Corfinium contendit: 1, 16, 1; *cf.* § 2—4; Sulmonenses, quod oppidum a Corfinio VII milium interuallo abest: 1, 18, 1; neque suo consilio aut uoluntate Domitium se in oppidum Corfinium contulisse: 1, 19, 3; diuulgato Domitii consilio milites, qui erant Corfinii, prima uesperi secessionem faciunt: 1, 20, 1; *eodem die castra mouet . . . VII omnino dies ad Corfinium commoratus: 1, 23, 5; Pompeius his rebus cognitis, quae erant ad Corfinium gestae, Luceria proficiscitur: 1, 24, 1; Domitianas enim cohortes protinus a Corfinio in Siciliam miserat: 1, 25, 2; Vibullium Rufum, quem paucis ante diebus Corfinio ⟨corfinii *cod. Vrsini*⟩ captum ipse dimiserat: 1, 34, 1; erat in exercitu Vari Sex. Quintilius Varus, quem fuisse Corfinii supra demonstratum est: 2, 28, 1; legionesque eas transduxerat Curio, quas ⟨*c*⟩ superioribus temporibus Corfinio receperat Caesar: 2, 28, 1; commemorat, quo sit eorum usus studio ad Corfinium Caesar: 2, 32, 1; demonstrauimus L. Vibullium Rufum . . . bis in potestatem peruenisse Caesaris atque ab eo esse dimissum, semel ad Corfinium, iterum in Hispania: 3, 10, 1; gaudeo mehercule uos significare litteris, quam ualde probetis ea, quae apud Corfinium sunt gesta: *ap. Cic. ad Att.* IX 7 *C*, 1; *cf. omnia, quae* 1, 16—24 *narrantur.*

(Coricius *u.* **Oricum.)**

(Coricum *u.* **Curicum.)**

Coriosolites. *In X exstat* coriosol. (non curios.) III 11, 4 *et* VII 75, 4; *item* coriosol. *scriptum est in AQβ* II 34, *in β* III 7, 4; curiosol. *inuenitur in BM* II 34, *in ABM* III 7, 4; (corriosol. *test. Fr. et Db.*, curriosol. *teste Hld. in Q* III 7, 4.) — *Accusatiui exitus* -tas *reperitur in X* III 7, 4, *in αa* II 34, *in β* III 11, 4; -tes *in α* III 11, 4; -tos *in Qpr., fh* II 34. *(Nomin. in a¹ errore script. est* corio solitis VII 75, 4.)

quem (P. Crassum) cum legione una miserat ad Venetos, . . . Coriosolitas, . . . Redones ⟨*c*⟩, quae sunt maritimae ciuitates Oceanumque attingunt: II 34; complures . . '. frumenti ⟨*c*⟩ causa dimisit; quo in numero est T. Terrasidius missus in Esuuios ⟨*c*⟩, M. Trebius Gallus in Coriosolitas: III 7, 4; *cf.* 8, 3; Q. Titurium Sabinum legatum cum legionibus tribus in Venellos, Coriosolitas Lexobiosque mittit: III 11, 4; uniuersis ciuitatibus, quae Oceanum attingunt quaeque eorum consuetudine Aremoricae ⟨*c*⟩ appellantur, quo sunt in numero Coriosolites . . .: VII 75, 4.

corium: coria autem, ne rursus igni ac lapidibus corrumpantur, centonibus conteguntur: 2, 10, 6; ¶ super lateres coria inducuntur, ne canalibus aqua immissa lateres diluere posset: 2, 10, 6; ¶¶ totum autem murum . . . turribus contabulauerant atque has coriis intexerant: VII 22, 3; reliquum corpus nauium uiminibus contextum coriis integebatur: 1, 54, 2; ¶¶ omnes fere milites aut ex coactis aut ex centonibus aut ex coriis tunicas aut tegimenta fecerant, quibus tela uitarent: 3, 44, 7.

(Cornelianus *u.* **Cornelius I.)**

Cornelius. I. adiect.: antecedit ad Castra exploranda Cornelia ⟨*O; (Ciacc.;)* corneliana *hl; edd.;* caindiana *a;* canidiana *f*⟩, quod is locus peridoneus castris habebatur. id autem est iugum . . .: 2, 24, 2(—4); se in hostium habiturum loco qui non ex ⟨*c*⟩ uestigio ad Castra Cornelia naues traduxisset ⟨Cornelia naues traduxisset *ego;* Corneliana naues traduxisset *Koch;* corneliana uela duxisset *Ohl;* corneliana traduxisset *af; Db., Dt.;* Corneliana uela direxisset

Steph.; Np.⟩: 2, 25, 6.(7); de tertia uigilia in Castra Cornelia recedendum: 2, 30, 3; sese in Castra Cornelia recepit: 2, 37, 3(—6).

Cornelius. II. subst. (Balbus.) A.: Caesar Oppio, Cornelio sal.: *ap. Cic. ad Att.* IX 7 *C*; Caesar Oppio, Cornelio ⟨que *add. Petrarcha; edd. pr., Schütz*⟩ sal.: *ap. Cic. ad Att.* IX 13 *A*, 1.

B.: uulnerantur tamen complures, in his Cornelius Balbus: 3, 19, 6.

(2. Sulla: seque alterum fore Sullam ⟨Cornelium *Vielh.*⟩ inter suos gloriatur (Lentulus), ad quem summa imperii redeat: 1, 4, 2.**)**

cornu. *Genet. sg.* 3, 68, 2 *in Oaf est* cornu, *in hl* cornus, *quam formam cum Aldo plurimi receperunt edd.*

A. propr.; a) subi.: est bos cerui figura, cuius a media fronte inter aures unum cornu exsistit excelsius magisque derectum ⟨*c*⟩ his, quae nobis nota sunt, cornibus: VI 26, 1; VI 28, 3 *u.* **b)** referre.

b) obi.: haec (cornua urorum) studiose conquisita ab labris argento circumcludunt atque in amplissimis epulis pro poculis utuntur: VI 28, 6; ¶ qui plurimos ex his (uris) interfecerunt ⟨*c*⟩, relatis in publicum cornibus, quae sint testimonio, magnam ferunt laudem: VI 28, 3.

c) gen.: amplitudo cornuum et figura et species ⟨*u. CC*⟩ multum a ⟨*c*⟩ nostrorum boum cornibus differt: VI 28, 5; —eadem est feminae marisque natura ⟨*CC*⟩, eadem forma magnitudoque cornuum: VI 26, 3; ¶ ab eius (cornus) summo sicut palmae ramique ⟨*c*⟩ late diffunduntur ⟨*c*⟩: VI 26, 2.

d) abl.: VI 26, 1 *u.* **a)**; ¶ (VI 28, 6 uti *u.* **b)**; ¶ mutilaeque (alces) sunt cornibus: VI 27, 1.

e) c. praep.: VI 28, 5 *u.* **c)**.

B. trsl.; a) portūs: ab utroque portus cornu moles iacimus: *ap. Cic. ad Att.* IX 14, 1.

b) aciei; α) subi.: dextrum cornu . . . terrore equitum animaduerso, ne intra munitionem opprimeretur, ea ⟨*c*⟩ parte, quam proruerat ⟨*c*⟩, sese recipiebat: 3, 69, 3.

β) obiect.: persuasi equitibus nostris, . . . ut . . . dextrum Caesaris cornu ab latere aperto adgrederentur: 3, 86, 3; ¶ eodem impetu cohortes sinistrum ⟨sinistro *O(h?)*⟩ cornu pugnantibus ⟨*c*⟩ etiam tum . . . Pompeianis circumierunt: 3, 93, 6; ¶ ne a multitudine equitum dextrum cornu circumueniretur: 3, 89, 3; ¶ dextrum cornu eius riuus quidam impeditis ripis muniebat: 3, 88, 5; ¶ opprimere: 3, 69, 3 *u.* **a)**; ¶ dextrum cornu, quod erat a sinistro seclusum, . . . sese recipiebat: 3, 69, 3.

γ) dat.: 3, 88, 5; 89, 2 *u.* **ε)**.

δ) gen.: munitionem . . . dextri ⟨dextrum *O*⟩ Caesaris cornu ⟨cornus *hl; Ald.; edd.*⟩ cohortes ignorantia loci sunt secutae: 3, 68, 2.

ε) abl.: tamen ⟨in *add. f*⟩ sinistro cornu, ubi erat ipse, celeriter adgressus Pompeianos ex uallo deturbauit: 3, 67, 4; ¶ sinistro ⟨sinistri *f*⟩ cornu milites . . . eodem quo uenerant receptu ⟨*c*⟩ sibi consulebant: 3, 69, 4; cunctum equitatum, sagittarios funditoresque omnes ⟨in *add. edd. uett.*⟩ sinistro cornu obiecerat ⟨adiecerat?⟩: 3, 88, 5; sinistro cornu Antonium, dextro P. Sullam, media ⟨in media *O*; *an* mediae?⟩ acie Cn. Domitium praeposuerat: 3, 89, 2.

ζ) c. praep.: a(b) dextro, sinistro, utroque cornu *u.* **ab** *p. 36 sq. (9 loc.)*.

Caesar ab decimae legionis cohortatione ad dextrum cornu profectus: II 25, 1.

primus ex dextro cornu procucurrit: 3, 91, 3.

Ciliciensis legio coniuncta cum cohortibus Hispanis . . . in dextro cornu erant conlocatae: 3, 88, 2; Caesar superius institutum seruans X. legionem in dextro cornu, nonam in sinistro conlocauerat: 3, 89, 1; ¶ cum ⟨*c*⟩ in dextro cornu legio duodecima . . . constitisset: II 23, 4; legio, quae in eo cornu constiterat, locum non tenuit ⟨*c*⟩: 1, 44, 5; ¶ cum . . . esset nuntiatum, quae in sinistro cornu gererentur: VII 62, 6; ¶ erant in sinistro cornu legiones duae: 3, 88, 1.

reliquas inter aciem mediam cornuaque interiecerat: 3, 88, 3.

corona. A.: omni senatu necato reliquos sub corona uendidit: III 16, 4.

B.: quoniam tantum esset necessario spatium ⟨*c*⟩ complexus nec ⟨*c*⟩ facile totum corpus ⟨*c*⟩ corona militum cingeretur: VII 72, 2.

corpus. A. propr.: a) subi.: quorum erant . . . corpora insueta ad onera portanda: 1, 78, 2.

b) obiect.: [corpusque suaui teliuo uugimus: *Iulius Caesar (an Caesar Strabo?) ap. Isidor. Orig.* IV 12, 7.]

c) genet.: (Germani) eodem uictu et cultu corporis utuntur: VI 24, 4; ¶ ingenti magnitudine corporum Germanos . . . esse: I 39, 1; plerumque omnibus ⟨*c*⟩ Gallis prae magnitudine corporum suorum breuitas nostra contemptui est: II 30, 4; quae res . . . immani corporum magnitudine homines efficit ⟨*c*⟩: IV 1, 9; ¶ quarum pellium propter exiguitatem magna est corporis pars aperta: IV 1, 10; sunt . . . omni

parte corporis rasa praeter caput et labrum superius: V 14, 3; paruis renonum ⟨c⟩ tegimentis utuntur, magna corporis parte nuda: VI 21, 5; Teutomatus . . . ut meridie conquieuerat, superiore corporis parte ⟨p. corp. β⟩ nudata ⟨c⟩: VII 46, 5; ¶ uti corporis uulnera, ita exercitus incommoda sunt tegenda: 2, 31, 6.

d) abl.: multi ut . . . praeoptarent . . . nudo corpore pugnare: I 25, 4; ¶ neque corpore dolorem neque animo ignominiam (se) ferre posse: 1, 84, 4; ¶ qui . . . simili inopia subacti eorum corporibus, qui aetate ad bellum inutiles ⟨c⟩ uidebantur, uitam tolerauerunt: VII 77, 12.

e) c. praep.: ut, cum primi eorum cecidissent, proximi . . . ex eorum corporibus pugnarent: II 27, 3.

per eorum corpora reliquos audacissime transire conantes . . . reppulerunt: II 10, 3; — primisque oppressis reliqui per horum corpora salutem sibi atque exitum pariebant: 3, 69, 3.

B. trsl.; a) nauium: reliquum corpus nauium uiminibus contextum coriis integebatur: 1, 54, 2.

b) munitionum: quoniam tantum esset necessario spatium ⟨c⟩ complexus nec ⟨c⟩ facile totum corpus ⟨opus *adfik; Schn., haud scio an recte; om. h*⟩ corona militum cingeretur: VII 72, 2.

corripio. **A.**: media circiter nocte iis, qui [ad]aquandi causa longius a castris processerant, ab equitibus correptis ⟨correpti *af*⟩ fit ab his certior: 1, 66, 1; — quos ille, cum in conspectum eius uenissent, . . . corripi atque interfici iussit: 3, 109, 5.

B.: (quodcumque addebatur subsidio, id corruptum ⟨correptum *Madu.*⟩ timore fugientium terrorem et periculum augebat: 3, 64, 2;) ¶¶ hi omnes conuicio L. Lentuli consulis correpti exagitabantur: 1, 2, 5.

[**Falso**: timere Caesarem ereptis ⟨*Np.; abreptis 1 rec.;* correptis *Ox*⟩ ab eo duabus legionibus, ne: 1, 2, 3.]

corrogo: pecunia ad necessarios sumptus corrogata ⟨conrog. *fhl*⟩ . . . discessit: 3, 102, 4.

corrumpo. **A.**: coria autem, ne rursus igni ac lapidibus corrumpantur, centonibus conteguntur: 2, 10, 6; ¶ corruptis equis macie conandum sibi aliquid . . . existimauit: 3, 58, 5; ¶ reliquum (frumentum) flumine atque incendio corruperunt ⟨-puerunt *B*[1]⟩: VII 55, 8; aequo modo animo sua ipsi frumenta corrumpant ⟨conrump. *Hld; (X?)*⟩ aedificiaque incendant: VII 64, 3; ¶ panico enim uetere atque hordeo corrupto omnes alebantur: 2, 22, 1.

B.: quodcumque addebatur subsidio, id corruptum ⟨correptum *Madu.*⟩ timore fugientium terrorem et periculum augebat: 3, 64, 2.

cortex: prius se cortice ex arboribus uicturos, quam Pompeium e manibus dimissuros: 3, 49, 2; ¶ scutis ex cortice factis aut uiminibus intextis . . . eruptionem fecerunt: II 33, 2.

Corus. *Cf. Schn. ad V 7, 3.*

quod Corus ⟨chorus *X; Schn., Hld.*⟩ uentus nauigationem impediebat, qui magnam partem omnis temporis in his locis ⟨c⟩ flare consueuit: V 7, 3; (non nullae eius rei praetermissae occasiones Caesari uidebantur, quod certe ⟨cori *Madu.; CC*⟩ saepe flauerant uenti, quibus necessario committendum existimabat: 3, 25, 1.)

(**coruus**: eadem de causa minus commode copulis ⟨scopulis (scopolis *B pr.) X;* coruis *Vielh.; CC*⟩ continebantur (naues): III 13, 8.)

Cosa: (Milo) quibusdam solutis ergastulis Cosam in agro Thurino ⟨Compsam in a. Hirpino *(Gland. & Dauis.;) F. Hofm.*⟩ oppugnare coepit. eo . . .: 3, 22, 2.

Cosanum: nauibus actuariis septem, quas Igilii et in Cosano ⟨*cod. Vrsini; Vict.;* casono *Ox*⟩ a priuatis coactas . . . colonis suis (Domitius) compleuerat: 1, 34, 2.

cotes: ut (naues) . . . ab aestu relictae ⟨c⟩ nihil saxa et cautes ⟨cotes β⟩ timerent: III 13, 9.

cotidianus. *Codd. plurimis locis uidentur habere* cotidianus, cotidie; *sed* cottidianus *exstat in A* III 17, 4; IV 1, 9; *in Q* IV 33, 3; cottidie *in A* I 48, 4; II 8, 2; III 17, 5; IV 31, 2; *in Q* V 57, 3; *in B* VII 14, 4.

nostrarum turrium altitudinem, quantum has cotidianus agger expresserat, . . . adaequabant: VII 22, 4; ¶ ex consuetudine cotidiana Indutiomarus ad castra accedit . . .: V 58, 2; cotidiana consuetudine egressae ⟨c⟩ . . . legiones: 1, 40, 3; naues, quae . . . consuetudine cotidiana ad portum excubabant: 2, 22, 3; ne quid cotidianae consuetudinis desideraretur: 3, 9, 6; cum cotidiana consuetudine Q. Varus . . . uenisset: 3, 37, 5; qui cotidiana consuetudine usum quoque eius generis proeliorum perciperent: 3, 84, 3; paulo ante extra cotidianam consuetudinem ⟨consuetudinem cotidianam *a*⟩ longius a uallo esse aciem Pompei progressam: 3, 85, 3; ¶ de sacerdotio Caesaris . . . cotidianis contentionibus ad grauissimas uerborum contumelias palam descenderunt: 3, 83, 1; ¶ quae res . . . cotidiana exercitatione . . . uires alit: IV 1, 9; haec (iumenta) cotidiana exercitatione summi ut sint laboris efficiunt: IV 2, 2; IV 33, 3 *u.*

usus; [leuitate armorum et cotidiana exercitatione nihil iis ⟨c⟩ noceri posse: V 34, 4;] ¶ cotidianis interpretibus remotis per C. Valerium Procillum ⟨c⟩ . . . cum eo conloquitur: I 19, 3; ¶ ut . . . Pompei exercitum cotidianis itineribus defatigaret: 3, 85, 2; ¶ quos spes praedandi studiumque bellandi ab agri cultura et cotidiano labore reuocabat: III 17, 4; uti autem ipsos ualetudine non bona cum angustiis loci et odore taetro . . . et cotidianis laboribus insuetos operum, tum: 3, 49, 3; ¶ celeriter equitatus ad cotidianum itineris officium reuertitur: 1, 80, 4; ¶ hunc laborem ad cotidiana opera addebant: 3, 49, 5; ¶ quod fere cotidianis proeliis cum Germanis contendunt: I 1, 4; ¶ hunc facilem et cotidianum nouisse sermonem nunc pro relicto est habendum ⟨*haec uerba Caesaris esse negant Np., Jahn*⟩: *ap. Cic. Brut.* 253; ¶ tantum usu cotidiano et exercitatione ⟨excitatione *BM*⟩ efficiunt, uti: IV 33, 3.

cotidie: augebatur auxiliorum cotidie spes: VI 7, 6; ¶ frumentum ex agris cotidie in castra conferebat: IV 31, 2; ¶ quorum (perfugarum) magnus ad eum cotidie numerus confluebat: VII 44, 2; ¶ equestri proelio cotidie contendit: I 48, 4; ¶ principes . . . prima luce cotidie ⟨*om.* β⟩ ad se conuenire iubebat ⟨iub. conu. β⟩: VII 36, 3; cotidie enim magnus undique nauium numerus conueniebat: 3, 47, 4; ¶ hos ⟨c⟩ omnes cotidie ab equitibus ⟨c⟩ deleri ⟨β; diligi *AQM;* deligi *B; CC*⟩ posse: VII 14, 4; ¶ Romanos ⟨c⟩ . . . animine ⟨c⟩ causa cotidie exerceri putatis? VII 77, 10; ¶ (exquirere: II 8, 2 *u.* periclitari;) ¶ duriusque cotidie tempus ad transportandum lenioribus uentis exspectabant ⟨*u. CC*⟩: 3, 25, 3; ¶ cum . . . consedisset cotidieque productis copiis pugnandi potestatem faceret: III 17, 5; ¶ interim cotidie Caesar Haeduos frumentum . . . flagitare: I 16, 1; ¶ magnus eorum cotidie numerus ad Caesarem perfugiebat: 1, 78, 2; cum paene cotidie a Pompeio ad Caesarem perfugerent: 3, 61, 2; ¶ cotidie tamen equestribus proeliis quid hostis uirtute posset . . . periclitabatur ⟨sollicitationibus exquirebat *B*[2]β⟩: II 8, 2; ¶ (producere: III 17, 5 *u.* facere;) ¶ Caesar . . . quantumcumque itineris equitatu efficere poterat cotidie progrediebatur: 3, 102, 1; ¶ sic cotidie utrimque eminus fundis . . . pugnabatur: 1, 26, 1; ¶ prope cotidie . . . Indutiomarus sub castris eius uagabatur: V 57, 3.

quibus cotidie melius † subterrere ⟨*ahl;* subterere *df;* subterire *N;* subcedere *O*[1]*; CC*⟩ tempus maioremque spem maturitate frumentorum proponi uidebant: 3, 49, 6.

Cotta. 1. (Aurelius) Cotta. A. (L.): Philippus et Cotta ⟨*u. CC*⟩ priuato consilio praetereuntur neque eorum sortes deiciuntur: 1, 6, 5.

B. M.: Sardiniam obtinebat M. Cotta: 1, 30, 2; Caralitani, simul ad se Valerium mitti audierunt, . . . sua sponte Cottam ex oppido eiciunt. ille perterritus . . . ex Sardinia in Africam profugit: 1, 30, 3.

2. L. Aurunculeius Cotta *u.* **Aurunculeius** *p. 377 sq. (15 loc.)*

(Cottis, Cottus *u.* **Cotys, Cotus.)**

Cotuatus: Carnutes Cotuato ⟨*X;* Gutruato *Dt., Hld.; u. CC*⟩ et Conconnetodumno ⟨c⟩ ducibus, desperatis hominibus, Cenabum concurrunt: VII 3, 1.

Cotus: quod duo magistratum gerant . . . . horum esse alterum Conuictolitauem, . . . alterum Cotum, antiquissima familia natum atque ipsum hominem summae potentiae et magnae cognationis, cuius frater Valetiacus proximo anno eundem magistratum gesserit: VII 32, 4; (Caesar) Cotum imperium deponere coegit: VII 33, 3; in illa magistratuum controuersia alter pro Conuictolitaui, alter pro Coto ⟨*B;* cotto *AQM*β⟩ summis opibus pugnauerant ⟨c⟩: VII 39, 2; tres nobilissimi Haedui capti ad Caesarem perducuntur ⟨c⟩: Cotus, ⟨β; cotys *BM; Hld.;* cotis *AQ*⟩, praefectus equitum, qui controuersiam cum Conuictolitaui proximis comitiis habuerat, et . . .: VII 67, 7.

Cotys: (equites adduxerat) D Ariobarzanes ex Cappadocia; ad eundem numerum Cotys ⟨*Oud.;* cotus *uel* cottus *codd.*⟩ ex Thracia dederat et Sadalam ⟨c⟩ filium miserat: 3, 4, 3; eodem tempore equitatus regis Cotyis ⟨*Np.;* cottis *NOx*⟩ ad castra Cassii aduolauit, qui circum Thessaliam esse consuerat: 3, 36, 4.

crassitudo: patebat haec (turris) quoque uersus pedes XXX, sed parietum crassitudo pedes ⟨pedum *O*⟩ V: 2, 8, 2; ¶ transtra . . . confixa clauis ferreis digiti pollicis crassitudine: III 13, 4; huc teretes stipites feminis crassitudine . . . demittebantur: VII 73, 6; aggerem . . . ex latericiis duobus muris senum pedum crassitudine ⟨grossit. *O*⟩ facere instituerunt: 2, 15, 1.

Crassus. 1. (Licinius) Crassus; A. M.; a) pater: P. Considius, qui . . . in exercitu L. Sullae et postea in M. Crassi fuerat: I 21, 4; ea quae secuta est hieme, qui fuit annus Cn. Pompeio, M. Crasso ⟨annus Pompeio

et Crasso ⟨β⟩ consulibus: IV 1, 1; finitimis hostibus Parthis post se relictis, qui paulo ante M. Crassum imperatorem interfecerant: 3, 31, 3.

b) filius: iis (legionibus) M. Crassum quaestorem ⟨*Nkd? i?; Ald.;* quintum α; *om.* β; *pr. edd.*⟩ et L. Munatium Plancum et C. Trebonium legatos praefecit: V 24, 3; Caesar . . . statim nuntium in Bellouacos ad M. Crassum quaestorem ⟨*om.* β⟩ mittit, cuius . . .: V 46, 1; exit ⟨*c*⟩ cum nuntio Crassus: V 46, 3; hora circiter tertia ab antecursoribus de Crassi aduentu certior ⟨est *add.* β⟩ factus: V 47, 1; Crassum Samarobriuae praeficit ⟨*c*⟩ legionemque ei ⟨*c*⟩ attribuit: V 47, 2; Caesar partitis copiis cum C. Fabio legato ⟨*c*⟩ et M. Crasso quaestore . . . adit ⟨*c*⟩ tripertito: VI 6, 1.

B. P. (Licinius) Crassus: id cum animaduertisset P. Crassus adulescens, qui equitatui praeerat, . . . tertiam aciem laborantibus nostris subsidio misit: I 52, 7; a P. Crasso, quem cum legione una miserat ad Venetos, Venellos ⟨*c*⟩, Osismos, . . . Redones, . . . certior factus est omnes eas ciuitates in dicionem ⟨*c*⟩ potestatemque populi Romani esse redactas: II 34; (in Carnutes, Andes, Turones, quaeque ⟨*c*⟩ ciuitates propinquae his locis erant, ubi bellum ⟨Crassus *add. Napol.*⟩ gesserat, legionibus in hiberna ⟨*c*⟩ deductis ⟨*CC*⟩: II 35, 3;) P. Crassus adulescens cum legione septima proximus mare Oceanum in Andibus *hiemabat ⟨*c*⟩: III 7, 2; *cf.* § 3; quod per eos suos se obsides, quos Crasso dedissent, reciperaturos existimabant (Veneti): III 8, 2; commuuem legationem ad P. Crassum mittunt . . .: III 8, 5; quibus de rebus Caesar ab ⟨*c*⟩ Crasso certior factus . . . iubet: III 9, 1; P. ⟨*om.* β⟩ Crassum cum cohortibus legionariis duodecim et magno numero equitatus in Aquitaniam proficisci iubet: III 11, 3; eodem fere tempore P. Crassus, cum in Aquitaniam peruenisset, . . . non mediocrem sibi diligentiam adhibendam intellegebat . . .: III 20, 1; quorum magno numero interfecto Crassus ex itinere oppidum Sontiatium ⟨*c*⟩ oppugnare coepit . . .: III 21, 2; (Sontiates) legatos ad Crassum mittunt: III 21, 3; (Adiatuunus) tamen uti eadem deditionis condicione uteretur, a ⟨*c*⟩ Crasso impetrauit: III 22, 4; armis obsidibusque acceptis Crassus in fines Vocatium et Tarusatium profectus est: III 23, 1; quod ubi Crassus animaduertit suas copias propter exiguitatem non facile diduci ⟨*c*⟩, non cunctandum existimauit, quin pugna decertaret: III 23, 7; hac re perspecta Crassus . . . cohortatus suos omnibus cupientibus ad hostium castra contendit: III 24, 5; (auxiliares,) quibus ad pugnam non multum Crassus confidebat: III 25, 1; equites circumitis hostium castris Crasso renuntiauerunt...: III 25, 2; Crassus equitum praefectos cohortatus . . . quid fieri uelit ⟨*c*⟩ ostendit: III 26, 1; hac audita pugna maxima pars Aquitaniae sese Crasso dedidit: III 27, 1. *Cf. omnia, quae* III 20—27 *narrantur.*

2. Otacilius Crassus. *In* α *est* octacilius (-o) 3, 28, 4. 6; 29, 1. *Eadem forma* 3, 28, 2 *reperitur in Nhl, quo loco in a scriptum est* summisso tacilius *pro* summissis Otacilius, in *f* t. acilius.

has (naues) scaphis minoribusque nauigiis compluribus summissis Otacilius Crassus, qui Lissi praeerat, expugnare parabat; simul de deditione eorum agebat et incolumitatem deditis pollicebatur: 3, 28, 2; tirones . . . iure iurando accepto nihil iis nocituros hostes se Otacilio dediderunt. qui omnes ad eum deducti . . . interficiuntur: 3, 28, 4; (ueteranae legionis milites) luce prima missis ad eos ab Otacilio equitibus . . . se defenderunt et: 3, 28, 6; Otacilius sibi timens ex oppido fugit et ad Pompeium peruenit: 3, 29, 1.

Crastinus: erat Crastinus euocatus in exercitu Caesaris, qui superiore anno apud eum primum pilum in legione X. duxerat, uir singulari uirtute. hic . . .: 3, 91, 1; *cf. q. sqq.;* interfectus est etiam fortissime pugnans Crastinus, cuius mentionem supra fecimus, gladio in os aduersum coniecto. neque . . .: 3, 99, 1; Caesar existimabat eo proelio excellentissimam uirtutem Crastini fuisse optimeque eum de se meritum iudicabat: 3, 99, 2.

crates. *Acc. pl.* cratis VII 81, 2 *β habet;* VII 84, 1 *Vrsini coniectura est ab edd. plurimis recepta;* crates *in omnibus libris exstat* 3, 46, 1. 3; 80, 4.

A. subi.: quibus ad recipiendum crates derectae ⟨*Nahl;* disiectae *Kran.; Dt.; Db.;* directae *Of; Np.;* deiectae *Vielh.*⟩ magno impedimento fuerunt: 3, 46, 5.

B. obiect.: (deicere,) derigere, (dirigere; disicere): 3, 46, 5 *u.* **A.**; ¶ quo cognito a Petreio et Afranio ex aggere atque cratibus, quae flumine ferebantur ⟨*u. CC*⟩: 1, 40, 4; ¶ quidquid est contignatum, cratibus consternitur, crates luto ⟨que *add. hl*⟩ integuntur: 2, 15, 2; ¶ Caesar receptui suorum timens crates ad extremum tumulum contra hostem proferri et aduersas locari . . . iussit: 3, 46, 1; ¶ cratesque pro munitione obiectas (Pompeiani) propulerunt: 3, 46, 3; ¶ Caesar . . . scalas musculosque ad repentinam oppugnationem fieri et crates parari iussit: 3, 80, 4; (VII 84, 1 *u.*

proferre;) ¶ (a castris ⟨a castris β; *Schn.;* castris α; crates *Lips.;* cratis *Vrsin.; edd.; u. CC*⟩ longurios, musculos ⟨*c*⟩, falces, reliquaque, quae eruptionis causa parauerat ⟨β; -erant α; *Schn.*⟩, profert: VII 84, 1;) 3, 46, 1 *u.* locare; ¶ subito clamore sublato . . . crates proicere . . . parant: VII 81, 2; ¶ propellere: 3, 46, 3 *u.* obicere.

C. **genet.:** magno cratium, scalarum, harpagonum numero effecto: VII 81, 1; ¶ asseres . . . per IIII ordines cratium in terra defigebantur: 2, 2, 2.

D. **abl.:** haec . . . longuriis cratibusque consternebantur: IV 17, 8; quidquid est contignatum, cratibus consternitur: 2, 15, 2; ¶ scaphas nauium magnarum circiter LX cratibus pluteisque contexit: 3, 24, 1; ¶ Labienus . . . cratibus atque aggere paludem explere atque iter munire conabatur: VII 58, 1; aggere et cratibus fossas explent: VII 86, 5; ¶ haec leuibus cratibus terraque inaequat: 1, 27, 4; ¶ proximam fossam cratibus ⟨gratibus *AQB*[1]⟩ integunt atque aggere explent: VII 79, 4; ¶ munire: VII 58, 1 *u.* explere; ¶ has (rates) . . . a fronte atque ab utroque latere cratibus ac pluteis protegebat: 1, 25, 9.

E. **c. praep.:** quo cognito . . . ex aggere atque cratibus: 1, 40, 4; ¶ pinnae loricaeque ex cratibus attexuntur: V 40, 6.

intra has (crates) . . . fossam tectis militibus obduci iussit: 3, 46, 1.

creber. A. **de loco; a) posit.:** crebris arboribus succisis: V 9, 5; ¶ crebrisque ⟨que *om.* β⟩ castellis circummuniti: II 30, 2; ¶ crebrasque in ripis custodias disponit: 1, 83, 5; ¶ crebris ad Rhodanum dispositis praesidiis: VII 65, 3; ¶ crebrisque ⟨*om.* α⟩ in latitudinem ramis enatis ⟨*om.* β; *u. CC*⟩ et rubis sentibusque interiectis: II 17, 4; ¶ crebras stationes disponunt equitum et cohortium alariarum: 1, 73, 3; ¶ (uulnera: 3, 9, 3 *u.* B. a).)

b) superl.: hominum est infinita multitudo creberrimaque aedificia fere Gallicis consimilia, pecorum ⟨*c*⟩ magnus numerus ⟨numerus ingens β⟩: V 12, 3.

B. **de tempore; a) posit.:** propter crebras commutationes aestuum minus magnos ibi fluctus fieri: V 1, 2; ¶ crebrae continuis diebus ex concursu multitudinis concitationes fiebant: 3, 106, 5; ¶ crebraque inter se conloquia milites habebant: 3, 19, 1; ¶ tum crebris ⟨crebrius *B*[1]*;* crebri *h*⟩ diurnis nocturnisque eruptionibus aut aggeri ignem inferebant aut . . . adoriebantur: VII 22, 4; crebrae etiam ⟨*c*⟩ per Albicos eruptiones fiebant . . . ignesque aggeri . . . inferebantur: 2, 2, 6; est animaduersum . . . ex crebris hostium eruptionibus: 2, 8, 1; Massilienses . . . crebris eruptionibus fusi: 2, 22, 1; ¶ crebras ex oppido excursiones faciebant: II 30, 1; ¶ mandat, ut crebros exploratores in Suebos mittant: VI 10, 3; ¶ (ignes: 2, 2, 6 *u.* eruptiones;) ¶ Germanos crebris legationibus sollicitari: VI 2, 3; ¶ crebris Pompei litteris castigabantur: 3, 25, 3; ¶ crebris nuntiis incitati: VII 48, 1; ¶ (cum ⟨crebris cum *Vielh.*⟩ Lusitanis reliquisque ⟨proeliis *Vielh.*⟩ barbaro quodam ⟨*c*⟩ genere pugnae adsuefacti ⟨*u. CC*⟩: 1, 44, 2;) crebraque ob eam causam proelia fiebant: 3, 45, 1; ¶ crebri ad eum rumores adferebantur: II 1, 1; ¶ nisi crebris subsidiis . . . milites essent defessi: VII 88, 6; ¶ crebraeque uoces militum . . . audiebantur: 3, 49, 2; ¶ crebris confecti uulneribus: 3, 9, 3.

b) compar.: tanto crebriores litterae nuntiique ad Caesarem mittebantur: V 45, 1.

crebro: hostium copiae summissis ab rege auxiliis crebro augebantur: 2, 41, 7; ¶ crebroque inter se equestribus proeliis contendebant: I, 40, 2; ¶ milites crebro etiam dicentem ⟨*c*⟩ interpellabant: 2, 33, 1; ¶ qui . . . ageret et crebro magna uoce pronuntiaret: 3, 19, 2; ¶ cohortes per oppidum crebro submittebantur: I, 45, 7; ¶ lente atque paulatim proceditur crebroque . . . subsistunt: 1, 80, 1; ¶ cum crebro integri defessis ⟨int. def. crebro β⟩ succederent: VII 41, 2.

creditor: fierent aestimationes possessionum et rerum . . . atque eae ⟨*c*⟩ creditoribus traderentur ⟨*u. CC*⟩: 3, 1, 2.

credo. A. = **fidem habere:** neque pudentes ⟨*c*⟩ suspicari oportet sibi parum credi: 2, 31, 4; his auctoribus temere credens (Curio) consilium commutat: 2, 38, 2.

B. = **uerum esse alqd existimare:** quod fere libenter homines id, quod uolunt, credunt: III 18, 6; nam quae uolumus et (?) credimus libenter et quae sentimus ipsi reliquos sentire speramus: 2, 27, 2; V 28, 1 *u.* C. a).

C. = **opinari, putare; a) sequ. acc. c. inf.:** quod deditione facta nostros praesidia deducturos ⟨non inducturos *B*[2]β⟩ aut denique indiligentius ⟨*c*⟩ seruaturos crediderant (Aduatuci): II 33, 2; quod ciuitatem ignobilem . . . Eburonum sua sponte populo Romano bellum facere ausam uix erat credendum: V 28, 1; illi (hostes) ubi praeter spem quos fugere credebant infestis signis ad se

ire uiderunt: VI 8, 6; cum reliquum exercitum subsequi crederet (Ambiorix): VI 31, 1; redisse primo legiones credunt (barbari): VI 39, 4; (genus hominum (erat), quod licere sibi crederet ⟨*sic Dt.- Dob.*[5]; quod licere *af;* quod liceret *Ohl; u. CC*⟩ libere facere et sequi, quod uellet: 2, 29, 3.)

b) absol.: at ⟨*c*⟩ etiam ut media nocte proficiscamur addunt, quo maiorem, credo, licentiam habeant, qui peccare conentur: 2, 31, 7; at, credo, [si] Caesarem probatis, in ⟨*c*⟩ me offenditis: 2, 32, 10; Pompeius insidias timens, credo, quod haec praeter spem acciderant eius, ... munitionibus adpropinquare aliquamdiu non audebat: 3, 70, 1.

D. = fidei alcs committere alqd: a): multi ... se suaque omnia alienissimis crediderunt: VI 31, 4.

b) = mutuum dare: cum fides tota Italia esset angustior neque creditae pecuniae soluerentur: 3, 1, 2; legem promulgauit, ut ... sine usuris creditae pecuniae soluantur: 3, 20, 4.

cremo: paulo supra hanc memoriam serui et clientes ... iustis funeribus ⟨*CC*⟩ confectis una cremabantur: VI 19, 4; ¶ damnatum (Orgetorigem) poenam sequi oportebat, ut igni cremaretur: I 4, 1; (utrum igni statim necaretur ⟨cremaretur *Ca*⟩, an: I 53, 7.)

Cremona: reducitur ad eum deprensus ⟨*c*⟩ ex itinere N. ⟨*c*⟩ Magius Cremona ⟨cremonae *Na*⟩ (= Cremonensis): 1, 24, 4.

creo: quod ... duo magistratum gerant et se uterque eorum legibus creatum esse ⟨*om.* β⟩ dicat: VII 32, 3; qui (Conuictolitauis) per sacerdotes more ciuitatis intermissis magistratibus esset creatus: VII 33, 4; ¶¶ dictatore habente comitia Caesare consules creantur Iulius Caesar et P. Seruilius ⟨*u. CC*⟩: 3, 1, 1; ¶ qui summo magistratui praeerat ⟨*c*⟩, quem uergobretum appellant Haedui, qui creatur annuus: I 16, 5; — cum singuli magistratus antiquitus creari ... consuessent: VII 32, 3; cum leges duo ex una familia uiuo utroque ... magistratus creari uetarent: VII 33, 3.

cresco: his tamen omnibus annona creuit; quae fere res ... etiam futuri temporis timore ingrauescere consueuit: 1, 52, 1; ¶ quod Liger ex niuibus creuerat, ut omnino uado non posse transiri ⟨*c*⟩ uideretur: VII 55, 10.

quod (frater) cum ipse gratia plurimum domi atque in reliqua Gallia, ille minimum propter adulescentiam posset, per se creuisset: I 20, 2.

Creta: legiones effecerat ... VIIII: ... unam ex Creta et Macedonia ex ueteranis militibus, qui dimissi a superioribus imperatoribus in his prouinciis consederant: 3, 4, 1; sagittarios Creta ⟨ex acta *O*⟩, Lacedaemone, ex Ponto ... III milia ⟨*om.* z⟩ numero habebat: 3, 4, 3; frumenti uim maximam ex Thessalia, ... Creta, Cyrenis ... comparauerat: 3, 5, 1.

Cretes: Cretas sagittarios ... subsidio oppidanis mittit: II 7, 1.

crinis: (crinis generis masculini, ut Caesar de analogia: *de dub. nom. (gramm. Lat. ed. Keil V p. 575)*;) ciues Romani ... praesectis omnium mulierum crinibus tormenta effecerunt: 3, 9, 3.

Critognatus. Critognati VII 77, 2 *in* α*a scriptum est (sed* crigtognati *in Qpr.*, crittognati *in Bpr.);* ecritoguati VII 77, 2 *in h*, VII 78, 1 *in* β*;* egritognati (egri tornati *in Bpr.) in* α VII 78, 1.

non praetereunda oratio Critognati uidetur (uid. or. crit. β) propter eius singularem et ⟨*c*⟩ nefariam crudelitatem: VII 77, 2; constituunt, ut ... omnia prius experiantur ⟨*c*⟩, quam ad Critognati sententiam descendant ⟨*sic Aldus;* ab ecritognati ⟨*c*⟩ sententia discedant (descidant β) *X*⟩: VII 78, 1.

cruciatus. A. obiect.: Ariouistum ... crudeliter imperare, obsides ... poscere et in eos omnia exempla cruciatusque edere: I 31, 12; ¶ quod ... Sequanis ... omnes cruciatus essent perferendi: I 32, 5; ¶ supplicia cruciatusque Gallorum ueriti: IV 15, 5.

B. abl.: qui ... nouissimus conuenit ⟨*c*⟩, in conspectu multitudinis omnibus cruciatibus adfectus necatur: V 56, 2.

C. c. praep.: quorum pars deprehensa in conspectu nostrorum militum cum cruciatu necabatur: V 45, 1; ¶ grauissimumque ei rei supplicium ⟨grauissimumque ibi suppl. horum delictorum β⟩ cum cruciatu constitutum est: VI 17, 5.

neu se optime de communi libertate meritum hostibus in cruciatum ⟨de comm. lib. opt. mer. in cruc. host. β; in cruc. host. *etiam Np.*⟩ dedant: VII 71, 3; ¶ si enuntiatum esset, summum in cruciatum se uenturos: I 31, 2.

sibi praestare ... quamuis fortunam a populo Rom. pati, quam ab his per cruciatum ⟨cruciatus β⟩ interfici, inter quos dominari consuessent: II 31, 6.

crudelitas: crudelitas in supplicio, noua religio iuris iurandi spem praesentis deditionis sustulit mentesque militum conuertit et rem ad pristinam belli rationem redegit: 1, 76, 5; ¶ quod ... absentis Ariouisti crudeli-

tatem, uelut si coram adesset, horrerent: I 32,4; — iniuriam in eripiendis legionibus ⟨c⟩ praedicat, crudelitatem et insolentiam in circumscribendis tribunis plebis: 1,32,6; ¶ quoniam reliqui crudelitate odium effugere non potuerunt neque uictoriam diutius tenere: *ap. Cic. ad Att.* IX 7 *C*, 1; — recte auguraris ⟨c⟩ de me . . . nihil a me abesse longius crudelitate: *ap. Cic. ad Att.* IX 16, 2; ¶ non praetereunda oratio Critognati ⟨c⟩ uidetur propter eius singularem et ⟨c⟩ nefariam crudelitatem: VII 77, 2.

crudeliter. a) posit.: ipsos crudeliter excruciatos interficit ⟨c⟩: VII 38, 9; ¶ Ariouistum . . . superbe et crudeliter imperare: I 31, 12.

b) superl.: dicuntur sententiae graues; ut quisque acerbissime crudelissimeque dixit: 1,2,8; ¶ qui horum quid acerbissime crudelissimeque fecerat: 3,32,3; ¶ eos . . . homines imperitos . . . crudelissime interfecisse: 1,85,3; qui omnes . . . in eius conspectu ⟨c⟩ crudelissime interficiuntur: 3, 28, 4.

crus: (alces) crura sine nodis articulisque ⟨c⟩ habent: VI 27, 1.

cubi *u.* **necubi, sicubi.**

cubile: his (alcibus) sunt arbores pro cubilibus: ad eas se adplicant atque ita paulum modo reclinatae quietem capiunt: VI 27, 3.

cuiusquemodi *u.* **quisque.**

culmen: Romanos non solum itinerum causa, sed etiam perpetuae possessionis culmina Alpium occupare conari: III 2, 5.

culpa: in petenda pace eius rei culpam in multitudinem contulerunt ⟨β; coniecerunt α; *edd.*⟩: IV 27, 4; ¶ quod esset acceptum detrimenti, cuiusuis potius quam suae culpae debere tribui: 3,73,4; ¶ quod detrimentum culpa et temeritate legati sit acceptum: V 52, 6; — non . . . recordabantur, . . . quotiens uel ducis uitio uel culpa tribuni ⟨uel culpa trib. uel uitio ducis *O;* uel culpa ducis uel tribuni uitio *Np.*⟩ in exercitu ⟨c⟩ esset offensum: 3,72,4; ¶ quod in simili culpa uersabantur: 3,110,4.

cultura *u.* **ager** *p. 208* **c)** *(6 loc.).*

cultus: postea quam agros et cultum et copias Gallorum homines feri ac barbari adamassent: I 31, 5; ¶ Germani . . . eodem uictu et ⟨*om.* β⟩ cultu corporis utuntur: VI 24, 4; ¶ quod a cultu atque humanitate prouinciae longissime absunt (Belgae): I 1, 3; — funera sunt pro cultu Gallorum magnifica et sumptuosa: VI 19, 4.

cum praepos. *Cf. Fischer, GP. Halle (Lat.) 1854 p. 11.*

I. Conlocatio: quacum *semel reperitur* VII 47, 1 *(in omnibus codd.);* quibuscum *quinquies:* I 1, 4; 20, 6; 40, 7; II 23, 3; 3, 18, 3; *sed* I 40, 7 *in* β *scriptum est* cum quibus; *item* cum quibus I 1, 4 *habet B² et Aim.;* 3, 18, 3 *codd. habent* quibus, *quod Io. Fr. Gronouius correxit. Cf. A. Greef, Die präposition* cum *in verbindung mit dem relativum: Ph. 32, 720 sq.*

(Nobiscum *semel exstat* (V 17, 5); uobiscum *bis* (VII 50, 4; 2, 31, 8); secum *25 locis.*

Magna cum auctoritate et magna cum hominum multitudine: III 23, 4; magna c. multitudine hominum: IV 1, 1; magna cum ⟨*om. M*⟩ contumelia: V 58, 2; magna c. cura et diligentia: VII 65, 3; magno c. detrimento: VII 83, 1; magno c. dolore: VII, 15, 2; 2, 33, 1; (magna ⟨cum *add. 2 recc.; Dt. errore*⟩ exspectatione: 3, 37, 4;) magna c. infamia: 3, 37, 4; magna c. misericordia fletuque: 2, 12, 4 *(Np. 5);* magno c. periculo: I 10, 2; 47, 3; III 1, 2; V 16, 2; 19, 2; ⟨cum *om.* α; *Np., Dt., Hld.*⟩ VII 14, 7; magno suo ⟨sui *X; edd.*⟩ cum periculo: IV 28, 2; magnis c. ⟨*om.* β⟩ portoriis: III 1, 2; magno c. strepitu ac tumultu: II 11, 1; maiore cum fiducia: 2, 14, 5; minore cum ⟨*om. a?h*⟩ periculo: V 50, 3; multis cum lacrimis: I 20, 1; nullo cum periculo: V 29, 6; nullis c. impedimentis: V 49, 7; quanto cum periculo: V 47, 5; 52, 3; quanto id cum ⟨*om. h*⟩ periculo: I 17, 6; quanta cum ⟨*om.* β⟩ uirtute: V 52, 3; summa cum contumelia: VII 54, 4; summa c. laude: V 44, 13; tanta contemptione ⟨tanta cũ contẽptione *h;* tanta cũtẽptatione *af*⟩: V 29, 2; ¶ (cum duabus ⟨β; duabus cum α; *edd.*⟩ legionibus: VII 90, 4.)

Reliquis (144—147) locis omnibus praepositio primum tenet locum: cum omnibus copiis, cum legionibus tribus.

II. Signif.; 1. coniunctionem, societatem, comitatum significat (= una cum, et); A. cum = una cum; a) idem ualet quod et c. nominatiuo; α) additur nominibus homines designantibus: cum . . . Caesar cum exercitu circiter milia ⟨c⟩ passuum quinque abesset: II 13, 2; ¶ sustinerent, quoad ipse cum exercitu propius accessisset: IV 11, 6; ¶ adire: 2,5,3 *u.* tendere; ¶ adesse *u.* **adsum** *p. 181* **β)** *extr. (5 loc.)* ¶ armat familiam: cum hac et praetoria cohorte ⟨praetoriam cohortem *Oa*⟩ caetratorum barbarisque equitibus paucis, beneficiariis suis, . . . ad uallum aduolat: 1, 75, 2; ¶ qui (praefecti) cum omni equitatu antecesserant: IV 11, 6;

ipse cum equitatu antecedit: 2, 24, 2; ¶ Labienum . . . cum duabus legionibus et iis ducibus, qui iter cognouerant, summum iugum montis ascendere iubet: I 21, 2; ¶ ipse . . . cum primis nauibus Britanniam attigit: IV 23, 2.

quae (cohortes) ex castris minoribus eductae cum T. Sextio legato ceperant ⟨c⟩ locum superiorem: VII 51, 2; ¶ hortatur Curionem Cn. Domitius . . . cum paucis equitibus circumsistens, ut: 2, 42, 3; ¶ ut se cum II legionibus ⟨secum II legiones *O*⟩ Gades conferret: 2, 18, 6; ¶ quorum aduentu magna cum auctoritate et magna cum hominum multitudine bellum gerere conantur: III 23, 4; ¶ nauiculam paruulam conscendit cum paucis suis: 3, 104, 3; ¶ ubi Vercingetorix cum pedestribus copiis consederat: VII 67, 5; VII 79, 1 *u.* peruenire; 2, 38, 3 *u.* insequi; ¶ quos ubi Afranius procul uisos cum Petreio conspexit, . . . instruit: 1, 65, 1; ¶ Ariouistum cum suis omnibus copiis ad occupandum Vesontionem . . . contendere: I 38, 1; ut cum legionibus quam primum Gades contenderet: 2, 20, 1; ¶ (imperat . . . obsides diemque ⟨c⟩ ei rei constituit. ⟨cum his *uel* una cum his *add. Hell.*⟩ omnes equites . . . celeriter conuenire iubet: VII 64, 1.)

M. Antonius . . . cum cohortibus XII descendens . . . cernebatur: 3, 65, 2; ¶ Cassius cum classe discessit: 3, 101, 7; quod cum omni equitatu discessisset: VII 20, 1; Dumnorix cum equitibus Haeduorum . . . domum discedere coepit: V 7, 5.

ipse . . . silentio egressus cum tribus legionibus eum locum petit: VII 60, 4; ¶ cum his quinque legionibus ire contendit: I 10, 3; se cum sola decima legione iturum: I 40, 15; ipse cum reliquis tribus ⟨c⟩ (legionibus) ad . . . extremas Arduennae partes ire constituit: VI 33, 3; ¶ cum omnibus suis domo excesserant Rhenumque transierant: IV 14, 5; cum his propinqui Indutiomari . . . comitati eos ex ciuitate excesserunt ⟨c⟩: VI 8, 8; ¶ ciuitati persuasit, ut de finibus suis cum omnibus copiis exirent: I 2, 1; Curio cum omnibus copiis quarta uigilia exierat: 2, 39, 1; Mandubii . . . cum liberis atque uxoribus exire coguntur: VII 78, 3; exit ⟨c⟩ cum nuntio Crassus *(cf. interpretes ad h. l.)*: V 46, 3; ¶ exposcere: 2, 5, 3 *u.* tendere.

cum ⟨*om.* B[1]⟩ DC deuotis .... cum his Adiatunnus eruptionem facere conatus: III 22, 1. 4; — Pompeium . . . cum legionibus iter in Hispaniam facere confestimque esse uenturum ⟨*u.* CC⟩: 1, 39, 3; — ipsi manu facta cum iis, quos . . . liberauerant, in proxima Octauii castra inruperunt: 3, 9, 6; ¶ Camerino fugientem ⟨c⟩ Lucilium ⟨c⟩ Hirrum cum sex cohortibus . . . excipit: 1, 15, 5.

bellum gerere: III 23, 4 *u.* conari.

(habere: V 14, 4 *u.* 2. C.;) ¶ constituit . . . ipse cum reliquis eius legionis cohortibus in uico Veragrorum . . . hiemare: III 1, 4; P. Crassus adulescens cum legione septima . . . in Andibus *hiemabat: III 7, 2; V 25, 4 *u.* proficisci (cum legionibus); ipse cum tribus legionibus circum Samarobriuam . . . hiemare constituit: V 53, 3; legionem, quae cum Cicerone hiemet: V 38, 4; quartam (legionem) in Remis cum T. Labieno . . . hiemare iussit: V 24, 2.

relictus in itinere cum paucis incidit in Vibullium Rufum: 1, 15, 4; ¶ inrumpere: 3, 9, 6 *u.* facere; ¶ rex omnibus ⟨*af*; cum omnibus *Ohl*; *Db.*⟩ copiis insequebatur et sex milium passuum interuallo a Saburra consederat: 2, 38, 3; ¶ cum legionibus instare Varum: 2, 43, 2; ¶ (una ⟨*om.* β⟩ secum interitura: VII 71, 3 *u.* B. a) interire.)

hi . . . cum familiaribus suis commune periculum miserabantur: I 39, 4.

haec (castra) . . . legati cum duabus legionibus obtinebant: VII 83, 3; ¶ Fabius . . . in itinere cum legione occurrit: V 47, 3.

(pendere: VI 14, 1 *u.* B. a) pendere;) ¶ (perfugere: VII 40, 7 *u.* profugere;) centuriones Marsi duo . . . cum manipularibus suis XXII ad Attium Varum perfugiunt ⟨prof. *l*⟩: 2, 27, 1; ¶ cum his (cohortibus) ad Domitium Ahenobarbum . . . peruenit: 1, 15, 6; cum iis copiis . . . in fines Venellorum peruenit: III 17, 1; Labienus . . . cum omnibus copiis ad Caesarem peruenit: VII 62, 10; duces . . . cum omnibus copiis ad Alesiam perueniunt et . . . considunt: VII 79, 1; Teutomatus . . . cum magno equitum suorum numero et quos ex Aquitania conduxerat ad eum peruenit: VII 31, 5; Caesar cum equitibus DCCCC . . . in castra peruenit: 1, 41, 1; Caesar . . . cum legione una, quam . . . sequi iusserat, et altera, quam . . . euocauerat, equitibusque DCCC et nauibus longis Rhodiis X et Asiaticis paucis Alexandriam peruenit: 3, 106, 1; Valerius, Curio . . . cum exercitibus eo perueniunt ⟨*u.* CC⟩: 1, 31, 1; cum legionibus I 12, 2; VI 3, 6 *u.* proficisci; Caesar ad portum Itium cum legionibus peruenit: V 5, 1 Brundisium cum legionibus VI peruenit, ueteranis III et ⟨c⟩ reliquis, quas: 1, 25, 1; Cassius in Thessaliam cum legione peruenit: 3, 35, 2; 106, 1 *u.* c. equitibus; M. Octauius cum iis, quas

habebat, nauibus Salonas peruenit: 3, 9, 1; 106, 1 *u.* c. equitibus; — Roscius cum ⟨*fhl; a O¹a; edd.*⟩ Caesare Capuam peruenit: 1, 10, 1; ¶ petere: VII 60, 4 *u.* egredi; ¶ (praegredi: 2, 19, 1 *u.* progredi;) ¶ huius aduentum L. Caesar filius cum X longis nauibus ad Clupeam praestolans: 2, 23, 3; ¶ praeerat ... nauibus ... Rhodiis C. Marcellus cum C. Coponio ⟨*c*⟩, Liburnicae atque Achaicae classi Scribonius Libo et M. Octauius: 3, 5, 3; ¶ Libo **profectus** ab Orico cum classe ... nauium L Brundisium uenit: 3, 23, 1; P. Crassum cum cohortibus legionariis duodecim et magno numero equitatus in Aquitaniam proficisci iubet: III 11, 3; Labienus ... cum XXV cohortibus magnoque equitatu contra hostem proficiscitur: VI 7, 4; ipse cum omnibus copiis in Morinos proficiscitur: IV 21, 3; uti Petreius ... cum omnibus copiis ad Afranium proficiscatur: 1, 38, 2; cum equitatu: III 11, 3 *u.* c. cohortibus; Ambiorix statim cum equitatu in Aduatucos ... proficiscitur: V 38, 1; Cauarinum cum equitatu Senonum secum proficisci iubet: VI 5, 2; 7, 4 *u.* c. cohortibus; ipsum cum equitatu expeditisque ... eo ⟨*c*⟩ profectum, quo: VII 18, 1; cum omni equitatu Litauiccum ad sollicitandos Haeduos profectum: VII 54, 1; Labienum cum duabus ⟨β; duab. cum α; *edd.*⟩ legionibus et equitatu in Sequanos proficisci iubet: VII 90, 4; cum omni equitatu tribusque legionibus Afranius de nocte proficiscitur: 1, 51, 4; ipse cum legionibus expeditis IIII et equitibus DCCC in fines Treuerorum proficiscitur: V 2, 4; quo cum paucis equitibus profectum Ambiorigem audiebat: VI 33, 3; Petreius cum paucis equitibus occulte ad exploranda loca proficiscitur: 1, 66, 3; Cn. Domitium Caluinum cum legionibus duabus, XI. et XII., et equitibus D in Macedoniam proficisci iussit: 3, 34, 3; consules Dyrrhachium profectos cum magna parte exercitus: 1, 25, 2; ipse eodem cum exercitu proficiscitur: 2, 24, 1; Caesar ... eodem cum exercitu profectus: 3, 41, 1; cum expeditis: VII 18, 1 *u.* c. equitatu; reliquas (cohortes) de media nocte cum omnibus impedimentis ... proficisci imperat: VII 60, 3; de tertia uigilia cum legionibus tribus e castris profectus ad eam partem peruenit: I 12, 2; V 2, 4 *u.* c. equitibus; eo proficiscitur cum legionibus V 21, 4; L. Plancum cum legione ex Belgio celeriter in Carnutes proficisci iubet ibique hiemare: V 25, 4; se cum legionibus ⟨legione esse β⟩ profectum celeriter adfore: V 48, 6; cum legionibus in Senones proficiscitur magnisque itineribus eo peruenit: VI 3, 6; ipse cum legionibus expeditis quinque in Menapios proficiscitur: VI 5, 6; Labienum cum legionibus tribus ad Oceanum uersus ... proficisci iubet: VI 33, 1; Labienus ... cum IIII legionibus Lutetiam proficiscitur: VII 57, 1; 90, 4 *u.* c. equitatu; Ariminum cum ea legione proficiscitur: 1, 8, 1; cum his duabus (legionibus) Asculum Picenum proficiscitur: 1, 15, 3; 51, 4 *u.* c. equitatu; Caesar ... cum legione una profectus ad recipiendas ulteriores ciuitates ... erat ad Buthrotum: 3, 16, 1; 3, 34, 3 *u.* c. equitibus; cohortes ... secum in eam partem proficisci ... iussit: IV 32, 2; ¶ Litauiccus cum suis clientibus ... Gergouiam profugit ⟨perfugit β⟩: VII 40, 7; L. Manlius praetor Alba ⟨*c*⟩ cum cohortibus sex profugit, Rutilius Lupus praetor Tarracina cum tribus: 1, 24, 3; una (nauis) cum Nasidianis profugit: 2, 7, 2; ¶ ipse cum ⟨*om. af; Np.*⟩ DC equitibus magnis itineribus progreditur ⟨praegr. *Ohl*⟩: 2, 19, 1; ipse paulum ex eo loco cum legione progressus: VII 49, 3.

Suebos omnes ... cum omnibus suis sociorumque copiis ... se recepisse: VI 10, 4; Iuba ... se in regnum cum omnibus copiis recepit: 2, 44, 3; ¶ ipse ad Curionem cum classe redit: 2, 23, 5; ¶ Pompeium remanere Brundisii cum cohortibus uiginti: 1, 25, 2; ¶ cum duabus legionibus in occulto restitit: VII 35, 2; ¶ Antonius cum cohortibus et Attio eodem die ... reuertitur: 1, 18, 3.

Heluetii cum omnibus suis carris secuti: I 24, 4; ipse ... cum omnibus copiis eos sequi coepit: I 26, 6; ¶ ipse cum quinque legionibus et pari numero equitum ... soluit: V 8, 2; ¶ stare cum: 1, 61, 3 *u.* 2. A.; ¶ ipse cum reliquis copiis elephantisque LX lentius subsequitur: 2, 40, 2; T. Labienum legatum cum legionibus tribus subsequi iussit: II 11, 3; ipse cum legionibus subsequitur: 1, 78, 5; (Caesar † relictis legionibus ⟨relictis impedimentis cum legionibus *Dt.*; relictis munitionibus cum legionibus *Köchly*⟩ subsequitur: 1, 80, 4;) ¶ ipse Arimini cum duabus (cohortibus) [legionibus] subsistit: 1, 11, 4; ¶ Bibulus ... erat ⟨ierat *l; om. a*⟩ *cum* classe ad Oricum: 3, 15, 1; quo in loco cum paucis equitibus esse dicebatur: VI 30, 1; legionisque ⟨*c*⟩ decimae, quacum erat, continuo ⟨*c*⟩ signa constituit ⟨*c*⟩: VII 47, 1; 3, 16, 1 *u.* proficisci (cum legione); erant ⟨*a¹*; erat *rell.*⟩ Orici Lucretius Vespillo ⟨*c*⟩ et Minucius Rufus cum Asiaticis nauibus XVIII, ... M. Bibulus cum nauibus CX Corcyrae: 3, 7, 1; erant ... hominum milia circiter VI cum seruis liberisque ⟨libertisque *Hotom.*⟩: 1, 51, 2; erant cum Achilla copiae ⟨tantae *add. Koch*⟩, ut: 3, 110, 1.

ut omnis iuuentus . . . omnesque superioris aetatis cum liberis atque uxoribus . . . ad caelum manus tenderent aut templa . . . adirent et . . . uictoriam ab dis exposcerent: 2, 5, 3; ¶ (tenere cum classe: 3, 100, 1 *u.* uenire;) mediam aciem Scipio cum legionibus Syriacis tenebat: 3, 88, 1; quam (oppidi partem) Caesar cum militibus tenebat: 3, 111, 1; Sulpicium . . . cum eo praesidio . . . portum tenere iussit: IV 22, 6; ¶ mare transisse cum legionibus Caesarem: 3, 33, 1; Vsipetes Germani et ⟨*c*⟩ item Tencteri magna cum multitudine hominum flumen Rhenum transierunt: IV 1, 1; IV 14, 5 *u.* excedere; ad Pompeium transierunt cum iis, quos sui consilii participes habebant: 3, 60, 5; ¶ equites nostri cum funditoribus sagittariisque flumen transgressi cum hostium equitatu proelium commiserunt: II 19, 4; ¶ uti . . . Varro cum iis, quas habebat, legionibus omnem ulteriorem Hispaniam tueatur: 1, 38, 2.

cum omni equitatu Indutiomarus sub castris eius uagabatur: V 57, 3; ¶ uenerant eo . . . equites ex Gallia cum multis carris magnisque impedimentis: 1, 51, 1; uenire cum classe: 3, 23, 1 *u.* proficisci; D. Laelius cum classe ad Brundisium uenit eademque ratione . . . insulam . . . tenuit: 3, 100, 1; Cassius cum classe Syrorum et Phoenicum et Cilicum in Siciliam uenit: 3, 101, 1; ad se cum omnibus copiis ueniret: 1, 19, 4; uterque cum equitatu ueniret: I 42, 4; properaret ad se cum exercitu uenire: 3, 33, 1; qui cum impedimentis ueniebant: II 24, 3; 1, 51, 1 *u.* c. carris; cum legione ad fines Neruiorum ueniat: V 46, 4; 1, 39, 3 *u.* facere; Sulla . . . auxilio cohorti uenit cum legionibus duabus: 3, 51, 1; Indutiomarum ad se cum ducentis obsidibus uenire iussit: V 4, 1; — auxiliis legionum, quae cum Pompeio per Mauretaniam uenire dicebantur: 1, 60, 5; ¶ cum his in proeliis uersabantur: I 48, 5.

β) additur nominibus res significantibus: quorum aduentu et Remis cum spe defensionis studium propugnandi accessit et: II 7, 2; ¶ ad eam sententiam cum reliquis causis haec quoque ratio eos deduxit: II 10, 5; ¶ ad eum pars utriusque cum fructibus ⟨fructu β⟩ superiorum temporum peruenit: VI 19, 2.

cum carris: I 24, 4 *u.* α) sequi; 1, 51, 1 *ib.* uenire *in.;* ¶ cum classe: 2, 23, 5 *u.* α) redire; 3, 15, 1 *ib.* esse; 3, 23, 1 *ib.* proficisci; 3, 100, 1; 101, 1 *ib.* uenire; 3, 101, 7 *ib.* discedere; ¶ cum impedimentis: II 24, 3 *u.* α) uenire; VII 60, 3 *ib.* proficisci; 1, 51, 1 *ib.* uenire *in.;* ¶ cum nauibus: IV 23, 2 *u.* α) attingere; 2, 7, 2 *ib.* profugere; 2, 23, 3 *ib.* praestolari; 3, 7, 1 *ib.* esse; 3, 9, 1 *ib.* peruenire; 3, 106, 1 *ib.* peruenire (cum equitibus).

b) = et c. acc.: monet, ut tragulam cum epistula ad ammentum deligata intra munitionem castrorum abiciat: V 48, 5; ¶ D (equites) ex Gabinianis . . . Pompeius filius cum classe adduxerat: 3, 4, 4; ¶ eique ⟨*c*⟩ Sabinum et Cassium cum cohortibus ⟨*numerum excidisse putat Glar.*⟩ adiungit: 3, 55, 1; ¶ Labienum cum una legione . . . adoriri parabant: VI 7, 1; ¶ quas (cohortes) cum Q. Titurio amiserat: VI 1, 4; ¶ unam ex his *quadriremibus cum remigibus defensoribusque suis ceperunt: 3, 24, 3; non nullas (naues) cum hominibus capiunt: 1, 58, 4; ¶ C. Fabium legatum ⟨*c*⟩ et L. Minucium Basilum cum legionibus duabus in Remis conlocat: VII 90, 5; ¶ **(**deprehendere: 1, 28, 4 *u.* reprehendere;**)** ¶ expeditos autem ex euocatis cum ⟨*add. Köchly; om. codd.; edd.*⟩ sagittariis funditoribusque raros in muro turribusque disponit: 1, 27, 5; ¶ educere: VII 51, 2 *u.* **a) α)** capere; ¶ excipere: 1, 15, 5 *ib.* fugere; 1, 28, 4 *u.* **b)** reprehendere; ¶ praeter has exspectabat cum Scipione ex Syria legiones II: 3, 4, 3; ¶ ibi L. Cotta pugnans interficitur cum maxima parte militum: V 37, 4; unum ⟨*c*⟩ Allobrogem . . . cum quibusdam interfecit: 3, 84, 5; ¶ L. Nasidius ab Cn. Pompeio cum classe nauium XVI . . . subsidio **missus**: 2, 3, 1; Caesar Labienum cum cohortibus sex ⟨cum sex cohort. β⟩ subsidio laborantibus mittit: VII 86, 1; mittit primo ⟨*c*⟩ Brutum adulescentem cum cohortibus ⟨sex *add. Ald.*⟩ Caesar ⟨*c*⟩, post cum aliis ⟨septem *add. Ald.*⟩ C. Fabium legatum: VII 87, 1; M. Antonium cum cohortibus V Arretium mittit: 1, 11, 4; Curionem cum tribus cohortibus . . . mittit: 1, 12, 1; mittit eo M. Antonium cum legionis ⟨*c*⟩ XIII. ⟨*c*⟩ cohortibus V: 1, 18, 2; Caluisium Sabinum cum cohortibus V paucisque equitibus in Aetoliam misit: 3, 34, 2; Lucterium Cadurcum . . cum parte copiarum in Rutenos mittit: VII 5, 1; Saburram . . . cum mediocribus copiis missum Vticae adpropinquare: 2, 38, 1; eo . . . sedecim milia expedita cum omni equitatu Ariouistus misit: I 49, 3; III 1, 1 *u.* c. legione; T. Labienum legatum in Treueros . . . cum equitatu mittit: III 11, 1; cum C. Volusenus, missus cum equitatu ad ⟨*c*⟩ castra uenisset: VI 41, 2; Longinum cum legione tironum . . . atque equitibus CC in Thessaliam ⟨*c*⟩ misit: 3, 34, 2; *cf.* c. cohortibus 3, 34, 2; reliquas copias cum omnibus impedimen-

tis . . . misit: VII 35, 3; quem cum legione una miserat ad Venetos . . .: II 34; Galbam cum legione duodecima et parte equitatus in Nantuates . . . misit: III 1, 1; Sabinum legatum cum legionibus tribus in Venellos . . . mittit: III 11, 4; Labienum legatum cum iis legionibus, quas . . . reduxerat, in Morinos . . . misit: IV 38, 1; C. Trebonium cum pari legionum numero ad eam regionem . . . depopulandam mittit: VI 33, 2; Reginum in Ambiuaretos, T. Sextium in Bituriges, C. Caninium Rebilum in Rutenos cum singulis legionibus mittit: VII 90, 6; mittit in Sardiniam cum legione una Valerium legatum, in Siciliam Curionem . . . cum legionibus II ⟨*c*⟩: 1, 30, 2; 3, 34, 2 *u.* c. equitibus; — duabus legionibus missis in ulteriorem Hispaniam cum Q. Cassio, tribuno plebis: 2, 19, 1; (est missus) Q. Velanius cum T. Silio ⟨*c*⟩ in Venetos: III 7, 4; cum Caesar pabulandi causa tres legiones atque omnem equitatum cum C. Trebonio legato misisset: V 17, 2; — mittitur L. Decidius Saxa cum paucis: 1, 66, 3; ¶ ad eas munitiones Caesar Lentulum Marcellinum quaestorem cum legione VIIII. positum habebat: 3, 62, 4; ¶ Basilum cum omni equitatu praemittit: VI 29, 4; Considius . . . cum exploratoribus praemittitur: I 21, 4; C. Fabium legatum cum legionibus III . . . in Hispaniam praemittit: 1, 37, 1; C. Volusenum cum naui longa ⟨longa naue β⟩ praemittit: IV 21, 1; ¶ (referre: 2, 20, 8 *u.* 4. A. cum fide;) ¶ Sabinum legatum cum sex cohortibus relinquit ⟨*c*⟩: II 5, 6; Fauonium ad flumen Aliacmonem . . . cum cohortibus VIII . . . reliquit: 3, 36, 3; Commium Atrebatem cum equitatu custodis loco in Menapiis relinquit: VI 6, 4; Labieno in continenti ⟨*c*⟩ cum tribus legionibus et equitum milibus duobus relicto: V 8, 1; Fabium legatum cum legionibus duabus castris praesidio relinquit: VII 40, 3; hos cum legione una praesidio castris relinquit: 1, 64, 6; ibi . . . Rebilum legatum cum legionibus reliquit: 2, 24, 2; (erat aeger in ⟨β; *Schn.*, *Fr.;* cum α; *rell. edd.*⟩ praesidio relictus P. Sextius Baculus: VI 38, 1;) cum paucis: 1, 15, 4 *u.* a) α) incidere; ¶ Caesar Fabium cum sua legione remittit in hiberna ⟨cum leg. in sua rem. hib. β⟩: V 53, 3; ¶ duasque naues cum militibus . . . scaphis lintribusque reprehendunt, reprehensas ⟨deprehendunt, deprehensas *O*⟩ excipiunt: 1, 28, 4.

cum alqo = duce (cum duce) **alqo** *u.* **a)** α) capere VII 51, 2; hiemare V 38, 4; 24, 2; esse 3, 110, 1; uenire 1, 60, 5; **b)** amittere VI 1, 4; exspectare 3, 4, 3; mittere *extr.* 2, 19, 1; III 7, 4; V 17, 2.

c) cum = si adnumerantur (inclusive): nauium, quae cum annotinis priuatisque . . . amplius octingentae uno erant uisae tempore: V 8, 6; eo die naues Massiliensium cum iis, quae sunt captae, intereunt VIIII: = 1, 58, 4.

d) cum = praeter: II 10, 5 *u.* a) β) deducere.

B. una cum; a) = nomin.: postulat, ut rem publicam . . . una secum administrent: 1, 32, 7; ¶ (Neruios) aduentum ibi Romanorum exspectare una cum Atrebatibus ⟨*c*⟩ et Veromanduis, finitimis suis: II 16, 2; ¶ iam me una uobiscum de re iudicium facturum confido: 2, 31, 8; ¶ ut ⟨*c*⟩ omnibus in uita commodis una cum iis ⟨his *X*⟩ fruantur: III 22, 2; ¶ Catuuolcus, . . . qui una cum Ambiorige consilium inierat: VI 31, 5; ¶ milia hominum delecta LXXX una secum ⟨LXXX delecta secum β⟩ interitura: VII 71, 3; ¶ qui ordinis essent senatorii belloque una cum ipsis interfuissent: 3, 83, 3; ¶ neque tributa (druides) una ⟨umquam β⟩ cum reliquis pendunt: VI 14, 1; ¶ persuadent . . . finitimis, uti eodem usi consilio . . . una cum iis ⟨his *X*⟩ proficiscantur: I 5, 4; ¶ una cum his legatis Commius Atrebas uenit: IV 27, 2.

b) = acc.: (adducere: 1, 13, 4 *u.* deprehendere;) ¶ quos (maiores natu) una cum pueris mulieribusque in aestuaria ac paludes coniectos ⟨collectos *X*⟩ dixeramus: II 28, 1; ¶ una cum iis deprensus L. Pupius . . . adducitur: 1, 13, 4; ¶ cum iis ⟨his β⟩ una Commium . . . mittit: IV 21, 7; ¶ quoniam, inquit, me una uobiscum seruare non possum: VII, 50, 4.

c) = dat.: neque dubitare [debeant], quin . . . una cum reliqua Gallia Haeduis libertatem sint erepturi: I 17, 4.

C. secum: cohortesque secum abducere ⟨adduc. *NOaf*⟩ conatus . . . deseritur: 1, 15, 3; ¶ colonis pastoribusque, quos secum adduxerat: 1, 56, 3; ¶ quae (impedimenta) secum agere ac portare non poterant: II 29, 4; ¶ quam (uxorem) domo ⟨a domo *B*²β⟩ secum duxerat ⟨eduxerat *B*²β⟩: I 53, 4; reliquos obsidum loco secum ducere decreuerat: V 5, 4; quem (Rebilum) Curio secum ex Sicilia duxerat: 2, 34, 4; IIII secum legiones duxit: 3, 97, 3; (legiones) eas, quas secum duxerat, . . . reuerti iussit: 3, 98, 3; ¶ educere: I 53, 4 *u.* ducere; ¶ ea legione, quam secum habebat: I 8, 1; Gallum ex iis ⟨his *X*⟩, quos auxilii causa secum habebat: III 18, 1; hunc secum habere in primis constituerat: V 6, 1; quos ab initio secum habere ⟨β; hab. sec. α; *edd.*⟩ instituerat: VII 13, 1; quos (principes) illi ⟨*c*⟩ . . . secum

in castris habebant obsidum loco: 1, 74, 5; ¶ frumentum omne, praeterquam ⟨c⟩ quod secum portaturi erant, comburunt: I 5, 3; II 29, 4 *u.* agere; quid secum portare posset: V 31, 4; ¶ Cauarinum cum equitatu Senonum secum proficisci iubet: VI 5, 2; IV 32, 2 *u.* **A. a)** *α)* proficisci *extr.;* ¶ equites, quos Commius Atrebas . . . secum transportauerat: IV 35, 1; (1, 32, 7 *u.* **B. a)** administrare; VII 71, 3 *ib.* interire.)

2. **uicissitudinem quandam et rationem significat, quae intercedit inter duas partes; A. c. uerbis:** comica ut aequato uirtus polleret honore cum Graecis: *ap. Sueton. uit. Terent. 5 p. 294 Roth;* cum suas quisque opes cum potentissimis aequari uideat: VI 22, 4; ¶ cum P. Attio agebant, ne . . . perturbari uellet: 2, 36, 2; *praeterea u.* **ago** *p. 219* **ββ)** *et γγ)* *(4 loc.) et p. 220* **ββ)** *(8 loc.);* ¶ T. Labienus . . . altercari cum Vatinio incipit: 3, 19, 5; ¶ proelium committere *u.* **B.** proelium; ¶ consilio cum legatis et quaestore communicato: IV 13, 4; ille cum Cotta saucio communicat . . .: V 36, 3; Senones ⟨c⟩ . . . cum Carnutibus finitimisque ciuitatibus consilia communicare: VI 2, 3; tantas (pecunias) ex suis bonis . . . cum dotibus communicant: VI 19, 1; neue cum quo alio communicet ⟨c⟩: VI 20, 1; cum his praemium communicat: VII 37, 2; quibuscum ⟨*Io. Fr. Gron.;* quibus *codd.*⟩ communicare de maximis rebus Pompeius consueuerat: 3, 18, 3; ¶ neque hanc consuetudinem uictus cum illa comparandam (esse): I 31, 11; nunc . . . ne se quidem ipsi cum illis uirtute comparant: VI 24, 6; ¶ quod arma ⟨c⟩ cum hominibus necessariis et consanguineis contulerint, queruntur: 1, 74, 2; — conferre (= comparare) cum *u.* **confero** *p. 638 sq.* **b)** *γ)* *(3 loc.);* ¶ confligere cum *u.* **confligo** *p. 649* **β)** *(6 loc.);* ¶ congredi cum *u.* **congredi** *p. 650* **A. b)** *et* **B. b)** *(5 loc.);* ¶ coniungere, se coniungere *u.* **coniungo** *p. 651 sq.* **A. c)**; *p. 652* **B. b)** *(21 loc.);* — amitae meae Iuliae . . . paternum (genus) cum diis immortalibus coniunctum est: *ap. Sueton.* 6; pauca eiusdem generis addit cum excusatione Pompei coniuncta: 1, 8, 4; ¶ conloqui cum *u.* **conloquor** *p. 659* **B.** *(12 loc.);* ¶ consentire cum *u.* **consentio A. b)** *et* **B.** *p. 666 (5 loc.);* ¶ ubi ea dies, quam constituerat cum legatis, uenit: I 8, 3; ¶ quod fere cotidianis proeliis cum Germanis contendunt: I 1, 4; cum his Haeduos eorumque clientes semel atque iterum armis contendisse: I 31, 6; neminem secum sine sua pernicie contendisse: I 36, 6; paruulisque proeliis cum nostris contendebant: II 30, 1; neque post id tempus umquam summis nobiscum copiis hostes contenderunt: V 17, 5; quo duce . . . Haedui cum Sequanis bello contenderant: VII 67, 7; testibus se militibus uti posse, . . . quae . . . cum Scipione egisset, quibus modis ad Oricum cum Libone de mittendis legatis contendisset: 3, 90, 2; ¶ Calagurritani, qui erant cum Oscensibus contributi ⟨*u. CC*⟩: 1, 60, 1; ¶ uidetisne . . . captiuorum orationem cum perfugis conuenire? 2, 39, 3; ¶ ne ciues cum ciuibus armis decertarent: 3, 19, 2; ut . . . illum . . . pari condicione belli secum decertare cogeret: 3, 78, 3; ¶ quod cum tanta multitudine hostium . . . nisi aequo loco . . . legato dimicandum non existimabat: III 17, 7; erat magni periculi res tantulis ⟨cum tantis β; *Schn.*⟩ copiis iniquo loco dimicare: V 49, 6; ¶ quod neminem dignitate secum exaequari uolebat: 1, 4, 4; ¶ (Bituriges . . . statim se cum Aruernis coniungunt ⟨*sic* β; statim cum A. iunguntur α; *edd.*⟩: VII 5, 7;) ¶ ut . . . quibuscum loquatur scire possit: I 20, 6; cum . . . se Libo cum Bibulo coniunxisset, loquuntur ambo ex nauibus cum M'. Acilio ⟨c⟩ et Statio Murco legatis: 3, 15, 6; uelle se de maximis rebus cum Caesare loqui: 3, 15, 6; ¶ Caesar partitis copiis cum C. Fabio legato ⟨c⟩ et M. Crasso quaestore . . . adit ⟨c⟩ tripertito: VI 6, 1; quos (exercitus) se pro necessitudine partiturum cum Pompeio arbitrabatur ⟨*c;* quae secum pro nec. partiturum Pompeium arb. *Ciacc.*⟩: 1, 4, 3; suum cum Scipione honorem partitur: 3, 82, 1; ¶ sic cum suis fugientibus permixti . . . sunt interfecti: VII 62, 9; ¶ quin extremi cum equitibus proeliarentur: 1, 75, 5; ¶ cum hostibus erat pugnandum: IV 24, 2; ¶ quae superiore bello cum Sertorio steterant ciuitates: 1, 61, 3; ¶ qui cum iis ⟨α; his β⟩ una fuerant, quos . . . pulsos dixeram: II 24, 1; qui una cum Q. Sertorio omnes annos fuerant: III 23, 5; erat una cum ceteris Dumnorix Haeduus: V 6, 1.

B. c. subst.: (constituerunt) cum proximis ciuitatibus pacem et amicitiam confirmare: I 3, 1; sibi populoque Romano perpetuam gratiam atque amicitiam cum eo futuram: I 35, 4; sibi nullam cum his ⟨iis *(a)h*⟩ amicitiam esse posse, si: IV 8, 1; qui aliquem sermonis aditum causamque amicitiae cum Cicerone habebant: V 41, 1; ¶ quibuscum ⟨cum quibus *B*[2]; *Aim.*⟩ continenter bellum gerunt: I 1, 4; bellum cum Germanis gerere constituit: IV 6, 5; se suo no-

mine atque arbitrio cum Romanis bellum gesturos: VII 75, 5; Ptolomaeus . . . magnis copiis cum sorore Cleopatra bellum gerens: 3, 103, 2; hi omnes . . . bella cum Aegyptiis gesserant: 3, 110, 6; — huic superiore tempore cum reliquis ciuitatibus continentia bella intercesserant: V 11, 9; ¶ cum his nauibus nostrae classi ⟨*c*⟩ eius modi congressus erat ⟨*c*⟩, ut: III 13, 7; ¶ neque ipsos in his contentionibus, quas Haedui secum et cum Sequanis habuissent, auxilio populi Romani usos esse: I 44, 9; ¶ Cotus, . . . qui controuersiam cum Conuictolitaui proximis comitiis habuerat: VII 67, 7; ¶ gratia: I 35, 4 *u.* amicitia; Pompeius . . . cum communibus inimicis in gratiam redierat: 1, 4, 4; ¶ cum his esse hospitium Ambiorigi sciebat: VI 5, 4; huic et paternum hospitium cum Pompeio et simultas cum Curione intercedebat: 2, 25, 4; ¶ qui ueteres inimicitias cum Caesare gerebant: 1, 3, 4; inimicitiasque (Bibulus) habebat etiam priuatas cum Caesare: 3, 16, 3; ¶ quam ueteres quamque iustae causae necessitudinis ipsis cum Haeduis intercederent: I 43, 6; necessitudinem quidem sibi nihilo minorem cum Caesare intercedere: 2, 17, 2; **(**iis ⟨*om. codd.*⟩ superioris necessitudo contubernii ⟨superiore nocte in contuberniis *codd.*⟩ cum militibusque nonnullis grauior erat ⟨commilitesque nonnulli grauiora *codd. — Sic h. l. constit. Iw. Müller*⟩: 2, 29, 4;**)** ¶ pax: I 3, 1 *u.* amicitia; si pacem populus Romanus cum Heluetiis faceret: I 13, 3; sese cum iis pacem esse facturum: I 14, 6; ¶ qui . . . alieno loco cum equitatu Heluetiorum proelium committunt: I 15, 2; equites nostri cum funditoribus sagittariisque flumen transgressi cum hostium equitatu proelium commiserunt: II 19, 4; proeliumque (hostium equitatus) cum nostris equitibus committit: V 50, 4; ibi cum antecursoribus Caesaris proelio commisso: 1, 16, 3; — sine ullo periculo legionis delectae ⟨commissum *add. B²β*⟩ cum equitatu proelium fore uidebat: I 46, 3; (ut . . . loco excedere non turpe existimarent cum Lusitanis † reliquisque barbaris *barbaro* genere quodam pugnae adsuefacti ⟨existimarent crebris cum Lusitanis proeliis barbaro gen. qu. p. adsuef. *Vielh.*; cum Lus. reliquisque *del. Gemoll; u. CC*⟩: 1, 44, 2;) ¶ cum his mihi res *est, qui eruptionem probant: VII 77, 4; ¶ simultas: 2, 25, 4 *u.* hospitium; ¶ quod . . . cum patre Ptolomaeo . . . societas erat facta: 3, 107, 2.

C. c. adiect.: uxores habent deni duodenique inter se communes et maxime fratres cum fratribus parentesque cum liberis: V 14, 4; qui . . . cum proximis hibernis coniuncti communem cum reliquis belli casum sustineant: V 30, 3; ¶ qui . . . unum imperium unumque magistratum cum ipsis habeant: II 3, 5.

3. cum = instructus alqa re: partim cum iis ⟨cum his *codd.*; sumptis *Hug*⟩, quae retinuerant et celauerant, armis, partim scutis ex cortice factis . . . eruptionem fecerunt: II 33, 2; ¶ mulionesque cum cassidibus equitum specie . . . collibus circumuehi iubet: VII 45, 2; ¶ **(**qui commeatus petendi causa ⟨qui cum commeatu *Bergk*⟩ missi erant: III 2, 3;**)** ¶ etsi (castra) erant exigua per se, uix hominum milium septem, praesertim nullis cum impedimentis: V 49, 7; ¶ quoniam ipse (Pompeius) ad urbem cum imperio rei publicae causa remaneret ⟨remanebat *β*⟩: VI 1, 2; inuenit in prouincia cum imperio Attium Varum: 1, 31, 2; non solum urbibus, sed paene uicis castellisque singulis ⟨*om. Db.*⟩ singuli ⟨*add. Oehler; om. codd.; Np., Dt.*⟩ cum imperio praeficiebantur: 3, 32, 3; ¶ cum hostes . . . inermes cum infulis se porta foras uniuersi proripiunt: 2, 11, 4 (12, 1 *Np.*); ¶ Domitius ad Pompeium in Apuliam peritos regionum magno proposito praemio cum litteris mittit: 1, 17, 1; ¶ iterum ad eum Caesar legatos cum his mandatis mittit: I 35, 1; quem Caesar ad eum remittit cum mandatis: quoniam . . . facultas conloquendi non fuerit . . ., interesse rei publ. . . . se cum Pompeio conloqui: 1, 24, 5; quem (Magium) ad Pompeium cum mandatis miserat: 1, 26, 2; hunc . . . idoneum iudicauerat, quem cum mandatis ad Cn. Pompeium mitteret: 3, 10, 2; ¶ Germani . . . cum ea praeda, quam . . . deposuerant, trans Rhenum sese receperunt: VI 41, 1; cum magna praeda . . . in castra reuertuntur: 1, 55, 3; ¶ ibi turres cum ternis tabulatis erigebat: 1, 26, 1.

4. modum significat *(uel potius, „ita ut adiunctum sit (esset)“*; **A) non addito adiectiuo:** a quibus cum ⟨*Np.; om. codd.; Db.*⟩ contumelia perfugae appellarentur: 2, 28, 3; ¶ quorum pars deprehensa . . . cum cruciatu necabatur ⟨*c*⟩: V 45, 1; grauissimumque ei rei supplicium ⟨*c*⟩ cum cruciatu constitutum est: VI 17, 5; ¶ relatis ad eum publicis cum fide rationibus: 2, 20, 8; ¶ ne autem ⟨*c*⟩ cum periculo ex castris egredi cogatur ⟨*c*⟩: VII 74, 2; ¶ quam maxime concursari et cum simulatione agi timoris iubet: V 50, 5.

B. addito adiectiuo: quorum aduentu magna cum auctoritate et magna cum hominum multitudine bellum gerere conantur: III 23, 4;

¶ (neque Eburones, si ille adesset, tanta contemptione ⟨tanta cum contemptione *h;* tanta cumtemptatione *af*⟩ nostri ad castra uenturos esse: V 29, 2;) ¶ equites . . . magna cum ⟨*om. M; pr. edd.*⟩ contumelia uerborum nostros ad pugnam euocant: V 58, 2; obsidibus summa cum contumelia extortis: VII 54, 4; ¶ Allobroges . . . magna cum ⟨*om. AQ*⟩ cura et diligentia suos fines tuentur: VII 65, 3; ¶ ut potius . . . aliquid praetermitteretur ⟨*c*⟩ . . ., quam cum aliquo militum detrimento noceretur ⟨*c*⟩: VI 34, 7; bis magno cum detrimento repulsi: VII 83, 1; ¶ (Cicero, qui omnes ⟨*c*⟩ superiores dies . . . ⟨cum *add.* α; *edd.; om.* β⟩ summa diligentia milites in castris continuisset: VI 36, 1;) VII 65, 3 *u.* cura; ¶ quae etsi magno cum dolore omnes ferebant: VII 15, 2; ut magno cum dolore infidelitatis suspicionem sustinere uiderentur: 2, 33, 1; ¶ (qui magna ⟨cum *add. 2 dett.; Dt. (errore)*⟩ exspectatione uenisset: 3, 37, 4;) ¶ maiore cum fiducia ad alteram turrim ⟨*c*⟩ aggeremque eruptione pugnauerunt multumque ignem intulerunt: 2, 14, 5; ¶ (magno cum) fletu: 2, 12, 4 *u.* misericordia; ¶ ut rebus feliciter gestis aut cum honore aliquo aut certe sine ignominia domum reuertantur: 1, 85, 10; ¶ fore, ut . . . magna cum infamia castris se contineret: 3, 37, 4; ¶ Diulciacus multis cum lacrimis Caesarem complexus obsecrare coepit, ne: I 20, 1; ¶ ambo . . . summa cum laude sese intra munitiones recipiunt: V 44, 13; ¶ haec . . . ut ab hominibus doctis magna cum misericordia fletuque pronuntiantur: 2, 12, 4 (*Np.* 5); ¶ ut cum munere aliquo perfugisse ad Pompeium uiderentur: 3, 60, 4; ¶ intellegebat magno cum periculo prouinciae futurum, ut: I 10, 2; legatum . . . sese magno cum periculo ad eum missurum et hominibus feris obiecturum: I 47, 3; quo (itinere) magno cum periculo magnisque cum ⟨*om.* β⟩ portoriis mercatores ire consuerant: III 1, 2; (intellectum est) equites autem magno cum periculo proelio ⟨*c*⟩ dimicare: V 16, 2; Cassiuellaunus . . . magno cum periculo nostrorum equitum cum iis confligebat: V 19, 2; Romanos . . . magno cum ⟨β; *om.* α; *Np., Dt., Hld.*⟩ periculo longius ab ⟨*c*⟩ castris processuros: VII 14, 7; — ut . . . aliae (naues) ad inferiorem partem insulae . . . magno suo ⟨*Whitte;* sui *X; edd.*⟩ cum periculo deicerentur: IV 28, 2; — ut exploratis itineribus minore cum ⟨*om.* β⟩ periculo uallem riuumque transiret: V 50, 3; — si nihil ⟨*c*⟩ esset ⟨*c*⟩ durius, nullo cum ⟨*om. Graeuius; Dt. errore*⟩ periculo ad proximam legionem peruenturos: V 29, 6; — intellegere sese, quanto id cum ⟨*om. h*⟩ periculo fecerit: I 17, 6; quanto cum periculo legionem ex hibernis educturus esset: V 47, 5; ex his omnibus iudicat rebus, quanto cum periculo et quanta cum ⟨*om.* β⟩ uirtute res sint administratae: V 52, 3; ¶ magnis cum portoriis: III 1, 2 *u.* magno cum periculo; ¶ secunda uigilia magno cum strepitu ac tumultu castris egressi: II 11, 1; ¶ quanta cum uirtute: V 52, 3 *u.* quanto cum periculo.

Loc. dub.: eo cum a Q. Pedio praetore cum legione * * *, lapide ictus ex muro periit ⟨*u. CC*⟩: 3, 22, 2.

cum magno equitum suorum numero et quos . . . adduxerat (= et iis, quos . . . adduxerat): VII 31, 5.

Repetita est **praepos.** *in omnibus codd.* III 23, 4: magna cum auctoritate et magna cum hominum multitudine; *repetita est in* α, *non repetita in* β III 1, 2 (magno cum periculo magnisque cum portoriis) *et* V 52, 3 (quanto cum periculo et quanta cum uirtute); *cf.* I 44, 9 (secum et cum Sequanis). *Non repetita est reliquis (36) locis.*

cum coniunctio. *Cf. Procksch, Pr. Eisenberg 1874 p. 10 sq.*

I. Forma: quom *Np. his 7 locis ex coniectura recepit:* II 23, 4 ⟨quo *ABM;* quod *Q;* cum β⟩; IV 1, 9 ⟨quod *codd.*⟩; VI 17, 3 ⟨quae *codd.*⟩; 1, 58, 3 ⟨quo *Oaf;* qui *Nhl*⟩; 1, 85, 9 ⟨quod *codd.*⟩; 3, 10, 6 ⟨*om. codd.*⟩; 3, 25, 5 ⟨quod *codd.*⟩. *In codd. nusquam neque* quom *neque* quum *uidetur exstare.*

II. Signif.: 1. ui temporali; A. c. ind.; *(cf. Kitt, GP. Braunsberg 1875 p. 14—17:)* **a) cum uere temporale; α) c. praes.:** (I 1, 4 *u.* **d)**;) plerique, cum . . . iniuria potentiorum premuntur, sese in seruitutem dicant ⟨*c*⟩ nobilibus: VI 13, 2; (dum ⟨cum B^2β⟩ paucos dies ad Vesontionem . . . moratur, . . . timor omnem exercitum occupauit: I 39, 1; dum ⟨β; cum α⟩ haec . . . geruntur, Cassiuellaunus . . . nuntios mittit atque imperat: V 22, 1; cum reliqua administrarentur ⟨-strantur β⟩, . . . equitatus hostium procul uisus est: VII 12, 4.) *Cf.* **b) α).**

β) c. pf.: his rebus celeriter administratis ipse, cum primum per anni tempus potuit, ad exercitum contendit: III 9, 2; (qui complures ⟨cum plures *codd.; Hld.*⟩ annos Sueborum uim sustinuerunt, ad extremum tamen . . . ad Rhenum peruenerunt: IV 4, 1. 2;) oppidum autem Britanni uocant, cum siluas impeditas uallo atque fossa munierunt: V 21, 3; cum Caesar in Galliam uenit, alterius factionis principes erant

Haedui, alterius Sequani: VI 12, 1; suos liberos, nisi cum adoleuerunt ⟨adoleuerint *Aim.*⟩ . . ., palam ad se adire non patiuntur: VI 18, 3; postea uero, cum Caesarem ad Massiliam detineri cognouit . . . quaeque postea acciderant, . . . accepit, atque haec ad eum latius atque inflatius Afranius perscribebat ⟨*c*⟩, se quoque ad motus fortunae mouere coepit: 2, 17, 3; (haec tum facta sunt in consilio, magnaque ⟨*sic Madu.;* haec cum facta sunt in cons., magna *codd.;* haec cum f. essent in c., magna *edd. uett.; u. CC*⟩ spe et laetitia omnium discessum est: 3, 87, 7;) eadem enim tum (causa) fuit, cum ab eorum consiliis abesse *te debere* iudicasti: *ap. Cic. ad Att.* X 8 *B*, 1.

γ) c. impf.: (I 9, 2 *u.* **3. A. a) β) αα);)** factum eius hostis periculum patrum nostrorum memoria, cum Cimbris et Teutonis a C. Mario pulsis ⟨memoria Cimbr. et T. pulsis, cum *Ciacc.*⟩ non minorem laudem exercitus quam ipse imperator meritus uidebatur: I 40, 5; 2. 17, 3 *u.* β)

δ) c. ppf.: (VII 35, 4 *u.* **2. B. a) α) ββ).)**

ε) c. fut. I: cuius rei opinio tolli non poterit, cum in Italiam . . . reductus existimabor: 3, 18, 4.

ζ) c. fut. II: cum in spem uenero . . . aliquid me *posse* conficere ⟨*CC*⟩, statim uos certiores faciam: *ap. Cic. ad Att.* IX 13 *A*, 1.

b) cum iteratiuum *(cf. Beck, Pr. Lauenburg 1863 p. 8. 9)*; **α) c. praes.:** ad quos se celeriter, cum usus est ⟨poscit β⟩, recipiunt: IV 2, 3; hi, cum est usus atque aliquod bellum incidit, . . . omnes in bello uersantur: VI 15, 1; 16, 5 *u.* β); cum bellum ciuitas aut inlatum defendit aut infert, magistratus . . . deliguntur: VI 23, 4.

β) c. pf.: et cum se inter equitum turmas insinuauerunt ⟨-erint *Qcorr.; B²M²h; u. CC*⟩, ex essedis desiliunt et pedibus ⟨*c*⟩ proeliantur: IV 33, 1; (VI 15, 1 *u.* α);) sed cum eius generis copia defecit ⟨deficit *A pr.; M²β; Aim.*⟩, etiam ad innocentium supplicia descendunt: VI 16, 5; huic (Marti) cum ⟨si *pauc. rec.; pr. edd.*⟩ proelio dimicare constituerunt, ea, quae bello ceperint ⟨*c*⟩, plerumque deuouent: VI 17, 3; cum superauerunt ⟨*coni. Clarkius;* quom sup. *Np.;* quae superauerint (superarint *a¹h*) *codd.; Aim.; Db., Schn., Hold.;* quae superauerunt *pr. edd.;* qui superauerint *Iurinius; E. Hoffm.*⟩, animalia capta immolant reliquasque ⟨*c*⟩ res in unum locum conferunt: VI 17, 3; et cum pater familiae . . . decessit, eius propinqui conueniunt ⟨*c*⟩ et, . . . si res in suspicionem uenit, . . . quaestionem habent et, si compertum est, . . . interficiunt: VI 19, 3; quarum ex uestigiis cum est animaduersum a uenatoribus, quo se recipere consuerint, omnes . . . subruunt aut accidunt arbores: VI 27, 4; huc cum se consuetudine reclinauerunt, infirmas arbores pondere adfligunt atque una ipsae concidunt: VI 27, 5.

γ) c. impf.: si mons erat ascendendus, facile ipsa loci natura periculum repellebat, . . . cum uallis aut locus decliuis suberat neque . . . morantibus opem ferre poterant, equites uero . . . tela coiciebant, tum magno erat in periculo res: 1, 79, 2. 3; atque cum ⟨atque cum *Pauly;* quae cum *codd.; edd.;* quaecumque *Th. Bentl.; u. CC*⟩ erant loca Caesari capienda, . . . Pompeius . . . suis locis sagittarios funditoresque ⟨*c*⟩ mittebat . . .: 3, 44, 6.

δ) c. ppf.: his (falcibus) cum funes . . . comprehensi adductique erant, nauigio remis incitato praerumpebantur ⟨*c*⟩: III 14, 6; deiectis ⟨*c*⟩ . . . antemnis, cum singulas binae ac ternae naues circumsteterant ⟨circumsisterent β⟩, milites . . . transcendere in hostium naues contendebant: III 15, 1; haec (tigna) cum machinationibus . . . defixerat festucisque ⟨*c*⟩ adegerat, . . . his item contraria duo . . . statuebat: IV 17, 4. 5; Cassiuellaunus . . . cum equitatus noster . . . se in agros eiecerat ⟨effunderet β⟩, . . . essedarios ex siluis emittebat et . . . cum iis confligebat atque . . . latius uagari prohibebat: V 19, 2; quo praecepto . . . obseruato, cum quaepiam ⟨*c*⟩ cohors ex orbe excesserat atque impetum fecerat, hostes uelocissime refugiebant: V 35, 1; rursus, ⟨et *add.* β⟩ cum . . . reuerti coeperant, . . . circumueniebantur; sin autem locum tenere uellent, nec uirtuti locus relinquebatur neque . . . poterant: V 35, 3. 4; quas (falces) cum destinauerant, tormentis introrsus reducebant: VII 22, 2; cum propius erat necessario ueutum, . . . ad uirtutem montanorum confugiebant: 1, 58, 2.

c) cum inuersum (additiuum): pars eius turris concidit, pars reliqua consequens procumbebat, cum ⟨tum *O*⟩ hostes . . . se porta . . . proripiunt, . . . supplices manus tendunt: 2, 11, 4 (12, 1 *Np.*); ¶ iamque ab eo non longius bidui uia aberant, cum . . . cognoscunt: VI 7, 2; iamque hoc ⟨*c*⟩ facere noctu apparabant, cum matres familiae repente . . . procurrerunt ⟨procurrerant β⟩ flentesque . . . petierunt ⟨*c*⟩, ne: VII 26, 3; (iamque Pompeiani . . . adpropinquabant . . ., et ⟨cum *Kellerbauer*⟩ M. Antonius . . . cernebatur: 3, 65, 1. 2;) ¶ uix agmen nouissimum extra munitiones processerat, cum Galli . . . committere proelium non dubitant: VI 8, 1.

d) cum explicatiuum: quod fere cotidianis proeliis cum Germanis contendunt, cum ⟨dum

Ciacc.⟩ aut suis finibus eos prohibent aut ipsi in eorum finibus bellum gerunt: I, 1, 4.

B) c. coniunctiuo; a) in orat. obliqu.: α) = A. a) α) et β): neque uero idem profici longo itineris spatio, cum per alios condiciones ferantur, ac si coram de omnibus condicionibus disceptetur: 1, 24, 6; **(**in se aetatis excusationem nihil ualere, quod ⟨quom *Np.;* cum *Db.;* quin *Madu.*⟩ superioribus bellis † probati ad obtinendos (?) exercitus euocentur: 1, 85, 9;**)** ¶ quod ⟨c⟩ ipse ad Auaricum sensisset, cum ⟨quod β⟩ . . . exploratam uictoriam dimisisset: VII 52, 2.

β) = A. a) ε): ut animi aequitate plebem contineant, cum suas quisque opes cum potentissimis aequari uideat: VI 22, 4; adeundi tempus definiunt, cum meridies ⟨c⟩ esse uideatur: VII 83, 5; ¶ cum uellet, congrederetur: I 36, 7; II 17, 2 *u.* γ); quod propter iniquitatem loci, cum ipsi ex montibus in uallem decurrerent et tela coicerent, ne primum quidem posse ⟨c⟩ impetum ⟨c⟩ suum sustineri ⟨c⟩ existimabant: III 2, 4; Brutum . . . cum primum posset, in Venetos proficisci iubet: III 11, 5; suis quoque rebus eos timere uoluit, cum intellegerent . . . audere populi Romani exercitum Rhenum transire: IV 16, 1; quod, cum ipse abesset, motum Galliae uerebatur: V 5, 4; VII 76, 5 *u.* **3. B. a)**; neque . . . Caesarem fugiebat . . . perterritum exercitum sustinere non posse praesertim circumdatum undique equitatu, cum ⟨tum *O*⟩ in loco aequo atque aperto confligeretur: 1, 71, 1; loquebantur, quoniam talis occasio uictoriae dimitteretur, etiam cum uellet Caesar, sese non esse pugnaturos: 1, 72, 4; ut esset ubi tegimenta praependere possent ad defendendos ictus ac repellendos, cum inter eam ⟨c⟩ contignationem parietes exstruerentur: 2, 9, 3; sese, cum opus esset, signum proelii daturum . . .: 2, 40, 3; (3, 69, 4 *u.* **3. B. a)**;) se, cum id fieri uellet, uexillo signum daturum: 3, 89, 4.

γ) = A. a) ζ): constituit Curio, cum primum sit data potestas, proelio rem committere: 2, 33, 3; persuasi equitibus nostris, . . . ut, cum propius sit accessum, dextrum Caesaris cornu . . . adgrederentur et . . .: 3, 86, 3; ¶ neque . . . sibi temperaturos . . ., quin, cum omnem Galliam occupauissent, . . . in Italiam contenderent: I 33, 4; nuntiarant ⟨c⟩, cum castra moueri . . . iussisset, non fore dicto audientes milites: I 39, 7; ne, cum aciem instruxisset, hostes . . . suos circumuenire possent: II 8, 4; neque esse quicquam negotii, cum prima legio in castra uenisset reliquaeque legiones magnum spatium abessent, hanc sub sarcinis adoriri: II 17, 2; sero facturos clamitabat, cum maiores manus hostium . . . conuenissent aut cum aliquid calamitatis . . . esset acceptum: V 29, 1; hos . . . reuocare constituit, cum omnes milites naues conscendissent: 1, 27, 6; eundem, cum Siciliam recepisset, protinus in Africam traducere exercitum iubet: 1, 30, 2; nullam exoriri moram posse, quo minus, cum uenisset, si imperata non facerent . . ., e uestigio diriperentur: 2, 12, 3 (*Np.* 4); circumuallare Pompeium instituit, . . . ut auctoritatem (illius) . . . minueret, cum fama per orbem terrarum percrebuisset illum a Caesare obsideri: 3, 43, 4.

δ) = A. b): quod illi . . ., cum paulum ab legionibus nostros remouissent, ex essedis desilirent et . . .: V 16, 2.

ε) = A. d): quod cum faciat, et ciuitati sese consulere . . . et Caesari . . . gratiam referre: V 27, 11; **(**1, 85, 9 *u.* **1. B. a) α).)**

b) attractione modi orto (*cf. Beck, Pr. Lauenburg 1863 p. 8—10*)*:* erant eius modi fere situs oppidorum, ut . . . neque pedibus aditum haberent, cum ex alto se aestus incitauisset, . . . neque nauibus: III 12, 1; accedebat, ut, cum saeuire uentus coepisset et se ⟨saeuire uentus coepisset et *om.* β; et se *om.* α⟩ uento dedissent, et tempestatem ferrent facilius et: III 13, 9; relinquebatur ⟨c⟩, ut, cum eius modi locis esset adpropinquatum, legionum signa consistere iuberent . . .: 1, 79, 4; his erat rebus effectum, ut equitum mille . . . VII milium Pompeianorum impetum, cum adesset usus, sustinere auderent: 3, 84, 4.

c) ui quadam consecutiua: quod omnino biduum supererat, cum exercitui frumentum metiri oporteret: I 23, 1; ac fuit antea tempus, cum Germanos Galli uirtute superarent, ultro bella inferrent, . . . trans Rhenum colonias mitterent: VI 24, 1.

d) eadem ui, qua indicatiuus; α) ui iteratiua: Gallis . . . erat impedimento, quod pluribus eorum scutis . . . transfixis et conligatis, cum ferrum se inflexisset ⟨infixisset *X*⟩, neque euellere neque . . . satis commode pugnare poterant: I 25, 3; uexillum (erat) proponendum, [quod erat insigne, cum ad arma concurri oporteret]: II 20, 1; (III 15, 1; V 19, 2 *u.* **A. b) δ)**;) dispersosque, cum longius necessario procederent, adoriebatur magnoque incommodo adficiebat: VII 16, 3; cum uterque utrimque exisset exercitus, in conspectu fereque e regione Caesaris castra ponebat ⟨*sic Paul et* α, *nisi quod* e regione castris castra ponebant *est in* α; cum uterque utrique esset exercitui in conspectu fereque e regione castris castra poneret β⟩, . . . erat in magnis Caesari

c⟩ difficultatibus res ⟨*u. CC*⟩: VII 35, 1; cum cohortes ex acie procucurrissent, Numidae integri celeritate impetum nostrorum effugiebant rursusque . . . se recipientes circuibant et ab acie excludebant: 2, 41, 6; non, illis hordeum cum daretur, non legumina recusabant: 3, 47, 7; ex hoc (genere radicis) effectos panes, cum in conloquiis Pompeiani famem nostris obiectarent, uulgo in eos iaciebant: 3, 48, 2; (3, 50, 1 *u.* 2. B. b) α) δδ). *Cf.* b) *4 loc.*

β) **praesertim cum** = **praesertim si**: erant per se magna, quae gesserant equites, praesertim cum eorum exiguus numerus cum tanta multitudine Numidarum conferretur: 2, 39, 4.

2. **cum historicum (narratiuum); A. ui temporali (non adiuncta causae notione): a) c. coni. impf.; in apodosi sequitur α) ind. αα) praes.**: Caesar cum ab hoste non amplius passuum XII milibus abesset, . . . ad eum legati reuertuntur: IV 11, 1; ipse, cum maturescere frumenta inciperent, ad bellum Ambiorigis profectus ⟨*u. CC*⟩ . . . Basilum cum omni equitatu praemittit: VI 29, 4; hunc cum obliquo itinere caetrati peterent, conspicatus equitatus Caesaris in cohortes impetum facit ⟨*Ohl;* fecit *b; Np., Dt.; om. af*⟩: 1, 70, 5; haec cum in Achaia . . . gererentur Scipionemque in Macedoniam uenisse constaret, . . . Caesar mittit ad eum *A.* Clodium: 3, 57, 1; de his rebus cum ageretur apud Caesarem isque maxime uellet . . . controuersias regum componere, subito . . . nuntiatur: 3, 109, 1.

ββ) **pf.**: cum ciuitas . . . armis ius suum exsequi conaretur multitudinemque hominum . . . magistratus cogerent, Orgetorix mortuus est: I 4, 3; interim saepe ultro citroque cum legati ⟨saepe cum leg. ultro citroque β⟩ inter eos mitterentur, Ariouistus postulauit: I 42, 4; C. Valerius Procillus cum . . . uinctus traheretur, in ipsum Caesarem . . . incidit: I 53, 5; cum se illi identidem in siluas . . . reciperent ac rursus ex silua in nostros impetum facerent neque nostri longius . . . cedentes insequi auderent, interim legiones sex ⟨*c*⟩ . . . opere dimenso castra munire coeperunt: II 19, 5; Aduatuci, . . . cum omnibus copiis auxilio Neruiis uenirent, hac pugna nuntiata ex itinere domum reuerterunt: II 29, 1; qui, cum iter in . . . Italiam facerent, iis impedimentis . . . depositis . . . sex milia hominum una reliquerunt: II 29, 4; cum in Italiam proficisceretur Caesar, Seru. Galbam . . . in Nantuates . . . misit: III 1, 1; ibi cum alii fossas complerent, alii . . . defensores uallo munitionibusque depellerent, auxiliaresque . . . speciem . . . pugnantium praeberent, cum item ab hostibus constanter . . pugnaretur, telaque . . . non frustra acciderent ⟨*c*⟩, equites circumitis hostium castris Crasso renuntiauerunt: III 25, 2; magno spatio . . . confecto, cum iam . . . extrema impedimenta ab nostris tenerentur, ipsi densiores siluas peterent, eius modi sunt tempestates consecutae, uti: III 29, 2; a quibus cum paucorum dierum iter abesset, legati ab his ⟨*c*⟩ uenerunt: IV 7, 2; hic cum fratri . . . auxilium ferret, illum ex ⟨*c*⟩ periculo eripuit, ipse equo uulnerato deiectus . . . restitit: IV 12, 5; quae cum adpropinquarent Britanniae et ex castris uiderentur, tanta tempestas subito coorta est, ut: IV 28, 2; cum illi orbe facto sese defenderent, celeriter ad clamorem hominum circiter milia sex conuenerunt: IV 37, 2; iis aliquantum itineris progressis. cum iam extremi essent in prospectu, equites . . . ad Caesarem uenerunt: V 10, 2; parte iam obsidum tradita cum reliqua administrarentur ⟨administrantur β⟩ . . ., equitatus hostium procul uisus est: VII 12, 4; cum is (agger) murum hostium paene contingeret et ⟨*c*⟩ Caesar ad opus consuetudine excubaret militesque hortaretur, . . . est animaduersum fumare aggerem . . . eodemque tempore . . . eruptio fiebat: VII 24, 2; cum acerrime comminus pugnaretur ⟨β; *om.* α⟩, hostes loco et numero . . . confiderent, subito sunt Haedui uisi: VII 50, 1; magno horum coacto numero cum Caesar . . . per extremos Lingonum fines iter faceret, . . . circiter milia passuum X ab Romanis . . . Vercingetorix consedit: VII 66, 2; cum iam meridies ⟨*c*⟩ adpropinquare uideretur, ad ea castra . . . contendit: VII 83, 8; (1, 70, 5 *u.* αα);) nam cum de . . . tempore eius rei controuersia inferretur, et uoce et manibus uniuersi . . . significare coeperunt, ut: 1, 86, 2; Petreius atque Afranius cum stipendium ab legionibus paene seditione facta flagitarentur ⟨*Ald.;* -retur *codd.*⟩, . . . Caesar ut cognosceret postulatum est ⟨postularunt *Hofm.*⟩: 1, 87, 3; at ex reliquis (nauibus) una praemissa . . . cum iam adpropinquaret urbi, omnis sese multitudo effudit ⟨*c*⟩: 2, 7, 3; haec cum agerentur, nuntii praemissi ab rege Iuba uenerunt: 2, 36, 3; 3, 11, 3. 4 *u.* b) α) ββ); Caesar . . . mane Dyrrachium uenit, cum primum agmen Pompei procul cerneretur: 3, 41, 5; itaque cum omnibus rebus nostri premerentur atque aegre resisterent, animaduersum est uitium munitionis . . . atque . . .: 3, 63, 8; exercitum cum militari more ad pugnam cohortaretur suaque in eum perpetui temporis officia praedicaret, in primis commemorauit: 3, 90, 1; Pompeius, iam cum intra uallum nostri uersarentur, equum nactus detractis in-

signibus †imperatoriis . . . se ex castris eiecit: 3,96,3; cumque ignis magnitudine uenti latius serperet, milites . . . ignominiam non tulerunt, sed . . .: 3,101,6.

γγ) **incertum praes. an pf.:** ipse, cum primum pabuli copia esse inciperet, ad exercitum uenit: II 2,2; ex his Pulio, cum acerrime ad munitiones ⟨*c*⟩ pugnaretur, . . . inquit: V 44, 3; cum in omnibus locis consumpta iam reliqua parte noctis pugnaretur semperque hostibus spes uictoriae redintegraretur . . . semperque ipsi recentes defessis succederent omnemque Galliae salutem in illo uestigio temporis positam arbitrarentur, accidit inspectantibus nobis, quod . . . praetereundum non existimauimus: VII 25,1; Litauiccus accepto exercitu, cum milia passuum circiter XXX ⟨*c*⟩ ab Gergouia abesset, conuocatis subito militibus lacrimans . . . inquit: VII 38,1. 2; tunc Caesar apud suos, cum iam esset agmen in portis, . . . inquit: 3,85,4.

δδ) **impf.:** cum ex captiuis quaereret Caesar . . ., hanc reperiebat causam: I 50,4; cum esset Caesar in citeriore Gallia . . ., crebri ad eum rumores adferebantur litterisque . . . certior fiebat: II 1,1; cum ab his quaereret . . ., sic reperiebat: II 4,1; quorum de natura moribusque Caesar ⟨*om.* β⟩ cum quaereret, sic reperiebat: II 15,3; eodem tempore equites nostri . . ., cum se in castra reciperent, aduersis hostibus occurrebant ac . . .: II 24,1; *cf.* 24,2 **b)** *α)* *δδ)*; quin etiam Caesar cum . . . singulas legiones appellaret et . . . se dimissurum oppugnationem diceret, uniuersi ab eo ne id faceret petebant: VII 17,4; (24,2 *u.* *ββ)*;) celeriter adulescentibus . . . praemio deductis, cum se uel principes eius consilii fore profiterentur, ratio perficiendi quaerebatur: VII 37,6; hinc se recipere cum uellent, rursus illi . . . nostros premebant: 1, 45,3; simul . . . equitatus omnis et . . . complures, cum se in uallem demitterent ⟨*c*⟩, cernebantur: 2,34,2; uno die VI proeliis factis, . . . cum horum omnium ratio haberetur ⟨*CC*⟩, ad duo ⟨*c*⟩ milia ⟨*c*⟩ numero ex Pompeianis cecidisse reperiebamus: 3,53,1; (3,74,2 *u.* 4. B. b).)

εε) **ppf.:** hunc illi e naui egressum, cum ad eos . . . Caesaris mandata deferret ⟨perferret β⟩, comprehenderant atque in uincula coniecerant: IV,27,3.

β) **coniunctiuus:** ut, cum Caesar signa fugientium manu prenderet et consistere iuberet, alii . . . † confugerent, alii . . . signa dimitterent: 3,69,4.

γ) **acc. c. inf.:** hi cum tantopere de potentatu inter se multos annos contenderent, factum esse, uti . . . Germani mercede arcesserentur: I 31,4.

δ) **ptc. pf.:** VI 29,4; 1,70,5 *u.* *α)* *αα)*; II 29,1. 4; (III 25,2;) IV 12,5; 3,96,3 *u.* *α)* *ββ)*; VII 38,1. 2 *u.* *α)* *γγ)*.

b) **c. coni. ppf.:** **in apodosi sequitur** *α)* **ind.** *αα)* **praes.:** cum finem oppugnandi nox fecisset, Iccius Remus . . . ad eum mittit: II 6,4; eo cum uenisset, ciuitatibus milites imperat certumque in locum conuenire iubet: V 1,6; eo cum uenisset, circumitis omnibus hibernis . . . inuenit: V 2,2; Sabinus . . . iubet et cum propius Ambiorigem accessisset, iussus arma abicere imperatum facit suisque . . . imperat: V 37,1; haec cum ⟨β; dum α⟩ dixisset, procedit extra ⟨*c*⟩ munitiones ⟨*c*⟩ . . .: V 44,4; qui cum ad flumen Ligerim uenissent, . . . paucos dies ibi morati neque flumen transire ausi domum reuertuntur . . .: VII 5,4; eo cum uenisset, timentes confirmat, praesidia . . . constituit, . . . iubet: VII 7,4; eo cum peruenisset, ad reliquas legiones mittit priusque omnes . . . cogit, quam: VII 9,5; fratres Litauicci cum comprehendi iussisset, paulo ante reperit ad hostes fugisse ⟨*c*⟩: VII 40,3; eo cum esset uentum ⟨uent. ess. β⟩, exploratores hostium . . . ab nostris opprimuntur . . .: VII 61,1; (VII 78,4 *u.* *δδ)*;) Tubero, cum in Africam uenisset, inuenit in prouincia . . . Attium Varum: 1,31,2; quo cum uenisset, cognoscit: 1,34,1; equites . . . transeunt et, cum de tertia uigilia Petreius atque Afranius castra mouissent, repente sese . . . ostendunt et . . . incipiunt: 1,63,3; paucis cum esset . . . uerbis disputatum, res huc deducitur, ut: 1,86,3; sed cum prope Dyrrachium Pompeius constitisset castraque metari iussisset, . . . Labienus procedit iuratque: 3,13,3; eo cum uenisset, euocantur illi ad conloquium: 3,16,3; quo cum esset postero die uentum, magna utrimque multitudo conuenit: 3,19,4; qui cum essent ex continenti uisi, Coponius . . . naues ex portu educit, et cum . . .: 3,26,2; *cf.* *ββ)*; certaque eius rei die ⟨*c*⟩ constituta cum in fanum uentum esset adhibitis compluribus ordinis senatorii, . . . litterae ei redduntur a Pompeio: 3,33,1.

ββ) **pf.:** diu cum esset pugnatum, impedimentis castrisque nostri potiti sunt: I 26,4; qui cum eum in itinere conuenissent seque ad pedes proiecissent suppliciterque locuti flentes pacem petissent, atque eos . . . suum aduentum exspectare iussisset, paruerunt: I 27,2; cum tridui uiam processisset, nuntiatum est ei: I 38,1; quos cum apud se in castris Ariouistus conspexisset, exercitu suo praesente conclamauit: I 47,6; cum dies hibernorum complures transissent frumen-

tumque ⟨c⟩ eo comportari iussisset, subito per exploratores certior factus est: III 2, 1; Adiatunnus eruptionem facere conatus, clamore . . . sublato cum ad arma milites concurrissent uehementerque ibi pugnatum esset, repulsus in oppidum tamen . . . impetrauit: III 22, 4; ad quarum initium siluarum cum Caesar ⟨caesar cum *a(h?)*⟩ peruenisset castraque munire instituisset, neque hostis interim uisus esset, dispersis in opere nostris subito . . . euolauerunt et in nostros impetum fecerunt: III 28, 3; eo cum uenisset, . . . cognouit: IV 6, 2; cum circumuentus multis uulneribus acceptis cecidisset ⟨c⟩ atque id frater . . . procul animaduertisset, incitato equo se hostibus obtulit atque interfectus ⟨c⟩ est: IV 12, 6; et cum ad confluentem Mosae [et Rheni] peruenissent, . . . magno numero interfecto reliqui se in flumen praecipitauerunt atque ibi . . . perierunt: IV 15, 2; *cf.* **B. a) α) ββ)** IV 15, 1; ad quos cum Caesar nuntios misisset, . . . responderunt: IV 16, 3; hoc cum uoce magna dixisset, se ex naui proiecit atque . . . coepit: IV 25, 4; hos item ⟨alii *add. Ald.*⟩ ex proximis [primis] nauibus cum conspexissent, subsecuti hostibus adpropinquarunt ⟨c⟩: IV 25, 6; cum paulo longius . . . processisset, suos ab hostibus premi . . . animaduertit: IV 32, 3; sed meridie, cum Caesar pabulandi causa tres legiones . . . misisset, repente . . . ad pabulatores aduolauerunt: V 17, 2; eo cum uenisset, animum aduertit ⟨c⟩: V 18, 2; ii cum ad castra uenissent, nostri eruptione facta multis eorum interfectis . . . suos incolumes reduxerunt: V 22, 2; quas cum aliquamdiu Caesar frustra exspectasset, . . . necessario angustius milites conlocauit ac . . . secunda inita ⟨c⟩ cum soluisset uigilia, prima luce terram attigit omnesque incolumes naues perduxit: V 23, 5. 6; et ⟨c⟩ cum se maior ⟨c⟩ pars agminis in magnam conuallem demisisset ⟨c⟩, . . . subito se ostenderunt (hostes) . . .: V 32, 2; missis ad Caesarem . . . legatis, cum is omnem ad se senatum uenire iussisset, dicto audientes non fuerunt: V 54, 3; quibus cum aqua atque igni interdixisset, duas legiones ad fines Treuerorum . . . conlocauit . . .: VI 44, 3; altero die cum ad oppidum Senonum Vellaunodunum uenisset, . . . oppugnare instituit eoque ⟨c⟩ biduo circumuallauit: VII 11, 1; cum iam muro turres ⟨c⟩ adpropinquassent ⟨c⟩, . . . Caesar cognouit: VII 18, 1; Vercingetorix, cum ad suos redisset, proditionis insimulatus, quod . . .; tali modo accusatus . . . respondit: VII 20, 1. 2; quorum cum magna multitudo conuenisset, matres familiae . . . suos obtestari . . . coeperunt: VII 48, 3; M. Petronius . . . cum portas excidere conatus esset, a ⟨c⟩ multitudine oppressus ac sibi ⟨c⟩ desperans . . . inquit: VII 50, 4; eo cum Eporedorix Viridomarusque uenissent et de statu ciuitatis cognouissent, . . . non praetermittendum tantum ⟨c⟩ commodum existimauerunt: VII 55, 4; Cordubae conuentus . . . cohortes duas, . . . cum eo casu uenissent, tuendi oppidi causa apud se retinuit: 2, 19, 4; quibus rebus perterritus Varro, cum . . . sese Italicam ⟨c⟩ uenturum praemisisset ⟨*Lips.*; promisisset *codd.*⟩, certior ab suis factus est praeclusas esse portas: 2, 20, 6; quibus ex locis cum longius esset progressus, confecto iam labore exercitu XVI milium spatio constitit: 2, 41, 1; et longo interposito spatio cum diuturnitas oppugnationis neglegentiores Octauianos effecisset, nacti occasionem . . . in proxima Octauii castra inruperunt: 3, 9, 6; quo cum uenisset, L. Torquatus . . . conatus . . . oppidum defendere, cum Graecos murum ascendere atque arma capere iuberet, illi autem se . . . pugnaturos ⟨c⟩ negarent, oppidani autem ⟨c⟩ etiam sua sponte Caesarem recipere conarentur, desperatis omnibus auxiliis portas aperuit et se atque oppidum Caesari dedidit incolumisque ab eo conseruatus est: 3, 11, 3. 4; ipse cum Casilinum uenisset unoque tempore signa eius militaria . . . Capuae essent comprensa ⟨c⟩ et familia Neapoli uisa, quae proditionem oppidi appararet ⟨*sic Dt.*; Neapoli, uis atque proditio opp. appareret *Np.*; neapoli uisaque proditione oppidi apparere *z*; *u. CC*⟩, patefactis consiliis exclusus Capua . . . consilio destitit atque . . . sese auertit: 3, 21, 5; (eo cum a Q. Pedio praetore cum legione ⟨eo cum Q. Pedius praetor cum legione uenisset *Kraff.*; *u. CC*⟩, lapide ictus ex muro periit ⟨perit *Oz*⟩: 3, 22, 2;) et cum iam nostris ⟨c⟩ adpropinquasset ⟨*Vascos.*; -assent *codd.*⟩, idem auster increbuit ⟨c⟩ nostrisque praesidio fuit: 3, 26, 2; *cf.* **αα)**; et cum ad eum frequentes ciuitatium ⟨c⟩ legationes ⟨c⟩ conuenire coepissent, nuntiatum est: 3, 36, 1; et cum ab eo milia passuum XX afuisset, subito se ad Cassium Longinum in Thessaliam conuertit: 3, 36, 2; et cum cotidiana consuetudine Q. Varus . . . uenisset, subito illi ex insidiis consurrexerunt: 3, 37, 5; qui cum essent progressi primaeque turmae insidias intrauissent, ex fremitu equorum inlata suspicione ad suos se recipere coeperunt: 3, 38, 3; in his cum legio Caesaris nona praesidium quoddam occupauisset et munire coepisset, . . . contrarium collem Pompeius occupauit nostrosque opere prohibere coepit: 3, 45, 2; quod cum animaduertisset Caesar, ueritus, ne . . deiecti ⟨c⟩ uiderentur . . .,

suos per Antonium . . . cohortatus tuba signum dari . . . iussit: 3, 46, 4; quod cum esset animaduersum coniunctam ⟨c⟩ esse flumini (munitionem), prorutis ⟨c⟩ munitionibus . . . transcenderunt: 3, 68, 3; at Labienus, cum ab eo impetrauisset, ut sibi captiuos tradi iuberet, omnes productos ⟨c⟩ . . . in omnium conspectu interfecit: 3, 71, 4; haec cum dixisset, iurauit . . . reliquosque . . . hortatus est: 3, 87, 6; (3, 87, 7 *u.* **1. A. a) β);)** haec cum dixisset, primus ex dextro cornu procucurrit ⟨procurrit *O*⟩, atque . . .: 3, 91, 3; haec cum dixisset, se in praetorium contulit: 3, 94, 7; quos ille, cum in conspectum eius uenissent, prius quam audiret ⟨c⟩ . . ., interfici iussit: 3, 109, 5.

γγ) incertum praes. an pf.: nam cum in minora castra . . . uenisset, animaduertit ⟨c⟩: VII 44, 1; Caesar, cum Pompei castris adpropinquasset, . . . animum aduertit ⟨c⟩: 3, 88, 1; Caesar paucos dies in Asia moratus cum audisset Pompeium Cypri uisum, coniectans eum Aegyptum iter habere . . . cum legione . . . Alexandriam peruenit: 3, 106, 1.

δδ) impf.: cum per eorum fines triduum ⟨c⟩ iter fecisset, inueniebat ex captiuis: II 16, 1; calones . . . praedandi causa egressi, cum respexissent et hostes in nostris castris uersari uidissent, praecipites fugae sese mandabant: II 24, 2; P. Crassus, cum in Aquitaniam peruenisset, . . . cum intellegeret in iis ⟨c⟩ locis sibi bellum gerendum, . . . non mediocrem sibi diligentiam adhibendam intellegebat: III 20, 1; eo cum uenisset, magna difficultate adficiebatur: VII 6, 2; hi cum ad munitiones Romanorum ⟨c⟩ accessissent, flentes omnibus precibus orabant ⟨β; orant α; *Schn.; Db.*⟩: VII 78, 4; eo cum uenisset, cohortes V . . . pontem fluminis interrumpebant: 1, 16, 2; (2, 41, 6 *u.* **1. B. d) α);)** quae cum nauibus nostris adpropinquassent ⟨propinqu. *Oα*⟩, nostri ueterani in portum refugiebant, illi . . . sequebantur: 3, 24, 2; sed cum uentum esset ad flumen Genusum, . . . consecutus equitatus nouissimos proelio detinebat: 3, 75, 4; Caesar, cum in Asiam uenisset, reperiebat T. Ampium conatum esse pecunias tollere: 3, 105, 1.

εε) ppf.: hic pagus unus, cum domo exisset, patrum nostrorum memoria L. Cassium consulem interfecerat et eius exercitum sub iugum miserat: I 12, 5; eo cum uenisset, maiores iam undique in eum locum copiae Britannorum conuenerant: V 11, 8.

β) coniunctiuus: tantam uirtutem praestiterunt, ut, cum primi eorum cecidissent, proximi iacentibus insisterent atque ex eorum corporibus pugnarent: II 27, 3; tantus fuit . . . terror, ut ea nocte, cum C. Volusenus, missus cum equitatu . . . uenisset, fidem non faceret: VI 41, 2; tantus repente terror inuasit, ut, cum Lentulus consul ad aperiendum aerarium uenisset . . ., protinus aperto ⟨*CC*⟩ sanctiore aerario . . . profugeret: 1, 14, 1.

γ) acc. c. inf.: Ariouistum, cum multos menses castris se . . . tenuisset neque sui potestatem fecisset, . . . dispersos subito adortum magis ratione et consilio quam uirtute uicisse: I 40, 8.

δ) ptc.: V 2, 2; 37, 1; VII 5, 4 *u.* **α) αα)**; (IV 12, 6;) IV 15, 2; 25, 6; V 22, 2; VII 20, 1. 2; 50, 4; 2, 41, 1; 3, 9, 6; 11, 3. 4.; 21, 5; (22, 2;) 38, 3; 46, 4; 68, 3; (71, 4) *u.* **α) ββ)**; (3, 106, 1 *u.* **α) γγ)**;) 3, 75, 4 *u.* **α) δδ)**; 1, 14, 1 *u.* **β)**; I 40, 8 *u.* **γ)**.

e) cum c. coni. impf. et ppf.; in apodosi sequitur α) ind. αα) praes.: prima luce, cum summus mons a [L.] Labieno teneretur, ipse ab hostium castris non longius . . . abesset neque . . . ipsius aduentus . . . cognitus esset, Considius equo admisso ad eum accurrit, dicit: I 22, 1. 2; prope hieme confecta, cum . . . ad gerendum bellum uocaretur et ad hostem proficisci constituisset, . . . legati ad eum . . . ueniunt ⟨uenerunt β⟩ oratum, ut: VII 32, 2; hoc cum esset modo pugnatum . . . nostrique grauius . . . premerentur, consumptis omnibus telis gladiis destrictis ⟨c⟩ impetum . . . faciunt paucisque deiectis reliquos sese conuertere cogunt: 1, 46, 1; sed cum essent in quibus demonstraui angustiis ac se Libo cum Bibulo coniunxisset, loquuntur ambo ex nauibus cum . . .: 3, 15, 6.

ββ) pf.: qui cum se . . . in oppidum Bratuspantium contulissent atque ab eo oppido Caesar . . . milia passuum quinque abesset, omnes maiores natu . . . egressi . . . significare coeperunt: II 13, 2; item, cum ad oppidum accessisset castraque ibi poneret, pueri mulieresque . . . passis manibus . . . petierunt: II 13, 3; his rebus gestis cum . . . Caesar pacatam Galliam existimaret . . . atque ita ⟨c⟩ inita hieme in ⟨c⟩ Illyricum profectus esset, . . . subitum bellum in Gallia coortum est: III 7, 1; quibus ex nauibus cum essent expositi milites circiter trecenti atque in castra contenderent, Morini . . . primo non ita magno suorum numero circumsteterunt ac . . . iusserunt: IV 37, 1; (VII 32, 2 *u.* **αα)**;) huc cum cotidiana consuetudine egressae ⟨c⟩ . . . legiones Fabianae duae flumen transissent impedimentaque et omnis equitatus sequeretur, subito . . . pons est interruptus . . .: 1, 40, 3; (3, 21, 5 *u.* **b) α) ββ)**;) superioribus diebus nona Caesaris legio cum se obiecisset Pompeianis co-

piis atque opere ⟨c⟩ . . . circummuniret, castra eo loco posuit: 3, 66, 2.

γγ) incertum praes. an pf.: in eo proelio cum graui uulnere esset adfectus aquilifer et a ⟨CC⟩ uiribus deficeretur, conspicatus † equites nostros . . . inquit: 3, 64, 3.

δδ) ppf.: qui cum ex fuga Pompeium sequerentur atque in insulam uenissent, oppido ac portu recepti non erant: 3, 102, 7.

β) ptc.: (I 22, 2;) 1, 46, 1 *u.* α) αα); II 13, 2. (3) *u.* α) ββ); 3, 64, 3 *u.* α) γγ).

B. coniuncta notione temporali et causali; a) c. coni. impf.; in apodosi sequitur α) indic. αα) praes.: Heluetii repentino eius aduentu commoti, cum id . . . illum uno die fecisse intellegerent, legatos ad eum mittunt: I 13, 2; haec cum pluribus uerbis flens a Caesare peteret, Caesar eius dextram prendit: I, 20, 5; cum *a proximis impetrare non possent, ulteriores temptant: VI 2, 2; cum in his angustiis res esset atque omnes uiae ab Afranianis . . . obsiderentur nec pontes perfici possent, imperat militibus Caesar: 1, 54, 1.

ββ) pf.: diutius cum sustinere nostrorum impetus non possent, alteri se . . . in montem receperunt, alteri ad impedimenta . . . se contulerunt ⟨CC⟩: I 26, 1; cum ab his saepius quaereret neque ullam omnino uocem exprimere posset, idem Diuiciacus Haeduus respondit: I 32, 3; quod cum fieret, non inridicule quidam . . . dixit: I 42, 6; illi omnia experti cum neque ui contendere . . . neque clam transire . . . possent, reuerti se . . . simulauerunt et . . .: IV 4, 4; quorum timor cum fremitu et concursu significaretur, milites nostri . . . in castra inruperunt: IV 14, 3; Germani post tergum ⟨c⟩ clamore audito cum suos interfici uiderent, armis abiectis signisque militaribus relictis se ex ⟨c⟩ castris eiecerunt: IV 15, 1; quae tamen ancoris iactis cum fluctibus complerentur, necessario . . . in altum prouectae continentem petierunt: IV 28, 3; Petrosidius aquilifer cum magna multitudine hostium premeretur, aquilam intra uallum proiecit: V 37, 5; cum maiore in dies contemptione Indutiomarus ad castra accederet, nocte una intromissis equitibus . . . omnes suos custodiis intra castra continuit: V 58, 1; his . . . progredi ⟨c⟩ iussis, cum iam ex diei ⟨c⟩ tempore coniecturam caperet ⟨β; *Schn.*; ceperat α; *rell. edd.*⟩ in castra peruentum, . . . pontem reficere coepit: VII 35, 4; Caesar cum iniquo loco pugnari . . . uideret, praemetuens suis ad T. Sextium legatum . . . misit: VII 49, 1; cum Vercingetorix nihilo magis ⟨c⟩ in aequum locum descenderet ⟨-erit *h*⟩, leui facto equestri proelio . . . exercitum reduxit: VII 53, 2; nulla munitione perrupta. cum lux adpeteret, ueriti, ne . . . circumuenirentur, se ad suos receperunt: VII 82, 2; Afranius, cum ab equitatu nouissimum agmen premeretur, ⟨et *add. O*⟩ ante se hostem uideret, collem quendam nactus ibi constitit: 1, 70, 3; 3, 11, 3. 4 *u.* **A. b) α) ββ)**; cum resisteret Seruilius consul reliquique magistratus et minus opinione sua efficeret ⟨-cere *ahl*⟩, . . . sublata priore lege duas promulgauit: 3, 21, 1; apud quos cum proficere nihil posset, quibusdam solutis ergastulis Cosam ⟨CC⟩ . . . oppugnare coepit: 3, 22, 2; ubi cum quosdam eius municipii sollicitaret equitibusque Caesaris . . . pecuniam polliceretur, ab his est interfectus: 3, 22, 3; Caesar cum suos ex omnibus partibus uulnerari uideret, recipere se iussit: 3, 45, 4; haec dum apud hostes geruntur, Pothinus, . . . cum ad Achillam nuntios mitteret hortareturque . . ., indicatis deprehensisque internuntiis a Caesare est interfectus: 3, 112, 11.

γγ) praes. an pf. dubium: hac . . . disputatione habita cum a Cotta primisque ordinibus acriter resisteretur, uincite, inquit . . . Sabinus: V 30, 1.

δδ) impf.: milites, cum . . . suos fugere cernerent, ueriti, ne . . . intercluderentur, cum . . . haberent, . . . sibi consulebant: 3, 69, 4.

β) coniunct.: (dolorem se capere,) propterea quod, cum ipse gratia plurimum domi atque in reliqua Gallia, ille minimum propter adulescentiam posset, per se creuisset: I 20, 2.

γ) ptc.: IV 15, 1; 28, 3; V 58, 1; VII (49, 1; 53, 2;) 82, 2; (1, 70, 3;) 3, 21, 1; 22, 2; 112, 11 *u.* α) ββ); 3, 69, 4 *u.* α) δδ).

b) c. coni. ppf.; in apodosi sequitur α) ind. αα) praes.: Caesari cum id nuntiatum esset eos per prouinciam nostram iter facere conari, maturat ab urbe proficisci: I 7, 1; his rebus permotus Q. Titurius, cum procul Ambiorigem suos cohortantem conspexisset, interpretem suum Cn. Pompeium ad eum mittit: V 36, 1; concilio . . . indicto cum reliqui praeter Senones, Carnutes ⟨c⟩ Treuerosque uenissent, initium belli ac defectionis hoc esse arbitratus . . . concilium Lutetiam Parisiorum transfert: VI 3, 4; quo ex oppido cum legati ad eum uenissent . . ., iubet: VII 12, 3; subito meridiano tempore, cum alius discessisset, alius . . . quieti se dedisset, arma uero omnia reposita contectaque essent, . . . ignem operibus inferunt: 2, 14, 1.

ββ) pf.: haec cum animaduertisset, conuocato consilio . . . uehementer eos incusauit: I 40, 1; id cum animaduertisset P. Crassus . . ., tertiam aciem laborantibus nostris subsidio misit: I 52, 7;

eo cum de inprouiso . . . uenisset, Remi . . . ad eum legatos . . . miserunt: II 3, 1; quibus omnibus rebus permoti equites Treueri, . . . cum multitudine hostium . . . legiones premi . . . uidissent, desperatis nostris rebus ⟨*c*⟩ domum contenderunt: II 24, 4; Caesar, cum septimam legionem . . . item urgeri ab hoste uidisset, tribunos militum monuit, ut: II 26, 1; qui cum ex equitum . . . fuga quo in loco res esset . . . cognouissent, nihil ad celeritatem sibi reliqui fecerunt: II 26, 5; quod cum animaduertisset Caesar, . . . speculatoria nauigia militibus compleri iussit et . . . subsidia submittebat: IV 26, 4; cum celeriter nostri arma cepissent uallumque ascendissent atque . . . equestri proelio superiores fuissent, desperata re hostes suos . . . reduxerunt: V 26, 3; Senones . . . Cauarinum . . . interficere publico consilio conati, cum ille praesensisset ac ⟨*c*⟩ profugisset, usque ad fines insecuti . . . expulerunt: V 54, 2; centuriones in oppido, cum . . . noui aliquid ab iis iniri consilii intellexissent, gladiis destrictis portas occupauerunt suosque . . . receperunt: VII 12, 6; cum hoc idem postero die fecisset, satis ad Gallicam ostentationem minuendam . . . factum existimans in Haeduos mouit castra: VII 53, 3; incerto etiam nunc exitu uictoriae, cum septimae legionis ⟨*c*⟩ tribunis esset nuntiatum ⟨*c*⟩, quae . . . gererentur, post tergum hostium legionem ostenderunt signaque intulerunt: VII 62, 6; at ii, qui . . . erant relicti, cum proelium commissum audissent, subsidio suis ierunt collemque ceperunt: VII 62, 8; has (triremes) cum audacius progressas Libo uidisset, sperans intercipi posse quadriremes V ad eas misit: 3, 24, 2; quorum studium alacritatemque pugnandi cum cognouisset Scipio, suspicatus fore, ut . . . dimicare cogeretur . . ., temere progressus turpem habuit exitum: 3, 37, 4; qui cognito detrimento cum animaduertisset Pompeium extra munitiones egressum, . . . commutata ratione belli . . . iussit: 3, 65, 4; sed nostri milites dato signo cum infestis pilis ⟨*c*⟩ procucurrissent ⟨*c*⟩ atque animum aduertissent ⟨*c*⟩ non concurri a Pompeianis, . . . sua sponte cursum represserunt et . . . constiterunt: 3, 93, 1; L. Domitius . . . in montem refugiens, cum uires eum lassitudine defecissent, ab equitibus est interfectus: 3, 99, 4.

γγ) pf. (an praes.?): id cum essent plerique admirati, . . . inquit: 3, 86, 2.

δδ) impf.: cum id non impetrassent, petebant, uti: IV 11, 2; 26, 4 *u.* **ββ)**; illi cum animaduertissent . . . nocte cohortes nostras ad munitiones excubare, silentio adgressi ⟨*c*⟩ uniuersi ⟨*c*⟩ intra ⟨*c*⟩ multitudinem sagittas coiciebant et se confestim ad suos recipiebant: 3, 50, 1.

β) ptc.: VI 3, 4 *u.* **α) αα)**; I 40, 1; II 24, 4; V 26, 3; 54, 2; VII 12, 6; (53, 3;) 3, (24, 2;) 37, 4; 65, 4 *u.* **α) ββ)**; 3, 50, 1 *u.* **α) δδ)**.

c) cum c. coni. impf. et ppf: cum iam amplius horis sex continenter pugnaretur ac non solum uires, sed etiam tela nostros ⟨*c*⟩ deficerent atque hostes acrius instarent languidioribusque nostris uallum scindere . . . coepissent resque esset iam ad extremum perducta casum, P. Sextius Baculus . . . et item C. Volusenus . . . ad Galbam adcurrunt ⟨*c*⟩, . . . docent: III 5, 1. 2; ¶¶ cum prope omnis ciuitas eo conuenisset doceretur que . . ., Cotum imperium deponere coegit . . .: VII 33, 3; summamque in sollicitudinem ⟨*c*⟩ . . . prouincia cum uenisset ac non nullae militum uoces cum audirentur . . ., deductis Pergamum . . . legionibus maximas largitiones fecit et . . . dedit: 3, 31, 4; ita cum . . . integri defessis successissent, alii autem a tergo adorirentur, sustinere Pompeiani non potuerunt atque uniuersi terga uerterunt: 3, 94, 2.

3. ui causali et explicatiua; A. cum causale; a) cum (*non addit.* praesertim); **α) c. coni. praes.:** **(**quae res . . . libertate uitae, quod ⟨quom *Np.*⟩ a pueris nullo officio . . . adsuefacti nihil omnino contra uoluntatem faciant, et uires alit et: IV 1, 9;**)** saepe . . . consilia ineunt, quorum eos . . . paenitere necesse est, cum incertis rumoribus ⟨*c*⟩ seruiant et plerique ad uoluntatem eorum ficta respondeant: IV 5, 3; id autem difficile non est, cum tantum equitatu ualeamus: 3, 86, 4; ¶ **(**id esse facile, quod ⟨β; cum *Fr;* ut α⟩ equitatu ipsi abundent et quod anni tempore subleuentur: VII 14, 3;**)** quos cum sic animo paratos uideat ⟨β; uideret α⟩, ut nullum pro sua laude periculum recusent, summae se iniquitatis condemnari debere, nisi . . . habeat: VII 19, 5.

β) c. coni. impf.; αα): his cum ⟨quoniam *(Schn.:) Vielh.*⟩ sua sponte persuadere non possent ⟨*1 det.;* poterant *X*⟩, legatos ad Dumnorigem Haeduum mittunt ⟨*u. CC*⟩: I 9, 2; Haedui, cum se suaque ab iis defendere non possent, legatos ad Caesarem mittunt: I 11, 2; consumitur uigiliis reliqua pars noctis, cum sua quisque miles circumspiceret, quid secum portare posset: V 31, 4; et cum unum omnes peterent, in ipso fluminis uado deprehensus Indutiomarus interficitur: V 58, 6; postremo ipse, cum uehementius pugnaretur, integros ⟨*c*⟩ subsidio adducit: VII 87, 2; Androsthenes . . ., cum se

uictoriae Pompei comitem esse mallet quam socium Caesaris in rebus aduersis, . . . multitudinem . . . cogit: 3, 80, 3.

ββ): egressi nullo certo ordine neque imperio, cum sibi quisque primum itineris locum peteret et domum peruenire properaret, fecerunt, ut consimilis fugae profectio uideretur: II 11, 1; cum ex . . . Gallis complures Caesarem secuti una iter facerent, quidam ex his . . . iis demonstrarunt: II 17, 2; his rebus cum iter agminis nostri impediretur, non omittendum sibi ⟨c⟩ consilium Neruii existimauerunt: II 17, 5; cuius ⟨c⟩ aduentu spe inlata militibus . . . cum pro se quisque in conspectu imperatoris . . . operam nauare cuperet, paulum hostium impetus tardatus est: II 25, 3; quo facto cum alius alii subsidium ferret ⟨ferrent β⟩ neque timerent, ne . . . circumuenirentur, audacius resistere . . . coeperunt: II 26, 2; maiores natu . . . hac pugna nuntiata, cum uictoribus nihil impeditum . . . arbitrareutur, . . . legatos ad Caesarem miserunt seque ei dediderunt ⟨c⟩: II 28, 1. 2; pugnatumque ab hostibus ita acriter est, ut a uiris fortibus . . . pugnari debuit, cum in ⟨c⟩ una uirtute omnis spes salutis ⟨c⟩ consisteret: II 33, 4; cum hic ⟨c⟩ in duas partes flumine ⟨c⟩ diuideretur, alteram partem eius uici Gallis concessit, alteram . . . cohortibus attribuit: III 1, 6; itaque cum intellegeret omnes fere Gallos nouis rebus studere . . ., latius distribuendum exercitum putauit: III 10, 3; expugnatis compluribus nauibus, cum ei rei nullum reperiretur auxilium, fuga salutem petere contenderunt ⟨-debant β⟩: III 15, 2; pugnatum est diu atque acriter, cum Sontiates . . . in sua uirtute totius Aquitaniae salutem positam putarent, nostri autem quid . . . adulescentulo duce efficere possent perspici cuperent: III 21, 1; quod, cum uideret Germanos tam facile impelli, ut in Galliam uenirent, suis quoque rebus eos timere uoluit: IV 16, 1; compluribus ⟨cum pluribus *AB*β⟩ nauibus fractis reliquae cum ⟨*om.* β⟩ essent . . . ad nauigandum inutiles, magna . . . totius exercitus perturbatio facta est: IV 29, 3; principes Britanniae . . . cum equites ⟨c⟩ et naues et frumentum Romanis deesse intellegerent et paucitatem militum . . . cognoscerent, optimum factu esse duxerunt: IV 30, 1; itaque cum summo studio a militibus administraretur, XII nauibus amissis reliquis ut nauigari ⟨c⟩ *satis* commode posset effecit: IV 31, 3; qui cum propter siccitates ⟨c⟩ paludum quo se reciperent non haberent, . . . omnes ⟨c⟩ fere ⟨c⟩ in potestatem Labieni peruenerunt ⟨c⟩: IV 38, 2; toto hoc in genere pugnae, cum sub oculis omnium ac pro castris dimicaretur, intellectum est: V 16, 1; quoad ⟨c⟩ subsidio confisi equites, cum post se ⟨c⟩ legiones uiderent, praecipites hostes egerunt: V 17, 3; cum ⟨quod β⟩ propter longitudinem agminis minus ⟨c⟩ facile ⟨c⟩ omnia per se obire et . . . prouidere possent, iusserunt: V 33, 3; neque tamen ulli ciuitati Germanorum persuaderi potuit, ut Rhenum transiret, cum se bis expertos dicerent: V 55, 2; quibus rebus cognitis Caesar, cum undique bellum parari uideret, . . . maturius sibi de bello cogitandum putauit: VI 2, 3; Catuuolcus . . . aetate iam confectus, cum laborem belli ⟨c⟩ aut fugae ferre non posset, . . . detestatus Ambiorigem . . . se exanimauit: VI 31, 5; his rebus . . . Caesari nuntiatis, cum iam ille urbanas res . . . commodiorem in statum peruenisse intellegeret, . . . profectus est: VII 6, 1; parsque ibi, cum angusto exitu portarum se ipsi premerent, . . . est interfecta: VII 28, 3; repentino tumultu perterriti, cum hostem ⟨c⟩ intra portas esse existimarent, sese ⟨c⟩ ex oppido eiecerunt: VII 47, 4; nostri, cum undique premerentur, XLVI ⟨c⟩ centurionibus amissis deiecti sunt loco: VII 51, 1; cum a meridie prope ad solis occasum dubia uictoria pugnaretur, Germani . . . in hostes ⟨c⟩ impetum fecerunt eosque propulerunt: VII 80, 6; cum uultus Domitii cum oratione non consentiret atque omnia trepidantius timidiusque ageret . . . multumque cum suis . . . conloqueretur, concilia conuentusque hominum fugeret, res diutius tegi . . . non potuit: 1, 19, 2; his rebus confectis, cum fides tota Italia esset angustior neque creditae pecuniae soluerentur, constituit, ut arbitri darentur: 3, 1, 2; conuentum Salonis cum neque pollicitationibus neque denuntiatione ⟨c⟩ periculi permouere posset, oppidum oppugnare instituit: 3, 9, 2; ciues Romani . . sese munierunt et, cum essent infirmi ad resistendum . . ., ad extremum auxilium descenderunt . . .: 3, 9, 3; Bibulus . . . grauiore morbo . . . implicitus, cum neque curari posset neque susceptum officium deserere uellet, uim morbi sustinere non potuit: 3, 18, 1; nostrae naues duae . . . in noctem coniectae cum ignorarent, quem locum reliquae cepissent, . . . in ancoris constiterunt: 3, 28, 1; et cum laboris sui periculi*que* testimonium adferre uellent, milia sagittarum circiter XXX in castellum coniecta Caesari renuntiauerunt ⟨c⟩: 3, 53, 4; munitionem . . . cohortes ignorantia loci sunt secutae, cum portam quaererent castrorumque eam munitionem esse arbitrarentur: 3, 68, 2; tanta est contentione actum, quanta agi debuit, cum illi ⟨c⟩ celerem in

ea re uictoriam . . . consistere uiderent: 3, 111, 5.

γγ): quibus rebus cognitis, cum ad has suspiciones certissimae res accederent, . . . satis esse causae arbitrabatur: I 19, 1; iamque eum ad sanitatem reuerti arbitrabatur, cum id, quod antea petenti denegasset, ultro polliceretur: I 42, 2; nam cum ⟨namque β; *Flod.*⟩ tanta multitudo lapides ac tela coicerent ⟨coiciebant β; *Flod.*⟩, in ⟨ut in β; *Flod.*⟩ muro consistendi potestas erat ⟨esset β; *Flod.*⟩ nulli: II 6, 3; instructo exercitu . . . cum diuersae ⟨*c*⟩ legiones ⟨*c*⟩ aliae alia in parte hostibus resisterent saepibusque densissimis . . . interiectis prospectus impediretur, neque certa subsidia conlocari neque . . . ab uno omnia imperia administrari poterant: II 22, 1; (III 15, 2 *u.* ββ);) P. Crassus, cum in Aquitaniam peruenisset, . . . cum intellegeret in iis ⟨*c*⟩ locis sibi bellum gerendum, ubi . . ., non mediocrem sibi diligentiam adhibendam intellegebat: III 20, 1; Labienus cum . . . munitissimis castris sese teneret, de suo ac legionis periculo nihil timebat . . . : V 57, 1; qui tum primum adlato nuntio de oppugnatione Vellaunoduni, cum longius eam rem ductum iri existimarent, praesidium Cenabi tuendi causa . . . comparabant: VII 11, 4; (cum uterque utrique esset exercitui in conspectu fereque e regione castris castra poneret, . . . erat in magnis Caesari difficultatibus res ⟨*sic* β; *u. CC*⟩: VII 35, 1. 2;) cum suos pugna ⟨*c*⟩ superiores esse Galli confiderent et nostros multitudine premi uiderent, . . . clamore et ululatu suorum animos confirmabant: VII 80, 4; longius progressus, cum agger altiore aqua contineri non posset, rates duplices . . . conlocabat: 1, 25, 6; castra enim . . . cum essent inter flumina duo, . . . neutrum horum transiri poterat, necessarioque omnes his angustiis continebantur: 1, 48, 3; nullus (erat) ordo, nullum imperium certum, cum suo quisque consilio uteretur atque omnes sine timore iter facerent: 1, 51, 2; (haec a custodiis ⟨*c*⟩ classium loca maxime uacabant, quod ⟨quom *Np.*⟩ se longius *a* portibus committere non auderent: 3, 25, 5;) hic cum essent factiones duae, uaria uoluntate ciuitatium ⟨*c*⟩ utebatur: 3, 35, 2; et cum una ex parte prope aequum aditum haberet, . . . munitiones impediebat: 3, 45, 3; 69, 4 *u.* **B. a)**.

δδ): quod Neruii antiquitus, cum ⟨*B*²β; *om.* α⟩ equitatu nihil possent, . . . teneris arboribus incisis . . . effecerant, ut: II 17, 4; hi cum per se minus ualerent, . . . Germanos atque Ariouistum sibi adiunxerant . . .: VI 12, 2.

εε): (quod, cum . . . posset, . . . creuisset: I 20, 2 *u.* **2. B. a)** β);) ut, cum omnis . . . spes in uelis armamentisque consisteret, his ereptis omnis usus nauium . . . eriperetur: III 14, 7; ut perpaucae ex omni numero noctis interuentu ad terram peruenerint ⟨peruenirent *aef*⟩, cum ab hora fere quarta usque ad solis occasum pugnaretur: III 15, 5; ut ipsis consistendi in suis munitionibus locus non esset, cum paene inaedificata in muris ab exercitu nostro moenia uiderentur ac telum manu coiceretur: 2, 16, 2; proinde sibi ac rei publicae parcerent, cum ⟨quom *Np.*; cum *Db.*, *Dt.*; *om. codd.*⟩ quantum in bello fortuna posset iam ipsi incommodis suis satis essent documento: 3, 10, 6.

ζζ): perfacile esse, cum uirtute omnibus praestarent, totius Galliae imperio potiri: I 2, 2; qui suum timorem in rei frumentariae simulationem conferrent ⟨*c*⟩, facere arroganter, cum aut de officio imperatoris desperare aut praescribere uiderentur ⟨auderent *B*²β⟩: I 40, 10; 1, 71, 1 *u.* **1. B. a)** β); non abscisum in duas partes exercitum, cum altera ⟨*N*; alter *rell.*⟩ alteri auxilium ferre non posset, causae fuisse cogitabant: 3, 72, 2.

ηη): (II 17, 4 *u.* δδ);) hi . . . multos annos a finitimis exagitati, cum alias bellum inferrent, alias inlatum defenderent, consensu eorum omnium pace facta hunc sibi domicilio locum delegerunt: II 29, 5; neque ulla ad id tempus belli suspicione interposita, cum pars hominum in agris remaneret, pars etiam in castra uentitaret: IV 32, 1; magna parte diei consumpta, cum a prima luce ad horam octauam pugnaretur ⟨pugnassent β⟩, nihil, quod ipsis esset indignum, committebant: V 35, 5; Ambiorix copias suas iudicione non conduxerit, . . . an . . . repentino equitum aduentu prohibitus, cum reliquum exercitum subsequi crederet, dubium est: VI 31, 1; VI 31, 5 *u.* ββ).

γ) c. coni. ppf.: Labienus . . . caede cohortium cognita, cum omnes ad eum Treuerorum copiae uenissent ⟨conuenissent β⟩, ueritus, . . . litteras Caesari remittit: V 47, 4; ¶ die quarto . . . peruenerunt, cum . . . nostri triduum morati eos sequi non potuissent: I 26, 5; his nuntiis acceptis Galba, cum neque opus ⟨*c*⟩ hibernorum munitionesque plene essent perfectae, neque de frumento . . . satis esset prouisum, quod . . . existimauerat, consilio ⟨*c*⟩ celeriter conuocato sententias exquirere coepit: III 3, 1; a quibus cum ⟨id *add.* β⟩ paulo tardius esset administratum, ⟨*excidisse pauca statuit Th. Bergk, uelut:* aestibus marinis naues in continentem reiectae sunt.⟩ ipse hora diei circiter ⟨*c*⟩ quarta cum primis nauibus Britanniam atti-

git: IV 23, 2; V 35, 5 *u.* β) ηη); quod cum Pompeius et rei publicae et amicitiae tribuisset, . . . tribus . . . adductis legionibus . . . docuit: VI 1, 4; is cum animaduertisset perpetuam esse paludem, . . . hic consedit nostrosque transitu prohibere instituit: VII 57, 4; sacramento quidem nos tenere qui potuit, cum proiectis fascibus . . . priuatus et captus ipse in alienam uenisset potestatem? 2, 32, 9; et cum ad eum ex Thessalia Aetoliaque legati uenissent, . . . L. Cassium Longinum . . . in Thessaliam, C. Caluisium Sabinum . . . in Aetoliam misit: 3, 34, 2; hae tabulae cum propter publicas occupationes poni non potuissent, apud Pompeium sunt depositae: 3, 108, 4.

δ) **c. coni. impf. et ppf.:** quo in consilio cum tantum repentini periculi praeter opinionem accidisset ac iam . . . superiora loca multitudine armatorum completa conspicerentur neque . . . commeatus supportari . . . possent, prope iam desperata salute non nullae huius ⟨c⟩ modi sententiae dicebantur, ut: III 3, 2; hac re perspecta Crassus, cum sua cunctatione . . . hostes nostros milites alacriores ad pugnandum effecissent atque omnium uoces audirentur exspectari diutius non oportere, . . . cohortatus suos . . . ad hostium castra contendit: III 24, 5; Caesar, cum constituisset ⟨statuisset β⟩ hiemare ⟨c⟩ in continenti . . . neque multum aestatis superesset atque id facile extrahi posse intellegeret, obsides imperat et . . . constituit: V 22, 4; et cum esset Caesaris classis diuisa in duas partes, dimidiae parti praeesset P. Sulpicius . . ., dimidiae M. Pomponius ad Messanam, prius Cassius ad Messanam nauibus aduolauit . . .: 3, 101, 1.

b) praesertim cum: obsecrant, ut suis fortunis consulat neu ⟨c⟩ se ⟨c⟩ ab hostibus diripi ⟨c⟩ patiatur ⟨c⟩, praesertim cum u i d e a t omne ad se bellum translatum: VII 8, 4; ¶ eos accusat, quod . . . non subleuetur, praesertim cum magna ex parte eorum precibus adductus bellum s u s c e p e r i t: I 16, 6; ¶ neque sibi . . . temperaturos existimabat, quin . . . in prouinciam exirent . . ., praesertim cum Sequanos a prouincia nostra Rhodanus d i u i d e r e t: I 33, 4; non facile Gallos Gallis negare potuisse, praesertim cum de recuperanda communi libertate consilium initum uideretur: V 27, 6; cur denique fortunam periclitaretur, praesertim cum non minus esset imperatoris consilio superare quam gladio: 1, 72, 2; liceretne ciuibus ad ciues . . . legatos mittere . . ., praesertim cum id agerent, ne ciues cum ciuibus armis decertarent? 3, 19, 2.

B. cum explicatiuum; a) c. coni. impf.: septimo die, cum iter non intermitteret, ab exploratoribus certior factus est: I 41, 5; II 11, 1 *u.* **3. A. a)** β) ββ); refractis portis, cum iam defenderet nemo, atque intromissis ⟨c⟩ militibus nostris: II 33, 6; III 2, 4 *u.* **1. B. a)** β); principibus . . . ad se euocatis ⟨c⟩ alios ⟨c⟩ territando, cum ⟨*delend. suspicatur Oud.*⟩ se scire quae fierent denuntiaret, alios ⟨c⟩ cohortando ⟨*sic Ald.;* denuntiaret *om.* β; *Oud.;* cum se sc. q. f. al. coh. denuntiaret α; cum sciret deficere, al. coh. β⟩, magnam partem Galliae ⟨c⟩ in officio tenuit: V 54, 1; summis copiis castra oppugnata demonstrant, cum crebro integri defessis succederent nostrosque adsiduo labore defatigarent: VII 41, 2; neque ⟨c⟩ erat omnium quisquam, qui aspectum modo ⟨c⟩ tantae multitudinis sustineri posse arbitraretur, praesertim ancipiti proelio, cum ex oppido eruptione pugnaretur, foris tantae copiae equitatus peditatusque cernerentur: VII 76, 5; 1, 51, 2 *u.* **A. a)** β) γγ); hic paulisper est pugnatum, cum inrumpere nostri conarentur, illi castra defenderent: 3, 67, 5; (68, 2 *u.* **A. a)** β) ββ);) milites . . . ueriti, ne angustiis intercluderentur, cum extra et intus hostem haberent, . . . receptu sibi consulebant: 3, 69, 4; Pompeius . . . reliquorum dierum frustra labore suscepto, cum se magnis itineribus extenderet et praegressos consequi cuperet, quarto ⟨c⟩ die finem sequendi fecit: 3, 77, 3; fuit controuersia . . ., cum eius necessarii fidem implorarent Pompei, . . . reliqui in labore pari ac periculo ne unus omnes antecederet recusarent: 3, 82, 5; Domitius, Scipio Spintherque Lentulus cotidianis contentionibus ad grauissimas uerborum contumelias palam descenderunt, cum Lentulus aetatis honorem ostentaret, Domitius urbanam gratiam dignitatemque iactaret, Scipio adfinitate Pompei confideret: 3, 83, 1; hunc Labienus excepit et, cum Caesaris copias despiceret, Pompei consilium summis laudibus efferret, noli, inquit: 3, 87, 1.

b) ppf.: quoniam tanto suo . . . beneficio adfectus, cum in consulatu suo rex atque amicus a senatu appellatus esset, hanc sibi . . . gratiam referret: I 35, 2; nostri . . . omnes incolumes . . . ex tanti belli timore, cum hostium numerus capitum CCCCXXX milium fuisset, se . . . receperunt: IV 15, 3; patientiam proponit suam, cum de exercitibus dimittendis ultro ⟨c⟩ postulauisset: 1, 32, 4.

4. ui concessiua uel aduersatiua; A. cum concessiuum; a) c. coni. praes.: cum ea ita sint, tamen, si obsides ab iis sibi dentur, . . . sese cum iis pacem esse facturum: I 14, 6; eos accusat, quod, cum neque emi neque ex agris

sumi (frumentum) possit ⟨*D;* posset *X; edd.*⟩, tam necessario tempore . . . ab iis non subleuetur: I 16, 6.

b) c. coni. pf.: hoc toto proelio, cum ab hora septima ad uesperum pugnatum sit, auersum hostem uidere nemo potuit: I 26, 2; neque quisquam est . . ., qui se aut adisse ad initium eius siluae dicat, cum dierum iter LX processerit, aut: VI 25, 4; cum litteras ad senatum miserit ⟨-rat a^1⟩, ut omnes ab exercitibus discederent, ne id quidem impetrauisse ⟨*c*⟩: 1, 9, 3.

c) c. coni. impf.: si quid ei a Caesare grauius accidisset, cum ipse eum locum amicitiae apud eum teneret, neminem existimaturum non sua uoluntate factum: I 20, 4; illum, cum ⟨quando B^2β⟩ neque aditum neque causam postulandi iustam haberet, beneficio . . . senatus ea praemia consecutum: I 43, 5; ea celeritate atque eo ⟨*c*⟩ impetu milites ierunt, cum capite solo ex aqua exstarent, ut: V 18, 5; 35, 5 *u.* 3. A. a) β) γγ); ipse Cicero, cum tenuissima ualetudine esset, ne nocturnum quidem sibi tempus ad quietem relinquebat: V 40, 7; tanta militum uirtus . . . fuit, ut, cum undique ⟨*c*⟩ flamma torrerentur maximaque telorum multitudine premerentur suaque omnia . . . conflagrare intellegerent, non modo . . . de uallo decederet nemo, sed . . .: V 43, 4; milites, cum toto tempore frigore ⟨*c*⟩ et adsiduis imbribus tardarentur ⟨*c*⟩, tamen continenti labore omnia haec superauerunt . . .: VII 24, 1; fratrem a fratre renuntiatum, cum leges duo ex una familia uiuo utroque non solum magistratus creari uetarent, sed etiam in senatu esse prohiberent: VII 33, 3; quod, cum esse omnium iudicio inferiores uiderentur, comminus tam diu stetissent et nostrorum impetum sustinuissent . . .: 1, 47, 2; Iuba . . . magnam partem eorum interfici iussit . . ., cum Varus suam fidem ab eo laedi quereretur neque resistere auderet: 2, 44, 2; sed cum esset inter bina castra campus circiter milium passuum VI, Domitius castris Scipionis aciem suam subiecit, ille a uallo ⟨*c*⟩ non discedere perseuerauit: 3, 37, 2; (neque proelio decertare noluit, quae res tamen ⟨cum res tanta *Ciacc.*⟩ fortasse aliquem reciperet casum: 3, 51, 5;) tantusque eo facto timor incessit, ut, cum esset legio praesidio Messanae, uix oppidum defenderetur: 3, 101, 3; quod non nulli cum probarent ⟨comprob. M^1⟩, periculi causa sequi non potuerunt: *ap. Cic. ad Att.* X 8 *B*, 2.

d) c. coni. ppf.: hos cum Suebi . . . finibus expellere non potuissent, tamen uectigales sibi fecerunt ac multo humiliores infirmioresque redegerunt: IV 3, 4; questus, quod, cum ultro in continentem legatis missis pacem ab se petissent, bellum sine causa intulissent: IV 27, 5; sed . . . cum magnae manus eo conuenissent, multitudine nauium perterritae . . . a litore discesserant ac se in superiora loca abdiderant: V 8, 6; duabusque missis subsidio cohortibus . . . atque iis primis legionum duarum, cum hae ⟨*c*⟩ perexiguo intermisso loci ⟨*CC*⟩ spatio inter se constitissent, nouo genere pugnae perterritis ⟨*c*⟩ nostris per medios audacissime perruperunt . . .: V 15, 4; qui cum ad fines regni sui Sabino Cottaeque praesto fuissent frumentumque in hiberna comportauissent, Indutiomari Treueri nuntiis impulsi suos concitauerunt . . .: V 26, 2; (35, 5 *u.* 3. A. a) β) γγ); summo esse in periculo rem, quod, cum singuli magistratus antiquitus creari . . . consuessent, duo magistratum gerant et se uterque eorum legibus creatum esse ⟨*c*⟩ dicat: VII 32, 3; ab sinistro, . . . cum primi ordines hostium transfixi pilis ⟨*c*⟩ concidissent, tamen acerrime reliqui resistebant: VII 62, 4; neque illi ⟨*c*⟩ sibi confisi ex portu prodire sunt ausi, cum Caesar omnino XII naues longas praesidio duxisset, neque: 3, 7, 2.

e) c. coni. impf. et ppf.: castris sese tenebat, cum Viridouix contra eum duorum ⟨*c*⟩ milium spatio consedisset cotidieque productis copiis pugnandi potestatem faceret: III 17, 5; ut cum ab hibernis Ciceronis milia passuum abesset circiter ⟨*c*⟩ LX eoque post horam nonam diei Caesar peruenisset, ante mediam noctem ad portas castrorum clamor oreretur ⟨*c*⟩: V 53, 1; cum Furnium nostrum tantum uidissem neque loqui neque audire meo commodo potuissem, properarem atque essem in itinere praemissis iam legionibus', praeterire tamen non potui, quin: *ap. Cic. ad Att.* IX 6 *A*.

B. cum aduersatiuum; a) c. coni. praes.: neque fas esse existimant ea litteris mandare, cum in reliquis fere rebus . . . Graecis litteris utantur ⟨utantur litteris β⟩: VI 14, 3; neque adeo grauiter (Caesarem debere) irasci inimicis, ut ⟨*c*⟩, cum illis nocere se speret, rei publicae noceat: 1, 8, 3; uos autem incerta ⟨*c*⟩ uictoria Caesarem secuti diiudicata iam belli fortuna uictum sequamini, cum uestri officii praemia percipere debeatis? 2, 32, 6.

b) c. coni. impf.: quod improuiso unum pagum adortus esset, cum ii, qui flumen transissent, suis auxilium ferre non possent, ne ob eam rem . . . ipsos despiceret: I 13, 5; (magnam multitudinem eorum fugientium conciderunt, cum ab extremo agmine ad quos uentum erat consisterent fortiterque impetum nostrorum

militum sustinerent, priores . . . exaudito clamore . . . omnes in fuga sibi praesidium ponerent ⟨*locus corruptus; u. CC*⟩: II 11, 4. 5; quod (oppidum) cum ex omnibus in circuitu partibus altissimas rupes deiectusque ⟨*c*⟩ haberet, una ex parte leniter adcliuis aditus . . . relinquebatur: II 29, 3; quorum (nostrorum equitum) erat V milium numerus, cum ipsi non amplius octingentos equites haberent: IV 12, 1; militibus... simul et de ⟨*c*⟩ nauibus desiliendum et in fluctibus consistendum et cum hostibus erat pugnandum, cum illi . . . notissimis locis audacter tela coicerent et equos insuefactos incitarent: IV 24, 3; quicumque alterum obsidere conati sunt, perculsos atque infirmos hostes adorti aut proelio superatos . . . continuerunt, cum ipsi numero equitum militumque praestarent: 3, 47, 2; at ⟨*c*⟩ tum integras atque incolumes copias Caesar ⟨*c*⟩ inferiore ⟨*c*⟩ militum numero continebat, cum illi omnium rerum copia abundarent: 3, 47, 3; ante id tempus nemo . . . a Caesare ad Pompeium transierat, cum paene cotidie a Pompeio ad Caesarem perfugerent: 3, 61, 2; exercitui . . . tantus incessit . . . dolor . . ., ut . . . omnes arderent cupiditate pugnandi, cum superioris etiam ordinis non nulli ratione permoti manendum eo loco et rem proelio committendam existimarent. contra ea ⟨cupiditate pugnandi. Cum sup. et. ord. nonn. oratione perm. . . . existimarent, contra ea *Madu.*⟩ Caesar neque confidebat . . . et . . . timebat: 3, 74, 2. 3.

c) c. coni. ppf.: cum hostium acies a sinistro cornu pulsa atque in fugam coniecta ⟨*c*⟩ esset, a dextro cornu uehementer multitudine suorum nostram aciem premebant: I 52, 6; at totis ⟨*c*⟩ fere a fronte et ab sinistra parte nudatis castris ⟨*c*⟩, cum ⟨β; quo *ABM;* quod *Q;* quom *(Schn.;) Np., Hld.*⟩ in dextro cornu legio duodecima et non magno ab ea interuallo septima constitisset, omnes Neruii . . . ad eum locum contenderunt: II 23, 4; **(**IV 23, 2 *u.* **3. A. a)** *γ*)**.)**

[Falso c u m p l u r e s *scriptum est in codd. pro* c o m p l u r e s IV 4, 1; 29, 3; 2, 11, 4; c u m *pro* t u m *in* α VII 59, 3. 5; (VI 22, 2 *u. CC;*) *in af* 3, 36, 5.]

cum primum: II 2, 2; III 9, 2; 11, 5; 2, 33, 3.

cum *eadem ui repetitum:* III 25, 1; V 29, 1; 3, 31, 4; *in eodem uerborum ambitu bis positum:* IV 15, 1. 2; V 23, 5. 6; 54, 2. 3; 3, 11, 3. 4; 26, 2; *alia notione repetitum:* III 20, 1; 3, 45, 2. 3; 69, 4; *in duobus deinceps enuntiatis primum obtinet locum:* VII 53, 2. 3.

dum . . . cum: 3, 112, 11; **postea quam . . . cum:** V 32, 1. 2; — **quoniam . . . cum:** 1, 72, 4; **cum . . . si:** V 35, 3. 4; VI 19, 3; 1, 24, 6; 1, 79, 2. 3; 2, 12, 3. (4.)

*__atque cum:__ 3, 44, 6; **et cum:** IV 15, 2; 33, 1; V 32, 2; **(**35, 3;**)** 37, 1; 58, 6; VI 19, 3; 1, 63, 3; 3, 9, 3; 26, 2; 34, 2; 36, 1. 2; 37, 5; 45, 3; 53, 4; 101, 1; **cumque:** 3, 101, 6; — **sed cum:** VI 16, 5; (2, 35, 5;) 3, 13, 3; 15, 6; 37, 2; 75, 4; — **nam cum:** II 6, 3; VII 44, 1; 1, 86, 2; — **itaque cum:** III 10, 3; IV 31, 3; 3, 63, 8; — **ita cum:** 3, 94, 2; ¶ **quod cum:** 3, 68, 3.

In apodosi sequitur tum: 1, 79, 3; **interim:** II 19, 5; — **tum . . . cum:** *ap. Cic. ad Att.* X 8 *B,* 1.

Sequuntur plura uerba; a) bina; *α) ind. pr.:* I 1, 4; VI 15, 1; 23, 4; 2, 11, 4; *β) ind. pf.:* VII 26, 3; 2, 17, 3; *γ) ind. impf.:* 1, 79, 3; *δ) ind. ppf.:* III 14, 6; IV 17, 4; V 35, 1; *ε) ind. pf. et impf.:* 2, 17, 3; *ζ) coni. praes.:* IV 5, 3; *η) coni. impf. 37 locis; ϑ) coni. ppf. 14 locis; ι) coni. impf. et ppf. u.* **2. A. c); 2. B. c); 3. A. a)** *δ*)**; 4. A. e)**; *praeterea* II 17, 2; ¶ **b) terna;** *α) coni. impf.:* II 19, 5; III 25, 1; V 43, 4; VII 24, 2; 1, 54, 1; 3, 11, 3. 4; 83, 1; *β) coni. ppf.:* III 28, 3; V 26, 3; 3, 21, 5; *γ) coni. impf. et ppf.:* I 22, 1; III 3, 2; V 22, 4; ¶ **c) quaterna;** *α) coni. impf.:* VII 25, 1; 1, 19, 2; *β) coni. ppf.:* I 27, 2; 2, 14, 1; **d) quina:** III 5, 1.

Subiectum protasi et apodosi commune non primum obtinet locum: cum . . . quaereret Caesar, . . . reperiebat: I 50, 4; *similiter* (I 52, 7;) III 1, 1; (VII 55, 4; 3, 24, 2; 64, 3.) — Caesari cum id nuntiatum esset, . . . maturat . . . proficisci: I 7, 1. — **Protaseos subiectum antecedit coniunctionem, quamquam in apodosi aliud sequitur subi.:** Caesar cum ab hoste . . . XII milibus abesset, . . . ad eum legati reuertuntur *et simil.:* I 31, 4; IV 11, 1; 29, 3; V 22, 2; VII 17, 4; 1, 48, 3; 87, 3; 2, 7, 3; (3, 57, 1;) **obiectum non commune protasi et apodosi antecedit coniunctionem:** (V 44, 4; 1, 70, 5;) 3, 9, 2; 90, 1.

cum-tum. A.: multum c u m in omnibus rebus t u m in re militari p o t e s t fortuna: VI 30, 2; uti autem ipsos ualetudine non bona cum angustiis loci et odore taetro . . . et cotidianis laboribus insuetos operum, tum aquae summa inopia adfectos ⟨*CC*⟩: 3, 49, 3; ¶ qui c u m magnae partis harum regionum t u m etiam Britanniae imperium obtinuerit: II 4, 7; ut . . . pedites . . . tantum modo umeris ac summo pectore exstarent ⟨*c*⟩ et cum ⟨tum *O*⟩ altitudine aquae tum etiam rapiditate fluminis ad transeundum impedirentur ⟨*c*⟩: 1, 62, 2; erat noua et inusitata belli ratio cum tot castellorum numero

tantoque spatio et tantis munitionibus et toto obsidionis genere, tum etiam reliquis rebus: 3, 47, 1; idque ita esse cum ⟨tum *Ol*⟩ ex aliorum obiectationibus tum etiam ex domestico iudicio atque animi conscientia intellegebant: 3, 60, 2; ¶ fortuna, quae plurimum potest cum in reliquis rebus tum praecipue in bello: 3, 68, 1; ¶ hunc cum reliquis rebus locum probarat ⟨probabat β⟩, tum ⟨tunc α⟩ quod superioris anni munitiones integrae manebant: VI 32, 5; quod illis prohibere erat facile cum ⟨tum *O*⟩ ipsius fluminis natura atque aquae magnitudine, tum ⟨*om. af*⟩ quod ex totis ripis in unum atque angustum locum tela iaciebantur: 1, 50, 2; sed cum loci natura et ⟨tum *E. Hoffm.*⟩ munitio castrorum aditum prohibebant, tum ⟨*sic O;* castrorum adiri tunc *z;* adiri tunc prohibebat *E. Hoffm.*⟩ quod ad proelium egressi Curionis milites iis rebus indigebant, quae: 2, 35, 5; id (frumentum) erat perexiguum cum ipsius agri natura, . . . tum ⟨*om. af*⟩ quod Pompeius . . . comportarat: 3, 42, 5; ¶ idque adeo haud scio mirandumne sit cum ⟨*om.* β⟩ compluribus aliis de causis, tum maxime quod . . . grauissime dolebant: V 54, 5.

B.: nam cum omnis iuuentus, omnes etiam grauioris aetatis . . . eo conuenerant, tum nauium quod ubique fuerat in ⟨*c*⟩ unum locum coegerant: III 16, 2; quod cum merito eius a se fieri intellegebat, tum ⟨tamen β⟩ magni interesse arbitrabatur: V 4, 3; hoc cum in speciem uarietatemque opus deforme non est . . ., tum ad utilitatem et defensionem urbium summam habet oportunitatem: VII 23, 5; **(**namque ⟨nam cum (cumque a^1) β⟩ altera ex ⟨*c*⟩ parte Bellouaci . . . instabant, alteram ⟨*c*⟩ Camulogenus parato atque instructo exercitu tenebat; tum ⟨β; cum α⟩ legiones . . . maximum flumen distinebat: VII 59, 5;**)** atque ego cum ex ipsa re magnam capio uoluptatem, tum meum factum probari abs te triumpho gaudio ⟨*c*⟩: *ap. Cic. ad Att.* IX 16, 2; ¶ *nostri* cum ⟨quo *Oaf;* qui *Nhl;* quom *Elberl.; Np.*⟩ minus exercitatis remigibus minusque peritis gubernatoribus utebantur, . . . tum etiam tarditate et grauitate nauium impediebantur: 1, 58, 3; ¶ ut . . . iter . . . conuerteret, id ne metu quidem necessario faciundum ⟨*c*⟩ existimabat, cum quod ⟨*Madvig.; om. codd. & edd.*⟩ infamia atque indignitas rei . . . impediebat, tum maxime quod abiuncto ⟨*c*⟩ Labieno . . . uehementer timebat: VII 56, 2.

(cumque: quaeque ibi ⟨*coni. Db.;* quae qui ubique *a;* quaeqne ubiqne *fhl;* quaeque O^1; quaeque ibi cumque *Np.; Db., Dt.*⟩ naues imprudentia aut tempestate paulum suo cursu decesserunt, has more praedonum diripere consuerunt: 3, 112, 3.**)**

cumulus: multis in ciuitatibus harum rerum exstructos cumulos ⟨*Ald.;* tumulos *codd.; edd.*⟩ locis consecratis ⟨*c*⟩ conspicari licet: VI 17, 4.

cunctatio: ad hoc consilium Gallos hortabantur superiorum dierum Sabini cunctatio, . . .: III 18, 6; ¶ cum sua cunctatione atque opinione timoris ⟨*Voss.;* timidiores *codd.;* — cum ipsa cunctatio atque opinione timidiores *Ciacc.;* cum sua cunctatione opinione timidiores *E. Hoffm.;* cum spe cunctantiores atque opinione timidiores *Linker; u. CC*⟩ hostes nostros milites alacriores ad pugnandum effecissent: III 24, 5.

cunctor: nostris militibus cunctantibus, maxime propter altitudinem maris, . . . inquit: IV 25, 3; si cunctetur (senatus) atque agat lenius: 1, 1, 4; — (Crassus) non cunctandum existimauit, quin pugna decertaret: III 23, 7; **(**producitur tum ⟨cunctando *Koch*⟩ res, aciesque ad solis occasum continentur: 1, 83, 3.**)**

cunctus. 1. adiect.: cunctis oppidis castellisque desertis: II 29, 2; ¶ cunctum equitatum, sagittarios funditoresque omnes sinistro cornu obiecerat(?): 3, 88, 5; ¶ contionatusque apud cunctum exercitum: 3, 82, 1; ¶ ne . . . cuncta Gallia deficeret: VII 10, 1; ¶ hostes: VII 11, 8 *u.* 2. a); ¶ oppida: II 29, 2 *u.* castella; ¶ cunctae earum regionum praefecturae . . . eum recipiunt: 1, 15, 1.

2. ui subst.; a): consiliumque eius a cunctis probabatur: 1, 74, 7; ¶ oppido potitur perpaucis ex hostium numero desideratis, quin cuncti ⟨uiui β; cuncti uiui *Oud.*⟩ caperentur: VII 11, 8.

b): toti tamen officio maritimo M. Bibulus praepositus cuncta administrabat: ad hunc summa imperii respiciebat: 3, 5, 4; Allobroges . . . cuncta, ut erant acta, exposuerunt: 3, 79, 6.

cuneatim: hostes . . . in foro ac locis patentioribus ⟨*c*⟩ cuneatim constiterunt: VII 28, 1.

cuneus: alii cuneo ⟨cum eo *B*⟩ facto ut celeriter perrumpant censent: VI 40, 2.

cuniculus: et apertos ⟨repertos *Paul; u. CC*⟩ cuniculos praeusta et praeacuta materia et pice feruefacta et maximi ponderis saxis morabantur moenibusque adpropinquare prohibebant ⟨*haec omnia om. BM*⟩:

VII 22,5; ¶ illi alias eruptione temptata, alias cuniculis ad aggerem uineasque actis, cuius rei sunt longe peritissimi Aquitani, . . . mittunt: III 21,3; ¶ apud eos magnae sunt ferrariae atque omne genus cuniculorum notum atque usitatum est: VII 22,2; ¶ aggerem cuniculis subtrahebant, eo scientius, quod: VII 22,2; — fumare aggerem, quem cuniculo hostes succenderant: VII 24,2.

cupa: cupas taeda ac pice refertas incendunt easque de muro in musculum deuoluunt: inuolutae labuntur, delapsae ab ⟨*c*⟩ lateribus longuriis furcisque ab opere remouentur: 2,11,2.

cupiditas. A. subi.: (euocare: VI 34,4 *u.* seuocare;) ¶ utrosque et laudis cupiditas et timor ignominiae ad uirtutem excitabat ⟨*AQB²a*; excitabant *B¹Mh*; *Np.*, *Db.*⟩: VII 80,5; ¶ (innasci: I 41,1 *u.* B. inicere;) ¶ ne qua ⟨neque *Ma*; *Aim.*⟩ oriatur pecuniae cupiditas, qua ex re factiones dissensionesque nascuntur: VI 22,3; ¶ praedae cupiditas multos longius seuocabat ⟨*Paul*; euocabat *codd.*; *edd.*⟩: VI 34,4.

B. obiect.: summaque alacritas et cupiditas belli gerendi iniecta ⟨*Menge*; innata *codd.*; *edd.*⟩ est: I 41,1; ¶ temeritatem cupiditatemque militum ⟨tem. mil. cupiditatemque *β*⟩ reprehendit: VII 52,1.

C. abl.: cupiditate regni adductus nouis rebus studebat: I 9,3; quos cupiditate gloriae adductus in periculum deduxi: VII 50,4; ¶ regni cupiditate inductus coniurationem nobilitatis fecit: I 2,1; ¶¶ ut . . . omnes arderent ⟨in *add. af*⟩ cupiditate pugnandi: 3,74,2.

cupidus: qua ex parte ⟨*CC*⟩ homines bellandi cupidi magno dolore adficiebantur: I 2,4; ¶ ipsum esse Dumnorigem, . . . cupidum rerum nouarum: I 18,3; quod eum ⟨*om.* *β*⟩ cupidum rerum nouarum, cupidum imperii . . . cognouerat: V 6,1.

magno pecoris numero, cuius sunt cupidissimi barbari, potiuntur: VI 35,6.

adhortatus milites . . . cupidissimis omnibus progressus milia passuum XXV: VII 40,4.

cupide. A. = auide, acriter; a) compar.: (duriusque ⟨cupidiusque *Kran.*⟩ cotidie tempus ad transportandum lenioribus uentis exspectabant ⟨*u.* *CC*⟩: 3,25,3;) ¶ cupidius nouissimum agmen insecuti: I 15,2; cupidius insecuti non nullos ex suis amiserunt: V 15,2; ¶ dum cupidius instat, . . . concidit ⟨*c*⟩: V 44,12.

b) superl.: Ariouistum se consule cupidissime populi Romani amicitiam adpetisse: I 40,2; ¶ uti . . . id cupidissime petant, quod paulo ante contempserint: 1,85,4.

B. = libenter: quaeque imperauerit, se cupidissime facturos pollicentur: 1,15,2; ¶ ut domum ad se quisque hospitio cupidissime reciperet: 2,20,5.

cupio. A. = uelle; a) sequ. acc.: Caesarem id summe sciebant cupere: 3,15,8.

b) sequ. inf.; α) act.: cum (Pompeius) . . . praegressos consequi cuperet: 3,77,3; ¶ Sulmonenses . . . cupere ea facere, quae uellet: 1,18,1; ¶ hos montes intrare cupiebant ⟨*Np.*; intra se recipiebant *codd.*; intrasse cupiebant *E. Hoffm.*; hos intra montes se recipiebant *Ald.*⟩, ut equitatum effugerent Caesaris: 1,65,4; ¶ cum pro se quisque . . . etiam in ⟨*c*⟩ extremis suis rebus operam nauare cuperet: II 25,3; ¶ hanc legionem sperans Caesar se opprimere posse et cupiens eius diei detrimentum sarcire reliquit . . . cohortes duas: 3,67,2.

β) pass.: cum . . . nostri quid . . . adulescentulo duce efficere possent perspici cuperent: III 21,1.

c) omisso acc. aut inf.: Sabinus suos hortatus cupientibus signum dat: III 19,2; cohortatus suos omnibus cupientibus ad hostium castra contendit: III 24,5.

B. = fauere: (Dumnorigem) fauere et cupere Heluetiis propter eam adfinitatem, odisse etiam suo nomine Caesarem et Romanos: I 18,8.

cur. *In codd. hl* 1,72,2 *ter scriptum est* quur.

1. ui interrog.; A. in orat. recta: diligentiam quidem nostram . . . cur praeteream? 2,32,11.

B. in orat. obliqua: cur hunc tam temere quisquam ab officio discessurum iudicaret? I 40,2; quid tandem uererentur aut cur de sua uirtute aut de ipsius diligentia desperarent? I 40,4; quid sibi uellet? cur ⟨quid sibi uellet, cur *Schn.*; *al.*⟩ in suas possessiones ueniret? I 44,8; cur sui quicquam esse imperii aut potestatis trans Rhenum postularet? IV 16,4; cur enim potius Haedui de suo iure et de legibus ad Caesarem disceptatorem quam Romani ad Haeduos ueniant? VII 37,5; qui si improbasset, cur ferri passus esset ⟨pass' *a*⟩? si ⟨et si *ahl*⟩ probasset, cur se ⟨cursu *ahl¹*⟩ uti populi beneficio prohibuisset? 1,32,3; cur etiam secundo proelio aliquos ex suis amitteret ⟨*O²*; mitteret *NO¹z*⟩? cur uulnerari pateretur optime meritos ⟨*c*⟩ de se milites ⟨cur

uulu. . . . milites *om. a*? cur denique fortunam periclitaretur? 1, 72, 2.

(2. ui relatiu.: I 44, 8 *u.* 1. B.)

cura: ut re confecta omnes curam et diligentiam remittunt: 2, 13, 2; ¶ sibi eam rem curae futuram: I 33, 1; haec sibi esse curae: I 40, 11; ¶ Allobroges . . . magna cum ⟨*om. AQ*⟩ cura et diligentia suos fines tuentur: VII 65, 3.

(**curatio**: amici regis, qui propter aetatem eius in procuratione ⟨*Ofhl;* curatione *a; Np., Dt.*⟩ erant regni: 3, 104, 1.)

(**curia**: † litteris a fabio c. (cum *a;* cs. *l*[1]) caesaris consulibus redditis ⟨*sic Ox;* his litteris Kal. Ian. in curia consulibus redditis *Vielh.; u. CC*⟩: 1, 1, 1.)

Curicta: (satis esse magna incommoda accepta) detrimento Africani ⟨*c*⟩ exercitus tanto ⟨*CC*⟩ militumque deditione ad Curictam ⟨*Momms.;* corcyram *codd.; Np.*⟩: 3, 10, 5.

Curicum: hoc confecto negotio a Sasonis ⟨*Ox;* salonis *recc.; Np., Db.*⟩ ad Curici ⟨*Momms.;* corici *NOafl;* coryci *h;* orici *pars recc.;* Oricum *Np.; Db.*⟩ portum stationes ⟨portus, stationes *Np.; Db.*⟩ litoraque omnia longe lateque classibus occupauit: 3, 8, 4.

C. (Scribonius) Curio: († litteris a fabio c. (cum *a;* cs. *l*[1]) caesaris consulibus redditis ⟨*sic Ox;* litteris Caesaris a C. Curione consulibus redditis *Ciacc.; CC*⟩: 1, 1, 1; completur urbs † et ius comitium tribunis, centurionibus, euocatis ⟨*Lips. & Oud.;* tr. pl. centurio euocat *x;* tribunos pl. c. curio euocat *recc.*⟩: 1, 3, 3;) certior factus Iguuium Thermum praetorem cohortibus V tenere . . . Curionem cum tribus cohortibus, quas Pisauri et Arimini ⟨*c*⟩ habebat, mittit. cuius aduentu cognito . . . Thermus . . . profugit: 1, 12, 1. 2; Curio summa omnium uoluntate Iguuium recipit: 1, 12, 2; altera castra ad alteram oppidi partem ponit; his castris Curionem praefecit: 1, 18, 5; mittit . . . in Siciliam Curionem pro praetore ⟨*N;* pro PR. *hl;* prop. R. *a;* pro populo romano *f*⟩ cum legionibus II ⟨*E. Hoffm.;* III *codd.;* IIII *Dauis.; Np.*⟩; eundem, cum Siciliam recepisset, protinus in Africam traducere exercitum iubet: 1, 30, 2; aduentu Curionis cognito (Cato) queritur in contione sese . . . proditum a Cn. Pompeio: 1, 30, 5; nacti uacuas ab imperiis Sardiniam Valerius, Curio Siciliam cum exercitibus eo perueniunt ⟨*u. CC*⟩: 1, 31, 1; interim L. Nasidius . . . freto Siciliae imprudente atque inopinante Curione peruehitur: 2, 3, 1; isdem temporibus C. Curio ⟨centurio *a*⟩ in Africam profectus ex Sicilia et iam ab initio copias P. Attii Vari despiciens duas legiones ex IIII, quas acceperat ⟨*c*⟩ a Caesare, D equites transportabat biduoque et noctibus tribus nauigatione consumptis adpellit ad eum locum, qui appellatur Anquillaria ⟨*c*⟩: 2, 23, 1; huius aduentum L. Caesar filius cum X longis nauibus ad Clupeam ⟨*c*⟩ praestolans . . . refugerat: 2, 23, 3; hunc secutus Marcius ⟨*c*⟩ Rufus quaestor nauibus XII, quas praesidio onerariis nauibus Curio ex Sicilia eduxerat: 2, 23, 5; ipse (Marcius) ad ⟨*om. a;* c. *add. N(a?)fhl*⟩ Curionem cum classe redit: 2, 23, 5; Curio Marcium ⟨*c*⟩ Vticam nauibus praemittit; ipse . . . ad flumen Bagradam peruenit: 2, 24, 1; ibi C. Caninium Rebilum . . . reliquit; ipse cum equitatu antecedit ad Castra exploranda Cornelia ⟨*c*⟩: 2, 24, 2; hoc explorato loco Curio castra Vari ⟨*c*⟩ conspicit: 2, 25, 1; *cf.* § 2. 3; huic (Iubae) . . . simultas cum Curione intercedebat, quod tribunus plebis legem promulgauerat, qua lege regnum Iubae publicauerat: 2, 25, 4; interim aduentu longarum nauium Curio pronuntiare onerariis nauibus iubet, . . . se in hostium habiturum loco qui non ex ⟨*c*⟩ uestigio ad Castra Cornelia *naues traduxisset: 2, 25, 6; his rebus gestis Curio se in castra ad Bagradam recipit atque uniuersi exercitus conclamatione imperator appellatur, posteroque die exercitum ⟨*c*⟩ Vticam ducit et prope oppidum castra ponit; 2, 26, 1; nouitate rei Curio permotus praemittit equites, . . . ipse celeriter ab opere deductis legionibus aciem instruit: 2, 26, 3; proxima nocte centuriones Marsi duo ex castris Curionis ⟨centurionis *ahl*⟩ cum manipularibus suis XXII ad Attium Varum perfugiunt: 2, 27, 1; hi . . . confirmant . . . totius exercitus animos alienos esse a Curione: 2, 27, 2; legiones ex castris educit. facit idem Curio, atque . . . suas uterque copias instruit: 2, 27, 4; legionesque eas transduxerat Curio, quas ⟨*Aldus;* quas curio *Ox*⟩ superioribus temporibus Corfinio receperat Caesar: 2, 28, 1; Quintilius circumire aciem Curionis . . . coepit: 2, 28, 2; hac habita oratione nullam in partem ab exercitu Curionis fit significatio, atque ita suas uterque copias reducit: 2, 28, 4; in castris Curionis magnus † omnium incessit timor: 2, 29, 1; († neque enim ex Marsis Paelignisque ueniebant, ut qui superiore nocte in contuberniis commilitesque nonnulli grauiora ⟨*sic codd.;* neque enim . . . ueniebant Vticam, qui non [superiore nocte] tuto a Vari in Curionis castra commearent — . Itaque nonnulli grauiores *Dt.*⟩: 2, 29, 4;) consilio conuocato ⟨*c*⟩ . . . deliberare incipit: 2, 30, 1; Curio utrumque improbans consilium . . . dicebat . . .: 2, 31, 1;

cf. qu. sqq.; quo facto commutata omnium et uoluntate et opinione consensu summo ⟨*c*⟩ constituit Curio . . . proelio rem committere . . .: 2, 33, 3; ad eos Curio equitatum et duas Marrucinorum cohortes mittit: 2, 34, 3; tunc ⟨*c*⟩ Rebilus, legatus Caesaris, quem Curio secum ex Sicilia duxerat, . . . perterritum, inquit, hostem uides, Curio: 2, 34, 4; *cf. qu. sqq.;* Fabius Paelignus quidam ex infimis ordinibus de exercitu Curionis: 2, 35, 1; ad proelium egressi Curionis milites iis rebus indigebant, quae: 2, 35, 5; itaque Curio exercitum in castra reducit: 2, 35, 6; qui omnes discessu Curionis . . . sese recipiunt: 2, 35, 6; postero die Curio obsidere Vticam ualloque ⟨*c*⟩ circummunire instituit: 2, 36, 1; nuntiabantur haec eadem Curioni, sed aliquamdiu fides fieri non poterat: tantam habebat suarum rerum fiduciam: 2, 37, 1; *cf.* § 2—6; itaque omnium suorum consensu Curio reliquas copias exspectare et bellum ducere parabat: 2, 37, 6; *cf.* 38, 1—3; quo facto ad Curionem equites reuertuntur captiuosque ad eum reducunt: 2, 38, 5; Curio cum omnibus copiis quarta uigilia exierat: 2, 39, 1; *cf.* § 2. 3; ita spei Curionis militum studia non deerant: 2, 39, 5; *cf. qu. sqq.;* ne ⟨*c*⟩ haec quidem res ⟨*c*⟩ Curionem ad spem morabatur ⟨*c*⟩: 2, 39, 6; suspicatus praemissis equitibus ipsum adfore Curionem Saburra copias . . . instruit: 2, 40, 3; Curio . . . hostes fugere arbitratus copias ex locis superioribus in campum deducit ⟨*c*⟩: 2, 40, 4; *cf.* 41, 1; non deest negotio Curio suosque hortatur: 2, 41, 3; Curio ubi . . . neque cohortationes suas neque preces audiri intellegit, . . . proximos colles capere uniuersos atque eo signa inferri iubet: 2, 42, 1; hortatur Curionem Cn. Domitius . . ., ut fuga salutem petat atque in castra contendat . . .: 2, 42, 3; at Curio numquam se amisso exercitu . . . in eius (Caesaris) conspectum reuersurum confirmat atque ita proelians interficitur: 2, 42, 4; Marcius ⟨*c*⟩ Rufus quaestor in castris relictus a Curione: 2, 43, 1; satis esse magna utrimque incommoda accepta . . .; se ⟨*c*⟩ morte Curionis et detrimento Africani ⟨*c*⟩ exercitus tanto: 3, 10, 5. *Cf. omnia, quae* 2, 23—44 *narrantur.*

(Curiosolites *u.* **Coriosolites.)**

Vibius Curius. *Cod. l habet* currius, currium.

quae (cohortes) procul equitatum Caesaris conspicatae, cui praeerat Vibius ⟨*Glaud.;* biuius *codd.*⟩ Curius, relicto praetore signa ad Curium transferunt atque ad eum transeunt: 1, 24, 3.

curo. A. c. gerundiuo = efficere, ut: intromissis equitibus omnium finitimarum ciuitatum ⟨*c*⟩, quos accersendos ⟨*c*⟩ curauerat (Labienus): V 58, 1; ¶ legatis imperat, . . . uti quam plurimas possent hieme naues aedificandas ueteresque reficiendas curarent ⟨curent β⟩: V 1, 1; Pompeius . . . magnam (classem) omnibus locis aedificandam curauerat: 3, 3, 1; ¶ qui Auarico expugnato refugerant, armandos uestiendosque curat (Vercingetorix): VII 31, 3; ¶ quas (legiones) Lentulus consul conscribendas curauerat: 3, 4, 1; ¶ ut . . . dispositis familiaribus suis . . . disparandos deducendosque ad suos (Vercingetorix) curaret ⟨curarat *Schn.; u. CC*⟩: VII 28, 6; obsides ciuitatum ⟨*c*⟩ Bibracte ad magistratum deducendos curauerunt (Eporedorix Viridomarusque): VII 55, 6; duumuiris municipiorum omnium imperat, ut naues conquirant Brundisiumque deducendas curent: 1, 30, 1; ¶ disparandos: VII 28, 6 *u.* deducendos; ¶ Sabinum . . . mittit, qui eam manum distinendam curet: III 11, 4; ¶ quod obsides inter eos dandos curasset (Dumnorix): I 19, 1; ¶ placuit, ut Litauiccus decem illis milibus . . . praeficeretur atque ea ⟨eo *Paul*⟩ † ducenda ⟨traducenda *Pluyg.*⟩ curaret: VII 37, 7; ¶ pontem in Arare faciendum curat: I 13, 1; quas (naues) postea Labienus faciendas curauerat numero LX: V 23, 4; naues longas X Gaditanis ut facerent imperauit, complures praeterea [in] Hispali faciendas curauit (Varro): 2, 18, 1; quas (naues triremes duas) Brundisii faciendas (Antonius) curauerat: 3, 24, 1; ¶ in eo concilio Cingetorigem . . . hostem (Indutiomarus) iudicat ⟨iudicandum curat β⟩: V 56, 3; ¶ eos extra ordinem in senatum legendos curauerat: 3, 59, 2; ¶ quod oppidum iis antea Caesar attribuerat muniendumque curauerat: 3, 29, 1; ¶ quos (captiuos) Caesar ad murum producendos curauerat: 3, 81, 1; ¶ reficiendas: V 1, 1 *u.* aedificandas; quas naues Vticae . . . P. Attius reficiendas huius belli causa curauerat: 2, 23, 3; ¶ quos (pontes) Vercingetorix rescindendos curauerat: VII 35, 2; ¶ quibus (nauibus) Caesar exercitum transportandum curauerat ⟨*u. CC*⟩: IV 29, 2; ¶ uestiendos: VII 31, 3 *u.* armandos.

B. = sanare: Bibulus . . . grauiore morbo . . . implicitus, cum neque curari posset neque susceptum officium deserere uellet, uim morbi sustinere non potuit: 3, 18, 1.

(curro: ut quo primum occurreretur ⟨β; *Schn.;* curreretur α; *rell. edd.*⟩ aut cui rei ferretur auxilium uix ratio iniri posset: VII 24, 4.**)**

currus: aurigae interim paulatim ex proelio excedunt atque ita currus ⟨se β⟩ conlo-

cant, ut: IV 33, 2; ¶ uti . . . in iugo insistere et se inde in currus citissime recipere consuerint: IV 33, 3.

cursus. A. hominum, equorum: a) obiect.: tanta erat horum (peditum) exercitatione celeritas, ut iubis subleuati equorum ⟨*ego:* equorum subl *codd.; edd.*⟩ cursum adaequarent: I 48, 7; ¶ adeo ut . . . alii † dimissis equis eundem cursum confugerent ⟨*sic codd.;* nihilo sequius eundem cursum conficerent *M. Haupt.;* [dimissis equis] eund. curs. coniungerent *Np.;* dimissis signis eund. curs. continuarent *Wölff.;* emensi equis eund. curs. confugerent *Hell.;* dimissi sequi eund. curs. contenderent *Madu.;* dimissis armis eodem cursu confugerent *Miller;* dimissis locis aequis eodem cursu fugerent *Dt.; u. CC*⟩: 3, 69, 4; ¶ fore, ut duplicato cursu Caesaris milites exanimarentur ⟨*Ald.;* existimarentur quod *codd.*⟩ et lassitudine conficerentur: 3, 92, 2; ¶ cursu incitato ⟨incitati *Hotom.*⟩ in summo colle ab hostibus conspiciebantur: II 26, 3; ¶ rursus renouato cursu pila miserunt: 3, 93, 1; ¶ nostri milites . . . sua sponte cursum represserunt et ad medium fere spatium constiterunt, ne consumptis uiribus adpropinquarent: 3, 93, 1.

b) abl.: non nulli protinus eodem cursu in oppidum contenderunt: 2, 35, 4; — protinusque (equites) eodem illo, quo uenerant, cursu ab decumana ⟨*c*⟩ porta in castra inrumpere conantur: VI 37, 1; — **(**3, 69, 4 *u.* **a)** confugere;**)** ¶ huc magno cursu contenderunt . . . exanimatique peruenerunt: III 19, 1; praemissis equitibus magno cursu ⟨β; *Schn.;* concursu α; *edd.*⟩ eo contenderunt: VII 48, 1; — hunc ⟨huc *hl*⟩ magno cursu concitatos iubet occupare, eo consilio, uti ipse eodem omnibus copiis contenderet: 1, 70, 4; ¶¶ simul et cursu et spatio pugnae defatigati ⟨fatigati *AQ; Dt.*[1]⟩ non facile recentes atque integros sustinebant: VII 48, 4; — cursu ac lassitudine exanimatos uulneribusque confectos Atrebates . . . compulerunt: II 23, 1; 3, 92, 2 *u.* **a)** duplicare; ¶ quos tanto spatio secuti, quantum ⟨quanto β⟩ cursu et uiribus efficere potuerunt, complures ex iis occiderunt: IV 35, 3; ¶¶ relinquebatur, ut . . . eo (equitatu) summoto repente incitati cursu sese in ualles uniuersi demitterent ⟨*c*⟩: 1, 79, 4; milites . . . ex inferiore loco aduersus cliuum ⟨*c*⟩ incitati cursu praecipites Pompeianos egerunt ⟨*c*⟩: 3, 46, 5; (II 26, 3 *u.* **a)** incitare.)

B. nauium; a) obiect.: qui uectoriis grauibusque nauigiis non intermisso remigandi labore longarum nauium cursum adaequarunt: V 8, 4; ¶ nostrae naues duae tardius cursu confecto in noctem coniectae . . . contra Lissum in ancoris constiterunt: 3, 28, 1; ¶ ne occasionem nauigandi dimitterent, siue ⟨*c*⟩ ad litora Apolloniatium *siue ad Labeatium* cursum derigere ⟨dirigere *codd.; edd.; cf. CC*⟩ atque eo naues eicere ⟨*c*⟩ possent: 3, 25, 4; ¶ neque ullus flare uentus poterat, quin aliqua ex parte secundum cursum haberent ⟨*b;* haberet *Ox*⟩: 3, 47, 4; ¶ hac adiuncta ad reliquas naues cursum Massiliam uersus perficit: 2, 3, 3; ¶ quod equites cursum tenere atque insulam capere non potuerant ⟨*c*⟩: IV 26, 5; tanta tempestas subito coorta est, ut nulla earum (nauium) cursum tenere posset, sed aliae eodem, unde erant profectae, referrentur, aliae . . . deicerentur: IV 28, 2; cognoscit LX naues . . . tempestate reiectas cursum tenere non potuisse atque . . . reuertisse: V 5, 2; uento intermisso cursum non tenuit et longius delatus aestu . . . conspexit: V 8, 2.

b) abl.: quaeque ibi ⟨*c*⟩ naues imprudentia aut tempestate paulum suo cursu decesserunt, has . . . diripere consuerunt: 3, 112, 3.

c) c. praep.: in hoc medio cursu est insula, quae appellatur Mona: V 13, 3.

[Falso cursu 1, 32, 3 *in ahl*[1] *scriptum est pro* cur se.]

cuspis: asseres enim pedum XII cuspidibus praefixi . . . per IIII ordines cratium in terra defigebantur: 2, 2, 2.

custodia. A.= ἡ φυλακή, τὸ φυλάττειν; **a) sing.: α) obiect.:** III cohortes Orici oppidi tuendi causa reliquit isdemque custodiam nauium longarum tradidit: 3, 39, 1.

β) dat.: II 29, 4 *u.* **B. b).**

γ) genet.: custodiae causa *u.* **causa** *p. 487* **e)** *(4 loc.)*

δ) abl.: praestare arbitrabatur unum locum . . . quam omnia ⟨*Ciacc.;* omnium *codd.*⟩ litora ac portus custodia clausos teneri ⟨*recc.;* tueri *Ox*⟩: 3, 23, 1.

ε) c. praep.: certasque cuique partes ad custodiam urbis attribuit: 1, 17, 3; 3, 25, 2 *u.* **b)**; quae (nauis) erat ad custodiam ab Acilio posita: 3, 40, 2; ¶ nuntii praemissi ab rege Iuba uenerunt, qui . . . de custodia ac defensione urbis hortarentur: 2, 36, 3.

b) plur.: (ut omnis iuuentus, quae in oppido remanserat, omnesque superioris ⟨-res *hl*⟩ aetatis cum liberis atque uxoribus † publicis custodiis quae ⟨*uel* custodiisque⟩ aut muro ad caelum manus tenderent ⟨*sic codd.;* ut omn. iuuentus, quae custodiis in opp. remans.,

omnesque superioris aet. c. lib. a uxor. aut supplicis ex muro ad c. m. tend. *Np.;* ut omn. iuuent., quae publicis custodiis in opp. remans., omnesque . . . uxoribus aut de muro . . . tenderent *Em. Hoffm.; codd. sequitur Madu., nisi quod* e speculis custodiisque *scribit pro* publicis custodiisqu(a)e; *u. CC*⟩: 2,5,3;**)** ¶ (a custodiis: 3,25,5 *u.* **B. a)** *ε*);) — tanto erant alacriores ad custodias ⟨-iam *b, recte, ni fallor*⟩, qui classibus praeerant: 3,25,2; — (de custodiis: 3,17,4 *u.* **B. a)** *ε*).)

B. (meton.) = *οἱ φύλακες;* **a)** plur.: *α*) subiect.: 3,101,2 *u.* *δ*).

β) **obiect.**: quod paulo incautius custodias in muro dispositas uidebat: VII 27,1; ipsi . . . praesidia custodiasque ad ripas Ligeris disponere . . . coeperunt: VII 55,9; Caesar dispositis in uallo custodiis ⟨*β*; custodibus *α*; *edd.*⟩ recipi (Mandubios) prohibebat: VII 78,5; 1,22,1 *u.* **custos** *extr.;* crebrasque in ripis custodias disponit: 1,83,5; simul ipse Cordubae conuentus per se portas Varroni clausit, custodias uigiliasque in turribus muroque disposuit: 2,19,3; (Bibulus) litora omnia . . . classibus occupauit, custodiisque diligentius dispositis ⟨custodiasque dil. disposuit *Oehl.*⟩ ipse grauissima hieme in nauibus excubans . . .: 3,8,4; ¶ legati milites ex opere deducunt ⟨*c*⟩, . . . operibus custodias relinquunt: 2,13,1; ¶ longiore circuitu custodias stationesque equitum uitabant: 1,59,3.

γ) **genet.**: temporibusque rerum et spatiis locorum et ⟨*N;* in *Ox; Forchh.; del. Np.; Db.*⟩ custodiarum uaria ⟨*c*⟩ diligentia ⟨-tiam *hl*⟩ animaduersa ⟨-uersis *Forchh.*⟩: 3,61,3.

δ) **abl.**: perturbatumque eum nactus (Cassius) nullis custodiis neque ordinibus certis . . . onerarias naues . . . in Pomponianam ⟨*c*⟩ classem immisit: 3,101,2; ¶ tanta diligentia omnes suos custodiis intra castra continuit, ut: V 58,1; omnia uada ac † saltus eius paludis ⟨certis custodiis *add. β; Schn.*⟩ obtinebant: VII 19,2.

ε) **c. praep.**: haec a custodiis ⟨*Ciacc.;* custodibus *codd.*⟩ classium loca maxime uacabant: 3,25,5; ¶ si hoc sibi remitti uellent, remitterent ipsi de maritimis custodiis: 3,17,4; ¶ cum neque ui contendere . . . neque clam transire propter custodias Menapiorum possent: IV 4,4.

b) sing.: qui . . . custodiam ⟨custodiae B^2 *β*⟩ ex suis ac praesidium ⟨praesidio B^2*β*; praesidia *Q;* custodiam ex suis ac praesidio *Schn.*⟩ sex milia hominum una reliquerunt: II 29,4; ¶ (3,23,1 *u.* **A. a)** *δ*).)

C. = carcer: L. Lentulus comprehenditur ab rege et in custodia necatur: 3,104,3.

(D. = locus, in quo positae sunt custodiae: 2,5,3 *u.* **A. b)**.)

custodio: obsidibus imperatis centum hos Haeduis custodiendos tradit: VI 4,4; omnes uno consilio Domitium productum in publicum circumsistunt et custodiunt: 1,20,5.

custos. A. subi.: C. Valerius Procillus cum a custodibus in fuga trinis catenis uinctus traheretur: I 53,5.

B. obiect.: **(**Caesar dispositis in uallo custodiis ⟨*β*; custodibus *α*; *edd.*⟩ recipi (Mandubios) prohibebat: VII 78,5;**)** ¶ itaque interfectis Nouioduni custodibus . . . equos inter se partiti sunt: VII 55,5; ¶ Dumnorigi custodes ponit, ut quae agat, quibuscum loquatur scire possit: I 20,6.

C. genet.: Commium Atrebatem cum equitatu custodis loco in Menapiis relinquit: VI 6,4.

D. c. praep.: **(**haec a custodiis ⟨*Ciacc.;* custodibus *codd.*⟩ classium loca maxime uacabant: 3,25,5;**)** ¶ Lentulus Spinther de muro cum uigiliis custodibusque ⟨custodiisque?⟩ nostris conloquitur: 1,22,1.

Cyclades: Pompeius . . . magnam ex Asia Cycladibusque insulis, . . . Aegypto classem coegerat, magnam omnibus locis aedificandam curauerat: 3,3,1.

Cyprus: (Pompeius) in Ciliciam atque inde Cyprum peruenit. ibi cognoscit: 3,102,5; Caesar paucos dies in Asia moratus cum audisset Pompeium Cypri uisum, coniectans eum Aegyptum iter habere . . . Alexandriam peruenit: 3,106,1.

Cyrenae: frumenti uim maximam ex Thessalia, Asia, Aegypto, Creta, Cyrenis reliquisque regionibus comparauerat: 3,5,1.

D

D. = Decimus. III 11,5 *in X uidetur esse* Decimus; *reliquis locis per notam* (D.) *uidetur scriptum esse.*

Additum est praenomen D. *his duobus nominibus:* Brutus: III 11,5; 1,36,5; 56,3; 2,6,4: Laelius: 3,5,3; 7,1; 40,5; 100,1.

D *u.* **quingenti.**

d. = dicit: Caesar imp. s. d. Ciceroni imp.:

ap. Cic. ad Att. IX 6 *A;* Caesar imp. sal. d. Ciceroni imp.: *ap. Cic. ad Att.* X 8 *B.*

d. = diem *u.* **a.** (= ante) *p. 1.*

Daci: oritur (Hercynia silua) ab Heluetiorum et Nemetum et Rauracorum finibus rectaque fluminis Danuuii ⟨*c*⟩ regione pertinet ad fines Dacorum et Anartium: VI 25, 2.

Dalmatae: (M. Octauius) ibi (Salonis) concitatis Dalmatis ⟨dalmanis *f;* Delmatis *J. Becker*⟩ reliquisque barbaris Issam ⟨*c*⟩ a Caesaris amicitia auertit: 3, 9, 1.

Licinius Damasippus: ipse (Iuba) equo in oppidum uectus prosequentibus compluribus senatoribus, quo in numero erat Ser. Sulpicius et Licinius Damasippus: 2, 44, 3.

damno: V 55, 3 *in A scriptum est* dampnatos; 3, 1, 4; 21, 4; 83, 4; 110, 3 in *a* dampn.

Orgetorigem ex uinclis causam dicere coegerunt; damnatum poenam sequi oportebat, ut igni cremaretur: I 4, 1; Indutiomarus . . . exsules damnatosque tota Gallia magnis praemiis ad se allicere coepit: V 55, 3; ¶¶ non nullos ambitus Pompeia lege damnatos illis temporibus, quibus in urbe ⟨*c*⟩ praesidia legionum Pompeius habuerat, quae iudicia aliis audientibus iudicibus, aliis sententiam ferentibus singulis diebus erant perfecta, in integrum restituit: 3, 1, 4; ¶ qui (Milo) Clodio interfecto eo ⟨*Scal.;* eius *codd.*⟩ nomine erat damnatus: 3, 21, 4; ¶¶ unam fore tabellam, qui liberandos omni periculo censerent, alteram, qui capitis damnarent, tertiam, qui pecunia ⟨*c*⟩ multarent: 3, 83, 4; multi praeterea capitis damnati exsulesque conuenerant: 3, 110, 3.

damnatus ui subst. V 55, 3; 3, 110, 3.

damnum: exercitum Caesar duarum cohortium damno ⟨dampno *a*⟩ Durocortorum Remorum reducit: VI 44, 1.

Danuuius. *Cf. Glück p. 91 sq.: J. Becker ZAW. 1851 p. 453.*

oritur (Hercynia silua) ab Heluetiorum et Nemetum et Rauracorum finibus rectaque fluminis Danuuii ⟨danubii *X*⟩ regione pertinet ad fines Dacorum et Anartium: VI 25, 2.

Dardani: huc (= ad hos equites) Dardanos, Bessos partim mercennarios, partim imperio aut gratia comparatos, . . . adiecerat: 3, 4. 6.

de. I. Conlocatio: quorum de natura moribusque: II 15, 3; (quorum res ⟨de re *Hertz*⟩ agitur *ap. Gell.* V 13, 6;) de quorum, de cuius *non reperitur apud Caesarem;* ¶ quibus de rebus: III 9, 1; *sed* de ⟨*CC*⟩ quibus insulis: V 13, 3; de quibus rebus: 3, 21, 2; — his de rebus: IV 5, 1; *sed* de his rebus: I 47, 1; II 2, 3; VII 89, 3; 1, 3, 6; 3, 109, 1; *ap. Cic. ad Att.* IX 7 *C,* 1; — *semper* alia (ea, eadem, hac, leuiore, qua, quacumque) de causa; aliis (aliquot, duabus, his, isdem, multis, omnibus, quibus, quibusdam) de causis *(28 locis). — Reliquis (165 fere) locis praepositio primo loco posita est:* de summis rebus, de locis superioribus, de Sabiui uictoria, de exercitu Romanorum, *sim.*

De senatusque consulto: VII 1, 1.

II. Significatio. 1. De loco et trsl.; A. = **κατά, de loco superiore:** ut de locis superioribus haec decliuia et deuexa cernebantur: VII 88, 1; ¶ Lentulus Spinther de muro cum uigiliis custodibusque (?) nostris conloquitur: 1, 22, 1; ¶ (qui (calones) ab ⟨*om.* α; e *Frig.*⟩ decumana porta ac ⟨de *add. A*[1]⟩ summo iugo collis nostros uictores flumen transisse ⟨*c*⟩ conspexerant: II 24, 2;) ¶ decedere: 1, 71, 3; V 13, 4 *u.* **B.**; ¶ deducere: 3, 21, 3; V 51, 2 *ibid.;* ¶ Lucretius et Attius de muro se deiecerunt: 1, 18, 3; ¶ non nullae (matres familiae) de muris ⟨muro β⟩ per manus demissae ⟨dimissae α⟩ sese militibus ⟨*c*⟩ tradebant: VII 47, 6; ¶ simul et de ⟨*om.* β⟩ nauibus desiliendum . . . erat: IV 24, 2; ¶ magnum numerum impedimentorum ⟨iumentorum *Ciacc.*⟩ ex castris mulorumque produci deque his ⟨*Dauis ;* neque hiis *uel* iis β; eque his *Lips.; Scal., Schn.;* atque iis *Ciacc.; Fr.*⟩ stramenta detrahi . . . iubet ⟨*uerba* mulorumque prod. . . . stramenta *om.* α⟩: VII 45, 2; ¶ deturbare: 3, 21, 2 *u.* **B.**; ¶ cupas taeda ac pice refertas incendunt easque de muro in musculum deuoluunt: 2, 11, 2; ¶ armorum magna multitudine de muro in fossam . . . iacta: II 32, 4; alii faces atque aridam materiem ⟨*c*⟩ de muro in aggerem eminus iaciebant: VII 24, 4; ¶ matres familiae de muro uestem argentumque iactabant et pectore nudo prominentes passis manibus obtestabantur Romanos: VII 47, 5; ¶ (obtestari: VII 47, 5 *u.* iactare;) ¶ (plerique ex his . . . ex ⟨*add. Np.*⟩ X ⟨de decem *Oehl.*⟩ pedum munitione se ⟨*Np.:* munitionesse *a*[1]*;* munitionis se *rell.*⟩ in fossas praecipitabant ⟨*P. Manut.;* praecipitant *codd.*⟩: 3, 69, 3;) eodem tempore L. Fabius centurio quique una murum ascenderant ⟨*c*⟩ circumuenti atque interfecti de ⟨β; *om.* α; *Np., Dt., Hold.*⟩ muro praecipitabantur ⟨praecipitantur β; *Schn.*⟩: VII 50, 3; ¶ sed de ⟨*add. E. Hoffm; e add. Ciacc.; Np.; om. codd.; Dt.*⟩ muro sagittis tormentisque fugientes persequi prohibentur (nostri): 2, 14, 3; ¶ (prominere: VII 47, 5 *u.* iactare;) ¶ fundis, sagittis, lapidibus

nostros de uallo proturbare ⟨pert. *Ma; de*-turb. *ik*⟩ . . . parant: VII 81, 2; ¶ matres familiae, quae paulo ante Romanis de muro ⟨de m. *om.* β⟩ manus tendebant: VII 48, 3.

B. = ἐξ, ἀπό; **a)** de loco: quod (Afraniani) de colle non decederent ⟨O^2; recederent O^1Nz⟩: 1, 71, 3; quod Ariouistus . . . nunc de altera parte tertia Sequanos decedere iuberet: I 31, 10; ut . . . demigrandi ⟨*CC*⟩ causa de uallo decederet nemo: V 43, 4; ¶ cum consul . . . contionari conantem de rostris deduxit: 3, 21, 3; nostris uero etiam de ⟨e β⟩ uallo deductis propius accedunt: V 51, 2; ¶ nuntios dimisisse, uti de oppidis demigrarent, liberos, uxores . . . in siluis deponerent: IV 19, 2; ¶ impetuque multitudinis in C. Trebonium facto . . . eum de tribuuali deturbauit ⟨exturb. *h pr. m.*⟩: 3, 21, 2; ¶ ciuitati persuasit, ut de finibus suis cum omnibus copiis exirent: I 2, 1; ¶ (recedere: 1, 71, 3 *u.* decedere.)

b) trsl. (c. uerbis minuendi): nihil se . . . grauius de ciuitate iudicare neque ⟨quicquam *add. Pluyg.*⟩ de sua in Haeduos beneuolentia deminuere: VII 43, 4; quod . . . neque eius calamitate de tanta uoluptate et gratulatione quicquam fortuna deminuerat ⟨diminuerat *BM*⟩: I 53, 6; ne quid de iure aut de legibus ⟨de legibus aut iure β⟩ eorum deminuisse uideretur: VII 33, 2; ¶ aequo animo remittendum de celeritate existimabat: V 49, 6; si hoc sibi remitti uellent, remitterent ipsi de maritimis custodiis: 3, 17, 4.

C. = περί; **a)** pendet ex **α)** uerbis: si quis ⟨*om.* β⟩ quid de re publica a finitimis rumore ac ⟨*c*⟩ fama acceperit ⟨acceperint β⟩: VI 20, 1; cum Caesarem . . . detineri cognouit . . . quaeque postea acciderant, de angustiis ad Ilerdam rei frumentariae, accepit: 2, 17, 3; ¶ addunt etiam de Sabini morte: V 41, 4; huc addit pauca de causa et de copiis auxiliisque suis: 3, 16, 5; ¶ de re frumentaria Boios atque Haeduos adhortari non destitit ⟨*c*⟩: VII 17, 2; ¶ uelle sese de re publica et summis utriusque rebus cum eo agere: I 34, 1; uelle se de his ⟨iis *h; Frig., Db.*⟩ rebus, quae inter eos agi coeptae neque perfectae essent, agere cum eo: I 47, 1; (eadem fere atque eisdem uerbis ⟨*Clark.*; rebus *codd.*; de rebus *Ald.*; *u. CC*⟩ praetor Roscius agit cum Caesare: 1, 8, 4;) pro horum necessitate, quorum res ⟨de re *Hertz*⟩ agitur, defugere ⟨*c*⟩ hoc munus . . . non potui: *ap. Gell.* V 13, 6; — petieruntque, uti sibi secreto [in occulto] de sua omniumque salute cum eo agere liceret: I 31, 1; cum eo de salute sua agit ⟨*Thom. Bentl.*; *om. codd.*⟩, orat atque obsecrat, ut sibi parcat: 1, 22, 3; Afranii etiam filius adulescens de sua ac parentis sui salute cum Caesare per Sulpicium legatum agebat: 1, 74, 6; *u. praeterea* **ago** *p. 218* β); *p. 220 sq.* γγ) (*2 + 13 loc.*); ¶ si quis appellauisset de aestimatione et de solutionibus: 3, 20, 1; ¶ quid ⟨*Aimoin.*; quod *codd.*; *Frig, Db.*⟩ quisque eorum de quaque re audierit aut cognouerit: IV 5, 2; Saburra, de quo ante erat auditum: 2, 38, 3; ¶ recte auguraris ⟨*c*⟩ de me . . . nihil a me abesse longius crudelitate: *ap. Cic. ad Att.* IX 16, 2.

obsidibusque de pecunia cauent: VI 2, 2; ¶ eadem de profectione cogitans, quae ante senserat: VII 53, 1; ut non de ratione belli cogitarent, sed: 3, 72, 1; *u. praeterea* **cogito** *p. 570 sq.* **B.** β) (*7 loc.*); ¶ quae ignorabant, de L. Domitii fuga cognoscunt: 1, 20, 4; IV 5, 2 *u.* audire; quam frequentissimi conuenirent, ut de eorum postulatis cognosceret: IV 11, 5; *u. praeterea* **aduentus** **E.** *p. 186* (*4 loc.*) *et* **cognosco** *p. 576 sq.* **b)** (*7 loc.*); ¶ cohortatus Haeduos de supportando commeatu: VII 10, 3; ¶ quibuscum communicare de maximis rebus Pompeius consueuerat: 3, 18, 3; ¶ (conclamare: VII 26, 4 *u.* significare;) ¶ quod de re tanta et a tam perito imperatore nihil frustra confirmari uidebatur: 3, 87, 7; ¶ fere de omnibus controuersiis publicis priuatisque constituunt: VI 13, 5; ¶ is se praesente de se ter sortibus ⟨*c*⟩ consultum dicebat: I 53, 7; ¶ consultare de *u.* **consultare** *p. 702* (*3 loc.*); ¶ (Libo) unum instare ⟨stare *a*⟩ de indutiis uehementissimeque contendere: 3, 17, 5; omnibusque annis de locis ⟨loco β; *Db.*⟩ summis simultatibus contendebant: V 44, 2; hi cum tantopere de potentatu inter se multos annos contenderent: I 31, 4; iamque inter se palam de praemiis ⟨praeturis *Markland.*; prouinciis *Kraff.*⟩ ac de ⟨*om. h pr.*; *Np., Dt.*⟩ sacerdotiis contendebant: 3, 82, 4; in ea ciuitate duo de principatu inter se contendebant: V 3, 2; suffragio druidum ⟨*c*⟩, non numquam etiam armis de principatu contendunt: VI 13, 9; quibus modis ad Oricum cum Libone de mittendis legatis contendisset: 3, 90, 2.

et de imperio Caesaris et de amplissimis uiris, tribunis plebis, grauissime acerbissimeque decernitur: 1, 5, 4; ¶ deliberatur ⟨β; *pr. edd.*; dicebatur α; *Schn.*⟩ de Auarico in communi concilio, incendi placeat ⟨*c*⟩ an defendi: VII 15, 3; quibus de causis consilio conuocato ⟨*c*⟩ de summa rerum deliberare incipit: 2, 30, 1; ¶ naues XVIII, de quibus supra

⟨*om. A*⟩ demonstratum est, . . . soluerunt: IV 28, 1; magnum numerum . . . Albicorum, de quibus supra demonstratum est, imponunt: 1, 56, 2; ¶ Caesar . . . de Italicis commeatibus desperans . . . in Epirum . . . misit: 3, 42, 3; cur de sua uirtute aut de ipsius diligentia desperarent? I 40, 4; perspecto urbis situ . . . de oppugnatione ⟨β; expugnatione α; *edd.*⟩ desperauit, de obsessione ⟨*uerba* desper. de obsess. *habet* β; *om.* α; *Schn.*⟩ non prius agendum constituit, quam: VII 36, 1; (Dumnorigem) imperio ⟨*CC*⟩ populi Rom. non modo de regno, sed etiam de ea, quam habeat, gratia desperare: I 18, 9; cum aut de officio imperatoris desperare aut praescribere uiderentur ⟨*c*⟩: I 40, 10; Ariouistum . . . desperantes iam de pugna et dispersos (Gallos) subito adortum: I 40, 8; Galli, nisi perfregerint munitiones, de omni salute desperant: VII 85, 3; hi de sua salute desperantes, ut extremo uitae tempore homines facere consuerunt, aut suam mortem miserabantur aut: 2, 41, 8; ¶ si . . . haec explorata habeamus, quae de exercitus alienatione dicuntur: 2, 31, 5; habere sese quae de re communi dicere uellent: V 26, 4; (I 35, 2 *u.* discere;) nihil, inquit, de eorum sententia dicturus sum, qui: VII 77, 3; — Aduatuci, de quibus supra scripsimus ⟨α; diximus *af(h?)*⟩ . . . reuerterunt: II 29, 1; — commouefacit, quae ipso praesente in concilio Gallorum de Dumnorige sint dicta: I 19, 4; ostendit, quae separatim quisque de eo apud se dixerit: I 19, 4; Commius Atrebas, de quo ante dictum est: IV 35, 1; Dumnorix Haeduus, de quo ante ab nobis dictum est: V 6, 1; — (de Auarico: VII 15, 3 *u.* deliberare;) id est oppidum Senonum in insula ⟨*c*⟩ Sequanae ⟨*c*⟩ positum, ut paulo ante de Lutetia ⟨lutetiam (*om.* de) *ik; Ald.*⟩ diximus ⟨*u. CC*⟩: VII 58, 3; ¶ si coram de omnibus condicionibus disceptetur: 1, 24, 6; sibi placere regem Ptolomaeum atque . . . Cleopatram . . . de controuersiis iure apud se potius quam inter se armis disceptare: 3, 107, 2; ¶ ut . . . grauaretur neque de communi re discendum ⟨*Paul;* dicendum *codd.; edd.*⟩ sibi et cognoscendum putaret: I 35, 2; ¶ multa praeterea de sideribus atque eorum motu, de mundi ac terrarum magnitudine, de rerum natura, de deorum immortalium ui ac ⟨de ui deorum ac β⟩ potestate disputant et iuuentuti tradunt: VI 14, 6; ¶ cohortatus Haeduos de supportando commeatu praemittit ad Boios, qui de suo aduentu doceant: VII 10, 3; qui de his rebus eum doceant: 1, 3, 6; ¶ nam de equitibus hostium, quin nemo eorum progredi modo ⟨*c*⟩ extra agmen audeat, ne ipsos quidem ⟨*c*⟩ debere dubitare: VII 66, 6; summum esse Vercingetorigem ducem, nec de eius fide dubitandum nec maiore ratione bellum administrari posse: VII 21, 1; an, quod ad diem non uenerunt, de eorum fide constantiaque dubitatis? VII 77, 10; se cum sola decima legione iturum, de qua non dubitaret: I 40, 15.

qui se de superioris temporis consilio excusarent: IV 22, 1; ¶ sese omnia de pace expertum ⟨experta *Nx*⟩ nihil adhuc ⟨*CC*⟩ arbitrari uitio factum eorum, quos: 3, 57, 2; ¶ de numero eorum omnia se habere explorata Remi dicebant: II 4, 4.

ut de eorum imperio ad populum feratur: 1, 6, 6.

qui nuntii . . . de custodia ac defensione urbis hortarentur: 2, 36, 3; mandat, ut Libonem de concilianda pace hortetur: 1, 26, 3.

de Fausto impedit Philippus, tribunus plebis: 1, 6, 4; ¶ ut, si quid possent, de indutiis fallendo impetrarent (Germani): IV 13, 5; sperare ⟨se *add.* β⟩ ab eo de sua ac militum salute impetrari ⟨impetrare *AQ*⟩ posse: V 36, 3; quod de sua salute impetrauerit, fore etiam reliquis . . . solacio: 1, 22, 6; ¶ instare: 3, 17, 5 *u.* contendere *in.*; ¶ nihil se propter inscientiam leuitatemque ⟨*c*⟩ uulgi grauius de ciuitate iudicare neque de sua . . . beneuolentia deminuere: VII 43, 4; Pompeius quoque de Caesaris consilio coniectura iudicans . . . existimabat: 3, 78, 6; hic dies ⟨*c*⟩ de nostris controuersiis iudicabit: V 44, 3; de itinere ipsos breui tempore iudicaturos: I 40, 11; neque sine causa et Caesar amicissime de uobis et illi grauissime ⟨*c*⟩ iudicauerunt: 2, 32, 2.

desinite ergo de compositione loqui: 3, 19, 7; itaque de deditione omnes ⟨in *add. z;* iam *Voss.; Dt.; om. O*⟩ palam loquebantur: 2, 36, 2; pauca apud eos de lenitate sua locutus . . . omnes conseruauit: 3, 98, 2; (Labienus) † summissa oratione loqui de pace atque altercari cum Vatinio incipit ⟨*sic codd.; Np.;* sed missa orat. de pace loqui atque &c. *Terpstra; Kran.;* sed missa or. d. p. loqui elate atque &c. *Dt.;* [summissa oratione] loqui de p. atque &c. *Db.;* sed omissa orat. de p. altercari &c. *Oud.; u. CC*⟩: 3, 19, 5; loquuntur (Libo, Bibulus) . . . cum . . . legatis . . .: uelle se de maximis rebus cum Caesare loqui, si sibi ⟨*c*⟩ facultas detur: 3, 15, 6; de re publica nisi per concilium loqui non conceditur: VI 20, 3; multa suppliciter (Vatinius) locutus est ⟨est *1 det.; om. rell.*⟩, ut de sua atque omnium salute debebat: 3, 19, 3; — M. Varro . . . diffidens Pom-

peianis rebus amicissime de Caesare loquebatur: 2, 17, 1.

huius ⟨c⟩ te paene principem copiae atque inuentorem bene de nomine ac dignitate populi Romani meritum esse existimare debemus: *ap. Cic. Brut.* 253; neu se optime de communi libertate meritum hostibus in cruciatum ⟨de comm. lib. opt. mer. in cruc. host. β; in cruc. host. *etiam Np.*⟩ dedant: VII 71, 3; ita se omni tempore de populo Romano meritos esse, ut: I 11, 3; neque se . . . pati posse C. Caesarem imperatorem bene de re publica meritum . . . oppido moenibusque prohiberi: 1, 13, 1; quem (Scaeuam) Caesar, ut erat de se meritus et de re publica, . . . ab octauis ordinibus ad primipilum se traducere pronuntiauit: 3, 53, 5; — hoc . . . saepius mihi facturus uideor: ita de me mereris: *ap. Cic. ad Att.* IX 6 *A*; cur uulnerari pateretur optime meritos de se ⟨mer. de se *Ofhl;* de se meritos *uulgo; Np., Dt.*⟩ milites ⟨cur uuln. . . . milites *om. a*⟩: 1, 72, 2; excellentissimam uirtutem Crastini fuisse optimeque eum de se meritum iudicabat: 3, 99, 2; ¶ Pompeius . . . misit ad me N. ⟨c⟩ Magium ⟨c⟩ de pace: *ap. Cic. ad Att.* IX 13 *A*, 1; — legatos mittere *u.* β) legatus.

priusque omnes (legiones) in unum locum cogit, quam de eius aduentu Aruernis nuntiari posset: VII 9, 5.

(perscribere: 1, 6, 5 *u.* β) consultum;) ¶ postea quam . . . de suis priuatim ⟨priuatis β⟩ rebus ab eo petere coeperunt: V 3, 5; ¶ quod antea de conloquio postulasset, id per se fieri licere: I 42, 1; patientiam proponit suam, cum de exercitibus dimittendis ultro ⟨c⟩ postulauisset: 1, 32, 4; ¶ ut de suis homines laudibus libenter praedicant: 2, 39, 4; qui de meis in uos meritis praedicaturus ⟨*Steph.;* praeiudicaturus *codd.*⟩ non sum: 2, 32, 10; Ariouistus ad postulata Caesaris pauca respondit, de suis uirtutibus multa praedicauit: I 44, 1; ¶ (praescribere: I 40, 10 *u.* desperare;) ¶ non alienum esse uidetur de Galliae Germaniaeque moribus et quo differant . . . proponere: VI 11, 1; ¶ cum . . . neque de frumento reliquoque commeatu satis esset prouisum: III 3, 1; (ut portus tueretur et rem frumentariam ⟨de re frumentaria *Vielh.*⟩ prouideret: V 8, 1;) maxime . . . de re frumentaria ut prouiderent hortatus est: 3, 34, 2.

deinde *de ⟨*add. Madu.;* dein de *Ciacc.*⟩ imperatoris fide ⟨*Ciacc.; Madu.;* fidem *codd.; edd.*⟩ quaerunt, rectene se illi sint commissuri: 1, 74, 2; quorum de natura moribusque Caesar ⟨c⟩ cum quaereret, sic reperiebat: II 15, 3; ¶ quorum sint legati apud se et de Sueborum iniuriis querantur: IV 8, 3; (equites) uniuersi Caesarem adierunt palamque de eorum iniuriis sunt questi: 3, 59, 4; indictis inter se principes Galliae conciliis ⟨c⟩ . . . queruntur de Acconis morte: VII 1, 4.

iniquum esse de stipendio recusare: I 44, 4; ¶ refertur confestim de intercessione tribunorum: 1, 2, 8; non oportere ante ⟨c⟩ de ea re ad senatum referri quam: 1, 2, 2; de reliquis rebus ad senatum refertur: tota Italia dilectus habeatur . . .: 1, 6, 3; de quibus rebus Seruilius consul ad senatum rettulit, senatusque . . . censuit: 3, 21, 2; referunt consules de re publica ⟨in ciuitate *add. codd.; u. CC*⟩: 1, 1, 2; refertur etiam de rege Iuba, ut socius sit atque amicus; Marcellus *consul passurum in praesentia negat: 1, 6, 4; ¶ nos nihil de eo percontationibus reperiebamus: V 13, 4.

si Haeduis de iniuriis, quas . . . intulerint, . . . satis faciant: I 14, 6; seseque paratos esse demonstrant omnibus rationibus ⟨c⟩ de iniuriis satis facere: V 1, 7; ¶ de quibus insulis ⟨quibus insulis (*om.* de) *uel* quibus in insulis *Eussner*⟩ non nulli scripserunt dies continuos XXX sub bruma esse noctem: V 13, 3; — de Cicerone te uideo quiddam scripsisse, quod ego non intellexi: *ap. Cic. ad Q. fr.* II 10 (12), 4; Aduatuci, de quibus supra scripsimus ⟨diximus *af(h?)*⟩, . . . domum reuerterunt: II 29, 1; ¶ quod plus se quam imperatorem de uictoria atque exitu rerum sentire existimarent: VII 52, 3; (eadem (de profectione): VII 53, 1 *u.* cogitare;) postea quam (hostes) ex nocturno fremitu uigiliisque de profectione eorum ⟨c⟩ senserunt: V 32, 1; quid irati grauius de uobis sentire possunt, quam ut eos prodatis, qui: 2, 32, 4; ¶ conclamare et significare de fuga Romanis coeperunt: VII 26, 4; ¶ hortatur, ut . . . uel ipse de eo causa cognita statuat uel ciuitatem statuere iubeat: I 19, 5; ¶ qui (Bibulus) de seruis liberisque omnibus ad impuberes supplicium sumit et ad unum ⟨omnes *add. b*⟩ interficit: 3, 14, 3; non dubitare (se), quin (Ariouistus) de omnibus obsidibus . . . grauissimum supplicium sumat: I 31, 15; et de Accone . . . grauiore sententia pronuntiata more maiorum supplicium sumpsit: VI 44, 2.

quod deditione facta obsidibusque acceptis nihil de bello timendum existimauerat (Galba): III 3, 1; nihil eos de euentu eius diei timuisse, qui: 3, 96, 1; Labienus . . . de suo ac legionis periculo nihil timebat: V 57, 1; qui no-

stris nauibus periculum intulerant, de suo timere cogebantur: 3, 27, 1; ¶ tradere: VI 14, 6 *u.* disputare.

uenire: VII 37, 5 *u.* β) disceptator; II 6, 4; (IV 36, 1) *u.* β) legatus.

β) subst.: de his rebus rogo uos, ut cogitationem suscipiatis: *ap. Cic. ad Att.* IX 7 *C*, 1; ¶ quid esse ⟨*c*⟩ ... turpius quam auctore hoste de summis rebus capere consilium? V 28, 6; quod saepe homines temerarios ... de summis rebus consilium capere cognitum est: VI 20, 2; — liberius atque audacius de bello consilia inire incipiunt: VII, 1, 3; consilia clam de bello inire incipiunt: VII 43, 3; de summis saepe rebus consilia ineunt: IV 5, 3; si quid ⟨*c*⟩ etiam de sua salute ab Haeduis iniretur consilii: VII 9, 4; praesertim cum de recuperanda communi libertate consilium initum uideretur: V 27, 6; ¶ de reliquis rebus senatus consulta perscribuntur: 1, 6, 5; ¶ his erat inter se de principatu contentio: VII 39, 2; iam de sacerdotio Caesaris Domitius, Scipio Spintherque ⟨*c*⟩ Lentulus cotidianis contentionibus ad grauissimas uerborum contumelias palam descenderunt ⟨*CC*⟩: 3, 83, 1; ¶ si de hereditate, de finibus controuersia est: VI 13, 5; cum de loco et ⟨de *add. al; Db.*⟩ tempore eius rei controuersia inferretur: 1, 86, 2; celeriter est inter eos de principatu controuersia orta: 3, 112, 10; ¶ cur enim potius Haedui de suo iure et de legibus ad Caesarem disceptatorem ⟨disceptaturi *M*[3]⟩ quam Romani ad Haeduos ueniant? VII 37, 5; ¶ neque ulla de reditu eius fama adferebatur: VI 36, 1; — prius ... quam de eius aduentu fama omnino in eas regiones perferretur: 3, 7, 3; iamque de Caesaris aduentu fama ad ciuitates perferebatur: 3, 102, 8; ad Ciceronis hiberna aduolant nondum ad eum fama de Titurii morte perlata: V 39, 1; ad Labienum per Remos incredibili celeritate de uictoria Caesaris fama perfertur: V 53, 1; (fama percrebuerat: 3, 79, 4 *u.* litterae;) — eo fama iam praecurrerat ⟨*c*⟩, quam supra docuimus, de proelio Dyrrachino: 3, 80, 2; ¶ diffidens de numero dierum Caesarem fidem seruaturum: VI 36, 1; fidem ab imperatore de Petrei atque Afranii uita petunt: 1, 74, 3; ¶ me una uobiscum de re iudicium facturum confido: 2, 31, 8; neque (se) de summa belli suum iudicium, sed imperatoris esse ⟨*c*⟩ existimauisse: I 41, 3; quod de se optimum iudicium fecisset: I 41, 2; ¶ legatos ad Pompeium de compositione mitti oportere: 1, 32, 8; — Heluetii omnium rerum inopia adducti legatos de deditione ad eum miserunt: I 27, 1; (Suessiones) magnitudine operum ... permoti legatos ad Caesarem de deditione mittunt: II 12, 5; Cassiuellaunus ... legatos per Atrebatem Commium de deditione ad Caesarem mittit: V 22, 3; tertio die missis ex oppido legatis de deditione ... obsides dari iubet: VII 11, 2; (illi de deditione missis legatis agere coeperunt ⟨*c*⟩: 3, 97, 5;) — (Aduatuci) inusitata specie commoti legatos ad Caesarem de pace miserunt: II 31, 1; Morini ⟨*CC*⟩ Menapiique supererant, qui in armis essent neque ad eum umquam legatos de pace misissent: III 28, 1; hostes ... statim ad Caesarem legatos de pace miserunt: IV 27, 1; eodem die legati ab hostibus missi ad Caesarem de pace uenerunt: IV 36, 1; qui (Menapii) uni ex Gallia de pace ad Caesarem legatos numquam miserant: VI 5, 4; legatosque (milites) de pace primorum ordinum centuriones ad Caesarem mittunt: 1, 74, 3; liceretne ciuibus ad ciues de pace ⟨de p. *suspectum Kranero del. Db.*⟩ tuto ⟨*Voss.*: duos *Ofl;* duo *ah; del. Ald.; Np., Db.*⟩ legatos mittere: 3, 19, 2; — mittuntur de his rebus ad Caesarem legati: VII 89, 3; — cum ... cognouissent ... legatos ad Vercingetorigem de pace et ⟨de *add.* β⟩ amicitia concilianda publice missos: VII 55, 4; — — unus ⟨*c*⟩ ex iis, qui legati de pace ad Caesarem uenerant: II 6, 4; (IV 36, 1 *u.* legatos mittere de pace;) ¶ ibi legem de dictatore ⟨legem dedictionis *af*⟩ latam ... cognoscit: 2, 21, 5; ¶ (de analogia libri *cf. Np. p. 752—757; Dt. III. p. 125—130;*) ¶ (simul a Pompeio litteris per omnes prouincias ciuitatesque dimissis ⟨de *add. Scal.*⟩ proelio ad Dyrrachium facto latius inflatiusque multo, quam res erat gesta, fama percrebuerat ⟨*c*⟩: 3, 79, 4;) ¶ eodem ⟨*c*⟩ mendacio de caede equitum et principum permouet ⟨*c*⟩: VII 38, 10; ¶ quin aliquem de consiliis ⟨*c*⟩ ac motu Gallorum nuntium acciperet: V 53, 5; — tum primum adlato nuntio de oppugnatione Vellaunoduni: VII 11, 4; nuntio allato de uictoria Caesaris: V 53, 7; nisi eo ipso tempore quidam nuntii de Caesaris uictoria per dispositos equites essent allati: 3, 101, 3; — postea quam certiores nuntii de exercitu Romanorum uenerint ⟨*c*⟩: VI 10, 4; ¶ de his eandem fere, quam reliquae gentes, habent opinionem: VI 17, 2; ¶ oratio: 3, 19, 5 *u.* α) loqui; ¶ quaestionem de bonis direptis decernunt: VII 43, 2; de coniuratione Senonum et Carnutum quaestionem habere instituit: VI 44, 1; de uxoribus in seruilem modum quaestionem habent: VI 19, 3; ¶ exstinctis rumoribus de auxiliis legionum: 1, 60, 5; iam

de Haeduorum defectione et ⟨c⟩ secundo Galliae motu rumores adferebantur: VII 59, 1; ¶ senatus consultum: 1, 6, 5 *u.* consultum; ¶ sententiasque de singulis ferrent, qui: 3, 83, 3; (VI 44, 2 *u.* α) sumo;) ¶ (interim, dum de condicionibus inter se agunt longiorque consulto ab Ambiorige instituitur sermo: V 37, 2;) ¶ (spes: *ap. Cic. ad Att.* IX 13 *A*, 1 *u.* **b)** *extr.;*) ubi (hostes) et de expugnando oppido et de flumine transeundo spem se fefellisse intellexerunt: II 10, 4; simul in spem ueniebant eius adfirmatione de reliquis adiuugendis ciuitatibus: VII 30, 4; ¶ supplicium sumere *u.* α) sumere; ¶ propinqui conueniunt et, de morte si res in suspicionem uenit, de uxoribus in seruilem modum quaestionem habent: VI 19, 3.

γ) **adiect.**: de casu Sabini et Cottae certius ex captiuis cognoscit: V 52, 4; — certiorem alqm facere de *u.* **certus** **C. b)** *p. 518 sq. (14 loc.)*

b) absol.: neque id, quod fecerit ⟨fecerint β⟩ de oppugnatione castrorum, . . . uoluntate sua fecisse: V 27, 3; (49, 6 *u.* **B. b)** remittere); illo incommodo de Sabini morte perlato omnes fere Galliae ciuitates de bello consultabant: V 53, 4; quod haec de Vercingetorige usu ⟨usus *αh*⟩ uentura opinione praeceperat: VII 9, 1; probat rem senatus de mittendis legatis: 1, 33, 1; ut . . . uel domesticis opibus uel externis auxiliis de salute urbis confiderent: 2, 5, 5; (3, 17, 4 *u.* **B. b)** remittere;) corruptis equis macie conandum sibi aliquid Pompeius de eruptione existimauit: 3, 58, 5; 83, 1 *u.* **a)** β) contentio; cum in spem uenero de compositione aliquid me posse ⟨*Lamb.; om. codd.; edd.*⟩ conficere ⟨aliq. me confic. *del. Vrsin.; Bait.*⟩, statim uos certiores faciam: *ap. Cic. ad Att.* IX 13 *A*, 1.

D. ui partitiua: sed de his duobus generibus alterum est druidum, alterum equitum: VI 13, 3; ¶ pauci de nostris cadunt: I 15, 2; ¶ haec ab nobis cognouerant et quosdam ⟨quos clam *Fr.;* quos *Dt.*⟩ de exercitu nacti ⟨β; habebant α; *edd.*⟩ captiuos ab his docebantur: V 42, 2; ¶¶ Fabius Paelignus quidam ex infimis ordinibus de exercitu Curionis: 2, 35, 1.

E. ui causali; a) = **ob, propter**: alia, ea, eadem, hac, leuiore, qua, quacumque, de causa; aliis, aliquot, duabus, isdem, his, multis, omnibus, quibus, quibusdam de causis *u.* **causa** 1. **A. f.** β) *p. 493—495 (28 loc.)*

b) = **secundum**: Haedui de consilio legatorum . . . copias . . . subsidio Biturigibus mittunt: VII 5, 3; ¶ quod de consilii ⟨consulum *Elberl.*⟩ sententia summam belli rerumque omnium Pompeio permiserint: 3, 16, 4.

F. ui modali: uti . . . castra naualia de improuiso adoriantur atque oppugnent: V 22, 1; — et de improuiso ad Ciceronis hiberna aduolant: V 39, 1; ne de improuiso aut noctu ad ⟨c⟩ munitiones hostium multitudo ⟨c⟩ aduolaret aut interdiu tela in nostros . . . coicere possent ⟨c⟩: VII 72, 2; — de improuiso in fines Neruiorum contendit: VI 3, 1; — magna uis eminus missa telorum multa nostris de improuiso ⟨de impr. *uncis includ. ed. Bip.; Dt.*⟩ imprudentibus atque impeditis uulnera inferebant ⟨inferebat?⟩: 2, 6, 3; — eo cum de improuiso celeriusque omni opinione uenisset: II 3, 1; — ab his complures de improuiso uulnerati proelio excedebant: VII, 80, 3.

2. De tempore: ad hos opprimendos . . . Afranius de nocte proficiscitur imprudentesque ante missis equitibus adgreditur: 1, 51, 4; ¶ eo de media nocte Caesar . . . Numidas . . . subsidio oppidanis mittit: II 7, 1; hac re cognita Caesar mittit complures equitum turmas de media nocte; imperat, ut ⟨*sic Paul;* eq. turmas; eis de ⟨*Np.;* eisdem α⟩ media nocte imperat, ut; eq. turmas eo de m. nocte; iis imperat, ut *ci; Ald., Schn.;* eq. t. eodem; med. n. imperat his, ut β⟩ paulo tumultuosius omnibus locis uagentur ⟨*c; u. CC*⟩: VII 45, 1; quinque eiusdem legionis reliquas (cohortes) de media nocte . . . magno tumultu proficisci imperat: VII 60, 3; de media nocte missus equitatus nouissimum agmen consequitur: VII 88, 7; et de media nocte cohortes LX ex maximis castris . . . deductas ad eam partem munitionum ducit, quae: 3, 62, 2; ¶¶ Caesar . . . de tertia uigilia cum legionibus tribus e castris profectus ad eam partem peruenit, quae: I 12, 2; de tertia uigilia T. Labienum . . . cum duabus legionibus et iis ducibus, qui iter cognouerant, summum iugum montis ascendere iubet: I 21, 2; Caesar exposito exercitu . . . de ⟨*om.* β⟩ tertia uigilia ad hostes contendit: V 9, 1; cum de tertia uigilia Petreius atque Afranius castra mouissent: 1, 63, 3; ut . . . eos, qui de tertia uigilia exissent, ante horam diei VIIII. ⟨IIII. *Göl.*⟩ consequerentur: 1, 64, 8; erant qui censerent de tertia uigilia in castra Cornelia recedendum: 2, 30, 3; (Varus) terrore exercitus cognito . . . de tertia uigilia silentio exercitum in oppidum reducit: 2, 35, 7; ¶ ipse de quarta uigilia eodem itinere, quo hostes ierant, ad eos contendit equitatumque omnem ante se mittit: I 21, 3; (se) proxima nocte de quarta uigilia castra moturum: I 40, 14; de

quarta uigilia, ut dixerat, profectus est: I 41, 4; reliquas (legiones) de quarta uigilia compluribus portis eductas eodem itinere praemisit: 3, 75, 2; postero die Caesar similiter praemissis prima nocte impedimentis de quarta uigilia ipse egreditur: 3, 77, 1.

[**Falso:** Labienus . . . coactis † una XL *BM;* una de XL *AQ;* de XL β; undequadraginta *Ber.; Vasc., Schn., Fr.*⟩ cohortibus: VII 87, 5.]

Repetita est praepos. de *his locis:* et de . . . et de: II 10, 4; III 19, 5; 1, 5, 4; non modo de . . . sed etiam de: I 18, 9; magis de . . . quam de: 3, 95, 3; aut de . . . aut de . . aut de: 3, 83, 5; *anaphora:* VI 13, 5; 14, 6; ¶ de . . . et de: VII 37, 5; 2, 39, 3; 3, 16, 5; 20, 1; 53, 5; de . . . aut de: I 40, 4.

Non repetita est praepos.: de . . . et: I 34, 1; (53, 6;) VII 59, 1; de . . . que: II 15, 3; III 3, 1; VII 77, 10; 3, 14, 3; de . . . ac, atque: V 53, 5; (VI 14, 6;) VII 52, 3; 2, 36, 3; (*Cic. Brut.* 253.)

Discrepant codices: de pace et ⟨de *add.* β⟩ amicitia concilianda: VII 55, 4; de loco et ⟨de *add. al*⟩ tempore eius rei: 1, 86, 2; de praemiis (?) ac de ⟨*om. h*¹⟩ sacerdotiis: 3, 82, 4; de iure aut de legibus eorum ⟨de legibus aut iure eorum β⟩: VII 33, 2.

(**deaugeo:** dimisit ⟨*Scal.;* deauxit *x:* deauxit atque misit *Nd;* deduxit *O*⟩ enim circum omnes propinquas prouincias atque inde auxilia euocauit: 3, 112, 6.)

debeo. A. propr. (= ὀφείλειν); **a)** alqd: hos seditiosa atque improba oratione multitudinem deterrere, ne frumentum conferant, quod debeant; praestare ⟨*sic Madu.:* quod praestare debeant *X; u. CC*⟩, si iam principatum Galliae obtinere non possint ⟨*c*⟩, Gallorum quam Romanorum imperia perferre ⟨*c*⟩, neque dubitare ⟨debeant *addunt codd.*⟩, quin . . . Romani . . . Haeduis libertatem sint erepturi ⟨*u. CC*⟩: I 17, 2—4; quam ⟨*c*⟩ ad ⟨*c*⟩ diem ei legioni . . . deberi frumentum ⟨frum. debere β *sec. Fr.;* frum. deberi β *sec. Hld.*⟩ sciebat: VI 33, 4; ¶ item a ⟨*c*⟩ publicanis suae prouinciae debitam biennii pecuniam exegerat: 3, 31, 2.

b) absol.: integras uero tenere possessiones qui se debere fateantur, cuius . . . impudentiae est? 3, 20, 3.

B. trsl.; a) (alci alqd) = (χάριν) ὀφείλειν: ut eos prodatis, qui se uobis omnia debere iudicant, in eorum potestatem ueniatis, qui se per uos perisse existimant? 2, 32, 4; ¶ sese pro Caesaris in se beneficiis plurimum ei confiteri debere, quod . . .: V 27, 2.

b) sequitur infin. (= χρή, προσήκει); **α)** inf. act.: eadem enim tum (causa) fuit, cum ab eorum consiliis abesse te debere ⟨te debere *om. codd.; edd.:* te debere *uel* te oportere *addend. conic. Wsbg*⟩ iudicasti: *ap. Cic. ad Att.* X 8 *B*, 1; ¶ (aestimare: VII 14, 10 *u.* **β)** aestimari;) ¶ alter (legatus) omnia ⟨*c*⟩ agere ad praescriptum, alter (imperator) libere ad summam rerum consulere debet: 3, 51, 4; ¶ hanc (animi incitationem atque alacritatem) non reprimere, sed augere imperatores debent: 3, 92, 3; ¶ consulere: 3, 51, 4 *u.* agere; ¶ Caesarem quoque pro sua dignitate debere et studium et iracundiam suam rei publicae dimittere: 1, 8, 3; ¶ debere utrumque pertinaciae finem facere et ab armis discedere neque amplius fortunam periclitari: 3, 10, 3; ¶ (dubitare: I 17, 4 *u.* **A. a)** frumentum;) quin nemo eorum (equitum hostium) progredi modo ⟨*c*⟩ extra agmen audeat, ne ipsos quidem debere ⟨ne ips. qu. debere β; *Schn.;* et ipsos quidem non debere α; *plur. edd.; u. CC*⟩ dubitare: VII 66, 6; ¶ te . . . bene de nomine ac dignitate populi Romani meritum esse existimare debemus: *ap. Cic. Brut.* 253; ¶ addidit, quae ab sua liberalitate . . . exspectare deberent: 2, 28, 3; ¶ facere: 3, 10, 3 *u.* discedere; ¶ debere se suae salutis rationem habere: 1, 20, 2; ¶ si uolent grati esse (praefecti fabrum a me missi), debebunt Pompeium hortari, ut: *ap. Cic. ad Att.* IX 7 *C*, 2; ¶ Caesarem . . . debere . . . dimittere neque adeo grauiter irasci inimicis, ut: 1, 8, 3; ¶ parem se quoque uoluntatem tribuere debere et neutrum eorum contra alterum iuuare aut urbe aut portibus recipere: 1, 35, 5; ¶ debere eos (Massilienses) Italiae totius auctoritatem sequi potius quam unius hominis uoluntati obtemperare: 1, 35, 1; ¶ Africam sorte Tubero obtinere debebat: 1, 30, 2; ¶ uictum sequamini, cum uestri officii praemia percipere debeatis: 2, 32, 6; ¶ periclitari: 3, 10, 3 *u.* discedere; ¶ (praestare: I 17, 2 *u.* **A. a)** frumentum;) ¶ recipere: 1, 35, 5 *u.* iuuare; ¶ denique recordari (milites) debere, qua felicitate ⟨*c*⟩ . . . essent transportati: 3, 73, 3; ¶ reprimere: 3, 92, 3 *u.* augere; ¶ sequi: 1, 35, 1 *u.* obtemperare; ¶ si iudicium senatus obseruari oporteret, liberam debere esse Galliam: I 45, 3; ¶ debere se suspicari: I 44, 10; ¶ tribuere: 1, 35, 5 *u.* iuuare; ¶ uideri *u.* **β)** restitui; ¶ quem ad modum uti uictoria deberent cogitabant: 3, 83, 5.

β) inf. pass.: ita se . . . de populo Romano

meritos esse, ut . . . agri uastari, liberi eorum in seruitutem abduci, oppida expugnari non debuerint: I 11, 3; ¶ multo illa grauius aestimari debere ⟨aestimari debere β; aestimare debere *Schn.;* aestimare α; *rell. edd.*⟩, liberos, coniuges in seruitutem abstrahi, ipsos interfici; quae sit necesse accidere uictis: VII 14, 10; ¶ tanta est contentione actum, quanta agi debuit: 3, 111, 5; ¶ summae se iniquitatis condemnari debere ⟨deberi AB^2a⟩, nisi: VII 19, 5; ¶ neque hominum morte memoria deleri debet, . . . neque clientes sine summa infamia deseri possunt: *ap. Gell.* V 13, 6; ¶ equitum uero operam neque in loco palustri desiderari ⟨desiderare A^1⟩ debuisse ⟨debuisset *Qh*⟩ et: VII 20, 4; ¶ expugnari: I 11, 3 *u.* abduci; ¶ ut non nequiquam tantae uirtutis homines iudicari deberet ⟨B^2; *Ald. Manut.;* deberent *codd.*⟩ ausos esse ⟨ausi quod essent a^2h^2fk⟩ transire latissimum flumen: II 27, 5; ¶ condiciones pacis . . . Romae ab senatu et a populo peti debere. . . . ipsis placere oportere: 3, 10, 8; ¶ pugnatumque ab hostibus ita acriter est, ut a uiris fortibus . . . pugnari debuit: II 33, 4; ¶ ne minimo ⟨*CC*⟩ quidem casu ⟨*c*⟩ locum relinqui debuisse: VI 42, 1; ¶ statuerat enim prius hos ⟨O^1h; hoc *afl*⟩ iudicio populi debere restitui quam suo beneficio uideri receptos: 3, 1, 6; ¶ quod esset acceptum detrimenti, cuiusuis potius quam suae culpae debere tribui: 3, 73, 4; ¶ uastari: I 11, 3 *u.* abduci.

γ) intellegendus est inf.: multa suppliciter locutus *est,* ut de sua atque omnium salute debebat: 3, 19, 3.

[**Falso:** tibi minus commode consulueris, si non fortunae obsecutus uideberis ⟨*Wsbg;* ut deberes *codd.;* uidebere *Vict.; uulgo;* fueris, ut debes *ed. Jenson.*⟩: *ap. Cic. ad Att.* X 8 *B*, 1.]

debitor: M. Coelius Rufus praetor causa debitorum suscepta . . . conlocauit: 3, 20, 1; — hoc . . . ad debitorum tuendam existimationem esse aptissimum existimauit: 3, 1, 3.

decedo. A. propr.; a) de *u.* **de B. a)** decedere *p. 813 (3 loc.).*

b) inde: quod certe inde decedendum ⟨cedendum *f*⟩ esset Afranio: 1, 71, 4.

c) c. abl.: quaeque ibi ⟨*e*⟩ naues imprudentia aut tempestate paulum ⟨paulo *a*⟩ suo cursu decesserunt, has . . . diripere consuerunt: 3, 112, 3.

d) alci: quibus ita ⟨*c*⟩ est interdictum, . . . his ⟨ab his β⟩ omnes decedunt ⟨discedunt *hrei*⟩, aditum eorum ⟨*c*⟩ sermonemque defugiunt: VI 13, 7.

e) absol.: qui nisi decedat atque exercitum deducat ex his regionibus: I 44, 11; quod si (Caesar) decessisset ⟨$B^2β$; *Schn.;* discessisset α; *rell. edd.*⟩ et liberam possessionem Galliae sibi tradidisset: I 44, 13.

(qui erant in agris reliqui, discesserunt ⟨decess. *Plugg.; u. CC*⟩: IV 34, 3.)

B. trsl. = mori: cum pater familiae ⟨*e*⟩ inlustriore loco natus decessit: VI 19, 3

decem. *Plene uidetur scriptum esse* decem *in X:* I 4, 2; IV 18, 1; V 9, 1; VII 37, 7; *nota* **X** *uidetur exstare in omnibus libris:* II 4, 9 (Caletos X milia); V 11, 6 *(sed in Db. editione est* decem); VII 21, 2; 34, 1 (*Db.:* decem); VII 66, 2; *praeterea* V 42, 1, *quo loco* IX *est in ABM,* XI *in Q,* .X. *in β, in archetypo fuisse* X *statuendum est. Cf. ZG., JB. XI 187. His locis addendi uidentur:* 1, 6, 2; 15, 3; 32, 3; 2, 18, 1; 23, 3; 3, 63, 1; 69, 3; 106, 1. — Decem *est in* α, X *in* β: II 4, 9 *(sed* decim B^1*)*; VII 64, 4; 75, 3; *utrum in codd. exstet* II 16, 1, *nescimus; nam in Fr. et Db. editione scriptum est* decem, *in Schn., Np., Hld.* X.

A. non adiecto alio numero: cohortibus decem ad mare relictis: V 9, 1; id oppidum Lentulus Spinther X cohortibus tenebat: 1, 15, 3; ¶ diebus decem . . . omni opere effecto: IV 18, 1; in his rebus circiter dies X consumit: V 11, 6; ¶ legiones habere sese paratas X ⟨IX *Np.*⟩: 1, 6, 2; ¶ polliceri . . . Ambianos X ⟨decem α⟩ milia, . . . Menapios VII milia, Caletos X milia, Veliocasses ⟨*c*⟩ et Veromanduos totidem: II 4, 9; (nam minus horis tribus milium pedum ⟨*Nap.;* p̄. α⟩ XV in circuitu ⟨*c*⟩ munitionem perfecerunt ⟨X milium in circuitu munitionem pedum XV perfecerunt β⟩: V 42, 4;) placuit, ut ⟨*c*⟩ Litauiccus decem illis milibus, quae Caesari ad bellum mitterentur, praeficeretur: VII 37, 7; imperant . . . (milia) Bellouacis decem ⟨.X. β⟩: VII 75, 3; (imperant . . . (milia) Bois bina; XXX uniuersis ciuitatibus, quae ⟨Boiis *MM*; X un. ciu. q. *Schn.; CC*⟩: VII 75, 4;) — omnem suam familiam, ad hominum milia decem, undique coegit: I 4, 2; statuunt, ut X milia ⟨*c*⟩ hominum delecta . . . in oppidum mittantur ⟨*c*⟩: VII 21, 2; — Sabim flumen a ⟨*c*⟩ castris suis non amplius milia passuum X abesse: II 16, 1; circiter milia passuum X ab Romanis trinis castris Vercingetorix consedit: VII 66, 2; (eius munitionis . . . circuitus XI ⟨X a^2befhk⟩ milia passuum tenebat: VII 69, 6;) — equitatumque omnem et peditum milia X ⟨.X. milia *a*⟩ sibi celeriter mitterent: VII 34, 1; Haeduis Segusiauisque . . . X ⟨decem α⟩ milia peditum imperat: VII 64, 4; ¶

naues longas X Gaditanis ut facerent imperauit: 2, 18, 1; huius aduentum L. Caesar filius cum X longis nauibus ad Clupeam praestolans: 2, 23, 3; Caesar . . . cum . . . nauibus longis Rhodiis X et Asiaticis paucis Alexandriam peruenit: 3, 106, 1; ¶ Neruii uallo pedum X ⟨β; *Oros.*; IX *ABM*; XI *Q*⟩ . . . hiberna cingunt: V 42, 1; erat eo loco . . . uallum contra hostem in altitudinem pedum X, tantundemque eius ualli agger in latitudinem ⟨*c*⟩ patebat: 3, 63, 1; plerique . . . ex ⟨*add. Np.*⟩ X ⟨de decem *Ochl.*⟩ pedum munitione se ⟨*c*⟩ in fossas praecipitabant ⟨*c*⟩: 3, 69, 3; ¶ latum ab X tribunis plebis ⟨ab octribus plebis *a*⟩ . . ., ut: 1, 32, 3.

B. adiecto alio numero: quod *milium passuum in circuitu **XVII** ⟨*uel* X et VII *Oafh*; XVIII *l*⟩ munitiones ⟨*CC*⟩ erat complexus: 3, 63, 4.

diebus omnino **XVIII** ⟨β; decem et octo α; *edd.*⟩ trans Rhenum consumptis: IV 19, 4.

milia passuum **decem nouem** ⟨decem et nouem *C*; *Frig.*; XVIIII?⟩ murum . . . fossamque perducit: I 8, 1; polliceri . . . Aduatucos XVIIII milia ⟨β; X. et VIIII. milia *Q*; decim et VIIII milia *B*¹; decem et nouem milia *A*⟩: II 4, 9.

repertus est numerus milium **C et decem**: I 29, 3; (erat) M. Bibulus cum nauibus CX Corcyrae: 3, 7, 1; numeroque cohortes CX ⟨XC *Ciacc.*⟩ expleuerat: 3, 88, 3.

decerno. A. = iudicium facere: si quod est admissum facinus, si caedes facta, si de hereditate, de finibus controuersia est, idem (druides) decernunt ⟨*af*; discernunt α*h*; *Aim.*⟩, praemia poenasque constituunt: VI 13, 5; ¶ neque sui iudicii neque suarum esse uirium decernere ⟨*J. Fr. Gron.*; *Np.*; discernere *Ox*; *Db.*, *Dt.*⟩, utra pars iustiorem habeat causam: 1, 35, 3.

B. = constituere; a) alqd: (Haedui) quaestionem de bonis direptis decernunt, Litauicci fratrumque bona publicant: VII 43, 2; ¶ ob easque res ex litteris Caesaris dierum ⟨*c*⟩ quindecim supplicatio decreta est, quod ante id tempus accidit nulli: II 35, 4; his rebus gestis ex litteris Caesaris dierum uiginti supplicatio a senatu decreta est: IV 38, 5.

quo praesidio tuto et libere senatus quae uellet decernere auderet: 1, 2, 2.

b) de: V primis diebus, quibus haberi senatus potuit, . . . et de imperio Caesaris et de amplissimis uiris, tribunis plebis, grauissime acerbissimeque decernitur: 1, 5, 4.

c) c. inf.: ex quibus perpaucos . . . relinquere in Gallia, reliquos obsidum loco secum ducere decreuerat, quod: V 5, 4; ¶ quod tanti motus Galliae exstiterant, totam hiemem ipse ad exercitum manere decreuit: V 53, 3; ¶ qui (Indutiomarus) postero die castra Labieni oppugnare decreuerat: V 53, 2; ¶ relinquere: V 5, 4 *u.* ducere; ¶ Caesar his de causis . . . Rhenum transire decreuerat: IV 17, 1.

d) c. coniunctiuo: quotienscumque sit decretum, darent operam magistratus, ne quid res publica detrimenti caperet, qua uoce et quo senatus consulto . . . sit uocatus, factum in perniciosis legibus . . .: 1, 7, 5.

C. = sententiam dicere: quorum uocibus . . . terrentur infirmiores, . . . plerisque uero libere ⟨libera *Dauis.*⟩ decernendi potestas eripitur: 1, 3, 5.

D. = decreto tribuere: prouinciae priuatis decernuntur, duae consulares, reliquae praetoriae: 1, 6, 5.

E. = proelio decertare: postridie eductis omnibus copiis acie instructa decernendi potestatem Pompeio fecit: 3, 41, 1.

decretum. A.: Conuictolitauem . . . potestatem obtinere iussit. hoc decreto interposito cohortatus Haeduos: VII 34, 1.

B.: huc omnes undique, qui controuersias habent, conueniunt eorumque (druidum) decretis iudiciisque parent: VI 13, 10.

C.: fiebat aequitate decreti et humanitate Trebonii ⟨*c*⟩, . . . ut: 3, 20, 2.

D.: si qui aut priuatus ⟨*c*⟩ aut populus eorum (druidum) decreto non stetit ⟨steterit *Aim.*⟩, sacrificiis interdicunt: VI 13, 6; ¶ senatus . . . censuit. hoc decreto eum consul senatu prohibuit et . . . de rostris deduxit: 3, 21, 3.

decerto. A.: si iterum experiri uelint ⟨*c*⟩, se iterum paratum esse decertare: I 44, 4; ut potius in suis quam in alienis finibus (hostes) decertarent: II 10, 4; hic Romanorum aduentum exspectare atque ibidem ⟨*Paul*; ibi *codd.*; *edd.*⟩ decertare constituisse (Suebos): IV 19, 3; (Massilienses) hoc animo decertabant, ut nullum aliud tempus ad conandum habituri uiderentur et . . . existimarent: 2, 6, 1.

B. proelio, pugna: cum . . . quaereret Caesar, quam ob rem Ariouistus proelio non decertaret: I 50, 4; si paene in ipsis cadaueribus proelio decertare cogentur (propinqui consanguineique nostri): VII 77, 8; his eos suppliciis ⟨*c*⟩ male haberi ⟨*c*⟩ Caesar . . . quam proelio decertare malebat: 1, 81, 5; Domitius tum quoque sibi dubitandum non putauit, quin productis legionibus proelio decertaret: 3, 37, 2;

neque (Pompeius) munitiones Caesaris prohibere poterat, nisi proelio decertare uellet: 3, 44, 1; Sulla . . . liberatis suis hoc fuit contentus neque proelio decertare uoluit, quae res tamen fortasse aliquem reciperet casum, ne: 3, 51, 5; exercitum in aciem aequum in locum produxit, si Pompeius proelio decertare uellet: 3, 56, 1; Pompeius quoque . . . suorum omnium hortatu statuerat proelio decertare: 3, 86, 1; ¶ Crassus . . . non cunctandum existimauit, quin pugna decertaret: III 23, 7.

C. cum alqo: praesertim cum id agerent, ne ciues cum ciuibus armis decertarent: 3, 19, 2; ut . . . abductum illum (Pompeium) a mari . . . . . . pari condicione belli secum decertare cogeret: 3, 78, 3.

decessus: quo facilius (carinae nauium) uada ac ⟨ad *N; Terpstra*⟩ decessum aestus excipere possent: III 13, 1.

Decetia: ipse in Haeduos proficisci statuit senatumque omnem et quos inter controuersia esset ad se ⟨ad se *om. h*⟩ Decetiam ⟨*AQβ*; etiam *BM*⟩ euocauit: VII 33, 2.

L. Decidius Saxa: mittitur L. Decidius ⟨deciduius *uel* -diuus *l*⟩ Saxa cum paucis, qui loci naturam perspiciat ⟨-iant *O*⟩: 1, 66, 3.

decido: si qui grauiore uulnere accepto equo deciderat ⟨deciderant *Ef*⟩, circumsistebant: I 48, 6; (cum (Piso) circumuentus multis uulneribus acceptis cecidisset ⟨decidisset β⟩: IV 12, 6.)

decimanus *u.* **decumanus.**

decimus. *In omnibus codd. uidetur exstare* decima *his locis:* I 40, 15; 41, 2; 42, 5. 6 *bis;* II 23, 1; 25, 1; 26, 4; IV 25, 3; VII 47, 1; 51, 1; decimum: V 52, 2; *nota* **X**: (VII 45, 5;) 1, 80, 4; 3, 89, 1; 91, 1; — decuma *est in α*, decima *in* B^2 *et β(?)* II 21, 1; ¶ tertiae decimae *uidetur esse in omnibus* V 53, 6, *quamquam Db. scripsit* XIII; **XIII**: VII 51, 2; 1, 7, 7; 12, 3; quartam decimam: VI 32, 5; **XIIII**: 1, 46, 4.

A. non adiecto alio numero: † hora X. subsequi pabulatores equitesque reuocari iubet ⟨sine mora reuocari pabulatores equitesque subsequi iubet *Köchly; u. CC*⟩: 1, 80, 4; ¶ quod si praeterea nemo sequatur, tamen se cum sola decima legione iturum . . .: I 40, 15; princepsque decima legio per tribunos militum ei gratias egit . . .: I 41, 2; Caesar commodissimum esse statuit omnibus equis Gallis equitibus detractis eo legionarios milites legionis decimae . . . imponere: I 42, 5; non inridicule quidam ex militibus decimae legionis dixit: I 42, 6; pollicitum se ⟨*c*⟩ in cohortis praetoriae loco decimam legionem habiturum, ad equum rescribere: I 42, 6; ad legionem decimam deuenit . . .: II 21, 1; legionis nonae et decimae milites . . . Atrebates . . . in flumen compulerunt: II 23, 1; Caesar ab decimae legionis cohortatione ad dextrum cornu profectus: II 25, 1; Labienus . . . decimam legionem subsidio nostris misit . . .: II 26, 4; qui decimae legionis aquilam ferebat, contestatus ⟨*c*⟩ deos, ut ea res legioni feliciter eueniret, . . . inquit . . .: IV 25, 3; legionem decimam ⟨*Paul;* unam *X; edd.*⟩ eodem iugo ⟨*CC*⟩ mittit et ⟨*c*⟩ paulum ⟨*c*⟩ progressam inferiore constituit loco siluisque occultat: VII 45, 5; legionisque ⟨*c*⟩ decimae, quacum erat, continuo ⟨*CC*⟩ signa constituit ⟨*c*⟩: VII 47, 1; intolerantius Gallos insequentes legio decima tardauit, quae pro subsidio paulo aequiore loco constiterat. hanc . . .: VII 51, 1; Caesar superius institutum seruans X. legionem in dextro cornu . . . conlocauerat: 3, 89, 1; qui (Crastinus) superiore anno apud eum primum pilum in legione X. duxerat: 3, 91, 1.

legione ⟨*c*⟩ producta cognoscit non decimum quemque ⟨quemquam β⟩ esse reliquum ⟨*c*⟩ militem sine uulnere: V 52, 2.

B. adiecto alio numero; **a)** tertius decimus: quem (L. Roscium) legioni tertiae decimae praefecerat: V 53, 6; hanc (legionem) rursus XIII. legionis cohortes exceperunt, quae: VII 51, 2; conclamant legionis XIII., quae aderat, milites — hanc enim . . .: 1, 7, 7; (*cf.* cum his duabus: 1, 15, 3;) Caesar cohortes legionis XIII. ex praesidiis deducit: 1, 12, 3; mittit eo M. Antonium cum legionis ⟨legione *Nhl;* -nibus *Of*⟩ XIII. ⟨*Vossius;* VIII *NOx*⟩ cohortibus V: 1, 18, 2.

b) quartus decimus: praesidio impedimentis legionem quartam decimam reliquit, unam ex his tribus, quas proxime conscriptas ex Italia traduxerat. ei legioni . . .: VI 32, 5; (cecidit) Q. ⟨*c*⟩ Fulginius ex primo hastato ⟨Fulg. primus hastatus *Vascos.*⟩ legionis XIIII: 1, 46, 4.

c) quintus decimus: XV. Kal. Maias ex itinere: *ap. Cic. ad Att.* X 8 *B*, 2.

(**Decimus** *u.* **D.** *p. 809 sq.*)

decipio. A. alqm: eos (duces) . . . homines imperitos et per conloquium deceptos crudelissime interfecisse: 1, 85, 3; ¶ sed eo deceptum (populum Romanum), quod . . . putaret: I 14, 2; ¶¶ praestaret, quod proficiscenti (Lucilio Hirro) recepisset, ne per eius auctoritatem deceptus uideretur: 3, 82, 5.

B. alqd: Massilienses et celeritate nauium et scientia gubernatorum confisi nostros eludebant impetusque eorum decipiebant ⟨*Np.;* excipie-

bant *codd.*: non excipiebant *Kran.*; *Db.*; effugiebant *Terpstra*; exciebant *E. Hoffm.*⟩: 1, 58, I.

declaro: quod apud Germanos ea ⟨*c*⟩ consuetudo esset, ut matres familiae eorum sortibus et uaticinationibus declararent, utrum proelium committi ex usu esset necne: I 50, 4.

decliuis. 1. **adiect.**: collis ab summo aequaliter decliuis ad flumen Sabim ... uergebat: II 18, 1; ¶ uti in decliui ac praecipiti loco incitatos equos sustinere et breui moderari ac flectere ... consuerint: IV 33, 3; necessario ⟨*c*⟩ paene iniquo loco et leniter ⟨*a*; leuiter *αh*⟩ decliui castra fecerant ⟨*c*⟩: VII 83, 2; ab oppido autem decliuis ⟨deditus *O*⟩ locus tenui ⟨leni *Pluyg.*⟩ fastigio uergebat in longitudinem passus ⟨*c*⟩ circiter CCCC: 1, 45, 5; cum uallis aut locus decliuis suberat: 1, 79, 3.

2. **ui subst.**: ut de locis superioribus haec decliuia et deuexa cernebantur: VII 88, 1; ¶ erat per decliue receptus ⟨receptum *NOx*⟩: 3, 45, 4; si per decliue sese reciperent, nostros ex superiore insequentes loco uerebantur: 3, 51, 7.

decliuitas: (ab eo flumine pari adcliuitate ⟨decliuitate *B²β*⟩ collis nascebatur: II 18, 2;) ¶ iniquum ⟨exiguum *β*; *Schn.*⟩ loci ad decliuitatem fastigium magnum habet momentum: VII 85, 4.

decretum *u.* **decerno.**

decumana (porta): (cum (nostri) ... una ex parte ⟨decumana (X$^{a\beta a}$) porta *Paul*⟩ Hispanis equitibus emissis ⟨*c*⟩ equestri proelio superiores fuissent: V 26, 3;) Pompeius ... equum nactus ... decumana porta se ex castris eiecit: 3, 96, 3; equitatumque per causam pabulandi emissum confestim decumana ⟨decim. *a*⟩ porta in castra se recipere iussit: 3, 76, 1; ¶ qui calones ab ⟨*om. α*; *e Frig.*⟩ decumana porta ac summo iugo collis nostros uictores flumen transisse ⟨*c*⟩ conspexerant: II 24, 2; *u. praeterea* **ab** *p. 38* ab decumana porta *(3 loc.)*.

decumus *u.* **decimus.**

decurio. A. **equitum**: ea res per fugitiuos L. Aemilii, decurionis equitum Gallorum, hostibus nuntiatur: I 23, 2.

B. **municipii**: decuriones Auximi ad Attium Varum frequentes conueniunt; docent sui iudicii rem non esse; neque se neque reliquos municipes pati posse C. Caesarem ... oppido moenibusque prohiberi: 1, 13, 1; quorum (decurionum) oratione permotus Varus ... profugit: 1, 13, 2; (erat) magnus numerus equitum Romanorum et decurionum, quos ex municipiis Domitius euocauerat: 1, 23, 2; hos omnes (senatores ... decuriones) productos a contumeliis militum conuiciisque prohibet; pauca apud eos loquitur ...: 1, 23, 3.

decurro. A. **propr.**: (ii, qui in siluis abditi latebant,) incredibili celeritate ad flumen decucurrerunt: II 19, 7; qui erant in muro ... conlocati, ... reuocantur notisque ⟨*c*⟩ itineribus ad naues decurrunt: 1, 28, 3; — cum ipsi (Galli) ex montibus in uallem decurrerent et tela coicerent: III 2, 4; hostes ex omnibus partibus signo dato decurrere, lapides ⟨decurrere in pedes (*B²*)*β*⟩ gaesaque ⟨*c*⟩ in uallum coicere: III 4, 1; Caesar ... ad cohortandos milites, quam [in] partem fors obtulit, decucurrit ⟨decurrit *β*⟩: II 21, 1.

B. **trsl.**: decurritur ad illud extremum atque ultimum senatus consultum, quo nisi ... numquam ante descensum ⟨*c*⟩ est: dent operam consules ...: 1, 5, 3.

dedecus: cohortati inter se, ne tantum dedecus admitteretur: IV 25, 5; nolite, obsecro, committere, ... ut rei militaris dedecus admittatur, incolumemque (aquilam) ad eum deferte: 3, 64, 4.

dedisco: ex Gabinianis militibus, qui iam in consuetudinem Alexandrinae uitae ac licentiae uenerant et nomen disciplinamque populi Romani dedidicerant ⟨*Ald.*; dedicerant *O*; didicerant *z*⟩: 3, 110, 2.

dediticius. 1. **adiect.**: cum ex dediticiis Belgis reliquisque Gallis complures Caesarem secuti una iter facerent: II 17, 2.

2. **ui subst.**: si per populum Romanum ... dediticii subtrahantur: I 44, 5; ¶ se ... finitimis imperaturum, ne quam dediticiis populi Romani iniuriam inferrent: II 32, 2; ¶ quod in tanta multitudine dediticiorum ⟨dediciorum *B¹M¹Q¹h*; deditionum *a¹*⟩ suam fugam ... ignorari posse existimarent: I 27, 4.

deditio. A. **obiect.**: uariis dictis sententiis, quarum ⟨*c*⟩ pars deditionem, pars ... eruptionem censebat: VII 77, 2; ¶ quod deditione facta nostros praesidia deducturos ⟨*c*⟩ ... crediderant: II 33, 2; quod deditione facta obsidibusque acceptis nihil de bello timendum existimauerat: III 3, 1; ¶ Italiae fugam ⟨*c*⟩, Hispaniarum deditionem, ⟨in *add. Oz*⟩ Africi belli praeiudicia sequimini! 2, 32, 13; ¶ Haedui manus tendere et ⟨*β*; *om. α*; *edd.*⟩ deditionem significare ⟨dedit. sign. *delenda cens. Whitte, Paul*⟩ et proiectis armis mortem deprecari incipiunt: VII 40, 6; ¶ (Caesar eos) necessariam subire deditionem quam proelio decertare malebat: 1, 81, 5.

B. genet.: deditionis nullam esse condicionem nisi armis traditis: II 32, 2; uti eadem deditionis condicione uteretur . . . impetrauit: III 22, 4; illo tamen ⟨*c*⟩ potius utendum consilio . . . quam aut ⟨*om.* β⟩ deditionis aut ⟨et β⟩ pacis subeundam condicionem: VII 78, 2; ad easdem deditionis condiciones recurrunt: 2, 16, 3; ¶ qui turpissimam seruitutem deditionis nomine appellant: VII 77, 3; ¶ tractandis condicionibus et simulatione deditionis extracto primo noctis tempore: 3, 28, 5; ¶ noua religio iuris iurandi spem praesentis deditionis sustulit: 1, 76, 5.

C. abl.: ut . . . respiciatis illud (sacramentum), quod deditione ducis et capitis deminutione sublatum est: 2, 32, 9; — satis esse magna utrimque incommoda accepta . . . detrimento Africani ⟨*c*⟩ exercitus tanto ⟨exercitus, Antonii *Kran.*⟩ militumque deditione ad Curictam ⟨*c*⟩: 3, 10, 5.

D. c. praep.: simul de deditione eorum agebat et incolumitatem deditis pollicebatur: 3, 28, 2; illi de deditione ⟨deditionem (*om.* de) *O*⟩ missis legatis agere coeperuut ⟨-rant *Nx*⟩: 3, 97, 5; ¶ itaque de deditione omnes [in] palam loquebantur: 2, 36, 2; ¶ legatos de deditione mittere *u.* **de 1. C. a) β)** *p. 819 sq. (4 (5) loc.).*

reliquos omnes obsidibus, armis, perfugis traditis **in deditionem** accepit: I 28, 2; armisque omnibus ex oppido traditis in deditionem Suessiones accepit: II 13, 1; ¶ seque in deditionem ut recipiat petunt: III 21, 3; ¶ (omnes eas ciuitates in dicionem ⟨β; *Np.*, *Dt.;* deditionem α; *rell. edd.*⟩ potestatemque populi Romani esse redactas: II 34;) ¶ magno pecoris atque hominum numero capto . . . uastatisque agris in deditionem (Neruios) uenire atque obsides sibi dare coegit: VI 3, 2; qui (Vbii) ante obsides dederant atque in deditionem uenerant: VI 9, 6; ex Pompeiano exercitu . . . in deditionem uenerunt amplius milia XXIIII: 3, 99, 3.

(quod Haeduos . . . in seruitute atque in dicione ⟨deditione B^2β⟩ uidebat Germanorum teneri: I 33, 2.)

Caesarem . . . incitabant . . . rebellio facta **post** deditionem, defectio datis obsidibus: III 10, 2.

dedo. A. propr.; a) alqm, alqd: matres familiae . . . petierunt, ne se et communes liberos hostibus ad supplicium dederent (Galli): VII 26, 3; ¶ (imperat reliquis ciuitatibus obsides diemque ei rei constituit ⟨obsides, denique ei rei constituit diem *codd.;* obsides dedendique constituit diem *Em. Hoffm.*⟩: VII 64, 1;) ¶ oppidum: 3, 11, 4 *u.* **b)**.

Vercingetorix deditur, arma proiciuntur: VII 89, 4; ¶ (Sugambri) eos, qui sibi Galliaeque bellum intulissent, sibi dederent: IV 16, 3; ¶ se: VII 26, 3 *u. s.* liberos; neu se optime de communi libertate meritum hostibus in cruciatum ⟨de comm. lib. opt. mer. in cruc. bost. β; in cruc. host. *etiam Np.*⟩ dedant: VII 71, 3; ¶ sua omnia: II 15, 2; III 16, 4 *u.* **b)**.

b) se dedere: qui (Ambiani) se suaque omnia sine mora dediderunt: II 15, 2; increpitare atque incusare reliquos Belgas, qui se populo Romano dedidissent ⟨*Q? M^2h^2;* dededissent *a;* dedissent *αh^1; Vielh.*⟩ patriamque uirtutem proiecissent: II 15, 5; maiores natu . . . legatos ad Caesarem miserunt seque ei dediderunt ⟨dederunt β⟩: II 28, 2; se ciuitatem conseruaturum, si prius quam murum aries attigisset se dedidissent ⟨dedissent *BM*⟩: II 32, 1; itaque se ⟨*om.* β⟩ suaque ⟨sua β⟩ omnia Caesari dediderunt ⟨dederunt *a*⟩: III 16, 4; ciuitatesque omnes se statim Titurio dediderunt: III 19, 5; hac audita pugna maxima pars Aquitaniae sese Crasso dedidit ⟨dedit *AQ*⟩ obsidesque ultro misit ⟨*c*⟩: III 27, 1; pollicenturque (Trinobantes) sese ei dedituros atque imperata facturos: V 20, 2; Cenimagni, Segontiaci, Ancalites, Bibroci, Cassi legationibus missis sese Caesari dedunt: V 21, 1; oppidani perterriti comprehensos eos . . . ad Caesarem perduxerunt ⟨*c*⟩ seseque ei dediderunt: VII 13, 2; Massilienses ⟨*c*⟩ omnibus defessi malis . . . sese dedere sine fraude constituunt: 2, 22, 1; reliquae copiae missis ad Varum noctu legatorum numero centurionibus sese ⟨se *Nl*⟩ ei dediderunt: 2, 44, 1; L. Torquatus . . . desperatis omnibus auxiliis portas aperuit et se atque oppidum Caesari dedidit ⟨dedit *O*⟩ incolumisque ab eo conseruatus est: 3, 11, 4; tirones . . . iure iurando accepto nihil iis nocituros hostes se Otacilio ⟨*c*⟩ dediderunt: 3, 28, 4; namque etiam cohortes, quae praesidio in castellis fuerant, sese Sullae dediderunt: 3, 99, 3.

c) dedi = se dedere: simul de deditione eorum agebat et incolumitatem deditis pollicebatur: 3, 28, 2.

B. trsl.: quorum se amicitiae dediderint (soldurii): III 22, 2; ¶ natio est omnium ⟨α; omnis β; *Np.*, *Fr.*⟩ Gallorum admodum dedita religionibus: VI 16, 1.

deditus ui adiect. VI 16, 1 *u.* **dedo** *extr.*

deduco. A. propr.; a) = ex loco superiore in inferiorem ducere: α) naues (in mare):

naues . . . inuenit instructas neque multum abesse ab eo, quin paucis diebus deduci possint: V 2, 2; naues inuenit refectas. his deductis . . . duobus commeatibus exercitum reportare ⟨*c*⟩ instituit ⟨*c*⟩: V 23, 2.

β) alqm de: hoc decreto eum (Coelium) consul . . . contionari conantem de rostris deduxit: 3, 21, 3; V 51, 2 *u.* b) γ).

γ) alqm ex: 2, 40, 4 *u.* b) δ) copias.

b) = **abducere (ex loco); α) absol.**: imperat, si sustinere non possit ⟨*c*⟩, deductis cohortibus eruptione pugnet ⟨*c*⟩: VII 86, 2; ¶ ut . . . his deducto exercitu rerum omnium inopia pereundum uideretur: VI 43, 3; statuisse imperatorem . . . triduo ⟨triduum *AQ*⟩ exercitum deducere ⟨prodeducere *M*¹; producere *B*¹⟩: VII 20, 11; ¶ Vbiis imperat, ut pecora deducant suaque omnia ex agris in oppida conferant: VI 10, 2; ¶ quod deditione facta nostros praesidia deducturos ⟨non inducturos β⟩ . . . crediderant: II 33, 2; deductis orae maritimae praesidiis Caesar . . . III cohortes Orici oppidi tuendi causa reliquit: 3, 39, 1; uno tempore praesidiis omnibus deductis et oppugnatione dimissa . . . contionem . . . habuit: 3, 73, 1.

β) ab: ipse (Curio) celeriter ab opere deductis legionibus aciem instruit: 2, 26, 3; Pompeius . . . V legiones ⟨*Np.;* V^ta legione *af;* V (*uel* V^tam) legionem *Ohl*⟩ ab opere deductas ⟨*Np.:* deducta *af;* deductam *Ohl*⟩ subsidio suis duxit: 3, 69, 1.

γ) de: nostris uero etiam de ⟨e β⟩ uallo deductis propius accedunt: V 51, 2.

δ) ex: cohortes IIII ex proximo castello deducit: VII 87, 4; — quas (cohortes) ex proximis praesidiis deductas ⟨eductas *AQ; om. h*⟩ fors obtulit: VII 87, 5; confisus municipiorum uoluntatibus Caesar cohortes legionis XIII. ex praesidiis deducit ⟨deduci *hl*¹; reducit *e*⟩ Auximumque proficiscitur: 1, 12, 3; de media nocte cohortes LX ex maximis castris praesidiisque deductas ad eam partem munitionum (Pompeius) ducit, quae: 3, 62, 2; neque multo post Caesar . . . deductis quibusdam cohortibus ex praesidiis eodem uenit: 3, 65, 3; ¶ Curio . . . copias ex locis superioribus in campum deducit ⟨ducit *a: Np., Dt.*⟩: 2, 40, 4; ¶ (Scipio) finitimis hostibus Parthis post se relictis . . . legiones equitesque ex Syria deduxerat: 3, 31, 3; ¶ qui nisi decedat atque exercitum deducat ⟨ducat *A*¹⟩ ex his regionibus: I 44, 11; ¶ legiones: 3, 31, 3 *u.* equites; ¶ quibus rebus commoti legati milites ex opere deducunt ⟨diduc. *Nα*⟩, oppugnatione desistunt: 2, 13, 1; ¶ L. Nasidius . . . adpulsis Messanam nauibus . . . ex naualibus eorum unam ⟨*O*²; nauem *N; om. α*⟩ deducit: 2, 3, 2.

nostris . . . e uallo deductis: V 51, 2 *u.* γ); ¶ (principes) ex castris discedere et ⟨*c*⟩ suos clam ex agris deducere coeperunt: IV 30, 2; ¶ M. Antonius et C. Trebonius legati . . . qua ex parte nostros premi intellexerant, his auxilio ex ulterioribus castellis deductos summittebant: VII 81, 6.

ε) **Orico**, *sim.*: Caesar . . . deducta Orico legione, quam tuendae orae maritimae causa posuerat, temptandas sibi prouincias . . . existimabat: 3, 34, 1; ¶ (Labienus) naues, quas Metiosedo ⟨*AQβ*; a met. *BM*⟩ deduxerat, singulas equitibus Romanis attribuit: VII 60, 1.

c) = **adducere: α) ad:** (gladiatoresque . . . ad forum productos ⟨deductos *Na; Np.*⟩ Lentulus *spe* libertatis ⟨*c*⟩ confirmat: 1, 14, 4;) ¶ uelintne . . . eductos ex hibernis milites aut ⟨*c*⟩ ad Ciceronem aut ad Labienum deducere V 27, 9; ¶ obsides ciuitatum ⟨*c*⟩ Bibracte ad magistratum deducendos ⟨deductos *a*⟩ curauerunt: VII 55, 6.

Attius ad Antonium deductus petit, ut ad Caesarem mitteretur: 1, 18, 3; ¶¶ quos . . . ut procul in uia dispositis familiaribus suis principibusque ciuitatum disparandos deducendosque ad suos curaret ⟨*CC*⟩: VII 28, 6; ¶ reliquos omnes earum turmarum aut interfecerunt aut captos ad Domitium deduxerunt ⟨perd. *N; u. CC*⟩: 3, 38, 4.

β) **in:** ((ciuitas Carmonensium) † deductis tribus in arcem oppidi ⟨*c*⟩ cohortibus a Varrone praesidio per se cohortes eiecit ⟨*c*⟩: 2, 19, 5;) ¶ copias in campum: 2, 40, 4 *u.* b) δ); ¶ Caesar . . . maturius paulo, quam tempus anni postulabat, in hiberna in Sequanos exercitum deduxit: I 54, 2; reliquum exercitum . . . Sabino et . . . Cottae legatis in Menapios atque in eos pagos Morinorum . . . ducendum ⟨deducendum β⟩ dedit: IV 22, 5; ¶ (Caesar impedimentis in proximum collem † deductis ⟨eductis *Madu.*⟩ duabus ⟨*c*⟩ legionibus praesidio relictis secutus hostes ⟨*c*⟩: VII 68, 2;) ¶ Caesar duas legiones . . . conscripsit et inita ⟨*c*⟩ aestate in ulteriorem ⟨β; interiorem α; *edd.*⟩ Galliam qui deduceret Q. Pedium legatum misit: II 2, 1; ipse in Carnutes, Andes, Turones ⟨*c*⟩ . . . legionibus in hiberna ⟨*B*²β; hibernacula α; *edd.*⟩ deductis in Italiam profectus est: II 35, 3; Scipio . . . deductis Pergamum atque in locupletissimas urbes in hiberna legionibus maximas largitiones fecit: 3, 31, 4; ¶ Caesar, ut reliquum tempus a labore intermitteretur, milites in proxima municipia de-

ducit; ipse ad urbem proficiscitur: 1, 32, 1; ¶ onerarias naues, quas ubique possunt, deprehendunt atque in portum deducunt: 1, 36, 2.

neque ab eo (Lentulo) prius Domitiani milites discedunt, quam in conspectum Caesaris deducatur: 1, 22, 2.

γ) **Capuam,** *sim.:* qui (coloni) lege Iulia Capuam deducti erant: 1, 14, 4; ¶ legiones Pergamum: 3, 31, 4 *u.* **β)** legiones; ¶ duumuiris municipiorum omnium imperat, ut naues conquirant Brundisiumque deducendas curent: 1, 30, 1; ¶ obsides Bibracte: VII 55, 6 *u.* **α)** obsides.

δ) **eo, quo:** his (ciuitatibus Varro) grauiora onera iniungebat praesidiaque eo deducebat: 2, 18, 5; ¶ eorum habentur liberi, quo ⟨quibus β⟩ primum ⟨*e*⟩ uirgo ⟨uirgines β⟩ quaeque deducta est ⟨ductae sunt β⟩: V 14, 5.

B. trsl.; a) = pellicere, corrumpere: celeriter adulescentibus et oratione magistratus et praemio deductis ⟨praemii spe ductis *Voss.;* praemio adductis *Faern.*⟩ . . . ratio perficiendi quaerebatur: VII 37, 6; ¶¶ a quibus deductum ac deprauatum Pompeium queritur inuidia atque obtrectatione laudis suae: 1, 7, 1.

b) = adducere; α) alqm; αα) ad: sperans barbaros atque imperitos homines inopia cibariorum adductos ad iniquam ⟨in aliquam β⟩ pugnandi condicionem posse deduci: VI 10, 2; ¶ ad eam sententiam cum reliquis causis haec quoque ratio eos (hostes) deduxit, quod: II 10, 5.

ββ) in: (sua in Haeduos merita exposuit, quos et quam humiles accepisset . . . et quam in fortunam quamque in amplitudinem † deduxisset ⟨α; *edd.;* eduxisset *Madu.;* et in eam fort. amplitudinemque duxisse β⟩: VII 54, 3. 4;) ¶ si in eum casum (Aduatuci) deducerentur: II 31, 6; ¶ (in aliquam condicionem: VI 10, 2 *u.* αα);) ¶ uestrae . . . uitae prospiciam, quos cupiditate gloriae adductus in periculum deduxi: VII 50, 4.

β) rem; αα) ad: (Pompeius) rem ad arma deduci studebat: 1, 4, 5; si qua hominum aequitate res ad otium deduci posset: 1, 5, 5.

ββ) in: re in controuersiam deducta ⟨β; rem in c. deduci α⟩ totius Galliae concilium Bibracte indicitur: VII 63, 5; ¶ (Pompeiani) prope in noctem rem deduxerant ⟨*z;* duxerant *Ob; Np., Dt.*⟩: 3, 51, 7; ¶ orant, ne sua dissensione et pertinacia rem in summum periculum deducant (Sabinus et Cotta): V 31, 1; Pompeius enim rescripserat sese rem in summum ⟨summam in *Ciacc.*⟩ periculum deducturum non esse: 1, 19, 3.

γγ) huc: summo labore militum Caesar continuato diem noctemque opere in flumine auertendo huc iam deduxerat ⟨*Achill. Stat.;* reduxerat *Oz; edd.*⟩ rem, ut: 1, 62, 1; res tamen ab Afranianis ⟨*e*⟩ huc erat necessario deducta ⟨ducta *Na*⟩, ut: 1, 70, 2; paucis cum esset in utramque partem uerbis disputatum, res huc deducitur, ut: 1, 86, 3.

[Falso: qui (T. Baluentius) superiore anno primum pilum duxerat ⟨deduxerat β⟩: V 35, 6; reliquas omnes munitiones ab ea fossa pedes ⟨*CC*⟩ quadringentos ⟨pedibus CCCC β⟩ reduxit ⟨deduxit β⟩: VII 72, 2; deductis *Ofh pro* diductis: 2, 6, 2.]

Deducere colonos: 1, 14, 4 **A. c) γ)**; **uirginem:** V 14, 5 **A. c) δ)** *extr.*

deducere ac deprauare: 1, 7, 1.

deducere copias ex locis superioribus in campum: 2, 40, 4; ¶ **Bibracte ad magistratum:** VII 55, 6; in **hiberna in** Sequanos, Carnutes, *sim.*, **Pergamum:** I 54, 2; II 35, 3; 3, 31, 4; ¶ (**praesidio:** 2, 19, 5.)

Aduerb.: celeriter: VII 37, 6; 2, 26, 3; clam: IV 30, 2; maturius: I 54, 2; (necessario: 1, 70, 2.)

defatigatio. *Codd. omnes habent* defatigare VII 41, 2; 85, 5; 3, 40, 2; 85, 2; *uno loco,* VII 48, 4 defatigati *est in BM*β, fatigati *in AQ;* — defetigatis *est in αh*, defatigatis *in M²Q²a* V 16, 4; defetigatione *fuit in archetypo codd.* α, defatig. *est in BMQcorrectis et in* β III 19, 3; defetigatis *est in A¹Bpr.*, defitigatis *in M et in B corr.*, defatigatis *in QB²M²*β I 40, 8.

factum est . . . hostium inscientia ac defatigatione, . . . ut ne *primum quidem nostrorum impetum ferrent: III 19, 3.

defatigo: ut . . . insolitum ad laborem Pompei exercitum cotidianis itineribus defatigaret: 3, 85, 2.

diuturnitate belli defatigatis Gallis Ariouistum . . . magis ratione et consilio quam uirtute uicisse: I 40, 8; ¶ (Romani) simul et cursu et spatio pugnae defatigati ⟨fatigati *AQ; Dt.*¹⟩ non facile recentes atque integros sustinebant: VII 48, 4; ¶¶ cum crebro integri defessis succederent nostrosque adsiduo labore defatigarent: VII 41, 2.

accedebat, ut . . . alios alii ⟨*e*⟩ deinceps exciperent integrique et recentes defetigatis succederent: V 16, 4; defatigatis in uicem integri succedunt: VII 85, 5; — integrosque semper defatigatis summittens . . . nostros uicit: 3, 40, 2.

defectio. A. subiect.: multa Caesarem . . .

incitabant: . . . rebellio facta post deditionem, defectio datis obsidibus, tot ciuitatum ⟨c⟩ coniuratio: III 10, 2.

B. obiect.: Bellouaci autem ⟨c⟩ defectione Haeduorum cognita . . . bellum parare coeperunt: VII 59, 2; defectione Haeduorum cognita bellum augetur ⟨c⟩: VII 63, 1; ¶ etsi multis iam rebus perfidiam Haeduorum ⟨c⟩ perspectam habebat atque horum ⟨c⟩ discessu maturari ⟨*fhk;* maturandi *a;* admaturari *α*; *edd.*⟩ defectionem ciuitatis existimabat: VII 54, 2.

C. gen.: qui defectionis auctores fuerant: VI 8, 8; ¶ initium repentini tumultus ac defectionis ortum est ab Ambiorige et Catuuolco: V 26, 1; initium belli ac defectionis hoc esse arbitratus: VI 3, 4; ¶ ne grauius permoti milites et defectionis odio et contemptione ⟨c⟩ sui . . . omnes puberes interficerent: 2, 13, 3; ¶ ne profectio nata a ⟨c⟩ timore defectionis similis ⟨c⟩ fugae uideretur: VII 43, 5.

D. abl.: Cassiuellaunus . . . permotus defectione ciuitatum ⟨c⟩ legatos . . . mittit: V 22, 3; ¶ quod existimabant . . . omnes perturbatos defectione Haeduorum fugam parare: VII 61, 4.

E. c. praep.: iam de Haeduorum defectione et ⟨c⟩ secundo Galliae motu rumores adferebantur: VII 59, 1.

qui (Cauarillus) post defectionem Litauicci pedestribus copiis praefuerat: VII 67, 7.

defendo. A. = propulsare, depellere: bellum *u.* **bellum** *p. 404 (3 loc.);* ¶ ut esset, ubi tegimenta praependere possent ad defendendos ictus ac repellendos: 2, 9, 3; ¶ testudo . . . conuoluta ⟨c⟩ omnibus rebus, quibus ignis iactus et lapides defendi possent: 2, 2, 4; ¶ sese (milites) paratos esse imperatoris sui tribunorumque plebis iniurias defendere: 1, 7, 7; ¶ lapides: 2, 2, 4 *u.* ignem; ¶ qui (milites) uim suorum, quod in simili culpa uersabantur, ipsi pro suo periculo defendebant: 3, 110, 4.

B. = tueri; a) sequitur obiect.; α) alqm; αα): uti, quicumque Galliam prouinciam obtineret, . . . Haeduos ceterosque amicos populi Romani defenderet: I 35, 4; ¶ Trinobantibus defensis atque ab omni militum iniuria prohibitis . . . Cassi . . . sese Caesari dedunt: V 21, 1; ¶¶ neque iis (militibus) posse persuaderi, uti eum (Caesarem) defendant aut sequantur saltem: 1, 6, 2; ¶ petunt, ut Mandubracium ab iniuria Cassiuellauni defendat: V 20, 3.

quorum in fines primum Romani exercitum introduxissent, ad eos defendendos undique conuenirent: II 10, 4; ¶ reliqui . . . ab iis cohortibus, quae erant in statione ⟨c⟩ ad portas, defenduntur: 1, 75, 3.

ββ) se: Haedui cum se suaque ab iis defendere non possent, legatos . . . mittunt: I 11, 2; a quibus se defendere traditis armis non possent (Aduatuci): II 31, 5; ibi se rursus isdem oportunitatibus loci defendebant (Veneti): III 12, 4; cum illi (milites) orbe facto sese defenderent, celeriter . . . milia sex conuenerunt: IV 37, 2; ille (Dumnorix) autem ⟨c⟩ reuocatus resistere ac se manu defendere . . . coepit ⟨*CC*⟩: V 7, 8; erat . . . manus certa nulla, non oppidum, non praesidium ⟨*Q corr., b;* praedium *rell.*⟩, quod se armis defenderet: VI 34, 1; neque in eo, quod probauerant, consilio permanere, ut se loco superiore defenderent, . . . potuerunt: VI 40, 6; persuasum loci oportunitate, qui se ipse sine ⟨ipse sine *Th. Bentl.;* ipsum *codd.; u. CC*⟩ munitione defenderet: VII 20, 3; (se ex prouincia egressum,) uti se a ⟨in *h pr.*⟩ contumeliis inimicorum defenderet: 1, 22, 5; reliqui . . . se a caetratis equitibusque defendunt castrorum propinquitate confisi seque in castra recipiunt et ab iis cohortibus . . . defenduntur: 1, 75, 3; (ueteranae legionis milites) luce prima missis ad eos ab Otacilio ⟨c⟩ equitibus . . . se defenderunt et . . . incolumes se ad nostros receperunt: 3, 28, 6.

β) alqd: aegre portas nostri tuentur; reliquos aditus locus ipse per se munitioque defendit: VI 37, 5; ¶ hanc (aquilam) ego, inquit (aquilifer), et uiuus multos per annos magna diligentia defendi et nunc moriens . . . Caesari restituo: 3, 64, 3; ¶ castra defendere *u.* **castra** *p. 461 (5 loc.);* ¶ hortatur, . . . ut eius (imperatoris) existimationem dignitatemque ab inimicis defendant: 1, 7, 6; ¶ quo minore numero militum munitiones defendi ⟨def. mun. *β*⟩ possent: VII 73, 2; ¶ non datur libera muri defendendi ⟨-dundi *hl*⟩ facultas ⟨non d. l. m. d. facultas *suspecta Grutero unc. incl. Np.: u. CC*⟩: 2, 11, 3; ¶ musculus ex turri latericia a nostris telis tormentisque defenditur: 2, 11, 3; ¶ reliqui neque quo se reciperent neque quem ad modum oppida defenderent habebant: III 16, 3; quaeque usui ad defendendum oppidum sint, parent: 1, 19, 1; L. Torquatus . . . conatus portis clausis oppidum defendere, cum Graecos murum ascendere atque arma capere iuberet, illi autem se . . . pugnaturos negarent, . . . portas aperuit: 3, 11, 3. 4; ut, cum esset legio praesidio Messanae, uix oppidum defenderetur: 3, 101, 3; sed

oportunissime nuntiis adlatis oppidum est ⟨oppidum fuit *codd.;* oppidumst *Np.;* oppidum *Madu.; O. Riemann*⟩ defensum, Cassiusque . . . profectus est: 3, 101, 4; ¶ turres . . . excitabat, quo commodius ab impetu nauium incendiisque (rates) defenderet ⟨-rent *f*⟩: 1, 25, 10; ¶ facile se loci natura defensuros (urbem) dicunt (Bituriges): VII 15, 5.

Galliamque omnem (Caesarem) ab Ariouisti iniuria posse defendere: I 31, 16; ¶ deliberatur ⟨*c*⟩ de Auarico in communi concilio, incendi placeat ⟨*c*⟩ an defendi: VII 15, 3; sibi numquam placuisse Auaricum defendi: VII 29, 4; ¶¶ sua: I 11, 2 *u.* α) ββ).

b) intellegend. est obiect.: id (oppidum) . . . propter latitudinem fossae murique altitudinem paucis defendentibus expugnare non potuit: II 12, 2; refractis portis, cum iam defenderet nemo: II 33, 6; quod et ab incendio lapis et ab ariete materia defendit: VII 23, 5; legati, quibus hae partes ad defendendum obuenerant: VII 81, 6; *ne* aditus atque incursus ad defendendum impediretur: 1, 25, 9; Lissum expugnare conatus defendentibus ciuibus Romanis . . . militibusque . . . re infecta inde discessit: 3, 40, 6; multum autem ab ictu lapidum . . . uiminea tegimenta galeis imposita defendebant: 3, 63, 7; prorutis ⟨*c*⟩ munitionibus defendente nullo transcenderunt: 3, 68, 3.

Defendere ab *u.* **ab** *p. 8 (10 loc.);* ¶ **defendere ac prohibere:** V 21, 1; **defendere ac repellere:** 2, 9, 3; **resistere ac se defendere:** V 7, 8.

(se) defendere armis: VI 34, 1; loci natura: VII 15, 5; oportunitatibus loci: III 12, 4; loco superiore: VI 40, 6; manu: V 7, 8; sine (?) munitione: VII 20, 3; minore numero militum: VII 73, 2; orbe facto: IV 37, 2; telis tormentisque: 2, 11, 3; ¶ magna diligentia: 3, 64, 3.

Aduerbia: acrius: 3, 95, 2; commodius: 1, 25, 10; diligenter: 3, 94, 6; facile: VII 15, 5; industrie: 3, 95, 2; (rursus: III 12, 4;) uix: 3, 101, 3.

defensio. A. genet.: quorum aduentu et Remis cum spe defensionis studium propugnandi accessit: II 7, 2.

B. c. praep.: captam (se) suam urbem uideri; . . . itaque ab defensione desistere: 2, 12, 3 (*Np.* 4).

Massilienses tamen nihilo setius ad defensionem urbis reliqua apparare coeperunt: 2, 7, 4; ¶ proximi diei casu admoniti omnia ad defensionem parauerant: 2, 14, 6; ¶¶ opus . . . ad utilitatem et defensionem urbium summam habet oportunitatem: VII 23, 5.

magis de reliqua fuga quam de castrorum defensione cogitabant: 3, 95, 3; ¶ qui (nuntii) . . . de custodia ac defensione urbis hortarentur: 2, 36, 3.

defensor. A. de hominibus; a) subi.: refugere: 3, 40, 3 *u.* **b)** deicere.

b) obiect.: deiectisque ⟨*Ald.;* defectisque *codd.*⟩ defensoribus, qui omnes scaphis excepti refugerunt ⟨*2 dett.; Ciacc.;* refugerant *Oz; edd.*⟩, eam nauem expugnauit: 3, 40, 3; ¶ defensores oppido idonei deliguntur: VII 15, 6; ¶ cum . . . alii multis telis coniectis defensores uallo munitionibusque depellerent: III 25, 1; ¶ excipere: 3, 40, 3 *u.* deicere; ¶ legionarii interioris munitionis defensores scalis admotis tormentis cuiusque generis telisque terrebant: 3, 63, 6.

c) genet.: magna parte militum confecta uulneribus res ad paucitatem defensorum peruenerat: V 45, 1; ¶ ut in munitionibus consistere audeant speciemque defensorum praebeant: VI 38, 5.

d) abl.: ubi . . . undique in murum lapides iaci coepti sunt murusque defensoribus nudatus est: II 6, 2; quaecumque ⟨*c*⟩ pars castrorum nudata defensoribus premi uidebatur, eo occurrere: III 4, 2.

e) c. praep.: quod uacuum (id oppidum) ab defensoribus esse audiebat: II 12, 2.

unam ex his *quadriremibus cum remigibus defensoribusque suis ceperunt: 3, 24, 3.

B. de sublicis: sublicae . . . agebantur . . ., ut . . . his defensoribus earum rerum uis minueretur neu ponti nocerent: IV 17, 10.

defero. A. propr.; a) = in locum inferiorem ferre (*pass.* = incidere): (Vorenus,) dum cupidius instat, in locum delatus ⟨*Paul; Hld.;* deiectus *X; rell. edd.*⟩ inferiorem ⟨*c*⟩ concidit: V 44, 12; ¶ Galli . . . in scrobes delati ⟨delapsi β⟩ transfodiebantur: VII 82, 1.

b) alqd ad alqm = adferre: incolumemque ad eum (Caesarem) deferte (aquilam): 3, 64, 4; ¶ cuidam ex equitibus Gallis magnis praemiis persuadet ⟨*c*⟩, uti ad Ciceronem epistulam deferat ⟨referat *Paul*⟩: V 48, 3 (48, 8 *u.* tragulam;) ¶ seruo spe libertatis magnisque persuadet praemiis, ut litteras ad Caesarem deferat: V 45, 3; Cicero . . . Gallum ab eodem ⟨*c*⟩ Verticone ⟨*c*⟩ . . . repetit ⟨*c*⟩, qui litteras ad Caesarem deferat ⟨referat β⟩: V 49, 2; ¶ haec (tragula cum epistula) . . . dempta ad Ciceronem defertur: V 48, 8.

c) deferri = casu peruenire: Germani, qui ... Rhenum transierant, ut Ambiorigis fines depopularentur, ad castra Romanorum delati optatissimum Ambiorigi beneficium obtulerant ⟨c⟩: VI 42, 3.

d) deferri = deici (de nauibus et nauigantibus): cursum non tenuit (Caesar) et longius delatus aestu orta ⟨est. Orta β⟩ luce sub sinistra Britanniam relictam conspexit: V 8, 2; ¶ onerariae (naues) duae eosdem, quos reliquae ⟨β; reliqui α; *edd.*⟩, portus capere non potuerunt et paulo infra delatae sunt: IV 36, 4; una ex his (nauibus) ... delata Oricum atque a Bibulo expugnata est: 3, 14, 2; quo essent [eae] delatae (naues), primis diebus ignorabant: 3, 30, 1.

B. trsl.: a) = tradere, committere: ad eius propinquos a Treueris imperium defertur: VI 2, 1; omnium consensu ad eum (Vercingetorigem) defertur imperium: VII 4, 7; ¶ dixerat sibi a Caesare regnum ciuitatis deferri: V 6, 2; ¶ ad hunc (Galbam) propter iustitiam prudentiamque summam totius belli ⟨*sic* β; prudentiamque suam totius belli summam α; *plur. edd.; u. CC*⟩ omnium uoluntate deferri: II 4, 7.

hac re ad consilium ⟨c⟩ delata ubi omnes idem sentire intellexit, ... (Crassus) constituit: III 23, 8; itaque ad consilium rem deferunt (Sabinus et Cotta): V 28, 2.

b) = nuntiare; α): cum ad eos (Commius) oratoris modo Caesaris mandata deferret ⟨perferret β⟩: IV 27, 3; petit ab utroque, quoniam Pompei mandata ad se detulerint, ne grauentur sua quoque ad eum postulata deferre: 1, 9, 1; se ea, quae faceret, iussu atque imperio facere Pompei, quae mandata ad se per Vibullium ⟨c⟩ delata essent: 3, 22, 1; ¶ addiderunt falsum ab his (Raucillo et Ego) equitum numerum deferri, quorum stipendium auerterent: 3, 59, 4; ¶ postulata: 1, 9, 1 *u.* mandata; ¶ adiuuabat etiam eorum consilium, qui rem deferebant ⟨B^2M^2h; differeb. *αa*⟩, quod: II 17, 4; defertur ea res ad Caesarem: V 25, 4; Eporedorix coguito Litauicci consilio media fere nocte rem ad Caesarem defert: VII 39, 3; quae res nota erat Pompeio, delata per Allobrogas perfugas: 3, 63, 5.

β): haec a compluribus ad Caesarem deferebantur: V 6, 7; celeriter haec ad hostes deferuntur: VI 7, 7; haec quoque per exploratores ante lucem ... ad hostes deferuntur: VI 7, 9; haec ad ⟨*om. af*⟩ Antonium ⟨-nio *f*⟩ statim per Graecos deferuntur: 3, 30, 6; ¶ haec eadem centurionibus tribunisque militum mandabant, ut per eos ad Caesarem deferrentur ⟨deferantur a^1h^2; deferuntur h^1⟩: VII 17, 8; ¶ hi (perfugae Allobroges) cognitis omnibus rebus ... haec ad Pompeium omnia detulerunt ⟨*recc.*; detulerant *Ox*⟩: 3, 61, 3; ¶¶ Arpineius et Iunius quae audierant ⟨β; *Fr.*; audierunt α; *rell. edd.*⟩ ad legatos deferunt: V 28, 1; — ciuitates ... habent legibus sanctum, si quis ⟨*om.* β⟩ quid de re publica ... fama acceperit ⟨acceperint β⟩, uti ad magistratum deferat ⟨deferant β⟩: VI 20, 1; ¶¶ ratio ordoque agminis aliter se habebat ac Belgae ad Neruios detulerant: II 19, 1.

Deferre ad *u.* **ad** *p. 97 (6 loc.) et p. 125 (19 loc.)*; deferre alci regnum: V 6, 2.

Aduerb.: celeriter: VI 7, 7; statim: 3, 30, 6; — paulo infra: IV 36, 4; longius: V 8, 2.

defetigatio, defetigo *u.* **defatig.**

defetiscor: quod nisi crebris subsidiis ac totius diei labore milites essent ⟨fuissent?⟩ defessi, omnes hostium copiae deleri potuissent: VII 88, 6.

defessus ptc. 1) ui adiect.: Caesar in campis exercitum reficit ⟨*b*; refecit *Ox*⟩, ne defessum proelio obiciat: 1, 65, 2; ¶ quod diuturnitate pugnae hostes defessi proelio excedebant, alii integris uiribus succedebant: III 4, 3; ¶ ne militibus quidem ut defessis neque equitibus ut paucis et ⟨c⟩ labore confectis studium ad pugnandum uirtusque deerat: 2, 41, 3; VII 88, 6 *u. s.* defetiscor.

tandem uulneribus defessi et pedem referre et ... se recipere coeperunt (Galli): I 25, 5; ¶ Massilienses ⟨-sibus *ahl*⟩ omnibus defessi ⟨-sis *a*⟩ malis, rei frumentariae ad summam inopiam adducti, bis proelio ⟨c⟩ nauali superati ... sese dedere sine fraude constituunt: 2, 22, 1; ¶¶ totius diei pugna atque itineris labore defessi rem in posterum diem distulerunt (Afraniani): 1, 65, 5.

2. ui subst.; A. obiect.: ut summissis in eundem locum cohortibus defessos reciperet: 1, 45, 8.

B. dat.: non modo defesso ex pugna excedendi, sed ne saucio quidem ... sui recipiendi facultas dabatur: III 4, 4; ¶ cum ... pugnaretur ... semperque ipsi ⟨illi *A*⟩ recentes defessis succederent: VII 25, 1; cum crebro integri defessis ⟨int. def. crebro β⟩ succederent nostrosque adsiduo labore defatigarent: VII 41, 2; ex castris cohortes per oppidum crebro submittebantur, ut integri defessis succederent: 1,

45, 7; ita cum recentes atque integri defessis successissent, . . . sustinere Pompeiani non potuerunt: 3, 94, 2.

deficio. A. = desciscere; a) abs.: summam imperii tenebat earum omnium ciuitatum, quae defecerant: III 17, 2; ueritus, . . . ne ciuitas eorum impulsu deficeret: V 25, 4; ¶ (principibus ad se euocatis alios ⟨*e;* alias *X; edd.*⟩ territando, cum ⟨*delend. suspicatur Oud.*⟩ se scire quae fierent denuntiaret, alios ⟨*e;* alias *X; edd.*⟩ cohortando ⟨*sic Ald.;* denuntiaret *om.* β; *Oud.;* cum se sc. q. f. al. coh. denuntiaret α; cum sciret deficere, al. coh. β⟩ magnam partem Galliae ⟨*e*⟩ in officio tenuit: V 54, 1;) ¶¶ ne stipendiariis Haeduorum expugnatis cuncta Gallia deficeret: VII 10, 1.

b) ab: ne patiatur ciuitatem prauis adulescentium consiliis ab amicitia populi Romani deficere: VII 39, 3; se suosque omnes in officio futuros neque ab amicitia populi Romani defecturos confirmauit: V 3, 3; ¶ Bellouacos omni tempore in fide atque amicitia ciuitatis Haeduae fuisse; impulsos ab suis principibus . . . et ab Haeduis defecisse et populo Romano bellum intulisse: II 14, 3.

B. = deesse incipere, exhauriri; a) intr.; α) abs.; αα): (relinquit animus Sextium grauibus acceptis uulneribus ⟨deficiens *add.* β⟩; aegre per manus *traditus seruatur: VI 38, 4;) ¶ cum eius generis (*i. e.* nocentium) copia defecit ⟨deficit *Apr;M²*β; *Aim.*⟩, etiam ad innocentium supplicia descendunt: VI 16, 5; ¶ postquam non modo hordeum pabulumque omnibus locis herbaeque desectae, sed etiam frons ⟨*Cellar.;* fructus *codd.;* frondes *Faern.*⟩ ex arboribus deficiebat ⟨-bant *Nbd; Faern.*⟩: 3, 58, 5; ¶ non materia multitudine arborum, non frumentum, cuius erant plenissimi agri, deficere poterat: 2, 37, 6; ¶ si tempus anni ad bellum gerendum deficeret ⟨defecerat β⟩, tamen magno sibi usui fore arbitrabatur, si: IV 20, 2.

ββ) intelleg. abl. (animo, uiribus): neque tanti sum animi, ut sine spe castra oppugnanda censeam, neque tanti timoris, ut ipse ⟨spe *Ciacc.*⟩ deficiam: 2, 31, 8; atque eae ⟨*c*⟩ ipsae copiae hoc infrequentiores [copiae] imponuntur, quod multi Gallicis ⟨*pr. edd.;* galli *codd.*⟩ tot bellis defecerant, longumque iter . . . numerum deminuerat et grauis autumnus . . . exercitum ualetudine temptauerat: 3, 2, 3.

β) add. abl.: quod ipse (Vercingetorix) animo non defecerat tanto accepto incommodo: VII 30, 1; hortaturque eos, ne animo deficiant: 1, 19, 1; Marcius ⟨*c*⟩ Rufus quaestor . . . cohortatur suos, ne animo deficiant: 2, 43, 1; cum ad Achillam nuntios mitteret hortareturque, ne negotio desisteret neue animo deficeret: 3, 112, 11; ¶ (pugnando: 2, 6, 3 *u.* γ);) ¶ (spe: 2, 31, 8 *u.* α) ββ).)

γ) add. dat. gerund.: neque uero coniuncti Albici ⟨*Hell.;* Albicis *codd.; edd.*⟩ comminus pugnando ⟨pugna *Ohl*⟩ deficiebant neque multum cedebant uirtute nostris ⟨*u. CC*⟩: 2, 6, 3.

b) transit. (alqm); α) act.: hostes, ubi . . . ipsos ⟨ipsis *a*⟩ res frumentaria deficere coepit: II 10, 4; ¶ sanguis deficit alqm: VII 50, 6 *u.* uires; ¶ tela: III 5, 1 *u.* uires; ¶ cum . . . non solum uires, sed etiam tela nostros ⟨*N. Heins.;* nostris *X; Schn., Hld.*⟩ deficerent: III 5, 1; frustra, inquit, meae uitae subuenire conamini, quem iam sanguis uiresque deficiunt ⟨deficiant *Fr.*⟩: VII 50, 6; nostros ⟨nostris *a*⟩ uires lassitudine deficiebant: 2, 41, 7; L. Domitius . . . in montem refugiens, cum uires eum ⟨ei *f*⟩ lassitudine defecissent, ab equitibus est interfectus: 3, 99, 4.

timide atque ut eum ⟨ei *befk*⟩ omnia deficere uiderentur: V 33, 1.

β) pass.: cum graui uulnere esset adfectus aquilifer et a ⟨iam (*aut* sanguine et) *Vielh.; Dt.*⟩ uiribus deficeretur: 3, 64, 3; (deiectisque ⟨*Ald.;* defectisque *codd.*⟩ defensoribus . . . eam nauem expugnauit: 3, 40, 3.)

defigo. a) non additur, ubi defigatur alqd: haec (tigna) cum machinationibus immissa in flumen ⟨flumine β⟩ defixerat ⟨difixerat *AQB*⟩ festucisque ⟨*e*⟩ adegerat, non sublicae modo derecte ⟨*c*⟩ ad perpendiculum, sed prone ⟨*c*⟩ ac fastigate ⟨*c*⟩: IV 17, 4; ¶ aditus autem atque itinera duo . . . maximis defixis trabibus atque eis praeacutis praesaepit: 1, 27, 4.

b) alqd in alqa re: asseres enim pedum XII cuspidibus praefixi atque hi maximis ballistis missi per IIII ordines cratium in terra ⟨terram *Nel*⟩ defigebantur: 2, 2, 2; ¶ duae trabes . . . conlocantur inque eis columellae pedum in altitudinem V defiguntur: 2, 10, 2; ¶ tigna: IV 17, 4 *u.* a); ¶ transfigitur ⟨*c*⟩ scutum Pulioni et uerutum in balteo defigitur: V 44, 7.

c) alqd ad, sub, ibi: ad extremum musculi tectum ⟨*c*⟩ trabesque ⟨*c*⟩ extremas quadratas regulas IIII patentes digitos defigunt: 2, 10, 4.

eiusdemque generis sub aqua defixae ⟨def. sub aqua β⟩ sudes flumine tegebantur: V 18, 3.

fossas transuersas uiis praeducit atque ibi

⟨inibi *Pluyg.*⟩ sudes stipitesque praeacutos defigit: 1, 27, 3.

definio: iamque inter se palam de . . . sacerdotiis contendebant in annosque consulatum definiebant: 3, 82, 4; ¶ adeundi tempus definiunt, cum meridies ⟨*Q?E: uett. edd.;* meridie *X: Schn.*⟩ esse uideatur: VII 83, 5.

erat iniqua condicio . . . polliceri se in prouinciam iturum neque ante quem diem iturus sit definire: 1, 11, 2.

(defluo: (Rhenus) ubi Oceano adpropinquat ⟨*c*⟩, in plures diffluit ⟨β; defluit α; *edd.*⟩ partes multis ingentibusque insulis effectis: IV 10, 4.**)**

deformis: quae (iumenta) sunt apud eos uata, parua ⟨β; *Np.;* praua α; *rell. edd.*⟩ atque deformia, haec cotidiana exercitatione summi ut sint laboris efficiunt: IV 2, 2; ¶ hoc cum in ⟨ob *Hotom.*⟩ speciem uarietatemque opus deforme non est alternis trabibus ac saxis . . ., tum: VII 23, 5.

defugio. A. alqd: quibus ita est interdictum, . . . his omnes decedunt, aditum eorum ⟨*c*⟩ sermonemque defugiunt, ne quid ex contagione ⟨*c*⟩ incommodi accipiant: VI 13, 7; ¶ (uel pro hospitio regis Nicomedis uel pro horum necessitate, quorum res ⟨*c*⟩ agitur, refugere ⟨*Hertz;* reffugere *cod. Vat.;* efugere *cod. Par. et Rottend.;* defugere *Carrio*⟩ hoc muuus . . . non potui: *ap. Gell.* V 13, 6;) ¶ contra opinionem enim militum famamque omnium uideri proelium defugisse ⟨*Hotom.;* proelio diffug. *codd.*⟩ magnum detrimentum adferebat: 1, 82, 2.

B. omiss. obiect.: rem publicam . . . una secum administrent. sin timore defugiant, illis ⟨illi *O; Ciacc.*⟩ se ⟨defugiant illi, se *Gilbert*⟩ oneri nou futurum ⟨defuturum *O; Ciacc.; Gilbert*⟩ et per se rem publicam administraturum: 1, 32, 7.

degredior: (hi (Albici) modo digressi ⟨degressi *a?fhl*⟩ a ⟨*om. codd.*⟩ Massiliensibus recentem eorum ⟨*c*⟩ pollicitationem animis continebant: 1, 57, 4;**)** ¶ paulum ⟨paululum *O*⟩ ex eo loco degreditur ⟨digreditur *O*⟩, ut . . . minuat: 1, 72, 4.

deicio. A. propr.; a) = ex loco superiore in inferiorem iacere, praecipitare; α) alqm: ipse (Piso) equo uulnerato deiectus, quoad potuit, fortissime restitit: IV 12, 5; *cf.* **d) α)** IV 12, 2; — **(**dum cupidius instat (Vorenus), in locum delatus ⟨*Paul;* deiectus α; *edd.*⟩ inferiorem inferiorem deiectus β⟩ concidit ⟨*c*⟩: V 44, 12.**)**

hostes undique circumuenti . . . se per munitiones deicere et fuga salutem petere contenderunt ⟨*c*⟩: III 26, 5; Lucretius et Attius de muro se deiecerunt: 1, 18, 3.

β) alqd: deiectis ⟨*a*[1]; *Vrsin.;* disiectis *αh;* desectis *R. Menge*⟩ . . . antemnis . . . milites summa ui transceudere in hostium naues contendebant: III 15, 1; ¶ Philippus et Cotta priuato consilio praetereuntur neque eorum sortes deiciuntur: 1, 6, 5.

b) = depellere, fugare: hinc (ex tumulo) celeriter deiecti se in signa manipulosque (calones) coiciunt: VI 40, 1; ¶ deiectisque ⟨*Ald.:* defectisque *codd.*⟩ defensoribus . . . eam nauem expugnauit: 3, 40, 3; ¶ hostes . . . muro turribusque deiecti in foro . . . constiterunt: VII 28, 1; ¶ Caesar . . . deiecto ⟨*QM*[2]β; deiecti *A;* deiectus *BM*[1]⟩ praesidio potitus loco duas ibi legiones conlocauit: VII 36, 7; Fabius . . . adhibita celeritate praesidium ex saltu deiecit: 1, 37, 3; (Libo) noctu militibus ac sagittariis . . . expositis praesidium equitum deiecit: 3, 23, 2; Caluisius . . . praesidiis ⟨a praesidiis *Np.; Db.*⟩ aduersariorum Calydone et Naupacto deiectis ⟨*Ciacc.;* relictis *Oz; Np., Db.*⟩ omni Aetolia potitus est: 3, 35, 1.

nostri, cum undique premerentur, XLVI ⟨*c*⟩ centurionibus amissis deiecti sunt loco: VII 51, 1; ueritus, ne non reducti, sed deiecti ⟨*NOz;* reiecti *edd.*⟩ uiderentur maiusque detrimentum caperetur: 3, 46, 4; in auersos nostros impetum fecerunt (Pompeiani) atque ex utraque munitione deiectos ⟨deletos *a*⟩ terga uertere coegerunt: 3, 63, 8.

c) = deferre (de nauibus): ut . . . (naues) aliae ad inferiorem partem insulae . . . magno suo ⟨*c*⟩ cum periculo deicerentur ⟨reicerentur *Ciacc.*⟩: IV 28, 2.

d) = prosternere; α) alqm (= occidere): ut, cum primi eorum (hostium) cecidissent, proximi iacentibus insisterent . . .; his deiectis et coaceruatis cadaueribus qui superessent ut ex tumulo tela in nostros coicerent: II 27, 4; **(**hos ⟨*om.* β⟩ omnes (hostes) cotidie ab equitibus ⟨equitatu β⟩ deleri ⟨β; diligi *AQM;* deligi *B;* deici *coni. Oud.*⟩ posse: VII 14, 4;**)** ¶ (hostes) subfossis ⟨*c*⟩ equis compluribusque nostris deiectis reliquos in fugam coniecerunt: IV 12, 2; ¶ (nostri) impetum . . . in cohortes faciunt paucisque deiectis reliquos sese conuertere cogunt: 1, 46, 1; ¶ neque uero conspectum aut impetum nostrorum (Pompeiani) tulerunt, primisque deiectis reliqui se uerterunt: 3, 51, 2.

β) alqd: (quibus ad recipiendum crates de-

rectae ⟨deiectae *Vielh.*; *u.* *CC*⟩ longuriique obiecti ... impedimento fuerunt: 3, 46, 5;) ¶ si arborum trunci siue *trabes deiciendi ⟨disiciendi *Geyer*⟩ operis causa ⟨*om.* *α*; *edd.*⟩ essent a barbaris *immissae: IV 17, 10; ¶ Massilienses ... deiecta turri, labefacta magna parte muri ... sese dedere sine fraude constituunt: 2, 22, 1.

B. trsl.: Caesar ... etsi opinione trium legionum deiectus ad duas *reciderat: V 48, 1; ¶ magno dolore Haedui ferunt ⟨*c*⟩ se deiectos principatu: VII 63, 8; ¶ Heluetii ea spe deiecti nauibus iunctis ... si perrumpere possent conati ... telis repulsi hoc conatu destiterunt: I 8, 4.

Deicere equo IV 12, 5 (?); loco VII 51, 1; muro turribusque: VII 28, 1; opinione, principatu, spe *u.* **B.**; de muro: 1, 18, 3; **ex:** 1, 37, 3; 3, 63, 8; **Calydone** et Naupacto: 3, 35, 1 (?); **hinc:** VI 40, 1; se **per munitiones:** III 26, 5; ¶ ad inferiorem partem: IV 28, 2; (in locum inferiorem: V 44, 12.)

Aduerb.: celeriter: VI 40, 1.

deiectus ui **adiect.:** equitatus autem noster ..., etsi deiectis ⟨dilectis *af*; disiectis *h*; diiectis *l*⟩ atque inferioribus locis constiterat: 1, 46, 3.

(**deiectio:** cum hostes urbis direptione ⟨hostes turris deiectione *Koch*⟩ perterriti ... se porta foras uniuersi proripiunt: 2, 11, 4 (*Np.* 12, 1).)

deiectus, us: instructo exercitu magis ut loci natura deiectusque ⟨*dett.*; delectusque *X*; *Db.*, *Hld.*⟩ collis ... quam ut rei militaris ratio ... postulabat: II 22, 1; ¶ is collis ... ex utraque parte lateris deiectus habebat et in ⟨*c*⟩ fronte ⟨*c*⟩ leniter fastigatus ⟨*c*⟩ paulatim ad planitiem redibat: II 8, 3; quod (oppidum) cum ex omnibus in circuitu partibus altissimas rupes deiectusque ⟨*Jurin.*: despectusque *codd.*; *edd.*⟩ haberet, una ex parte leniter adcliuis aditus ... relinquebatur: II 29, 3.

dein: cernebatur ... uniuersarum cohortium impetu ⟨*c*⟩ uostros propelli, dein rursus conuersos ⟨*c*⟩ insequi: 1, 64, 2; 1, 74, 2 *u.* **deinde B.**

deinceps: accedebat huc, ut numquam conferti ... proeliarentur stationesque dispositas haberent atque alios alii ⟨*om.* *β*⟩ deinceps exciperent integrique et recentes defetigatis succederent: V 16, 4; ubi quae maior ... incidit res, clamore ... significant; hunc ⟨*c*⟩ alii deinceps excipiunt et proximis tradunt: VII 3, 2; his (ratibus) perfectis conlocatisque alias deinceps pari magnitudine rates iungebat: 1, 25, 8; ¶ his (trabibus saxisque) conlocatis et coagmentatis alius insuper ordo additur, ut ... arte contineantur. sic deinceps omne opus contexitur, dum iusta muri altitudo expleatur ⟨*c*⟩: VII 23, 4; uos enim uestrumque factum, inquit, omnia ⟨*Ofhl*; factum omnia, inquit *Na*; *edd.*⟩ deinceps municipia sunt secuta: 2, 32, 2; omnibus deinceps diebus Caesar exercitum in aciem aequum in locum produxit: 3, 56, 1; ¶ reliquis deinceps ⟨inde *a*⟩ diebus Caesar siluas caedere instituit: III 29, 1; hoc idem reliquis deinceps fit ⟨fit deinc. *β*⟩ diebus: V 40, 4; in proxima Octauii castra inruperunt. his expugnatis eodem impetu altera sunt adorti, [inde tertia et quarta] et deinceps reliqua: 3, 9, 7.

deinde. A.: quos ... secuti ... complures ex iis occiderunt, deinde omnibus longe lateque aedificiis incensis se in castra receperunt: IV 35, 3; ¶ Caesar initio orationis ... commemorauit ⟨*c*⟩ .... docebat ⟨*c*⟩ etiam .... postulauit deinde ⟨B^2*β*; *om.* *α*; *Fr.*, *Db.*⟩ eadem, quae legatis in mandatis dederat: I 43, 4. 6. 9; ¶ princepsque decima legio per tribunos militum ei gratias egit ...; deinde reliquae legiones cum tribunis militum ... egerunt: I 41, 2. 3.

B. primum ... deinde: Caesar primum suo, deinde omnium ex conspectu remotis equis ... proelium commisit: I 25, 1; haec esse, quae ab eo postularet: primum ne quam multitudinem hominum amplius ... traduceret; deinde obsides ... redderet: I 35, 3; coniurandi has esse causas: primum quod uererentur, ne ... ad eos exercitus noster adduceretur, deinde quod ab non nullis Gallis sollicitarentur: II 1, 2. 3; cuius aduentu cognito Sontiates ... primum equestre proelium commiserunt, deinde ... subito pedestres copias ... ostenderunt: III 20, 3. 4; primum agunt gratias omnes omnibus, quod sibi ... pepercissent ...; deinde *de ⟨deinde de *Madu.*; dein de *Ciacc.*; deinde *Ox*⟩ imperatoris *fide ⟨-dem *Ox*⟩ quaerunt, rectene se illi sint commissuri*: 1, 74, 2; is primum inter suos queri atque indignari coepit regem ad causam dicendam euocari; deinde adiutores quosdam consilii ⟨*c*⟩ sui nactus ... exercitum ... clam Alexandriam euocauit: 3, 108, 1. 2.

Deiotarus: ex quibus (equitibus) DC Gallos Deiotarus adduxerat: 3, 4, 3.

delabor: Galli, postea quam propius successerunt, ... in scrobes delati ⟨delapsi *β*⟩ transfodiebantur: VII 82, 1; ¶ (cupae) inuolutae labuntur, delapsae ab ⟨*c*⟩ lateribus longuriis furcisque ab opere remouentur:

2, 11, 2; ¶ (quidquid incidit, fastigio musculi elabitur ⟨delab. *O recte, ut uidetur*⟩: 2, 11, 1.)

delecto: illum (Pompeium) delectari imperio et consulares praetoriosque seruorum habere numero: 3, 82, 3; ¶ (iumentis,) quibus maxime Galli delectantur ⟨gallia delectatur β⟩ quaeque impenso ⟨c⟩ parant pretio: IV 2, 2.

delectus, us *u.* **dilectus.**

delego, are: M. † itfiuium, quem mihi commendas, uel regem Galliae faciam uel hunc Leptae delegabo, si uis; tu ⟨*Lamb.;* uel Leptae legatum, si uis; tu *Crat.;* uel Leptide legatum, si uis; tu *Rutgers.;* uel hunc leptae delega si uis tu *cod. Med ;* uel tertiae legionis legatum *Manut.*⟩ ad me alium mitte, quem ornem: *ap. Cic. ad fam.* VII 5, 2.

delego, ere *u.* **deligo.**

deleo. A. c. subst. concr.: deletis omnibus copiis equitatum ⟨tantum *add.* β⟩ se ex fuga recepisse: VI 41, 3; nisi . . . milites essent defessi, omnes hostium copiae deleri potuissent: VII 88, 6; ¶ alius deleto exercitu atque imperatore uictores barbaros uenisse contendit: VI 37, 7; his tantis malis haec subsidia succurrebant, quo minus omnis deleretur exercitus: 3, 70, 1; ¶ nullum eius modi casum exspectans, quo dispersis ac paene deletis hostibus . . . offendi posset: VI 36, 2; hos ⟨*om.* β⟩ omnes (hostes) cotidie ab equitibus ⟨equitatu β⟩ deleri ⟨β; diligi *AQM;* deligi *B?;* deici *coni. Oud.; u. CC*⟩ posse: VII 14, 4; ¶ imperatorem: VI 37, 7 *u.* exercitum; ¶ non posse ⟨c⟩ milites contineri, quin spe ⟨c⟩ praedae in urbem inrumperent urbemque delerent: 2, 12, 4 (*Np.* 5).

(neque uero Pompeius . . . moram ullam ad insequendum intulit, sed † eadem spectans ⟨*sic codd.;* sed deleturum sperans *Vielh.; u. CC*⟩, si *in* itinere impeditos . . . deprehendere posset, exercitum . . . eduxit: 3, 75, 3.)

B. c. subst. abstr.: nam neque hominum morte memoria deleri debet, quin a proximis retineatur: *ap. Gell.* V 13, 6; ¶ ut turpitudinem fugae uirtute delerent (equites): II 27, 2.

delibero. A. abs.: legatis respondit, diem se ad deliberandum sumpturum: I 7, 5.

B. alqd: illi (consules) deliberata re ⟨*Grut.; om. codd.*⟩ respondent ⟨deliberato respondent *Lips.*⟩: 1, 10, 2; se . . . re deliberata post diem tertium ad Caesarem reuersuros: IV 9, 1.

C. de: consilio conuocato ⟨c⟩ de summa rerum deliberare (Curio) incipit: 2, 30, 1; deliberatur ⟨β; dicebatur α; *Schn.:* confligebant *Fr.*⟩ de Auarico in communi concilio, incendi placeat ⟨β; placeret α; *edd.*⟩ an defendi: VII 15, 3.

delibro: truncis arborum aut ⟨c⟩ admodum firmis ramis abscisis atque horum delibratis ac praeacutis cacuminibus perpetuae fossae . . . ducebantur: VII 73, 2.

delictum: nam maiore commisso delicto igne ⟨c⟩ atque omnibus tormentis necat: VII 4, 10; ¶ grauissimumque ei rei supplicium ⟨grauissimumque ibi suppl. horum delictorum β⟩ cum cruciatu constitutum est: VI 17, 5.

deligo, are alqd ad: monet, ut tragulam cum epistula ad ammentum deligata ⟨deligatam *M*⟩ intra munitionem castrorum abiciat: V 48, 5; ¶ (naues) onerarias, quae ad ancoras erant deligatae: IV 29, 2; eo minus ueritus nauibus, quod in litore molli atque aperto deligatas ad ancoras ⟨β; ancoram α; *edd.*⟩ relinquebat: V 9, 1; — neque lignandi . . . neque naues ad terram deligandi ⟨*Plugg.;* religandi *codd.; edd.*⟩ potestas fiebat (Bibulo): 3, 15, 2; is (Acilius) naues nostras interiorem in portum ⟨c⟩ . . . reduxit et ad terram deligauit: 3, 39, 2; naues longas adgressus, quae erant deligatae ⟨delegatae *a*⟩ ad terram atque inanes: 3, 40, 4; ¶ qui (Ariouistus) nauiculam deligatam ad ripam nactus ea profugit: I 53, 3.

deligo, ere. I. Forma: *Scriptum est* diligere *pro* deligere *his locis:* III 18, 1 diligit *in* B^1MQ^1 dirigit *in hk);* VII 83, 4 diligunt *in* A^1Q^1; VII 76, 4 dilecti *in* A^1Q; V 11, 3 diligit *in A;* diligi *in* a^1*(?);* VI 10, 2 diligit *in* B^1; III 23, 5 diliguntur *in* B^1; *reliquis 23 (24) locis omnes codd. habent* deligere; ¶ delegere *pro* deligere *inuenitur his locis:* I 3, 3 delegitur *in MQaf:* V 11, 3 delegit *in Q;* VII 16, 1 delegit *in A;* VII 83, 4 delegunt *in* B^2; — III 18, 1 delegit *est in* $AQ^2B^2a^1$, dilegit *in* B^1MQ^1, deligit *in* a^2, dirigit *in hk: quo loco Schn.* delegit *praesens esse censet. Idem Schn.* VII 83, 4 delegunt *recepit.* — *Perf.* delegit *exstat* I 49, 1; 1, 84, 2.

II. Signif.; 1. c. simpl. acc.; A. non additur, cui rei uel quo consilio; a) alqm: (defensores oppido: VII 15, 6 *u.* **B. a)**;) ¶ re frumentaria comparata equitibusque delectis iter in ea loca facere coepit: IV 7, 1; ¶ itaque ex legionibus fabros deligit ⟨deligi β⟩ et ex continenti alios arcessi ⟨c⟩ iubet: V 11, 3; ¶ idoneum quendam hominem et callidum (Sabinus) delegit, Gallum, ex iis, quos

auxilii causa secum habebat: III 18, 1; (homines: VII 21, 2; 71, 3 *u.* milia;) duobusque milibus hominum armatis, partim quos ex familiis societatum delegerat, partim a negotiatoribus coegerat: 3, 103, 1; ¶ etsi sine ullo periculo legionis ⟨legioni *Ciacc.*⟩ delectae cum equitatu proelium fore uidebat: I 46, 3; (Caesar † relictis ⟨delectis *Wölff.*: *u.* *CC*⟩ legionibus subsequitur: 1, 80, 4;) ¶ statuunt, ut X milia hominum delecta ex omnibus copiis ⟨β; locis α; *Fr.*, *Db*; ex omn. cop. *delend. censet Vielh.*⟩ in oppidum mittantur ⟨*c*⟩: VII 21, 2; milia hominum delecta LXXX una secum ⟨.LXXX. delecta secum β⟩ interitura demonstrat: VII 71, 3; cognitis per exploratores regionibus ⟨*c*⟩ duces hostium LX milia ⟨*om.* α⟩ ex omni numero deligunt earum ciuitatum ⟨*c*⟩, quae maximam uirtutis opinionem habebant: VII 83, 4; (3, 103, 1 *u.* homines;) ¶ infirmiores milites ex omnibus centuriis deligi iubet, quorum . . . uires uidebantur sustinere non posse: 1, 64, 5; eoque milites delectos imposuit (Antonius): 3, 24, 1.

(si qui ex reliquis (druidibus) excellit dignitate, succedit, aut si sunt plures ⟨*c*⟩ pares, suffragio druidum ⟨adlegitur *add.* β; deligitur *add.* A^3c^2; *Whitte*⟩, non numquam etiam armis de principatu contendunt: VI 13, 9;) his delecti ex ciuitatibus attribuuntur, quorum consilio bellum administraretur: VII 76, 4; (hae copiae, quas uidetis, ex dilectibus ⟨*b*; delectis *uel* dilectis *Ox*⟩ horum annorum in citeriore Gallia sunt refectae: 3, 87, 5.)

b) alqd: (instructo exercitu magis ut loci natura deiectusque ⟨delectusque *X*; *Db.*, *Hld.*⟩ collis . . . quam ut rei militaris ratio . . . postulabat: II 22, 1;) ¶ hunc (locum) esse delectum medium fere regionum earum, quas Suebi obtinerent: IV 19, 3; uenitur in eum locum, quem Caesar delegit: 1, 84, 2.

B. additur a) dat.: defensores oppido idonei deliguntur: VII 15, 6; ¶ huic rei idoneos homines deligebat: VII 31, 2; ¶¶ ultra eum locum . . ., circiter passus sescentos ab his, castris idoneum locum delegit: I 49, 1; exploratores centurionesque praemittit, qui locum idoneum castris ⟨castr. idon. β⟩ deligant: II 17, 1; loci natura erat haec, quem locum nostri castris delegerant: II 18, 1; rem frumentariam prouidet, castris idoneum locum deligit: VI 10, 2; (Vercingetorix) locum castris deligit paludibus siluisque munitum ab Auarico longe milia passuum XVI: VII 16, 1; loco castris idoneo delecto reliquas copias reuocauit: VII 35, 5; — qui . . . postularent, uti aliquem locum medium utriusque ⟨*CC*⟩ conloquio (Ariouistus) deligeret ⟨diceret *ik*; *Schn.*⟩: I 34, 1; — uti . . . potirentur (Heluetii) locumque domicilio ex magna copia deligerent, quem . . . fructuosissimum iudicassent: I 30, 3; consensu eorum omnium pace facta hunc sibi domicilio locum delegerunt (Aduatuci): II 29, 5.

b) ad: ([ad eas res conficiendas *add. codd.*; *del. Whitte*; *Fr.*] Orgetorix [deligitur. is *add. codd.*; *edd.*; *del. Whitte*; *Fr.*; *u.* *CC*] sibi legationem ad ciuitates suscepit: I 3, 3;) ¶ principesque earum ciuitatium ⟨*c*⟩, quos sibi ad consilium capiendum (Vercingetorix) delegerat, . . . conuenire ⟨*c*⟩ iubebat: VII 36, 3.

c) causa: quos (pedites) ex omni copia singuli (equites) singulos suae salutis causa delegerant: I 48, 5.

d) enuntiat. finale: cum bellum ciuitas aut inlatum defendit aut infert, magistratus qui ei bello praesint et ⟨*Ciacc.*; ut *codd.*; *edd.*⟩ uitae necisque habeant potestatem, deliguntur: VI 23, 4.

2. c. dupl. acc.: duces uero ii ⟨*AQ*; hi *BM*[1]β⟩ deliguntur, qui una cum Q. Sertorio omnes annos fuerant: III 23, 5.

Deligere ex: I 30, 3; 48, 5; (III 18, 1;) V 11, 3; VII 21, 2; 76, 4; 83, 4; 1, 64, 5; 3, 103, 1; ¶ **sibi delig.:** II 29, 5.

delitesco: suspicati hostes huc nostros esse uenturos noctu in siluis delituerant: IV 32, 4.

Delmatae *u.* **Dalmatae.**

Delphi: Calenus Delphos, Thebas, [et] Orchomenum uoluntate ipsarum ciuitatium ⟨*c*⟩ recepit ⟨*c*⟩: 3, 55, 3.

dementia: exspectare uero, dum hostium copiae augerentur equitatusque reuerteretur, summae dementiae esse iudicabat: IV 13, 2.

demeto: quod omni ex reliquis partibus demesso frumento pars una erat reliqua: IV 32, 4.

demigro: (tanta . . . uirtus . . . fuit, ut . . . non modo † demigrandi causa ⟨restinguendi causa *Ciacc.*; *spuria iudicat Pramm.*⟩ de uallo decederet nemo, sed: V 43, 4;) ¶ (Suebos) nuntios dimisisse, uti de oppidis demigrarent, liberos, uxores suaque omnia in siluis deponerent: IV 19, 2; ¶ (Menapii) tantae multitudinis aditu ⟨*c*⟩ perterriti ex iis ⟨his *X*⟩ aedificiis, quae trans flumen habuerant, demigrauerunt (-arunt *f*): IV 4, 3.

deminuo. *Forma* deminuo *est in X:* VII 33, 2; 43, 4; I 18, 8 *(sed h. l.* dimin. *in A*

corr.); in z: 1, 52, 2 (dimin. *in O*); *in AQβ*: I 53, 6 (dimin. *in BM*); *in za* VII 73, 1 (dim. *in fh*); *in β*: VII 31, 4 (dim. *in z*); *in (X)hl:* 2, 31, 4; 3, 2, 3 *(his 2 loc.* dim. *in Oaf): in l:* 3, 67, 3 (dim. *in Oafh*).

A. alqd: ut deminutae copiae redintegrarentur, imperat certum numerum militum ciuitatibus: VII 31, 4; erat ... et materiari et frumentari et tantas munitiones fieri necesse deminutis nostris copiis ⟨cop. nostr. β⟩: VII 73, 1; ¶ eae ⟨*c*⟩ ipsae copiae hoc infrequentiores imponuntur, quod ... longum iter ex Hispania magnum numerum deminuerat: 3, 2, 3; in quibus erat legio nona multis amissis centurionibus deminutoque militum numero: 3, 67, 3; ¶ (odisse Dumnorigem Romanos,) quod eorum aduentu potentia eius deminuta ... sit: I 18, 8; ¶ militum uires inopia frumenti deminuerat: 1, 52, 2.

B. alci alqd: quod illis licentiam timor augeat noster, his studia deminuat: 2, 31, 4.

C. (alqd) de *u.* **de B. b)** *p. 813 (3 loc.).*

deminutio: quod (sacramentum) deditione ducis et capitis deminutione sublatum est: 2, 32, 9.

demissio: ubi quantum storiarum demissio patiebatur, tantum eleuarant ⟨*c*⟩, intra haec tegimenta abditi ... parietes lateribus exstruebant: 2, 9, 6.

demitto. A. propr.: a) alqm: α): non nullae (matres familiae) de muris ⟨muro β⟩ per manus demissae ⟨dim. z⟩ sese militibus ⟨*c*⟩ tradebant: VII 47, 6.

β) se in locum: cum se maior ⟨*om.* β⟩ pars agminis in magnam conuallem demisisset ⟨dimississet *BM;* dimisset *Aβ*⟩: V 32, 2; — ii, qui in iugo constiterant, ... se in castra recipere conati iniquum in locum demiserunt ⟨dimiserunt *Mh*⟩: VI 40, 6; ubi neminem in aequum locum sese demittere ⟨dimittere *X*⟩, sed toto undique muro circumfundi uiderunt: VII 28, 2; relinquebatur, ut ... repente incitati cursu sese in ualles uniuersi demitterent ⟨dimitt. *Ox*⟩: 1, 79, 4; P. Attii equitatus omnis et una leuis armaturae ⟨*Ald.:* armatura et *codd.*⟩ interiecti complures, cum se in uallem demitterent ⟨dimitt. *codd.*⟩, cernebantur: 2, 34, 2.

b) alqd: Sequanos ... tristes capite demisso terram intueri: I 32, 2; ¶ (ut ... alii † dimissis equis eundem cursum confugerent ⟨*sic codd.;* demissis signis eund. curs. confic. *Oehl.; Db.; u. CC*⟩, alii [ex] metu etiam signa dimitterent: 3, 69, 4;) ¶¶ huc illi stipites demissi ⟨dimissi *za*⟩ et ab infimo reuincti ... ab ramis eminebant: VII 73, 3; huc teretes stipites feminis crassitudine ab summo praeacuti et praeusti demittebantur ⟨dimitt. *X*⟩ ita, ut non amplius digitis quattuor ex terra eminerent: VII 73, 6; ¶ has (angustias uallium) sublicis in terram demissis ⟨*2 dett.;* dimissis *rell.*⟩ praesaepserat: 3, 49, 4.

B. trsl.: postero die concilio conuocato consolatus cohortatusque est, ne se admodum animo demitterent, ne perturbarentur incommodo: VII 29, 1.

[**Falso** demittere *scriptum est in α pro* dimittere VII 71, 1.]

demissus ui adiect.: quarum (fossarum) interiorem campestribus ac demissis ⟨dimiss. *X*⟩ locis aqua ex flumine deriuata ⟨*c*⟩ compleuit: VII 72, 3; ita ⟨*c*⟩ illi necessario loca sequi demissa ⟨*l;* dimissa *Oafh*⟩ ac palustria et puteos fodere cogebantur: 3, 49, 5.

demississime: haec quam potest demississime ⟨demisiss. *codd.*⟩ et subiectissime exponit: 1, 84, 5.

demo: haec (tragula) casu ad turrim adhaesit, ... tertio die a quodam milite conspicitur, dempta ad Ciceronem defertur: V 48, 8; ¶ (reliquas copias ... misit † captis ⟨*zh;* craptis a^1e^1; demptis *recc.; uett. edd.; u. CC*⟩ quibusdam cohortibus: VII 35, 3; ut alii † dimissis equis ⟨demptis ei signis *Köchly; u. CC*⟩ eundem cursum confugerent: 3, 69, 4.)

demonstro. *In X* II 17, 2 *est* demonstrarunt; IV 27, 2 demonstraueram; — *in AQβ* IV 34, 5 demonstrauerunt, *in BM* demonstrauerant.

A. absol.: a) act.: α): dissipatis ac perterritis hostibus, ut demonstrauimus, manus erat nulla, quae: VI 35, 3; Aetolia, Acarnania, Amphilochis per Cassium Longinum et ⟨*c*⟩ Caluisium Sabinum, ut demonstrauimus, receptis ... existimabat: 3, 55, 1; noua Caesaris legio, cum se obiecisset Pompeianis copiis atque opere ⟨*c*⟩, ut demonstrauimus, circummuniret, castra eo loco posuit: 3, 66, 2.

β): cum ... saepibusque densissimis, ut ante demonstrauimus, interiectis prospectus impediretur ⟨*u. CC*⟩: II 22, 1; huius opera Commii, ⟨ita *add.* β; *Schn.*⟩ ut antea ⟨ante β⟩ demonstrauimus, fideli ... erat usus ... Caesar: VII 76, 1.

γ): Rhenumque (haec ciuitas), ut supra demonstrauimus, tangit: V 3, 1; Cassiuellaunus, ut supra demonstrauimus, omni deposita spe contentionis ... itinera nostra seruabat: V 19, 1; quod, ut supra demonstrauimus, minime omnes ⟨*CC*⟩ Germani agri culturae student: VI 29, 1; erat, ut supra demonstra-

uimus, manus certa nulla, non oppidum, non praesidium ⟨*c*⟩, quod: VI 34, 1; ii, qui ad alteram partem oppidi, ut supra demonstrauimus, munitionis causa conuenerant: VII 48, 1; qui ad Auximum, ut supra demonstrauimus, amissis cohortibus . . . in Africam peruenerat: 1, 31, 2; ¶ cum esset Caesar in citeriore Gallia [in hibernis], ita uti supra demonstrauimus: II 1, 1.

b) pass.; α): eruptionisque iam ante capto consilio, ut demonstratum est, . . . iubet: 3, 62, 1.

β): erant, ut supra demonstratum est, legiones Afranii III, Petrei duae: 1, 39, 1; castra enim, ut supra demonstratum est, cum essent inter flumina duo: 1, 48, 3; erat uallis inter duas acies, ut supra demonstratum est, non ita magna ⟨*c*⟩: 2, 34, 1; impositae, ut supra demonstratum est, legiones VII ⟨VI *Np.*⟩: 3, 6, 2; Bibulus, ut supra demonstratum est, erat ⟨*c*⟩ *cum* classe ad Oricum: 3, 15, 1; deductis orae maritimae praesidiis Caesar, ut supra demonstratum est, III cohortes Orici oppidi tuendi causa reliquit: 3, 39, 1.

B. sequitur a) obiect.; α): earum (nauium) modum formamque demonstrat ⟨monstrauit β⟩: V 1, 2; ¶ re demonstrata Aduatucisque concitatis postero die in Neruios peruenit: V 38, 2.

β) pron. relat.; αα) acc.: ad ea ⟨*om. a*⟩ castra, quae supra demonstrauimus ⟨monstrauimus *a*⟩, contendit: VII 83, 8; — superius tamen institutum in equitibus, quod demonstrauimus, seruabat: 3, 84, 3; eum, quem supra demonstrauimus, numerum expleuerat: 3, 4, 6; — his rebus animaduersis, quas demonstrauimus, . . . detraxit: 3, 89, 3; ¶¶ Gallum ab ⟨*c*⟩ eodem ⟨*c*⟩ Verticone ⟨*c*⟩, quem supra demonstrauimus, repetit ⟨*c*⟩: V 49, 2.

ββ) nom.: isdem de causis Caesar, quae supra sunt demonstratae, proelio non lacessit: 1, 81, 2; — huius Hercyniae siluae, quae supra demonstrata est, latitudo nouem dierum iter expedito patet: VI 25, 1; — animaduersum est ⟨*c*⟩ uitium munitionis, quod supra demonstratum est: 3, 63, 8.

γγ) alius casus attractione ortus: cum essent in quibus demonstraui angustiis: 3, 15, 6; — sescentas eius generis cuius supra demonstrauimus naues et longas XXVIII inuenit instructas: V 2, 2.

b) de: naues XVIII, de quibus supra ⟨*om. A*⟩ demonstratum est, quae equites sustulerant, . . . soluerunt: IV 28, 1; magnum (numerum) Albicorum, de quibus supra demonstratum est, imponunt: 1, 56, 2.

c) acc. c. inf.; α) act.; αα) praes.: Allobroges . . . se ad Caesarem recipiunt et demonstrant sibi praeter agri solum nihil esse reliqui: I 11, 5; quidam ex his . . . ad Neruios peruenerunt atque iis ⟨his *AQa*⟩ demonstrarunt inter singulas legiones impedimentorum magnum numerum intercedere neque esse quicquam negotii . . . adoriri; qua pulsa . . . futurum, ut: II 17, 2. 3; Pirustae legatos . . . mittunt, qui doceant nihil earum rerum publico factum consilio seseque paratos esse demonstrant . . . satis facere: V 1, 7; ad Cantium, quod esse ad mare supra demonstrauimus: V 22, 1; (principes) posse hunc casum ad ipsos recidere ⟨hunc cas. ad i. rec. posse β⟩ demonstrant ⟨monstrant *a*⟩: VII 1, 4; fit equestre proelium in ea planitie, quam intermissam collibus tria milia passuum in ⟨*c*⟩ longitudinem ⟨*c*⟩ patere supra demonstrauimus: VII 70, 1; omnem eam planitiem, quam in longitudinem III ⟨*c*⟩ milia ⟨*c*⟩ passuum ⟨*c*⟩ patere demonstrauimus, complent: VII 79, 2; is (L. Caesar) reliquo sermone confecto . . . habere se a Pompeio ad eum priuati ⟨*c*⟩ officii mandata demonstrat . . .: 1, 8, 2; magnopere sese confidere demonstrat, si eius rei sit potestas facta, fore, ut . . . ab armis discedatur . . .: 1, 26, 4; aditus duos, quos esse angustos demonstrauimus, magnis operibus praemuniuit: 3, 58, 1; munitionem, quam ⟨quae *ahl*⟩ pertinere ⟨pertingere *Ohl*⟩ a castris ad flumen supra demonstrauimus, . . . cohortes . . . sunt secutae: 3, 68, 2.

ββ) pf.: una cum his legatis Commius Atrebas uenit, quem supra demonstraueram a Caesare in Britanniam praemissum: IV 27, 2; interfectos esse legatos duo ⟨*c*⟩ magnamque partem exercitus interisse demonstrat: V 38, 3; Cingetorigem, . . . quem supra demonstrauimus Caesaris secutum fidem ab eo non discessisse ⟨*c*⟩, hostem iudicat ⟨*c*⟩: V 56, 3; Cingetorigi, quem ab initio permansisse in officio demonstrauimus, . . . imperium est traditum: VI 8, 9; Conuictolitauis Haeduus, cui magistratum adiudicatum ⟨adsignatum β⟩ a Caesare demonstrauimus, . . . conloquitur: VII 37, 1; equites . . . exponunt; summis copiis castra oppugnata demonstrant, cum crebro integri defessis succederent . . .: VII 41, 2; concurrunt (Haedui) ad Aristium, nihil publico factum consilio demonstrant: VII 43, 1; conuocatisque ad consilium ⟨*c*⟩ praefectis equitum uenisse tempus uictoriae (Vercingetorix) demonstrat . . .: VII 66, 3; maxime ad superiores munitiones laboratur, quo Vercassiuellaunum missum ⟨*om. M*⟩ demonstrauimus: VII

85, 4; concilio conuocato id ⟨*c*⟩ bellum se suscepisse ⟨*c*⟩ . . . communis libertatis causa demonstrat . . .: VII 89, 1; eadem fere atque eisdem uerbis ⟨*c*⟩ praetor Roscius agit cum Caesare sibique Pompeium commemorasse demonstrat: 1, 8, 4; demonstrauimus L. Vibullium Rufum . . . bis in potestatem peruenisse Caesaris atque ab eo esse dimissum: 3, 10, 1; eodem naues, quas demonstrauimus aggere et leuis armaturae militibus completas, . . . mittit: 3, 62, 3; fortissime ⟨*c*⟩ T. Pulione, cuius opera proditum exercitum C. Antonii demonstrauimus, e loco propugnante: 3, 67, 5; Allobroges, Raucilli atque Egi familiares, quos perfugisse ad Pompeium demonstrauimus, . . . cuncta . . . exposuerunt: 3, 79, 6; eademque ratione (D. Laelius), qua factum a Libone antea demonstrauimus, insulam . . . tenuit: 3, 100, 1.

γγ) fut.: nisi ita fecerint, sese bello ciuitatem persecuturum demonstrat: V 1, 8; si indiligentiores fuerint, milia hominum delecta LXXX una secum ⟨.LXXX. delecta secum β⟩ interitura demonstrat . . .: VII 71, 3.

β) pass.: ad flumen Axonam contenderunt, quod esse post nostra castra demonstratum est: II 9, 3; ¶ aduentu L. Vibullii Rufi, quem a Pompeio missum in Hispaniam ⟨*c*⟩ demonstratum est, . . . partiuntur: 1, 38, 1; erat in exercitu Vari Sex. Quintilius Varus, quem fuisse Corfinii supra demonstratum est: 2, 28, 1; ii, quos ad nouissimum agmen equorum reficiendorum causa substitisse demonstratum est, . . . sese incolumes in castra conferunt: 2, 42, 5.

d) interrog. obl.: paucitatemque nostrorum militum suis praedicauerunt (barbari) et quanta praedae faciendae . . . facultas daretur, si Romanos castris expulissent, demonstrauerunt ⟨-auerant *B(M?)*⟩: IV 34, 5.

Aduerb.: ante, antea: II 22, 1; VII 76, 1; 3, 100, 1; supra *28 locis*.

Monstrandi *uerbo, quod* V 1, 2 *inuenitur in* β, VII 1, 4; 83, 8 *in* α, *Caesar non uidetur usus esse*.

demoror: equitatumque praemisit ad nouissimum agmen demorandum, neque consequi potuit: 3, 75, 3; ¶ conatur tamen eos uallo fossaque circummunire, ut quam maxime repentinas eorum eruptiones demoretur: 1, 81, 5; ¶ nullo hoste prohibente aut iter demorante incolumem legionem in Nantuates ⟨*c*⟩ . . . perduxit: III 6, 5.

demoueo: Pompeius enim nullo proelio pulsus uestri facti praeiudicio demotus Italia excessit: 2, 32, 2.

demum: grauiter eos accusat, . . . multo etiam grauius . . . queritur. tum demum Liscus oratione Caesaris adductus quod antea tacuerat proponit: I 17, 1; pugnandi potestatem fecit. ubi ne tum quidem eos prodire intellexit, . . . exercitum . . . reduxit. tum demum Ariouistus partem suarum copiarum, quae castra minora oppugnaret, misit: I 50, 2; ad hostium castra accessit. tum demum ⟨uero *B²*β⟩ necessario Germani suas copias castris eduxerunt: I 51, 2; proelium committere coeperunt. tum demum Titurius, ⟨ut *add.* β⟩ qui nihil ante prouidisset, trepidare et concursare cohortesque disponere: V 33, 1.

denarius: iamque ad denarios L ⟨*Ald.*: ad XL (ad $\overset{a}{\text{XL}}$ *a*) *codd.*⟩ in singulos modios annona peruenerat: 1, 52, 2.

denego: condiciones a se latas, expetita conloquia et denegata commemorat: 1, 32, 6; ¶ cum id, quod antea petenti denegasset, ultro polliceretur: I 42, 2.

deni: uxores habent deni duodenique inter se communes et maxime fratres cum fratribus parentesque cum liberis: V 14, 4; ¶ Ariouistus . . . praeter se denos ut ad conloquium adducerent ⟨-ret α⟩ postulauit: I 43, 3.

denique. A. enumerantis est: cur . . . aliquos ex suis amitteret ⟨*c*⟩? cur uulnerari pateretur . . . milites? cur denique fortunam periclitaretur? 1, 72, 2; omnes officium suum praestitisse: *se*, qui . . . confligere noluerit ⟨*c*⟩ . . .; exercitum suum, qui . . . conseruarit et texerit; illius denique exercitus milites, qui per se de concilianda pace egerint: 1, 85, 2; non illi paucitatem nostrorum militum . . . causae fuisse cogitabant; non ad haec addebant . . .; non denique communes belli casus recordabantur: 3, 72, 4; habendam fortunae gratiam, quod Italiam . . . cepissent, quod duas Hispanias . . . pacauissent, quod finitimas . . . prouincias in potestatem redegissent; denique recordari debere, qua felicitate ⟨*c*⟩ . . . omnes incolumes essent transportati: 3, 73, 3

B. = omnino, quid multa?: denique hos esse eosdem, quibuscum saepe numero Heluetii congressi . . . superarint: I 40, 7; sic . . . non aetate confectis, non mulieribus, non infantibus pepercerunt. denique ex omni ⟨eo *add.* β⟩ numero . . . uix DCCC ⟨*c*⟩ . . . incolumes ad Vercingetorigem peruenerunt: VII 28, 5.

C. = demum: multo denique die per exploratores Caesar cognouit et montem a suis teneri et Heluetios castra mouisse: I 22, 4; quod illi turbulentissimi superioribus temporibus tribuni plebis *post* octo ⟨octauo *f*; *Ald.*, *Np.*; duo-

decimo *Ciacc.; Db.*⟩ denique menses ⟨mense *Ald.; Np., Db.; u. CC*⟩ ... respicere ac timere consuerant: 1, 5, 2.

D. = certe (?): quod deditione facta nostros praesidia deducturos ⟨*c*⟩ aut denique indiligentius ⟨*c*⟩ seruaturos crediderant: II 33, 2.

[Falso: ipse ⟨*c*⟩ imperat reliquis ciuitatibus obsides † denique ei rei constituit diem ⟨*u. CC*⟩: VII 64, 1.]

(**denitor**: sed tantum re prouisa Brutus celeritate nauis enisus ⟨denisus *a*⟩ est, ut paruo momento antecederet: 2, 6, 4.)

densus. **A. comp.**: cum ... ipsi densiores siluas peterent: III 29, 2.

B. superl.: superiorem partem collis usque ad murum oppidi densissimis castris compleuerant: VII 46, 3; ¶ cum ... saepibusque densissimis, ut ante demonstrauimus, interiectis prospectus impediretur ⟨*u. CC*⟩: II 22, 1; ¶ quod Menapii se omnes in densissimas siluas abdiderant: IV 38, 3.

denuntiatio: conuentum Salonis cum neque pollicitationibus neque denuntiatione ⟨-onibus *hl*⟩ periculi permouere posset: 3, 9, 2.

denuntio. **A. sequ. acc. c. inf.**: quod sibi Caesar denuntiaret se Haeduorum iniurias non neglecturum, neminem secum sine sua pernicie contendisse: I 36, 6; principibus ad se euocatis alios ⟨*c*⟩ territando, cum ⟨*spurium censet Oud.*⟩ se scire quae fierent denuntiaret, alios ⟨*c*⟩ cohortando ⟨*sic Ald.;* denuntiaret *om.* β; *Oud.;* cum se sc. q. f. al. coh. denuntiaret α; cum sciret deficere, al. coh. β⟩: V 54, 1; (2, 20, 3 *u.* B.)

B. sequ. ut: Suebos ... iis nationibus, quae sub eorum sint ⟨*c*⟩ imperio, denuntiare, ut auxilia peditatus equitatusque mittant: VI 10, 1; Gaditanos principes ... hoc inito consilio denuntiauisse Gallonio, ut sua sponte, dum sine periculo liceret, excederet Gadibus; si id non fecisset, sibi ⟨*c*⟩ consilium capturos: 2, 20, 3; simul denuntiauit (Pompeius), ut essent animo parati in posterum, et quoniam fieret dimicandi potestas, ... *neu suam ⟨*c*⟩ neu reliquorum opinionem fallerent: 3, 86, 5.

depello. **A. propr.**: cum ... alii multis telis coniectis defensores uallo munitionibusque depellerent: III 25, 1; ¶ tandem Germani ab dextro latere summum iugum nancti hostes loco depellunt: VII 67, 5; ¶ uno loco Volcacius Tullus impetum legionis sustinuit cohortibus tribus atque eam loco depulit: 3, 52, 2; ¶ si nostros loco depulsos ⟨pulsos β⟩ uidisset: VII 49, 2.

B. trsl.: (habent opinionem) Apollinem morbos depellere: VI 17, 2; ¶ Caesar a ⟨ab *Nhl*⟩ superioribus consiliis depulsus omnem sibi commutandam belli rationem existimauit: 3, 73, 1.

(**dependo**: iniquum esse de stipendio recusare, quod sua uoluntate ad id tempus pependerint ⟨perpenderint B^1; dependerint B^2β⟩: I 44, 4.)

deperdo: nostri ... longius impeditioribus locis secuti paucos ex suis deperdiderunt ⟨disperdid. *af*⟩: III 28, 4; ¶ populi Romani hanc esse consuetudinem, ut socios atque amicos non modo sui ⟨B^2β; suis α⟩ nihil deperdere, sed gratia, dignitate, honore auctiores uelit esse: I 43, 8; ¶ tantum se eius opinionis deperdidisse ⟨disperdidisse *Q*⟩, ut a populo Romano imperia perferrent, grauissime dolebant: V 54, 5.

depereo: non nullae tempestate deperierant naues: V 23, 2; ¶ perexigua pars illius exercitus superest; magna pars deperiit, quod accidere tot proeliis fuit necesse: 3, 87, 3; ¶ his rebus celeriter id, quod Auarici deperierat, expletur: VII 31, 4.

depono. **A. propr.; a) = detrahere**: castra muniunt neque iumentis onera deponunt: 1, 80, 2.

b) = ponere: dispersos depositis armis in metendo occupatos subito adorti: IV 32, 5.

c) = alqd adseruandi, custodiendi causa collocare; α) alqd: alii (milites) ... inuitati propinquitate superiorum castrorum depositis in contubernio armis uallum relinquebant: 3, 76, 2; ¶ qui (Cimbri Teutonique) ... iis impedimentis, quae secum agere ac portare non poterant, citra flumen Rhenum depositis ... sex milia hominum una reliquerunt: II 29, 4; ¶ Ephesi a fano Dianae depositas antiquitus pecunias Scipio tolli iubebat: 3, 33, 1; ¶ Germani ... cum ea praeda, quam in siluis deposuerant, trans Rhenum sese receperunt: VI 41, 1; ¶ HS ⟨*c*⟩ LX, quod aduexerat Domitius atque in publico deposuerat, ... Domitio reddit: 1, 23, 4; ¶ tabulae testamenti ... cum propter publicas occupationes (in aerario) poni non potuissent, apud Pompeium sunt depositae: 3, 108, 4; ¶¶ sua omnia: IV 19, 2 *u.* β) liberos.

β) alqm: Suebos nuntios ... dimisisse, uti de oppidis demigrarent, liberos, uxores suaque omnia in siluis deponerent: IV 19, 2; ¶

nacti obsides, quos Caesar apud eos deposuerat, horum supplicio dubitantes territant: VII 63, 3; ¶ (pueris mulieribusque in muro dispositis ⟨depos. *ah*⟩, ne quid cotidianae consuetudinis desideraretur, ipsi . . . inruperunt: 3, 9, 6;) ¶ Caesari ad saucios deponendos . . . necesse erat adire ⟨*c*⟩ Apolloniam: 3, 78, 1; ¶¶ quique erant ex uulneribus aegri depositis per Epirum atque Athamaniam ⟨*c*⟩ iter facere coepit: 3, 78, 5.

B. trsl.: depositis armis auxiliisque, quibus nunc confiderent, necessario populi senatusque iudicio fore utrumque contentum: 3, 10, 9; ¶ Pompeius deposito adeundae Syriae consilio . . . Pelusium peruenit: 3, 103, 1; ¶ Cotum imperium deponere coegit: VII 33, 3; cum proiectis fascibus et deposito imperio priuatus et captus ipse in alienam uenisset potestatem? 2, 32, 9; ¶ quod si ueteris contumeliae obliuisci uellet, num etiam recentium iniuriarum . . . memoriam ⟨*AQ;* memoria *MCβ*⟩ deponere posse ⟨*c*⟩? I 14, 3; obsecrare milites coepit, ne primam ⟨*O¹f;* prima *ahl;* primi *b; Scal.*⟩ sacramenti, quod apud Domitium . . . dixissent, memoriam deponerent: 2, 28, 2; ¶ Cassiuellaunus . . . omni deposita spe ⟨spe depos. *β*⟩ contentionis . . . itinera nostra seruabat: V 19, 1.

depopulor. A. ui act.: (hostes) paulisper apud oppidum morati agrosque Remorum depopulati omnibus uicis aedificiisque . . . incensis ad castra Caesaris . . . contenderunt: II 7, 3; ¶ qui (Germani) eo consilio Rhenum transierant, ut Ambiorigis fines depopularentur: VI 42, 3; Rutenos Cadurcosque ad fines Volcarum Arecomicorum depopulandos mittit: VII 64, 6; ¶ C. Trebonium cum pari legionum numero ad eam regionem . . . depopulandam mittit: VI 33, 2.

B. ui pass. (ptc. pf.): sese depopulatis agris non facile ab oppidis uim hostium prohibere: I 11, 4; ¶ depopulata Gallia Cimbri magnaque inlata calamitate . . . alias terras petierunt ⟨*c*⟩: VII 77, 14.

deporto: petit ab his omnibus, ut se frumento iuuent. pollicentur, atque omnibus undique conquisitis iumentis in castra deportant: 1, 60, 3; ¶ duobus commeatibus exercitum reportare ⟨deportare *β*⟩ instituit ⟨*c*⟩: V 23, 2; ¶ naues a consulibus Dyrrachio remissae, quae priorem partem exercitus eo deportauerant, Brundisium reuertuntur: 1, 27, 1; ¶¶ magno numero nauium adpulso . . . sua deportabant omnia ⟨omn. sua deport. *β*⟩ seque in proxima oppida recipiebant: III 12, 3.

deposco. A.: differendum est, inquit, iter . . . nobis et de proelio cogitandum, sicut ⟨*Ald.;* si ut *codd.*⟩ semper depoposcimus: 3, 85, 4.

B.: certas sibi deposcit naues Domitius: 1, 56, 3; ¶ electos ex omnibus legionibus fortissimos uiros, antesignanos, centuriones, Caesar ei classi attribuerat, qui sibi id muneris depoposcerant: 1, 57, 1.

hi regum ⟨*c*⟩ amicos ad mortem ⟨*c*⟩ deposcere . . . consuerant: 3, 110, 5.

omnibus pollicitationibus ac praemiis (principes) deposcunt, qui belli initium ⟨*c*⟩ faciant ⟨faciat *β*⟩ et sui capitis periculo Galliam in libertatem uindicent ⟨uindicet *β*⟩: VII 1, 5.

deprauo: a quibus deductum ac deprauatum ⟨depriuatum *a;* atque priuatum *O¹*⟩ Pompeium queritur inuidia atque obtrectatione laudis suae: 1, 7, 1.

deprecator: his cum sua sponte persuadere non possent ⟨*c*⟩, legatos ad Dumnorigem Haeduum mittunt, ut eo deprecatore a Sequanis impetrarent: I 9, 2; ¶ eodem Carnutes legatos obsidesque mittunt usi deprecatoribus Remis: VI 4, 5.

deprecor. A. alqd: Haedui manus tendere et ⟨*c*⟩ deditionem significare et proiectis armis mortem deprecari incipiunt: VII 40, 6; ¶ nec tribunis plebis sui periculi deprecandi . . . facultas tribuitur: 1, 5, 1.

B. ne: unum (se) petere ac deprecari: si forte . . . statuisset Aduatucos esse conseruandos, ne se armis despoliaret: II 31, 4.

C. abs.: quod Germanorum consuetudo [haec] sit a maioribus tradita, quicumque bellum inferant, resistere neque deprecari: IV 7, 3; — neque recusandi aut deprecandi causa legatos ad Caesarem mittere audebant (Haedui): V 6, 2; necessario (Senones) sententia desistunt legatosque deprecandi causa ad Caesarem mittunt; adeunt per Haeduos: VI 4, 2.

deprehendo, deprendo. I. Forma: deprehendo, deprehensus *in omnibus codd. exstat* V 45, 1; VI 30, 1; VII 52, 2; 1, 26, 1; 36, 2; 3, 75, 3; 112, 11; (*ap. Cic. ad Att.* IX 7 *C* 2; *ap. Plin. ep.* III 12, 3.) *Reliquis locis discrepant libri mscr. ita, ut* deprehensus *sit in α*, deprensus *in β* V 58, 6, *contra* deprehensis (*uel potius* depraehensis) *in β*, deprensis *in α* VII 58, 4; deprendit, deprensus *in ahl*, depreh. *in Of* 1, 13, 4; 75, 2; deprensus *in afh*, deprehensus *in Ol* 1, 24, 4.

II. Signific.; A. = comprehendere, in suam potestatem redigere; a) alqm: Pothinus ⟨*c*⟩ . . . indicatis deprehensisque internuntiis a

Caesare est interfectus: 3, 112, 11; ¶ quorum (nuntiorum) pars deprehensa in conspectu nostrorum militum cum cruciatu necabatur: V 45, 1; — (ut ... ex magno remigum propugnatorumque numero pars ad scopulos adlisa interficeretur, pars ab nostris detraheretur ⟨distraheretur *Ox;* deprehenderentur *(sic!) Koch*⟩: 3, 27, 2.)

cum unum omnes peterent, in ipso fluminis uado deprehensus ⟨*c*⟩ Indutiomarus interficitur: V 58, 6; — reducitur ad eum deprensus ⟨*c*⟩ ex itinere N. ⟨*c*⟩ Magius Cremona, praefectus fabrum Cn. Pompei: 1, 24, 4; N. Magium ⟨*c*⟩, Pompei praefectum, deprehendi; . . . eum statim missum feci: *ap. Cic. ad Att.* IX 7 *C* 2; — una cum iis deprensus ⟨*c*⟩ L. Pupius, primi pili centurio, adducitur: 1, 13, 4.

(Petreius) nostros repellit a castris, quos deprendit ⟨*c*⟩, interficit: 1, 75, 2.

b) alqd: deprehensis ⟨*c*⟩ nauibus circiter quinquaginta . . . oppido potitur (Labienus): VII 58, 4; contra haec Pompeius naues magnas onerarias, quas in portu Brundisino deprehenderat, adornabat: 1, 26, 1; (duasque naues cum militibus, quae ad moles Caesaris adhaeserant, scaphis lintribusque reprehendunt, reprehensas ⟨deprehendunt, deprehensas *O*⟩ excipiunt (milites): 1, 28, 4;) (Massilienses) onerarias naues, quas ubique possunt, deprehendunt atque in portum deducunt: 1, 36, 2; ¶ (milites . . . quinqueremes duas . . . ceperunt, . . . praeterea duae sunt depressae ⟨duae de·presente *a;* deprensae *fh;* deprehensae *Ol;* depressae *marg. Vascos.*⟩ triremes: 3, 101, 6.)

B. = opprimere, praeter opinionem superuenire: cum ⟨*c*⟩ sine duce et sine equitatu deprehensis hostibus exploratam uictoriam dimisisset: VII 52, 2; ¶¶ putares non ab illis (ebriis) Catonem, sed illos (ebrios) a Catone deprehensos: *ap. Plin. epist.* III 12, 3; ¶ celeriter contraque omnium opinionem confecto itinere multos in agris inopinantes deprehendit: VI 30, 1; ¶ † eadem spectans, si *in* itinere impeditos perterritos deprehendere posset, exercitum e castris (Pompeius) eduxit: 3, 75, 3.

deprimo. A. naues: (nostri) in hostium naues transcendebant et . . . partem ⟨*c*⟩ nauium deprimunt, non nullas cum hominibus capiunt, reliquas in portum compellunt: 1, 58, 4; — ex Massiliensium classe V (naues) sunt depressae, IIII captae, una cum Nasidianis profugit: 2, 7, 2; — quae proximae ei loco ex Bruti classe naues erant, in eas (naues triremes) impeditas impetum faciunt celeriterque ambas deprimunt: 2, 6, 6; — praeterea duae sunt depressae ⟨*marg. Vascos;* duae de presente *a;* deprensae *fh;* deprehensae *Ol*⟩ triremes: 3, 101, 6.

B. homines: tanta erat completis litoribus contentio, qui potissimum ex magno numero conscenderent, ut multitudine atque onere non nulli deprimerentur: 2, 43, 4.

depugno: (hostes) cuneatim constiterunt hoc animo, ut, si qua ex parte obuiam [contra] ueniretur, acie instructa depugnarent: VII 28, 1.

derigo. *Exstat in X* dirigi VI 8, 5; *in Ox* dirigere 3, 25, 4 *et* direxerant 3, 30, 1; (derigere *numquam;*) *contra particip. et aduerbium semper fere* derectus, derecte, derecto *scripta sunt.* Derect. *est in X* IV 17, 8; *in (N)x* 2, 9, 2; 24, 4 *in αa* IV 17, 4; *in αh* VII 72, 1; *in BM¹Qh* VII 27, 1 (*quo loco A habet* directis, *af* perfectis); *in Nahl* 3, 46, 5; *in afl* 2, 24, 3; *in ah* 3, 79, 2; *in β* (direct. *in α*) VI 26, 1; VII 23, 1; — directus *uno loco in omnibus (Ox) inuenitur:* 1, 45, 4.

simul signa ad hostem conuerti aciemque derigi iubet (Labienus): VI 8, 5; ¶ ne occasionem nauigandi dimitterent, siue ⟨si uel *Hotom.; Np.*⟩ ad litora Apolloniatium siue ad Labeatium ⟨siue ad Lab. *add. F. Hofm.; om. codd.; Np.; u. CC*⟩ cursum derigere atque eo naues eicere ⟨*c*⟩ possent: 3, 25, 4; ¶ praeteruectas Apolloniam Dyrrachiumque naues uiderant, ipsi ⟨uiderant ipsi et *Madu.*⟩ iter secundum eas terra ⟨*unus Vrsini;* terras *rell.*⟩ derexerant: 3, 30, 1; ¶ postero die Caesar promota turri derectisque ⟨perfectisque *adfik; Whitte*⟩ operibus, quae facere instituerat, . . . iussit ⟨*u. CC*⟩: VII 27, 1; ¶ (se in hostium habiturum loco, qui non ex ⟨*CC*⟩ uestigio ad Castra *Cornelia *naues traduxisset ⟨uela duxisset *Ohl;* uela direxisset *Steph.; Np.*⟩: 2, 25, 6.)

derectus ui adiect.: a media fronte . . . unum cornu exsistit excelsius magisque derectum his, quae nobis nota sunt, cornibus: VI 26, 1; ¶ quibus ad recipiendum crates derectae ⟨disiectae *Kran.; Db., Dt.;* deiectae *Vielh.*⟩ longuriique obiecti ⟨*c*⟩ . . . magno impedimento fuerunt: 3, 46, 5; ¶ abest derecto itinere ab Vtica paulo amplius passus mille: 2, 24, 4; Caesarem Apollonia a derecto itinere auerterat: 3, 79, 2; ¶ id autem est iugum derectum eminens in mare, utraque ex parte praeruptum atque asperum: 2, 24, 3; ¶ fossam pedum XX derectis lateribus duxit, ut eius fossae ⟨*c*⟩ solum tantundem pateret, quantum summae ⟨*c*⟩ fossae ⟨*c*⟩ labra distarent ⟨*c*⟩: VII 72, 1; ¶ praeruptus ⟨*del. Madu.*⟩

locus erat, utraque ex parte derectus (deiectus *Vielh.*): 1, 45, 4; ¶ haec derecta materia (materie β) iniecta contexebantur: IV 17, 8; ¶ trabes derectae (*u. CC*) . . . in solo conlocantur: VII 23, 1.

derecte: haec (tigna) cum machinationibus . . . defixerat festucisque (*c*) adegerat, non sublicae modo derecte (-tae *ABM*) ad perpendiculum, sed prone (*c*) ac fastigate (*c*), ut secundum naturam fluminis procumberent: IV 17, 4.

derecto: supraque ea tigna derecto (derecta *hl*) transuersas trabes iniecerunt: 2, 9, 2.

deriuo: duas fossas . . ., quarum interiorem (inferiorem *Göler*) campestribus ac demissis locis aqua ex flumine deriuata (diriu. *αa; Hld.*) compleuit: VII 72, 3.

derogo: omniumque his rerum postea fides derogatur: VI 23, 8.

descendo. A. propr.: M. Antonius . . . cum cohortibus XII descendens ex loco superiore cernebatur: 3, 65, 2; ¶ Caesar prima luce omnes eos, qui in monte consederant, ex superioribus locis in planitiem descendere . . . iussit: 3, 98, 1; ¶ cum Vercingetorix nihilo magis (*Vascosan.*; minus *codd.*) in aequum locum descenderet (-erit *h*): VII 53, 2.

B. trsl.; a) ad: ne tanta et tam coniuncta populo Romano ciuitas . . . ad uim atque arma descenderet (β; discederet α; *Vielh.*): VII 33, 1; ¶ ciues Romani . . . ad extremum auxilium descenderunt seruosque omnes puberes liberauerunt et praesectis omnium mulierum crinibus tormenta effecerunt: 3, 9, 3; ¶ quis hoc sibi persuaderet sine certa spe (*c*) Ambiorigem ad eius modi consilium descendisse? V 29, 5; ¶ ad ultimum senatus consultum: 1, 5, 3 *u.* **b)**; ¶ iam de sacerdotio Caesaris Domitius, Scipio Spintherque (*c*) Lentulus cotidianis contentionibus ad grauissimas uerborum contumelias palam descenderunt (-erant *Voss.*; -dĕre *Grut.*): 3, 83, 1; ¶ constituunt (ii, qui Alesiae obsidebantur), ut . . . omnia prius experiantur (expediantur α), quam ad Critognati sententiam descendant (*Aldus*; ab Critognati sententia discedant (descidant β) *X*): VII 78, 1; ¶ sed cum eius generis copia defecit (*c*), etiam ad innocentium supplicia descendunt: VI 16, 5; ¶ ad uim: VII 33, 1 *u.* ad arma; ¶¶ sed tamen ad omnia se descendere paratum atque omnia pati rei publicae causa: 1, 9, 5.

b) quo: decurritur ad illud extremum atque ultimum senatus consultum, quo nisi paene in ipso urbis incendio atque in desperatione omnium salutis † latorum audacia numquam ante descensum (*Kohl*; discessum *codd.*) est (*u. CC*): 1, 5, 3; ut . . . repentinas eorum eruptiones demoretur; quo necessario descensuros existimabat: 1, 81, 5.

descisco: multae longinquiores ciuitates ab Afranio desciscunt et Caesaris amicitiam sequuntur: 1, 60, 5; — adsunt (*c*), qui uos hortentur, ut a nobis desciscatis: 2, 32, 3.

describo *u.* **discribo.**

deseco: (deiectis (*a*; disiectis *αh*; desectis *R. Menge*), ut diximus, antemnis . . . milites . . . transcendere in hostium naues contendebant: III 15, 1;) ¶ leuiore de causa auribus desectis aut singulis effossis oculis domum remittit (Vercingetorix): VII 4, 10; ¶ postquam non modo hordeum pabulumque omnibus locis herbaeque desectae, sed etiam frons (*c*) ex arboribus deficiebat: 3, 58, 5.

desero. A. propr.; a) hominem: neque clientes sine summa infamia deseri possunt: *ap. Gell.* V 13, 6; ¶ iurent omnes se exercitum ducesque non deserturos neque proditeros neque sibi separatim a reliquis consilium capturos: 1, 76, 2; ¶ quibus (clientibus) more Gallorum nefas est etiam in extrema fortuna deserere patronos: VII 40, 7; ¶ neque suam neque populi Romani consuetudinem pati, uti optime merentes (*c*) socios desereret: I 45, 1.

ne facto initio belli ab reliquis deserantur (Carnutes): VII 2, 2; ¶¶ uosne (*c*) uero L. Domitium an uos Domitius deseruit? 2, 32, 8; — ueritus, ne ab omnibus desereretur, Indutiomarus (*c*) legatos ad Caesarem mittit: V 3, 5; — cohortesque secum abducere (*c*) conatus (Lentulus Spinther) a (*add. dett.*; *om. Ox*; *edd.*) magna parte militum deseritur: 1, 15, 3; — commisso proelio deseritur a suis Varus; non nulla pars militum domum discedit; reliqui ad Caesarem perueniunt: 1, 13, 4.

Labienus procedit iuratque se eum (Pompeium) non deserturum eundemque casum subiturum, quemcumque ei fortuna tribuisset: 3, 13, 3; — nostri tametsi (*c*) ab duce et a fortuna deserebantur, tamen omnem spem salutis in uirtute ponebant: V 34, 2; — desertos enim se ac proditos a uobis dicunt et prioris sacramenti mentionem faciunt: 2, 32, 7; ¶ praestare dicebant per uirtutem in pugna belli fortunam experiri quam desertos et circumuentos ab suis grauissimum supplicium perpeti: 2, 30, 2.

b) locum: Aduatuci . . . cunctis oppidis

castellisque desertis sua omnia in unum oppidum egregie natura munitum contulerunt: II 29, 2; ¶ (locum: II 25, 1 *u.* B.;) ¶ quod re integra primo incendendum Auaricum, post deserendum censuerat: VII 30, 2.

B. trsl.: cum (Bibulus) neque curari posset neque susceptum officium deserere uellet: 3, 18, 1; ¶ non nullos ab ⟨*c*⟩ nouissimis deserto ⟨*A;* desertos *rell.; Fr.;* deserto loco *Klussmann;* desperato *Paul; del. Kvíčala*⟩ proelio excedere acie ⟨*add. Oud.; om. codd.; edd.*⟩ ac tela uitare: II 25, 1; ¶¶ Petreius uero non deserit sese: 1, 75, 2.

desertus ui adiect.: nocturnaque in locis desertis concilia habebant: V 53, 4.

desertor: qui ex his secuti non sunt, in desertorum ac proditorum numero ducuntur: VI 23, 8.

desidero. A. = concupiscere, postulare (exspectare); a) alqd: nihil horum . . . ad usum prouinciae prouisum, quae propter diuturnitatem pacis nullum auxilium desiderarit: 1, 85, 7; ¶ nec ⟨*c*⟩ minus se in ⟨β; ab α; *edd.*⟩ milite modestiam et continentiam ⟨et cont. *om.* β⟩ quam uirtutem atque animi magnitudinem desiderare: VII 52, 4; ¶ imperium se a ⟨*c*⟩ Caesare per proditionem nullum desiderare, quod habere uictoria posset ⟨*c*⟩: VII 20, 7; ut nemo aut tribuni aut centurionis ⟨*c*⟩ imperium desideraret: 3, 74, 2.

b) sequ. acc. c. inf.: magis eo, ut quae bello ceperint, quibus uendant, habeant, quam quo ullam rem ad se importari (Suebi) desiderent ⟨desiderant *A*⟩: IV 2, 1.

B. = requirere, vermissen; a) alqm: eo die milites sunt paulo ⟨*c*⟩ minus septingenti ⟨mil. paulo minus .DCC. sunt β⟩ desiderati: VII 51, 4; duobus his unius diei proeliis Caesar ⟨*f;* caesaris *Oahl*⟩ desiderauit milites DCCCCLX et equites * * *; Tuticanum Gallum, senatoris filium, notos equites Romanos C. Fleginatem Placentia ⟨*Np.;* DCCCCLX et notos equites r. flegmatem tuticanum gallum, senatoris filium; c. flegmatem placentia *x*⟩ A. Granium ⟨*c*⟩ Puteolis, M. Sacratiuirum Capua, tribunos militum et centuriones XXXII: 3, 71, 1; in eo proelio non amplius CC milites desiderauit, sed centuriones, fortes uiros, circiter XXX amisit. interfectus est etiam . . .: 3, 99, 1; ¶ desiderati sunt eo die sagittarii circiter CC, equites pauci, calonum atque iumentorum ⟨*Eussn.;* impedimentorum *codd.; edd.*⟩ non magnus numerus: 1, 51, 6; ¶¶ nostri non amplius XX omnibus sunt proeliis desiderati: 3, 53, 2.

b) alqd; α): sic accidit, uti ex tanto nauium numero tot nauigationibus neque hoc neque superiore anno ulla ⟨*c*⟩ omnino nauis, quae milites portaret, desideraretur: V 23, 3; itaque ex eo numero nauium nulla desiderata est: 2, 7, 2; an paenitet uos, quod saluum atque incolumem exercitum nulla omnino naue desiderata traduxerim? 2, 32, 12; ¶ equitum uero operam neque in loco palustri desiderari ⟨desiderare *A pr.*⟩ debuisse et illic ⟨*c*⟩ fuisse utilem, quo sint profecti: VII 20, 4.

β): pueris mulieribusque in muro dispositis ⟨*c*⟩, ne quid cotidianae consuetudinis desideraretur: 3, 9, 6; seu quid in munitionibus perfectum non erat, seu quid a peritioribus rei militaris desiderari uidebatur: 3, 61, 3; militibusque suis commendauit, ne qui eorum uiolaretur neu quid sui desiderarent: 3, 98, 2.

c) quin: oppido potitur perpaucis ex hostium numero desideratis, quin cuncti ⟨uiui β⟩ caperentur: VII 11, 8.

desidia: ea iuuentutis exercendae ac desidiae ⟨desidiam *AQ*⟩ minuendae causa fieri praedicant: VI 23, 6.

designo: Caesar hac oratione Lisci Dumnorigem, Diuiciaci fratrem, designari sentiebat: I 18, 1; ¶ multaque praeterea (in castris Pompei uidere licuit), quae nimiam luxuriam et uictoriae fiduciam designarent: 3, 96, 1.

desilio. A. c. praep.; a) unde; α) de: militibus . . . simul et de ⟨*om.* β⟩ nauibus desiliendum et in fluctibus consistendum . . . erat: IV 24, 2.

β) ex: equestribus proeliis saepe ex equis desiliunt ac pedibus proeliantur (Suebi): IV 2, 3; (V 17, 4 *u.* ex essedis;) ¶ cum se inter equitum turmas insinuauerunt ⟨*c*⟩, ex essedis desiliunt et pedibus ⟨*c*⟩ proeliantur: IV 33, 1; quod illi etiam consulto plerumque cederent et . . . ex essedis desilirent ⟨-lerent *BM*¹⟩ et pedibus dispari proelio contenderent: V 16, 2; neque consistendi aut ex essedis ⟨equis β⟩ desiliendi facultatem (hostibus) dederunt: V 17, 4; ¶ tum nostri . . . uniuersi ex ⟨e β⟩ naui desiluerunt ⟨desilierunt β⟩: IV 25, 5.

b) quo: rursus ⟨iis *add.* β⟩ resistentibus (hostes) consuetudine sua ad pedes desiluerunt: IV 12, 2.

B. absol.: desilite, inquit, commilitones ⟨β; milites α; *edd.*⟩, nisi uultis aquilam hostibus prodere: IV 25, 3.

desino: desinite ergo de compositione loqui: 3, 19, 7.

desisto. A. sequitur a) abl.: Heluetii . . .

militum concursu et telis repulsi hoc conatu destiterunt: I 8, 4; neque uero ille (Coponius) ob eam causam conatu desistebat: 3, 26, 3; ¶ quo timore perterriti Galli . . . consilio destiterunt: VII 26, 5; ipse (Coelius) patefactis consiliis exclusus Capua et periculum ueritus . . . consilio destitit atque *ab eo itinere sese auertit: 3, 21, 5; ¶ ita perterritos (equites nostros) egerunt, ut non prius fuga desisterent, quam in conspectum ⟨c⟩ agminis nostri uenissent: IV 12, 2; ¶ Caesar legiones equitatumque reuocari atque in ⟨*om.* β⟩ itinere resistere ⟨desistere β⟩ iubet: V 11, 1; ¶ multa ab Caesare in eam sententiam dicta sunt, qua re negotio desistere non posset: I 45, 1; cum (Achillam) . . . hortaretur, ne negotio desisteret neue animo deficeret: 3, 112, 11; ¶ barbari signa procul conspicati oppugnatione desistunt: VI 39, 4; Vercingetorix, ubi de Caesaris aduentu cognouit, ⟨ab *add.* β⟩ oppugnatione destitit ⟨desistit β⟩ atque obuiam Caesari proficiscitur: VII 12, 1; quibus rebus commoti legati milites ex opere deducunt ⟨c⟩, oppugnatione desistunt: 2, 13, 1; ¶ cognitis suis postulatis fore, uti pertinacia desisteret: I 42, 3; ¶ necessario sententia (Senones) desistunt legatosque deprecandi causa ad Caesarem mittunt: VI 4, 2.

b) ab: captam (se) suam urbem uidere; . . . itaque ab defensione desistere: 2, 12, 3 (*Np.* 4); ¶ ab oppugnatione: VII 12, 1 *u.* A. oppugnatione.

c) infin.: de re frumentaria Boios atque Haeduos adhortari non destitit ⟨M^2A^2; distitit α; desistit β⟩: VII 17, 2; ¶ neque prius fugere (hostes) destiterunt ⟨distiterunt AB^1⟩, quam ad flumen Rhenum . . . peruenerunt ⟨c⟩: I 53, 1; ¶ illi finitimos Germanos sollicitare et pecuniam polliceri non desistunt: VI 2, 1; ¶ tantam eorum multitudinem nostri interfecerunt, quantum fuit diei spatium, sub occasumque solis sequi ⟨B^2β; *om.* α; *edd.*⟩ destiterunt seque in castra, ut erat imperatum, receperunt: II 11, 6; (Scipio) Cassium sequi desistit: 3, 36, 7; ¶ sollicitare: VI 2, 1 *u.* polliceri.

B. absol.: (II 11, 6 *u.* A. c) sequi;) simili ratione ibi Vercingetorix . . . facile incendit ⟨facere intendit β⟩. . . . expellitur ex oppido Gergouia. non destitit ⟨desistit *h*⟩ tamen atque in agris habet dilectum egentium ac perditorum: VII 4, 3.

[Falso: hac de causa constituerat signa inferentibus resistere ⟨desistere *Ox*⟩, prior proelio non lacessere: 1, 82, 5.]

despectus. A. **subi.:** colles ac loca superiora, unde erat propinquus despectus in mare: III 14, 9; haec procul ex oppido uidebantur, ut erat a Gergouia despectus in castra: VII 45, 4; erat ex oppido Alesia despectus in campum: VII 79, 3; — erat ex omnibus castris, quae summum undique iugum tenebant, despectus: VII 80, 2.

(**B. obiect.:** quod (oppidum) cum ex omnibus in circuitu partibus altissimas rupes deiectusque ⟨*Jurin.*; despectusque *codd.*; *edd.*⟩ haberet: II 29, 3.)

desperatio. A. **obiect.:** tempus uero conloquio non dare neque accessurum polliceri magnam pacis desperationem adferebat: 1, 11, 3; ¶ castrorum autem mutatio quid habet nisi turpem fugam et desperationem omnium et alienationem exercitus? 2, 31, 4.

B. c. praep.: tum uero ad summam desperationem nostri perueniunt: 2, 42, 2; ¶ extremum atque ultimum senatus consultum, quo nisi paene in ipso urbis incendio atque in ⟨*om.* *f*⟩ desperatione omnium salutis ⟨iam desperata omnium salute *Vielh.*⟩ . . . numquam ante descensum ⟨c⟩ est: 1, 5, 3; ¶ quod non sine summo timore et desperatione id factum uidebatur: V 33, 5.

despero. A. **alqd:** Massilienses . . . auxiliis prouinciarum et exercituum desperatis . . . sese dedere sine fraude constituunt: 2, 22, 1; L. Torquatus . . . desperatis omnibus auxiliis . . . se atque oppidum Caesari dedidit: 3, 11, 4; ¶ Germani desperata expugnatione castrorum, quod nostros iam constitisse in munitionibus uidebant, . . . sese receperunt: VI 41, 1; ¶ reliqua fuga desperata . . . reliqui se in flumen praecipitauerunt: IV 15, 2; ¶ interiores desperatis campestribus locis propter magnitudinem munitionum loca praerupta . . . temptant: VII 86, 4; ¶ Octauius desperata oppugnatione oppidi Dyrrachium sese . . . recipit ⟨c⟩: 3, 9, 8; ¶ (non nullos ab nouissimis deserto ⟨desperato *Paul*⟩ proelio excedere *acie ⟨*u.* CC⟩: II 25, 1;) ¶ desperata re hostes suos ⟨c⟩ ab oppugnatione reduxerunt: V 26, 3; equites Treueri . . . desperatis nostris rebus ⟨*om.* β⟩ domum contenderunt: II 24, 4; hostes undique circumuenti desperatis omnibus rebus . . . fuga salutem petere contenderunt ⟨c⟩: III 26, 5; ¶ quo in consilio ⟨c⟩ . . . prope iam desperata salute non nullae huius ⟨c⟩ modi sententiae dicebantur, ut: III 3, 2. 3; noctu ⟨c⟩ ad unum omnes desperata salute se ipsi interficiunt: V 37, 6; ne desperata salute aut se in Menapios ⟨c⟩ abderet (Ambiorix) aut . . .: VI 5, 5; conspicati ex oppido caedem et

fugam suorum desperata salute copias a munitionibus reducunt: VII 88, 5; (decurritur ad illud extremum . . . senatus consultum, quo nisi paene in ipso urbis incendio atque in desperatione omnium salutis ⟨atque iam desperata omnium salute *Vielh.*⟩ . . . numquam ante descensum ⟨c⟩ est: 1, 5, 3;) ¶ ii, qui ab Alesia processerant, maesti prope uictoria desperata se in oppidum receperunt: VII 80, 9.

(desperatis nostris: II 24, 4 *u. s.* res.)

B. alci (rei): si quando magnitudine operis forte superati . . . suis fortunis desperare ⟨desp. fort. suis β⟩ coeperant (Veneti): III 12, 3; ¶ M. Petronius . . . a ⟨c⟩ multitudine oppressus ac sibi ⟨β; sui α⟩ desperans multis iam ⟨c⟩ uulneribus acceptis . . . inquit: VII 50, 4.

C. de *u.* **de** *p. 815 (8 loc.).*

desperatus ui **adiect.:** Carnutes Cotuato et Conconnetodumno ⟨c⟩ ducibus, desperatis hominibus, Cenabum . . . concurrunt: VII 3, 1.

despicio. A. propr.: (omnibus eius iugi collibus occupatis, qua dispici ⟨*Paul:* despici *codd.; edd.;* qua . . . praebebat *spuria iudicat Vielh.*⟩ poterat, horribilem speciem praebebat: VII 36, 2.)

B. **trsl. (= contemnere):** C. Curio . . . iam ab initio copias P. Attii Vari ⟨c⟩ despiciens duas legiones . . . transportabat: 2, 23, 1; Labienus . . ., cum Caesaris copias despiceret, Pompei consilium summis laudibus efferret, . . . inquit: 3, 87, 1; ¶ cum militibus regis colloqui coeperunt eosque hortari, ut suum officium Pompeio praestarent ⟨praestaret *NO*[1]*z*⟩ neue eius fortunam despicerent ⟨-ret *NO*[1]*z*⟩: 3, 103, 4; amici regis . . . siue timore adducti, . . . siue despecta eius (Pompei) fortuna . . . palam liberaliter responderunt: 3, 104, 1; ¶ quod (Galli) legionem neque eam ⟨c⟩ plenissimam . . . propter paucitatem despiciebant: III 2, 3; ¶ ipse (Bibulus) . . . in nauibus excubans neque ullum laborem aut munus despiciens . . .: 3, 8, 4; ¶ (postea dispecta ⟨*Paul; Hold.;* despecta *codd.; edd.;* perspecta *Miller*⟩ paucitate ex omnibus partibus impetum faciunt (barbari): VI 39, 4;) his copiis fidens Achillas paucitatemque militum Caesaris despiciens occupabat Alexandriam: 3, 111, 1; ¶ quod et paucitatem eorum ex loco superiore cognoscere et uirtutem despicere potuerint, qui dimicare non ausi turpiter se . . . receperint: VII 20, 6.

utinam scriptis adiuncta foret uis, comica ut aequato uirtus polleret honore cum Graecis neue ⟨c⟩ hac despectus ⟨*E: Ald.;* despecta ex *AG;* despecta *rell.*⟩ parte iaceres! *ap. Sueton. uit. Terent. 5 p. 294 Roth;* ¶ quod improuiso unum pagum adortus esset, . . . ne ob eam rem aut suae magnopere uirtuti tribueret aut ipsos despiceret: I 13, 5; ¶ (Raucillus et Egus) freti amicitia Caesaris et stulta ac barbara arrogantia elati despiciebant suos: 3, 59, 3.

despolio: ne se (Aduatucos) armis despoliaret: II 31, 4.

destino. *Cf. Np. in Cornel. Nep. spicilegium II 6 p. 12 sq.*

A. propr.: qui (funes) antemnas ad malos destinabant ⟨*Q*[2]*a;* destinebant *O*[1]*f;* detinebant *B*[2]*;* distinebant *ABMh*⟩: III 14, 6; ¶ laqueis falces auertebant (Galli), quas cum destinauerant ⟨distinauerant *BMi;* distinuerant *Hotom.; CC*⟩, tormentis introrsus reducebant: VII 22, 2; ¶ has (rates) quaternis ancoris ex IIII angulis destinabat ⟨*recc.;* distinabat *Oz*⟩, ne fluctibus mouerentur: 1, 25, 7; ¶ (haec utraque (tigna) insuper bipedalibus trabibus immissis . . . binis utrimque fibulis ab extrema parte distinebantur ⟨*X;* destinabantur *E; Frig.. Db.; u. CC*⟩: IV 17, 6.)

B. **trsl.:** ne . . . tela in nostros operi destinatos coicere possent ⟨c⟩: VII 72, 2.

Caesar . . . infectis iis, quae agere destinauerat, . . . proficiscitur: 1, 33, 4.

destituo: quibus (equitibus) submotis omnes sagittarii funditoresque destituti inermes sine praesidio ⟨destituti, inermes, sine pr. *Db.*⟩ interfecti sunt: 3, 93, 5; — multo etiam grauius quod sit destitutus queritur ⟨*u. CC*⟩: I 16, 6.

destringo. *In X exstat* destrictis I 25, 2; *rell. locis discrepant codd. ita, ut* destringo, destrictis *sit in BMβ* VII 12, 6; *in l*[1] 1, 46, 1; *in Nal* 1, 47, 3; *in ahl* 1, 75, 3; distr. *in AQM*[2] VII 12, 6; *in Oafhl*[2] 1, 46, 1; *in Ofh* 1, 47, 3; *in Of* 1, 75, 3.

ea (phalange) disiecta gladiis destrictis in eos impetum fecerunt (milites): I 25, 2; centuriones . . . gladiis destrictis portas occupauerunt: VII 12, 6; nostri . . . consumptis omnibus telis gladiis destrictis impetum aduersus montem in cohortes faciunt: 1, 46, 1; quod montem gladiis destrictis ascendissent (nostri): 1, 47, 3; — reliqui . . . sinistras sagis inuoluunt gladiosque destringunt atque ita se . . . defendunt: 1, 75, 3.

desum. A. deest alqd; a) non addit. dat.: quibuscumque exercitus dicto audiens non fuerit, aut male re gesta fortunam defuisse

aut . . . auaritiam esse conuictam ⟨*e*⟩: I 40, 12; ¶ ut non modo ad insignia adcommodanda, sed etiam ad galeas induendas ⟨*e*⟩ scutisque tegimenta detrahenda ⟨*e*⟩ tempus defuerit: II 21, 5.

omnia deerant, quae ad reficiendas naues ⟨*e*⟩ erant ⟨*e*⟩ usui: IV 29, 4; ¶ ut . . . semperque paulum ad summam felicitatem defuisse uideretur: VI 43, 5.

b) deest alqd alci: α): Curio utrumque improbans consilium quantum alteri ⟨*e*⟩ sententiae deesset animi, tantum alteri superesse dicebat: 2, 31, 1; ¶ neque ex occulto insidiandi et dispersos circumueniendi singulis deerat audacia: VI 34, 6; ¶ barbaris consilium non defuit: V 34, 1; ¶ neque sibi uoluntariorum copias defore: V 56, 1; ¶ cum ⟨et *add.* β⟩ equites et naues et frumentum Romanis deesse intellegerent: IV 30, 1; ¶ ut, si uellet Ariouistus proelio contendere, ei potestas non deesset: I 48, 3; ¶ commisso proelio Massiliensibus res nulla ad uirtutem defuit: 2, 6, 1; ¶ ita spei Curionis militum studia non deerant: 2, 39, 5; ne militibus quidem ut defessis neque equitibus ut paucis et ⟨*e*⟩ labore confectis studium ad pugnandum uirtusque deerat: 2, 41, 3.

β): exercitu Caesaris luxuriem obiciebant, cui semper ⟨*aut* saepe *scribendum aut* semper *delend. cens. Vielh.*⟩ omnia ad necessarium usum defuissent: 3, 96, 2; ¶ quae deesse operi uidebantur, perficiuntur: V 40, 2; ¶ hoc unum ad pristinam fortunam Caesari defuit: IV 26, 5; hoc unum ⟨inopia nauium *add. codd.*; *del. Hotom.*⟩ Caesari ad celeritatem conficiendi belli defuit: 3, 2, 2; unum hoc maceror ac ⟨*e*⟩ doleo tibi deesse ⟨desse *Ritschl; Reiff.*⟩, Terenti: *ap. Suet. uit. Terent. 5 p. 294 Roth.*

B. deest alqs a) (alqa re): equidem ⟨et quidem *Non.*⟩ mihi uideor ⟨uidetur *Non.*⟩ pro nostra ⟨*om. Non.*⟩ necessitate non labore, non opera, non industria defuisse ⟨. . . uidetur . . . non labor . . . *uel* uideor . . . non labori, non operae . . . *scripsisse Caesarem credit Quicherat*⟩: *ap. Gell.* XIII 3; *cf. Non. Marc. p.* 354.

b) alci rei: non deest negotio Curio suosque hortatur, ut: 2, 41, 3; ¶ uterque eorum celeritati studebat, . . . ad opprimendos aduersarios ne occasioni ⟨*fhl;* occasione *Oa;* occasio *recc.*⟩ temporis deesset: 3, 79, 1; ¶ (sin timore defugiant, illis ⟨illi *O; Ciacc.*⟩ se oneri non futurum ⟨defuturum *O; Ciacc.;* defugiant illi, se on. n. defut. *Gilbert*⟩: 1, 32, 7;) ¶ neque uero Pompeiani huic rei defuerunt ⟨-rant *af*⟩: 3, 93, 2; ¶ L. Lentulus consul senatui reique ⟨que *om. ahl*⟩ publicae se non defuturum pollicetur, si: 1, 1, 2; Pompeio esse in animo rei publicae non deesse, si senatus sequatur: 1, 1, 4; ¶ Cotta . . . nulla in re communi saluti deerat: V 33, 2; ¶ senatui: 1, 1, 2 *u.* rei publicae; ¶ (copias se omnes pro castris habiturum et terrori hostibus ⟨hostium β⟩ futurum ⟨non defuturum β⟩: VII 66, 6.)

desuper: reperti sunt complures nostri milites, qui in phalangas ⟨*e*⟩ insilirent et scuta manibus reuellerent et desuper ⟨de supero *Lachm.*⟩ uulnerarent ⟨et desuper uuln. *del. Dtbg.; u. CC*⟩: I 52, 5.

detendo: signo iam profectionis dato tabernaculisque detensis ⟨detentis *h pr.*⟩ animum aduersum ⟨*e*⟩ est: 3, 85, 3.

detergeo. *Cf. Heller Ph. 19, 565 sq.* Massilienses . . . remos transcurrentes detergere ⟨*Oh*[2]*;* deterere *N;* deterrere *z*⟩, si possent, contendebant: 1, 58, 1.

deterior: magnam Caesarem iniuriam facere, qui suo aduentu uectigalia sibi deteriora faceret: I 36, 4.

deterreo (aliquem). A. additur a) ab: intellegebat, . . . quae eum res ab instituto consilio deterreret: V 4, 1; ¶ neque (Laelius) a proposito deterrebatur neque . . . expelli potuit: 3, 100, 3.

b) ne: hos seditiosa atque improba oratione multitudinem deterrere, ne frumentum conferant: I 17, 2; Caesarem uel auctoritate sua atque exercitus uel recenti uictoria uel nomine populi Romani deterrere posse, ne maior multitudo Germanorum Rhenum traducatur: I 31, 16.

(**c) quo minus:** ut, si nostros loco depulsos ⟨*e*⟩ uidisset, quo minus libere hostes insequerentur, terreret ⟨deterreret *Paul*⟩: VII 49, 2.)

d) quin: ut (Remi) ne Suessiones quidem . . . deterrere potuerint, quin cum his consentirent: II 3, 5.

B. non addit. praepos. uel coniunct.: Caesar . . . coercendum atque deterrendum quibuscumque rebus posset Dumnorigem statuebat: V 7, 1; nautas dominosque nauium interfecit magnitudine poenae reliquos terreri ⟨deterrere *Ohl;* deterreri *e*⟩ sperans: 3, 8, 3.

[Falso: Massilienses . . . remos transcurrentes detergere ⟨*Oh*[2]*;* deterrere *z*⟩ . . . contendebant: 1, 58, 1.]

detestor: Catuuolcus . . . omnibus precibus detestatus Ambiorigem . . . taxo . . . se exanimauit: VI 31, 5.

detineo. A. propr.: quod nostrae naues tempestatibus detinebantur ⟨detenebantur

$A^1B^1M^1$⟩: III 12, 5; ¶ cum Caesarem ad Massiliam detineri cognouit: 2, 17, 3; ¶ consecutus equitatus nouissimos proelio detinebat: 3, 75, 4.

(**B.** trsl.: unam esse Haeduorum ciuitatem, quae certissimam Galliae uictoriam distineat ⟨M^2*af; Vict., Schn., Fr.;* dedistineat *ABM;* destineat *Qh;* detineat *recc.; Np., Dt., Db., Hld.*⟩: VII 37, 3.)

[Falso: haec eadem (castella) noctu excubitoribus ac firmis praesidiis tenebantur ⟨detineb. β⟩: VII 69, 7.]

detracto *u.* **detrecto.**

detraho. A. propr.: Pompeius . . . detractis insignibus imperatoriis ⟨*pars recc.;* imperatoris *Oz; edd.*⟩ decumana porta se ex castris eiecit: 3, 96, 3; ¶ prima luce magnum numerum impedimentorum ex castris mulorumque produci deque his ⟨*Dauis.;* neque hiis (*uel* iis) β; eque his *Lips.;* atque iis *Ciacc.; Fr.*⟩ stramenta detrahi . . . iubet ⟨*uerba* mulorumque prod. . . . stramenta *om.* α⟩: VII 45, 2; ¶ ut . . . ad galeas induendas ⟨*c*⟩ scutisque tegimenta detrahenda ⟨B^2β; *Fr., Db.;* detrudenda AQM^2*; rell. edd.;* detruenda B^1M^1⟩ tempus defuerit: II 21, 5; ¶¶ ita ut . . . ex magno remigum propugnatorumque numero pars ad scopulos adlisa interficeretur, pars ab nostris detraheretur ⟨*recc.;* distrah. *Oz;* deprenderentur *Koch*⟩: 3, 27, 2.

B. trsl. (= adimere): haec prius illi detrahenda auxilia existimabat, quam ipsum bello lacesseret: VI 5, 5; ¶ legionem neque eam plenissimam detractis cohortibus duabus et compluribus singillatim, qui commeatus petendi causa missi erant, absentibus ⟨B^2β; *om.* α; *edd.*⟩ . . . despiciebant: III 2, 3; celeriter ex tertia ⟨*c*⟩ acie singulas ⟨senas *Ciacc., Lips., Dauis.*⟩ cohortes detraxit atque ex his quartam instituit: 3, 89, 3; ¶ Caesar . . . commodissimum esse statuit omnibus equis Gallis equitibus detractis eo legionarios milites legionis decimae . . . imponere: I 42, 5; ¶ scuto ab nouissimis uni militi detracto . . . in primam aciem processit ⟨*u.* *CC*⟩: II 25, 2.

detrecto: ne ⟨*c*⟩ suis sint ad detrectandam ⟨detractandam *af*⟩ militiam receptacula: VII 14, 9.

detrimentosus: a ⟨*c*⟩ bello atque hoste discedere detrimentosum esse existimabat: VII 33, 1.

detrimentum. A. subiect.: cum . . . exploratam uictoriam dimisisset, ne paruum modo detrimentum in contentione propter iniquitatem loci accideret ⟨acciperet β⟩: VII 52, 2; ¶ quod si esset factum, *futurum, ut detrimentum in bonum uerteret ⟨-retur *O*⟩, uti ad Gergouiam accidisset: 3, 73, 6.

B. obiect.: accipere *u.* **accipio** *p. 79 sq. (12 (13) loc.);* ¶ contra opinionem enim militum . . . uideri proelium defugisse ⟨*c*⟩ magnum detrimentum adferebat: 1, 82, 2; sibique ipsos multitudine atque angustiis ⟨nostrisque ipsas munitiones atque angustias *Kraff.*⟩ maius attulisse detrimentum, quam ab hoste accepissent: 3, 72, 3; ¶ dent operam consules, praetores, tribuni plebis . . ., ne quid res publica detrimenti capiat: 1, 5, 3; darent operam magistratus, ne quid res publica detrimenti caperet: 1, 7, 5; ueritus, ne non reducti, sed deiecti ⟨*c*⟩ uiderentur maiusque detrimentum caperetur: 3, 46, 4; ¶ qui cognito detrimento cum animaduertisset Pompeium extra munitiones egressum, . . . iussit: 3, 65, 4; ¶ quod detrimentum culpa et temeritate legati sit acceptum, hoc aequiore animo ferundum ⟨ferendum A^2β⟩ docet, quod . . . expiato incommodo . . . relinquatur: V 52, 6; ¶ magnisque ultro inlatis detrimentis (nostri milites) eos, qui eruptionem fecerant, in oppidum reiciebant: 2, 2, 6; non . . . recordabantur, quam paruulae saepe causae uel falsae suspicionis uel terroris repentini uel obiectae religionis magna detrimenta intulissent: 3, 72, 4; ¶ (tantis detrimentis acceptis ⟨*h;* accepistis *l;* receptis *Oaf; Np., Db.*⟩ Octauius . . . Dyrrachium sese . . . recipit ⟨*c*⟩: 3, 9, 8;) ¶ celeriter res administratur; diuturni laboris detrimentum ⟨-to *hl*⟩ ⟨cel. res administratur diut. laboris; detrimentum *Kraff.*⟩ sollertia et uirtute militum breui reconciliatur ⟨reconcinnatur *Ald.*⟩: 2, 15, 4; ¶ ut, si quid esset in bello detrimenti acceptum, non modo id breui tempore sarciri ⟨β; *Hld.;* resarciri α; *rell. edd.;* resarcire *Kraff.*⟩, sed etiam maioribus augeri ⟨adaugeri β⟩ copiis posset: VI 1, 3; nonae legionis milites elati studio, dum sarcire acceptum detrimentum uolunt, . . . progrediuntur: 1, 45, 2; Caesar . . . cupiens eius diei detrimentum sarcire . . . eduxit: 3, 67, 2; ¶ quod esset acceptum detrimenti, cuiusuis potius quam suae culpae debere tribui: 3, 73, 4.

C. dat.: amicitiam populi Romani sibi ornamento et praesidio, non detrimento esse oportere: I 44, 5; ¶ quod siluae paludesque intercedebant neque etiam paruulo detrimento illorum locum ⟨eos *add.* β⟩ relinqui uidebat: V 52, 1.

D. genet.: quid detrimenti: 1, 5, 3; 7, 5 *u.*

B. capere; VI 1, 3 *ib.* sarcire; ¶ quod detr.: 3, 73, 4 *ib.* tribuere.

E. abl.: satis esse magna utrimque incommoda accepta . . .; *se* morte Curionis et detrimento Africani ⟨*c*⟩ exercitus tanto ⟨exercitus, Antonii *Kran.*⟩ militumque deditione ad Curictam ⟨*c*⟩: 3, 10, 5; ¶¶ edocet, quanto detrimento et quot ⟨*c*⟩ uirorum fortium morte necesse sit constare uictoriam: VII 19, 4.

F. c. praep.: ad hoc detrimentum accessit, ut . . . aquari prohiberentur: 3, 24, 4.

ut potius in nocendo aliquid praetermitteretur ⟨*c*⟩, . . . quam cum aliquo militum detrimento noceretur ⟨noceret *AQ*⟩: VI 34, 7; ¶ bis magno cum detrimento repulsi Galli quid agant consulunt: VII 83, 1.

nostri uero, qui satis habebant sine detrimento discedere, compluribus interfectis V omnino suorum amissis quietissime se ⟨*c*⟩ receperunt: 3, 46, 6; ¶ si sine maximo detrimento legiones ⟨*c*⟩ Caesaris sese recepissent ⟨*c*⟩: 3, 45, 6.

Adiect.: aliquod: VI 34, 7; 1, 59, 3; 67, 5; magnum (-a): VII 83, 1; 1, 82, 2; 2, 2, 6; 31, 3; 3, 72, 4; maius: 3, 46, 4; 72, 3; maximum: 3, 45, 6; paruulum: V 52, 1; paruum: VII 52, 2; quaedam: 3, 31, 1; quantum: VII 19, 4; tantum (-a): 1, 71, 1; 3, 9, 8; 10, 5; tot: V 22, 3.

(**detrudo**: ut non modo ad insignia accommodanda, sed etiam ad galeas induendas ⟨*c*⟩ scutisque tegimenta detrahenda ⟨*B²β*; *Fr., Db.*; detrudenda *AQM²*; *rell. edd.*; detruenda *B¹M¹*⟩ tempus defuerit: II 21, 5.)

deturbo: tum ex omni parte lapidibus coniectis (hostes) deturbati turrisque succensa ⟨*c*⟩ est: V 43, 7; ¶ impetuque multitudinis in C. Trebonium facto . . . (Coelius) eum de tribunali deturbauit ⟨exturb. *h pr.*⟩: 3, 21, 2; ¶ interiores . . . multitudine telorum ex turribus propugnantes deturbant: VII 86, 5; — celeriter adgressus Pompeianos ex uallo deturbauit: 3, 67, 4.

deueho: illi (equitum praefecti), ut erat imperatum, deuectis ⟨*Paul;* eductis *codd.; edd.*⟩ iis cohortibus, quae praesidio castris relictae . . . erant, . . . ad . . . munitiones peruenerunt: III 26, 2; ¶ ibi . . . frumentum omne, quod eo tolerandae hiemis causa deuexerat, relinquebat: V 47, 2; ¶ legionem Caesar, quam equis deuexerat ⟨*B²β*; uexerat *α*; *Fr., Hld.*⟩, passibus ducentis ab eo tumulo constituit: I 43, 2; ¶ has (naues) perfectas carris iunctis deuehit noctu milia passuum a castris XXII: 1, 54, 3.

deuenio: Caesar . . . ad cohortandos milites . . . decucurrit ⟨*c*⟩ et ad legionem decimam ⟨*c*⟩ deuenit: II 21, 1; ¶¶ quam quisque ab opere in partem casu deuenit quaeque prima signa conspexit, ad haec constitit: II 21, 6.

deuexus: ut de locis superioribus haec decliuia et deuexa cernebantur: VII 88, 1.

Deuiciacus. Deuitiacus *u.* **Diuiciacus.**

deuincio: quod pignore animos centurionum deuinxit et largitione militum uoluntates redemit: 1, 39, 4; ¶ quarum (Hispaniarum) erat altera maximis beneficiis Pompei deuincta: 1, 29, 3.

deuinco: praemia ab se deuicta Gallia exspectarent: VII 34, 1; noli, inquit, existimare, Pompei, hunc esse exercitum, qui Galliam Germaniamque deuicerit: 3, 87, 2.

deuoco: sese suas exercitusque fortunas in dubium non deuocaturum: VI 7, 6.

deuoluo: cupas taeda ac pice refertas incendunt easque de muro in musculum deuoluunt. inuolutae labuntur: 2, 11, 2; ¶ oppidani saxa quam maxima possunt uectibus promouent praecipitataque e ⟨*ego; om. codd.; edd.*⟩ muro in musculum deuoluunt: 2, 11, 1.

deuoueo: huic (Marti), cum proelio dimicare constituerunt, ea, quae bello ceperint ⟨ceperunt *β*⟩, plerumque deuouent: VI 17, 3; ¶ neque adhuc . . . repertus est quisquam, qui eo interfecto, cuius se amicitiae deuouisset, mori ⟨*c*⟩ recusaret: III 22, 3.

deuotus: cum DC deuotis, quos illi soldurios appellant, quorum haec est condicio, ut ⟨*c*⟩ omnibus in uita commodis una cum iis fruantur, quorum se amicitiae dediderint ⟨deuouerunt *Ciacc.*⟩, si quid his per uim accidat, aut eundem casum una ferant aut sibi mortem consciscant; neque adhuc hominum memoria repertus est quisquam, qui eo interfecto, cuius se amicitiae deuouisset, mori ⟨*c*⟩ recusaret: cum his Adiatunnus eruptionem facere conatus: III 22, 1—4.

deuro: quod deustos pluteos turrium uidebant: VII 25, 1.

deus. *Nom. pl.* dii IV 7, 5 *in αa (X?) exstat: dat. (abl.) plur.* dis VI 16, 5 *in ABMβ* (deis *in Q*), dis *uel* diis 2, 5, 3 *in Oz* (diis *ap. Suet.* 6?). *Genet. plur. omnibus locis est* deorum, *nisi quod* VI 17, 1 *in X scriptum est* deum.

A. subiect.: consuesse enim deos immortales, . . . quos pro scelere eorum ulcisci uelint, his secundiores interdum res et diutur-

niorem impunitatem concedere: I 14, 5; ¶ quibus (Suebis) ne dii quidem immortales pares esse possint ⟨c⟩: IV 7, 5.

B. obiect.: qui decimae legionis aquilam ferebat, contestatus ⟨obtestatur β⟩ deos, ut ea res legioni feliciter eueniret: IV 25, 3; ¶ accipere, cernere, ducere: VI 21, 2 *u.* **D.** numerus.

C. dat.: **(**C. Caesar . . . in Dolabellam actionis I. lib. I.: isti ⟨*Hertz*: actionis inlibusti *codd. RV*; actionis inlibuisti *P*; actionis * * * dis inlusisti *coni. Np.*; *CC*⟩, quorum in aedibus fanisque posita et honori erant et ornatu: *ap. Gell.* IV 16, 8;**)** ¶ supplicia eorum, qui in furto aut in ⟨c⟩ latrocinio aut aliqua noxia ⟨c⟩ sint comprehensi, gratiora dis immortalibus esse arbitrantur: VI 16, 5.

D. gen.: beneficio deorum immortalium et uirtute eorum expiato incommodo: V 52, 6; ¶ est ergo in genere et sanctitas regum . . . et caerimonia deorum, quorum ipsi in potestate sunt reges: *ap. Suet.* 6; ¶ ita siue casu siue consilio deorum immortalium ⟨imm. deor. *a*⟩ . . . ea (pars) princeps poenas persoluit: I 12, 6; ¶ pro uita hominis nisi ⟨c⟩ hominis uita ⟨c⟩ reddatur, non posse ⟨aliter *add.* β⟩ deorum immortalium numen placari arbitrantur: VI 16, 3; ¶ deorum numero eos solos ducunt, quos cernunt et quorum aperte opibus iuuantur, Solem et Vulcanum et Lunam, reliquos ne fama quidem acceperunt: VI 21, 2; — non (se) existimare Romanos sine ope diuina ⟨deorum β⟩ bellum gerere: II 31, 2; ¶ multa praeterea . . . de rerum natura, de deorum immortalium ui ac ⟨de ui deorum ac β⟩ potestate disputant et iuuentuti tradunt: VI 14, 6; *ap. Suet.* 6 *u.* caerimonia; ¶ facile erat . . . prospicere in urbem, ut omnis iuuentus . . . omnesque superioris aetatis . . . aut . . . ad caelum manus tenderent aut templa deorum immortalium adirent et ante simulacra proiecti uictoriam ab dis exposcerent: 2, 5, 3; ¶ uis: VI 14, 6 *u.* potestas.

deorum ⟨*Paul*; (*Ciacc.*) deum *X*; *edd.*⟩ maxime Mercurium colunt: VI 17, 1.

E. c. praep.: ab dis 2, 5, 3 *u.* **D.** templa.

amitae meae Iuliae . . . paternum (genus) cum diis immortalibus coniunctum est: *ap. Sueton.* 6.

haec uti fierent, per omnes deos perque foedera . . . eodem testamento Ptolomaeus populum Romanum obtestabatur: 3, 108, 3.

dexter. *24 locis omnes libri habent* dextra, dextrum, dextri, *sim.*: *duobus locis discrepant*: 2, 15, 3 dextera *est in a*, dextra *in Ofhl*; 1, 69, 3 dexteram *in af*, dextram *in Ohl.*

A. adiect.: ipse a dextro cornu . . . proelium commisit: I 52, 2; a dextro cornu uehementer . . . nostram aciem premebant: I 52, 6; primo concursu ab ⟨a β⟩ dextro cornu . . . in fugam coiciuntur: VII 62, 3; *u. praeterea* **cornu B. b)** *p. 745 sq. (12 loc.)*; ¶ scorpione ⟨c⟩ ab latere dextro traiectus: VII 25, 2; ut cohortes . . . sub infimo colle ab ⟨a β⟩ dextro latere ⟨*om. AQ*⟩ hostium constitueret: VII 49, 1; Germani ab dextro latere summum iugum nancti ⟨c⟩ hostes loco depellunt: VII 67, 5; ¶ hic ⟨c⟩ casus . . . gladium educere conanti dextram moratur manum: V 44, 8; ¶ signum dat et ab dextra parte ⟨dat s. et a p. d. β⟩ alio ascensu eodem tempore Haeduos mittit: VII 45, 10; Haedui . . ., quos Caesar ab dextra parte alio ascensu . . . miserat: VII 50, 1; dextra pars attribuitur Massiliensibus, sinistra Nasidio: 2, 4, 5; qui (legionarii) dextram partem operis administrabant: 2, 8, 1; ¶ tametsi dextris umeris exsertis animaduertebantur: VII 50, 2.

B. ui subst.: Caesar eius dextram prendit: I 20, 5; ¶ sub tecto ⟨c⟩ miles dextra ac sinistra muro tectus, aduersus plutei obiectu ⟨c⟩ operi quaecumque sunt usui sine periculo supportat: 2, 15, 3; ¶ ubi paulatim retorqueri agmen ad dextram conspexerunt: 1, 69, 3.

Diablintes. *Cf. Glück p. 93—95.*

socios sibi ad id bellum Osismos, . . . Morinos, Diablintes ⟨*fh*; *Oros.*; *Hld.*, *Dt.*[2]; diablindes *a*; diablindi *Plin.*; diablintres α; *edd. rell.*⟩, Menapios adsciscunt: III 9, 10.

Diana: Ephesi a fano Dianae depositas antiquitus pecunias Scipio tolli iubebat: 3, 33, 1; *cf. q. sqq.*; reperiebat T. Ampium ⟨c⟩ conatum esse pecunias tollere Epheso ex fano Dianae: 3, 105, 1.

(diarium: cohortemque postea duplici stipendio, frumento, ueste, cibariis ⟨*Cuiac.*; frumento uespeciariis *uel* frumentoue speciariis *codd.*; frumento, ueste, diariis *Victor.*; *CC*⟩ militaribusque donis amplissime donauit: 3, 53, 6.**)**

dicio: omnes eas ciuitates in dicionem ⟨ditionem β; *Np.*, *Dt.*; deditionem α; *rell. edd.*⟩ potestatemque populi Romani esse redactas ⟨c⟩: II 34; ¶ quod Haeduos . . . in seruitute atque in dicione ⟨deditione *B*[2]β⟩ uidebat Germanorum teneri: I 33, 2; ¶

neque recusaturos (sese), quo minus perpetuo sub illorum dicione atque imperio essent: I 31, 7.

dĭco: ii, qui propter ueteres inimicitias nullo modo cum Haeduis coniungi poterant, se Remis in clientelam dicabant ⟨dicebant *M¹Ca¹*; dederant *pr. edd.*⟩: VI 12, 7; — plerique, cum aut ⟨*c*⟩ aere alieno aut magnitudine tributorum aut iniuria potentiorum premuntur, sese in seruitutem ⟨in seru. sese β⟩ dicant ⟨addicunt *Aim.*⟩ nobilibus: VI 13, 2.

dīco. 1. in uniuersum; A. absol.: (legatos) conantes dicere prohibuit: I 47, 6; ¶ de quarta uigilia, ut dixerat, profectus est: I 41, 4; ¶ (Liscus) dicit liberius atque audacius: I 18, 2; dicuntur sententiae graues; ut quisque acerbissime crudelissimeque dixit, ita [quam] maxime . . . conlaudatur: 1, 2, 8; ¶ latum ab X tribunis plebis contra dicentibus inimicis, Catone ⟨*c*⟩ uero acerrime repugnante ⟨*c*⟩ et pristina consuetudine dicendi mora dies extrahente ⟨*c*⟩: 1, 32, 3; ((Dumnorigem) uectigalia paruo pretio redempta habere, propterea quod illo licente ⟨dicente *Cβ*⟩ contra liceri ⟨*Aldus*; licere α; dicere *Cβ*⟩ audeat nemo: I 18, 3.)

B. sequitur a) obiect.: α) subst.: causam dicere *u.* **causa 2. B. b)** *p. 496 (3 loc.)*; ¶ principes regionum atque pagorum inter suos ius dicunt controuersiasque minuunt: VI 23, 5; qui (Trebonius) *his* temporibus clementer et moderate ius ⟨moderata eius *x*⟩ dicendum existimabat: 3, 20, 2; ¶ milites Domitianos sacramentum apud se dicere iubet: 1, 23, 5; neu quis inuitus sacramentum ⟨-to *hl*⟩ dicere cogatur, a Caesare cauetur: 1, 86, 4; ne primam ⟨*O¹f*; prima *O²ahl*; primi *b*; *Scal.*⟩ sacramenti, quod apud Domitium atque apud se quaestorem dixissent (milites), memoriam deponerent: 2, 28, 2; ¶ salutem dicere: Caesar Oppio, Cornelio sal.: *ap. Cic. ad Att.* IX 7 *C*; Caesar Oppio, Cornelio ⟨que *add. Petrarcha*; *edd. pr.*, *Schütz*⟩ sal.: *ap. Cic. ad Att.* IX 13 *A*, 1; Caesar imp. Ciceroni imp. sal. dic.: *ap. Cic. ad Att.* IX 16, 2; Caesar imp. sal. d. Ciceroni imp.: *ap. Cic. ad Att.* IX 6 *A*; X 8 *B*; ¶ quo in consilio ⟨*c*⟩ . . . prope iam desperata salute non nullae huius ⟨eius β⟩ modi sententiae dicebantur, ut impedimentis relictis . . . ad salutem contenderent: III 3, 2. 3; ac ⟨apud quos β; *Schn.*⟩ uariis dictis sententiis ⟨sent. dict. β⟩, quarum ⟨quorum β⟩ pars deditionem . . . censebat, non praetereunda oratio Critognati uidetur: VII 77, 2; sententiis dictis constituunt, ut: VII 78, 1; consul senatui rei*que* publicae se non defuturum pollicetur, si audacter ac ⟨*c*⟩ fortiter sententias dicere uelint: 1, 1, 2; dixerat aliquis leniorem sententiam, ut primo M. Marcellus, ingressus in eam orationem . . .; ut M. Calidius, qui censebat . . .; ut M. Rufus, qui . . . sequebatur: 1, 2, 2; dicuntur sententiae graues; ut quisque acerbissime crudelissimeque dixit, ita [quam] maxime ab inimicis Caesaris conlaudatur: 1, 2, 8; dicuntur etiam ab non nullis sententiae, ut legati ad Caesarem mittantur, qui: 1, 3, 7.

num tu harum rerum natura accidere arbitraris, quod unam terram ac plures terras et urbem et urbes et imperium et imperia dicamus, neque quadrigas in unam nominis figuram redigere . . . possimus: *ap. Gell.* XIX 8, 8.

β) pronom., sim.; αα): Fabius . . . Varum nomine appellans requirebat, uti . . . monere aliquid uelle ⟨uelle aliquid *a*; *Np.*⟩ ac dicere uideretur: 2, 35, 1; ¶ intellegebat, qua de causa ea dicerentur: V 4, 1; etsi ab hoste ea dicebantur, tamen non neglegenda existimabant: V 28, 1; ¶ hoc cum uoce magna dixisset (aquilifer), se ex naui proiecit: IV 25, 4; — haec tamen (se) dicere: uenisse inuitos, eiectos domo; . . . uel sibi agros attribuant uel patiantur . . .: IV 7, 3(—5); haec cum ⟨β; dum α⟩ dixisset (Pulio), procedit extra ⟨*c*⟩ munitiones ⟨*c*⟩: V 44, 4; haec cum dixisset (Labienus), iurauit . . . hortatus est: 3, 87, 6; haec cum dixisset (Crastinus), primus ex dextro cornu procucurrit: 3, 91, 3; haec cum dixisset (Pompeius), se in praetorium contulit: 3, 94, 7; — (his datis ⟨dictis β⟩ mandatis ⟨*om.* β⟩ . . . secunda uigilia silentio equitatum (Vercingetorix) dimittit ⟨*c*⟩: VII 71, 5;) ¶ multa ab Caesare in eam sententiam dicta sunt, qua re negotio desistere non posset; [et] neque suam . . . consuetudinem pati, uti . . .: I 45, 1; ¶ quaerit ex solo (Lisco) ea, quae in conuentu dixerat: I 18, 2; non minus se id contendere et laborare, ne ea, quae dixissent, enuntiarentur, quam uti . . . impetrarent: I 31, 2; his mandauit, ut quae diceret Ariouistus cognoscerent et ad se referrent: I 47, 5; producuntur ii, quos ille edocuerat, quae dici uellet, atque eadem, quae Litauiccus pronuntiauerat, multitudini exponunt: VII 38, 4; — neque se reformidare, quod in senatu Pompeius paulo ante dixisset, ad quos legati mitterentur, his auctoritatem attribui ⟨*c*⟩ timoremque eorum, qui mitterent, significari ⟨*c*⟩: 1, 32, 8; neque id fuit falsum, quod ille in pugnam proficiscens dixerat: 3, 99, 2.

ββ) alqd de: nihil, inquit, de eorum sen-

tentia dicturus sum, qui turpissimam seruitutem deditionis nomine appellant: VII 77, 3; ¶ simul commonefacit, quae ipso praesente in concilio Gallorum de Dumnorige sint dicta: I 19, 4; ostendit, quae separatim quisque de eo apud se dixerit: I 19, 4; conclamauerunt . . . habere sese, quae de re communi dicere uellent: V 26, 4; quod si iam, inquit, haec explorata habeamus, quae de exercitus alienatione dicuntur: 2, 31, 5.

b) de: (ut (Ariouistus) in conloquium uenire inuitatus grauaretur neque de communi re discendum ⟨*Paul;* dicendum *X; edd.*⟩ sibi et cognoscendum putaret: I 35, 2; deliberatur ⟨β; dicebatur α; *Schn.*⟩ de Auarico in communi concilio, incendi placeat ⟨*c*⟩ an defendi: VII 15, 3.)

c) acc. c. inf.; α) act.; αα) praes.: legatos mittunt, . . . qui dicerent sibi esse in animo . . . iter per prouinciam facere . . .; rogare, ut . . . liceat: I 7, 3; ostendit . . . proponit; monet . . .; praeterita se Diuiciaco fratri condonare dicit: I 20, 6; quorum alius alia causa inlata, quam sibi ad proficiscendum necessariam esse diceret, petebat: I 39, 3; qui se ex his minus timidos existimari uolebant, non se hostem uereri, sed angustias itineris, magnitudinem siluarum . . . timere dicebant: I 39, 6; eas (matres familiae) ita dicere: non esse fas Germanos superare, si ante nouam lunam proelio contendissent: I 50, 5; qui (principes) dicerent Haeduos a ⟨*c*⟩ Caesare in seruitutem redactos omnes indignitates contumeliasque perferre: II 14, 3; re nuntiata ⟨*CC*⟩ ad suos ⟨illi (legati) se *add.* β⟩ quae imperarentur facere dixerunt: II 32, 3; ne id quidem Caesar ab se impetrari posse dixit: IV 9, 2; illi . . . remanere se apud eum uelle dixerunt: IV 15, 5; Caesar questus, quod . . . bellum sine causa intulissent, ignoscere imprudentiae dixit obsidesque imperauit: IV 27, 5; tunc ⟨tum β⟩ duces principesque Neruiorum . . . conloqui sese uelle dicunt: V 41, 1; Treueri . . . nullum tempus intermiserunt, quin pecunias pollicerentur, magna parte exercitus nostri interfecta multo minorem superesse dicerent partem: V 55, 1; monet, ut . . .; sese confestim subsequi dicit: VI 29, 5; postremo praestare dicebant . . . belli fortunam experiri quam: 2, 30, 2; nuntii praemissi ab rege Iuba uenerunt, qui illum adesse cum magnis copiis dicerent et . . . hortarentur: 2, 36, 3; tantus fuit omnium terror, ut alii adesse copias Iubae dicerent, alii . . . instare Varum iamque se . . . cernere, . . . alii . . . suspicarentur: 2, 43, 2; quibus in rebus prolationem diei donationem esse dicebant: 3, 32, 5; dicitur eo tempore glorians apud suos Pompeius dixisse: non recusare se, quin . . .: 3, 45, 6; ut . . . si quando quid Pompeius tardius aut consideratius faceret, unius esse negotium diei, sed illum delectari imperio et consulares praetoriosque seruorum habere numero dicerent: 3, 82, 3.

ββ) pf.: . . . praedicabant; saepe numero sese cum his congressos ne uultum quidem atque aciem oculorum dicebant ⟨*om. recc.; Frig., Db.*⟩ ferre potuisse: I 39, 1; neque ⟨*c*⟩ quisquam est huius Germaniae, qui se [audisse] aut adisse ad initium eius ⟨*c*⟩ siluae dicat, . . . aut: VI 25, 4; ut . . . deletis omnibus copiis equitatum ⟨*c*⟩ se ex fuga recepisse dicerent neque incolumi exercitu Germanos castra oppugnaturos fuisse contenderent: VI 41, 3; cum stipendium . . . (Petreius atque Afranius) flagitarentur, cuius illi diem nondum uenisse dicerent ⟨diceretur *a pr.*⟩: 1, 87, 3.

γγ) fut.: Caesar . . . sese eos in fidem recepturum et conseruaturum dixit: II 15, 1; legati haec se ad suos relaturos dixerunt et re deliberata . . . reuersuros: IV 9, 1; partem (obsidum) . . . paucis ⟨*c*⟩ diebus sese daturos ⟨esse *add.* β⟩ dixerunt (hostes): IV 27, 6; (Bituriges) facile se loci natura defensuros dicunt, quod . . . unum habeat et perangustum aditum: VII 15, 5; cum . . . singulas legiones appellaret et, si acerbius inopiam ferrent, se dimissurum oppugnationem diceret, . . . petebant: VII 17, 4; Bellouaci suum numerum non contulerunt ⟨*c*⟩, quod se suo nomine atque arbitrio cum Romanis bellum gesturos ⟨esse gest. β⟩ dicerent ⟨β; *Schn.;* dicebant α; *rell. edd.*⟩ neque cuiusquam imperio obtemperaturos: VII 75, 5; Pompeius enim discedens ab urbe in senatu dixerat eodem se habiturum loco, qui Romae remansissent et qui in castris Caesaris fuissent: 1, 33, 2; in consilio superioribus diebus (Pompeius) dixerat: prius quam concurrerent acies, fore, uti exercitus Caesaris pelleretur ⟨*c*⟩: 3, 86, 1.

β) pass.: accedebat huc, quod in ⟨*c*⟩ concilio Haeduorum Dumnorix dixerat sibi a Caesare regnum ciuitatis deferri: V 6, 2; (Dumnorix) petere contendit, ut in Gallia relinqueretur, partim quod . . . mare timeret, partim quod religionibus impediri sese diceret ⟨sese dic. imp. β⟩: V 6, 3; 1, 32, 8 *u.* **a) β) αα)** quod; ¶ quod fratres Haeduos appellatos diceret, non se tam barbarum . . . esse, ut: I 44, 9; committendum non putabat, ut pulsis hostibus dici posset eos ab se per fidem ⟨*CC*⟩ in conloquio circumuentos: I 46, 3; (maiores natu) in commemoranda ciuitatis calamitate . . . ex hominum milibus LX uix ad quingentos, qui arma ferre

possent, sese redactos esse dixerunt: II 28, 2; quos natos in insula ipsi ⟨c⟩ memoria proditum dicunt: V 12, 1; Galli se omnes ab Dite patre prognatos praedicant idque ab ⟨c⟩ druidibus proditum dicunt: VI 18, 1; summo esse in periculo rem, quod . . . duo magistratum gerant et se uterque eorum legibus creatum esse ⟨*om.* β⟩ dicat: VII 32, 3; desertos enim se ac proditos a uobis dicunt et prioris sacramenti mentionem faciunt: 2, 32, 7; postulauit etiam L. Afranium proditionis exercitus Acutius ⟨c⟩ Rufus apud Pompeium, quod † gestum in Hispania diceret ⟨quod . . . diceret *glossam iudicat Grut.;* quod bellum male gestum in Hispania diceret *Koch; u. CC*⟩: 3, 83, 2.

γ) **genera et tempora diuersa:** diem ex die ducere Haedui: conferri, comportari, adesse (frumentum) dicere: I 16, 4; Considius . . . accurrit, dicit montem, quem a Labieno occupari uoluerit, ab hostibus teneri; id se a Gallicis armis atque insignibus cognouisse: I 22, 2; non inridicule quidam ex militibus decimae legionis dixit, plus quam pollicitus esset Caesarem ⟨c⟩ facere: pollicitum se ⟨c⟩ in cohortis praetoriae loco decimam legionem habiturum, ad equum rescribere: I 42, 6; is (C. Valerius) se praesente de se ter sortibus ⟨c⟩ consultum dicebat . . .; sortium beneficio se esse incolumem: I 53, 7; neque tamen ulli ciuitati Germanorum persuaderi potuit, ut Rhenum transiret, cum se bis expertos dicerent ⟨dicerent *post* temptat. *conlocandum cens. Ciacc.*⟩, Ariouisti bello et Tencterorum transitu: non esse amplius fortunam temptaturos ⟨temptandam β⟩: V 55, 2; L. Fabius, . . . quem inter suos eo die dixisse constabat excitari se Auaricensibus praemiis neque commissurum, ut prius quisquam murum ascenderet: VII 47, 7.

d) **or. obl.:** (docebat ⟨dicebat *ah*²; referebat *h*¹⟩ etiam, quam ueteres . . . causae necessitudinis ipsis cum Haeduis intercederent: I 43, 6(—8);) I 45, 1(—3) *u.* a) β) αα) multa; legatos . . . miserunt, qui dicerent ⟨qui dicerent *om.* β; *Db.*⟩ se suaque omnia . . . in ⟨c⟩ potestatem populi Romani permittere . . .: II 3, 2(—5); de numero eorum omnia se habere explorata Remi dicebant . . .: II 4, 4(—10); legatos . . . miserunt, qui ad hunc modum locuti, . . . se suaque omnia eorum potestati permittere dixerunt . . .: II 31, 3(—6); IV 7, 3(—5) *u.* a) β) αα) haec; tamen sese non longius milibus passuum quattuor aquationis causa processurum eo die dixit: IV 11, 4(—5); duces principesque Neruiorum . . . dicunt . . . commemorant . . . addunt . . .; errare eos dicunt, si . . . sperent: V 41, 5(—6); ubi quis ex principibus in concilio dixit ⟨dixerit *Aim.*⟩ se ducem fore, qui sequi uelint, profiteantur, consurgunt: VI 23, 7; ⟨eius *add.* β; *Ald.*⟩ in primis rationem esse habendam (principes Galliae) dicunt, . . ut: VII 1, 6(—8); hi ⟨c⟩ iam ante edocti, quae interrogati pronuntiarent, milites se esse legionarios dicunt . . .: VII 20, 10(—11); peditatu, quem antea habuerat ⟨habuerit *acf*⟩, se fore contentum dicit (Vercingetorix) neque fortunam temptaturum: VII 64, 2(—3); Curio . . . quantum alteri sententiae deesset animi, tantum alteri superesse dicebat . . .: 2, 31, 1 *(sequitur or. directa);* L. Domitius in consilio dixit placere sibi . . .: 3, 83, 3(—4).

2. **de certis quibusdam dicendi generibus;** A. = **orationem habere:** latum ab X tribunis plebis contra dicentibus inimicis, Catone ⟨c⟩ uero acerrime repugnante ⟨c⟩ et pristina consuetudine dicendi mora dies extrahente ⟨c⟩: 1, 32, 3; qua oratione permoti milites crebro etiam dicentem ⟨*om. Na; Np., Db.*⟩ interpellabant ⟨*haec omnia om. hl*⟩: 2, 33, 1.

B. = **narrare, commemorare: a) abs.; α):** deiectis ⟨c⟩, ut diximus, antemnis . . . milites . . . contendebant: III 15, 1; — Metiosedum peruenit. id est oppidum Senonum in insula Sequanae ⟨c⟩ positum, ut paulo ante de Lutetia ⟨lutetiam (*om.* de) *ik; Ald.*⟩ diximus ⟨*u. CC*⟩: VII 58, 3; — quae (pars oppidi) . . . aditum, ut supra diximus, angustum habebat: VII 17, 1.

β): Germani . . . in castra uenerunt, simul, ut dicebatur, sui purgandi causa, . . . simul ut: IV 13, 5; nauemque . . . conscendit saepe, ut dicebatur, querens tantum se opinionem fefellisse: 3, 96, 4; ¶ hic locus ab hoste circiter passus sescentos, uti dictum est, aberat: I 49, 3; — quod Gallia sub septentrionibus, ut ante dictum est, posita est: I 16, 2; (Aquitaniam,) quae pars, ut ante dictum est, . . . † ex tertia parte Galliae ⟨c⟩ est aestimanda: III 20, 1.

b) **adsciscit α) obiect. (pron. relat.):** celeriter ad eas, quas diximus, munitiones peruenerunt: III 26, 2; in eadem causa fuerunt Vsipetes et Tencteri, quos supra diximus: IV 4, 1; ea autem, quae diximus, interualla grandibus . . . saxis efferciuntur ⟨c⟩: VII 23, 2.

β) de: Aduatuci, de quibus supra diximus ⟨*a(h?); scripsimus* α; *edd.*⟩ . . . reuerterunt: II 29, 1; quos (equites) Commius Atrebas, de quo ante dictum est, secum transportauerat: IV

35,1; erat una cum ceteris Dumnorix Haeduus, de quo ante ab nobis ⟨a nob. antea β⟩ dictum est: V 6,1; VII 58,3 *u.* **a)** *α)*

γ) **acc. c. inf.**: quem (Baculum) Neruico proelio compluribus confectum uulneribus diximus: III 5,2; ¶ qui cum iis una fuerant, quos primo hostium impetu pulsos dixeram: II 24,1; ¶ omnes Belgas, quam tertiam esse Galliae partem dixeramus, contra populum Romanum coniurare: II 1,1; maiores natu, quos una cum pueris mulieribusque in aestuaria ac paludes coniectos ⟨*c*⟩ dixeramus, . . . miserunt: II 28,1; ¶¶ una pars, quam Gallos obtinere dictum est, initium capit a flumine Rhodano ⟨*CC*⟩: I 1,5.

δ) **nom. c. inf.**: dicitur eo tempore glorians apud suos Pompeius dixisse: 3,45,6; ¶ hi (Suebi) centum pagos habere dicuntur: IV 1,4; una ex parte a Suebis ⟨*c*⟩ circiter milia passuum sescenta ⟨*c*⟩ agri uacare dicuntur: IV 3,2; magnum ibi numerum uersuum ediscere dicuntur: VI 14,3; neque illud me mouet, quod ii, qui a me dimissi sunt, discessisse dicuntur, ut mihi rursus bellum inferrent: *ap. Cic. ad Att.* IX 16,2; ¶ quod non fore dicto audientes neque signa laturi dicantur (milites), nihil se ea re commoueri: I 40,12; loquitur . . ., quoniam Germani adpropinquare dicantur, sese . . . castra moturum: VI 7,6; ¶ ad ipsum Ambiorigem contendit, quo in loco cum paucis equitibus esse dicebatur ⟨dicebantur *A*⟩: VI 30,1; simul [ac] Caesar adpropinquare dicebatur: 3,13,2; idque admonitu C. Triarii (Pompeius) fecisse dicebatur ⟨uidebatur *Nhl*⟩: 3,92,2; ¶ Germanosque, qui auxilio a ⟨*c*⟩ Belgis arcessiti dicebantur, . . . prohibeat: III 11,2; quod hi (Treueri) . . . neque imperio parebant Germanosque Transrhenanos sollicitare dicebantur: V 2,4; exstinctis rumoribus de auxiliis legionum, quae cum Pompeio per Mauretaniam uenire dicebantur, multae longinquiores ciuitates ab Afranio desciscunt: 1,60,5; ¶ omnes ⟨*c*⟩ equites Haeduorum interfectos, quod conlocuti cum Aruernis dicerentur: VII 38,5; cognoscit . . . nuntiosque dimissos ad eos, qui se ex fuga in finitimas *ciuitates* recepisse dicerentur: 3,102,6.

C. = **nominare, appellare**: equidem me Caesaris militem dici uolui, uos me imperatoris nomine appellauistis: 2,32,14; — uolentes Romani discretionem facere istos Albanos dixerunt, illos Albenses: *ap. Pomp. comm. art. Don. (Keil V p. 144).*

D. = **creare, facere**: seseque dictatorem dictum a M. Lepido praetore cognoscit: 2,21,5.

E. = **constituere**; **a) abs.**: eo, ut erat dictum, ad conloquium uenerunt: I 43,1; — proinde, ut esset dictum, prouinciis excederent exercitumque dimitterent: 1,85,12; quod contra, atque esset dictum et ipsi petissent, proelium pridie commisissent: IV 13,5.

b) diem: omnibus rebus ad profectionem comparatis (Heluetii) diem dicunt, qua die ad ripam Rhodani omnes conueniant: I 6,4; dies conloquio dictus est ex eo die quintus: I 42,3; omnibus hibernis Caesaris oppugnandis hunc esse dictum diem: V 27,5; his certam ⟨β; *Fr.*; certum α; *rell. edd.*⟩ diem conueniendi dicit: V 57,2.

haec, quod, ita dixit *sequ.* **acc. c. inf.**: I 50,5; IV 7,3; 1,32,8; ¶ dicere **apud** *u.* **apud** *p. 290 (4 (5) loc.)*; **inter** suos: VI 23,5; VII 47,7; **in eam sententiam**: I 45,1; **in** concilio, consilio, conuentu, senatu: I 18,2; 19,4; V 6,2; VI 23,7; 1,32,8; 33,2; 3,83,3; 86,1.

Aduerb.: acerbissime: 1,2,8; ante (antea) *u.* **ante** *p. 274 (4 loc.)*; paulo ante: VII 58,3; 1,32,8 (*cf. p. 275* **c)** *α)*); audacter: 1,1,2; audacius: I 18,2; clementer (ius): 3,20,2; contra: **(**I 18,3;**)** 1,32,3; crudelissime: 1,2,8; fortiter (sententias): 1,1,2; non inridicule: I 42,6; (inuitus: 1,86,4;) liberius: I 18,2; moderate (ius): 3,20,2; separatim: I 19,4; supra: II 29,1; IV 4,1; VII 17,1.

uoce magna: IV 25,4.

dictum ui subst.: **A.**: dixerat sibi a Caesare regnum ciuitatis deferri; quod dictum Haedui grauiter ferebant: V 6,2.

B.: dicto audientem esse *u.* **audio E.** *p. 372 sq. (4 loc.).*

(**C.**: feruntur et a puero et ab adulescentulo quaedam scripta, ut Laudes Herculis, tragoedia Oedipus, item Dicta collectanea; quos omnes libellos uetuit Augustus publicari: *Suet.* 56.)

dictator: dictatore habente comitia Caesare ⟨*del. Kraff.*⟩ consules creantur Iulius Caesar et P. Seruilius: 3,1,1; ¶ ibi legem de dictatore ⟨legem dedictionis *af*⟩ latam seseque dictatorem dictum a M. Lepido praetore cognoscit: 2,21,5

dictatura: dictaturaque se abdicat: 3,2,1.

dictio: die constituta causae dictionis Orgetorix ad iudicium omnem suam familiam . . . coegit: I 4,2.

dictito: Coelius profectus, ut dictitabat, ad Caesarem peruenit Thurios: 3,22,3; ¶ dictitabant enim (exactores) se domo patriaque expulsos omnibus necessariis egere rebus: 3,32,4; ciuibus Romanis . . . certae pecuniae

imperabantur, mutuasque illas ex senatus consulto ⟨c⟩ exigi dictitabant: 3, 32, 6.

dictum *u.* **dico** *extr. p. 890.*

diduco: Crassus animaduertit suas copias propter exiguitatem non facile diduci ⟨*Iuntina;* deduci *codd.*⟩: III 23, 7; simul enim diductis copiis pluribus uiis pugnabatur: 3, 111, 2; ¶ (Pompeius filius) reliquis partibus simul ex terra scalis et classe moenia oppidi temptans, uti aduersariorum manus diduceret ⟨deduc. *Of*⟩: 3, 40, 2; ¶ dimittendae plures manus diducendique ⟨deducendique B^2⟩ erant milites: VI 34, 5; ¶ diductisque ⟨ded. *Ofh*⟩ nostris paulatim nauibus et artificio gubernatorum *et* mobilitati nauium locus dabatur ⟨*u. CC*⟩: 2, 6, 2.

[Falso: legati milites ex opere deducunt ⟨did. *Nx*⟩, oppugnatione desistunt: 2, 13, 1.]

dies. I. Forma: C. Caesar in libro de analogia secundo huius die et huius specie dicendum putat: *Gell.* IX 14, 25; *sed libri mscr. omnibus locis habent* diei, *nisi quod* 3, 76, 2 *in cod. N et duobus deterioribus exstat* die.

II. Genus; A. *Feminini generis* dies *est his locis:* (altera (?) die: 3, 19, 3;) in longiorem diem (?): I 40, 14; propinqua (?) die: IV 36, 2; (sexenni die (?): 3, 20, 4;) certam ⟨β; *Ald.; Fr.;* certum α; *rell. edd.*⟩ diem: V 57, 2; ad certam d.: V 1, 8; ante cert. d.: 1, 2, 6; in diem cert.: I 30, 4; certaque eius rei die constituta ⟨*Vrs.;* ceteraque eius diei constituta *Ox*⟩: 3, 33, 1.

ea dies, quam constituerat: I 8, 3; ea dies: VII 3, 1; ad eam ⟨β; *Ald.;* eum α; *edd.;* eundem *Paul*⟩: VI 33, 5; quam ad ⟨α; ad quam β; quem ad *Ciacc.; Whitte*⟩ diem: VI 33, 4; ad quam d.: 2, 19, 1; quam ante diem: VII 31, 4; diem dicunt, qua die ... conueniant. is dies erat a. d. V. Kal. Apr.: I 6, 4; praeterita die, qua ... exspectauerant: VII 77, 1; a qua (?) die: 1, 36, 5; qua (?) ex die: 1, 5, 4.

die constituta causae dictionis: I 4, 2.

B.: *Mascul. generis est his locis:* **a):** primi diei: 3, 77, 3; altero die: VII 11, 1; 68, 2; 3, 19, 3; 26, 1; 30, 6; post diem tertium: IV 9, 1; tertio die: V 48, 8; VII 11, 2; 53, 4; 1, 42, 5; 3, 41, 1; (inde die III. ⟨*Whitte; (Db.) Hld.;* indiem *AB;* indie *MQ;* inde β⟩: VII 62, 10;) tertio ⟨*ahl;* tertia *Of*⟩ die: 1, 82, 1; tertio ⟨*Ox;* -ia *N*⟩ d.: 3, 37, 1; post diem quartum: IV 28, 1; quartum iam d.: 1, 84, 1; die quarto ⟨*BM*β; quarta *AQ*⟩: I 26, 5; quarto ⟨quarta *Ox*⟩ d.: 3, 77, 3; dies ... quintus: I 42, 3; diem iam quintum: VI 38, 1; (a. d. V. Kal.: I 6, 4;) quinto die: IV 21, 9; dies ... septimus: VI 35, 1; (a. d. VII. Id.: 1, 5, 4; *ad Att.* IX 13 *A,* 1;) post d. septimum: VI 33, 4; die septimo: I 10, 5; septimo d.: I 41, 5; V 43, 1; VI 36, 1; 1, 5, 2; (duodecimo die B^2β; *om.* α; *edd.:* II 2, 5.)

b): perendino die: V 30, 3; posterum diem: III 23, 8; in posterum d.: VII (11, 5 *Pluyg.:* in posterum *codd.; edd.;*) 41, 4; 1, 65, 5; (3, 86, 5 *Cobet:* in posterum *codd.; edd.;*) postero die: I 15, 1; III 6, 4; IV 11, 5; 38, 1; V 17, 1; 38, 2; 40, 3; 52, 5; 53, 2; VI 7, 6; VII 18, 1; 26, 1; 27, 1; 29, 1; 52, 1; 53, 3; 67, 1; 79, 2; 89, 1; 1, 41, 2; 42, 1; 66, 3; 73, 1; 81, 3; 83, 4; 2, 14, 5; 26, 1; 33, 4; 36, 1; 44, 2; 3, 19, 4; 37, 1. 4; 41, 3. 4; 77, 1; postero ⟨β; postera α⟩ d.: V 49, 5; postero ⟨postera *Ox*⟩ d.: 2, 27, 4; postero die ⟨α; postridie β⟩: VII 35, 2; pristini diei: IV 14, 3; proximi diei: V 40, 5; 2, 14, 6; proximo die: I 50, 1; 1, 81, 4.

c): is dies: I 6, 4; IV 12, 1; V 39, 4; (eius diei: I 23, 1; 47, 2; 48, 2; 51, 1; II 12, 1; 33, 6; IV 13, 4; V 10, 1; 1, 14, 3; 47, 1; 2, 5, 4; 3, 67, 2; 72, 4; 76, 1. 2. 3; 89, 3; 96, 1;) eo die: I 22, 5; II 6, 1; 32, 4; IV 11, 4; V 15, 5; 43, 5; 47, 1; 50, 1; VII 36, 1; 47, 7; 51, 4; 1, (23, 5;) 51, 6; 58, 4; 81, 2; 3, 51, 3; ex eo die: I 42, 3; 48, 3; in eo die: VII 86, 3; (eiusdem diei: 1, 80, 3;) eodem die: I 21, 1; 48, 1; IV 36, 1; V 52, 1; VI 3, 6; VII 19, 6; 1, 18, 3; 55, 1; 3, 11, 3; 30, 3; 80, 6; 98, 3; 105, 3; eodem die ⟨*ego;* eo die *codd.; edd.*⟩: 1, 23, 5; hic dies: V 43, 5; 44, 3; hunc ... diem: V 27, 5; qui dies: IV 29, 1; quem diem: IV 13, 4; quem ad d.: VI 35, 1; ante quem d.: 1, 11, 2; quo die: I 16, 5; 1, 18, 3; 3, 80, 6; 105, 2.

d): multo die: I 22, 4; totum diem: 1, 81, 3; (totius diei: VII 88, 6; 1, 65, 5; 3, 97, 4;) ullum ... diem: VII 36, 4; unum diem: 1, 16, 1; 3, 30, 6; (unius diei: 3, 71, 1; 82, 3;) uno die: I 13, 2; VII 15, 1; 81, 1; 1, 48, 2; 3, 53, 1.

Plurali numero semper mascul. generis esse hoc subst. uix est, quod commemorem.

III. Signif.; A. in uniuers.; a) subiect.: haec ... gerebantur diesque adpetebat septimus, quem ad diem Caesar ... reuerti constituerat: VI 35, 1; ¶ luna plena, qui dies maritimos aestus maximos in Oceano efficere consueuit: IV 29, 1; ¶ habere: V 43, 5 *u.* esse; ¶ (insequi: 3, 112, 8 *u.* **f) β) ββ)** insequ. dieb.;) ¶ (ubi intellexit) diem instare, quo die frumentum militibus metiri oporteret: I 16, 5; ¶ hic dies ⟨hic dies, hic dies *B; Vict., Aldus*⟩ de nostris controuersiis iudicabit: V 44, 3; ¶ praeterire: VII 77, 1 *u.* **B. a)** *extr.;* ¶ annorum initia sic obseruant, ut noctem dies subsequatur: VI 18, 2;

¶ is dies erat a. d. V. Kal. April. L. Pisone. A. Gabinio consulibus: I 6, 4; hic dies nostris longe grauissimus fuit, sed tamen hunc habuit euentum, ut: V 43, 5; ¶ cum dies hibernorum complures transissent: III 2, 1; ¶ uenire *u.* **B. a)** *(3 loc.).*

propinqua ⟨-quo?⟩ die aequinoctii infirmis nauibus hiemi nauigationem subiciendam non existimabat: IV 36, 2.

b) obiect.: diem* constituere *u.* **constituo B. c) β) αα)** *p. 687 sq. (7 loc.);* ¶ diem consumere *u.* **consumo B. b)** *p. 703 (sq.) (5—8 loc.);* ¶ diem dicere *u.* **dico 2. E. b)** *p. 890 (4 loc.):* ¶ constabat . . . repetitis atque enumeratis ⟨numeratis?⟩ diebus, quo die proelium secundum Caesar fecisset, simulacrum Victoriae . . . se . . . conuertisse: 3, 105, 2; ¶ Catone . . . pristina consuetudine dicendi mora dies extrabente ⟨catonem . . . extrahentem *Oz*⟩: 1, 32, 3; ¶ interiectisque aliquot diebus . . . portis se foras † rumpunt: 2, 14, 1; ¶ Ambiorix statim . . . proficiscitur neque noctem neque diem intermittit: V 38, 1; illi (Vbii) imperata faciunt et paucis diebus intermissis referunt: VI 10, 4; neque ullum fere diem intermittebat (Vercingetorix), quin equestri proelio . . . periclitaretur ⟨*c*⟩: VII 36, 4; uno die intermisso Galli atque hoc spatio magno cratium . . . numero effecto . . . accedunt: VII 81, 1; postremo et plures intermittere dies . . . *instituerant (Afraniani): 1, 59, 3; (Pompeius) quinque intermissis diebus alteram noctem subnubilam nactus . . . se in antiquas munitiones recepit: 3, 54, 2; Pompeius . . . paucis intermissis diebus rursum eum (equitatum) nauibus ad se . . . recipit ⟨*c*⟩: 3, 58, 2; paucisque intermissis diebus eadem ⟨*c*⟩ Pompeius occupauerat (castra): 3, 66, 4; ¶ paucis diebus interpositis noctu insidias equitum conlocauit (Scipio): 3, 37, 5; ¶ ⟨ut *add.* β⟩ dies natales et mensium ⟨*c*⟩ et annorum initia sic obseruant ⟨obseruent *Aa*⟩, ut noctem dies subsequatur: VI 18, 2; ¶ is dies indutiis erat ab iis petitus: IV 12, 1; ¶ sex dies ad eam rem conficiendam spatii postulant: 1, 3, 6; ¶ ne quem diem pugnae praetermitteret: IV 13, 4; ¶ repetere: 3, 105, 2 *u.* enumerare; ¶ aegre is dies sustentatur: V 39, 4; ¶ his rebus . . . perficiendis ⟨*c*⟩ XI dies tribuit: 3, 2, 1.

c) acc. temporis; α): complures dies: IV 34, 4; VII 17, 3; 32, 1; 1, 50, 1; 3, 66, 7; 79, 3 *u.* **complures** *p. 622;* ¶ (continuos dies . . . *u.* **continuus** *p. 716 (3 loc.);*) ¶ Bibulus multos dies terra prohibitus: 3, 18, 1; ¶ dum paucos dies ad Vesontionem rei frumentariae commeatusque causa moratur: I 39, 1; Caesar paucos dies in eorum finibus moratus ⟨moratur *M*⟩ . . . se in fines Vbiorum recepit: IV 19, 1; qui . . . paucos dies ibi morati neque flumen transire ausi domum reuertuntur: VII 5, 4; Caesar paucos dies in Asia moratus . . . Alexandriam peruenit: 3, 106, 1; ¶ Cicero, qui omnes ⟨per omnes β⟩ superiores dies . . . milites in ⟨*c*⟩ castris continuisset: VI 36, 1.

β): ipse unum diem ibi rei frumentariae causa moratus Corfinium contendit: 1, 16, 1; ille missis ad Caesarem nuntiis unum diem sese castris tenuit; altero die ad eum peruenit Caesar: 3, 30, 6; ¶ ex eo die dies continuos quinque Caesar pro castris suas copias produxit: I 48, 3; ¶ castra mouet . . . **VII** omnino dies ad Corfinium commoratus: 1, 23, 5; ¶ ita dies circiter quindecim iter fecerunt, uti: I 15, 5; ¶ dies ⟨*om. BM*[1]⟩ circiter **XXV** in eo loco commoratus: V 7, 3; ¶ de quibus insulis non nulli scripserunt dies continuos **XXX** sub bruma esse noctem: V 13, 3.

γ): omnibus rebus obsessi, quartum iam diem sine pabulo retentis iumentis . . . conloquium petunt: 1, 84, 1; ¶ erat aeger . . . relictus P. Sextius Baculus . . . ac diem iam ⟨*om. M*⟩ quintum cibo caruerat: VI 38, 1.

δ): Caesar continuato diem noctemque opere in flumine auertendo huc iam deduxerat ⟨*c*⟩ rem: 1, 62, 1; hos . . . repugnantes diem noctemque obsident: VII 42, 6; cuius rei timore exterriti diem noctemque in opere uersantur: VII 77, 11; *cf.* 3, 11, 1; 36, 8 **f) α) εε).**

ε): diem ex die ducere Haedui: I 16, 4.

d) dat.: quod properans noctem diei coniunxerat neque iter intermiserat: 3, 13, 2.

e) genet.: neque erat quisquam omnium, quin *in* eius diei casu suarum omnium fortunarum euentum consistere existimaret: 2, 5, 4; nostri . . . proximi diei casu admoniti omnia ad defensionem parauerant: 2, 14, 6; ¶ eorum dierum consuetudine itineris nostri exercitus perspecta: II 17, 2; ut erat superiorum dierum consuetudo: 1, 21, 3; ¶ (Gallos hortabatur) superiorum dierum Sabini cunctatio: III 18, 6; ¶ Caesar . . . cupiens eius diei detrimentum sarcire: 3, 67, 2; ¶ nihil eos de euentu ⟨aduentu *O*⟩ eius diei timuisse: 3, 96, 1; ¶ ratione inita frumentum se exigue dierum XXX habere ⟨*sic* β; *Schn.;* exig. dier. se hab. XXX frum. *AQ; Db., Hold., Dt.*[2]*;* exig. dier. XXX frum. (*om.* se *et* hab.) *BM*[1]*;* ex. ēē (= esse) d. XXX fr. *coni. Db.;*

exigere d. XXX fr. *M*²*: Fr.;* se exigue dierum XXX habere frumentum *Np.; Dt.*¹⟩: VII 71, 4; dierum XXX pabulum frumentumque habere omnes ⟨omn. hab. β⟩ conuectum iubet: VII 74, 2; frumenti copiam legionarii ⟨*c*⟩ non nullam ⟨*c*⟩ habebant, quod dierum † XXII ⟨VII *Köchly;* VIII *Göl.*⟩ ab Ilerda frumentum iussi erant efferre: 1, 78, 1; ¶ ipse hora diei circiter ⟨*sic* β; hora circ. diei α; *edd.*⟩ quarta cum primis nauibus Britanniam attigit: IV 23, 2; Caesar acceptis litteris hora circiter ⟨circ. h. β⟩ undecima diei statim nuntium . . . mittit: V 46, 1; ut, cum . . . eo post horam nonam diei Caesar peruenisset, ante mediam noctem . . . clamor oreretur ⟨*c*⟩: V 53, 1; ut . . . eos, qui de tertia uigilia exissent, ante horam diei VIIII. ⟨IIII. *Göl.*⟩ consequerentur: 1, 64, 8; sese subito proripiunt hora circiter sexta eiusdem diei: 1, 80, 3; (illi impediendae reliquae ⟨*c*⟩ munitionis causa ⟨fiebat *add. hl;* fiebat causa *af;* diei *add. Wölff.*⟩ hora circiter VIIII. . . . legiones educunt: 1, 82, 1;) ¶ a quibus cum paucorum dierum iter abesset: IV 7, 2; huius Hercyniae siluae . . . latitudo nouem dierum iter expedito patet: VI 25, 1; cum dierum iter LX processerit: VI 25, 4; confecto iusto itinere eius diei, quod proposuerat Caesar, . . . consedit: 3, 76, 1; Pompeius confecto eius ⟨eiusdem *O*⟩ diei ⟨die *N*⟩ itinere in suis ueteribus castris . . . consedit: 3, 76, 2; duplicatoque eius diei itinere VIII milia passuum ex eo loco procedit: 3, 76, 3; ¶ nisi . . . totius diei labore milites essent defessi: VII 88, 6; uiderunt ea, quae diu longoque spatio refici non posse sperassent, paucorum dierum opera et labore ita refecta, ut: 2, 16, 1; operum magnitudo et continens omnium dierum labor . . . perficiendi spatium non dabat: 3, 63, 4; Pompeius ⟨*c*⟩ primi diei mora inlata et reliquorum dierum frustra labore suscepto . . . quarto ⟨*c*⟩ die finem sequendi fecit: 3, 77, 3; etsi totius diei continenti labore ⟨suo *add. a*¹⟩ erant confecti noxque iam suberat: 3, 97, 4; ¶ mora: 3, 77, 3 *u.* labor; ¶ unius esse negotium diei: 3, 82, 3; ¶ spatia ⟨*c*⟩ omnis temporis non numero dierum, sed noctium finiunt: VI 18, 2; Cicero . . . septimo die diffidens de numero dierum Caesarem fidem seruaturum: VI 36, 1; ¶ opera: 2, 16, 1 *u.* labor; ¶ sed haec eius diei praefertur opinio, ut se utrique superiores discessisse existimarent: 1, 47, 1; ¶ quaecumque ad proximi diei oppugnationem opus sunt: V 40, 5; ¶ conamur opus magnum et multorum dierum: *ap. Cic. ad Att.* IX 14, 1; ¶ pabulum: VII 74, 2 *u.* frumentum; ¶ magna parte diei consumpta: V 9, 8; 35, 5; ibi magnam partem diei consumit: V 58, 2; *(cf. s. u.* consumo *p. 704);* ¶ milites nostri pristini diei perfidia incitati in castra inruperunt: IV 14, 3; ¶ postridie eius diei . . . rei frumentariae prospiciendum existimauit: I 23, 1; postridie eius diei praeter castra Caesaris suas copias traduxit: I 48, 2; postridie eius diei Caesar praesidium utrisque castris . . . reliquit . . .; ipse . . . ad castra hostium accessit: I 51, 1; postridie eius diei Caesar . . . in fines Suessionum . . . exercitum duxit: II 12, 1; postridie eius diei . . . sectionem eius oppidi uniuersam Caesar uendidit: II 33, 6; quod postridie eius diei mane . . . Germani frequentes . . . ad eum in castra uenerunt: IV 13, 4; postridie eius diei mane tripertito milites ⟨*c*⟩ equitesque in expeditionem misit: V 10, 1; ¶ quod pridie eius diei ⟨prid. eius d. *del. Hug*⟩ Germani retineri non potuerant ⟨*c*⟩, quin in nostros tela coicerent: I 47, 2; Cn. Pompeius pridie eius diei ex urbe profectus iter ad legiones habebat: 1, 14, 3; ¶ duobus his unius diei proeliis Caesar ⟨*c*⟩ desiderauit milites DCCCCLX: 3, 71, 1; ¶ totius diei pugna atque itineris labore defessi rem in posterum diem distulerunt: 1, 65, 5; ¶ tantam eorum multitudinem nostri interfecerunt, quantum fuit diei spatium: II 11, 6; qui hoc spatio dierum conualuerant: VI 36, 3; ¶ ex litteris Caesaris dierum ⟨*X; Wsbg.; Frig., Db.;* dies *X; Schn., Np., Hld.;* in dies *Dt.*⟩ quindecim supplicatio decreta est: II 35, 4; his rebus gestis ex litteris Caesaris dierum uiginti supplicatio a senatu decreta est: IV 38, 5; Romae dierum uiginti supplicatio redditur ⟨*u. CC*⟩: VII 90, 8; ¶ diei tempore exclusus in posterum ⟨*CC*⟩ oppugnationem differt: VII 11, 5; per certos exploratores in singula diei tempora quae ad Auaricum agerentur ⟨*c*⟩ cognoscebat: VII 16, 2; cum iam ex diei ⟨*om.* β⟩ tempore coniecturam caperet ⟨*c*⟩ in castra peruentum: VII 35, 4; Caesar . . . secutus hostes ⟨*c*⟩, quantum diei tempus est passum, . . . altero die ad Alesiam castra fecit: VII 68, 2; ¶ fama ac litteris uictoriam eius diei concelebrabant ⟨*c*⟩: 3, 72, 4; monuitque eius diei uictoriam in earum cohortium uirtute constare: 3, 89, 3.

f) abl.: α) sing.: αα): altero die *u.* **alter** *p. 239 (4 (5) loc.); sed* 3, 19, 3 *legendum uidetur* se altero ⟨altera *codd.; edd.*⟩ die ad conloquium uenturum; ¶ haec (tragula) . . . adhaesit neque ab nostris biduo animaduersa tertio die a quodam milite conspicitur . . .: V 48, 8; tertio die missis ex oppido legatis de deditione arma

conferri ⟨*c*⟩ . . . iubet: VII 11, 2; ne tum quidem insecutis hostibus tertio die ad flumen Elauer pontem ⟨*c*⟩ reficit ⟨*c*⟩: VII 53, 4; inde die III. ⟨*Whitt.; Hld.; Dt.*[2] *prob. Db.;* inde *Qcorr.*, β; *rell. edd.;* indie *MQpr.;* indiem *AB*⟩ cum omnibus copiis ad Caesarem peruenit: VII 62, 10; tertio die Caesar uallo castra communit: 1, 42, 5; in his operibus consiliisque biduum consumitur; tertio ⟨tertia *Of*⟩ die magna iam pars operis Caesaris processerat: 1, 82, 1; Scipio biduum *in* castris statiuis moratus . . . tertio ⟨-tia *N*⟩ die prima luce exercitum uado traducit: 3, 37, 1; Caesar . . . tertio die [Macedoniam] ad Pompeium peruenit: 3, 41, 1; ¶ nullam partem noctis itinere intermisso in fines Lingonum die quarto ⟨quarta *AQ;* orto *Hug; u. CC*⟩ peruenerunt: I 26, 5; Pompeius ⟨*c*⟩ primi diei mora inlata et reliquorum dierum frustra labore suscepto . . . quarto ⟨quarta *Ox*⟩ die finem sequendi fecit: 3, 77, 3; ¶ Volusenus perspectis regionibus omnibus ⟨*c*⟩ . . . quinto die ad Caesarem reuertitur: IV 21, 9; ¶ ab Ocelo . . . in fines Vocontiorum ulterioris prouinciae die septimo peruenit: I 10, 5; septimo die, cum iter non intermitteret, ab exploratoribus certior factus est: I 41, 5; septimo oppugnationis die maximo coorto uento . . . iacere coeperunt: V 43, 1; Cicero, qui omnes ⟨*c*⟩ superiores dies . . . ⟨cum *add.* α; *edd.*⟩ summa diligentia milites in castris continuisset, . . . septimo die diffidens de numero dierum Caesarem fidem seruaturum . . . mittit: VI 36, 1; de sua salute septimo die ⟨sept. d. *del. Vielh.*⟩ cogitare coguntur: 1, 5, 2; ¶ (tum uero dubitandum non existimauit, quin ad eos ⟨duodecimo die *add. B*[2]β⟩ proficisceretur: II 2, 5.)

ββ): qui, si per te liceat, perendino die cum proximis hibernis coniuncti communem cum reliquis belli casum sustineant: V 30, 3; ¶ postero die castra ex eo loco mouent: I 15, 1; frumenti commeatusque inopia permotus postero die omnibus eius uici aedificiis incensis in prouinciam reuerti contendit: III 6, 4; huc postero die quam frequentissimi conuenirent: IV 11, 5; Caesar postero die T. Labienum legatum . . . in Morinos . . . misit: IV 38, 1; postero die procul a castris hostes in collibus constiterunt . . .: V 17, 1; Aduatucisque concitatis postero die in Neruios peruenit . . .: V 38, 2; hostes postero die multo maioribus coactis copiis castra oppugnant . . .: V 40, 3; postero ⟨β; postera α⟩ die luce prima mouet castra . . .: V 49, 5; postero die contione habita rem gestam proponit . . .: V 52, 5; qui postero die castra Labieni oppugnare decreuerat: V 53, 2; sese suas exercitusque fortunas in dubium non deuocaturum et postero die prima luce castra moturum: VI 7, 6; quo nostros postero die pabulatum uenturos arbitraretur: VII 18, 1; Galli . . . postero die consilium ceperunt ⟨*c*⟩ ex oppido profugere: VII 26, 1; postero die Caesar promota turri . . . iussit: VII 27, 1; postero die concilio conuocato consolatus cohortatusque est, ne: VII 29, 1; postero die ⟨postridie β⟩ cum duabus legionibus in occulto restitit: VII 35, 2; postero die Caesar contione aduocata temeritatem cupiditatemque militum reprehendit: VII 52, 1; cum hoc idem postero die fecisset: VII 53, 3; omnibus iure iurando ⟨*c*⟩ adactis postero die in tres partes distributo equitatu duae se acies ab duobus lateribus ostendunt: VII 67, 1; postero die equitatu ex castris educto omnem eam planitiem . . . complent . . .: VII 79, 2; postero die Vercingetorix concilio ⟨*c*⟩ conuocato . . . demonstrat: VII 89, 1; et postero die omnibus copiis ad Ilerdam proficiscitur . . .: 1, 41, 2; sub armis proxima nocte conquiescit. postero die omnem exercitum intra fossam continet . . .: 1, 42, 1; postero die Petreius . . . ad exploranda loca proficiscitur . . .: 1, 66, 3; postero die duces aduersariorum perturbati . . . consultabant: 1, 73, 1; tota nocte munitiones proferunt; . . . hoc idem postero die a prima luce faciunt totumque in ea re diem consumunt: 1, 81, 3; aciesque ad solis occasum continentur; inde utrique in castra discedunt. postero die munitiones institutas Caesar parat perficere: 1, 83, 3. 4; temptauerunt hoc idem Massilienses postero die: 2, 14, 5; posteroque die exercitum ⟨*c*⟩ Vticam ducit . . .: 2, 26, 1; Varus postero ⟨-ra *Ox*⟩ die mane legiones ex castris educit: 2, 27, 4; posteroque die productos eodem loco, quo superioribus diebus constiterat, in acie conlocat: 2, 33, 4; postero die Curio obsidere Vticam . . . instituit: 2, 36, 1; quarum ⟨*c*⟩ cohortium ⟨*c*⟩ milites ⟨*c*⟩ postero die ante oppidum Iuba conspicatus . . . iussit: 2, 44, 2; quo cum esset postero die uentum: 3, 19, 4; castris positis postero die mane copias ante frontem castrorum instruit ⟨*c*⟩: 3, 37, 1; fore, ut postero die aut inuitus dimicare cogeretur aut: 3, 37, 4; itaque postero die omnibus copiis . . . Dyrrachium profectus est: 3, 41, 3; postea per exploratores certior factus postero die castra mouit: 3, 41, 4; postero die Caesar similiter praemissis prima nocte impedimentis de quarta uigilia ipse egreditur: 3, 77, 1; ¶ proximo die instituto suo Caesar e ⟨*c*⟩ castris utrisque copias suas eduxit: I 50, 1; prima nocte aquandi causa nemo egreditur ex castris; proximo ⟨postero *N*⟩ die praesidio in castris re-

licto uniuersas ad aquam copias educunt . . .: 1, 81, 4.

γγ): eo die quo consuerat interuallo hostes sequitur . . .: I 22, 5; aegre eo die sustentatum est: II 6, 1; portis patefactis eo die pace sunt usi: II 32, 4; sese non longius milibus passuum quattuor . . . processurum eo die dixit: IV 11, 4; eo die Q. Laberius ⟨*c*⟩ Durus . . . interficitur: V 15, 5; hic dies nostris longe grauissimus fuit; sed tamen hunc habuit euentum, ut eo die ⟨eo die *del. Pramm.*⟩ maximus numerus hostium uulneraretur atque interficeretur: V 43, 5; hora circiter tertia . . . de Crassi aduentu certior ⟨*c*⟩ factus eo die milia passuum XX procedit ⟨*c*⟩: V 47, 1; eo die paruulis equestribus proeliis ad aquam factis utrique sese ⟨*c*⟩ suo loco continent: V 50, 1; equestrique eo die proelio leui facto . . .: VII 36, 1; quem inter suos eo die dixisse constabat excitari se Auaricensibus praemiis: VII 47, 7; eo die milites sunt paulo ⟨*c*⟩ minus septingenti desiderati: VII 51, 4; (1, 23, 5 *u.* eodem die;) desiderati sunt eo die sagittarii circiter CC, equites . . .: 1, 51, 6; eo die naues Massiliensium cum iis, quae sunt captae, intereunt VIIII: 1, 58, 4; eo die tabernacula statui passus non est: 1, 81, 2; plerique existimant, si acrius insequi uoluisset, bellum eo die potuisse finiri ⟨*c*⟩: 3, 51, 3; ¶ eodem die ab exploratoribus certior factus . . . misit: I 21, 1; eodem die castra promouit . . .: I 48, 1; eodem die legati ab hostibus missi ad Caesarem . . . uenerunt: IV 36, 1; omnibus suis incolumibus copiis ⟨*c*⟩ eodem die ad Ciceronem peruenit: V 52, 1; hac re pro suggestu prouuntiata eodem die cum legionibus in Senones proficiscitur: VI 3, 6; sic milites consolatus ⟨*c*⟩ eodem die reducit in castra: VII 19, 6; Antonius cum cohortibus et Attio eodem die, quo profectus erat, reuertitur: 1, 18, 3; milites Domitianos sacramentum apud se dicere iubet atque eodem ⟨*ego; eo codd.; edd.*⟩ die castra mouet iustumque iter conficit: 1, 23, 5; eodem die equitum magnam partem flumen traiecit: 1, 55, 1; ille expositis militibus eodem ⟨eadem *f*⟩ die Oricum ⟨*c*⟩ proficiscitur: 3, 11, 3; eodemque die uterque eorum ex castris statiuis . . . exercitum educunt: 3, 30, 3; usus singulari militum studio eodem, quo uenerat, die post horam nonam oppidum . . . oppugnare adgressus ante solis occasum expugnauit: 3, 80, 6; eodemque die Larisam peruenit: 3, 98, 3; eodemque die Antiochiae . . . bis tantus exercitus clamor et signorum sonus exauditus est, ut . . .; hoc idem Ptolomaide accidit, Pergamique ⟨*c*⟩ . . . tympana sonuerunt: 3, 105, 3; ¶ qua die: I 6, 4 *u.* **B. b**); — (intellexit) diem instare, quo die frumentum militibus metiri oporteret: I 16, 5; 1, 18, 3; 3, 80, 6 *u.* eodem die; constabat . . . repetitis atque enumeratis ⟨?⟩ diebus, quo die proelium secundum Caesar fecisset, simulacrum Victoriae . . . ad ualuas se templi limenque conuertisse: 3, 105, 2.

δδ): multo denique die per exploratores Caesar cognouit: I 22, 4; ¶ Heluetii . . . cum id, quod ipsi diebus XX aegerrime confecerant, . . . illum uno die fecisse intellegerent: I 13, 2; uno die amplius XX urbes Biturigum incenduntur: VII 15, 1; tempestas cooritur . . . pontesque ambo . . . uno die interrupit: 1, 48, 2; ita uno die VI proeliis factis: 3, 53, 1.

εε): continuato nocte ac die ⟨noctem ac diem *Paul*⟩ itinere . . . ad Pompeium contendit: 3, 11, 1; itaque die ac nocte continuato itinere ad eum peruenit: 3, 36, 8.

β) plur.; *αα*): (eadem fere atque eisdem uerbis ⟨*Clark.;* rebus *codd.;* diebus *Rubenius; u. CC*⟩ praetor Roscius agit cum Caesare: 1, 8, 4;) isdem diebus (Carmonensium ciuitas) . . . cohortes eiecit ⟨*c*⟩ portasque praeclusit: 2, 19, 5; ¶ his: I 48, 4 *u.* *ββ*) omnibus; III 17, 3 *u. ib.* paucis; ¶ quibus: III 23, 2 *u. ib.* paucis; 1, 5, 4 *u. ib.* primis; IV 18, 1 *u.* *γγ*) decem; V 26, 1 *u. ib.* quindecim; 2, 32, 5 *ib.* XL.

ββ): aciemque instruxit primo ⟨*c*⟩ suis locis pauloque a castris Pompei longius, continentibus uero diebus, ut progrederetur a castris suis: 3, 84, 2; ¶ crebrae continuis diebus ex concursu multitudinis concitationes fiebant: 3, 106, 5; ¶ has munitiones insequentibus auxit diebus: 3, 112, 8; ¶ Ariouistus his omnibus diebus exercitum castris continuit, equestri proelio cotidie contendit: I 48, 4; omnibus deinceps diebus Caesar exercitum in aciem . . . produxit: 3, 56, 1; ¶ atque his paucis diebus Aulerci Eburouices . . . portas clauserunt: III 17, 3; quod oppidum et natura loci et manu munitum paucis diebus, quibus eo uentum erat, expugnatum cognouerant: III 23, 2; incredibili celeritate magno spatio paucis diebus confecto: III 29, 2; partem (obsidum) statim dederunt, partem ex longinquioribus locis accersitam paucis ⟨post *add.* *β*⟩ diebus sese ⟨*c*⟩ daturos ⟨*c*⟩ dixerunt: IV 27, 6; neque multum abesse ab eo, quin paucis diebus deduci possint: V 2, 2; nota atque instituta ratione magno militum studio paucis diebus opus ⟨op. pauc. dieb. *β*⟩ efficitur: VI 9, 4; tam ⟨?⟩ paucis diebus magna erat rerum facta commutatio: 1, 52, 3; ipse iis nauibus . . .

Tarraconem ⟨*c*⟩ paucis diebus peruenit: 2, 21, 4; (ipse . . . paucis ⟨diebus *add. codd.; seclus. Jurin.;* ipse . . . ab his duobus *Wölff.*⟩ quae fieri uellet Vticae constituit: 2, 44, 3;) ex eo loco discessit et Mytilenas ⟨*c*⟩ paucis diebus uenit: 3, 102, 4; ¶ V primis diebus, quibus haberi senatus potuit, qua ⟨?⟩ ex die consulatum iniit Lentulus, biduo excepto comitiali . . . decernitur: 1, 5, 4; Caesar primis ⟨a tribus primis *l;* tribus primis h^2*; Ald.*⟩ diebus castra magnis operibus munire . . . instituit. eo triduo: 1, 18, 4; quo essent [eae] delatae primis diebus ignorabant: 3, 30, 1; primis diebus, ut uidebatur, libenter auditus reliquis ad conloquium non admittitur: 3, 57, 5; ¶ proximis diebus habetur extra urbem senatus: 1, 6, 1; ¶ reliquis deinceps ⟨inde *a*⟩ diebus ⟨*om.* β⟩ Caesar siluas caedere instituit: III 29, 1; hoc idem reliquis deinceps fit ⟨fit deinc. β⟩ diebus: V 40, 4; reliquisque ⟨que *om.* β⟩ diebus turres . . . facere coeperunt: V 42, 5; reliquis diebus oppidum uallo castellisque circummunire ⟨*c*⟩ instituit: 1, 18, 6; Pompeius noctu magnis additis munitionibus reliquis diebus turres exstruxit: 3, 54, 1; 57, 5 *u.* primis; hoc idem reliquis fecit diebus: 3, 77, 1; ¶ quae iudicia aliis audientibus iudicibus, aliis sententiam ferentibus singulis diebus erant perfecta: 3, 1, 4; ¶ etsi idem, quod superioribus diebus acciderat, fore uidebat: IV 35, 1; qui (collis) superioribus diebus uix prae multitudine cerni poterat: VII 44, 1; quem (pontem) superioribus diebus hostes resciderant: VII 58, 5; ut ⟨*c*⟩ superioribus diebus suus ⟨*c*⟩ cuique erat locus ⟨*c*⟩ attributus ⟨*CC*⟩: VII 81, 4; cum . . . omnia trepidantius timidiusque ageret, quam superioribus diebus consuesset: 1, 19, 2; quod ea, quae citra flumen fuerant, superioribus diebus ⟨*om.* z⟩ consumpserat: 1, 40, 1; reliqui si quid fuerat, Caesar superioribus diebus consumpserat: 1, 48, 5; cum duabus legionibus, quas superioribus diebus traduxerant ⟨*c*⟩, castra coniungunt ⟨*c*⟩: 1, 63, 1; has (naues) superioribus diebus refecerat . . .: 2, 5, 1; eodem loco, quo superioribus diebus constiterat, . . . conlocat: 2, 33, 4; paucis diebus interpositis noctu insidias equitum conlocauit, quo in loco superioribus fere diebus nostri pabulari consueuerant ⟨*c*⟩: 3, 37, 5; Pompeius . . . superioribus diebus praedae loco Parthinos habuerat . . .: 3, 42, 5; hoc enim superioribus diebus timens Caesar . . . duplicem eo loco fecerat uallum: 3, 63, 3; superioribus diebus nona Caesaris legio . . . castra eo loco posuit: 3, 66, 2; in consilio superioribus diebus ⟨*om. a*⟩ dixerat: 3, 86, 1.

γγ): (tribus . . . diebus: 1, 18, 4 *u.* ββ) primis; minus horis ⟨diebus *Kraff.*⟩ tribus pedum ⟨*c*⟩ XV in circuitu ⟨*c*⟩ munitionem perfecerunt ⟨*CC*⟩: V 42, 4;) ¶ quinque d.: 1, 5, 4 *u.* ββ) primis; ¶ diebus decem, quibus materia coepta erat comportari, omni opere effecto exercitus traducitur: IV 18, 1; ¶ castra mouet diebusque ⟨et diebus β⟩ circiter quindecim ad fines Belgarum peruenit: II 2, 6; diebus circiter quindecim, quibus in hiberna uentum est, initium repentini tumultus . . . ortum est: V 26, 1; ¶ Heluetii . . . cum id, quod ipsi diebus XX aegerrime confecerant, . . . illum uno die fecisse intellegerent: I 13, 2; ¶ et diebus XXV aggerem . . . exstruxerunt: VII 24, 1; ¶ quibus effectis armatisque diebus ⟨armatisque diebus *om. hl*⟩ XXX, a ⟨*om. hl*⟩ qua ⟨?⟩ die materia caesa est: 1, 36, 5; ¶ (an uero . . . non audistis) haec acta diebus XL, quibus in conspectum aduersariorum uenerit Caesar? 2, 32, 5.

δδ): magnam partem equitatus ab iis aliquot diebus ante . . . trans Mosam missam: IV 9, 3; ¶ quem (equitatum) multis ante diebus eo praemiserat: VII 9, 4; ¶ paucis ante diebus *u.* **ante** *p. 275* β) *(4 loc.)*; — equites . . . peditesque . . ., quos auxilii causa rex Iuba paucis diebus ante Vticam miserat: 2, 25, 3.

paucis post diebus: IV 27, 6 *u.* ββ) paucis d.; Labienus . . . magno numero interfecto . . . paucis post diebus ciuitatem recepit ⟨*c*⟩: VI 8, 7; interim paucis post diebus fit ab Vbiis certior: VI 10, 1; hos Tarraconenses . . . et paucis post diebus Illurgauonenses . . . insequuntur: 1, 60, 2; ipse iter in Macedoniam parare incipit paucisque post diebus est profectus: 3, 33, 2; Pompeius paucis post diebus in Thessaliam peruenit: 3, 82, 1; — quae fieri uellet . . . imperauit diebusque ⟨*cod. Vrsini & 2 al.;* diebus eque (*uel* aeque) Oz⟩ post paucis se in regnum . . . . . . recepit: 2, 44, 3.

g) c. praep. α): quibus effectis armatisque ⟨*c*⟩ diebus XXX, a ⟨*om. hl*⟩ qua ⟨quo?⟩ die materia caesa est: 1, 36, 5.

β): ad diem *u.* **ad** *p. 123* c) *(4 loc.)*; ¶ Caesar obsides imperat eosque ad certam diem adduci iubet: V 1, 8; — Labienum Treboniumque hortatur, . . . ad eam ⟨β; *Ald.;* eum α; *edd.;* eundem *Paul*⟩ diem reuertantur: VI 33, 5; — diesque adpetebat septimus, quem ad diem Caesar . . . reuerti constituerat: VI 35, 1; — post diem septimum sese reuersurum confirmat, quam ad diem ⟨ad quam d. β; quem ad d. *Ciacc.; Whitte*⟩ ei legioni . . . de-

beri frumentum ⟨c⟩ sciebat: VI 33, 4; — edictumque praemittit, ad quam diem magistratus principesque ... sibi esse praesto Cordubae uellet: 2, 19, 1.

γ): ante quem d., quam ante d., a. certam d. *u.* **B. c) β)**; — a. d. V. Kal. Apr.; a. d. VII. Id. Ian. (Mart.) *u.* **a.** *p. 1 (3 loc.).*

δ): dies conloquio dictus est ex eo die quintus: I 42, 3; ex eo die dies continuos quinque Caesar pro castris suas copias produxit: I 48, 3; ¶ primis diebus, quibus haberi senatus potuit, qua ⟨quo?⟩ ex die consulatum iniit Lentulus, ... decernitur: 1, 5, 4; — diem ex die ducere Haedui: I 16, 4.

ε): animaduertit ... in dies hostium numerum augeri: III 23, 7; quanto erat in dies grauior atque asperior oppugnatio, ... tanto crebriores litterae ... mittebantur: V 45, 1; cum maiore in dies contemptione Indutiomarus ad castra accederet: V 58, 1; huius ex contrario dignitas incommodo accepto in dies augebatur: VII 30, 3; incommoda in dies augebantur: 1, 52, 2; quae res in dies confirmatiorem eius exercitum efficiebat: 3, 84, 2; — (diei tempore exclusus in posterum ⟨diem *add. Pluyg.*⟩ oppugnationem differt: VII 11, 5;) Fabium ... se in posterum diem similemque ⟨c⟩ casum apparare ⟨c⟩: VII 41, 4; totius diei pugna ... defessi rem in posterum diem distulerunt: 1, 65, 5; (denuntiauit, ut essent animo parati in posterum ⟨diem *add. Cobet*⟩: 3, 86, 5.)

ζ): omnium superiorum dimicationum fructum in eo die atque hora docet consistere: VII 86, 3.

η): per ⟨c⟩ omnes superiores dies: VI 36, 1 *u.* c) α) *extr.*; namque etiam per eos dies proelium secundum equestre fecit: 3, 84, 5; Trallibus ⟨c⟩ ... palma per eos dies ... ex pauimento exstitisse ostendebatur: 3, 105, 5.

ϑ): se ... re deliberata post diem tertium ad Caesarem reuersuros: IV 9, 1; post diem quartum ⟨*u. CC*⟩, quam est in Britanniam uentum, naues ... soluerunt: IV 28, 1; discedens post diem septimum sese reuersurum confirmat, quam ⟨c⟩ ad diem ...: VI 33, 4.

B. de certa die ante constituta (Termin): a) subiect.: dies instat: I 16, 5 *u.* **A. a)** instare; ¶ ubi ea dies, quam constituerat cum legatis, uenit: I 8, 3; tempore eius rei constituto ab concilio disceditur. ubi ea dies uenit, Carnutes ... Cenabum ... concurrunt: VII 3, 1; cum stipendium ... flagitarentur ⟨c⟩, cuius illi diem nondum uenisse dicerent: 1, 87, 3.

praeterita die, qua auxilia ⟨c⟩ suorum exspectauerant, ... consultabant: VII 77, 1.

b) obiect.: diem constituere *u.* **constituo B. c) β) αα)** *p. 687. sq. (6 (7) loc.)*; ¶ omnibus rebus ad profectionem comparatis diem dicunt, qua die ad ripam Rhodani omnes conueniant. is dies erat a. d. V. Kal. April.: I 6, 4; his certam ⟨β; *Ald., Fr.*; certum α; *rell. edd.*⟩ diem conueniendi dicit: V 57, 2.

c) gen.: quibus in rebus prolationem diei donationem esse dicebant: 3, 32, 5.

d) abl.: qua die: I 6, 4 *u.* **b)** dico; VII 77, 1 *u.* **a)** *extr.*; — quo die: I 16, 5 *u.* **A. a)** instare.

e) c. praep.: α): ad diem *u.* **ad** *p. 123* **c)** *(4 loc.)*; (concilium Bibracte indicitur. ⟨eodem *add.* α; *plur. edd.*; ad diem *Paul*; *om.* β; *Schn.*⟩ conueniunt undique frequentes: VII 63, 6;) ¶ ad eam diem, quam (quem) ad diem, ad certam diem *u.* **A. g) β)** *p. 902 sq.*

β): imperat certum numerum militum ciuitatibus, quem et quam ante diem in castra adduci uelit: VII 31, 4; uti ante certam diem Caesar exercitum dimittat: 1, 2, 6; erat iniqua condicio ... polliceri se in prouinciam iturum neque ante quem diem iturus sit ⟨?⟩ definire: 1, 11, 2.

γ): petierunt, uti sibi concilium totius Galliae in diem certam indicere ... liceret: I 30, 4; se, quod in longiorem diem conlaturus fuisset, repraesentaturum ⟨c⟩: I 40, 14.

C. = tempus, (temporis) spatium: ut spatium intercedere posset, ... respondit, diem se ad deliberandum sumpturum: I 7, 6; ¶ legem promulgauit, ut sexenni die ⟨*P. Manut.*: sexies seni dies *codd.*; semisse in dies *Lips.*; *J. F. Gronouius*; sex pensionibus *Ald.*; sexies senis idibus *Hotom.*; sexagies senis diebus *Cuiac.*; sex mensium die *Voss.*⟩ sine usuris creditae pecuniae soluantur: 3, 20, 4.

Adiect.: aliquot: IV 9, 3; 1, 33, 4; 2, 14, 1; complures: III 2, 1; IV 34, 4; VII 17, 3; 32, 1; 1, 50, 1; 3, 66, 7; 79, 3; continentes: 3, 84, 2; continui: I 48, 3; IV 34, 4; V 13, 3; 3, 106, 5; grauissimus: V 43, 5; insequentes: 3, 112, 8; multi: VII 9, 4; 3, 18, 1; *ad Att.* IX 14, 1; natales: VI 18, 2; omnes: I 48, 4; VI 36, 1; 3, 56, 1; 63, 4; pauci: I 18, 10; 39, 1; III 17, 3; 23, 2; 29, 2; IV 7, 2; 19, 1; 27, 6; V 2, 2; VI 8, 7; 9, 4; 10, 1. 4; VII 5, 4; 20, 9; 1, 34, 1; 52, 3; 60, 2; 2, 16, 1; 21, 4; 22, 2; 25, 3; 44, 3; 3, 33, 2; 37, 5; 58, 2; 66, 4; 82, 1; 102. 4; 106, 1; plures: 1, 59, 3; primi: 1, 5, 4; 18, 4; 3, 30, 1; 57, 5; proximi: 1, 6, 1; reliqui: III 29, 1; V 40, 4;

42, 5; 1, 18, 6; 3, 54, 1; 57, 5; 77, 1. 3; singuli: 3, 1, 4; superiores: III 18, 6; IV 35, 1; VI 36, 1; VII 44, 1; 58, 5; 81, 4; 1, 19, 2; 21, 3; 40, 1; 48, 5; 63, 1; 2, 5, 1; 33, 4; 3, 37, 5; 42, 5; 63, 3; 66, 2; 86, 1.

Reliqu. u. s. **II.** *p. 891 sq.*

Numer.: **V**: I 48, 3; 1, 5, 4; 3, 54, 2; **VI**: 1, 3, 6; **VII**: 1, 23, 5; **VIIII**: VI 25, 1; 1, 27, 1; **X**: IV 18, 1; V 11, 6; **XI**: 3, 2, 1; **XV**: I 15, 5; II 2, 6; 35, 4; V 26, 1; **XVIII**: IV 19, 4; **XX**: I 13, 2; IV 38, 5; VII 90, 8; **XXII** (?): 1, 78, 1; **XXV**: V 7, 3; VII 24, 1; **XXX**: V 13, 3; VII 71, 4; 74, 2; 1, 36, 5; **XL**: 2, 32, 5; **LX**: VI 25, 4.

differo. **A. transit.; a)** = **diffundere, dispergere:** hae (casae) ⟨haec (*i. e.* stramenta) β⟩ celeriter ignem comprehenderunt et uenti magnitudine in omnem locum castrorum ⟨castrorum locum β⟩ distulerunt: V 43, 2; hunc (ignem) sic distulit uentus, uti uno tempore agger, . . . tormenta flammam conciperent: 2, 14, 2.

b) = **procrastinare:** differendum est, inquit, iter in praesentia nobis: 3, 85, 4; ¶ diei tempore exclusus in posterum ⟨diem *add. Pluyg.*⟩ oppugnationem differt: VII 11, 5; ¶ totius diei pugna atque itineris labore defessi rem in posterum diem distulerunt: 1, 65, 5; Caesar . . . multa uirtuti eorum concedens rem totam distulit: 3, 60, 1; ¶¶ significare coeperunt, ut statim dimitterentur, neque omni interposita fide firmum esse posse, si in aliud tempus differretur: 1, 86, 2.

B. intr. (= distare); a) ab: longe sunt humanissimi qui Cantium incolunt . . . neque multum a ⟨β; *om.* α⟩ Gallica differunt consuetudine: V 14, 1; Germani multum ab hac consuetudine differunt: VI 21, 1; ¶ amplitudo cornuum et figura et species ⟨et fig. et spec. *del. Eussn.*⟩ multum a ⟨β; *Aim.*; *om.* α⟩ nostrorum boum cornibus differt: VI 28, 5; ¶ ex quibus (generibus ferarum) quae maxime differant a ⟨*c*⟩ ceteris ⟨aliis *Aim.*⟩ . . . haec sunt: VI 25, 5; — in reliquis uitae institutis hoc fere ab ⟨a *M*²; *Aim.*⟩ reliquis (Galli) differunt, quod suos liberos . . . palam ad se adire non patiuntur . . .: VI 18, 3.

b) inter se: hi omnes lingua, institutis, legibus inter se differunt: I 1, 2; non alienum esse uidetur de Galliae Germaniaeque moribus et quo differant hae nationes inter sese proponere: VI 11, 1.

[Falso differre *pro* deferre *scriptum est in* αa II 17, 4.]

Verba procrastinandi, proferendi, prolatandi, comperendinandi *ap. Caes. non inueniuntur.*

differtus: erat plena lictorum et imperiorum ⟨*CC*⟩ prouincia, differta praefectis ⟨*Ald.*; praeceptis *codd.*⟩ atque exactoribus: 3, 32, 4.

difficilis. **A. de rebus; a) pos.:** pars ea . . . longam et difficilem habet oppugnationem: 2, 1, 3; ¶¶ bellum conficiemus. id autem difficile non est, cum tantum equitatu naleamus: 3, 86, 4; ¶ neque nunc id (se) agere, ut . . . exercitum teneat ipse, quod tamen sibi difficile non sit, sed: 1, 85, 11; ¶¶ si alicuius iniuriae sibi conscius fuisset, non fuisse difficile cauere: I 14, 2; — erat difficile eodem tempore . . . opera perficere et tela uitare: 1, 50, 3; ¶ bellum duci non difficile existimabat: 2, 18, 6.

b) comp.: postquam id difficilius ⟨*O*²,*f in ras.*; facilius *a*; facinus *NO*¹*hl*⟩ uisum est neque facultas perficiendi dabatur: 3, 60, 5.

c) sup.: quae facilia ex difficillimis animi magnitudo redegerat: II 27, 5.

B. de locis; a) pos.: quae (urbs) posita in altissimo monte omnes aditus difficiles habebat: VII 36, 1; castra . . . conspicit . . . admodum munita natura loci, . . . aditu ad castra difficili et angusto: 2, 25, 1; ¶ erat uallis . . . non ita magna ⟨*Ciacc.*; magno *codd.*⟩, at ⟨*Ciacc.*: aut *Oz*⟩ difficili et ⟨aut *NO*⟩ arduo ascensu: 2, 34, 1; ¶ unum (iter erat) per Sequanos, angustum et difficile, inter montem Iuram et flumen Rhodanum, uix qua singuli carri ducerentur: I 6, 1; a milibus passuum V itinera difficilia atque angusta excipiebant: 1, 65, 3; magno circuitu difficili angustoque itinere Dyrrachium profectus est: 3, 41, 3; ¶ hunc (collem) ex omnibus fere partibus palus difficilis atque impedita cingebat: VII 19, 1; ¶ riuus difficilibus ripis subiectus castris Scipionis progressus nostrorum impediebat: 3, 37, 3; ¶ erat inter Labienum atque hostem difficili ⟨difficile *D*⟩ transitu flumen ripisque praeruptis: VI 7, 5.

b) sup.: ipsi erant transcendendae ualles maximae ac difficillimae; saxa multis locis praerupta iter impediebant: 1, 68, 2.

C. de tempore; a) comp.: uno tempore accidit, ut difficilioribus usi tempestatibus . . . nocturnum excipere rorem cogerentur; quas tamen difficultates . . .: 3, 15, 4.

b) superl.: tempus erat autem ⟨*c*⟩ difficillimum, quo neque frumenta in † hibernis erant neque multum a maturitate aberant ac ciuitates exinanitae: 1, 48, 5.

difficulter. A. pos.: huc iam deduxerat ⟨c⟩ rem, ut equites, etsi difficulter atque aegre fiebat, possent tamen atque auderent flumen transire: 1, 62, 1.

B. comp.: postquam id difficilius confieri ⟨*AQβ*; cum fieri *BM;* confici *Q*²⟩ animaduertit ⟨*c*⟩: VII 58, 2.

difficultas. A. subiect.: infamia atque indignitas rei et oppositus mons Cebenna uiarumque difficultas impediebat: VII 56, 2; ¶ erant hae ⟨*AQβ*; heae *BM;* eae *White*⟩ difficultates belli gerendi, quas supra ostendimus: III 10, 1; summaque erat uasto atque aperto mari, magnis aestibus ⟨*c*⟩, raris ac prope nullis portibus difficultas nauigandi: III 12, 5; erat ob has causas summa difficultas, quod naues propter magnitudinem nisi in alto constitui non poterant: IV 24, 2; ¶ exercitum Caesaris uiarum difficultates tardabant: 1, 70, 1.

B. obiect.: diffic. adferre *u.* **adfero** *p. 156* **d)** *(3 loc.);* ¶ summis angustiis rerum necessariarum premebantur, . . . atque etiam uno tempore accidit, ut difficilioribus usi tempestatibus . . . nocturnum excipere rorem cogerentur; quas tamen difficultates patienter atque aequo animo ferebant: 3, 15, 5; ¶ tantis subito difficultatibus obiectis ab animi uirtute auxilium petendum uidebat: VII 59, 6; ¶ ostendere: III 10, 1 *u.* A. esse; ¶ praestare uisum est tamen omnes difficultates perpeti quam: VII 10, 2; ¶ etsi summa difficultas faciendi ⟨*c*⟩ pontis proponebatur: IV 17, 2; calamitatem . . . temporum queri et difficultates auctionandi proponere etiam mediocris est animi: 3, 20, 3.

C. dat.: his difficultatibus duae res erant subsidio, scientia atque usus militum: II 20, 3.

D. abl.: magna difficultate adficiebatur, qua ratione ad exercitum peruenire posset: VII 6, 2; summa difficultate rei frumentariae adfecto exercitu tenuitate Boiorum, indiligentia Haeduorum, incendiis aedificiorum, usque eo, ut . . .: VII 17, 3.

E. c. praep.: erat in magnis Caesari ⟨β; *Schn., Db.;* caesaris α; *rell. edd.*⟩ difficultatibus res, ne maiorem aestatis partem flumine impediretur, quod . . .: VII 35, 1; erat res in magna difficultate, summisque angustiis rerum necessariarum premebantur: 3, 15, 3; — ut ⟨at *Ni; Schn.*⟩ in eius modi difficultatibus quantum diligentia prouideri poterat prouidebatur: VI 34, 7.

[Falso: omnium rerum, quae ad bellum usui erant, summa erat in eo oppido facultas ⟨*uett. edd.;* difficultas *codd.*.⟩: I 38, 3.]

diffido. A. c. dat.: Pompeiani, quod is mons erat sine aqua, diffisi ei loco relicto monte . . . Larisam uersus *se* recipere coeperunt: 3, 97, 2; ¶ errare eos dicunt, si quicquam ab his praesidii sperent, qui suis rebus diffidant: V 41, 5; M. Varro . . . diffidens Pompeianis rebus amicissime de Caesare loquebatur: 2, 17, 1; (Pompeius) se in praetorium contulit summae rei diffidens et tamen euentum exspectans: 3, 94, 7; ¶ hic (Baculus) diffisus suae atque omnium saluti inermis ex tabernaculo prodit: VI 38, 2; ¶ diffisus municipii uoluntati ⟨*Steph.;* -tatis *z;* -tate *O*⟩ Thermus cohortes ex urbe reducit et profugit: 1, 12, 2; ¶¶ Pompeius, ut equitatum suum pulsum uidit . . ., aliis quoque ⟨*Np.;* aliisque *af;* aliisque quam maxime *hl*⟩ diffisus acie excessit: 3, 94, 5.

B. c. acc. c. inf.: Cicero . . . septimo die diffidens de numero dierum Caesarem fidem seruaturum . . . quinque cohortes frumentatum . . . mittit: VI 36, 1.

diffluo: (Rhenus) ubi Oceano adpropinquat ⟨*c*⟩, in plures diffluit ⟨β; defluit α; *edd.*⟩ partes multis ingentibusque insulis effectis: IV 10, 4.

(diffugio: contra opinionem enim militum famamque omnium uideri proelium defugisse ⟨*Hotom.;* proelio diffug. *codd.*⟩ magnum detrimentum adferebat: 1, 82, 2.**)**

diffundo: ab eius (cornus) summo sicut ⟨se ut *R. Steph.*⟩ palmae ramique ⟨rami quam β; que *om. Aim.; Steph.*⟩ late diffunduntur ⟨diffundunt β; *Steph.*⟩: VI 26, 2.

digitus. A.: transtra . . . confixa clauis ferreis digiti pollicis crassitudine: III 13, 4.

B.: quadratas regulas IIII patentes digitos defigunt: 2, 10, 4; ¶ stipites . . . demittebantur ita, ut non amplius digitis quattuor ex terra eminerent: VII 73, 6.

dignitas. A. dignitas, quae est in alqo; **a)**: si qui ex reliquis (druidibus) excellit dignitate, succedit ⟨dignitati succedit *Aim.*⟩: VI 13, 9.

b): neque suam pati dignitatem, ut tantis copiis tam exiguam manum . . . adoriri non audeant: VI 8, 1; — sibi semper primam ⟨rei publicae *add. recc.; edd.;* P. R. *Na; om. fhl; Hot.*⟩ fuisse dignitatem ⟨semper rem publicam fuisse dignitate *Pluyg.; CC*⟩ uitaque potiorem: 1, 9, 2; ¶ nauibus transire . . . neque suae neque populi Romani dignitatis esse statuebat: IV 17, 1.

B. dignitas, quae ab aliis tribuitur (= ho-

nor, auctoritas); a) subiect.: atque ego hanc sententiam probarem — ⟨nam *add.* β⟩ tantum apud me ⟨ap. me tantum β⟩ dignitas potest, — si . . . uiderem: VII 77, 6; ¶ (in quibus aliquid . . . dignitatis fuit: III 16, 2 *u.* **d**).)

b) obiect.: reliquis rebus eorum gratia dignitateque ⟨que *om.* β⟩ amplificata Sequani principatum dimiserant ⟨*CC*⟩: VI 12, 6; ¶ exposuit, . . . quam in fortunam quamque in amplitudinem † deduxisset, ut . . . omnium temporum dignitatem et gratiam antecessisse uiderentur: VII 54, 4; ¶ ut reliquorum imperatorum res aduersae auctoritatem minuunt, sic huius ex contrario dignitas incommodo accepto in dies augebatur: VII 30, 3; ¶ hortatur, . . . ut eius (imperatoris) existimationem dignitatemque ab inimicis defendant: 1, 7, 6; ¶ cum Lentulus aetatis honorem ostentaret, Domitius urbanam gratiam dignitatemque iactaret: 3, 83, 1; ¶ quo (proelio) confecto et ille suam dignitatem et nos nostram libertatem recuperabimus: 3, 91, 2; ¶ (tribuere: V 7, 1 *u.* **d**) *extr.*)

c) dat.: cuius ipse honori et dignitati semper fauerit adiutorque fuerit: 1, 7, 1.

d) gen.: in quo iacturam dignitatis atque honoris ipse facturus esset: 1, 32, 4; ¶ ut longe principes haberentur Haedui, secundum locum dignitatis Remi obtinerent: VI 12, 9; ¶¶ (omnes grauioris aetatis,) in quibus aliquid consilii aut dignitatis fuit: III 16, 2; ¶ quod tantum ciuitati Haeduae dignitatis ⟨ciuitatis H. dignitati *Ciacc.*⟩ tribuebat ⟨tribuerat β⟩: V 7, 1.

e) abl.: ut tuo consilio, gratia, dignitate, ope omnium rerum uti possim: *ap. Cic. ad Att.* IX 6 *A;* ¶ si . . . relictis impedimentis suae saluti consulant, et usu rerum necessariarum et dignitate spoliatum iri: VII 66, 5; ¶ populi Romani hanc esse consuetudinem, ut socios atque amicos . . . gratia, dignitate, honore auctiores uelit esse: I 43, 8; — quod (Pompeius) neminem dignitate secum exaequari uolebat: 1, 4, 4.

f) c. praep.: quem (Viridomarum) Caesar . . . ex humili loco ⟨*om.* β⟩ ad summam dignitatem perduxerat ⟨produx. *Oud.*⟩: VII 39, 1.

te . . . bene de nomine ac dignitate populi Romani meritum esse existimare debemus: *ap. Cic. Brut.* 253.

ut tribunos plebis . . . ex ciuitate expulsos in suam dignitatem restitueret: 1, 22, 5.

Caesarem quoque pro sua dignitate debere et studium et iracundiam suam rei publicae dimittere: 1, 8, 3.

dignus: accidit inspectantibus nobis, quod dignum memoria uisum praetereundum non existimauimus: VII 25, 1.

digredior: Libo a couloquio Caninii digressus ad Pompeium proficiscitur: 1, 26, 5; hi (Albici) modo digressi ⟨degressi *a?fhl*⟩ a ⟨*om. codd.*⟩ Massiliensibus recentem eorum ⟨*c*⟩ pollicitationem animis continebant: 1, 57, 4.

diiudico: nos autem incerta ⟨*Aldus;* certa *codd.*⟩ uictoria Caesarem secuti diiudicata iam belli fortuna uictum sequamini: 2, 32, 6; ¶ ut . . . neque diiudicari posset, uter utri uirtute anteferendus uideretur: V 44, 14.

(diiungo: his (tignis) item contraria duo ad eundem modum iuncta ⟨diiuncta β⟩ interuallo pedum quadragenum ⟨*c*⟩ . . . statuebat: IV 17, 5.**)**

dilectus. *Omnibus belli Gall. locis* (VI 1, 1. 4; VII 1, 1; 4, 3) *in α scriptum est* dilectus, *in* β delectus (*sed* VI 1, 1; VII 1, 1; 4, 3 *in a pr.* delatus); *in bell. ciu. in Oz „prope constanter" inuenitur* dilectus; *uno loco* (1, 6, 8) *in h, uno* (3, 102, 3) *in O exstat* delectus.

A. obiect.: celeriter confecto per suos dilectu tribus ante exactam hiemem et constitutis et adductis legionibus duplicatoque earum cohortium numero . . . docuit: VI 1, 4; ¶ Caesar maiorem Galliae motum exspectans per M. Silanum, C. Antistium Reginum, T. Sextium legatos dilectum habere instituit: VI 1, 1; *de* senatusque consulto certior factus, ut omnes iuniores Italiae coniurarent, dilectum tota prouincia habere instituit: VII 1, 1; (Vercingetorix) in agris habet dilectum egentium ac perditorum: VII 4, 3; ad senatum refertur: tota Italia dilectus habeatur: 1, 6, 3; ipse Arimini . . . subsistit ibique dilectum habere instituit: 1, 11, 4; quod oppidum (Auximum) Attius cohortibus introductis tenebat dilectumque toto Piceno circummissis senatoribus habebat: 1, 12, 3; Capuae primum sese . . . colligunt dilectumque colonorum, qui . . . Capuam deducti erant, habere instituunt: 1, 14, 4; qui (Varus) . . . Africam . . . occupauerat dilectuque habito duas legiones effecerat: 1, 31, 2; (Varro) dilectum habuit tota prouincia, legionibus completis duabus cohortes circiter XXX alarias addidit: 2, 18, 1; — non oportere ante de ea re ad senatum referri, quam dilectus tota Italia habiti et exercitus conscripti essent: 1, 2, 2; tota Italia dilectus habentur, arma imperantur: 1, 6, 8; tota Italia dilectus haberi: 1, 9, 4; erat iniqua condicio . . . exercitum Caesaris uelle dimitti, dilectus habere: 1, 11, 1; in Lucanis

Bruttiisque per legatos suos ciuium Romanorum dilectus habebat: 1,30,4; ¶ Caesar conquiri milites, qui ab eo discesserant, dilectumque institui iubet: 1,16,1; ¶ interea . . . non intermissuros consules Pompeiumque dilectus: 1,10,4; dilectus circa ⟨*Np.;* contra *z;* intra *O*⟩ urbem intermittuntur ⟨-itur *O*⟩: 1,14,4; ¶ (ut. si peracto † cons. caesaris cons. praefectus esset ⟨*sic codd.;* ut, si peracto dilectu non profectus esset *Vielh.; u. CC*⟩: 1,11,2.)

B. abl.: utrum auertendae suspicionis causa Pompeius proposuisset (edictum), . . . an nouis dilectibus, si nemo premeret, Macedoniam tenere conaretur, existimari non poterat: 3,102,3.

C. c. praep.: ex finitimis regionibus quas potest contrahit cohortes ex dilectibus Pompeianis: 1,15,5; legio VIII. ad eum uenit cohortesque ex nouis Galliae dilectibus XXII: 1,18,5; — copias undique omnes ex nouis dilectibus ⟨dilectis *l*⟩ ad se cogi iubet: 1,24,2; ¶ Brundisium cum legionibus VI peruenit, ueteranis III et ⟨*c*⟩ reliquis, quas ex nouo dilectu confecerat atque in itinere compleuerat: 1,25,1; ¶ hae copiae, quas uidetis, ex dilectibus ⟨*b;* delectis *uel* dilectis *Oz*⟩ horum annorum in citeriore Gallia sunt refectae: 3,87,5.

diligens: sermones militum dubii ⟨*N;* dubia *z*⟩ durius accipiebantur, nonnulli etiam ab iis, qui diligentiores uideri uolebant, fingebantur ⟨*u. CC*⟩: 2,29,4; — neque pro cauto ac diligente se castris continuit: *Charis. ed. Keil I p. 126.*

diligenter. A. posit.: ea, quae imperasset, diligenter industrieque administrarent: VII 60,1; ¶ tuemini, inquit, castra et defendite diligenter: 3,94,6; ¶ quae omnia ab his diligenter ad diem facta sunt: II 5,1; hunc admonet, iter caute diligenterque faciat: V 49,3; ¶ inopia cibariorum, cui rei parum diligenter ab iis erat prouisum: III 18,6; ¶ hos illi diligenter tuebantur: VI 12,8; (*cf.* defendere.)

B. comp.: qui diligentius eam rem cognoscere uolunt: VI 13,12; ¶ in quos eo grauius Caesar uindicandum statuit, quo diligentius in reliquum tempus a barbaris ius legatorum conseruaretur: III 16,4; ¶ custodiisque diligentius dispositis: 3,8,4.

C. superl.: quos Caesar . . . diligentissime conseruauit: II 28,3; quibus diligentissime conseruatis: 3,81,2; ¶ quo praecepto ab iis diligentissime ⟨deligentissume *BM*⟩ obseruato: V 35,1.

diligentia. A. obiect.: P. Crassus . . . non mediocrem sibi diligentiam adhibendam intellegebat: III 20,1; omnes conseruauit militibusque suis commendauit, ne qui eorum uiolaretur neu quid sui desiderarent. hac adhibita diligentia . . . iussit: 3,98,2.3; ¶ temporibusque rerum et spatiis locorum et ⟨*N;* in *Oz; Forchh.; del. Np., Db.*⟩ custodiarum uaria ⟨*Of;* iuria *a;* uiriam *hl*[1]⟩ diligentia ⟨-tiam *hl*⟩ animaduersa ⟨-uersis *Forchh.*⟩, prout cuiusque eorum, qui negotiis praeerant, aut natura aut studium ferebat: 3,61,3; ¶ diligentiam quidem nostram aut . . . fortunam ⟨*c*⟩ cur praeteream? 2,32,11; ¶ fere plerisque accidit, ut praesidio litterarum diligentiam in perdiscendo ac memoriam remittant: VI 14,4; ut re confecta omnes curam et diligentiam remittunt: 2,13,2; ¶ magnamque res diligentiam requirebat non in summa exercitus tuenda, . . . sed in singulis militibus conseruandis: VI 34,3.

B. dat.: summae diligentiae summam imperii seueritatem addit: VII 4,9.

C. abl.; a): ubi diligentia nostrorum nihil his rebus profici posse intellexerunt, legatos . . . mittunt: III 21,3.

b): ut ⟨*c*⟩ in eius modi difficultatibus quantum diligentia prouideri poterat prouidebatur: VI 34,7; ¶ quae ab reliquis Gallis ciuitates dissentirent, has sua diligentia adiuncturum atque unum consilium totius Galliae effecturum: VII 29,6.

c): non eadem esse diligentia ab decumana porta castra munita: III 25,2; ¶ hanc (aquilam) ego, inquit, et uiuus multos per annos magna diligentia defendi et nunc moriens eadem fide Caesari restituo: 3,64,3; ¶ qui (Cicero) omnes ⟨*c*⟩ superiores dies praeceptis Caesaris ⟨cum *add. α; edd.; om. β*⟩ summa diligentia milites in ⟨*c*⟩ castris continuisset: VI 36,1; Caesar, qui ⟨*c*⟩ milites aduersariorum in castra per tempus conloquii uenerant, summa diligentia conquiri et remitti iubet: 1,77,1; ¶ tanta diligentia omnes suos custodiis intra castra continuit, ut: V 58,1; quod tanta diligentia omnia litora a Pompeianis tenebantur: 3,42,3.

D. c. praep.: Allobroges crebris ad Rhodanum dispositis praesidiis magna cum ⟨*om. AQ*⟩ cura et diligentia suos fines tuentur: VII 65,3; (*cf.* **C. c)** summa diligentia: VI 36,1;) ¶ cur de sua uirtute aut de ipsius diligentia desperarent? I 40,4; ¶ id ne accidat, positum in eius diligentia atque auctoritate: VII 32,5; (3,61,3 *u.* **A.** animaduertere.)

[Falso: Bibulus . . . nactus circiter XXX (naues) in eas indiligentiae ⟨*1 det.;* diligentiae *Ox*⟩ suae ac doloris iracundiam ⟨*c*⟩ erupit: 3, 8, 3.]

diligo: serui et clientes, quos ab iis dilectos esse constabat, . . . una cremabantur: VI 19, 4; — ciuitates uictae nomen atque imperium absentis *Pompei* timebant, quae in amicitia manserant [Pompei], magnis adfectae beneficiis eum diligebant: 1, 61, 3.

[Falso diligere *saepius scriptum est pro* deligere *(cf.* **deligo** *in.);* 1, 46, 3 *in af exstat* dilectis *pro* deiectis; VII 14, 4 *in AQM* diligi *pro* deleri.]

diligens *u. p. 911.*

diluo: super lateres coria inducuntur, ne canalibus aqua immissa lateres diluere *possit: 2, 10, 6.

dimetior: legiones sex ⟨*c*⟩, quae primae ⟨*c*⟩ uenerant, opere dimenso ⟨dimisso *β*⟩ castra munire coeperunt: II 19, 5; ¶ tigna bina sesquipedalia . . . dimensa ad altitudinem fluminis . . . inter se iungebat: IV 17, 3.

dimicatio: eodemque tempore pugnatum est ad portum, ac longe maximam ea res attulit dimicationem: 3, 111, 2; ¶ omnium superiorum dimicationum fructum in eo die atque hora docet consistere: VII 86, 3.

dimico. A. non add. abl.: erat magni periculi res tantulis ⟨cum tantis *β*; *Schn.*⟩ copiis iniquo loco dimicare: V 49, 6; qui (Romani) dimicare non ausi turpiter se in castra receperint: VII 20, 6; Vercingetorix . . ., ne contra suam uoluntatem dimicare cogeretur, . . . antecessit: VII 35, 6; eisdem [de] causis . . . quo minus dimicare uellet mouebatur: 1, 82, 3; Scipio suspicatus fore, ut postero die aut inuitus dimicare cogeretur aut magna cum infamia castris se contineret, . . . temere progressus turpem habuit exitum: 3, 37, 4; etsi prohibere Pompeius totis copiis et dimicare non constituerat: 3, 44, 6; **futurum*, ut . . . ei, qui ante dimicare timuissent, ultro se proelio offerrent: 3, 73, 6; has munitiones insequentibus auxit diebus, ut pro muro obiectas haberet neu dimicare inuitus cogeretur: 3, 112, 8; — ut prius quam essent maiores eo coactae copiae dimicaret: VII 56, 1; — (Massilienses) non minore animo ac fiducia, quam ante dimicauerant, naues conscendunt: 2, 4, 3; — propter multitudinem et ueterem belli gloriam paucitatemque nostrorum se tuto dimicaturos existimabant (hostes): III 24, 2; — (Caesar) suos facit certiores eosque ad dimicandum animo confirmat: V 49, 4; ne is multitudinis studio ad dimicandum impelleretur: VII 20, 5; quas (cohortes) minime firmas ad dimicandum esse existimabat: VII 60, 2; locum se aequum ⟨*c*⟩ ad dimicandum dedisse, . . . expulisse ac superasse pugnantes: 3, 73, 5; quidnam Pompeius propositi aut uoluntatis ad dimicandum haberet: 3, 84, 1; — temporis tanta fuit exiguitas hostiumque tam paratus ad dimicandum animus, ut: II 21, 5; ut, qui propinquitatem loci uideret ⟨*c*⟩, (Gallos) paratos prope aequo Marte ad dimicandum existimaret ⟨*c*⟩: VII 19, 3; (est nobis) de proelio cogitandum, sicut ⟨*c*⟩ semper depoposcimus. animo simus ⟨*Ald.;* sumus *codd.*⟩ ad dimicandum parati: 3, 85, 4; — Labienus . . . sperans temeritate eorum (hostium) fore aliquam dimicandi facultatem: VI 7, 4; ne Varus quidem Attius dubitat copias producere, siue sollicitandi milites ⟨*c*⟩ siue aequo loco dimicandi detur occasio, ne facultatem praetermittat: 2, 33, 5; si qua esset imposita dimicandi necessitas: 3, 77, 1; in itinere ut aliquam occasionem dimicandi nancisceretur: 3, 85, 2; quoniam fieret dimicandi potestas: 3, 86, 5.

ut non iniquo loco posse dimicari ⟨dimicare *a*[1]⟩ uideretur: 3, 85, 3; — toto hoc in genere pugnae, cum sub oculis omnium ac pro castris dimicaretur, intellectum est: V 16, 1; — cum tanta multitudine hostium . . . nisi aequo loco aut oportunitate aliqua data legato dimicandum non existimabat: III 17, 7; hos turpissimae fugae rationem habere, illos etiam iniquo loco dimicandum putare: 2, 31, 1; Caesaris copiae nequaquam erant tantae, ut eis, extra oppidum si esset dimicandum, confideret: 3, 109, 2.

B. acie, armis, proelio dimicare: neque (se) fortunam temptaturum aut ⟨in *add. α; edd.; om. β*⟩ acie dimicaturum: VII 64, 2; ¶ tantaque inter eos dissensio exsistit, ut manum conserere atque armis dimicare conentur: 1, 20, 4; ¶ intellectum est . . . equites autem magno cum periculo proelio ⟨*om. β*⟩ dimicare: V 16, 2; huic (Marti), cum proelio dimicare constituerunt, ea, quae bello ceperint ⟨*c*⟩, plerumque deuouent: VI 17, 3; Ambiorix copias suas iudicione non conduxerit, quod proelio dimicandum non existimaret ⟨*D: Paul;* existimarit *codd.; edd.*⟩, an: VI 31, 1; legiones . . . se absente in itinere proelio dimicaturas intellegebat: VII 6, 3; cognouit *per* Afranium stare, quo minus proelio dimicaretur: 1, 41, 3; illum (Pompeium) a Caesare obsideri neque audere proelio dimicare: 3, 43, 4; ut, si ancipiti proelio dimicaretur, posset resisti: 3, 63, 3; non [ex] con-

cursu acri facto, non proelio dimicatum: 3, 72, 3.

dimicare cum: III 17, 7; V 49, 6 (?); ¶ aequo loco: III 17, 7; 2, 33, 5; iniquo loco: V 49, 6; 2, 31, 1; 3, 85, 3; ¶ in itinere: VII 6, 3; (in acie: VII 64, 2;) sub oculis omnium ac pro castris: V 16, 1; magno cum periculo: V 16, 2; contra suam uoluntatem: VII 35, 6; extra oppidum: 3, 109, 2; ¶ inuitus: 3, 37, 4; 112, 8; ¶ tantulis (?) copiis: V 49, 6; totis copiis (?): 3, 44, 6.

Aduerb.: ante: 2, 4, 3; (prius: VII 56, 1;) tuto: III 24, 2.

dimidiatus: tu quoque, tu in summis, o ⟨*Steph.*; tu in summisso *cod. reg.*⟩ dimidiate Menander, poneris: *ap. Sueton. uita Terent.* 5 *p. 294 Roth.*

dimidius: Catuuolcus, rex dimidiae partis Eburonum, . . . taxo . . . se exanimauit: VI 31, 5; prope dimidia parte operis a Caesare effecta: 1, 27, 1; cum esset Caesaris classis diuisa in duas partes, dimidiae parti praeesset P. Sulpicius . . ., dimidiae M. Pomponius: 3, 101, 1.

(tantum nauium repperit, ut anguste XV milia ⟨anguste dimidium *Wölff.*; *u. CC*⟩ legionariorum militum, DC ⟨*c*⟩ equites ⟨*c*⟩ transportari ⟨*c*⟩ possent: 3, 2, 2;) ¶ qua ex parte est Hibernia ⟨insula *add.* β⟩, dimidio minor, ut existimatur ⟨*c*⟩, quam Britannia: V 13, 2.

(diminuo *u.* **deminuo.)**

dimitto. A. = in plures partes mittere: Caesar . . . calones ad longinquiores ciuitates dimittebat: 1, 52, 4; ¶ eius imperio classem quoque uersus ⟨*sic* a^2; eius cl. imp. quoquouersus *Ox*⟩ dimittunt (Massilienses): 1, 36, 2; ¶ saepe in eum locum uentum est tanto in omnes partes diuiso ⟨dimisso *Paul*⟩ equitatu, ut: VI 43, 4; ¶ ubi Caesaris castra posita . . . et dimissos equites pabulandi causa animum aduerterunt: 1, 80, 3; ¶ legationes: V 53, 4 *u.* nuntios; (Vercingetorix) dimittit quoque uersus ⟨*c*⟩ legationes: VII 4, 5; ¶ tum uero barbari commoti . . . legatos quoque uersum ⟨*c*⟩ dimittere . . . coeperunt: III 23, 2; ¶ interim Milo dimissis circum municipia litteris *se* ea, quae faceret, iussu atque imperio facere Pompei, . . . sollicitabat: 3, 22, 1; simul a Pompeio litteris per omnes prouincias ciuitatesque dimissis ⟨demissis *Oal*⟩ . . . fama percrebuerat: 3, 79, 4; ¶ si negotium confici . . . uellet ⟨*c*⟩, dimittendae plures manus diducendique erant milites: VI 34, 5; ¶ Suebos . . . more suo concilio habito nuntios in omnes partes dimisisse ⟨misisse B^2Q^2⟩, uti de oppidis demigrarent, . . . suaque omnia in siluis deponerent: IV 19, 2; interim barbari nuntios in omnes partes dimiserunt paucitatemque nostrorum militum suis praedicauerunt et . . . demonstrauerunt: IV 34, 5; (Neruii) confestim dimissis nuntiis ad Ceutrones, Grudios, Leuacos, . . . quam maximas manus possunt cogunt ⟨*c*⟩: V 39, 1; ciuitates de bello consultabant, nuntios legationesque in omnes partes dimittebant et . . . explorabant: V 53, 4; (Ambiorix) certe ⟨clam *add. ik*; *Ald.*⟩ dimissis ⟨missis *i*⟩ per agros nuntiis sibi quemque consulere iussit: VI 31, 2; dimittit ad finitimas ciuitates nuntios Caesar ⟨caes. ad fin. ciu. nunt. dim. β⟩, omnes euocat ⟨*c*⟩ . . . ad diripiendos Eburones: VI 34, 8; (Litauiccus) nuntios tota ciuitate Haeduorum dimittit: VII 38, 10; cognoscit . . . arcem captam esse . . . nuntiosque dimissos ⟨-ssis *a pr.*, *h pr.*⟩ ad eos, qui se . . . in finitimas *ciuitates* recepisse dicerentur, ne Antiochiam adirent . . .: 3, 102, 6; ¶ is (P. Crassus) . . . praefectos tribunosque militum complures in finitimas ciuitates frumenti ⟨commeatusque petendi *add.* *(a?)h*⟩ causa dimisit: III 7, 3; ¶ interim speculatoribus in omnes partes ⟨omnem partem β⟩ dimissis explorat . . .: V 49, 8.

quibus accidit rebus, ut pluribus dimissi ⟨*Steph.*; dimissis *codd.*; *Ciacc.*⟩ itineribus ⟨*del. Ciacc.*⟩ a Caesare ad Domitium et a Domitio ad Caesarem nulla ratione iter conficere possent: 3, 79, 5; Caesar . . . magno coacto *equitum ⟨*add. Madu.*⟩ numero ex finitimis ciuitatibus in omnes partes dimittit: VI 43, 1; ¶ dimisit ⟨*Scal.*; deauxit *z*; deauxit atque misit *Nd*; deduxit *O*⟩ enim circum omnes propinquas prouincias atque inde auxilia euocauit: 3, 112, 6.

B. = a se mittere, missum facere; a) propr.; α): quod pluribus praesentibus eas res iactari nolebat, celeriter concilium dimittit, Liscum retinet: I 18, 1; eo concilio dimisso idem principes ciuitatum . . . ad Caesarem reuerterunt: I 31, 1; hac oratione habita concilium dimisit ⟨dimissit *Bpr.*⟩: I 33, 1; ¶ dimisso consilio (Curio) contionem aduocat militum: 2, 32, 1; ¶ copias dim. *u.* **copia** *p. 735 (3 loc.)*; ¶ (Galli) non prius Viridouicem reliquosque duces ex concilio dimittunt, quam: III 18, 7; ¶ Vercingetorix . . . consilium capit omnem ab ⟨*c*⟩ se equitatum noctu dimittere ⟨dem. α⟩: VII 71, 1; secunda uigilia silentio equitatum dimittit ⟨β; *Schn.*; mittit α; *Np.*, *Dt.*, *Hld.*; emittit M^2; *Fr.*, *Db.*⟩: VII 71, 5; ¶ (omniaque erant tumultus . . . plena, adeo ut, cum

Caesar signa fugientium manu prenderet et consistere iuberet, alii † dimissis equis eundem cursum confugerent ⟨*sic codd.*; [dimissis equis] eund. curs. coniungerent *Np.*; dimissis locis aequis eodem cursu fugerent *Dt.*; dimissis armis *Bähr*: dimissis signis *Wölff.*; non dimissis signis *Schnelle*; dimissis capulis *coni. Dt.*; dimissi sequi eundem cursum contenderent *Madu.*; *u. CC*⟩: 3, 69, 4; Pompeius . . . acie excessit protinusque se in castra equo ⟨dimisso *add. Hartz*⟩ contulit: 3, 94, 5;**)** ¶ Scipionis sententiam sequuntur: uti ante certam diem Caesar exercitum dimittat: 1, 2, 6; proficiscatur Pompeius in suas prouincias, ipsi exercitus dimittant, discedant in Italia omnes ⟨*c*⟩ ab armis: 1, 9, 5; Caesar . . . Arimino excederet, exercitus dimitteret: 1, 10, 3; erat iniqua condicio . . . exercitum Caesaris uelle dimitti, dilectus habere: 1, 11, 1; patientiam proponit suam, cum de exercitibus dimittendis ultro ⟨*c*⟩ postulauisset: 1, 32, 4; eos exercitus, quos contra se . . . aluerint, uelle dimitti: 1, 85, 5; quod sit omnibus datum semper imperatoribus, ut . . . cum honore aliquo . . . domum reuertantur exercitumque dimittant: 1, 85, 10; proinde, ut esset dictum, prouinciis excederent exercitumque ⟨que *om. l*⟩ dimitterent: 1, 85, 12; parte circiter tertia exercitus eo biduo dimissa duas legiones suas antecedere . . . iussit: 1, 87, 4; ex Hispania ad Varum flumen est iter factum, atque ibi reliqua pars exercitus dimissa est: 1, 87, 5; si uterque . . . iurauisset se triduo proximo exercitum dimissurum: 3, 10, 9; sibi placere regem Ptolomaeum atque eius sororem Cleopatram exercitus, quos haberent, dimittere: 3, 107, 2; ¶ legatos: IV 23, 6 *u.* γ**)** hos; ¶ milites: 1, 86, 2 *u.* γ**)** *extr.*; legiones effecerat . . . VIIII: . . . unam ex Creta et Macedonia ex ueteranis militibus, qui dimissi a superioribus imperatoribus in his prouinciis consederant: 3, 4, 1; ¶ partem exercitus d.: 1, 87, 4. 5 *u.* exercitum; ¶ tribunos: IV 23, 6 *u.* γ**)** hos; ¶ paucis turmis praesidio ad impedimenta dimissis ⟨missis? praemissis?⟩ reliquos equites ad latera disponit: VI 8, 5.

β**)**: Caesar eas cohortes cum exercitu suo coniunxit Attiumque incolumem dimisit: 1, 18, 4; — Caesar milites Attianos conlaudat, Pupium dimittit: 1, 13, 5; — cognoscit missum a Pompeio Vibullium Rufum, quem paucis ante diebus Corfinio ⟨*c*⟩ captum ipse dimiserat; profectum item ⟨dimiserat praefectum; item *al(h?)*; dim.; praefectum item *O*⟩: 1, 34, 1; demonstrauimus L. Vibullium Rufum . . . bis in potestatem peruenisse Caesaris atque ab eo esse dimissum, semel ad Corfinium, iterum in Hispania: 3, 10, 1; — Viridouicem: III 18, 7 *u.* α**)** duces; (*cf.* γ**)**.)

γ**)**: his **datis* mandatis eum (Diuiciacum) ab ⟨*c*⟩ se dimittit: II 5, 3; his datis mandatis eos (Viridomarum atque Eporedorigem) ab se dimisit ⟨dimittit β⟩: VII 54, 4; Caesar . . . eos, qui uenerant, conlaudat atque in oppidum dimittit: 1, 21, 2; ¶ his (legatis tribunisque) dimissis . . . aestum . . . nactus secundum . . . plano litore naues constituit: IV 23, 6; hic (Quintilius Varus) dimissus a Caesare in Africam uenerat: 2, 28, 1; ¶ Vibullius . . . milites ab eo (Lentulo) accipit, ipsum dimittit: 1, 15, 4; ¶ ii, qui a me dimissi sunt, discessisse dicuntur, ut mihi rursus bellum inferrent: *ap. Cic. ad Att.* IX 16, 2; — his litteris acceptis quos aduocauerat (Scipio) dimittit: 3, 33, 2; ¶¶ **(**alii dimissi: 3, 69, 4 *u.* α**)** equos;**)** ¶ dimittit omnes incolumes: 1, 23, 3; ¶ res huc deducitur, ut ei, qui habeant domicilium . . . in Hispania ⟨*c*⟩, statim, reliqui ad Varum flumen dimittantur: 1, 86, 3; ¶ (uniuersi milites) significare coeperunt, ut statim dimitterentur: 1, 86, 2.

b) trsl.; α**)** = **de manibus emittere**; αα**)** **alqm**: totis uero castris milites . . . dolere hostem ex manibus dimitti, bellum ⟨non *add. O; Np.*⟩ necessario longius duci: 1, 64, 3; ¶ crebraeque uoces militum . . . audiebantur prius se cortice ex arboribus uicturos, quam Pompeium e manibus dimissuros: 3, 49, 2.

ββ**) alqd**: **(**arma: 3, 69, 4 *u.* a**)** α**)** equos;**)** ¶ Caesar scalas parari . . . iubet, ne quam ⟨neque *O*⟩ rei gerendae facultatem dimittat ⟨-tant *O*⟩: 1, 28, 2; Caesar . . . a militibus contendit, ne in praeda occupati reliqui negotii gerendi facultatem dimitterent: 3, 97, 1; ¶ seque ipsi adhortantur (barbari), ne tantam fortunam ex ⟨e β⟩ manibus dimittant: VI 37, 10; ¶ hortaturque (Neruios), ne sui in perpetuum liberandi atque ulciscendi Romanos . . . occasionem dimittant: V 38, 2; Labienus de suo . . . periculo nihil timebat, ne quam occasionem rei bene gerendae dimitteret cogitabat: V 57, 1; quoniam talis occasio uictoriae dimitteretur, etiam cum uellet Caesar, sese non esse pugnaturos: 1, 72, 4; Caesar Brundisium ad suos seuerius scripsit, nacti idoneum uentum ne occasionem nauigandi dimitterent: 3, 25, 4; ¶ Galli cohortati inter se, ne speratam praedam ex manibus dimitterent: VI 8, 1; ¶ ut . . . alii [ex] metu etiam signa dimitterent: 3, 69, 4; *cf.* a**)** α**)** equos 3, 69, 4; ¶ quisque . . . ne in quaerendis ⟨*c*⟩ suis pugnandi tempus

⟨temp. pugn. β⟩ dimitteret: II 21, 6; ¶ cum ⟨c⟩ sine duce et sine equitatu deprehensis hostibus exploratam uictoriam dimisisset ⟨dimississet *B*⟩: VII 52, 2.

β) = **desistere, missum facere**: haec Caesar ita administrabat, ut condiciones pacis dimittendas non existimaret: 1, 26, 2; ¶ qui (inimici) . . . omnia permisceri mallent quam imperium exercitusque dimittere: 1, 32, 5; ¶ Caesarem quoque pro sua dignitate debere et studium et iracundiam suam rei publicae dimittere *(cf. Pfitzner, Ph. 14. 220 sq.)*: 1, 8, 3; ¶ ueritusque, ne ille (Pompeius) Italiam dimittendam non existimaret, . . . instituit: 1, 25, 4; ¶ ipsi autem (nostri) suos ordines ⟨c⟩ seruare . . . neque sine graui causa eum locum, quem ceperant, dimitti censuerant ⟨c⟩ oportere: 1, 44, 4; **(**dimissis locis aequis: 3, 69, 4 *u.* **a)** α**)** equos;**)** ¶ cum . . ., si acerbius inopiam ferrent, se dimissurum oppugnationem diceret: VII 17, 4; praesidiis omnibus deductis et oppugnatione dimissa coactoque in unum locum exercitu contionem . . . habuit: 3, 73, 1; ¶ aduentu Caesaris facta commutatione rerum . . . Sequani principatum dimiserant ⟨amiserant *Paul*⟩: VI 12, 6; ¶ ita saepius rem ⟨rem saepius?⟩ frustra temptatam Caesar aliquando dimittendam sibi iudicat et de bello *cogitandum: 1, 26, 6; ¶ ut hostes impetum legionum . . . sustinere non possent ripasque dimitterent ac se fugae mandarent: V 18, 5; ¶ duces aduersariorum perturbati, quod omnem rei frumentariae fluminisque Hiberi spem dimiserant, de reliquis rebus consultabant: 1, 73, 1; ¶ studium (suum): 1, 8, 3 *u.* iracundiam.

[**Falso** dimittere *saepius scriptum est pro* demittere, *ut* VII 72, 3; 73, 6 *in X;* 1, 79, 4; 2, 34, 2; 3, 49, 4 *in Oz;* 3, 49, 5 *in Oafh;* VII 47, 6 *in* α; — dimittit *pro* remittit *exstat in* α V 47, 5; dimisso *pro* dimenso *in* β II 19, 5.]

Additur, quo: ad: V 39, 1; VI 8, 5(?); 34, 8; 1, 52, 4; 3, (79, 5?); 102, 6 *u. p. 97;* **circum** municipia, omnes propinquas prouincias: 3, 22, 1; 112, 6; **in** finitimas ciuitates: III 7, 3; in oppidum: 1, 21, 2; in omnes partes: IV 19, 2; 34, 5; V 49, 8 ⟨c⟩; 53, 4; VI 43, 1. 4(?); **per** agros: VI 31, 2; p. omnes prouincias ciuitatesque: 3, 79, 4; — **quoque uersus**: III 23, 2; VII 4, 5; 1, 36, 2; — (**tota ciuitate**: VII 38, 10.)

Additur, unde: ab se: II 5, 3; VII 54, 4; 71, 1; **ex** concilio: III 18, 7; ex (e) manibus: VI 8, 1; 37, 10; 1, 64, 3; 3, 49, 2; **Corfinio** (?): 1, 34, 1.

Additur, ubi: ad Varum flumen: 1, 86, 3; ad Corfinium, **in** Hispania: 3, 10, 1; **ibi**: 1, 87, 5.

Frumenti (petendi), pabulandi **causa**: III 7, 3; 1, 80, 3; ¶ **alqm incolumem**: 1, 18, 4; 23, 3; ¶ studium et iracundiam suam rei publicae: 1, 8, 3.

Aduerb.: aliquando: 1, 26, 6; bis: 3, 10, 1; celeriter: I 18, 1; confestim: V 39, 1; (noctu: VII 71, 1; prius: III 18, 7; silentio: VII 71, 5;) statim: 1, 86, 2. 3.

Dioscorides: a quo (rege) missi Dioscorides et Serapion, qui ambo legati Romae fuerant magnamque apud patrem Ptolomaeum auctoritatem habuerant, ad Achillam peruenerunt. quos ille, cum in conspectum eius uenissent, . . . corripi atque interfici iussit; quorum alter accepto uulnere occupatus ⟨*CC*⟩ per suos pro occiso sublatus, alter interfectus est: 3, 109, 4. 5.

(directus, directe, directo *u.* **derigo** *extr. p. 866 sq.***)**

direptio: pars turris concidit . . ., cum ⟨tum *O*⟩ hostes urbis direptione ⟨diruptione *Terpstra;* — turris deiectione *Koch*⟩ perterriti . . . ad legatos atque exercitum supplices manus tendunt: 2, 11, 4 (12, 1 *Np.*).

(dirigo *u.* **derigo.)**

dirimo: eaque res conloquium ut ⟨*om. Q²ae*⟩ diremisset: I 46, 4; ¶ quarum aduentu proelium dirimitur ac suas uterque legiones reducit in castra: 1, 40, 7.

diripio. A. absol.: huc equitatum mittit ⟨*CC*⟩, ut diriperet atque haberet loco praedae: 2, 25, 3; 3, 80, 6 *u.* **B. a)** *extr.*

B. add. obiect.; a) alqd: bona dirip. *u.* **bonus** *p. 422* 2. **B. a)** *(5 loc.)*; ¶ confirmandorum militum causa diripiendas his ciuitates ⟨-tibus *h*⟩ dedit: 3, 31, 4; ¶ commeatum, frumentum: VII 38, 9 *u.* numerum; ¶ qua (legione) pulsa impedimentisque direptis futurum, ut reliquae contra consistere non auderent: II 17, 3; ¶ quaeque ibi ⟨c⟩ naues imprudentia aut tempestate paulum suo cursu decesserunt, has more praedonum diripere consuerunt (Aegyptii): 3, 112, 3; ¶ (Litauiccus) magnum numerum frumenti commeatusque diripit ⟨deripit *AQ*⟩: VII 38, 9; ¶ oppidum (Cenabum Caesar) diripit ⟨diruit *M²*⟩ atque incendit, praedam militibus donat: VII 11, 9; ne militum introitu et nocturni temporis licentia oppidum (Corfinium) diriperetur: 1, 21, 2; oppidum (Gomphos) . . . expugnauit et ad diripiendum militibus concessit: 3, 80, 6.

b) alqm: ad Germanos peruenit fama diripi ⟨diripiendi *a*⟩ Eburones atque ultro omnes ad praedam euocari: VI 35, 4; (Caesar) omnes euocat ⟨β; ad se uocat α; *edd.;* ad se euocat *Paul*⟩ spe praedae ad diripiendos Eburones ⟨ad dir. Ebur. *del. Paul: u. CC*⟩: VI 34, 8; obsecrant (Aruerni), ut suis fortunis consulat neu se ab hostibus diripi patiatur ⟨*sic* β; consulat neue ab hostibus diripiantur α; *Np., Fr.;* cons. neue ab omnibus diripiantur *A;* cons., ne ab hostibus diripiantur *Dittenb.; Dt.*²⟩: VII 8, 4; nullam exoriri moram posse, quo minus . . ., si imperata non facerent ad nutum, e uestigio diriperentur (Massilienses): 2, 12, 3 (*Np.* 4).

(diriuo *u.* **deriuo.)**

(dis,) ditissimus: apud Heluetios longe nobilissimus fuit et ditissimus Orgetorix: I 2, 1.

Dis: Galli se omnes ab Dite patre prognatos praedicant idque ab ⟨*c*⟩ druidibus proditum dicunt: VI 18, 1.

discedo. 1. propr.; A. = in diuersas partes ire: ex hac fuga protinus, quae undique conuenerant, auxilia discesserunt: V 17, 5; hac re cognita omnes Eburonum et Neruiorum, quae conuenerant, copiae discedunt: V 58, 7; (39, 2 *u.* **B. b) β)**;) magnus (hostium) numerus capitur atque interficitur, reliqui ex fuga in ciuitates discedunt: VII 88, 7; ¶¶ tum conlaudatis Carnutibus dato iure iurando ab omnibus, qui aderant, . . . ab concilio ⟨*c*⟩ disceditur: VII 2, 3; haec *tum facta sunt in consilio *magna*que* spe et laetitia omnium discessum est: 3, 87, 7.

B. = abire; a) abs.: hac oratione habita discedit Ambiorix: V 27, 11; Lentulus ut in oppidum reuerti liceat petit; . . . facta potestate discedit: 1, 22, 6; — nullo ab nostris dato responso . . . (equites) sub uesperum dispersi ac dissipati discedunt: V 58, 3; — quorum alius alia causa inlata . . . petebat, ut eius uoluntate discedere liceret: I 39, 3; — discedens ⟨descendens *BM*¹⟩ post diem septimum sese reuersurum confirmat: VI 33, 4; P. Sulla, quem discedens castris praefecerat Caesar: 3, 51, 1; — summam imperii se (Vercingetorigem) consulto nulli discedentem tradidisse: VII 20, 5; — discedentibus ⟨discendentibus *A*¹*Q*¹*B*¹⟩ his (Viridomaro atque Eporedorigi) breuiter sua in Haeduos merita exposuit: VII 54, 3; (equitibus) discedentibus ⟨discend. *BM*⟩ mandat, ut suam quisque eorum ciuitatem adeat: VII 71, 2; ¶ quod qua de causa discederent (hostes) nondum perspexerat: II 11, 2; sic se complures annos illo imperante meruisse, ut . . . nusquam infecta ⟨*c*⟩ re discederent: VII 17, 5; ¶ hoc responso dato discessit (Diuico): I 14, 7; — dum haec geruntur, ⟨hostes *add. Hug*⟩ nostris omnibus occupatis, qui erant in agris reliqui ⟨occup., quae erant in agris relicta *Göl.; u. CC*⟩, discesserunt ⟨decess. *Pluyg.*⟩: IV 34, 3; — magnas Gallorum copias . . . conuenisse . . ., sed nuntio allato de uictoria Caesaris discessisse, adeo ut fugae similis discessus uideretur: V 53, 7; (Caesarem) profectum longius reperiunt omnemque exercitum discessisse cognoscunt: VI 35, 7; redisse primo legiones credunt, quas longius discessisse ex captiuis cognouerant: VI 39, 4; interiores . . . prius suos discessisse cognouerunt, quam munitionibus adpropinquarent: VII 82, 3. 4; Pompeius . . ., quod diuerso ab ea regione itinere profectum (Caesarem) uidebat, angustiis rei frumentariae compulsum discessisse existimabat: 3, 41, 4; ii, qui a me dimissi sunt, discessisse dicuntur, ut mihi rursus bellum inferrent: *ap. Cic. ad Att.* IX 16, 2; ¶ (quod si decessisset ⟨*B*²β; *Schn.;* discessisset α; *rell. edd.*⟩ et liberam possessionem Galliae sibi tradidisset (Caesar): I 44, 13;) insimulatus (Vercingetorix) . . ., quod cum omni equitatu discessisset: VII 20, 1; meridiano tempore, cum alius ⟨alio *add. Pluyg.*⟩ discessisset, alius ex diutino labore . . . quieti se dedisset: 2, 14, 1; ¶ Caesar iis, quos in castris retinuerat, discedendi potestatem fecit: IV 15, 4.

b) additur α) unde; αα) ab; 𝔞): relinquebatur, ut neque longius ab agmine legionum discedi Caesar pateretur et: V 19, 3; ¶ Caesar etsi a ⟨*om.* β⟩ bello atque hoste discedere detrimentosum esse existimabat: VII 33, 1; ¶ Dumnorix cum equitibus Haeduorum a castris insciente Caesare domum discedere coepit: V 7, 5; ¶ (ab concilio: VII 2, 3 *u.* **A.**;) ¶ Caesar biduum in his locis moratus . . . per causam supplementi equitatusque cogendi ab exercitu discedit: VII 9, 1; ¶ discedens ab hibernis Caesar in Italiam, ut quotannis facere consuerat, legatis imperat: V 1, 1; ¶ ab hoste d.: VII 33, 1 *u.* a bello; ¶ ab opere singulisque legionibus singulos ⟨*CC*⟩ legatos Caesar discedere nisi munitis castris uetuerat: II 20, 3; ¶ cum magnae ⟨*c*⟩ manus eo conuenissent, multitudine nauium perterritae . . . a litore discesserant ac se in superiora loca abdiderant: V 8, 6; ¶ duces eorum tota acie pronuntiari ⟨*c*⟩ iusserunt, ne quis ab loco discederet: V 34, 1; ¶ Pompeius neque a mari Dyrrachioque discedere uolebat, . . . neque: 3, 44, 1; ¶ ab opere d.: II 20, 3 *u.* a legionibus; quibus rebus nuntiatis Afranio ⟨-ius?⟩ ab instituto opere dis-

cedit seque in castra recipit: 1, 75, 1; ¶ si ab ora maritima Oricoque ⟨c⟩ discedere nollet: 3, 78, 6; ¶ quod neque insequi cedentes possent neque ab signis discedere auderent (nostri): V 16, 1; accidit, . . . ut uulgo milites ab signis discederent: V 33, 6; ipsi autem (uostri) suos ordines ⟨c⟩ seruare neque ab signis discedere neque . . . eum locum, quem ceperant, dimitti censuerant ⟨c⟩ oportere: 1, 44, 4; ¶ Domitius castris Scipionis aciem suam subiecit, ille a uallo ⟨ualle *NOahl*⟩ non discedere perseuerauit: 3, 37, 2; ¶ Pompeius enim discedens ab urbe in senatu dixerat: 1, 33, 2; quos ab urbe discedens Pompeius erat adhortatus: 1, 34, 3.

b): quod legati eorum paulo ante a Caesare discesserant: IV 12, 1; ¶¶ milites in itinere ab eo (Thermo) discedunt ac domum reuertuntur: 1, 12, 2; Caesar conquiri milites, qui ab eo (Lentulo) discesserant, . . . iubet: 1, 16, 1; neque ab eo (Lentulo Spinthere) prius Domitiani milites discedunt, quam in conspectum Caesaris deducatur: 1, 22, 2; hortatur Curionem Cn. Domitius, . . . ut . . . contendat, et se ab eo non discessurum pollicetur: 2, 42, 3; quod Domitius, *qui* dies complures castris Scipionis castra conlata habuisset, rei frumentariae causa ab eo discesserat et Heracliam . . . iter fecerat: 3, 79, 3; ¶ (quibus ita ⟨c⟩ est interdictum, numero impiorum ac sceleratorum habentur, his ⟨ab his β⟩ omnes decedunt ⟨discedunt *bcei* (β?)⟩: VI 13, 7;) ¶ fortasse non se liberari, sed in aliud tempus reseruari arbitrati discedere a nobis et nouam temptare fortunam . . . constituerunt (Raucillus et Egus): 3, 60, 3; ¶ iter ab Arare Heluetii auerterant, a quibus discedere nolebat: I 16, 3; ¶ quod timore perterritos Romanos discedere a se existimarent: I 23, 3; hostes ab se discessisse omnemque ad eum multitudinem conuertisse: V 49, 3; ¶ sese idcirco ab suis discedere atque ad eum uenire noluisse: V 3, 6.

c): qua . . . ignominia permotus Libo discessit a Brundisio obsessionemque nostrorum omisit: 3, 24, 4; ¶ a(?) Dyrrachio: 3, 44, 1 *u.* **a)** a mari; ¶ consilia inibat, quem ad modum a ⟨ab *AQ*: *om.* β⟩ Gergouia discederet ac rursus omnem exercitum contraheret: VII 43, 5; iam Caesar a ⟨*om.* β⟩ Gergouia discessisse audiebatur: VII 59, 1; ¶ ab(?) Orico: 3, 78, 6 *u.* **a)** ab ora; ¶ inuitatosque eos (Germanos), uti ab ⟨c⟩ Rheno discederent: IV 6, 3.

ββ) ex: (principes) rursus coniuratione facta paulatim ex castris discedere et ⟨c⟩ suos clam ex agris deducere coeperunt: IV 30, 2; ¶ statimque egressus . . . celeriter ex conspectu castrorum discessit: 3, 75, 2; ¶ discedentem uero ex contione (Curionem) uniuersi cohortantur, magno sit animo: 2, 33, 2; ¶ L. Aurunculeius compluresque tribuni militum . . . nihil temere agendum neque ex hibernis iniussu Caesaris discedendum existimabant ⟨c⟩: V 28, 3; licere illis incolumibus ⟨c⟩ per se ex hibernis discedere et, quascumque in ⟨c⟩ partes uelint, sine metu proficisci: V 41, 6; ¶ Pompeius, ne duobus circumcluderetur exercitibus, ex eo loco discedit ⟨-cessit *h pr.*⟩ omnibusque copiis . . . peruenit: 3, 30, 7; cognito[que] Caesaris aduentu ex eo loco discessit (Pompeius) et Mytilenas . . . uenit: 3, 102, 4; quibus rebus cognitis ex his ⟨iis *Ald.*⟩ locis Cassius cum classe discessit: 3, 101, 7; missisque ad eos (L. Lentulum, P. Lentulum, alios) nuntiis, ex his ⟨*ahl*; ut ex his *Of*; *Np.*, *Dt.*⟩ locis discederent, contra uoluntatem suam ⟨c⟩ naues soluerunt ⟨c⟩: 3, 102, 7; ¶ certior factus est ex ea parte uici, quam Gallis concesserat, omnes noctu discessisse: III 2, 1.

γγ): **Tarracone, sim.**: (a?) Dyrrachio: 3, 44, 1 *u.* αα) **a)** a mari; ¶ (Gergouia: VII 43, 5; 59, 1 *u.* αα) **c)** a Gergouia;) ¶ (ab?) Orico: 3, 78, 6 *u.* αα) **a)** ab ora; ¶ quibusdam ⟨c⟩ ciuitatibus habitis honoribus Tarracone discedit pedibusque Narbonem atque inde Massiliam peruenit: 2, 21, 5.

δδ) **inde, unde**: aciesque ad solis occasum continentur; inde utrique in castra discedunt: 1, 83, 3; (Pompeius filius) Lissum expugnare conatus . . . triduum moratus paucis in oppugnatione amissis re infecta inde discessit: 3, 40, 6; ¶ noluit eum locum, unde Heluetii discesserant, uacare: I 28, 4.

β) **quo; αα)**: in castra: 1, 83, 3 *u.* α) δδ); ¶ in ciuitates: VII 88, 7 *u.* **A.**; ¶ in Italiam: V 1, 1 *u.* α) αα) **a)** ab hibernis; ¶ milites, qui lignationis munitionisque causa in siluas discessissent: V 39, 2.

ββ): Dumnorix cum equitibus Haeduorum a castris insciente Caesare domum discedere coepit: V 7, 5; deseritur a suis Varus, non nulla pars militum domum discedit; reliqui ad Caesarem perueniunt: 1, 13, 4; multi domum discesserunt, multi sunt relicti in continenti: 3, 87, 3.

2. **trsl.; A. superiorem, uictorem disced., sim.**: haec eius diei praefertur opinio, ut se utrique superiores discessisse existimarent: 1, 47, 1; ¶ meminerant (milites) ad Alesiam magnam se inopiam perpessos . . .

maximarum ⟨se *add. codd.; Db.; del. Dauis.*⟩ gentium uictores discessisse: 3, 47, 6; ¶ uostri uero, qui satis habebant sine detrimento discedere, ... V omnino suorum amissis quietissime *se* receperunt: 3, 46, 6; ¶ sic est pugnatum, ut aequo proelio discederetur et neutri pellerentur: 3, 112, 7.

B. = **desistere, recedere a:** ab armis disc. *u.* **arma** *p. 307* **c)** *(6 loc.);* ¶ a bello disc.: VII 33, 1 *u.* **1. B. b) α) αα) a)** a bello; ¶ cum litteras ad senatum miserit, ut omnes ab exercitibus discederent, ne id quidem impetrauisse ⟨*c*⟩: 1, 9, 3.

cur hunc (Ariouistum) tam temere quisquam ab officio discessurum iudicaret? I 40, 2; ¶ quid proficimus, si accepto magno detrimento ab oppugnatione castrorum discedimus? 2, 31, 3; ¶ Marcellus perterritus conuiciis a sua sententia discessit: 1, 2, 5.

C. = **deserere, deficere:** Cingetorigem, ... quem supra demonstrauimus Caesaris secutum fidem ab eo non discessisse ⟨cessisse β⟩, hostem iudicat ⟨*c*⟩: V 56, 3; 2, 42, 3 **1. B. b) α) αα) b)** ab eo; 3, 60, 3 *ib.* a uobis.

Remis cum spe defensionis studium propugnandi accessit et hostibus eadem de causa spes potiundi oppidi discessit: II 7, 2.

[**Falso:** ne ... tam coniuncta populo Romano ciuitas ... ad uim atque arma descenderet ⟨β; discederet α; *Vielh.*⟩: VII 33, 1; constituunt, ut ... omnia prius experiantur ⟨*c*⟩, quam ad Critognati sententiam descendant ⟨*Aldus;* quam ab Critognati sententia discedant (descidant β) *X*⟩: VII 78, 1; decurritur ad illud extremum ... senatus consultum, quo nisi ... numquam ante descensum ⟨*Kohlius;* discessum *codd.*⟩ est: 1, 5, 3.]

Discedere lignationis munitionisque (rei frumentariae) **causa:** V 39, 2; 3, 79, 3; **per causam** supplementi ... cogendi: VII 9, 1; — ex fuga: V 17, 5; VII 88, 7; in itinere: 1, 12, 2; — infecta re: VII 17, 5; 3, 40, 6; iniussu Caesaris: V 28, 3; insciente Caesare: V 7, 5; aequis condicionibus; illo auctore atque agente: 1, 26, 4.

Aduerbia: celeriter: 3, 75, 2; longius: V 19, 3; VI 39, 4; (nusquam: VII 17, 5;) paulatim: IV 30, 2; protinus: V 17, 5; temere: I 40, 2; (uulgo: V 33, 6.)

disceptator: cur enim potius Haedui de suo iure et de legibus ad Caesarem disceptatorem ⟨disceptaturi M^2; disceptatum *R. Steph.*⟩ quam Romani ad Haeduos ueniant? VII 37, 5.

discepto: neque uero idem profici longo itineris spatio, cum per alios condiciones ferantur, ac si coram de omnibus condicionibus disceptetur: 1, 24, 6; — sibi placere regem Ptolomaeum atque ... Cleopatram ... de controuersiis iure apud se potius quam inter se armis disceptare ⟨deceptare *h*⟩: 3, 107, 2; — (VII 37, 5 *u.* **disceptator.**)

discerno: ne tanta multitudine confusa nec moderari ⟨*c*⟩ nec discernere suos ... possent: VII 75, 1; (si quod est admissum facinus, ... si de hereditate, de finibus controuersia est, idem (druides) decernunt ⟨*af;* discernunt *αh; Aim.*⟩, praemia poenasque constituunt: VI 13, 5; neque sui iudicii neque suarum esse uirium decernere ⟨*J. Fr. Gron.; Np.;* discern. *codd.; Db., Dt.*⟩, utra pars iustiorem habeat causam: 1, 35, 3.)

discessus. A. subi.: (magnas Gallorum copias) nuntio allato de uictoria Caesaris discessisse, adeo ut fugae similis discessus uideretur: V 53, 7.

B. obiect.: Scipio discessu exercituum ⟨exercitum *ah;* exercitus *NOl*⟩ ab ⟨*c*⟩ Dyrrachio cognito Larisam legiones adduxerat: 3, 80, 4.

C. abl.; a): qui omnibus rebus subito perterriti et celeritate aduentus nostri et discessu suorum neque consilii habendi neque arma capiendi spatio dato perturbantur: IV 14, 2; ne omnis nobilitatis discessu plebs propter imprudentiam laberetur: V 3, 6; etsi multis iam rebus perfidiam Haeduorum ⟨*c*⟩ perspectam habebat atque horum ⟨eorum β⟩ discessu maturari ⟨*c*⟩ defectionem ciuitatis existimabat: VII 54, 2; Petreius atque Afranius ... longius progrediuntur. quorum discessu liberam nacti milites conloquiorum facultatem uulgo procedunt: 1, 74, 1; spem nacti morae discessu nostrorum equitum iter facere incipiunt: 1, 80, 3; cum diuturnitas oppugnationis neglegentiores Octauianos effecisset, nacti occasionem meridiani temporis discessu eorum ... in proxima Octauii castra inruperunt: 3, 9, 6; quod facere Pompeius discessu militum non potuit: 3, 76, 3.

b): Bituriges eorum discessu statim se ⟨*c*⟩ cum Aruernis coniungunt ⟨*c*⟩: VII 5, 7; proditionis insimulatus, ... quod eius discessu Romani tanta oportunitate et celeritate uenissent: VII 20, 1; Fabium discessu eorum duabus relictis portis obstruere ceteras: VII 41, 4; munitiones ... perfecit, ut ne magna quidem multitudine, si ita accidat † eius discessu ⟨*sic codd.; Schn., Fr., Db.;* si ita accidat eius discessu *del. Whitte;* eius discessu *del. Oud.;* equitatus discessu *F. Schöller;* equitum discessu *Göl.;* eius accessu *coni. Np.;* Vercingetorigis

arcessitu *Paul;* artius obsessa *Hell.; u. CC*⟩ munitionum praesidia circumfundi possent: VII 74, 1; qui omnes discessu Curionis . . . ex castris in oppidum propter timorem sese recipiunt: 2, 35, 6; discessu ⟨*u. CC*⟩ Liburnarum ex Illyrico M. Octauius cum iis, quas habebat, nauibus Salonas peruenit: 3, 9, 1.

D. c. praep.: qui de Germanorum discessu per exploratores certiores facti . . . remigrauerant ⟨*c*⟩: IV 4, 6; ¶¶ nam **post** discessum Belgarum dimissis Haeduorum copiis ad eum reuerterat: II 14, 1; tantus fuit etiam post discessum hostium terror, ut: VI 41, 2.

Discessus *semel* (3, 9, 1) *ad nauium profectionem pertinet, reliquis ad hominum abitum.* — Digressus, abitus *non exstant ap. Caes.*

(**discindo**: etsi mons ⟨*c*⟩ Cebenna . . . altissima niue iter impediebat, tamen discussa ⟨discissa β⟩ niue . . . ad fines Aruernorum peruenit: VII 8, 2.)

disciplina. A. = διδασκαλία. **institutio, doctrina: a) obiect.**: quod neque in uulgum disciplinam efferri uelint neque eos, qui discunt ⟨*c*⟩, litteris confisos minus memoriae studere: VI 14, 4; ¶ disciplina in Britannia reperta atque inde in Galliam translata esse existimatur: VI 13, 11.

b) gen.: ad hos ⟨*c*⟩ (druides) magnus adulescentium numerus disciplinae causa concurrit: VI 13, 4.

c) c. praep.: tantis excitati praemiis et sua sponte multi in disciplinam conueniunt et a parentibus propinquisque mittuntur. magnum ibi numerum uersuum ediscere dicuntur: VI 14, 2. 3; ¶ itaque annos non nulli uicenos ⟨*c*⟩ in disciplina permanent: VI 14, 3; *cf.* in disciplinam; ¶¶ satis esse magna utrimque incommoda accepta, quae **pro** disciplina et praeceptis habere possent ⟨*c*⟩, ut reliquos casus timerent: 3, 10, 4.

B. = παιδεία. εὐταξία: **a) subi.**: celeriter confecto per suos dilectu . . . et celeritate et copiis docuit, quid populi Romani disciplina atque opes possent: VI 1, 4; ¶ quos tamen aliquid usus ac disciplina, quam ⟨*c*⟩ a nobis accepissent, subleuarent: I 40, 5.

b) obiect.: accipere: I 40, 5 *u.* a); ¶ qui (Gabiniani milites) iam in consuetudinem Alexandrinae uitae ac licentiae uenerant et nomen disciplinamque populi Romani dedidicerant ⟨*Ald.*; dedicerant *O*; didicerant *z*⟩: 3, 110, 2.

c) abl.: quod ⟨*CC*⟩ a pueris nullo officio aut disciplina adsuefacti nihil omnino contra uoluntatem faciant: IV 1, 9.

discludo: quibus (utrisque tignis) disclusis atque in contrariam partem reuinctis tanta erat operis firmitudo: IV 17, 7; ¶ mons ⟨*c*⟩ Cebenna, qui Aruernos ab Heluiis discludit: VII 8, 2.

disco. A. abs.: se (Heluetios) ita a patribus maioribusque suis didicisse, ut magis uirtute contenderent quam dolo aut insidiis niterentur ⟨*CC*⟩: I 13, 6; ut in conloquium uenire inuitatus (Ariouistus) grauaretur neque de communi re discendum ⟨*Paul;* dicendum *codd.; edd.*⟩ sibi et cognoscendum putaret: I 35, 2; qui diligentius eam rem cognoscere uolunt, plerumque illo discendi causa proficiscuntur: VI 13, 12; quod neque in uulgum disciplinam efferri uelint neque eos, qui discunt ⟨discant β⟩, litteris confisos minus memoriae studere: VI 14, 4.

B. sequ. acc. c. inf.: ibi a Viridomaro atque Eporedorige Haeduis appellatus discit cum omni equitatu Litauiccum ad sollicitandos Haeduos profectum . . .: VII 54, 1.

[Falso: qui (milites) iam . . . nomen disciplinamque populi Romani dedidicerant ⟨*Ald.*; dedicerant *O*; didicerant *z*⟩: 3, 110, 2.]

(**discretio**: ait sic Caesar in libris analogiae: duae sunt Albae, alia ista, quam nouimus in † Aricia ⟨Marsia *Np.*⟩, et alia hic in † Italia ⟨Latio *Np.*⟩. uolentes Romani discretionem facere istos Albanos dixerunt, illos Albenses: *ap. Pomp. comm. art. Don. (Keil V p. 144); cf. Np. p. 753 adnot.*)

discribo: locis certis horrea constituit uecturasque frumenti finitimis ciuitatibus discripsit ⟨*Büchelcr;* descripsit *Dahl; edd.;* imperauit *f*⟩: 3, 42, 4.

discrimen: uidet imminere hostes atque in summo esse rem ⟨rem esse β⟩ discrimine: VI 38, 2.

discurro: Antiochiae . . . bis tantus exercitus clamor et signorum sonus exauditus est, ut in muris armata ciuitas discurreret. hoc idem Ptolomaide accidit: 3, 105, 3.

discutio: ne aut tela tormentis immissa ⟨missa *Ohl*⟩ tabulationem perfringerent aut saxa ex catapultis latericium discuterent: 2, 9, 3; ¶ etsi mons ⟨*c*⟩ Cebenna . . . altissima niue iter impediebat, tamen discussa ⟨discissa β⟩ niue sex ⟨*c*⟩ in altitudinem ⟨*c*⟩ pedum atque ita uiis patefactis summo militum sudore ⟨labore β⟩ ad fines Aruernorum peruenit: VII 8, 2.

disicio: (deiectis ⟨*a*¹; *Vrsin.*; disiectis *ah; edd.*; desectis *R. Menge*⟩, ut diximus, antemnis . . . milites summa ui transcendere in hostium naues contendebant: III 15, 1;) ¶ (quibus ad recipiendum crates derectae ⟨*Nahl;*

directae *Of; Np.*; disiectae *Kran.; Db., Dt.*; deiectae *Vielh.*⟩ longuriique obiecti ⟨*c*⟩ . . . magno impedimento fuerunt: 3, 46, 5;**)** ¶ **(**si arborum trunci siue trabes ⟨*Rud. Schneider*; naues *codd.; edd.*⟩ deiciendi ⟨disiciendi *Geyer*⟩ operis causa ⟨*c*⟩ essent a barbaris *immissae: IV 17, 10;**)** ¶ milites . . . hostium phalangem perfregerunt. ea disiecta gladiis destrictis in eos impetum fecerunt: I 25, 2; ¶¶ hi ⟨*c*⟩ nostros disiectos adorti proelium renouarunt: III 20, 4.

dispar: Eporedorix Haeduus, summo loco natus adulescens et summae domi potentiae, et una Viridomarus, pari aetate et gratia, sed genere dispari: VII 39, 1; ¶ cum . . . ex essedis desilirent et pedibus dispari proelio contenderent: V 16, 2.

Dissimilis *non exstat ap. Caes.*

disparo: quos ille . . . ex fuga excepit, . . . ut procul in uia dispositis familiaribus suis principibusque ciuitatum disparandos deducendosque ad suos curaret ⟨*c*⟩: VII 28, 6.

dispergo. A. (ptc. pf. pass.) = dissipare: (cum . . . calones, equites, funditores, Numidas diuersos ⟨dispersos *Kraff.*⟩ dissipatosque in omnes partes fugere uidissent: II 24, 4;**)** ¶ sub uesperum dispersi ac dissipati (Indutiomari equites) discedunt: V 58, 3; ¶ nullum eius modi casum exspectans, quo . . . dispersis ac paene deletis hostibus . . . offendi posset: VI 36, 2; pabulum secari ⟨*c*⟩ non posse; necessario dispersos hostes ex aedificiis petere: VII 14, 4; ¶ genus erat pugnae militum illorum, ut . . . ordines suos non magnopere seruarent, rari dispersique pugnarent: 1, 44, 1; ut primus excursus uisque militum infringeretur aciesque distenderetur atque in suis ordinibus dispositi dispersos adorirentur ⟨*c*⟩: 3, 92, 2; ¶ erat . . . manus certa nulla, . . . sed in ⟨*c*⟩ omnes partes dispersa multitudo: VI 34, 1; ¶ neque Bibulus impeditis nauibus dispersisque remigibus satis mature occurrit: 3, 7, 3.

multos ex fuga dispersos (Eburones) excipiunt: VI 35, 6; ¶ Ariouistum . . . desperantes iam de pugna et dispersos (Gallos) subito adortum . . . uicisse: I 40, 8; ¶ hos (Numidas) oppressos somno et dispersos adorti magnum eorum numerum interficiunt: 2, 38, 5; ¶¶ dispersis in opere nostris subito ex omnibus partibus siluae euolauerunt: III 28, 3; tum dispersos (nostros) depositis armis in metendo occupatos subito adorti . . . perturbauerant: IV 32, 5.

nullum enim poterat uniuersis *a perterritis ac dispersis periculum accidere: VI 34, 3; neque ex occulto insidiandi et dispersos circumueniendi singulis deerat audacia: VI 34, 6; dispersosque, cum longius necessario procederent, adoriebatur magnoque incommodo adficiebat: VII 16, 3.

B. = distribuere: haec erant milia ⟨*c*⟩ XLV, euocatorum circiter duo . . .; quae tota acie disperserat ⟨dispersae erant *O*⟩: 3, 88, 4.

dispicio: omnibus eius iugi collibus occupatis, qua dispici ⟨*Paul; Hold.*; despici *codd.; rell. edd.*⟩ poterat, horribilem speciem praebebat: VII 36, 2; ¶ postea dispecta ⟨*Paul; Hld.*; despecta *codd.; rell. edd.*; perspecta *Miller*⟩ paucitate ex omnibus partibus impetum faciunt (barbari): VI 39, 4.

dispono. A. = distribuere, uariis locis ponere: ut mare transire Caesarem prohiberet, eiusque rei causa omni ora maritima classem disposuerat (Pompeius): 3, 5, 2; ¶ neque ad ripam dispositae cohortes aduersariorum perfici (pontes) patiebantur: 1, 50, 1; (1, 73, 3 *u.* stationes;) reliquas cohortes VII ⟨in *add. a; Np., Dt.*⟩ castris propinquisque castellis praesidio disposuerat (Pompeius): 3, 88, 4; Caesar dispositis per uias cohortibus impetum eius sustinuit: 3, 111, 1; ¶ **(**Caesar dispositis in uallo custodiis ⟨β; custodibus α; *edd.*⟩ recipi (Mandubios) prohibebat: VII 78, 5;**)** ¶ custodias disponere *u.* **custōdia** *p. 809* **(**β**)** *(6 loc.)* ¶ (Labienus) aciem derigi iubet et ⟨*c*⟩ paucis turmis praesidio ad impedimenta dimissis ⟨?⟩ reliquos equites ad latera disponit: VI 8, 5; (1, 73, 3 *u.* stationes;) ut equitibus per oram ⟨*c*⟩ maritimam ⟨*c*⟩ ab Antonio dispositis aquari prohiberentur: 3, 24, 4; Vatinius . . . per equites dispositos aqua prohibere classiarios instituit: 3, 100, 2; nisi eo ipso tempore quidam nuntii de Caesaris uictoria per dispositos equites essent allati: 3, 101, 3; ¶ Caesar omni exercitu ad utramque partem munitionum ⟨*c*⟩ disposito . . . equitatum ex castris educi ⟨*c*⟩ . . . iubet: VII 80, 1; ¶ expeditos autem ex euocatis *cum sagittariis funditoribusque raros in muro turribusque disponit (Pompeius): 1, 27, 5; ¶ (Vercingetorix) castra *ponebat dispositis exploratoribus, necubi effecto ponte Romani copias traducerent: VII 35, 1; exploratores hostium, ut ⟨*om. BM*⟩ omni fluminis parte erant dispositi, . . . ab nostris opprimuntur: VII 61, 1; ¶ ut (Vercingetorix) procul in uia dispositis familiaribus suis principibusque ciuitatum disparandos deducendosque ad suos curaret ⟨*u. CC*⟩: VII 28, 6; ¶ (funditores: 1, 27, 5 *u.* expeditos;) ¶ quas (legiones) a Caesare acceptas in Apulia hiber-

norum causa disposuerat (Pompeius): 1, 14, 3; quas (legiones) Narbone circumque ea loca hiemandi causa ⟨*CC*⟩ disposuerat: 1, 37, 1; ¶ equitatum omnem et peditum milia X sibi ... mitterent, quae in praesidiis rei frumentariae causa disponeret: VII 34, 1; ¶ ipse in ⟨*c; om. rell.; Np.*⟩ iis operibus, quae facere instituerat, milites disponit non certis spatiis intermissis, . . . sed perpetuis uigiliis stationibusque, ut contingant inter se . . .: 1, 21, 3; ¶ pueris mulieribusque in muro dispositis ⟨depos. *ah*⟩, ne quid cotidianae consuetudinis desideraretur, ipsi (ciues Rom.) ... in proxima Octauii castra inruperunt: 3, 9, 6; ¶ pedites: VII 34, 1 *u.* milia; ¶ praesidia disponit, castella communit, quo facilius, si se inuito transire conarentur, prohibere possit: I 8, 2; (Menapii) cis Rhenum dispositis praesidiis Germanos transire prohibebant: IV 4, 3; ipsi (Eporedorix Viridomarusque) . . . praesidia custodiasque ad ripas Ligeris disponere . . . coeperunt: VII 55, 9; Allobroges crebris ad Rhodanum dispositis praesidiis magna cum ⟨*c*⟩ cura et diligentia suos fines tuentur: VII 65, 3; Caesar praesidiis in ⟨*2 dett.; om. Oχ; Np.*⟩ montibus dispositis omni ad Hiberum intercluso itinere . . . castra communit: 1, 72, 5; praesidiis enim dispositis omnia litora a Caesare tenebantur: 3, 15, 2; ¶ principes: VII 28, 6 *u.* familiares; ¶ pueros: 3, 9, 6 *u.* mulieres; ¶ (sagittarios: 1, 27, 5 *u.* expeditos;) ¶ scaphas (Antonius) ... contexit eoque milites delectos imposuit atque eas in litore pluribus locis separatim disposuit: 3, 24, 1; ¶ accedebat huc, ut (hostes) numquam conferti . . . proeliarentur stationesque dispositas haberent: V 16, 4; (quibus in castellis ⟨*c*⟩ interdiu stationes ponebantur ⟨dispon. *β*⟩, ne qua subito eruptio fieret: VII 69, 7;) (duces aduersariorum) crebras stationes disponunt equitum et cohortium alariarum: 1, 73, 3; ¶ (nostri) fundis librilibus sudibusque, quas in opere disposuerant, . . . Gallos ⟨*c*⟩ proterrent: VII 81, 4; ¶ interim suos cohortatus tormenta in muris disponit certasque cuique partes ad custodiam urbis attribuit (Domitius): 1, 17, 3; ¶ simul ipse Cordubae conuentus per se portas Varroni clausit, custodias uigiliasque in turribus muroque disposuit: 2, 19, 3.

B. = **ordinare, constituere**: tum demum Titurius . . . trepidare et concursare cohortesque disponere, haec tamen ipsa timide . . .: V 33, 1; ¶ ad Ligerem uenit uadoque per equites inuento . . . disposito equitatu, qui uim fluminis refringeret ⟨*c*⟩, . . . incolumem exercitum traduxit: VII 56, 4; ¶ ante ⟨*c*⟩ hos ⟨*c*⟩ obliquis ⟨*c*⟩ ordinibus in quincuncem dispositis scrobes . . . fodiebantur: VII 73, 5; ¶¶ ut primus excursus uisque militum infringeretur aciesque distenderetur atque in suis ordinibus dispositi ⟨dispositis *a*[1]⟩ dispersos adorirentur ⟨*c*⟩: 3, 92, 2.

Disponere cohortes, equites, exercitum, *sim.* ad latera: VI 8, 5; ad utramque partem: VII 80, 1; ad ripam, ripas Ligeris: 1, 50, 1; VII 55, 9; ad Rhodanum: VII 65, 3; ¶ Narbone circumque ea loca legiones: 1, 37, 1; ¶ cis Rhenum praesidia: IV 4, 3; ¶ ordines in quincuncem: VII 73, 5; ¶ custodias, milites, praesidia, scaphas, sudes, tormenta, *sim.* in Apulia: 1, 14, 3; (in castellis: VII 69, 7;) in litore pluribus locis: 3, 24, 1; *in* montibus: 1, 72, 5; in muro, muris, muro turribusque: VII 27, 1; 3, 9, 6; 1, 17, 3; 27, 5; 2, 19, 3; in opere, operibus: VII 81, 4; 1, 21, 3; (in suis ordinibus dispositi: 3, 92, 2;) in praesidiis: VII 34, 1; in ripis: 1, 83, 5; in turribus *u.* in muro; in uallo: VII 78, 5; in uia: VII 28, 6; ¶ cohortes, equites per oram maritimam: 3, 24, 4; per uias: 3, 111, 1; ¶ Narbone *u. s.* circum; — **pluribus locis** *u. s.* in litore; omni ora maritima classem: 3, 5, 2; omni fluminis parte exploratores: VII 61, 1; ¶ (in) castris propinquisque castellis praesidio cohortes: 3, 88, 4; ¶ hibernorum, hiemandi, eius rei, rei frumentariae causa: VII 34, 1; 1, 14, 3; 37, 1; 3, 5, 2.

Aduerb.: diligentius: 3, 8, 4; paulo incautius: VII 27, 1; (interdiu: VII 69, 7; procul: VII 28, 6;) separatim: 3, 24, 1; timide: V 33, 1.

disputatio: hac in utramque ⟨*Qβ*; utraque *ABM*⟩ partem ⟨*B*[1]*Qβ*; parte *AM*⟩ disputatione habita . . . inquit: V 30, 1; ¶ sic triduum disputationibus excusationibusque extrahitur: 1, 33, 3; — res disputatione ad mediam noctem perducitur: V 31, 3.

disputo: disputatur in consilio *a Petreio atque Afranio et tempus profectionis quaeritur: 1, 67, 1; — paucis cum esset in utramque partem uerbis disputatum, res huc *deducitur, ut: 1, 86, 3; — multa praeterea (druides) de sideribus atque eorum motu, de mundi ac terrarum magnitudine, de rerum natura, de deorum immortalium ui ⟨de ui deorum *β*⟩ ac potestate disputant et iuuentuti tradunt: VI 14, 6.

dissensio: A. **subi.**: tantaque inter eos dissensio exsistit ⟨extitit *O*⟩, ut manum conserere atque armis dimicare conentur: 1, 20, 4;

¶ ne qua ⟨*c*⟩ oriatur pecuniae cupiditas, qua ex re factiones dissensionesque ⟨diuisionesque *M*⟩ nascuntur: VI 22, 3.

B. obi.: ad timorem nouarum tabularum tollendum . . ., qui fere ⟨ferre *ahl*⟩ bella et ciuiles dissensiones sequi consueuit: 3, 1, 3.

C. gen.: erant in sinistro cornu legiones duae traditae a Caesare initio dissensionis ex senatus consulto: 3, 88, 1; ¶ cohortatus Haeduos, ut controuersiarum ac dissensionis ⟨dissensionum β⟩ obliuiscerentur: VII 34, 1.

D. abl.: comprehendunt utrumque et orant, ne sua dissensione et pertinacia rem in summum periculum deducant: V 31, 1.

E. c. praep.: non ignorans, quanta ex dissensionibus incommoda oriri consuessent: VII 33, 1; ¶¶ contra in dissensione ⟨-onem α⟩ nullam se salutem perspicere: V 31, 2; retineri urbano motu Caesarem neque in tantis dissensionibus ad exercitum uenire posse: VII 1, 2; quod perterritus miles in ciuili dissensione timori magis quam religioni consulere consuerit ⟨*c*⟩: 1, 67, 3.

Discordia, discidium *non exstant ap. Caes.*

dissentio: Cottae quidem atque eorum, qui dissentirent, consilium quem habere ⟨*c*⟩ exitum? V 29, 7; ¶ quae ab reliquis Gallis ciuitates dissentirent ⟨desentirent *AQ*⟩, has sua diligentia adiuncturum atque unum consilium totius Galliae effecturum: VII 29, 6; ab his primo Marsi dissentire incipiunt . . ., tantaque inter eos dissensio exsistit, ut: 1, 20, 3.

dissero: taleae . . . in terram infodiebantur mediocribusque intermissis spatiis omnibus locis disserebantur: VII 73, 9.

dissimulo. A. alqd: cum uultus Domitii cum oratione non consentiret . . ., res diutius tegi dissimularique non potuit: 1, 19, 2; ¶¶ principibus Galliae euocatis ⟨*c*⟩ Caesar ea, quae cognouerat, dissimulanda sibi existimauit: IV 6, 5; ¶ quod si iam, inquit, haec explorata habeamus, quae de exercitus alienatione dicuntur, . . . quanto haec dissimulari ⟨*l*[1]; -are *Oafh; Np., Db.*⟩ et occultari ⟨-are *O*⟩ quam per nos confirmari praestet? 2, 31, 5.

B. abs.: litteris perlectis Domitius dissimulans in consilio ⟨*c*⟩ pronuntiat Pompeium celeriter subsidio uenturum: 1, 19, 1.

dissipo: cum . . . calones, equites, funditores, Numidas diuersos ⟨dispersos *Kraff.*⟩ dissipatosque in omnes partes fugere uidissent: II 24, 4; ¶ sub uesperum dispersi ac dissipati discedunt (equites): V 58, 3; ¶ dissipatis ac perterritis hostibus . . . manus erat nulla, quae . . . causam timoris adferret: VI 35, 3; ¶ qui inopinantes pabulatores et sine ullo dissipatos timore adgressi . . . intercipiunt: 1, 55, 1.

dissoluo: militibus aequa facta aestimatione pecuniam pro his rebus dissoluit ⟨soluit *O*⟩: 1, 87, 1.

dissuadeo: datur petentibus uenia dissuadente primo Vercingetorige, post concedente: VII 15, 6.

distendo: aciemque eius distrahi paterentur; idque . . . fecisse dicebatur, ut primus excursus uisque militum infringeretur aciesque distenderetur: 3, 92, 2.

distineo. A. propr.: relinquebatur, ut (Pompeius) . . . quam latissimas regiones praesidiis teneret Caesarisque copias quam maxime posset distineret: 3, 44, 2; ¶ legiones a praesidio atque impedimentis interclusas maximum flumen distinebat ⟨destinabat α⟩: VII 59, 5; ¶ docet, quanto opere rei publicae communisque salutis intersit manus hostium distineri, ne cum tanta multitudine uno tempore confligendum sit: II 5, 2; Sabinum . . . mittit, qui eam manum distinendam curet: III 11, 4; quos (Haeduos) Caesar ab dextra parte alio ascensu manus ⟨*om. a*⟩ distinendae ⟨-ndi *a?*⟩ causa miserat: VII 50, 1; Romanorum manus tantis munitionibus distinetur nec facile pluribus locis occurrit: VII 84, 3; plura castella Pompeius pariter distinendae manus causa temptauerat, ne ex proximis praesidiis succurri posset: 3, 52, 1; ¶ haec utraque (tigna) insuper bipedalibus trabibus immissis . . . binis utrimque fibulis ab extrema parte distinebantur ⟨*X*; destinabantur *E; Fr., Db.*; *u. CC*⟩: IV 17, 6.

B. trsl.: unam esse Haeduorum ciuitatem, quae certissimam Galliae uictoriam distineat ⟨*M*[2]*af;* destineat *Qh;* detineat *recc.; Np., Db., Dt., Hld.;* dedistineat *ABM*⟩; eius auctoritate reliquas ⟨*c*⟩ contineri: VII 37, 3.

disto. A.: quantum eorum tignorum iunctura distabat ⟨*u. CC*⟩: IV 17, 6; fossam . . . derectis lateribus duxit, ut eius fossae ⟨*c*⟩ solum tantundem pateret, quantum summae fossae ⟨summa (*om.* fossae) β; summa fossae *Schn.*⟩ labra distarent ⟨distabant β⟩: VII 72, 1.

B. distare ab: non enim amplius pedum milibus duobus ab castris castra distabant: 1, 82, 4; castraque Cleopatrae non longo spatio ab eius castris distabant: 3, 103, 2.

C. dist. inter se: trabes derectae . . . distantes inter se binos pedes in solo conlocantur:

VII 23, 1; turres toto opere circumdedit, quae pedes LXXX inter se distarent: VII 72, 4; huius generis octoni ordines ducti ⟨c⟩ ternos inter se pedes distabant: VII 73, 8; in Sicore flumine pontes effecerat duos distantes inter se milia passuum IIII: 1, 40, 1; duae primum trabes in solo aeque longae ⟨c⟩ distantes inter se pedes ⟨pedum *Of*⟩ IIII conlocantur: 2, 10, 2.

distraho. **A.** propr.: Pompeius suis praedixerat, ut ⟨c⟩ Caesaris impetum exciperent ... aciemque eius distrahi paterentur: 3, 92, 1; *cf.* **distendo**; ¶ quae (materia) ... introrsus reuincta neque perrumpi neque distrahi potest: VII 23, 5.

B. trsl.: subicitur etiam L. Metellus ... ab inimicis Caesaris, qui hanc rem distrahat reliquasque res ... impediat: 1, 33, 3.

[**Falso**: ut ... pars ad scopulos adlisa interficeretur, pars ab nostris detraheretur ⟨*dett.;* distrah. *Ox*; deprenderentur *Koch*⟩: 3, 27, 2.]

distribuo. **A.** = διανέμειν, verteilen; **a) alqd**: partiendum sibi ac latius distribuendum exercitum putauit: III 10, 3; ¶ ad hunc modum distributis legionibus facillime inopiae frumentariae ⟨*CC*⟩ sese mederi posse existimauit: V 24, 6; ¶ pecus ... uiritim distribuit (Vercingetorix), frumentum parce ... metiri instituit: VII 71, 7; ¶¶ generatimque distributi ⟨*AQβ*; distributis *BM*⟩ ⟨in ciuitates *add. codd.; edd.; del. Paul*⟩ omnia uada ... (Galli) obtinebant: VII 19, 2.

b) alqd alci: ex reliquis captiuis toto exercitui capita singula praedae nomine distribuit: VII 89, 5; ¶ ab ... euocatis equos sumit Germanisque distribuit: VII 65, 5; ¶ quod ⟨quicquid *β*⟩ praeterea nauium longarum habebat, quaestori ⟨id quaestoribus *β*⟩, legatis praefectisque distribuit: IV 22, 3; huc accedebant XVIII onerariae naues ...; has equitibus distribuit ⟨tribuit *β*⟩: IV 22, 4; ¶ a tribunis militum ... mutuas pecunias sumpsit; has exercitui distribuit: 1, 39, 3.

c) aliquos circum: quos (gladiatores) postea ... circum familias ⟨*Rubenius;* familiares *codd.*⟩ conuentus Campaniae custodiae causa (Lentulus) distribuit: 1, 14, 5.

d) alqos in: coactus est aliter ... exercitum in hibernis conlocare legionesque in plures ciuitates distribuere: V 24, 1; ¶ (Pompeius) magnum numerum ... supplementi nomine in legiones distribuerat: 3, 4, 2.

B. = μερίζειν, διαιρεῖν, einteilen: copiis in tres partes distributis impedimenta omnium legionum Aduatucam contulit: VI 32, 3; (hostes) suas quoque copias in tres partes distribuerunt: VII 61, 4; ¶ postero die in tres partes distributo equitatu duae se acies ab duobus lateribus ostendunt, una ...: VII 67, 1; ¶ cohortibusque caetratis ⟨c⟩ subsidio missis scienter in duas partes (equites) sese distribuunt, alii ut ..., alii ut: 1, 55, 2; ¶¶ (generatim distributi [in ciuitates]: VII 19, 2 *u.* **A. a)** *extr.*)

(distringo *u.* **destringo.)**

disturbo: (naues cum turribus) ad opera Caesaris adpellebat, ut rates perrumperet atque opera disturbaret: 1, 26, 1.

(ditio *u.* **dicio.)**

ditissimus *u.* **dis.**

diu. **A.** = **longo temporis spatio**: ubi hostes uiderunt ea, quae diu longoque spatio refici non posse sperassent, paucorum dierum opera ... refecta: 2, 16, 1.

B. = **per longum temporis spatium; a) posit.**: non diu commorati nec longius ab infimo colle progressi: 1, 42, 4; ¶ quodque tam diu se impune iniurias intulisse ⟨*Pramm.;* tulisse *codd.; edd.*⟩ admirarentur: I 14, 4; ¶ multi ut diu iactato bracchio praeoptarent scutum ⟨c⟩ manu emittere: I 25, 4; ¶ ancipiti proelio diu atque acriter pugnatum est: I 26, 1; diu cum esset pugnatum: I 26, 4; pugnatum est diu atque acriter: III 21, 1; ¶ quod ... comminus tam diu stetissent et nostrorum impetum sustinuissent: 1, 47, 2; ¶ ob eam causam (se) quam diu potuerit tacuisse: I 17, 6.

b) compar.; α): si diutius alatur controuersia: VII 32, 5; ¶ uti ... continuatione imbrium diutius sub pellibus milites contineri non possent: III 29, 2; ¶ res diutius tegi dissimularique non potuit: 1, 19, 2; ¶ exspectari diutius non oportere, quin ad castra iretur: III 24, 5; ¶ diutius nostrorum militum impetum hostes ferre non potuerunt: IV 35, 2; quod diutius laborem ferre non possent: VII 20, 5; ¶ his persuaderi, ut diutius morarentur ..., non poterat: II 10, 5; neque nostros exercitus propter frumenti inopiam diutius apud se morari posse confidebant: III 9, 5; ¶ ne diutius commeatu prohiberetur: I 49, 1; ¶ diutius cum sustinere nostrorum impetus non possent ⟨*u. CC*⟩: I 26, 1; non posse (se) eius imperia diutius sustinere ⟨sustineri *B²*⟩: I 31, 13; nisi subsidium sibi summittatur ⟨c⟩, sese diutius sustinere non posse: II 6, 4; ut non posse inopiam diutius sustinere confiderent: 1, 69, 2; neque uero diutius ... multitudinem telorum sustinere potuerunt: 3,

95,4; ¶ tegi: 1,19,2 *u.* dissimulari; ¶ quoniam reliqui crudelitate odium effugere non potuerunt neque uictoriam diutius tenere: *ap. Cic. ad Att.* IX 7 *C*, 1; ¶ ut ⟨*c*⟩ Germanos diutius in Gallia uersari noluerant ⟨*c*⟩: II 1,3.

β) = nimis diu: ubi se diutius duci intellexit: I 16,5; ¶ diutius in his rebus administrandis morati: VII 82,4.

c) superl.: ut quam diutissime longioris fugae consilium occultaret: 3,102,3; ¶ qui diutissime impuberes permanserunt, maximam . . . ferunt laudem: VI 21,4.

diuersus. A. de iis, quae inter se differunt; a) propr.: L. Plancus . . . locum capit superiorem diuersamque aciem in duas partes constituit, ne ab equitatu circumueniri posset: 1,40,5; ¶ ut incertis temporibus diuersisque itineribus iretur: VII 16,3; ¶ cum *diuersae *legiones ⟨*Ciacc.;* diuersis legionibus *codd.; edd.; u. CC*⟩ aliae alia in parte hostibus resisterent: II 22,1; item alia in parte diuersae duae legiones, undecima et octaua, . . . proeliabantur: II 23,3; ¶ *(erant)* municipia etiam diuersis ⟨aduersis *1 det.; Np.*⟩ partibus coniuncta ⟨*u. CC*⟩: 2,29,4; ¶¶ cum . . . calones, equites, funditores, Numidas diuersos ⟨dispersos *Kraff.*⟩ dissipatosque in omnes partes fugere uidissent: II 24,4; *(nostri)* aequo animo singulas binis nauibus obiciebant atque iniecta manu ferrea et retenta utraque naue diuersi pugnabant: 1,58,4.

b) trsl.: cognitaque re diuersa sibi ambo consilia capiunt: Caesar, ut quam primum se cum Antonio coniungeret, Pompeius, ut uenientibus in itinere se opponeret: 3,30,2.

B. de iis, quae ab aliis differunt: erat enim iter a proposito diuersum, contrariamque in partem iri uidebatur: 1,69,1; quod diuerso ab ea regione itinere profectum uidebat: 3,41,4; ipse diuerso itinere quam potuit occultissime reliquas cohortes . . . eduxit: 3,67,3; ¶ pares ⟨*c*⟩ eiusdem generis munitiones, diuersas ab his, contra exteriorem hostem perfecit: VII 74,1; ¶ rectaque fluminis Danuuii regione (Hercynia silua) pertinet ad fines Dacorum et Anartium; hinc se flectit sinistrorsus diuersis a ⟨*c*⟩ flumine regionibus: VI 25,3.

(diues *u.* dis.)

Diuiciacus. *In prima huius nominis syllaba uocalem* i *omnibus fere locis codd. habere uidentur;* e *exstat in AQB*[1] (deuiciac.) I 32,1; *in iisdem et a pr.* (*in hoc* Deuitiac.) II 4,7; *in AB*[1] I 31,3; *in AQ* I 32,3; VI 12,5; *in* β (deuitiac.) VII 39,1; *in Bpr.* I 20,6; *in a pr.* (Deuitiac.) I 16,5; *reliquis locis* (I 3,5; 18,1. 8; 19,2. *(bis)* 3; 20,1; 41,4; II 5,2; 10,5; 14,1; 15,1) *omnes codd. uidentur consentire in uocali* i. — *Quinta huius nominis littera uidetur fuisse* c, *non* t; *his quidem locis* c *in omnibus uidetur exstare libris mscr.:* I 18,1. 8; 19,2. *(bis)* 3; 20,1. 6; 31,3; 32,1. 3; *ceteris locis* t *in his reperitur codd.: in A*[1]*Bcorr.* β II 10,5; *in A*β VII 39,1; *in Bcorr. et a* II 4,7; 14,1; 15,1; *in B* I 3,5; *in Bcorr.* I 41,4; *in a pr.* I 16,5; *in a corr.* II 5,2; *in C* VI 12,5. *Itaque, nisi Gallicae linguae leges repugnant,* Diuiciacus *scribendum censeo, quae forma etiam ap. Cic. (de diuin. I 90) in antiquissimo codice exstat et haud scio an* Diuiconis *nomine confirmetur.*

1. Haeduus: Dumnorigi Haeduo, fratri Diuiciaci, . . . persuadet: I 3,5; conuocatis eorum principibus, quorum magnam copiam in castris habebat, in his Diuiciaco et Lisco, qui summo magistratui praeerat ⟨*Nicasius Ellebodius;* praeerant *X; defend. Mowat*⟩: I 16,5; Caesar hac oratione Lisci Dumnorigem, Diuiciaci fratrem, designari sentiebat: I 18,1; (Dumnorigem) odisse . . . Romanos, quod eorum aduentu potentia eius deminuta et Diuiciacus frater in antiquum locum gratiae atque honoris sit restitutus: I 18,8; his omnibus rebus unum repugnabat, quod Diuiciaci fratris summum in populum Romanum studium, summam in se uoluntatem, egregiam fidem, iustitiam, temperantiam cognouerat; nam ne eius supplicio Diuiciaci animum offenderet uerebatur: I 19,2; itaque prius quam quicquam conaretur, Diuiciacum ad se uocari iubet: I 19,3; *cf. qu. sequ.;* Diuiciacus multis cum lacrimis Caesarem complexus obsecrare coepit, ne quid grauius in fratrem statueret: I 20,1; *cf.* § 2—6; praeterita se Diuiciaco fratri condonare dicit: I 20,6; locutus est pro his Diuiciacus Haeduus: I 31, 3(—16); unum se esse ex omni ciuitate Haeduorum, qui adduci non potuerit, ut iuraret aut liberos suos obsides daret. ob eam rem se ex ciuitate profugisse et Romam ad senatum uenisse auxilium postulatum: I 31, 8. 9; hac oratione ab Diuiciaco habita omnes . . . auxilium a Caesare petere coeperunt: I 32,1; cum ab his (Sequanis) saepius quaereret neque ullam omnino uocem exprimere posset, idem Diuiciacus Haeduus respondit: I 32,3(—5); itinere exquisito per Diuiciacum, quod ex *Gallis ei maximam fidem habebat: I 41,4; ipse Diuiciacum Haeduum magnopere cohortatus docet, quanto opere rei publicae communisque salutis intersit manus hostium distineri: II 5,2; *cf.*

§ 3; quod Diuiciacum ⟨quoque *add.* $B^2\beta$⟩ atque Haeduos finibus Bellouacorum adpropinquare cognouerant: II 10, 5; pro his (Bellouacis) Diuiciacus — nam post discessum Belgarum dimissis Haeduorum copiis ad eum reuerterat, — facit uerba: II 14, 1(—6); Caesar honoris Diuiciaci atque Haeduorum causa sese eos . . . conseruaturum dixit: II 15, 1; qua necessitate adductus Diuiciacus auxilii petendi causa Romam ad senatum profectus imperfecta ⟨infecta β; *Np.*⟩ re redierat: VI 12, 5; Viridomarus . . ., quem Caesar ab Diuiciaco sibi ⟨sibi ab deuitiaco β; *Schn.*⟩ traditum ex humili loco ⟨*c*⟩ ad summam dignitatem perduxerat: VII 39, 1.

II. Suessionum rex: apud eos (Suessiones) fuisse regem nostra etiam memoria Diuiciacum, totius Galliae potentissimum, qui cum magnae partis harum regionum tum etiam Britanniae imperium obtinuerit: II 4, 7.

Diuico: Heluetii . . . legatos ad eum mittunt, cuius legationis Diuico princeps fuit, qui bello Cassiano dux Heluetiorum fuerat. is ita cum Caesare egit: I 13, 2. 3; *cf. q. sequ.;* Diuico respondit: . . . hoc responso dato discessit: I 14, 7.

diuido. A. = distribuere; a) alqd: qua re ⟨*c*⟩ animaduersa Caesar copias suas diuisit partemque . . . remanere iussit, partem . . . remisit, . . .: 3, 97, 3; ¶ qua re nuntiata Caesar suum quoque equitatum tripertito diuisum contra hostem ire iubet: VII 67, 2; ¶ ciuitatem esse omnem in armis; diuisum senatum, diuisum populum, suas ⟨in suas *ik; Scal.;* in duas *R. Menge; u. CC*⟩ cuiusque eorum clientelas: VII 32, 5.

sic belli rationem esse diuisam, ut illi classe ⟨*c*⟩ naues auxiliaque sua impedirent, ipse ut aqua terraque eos prohiberet: 3, 17, 3.

b) alqd in partes: (VII 32, 5 *u.* **A. a)** populum;) ¶¶ nam omnis ciuitas Heluetia in quattuor pagos diuisa est ⟨quatt. partes uel pagos est diuisa *af;* nam omnis . . . diuisa est *del. Paul; Hld.*⟩: I 12, 4; ¶¶ namque omnes ciuitates in partes diuisae sunt duas ⟨diuis. s. in duas p. β⟩: VI 11, 5; ¶ cum esset Caesaris classis diuisa in duas partes, dimidiae parti praeesset P. Sulpicius . . ., dimidiae M. Pomponius: 3, 101, 1; ¶ exercitum in duas partes diuisit: quattuor legiones . . . Labieno ducendas dedit, sex ipse . . . duxit: VII 34, 1; ¶ intellegere se diuisum esse populum *Romanum* in partes duas ⟨duas part. *Oa; Np., Dt.*⟩. . . . principes uero esse earum partium . . .: 1, 35, 3; ¶ cum (uicus) hic ⟨B^2h; hunc *i; Dt.;* hinc αa⟩ in duas partes flumine ⟨$B^2\beta$; flumen α; *Dt.*⟩ diuideretur ⟨*X;* diuideret *i; Dt.*⟩, alteram partem . . . Gallis concessit, alteram . . . cohortibus *ad hiemandum* attribuit: III 1, 6; ¶¶ Gallia est omnis diuisa in partes tres, quarum unam incolunt Belgae, aliam Aquitani, tertiam . . . Galli: I 1, 1.

B. diuidere ab = seiungere *u.* **ab** *p. 10 (8 loc.).*

C. = dimittere (?): saepe in eum locum uentum est tanto in omnes partes diuiso ⟨dimisso *Paul*⟩ equitatu, ut: VI 43, 4.

diuinus: omnia diuina humanaque iura ⟨*del. Grut.*⟩ permiscentur: 1, 6, 8; ¶ non (se) existimare Romanos sine ope diuina ⟨deorum β⟩ bellum gerere: II 31, 2; ¶ illi (druides) rebus diuinis intersunt, sacrificia publica ac priuata procurant, religiones interpretantur: VI 13, 4; nam neque druides habent (Germani), qui rebus diuinis praesint, neque sacrificiis student: VI 21, 1.

Diuitiacus *u.* **Diuiciacus.**

diurnus: crebris diurnis nocturnisque eruptionibus aut aggeri ignem inferebant aut . . .: VII 22, 4; ¶ huc Caesar magnis nocturnis diurnisque ⟨diuturnisque *BM*⟩ itineribus contendit: I 38, 7; neque diurno neque nocturno itinere intermisso . . . in Lingones contendit: VII 9, 4; admodum magnis diurnis nocturnisque itineribus confectis . . . uenit: VII 56, 3; Pompeius . . . Dyrrachio timens diurnis eo ⟨*Ohl; om. f;* seu *a*⟩ nocturnisque itineribus contendit: 3, 13, 1.

diutinus: Massilienses . . . graui etiam pestilentia conflictati ex diutina conclusione et mutatione uictus: 2, 22, 1; ¶ ne grauius permoti milites . . . contemptione ⟨*c*⟩ sui et diutino labore omnes puberes interficerent: 2, 13, 3; cum alius discessisset, alius ex diutino labore in ipsis operibus quieti se dedisset: 2, 14, 1; ¶ quod . . . uirtute eorum expiato incommodo neque hostibus diutina laetitia ⟨β; laetatio α; *edd.*⟩ neque ipsis longior dolor relinquatur: V 52, 6.

diuturnitas: longo interposito spatio, cum diuturnitas oppugnationis neglegentiores Octauianos effecisset, . . . inruperunt: 3, 9, 6; ¶ diuturnitate belli defatigatis ⟨*c*⟩ Gallis Ariouistum . . . uicisse: I 40, 8; — quod diuturnitate pugnae hostes defessi proelio excedebant: III 4, 3; — erat in oppido ⟨*c*⟩ multitudo insolens belli diuturnitate otii: 2, 36, 1; ¶ quae (prouincia) propter diuturnitatem pacis nullum auxilium desiderarit: 1, 85, 7.

diuturnus: diuturni laboris detrimentum sollertia et uirtute militum breui reconciliatur: 2,15,4; — temptemus . . ., si possimus ⟨*c*⟩ omnium uoluntates recuperare et diuturna uictoria uti: *ap. Cic. ad Att.* IX 7 *C*, 1; ¶ consuesse enim deos immortales . . . his secundiores interdum res et diuturniorem impunitatem concedere: I 14, 5.

diuulgo: diuulgato Domitii consilio milites . . . secessionem faciunt: 1,20,1.

do. A. = *διδόναι*; **a)** alqd; **α)** concr.: quibus illi (Haedui) agros dederunt: I 28,5; neque ullos in Gallia uacare agros, qui dari tantae praesertim multitudini sine iniuria possint: IV 8,2; ¶ (Scipio) confirmandorum militum causa diripiendas his ciuitates ⟨-tibus *h*⟩ dedit: 3,31,4; ¶ Caesar ex eo tempore, dum ad flumen Varum ueniatur, se frumentum daturum pollicetur: 1,87,1; ¶ non, illis ⟨illi *Clark.*⟩ hordeum cum daretur, non legumina recusabant: 3, 47, 7; ¶ litteras: 3,57, 2 *u.* **β)** mandata; ¶ tandem dat Cotta ⟨precibus *add. Deiter*⟩ permotus manus ⟨manum *A*⟩ (dat manus = *uictum se confitetur*); superat sententia Sabini: V 31,3; ¶ ad senatum refertur: . . . pecunia uti ex aerario Pompeio detur: 1,6,3; etsi eam pecuniam publicam esse constabat datamque a Pompeio in stipendium: 1,23,4; ¶ Caesari ad . . . stipendium exercitui dandum . . . necesse erat adire ⟨*c*⟩ Apolloniam: 3,78,1; ¶ placere sibi bello confecto ternas tabellas dari ad iudicandum iis, qui ordinis essent senatorii . . .: 3,83,3.

β) abstr.: agger ab uniuersis in munitionem ⟨*c*⟩ coniectus et ascensum dat Gallis et: VII 85,6; ¶ parique condicione ex muro ac turribus bellandi data se uirtute ⟨*CC*⟩ nostris adaequare non posse intellegunt: 2,16,3; ¶ quibus esset persuasum non ab hoste, sed ab homine amicissimo Ambiorige ⟨*CC*⟩ consilium datum: V 31,6; ¶ eo sibi minus dubitationis dari, quod eas res . . . memoria teneret: I 14,1; ¶ concedendum non putabat; neque homines inimico animo data facultate per prouinciam itineris faciundi temperaturos ab iniuria . . . existimabat: I 7,5; quod reliquis tamen fugae facultas daretur: I 32,5; idque (oppidum) natura loci sic muniebatur, ut magnam ad ducendum bellum daret facultatem: I 38,4; non modo defesso ex pugna excedendi, sed ne saucio quidem eius loci, ubi constiterat, relinquendi ac sui recipiendi facultas dabatur: III 4,4; quantum ei facultatis ⟨facultas *A*⟩ dari potuit, qui naui ⟨*c*⟩ egredi . . . non auderet: IV 21,9; neque ulla nostris facultas aut administrandi aut auxiliandi dabatur: IV 29,2; quanta praedae faciendae atque in perpetuum sui liberandi facultas daretur, si Romanos castris expulissent, demonstrauerunt: IV 34,5; neque sui colligendi neque consistendi aut ex essedis ⟨*c*⟩ desiliendi facultatem (hostibus) dederunt (equites): V 17,4; non aegris, non uulneratis facultas quietis datur: V 40,5; hunc scutis protegunt, in hostem tela uniuersi ⟨protegunt hostes, in illum uniuersi tela **β**⟩ coiciunt neque dant regrediendi ⟨progrediendi **β**⟩ facultatem: V 44,6; Cicero data facultate Gallum ab eodem Verticone ⟨*c*⟩ . . . repetit ⟨*c*⟩: V 49,2; uos data facultate uobis consulite: VII 50,4; nostri cedentes . . . insecuti ⟨*c*⟩ sui colligendi facultatem non dederunt: VII 80,8; quod si iniquitatem loci timeret, datum iri ⟨*c*⟩ *iam aequo ⟨*c*⟩ loco pugnandi facultatem, quod . . . ⟨*CC*⟩: 1,71,4; tum uero neque ad explorandum idoneum locum castris neque ad progrediendum data facultate consistunt necessario: 1,81,1; non datur libera muri defendendi facultas ⟨non d. l. m. d. facultas *suspecta Grutero unc. incl. Np.; u. CC*⟩: 2, 11,3; maximeque opus esse in conspectum ⟨*c*⟩ exercitum ⟨*CC*⟩ uenire et conloquendi dare facultatem: 2,27,3; uelle se de maximis rebus cum Caesare loqui, si sibi ⟨*recc.*; sibi eius *N?Ohl*; ei *a*; eis *Np.*; *om. f*⟩ facultas detur: 3,15,6; postquam id difficilius ⟨*c*⟩ uisum est neque facultas perficiendi dabatur: 3, 60, 5; ¶ hac oratione adducti inter se fidem et ius iurandum dant: I 3,8; M. Aristium . . . fide data ⟨data fide **β**⟩ ex oppido Cauillono educunt: VII 42,5; quoad fides esset data Caesarem facturum, quae polliceretur: 1,10,4; ¶ mihi meum nomen ⟨*c*⟩ restituite, ne ad contumeliam honorem dedisse uideamini: 2,32,14; ¶ tribusque horis [noctis] exercitui ad quietem datis castra ad Gergouiam mouit ⟨*c*⟩: VII 41, 1; ¶ negat se more et exemplo populi Romani posse iter ulli per prouinciam dare: I 8,3; illud se polliceri . . . tutum ⟨se *add.* **β**⟩ iter per ⟨suos *add.* **β**⟩ fines daturum: V 27,10; ¶ ius iurandum: I 3,8 *u.* fidem; tum conlaudatis Carnutibus dato iure iurando ab omnibus, qui aderant, tempore eius rei constituto ab concilio ⟨*c*⟩ disceditur: VII 2,3; ¶ dum locus comminus ⟨communis *Oz*⟩ pugnandi daretur, . . . singulas binis nauibus obiciebant: 1,58,4; diductisque ⟨*c*⟩ nostris paulatim nauibus et ⟨*c*⟩ artificio gubernatorum *et* mobilitati nauium locus dabatur: 2,6,2; — locum se aequum ⟨se aecum *Victorius*; secum *ahl*; secun-

dum *O;* se eis *f:* se tutum *Voss.*⟩ ad dimicandum dedisse: 3, 73, 5; ¶ his datis ⟨*Rud. Schneider; om. codd.; edd.*⟩ mandatis eum ab ⟨*c*⟩ se dimittit: II 5, 4; his datis mandatis eos ab se dimisit ⟨dimittit β⟩: VII 54, 4; his datis ⟨dictis β⟩ mandatis ⟨*om.* β⟩ . . . secunda uigilia silentio equitatum dimittit ⟨*c*⟩: VII 71, 5; his datis mandatis Brundisium cum legionibus VI peruenit: 1, 25, 1; huic dat litteras mandataque ⟨et mandata *f*⟩ ad eum: 3, 57, 2; — postulauit deinde ⟨*c*⟩ eadem, quae legatis in mandatis dederat: I 43, 9; ¶ quod magnis muneribus datis gladiatoriae familiae reliquias (Milo) habebat: 3, 21, 4; ¶ dat negotium Senonibus reliquisque Gallis, . . . uti ea, quae apud eos gerantur, cognoscant seque de his rebus certiorem faciant: II 2, 3; ¶ fugitiuis omnibus nostris certus erat Alexandriae receptus certaque uitae condicio, ut dato nomine militum essent ⟨*c*⟩ numero: 3, 110, 4; ¶ ne Varus quidem Attius dubitat copias producere, siue sollicitandi milites ⟨*c*⟩ siue aequo loco dimicandi detur occasio, ne facultatem praetermittat: 2, 33, 5; ¶ dabat operam, ut in officio Dumnorigem contineret, nihilo tamen setius omnia eius consilia cognosceret ⟨*c*⟩: V 7, 3; daturum se operam, ne longius triduo a ⟨*c*⟩ castris absit: VII 9, 2; extremum atque ultimum senatus consultum . . .: dent operam consules, praetores, tribuni plebis ⟨pr., tr. pl. *ahl;* P. R. tr. pl. *Of*⟩ quique pro ⟨*om. codd.; add. Pantagathus*⟩ coss. ⟨cons. *ahl;* consules *Of*⟩ sint ⟨sunt *Ohl; om. af*⟩ ad urbem, ne quid res publica detrimenti capiat: 1, 5, 3; quotienscumque sit decretum, darent operam magistratus, ne quid res publica detrimenti caperet: 1, 7, 5; dandam omnibus operam, ut acceptum incommodum uirtute sarciretur: 3, 73, 5; uestro imperatori quam consueuistis ⟨*Ciacc.;* constituistis *codd.; edd.*⟩ operam date: 3, 91, 1; mea sponte facere constitueram, ut quam lenissimum me praeberem et Pompeium darem operam ut reconciliarem: *ap. Cic. ad Att.* IX 7 *C*, 1; ¶ cum tanta multitudine hostium . . . nisi aequo loco aut oportunitate aliqua data legato dimicandum non existimabat: III 17, 7; ¶ constituit Curio, cum primum sit data potestas, proelio rem committere: 2, 33, 3; ¶ submotis sub murum cohortibus . . . facilis est nostris receptus datus: 1, 46, 2; equitatus autem noster . . . inter duas acies perequitans commodiorem ac tutiorem nostris receptum dat: 1, 46, 3; propinquitas castrorum celerem superatis ex fuga receptum dabat: 1, 82, 5; ut . . ., si quid grauius accidisset, magna multitudine nauium et tutius et facilius in Siciliam receptus daretur: 2, 30, 3; ¶ ut se sub ipso uallo constipauerant recessumque primis ultimi non dabant: V 43, 5; ¶ praesenti malo aliis malis remedia dabantur ⟨remediabantur *uel* medebantur *Madu.*⟩: 1, 81, 3; ¶ hoc responso dato discessit (Diuico): I 14, 7; nullo ab nostris dato responso . . . discedunt: V 58, 3; ¶ ita nostri acriter in hostes signo dato impetum fecerunt . . ., ut . . . spatium non daretur: I 52, 3; Caesari omnia uno tempore erant agenda: . . . signum tuba dandum, ab opere reuocandi milites, . . . acies instruenda ⟨*c*⟩, milites cohortandi, signum dandum: II 20, 1; quod non longius hostes aberant quam quo telum adigi ⟨*c*⟩ posset, proelii committendi signum dedit: II 21, 3; breui spatio interiecto, uix ut . . . tempus daretur, hostes ex omnibus partibus signo dato decurrere . . .: III 4, 1; post dato signo ex castris erumperent: III 5, 3; Sabinus suos hortatus cupientibus signum dat: III 19, 2; uentum . . . nactus secundum dato signo et sublatis ancoris circiter milia passuum septem . . . progressus: IV 23, 6; Carnutes . . . Cenabum signo dato ⟨dato signo *Oud.; Db.*⟩ concurrunt: VII 3, 1; iis, qui primi murum ascendissent ⟨*c*⟩, praemia proposuit militibusque signum dedit: VII 27, 2; his rebus expositis signum dat ⟨dat s. β⟩: VII 45, 10; milites dato signo celeriter ad munitionem perueniunt: VII 46, 4; reprehendit, quod . . . neque signo recipiendi dato ⟨dato recip. β⟩ constitissent neque . . . retineri potuissent: VII 52, 1; Labienus milites cohortatus . . . dat signum proelii: VII 62, 2; eodem tempore clamore exaudito dat tuba signum suis Vercingetorix atque ex oppido educit: VII 81, 3; quo cognito signum dari iubet et uasa militari ⟨*c*⟩ more conclamari: 1, 66, 2; (Afranianos contra multis rebus sui timoris signa misisse ⟨iam dedisse *uel* dedisse *Madu.*⟩: quod suis non subuenissent, quod . . .: 1, 71, 3;) illi . . . hora circiter VIIII. signo dato legiones educunt: 1, 82, 1; sese (Saburram), cum opus esset, signum proelii daturum et quod rem postulare cognouisset imperaturum: 2, 40, 3; dat suis signum Saburra, aciem constituit et circumire ordines atque hortari incipit: 2, 41, 2; subito Antonianae scaphae signo dato se in hostes incitauerunt: 3, 24, 3; Caesar . . . suos per Antonium . . . cohortatus tuba signum dari atque in hostes impetum fieri iussit: 3, 46, 4; Caesar meridiano fere tempore signo profectionis dato exercitum educit: 3, 76, 3; his constitutis rebus signo iam profectionis dato tabernaculisque detensis animum aduersum ⟨*c*⟩ est:

3, 85, 3; exercitui imperauit, ne iniussu suo concurreret; se, cum id fieri uellet, uexillo signum daturum: 3, 89, 4; hac habita oratione exposcentibus militibus et studio pugnae ardentibus tuba signum dedit: 3, 90, 4; hic signo dato Sequimini me, inquit, . . . et uestro imperatori quam *consueuistis operam date: 3, 91, 1; nostri milites dato signo cum infestis pilis ⟨*om. hl; signis N; Ciacc.*⟩ procucurrissent: 3, 93, 1; quartae aciei . . . dedit signum: 3, 93, 4; ¶ ut spatium pila ⟨*c*⟩ in hostes coiciendi non daretur: I 52, 3; huc magno cursu contenderunt, ut quam minimum spatii ad se colligendos armandosque ⟨armandosque *om.* β⟩ Romanis daretur: III 19, 1; ad has res conficiendas sibi tridui spatium daret: IV 11, 3; quibus ad consilia capienda nihil spatii dandum existimabat: IV 13, 3; qui (Germani) neque consilii ⟨consilium *a(h?)*⟩ habendi neque arma capiendi spatio dato perturbantur: IV 14, 2; nec docendi Caesaris propinquis eius spatium datur nec tribunis plebis . . . facultas tribuitur: 1, 5, 1; operum magnitudo et continens omnium dierum labor . . . perficiendi spatium non dabat: 3, 63, 4; Caesar Pompeianis . . . intra ⟨*c*⟩ uallum compulsis nullum spatium perterritis dare ⟨-ri?⟩ oportere existimans milites cohortatus est: 3, 95, 1; ¶ quo facilius hostibus timoris det ⟨det tim. β⟩ suspicionem: VI 7, 8; ne aut inferre iniuriam uideretur aut daret ⟨β; *Schn., Db.*; dare α; *rell. edd.*⟩ timoris aliquam ⟨aliq. tim. β⟩ suspicionem: VII 54, 2; reliqui resistebant, nec dabat suspicionem fugae quisquam: VII 62, 4; ¶ breui spatio interiecto, uix ut iis rebus, quas constituissent, conlocandis ⟨*CC*⟩ atque administrandis ⟨ministrandis β⟩ tempus daretur: III 4, 1; tempus uero conloquio non dare neque accessurum polliceri magnam pacis desperationem adferebat: 1, 11, 3; ¶ libenter Caesar petentibus Haeduis dat ueniam excusationemque accipit: VI 4, 3; datur petentibus uenia dissuadente primo Vercingetorige, post concedente: VII 15, 6.

in se uno non seruari, quod sit omnibus datum semper imperatoribus, ut rebus feliciter gestis aut cum honore aliquo aut certe sine ignominia domum reuertantur: 1, 85, 10; — quae legatis in mandatis dederat: I 43, 9 *u.* mandata *extr.*

b) alqm: arbitros inter ciuitates dat, qui litem aestiment poenamque constituant: V 1, 9; cum fides tota Italia esset angustior neque creditae pecuniae soluerentur, constituit, ut arbitri darentur: per eos fierent aestimationes possessionum: 3, 1, 2; ¶ ex quibus (equitibus) . . . adduxerat D Ariobarzanes ex Cappadocia; ad eundem numerum Cotys ⟨*c*⟩ ex Thracia dederat et Sadalam ⟨*c*⟩ filium miserat: 3, 4, 3; CCC (equites) Tarcondarius Castor et Domnilaus ex Gallograecia dederant; horum alter una uenerat, alter filium miserat: 3, 4, 5; ¶ reliquum exercitum Q. ⟨*c*⟩ Titurio Sabino et L. ⟨*c*⟩ Aurunculeio Cottae legatis in Menapios . . . ducendum ⟨deducendum β⟩ dedit: IV 22, 5; ¶ eique (Dumnorigi) filiam suam in matrimonium dat (Orgetorix): I 3, 5; ¶ datur obsidis loco Caesari filius Afranii: 1, 84, 2; ¶ ex quibus unam (legionem) in Morinos ducendam C. Fabio legato dedit, alteram in Neruios Q. Ciceroni, tertiam in Esubios L. Roscio; quartam in Remis . . . hiemare iussit, tres in † Belgis conlocauit: V 24, 2. 3; quam (legionem) L. Roscio in pacatissimam et quietissimam partem ducendam dederat: V 24, 7; quattuor legiones in Senones Parisiosque Labieno ducendas dedit: VII 34, 2; ¶ obsidesque uti inter sese (Heluetii et Sequani) dent perficit ⟨*c*⟩: Sequani, ne itinere Heluetios prohibeant, Heluetii, ut sine maleficio et iniuria transeant: I 9, 4; tamen si obsides ab iis sibi dentur, uti ea, quae polliceantur, facturos intellegat, . . . sese cum iis pacem esse facturum: I 14, 6; ita Heluetios a maioribus suis institutos esse, uti obsides accipere, non dare consuerint: I 14, 7; quod per fines Sequanorum Heluetios traduxisset, quod obsides inter eos dandos curasset, quod ea omnia non modo iniussu suo et ciuitatis, sed etiam inscientibus ipsis fecisset: I 19, 1; (Haeduos) coactos esse Sequanis obsides dare nobilissimos ciuitatis ⟨*aut* nobilissimorum liberos ciuitatis *scribendum aut* nobil. ciuit. *delend. censet Vielh.*⟩: I 31, 7; unum se (Diuiciacum) esse . . ., qui adduci non potuerit, ut iuraret aut liberos suos obsides daret: I 31, 8; sese (Haeduos) ne obsidibus quidem datis pacem Ariouisti redimere potuisse ⟨*c*⟩: I 37, 2; obsides ipsorum (Gallorum) uoluntate datos: I 44, 2; omnes Belgas . . . contra populum Romanum coniurare obsidesque inter se dare: II 1, 1; neque se (Remos) . . . contra populum Rom. coniurasse ⟨*c*⟩ paratosque esse et obsides dare et imperata facere et oppidis recipere et frumento ceterisque rebus iuuare: II 3, 3; qui ⟨quae B^2β (nationes)⟩ se obsides daturas, imperata facturas pollicerentur: II 35, 1; missis ad eum undique legatis obsidibusque datis et pace facta constituit: III 1, 4; quod per eos suos se obsides, quos Crasso dedissent, reciperaturos existimabant (Veneti): III 8, 2; multa Caesarem . . . incitabant: . . . rebellio facta post deditionem, defectio datis obsidibus,

tot ciuitatum ⟨*c*⟩ coniuratio: III 10, 2; barbari . . . coniurare, obsides inter se dare, copias parare coeperunt: III 23, 2; qui (Vbii) uni ex Transrhenanis ad Caesarem legatos ⟨*c*⟩ miserant, amicitiam fecerant, obsides dederant: IV 16, 5; legati ueniunt, qui polliceantur ⟨*c*⟩ obsides dare atque imperio populi Romani obtemperare: IV 21, 5; hostes . . . obsides daturos quaeque imperasset ⟨sese *add.* β⟩ facturos ⟨esse *add.* α; *edd. plur.;* facturos sese *Schn.;* facturos [esse] *Hld.*⟩ polliciti sunt: IV 27, 1; obsidesque imperauit; quorum illi (hostes) partem statim ⟨stat. part. β⟩ dederunt, partem ex longinquioribus locis accersitam ⟨*c*⟩ paucis ⟨*c*⟩ diebus sese ⟨*c*⟩ daturos ⟨esse *add.* β⟩ dixerunt: IV 27, 6; quod obsides dare intermiserant (principes Britannorum): IV 31, 1; (Neruios) in deditionem uenire atque obsides sibi dare coegit: VI 3, 2; Vbii ⟨*c*⟩, qui ante obsides dederant atque in deditionem uenerant: VI 9, 6; si amplius obsidum uelit dari, pollicentur (Vbii) ⟨*sic* β; uellet, dare poll. α; *Schn., Hld.;* uelit, dare poll. *rell. edd.*⟩: VI 9, 7; missis . . . legatis de deditione arma conferri ⟨*c*⟩, iumenta produci, sescentos obsides dari iubet: VII 11, 2; ut celeritate reliquas res conficeret, . . . arma conferri ⟨*c*⟩, equos ⟨*CC*⟩ produci, obsides dari iubet: VII 12, 3; (1, 84, 2 *u.* filium;) obsides ab Apolloniatibus exigere coepit. illi uero daturos se negare: 3, 12, 2; ¶ partem obsidum: IV 27, 6 *u.* obsides.

(increpitare atque incusare reliquos Belgas, qui se populo Romano dedidissent ⟨M^2h^2; dedidissent *a;* dedissent αh^1⟩ patriamque uirtutem proiecissent: II 15, 5;) ¶ meridiano tempore, cum alius discessisset, alius ex diutino labore in ipsis operibus quieti se dedisset: 2, 14, 1; — cum saeuire uentus coepisset et se ⟨saeuire uentus coepisset et *om.* β; et se *om.* α⟩ uento dedissent ⟨et se u. ded. *del. (Grut.) Frig.; u. CC*⟩: III 13, 9.

B. = *(τιθέναι,) καθιστάναι*: (milites) resistentes hostes redintegrato proelio in fugam coniecerunt ⟨coiecerunt *ABM;* dederunt β⟩: II 23, 2; nostri . . . in hostes impetum fecerunt atque eos in fugam dederunt: IV 26, 5; Caesar omnibus portis eruptione facta equitatuque emisso celeriter hostes in fugam dat ⟨dat h. i. fug. β⟩, sic uti ⟨*c*⟩ omnino pugnandi causa resisteret nemo: V 51, 5.

Accipere, non dare: I 14, 7.

Diripiendas militibus ciuitates **dare**: 3, 31, 4; legiones (exercitum) ducendas (-dum): IV 22, 5; V 24, 2. 7; VII 34, 2.

Obsides dare liberos, nobilissimos: I 31, 7. 8; ¶ honorem **ad** contumeliam: 2, 32, 14; III horas ad quietem: VII 41, 1; — filiam in matrimonium: I 3, 5; pecuniam in stipendium: 1, 23, 4; — (obsides, arbitros, ius iurandum) inter sese (eos): I 3, 8; 9, 4; 19, 1; II 1, 1; III 23, 2; V 1, 9; — obsidis **loco** filium: 1, 84, 2.

Aduerb.: ante: VI 9, 6; facilius: VI 7, 8; 2, 30, 3; libenter: VI 4, 3; semper: 1, 85, 10; statim (paucis diebus): IV 27, 6; tutius: 2, 30, 3.

doceo. A. = **instituere, edocere; a) alqm**: (Neruii) haec ab nobis cognouerant et quosdam ⟨*CC*⟩ de exercitu nacti ⟨*c*⟩ captiuos ab his docebantur: V 42, 2; — quibus rebus nostri usu docti haec reperiebant remedia: 3, 50, 2.

b) alqd: turres ad altitudinem ualli, falces testudinesque, quas idem captiui docuerant, parare ac facere coeperunt: V 42, 5.

c) alqm alqd: V 42, 2 *u.* a); naues faciant, cuius generis eum superioribus annis usus Britanniae docuerat. carinae ac ⟨docuerant carinae. ac *Ohl*⟩ . . .: 1, 54, 1.

d) alqm, sequ. acc. c. inf.: cum . . . ciuitas eo conuenisset doceretur que (Caesar) paucis ⟨doceretur perpaucis *AQ*⟩ clam conuocatis . . . fratrem a ⟨*c*⟩ fratre renuntiatum . . .: VII 33, 3.

e) alqm, sequ. interrog. obl.: superioribus proeliis exercitati (milites) quid fieri oporteret non minus commode ipsi sibi ⟨*c*⟩ praescribere quam ab aliis doceri poterant: II 20, 3; — hi (serui) iam ante edocti ⟨hic iam docti β⟩, quae interrogati pronuntiarent, . . . dicunt: VII 20, 10.

B. = **certiorem facere; a) alqm**: nec docendi Caesaris propinquis eius spatium datur: 1, 5, 1.

b) (alqm) de alqa re: praemittit ad Boios, qui de suo aduentu doceant hortenturque, ut: VII 10, 3; pollicetur L. Piso censor sese iturum ad Caesarem, item L. Roscius praetor, qui de his rebus eum doceant: 1, 3, 6.

C. = **demonstrare uerbis; a) abs.**: interfecto Indutiomaro, ut docuimus, ad eius propinquos . . . imperium defertur: VI 2, 1.

b) sequitur α) obiect.: acerbitatem inimicorum docet, qui ⟨*c*⟩ . . . recusarent: 1, 32, 5; ¶ Allobroges . . . cuncta, ut erant acta, exposuerunt et Caesaris profectionem, aduentum ⟨*Oahl;* et aduentum *f*⟩ Pompei docuerunt. a quibus Domitius certior factus: 3, 79, 6; ¶ eo fama iam praecurrerat ⟨*c*⟩, quam supra docuimus, de proelio Dyrrachino: 3, 80, 2.

β) acc. c. inf.: Caesar . . . commemorauit ⟨*c*⟩ . . .; quam rem et paucis contigisse et pro

magnis ⟨*c*⟩ hominum ⟨*CC*⟩ officiis consuesse tribui docebat ⟨*del. Kraff.*⟩: I 43, 4; (*cf.* γ) I 43, 6;) P. Sextius Baculus . . . et item C. Volusenus . . . ad Galbam adcurrunt ⟨*c*⟩ atque unam esse spem salutis docent, si eruptione facta extremum auxilium experirentur: III 5, 2; III 18, 4 *u.* γ); Pirustae ⟨*c*⟩ legatos ad eum mittunt, qui doceant nihil earum rerum publico factum consilio, seseque paratos esse demonstrant: V 1, 7; L. Aurunculeius compluresque tribuni militum et primorum ordinum centuriones nihil temere agendum neque . . . discedendum existimabant ⟨docebant β⟩; quantasuis ⟨*c*⟩ copias Germanorum sustineri posse munitis hibernis docebant: V 28, 3. 4; Labienus . . . rem gestam in Eburonibus perscribit, docet omnes equitatus ⟨*c*⟩ peditatusque copias Treuerorum . . . consedisse: V 47, 5; rem gestam proponit, . . . quod detrimentum . . . sit acceptum, hoc aequiore animo ferundum docet, quod: V 52, 6; legatos mittunt, qui doceant neque auxilia ⟨*c*⟩ ex sua ciuitate in Treueros missa neque ab se fidem laesam: VI 9, 6; a quibus receptos ex fuga Tencteros atque Vsipetes supra docuimus: VI 35, 5; hoc ueteres non probant milites, quos sub uexillo una profectos docuimus: VI 40, 4; docet (Vercingetorix) longe alia ratione esse bellum gerendum atque antea gestum ⟨*c*⟩ sit: VII 14, 2(—10); nuntiis ad ciuitatem Haeduorum missis, qui suo beneficio conseruatos docerent, quos iure belli interficere potuisset: VII 41, 1; omnium superiorum dimicationum fructum in eo die atque hora docet consistere: VII 86, 3; contionatur . . . commemorat . . . queritur . . .; atque haec superioris aetatis exempla expiata Saturnini atque Gracchorum casibus docet . . .: 1, 7, 5; decuriones Auximi ad Attium . . . conueniunt; docent sui iudicii rem non esse . . .: 1, 13, 1; coacto senatu iniurias inimicorum commemorat. docet se nullum extraordinarium honorem adpetisse . . .; patientiam proponit suam . . .; acerbitatem inimicorum docet . . .; praedicat . . . commemorat: 1, 32, 2(—6); (hostes) orant . . .; docent, si omnino turris concidisset, non posse ⟨*c*⟩ milites contineri . . .; haec . . . ut ab hominibus doctis . . . pronuntiantur: 2, 12, 4 (*Np.* 5); unum ⟨*c*⟩ Allobrogem ex duobus, quos perfugisse ad Pompeium supra docuimus, . . . interfecit: 3, 84, 5; Ciliciensis legio coniuncta cum cohortibus ⟨*c*⟩ Hispanis, quas traductas ab Afranio docuimus, in dextro cornu erant conlocatae: 3, 88, 2.

γ) **interrog. obl.:** commemorauit . . ., docebat . . .; docebat ⟨dicebat *a;* referebat *h*[1]; referebat uel dicebat B^2h^2⟩ etiam, quam ueteres . . . causae necessitudinis ipsis cum Haeduis intercederent, quae senatus consulta . . . in eos facta essent, ut omni tempore totius Galliae principatum Haedui tenuissent . . .: I 43, 6. 7; ipse Diuiciacum Haeduum magnopere cohortatus docet, quanto opere rei publicae . . . intersit manus hostium distineri: II 5, 2(—3); qui (Gallus) timorem Romanorum proponit, quibus angustiis ipse Caesar a Venetis prematur docet, neque longius abesse, quin proxima nocte Sabinus clam ex castris exercitum educat: III 18, 4; cohortatus milites docuit, quantum usum haberet . . . potiri oppido pleno atque opulento: 3, 80, 5.

D. = **factis probare:** tribus ante exactam hiemem et constitutis et adductis legionibus . . . et celeritate et copiis docuit, quid populi Romani disciplina atque opes possent: VI 1, 4.

Vsu docti: 3, 50, 2; (*cf.* 1, 54, 1.)

Aduerb.: (ante: VII 20, 10;) commode: II 20, 3; supra: VI 35, 5; 3, 80, 2; 84, 5.

doctus ui adiect.: haec atque eiusdem generis complura ut ab hominibus doctis magna cum misericordia fletuque pronuntiantur: 2, 12, 4 (*Np.* 5).

documentum: auribus desectis . . . domum remittit, ut sint reliquis documento et magnitudine poenae perterreant alios: VII 4, 10; *cum* quantum in bello fortuna posset iam ipsi incommodis suis satis essent documento: 3, 10, 6.

Dolabella (Cornelius). 1. (Cn.): (C. Caesar . . . in Dolabellam actionis I. lib. I.: ⟨*u. Hertz*⟩: *Gell.* IV 16, 8.)

2. (P.): Dolabella tuo nihil scito mihi esse iucundius. hanc adeo habebo gratiam illi; * * * ⟨*excidisse nonn. suspicatur Wsbg.*⟩ neque enim aliter facere poterit: tanta eius humanitas, is sensus, ea in me est beneuolentia: *ap. Cic. ad Att.* IX 16, 3.

doleo. A. absol.: consuesse enim deos immortales, quo grauius homines ex commutatione rerum doleant, quos . . . ulcisci uelint, his secundiores interdum res . . . concedere: I 14, 5.

B. sequitur a) acc. c. inf.: accedebat, quod suos ab se liberos abstractos obsidum nomine dolebant (Galli): III 2, 5; quod ei ⟨*c*⟩, qui uirtute belli omnibus gentibus praeferebantur, tantum se eius opinionis deperdidisse, ut a populo Romano imperia perferrent, grauissime dolebant: V 54, 5; qui iam ante se populi Romani imperio subiectos dolerent, . . . audacius de bello consilia inire incipiunt: VII 1, 3; totis

uero castris milites circulari et dolere hostem ex manibus dimitti, bellum necessario ⟨c⟩ longius duci: 1, 64, 3; unum hoc maceror ac ⟨c⟩ doleo tibi deesse, Terenti: *ap. Suet. uit. Terent.* 5 *p. 294 Roth.*

b) quod: doluisse se, quod populi ⟨c⟩ Romani ⟨c⟩ beneficium ⟨c⟩ sibi per contumeliam ab inimicis extorqueretur ereptoque semenstri imperio in urbem retraheretur: 1, 9, 2.

dolor. A. corporis: qui se ultro morti offerant, facilius reperiuntur ⟨c⟩, quam qui dolorem patienter ferant: VII 77, 5; perpessos (se) omnium rerum inopiam; nunc uero paene ut feras ⟨c⟩ circummunitos . . . neque corpore dolorem ⟨laborem *Ciacc.*⟩ neque animo ignominiam ferre posse: 1, 84, 4.

B. animi; a) subiect.: exercitui ⟨exercitu *Np.*⟩ quidem omni tantus incessit ex incommodo dolor tantumque studium infamiae sarciendae, ut: 3, 74, 2; ¶ Catonem ueteres inimicitiae Caesaris incitant et dolor repulsae: 1, 4, 2; ¶¶ dolore permotus: 3, 21, 4; dolore prohibeor: VII 38, 3 *u.* **e)**.

b) obiect.: nec quemquam ex eo plus quam se doloris capere: I 20, 2; ¶ uti et rei publicae iniuriam et suum dolorem eius uoluntati ac precibus condonet: I 20, 5; ¶ quod . . . expiato incommodo neque hostibus diutina laetitia ⟨c⟩ neque ipsis longior dolor relinquatur: V 52, 6.

c) dat.: magno esse Germanis dolori Ariouisti mortem ⟨*CC*⟩ et superiores nostras uictorias: V 29, 3.

d) gen.: Bibulus . . . inanibus (nauibus) occurrit et nactus circiter XXX in eas indiligentiae ⟨diligentiae *Ox*⟩ suae ac doloris iracundiam ⟨*Faern.*; -dia *codd.*⟩ erupit omnesque incendit ⟨*CC*⟩: 3, 8, 3.

e) abl.: fiebat, ut . . . minus facile finitimis bellum inferre possent; qua ex parte ⟨*CC*⟩ homines bellandi cupidi magno dolore adficiebantur: I 2, 4; ¶ qui iam ante inimico in nos animo fuisset, multo grauius hoc dolore exarsit: V 4, 4; ¶ magno dolore Haedui ferunt ⟨*QB*[2]β; fuerunt *AB*[1]*M*⟩ se deiectos principatu, queruntur fortunae commutationem: VII 63, 8; ¶ ille ignominia et dolore permotus palam se proficisci ad Caesarem simulauit: 3, 21, 4; ¶ ego fratribus atque omnibus meis propinquis interfectis dolore prohibeor quae gesta sunt pronuntiare: VII 38, 3.

f) c. praep.: quae etsi magno cum dolore omnes ferebant, tamen hoc sibi solacii proponebant, quod: VII 15, 2; — ut magno cum dolore infidelitatis suspicionem sustinere uiderentur: 2, 33, 1.

dolus: hostes sine fide tempus atque occasionem fraudis ac doli quaerunt: 2, 14, 1; ¶ se ita a patribus maioribusque suis didicisse, ut magis uirtute contenderent quam dolo aut insidiis niterentur ⟨*sic Dt.*[2]; uirtute quam dolo cont. aut. ins. nit. *codd.*; *plur. edd.*; contenderent *del. Grut.*; contendere *Ciacc.*; uirt. contenderent q. d. a. i. uterentur *Rud. Schneider*; uirt. niterentur quam d. contenderent aut ins. *Kvíčala*; *u. CC*⟩: I 13, 6; ¶ qui per dolum atque insidias petita pace ultro bellum intulissent: IV 13, 1.

domesticus: quem (locum) domestici belli . . . causa iam ante praeparauerant: V 9, 4; ¶ ut potius in suis quam in alienis finibus decertarent et domesticis copiis rei frumentariae uterentur: II 10, 4; ¶ idque ita esse cum ex aliorum obiectationibus tum etiam ex domestico iudicio atque animi conscientia intellegebant: 3, 60, 2; ¶ ut . . . uel domesticis opibus uel externis auxiliis de salute urbis confiderent: 2, 5, 5.

domicilium. A. subi.: aedificio circumdato ⟨c⟩ silua, ut sunt fere domicilia ⟨aedificia β⟩ Gallorum: VI 30, 3; in hac sunt insula domicilia Aegyptiorum et uicus oppidi magnitudine: 3, 112, 3.

B. obiect.: qui habeant domicilium aut possessionem in Hispania ⟨c⟩: 1, 86, 3; ¶ ut domo emigrent, aliud domicilium, alias sedes remotas a Germanis petant: I 31, 14.

C. dat.: uti . . . potirentur locumque domicilio ex magna copia deligerent: I 30, 3; hunc sibi domicilio locum delegerunt: II 29, 5.

dominatus: unius arrogantiae, superbiae dominatuque ⟨mandatus *add. Baehrens*⟩: *ap. Gell.* IV 16, 8; ¶ quas (legiones) ab itinere Asiae Syriaeque ad suam potentiam dominatumque converterat: 1, 4, 5.

dominor: sibi praestare . . . quamuis fortunam a populo Rom. pati, quam ab his per cruciatum ⟨c⟩ interfici, inter quos dominari consuessent: II 31, 6.

dominus: fugitiuis omnibus nostris certus erat Alexandriae receptus . . .; si ⟨quorum si *hl*⟩ quis a domino prehenderetur ⟨compreh. *f*; prehendebatur *O*⟩, consensu ⟨*CC*⟩ militum eripiebatur: 3, 110, 4; ¶ omnes (naues) incendit eodemque igne nautas dominosque nauium interfecit: 3, 8, 3; ¶ *quibus* (nobilibus) in hos eadem omnia sunt iura, quae dominis in seruos: VI 13, 3; ¶ pastoresque Domitii ⟨c⟩ spe libertatis excitati sub ocu-

lis domini ⟨dominis *hl*⟩ suam probare operam studebant: 1, 57, 4.

Domitianus. 1.: ibi cum antecursoribus Caesaris proelio commisso celeriter Domitiani a ponte repulsi se in oppidum receperunt: 1, 16, 3; ¶ ex oppido mittitur (Lentulus Spinther), neque ab eo prius Domitiani milites discedunt, quam in conspectum Caesaris deducatur: 1, 22, 2; milites Domitianos sacramentum apud se dicere iubet: 1, 23, 5; ¶ Domitianas enim cohortes protinus a Corfinio in Siciliam miserat: 1, 25, 2.

2.: ad eum peruenit tam oportuno tempore, ut simul Domitiani exercitus puluis cerneretur et primi antecursores Scipionis uiderentur: 3, 36, 8; ac tamen ⟨*c*⟩ aegre retentis Domitianis militibus est factum, ne proelio contenderetur: 3, 37, 3.

Domitius. (*In cod. a teste Np.* domicius *exstat* 1, 6, 5; 15, 6; 16, 2; 23, 2; *genet.* domiti 1, 23, 2; (57, 4).)

1. L. Domitius Ahenobarbus: L. ⟨*om.* α⟩ Domitio ⟨-cio *a*⟩, Ap. Claudio consulibus discedens ab hibernis Caesar in Italiam . . . legatis imperat: V 1, 1; Scipioni obuenit Syria, L. Domitio Gallia: 1, 6, 5; cum his (cohortibus) ad Domitium Ahenobarbum ⟨achenobarbum *z*⟩ Corfinium magnis itineribus (Vibullius) peruenit: 1, 15, 6; Domitius per se circiter XX cohortes Alba ⟨Albam *Göler*⟩, ex Marsis et Paelignis . . . coegerat: 1, 15, 7; cohortes V praemissae a Domitio ex oppido (Corfinio) pontem fluminis interrumpebant: 1, 16, 2; re cognita Domitius ad Pompeium in Apuliam . . . mittit, qui petant atque orent, ut sibi subueniat: 1, 17, 1(—4); litteris perlectis Domitius dissimulans in consilio ⟨*c*⟩ pronuntiat Pompeium celeriter subsidio uenturum . . .: 1, 19, 1; cum uultus Domitii cum oratione non consentiret atque . . ., res diutius tegi . . . non potuit: 1, 19, 2; Pompeius enim rescripserat . . . non . . . suo consilio aut uoluntate Domitium se in oppidum Corfinium contulisse . . .: 1, 19, 3; diuulgato Domitii consilio milites . . . secessionem faciunt: 1, 20, 1; ducem suum Domitium, cuius spe atque fiducia permanserint, proiectis omnibus fugae consilium capere: 1, 20, 2; post paulo tamen . . . quae ignorabant de L. Domitii fuga cognoscunt: 1, 20, 4; itaque omnes uno consilio Domitium productum in publicum circumsistunt et custodiunt: 1, 20, 5; sese paratos esse portas aperire . . . et L. Domitium uiuum eius potestati ⟨*c*⟩ tradere: 1, 20, 5; tanta erat . . . exspectatio . . ., quid ipsis Corfiniensibus, quid Domitio . . . accideret: 1, 21, 6; erant quinque ⟨*c*⟩ ordinis ⟨*c*⟩ senatorii, L. Domitius, P. Lentulus Spinther . . .; praeterea filius Domitii aliique complures adulescentes et magnus numerus equitum Romanorum et decurionum, quos ex municipiis Domitius euocauerat: 1, 23, 1. 2; HS LX ⟨*c*⟩, quod aduexerat Domitius atque in publico deposuerat, . . . Domitio reddit: 1, 23, 4; cognoscit . . . profectum item Domitium ad occupandam Massiliam nauibus actuariis septem, quas . . .: 1, 34, 2; haec dum inter eos aguntur, Domitius nauibus Massiliam peruenit atque ab iis receptus urbi praeficitur; summa ei belli administrandi permittitur. eius . . .: 1, 36, 1; dum haec ad Ilerdam geruntur, Massilienses usi L. Domitii consilio naues longas expediunt: 1, 56, 1; certas sibi deposcit naues Domitius atque has colonis pastoribusque, quos secum adduxerat, complet: 1, 56, 3; pastoresque Domitii ⟨*Db., Cobet;* indomiti *codd.; Np., Dt.*⟩ spe libertatis excitati sub oculis domini suam probare operam studebant: 1, 57, 4; L. Nasidius ab Cn. Pompeio cum classe nauium XVI, in quibus paucae erant aeratae, L. Domitio Massiliensibusque subsidio missus . . .: 2, 3, 1; praemissaque clam nauicula Domitium Massiliensesque de suo aduentu certiores facit . . .: 2, 3, 3; Gaiumque Gallonium, equitem Romanum, familiarem Domitii, qui eo procurandae hereditatis causa uenerat missus a Domitio, oppido Gadibus praefecit: 2, 18, 2; paucis ante diebus L. Domitius cognita Massiliensium uoluntate nauibus III comparatis, ex quibus . . . unam ipse conscenderat, nactus turbidam tempestatem profectus est: 2, 22, 2; hunc conspicatae naues, quae . . . excubabant, . . . sequi coeperunt. ex his unum ipsius nauigium . . . ex conspectu abiit: 2, 22, 3. 4; ne primam ⟨*c*⟩ sacramenti, quod apud Domitium atque apud se quaestorem dixissent, memoriam deponerent: 2, 28, 2; uosne uero L. Domitium an uos Domitius deseruit . . .: 2, 32, 8(—9); iam de sacerdotio Caesaris Domitius, Scipio Spintherque ⟨*c*⟩ Lentulus cotidianis contentionibus ad grauissimas uerborum contumelias palam descenderunt, cum Lentulus aetatis honorem ostentaret, Domitius urbanam gratiam dignitatemque iactaret: 3, 83, 1; et L. Domitius in consilio dixit placere sibi bello confecto ternas tabellas dari ad iudicandum: 3, 83, 3; L. Domitius ex castris in montem refugiens, cum uires eum lassitudine defecissent, ab equitibus est interfectus: 3, 99, 4. *Cf. omnia, quae* 1, 16—23; 36; 56—58; 2, 3(—7); 22 *narrantur.*

2. Cn. Domitius Caluinus *u.* **Caluinus** *p. 440 sq.*

3. Cn. Domitius: hortatur Curionem Cn. Domitius, praefectus equitum ⟨*c*⟩, cum paucis equitibus circumsistens, ut fuga salutem petat atque in castra contendat, et se ab eo non discessurum pollicetur: 2, 42, 3.

Domnilaus: CCC (equites) Tarcondarius Castor et Domnilaus ⟨*sic afh;* domilaus *l;* donilaus *O(?); Db.;* donnilaus *N; Np., Dt.*⟩ ex Gallograecia dederant; horum alter una uenerat, alter filium miserat: 3, 4, 5.

Domnotaurus. *Codd. BM et Apr. habent* donnotauro, *A corr., Qa* donotauro; *om. h; N* domnotauro, *quam formam ueram esse censet Hell. (Ph. 17, 285); edd. plur. recep.* Donotauro.

Heluii . . . pelluntur et C. Valerio Domnotauro, Caburi filio ⟨duumuiro (*om.* cab. fil.) *add.* β⟩, principe ciuitatis, compluribusque aliis interfectis intra oppida ac ⟨*c*⟩ muros compelluntur: VII 65, 2.

domus. I. Forma. *Gen. sing. non exstat, (locat. in codd. semper est* domi, *abl. semper* domo;) *dat. sg.* (domui) *semel reperitur* 3, 112, 8; *item nom. pl.* (VI 23, 9); *acc. pl. bis:* I 30, 3 (domos *in αh,* domus *in a*) *et* 3, 82, 4 (domos *in Ox*); *abl. pl.* (domibus) *bis:* VI 11, 2 *et* 3, 42, 5; *gen. et dat. pl. non exstant ap. Caes.*

II. Signif.; A. propr.; a) subi.: hisque omnium domus patent uictusque communicatur: VI 23, 9.

b) acc.; α): frumentumque omne conquisitum spoliatis effossisque eorum domibus per equites comportarat ⟨*c*⟩: 3, 42, 5; ¶ hi (milites) . . . stipendii ⟨*c*⟩ augendi causa regis domum obsidere . . . uetere quodam Alexandrini exercitus instituto consuerant: 3, 110, 5; ¶ alii domos bonaque eorum, qui in castris erant Caesaris, petebant ⟨partiebant *Kellerbauer*⟩: 3, 82, 4.

β): Achillas . . . occupabat Alexandriam . . . primo impetu domum eius (Caesaris) inrumpere conatus: 3, 111, 1; ¶ quod factum adeo eius conuentus ciues Romani comprobauerunt, ut domum ad se quisque hospitio cupidissime reciperet: 2, 20, 5; ¶¶ quibus litteris nuntiisque Romam perlatis magni domum concursus ad Afranium magnaeque gratulationes fiebant: 1, 53, 3.

c) dat.: in hoc tractu oppidi pars erat regiae exigua . . . et theatrum coniunctum domui: 3, 112, 8.

d) c. praep.: arma omnia priuata ac publica in domum Gallonii contulit: 2, 18, 2; pecunias monimentaque, quae ex fano Herculis conlata erant in priuatam domum, referri in templum iubet: 2, 21, 3.

B. trsl.; a) = familia: in Gallia non solum in omnibus ciuitatibus atque in omnibus pagis partibusque ⟨*CC*⟩, sed paene etiam in ⟨β; *om.* α; *Np.*⟩ singulis domibus factiones sunt: VI 11, 2.

b) = sedes, patria; α) acc.; αα): propterea quod eo consilio florentissimis rebus domos suas Heluetii reliquissent, uti: I 30, 3; non sine magna spe magnisque praemiis domum propinquosque (sese) reliquisse: I 44, 2.

ββ): stipendiumque equitum fraudabant et praedam omnem domum auertebant: 3, 59, 3; ¶ sese domum conferre: VI 8, 7 *u.* sese recipere; ¶ equites Treueri . . . desperatis nostris rebus ⟨*c*⟩ domum contenderunt: II 24, 4; ¶ domum discedere *u.* **discedo** *p. 924* β) ββ) *(3 loc.)*; ¶ cum sibi quisque primum itineris locum peteret et domum peruenire properaret: II 11, 1; ¶ cognoscit . . . praemissos etiam legatos ⟨*del. Ciacc.*⟩ Massilienses domum, nobiles ⟨domi nobiles *Ciacc.*⟩ adulescentes: 1, 34, 3; ¶ Germani, qui auxilio ueniebant, percepta Treuerorum fuga sese domum receperunt ⟨contulerunt β⟩: VI 8, 7; ¶ eorum, qui domum ⟨*a;* domo *αh*⟩ redierunt, . . . repertus est numerus milium C et decem: I 29, 3; quarum (nauium longarum) erant L auxilio missae ad Pompeium proelioque in Thessalia facto domum redierant: 3, 111, 3; ¶ cuius orationem legati domum referunt atque . . . haec Caesari renuntiant: 1, 35, 3; ¶ si nullam partem Germanorum domum remittere posset: I 43, 9; hortatusque, ut in ea sententia permanerent, eos domum remittit: IV 21, 6; leuiore de causa auribus desectis aut singulis effossis oculis domum remittit: VII 4, 10; quos omnes conseruatos Caesar domum remisit ⟨dimisit *f*⟩: 3, 27, 2; ¶ hoc proelio trans Rhenum nuntiato Suebi, qui ad ripas Rheni uenerant, domum reuerti coeperunt: I 54, 1; concilio ⟨*c*⟩ conuocato (hostes) constituerunt optimum esse domum suam quemque reuerti: II 10, 4; Aduatuci . . . hac pugna nuntiata ex itinere domum reuerterunt ⟨reuersi sunt *a*⟩: II 29, 1; qui (equites peditesque) . . . paucos dies ibi morati neque flumen transire ausi domum reuertuntur: VII 5, 4; milites in itinere ab eo discedunt ac domum reuertuntur: 1, 12, 2; quod sit omnibus datum semper imperatoribus, ut rebus feliciter gestis aut cum honore aliquo aut certe sine ignominia domum reuertantur exercitumque dimittant: 1, 85, 10; ¶¶ ut do-

mum reditionis spe sublata paratiores ad omnia pericula subeunda essent: I 5, 3.

β) **locat.**: armorum quantum quaeque ciuitas domi quodque ante tempus efficiat constituit: VII 4, 8; ¶ his domi ob has causas amplissimos magistratus mandauerat atque eos extra ordinem in senatum legendos curauerat: 3, 59, 2; ¶ reliqui, qui domi manserunt ⟨remanserunt *h*; remanserint *af*⟩, se atque illos alunt: IV 1, 5; ¶ neque solum domi, sed etiam apud finitimas ciuitates (Dumnorigem) largiter posse: I 18, 6; cum ipse gratia plurimum domi atque in reliqua Gallia, ille minimum propter adulescentiam posset: I 20, 2; ¶ hi rursus in uicem anno post in armis sunt, illi domi remanent: IV 1, 5; *cf.* manere; ¶ omnibus frugibus ⟨*c*⟩ amissis domi nihil erat, quo famem tolerarent: I 28, 3; ¶¶ Eporedorix Haeduus, summo loco natus adulescens et summae domi potentiae ... (conuenerat): VII 39, 1; ¶¶ (domi nobiles: 1, 34, 3 *u.* α) ββ) praemittere.)

γ) **abl.**: duae fuerunt Ariouisti uxores, una Sueba natione, quam domo ⟨a domo B^2β⟩ secum duxerat ⟨eduxerat B^2β⟩: I 53, 4; ¶ trium mensum ⟨*c*⟩ molita cibaria sibi quemque domo efferre iubent: I 5, 3; ¶ uenisse (se) inuitos, eiectos domo ⟨de domo a^2f⟩: IV 7, 3; ¶ omnibus Gallis idem esse faciendum, quod Heluetii fecerint, ut domo emigrent, aliud domicilium, alias sedes ... petant: I 31, 14; ¶ nam ⟨*c*⟩ cum omnibus suis domo excesserant Rhenumque transierant: IV 14, 5; ¶ erant omnino itinera duo, quibus itineribus domo exire possent (Heluetii): I 6, 1; hic pagus unus, cum domo exisset, patrum nostrorum memoria L. Cassium ⟨cum d. exisset patr. n. memoria, L. Cassium *Np.*, *Dt.*, *Hld.*⟩ consulem interfecerat: I 12, 5; quibus in tabulis nominatim ratio confecta erat, qui numerus domo exisset: I 29, 1; ¶ Senones ... Cauarinum ... usque ad fines insecuti regno domoque expulerunt: V 54, 2; se domo patriaque expulsos omnibus necessariis egere rebus: 3, 32, 4.

(δ) **c. praep.**: a domo educere: I 53, 4 *u.* γ) ducere.)

Adiect.: priuata: 2, 21, 3; singulae: VI 11, 2.

donatio: quibus in rebus prolationem diei donationem esse dicebant: 3, 32, 5.

Donilaus, Donnilaus, Donnotaurus *u.* **Domnilaus, Domnotaurus.**

dono. A. alqd alci: qua (lege) mercedes habitationum annuas conductoribus donauit (Coelius): 3, 21, 1; ¶ oppidum diripit ..., praedam militibus donat: VII 11, 9.

B. alqm alqa re: cuius pater a C. Valerio Flacco ciuitate donatus erat: I 47, 4; ¶ quem (Scaeuam) Caesar, ut erat de se meritus et de re publica, donatum ⟨donauit numum *Em. Hoffm.*⟩ milibus CC ... ab octauis ordinibus ad primipilum se traducere pronuntiauit: 3, 53, 5; ¶ cohortemque postea duplici stipendio, frumento, ueste, cibariis ⟨*c*⟩ militaribusque donis amplissime donauit ⟨*CC*⟩: 3, 53, 6.

donum: (Pompeium, qui amissa restituisse uideatur bona ⟨*Vict.*; dona *codd.*⟩, etiam quae ante habuerint ademisse ⟨dona et. q. a. h. *unc. incl. Np.*; *u. CC*⟩: 1, 7, 4;) ¶ laborabat, ut reliquas ciuitates adiungeret atque earum principes donis pollicitationibusque ⟨*sic* β; *Schn.*; atque eas bonis pollicitationibus α; *Fr.*, *Db.*; atque eas donis pollicitationibusque *rell. edd.*⟩ alliciebat ⟨*c*⟩: VII 31, 1; ¶ cohortemque postea duplici stipendio, frumento, ueste, cibariis ⟨*c*⟩ militaribusque donis amplissime donauit ⟨*CC*⟩: 3, 53, 6.

dorsum (-sus?): constabat inter omnes ... dorsum esse eius iugi prope aequum, sed hinc ⟨*Oud.*; hunc α; *om.* β⟩ siluestre ⟨β; siluestrem α; *edd.*; *u. CC*⟩ et angustum, qua esset aditus ad alteram partem ⟨*c*⟩ oppidi: VII 44, 3; (ut ... alii † dimissis equis eundem cursum confugerent ⟨*sic codd.*; dimissis locis aequis ad eundem dorsum confugerent *Dt.-Dob.*; *u. CC*⟩: 3, 69, 4.)

dos: uiri ⟨*c*⟩, quantas pecunias ab uxoribus dotis nomine acceperunt ⟨*c*⟩, tantas ex suis bonis aestimatione facta cum dotibus communicant: VI 19, 1.

druides. *Cf. praeter eos libros, quos laudat K. E. Georges, Ausführl. Handwörterbuch[7] I p. 2145 F. Hitzig, Monatsschrift des wissensch. Vereins zu Zürich. 1. Jahrg. 1856; H. d'Arbois de Jubainville, Rev. archéol. 1879 vol. 38 p. 374 sqq.; 1884 p. 171—184; Fustel de Coulanges, Revue celtique vol. 4 et Duruy, Rev. archéol. 1880 vol. 39 p. 111 sqq.; 247 sqq.*

A. subi.: druides a bello abesse consuerunt neque tributa una ⟨*c*⟩ cum reliquis pendunt: VI 14, 1; ¶ hi certo anni tempore in finibus Carnutum ... considunt in loco consecrato: VI 13, 10; ¶ fere de omnibus controuersiis publicis priuatisque constituunt, et si quod est admissum facinus, si ... controuersia est, idem decernunt ⟨*afi*; discernunt α*h*⟩, praemia poenasque constituunt: VI 13,

5; ¶ consuesse: VI 14, 1 *u.* abesse; ¶ non numquam etiam armis de principatu contendunt: VI 13, 9; ¶ decernere ⟨discern.⟩: VI 13, 5 *u.* constituere; ¶ multa praeterea de . . . rerum natura, de deorum immortalium ui ⟨*c*⟩ . . . disputant et iuuentuti tradunt: VI 14, 6; ¶ hoc mortuo aut ⟨*c*⟩ si qui ex reliquis excellit dignitate succedit aut: VI 13, 9; ¶ (neque fas esse existimant ea litteris mandare, cum in reliquis fere ⟨*c*⟩ rebus . . . Graecis litteris ⟨*c*⟩ utantur: VI 14, 3;) ¶ militiae uacationem omniumque rerum habent immunitatem ⟨*haec omn. del. Paul*⟩: VI 14, 1; VI 13, 8 *u.* **C.**; ¶ id mihi duabus de causis instituisse uidentur, quod . . .: VI 14, 4; ¶ si qui . . . eorum decreto non stetit, sacrificiis interdicunt: VI 13, 6; ¶ illi rebus diuinis intersunt, sacrificia publica ac priuata procurant, religiones interpretantur: VI 13, 4; ¶ in primis hoc uolunt persuadere non interire animas: VI 14, 5; ¶ pendere: VI 14, 1 *u.* abesse; ¶ neque druides habent (Germani), qui rebus diuinis praesint: VI 21, 1; ¶ procurare: VI 13, 4 *u.* interesse; ¶ hoc maxime ⟨*c*⟩ ad uirtutem excitari putant, metu mortis neglecto: VI 14, 5; ¶ succedere: VI 13, 9 *u.* excellere; ¶ ad hos ⟨*c*⟩ magnus adulescentium numerus disciplinae causa concurrit, magnoque hi sunt . . . honore: VI 13, 4; 13, 9 *u.* **D.** ¶ tradere: VI 14, 6 *u.* disputare; ¶ quod neque in uulgum disciplinam efferri uelint neque: VI 14, 4; VI 14, 5 *u.* persuadere; ¶ uideri: VI 14, 4 *u.* instituere; ¶ (uti: VI 14, 3 *u.* existimare.)

B. obiect.: neque druides ⟨-dis *B*¹⟩ habent (Germani): VI 21, 1.

C. dat.: his autem omnibus druidibus praeest unus, qui summam inter eos habet auctoritatem: VI 13, 8.

D. gen.: qui controuersias habent . . . eorum (druidum) decretis iudiciisque parent: VI 13, 10; 13, 6 *u.* **A.** interdicere; ¶ de his duobus generibus alterum est druidum, alterum equitum: VI 13, 3; ¶ si sunt plures pares, suffragio druidum ⟨adlegitur *add.* β; deligitur *add. Whitte*⟩, non numquam etiam armis de principatu contendunt: VI 13, 9.

E. abl.: administrisque ad ea sacrificia druidibus utuntur: VI 16, 2.

F. c. praep.: Galli se omnes ab Dite patre prognatos praedicant idque ab ⟨ex β⟩ druidibus proditum dicunt: VI 18, 1; ¶ ad: VI 13, 4 *u.* **A.** esse; ¶ inter *u.* **C.**

Dubis: quod flumen Dubis ⟨*Valesius;* alduasdubis *X; Schn.*; [alduas] Dubis *Np.; cf. Hell., Ph. 17, 278*⟩ ut circino circumductum paene totum oppidum (Vesontionem) cingit: I 38, 4; *cf.* § 5.

dubitatio. A.: quae res omnem dubitationem aduentus legionum expulit: V 48, 10.

B.: eo sibi minus dubitationis dari, quod eas res . . . memoria teneret: I 14, 1; — nulla interposita dubitatione legiones . . . equitatumque omnem ex castris educit: VII 40, 1.

dubito. A. = incertum, dubium esse; **a)** de *u.* **de** *p. 815 sq. (4 loc.)*

b) quin: neque (se) dubitare ⟨debeant *add. codd.; Schn.; del. Daehne; rell. edd.; u. CC*⟩, quin, si Heluetios superauerint Romani, una cum reliqua Gallia Haeduis libertatem sint erepturi: I 17, 4; haec si enuntiata Ariouisto sint, non dubitare (se), quin de omnibus obsidibus . . . grauissimum supplicium sumat: I 31, 15; an dubitamus, quin nefario facinore admisso Romani iam ad nos interficiendos concurrant? VII 38, 8; (uehementer ⟨*c*⟩ huic illos ⟨*c*⟩ loco timere nec iam aliter sentire, uno colle ab ⟨*c*⟩ Romanis occupato si alterum amisissent, quin ⟨non dubitari quin β⟩ paene circumuallati . . . uiderentur: VII 44, 4;) nam de equitibus hostium, quin nemo eorum progredi modo ⟨*c*⟩ extra agmen audeat, ne ⟨*c*⟩ ipsos quidem debere dubitare: VII 66, 6.

c) sequ. interrog. obl.: sui laboris milites semper euentu belli praemia petiuerunt, qui qualis sit futurus ne uos quidem dubitatis: 2, 32, 10.

B. = **cunctari: a) abs.:** se (legiones) neque ⟨*c*⟩ umqnam dubitasse neque timuisse: I 41, 3; quid dubitas, inquit, Vorene? aut quem locum tuae probandae ⟨*c*⟩ uirtutis exspectas ⟨*c*⟩? V 44, 3; magnitudine supplicii dubitantes cogit: VII 4, 9; nacti obsides . . . horum supplicio dubitantes territant: VII 63, 3.

b) sequ. α) inf.: uix agmen . . . processerat, cum Galli . . . flumen transire et iniquo loco committere proelium non dubitant: VI 8, 1; ne dubitaret proelium committere: 1, 71, 2; magno sit animo (Curio), necubi ⟨*c*⟩ dubitet proelium committere et suam fidem uirtutemque experiri: 2, 33, 2; ¶ nec uero ex reliquis fuit quisquam, qui iurare dubitaret: 3, 87, 6; ¶ ne Varus quidem Attius dubitat copias producere: 2, 33, 5; ¶ Caesar confisus fama rerum gestarum infirmis auxiliis proficisci non dubitauerat: 3, 106, 3; ¶ ipsi (milites) transire flumen non dubitauerunt: II 23, 2;

VI 8,1 *u.* committere; ¶ perterritum, inquit, hostem uides, Curio; quid dubitas uti temporis oportunitate? 2,34,4.

β) quin: tum uero dubitandum non existimauit, quin ad eos proficisceretur ⟨*c*⟩: II 2,5; Domitius tum quoque sibi dubitandum non putauit, quin productis legionibus proelio decertaret: 3,37,2.

dubius. **A.** = **is, qui dubitat:** quorum uocibus et concursu terrentur infirmiores, dubii confirmantur: 1,3,5.

B. = **id, de quo dubitatur; a)** = **incertus:** † ut qui superiore nocte in contuberniis commilitesque nonnulli grauiora sermones militum dubia ⟨dubii *N*⟩ durius accipiebantur ⟨*sic codd.;* et qui sup. n. i. cont. circulisque auditi fuerant sermones mil. dubii, durius accipiebantur *Madu.;* in contuberniis centuriones militesque nonnulli grauiora: sermones militum: dubia durius accipiebantur *H. Schneider; u. CC*⟩: 2,29,4; ¶ cum a meridie prope ad solis occasum dubia uictoria pugnaretur: VII 80,6. non esse dubium, quin totius Galliae plurimum Heluetii possent: I 3,7; ¶ Ambiorix copias suas iudicione non conduxerit, . . . an tempore exclusus et repentino equitum ⟨*c*⟩ aduentu prohibitus . . . dubium est: VI 31,1.

b) = **anceps, periculosus:** sese suas exercitusque fortunas in dubium non deuocaturum: VI 7,6.

ducenti. *Plene scriptum uidetur in X* ducenti (-tis, -tos, -torum) I 43,2; V 4,1; VI 29,2 (*sed* CC *in f*); 32,6; — *nota* **CC** *in X uidetur exstare* I 2,5; 29,2; VII 46,1; 76,3; *reliquis b. Gall. locis* (II 18,2; 29,3; III 14,2) *in α plene, in β nota scriptum est. Omnibus (14) b. ciu. locis* **CC** *uidetur exstare.*

A. non adiecto alio numero: ei legioni . . . Q. Tullium Ciceronem praeficit ducentosque equites ei ⟨*c*⟩ attribuit: VI 32,6; hi erant numero CC, reliqui in itinere substiterant: 2,41,3; ex Macedonia CC erant, quibus Rhascypolis ⟨*c*⟩ praeerat, excellenti uirtute: 3,4,4; CC ex Syria a Commageno Antiocho . . . missi erant, in his plerique hippotoxotae: 3,4,5; L. Cassium Longinum cum legione tironum . . . atque equitibus CC in Thessaliam ⟨*c*⟩ . . . misit: 3,34,2; ¶ quem Caesar . . . donatum milibus CC . . . ad primipilum se traducere pronuntiauit: 3,53,5; ¶ ex Afranianis interficiuntur . . . milites amplius CC: 1,46,5; in eo proelio non amplius CC milites desiderauit: 3,99,1; ¶ onerariis nauibus . . ., quae stabant ad Vticam numero circiter CC: 2,25,6; quod ex portu sinuque aduersariorum CC naues oneratas ⟨*c*⟩ adduxerim ⟨*c*⟩: 2,32,12; ¶ Indutiomarum ad se cum ducentis obsidibus uenire iussit: V 4,1; ¶ legionem Caesar . . . passibus ducentis ab eo tumulo constituit: I 43,2; collis nascebatur . . . passus ⟨passibus *B*[?]⟩ circiter CC infimus apertus, ab superiore parte siluestris ⟨*CC*⟩: II 18,2; ¶ una ex parte leniter adcliuis aditus in latitudinem ⟨*c*⟩ non amplius CC pedum ⟨pedum .C̄C. β; ducentorum milium pedum *B*[2]⟩ relinquebatur: II 29,3; partem ultimam pontis . . . in longitudinem pedum ducentorum rescindit: VI 29,2; ¶ desiderati sunt eo die sagittarii circiter CC: 1,51,6; ¶¶ altera nauis CCXX e legione tironum sustulerat, altera ex ueterana paulo minus CC: 3,28,3.

B. addito alio numero: circiter **CCXX** ⟨β; ducentas XX α; *Hld.*⟩ naues eorum paratissimae atque omni genere armorum ornatissimae profectae ex ⟨*c*⟩ portu nostris aduersae constiterunt: III 14,2; 3,28,3 *u.* **A.** *extr.* ¶ (scutoque ad eum relato Scaeuae centurionis inuenta sunt in eo foramina CXX ⟨*2 dett.; Val. Max.: Suet.; Flor.; Appian.;* CXXX *Plut.;* **CCXX** *af;* **CCXXX** *NOhl*⟩: 3,53,4;) ¶¶ qui (fines) in longitudinem milia passuum **CCXL**, in latitudinem CLXXX patebant: I 2,5; (VII 76,3 *u.* CCL;) ¶¶ coactis equitum VIII milibus et peditum circiter **CCL** ⟨CCXXXX *AQB*[2]*; Fr.;* CXXXX *B*[1]*;* CCXL *M; Db.;* CCL β*; Oros.; Flor.; Polyaen.*⟩: VII 76,3; ¶¶ summa erat capitum Heluetiorum milium ⟨*c*⟩ **CCLXIII**: I 29,2; ¶¶ oppidi murus ⟨*c*⟩ a ⟨*c*⟩ planitie . . . recta regione . . . **MCC** ⟨mille CC *BM;* mille *om. (a?)fhk*⟩ passus aberat: VII 46,1; ¶¶ in his erant legionibus hominum milia tria CC: 3,106,2.

duco. **A.** = ἄγειν, ἐλαύνειν; **a) propr.; α)** = **deportare, adducere; αα) alqm:** copias instruit triplicemque aciem ducere incipit: 1,64,7; ¶ conuocato consilio . . . eos (centuriones militesque (?)) incusauit: primum quod aut quam in partem aut quo consilio ducerentur sibi quaerendum . . . putarent: I 40,1; ¶ (Pompeius) de media nocte cohortes LX ex maximis castris praesidiisque deductas ad eam partem munitionum ducit, quae: 3,62,2; animaduersum est . . . cohortes quasdam . . . in uetera castra duci: 3,66,1; ¶ perturbantur (Germani), copiasne aduersus hostem ducere ⟨educere β; *Whitte*⟩ an castra defendere an fuga salutem petere praestaret: IV 14,2; praesidio . . . relicto et parua manu Metiosedum uersus missa . . . reliquas copias contra Labie-

num duxerunt (hostes): VII 61, 5; (Curio . . . copias ex locis superioribus in campum deducit ⟨ducit *a; Np.*, *Dt.*⟩: 2, 40, 4;) ¶ inde in Allobrogum fines, ab Allobrogibus in Segusianos ⟨*c*⟩ exercitum ducit: I 10, 5; itinere exquisito . . ., ut milium amplius quinquaginta ⟨*CC*⟩ circuitu locis apertis exercitum duceret: I 41, 4; postridie eius diei Caesar . . . in fines Suessionum . . . exercitum duxit: II 12, 1; in deditionem Suessiones *accipit exercitumque in Bellouacos ducit: II 13, 1; arbitratus id bellum celeriter confici posse eo (= ad (*uel* in) Morinos Menapiosque) exercitum adduxit ⟨duxit β⟩: III 28, 1; reliquum exercitum Q. ⟨*c*⟩ Titurio Sabino et L. ⟨*c*⟩ Aurunculeio Cottae legatis in Menapios atque in eos pagos Morinorum . . . ducendum ⟨deducendum β⟩ dedit: IV 22, 5; Caesar . . . ad flumen Tamesim in fines Cassluellauni exercitum duxit: V 18, 1; Caesar exploratis regionibus albente caelo omnes copias castris educit magnoque circuitu nullo certo itinere exercitum ducit ⟨*Ald.*; educit *codd.*⟩: 1, 68, 1; posteroque die exercitum Vticam ⟨uticam exerc. *Ohl*⟩ ducit et prope oppidum castra ponit (Curio): 2, 26, 1; ¶ (legatum secum: 2, 34, 4 *u.* αα) *extr.*;) ¶ duabus legionibus . . . in castris relictis, ut, si quo opus esset, subsidio duci possent: II 8, 5; quod hostibus ⟨*c*⟩ adpropinquabat, consuetudine sua Caesar sex legiones expeditas ducebat: II 19, 2; qui (legati) in Menapiorum fines legiones duxerant: IV 38, 3; ex quibus (legionibus) unam in Morinos ducendam C. Fabio legato dedit, alteram in Neruios Q. Ciceroni, tertiam in Esubios L. Roscio; quartam . . . hiemare iussit; tres . . . conlocauit; . . . unam . . . misit: V 24, 2 *(sqq.)*; quam (legionem) L. Roscio in pacatissimam et quietissimam partem ducendam dederat: V 24, 7; quattuor legiones in Senones Parisiosque Labieno ducendas dedit, sex ipse in Aruernos ad oppidum Gergouiam secundum flumen Elauer duxit: VII 34, 2; Caesar . . . cohortatus suos legionem nonam ⟨*c*⟩ subsidio ducit: 1, 45, 1; (illi impediendae reliquae ⟨*c*⟩ munitionis causa hora circiter VIIII. . . . legiones educunt ⟨*Steph.*; ducunt *codd.*⟩ aciemque sub castris instruunt: 1, 82, 1;) interim Pompeius hac satis longa interiecta mora . . . V legiones ⟨*Np.*; V^{ta} legione *af*; V (*uel* V^{tam}) legionem *Ohl*⟩ ab opere deductas ⟨*Np.*; deducta *af*; deductam *Ohl*⟩ subsidio suis duxit: 3, 69, 1; partemque legionum . . . remanere iussit, partem in sua castra remisit, IIII secum legiones duxit: 3, 97, 3; eas, quas secum duxerat, . . . in castra reuerti iussit: 3, 98, 3; ¶ placuit, ut ⟨*c*⟩ Litauiccus decem illis milibus . . . praeficeretur atque ea † ducenda ⟨atque eo ducenda *Paul*; atque ea traducenda *Pluyg.*⟩ curaret: VII 37, 7; ¶ non nullae militum uoces cum audirentur sese, contra hostem si ducerentur, ituros, contra ciuem et consulem arma non laturos: 3, 31, 4; ¶ perpaucos (principes) . . . relinquere in Gallia, reliquos obsidum loco secum ducere decreuerat: V 5, 4; ¶ duae fuerunt Ariouisti uxores, una Sueba natione, quam domo ⟨a domo B^2β⟩ secum duxerat ⟨eduxerat B^2β⟩, altera . . ., quam in Gallia duxerat: I 53, 4; ¶¶ quem (Rebilum legatum) Curio secum ex Sicilia duxerat, quod magnum habere usum in re militari sciebat: 2, 34, 4.

ββ) **alqam in matrimonium:** Dumnorix . . . Heluetiis erat amicus, quod ex ea ciuitate Orgetorigis filiam in matrimonium duxerat: I 9, 3; — duae fuerunt Ariouisti uxores, una . . ., altera Norica, regis Voccionis ⟨*c*⟩ soror, quam in Gallia ⟨galliam *h*⟩ duxerat a fratre missam: I 53, 4; — (qui sunt ex iis nati, eorum habentur liberi, quo primum uirgo quaeque deducta est ⟨*sic* α; quibus primo uirgines quaeque ductae sunt β⟩: V 14, 5;) — qui (Gabiniani milites) iam . . . nomen disciplinamque populi Romani dedidicerant ⟨*c*⟩ uxoresque duxerant, ex quibus plerique liberos habebant: 3, 110, 2.

γγ) **alqd:** unum (iter erat) per Sequanos, angustum et difficile, inter montem Iuram et flumen Rhodanum, uix qua singuli carri ducerentur: I 6, 1; ¶ neque illi sibi confisi ex portu prodire sunt ausi, cum Caesar omnino XII naues longas praesidio duxisset: 3, 7, 2.

β) = **praeesse:** qui (L. Pupius) hunc eundem ordinem in exercitu Cn. Pompei antea duxerat ⟨ante adduxerat *f*⟩: 1, 13, 4; quod (Septimius) bello praedonum apud eum ordinem duxerat: 3, 104, 3; ¶ T. Baluentio, qui superiore anno primum pilum duxerat ⟨deduxerat β⟩, uiro forti et magnae auctoritatis: V 35, 6; P. Sextius Baculus, qui primum pilum apud ⟨β; ad α; *Np.*, *Dt.*, *Hld.*⟩ Caesarem duxerat: VI 38, 1; erat Crastinus euocatus in exercitu Caesaris, qui superiore anno apud eum primum pilum in legione X. duxerat, uir singulari uirtute: 3, 91, 1.

b) **trsl.:** sua in Haeduos merita exposuit, quos et quam humiles accepisset . . . et quam in fortunam quamque in amplitudinem † deduxisset ⟨et in eam fort. amplitudinemque duxisse β⟩, ut: VII 54, 3. 4; ¶ (res tamen ab Afranianis huc erat necessario de-

ducta ⟨ducta *Na*⟩, ut . . . non possent: 1, 70, 2.)

B. = *τείνειν*; **a) propr. (= agere, facere):** ab utroque latere eius collis transuersam fossam obduxit ⟨duxit *β*⟩ circiter passuum quadringentorum: II 8, 3; fossam pedum XX derectis lateribus duxit: VII 72, 1; perpetuae fossae quinos pedes altae ducebantur: VII 73, 2; ¶ huius generis octoni ordines ducti ⟨*β*; iuncti *α*⟩ ternos inter se pedes distabant: VII 73, 8; ¶ uallumque ex castris ad aquam ducere incipiunt (duces aduersariorum): 1, 73, 3.

b) trsl. (= trahere, *παρατείνειν*); α) alqd: bellum ducere *u.* **bellum** *p. 404 (7 loc.)*; ¶ cum longius eum rem ductum iri existimarent: VII 11, 4; spe enim conficiendi negotii prope in noctem rem deduxerant ⟨*x*; duxerant *O*; *Np., Dt.*⟩: 3, 51, 7.

β) alqm: ubi se diutius duci intellexit: I 16, 5.

γ) abs.: diem ex die ducere Haedui: conferri, comportari, adesse (frumentum) dicere: I 16, 4.

C. = *νομίζειν*; **a) sequ. acc. c. inf.:** ad eas res conficiendas bieunium sibi satis esse duxerunt (Heluetii): I 3, 2; quibus rebus cognitis principes Britanniae . . . optimum factu ⟨*c*⟩ esse duxerunt ⟨dixerunt *A*[1]⟩ rebellione facta frumento commeatuque nostros prohibere et rem in hiemem producere: IV 30, 2.

b) c. (dupl.) acc.: filiumque puerili aetate in publico in conspectu patris adsistere turpe ducunt (Galli): VI 18, 3.

c) (in) numero ducere: (Germani) deorum numero eos solos ducunt, quos cernunt et quorum aperte opibus iuuantur, Solem et Vulcanum et Lunam: VI 21, 2; ¶ qui ex his secuti non sunt, in desertorum ac proditorum numero ducuntur ⟨dicuntur *B*[1]⟩: VI 23, 8; legatos . . . miserunt oratum, ne se in hostium numero duceret neue omnium Germanorum . . . unam esse causam iudicaret: VI 32, 1.

[**Falso:** se in hostium habiturum loco qui non ex ⟨*c*⟩ uestigio ad Castra *Cornelia *naues traduxisset ⟨*af*; uela duxisset *Ohl*; uela direx. *Steph.*; *Np.*⟩: 2, 25, 6.]

Ducere legiones expeditas: II 19, 2; triplicem aciem: 1, 64, 7; ¶ naues **praesidio:** 3, 7, 2; legiones subsidio: II 8, 5; 1, 45, 1; 3, 69, 1; ¶ alqm **secum** *u.* **cum** *p. 766* **C.** *(5 loc.)*; principes obsidum loco secum: V 5, 4.

uallum ex castris **ad** aquam: 1, 73, 3; exercitum ad flumen: V 18, 1; legiones ad oppidum: VII 34, 2; cohortes ad eam partem: 3, 62, 2; — copias **aduersus** hostem: IV 14, 2; — milites **contra** hostem: 3, 31, 4; copias contra Labienum: VII 61, 5; — (copias **in** campum: 2, 40, 4;) cohortes in uetera castra: 3, 66, 1; exercitum, legiones in Allobrogum, Cassiuellauni, *sim.* fines, in Bellouacos, Menapios, *sim.*: I 10, 5; II 12, 1; 13, 1; IV 22, 5; 38, 3; V 18, 1; 24, 2; VII 34, 2; exercitum in eos pagos: IV 22, 5; in pacatissimam (quam in) partem legionem (centuriones): I 40, 1; V 24, 7; — (quam in fortunam (amplitudinem): VII 54, 4;) in noctem rem: 3, 51, 7; ¶ (eo,) **quo** exercitum, legionem: II 8, 5; (III 28, 1; VII 37, 7;) ¶ exercitum **Vticam**: 2, 26, 1.

ab utroque latere fossam: II 8, 3; ab Allobrogibus exercitum in: I 10, 5; ¶ (copias **ex** locis superioribus in: 2, 40, 4;) alqm secum ex Sicilia: 2, 34, 4; ¶ **inde** exercitum in: I 10, 5; ¶ **domo** secum uxorem: I 53, 4.

secundum flumen legiones: VII 34, 2; ¶ nullo **certo itinere**, locis apertis (magno) circuitu exercitum: I 41, 4; 1, 68, 1; — **uix qua** singuli carri ducerentur: I 6, 1.

Aduerb.: antea: 1, 13, 4; diutius: I 16, 5; longius: VII 11, 4; 1, 64, 3; 3, 42, 3; necessario: 1, 64, 3; (uix: I 6, 1.)

ductu(s): ipsum Caesarem, cuius ductu saepe numero hostes superassent ⟨cuius . . . superassent *del. Paul*⟩, praesentem ⟨*c*⟩ adesse existimarent: VII 62, 2; hortatur, cuius imperatoris ductu VIIII annis rem publicam felicissime gesserint plurimaque proelia secunda fecerint, omnem Galliam Germaniamque pacauerint, ut eius existimationem . . . defendant: 1, 7, 6.

dum. 1. aduerb.: minus exercitatis remigibus . . . utebantur, qui repente ex onerariis nauibus erant producti nequedum etiam ⟨neque etiam dum *O*⟩ uocabulis armamentorum cognitis: 1, 58, 3.

2. coniunctio; A. ui temporali; a) = eo(dem) tempore, quo *(adsciscit semper ind. praes.)*: dum haec parat atque administrat, C. Fabium legatum cum legionibus III . . . in Hispaniam praemittit . . .: 1, 37, 1; ¶ interim, dum de condicionibus inter se agunt longiorque consulto ab Ambiorige instituitur sermo, paulatim circumuentus interficitur: V 37, 2; haec dum inter eos aguntur, Domitius nauibus Massiliam peruenit atque . . . urbi praeficitur . . .: 1, 36, 1; ¶ dum ea conquiruntur et conferuntur, nocte intermissa circiter hominum milia sex . . . e castris Heluetiorum egressi ad Rhenum . . . contenderunt: I 27, 4; ¶ at

interiores. dum ea, quae . . . ad eruptionem praeparata erant ⟨e⟩, proferunt, priores fossas explent, diutius in his rebus administrandis morati prius suos discessisse cognouerunt, quam: VII 82, 3. 4; ¶ dum haec in conloquio geruntur, Caesari nuntiatum est: I 46, 1; dum haec in Venetis geruntur, Q. Titurius Sabinus . . . in fines Venellorum peruenit: III 17, 1; dum haec geruntur, nostris omnibus occupatis qui erant in agris reliqui ⟨CC⟩ discesserunt: IV 34, 3; dum ⟨β; cum α⟩ haec in his locis geruntur, Cassiuellaunus ad Cantium . . . nuntios mittit atque his imperat: V 22, 1; dum haec a Caesare geruntur, Treueri magnis coactis peditatus equitatusque copiis Labienum . . . adoriri parabant: VI 7, 1; dum haec ad Gergouiam geruntur, Conuictolitauis Haeduus . . . cum quibusdam adulescentibus conloquitur: VII 37, 1; dum haec ad Gergouiam geruntur, Haedui primis ⟨e⟩ nuntiis ab Litauicco acceptis nullum sibi ad cognoscendum spatium relinquunt: VII 42, 1; dum haec apud Caesarem geruntur, Labienus . . . cum IIII legionibus Lutetiam proficiscitur: VII 57, 1; interea, dum haec geruntur, hostium copiae . . . conueniunt: VII 66, 1; dum haec ad ⟨e⟩ Alesiam geruntur, Galli concilio principum indicto . . . statuunt: VII 75, 1; dum haec ad Ilerdam geruntur, Massilienses . . . naues longas expediunt: 1, 56, 1; dum haec in Hispania geruntur, C. Trebonius legatus . . . aggerem, uineas turresque ad oppidum agere instituit: 2, 1, 1; haec dum apud hostes geruntur, Pothinus . . . indicatis deprehensisque internuntiis a Caesare est interfectus: 3, 112, 11; — dum ea geruntur, . . . ii, qui . . . in statione erant, Caesari nuntiauerunt ⟨e⟩: IV 32, 1; ¶ instituitur: V 37, 2 *u.* agunt; ¶ dum cupidius instat, in locum delatus ⟨e⟩ inferiorem concidit ⟨e⟩: V 44, 12; ¶ dum ⟨cum *B*²β⟩ paucos dies ad Vesontionem rei frumentariae . . . causa moratur, . . . tantus subito timor omnem exercitum occupauit, ut: I 39, 1; dum in his locis Caesar nauium parandarum causa moratur, ex magna parte Morinorum ad eum legati uenerunt: IV 22, 1; ¶ parat: 1, 37, 1 *u.* administrat; ¶ proferunt: VII 82, 3 *u.* explent; ¶ tali dum pugnatur modo, lente atque paulatim proceditur crebroque, ut sint auxilio suis, subsistunt: 1, 80, 1; ¶ Q. Lucanius . . . fortissime pugnans, dum circumuento filio subuenit, interficitur: V 35, 7; ¶ sed nonae legionis milites elati studio, dum sarcire acceptum detrimentum uolunt, temere insecuti longius fugientes in locum iniquum progrediuntur et . . . succedunt: 1, 45, 2.

b) = quamdiu; α) c. ind.: proinde abite, dum est facultas, uosque ad legionem recipite: VII 50, 6; ¶ dum longius a ⟨e⟩ munitione aberant Galli ⟨l. aber. g. ab mun. β⟩, plus multitudine telorum proficiebant; posteaquam . . .: VII 82, 1; ¶ ii ⟨e⟩, dum pari certamine res geri potuit, magnum hostium numerum pauci sustinuere; sed ubi . . .: 1, 51, 5.

β) c. coni. (or. obl.): (proinde habeat rationem posteritatis et ⟨dum potestas sit *Jurin.; u. CC*⟩ periculi sui: 1, 13, 1;) ¶ pars deditionem, pars, dum uires suppeterent, eruptionem censebat: VII 77, 2; sua sponte, dum sine periculo liceret, excederet Gadibus: 2, 20, 3; hoc unum esse tempus de pace agendi, dum sibi uterque confideret et pares ambo uiderentur; si uero . . .: 3, 10, 7.

B. ui finali; a) = quoad (donec): Caesar non exspectandum sibi statuit, dum omnibus fortunis sociorum consumptis in Santonos Heluetii peruenirent: I 11, 6; exspectare uero, dum hostium copiae augerentur equitatusque reuerteretur, summae dementiae esse iudicabat: IV 13, 2; dum reliquae naues eo conuenirent, ad horam nonam in ancoris exspectauit: IV 23, 4; ¶ ut spatium intercedere posset, dum milites, quos imperauerat, conuenirent: I 7, 6; ¶ sic deinceps omne opus contexitur, dum iusta muri altitudo expleatur ⟨compleatur β⟩: VII 23, 4; Caesar ex eo tempore, dum ad flumen Varum ueniatur, se frumentum daturum pollicetur: 1, 87, 1; interea manerent indutiae, dum ab illo rediri posset, neue alter alteri noceret: 3, 16, 5.

b) = dummodo: itaque, dum locus comminus ⟨e⟩ pugnandi daretur, aequo animo singulas binis nauibus obiciebant atque . . .: 1, 58, 4.

[Falso: haec cum ⟨β; dum α⟩ dixisset, procedit: V 44, 4.]

Donec *non exstat ap. Caes.*

Dumnorix. *Semel*, I 18, 10, *in A scriptum est* domnorige.

Dumnorigi Haeduo, fratri Diuiciaci, qui eo tempore principatum in ciuitate obtinebat ac maxime plebi acceptus erat, ut idem conaretur persuadet (Orgetorix) eique filiam suam in matrimonium dat: I 3, 5; *cf. qu. sqq.;* (Heluetii) legatos ad Dumnorigem Haeduum mittunt, ut eo deprecatore a Sequanis impetrarent: I 9, 2; Dumnorix gratia et largitione apud Sequanos plurimum poterat et Heluetiis erat amicus, quod ex ea ciuitate Orgetorigis filiam in matrimonium duxerat, et cupiditate regni adductus nouis rebus studebat et quam plurimas ciuitates suo beneficio habere obstrictas uolebat. itaque

rem suscipit et a Sequanis impetrat, ut: I 9, 3. 4; Caesar hac oratione Lisci Dumnorigem, Diuiciaci fratrem, designari sentiebat: I 18, 1; ipsum esse Dumnorigem, summa audacia, magna apud plebem propter liberalitatem gratia, cupidum rerum nouarum: I 18, 3; *cf. qu. sqq.* (§ 3—9); quod proelium equestre aduersum paucis ante diebus esset factum, initium eius fugae factum a Dumnorige atque eius equitibus; nam equitatui, quem auxilio Caesari Haedui miserant, Dumnorix praeerat: I 18, 10; *cf.* 19, 1. 2; commonefacit, quae ipso praesente in concilio Gallorum de Dumnorige sint dicta: I 19, 4; *cf.* 19, 5—20, 5; Dumnorigem ad se uocat, fratrem adhibet: I 20, 6; *cf. qu. sqq.;* Dumnorigi custodes ponit, ut quae agat, quibuscum loquatur scire possit: I 20, 6; erat una cum ceteris Dumnorix Haeduus, de quo ante ⟨*c*⟩ ab nobis dictum est: V 6, 1; *cf. qu. sqq.;* accedebat huc, quod in ⟨*c*⟩ concilio Haeduorum Dumnorix dixerat . . .: V 6, 2; *cf.* § 3—6; Caesar . . . coercendum atque deterrendum quibuscumque rebus posset Dumnorigem statuebat: V 7, 1; *cf.* § 2; dabat operam, ut in officio Dumnorigem contineret, nihilo tamen setius omnia eius consilia cognosceret: V 7, 3; omnium impeditis animis Dumnorix cum equitibus Haeduorum a castris insciente Caesare domum discedere coepit: V 7, 5; *cf.* § 6—9.

dumtaxat: sed peditatu dumtaxat ⟨duntaxat *Ox?*⟩ procul ad speciem utitur, equites in aciem mittit ⟨*c*⟩: 2, 41, 2.

duo. *Genet. masc.* IV 17, 3 *in omnibus libris est* duorum; *gen. neutr.* III 17, 5 *in* α duum, *(quod recep. edd.,) in* β duorum; *cf.* **duumuir**; (3, 53, 1 *in Oahl exstat* ad duorum milia;) (*gen. fem. omnibus (5) locis* duarum;) *datiuus semel reperitur:* 1, 40, 4 (duabus); *accusat. masc.* VII 33, 3 *in X est* duo; *6 locis* (1, 40, 1; 2, 32, 5 *bis;* 3, 58, 1; 63, 8; 110, 6) *in x* duos; *uno loco* (V 38, 3) *discrepant codd.:* duo *est in* $A^1B^1M^1$, .II. *in Q;* duos *in* $A^2B^2M^2a$, .II. os *in h;* (*praeterea falso* 3, 19, 2 *in ah* duo, *in rell.* duos *scriptum est.*)

Semper fere haec uox plene est scripta; nota numeri in z his paucis exstare uidetur locis: 2, 9, 2; 40, 1; 3, 59, 1 (II = duo); 1, 9, 4; 3, 4, 3 *bis;* (89, 2) (II = duas); (1, 30, 2;) 2, 18, 6 (II = duabus). *Praeterea* VII 75, 5 *in* β *est* .II. (= II milia), *in Bpr.* ∞ ∞, *in Bcorr. et M* XX, *om. in AQ. Quotienscumque alius numerus est adiectus, nota numeri in codd. uidetur exstare, uelut* XXII, XXXII, *exceptis duobus locis:* VII 65, 1 *in X uidetur inueniri* duarum et XX; I 29, 2 *in* α *est* milia nonaginta duo, *in ha*[2] milia XCII, *in a*[1] milia *(om. numero).*

A. non addito alio numero; a) coniunct. c. subst.: nihilo setius Caesar . . . duas acies hostem propulsare, tertiam opus perficere iussit: I 49, 4; interim proelio equestri inter duas acies contendebatur: II 9, 2; postero die in tres partes distributo equitatu duae se acies ab duobus lateribus ostendunt, una . . .: VII 67, 1; equitatus autem noster . . . inter duas acies perequitans commodiorem ac tutiorem nostris receptum dat: 1, 46, 3; hinc duas partes acies occupabant duae: 1, 82, 4; erat uallis inter duas acies: 2, 34, 1; inter duas acies tantum erat relictum spatii, ut satis esset ad concursum utriusque exercitus: 3, 92, 1; ¶ Caesar . . . aditus duos, quos esse angustos demonstrauimus, magnis operibus praemuniuit: 3, 58, 1; 1, 27, 4 *u.* itinera; ¶ duae sunt Albae ⟨aluae *A*⟩, alia ista, quam nouimus in † Aricia, et alia hic in † Italia: *de anal. ap. Pomp. comm. art. Don. (gramm. Lat. V p. 144 ed. Keil);* ¶ erant apud Caesarem . . . Allobroges II fratres, Raucillus et Egus, Adbucilli filii: 3, 59, 1; atque unum ⟨*c*⟩ Allobrogem ex duobus, quos perfugisse ad Pompeium supra docuimus, . . . interfecit: 3, 84, 5; ¶ Caesar una aestate duobus maximis bellis confectis . . . in hiberna . . . exercitum deduxit: I 54, 2; ¶ Caesar . . . duabus de causis Rhenum transire constituit. quarum una erat ⟨erat altera β⟩, quod auxilia . . . Treueris miserant, altera, ne ad eos Ambiorix receptum ⟨*c*⟩ haberet: VI 9, 2; id mihi duabus de causis instituisse uidentur, quod neque in uulgum disciplinam efferri uelint neque eos, qui discunt ⟨*c*⟩, . . . minus memoriae studere: VI 14, 4; ¶ proxima nocte centuriones Marsi duo . . . cum manipularibus suis XXII ad Attium Varum perfugiunt: 2, 27, 1; ¶ eo duae omnino ciuitates ex Britannia obsides miserunt, reliquae neglexerunt: IV 38, 4; ¶ constituit cohortes duas ⟨duas coh. *h*⟩ in Nantuatibus conlocare et ipse cum reliquis eius legionis cohortibus in uico Veragrorum . . . hiemare: III 1, 4; legionem neque eam ⟨*c*⟩ plenissimam detractis cohortibus duabus et compluribus singillatim . . . absentibus ⟨*c*⟩ . . . despiciebant: III 2, 3; Caesar . . . cohortes, quae in stationibus erant, secum . . . proficisci, ex reliquis duas ⟨duas ex reliquis β⟩ in stationem cohortes ⟨*om.* β⟩ succedere, reliquas armari . . . iussit: IV 32, 2; duabusque missis subsidio cohortibus a Caesare atque iis primis legionum duarum: V 15, 4; exercitum Caesar duarum cohortium damno Durocortorum Remorum reducit: VI 44, 1; M. Antonium cum cohortibus V Arretium mittit; ipse Arimini cum duabus ⟨legionibus *add. codd.;*

del. Dauis.⟩ subsistit: 1, 11, 4; duabus auxiliaribus cohortibus Ilerdae praesidio relictis omnibus copiis Sicorim transeunt: 1, 63, 1; Cordubae conuentus . . . cohortes duas, quae colonicae appellabantur, . . . retinuit: 2, 19, 4; ad eos Curio equitatum et duas Marrucinorum cohortes mittit: 2, 34, 3; habebat funditorum cohortes sescenarias II: 3, 4, 3; ut ad mare II ⟨*Forchh.; inter O; nostrae* ʒ; *Np.*⟩ cohortes nonae legionis excubuerant ⟨*c*⟩ ⟨ut ad m. nostrae cohortis non. leg. excubiae erant *Madu.*⟩: 3, 63, 6; reliquit in opere cohortes duas, quae speciem munitionis praeberent; ipse . . . reliquas cohortes . . . eduxit: 3, 67, 2; (cohortes in acie LXXX ⟨LXXV *Np.*⟩ constitutas habebat, . . . cohortes VII ⟨*Möhring; II codd.; edd.*⟩ castris praesidio reliquerat: 3, 89, 2;) ¶ duobus commeatibus exercitum reportare ⟨*c*⟩ instituit ⟨*c*⟩: V 23, 2; ¶ ex propositis consiliis duobus explicitius ⟨*c*⟩ uidebatur Ilerdam reuerti ⟨*CC*⟩: 1, 78, 3; ¶ an uero in Hispania res gestas Caesaris non audistis? duos pulsos exercitus, duos superatos duces, duas receptas prouincias? 2, 32, 5; ¶ Caesarem duobus exercitibus et locorum angustiis facile intercludi posse: 1, 17, 1; 2, 32, 5 *u.* duces; Pompeius, ne duobus circumcluderetur exercitibus, ex eo loco discedit: 3, 30, 7; auctis copiis Pompei duobusque magnis exercitibus coniunctis . . . spes uictoriae augetur: 3, 82, 2; ¶ Galliae totius factiones esse duas: harum alterius principatum tenere Haeduos, alterius Aruernos: I 31, 3; hic cum essent factiones duae, uaria uoluntate ciuitatium ⟨*c*⟩ utebatur: 3, 35, 2; ¶ duae fuerunt Ariouisti uxores, una Sueba natione, . . . altera Norica . . .; utraque ⟨β; utraeque α; *Np., Fr., Dt.*[1]⟩ in ea fuga periit. fuerunt ⟨periit. fuerunt *Hug; Hld.;* periit β; *Db.;* perierunt α; *Schn., Np., Fr., Dt.*⟩ duae filiae; harum ⟨*c*⟩ altera occisa, altera capta est: I 53, 4; heredes erant scripti ex duobus filiis maior et ex duabus filiabus ⟨*b; om. O*ʒ⟩ ea, quae aetate antecedebat: 3, 108, 3; ¶ obsidibus acceptis primis ciuitatis atque ipsius Galbae regis duobus filiis: II 13, 1; 3, 108, 3 *u.* filiae; Bibuli filios duos interfecerant: 3, 110, 6; ¶ cuius collis radices duo duabus ex partibus flumina subluebant: VII 69, 2; castra . . . cum essent inter flumina duo, Sicorim et Cingam . . ., neutrum horum transiri poterat: 1, 48, 3; ¶ duas fossas quindecim pedes latas eadem altitudine perduxit; quarum interiorem ⟨inferiorem *Göler*⟩ campestribus . . . locis aqua . . . compleuit: VII 72, 3; ¶ (fratres: 3, 59, 1 *u.* Allobroges;) ¶ in omni Gallia eorum hominum, qui aliquo ⟨*c*⟩ sunt numero atque honore, genera sunt duo: VI 13, 1; sed de his duobus generibus alterum est druidum, alterum equitum: VI 13, 3; quod ex duobus contrariis generibus, quae . . . cum Sertorio steterant, ciuitates uictae nomen . . . *Pompei* timebant, quae in amicitia manserant, . . . eum diligebant: 1, 61, 3; ¶ duas Hispanias confirmari, quarum erat altera maximis beneficiis Pompei deuincta, . . . nolebat: I, 29, 3; esse magna . . incommoda accepta . . . amissa Sicilia et Sardinia duabusque Hispaniis et cohortibus . . . centum atque XXX: 3, 10, 5; habendam fortunae gratiam, . . . quod duas Hispanias . . . pacauissent: 3, 73, 3; ¶ in medios hostes inrupit duobusque interfectis reliquos a porta paulum ⟨*c*⟩ summouit: VII 50, 5; ¶ erant omnino itinera duo, quibus itineribus domo exire possent: unum per Sequanos . . ., alterum per prouinciam nostram: I 6, 1; aditus autem atque itinera duo, quae . . . ad portum ferebant, praesaepit: 1, 27, 4; ¶ duae se acies ab duobus lateribus ostendunt: VII 67, 1; ¶ interfectos esse legatos duos ⟨$A^2B^2M^2a$; .II.os *h;* duo *ABMi; Hold.;* .II. *Q*⟩ magnamque partem exercitus interisse demonstrat: V 38, 3; (liceretne ciuibus ad ciues de pace tuto ⟨*Voss.;* duos *Ofl;* duo *ah; del. Ald.; Np., Db.*⟩ legatos mittere: 3, 19, 2;) ¶ ipse in Italiam . .˙. contendit duasque ibi legiones conscribit et tres, quae circum Aquileiam hiemabant, ex hibernis educit: I 10, 3; Labienum . . . cum duabus legionibus . . . summum iugum montis ascendere iubet: I 21, 2; in summo iugo duas legiones, quas . . . proxime conscripserat, et omnia auxilia conlocari . . . iussit ⟨*CC*⟩: I 24, 2; munitis castris duas ibi legiones reliquit et partem auxiliorum; quattuor reliquas ⟨*c*⟩ . . . reduxit: I 49, 5; Caesar duas legiones in citeriore Gallia nouas conscripsit: II 2, 1; hoc facto duabus legionibus, quas proxime conscripserat, in castris relictis . . . reliquas sex legiones . . . in acie constituit: II 8, 5; inde duae legiones, quae proxime conscriptae erant, totum agmen claudebant praesidioque impedimentis erant: II 19, 3; diuersae duae legiones, undecima et octaua, profligatis Veromanduis . . . in ipsis fluminis ripis proeliabantur: II 23, 3; milites legionum duarum, quae in nouissimo agmine praesidio impedimentis fuerant: II 26, 3; quod ⟨*c*⟩ satis esse ad duas transportandas legiones existimabat: IV 22, 3; duabusque missis subsidio cohortibus . . . atque iis primis legionum duarum: V 15, 4; etsi opinione trium legionum deiectus ad duas *recide-

rat: V 48, 1; totius exercitus impedimenta ad Labienum . . . mittit duasque ad eum legiones ⟨*AQβ*; legiones ad eum *BM; plur. edd.*⟩ proficisci iubet; ipse cum legionibus expeditis quinque in Menapios proficiscitur: VI 5, 6; cum duas uenisse legiones missu Caesaris cognoscunt: VI 7, 2; duas legiones ad fines Treuerorum, duas in Lingonibus, sex reliquas in Senonum finibus conlocauit: VI 44, 3; in Lingones contendit, ubi duae legiones hiemabant: VII 9, 4; duabus Agedinci legionibus atque impedimentis totius exercitus relictis ad Boios proficiscitur: VII 10, 4; duas legiones in armis excubare iubet: VII 11, 6; quod instituto Caesaris semper duae ⟨d. semp. *β*⟩ legiones pro castris excubabant pluresque ⟨duaeque *ik*⟩ partitis temporibus erant in opere: VII 24, 5; postero die ⟨*c*⟩ cum duabus legionibus in occulto restitit; reliquas . . .: VII 35, 2; potitus loco duas ibi legiones conlocauit: VII 36, 7; Fabium legatum cum legionibus duabus castris praesidio relinquit: VII 40, 3; impedimentis in proximum collem deductis duabus ⟨duabusque *h; Ald.*⟩ legionibus praesidio relictis secutus hostes ⟨*c*⟩: VII 68, 2; haec (castra) C. Antistius Reginus et C. Caninius Rebilus legati cum duabus legionibus obtinebant: VII 83, 3; Labienum cum duabus ⟨*sic β*; duabus cum *α*; *edd.*⟩ legionibus et equitatu in Sequanos proficisci iubet: VII 90, 4; C. Fabium legatum ⟨*c*⟩ et L. Minucium Basilum cum legionibus duabus in Remis conlocat: VII 90, 5; timere Caesarem ereptis ⟨*c*⟩ ab eo duabus legionibus, ne ad eius periculum reseruare . . . Pompeius uideretur: 1, 2, 3; multi ex duabus legionibus, quae sunt traditae a Caesare, arcessuntur: 1, 3, 2; infamia duarum legionum permotus, quas . . . ad suam potentiam . . . conuerterat, rem ad arma deduci studebat: 1, 4, 5; retineri legiones II, quae ab se simulatione Parthici belli sint abductae: 1, 9, 4; (1, 11, 4 *u.* cohortes;) cum his duabus (legionibus) Asculum Picenum proficiscitur: 1, 15, 3; Caesaremque adesse cum legionibus duabus nuntiat: 1, 15, 6; mittit . . . in Siciliam Curionem pro praetore cum legionibus II ⟨*E. Hoffm.*; III *codd.*; IIII *Dauis.*; *Np.*⟩: 1, 30, 2; dilectuque habito duas legiones effecerat: 1, 31, 2; quorum unus Hispaniam citeriorem *tribus legionibus, alter ulteriorem* . . . duabus legionibus, tertius . . . Vettonum ⟨*c*⟩ agrum . . . pari numero legionum obtinebat: 1, 38, 1; erant . . . legiones Afranii III, Petrei duae: 1, 39, 1; cum cotidiana consuetudine egressae ⟨*c*⟩ pabulatoribus praesidio . . . legiones Fabianae duae flumen transissent: 1, 40, 3; Afranius . . . legiones IIII ⟨*c*⟩ equitatumque omnem traiecit duabusque ⟨que *om.* a^1h^1⟩ Fabianis occurrit legionibus: 1, 40, 4; commisso ab equitibus proelio signa legionum duarum procul ab utrisque conspiciuntur, quas . . .: 1, 40, 7; legionesque duas flumen Sicorim transducunt: 1, 61, 4; Sicorim transeunt et cum duabus legionibus, quas superioribus diebus traduxerant ⟨*c*⟩, castra coniungunt ⟨*c*⟩: 1, 63, 1; duas legiones suas antecedere, reliquas subsequi iussit: 1, 87, 4; dilectum habuit . . ., legionibus completis duabus cohortes circiter XXX alarias addidit: 2, 18, 1; ut se cum II legionibus ⟨secum II legiones *O*⟩ Gades conferret: 2, 18, 6; duabus legionibus missis in ulteriorem Hispaniam cum Q. Cassio . . . ipse cum ⟨*c*⟩ DC equitibus magnis itineribus progreditur ⟨*c*⟩: 2, 19, 1; altera ex duabus legionibus, quae uernacula appellabatur, . . . signa sustulit: 2, 20, 4; Caesar . . . duas ibi (Massiliae) legiones praesidio relinquit ⟨*c*⟩: 2, 22, 6; C. Curio . . . copias P. Attii Vari despiciens duas legiones ex IIII, quas acceperat ⟨*c*⟩ a Caesare, D equites transportabat: 2, 23, 1; statimque in Siciliam misit, uti duae legiones reliquusque equitatus ad se mitteretur: 2, 37, 4; legiones effecerat ciuium Romanorum VIIII: V ex Italia . . .; unam ex Cilicia ⟨*c*⟩ ueteranam, quam factam ex duabus gemellam appellabat . . .; duas ex Asia, quas Lentulus consul conscribendas curauerat: 3, 4, 1; praeter has exspectabat cum Scipione ex Syria legiones II: 3, 4, 3; Caluinum cum legionibus duabus ⟨*om. f*⟩, XI. et XII., et equitibus D in Macedoniam proficisci iussit: 3, 34, 3; P. Sulla . . . auxilio cohorti uenit cum legionibus duabus: 3, 51, 1; duas in castris legiones retinuit, reliquas . . .: 3, 75, 2; erant in sinistro cornu legiones duae traditae a Caesare initio dissensionis ex senatus consulto; quarum una prima, altera tertia appellabatur: 3, 88, 1; legionem . . . nonam in sinistro conlocauerat . . . et huic sic *adiunxerat octauam, ut paene unam ex duabus efficeret, atque alteram alteri praesidio esse iusserat: 3, 89, 1; ¶ sublata priore lege duas promulgauit, unam, qua . . . donauit, aliam ⟨alteram *Faern.*⟩ tabularum nouarum: 3, 21, 1; ¶ (quod existimabant tribus ⟨duobus *Göler*⟩ locis transire legiones . . ., suas quoque copias in tres partes distribuerunt: VII 61, 4;) eodem tempore duobus praeterea locis pugnatum est: 3, 52, 1; ¶ milibus passuum duobus ultra eum castra fecit: I 48, 2; ab milibus passuum minus duobus castra posuerunt: II 7, 3; cum Viridouix contra eum duorum ⟨*β*; duum *α*; *edd.*⟩ milium spatio consedisset: III 17, 5; Labieno in continenti ⟨*c*⟩ cum tribus legionibus et equitum

milibus duobus relicto . . . ipse soluit: V 8, 1; in siluis oportuno atque occulto loco a milibus ⟨mil. β⟩ passuum circiter duobus ⟨duorum β⟩ Romanorum aduentum exspectabant: V 32, 1; cogunt equitum duo milia Sugambri: VI 35, 5; (imperant . . . Rauracis et Bois bina; XXX. uniuersis ciuitatibus, quae ⟨boiis XXX uniuersis ciu. quae *X; Bois* MM; X un. ciu. q. *Schn.; CC*⟩ VII 75, 4;) rogati tamen ab Commio pro eius hospitio duo milia ⟨una *add.* α; *edd.;* ∞ ∞ una *B*[1]*;* XX una *Bcorr. M;* duo milia *om. AQ*⟩ miserunt: VII 75, 5; non enim amplius pedum milibus duobus ab castris castra distabant: 1, 82, 4; Iuba . . . II milia Hispanorum et Gallorum equitum . . . et peditum eam partem, cui maxime confidebat, Saburrae summisit ⟨*c*⟩: 2, 40, 1; ad duo ⟨*a pr, f;* duorum *O, a corr., hl; Np., Db.;* II *N*⟩ milia ⟨*Oz;* milium *Np., Db.*⟩ numero ⟨*om. f*⟩ ex Pompeianis cecidisse reperiebamus: 3, 53, 1; haec erant milia ⟨numero milia *hl*⟩ XLV, euocatorum circiter duo: 3, 88, 4; duobusque milibus hominum armatis . . . Pelusium peruenit: 3, 103, 1; erant praeterea equitum milia duo: 3, 110, 5; ¶ transuersum uallum, qui has duas munitiones coniungeret ⟨*c*⟩, nondum perfecerat: 3, 63, 5; ¶ aggerem . . . ex latericiis duobus muris senum pedum crassitudine atque eorum murorum contignatione ⟨*c*⟩ facere instituerunt: 2, 15, 1; ¶ L. Domitius . . . nauibus III comparatis, ex quibus duas familiaribus suis attribuerat, unam ipse conscenderat, . . . profectus est. . . . ex his unum ipsius nauigium . . . ex conspectu abiit, duo perterrita concursu nostrarum nauium sese in portum receperunt: 2, 22, 2. 4; ¶ naues soluit . . .; ex iis onerariae duae eosdem ⟨duos *add. A*⟩, quos reliquae ⟨*c*⟩, portus capere non potuerunt: IV 36, 4; duasque naues cum militibus . . . reprehendunt: 1, 28, 4; conspicataeque naues triremes duae nauem D. Bruti . . . duabus ex partibus sese in eam incitauerant: 2, 6, 4; 2, 22, 2 *u.* nauigia; nauesque triremes duas . . . ad fauces portus prodire iussit: 3, 24, 1; nostrae naues duae . . . in ancoris constiterunt: 3, 28, 1; Vatinius . . . elicuit naues Laelianas atque ex his longius productam unam quinqueremem et minores duas in angustiis portus cepit: 3, 100, 2; ¶ cum hic ⟨*c*⟩ in duas partes flumine ⟨*c*⟩ diuideretur ⟨*c*⟩, alteram partem eius uici Gallis concessit, alteram . . . cohortibus . . . attribuit: III 1, 6; hunc (locum) duabus ex partibus oppugnare contendit: V 21, 4; omnes ciuitates in partes diuisae sunt duas ⟨diuis. s. in d. part. β⟩. cum Caesar in Galliam uenit, alterius factionis principes erant Haedui, alterius Sequani: VI 11, 5 (12, 1); exercitum in duas partes diuisit: quattuor legiones . . . dedit, sex ipse . . . duxit: VII 34, 1; cuius collis radices duo duabus ex partibus flumina subluebant: VII 69, 2; diuisum esse populum *Romanum* in partes duas ⟨*sic fhl;* duas part. *Oa; Np., Dt.*⟩ . . . principes uero esse earum partium . . .: 1, 35, 3; diuersamque aciem in duas partes ⟨in d. part. *glossema uidetur Ciacc.*⟩ constituit: 1, 40, 5; scienter in duas partes sese distribuunt, alii ut . . ., alii ut . . .: 1, 55, 2; non enim amplius pedum milibus duobus ab castris castra distabant: hinc duas partes acies occupabant duae; tertia uacabat ⟨*c*⟩ ad incursum . . . militum relicta: 1, 82, 4; Trebonius . . . duabus ex partibus aggerem, uineas turresque ad oppidum agere instituit. una erat . . ., altera: 2, 1, 1; naues triremes duae . . . duabus ex partibus sese in eam incitauerant: 2, 6, 4; non abscisum in duas partes exercitum, cum altera ⟨*N;* alter *Oz*⟩ alteri auxilium ferre non posset, causae fuisse cogitabant: 3, 72, 2; cum esset Caesaris classis diuisa in duas partes, dimidiae parti praeesset P. Sulpicius . . ., dimidiae M. Pomponius: 3, 101, 1; ¶ tigna bina sesquipedalia . . . interuallo pedum duorum inter se iungebat: IV 17, 3; ¶ in Sicore flumine pontes effecerat duos distantes inter se milia passuum IIII: 1, 40, 1; ¶ subito duabus portis eruptionem fieri iubet: III 19, 2; subito Labienus duabus portis omnem equitatum emittit: V 58, 4; eodemque tempore toto muro clamore sublato duabus portis ab utroque latere turrium eruptio fiebat: VII 24, 3; Fabium discessu eorum duabus relictis portis obstruere ceteras: VII 41, 4; ¶ iam duo praefecti fabrum Pompei in meam potestatem uenerunt et a me missi sunt: *ap. Cic. ad Att.* IX 7 *C,* 2; ¶ duobus his unius diei proeliis Caesar ⟨*c*⟩ desiderauit milites DCCCCLX: 3, 71, 1; quod fuit roboris duobus proeliis Dyrrachinis interiit: 3, 87, 5; ¶ hic locus . . . duobus eminentibus promunturiis continetur: 2, 23, 2; ¶ prouinciae priuatis decernuntur, duae consulares, reliquae praetoriae ⟨duae . . . praetoriae *suppositicia uidentur Pantagatho*⟩: 1, 6, 5; ut idem . . . duas bellicosissimas prouincias absens tot annos ⟨*c*⟩ obtineat: 1, 85, 8; 2, 32, 5 *u.* duces; ¶ milites . . . quinqueremes ⟨quinque remis *codd.*⟩ duas, in quarum altera erat Cassius, ceperunt: 3, 101, 6; ¶ his difficultatibus duae res erant subsidio, scientia atque usus militum . . . et quod . . . uetuerat: II 20, 3; quo facto duas res consecutus est, quod . . . deuin-

xit et . . . redemit: 1, 39, 4; ¶ ita duobus temporibus Ephesiae pecuniae Caesar auxilium tulit: 3, 105, 1; ¶ his item contraria duo (tigna) ad eundem modum iuncta ⟨*c*⟩ . . . statuebat: IV 17, 5; supraque eum locum II tigna transuersa iniecerunt: 2, 9, 2; ¶ duae primum trabes in solo . . . distantes inter se pedes IIII conlocantur: 2, 10, 2; ¶ triremes: 2, 6, 4; 3, 24, 1 *u.* naues; praeterea duae sunt depressae ⟨*c*⟩ triremes: 3, 101, 6; ¶ nostri . . . ne frustra reliquos exspectarent, duas nacti turmas exceperunt: 3, 38, 4; ¶ Caesar . . . aggerem apparare, uineas agere, turres duas constituere coepit: VII 17, 1; ¶ inter duos uallos, qua perfectum opus non erat, . . . nauibus expositi ⟨*c*⟩ in auersos ⟨*c*⟩ nostros impetum fecerunt: 3, 63, 8; ¶ uxores: I 53, 4 *u.* filiae.

b) omisso subst.: in ea ciuitate duo de principatu inter se contendebant, Indutiomarus et Cingetorix: e quibus alter . . .; at Indutiomarus: V 3, 2; — summo esse in periculo rem, quod, cum singuli magistratus antiquitus creari . . . consuessent, duo ⟨nunc *add. Pr.*⟩ magistratum gerant et se uterque eorum legibus creatum esse ⟨*c*⟩ dicat: horum esse alterum . . ., alterum . . .: VII 32, 3; — cum leges duo ⟨duos *Ef; uetl. edd.*⟩ ex una familia uiuo utroque non solum magistratus creari uetarent, sed etiam in senatu esse prohiberent: VII 33, 3; ¶ (prosequentibus compluribus senatoribus, quo in numero erat Ser. Sulpicius et Licinius Damasippus, paucis ⟨diebus *add. codd.; del. Jurin.*; ab his duobus (*pro* pauc. dieb.) *Wölff.*⟩ quae fieri uellet Vticae constituit: 2, 44, 3;) ¶ circiter LXXX interfectis, reliquis in fugam coniectis duobus amissis in castra se receperunt: 3, 37, 7; — duobus interfectis: VII 50, 5 *u.* **a)** hostes; ¶ ex duobus: 3, 84, 5 *u.* **a)** Allobroges.

B. addito alio numero; a) duodecim *u.* **duodecim.**

b) XXII: ad hos omnes casus prouisa erant praesidia cohortium duarum et XX: VII 65, 1; eo triduo legio VIII. ad eum uenit cohortesque ex nouis Galliae dilectibus XXII: 1, 18, 5; ¶ (frumenti copiam legionarii non nullam ⟨*c*⟩ habebant, quod dierum † XXII ab Ilerda frumentum iussi erant efferre: 1, 78, 1;) ¶ centuriones Marsi duo . . . cum manipularibus suis XXII ad Attium Varum perfugiunt: 2, 27, 1; ¶ has . . . deuehit noctu milia passuum a castris XXII: I, 54, 3; hic locus abest a Clupeis passuum XXII milia ⟨mil. *codd.*⟩ . . . et duobus eminentibus promunturiis continetur: 2, 23, 2; cohortes in acie LXXX ⟨LXXV *Np.*⟩ constitutas habebat, quae summa erat milium ⟨milia *O;* mil. *ahl*⟩ XXII: 3, 89, 2; ¶ naues longas occupare hostes conabantur; quarum erant L auxilio missae ad Pompeium . . .; praeter has XXII, quae praesidii causa Alexandriae esse consuerant: 3, 111, 3.

c) XXXII: desiderauit . . . tribunos militum et centuriones XXXII: 3, 71, 1; ¶ summa erat capitum Tulingorum *milium XXXVI, . . . Boiorum XXXII: I 29, 2; ¶ signaque sunt militaria amissa XXXII ⟨*ὀκτὼ καὶ εἴκοσι App.*⟩: 3, 71, 2.

d) LXXXXII: ex his qui arma ferre possent (erant) ad milia nonaginta duo ⟨*α*; XCII *h; om. a*⟩: I 29, 2.

duodecim. *Duobus locis in omnibus libris (X) plene scriptum uidetur* duodecim: I 5, 2; VI 29, 3; *uno loco,* III 11, 3, *in AQ* **XII**, *in B* duodecim *inueniri dicit Hld., quid in Mβ exstet nihil curat; reliquis 7 + 7 locis notam* (XII *uel* .XII.) *in X et z exstare statuendum est.*

P. Crassum cum cohortibus legionariis duodecim et magno numero equitatus in Aquitaniam proficisci iubet: III 11, 3; praesidiumque cohortium duodecim pontis tuendi causa ponit: VI 29, 3; M. Antonius . . . cum cohortibus XII descendens . . . cernebatur: 3, 65, 2; ¶ ut . . . neque pedibus aditum haberent, cum ex alto se aestus incitauisset, quod bis ⟨*c*⟩ accidit semper horarum XII ⟨XXIIII *Kran.; u. CC*⟩ spatio: III 12, 1; ¶ eo legiones XII, equitatum omnem uenire iusserat: 3, 2, 1; ¶ cum ab hoste non amplius passuum XII milibus abesset: IV 11, 1; progressus milia passuum circiter XII hostium copias conspicatus est: V 9, 2; (imperant . . . Sequanis, Senonibus, Biturigibus, Santonis, Rutenis, Carnutibus duodena milia ⟨.XII. *β*⟩; Bellouacis decem ⟨*c*⟩: VII 75, 3;) ¶ XII nauibus amissis reliquis ut nauigari ⟨*c*⟩ **satis* commode posset effecit: IV 31, 3; naues longas Arelate numero XII facere instituit: 1, 36, 4; hunc secutus Marcius ⟨*c*⟩ Rufus quaestor nauibus XII, quas praesidio onerariis nauibus Curio ex Sicilia eduxerat: 2, 23, 5; cum Caesar omnino XII naues longas praesidio duxisset, in quibus erant constratae ⟨*c*⟩ IIII ⟨*c*⟩: 3, 7, 2; ¶ oppida sua omnia, numero ad duodecim, . . . incendunt: I 5, 2; (Suessiones) oppida habere numero XII: II 4, 7; ¶ castra in altitudinem ⟨*c*⟩ pedum XII uallo fossaque duodeuiginti pedum munire iubet: II 5, 6; postea uallo pedum ⟨*α*; .p. *β*⟩

XII ⟨.XII. $B^2\beta$; *om.* α⟩ in circuitu ⟨*c*⟩ quindecim milium ⟨uallo passuum in circuitu quindecim milium *Fr., Db., Dt.*[1]; uallo pedum in c. qu. mil. *Hold., Dt.*[2]⟩ crebrisque ⟨*c*⟩ castellis circummuniti oppido sese continebant: II 30, 2; post eas aggerem ac uallum XII pedum exstruxit: VII 72, 4; castra muniunt ⟨*c*⟩ uallo pedum XII: 1, 61, 4; asseres enim pedum XII cuspidibus praefixi . . . per IIII ordines cratium in terra defigebantur: 2, 2, 2.

duodecimus. *Plene* (duodecima) *haec uox scripta uidetur esse in X* II 23, 4; *compendium* (XII. *uel* $\overset{ma}{\text{XII}}$.) *inuenitur in AQBa (de M et h tacet Hld.; reliqui de omnibus tacent)* III 1, 1; *item nota numeri uidetur exstare in* α 1, 15, 3 *et* 3, 34, 3. *Discrepant codd.* II 25, 1 *et* VII 62, 4 *ita, ut* II 25, 1 *in* β *sit* .XII., *in BM* duodocumae, *in Qpr.* duodecume, *in* AB^2 *(Qcorr.)* duodecimae; VII 62, 4 *in* β *item* .XII., *in AQ* duodecima, *in BM* quintadecima.

(tum uero dubitandum non existimauit, quin ad eos ⟨duodecimo (XII B^2) die *add.* $B^2\beta$⟩ proficisceretur: II 2, 5;) ¶ cum ⟨*c*⟩ in dextro cornu legio duodecima et non magno ab ea interuallo septima constitisset: II 23, 4; ubi suos urgeri signisque in unum locum conlatis duodecimae legionis confertos milites sibi ipsos ad pugnam esse impedimento uidit ⟨*CC*⟩: II 25, 1; Seru. Galbam cum legione XII. et parte equitatus in Nantuates ⟨*c*⟩, Veragros Sedunosque misit: III 1, 1; ab sinistro (cornu), quem locum XII. ⟨quinta decima *BM; Fr., Vielh.*⟩ legio tenebat: VII 62, 4; interea legio XII. Caesarem consequitur: 1, 15, 3; Cn. Domitium Caluinum cum legionibus duabus ⟨*om. f*⟩, XI. et XII., et equitibus D in Macedoniam proficisci iussit: 3, 34, 3; ¶ (quod illi turbulentissimi superioribus temporibus tribuni plebis ⟨post *add. Dt.*⟩ † octo ⟨octauo *f; Ald., Np.*; duodecimo *Ciacc., Db.*⟩ denique menses ⟨mense *Ald.; Ciacc., Np., Db.*⟩ uariarum ⟨*c*⟩ actionum respicere ac timere consuerant ⟨*c: u. CC*⟩: 1, 5, 2.)

duodeni: imperant . . . Sequanis, Senonibus, Biturigibus, Santonis, Rutenis, Carnutibus duodena milia ⟨.XII. β⟩; Bellouacis decem ⟨*c*⟩: VII 75, 3; ¶ fossamque duplicem duodenum pedum a maioribus castris ad minora perduxit: VII 36, 7; ¶¶ uxores habent deni duodenique inter se communes ⟨*c*⟩: V 14, 4.

duodeseptuaginta: summa omnium fuerunt ad milia CCCLXVIII ⟨*sic BMaQ?h?*; CCC^{ta} LX. octo *A*⟩: I 29, 3.

duodetriginta: sescentas eius generis, cuius supra demonstrauimus, naues et longas XXVIII ⟨duo de .XXX. β⟩ inuenit instructas: V 2, 2.

duodeuiginti. *Compendium* (XVIII *uel* .XVIII.) *exstare in X statuendum est his locis:* I 23, 1 *et* IV 28, 1 *et* (*nisi quod in A errore scriptum est* .VIII.) IV 22, 4; *in* α 3, 7, 1. — duo de XX *est in* α, *(in* β *aut idem aut* duodeuiginti *uidetur inueniri)* II 5, 6; — IV 19, 4 *in* β *est* .XVIII., *in AB M?)* decem et octo, *in Q* X. et VIII.

diebus omnino XVIII ⟨*c*⟩ trans Rhenum consumptis: IV 19, 4; ¶ quod a Bibracte . . . non amplius milibus passuum XVIII aberat: I 23, 1; ¶ huc accedebant XVIII ⟨.VIII. *A*⟩ onerariae naues: IV 22, 4; naues XVIII . . . ex superiore portu leni uento soluerunt: IV 28, 1; erant ⟨*c*⟩ Orici Lucretius Vespillo ⟨*c*⟩ et Minucius Rufus cum Asiaticis nauibus XVIII: 3, 7, 1; ¶ castra in altitudinem ⟨*c*⟩ pedum XII uallo fossaque duodeuiginti ⟨duo de XX α*(X?); Hld.*⟩ pedum munire ⟨*c*⟩ iubet: II 5, 6.

duouiri *u.* **duumuiri.**

duplex. A. propr.: productis omnibus copiis duplici acie instituta . . . quid hostes consilii caperent exspectabat: III 24, 1; acies erat Afraniana duplex legionum V; tertium ⟨*c*⟩ in subsidiis locum alariae cohortes ⟨*c*⟩ obtinebant ⟨*c*⟩; Caesaris triplex: 1, 83, 1; reliquas cohortes, numero XXXIII, . . . ad legionem Pompei castraque minora duplici acie eduxit: 3, 67, 3; ¶ fossamque duplicem duodenum pedum a maioribus castris ad minora perduxit: VII 36, 7; ¶ quem locum duplici altissimo muro munierant ⟨*c*⟩: II 29, 3; ¶ cum agger altiore aqua contineri non posset, rates duplices quoque uersus ⟨*c*⟩ pedum XXX ⟨*c*⟩ e regione molis conlocabat: 1, 25, 6; ¶ Caesar, ne nauibus nostri circumuenirentur, duplicem eo loco fecerat uallum: 3, 63, 3.

B. trsl. (= duplus): cohortemque postea duplici stipendio, frumento . . . militaribusque donis amplissime donauit: 3, 53, 6.

duplico: sperabat . . . fore, ut duplicato cursu Caesaris milites exanimarentur ⟨*c*⟩ et lassitudine conficerentur: 3, 92, 2; ¶ duplicatoque eius diei itinere VIII milia passuum ex eo loco procedit: 3, 76, 3; ¶ his Caesar numerum obsidum, quem ante imperauerat, duplicauit: IV 36, 2; celeriter confecto per suos dilectu tribus . . . et constitutis et adductis legionibus duplicatoque earum cohortium nu-

mero, quas cum Q. Titurio amiserat, . . . docuit: VI 1, 4.

duritia: a paruis ⟨c⟩ labori ac duritiae student: VI 21, 3.

duro: hoc se labore durant adulescentes atque hoc genere uenationis exercent: VI 28, 3.

Durocortorum: exercitum Caesar duarum cohortium damno Durocortorum ⟨durocorterum β⟩ Remorum reducit concilioque in eum locum Galliae indicto de coniuratione Senonum et Carnutum quaestionem habere instituit: VI 44, 1.

durus. A. = asper; a) de anni tempore: etsi mons ⟨c⟩ Cebenna . . . durissimo tempore anni altissima niue iter impediebat: VII 8, 2.

b) de hominum animo: ipsis, ad quorum commodum pertinebat, durior inuentus est Coelius: 3, 20, 4.

B. = difficilis, impeditus: magnam difficultatem ad consilium capiendum adferebat, . . . si ⟨c⟩ maturius ex hibernis educeret, ne ab re frumentaria duris subuectionibus laboraret: VII 10, 1.

C. = aduersus, malus: duriusque cotidie tempus ad transportandum lenioribus uentis exspectabant ⟨*u.* *CC*⟩: 3, 25, 3; ¶¶ si nihil esset ⟨c⟩ durius, nullo cum periculo ad proximam legionem peruenturos: V 29, 6; ¶ hi, si quid erat durius, concurrebant: I 48, 6; tuemini, inquit, castra et defendite diligenter, si quid durius acciderit: 3, 94, 6.

durius aduerb.: sermones militum dubii ⟨*N;* dubius l^1*;* dubia *Oafh*⟩ durius accipiebantur ⟨*u.* *CC*⟩: 2, 29, 4; ¶ adeo esse perterritos non nullos, ut suae uitae durius consulere *cogitent: 1, 22, 6.

Q. Laberius Durus: eo die Q. Laberius ⟨labienus β⟩ Durus, tribunus militum, interficitur: V 15, 5.

duumuir(i): HS LX . . . adlatum ad se ab IIuiris ⟨ab duumuiris *Ald.;* ab iis (*uel* his) uiris *Oz*⟩ Corfiniensibus Domitio reddit: 1, 23, 4; ¶ C. Valerio Domnotauro, Caburi filio ⟨duumuiro (*om.* cab. fil.) β⟩, principe ciuitatis, compluribusque aliis interfectis: VII 65, 2; ¶ duumuiris municipiorum omnium imperat, ut naues conquirant Brundisiumque deducendas curent: 1, 30, 1.

dux. A. itineris: hunc (Mercurium) omnium inuentorem artium ferunt, hunc uiarum atque itinerum ducem: VI 17, 1; ¶ eo de media nocte Caesar isdem ducibus usus, qui nuntii ab Iccio uenerant, Numidas . . . subsidio oppidanis mittit: II 7, 1; ipsi Aduatucam contendunt usi eodem duce, cuius haec indicio cognouerant: VI 35, 10; 3, 95, 4 *u.* **B. g)**; ¶ Labienum legatum pro praetore cum duabus legionibus et iis ducibus, qui iter cognouerant, summum iugum montis ascendere iubet: I 21, 2.

B. militum; a) subiect.: α): (*abducere: VII 79, 2 *u.* constituere;) ¶ ipsos duces a pace abhorruisse: 1, 85, 3; ¶ addunt (duces principesque Neruiorum) etiam de Sabini morte; Ambiorigem ostentant fidei faciundae causa: V 41, 4; ¶ ipse dux hostium Camulogenus suis aderat atque eos cohortabatur ⟨hortabatur β⟩: VII 62, 5; ¶ eos exercitus, quos contra se multos iam annos (duces) aluerint, (se) uelle dimitti: 1, 85, 5; ¶ (aquari: 1, 73, 3 *u.* incipere;) ¶ ducem suum Domitium, cuius spe atque fiducia permanserint, proiectis omnibus fugae consilium capere: 1, 20, 2; ¶ (cognoscere: VII 83, 4 *u.* deligere; 1, 73, 3 *u.* disponere;) ¶ cohortari: VII 62, 5 *u.* adesse; ¶ facta potestate (duces Neruiorum) eadem, quae Ambiorix cum Titurio egerat, commemorant: V 41, 2; ¶ postero die equitatu ex castris educto omnem eam planitiem . . . complent (Commius reliquique duces): VII 79, 2; ¶ (confligere: 1, 66, 2 *u.* supprimere;) ¶ (conloqui: V 41, 1 *u.* dicere;) ¶ (duces) colle exteriore occupato non longius ⟨c⟩ mille passibus ab nostris munitionibus considunt: VII 79, 1; ¶ consiliari: 1, 73, 2 *u.* e); ¶ pedestresque copias paulum ⟨c⟩ ab eo loco *abductas in locis superioribus constituunt (duces): VII 79, 2; quid . . . agi placeat occulte inter se constituunt (duces hostium): VII 83, 5; ¶ postero die duces aduersariorum perturbati, quod omnem rei frumentariae fluminisque Hiberi spem dimiserant, de reliquis rebus consultabant: 1, 73, 1; ¶ illi exaudito clamore . . . iter supprimunt copiasque in castris continent: 1, 66, 2; ¶ adeundi tempus (duces) definiunt, cum meridies ⟨c⟩ esse uideatur: VII 83, 5; ¶ cognitis per exploratores regionibus ⟨c⟩ duces hostium LX milia ⟨c⟩ ex omni numero deligunt: VII 83, 4; ¶ tunc ⟨c⟩ duces principesque Neruiorum . . . conloqui sese uelle dicunt: V 41, 1; errare eos dicunt, si . . . sperent: V 41, 5; ¶ dimittere: 1, 73, 1 *u.* consultare; ¶ qua re cognita (duces) crebras stationes disponunt equitum et cohortium alariarum legionariasque intericiunt cohortes: 1, 73, 3; ¶ (ducere: 1, 73, 3 *u.* incipere;) ¶ (educere: VII 79, 2 *u.* complere;) fit . . . certior Caesar duces aduersario-

rum silentio copias castris educere: 1, 66, 1; ¶ (efferre: 1, 69, 2 *u.* ferre;) ¶ (exaudire: 1, 66, 2 *u.* continere;) ¶ hoc idem fere . . . Pompeiani exercitus duces faciebant: 1, 40, 2; (V 41, 4 *u.* addere;) ¶ duces uero eorum consilium suum laudibus ferebant ⟨efferebant *Pluyg.*⟩, quod se castris tenuissent: 1, 69, 2; ¶ duces principesque Neruiorum, qui aliquem sermonis aditum causamque amicitiae cum Cicerone habebant: V 41, 1; ¶ hortari: VII 62, 5 *u.* adesse; ¶ nallumque (duces) ex castris ad aquam ducere incipiunt, ut intra munitionem . . . aquari possent: 1, 73, 3; ¶ eos (duces) neque conloquii neque indutiarum iura seruasse et homines imperitos . . . crudelissime interfecisse: 1, 85, 3; ¶ intericere: 1, 73, 3 *u.* disponere; ¶ nam duces eorum tota acie pronuntiari ⟨*c*⟩ iusserunt, ne quis ab loco discederet: V 34, 1; ¶ (occupare: VII 79, 1 *u.* considere;) ¶ (opprimere: 1, 40, 7 *u.* uti;) ¶ ostentare: V 41, 4 *u.* addere; ¶ interea Commius reliquique ⟨et reliqui *β*⟩ duces, quibus summa imperii permissa erat, cum omnibus copiis ad Alesiam perueniunt: VII 79, 1; ¶ erat unum iter, Ilerdam si reuerti uellent (duces aduersariorum), alterum, si Tarraconem peterent: 1, 73, 2; ¶ posse: 1, 73, 3 *u.* incipere; ¶ (duces hostium) his copiis Vercassiuellaunum Aruernum, unum ex quattuor ducibus, . . . praeficiunt: VII 83, 6; ¶ (proicere: 1, 20, 2 *u.* capere;) ¶ (reuerti: 1, 73, 2 *u.* petere;) ¶ seruare: 1, 85, 3 *u.* interficere; ¶ (duces) ueriti, ne noctu impediti sub onere confligere cogerentur aut ne ab equitatu Caesaris in angustiis tenerentur, iter supprimunt: 1, 66, 2; ¶ tenere: 1, 69, 2 *u.* ferre; ¶ uereri: 1, 66, 2 *u.* supprimere; ¶ uelle: (V 41, 1 *u.* dicere;) 1, 73, 2 *u.* petere; ¶ fore . . ., ut duces aduersariorum occasione et beneficio fortunae ad nostros opprimendos uterentur: 1, 40, 7.

β): ab his (ducibus) sit concessum: III 18, 7 *u.* **d)** dimittere; ¶ nostri tametsi ⟨*c*⟩ ab duce et a fortuna deserebantur, tamen: V 34, 2; ¶ sic terrore oblato a ducibus crudelitas in supplicio . . . spem praesentis deditionis sustulit: 1, 76, 5; ¶ hoc consilio probato ab ⟨a *a?h*⟩ ducibus . . . sese castris tenebant: III 24, 4.

γ): quod duas Hispanias bellicosissimorum hominum peritissimis atque exercitatissimis ducibus pacauissent: 3, 73, 3.

b) praedicat.: qui (Diuico) bello Cassiano dux Heluetiorum fuerat: I 13, 2; ubi quis ex principibus in concilio dixit se ducem fore, qui sequi uelint, profiteantur, consurgunt: VI 23, 7; summum esse Vercingetorigem ducem, . . . nec maiore ratione bellum administrari posse: VII 21, 1; ¶ quid sine imperatore et sine reliquis legionibus adulescentulo duce efficere possent: III 21, 1; — Neruii confertissimo agmine duce Boduognato, qui summam imperii tenebat, ad eum locum contenderunt: II 23, 4; Carnutes Cotuato et Conconnetodumno ducibus, desperatis hominibus, Cenabum . . . concurrunt: VII 3, 1; Eporedorix, quo duce ante aduentum Caesaris Haedui cum Sequanis bello contenderant: VII 67, 7; inter se cohortati duce C. Trebonio, equite Romano, qui iis erat praepositus, per medios hostes perrumpunt: VI 40, 4.

duces uero ii deliguntur, qui una cum Q. Sertorio omnes annos fuerant: III 23, 5.

c) apposit.: (V 22, 2 *u.* **d)** capere; VII 62, 5 *u.* **a)** *α*) adesse;) Sedulius ⟨*c*⟩, dux et princeps Lemouicum ⟨*c*⟩, occiditur: VII 88, 4; (1, 20, 2 *u.* **a)** *α*) capere.)

d) obiect.: inde auxilia ducesque arcessuntur: III 23, 3; ¶ nostri . . . capto etiam nobili duce Lugotorige ⟨*c*⟩ suos incolumes reduxerunt: V 22, 2; ¶ cogere: 1, 66, 2 *u.* **a)** *α*) supprimere; ¶ iurent omnes se exercitum ducesque non deserturos neque prodituros: 1, 76, 2; ¶ non prius Viridouicem reliquosque duces ex concilio dimittunt, quam ab his sit concessum . . .: III 18, 7; ¶ impedire: 1, 66, 2 *u.* **a)** *α*) supprimere; ¶ (occidere: VII 88, 4 *u.* **c)**;) ¶ perturbare: 1, 73, 1 *u.* **a)** *α*) consultare; ¶ prodere: 1, 76, 2 *u.* deserere; ¶ ipse (Caesar) in munitione pro castris consedit; eo duces producuntur: VII 89, 4; ¶ hac uos fortuna atque his ducibus repudiatis Corfiniensem ignominiam . . . sequimini! 2, 32, 13; ¶ neque enim sex legiones alia de causa missas in Hispaniam . . . neque submissos duces rei militaris peritos: 1, 85, 6; ¶ an uero . . . non audistis duos pulsos exercitus, duos superatos duces, duas receptas prouincias? 2, 32, 5; ¶ tenere: 1, 66, 2 *u.* **a)** *α*) supprimere.

e) dat.: accidisse igitur his (ducibus), quod plerumque hominum nimia pertinacia atque arrogantia accidere soleat: 1, 85, 4; ¶ haec consiliantibus eis (ducibus) nuntiantur ⟨nuntiatur *O*⟩ aquatores ab equitatu premi nostro: 1, 73, 2; ¶ permittere: VII 79, 1 *u.* **a)** *α*) peruenire; ¶ praestate eandem nobis ducibus uirtutem, quam saepe numero imperatori praestitistis: VI 8, 4.

f) genet.: quorum (auxiliorum ducumque) aduentu magna cum auctoritate et magna cum hominum multitudine bellum gerere conantur: III 23, 4; ¶ ut eo neglecto sacramento, quo tenemini, respiciatis illud, quod deditione ducis et capitis deminutione sublatum est: 2, 32, 9; ¶ fiducia: 1, 20, 2 *u.* **a)** **α)** capere; ¶ neque nunc se illorum (ducum) humilitate ⟨*Ald.*: humanitate *codd.*⟩ . . . postulare, quibus rebus opes augeantur suae: 1, 85, 5; ¶ spes: 1, 20, 2 *u.* **a)** **α)** capere; ¶ non . . . recordabantur, . . . quotiens uel ducis uitio uel culpa tribuni ⟨uel culpa trib. uel uitio ducis *O;* uel culpa ducis uel tribuni uitio *Np.*⟩ in exercitu ⟨*c*⟩ esset offensum: 3, 72, 4.

g) abl.: protinusque omnes ducibus usi centurionibus tribunisque militum in altissimos montes . . . confugerunt: 3, 95, 4.

h) c. praep.: his copiis Vercassiuellaunum Aruernum, unum ex quattuor ducibus, . . . praeficiunt: VII 83, 6; ¶ cum ⟨*c*⟩ sine duce et sine equitatu deprehensis hostibus exploratam uictoriam dimisisset: VII 52, 2.

Dux — imperator: VI 8, 4; — **dux et princeps**: VII 88, 4; V 41, 1.

Adiect.: exercitatissimi: 3, 73, 3; nobilis: V 22, 2; perit(issim)i: 1, 85, 6; 3, 73, 3; reliqui: III 18, 7; VII 79, 1; summus: VII 21, 1; ¶ unus: VII 83, 6; duo: 2, 32, 5; quattuor: VII 83, 6.

dynastes: magnam imperatam Asiae, Syriae regibusque omnibus et dynastis et tetrarchis et liberis Achaiae populis pecuniam exegerat: 3, 3, 2.

Dyrrachinus. A. adiect.: eo fama iam praecurrerat ⟨*c*⟩ . . . de proelio Dyrrachino, quod multis auxerat partibus: 3, 80, 2; satis longo spatio temporis a Dyrrachinis proeliis intermisso: 3, 84, 1; quod fuit roboris duobus proeliis Dyrrachinis interiit: 3, 87, 5; legionem . . . nonam in sinistro conlocauerat, tametsi erat Dyrrachinis proeliis uehementer attenuata ⟨*c*⟩: 3, 89, 1.

B. ui subst.: Pompeius . . . discedit omnibusque copiis ad Asparagium Dyrrachinorum ⟨-chiorum *N*⟩ peruenit: 3, 30, 7.

Dyrrachium. *Codd. z „fere constanter" exhibere formam* dyrrachium *dicit Db.* (*ad* 1, 25, 2); *in cod. a Np. teste* (*ad* 3, 41, 3) *semper fere scriptum exstat* dirrachium; *sed* dyrrachium *in a uidetur inueniri* 1, 25, 2; 78, 3; (dirach. *est in a* 3, 11, 2; 13, 1; dyrachium 3, 5, 2; dirrachyum 3, 13, 5;) dyrrhachium *nusquam uidetur exstare.* — *Adiectiuum in a est* dyrrachinus 3, 80, 2; dyrracinus 3, 89, 1; dirrachinus 3, 30, 7; (dyrrhachinus 3, 84, 1; 87, 5?)

Genetiuus dirrachi *est in a* 3, 26, 2; dyrrachii 3, 78, 3.

Cf. A. v. Göler, Die Kämpfe bei Dyrrhachium und Pharsalus. Karlsruhe 1854; ed. alt. II p. 78 sqq.

repperit consules Dyrrachium profectos cum magna parte exercitus, Pompeium remanere Brundisii cum cohortibus uiginti: 1, 25, 2; naues a consulibus Dyrrachio remissae, quae priorem partem exercitus eo deportauerant, Brundisium reuertuntur: 1, 27, 1; hiemare Dyrrachii ⟨*Steph.;* dyrrachium *NOz*⟩, Apolloniae ⟨*O;* -nia *z*⟩ omnibusque oppidis maritimis constituerat: 3, 5, 2; Octauius desperata oppugnatione oppidi Dyrrachium sese ad Pompeium recepit ⟨*c*⟩: 3, 9, 8; Pompeius erat eo tempore in Candauia iterque ex Macedonia in hiberna Apolloniam Dyrrachiumque habebat: 3, 11, 2; Pompeius cognitis his rebus, quae erant Orici atque Apolloniae gestae ⟨*c*⟩, Dyrrachio timens diurnis eo ⟨*c*⟩ nocturnisque itineribus contendit: 3, 13, 1; cum prope Dyrrachium Pompeius constitisset castraque metari iussisset, perterrito etiam tum exercitu princeps Labienus procedit iuratque . . .: 3, 13, 3; Caesar *praecepto itinere ad Dyrrachium finem properandi facit: 3, 13, 5; (illi . . . naues soluunt atque altero die Apolloniam ⟨dyrrachium *add. codd.;* Dyrrhachiumque *add. edd. uett.; del. Elberl.*⟩ praeteruehuntur: 3, 26, 1;) qui cum essent ex continenti uisi, Coponius, qui Dyrrachii classi Rhodiae praeerat, naues ex portu educit: 3, 26, 2; praeteruectosque Dyrrachium magna ui uenti nihilo setius sequebatur: 3, 26, 3; praeteruectas Apolloniam Dyrrachiumque naues uiderant: 3, 30, 1; omnibus copiis magno circuitu difficili angustoque itinere Dyrrachium profectus est sperans Pompeium aut Dyrrachium compelli aut ab eo intercludi posse, quod omnem commeatum totiusque belli apparatum eo contulisset: 3, 41, 3; Caesar . . . parua parte noctis itinere intermisso mane ⟨ad *add. 1 det. prob. Dauis. & Clark.*⟩ Dyrrachium uenit . . . atque ibi castra posuit: 3, 41, 5; Pompeius interclusus Dyrrachio . . . edito loco, qui appellatur Petra . . ., castra communit: 3, 42, 1; Pompeius neque a mari Dyrrachioque discedere uolebat, quod omnem apparatum belli, tela, arma, tormenta ibi conlocauerat frumentumque exercitui nauibus supportabat: 3, 44, 1; uno die VI proeliis factis, tribus ad Dyrrachium, tribus ad munitiones: 3, 53, 1; haec cum in Achaia atque apud ⟨ad?⟩ Dyrrachium gererentur . . ., Caesar mittit . . . A. Clodium:

3, 57, 1; quo facilius equitatum Pompeianum ad Dyrrachium contineret et pabulatione probiberet, aditus duos . . . praemuniuit: 3, 58, 1; quasque ad Dyrrachium naues longas habebat eodem mittit: 3, 62, 3; ut, si Pompeius eodem contenderet, abductum illum a mari atque ab iis copiis, quas Dyrrachii comparauerat, [frumento ac commeatu] abstractum pari condicione belli secum decertare cogeret: 3, 78, 3; a Pompeio litteris per omnes prouincias ciuitatesque dimissis ⟨de *add. Scal.*⟩ proelio ad Dyrrachium facto elatius inflatiusque multo, quam res erat gesta, fama percrebuerat: 3, 79, 4; Scipio discessu exercituum ⟨*c*⟩ ab ⟨*Of;* ad *a;* a *hl*⟩ Dyrrachio cognito Larisam legiones adduxerat: 3, 80, 4; Laelius . . . onerariis nauibus Corcyra Dyrrachioque aquam suis supportabat: 3, 100, 3. *Cf. omnia, quae* 3, 41—71 *narrantur.*

E

e *u.* **ex.**

ea *u.* **is** *extr.*

Eburones. *Pro genet.* Eburonum *semel* (IV 6, 4) *in β, semel* (VI 5, 4) *in BM scriptum esse* eburorum, *praeterea* V 24, 4 *in h* heburones *inueniri uix est quod commemorem.* — *Orosius eos nominat* Eborones.

Condrusos ⟨*c*⟩, Eburones, Caerosos ⟨*c*⟩, Caemanos ⟨*c*⟩, qui uno nomine Germani appellantur, arbitrari (se) ad XL milia (posse conficere): II 4, 10; (Germani iam) in fines Eburonum et Condrusorum, qui sunt Treuerorum clientes, peruenerant ⟨*c*⟩: IV 6, 4; unam legionem, quam proxime . . . conscripserat, et cohortes V in Eburones, quorum pars maxima est inter Mosam ac ⟨*c*⟩ Rhenum, qui sub imperio Ambiorigis et Catuuolci erant, misit: V 24, 4; ciuitatem ignobilem atque humilem Eburonum sua sponte populo Romano bellum facere ausam uix erat credendum: V 28, 1; neque Eburones, si ille adesset, tanta contemptione ⟨*c*⟩ nostri ad castra uenturos esse: V 29, 2; his circumuentis magna manu Eburones, Neruii, Aduatuci atque horum omnium socii et ⟨*c*⟩ clientes legionem oppugnare incipiunt: V 39, 3; Labienus . . . rem gestam in Eburonibus perscribit: V 47, 5; hac re cognita omnes Eburonum et Neruiorum, quae conuenerant, copiae discedunt: V 58, 7; erant Menapii propinqui Eburonum finibus: VI 5, 4; Catuuolcus, rex dimidiae partis Eburonum, . . . taxo . . . se exanimauit: VI 31, 5; Segni Condrusique, ex gente et numero Germanorum, qui sunt inter Eburones Treuerosque, legatos ad Caesarem miserunt: VI 32, 1; Caesar . . . si qui ad eos Eburones ex fuga conuenissent, ad se ut reducerentur imperauit: VI 32, 2; impedimenta . . . Aduatucam contulit. id castelli nomen est. hoc fere est in mediis Eburonum finibus, ubi Titurius atque ⟨*c*⟩ Aurunculeius hiemandi causa consederant: VI 32, 3. 4; dimittit ⟨*c*⟩ ad finitimas ciuitates nuntios Caesar ⟨*c*⟩, omnes euocat ⟨*c*⟩ spe praedae ad diripiendos Eburones ⟨*u. CC*⟩, ut . . . stirps ac nomen ciuitatis tollatur: VI 34, 8; haec in omnibus Eburonum partibus gerebantur: VI 35, 1; trans Rhenum ad Germanos peruenit fama diripi Eburones atque ultro omnes ad praedam euocari: VI 35, 4; primos Eburonum fines adeunt (Sugambri): VI 35, 6; (imperant (milia) . . . sena Andibus ⟨s. A. *Hoffm.;* senonibus *X;* Suessionibus *Vascos.;* Eburonibus *Fr.*⟩, Ambianis, . . . Morinis; . . . Lexouiis ⟨Lemouicibus *Np.; Dt.*⟩ et Aulercis ⟨et A. *om.* β⟩ Eburouicibus ⟨*Valesius;* Eburonibus *codd.; u. CC*⟩ terna *om.* β⟩: VII 75, 3.) *Cf. omnia, quae* V 26—52; VI 5—34 *narrantur.*

Eburouices: his paucis diebus Aulerci Eburouices Lexouiique senatu suo interfecto portas clauserunt seque ⟨*c*⟩ cum Viridouice coniunxerunt: III 17, 3; *cf. qu. sqq.;* imperant . . . Aulercis Cenomanis totidem (milia); Atrebatibus IIII; Veliocassis, Lexouiis et Aulercis ⟨et Aul. *om.* β⟩ Eburouicibus ⟨*Valesius;* Eburonibus *codd.*⟩ terna ⟨*om.* β; *u. CC*⟩: VII 75, 3.

(**ecquis:** praemissis nuntiis ad Cn. Domitium Caesar ei ⟨*c*⟩ scripsit et quid ⟨ecquid *Ald.*⟩ fieri uellet ostendit: 3, 78, 5.

(**Ecritognatus** *u.* **Critognatus.**)

(**Ecus** *u.* **Egus.**)

edera *u.* **hedera.**

edico: edicunt (Petreius atque Afranius), penes quem quisque sit Caesaris miles, ut producat ⟨*c*⟩: 1, 76, 4.

edictum. A. obiect.: (edictum praemittit.) quo edicto tota prouincia peruulgato nulla fuit ciuitas, quin . . . partem senatus Cordubam ⟨*c*⟩ mitteret: 2, 19, 2; ¶ edictumque praemittit, ad quam diem magistratus principesque omnium ciuitatum sibi esse praesto Cordubae uellet: 2, 19, 1; ¶ erat edictum Pompei nomine Amphipoli propositum, uti omnes eius prouinciae iuniores . . . iurandi causa conuenirent; sed utrum auertendae suspicionis causa Pompeius proposuisset, . . . an . . .

Macedoniam tenere conaretur, existimari non poterat: 3, 102, 3.

B. c. praep.: simul atque sit cognitum de edicto Caesaris, consensisse Gaditanos principes cum tribunis cohortium: 2, 20, 2.

edisco: multi in disciplinam conueniunt. magnum ibi numerum uersuum ediscere dicuntur: VI 14, 3.

ēdo. A.: (nulla tamen uox est ab ⟨c⟩ iis audita ⟨edita *Ciacc.*⟩ populi Romani maiestate . . . indigna: VII 17, 3;) ¶ quae opinio erat edita in uulgus: 3, 29, 3.

B.: Ariouistum . . . obsides nobilissimi cuiusque liberos poscere et in eos omnia exempla cruciatusque edere: I 31, 12; ¶ (his ⟨c⟩ rebus ex litteris Caesaris cognitis ⟨c⟩ Romae dierum uiginti supplicatio redditur ⟨indicitur *pauc. recc.; Ald.;* editur *Schn.*⟩: VII 90, 8.)

editus ui adiect.; A. pos.: quod is collis, ubi castra posita erant, paululum ex planitie editus tantum aduersus in latitudinem patebat, quantum: II 8, 3; erant enim circum castra Pompei permulti editi atque asperi colles: 3, 43, 1; ¶ locus erat castrorum editus et paulatim ab imo adcliuis circiter passus mille: III 19, 1; copias omnes in loco edito atque aperto instruxerunt: VII 18, 3; ipsum erat oppidum Alesia ⟨c⟩ in colle summo admodum edito loco: VII 69, 1; ibique prope flumen edito natura loco castra posuit: 3, 37, 4; Pompeius . . . edito loco, qui appellatur Petra . . ., castra communit: 3, 42, 1.

B. comp.: quotienscumque sit decretum, darent operam magistratus, ne . . ., factum . . . in secessione populi, templis locisque editioribus occupatis: 1, 7, 5; ¶ in hoc fere medio spatio tumulus erat paulo editior: 1, 43, 1.

edoceo: idoneum quendam hominem et callidum (Sabinus) delegit, Gallum . . .; huic persuadet, uti ⟨c⟩ ad hostes transeat et ⟨*om.* β⟩ quid fieri uelit ⟨uellet *h*⟩ edocet: III 18, 2; ¶ milites . . . edocet, quanto detrimento et quot uirorum fortium morte necesse sit constare uictoriam. . . . sic milites consolatus: VII 19, 4; ¶ hi (*i. e.* serui) ⟨ii A^1; illi QA^2; hic β⟩ iam ante ⟨*om.* β⟩ edocti ⟨docti β⟩, quae interrogati pronuntiarent, . . . dicunt: VII 20, 10; ¶¶ hunc (Achillam) . . . quae fieri uellet litteris nuntiisque edocuit (Pothinus): 3, 108, 2; ¶ producuntur ii, quos ille (Litauiccus) edocuerat, quae dici uellet: VII 38, 4.

educo alqm, alqd; A. = ἐξάγειν; a) non additur, unde: (illi (praefecti equitum) ut erat imperatum, deuectis ⟨*Paul;* eductis *X; edd.*⟩ iis ⟨IIII β⟩ cohortibus . . . et longo itinere circumductis . . . peruenerunt: III 26, 2;) ipse diuerso itinere quam potuit occultissime reliquas cohortes, numero XXXIII . . ., ad legionem Pompei castraque minora ⟨*CC*⟩ duplici acie eduxit: 3, 67, 3; ¶ perturbantur (Germani), copiasne aduersus hostem ducere ⟨educere β⟩ an castra defendere . . . praestaret: IV 14, 2; potestate facta Afranius copias educit et . . . sub castris constituit: 1, 41, 2; proximo die . . . uniuersas ad aquam copias educunt (Afraniani), pabulatum emittitur nemo: 1, 81, 4; postridie eductis omnibus copiis acie instructa decernendi potestatem Pompeio fecit: 3, 41, 1; confestimque expeditas copias educit: 3, 85, 4; ¶ tertia inita uigilia silentio exercitum eduxit (Pompeius) et se in antiquas munitiones recepit: 3, 54, 2; Caesar meridiano fere tempore signo profectionis dato exercitum educit . . . procedit: 3, 76, 3; ¶ reliquas legiones expeditas educit magnoque numero iumentorum in flumine . . . constituto traducit exercitum: 1, 64, 6; (Caesar † relictis ⟨relictas a^1; eductis *Faern.*⟩ legionibus subsequitur, praesidio impedimentis paucas cohortes relinquit: 1, 80, 4;) illi impediendae reliquae ⟨c⟩ munitionis causa ⟨c⟩ hora circiter VIIII. signo dato legiones educunt ⟨*Steph.;* ducunt *codd.*⟩ aciemque sub castris instruunt: 1, 82, 1.

b) additur, unde; α) abl.: copias castris *u.* **castra** *p. 469* b) *(4 loc.);* ¶ reliquas (legiones) de quarta uigilia compluribus portis eductas eodem itinere praemisit: 3, 75, 2.

β) a: (exercitum: 3, 30, 3 *u.* γ) exercitum;) ¶ (duae fuerunt Ariouisti uxores, una Sueba natione, quam domo ⟨a domo B^2β⟩ secum duxerat ⟨eduxerat B^2β⟩: I 53, 4.)

γ): ex: armatos: IV 1, 4 *u.* milia; ¶ ad T. Sextium legatum . . . misit, ut cohortes ex castris ⟨ex castr. *om.* β⟩ celeriter educeret et sub infimo colle . . . constitueret: VII 49, 1; hanc rursus XIII. legionis cohortes exceperunt, quae ex castris minoribus eductae cum T. Sextio legato ceperant locum ⟨c⟩ superiorem: VII 51, 2; (Labienus . . . coactis † una XL cohortibus, quas ex proximis praesidiis deductas ⟨eductas *A(Q); om. h*⟩ fors obtulit: VII 87, 5; Thermus cohortes ex urbe reducit ⟨educ. *Ald.*⟩ et profugit: 1, 12, 2;) ¶ proximo die instituto suo Caesar e ⟨*αa(?);* ex *(a?)h; om. A pr.*⟩ castris utrisque copias suas eduxit: I 50, 1; hostes item ⟨c⟩ suas copias ex castris eductas instruxerant: II 8, 5; ¶ Caesar ex castris equitatum ⟨equ. ex castr. *Q*⟩ educi iubet, proelium ⟨c⟩ equestre committit: VII 13, 1; nulla interposita dubitatione legiones expeditas

quattuor equitatumque omnem ex castris educit: VII 40, 1; postero die equitatu ex castris educto omnem eam planitiem . . . complent (Commius reliquique duces): VII 79, 2; Caesar omni ⟨c⟩ exercitu . . . disposito . . . equitatum ex castris educi ⟨educit β⟩ et proelium committi iubet: VII 80, 1; ¶ neque longius abesse, quin proxima nocte Sabinus clam ex castris exercitum educat: III 18, 4; eodemque die uterque eorum ex castris statiuis a flumine Apso exercitum educunt, Pompeius clam et noctu, Caesar palam atque interdiu: 3, 30, 3; Pompeius . . . † eadem spectans, si *in itinere impeditos perterritos deprehendere posset, exercitum e ⟨*om. N*⟩ castris eduxit equitatumque praemisit: 3, 75, 3; itaque ex castris exercitum eduxit aciemque instruxit: 3, 84, 2; ¶ celeriterque impedimenta ex ⟨e β⟩ castris educi et se subsequi iussit: VII 68, 1; ¶ tres (legiones), quae circum Aquileiam hiemabant, ex hibernis educit: I 10, 3; Labienus . . . litteras Caesari remittit ⟨c⟩, quanto cum periculo legionem ex hibernis educturus esset: V 47, 5; magnam . . . difficultatem ad consilium capiendum adferebat, . . . si maturius ex hibernis (legiones) educeret ⟨si . . . educeret *om. af*⟩, ne ab re frumentaria . . . laboraret: VII 10, 1; legiones expeditas quattuor equitatumque omnem ex castris educit: VII 40, 1; hac habita contione . . . legiones ex castris ⟨e castr. β⟩ eduxit aciemque . . . constituit: VII 53, 1; hoc sperans legiones III ex castris educit acieque . . . instructa . . . iubet: 1, 43, 3; qua opinione adductus Varus postero ⟨c⟩ die mane legiones ex castris educit: 2, 27, 4; ¶ hi (Suebi) centum pagos habere dicuntur, ex quibus quotannis singula milia armatorum bellandi ⟨ex *add. BMQ*⟩ causa ⟨*om. A*[1]⟩ ex ⟨suis ex β⟩ finibus educunt: IV 1, 4; ¶ nelintne prius quam finitimi sentiant eductos ex hibernis milites aut ⟨c⟩ ad Ciceronem aut ad Labienum deducere: V 27, 9; ¶ cognito hostium aduentu suas naues ex portu ⟨naues expeditas *Hartz*⟩ educunt, cum Massiliensibus confligunt: 1, 57, 2; Massilienses arma tormentaque ex oppido, ut est imperatum, proferunt, naues ex portu naualibusque educunt: 2, 22, 5; hunc secutus Marcius ⟨c⟩ Rufus quaestor nauibus XII, quas praesidio onerariis nauibus Curio ex Sicilia eduxerat: 2, 23, 5; Coponius, qui Dyrrachii classi Rhodiae praeerat, naues ex portu educit: 3, 26, 2; ¶ quorum oratione permotus Varus praesidium, quod introduxerat, ex oppido educit ac profugit: 1, 13, 2.

M. Aristium, tribunum militum, iter ad legionem facientem fide data ⟨c⟩ ex oppido Cauillono educunt (Haedui): VII 42, 5; ¶ eodem tempore clamore exaudito dat tuba signum suis Vercingetorix atque ex oppido educit: VII 81, 3.

B. = σπᾶσθαι: auertit hic ⟨c⟩ casus uaginam et gladium educere conanti ⟨c⟩ (Pulioni) dextram moratur manum: V 44, 8.

(**C.** = ἀνάγειν, αἴρειν: Caesar impedimentis in proximum collem † deductis ⟨eductis *Madu.*; ductis?⟩ . . . altero die ad Alesiam castra fecit: VII 68, 2.

exposuit, quos et quam humiles accepisset (Haeduos) . . . et quam in fortunam quamque in amplitudinem † deduxisset ⟨eduxisset *Madu.*; — et in eam fortunam amplitudinemque duxisse β⟩, ut: VII 54, 4.)

Educere cohortes (copias) **ad:** 1, 81, 4; 3, 67, 3; — (copias **aduersus:** IV 14, 2;) — (secum uxorem: I 53, 4;) ¶ **diuerso itinere, duplici acie** cohortes: 3, 67, 3; ¶ **silentio:** 1, 66, 1; 3, 54, 2; ¶ **praesidio** nauibus: 2, 23, 5.

Aduerb.: celeriter: VII 49, 1; 68, 1; clam: III 18, 4; 3, 30, 3; confestim: 3, 85, 4; (interdiu: 3, 30, 3; mane: 2, 27, 4;) maturius: VII 10, 1; (necessario: I 51, 2; noctu: 3, 30, 3;) occultissime: 3, 67, 3; palam: 3, 30, 3; (quotannis: IV 1, 4.)

effarcio *u.* **effercio.**

effemino: (minimeque mercatores) ea, quae ad effeminandos animos pertinent, important: I 1, 3; ¶ (quod ea re ad laborem ferendum remollescere homines atque effeminari arbitrantur ⟨*u. CC*⟩: IV 2, 6.)

effercio: ea autem, quae diximus, interualla grandibus in fronte ⟨c⟩ saxis efferciuntur ⟨*fhk*; effarciuntur *α(a?)*; *edd.*⟩: VII 23, 2.

effero. A. = ferre ex loco; **a) propr.:** trium mensum ⟨c⟩ molita cibaria sibi quemque domo efferre iubent: I 5, 3; ¶ frumenti copiam legionarii non nullam ⟨c⟩ habebant, quod dierum † XXII ab Ilerda frumentum iussi erant efferre: 1, 78, 1; ¶ has (litteras) ille in ⟨*om.* β⟩ iaculo inligatas ⟨*CC*⟩ effert ⟨adfert β⟩: V 45, 4.

b) trsl. = **enuntiare, diuulgare:** prius quam eorum clandestina consilia efferantur: VII 1, 6; ¶ quod neque in uulgum disciplinam efferri uelint neque: VI 14, 4; ¶ quoniam in praesentia obsidibus cauere inter se non possint ⟨c⟩, ne res efferatur, at ⟨c⟩ iure iurando ac fide sanciatur petunt: VII 2, 2.

postea quam in uulgus militum elatum est, qua adrogantia in conloquio Ariouistus usus ⟨*CC*⟩ omni Gallia Romanis interdixisset

impetumque *ut in nostros eius equites fecissent eaque res conloquium ut ⟨*om.* $Q^2\beta$⟩ diremisset: I 46, 4.

B. = **in altum ferre, tollere; a) propr.:** tres suos nactus manipulares atque ab iis subleuatus murum ascendit, hos ⟨*c*⟩ ipse rursus singulos exceptans in murum extulit: VII 47, 7; ¶ magno esse usui posse, si haec esset in altitudinem turris elata: 2, 8, 3.

b) trsl.; α) alqd = celebrare: duces uero eorum consilium suum laudibus ferebant ⟨efferebant *Plugy.*⟩: 1, 69, 2; cum (Labienus) Caesaris copias despiceret, Pompei consilium summis laudibus efferret: 3, 87, 1.

β) alqm = inflare, animum alcs augere: (Raucillus et Egus) freti amicitia Caesaris et stulta ac barbara arrogantia elati ⟨*om. l*⟩ despiciebant suos: 3, 59, 3; ¶ Allobroges . . . seu pristina sua consuetudine, . . . seu gloria elati cuncta . . . exposuerunt: 3, 79, 6; ¶ (milites) elati spe celeris uictoriae et hostium fuga et ⟨*c*⟩ superiorum temporum secundis proeliis nihil adeo arduum sibi esse ⟨*c*⟩ existimauerunt ⟨*c*⟩, quod: VII 47, 3; ¶ nonae legionis milites elati studio . . . in locum iniquum progrediuntur: 1, 45, 2; ¶ ueritus, ne ⟨*c*⟩ . . . hostium impetum sustinere non posset, praesertim quos recenti uictoria efferri sciret: V 47, 4.

elate: postea uero, cum . . . accepit atque haec ad eum elatius ⟨*Ciacc.;* latius *codd.; edd.*⟩ atque inflatius Afranius perscribebat ⟨*c*⟩, . . . coepit: 2, 17, 3; elatius ⟨*Ciacc.;* latius *codd.; edd.*⟩ inflatiusque multo, quam res erat gesta, fama percrebuerat ⟨*c*⟩: 3, 79, 4; ((T. Labienus), † summissa oratione loqui de pace atque altercari cum Vatinio incipit ⟨*sic codd.; Np.;* sed missa or. d. p. loqui elate atque *&c. Dt.; u. CC*⟩: 3, 19, 5.)

efficio. A. = **facere, perficere; a) c. acc. α) subst.:** luna plena, qui dies maritimos aestus maximos in Oceano efficere consueuit: IV 29, 1; ¶ castellis enim XXIIII effectis XV milia passuum **in* circuitu amplexus hoc spatio pabulabatur (Pompeius): 3, 44, 3; ¶ quam superiore aestate ad Veneticum bellum effecerat ⟨fecerat β⟩ classem: IV 21, 4; ¶ quod (uitrum) caeruleum efficit colorem: V 14, 2; ¶ fortuna . . . paruis momentis magnas rerum commutationes efficit: 3, 68, 1; ¶ quae ab reliquis Gallis ciuitates dissentirent, has sua diligentia adiuncturum atque unum consilium totius Galliae effecturum: VII 29, 6; ¶ crates: VII 81, 1 *u.* numerum; ¶ Caesar . . . fossas . . . complures facere instituit. . . . his paene effectis magnum in timorem Afranius Petreiusque perueniunt: 1, 61, 2; ¶ harpagones: VII 81, 1 *u.* numerum; ¶ Mosa . . . parte quadam ex Rheno recepta . . . insulam ⟨*Aim.; cik;* que *uel* quae *add. X*⟩ efficit Batauorum ⟨*u. CC*⟩: IV 10, 1; Rhenus . . . in plures diffluit ⟨*c*⟩ partes multis ingentibusque insulis effectis ⟨eff. ins. *a*⟩: IV 10, 4; insulis ⟨in siluis *BM;* in insulis *Qf*⟩ sese occultauerunt, quas aestus efficere consuerunt ⟨*c*⟩: VI 31, 3; ¶ huic sic *adiunxerat octauam (legionem), ut paene unam ⟨*om. hl*⟩ ex duabus efficeret: 3, 89, 1; ¶ ut nostri perpetuas munitiones † uidebant ⟨efficiebant *Schnelle; u. CC*⟩ . . ., ita illi interiore spatio perpetuas munitiones efficiebant: 3, 44, 4; ¶ naues longas Arelate numero XII facere instituit. quibus effectis armatisque ⟨*c*⟩ diebus XXX . . . his D. Brutum praeficit: 1, 36, 5; ¶ Galli . . . magno cratium, scalarum, harpagonum ⟨*c*⟩ numero effecto . . . ad . . . munitiones accedunt: VII 81, 1; ¶ diebus decem . . . omni opere ⟨ponte *ah(?)*⟩ effecto exercitus traducitur: IV 18, 1; nota atque instituta ratione magno militum studio paucis diebus opus ⟨op. pauc. dieb. β⟩ efficitur: VI 9, 4; celeriter effecto opere legionibusque traductis ⟨*c*⟩ . . . reliquas copias reuocauit: VII 35, 5; cuius operis maxima parte effecta eodem fere tempore missi ad ⟨*c*⟩ Pompeium ⟨*c*⟩ reuertuntur: 1, 18, 6; prope dimidia parte operis a Caesare effecta . . . naues . . . Brundisium reuertuntur: 1, 27, 1; in altitudinem pedum XV effectis operibus uineis eam partem castrorum obtexit (Pompeius): 3, 54, 1; ¶ ex hoc (genere radicis) effectos panes . . . uulgo in eos iaciebant: 3, 48, 2; ¶ partem operis: 1, 18, 6; 27, 1 *u.* opus; ¶ Caesar partitis copiis . . . celeriterque ⟨*c*⟩ effectis pontibus adit ⟨*c*⟩ tripertito: VI 6, 1; dispositis exploratoribus, necubi effecto ⟨refecto *Vielh.*⟩ ponte Romani copias traducerent: VII 35, 1; (tertio die ad flumen Elauer pontem ⟨β; *Schn.;* pontes α; *rell. edd.*⟩ reficit ⟨fecit *af;* effecit *hk*⟩: VII 53, 4;) in Sicore flumine pontes effecerat duos distantes inter se milia passuum IIII: 1, 40, 1; eodem fere tempore pons in Hibero prope effectus nuntiabatur: 1, 62, 3; ¶ haec insula obiecta Alexandriae portum efficit: 3, 112, 2; ¶ Caesar . . . scalas musculosque ad repentinam oppugnationem fieri et crates parari iussit. quibus rebus effectis cohortatus milites docuit: 3, 80, 5; ¶ scalas: VII 81, 1 *u.* numerum; ¶ ciues Romani . . . praesectis omnium mulierum crinibus tormenta effecerunt: 3, 9, 3; ¶ celeriter ciues Romani ligneis effectis turribus

his sese munierunt: 3, 9, 3; super quas turrim ⟨c⟩ effectam ad ipsum introitum portus opposuit: 3, 39, 2; ¶ fossas . . . facere instituit, quibus partem aliquam Sicoris auerteret uadumque in eo flumine efficeret: 1, 61, 1.

β) **pron., adi:** (etsi hoc et feci ⟨effecit *Med.*[1]; et feci *mg. Med.*; effeci *mg. Crat.*⟩ saepe et saepius mihi facturus uideor: *ap. Cic. ad Att.* IX 6 *A*;) ¶ ut . . . proelio contenderet; si id efficere ⟨fieri β⟩ non posset, ut exploratis itineribus . . . uallem riuumque transiret: V 50, 3; conantibus (in oppida conuenire), prius quam id effici posset, adesse Romanos nuntiatur: VI 4, 1; id (*i. e.* profugere) silentio noctis conati non magna iactura suorum sese ⟨c⟩ effecturos sperabant ⟨c⟩: VII 26, 2; unum consilium totius Galliae (se) effecturum . . . idque se prope iam effectum habere: VII 29, 6; sic est pugnatum, ut . . . neutri pellerentur — id efficiebant angustiae loci: 3, 112, 7; ¶ cum resisteret Seruilius consul . . . et minus opinione sua (Coelius) efficeret ⟨-cere *ahl*⟩: 3, 21, 1; ¶ sese omnia de pace expertum ⟨c⟩ nihil adhuc ⟨effecisse; id *add. Madu.*⟩ arbitrari uitio factum eorum, quos: 3, 57, 2; ¶ ut est summae genus sollertiae atque ad omnia imitanda et efficienda ⟨effingenda *Paul*⟩, quae a ⟨c⟩ quoque traduntur ⟨c⟩, aptissimum: VII 22, 1; ¶ quos tanto spatio secuti, quantum ⟨quanto β⟩ cursu et uiribus efficere potuerunt: IV 35, 3; ut . . . tantum . . . noceretur, quantum labore atque itinere legionarii milites efficere poterant: V 19, 3; ¶ cum . . . nostri, quid sine imperatore et sine reliquis legionibus adulescentulo duce efficere possent perspici cuperent: III 21, 1; ¶ quod fuit illis conandum atque omni ratione efficiendum: 1, 65, 5; ¶ tantum usu cotidiano et exercitatione (aurigae) efficiunt, uti . . . consuerint: IV 33, 3.

b) **c. dupl. acc.:** α): cum sua cunctatione atque opinione timoris ⟨timidiores *codd.*⟩ hostes nostros milites alacriores ad pugnandum effecissent ⟨effecisset β; *CC*⟩: III 24, 5; quod consilium . . . hostes ⟨hostem β⟩ ad pugnam ⟨c⟩ alacriores effecit ⟨alacriorem fecit β⟩: V 33, 5; — quae res in dies confirmatiorem eius exercitum efficiebat: 3, 84, 2; — has trabes ⟨c⟩ paulo longiores atque eminentiores, quam extremi parietes erant, effecerunt ⟨-rant *a*; *Np.*, *Db.*⟩: 2, 9, 3; — uti pabulatione Pompeium prohiberet equitatumque eius ad rem gerendam inutilem efficeret: 3, 43, 3; — cum diuturnitas oppugnationis neglegentiores Octauianos effecisset: 3, 9, 6; — his rebus (Labienus) fugae similem profectionem efficit ⟨effecit α; — *haec omnia del. Paul*⟩: VI 7, 8.

β): quae res . . . immani corporum magnitudine homines efficit ⟨facit *a*[1]; efficiat *h*⟩: IV 1, 9.

γ): hunc (montem) murus circumdatus arcem efficit: I 38, 6; ¶ molem . . ., quae ⟨c⟩ paene insulam oppidum effecerat ⟨efficiebat *Ciacc.*; *u. CC*⟩: 3, 40, 4.

c) **sequ. ut:** quae res . . . et post eum quae essent ⟨c⟩ tuta ab hostibus reddebat et commeatus ab Remis reliquisque ciuitatibus ut sine periculo ad eum portari possent ⟨posset α⟩ efficiebat: II 5, 5; quod Neruii antiquitus . . . teneris arboribus incisis . . . effecerant, ut instar muri hae saepes munimentum ⟨c⟩ praeberent: II 17, 4; quae (iumenta) sunt apud eos nata, . . . haec cotidiana exercitatione summi ut sint laboris efficiunt (Suebi): IV 2, 2; XII nauibus amissis reliquis ut nauigari ⟨c⟩ **satis* commode posset effecit: IV 31, 3; his erat rebus effectum, ut equitum mille . . . VII milium ⟨c⟩ Pompeianorum impetum, cum adesset usus, sustinere auderent neque magnopere eorum multitudine terrerentur: 3, 84, 4; quo facto regem ut in sua potestate haberet, Caesar effecit ⟨*ego*; efficit *codd.*; *edd.*⟩: 3, 109, 6; quibus est rebus effectum, uti tuto frumentum auxiliaque nauibus ad eum supportari possent: 3, 112, 6; quorum artificiis effectum est, ut res publica in hunc statum perueniret: *ap. Cic. ad Att.* IX 7 *C*, 2.

B. = conficere, parare (milites, sim.): armorum ⟨armatorum *Vielh.*; *u. CC*⟩ quantum quaeque ciuitas domi quodque ante tempus efficiat constituit: VII 4, 8; ¶ Lucilium Hirrum cum sex cohortibus . . . excipit; quibus coactis XIII efficit (Vibullius): 1, 15, 5; ¶ dilectuque habito duas legiones effecerat (Varus): 1, 31, 2; legiones effecerat ciuium Romanorum VIIII: V ex Italia, quas traduxerat; unam ex Cilicia ⟨c⟩ ueteranam, . . . unam ex Creta et Macedonia . . ., duas ex Asia, quas Lentulus consul conscribendas curauerat: 3, 4, 1; ¶ (equitum III milia omnibus ⟨quae omnibus *d*; *Db.*⟩ superioribus bellis habuerat et parem ex Gallia numerum . . . ⟨effecerat *add. Heller*⟩: 1, 39, 2.)

C. = conficere, progredi: (IV 35, 3 *u.* **A. a) β)** quantum;) Caesar . . . quantumcumque itineris equitatu efficere poterat, cotidie progrediebatur: 3, 102, 1.

D. = fingere (?): id (genus radicis) ad similitudinem panis efficiebant ⟨effingebant? — *totum hoc enuntiatum glossam esse censet Vielh.*: *u. CC*⟩: 3, 48, 1.

conari . . . efficere: VI 4, 1; VII 26, 2; 1, 65, 5; — efficere alqd ex: 3, 48, 2; 89, 1.

Aduerb.: celeriter: VI 6, 1; VII 35, 5; 3, 9, 3; paene: 1, 61, 2; 3, 89, 1; prope: VII 29, 6; 1, 62, 3.

effingo: (ut est summae genus sollertiae atque ad omnia imitanda et efficienda ⟨effingenda *Paut*⟩, quae a ⟨c⟩ quoque traduntur, aptissimum: VII 22, 1;) *cf.* **efficio D.** 3, 48, 1.

effodio. A.: leuiore de causa auribus desectis aut singulis effossis oculis domum remittit (Vercingetorix): VII 4, 10.

B. frumentumque omne conquisitum spoliatis effossisque eorum domibus per equites comportarat ⟨c⟩: 3, 42, 5.

[**Falso:** taleae ⟨c⟩ pedem longae ferreis hamis infixis ⟨c⟩ totae in terram infodiebantur ⟨effodiebantur β⟩: VII 73, 9.]

effugio. A. abs.: mora reliquorum spatium nactum illum (Indutiomarum) effugere nolebat: V 58, 4.

B. alqm, alqd: hos montes (Afranius et Petreius) intrare ⟨c⟩ cupiebant ⟨c⟩, ut equitatum effugerent Caesaris: 1, 65, 4; ¶ (ipsi Massilienses et celeritate nauium et scientia gubernatorum confisi nostros eludebant impetusque eorum decipiebant ⟨*Np.;* excipiebant *Ox;* effugiebant *Terpstra*⟩: 1, 58, 1;) Numidae integri celeritate impetum nostrorum effugiebant: 2, 41, 6; ¶ magnae fuit fortunae . . . raedis equisque comprehensis ipsum (Ambiorigem) effugere mortem ⟨*del. Ciacc.*⟩: VI 30, 2; ¶ reliqui crudelitate odium effugere non potuerunt: *ap. Cic. ad Att.* IX 7 *C*, 1; ¶ ut, si essent hostes pulsi, celeritate periculum effugerent: IV 35, 1.

C. ex: haec ab his ⟨c⟩ cognoscite, qui ex ipsa caede fugerunt ⟨effugerunt *Paul*⟩: VII 38, 3; ipsos se inter multitudinem militum occultasse atque ex media caede fugisse ⟨effugisse *Paul;* profugisse *uett. edd.*⟩: VII 38, 5.

effundo: Cassiuellaunus . . . cum equitatus noster liberius praedandi uastandique ⟨c⟩ causa se in agros eiecerat ⟨effunderet β⟩, . . . essedarios ex siluis emittebat: V 19, 2; omnis sese multitudo ⟨ad cognoscendum *add. Ohl*⟩ effudit: 2, 7, 3.

egeo: se domo patriaque expulsos omnibus necessariis egere rebus: 3, 32, 4; ¶ ne quis ex plebe contra potentiorem auxilii egeret: VI 11, 4.

egens ui **subst.:** in agris habet dilectum egentium ac perditorum: VII 4, 3; — locupletesque (hos) ex egentibus fecerat: 3, 59, 2.

egestas: in eadem inopia, egestate, patientia, qua ⟨c⟩ *ante* ⟨*CC*⟩, Germani permanent: VI 24, 4.

ego. A. sing.: a) subi.: α) nom.: recte auguraris ⟨c⟩ de me . . . nihil a me abesse longius crudelitate. atque ego cum ex ipsa re magnam capio uoluptatem, tum meum factum probari abs te triumpho gaudio ⟨*Lamb.;* triumpho gaudeo *Med.*[1], *Turn.;* triumpho et gaudeo *Med.*[2]⟩: *ap. Cic. ad Att.* IX 16, 2; ¶ tuemini, inquit, castra et defendite diligenter . . .; ego reliquas portas circumeo et castrorum praesidia confirmo: 3, 94, 6; ¶ quod si iam haec explorata habeamus, quae . . . dicuntur, quae quidem ego aut omnino falsa aut certe minora opinione esse confido: 2, 31, 5; ¶ hanc ego, inquit (aquilifer), et uiuus multos per annos magna diligentia defendi et nunc moriens eadem fide Caesari restituo: 3, 64, 3; ¶ de Cicerone te uideo quiddam scripsisse, quod ego non intellexi: *ap. Cic. ad Q. fr.* II 10 (12), 4; ¶ desilite, . . . nisi uultis aquilam hostibus prodere; ego certe meum rei publicae atque imperatori officium praestitero: IV 25, 3; ¶ atque ego hanc sententiam probarem — tantum ⟨c⟩ apud me ⟨ap. me tantum β⟩ dignitas potest —, si nullam praeterquam uitae nostrae iacturam fieri uiderem: VII 77, 6; ¶ nam ego fratribus atque omnibus meis propinquis interfectis dolore prohibeor, quae gesta sunt, pronuntiare: VII 38, 3; ¶ restituo: 3, 64, 3 *u.* defendere; ¶ triumpho: *ad Att.* IX 16, 2 *u.* capere.

β) acc.: (conficere: *ap. Cic. ad Att.* IX 13 *A*, 1 *u.* posse;) ¶ equidem me Caesaris militem dici uolui, uos me imperatoris nomine appellauistis: 2, 32, 14; ¶ nihil enim malo quam et me mei similem esse et illos sui: *ap. Cic. ad Att.* IX 16, 2; ¶ magnaque ex parte iam me una uobiscum de re iudicium facturum confido: 2, 31, 8; ¶ scio me, inquit, paene incredibilem rem polliceri: 3, 86, 2; ¶ cum in spem uenero de compositione aliquid me posse ⟨*add. Lamb.; om. codd.; edd.*⟩ conficere ⟨aliq. me confic. *del. Ursin.: Bait.*⟩, statim uos certiores faciam: *ap. Cic. ad Att.* IX 13 *A*, 1; ¶ quoniam confido me celeriter ad urbem uenturum: *ap. Cic. ad Att.* IX 6 *A*.

γ) a me: neque illud me mouet, quod ii, qui a me dimissi sunt, discessisse dicuntur, ut mihi rursus bellum inferrent: *ap. Cic. ad Att.* IX 16, 2; ¶ iam duo praefecti fabrum Pompei in meam potestatem uenerunt et a me missi sunt: *ap. Cic. ad Att.* IX 7 *C*, 2; ¶ haec ut intellegatis, inquit, a me sincere pro-

nuntiari, audite Romanos milites: VII 20, 8; ¶ quem . . . ne qua ciuitas suis finibus recipiat a me prouisum est: VII 20, 12.

b) obiect.: me appellauistis: 2, 32, 14 *u.* **a)** β); ¶ Caesar me, quem sibi carissimum habuit, . . . uestrae fidei commisit: 2, 32, 2; ¶ neque illud me mouet, quod: *ap. Cic. ad Att.* IX 16, 2; ¶ mea sponte facere constitueram, ut quam lenissimum me praeberem: *ap. Cic. ad Att.* IX 7 *C*, 1; ¶ sequimini me, inquit, manipulares mei qui fuistis: 3, 91, 1; ¶ quoniam, inquit, me una uobiscum seruare non possum, uestrae quidem certe uitae prospiciam: VII 50, 4.

c) dat.: **α)**: quo mihi grauius abs te nil ⟨*c*⟩ accidere potest: *ap. Cic. ad Att.* X 8 *B*, 1; ¶ faciam, inquit, hodie, imperator, ut aut uiuo mihi aut mortuo gratias agas: 3, 91, 3; ¶ M. † itfiuium, quem mihi commendas, uel regem Galliae faciam uel hunc Leptae delegabo ⟨*c*⟩; si uis, tu ad me alium mitte, quem ornem ⟨*CC*⟩: *ap. Cic. ad fam.* VII 5, 2; ¶ persuasi equitibus nostris, idque mihi ⟨idque inibi *a*⟩ facturos confirmauerunt, ut . . . adgrederentur: 3, 86, 3; ¶ quid mihi, inquit (Pompeius), aut uita aut ciuitate opus est: 3, 18, 4; ¶ cum his mihi res *est, qui emptionem probant: VII 77, 4; ¶ discessisse dicuntur, ut mihi rursus bellum inferrent: *ap. Cic. ad Att.* IX 16, 2; ¶ uestrum uobis beneficium remitto, mihi meum nomen ⟨*c*⟩ restituite: 2, 32, 14; ¶ id quem ⟨*c*⟩ ad modum fieri possit, non nulla mihi ⟨*Med. corr.*; mi *Med. pr.*⟩ in mentem ueniunt et multa reperiri possunt: *ap. Cic. ad Att.* IX 7 *C*, 1; ¶ id mihi duabus de causis instituisse uidentur: VI 14, 4; equidem ⟨et quidem *Non.*⟩ mihi uideor ⟨uidetur *Non.*⟩ pro nostra necessitate non labore, non opera, non industria defuisse ⟨*CC*⟩: *ap. Gell.* XIII, 3; *cf. Non. p. 354;* etsi hoc et feci ⟨*c*⟩ saepe et saepius mihi facturus uideor: ita de me mereris: *ap. Cic. ad Att.* IX 6 *A*.

β): iam duo praefecti fabrum . . . a me missi sunt. si uolent grati esse, debebunt Pompeium hortari, ut malit mihi esse amicus quam iis, qui et illi et mihi semper fuerunt inimicissimi: *ap. Cic. ad Att.* IX 7 *C*, 2; ¶ Dolabella tuo nihil scito mihi esse iucundius: *ap. Cic. ad Att.* IX 16, 3; ¶ tu uelim mihi ad urbem praesto sis: *ap. Cic. ad Att.* IX 16, 3.

d) genet.: nihil enim malo quam et me mei similem esse et illos sui: *ap. Cic. ad Att.* IX 16, 2.

e) c. praep.: recte auguraris ⟨auguraturi *Med.*[1]: auguraris tu *ed. Jens.*⟩ de me . . . nihil a me abesse longius crudelitate: *ap. Cic. ad Att.* IX 16, 2; ¶ haec, inquit, a me, Vercingetorix, beneficia habetis, quem proditionis insimulatis: VII 20, 12.

tu ad me alium mitte, quem ornem: *ap. Cic. ad fam.* VII 5, 2; Pompeius . . . misit ad me N. ⟨*c*⟩ Magium ⟨*c*⟩ de pace: *ap. Cic. ad Att.* IX 13 *A*, 1.

apud me: VII 77, 6 *u.* **a) α)** probare.

de me (auguraris): *ap. Cic. ad Att.* IX 16, 2 *u.* a me; ¶ hoc . . . saepius mihi facturus uideor: ita de me mereris: *ap. Cic. ad Att.* IX 6 *A*.

tanta eius humanitas, is sensus, ea in me est beneuolentia: *ap. Cic. ad Att.* IX 16, 3; at, credo, [si] Caesarem probatis, in ⟨*N*; iam *Oz*⟩ me offenditis: 2, 32, 10.

B. plur.; a) subi.; α) nom.: Pompeius se oppido tenet. nos ad portas castra habemus: *ap. Cic. ad Att.* IX 14, 1; ¶ quo (proelio) confecto et ille suam dignitatem et nos nostram libertatem recuperabimus: 3, 91, 2; ¶ non nulli scripserunt . . .; nos nihil de eo percontationibus reperiebamus, nisi certis ex aqua mensuris . . . uidebamus: V 13, 4.

β) acc.: ut ipsi concedi non oporteret, si in nostros fines impetum faceret, sic item nos esse iniquos, quod ⟨*c*⟩ in suo iure se interpellaremus: I 44, 8; ¶ Cassiuellaunus . . . iis regionibus, quibus nos iter facturos cognouerat, pecora . . . in siluas compellebat: V 19, 1.

γ) abl. abs.: accidit inspectantibus nobis, quod dignum memoria uisum praetereundum non existimauimus: VII 25, 1.

δ) a(b) nobis: de quo (Dumnorige) ante ab nobis ⟨a nobis antea β⟩ dictum est: V 6, 1; ¶ ut . . . prius perturbatum exercitum pellerent, quam a nobis telum in hostem iaceretur: 3, 86, 3.

b) obiect.: quid enim est illis optatius quam uno tempore et nos circumuenire et nos nefario scelere obstringere? 2, 32, 3; ¶ quasi uero . . . non necesse sit nobis Gergouiam contendere et cum Aruernis nosmet coniungere: VII 38, 7; ¶ an dubitamus, quin . . . Romani iam ad nos interficiendos concurrant? VII 38, 8; ¶ haec noua sit ratio uincendi, ut misericordia et liberalitate nos muniamus: *ap. Cic. ad Att.* IX 7 *C*, 1.

c) dat.: **α)**: (adsunt: 2, 32, 3 *u.* **e)** a nobis;) ¶ quod nihil nobis constat, non uidetur pro certo esse ponendum ⟨*c*⟩: VII 5, 6; ¶ nam nobis nisi Caesaris capite relato pax esse nulla

potest: 3, 19, 7; ¶ praestate eandem nobis ducibus uirtutem, quam saepe numero imperatori praestitistis: VI 8, 4; ¶ iura, leges, agros, libertatem nobis reliquerunt: VII 77, 14; ¶ quod nobis quidem nulla ratione factum a Pompeio uidetur ⟨uideretur *af*⟩: 3, 92, 3; ¶¶ differendum est, inquit, iter in praesentia nobis et de proelio cogitandum: 3, 85, 4.

β): qui (Remi) magno nobis usui ad bellum gerendum erant: II 9, 5.

γ): necesse est: VII 38, 7 *u.* **b)** coniungere; ¶ cornu exsistit excelsius . . . his, quae nobis nota sunt cornibus: VI 26, 1; ¶ omnia enim secundissima nobis, aduersissima illis accidisse uidentur: *ap. Cic. ad Att.* X 8 *B*, 1; ¶ ut praeter Haeduos et Remos . . . nulla fere ciuitas fuerit non suspecta nobis: V 54, 4.

d) genet.: neque Eburones, si ille adesset, tanta contemptione ⟨*c*⟩ nostri ad castra uenturos esse: V 29, 2.

e) c. praep.: quos (seruos) tamen aliquid usus ac disciplina, quam ⟨*c*⟩ a nobis accepissent, subleuarent: I 40, 5; ¶ haec et superiorum annorum consuetudine ab nobis ⟨a nostris β⟩ cognouerant ⟨*c*⟩ et: V 42, 2; ¶ adsunt ⟨nobis *add. af*⟩, qui uos hortentur, ut a nobis desciscatis: 2, 32, 3; ¶ discedere a ⟨ab *Of*⟩ nobis . . . constituerunt: 3, 60, 3.

neque post id tempus umquam summis nobiscum copiis hostes contenderunt: V 17, 5.

qui iam ante inimico in nos animo ⟨animo in nos β⟩ fuisset: V 4, 4.

proinde, si quid in nobis animi est ⟨est in n. a. β⟩, persequamur eorum mortem: VII 38, 8.

quanto haec dissimulari ⟨*c*⟩ et occultari quam per nos confirmari praestet? 2, 31, 5.

nos = ego: (*ad Att.* IX 14, 1; V 13, 4 *u.* **B. a) α)**;) (VII 25, 1 *u.* **B. a) γ)**;) V 6, 1 *u.* **B. a) δ)**; (2, 32, 3; *ad Att.* IX 7 *C*, 1 *u.* **B. b)**; (VII 5, 6;) VI 8, 4; 3, 92, 3 *u.* **B. c) α)**; (*ad Att.* X 8 *B*, 1 *u.* **B. e) γ)**;) (2, 32, 3 *u.* **B. e)**.)

egredior. A. intr.; a) = exire loco; α) non additur, unde: (his (copiis) quam longissime possent progredi ⟨β; *Schn., Db.;* egredi α; *rell. edd.*⟩ iussis . . . coepit: VII 35, 4;) ipse (Labienus) post paulo ⟨*CC*⟩ silentio egressus cum tribus legionibus eum locum petit, quo: VII 60, 4; conclamari iussit, statimque egressus et nouissimum agmen consecutus celeriter ex conspectu castrorum discessit: 3, 75, 2; postero die Caesar similiter praemissis . . . impedimentis de quarta uigilia ipse egreditur: 3, 77, 1; ¶ quod ad proelium egressi Curionis milites iis rebus indigebant, quae: 2, 35, 5; ¶ calones . . . praedandi causa egressi . . . praecipites fugae sese mandabant: II 24, 2; ¶ huc cum cotidiana consuetudine egressae ⟨*Jurinius;* congressae *codd.*⟩ pabulatoribus praesidio propiore *ponte* legiones Fabianae duae flumen transissent: 1, 40, 3.

β) additur, unde; αα) abl.: (hostes) secunda uigilia magno cum strepitu ac tumultu castris egressi nullo certo ordine neque imperio . . . fecerunt, ut consimilis fugae profectio uideretur: II 11, 1; ¶ numquam ante hoc tempus exercitum populi Romani Galliae prouinciae finibus egressum ⟨fines ingressum *(B²)*β; fines egressum *Lips.; Schn.*⟩: I 44, 7; ¶ pars iam egressa portis ab equitibus est interfecta: VII 28, 3.

ββ) ex: e(x) castris egr. *u.* **castra** *p. 473 (8 loc.);* ¶ multi ex suis finibus egressi se suaque omnia alienissimis crediderunt: VI 31, 4; ¶ quod neque legiones audeant absente imperatore ex hibernis egredi neque: VII 1, 7; ¶ omnes maiores natu ex oppido egressi manus ad Caesarem tendere . . . coeperunt: II 13, 2; Cenabenses paulo ante mediam noctem silentio ex oppido egressi flumen transire coeperunt: VII 11, 7; Vercingetorix ex arce ⟨*c*⟩ Alesiae suos conspicatus ex oppido egreditur: VII 84, 1; ¶ se non maleficii causa ex prouincia ⟨extra prouinciam *O*⟩ egressum, sed uti: 1, 22, 5.

γγ) extra: praesidii tantum est, ut ne murus ⟨*c*⟩ quidem cingi possit neque quisquam egredi extra munitiones audeat: VI 35, 9; qui . . . ne calonem quidem quemquam extra munitionem egredi passus esset: VI 36, 1; altero (loco) Germani ⟨extra *add. Dt.*⟩ munitiones nostras egressi compluribus interfectis sese ad suos incolumes receperunt: 3, 52, 2; cum animaduertisset Pompeium extra munitiones egressum, ut ⟨*CC*⟩: 3, 65, 4.

δδ) aduerb.: cum in eum locum, unde erant egressi ⟨progressi β⟩, reuerti coeperant: V 35, 3; reliqui (milites) se in castra recipiunt, unde erant egressi: V 37, 4.

b) = exire ex naui; α) abs.: hunc ad egrediendum ⟨adgred. *a;* aggred. *h*⟩ nequaquam idoneum locum ⟨*c*⟩ arbitratus: IV 23, 4.

β) add. unde; αα) abl.: qui naui ⟨ex naue β⟩ egredi ac se barbaris committere non auderet: IV 21, 9; nostros nauibus egredi prohibebant: IV 24, 1.

ββ) e(x) naui: IV 21, 9 *u.* **αα)**; ubi . . . aliquos singulares ex naui ⟨naue β⟩ egredientes conspexe-

rant: IV 26, 2; hunc (Commium) illi e naui egressum . . . comprehenderant: IV 27, 3; ibi (Alexandriae) primum e naue ⟨naui *recc.*⟩ egrediens clamorem militum audit: 3, 106, 4.

B. transit.: (fines: I 44, 7 *u.* **A. a) β) αα)** finibus;) ¶ muni tiones: 3, 52, 2 *u.* **A. a) β) γγ)**.

egregius: quod Diuiciaci fratris summum in populum Romanum studium, summam in se uoluntatem, egregiam fidem, iustitiam, temperantiam cognouerat: I 19, 2; ¶ quod egregia uirtute erant cogniti: I 28, 5; quorum egregiam fuisse uirtutem ⟨uirt. f. β⟩ testimonio Ciceronis cognouerat: V 52, 4; ¶ cuius tam egregiam in se uoluntatem perspexisset: V 4, 3.

egregie: sua omnia in unum oppidum egregie natura munitum contulerunt: II 29, 2; locum nancti egregie et natura et opere munitum: V 9, 4; castrisque egregie munitis easdem copias . . . relinquit ⟨*c*⟩: V 11, 7; locum repperit egregie natura atque opere munitum: V 21, 4; erat e regione oppidi collis sub ipsis radicibus montis egregie munitus atque ex omni parte circumcisus: VII 36, 5.

egressus. A. ex portu: praestare arbitrabatur unum locum, qua necessarius nostris erat egressus, quam omnia ⟨*c*⟩ litora ac portus custodia clausos teneri ⟨*c*⟩: 3, 23, 1.

B. ex nauibus: ut eam partem insulae caperet, qua optimum esse egressum superiore aestate cognouerat: V 8, 3.

Egus: erant apud Caesarem equitum numero ⟨*c*⟩ Allobroges II fratres, Raucillus et Egus, Adbucilli filii, . . . singulari uirtute homines, quorum . . .: 3, 59, 1; *cf.* 59—61; 63, 5; Allobroges, Raucilli atque Egi ⟨eci *uel* aeci *Oah;* ecy *l;* egi *Nf*⟩ familiares, quos perfugisse ad Pompeium demonstrauimus, . . . cuncta . . . exposuerunt: 3, 79, 6; (*cf.* 84, 5.)

eicio. A. se eicere = erumpere, se proripere: Germani . . . armis abiectis signisque militaribus relictis se ex ⟨e *fh; om. a*⟩ castris eiecerunt: IV 15, 1; Pompeius . . . equum nactus detractis insignibus imperatoriis ⟨*c*⟩ decumana porta se ex castris eiecit ⟨deiecit *f*⟩: 3, 96, 3; ¶ uix DCCC, qui primo clamore audito se ex oppido eiecerant ⟨β; *Fr., Db.;* -erunt α; *rell. edd.*⟩, . . . peruenerunt: VII 28, 5; qui longius aberant . . ., cum hostem ⟨*c*⟩ intra portas esse existimarent, sese ⟨se β⟩ ex oppido eiecerunt: VII 47, 4; — hostes . . . impetum non tulerunt seseque alia ex ⟨ex alia β⟩ parte oppidi eiecerunt: V 21, 5; ¶ illi . . . subito se ex siluis eiecerunt impetuque . . . facto . . . pugnauerunt: V 15, 3.

Cassiuellaunus, . . . cum equitatus noster liberius praedandi uastandique ⟨*c*⟩ causa se in agros eiecerat ⟨effunderet β⟩, . . . essedarios ex siluis emittebat: V 19, 2.

B. eicere = expellere: (Vercingetorix) aduersarios suos, a quibus paulo ante erat eiectus, expellit ex ciuitate: VII 4, 4; isdem diebus Carmonenses, quae est . . . ciuitas, . . . per se cohortes eiecit ⟨O^2; iniecit O^1z⟩ portasque praeclusit: 2, 19, 5; ¶ haec tamen dicere: uenisse inuitos, eiectos domo ⟨de domo a^2f⟩: IV 7, 3; ¶ Caralitani . . . sua sponte Cottam ex oppido eiciunt: 1, 30, 3.

C. nauem eicere = in terram agere: superiore nocte maxima coorta tempestate prope omnes naues adflictas atque in litus ⟨β; *Fr.*, litore α; *rell. edd.*⟩ eiectas esse: V 10, 2; — ueteranae legionis milites . . . gubernatorem in terram nauem ⟨nau. in terr. *h*⟩ eicere cogunt: 3, 28, 5; — siue ⟨*CC*⟩ ad litora Apolloniatium *siue ad Labeatium* cursum derigere atque eo naues eicere ⟨*Ald.;* elicere *Ob;* eligere *Nz*⟩ possent: 3, 25, 4.

eius modi: quod consilium, etsi in eius modi casu reprehendendum non est, tamen incommode accidit: V 33, 4; nullum eius modi casum ⟨causam *MQ*⟩ exspectans, quo . . . in milibus passuum tribus offendi posset: VI 36, 2; ¶ cum his nauibus nostrae classi ⟨*c*⟩ eius modi congressus erat ⟨*c*⟩, ut: III 13, 7; ¶ quis hoc sibi persuaderet sine certa spe ⟨*c*⟩ Ambiorigem ad eius modi consilium descendisse? V 29, 5; ¶ ut ⟨*c*⟩ in eius modi difficultatibus, quantum diligentia prouideri poterat, prouidebatur: VI 34, 7; ¶ suaque esse eius modi imperia, ut: V 27, 3; ¶ cum eius modi locis esset adpropinquatum: 1, 79, 4; ¶ quo in consilio ⟨*c*⟩ . . . non nullae huius ⟨eius β⟩ modi sententiae dicebantur, ut: III 3, 3; ¶ erant eius modi fere situs oppidorum, ut: III 12, 1; ¶ eius modi sunt tempestates ⟨*c*⟩ consecutae, uti: III 29, 2.

quantum autem coniectura consequebar, id erat eius modi, ut magis optandum quam sperandum putarem: *ap. Cic. ad Q. fr.* II 10 (12), 4.

elabor. A.: quidquid incidit, fastigio musculi elabitur ⟨delab. *O*⟩: 2, 11, 1.

B.: pauci ex proelio elapsi ⟨β; lapsi α; *Np.*⟩ . . . ad T. Labienum . . . perueniunt: V 37, 7.

elaboro: ut ⟨*c*⟩ cogitata praeclare eloqui

possent, non nulli studio et usu elaborauerunt: *ap. Cic. Brut.* 253.

elate, elatus *u.* **effero.**

Elauer: sex (legiones) ipse in Aruernos ad oppidum Gergouiam secundum flumen Elauer duxit: VII 34, 2; (Vercingetorix omnibus interruptis eius fluminis pontibus ab altera fluminis parte ⟨ab altera parte elaueris β⟩ iter facere coepit: VII 34, 3;) quod non fere ante autumnum Elauer uado transiri solet: VII 35, 1; tertio die ad flumen Elauer ⟨β; laber α⟩ pontem ⟨*c*⟩ reficit ⟨*c*⟩ eoque ⟨*c*⟩ exercitum ⟨*c*⟩ traducit ⟨*c*⟩: VII 53, 4; (Gallique in conloquiis interclusum itinere ⟨Elauere *de Saulcy*⟩ et Ligere Caesarem . . . in prouinciam contendisse confirmabant: VII 59, 1.)

electus *u.* **eligo.**

elephantus: ipse cum reliquis copiis elephantisque ⟨elef. *a*⟩ LX lentius subsequitur: 2, 40, 2; ¶ hi (uri) sunt magnitudine paulo infra elephantos ⟨elefantos α*a*⟩: VI 28, 1.

eleuo: exque ea contignatione rursus summam ⟨-ma *hl*⟩ contabulationem storiasque eleuabant: 2, 9, 7; ¶ turris tectum per se ipsum pressionibus ⟨*c*⟩ ex contignatione prima suspendere ac tollere coeperunt. ubi quantum storiarum demissio patiebatur, tantum eleuarant ⟨*Kran.*; eleuabant *codd.*; *Np.*⟩, intra haec tegimenta abditi . . . parietes lateribus exstruebant ⟨tollere coeperunt. ubi . . . eleuarant, intra ⟨*sic Kran.*; tollere coeperunt, ubi . . . eleuabant. intra *codd.*; *edd. ante Kran.*⟩: 2, 9, 5. 6.

Eleuteti. *In codd.* α*h est* eleutetis, *in af* heleutetis. *Ukertus et Glückius (p. 111)* Heluiis *legendum censent. Schn. recep.* Eleuteris; *om. Fr.*

imperant . . . milia XXXV; parem numerum Aruernis adiunctis Eleutetis, Cadurcis ⟨Eleutheris Cadurcis *uulg.*; *Np.*⟩, Gabalis, Vellauiis, qui sub imperio Aruernorum esse consuerunt: VII 75, 2.

elicio: utrique sese ⟨*c*⟩ suo loco continent: Galli, quod . . . exspectabant; Caesar, si forte timoris simulatione hostes in suum locum elicere posset: V 50, 3; cum . . . ad hostem proficisci constituisset, siue eum ex paludibus siluisque elicere siue obsidione premere posset: VII 32, 2; ¶ similiter ⟨scienter *Kraff.*⟩ Vatinius . . . tectis instructisque scaphis elicuit naues Laelianas: 3, 100, 2; ¶¶ *Caesar* nulla ratione ad pugnam elici ⟨eligi *a*⟩ posse Pompeium existimans . . . iudicauit: 3, 85, 2; ¶ Domitius sperans Scipionem ad pugnam elici posse simulauit sese . . . castra mouere: 3, 38, 1; ¶ Labienus, ut omnes (Gallos) citra flumen eliceret, eadem usus simulatione itineris placide progrediebatur: VI 8, 2.

elido: tempestas . . . naues Rhodias adflixit, ita ut ad unam omnes constratae numero XVI eliderentur et naufragio interirent: 3, 27, 2.

eligo: sed electos ⟨delectos *O*⟩ ex omnibus legionibus fortissimos uiros, antesignanos, centuriones, Caesar ei classi attribuerat: 1, 57, 1; — quarum cohortium milites . . . Iuba conspicatus . . . magnam partem eorum interfici iussit, paucos electos in regnum remisit ⟨praemisit *Hartz.*⟩: 2, 44, 2; — ut . . . adulescentes atque expeditos ex antesignanis electos mutatis ⟨electos mut. *Madu.*; electis milites *Oz*; electis [milites] *Np.*⟩ ad pernicitatem armis inter equites proeliari iuberet: 3, 84, 3; ¶ in se iura magistratuum commutari, ne ex praetura et consulatu, ut semper, sed ⟨*Ald.*; fit *Oaf*; sit *hl*⟩ per paucos probati et electi in prouincias mittantur: 1, 85, 9.

electus ui adiect.: Bellouacos . . . posse conficere armata milia centum; pollicitos ex eo numero electa ⟨lecta β; milia *add.* B^2β⟩ sexaginta: II 4, 5; ¶ atque eum electi milites circiter CXX uoluntarii ⟨*c*⟩ eiusdem centuriae sunt prosecuti: 3, 91, 3.

[Falso 3, 25, 4 *in Nz* eligere *scriptum est pro* eicere.]

Elis: item constabat Elide in templo Mineruae . . . simulacrum Victoriae . . . ad ualuas se templi limenque conuertisse: 3, 105, 2.

eloquor: ut ⟨*c*⟩ cogitata praeclare eloqui possent, non nulli studio et usu elaborauerunt: *ap. Cic. Brut.* 253; ¶ ille (Curio) unum elocutus, ut memoria tenerent milites ea, quae pridie sibi ⟨*c*⟩ confirmassent, sequi sese iubet: 2, 34, 5.

eludo: ipsi Massilienses et celeritate nauium et scientia gubernatorum confisi nostros eludebant ⟨delud. O^1⟩ impetusque eorum decipiebant ⟨*c*⟩: 1, 58, 1.

Elusates: maxima pars Aquitaniae . . . obsides . . . misit; quo in numero fuerunt Tarbelli, . . . Tarusates, Elusates ⟨*d*; *Ciacc.*, *Lipsius*; flustates α*h*; *om.* a^1f; *u. Ukerti Gallia p. 261. 385*⟩, Gates . . .: III 27, 1.

(**emetior:** ut . . . alii † dimissis equis eundem cursum confugerent ⟨*sic codd.*; alii, emensi equis eundem cursum, confugerent *Hell.*; *CC*⟩: 3, 69, 4; ¶ quod illi turbulentissimi superioribus temporibus tribuni plebis ⟨post *add. Dt.*⟩ † octo ⟨octauo *f*; *Ald.*, *Np.*; duodecimo *Ciacc.*; *Db.*⟩ denique menses ⟨mense *Ald.*;

Np., Db.⟩ uariarum ⟨suarum *recc.; Np., Db.*⟩ actionum ⟨tota denique emensa uia suarum act. *Kindsch.;* toto den. emenso spatio suar. act. *Momms.*⟩ respicere ac timere consuerant ⟨consuerat *afh*⟩: 1, 5, 2.)

emigro: omnibus Gallis idem esse faciendum, quod Heluetii fecerint, ut domo emigrent, aliud domicilium, alias sedes . . . petant: I 31, 14.

emineo: huic (uallo) loricam pinnasque adiecit grandibus ceruis eminentibus ad commissuras pluteorum atque aggeris ⟨*c*⟩, qui ⟨*c*⟩ ascensum hostium tardarent: VII 72, 4; ¶ id autem est iugum derectum eminens in mare, utraque ex parte praeruptum: 2, 24, 3; ¶ hic locus . . . duobus eminentibus promunturiis continetur ⟨*CC*⟩: 2, 23, 2; ¶ huc illi stipites demissi ⟨*c*⟩ et ab infimo reuincti, ne reuelli possent, ab ramis eminebant: VII 73, 3; stipites . . . demittebantur ita, ut non amplius digitis quattuor ex terra eminerent: VII 73, 6; ¶ easque (storias) ex tribus partibus . . . eminentibus ⟨immin. *hl*⟩ trabibus circum turrim ⟨*c*⟩ praependentes religauerunt: 2, 9, 4; ¶ castra . . . uallo muniri uetuit, quod eminere et procul uideri necesse erat: 1, 41, 4; ¶¶ ut capita tignorum extrema parietum structura tegerentur, ne quid emineret, ubi ignis hostium adhaeresceret: 2, 9, 1.

eminentior: has trabes ⟨*Ofhl; om. a; edd.*⟩ paulo longiores atque eminentiores, quam extremi parietes erant, effecerunt ⟨*c*⟩: 2, 9, 3.

eminus: alii faces atque aridam materiem ⟨*c*⟩ de muro in aggerem eminus iaciebant: VII 24, 4; ¶ simul ex minoribus nauibus magna uis eminus missa telorum multa nostris . . . uulnera inferebant: 2, 6, 3; ¶ sic cotidie utrimque eminus fundis, sagittis reliquisque telis pugnabatur: 1, 26, 1; ¶ (ille autem ⟨*recc.: Fr.:* enim *X*; eminus *Fleischer; Hld.; CC*⟩ reuocatus resistere . . . coepit: V 7, 8.)

emitto. **A. = mittere alqm ex loco:** unum, quod cohortes ex statione et praesidio essent emissae, questus: VI 42, 1; ¶ tum Caesar omnibus portis eruptione facta equitatuque emisso celeriter hostes in fugam dat ⟨*c*⟩: V 51, 5; subito Labienus duabus portis omnem equitatum emittit: V 58, 4; (secunda uigilia silentio equitatum dimittit ⟨β; *Schn.;* emittit *M*[2]*; Fr., Db.;* mittit α; *rell. edd.*⟩: VII 71, 5;) equitatumque per causam pabulandi emissum confestim decumana porta in castra se recipere iussit: 3, 76, 1; ¶ cum . . . una ex parte ⟨decumana porta *Paul*⟩ Hispanis equitibus emissis ⟨missis β⟩ equestri proelio superiores fuissent: V 26, 3; ¶ Cassiuellaunus . . . omnibus ⟨*c*⟩ uiis ⟨*c*⟩ semitisque essedarios ex siluis emittebat: V 19, 2.

proximo die . . . uniuersas ad aquam copias educunt, pabulatum emittitur ⟨mittitur *O*⟩ nemo: 1, 81, 4.

B. = conicere: milites e loco superiore pilis missis ⟨emissis *Ciacc.*⟩ facile hostium phalangem perfregerunt: I 25, 2; milites . . . pilis emissis cursu ac lassitudine exanimatos uulneribusque ⟨*c*⟩ confectos Atrebates . . . in flumen compulerunt: II 23, 1; nostri omissis ⟨emissis β⟩ pilis gladiis rem gerunt ⟨*c*⟩: VII 88, 3.

C. = (clam) dimittere: plerosque (Caesaris milites) ii, qui receperant, celant noctuque per uallum emittunt: 1, 76, 4; ¶ multi ut . . . praeoptarent scutum ⟨scuta e *AQ;* scute *B*[1]⟩ manu emittere et nudo corpore pugnare: I 25, 4.

emo: eos accusat, quod, cum neque emi ⟨frumentum *add. Pramm.*⟩ neque ex agris sumi posset, . . . ab iis non subleuetur: I 16, 6; — sectionem eius oppidi uniuersam Caesar uendidit. ab iis, qui emerant, capitum numerus ad eum relatus est milium quinquaginta trium: II 33, 7.

(**emoderor:** ne emoderari *falso in* α VII 75, 1 *scriptum pro* nec moderari.)

(**emolumentum:** neque exercitum sine magno commeatu atque molimento ⟨*Faerni cod.;* emolumento *Q*[2]β; *Fr.;* emulomento α; emolimento *Schn.*⟩ in unum locum contrahere posse: I 34, 3.)

enascor: quod Neruii antiquitus . . . teneris arboribus incisis atque inflexis crebrisque ⟨infl. crebrisque *om.* α; *Fr., Dt.*[1]*;* que *om. Schn.*⟩ in latitudinem ramis enatis ⟨*om.* β; *del. Scal.*⟩ et rubis sentibusque interiectis effecerant, ut: II 17, 4.

enim. I. Conlocatio. *Semper secundum locum ap. Caes. haec particula tenet, exceptis uidelicet his:* contra opinionem enim: 1, 82, 2; ab his enim: 3, 94, 4; (unus quisque enim: 2, 29, 1.)

II. Significatio: 1. explicandi uel causae notionem habet; A. non addit. negatione: quod . . . tam diu se impune iniurias *intulisse admirarentur, eodem pertinere. consuesse enim deos immortales, . . . quos pro scelere eorum ulcisci uelint, his secundiores interdum res et diuturniorem impunitatem concedere: I 14, 5; quod non fore dicto audientes . . . (milites) dicantur, nihil se ea re commoueri; scire enim,

quibuscumque exercitus dicto audiens non fuerit, aut . . . fortunam defuisse aut . . . auaritiam esse conuictam ⟨*c*⟩: I 40, 12; incredibili celeritate ad flumen decucurrerunt, ut paene uno tempore et ⟨*om.* β⟩ ad siluas et in flumine et iam in manibus nostris hostes uiderentur. eadem enim ⟨*R. Menge;* autem *codd.; edd.; u. CC*⟩ celeritate aduerso colle ad nostra castra atque eos, qui in opere occupati erant, contenderunt: II 19, 8; neque satis . . . tribunis . . . constabat, . . . quam rationem pugnae insisterent. rostro enim noceri non posse cognouerant . . .: III 14, 4; in conspectu . . . exercitus res gerebatur, ut nullum paulo fortius factum latere posset; omnes enim colles ac loca superiora . . . ab exercitu tenebantur: III 14, 9; infirmitatem Gallorum ueritus . . . nihil his committendum existimauit. est enim ⟨autem *M; edd. pr.; Fr., Db.*⟩ hoc Gallicae consuetudinis, uti: IV 5, 2; ne id quidem Caesar ab se impetrari posse dixit. cognouerat enim magnam partem equitatus ab iis . . . trans Mosam missam; hos exspectari . . . arbitrabatur: IV 9, 3; idque ⟨*c*⟩ eius rei causa antiquitus institutum uidetur, ne quis ex plebe contra potentiorem auxilii egeret; suos enim quisque opprimi et circumueniri non patitur: VI 11, 4; esse non nullo se Caesaris beneficio adfectum, sic tamen, ut iustissimam apud eum causam obtinuerit; sed plus communi libertati tribuere. cur enim potius Haedui de suo iure et de legibus ad Caesarem disceptatorem quam Romani ad Haeduos ueniant? VII 37, 4. 5; ad reliqui temporis pacem atque otium parum profici; maioribus enim coactis copiis reuersuros (Romanos) neque finem bellandi facturos: VII 66, 4; (in consilio capiendo omnem Galliam respiciamus, quam . . . concitauimus. quid hominum ⟨β; quid inominum *AQ*[1]; quid in hominum *BMQcorr.;* quid enim hom. *Fr.; Db.*⟩ milibus LXXX ⟨*c*⟩ uno loco interfectis propinquis ⟨*c*⟩ consanguineisque nostris animi fore existimatis? VII 77, 8;) multum ad terrendos nostros ualet clamor, qui post tergum pugnantibus exstitit ⟨*c*⟩ . . . . omnia enim plerumque, quae absunt, uehementius hominum mentes perturbant: VII 84, 5; conclamant legionis XIII., quae aderat, milites — hanc enim ⟨*om. f;* etiam *O*⟩ initio tumultus euocauerat; reliquae nondum conuenerant ⟨*c;* hanc . . . conuenerant *del. Vielh.*⟩: 1, 7, 7; tantus repente terror inuasit, ut, cum Lentulus consul ad aperiendum aerarium uenisset . . ., protinus . . . profugeret. Caesar enim aduentare iam iamque et adesse eius equites falso nuntiabantur: 1, 14, 1; cum uultus Domitii cum oratione non consentiret . . ., res diutius tegi . . . non potuit. Pompeius enim rescripserat sese rem in summum periculum deducturum non esse: 1, 19, 3; Brundisium cum legionibus VI peruenit, ueteranis III et ⟨*c*⟩ reliquis, quas ex nouo dilectu confecerat . . .; Domitianas enim cohortes protinus a Corfinio in Siciliam miserat: 1, 25, 2; timoris causa pro se quisque id munus legationis recusabat. Pompeius enim . . . dixerat eodem se habiturum loco, qui Romae remansissent et qui in castris Caesaris fuissent: 1, 33, 2; haec tum ratio nostros perturbauit insuetos huius generis pugnae; circumiri enim sese ab aperto latere procurrentibus singulis arbitrabantur: 1, 44, 4; accidit etiam repentinum incommodum biduo, quo haec gesta sunt. tanta enim tempestas cooritur, ut: 1, 48, 1; quae res magnas difficultates exercitui Caesaris attulit. castra enim . . . cum essent inter flumina duo, . . . neutrum horum transiri poterat: 1, 48, 3; hoc pugnae tempus magnum attulit nostris ad salutem momentum; nacti enim spatium se in loca superiora receperunt: 1, 51, 6; tarditate et grauitate nauium impediebantur; factae enim subito ex umida materia non eundem usum celeritatis habebant ⟨*c*⟩: 1, 58, 3; relinquebatur . . ., uti equitatu agmen aduersariorum male haberet et carperet. pons ⟨post *Ox*⟩ enim ipsius magnum circuitum habebat, ut multo breuiore itinere illi ad Hiberum peruenire possent: 1, 63, 2; illi necessario maturius, quam constituerant, castra ponunt. suberant enim montes atque a milibus passuum V itinera difficilia . . . excipiebant: 1, 65, 3; Afraniani . . . procurrebant contumeliosisque uocibus prosequebantur (nostros): necessarii uictus inopia coactos fugere atque ad Ilerdam reuerti. erat enim iter a proposito diuersum: 1, 69, 1; tali dum pugnatur modo, lente atque paulatim proceditur crebroque . . . subsistunt; ut tum accidit. milia enim progressi IIII uehementiusque peragitati ab equitatu montem excelsum capiunt ibique . . .: 1, 80, 2; Caesar . . . aciem instruit ⟨*c*⟩; contra opinionem enim militum famamque omnium uideri proelium defugisse ⟨*c*⟩ magnum detrimentum adferebat: 1, 82, 2; nulli omnium has partes uel querimoniae uel miserationis minus conuenisse. reliquos enim omnes officium suum praestitisse; . . . ipsos duces a pace abhorruisse: 1, 85, 2; duabus ex partibus aggerem . . . ad oppidum agere instituit. una erat . . ., altera . . .; Massilia enim fere tribus ex ⟨*c*⟩ oppidi partibus mari adluitur; reliqua quarta est, quae . . .: 2, 1, 3; tanta (erat) multitudo tormentorum, ut eorum uim nullae contextae uiminibus uineae sustinere possent. asse-

res enim pedum XII cuspidibus praefixi atque hi maximis ballistis missi per IIII ordines cratium in terra defigebantur: 2, 2, 2; non minore animo ac fiducia, quam ante dimicauerant, naues conscendunt. communi enim ⟨*hl;* etiam *Oaf*⟩ fit uitio naturae, ut *inuisitatis atque incognitis rebus magis confidamus uehementiusque exterreamur; ut tum accidit. aduentus enim L. Nasidii summa spe et uoluntate ciuitatem compleuerat: 2, 4, 4; nullum a nostris mittitur telum; ut re confecta omnes curam et diligentiam remittunt. Caesar enim . . . Trebonio magnopere mandauerat, ne per uim oppidum expugnari pateretur: 2, 13, 3; ((Varro) bellum parabat. ratio autem haec ⟨enim haec *f;* haec enim *a*⟩ erat belli, ut: 2, 18, 6;) ratio autem haec erat belli, ut se cum II legionibus Gades conferret, naues frumentumque omne ibi contineret; prouinciam enim omnem Caesaris rebus fauere cognouerat: 2, 18, 6; Massilienses . . . graui . . pestilentia conflictati ex diutina conclusione et mutatione uictus — panico enim uetere atque hordeo corrupto omnes alebantur, . . . — sese dedere sine fraude constituunt: 2, 22, 1; is (timor) uariis hominum sermonibus celeriter augetur. unus quisque enim opiniones fingebat et ad id, quod ab alio audierat, sui aliquid timoris addebat: 2, 29, 1; (erant) municipia etiam diuersis ⟨aduersis *1 det.; Np.*⟩ partibus coniuncta; aeque ⟨*Np.; Madu.:* neque *codd.; Dt.:* plerique *H. Schneider*⟩ enim ex ⟨namque ex *Terpstra: E. Hoffm.*⟩ Marsis Paelignisque ueniebant, † ut qui . . . ⟨*CC*⟩: 2, 29, 4; hos turpissimae fugae rationem habere, illos etiam iniquo loco dimicandum putare. qua enim, inquit, fiducia et opere et natura loci munitissima castra expugnari posse confidimus? 2, 31, 2; commemorat . . ., ut (Caesar) magnam partem Italiae beneficio atque auctoritate eorum suam fecerit. uos enim uestrumque factum, inquit, omnia ⟨*c*⟩ deinceps municipia sunt secuta: 2, 32, 2; neque sine causa et Caesar amicissime de uobis et illi grauissime iudicauerunt. Pompeius enim nullo proelio pulsus uestri facti praeiudicio demotus Italia excessit: 2, 32, 2; adsunt ⟨*c*⟩, qui uos hortentur, ut a nobis desciscatis. quid enim est illis optatius, quam uno tempore et nos circumuenire et uos nefario scelere obstringere? 2, 32, 3; equites . . . inopinantes hostes adgrediuntur. Numidae enim ⟨autem *af*⟩ quadam barbara consuetudine nullis ordinibus passim consederant: 2, 38, 4; dictatore habente comitia Caesare consules creantur Iulius Caesar et P. Seruilius; is enim erat annus, quo per leges ei consulem fieri liceret: 3, 1, 1; non nullos . . . in integrum restituit, qui se illi initio ciuilis belli obtulerant. . . . statuerat enim prius hos ⟨*c*⟩ iudicio populi debere restitui quam suo beneficio uideri receptos: 3, 1, 6; serius a terra prouectae naues neque usae nocturna aura in redeundo offenderunt. Bibulus enim ⟨*om. f*⟩ . . . sperans alicui se parti onustarum nauium occurrere posse inanibus occurrit et . . . omnes incendit: 3, 8, 3; Bibulus . . . omni terra earum regionum prohibebatur; praesidiis enim dispositis omnia litora a Caesare tenebantur: 3, 15, 2; postulant, ut sint indutiae atque ab iis impetrant. magnum enim quod adferebant uidebatur: 3, 15, 8; hic ⟨*c*⟩ cognosci licuit, quantum esset hominibus praesidii in animi firmitudine. tirones enim . . . se Otacilio dediderunt. qui omnes . . . interficiuntur. at ueteranae legionis milites . . . se defenderunt et . . . incolumes se ad nostros receperunt: 3, 28, 4 *sqq.;* qui praeter imperatas pecunias suo etiam priuato compendio seruiebant. dictitabant enim se . . . omnibus necessariis egere rebus: 3, 32, 4; Dyrrachium profectus est sperans Pompeium aut Dyrrachium compelli aut ⟨*c*⟩ ab eo intercludi posse . . . . Pompeius enim primo . . . angustiis rei frumentariae compulsum discessisse existimabat; postea . . .: 3, 41, 4; quibus rebus cognitis Caesar consilium capit ex loci natura. erant enim circum castra Pompei permulti editi atque asperi colles: 3, 43, 1; relinquebatur, ut . . . quam latissimas regiones praesidiis teneret Caesarisque copias quam maxime posset distineret; idque accidit. castellis enim XXIIII effectis XV milia passuum **in* circuitu amplexus hoc spatio pabulabatur: 3, 44, 3; incolumes copias Caesar ⟨*c*⟩ inferiore ⟨*c*⟩ militum numero continebat, cum illi omnium rerum copia abundarent; cotidie enim magnus undique nauium numerus conueniebat, quae commeatum supportarent: 3, 47, 4; sed tamen haec singulari patientia milites ferebant. recordabantur enim eadem se superiore anno in Hispania perpessos labore et patientia maximum bellum confecisse: 3, 47, 6; uti autem ipsos ualetudine non bona cum angustiis loci . . ., tum aquae summa inopia adfectos ⟨*CC*⟩; omnia enim flumina atque omnes riuos . . . Caesar aut auerterat aut magnis operibus obstruxerat: 3, 49, 4; cuius consilium reprehendendum non ⟨*c*⟩ uidetur. aliae enim sunt legati partes atque imperatoris: 3, 51, 4; neque multum ad solis occasum temporis supererat. spe enim conficiendi negotii prope in noctem rem deduxerant ⟨*c*⟩: 3, 51, 7; quem Caesar . . . ab octauis ordinibus ad primipilum se traducere pronuntiauit; eius enim opera ⟨*c*⟩

castellum magna ex parte conseruatum esse constabat: 3, 53, 5; (Scipionem ea esse auctoritate, ut . . . (Pompeium) compellare ⟨c⟩ atque errantem regere posset; praeesse autem ⟨enim *Ciacc.*⟩ suo nomine exercitui: 3, 57, 3;) erat summa inopia pabuli, adeo ut foliis ex arboribus strictis . . . equos alerent; frumenta enim, quae fuerant intra munitiones sata, consumpserant: 3, 58, 3; ab eo intermisso spatio pedum DC alter conuersus in contrariam partem erat uallus . . .; hoc enim superioribus diebus timens Caesar, ne nauibus nostri circumuenirentur, duplicem eo loco fecerat uallum: 3, 63, 3; quodcumque addebatur subsidio, id corruptum timore fugientium terrorem et periculum augebat; hominum ⟨*CC*⟩ enim multitudine receptus impediebatur: 3, 64, 2; ita paruae res magnum in utramque partem momentum habuerunt. munitiones enim a castris ad flumen perductae expugnatis iam castris Pompei propriam expeditamque ⟨c⟩ Caesaris uictoriam interpellauerunt. eadem res . . .: 3, 70, 2; (quibus rebus perfectum est, ut . . . impeditissimis itineribus nullum acciperet incommodum. Pompeius ⟨enim *add. Ohl*⟩ primi diei mora inlata et reliquorum dierum frustra labore suscepto . . . quarto ⟨c⟩ die finem sequendi fecit: 3, 77, 3; neque uero Caesarem fefellit, quin ab iis cohortibus, quae . . . in quarta acie conlocatae essent, initium uictoriae oriretur ⟨c⟩ . . .; ab his enim primum equitatus est pulsus, ab isdem factae caedes sagittariorum ac funditorum, ab isdem . . .: 3, 94, 4; neque id fuit falsum, quod ille in pugnam proficiscens dixerat. sic enim Caesar existimabat, eo proelio excellentissimam uirtutem Crastini fuisse: 3, 99, 2; legiones sibi alias ex Asia adduci iussit, quas ex Pompeianis militibus confecerat. ipse enim necessario etesiis tenebatur: 3, 107, 1; erant cum Achilla copiae, ut neque numero neque genere hominum neque usu rei militaris contemnendae uiderentur. milia enim XX in armis habebat. haec . . .: 3, 110, 1; eodemque tempore pugnatum est ad portum, ac longe maximam ea res attulit dimicationem. simul enim diductis copiis pluribus uiis pugnabatur, et magna multitudine naues longas occupare hostes conabantur: 3, 111, 2; quibus est rebus effectum, uti tuto frumentum auxiliaque nauibus ad eum supportari possent. dimisit ⟨c⟩ enim circum omnes propinquas prouincias atque inde auxilia euocauit: 3, 112, 6; celeriter est inter eos de principatu controuersia orta, quae res apud milites largitiones auxit; magnis enim iacturis sibi quisque eorum animos conciliabat: 3, 112, 10; recte auguraris ⟨c⟩ de me — bene enim tibi cognitus sum — nihil a me abesse longius crudelitate: *ap. Cic. ad Att.* IX 16, 2; tibi minus commode consulueris, si non fortunae obsecutus uideberis ⟨c⟩ — omnia enim secundissima nobis, aduersissima illis accidisse uidentur: *ap. Cic. ad Att.* X 8 *B*, 1; tibi minus commode consulueris, si non fortunae obsecutus uideberis ⟨c⟩, . . . nec causam secutus — eadem enim tum fuit, cum ab eorum consiliis abesse *te debere* iudicasti: *ap. Cic. ad Att.* X 8 *B*, 1; uno enim excepto, quem alius modi atque omnes natura finxit, suos quisque habet caros: *ap. Prisc. inst.* VI 36; 82; VII 20 *extr.;* XIII 12.

B. addita negatione; a) neque enim: futurum esse paucis annis, uti . . . omnes Germani Rhenum transirent; neque enim conferendum esse Gallicum cum Germanorum agro ⟨*CC*⟩, neque hanc consuetudinem uictus cum illa comparandam: I 31, 11; cum ⟨c⟩ equitatu nihil possent — neque enim ad hoc tempus ei rei student, sed quicquid possunt, pedestribus ualent copiis: II 17, 4; cum his nauibus nostrae classi eius modi congressus erat, ut una celeritate . . . praestaret, reliqua . . . illis essent aptiora et accommodatiora; neque enim his nostrae rostro nocere poterant . . . neque . . .: III 13, 8; quae omnia fere Gallis erant incognita. neque enim temere praeter mercatores illo ⟨c⟩ adit ⟨c⟩ quisquam neque . . .: IV 20, 3; magna, id quod necesse erat accidere, totius exercitus perturbatio facta est. neque enim naues erant aliae, quibus reportari possent, et . . .: IV 29, 4; (longius prosequi ⟨c⟩ ueritus, quod siluae paludesque intercedebant neque etiam ⟨neque enim uel *Ciacc.*⟩ paruulo detrimento illorum ⟨*CC*⟩ locum ⟨c⟩ relinqui uidebat, . . . ad Ciceronem peruenit: V 52, 1;) Romani uero quid . . . uolunt nisi . . . horum in agris ciuitatibusque considere atque his aeternam iniungere seruitutem? neque enim umquam ⟨c⟩ alia condicione bella gesserunt: VII 77, 15; (se) eos exercitus, quos contra se multos iam annos aluerint, uelle dimitti. neque enim sex legiones alia de causa missas in Hispaniam septimamque ibi conscriptam neque . . . submissos duces rei militaris peritos: 1, 85, 6; (2, 29, 4 *u.* **A.**;) Dolabella tuo nihil scito mihi esse iucundius. hanc adeo habebo gratiam illi; * * * ⟨*excidisse nonn. suspicatur Wsbg.*⟩ neque enim aliter facere poterit: *ap. Cic. ad Att.* IX 16, 3.

b) non enim: huius Hercyniae siluae . . . latitudo nouem dierum iter expedito patet; non enim aliter finiri potest, neque mensuras itinerum nouerunt: VI 25, 1; quod spatii *breuitate etiam in fugam coniectis aduersariis non mul-

tum ad summam *uictoria iuuare poterat. non enim amplius pedum milibus duobus ab castris castra distabant: 1, 82, 4; Nasidianae naues nullo usui fuerunt celeriterque pugna excesserunt; non enim has aut conspectus patriae aut propinquorum praecepta ad extremum uitae periculum adire cogebant: 2, 7, 1.

c) nihil enim: neque illud me mouet, quod ii, qui a me dimissi sunt, discessisse dicuntur, ut mihi rursus bellum inferrent; nihil enim malo quam et me mei similem esse et illos sui: *ap. Cic. ad Att.* IX 16, 2.

d) nullus enim: magnamque res diligentiam requirebat non in summa exercitus tuenda — nullum enim poterat uniuersis *a perterritis ac dispersis periculum accidere sed in singulis militibus conseruandis: VI 34, 3.

2. ui adseuerandi *(cf. Hand, Turs. II p. 388. 393)*: (si uim faciat . . ., interfici iubet, nihil hunc ⟨*c*⟩ se absente pro sano facturum arbitratus, qui praesentis imperium neglexisset. ille autem ⟨*recc.; pr. edd., Fr.;* enim *X; plur. edd.;* enimuero *Ciacc.;* uero *Paul:* eminus *Fleischer; Hld.; u. CC*⟩ reuocatus resistere ac se manu defendere suorumque fidem implorare coepit: V 7, 8; eo die tabernacula statui passus non est, quo paratiores essent ad insequendum omnes, siue noctu siue interdiu erumperent. illi animaduerso ⟨*Of;* enim aduerso *a;* enim animaduerso *hl; Db.*⟩ uitio castrorum tota nocte munitiones proferunt: 1, 81, 3;) uos autem incerta ⟨*c*⟩ uictoria Caesarem secuti diiudicata iam belli fortuna uictum sequamini, cum uestri officii praemia percipere debeatis? desertos enim (= at enim desertos?) se ac proditos a uobis dicunt et prioris sacramenti mentionem faciunt: 2, 32, 7.

(enimuero: V 7, 8 *u.* **enim 2.)**

enitor. A.: adeoque erat impedita uallis, ut in ascensu nisi subleuati a suis primi ⟨-mis *h*[1]⟩ non facile eniterentur: 2, 34, 5.

B.: sed tantum re prouisa Brutus celeritate nauis enisus ⟨denisus *a*⟩ est, ut paruo momento antecederet: 2, 6, 4.

enixe: Petraeus ⟨*c*⟩ . . . suis ac suorum opibus Caesarem enixe iuuabat: 3, 35, 2.

(**ens:** Caesar non incongrue protulit ens a uerbo sum, es, quomodo a uerbo possum, potes potens: *Prisc. inst.* XVIII 8, 75 *extr.*)

enumero: constabat . . . repetitis atque enumeratis ⟨numeratis?⟩ diebus, quo die proelium secundum Caesar fecisset, simulacrum Victoriae . . . ad ualuas se templi limenque conuertisse: 3, 105, 2; ¶ (cum laboris sui periculique testimonium adferre uellent, milia sagittarum circiter XXX in castellum coniecta Caesari renumtiauerunt ⟨*recc.;* renumerauerunt (remun. *a*) *NO*[1]*z; Np.;* enumerauerunt *Koch;* numerauerunt *Ciacc., haud scio an recte*⟩: 3, 53, 4.)

enuntio. A. sequ. obiect.; a): ab iisdem nostra consilia quaeque in castris gerantur hostibus enuntiari: I 17, 5; ¶ ea res est Heluetiis per indicium enuntiata: I 4, 1; quin etiam quod necessariam rem coactus ⟨*CC*⟩ Caesari enuntiarit, intellegere sese, quanto id cum periculo fecerit, et ob eam causam quam diu potuerit tacuisse: I 17, 6; tanta diligentia omnes . . . continuit, ut nulla ratione ea res enuntiari aut ad Treueros perferri posset: V 58, 1.

b): non minus se id contendere et laborare, ne ea, quae dixissent, enuntiarentur, quam uti . . . impetrarent: I 31, 2; ¶ haec si enuntiata Ariouisto sint ⟨sunt *B*[1]*Mh*⟩, non dubitare, quin de omnibus obsidibus . . . supplicium sumat: I 31, 15; *cf.* **a)** consilia.

B. subaudiend. obiect.: iure iurando ne quis enuntiaret, nisi quibus communi consilio mandatum esset, inter se sanxerunt: I 30, 5; quod, si enuntiatum esset, summum in cruciatum se uenturos uiderent: I 31, 2.

eo (aduerb.) *u.* **is** *extr.*

eo (uerbum). I. Forma: ierunt: I 26, 5; V 18, 5; VII 62, 8; iera(n)t: I 21, 3; 28, 1; IV 12, 1 ⟨α; erant . . . profecti β⟩; (VII 47 1;) *numquam* iui, iuerunt, *sim. Pass.* iri: III 18, 5; I, 69, 1; iretur: III 24, 5; VII 16, 3; intro est itum: 3, 26, 5.

II. Signif.; 1. per se positum; A. absol.: circiter hominum milia CXXX superfuerunt eaque tota nocte continenter ierunt. nullam partem noctis itinere intermisso . . . peruenerunt ⟨*CC*⟩: I 26, 5; quod si praeterea nemo sequatur, tamen se cum sola decima legione iturum: I 40, 15; ea celeritate atque eo ⟨*om.* β⟩ impetu milites ierunt, cum capite solo ex aqua exstarent, ut: V 18, 5; pronuntiatur prima luce ituros ⟨iter *Ciacc.*⟩: V 31, 4; (legionisque ⟨*c*⟩ decimae, quacum † erat contionatus ⟨*sic X;* quacum ierat C. Trebonius legatus *Paul; u. CC*⟩, signa constituit ⟨*c*⟩: VII 47, 1;) militum uoces cum audirentur sese, contra hostem si ducerentur, ituros, contra ciuem et consulem arma non laturos: 3, 31, 4.

B. additur a) quo itinere eatur; α): ipse de quarta uigilia eodem itinere, quo hostes ierant, ad eos contendit: I 21, 3; iter per Alpes, quo magno cum periculo magnisque cum ⟨*c*⟩ portoriis mercatores ire consuerant ⟨*c*⟩, patefieri uolebat: III 1, 2; ut incertis temporibus

diuersisque itineribus iretur: VII 16, 3; ¶ relinquebatur una per Sequanos uia, qua Sequanis inuitis propter angustias ire non poterant (Heluetii): I 9, 1; ¶ et qua proximum iter in ulteriorem Galliam per Alpes erat, cum his quinque legionibus ire contendit: I 10, 3.

β): nuntiatur . . . magnum ire agmen aduerso flumine: VII 61, 3.

γ): Allobrogibus sese uel persuasuros . . . uel ui coacturos, ut per suos fines eos ire paterentur: I 6, 3; a Sequanis impetrat, ut per fines suos Heluetios ire patiantur: I 9, 4; quorum per fines (hominum milia VI) ierant ⟨irent *Ciacc.*⟩, his uti conquirerent . . . imperauit: I 28, 1; pronuntiat . . . huc (se) iturum ⟨iter facturum β⟩ per fines Remorum: V 56, 5.

b) quo eatur: α) ad *u.* **ad** *p. 98 (7 loc.).*

β) contra: Caesar suum quoque equitatum tripertito diuisum contra hostem ire iubet: VII 67, 2.

γ) in: si pacem populus Romanus cum Heluetiis faceret, in eam partem ituros atque ibi futuros Heluetios, ubi eos Caesar constituisset: I 13, 3; erat enim iter a proposito diuersum, contrariamque in ⟨*om. af*⟩ partem iri ⟨iri in partem *h*⟩ uidebatur: 1, 69, 1; ¶ erat iniqua condicio . . . polliceri se in prouinciam iturum neque ante quem diem iturus sit ⟨esset?⟩ definire: 1, 11, 2; ¶¶ Caesar in Galliam reuerteretur, Arimino excederet . . .; quae si fecisset, Pompeium in Hispanias iturum: 1, 10, 3; **(**L. Cassium Longinum cum legione tironum . . . atque equitibus CC in Thessaliam ⟨*Ald.*; in thessalum ire *Nahl*; in thessaliam ire *f*⟩ . . . misit: 3, 34, 2.**)**

δ) trans: quod ii, qui frumentandi causa ierant ⟨erant β⟩ trans Mosam ⟨profecti *add.* β⟩, nondum redierant ⟨*u. CC*⟩: IV 12, 1.

ε) Bibracte (sim.): Caesari ad saucios deponendos, . . . praesidium urbibus relinquendum necesse erat adire ⟨*Ocorr.*, *a corr.*, *hl*; ire O^1a^1f⟩ Apolloniam: 3, 78, 1; ¶ iter ab Heluetiis auertit ac ⟨*c*⟩ Bibracte ire contendit: I 23, 1.

ζ) huc, quo: V 56, 5 *u.* **a)** *γ)*; ¶ quo simul atque intro ⟨intus *O*⟩ est itum, . . . auster . . . in Africum se uertit: 3, 26, 5.

c) quo consilio: at ii, qui in ⟨*c*⟩ praesidio contra castra Labieni ⟨*c*⟩ erant relicti, . . . subsidio suis ierunt: VII 62, 8; ¶ frumentandi causa: IV 12, 1 *u.* **b)** *δ)*; *cf.* **b)** *ε)*.

2. c. supino coniunctum = inf. fut. pass.: si iniquitatem loci timeret, datum iri ⟨ire *Oz*⟩ *iam *aequo loco pugnandi facultatem: 1, 71, 4; — cum longius eam rem ductum iri existimarent: VII 11, 4; longius bellum ductum ⟨ductu *ahl*⟩ iri existimans: 3, 42, 3; — ipsi uero nihil ⟨*c*⟩ nocitum iri: V 36, 2; — si . . . relictis impedimentis suae saluti consulant (Romani), et usu rerum necessariarum et dignitate spoliatum iri: VII 66, 5.

Equitatus ire dicitur VII 67, 2; nauibus iri: 3, 26, 5.

eodem *u.* **idem** *extr.*

Ephesius: haec res Ephesiae pecuniae salutem attulit: 3, 33, 2; ita duobus temporibus Ephesiae pecuniae Caesar auxilium tulit: 3, 105, 1.

Ephesus: praeterea Ephesi a fano Dianae depositas antiquitus pecunias Scipio tolli iubebat: 3, 33, 1; Caesar, cum in Asiam uenisset, reperiebat T. Ampium ⟨*c*⟩ conatum esse pecunias tollere Epheso ex fano Dianae: 3, 105, 1.

ephippiatus: ad quemuis numerum ephippiatorum ⟨a^2; ephippiorum a^1h; ephiappiatorum α⟩ equitum quamuis pauci adire audent: IV 2, 5.

ephippium: neque eorum moribus turpius quicquam aut inertius habetur quam ephippiis ⟨β; etphiapiis AB^1M; ephiapiis QA^2B^2⟩ uti: IV 2, 4.

Epiros: praeterea magnum numerum ex Thessalia, Boeotia, Achaia Epiroque ⟨epirosque *Nahl*⟩ supplementi nomine in legiones distribuerat: 3, 4, 2; hos sequuntur Byllidenses *et Amantini et reliquae finitimae ciuitates totaque Epiros ⟨epyros *af*⟩ et legatis ad Caesarem missis quae imperaret facturos pollicentur: 3, 12, 4; tantusque terror incidit eius (Pompei) exercitui . . ., ut paene omnes ex ⟨*Jurin.*; in *codd.*⟩ Epiro finitimisque regionibus ⟨*CC*⟩ signa relinquerent, complures arma proicerent ac fugae simile iter uideretur: 3, 13, 2; Caesar . . . de Italicis commeatibus desperans . . . in Epirum ⟨epyro *f*; epyrum *Oahl*⟩ rei frumentariae causa Q. Tillium et L. Canuleium legatum misit . . .: 3, 42, 3; pecus ⟨panicum *R. Steph.*⟩ uero, cuius rei summa erat ex Epiro copia, magno in honore habebant: 3, 47, 7; cum paene cotidie a Pompeio ad Caesarem perfugerent, uulgo uero uniuersi ⟨*del. ed. Flor.*⟩ in Epiro atque Aetolia conscripti milites: 3, 61, 2; praesidioque Apolloniae cohortibus ⟨*c*⟩ IIII . . . quique erant ex uulneribus aegri depositis per Epirum atque Athamaniam ⟨*c*⟩ iter facere coepit: 3, 78, 5; Gomphos peruenit, quod est oppidum primum Thessaliae uenientibus ab Epiro: 3, 80, 1.

epistula. *Codd. AC(M?) habent* epistola, -am, *Q* epła(m); *de codd.* β *tacent edd.*

cuidam ex equitibus Gallis magnis praemiis

persuadet ⟨*c*⟩, uti ad Ciceronem epistulam deferat ⟨referat *Paul*⟩: V 48, 3; hanc (epistulam) Graecis conscriptam litteris mittit, ne intercepta epistula nostra ab hostibus consilia cognoscantur: V 48, 4; ille perlectam in conuentu militum recitat maximaque omnes laetitia adficit: V 48, 9; ¶ si adire non possit, monet, ut tragulam cum epistula ad ammentum ⟨*c*⟩ deligata ⟨deligatam *MC*⟩ intra munitionem ⟨*c*⟩ castrorum abiciat: V 48, 5.

Eporedorix. *Nominatiuus in X omnibus locis* (VII 38, 2; 39, 1. 3; 55, 4; 63, 9) *est* eporedorix, *nisi quod* VII 67, 7 *in α inuenitur* eboredorix. *In casibus obliquis discrepant codd. ita, ut uno loco excepto in β uera forma seruata sit (semel,* VII 54, 1 *in h leuissimo errore* eporodorige *exaratum est), cum reliqui libri semper a uero aberrauerint. Nam* VII 40, 5 *in α est* eporidorigem; 54, 1 *in A* eporidige, *in Q^1* eporide, *in BM* operi digne; 64, 5 *in AQ* eporedigeris, *in B(M)* eporo digeris; 76, 3 *in A et Qcorr.* eporidorige, *in B* epori derige, *in M* eporidir////, *in Qpr.* operi dorige, *in β* eporedorix.

1. **senior:** tres nobilissimi Haedui capti ad Caesarem perducuntur ⟨*c*⟩: Cotus . . . et Cauarillus . . . et Eporedorix, quo duce ante aduentum Caesaris Haedui cum Sequanis bello contenderant: VII 67, 7.

2. **adulescens:** principes ciuitatis, Eporedorix et Viridomarus, insimulati proditionis ab Romanis indicta causa interfecti sunt: VII 38, 2; Eporedorix Haeduus, summo loco natus adulescens et summae domi potentiae, et una Viridomarus, pari aetate et gratia, sed genere dispari, quem Caesar ab Diuiciaco sibi ⟨*c*⟩ traditum ex humili loco ⟨*c*⟩ ad summam dignitatem perduxerat, in equitum numero conuenerant nominatim ab eo euocati. his . . .: VII 39, 1. 2; ex his Eporedorix cognito Litauicci consilio media fere nocte rem ad Caesarem defert; orat . . .: VII 39, 3; Eporedorigem et Viridomarum, quos illi interfectos existimabant, inter equites uersari suosque appellare ⟨*c*⟩ iubet. his cognitis . . .: VII 40, 5; ibi a Viridomaro atque Eporedorige Haeduis appellatus discit cum omni equitatu Litauiccum ad sollicitandos Haeduos profectum; opus esse ipsos ⟨*c*⟩ antecedere ad confirmandam ciuitatem: VII 54, 1(—4); eo (Nouiodunum) cum Eporedorix Viridomarusque uenissent et de statu ciuitatis cognouissent, . . . non praetermittendum tantum ⟨*c*⟩ commodum existimauerunt. itaque . . .: VII 55, 4(—10); inuiti summae spei adulescentes Eporedorix et Viridomarus Vercingetorigi parent: VII 63, 9; his praeficit fratrem Eporedorigis bellumque inferri ⟨*c*⟩ Allobrogibus iubet: VII 64, 5; praefecti constituebantur. Commio Atrebati, Viridomaro et Eporedorigi Haeduis, Vercassiuellauno Aruerno . . . summa imperii traditur ⟨praef. constituebantur commius atrebas, uiridomarus et eporedorix hedui; uercassiuellauno . . . traditur β⟩; his . . .: VII 76, 3. (4.)

epulae: haec (urorum cornua) studiose conquisita ab labris argento circumcludunt atque in amplissimis epulis pro poculis utuntur: VI 28, 6.

eques. 1. = qui equo uehitur, equo meret; **A. subiect.; (cf. equitatus A.) a):** abesse: IV 11, 4 *u.* reuerti; ¶ Caesari nuntiatum est equites Ariouisti propius tumulum accedere et ad ⟨*c*⟩ nostros adequitare, lapides telaque in nostros coicere: I 46, 1; ¶ quibus illi (equites) rebus permoti uniuersi Caesarem adierunt palamque de eorum iniuriis sunt questi et ad cetera addiderunt falsum ab his equitum numerum deferri: 3, 59, 4; ¶ Caesar enim aduentare iam iamque et adesse eius equites falso nuntiabantur ⟨-batur *l*⟩: 1, 14, 1; ¶ adgredi: 1, 55, 1 *u.* intercipere; 2, 38, 4 *u.* **B.** mittere; persuasi equitibus nostris, . . . ut, cum propius sit accessum, dextrum Caesaris cornu ab latere aperto adgrederentur: 3. 86, 3; ¶ adire: (IV 2, 5 *u.* **D. a)** numerus; Vercingetorix . . . consilium capit . . . equitatum noctu dimittere. discedentibus mandat, ut suam quisque eorum ciuitatem adeat omnesque ⟨*c*⟩ . . . ad bellum cogant: VII 71, 2;) 3, 59, 4 *u.* addere; ¶ (admittere ⟨amittere *z*⟩ equos: 2, 34, 3 *u.* ferre;) ¶ adoriri: (VII 87, 4 *u.* **D. a)** pars;) 2, 38, 5 *u.* interficere; ¶ adpropinquare: VI 37, 2 *u.* **B.** uidere; ¶ adseruare: 3, 28, 6 *u.* **B.** mittere; ¶ (aduolare: 1, 75, 2 *u.* **F. c)** α);) ¶ quoad ⟨*c*⟩ subsidio confisi equites, cum post se ⟨*c*⟩ legiones uiderent, praecipites hostes egerunt: V 17, 3; ¶ (amittere: 1, 51, 5 *u.* conferre;) ¶ (animaduertere: 2, 42, 5 *u.* conferre;) ¶ antecedere: IV 11, 2 *u.* **F. b)** praemittere; ¶ audere: (IV 2, 5 *u.* **D. a)** numerus;) VII 66, 6 *u.* **F. d)**; huc iam *deduxerat rem, ut equites, etsi difficulter atque aegre fiebat, possent tamen atque auderent flumen transire, pedites uero . . .: 1, 62, 1; 3, 84, 4 *u.* **D. a)** milia.

capere: IV 26, 5 *u.* posse; ¶ Caesar consulto equites cedere seque in castra recipere iubet: V 50, 5; 2, 40, 3 *u.* **D. a)** copiae; ¶ circumire: (III 25, 2 *u.* renuntiare; VII 87, 4 *u.* **D. a)** pars;) 3, 93, 3 *u.* coepisse; ¶ (illi (equites), ut erat imperatum, circum-

sistunt hominem atque interficiunt: V 7, 9; 2, 42, 3 *u.* **F. c)** α); ¶ unamque cohortem . . . seclusam ab reliquis circumueniunt atque interficiunt: 1, 55, 3; 3, 86, 3 *u.* **C. a)** persuadere; ¶ coepisse: (V 7, 5 *u.* **F. c)** α) discedere;) qui (equites) cum essent progressi primaeque turmae ⟨*c*⟩ insidias intrauissent, ex fremitu equorum inlata suspicione ad suos se recipere coeperunt: 3, 38, 3; equitesque Pompei hoc acrius instare et se turmatim explicare aciemque nostram a latere aperto circumire coeperunt: 3, 93, 3; ¶ cogere: (VII 71, 2 *u.* adire;) hi (equites) quamcumque in partem impetum fecerant, hostes loco cedere cogebant: 2, 41, 4; ¶ cognoscere: VI 39, 1 *u.* praecurrere; (3, 38, 2 *u.* **D. a)** pars;) ¶ coicere: I 46, 1 *u.* accedere; equites plerumque omnes tela intra uallum coiciebant: V 57, 3; equites tela coiciunt et magna cum contumelia uerborum nostros ad pugnam euocant: V 58, 2; (58, 4 *u.* petere;) cum . . . equites uero ex loco superiore in auersos ⟨*c*⟩ tela coiciebant, tum magno erat in periculo res: 1, 79, 3; equitesque ⟨*CC*⟩ committunt proelium et . . . tota auxilia regis impedita ac perturbata . . . in fugam [se] coiciunt: 2, 26, 4; ¶ equites nostri cum funditoribus sagittariisque flumen transgressi cum hostium equitatu proelium commiserunt: II 19, 4; celeriter sese tamen Galli equites expediunt proeliumque committunt: 1, 51, 4; 2, 26, 4 *u.* coicere; (3, 75, 5 *u.* interficere;) ¶ Germani equites interueniunt protinusque eodem illo, quo uenerant, cursu ab decumana porta in castra inrumpere conantur: VI 37, 1; ¶ conclamant equites sanctissimo iure iurando confirmari oportere, ne tecto recipiatur, ne ad liberos . . . aditum habeat, qui non bis ⟨*c*⟩ per agmen hostium perequitarit ⟨β; -tasset α⟩: VII 66, 7; ¶ concurrunt equites inter se: 2, 25, 5; ¶ sed, ubi signa legionum adpropinquare coeperunt, paucis amissis (equites) sese in proximos montes conferunt: 1, 51, 5; sed ii, quos ad nouissimum agmen equorum reficiendorum causa substitisse demonstratum est, fuga totius exercitus procul animaduersa sese incolumes in castra conferunt: 2, 42, 5; ¶ conficere: 2, 38, 4 *u.* **B.** mittere; ¶ confidere: V 17, 3 *u.* agere; ¶ persuasi equitibus nostris, idque mihi facturos confirmauerunt, ut . . . adgrederentur: 3, 86, 3; ¶ equites hostium essedariique acriter proelio cum equitatu nostro in itinere conflixerunt: V 15, 1; ¶ conloqui: VII 38, 5 *u.* **B.** interficere; ¶ equitesque in ulteriorem portum progredi et naues conscendere et se sequi iussit: IV 23, 1; milites equitesque conscendere naues ⟨*c*⟩ iubet: V 7, 4; ¶ consectari: III 19, 4 *u.* relinquere; redeuntes equites quos possunt consectantur atque occidunt: V 58, 6; ¶ consequi: I 53, 3 *u.* interficere; ¶ item equites Ariouisti pari interuallo constiterunt: I 43, 2; 3, 93, 5 *u.* **D. b)** nemo; ¶ conspicari: 3, 38, 3 *u.* resistere; ¶ subito illi (equites) ex insidiis consurrexerunt: 3, 37, 5; ¶ quibus omnibus rebus permoti equites Treueri . . . desperatis nostris rebus ⟨*c*⟩ domum contenderunt: II 24, 4; ¶ conuenire: V 57, 2 *u.* **C. a)** dicere; omnes equites, XV milia numero, celeriter conuenire iubet: VII 64, 1; 66, 1 *u.* **B.** imperare.

quoad ⟨*c*⟩ equites . . . magno ⟨*c*⟩ eorum numero ⟨*c*⟩ interfecto neque sui colligendi neque consistendi . . . facultatem dederunt: V 17, 4; ¶ cum ⟨et *add.* β⟩ equites et naues et frumentum Romanis deesse intellegerent: IV 30, 1; ¶ deferre: V 48, 3 *u.* **F. e)**; ¶ ut turpitudinem fugae uirtute delerent (equites): II 27, 2; ¶ quos (pedites) ex omni copia singuli singulos suae salutis causa delegerant (equites): I 48, 5; ¶ (equites) summis copiis castra oppugnata demonstraut: VII 41, 2; ¶ desistere: IV 12, 2 *u.* **B.** perterrere; ¶ (desperare: II 24, 4 *u.* contendere;) ¶ intellectum est . . . equites autem magno cum periculo proelio ⟨*c*⟩ dimicare: V 16, 2; ¶ (discedere: V 7, 5 *u.* **F. c)** α); VII 71, 2 *u.* adire;) ¶ qui (equites) . . . scienter in duas partes sese distribuunt, alii ut praedae praesidio sint, alii ut uenientibus resistant atque eos propellant: 1, 55, 2.

illi (equites essedariique) intermisso spatio . . . subito se ex siluis eiecerunt: V 15, 3; ¶ esse: I 48, 5 *u.* **D. a)** milia; equites nostri . . ., qui cum iis una fuerant, quos . . . pulsos dixeram: II 24, 1; IV 12, 1 *u.* **D. a)** numerus; V 9, 1 *u.* **B.** relinquere; (VI 30, 1 *u.* **F. c)** α);) 1, 39, 1 *u.* **D. a)** milia; 1, 45, 4 (usui esse) *u.* posse; 1, 55, 2 (praesidio esse) *u.* distribuere; 2, 41, 3 *u.* subsistere; (equites) ex Macedonia CC erant ⟨*om.* *Of*⟩, quibus Rhascypolis ⟨*c*⟩ praeerat, excellenti uirtute: 3, 4, 4; 3, 29, 2 *u.* **D. c)**; 3, 36, 5 *u.* **B.** uidere; 3, 110, 5 *u.* **D. a)** milia; ¶ euocare: V 58, 2 *u.* coicere; ¶ excedere: 1, 79, 5 *u.* **D. b)** nullus; 3, 93, 5 *ib.* nemo; ¶ sese expedire: 1, 51, 4 *u.* committere; ¶ se explicare: 3, 93, 3 *u.* coepisse; ¶ (explorare: 1, 66, 3 *u.* **F. c)** α) proficisci; 3, 38, 2 *u.* **D. a)** pars;) ¶ exponere: VII 41, 2 *u.* **B.** mittere.

elatum est, qua adrogantia . . . Ariouistus

usus ⟨*CC*⟩ omni Gallia Romanis interdixisset impetumque **ut* in nostros eius equites fecissent: I 46,4; (V 15,3 *u.* pugnare;) 2,41,4 *u.* cogere; (3,86,3 *u.* confirmare;) ¶ fauere: VI 7,7 *u.* **D. a)** numerus; ¶ quorum primum impetum equites hostium non tulerunt, sed admissis ⟨*f?; amissis Oahl*⟩ equis ad suos refugerunt: 2,34,3; ¶ (frumentari: IV 12,1 *u.* ire;) ¶ cum (equites Treueri) . . . calones, equites, funditores, Numidas diuersos dissipatosque in omnes partes fugere uidissent: II 24,4; (2,41,4 *u.* posse.)

erant per se magna, quae gesserant ⟨-runt *l*⟩ equites ⟨milites *a*⟩, praesertim cum eorum exiguus numerus cum tanta multitudine Numidarum conferretur: 2,39,4; (3,110,6 *u.* **D. a)** milia.)

(habere aditum: VII 66,7 *u.* conclamare; 3,110,6 *u.* **D. a)** milia.)

(equites) magna multitudine circumfusa morari atque iter impedire incipiunt: 1,63,3; ¶ incitare: 2,41,4 *u.* posse; ¶ inferre: VII 8,3 *u.* **C. a)** imperare; ¶ inrumpere: VI 37,1 *u.* conari; ¶ instare: 3,93,3 *u.* coepisse; ¶ qui (equites) inopinantes pabulatores . . . adgressi ⟨iam *add. Na;* quam *add. Ohl*⟩ magnum numerum iumentorum atque hominum intercipiunt: 1,55,1; ¶ reliquos omnes equitatu consecuti ⟨consecuti equites β⟩ nostri interfecerunt: I 53,3; (V 7,9 *u.* circumsistere;) V 17,4 *u.* dare; 1,55,3 *u.* circumuenire; (equites) magnum peditum numerum interficiunt: 2,26,4; hos . . . adorti (equites) magnum eorum numerum interficiunt: 2,38,5; qui (equites) tantum profecerunt, ut equestri proelio commisso pellerent omnes compluresque interficerent ipsique ⟨*c*⟩ incolumes se ad agmen reciperent: 3,75,5; (3,110,6 *u.* **D. a)** milia;) ¶ hoc ipso tempore et casu Germani equites interueniunt: VI 37,1; ¶ (intrare: 3,38,3 *u.* coepisse;) ¶ (inueterascere: 3,110,6 *u.* **D. a)** milia;) ¶ quod (equites) ii, qui frumentandi causa ierant trans Mosam ⟨erant tr. mos. profecti β⟩, nondum redierant: IV 12,1.

morari: 1,63,3 *u.* incipere; 2,26,3 *u.* **B.** praemittere.

equites . . . uenerunt, qui nuntiarent . . . prope omnes naues adflictas . . . esse: V 10,2; equites ex statione nuntiant magna auxilia . . . uenire: 2,26,2.

occidere: V 58,6 *u.* consectari; ¶ eodem tempore equites nostri leuisque armaturae pedites, . . . cum se in castra reciperent, aduersis hostibus occurrebant: II 24,1; fugientibus (hostibus) equites occurrunt: VII 88,3; ¶ sese ostendere: 1,63,3 *u.* **B.** mittere.

(pabulari: 1,80,3 *u.* **B.** dimittere;) ¶ pellere: 3,75,5 *u.* interficere; (3,86,3 *u.* **C. a)** persuadere;) ¶ (perequitare: VII 66,7 *u.* conclamare;) ¶ (equites essedariique) per medios audacissime perruperunt seque inde incolumes receperunt: V 15,4; ¶ persequi: V 10,1 *u.* **B.** mittere; ¶ (perterrere: V 58,4 *u.* petere;) ¶ (perturbare: 2,26,4 *u.* coicere; 3,86,3 *u.* **C. a)** persuadere;) ¶ monet, ut in omnes partes equites quam latissime peruagentur: VII 9,2; 45,1 *u.* **D. a)** turma; ¶ (peruenire: VII 31,5 *u.* **D. a)** numerus; 1,41,1 *u.* **B.** relinquere; 3,106,1 *u.* **F. c) α)**;) ¶ equites nostri . . . rursus aliam in partem fugam ⟨aliam partem fuga *Ciacc.*⟩ petebant: II 24,1; equitatum emittit; praecipit atque interdicit, proterritis ⟨perterritis $M^2\beta$⟩ hostibus atque in fugam coniectis . . . unum omnes petant ⟨β; -rent α; *edd.*⟩ Indutiomarum: V 58,4; (muliones, equites . . .) longo circuitu easdem omnes iubet petere regiones: VII 45,3; 3,93,5 *u.* **D. b)** nemo; ¶ neque longius prosequi potuerunt, quod equites cursum tenere atque insulam capere non potuerant ⟨*Lipsius;* potuerunt *X*⟩: IV 26,5; V 58,6 *u.* consectari; VII 8,3 *u.* **C. a)** imperare; ut neque subsidia . . . submitti neque equites laborantibus usui esse possent: 1,45,4; 62,1 *u.* audere; at illi (equites) itinere totius noctis confecti subsequi non poterant, atque alii alio loco resistebant: 2,39,6; sed neque longius fugientes prosequi nec ⟨*om. a(h)l*⟩ uehementius equos incitare poterant: 2,41,4; ¶ praecurrunt equites; quanto res ⟨*c*⟩ sit in periculo cognoscunt: VI 39,1; ¶ ut . . . proelium redintegrarent, tum ⟨*om.* β⟩ calones . . . occurrerunt ⟨-erent β⟩, equites uero omnibus in locis † pugnant, quo ⟨pugnant quo α; *Fr., Db., Hld.; del. Np.:* pugnarunt *Vielh.; Dt.;* pugnae β; *Schn.:* pugnando *Weissenborn; Madu.; u. CC*⟩ se legionariis militibus praeferrent: II 27,2; ¶ eodem tempore equites ab sinistro Pompei cornu . . . uniuersi procucurrerunt ⟨procurrerunt *Ol*⟩: 3,93,3; ¶ proficere: 3,75,5 *u.* interficere; ¶ proficisci: IV 12,1 *u.* ire; (V 2,4; VI 33,3; VII 66,3; 3,34,3 *u.* **F. c) α)**;) ¶ progredi: IV 23,1 *u.* conscendere; V 10,2 *u.* uenire; VII 66,6 *u.* **F. d)**; (2,19,1 *u.* **F. c) α)**;) 3,38,3 *u.* coepisse; ¶ propellere: 1,55,2 *u.* distribuere; ¶ prosequi: 2,41,4 *u.* posse; ¶ (proterrere: V 58,4 *u.* petere;) ¶ pugnare: II 27,2

u. praeferre; impetuque in eos facto, qui erant in statione . . . conlocati, acriter pugnauerunt (equites essedariique): V 15, 3; (2, 41, 3 *u.* **C. a)** deesse.)

queri: 3, 59, 4 *u.* addere.

ad eos (pedites) se equites recipiebant: I 48, 6; II 24, 1 *u.* occurrere; V 15, 4 *u.* perrumpere; V 50, 5 *u.* cedere; interfectis circiter CXX reliqui (equites) se in castra ad oppidum receperunt: 2, 25, 5; equites ex proelio perpauci se recipiunt: 2, 42, 5; 3, 38, 3 *u.* coepisse; 3, 75, 5 *u.* interficere; ¶ redire: IV 12, 1 *u.* ire; V 58, 6 *u.* consectari; ¶ quo facto ad Curionem equites reuertuntur captiuosque ad eum reducunt: 2, 38, 5; (3, 110, 6 *u.* **D. a)** milia;) ¶ (epistulam referre: V 48, 3 *u.* **F. e)**); pedem referre: 2, 40, 3 *u.* **D. a)** copiae; ¶ (reficere: 2, 42, 5 *u.* conferre;) ¶ refugere: 2, 34, 3 *u.* ferre; ¶ reliquos equites ⟨eorum *add.* β⟩ consectati paucos, qui ex fuga euaserant, reliquerunt: III 19, 4; ¶ equites Treueri . . . Romanos pulsos superatosque . . . ciuitati renuntiauerunt: II 24, 5; equites circumitis hostium castris Crasso renuntiauerunt ⟨-arunt *(a?)h*⟩: III 25, 2; ¶ resistere: 1, 55, 2 *u.* distribuere; 2, 39, 6 *u.* posse; quique (equites) hos sequebantur, celerem eorum receptum conspicati restiterunt: 3, 38, 3; ¶ ut tridui mora interposita equites eorum, qui abessent, reuerterentur: IV 11, 4; at equites Haedui ad Caesarem omnes reuertuntur: V 7, 9; incolumesque cum magna praeda eodem ponte in castra reuertuntur (equites): 1, 55, 3; 2, 38, 5 *u.* reducere.

(secludere: 1, 55, 3 *u.* circumuenire;) ¶ sequi: IV 23, 1 *u.* conscendere; VII 87, 4 *u.* **D. a)** pars; equites sequi iubet sese iterque accelerat: 2, 39, 6; 3, 38, 3 *u.* resistere; ¶ subsequi: VI 40, 5 *u.* **B.** seruare; (1, 80, 4 *u.* **B.** reuocare;) 2, 39, 6 *u.* posse; ¶ (expeditae cohortes nouissimum agmen claudebant † pluresque ⟨equitesque *Elberl.; u. CC*⟩ in locis campestribus subsistebant: 1, 79, 1;) sed hi (equites) erant numero CC, reliqui in itinere substiterant: 2, 41, 3; 42, 5 *u.* conferre; ¶ ii (Galli equites) dum pari certamine res geri potuit, magnum hostium numerum pauci sustinuere: 1, 51, 5; 2, 26, 3 *u.* **B.** praemittere; 3, 84, 4 *u.* **D. a)** milia.

cursum tenere: IV 26, 5 *u.* posse; ¶ transgredi: II 19, 4 *u.* committere; ¶ transire: 1, 62, 1 *u.* audere; 1, 63, 3 *u.* **B.** mittere; ante id tempus nemo aut miles aut eques a Caesare ad Pompeium transierat: 3, 61, 2.

Cassiuellaunus . . . hoc metu latius uagari (nostros equites) prohibebat: V 19, 2; VII 8, 3 *u.* **C. a)** imperare; VII (45, 1 *u.* **D. a)** turma;) 45, 3 *u.* **B.** addere; ¶ uenire: II 24, 4 *u.* **B.** mittere; IV 12, 2 *u.* **B.** perterrere; iis (militibus equitibusque) aliquantum itineris progressis . . . equites a Q. Atrio ad Caesarem uenerunt: V 10, 2; VI 37, 1 *u.* conari; eo triduo legio VIII. ad eum uenit . . . equitesque ab rege Norico circiter CCC: 1, 18, 5; ueuerant eo . . . equites ex Gallia cum multis carris magnisque impedimentis, ut fert Gallica consuetudo: 1, 51, 1; 2, 26, 2 *u.* **D. a)** auxilia; ¶ cum his in proeliis uersabantur (equites): I 48, 5; ¶ equites Treueri cum multitudine hostium castra compleri . . . uidissent: II 24, 4; V 17, 3 *u.* agere; neu quis (equitum) quem ⟨*c*⟩ prius uulneret, quam illum interfectum uiderit ⟨*c*⟩: V 58, 4; ¶ quod ⟨*c*⟩ minus idoneis equis utebantur (equites): VII 65, 5; ¶ uulnerare: V 58, 4 *u.* uidere.

b) a c. pass.: a quibus (equitibus) cum ⟨id *add.* β⟩ paulo tardius esset administratum: IV 23, 2; ¶ circumueniri: 1, 70, 5 *u.* **D. a)** uis; (3, 89, 3 *u.* **D. a)** multitudo;) ¶ haec tamen ab ipsis (equitibus) inflatius commemorabantur: 2, 39, 4; ¶ commisso ab equitibus ⟨equitatu *f*⟩ proelio signa legionum duarum . . . conspiciuntur: 1, 40, 7; ¶ iis, qui . . . longius a castris processerant, ab equitibus correptis ⟨correpti *af*⟩ fit ab his certior Caesar: 1, 66, 1; ¶ hos ⟨*c*⟩ omnes cotidie ab equitibus ⟨equitatu β⟩ deleri ⟨β; diligi *AQM;* deligi *B; u. CC*⟩ posse: VII 14, 4; ¶ initium eius fugae factum a Dumnorige atque eius equitibus: I 18, 10; ¶ pars iam egressa portis ab equitibus est interfecta: VII 28, 3; 1, 70, 5 *u.* **D. a)** uis; cum . . . sollicitaret equitibusque Caesaris Gallis atque Hispanis . . . pecuniam polliceretur, ab his est interfectus: 3, 22, 3; L. Domitius . . . ab equitibus est interfectus: 3, 99, 4; ¶ cum . . . omnes uiae ab Afranianis militibus equitibusque obsiderentur: 1, 54, 1; ¶ relicti ab his (equitibus) qui una procurrerant leuis armaturae ⟨*c*⟩ circumueniebantur: 2, 34, 3.

B. obiect.: his paucos addit equites, qui latius ⟨cautius β⟩ ostentationis causa uagentur ⟨β; uagarentur α; *edd.*⟩: VII 45, 3; decem milia peditum imperat; huc addit equites octingentos: VII 64, 4; ¶ ex quibus (equitibus) DC Gallos Deiotarus adduxerat; D Ariobarzanes ex Cappadocia: 3, 4, 3; D ex Gabinianis Alexandria, Gallos Germanosque, . . . Pompeius filius cum classe adduxerat: 3, 4, 4; ¶ huc Dardanos, Bessos partim mercennarios, partim im-

perio aut gratia comparatos, item Macedones, Thessalos ac reliquarum gentium et ciuitatum ⟨*c*⟩ (equites) adiecerat: 3, 4, 6; ¶ agere: IV 12, 2 *u.* perterrere; ¶ (amittere: 1, 51, 5 *u.* **A. a)** conferre;) ¶ nocte una intromissis equitibus omnium finitimarum ciuitatum ⟨*c*⟩, quos arcessendos ⟨*c*⟩ curauerat: V 58, 1; equitesque ab his (ciuitatibus) arcessit et leuis armaturae pedites, qui inter eos proeliari consuerant: VII 65, 4; ¶ ei legioni . . . Ciceronem praeficit ⟨*c*⟩ ducentosque equites ei ⟨*c*⟩ attribuit: VI 32, 6.

capere: 3, 38, 4 *u.* interficere; **(**2, 39, 5 *u.* producere;**)** ¶ cogere: (VI 7, 7 *u.* **D. a)** numerus;) *u.* **cogo** *p. 581 (3 (S) loc.)*; ¶ ((hostes) subfossis ⟨*c*⟩ equis compluribusque nostris deiectis reliquos (equites) in fugam coniecerunt ⟨*c*⟩: IV 12, 2;) ¶ **(**equites circiter quadringentos ex proximis hibernis cogit ⟨β; colligit α; *edd.*⟩: V 46, 4;**)** ¶ comparare: 3, 4, 6 *u.* adicere; ¶ ut nostri . . . eos ⟨*AQβ*; omnes *BM; Frig.*⟩ (equites essedariosque) in siluas collesque compulerint: V 15, 1; ¶ conducere (equites?): VII 31, 5 *u.* **D. a)** numerus; ¶ seruos, pastores armat atque iis equos attribuit; ex his circiter CCC equites conficit: 1, 24, 2; 2, 39, 6 *u.* **A. a)** posse; 2, 41, 3 *u.* **C. a)** deesse; ¶ (conlocare: 3, 37, 5 *u.* **D. a)** insidiae;) ¶ hostes, ubi primum nostros equites conspexerunt, . . . impetu facto celeriter nostros perturbauerunt: IV 12, 1; ¶ **(**cum graui uulnere esset adfectus aquilifer, . . . conspicatus † equites ⟨fugientes *Hartz*; *u. CC*⟩ nostros . . . inquit: 3, 64, 3;**)** ¶ progressus milia passuum VI equites conuenit: 2, 39, 2; ¶ conuertere: 3, 93, 5 *u.* **D. b)** nemo.

(equites) ad eundem numerum Cotys ⟨*c*⟩ ex Thracia dederat: 3, 4, 3; CCC (equites) Tarcondarius Castor et Domnilaus ex Gallograecia dederant: 3, 4, 5; ¶ quibus (equitibus) coactis . . . (Scipio) legiones equitesque ex Syria deduxerat ⟨deduxit *Ciacc.*⟩: 3, 31, 3; 38, 4 *u.* interficere; ¶ (deicere: IV 12, 2 *u.* coicere; 3, 23, 2 *u.* **D. a)** praesidium;) ¶ re frumentaria comparata equitibusque delectis iter in ea loca facere coepit: IV 7, 1; ¶ desiderati sunt eo die sagittarii circiter CC, equites pauci, calonum atque *iumentorum non magnus numerus: 1, 51, 6; duobus his unius diei proeliis Caesar ⟨*c*⟩ desiderauit milites DCCCCLX et equites * * * ⟨*Np.*; et notos equites *r. O*;⟩: 3, 71, 1; ¶ (paucis turmis praesidio ad impedimenta dimissis(?) reliquos equites ad latera disponit: VI 8, 5; 43, 1 *u.* **D. a)** numerus;) ubi . . . dimissos equites pabulandi causa animum aduerterunt (Afraniani): 1, 80, 3; ¶ disponere *u.* **dispono A.** *p. 930 (4 loc.)*; ¶ dissipare: II 24, 4 *u.* **A. a)** fugere.

cum . . . una ex parte ⟨decumana porta *Paul*⟩ Hispanis equitibus emissis ⟨missis β⟩ equestri proelio superiores fuissent: V 26, 3; ¶ nuntios ⟨*c*⟩ mittit ad finitimas ciuitates equitesque undique euocat: V 57, 2; ¶ excipere: 1, 79, 5 *u.* **D. b)** nullus; (3, 38, 4 *u.* exspectare;) ¶ (excitare: III 26, 1 *u.* **D. a)** praefectus;) ¶ (exigere: 1, 30, 4 *u.* **D. a)** numerus;) ¶ hos exspectari equites . . . arbitrabatur: IV 9, 3; nostri, . . . ne frustra reliquos (equites) exspectarent, duas nacti turmas exceperunt: 3, 38, 4.

cum ipsi (hostes) non amplius octingentos ⟨CCCCtos *f*; M.CCC *h*⟩ equites haberent: IV 12, 1; quos (equites) ab initio secum habere ⟨β; habere secum α; *edd.*⟩ instituerat: VII 13, 1; (1, 39, 2 *u.* **D. a)** milia;) equitibus paucis . . ., quos suae custodiae causa habere consuerat: 1, 75, 2; (79, 5 *u.* **D. a)** auxilium;) II milia Hispanorum et Gallorum equitum, quos ⟨quod *ae*: quae *f*; quotquot *O*⟩ suae custodiae causa circum se habere (Iuba) consuerat: 2, 40, 1; (3, 4, 3 *u.* **D. a)** milia; *Philargyr. ad Verg. Georg.* III 204 *u.* **D. a)** milia;) — illos (Raucillum et Egum) secreto castigauit, quod quaestui equites haberent: 3, 60, 1.

(immittere: 2, 41, 2 *u.* mittere;**)** ¶ equitesque (Caesar) imperat ciuitatibus: VI 4, 6; interea . . . hostium copiae ex Aruernis equitesque, qui toti ⟨*c*⟩ Galliae ⟨*c*⟩ erant imperati, conueniunt: VII 66, 1; equites auxiliaque toti ⟨*Steph.*; totius *uel* tocius *codd.*⟩ Lusitaniae a Petreio, Celtiberiae, Cantabris barbarisque omnibus . . . ab Afranio imperantur: 1, 38, 3; equitesque toti prouinciae imperauerat (Scipio): 3, 31, 2; ¶ legionibus equitibusque Brundisii in naues impositis: 3, 14, 1; ¶ incitare: 3, 93, 5 *u.* **D. b)** nemo; ¶ (instruere: 2, 40, 3 *u.* praemittere;) ¶ (intercludere: 1, 40, 3 *u.* **D. a)** multitudo;) ¶ in eo proelio ex equitibus nostris interficiuntur quattuor et septuaginta ⟨LXX. IIII *a*⟩: IV 12, 3; exponunt omnes ⟨β; *Schn.*; *del. Whitte*: *Np.*, *Dt.*, *Hld.*; multos α; *Fr.*, *Db.*; *u. CC*⟩ equites Haeduorum interfectos, quod conlocuti cum Aruernis dicerentur: VII 38, 5; (2, 25, 5 *u.* **A. a)** recipere; 3, 28, 6 *u.* **D. b)**;) nostri . . . reliquos omnes earum turmarum aut interfecerunt aut captos ad Domitium deduxerunt: 3,

38, 4; ¶ intromittere: V 58, 1 *u.* arcessere.

(hostes) lenius ⟨lentius β⟩ quam pridie nostros equites proelio lacessere coeperunt: V 17, 1.

equites Treueri . . ., qui auxilii causa a ⟨*c*⟩ ciuitate ad Caesarem missi uenerant: II 24, 4; postridie . . . mane tripertito milites ⟨milite α⟩ equitesque in expeditionem misit, ut eos, qui fugerant, persequerentur: V 10, 1; medio fere itinere equites a Fabio missi quanto res in periculo fuerit exponunt: VII 41, 2; (45, 1 *u.* **D. a)** turma;) Afranius de nocte proficiscitur imprudentesque ante missis equitibus adgreditur: 1, 51, 4; equites ab eo (Caesare) missi flumen transeunt et . . . repente sese ad nouissimum agmen ostendunt: 1, 63, 3; eodemque tempore his rebus subsidio DC equites Numidae ex oppido peditesque CCCC mittuntur a Varo, quos auxilii causa rex Iuba paucis diebus ante Vticam miserat: 2, 25, 3; (26, 2 *u.* **D. a)** auxilia;) equites missi nocte iter conficiunt, . . . inopinantes hostes adgrediuntur: 2, 38, 4; (Saburra) peditatu dumtaxat procul ad speciem utitur, equites in aciem mittit ⟨*a*[1]; immittit *Ofhl, a corr.*⟩: 2, 41, 2; CC (equites) ex Syria a Commageno Antiocho, cui magna Pompeius praemia tribuit, missi erant, in his ⟨tribuit. Missi erant in his *Oz*⟩ plerique hippotoxotae: 3, 4, 5; cum . . . equitibus Caesaris Gallis atque Hispanis, qui eo praesidii ⟨*P. Manut.*; praedandi *codd.*⟩ causa missi erant, pecuniam polliceretur: 3, 22, 3; luce prima missis ad eos ab Otacilio equitibus, qui eam partem orae maritimae adseruabant, circiter CCCC . . ., sé defenderunt: 3, 28, 6; (34, 2 *u.* **F. c)** γ).)

nactus equites circiter XXX . . . legiones in acie . . . constituit: IV 35, 1.

huic suos Caesar equites opposuit expeditosque antesignanos admiscuit CCCC: 3, 75, 5.

his (equitibus) facile pulsis ac proturbatis ⟨perturbatis *B*[2]β⟩ incredibili celeritate ad flumen decucurrerunt: II 19, 7; ¶ permouere: II 24, 4 *u.* **A. a)** contendere; 3, 59, 4 *ib.* addere; ¶ (hostes) ita perterritos (nostros equites) egerunt, ut non prius fuga desisterent, quam in conspectum ⟨*c*⟩ agminis nostri uenissent: IV 12, 2; hic uero nulla munitio est, quae perterritos (milites equitesque) recipiat: VI 39, 2; tantum ab equitum suorum *auxilio aberant, . . . ut eos superioribus perterritos proeliis in medium reciperent agmen ultroque eos tuerentur: 1, 79, 5; ¶ perturbare: II 19, 7 *u.* pellere; (IV 12, 1 *u.* conspicere;) ¶ ii, qui . . . conuenerant, praemissis equitibus magno cursu ⟨*c*⟩ eo contenderunt: VII 48, 1; (1, 39, 2 *u.* **D. a)** milia;) **(**cum (Varro) itinere conuerso sese Italicam ⟨*c*⟩ uenturum praemisisset ⟨it. conu. equites Italicam praemisisset *Ciacc.*; *u.* *CC*⟩: 2, 20, 6;**)** (Curio) praemittit equites, qui primum impetum sustineant ac morentur: 2, 26, 3; suspicatus praemissis equitibus ipsum adfore Curionem Saburra copias equitum peditumque instruit: 2, 40, 3; (3, 38, 2 *u.* **D. a)** pars;) ¶ **(**capti homines equique ⟨*Ciacc.*; equitesque *codd.*⟩ producebantur: 2, 39, 5;**)** ¶ prohibere: IV 11, 2 *u.* **F. b)** praemittere; (V 19, 2 *u.* **A. a)** uagari;) ¶ (propellere: I 15, 3 *u.* **D. a)** multitudo;) ¶ proturbare: II 19, 7 *u.* pellere.

(recensere: VII 76, 3 *u.* **D. a)** milia;) ¶ recipere: VI 39, 2; 1, 79, 5 *u.* perterrere; (VII 66, 7 *u.* **A. a)** conclamare;) ¶ relinquere: (V 8, 1 *u.* **D. a)** milia; V 8, 2 *u.* **D. a)** numerus;) Caesar . . . cohortibus decem ad mare relictis et equitibus trecentis, qui praesidio nauibus essent, . . . contendit: V 9, 1; Caesar cum equitibus DCCCC, quos sibi ⟨*O* *d*' *f*?; ibi *ahl*⟩ praesidio reliquerat, in castra peruenit: 1, 41, 1; (equites) D ex Gabinianis Alexandria, Gallos Germanosque, quos ibi A. Gabinius praesidii causa apud regem Ptolomaeum reliquerat: 3, 4, 4; ¶ cum paulum ab legionibus nostros (equites) remouissent (illi): V 16, 2; ¶ illi (equites hostium essedariique) pluribus submissis ⟨*c*⟩ cohortibus repelluntur: V 15, 5; ¶ † hora X. subsequi pabulatores equitesque ⟨que *om. l*⟩ reuocari iubet ⟨sine mora reuocari pabulatores equitesque subsequi iubet *Köchly*⟩: 1, 80, 4.

quique eos (equites) armati ex praesidio secuti sunt: 3, 28, 6; 38, 3 *u.* **A. a)** resistere; ¶ hos subsecuti calones equitesque ⟨equites calonesque β⟩ eodem impetu militum uirtute seruantur: VI 40, 5; ¶ laborantibus iam suis Germanos equites circiter CCCC summittit: VII 13, 1; (2, 40, 1 *u.* **D. a)** milia;) ¶ quibus (equitibus) submotis omnes sagittarii funditoresque destituti . . . interfecti sunt: 3, 93, 5.

equitesque eius angustiis ⟨*c*⟩ . . . ad insequendum tardabantur: 3, 70, 1; ¶ terrere: 3, 84, 4 *u.* **D. a)** milia; ¶ naues . . ., quae equites sustulerant: IV 28, 1; ¶ (traicere: 1, 55, 1; 83, 5 *u.* **D. a)** pars;) ¶ quos (equites) Commius Atrebas . . . secum transportauerat: IV 35, 1; C. Curio . . . duas legiones . . ., D equites transportabat: 2, 23, 1; ut anguste . . . DC ⟨*Ciacc.*; D *codd.*⟩ equites ⟨*recc.*; milites *Oz*⟩ transportari ⟨*Wölff.*; *Dt.*;

-are *codd.; Np., Db.; u. CC*⟩ possent: 3, 2, 2; plerasque naues in Italiam remittit ad reliquos milites equitesque transportandos: 3, 29, 2; ¶ tueri: 1, 79, 5 *u.* perterrere.

uidere: (II 18, 3 *u.* **D. a)** stationes;) II 24, 4 *u.* **A. a)** fugere; nec prius sunt uisi (Germani equites) ... quam castris adpropinquarent: VI 37, 2; VII 88, 1 *u.* **D. a)** turma; Cassius cognito Scipionis aduentu uisisque equitibus, quos Scipionis esse arbitrabatur, ad montes se conuertit: 3, 36, 5; ¶ (uitare: 1, 59, 3 *u.* **D. a)** stationes.)

C. dat.; pendet a) ex uerbis: (admiscere: 3, 75, 5 *u.* **B.** opponere;) ¶ eodemque tempore equitatus eius nostris equitibus adpropinquabat: 3, 69, 1; ¶ committere: VI 43, 6 *u.* **D. a)** praesidium; ¶ ne militibus quidem ut defessis neque equitibus ut paucis et ⟨*c*⟩ labore confectis studium ad pugnandum uirtusque deerat: 2, 41, 3; ¶ Caesar ... commodissimum esse statuit omnibus equis Gallis equitibus detractis eo legionarios milites ... imponere: I 42, 5; ¶ his (equitibus) certam ⟨*c*⟩ diem conueniendi dicit: V 57, 2; ¶ has (onerarias naues) equitibus distribuit ⟨tribuit β⟩: IV 22, 4; ¶ equitibus imperat, ut quam latissime possint ⟨possent *AQ*⟩ uagentur et quam maximum hostibus terrorem inferant: VII 8, 3; (45, 1 *u.* **D. a)** turma; 2, 40, 3 *u.* **D. a)** copiae;) ¶ licere: 1, 79, 5 *u.* **D. b)** nullus; ¶ (mandare: VII 71, 2 *u.* **A. a)** adire;) ¶ persuadere: V 48, 3 *u.* **F. c)**; persuasi equitibus nostris, ... ut ... circumuenta ab tergo acie prius perturbatum exercitum pellerent, quam: 3, 86, 3; ¶ polliceri: 3, 22, 3 *u.* **B.** mittere; ¶ praeesse: 3, 4, 4 *u.* **A. a)** esse; ¶ equitatum ... praemisit. his Q. ⟨eique $B^2\beta$⟩ Pedium et L. Aurunculeium Cottam legatos praefecit: II 11, 3; his (peditibus equitibusque) praeficit fratrem Eporedorigis: VII 64, 5; ¶ (suadere: V 48, 3 *u.* **F. e)**;) ¶ summittit cohortes equitibus subsidio: V 58, 5; ¶ tribuere: IV 22, 4 *u.* distribuere.

b) ex adiect.: uidetisne ... exiguas esse copias missas, quae paucis equitibus pares esse non potuerint? 2, 39, 3; ¶ secundus: II 9, 2 *u.* **D. a)** proelium.

(**c) ex subst.:** subsidio: V 58, 5 *u.* **a)** summittere.)

D. genet.; suspensus a) ex subst.: ut non nulli milites ... repentino equitum aduentu interciperentur ⟨*c*⟩: V 39, 2; repentino equitum ⟨equitatus β⟩ aduentu prohibitus: VI 31, 1; eorum (equitum et leuis armaturae peditum) aduentu ... a tribunis militum reliquisque [sed et] equitibus Romanis atque euocatis equos sumit Germanisque distribuit: VII 65, 5; quorum (cohortium equitumque) aduentu altera castra ... ponit: 1, 18, 5; ¶ tantum ab equitum suorum auxilio ⟨*Madu.*; auxiliis *codd.; edd.*⟩ aberant, quorum numerum habebant magnum: 1, 79, 5; (auxilia: 1, 39, 2 *u.* milia); — equites ex statione nuntiant magna auxilia equitum peditumque ab rege missa Vticam uenire: 2, 26, 2; ¶ eodem ⟨*c*⟩ mendacio de caede equitum et principum permouet ⟨*c*⟩: VII 38, 10; ¶ comitatu equitum XXX ad mare peruenit: 3, 96, 4; ¶ Saburra copias equitum peditumque instruit atque his imperat, ut simulatione timoris paulatim cedant ac pedem referant: 2, 40, 3; ¶ (custodiae equitum: 1, 59, 3 *u.* stationes;) ¶ ea res per fugitiuos L. Aemilii, decurionis equitum Gallorum, hostibus nuntiatur: I 23, 2; ¶ ut ne magna quidem multitudine, si ita accidat, ⟨eius discessu *add. codd.; Schn., Fr., Db.:* equitum discessu *Göl.; del. Oud.: u. CC*⟩ munitionum praesidia circumfundi possent: VII 74, 1; spem nacti morae discessu nostrorum equitum iter facere incipiunt: 1, 80, 3; ¶ eorum (equitum) fuga reliquum esse equitatum perterritum: I 18, 10; cum ex equitum et calonum fuga quo in loco res esset ... cognouissent: II 26, 5; ¶ ut hostes impetum legionum atque equitum sustinere non possent: V 18, 5; eorum (equitum) impetum Galli sustinere non potuerunt: VII 12, 2; qui ... nostrorum equitum impetus sustinerent: VII 80, 3; (neque uero primum impetum nostrorum (equitum?) Numidae ferre potuerunt: 2, 25, 5;) nostri fortiter impetum eorum (equitum) tulerunt: 3, 37, 6; 84, 4 *u.* milia; quorum (equitum sagittariorumque) impetum noster equitatus non tulit: 3, 93, 3; ¶ quod uix equitum incursus sustinerent: 1, 71, 3; ¶ noctu insidias equitum conlocauit: 3, 37, 5; ¶ equitum milia erant sex: I 48, 5; (IV 12, 1 *u.* numerus;) Labieno in continenti ⟨*c*⟩ cum tribus legionibus et equitum milibus duobus relicto ... ipse soluit: V 8, 1; cogunt equitum duo milia Sugambri: VI 35, 5; coactis equitum VIII milibus ⟨milibus VIII β; milibus *om.* AB^1M^1; $\overline{\text{VIII}}$ QB^2M^2⟩ et peditum circiter CCL ⟨*c*⟩ haec in Haeduorum finibus recensebantur: VII 76, 3; erant ... cohortes circiter LXXX equitumque ⟨equitatumque *fh*⟩ utriusque prouinciae ⟨utr. pr. *del. Np.; Db., Dt.*⟩ circiter V milia: 1, 39, 1; (praemiserat) auxilia peditum V milia ⟨*c*⟩, equitum III milia, *quae* ⟨*c*⟩ omnibus superioribus bellis habuerat, et parem

ex Gallia numerum: 1,39,2; Iuba ... II milia Hispanorum et Gallorum equitum ... et peditum eam partem, cui maxime confidebat, Saburrae summisit ⟨-mittit *Nhl*⟩: 2,40,1; sagittarios . . . III milia numero habebat, . . . equitum VII milia: 3,4,3; ut equitum ⟨equites *O*⟩ mille etiam apertioribus locis VII milium ⟨mille *hl; milia a; ceteri compendio*⟩ Pompeianorum impetum . . . sustinere auderent neque magnopere eorum multitudine terrerentur: 3, 84, 4; erant. praeterea equitum milia duo. inueterauerant hi omnes compluribus Alexandriae bellis, Ptolomaeum patrem in regnum reduxerant, Bibuli filios duos interfecerant, bella cum Aegyptiis gesseraut. hunc usum rei militaris habebant: 3,110,5.6; multa milia equitum atque essedariorum habet: *ap. Philarg. ad Verg. Georg.* III 204; ¶ ita mobilitatem equitum, stabilitatem peditum in proeliis praestant (essedarii): IV 33,3; ¶ quod quingentis equitibus tantam multitudinem equitum propulerant: I 15,3; pons est interruptus et reliqua multitudo equitum interclusa: 1,40,3; quodque Pompeius multitudine equitum ualebat: 3,43,2; 84,4 *u.* milia; ne a multitudine equitum dextrum cornu circumueniretur: 3,89,3; ¶ ad quemuis numerum ephippiatorum equitum quamuis pauci adire audent: IV 2,5; quorum (equitum) erat V milium ⟨V α⟩ numerus: IV 12,1; ipse cum quinque legionibus et pari numero equitum, quem in continenti reliquerat ⟨relinquebat β⟩, . . . soluit: V 8,2; ut ex magno Gallorum equitum ⟨equitatus β⟩ numero non nullos ⟨gallos *add.* α; *om.* β⟩ Gallicis rebus fauere natura cogebat: VI 7,7; Caesar . . . magno coacto equitum ⟨*Madu.; om. codd.; edd.*⟩ numero ex finitimis ciuitatibus in omnes partes dimittit: VI 43,1; Teutomatus . . . cum magno equitum suorum numero ⟨num. eq. suor. β⟩ et quos ex Aquitania conduxerat ad eum peruenit: VII 31, 5; Eporedorix Haeduus . . . et una Viridomarus . . . in equitum numero conuenerant: VII 39,1; magno horum (equitum) coacto numero: VII 66,2; equitum peditumque certum numerum a ciuitatibus Siciliae exigebat: 1,30,4; (39, 2 *u.* milia;) 1,79,5 *u.* auxilium; 2,39,4 *u.* **A. a)** gerere; cum ipsi numero equitum militumque praestarent: 3,47,2; erant apud Caesarem ⟨in *add. f; Dt.;* ex *hl; om. a*⟩ equitum numero Allobroges II fratres: 3,59,1; falsum ab his equitum numerum deferri, quorum stipendium auerterent: 3,59,4; ¶ equitum uero operam neque in loco palustri desiderari debuisse et illic ⟨*e*⟩ fuisse utilem, quo sint profecti: VII 20,4; ¶ equitum partem se ⟨*e*⟩ sequi, partem circumire exteriores munitiones et ab tergo hostes adoriri iubet: VII 87,4; eodem die equitum magnam partem flumen traiecit: 1,55, 1; Caesar Germanos leuis armaturae equitumque partem flumen traicit: 1,83,5; Scipio ad sequendum paratus equitum ⟨*Np.; equitatum codd.*⟩ magnam ⟨*f;* magnamque *rell.*⟩ partem ⟨leuis armaturae *add. uulg.*⟩ ad explorandum iter Domitii et cognoscendum praemisit: 3,38, 2; ¶ Cassiuellaunus . . . magno cum periculo nostrorum equitum cum iis confligebat: V 19,2; ¶ Crassus equitum praefectos cohortatus, ut magnis praemiis pollicitationibusque suos excitarent, . . . ostendit: III 26,1; conuocatisque ad consilium ⟨*CC*⟩ praefectis equitum uenisse tempus uictoriae demonstrat: VII 66,3; (ad Caesarem perducitur) Cotus, praefectus equitum: VII 67,7; hortatur Curionem Cn. Domitius, praefectus equitum ⟨*pars recc.;* PR. eque (*uel* aeque) *Oahl;* PR. eq. *N;* populus romanus aeque *f*⟩, . . . ut: 2,42,3; cum cotidiana consuetudine Q. Varus ⟨Varius *Gland.*⟩, praefectus equitum Domitii, uenisset: 3,37,5; in his fuit ⟨unus fugit *Roscher et Velke*⟩ M. Opimius, praefectus equitum ⟨p. r. eq. (*uel* eq̃.) *ahl;* p̃r. eques *O;* eques romanus *f*⟩: 3,38, 4; conati sunt praefectum equitum C. Volusenum interficere: 3,60,4; ¶ ut . . . alias regiones partesque peteret non maiore equitum ⟨equitatum *B¹a*⟩ praesidio quam quattuor, quibus solis uitam suam committere audebat: VI 43,6; noctu militibus ac sagittariis in terram ⟨*e*⟩ expositis praesidium equitum deiecit: 3,23, 2; ¶ secundiore equitum proelio nostris Caesar suos in castra reduxit: II 9,2; ¶ receptus: 3,38,3 *u.* **A. a)** resistere; ¶ mulionesque cum cassidibus equitum specie ac simulatione collibus circumuehi iubet: VII 45,2; ¶ in aperto loco secundum flumen paucae stationes equitum uidebantur: II 18,3; longiore circuitu custodias stationesque equitum uitabant, aut . . . procul equitatu uiso . . . fugiebant: I,59,3; crebras stationes disponunt equitum et cohortium alariarum legionariasque intericiunt cohortes: 1,73,3; ¶ despiciebant suos stipendiumque equitum fraudabant: 3,59,3; 59,4 *u.* numerus; ¶ dextrum cornu . . . terrore equitum animaduerso . . . sese recipiebat: 3,69,3; ¶ cum se inter equitum turmas insinuauerunt ⟨*e*⟩, ex ⟨*e*⟩ essedis desiliunt ⟨*u. CC*⟩: IV 33,1; hac re cognita Caesar mittit complures equitum turmas de media nocte; imperat, ut ⟨*sic Paul; Dt.²;* turmas; eis de (eisdem α) media nocte imperat α; *Np.; edd. plur.;* eq. turmas eo de m.

nocte; iis imperat, ut *ci; Ald., Schn.;* eq. t. eodem; med. n. imperat his, ut β⟩ paulo tumultuosius omnibus locis peruagentur ⟨*af:* peruagarentur *hik;* uagarentur α; *edd.*⟩: VII 45, 1; turmisque ⟨*c*⟩ equitum et cohortibus uisis . . . hostes ⟨*CC*⟩ proelium committunt: VII 88, 1; ¶ equites Treueri, quorum inter Gallos uirtutis opinio est singularis: II 24, 4; illi perterriti uirtute equitum minus libere . . . uagabantur: 1, 59, 2; ¶ comites familiaresque eius angusto in loco paulisper equitum nostrorum uim sustinuerunt: VI 30, 3; nec minimam ⟨*c*⟩ partem temporis equitum uim caetrati sustinere potuerunt omnesque ab eis circumuenti . . . interficiuntur: 1, 70, 5.

b) ex al. nom.: nemo eorum (equitum): VII 66, 6 *u.* **F. d)**; ut eorum (Pompei equitum) nemo consisteret omnesque conuersi non solum loco excederent, sed protinus incitati fuga montes altissimos peterent: 3, 93, 5; ¶ non nullis eorum (equitum?) interfectis incolumes se ad nostros receperunt: 3, 28, 6; ¶ quorum (equitum) nulli ex itinere excedere licebat, quin ab equitatu Caesaris exciperetur: 1, 79, 5; ¶ quisque: VII 71, 2 *u.* **A. a)** adire.

c) ex uerbis: expositis ⟨*c*⟩ omnibus copiis Antonius, quarum erat summa ueteranarum trium legionum . . . et equitum DCCC, . . . naues . . . remittit: 3, 29, 2.

E. abl.: missis equitibus adgredi: 1, 51, 4 *u.* **B.** mittere; ¶ (DC equitibus progredi: 2, 19, 1 *u.* **F. c)** α);) ¶ ut equitibus per oram ⟨*c*⟩ maritimam ⟨*c*⟩ ab Antonio dispositis aquari prohiberentur: 3, 24, 4; ¶ quod quingentis equitibus tantam multitudinem equitum propulerant: I 15, 3.

F. c. praep.; **a)** ab: ita se a caetratis equitibusque defendunt: 1, 75, 3.

b) ad: (ad nostros (equites?) adequitare: I 46, 1 *u.* **A. a)** adequitare;) ¶ (adire: IV 2, 5 *u.* **D. a)** numerus;) ¶ (P. Attii equitatus omnis et una leuis armaturae ⟨*c*⟩ interiecti complures . . . cernebantur. ad eos Curio equitatum . . . mittit: 2, 34, 2;) ¶ petebant, uti ad eos equites, qui agmen antecessissent, praemitteret eosque pugna prohiberet: IV 11, 2.

c) cum: α): cum . . . praetoria cohorte caetratorum barbarisque equitibus paucis, beneficiariis suis, . . . improuiso ad uallum aduolat: 1, 75, 2; ¶ hortatur Curionem Cn. Domitius, praefectus equitum ⟨*c*⟩, cum paucis equitibus circumsistens, ut: 2, 42, 3; ¶ Dumnorix cum equitibus Haeduorum a castris insciente Caesare domum discedere coepit: V 7, 5; ¶ quo in loco (Ambiorix) cum paucis equitibus esse dicebatur: VI 30, 1; ¶ (L. Cassium . . . cum . . . equitibus CC in Thessaliam ⟨*Ald.:* in thessalum ire *Nahl;* in thessaliam ire *f*⟩ . . . misit: 3, 34, 2;) ¶ peruenire cum equitibus: (VII 31, 5 *u.* **D. a)** numerus;) 1, 41, 1 *u.* **B.** relinquere; Caesar . . . cum legione . . . equitibusque DCCC et nauibus longis . . . Alexandriam peruenit: 3, 106, 1; ¶ ipse cum legionibus expeditis IIII et equitibus DCCC in fines Treuerorum proficiscitur: V 2, 4; quo cum paucis equitibus profectum Ambiorigem audiebat: VI 33, 3; postero die Petreius cum paucis equitibus occulte ad exploranda loca proficiscitur. hoc idem fit ex castris Caesaris: 1, 66, 3; Caluinum cum legionibus duabus . . . et equitibus D in Macedoniam proficisci iussit: 3, 34, 3; ¶ ipse cum ⟨*om. af; Np.*⟩ DC equitibus magnis itineribus progreditur ⟨praegr. *Ohl*⟩: 2, 19, 1; ¶ (soluere: V 8, 2 *u.* **D. a)** numerus.)

β): confligere cum: V 19, 2 *u.* **D. a)** periculum; ¶ nullum intercedebat tempus, quin extremi cum equitibus proeliarentur: 1, 78, 5; ¶¶ prima luce hostium equitatus ad castra accedit proeliumque cum nostris equitibus committit: V 50, 4.

γ): Caluisium Sabinum cum cohortibus V paucisque equitibus in Aetoliam misit: 3, 34, 2; ¶ (relinquere cum: V 8, 1 *u.* **D. a)** milia; V 8, 2 *u.* **D. a)** numerus.)

d) de: nam de equitibus hostium, quin nemo eorum progredi modo ⟨*c*⟩ extra agmen audeat, ne ipsos quidem ⟨*c*⟩ debere dubitare: VII 66, 6.

e) ex: ex equitibus nostris interficiuntur quattuor et septuaginta: IV 12, 3; — ex quibus (equitibus) DC Gallos Deiotarus adduxerat . . .: 3, 4, 3; ¶ tum cuidam ex equitibus Gallis magnis praemiis persuadet ⟨suadet β⟩, uti ad Ciceronem epistulam deferat ⟨referat *Paul*⟩: V 48, 3.

f) in c. acc.: (in nostros (equites?) coicere: I 46, 1 *u.* **A. a)** accedere;) ¶ non nullae cohortes in agmen Caesaris, aliae ⟨*c*⟩ in equites incidunt: 1, 24, 4; ¶¶ subito . . . prouolauerunt impetumque in nostros equites fecerunt: II 19, 6; (I 46, 4 *u.* **A. a)** facere;) infestisque signis tanta ui in Pompei equites impetum fecerunt, ut: 3, 93, 5.

g) in c. abl.: CC (equites) . . . missi erant, in his plerique hippotoxotae: 3, 4, 5; ¶ superius tamen institutum in equitibus, quod demonstrauimus, seruabat: 3, 84, 3.

h) inter: Galli inter equites raros sagittarios expeditosque leuis armaturae interiecerant: VII 80, 3; ¶ cognouit . . . ipsum cum equitatu expeditisque, qui inter equites proeliari consuessent, . . . profectum: VII 18, 1; 65, 4 *u.* **B.** arcessere; ut . . . adulescentes atque expeditos ex antesignanis . . . inter equites proeliari iuberet: 3, 84, 3; ¶ Eporedorigem et Viridomarum . . . inter equites uersari . . . iubet: VII 40, 5.

i) per: nisi eo ipso tempore quidam nuntii de Caesaris uictoria per dispositos equites essent allati: 3, 101, 3; ¶ frumentumque omne conquisitum spoliatis effossisque eorum domibus per equites comportarat ⟨*c*⟩: 3, 42, 5; ¶ uadoque per equites inuento . . . disposito equitatu . . . incolumem exercitum traduxit: VII 56, 4; ¶ per equites dispositos aqua prohibere classiarios instituit: 3, 100, 2.

2. = uir ordinis equestris; A. eques Romanus; a) subiect.: exercitus equitatusque equitibus Romanis administrantibus, quos ei negotio praefecerat, celeriter transmittitur: VII 61, 2; ¶ (conloqui: V 27, 1 *u.* **b)**;) ¶ (consuesse: V 27, 1 *u.* **b)**;) ¶ (esse: 1, 23, 2 *u.* **e)**;) ¶ (exspectare: VII 60, 1 *u.* progredi;) ¶ (praeesse: VII 3, 1 *u.* **b)**;) ¶ (procurare: 2, 18, 2 *ib.*;) ¶ (equites Romanos?) prima confecta uigilia IIII milia passuum secundo flumine silentio progredi ibique se exspectari ⟨-tare *f*, *recte, ut uidetur*⟩ iubet: VII 60, 1; ¶ (uenire: 1, 17, 2 *u.* **e)**; 2, 18, 2 *u.* **b)**;) ¶ (uentitare: V 27, 1 *u.* **b)**;) ¶¶ duce . . . equite Rom.: VI 40, 4 *ib.*

b) apposit.: mittitur ad eos conloquendi causa ⟨conl. causa *om.* β⟩ C. Arpineius, eques Romanus, familiaris Q. Titurii, et Q. Iunius . . ., qui iam ante missu Caesaris ad Ambiorigem uentitare consuerat ⟨consueuerant β; consuerunt *M*⟩. apud quos Ambiorix ad ⟨*c*⟩ hunc modum locutus est: V 27, 1; duce C. Trebonio, equite Romano, qui eis erat praepositus, . . . perrumpunt: VI 40, 4; ciues Romanos . . ., in his C. Fufium Citam, honestum equitem Romanum, qui rei frumentariae ⟨causa *add.* β⟩ iussu Caesaris praeerat, interficiunt bonaque eorum diripiunt: VII 3, 1; Gaiumque Gallonium, equitem Romanum, familiarem Domitii, qui eo procurandae hereditatis causa uenerat missus a Domitio, oppido Gadibus praefecit: 2, 18, 2; 3, 71, 1 *u.* **c)** desiderare.

c) obiect.: Caesar desiderauit milites DCCCCLX et equites * * * Tuticanum Gallum, senatoris filium, notos equites Romanos C. Fleginatem Placentia . . . ⟨*Np.;* DCCCCLX et notos equites r. flegmatem tuticanum gallum, senatoris filium, c. flegmatem placentia . . . *z*⟩: 3, 71, 1; ¶ (interficere: VII 3, 1 *u.* **b)**;) ¶ (mittere: V 27, 1; 2, 18, 2 *ib.*;) ¶ praeficere: VII 61, 2 *u.* **a)** *init.;* (2, 18, 2 *u.* **b)**;) ¶ (praeponere: VI 40, 4 *u.* **b)**;) ¶ Caesar . . . omnes senatores senatorumque liberos, tribunos militum equitesque Romanos ad se produci iubet: 1, 23, 1; hos omnes productos a contumeliis militum conuiciisque prohibet; pauca apud eos loquitur . . .: 1, 23, 3; ¶ centuriones in priores ⟨*c*⟩ ordines, equites Romanos ⟨eq. R. *ahl;* equitum Romanorum *f;* tribunos *Ciacc.*⟩ in tribunicium restituit honorem: 1, 77, 2; ¶ (multa Caesarem . . . incitabant:) iniuria ⟨*c*⟩ retentorum equitum Romanorum . . .: III 10, 2.

d) dat.: naues, quas Metiosedo ⟨*c*⟩ deduxerat, singulas equitibus Romanis attribuit: VII 60, 1.

e) genet.: iniuria retentorum eq. R.: III 10, 2 *u.* **c)** *extr.:* ¶ se cohortesque amplius XXX magnumque numerum senatorum atque equitum Romanorum in periculum esse uenturum: 1, 17, 2; erant . . . magnus numerus equitum Romanorum et decurionum: 1, 23, 2.

f) c. praep.: a tribunis militum reliquisque ⟨sed et *add. codd. plur.;* sedent B^1; *om. aliq. recc. & pr. edd.*⟩ equitibus Romanis atque euocatis equos sumit: VII 65, 5; ¶ (**apud:** V 27, 1 *u.* **b)**; 1, 23, 3 *u.* **c)** prohibere.)

B. equites Galli: in omni Gallia eorum hominum, qui aliquo ⟨*c*⟩ sunt numero atque honore, genera sunt duo; . . . sed de his duobus generibus alterum est druidum, alterum equitum: VI 13, 1. 3; alterum genus est equitum. hi, cum est usus atque aliquod bellum incidit, . . . omnes in bello uersantur atque eorum ut quisque est genere copiisque ⟨*c*⟩ amplissimus, ita plurimos circum ⟨*c*⟩ se ambactos clientesque habet ⟨habent β⟩: VI 15, 1. 2.

Adiect.: Afraniani: 1, 54, 1; alii: 2, 39, 6; alii . . . alii: 1, 55, 2; amplissimus: VI 15, 2; barbari: 1, 75, 2; complures: (IV 12, 2;) 3, 75, 5; diuersi: II 24, 4; ephippiati: IV 2, 5; Gabiniani: 3, 4, 4; Galli: I 23, 2; 42, 5; V 48, 3; VI 7, 7; 1, 51, 4; 2, 40, 1; 3, 4, 3. 4; 22, 3; Germani: VI 37, 1; VII 13, 1; 3, 4, 4; Haedui: V 7, 9; Hispani: V 26, 3; 2, 40, 1; 3, 22, 3; honestus eq. R.: VII 3, 1; incolumes: V 15, 4; 1, 55, 3; 2, 42, 5; 3, 28, 6; 75, 5; (multi: VII 38, 5;) non nulli: VI 7, 7; (3, 28, 6;) noti eq. R.: 3, 71, 1; nullus: 1, 79, 5; Numidae: 2, 25, 3; omnes: V 7, 9; (15, 1;) 57, 3; 58, 4;

VI 15, 1; VII 38, 5; 45, 3; 64, 1; 3, 38, 4; 75, 5; 93, 5; pauci: (IV 2, 5;) VI 30, 1; 33, 3; VII 45, 3; 1, 51, 5. 6; 66, 3; 75, 2; 2, 39, 3; 41, 3; 42, 3; 3, 34, 2; perpauci: 2, 42, 5; plerique: 3, 4, 5; quidam: V 48, 3; reliqui: (IV 12, 2;) VI 8, 5; VII 65, 5; 2, 41, 3; 3, 29, 2; 38, 4; Romanus, -i *u.* 2. A.; singuli: I 48, 5; soli: VI 43, 6; Treueri: II 24, 4; uniuersi: 3, 59, 4; 93, 3.

Numeri: **IIII**: VI 43, 6; **XXX**: IV 35, 1; 3, 96, 4; **LXXIIII**: IV 12, 3; **CC**: VI 32, 6; 2, 41, 3; 3, 4, 4. 5; 34, 2; **CCC**: V 9, 1; 1, 18, 5; 24, 2; 3, 4, 5; **CCCC**: V 46, 4; VII 13, 1; 3, 28, 6; **D**: I 15, 3; 2, 23, 1; (3, 2, 2;) 3, 4, 3. 4; 34, 3; **DC**: 2, 19, 1; 25, 3; 3, 2, 2; 4, 3; **DCCC**: IV 12, 1; V 2, 4; VII 64, 4; 3, 4, 4; 29, 2; 106, 1; **DCCCC**: 1, 41, 1; mille: 3, 84, 4; II milia: V 8, 1. 2; VI 35, 5; 2, 40, 1; 3, 110, 5; III milia: 1, 39, 2; V milia: IV 12, 1; 1, 39, 1; VI milia: I 48, 5; VII milia: 3, 4, 3; 84, 4; VIII milia: VII 76, 3; XV milia: VII 64, 1.

equester. 1. **pertinet ad equitatum**: quod proelium equestre aduersum paucis ante diebus esset factum: I 18, 10; Ariouistus . . . exercitum castris continuit, equestri proelio cotidie contendit: I 48, 4; cotidie tamen equestribus proeliis quid hostis uirtute posset et quid nostri auderent periclitabatur ⟨*c*⟩: II 8, 2; interim proelio equestri inter duas acies contendebatur: II 9, 2; Sotiates ⟨*c*⟩ . . . primum equestre proelium commiserunt: III 20, 3; equestribus proeliis saepe ex equis desiliunt ac pedibus proeliantur (Suebi): IV 2, 3; [equestris autem proelii ratio et cedentibus et insequentibus par atque idem periculum inferebat ⟨*codd.; edd.; del. Tittler; Hld.*⟩: V 16, 3;] cum . . . una ex parte Hispanis equitibus emissis ⟨*c*⟩ equestri proelio superiores fuissent: V 26, 3; eo die paruulis equestribus proeliis ad aquam factis utrique sese ⟨*c*⟩ suo loco continent: V 50, 1; Caesar ex castris equitatum educi iubet, proelium ⟨proeliumque *β*⟩ equestre committit ⟨committi *Hotom.*⟩: VII 13, 1; Gergouiam peruenit equestrique eo die proelio leui facto perspecto urbis situ . . . de oppugnatione desperauit: VII 36, 1; neque ullum fere diem intermittebat, quin equestri proelio interiectis sagittariis quid in quoque esset animi ac uirtutis suorum periclitaretur ⟨*c*⟩: VII 36, 4; leui facto equestri proelio atque eo ⟨*c*⟩ secundo in castra exercitum reduxit: VII 53, 2; opere instituto fit equestre proelium in ea planitie: VII 70, 1; crebroque inter se equestribus proeliis contendebant: 1, 40, 2; an paenitet uos . . ., quod bis per biduum equestri proelio superauerim? 2, 32, 12; qui tantum profecerunt, ut equestri proelio commisso pellerent omnes . . .: 3, 75, 5; namque etiam per eos dies proelium secundum equestre ⟨*om. f*⟩ fecit: 3, 84, 5.

2. **pertinet ad ordinem equestrem**: erant complures honesti adulescentes, senatorum filii et ordinis equestris: 1, 51, 3.

equidem: equidem me Caesaris militem dici uolui, uos me imperatoris nomine appellauistis: 2, 32, 14; equidem ⟨et quidem *Non.*⟩ mihi uideor ⟨uidetur *Non.*⟩ pro nostra ⟨*om. Non.*⟩ necessitate non labore, non opera, non industria defuisse ⟨*u. CC*⟩: *ap. Gell.* XIII 3; *cf. Non. p.* 354.

equitatus. *De Caesaris equitatu cf. v. Göler II 228 sq.: Madu., Kl. phil. Schrift. p. 501; Rüstow² p. 24. 68. 123 sqq.; Otfr. Schambach, GP. Mühlhausen i. Th. 1881; JJ. 125 p. 215—17.*

A. **subiect.** (cf. **eques** 1. A.); **a)**: prima luce hostium equitatus ad castra accedit proeliumque cum nostris equitibus committit: V 50, 4; eodemque tempore equitatus ad campestres munitiones accedere et reliquae copiae pro castris sese ostendere coeperunt: VII 83, 8; ¶ (adoriri: II 11, 4 *u.* concidere;) ¶ eodemque tempore equitatus eius nostris equitibus adpropinquabat: 3, 69, 1; ¶ eodem tempore equitatus regis Cotyis ⟨*c*⟩ ad castra Cassii aduolauit, qui circum Thessaliam esse consuerat: 3, 36, 4; ¶ antecedere: (IV 11, 6 *u.* **F. b)** α);) VII 12, 4 *u.* **B.** uidere; 2, 24, 2 *u.* **F. b)** α); ¶ ascendere: 3, 69, 2 *u.* facere; ¶ (audere: VII 5, 4 *u.* reuerti.) (capere: VI 8, 7 *u.* **E. a)** consectari; VII 88, 7 *u.* **B.** mittere;) ¶ carpere: (1, 63, 2 *u.* **E. a)**;) 1, 78, 5 *u.* **B.** praemittere; ¶ quorum impetum noster equitatus non tulit, sed paulatim ⟨*1 det.;* paulo *a*¹; paulum *rell.*⟩ loco motus cessit, equitesque Pompei . . . coeperunt: 3, 93, 3; ¶ sagittarii funditoresque media continebantur acie, equitatus latera cingebat: 1, 83, 2; ¶ (circumdare: IV 32, 5; 1, 71, 1; 2, 41, 7 *u.* **E. a)**;) ¶ circumfundi noctu equitatum Caesaris atque omnia loca atque itinera obsidere ⟨-eri *O*⟩: 1, 67, 3; ¶ circumire: 2, 41, 5 *u.* incipere; ¶ (circumuenire: II 10, 3 *u.* **E. a)**;) ¶ coepisse: (V 9, 3 *u.* **E. a)** committere; VII 67, 1 *u.* **B.** distribuere;) VII 83, 8 *u.* accedere; ¶ (cognoscere: VII 5, 5 *u.* transire; 3, 38, 2 *u.* **B.** praemittere;) ¶ proelium committere: (I 15, 2 *u.* **F. b)** β); V 9, 3 *u.* **E. a)**;) V 50, 4 *u.* accedere; ¶ (hi (equitatus et legiones) nouissimos adorti et multa milia passuum prosecuti magnam multitudinem eorum fugientium

conciderunt: II 11, 4;) ¶ (conficere: IV 4, 5 *u.* **E. a)**;) ¶ equitatus autem noster ab utroque latere . . . summa ⟨*c*⟩ in iugum uirtute conititur: 1, 46, 3; ¶ (se coniungere: IV 16, 2 *u.* **D.** pars;) ¶ consectari: III 26, 6 *u.* se recipere; (IV 14, 5 *u.* **B.** mittere; VI 8, 7 *u.* **E. a)**;) ¶ consequi: (I 53, 3 *u.* **E. a)**;) VII 88, 7 *u.* **B.** mittere; (3, 75, 3 *u.* **B.** praemittere;) 3, 75, 4 *u.* **A. a)** detinere; ¶ (considere: V 47, 5 *u.* **D.** copiae;) ¶ equitatus autem noster . . ., etsi deiectis ⟨*c*⟩ atque inferioribus locis constiterat, tamen . . . conititur: 1, 46, 3; ¶ conspicari: 1, 70, 5 *u.* facere; ¶ consuesse: 3, 36, 4 *u.* aduolare; ¶ eodem equitatus totius Galliae ⟨tot. gall. equ. β⟩ conueuit numero milium quattuor: V 5, 3; Caesar ab opere legiones reuocat, equitatum omnem conuenire iubet, aciem instruit: 1, 82, 2.

equitatus autem noster . . . inter duas acies perequitans commodiorem ac tutiorem nostris receptum dat: 1, 46, 3; ¶ (consilium capit equitatum dimittere; obtestatur, ut . . . neu se hostibus ⟨*c*⟩ in cruciatum dedant: VII 71, 3; ¶ se demittere: 2, 34, 2 *u.* **B.** cernere; ¶ (demorari: 3, 75, 3 *u.* **B.** praemittere;) ¶ desistere: V 11, 1 *u.* **B.** reuocare; ¶ consecutus equitatus nouissimos proelio detinebat ⟨distinebat *Ciacc.*⟩: 3, 75, 4; ¶ diripere: 2, 25, 3 *u.* **B.** mittere; ¶ (discedere: VII 20, 1 *u.* **F. b)** α).)

(efficere: 3, 102, 1 *u.* **E. a)**;) ¶ cum equitatus noster liberius praedandi ⟨*c*⟩ uastandique causa se in agros eiecerat ⟨effunderet β⟩: V 19, 2; ¶ esse: 3, 36, 4 *u.* aduolare; ¶ (explorare: 2, 24, 2 *u.* **F. b)** α) antecedere; 3, 38, 2 *u.* **B.** praemittere.)

(facere (impetum): II 19, 5 *u.* se recipere;) hunc (montem) cum obliquo itinere caetrati peterent, conspicatus equitatus Caesaris in cohortes impetum facit ⟨*Ohl:* fecit *b; Np., Dt.; om. af*⟩: 1, 70, 5; equitatus Caesaris, quod angusto itinere per aggeres ascendebat ⟨-derat *Ciacc.*⟩, receptui suo timens initium fugae faciebat: 3, 69, 2; ¶ impetum ferre: 3, 93, 3 *u.* cedere; ¶ (frumentari: IV 9, 3; 16, 2 *u.* **D.** pars.)

(rem gerere: 3, 43, 3 *u.* **B.** efficere.)

(consilium capit . . . equitatum . . . dimittere; . . . sua in illos merita proponit obtestaturque ⟨*c*⟩, ut suae salutis rationem habeant: VII 71, 3; male habere: 1, 63, 2 *u.* **E. a)** carpere;) loco praedae habere: 2, 25, 3 *u.* **B.** mittere.

impedire: (VII 67, 1 *u.* **B.** distribuere;) 1, 78, 5 *u.* **B.** praemittere; ¶ at equitatus hostium ab utroque cornu circumire aciem nostram et auersos ⟨*c*⟩ proterere incipit: 2, 41, 5; ¶ (inicere timorem: VII 55, 9 *u.:* **B.** ostentare;) ¶ insequi: (I 15, 2 *u.* **F. b)** β); V 7, 6 *u.* **D.** pars;) 1, 70, 1 *u.* morari; ¶ (insidiari: VII 18, 1 *u.* **F. b)** α) proficisci;) ¶ (interesse: IV 16, 2 *u.* **D.** pars;) ¶ (interficere: I 53, 3 *u.* **E. a)** consequi; VI 8, 7 *ib.* consectari; VII 88, 7 *u.* **B.** mittere;) ¶ omnis noster equitatus, omnis nobilitas interiit ⟨periit *h*⟩: VII 38, 2; ¶ ire: VII 67, 2 *u.* **B.** diuidere.

morari: II 11, 3 *u.* **B.** praemittere; (VII 5, 4 *u.* reuerti;) Afranii copias equitatus Caesaris insequens morabatur: 1, 70, 1.

obsidere: 1, 67, 3 *u.* circumfundi; ¶ (opprimere: IV 4, 5 *u.* **E. a)** conficere; 1, 51, 4 *u.* **F. b)** α) proficisci;) ¶ (ostendere: VII 67, 1 *u.* **B.** distribuere.)

(pabulari: V 17, 2 *u.* **B.** mittere; 3, 76, 1 *u.* se recipere;) ¶ perequitare: 1, 46, 3 *u.* dare; ¶ (persequi: I 53, 5 *u.* **E. a)**;) ¶ posse: (VII 14, 4 *u.* **A. b)** deleri;) 3, 8, 1 *u.* **B.** transportare; (3, 75, 3 *u.* **B.** praemittere; 3, 102, 1 *u.* **E. a)** efficere;) ¶ (praedari: II 17, 4 *u.* **B.** impedire; IV 9, 3; 16, 2 *u.* **D.** pars; V 19, 2 *u.* effundere;) ¶ praeoccupare: 2, 42, 1 *u.* **B.** mittere; ¶ (proficere: 3, 58, 2 *u.* **E. a)**;) ¶ (proficisci: III 11, 3 *u.* **D.** numerus; V 38, 1; VI 5, 2; 7, 4; VII 18, 1; 54, 1; 90, 4; 1, 51, 4 *u.* **F. b)** α);) ¶ (progredi: V 9, 3 *u.* **E. a)** committere; 3, 102, 1 *ib.* efficere;) ¶ (prohibere: V 9, 3 *u.* **E. a)** committere;) ¶ (prosequi: II 11, 4 *u.* concidere;) ¶ proterere: 2, 41, 5 *u.* incipere.

(cum se illi (hostium equitatus) identidem in siluas ad suos reciperent ac rursus ex silua in nostros impetum facerent: II 19, 5;) quos equitatus apertissimis campis consectatus . . . multa nocte se in castra recepit ⟨β; recipit α; *Np., Hld., Dt.*[2]⟩: III 26, 6; (IV 16, 2 *u.* **D.** pars;) ut . . . deletis omnibus copiis equitatum ⟨tantum *add.* β⟩ se ex fuga recepisse dicerent: VI 41, 3; quod (equitatus) se per litora celeriter in oppidum recepit ⟨recipit *afh*⟩: 2, 26, 4; equitatumque per causam pabulandi emissum confestim . . . in castra se recipere iussit: 3, 76, 1; ¶ refringere: VII 56, 4 *u.* **B.** disponere; ¶ (renuntiare: VII 5, 5 *u.* reuerti;) ¶ resistere: V 11, 1 *u.* **B.** reuocare; ¶ (retrahere: V 7, 6 *u.* **D.** pars;) ¶ (exspectare,) dum hostium copiae augerentur equitatusque reuerteretur: IV 13, 2; (qui (copiae equitatus peditatusque) cum ad flumen Ligerim uenissent, . . . paucos dies ibi morati neque flumen transire ausi domum reuertuntur legatisque nostris re-

nuntiant se Biturigum perfidiam ueritos reuertisse: VII 5, 4. 5;) celeriter equitatus ad cotidianum itineris ⟨*del. Ciacc.*⟩ officium reuertitur: 1, 80, 4.

cum . . . flumen transissent impedimentaque et omnis equitatus sequeretur: 1, 40, 3; omnisque noster equitatus eas cohortes est secutus: 3, 68, 3; ¶ (sollicitare: VII 54, 1 *u.* **F. b)** α) proficisci;) ¶ ipse omnes copias castris eduxit equitatumque . . . agmen subsequi iussit: IV 13, 6; ¶ sustinere (impetum): I 24, 1 *u.* **B.** mittere.

(tenere: 2, 41, 7 *u.* **E. a)** circumdare;) ¶ timere: 3, 69, 2 *u.* facere; ¶ (transire: IV 16, 2 *u.* **D.** pars; VII 5, 4 *u.* reuerti; quibus (Biturigibus) id consilii fuisse cognouerint, ut, si flumen transissent (copiae equitatus peditatusque), . . . se circumsisterent: VII 5, 5.)

(uagari: V 57, 3 *u.* **F. b)** α);) ¶ (uastare: V 19, 2 *u.* effundere;) ¶ uenire: (I 42, 4 *u.* **F. b)** α);) II 17, 4 *u.* **B.** impedire; postea uero, quam equitatus noster in conspectum uenit, hostes abiectis armis terga uerterunt: IV 37, 4; (VI 41, 2 *u.* **F. b)** γ); VII 5, 4 *u.* reuerti;) eo legiones XII, ⟨et *add. Cellarius*⟩ equitatum omnem uenire iusserat: 3, 2, 1; subito exercitus regius equitatusque omnis uenire Alexandriam nuntiatur: 3, 109, 1; ¶ (uereri: VII 5, 5 *u.* reuerti;) ¶ (equitatum . . . praemittit, qui uideant, quas in partes hostes iter faciant: I 15, 1.)

b) ab e. pass.: ne ab equitatu circumueniri posset: 1, 40, 5; omnesque se iam ⟨iam se *Ohl*⟩ ab equitatu circumueniri arbitrabantur: 2, 34, 6; ¶ hos ⟨*c*⟩ omnes cotidie ab equitibus ⟨equitatu β⟩ deleri ⟨β; diligi *AQM;* deligi *B; u. CC*⟩ posse: VII 14, 4; ¶ pauci ⟨*c*⟩ ex his militibus abrepti ⟨*c*⟩ ui fluminis ab equitatu excipiuntur ac subleuantur: 1, 64, 7; quorum (equitum) nulli ex itinere excedere licebat, quin ab equitatu Caesaris exciperetur: 1, 79, 5; ¶ sic cum suis fugientibus permixti . . . ab equitatu sunt interfecti: VII 62, 9; nostri . . . fugientes ab equitatu interficiuntur: 2, 42, 2; ¶ uehementiusque peragitati ab equitatu montem excelsum capiunt: 1, 80, 2; ¶ ne ab equitatu Romanorum uiae praeoccuparentur: VII 26, 5; ¶ cum ab equitatu nouissimum agmen premeretur: 1, 70, 3; nuntiantur ⟨nuntiatur *O*⟩ aquatores ab equitatu premi nostro: 1, 73, 2; ¶ repulsi ab equitatu se in siluas abdiderunt: V 9, 4; ¶ subleuari: 1, 64, 7 *u.* excipi; ¶ ueriti, ne . . . ab equitatu Caesaris in angustiis tenerentur, iter supprimunt: 1, 66, 2.

c) abl. abs.: equites . . . tota auxilia regis . . . in fugam coiciunt ⟨*c*⟩ equitatuque omni fere incolumi . . magnum peditum numerum interficiunt: 2, 26, 4.

B. obiect.: adicere: 3, 88, 5 *u.* obicere; ¶ (alere: I 18, 5 *u.* **D.** numerus;) ¶ Haeduos . . . omnem nobilitatem, omnem senatum, omnem equitatum amisisse: I 31, 6; ¶ (attribuere: VII 34, 2 *u.* **D.** pars.)

cernere: (VII 76, 5 *u.* **D.** copiae;) repente post ⟨hostium *add. Paul*⟩ tergum equitatus cernitur: VII 88, 3; simul ab sinistro cornu P. Attii equitatus omnis et una leuis armaturae ⟨*c*⟩ interiecti complures, cum se in uallem demitterent ⟨dimitt. *codd.*⟩, cernebantur ⟨-batur *a*⟩: 2, 34, 2; ¶ (circumfundere: 1, 67, 3 *u.* **A. a)** circumfundi;) ¶ cogere *u.* **cogo** *p. 581 (3 (6) loc.);* ¶ re frumentaria prouisa, auxiliis equitatuque comparato, multis praeterea uiris fortibus . . . nominatim euocatis . . . exercitum introduxit: III 20, 2; (20, 3 *u.* **E. a)** ualere;) ¶ loco idoneo et occulto omnem exercitum equitatumque conlocauit: 3, 38, 1; ¶ conspicari: 1, 24, 3 *u.* **C.** praeesse; ¶ quem (equitatum) simul atque oppidani conspexerunt: VII 12, 5; ¶ exercitum equitatumque castris continuit: II 11, 2; quo facilius equitatum Pompeianum ad Dyrrachium contineret et pabulatione prohiberet: 3, 58, 1.

dimittere: VI 43, 4 *u.* diuidere; Vercingetorix . . . consilium capit omnem ab ⟨*c*⟩ se equitatum noctu dimittere ⟨demittere α⟩: VII 71, 1; secunda uigilia silentio equitatum dimittit ⟨β; *Schn.;* emittit M^2; *Fr., Db.:* mittit α; *rell. edd.*⟩: VII 71, 5; ¶ disponere: VII 34, 1 *u.* mittere; disposito equitatu, qui uim fluminis refringeret ⟨-rent β⟩, . . . incolumem exercitum traduxit: VII 56, 4; ¶ postero die in tres partes distributo equitatu duae se acies ab duobus lateribus ostendunt, una a ⟨*c*⟩ primo agmine iter impedire coepit: VII 67, 1; ¶ saepe in eum locum uentum est tanto in omnes partes diuiso ⟨dimisso *Paul*⟩ equitatu, ut: VI 43, 4; Caesar suum quoque equitatum tripertito diuisum contra hostem ire iubet: VII 67, 2.

educere *u.* **educo A. b)** γ) *p. 990 sq. (4 loc.);* ¶ uti pabulatione Pompeium prohiberet equitatumque eius ad rem gerendam inutilem efficeret: 3, 43, 3; ¶ ut equitatum effugerent Caesaris: 1, 65, 4; ¶ emittere *u.* **emitto A.** *p. 1007 (3 (4) loc.);* ¶ hic magnos equitatus magnaque auxilia exspectabant: 1, 61, 3; quod legiones equitatumque ex Italia exspectaret ⟨spectaret *Nx*⟩: 3, 78, 6.

fugato omni equitatu Vercingetorix copias ⟨*e*⟩ . . . reduxit: VII 68, 1.

coactum habere: I 15, 1 *u.* praemittere; (circum se habere: I 18, 5 *u.* **D.** numerus.)

immisso equitatu iter eorum moratur: VII 40, 4; 2, 25, 3 *u.* mittere; ¶ quo facilius finitimorum equitatum, si praedandi causa ad eos uenissent ⟨uenisset *Ald.; Fr.*⟩, impedirent: II 17, 4; ¶ equitatuque imperato bellum cum Germanis gerere constituit: IV 6, 5.

equitatui, quem auxilio Caesari Haedui miserant, Dumnorix praeerat: I 18, 10; ipse de quarta uigilia . . . ad eos contendit equitatumque omnem ante se mittit: I 21, 3; copias suas Caesar in proximum collem subducit equitatumque, qui sustineret hostium impetum, misit: I 24, 1; (I 49, 3 *u.* **F. b)** *γ*); III 1, 1 *u.* **D.** pars; III 11, 1 *u.* **F. b)** *γ*); IV 9, 3 *u.* **D.** pars;) ad quos consectandos Caesar equitatum misit: IV 14, 5; omnem ex castris equitatum suis auxilio ⟨auxiliū *AQ*⟩ misit ⟨mis. aux. β⟩: IV 37, 2; (V 7, 6 *u.* **D.** pars;) cum Caesar pabulandi causa tres legiones atque omnem equitatum cum C. Trebonio legato misisset: V 17, 2; (VI 10, 1 *u.* **D.** auxilia; VII 5, 3 *ib.* copiae;) equitatumque omnem et peditum milia X sibi celeriter (Haedui) mitterent, quae in praesidiis . . . disponeret: VII 34, 1; (VII 71, 5 *u.* dimittere;) de media nocte missus equitatus nouissimum agmen consequitur; magnus numerus capitur atque interficitur: VII 88, 7; Caesar, ne semper magno circuitu per pontem equitatus esset mittendus, . . . fossas . . . facere instituit: 1, 61, 1; huc (Curio) equitatum mittit ⟨immittit *Plugg.*⟩, ut diriperet atque haberet loco praedae: 2, 25, 3; ad eos Curio equitatum et duas Marrucinorum cohortes mittit: 2, 34, 3; uti duae legiones reliquusque equitatus ad se mitteretur: 2, 37, 4; his rebus impulsus (Curio) equitatum omnem prima nocte ad castra hostium mittit ad flumen Bagradam: 2, 38, 3; hos quoque (colles) praeoccupat missus a Saburra equitatus: 2, 42, 1; ¶ loco mouere: 3, 93, 3 *u.* **A. a)** cedere.

nancisci: VII 9, 4 *u.* praemittere.

cunctum equitatum, sagittarios funditoresque omnes ⟨in *add. V*⟩ sinistro cornu obiecerat ⟨*an* adiecerat?⟩: 3, 88, 5; ¶ (obtestari: VII 71, 3 *u.* **A. a)** dedere;) ¶ nullum eius modi casum exspectans, quo nouem oppositis ⟨expositis *AQ*⟩ legionibus ⟨leg. opp. *a*⟩ maximoque equitatu . . . offendi posset: VI 36, 2; ¶ ipsi . . . praesidia . . . disponere equitatumque omnibus locis iniciendi timoris causa ostentare coeperunt: VII 55, 9.

auxilia, equitatum parari . . . se absente nolebat: 1, 29, 3; ¶ deinde equitatu suo pulso atque insequentibus nostris subito pedestres copias . . . ostenderunt: III 20, 4; VII 68, 3 *u.* **E. c)**; ab his enim primum equitatus est pulsus: 3, 94, 4; ut (Pompeius) equitatum suum pulsum uidit: 3, 94, 5; ¶ (persequi: I 53, 5 *u.* **E. a)**;) ¶ eorum (equitum Dumnorigis) fuga reliquum esse equitatum perterritum: I 18, 10; quod (equitatum) recenti proelio perterritum esse existimabat: IV 13, 6; ¶ equitatumque omnem (Caesar), ad numerum quattuor milium, quem ex omni prouincia et Haeduis atque eorum sociis coactum habebat, praemittit: I 15, 1; prima luce . . . omnem equitatum, qui nouissimum agmen moraretur, praemisit: II 11, 3; Caesar equitatu praemisso subsequebatur omnibus copiis: II 19, 1; barbari . . . praemisso equitatu et essedariis . . . reliquis copiis subsecuti nostros nauibus egredi prohibebant: IV 24, 1; Caesar praemisso equitatu confestim legiones subsequi iussit: V 18, 4; (VI 29, 4 *u.* **F. b)** *γ*);) ibi ⟨*c*⟩ nanctus recentem equitatum, quem multis ante diebus eo praemiserat, . . . in Lingones contendit: VII 9, 4; Caesar equitatu praemisso, qui nouissimum agmen carperet ⟨caperet *Of*⟩ atque impediret, ipse cum legionibus subsequitur: 1, 78, 5; (Scipio . . . equitum ⟨*Np.;* equitatum *codd.*⟩ magnam ⟨*f;* magnamque *Oahl*⟩ partem ⟨leuis armaturae *add. V*⟩ ad explorandum iter Domitii et cognoscendum praemisit: 3, 38, 2;) equitatumque praemisit ad nouissimum agmen demorandum, neque consequi potuit: 3, 75, 3; ¶ prohibere: 3, 58, 1 *u.* continere.

recipere: 3, 58, 2 *u.* **E. a)** proficere; ¶ ipsi . . . reiecto nostro equitatu . . . sub primam nostram aciem successerunt: I 24, 5; ¶ (relinquere: VI 6, 4 *u.* **F. b)** *γ*); VII 34, 2 *u.* **D.** pars;) ¶ relinquebatur ⟨*c*⟩, ut . . . legionum signa consistere iuberent magnoque impetu equitatum ⟨-atu *hl*⟩ repellerent, eo summoto . . . sese in ualles uniuersi demitterent ⟨*c*⟩: 1, 79, 4; ¶ Caesar legiones equitatumque reuocari atque in ⟨*om.* β⟩ itinere resistere ⟨desistere β⟩ iubet: V 11, 1.

(spectare: 3, 78, 6 *u.* exspectare;) ¶ summouere: 1, 79, 4 *u.* repellere.

cogebantur . . . pabulum supportare, . . . hordeo adaugere atque his rationibus equitatum tolerare: 3, 58, 4; ¶ *Caesar* . . . omnem equitatum et leuis armaturae Numidas, funditores sagittariosque pontem ⟨ponte *Rud. Schneider*⟩ traducit: II 10, 1; reliquas copias equitatumque traducit: VI 9, 5; (sese) posse et audere ea transire flumen, qua traductus esset

equitatus: 1, 64, 3; ¶ celeriter suo ponte Afranius . . . legiones IIII ⟨*c*⟩ equitatumque omnem traiecit: 1, 40, 4; ¶ exercitus equitatusque equitibus Romanis administrantibus . . . celeriter transmittitur: VII 61, 2; ¶ naues . . : remittuntur, ut reliquae legiones equitatusque transportari possent: 3, 8, 1.

equitatus hostium procul uisus est, qui agmen Vercingetorigis antecesserat ⟨-erant β⟩: VII 12, 4; procul equitatu uiso ex medio itinere proiectis sarcinis fugiebant: 1, 59, 3.

C. dat.: huic (equitatui) suos Caesar equites opposuit expeditosque antesignanos admiscuit CCCC: 3, 75, 5; ¶ neque salutem suam Gallorum equitatui committere audebat: I 42, 5; ¶ (imperare: V 7, 6 *u.* **D.** pars;) ¶ opponere: 3, 75, 5 *u.* admiscere; ex his quartam (aciem) instituit equitatuique opposuit: 3, 89, 3; ¶ equitatui, quem auxilio Caesari Haedui miserant, Dumnorix praeerat: I 18, 10; qui magnum in castris usum habebant, milites centurionesque quique ⟨*B*²β; ut quisque α⟩ equitatui praeerant, perturbabantur: I 39, 5; P. Crassus adulescens, qui equitatui praeerat: I 52, 7; *quae* (cohortes) procul equitatum Caesaris conspicatae, cui praeerat Vibius ⟨*c*⟩ Curius, . . . ad Curium . . . transeunt: 1, 24, 3; ¶ equitatum . . . praemisit. his ⟨eique β⟩ Q. Pedium et L. Aurunculeium Cottam legatos praefecit: II 11, 3; ¶ in primis equitatui studet: VII 4, 9; (*cf.* **E. a**) posse II 17, 4.)

D. genet.: repentino equitum ⟨equitatus β⟩ aduentu prohibitus: VI 31, 1; ¶ ut auxilia peditatus equitatusque mittant: VI 10, 1; ¶ docet omnes equitatus peditatusque ⟨*A*β; peditatus equitatusque *BMQ; Fr.; Db.*⟩ copias Treuerorum tria milia passuum longe ab ⟨*c*⟩ suis castris consedisse: V 47, 5; Treueri magnis coactis peditatus equitatusque copiis Labienum . . . adoriri parabant: VI 7, 1; Haedui de consilio legatorum . . . copias equitatus peditatusque subsidio Biturigibus mittunt: VII 5, 3; cum . . . foris tantae copiae equitatus peditatusque cernerentur: VII 76, 5; ¶ (ut ne magna quidem multitudine, si ita accidat † eius discessu ⟨equitatus discessu *F. Schöller; u. CC*⟩ munitionum praesidia circumfundi possent: VII 74, 1;) ¶ magnos impetus legionum equitatusque sustinet: 1, 40, 6; (quorum (equitatus et cohortium) primum impetum equites hostium non tulerunt: 2, 34, 3;) ¶ his rebus ⟨*c*⟩ celeriter magna multitudine ⟨-do *AQ*⟩ peditatus equitatusque coacta ad castra uenerunt: IV 34, 5; ¶ magnum numerum equitatus suo sumptu semper alere et circum se habere: I 18, 5; P. Crassum cum cohortibus legionariis duodecim et magno numero equitatus in Aquitaniam proficisci iubet: III 11, 3; ut ex magno Gallorum equitum ⟨equitatus β⟩ numero non nullos ⟨gallos *add.* α⟩ Gallicis rebus fauere natura cogebat: VI 7, 7; ¶ Seru. Galbam cum legione duodecima et parte equitatus in Nantuates, Veragros Sedunosque misit: III 1, 1; cognouerat enim magnam partem equitatus ab iis aliquot diebus ante praedandi frumentandique causa ad Ambiuaritos trans Mosam missam: IV 9, 3; quod illa pars equitatus Vsipetum et Tencterorum, quam supra commemoraui praedandi frumentandique causa Mosam transisse neque proelio interfuisse, post fugam suorum se trans Rhenum in fines Sugambrorum receperat seque cum iis coniunxerat: IV 16, 2; magnam partem equitatus ad eum insequendum mittit ⟨misit β⟩ retrahique imperat ⟨imperauit *bcefk*⟩: V 7, 6; equitatus partem illi attribuit, partem sibi reliquit: VII 34, 2; (68, 3 *u.* **E. c**);) ¶ cernebatur equitatus nostri proelio nouissimos illorum premi uehementer: 1, 64, 1.

E. ablat.; a) instr.: equitatu adoriri: III 20, 3 *u.* ualere; ¶ relinquebatur Caesari nihil, nisi uti equitatu agmen aduersariorum male haberet et carperet: 1, 63, 2; ¶ reliquos . . . perturbauerant, simul equitatu atque essedis circumdederant (hostes): IV 32, 5; neque . . . Caesarem fugiebat . . . perterritum exercitum sustinere non posse praesertim circumdatum undique equitatu ⟨equitatum *Oaf*⟩: 1, 71, 1; quod tota acies equitatu hostium circumdata tenebatur: 2, 41, 7; ¶ primos ⟨*c*⟩, qui transierant, equitatu circumuentos interfecerunt: II 10, 3; ¶ illi equitatu atque essedis ad flumen progressi ex loco superiore nostros prohibere et proelium committere coeperunt: V 9, 3; ¶ omni hoc itinere una nocte equitatu confecto inscios inopinantesque Menapios oppresserunt: IV 4, 5; ¶ confidere: VII 68, 3 *u.* **c**); ¶ quos Labienus equitatu consectatus magno numero interfecto, compluribus captis . . . ciuitatem recepit ⟨*c*⟩: VI 8, 7; ¶ reliquos omnes equitatu consecuti ⟨rel. omn. consecuti equites β⟩ nostri interfecerunt: I 53, 3; ¶ Caesar . . . quantumcumque itineris equitatu efficere poterat, cotidie progrediebatur: 3, 102, 1; ¶ male habere: 1, 63, 2 *u.* carpere; ¶ immisso equitatu iter eorum moratur atque impedit: VII 40, 4; ¶ in ipsum Caesarem hostes ⟨hostis α; hostium *B*²β⟩ equitatu ⟨equitatum *AQB*²β⟩ persequentem incidit: I 53,

5; ¶ cum ⟨*c*⟩ equitatu nihil possent, neque enim ad hoc tempus ei rei student, sed quicquid possunt, pedestribus ualent copiis: II 17, 4; ¶ Pompeius, ubi nihil profici equitatu cognouit, paucis intermissis diebus rursum eum nauibus ad se intra munitiones recipit ⟨recepit *h*⟩: 3, 58, 2; ¶ progredi: V 9, 3 *u.* committere; ¶ prohibere: V 9, 3 *ib.;* IV 24, 1 *u.* **B.** praemittere; ¶ (Sotiates) magnis copiis coactis 'equitatuque ⟨comparato *add. a*⟩, quo ⟨quod β⟩ plurimum ualebant, in itinere agmen nostrum ⟨*c*⟩ adorti . . . commiserunt: III 20, 3; haec ciuitas longe plurimum totius Galliae equitatu ualet magnasque habet copias peditum: V 3, 1; quod multum Caesar equitatu ualebat: 1, 61, 2; id autem difficile non est, cum tantum equitatu ualeamus: 3, 86, 4.

quod hostes equitatu superiores esse intellegebat: VII 65, 4.

b) abl. copiae: id esse facile, quod ⟨*c*⟩ equitatu ipsi abundent: VII 14, 3; quoniam abundet equitatu, perfacile esse factu frumentationibus pabulationibusque Romanos prohibere: VII 64, 2.

c) abl. limitat.: perterritisque hostibus, quod equitatu, qua maxime parte exercitus confidebant ⟨*Lips.:* quo maxuma p. exerc. confidebat α; quo maxime confidebant β⟩, erant pulsi: VII 68, 3; ¶ posse, ualere, superiorem esse *u.* a).

F. c. praep.; a) contra: quae (cohortes) contra equitatum in quarta acie conlocatae essent: 3, 94, 3.

b) cum; α): interim ad praefectos, qui cum omni equitatu antecesserant, mittit: IV 11, 6; ipse cum equitatu antecedit ad Castra exploranda *Cornelia: 2, 24, 2; ¶ insimulatus . . ., quod cum omni equitatu discessisset: VII 20, 1; ¶ proficisci c. equ.: (III 11, 3 *u.* **D.** numerus;) Ambiorix statim cum equitatu in Aduatucos . . . proficiscitur: V 38, 1; Cauarinum cum equitatu Senonum secum proficisci iubet: VI 5, 2; Labienus . . . cum XXV cohortibus magnoque equitatu contra hostem proficiscitur: VI 7, 4; cognouit . . . ipsum cum equitatu expeditisque, qui inter equites proeliari consuessent, insidiarum ⟨insidiandi β⟩ causa eo ⟨*c*⟩ profectum, quo: VII 18, 1; discit cum omni equitatu Litauiccum ad sollicitandos Haeduos profectum: VII 54, 1; Labienum cum ⟨*c*⟩ duabus legionibus et equitatu in Sequanos proficisci iubet: VII 90, 4; ad hos opprimendos cum omni equitatu tribusque legionibus Afranius de nocte proficiscitur imprudentesque ante missis equitibus adgreditur: 1, 51, 4; ¶ interim prope cotidie cum omni equitatu Indutiomarus sub castris eius uagabatur: V 57, 3; ¶ uterque cum equitatu ueniret: I 42, 4.

β): equites hostium essedariique acriter proelio cum equitatu nostro in itinere conflixerunt: V 15, 1; ¶¶ (equitatum praemittit;) qui cupidius nouissimum agmen insecuti alieno loco cum equitatu Heluetiorum proelium committunt: I 15, 2; equites nostri cum funditoribus sagittariisque flumen transgressi cum hostium equitatu proelium commiserunt: II 19, 4; — etsi sine ullo periculo legionis ⟨legioni *Ciacc.*⟩ delectae ⟨commissum *add.* B^2β⟩ cum equitatu proelium fore uidebat: I 46, 3.

γ): eo circiter hominum numero sedecim milia expedita cum omni equitatu Ariouistus misit: I 49, 3; T. Labienum legatum in Treueros . . . cum equitatu mittit ⟨misit a^1⟩: III 11, 1; cum C. Volusenus missus cum equitatu ad ⟨*c*⟩ castra uenisset: VI 41, 2; ¶ L. Minucium ⟨*c*⟩ Basilum cum omni equitatu praemittit: VI 29, 4; ¶ Commium Atrebatem cum equitatu custodis loco in Menapiis relinquit: VI 6, 4.

(**c)** ex: non nulli ex: VI 7, 7 *u.* **D.** numerus.)

(**d) in:** sua in illos merita: VII 71, 3 *u.* **A. a)** habere.)

e) sine: cum ⟨*c*⟩ sine duce et sine equitatu deprehensis hostibus exploratam uictoriam dimisisset: VII 52, 2.

Equitatus *plur. num.* 1, 61, 3 (?).

Adiect.: cunctus: 3, 88, 5; (incolumis: 2, 26, 4; inutilis: 3, 43, 3;) magnus: VI 7, 4; magni: 1, 61, 3; maximus: VI 36, 2; omnis: I 15, 1; 21, 3; 31, 6; 49, 3; II 10, 1; 11, 3; IV 11, 6; 37, 2; V 17, 2; 57, 3; 58, 4; VI 29, 4; VII 20, 1; 34, 1; 38, 2; 40, 1; 54, 1; 68, 1; 71, 1; 1, 40, 3. 4; 51, 4; 82, 2; 2, 26, 4; 34, 2; 38, 3; 3, 2, 1; 38, 1; 68, 3; 109, 1; (Pompeianus: 3, 58, 1;) recens: VII 9, 4; (regius: 3, 109, 1;) reliquus: I 18, 10; 2, 37, 4; tantus: VI 43, 4.

equus. A. subiect.: remanere: IV 2, 3 *u.* **B.** adsuefacere.

B. obiect.: Considius equo admisso ad eum accurrit: I 22, 2; equites hostium . . . admissis ⟨*f?*, *2 dett.;* amissis *rell.*⟩ equis ad suos refugerunt: 2, 34, 3; (3, 69, 4 *u.* **B.** dimittere;) ¶ equosque eodem remanere uestigio (Suebi) adsuefecerunt ⟨-faciunt β⟩: IV 2, 3; ¶ erat summa inopia pabuli, adeo ut foliis ex arboribus strictis et teneris harundinum radicibus contusis equos alerent: 3, 58, 3; ¶ (amittere: 2, 34, 3 *u.* admittere;) ¶ gladiatores . . . *spe* libertatis confirmat atque his equos

attribuit: 1, 14, 4; seruos, pastores armat atque iis equos attribuit: 1, 24, 2; ¶ multis interfectis, compluribus equis captis Germani sese recipiunt: VII 70, 7; 2, 39, 5 *u.* producere; ¶ coemere: VII 55, 3 *u.* C. numerus; multis coemptis equis ad Pompeium transierunt: 3, 60, 5; ¶ magnae fuit fortunae . . . raedis equisque comprehensis ipsum effugere mortem: VI 30, 2; ¶ corruptis equis macie conandum sibi aliquid . . . existimauit: 3, 58, 5; ¶ Caesar . . . commodissimum esse statuit omnibus equis Gallis equitibus detractis eo ⟨in eos B^2⟩ legionarios milites legionis decimae . . . imponere: I 42, 5; ¶ (ut . . . alii † dimissis ⟨admissis *Faern.*; emensi *Hell.*⟩ equis eundem cursum confugerent ⟨*u.* *CC*⟩: 3, 69, 4;) ¶ a tribunis militum reliquisque [sed et] equitibus Romanis atque euocatis equos sumit Germanisque distribuit: VII 65, 5; ¶ flectere: IV 33, 3 *u.* incitare; ¶ incitato equo se hostibus obtulit: IV 12, 6; cum illi . . . audacter tela coicerent et equos insuefactos incitarent: IV 24, 3; hostes . . . incitatis equis impeditos adoriebantur: IV 26, 2; tantum . . . efficiunt, uti in decliui ac praecipiti loco incitatos equos sustinere et breui moderari ac flectere . . . consuerint: IV 33, 3; neque longius fugientes prosequi nec ⟨*om.* *a(h)l*⟩ uehementius equos incitare poterant: 2, 41, 4; ¶ insuefacere: IV 24, 3 *u.* incitare; ¶ (mittere: VII 55, 3 *u.* C. numerus;) ¶ moderari: IV 33, 3 *u.* incitare; ¶ Pompeius . . . equum nactus . . . decumana porta se ex castris eiecit: 3, 96, 3; ¶ Indutiomarus . . . a finitimis equos parare . . . coepit: V 55, 3; ¶ pecuniam atque equos inter se partiti sunt: VII 55, 5; ¶ arma conferri ⟨*c*⟩, equos ⟨iumenta *Kellerbauer*⟩ produci, obsides dari iubet: VII 12, 3; capti homines equique ⟨*Ciacc.*; equitesque *codd.*; *Hug*⟩ producebantur: 2, 39, 5; ¶ ii, quos ad nouissimum agmen equorum reficiendorum causa substitisse demonstratum est: 2, 42, 5; ¶ non nulli relictis equis fossam transire . . . conantur: VII 70, 5; ¶ Caesar primum suo, deinde omnium ex conspectu ⟨*u.* *CC*⟩ remotis equis, ut aequato omnium periculo spem fugae tolleret, . . . proelium commisit: I 25, 1; ¶ subfossis ⟨suffossisque β⟩ equis compluribusque nostris deiectis reliquos in fugam coniecerunt: IV 12, 2; ¶ sumere: VII 65, 5 *u.* distribuere; ¶ sustinere: IV 33, 3 *u.* incitare; ¶ libenter . . . cognoscebant equos eorum tolerari ⟨uix tolerari *P. Manut.*⟩, reliqua uero iumenta interisse: 3, 49, 3; ¶ ipse equo uulnerato deiectus, quoad potuit, fortissime restitit: IV 12, 5; ut Teutomatus ⟨*c*⟩ . . . uulnerato equo uix se ex manibus praedantium militum eriperet: VII 46, 5.

C. genet.: tanta erat horum exercitatione celeritas, ut iubis subleuati equorum ⟨*ego;* equor. subl. *codd.*; *edd.*⟩ cursum adaequarent: I 48, 7; ¶ qui cum . . . insidias intrauissent, ex fremitu equorum inlata suspicione ad suos se recipere coeperunt: 3, 38, 3; ¶ iuba: I 48, 7 *u.* cursus; ¶ huc magnum numerum equorum huius belli causa in Italia atque Hispania coemptum ⟨*AQ*β; coemptus *BM*; coemptos M^2; *Fr.*; coemptorum *recc.*⟩ miserat: VII 55, 3; ¶ ipso terrore equorum et strepitu rotarum ordines plerumque perturbant: IV 33, 1.

D. ablat.; a): equo admisso accurrere, refugere: I 22, 2; 2, 34, 3 *u.* B. admittere; ¶ incitatis equis adoriri: IV 26, 2 *u.* B. incitare; ¶ protinusque se in castra equo ⟨*aut* equo *delend. aut* dimisso *addend. censet Hartz*⟩ contulit: 3, 94, 5; ¶ Pompeius . . . se ex castris eiecit protiuusque equo citato Larisam contendit: 3, 96, 3; ¶ legionem Caesar, quam equis deuexerat ⟨B^2β; uexerat α; *Fr.*, *Hld.*, *Dt.*[2]⟩, passibus ducentis ab eo tumulo constituit: I 43, 2; ¶ (emetiri equis eundem cursum: 3, 69, 4 *u.* B. dimittere;) ¶ incitato equo se hostibus obtulit: IV 12, 6; ¶ (uehere: I 43, 2 *u.* deuehere;) ipse equo in oppidum uectus ⟨inuectus *Ciacc.*⟩ . . . imperauit: 2, 44, 3; ¶ quod ⟨*c*⟩ minus idoneis equis utebantur: VII 65, 5.

b): si qui grauiore uulnere accepto equo deciderat, circumsistebant: I 48, 6; ¶ (equo deici: IV 12, 5 *u.* B. uulnerare.)

E. c. praep.: a) ad: ad quos (equos) se celeriter, cum usus est ⟨*c*⟩, recipiunt: IV 2, 3; ¶ pollicitum ⟨*c*⟩ se ⟨*c*⟩ in cohortis praetoriae loco decimam legionem habiturum, ad equum rescribere: I 42, 6.

b) ex: Ariouistus ex equis ut conloquerentur . . . postulauit: I 43, 3; ¶ equestribus proeliis saepe ex equis desiliunt ac pedibus proeliantur: IV 2, 3; neque consistendi aut ex essedis ⟨equis β⟩ desiliendi facultatem dederunt: V 17, 4.

c) in equum: (eo imponere: I 42, 5 *u.* B. detrahere;) ¶ illum in equum quidam ex suis intulit ⟨impulit β⟩: VI 30, 4.

Adiect.: citatus: 3, 96, 3; complures: VII 70, 7; idonei: VII 65, 5; incitatus, -i: IV 12, 6; 26, 2; 33, 3; (insuefacti: IV 24, 3;) multi: 3, 60, 5; omnes: I 42, 5.

Eratosthenes: Hercyniam siluam, quam Eratostheni ⟨eratosteni α⟩ et quibusdam Graecis fama notam ⟨quae erat hostheni (hosteni *h*) et qu. gr. fama nota β⟩ esse uideo, quam illi Orcyniam appellant: VI 24, 2.

erectus *u.* **erigo.**

erga: (quos praecipuo semper honore Caesar habuit) pro uetere ac perpetua erga populum Romanum fide: V 54, 4; quod fidem erga imperatorem suum Cn. Pompeium conseruare uoluerint ⟨*c*⟩: 1, 84, 3; ¶ omniumque esse Iguuinorum optimam erga se uoluntatem: 1, 12, 1; neque se ignorare, . . . quae (essent) uires suae, quae uoluntas erga Caesarem totius prouinciae ⟨*u. CC*⟩: 2, 17, 2.

ergastulum: quibusdam solutis ergastulis Cosam in agro Thurino ⟨*CC*⟩ oppugnare coepit: 3, 22, 2.

ergo. A.: (repente post tergum equitatus cernitur; cohortes aliae ⟨*CC*⟩ adpropinquant ⟨*c*⟩. hostes ⟨ergo *add. AQ*⟩ terga uertunt ⟨*c*⟩: VII 88, 3;) tum Labienus: desinite ergo de compositione loqui; nam nobis nisi Caesaris capite relato pax esse nulla potest: 3, 19, 7; ab Auco Marcio sunt Marcii Reges, quo nomine fuit mater; a Venere Iulii, cuius gentis familia est nostra. est ergo in genere et sanctitas regum . . . et caerimonia deorum: *ap. Suet.* 6.

B.: an, quod ad diem non uenerunt, de eorum fide constantiaque dubitatis? quid ergo? Romanos ⟨*c*⟩ in illis ulterioribus munitionibus animine ⟨*c*⟩ causa cotidie exerceri putatis? VII 77, 10; quid ergo mei consilii est? ⟨*codd. plur. post* ergo *distinguunt, non post* est⟩ facere quod nostri maiores . . . fecerunt: VII 77, 12; quid ergo? syngraphae non sunt, sed ⟨non sunt? Sed *Np.*⟩ res aliena est: *ap. Iul. Rufinian.* § 8 *(rhet. lat. min. ed. Halm p. 40).*

ericius: nostri . . . uicerunt excisoque ericio . . . in castellum . . . inruperunt: 3, 67, 6; ¶ obstructis ⟨*c*⟩ omnibus castrorum portis et ad impediendum obiectis ericiis ⟨*add. Freudenberg; Db.; om. rell.; u. CC*⟩ . . . exercitum eduxit: 3, 54, 2; erat obiectus portis ericius: 3, 67, 5.

erigo: (postero die Caesar promota turri derectisque ⟨perfectisque *adfik; Whitte;* erectisque *dett.; Hotom.*⟩ operibus, quae facere instituerat, . . . iussit: VII 27, 1;) ¶ ibi turres cum ternis tabulatis erigebat: 1, 26, 1; ¶¶ neque (alces), si quo adflictae casu conciderunt ⟨*c*⟩, erigere sese ⟨se β⟩ ac ⟨*c*⟩ subleuare possunt: VI 27, 2.

erectus ui adiect.: prorae (erant) admodum erectae atque item puppes, ad magnitudinem fluctuum tempestatumque adcommodatae: III 13, 2.

eripio. A. = adimere, auferre: a) alqd: ut . . . his (uelis armamentisque) ereptis omnis usus nauium uno tempore eriperetur: III 14, 7; ¶ exposuit, quos et quam humiles accepisset, . . . multatos agris, omnibus ereptis copiis ⟨sociis β⟩, . . . obsidibus summa cum contumelia extortis: VII 54, 4; ¶ doluisse se, quod populi Romani beneficium sibi . . . extorqueretur ereptoque semenstri imperio in urbem retraheretur: 1, 9, 2; ¶ magnae fuit fortunae omni militari instrumento, quod circum se habebat, erepto, raedis equisque comprehensis ipsum effugere mortem: VI 30, 2; ¶ iniuriam in eripiendis legionibus ⟨*Ald.;* legibus *codd.*⟩ praedicat: 1, 32, 6; ¶ socios: VII 54, 4 *u.* copias; ¶ uela, usum: III 14, 7 *u.* armamenta.

b) alci alqd: quas (naues longas) si occupauissent (hostes), classe Caesari ⟨-ris *Oz*⟩ erepta portum ac mare totum in sua potestate haberent: 3, 111, 4; ¶ neque dubitare [debeant], quin . . . (Romani) una cum reliqua Gallia Haeduis libertatem sint erepturi: I 17, 4; ¶ quorum uocibus et concursu terrentur infirmiores . . ., plerisque uero libere ⟨libera *Dauis.*⟩ decernendi potestas eripitur: 1, 3, 5; ¶¶ quod uero ad amicitiam populi Romani attulissent, id iis eripi quis pati posset? I 43, 8.

c) alqd ab alqo: timere Caesarem ereptis ⟨*Np.;* abreptis *1 det.;* correptis *Oz*⟩ ab eo duabus legionibus, ne ad eius periculum . . . retinere eas ad urbem Pompeius uideretur: 1, 2, 3.

B. = seruare; a) alqm: ut . . . ille (Ambiorix) latebris aut ⟨*c*⟩ saltibus se eriperet et ⟨*c*⟩ noctu occultatus ⟨*c*⟩ alias regiones partesque peteret: VI 43, 6; ¶ si quis (fugitiuorum) a domino prehenderetur, consensu militum eripiebatur: 3, 110, 4.

b) alqm ex: quod hominem honestissimum prouinciae Galliae, suum familiarem et hospitem, ereptum e ⟨α; ex β⟩ manibus hostium sibi restitutum uidebat, ⟨*c*⟩: I 53, 6; — ut Teutomatus ⟨*c*⟩ . . . uix se ex manibus praedantium militum eriperet: VII 46, 5; ¶ hic (Piso) cum fratri intercluso ab hostibus auxilium ferret, illum ex ⟨*om.* β⟩ periculo eripuit: IV 12, 5.

c): omnes clientes obaeratosque suos . . . conduxit; per eos, ne causam diceret, se eripuit (Orgetorix): I 4, 2.

erro: errare eos dicunt, si quicquam ab his

praesidii sperent: V 41, 5; errare, si qui in bello omnes secundos rerum prouentus exspectent: VII 29, 3; Scipionem ea esse auctoritate, ut . . . ex magna parte compellare ⟨*c*⟩ (Pompeium) atque errantem regere posset: 3, 57, 3.

error: siue ipsorum perturbatio siue error aliquis ⟨aliqui *h*⟩ siue etiam fortuna partam iam praesentemque uictoriam interpellauisset: 3, 73, 5.

erumpo. A. intr.: quo paratiores essent ad insequendum omnes, siue noctu siue interdiu erumperent: 1, 81, 2; — ne quo ⟨neque *z*⟩ loco erumperent Pompeiani ac nostros post tergum adorirentur ⟨*u. CC*⟩: 3, 44, 4; ¶ post dato signo ex ⟨*c*⟩ castris erumperent atque omnem spem salutis in uirtute ponerent: III 5, 3.

B. trans.: Bibulus . . . inanibus (nauibus) occurrit et nactus circiter XXX in eas indiligentiae ⟨*Vrsini cod.;* diligentiae *Oz*⟩ suae ac doloris iracundiam ⟨*Faern.;* -dia *codd.*⟩ erupit omnesque incendit ⟨*u. CC*⟩: 3, 8, 3; ¶ ((hostes) nostris languentibus atque animo remissis subito meridiano tempore . . . portis se ⟨*del. Apitz; Dt.*⟩ foras † rumpunt ⟨*Oz;* erumpunt *dett.; edd.;* proripiunt *coniec. Dt.*⟩: 2, 14, 1.)

eruptio. A. subiect.: eruptio fit *u.* B. facere.

B. obiect.: uariis dictis sententiis, quarum ⟨quorum β⟩ pars deditionem, pars, dum uires suppeterent, eruptionem censebat: VII 77, 2; ¶ conatur tamen eos uallo fossaque circummunire, ut quam maxime repentinas eorum eruptiones demoretur; quo necessario descensuros existimabat: 1, 81, 5; ¶ illi (Aduatuci) ante inito . . . consilio . . . tertia uigilia . . . omnibus copiis repente ⟨*B*²β; repentino α; *edd.*⟩ ex oppido eruptionem fecerunt: II 33, 2; sententiae dicebantur, ut impedimentis relictis eruptione facta . . . ad salutem contenderent: III 3, 3; unam esse spem salutis docent, si eruptione facta extremum auxilium experirentur: III 5, 2; subito omnibus portis eruptione facta . . . sui colligendi hostibus facultatem (non) relinquunt: III 6, 1; impeditis hostibus . . . subito duabus portis eruptionem fieri iubet: III 19, 2; cum his Adiatunnus ⟨*CC*⟩ eruptionem facere conatus . . . repulsus in oppidum . . . impetrauit: III 22, 4; nostri eruptione facta multis eorum interfectis . . . suos incolumes reduxerunt: V 22, 2; Caesar omnibus portis eruptione facta equitatuque emisso celeriter hostes in fugam dat ⟨*c*⟩: V 51, 5; (Lucterius) magna coacta manu in prouinciam Narbonem uersus eruptionem facere contendit: VII 7, 2; eodemque tempore toto muro clamore sublato duabus portis ab utroque latere turrium eruptio fiebat: VII 24, 3; quibus in castellis ⟨*c*⟩ interdiu stationes ponebantur ⟨*c*⟩, ne qua subito eruptio fieret: VII 69, 7; non numquam opera nostra Galli temptare atque eruptionem ex oppido pluribus portis summa ui facere conabantur: VII 73, 1; crebrae etiam ⟨*c*⟩ per Albicos eruptiones fiebant ex oppido ignesque aggeri et turribus inferebantur; quae facile nostri milites repellebant magnisque ultro inlatis detrimentis eos, qui eruptionem fecerant, in oppidum reiciebant: 2, 2, 6; ¶ cum his mihi res *est, qui eruptionem probant: VII 77, 4; ¶ (repellere: 2, 2, 6 *u.* facere;) ¶ illi (Sotiates) alias eruptione temptata, alias cuniculis ad aggerem uineasque actis . . . mittunt: III 21, 3.

C. dat.: ut alii eruptionibus resisterent: VII 24, 5; ¶¶ ut nullus ⟨*Steph.;* nullius *codd.*⟩ perfidiae neque eruptioni ⟨-nis *O*⟩ locus esset: 2, 16, 1.

D. genet.: quibus ille cognitis eruptionisque iam ante capto consilio, ut demonstratum est, tegimenta galeis milites ex uiminibus facere atque aggerem iubet comportare: 3, 62, 1; ¶ (clamore ab ea parte munitionis ⟨eruptionis β⟩ sublato: III 22, 4;) ¶¶ a castris ⟨*c*⟩ longurios, musculos ⟨*c*⟩, falces, reliquaque, quae eruptionis causa parauerat ⟨β; -erant α; *Schn.*⟩, profert: VII 84, 1; portae quibus locis uidetur eruptionis causa in muro relinquuntur: 2, 15, 4.

E. ablat.: crebris diurnis nocturnisque eruptionibus aut aggeri ignem inferebant aut milites occupatos ⟨*c*⟩ in opere adoriebantur: VII 22, 4; ¶ ueriti, ne ab latere aperto ex superioribus castris eruptione circumuenirentur, se ad suos receperunt: VII 82, 2; ¶ cum ex oppido eruptione pugnaretur: VII 76, 5; imperat, si sustinere non possit ⟨*c*⟩, deductis cohortibus eruptione pugnet ⟨β; pugnaret α; *edd.*⟩; id nisi necessario ne faciat: VII 86, 2; maiore cum fiducia ad alteram turrim ⟨*c*⟩ aggeremque eruptione pugnauerunt multumque ignem intulerunt: 2, 14, 5.

Massilienses . . . bis proelio nauali superati, crebris eruptionibus fusi . . . sese dedere sine fraude constituunt: 2, 22, 1.

F. c. praep.: hortatur, non solum ab eruptionibus caueant, sed etiam singulorum hominum occultos exitus adseruent ⟨*c*⟩: 1, 21, 4.

seque ad eruptionem atque omnes casus comparant: VII 79, 4; — dum ea, quae a Vercingetorige ad eruptionem praeparata erant ⟨*recc.; Ald.;* praeparauerant *X*⟩, profe-

runt: VII 82, 3; ¶¶ (descendere ad: 1, 81, 5 *u.* B. demorari).

corruptis equis macie conandum sibi aliquid Pompeius de eruptione existimauit: 3, 58, 5.

est animaduersum ab legionariis . . . ex crebris hostium eruptionibus magno sibi esse ⟨*c*⟩ praesidio posse, si: 2, 8, 1.

escendo, escensus *u.* **exscendo, exscensus.**

essedarii. A. subiect.: quod illi (essedarii) etiam consulto plerumque cederent et . . . ex essedis desilirent et pedibus dispari proelio contenderent: V 16, 2; ¶ (primo per omnes partes perequitant et tela coiciunt atque ipso terrore equorum et strepitu rotarum ordines plerumque perturbant (essedarii?): IV 33, 1;) ¶ equites hostium essedariique ⟨essedarique *AB¹M¹*⟩ acriter proelio cum equitatu nostro in itinere conflixerunt: V 15, 1; ¶ (tantum usu cotidiano et exercitatione efficiunt (essedarii?), uti in decliui ac praecipiti loco incitatos equos sustinere et breui moderari ac flectere et per temonem percurrere et in iugo insistere et se ⟨*c*⟩ inde in currus citissime recipere consuerint: IV 33, 3;) ¶ contendere: V 16, 2 *u.* cedere; ¶ ((essedarii?) cum se inter equitum turmas insinuauerunt ⟨-erint *Qcorr., B²h*⟩, ex ⟨et ex *fh*⟩ essedis desiliunt et pedibus ⟨pedites *β*⟩ proeliantur: IV 33, 1;) V 16, 2 *u.* cedere; ¶ (efficere: IV 33, 3 *u.* consuesse;) ¶ illi (equites essedariique) . . . subito se ex siluis eiecerunt impetuque in eos facto, qui erant in statione . . . conlocati, acriter pugnauerunt: V 15, 3; ¶ (flectere: IV 33, 3 *u.* consuesse;) ¶ (ut, si illi (essedarii?) a multitudine hostium premantur, expeditum ad suos receptum habeant: IV 33, 2;) accedebat huc, ut (essedarii?) numquam conferti, sed rari magnisque interuallis proeliarentur stationesque dispositas haberent: V 16, 4; ¶ (se insinuare: IV 33, 1 *u.* desilire;) ¶ (insistere, moderari, percurrere: IV 33, 3 *u.* consuesse;) ¶ (perequitare: IV 33, 1 *u.* coicere;) ¶ nouo genere pugnae perterritis ⟨*c*⟩ nostris per medios audacissime (equites essedariique) perruperunt seque inde incolumes receperunt: V 15, 4; ¶ (perturbare: IV 33, 1 *u.* coicere;) ¶ (ita (essedarii?) mobilitatem equitum, stabilitatem peditum in proeliis praestant: IV 33, 3;) ¶ proeliari: (IV 33, 1 *u.* desilire;) V 16, 4 *u.* habere; ¶ pugnare: V 15, 3 *u.* eicere; ¶ se recipere: (IV 33, 3 *u.* consuesse;) V 15, 4 *u.* perrumpere; ¶ cum (essedarii) paulum ab legionibus nostros remouissent: V 16, 2; ¶ (sustinere: IV 33, 3 *u.* consuesse.)

B. obiect.: ut nostri omnibus partibus superiores fuerint atque eos ⟨*AQβ*; omnes *BM; Frig.*⟩ (eos *i. c.* equites essedariosque) in siluas collesque compulerint: V 15, 1; ¶ Cassiuellaunus . . . omnibus ⟨*c*⟩ uiis ⟨notis *add. β; Schn.; Db.*⟩ semitisque essedarios ex siluis emittebat: V 19, 2; ¶ (habere: *Philargyr. ad Verg. Georg.* III 204 *u.* C.;) ¶ barbari . . . praemisso equitatu et essedariis, quo plerumque genere in proeliis uti consuerunt, reliquis copiis subsecuti nostros nauibus egredi prohibebant: IV 24, 1; ¶ (premere: IV 33, 2 *u.* A. habere;) ¶ (relinquere: V 19, 1 *u.* C.;) ¶ illi (equites essedariique) pluribus submissis ⟨immissis *β*⟩ cohortibus repelluntur: V 15, 5.

C. genet.: Cassiuellaunus . . . dimissis amplioribus copiis milibus circiter quattuor essedariorum relictis itinera nostra seruabat: V 19, 1; multa milia equitum atque essedariorum habet: *ap. Philargyr. ad Verg. Georg.* III 204.

(**D. abl.**: uti IV 24, 1 *u.* B. praemittere.)

essedum. A. abl.: reliquos incertis ordinibus perturbauerant, simul equitatu atque essedis circumdederant: IV 32, 5; illi equitatu atque essedis ad flumen progressi ex loco superiore nostros prohibere et proelium committere coeperunt: V 9, 3.

B. c. praep.: ex essedis desilire *u.* **desilio A. a) β)** *p. 870 (3 loc.)* ¶ genus hoc est ex essedis pugnae: IV 33, 1.

Esuuii (Esubii). II 34 *in αh exstat* sesuuios, *in a¹* estiuos; III 7, 4 *in α* esubios, *in fh* unellos sesuuios, *in a¹* unellos (*om. uoce* esuuios); V 24, 2 essuos *in X et ap. Flod. Itaque uix potest esse dubium, quin scribendum sit* Esuuii. *(Cf. Glück p. 95—102; Heller, Phil. 17, 279 sq.)*

a P. Crasso, quem cum legione una miserat ad Venetos, Venellos ⟨*c*⟩, Osismos, Coriosolitas ⟨*c*⟩, Esuuios ⟨*c*⟩, Aulercos, Redones ⟨*c*⟩, quae sunt maritimae ciuitates Oceanumque attingunt, certior factus est omnes eas ciuitates in dicionem ⟨*c*⟩ potestatemque populi Rom. esse redactas: II 34; P. Crassus . . . proximus mare Oceanum in Andibus hiemabat ⟨*c*⟩. is . . . praefectos tribunosque militum complures in finitimas ciuitates frumenti ⟨*c*⟩ causa dimisit. quo in numero est T. Terrasidius missus in Esuuios ⟨unellos *a¹*; unellos sesuuios *fh*⟩, M. Trebius Gallus in Coriosolitas ⟨*c*⟩, Q. Velanius . . . in Venetos: III 7, 4; ex quibus (legionibus) unam in Mori-

nos ducendam C. Fabio legato dedit, alteram in Neruios Q. Ciceroni, tertiam in Esuuios ⟨c⟩ L. Roscio: V 24, 2.

et. *Cf. D. Ringe, Pr. Göttingen 1880.*

I. non respondet alia particula: 1. semel positum: A. coniunguntur enuntiatorum partes: a) singulae uoces; α) subst. et pronom.; αα) subst.: 𝔞): quod inter fines Heluetiorum et Allobrogum . . . Rhodanus fluit: I 6, 2; (Hercynia silua) pertinet ad fines Dacorum et Anartium: VI 25, 2; reseruatis Haeduis atque ⟨et β⟩ Aruernis: VII 89, 5; bello superatos esse Aruernos et Rutenos ab Q. Fabio Maximo: I 45, 2; Neruios consedisse aduentumque ibi Romanorum exspectare una cum Atrebatibus ⟨c⟩ et Veromanduis, finitimis suis: II 16, 2; imperant (milia) . . . Atrebatibus IIII; Veliocassis *totidem* ⟨*add. Np.; Dt.*⟩, Lexouiis ⟨Lemouicibus *Np., Dt.*⟩ et ⟨*om.* β⟩ Aulercis ⟨*om.* β⟩ Eburouicibus ⟨*Valesius;* Eburonibus *codd.*⟩ terna ⟨*om.* β⟩; Rauracis et Bois *bina* ⟨*u. CC*⟩: VII 75, 3; Boi et Tulingi . . . nostros circumuenire ⟨c⟩ . . . coeperunt: I 25, 6; interim Oscenses et Calagurritani . . . mittunt ad eum legatos: 1, 60, 1; arcessitum se a Senonibus et Carnutibus aliisque compluribus Galliae ciuitatibus: V 56, 4; cum reliqui praeter Senones, Carnutes ⟨senonas et carnutas β⟩ Treuerosque uenissent, initium belli ac defectionis hoc esse arbitratus . . . transfert: VI 3, 4; de coniuratione Senonum et Carnutum quaestionem habere instituit: VI 44, 1; Cimbris et Teutonis a C. Mario pulsis: I 40, 5; in fines Eburonum et Condrusorum . . . peruenerant ⟨c⟩: IV 6, 4; omnes Eburonum et Neruiorum . . . copiae discedunt: V 58, 7; progressus in Nitiobroges et Gabalos ab utrisque obsides accipit ⟨c⟩: VII 7, 2; Hispani et Galli equites: 2, 40, 1 *u.* **β) αα) 𝔞) 𝔞𝔞)**; ut praeter Haeduos et Remos . . . nulla fere ciuitas fuerit non suspecta nobis: V 54, 4; quod (flumen) per fines Haeduorum et Sequanorum in Rhodanum influit: I 12, 1; Heluetiis esse in animo per agrum Sequanorum et Haeduorum iter . . . facere: I 10, 1; uti frumento commeatuque, qui ⟨c⟩ ex Sequanis et Haeduis supportaretur, Caesarem intercluderet: I 48, 2; legati ab Haeduis et a Treueris ueniebant: I 37, 1; attingit etiam ab Sequanis et Heluetiis flumen Rhenum: I 1, 5; qui (mons Iura) est inter Sequanos et Heluetios: I 2, 3; quorum alter agros Volcarum Arecomicorum et Heluiorum ⟨*Lips.;* illiorum *f;* iluiorum *a;* iluorum *Ohl;* Heluorum *P. Manut.*⟩ publice iis concesserit: 1, 35, 4; Domitius . . . XX cohortes Alba ⟨Albam *Göler*⟩, ex Marsis et Paelignis, finitimis ab regionibus coegerat: 1, 15, 7; quas (naues) ex Pictonibus ⟨pectonibus *X*⟩ et Santonis reliquisque pacatis regionibus conuenire iusserat: III 11, 5; montes . . . a maxima multitudine Sedunorum et Veragrorum teneri: III 2, 1; armis obsidibusque acceptis Crassus in fines Vocatium et Tarusatium profectus est: III 23, 1; hortantibus iis, quos ex Tencteris atque ⟨et β⟩ Vsipetibus apud se habebant: IV 18, 4; Vsipetes Germani et ⟨*om.* β⟩ item Tencteri . . . flumen Rhenum transierunt: IV 1, 1; in eadem causa fuerunt Vsipetes et Tencteri, quos supra diximus: IV 4, 1; illa pars equitatus Vsipetum et Tencterorum . . . se . . . receperat: IV 16, 2; polliceri Caletos X milia, Veliocasses et Veromanduos totidem: II 4, 9; ¶ in bellum Treuerorum et Ambiorigis insistit: VI 5, 1; (Dumnorigem) odisse etiam suo nomine Caesarem et Romanos: I 18, 8.

Achillam ⟨in *add.* z⟩, praefectum regium, ⟨singium *add.* z⟩ singulari hominem audacia, et L. Septimium, tribunum militum, ad interficiendum Pompeium miserunt: 3, 104, 2; ibi ab Achilla et Septimio interficitur: 3, 104, 3; sed cum essent in . . . angustiis ac se Libo cum Bibulo coniunxisset, loquuntur ambo ex nauibus cum M'. Acilio et Statio Murco legatis: 3, 15, 6; ibi certior ab Acilio et Murco . . . factus de postulatis Libonis et Bibuli legionem relinquit: 3, 16, 2; quo cognito a Petreio et Afranio ex aggere atque cratibus: 1, 40, 4; unam legionem . . . et cohortes V in Eburones, quorum pars maxima est inter Mosam ac ⟨et β⟩ Rhenum, qui sub imperio Ambiorigis et Catuuolci erant, misit: V 24, 4; initium repentini tumultus ac defectionis ortum est ab Ambiorige et Catuuolco: V 26, 1; Remi . . . ad eum legatos Iccium ⟨siccium *X*⟩ et Andecumborium ⟨c⟩, primos ciuitatis, miserunt: II 3, 1; haec (castra) C. Antistius Reginus et C. ⟨c⟩ Caninius Rebilus legati cum duabus legionibus obtinebant: VII 83, 3; illi adhibita audacia et uirtute administrantibus M. Antonio et Fufio Caleno . . . naues soluunt: 3, 26, 1; at ⟨c⟩ M. Antonius et C. Trebonius legati, quibus . . . obuenerant, . . . summittebant: VII 81, 6; hic locus aequo fere spatio a ⟨ab α⟩ castris Ariouisti et Caesaris ⟨a castris utriusque β⟩ aberat: I 43, 1; mittitur ad eos . . . C. Arpineius, eques Romanus, . . . et Q. Iunius ex Hispania quidam: V 27, 1; Arpineius et Iunius quae audierant ⟨c⟩ ad legatos deferunt: V 28, 1; Sulmonenses . . . a Q. Lucretio senatore et Attio Paeligno prohiberi: 1, 18, 1; Lucretius et Attius de muro se deiecerunt: 1, 18, 3; his ⟨c⟩ Q. Pedium et L.

Aurunculeium Cottam legatos praefecit: II 11, 3; reliquum exercitum Q. ⟨*om.* β⟩ Titurio Sabino et L. ⟨*om.* β⟩ Aurunculeio Cottae legatis . . . ducendum ⟨*c*⟩ dedit: IV 22, 5; at Q. ⟨*c*⟩ Titurius et L. Cotta legati, qui . . . duxerant, se ⟨*c*⟩ ad Caesarem receperunt: IV 38, 3; his militibus Q. Titurium Sabinum et L. Aurunculeium Cottam legatos praeesse ⟨*c*⟩ iussit: V 24, 5; de casu Sabini et Cottae certius ex captiuis cognoscit: V 52, 4; ubi Titurius atque ⟨et β⟩ Aurunculeius hiemandi causa consederant: VI 32, 4; Cottaeque et Titurii calamitatem . . . ante oculos ponunt: VI 37, 8; P. Sextius Baculus . . . et item C. Volusenus . . . ad Galbam adcurrunt ⟨*c*⟩: III 5, 2; C. Fabium legatum ⟨*om.* β; *Flod.*⟩ et L. Minucium Basilum ⟨*om.* β; *Flod.*⟩ cum legionibus duabus in Remis conlocat: VII 90, 5; certior . . . factus de postulatis Libonis et Bibuli: 3, 16, 2; principes uero esse earum partium Cn. Pompeium et C. Caesarem, patronos ciuitatis: 1, 35, 4; consules creantur Iulius Caesar et P. Seruilius: 3, 1, 1; Aetolia, Acarnania, Amphilochis per Cassium Longinum et ⟨*om. af*⟩ Caluisium Sabinum . . . receptis temptandam sibi Achaiam ac paulo longius progrediendum existimabat Caesar: 3, 55, 1; itaque eo Q. ⟨eoque *Oah*⟩ Calenum misit eique ⟨*Gland.*; et q. *codd.*; et C. *Ciacc.*⟩ Sabinum et Cassium cum cohortibus ⟨*CC*⟩ adiungit: 3, 55, 1; Caesar . . . in Epirum rei frumentariae causa Q. Tillium et L. Canuleium legatum ⟨-tos *f*⟩ misit: 3, 42, 3; CCC (equites) Tarcondarius Castor et Domnilaus ⟨*c*⟩ ex Gallograecia dederant: 3, 4, 5; Q. Tullium Ciceronem et P. Sulpicium Cauilloni et Matiscone . . . conlocat: VII 90, 7; his praeesse Nasuam et Cimberium fratres: I 37, 3; duo de principatu inter se contendebant, Indutiomarus et Cingetorix: V 3, 2; Carnutes Cotuato ⟨*CC*⟩ et Conconnetodumno ⟨*c*⟩ ducibus, desperatis hominibus, Cenabum . . . concurrunt: VII 3, 1; Philippus et Cotta ⟨*CC*⟩ priuato consilio praetereuntur: 1, 6, 5; Caesar partitis copiis cum C. Fabio legato ⟨*om.* β⟩ et M. Crasso quaestore . . . adit ⟨*c*⟩ tripertito: VI 6, 1; qui fuit annus Cn. Pompeio, M. Crasso ⟨q. f. annus Pompeio et Crasso⟩ consulibus: IV 1, 1; qui (Considius) . . . in exercitu L. Sullae et postea in M. Crassi fuerat: I 21, 4; prosequentibus compluribus senatoribus, quo in numero erat Ser. ⟨*om. f*⟩ Sulpicius et Licinius Damasippus: 2, 44, 3; a quo missi Dioscorides et Serapion . . . ad Achillam peruenerunt: 3, 109, 4; conuocatis eorum principibus, . . . in his Diuiciaco et Lisco: I 16, 5; erant apud Caesarem . . . Allobroges II fratres, Raucillus et Egus, Adbucilli filii: 3, 59, 1; principes ciuitatis, Eporedorix et Viridomarus, . . . interfecti sunt: VII 38, 2; Eporedorix Haeduus . . . et una Viridomarus . . . in equitum numero conuenerant: VII 39, 1; Eporedorigem et Viridomarum . . . inter equites uersari . . . iubet: VII 40, 5; inuiti summae spei adulescentes Eporedorix et Viridomarus Vercingetorigi parent: VII 63, 9; Commio Atrebati, Viridomaro et Eporedorigi Haeduis, Vercassiuellauno Aruerno . . . summa imperii traditur ⟨*c*⟩: VII 76, 3; (praeerat nauibus) Asiaticis D. Laelius et C. Triarius: 3, 5, 3; idem hoc L. Lentulo, qui superiore anno consul fuerat, et P. Lentulo consulari ac non nullis aliis acciderat Rhodi: 3, 102, 7; (praeerat nauibus) Rhodiis C. Marcellus cum C. Coponio ⟨*c*⟩, Liburnicae atque Achaicae classi Scribonius Libo et M. Octauius: 3, 5, 3; erant ⟨*c*⟩ Orici Lucretius Vespillo ⟨*c*⟩ et Minucius Rufus cum Asiaticis nauibus XVIII: 3, 7, 1; (is M. Messala ⟨et p. *add. codd.*; et *add. edd.*; *del. Lahmeyer, M. Bonnet*⟩, M. Pisone consulibus . . . coniurationem nobilitatis fecit: I 2, 1;) commodissimum uisum est C. Valerium Procillum . . . mittere et M. Metium ⟨*c*⟩: I 47, 4; cuius legationis Nammeius et Verucloetius principem ⟨*c*⟩ locum obtinebant: I 7, 3; erant in ea legione fortissimi uiri centuriones, . . . T. Pulio et L. Vorenus: V 44, 1; ¶ magno numero A l b i c o r u m et p a s t o r u m interfecto: 1, 58, 4; ¶ Antonius cum c o h o r t i b u s et A t t i o eodem die . . . reuertitur: 1, 18, 3.

consilio cum l e g a t i s et q u a e s t o r e communicato: IV 13, 4; qui cum ex equitum et calonum fuga . . . cognouissent: II 26, 5; quibus rebus cognitis ex perfugis et captiuis ⟨q. r. ex p. et *(om. h)* capt. cognitis β⟩ Caesar . . . instituit: VII 72, 1; eodem ⟨*c*⟩ mendacio de caede equitum et principum permouet ⟨*c*⟩: VII 38, 10; sese . . . contra ciuem et consulem arma non laturos: 3, 31, 4; serui et clientes, quos ab iis dilectos esse constabat, . . . una cremabantur: VI 19, 4; sine duce et sine equitatu deprehensis hostibus: VII 52, 2; praemisso equitatu et essedariis: IV 24, 1; condiciones pacis . . . Romae ab senatu et a populo peti debere: 3, 10, 8; magnarum initia rerum, quae occupatione magistratuum et imperiorum ⟨*Paul*; temporum *codd.*: *edd.*⟩ sollicitam Italiam habebant, celerem et facilem exitum habuerunt: 3, 22, 4; erat plena lictorum et imperiorum ⟨imperiorumque *f*; et apparitorum *Forchh.*⟩ prouincia: 3, 32, 4; tametsi ⟨*c*⟩ ab duce et a fortuna deserebantur: V 34, 2.

auxiliis p r o u i n c i a r u m et e x e r c i t u u m desperatis: 2, 22, 1; (iure iurando inter se confirmant

obsidibusque de ⟨obsidibusque et *Ciacc.*⟩ pecunia cauent: VI 2, 2;) hominum et locorum notitia et usu eius prouinciae nactus aditus ad ea conanda: 1, 31, 2; (iamque Caesaris in Hispania res secundae in Africam nuntiis ac ⟨et *a: Np., Dt.*⟩ litteris perferebantur: 2, 37, 2;) (constituerunt) iumentorum et carrorum quam maximum numerum coemere: I 3, 1; magna parte impedimentorum et sarcinarum relicta: 3, 76, 2.

legiones effecerat . . . VIIII: . . . unam ex Creta et Macedonia: 3, 4, 1; grauis autumnus in Apulia circumque Brundisium ex ⟨et *a*⟩ saluberrimis Galliae et Hispaniae regionibus omnem exercitum ualetudine temptauerat: 3, 2, 3; illum Italia expulsum amissa Sicilia ⟨cilicia *h*¹⟩ et Sardinia duabusque Hispaniis et cohortibus in ⟨*Vasc.; om. codd.*⟩ Italia atque Hispania ciuium Romanorum centum atque XXX: 3, 10, 5; ¶ quas (naues) Igilii et in Cosano a priuatis coactas seruis, libertis, colonis suis compleuerat: 1, 34, 2; ¶ quas (cohortes) Pisauri et Arimini ⟨*O;* arimino *z*⟩ habebat: 1, 12, 1; praesidiis ⟨a praesidiis *Np.; Db.*⟩ aduersariorum Calydone et Naupacto deiectis ⟨*Ciacc.;* relictis *Oz; Np., Db.*⟩: 3, 35, 1; Q. Tullium Ciceronem et P. Sulpicium Cauilloni et Matiscone in Haeduis ad Ararim . . . conlocat: VII 90, 7; (auxiliis equitatuque comparato, multis praeterea uiris fortibus Tolosa ⟨carcasone *add.* β⟩ et Narbone ⟨*c*⟩ . . . nominatim euocatis: III 20, 2; Calenus Delphos, Thebas, ⟨et *add. codd.; Db.; del. Scal.*⟩ Orchomenum uoluntate ipsarum ciuitatium ⟨*c*⟩ recepit: 3, 55, 3;) ¶ unum (iter erat) per Sequanos, angustum et difficile, inter montem Iuram et flumen Rhodanum: I 6, 1; ¶ (continentur ex parte) tertia lacu Lemanno et flumine Rhodano: I 2, 3; ¶ cum essent (castra) inter flumina duo, Sicorim et Cingam: 1, 48, 3; Gallos . . . a Belgis Matrona et Sequana diuidit: I 1, 2; (cum ad confluentem Mosae ⟨et Rheni *add. codd.; edd.; del. Bergk; u. CC*⟩ peruenissent: IV 15, 2;) quorum (Eburonum) pars maxima est inter Mosam ac ⟨et β⟩ Rhenum: V 24, 4; ¶ interclusum itinere et Ligere ⟨*c*⟩ Caesarem . . . in prouinciam contendisse confirmabant: VII 59, 1.

huc naues undique ex finitimis regionibus et quam superiore aestate ad Veneticum bellum effecerat ⟨*c*⟩ classem iubet conuenire: IV 21, 4; simul ex ⟨et *Ciacc.*⟩ terra scalis ⟨*an* simul et terra [scalis]?⟩ et ⟨ex *O*⟩ classe moenia oppidi temptans: 3, 40, 2; quarum (nauium longarum) erant L auxilio missae ad Pompeium . . ., illae triremes omnes et quinqueremes, aptae instructaeque omnibus rebus ad nauigandum: 3, 111, 3; ¶ aggere et cratibus fossas explent: VII 86, 5; ignesque aggeri et turribus inferebantur: 2, 2, 6; ¶ (ex uallo ac ⟨et *AQ*⟩ turribus traiecti pilis muralibus interibant ⟨*c*⟩: VII 82, 1;) quod cohortes ex statione et praesidio essent emissae: VI 42, 1; omnemque aciem suam raedis et carris circumdederunt: I 51, 2; ¶ huic rei studendum, ut pabulatione et ⟨β; aut α; ac *(coni. Schn.) Fr., Db.*⟩ commeatu Romani prohibeantur ⟨*c*⟩: VII 14, 2; quid ubique habeat frumenti et ⟨*af;* ac *Ohl; Db.*⟩ nauium ostendit: 2, 20, 8; ¶ fastigate ⟨*c*⟩ atque ordinatim structo tecto . . . lateribus ⟨in lateribus *Ohl*⟩ et ⟨*recc.; om. Oz*⟩ luto ⟨lutoque *Ald.; Np., Dt.*⟩ musculus ⟨*c*⟩ . . . contegitur ⟨*u. CC*⟩: 2, 10, 5; ¶ accedebat, ut . . . ab aestu relictae ⟨*c*⟩ nihil saxa et cautes timerent: III 13, 9; trans uallem ⟨magnam *add.* β⟩ et riuum multitudinem hostium conspicatur: V 49, 5; quod prope ex omnibus partibus flumine et palude circumdata unum habeat et perangustum aditum: VII 15, 5; quae (pars oppidi) intermissa a flumine et a ⟨*om.* β⟩ paludibus ⟨palude β⟩ aditum . . . angustum habebat: VII 17, 1; ¶ materia cuiusque generis ut in Gallia est praeter fagum atque ⟨et β⟩ abietem: V 12, 5; ¶ lacte et carne uiuunt pellibusque sunt uestiti: V 14, 2; castra erant . . . aptissima . . . aquae et salis copia: 2, 37, 5; ¶ lictoresque habent in urbe et ⟨*P. Man.;* ex *Oz*⟩ Capitolio priuati ⟨*c*⟩: 1, 6, 7; completur urbs † et ius ⟨*z;* ad ius *O;* et ipsum *Hug; Db.;* et [ius] *Dt.;* campus Martius *Hell.*⟩ comitium tribunis, centurionibus, euocatis ⟨*u. CC*⟩: 1, 3, 3; (legio) in foro et porticibus sine maleficio consedit: 2, 20, 4; ¶ per eos (arbitros) fierent aestimationes possessionum et rerum, quanti quaeque earum ante bellum fuisset: 3, 1, 2; ¶ impeditos in agmine et sub sarcinis [infirmiore ⟨*c*⟩ animo] adoriri cogitabant: III 24, 3; ut matres familiae eorum sortibus et uaticiuationibus ⟨uaticinationibusque β⟩ declararent . . .: I 50, 4; quos Aduatuci . . . apud se in seruitute et catenis tenuissent: V 27, 2.

in se iura magistratuum commutari, ne ex praetura et consulatu, ut semper, sed ⟨*Ald.;* fit *Oaf;* sit *hl*⟩ per paucos probati et electi in prouincias mittantur: 1, 85, 9; inimicitiasque habebat etiam priuatas cum Caesare ex aedilitate et praetura ⟨consulatu *Beroald.*⟩ conceptas: 3, 16, 3; ¶ obsidione et oppugnationibus eos premere coepit: 3, 9, 4; sic fortuna in contentione et certamine utrum-

que uersauit, ut alter alteri inimicus auxilio salutique esset: V 44, 14; si quis appellauisset de aestimatione et de solutionibus, quae per arbitrum fierent: 3, 20, 1; Ambiorigem sibi societate et foedere adiungunt: VI 2, 2; inter se fidem et ius iurandum dant: I 3, 8; constituerunt . . . cum proximis ciuitatibus pacem et amicitiam confirmare: I 3, 1; legatos ad Vercingetorigem de pace et ⟨de *add.* β⟩ amicitia concilianda publice missos: VII 55, 4; ¶ quae (Gallia) . . . iure et legibus commutatis . . . perpetua premitur seruitute: VII 77, 16; satis esse magna utrimque incommoda accepta, quae pro disciplina et praeceptis habere possent ⟨*c*⟩: 3, 10, 4; ¶ quantum ⟨*c*⟩ cursu et uiribus efficere potuerunt: IV 35, 3; quos ad capiendam fugam naturae et uirium infirmitas impediret: VII 26, 3; ¶ ut ⟨*c*⟩ cogitata praeclare eloqui possent, non nulli studio et usu elaborauerunt: *ap. Cic. Brut.* 253; ¶ quorum timor cum fremitu et concursu significaretur: IV 14, 3; accidit, ut . . . clamore et fletu ⟨fremitu *Rud. Schneider*⟩ omnia complerentur: V 33, 6; clamore et ululatu suorum animos confirmabant: VII 80, 4; ¶ mensium ⟨*c*⟩ et annorum initia sic obseruant ⟨*c*⟩, ut: VI 18, 2; ¶ monuitque . . ., ad nutum et ad tempus omnes res ab iis administrarentur: IV 23, 5; ut . . . cognosceret consiliumque pro tempore et pro re caperet: V 8, 1; cum . . . hostes loco et numero, nostri uirtute confiderent: VII 50, 1; ¶ fame et ⟨atque β⟩ inopia adductos (se) clam ex castris exisse, si quid frumenti aut pecoris in agris reperire possent ⟨*c*⟩: VII 20, 10; plena erant omnia timoris et luctus: 2, 41, 8; quodcumque addebatur subsidio, id . . . terrorem et periculum augebat: 3, 64, 2; ¶ amicitiam populi Romani sibi ornamento et praesidio, non detrimento esse oportere: I 44, 5; urbem, quae et ⟨*add.* β; *Schn.*; *om.* α; *rell. edd.*⟩ praesidio et ornamento sit ciuitati ⟨ciuitatis β⟩: VII 15, 4; ¶ Dumnorix gratia et largitione apud Sequanos plurimum poterat: I 9, 3; haec noua sit ratio uincendi, ut misericordia et liberalitate nos muniamus: *ap. Cic. ad Att.* IX 7 *C*, 1; erant plena laetitia et gratulatione omnia: 1, 74, 7; (quod de sua salute impetrauerit, fore etiam reliquis ad suam spem solacio ⟨ad suam spei et solacio *Ciacc.*⟩: 1, 22, 6;) ¶ eadem ⟨*c*⟩ se . . . perpessos labore et patientia maximum bellum confecisse: 3, 47, 6; tamen uirtute et patientia nitebantur: 1, 45, 6; illi adhibita audacia et uirtute . . . naues soluunt: 3, 26, 1; ut re confecta omnes curam et diligentiam remittunt: 2, 13, 2; se ⟨*c*⟩ . . . iustitia et aequitate uelle superare: 1, 32, 8; nec ⟨*c*⟩ minus se in ⟨*c*⟩ milite modestiam et continentiam ⟨et cont. *om.* β⟩ quam uirtutem atque animi magnitudinem desiderare: VII 52, 4; Ariouistum . . . magis ratione et consilio quam uirtute uicisse: I 40, 8; ¶ neque homines . . . temperaturos ab iniuria et maleficio existimabat: I 7, 5; finitimis imperauit, ut ab iniuria et maleficio se suosque prohiberent: II 28, 3; ut sine maleficio et iniuria transeant: I 9, 4; ¶ ille ignominia et dolore permotus . . . simulauit: 3, 21, 4; impellit alios auaritia, alios iracundia et temeritas: VII 42, 2.

b): quod hominem honestissimum prouinciae Galliae, suum familiarem et hospitem, . . . sibi restitutum uidebat ⟨*c*⟩: I 53, 6; huc . . . Thessalos ac reliquarum gentium et ciuitatum ⟨*c*⟩ adiecerat: 3, 4, 6; ¶ ubi tantos suos labores et apparatus male cecidisse uiderunt: 2, 15, 1; ¶ tanta subito malacia ac ⟨et β⟩ tranquillitas exstitit, ut: III 15, 3; ¶ hoc ipso tempore et ⟨*om. k & uett. codd. Urs.*⟩ casu Germani equites interueniunt: VI 37, 1; ¶ maiore strepitu et tumultu, quam populi Romani fert consuetudo, castra moueri iubet: VI 7, 8; ¶ Viridomarus, pari ⟨et *add. Alanus*⟩ aetate et gratia, sed genere dispari, . . . (conuenerat): VII 39, 1; ¶ neque . . . de tanta uoluptate et gratulatione quicquam fortuna deminuerat: I 53, 6; aduentus enim L. Nasidii summa spe et uoluntate ciuitatem compleuerat: 2, 4, 4; ad eum omni celeritate et studio incitatus ferebatur: 3, 78, 2; quod eius discessu Romani tanta oportunitate et celeritate uenissent: VII 20, 1; ¶ magnam tamen haec res illis offensionem et contemptionem ad omnes attulit: 3, 60, 2; qua necessitate et ignominia permotus Libo discessit: 3, 24, 4; quod non sine summo timore et desperatione id factum uidebatur: V 33, 5; naues totae factae ex robore ad quamuis uim et contumeliam perferendam: III 13, 3; ¶ Iccius Remus, summa nobilitate et gratia inter suos, . . . mittit: II 6, 4; Procillum, C. Valerii Caburi filium, summa uirtute et humanitate adulescentem: I 47, 4; Allobroges . . . magna cum ⟨*om. AQ*⟩ cura et diligentia suos fines tuentur: VII 65, 3; comprehendunt utrumque et orant, ne sua dissensione et pertinacia rem in summum periculum deducant: V 31, 1; eadem et perfidia et simulatione usi Germani ⟨eadem simulatione et perfidia germani usi β⟩ . . . uenerunt: IV 13, 4.

c): Eburones, Neruii, Aduatuci atque horum omnium socii et clientes ⟨clientesque β⟩ legionem oppugnare incipiunt: V 39, 3; ¶ hostes uiderunt ea, quae diu longoque spatio refici non posse sperassent, paucorum dierum opera et labore ita refecta, ut: 2, 16, 1; quorum uocibus et concursu terrentur infirmiores: 1, 3, 5; omnium seniorum, matrum familiae, uirginum precibus et fletu excitati . . . naues conscendunt: 2, 4, 3; quorum studio et uocibus excitatus Caesar . . . iudicat: 1, 64, 4; ¶ ut non solum in pristinum statum redissent, sed omnium temporum dignitatem et gratiam antecessisse uiderentur: VII 54, 4; cuius ipse honori et dignitati semper fauerit adiutorque fuerit: 1, 7, 1.

d): tantum usu cotidiano et exercitatione efficiunt, uti: IV 33, 3; ¶ antecedebat testudo . . . conuoluta omnibus rebus, quibus ignis iactus et lapides ⟨lapidis *Ciacc.*⟩ defendi possent ⟨posset *Ciacc.*⟩: 2, 2, 4; ¶ [qua re . . . languore militum et uigiliis periculum augeatur: V 31, 5.]

e): alteri ad impedimenta et carros suos se contulerunt ⟨*u. CC*⟩: I 26, 1.

Sedulius ⟨*c*⟩, dux et princeps Lemouicum ⟨*c*⟩, occiditur: VII 88, 4; ¶ Segni Condrusique, ex gente et numero Germanorum, qui sunt inter Eburones Treuerosque, . . . miserunt: VI 32, 1; ¶ cum de loco et ⟨de *add. al; Db.*⟩ tempore eius rei controuersia inferretur: 1, 86, 2; ¶ conspicati ex oppido caedem et fugam suorum . . . reducunt: VII 88, 5; ¶ negat se more et exemplo populi Romani posse iter ulli per prouinciam dare: I 8, 3; ¶ uti opinione et amicitia populi Romani tuti esse possint: IV 16, 7; hi propter propinquitatem et celeritatem ⟨cel. et prop. β⟩ hostium nihil iam Caesaris imperium exspectabant ⟨*c*⟩: II 20, 4; magis eos pro nomine et uetustate quam pro meritis in se ciuitatis conseruans: 2, 22, 6; sed labore et perseuerantia nautarum ⟨et *add. codd.; Np.; del. Db., Dt.*⟩ uim tempestatis superari posse sperabat: 3, 26, 3; diuturni laboris detrimentum ⟨*c*⟩ sollertia et uirtute militum breui reconciliatur: 2, 15, 4; partim qui mobilitate et leuitate animi nouis imperiis studebant: II 1, 3; quod detrimentum culpa et temeritate legati sit acceptum: V 52, 6; nihil se propter inscientiam leuitatemque ⟨et leuitatem β⟩ uulgi grauius de ciuitate iudicare: VII 43, 4; nostri . . . tarditate et grauitate nauium impediebantur: 1, 58, 3.

iniuriam in eripiendis legionibus ⟨*c*⟩ praedicat, crudelitatem et insolentiam in circumscribendis tribunis plebis: 1, 32, 6.

f): neque iam longe abesse ab iis, quos miserat, exploratoribus et ab Remis cognouit: II 5, 4; quem (equitatum) ex omni prouincia et Haeduis atque eorum sociis coactum habebat: I 15, 1; ¶ Caesar singulis legionibus singulos ⟨*del. A. Miller*⟩ legatos et quaestorem praefecit: I 52, 1; Labienum cum duabus legionibus ⟨duab. c. leg. α; *edd.*⟩ et equitatu in Sequanos proficisci iubet: VII 90, 4; magnum numerum leuis armaturae et sagittariorum . . . imponit: 3, 62, 2; (haec insula . . . in mare iactis molibus angusto itinere ut ⟨*Kraff.. Schiller;* et *codd.; edd.*⟩ ponte cum oppido coniungitur: 3, 112, 2;) quin paene circumuallati atque omni exitu et pabulatione interclusi uiderentur: VII 44, 4; ¶ cur enim potius Haedui de suo iure et de legibus ad Caesarem disceptatorem quam Romani ad Haeduos ueniant? VII 37, 5; quod nullo ordine et sine timore iter fecerant: 2, 26, 4.

g): trans uallem ⟨magnam *add. β; Schn.*⟩ et riuum multitudinem hostium conspicatur: V 49, 5.

tribunos militum et praefectos circummittit atque hortatur: 1, 21, 4; multum (pudorem) etiam tribunorum militum et centurionum praesentiam adferre: 1, 67, 4; (erat) magnus numerus equitum Romanorum et decurionum, quos ex municipiis Domitius euocauerat: 1, 23, 2; turmisque ⟨que *om.* β⟩ equitum et cohortibus uisis . . . hostes ⟨*CC*⟩ proelium committunt: VII 88, 1; ita sine periculo legionum et paene sine uulnere bellum conficiemus: 3, 86, 4; Aquitania . . . spectat inter occasum solis et septentriones: I 1, 7.

h): quam ⟨*c*⟩ (Hercyniam siluam) Eratosthenі ⟨*c*⟩ et quibusdam Graecis fama notam ⟨*c*⟩ esse uideo: VI 24, 2; (hos ⟨*c*⟩ sequuntur Byllidenses *et Amantini et reliquae finitimae ciuitates: 3, 12, 4;) hunc Marcellus collega et plerique magistratus consecuti sunt: 1, 14, 2; interea Commius reliquique ⟨et reliqui β⟩ duces . . . ad Alesiam perueniunt: VII 79, 1; ¶ centurionibus et paucis militibus intromissis: VII 12, 4; quid sine imperatore et sine reliquis legionibus adulescentulo duce efficere possent: III 21, 1; cum . . . legiones Fabianae duae flumen transissent impedimentaque et omnis equitatus sequeretur, subito ui uentorum et aquae magnitudine pons est interruptus: 1, 40, 3; item Lisso Parthinisque et omnibus castellis quod esset frumenti conquiri iussit: 3, 42, 4; bucinatore in castris et paucis

ad speciem tabernaculis ⟨-li *Ox*⟩ relictis: 2, 35, 7; ¶ erat inter oppidum Ilerdam et proximum collem ⟨*cod. Vrs.; Vascos.*; in oppido ilerda et proximo colle *Ox*⟩ . . . planitia ⟨*c*⟩: 1, 43, 1; aditusque habebat ad portum et ad reliqua uaualia: 3, 112, 8; ¶ Belgae . . . spectant in *septentriones et orientem solem: I 1, 6; totis ⟨*c*⟩ fere ⟨*c*⟩ a fronte et ab sinistra parte nudatis castris ⟨*c*⟩: II 23, 4; ¶ summamque ibi copiam frumenti et reliqui commeatus nactus exercitum . . . reficit ⟨*c*⟩: VII 32, 1; (cohortemque postea duplici stipendio, frumento, ueste, cibariis militaribusque ⟨frum., ueste et aliis militaribus *Voss.*; frum., ueste et uariis militaribus *J. M. van Gent*; frumentoque et pecuariis militaribusque *Hell.*; *u. CC*⟩ donis amplissime donauit: 3, 53, 6;) cum toto tempore frigore ⟨luto, frigore *β*⟩ et adsiduis imbribus tardarentur: VII 24, 1; ¶ quoniam . . . facultas conloquendi non fuerit atque ipse ⟨*c*⟩ Brundisium sit uenturus, interesse rei publicae et ⟨ut *z*⟩ communis salutis se cum Pompeio conloqui: 1, 24, 5; non iniquitatem loci atque angustias praeoccupatis castris et ancipitem ⟨angustias, non praeocc. castr. ancipitem *Ciacc.*⟩ terrorem intra extraque munitiones . . . causae fuisse cogitabant: 3, 72, 2; qui (timor nouarum tabularum) fere ⟨*c*⟩ bella et ciuiles dissensiones sequi consueuit: 3, 1, 3; quos spes praedandi studiumque bellandi ab agri cultura et cotidiano labore reuocabat: III 17, 4; omniaque ex uictoria et ex sua liberalitate sperarent: 3, 6, 1; summamque habet iustitiae ⟨iustitiam *β*⟩ et bellicae laudis opinionem: VI 24, 3.

imperant Haeduis atque ⟨et *β*⟩ eorum clientibus . . . milia XXXV: VII 75, 2; haec Afranius Petreiusque et eorum amici pleniora etiam . . . ad suos perscribebant: 1, 53, 1; equitesque ab his arcessit et leuis armaturae pedites, qui inter eos proeliari consuerant: VII 65, 4; quodque ei et ⟨*om. β*⟩ filius et fratris filius a ⟨*c*⟩ Caesare remissi ⟨*c*⟩ essent: V 27, 2; eodem naues, quas demonstrauimus aggere et leuis armaturae militibus completas, . . . mittit: 3, 62, 3; frumentumque in agris et pecoris copiam nactus: VII 56, 5; ¶ pars magna in fossis munitionibusque et fluminis ripis oppressa . . . interiit ⟨*c*⟩: 3, 71, 2; oppida incendi oportere, quae non munitione et loci natura ab omni sint periculo tuta: VII 14, 9.

i): ex Afranianis interficiuntur T. Caecilius, primi pili centurio, et praeter eum centuriones IIII, milites amplius CC: 1, 46, 5; crebras stationes disponunt equitum et cohortium alariarum: 1, 73, 3; ¶ aggeremque omnem noctu in scaphas et naues actuarias imponit: 3, 62, 2; ¶ capilloque sunt promisso atque omni parte corporis rasa praeter caput et labrum superius: V 14, 3; ¶ huc addit pauca de causa et de copiis auxiliisque suis: 3, 16, 5; ¶ biduoque et noctibus tribus nauigatione consumptis adpellit ad eum locum: 2, 23, 1; ¶ proinde habeat rationem posteritatis et periculi sui ⟨*u. CC*⟩: 1, 13, 1.

fossamque ⟨que *om. β*⟩ et maceriam ⟨*c*⟩ sex ⟨*c*⟩ in altitudinem pedum praeduxerant ⟨*c*⟩: VII 69, 5; ¶ Heluetii iam per angustias et fines Sequanorum suas copias traduxerant: I 11, 1; in eam spem uenerat se sine pugna et sine uulnere suorum rem conficere posse: 1, 72, 1; labore et multitudine telorum uostros uicit: 3, 40, 2; ¶ harum est consimilis capris figura et uarietas pellium: VI 27, 1; (hoc opus) ad utilitatem et defensionem urbium summam habet oportunitatem: VII 23, 5; fore . . ., ut duces aduersariorum occasione et beneficio fortunae ad nostros opprimendos uterentur: 1, 40, 7.

f): qua uoce et quo senatus consulto populus Romanus ad arma sit uocatus: 1, 7, 5; (Suessiones,) fratres consanguineosque suos, qui eodem iure et ⟨*om. fh*⟩ isdem legibus utantur, unum imperium unumque ⟨imp. unumque *om. β*⟩ magistratum cum ipsis habeant: II 3, 5; ex his omnibus iudicat rebus, quanto cum periculo et quanta cum ⟨*om. β*⟩ uirtute res sint administratae: V 52, 3; ¶ Labienum . . . cum duabus legionibus et iis ducibus, qui iter cognouerant, summum iugum montis ascendere iubet: I 21, 2; in summo iugo duas legiones, quas in Gallia citeriore proxime conscripserat, et omnia auxilia conlocari . . . iussit: I 24, 2; magnoque comitatu et multis iumentis uenerant: 3, 61, 1; feruentes *fusiles ex argilla glandes fundis ⟨*om. β*⟩ et feruefacta iacula ⟨iacula feruef. *β*⟩ . . . iacere coeperunt: V 43, 1; milites cohortatus, ut suae pristinae uirtutis et ⟨tot *add. β*; *Schn.*⟩ secundissimorum proeliorum retinerent memoriam ⟨*c*⟩: VII 62, 2; consuesse enim deos . . . his secundiores interdum res et diuturniorem impunitatem concedere: I 14, 5; ¶ magni ponderis saxa et praeacutas trabes in muro conlocabant ⟨*c*⟩: II 29, 3; ¶ alterum (esse) Cotum, . . . hominem summae potentiae et magnae cognationis: VII 32, 4.

coactis equitum VIII milibus ⟨milibus VIII *β*; milibus *om.* AB^1M^1⟩ et peditum circiter CCL ⟨*c*⟩ haec in Haeduorum finibus

recensebantur: VII 76, 3; ¶ cum se bis expertos dicerent, Ariouisti bello et Tencterorum transitu: V 55, 2; ueritus, ne militum introitu et ⟨in *Ciacc.*⟩ nocturni temporis licentia oppidum diriperetur: 1, 21, 2; quod . . . Gallis autem prouinciarum ⟨*CC*⟩ propinquitas et transmarinarum rerum notitia multa ad copiam atque usus ⟨*c*⟩ largitur: VI 24, 5.

omnem equitatum et leuis armaturae Numidas, funditores sagittariosque pontem ⟨*CC*⟩ traducit: II 10, 1; Labieno . . . cum tribus legionibus et equitum milibus duobus relicto: V 8, 1; Caesarem duobus exercitibus et locorum angustiis facile intercludi posse frumentoque prohiberi: 1, 17, 1; ¶ edocet, quanto detrimento et quot uirorum fortium morte necesse sit constare uictoriam: VII 19, 4.

(praemiserat) auxilia peditum V milia ⟨*c*⟩, equitum III milia, *quae* omnibus superioribus bellis habuerat, et parem ex Gallia numerum . . .; † huic ⟨et CCCC *R. Menge; u. CC*⟩ optimi generis hominum: 1, 39, 2; magno esse Germanis dolori Ariouisti mortem et superiores nostras uictorias: V 29, 3; nulla tamen uox est ab ⟨*c*⟩ iis audita populi Romani maiestate et superioribus uictoriis indigna: VII 17, 3.

l): Caesar desiderauit milites DCCCCLX et equites * * * Tuticanum Gallum, senatoris filium, notos equites Romanos C. Fleginatem Placentia ⟨*sic Np.:* DCCCCLX et notos equites r. flegmatem tuticanum gallum, senatoris filium, e. flegmatem placentia *Oz*⟩: 3, 71, 1; ipse cum legionibus expeditis IIII et equitibus DCCC in fines Treuerorum proficiscitur: V 2, 4; cohortibus decem ad mare relictis et equitibus trecentis: V 9, 1; Cn. Domitium Caluinum cum legionibus duabus ⟨*om. f*⟩, XI. et XII., et equitibus D in Macedoniam proficisci iussit: 3, 34, 3; eo legiones XII, ⟨et *add. Cellarius*⟩ equitatum ⟨que *add. b*⟩ omnem uenire iusserat: 3, 2, 1; Caesar . . . cum legione . . . equitibusque DCCC et nauibus longis Rhodiis X et Asiaticis paucis Alexandriam peruenit: 3, 106, 1; signaque militaria ex proelio ad Caesarem sunt relata CLXXX et aquilae VIIII: 3, 99, 4; ¶ planities erat magna et in ea tumulus terrenus satis grandis: I 43, 1.

Neruii uallo pedum X ⟨*c*⟩ et fossa pedum XV hiberna cingunt: V 42, 1; erat eo loco fossa pedum ⟨pedes *z*⟩ XV et uallum contra hostem in altitudinem pedum X: 3, 63, 1.

Pothinus ⟨nutricius pueri et procurator regni, in parte ⟨*c*⟩ Caesaris *add. codd.; Np., Dt.; del. Kran.; Db.*⟩ . . . a Caesare est interfectus: 3, 112, 11; ¶ neque idcirco Caesar opus intermittit ⟨*c*⟩ confisus praesidio legionum trium et munitione fossae: 1, 42, 3; ne committeret, ut is locus . . . ex calamitate populi Romani et internecione exercitus nomen caperet aut memoriam proderet: I 13, 7; Labienus interitu Sabini et ⟨*om. β*⟩ caede cohortium cognita . . . litteras Caesari remittit ⟨*c*⟩: V 47, 4; pro multitudine autem hominum et pro gloria belli atque fortitudinis angustos se fines habere arbitrabantur: I 2, 5; non se hostem uereri, sed angustias itineris et ⟨*B²h; om. αa; Np., Fr.: cf. Hell. Ph. 19, 509*⟩ magnitudinem siluarum . . . aut . . . timere dicebant: I 39, 6; magnitudine operum . . . et celeritate Romanorum permoti legatos . . . mittunt: II 12, 5; instructo exercitu magis ut loci natura deiectusque ⟨delectusque *X; Db., Hld.*⟩ collis et necessitas temporis quam ut rei militaris ratio atque ordo postulabat: II 22, 1; ne qua . . . ex ⟨*om. β*⟩ eorum concursu ⟨concursu eorum *β*⟩ et misericordia uulgi seditio oreretur: VII 28, 6; temporibusque rerum et spatiis locorum et ⟨*N; in Oz; Forchh.; del. Np.; Db.*⟩ custodiarum uaria ⟨*c*⟩ diligentia ⟨*c*⟩ animaduersa ⟨-sis *Forchh.*⟩: 3, 61, 3; (diductisque ⟨*c*⟩ nostris paulatim nauibus et ⟨*om. b; Np., Db.*⟩ artificio gubernatorum et ⟨*add. E. Hoffm.; om. codd.; Np.*⟩ mobilitati nauium locus dabatur: 2, 6, 2;) quod beneficio deorum immortalium et uirtute eorum expiato incommodo neque hostibus diutina laetitia ⟨*c*⟩ neque ipsis longior dolor relinquatur: V 52, 6; fiebat aequitate decreti et humanitate Trebonii, . . . ut: 3, 20, 2.

Galbam cum legione duodecima et parte equitatus in Nantuates ⟨*c*⟩, Veragros Sedunosque misit: III 1, 1; (uicisse Romanos) artificio quodam et scientia oppugnationis: VII 29, 2.

in hac sunt insula domicilia Aegyptiorum et uicus oppidi magnitudine: 3, 112, 3.

harum omnium rerum facultates sine ullo periculo pons Ilerdae praebebat et loca trans flumen integra: 1, 49, 2.

ipsum . . . sororem ex matre et propinquas suas nuptum in alias ciuitates conlocasse: I 18, 7; ¶ reliqui uulneribus ex proeliis et labore ac magnitudine itineris confecti consequi non potuerant: 3, 106, 2.

m): unam legionem, quam proxime . . . conscripserat, et cohortes V in Eburones . . . misit: V 24, 4; feruentes *fusiles ex argilla glandes fundis ⟨*om. β*⟩ et feruefacta iacula ⟨iac. feruef. *β*⟩ . . . iacere coeperunt: V 43, 1; quarum (co-

piarum) erat summa ueteranarum ⟨c⟩ trium legionum uniusque tironum et equitum DCCC: 3, 29, 2; his rebus et feriis Latinis comitiisque omnibus perficiendis XI dies tribuit: 3, 2, 1.

cum loci natura et munitio castrorum aditum ⟨c⟩ prohibebant, tum ⟨CC⟩: 2, 35, 5; (Caesaris profectionem, adueutum ⟨Oahl; et aduentum f⟩ Pompei docuerunt: 3, 79, 6;) ueritus, ne qua in castris ex ⟨om. β⟩ eorum concursu ⟨conc. eor. β⟩ et misericordia uulgi seditio oreretur: VII 28, 6; ita multorum mensium ⟨c⟩ labor hostium perfidia et ui tempestatis puncto temporis interiit: 2, 14, 4; quarum rerum magnam partem temporis ⟨c⟩ breuitas et successus ⟨incursus β⟩ hostium impediebat: II 20, 2; hominum et locorum notitia et usu eius prouinciae nactus aditus ad ea conanda: 1, 31, 2.

munitis castris duas ibi legiones reliquit et partem auxiliorum: I 49, 5; illum Italia expulsum amissa Sicilia et Sardinia duabusque Hispaniis et cohortibus *in* Italia atque Hispania ciuium Romanorum centum atque XXX: 3, 10, 5; ¶ (deiectus ⟨delectus X⟩ collis et necessitas temporis: II 22, 1 *u.* f);) ¶ si quos aduersum proelium et fuga Gallorum commoueret: I 40, 8; audit Iubam reuocatum finitimo bello et controuersiis Leptitanorum restitisse in regno: 2, 38, 1; graui etiam pestilentia conflictati ex diutina conclusione et mutatione uictus: 2, 22, 1; ut instituta ratio et consuetudo exercitus Romani postulabat: VI 34, 6.

huius quoque spatii pars ea, quae ad arcem pertinet, loci natura et uallo altissimo ⟨*sic Kraff.*; ualle altissima *codd.*; *edd.*⟩ munita longam et difficilem habet oppuguationem: 2, 1, 3.

n): postremo quid uiro bono et quieto et bono ciui magis conuenit quam abesse a ciuilibus controuersiis? *ap. Cic. ad Att.* X 8 *B*, 2; quod de re tanta et a tam perito imperatore ⟨et *add. a*⟩ nihil frustra confirmari uidebatur: 3, 87, 7; quibus ad recipiendum crates derectae ⟨c⟩ longuriique obiecti ⟨obtecti z⟩ et institutae fossae magno impedimento fuerunt: 3, 46, 5.

reliquae legiones cum tribunis militum et primorum ordinum centurionibus egerunt: I 41, 3; Sabinus quos in praesentia tribunos militum circum se habebat et primorum ordinum centuriones se sequi iubet: V 37, 1; Iuba . . . II milia Hispanorum et Gallorum equitum . . . et peditum eam partem, cui maxime confidebat, Saburrae summisit ⟨c⟩: 2, 40, 1; subito ui uentorum ⟨ui uent. *1 dett.*; *pr. edd.*; iumentorum *Oz*⟩ et aquae magnitudine pons est interruptus: 1, 40, 3.

equitatumque omnem et peditum milia X sibi celeriter mitterent: VII 34, 1; ciues Romanos eius prouinciae sibi . . . HS ⟨c⟩ CLXXX et argenti pondo ⟨c⟩ XX milia . . . polliceri coegit: 2, 18, 4; dies natales et mensium ⟨c⟩ et annorum initia sic obseruant, ut: VI 18, 2.

**quod* infamia atque indignitas rei et oppositus mons Cebenna uiarumque difficultas impediebat: VII 56, 2; [leuitate armorum et cotidiana exercitatione nihil iis ⟨c⟩ noceri posse: V 34, 4.]

o): relinquebatur, ut ex longinquioribus regionibus Galliae Picenique et a freto naues essent exspectandae: 1, 29, 2.

postridie terram attigit Germiniorum. saxa inter et ⟨attigit. inter Cerauniorum saxa et *Em. Hoffm.*⟩ alia loca periculosa quietam nactus stationem . . . milites exposuit: 3, 6, 3; ¶ ad eos Curio equitatum et duas Marrucinorum cohortes mittit: 2, 34, 3; uelle sese de re publica et summis utriusque rebus cum eo agere: I 34, 1; etsi propter multitudinem et ueterem belli gloriam paucitatemque nostrorum se tuto dimicaturos existimabant: III 24, 2; ¶ Aquitania a Garumna flumine ad Pyrenaeos montes et eam partem Oceani, quae est ⟨c⟩ ad Hispaniam, pertinet; spectat inter occasum solis et septentriones: I 1, 7.

p): quaecumque bella geri uellet, sine ullo eius labore et periculo (se) confecturum: I 44, 13; ¶ (cum . . . signa eius militaria atque arma Capuae essent comprensa et familia Neapoli, uis atque proditio oppidi appareret ⟨*sic Np.*; *sed u. CC*⟩: 3, 21, 5.)

nuntiatum est adesse Scipionem cum legionibus ⟨c⟩ magna ⟨et *add. dett.*⟩ opinione et fama omnium: 3, 36, 1; haec *tum facta sunt in consilio, *magna*que* spe et laetitia omnium discessum est: 3, 87, 7.

compluresque tribuni militum et ⟨O^2; *om.* O^1z⟩ centuriones ad Caesarem ueniunt seque ei commendant: 1, 74, 4; ¶¶ multaque praeterea, quae nimiam luxuriam et uictoriae fiduciam designarent: 3, 96, 1; ¶¶ eodem uictu et ⟨*om.* β⟩ cultu corporis utuntur: VI 24, 4; ut (nostra classis) una celeritate et pulsu remorum ⟨incitatione *add.* β⟩ praestaret: III 13, 7; summaque alacritas et cupiditas belli gerendi *iniecta est: I 41, 1; ¶ factum est . . . uirtute militum et superiorum pugnarum exercitatione, ut: III 19, 3; ut eo neglecto sacramento, quo tenemini,

respiciatis illud, quod deditione ducis et capitis deminutione sublatum est: 2, 32, 9; ¶¶ desiderauit . . . tribunos militum et centuriones XXXII: 3, 71, 1.

bis tantus exercitus clamor et signorum sonus exauditus est, ut: 3, 105, 3; ¶¶ ipso terrore equorum et strepitu rotarum ordines plerumque perturbant: IV 33, 1; ¶¶ L. Aurunculeius compluresque tribuni militum et primorum ordinum centuriones nihil temere agendum . . . existimabant ⟨*c*⟩: V 28, 3.

quod magna esse Pompei beneficia et magnas clientelas in citeriore prouincia sciebat: 2, 18, 7; magna uis eorum est ⟨*c*⟩ et magna uelocitas: VI 28, 2.

qualis esset natura montis et qualis ⟨quales *BMh*⟩ in circuitu ascensus: I 21, 1; ¶¶ Catonem ueteres inimicitiae Caesaris incitant et dolor repulsae: 1, 4, 2; ¶¶ quorum aduentu magna cum auctoritate et magna cum hominum multitudine bellum gerere conantur: III 23, 4; ¶¶ aliique complures adulescentes (erant) et magnus numerus equitum Romanorum et decurionum: 1, 23, 2; ipse cum quinque legionibus et pari numero equitum, quem in continenti reliquerat ⟨*c*⟩, . . . soluit: V 8, 2; qui ab ⟨*c*⟩ decumana porta ac ⟨et β⟩ summo iugo collis nostros uictores flumen transisse ⟨*c*⟩ conspexerant: II 24, 2; turres . . . multis tormentis et omni genere telorum completas: 1, 26, 1; ¶¶ P. Crassum cum cohortibus legionariis duodecim et magno numero equitatus in Aquitaniam proficisci iubet: III 11, 3; ut ⟨*om. Nhl*⟩ erant loca montuosa et † ad specus ⟨asperae *Wölff.*; *u. CC*⟩ angustiae uallium: 3, 49, 4; ¶¶ iam de Haeduorum defectione et ⟨*om.* β⟩ secundo Galliae motu rumores adferebantur: VII 59, 1; sed operum magnitudo et continens omnium dierum labor . . . perficiendi spatium non dabat: 3, 63, 4; ¶¶ in hoc ⟨*c*⟩ tractu oppidi pars erat regiae exigua ⟨*u. CC*⟩ . . . et theatrum coniunctum domui, quod ⟨*del. E. Hfm.*; *Db.*⟩ arcis tenebat locum aditusque habebat ad portum et ad reliqua naualia: 3, 112, 8; ¶¶ factum imprudentia Biturigum et nimia obsequentia reliquorum, uti: VII 29, 4; satis esse magna utrimque incommoda accepta . . .; *se* morte Curionis et detrimento Africani ⟨*c*⟩ exercitus tanto militumque deditione ad Curictam ⟨*c*⟩: 3, 10, 5.

ββ) adiect. et partic., quae substantiuorum uice funguntur: uidere licuit . . . L. etiam Lentuli et non nullorum tabernacula protecta hedera: 3, 96, 1; ut potius priuato paucorum et latronum quam regio consilio susceptum bellum uideretur: 3, 109, 6; **(**detractis cohortibus duabus et compluribus singillatim . . . absentibus ⟨*B*²β; *Schn.*; *om.* α; *rell. edd.*⟩: III 2, 3;**)** militibus in contione agros . . . pollicetur, quaterna ⟨*Glar.*; XL *codd.*⟩ in singulos iugera et pro rata parte centurionibus euocatisque: 1, 17, 4; P. Attii equitatus omnis et una leuis armaturae ⟨*Ald.*; armatura et *codd.*⟩ interiecti complures . . . cernebantur: 2, 34, 2; ¶ Ambarri, necessarii et consanguinei Haeduorum, Caesarem certiorem faciunt: I 11, 4; nulla interposita mora sauciorum modo et aegrorum habita ratione impedimenta . . . praemisit: 3, 75, 1; accedebat, ut . . . alios alii ⟨*c*⟩ deinceps exciperent integrique et recentes defetigatis succederent: V 16, 4; ¶ **(**quo ⟨*c*⟩ lege communi omnes puberes ⟨et *add.* α⟩ armati conuenire consuerunt ⟨*c*⟩: V 56, 2;**)** ¶ erant complures honesti adulescentes, senatorum filii et ordinis equestris: 1, 51, 3.

γγ) pronom. inter se et cum subst.: erant plena laetitia et gratulatione omnia, ⟨et *addend. censet Dt.*, *haud scio an recte*⟩ eorum, qui tanta pericula uitasse, et eorum, qui sine uulnere tantas res confecisse uidebantur, magnumque . . .: 1, 74, 7; et ⟨*c*⟩ ii, qui . . . et ii, qui: VII 80, 4 *u.* II. 1. **a) α) γγ)**; ¶ neque ipsos in his contentionibus, quas Haedui secum et cum Sequanis habuissent, auxilio populi Romani usos esse: I 44, 9; prouinciam omnem in sua et Pompei uerba ius iurandum adigebat: 2, 18, 5; hunc ⟨incitatum *add. codd.*; *edd.*; *del. Kran.*; incitatum a *add. Vielh.*; *Dt.*⟩ suis et regis inflatum ⟨*del. Forchh.*⟩ pollicitationibus quae fieri uellet litteris nuntiisque edocuit: 3, 108, 2; petierunt, ne se et communes liberos hostibus ad supplicium dederent: VII 26, 3; ratio confecta erat, qui numerus domo exisset eorum, qui arma ferre possent, et item separatim pueri, senes mulieresque: I 29, 1; heredes erant scripti ex duobus filiis maior et ex duabus filiabus ⟨*b*: *om. rell.*⟩ ea, quae aetate antecedebat: 3, 108, 3; quod . . . turpissimum sibi et rei publicae esse arbitrabatur: I 33, 2; quem Caesar, ut erat de se meritus et de re publica, . . . ad primipilum se traducere pronuntiauit: 3, 53, 5; ut se et populum Romanum . . . in libertatem uindicaret: 1, 22, 5; controuersias regum ad populum Romanum et ad se, quod esset consul, pertinere existimans: 3, 107, 2; quod ea omnia non modo iniussu suo et ciuitatis, sed etiam inscientibus ipsis fecisset: I 19, 1; armal

familiam: cum hac et praetoria cohorte caetratorum barbarisque equitibus paucis . . . aduolat: 1, 75, 2; ¶ quinque cohortes frumentatum in proximas segetes mittit ⟨*c*⟩, quas inter et castra unus omnino collis intererat: VI 36, 2; moratus ad flumen, quod inter eum et Domitii castra fluebat: 3, 37, 1; ¶ imperat certum numerum militum ciuitatibus, quem et quam ante diem in castra adduci uelit: VII 31, 4; magistratus . . . gentibus cognationibusque hominum . . . quantum et ⟨β; *Aim.*; ei α⟩ quo loco uisum est agri ⟨*c*⟩ attribuunt: VI 22, 2; ¶ Scipionem . . . impellit . . . adulatio atque ostentatio sui et potentium, qui in re publica iudiciisque tum plurimum pollebant ⟨*CC*⟩: 1, 4, 3; (tertium iam hunc annum regnantem inimici ⟨*c*⟩ multis palam ⟨*c*⟩ ex ciuitate ⟨et iis *add.* α; *u.* *CC*⟩ auctoribus interfecerunt: V 25, 3.)

β) **adiectiua (et numeralia) et participia (ui adiect.); αα) posit.; a) adiect. (et numer.): aa)**: adcliuis *u.* **b)** editus; — collis nascebatur aduersus huic et contrarius: II 18, 2; *cf.* **gg)**; — ut, quicumque accidisset casus, hunc quieto et aequo animo ferret: 1, 75, 1; — omnes alacres et fiduciae ⟨*c*⟩ pleni ad Alesiam proficiscuntur: VII 76, 5; — duae sunt Albae, alia ista, quam nouimus in † Aricia, et alia hic in † Italia: *ap. Pomp. comm. art. Don. (gramm. Lat. V p. 144 ed. Keil); cf.* **cc)**; — unum (iter erat) per Sequanos, angustum et difficile: I 6, 1; castra . . . conspicit . . . admodum munita natura loci, . . . aditu ad castra difficili et angusto: 2, 25, 1; dorsum esse eius iugi prope aequum, sed ⟨hunc *add.* α⟩ siluestre ⟨*c*⟩ et angustum ⟨*u.* *CC*⟩, qua . . .: VII 44, 3; — erat uallis inter duas acies . . . difficili et ⟨aut *NO*⟩ arduo ascensu: 2, 34, 1; — Asiaticus *u.* **gg)**; — ((Albici,) homines asperi et ⟨atque *N*⟩ montani et ⟨*NO*; *om. edd.*⟩ exercitati in armis: 1, 57, 3;) inde excipere loca aspera et montuosa: 1, 66, 4; (quod sunt loca aspera ac ⟨*Nx*; et *O*; *Np.*, *Dt.*⟩ montuosa: 3, 42, 5;) ¶ quod homines barbari et nostrae consuetudinis imperiti bellum populo Romano fecissent: IV 22, 1; — quid uiro bono et quieto et bono ciui magis conuenit quam abesse a ciuilibus controuersiis? *ap. Cic. ad Att.* X 8 *B*, 2; ¶ erant . . . scutatae citerioris prouinciae ⟨cit. prou. *del. Np.*; *Db.*, *Dt.*⟩ et caetratae ⟨ulterioris Hispaniae *add. codd.*; *del. Np.*⟩ cohortes circiter LXXX equitumque utriusque prouinciae ⟨*CC*⟩ circiter V milia: 1, 39, 1; idoneum quendam hominem et callidum delegit: III 18, 1; — ita magnarum initia rerum . . . celerem et facilem exitum habuerunt: 3, 22, 4; — (quod arma) cum hominibus necessariis et consanguineis contulerint queruntur: 1, 74, 2; — huic loco propinquum et contrarium ⟨e contrario *f*⟩ collem Pompeius occupauit: 3, 45, 2; *cf.* aduersus; — hunc facilem et cotidianum nouisse sermonem nunc pro relicto est habendum ⟨*u.* *CC*⟩: *ap. Cic. Brut.* 253; ¶ necessario ⟨que *add.* β⟩ paene iniquo loco et leniter ⟨*c*⟩ decliui castra fecerant ⟨*c*⟩: VII 83, 2; — turmisque ⟨*c*⟩ equitum et cohortibus uisis, . . . ut de locis superioribus haec decliuia et deuexa cernebantur: VII 88, 1; — pars ea . . . longam et difficilem habet oppugnationem: 2, 1, 3; *cf.* angustus *et* arduus; ¶ quod ciuitas erat exigua et infirma: VII 17, 2; ¶ facilis *u.* celer *et* cotidianus; — firmus, fortis *u.* **bb)**; — fretus *u.* **b)** elatus; ¶ Iuba . . . II milia Hispanorum et Gallorum equitum . . . Saburrae summisit: 2, 40, 1; — militibus . . . magno et graui onere armorum oppressis ⟨*c*; *CC*⟩: IV 24, 2; ¶ Hispanus *u.* Gallus; — humilis *u.* **ff)**; ¶ idoneus *u.* callidus *et* **b)** occultus; — imperitus *u.* barbarus *et* **b)** deceptus; — infirmus *u.* exiguus; — iniquus *u.* decliuis; — inlustris *u.* **b)** *extr.*; — inopinans *u.* **b)** dissipatus *et* impeditus; — inuitus *u.* **b)** coactus; — erat noua et inusitata belli ratio: 3, 47, 1; — id uero militibus fuit pergratum et iucundum: 1, 86, 1; ¶ liber *u.* **b)** natus; — longus *u.* difficilis *et* **gg)**; ¶ funera sunt pro cultu Gallorum magnifica et sumptuosa: VI 19, 4; — Cassius . . . magno uento et ⟨atque *f*⟩ secundo completas onerarias naues . . . in Pomponianam classem immisit: 3, 101, 2; *cf.* grauis *et* **bb)**; — mediocris *u.* **gg)**; — minor *ibid.*; — montanus, montuosus *u.* asper; ¶ necessarius *u.* consanguineus; — non praetereunda oratio Critognati uidetur ⟨*c*⟩ propter eius singularem et ⟨ac β⟩ nefariam crudelitatem: VII 77, 2; — nouus *u.* inusitatus *et* **bb)**; ¶ pauci *u.* **gg)** *et* **b)** confectus; — perangustus *u.* **cc)**; — pergratus *u.* iucundus; — plenus *u.* alacer; — propinquus *u.* contrarius; ¶ quietus *u.* aequus *et* bonus; — quinqueremis *u.* **gg)**; ¶ reliquus *u.* **cc)** *et* **ff)**; — ut sunt Gallorum subita et repentina consilia: III 8, 3; — Rhodius *u.* **gg)**; ¶ scutatus *u.* caetratus; — secundus *u.* magnus; — siluester *u.* angustus; — singularis *u.* nefarius; — subitus *u.* repentinus; — sumptuosus *u.* magnificus; ¶ tantus *u.* **b)** coniunctus.

bb): Senones, quae est ciuitas in primis

firma et magnae inter Gallos auctoritatis: V 54, 2; — T. Baluentio ⟨*e*⟩, . . . uiro forti et magnae auctoritatis: V 35, 6; — conamur opus magnum et multorum dierum propter altitudinem maris: *ap. Cic. ad Att.* IX 14, 1; ¶ quodque nouum et praeter consuetudinem acciderat: 3, 61, 1.

cc): quod *milium passuum in circuitu XVII ⟨*uel* **X** et **VII** *Oafh;* XVIII *l*⟩ munitiones erat complexus: 3, 63, 4; — (diebus omnino XVIII ⟨*β*; decem et octo *α*; *edd.*⟩ trans Rhenum consumptis: IV 19, 4; — (polliceri) Caletos X milia, Veliocasses et Veromanduos totidem, Aduatucos XVIIII ⟨*β*; decem et **VIIII** *α*; *edd.*⟩ milia: II 4, 9;) ad hos omnes casus prouisa erant praesidia cohortium duarum et **XX**: VII 65, 1; — Ariouisti copias a nostris milibus passuum quattuor et uiginti abesse: I 41, 5; — comperit minus **V** et **XX** milibus longe ab Vtica eius copias abesse: 2, 37, 3; — nostri . . . XLVI ⟨sex et **XL** *β*⟩ centurionibus amissis deiecti sunt loco: VII 51, 1; — ex equitibus nostris interficiuntur quattuor et **LXX** ⟨LXX. IIII *a*⟩: IV 12, 3; — eorum . . . repertus est numerus milium **C** et decem: I 29, 3; — nunc esse in Gallia ad centum et **XX** milium numerum: I 31, 5; — (milibusque ⟨et milibus *β*⟩ (Arduenna silua) amplius quingentis ⟨*codd.; Aim.; cf. Strab. IV p. 194;* quinquaginta *Oros.;* centum et quinquaginta *Göler*⟩ in longitudinem patet: VI 29, 4;) — cum . . . ipse ab hostium castris non longius mille et quingentis passibus abesset: I 22, 1.

dd): Caesar . . . cum legione una, quam se ex Thessalia sequi iusserat, et altera, quam ex Achaia . . . euocauerat, equitibusque DCCC et nauibus longis . . . Alexandriam peruenit: 3, 106, 1; ¶ signa bipertito intulerunt: prima et secunda acies, ut uictis ac summotis resisteret, tertia, ut uenientes sustineret: I 25, 7; primam et secundam aciem in armis esse ⟨*e*⟩ . . . iussit: I 49, 2; prima et secunda acies in armis . . . permanebat: 1, 41, 4; — (his (castris) expugnatis eodem impetu altera sunt adorti ⟨inde tertia et quarta *add. codd.; edd.; del. Hartz*⟩ et deinceps reliqua: 3, 9, 7;)

cum ⟨*e*⟩ in dextro cornu legio duodecima et non magno ab ea interuallo septima constitisset: II 23, 4; — alia in parte diuersae duae legiones, undecima et octaua, . . . proeliabantur: II 23, 3; — legionis nonae et decimae milites . . . Atrebates . . . in flumen compulerunt: II 23, 1; — Domitium Caluinum cum legionibus duabus ⟨*om. f*⟩, **XI.** et **XII.**, et equitibus D in Macedoniam proficisci iussit: 3, 34, 3.

ee): has (cohortes) subsidiariae ternae et rursus aliae ⟨et r. a. *om. af*⟩ totidem suae cuiusque legionis subsequebantur: 1, 83, 2; ¶ quod . . . unum habeat et perangustum aditum: VII 15, 5; — Brundisium cum legionibus VI peruenit, ueteranis **III** et ⟨*N;* ut *af;* at *Ohl;* ac *2 dett.; Db.*⟩ reliquis, quas ex nouo dilectu confecerat: 1, 25, 1; — his (castris) expugnatis eodem impetu altera sunt adorti, [inde tertia et quarta] et deinceps reliqua: 3, 9, 7.

ff): omnesque eas naues et reliquas, quae erant in naualibus, incendit: 3, 111, 6; — sua in Haeduos merita exposuit, quos et quam humiles accepisset: VII 54, 4.

gg): ex his (nauibus) longius productam unam quinqueremem et minores duas in angustiis portus cepit: 3, 100, 2; — multisque secundis proeliis unum aduersum et id mediocre opponerent: 3, 73, 2; — Caesar . . . cum legione . . . equitibusque DCCC et nauibus longis Rhodiis X et Asiaticis paucis Alexandriam peruenit: 3, 106, 1; — sescentas eius generis, cuius supra demonstrauimus, naues et longas XXVIII ⟨*e*⟩ inuenit instructas: V 2, 2.

b) partic. et adiect.: sic . . . plerique compulsi inuiti ⟨inulti *h*⟩ et coacti Scipionis sententiam sequuntur: 1, 2, 6; — neque equitibus ut paucis et ⟨*om. af*⟩ labore confectis studium ad pugnandum uirtusque deerat: 2, 41, 3; ne tanta et tam coniuncta populo Romano ciuitas . . . ad uim atque arma descenderet ⟨*e*⟩: VII 33, 1; ¶ eos . . . homines imperitos et per conloquium deceptos crudelissime interfecisse: 1, 85, 3; — inopinantes pabulatores et sine ullo dissipatos timore adgressi: 1, 55, 1; ¶ locus erat castrorum editus et paulatim ab imo adcliuis: III 19, 1; — freti amicitia Caesaris et stulta ac barbara arrogantia elati despiciebant suos: 3, 59, 3; ¶ eos impeditos et inopinantes adgressus magnam partem eorum concidit: I 12, 3; ¶ hortaturque, ut se liberos et imperio natos meminerint: VII 37, 2; ¶ loco idoneo et occulto omnem exercitum equitatumque conlocauit: 3, 38, 1; ¶¶ Eporedorix Haeduus, summo loco natus adulescens et summae domi potentiae, et una Viridomarus, pari aetate et gratia, sed genere dispari, . . . conuenerant: VII 39, 1.

horum esse alterum Conuictolitauem, floren-

tem et inlustrem adulescentem, alterum Cotum: VII 32, 4.

c) participia: cum . . . priuatus et captus ipse in alienam uenisset potestatem: 2, 32, 9; — hos oppressos somno et dispersos adorti magnum eorum numerum interficiunt: 2, 38, 5; — si *in* itinere impeditos ⟨et *add. edd. uett., haud scio an recte*⟩ perterritos deprehendere posset: 3, 75, 3; — apertos cuniculos praeusta et praeacuta materia . . . morabantur: VII 22, 5; huc teretes stipites . . . ab summo praeacuti et praeusti demittebantur ⟨*c*⟩: VII 73, 6.

ββ) compar.: hoc esse miseriorem et grauiorem fortunam Sequanorum . . ., quod: I 32, 4.

ut . . . reliqua . . . illis essent aptiora et accommodatiora: III 13, 7.

(impeditos in agmine et sub sarcinis ⟨infirmiore (inferiore β) animo *add. codd.; edd.;* infirmiores animo *Kvíčala; del. Paul; u. CC*⟩ adoriri cogitabant: III 24, 3.)

γγ) superl.: Sueborum gens est longe maxima et bellicosissima Germanorum omnium: IV 1, 3; — quod a Bibracte, oppido Haeduorum longe maximo et copiosissimo, non amplius milibus passuum XVIII aberat: I 23, 1; — apud Heluetios longe nobilissimus fuit et ditissimus Orgetorix: I 2, 1.

quam (legionem) L. Roscio in pacatissimam et quietissimam partem ducendam dederat: V 24, 7.

uti inter nouissimum hostium agmen et nostrum primum non amplius quinis aut senis milibus passuum interesset: I 15, 5.

γ) aduerbia: uterque . . . exercitum educunt, Pompeius clam et noctu, Caesar palam atque interdiu: 3, 30, 3; — qui *his* temporibus clementer et moderate ius ⟨moderata eius *z*⟩ dicendum existimabat: 3, 20, 2; — Ariouistum . . . superbe et crudeliter imperare: I 31, 12; ¶ cum extra et ⟨*om. a*⟩ intus hostem haberent: 3, 69, 4; ¶ quo praesidio tuto et libere senatus quae uellet decernere auderet: 1, 2, 2; ¶ moderate *u.* clementer; ¶ noctu *u.* clam; ¶ frumentum parce et paulatim metiri instituit: VII 71, 8; ¶ superbe *u.* crudeliter; ¶ tuto *u.* libere.

procul ab aqua et natura iniquo loco castra ponunt: 1, 81, 1.

haec quam potest demississime ⟨demisiss. *codd.*⟩ et ⟨atque *O*⟩ subiectissime exponit: 1, 84, 5.

δ) substant. et uerba: ut iam de praemiis uestris et de referenda gratia cogitare incipiamus: 2, 39, 3; tractandis condicionibus et simulatione deditionis extracto primo noctis tempore: 3, 28, 5; ¶ magnaque praeterea multitudo . . . perditorum hominum latronumque conuenerat et ⟨*add. Paul; om. codd.; edd.*⟩ quos spes praedandi studiumque bellandi ab agri cultura et cotidiano labore reuocabat: III 17, 4; cum magno equitum suorum numero ⟨*c*⟩ et quos ex Aquitania conduxerat ad eum peruenit: VII 31, 5; senatumque omnem et quos inter controuersia esset ad se Decetiam euocauit: VII 33, 2; ita commeatus et qui frumenti causa processerant tuto ad se recipit et rem frumentariam expedire incipit: 1, 54, 5; — (ab his fit initium retinendi Silii atque Velanii ⟨et si quos intercipere potuerunt *add.* β⟩: III 8, 2;) ¶ his difficultatibus duae res erant subsidio, scientia atque usus militum, quod superioribus proeliis exercitati quid fieri oporteret . . . ipsi sibi praescribere . . . poterant, et quod ab opere singulisque legionibus singulos legatos Caesar discedere nisi munitis castris uetuerat: II 20, 3; multae res ad hoc consilium Gallos hortabantur . . ., spes Venetici belli et quod fere libenter homines id, quod uolunt, credunt: III 18, 6; ¶ non alienum esse uidetur de Galliae Germaniaeque moribus et quo differant hae nationes inter sese proponere: VI 11, 1.

ε) uerba; αα) act. et depon.; 𝔞) praes.: addunt ipsi et ⟨*om. B*[1]⟩ adfingunt rumoribus Galli, quod res poscere uidebatur: VII 1, 2; Capuae primum sese ⟨*c*⟩ confirmant et colligunt dilectumque . . . habere instituunt: 1, 14, 4; omnes . . . Domitium productum in publicum circumsistunt et custodiunt legatosque . . . mittunt: 1, 20, 5; (meum factum probari abs te triumpho gaudio ⟨*Lamb.;* triumpho gaudeo *M*[1]*Z;* triumpho et gaudeo *M*[2]⟩: *ap. Cic. ad Att.* IX 16, 2;) — Thermus cohortes ex urbe reducit ⟨educ. *Ald.*⟩ et profugit: 1, 12, 2; — comprehendunt utrumque et orant, ne . . . deducant: V 31, 1; succurrit inimicus illi Vorenus et laboranti subuenit: V 44, 9; 49, 6 *u.* 𝔣); hanc ⟨*c*⟩ (rem) alii deinceps excipiunt et proximis tradunt: VII 3, 2; conclamat omnis multitudo et suo more armis concrepat: VII 21, 1; conclamant Haedui et Litauiccum obsecrant, ut sibi consulat: VII 38, 6; milites . . . moniti a Brundisinis, ut . . . caueant, subsistunt et longo itinere circumducti ad portum perueniunt: 1, 28, 4; potestate facta Afranius copias educit et in medio colle sub castris constituit: 1, 41, 2; — rem gestam proponit, milites consolatur

et confirmat: V 52, 5; unum hoc maceror ac ⟨*Roth: Reiff.*; au *A*; et *rell. codd.*⟩ doleo tibi deesse, Terenti: *ap. Suet. uit. Terent.* 5 *p. 294 Roth*; — rursus conantes progredi insequitur et moratur: 1, 65, 2; ¶ ut . . . suum quisque locum teneat et nouerit: VII 80, 1; ¶ (Dumnorigem) fauere et cupere Heluetiis propter eam adfinitatem, odisse etiam suo nomine Caesarem et Romanos: I 18, 8; non minus se id contendere et laborare, ne ea . . . enuntiarentur, quam uti . . . impetrarent: I 31, 2; Titurius . . . trepidare et concursare cohortesque disponere: V 33, 1; plusque animo prouidere et praesentire existimabatur: VII 30, 2; timere Caesarem . . ., ne ad eius periculum reseruare et retinere eas (legiones) ad urbem Pompeius uideretur: 1, 2, 3; paratos esse sese, posse et audere ea transire flumen, qua traductus esset equitatus: 1, 64, 3; Trebonius ea, quae sunt amissa, multo maiore militum studio administrare et reficere instituit: 2, 15, 1; hoc adeo ⟨*c*⟩ celeriter fecit, ut ⟨*c*⟩ simul adesse ⟨abisse *M. Haupt.*; *Np.*⟩ et uenire nuntiaretur: 3, 36, 3; etsi prohibere Pompeius totis copiis et dimicare non constituerat, tamen suis locis sagittarios funditoresque ⟨*c*⟩ mittebat: 3, 44, 6; neque erat facile nostris uno tempore propugnare et munire: 3, 45, 3; — Pompeiani hoc insolentius atque audacius nostros premere et instare coeperunt: 3, 46, 3; — et ⟨*c*⟩ quaecumque ⟨*c*⟩ pars castrorum nudata defensoribus premi uidebatur, eo occurrere et auxilium ferre: III 4, 2; illum (imperatorem) adesse ⟨adesse eum *β*⟩ et haec coram cernere existimate: VI 8, 4; conclamare et significare de fuga Romanis coeperunt: VII 26, 4; nolite . . . stultitia ac temeritate uestra aut animi ⟨*c*⟩ imbecillitate omnem Galliam prosternere et perpetuae seruituti subicere ⟨addicere *β*⟩: VII 77, 9; postero die Curio obsidere Vticam ualloque ⟨*Oα*; et uallo *dett.*; *Np.*, *Dt.*⟩ circummunire instituit: 2, 36, 1; sic neque in loco manere ordinesque seruare neque procurrere et casum subire tutum uidebatur: 2, 41, 6; quem ad modum ⟨*c*⟩ tuto legati uenire et quae uellent exponere possent ⟨*CC*⟩: 3, 19, 3; — *erat* genus hominum, cui ⟨*c*⟩ liceret libere facere et sequi quod uellet ⟨*CC*⟩: 2, 29, 3; — illud se polliceri et iure iurando confirmare, tutum ⟨se *add. β*⟩ iter per ⟨suos *add. β*⟩ fines daturum: V 27, 10; totis uero castris milites circulari et dolere hostem ex manibus dimitti: 1, 64, 3; ¶ tuemini, inquit, castra et defendite diligenter: 3, 94, 6; ¶ altera ex duabus legionibus . . . ex castris Varronis adstante et inspectante ipso signa sustulit: 2, 20, 4; — hac habita oratione exposcentibus militibus et studio pugnae ardentibus tuba signum dedit: 3, 90, 4; — consilium ceperunt ⟨*c*⟩ . . . profugere hortante et iubente Vercingetorige: VII 26, 1.

b) imperf.: quorum per fines ierant, his uti conquirerent et reducerent . . . imperauit: I 28, 1; relinquebatur Caesari nihil nisi uti equitatu agmen aduersariorum male haberet et carperet: 1, 63, 2; — quae copiae nostros terrerent ⟨perterrerent *B²β*⟩ et munitione prohiberent: I 49, 3.

c) perf.: hunc Labienus excepit et, cum Caesaris copias despiceret . . ., Noli, inquit: 3, 87, 1; — conantes dicere prohibuit et in catenas coniecit: I 47, 6; ex his unum ipsius nauigium contendit et fugere perseuerauit: 2, 22, 4; ubi ille saepius appellatus *respexit ac restitit et quis esset aut quid uellet quaesiuit: 2, 35, 2; quem ingressum in sermonem Pompeius interpellauit et loqui plura prohibuit: 3, 18, 3; ¶ qui iniuria etiam accepta suisque interfectis quos in sua potestate habuerit conseruarit et texerit: 1, 85, 2; ¶ hi nouissimos adorti et ⟨*del. Paul*⟩ multa milia passuum prosecuti magnam multitudinem . . . conciderunt: II 11, 4.

d) plusquampf.: cum iis ⟨*CC*⟩, quae retinuerant et celauerant armis: II 33, 2; — quae (tertia acies) quieta fuerat et se ad id tempus loco tenuerat: 3, 94, 1; ¶ (cum ille praesensisset ac ⟨et *h*; *om. a*⟩ profugisset ⟨*om. a*⟩: V 54, 2;) quem si occupauisset Caesar et communisset ⟨*c*⟩: 1, 43, 2; — quod si decessisset ⟨*β*; *Schn.*; discessisset *α*; *edd. rell.*⟩ et liberam possessionem Galliae sibi tradidisset: I 44, 13; cum respexissent et hostes in nostris castris uersari uidissent: II 24, 2.

e) fut.: (hi sapient; ⟨et *add. 1 det.*; *Schn.*⟩ si grauius quid acciderit, abs te rationem reposcent: V 30, 2;) ¶ Caesar . . . sese eos in fidem recepturum et conseruaturum dixit: II 15, 1.

f) tempora diuersa: consedit ⟨considit?⟩ et quam aequissimo loco ⟨*c*⟩ potest castra communit: V 49, 6; ¶ teneat et nouerit: VII 80, 1 *u.* **a)**; ¶¶ quos (principes) illi ⟨*c*⟩ euocauerant et secum in castris habebant obsidum loco: 1, 74, 5.

ββ) pass.: a) praes.: dum ea conquiruntur et conferuntur: I 27, 4; ¶ suos enim quisque opprimi et circumueniri non patitur: VI 11, 4; quanto haec dissimulari ⟨*l¹*; -are

Oafh, l corr.: Np., Db.⟩ et occultari ⟨-are *O*⟩ quam per nos confirmari praestet? 2, 31, 5; naues reliquas, si uellet, subduci et ⟨ac *f*⟩ refici iuberet: 3, 23, 3; — (milites aduersariorum) summa diligentia conquiri et remitti iubet: 1, 77, 1; — cum . . . legiones premi et paene circumuentas teneri . . . uidissent: II 24, 4; commodissimum esse statuit omnes naues subduci et cum castris una munitione coniungi: V 11, 5; in his administrandis rebus quam maxime concursari et cum simulatione agi timoris iubet: V 50, 5; sagittariosque omnes . . . conquiri et ad se mitti iubet: VII 31, 4; cuius rei si exemplum non haberemus, tamen libertatis causa institui et posteris prodi pulcherrimum iudicarem ⟨*tot. hoc enunt. om.* β⟩: VII 77, 13; quibus rebus coerceri milites et in officio contineri soleant: 1, 67, 4.

b) perf.: in castris Heluetiorum tabulae repertae sunt litteris Graecis confectae et ad Caesarem relatae: I 29, 1; item M. Metius repertus et ad eum reductus est: I 53, 8; ¶ quod quantum in se facinus admisissent intellegebant, legatos, quod nomen ad omnes nationes sanctum inuiolatumque semper fuisset, retentos ab se et in uincla coniectos: III 9, 3; memoria tenebat L. Cassium consulem occisum exercitumque eius ab Heluetiis pulsum et sub iugum missum: I 7, 4; ¶ transisse Rhenum sese non sua sponte, sed rogatum et accersitum a Gallis: I 44, 2; qui . . . communem cum reliquis belli casum sustineant, non reiecti et relegati longe a ⟨*c*⟩ ceteris aut ferro aut fame intereant: V 30, 3; condiciones a se latas, expetita conloquia et denegata commemorat: 1, 32, 6; (ut) per paucos probati et electi in prouincias mittantur: 1, 85, 9; praestare dicebant . . . belli fortunam experiri quam desertos et circumuentos ab suis grauissimum supplicium perpeti: 2, 30, 2; Caesar mittit ad eum A. Clodium, suum atque illius familiarem, quem ab illo traditum initio et commendatum in suorum necessariorum numero habere instituerat: 3, 57, 1; — pluribus eorum scutis uno ictu pilorum transfixis et conligatis . . . neque euellere neque . . . pugnare poterant: I 25, 3; (multis et ⟨*om.* β⟩ inlatis et acceptis uulneribus: I 50, 3;) eorumque animis permulsis et confirmatis equitatuque imperato . . . constituit: IV 6, 5; quo percusso et exanimato ⟨exanimatoque β⟩ hunc scutis protegunt: V 44, 6; represso iam Lucterio et remoto . . . in Heluios proficiscitur: VII 8, 1; his conlocatis et coagmentatis ⟨*c*⟩ alius insuper ordo additur: VII 23, 3; omnibus arboribus longe lateque in finibus Massiliensium excisis et conuectis aggerem noui generis . . . facere instituerunt: 2, 15, 1; — *deuectis iis cohortibus, quae . . . intritae ⟨*c*⟩ ab labore erant, et longiore itinere circumductis . . . peruenerunt: III 26, 2; interim consilio eius cognito et per mercatores perlato ad Britannos . . . legati ueniunt: IV 21, 5.

c) ppf.: multum erat frumentum prouisum et conuectum superioribus temporibus: 1, 49, 1.

d) gerundiuum et gerundium: multae res eum hortabantur, quare sibi eam rem cogitandam et suscipiendam putaret: I 33, 2; ut . . . grauaretur neque de communi re *discendum sibi et cognoscendum putaret: I 35, 2; ut est summae genus sollertiae atque ad omnia imitanda et efficienda ⟨*CC*⟩ . . . aptissimum: VII 22, 1; ut omnia, quae imperarentur, sibi patienda ⟨et perferenda *add.* β; *Schn.*, *prob. Db.*⟩ existimarent: VII 30, 4; hinc ad repellendum et prosequendum hostem procurrebant: 2, 8, 2; equitum ⟨*c*⟩ magnam ⟨*c*⟩ partem ad explorandum iter Domitii et cognoscendum praemisit: 3, 38, 2; — (ad lacessendum hostem ⟨*om.* α; *edd.*⟩ et ad committendum proelium alienum esse tempus arbitratus: IV 34, 2;). ¶ simul confirmandi et stabiliendi causa singuli ab infimo solo pedes ⟨*c*⟩ terra exculcabantur: VII 73, 7; militesque auersi a proelio ad studium audiendi et cognoscendi feruntur: 2, 12, 1 (*Np.* 2).

γγ) act. et pass.; a) praes.: (dissimulare et occultari: 2, 31, 5 *u.* ββ) **a)** *in.*;) huc tota Vari conuersa acies suos fugere et concidi uidebat: 2, 34, 3; — sed adsuescere ad homines et mansuefieri ⟨*AQ*β; mansueti fieri *BM*; *Aim.*; *Fr.*⟩ ne paruuli quidem excepti possunt: VI 28, 4; castra . . . uallo muniri uetuit, quod eminere et procul uideri necesse erat: 1, 41, 4; — ubi uero (turrim) moueri et adpropinquare moenibus ⟨*c*⟩ uiderunt: II 31, 1; prius quam plane legiones ⟨*CC*⟩ explicari et consistere possent: 2, 26, 4; — reliquas (cohortes) armari et confestim sese ⟨*c*⟩ subsequi iussit: IV 32, 2; interim eam partem nudari necesse erat et ab latere aperto tela recipi ⟨recipere β⟩: V 35, 2.

b) impf.: ita ut ad unam omnes . . . eliderentur et naufragio interirent: 3, 27, 2.

c) ppf.: quod contra, atque esset dictum et ipsi petissent, proelium pridie commisissent: IV 13, 5.

d) pr. et pf.: Ariouistum . . . desperantes iam de pugna et dispersos subito adortum:

I 40, 8; — quodam loco turri adacta et ⟨*om.* β⟩ contingente ⟨contingentes β⟩ uallum . . . centuriones recesserunt: V 43, 6.

δδ) uerbum alterius membri subaudiendum est (ex priore membro): exanimato altero ⟨*c*⟩ successit tertius et tertio quartus: VII 25, 3; (quasi non et ⟨et non *f;* non et *ah;* non *Ol; edd.*⟩ felicitas rerum gestarum exercitus beneuolentiam imperatoribus et res aduersae odia colligant ⟨*c*⟩: 2, 31, 3; (3, 21, 5 *u.* ϰ) εε);) quibus accidit rebus, ut pluribus dimissi ⟨*Steph.:* dimissis *codd.; Ciacc.*⟩ itineribus ⟨*del. Ciacc.*⟩ a Caesare ad Domitium et a Domitio ad Caesarem nulla ratione iter conficere possent: 3, 79, 5; — uincite, inquit, si ita uultis, Sabinus, et id clariore uoce, ut magna pars militum exaudiret: V 30, 1; conloquium petunt et id, si fieri possit, semoto a militibus loco: 1, 84, 1; — consilio uestro utar lubenter, et hoc lubentius, quod: *ap. Cic. ad Att.* IX 7 C, 1; — conloquendi Caesari causa uisa non est et eo magis, quod pridie eius diei Germani retineri non potuerant ⟨*c*⟩: I 47, 2; — uxores habent deni duodenique inter se communes ⟨*c*⟩ et maxime fratres cum fratribus parentesque cum liberis: V 14, 4; quanto erat in dies grauior atque asperior oppugnatio, et maxime, quod . . . res ad paucitatem defensorum peruenerat, tanto crebriores litterae nuntiique ad Caesarem mittebantur: V 45, 1; fuit haec oratio non ingrata Gallis et ⟨*om.* β⟩ maxime, quod ipse animo non defecerat: VII 30, 1; aegre retentis Domitianis militibus est factum, ne proelio contenderetur, et maxime, quod riuus difficilibus ripis . . . progressus nostrorum impediebat: 3, 37, 3; — in summis, o ⟨*c*⟩ dimidiate Menander, poneris, et merito, puri sermonis amator: *ap. Suet. uita Ter.* 5; (II 23, 4 *u. p.* *1079:* 𝔟𝔟) I 43, 1 *u. p. 1071* 𝔦).)

𝔟) plures uoces; α) inf. apti ex uerbis; αα) act.; 𝔞): Heluetii . . . audacius subsistere non numquam et ⟨subsistere, non numquam ex *Fr.*⟩ nouissimo agmine proelio nostros lacessere coeperunt: I 15, 3; capto monte et succedentibus nostris Boi et Tulingi, qui . . . agmen hostium claudebant et nouissimis praesidio erant, . . . nostros **ab* latere aperto adgressi circumuenire ⟨*Qh;* circumuenere *ABMa; Schn., Db., Hold.*⟩ et id conspicati Heluetii . . . rursus instare et proelium redintegrare coeperunt: I 25, 6; omnes maiores natu . . . manus ad Caesarem tendere et uoce significare coeperunt sese in eius fidem ac potestatem uenire: II 13, 2; cum . . . uallum scindere et ⟨ac *f*⟩ fossas complere coepissent: III 5, 1; principesque undique conuenire ⟨conuenere β⟩ et se ciuitatesque suas Caesari commendare coeperunt ⟨commendarunt β⟩: IV 27, 7; paulatim ex castris discedere et ⟨β; ac *edd.;* aut α⟩ suos clam ex agris deducere coeperunt: IV 30, 2; illi equitatu atque essedis ad flumen progressi . . . nostros prohibere et proelium committere coeperunt: V 9, 3; rarique se ostendere et lenius ⟨*c*⟩ quam pridie nostros equites proelio lacessere coeperunt: V 17, 1; nouissimosque premere et primos prohibere ascensu atque . . . proelium committere coeperunt: V 32, 2; hostes maximo clamore sicuti ⟨*c*⟩ parta iam atque explorata uictoria turres testudinesque agere et scalis uallum ascendere coeperunt: V 43, 3; matres familiae . . . suos obtestari et more Gallico passum ⟨*c*⟩ capillum ostentare liberosque . . . proferre coeperunt: VII 48, 3; eodemque tempore equitatus ad campestres munitiones accedere et reliquae copiae pro castris sese ostendere coeperunt: VII 83, 8; equitesque Pompei hoc acrius instare et se turmatim explicare aciemque nostram . . . circumire coeperunt: 3, 93, 3; ¶ (Haeduos) coactos esse obsides dare . . . et iure iurando ciuitatem obstringere: I 31, 7; hostem . . . terga uertere seque ad oppidum Ilerdam recipere et sub muro consistere cogit: 1, 45, 1; loca sequi demissa ⟨*c*⟩ ac palustria et puteos fodere cogebantur: 3, 49, 5; ¶ Romanos . . . culmina Alpium occupare conari et ea loca finitimae ⟨*CC*⟩ prouinciae adiungere sibi persuasum habebant: III 2, 5; non nulli relictis equis fossam transire et maceriam transcendere conantur: VII 70, 5; si Apolloniam Oricumque oppugnare et se ⟨*c*⟩ omni maritima ora excludere conaretur: 3, 78, 4; ¶ constituit cohortes duas in Nantuatibus conlocare et ipse cum reliquis . . . cohortibus in uico Veragrorum . . . hiemare: III 1, 4; constituunt ipsi *his* locis excedere et in Celtiberiam bellum transferre: 1, 61, 2; ibique reliquarum . . . legionum aduentum exspectare et sub pellibus hiemare constituit: 3, 13, 5; discedere a nobis et nouam temptare fortunam nouasque amicitias experiri constituerunt: 3, 60, 3; ¶ hostes . . . se per munitiones deicere et fuga salutem petere contenderunt ⟨*f;* intenderunt *X; edd.*⟩: III 26, 5; ¶ qua re paribus eorum beneficiis parem se quoque uoluntatem tribuere debere et neutrum eorum contra alterum iuuare aut . . . recipere: 1, 35, 5; debere utrumque pertinaciae finem facere et ab armis discedere neque amplius fortunam periclitari: 3, 10, 3; ¶ illi finitimos Germanos sollicitare et pecuniam polliceri non desistunt: VI 2, 1; ¶ atque

erat difficile eodem tempore rapidissimo flumine opera perficere et tela uitare: 1, 50, 3; ¶ cum Galli . . . flumen transire et iniquo loco committere proelium non dubitant: VI 8, 1; magno sit animo, necubi ⟨c⟩ dubitet proelium committere et suam fidem uirtutemque experiri: 2, 33, 2; ¶ equitatus hostium . . . circumire aciem nostram et auersos ⟨c⟩ proterere incipit: 2, 41, 5; (VII 40, 6 *u. p. 1127*;) ¶ Veneti . . . bellum parare et maxime ea, quae ad usum nauium pertinent, prouidere instituunt: III 9, 3; Caesar . . . castra magnis operibus munire et ex finitimis municipiis frumentum comportare reliquasque copias exspectare instituit: 1, 18, 4; ¶ (intendere: III 26, 5 *u.* contendere;) ¶ licere illis incolumibus ⟨c⟩ per se ex hibernis discedere et quascumque in ⟨c⟩ partes uelint sine metu proficisci: V 41, 6; ¶ quasi uero, inquit ille, consilii sit res ac non necesse sit uobis Gergouiam contendere et cum Aruernis nosmet coniungere: VII 38, 7; ¶ optimum factu esse duxerunt . . . frumento commeatuque nostros prohibere et rem in hiemem producere: IV 30, 2; ¶ his rationibus auxilia Galliae exspectare et bellum parat administrare ⟨adm. par. β⟩: VII 71, 9; omnium suorum consensu Curio reliquas copias exspectare et bellum ducere parabat: 2, 37, 6; — sese paratos esse portas aperire quaeque imperauerit facere et L. Domitium uiuum eius potestati ⟨c⟩ tradere: 1, 20, 5; ¶ placuit hoc reseruato ⟨c⟩ . . . consilio interim rei euentum experiri et ⟨*om. A;* ac *h*⟩ castra defendere: III 3, 4; ¶ (qui tantae altitudinis machinationes tanta celeritate promouere ⟨et ex propinquitate pugnare *add.* B^2β⟩ possent: II 31, 2;) cum ⟨c⟩ . . . minus ⟨c⟩ facile ⟨c⟩ omnia ⟨c⟩ per se obire et quid quoque loco faciendum esset prouidere ⟨scire β⟩ possent: V 33, 3; (si ab ⟨c⟩ re frumentaria Romanos excludere † aut ⟨et *Dauis.*⟩ adductos inopia ex ⟨c⟩ prouincia expellere ⟨c⟩ possent ⟨*u. CC*⟩: VII 55, 9;) si hostem Hibero intercludere et frumento ⟨c⟩ prohibere potuissent: 1, 68, 3; ne rursus copias comparare ⟨-pararet *a*⟩ alias et bellum renouare posset: 3, 102, 1; temptemus, hoc modo si possimus ⟨c⟩ omnium uoluntates recuperare et diuturna uictoria uti: *ap. Cic. ad Att.* IX 7 *C*, 1; ¶ multi ut . . . praeoptarent scutum ⟨c⟩ manu emittere et nudo corpore pugnare: I 25, 4; ¶ maxime probabat coactis nauibus mare transire et Pompeium sequi: 1, 29, 1; ¶ ut . . . pedem referre et loco excedere non turpe existimarent: 1, 44, 2; ¶ quod eas quoque nationes adire et regiones cognoscere uolebat: III 7, 1; proinde ac suis satis facere et fraudata restituere uellent: 3, 60, 5.

b): Caesar enim aduentare iam iamque et ⟨*om. Of*⟩ adesse eius equites falso nuntiabantur ⟨-batur *l*⟩: 1, 14, 1; ¶ uti unus esse ⟨c⟩ ex eius militibus et monere aliquid uelle ⟨uelle aliquid *a; Np.*⟩ ac dicere uideretur: 2, 35, 1.

c): cum ex uallo Pompeium adesse et suos fugere cernerent: 3, 69, 4; ¶ cum intellegeret omnes fere Gallos nouis rebus studere et ad bellum mobiliter celeriterque excitari, omnes autem homines natura libertati studere ⟨libertatis studiose incitari β⟩ et condicionem seruitutis odisse, partiendum sibi ac latius distribuendum exercitum putauit: III 10, 3; ¶ centurionibusque nominatim appellatis reliquos cohortatus milites signa inferre et manipulos laxare iussit: II 25, 2; petit, . . . quos . . . consul ⟨c⟩ sacramento rogauisset, ad signa conuenire et ad se proficisci iuberet: VI 1, 2; equitum partem se ⟨c⟩ sequi, partem circumire exteriores munitiones et ab tergo hostes adoriri iubet: VII 87, 4; Caesar cum suos ex omnibus partibus uulnerari uideret, recipere se iussit et loco excedere: 3, 45, 4; sibi legiones alias occurrere et eas, quas secum duxerat, in uicem requiescere atque . . . reuerti iussit: 3, 98, 3; ¶ Caesari nuntiatum est equites Ariouisti propius tumulum accedere et ad ⟨c⟩ nostros adequitare, lapides telaque in nostros coicere: I 46, 1; ¶ (constituerunt optimum esse domum suam quemque reuerti et quorum in fines primum Romani exercitum introduxissent, ad eos defendendos undique conuenirent ⟨conuenire *Manut.*⟩: II 10, 4;) ¶ maximeque opus esse in conspectum ⟨c⟩ exercitum uenire et ⟨*om. af*⟩ conloquendi dare facultatem ⟨*CC*⟩: 2, 27, 3; ¶ paulatim autem Germanos consuescere Rhenum transire et in Galliam magnam eorum multitudinem uenire populo Romano periculosum uidebat: I 33, 3; ¶ sibi placere regem Ptolomaeum atque . . . Cleopatram exercitus . . . dimittere et de controuersiis iure apud se . . . disceptare: 3, 107, 2; ¶ ubi . . . reliquos esse tardiores et non nullos ab ⟨c⟩ nouissimis deserto ⟨c⟩ proelio excedere **acie* ac tela uitare . . . uidit: II 25, 1; cum . . . uideret . . . Senones ⟨c⟩ ad imperatum non uenire et cum Carnutibus finitimisque ciuitatibus consilia communicare: VI 2, 3.

legati haec se ad suos relaturos dixerunt et re deliberata post diem tertium ad Caesarem reuersuros: IV 9, 1; ¶ lega-

tum . . . sese magno cum periculo ad eum missurum et hominibus feris obiecturum existimabat: I 47, 3.

Vercingetorix concilio ⟨c⟩ conuocato id ⟨et β⟩ bellum se suscepisse ⟨c⟩ . . . communis libertatis causa demonstrat et quoniam sit fortunae ⟨c⟩ cedendum, ad utramque rem se illis offerre: VII 89, 1. 2.

ββ) pass.; a): cernebatur . . . alias inferri ⟨c⟩ signa et uniuersarum cohortium impetu ⟨c⟩ nostros propelli: 1, 64, 2; ¶ equitatum ex castris educi ⟨educit β⟩ et proelium committi iubet: VII 80, 1; toto flumine Hibero naues conquiri et Octogesam ⟨conquirere totogesma *Nx; conquirere et Octogesam O; edd.*⟩ adduci iubent: 1, 61, 4; signum dari iubet et uasa militari ⟨c⟩ more conclamari: 1, 66, 2; crates ad extremum tumulum contra hostem proferri et aduersas locari, intra has . . . fossam . . . obduci iussit locumque . . . quam maxime impediri: 3, 46, 1; Caesar . . . scalas musculosque ad repentinam oppugnationem fieri et crates parari iussit: 3, 80, 4; classicumque apud eum cani et alterum illi iubet praetorium tendi: 3, 82, 1; **(**V 11, 3 *u.* **δ)** *αα*).**)**

b): ubi . . castra posita tabernaculaque constituta et dimissos equites pabulandi causa animum aduerterunt: 1, 80, 3.

c): quas . . difficultates patienter atque aequo animo ferebant neque sibi nudanda litora et relinquendos portus existimabant: 3, 15, 5; cum . . . non nulli . . . manendum eo loco et rem proelio committendam existimarent: 3, 74, 2; scribendum ad te existimaui et pro nostra beneuolentia petendum, ne: *ap. Cic. ad Att.* X 8 *B*, 1; ¶ ita saepius rem frustra temptatam Caesar aliquando dimittendam sibi iudicat et de bello †cogitandum: 1, 26, 6.

γγ) act. et pass.: suos ab hostibus premi atque aegre sustinere et conferta legione ex omnibus partibus tela coici animaduertit: IV 32, 3; animaduersum est . . . cohortes quasdam . . . esse post siluam et in uetera castra duci: 3, 66, 1; ¶ quod iis rebus relanguescere animos ⟨eorum *add. α*⟩ et remitti uirtutem ⟨uirtutemque remitti β⟩ existimarent: II 15, 4; ¶ cum intellegeret omnes fere Gallos nouis rebus studere et ad bellum mobiliter celeriterque excitari: III 10, 3 (*cf. αα*) **c)**); ¶ **(**naues conquirere et . . . adduci iubent: 1, 61, 4 *u.* **ββ) a)**;**)** ¶ milites docuit, quantum usum haberet . . . potiri oppido . . . opulento, simul reliquis ciuitatibus huius urbis exemplo inferre terrorem et id fieri celeriter: 3, 80, 5.

cum Caesarem ad Massiliam detineri cognouit, copias Petrei cum exercitu Afranii esse coniunctas, magna auxilia conuenisse, magna esse in spe atque exspectari et consentire omnem citeriorem prouinciam: 2, 17, 3; ¶ ut . . . illum delectari imperio et consulares praetoriosque seruorum habere numero dicerent: 3, 82, 3; ¶ ubi se diutius duci intellexit et diem instare, quo die . . . oporteret: I 16, 5; ¶ impedimenta ex ⟨c⟩ castris educi et se subsequi iussit: VII 68, 1; ¶ his eos suppliciis ⟨c⟩ male haberi ⟨supplices malis habere *Np.; Db.*⟩ Caesar et ⟨*om. Ohl*⟩ necessariam subire deditionem quam proelio decertare malebat: 1, 81, 5.

β) partic.; αα): indignantes milites Caesar, quod conspectum suum hostes perferre ⟨c⟩ possent . . ., et signum proelii exposcentes edocet: VII 19, 4; ut ex superiore ⟨c⟩ pugnans loco integrosque semper defatigatis summittens et reliquis partibus simul ex ⟨et *Ciacc.*⟩ terra scalis et ⟨ex *O*⟩ classe moenia oppidi temptans . . . labore et multitudine telorum nostros uicit: 3, 40, 2; Caesar longius bellum ductum ⟨c⟩ iri existimans et de Italicis commeatibus desperans . . . Q. Tillium et L. Canuleium legatum misit: 3, 42, 3; hanc legionem sperans Caesar se opprimere posse et cupiens eius diei detrimentum sarcire reliquit . . . cohortes duas: 3, 67, 2; Labienus . . . captiuos . . . commilitones appellans et magna uerborum contumelia interrogans, solerentne ueterani milites fugere, in omnium conspectu interfecit: 3, 71, 4; se in praetorium contulit summae rei diffidens et tamen euentum exspectans: 3, 94, 7.

ββ): Labienus castris hostium potitus et ex loco superiore quae res in nostris castris ⟨c⟩ gererentur conspicatus . . . misit: II 26, 4; statimque egressus et nouissimum agmen consecutus celeriter ex conspectu castrorum discessit: 3, 75, 2.

γγ): his rebus adducti et auctoritate Orgetorigis permoti constituerunt: I 3, 1; quae (sublicae) pro ariete subiectae et cum omni opere coniunctae uim fluminis exciperent: IV 17, 9; Ambiorix copias suas iudicione non conduxerit, . . . an tempore exclusus et repentino equitum ⟨c⟩ aduentu prohibitus . . . dubium est: VI 31, 1; huc illi stipites demissi ⟨c⟩ et ab infimo reuincti, ne reuelli possent, ab ramis eminebant: VII 73, 3; Bibulus multos dies terra prohibitus et grauiore morbo ex frigore ac ⟨et *Nl*⟩ labore implicitus . . . uim morbi sustinere

non potuit: 3, 18, 1; tirones enim multitudine nauium perterriti et salo nauseaque confecti iure iurando accepto . . . se Otacilio dediderunt: 3, 28, 4; ab his liberaliter ipse appellatus et quadam notitia Septimii productus . . . nauiculam paruulam conscendit: 3, 104, 3; (hunc suis et regis inflatum ⟨*sic Kran.;* hunc incitatum (a *add. Vielh.; Dt.*) suis et regis inflatum *codd.; cdd.;* infl. *om. O*[1]*; del. Forchh.*⟩ pollicitationibus quae fieri uellet litteris nuntiisque edocuit: 3, 108, 2;) — erat summa inopia pabuli, adeo ut foliis ex arboribus strictis et teneris harundinum radicibus contusis equos alerent: 3, 58, 3.

δδ): ad extremum tamen agris expulsi et multis locis Germaniae triennium uagati ad Rhenum peruenerunt: IV 4, 2; his de rebus Caesar certior factus et infirmitatem Gallorum ueritus . . . nihil his committendum existimauit: IV 5, 1; ipse . . . patefactis consiliis exclusus Capua et periculum ueritus consilio destitit: 3, 21, 5; quo pudore adducti et fortasse non se liberari, sed in aliud tempus reseruari arbitrati . . . constituerunt: 3, 60, 3; — hic summo in Aruernis ortus loco et magnae habitus auctoritatis Nihil, inquit: VII 77, 3; — Neruii antiquitus . . . teneris arboribus incisis atque inflexis crebrisque ⟨inflexis crebrisque *om. α; Fr., Dt.*[1]*;* que *om. Schn.*⟩ in latitudinem ramis enatis ⟨*om. β*⟩ et rubis sentibusque interiectis effecerant, ut: II 17, 4.

εε): latum ab X tribunis plebis contra dicentibus inimicis, Catone uero acerrime repugnante et pristina consuetudine dicendi mora dies extrahente ⟨catonem . . . repugnantem . . . extrahentem *Oz*⟩, ut: 1, 32, 3.

eorum satisfactione accepta et itinere exquisito per Diuiciacum . . . profectus est: I 41, 4; ut . . . his deiectis et coaceruatis cadaueribus qui superessent . . . coicerent: II 27, 4; hoc proelio facto et prope ad internecionem gente ac nomine Neruiorum redacto . . . miserunt: II 28, 1; armorum magna multitudine de muro . . . iacta sic, ut prope summam muri aggerisque altitudinem aceruí armorum adaequarent ⟨*c*⟩, et tamen circiter parte tertia . . . celata atque in oppido retenta portis patefactis eo die pace sunt usi: II 32, 4; Galba secundis aliquot proeliis factis castellisque . . . expugnatis, missis ad eum undique legatis obsidibusque datis et pace facta constituit . . . conlocare et . . . hiemare: III 1, 4; his constitutis rebus et consilio cum legatis et quaestore communicato . . . accidit: IV 13, 4; acie triplici instituta et celeriter octo milium itinere confecto . . . peruenit: IV 14, 1; tantum esse nomen ⟨*c*⟩ atque opinionem eius ⟨*c*⟩ exercitus Ariouisto pulso et hoc nouissimo proelio facto . . ., uti opinione et amicitia populi Rom. tuti esse possent ⟨*c*⟩: IV 16, 7; dato signo et sublatis ancoris circiter milia passuum septem . . . progressus . . . constituit: IV 23, 6; Caesar exposito exercitu et loco castris idoneo capto, . . . contendit: V 9, 1; milites legionis septimae testudine facta et ⟨*om. β*⟩ aggere ad munitiones adiecto locum ceperunt: V 9, 7; paulum quidem intermissa flamma et quodam loco turri adacta et ⟨*om. β*⟩ contingente ⟨contingentes *β*⟩ uallum . . . centuriones recesserunt: V 43, 6; celeriter effecto opere legionibusque traductis ⟨*c*⟩ et loco castris idoneo delecto reliquas copias reuocauit: VII 35, 5; his cognitis et Litauicci fraude perspecta Haedui manus tendere . . . incipiunt: VII 40, 6; hac habita contione et ad extremam ⟨*c*⟩ orationem ⟨*c*⟩ confirmatis militibus . . . legiones ex castris eduxit: VII 53, 1; deprensis nauibus circiter ⟨*c*⟩ quinquaginta ⟨*c*⟩ . . . atque eo militibus iniectis ⟨*c*⟩ et rei nouitate perterritis oppidanis . . . oppido potitur: VII 58, 4; nam ⟨et *add. cdik; Ald., Schn.*⟩ praesidio e regione castrorum relicto et parua manu Metiosedum uersus missa reliquas copias contra Labienum duxerunt: VII 61, 5; iniecta manu ferrea et retenta utraque naue diuersi pugnabant: 1, 58, 4; adpulsaque ad proximum litus trireme constrata et ⟨*om. O*⟩ in litore relicta pedibus Hadrumetum profugerat ⟨*c*⟩: 2, 23, 3; cum proiectis fascibus et deposito imperio priuatus et captus ipse in alienam uenisset potestatem: 2, 32, 9; qua re animaduersa Varus et ⟨ex *O*⟩ terrore exercitus cognito bucinatore . . . et paucis . . . tabernaculis relictis . . . exercitum . . . reducit: 2, 35, 7; impetuque multitudinis in C. Trebonium facto et non nullis uulneratis eum de tribunali deturbauit: 3, 21, 2; alteram noctem subnubilam nactus obstructis ⟨*c*⟩ omnibus castrorum portis ⟨*CC*⟩ et ad impediendum obiectis ericiis ⟨*add. Freudenberg; Db.; om. rell.*⟩ . . . exercitum eduxit: 3, 54, 2; Pompeius hac satis longa interiecta mora et re nuntiata V legiones ⟨*c*⟩ ab opere deductas ⟨*c*⟩ subsidio suis duxit: 3, 69, 1; uno tempore praesidiis omnibus deductis et oppugnatione dimissa coactoque in unum locum exercitu contionem apud milites habuit: 3, 73, 1; Pompeius ⟨*c*⟩ primi diei mora inlata et reliquorum dierum frustra labore suscepto . . . quarto ⟨*c*⟩ die finem sequendi fecit: 3, 77, 3; re frumentaria praeparata confirmatisque militibus et satis longo spatio temporis a Dyrrachinis proeliis intermisso . . . temptandum Caesar exi-

stimauit, quidnam: 3, 84, 1; uocatis ad se Amphipoli hospitibus et pecunia ad necessarios sumptus corrogata . . . discessit: 3, 102, 4.

ζζ): C. Curio in Africam profectus ex Sicilia et iam ab initio copias P. Attii Vari despiciens duas legiones . . . transportabat: 2, 23, 1; saxa inter ⟨*CC*⟩ et alia loca periculosa quietam nactus stationem et portus omnes timens . . . milites exposuit: 3, 6, 3.

capto monte et succedentibus nostris Boi et Tulingi . . . nostros . . . circumuenire ⟨*c*⟩ . . . coeperunt: I 25, 6; legionem neque eam plenissimam detractis cohortibus duabus et compluribus singillatim . . . absentibus ⟨*B*²β; *Schn.*; *om.* α; *rell. edd.*⟩ . . . despiciebant: III 2, 3.

γ) gerund.: differendum est, inquit, iter in praesentia nobis et de proelio cogitandum: 3, 85, 4.

ad lacessendum hostem ⟨β; *om.* α; *edd.*⟩ et ad ⟨*om.* β⟩ committendum proelium alienum esse tempus arbitratus: IV 34, 2; cum legione una profectus ad recipiendas ulteriores ciuitates et rem frumentariam expediendam: 3, 16, 1; ¶ neque ex occulto insidiandi et dispersos circumueniendi singulis deerat audacia: VI 34, 6; tamen tanta ⟨*c*⟩ uniuersae Galliae consensio fuit libertatis uindicandae et pristinae belli laudis recuperandae, ut: VII 76, 2; ¶ cum . . . auxiliaresque . . . lapidibus telisque subministrandis et ad ⟨*c*⟩ aggerem caespitibus comportandis speciem atque opinionem pugnantium praeberent: III 25, 1.

δ) praes.; αα): inter se fidem et ius iurandum dant et regno occupato per tres potentissimos ac firmissimos populos totius Galliae sese potiri posse sperant: I 3, 8; ubi ea dies . . . uenit et legati . . . reuerterunt, negat se more et exemplo populi Romani posse iter ulli per prouinciam dare et, si uim facere conentur, prohibiturum ostendit: I 8, 3; itaque rem suscipit et a Sequanis impetrat, ut: I 9, 4; item Allobroges, qui trans Rhodanum uicos possessionesque habebant, fuga se ad Caesarem recipiunt et demonstrant sibi praeter agri solum nihil esse reliqui: I 11, 5; Diuiciacum ad se uocari iubet et cotidianis interpretibus remotis per C. Valerium . . . cum eo conloquitur: I 19, 3; simul commonefacit, quae . . . de Dumnorige sint dicta et ostendit, quae separatim quisque de eo apud se dixerit; petit atque hortatur, ut: I 19, 4; quo consuerat interuallo hostes sequitur et milia passuum tria ab eorum castris castra ponit: I 22, 5; hunc murus circumdatus arcem efficit et cum oppido coniungit: I 38, 6; re frumentaria comparata ⟨*c*⟩ castra mouet diebusque ⟨et diebus β⟩ circiter quindecim ad fines Belgarum peruenit: II 2, 6; ibi praesidium ponit et in altera parte fluminis Q. Titurium . . . cum sex cohortibus relinquit ⟨reliquit *B*²*aef(h?)*; *Flod.*⟩; castra . . . uallo fossaque . . . munire ⟨*c*⟩ iubet: II 5, 6; celeriter . . . aggere iacto turribusque constitutis magnitudine operum . . . et celeritate Romanorum permoti legatos ad Caesarem de deditione mittunt et petentibus Remis ut conseruarentur impetrant: II 12, 5; **(**21, 1 *u.* ζ**)** αα);**)** ita commutata fortuna eos . . . undique circumuentos interficiunt et . . . plus tertia parte interfecta reliquos perterritos in fugam coiciunt ac ne in locis quidem superioribus consistere patiuntur: III 6, 2; horum auctoritate finitimi adducti, ut sunt Gallorum subita et repentina consilia, eadem de causa Trebium Terrasidiumque retinent et celeriter missis legatis per suos principes inter se coniurant nihil nisi communi consilio acturos eundemque omnes fortunae exitum esse laturos, reliquasque ciuitates sollicitant, ut: III 8, 3; D. Brutum adulescentem classi Gallicisque nauibus, quas ex Pictonibus et Santonis reliquisque pacatis regionibus conuenire iusserat, praeficit ⟨-fecit β⟩ et, cum primum posset, in Venetos proficisci iubet: III 11, 5; huic magnis praemiis pollicitationibusque persuadet, uti ⟨*c*⟩ ad hostes transeat et ⟨*om.* β⟩ quid fieri uelit edocet: III 18, 2; Mosa profluit ex monte Vosego . . . et parte quadam ex Rheno recepta, quae appellatur Vacalus, insulam ⟨*cik*; *Aimoin.*: que *uel* quae *add.* *X*⟩ efficit Batauorum: IV 10, 1; eos domum remittit et cum iis una Commium . . . mittit: IV 21, 6. 7; ex essedis desiliunt et pedibus ⟨*c*⟩ proeliantur: IV 33, 1; **(**Indutiomarus . . . bellum parare instituit. sed ⟨et β⟩ postea quam non nulli principes . . . ad Caesarem uenerunt, . . . mittit: V 3, 4. 5;**)** ex legionibus fabros deligit ⟨deligi β⟩ et ex continenti alios arcessi iubet; Labieno scribit, ut: V 11, 3; Caesar, cum constituisset ⟨*c*⟩ . . . atque . . . intellegeret, obsides imperat et quid ⟨*c*⟩ . . . uectigalis populo Romano Britannia penderet constituit; interdicit atque imperat . . .: V 22, 4; Sabinus quos . . . tribunos militum circum se habebat et primorum ordinum centuriones se sequi iubet et cum propius Ambiorigem accessisset, iussus arma abicere imperatum facit suisque ut idem faciant imperat: V 37, 1; quam maximas manus ⟨*c*⟩ possunt cogunt ⟨*c*⟩ et de improuiso ad Ciceronis ⟨*c*⟩ hiberna aduolant ⟨*c*⟩: V 39, 1; auertit hic ⟨*c*⟩ casus uaginam et gladium educere conanti dextram moratur

manum, impeditumque ⟨que *om. cdefi*⟩ hostes circumsistunt: V 44, 8; has (litteras) ille in ⟨*c*⟩ iaculo inligatas effert ⟨adfert β⟩ et Gallus inter Gallos sine ulla suspicione uersatus ad Caesarem peruenit: V 45, 4; postero ⟨*c*⟩ die luce prima mouet castra et circiter milia passuum quattuor progressus trans uallem ⟨*c*⟩ et riuum multitudinem hostium conspicatur: V 49, 5; nostris uero etiam de ⟨*c*⟩ uallo deductis propius accedunt et tela intra munitionem ex omnibus partibus coiciunt: V 51, 2; equites tela coiciunt et magna cum contumelia uerborum nostros ad pugnam euocant: V 58, 2; Labienus ... cum XXV cohortibus magnoque equitatu contra hostem proficiscitur et mille passuum intermisso spatio castra communit: VI 7, 4; Labienus noctu ⟨*c*⟩ tribunis militum primisque ordinibus conuocatis ⟨*c*⟩ quid sui sit consilii proponit et ... maiore strepitu et tumultu, quam populi Romani fert consuetudo, castra moueri iubet: VI 7, 8; simul signa ad hostem conuerti aciemque derigi iubet et ⟨*om.* β⟩ paucis turmis ... dimissis reliquos equites ad latera disponit: VI 8, 5; illi imperata faciunt et paucis diebus intermissis referunt: VI 10, 4; nam fere de omnibus controuersiis publicis priuatisque constituunt, et si quod est admissum facinus ⟨*c*⟩, si ... de finibus controuersia est, idem decernunt ⟨*c*⟩, praemia poenasque constituunt: VI 13, 5; multa praeterea de sideribus atque eorum motu, de mundi ac terrarum magnitudine, de rerum natura, de deorum immortalium ⟨*c*⟩ ui ac potestate disputant et iuuentuti tradunt: VI 14, 6; harum (alcium) est consimilis capris figura et uarietas pellium, sed ⟨*om.* β⟩ magnitudine paulo antecedunt mutilaeque sunt cornibus et crura sine nodis articulisque ⟨*c*⟩ habent, neque ... si ... conciderunt, erigere sese ⟨*c*⟩ ac ⟨aut α; *edd.*⟩ subleuare possunt: VI 27, 1; (alii ... ut celeriter perrumpant censent; quoniam tam propinqua sint castra, etsi ⟨*Schn.;* et si *rell. edd.*⟩ pars aliqua circumuenta ceciderit, at reliquos seruari posse confidunt; alii, ut in iugo consistant atque ... ferant: VI 40, 2;) profitentur Carnutes se nullum periculum ... recusare principesque ex omnibus bellum facturos pollicentur et ... iure iurando ac fide sanciatur petunt: VII 2, 2; progressus in Nitiobroges et Gabalos ab utrisque obsides accipit ⟨accepit β⟩ et magna coacta manu in prouinciam Narbonem uersus eruptionem facere contendit: VII 7, 2; oppugnationem differt quaeque ad eam rem usui sint militibus imperat et ... duas legiones in armis excubare iubet: VII 11, 6; Vercingetorix minoribus Caesarem itineribus ⟨*c*⟩ subsequitur et locum castris deligit ⟨delegit *A*⟩ paludibus siluisque munitum: VII 16, 1; legionem *X eodem iugo ⟨*CC*⟩ mittit et ⟨*om.* β⟩ paulum ⟨*c*⟩ progressam inferiore constituit loco siluisque occultat: VII 45, 5; his rebus expositis signum dat et ab dextra parte ⟨dat s. et a p. d. β⟩ alio ascensu eodem tempore Haeduos mittit: VII 45, 10; cohortatus, ut ea, quae imperasset, diligenter industrieque administrarent, naues ... singulas equitibus Romanis attribuit et prima confecta uigilia IIII milia passuum secundo flumine silentio progredi ibique ⟨que *om. A*⟩ se exspectari iubet: VII 60, 1; magno dolore Haedui ferunt ⟨*c*⟩ se deiectos principatu, queruntur fortunae commutationem et Caesaris indulgentiam ⟨*c*⟩ in se requirunt: VII 63, 8; interea Commius reliquique ⟨et reliqui β⟩ duces ... cum omnibus copiis ad Alesiam perueniunt et colle exteriore occupato non longius ⟨*c*⟩ mille passibus ⟨*c*⟩ ab ⟨*c*⟩ nostris munitionibus considunt: VII 79, 1; itaque ⟨atque *AQ*⟩ productis copiis ante oppidum considunt et proximam fossam cratibus integunt atque aggere explent seque ad eruptionem atque omnes casus comparant: VII 79, 4; (equitatum ex castris educi ⟨educit β⟩ et proelium committi iubet: VII 80, 1;) reliquas legiones ex hibernis euocat et subsequi iubet: 1, 8, 1; milites Domitianos sacramentum apud se dicere iubet atque *eo*dem* die castra mouet iustumque iter conficit VII omnino dies ad Corfinium commoratus et per fines Marrucinorum, Frentanorum, Larinatium in Apuliam peruenit: 1, 23, 5; Pompeius ... aduentu nauium profectionem parare incipit et quo facilius impetum Caesaris tardaret, ... portas obstruit, uicos plateasque inaedificat ⟨ac *add. NOz*⟩ fossas ... praeducit atque ibi sudes stipitesque praeacutos defigit: 1, 27, 2. 3; postero die omnem exercitum intra fossam continet et, quod longius erat agger petendus, in praesentia ⟨*c*⟩ similem rationem operis instituit: 1, 42, 1; Afranius Petreiusque terrendi causa atque operis impediendi copias suas ad infimas montis radices producunt et proelio lacessunt: 1, 42, 2; sed nonae legionis milites ... temere insecuti longius fugientes in locum iniquum progrediuntur et sub montem ⟨*c*⟩ ... succedunt: 1, 45, 2; ita commeatus et qui frumenti causa processerant tuto ad se recipit et rem frumentariam expedire incipit: 1, 54, 5; transit etiam cohors Illurgauonensis ad eum cognito ciuitatis consilio et signa ex statione transfert: 1, 60, 4; multae longinquiores ciuitates ab Afranio desciscunt et Caesaris amicitiam sequuntur: 1, 60, 5; omnibus copiis Sicorim transeunt et

cum duabus legionibus . . . castra coniungunt ⟨*Ofhl:* iungunt *a: edd.*⟩: 1, 63, 1; ille in sua sententia perseuerat et paulum ex eo loco degreditur: 1, 72, 4; deinde ⟨*de* imperatoris *fide quaerunt, rectene se illi sint commissuri, et quod non ab initio fecerint armaque ⟨arma qui *a:* arma *f;* arma quod *Ohl*⟩ cum hominibus necessariis et consanguineis contulerint queruntur: 1, 74, 2; reliqui coeunt inter se et repentino periculo exterriti sinistras sagis inuoluunt gladiosque destringunt: 1, 75, 3; ubi Caesaris castra posita tabernaculaque constituta et dimissos equites . . . animum aduerterunt, sese subito proripiunt hora circiter sexta eiusdem diei et spem nacti morae discessu nostrorum equitum iter facere incipiunt: 1, 80, 3; tum uero . . . consistunt necessario et procul ab aqua et natura iniquo loco castra ponunt: 1, 81, 1; nacti idoneum uentum ex portu exeunt et Tauroenta . . . perueniunt ibique naues expediunt rursusque se ad confligendum animo confirmant et consilia communicant: 2, 4, 5; quod penes eum est pecuniae tradit ⟨-didit *f*⟩ et quid ubique habeat frumenti et ⟨*af;* ac *Ohl: Db.*⟩ nauium ostendit: 2, 20, 8; sublatis ancoris omnes Vticam relinquunt ⟨*Ohl;* reliquerunt *af*⟩ et quo imperatum est transeunt: 2, 25, 7; posteroque die exercitum ⟨*c*⟩ Vticam ducit et prope oppidum castra ponit: 2, 26, 1; equitesque ⟨que *del. Ciacc.*⟩ committunt proelium et prius quam plane legiones ⟨*suspectum Np.*⟩ explicari et consistere possent, tota auxilia regis impedita ac perturbata, quod nullo ordine et sine timore iter fecerant, in fugam coiciunt ⟨*c*⟩ equitatuque omni fere incolumi . . . interficiunt: 2, 26, 4; desertos enim se ac proditos a nobis dicunt et prioris sacramenti mentionem faciunt: 2, 32, 7; ille unum elocutus . . . sequi sese ⟨*c*⟩ iubet et praecurrit ante omnes: 2, 34, 5; his auctoribus temere credens consilium commutat et proelio rem committere constituit: 2, 38, 2; dat suis signum Saburra, aciem constituit et circumire ordines atque hortari incipit: 2, 41, 2; hortatur Curionem Cn. Domitius . . ., ut fuga salutem petat atque in castra contendat, et se ab eo non discessurum pollicetur: 2, 42, 3; his rebus et feriis Latinis comitiisque omnibus perficiendis XI dies tribuit dictaturaque se abdicat et ab urbe proficiscitur Brundisiumque peruenit: 3, 2, 1; ⟦ad Pompeium contendit, ut ⟨*Of, l corr.:* et *ahl*[1]*; Np., Db.*⟩ adesse Caesarem nuntiaret ⟨*codd.:* nuntiat *Db.:* nuntiauit *Np.*⟩: 3, 11, 1;⟧ hos sequuntur Bullidenses *et Amantini et reliquae finitimae ciuitates totaque Epiros et legatis ad Caesarem missis quae imperaret facturos pollicentur: 3, 12, 4; qui de seruis liberisque omnibus ad impuberes supplicium sumit et ad unum ⟨omnes *add. b*⟩ interficit: 3, 14, 3; ⟦prodit Libo atque ⟨*b;* neque *Oꝫ;* naue et *H. Gilbert*⟩ excusat Bibulum: 3, 16, 3;⟧ Otacilius sibi timens *ex* oppido fugit et ad Pompeium peruenit: 3, 29, 1; Scipio biduum . . . moratus ad flumen, quod inter eum et Domitii castra fluebat, Aliacmonem, tertio die prima luce exercitum uado traducit et castris positis . . . copias ante frontem castrorum instruit ⟨*2 dett.;* struit *Oꝫ*⟩: 3, 37, 1; magnum numerum leuis armaturae et sagittariorum aggeremque omnem noctu in scaphas et naues actuarias imponit et de media nocte cohortes LX ex ⟨et *a*⟩ maximis castris praesidiisque deductas ad eam partem munitionum ducit, quae pertinebat ⟨*c*⟩ ad mare longissimeque . . . aberat ⟨*c*⟩: 3, 62, 2; eodem naues, quas demonstrauimus aggere et leuis armaturae militibus completas, quasque ad Dyrrachium naues longas habebat mittit et quid a quoque fieri uelit ⟨uellet *a*[1]*f*⟩ praecipit ⟨-cepit *af*⟩: 3, 62, 3; omnem ex agris multitudinem seruorum ac liberorum in oppidum cogit portasque ⟨que *om. f*⟩ praecludit et ad Scipionem Pompeiumque nuntios mittit: 3, 80, 3; ego reliquas portas circumeo et castrorum praesidia confirmo: 3, 94, 6; Alexandriae de Pompei morte cognoscit atque ibi primum e naue egrediens clamorem militum audit . . . et concursum ad se fieri uidet: 3, 106, 4; id quem ad modum fieri possit non nulla mihi in mentem ueniunt et multa reperiri possunt *ap. Cic. ad Att.* IX 7 *C,* 1.

ββ): hae ⟨*c*⟩ r e u i n c i u n t u r introrsus ⟨*c*⟩ et multo aggere u e s t i u n t u r: VII 23, 2; Heluii sua sponte cum finitimis proelio congressi pelluntur et C. Valerio Domnotauro ⟨*c*⟩ . . . compluribusque aliis interfectis intra oppida ac muros ⟨murosque β⟩ compelluntur: VII 65, 2; ubi . . . imbecillitas materiae postulare uideretur, pilae interponuntur, trauersaria tigna iniciuntur . . . et ⟨ut *af*⟩ quidquid est contignatum cratibus consternitur, crates luto ⟨que *add. hl*⟩ integuntur: 2, 15, 2; auctis copiis Pompei duobusque magnis exercitibus coniunctis pristina omnium confirmatur opinio et spes uictoriae augetur: 3, 82, 2; item L. Lentulus comprehenditur ab rege et in custodia necatur: 3, 104, 3.

γγ): deorum numero eos solos ducunt, quos c e r n u n t e t quorum aperte opibus i u u a n t u r, Solem et Vulcanum et Lunam: VI 21, 2; reliqui coeunt inter se et . . . sinistras sagis inuoluunt gladiosque destringunt atque ita se a caetratis equitibusque defendunt castrorum propinquitate confisi seque in castra recipiunt et

ab iis cohortibus, quae erant in statione ⟨c⟩ ad portas, defenduntur: 1, 75, 3; hic locus abest a Clupeis ⟨CC⟩ passuum XXII milia habetque non incommodam ⟨c⟩ aestate stationem et duobus eminentibus promunturiis continetur: 2, 23, 2; tum uero ad summam desperationem nostri perueniunt et partim fugientes ab equitatu interficiuntur, partim integri procumbunt: 2, 42, 2.

δδ): si obsides sibi dentur . . . et si Haeduis de iniuriis, quas ipsis sociisque eorum intulerint, item si Allobrogibus satis faciant, sese . . . pacem esse facturum: I 14, 6; id esse facile, quod ⟨β; cum *Fr.*; ut α⟩ equitatu ipsi abundent et quod anni tempore subleuentur: VII 14, 3.

εε): sequimini me, inquit, manipulares mei qui fuistis, et uestro imperatori quam *consueuistis operam date: 3, 91, 1.

ζζ): (Dumnorigem) magnum numerum equitatus suo sumptu semper alere et circum se habere: I 18, 5; Ariouistum . . . superbe et crudeliter imperare, obsides nobilissimi cuiusque liberos poscere et in eos omnia exempla cruciatusque edere: I 31, 12; siluam esse ibi . . ., quae appellatur Bacenis; hanc ⟨β; ac α⟩ longe introrsus pertinere et pro natiuo muro obiectam Cheruscos ab Suebis Suebosque ab Cheruscis [iniuriis incursionibusque] prohibere: VI 10, 5; Fabium . . . duabus relictis portis obstruere ceteras pluteosque uallo addere et se in posterum diem similemque ⟨similem ad β; *Schn.*⟩ casum apparare ⟨parare β; *Schn.*⟩: VII 41, 4; † interea et rei publicae et ipsis placere oportere ⟨id interesse rei publicae et ipsis placere oportere *Madu.*; *u.* *CC*⟩: 3, 10, 9.

nostri primo integris uiribus fortiter repugnare ⟨propugnare β⟩ neque ullum frustra telum ex loco superiore mittere et quaecumque ⟨*sic* β; ut quaeque α; *edd.*⟩ pars castrorum nudata defensoribus premi uidebatur, eo occurrere et auxilium ferre: III 4, 2.

ε) imperf.; αα): quod omnino biduum supererat, cum . . . oporteret, et quod a Bibracte, oppido Haeduorum longe maximo et copiosissimo, non amplius milibus passuum XVIII aberat, . . . existimauit: I 23, 1; tutius esse arbitrabantur obsessis uiis . . . uictoria potiri, et si . . . Romani sese ⟨c⟩ recipere coepissent, impeditos in agmine et sub sarcinis [infirmiore ⟨c⟩ animo] adoriri cogitabant: III 24, 3; omnem eam materiam . . . conuersam ad hostem conlocabat et pro uallo ad utrumque latus exstruebat: III 29, 1; quas regiones Menapii incolebant et ⟨Hi β⟩ ad utramque ripam fluminis agros, aedificia uicosque habebant: IV 4, 2; exspectare uero, dum hostium copiae augerentur equitatusque reuerteretur, summae dementiae esse iudicabat, et cognita Gallorum infirmitate quantum iam . . . hostes uno proelio auctoritatis essent consecuti sentiebat: IV 13, 2. 3; Commium, . . . cuius et uirtutem et consilium probabat et quem sibi fidelem esse arbitrabatur cuiusque auctoritas . . . magni habebatur: IV 21, 7; tamen tot ⟨c⟩ incommodis conflictati multis uulneribus acceptis resistebant et magna parte diei consumpta . . . nihil, quod ipsis esset indignum committebant: V 35, 5; ciuitates de bello consultabant, nuntios legationesque in omnes partes dimittebant et quid reliqui consilii caperent atque unde initium belli fieret explorabant ⟨explorant β⟩ nocturnaque in locis desertis concilia habebant: V 53, 4; ibi . . . in singula diei tempora quae ad Auaricum agerentur ⟨c⟩ cognoscebat et ⟨*om.* β⟩ quid fieri uellet imperabat: VII 16, 2; matres familiae de muro uestem argentumque iactabant et pectore nudo prominentes passis manibus obtestabantur ⟨c⟩ Romanos, ut sibi parcerent neu . . . ne a ⟨c⟩ mulieribus quidem atque infantibus abstinerent: VII 47, 5; ipsi Massilienses et celeritate nauium et scientia gubernatorum confisi nostros eludebant impetusque eorum decipiebant ⟨*Np.*; excipiebant *codd.*; non excipiebant *Kran.*; *Db.*; *u.* *CC*⟩ et . . . circumuenire nostros aut pluribus nauibus adoriri singulas . . . contendebant: 1, 58, 1; hic magnos equitatus magnaque auxilia exspectabant et suis locis bellum in hiemem ducere cogitabant: 1, 61, 3; quas Caesari ⟨c⟩ esse amicas ciuitates arbitrabatur, his grauiora onera iniungebat praesidiaque eo deducebat et iudicia in priuatos reddebat, qui ⟨reddebat; qui *Db.*, *Dt.*⟩ uerba atque orationem aduersus rem publicam habuissent; eorum ⟨habuissent, eorum *Db.*, *Dt.*⟩ bona in publicum addicebat: 2, 18, 5; unus quisque enim opiniones fingebat et ad id, quod ab alio audierat, sui aliquid timoris addebat: 2, 29, 1; itaque de deditione omnes [in] palam loquebantur et cum P. Attio agebant: 2, 36, 2; Numidae . . . impetum nostrorum effugiebant rursusque ad ordines suos se recipientes circumibant et ab acie excludebant: 2, 41, 6; simul de deditione eorum agebat et incolumitatem deditis pollicebatur: 3, 28, 2; qui tamen fontes a quibusdam praesidiis aberant longius et celeriter aestibus exarescebant: 3, 49, 5; illi . . . silentio adgressi ⟨c⟩ uniuersi ⟨c⟩ intra ⟨c⟩ multitudinem sagittas coiciebant et se confestim ad suos recipiebant: 3, 50, 1; freti amicitia Caesaris et stulta ac barbara arrogantia elati despiciebant suos

stipendiumque equitum fraudabant et praedam omnem domum auertebant: 3, 59, 3; (112, 8 *u.* a) α) αα) 𝔭) *extr. p. 1075.*)

ββ): haec derecta materia ⟨*c*⟩ iniecta contexebantur ac ⟨et β⟩ longuriis cratibusque consternebantur: IV 17, 8; eodem fere tempore pons in Hibero prope effectus nuntiabatur et in Sicori uadum reperiebatur: 1, 62, 3.

γγ): haec eodem tempore Caesari mandata referebantur et legati ab Haeduis et a Treueris ueniebant: I 37, 1; ¶ Bibulus, ut supra demonstratum est, erat ⟨ierat *l; om. a*⟩ *cum* classe ad Oricum et, sicuti mari portibusque ⟨que *om. l*⟩ Caesarem prohibebat, ita ipse omni terra earum regionum prohibebatur: 3, 15, 1; quantoque eius amplius processerat temporis, tanto erant alacriores ad custodias, qui classibus praeerant, maioremque fiduciam prohibendi habebant et crebris Pompei litteris castigabantur . . . duriusque . . . exspectabant: 3, 25, 2. 3.

δδ): Ariouistus ex equis ut conloquerentur et praeter se denos ut ad conloquium adducerent ⟨adduceret α⟩ postulauit: I 43, 3.

ζ) perf.: αα): is M. Messala [et] M. ⟨*c*⟩ Pisone consulibus regni cupiditate inductus coniurationem nobilitatis fecit et ciuitati persuasit, ut . . . exirent: I 2, 1; Orgetorix ad iudicium omnem suam familiam . . . undique coegit et omnes clientes obaeratosque suos . . . eodem conduxit: I 4, 2; Heluetios, Tulingos, Latouicos ⟨*c*⟩ in fines suos . . . reuerti iussit et, quod omnibus frugibus ⟨*c*⟩ amissis domi nihil erat . . ., Allobrogibus imperauit, ut . . . facerent; ipsos oppida uicosque . . . restituere iussit: I 28, 3; diem concilio constituerunt et iure iurando ne quis enuntiaret . . . inter se sanxerunt: I 30, 5; eodem die castra promouit et milibus passuum sex a Caesaris castris sub monte consedit: I 48, 1; postridie eius diei praeter castra Caesaris suas copias traduxit et milibus passuum duobus ultra eum castra fecit eo consilio, uti frumento commeatuque, qui ⟨*c*⟩ ex Sequanis et Haeduis supportaretur, Caesarem intercluderet: I 48, 2; ex eo die dies continuos quinque Caesar pro castris suas copias produxit et aciem instructam habuit: I 48, 3; his nuntiis litterisque commotus Caesar duas legiones in citeriore Gallia nouas conscripsit et inita ⟨*c*⟩ aestate in ulteriorem ⟨*c*⟩ Galliam qui deduceret Q. Pedium legatum misit: II 2, 1; paulisper apud oppidum morati agrosque Remorum depopulati omnibus uicis aedificiisque . . . incensis ad castra Caesaris omnibus copiis contenderunt et a ⟨*c*⟩ milibus passuum minus duobus castra posuerunt: II 7, 3; ab utroque latere . . . transuersam fossam obduxit ⟨duxit β⟩ . . . et ad extremas fossas castella constituit ibique tormenta conlocauit: II 8, 4; postridie . . ., prius quam se hostes ⟨*c*⟩ ex terrore ⟨*c*⟩ ac fuga reciperent, in fines Suessionum . . . exercitum duxit et magno itinere confecto ⟨*CC*⟩ ad oppidum Nouiodunum contendit: II 12, 1; Caesar honoris Diuiciaci atque Haeduorum causa sese eos in fidem recepturum et conseruaturum dixit; ⟨et *add. cfhk* (β?)⟩ quod erat ciuitas magna inter Belgas auctoritate atque hominum multitudine praestabat, sescentos obsides poposcit: II 15, 1; Caesar . . . ad cohortandos milites, quam [in] partem fors obtulit, decucurrit ⟨decurrit β⟩ et ad legionem decimam deuenit: II 21, 1; legionis nonae et decimae milites . . . cursu ac lassitudine exanimatos uulneribusque ⟨que *om.* β⟩ confectos Atrebates . . . celeriter ex loco superiore in flumen compulerunt et transire conantes insecuti gladiis magnam partem eorum impeditam interfecerunt: II 23, 1; ipsi transire flumen non dubitauerunt et in locum iniquum progressi rursus ⟨regressos ac *add.* B^2*a*(?)*fh*⟩ resistentes hostes redintegrato proelio in fugam coniecerunt ⟨dederunt β⟩: II 23, 2; hoc proelio facto et prope ad internecionem gente ac nomine Neruiorum redacto maiores natu, quos una cum pueris mulieribusque in aestuaria ac paludes coniectos ⟨*c*⟩ dixeramus, . . . legatos ad Caesarem miserunt seque ei dediderunt ⟨dederunt β⟩ et in commemoranda ciuitatis calamitate ex sescentis ad tres senatores . . . sese redactos esse dixerunt: II 28, 1. 2; quos Caesar, ut in miseros ac supplices usus misericordia uideretur, diligentissime conseruauit suisque finibus atque oppidis uti iussit et finitimis imperauit, ut ab iniuria et maleficio se suosque prohiberent: II 28, 3; ad quarum initium siluarum cum ⟨*c*⟩ Caesar peruenisset castraque munire instituisset . . ., subito ex omnibus partibus siluae euolauerunt et in nostros impetum fecerunt: III 28, 3; nostri celeriter arma ceperunt eosque in siluas reppulerunt et compluribus interfectis longius . . . secuti paucos ex suis deperdiderunt: III 28, 4; uastatis omnibus eorum agris, uicis aedificiisque incensis Caesar ⟨*c*⟩ exercitum reduxit ⟨*c*⟩ et in Aulercis Lexouiisque . . . in hibernis conlocauit: III 29, 3; illi omnia experti . . . reuerti se in suas sedes regionesque simulauerunt et tridui uiam progressi rursus reuerterunt: IV 4, 4; hunc illi . . . tum proelio facto remiserunt et ⟨*add.* β; *Schn.; Np.*⟩ in petenda pace eius rei culpam in multitudinem contulerunt ⟨β; coniecerunt α; *edd.*⟩ et propter imprudentiam ut ignoscere-

tur petiuerunt: IV 27, 4; 27, 7 *u. p. 1088* coepi; quo facto ad lacessendum hostem ⟨*c*⟩ et ad ⟨*c*⟩ committendum proelium alienum esse tempus arbitratus suo se loco continuit et breui tempore intermisso in castra legiones reduxit: IV 34, 2; interim barbari nuntios in omnes partes dimiserunt paucitatemque nostrorum militum suis praedicauerunt et quanta praedae faciendae atque in perpetuum sui liberandi facultas daretur . . . demonstrauerunt: IV 34, 5; interim nostri milites impetum hostium sustinuerunt atque amplius horis quattuor fortissime pugnauerunt et paucis uulneribus acceptis complures ex his occiderunt: IV 37, 3; id tulit ⟨*c*⟩ factum ⟨*c*⟩ grauiter ⟨*c*⟩ Indutiomarus, suam gratiam inter suos minui, et qui iam ante inimico in nos animo ⟨*c*⟩ fuisset, multo grauius hoc dolore exarsit: V 4, 4; Labieno . . . cum tribus legionibus et equitum milibus duobus relicto, ut portus tueretur et rem ⟨*c*⟩ frumentariam ⟨*c*⟩ prouideret quaeque in Gallia gererentur ⟨*c*⟩ cognosceret consiliumque pro tempore et pro re caperet, ipse cum quinque legionibus et pari numero equitum . . . ad ⟨*c*⟩ solis occasum ⟨*c*⟩ naues soluit; et leni Africo prouectus media circiter nocte uento intermisso cursum non tenuit et longius delatus aestu ⟨est β⟩ orta luce sub sinistra Britanniam relictam conspexit: V 8, 2; Caesar exposito exercitu et loco castris idoneo capto . . . cohortibus decem ad mare relictis et equitibus trecentis . . . de ⟨*c*⟩ tertia uigilia ad hostes contendit eo minus ueritus nauibus, quod in litore molli atque aperto . . . relinquebat, et ⟨Ei *Kraff.*⟩ praesidio nauibusque ⟨β; que *om.* α⟩ Q. ⟨*om.* β⟩ Atrium praefecit: V 9, 1; hae ⟨*c*⟩ celeriter ignem comprehenderunt et uenti magnitudine in omnem locum castrorum ⟨*c*⟩ distulerunt: V 43, 2; ipse cum tribus legionibus circum Samarobriuam trinis hibernis hiemare constituit et ⟨*om.* β⟩, quod tanti motus Galliae exstiterant, totam hiemem ipse ad exercitum manere decreuit: V 53, 3; Senones, quae est ciuitas in primis firma et magnae . . . auctoritatis, Cauarinum, . . . cuius frater . . . cuiusque maiores regnum obtinuerant, interficere publico consilio conati, cum ille praesensisset ac ⟨et *h*; *om. a*⟩ profugisset ⟨*om. a*⟩, usque ad fines insecuti regno domoque expulerunt et missis ad Caesarem . . . legatis, cum is . . . iussisset, dicto audientes non fuerunt: V 54, 2. 3; de improuiso in fines Neruiorum contendit et, prius quam illi aut conuenire aut profugere possent, magno pecoris atque hominum numero capto atque ea praeda militibus concessa uastatisque agris in deditionem uenire atque obsides sibi dare coegit: VI 3, 1. 2; exercitum Caesar . . . Durocortorum Remorum reducit concilioque . . . indicto de coniuratione Senonum et Carnutum quaestionem habere instituit et de Accone . . . more maiorum supplicium sumpsit: VI 44, 1. 2; (accepit ⟨β⟩ et contendit: VII 7, 2 *u.* δ) αα);) milites, cum toto tempore frigore ⟨*c*⟩ et adsiduis imbribus tardarentur, tamen continenti labore omnia haec superauerunt et diebus XXV aggerem . . . altum pedes LXXX exstruxerunt: VII 24, 1; suosque ⟨*c*⟩ languidius in opere uersari iussit et quid fieri uellet ostendit: VII 27, 1; Caesar, etsi a ⟨*c*⟩ bello atque hoste discedere detrimentosum esse existimabat, tamen . . . ne tanta et tam coniuncta populo Rom. ciuitas, quam ipse semper aluisset omnibusque rebus ornasset, ad uim atque arma descenderet ⟨*c*⟩ atque ea pars . . . arcesseret, huic rei praeuertendum existimauit et, quod . . . non liceret . . ., ipse in Haeduos proficisci statuit senatumque omnem et quos inter controuersia esset ad se Decetiam euocauit: VII 33, 1. 2; huic loricam pinnasque adiecit grandibus ceruis eminentibus ad commissuras pluteorum atque aggeris et turres toto opere circumdedit: VII 72, 4; gladiatoresque . . . *spe* libertatis ⟨*c*⟩ confirmat atque his equos attribuit et se sequi iussit: 1, 14, 4; Caesar . . . castra facere constituit et, ne in opere faciundo milites . . . exterrerentur atque opere prohiberentur, uallo muniri uetuit, quod eminere et procul uideri necesse erat: 1, 41, 4; noua religio iuris iurandi spem . . . sustulit mentesque militum conuertit et rem ad pristinam belli rationem redegit: 1, 76, 5; Bibulus . . . sperans alicui se parti onustarum nauium occurrere posse inanibus occurrit et nactus circiter XXX in eas indiligentiae ⟨*c*⟩ suae ac doloris iracundiam ⟨*c*⟩ erupit omnesque incendit eodemque igne nautas dominosque nauium interfecit: 3, 8, 3; altera (castra) sunt adorti, [inde tertia et quarta] et deinceps reliqua, omnibusque eos castris expulerunt et magno numero interfecto reliquos atque ipsum Octauium in naues confugere coegerunt: 3, 9, 7; (ad Pompeium contendit, ut ⟨*Ofl*[2]*;* et *ahl*[1]*; Np., Db.*⟩ adesse Caesarem nuntiaret ⟨*codd.;* nuntiat *Db.;* nuntiauit *Np.*⟩: 3, 11, 1;) L. Torquatus, qui . . . oppido praeerat praesidiumque ibi Parthinorum habebat, . . . cum Graecos murum ascendere atque arma capere iuberet, illi autem . . . negarent, . . . desperatis omnibus auxiliis portas aperuit et se atque oppidum Caesari dedidit incolumisque ab eo conseruatus est: 3, 11, 3. 4; hoc idem Pompeius fecit et ⟨*om. a*⟩ trans flumen Apsum ⟨*c*⟩ positis castris

eo copias omnes auxiliaque conduxit: 3, 13, 6; (ipsis, ad quorum commodum pertinebat, durior inuentus est Coelius. sed ⟨*Ciacc.*; et *codd.*; at *Dauis.*⟩ ab hoc profectus initio . . . legem promulgauit, ut: 3, 20, 4;) hoc decreto eum consul senatu prohibuit et contionari conantem de rostris deduxit: 3, 21, 3; fugit et peruenit: 3, 29, 1 *u.* δ) αα); deductis . . . in hiberna legionibus maximas largitiones fecit et confirmandorum militum causa diripiendas his ciuitates dedit: 3, 31, 4; hic nullo in loco Macedoniae moratus magno impetu tetendit ⟨*Nhl; edd.*; tendit *af*; contendit *O*⟩ ad Domitium et, cum ab eo milia passuum XX afuisset, subito se ad Cassium Longinum in Thessaliam conuertit: 3, 36, 2; hoc adeo ⟨*c*⟩ celeriter fecit, ut ⟨*c*⟩ simul adesse ⟨*CC*⟩ et uenire nuntiaretur, et quo iter expeditius faceret, M. Fauonium . . . cum cohortibus VIII . . . reliquit castellumque ibi muniri iussit: 3, 36, 3; quorum studium alacritatemque pugnandi cum cognouisset Scipio, . . . temere progressus turpem habuit exitum et noctu ne ⟨*c*⟩ conclamatis quidem uasis flumen transiit ⟨*Of*: transit *ahl*; *edd.*⟩ atque in eandem partem, ex qua uenerat, rediit ⟨*Of*; redit *ahl*; *edd.*⟩ ibique . . . castra posuit: 3, 37, 4; is naues nostras interiorem in portum ⟨*c*⟩ post oppidum reduxit et ad terram deligauit faucibusque portus nauem onerariam submersam obiecit et huic alteram coniunxit; super quas turrem ⟨*c*⟩ effectam ad ipsum introitum portus opposuit et militibus compleuit tuendamque ad omnes repentinos casus tradidit: 3, 39, 2; eodemque tempore ex ⟨et *al*⟩ altera parte molem tenuit naturalem ⟨*CC*⟩ obiectam, quae ⟨obiectamque *codd.*⟩ paene insulam ⟨*c*⟩ oppidum effecerat, et ⟨et *aut* qua *add. Clark.*⟩ quattuor ⟨que *add. Kran.*; *Dt.*⟩ biremes . . . in interiorem portum ⟨*c*⟩ traduxit: 3, 40, 4; Caesar . . . tertio die [Macedoniam] ad Pompeium peruenit iuxtaque eum castra posuit et postridie eductis omnibus copiis acie instructa decernendi potestatem Pompeio fecit: 3, 41, 1; milites legionis VIIII. subito conspirati pila coniecerunt et ex inferiore loco . . . praecipites Pompeianos egerunt ⟨gerunt *ahl*⟩ et terga uertere coegerunt: 3, 46, 5; primisque deiectis reliqui se uerterunt et loco cesserunt: 3, 51, 2; uniuersi Caesarem adierunt palamque de eorum iniuriis sunt questi et ad çetera addiderunt falsum ab his equitum numerum deferri: 3, 59, 4; quo pudore adducti et fortasse non se liberari . . . arbitrati discedere a nobis et nouam temptare fortunam nouasque amicitias experiri constituerunt. et cum paucis conlocuti clientibus suis . . . primum conati sunt praefectum equitum C. Volusenum interficere: 3, 60, 3. 4; nostri uirtute uicerunt excisoque ericio . . . in castellum . . . inruperunt et ⟨*O*: *om.* *z*⟩, quod eo pulsa legio sese receperat, non nullos ibi repugnantes interfecerunt: 3, 67, 6; praemissis nuntiis ad Cn. Domitium Caesar ei ⟨*c*⟩ scripsit et quid fieri uellet ostendit praesidioque Apolloniae cohortibus ⟨*c*⟩ IIII . . . relictis quique erant . . . aegri depositis per Epirum atque Athamaniam ⟨*c*⟩ iter facere coepit: 3, 78, 5; sed Allobroges, Raucilli ⟨*c*⟩ atque Egi familiares, . . . cuncta, ut erant acta, exposuerunt et Caesaris profectionem, aduentum ⟨*Oahl*; et aduentum *f*⟩ Pompei docuerunt: 3, 79, 6; a quibus Domitius certior factus . . . hostium beneficio periculum uitauit et ad Aeginium, quod est *adiectum *appositumque Thessaliae, Caesari uenienti occurrit: 3, 79, 7; post horam nonam oppidum altissimis moenibus oppugnare adgressus ante solis occasum expugnauit et ad diripiendum militibus concessit statimque ab oppido castra mouit et Metropolim uenit: 3, 80, 6; equitatuique (quartam aciem) opposuit et quid fieri uellet ostendit: 3, 89, 3; nostri milites . . . cum . . . procucurrissent atque animum ⟨*c*⟩ aduertissent . . ., usu periti ac superioribus pugnis exercitati sua sponte cursum represserunt et ad medium fere spatium constiterunt . . . paruoque intermisso temporis spatio ac rursus renouato cursu pila miserunt celeriterque . . . gladios strinxerunt: 3, 93, 1; Pompeius, ut equitatum suum pulsum uidit atque . . . animum ⟨*c*⟩ aduertit, . . . acie excessit protinusque se in castra equo contulit et iis centurionibus, quos in statione . . . posuerat, . . . tuemini, inquit, castra et defendite diligenter: 3, 94, 5. 6; Caesar copias suas diuisit partemque legionum . . . remanere iussit, partem . . . remisit, IIII secum legiones duxit commodioreque itinere Pompeianis occurrere coepit et progressus milia passuum VI aciem instruxit: 3, 97, 3; quod ubi . . . fecerunt passisque palmis . . . petiuerunt, consolatus consurgere iussit et pauca apud eos de lenitate sua locutus . . . omnes conseruauit militibusque suis commendauit, ne: 3, 98, 2; milites . . . sua sponte naues conscenderunt et a terra soluerunt: 3, 101, 6; N. Magium ⟨*c*⟩, Pompei praefectum, deprehendi. scilicet meo ⟨et meo *M*; et *del. Man.*⟩ instituto usus sum et eum statim missum feci: *ap. Cic. ad Att.* IX 7 *C*, 2.

ββ): subito ui uentorum ⟨*c*⟩ et aquae magnitudine pons est interruptus et reliqua multitudo equitum interclusa: 1, 40, 3.

γγ): onerariae duae eosdem, quos reliquae ⟨*c*⟩, portus ⟨*c*⟩ capere non potuerunt et

paulo infra delatae sunt: IV 36, 4; iam duo praefecti fabrum Pompei in meam potestatem uenerunt et a me missi sunt: *ap. Cic. ad Att.* IX 7 *C*, 2.

δδ): eius rei testimonium ⟨*c*⟩ esse, quod nisi rogatus non uenerit et quod bellum non intulerit, sed defenderit ⟨*CC*⟩: I 44, 6.

εε): ob eam rem se ex ciuitate profugisse et Romam ad senatum uenisse: I 31, 9; eos neque conloquii neque indutiarum iura seruasse et homines imperitos et per conloquium deceptos crudelissime interfecisse: 1, 85, 3.

η) ppf.; αα): Heluetii iam per angustias et fines Sequanorum suas copias traduxerant et in Haeduorum fines peruenerant eorumque agros populabantur: I 11, 1; hic pagus . . . L. Cassium consulem interfecerat et eius exercitum sub iugum miserat: I 12, 5; ipse Pompeius . . . totum se ab eius amicitia auerterat et cum communibus inimicis in gratiam redierat: 1, 4, 4; ex quibus DC Gallos Deiotarus adduxerat, D Ariobarzanes ex Cappadocia; ad eundem numerum Cotys ex Thracia dederat et Sadalam filium miserat: 3, 4, 3; ciuitatibus tyrannisque magnas imperauerat pecunias, item ⟨que *add. N*⟩ a ⟨*c*⟩ publicanis suae prouinciae debitam biennii pecuniam exegerat et ab isdem insequentis anni mutuam praeceperat equitesque toti prouinciae imperauerat: 3, 31, 2; Caesar ⟨*c*⟩ . . . castra transtulit; paucisque intermissis diebus eadem ⟨*c*⟩ Pompeius occupauerat et, quod eo loco plures erat legiones habiturus, relicto interiore uallo maiorem adiecerat ⟨obiecerat *Ol*[1]⟩ munitionem: 3, 66, 4; X. legionem in dextro cornu, nonam in sinistro conlocauerat, tametsi erat ⟨*c*⟩ Dyrrachinis proeliis uehementer attenuata ⟨*c*⟩, et huic sic adiunxerat ⟨*ego; adiunxit Ohl; edd.;* ad *af*⟩ octauam, ut paene unam ⟨*c*⟩ ex duabus efficeret, atque alteram alteri praesidio esse iusserat: 3, 89, 1.

ββ): Castico, . . . cuius pater regnum in Sequanis multos annos obtinuerat et a senatu populi Romani amicus appellatus erat: I 3, 4; cuius pater principatum Galliae totius obtinuerat et ob eam causam, quod regnum adpetebat, a ⟨*c*⟩ ciuitate erat interfectus: VII 4, 1.

γγ): (qui si improbasset, cur ferri passus esset ⟨pass' *a*⟩? si ⟨et si *ahl*; sin *N; Ald.*⟩ probasset, cur . . . prohibuisset? 1, 32, 3;) — dixerat eodem se habiturum loco, qui Romae remansissent et qui in castris Caesaris fuissent: 1, 33, 2.

ϑ) fut.: itaque se quod in longiorem diem conlaturus fuisset ⟨*c*⟩ repraesentaturum ⟨esse *add. B*[2]β⟩ et proxima nocte de quarta uigilia castra moturum: I 40, 14; quod si decessisset ⟨*c*⟩ et . . . tradidisset, magno se illum praemio remuneraturum et quaecumque bella geri uellet sine ullo eius labore et periculo confecturum: I 44, 13; sese suas exercitusque fortunas in dubium non deuocaturum et postero die prima luce castra moturum: VI 7, 6; copias se omnes pro castris habiturum et terrori hostibus ⟨hostium β⟩ futurum ⟨non defuturum β⟩: VII 66, 6; sin timore defugiant, illis ⟨illi *O*⟩ se oneri non futurum ⟨defuturum *O*⟩ et per se rem publicam administraturum: 1, 32, 7; Saburra copias equitum peditumque instruit atque his imperat, ut . . . paulatim cedant ac pedem referant: sese⟨que *add. f*⟩, cum opus esset, signum proelii daturum et quod rem postulare cognouisset imperaturum: 2, 40, 3.

ι) tempora diuersa; αα) praes. et perf.: (castra ponit et reliquit ⟨β⟩: II 5, 6 *u.* δ) αα);) ((reducit,) instituit et sumpsit: VI 44, 1. 2 *u.* ζ) αα);) refecto ponte . . . exercitum traducit et secundo flumine ad Lutetiam iter facere coepit: VII 58, 5; isdem . . . de causis Caesar . . . proelio non lacessit et ⟨ex *O*⟩ eo die tabernacula statui passus non est: 1, 81, 2; (mittit et praecepit ⟨*af*⟩: 3, 62, 3 *u.* δ) αα) *p. 1100.*)

quod necessariam ⟨*c*⟩ rem coactus Caesari enuntiarit, intellegere sese, quanto id cum periculo fecerit, et ob eam causam quam diu potuerit tacuisse: I 17, 6.

(praefecit ⟨β⟩ et iubet: III 11, 5 *u.* δ) αα);) (reliquit ⟨*af*⟩ et proficiscitur et constitit ⟨*O*?⟩ et facit: 1, 41, 2 *u.* 2. B. *p. 1129;* habuit et transit ⟨*ahl*⟩ atque redit ⟨*ahl*⟩ ibique posuit: 3, 37, 4 *u.* ζ) αα); *p. 1107;*) (itaque eo Q. ⟨*c*⟩ Calenum misit eique ⟨*Gland.;* et q. *codd.;* et C. *Ciacc.*⟩ Sabinum et Cassium cum ***cohortibus adiungit: 3, 55, 1.)

ββ) impf. et ppf.: qua spe adducti Germani latius ⟨*c*⟩ uagabantur et in fines Eburonum et Condrusorum . . . peruenerant ⟨-erunt *B*[2]β⟩: IV 6, 4; sed rex omnibus ⟨*c*⟩ copiis insequebatur et sex milium passuum ⟨*c*⟩ interuallo a ⟨*c*⟩ Saburra consederat: 2, 38, 3.

huic legioni Caesar et indulserat ⟨huic caes. leg. induls. β⟩ praecipue et propter uirtutem confidebat maxime: I 40, 15.

γγ) impf. et praes.: (dimittebant et . . . explorant ⟨β⟩: V 53, 4 *u.* ε) αα);) obiciebant atque iniecta manu ferrea et retenta utraque naue diuersi pugnabant atque in hostium naues transcendebant, et magno numero Albicorum et pastorum interfecto partem ⟨*c*⟩ nauium deprimunt, non nullas cum hominibus capiunt, reliquas in portum compellunt: 1, 58, 4.

δδ) **impf. et perf.:** (uagabantur et peruenerunt ⟨*B*²β⟩: IV 6, 4 *u.* ββ);) hostes, postea quam ex nocturno fremitu uigiliisque . . . senserunt, conlocatis insidiis . . . oportuno atque occulto loco . . . Romanorum aduentum exspectabant et ⟨*om.* β⟩, cum se maior ⟨*c*⟩ pars agminis in magnam conuallem demisisset ⟨*c*⟩, ex utraque parte eius uallis subito se ⟨*c*⟩ ostenderunt nouissimosque premere et primos prohibere ascensu atque . . . proelium committere coeperunt: V 32, 1. 2; reliqua, ut poterant, incommoda per se sustinebant. et longo interposito spatio . . . pueris mulieribusque in muro dispositis ⟨*c*⟩ . . . in proxima Octauii castra inruperunt: 3, 9, 5. 6; Caesar . . . temptandas sibi prouincias longiusque procedendum existimabat; et cum ad eum ex Thessalia Aetoliaque legati uenissent, . . . L. Cassium Longinum cum legione tironum . . . atque equitibus CC in Thessaliam ⟨*c*⟩, C. Caluisium Sabinum cum cohortibus V paucisque equitibus in Aetoliam misit: 3, 34, 1. 2.

reliquis deinceps diebus Caesar siluas caedere instituit et, ne quis inermibus imprudentibusque militibus ab latere impetus fieri posset, omnem eam materiam . . . conuersam ad hostem conlocabat et pro uallo ad utrumque latus exstruebat: III 29, 1; ex iis aedificiis, quae trans flumen habuerant, demigrauerunt et cis Rhenum dispositis praesidiis Germanos transire prohibebant: IV 4, 3; nauigia militibus compleri iussit et quos laborantes conspexerat, his subsidia submittebat: IV 26, 4; M. Coelius Rufus . . . tribunal suum iuxta C. Trebonii, praetoris urbani, sellam conlocauit et, si quis appellauisset de aestimatione et de solutionibus . . . fore auxilio pollicebatur: 3, 20, 1; cum legio Caesaris nona praesidium quoddam occupauisset et munire coepisset, huic loco propinquum et contrarium collem Pompeius occupauit nostrosque opere prohibere coepit, et cum una ex parte prope aequum aditum haberet, primum sagittariis funditoribusque circumiectis, postea leuis armaturae magna multitudine missa tormentisque prolatis munitiones impediebat; neque erat facile nostris uno tempore propugnare et munire: 3, 45, 2. 3; Caesar . . . persequendum sibi Pompeium existimauit . . ., ne rursus copias comparare alias et bellum renouare posset, et, quantumcumque itineris equitatu efficere poterat, cotidie progrediebatur legionemque unam . . . subsequi iussit: 3, 102, 1.

εε) **perf. et ppf.:** (conlocauerat et adiunxit: 3, 89, 1 *u.* η) αα).)

κ) **bina uerba, quae pendent ex particulis aut relatiuis; αα):** sed ⟨et β⟩ postea quam non nulli principes . . . et familiaritate ⟨*c*⟩ Cingetorigis adducti et aduentu nostri exercitus perterriti ad Caesarem uenerunt et de suis priuatim ⟨*c*⟩ rebus ab eo petere coeperunt, . . . mittit: V 3, 5.

ββ): ubi ea dies, quam constituerat cum legatis, uenit et legati ad eum reuerterunt, negat . . . et . . . ostendit: I 8, 3; ubi id a Caesare negatum et, palam si conloqui uellent, concessum est, datur obsidis loco Caesari filius Afranii: 1, 84, 2.

γγ): hoc unum esse tempus de pace agendi, dum sibi uterque confideret et pares ambo uiderentur: 3, 10, 7.

δδ): non oportere ante de ea re ad senatum referri, quam dilectus tota Italia habiti et ⟨*om. l*⟩ exercitus conscripti essent, quo praesidio tuto et libere senatus . . . decernere auderet: 1, 2, 2.

εε): his rumoribus ⟨*c*⟩ atque auditionibus permoti . . . consilia ineunt, quorum eos . . . paenitere necesse est, cum incertis rumoribus ⟨*c*⟩ seruiant et plerique ad uoluntatem eorum ficta respondeant: IV 5, 3; ¶ magno cum strepitu ac tumultu castris egressi nullo certo ordine neque imperio, cum sibi quisque primum itineris locum peteret et domum peruenire properaret, fecerunt, ut: II 11, 1; propter iniquitatem loci, cum ipsi ex montibus in uallem decurrerent et tela coicerent, . . . existimabant: III 2, 4; cum illi . . . notissimis locis audacter tela coicerent et equos insuefactos incitarent: IV 24, 3; quae cum adpropinquarent Britanniae et ex castris uiderentur, tanta tempestas subito coorta est, ut: IV 28, 2; principes Britanniae . . . cum ⟨et *add.* β⟩ equites et naues et frumentum Romanis deesse intellegerent et paucitatem militum ex castrorum exiguitate cognoscerent, . . . optimum factu esse duxerunt . . . frumento commeatuque nostros prohibere et rem in hiemem producere: IV 30, 1. 2; Caesar cum in opere singulas legiones appellaret et, si acerbius inopiam ferrent, se dimissurum oppugnationem diceret, . . . petebant: VII 17, 4; cum is murum hostium paene contingeret et ⟨β; *om.* α⟩ Caesar ad opus consuetudine excubaret militesque hortaretur, . . . est animaduersum: VII 24, 2; cum suos pugna ⟨*c*⟩ superiores esse ⟨*c*⟩ Galli ⟨*c*⟩ confiderent et nostros multitudine premi uiderent, . . . confirmabant: VII 80, 4; cum resisteret Seruilius consul reliquique magistratus et minus opinione sua efficeret ⟨-cere *ahl*⟩, . . . promulgauit: 3, 21, 1; ut, cum Caesar signa fugientium manu

prenderet et consistere iuberet, . . . signa dimitterent: 3, 69, 4; Pompeius primi diei mora inlata et reliquorum dierum frustra labore suscepto, cum se magnis itineribus extenderet et praegressos consequi cuperet, quarto die finem sequendi fecit atque . . . existimauit: 3, 77, 3; ¶ cum dies hibernorum complures transissent frumentumque ⟨et frumentum β⟩ eo comportari iussisset, . . . certior factus est . . . omnes noctu discessisse montesque . . . a maxima multitudine Sedunorum et Veragrorum teneri: III 2, 1; accedebat ut, cum saeuire uentus coepisset et se ⟨saeuire uentus coepisset et *om.* β; et se *om.* α⟩ uento dedissent ⟨*u. CC*⟩, . . . ferrent: III 13, 9; eo cum Eporedorix Viridomarusque uenissent et de statu ciuitatis cognouissent, . . . Conuictolitauem ⟨*c*⟩ magistratum magnamque partem senatus . . . conuenisse, legatos . . . de pace et ⟨de *add.* β⟩ amicitia concilianda publice missos, . . . existimauerunt: VII 55, 4; cum legio Caesaris nona praesidium quoddam occupauisset et munire coepisset, . . . prohibere coepit: 3, 45, 2.

ipse cum Casilinum uenisset unoque tempore signa eius militaria atque arma Capuae essent comprensa ⟨*c*⟩ et familia Neapoli uisa, quae proditionem oppidi appararet ⟨uisaque proditione oppidi apparere *Oz; u. CC*⟩: 3, 21, 5; ¶ cum ipso anni tempore ad gerendum bellum uocaretur et ad hostem proficisci constituisset, siue eum ex paludibus siluisque elicere siue obsidione premere posset, legati . . . ueniunt ⟨*c*⟩: VII 32, 2; in eo proelio cum graui uulnere esset adfectus aquilifer et a ⟨*CC*⟩ uiribus deficeretur, . . . inquit: 3, 64, 3.

ζζ): propterea quod Rhenum attingunt multumque ad eos mercatores uentitant et ipsi propter propinquitatem [quod] Gallicis sunt moribus adsuefacti: IV 3, 3; his de rebus Caesar certior factus et infirmitatem Gallorum ueritus, quod sunt in consiliis capiendis mobiles et nouis plerumque rebus student, . . . existimauit: IV 5, 1; ¶ quod supererat et quod aberat: I 23, 1 *u.* ε) αα); quod (collis) . . . ex utraque parte lateris deiectus habebat et in ⟨*c*⟩ fronte ⟨*c*⟩ leniter fastigatus ⟨*c*⟩ paulatim ad planitiem redibat ⟨*c*⟩: II 8, 3; accedebat, quod suos ab se liberos abstractos . . . dolebant et Romanos . . . perpetuae possessionis (causa) culmina Alpium occupare conari et ea loca finitimae ⟨*CC*⟩ prouinciae adiungere sibi persuasum habebant: III 2, 5; causa transeundi fuit, quod ab Suebis complures annos exagitati bello premebantur et agri cultura prohibebantur: IV 1, 2; in Britanniam proficisci contendit, ⟨*c*⟩, quod . . . hostibus nostris inde subministrata auxilia intellegebat et, si tempus anni ad bellum gerendum deficeret ⟨*c*⟩, tamen magno sibi usui fore arbitrabatur, si modo insulam adisset ⟨et *add.* α⟩ genus hominum perspexisset, loca, portus, aditus cognouisset: IV 20, 1. 2; Treueri (ab hoc concilio afuerunt), quod aberant longius et a ⟨*c*⟩ Germanis premebantur; quae fuit causa, quare toto abessent bello et neutris ⟨*c*⟩ auxilia mitterent: VII 63, 7; Caesar, quod hostes equitatu superiores esse intellegebat et interclusis omnibus itineribus nulla re ex prouincia atque Italia subleuari poterat, . . . mittit: VII 65, 4; ¶ quo facto duas res consecutus est, quod pignore animos centurionum deuinxit et largitione militum uoluntates redemit: 1, 39, 4; ¶ quod ipse animo non defecerat . . . neque se in occultum abdiderat et conspectum multitudinis fugerat: VII 30, 1; atque eae ipsae copiae hoc infrequentiores imponuntur, quod multi . . . defecerant longumque iter . . . numerum deminuerat et grauis autumnus in Apulia circumque Brundisium ex ⟨et *a*⟩ saluberrimis Galliae et Hispaniae regionibus omnem exercitum ualetudine temptauerat: 3, 2, 3; id (frumentum) erat perexiguum cum ipsius agri natura, quod sunt loca aspera ac ⟨*z*; et *O; Np., Dt.*⟩ montuosa ac plerumque frumento utuntur importato, tum quod Pompeius haec prouiderat ⟨*Ald.*; prouidebat *codd.*⟩ et superioribus diebus praedae loco Parthinos habuerat frumentumque omne conquisitum spoliatis effossisque eorum domibus . . . comportarat ⟨*c*⟩: 3, 42, 5; quod Domitius . . . rei frumentariae causa ab eo discesserat et Heracliam [senticam] . . . iter fecerat: 3, 79, 3; ¶¶ quos Pompeius, quod erant honesto loco nati et instructi liberaliter magnoque comitatu et multis iumentis uenerant uirique fortes habebantur et in honore apud Caesarem fuerant ⟨fuerunt *NOx; Db.*⟩ quodque nouum et praeter consuetudinem acciderat, omnia sua praesidia circumduxit atque ostentauit: 3, 61, 1.

quod abundent et quod subleuentur: VII 14, 3 *u.* δ) δδ); summo esse in periculo rem, quod, cum singuli magistratus antiquitus creari atque . . . obtinere consuessent, duo ⟨nunc *add. Pramm.*⟩ magistratum gerant et se uterque eorum legibus creatum esse ⟨*c*⟩ dicat: VII 32, 3; ¶ Dumnorigem odisse . . . Romanos, quod eorum aduentu potentia eius deminuta et Diuiciacus frater in antiquum locum gratiae atque honoris sit restitutus: I 18, 8; quod uenerit et quod defenderit: I 44, 6

u. ζ) δδ); ¶ (peius Sequanis accidisse,) propterea quod Ariouistus . . . in eorum finibus consedisset tertiamque partem agri Sequani . . . occupauisset et nunc de altera parte tertia Sequanos decedere iuberet, propterea quod (Harudes) . . . ad eum uenissent, quibus locus ac sedes pararentur: I 31, 10.

ηη): Haeduos sibi, quoniam belli fortunam temptassent et armis congressi ac superati essent, stipendiarios esse factos: I 36, 3.

θθ): si dentur et si satis faciant: I 14, 6 *u.* δ) δδ); si per populum Romanum stipendium remittatur et dediticii subtrahantur, . . . sese recusaturum: I 44, 5; ¶ id fieri posse, si suas copias Haedui in fines Bellouacorum introduxerint et eorum agros populari coeperint: II 5, 3; ¶ (si modo insulam adisset, ⟨β; adisset et α; *Schn., Np., Hld.*⟩ genus hominum perspexisset, loca, portus, aditus cognouisset: IV 20, 2.)

ιι): ubi se diutius duci intellexit et diem instare, quo . . . oporteret, conuocatis eorum principibus . . ., in his Diuiciaco et Lisco, qui summo magistratui praeerat ⟨praeerant *X*⟩, quem uergobretum appellant Haedui, qui creatur annuus et uitae necisque in suos habet potestatem, grauiter eos accusat, quod: I 16, 5; per Arduennam siluam, quae est totius Galliae maxima atque ab ripis Rheni finibusque Treuerorum ad Neruios pertinet milibusque ⟨et milibus β⟩ amplius quingentis ⟨*u. CC*⟩ in longitudinem patet, . . . Basilum praemittit, si quid celeritate itineris atque oportunitate temporis proficere possit ⟨*c*⟩: VI 29, 4; ¶ qui (Boi et Tulingi) hominum milibus circiter XV agmen hostium claudebant et nouissimis praesidio erant: I 25, 6; ¶ incolitur . . . maritima pars ab iis, qui praedae ac belli inferendi causa ⟨*CC*⟩ ex Belgio transierunt ⟨β; *Np., Fr., Dt.*²; transierant α; *rell. edd.*⟩ et bello inlato ibi permanserunt ⟨remanserunt β⟩ atque agros colere coeperunt: V 12, 2; ¶ qui (Boi) trans Rhenum incoluerant et in agrum Noricum transierant Noreiamque oppugnarant: I 5, 4; quos (seruos) in pabulatione paucis ante diebus exceperat et fame uinculisque excruciauerat: VII 20, 9; finitimis hostibus Parthis post se relictis, qui paulo ante M. Crassum imperatorem interfecerant et M. Bibulum in obsidione habuerant, legiones equitesque ex Syria deduxerat: 3, 31, 3; qui (Gabiniani milites) iam in consuetudinem Alexandrinae uitae ac licentiae uenerant et nomen disciplinamque populi Romani dedidicerant ⟨*c*⟩ uxoresque duxerant: 3, 110, 2; ¶ P. Considius, qui rei militaris peritissimus habebatur et in exercitu L. Sullae et postea in M. Crassi fuerat, . . . praemittitur: I 21, 4.

magistratus, qui ei bello praesint et ⟨*Ciacc.*; ut *codd.*; *edd.*⟩ uitae necisque habeant potestatem, deliguntur: VI 23, 4; ex quibus quae maxime differant a ⟨*c*⟩ ceteris et memoriae ⟨*c*⟩ prodenda uideantur haec sunt: VI 25, 5; omnibus pollicitationibus ac praemiis deposcunt, qui belli initium ⟨*c*⟩ faciant ⟨faciat β⟩ et sui capitis periculo Galliam in libertatem uindicent ⟨uindicet β⟩: VII 1, 5; ¶ Galli inter equites raros sagittarios expeditosque . . . interiecerant, qui suis cedentibus auxilio succurrerent et nostrorum equitum impetus sustinerent: VII 80, 3; nuntii praemissi ab rege Iuba uenerunt, qui illum adesse cum magnis copiis dicerent et de custodia ac defensione urbis hortarentur: 2, 36, 3; mittit P. Vatinium . . ., qui ea, quae maxime ad pacem pertinere uiderentur, ageret et crebro magna uoce pronuntiaret, liceretne . . . legatos mittere, quod etiam fugitiuis . . . praedonibusque licuisset: 3, 19, 2; ¶ (Neruios) nihil pati uini reliquarumque rerum . . . inferri, quod . . . relanguescere animos ⟨*c*⟩ et remitti uirtutem ⟨uirtutemque remitti β⟩ existimarent; esse homines feros magnaeque ⟨que *om.* β⟩ uirtutis; increpitare atque incusare reliquos Belgas, qui se populo Romano dedidissent ⟨dedissent *αh*⟩ patriamque ⟨et patr. β⟩ uirtutem proiecissent: II 15, 4. 5; queritur . . . sese proiectum ac proditum a Cn. Pompeio, qui omnibus rebus imparatissimus ⟨*c*⟩ non necessarium bellum suscepisset et ab se reliquisque in senatu interrogatus omnia sibi esse ad bellum apta ac parata confirmauisset: 1, 30, 5; qui remansissent et qui fuissent: 1, 33, 2 *u.* η) γγ); constabat . . . repetitis atque enumeratis (?) diebus . . . simulacrum Victoriae, quod ante ipsam Mineruam conlocatum esset et ante ad simulacrum Mineruae spectauisset, ad ualuas se templi limenque conuertisse: 3, 105, 2.

sed quantum opere processerant et castra protulerant, tanto aberant ab aqua longius: 1, 81, 3.

κκ): neque longius abesse, quin proxima nocte Sabinus clam ex castris exercitum educat et ad Caesarem auxilii ferendi causa proficiscatur: III 18, 4.

λλ): non prius . . . duces . . . dimittunt, quam ab his sit concessum, arma uti capiant ⟨ut copiam faciant β⟩ et ad castra contendant: III 18, 7; accidisse igitur his, quod plerumque hominum nimia pertinacia atque arro-

gantia accidere soleat, uti eo recurrant et id cupidissime petant, quod: 1, 85, 4; in se noui generis imperia constitui, ut idem ad portas urbanis praesideat ⟨*Ald.*; praesidia *codd.*⟩ rebus et duas bellicosissimas prouincias absens tot annos ⟨*c*⟩ obtineat: 1, 85, 8; ¶ tantam uirtutem praestiterunt, u t . . . proximi iacentibus insisterent atque . . . pugnarent, his deiectis et coaceruatis cadaueribus qui superessent ut ex tumulo tela in nostros c o i c e r e n t et pila ⟨pilaque *h*⟩ intercepta r e m i t t e r e n t: II 27, 4; factum est oportunitate loci, hostium inscientia ac defatigatione, uirtute militum et superiorum pugnarum exercitatione, ut ne *primum quidem nostrorum impetum ferrent ac ⟨et β⟩ statim terga uerterent: III 19, 3; cum iam pecus atque extrema impedimenta . . . tenerentur, . . . eius modi sunt tempestates ⟨*c*⟩ consecutae, uti opus necessario intermitteretur et continuatione imbrium diutius sub pellibus milites contineri non possent: III 29, 2; ut spe consequendi inlata atque infinito labore suscepto . . . paene naturam studio uincerent semperque paulum . . . defuisse uideretur, atque ille . . . saltibus se eriperet et ⟨ut β⟩ noctu occultatus ⟨*c*⟩ alias regiones partesque peteret: VI 43, 6; continuato diem noctemque opere . . . huc iam deduxerat ⟨*c*⟩ rem, ut equites, etsi difficulter atque aegre fiebat, possent tamen atque auderent flumen transire, pedites uero tantum modo umeris ac summo pectore exstarent ⟨*b*; extare *Oz*; *Np.*, *Db.*⟩ et cum altitudine aquae tum etiam rapiditate fluminis ad transeundum [non] impedirentur: 1, 62, 2; hoc animo decertabant, ut nullum aliud tempus ad conandum habituri uiderentur, et quibus in pugna uitae periculum accideret ⟨*c*⟩, non ita multo se reliquorum ciuium fatum antecedere existimarent: 2, 6, 1; hunc (ignem) sic distulit uentus, uti . . . tormenta flammam conciperent et prius haec omnia consumerentur quam: 2, 14, 2; tempestas et nostros texit et naues Rhodias adflixit, ita ut ad unam omnes constratae numero XVI eliderentur et naufragio interirent et ex magno remigum propugnatorumque numero pars ad scopulos adlisa interficeretur, pars ab nostris detraheretur ⟨*c*⟩: 3, 27, 2; die ac nocte continuato itinere ad eum peruenit, tam oportuno tempore, ut simul Domitiani exercitus puluis cerneretur et primi antecursores Scipionis uiderentur: 3, 36, 8; relinquebatur, ut . . . quam plurimos colles occuparet et quam latissimas regiones praesidiis teneret Caesarisque copias quam maxime posset distineret; idque accidit: 3, 44, 2; exercitui . . . tantus incessit . . . dolor tantumque studium . . ., ut nemo aut tribuni aut centurionis ⟨*c*⟩ imperium desideraret et sibi quisque etiam poenae loco grauiores imponeret labores simulque omnes arderent cupiditate pugnandi, cum . . . non nulli . . . manendum eo loco et rem proelio committendam existimarent: 3, 74, 2; spes uictoriae augetur, adeo ut, quidquid intercederet temporis, id morari reditum in Italiam uideretur et, si quando quid Pompeius . . . consideratius faceret, . . . illum delectari imperio et . . . consulares praetoriosque seruorum habere numero dicerent: 3, 82, 2. 3; sperabat . . . fore, ut . . . milites exanimarentur ⟨*Ald.*; existimarentur quod *codd.*⟩ et lassitudine conficerentur: 3, 92, 2; sic est pugnatum, ut aequo proelio discederetur et neutri pellerentur: 3, 112, 7; consilio uestro utar lubenter et hoc lubentius, quod mea sponte facere constitueram, ut quam lenissimum me praeberem et Pompeium darem operam ut reconciliarem: *ap. Cic. ad Att.* IX 7 *C*, 1; ¶ summa difficultate . . . adfecto exercitu . . . usque eo, u t complures dies frumento milites c a r u e r i n t et pecore ex ⟨*c*⟩ longinquioribus uicis adacto extremam famem s u s t e n t a r i n t ⟨*Whitte*; -t a r e n t *codd.*: *edd.*⟩, nulla tamen uox est . . . audita populi Rom. maiestate et superioribus uictoriis indigna: VII 17, 3.

μμ): pronuntiari iubet, ut procul tela c o i c i a n t neu ⟨*c*⟩ propius accedant e t quam in ⟨*c*⟩ partem Romani impetum fecerint, c e d a n t: V 34, 3; ille cum Cotta saucio communicat, si uideatur, pugna ut excedant et cum Ambiorige una conloquantur: V 36, 3; maiore commisso delicto igne ⟨*c*⟩ atque omnibus tormentis necat, leuiore de causa auribus desectis . . . domum remittit, ut sint reliquis documento et magnitudine poenae perterreant alios: VII 4, 10; quibus oppressis inopinantibus, quod . . . existimabant ac . . . patuerant, equitibus imperat, ut quam latissime possint ⟨*c*⟩ uagentur et ⟨ut *bh*⟩ quam maximum hostibus terrorem inferant: VII 8, 3; ¶ u t c o n l o q u e r e n t u r et ut a d d u c e r e n t: I 43, 3 *u.* ε) δδ); his mandauit, ut quae diceret Ariouistus cognoscerent et ad se referrent: I 47, 5; ut potius in suis quam in alienis finibus decertarent et domesticis copiis rei frumentariae uterentur: II 10, 4; tribunos militum monuit, ut paulatim sese legiones coniungerent et conuersa signa in hostes inferrent: II 26, 1; Labieno . . . relicto, ut portus tueretur et rem ⟨*c*⟩ frumentariam ⟨*c*⟩ prouideret: V 8, 1; cum iniquo loco pugnari hostiumque augeri ⟨*c*⟩ copias uideret, . . . ad T. Sextium legatum . . . misit, ut cohortes . . . celeriter educeret et sub infimo colle ab ⟨*c*⟩ dextro

latere hostium constitueret: VII 49, 1; eo consilio, uti ipse eodem omnibus copiis contenderet et mutato itinere iugis Octogesam perueniret: 1, 70, 4; monuitque, ut ex sua amicitia omnia exspectarent et ex praeteritis suis officiis reliqua sperarent: 3, 60, 1; haec spectans, . . . ut aliquam occasionem dimicandi nancisceretur et insolitum ad laborem Pompei exercitum cotidianis itineribus defatigaret: 3, 85, 2; persuasi equitibus nostris . . ., ut . . . dextrum Caesaris cornu ab latere aperto adgrederentur et circumuenta ab tergo acie prius perturbatum exercitum pellerent, quam: 3, 86, 3; denuntiauit, ut essent animo parati in posterum et quoniam fieret dimicandi potestas, . . . neu suam neu ⟨*Elberl.*: ne usu manuque (manu *Ox*) *codd.; edd.*⟩ reliquorum opinionem fallerent: 3, 86, 5; regemque hortatus est, ut . . . legatos ad Achillam mitteret et quid esset suae uoluntatis ostenderet: 3, 109, 3.

νν): haec quo facilius certisque condicionibus fiant et iure iurando sanciantur ⟨-tiatur *af*⟩, . . . propius accedat: 1, 9, 6; ¶ quo facilius equitatum Pompeianum ad Dyrrachium contineret et pabulatione prohiberet, . . . praemuniuit: 3, 58, 1.

ξξ): ne . . . Germani . . . in Heluetiorum fines transirent et finitimi Galliae prouinciae Allobrogibusque essent: I 28, 4; mittit, qui nuntiarent, ne hostes proelio lacesserent, et si ipsi lacesserentur, sustinerent, quoad: IV 11, 6; **(**ne rursus copias comparare ⟨-araret *a*⟩ alias et bellum renouare posset: 3, 102, 1.**)**

οο): ut essent parati et . . . ne fallerent: 3, 86, 5 *u.* μμ).**)**

λ) interrog. obl.: hic quantum in bello fortuna possit et quantos adferat casus cognosci potuit: VI 35, 2; ¶ cum ab his quaereret, quae ciuitates quantaeque in armis essent et quid in bello possent, sic reperiebat: II 4, 1; cotidie tamen equestribus proeliis quid hostis uirtute posset et quid nostri auderent periclitabatur ⟨*c*⟩: II 8, 2; quae fuit causa, quare toto abessent bello et neutris ⟨*c*⟩ auxilia mitterent: VII 63, 7; facile erat ex castris C. Trebonii atque omnibus superioribus locis prospicere in urbem, ut omnis iuuentus . . . omnesque superioris aetatis cum liberis atque uxoribus . . . templa deorum immortalium adirent et ante simulacra proiecti uictoriam ab dis exposcerent: 2, 5, 3; ¶ sua in Haeduos merita exposuit, quos et quam humiles accepisset . . . et quam in fortunam quamque in amplitudinem † deduxisset ⟨et in eam fort. amplitudinemque duxisse β⟩, ut . . . omnium temporum dignitatem et gratiam antecessisse uiderentur: VII 54, 3. 4; nuntiosque ad eum celeriter mittit, quibus regionibus exercitum exposuisset et quid militum transuexisset: 3, 29, 4; ¶ legatis . . . conuocatis et ⟨*om.* β⟩ quae ex Voluseno cognouisset ⟨*c*⟩ et quae fieri uellet ostendit: IV 23, 5.

μ) partic. et plena enuntiatio: ipse Pompeius ab inimicis Caesaris incitatus et quod neminem dignitate secum exaequari uolebat, totum se ab eius amicitia auerterat et cum communibus inimicis in gratiam redierat: 1, 4, 4; ¶ regem ut in sua potestate haberet Caesar effecit ⟨*c*⟩ magnam ⟨que *add. Ox*⟩ regium nomen apud suos auctoritatem habere existimans et ut potius priuato paucorum et latronum quam regio consilio susceptum bellum uideretur: 3, 109, 6.

ν) infin. et coniunct.: constituerunt optimum esse domum suam quemque reuerti et quorum in fines primum Romani exercitum introduxissent, ad eos defendendos undique conuenirent ⟨conuenire *Manut.*⟩: II 10, 4.

B. coniunguntur integra enuntiata (quorum et subiecta et praedicata inter se diuersa sunt); a) praes.: qui cupidius nouissimum agmen insecuti alieno loco cum equitatu Heluetiorum proelium committunt, et pauci de nostris cadunt: I 15, 2; est enim hoc Gallicae consuetudinis, uti . . . mercatores . . . uulgus circumsistat quibusque ex regionibus ueniant . . . pronuntiare cogat ⟨*c*⟩. ⟨et *add.* β⟩ his rumoribus ⟨*c*⟩ atque auditionibus permoti de summis saepe rebus consilia ineunt: IV 5, 3; transfigitur scutum Pulioni, et uerutum in balteo defigitur: V 44, 7; comprobat hominis consilium fortuna, et cum unum omnes peterent, in ipso fluminis uado deprehensus Indutiomarus interficitur caputque eius refertur in castra; redeuntes equites quos possunt consectantur atque occidunt: V 58, 6; cognito eius aduentu Acco . . . iubet in oppida multitudinem conuenire; conantibus ⟨et conantibus β⟩, prius quam id effici posset, adesse Romanos nuntiatur: VI 4, 1; disciplina in Britannia reperta atque inde in Galliam translata esse ⟨*c*⟩ existimatur, et nunc, qui diligentius eam rem cognoscere uolunt, plerumque illo discendi causa proficiscuntur: VI 13, 11. 12; uiri in uxores . . . uitae necisque habent potestatem; et cum pater familiae inlustriore loco natus decessit, eius propinqui conueniunt et . . . et . . .: VI 19, 3; magna uis eorum ⟨*c*⟩ est et magna uelocitas; neque ⟨et neque β⟩ homini neque ferae quam conspexerunt ⟨*c*⟩ parcunt: VI 28, 2; hoc se labore

durant adulescentes atque hoc genere uenationis exercent, et qui plurimos ex his interfecerunt, . . . magnam ferunt laudem: VI 28, 3; re impetrata contendunt, ut ipsis summa imperii tradatur; et ⟨*om.* β⟩ re ⟨*c*⟩ in controuersiam deducta ⟨*c*⟩ totius Galliae concilium Bibracte indicitur: VII 63, 5; contenditur proelio et, quod prius in tumulum Afraniani uenerant, nostri repelluntur atque . . . terga uertere seque . . . recipere coguntur: 1, 43, 5; disputatur in consilio *a ⟨*c*⟩ Petreio atque Afranio, et tempus profectionis quaeritur: 1, 67, 1; haec uincit ⟨euincit *Oz*⟩ in consilio sententia, et prima luce postridie constituunt proficisci: 1, 67, 6; liberam nacti milites conloquiorum facultatem uulgo procedunt, et quem quisque in castris notum aut municipem habebat conquirit atque euocat: 1, 74, 1; ictum firmitas materiae sustinet, et quidquid incidit fastigio musculi elabitur ⟨delab. *O*⟩: 2, 11, 1.

b) imperf.: equites nostri leuisque armaturae pedites . . . hostibus occurrebant ac rursus aliam in partem fugam petebant, et calones, qui ab ⟨*c*⟩ decumana porta ac summo iugo collis nostros . . . conspexerant, . . . cum respexissent et hostes . . . uidissent, praecipites fugae sese mandabant: II 24, 1. 2; nostri tametsi ⟨*c*⟩ ab duce et a fortuna deserebantur, tamen omnem spem salutis ⟨*c*⟩ in uirtute ponebant, et quotiens quaeque cohors procurrerat ⟨*c*⟩, ab ea parte magnus numerus hostium cadebat: V 34, 2; (ut . . . iter in prouinciam conuerteret, id neutiquam necessario faciundum existimabat, et ⟨*sic Heller; u. CC*⟩ cum infamia . . . impediebat, tum maxime quod . . . timebat: VII 56, 2;) quantum opere processerant et castra protulerant, tanto aberant ab aqua longius, et praesenti malo aliis malis remedia dabantur ⟨*CC*⟩: 1, 81, 3; diductisque ⟨*c*⟩ nostris paulatim nauibus et ⟨*om. b; Np., Db.*⟩ artificio gubernatorum et ⟨*E. Hoffm.; Dt.; om. codd.; Np.*⟩ mobilitati nauium locus dabatur, et si quando nostri . . . nauem ⟨*c*⟩ religauerant, undique suis laborantibus succurrebant: 2, 6, 2; eodemque tempore uis magna pulueris cernebatur, et uestigio temporis primum agmen erat in conspectu: 2, 26, 2; (aeque enim ex Marsis Paelignisque ueniebant, et qui superiore nocte in contuberniis circulisque auditi fuerant sermones militum dubii, durius accipiebantur ⟨*sic Madu.; u. CC*⟩: 2, 29, 4;) simul nauibus circumuecti milites in exteriorem ⟨*c*⟩ uallum tela iaciebant fossaeque aggere complebantur, et legionarii interioris munitionis defensores . . . tormentis cuiusque generis telisque terrebant, magnaque multitudo sagittariorum . . . circumfundebatur: 3, 63, 6; iamque Pompeiani magna caede nostrorum castris Marcellini adpropinquabant . . ., et ⟨cum *Kellerbauer*⟩ M. Antonius . . . descendens ex loco superiore cernebatur: 3, 65, 2; eodemque tempore equitatus eius nostris equitibus adpropinquabat, et acies instructa a nostris . . . cernebatur: 3, 69, 1; simul enim diductis copiis pluribus uiis pugnabatur et magna multitudine naues longas occupare hostes conabantur: 3, 111, 2.

c) perf.: (Boi et Tulingi . . . nostros adgressi circumuenire ⟨*Oh*[1]; circumuenere *ABMah*[2]; *Schn., Db., Hld.*⟩ et id conspicati Heluetii . . . proelium redintegrare coeperunt: I 25, 6;) Germani . . . armis abiectis signisque militaribus relictis se ex ⟨*c*⟩ castris eiecerunt, et cum ad confluentem Mosae [et Rheni] peruenissent, . . . magno numero interfecto reliqui se in flumen praecipitauerunt atque ibi . . . perierunt: IV 15, 1. 2; (Caesar postero die T. Labienum legatum . . . in Morinos . . . misit. qui ⟨Et β⟩ cum propter siccitates ⟨*c*⟩ paludum quo se reciperent non haberent, . . . in potestatem Labieni peruenerunt ⟨*c*⟩: IV 38, 1. 2; primumque eo tempore Galli castra munire instituerunt, et sic sunt animo consternati ⟨confirmati *Np.*⟩ homines insueti laboris, ut omnia, quae imperarentur, sibi patienda ⟨et perferenda *add.* β; *Schn.*⟩ existimarent: VII 30, 4; omnis sese multitudo ⟨*c*⟩ effudit, et re cognita tantus luctus excepit, ut: 2, 7, 3; (Milo) lapide ictus ex muro periit ⟨perit *Oz*⟩. et Coelius profectus, ut dictitabat, ad Caesarem peruenit Thurios: 3, 22, 2. 3; eodemque tempore Domitius in Macedoniam uenit; et cum ad eum frequentes ciuitatium ⟨*c*⟩ legationes ⟨*c*⟩ conuenire coepissent, nuntiatum est adesse Scipionem cum legionibus ⟨*c*⟩ magna ⟨et *add.* f⟩ opinione et fama omnium: 3, 36, 1; paucis diebus interpositis noctu insidias equitum conlocauit . . .; et cum cotidiana consuetudine Q. Varus . . . uenisset, subito illi ex insidiis consurrexerunt: 3, 37, 5; quattuorque ex una cohorte centuriones oculos amiserunt. et cum laboris sui periculi*que* testimonium adferre uellent, milia sagittarum circiter XXX in castellum coniecta Caesari renuntiauerunt ⟨*c*⟩: 3, 53, 3. 4; postulauit etiam L. Afranium proditionis exercitus Acutius Rufus apud Pompeium . . .; et L. Domitius in consilio dixit: 3, 83, 2. 3; isdem fere temporibus Cassius cum classe . . . in Siciliam uenit, et cum esset Caesaris classis diuisa in duas partes, dimidiae parti praeesset P. Sulpicius . . ., dimidiae M. Pomponius ad Messanam, prius Cassius ad

Messanam nauibus aduolauit. quam: 3, 101, 1; secundum nactus uentum onerarias naues ⟨circiter XL *add. codd.*⟩ praeparatas ad incendium immisit, et flamma ab utroque cornu comprensa ⟨*e*⟩ naues sunt combustae quinque: 3, 101, 5.

d) ppf.: iamque ad denarios L ⟨*e*⟩ in singulos modios annona peruenerat et militum uires inopia frumenti deminuerat, atque incommoda in dies augebantur. et ⟨*del. Kran.; Db.*⟩ tam paucis diebus magna erat rerum facta commutatio ac se fortuna inclinauerat, ut: 1, 52, 2. 3.

e) temp. diuersa: α): Coponius . . . naues ex portu educit, et cum iam nostris ⟨*e*⟩ remissiore uento adpropinquasset ⟨*e*⟩, idem auster increbuit ⟨*e*⟩ nostrisque praesidio fuit: 3, 26, 2; ¶ ad alteram partem succedunt Vbii, quorum fuit ciuitas ampla atque florens, ut est captus Germanorum, et ⟨*del. Bentl.; ei Paul*⟩ paulo ⟨quam *add. codd.; Bentl.*⟩ sunt eiusdem generis ⟨et *add. codd.*⟩ ceteris ⟨ceteri *Bentl.*⟩ humaniores ⟨*u. CC*⟩: IV 3, 3; hae copiae . . . in citeriore Gallia sunt refectae, et plerique sunt ex coloniis ⟨*e*⟩ Transpadanis: 3, 87, 5.

β): his erat inter se de principatu contentio, et ⟨*om. β*⟩ in illa magistratuum controuersia alter pro Conuictolitaui, alter pro Coto summis opibus pugnauerant ⟨pugnauerat *β*⟩: VII 39, 2; multi iam menses erant et hiems praecipitauerat, neque Brundisio naues legionesque ad Caesarem ueniebant: 3, 25, 1.

γ): interim milites . . . proelio nuntiato cursu incitato in summo colle ab hostibus conspiciebantur, et T. Labienus castris hostium potitus et . . . quae res . . . gererentur conspicatus decimam legionem subsidio nostris misit: II 26, 3. 4; iamque hiems adpropinquabat, et tantis detrimentis acceptis ⟨*e*⟩ Octauius desperata oppugnatione oppidi Dyrrachium sese ad Pompeium recipit ⟨*afh*; recepit *Ol; edd.*⟩: 3, 9, 8; ¶ hac oratione habita concilium dimisit. et secundum ea multae res eum hortabantur, quare sibi eam rem cogitandam et suscipiendam putaret, in primis, quod Haeduos fratres consanguineosque . . . appellatos in seruitute atque in dicione ⟨*e*⟩ uidebat Germanorum teneri eorumque obsides esse apud Ariouistum ac Sequanos intellegebat; quod . . . turpissimum sibi et rei publicae esse arbitrabatur: I 33, 1. 2; tantusque eo facto timor incessit, ut . . . uix oppidum defenderetur; et nisi eo ipso ⟨*e*⟩ tempore quidam nuntii de Caesaris uictoria . . . essent allati, existimabant plerique futurum fuisse, uti amitteretur: 3, 101, 3.

f) coni. et inf.: multa ab Caesare in eam sententiam dicta sunt, quare negotio desistere non posset, et ⟨*om. B²fhk; Frig., Db., Hld.*⟩ neque suam neque populi Romani consuetudinem pati, uti optime merentes socios desereret: I 45, 1; (sic belli rationem esse diuisam, ut illi classe ⟨*e*⟩ naues auxiliaque sua impedirent, ipse ut aqua terraque eos prohiberet. si ⟨et si *hl*⟩ hoc sibi remitti uellent, remitterent ipsi de maritimis custodiis: 3, 17, 3. 4.)

(g) fragm.: equidem ⟨et quidem *Non.*⟩ mihi uideor ⟨uidetur *Non.*⟩ pro nostra ⟨*om. Non.*⟩ necessitate non labore, non opera, non industria defuisse ⟨*CC*⟩: *ap. Gell.* XIII 3; *cf. Non. p. 354.*)

2. iteratum (polysyndeton): A. bis positum; coniunguntur a) subst.: persuadent Rauracis et Tulingis et Latouicis ⟨*CC*⟩ finitimis ⟨*e*⟩, uti . . . oppidis suis uicisque exustis una cum iis proficiscantur, Boiosque, qui trans Rhenum incoluerant et in agrum Noricum transierant Noreiamque oppugnarant, . . . sibi adsciscunt: I 5, 4; ibi Ceutrones et Graioceli et Caturiges . . . itinere exercitum prohibere conantur: I 10, 4; oritur (Hercynia silua) ab Heluetiorum et Nemetum et Rauracorum ⟨*e*⟩ finibus rectaque fluminis Danuuii regione pertinet ⟨et pertingit *Aim.*⟩ ad fines Dacorum et Anartium: VI 25, 2; hos ⟨*e*⟩ sequuntur Byllidenses et ⟨*Ciacc.*; *om. codd.; edd.*⟩ Amantini et reliquae finitimae ciuitates totaque Epiros et . . . pollicentur: 3, 12, 4; isdem fere temporibus Cassius cum classe Syrorum et Phoenicum et Cilicum in Siciliam uenit: 3, 101, 1.

deorum numero eos solos ducunt, quos cernunt et quorum aperte opibus iuuantur, Solem et Vulcanum et Lunam: VI 21, 2; ¶ his (legionibus) M. Crassum quaestorem ⟨*Nk; Ald.*; quintum *α*; *om. β*⟩ et L. Munatium Plancum et C. Trebonium legatos praefecit: V 24, 3; tres nobilissimi Haedui capti ad Caesarem perducuntur: Cotus . . . et Cauarillus . . . et Eporedorix: VII 67, 7; Afranius et Petreius et Varro, legati Pompei, . . . officia inter se partiuntur: 1, 38, 1; Vibullius . . . adhibito ⟨que *add. af*⟩ Libone et L. Lucceio et Theophane . . . agere instituit: 3, 18, 3; ¶ Numidas et Cretas sagittarios et funditores Baleares ⟨que *add. B²β*⟩ subsidio oppidanis mittit: II 7, 1.

(P. Attii equitatus omnis et una leuis armaturae ⟨*Ald.*; armatura et *codd.*⟩ interiecti complures . . . cernebantur: 2, 34, 2;) 1, 39, 2 *u. p. 1071* **f)** *extr.*; principes Britanniae . . . cum ⟨et *add. β*⟩ equites et naues et frumentum Romanis deesse intellegerent et paucitatem militum . . . cognoscerent, . . . optimum

factu esse duxerunt: IV 30, 1; leporem et gallinam et anserem gustare fas non putant; haec tamen alunt animi uoluptatisque ⟨*c*⟩ causa: V 12, 6.

Galbam cum legione XII. et parte equitatus in Nantuates, Veragros Sedunosque misit, qui a ⟨*c*⟩ finibus Allobrogum et lacu Lemanno et flumine Rhodano ad summas Alpes pertinent: III 1, 1; ¶ quem (collem) si occupauisset Caesar et communisset ⟨*c*⟩, ab oppido et ponte et commeatu omni, quem in oppidum contulerant ⟨*c*⟩, se interclusurum aduersarios confidebat: 1, 43, 2; ut paene uno tempore et ⟨*om.* β⟩ ad siluas et in flumine et iam ⟨*om.* β⟩ in manibus nostris ⟨*u. CC*⟩ hostes uiderentur: II 19, 7; apertos cuniculos praeusta et praeacuta materia et pice feruefacta et maximi ponderis saxis morabantur: VII 22, 5; Cassius . . . completas onerarias naues ⟨et *add.* a^1⟩ taeda et pice et stuppa reliquisque rebus . . . in Pomponianam classem immisit: 3, 101, 2; maiorque pars eorum uictus in lacte, caseo, ⟨et caseo et β⟩ carne ⟨carneque *Aim.*⟩ consistit: VI 22, 1; postea quam agros et cultum et copias Gallorum homines feri ac barbari adamassent, traductos plures: I 31, 5; Heluetii . . . nauibus iunctis ratibusque compluribus factis . . . si perrumpere possent conati operis munitione et militum concursu et telis repulsi hoc conatu destiterunt: I 8, 4; ¶ elati spe celeris uictoriae et hostium fuga et superiorum ⟨superiorumque *bcdefik*⟩ temporum secundis proeliis . . . existimauerunt ⟨*c*⟩: VII 47, 3; Lentulus aeris alieni magnitudine et spe exercitus ac prouinciarum et regum appellandorum largitionibus mouetur: 1, 4, 2; castrorum autem mutatio quid habet nisi turpem fugam et desperationem omnium et alienationem exercitus? 2, 31, 4; praeoccupatus animus Attianorum militum timore ⟨*hl;* tempore *af;* timore tempore *O*⟩ et ⟨ac *O*⟩ fuga et caede suorum nihil de resistendo cogitabat: 2, 34, 6; erat noua et inusitata belli ratio cum tot castellorum numero tantoque spatio et tantis munitionibus et toto obsidionis genere, tum etiam reliquis rebus: 3, 47, 1; uti autem ipsos ualetudine non bona cum angustiis loci et odore taetro ex multitudine cadauerum et cotidianis laboribus insuetos operum, tum aquae summa inopia adfectos ⟨*CC*⟩: 3, 49, 3; cognitis omnibus rebus . . . temporibusque rerum et spatiis locorum et ⟨*N;* in *O*; *Forchh.; del. Np.; Db.*⟩ custodiarum uaria ⟨*c*⟩ diligentia ⟨-tiam *hl*⟩ animaduersa ⟨-uersis *Forchh.; u. CC*⟩: 3, 61, 3; hi sunt magnitudine paulo infra elephantos, specie et colore et figura tauri: VI 28, 1; amplitudo cornuum et figura et species ⟨et figura et species *del. Eussner*⟩ multum a ⟨*c*⟩ nostrorum boum cornibus differt: VI 28, 5.

b) adiect.: neque multum Albici nostris uirtute cedebant, homines asperi et ⟨atque *N*; montani et ⟨*NO*; *om. edd.*⟩ exercitati in armis: 1, 57, 3; **(3, 9, 7** *u. p. 1080* **cc).**

c) uerba; α) praes.: maturat ab urbe proficisci et quam maximis potest itineribus in Galliam ulteriorem contendit et ad Genauam peruenit: I 7, 1; ipse in Italiam magnis itineribus contendit duasque ibi legiones conscribit et tres . . . ex hibernis educit et . . . cum his quinque legionibus ire contendit: I 10, 3; Rhenus autem oritur ex Lepontiis . . . et longo spatio per fines Nantuatium, Heluetiorum, . . . Treuerorum citatus fertur et, ubi Oceano adpropinquat ⟨*c*⟩, in plures diffluit ⟨*c*⟩ partes multis ingentibusque insulis effectis, quarum pars magna a feris barbarisque nationibus incolitur, ex quibus sunt, qui piscibus atque ⟨*c*⟩ ouis auium uiuere existimantur, multisque capitibus in Oceanum influit: IV 10, 3–5; primo per omnes partes perequitant et tela coiciunt atque ipso terrore equorum et strepitu rotarum ordines plerumque perturbant, et cum se inter equitum turmas insinuauerunt, ⟨et *add. fh*⟩ ex essedis desiliunt et pedibus ⟨*c*⟩ proeliantur: IV 33, 1; uiri in uxores . . . uitae necisque habent potestatem; et cum pater familiae . . . decessit, eius propinqui conueniunt et, de morte si res in suspicionem uenit, de uxoribus . . . quaestionem habent et, si compertum est, igni ⟨*c*⟩ atque omnibus tormentis excruciatas interficiunt: VI 19, 3; equites ab eo missi flumen transeunt et, cum . . . Petreius atque Afranius castra mouissent, repente sese ad nouissimum agmen ostendunt et magna multitudine circumfusa morari atque iter impedire incipiunt: 1, 63, 3; ¶ quorum sint legati apud se et de Sueborum iniuriis querantur et a se auxilium petant: IV 8, 3; ¶ in summo iugo duas legiones . . . et omnia auxilia conlocari ⟨conlocauit *Kran ; Dt.*[1]⟩ ac totum montem hominibus compleri et interea ⟨ac tot. m. hom. compleuit; interea *del. Koch; Dt.*[1]*; u. CC*⟩ sarcinas in unum locum conferri et eum ab his, qui in superiore acie constiterant, muniri iussit: I 24, 2. 3; ubi . . . hostes neque a ⟨*c*⟩ fronte ex inferiore loco subeuntes intermittere et ab utroque latere instare et rem esse in angusto uidit: II 25, 1; equitesque in ulteriorem portum progredi et naues conscendere et se sequi iussit: IV 23, 1; naues longas . . . paulum remoueri ab onerariis nauibus et remis incitari et ad

latus apertum hostium constitui . . . iussit: IV 25, 1; quod saepe homines temerarios atque imperitos ⟨*c*⟩ falsis rumoribus terreri et ad facinus impelli et de summis rebus consilium capere cognitum est: VI 20, 2; his cognitis et Litauicci fraude perspecta Haedui manus tendere et ⟨*om. α; edd.*⟩ deditionem significare ⟨et ded. sign. *delenda censent Whitte et Paul*⟩ et proiectis armis mortem deprecari incipiunt: VII 40, 6; hostibus nuntiatur in castris Romanorum praeter consuetudinem tumultuari et magnum ire agmen aduerso flumine sonitumque remorum in eadem parte exaudiri ⟨*c*⟩ et paulo infra milites nauibus transportari: VII 61, 3; fortasse inopiam excusare et calamitatem aut propriam suam aut temporum queri et difficultates auctionandi proponere etiam mediocris est animi: 3, 20, 3.

β) imperf.: Cassiuellaunus . . . pecora atque homines ex agris in siluas compellebat et, cum equitatus noster . . . se in agros eiecerat ⟨*c*⟩, . . . essedarios ex siluis emittebat et magno cum periculo nostrorum equitum cum iis confligebat atque: V 19, 1. 2; crebris diurnis nocturnisque eruptionibus aut aggeri ignem inferebant aut milites occupatos ⟨*c*⟩ in opere adoriebantur et nostrarum turrium altitudinem . . . commissis suarum turrium malis adaequabant et apertos cuniculos praeusta et praeacuta materia et pice feruefacta et maximi ponderis saxis morabantur moenibusque adpropinquare prohibebant: VII 22, 4. 5; magnum enim quod adferebant uidebatur, et Caesarem id summe sciebant cupere, et profectum aliquid Vibullii ⟨*c*⟩ mandatis existimabatur: 3, 15, 8; ¶ reperti sunt complures nostri milites, qui in phalanga ⟨*c*⟩ insilirent et ⟨*om. β*⟩ scuta manibus reuellerent et desuper ⟨*CC*⟩ uulnerarent ⟨et desuper uuln. *del. Ditt.*⟩: I 52, 5; accedebat, ut . . . et ⟨*om. β*⟩ tempestatem ferrent facilius et in uadis consisterent tutius et ab aestu relictae ⟨*c*⟩ nihil saxa et cautes timerent: III 13, 9; propterea quod illi etiam consulto plerumque cederent et, cum paulum . . . nostros remouissent, ex essedis desilirent et pedibus dispari proelio contenderent: V 16, 2; proeliis uero compluribus factis secundis atque omni nobilitate Haeduorum interfecta tantum potentia antecesserant, ut magnam partem clientium . . . ad se traducerent obsidesque ab iis . . . acciperent et publice iurare cogerent nihil se contra Sequanos consilii inituros et partem finitimi agri per uim occupatam ⟨*c*⟩ possiderent Galliaeque totius principatum obtinerent: VI 12, 3. 4; 3, 27, 2 *u. p. 1117.*

γ) perf.: hunc illi comprehenderant atque in uincula coniecerant; tum proelio facto remiserunt et ⟨*add. β; Schn., Np.; om. α; rell. edd.*⟩ in petenda pace . . . culpam in multitudinem contulerunt ⟨β; coniecerunt α; *edd.*⟩ et . . . ut ignosceretur petiuerunt: IV 27, 3. 4; V 8, 2 *u. p. 1105;* celeriter ciues Romani ligneis effectis turribus his sese munierunt et, cum essent infirmi ad resistendum . . ., ad extremum auxilium descenderunt seruosque omnes puberes liberauerunt et praesectis omnium mulierum crinibus tormenta effecerunt: 3, 9, 3; ueteranae legionis milites, item ⟨*c*⟩ conflictati et tempestatis et sentinae uitiis, neque . . . remittendum aliquid putauerunt et ⟨*c*⟩ tractandis condicionibus et simulatione deditionis extracto . . . tempore gubernatorem . . . cogunt, ipsi . . . reliquam noctis partem ibi confecerunt et luce prima missis ad eos . . . equitibus . . . circiter CCCC quique eos armati ex praesidio secuti sunt se defenderunt et non nullis eorum interfectis incolumes se ad nostros receperunt: 3, 28, 5. 6; (3, 39, 2 *u. p. 1107;* 3, 46, 5 *u. ibid.;* 3, 80, 6 *u. p. 1108*) ipse ad ancoram unam ⟨*c*⟩ *noctem constitit et uocatis ad se Amphipoli hospitibus et pecunia ad necessarios sumptus corrogata cognito ⟨que *add. codd.; del. Ald.*⟩ Caesaris aduentu ex eo loco discessit et Mytilenas paucis diebus uenit ⟨aduenit *f*⟩: 3, 102, 4; ¶ sed contaminati facinore et capti compendio ex direptis bonis, quod ea res ad multos pertinebat, et ⟨β; *om. α; Np., Fr.*⟩ timore ⟨bonis et, quod . . . pertinebat, timore *Paul; Hld.*⟩ poenae exterriti consilia clam de bello inire incipiunt ciuitatesque reliquas legationibus sollicitant: VII 43, 3; — Pompeius . . . pecunia societatis sublata et a quibusdam priuatis sumpta et aeris magno pondere ad militarem usum in naues imposito duobusque milibus hominum armatis, partim quos . . . delegerat, partim . . . coegerat, quosque ex suis quisque . . . idoneos existimabat, Pelusium peruenit: 3, 103, 1.

δ) tempora diuersa: ad impedimenta pugnatum est, propterea quod pro uallo carros obiecerant et e loco superiore in nostros uenientes tela coiciebant et non nulli inter carros raedasque mataras ac tragulas subiciebant nostrosque uulnerabant: I 26, 3; neque enim naues erant aliae, quibus reportari possent, et omnia deerant, quae ad reficiendas naues ⟨*c*⟩ erant ⟨*c*⟩ usui, et quod omnibus constabat hiemari ⟨*c*⟩ in Gallia oportere, frumentum his in ⟨*c*⟩ locis in hiemem prouisum non erat: IV 29, 1.

B. ter positum: imperant . . . octona (milia) Pictonibus et Turonis ⟨turonibus β⟩ et Parisiis et Heluetiis ⟨Heluiis *Vossius*⟩: VII 75, 3; hos Tarraconenses et Iacetani et Ausetani et paucis post diebus Illurgauonenses . . . insequuntur: 1, 60, 2; ¶ maxime Mercurium colunt . . . post hunc Apollinem et Martem et Iouem et Mineruam: VI 17, 2; ¶ magnam imperatam Asiae, Syriae regibusque omnibus et dynastis et tetrarchis et liberis Achaiae populis pecuniam exegerat: 3, 3, 2; ¶ castra erant ad bellum ducendum aptissima natura loci et ⟨*Markland:* natura et loci *codd.*⟩ munitione et maris propinquitate et aquae et salis copia: 2, 37, 5.

ipse cognita locorum natura ponti castrisque praesidio sex ⟨*c*⟩ cohortes relinquit ⟨*Ohl;* reliquit *af; edd.*⟩ atque omnia impedimenta, et postero die omnibus copiis triplici instructa acie ad Ilerdam proficiscitur et sub castris Afranii consistit ⟨*recc.?; Ciacc.;* constitit *Ox; edd.*⟩ et ibi paulisper . . . moratus facit aequo loco pugnandi potestatem: 1, 41, 2; ¶ Dumnorix gratia et largitione . . . plurimum poterat et Heluetiis erat amicus, . . . et cupiditate regni adductus nouis rebus studebat et quam plurimas ciuitates suo beneficio habere obstrictas uolebat: I 9, 3; ¶ hic repentino aduentu naues onerarias quasdam nactus incendit et unam frumento onustam abduxit ⟨abducit *l*⟩ magnumque nostris terrorem iniecit et noctu militibus ac sagittariis in terram ⟨*c*⟩ expositis praesidium equitum deiecit et adeo loci oportunitate profecit, uti ad Pompeium litteras mitteret, reliquas naues . . . subduci et ⟨ac *f*⟩ refici iuberet: 3, 23, 2. 3; Pompeius . . . reliquis diebus turres exstruxit et . . . uineis eam partem castrorum obtexit et . . . obstructis ⟨*c*⟩ omnibus castrorum portis et ad impediendum obiectis *ericiis* tertia inita uigilia silentio exercitum eduxit et se in antiquas munitiones recepit ⟨*u. CC*⟩: 3, 54, 1. 2; ¶ ut se utrique superiores discessisse existimarent: Afraniani, quod . . . comminus tam diu stetissent et nostrorum impetum sustinuissent et initio locum tumulumque tenuissent ⟨et initio . . . tenuissent *om. hl*⟩ . . . et nostros primo congressu terga uertere coegissent: 1, 47, 2.

C. quater positum: num tu harum rerum natura accidere arbitraris, quod unam terram ac ⟨et *Gron.*⟩ plures terras et urbem et urbes et imperium et imperia dicamus, neque quadrigas in unam nominis figuram redigere neque harenam multitudinis appellatione ⟨*CC*⟩ conuertere possimus? *ap. Gell.* XIX 8, 8; ¶ ita mobilitatem equitum . . . praestant, ac tantum usu cotidiano et exercitatione efficiunt, uti in decliui ac praecipiti loco incitatos equos sustinere et breui moderari ac flectere et per temonem percurrere et in iugo insistere et se inde ⟨*c*⟩ in currus citissime recipere consuerint: IV 33, 3.

II. respondet alia particula.

1. et . . . et; A. et bis positum; coniunguntur a) singulae uoces: α) subst. et pronom.: αα) subst.; 𝔞): Sulmonenses . . . portas aperuerunt uniuersique, et oppidani et milites, obuiam gratulantes Antonio exierunt: 1, 18, 2; ¶ consurgunt ii, qui et causam et hominem probant: VI 23, 7; ut intra munitionem et ⟨ut *a*⟩ sine timore et sine stationibus aquari possent: 1, 73, 3; ¶ quod cum Pompeius et rei publicae et amicitiae tribuisset, . . . tribus ante exactam hiemem et constitutis et adductis legionibus duplicatoque earum cohortium numero, quas . . . amiserat, et celeritate et copiis docuit, quid populi Romani disciplina atque opes possent: VI 1, 4; ¶ ueteranae legionis milites item ⟨*c*⟩ conflictati et tempestatis et sentinae uitiis: 3, 28, 5; cum de loco et ⟨de *add. al; Db.*⟩ tempore eius rei controuersia inferretur, et uoce et manibus uniuersi . . . significare coeperunt, ut: 1, 86, 2; locum nancti egregie et natura et opere munitum: V 9, 4; tanta . . . consensio fuit libertatis uindicandae et pristinae belli laudis recuperandae, ut neque beneficiis neque amicitiae memoria *moueretur omnesque ⟨que *om. h*⟩ et ⟨*om. AQ*⟩ animo et opibus in id bellum incumberent: VII 76, 2; ¶ controuersias regum ad populum Romanum et ad se . . . pertinere existimans atque eo magis officio suo conuenire, quod superiore consulatu cum patre Ptolomaeo et lege et senatus consulto societas erat facta, ostendit sibi placere regem Ptolomaeum atque eius sororem Cleopatram exercitus . . . dimittere et de controuersiis iure apud se . . . disceptare: 3, 107, 2; satis et ad laudem et ad utilitatem profectum ⟨*c*⟩ arbitratus se . . . recepit pontemque rescidit: IV 19, 4; urbem, quae et ⟨*add.* β; *Schn.: om.* α; *rell. edd.*⟩ praesidio et ornamento sit ciuitati ⟨*c*⟩: VII 15, 4; quorum in aedibus fanisque posita et honori erant et ornatu: *ap. Gell.* IV 16, 8; totus et mente et animo in bellum Treuerorum et Ambiorigis insistit: VI 5, 1.

𝔟): his constitutis rebus et consilio cum legatis et quaestore communicato . . . oportunissima

⟨c⟩ res accidit, quod postridie . . . eadem et perfidia et simulatione usi Germani ⟨eadem simulatione et perfidia germani usi β⟩ frequentes omnibus principibus maioribusque natu adhibitis . . . uenerunt . . . sui purgandi ⟨c⟩ causa, quod contra atque esset dictum et ipsi petissent, proelium pridie commisissent: IV 13, 4. 5.

c): liberaliter pollicitus hortatusque, ut in ea sententia permanerent, eos domum remittit et cum iis una Commium, . . . cuius et uirtutem et consilium probabat et quem sibi fidelem esse arbitrabatur cuiusque auctoritas . . . magni habebatur, mittit: IV 21, 6. 7; commutata omnium et uoluntate et opinione: 2, 33, 3.

d): magnam se habere spem et beneficio suo et auctoritate adductum Ariouistum finem iniuriis facturum: I 33, 1; C. Volusenus, tribunus militum, uir et consilii magni et uirtutis: III 5, 2.

e): qui horum quid acerbissime crudelissimeque fecerat, is et uir et ciuis optimus habebatur: 3, 32, 3; erat iniqua condicio postulare, ut Caesar Arimino excederet atque in prouinciam reuerteretur, ipsum et prouincias et legiones alienas tenere: 1, 11, 1; his dimissis et uentum et aestum uno tempore nactus secundum dato signo et sublatis ancoris . . . progressus aperto ⟨c⟩ ac plano litore naues constituit: IV 23, 6; qui etiam bona condicione, et loco et tempore aequo, confligere noluerit ⟨c⟩: 1, 85, 2; Caesarem quoque . . . debere et studium et iracundiam suam rei publicae dimittere: 1, 8, 3.

f): interea et ex proximis hibernis et a Caesare conuentura subsidia: V 28, 5; Labienus cum et loci natura et manu munitissimis castris sese teneret, de suo ac legionis periculo nihil timebat: V 57, 1; est autem oppidum † et loci natura et colle ⟨*aut prius* et *delendum aut* opere *pro* colle *legendum censet Roscher; u. CC*⟩ munitum: 3, 9, 2.

g): quod oppidum et natura loci et manu munitum paucis diebus . . . expugnatum cognouerant: III 23, 2; celeriter adulescentibus et oratione magistratus et praemio deductis ⟨CC⟩: VII 37, 6; si pedites suis auxilium ferant atque in eo morentur, iter facere ⟨c⟩ non posse; si . . . relictis impedimentis suae saluti consulant, et usu rerum necessariarum et dignitate spoliatum iri: VII 66, 5.

h): quodque ei et ⟨*om.* β⟩ filius et fratris filius a ⟨c⟩ Caesare remissi ⟨c⟩ essent: V 27, 2.

i): qua enim, inquit, fiducia et opere et natura loci munitissima castra expugnari posse confidimus? 2, 31, 2; simul et cursu et spatio pugnae defatigati ⟨c⟩ non facile recentes atque integros sustinebant: VII 48, 4; erant (esse *Db.*) et uirtute et † numero pugnandi ⟨pugnando *Nb; Np., Schn.;* pugnantium *Db. ex Dinteri coniect.;* studio pugnandi *Dauis.; u. CC*⟩ pares nostri: V 34, 2.

k): de meis in nos meritis praedicaturus ⟨c⟩ non sum, quae sunt adhuc et mea uoluntate et uestra exspectatione leuiora: 2, 32, 10; tu explorato et uitae meae testimonio et amicitiae iudicio neque tutius neque honestius reperies quicquam quam ab omni contentione abesse: *ap. Cic. ad Att.* X 8 *B,* 2; quibus proeliis calamitatibusque fractos qui et sua uirtute et populi Romani hospitio atque amicitia plurimum ante in Gallia potuissent coactos esse Sequanis obsides dare . . . et iure iurando ciuitatem obstringere sese neque . . . neque recusaturos, quo minus perpetuo sub illorum dicione atque imperio essent: I 31, 7; tanti eius apud se gratiam esse ostendit, uti et rei publicae iniuriam et suum dolorem eius uoluntati ac precibus condonet: I 20, 5.

l): cum et propter uulnera militum et propter sepulturam occisorum nostri . . . eos sequi non potuissent: I 26, 5; qui omnibus rebus subito perterriti et celeritate aduentus nostri et discessu suorum neque consilii habendi neque arma capiendi spatio dato . . . perturbantur: IV 14, 2; Massilienses et celeritate nauium et scientia gubernatorum confisi: 1, 58, 1; diductisque ⟨c⟩ nostris paulatim nauibus et ⟨*om. b; Np., Db.*⟩ artificio gubernatorum et ⟨*add. E. Hoffm.; Dt.; om. codd.; Np.*⟩ mobilitati nauium locus dabatur: 2, 6, 2; est ergo in genere et sanctitas regum . . . et caerimonia deorum: *ap. Suet.* 6; datur petentibus uenia dissuadente primo Vercingetorige, post concedente et precibus ipsorum et misericordia uulgi: VII 15, 6; sese tamen et amore fraterno et existimatione uulgi commoueri: I 20, 3.

m): (Aquitaniam,) quae pars, ut ante dictum est, et regionum latitudine et multitudine hominum † ex tertia parte Galliae ⟨c⟩ est aestimanda: III 20, 1; quod in conspectu omnium res gerebatur neque recte ac ⟨aut *h; Fr.*⟩ turpiter factum ⟨c⟩ celari poterat ⟨c⟩, utrosque et laudis cupiditas et timor ignominiae ad uirtutem excitabat ⟨*AQB²a(?)f;* excitabant *B¹M(a?)h; Np., Db.*⟩: VII 80, 5; — sic et Cenabensi ⟨β; Cenabi α; *edd.*⟩ caede et labore operis incitati non aetate confectis, non mulieribus, non infantibus pepercerunt: VII 28, 4.

n): itaque V primis diebus, quibus haberi

senatus potuit, . . . et de imperio Caesaris et de amplissimis uiris, tribunis plebis, grauissime acerbissimeque decernitur: 1, 5, 4.

ϑ): erat . . . collis . . . egregie munitus atque ex omni parte circumcisus; quem si tenerent nostri, et aquae magna parte et pabulatione libera prohibituri hostes uidebantur: VII 36, 5.

ψ): reminisceretur et ueteris incommodi populi Romani et pristinae uirtutis Heluetiorum: I 13,4; — Caesar primo et propter multitudinem hostium et propter eximiam opinionem uirtutis proelio supersedere statuit; cotidie tamen equestribus proeliis quid hostis uirtute posset et quid nostri auderent periclitabatur ⟨*c*⟩: II 8, 1; — huic et paternum hospitium cum Pompeio et simultas cum Curione intercedebat: 2, 25, 4.

ββ) **adiect. et ptc., quae substantiuorum uice funguntur:** nam et honesti ex iuuentute et cuiusque aetatis amplissimi nominatim euocati atque obsecrati naues conscenderant: 2, 5, 5.

γγ): **pronom. inter se et c. subst.:** cum . . . reuerti coeperant, et ab iis ⟨his β⟩, qui cesserant, et ab iis ⟨his β⟩, qui proximi steterant, circumueniebantur: V 35, 3; cum . . . Galli confiderent et . . . uiderent, ex omnibus partibus et ⟨*om.* β⟩ ii, qui munitionibus continebantur, et ii ⟨hi *BMβ*; *Np.*, *Dt.*, *Hld.*⟩, qui ad auxilium conuenerant, clamore et ululatu suorum animos confirmabant: VII 80, 4; 1, 74, 7 *u.* **I. 1. A. a) α) γγ)** *in. p. 1076*; — debebunt Pompeium hortari, ut malit mihi esse amicus quam iis, qui et illi et mihi semper fuerunt inimicissimi: *ap. Cic. ad Att.* IX 7 *C*, 2; ¶ † interea et rei publicae ⟨populo Rom. *Pluyg.*; Pompeio *Ciacc.*; *u.* *CC*⟩ et ipsis placere ⟨ipsi sufficere *Ciacc.*⟩ oportere, si: 3, 10, 9; ¶ et ex euentu nauium suarum et ex eo, quod obsides dare intermiserant, . . . suspicabatur: IV 31, 1.

β) **adiect. et ptc.:** ita et nouam et repente collectam auctoritatem tenebant: VI 12, 8; ¶ (diuersae duae legiones, ⟨et *add. Ciacc.*⟩ undecima et octaua, . . . proeliabantur: II 23, 3.)

γ) **aduerb.:** ut . . . magna multitudine nauium et tutius et facilius in Siciliam receptus daretur: 2, 30, 3.

δ) **subst. et uerb.:** Cotta, qui cogitasset ⟨*c*⟩ haec posse . . . accidere atque ob eam causam profectionis auctor non fuisset, nulla in re communi saluti deerat: et in appellandis cohortandisque militibus imperatoris et in pugna militis officia praestabat: V 33, 2; — hoc pugnabatur loco et propter angustias iniquo et quod sub ipsis radicibus montis constiterant: 1, 45, 6.

ε) **uerba: αα):** cum intellegerent et posse et audere populi Romani exercitum Rhenum transire: IV 16, 1; ¶ [equestris autem proelii ratio et cedentibus et insequentibus par atque idem periculum inferebat: V 16, 3;] ¶ quae tamen omnia et se tulisse patienter et esse laturum: 1, 85, 11.

ββ): solis occasu suas copias Ariouistus multis et ⟨*om.* β⟩ inlatis et acceptis uulneribus in castra reduxit: I 50, 3; tribus ante exactam hiemem et constitutis et adductis legionibus . . . docuit: VI 1, 4; ¶ sic et ad subeundum periculum et ad uitandum multum ⟨tumultum β⟩ fortuna ualuit: VI 30, 4.

γγ): —

δδ): sic uno tempore et de nauali pugna Sabinus et de Sabini uictoria Caesar est ⟨β; *om.* α⟩ certior factus: III 19, 5; ac nihilo setius sublicae et ⟨*om. f*⟩ ad inferiorem partem fluminis oblique agebantur, quae pro ariete subiectae et cum omni opere coniunctae uim fluminis exciperent, et aliae item supra pontem mediocri spatio: IV 17, 9. 10; naues longas, quarum et species erat ⟨β; *om.* α⟩ barbaris inusitatior et motus ad usum expeditior, paulum remoueri ab onerariis nauibus et remis incitari et ad latus apertum hostium constitui atque inde fundis, sagittis, tormentis hostes propelli ac summoueri iussit: IV 25, 1; hoc cum in speciem uarietatemque opus deforme non est alternis trabibus ac saxis, . . . tum ad utilitatem et defensionem urbium summam habet oportunitatem, quod et ⟨*om. A*⟩ ab incendio lapis et ab ariete materia defendit: VII 23, 5; (caetrati auxiliaresque,) quorum erant et facultates ad parandum ⟨*c*⟩ exiguae et corpora insueta ad onera portanda: 1, 78, 2; nos enim uestrumque factum, inquit, omnia ⟨*c*⟩ deinceps municipia sunt secuta, neque sine causa et Caesar amicissime de nobis et illi grauissime iudicauerunt: 2, 32, 2; unum hoc proelium superest; quo confecto et ille suam dignitatem et nos nostram libertatem recuperabimus: 3, 91, 2; nihil enim malo quam et me mei similem esse et illos sui: *ap. Cic. ad Att.* IX 16, 2.

b) **plures uoces; α) infin.:** tandem uulneribus defessi et pedem referre et, quod mons suberat . . ., eo se recipere coeperunt: I 25, 5; — postremo et plures intermittere dies et praeter consuetudinem omnium noctu insti-

tuerant ⟨*ego;* constituerant *x*; *edd.*⟩ pabulari: 1,59,3; — quid enim est illis optatius quam uno tempore et nos circumuenire et nos nefario scelere obstringere? 2,32,3; — quod et paucitatem eorum ex loco superiore cognoscere et uirtutem despicere potuerint: VII 20,6; ¶ Caesar initio orationis sua senatusque in eum beneficia commemorauit, quod rex appellatus esset . . .; quam rem et paucis contigisse et pro magnis ⟨*c*⟩ hominum officiis consuesse tribui docebat ⟨*CC*⟩: I 43,4; (consilio conuocato id bellum ⟨ex bello *a*¹; et bellum *fh*⟩ se suscepisse ⟨*c*⟩ non suarum necessitatum ⟨*c*⟩, sed communis libertatis causa demonstrat, et quoniam sit fortunae ⟨*c*⟩ cedendum, ad utramque rem se illis offerre: VII 89,1;) ¶¶ neque frustra antiquitus institutum est, ut signa undique concinerent clamoremque uniuersi tollerent; quibus rebus et hostes terreri et suos incitari existimauerunt: 3,92,3.

β) **ptc.**: sed ⟨et β⟩ postea quam non nulli principes ex ea ciuitate et familiaritate ⟨auctoritate β⟩ Cingetorigis adducti et aduentu nostri exercitus perterriti ad Caesarem uenerunt et . . . petere coeperunt, . . . mittit: V 3,5; qui *ex* acie refugerant milites et animo perterriti et lassitudine confecti missis plerique armis signisque militaribus . . . de . . . fuga . . . cogitabant: 3,95,3; ¶ (nam ⟨et *add. edd.*; *Ald.*, *Schn.*⟩ praesidio e regione castrorum relicto et parua manu Metiosedum uersus missa . . . reliquas copias contra Labienum duxerunt: VII 61,5.)

γ) **gerund.**: hostes, ubi et de expugnando oppido et de flumine transeundo spem se fefellisse intellexerunt . . . atque ipsos res frumentaria deficere coepit, . . . constituerunt optimum esse . . . reuerti et . . . conuenirent ⟨*CC*⟩, ut . . . decertarent et . . . uterentur: II 10,4; (et ad subeundum periculum et ad uitandum tumultum ⟨β⟩: VI 30,4 *u.* a) ε) ββ) *p. 1134;*) hoc et ad timorem nouarum tabularum tollendum minuendumque ⟨-ue *coni. Db.*⟩, qui fere ⟨*c*⟩ bella et ciuiles dissensiones sequi consueuit, et ad debitorum tuendam existimationem esse aptissimum existimauit: 3,1,3.

δ) **praes.**: quae res . . . et uires alit et immani corporum magnitudine homines efficit ⟨*c*⟩: IV 1,9; (cum se inter equitum turmas insinuauerunt, ⟨et *add. fh*⟩ ex essedis desiliunt et pedibus ⟨*c*⟩ proeliantur: IV 33,1;) agger ab uniuersis in munitionem ⟨*c*⟩ coniectus et ascensum dat Gallis et ea, quae in terra occultauerant Romani, contegit: VII 85,6; nam quae uolumus et ⟨*aut* et *delendum aut* nam et quae uol. cred. l. *scribendum uidetur*⟩ credimus libenter et quae sentimus ipsi, reliquos sentire speramus: 2,27,2; ¶ tantis excitati praemiis et sua sponte multi in disciplinam conueniunt et a parentibus propinquisque mittuntur: VI 14,2; cuius rei nulla est occultatio, quod et promiscue in fluminibus perluuntur et pellibus aut paruis renonum ⟨*c*⟩ tegimentis utuntur: VI 21,5; ¶ quod cum faciat, et ciuitati sese consulere, quod hibernis leuetur, et Caesari pro eius meritis gratiam referre: V 27,11.

ε) **impf.**: ita uno tempore et longas naues, quibus Caesar exercitum transportandum curauerat quasque . . . subduxerat, aestus complebat ⟨β; *Schn.*; compleuerat *x*; *rell. edd.*⟩ et onerarias . . . tempestas adflictabat: IV 29,2; fugientes longius Caesar prosequi uetuit, et quod loci naturam ignorabat et quod . . . munitioni castrorum tempus relinqui uolebat: V 9,8; nam et praedae cupiditas multos longius *seuocabat et siluae incertis occultisque ⟨*c*⟩ itineribus ⟨*c*⟩ confertos adire prohibebant: VI 34,4; nam et laqueis falces auertebant . . . et aggerem cuniculis subtrahebant, eo scientius, quod apud eos magnae sunt ferrariae atque omne genus cuniculorum notum atque usitatum est: VII 22,2; eo signa inferri Caesar ⟨*c*⟩ aciemque conuerti ⟨*c*⟩ iubebat; quae res et hostes ad insequendum tardabat et nostros spe auxilii confirmabat: VII 67,4; illi operibus uincebant, quod et numero militum praestabant et interiore spatio minorem circuitum habebant: 3,44,5.

ζ) **pf.**: Numidas et Cretas sagittarios et funditores Baleares ⟨que *add. B*²β⟩ . . . mittit; quorum aduentu et Remis cum spe defensionis studium propugnandi accessit et hostibus eadem de causa spes potiundi oppidi discessit: II 7,2; nam et nostris militibus spem minuit et hostes ⟨*c*⟩ ad pugnam ⟨*c*⟩ alacriores ⟨*c*⟩ effecit ⟨fecit β⟩, quod non sine summo timore et desperatione id factum uidebatur: V 33,5; itaque tempore commutato tempestas et nostros texit et naues Rhodias adflixit: 3,27,2; eodemque tempore ex ⟨et *al*⟩ altera parte molem tenuit naturalem obiectam . . . et ⟨*add. Clark.*; *om. codd.*; *edd.*⟩ quattuor biremes . . . traduxit ⟨*u. CC*⟩: 3,40,4; nam et peruenit prius quam Pompeius sentire posset, et tametsi ⟨etiam etsi *af*⟩ erant munitiones castrorum magnae, tamen sinistro cornu . . . Pompeianos ex uallo deturbauit: 3,67,4; ¶ his rebus (Dumnorigem) et suam rem familiarem auxisse et facultates ad largiendum magnas comparasse: I 18,4; Bellouacos omni tempore in fide atque amicitia

ciuitatis ⟨*c*⟩ Haeduae fuisse; impulsos ab suis principibus, qui dicerent Haeduos . . . omnes indignitates contumeliasque perferre, et ab Haeduis defecisse et populo Romano bellum intulisse: II 14, 3.

η) **ppf.** —

ϑ) **fut.**: namque et amicitiae grauiorem iniuriam feceris et tibi minus commode consulueris, si: *ap. Cic. ad Att.* X 8 *B*, 1.

ι) **tempor. diuersa**: (praesidio legionum addito nostris ⟨et nostris β⟩ animus ⟨*c*⟩ augetur; hostes ⟨et hostes sunt β⟩ in fugam coniecti se ipsi multitudine impediunt atque angustioribus portis relictis coartantur ⟨*c*⟩: VII 70, 3;) — hanc ego, inquit, et uiuus multos per annos magna diligentia defendi et nunc moriens eadem fide Caesari restituo: 3, 64, 3; ¶ huic legioni Caesar et ⟨huic caes. leg. β⟩ indulserat praecipue et propter uirtutem confidebat maxime: I 40, 15; (et compleuerat ⟨α⟩ et adflictabat: IV 29, 2 *u.* ε);) prima luce et nostri omnes erant transportati et hostium acies cernebatur: VII 62, 1; haec et superiorum annorum consuetudine ab ⟨*c*⟩ nobis ⟨*c*⟩ cognouerant ⟨-uerunt β⟩ et quosdam de exercitu nacti ⟨β; habebant α; *edd.*⟩ captiuos ab his docebantur ⟨*u. CC*⟩: V 42, 2; ¶ (nam de equitibus hostium, quin nemo eorum progredi modo ⟨*c*⟩ extra agmen audeat, ne ipsos quidem debere ⟨*sic* β; *Schn.*; et ipsos quidem non debere α; *plur. edd.; u. CC*⟩ dubitare. id quo ⟨β; id quod α; et quo *Np.*⟩ maiore faciant animo, copias se omnes pro castris habiturum et terrori hostibus ⟨*c*⟩ futurum ⟨*c*⟩: VII 66, 6;) ¶ etsi hoc et feci ⟨effecit *Med.*[1]; et feci *mg. Med.*⟩ saepe et saepius mihi facturus uideor: *ap. Cic. ad Att.* IX 6 *A*.

κ) **bina uerba, quae pendent ex particulis aut relatiuis**: cum ⟨et *add.* β⟩ equites et naues et frumentum Romanis deesse intellegerent et paucitatem militum . . . cognoscerent: IV 30, 1; ¶ (et quod . . et quod: V 9, 8 *u.* ε);) quod et captiuorum magnum numerum habebat et non nullae tempestate deperierant naues: V 23, 2; ¶ secutae sunt . . . tempestates, quae et nostros in castris continerent et hostem a pugna prohiberent: IV 34, 4; ¶ praeterire tamen non potui, quin et scriberem ad te et illum mitterem gratiasque agerem: *ap. Cic. ad Att.* IX 6 *A*; ¶ his rebus fiebat, ut et minus late uagarentur et minus facile finitimis bellum inferre possent: I 2, 4; ut et militare institutum seruaretur et quam serissime ⟨*c*⟩ eius profectio cognosceretur: 3, 75, 2; uterque eorum celeritati studebat, et suis ut esset auxilio et ⟨*om.* O⟩ ad opprimendos aduersarios ne occasioni ⟨*c*⟩ temporis deesset: 3, 79, 1.

λ) **interrog. obl.**: interim legatis tribunisque militum conuocatis et ⟨*om.* β⟩ quae ex Voluseno cognouisset ⟨*c*⟩ et quae fieri uellet ostendit: IV 23, 5.

μ) **ptc. et plena enuntiatio**: uti . . . ex iis (nauibus), quae inanes . . . remitterentur, et ⟨*del. Heller, recte, ut uidetur*⟩ prioris commeatus expositis militibus et quas postea Labienus faciendas curauerat . . . perpaucae locum caperent: V 23, 4; ¶ illi et inopia pabuli adducti et quo essent ad id expeditiores, omnia sarcinaria iumenta interfici iubent: 1, 81, 6.

B. et ter positum; a) subst.: qui cum ex equitum et calonum fuga quo in loco res esset quantoque in periculo et castra et legiones et imperator uersaretur cognouissent, nihil ad celeritatem sibi reliqui fecerunt: II 26, 5; cum ⟨et *add.* β⟩ equites et naues et frumentum Romanis deesse intellegerent: IV 30, 1; his facile pulsis ac proturbatis ⟨*c*⟩ incredibili celeritate ad flumen decucurrerunt, ut paene uno tempore et ad siluas et ⟨*om.* β⟩ in flumine et iam ⟨*om.* β⟩ in manibus nostris hostes ⟨et iam in man. nostr. *del. Paul; u. CC*⟩ uiderentur: II 19, 7; plurimum inter eos Bellouacos et uirtute et auctoritate et hominum numero ualere: II 4, 5; maximam partem lacte atque pecore uiuunt multumque sunt in uenationibus; quae res et cibi genere et cotidiana exercitatione et libertate uitae . . . et uires alit et immani corporum magnitudine homines efficit ⟨*c*⟩: IV 1, 9; nam et nauium figura et ⟨*om.* β⟩ remorum motu et inusitato genere tormentorum permoti barbari constiterunt ac paulum [modo] pedem rettulerunt: IV 25, 2; ne grauius permoti milites et defectionis odio et contemptione ⟨*c*⟩ sui et diutino labore omnes puberes interficerent: 2, 13, 3.

b) subst. et uerb.: commodissimum uisum est C. Valerium Procillum, . . . summa uirtute et humanitate adulescentem, . . . et propter fidem et propter linguae Gallicae scientiam . . . et quod in eo peccandi Germanis causa non esset, ad eum mittere et M. Metium: I 47, 4.

c) uerb.; α) **praes.**: quod et naues habent Veneti plurimas . . . et scientia atque usu nauticarum rerum ⟨*c*⟩ reliquos ⟨*c*⟩ antecedunt et in magno impetu maris atque aperto . . . omnes fere . . . habent uectigales: III 8, 1; ¶ est enim ⟨*c*⟩ hoc Gallicae consue-

tudinis, uti ⟨ut *h*⟩ et uiatores etiam inuitos consistere cogant et quid ⟨*c*⟩ quisque eorum de quaque re audierit aut cognouerit quaerant et mercatores in oppidis uulgus circumsistat quibusque ex regionibus ueniant quasque ibi res cognouerint pronuntiare cogat ⟨β; cogant α; *edd.*⟩: IV 5, 2; ¶ erat eodem ⟨*c*⟩ tempore et materiari et frumentari et tantas munitiones fieri ⟨tueri *Schn.; Db.*⟩ necesse: VII 73, 1; animaduertit . . . hostem et uagari et uias obsidere et castris satis praesidii relinquere, ob eam causam minus commode frumentum commeatumque sibi supportari: III 23, 7.

β) **impf.**: quae res et latus unum castrorum ripis fluminis muniebat et post eum quae essent ⟨erant β; *Flod.*⟩ tuta ab hostibus reddebat et commeatus ab Remis reliquisque ciuitatibus ut sine periculo ad eum portari possent ⟨*c*⟩ efficiebat: II 5, 5; nam et frumentum ex agris cotidie in castra conferebat et quae grauissime adflictae ⟨*c*⟩ erant naues, earum materia atque aere ad reliquas reficiendas utebatur, et quae ad eas res erant usui ex ⟨*c*⟩ continenti comportari ⟨*c*⟩ iubebat: IV 31, 2; quod . . . militibus . . . magno et graui onere armorum oppressis ⟨*c; CC*⟩ simul et de ⟨*om.* β⟩ nauibus desiliendum et in fluctibus consistendum et cum hostibus erat pugnandum, cum illi . . . audacter tela coicerent et equos insuefactos incitarent: IV 24, 2. 3; ¶ accedebat, ut, cum saeuire uentus coepisset et ⟨cum saeu. u. c. et *om.* β⟩ se ⟨*c*⟩ uento dedissent ⟨et se uento ded. *del.* (*Grut.*) *Fr.*⟩, et ⟨*om.* β⟩ tempestatem ferrent facilius et in uadis consisterent tutius et ab aestu relictae ⟨*c*⟩ nihil saxa et cautes timerent: III 13, 9.

γ) **pf.**: nam et tela missa exceperunt et impetum legionum tulerunt et ordines ⟨*c*⟩ conseruarunt pilisque missis ad gladios redierunt: 3, 93, 2.

δ) **temp.** diuersa: cognouit et montem a suis teneri et Heluetios castra mouisse et Considium . . . quod non uidisset pro uiso sibi renuntiauisse: I 22, 4.

C. et quater positum: eo cum de improuiso celeriusque omni opinione uenisset, Remi . . . legatos Iccium ⟨*c*⟩ et Andecumborium ⟨*c*⟩ . . . miserunt, qui dicerent ⟨*c*⟩ se suaque omnia in fidem atque in ⟨*c*⟩ potestatem populi Rom. permittere, neque se . . . coniurasse, paratosque esse et obsides dare et imperata facere et oppidis recipere et frumento ceterisque rebus iuuare: II 3, 1—3 *cf.* § 4. 5.

2. neque (nec) . . . et: (ut) neque . . . haberent ⟨habeant *DE; edd. pr.; Fr.*⟩ . . et lauarentur ⟨*Weissenborn;* lauantur *codd.: Fr.*⟩: IV 1, 10 *u. infra;* — [omnia excogitantur, quare nec sine periculo maneatur et languore militum et uigiliis periculum augeatur ⟨*u. CC*⟩: V 31, 5;] II 25, 1 *u.* **I. 2. A. c) α)** *p. 1126;* — Caesar neque tempus illud animaduersionis esse existimans et multa uirtuti eorum concedens rem totam distulit: 3, 60, 1; ¶ neque enim his nostrae rostro nocere poterant . . . neque propter altitudinem facile telum adigebatur ⟨*c*⟩ et eadem de causa minus commode copulis ⟨*c*⟩ continebantur: III 13, 8; neque enim naues erant aliae, quibus reportari possent, et omnia deerant, quae ad reficiendas naues ⟨*c*⟩ erant ⟨*c*⟩ usui, et . . . frumentum . . . prouisum non erat: IV 29, 4; propterea quod neque longe ab oppido castra Vercingetorigis aberant ⟨uercingetorix habebat β⟩ et palus . . . Romanos ad insequendum tardabat: VII 26, 2; contra ea Caesar neque satis militibus perterritis confidebat spatiumque interponendum ad recreandos animos putabat et ⟨*add. Iurinius; om. codd.*⟩ relictis munitionibus magnopere rei frumentariae timebat: 3, 74, 3; ¶ ut neque ex inferiore loco satis commode tela adigi ⟨*c*⟩ possent et missa a ⟨*c*⟩ Gallis grauius acciderent: III 14, 4; ut locis frigidissimis neque uestitus praeter pelles haberent ⟨habeant *DE: edd. pr.; Fr.*⟩ quicquam ⟨*c*⟩ . . . et lauarentur ⟨*Weissenborn;* lauantur *codd.; Fr.;* lauentur *edd. uett.*⟩ in fluminibus: IV 1, 10; relinquebatur, ut neque longius ab agmine legionum discedi Caesar pateretur et tantum in agris uastandis incendiisque faciendis hostibus noceretur, quantum labore atque itinere . . . efficere poterant: V 19, 3; ¶ equitum uero operam neque in loco palustri desiderari debuisse et illic ⟨*c*⟩ fuisse utilem, quo sint profecti: VII 20, 4; ¶ ueteranae legionis milites . . . neque ex pristina uirtute remittendum aliquid putauerunt et ⟨*Morus;* sed *codd.; Db.*⟩ tractandis condicionibus . . . extracto primo noctis tempore gubernatorem in terram nauem eicere cogunt: 3, 28, 5.

(**3. et . . . que:** neque uero ille ob eam causam conatu desistebat, sed labore et perseuerantia nautarum ⟨et *add. codd.: Np.; del. Db., Dt.*⟩ uim tempestatis superari posse sperabat ⟨se uim t. superare p. sperab. *O; Heller*⟩ praeteruectosque Dyrrachium magna ui uenti nihilo setius sequebatur: 3, 26, 3.)

[**Falso: 1. et = etiam:** hostes item ⟨et *add.* β⟩ suas copias ex castris eductas instruxerant: II 8, 5; opus esse ipsos ⟨et ipsos β; *Schn.*⟩

antecedere ad confirmandam ciuitatem: VII 54, 1; nam de equitibus hostium, quin nemo eorum progredi modo ⟨*c*⟩ extra agmen audeat, ne ipsos quidem debere ⟨*sic* β; *Schn.;* et ipsos quidem non debere α; *Fr., Db.;* et *del. Whitte; Dt., Hld.*⟩ dubitare: VII 66, 6; (nam quae uolumus et credimus libenter et quae sentimus ipsi reliquos sentire speramus: 2, 27, 2.)

2.: quod paucis ante annis ex ⟨O^2; et O^1?⟩ praetura eam prouinciam obtinuerat: 1, 31, 2; carinae ac prima ⟨*Np.;* primum *codd.*⟩ statumina ex ⟨*af;* et *Ohl; om. Np., Dt.*⟩ leui materia fiebant: 1, 54, 2.

3.: exposuit, quos et quam humiles accepisset, ⟨et *add.* α⟩ compulsos in oppida . . .: VII 51, 4; ut uenientibus in itinere se opponeret, ⟨et *add. codd.; del. Lips.*⟩ si imprudentes ex insidiis adoriri posset: 3, 30, 2; Pothinus, cum . . . nuntios mitteret hortareturque, ne . . . animo deficeret, ⟨et *add. af*⟩ indicatis deprehensisque internuntiis a Caesare est interfectus: 3, 112, 11; N. Magium ⟨*c*⟩, Pompei praefectum, deprehendi. scilicet meo ⟨et meo *Med.;* et *del. Man.*⟩ instituto usus sum et eum statim missum feci: *ap. Cic. ad Att.* IX 7 *C*, 2; cum illi orbe facto sese defenderent, ⟨et *add.* β⟩ celeriter ad clamorem hominum circiter milia sex conuenerunt: IV 37, 2.

4.: ut ⟨et α⟩ si essent hostes pulsi, celeritate periculum effugerent: IV 35, 1; rursus ⟨et *add.* β⟩ cum . . . reuerti coeperant, . . . circumueniebantur: V 35, 3; a tribunis militum reliquisque ⟨sed et *add. codd. plur.;* sedent B^1; *om. recc.*⟩ equitibus Romanis atque euocatis equos sumit: VII 65, 5; concurrunt ⟨concurritur β⟩ his auxiliis uisis; fit ⟨et β⟩ gratulatio inter eos: VII 79, 3; sed ⟨*hl;* et *Oaf*⟩ totius diei pugna . . . defessi rem in posterum diem distulerunt: 1, 65, 5.]

Et is: unum proelium et id mediocre: 3, 73, 2; **et id, et hoc, et eo** *u. p. 1087* **δδ)** (V 30, 1; 1, 81, 1; *ap. Cic. ad Att.* IX 7 *C*, 1; I 47, 2;); ¶ **et ibi**: 1, 41, 2; ¶ **et item**: I 29, 1; III 5, 2; ⟨et *om.* β⟩ IV 1, 1; 17, 9; ¶ **et maxime**: III 9, 3; *u. praeterea p. 1087* **δδ)** (V 14, 4; 45, 1; VII 30, 1; 3, 37, 3;) ¶ **et postea**: I 21, 4; ¶ **et tamen**: II 32, 4; 3, 94, 7; ¶ **et una**: IV 21, 7; VII 39, 1; 2, 34, 2.

Repetita est praepositio: ab . . . et ab: I 37, 1; II 5, 4; 23, 4; V 34, 2; 3, 10, 8; — ad . . . et ad: IV 23, 5; 3, 107, 2; 112, 8; cum . . . et cum: (I 44, 9;) III 23, 4; de . . . et de: VII 37, 5; 2, 39, 3; 3, 16, 5; 20, 1; 53, 5; ex . . . et ex: 3, 6, 1; (108, 3;) pro . . . et pro: I 2, 5; V 8, 1; sine . . . et sine: III 21, 1; VII 52, 2; 1, 72, 1; 3, 86, 4; ¶¶ **semper repetitur praep. post et . . . et**: et ab . . . et ab: V 35, 3; (VII 23, 5;) et ad . . . et ad: IV 19, 4; VI 30, 1; 3, 1, 3; et de . . . et de: II 10, 1; (III 19, 5;) 1, 5, 4; et ex . . . et ex: IV 31, 1; (et in . . . et in: II 19, 7; V 33, 2;) et propter . . . et propter: I 26, 5; 47, 1; II 8, 1; et sine . . . et sine: 1, 73, 3.

Repetita est praepos. in α, non repet. in β: VII 17, 1 (a); IV 34, 2 (ad); V 52, 3 (cum); *repet. in β, non rep. in α*: VII 55, 4 (de); *repet. in al, non rep. in Ofh*: 1, 86, 2 (de).

Non repetita est praep. *reliquis (83) locis*: a, ab *13 loc.;* ad *4*, contra *1*, cum *17*, de *3*, ex *14*, in *9*, inter *8*, per *2*, praeter *4*, pro *2*, propter *3*, sine *2 (3)*, trans *1 loc.*

In agmine et sub sarcinis: III 24, 3; ex . . . et a: 1, 29, 2; de . . . et a: 3, 87, 7.

Delphos, Thebas ⟨et *add. codd.*⟩ **Orchomenum**: 3, 55, 3; *similiter in* β III 20, 2; VII 24, 1.

In enuntiatis negatiuis *exstat particula* et *multis locis; u. s. u.* ne, nemo, neque, ne . . . quidem, neu, neuter, nihil, nolo, non, nullus.

Et si: I 14, 6; III 24, 3; IV 11, 6; 20, 1; VI 19, 3; (40, 2;) VII 17, 4; (1, 84, 2;) 2, 6, 2; 3, 20, 1; 82, 2.

Qua ratione in eodem enuntiato a Caesare coniunctae sint coniunctiones copulatiuae atque (ac), et, que, *s. u.* **que** *exponetur.*

etesiae: ipse enim necessario etesiis ⟨ethesiis *codd.*⟩ tenebatur, qui nauigantibus Alexandria sunt ⟨fiunt *z*⟩ aduersissimi uenti: 3, 107, 1.

etiam. A. ui temporali (= etiam nunc, etiam tum); a) etiam: ad multam noctem etiam ad impedimenta pugnatum est: I 26, 3; apud eos fuisse regem nostra etiam memoria Diuiciacum: II 4, 7; magno accidit casu, ut in ipsum incautum etiam atque imparatum incideret: VI 30, 2; saepe in eum locum uentum est, ut [non] modo uisum ab se Ambiorigem . . . circumspicerent captiui nec plane etiam abisse ex conspectu contenderent ⟨*CC*⟩: VI 43, 4; ne quo progredereris proclinata ⟨*c*⟩ iam re, quo integra etiam progrediendum tibi non existimasses: *ap. Cic. ad Att.* X 8 *B*, 1.

b) etiam nunc: at ii, qui in iugo constiterant, nullo etiam nunc ⟨etiam nunc *del. Schambach*⟩ usu rei militaris percepto neque in . . . consilio permanere . . . neque . . . imitari potuerunt ⟨*c*⟩: VI 40, 6; incerto etiam nunc ⟨*AQ*β; *Schn.; Hld.; Dt.*[2]; nunc etiam *BM; rell. edd.*⟩ exitu uictoriae . . . post tergum hostium legionem ostenderunt signaque intulerunt: VII 62, 6.

c) etiam tum: sed cum prope Dyrrachium Pompeius constitisset castraque metari iussisset,

perterrito etiam tum exercitu princeps Labienus procedit iuratque: 3, 13, 3; eodem impetu cohortes sinistrum ⟨c⟩ cornu pugnantibus ⟨impugnantibus *O¹af*⟩ etiam tum ac resistentibus in acie Pompeianis circumierunt: 3, 93, 6.

B. ui adiungendi; a) etiam: una pars . . . initium capit a flumine Rhodano, continetur Garumna flumine, Oceano, finibus Belgarum, attingit etiam ⟨*Ald.;* oceanum finibus belgarum attingit. etiam *X*⟩ ab Sequanis et Heluetiis flumen Rhenum: I 1, 5; quod si ueteris contumeliae obliuisci uellet, num etiam recentium iniuriarum . . . memoriam ⟨c⟩ deponere posse ⟨c⟩? I 14, 3; fauere et cupere (Dumnorigem) Heluetiis propter eam adfinitatem, odisse etiam suo nomine Caesarem et Romanos: I 18, 8; eadem secreto ab aliis quaerit; reperit esse uera . . . reperiebat etiam in quaerendo Caesar . . . initium eius fugae factum a Dumnorige: I 18, (2.) 10; factum eius hostis periculum patrum nostrorum memoria . . .; factum etiam nuper in Italia seruili tumultu: I 40, 5; Caesar . . . commemorauit . . ., quam rem . . paucis contigisse . . . docebat . . .; docebat ⟨dicebat *ah²;* referebat *B²h¹*⟩ etiam, quam ueteres . . . causae necessitudinis ipsis cum Haeduis intercederent: I 43, (4.) 6; quod ab non nullis Gallis sollicitarentur, partim qui . . . moleste ferebant, partim qui . . . studebant; ab non nullis etiam, quod in Gallia a potentioribus . . . uulgo regna occupabantur, qui . . .: II 1, 4; inueniebat . . . trans id flumen omnes Neruios consedisse aduentumque ibi Romanorum exspectare una cum Atrebatibus ⟨c⟩ et Veromanduis . . .; exspectari etiam ab his Aduatucorum copias atque esse in itinere: II 16, (2.) 4; neque esse quicquam negotii, . . . hanc (legionem) sub sarcinis adoriri; qua pulsa . . . futurum, ut reliquae contra consistere non auderent. adiuuabat ⟨c⟩ etiam eorum consilium, qui rem deferebant, quod . . .: II 17, 4; id aliquot de causis acciderat . . .: primum quod . . . despiciebant, tum etiam quod ⟨*om.* β⟩ . . . ne primum quidem posse impetum suum sustineri existimabant: III 2, 4; omnis iuuentus, omnes etiam grauioris aetatis . . . eo conuenerant: III 16, 2; barbari . . . coniurare, obsides inter se dare, copias parare coeperunt. mittuntur etiam ad eas ciuitates legati, quae: III 23, 3; multis de causis Caesar statuit . . .; quarum illa fuit iustissima, quod . . . uoluit. . . . accessit etiam, quod illa pars equitatus Vsipetum et Tencterorum . . . se . . . receperat: IV 16, 2; nostri eruptione facta multis eorum interfectis, capto etiam nobili duce Lugotorige ⟨c⟩ suos incolumes reduxerunt: V 22, 2; Cassiuellaunus . . . tot detrimentis acceptis, uastatis finibus, maxime etiam permotus defectione ciuitatum ⟨c⟩ legatos . . . mittit: V 22, 3; facta potestate eadem, quae Ambiorix cum Titurio egerat, commemorant. . . . addunt etiam de Sabini morte: V 41, (2.) 4; 51, 2 *u.* **C. a)**; ab Cn. Pompeio . . . petit, . . . quos . . . sacramento rogauisset, . . . ad se proficisci iuberet, magni interesse etiam in reliquum tempus ad opinionem Galliae existimans tantas uideri Italiae facultates, ut: VI 1, 3; in Lingones contendit . . ., ut, si quid ⟨c⟩ etiam de sua salute ab Haeduis iniretur consilii, celeritate praecurreret: VII 9, 4; primo exaudito clamore, inde etiam crebris nuntiis incitati . . . eo contenderunt: VII 48, 1; quinque . . . reliquas (cohortes) . . . magno tumultu proficisci imperat. conquirit etiam lintres; has . . . in eandem partem mittit ⟨c⟩: VII 60, 4; pollicetur L. Piso censor sese iturum ad Caesarem. . . . dicuntur etiam ab non nullis sententiae, ut legati ad Caesarem mittantur: 1, 3, 7; de reliquis rebus ad senatum refertur. . . . refertur etiam de rege Iuba: 1, 6, 4; quod de sua salute impetrauerit, fore etiam reliquis ad suam spem ⟨*CC*⟩ solacio: 1, 22, 6; Pompeius siue operibus Caesaris permotus, siue etiam quod . . . constituerat, aduentu nauium profectionem parare incipit: 1, 27, 2; sic triduum disputationibus excusationibusque extrahitur. subicitur etiam L. Metellus, tribunus plebis, ab inimicis Caesaris, qui hanc rem distrahat: 1, 33, 3; cognoscit . . .; profectum item Domitium . . .; praemissos etiam legatos Massilienses domum: 1, 34, 3; . . . accidit etiam repentinum incommodum biduo, quo haec gesta sunt: 1, 48, 1; Oscenses et Calagurritani . . . (sese) imperata facturos pollicentur. . . . hos . . . Illurgauonenses . . . insequuntur. . . . transit etiam cohors Illurgauonensis ad eum cognito ciuitatis consilio: 1, 60, 4; constituunt . . . bellum transferre. huic consilio suffragabatur etiam illa res, quod: 1, 61, 3; at ⟨c⟩ lucem multum per se pudorem omnium oculis ⟨*u. CC*⟩, multum etiam tribunorum militum et centurionum praesentiam ⟨c⟩ adferre: 1, 67, 4; Caesar in eam spem uenerat se sine pugna . . . rem conficere posse. . . . cur etiam secundo proelio aliquos ex suis amitteret ⟨c⟩? . . . mouebatur etiam misericordia ciuium, quos interficiendos uidebat: 1, 72, 3; 80, 5 *u.* **C. a)**; Caesar . . . se frumentum daturum pollicetur. addit etiam, ut, "quae quisque eorum in bello amiserit, quae sint penes milites suos, iis, qui amiserant, "restituantur ⟨c⟩: 1, 87, 1; magnitudo operum, . . . multitudo tormentorum

omnem administrationem tardabat. crebrae etiam ⟨*Np.*: tamen *codd.*: tum crebrae *Ciacc.*⟩ per Albicos eruptiones fiebant ex oppido ignesque aggeri . . . inferebantur: 2, 2, 6; (non minore animo . . ., quam ante dimicauerant, naues conscendunt. communi enim ⟨*hl;* etiam *Oaf*⟩ fit uitio naturae, ut *inuisitatis atque incognitis rebus magis confidamus: 2, 4, 4;) Massilienses . . . bis proelio nauali superati, crebris eruptionibus fusi, graui etiam pestilentia conflictati . . . sese dedere sine fraude constituunt: 2, 22, 1; hi siue uere quam habuerant opinionem ad eum perferunt, siue etiam auribus Vari seruiunt, . . . confirmant quidem certe: 2, 27, 2; municipia etiam diuersis ⟨*c*⟩ partibus (erant) coniuncta: 2, 29, 4; sermones militum dubii ⟨*c*⟩ durius accipiebantur, non nulli etiam ab iis, qui diligentiores uideri uolebant, fingebantur ⟨*u. CC*⟩: 2, 29, 4; excusat Bibulum, quod is iracundia summa erat inimicitiasque habebat etiam priuatas cum Caesare ex aedilitate et praetura ⟨*CC*⟩ conceptas: 3, 16, 3; qui praeter imperatas pecunias suo etiam priuato compendio seruiebant: 3, 32, 4; pecus . . . magno in honore habebant. est etiam ⟨autem *af*⟩ genus radicis inuentum: 3, 48, 1; ipsa spes inopiam sustentabat . . .; crebraeque uoces militum . . . audiebantur prius se cortice . . . uicturos quam Pompeium e manibus dimissuros. libenter etiam ex perfugis cognoscebant equos eorum tolerari, reliqua uero iumenta interisse . . .: 3, 49, 3; nostri . . . primo in maiora castra, post etiam in castellum . . . inruperunt: 3, 67, 6; sed sine ipsorum perturbatio siue error aliquis ⟨*c*⟩ siue etiam fortuna partam iam praesentemque uictoriam interpellauisset: 3, 73, 5; exercitui . . . tantus incessit . . . dolor . . ., ut nemo aut tribuni aut centurionis ⟨*c*⟩ imperium desideraret et sibi quisque etiam poenae loco grauiores imponeret labores: 3, 74, 2; sed Caesarem Apollonia a derecto itinere auerterat; Pompeius per Candauiam iter in Macedoniam expeditum habebat. accessit etiam ⟨autem *a*⟩ ex improuiso aliud incommodum, quod Domitius . . . Heracliam . . . iter fecerat . . .: 3, 79, 3; iam de sacerdotio Caesaris Domitius, Scipio Spintherque ⟨*c*⟩ Lentulus cotidianis contentionibus ad grauissimas uerborum contumelias palam descenderunt. . . . postulauit etiam L. Afranium proditionis exercitus Acutius ⟨*c*⟩ Rufus apud Pompeium: 3, 83, 2; ut equitum mille . . . VII milium Pompeianorum impetum . . . sustinere auderent neque magnopere eorum multitudine terrerentur. namque ⟨?⟩ etiam per eos dies proelium secundum equestre fecit: 3, 84, 5; centuriones, fortes uiros, circiter XXX amisit. interfectus est etiam fortissime pugnans Crastinus: 3, 99, 1; in deditionem uenerunt amplius milia XXIIII; namque etiam cohortes, quae praesidio in castellis fuerant, sese Sullae dediderunt: 3, 99, 3.

b) cum . . . tum etiam: *nostri* cum ⟨*c*⟩ minus exercitatis remigibus minusque peritis gubernatoribus utebantur, . . . tum etiam tarditate et grauitate nauium impediebantur: 1, 58, 3; *u. praeterea* **cum** *p. 798 sq. (4 loc.)*.

c) non (neque) solum . . . sed etiam: qua in re Caesar non solum publicas, sed etiam priuatas iniurias ultus est: I 12, 7; I 40, 7 *u.* C. f); petere non solum Bellouacos, sed etiam pro his Haeduos, ut: II 14, 5; quod . . . Romanos non solum itinerum causa, sed etiam perpetuae possessionis culmina Alpium occupare conari . . . sibi persuasum habebant: III 2, 5; III 5, 1 *u.* C. f); frumenta non solum a ⟨*c*⟩ tanta multitudine iumentorum atque ⟨*c*⟩ hominum consumebantur, sed etiam ⟨*om.* β⟩ anni tempore atque imbribus procubuerant: VI 43, 3; 1, 21, 1 *u.* C. f); his tamen omnibus annona creuit; quae fere res non solum inopia ⟨inopia non solum *Ellebodius;* inopia *abundare uidetur Ciacc.*⟩ praesentis, sed etiam futuri temporis timore ingrauescere consueuit: 1, 52, 1; hi propter uirtutem non solum apud Caesarem in honore erant, sed etiam apud exercitum cari habebantur: 3, 59, 3; recordari debere, qua felicitate ⟨*c*⟩ inter medias hostium classes oppletis non solum portibus, sed etiam litoribus omnes incolumes essent transportati: 3, 73, 3.

(Dumnorigem) magnum numerum equitatus . . . circum se habere, neque solum domi, sed etiam apud finitimas ciuitates largiter posse: I 18, 6.

C. ui augendi; a) etiam: I 26, 3 *u.* A. a); horum uocibus ac timore paulatim etiam ii, qui magnum in castris usum habebant, . . . perturbabantur: I 39, 5; non se hostem uereri, sed angustias itineris . . . timere dicebant. non nulli etiam Caesari nuntiarant ⟨renuntiabant *B*²β; *CC*⟩ . . . non fore dicto audientes milites: I 39, 7; ut omni tempore totius Galliae principatum Haedui tenuissent, prius etiam quam nostram amicitiam adpetissent: I 43, 7; cum pro se quisque in conspectu imperatoris etiam in ⟨*c*⟩ extremis suis rebus operam nauare cuperet: II 25, 3; ut nostri, etiam qui uulneribus confecti procubuissent, scutis innixi proelium redintegrarent: II 27, 1; calones perterritos hostes conspicati etiam inermes armatis occurrerunt ⟨*c*⟩: II 27, 1; at hostes etiam in extrema spe salutis

tantam uirtutem praestiterunt, ut: II 27, 3; est enim ⟨c⟩ hoc Gallicae consuetudinis, uti et uiatores etiam inuitos consistere cogant et . . .: IV 5, 2; tantum esse nomen ⟨c⟩ atque opinionem eius ⟨c⟩ exercitus . . . hoc nouissimo proelio facto etiam ad ultimas Germanorum nationes, uti: IV 16, 7; cum pars hominum in agris remaneret, pars etiam in castra uentitaret: IV 32, 1; propterea quod illi etiam consulto plerumque cederent: V 16, 2; 22, 2 *u.* B. a); (quantasuis ⟨magnas etiam *add.* αh; *Np.*; etiam magnas *add.* a⟩ copias ⟨etiam *add. Schneid.*; *Dt.*[1], *Hold.*⟩ Germanorum sustineri posse munitis hibernis docebant ⟨*u.* CC⟩: V 28, 4;) (hostes) copias traducunt aciemque iniquo loco constituunt, nostris uero etiam de ⟨c⟩ uallo deductis propius accedunt: V 51, 2; longius prosequi ueritus, quod siluae paludesque intercedebant neque etiam ⟨neque enim uel *Ciacc.*⟩ paruulo detrimento illorum locum ⟨c⟩ relinqui uidebat: V 52, 1; si sunt plures pares, suffragio druidum ⟨c⟩, non numquam etiam armis de principatu contendunt: VI 13, 9; sed cum eius generis copia defecit ⟨c⟩, etiam ad innocentium supplicia descendunt: VI 16, 5; omniaque, quae ⟨c⟩ uiuis cordi fuisse arbitrantur, in ignem inferunt, etiam animalia: VI 19, 4; ac ⟨c⟩ tantus fuit etiam post discessum hostium terror, ut: VI 41, 2; ut, si qui etiam in praesentia se occultassent, tamen his deducto exercitu rerum omnium inopia pereundum uideretur: VI 43, 3; VII 9, 4 *u.* B. a); quod castra mouisset, factum inopia pabuli etiam ipsis hortantibus: VII 20, 3; ut tuto ab repentino hostium incursu etiam singuli commeare possent: VII 36, 7; quibus (clientibus) more Gallorum nefas est etiam in extrema fortuna deserere patronos: VII 40, 7; nec tribunis plebis sui periculi deprecandi neque etiam extremi iuris [intercessione] retinendi ⟨*u.* CC⟩ . . . facultas tribuitur: 1, 5, 1; Pompeium, qui amissa restituisse uideatur bona ⟨c; *u.* CC⟩, etiam ⟨*om.* f⟩ quae ante habuerint ademisse: 1, 7, 4; cunctae earum regionum praefecturae libentissimis animis eum recipiunt exercitumque . . . iuuant. etiam Cingulo, quod oppidum Labienus constituerat . . ., ad eum legati ueniunt quaeque imperauerit se cupidissime facturos pollicentur: 1, 15, 2; minus exercitatis remigibus minusque peritis gubernatoribus utebantur, qui repente ex onerariis nauibus erant producti nequedum etiam ⟨neque etiam dum O⟩ uocabulis armamentorum cognitis: 1, 58, 3; 60, 4 *u.* B. a); Caesar in eam spem uenerat se . . . sine uulnere suorum rem conficere posse, quod re frumentaria aduersarios interclusisset. cur etiam secundo proelio aliquos ex suis amitteret ⟨c⟩? 1, 72, 2; quoniam talis occasio uictoriae dimitteretur, etiam cum uellet Caesar, sese non esse pugnaturos: 1, 72, 4; . . . Afranii etiam filius adulescens de sua ac parentis sui salute cum Caesare . . . agebat: 1, 74, 6; compluresque milites, etiam non nulli centuriones, interficiuntur: 1, 80, 5; quod spatii *breuitate etiam in fugam coniectis aduersariis non multum ad summam *uictoria iuuare poterat: 1, 82, 3; officium suum praestitisse *sc.* qui etiam bona condicione, et loco et tempore aequo, confligere noluerit ⟨c⟩: 1, 85, 2; (officium suum praestitisse) exercitum suum, qui iniuria etiam accepta suisque interfectis quos in sua potestate habuerit conseruarit et texerit: 1, 85, 2; (in se iura magistratuum commutari . . .; in se ⟨etiam *add.* Na; *edd.*; *om.* Ofhl⟩ aetatis excusationem nihil ualere: 1, 85, 9;) (erant) legiones eae ⟨c⟩, quae paulo ante apud aduersarios fuerant: nam etiam Caesaris *beneficia *imminuerat consuetudo, qua offerrentur ⟨c; *u.* CC⟩: 2, 29, 3; 29, 4 *u.* B. a); hos turpissimae fugae rationem habere, illos etiam iniquo loco dimicandum putare: 2, 31, 1; at ⟨*Ald.*; aut *codd.*⟩ etiam ut media nocte proficiscamur addunt: 2, 31, 7; qua oratione permoti milites crebro etiam dicentem ⟨*om.* Na; *Np.*, *Db.*⟩ interpellabant . . . ⟨*haec omnia om.* hl⟩; discedentem uero ex contione uniuersi cohortantur: 2, 33, 1; neque multum afuit, quin etiam castris expellerentur: 2, 35, 4; L. Torquatus, . . . cum Graecos . . . arma capere iuberet, illi autem se . . . pugnaturos negarent, oppidani autem ⟨*om.* recc.; *del.* Dt.⟩ etiam ⟨*om.* l[1]⟩ sua sponte Caesarem recipere conarentur, . . . portas aperuit: 3, 11, 1; summis angustiis rerum necessariarum premebantur, adeo ut cogerentur . . . ligna atque ⟨etiam *add.* f⟩ aquam Corcyra ⟨c⟩ nauibus onerariis supportare; atque etiam uno tempore accidit, ut . . . ex pellibus . . . nocturnum excipere rorem cogerentur: 3, 15, 4; liceretne ciuibus ad ciues . . . legatos mittere, quod etiam fugitiuis . . . praedonibusque licuisset: 3, 19, 2; fortasse inopiam excusare et calamitatem aut propriam suam aut temporum queri et difficultates auctionandi proponere etiam mediocris est animi; integras uero . . .: 3, 20, 3; adeo ut . . . alii † dimissis equis eundem cursum confugerent, alii [ex] metu etiam signa dimitterent: 3, 69, 4; cum superioris etiam ordinis non nulli ratione permoti . . . rem proelio committendam existimarent: 3, 74, 2; ut equitum mille etiam apertioribus locis VII milium Pompeianorum impetum . . . sustinere auderent: 3, 84, 4; Pompeius quoque . . . statuerat proelio

decertare. namque etiam ⟨*om. f*⟩ in consilio superioribus diebus dixerat, prius quam concurrerent acies, fore, uti exercitus Caesaris pelleretur: 3, 86, 1; in castris Pompei uidere licuit trichilas structas ⟨*c*⟩, . . . recentibus caespitibus tabernacula constrata, L. etiam Lentuli et non nullorum tabernacula protecta hedera: 3, 96, 1; neque clientes sine summa infamia deseri possunt; quibus etiam a propinquis nostris opem ferre instituimus: *ap. Gell.* V 13, 6.

b) comparatiuo adiectum: multo etiam grauius quod sit destitutus queritur ⟨*u. CC*⟩: I 16, 6; quae (castra) hoc erant etiam angustiora, quod sine impedimentis Caesar legiones transportauerat: IV 30, 1; multum fortunam . . . potuisse iudicauit, multo etiam amplius, quod paene ab ipso uallo portisque castrorum barbaros auertisset: VI 42, 2; frumentum ⟨*c*⟩ se exigue dierum XXX habere, sed paulo etiam longius tolerare ⟨*c*⟩ posse parcendo: VII 71, 4; haec Afranius Petreiusque et eorum amici pleniora etiam atque uberiora Romam ad suos perscribebant: 1, 53, 1; eisdem [de] causis . . . quo minus dimicare uellet mouebatur, atque hoc etiam magis, quod spatii *breuitate etiam in fugam coniectis aduersariis non multum ad summam *uictoria iuuare poterat: 1, 82, 3; meminerant ad Alesiam magnam se inopiam perpessos, multo etiam maiorem ad Auaricum: 3, 47, 6; castra a cohortibus . . . industrie defendebantur, multo etiam acrius a Thracibus barbarisque auxiliis: 3, 95, 2. (*Cf.* I 43, 7; 3, 84, 4 *u.* a).)

c) superlatiuo adiectum: V 22, 3 *u.* **B. a)**; II 25, 3; 27, 3; IV 16, 7; VII 40, 7; 1, 5, 1 *u.* **C. a)**.

d) quin etiam: esse non nullos, quorum auctoritas apud plebem plurimum ualeat . . .; hos a se coerceri non posse. quin etiam quod necessariam ⟨*c*⟩ rem coactus Caesari enuntiarit, intellegere sese, quanto id cum periculo fecerit: I 17, 6; mercatoribus est aditus magis eo ⟨*c*⟩, ut quae bello ceperint quibus uendant habeant, quam quo ullam rem ad se importari desiderent. quin etiam iumentis . . . [Germani] importatis [his] non utuntur: IV 2, 2; summa difficultate rei frumentariae adfecto exercitu . . . nulla tamen uox est ab ⟨*c*⟩ iis audita populi Rom. maiestate . . . indigna. quin etiam Caesar cum . . ., si acerbius inopiam ferrent, se dimissurum oppugnationem diceret, uniuersi ab eo ne id faceret petebant: VII 17, 4; imperium se a ⟨*c*⟩ Caesare per proditionem nullum desiderare, quod habere uictoria posset ⟨*c*⟩ . . .; quin etiam ipsis remittere ⟨*c*⟩, si sibi magis honorem tribuere quam ab se salutem accipere uideantur: VII 20, 7.

e) non modo . . . sed etiam: imperio ⟨*CC*⟩ populi Romani non modo de regno, sed etiam de ea, quam habeat, gratia desperare (Dumnorigem): I 18, 9; quod ea omnia non modo iniussu suo et ciuitatis, sed etiam inscientibus ipsis fecisset: I 19, 1; temporis tanta fuit exiguitas . . ., ut non modo ad insignia adcommodanda, sed etiam ad galeas induendas ⟨*c*⟩ scutisque tegimenta detrahenda ⟨*c*⟩ tempus defuerit: II 21, 5; tantas uideri Italiae facultates, ut si quid esset in bello detrimenti acceptum, non modo id breui tempore sarciri ⟨*c*⟩, sed etiam maioribus augeri ⟨*c*⟩ copiis posset: VI 1, 3; postquam non modo hordeum pabulumque omnibus locis herbaeque desectae, sed etiam frons ⟨*c*⟩ ex arboribus deficiebat: 3, 58, 5.

f) non solum . . . sed etiam: hos esse eosdem, quibuscum ⟨*c*⟩ saepe numero Heluetii congressi non solum in suis ⟨sedibus *add.* $B^2\beta$⟩, sed etiam in illorum finibus plerumque superarint ⟨*c*⟩: I 40, 7; cum . . . pugnaretur ac non solum uires, sed etiam tela nostros ⟨*c*⟩ deficerent: III 5, 1; ut iam non solum hostibus in contemptionem Sabinus ueniret, sed etiam nostrorum militum uocibus non nihil carperetur: III 17, 5; in Gallia non solum in omnibus ciuitatibus atque in omnibus pagis partibusque ⟨*u. CC*⟩, sed paene etiam in ⟨β; *om.* α; *Np.*⟩ singulis domibus factiones sunt: VI 11, 2; fratrem a fratre renuntiatum, cum leges duo ex una familia uiuo utroque non solum magistratus creari uetarent, sed etiam in senatu esse prohiberent: VII 33, 3; hortatur, non solum ab eruptionibus caueant, sed etiam singulorum hominum occultos exitus adseruent ⟨*c*⟩: 1, 21, 4; Scipionem ea esse auctoritate, ut non solum libere quae probasset exponere, sed etiam ex magna parte compellare ⟨*c*⟩ atque errantem regere posset: 3, 57, 3.

Primum . . . tum etiam: III 2, 4 *u.* **B. a)**; (primo . . . post etiam: 3, 67, 6 *ibid.*;) **accessit etiam:** IV 16, 2; 3, 79, 3 *ib.*; **addunt etiam:** V 41, 4; 1, 87, 1 *ib.*; — **siue . . . siue etiam:** 1, 27, 2; 2, 27, 2; 3, 73, 5 *ib.*; **etiam . . . non:** 1, 72, 4; 82, 3 (*cf.* 85, 2. 9) *u.* **C. a)**; IV 2, 2 *u.* **C. d)**; **neque etiam:** (VI 43, 4 *u.* **A. a)**;) V 52, 1; 1, 5, 1; 58, 3 *u.* **C. a)**; **atque etiam:** 3, 15, 4 *ib.*

etiamnunc, etiamtum *u.* **etiam A. b)** et **c)** *p. 1142 sq. (4 loc.).*

etsi. 1. concessiuum: A. in apodosi sequitur a) tamen: α) etsi c. ind. praes.: exigua parte aestatis reliqua Caesar, etsi in his locis,

quod omnis Gallia ad septentriones ⟨*e*⟩ uergit, maturae sunt hiemes, tamen in Britanniam proficisci contendit ⟨*e*⟩: IV 20, 1; quod consilium etsi in eius modi casu reprehendendum non est, tamen incommode accidit: V 33, 4.

β) etsi c. ind. impf.: ipse, etsi res erat multae operae ac laboris, tamen commodissimum esse statuit . . .: V 11, 5; castra communit atque haec, etsi erant exigua per se, . . . tamen angustiis uiarum quam maxime potest contrahit: V 49, 7; etsi mons ⟨*e*⟩ Cebenna . . . durissimo tempore anni altissima niue iter impediebat, tamen discussa ⟨*e*⟩ niue . . ., ad fines Aruernorum peruenit: VII 8, 2; quae res etsi nihil ad leuandas iniurias pertinere uidebantur, tamen idoneos nactus homines . . . petit ab utroque . . .: 1, 9, 1; Caesar, etsi magni interesse arbitrabatur quam primum oppido potiri . . ., tamen ueritus, ne . . . oppidum diriperetur, eos, qui uenerant, . . . dimittit, portas murosque adseruari iubet: 1, 21, 1. 2; quorum studio et uocibus excitatus Caesar, etsi timebat tantae magnitudini ⟨*e*⟩ fluminis exercitum obicere, conandum tamen atque experiendum iudicat: 1, 64, 4; ¶ Caesar etsi idem, quod superioribus diebus acciderat, fore uidebat, . . . tamen nactus equites circiter XXX . . . legiones in acie pro castris constituit: IV 35, 1; Caesar, etsi intellegebat, qua de causa ea dicerentur . . ., tamen, ne aestatem in Treueris consumere cogeretur . . ., Indutiomarum ad se cum ducentis obsidibus uenire iussit: V 4, 1; Caesar, etsi a ⟨*e*⟩ bello atque hoste discedere detrimentosum esse existimabat, tamen non ignorans . . ., ne tanta . . . ciuitas . . . ad uim . . . descenderet ⟨*e*⟩ . . ., huic rei praeuertendum existimauit: VII 33, 1; etsi multis iam rebus perfidiam Haeduorum ⟨*e*⟩ perspectam habebat atque horum ⟨*e*⟩ discessu maturari ⟨*e*⟩ defectionem ciuitatis existimabat, tamen eos retinendos non censuit ⟨*e*⟩: VII 54, 2; ¶ nam etsi sine ullo periculo legionis ⟨*CC*⟩ delectae cum ⟨*e*⟩ equitatu proelium fore uidebat, tamen committendum non putabat, ut pulsis hostibus dici posset eos . . . in conloquio circumuentos: I 46, 3; illi, etsi propter multitudinem . . . se tuto dimicaturos existimabant, tamen tutius esse arbitrabantur obsessis uiis . . . uictoria potiri: III 24, 2; itaque, etsi summa difficultas faciendi pontis proponebatur, tamen id sibi contendendum aut aliter non traducendum exercitum existimabat: IV 17, 2; illi repentina re perturbati, etsi ab hoste ea dicebantur, tamen non neglegenda existimabant: V 28, 1; (nostri, tametsi (tamen etsi β) ab duce et a fortuna deserebantur, tamen omnem spem salutis ⟨*e*⟩ in uirtute ponebant: V 34, 2;) quae etsi magno cum dolore omnes ferebant, tamen hoc sibi solacii proponebant, quod . . .: VII 15, 2; ac tametsi . . . admirabatur Magium . . . ad se non remitti, atque ea res saepe temptata etsi impetus eius consiliaque tardabat, tamen . . . in eo perseuerandum putabat: 1, 26, 2; Caesar, etsi ad spem conficiendi negotii maxime probabat coactis nauibus mare transire . . ., tamen eius rei moram temporisque longinquitatem timebat: 1, 29, 1; ¶ Caesar, etsi multis necessariisque rebus in Italiam ⟨*e*⟩ reuocabatur, tamen constituerat nullam partem belli in Hispaniis relinquere: 2, 18, 7; ¶ huc iam *deduxerat rem, ut equites, etsi difficulter atque aegre fiebat, possent tamen atque auderent flumen transire: 1, 62, 1.

γ) etsi c. ind. ppf.: eodem fere tempore Caesar, etsi prope exacta iam aestas erat, tamen, quod omni Gallia pacata Morini Menapiique supererant . . ., eo exercitum adduxit ⟨*e*⟩: III 28, 1; at Caesar, etsi nondum eorum consilia cognouerat, tamen . . . fore id, quod accidit, suspicabatur: IV 31, 1; Caesar . . ., etsi opinione trium legionum deiectus ad duas *reciderat, tamen unum communis ⟨*e*⟩ salutis ⟨*e*⟩ auxilium in celeritate ponebat: V 48, 1; equitatus autem noster . . ., etsi deiectis ⟨*e*⟩ atque inferioribus locis constiterat, tamen summa ⟨*e*⟩ in iugum uirtute conititur: 1, 46, 3; cum erant loca Caesari capienda, etsi prohibere Pompeius totis copiis et dimicare non constituerat, tamen suis locis sagittarios funditoresque ⟨*e*⟩ mittebat: 3, 44, 6; etsi te nihil temere, nihil imprudenter facturum iudicaram, tamen permotus hominum fama scribendum ad te existimaui: *ap. Cic. ad Att.* X 8 *B*, 1.

δ) etsi c. ind. ppf. et impf.: Caesar milites cohortatus ⟨est *add. codd.; del. Steph.*⟩, etsi totius diei continenti labore erant confecti noxque iam suberat, tamen munitione flumen a monte seclusit: 3, 97, 4.

ε) etsi c. abl. abs.: esse interdiu perrumpendum: etsi aliquo accepto detrimento, tamen summa exercitus salua locum, quem petant, capi posse: 1, 67, 5; qui, etsi ⟨fessi *Schambach*⟩ magno aestu — nam ⟨aestu nati *hpr.;* aestu nā *h corr.;* aestu fatigati, nam *Ol*⟩ ad meridiem res erat perducta — tamen ad omnem laborem animo parati imperio paruerunt: 3, 95, 1.

b) at: alii cuneo facto ut celeriter perrumpant censent, quoniam tam propinqua sint castra — etsi ⟨*Schn.;* et si *rell. edd.*⟩ pars aliqua

circumuenta ceciderit, at reliquos seruari posse confidunt — alii . . .: VI 40, 2.

B. deest aduerb. tamen (antecedit enuntiatum primarium, sequitur enuntiatum concessiuum): quantum diligentia prouideri poterat, prouidebatur, ut potius in nocendo aliquid praetermitteretur ⟨c⟩, etsi omnium animi ad ulciscendum ardebant, quam cum aliquo militum detrimento noceretur: VI 34, 7; dispersosque (Vercingetorix), cum longius necessario procederent, adoriebatur magnoque incommodo adficiebat, etsi, quantum ratione prouideri poterat, ab nostris occurrebatur: VII 16, 3; HS LX . . . Domitio reddit, ne continentior in uita hominum quam in pecunia fuisse uideatur, etsi eam pecuniam publicam esse constabat: 1, 23, 4.

2. correctiuum (= quamquam correctiuum): cum Furnium nostrum tantum uidissem . . ., praeterire tamen non potui, quin et scriberem ad te et illum mitterem gratiasque agerem; etsi hoc et feci ⟨c⟩ saepe et saepius mihi facturus uideor: ita de me mereris: *ap. Cic. ad Att.* IX 6 *A*.

Tametsi . . . etsi: 1, 26, 2.

[**Falso** iam etsi *scriptum est pro* tametsi *in BMh* I 30, 2; *in af* 3, 67, 4.]

euado: paucos, qui ex fuga euaserant, reliquerunt: III 19, 4.

(**eueho:** summa imperii traditur Camulogeno Aulerco, qui prope confectus aetate tamen propter singularem scientiam rei militaris ad eum est honorem euocatus ⟨euectus *Whitte*⟩: VII 57, 3.)

euello: Gallis magno . . . erat impedimento, quod pluribus eorum scutis uno ictu pilorum transfixis et conligatis, cum ferrum se inflexisset ⟨c⟩, neque euellere neque sinistra impedita satis commode pugnare poterant: I 25, 3.

euenio: contestatus ⟨c⟩ deos, ut ea res legioni feliciter eueniret: IV 25, 3.

euentus. A. = exitus, successus: a) subi.: neque erat quisquam omnium, quin *in* eius diei casu suarum omnium fortunarum euentum ⟨in eius diei euentu suar. o. fort. casum *Ciacc.*⟩ consistere existimaret: 2, 5, 4; ¶ qualis sit futurus: 2, 32, 10 *u.* **e)**; ¶ in tanta rerum iniquitate fortunae quoque euentus uarii sequebantur: II 22, 2.

b) obiect.: maiori tamen parti placuit hoc reseruato ⟨c⟩ ad extremum **casum* consilio interim rei euentum experiri et castra defendere: III 3, 4; ¶ ipse paulum ex eo loco cum legione progressus . . . euentum pugnae exspectabat: VII 49, 3; multi ex Italia ad Cn. Pompeium proficiscebantur, . . . ne euentum belli exspectasse aut ⟨c⟩ ex omnibus nouissimi uenisse uiderentur: 1, 53, 3; (Pompeius) se in praetorium contulit summae rei diffidens et tamen euentum exspectans: 3, 94, 7; ¶ (hic dies) hunc habuit euentum, ut . . . maximus numerus hostium uulneraretur atque interficeretur: V 43, 5.

c) abl.: sui laboris milites semper euentu belli praemia petiuerunt, qui qualis sit futurus ne uos quidem dubitatis: 2, 32, 10.

d) c. praep.: ut facile existimari posset nihil eos de euentu ⟨aduentu *O*⟩ eius diei timuisse, qui: 3, 96, 1.

(in euentu: 2, 5, 4 *u.* **a)** consistere.)

B. = casus, fortuna: tanta erat . . . exspectatio . . ., quid Lentulo, quid reliquis accideret, qui quosque euentus exciperent: 1, 21, 6; ¶ reuersus ille euentus belli non ignorans . . . multum fortunam in repentino hostium aduentu potuisse iudicauit: VI 42, 1; ¶ et ex euentu nauium suarum et ex eo, quod obsides dare intermiserant, fore id, quod accidit, suspicabatur: IV 31, 1.

Cf. exitus. *Voce* successus *eadem ui et notione, qua* euentus, *Caesar non est usus.*

(**euinco:** haec uincit ⟨*O*²; euincit *O*¹⟩ in consilio sententia, et . . . constituunt proficisci: 1, 67, 6.)

(**euito:** quid iniquitas loci habeat ⟨c⟩ incommodi proponit; hoc una celeritate posse uitari ⟨β; mutari α; *edd.*: euitari *Paul*⟩: VII 45, 9.)

eunuchus: erat in procuratione regni propter aetatem pueri nutricius eius, eunuchus, nomine Pothinus. is . . .: 3, 108, 1.

euoco. A. = uocare, ad se uocare, arcessere; a) additur, unde; α) ex: (erat) magnus numerus equitum Romanorum et decurionum, quos ex municipiis Domitius euocauerat: 1, 23, 2; ¶ reliquas legiones ex hibernis euocat et subsequi iubet: 1, 8, 1; quam (legionem) ex Achaia a Q. ⟨achaia atque *NO¹hl*⟩ Fufio ⟨c⟩ legato euocauerat: 3, 106, 1; ¶ ad ea perficienda opera C. Trebonius magnam iumentorum atque hominum multitudinem ex omni prouincia euocat ⟨*Ciacc.*; uocat *codd.*; *edd.*⟩: 2, 1, 4; ¶ T. Ampium conatum esse pecunias tollere Epheso ex fano Dianae eiusque rei causa senatores omnes ex prouincia euocasse ⟨euocauisse *l*⟩, ut his testibus in summa ⟨c⟩ pecuniae uteretur: 3, 105, 1; ¶ (multis praeterea uiris fortibus Tolosa ⟨c⟩ et Narbone, quae sunt ciuitates Galliae prouinciae finitimae his ⟨ex his *X*; *Hold.*⟩

regionibus nominatim euocatis: III 20, 2;) ¶ praemiserat . . . equitum III milia . . . et parem ex Gallia numerum, . . . nominatim ex omnibus ciuitatibus nobilissimo quoque euocato ⟨*u. CC*⟩: 1, 39, 2.

β) a: 3, 106, 1 *u.* α) legionem; — exercitum a Pelusio ⟨*e*⟩ clam Alexandriam euocauit (Pothinus): 3, 108, 2.

γ) **Massilia, Narbone, sim.**: auxiliis equitatuque comparato, multis praeterea uiris fortibus Tolosa et Narbone ⟨narbonae α; carcasone et narbona β⟩, quae sunt ciuitates Galliae prouinciae finitimae ⟨ex *add. X; Hold.; del. Ciacc.*⟩ his regionibus, nominatim euocatis in Sotiatium ⟨*e*⟩ fines exercitum introduxit: III 20, 2; ¶ Massilia XV primos: 1, 35, 1 *u.* **b)** α) αα) *extr.*

δ) **aduerb.**: dimisit ⟨*e*⟩ enim circum omnes propinquas prouincias atque inde auxilia euocauit: 3, 112, 6.

nuntios mittit ⟨*e*⟩ ad finitimas ciuitates equitesque undique euocat: V 57, 2; ¶ ad se undique mercatores: IV 20, 4 *u.* **b)** α) αα); ¶ multi undique ex ueteribus Pompei exercitibus spe praemiorum atque ordinum euocantur, multi ex duabus legionibus . . . arcessuntur: 1, 3, 2.

b) additur, quo: α) ad: αα) ad se: itaque uocatis ⟨euocatis β⟩ ad se undique mercatoribus neque . . . neque . . . reperire ⟨*e*⟩ poterat: IV 20, 4; — Caesar principibus cuiusque ciuitatis ad se euocatis ⟨uocatis β⟩ alios ⟨*e*⟩ territando . . ., alios ⟨*e*⟩ cohortando magnam partem Galliae ⟨*e*⟩ in officio tenuit: V 54, 1; — senatumque omnem et quos inter controuersia esset ad se ⟨ad se *om. h*⟩ Decetiam ⟨etiam *BM*⟩ euocauit: VII 33, 2; ¶ Albicos, barbaros homines, qui in eorum fide antiquitus erant . . ., (Massilienses) ad se uocauerant ⟨euoc. *Paul*⟩: 1, 34, 4; — euocat ad se Caesar Massilia ⟨*Of;* massiliam *ahl*⟩ XV primos: 1, 35, 1; — (omnes: VI 34, 8 *u.* ββ).)

ββ) **ad consilium significat**: perterritis oppidanis, quorum magna pars erat ad bellum ⟨ad b. erat β⟩ euocata: VII 58, 4; — indignari coepit regem ad causam dicendam euocari: 3, 108, 1; ¶ in se ⟨*e*⟩ aetatis excusationem nihil ualere, quod superioribus bellis probati ad † obtinendos exercitus euocentur ⟨*u. CC*⟩: 1, 85, 9; ¶ eo cum uenisset, euocantur illi ad conloquium: 3, 16, 3; — dimittit ⟨*e*⟩ ad finitimas ciuitates nuntios Caesar ⟨*e*⟩, omnes euocat ⟨β; *Hold.;* ad se uocat α; *rell. edd.;* ad se euocat *Paul*⟩ spe praedae ad diripiendos Eburones ⟨ad dir. Eb. *del. Paul;* *Hold.*⟩: VI 34, 8; ad Germanos peruenit fama diripi Eburones atque ultro omnes ad praedam euocari: VI 35, 4.

β) **in**: nuntiis ad Milonem missis . . . atque eo in Italiam euocato, quod . . . gladiatoriae familiae reliquias habebat, sibi coniunxit: 3, 21, 4.

γ) **Alexandriam**: 3, 108, 2 *u.* **a)** β); Decetiam: VII 33, 2 *u.* α) αα).

c) nihil additur nisi obiect.: his (obsidibus) adductis, in iis filio ⟨filiis β⟩ propinquisque eius omnibus, quos nominatim euocauerat: V 4, 2; ¶ (homines: VII 44, 5 *u. infra* omnes;) ¶ conclamant legionis XIII. . . . milites — hanc enim initio tumultus euocauerat; reliquae nondum conuenerant ⟨*e;* — hanc . . . conuenerant *del. Vielh.*⟩: 1, 7, 7; ¶ quem quisque in castris notum aut municipem habebat, conquirit atque euocat: 1, 74, 1; ¶ principibus Galliae euocatis ⟨β; uocatis α⟩ Caesar ea, quae cognouerat, dissimulanda sibi existimauit: IV 6, 5; idem hoc fit a principibus Hispaniae, quos illi ⟨*om. Na; Np., Dt.*⟩ euocauerant et secum in castris habebant obsidum loco: 1, 74, 5; ¶ propinquos: V 4, 2 *u.* filium; ¶ (tribunos pl.: 1, 3, 3 *u.* **euocatus.**)

Eporedorix Haeduus . . . et una Viridomarus . . . in equitum numero conuenerant nominatim ab eo euocati: VII 39, 1.

et honesti ex iuuentute et cuiusque aetatis amplissimi nominatim euocati atque obsecrati naues conscenderant: 2, 5, 5; ¶¶ ad hunc muniendum ⟨locum *add.* β; *Schn., Db.*⟩ omnes ⟨homines *Ditt.*⟩ a Vercingetorige euocatos: VII 44, 5; misso ad uesperum senatu omnes, qui sunt eius ordinis, a Pompeio euocantur: 1, 3, 1.

B. = prouocare, lacessere: (centuriones . . . nutu uocibusque hostes, si introire uellent, uocare ⟨euocare *Paul*⟩ coeperunt: V 43, 6;) ¶ equites . . . magna cum contumelia uerborum nostros ad pugnam euocant: V 58, 2.

C. = euehere, tollere (?): summa imperii traditur Camulogeno Aulerco, qui prope confectus aetate tamen propter singularem scientiam rei militaris ad eum est honorem euocatus ⟨euectus *Whitte*⟩: VII 57, 3.

(**D. = seuocare**: praedae cupiditas multos longius seuocabat ⟨*Paul;* euocabat *X; edd.*⟩: VI 34, 4.)

euocatus. *Cf. C. L. E. Zander, Pr. Ratzeburg 1859 p. 18 sqq.; J. Schmidt, Hermes XIV p. 321 sqq. de* euocatis.

ad duo milia numero ex Pompeianis ceci-

disse reperiebamus, euocatos centurionesque complures; in eo fuit numero Valerius Flaccus: 3, 53, 1; ¶ erat Crastinus euocatus in exercitu Caesaris, qui superiore anno apud eum primum pilum in legione X. duxerat, uir singulari uirtute. hic . . .: 3, 91, 1; ¶ militibus in contione agros ex suis possessionibus pollicetur, quaterna ⟨*c*⟩ in singulos iugera et pro rata parte centurionibus euocatisque: 1, 17, 4; ¶ haec erant milia ⟨*c*⟩ XLV, euocatorum ⟨que *add. f*⟩ circiter duo, quae ex beneficiariis superiorum exercituum ad eum conuenerant ⟨conuerterant *Ox*; *Db.*⟩; quae tota acie disperserat: 3, 88, 4; ¶ completur urbs † et ius ⟨et ipsum *Hug*; *Db.*, † et ius *Np.*; et [ius] *Dt.*; *u. CC*⟩ comitium tribunis, centurionibus, euocatis ⟨*Lips. & Oud.*; tr. pl. centurio euocat *Ox*⟩: 1, 3, 3; ¶ a tribunis militum reliquisque [sed et] equitibus Romanis atque euocatis equos sumit Germanisque distribuit: VII 65, 5; — expeditos autem ex euocatis **cum* sagittariis funditoribusque raros in muro turribusque disponit. hos . . .: 1, 27, 5.

euolo: illi (milites) subito ex omnibus partibus euolauerunt murumque celeriter compleuerunt: VII 27, 3; — (Morini Menapiique) dispersis in opere nostris subito ex omnibus partibus siluae euolauerunt et in nostros impetum fecerunt: III 28, 3.

(**euoluo:** antecedebat testudo . . . facta item ex fortissimis lignis, conuoluta ⟨euoluta *Ohl*⟩ omnibus rebus, quibus ignis iactus et lapides defendi possent: 2, 2, 4.)

ex (e). *Cf. Fr. H. Th. Fischer, Pr. Halle (Lat.) 1854 p. 13—15.*

I. Forma; ante litteram *b*: ex barbaris: III 14, 4; Belgio: V 12, 2; 25, 4; Belgis: II 3, 1; beneficiariis: 3, 88, 4; binis: 1, 74, 4; Biturigibus: VII 8, 5; Britannia: III 9, 10; IV 38, 1. 4; Bruti: 2, 6, 6; — e *nusquam*.

c: ex calamitate: I 13, 7; (et ⟨*Manut.*; ex *codd.*⟩ Capitolio: 1, 6, 7;) Cappadocia: 3, 4, 3; captiuis: I 22, 1; 50, 4; II 16, 1; 17, 2; V 8, 6; 9, 1; 48, 2; 52, 4; VI 35, 7. 8; 39, 4; VII 18, 1; 3, 81, 1; captiuo: VI 37, 9; castellis: 3, 44, 4; castello: 3, 43, 2; castris: II 8, 5; III 18, 4; IV 28, 2; 30, 2; 37, 2; V 31, 6; (extra munitiones ⟨β; ex castris munitiones α: V 44, 4;) ⟨VI 36, 2;⟩ VII 13, 1; 20, 10; 24, 5; 36, 7; 40, 1; 45, 2; 49, 1 ⟨*om.* β⟩; 51, 2; 74, 2; 79, 2; 80, 1; 81, 1; 83, 7; 88, 5; 1, 43, 3; 45, 7; 66, 3; 69, 1; 73, 3; 78, 4; 81, 4; 2, 5, 3; 14, 3; 20, 4; 27, 1. 4; 35, 6; 3, 30, 3; 64, 1; 70, 1; 75, 1; 84, 2; 96, 3; 98, 3; 99, 4; castrorum: IV 30, 1; catapultis: 2, 9, 3; (bellandi ⟨ex *add. BMQA*²⟩ causa: IV 1, 4;) centonibus: 3, 44, 7; Cilicia ⟨sicilia *codd.*⟩: 3, 4, 1; Cimbris: II 29, 4; Cisalpina: VI 1, 2; ciuitate: I 31, 9; V 25, 3; VI 8, 8; VII 4, 3. 4; (cuique ciuitati β; cuique ex ciuitate α; *Np., Dt., Hold.*: VII 75, 1;) 1, 22, 5; ciuitatibus: V 12, 2; VII 76, 4; coactis: 3, 44, 7; (sex ⟨ex *Nx*; *om. O*¹⟩ cohortis: 1, 41, 2; sex cohortium ⟨*Faern.*; ex cohortibus *af*; ex cohortium numero *Ohl*; *Db.*⟩: 3, 93, 4;) coloniis ⟨colonis *NOahl*⟩: 3, 87, 5; colore: VII 88, 1; communi: I 30, 4; commutatione: I 14, 5; concilio: III 18, 7; concursu: 2, 6, 5; (ex concursu *codd.*; *Db.*; ex *del. Morus*: 3, 72, 3;) 3, 106, 5; consilio: V 31, 1; conspectu: I 25, 1; VI 43, 4; 2, 22, 4; 3, 75, 2; consuetudine: I 52, 4; IV 32, 1; V 58, 2; contagione ⟨β; cogitatione α⟩: VI 13, 7; contignatione: 2, 9, 5; continenti: V 11, 3; 23, 4; 3, 26, 2; contione: 2, 33, 2; contrario: VII 30, 3; coriis: 3, 44, 7; cortice: II 33, 2; cratibus: V 40, 6; crebris: 2, 8, 1; Creta: 3, 4, 1; ¶¶ ex castris α; e castris β: VII 53, 1; 68, 1; ex castris α; e castris *fh*, *om. a*: IV 15, 1; e ⟨*om. A*¹⟩ castris α; ex castris β: I 50, 1; ex castris *αa*(?); e castris *fh*: III 5, 3; ex continenti α; e continenti β: IV 31, 2; ¶¶ e captiuis: 2, 39, 2; e castris: I 12, 2; 27, 4; VII 58, 2; 3, 75, 3; e ⟨a *O*⟩ ciuitate: 1, 9, 5.

d: ex ⟨*add. Np.*; de *add. Oehl.*; *om. codd.*⟩ decem: 3, 69, 3; dediticiis: II 17, 2; dextro: 3, 91, 3; die: I 16, 4; 1, 5, 4; diei ⟨*om.* β⟩ tempore: VII 35, 4; difficillimis: II 27, 5; dilectibus: 1, 15, 5; dilectibus ⟨*b*; delectis *uel* dilectis *Ox*⟩: 3, 87, 5; direptis: VII 43, 3; dissensionibus: VII 33, 1; diutina: 2, 22, 1; diutino: 2, 14, 1; domestico: 3, 60, 2; (ab ⟨ex β⟩ druidibus: VI 18, 1;) duabus: 1, 3, 2; 2, 20, 4; 3, 4, 1; 89, 1; 108, 3; duobus: 1, 61, 3; 3, 84, 5; 108, 3; ¶¶ (ab ⟨β; *om.* α; e *Fr.*⟩ decumana: II 24, 2.)

f: ex familiis: 3, 103, 1; fano: 2, 18, 2; 21, 3; 3, 105, 1; finibus: IV 1, 4; V 56, 1; VII 33, 2; finitimis: IV 21, 4; VI 43, 1; VII 55, 9; 57, 2; 1, 15, 5; 18, 4; 34, 5; flumine: VII 72, 3; fortissimis: 2, 2, 4; (a ⟨et *BM*; ex *D*; *Fr.*⟩ fratre: VII 33, 3;) fremitu: 3, 38, 3; frequentia: 3, 19, 5; frigore: 3, 18, 1; fuga: II 12, 4; III 19, 4; IV 27, 1; VI 32, 2; 35, 5. 6; 41, 3; ex ⟨hac *add.* β; *Schn.*⟩ fuga: VII 20, 12; ex fuga ⟨α; ex f. *om.* β⟩: VII 28, 6; 88, 7; 1, 31, 2; 82, 5; 2, 39, 6; 3, 95, 1; 96, 4; 102, 1. 6. 7; ⟨ex *add.* β; *om.* α⟩ fumo: II 7, 4; funibus: 2, 9, 4; Furnio: *ap. Cic. ad Att.* IX 6 *A*; ¶¶

e fanis: I, 6, 8; filiis: I 26, 1; e ⟨ex Q^1 d B^1⟩ finibus: I 5, 1.

g: ex Gabinianis: 3, 4, 4; 110, 2; Gallia: III 17, 4; V 13, 1. 2; VI 5, 4; 1, 39, 2; 51, 1; 2, 1, 2; Galliae: I 31, 11; ex Gallis ⟨*Ciacc.;* ex aliis *codd.; edd.*⟩: I 41, 4; Gallograecia: 3, 4, 5; gente: VI 32, 1; grandibus: VII 46, 3; ¶¶ (a ⟨e *A; om. QM²*⟩ Gallicis: I 22, 2.)

i: ex iuuentute: 2, 5, 5.

l: ex labore: III 5, 3; VII 32, 1; (silua ⟨α; laeua β⟩: II 19, 5;) latere: 2, 8, 1; latericiis: 2, 15, 1; legionibus: V 11, 3; VI 36, 3; Lepontiis: IV 10, 3; ex ⟨*af;* et *Ohl; om. Np., Dt.*⟩ leui: 1, 51, 2; litore: IV 26, 2; litteris: II 35, 4; IV 38, 5; (ex litteris *Dt.; u. codd.:* VII 90, 8;) 1, 1, 1; loci: 3, 43, 1; locis: IV 23, 3; 1, 79, 2; 2, 40, 1; 41, 1; loco: II 23, 1. 3; 26, 4; III 4, 2; 15, 3; 25, 1; V 9, 3; VI 25, 1; 37, 8; VII 19, 2; 20, 6; 1, 45, 3; 47, 3; 79, 3; 3, 65, 2; longinquioribus: IV 27, 6; 1, 29, 2; Lusitania: 1, 38, 2; ¶¶ ex ⟨α; e β; *Db.*⟩ longinquioribus: VII 17, 3; ¶¶ e legione: 3, 28, 3; loco: I 25, 2; 26, 3; e ⟨eo *f;* et *O¹*⟩ loco: 3, 67, 5.

m: ex Macedonia: 3, 4, 4; 11, 2; magna: I 30, 3; IV 22, 1; 3, 57, 3; magnis: 1, 70, 3; magno: VI 7, 7; 2, 43, 1; 3, 27, 2; maioribus: VII 45, 7; manibus: VI 8, 1; VII 46, 5; 1, 61, 3; Marsis: 1, 15, 7; 2, 29, 1; Massiliensium: 2, 7, 2; ex ⟨ea β⟩ materia: V 40, 2; 2, 10, 1; 15, 1; matre: I 18, 7; ex ⟨et *a*⟩ maximis: 3, 62, 2; maximo: 3, 65, 2; media: VII 38, 5; medio: 1, 59, 3; Menapiis: VI 9, 1; (ex ⟨*codd.; Np., Db.; del. Dt.*⟩ metu: 3, 69, 4;) militibus: I 42, 6; ex milium L numero ⟨*sic* α; ex numero mil. .L. β⟩: III 26, 6; minoribus: 2, 6, 3; monte: IV 10, 1; montibus: III 2, 4; multitudine: V 44, 6; ⟨*om. af*⟩ 3, 19, 3; municipiis: 1, 23, 2; muro: II 13, 3; 30, 3; (muro ⟨*codd.:* ex muro *Ald.; Np., Dt.;* in muro *Hofm.*⟩: 2, 5, 3;) 2, 10, 5; 11, 3; 13, 2; 16, 3; 3, 22, 2; ¶¶ e ⟨α; ex β⟩ manibus: I 53, 6; ex ⟨α; e β⟩ manibus: VI 37, 10; ¶¶ e manibus: 3, 19, 2; scuta e manu ⟨*sic AQcorr.;* scute manu B^1*;* scutum manu *(M?)*β*; edd.*⟩: I 25, 1; e ⟨*add. Ciacc.; Np.;* de *add. E. Hoffm.; Db.; om. codd.; Dt.*⟩ muro: 2, 14, 3.

n: ex nanalibus: 2, 3, 2; 4, 1; naui ⟨*om. praep.* α; ex naue β⟩: IV 21, 9; ex naui: IV 25, 4; 26, 1; naui ⟨α; naue β⟩: IV 26, 2; nauibus: IV 37, 1; 3, 15, 6; niuibus: VII 55, 10; nocturno: V 32, 1; VII 83, 7; nostris: V 26, 4; 3, 44, 6; nouis: 1, 18, 5; 24, 2; nouissimo: VII 68, 2; nouo: 1, 25, 1; numero: (III 26, 6 *u.* milium;) 1, 77, 2; 2, 35, 6; 3, 101, 6; nuntiis: V 11, 2; ¶¶ ex ⟨α; e β⟩ naui: IV 25, 5; ¶¶ e naue: 3, 106, 4; e naui: IV 27, 3.

p: ex paludibus: VII 32, 2; parte: I 2, 3 *(bis);* 2, 4 ⟨*u. CC*⟩; 16, 6; II 29, 3; III 22, 1; IV 3, 2; V 13, 2; alia ex parte ⟨α; ex alia parte β⟩: V 21, 5; 26, 3; 56, 1; VI 34, 3; VII 5, 5; (omni ex parte ⟨*Ciacc.;* omni ea parte α; omni parte β; *Schn.*⟩: VII 25, 4;) 28, 1; altera ex ⟨α; ex altera β⟩ parte: VII 59, 5; 64, 6; 81, 6; ex aree ⟨parte β⟩: VII 84, 1; (quaque in ⟨β; *Fr.;* qua ex α; quaque ex *rell. edd.*⟩ parte: VII 85, 1;) 1, 45, 4; 2, 24, 3; 25, 1; 31, 8; 3, 45, 3; 47, 4; 53, 5 (ea ⟨*Dauis.;* ex *codd.*⟩ parte: 3, 69, 3;) partibus: V 21, 4; VII 69, 2; 2, 1, 1; 6, 4; pauimento: 3, 105, 5; terrore ⟨α; pauore β⟩: II 12, 1; ex ⟨β; *om.* α; *edd.*⟩ pedalibus: III 13, 4; pellibus: 3, 15, 4; percontatione: I 39, 1; perfugis: VII 44, 2; 72, 1; 2, 38, 1; 3, 49, 3; ex ⟨α; *om.* β⟩ periculo: IV 12, 5; Pictonibus ⟨pectonibus *X*⟩: III 11, 5; planitie: II 8, 3; plebe: VI 11, 4; Pompeianis: 3, 53, 1; 107, 1; Pompeiano: 3, 99, 3; Ponto: 3, 4, 3; portu: V 2, 3; 1, 57, 2; 2, 1, 5; 22, 5; 32, 12; 3, 7, 2; 26, 2; 100, 1; praedonibus: 3, 110, 3; praedonum: 2, 23, 3; praesidiis: 1, 12, 3; 3, 65, 3; praesidio: 3, 28, 6; praeteritis: 3, 60, 1; praetura: 1, 22, 4; ex ⟨O^2; et O^1*x*⟩ praetura: 1, 31, 2; 85, 9; primo: 1, 13, 3; 46, 4; principibus: VI 23, 7; pristina: 3, 28, 5; proeliis: 3, 106, 2; proelio: IV 33, 2; V 37, 7; 2, 42, 5; 3, 99, 4; (ex propinquitate β; *om.* α: II 31, 2;) propositis: 1, 78, 3; prouincia: I 8, 1; III 9, 1; VII 7, 5; (ex ⟨α; *om.* β⟩ prouincia: VII 55, 9;) 65, 4; ex prouincia ⟨*x;* extra prouinciam *O*⟩: 1, 22, 5; 30, 5; 2, 18, 2; 3, 105, 1; proximis: II 33, 3; IV 25, 6; V 28, 5; 46, 4; VII 25, 3; 87, 5; 2, 37, 5; 3, 52, 1; proximo: VII 87, 4; (ex ⟨*om. Ox*⟩ publicis ⟨*u. CC*⟩: 2, 5, 3;) publico: 2, 22, 5; pugna: III 4, 4; ¶¶ ex ⟨α; e β⟩ portu: III 14, 2.

q: ex qua: V 20, 1; 3, 18, 4; 37, 4; quattuor: VII 83, 6; 1, 25, 7; 2, 23, 1; (exque: 2, 9, 7;) quibus: III 17, 2; IV 1, 4; 10, 5; V 5, 4; 24, 2; 37, 5; VI 25, 5; 36, 3; 2, 22, 2; 3, 4, 3; 110, 2; quinque: 1, 83, 2; quo: I 40, 6; ¶¶ (deque ⟨*Dauis.;* neque β; eque *Lips.; Schn.; om.* α⟩: VII 45, 2;) e quibus: V 3, 3; 3, 101, 2.

r: ex re: I 20, 4; II 4, 3; V 42, 4; VI 22, 3; regia: 3, 112, 9; regionibus: IV 5, 2; regis: 3, 108, 2; reliquis: IV 32, 2. 4; VI 13, 9; 37, 4; VII 80, 8; 89, 5; 2, 7, 3; 3, 87, 6; Rheno: IV 10, 1; robore: III 13, 3; Rutenis: 1, 51, 1; ¶¶ e ⟨*AQ*β; ex *BM; Fr.*⟩ regione: VII 58, 6; ¶¶ e re uisum est ⟨*Elberl.;* rursus *codd.*⟩: 3, 18,

3; e regione: VII 25, 2; 35, 1. 2; 36, 5; e ⟨AQβ; om. BM⟩ regione: VII 61, 5; 1, 25, 6.

s: ex saltu: 1, 37, 3; ex ⟨et *a*⟩ saluberrimis: 3, 2, 3; Sardinia: 1, 30, 3; senatus consulto: 1, 14, 1; illas ex senatus consulto ⟨*Ald.*; ex illo se consulto *codd.*⟩: 3, 32, 6; 88, 1; Sequanis: I 48, 2; seruis: 3, 4, 4; sescentis: II 28, 2; Sicilia: 2, 23, 1. 5; 34, 4; (Cilicia ⟨*Ciacc.*; sicilia *codd.*⟩: 3, 4, 1;) significatione: VII 12, 6; silua ⟨α; laeua β⟩: II 19, 5; siluis: V 9, 6. 7; 15, 3; 19, 2; similitudine: VII 73, 8; solo: I 18, 2; statione: VI 42, 1; 1, 60, 4; 2, 26, 2; sua: VI 9, 6; 3, 6, 1; 60, 1; suis: II 29, 4; III 28, 4; V 6, 2; 15, 2; VI 19, 1; 30, 4; 31, 4; 1, 17, 4; 72, 2; 3, 103, 1; 109, 3; suo: 1, 20, 5; superiore: IV 28, 1; 3, 40, 2; 51, 7; superioribus: VII 82, 2; 1, 64, 1; 2, 36, 1; 3, 67, 1; 98, 1; Syria: 3, 4, 3. 5; 31, 3; ¶¶ e ⟨*αa(?)*; ex *fh*⟩ suis: I 47, 1; e ⟨α; ex β⟩ suis: I 47, 3; ¶¶ e ⟨*M²*; *om. X*; *scribend.* ex⟩ suis: I 28, 4.

t: ex tabernaculo: VI 38, 2; tanti: IV 15, 3; tanto: VII 88, 4; tectis: 1, 28, 2; ex diei ⟨*om.* β⟩ tempore: VII 35, 4; tempore: 3, 51, 8; Tencteris: IV 18, 4; ex ⟨et *Ciacc.*⟩ terra: 3, 40, 2; terrore ⟨α; pauore β⟩: II 12, 1; tertia ⟨*u. CC*⟩: III 20, 1; tertia ⟨terna *hl*⟩: 3, 89, 3; Thessalia: 3, 4, 2; 5, 1; 34, 2; 106, 1; Thracia: 3, 1, 3; timore: IV 34, 1; totis: 1, 50, 2; Transrhenanis: IV 16, 5; tribunali: 2, 18, 3; tribus ex oppidi partibus ⟨*Oz*; *Db.*: ex tribus oppidi partibus *Np.*, *Dt.*⟩: 2, 1, 3; tribus: 2, 9, 4; tumulo: II 27, 4; turri: 2, 11, 3; turribus: VII 86, 5; ¶¶ ex ⟨α; e β⟩ tanto: V 23, 3; ex terra ⟨α; e terra *h*; contra *a*⟩: VII 73, 6.

u: ex ⟨*om.* β⟩ uallo: II 33, 4; uallo: VII 82, 1; uallo ⟨ualle β⟩: VII 88, 2; 1, 86, 2; 3, 56, 2; 67, 4; 69, 4; uariis: 2, 36, 1; uestigiis: VI 27, 4; ueterana: 3, 28, 3; ueteranis: 3, 4, 1; ueteribus: 1, 3, 2; 3, 101, 6; uia: V 19, 1; uictoria: 3, 6, 1; uiminibus: 3, 62, 1; uinclis: I 4, 1; uobis: V 30, 2; Voluseno: IV 23, 5; (uulneribus ⟨*Hell.*; *u. CC*⟩: 3, 48, 1;) uulneribus: 3, 78, 5; ¶¶ ex ⟨*Oz*; e *Np.*, *Dt.*⟩ uestigio: 2, 25, 6; ¶¶ de ⟨α; e β⟩ uallo: V 51, 2; (in ⟨*X*; e *Aim.*; *recc. codd.*⟩ uestigio: IV 5, 3;) e uestigio: 2, 12, 3 ⟨*Np.* 4⟩.

II. Conlocatio: alia ex naui: IV 26, 1; alia ex parte: III 22, 1; alia ex parte ⟨α; ex al. p. β⟩: V 21, 5; (*numquam* ex alia naui, parte, *sim.*;) aliqua ex parte: 3, 47, 4; (*numquam* ex aliqua parte *uel sim.*;) altera ex parte: I 2, 3; V 56, 1; VII 64, 6; altera ex parte ⟨α; ex alt. p. β⟩: VII 59, 5; (*sed* ex ⟨et *al*⟩ altera parte: 3, 40, 4;) duabus ex partibus: V 21, 4; VII 69, 2; 2, 1, 1; 6, 4; (*sed* ex duabus *filiabus*: 3, 108, 3; ex duobus filiis *ib.*; ex duobus contrariis generibus: 1, 61, 3; ex duabus legionibus: 1, 3, 2; 2, 20, 4;) (fusilis ⟨*C. Wagener*; fusili *codd.*; *edd.*: fossili *Georges(?)*⟩ ex argilla glandes: V 43, 1;) magna ex parte: I 16, 6; 2, 31, 8; 3, 53, 5; (*sed* ex magna ⟨magna ex *N*⟩ parte: 3, 57, 3; ex magna parte Morinorum: IV 22, 1; ex magna copia: I 30, 3; ex magno numero: 2, 43, 4; ex magnis rupibus: 1, 70, 3; — ex maioribus castris: VII 45, 7; ex maximis castris: 3, 62, 2; ex maximo timore: 3, 65, 2;) (omni ⟨ex *add. Ciacc.*; *edd. plur.*: ea α; *om.* β; *Schn.*⟩ parte: VII 25, 4;) (ex omni parte: V 43, 7; VII 22, 3; VII 36, 5; ex omni ciuitate, copia, Gallia, numero, prouincia *9 locis*; ex omnibus partibus *13 (17) locis*; ex omnibus castris, montibus, *sim. 8 (10) loc.*; *numquam* omni ex, omnibus ex;) qua ⟨quo?⟩ ex die: 1, 5, 4; qua ex frequentia: 3, 19, 5; qua ex parte: I 2, 4 ⟨*u. CC*⟩; V 13, 2; VII 28, 1 (si qua ex p.); 81, 6; (85, 1;) qua ex re: I 20, 4; II 4, 3; VI 22, 3; qua quidem ex re: V 42, 4; quo ex loco: VI 25, 4; quo ex oppido: VII 12, 3; quo ex portu: V 2, 3; quibus ex locis: 2, 41, 1; quibus ex nauibus: IV 37, 1; quibusque ex regionibus: IV 5, 2; quibus orti ex ciuitatibus: V 12, 2; quarum ex uestigiis: VI 27, 4; (*numquam* ex quo loco, ex quibus locis, ex cuius, quorum, *sim.*;) (quaque in ⟨*sic* β; qua ex α; quaque ex *edd. plur.*⟩ parte: VII 85, 1;) reliquis ex omnibus partibus: VII 69, 4; (*sed* ex reliquis partibus IV 32, 4; VI 37, 4 ⟨*e*⟩; VII 80, 8; ex reliquis captiuis: VII 89, 5;) (suis ⟨β; *om.* α⟩ ex finibus: IV 1, 4;) (ex suis finibus, bonis; ex suo numero; ex sua amicitia, *sim. 11 locis*; ex finibus suis, ex consuetudine sua, *sim. 5 loc.*;) tribus ex oppidi partibus ⟨*sic Oz*; ex tribus opp. p. *Np.*, *Dt.*⟩: 2, 1. 3; (*sed* ex tribus partibus: 2, 9, 4;) una ex parte: I 2, 3; II 29, 3; IV 3, 2; V 26, 3; 2, 25, 1; 3, 45, 3; una ex parte ipsi ⟨*sic* α; una ipsi ex parte β⟩: VII 5, 5; (ex una parte *nusquam*; ex una cohorte: 3, 53, 3; ex una familia: VII 33, 3;) utraque ex parte: 1, 45, 4; 2, 24, 3 (*sed* ex utraque parte: I 38, 5; II 8, 3; V 32, 2; 1, 25, 3; 54, 4; 3, 40, 4; ex utraque munitione: 3, 63, 8; — e ⟨ex β⟩ castris utrisque: I 50, 1.)

Reliquis locis praepositio primum semper locum tenet: ex his locis, ex proximo castello, ex media caede, ex omnibus partibus *sim. inueniuntur 202 (208) locis*; ex consuetudine cotidiana, ex seruis suis, ex locis superioribus, *sim. 35 locis*; ex huius iracundia, ex hostium

numero, *sim. 28 (37) locis:* ex usu Galliae, ex colore uestitus, *sim. 46 (49) loc.*

Exque: 2, 9, 7.

III. Significatio. 1. de loco: A. = a, de, ἐξ, κατά: a) pendet ex uerbis: abducere ex portu: 2, 32, 12 *u.* adducere; ¶ (abesse: V 21, 2 *u.* **d**);) ¶ ut . . . omnis . . . exercitus telis ex uallo abiectis ⟨proiect. *a;* adiect. *Manut.;* adactis *Jurin.*⟩ protegi posset: 3, 56, 2; ¶ (abigere: VII 17, 3 *u.* adigere;) ¶ abire ex conspectu *u.* 3. A.; ¶ an paenitet uos, . . . quod ex portu sinuque aduersariorum CC naues oueratas ⟨*c*⟩ adduxerim ⟨abd. *1 det.; Ciacc.; Dt.*⟩: 2, 32, 12; legiones sibi alias ex Asia adduci iussit: 3, 107, 1; ex quibus (equitibus) DC Gallos Deiotarus adduxerat, D Ariobarzanes ex Cappadocia: 3, 4, 3: partem copiarum ex prouincia supplementumque, quod ex Italia adduxerat, . . . conuenire iubet: VII 7, 5; ¶ adgredi: I 25, 6 *u.* **B. a)** ex itinere; 3, 40, 1 *u.* **B. a)** ex utraque parte; ¶ (adicere ex loco: III 14, 4 *u.* adigere; ex uallo: 3, 56, 2 *u.* abicere;) ¶ ut neque ex inferiore loco satis commode tela adigi *Madu.; Hold., Dt.²;* adici *codd.; edd.*⟩ possent et . . .: III 14, 4; uti ex locis superioribus in litus telum adigi posset: IV 23, 3; (ex uallo: 3, 56, 2 *u.* abicere;) ut . . . pecore ex ⟨e *β; Db.*⟩ longinquioribus uicis adacto ⟨abacto *Ciacc.; Ursin.*⟩ extremam famem sustentarint ⟨*c*⟩: VII 17, 3; ¶ mari adlui: 2, 1, 3 *u.* **B. a)** tribus ex partibus; ¶ quo facilius omne Hadriaticum mare extremis Italiae partibus regionibusque Graeciae in potestate haberet atque ex utraque parte bellum administrare posset: 1, 25, 3; ¶ si imprudentes ex insidiis adoriri posset: 3, 30, 2; ¶ ea, quae sunt usui ⟨*c*⟩ ad armandas naues, ex Hispania adportari iubet: V 1, 4; ¶ repente ex omnibus partibus ⟨*om. x*⟩ ad pabulatores aduolauerunt: V 17, 2; ¶ praeda ex omnibus locis agebatur: VI 43, 2; ex inferiore loco aduersus cliuum ⟨*c*⟩ incitati cursu praecipites Pompeianos egerunt ⟨gerunt *ahl*⟩ et terga uertere coegerunt: 3, 46, 5; aggerem agere: 2, 1, 1 *u.* **B. a)** duabus ex partibus; ¶ raros milites, ne ⟨*β;* qui *x*⟩ ex oppido animaduerterentur ⟨-retur *β*⟩, ex maioribus castris in minora traducit: VII 15, 7; ¶ ex continenti alios (fabros) arcessi iubet: V 11, 3; partem (obsidum) ex longinquioribus locis accersitam paucis ⟨*c*⟩ diebus sese daturos ⟨*c*⟩ dixerunt: IV 27, 6; auxilia ex Britannia . . . arcessunt ⟨*totum enuntiatum om. β*⟩: III 9, 10.

parique condicione ex muro ac turribus bellandi data: 2, 16, 3.

ex superioribus locis . . . cernebatur ⟨-bantur *Oh*⟩ . . . nouissimos illorum premi uehementer: 1, 64, 1; cum ex uallo Pompeium adesse et suos fugere cernerent: 3, 69, 4; ¶ cingere: VII 19, 1; 69, 4 *u.* **B. a)** ex omnibus partibus; ¶ circumdari: VII 15, 5 *ib.;* ¶ circumfundi: VI 37, 4 *u.* **B. a)** ex reliquis partibus; ¶ circumsistere: VII 5, 5 *u.* **B. a)** una ex parte; ¶ circumuenire: VII 82, 2 *u.* **b)** eruptio; VI 34, 6 *u.* insidiari; ¶ cum . . . multitudinem . . hominum ex agris magistratus cogerent: I 4, 3; 3, 80, 3 *u.* **B. b)** cogere; ex quibus (ciuitatibus) exercitum magnasque copias coegerat: III 17, 2; magno coacto *equitum numero ex finitimis ciuitatibus in omnes partes dimittit: VI 43, 1; equites circiter quadringentos ex proximis hibernis cogit ⟨*β;* colligit *x; edd.*⟩: V 46, 4; ex infer. loco: 3, 46, 5 *u.* agere; quem (equitatum) ex omni prouincia et Haeduis atque eorum sociis coactum habebat: I 15, 1; quae (praesidia) ex ipsa coacta ⟨*AQβ; Schn., Hold.; om. BM; rell. edd.*⟩ prouincia ab L. Caesare legato ad omnes partes opponebantur: VII 65, 1; ipsi ex finitimis regionibus copias cogere . . . coeperunt: VII 55, 9; Domitius per se circiter XX cohortes Alba ⟨Albam *Göler*⟩, ex Marsis et Paelignis, finitimis ab regionibus coegerat: 1, 15, 7; Pompeius . . . magnam ex Asia Cycladibusque insulis, Corcyra, Athenis, Ponto, Bithynia, Syria, Cilicia, Phoenice, Aegypto classem coegerat: 3, 3, 1; ¶ quod et paucitatem eorum ex loco superiore cognoscere et uirtutem despicere potuerint: VII 20, 6; ¶ cum illi aut ex arido aut paulum in aquam progressi . . . audacter tela coicerent et equos insuefactos incitarent: IV 24, 3; quod . . . e loco superiore in nostros uenientes tela coiciebant: I 26, 3; equites uero ex loco superiore in auersos ⟨*c*⟩ tela coiciebant: 1, 79, 3; cum ipsi ex montibus in uallem decurrerent et tela coicerent: III 2, 4; 4, 1 *u.* **B. a)** ex omnibus partibus; conferta legione ex omnibus partibus tela coici animaduertit: IV 32, 3; ex omni parte lapidibus coniectis deturbati turrisque succensa ⟨*CC*⟩ est: V 43, 7; nostris uero etiam de ⟨e *β*⟩ uallo deductis propius accedunt et tela intra munitionem ex omnibus partibus coiciunt: V 51, 2; ut . . . coaceruatis cadaueribus qui superessent ut ex tumulo tela in nostros coicerent et pila intercepta remitterent: II 27, 4; ¶ (colligere: V 46, 4 *u.* cogere;) ¶ proelium committere: V 9, 3 *u.* prohibere; ¶ (commouere: III 15, 3 *u.* mouere;) ¶ comparare e continenti: IV 31, 2 *u.* comportare; frumenti uim maximam ex Thessalia,

Asia, Aegypto, Creta, Cyrenis reliquisque regionibus comparauerat: 3, 5, 1; ¶ pecora atque homines ex agris in siluas compellebat: V 19, 1; milites . . . Atrebates . . . celeriter ex loco superiore in flumen compulerunt: II 23, 1; 1, 47, 3 *u.* uertere; ¶ frumenta ex agris in oppida comportant: III 9, 8; quae ad eas res erant usui, ex ⟨e β⟩ continenti comportari ⟨comparari β⟩ iubebat: IV 31, 2; ex finitimis municipiis frumentum comportare . . . instituit: 1, 18, 4; multum (frumentum) ex omni prouincia comportabatur: 1, 49, 1; ¶ celeriter . . . ignibus significatione facta ex proximis castellis eo ⟨sign. facta ex pr. castellis, eo *Kraff.*⟩ concursum est: II 33, 3; (VII 24, 5 *u.* **B. b)** concurrere; ¶ cum magno equitum suorum numero ⟨*c*⟩ et quos ex Aquitania conduxerat ad eum peruenit: VII 31, 5; ¶ frumentum ex agris cotidie in castra conferebat: IV 31, 2; suaque omnia ex agris in oppida conferant: VI 10, 2; multa . . ., quae repentini tumultus timore ex agris in urbem conferantur: 2, 25, 2; pecuniam omnem omniaque ornamenta ex fano Herculis in oppidum Gades contulit: 2, 18, 2; pecunias monimentaque, quae ex fano Herculis conlata erant in priuatam domum, referri in templum iubet: 2, 21, 3; omnibusque armis ex oppido conlatis ab eo loco in fines Ambianorum peruenit: II 15, 2; ¶ confirmare: VII 80, 4 *u.* **B. a)** ex omnibus partibus; ¶ cuius (salis) magna uis iam ex proximis erat salinis eo congesta: 2, 37, 5; ¶ Ariouistus ex equis ut conloquerentur . . . postulauit: I 43, 3; ¶ **(**consequi: VII 80, 8 *u.* **B. a)** ex reliquis partibus;**)** ¶ Vercingetorix ex arce ⟨parte β⟩ Alesiae suos conspicatus ex oppido egreditur: VII 84, 1; ex loco superiore quae res in nostris castris ⟨*c*⟩ gererentur conspicatus: II 26, 4; ex oppido: VII 88, 5 *u.* **B. b)** conspicari; ¶ ne ex hostium castris conspici possent: III 26, 2; **(**qui ab ⟨*om.* α; e *Frig.*⟩ decumana porta ac summo iugo collis nostros uictores flumen transisse ⟨*c*⟩ conspexerant: II 24, 2;**)** ubi ex litore aliquos singulares ex naui ⟨*c*⟩ egredientes conspexerant: IV 26, 2; ex proximis nauibus: IV 25, 6 *u.* **B. b)** conspicere; ¶ consurgitur ex consilio: V 31, 1; subito illi ex insidiis consurrexerunt: 3, 37, 5; ¶ hostes protinus ex eo loco ad flumen Axonam contenderunt: II 9, 3; ¶ (contingere: I 38, 5 *u.* **B. a)** ex utraque parte;) ¶ ex finitimis regionibus quas potest contrahit cohortes ex dilectibus Pompeianis: 1, 15, 5; ¶ frumentum ex finitimis regionibus atque ⟨ex *add.* O^1; *edd.*; in *add. afh; om. l*⟩ omnibus castellis in urbem conuexerant ⟨euex. a^1⟩: 1, 34, 5; ¶ conuenire ex *u.* **conuenio** *p. 725* **ββ) a)** *et* **b)** *(7 (12) loc.).*

pecunia uti ex aerario Pompeio detur: 1, 6, 3; (VII 80, 8 *u.* **B. a)** ex reliquis partibus;) ¶ decurrere ex montibus: III 2, 4 *u.* coicere; III 4, 1 *u.* **B. a)** ex omnibus partibus; ¶ deducere ex *u.* **deduco** *p. 835 sq.* **b) γ)** *et* **δ)** *(13 loc.):* ¶ musculus ex turri latericia a nostris telis tormentisque defenditur: 2, 11, 3; ¶ paulum ex eo loco degreditur ⟨digreditur *O*⟩: 1, 72, 4; ¶ nostros . . . ex utraque munitione deiectos ⟨deletos *a*⟩ terga uertere coegerunt: 3, 63, 8; Fabius . . . praesidium ex saltu ⟨exaltu *a*⟩ deiecit: 1, 37, 3; ¶ (demetere: IV 32, 4 *u.* **B. a)** ex reliquis partibus;) ¶ ex iis aedificiis, quae trans flumen habuerant, demigrauerunt: IV 4, 3; ¶ deprendere: 1, 24, 4 *u.* **B. a)** ex itinere; ¶ (fossam) interiorem . . . aqua ex flumine deriuata compleuit: VII 72, 3; ¶ M. Antonius . . . cum cohortibus XII descendens ex loco superiore cernebatur: 3, 65, 2; omnes . . . ex superioribus locis in planitiem descendere . . . iussit: 3, 98, 1; ¶ desilire ex *u.* **desilio** *p. 870* **β)** *(5 loc.):* ¶ has (rates) quaternis ancoris ex IIII angulis destinabat ⟨distinabat *Oz*⟩: 1, 25, 7; ¶ **(**deque ⟨*Dauis.*; neque β; eque *Lips.*, *Scal.*, *Schn.*⟩ his stramenta detrahi . . . iubet: VII 45, 2;**)** ¶ multitudine telorum ex turribus propugnantes deturbant: VII 86, 5; celeriter adgressus Pompeianos ex uallo deturbauit: 3, 67, 4; ¶ dicere: I 4, 1 *u.* **B. b)** dicere; ¶ **(**legati milites ex opere deducunt ⟨diducunt *Nz*⟩: 2, 13, 1;**)** ¶ dimittere ex *u.* **3. A.**; ¶ discedere ex *u.* **discedo** *p. 923 sq.* **ββ)** *(10 loc.); cf.* 2. **B.** ex fuga; ¶ uallumque ex castris ad aquam ducere incipiunt: 1, 73, 3; **(**copias ex locis superioribus in campum deducit ⟨ducit *a; Np., Dt.*⟩: 2, 40, 4;**)** quem Curio secum ex Sicilia duxerat: 2, 34, 4.

educere ex *u.* **educo** *p. 990—992 (31 loc.);* ¶ (efficere: 3, 4, 1 *u.* **3. C. b) β) αα)** legio;) ¶ egredi ex *u.* **egredior** *p. 1002 sq.* **a) β) ββ)** *et* **b) β) αα)** *et* **ββ)** *(6 + 4 loc.) et* **castra** *p. 473 (8 loc.);* ¶ sua sponte Cottam ex oppido eiciunt: 1, 30, 3; — se eicere ex *u.* **eicio A.** *p. 1003 sq. (6 loc.);* ¶ pauci ex proelio elapsi ⟨β; lapsi α; *Np.*⟩ . . . ad T. Labienum . . . perueniunt: V 37, 7; ¶ exque ea contignatione rursus summam contabulationem storiasque eleuabant: 2, 9, 7; ¶ siue eum (hostem) ex paludibus siluisque eli-

cere . . . posset: VII 32, 2; ¶ ut (stipites) non amplius digitis quattuor ex terra ⟨e terra *h*; contra *a*⟩ eminerent: VII 73, 6; ¶ (e loco superiore pilis emissis: I 25, 2 *u.* mittere;) multi ut diu iactato bracchio praeoptarent scutum ⟨scuta e *AQ*; scute *B*[1]⟩ manu emittere: I 25, 4; V 26, 3 *u.* **B. a)** una ex parte; quod cohortes ex statione et praesidio essent emissae: VI 42, 1; Cassiuellaunus . . . omnibus ⟨*c*⟩ uiis ⟨*c*⟩ semitisque essedarios ex siluis emittebat: V 19, 2; ¶ (eripere ex *u.* **eripio** *p. 1054*;) ¶ dato signo ex ⟨e *fh*⟩ castris erumperent: III 5, 3; ¶ euocare ex *u.* **euoco A. a)** *α) p. 1154 sq. (6 (7) loc.)*; ¶ subito ex omnibus partibus siluae euolauerunt: III 28, 3; illi subito ex omnibus partibus euolauerunt: VII 27, 3; ¶ simul ii, qui uulnera acceperant, neque ⟨ex *add. h*[1]⟩ acie excedere neque in locum tutum referri poterant: 2, 41, 7; cum his propinqui Indutiomari, qui defectionis auctores fuerant, comitati eos ex ciuitate excesserunt ⟨*β*; excesserant *α*⟩: VI 8, 8; quod legibus Haeduorum iis, qui summum magistratum obtinerent, excedere ex finibus non liceret: VII 33, 2; quorum (equitum) nulli ex itinere excedere licebat, quin ab equitatu Caesaris exciperetur: 1, 79, 5; cum quaepiam ⟨*om. β*⟩ cohors ex orbe excesserat atque impetum fecerat, hostes uelocissime refugiebant: V 35, 1; aurigae interim paulatim ⟨paulum *β*⟩ ex proelio excedunt atque ita currus ⟨se *β*⟩ conlocant, ut: IV 33, 2; non modo defesso ex pugna excedendi, sed ne saucio quidem . . . sui recipiendi facultas dabatur: III 4, 4; paulumque (Cassiuellaunus) ex uia excedebat locisque . . . siluestribus sese ⟨*c*⟩ occultabat: V 19, 1; ¶ ut difficilioribus usi tempestatibus ex pellibus, quibus erant tectae naues, nocturnum excipere rorem cogerentur: 3, 15, 4; ¶ fame et ⟨*c*⟩ inopia adductos clam (se) ex castris exisse, si quid frumenti aut pecoris in agris reperire possent ⟨*c*⟩: VII 20, 10; Heluetii id, quod constituerant, facere conantur, ut e ⟨e. *A*; ex *Q*[1]; et *B*[1]⟩ finibus suis exeant: I 5, 1; sub uesperum ⟨*c*⟩ Caesar portas claudi militesque ex oppido exire iussit: II 33, 1; (Massilienses) nacti idoneum uentum ex portu exeunt et Tauroenta . . . perueniunt: 2, 4, 5; ¶ magnisque coactis copiis (Vercingetorix) aduersarios suos, a quibus paulo ante erat eiectus, expellit ex ciuitate: VII 4, 4; se . . . ex prouincia egressum . . ., ut tribunos plebis [in ea re] ex ciuitate expulsos in suam dignitatem restitueret: 1, 22, 5; neque (Laelius) ante proelium in Thessalia factum cognitum aut ignominia amissarum nauium aut necessariarum rerum inopia ex ⟨*om. f*⟩ portu insulaque expelli potuit: 3, 100, 4; (Vercingetorix) prohibetur ⟨*om. Nik*: *del. Ald.*⟩ a ⟨*c*⟩ Gobannitione, patruo suo, reliquisque principibus . . . expellitur ex oppido Gergouia: VII 4, 2; consensisse Gaditanos principes cum tribunis cohortium . . ., ut Gallonium ex oppido expellerent: 2, 20, 2; (si ab re frumentaria Romanos excludere aut adductos inopia in prouinciam ⟨in prou. *Nicasius Ellebodius*: prouincia *β*; ex prouincia *α*⟩ expellere ⟨excludere *β*⟩ possent ⟨*uerba* aut add. inop. ex prou. exp. *del. Morus; Schn., Db., Hld.*; *u. CC*⟩: VII 55, 9;) eosque (*i. e.* hostes) ex siluis expulerunt (milites legionis VII.) paucis uulneribus acceptis: V 9, 7; ¶ quibus ex nauibus cum essent expositi milites circiter trecenti: IV 37, 1; ¶ palma . . . inter coagmenta lapidum ex pauimento exstitisse ostendebatur: 3, 105, 5; ¶ exspectare: 1, 29, 2 *u.* **b)** naues; 3, 78, 6 *u.* **B. b)** exspectare; praeter has exspectabat cum Scipione ex Syria legiones II: 3, 4, 3; ¶ cum capite solo ex aqua exstarent: V 18, 5.

eruptionem facere *u.* **b)** eruptio; — excursionem facere *ib.* excursio; — fit fuga *ib.* fuga; — impetum facere *ib.* impetus; — iter facere *ib.* iter; — profectionem facere *ib.* profectio; — Petreius . . . ad exploranda loca proficiscitur. hoc idem fit ex castris Caesaris: 1, 66, 3; ¶ flagitare: 1, 71, 1 *u.* **B. a)** ex omnibus partibus; ¶ qui paulo ante ex castris fugientes suos conspexerat: 3, 70, 1; (Afraniani) procul equitatu uiso ex medio itinere proiectis sarcinis fugiebant: 1, 59, 3; Otacilius sibi timens ex ⟨*Np.*; *om. codd.*; *Db.*⟩ oppido fugit: 3, 29, 1; haec in contione questus (Cato) ex prouincia fugit ⟨profugit *O*⟩: 1, 30, 5.

(habere: II 8, 3 *u.* **B. a)** ex utraque parte; II 29, 3 *ib.* ex omnibus partibus; 3, 45, 3 *ib.* una ex parte; 3, 47, 4 *ib.* aliqua ex parte; 3, 4, 3 *u.* **3. C. b)** *β*) *αα*) sagittarii.)

qui (ignis) ex muro iaceretur: 2, 10, 5; quod ex totis ripis in unum atque angustum locum tela iaciebantur: 1, 50, 2; qui ex ⟨*om. β*⟩ uallo turribusque tela iacerent: II 33, 4; ¶ lapide ictus ex muro periit ⟨*c*⟩: 3, 22, 2; ¶ cum ex alto se aestus incitauisset: III 12, 1; alii ex castris sese incitant: 2, 14, 3; conspicataeque naues triremes duae nauem D. Bruti . . . duabus ex partibus sese in eam incitauerant ⟨-runt?⟩: 2, 6, 4; iam ex omnibus partibus subito Antonianae scaphae signo dato se in hostes incitauerunt: 3, 24, 3; — equos incitare ex arido: IV 24, 3 *u.* coicere *in.*; ¶ (inferre:

2,6,3 *u.* mittere (ex nauibus);) ¶ primum inridere ex muro atque increpitare uocibus, quod . . .: II 30,3; ¶ nostros ex superiore insequentes loco uerebantur: 3,51, 7; VII 80,8 *u.* B. a) ex reliquis partibus; ¶ neque ex occulto insidiandi et dispersos circumueniendi singulis deerat audacia: VI 34,6; ¶ instare: VII 59,5 *u.* B. a) altera ex parte; ¶ hanc legionem postea transiecit ⟨*c*⟩ atque ex utraque parte pontem instituit ⟨institutum *Ofhl*⟩, biduo perficit: 1,54,4.

(labi ex: V 37,7 *u.* elabi;) ¶ (lacessere: I 15,3 *u.* B. b) lacessere;) ¶ loquuntur ambo ex nauibus cum . . . legatis: 3,15,6.

(mittere ex castris: IV 37,2 *u.* B. b) mittere; — neque auxilia ex sua ciuitate ⟨ex sua ciuit. aux. β; *Schn.*⟩ in Treueros missa: VI 9,6; milites e loco superiore pilis missis ⟨emissis *Ciacc.*⟩ facile hostium phalangem perfregerunt: I 25,2; nostri . . . repugnare ⟨*c*⟩ neque ullum frustra telum ex loco superiore mittere: III 4,2; cum . . . pugnaretur telaque ex loco superiore missa non frustra acciderent ⟨*c*⟩: III 25,1; ex eo loco IIII caetratorum cohortes in montem . . . mittit: 1,70,4; — nullum ex muro, nullum a nostris mittitur telum: 2,13,2; III 11,3 *u.* b) auxilia; simul ex minoribus nauibus magna uis eminus missa telorum multa nostris . . . uulnera inferebant: 2,6,3; — tertio die missis ex oppido legatis de deditione . . . iubet: VII 11,2; facta potestate ex oppido mittitur: 1,22,2; subsidio DC equites Numidae ex oppido peditesque CCCC mittuntur a Varo: 2,25,3; — ex ore: 1,2,1 *u.* 3. C. a) α) ββ); — (VII 64,6 *u.* B. a) altera ex parte; —) eo sex cohortes praesidii causa ex prouincia ⟨?⟩ misit: 2,18, 2; — — eo duae omnino ciuitates ex Britannia obsides miserunt: IV 38,4; — CC (equites) ex Syria a Commageno Antiocho . . . missi erant: 3,4,5; ¶ postero die castra ex eo loco mouent: I 15,1; ut se ex loco mouere ⟨β; commouere α; *edd.*; mouere ex loco *a*⟩ non possent: III 15,3; uti castra ex eo loco moueret: 3,85,2; castra ex Biturigibus mouet in ⟨*c*⟩ Aruernos uersus: VII 8,5; ¶ munire: V 50,5 *u.* B. a) ex omnibus partibus; 2,25,1 *ib.* una ex parte.

nuntiare: 2,26,2 *u.* B. b) nuntiare.

ex castris sibi legiones alias occurrere . . . iussit: 3,98,3; (IV 26,1 *u.* B. b);) ¶ ex itinere oppugnare *u.* B. a) ex itinere; V 21, 4 *ib.* duabus ex partibus; ¶ quo ex loco oriatur (silua): VI 25,4; tum uero ex omnibus urbis partibus orto clamore . . . sese ⟨*c*⟩ ex oppido eiecerunt: VII 47,4; Rhenus autem oritur ex Lepontiis: IV 10,3; ¶ se ostendere: V 32,2 *u.* B. a) ex utraque parte.

pandere: II 13,3 *u.* petere; ¶ uti omnes ex Galliae finibus pellerentur: I 31,11; ¶ ex castello in castellum perducta munitione circumuallare Pompeium instituit: 3,43,2; ut nostri perpetuas munitiones † uidebant perductas ex castellis in proxima castella ⟨*u.* CC⟩: 3, 44,4; ¶ centuriones Marsi duo ex castris Curionis ⟨*c*⟩ . . . ad Attium Uarum perfugiunt ⟨prof. *l*⟩: 2,27,1; ¶ ex eo oppido pons ad Heluetios pertinet: I 6,3; ¶ peruenire: 1,31,2 *u.* 2. B. ex fuga; Caesar ex eo loco quintis castris Gergouiam peruenit: VII 36,1; ¶ pabulum . . . necessario dispersos hostes ex aedificiis petere: VII 14,4; pueri mulieresque ex muro passis manibus suo more pacem ab Romanis petierunt: II 13,3; ¶ plerique ex his . . . ex ⟨*add. Np.*⟩ X ⟨de decem *Oehl.*⟩ pedum munitione ⟨*c*⟩ se in fossas praecipitabant ⟨*P. Manut.*; praecipitant *codd.*⟩: 3,69,3; ¶ saepe ex tribunali praedicauit aduersa Caesarem proelia fecisse: 2,18,3; ¶ *impedimenta* omnia ⟨*c*⟩ silentio prima nocte ex castris Apolloniam praemisit: 3,75,1; cohortes V praemissae a Domitio ex oppido pontem fluminis interrumpebant: 1,16,2; ¶ ut . . . (Romanos) haesitantes premerent ex loco superiore: VII 19,2; illi ex loco superiore nostros premebant: 1,45,3; (VII 81,6 *u.* B. a) qua ex parte;) ¶ (procedit extra munitiones ⟨*sic* β; ex castris munitiones α; *u.* CC⟩: V 44,1;) VIII milia passuum ex eo loco procedit: 3,76,3; ¶ cum cohortes ex acie procucurrissent: 2,41,6; primo Afraniani milites uisendi causa laeti ex castris procurrebant: 1,69,1; primus ex dextro cornu procucurrit: 3, 91,3; Pulio pilum in hostes inmittit ⟨*c*⟩ atque unum ex multitudine procurrentem traicit: V 44,6; ¶ qua ex frequentia T. Labienus prodit: 3,19,5; neque illi ⟨*c*⟩ sibi confisi ex portu prodire sunt ausi: 3,7,2; hic (Baculus) diffisus suae atque omnium saluti inermis ex tabernaculo prodit: VI 38,2; ¶ prima luce magnum numerum impedimentorum ex castris mulorumque produci . . . iubet: VII 45,2; Massilienses . . . ueteres ad eundem numerum ex naualibus productas naues refecerant: 2,4, 1; minus exercitatis remigibus minusque peritis gubernatoribus utebantur, qui repente ex onerariis nauibus erant producti: 1,58,3; ¶ (a ⟨*om.* α⟩ castris ⟨e castris *P. Man.*; *u.* CC⟩ longurios, musculos ⟨?⟩, falces . . . profert: VII 84,1;) Massilienses arma tormentaque ex

oppido . . . proferunt: 2,22,5; ¶ proficisci ex (e) castris *u.* **castra** *p. 474 (3 loc.)*; *cf.* facere 1,66,3; circiter CCXX ⟨*e*⟩ naues eorum . . . profectae ex portu ⟨e port. prof. β⟩ nostris aduersae constiterunt: III 14,2; consules . . . *clam* ⟨*CC*⟩ ex urbe proficiscuntur: 1,6,7; Cn. Pompeius pridie eius diei ex urbe profectus iter ad legiones habebat: 1,14,3; L. Plancum cum legione ex Belgio celeriter in Carnutes proficisci iubet: V 25,4; Caralitani, simul ad se Valerium mitti audierunt, nondum profecto ex Italia sua sponte Cottam ex oppido eiciunt: 1,30,3; multi ex Italia ad Cn. Pompeium proficiscebantur: 1,53,3; cum in Italiam, ex qua profectus sum, reductus existimabor: 3,18,4; uti Petreius ex Lusitania per Vettones cum omnibus copiis ad Afranium proficiscatur: 1,38, 2; C. Curio in Africam profectus ex Sicilia . . . duas legiones . . . transportabat: 2,23,1; ¶ (duae legiones) profligatis Veromanduis ⟨*e*⟩, quibuscum erant congressi, ex loco superiore in quibuscum erant congressi ex loco superiore, in *Göl.*⟩ ipsis fluminis ripis proeliabantur: II 23,3; ¶ Mosa profluit ex monte Vosego: IV 10,1; ¶ ob eam rem se ex ciuitate **profugisse** et Romam . . . uenisse: I 31,9; — ueritus, ne noctu ex oppido profugerent, duas legiones in armis excubare iubet: VII 11,6; Galli . . . postero die consilium ceperunt ⟨*e* ex oppido profugere hortante et iubente Vercingetorige: VII 26,1; qui (Lentulus Spinther) Caesaris aduentu cognito profugit ex oppido: 1,15,3; — profugiunt statim ex urbe tribuni plebis seseque ad Caesarem conferunt: 1,5,5; ut . . . (Lentulus consul) protinus aperto sanctiore aerario ex urbe profugeret: 1,14,1; — — ille (Cotta) perterritus . . . ex Sardinia in Africam profugit: 1,30,3; ¶ neque sibi uoluntariorum copias defore, si ex finibus suis **progredi** coepisset: V 56,1; — ipse paulum ⟨*e*⟩ ex eo loco cum legione progressus ⟨regressus *Göl.*; *Nap.*⟩, ubi constiterat, euentum pugnae exspectabat: VII 49,3; quibus ex locis cum longius esset progressus (Curio): 2, 41,1; (Pompeiani) ex iniquo progressi loco in summo constiterant: 3,51,6; ¶ illi equitatu atque essedis ad flumen progressi ex loco superiore nostros prohibere et proelium committere coeperunt: V 9,3; (sed de ⟨*add. E. Hoffm.*; *e add. Ciacc.*; *Np.*; *om. codd.*; *Dt.*⟩ muro sagittis tormentisque fugientes persequi prohibentur: 2,14,3;) ¶ se ex naui ⟨ex naui se β⟩ proiecit: IV 25,4; ¶ tempestas . . . ex omnibus montibus niues proluit: 1,48,2; ¶ fortissime[que] T. Pulione . . . e ⟨eo *f*; et *O*¹⟩ loco propugnante: 3,67,5; ipsi ex siluis rari propugnabant: V 9,6; (VII 86,5 ex turribus *u.* deturbare;) ¶ facile erat ex castris C. Trebonii atque omnibus superioribus locis prospicere in urbem: 2,5,3; ¶ quod ex locis superioribus qui antecesserant suos ascendentes protegebant: 1,79,2; ¶ ut . . . proximi iacentibus insisterent atque ex eorum corporibus pugnarent: II 27,3; ut ex superiore ⟨*e*⟩ pugnans loco: 3,40,2; cum ex oppido eruptione pugnaretur, foris tantae copiae . . . cernerentur: VII 76,5; (qui tantae altitudinis machinationes tanta celeritate promouere ⟨et promouerent, ut *Ciacc.*⟩ ex propinquitate pugnare *add. B*²β⟩ possent: II 31,2.)

tertiae cohortis centuriones ex eo, quo stabant, loco recesserunt suosque omnes remouerunt: V 43,6; ¶ ex castris in oppidum propter timorem sese recipiunt: 2,35, 6; ex fuga, itinere (se) recipere *u.* **2. B.** ex fuga, **1. B. a)** ex itinere; (dextrum cornu . . . ea parte, quam proruerat ⟨*Np.*; ex parte qua (quam *Ohl*) proruebat *codd.*⟩ sese recipiebat: 3, 69,3:) equites ex proelio perpauci se recipiunt: 2,42,5; ¶ Thermus cohortes ex urbe reducit ⟨educ. *Ald.*⟩ et profugit: 1,12,2; quas (legiones) ex Britannia reduxerat: IV 38,1; ¶ signaque militaria ex proelio ad Caesarem sunt relata CLXXX et aquilae VIIII: 3,99,4; ¶ qui ex ⟨*add. Steph.*; *om. codd.*; *Db.*⟩ acie refugerant ⟨fugerant *f*⟩ milites: 3,95,3; ueritus[que] nauium multitudinem ex alto refugerat: 2,23,3; L. Domitius ex castris in montem refugiens . . . est interfectus: 3,99,4; ¶ (regredi: VII 49,3 *u.* progredi;) ¶ quae (naues) inanes ex continenti ad eum remitterentur: V 23, 4; (ex tumulo: II 27,4 *u.* coicere *extr.*;) ¶ remouere: I 25,1 *u.* **3. A.**; (V 43,6 *u.* recedere;) ¶ reuerti: II 29,1 *u.* **B. a)** ex itinere.

sequi: 3,28,6 *u.* **3. D. d)** qui; qui ex urbe amicitiae causa Caesarem secuti non magnum in re militari usum habebant: I 39,2; cum legione una, quam se ex Thessalia sequi iusserat, et altera, quam ex Achaia . . . euocauerat, . . . Alexandriam peruenit: 3,106,1; ¶ uulgo ex tectis significabant: 1,28,2; et uoce et manibus uniuersi ex uallo, ubi constiterant, significare coeperunt, ut . . .: 1,86,2; ¶ naues XVIII . . . ex superiore portu leni uento soluerunt: IV 28,1; ¶ ut foliis ex arboribus strictis . . . equos alerent: 3,58,3; ¶ compluribus ⟨*e*⟩ iam lapidibus ex illa ⟨*e*⟩, quae suberat, turri subductis: 2,11,4; ¶

hostes neque a ⟨c⟩ fronte ex inferiore loco subeuntes intermittere . . . uidit: II 25, 1; ¶ interclusis omnibus itineribus nulla re ex prouincia atque Italia subleuari poterat: VII 65, 4; ¶ subluere: VII 69, 2 *u.* B. a) duabus ex partibus; ¶ ex castris cohortes per oppidum crebro submittebantur: 1, 45, 7; Marcellinus * * * cohortes subsidio nostris laborantibus submittit ex castris: 3, 64, 1; ¶ hostes ex muro ac turribus submouentur: 2, 11, 3; ¶ ne ex proximis praesidiis succurri posset: 3, 52, 1; ¶ cum neque emi (frumentum) neque ex agris sumi posset: I 16, 6; ¶ uti frumento commeatuque, qui ⟨c⟩ ex Sequanis et Haeduis supportaretur, Caesarem intercluderet: I 48, 2; ¶ turris tectum . . . pressionibus ⟨c⟩ ex contignatione prima suspendere ac tollere coeperunt: 2, 9, 5.

reliquis partibus simul ex ⟨et *Ciacc.*⟩ terra scalis ⟨*an* simul et terra [scalis]?⟩ et ⟨ex *O*⟩ classe moenia oppidi temptans: 3, 40, 2; ¶ (ut omnis iuuentus . . . † publicis ⟨ex publ. *plur. Oud.?*⟩ custodiis quae ⟨*uel* custodiisque⟩ aut muro ⟨*sic codd.;* aut supplicis ex muro *coni. Np.;* publicisque custodiis aut ex muro *Ald.; Dt.*⟩ ad caelum manus tenderent aut ⟨*u. CC*⟩: 2, 5, 3;) ¶ altera ex duabus legionibus . . . ex castris Varronis . . . signa sustulit: 2, 20, 4; 2, 9, 5 *u.* suspendere; metus e ⟨a *O*⟩ ciuitate tollatur: 1, 9, 5; pecuniae a municipiis exiguntur, e fanis tolluntur: 1, 6, 8; reperiebat T. Ampium conatum esse pecunias tollere Epheso ex fano Dianae: 3, 105, 1; ¶ (tradere: II 13, 1; 2, 22, 5 *u.* B. b);) ¶ raros milites . . . ex maioribus castris in minora traducit: VII 45, 7; legionem quartam decimam reliquit, unam ex his tribus, quas proxime conscriptas ex Italia traduxerat: VI 32, 5; isdemque (cohortibus) custodiam nauium longarum tradidit, quas ex Italia transduxerat: 3, 39, 1; ¶ filia minor Ptolomaei regis . . . ad ⟨c⟩ Achillam sese ex regia traiecit: 3, 112, 9; ex uallo ac ⟨c⟩ turribus traiecti pilis muralibus interibant ⟨c⟩: VII 82, 1; ¶ cohors Illurgauonensis . . . signa ex statione transfert: 1, 60, 4; ¶ ne . . . Germani . . . ex ⟨*ego;* e *M²; edd.; om. X*⟩ suis finibus in Heluetiorum fines transirent: I 28, 4; qui praedae ac belli inferendi ⟨*u. CC*⟩ causa ex Belgio transierunt ⟨β; *Np., Fr.;* transierant α; *rell. edd.*⟩: V 12, 2; ¶ ubi ex ea turri quae circum essent opera tueri se posse sunt confisi ⟨c⟩: 2, 10, 1.

ex qua (ciuitate) Mandubracius adulescens Caesaris fidem secutus ad eum in continentem [Galliam] uenerat: V 20, 1; quo ex oppido cum legati ad eum uenissent oratum, ut sibi ignosceret suaeque uitae consuleret, . . . iubet: VII 12, 3; prius quam subsidio ex oppido ueniri posset ⟨uenire possent β⟩: VII 36, 7; ex magna parte Morinorum ad eum legati uenerunt: IV 22, 1; ut, si qua ex parte obuiam [contra] ueniretur, . . . depugnarent: VII 28, 1; (Scipio) in eandem partem, ex qua uenerat, rediit ⟨c⟩: 3, 37, 4; ut . . . mercatores . . . uulgus circumsistat quibusque ex regionibus ueniant . . . pronuntiare cogat ⟨c⟩: IV 5, 2; cum ad eum ex Thessalia Aetoliaque legati uenissent: 3, 34, 2; neque maximi commeatus ⟨*Beroald.;* comitatus *codd.*⟩, qui ex Italia Galliaque ueniebant, in castra peruenire poterant: 1, 48, 4; eo supplemento, quod nuper ex Italia uenerat, relicto Agedinci: VII 57, 1; † neque enim ex Marsis Paelignisque ueniebant: 2, 29, 4; postquam ex Menapiis in Treueros uenit: VI 9, 1; ¶ quod ex loco superiore terga uertere aduersarios coegissent atque in oppidum compulissent: 1, 17, 3; ¶ hoc idem ⟨quidam *edd. uett.*⟩ uisum ex superioribus quibusdam ⟨quidam *Kraff.*⟩ castellis confirmauerunt ⟨c⟩: 3, 67, 1; quae (naues) cum . . . ex castris uiderentur: IV 28, 2; qui cum essent ex continenti uisi: 3, 26, 2; haec procul ex oppido uidebantur, ut erat a Gergouia despectus in castra: VII 45, 4; ¶ (C. Trebonius magnam iumentorum atque hominum multitudinem ex omni prouincia euocat ⟨*Ciacc.;* uocat *codd.; edd.*⟩: 2, 1, 4;) ¶ Caesar cum suos ex omnibus partibus uulnerari uideret, recipere se iussit: 3, 45, 4.

b) pendet ex subst.: ad portam ⟨c⟩, qua ⟨quae *afh*⟩ est aditus ex Gallia atque Hispania ⟨ad galliam atque hispaniam *O*⟩: 2, 1, 2; ¶ aduentus: 3, 13, 5 *u.* B. b) *extr.;* ¶ ne ex his nationibus auxilia in Galliam mittantur: III 11, 3; ¶ utrimque clamore sublato excipit rursus ex uallo ⟨ualle β⟩ atque omnibus munitionibus clamor: VII 88, 2; ¶ erat ex omnibus castris, quae summum undique iugum tenebant, despectus: VII 80, 2; erat ex oppido Alesia despectus in campum: VII 79, 3; ¶ discessu Liburnarum ex Illyrico M. Octauius . . . Salonas peruenit: 3, 9, 1; ¶ equitatus ex Italia: 3, 78, 6 *u.* B. b) exspectare; ¶ ne ab latere aperto ex superioribus castris eruptione circumuenirentur: VII 82, 2; omnibus copiis repente ⟨c⟩ ex oppido eruptionem fecerunt: II 33, 2; non numquam . . . Galli . . . eruptionem ex oppido pluribus portis summa ui facere conabantur: VII 73, 1; crebrae etiam ⟨c⟩ per Albi-

eos eruptiones fiebant ex oppido: 2, 2, 6; alia ex parte oppidi Adiatuunus . . . eruptionem facere conatus: III 22, 1; ¶ crebras ex oppido excursiones faciebant: II 30, 1; ¶ fit protinus hac re audita ex castris Gallorum fuga: VII 88, 5; ¶ ex omnibus partibus impetum faciunt: VI 39, 4; cum . . . (illi) rursus ex sinistra ⟨laeua β⟩ in nostros impetum facerent: II 19, 5; ¶ ex his locis Ambraciam uersus iter facere coepit: 3, 36, 5; hoc eius praescripto ex Hispania ad Varum flumen est iter factum: 1, 87, 5; longumque iter ex Hispania ⟨magnum *add. codd.: edd.; ego del.*⟩ numerum deminuerat ⟨*c*⟩: 3, 2, 3; iterque (Pompeius) ex Macedonia in hiberna Apolloniam Dyrrachiumque habebat: 3, 11, 2; ¶ legiones ex Italia: 3, 78, 6 *u.* **B. b)** exspectare; (ex Syria: 3, 4, 3 *u.* **a)** exspectare;) ¶ relinquebatur, ut ex longinquioribus regionibus Galliae Picenique et a freto naues essent exspectandae: 1, 29, 2; quo fere omnes ex Gallia naues adpelluntur: V 13, 1; ¶ (pecunia ex aerario: 1, 6, 3 *u.* **a)** dare;) ¶ si ex hibernis fugae similem profectionem fecisset: V 47, 4; ¶ genus hoc est ex essedis pugnae: IV 33, 1; ¶ receptus: 1, 82, 5 *u.* **2. B.** ex fuga *extr.;* ¶ ex pellibus . . . excipere rorem: 3, 15, 4 *u.* **a)** excipere; ¶ ne aut tela tormentis missa ⟨*c*⟩ tabulationem perfringerent aut saxa ex catapultis latericium discuterent: 2, 9, 3; ¶ quo ex portu commodissimum in Britanniam traiectum esse cognouerat: V 2, 3; ¶ pari spatio transmissus atque ex Gallia est in Britanniam: V 13, 2.

neque prius fugere destiterunt, quam ad flumen Rhenum milia passuum ex eo loco circiter quinque ⟨*c*⟩ peruenerunt ⟨*c*⟩: I 53, 1; quae (naues) ex eo loco a ⟨*c*⟩ milibus passuum octo uento tenebantur: IV 22, 4; 3, 76, 3 *u.* **a)** procedere.

c) pendet ex adiect.: quod is collis, ubi castra posita erant, paululum ex planitie editus . . . patebat: II 8, 3.

d) pendet ex aduerb.: cognoscit non longe ex eo loco oppidum Cassiuellauni abesse: V 21, 2.

B. idem fere uidetur ualere quod in; a) cum certis quibusdam subst. coniunctum: ex fuga *u.* **2. B.**

Boi et Tulingi . . . ex itinere nostros ⟨ab latere aperto adgressi circumuenire ⟨*c*⟩ . . . coeperunt: I 25, 6; — reducitur ad eum deprensus ⟨*c*⟩ ex itinere N. ⟨*c*⟩ Magius: 1, 24, 4; — ex medio itinere proiectis sarcinis fugiebant: 1, 59, 3; — id (oppidum) ex itinere magno impetu Belgae oppugnare coeperunt: II 6, 1; id (oppidum) ex itinere oppugnare conatus . . . expugnare non potuit: II 12, 2; Crassus ex itinere oppidum Sotiatium ⟨*c*⟩ oppugnare coepit: III 21, 2; — (recepto Firmo ⟨*CC*⟩ expulsoque ⟨recepto Firmo ex itinere pulsoque *E. Hoffm.*⟩ Lentulo Caesar conquiri milites . . . iubet: 1, 16, 1;) — Aduatuci . . . hac pugna nuntiata ex itinere domum reuerterunt: II 29, 1; ¶ XV. Kal. Maias ex itinere: *ap. Cic. ad Att.* X 8 *B*, 2.

neque ullus flare uentus poterat, quin aliqua ex parte secundum cursum haberent ⟨*c*⟩: 3, 47, 4; ¶ altera ex parte: I 2, 3 *u.* una ex parte; intellexit . . . altera ex parte Senones Carnutesque conscientia facinoris instigari ⟨*c*⟩, altera Neruios Aduatucosque bellum Romanis parare: V 56, 1; VII 5, 5 *u.* una ex parte; altera ex parte ⟨ex a. p. β⟩ Bellouaci . . . instabant, alteram ⟨altera β⟩ Camulogenus parato atque instructo exercitu tenebat: VII 59, 5; altera ex parte Gabalos proximosque pagos Aruernorum in Heluios . . . mittit: VII 64, 6; (2, 25, 1 *u.* una ex parte;) — eodemque tempore ex ⟨et *al*⟩ altera parte molem tenuit naturalem obiectam ⟨*u. CC*⟩: 3, 40, 4; ¶ hunc (locum) duabus ex partibus oppugnare contendit: V 21, 4; cuius collis radices duo duabus ex partibus flumina subluebant: VII 69, 2; duabus ex partibus aggerem, uineas turresque ad oppidum agere instituit: 2, 1, 1; 2, 6, 4 *u.* **A. a)** se incitare; ¶ (nec prius . . . quam restincto aggere atque omni ⟨ea *add.* χ; ex *Ciacc.; edd.; om.* β; *Schn.*⟩ parte summotis hostibus finis est pugnandi factus: VII 25, 1;) — totum autem murum ex omni parte turribus contabulauerant: VII 22, 3; erat e regione oppidi collis . . . egregie munitus atque ex omni parte circumcisus: VII 36, 5; ¶ quod (oppidum) cum ex omnibus in circuitu partibus altissimas rupes deiectusque ⟨*Jurin.:* despectusque *codd.; edd.*⟩ haberet: II 29, 3; hostes ex omnibus partibus signo dato decurrere, lapides ⟨decurrere in pedes *(B²)*β⟩ gaesaque ⟨*c*⟩ in uallum coicere: III 4, 1; ex omnibus partibus aduolare: V 17, 2 *u. p. 1163* aduolare; simul ex omnibus partibus castra altiore uallo muniri ⟨munire β⟩ portasque obstrui . . . iubet: V 50, 5; quod prope ex omnibus partibus flumine et palude circumdata unum habeat . . . aditum: VII 15, 5; hunc (collem) ex omnibus fere partibus palus . . . cingebat: VII 19, 1; (ex omnibus partibus euolauerunt: VII 27, 3 *u.* **A. a)** euolare;) ex omnibus urbis partibus orto clamore: VII 47, 1; reliquis ex omnibus partibus colles me-

dioeri interiecto spatio . . . oppidum cingebant: VII 69, 4; ex omnibus partibus . . . clamore et ululatu suorum animos confirmabant: VII 80, 4; idque ex ⟨*om. hl*⟩ omnibus partibus ab eo flagitabatur: 1, 71, 1; 3, 24, 3 *u.* A. a) se incitare; ¶ qua ex parte est Hibernia: V 13, 2; qua ex parte nostros premi intellexerant, his auxilio ex ulterioribus castellis deductos summittebant: VII 81, 6; ¶ (Caesar idoneum locum nactus quid quaque in ⟨*sic* β; *Fr.*; quid qua ex α; quid quaque ex *plur. edd.*⟩ parte geratur cognoscit: VII 85, 1;) ¶ quod omni ex reliquis partibus demesso frumento pars ⟨*c*⟩ una erat reliqua: IV 32, 4; circumfunduntur ex reliquis hostes ⟨host. ex rel. β⟩ partibus, si quem aditum reperire possint ⟨*c*⟩: VI 37, 4; reliquis ex omnibus partibus: VII 69, 4 *u.* ex omnibus partibus; item ex reliquis partibus nostri cedentes usque ad ⟨*c*⟩ castra insecuti ⟨consecuti β⟩ sui colligendi ⟨*c*⟩ facultatem non dederunt: VII 80, 8; ¶ ex tertia p.: I 2, 3 *u.* una ex parte; ¶ easque (storias) ex tribus partibus, quae ad hostes uergebant, eminentibus ⟨*c*⟩ trabibus circum turrim ⟨*c*⟩ praependentes religauerunt: 2, 9, 4; — Massilia enim fere tribus ex ⟨ex tribus *recc.(?)*; *Np.*, *Dt.*⟩ oppidi partibus mari adluitur: 2, 1, 3; ¶ undique loci natura Heluetii continentur: una ex parte flumine Rheno . . ., altera ex parte monte Iura . . .; tertia lacu Lemanno et flumine Rhodano: I 2, 3; una ex parte leniter adcliuis aditus ⟨*c*⟩ in latitudinem ⟨*c*⟩ non amplius ducentorum ⟨*c*⟩ pedum relinquebatur: II 29, 3; itaque una ex parte a Suebis ⟨*c*⟩ circiter milia passuum sescenta ⟨*c*⟩ agri uacare dicuntur: IV 3, 2; cum . . . (nostri) una ex parte ⟨decumana (X^ana^) porta *Paul*⟩ Hispanis equitibus emissis ⟨missis β⟩ equestri proelio superiores fuissent: V 26, 3; ut . . . una ex parte ipsi ⟨ipsi ex parte β⟩, altera Aruerni se circumsisterent: VII 5, 5; castra . . . conspicit . . . admodum munita natura loci, una ex parte ipso oppido Vtica, altera a theatro: 2, 25, 1; cum una ex parte prope aequum aditum haberet: 3, 45, 3; ¶ praeruptus locus erat, utraque ex parte derectus ⟨*u.* CC⟩: 1, 45, 4; id autem est iugum derectum eminens in mare, utraque ex parte praeruptum atque asperum, sed tamen paulo leniore ⟨*c*⟩ fastigio ab ea parte, quae ad Vticam uergit: 2, 24, 3; — ita ut radices montis ⟨*c*⟩ ex utraque parte ripae fluminis contingant: I 38, 5; quod is collis . . . ex utraque parte lateris deiectus habebat: II 8, 3; ex utraque parte eius uallis subito se ⟨*om.* β⟩ ostenderunt: V 32, 2; ex utraque parte bellum administrare: 1, 25, 3 *u.* *p. 1163* administrare; ita ex utraque parte naues longas adgressus . . . IIII ex his abduxit ⟨*c*⟩: 3, 40, 1.

b) attractione quadam et breuitate dicendi ex pro in positum esse uidetur: Androsthenes . . . omnem ex agris multitudinem seruorum ac liberorum in oppidum cogit: 3, 80, 3; ¶ ut . . . interscinderent, omnis uero ex castris multitudo ad restinguendum concurreret: VII 24, 5; ¶ (ex equis conloqui: I 43, 3 *u.* A. a);) ¶ conspicati ex oppido caedem et fugam suorum desperata salute copias . . . reducunt: VII 88, 5; ¶ hos item ⟨alii *add. Ald.*⟩ ex proximis [primis] nauibus cum conspexissent ⟨*u.* CC⟩: IV 25, 6; ¶ omnis ex fuga Suessionum multitudo . . . conuenit: II 12, 4 *u.* 2. B. ex fuga; huc naues undique ex finitimis regionibus . . . iubet conuenire: IV 21, 4; partem copiarum ex prouincia supplementumque, quod ex Italia adduxerat, in Heluios . . . conuenire iubet: VII 7, 5; magnae ex finitimis ciuitatibus copiae conuenerunt: VII 57, 2; hostium copiae ex Aruernis equitesque, qui toti ⟨*c*⟩ Galliae ⟨*c*⟩ erant imperati, conueniunt: VII 66, 1; ¶ pecunia ex aerario: 1, 6, 3 *u.* A. a) dare; ¶ Orgetorigem ex uinclis causam dicere coegerunt: I 4, 1; ¶ quod legiones equitatumque ex Italia exspectaret ⟨spectaret *Nx*⟩: 3, 78, 6; ¶ (Heluetii . . . audacius subsistere non numquam et ⟨subsistere, nonnumquam ex *Fr.*⟩ nouissimo agmine proelio nostros lacessere coeperunt: I 15, 3;) ¶ Caesar omnem ex castris equitatum suis auxilio ⟨*c*⟩ misit ⟨*c*⟩: IV 37, 2; ¶ equites ex statione nuntiant magna auxilia . . . Vticam uenire: 2, 26, 2; ¶ alius alia ex naui quibuscumque signis occurrerat se adgregabat: IV 26, 1; ¶ armisque omnibus ex oppido traditis in deditionem Suessiones accepit: II 13, 1; Massilienses arma tormentaque ex oppido, ut est imperatum, proferunt, naues ex portu naualibusque educunt, pecuniam ex publico tradunt: 2, 22, 5.

ibique reliquarum ex Italia legionum aduentum exspectare . . . constituit: 3, 13, 5.

2. de tempore: A. = ab (scil. von . . . an): inimicitiasque habebat etiam priuatas cum Caesare ex aedilitate et praetura ⟨consulatu *Beroald.*⟩ conceptas: 3, 16, 3; ¶ ex eo die, qua (quo) ex die *u.* **dies** *p. 903* δ) *(3 loc.)*; ¶ Sugambri ex eo tempore, quo pons institui coeptus est, fuga comparata . . . excesserant: IV 18, 4; Caesar ex eo tempore, dum ad flumen Varum ueniatur, se frumentum daturum pollicetur: 1, 87, 1.

B. — (statim) post: quas naues Vticae ex praedonum bello subductas P. Attius reficiendas huius belli causa curauerat: 2, 23, 3; ¶ Pompeianis ex fuga intra ⟨c⟩ uallum compulsis: 3, 95, 1; — interim omnis ex fuga Suessionum multitudo in oppidum proxima nocte conuenit: II 12, 4; si qui ad eos Eburones ex fuga conuenissent, ad se ut reducerentur imperauit: VI 32, 2; — ex hac fuga protinus quae undique conuenerant auxilia discesserunt: V 17, 5; reliqui ex fuga in ciuitates discedunt: VII 88, 7; — qui ex fuga euaserant: III 19, 1; — multos ex fuga dispersos excipiunt: VI 35, 6; quos ille multa iam nocte silentio ⟨sic a(?)fh; silentio sic (a?)ik⟩ ex fuga ⟨ex f. om. β⟩ excepit: VII 28, 6; — eadem celeritate paucos suos ex fuga nactus . . . ad mare peruenit: 3, 96, 4; — (ex fuga perterritos: 2, 39, 6 u. 3. C. a) α) ββ);) — protinus ex fuga in Africam peruenerat atque eam . . . occupauerat . . .: 1, 31, 2; — a quibus receptos ex fuga Tencteros atque Vsipetes supra docuimus: VI 35, 5; ut . . . deletis omnibus copiis equitatum ⟨tantum add. β⟩ se ex fuga recepisse dicerent: VI 41, 3; quem (exercitum) turpiter se ex ⟨ex hac β; Schn.⟩ fuga recipientem ne qua ciuitas . . . recipiat a me prouisum est: VII 20, 12; quascumque in partes ⟨quacumque (quăcumque a) in parte af⟩ se ⟨om. Oh?l?⟩ ex fuga (Pompeius) recepisset ⟨effugere coepisset O⟩: 3, 102, 1; nuntiosque dimissos ad eos, qui se ex fuga in finitimas ciuitates ⟨b; om. O⟩ recepisse dicerentur: 3, 102, 6; — qui cum ex fuga Pompeium sequerentur atque in insulam uenissent: 3, 102, 7; — — propinquitas castrorum celerem superatis ex fuga receptum dabat: 1, 82, 5; ¶ cum alius discessisset, alius ex diutino labore in ipsis operibus quieti se dedisset: 2, 14, 1; ¶ quod prouinciam Hispaniam ex praetura habuerat: 1, 22, 4; quod paucis ante annis ex ⟨O[2]; et O[1]⟩ praetura eam prouinciam obtinuerat: 1, 31, 2; ne ex praetura et consulatu, ut semper, sed ⟨c⟩ per paucos probati et electi in prouincias mittantur: 1, 85, 9; ¶ ex eo proelio circiter hominum milia CXXX superfuerunt: I 26, 5; ¶ nostri . . . ex tanti belli timore se in castra receperunt: IV 15, 3.

grauis autumnus in Apulia circumque Brundisium ex ⟨et a⟩ saluberrimis Galliae et Hispaniae regionibus omnem exercitum ualetudine temptauerat: 3, 2, 3; ¶ ex magnis rupibus nactus planitiem: 1, 70, 3.

C.: diem ex die ducere Haedui: I 16, 4.

3. translate; A. separationem significat: ut . . . Ambiorigem . . . circumspicerent captiui nec plane etiam abisse ex conspectu contenderent: VI 43, 4; auxilioque tempestatis ⟨om. af⟩ (ipsius nauigium) ex conspectu abiit ⟨abit Ohl⟩: 2, 22, 4; ¶ agrosque (bis) in Gallia ex ⟨et a⟩ hostibus captos . . . tribuerat: 3, 59, 2; ¶ ut se ex maximo timore colligerent: 3, 65, 2; ¶ (qui fuerant † ualeribus ⟨qui conualuerant ex uulneribus Dt.⟩: 3, 48, 1;) ¶ celeriter ex tertia ⟨c⟩ acie singulas ⟨CC⟩ cohortes detraxit: 3, 89, 3; ¶ non prius Viridouicem reliquosque duces ex concilio dimittunt quam: III 18, 7; ne speratam praedam ex manibus dimitterent: VI 8, 1; ne tantam fortunam ex ⟨e β⟩ manibus dimittant: VI 37, 10; milites . . . dolere hostem ex manibus dimitti: 1, 64, 3; prius se cortice ex arboribus uicturos, quam Pompeium e manibus dimissuros: 3, 49, 2; ¶ celeriter ex conspectu castrorum ⟨aduersariorum l[1]⟩ discessit: 3, 75, 2; discedentem uero ex contione uniuersi cohortantur: 2, 33, 2; ¶ haec ab his ⟨c⟩ cognoscite, qui ex ipsa caede fugerunt ⟨effugerunt Paul⟩: VII 38, 3; ipsos se . . . ex media caede fugisse ⟨profugisse recc.; uett. edd.; effugisse Paul⟩: VII 38, 5; ¶ eripere ex manibus, ex periculo u. **eripio** p. 1054 B. b) (3 loc.); ¶ ex acie, proelio, pugna excedere u. 1. A. a); ¶ fugere u. effugere; ¶ quem Caesar ab Diuiciaco sibi ⟨c⟩ traditum ex humili loco ⟨om. β⟩ ad summam dignitatem perduxerat: VII 39, 1; ¶ qui propter eximiam uirtutem ex inferioribus ordinibus in eum locum peruenerat: 1, 46, 4; ¶ prius quam se hostes ⟨hostes se β⟩ ex terrore ⟨pauore β⟩ ac fuga reciperent: II 12, 1; hostes proelio superati, simul atque se ex fuga receperunt, . . . legatos de pace miserunt: IV 27, 1; eius aduentu hostes constiterunt, nostri se ex timore ⟨ex tim. se h; se om. af⟩ receperunt: IV 34, 1; ¶ ex sescentis ad tres senatores, ex hominum milibus LX uix ad quingentos, qui arma ferre possent, sese redactos esse dixerunt: II 28, 2; ¶ Caesar Auarici ⟨c⟩ . . . exercitum ex labore atque inopia reficit ⟨refecit BM; edd.⟩: VII 32, 1; — paulisper intermitterent proelium (milites) . . . seque ex labore reficerent ⟨reciperent a[1]⟩: III 5, 3; post montem se occultauit militesque ex nocturno labore sese reficere iussit: VII 83, 7; ¶ neque ex pristina uirtute remittendum aliquid putauerunt: 3, 28, 5; ¶ primum suo, deinde omnium ex conspectu ⟨uerba ex conspectu otiosa uidentur Ciacc.⟩ remotis equis: I 25, 1; ¶ (tribunicia intercessio . . .,

quae superioribus annis sine ⟨*om. codd., add. Hot.;* et *3 recc.;* ex *E. Hoffm.*⟩ armis esset restituta ⟨*u. CC*⟩: 1, 7, 2;) ¶ si quos ex eo ⟨suo *af*⟩ periculo fortuna seruare potuisset: 2, 41, 8; ¶ quorum (centurionum) non nulli ex inferioribus ordinibus reliquarum legionum uirtutis causa in superiores erant ordines huius legionis traducti: VI 40, 7.

B. materiem significat: a) proprie: α): ex hoc (genere radicis) effectos panes ... uulgo in eos iaciebant: 3, 48, 2; ¶ omnes fere milites aut ex coactis aut ex centonibus aut ex coriis tunicas aut tegimenta fecerant: 3, 44, 7; — aggerem ... ex latericiis duobus muris ... atque eorum murorum contignatione: 2, 15, 1 *u.* β) agger; — scutis ex ⟨et *A*⟩ cortice factis ... eruptionem fecerunt: II 33, 2; — storias autem ex funibus ancorariis tres ... latas IIII pedes fecerunt (legionarii): 2, 9, 4; — si ibi ⟨*om. Ohl*⟩ pro castello ac receptaculo turrim ex latere sub muro fecissent (legionarii): 2, 8, 1; antecedebat testudo pedum LX aequandi loci causa facta item ex fortissimis lignis: 2, 2, 4; — carinae ac prima ⟨*Np.;* primum *codd.*⟩ statumina ex ⟨*af;* et *Ohl; om. N?e?d?; Np., Dt.*⟩ leui ⟨primum statumen aluei *Em. Hoffm.*⟩ materia fiebant: 1, 54, 2; factae enim subito ex umida materia (naues) non eundem usum celeritatis habebant ⟨*e*⟩: 1, 58, 3; musculum pedes ⟨*e*⟩ LX ⟨*CC*⟩ longum ex materia bipedali ... facere instituerunt (legionarii): 2, 10, 1; — ex .. duobus muris: 2, 15, 1 *u.* β) agger; — naues (erant) totae factae ex robore ad quamuis uim et contumeliam perferendam: III 13, 3; — ex trabibus: III 13, 4 *u.* β) transtra; — tegimenta galeis milites ex uiminibus facere ... iubet: 3, 62, 1.

β): aggerem noui generis atque inauditum ex latericiis duobus muris senum pedum crassitudine atque eorum murorum contignatione ⟨*Np.;* -ionem *codd.*⟩ facere instituerunt aequa fere altitudine ⟨*e*⟩ atque ille congesticius ex materia fuerat agger: 2, 15, 1; ¶ feruentes fusiles ⟨fusilis *Wagener;* fusili *codd.; edd.;* fossili *Georges(?); R. Menge*⟩ ex argilla glandes ... iacere coeperunt: V 43, 1; ¶ pinnae loricaeque ex cratibus attexuntur: V 40, 6; ¶ ex grandibus saxis sex pedum murum ... praeduxerant Galli: VII 46, 3; ¶ transtra (erant; *an* factae erant?) ex ⟨β; *om.* α; *edd.*⟩ pedalibus in altitudinem trabibus: III 13, 4; ¶ noctu ex ⟨ea β⟩ materia, quam munitionis causa comportauerant ⟨*e*⟩, turres admodum ⟨*CC*⟩ centum XX excitantur: V 40, 2.

b) transl. (partim mutationem significat): α): DCCC (equites) ex ⟨cum *f*⟩ seruis suis pastorumque suorum numero ⟨*add. E. Hoffm.; Db.; om. codd.:* — ex seruis pastoribusque suis suorumque *Lips.; Np. coni.; Dt.;* ex seruis suis pastoribusque amicorumque suorum *Madu.; u. CC*⟩ coegerat: 3, 4, 4; ¶ conficere ex *u.* **conficio** *p. 642* B. *(3 loc.)*; ¶ conuentus (erat) is ⟨*e*⟩, qui ex uariis generibus constaret: 2, 36, 1; haec (milia XX) constabant ex Gabinianis militibus: 3, 110, 2; — (quod penes eos ⟨paene in eo *ik; Np.;* paene ex eo *E. Hoffm.*⟩, si id oppidum retinuissent, summam uictoriae constare intellegebant: VII 21, 3;) ¶ legiones effecerat .. VIIII: ... unam ex Creta et Macedonia ex ueteranis militibus: 3, 4, 1; huic (legioni) sic *adiunxerat octauam, ut paene unam ⟨*om. hl*⟩ ex duabus efficeret: 3, 89, 1; ¶ ut plerumque in calamitate ex amicis inimici exsistunt: 3, 104, 1; ¶ ut una castra iam facta ex binis uiderentur: 1, 74, 4; quam (legionem) factam ex duabus gemellam appellabat: 3, 4, 1; locupletesque (eos) ex egentibus fecerat: 3, 59, 2; an non audistis ⟨*e*⟩ ex iis ⟨his *codd.*⟩, qui per causam ualetudinis ⟨*e*⟩ remanserunt, cohortes esse Brundisii factas? 3, 87, 4; ¶ ex tertia acie singulas cohortes detraxit atque ex his quartam instituit: 3, 89, 3; quartae aciei, quam instituerat sex cohortium ⟨*Faern.;* ex cohortibus *af;* ex cohortium numero *Ohl; Db.*⟩, dedit signum: 3, 93, 4; ¶ quae facilia ex difficillimis animi magnitudo ⟨-dine β⟩ redegerat ⟨-rant *B²a¹*⟩: II 27, 5; ¶ hae copiae, quas uidetis, ex dilectibus ⟨*h;* delectis *uel* dilectis *O;*⟩ horum annorum in citeriore Gallia sunt refectae, et plerique sunt ex coloniis ⟨colonis *NOahl*⟩ Transpadanis: 3, 87, 5.

β): eo triduo legio VIII. ad eum uenit cohortesque ex nouis Galliae dilectibus XXII: 1, 18, 5.

C. causam, originem, patriam significat: a) causam, originem; α) pendet ex uerbis αα) audiendi, cognoscendi, quaerendi, sim.: quae (nauis D. Bruti) ex insigni ⟨*O;* igni *N;*⟩ facile agnosci ⟨-ere *af*⟩ poterat: 2, 6, 4; ¶ est animaduersum ab legionariis ... ex crebris hostium eruptionibus magno sibi esse ⟨*e*⟩ praesidio posse, si: 2, 8, 1; cum animaduertissent ex ignibus nocte cohortes nostras ad munitiones excubare: 3, 50, 1; quarum (alcium) ex uestigiis cum est animaduersum a uenatoribus, quo se recipere consuerint: VI 27, 4; ¶ confirmatur ⟨*e*⟩ opinio barbaris, ut ex captiuo audierant, nullum esse intus praesidium: VI 37, 9;

nulla tamen uox est ab iis ⟨ex iis uox est β⟩ audita populi Romani maiestate . . . indigna: VII 17, 3; ex perfugis quibusdam oppidanis audit Iubam . . . restitisse: 2, 38, 1; ¶ quo cognito a Petreio et Afranio ex aggere atque cratibus, quae flumine ferebantur: 1, 40, 4; (id se a ⟨e *A*; *om.* *QM*²; *Whitte*⟩ Gallicis armis atque insignibus cognouisse: I 22, 2;) cognoscere aliquid ex captiuis *u.* **captiuus** *p. 450 (9 loc.)*; eius aduentu ex colore uestitus cognito: VII 88, 1; cum . . . paucitatem militum ex castrorum exiguitate cognoscerent: IV 30, 1; cum ex equitum et calonum fuga quo in loco res esset . . . cognouissent: II 26, 5; id factum ex suis hospitibus Caesar cognouerat: V 6, 2; eadem fere, quae ex nuntiis litterisque ⟨que *om.* β; litterisque *spurium uidetur Vielh.*⟩ cognouerat, coram perspicit: V 11, 2; (his rebus ex litteris Caesaris cognitis ⟨*Dt.*; his litt. cogn α; huius anni rebus cogn. β; *u.* *CC*⟩ Romae dierum uiginti supplicatio redditur: VII 90, 8;) quibus rebus cognitis ex perfugis et captiuis ⟨q. r. ex p. e. capt. cognitis β⟩ Caesar . . . instituit: VII 72, 1; libenter etiam ex perfugis cognoscebant ⟨audiebant *f*⟩ equos eorum tolerari: 3, 49, 3; qua quidem ex re hominum multitudo cognosci potuit ⟨pot. cogn. β⟩: V 42, 4; ut ex ipsa significatione cognosci potuit: 1, 86, 1; — locorum peritos adhibent; ex ⟨ab β⟩ his superiorum castrorum situs munitionesque cognoscunt: VII 83, 1; reliqua ex Furnio cognosces ⟨*haec omnia om. Med.*[1]⟩: *ap. Cic. ad Att.* IX 6 *A*; quae ex Voluseno cognouisset ⟨*c*⟩ . . . ostendit: IV 23, 5; ¶ ut postea ex captiuis comperit: I 22, 1; ut postea Caesar ex captiuis cognouit ⟨comperit β⟩: V 8, 6; ¶ idque ita esse cum ex aliorum obiectationibus tum etiam ex domestico iudicio atque animi conscientia intellegebant: 3, 60, 2; cum ex significatione Gallorum noui aliquid ab iis iniri consilii ⟨*c*⟩ intellexissent: VII 12, 6; ¶ inueniebat ex captiuis ⟨eorum *add.* *B*²β⟩ Sabim ⟨*c*⟩ flumen . . . milia passuum decem abesse: II 16, 1; ¶ ex his omnibus iudicat rebus, quanto cum periculo . . . res sint administratae: V 52, 3; ex quo iudicari posse ⟨*c*⟩, quantum haberet in se boni constantia: I 40, 6; ¶ quaerere ex captiuis *u.* **captiuus** *p. 450 (3 loc.)*; admiratus ⟨*CC*⟩ quaerit ex perfugis causam: VII 44, 2; alius ex alio causam tumultus quaerit: VI 37, 6; eius rei quae causa esset miratus ex ipsis quaesiit: I 32, 2; quaerit ex solo ea, quae in conuentu dixerat: I 18, 2; ¶ postea quam ex nocturno fremitu uigiliisque de profectione eorum ⟨*c*⟩ senserunt: V 32, 1; ¶ (ut ex *add.* β⟩ fumo atque ignibus significabatur: II 7, 4;) ¶ et ex euentu nauium suarum et ex eo, quod obsides dare intermiserant, fore id . . . suspicabatur: IV 31, 1.

ββ) aliis: ex eo concursu nauium magnum esse incommodum acceptum: V 10, 3; ne quid ex contagione ⟨β; *Aim.*; cogitatione α⟩ incommodi accipiant: VI 13, 7; ¶ id ex similitudine floris lilium appellabant ⟨-abatur β⟩: VII 73, 8; ¶ cum iam ex diei ⟨*om.* β⟩ tempore coniecturam caperet ⟨β; *Schn.*; ceperat α; *rell. edd.*⟩ in castra peruentum: VII 35, 4; — nec quemquam ex eo plus quam se doloris capere: I 20, 2; — ne committeret, ut is locus . . . ex calamitate populi Romani et internecione exercitus nomen caperet aut memoriam proderet: I 13, 7; — atque ego cum ex ipsa re magnam capio uoluptatem, tum: *ap. Cic. ad Att.* IX 16, 2; ¶ quod Liger ex niuibus creuerat: VII 55, 10; ¶ ob easque res ex litteris Caesaris dierum ⟨*c*⟩ quindecim supplicatio decreta est: II 35, 4; his rebus gestis ex litteris Caesaris dierum uiginti supplicatio a senatu decreta est: IV 38, 5; ¶ (ut . . . alii ⟨ex *add. codd.*; *Np.*, *Db.*; *del. Dt.*⟩ metu etiam signa dimitterent: 3, 69, 4;) ¶ quo grauius homines ex commutatione rerum doleant: I 14, 5; ¶ qua ex re futurum, uti totius Galliae animi a se auerterentur: I 20, 4; ¶ ne quis aut ⟨*c*⟩ ex huius iracundia aut ex eo, quod meruerat, odio ciuitatis motus exsistat: VI 5, 2; ¶ monuitque, ut ex sua amicitia omnia exspectarent et ex praeteritis suis officiis reliqua sperarent: 3, 60, 1; ¶ qua ex re fieri, uti . . . magnam sibi auctoritatem . . . sumerent: II 4, 3; crebrae continuis diebus ex concursu multitudinis concitationes fiebant: 3, 106, 5; ¶ plerique nouas sibi ex loco religiones fingunt: VI 37, 8; ¶ uxoresque duxerant, ex quibus plerique liberos habebant: 3, 110, 2; ¶ exercitui ⟨*CC*⟩ quidem omni tantus incessit ex incommodo dolor tantumque studium infamiae sarciendae, ut: 3, 74, 2; ¶ quos ex aere alieno laborare arbitrabatur sollicitabat: 3, 22, 1; ut uehementissime utraque (nauis) ex concursu laborarent: 2, 6, 5; ¶ haec Scipionis oratio . . . ex ipsius ore Pompei mitti uidebatur: 1, 2, 1; ¶ qua ex re factiones dissensionesque nascuntur: VI 22, 3; qui sunt ex iis nati, eorum habentur liberi, quo ⟨*c*⟩ primum uirgo ⟨*c*⟩ quaeque deducta ⟨*c*⟩ est: V 14, 5; ¶ ne qua in castris ex ⟨*om.* β⟩ eorum concursu ⟨conc. eor. β⟩ et misericordia uulgi seditio oreretur ⟨*c*⟩: VII 28, 6; non ignorans quanta ex dissensioni-

bus incommoda oriri consuessent: VII 33, 1; ¶ iterque accelerat, ut quam maxime ex fuga perterritos adoriri posset: 2, 39, 6; ¶ id se facile ex humilitate sua probare posse: V 27, 4; ¶ (erant prognati: II 29, 4 *u.* γ);) ¶ ut uero ex litteris ad senatum referretur ⟨refertur *a*⟩ impetrari non potuit: 1, 1, 1; ¶ omniaque ex uictoria et ex sua liberalitate sperarent: 3, 6, 1; 60, 1 *u.* exspectare.

(γγ) = a c. pass., *ὑπό*: consurgitur ex consilio: V 31, 1; ¶ [leuitate armorum et cotidiana exercitatione nihil iis ⟨his α; ex his β⟩ noceri posse: V 34, 4;] ¶ Galli se omnes ab Dite patre prognatos praedicant idque ab ⟨ex β⟩ druidibus proditum dicunt: VI 18, 1; ¶ Mosa . . . parte quadam ex Rheno recepta . . . insulam ⟨*e*⟩ efficit Batauorum ⟨*e*⟩: IV 10, 1; ¶ paucis clam conuocatis . . . fratrem *a* et *BM*: ex *P Fr.*⟩ fratre renuntiatum: VII 33, 3.

β) pendet ex subst.: quas potest contrahit cohortes ex dilectibus Pompeianis: 1, 15, 5; ¶ capti compendio ex direptis bonis: VII 43, 3; ¶ concitatio: 3, 106, 5 *u.* α) ββ) fieri; ¶ coniectura: VII 35, 4 *ib.* capere; ¶ copias undique omnes ex nouis dilectibus ad se cogi iubet: 1, 24, 2; ¶ prius se cortice ex ⟨et *l*; et ex *Nh*[2]⟩ arboribus uicturos quam Pompeium e manibus dimissuros: 3, 49, 2; ¶ dolor: I 20, 2 *u.* α) ββ) capere; 3, 74, 2 *ib.* incedere; ¶ postquam . . . etiam frons ⟨*Cellar.*; fructus *codd.*; strictus *Ciacc.*; frondes *Faern.*⟩ ex arboribus deficiebat ⟨-bant *Nbd*; *Faern.*⟩: 3, 58, 5; ¶ **(**tempus autem erat ⟨*e*⟩ difficillimum, quo neque frumenta in † hibernis erant neque ⟨ex hibernis erant nouaque *E. Hoffm.*⟩ multum a maturitate aberant: 1, 48, 5;**)** ¶ liberi: 3, 110, 2 *u.* α) ββ) habere; ¶ certis ex aqua mensuris breuiores esse quam in continenti noctes ⟨*e*⟩ uidebamus ⟨*e*⟩: V 13, 4; ¶ grauiore morbo ex frigore ac labore implicitus: 3, 18, 1; ¶ motus: VI 5, 2 *u.* α) ββ) exsisto; ¶ nomen: I 13, 7 *ib.* capere; ¶ uti autem ipsos ualetudine non bona cum angustiis loci et odore taetro ex multitudine cadauerum . . ., tum: 3, 49, 3; ¶ graui etiam pestilentia conflictati ex diutina conclusione et mutatione uictus: 2, 22, 1; ¶ ipsum ex Heluetiis uxorem habere, sororem ex matre et propinquas suas nuptum in alias ciuitates conlocasse: I 18, 7; ¶ studium: 3, 74, 2 *u.* α) ββ) incedere; ¶ ex fremitu equorum inlata suspicione . . . se recipere coeperunt: 3, 38, 3; ¶ erat in oppido . . . conuentus is, qui ex uariis generibus constaret, terror ex superioribus proeliis magnus: 2, 36, 1; ¶ ex percontatione nostrorum uocibusque Gallorum ac mercatorum . . . tantus subito timor omnem exercitum occupauit, ut: I 39, 1; ¶ **(**est etiam genus radicis inuentum ab iis, qui fuerant † ualeribus ⟨fuerant ualetudinarii ex uulneribus *Hell.*⟩: 3, 48, 1;**)** ¶ uoluptas: *ap. Cic. ad Att.* IX 16, 2 *u.* α) ββ) capere; ¶ uulneribus ex proeliis . . . confecti: 3, 106, 2.

γ) pendet ex adiect.: quique erant ex uulneribus aegri: 3, 78, 5; ¶ ipsi erant ex Cimbris Teutonisque prognati: II 29, 4.

b) patriam significat: α) pendet ex uerbis: plerique sunt ex coloniis ⟨colonis *NOahl*⟩ Transpadanis: 3, 87, 5; cuius rei (pecoris) summa erat ex Epiro copia: 3, 47, 7; ex Macedonia CC (equites) erant ⟨*om. Of*⟩: 3, 4, 4; ¶ qui omnes fere iis nominibus ciuitatum appellantur, quibus orti ex ciuitatibus eo peruenerunt: V 12, 2.

β) pendet ex subst.: αα): ex quibus (equitibus) DC Gallos Deiotarus adduxerat, D Ariobarzanes ex Cappadocia; ad eundem numerum Cotys ex Thracia dederat: 3, 4, 3; uenerant eo sagittarii ex Rutenis, equites ex Gallia: 1, 51, 1; CCC (equites) Tarcondarius Castor et Domnilaus ⟨*e*⟩ ex Gallograecia dederant: 3, 4, 5; ¶ quod ex ea ciuitate Orgetorigis filiam in matrimonium duxerat: I 9, 3; ¶ legiones effecerat ciuium Romanorum VIIII: V ex Italia, quas traduxerat, unam ex Cilicia ⟨*Ciacc.*; sicilia *codd.*⟩ ueteranam, quam factam ex duabus gemellam appellabat; unam ex Creta et Macedonia ex ueteranis militibus . . .; duas ex Asia: 3, 4, 1; ¶ praeterea magnum numerum ex Thessalia, Boeotia, Achaia Epiroque ⟨*e*⟩ supplementi nomine in legiones distribuerat: 3, 4, 2; (praemiserat) equitum III milia . . . et parem ex Gallia numerum: 1, 39, 2; ¶ postea quam non nulli principes ex ea ciuitate . . . ad Caesarem uenerunt: V 3, 5; eodem equitatus ⟨*e*⟩ totius Galliae conuenit . . . principesque ex omnibus ciuitatibus: V 5, 3; ¶ remiges ex prouincia institui ⟨instituit β⟩, nautas gubernatoresque comparari iubet: III 9, 1; ¶ uenerant eo sagittarii ex Rutenis: 1, 51, 1; sagittarios Creta ⟨ex Creta *V*⟩, Lacedaemone, ex Ponto atque Syria ⟨ex syria *h*⟩ reliquisque ciuitatibus III milia numero habebat: 3, 4, 3; ¶ ipsum ex Heluetiis uxorem habere: I 18, 7.

ββ): Segni Condrusique, ex gente et numero Germanorum, . . . legatos . . . miserunt: VI 32, 1; ¶ mittitur ad eos . . . Q. Iu-

nius ex Hispania quidam: V 27, 1; ¶¶ ut paene omnes ex ⟨*Jurin.*; in *codd.*⟩ Epiro finitimisque regionibus ⟨*u. CC*⟩ signa relinquerent: 3, 13, 2; ¶ ab Cn. Pompeio proconsule petit, . . . quos ex Cisalpina Gallia consul ⟨*c*⟩ sacramento rogauisset, ad signa conuenire . . . iuberet: VI 1, 2.

e) (absolute) ex = **secundum (gemäss, entsprechend)**: legati . . . ex auctoritate ⟨DC (*uel* sexcentorum) *add. Ciacc.*⟩ haec Caesari renuntiant: 1, 35, 3; ¶ sese habere quasdam res, quas ex communi consensu ab eo petere uellent: I 30, 4; ¶ ex consuetudine *u.* **consuetudo** *p. 697* **e)** *(3 loc.)*; ¶ quod fratres Haeduos appellatos ⟨*sic* α; quod a se haeduos amicos appellatos (app. am. *h*) β; quod fratres e senatus consulto Haeduos appellatos *Schn.*; *u. CC*⟩ diceret: I 44, 9; *u. praeterea* **consultum** *p. 702* **C.** ex *(3 loc.)*; ¶ Caesar consilium capit ex loci natura: 3, 43, 1; ¶ monuitque, ut ex sua amicitia omnia exspectarent et ex praeteritis suis officiis reliqua sperarent: 3, 60, 1; ¶ ubi primum e re uisum est ⟨e re uisumst *Elberl.*; rursus *codd.*⟩, . . . agere instituit: 3, 18, 3; ¶ ita necessario atque ex tempore capto consilio Pompeius tumulum quendam occupauit: 3, 51, 8; ¶ eam rem non minus ex usu terrae Galliae quam populi Romani accidisse: I 30, 2; utrum proelium committi ex usu esset necne: I 50, 4; ut quod esse ex usu Galliae intellexissent, communi consilio administrarent: V 6, 6; magistratus quae uisa sunt occultant quaeque ⟨que *om.* β⟩ esse ex usu iudicauerunt, multitudini produnt ⟨ex usu iudicauerunt multitudini (*uel* multitudinis), produnt *Kraff.*⟩: VI 20, 3.

D. ui partitiua; a) pendet ex numeral.: ibi Orgetorigis filia ⟨filiae B^2β⟩ atque unus e filiis captus est: I 26, 4; unum se esse ex omni ciuitate Haeduorum, qui adduci non potuerit, ut: I 31, 8; animaduertit Caesar unos ⟨*recc.*; unus *X*⟩ ex omnibus Sequanos nihil earum rerum facere: I 32, 2; Iccius Remus, . . . unus ⟨unum *codd.*⟩ ex iis ⟨his *X*; duobus *Paul*⟩, qui legati de pace ad Caesarem uenerant: II 6, 4; qui (Vbii) uni ex Transrhenanis ad Caesarem legatos ⟨*c*⟩ miserant, amicitiam fecerant, obsides dederant: IV 16, 5; ex quibus ⟨his *Flod.*⟩ (legionibus) unam in Morinos ducendam C. Fabio legato dedit, alteram in Neruios Q. Ciceroni, tertiam in Esuuios ⟨*c*⟩ L. Roscio; quartam in Remis . . . hiemare iussit; tres in † Belgis conlocauit: V 24, 2. 3; (unum ex multitudine procurrentem traicit: V 44, 6;) qui uni ex Gallia de pace ad Caesarem legatos numquam miserant: VI 5, 4; legionem quartam decimam reliquit, unam ex his ⟨iis *recc.*; *Steph.*⟩ tribus, quas . . . ex Italia traduxerat: VI 32, 5; atque unus ex captiuis . . . inquit: VI 35, 8; hunc ex proximis unus iacentem transgressus: VII 25, 3; his copiis Vercassiuellaunum Aruernum, unum ex quattuor ducibus, . . . praeficiunt: VII 83, 6; ex Massiliensium classe V sunt depressae, IIII captae, una cum Nasidianis profugit: 2, 7, 2; ex reliquis (nauibus) una praemissa Massiliam: 2, 7, 3; nauibus III comparatis, ex quibus duas familiaribus suis attribuerat, unam ipse conscenderat: 2, 22, 2; ex his unum ipsius nauigium contendit et fugere perseuerauit auxilioque tempestatis ⟨*c*⟩ ex conspectu abiit ⟨*c*⟩, duo . . . sese in portum receperunt: 2, 22, 4; uti unus esse ⟨*hl*; esset *rell.*⟩ ex eius militibus . . . uideretur: 2, 35, 1; naues omnes reuocat. una ex his ⟨iis *P. Manut.*⟩, quae perseuerauit neque imperio Caleni obtemperauit, . . . delata Oricum atque a Bibulo expugnata est: 3, 14, 2; unam ex his *quadriremibus cum remigibus . . . ceperunt, reliquas turpiter refugere coegerunt: 3, 24, 3; atque unum ⟨*h*; uncum *ahl*; unicum *O*; egum *uel* aegum *Nf*⟩ Allobrogem ex duobus, quos perfugisse . . . docuimus, cum quibusdam interfecit: 3, 84, 5; ex his (nauibus) longius productam unam quinqueremem et minores duas in angustiis portus cepit: 3, 100, 2; ¶ primus ex dextro cornu procucurrit: 3, 91, 3; ¶ ex reliquis captiuis toto exercitui capita singula praedae nomine distribuit: VII 89, 5; ¶¶ ex reliquis duas ⟨duas ex reliquis β⟩ in stationem cohortes ⟨*c*⟩ succedere, reliquas armari . . . iussit: IV 32, 2; ex iis ⟨his β⟩ onerariae duae eosdem . . . portus capere non potuerunt: IV 36, 4; cum leges duo ex una familia uiuo utroque . . . in senatu esse prohiberent: VII 33, 3; 2, 22, 2. 4 *u.* unus; duas legiones ex IIII, quas acceperat ⟨*c*⟩ a Caesare, D equites transportabat: 2, 23, 1; 3, 100, 2 *u.* unus; ¶ duo . . ., e quibus alter . . . ad eum uenit: V 3, 3; V 24, 2 *u.* unus; altera ex duabus legionibus . . . ex castris Varronis . . . signa sustulit: 2, 20, 4; ¶¶ tres legiones, tertia (legio): V 24, 2. 3 *u.* unus; ¶¶ quattuor: 2, 7, 2 *u.* unus; IIII ex his (nauibus) abduxit ⟨*c*⟩, reliquas incendit: 3, 40, 4; quattuorque ex una cohorte centuriones oculos amiserunt: 3, 53, 3; ¶ quarta (legio): V 24, 2 *u.* unus; ¶ primam aciem quaternae cohortes ex V legionibus ⟨ex quaque legione *Ellebodius*⟩ tenebant: 1, 83, 2; ¶¶ quinque: 2, 7, 2 *u.* unus; ¶¶ omnes naues incendit XXXV, e quibus erant XX constratae ⟨*c*⟩: 3, 101, 2; ¶ in eo proelio ex

equitibus nostris interficiuntur quattuor et septuaginta: IV 12, 3; ¶ ex his circiter LXXX interfectis, reliquis in fugam coniectis, duobus amissis in castra se receperunt: 3, 37, 7; ¶ harum altera nauis CCXX e legione tironum sustulerat, altera ex ueterana paulo minus CC: 3, 28, 3; ¶ praemiserat . . . equitum III milia . . ., † huic ⟨et CCCC *R. Menge*⟩ optimi generis hominum ⟨M *add. Köchly*⟩ ex Aquitanis montanisque ⟨*u. CC*⟩: 1, 39, 2; ¶ ex quibus (equitibus) DC Gallos Deiotarus adduxerat, D Ariobarzanes ex Cappadocia: 3, 4, 3; D (equites) ex Gabinianis Alexandria . . . Pompeius filius . . . adduxerat: 3, 4, 4; ¶ ex numero aduersariorum circiter DC interfectis: 2, 35, 6; 3, 4, 3 *u.* D; ¶ denique ex omni ⟨eo *add.* β; omni ex *Kr.: Dt.*⟩ numero . . . uix DCCC ⟨octoginta *Orosius*⟩ . . . incolumes ad Vercingetorigem peruenerunt: VII 28, 5; ¶ ex numero aduersariorum circiter DC interfectis ac mille ⟨*om. af;* ∞ *h int. ucrs. cad. m.*, *l*²*;* CC *O;* multis *E. Hoffm.*⟩ uulneratis ⟨deuulneratis *l*¹⟩: 2, 35, 6; (hi centum pagos habere dicuntur, ex quibus quotannis singula milia armatorum bellandi ⟨ex *add. BMQ*⟩ causa ex ⟨suis ex β⟩ finibus educunt: IV 1, 4;) ¶ ad duo ⟨*c*⟩ milia numero ex Pompeianis cecidisse reperiebamus: 3, 53, 1; ¶ circiter tribus milibus hostium ⟨*c*⟩ ex nouissimo agmine interfectis: VII 68, 2; ¶ sex milia: II 29, 4 *u.* **e) α)** custodia; ¶ ex Pompeiano exercitu circiter milia XV cecidisse uidebantur, sed in deditionem uenerunt amplius milia XXIIII: 3, 99, 3; ¶ pollicitos ex eo numero electa ⟨*c*⟩ ⟨milia *add. B*²β⟩ sexaginta: II 4, 5; ¶ summa erat capitum Heluetiorum *milium CCLXIII . . .; ex his qui arma ferre possent ad milia nonaginta duo: I 29, 2.

b) pendet ex adiect.; α) posit.: cum ex dediticiis Belgis reliquisque Gallis complures . . . una iter facerent: II 17, 2; complures ex iis ⟨his β⟩ occiderunt: IV 35, 3; complures ex his occiderunt: IV 37, 3; complures erant in castris ⟨*c*⟩ ex legionibus aegri relicti: VI 36, 3; ¶ ut . . . adulescentes atque expeditos ex antesignanis electos mutatis ⟨electos mutatis *Madu.;* electis milites *codd.;* electis [milites] *Np.; edd.*⟩ ad pernicitatem armis inter equites proeliari iuberet: 3, 84, 3; ¶ expeditos autem ex euocatis **cum* sagittariis funditoribusque raros in muro turribusque disponit: 1, 27, 5; 3, 84, 3 *u.* electi; ¶ et honesti ex iuuentute et cuiusque aetatis amplissimi ⟨*c*⟩ . . . naues conscenderant: 2, 5, 5; ¶ tertium iam hunc annum regnantem inimici palam multis ex ciuitate auctoribus interfecerunt ⟨*sic* β; t. i. h. a. r. inimicis iam multis palam ex ciuitate et iis auctoribus eum interfecerunt α; *u. CC*⟩: V 25, 3; multi undique ex ueteribus Pompei exercitibus . . . euocantur: 1, 3, 2; multi ex duabus legionibus, quae sunt traditae a Caesare, arcessuntur ⟨*c*⟩: 1, 3, 2; multique ex nostris uulnerabantur: 3, 44, 6; ¶ (non nullos ab ⟨e *Lips.*⟩ nouissimis deserto ⟨*c*⟩ proelio excedere **acie* ⟨*u. CC*⟩: II 25, 1;) non nullos ex suis amiserunt: V 15, 2; ut ex magno Gallorum equitum ⟨*c*⟩ numero non nullos ⟨gallos *add.* α⟩ Gallicis rebus fauere natura cogebat: VI 7, 7; ex numero tribunorum militum centurionumque non nulli sua uoluntate apud eum remanserunt: 1, 77, 2; ¶ ex eo numero nauium nulla desiderata est: 2, 7, 2; ¶ paucos ex suis deperdiderunt: III 28, 4; pauci ex tanto numero se incolumes ⟨*c*⟩ in castra recipiunt: VII 88, 4; hunc ex primo ordine pauci Caesaris consecuti milites consistere coegerunt: 1, 13, 3; pauci ⟨*O*²*;* paucis *O*¹α⟩ ex his militibus abrepti ⟨*c*⟩ ui fluminis ⟨*c*⟩ ab equitatu excipiuntur: 1, 64, 7; ¶ ut perpaucae (naues) ex omni numero . . . ad terram peruenerint ⟨*c*⟩: III 15, 5; ex quibus perpaucos ⟨paucos *AQ*⟩ . . . relinquere in Gallia, reliquos . . . secum ducere decreuerat: V 5, 4; ut . . . ex iis ⟨his β⟩, quae inanes ex continenti ad eum remitterentur, . . . perpaucae locum caperent, reliquae fere omnes reicerentur ⟨*c*⟩: V 23, 4; oppido potitur perpaucis ex hostium numero desideratis: VII 11, 8; ¶ plerique ex his ⟨iis *Ald.*⟩ . . . *ex* X pedum munitione ⟨*c*⟩ se in fossas praecipitabant ⟨*c*⟩: 3, 69, 3; ¶ principesque ex omnibus bellum (se) facturos pollicentur: VII 2, 1; ¶ (reliqui: IV 32, 2 *u.* **a)** duo; V 5, 4; 23, 4 *u.* perpauci; 3, 24, 3 *u.* **a)** unus; 3, 37, 7 *ib.* LXXX; 3, 40, 4 *ib.* quattuor;) ¶ uti ex ⟨e β⟩ tanto nauium numero . . . neque hoc neque superiore anno ulla ⟨nulla β⟩ omnino . . . desideraretur: V 23, 3.

β) compar.: sed ex propositis consiliis duobus explicitius ⟨explicitus *N*α*;* explicitis *O;* expeditius *c*³⟩ uidebatur Ilerdam reuerti ⟨ex *et* explicitius *delend. censet Kraff.*⟩: 1, 78, 3; ¶ heredes erant scripti ex duobus filiis maior et . . .: 3, 108, 3.

γ) superl.: quem (locum) ex omni Gallia oportunissimum ac fructuosissimum iudicassent: I 30, 3; ¶ ex his ⟨iis α⟩ omnibus longe sunt humanissimi qui Cantium incolunt: V 14, 1; ¶ quod ex Gallis ⟨*Ciacc.;* aliis *X; edd.*⟩ ei maximam fidem habebat: I

41,4; ¶ ne . . . ex omnibus nouissimi uenisse uiderentur: 1,53,3; ¶ oportunissimus: I 30,3 *u.* fructuosissimus; ¶ qui plurimos ex his interfecerunt, . . . magnam ferunt laudem: VI 28,3; ¶ primus: 3,91, 3 *u.* **a)** primus.

c) pendet ex aduerb. (superlat.): neque is sum, inquit, qui grauissime ex nobis mortis periculo ⟨*c*⟩ terrear: V 30,2.

d) pendet ex pronom.: ex ⟨*fh;* e *αa(?); edd.*⟩ suis legatis ⟨*aut* legatis *delend. aut* legatum *scribend. censet Dauis.*⟩ aliquem ad se mitteret: I 47,1; uti ⟨*c*⟩ aliqui ex nostris ad conloquium prodiret: V 26,4; cur etiam secundo proelio aliquos ex suis amitteret ⟨*c*⟩: 1,72,2; ¶ heredes erant scripti ⟨*c*⟩ ex duobus filiis maior et ex duabus *filiabus* ea, quae aetate antecedebat: 3,108,3; ¶ qui se ex his minus timidos existimari nolebant: I 39,6; qui (Remi) proximi Galliae ex Belgis sunt: II 3,1; hortantibus iis, quos ex Tencteris atque ⟨*c*⟩ Vsipetibus apud se habebant: IV 18,4; qui ex iis ⟨his *β*⟩ nouissimus conuenit ⟨*c*⟩: V 56,2; qui ex his secuti non sunt: VI 23,8; ex quibus quae maxime differant a ⟨*c*⟩ ceteris . . . haec sunt: VI 25,5; ex quibus qui hoc spatio dierum conualuerant . . . una mittuntur: VI 36,3; quod ex duobus contrariis generibus quae superiore bello cum Sertorio ⟨*c*⟩ steterant ciuitates uictae nomen . . . absentis *Pompei* timebant, quae in amicitia manserant [Pompei] . . . eum diligebant: 1,61,3; quae proximae ei loco ex Bruti classe naues erant: 2,6,6; quique eos armati ex praesidio secuti sunt: 3,28,6; milites, qui ex ueteribus legionibus erant relicti praesidio nauibus ex numero aegrorum, ignominiam non tulerunt: 3,101,6; quosque ex suis quisque ⟨*spurium censet Ciacc.*⟩ ad hanc rem idoneos existimabat: 3,103,1; ut ex ⟨*om. f*⟩ suis necessariis quos haberet maximae auctoritatis legatos ad Achillam mitteret: 3,109,3; ¶ ne quis ex plebe contra potentiorem auxilii egeret: VI 11,4; si qui ⟨quis *A²h; Aim.*⟩ ex reliquis excellit dignitate: VI 13,9; ubi quis ex principibus in concilio dixit: VI 23,7; ¶ cum sua quisque miles circumspiceret, . . . quid ex instrumento hibernorum relinquere cogeretur: V 31,4; tanta erat . . . contentio, qui potissimum ex magno numero conscenderent: 2,43,4; ¶ quoscumque adit ex ciuitate: VII 4,3; ¶ quidam ex militibus decimae legionis dixit: I 42,6; quidam ex his . . . nocte ad Neruios peruenerunt: II 17,2; cuidam ex equitibus Gallis magnis praemiis persuadet ⟨*c*⟩: V 48,3; illum in equum quidam ex suis intulit ⟨*c*⟩: VI 30,4; ¶ nec uero ex reliquis fuit quisquam, qui iurare dubitaret: 3,87,6.

e) pendet ex subst.; α): adiutores quosdam consilii ⟨*c*⟩ sui nactus ex ⟨*om. a(?)*⟩ regis amicis: 3,108,2; ¶ militibus in contione agros ex suis possessionibus pollicetur, quaterna ⟨*c*⟩ in singulos iugera et pro rata parte centurionibus euocatisque: 1,17,4; ¶ (capita: VII 89,5 *u.* **a)** singula;) ¶ centuriones: 1,46,5 *u.* **β)** Caecilius; ¶ cohortes: 1,18,5 *u.* B. **b) β)**; ¶ qui . . . custodiam ⟨*c*⟩ ex suis ac praesidium ⟨*c*⟩ sex milia hominum una reliquerunt: II 29,4; ¶ (erant apud Caesarem ⟨in *add f; Dt.;* ex *hl; om. a*⟩ equitum numero Allobroges II fratres: 3,59,1;) ¶ (legatus: I 47,1 *u.* **d)** aliquis;) legatum ⟨e (ex *β*) suis *add codd.; edd.; del. Vielh.*⟩ sese magno cum periculo ad eum missurum . . . existimabat: I 17,3; legatosque ex suo numero ad Caesarem mittunt: 1,20,5: ¶ milites: 1,46,5 *u.* **β)** Caecilius; (milites, qui ex ueteribus legionibus erant relicti . . . ex numero aegrorum: 3,101,6;) ¶ magnum ex his ⟨ex his magnum *β*⟩ numerum occiderunt: I 54,1; magnumque ex iis ⟨his *Oβ*⟩ numerum occidit: V 51,5; (certum numerum cuique ciuitati ⟨*β;* cuique ex ciuitate *α; Np., Dt., Hold.*⟩ imperandum (statuunt): VII 75,1;) ¶ ex hominum milibus amplius triginta . . . plus tertia parte interfecta: III 6,2; ex milium L numero ⟨ex num. mil. .L. *β*⟩, quae ex Aquitania Cantabrisque conuenisse constabat, uix quarta parte relicta: III 26,6; ut . . . ex magno remigum propugnatorumque numero pars . . . interficeretur, pars ab nostris detraheretur ⟨*c*⟩: 3,27,2; ¶ quantas pecunias . . . dotis nomine acceperunt ⟨*c*⟩, tantas ex suis bonis aestimatione facta cum dotibus communicant: VI 19,1; ¶ praesidium: II 29,4 *u.* custodia.

β): ex his Bellouaci suum numerum non contulerunt ⟨*c*⟩: VII 75,5; ¶¶ ex Afranianis interficiuntur T. Caecilius, primi pili centurio, et praeter eum centuriones IIII, milites amplius CC: 1,46,5; — ex his Caluisius . . . omni Aetolia potitus est: 3,35,1; — ex his Eporedorix . . . rem ad Caesarem defert: VII 39,3; — Fabius Paelignus quidam ex infimis ordinibus de exercitu Curionis . . . requirebat: 2,35,1; — nostri . . . circiter LXX ceciderunt, in his Q. Fulginius ex primo hastato ⟨Fulg. primus hastatus *Vascos.*⟩ legionis XIIII.: 1,46,4; — ex quibus L. ⟨*c*⟩ Pe-

trosidius aquilifer . . . occiditur: V 37, 5; — ex his Pulio . . . Quid dubitas, inquit, Vorene? V 44, 3.

γ): Mosa . . . parte quadam ex Rheno recepta, quae appellatur Vacalus, insulam[que] efficit Batauorum: IV 10, 1; ¶ turribus autem excitatis tamen has altitudo puppium ex barbaris nauibus superabat: III 14, 1.

f) pendet ex uerbis: in hoc erant numero complures Pompei milites, quos ex eius exercitu acceptos in Syria ⟨*c*⟩ Gabinius Alexandriam traduxerat: 3, 103, 5; ¶ huc accedebant collecti ex praedonibus latronibusque: 3, 110, 3; ¶ (erant milia) euocatorum circiter duo, quae ex beneficiariis superiorum exercituum ad eum conuenerant ⟨conuerterant *Oz; Db.*⟩: 3, 88, 4; ¶ infirmiores milites ex omnibus centuriis deligi iubet: 1, 64, 5; his delecti ex ciuitatibus attribuuntur: VII 76, 4; locumque domicilio ex magna copia deligerent: I 30, 3; quos ex omni copia singuli singulos suae salutis ⟨*c*⟩ causa delegerant: I 48, 5; statuunt, ut X milia hominum delecta ex omnibus copiis ⟨*β*; locis *α*; *Fr.*, *Db.*; ex omn. cop. *suspecta sunt Vielh.*⟩ in oppidum mittantur ⟨*c*⟩: VII 21, 2; duobusque milibus hominum armatis, partim quos ⟨quos part. *Ciacc.*⟩ ex familiis societatum delegerat, partim a negotiatoribus coegerat, quosque ⟨quos *Madu.*⟩ ex suis quisque ad hanc rem idoneos existimabat, Pelusium peruenit: 3, 103, 1; ex legionibus fabros deligit ⟨deligi *β*⟩ et ex continenti alios arcessi ⟨*c*⟩ iubet: V 11, 3; duces hostium LX milia ⟨*c*⟩ ex omni numero deligunt ⟨*c*⟩: VII 83, 4; idoneum quendam hominem et callidum delegit ⟨*c*⟩, Gallum, ex iis ⟨his *codd.*⟩, quos auxilii causa secum habebat: III 18, 1; ¶ eligere: (II 4, 5 *u.* **a)** *extr.*; sed electos ⟨delectos *O*⟩ ex omnibus legionibus fortissimos uiros . . . Caesar ei classi attribuerat: 1, 57, 1; ¶ ex quibus sunt qui piscibus . . . uiuere existimantur: IV 10, 5; ¶ (relinquere: 3, 101, 6 *u.* **e)** *α*) milites.)

E. ui modali (ex c. subst. = aduerb.): ut reliquorum imperatorum res aduersae auctoritatem minuunt, sic huius ex contrario dignitas incommodo accepto in dies augebatur: VII 30, 3; ¶ accessit etiam ex improuiso aliud incommodum: 3, 79, 3; ¶ quae tamen ex parte res ad salutem exercitus pertinebat: VI 34, 3; — praesertim cum magna ex parte eorum precibus adductus bellum susceperit: I 16, 6; (labefacta magna parte muri ⟨labefacto magna ex parte muro *Ciacc.*⟩: 2, 22, 1;) magnaque ex parte iam me una uobiscum de re iudicium facturum confido: 2, 31, 8; eius enim opera ⟨*c*⟩ castellum magna ex parte conseruatum esse constabat: 3, 53, 5; — ut non solum libere quae probasset exponere, sed etiam ex magna ⟨magna ex *N recte ut uidetur*⟩ parte compellare ⟨*c*⟩ atque errantem regere posset: 3, 57, 3; — his rebus fiebat, ut . . . minus facile finitimis bellum inferre possent; qua ex parte ⟨qua ex re *i*; qua re *coni. Oud.*; qua de causa *recc.*; *Schn.*; *u. CC*⟩ homines bellandi cupidi magno dolore adficiebantur: I 2, 4; ¶ (Aquitaniam,) quae pars . . . et regionum latitudine et multitudine hominum † ex tertia parte Galliae ⟨gallia *AQB*⟩ est aestimanda ⟨*u. CC*⟩: III 20, 1; ¶ quidam ante portam oppidi Gallus . . . glebas in ignem e regione turris proiciebat: VII 25, 2; in conspectu fereque e regione Caesaris ⟨*Paul*; castris *X*; *edd.*⟩ castra ponebat ⟨*c*; *u. CC*⟩: VII 35, 1; siluestri loco castris ⟨*c*⟩ positis ⟨*c*⟩ e regione unius eorum pontium . . . in occulto restitit: VII 35, 2; erat e regione oppidi collis . . . ex omni parte circumcisus: VII 36, 5; e ⟨ex *BM*; *Fr.*⟩ regione Lutetiae contra Labieni castra considunt: VII 58, 6; praesidio e ⟨*om. BM*⟩ regione ⟨eregione *AQβ*⟩ castrorum relicto: VII 61, 5; rates duplices . . . e regione molis conlocabat: 1, 25, 6; ¶ saepe . . consilia ineunt, quorum eos in ⟨e *Aimoin.*; *recc.*; *Whitte*⟩ uestigio paenitere necesse est: IV 5, 3; nullam exoriri moram posse, quo minus . . ., si imperata non facerent ad nutum, e uestigio diriperentur: 2, 12, 3 (*Np.* 4); se in hostium habiturum loco, qui non e ⟨*Np.*, *Dt.*; ex *Oz*; *Db.*⟩ uestigio ad castra *Cornelia *naues traduxisset ⟨*c*⟩: 2, 25, 6.

[**Falso:** lictoresque habent in urbe et ⟨*P. Man.*; *cod. Vrs.?*; ex *codd.*⟩ Capitolio priuati ⟨*c*⟩: 1, 6, 7; ponti castrisque praesidio sex cohortes ⟨ex cohortis *Nz*; cohortes *O*⟩ relinquit ⟨*c*⟩: 1, 41, 2; expositis ⟨*Achill. Stat.*; ex *codd.*⟩ omnibus copiis Antonius . . . plerasque naues in Italiam remittit: 3, 29, 2; interiores desperatis campestribus locis propter magnitudinem munitionum loca praerupta † ex ⟨atque ex *β*⟩ ascensu ⟨praerupta exscensu *Madu.*; *Hold.*⟩ temptant: VII 86, 4; non ad haec addebant non ⟨ex *add. codd.*; *Db.*; *del. Morus*⟩ concursu acri ⟨*c*⟩ facto, non proelio dimicatum: 3, 72, 3.]

Repetita est praepositio: aut ex huius iracundia aut ex eo, quod meruerat, odio: VI 5, 2; aut ex coactis aut ex centonibus aut ex coriis: 3, 44, 7; — ex euentu nauium suarum et ex eo, quod . . . intermiserant: IV 31, 1; ex uictoria et ex sua liberalitate: 3, 6, 1; — **cum ex . . . tum etiam ex:** 3, 60, 2.

Non est repetita: ex terrore ac fuga: II 12, 1; VII 82, 1; 2, 11, 3; 16, 3; 3, 18, 1; **ex . . . atque:** (II 7, 4;) IV 18, 4 ⟨*c*⟩; VII 32, 1; 65, 4; 88, 2; 1, 40, 4; 2, 1, 2; 5, 3; 15, 1; 3, 60, 2; ex finitimis regionibus atque ⟨in *add. afh;* ex *O*[1]; *edd.*⟩ omnibus castellis: 1, 34, 5; ¶ **ex . . . et:** I 13, 7; 48, 2; VI 32, 1; 42, 1; VII 28, 6 ⟨*c*⟩; 72, 1; 1, 15, 7; 85, 9; 2, 22, 1; 3, 4, 1; 16, 3; ¶ ex portu sinuque. *sim., 19 loc.;* ¶ **ex . . . et . . . atque:** I 15, 1; ¶ **ex . . . et . . . que:** III 11, 5; ¶ **ex** Ponto **atque** ⟨ex *add. h*⟩ Syria reliquisque ciuitatibus: 3, 4, 3; (3, 1;) ¶ ex Thessalia, Asia, Aegypto, Creta: 3, 5, 1; 4, 2; 3, 1; ¶ **ex . . . aut:** 2, 5, 3.

exactor: (erat prouincia) differta praefectis ⟨*Ald.:* praeceptis *codd.*⟩ atque exactoribus, qui praeter imperatas pecunias suo etiam priuato compendio seruiebant. dictitabant enim se domo patriaque expulsos omnibus necessariis egere rebus, ut honesta praescriptione rem turpissimam tegerent: 3, 32, 4 (*cf.* § 5.).

exaedifico: quod oppidum (Cingulum) Labienus constituerat suaque pecunia exaedificauerat: 1, 15, 2.

exaequo: quod (Pompeius) neminem dignitate secum exaequari nolebat: 1, 4, 4.

exagito. A. = uexare, sollicitare: quod (Vsipetes et Tencteri) ab Suebis complures annos exagitati bello premebantur et agri cultura prohibebantur: IV 1, 2; hi . . . multos annos a finitimis exagitati . . . pace facta hunc sibi domicilio locum delegerunt: II 29, 5.

B. = grauiter inuehi in alqm: hi omnes conuicio L. Lentuli consulis correpti exagitabantur: 1, 2, 5.

examino: utuntur [aut aere] aut nummo aureo ⟨aereo β⟩ aut taleis ⟨*af;* aliis *ah*⟩ ferreis ad certum pondus examinatis pro nummo ⟨pro nummo *om.* β; *u. CC*⟩: V 12, 4.

exanimo. A. = spiritum, animam exhaurire: sperabat . . . fore, ut duplicato cursu Caesaris milites exanimarentur ⟨*Ald.;* existimarentur quod *Oafh;* existimarent quod *l; in r supra scr.* exaestuarent; aestuarent *N*⟩ et lassitudine conficerentur: 3, 92, 2; ¶ cursu ac lassitudine exanimatos uulneribusque ⟨que *om.* β⟩ confectos Atrebates . . . in flumen compulerunt: II 23, 1; ¶ huc (Galli) magno cursu contenderunt . . . exanimatique peruenerunt: III 19, 1.

B. = necare: quibus succensis circumuenti flamma exanimantur ⟨examinantur *BQh*⟩ homines: VI 16, 4; ¶ quidam . . . Gallus scorpione ab latere dextro traiectus exanimatusque concidit: VII 25, 2; ¶ eadem ratione ictu scorpionis exanimato altero ⟨β; *Schn.;* alteri α; *rell. edd.*⟩ successit tertius et tertio quartus: VII 25, 3; ¶ quo percusso et exanimato ⟨exanimatoque β⟩ hunc scutis protegunt: V 44, 6; ¶¶ Catuuolcus . . . aetate iam confectus . . . omnibus precibus detestatus Ambiorigem . . . taxo . . . se exanimauit ⟨examinauit *AQBpr.f*⟩: VI 31, 5.

exardesco: (Indutiomarus,) qui iam ante inimico in nos animo ⟨*c*⟩ fuisset, multo grauius hoc dolore exarsit: V 4, 4.

exaresco: puteos fodere cogebantur . . ., qui tamen fontes ⟨*abundare uidetur Ciacc.*⟩ . . . celeriter aestibus exarescebant: 3, 49, 5.

exaudio. A. **sequitur a) obiect.:** clamorem *u.* **clamor** B. *p. 557 (6 loc.);* ¶ nuntiatur . . . tumultuari . . . sonitumque remorum in eadem parte exaudiri ⟨audiri β⟩: VII 61, 3; ¶ reliquarum legionum milites non exaudito ⟨audito β⟩ sono tubae, quod satis magna ⟨*c*⟩ ualles intercedebat ⟨*c*⟩, tamen . . . retinebantur: VII 47, 2; eodemque die Antiochiae in Syria bis tantus exercitus clamor et signorum sonus exauditus est, ut in muris armata ciuitas discurreret. hoc idem Ptolomaide accidit: 3, 105, 3.

(b) acc. c. inf.: an non audistis ⟨*h:* exaudistis *NOafl*⟩ ex iis ⟨his *codd.*⟩, qui per causam ualetudinis remanserunt, cohortes esse Brundisii factas? 3, 87, 4.)

B. absol.: uincite, inquit, . . . et id clariore uoce, ut magna pars militum exaudiret: V 30, 1; centurionibus . . . clare, ut milites exaudirent, Tuemini, inquit, castra: 3, 94, 6.

excedo. A. **propr.; a) excedere ex** *u.* **ex** *p. 1167 (7(8) loc.).*

b) excedere loco, acie, sim. α) loco; αα): (Vsipetes et Tencteri) cum omnibus suis domo excesserant Rhenumque transierant: IV 14, 5; ¶ Sugambri . . . finibus suis excesserant suaque omnia exportauerant seque in solitudinem ac siluas abdiderant: IV 18, 4; depopulata Gallia Cimbri . . . finibus quidem ⟨*c*⟩ nostris aliquando excesserunt atque alias terras petierunt ⟨*c*⟩: VII 77, 14; ¶ ut (milites illi) . . . si premerentur, pedem referre et loco excedere non turpe existimarent: 1, 44, 2; (Caesar suos) recipere se iussit et loco excedere: 3, 45, 4; ut eorum nemo consisteret omnesque conuersi non solum loco excederent, sed protinus . . . montes altissimos peterent: 3, 93, 5; — Tuberonem . . . sublatis ancoris excedere eo loco cogit: 1, 31, 3; is (Pompeius) quoque mutato consilio quibusdam de causis . . . eo loco excesserat: 3, 66, 6; — (Afranius Petreiusque) constituunt ipsi his ⟨*Np.;*

iis *Oud.; om. codd.; Db.;* constituunt iis *Ciacc.*⟩ locis excedere et in Celtiberiam bellum transferre: 1, 61, 2; ¶ constituunt, ut ii ⟨*c*⟩, qui . . . inutiles sint ⟨*c*⟩ bello, oppido excedant: VII 78, 1; ¶ proinde, ut esset dictum, prouinciis excederent exercitumque dimitterent: I, 85, 12.

ββ): fugere in prouinciam Romanos Galliaque excedere: VII 66, 3; ¶ quod (Pompeius) ab initio ⟨de *add. f*⟩ Italia excedere constituerat: 1, 27, 2; Pompeius enim nullo proelio pulsus uestri facti praeiudicio demotus Italia excessit: 2, 32, 2.

γγ): Caesar in Galliam reuerteretur, Arimino excederet, exercitus dimitteret: 1, 10, 3; erat iniqua condicio postulare, ut Caesar Arimino excederet atque in prouinciam reuerteretur: I, 11, 1; ¶ denuntiauisse Gallonio, ut sua sponte, dum sine periculo liceret, excederet Gadibus: 2, 20, 3; hoc timore adductum Gallonium Gadibus excessisse: 2, 20, 3.

β) **acie, proelio, pugna:** acie *u.* **acies** 3. a) *p. 90 (3 loc.);* ¶ non nullos ab ⟨*c*⟩ nouissimis deserto ⟨*A*; desertos *BMQβ*; *Fr.*⟩ proelio excedere *acie ⟨*add. Oud.;* desperato proelio excedere *Paul;* deserto loco proelio excedere *Klussmann;* deserto *del. Kvíčala*⟩ ac tela uitare: II 25, 1; quod . . . hostes defessi proelio excedebant, alii integris uiribus succedebant: III 4, 3; qui (frater) iam proelio excesserat: IV 12, 6; ab his complures de improuiso uulnerati proelio excedebant: VII 80, 3; ¶ ille cum Cotta saucio communicat, si uideatur, pugna ut excedant et cum Ambiorige una conloquantur: V 36, 3; Nasidianae naues nullo usui fuerunt celeriterque pugna excesserunt: 2, 7, 1.

(**B. trsl.:** plerumque in nouitate ⟨rei *add. Dt.*⟩ fama rem ⟨*add. Np.; om. codd.; Dt.*⟩ antecedit ⟨*codd.; Db., Dt.;* excedit *Np.*⟩: 3, 36, 1.)

Aduerb.: aliquando: VII 77, 14; celeriter: 2, 7, 1; (iam: IV 12, 6; interim: IV 33, 2;) paulatim *ib.;* paulum: *(ib.);* V 19, 1; sua sponte: 2, 20, 3.

excello: (hoc mortuo) si qui ⟨*c*⟩ ex reliquis (druidibus) excellit dignitate, succedit ⟨dignitati succedit *Aim.*⟩: VI 13, 9.

excellens ui adiect.: Menedemus . . . missus legatus omnium suorum excellens studium profitebatur: 3, 34, 4; ¶ ex Macedonia CC erant (equites) . . . excellenti uirtute: 3, 4, 4; — eo proelio excellentissimam uirtutem Crastini fuisse optimeque eum de se meritum iudicabat: 3, 99, 2.

excelsus: cuius (bouis) a media fronte inter aures unum cornu exsistit excelsius magisque derectum his, quae nobis nota sunt, cornibus: VI 26, 1; ¶ montem excelsum capiunt: 1, 80, 2; — qui (mons) erat in conspectu omnium excelsissimus: 1, 70, 4.

excendo, excensus *u.* **exsc.**

excepto: ab iis (manipularibus suis) subleuatus murum ascendit, hos ⟨eos β⟩ ipse rursus singulos exceptans in murum extulit: VII 47, 7.

excīdo. A.: omnibus arboribus longe lateque in finibus Massiliensium excisis et conuectis aggerem noui generis . . . facere instituerunt: 2, 15, 1.

B.: nostri . . . uicerunt excisoque ericio primo in maiora castra . . . inruperunt: 3, 67, 6; ¶ cum (M. Petronius centurio) portas excidere conatus esset: VII 50, 4.

(**exci(e)o:** Massilienses . . . nostros eludebant impetusque eorum decipiebant ⟨*Np.;* excipiebant *codd.;* exciebant *E. Hoffm.; u. CC*⟩: 1, 58, 1.)

excipio. A. = **eximere, excludere:** uno enim excepto, quem alius modi atque omnes natura finxit, suos quisque habet caros: *ap. Prisc. inst.* VI 36. 82; VII 20 *extr.;* XIII 12; ¶ V primis diebus, quibus haberi senatus potuit, . . . biduo excepto comitiali ⟨*uerba* bid. exc. com. *suspecta sunt Vielh.*⟩ . . . decernitur: 1, 5, 4.

B. = **capere, circumuenire, intercludere:** a) **subiect. sunt homines:** quorum (equitum) nulli ex itinere excedere licebat, quin ab equitatu Caesaris exciperetur: I, 79, 5; ¶ producit seruos, quos in pabulatione paucis ante diebus exceperat et fame uinculisque ⟨*c*⟩ excruciauerat: VII 20, 9; ¶ nostri . . . ne frustra reliquos exspectarent, duas nacti turmas exceperunt: 3, 38, 4.

multos (Eburones) ex fuga dispersos excipiunt, magno pecoris numero . . . (barbari) potiuntur: VI 35, 6.

adsuescere ad homines et mansuefieri ⟨*c*⟩ ne paruuli quidem excepti (uri) possunt: VI 28, 4.

duasque naues cum militibus . . . scaphis lintribusque reprehendunt, reprehensas excipiunt: 1, 28, 4.

b) **subiect. sunt res:** tanta erat . . . exspectatio, . . . quid Lentulo, quid reliquis accideret, qui quosque euentus exciperent: 1, 21, 6.

C. = **accipere, suscipere, colligere; a) alqm:** Camerino fugientem ⟨*c*⟩ Lucilium ⟨*c*⟩ Hirrum cum sex cohortibus . . . excipit: 1, 15, 5; — quos ille (Vercingetorix) multa iam nocte silentio ⟨*c*⟩ ex fuga ⟨ex f. *om.* β⟩ excepit:

VII 28, 6; ¶ pauci ⟨c⟩ ex his militibus abrepti ⟨c⟩ ui fluminis ⟨c⟩ ab equitatu excipiuntur ac subleuantur; interit tamen nemo: 1, 64, 7; ¶ deiectisque ⟨c⟩ defensoribus, qui omnes scaphis excepti refugerunt ⟨c⟩, eam nauem expugnauit: 3, 40, 3; Cassius exceptus scapha refugit ⟨c⟩: 3, 101, 6.

b) **alqd:** ut . . . ex pellibus . . . nocturnum excipere rorem cogerentur: 3, 15, 4; ¶ ubi quae maior . . . incidit res, clamore . . . significant; hunc ⟨*Nik;* hinc β; hanc α⟩ alii deinceps excipiunt et proximis tradunt: VII 3, 2.

D. = **ferre, sustinere:** quo facilius (naues) uada ac decessum aestus excipere possent: III 13, 1; ¶ Germani celeriter . . . phalange facta impetus gladiorum exceperunt: I 52, 4; (Massilienses et celeritate nauium et scientia gubernatorum confisi nostros eludebant impetusque eorum decipiebant ⟨*Np.;* excipiebant *codd.;* non excipiebant *Kran.; Db.; u. CC*⟩: 1, 58, 1;) Pompeius suis praedixerat, ut ⟨ne *Nhl*⟩ Caesaris impetum exciperent neue ⟨c⟩ se loco mouerent: 3, 92, 1; ¶ (milites) paulisper intermitterent proelium ac tantum modo tela missa exciperent: III 5, 3; (Pompeiani) et tela missa exceperunt et impetum legionum tulerunt et ordines ⟨c⟩ conseruarunt: 3, 93, 2; ¶ uada: III 13, 1 *u.* decessum; ¶ quae (sublicae) pro ariete subiectae et cum omni opere coniunctae uim fluminis exciperent: IV 17, 9.

E. = **succedere, subesse, prope abesse: a):** hanc (legionem) rursus XIII. legionis cohortes exceperunt: VII 51, 2; ut . . . alios alii ⟨*om.* β⟩ deinceps exciperent integrique et recentes defetigatis succederent: V 16, 4; hunc Labienus excepit et . . . inquit: 3, 87, 1.

b): suberant enim montes atque a milibus passuum V itinera difficilia atque angusta excipiebant: 1, 65, 3; ¶ V milia passuum proxima intercedere ⟨c⟩ itineris campestris, inde excipere loca aspera et montuosa: 1, 66, 4.

c): utrimque clamore sublato excipit rursus ex uallo ⟨c⟩ atque omnibus munitionibus clamor: VII 88, 2; ¶ re cognita tantus luctus excepit, ut urbs ab hostibus capta eodem uestigio uideretur: 2, 7, 3.

excito. A. = **erigere, constituere:** turribus autem excitatis tamen has altitudo puppium . . . superabat: III 14, 4; noctu ex ⟨ea β⟩ materia, quam munitionis causa comportauerant ⟨c⟩, turres admodum ⟨*CC*⟩ centum XX excitantur incredibili celeritate: V 40, 2; in quarta quaque earum (ratium) turres binorum tabulatorum excitabat, quo commodius ab impetu nauium incendiisque defenderet: 1, 25, 10.

B. = **incitare; a) alqd** (= **augere**); **α) propr.:** alii . . . picem reliquasque ⟨c⟩ res, quibus ignis excitari potest, fundebant: VII 24, 4.

β) trsl.: cum . . . minus opinione sua (Coelius) efficeret ⟨c⟩, ad hominum excitanda studia . . . (leges) duas promulgauit: 3, 21, 1.

b) alqm (= **incendere**); **α) alqa re:** (Massilienses) omnium seniorum, matrum familiae, uirginum precibus et fletu excitati, ⟨ut *add. nonn. Oud.?*⟩ extremo tempore ciuitati subuenirent, non minore animo ac fiducia . . . naues conscendunt: 2, 4, 3; ¶ equitum praefectos cohortatus, ut magnis praemiis pollicitationibusque suos excitarent: III 26, 1; tantis excitati praemiis et sua sponte multi in disciplinam conueniunt et a parentibus propinquisque mittuntur: VI 14, 2; excitari se Auaricensibus praemiis neque commissurum, ut prius quisquam murum ascenderet: VII 47, 7; ¶ pastoresque Domitii ⟨*Db., Cobet;* indomiti *codd.; Np., Dt.*⟩ spe libertatis excitati sub oculis domini ⟨c⟩ suam probare operam studebant: 1, 57, 4; ¶ quorum studio et uocibus excitatus Caesar, etsi timebat . . ., conandum tamen atque experiendum iudicat: 1, 64, 4.

β) ad alqd: omnes fere Gallos nouis rebus studere et ad bellum mobiliter celeriterque excitari: III 10, 3; ¶ concurrunt ⟨c⟩ his auxiliis uisis; . . . atque omnium animi ad laetitiam excitantur: VII 79, 3; ¶ in primis hoc uolunt persuadere non interire animas, . . . atque hoc maxime ⟨*om.* β⟩ ad uirtutem excitari putant, metu mortis neglecto: VI 14, 5; utrosque et laudis cupiditas et timor ignominiae ad uirtutem excitabat ⟨*AQB²a(?)f;* excitabant *BM(a?)h; Np., Db.*⟩: VII 80, 5.

excludo. A. alqm: consensu omnium Antiochensium ciuiumque Romanorum . . . arcem ⟨c⟩ captam esse excludendi sui causa: 3, 102, 6; — Ambiorix copias suas iudicione non conduxerit . . . an tempore exclusus et repentino equitum ⟨c⟩ aduentu prohibitus . . . dubium est: VI 31, 1; diei tempore exclusus in posterum oppugnationem differt: VII 11, 5.

B. additur, unde alqs prohibeatur; a) alqo loco, alqa re: nauigatione: V 23, 5 *u.* **b)**; ¶ si Apolloniam Oricumque oppugnare et se ⟨si *NOz*⟩ omni maritima ora excludere conaretur: 3, 78, 4; ¶ (prouincia: VII 55, 9 *u.* **b)** ab re frumentaria;) ¶ re frumentaria *ib. u. ib.;* ¶¶ ipse (Coelius) . . .

patefactis consiliis exclusus Capua . . . consilio destitit: 3, 21, 5.

b) ab alqa re: Numidae . . . (nostros) ad ordines suos se recipientes circumibant et ab acie excludebant: 2, 41, 6; ¶ ne anni tempore a ⟨*om.* β⟩ nauigatione excluderetur, quod aequinoctium suberat: V 23, 5; ¶ equitatum omnibus locis . . . ostentare coeperunt, si ab ⟨*om.* β⟩ re frumentaria Romanos excludere † aut adductos inopia in prouinciam ⟨in prou. *Nicasius Ellebodius;* prouincia β; ex prouincia α⟩ expellere ⟨excludere β⟩ possent: VII 55, 9.

excogito: [omnia excogitantur, quare nec sine periculo maneatur et languore militum et uigiliis periculum augeatur ⟨*haec del. Paul; u. CC*⟩: V 31, 5;] — multa praeterea generatim ad auaritiam excogitabantur: 3, 32, 1.

excrucio: ipsos (ciues R.) crudeliter excruciatos (Litauiccus) interficit ⟨intercipit β⟩: VII 38, 9; ¶ producit seruos, quos in pabulatione . . . exceperat et fame uinculisque ⟨uinclisque β⟩ excruciauerat: VII 20, 9; ¶ de uxoribus . . . quaestionem habent et, si compertum est, igni ⟨igne β⟩ atque omnibus tormentis excruciatas interficiunt: VI 19, 3.

(**excubiae:** ut ad mare II ⟨*Forchh.;* nostrae *codd.; Np.*⟩ cohortes nonae legionis ⟨*c*⟩ excubuerant ⟨nostrae cohortis non. leg. excubiae erant *Madu.*⟩, accessere subito . . . Pompeiani: 3, 63, 6; ¶ ut omnis iuuentus, quae ⟨excubiis custodiisque *h. l. add. Kran.*⟩ in oppido remanserat omnesque superioris ⟨*c*⟩ aetatis cum liberis atque uxoribus † publicis custodiisque aut muro ad caelum manus ⟨*c*⟩ tenderent ⟨*u. CC*⟩: 2, 5, 3.)

excubitores: haec eadem (castella) noctu excubitoribus ac firmis praesidiis tenebantur ⟨detineb. β⟩: VII 69, 7.

excubo: cum animaduertissent ex ignibus nocte cohortes nostras ad munitiones excubare: 3, 50, 1; ut ad mare II ⟨*Forchh.;* III *Ciacc.;* n *e;* inter *O;* nostrae *z; Np.*⟩ cohortes nonae legionis ⟨nona legiones *a;* IX^{na} leg. *h;* noñ. leg. *l:* nona legione *f:* nonae legiōnes *O*⟩ excubuerant ⟨ut ad mare nostrae cohortis non. leg. excubiae erant *Madu.*⟩, accessere subito . . . Pompeiani: 3, 63, 6; — duas legiones in armis excubare iubet: VII 11, 6; quod instituto Caesaris semper duae ⟨*c*⟩ legiones pro castris excubabant ⟨-barunt β⟩ pluresque partitis temporibus erant in opere: VII 24, 5; ¶ custodiisque diligentius dispositis ipse (Bibulus) grauissima hieme in nauibus excubans: 3, 8, 4; — cum . . . Caesar ad opus consuetudine excubaret: VII 24, 2; ¶ (quibus rebus nostri usu docti haec reperiebant remedia, ut alio loco ignes facerent, * * * ⟨alio excubarent *add. uett. edd.*⟩: 3, 50, 2; ¶ hunc conspicatae naues, quae missu Bruti consuetudine cotidiana ad portum excubabant, sublatis ancoris sequi coeperunt: 2, 22, 3.

exculco: simul confirmandi et stabiliendi causa singuli ab infimo solo pedes ⟨tres *add.* β⟩ terra exculcabantur: VII 73, 7.

excursio: primo aduentu exercitus nostri crebras ex oppido excursiones faciebant: II 30, 1.

excursus: ut primus excursus uisque militum infringeretur aciesque distenderetur: 3, 92, 2.

excusatio: in se ⟨etiam *add. Na; edd.*⟩ aetatis excusationem nihil ualere, quod superioribus bellis probati ad † obtinendos exercitus euocentur ⟨*u. CC*⟩: 1, 85, 9; ¶ libenter Caesar petentibus Haeduis dat ueniam excusationemque accipit: VI 4, 3; ¶ sic triduum disputationibus excusationibusque ⟨excusati omnibusque *af*⟩ extrahitur: 1, 33, 3; ¶ pauca eiusdem generis addit cum excusatione Pompei coniuncta: 1, 8, 4.

excuso. A. alqm: prodit Libo atque ⟨*b*²*;* neque *Oz;* naue et *Gilbert*⟩ excusat Bibulum, quod is iracundia summa erat inimicitiasque habebat etiam priuatas cum Caesare. . . . ob eam causam conloquium uitasse, ne: 3, 16, 3; ¶ legati uenerunt, qui se de superioris temporis consilio excusarent, quod . . . bellum populo R. fecissent: IV 22, 1.

B. alqd: nam fortasse inopiam excusare et calamitatem aut propriam suam aut temporum queri . . . etiam mediocris est animi: 3, 20, 3.

exemplum. A. = *ἀπόγραφον, ἀντίγραφον:* tabulae testamenti unae . . . Romam ⟨*c*⟩ erant allatae, . . . alterae eodem exemplo relictae atque obsignatae Alexandriae proferebantur: 3, 108, 4.

B. = *παράδειγμα;* **a) obiect.:** Ariouistum . . . crudeliter imperare, obsides nobilissimi cuiusque liberos poscere et in eos omnia exempla cruciatusque edere: I 31, 12; ¶ atque haec superioris aetatis exempla ⟨exemplis *a*⟩ expiata Saturnini atque Gracchorum casibus docet: 1, 7, 5; ¶ cuius rei si exemplum non haberemus, tamen libertatis causa institui et posteris prodi pulcherrimum iudicarem ⟨*totum hoc enunt. om.* β⟩: VII 77, 13; ¶ nouum in re publica ⟨rem publicam *N*⟩ in-

troductum exemplum queritur, ut tribunicia intercessio armis notaretur atque opprimeretur ⟨*u. CC*⟩: 1, 7, 2.

b) abl.: negat se more et exemplo populi Romani posse iter ulli per prouinciam dare: I 8, 3; eodemque exemplo sentiunt totam urbem . . . muro turribusque circummuniri ⟨*c*⟩ posse: 2, 16, 2; milites docuit, quantum usum haberet . . . reliquis ciuitatibus huius urbis exemplo inferre terrorem et id fieri celeriter: 3, 80, 5.

c) c. praep.: lictoresque habent in urbe et ⟨*c*⟩ Capitolio priuati ⟨*Steph.;* priuatim *codd.*⟩ contra omnia uetustatis exempla ⟨*u. CC*⟩: 1, 6, 7.

exeo. Forma: exierunt: 1, 18, 2; exisse: VII 20, 10; exierat: 2, 39, 1; exisse(n)t: I 12, 5; 29, 1; VII 35, 1?; — 1, 64, 8 *(numquam* exiui, *sim.)* — exiri: 1, 67, 2; exeundum: 1, 69, 3.

A. additur a) unde exeatur; α) ex *u.* **ex** *p. 1167 (4 loc.).*

β) de: ciuitati persuasit, ut de finibus suis cum omnibus copiis exirent: I 2, 1.

γ) loco: nemo erat adeo tardus . . ., quin statim castris exeundum atque occurrendum putaret: 1, 69, 3; ¶ domo *u.* **domus** *p. 957 γ) (3 loc.).*

b) quo: neque sibi homines feros . . . temperaturos ⟨*c*⟩ existimabat, quin, cum omnem Galliam occupauissent, . . . in prouinciam exirent atque inde in Italiam contenderent: I 33, 4.

B. absol.: exit ⟨exiit *Q; Fr.*⟩ cum nuntio Crassus: V 46, 3; cum uterque utrimque perrexisset (*uel* exisset) exercitus, in conspectu fereque e regione Caesaris castra ponebat ⟨*sic Paul;* cum uterque utrimque exisset exercitus, in conspectu fereque e regione castris castra ponebant α; *Np., Fr.;* cum uterque utrique esset exercitui (exercitus *edd.*) in conspectu fereque e reg. castris castra poneret β; *rell. edd.; u. CC*⟩: VII 35, 1; Mandubii, qui eos oppido receperant, cum liberis atque uxoribus exire coguntur: VII 78, 3; neque exspectant, . . . ut de eorum imperio ad populum feratur, paludatique uotis nuncupatis exeunt. consules ⟨exeant consules *cod. Urs.;* exeunt consules *Oᵃ; u. CC*⟩: 1, 6, 6; Sulmonenses . . . portas aperuerunt uniuersique, et oppidani et milites, obuiam gratulantes Antonio exierunt: 1, 18, 2; ut . . . eos, qui de tertia uigilia exissent, ante horam diei VIIII. consequerentur: 1, 64, 8; alii, quod pridie noctu conclamatum esset *in* Caesaris castris, argumenti sumebant loco non posse clam exiri ⟨exire *l*[1]⟩: 1, 67, 2; omnes copiae paucis praesidio relictis cohortibus exeunt rectoque ad Hiberum itinere contendunt: 1, 69, 4; Curio cum omnibus copiis quarta uigilia exierat cohortibus V castris praesidio relictis: 2, 39, 1.

Aduerb.: clam: VII 20, 10; 1, 67, 2; obuiam: 1, 18, 2; statim: 1, 69, 3; utrimque: VII 35, 1.

exequor *u.* **exsequor.**

exerceo. A. = καταπονεῖν (fatigare): quid ergo? Romanos ⟨β; romanorum animos α⟩ in ⟨*om. AQ*⟩ illis ulterioribus munitionibus animine ⟨β; sine α; *Fr.*⟩ causa cotidie exerceri putatis? VII 77, 10; — **(**reliquam partem exercitus, quod paulo aberat longius, non putat exspectandam ⟨exercendam β⟩: V 46, 4.**)**

B. = ἀσκεῖν, γυμνάζειν: Indutiomarus nihilo minus copias cogere, exercere . . . coepit: V 55, 3; — ea iuuentutis exercendae ac desidiae minuendae causa fieri praedicant: VI 23, 6; — nauesque triremes duas . . . per causam exercendorum remigum ad fauces portus prodire iussit: 3, 24, 1; ¶ genus hoc erat pugnae, quo se Germani exercuerant: I 48, 4; hoc se labore durant adulescentes atque hoc genere uenationis ⟨se *add. Aim.; Plugg.*⟩ exercent: VI 28, 3.

exercitatio. Ablat.; a): factum est . . . uirtute militum et superiorum pugnarum exercitatione, ut . . . (hostes) statim terga uerterent: III 19, 3; quae res et cibi genere et cotidiana exercitatione et libertate uitae . . . et uires alit et immani corporum magnitudine homines efficit: IV 1, 9; [leuitate armorum et cotidiana exercitatione nihil his ⟨α; ex his β⟩ noceri posse ⟨*haec omnia del. Paul*⟩: V 34, 4.]

b): haec (iumenta) cotidiana exercitatione summi ut sint laboris efficiunt: IV 2, 2; tantum usu cotidiano et exercitatione ⟨excitatione *BM*⟩ efficiunt, uti: IV 33, 3; tanta erat horum exercitatione celeritas, ut iubis subleuati equorum ⟨*CC*⟩ cursum adaequarent: I 48, 7.

c): qui . . . (Germanos) incredibili uirtute atque exercitatione in armis esse praedicabant: I 39, 1.

exercitatus. A. posit.: neque multum Albici nostris uirtute cedebant, homines asperi et montani et ⟨*om. edd.*⟩ exercitati in armis: 1, 57, 3; ¶ quod superioribus proeliis exercitati (milites) quid fieri oporteret . . . ipsi sibi praescribere . . . poterant: II 20, 3; nostri milites . . . usu periti ac superioribus pugnis exercitati sua sponte cursum represserunt: 3, 93, 1; ¶ (nostri) minus exercitatis remigibus minusque peritis gubernatoribus utebantur: 1, 58, 3.

B. superl.: quod duas Hispanias bellicosissimorum hominum peritissimis atque exercitatissimis ducibus pacauissent: 3,73,3; ¶ quid inuicti Germani, exercitatissimi in armis, ... uirtute possent: I 36,7.

exercitus. A. subiect.; a): (abesse: II 13,2 *u.* G. d) α); V 46,4 *u.* E. pars;) ¶ at exercitus Afranii omnium rerum abundabat copia: 1,49,1; Caesaris exercitus ... commeatus omni genere praeter frumentum abundabat: 3,49,6; ¶ (accedere: IV 11,6 *u.* G. d) α);) ¶ (accipere: 1,71,1 *u.* posse; 1,85,2 *u.* praestare;) ¶ adesse: VI 41,2 *u.* G. d) α); ¶ cum intellegerent et posse et audere populi Romani exercitum Rhenum transire: IV 16,1; ¶ quibuscumque exercitus dicto audiens non fuerit: I 40,12; audiente utroque exercitu loquitur Afranius: 1,84,3; ¶ ne iniussu suo concurreret (exercitus): 3,89,4; ¶ huc omnes suas fortunas exercitus Romanorum contulit: VI 35,8; ¶ conseruare: 1,85,2 *u.* praestare; ¶ (deperire: 3,87,3 *u.* E. pars;) ¶ noli, inquit, existimare, Pompei, hunc esse exercitum, qui Galliam Germaniamque deuicerit: 3,87,2; ¶ omnemque exercitum discessisse cognoscunt: VI 35,7; ¶ numquam ante hoc tempus exercitum populi Romani Galliae prouinciae finibus egressum ⟨fines ingressum β⟩: I 44,7; ¶ (alienum esse: 2,27,2 *u.* E. animi;) — audientem esse: I 40,12 *u.* audire; — causae esse: 3,72,2 *u.* C. abscidere; — esse in conspectu: VII 35,1 *u.* exire; ¶ cum uterque utrimque exisset ⟨*uel* perrexisset *Paul*⟩ exercitus, in conspectu fereque e regione Caesaris ⟨*Paul;* castris α; *Np., Fr.*⟩ castra ponebat ⟨*Paul;* ponebant α; *Np., Fr.;* cum uterque utrique esset exercitui ⟨exercitus *edd.*⟩ in conspectu fereque e reg. castr. c. poneret β; *rell. edd.; u. CC*⟩: VII 35,1; ¶ (ferre: 3,72,2 *u.* C. abscido;) ¶ habere: 1,85,2 *u.* praestare; ¶ populi Romani exercitum hiemare atque inueterascere in Gallia moleste ferebant: II 1,3; ¶ (ingredi: I 44,7 *u.* egredi;) ¶ (interficere: 2,35,6 *u.* C. reducere;) ¶ (interire: V 38,3 *u.* E. pars;) ¶ inueterascere: II 1,3 *u.* hiemare; ¶ idem omnis exercitus iurat: 3,13,4; ¶ cum Cimbris et Teutonis a C. Mario pulsis non minorem laudem exercitus quam ipse imperator meritus uidebatur: I 40,5; ¶ neque nostros exercitus propter frumenti ⟨*c*⟩ inopiam diutius apud se morari posse confidebant: III 9,5; ¶ pergere: VII 35,1 *u.* exire; ¶ (peruenire: 1,31,1; 3,41,1 *u.* G. d) α);) ¶ (castra ponere: VII 35,1 *u.* exire; ¶ posse: I 40,9 *u.* C. capere; III 9,5 *u.* morari; IV 16,1 *u.* audere; tanto sub oculis accepto detrimento perterritum exercitum sustinere non posse: 1,71,1; 3,56,2 *u.* C. instruere; 3,72,2 *ib.* abscido;) ¶ (officium suum praestitisse) exercitum suum, qui iniuria etiam accepta suisque interfectis quos in sua potestate habuerit conseruarit et texerit: 1,85,2; ¶ (proficisci: 1,25,2; 2,24,1; 3,41,1 *u.* G. d) α);) ¶ pugnare: I 46,4 *u.* C. a) inicere; ¶ se recipere: VII 20,12 *u.* C. recipere; ¶ (sarcire: 3,74,2 *u.* D. a) incedere;) ¶ cum reliquum exercitum subsequi crederet: VI 31,1; ¶ (superesse: V 55,1; 3,87,3 *u.* E. pars;) ¶ sustinere: 1,71,1 *u.* posse; ¶ tegere: 1,85,2 *u.* praestare; ¶ transire: IV 16,1 *u.* audere; ¶ Massilienses ... auxiliis prouinciarum et exercituum desperatis, quos in Caesaris potestatem uenisse cognouerant, sese dedere ... constituunt: 2,22,1; opus esse in conspectum ⟨*c*⟩ exercitum ⟨exercitui *Pluyg.; an* exercitus?⟩ uenire et ⟨*c*⟩ conloquendi dare facultatem: 2,27,3; (3,33,1 *u.* G. d) α);) subito exercitus regius equitatusque omnis uenire Alexandriam nuntiatur: 3,109,1; ¶ uideri: I 40,5 *u.* mereri; ¶ at Caesaris exercitus optima ualetudine summaque aquae copia utebatur: 3,49,6; ¶ (uulnerare: 2,35,6 *u.* C. reducere.)

b) a c. pass.: cum paene inaedificata ⟨aedif. *O*⟩ in ⟨*CC*⟩ muris ab exercitu nostro moenia uiderentur ac telum manu coiceretur: 2,16,2; — nullam in partem ab exercitu Curionis fit significatio: 2,28,4; — omnes enim colles ac loca superiora ... ab exercitu tenebantur: III 14,9.

c) abl. abs.: audiente exercitu: 1,84,3 *u.* a) audire; ¶ ut ... neque incolumi exercitu Germanos castra oppugnaturos fuisse contenderent: VI 41,3; ¶ (Ariouistus) exercitu suo praesente conclamauit: I 47,6.

B. praedic.: 3,87,2 *u.* A. a) deuincere.

C. obiect.: abducere: 1,85,11 *u.* habere; ¶ non abscisum ⟨abscissum *V*⟩ in duas partes exercitum, cum altera ⟨alter *O*⟩ alteri auxilium ferre non posset, causae fuisse cogitabant: 3,72,2; ¶ Litauiccus accepto exercitu ... conuocatis subito militibus ... inquit: VII 38,1; 2,42,4 *u.* amittere; ¶ ne omni pacata Gallia ad eos exercitus noster adduceretur: II 1,2; arbitratus id bellum celeriter confici posse eo exercitum adduxit ⟨duxit β⟩: III 28,1; ¶ summa difficultate rei frumen-

tariae adfecto exercitu ... usque eo, ut complures dies frumento milites caruerint, (tamen): VII 17, 3; ¶ Caesar Antonii exercitu coniuncto ⟨*an* adiuncto?⟩ deducta Orico legione ... temptandas sibi prouincias ... existimabat: 3, 34, 1; ¶ sed eos exercitus, quos contra se multos iam annos aluerint, (se) uelle dimitti: 1, 85, 5; ¶ numquam se amisso exercitu, quem a Caesare fidei commissum acceperit ⟨-rat *Oh*[1]⟩, in eius conspectum reuersurum: 2, 42, 4.

hac ⟨*c*⟩ (ratione) ne ipsum quidem sperare nostros exercitus capi posse: I 40, 9; ¶ circumdare: 1, 71, 1 *u.* perterrere; ¶ ex quibus (ciuitatibus) exercitum magnasque copias coegerat: III 17, 2; his suppliciis celeriter coacto exercitu Lucterium ... cum parte copiarum in Rutenos mittit: VII 5, 1; praesidiis omnibus deductis ... coactoque in unum locum exercitu contionem apud milites habuit: 3, 73, 1; ¶ exercitum cum militari more ad pugnam cohortaretur suaque in eum perpetui temporis officia praedicaret, in primis commemorauit, testibus se militibus uti posse ...: 3, 90, 1; ¶ committere: 2, 42, 4 *u.* amittere; ¶ quae res omnium rerum copia compleuit exercitum: 2, 25, 7; ¶ nuntiauerunt manus cogi, exercitum ⟨exercitus *B*[2]β⟩ in unum locum conduci: II 2, 4; ¶ confecto iam labore exercitu ⟨-tum *f*⟩ XVI milium spatio constitit ⟨constituit *f*⟩: 2, 41, 1; ¶ interea ueterem exercitum ⟨uetere exercitu *Elberl.*⟩, duas Hispanias confirmari ..., auxilia, equitatum parari ... nolebat: 1, 29, 3; ¶ coniungere *u.* **coniungo** *p. 652* B. a) *(4 loc.)*; ¶ Caesar exercitum ... in Aulercis Lexouiisque, reliquis item ⟨in *add.* β⟩ ciuitatibus ... in hibernis conlocauit: III 29, 3; coactus est aliter ac superioribus annis exercitum in hibernis conlocare legionesque in plures ciuitates distribuere: V 24, 1; loco idoneo et occulto omnem exercitum equitatumque conlocauit: 3, 38, 1; ¶ ante ... quam dilectus tota Italia habiti et exercitus conscripti essent, quo praesidio ...: 1, 2, 2; ¶ (Pompeius) sic ⟨*c*⟩ pro castris exercitum constituebat, ut tertia acies uallum contingeret, omnis ... exercitus ... protegi posset: 3, 56, 2; ¶ cuius opera sine uestro sanguine tantum exercitum uictorem fame ⟨paene *add.* β; *Schn.*⟩ consumptum uidetis: VII 20, 12; ¶ continere *u.* **contineo** *p. 711* αα) *(3 loc.)*; ¶ neque exercitum sine magno commeatu atque molimento ⟨*c*⟩ in unum locum contrahere (se) posse ⟨*u. CC*⟩: I 34, 3; consilia inibat, quem ad modum ... rursus omnem exercitum contraheret ⟨-here *AQB*⟩: VII 43, 5.

dare: IV 22, 5 *u.* deducere; ¶ nisi decedat atque exercitum deducat ⟨ducat *A*[1]⟩ ex his regionibus: I 44, 11; maturius paulo, quam tempus anni postulabat, in hiberna in Sequanos exercitum deduxit: I 54, 2; reliquum exercitum ... Sabino et ... Cottae legatis in Menapios ... ducendum ⟨deducendum β⟩ dedit: IV 22, 5; ut, si qui etiam ⟨etiam *ante uocem* deducto *transponit Ciacc.*⟩ in praesentia se occultassent, tamen his deducto exercitu rerum omnium inopia pereundum uideretur: VI 43, 3; statuisse imperatorem ... triduo exercitum deducere ⟨prodeducere *M*[1]; producere *B*[1]⟩: VII 20, 11; ¶ (ut) insolitum ad laborem Pompei exercitum cotidianis itineribus defatigaret: 3, 85, 2; ¶ alius deleto exercitu atque imperatore uictores barbaros uenisse contendit: VI 37, 7; quo minus omnis deleretur exercitus: 3, 70, 1; ¶ deportare: V 23, 2 *u.* reportare; 1, 27, 1 *u.* E. pars; ¶ iurent ⟨*c*⟩ omnes se exercitum ducesque non deserturos neque prodituros: 1, 76, 2; ¶ qui (inimici) ... omnia permisceri mallent quam imperium exercitusque dimittere: 1, 32, 5; *u. praeterea* **dimitto** *p. 917 (12 loc.)*; ¶ Caesar omni exercitu ad utramque partem munitionum ⟨*c*⟩ disposito ... equitatum ex castris educi ⟨*c*⟩ ... iubet: VII 80, 1; ¶ distribuere: III 10, 3 *u.* partiri; ¶ exercitum in duas partes diuisit: VII 34, 1; ¶ ducere *u.* **duco** *p. 963 (9 loc.)*.

(Caesar ... omnes copias castris educit magnoque circuitu nullo certo itinere exercitum ducit ⟨*Ald.*; educit *codd.*⟩: 1, 68, 1;) tertia inita uigilia silentio exercitum eduxit et se in antiquas munitiones recepit: 3, 54, 2; Caesar meridiano fere tempore signo profectionis dato exercitum educit: 3, 76, 3; *u. praeterea* **educo** *p. 991 (4 loc.)*: ¶ quae res in dies confirmatiorem eius exercitum efficiebat: 3, 84, 2; ¶ exercitum a Pelusio ⟨*c*⟩ clam Alexandriam euocauit atque eundem Achillam ... omnibus copiis praefecit: 3, 108, 2; ¶ (exercere: V 46, 4 *u.* E. pars;) ¶ (expedire: 3, 77, 1 *u.* F. a) subire;) ¶ Caesar exposito exercitu ... cohortibus decem ad mare relictis et equitibus trecentis ... ad hostes contendit: V 9, 1; quibus regionibus exercitum exposuisset et quid militum transuexisset: 3, 29, 4; ¶ (exspectare: V 46, 4 *u.* E. pars.)

debere se suspicari simulata Caesarem amicitia, quod exercitum ⟨quod exercituum *Paul*; quem exercitum *Wesenb.*⟩ in Gallia habeat,

sui opprimendi causa habere: I 44, 10; neque nunc id (se) agere, ut ab illis abductum exercitum teneat ipse, . . . sed ne illi habeant, quo contra se uti possint: 1, 85, 11; sibi placere regem Ptolomaeum atque . . . Cleopatram exercitus, quos haberent, dimittere: 3, 107, 2.

reliquos eius exercitus impedirent: 3, 25, 3; ¶ instructo exercitu magis ut loci natura deiectusque ⟨c⟩ collis et necessitas temporis quam ut rei militaris ratio atque ordo postulabat, . . . certa subsidia conlocari . . . (non) poterant: II 22, 1; alteram ⟨c⟩ (partem) Camulogenus parato atque instructo exercitu tenebat: VII 59, 5; sic . . . exercitum constituebat, ut tertia acies uallum contingeret, omnis quidem instructus exercitus telis ex uallo abiectis ⟨CC⟩ protegi posset: 3, 56, 2; ¶ quorum in fines primum Romani exercitum introduxissent: II 10, 4; auxiliis equitatuque comparato . . . in Sotiatium ⟨c⟩ fines exercitum introduxit: III 20, 2; ¶ cunctae . . . praefecturae . . . eum recipiunt exercitumque eius omnibus rebus iuuant: 1, 15, 1.

sub iugum mittere: I 7, 4 *u.* pellere; hic pagus unus . . . L. Cassium consulem interfecerat et eius exercitum sub iugum miserat: I 12, 5.

etsi timebat tantae magnitudini ⟨c⟩ fluminis exercitum obicere: 1, 64, 4; 65, 2 *u.* reficere; ¶ in se ⟨etiam *add. Na; edd.*⟩ aetatis excusationem nihil ualere, quod ⟨CC⟩ superioribus bellis probati ad † obtinendos exercitus euocentur: 1, 85, 9; ¶ tantus subito timor omnem exercitum occupauit, ut non mediocriter omnium mentes animosque perturbaret: I 39, 1.

partiendum sibi ac latius distribuendum exercitum putauit: III 10, 3; partito exercitu T. Labienum cum legionibus tribus . . . proficisci iubet . . .: VI 33, 1; Scipionem eadem spes prouinciae atque exercituum impellit, quos se pro necessitudine partiturum cum Pompeio ⟨quae secum . . . partiturum Pompeium *Ciacc.*⟩ arbitratur ⟨c⟩: 1, 4, 3; ¶ memoria tenebat L. Cassium consulem occisum exercitumque eius ab Heluetiis pulsum et sub iugum missum: I 7, 4; ubi paucis ante annis L. Valerius Praeconinus legatus exercitu pulso interfectus esset: III 20, 1; (an uero non audistis) duos pulsos exercitus, duos superatos duces, duas receptas prouincias? 2, 32, 5; prius quam concurrerent acies, fore, uti exercitus Caesaris pelleretur ⟨*Ohl; om. af*⟩: 3, 86, 1; persuasi equitibus nostris, . . . ut . . . circumuenta ab tergo acie prius perturbatum exercitum ⟨*om. O*⟩ pellerent, quam a nobis telum . . . iaceretur: 3, 86, 3; ¶ (perducere: III 29, 3 *u.* reducere;) ¶ perterritum exercitum sustinere non posse praesertim circumdatum undique equitatu ⟨equitatum *Oaf*⟩: 1, 71, 1; perterrito etiam tum exercitu princeps Labienus procedit: 3, 13, 3; ¶ perturbare: 3, 86, 3 *u.* pellere; ¶ simili omnem exercitum inopia premi: VII 20, 11; ¶ prodere: 1, 76, 2 *u.* deserere; cuius (Pulionis) opera proditum exercitum C. Antonii demonstrauimus: 3, 67, 5; ¶ omnibus deinceps diebus Caesar exercitum in aciem aequum in locum produxit: 3, 56, 1; ¶ locis superioribus occupatis itinere exercitum prohibere conantur: I 10, 4; ut equitatum effugerent Caesaris praesidiisque in angustiis conlocatis exercitum itinere ⟨c⟩ prohiberent, ipsi . . . Hiberum copias traducerent: 1, 65, 4; ¶ protegere: 3, 56, 2 *u.* instruere.

quem (exercitum) turpiter se ex ⟨hac *add.* β; *Schn.*⟩ fuga recipientem ne qua ciuitas suis finibus recipiat a me prouisum est: VII 20, 12; ¶ uastatis omnibus eorum agris, uicis aedificiisque incensis Caesar ⟨*om.* β⟩ exercitum **reduxit** ⟨β; perduxit α⟩: III 29, 3; reducto exercitu partem ultimam pontis . . . rescindit: VI 29, 2; — — obsidibus acceptis exercitum reducit ad mare: V 23, 1; — — circiter meridiem exercitum in castra reduxit: I 50, 2; leui facto equestri proelio atque eo ⟨β; *Schn.*; *om. rell.*⟩ secundo in castra exercitum reduxit: VII 53, 2; Curio exercitum in castra reducit ⟨educit *a*⟩ suis omnibus praeter Fabium incolumibus, ex numero aduersariorum circiter DC interfectis ac mille uulneratis: 2, 35, 6; ubi illum suis locis se tenere animum aduertit ⟨c⟩, reducto in castra exercitu aliud sibi consilium capiendum existimauit: 3, 41, 2; — (Varus) terrore exercitus cognito . . . de tertia uigilia silentio exercitum in oppidum reducit: 2, 35, 7; — Vercingetorix rursus in Bituriges exercitum reducit ⟨reduxit β⟩: VII 9, 6; — — ut incolumem exercitum Agedincum reduceret cogitabat: VII 59, 4; — uastatis ⟨c⟩ regionibus ⟨c⟩ exercitum Caesar duarum cohortium damno Durocortorum Remorum reducit: VI 44, 1; ¶ Caesar Auarici ⟨c⟩ complures dies commoratus . . . exercitum ex labore atque inopia reficit ⟨*AQ*β; refecit *BM*; *edd.*⟩: VII 32, 1; Caesar in campis exercitum reficit ⟨*b*; refecit *Oz*⟩, ne defessum proelio obiciat: 1, 65, 2; ¶ exercitum traduxit frumentumque . . . et pecoris copiam nactus repleto his rebus exercitu iter in ⟨c⟩ Senones ⟨c⟩ facere instituit: VII 56, 5; ¶ duobus commeatibus exercitum reportare ⟨deportare β⟩ instituit ⟨c⟩: V 23, 2.

timore adducti, . . . sollicitato exercitu regio ne ⟨ne soll. exerc. regionem *O*⟩ Pompeius Alexandriam Aegyptumque occuparet: 3, 104, 1.

exercitum Caesaris uiarum difficultates tardabant, Afranii copias equitatus Caesaris insequens morabatur: 1, 70, 1; ¶ quod . . . grauis autumnus in Apulia . . . ex saluberrimis Galliae et Hispaniae regionibus omnem exercitum ualetudine temptauerat: 3, 2, 3; ¶ tenere: 1, 85, 11 *u.* habere; ¶ pontem in Arare faciendum curat atque ita exercitum traducit: I 13, 1; flumen Axonam . . . exercitum traducere maturauit: II 5, 4; id sibi contendendum (*i. e.* pontem faciendum) aut aliter non traducendum exercitum existimabat: IV 17, 2; diebus decem . . . omni opere ⟨ponte β⟩ effecto exercitus traducitur: IV 18, 1; omnibus rebus iis ⟨*c*⟩ confectis, quarum rerum causa traducere exercitum constituerat: IV 19, 4; paulum ⟨*c*⟩ supra eum locum, quo ante exercitum traduxerat, facere pontem instituit: VI 9, 3; exercitum Ligerim ⟨*c*⟩ traducit atque in Biturigum fines peruenit: VII 11, 9; ad flumen Elauer pontem ⟨*c*⟩ reficit eoque exercitum ⟨(ef)fecit exercitumque β⟩ traducit ⟨traduxit β⟩: VII 53, 4; uadoque per equites inuento . . . disposito equitatu, qui uim fluminis refringeret ⟨*c*⟩, . . . incolumem exercitum traduxit: VII 56, 4; refecto ponte . . . (Labienus) exercitum traducit et . . . ad Lutetiam iter facere coepit: VII 58, 5; eundem (Curionem) . . . protinus in Africam traducere exercitum iubet: 1, 30, 2; magnoque numero iumentorum in flumine supra atque infra constituto traducit exercitum: 1, 64, 6; traducto incolumi exercitu copias instruit: 1, 64, 7; an paenitet uos, quod saluum atque incolumem exercitum nulla omnino naue desiderata traduxerim? 2, 32, 12; tertio die prima luce exercitum uado traducit et . . . copias . . . instruit: 3, 37, 1; traductoque exercitu flumen Genusum ueteribus suis in ⟨*c*⟩ castris . . . consedit militesque . . . continuit: 3, 76, 1; ¶ si forte Pompeius uacuam existimans Italiam eo traiecisset exercitum: 3, 29, 3; ¶ exercitus equitatusque equitibus Romanis administrantibus . . . celeriter transmittitur: VII 61, 2; ¶ exercitum modo Rhenum transportaret: IV 16, 6; nauium magnam copiam ad transportandum exercitum pollicebantur: IV 16, 8; quibus (longis nauibus) Caesar exercitum transportandum curauerat ⟨*u. CC*⟩: IV 29, 2.

D. dat.: a) pendet ex uerbis: quae res magnas difficultates exercitui Caesaris attulit: I, 18, 3; ¶ tribusque horis [noctis] exercitui ad quietem datis castra . . . mouet ⟨*c*⟩: VII 41, 1; (facultatem dare: 2, 27, 3 *u.* **A. a)** uenire;) Caesari ad . . . stipendium exercitui dandum . . . necesse erat adire ⟨*c*⟩ Apolloniam: 3, 78, 1; ¶ deesse: 3, 96, 2 *u.* obicere; ¶ ex reliquis captiuis toto ⟨toti *Whitte*[3]⟩ exercitui ⟨exercitu *Nk; Scal.*⟩ capita singula praedae nomine distribuit: VII 89, 5; a tribunis militum centurionibusque mutuas pecunias sumpsit; has exercitui distribuit: 1, 39, 3; ¶ quo propter paludes exercitui aditus non esset: II 16, 5; ¶ (auxilium ferre: 3, 72, 2 *u.* **C.** abscidere;) ¶ simul tertiae aciei totique exercitui imperauit, ne iniussu suo concurreret: 3, 89, 4; ¶ exercitui ⟨exercitu *Np.*⟩ quidem omni tantus incessit ex incommodo dolor tantumque studium infamiae sarciendae, ut: 3, 74, 2; ¶ tantusque terror incidit ⟨incessit *Ciacc.*⟩ eius exercitui ⟨*O;* exercitus *Nx*⟩, . . . ut: 3, 13, 2; ¶ multo maior alacritas studiumque pugnandi maius exercitui iniectum est: I 46, 4; ¶ biduum supererat, cum exercitui frumentum metiri oporteret: I 23, 1; ¶ hi miserrimo ac patientissimo ⟨*Ald.;* potentissimo *codd.*⟩ exercitu ⟨exercitui *O*[2]*; Db.*⟩ Caesaris luxuriem obiciebant, cui semper ⟨*aut delend. aut* saepe *scribend. censet Vielh.*⟩ omnia ad necessarium usum defuissent: 3, 96, 2; ¶ praeesse autem suo nomine (Scipionem) exercitui: 3, 57, 3; ¶ frumentoque exercitui ⟨exercitu *af*⟩ prouiso . . . in Italiam . . . profectus est: VI 44, 3; ¶ quo minore periculo undique frumentum commeatumque exercitui supportare posset: 3, 43, 2; quod omnem apparatum belli . . . ibi conlocauerat frumentumque exercitui nauibus supportabat: 3, 44, 1.

b) pendet ex subst.: esse in conspectu: VII 35, 1 *u.* **A. a)** exire; — (in conspectum uenire exercitui: 2, 27, 3 *u.* **A. a)** uenire;) ¶ his Caesar imperat obsides XL frumentumque exercitui Mandubraciumque ad eos mittit: V 20, 4; *cf.* **a)** prouidere, supportare.

c) pendet ex adiect.: qui tamen pares esse nostro exercitui non potuerint: I 40, 7.

E. genet.: primo aduentu exercitus nostri crebras ex oppido excursiones faciebant: II 30, 1; aduentu nostri exercitus perterriti: V 3, 5; **(**ut ad mare II ⟨*c*⟩ cohortes nonae legionis excubuerant, accessere ⟨*del. E. Hoffm.*⟩ subito prima luce Pompeiani ⟨exercitus aduentus extitit *add. NOx; E. Hoffm.; del. Np.; u. CC*⟩: 3, 63, 6;**)** ¶ castrorum autem mutatio quid habet nisi . . . desperationem omnium et alienationem exercitus? 2, 31, 4; quae de exercitus alienatione dicuntur: 2, 31, 5; ¶ totius exercitus animos alienos esse a Curione: 2, 27,

2; ¶ Caesarem uel auctoritate sua atque exercitus uel recenti uictoria . . . deterrere posse: I 31, 16; ¶ auxiliis prouinciarum et exercituum desperatis: 2, 22, 1; ¶ (erant milia) euocatorum circiter duo, quae ex beneficiariis superiorum exercituum ad eum conuenerant ⟨*c*⟩: 3, 88, 4; ¶ quasi non et ⟨*c*⟩ felicitas rerum gestarum exercitus ⟨*del. Koch*⟩ beneuolentiam imperatoribus et res aduersae odia colligant ⟨*c*⟩: 2, 31, 3; ¶ eodemque die Antiochiae . . . bis tantus exercitus clamor et signorum sonus exauditus est, ut: 3, 105, 3; ¶ Curio . . . uniuersi exercitus conclamatione imperator appellatur: 2, 26, 1; ¶ inter duas acies tantum erat relictum spatii, ut satis esset ad concursum utriusque ⟨utrisque *a*⟩ exercitus: 3, 92, 1; ¶ ut paene in conspectu exercitus nostri agri uastari, liberi eorum in seruitutem abduci, oppida expugnari non debuerint: I 11, 3; quod in conspectu Caesaris atque omnis exercitus res gerebatur: III 14, 8; omnesque ab eis circumuenti in conspectu utriusque exercitus interficiuntur: 1, 70, 5; 2, 27, 3 *u.* **A. a)** uenire; ¶ (consuetudo: II 17, 2 *u.* iter;) ut instituta ratio et consuetudo exercitus Romani postulabat: VI 34, 6; ¶ satis esse magna utrimque incommoda accepta . . .: *se* . . . detrimento Africani ⟨*c*⟩ exercitus tanto: 3, 10, 5; ¶ Scipio discessu exercituum ⟨exercitum *ah;* exercitus *NOl*⟩ ab ⟨*c*⟩ Dyrrachio cognito Larisam legiones adduxerat: 3, 80, 4; ¶ hoc idem fere atque eadem de causa Pompeiani exercitus duces faciebant: 1, 40, 2; ¶ sese suas exercitusque fortunas in dubium non deuocaturum: VI 7, 6; ¶ fuga totius exercitus procul animaduersa: 2, 42, 5; ¶ post eas totius exercitus impedimenta conlocarat: II 19, 3; ubi prima impedimenta nostri exercitus ab iis . . . uisa sunt: II 19, 6; quod ibi impedimenta exercitus . . . relinquebat: V 47, 2; totius exercitus impedimenta ad Labienum in Treueros mittit: VI 5, 6; duabus Agedinci legionibus atque impedimentis totius exercitus relictis: VII 10, 4; huc Caesar . . . suorum atque exercitus impedimentorum magnam partem contulerat: VII 55, 2; reuertitur Agedincum, ubi impedimenta totius exercitus relicta erant ⟨ubi . . . erant *del. Paul*⟩: VII 62, 10; ut . . . impedimenta totius exercitus cohortesque in castris relictas seruare non possent: 1, 70, 2; ¶ an non uti corporis uulnera, ita exercitus incommoda sunt tegenda? 2, 31, 6; ¶ hi bona locupletum diripere . . . uetere quodam Alexandrini exercitus instituto consuerant: 3, 110, 5; ¶ ne committeret, ut is locus . . . ex . . . internecione exercitus nomen caperet: I 13, 7; ¶ eorum dierum consuetudine itineris nostri exercitus perspecta: II 17, 2; ¶ illius denique exercitus milites (officium suum praestitisse): 1, 85, 2; ¶ tantum esse nomen ⟨apud eos *add.* β⟩ atque opinionem eius exercitus ⟨exercitus Romani β⟩ Ariouisto pulso: IV 16, 7; ¶ odia: 2, 31, 3 *u.* beneuolentia; ¶ opinio: IV 16, 7 *u.* nomen; ¶ magnamque partem exercitus interisse demonstrat: V 38, 3; reliquam partem exercitus, quod paulo aberat longius, non putat exspectandam ⟨exercendam β⟩: V 46, 4; quin . . . magna parte exercitus nostri interfecta multo minorem superesse dicerent partem: V 55, 1; perterritisque hostibus, quod equitatu, qua maxime parte exercitus confidebant ⟨*Lips.;* quo maxuma p. exerc. confidebat α; quo maxime confidebant β⟩, erant pulsi: VII 68, 3; repperit consules Dyrrachium profectos cum magna parte exercitus: 1, 25, 2; quae (naues) priorem partem exercitus eo deportauerant: 1, 27, 1; parte circiter tertia exercitus eo biduo dimissa duas legiones suas antecedere, reliquas subsequi iussit: 1, 87, 4; ibi reliqua pars exercitus dimissa est: 1, 87, 5; (3, 72, 2 *u.* **C.** abscidere;) perexigua pars illius exercitus superest; magna pars deperiit: 3, 87, 3; ¶ magna . . . totius exercitus perturbatio facta est: IV 29, 3; ¶ postulauit etiam L. Afranium proditionis exercitus Acutius ⟨*c*⟩ Rufus apud Pompeium: 3, 83, 2; ¶ ut simul Domitiani exercitus puluis cerneretur et primi antecursores Scipionis uiderentur: 3, 36, 8; ¶ ratio: VI 34, 6 *u.* consuetudo; ¶ quae tamen ex parte res ad salutem exercitus pertinebat: VI 34, 3; ita in ⟨*c*⟩ exiguo tempore magnoque casu totius exercitus salus constitit: 3, 14, 3; ¶ Lentulus . . . spe exercitus ac prouinciarum . . . mouetur: 1, 4, 2; 4, 3 *u.* **C.** partiri; ¶ magnamque res diligentiam requirebat non in summa exercitus tuenda, . . . sed in singulis militibus conseruandis: IV 34, 3; etsi aliquo accepto detrimento, tamen summa exercitus salua locum, quem petant, capi posse: 1, 67, 5; ¶ sic uocibus consulis, terrore praesentis ⟨*spurium iudicat Dauis.*⟩ exercitus . . . plerique compulsi . . . Scipionis sententiam sequuntur: 1, 2, 6; (Varus) terrore exercitus cognito . . . exercitum in oppidum reducit: 2, 35, 7.

(quod exercituum: I 44, 10 *u.* **C.** habere.)

F. ablat.; a): ne duobus circumcluderetur exercitibus: 3, 30, 7; ¶ se suis copiis suoque exercitu illis regna conciliaturum

confirmat: I 3, 7; ¶ (confirmare uetere exercitu Hispanias: 1, 29, 3 *u.* C. confirmare;) ¶ Caesarem duobus exercitibus et locorum angustiis facile intercludi posse frumentoque probiberi: 1, 17, 1; quibus interclusis exercitu ⟨ab exercitu *praeferend. uidetur Ciacc.*⟩ Caesaris auxilium ferri nulla ratione poterat: 1, 70, 2; ¶ prohibere: 1, 17, 1 *u.* intercludere; ¶ ut, si qua esset imposita dimicandi necessitas, subitum casum expedito exercitu ⟨exercitus *a*⟩ subiret: 3, 77, 1; ¶ tenere: VII 59, 5 *u.* C. instruere; qui (Larisaei) magnis exercitibus Scipionis tenebantur ⟨qui magnis coerciti copiis Scip. ten. *Madu.*; *u.* CC⟩: 3, 81, 2; ¶ uti: 1, 85, 11 *u.* C. habere.

b): toto exercitu distribuit: VII 89, 5 *u.* **D. a)** distribuere; ¶ (exercitu omni incessit dolor: 3, 74, 2 *ib.* incedere.)

c): neque se . . . rem publicam alterutro exercitu priuare uoluisse: 3, 90, 3.

G. c. praep.; a) ab: Caesar . . . per causam supplementi equitatusque cogendi ab exercitu discedit, Brutum adulescentem his copiis praeficit ⟨*c*⟩: VII 9, 1; ut omnes ab exercitibus discederent: 1, 9, 3; ¶ ut Caesar ab exercitu intercludatur: VII 1, 6.

b) ad: ipse, cum primum per anni tempus potuit, ad exercitum contendit: III 9, 2; si ipse ad exercitum contenderet: VII 6, 4; magnisque itineribus (Fabius) ad exercitum Afranii contendit: 1, 37, 3; ¶ consuetudo eorum omnium est, ut sine utribus ⟨*b*; *Ald.*; utrisque *Oz*⟩ ad exercitum non eant: 1, 48, 7; ¶ totam hiemem ipse ad exercitum manere decreuit: V 53, 3; ¶ qua ratione ad exercitum peruenire posset: VII 6, 2; ubi hostes ad legatos exercitumque peruenerunt, uniuersi se . . . proiciunt: 2, 12, 2 (*Np.* 3); ¶ maturius quam consuerat ⟨*c*⟩ ad exercitum proficiscitur: IV 6, 1; atque inde ad exercitum proficiscitur: V 2, 1; ¶ quos (legatos) Caesar ad exercitum reliquerat: VII 5, 3; ¶ hostes . . . ad legatos atque exercitum supplices manus tendunt: 2, 11, 4 (*Np.* 12, 1); ¶ ipse, cum primum pabuli copia esse inciperet, ad exercitum uenit: II 2, 2; (eo (*i. e.* ad exercitum) cum uenisset, ea, quae fore suspicatus erat, facta cognouit: IV 6, 2; eo cum uenisset, circumitis ⟨*c*⟩ omnibus hibernis . . . inuenit: V 2, 2;) neque (Caesarem) in tantis dissensionibus ad exercitum uenire posse: VII 1, 2.

c) apud: contionatusque (Pompeius) apud cunctum exercitum suis agit gratias, Scipionis milites cohortatur: 3, 82, 1; ¶ hi propter uirtutem . . . etiam apud exercitum cari habebantur: 3, 59, 3.

d) cum; α): cum . . . ab eo oppido Caesar cum exercitu circiter milia ⟨*c*⟩ passuum quinque abesset: II 13, 2; ¶ sustinerent, quoad ipse cum exercitu propius accessisset: IV 11, 6; ¶ adesse cum incolumi Caesarem exercitu: VI 41, 2; ¶ nacti nacuas ab imperiis Sardiniam Valerius, Curio Siciliam cum exercitibus eo perueniunt ⟨*u.* CC⟩: 1, 31, 1; ¶ proficisci: (1, 25, 2 *u.* E. pars;) ipse eodem cum exercitu proficiscitur: 2, 24, 1; Caesar . . . eodem cum exercitu profectus . . . ad Pompeium peruenit: 3, 41, 1; ¶ properaret ad se cum exercitu uenire: 3, 33, 1.

β): Caesar eas cohortes cum exercitu suo coniunxit: 1, 18, 4; cum Caesarem ad Massiliam detineri cognouit, copias Petrei cum exercitu Afranii esse coniunctas, magna auxilia conuenisse: 2, 17, 3.

e) de: postea quam certiores nuntii de exercitu Romanorum uenerint ⟨*c*⟩: VI 10, 4; ¶ Fabius Paelignus quidam ex infimis ordinibus de exercitu Curionis: 2, 35, 1; ¶ quosdam ⟨*c*⟩ de exercitu nacti ⟨β; *Schn.*; habebant α; *plur. edd.*⟩ captiuos ab his docebantur: V 42, 2.

f) ex: in hoc erant numero complures Pompei milites, quos ex eius exercitu acceptos in Syria ⟨*c*⟩ Gabinius Alexandriam traduxerat: 3, 103, 5; ¶ ex Pompeiano exercitu circiter milia **XV** cecidisse uidebantur, sed in deditionem uenerunt amplius milia XXIIII: 3, 99, 3; ¶ multi undique ex ueteribus Pompei exercitibus spe praemiorum atque ordinum euocantur: 1, 3, 2.

g) in; α) c. acc.: officia in exercitum: 3, 90, 1 *u.* C. cohortari.

β) c. abl.: quod ante in exercitu Caesaris non accidit: 3, 64, 4; ¶ qui hunc eundem ordinem in exercitu Cn. Pompei antea duxerat: 1, 13, 4; ¶ qui (P. Considius) . . . in exercitu L. Sullae et postea in M. Crassi fuerat: I 21, 4; erat in exercitu Vari Sex. Quintilius Varus: 2, 28, 1; erat Crastinus euocatus in exercitu Caesaris, qui superiore anno apud eum primum pilum . . . duxerat: 3, 91, 1; ¶ quotiens uel ducis ⟨*c*⟩ uitio uel culpa ⟨*c*⟩ tribuni in exercitu ⟨exercitum *Nx*⟩ esset offensum: 3, 72, 4.

h) inter: palus erat non magna inter nostrum atque hostium exercitum: II 9, 1.

i) sine: se neque sine exercitu in eas partes Galliae uenire audere, quas Caesar possideret, neque: I 34, 3.

exercitus plurali numero: I 40, 9; ⟨44, 10;⟩ II 2, 4 (β); III 9, 5; 1, 2, 2; 3, 2; 4, 3; 9, 3. 5; 10, 3; 17, 1; 31, 1; 32, 4. 5; 85, 5. 9; 2, 22, 1; 32, 5; 3, 25, 3; 30, 7; 80, 4; 81, 2 (?); 82, 2; 107, 2.

exercitus equitatusque: II 11, 2; VII 61, 2; 3, 38, 1; 109, 1; *cf.* I 48, 4; VI 41, 2; VII 56, 4; 68, 3; 80, 1; 1, 29, 3; 65, 4; 3, 75, 3.

Adiect.: Africanus: 3, 10, 5; Alexandrinus: 3, 110, 5; (alter: 3, 72, 2;) alteruter: 3, 90, 3; confirmatior: 3, 84, 2; cunctus: 3, 82, 1; defessus: 1, 65, 2; Domitianus: 3, 36, 8; duo: 1, 17, 1; 2, 32, 5; 3, 30, 7; 82, 2; expeditus: 3, 77, 1; incolumis: VI 41, 2. 3; VII 56, 4; 59, 4; 1, 64, 7; 2, 32, 12; insolitus (ad laborem): 3, 85, 2; instructus: VII 59, 5; magni: 3, 81, 2 (?); 82, 2; miserrimus: 3, 96, 2; omnis: I 39, 1; III 14, 8; VI 35, 7; VII 20, 11; 43, 5; 80, 1; 1, 42, 1; 3, 2, 3; 13, 4; 38, 1; 56, 2; 70, 1; 74, 2; paratus: VII 59, 5; patientissimus ⟨potentissimus *codd.*⟩: 3, 96, 2; Pompeianus: 1, 40, 2; 3, (63, 6;) 99, 3; praesens: (I 47, 6;) 1, 2, 6; regius: 3, 104, 1; 109, 1; reliquus (-i): IV 22, 5; VI 31, 1; 3, 25, 3; Romanus: IV 16, 7 (β); VI 34, 6; saluus: 2, 32, 12; superiores: 3, 88, 4; tantus: VII 20, 12; totus: II 19, 3; IV 29, 3; VI 5, 6; VII 10, 4; 62, 10; 89, 5; 1, 70, 2; 2, 27, 2; 42, 5; 3, 14, 3; 89, 4; uetus (-teres): 1, 3, 2; 29, 3; uictor: VII 20, 12; uniuersus: 2, 26, 1; uterque: VII 35, 1; 1, 70, 5; 84, 3; 3, 92, 1.

exertus *u.* **exsero.**

exhaurio: gladiis caespites ⟨*c*⟩ circumcidere, manibus sagulisque ⟨*c*⟩ terram exhaurire cogebantur ⟨β; *Schn.; Hld.;* nitebantur *recc.; Np., Db., Dt.;* uidebantur α; *Fr.*⟩: V 42, 3.

(**exhibeo:** ut nostri perpetuas munitiones † uidebant ⟨exhibebant *Oehl.; u. CC*⟩ perductas ex castellis in proxima castella: 3, 44, 4.)

exigo. 1. = cogere, ἀπαιτεῖν, εἰσπράττειν: (ratione inita frumentum se exigue dierum XXX habere ⟨β; *Schn.;* exig. dier. se hab. XXX frum. *AQ; Db., Hld.;* exig. dier. XXX frum. (*om.* se *et* hab.) *BM*[1]; exigit d. XXX fr. *recc.;* ex. ēē (= esse) d. XXX fr. *coni. Db.;* exigere d. XXX fr. *M*[2]*(?); Fr.*⟩: VII 71, 4;) ¶ equitum peditumque certum numerum a ciuitatibus Siciliae (Cato) exigebat: 1, 30, 4; ¶ L. Staberius, qui ibi praeerat, . . . (arcem) munire obsidesque ab Apolloniatibus exigere coepit: 3, 12, 1; ¶ tota Italia . . . arma imperantur, pecuniae a municipiis exiguntur: 1, 6, 8; (Pompeius) magnam imperatam Asiae, Syriae regibusque omnibus et dynastis et tetrarchis et liberis Achaiae populis pecuniam exegerat: 3, 3, 2; Scipio . . . ciuitatibus tyrannisque magnas imperauerat pecunias, item a ⟨ad *a;* ab *Np.; Dt.*⟩ publicanis suae prouinciae debitam biennii pecuniam exegerat et ab isdem insequentis anni mutuam praeceperat: 3, 31, 2; interim acerbissime imperatae pecuniae tota prouincia exigebantur: 3, 32, 1; ciuibus Romanis . . . certae pecuniae imperabantur, mutuasque illas ex senatus consulto ⟨*Aldus;* mutuasque ex illo se consulto *codd.*⟩ exigi dictitabant: 3, 32, 6.

B. tempus (= conficere): etsi prope exacta iam aestas erat: III 28, 1; ¶ tribus ante exactam hiemem et constitutis et adductis legionibus: VI 1, 4.

exiguitas: temporis tanta fuit exiguitas . . ., ut: II 21, 5; — quae (scuta) subito, ut temporis exiguitas postulabat, pellibus induxerant: II 33, 2.

cum . . . paucitatem militum ex castrorum exiguitate cognoscerent, quae hoc erant etiam angustiora, quod: IV 30, 1; ¶ animaduertit suas copias propter exiguitatem non facile diduci ⟨*c*⟩: III 23, 7; quarum (pellium) propter exiguitatem magna est corporis pars aperta: IV 1, 10.

exiguus: haec (castra), etsi erant exigua per se, uix hominum milium septem, praesertim nullis cum impedimentis, tamen angustiis uiarum quam maxime potest contrahit: V 49, 7; ¶ quod ciuitas erat exigua et infirma: VII 17, 2; ¶ sed eius (ferri) ⟨*om.* β⟩ exigua est copia: V 12, 5; — uidetisne . . . exiguas esse copias missas, quae paucis equitibus pares esse non potuerint? 2, 39, 3; ¶ caetrati auxiliaresque . . ., quorum erant et facultates ad parandum ⟨prandium *codd.*⟩ exiguae et: 1, 78, 2; ¶ iniquum ⟨exiguum β; *Schn.*⟩ loci ad decliuitatem fastigium magnum habet momentum: VII 85, 4; ¶ neque suam pati dignitatem, ut tantis copiis tam exiguam manum . . . adoriri non audeant: VI 8, 1; ¶ erant per se magna, quae gesserant equites, praesertim cum eorum exiguus numerus cum tanta multitudine Numidarum conferretur: 2, 39, 4; ¶ exigua parte aestatis reliqua Caesar . . . tamen in Britanniam proficisci contendit ⟨*c*⟩: IV 20, 1; in hoc tractu ⟨*Faern.;* nec tractu *codd.;* nec tractus *E. Hoffm.; Db.*⟩ oppidi pars erat regiae ⟨regia *O; E. Hoffm.; Db.*⟩ exigua: 3, 112, 8; ¶ ita in ⟨*c*⟩ exiguo tempore magnoque casu totius exercitus salus constitit: 3, 14, 3.

exigue: ratione inita frumentum se exigue dierum XXX habere ⟨β; *Schn.;* exig. dier. se

hab. XXX frum. *AQ; Db.; Hld.;* exig. dier. XXX frum. (*om.* se *et* hab.) *BM*^{1}; ex. ēē (= esse) d. XXX fr. *coni. Db.;* exigere d. XXX fr. *M*^{2} *(?); Fr.*: VII 71, 4.

exilium *u.* **exsilium.**

eximius: Caesar primo et propter multitudinem hostium et propter eximiam ⟨nimiam *A pr.*⟩ opinionem uirtutis proelio supersedere statuit: II 8, 1; ¶ qui (Fulginius) propter eximiam uirtutem ex inferioribus ordinibus in eum locum peruenerat: 1, 46, 4.

(eximo: itaque V primis diebus, quibus haberi senatus potuit qua ex die consulatum iniit Lentulus, biduo excepto ⟨exempto *Lips.*⟩ comitiali, . . . decernitur: 1, 5, 4.**)**

exinanio: tempus autem ⟨*c*⟩ erat difficillimum, quo . . . ciuitates (erant) exinanitae, quod Afranius paene omne frumentum . . . Ilerdam conuexerat, reliqui si quid fuerat, Caesar . . . consumpserat: 1, 48, 5.

existimatio. **A.** = **opinio, iudicium:** ne Vorenus quidem sese tum ⟨*c*⟩ uallo continet, sed omnium ueritus existimationem subsequitur: V 44, 5; ¶ sese tamen et amore fraterno et existimatione uulgi commoueri: I 20, 3.

B. = **fama, dignitas:** hortatur, cuius imperatoris ductu VIIII annis rem publicam felicissime gesserint . . ., ut eius existimationem dignitatemque ab inimicis defendant: 1, 7, 6; — hoc . . . ad debitorum tuendam existimationem esse aptissimum existimauit: 3, 1, 3; ¶ cuius rei magnam partem laudis atque existimationis ad Libonem peruenturam: 1, 26, 4.

existimo. **I. Forma.** *Plurimis locis omnes codices uidentur habere* existimare. *Sed* existumare *exstat in Holderi editione nulla scripturae discrepantia indicata his locis:* VII 40, 5; 47, 4; 77, 8; *praeterea eandem formam* (existumandi) *in his libris inueniri dicit Hold.: in AQB* VI 1, 3; 11, 3; *in BQ* VII 13, 2; *in A et Bpr.* V 13, 6; *in A* V 49, 6; *in B* V 28, 3; 34, 1; VII 11, 4; *in a pr.* V 13, 2.

II. Signif.; A. absol.: qua ex parte est Hibernia ⟨*c*⟩, dimidio minor, ut existimatur ⟨aestimatur *recc.; Np.; uerba* ut exist. *suspecta sunt Vielh.*⟩, quam Britannia: V 13, 2.

B. sequitur a) acc. c. inf. α) praes.: Heluetii, seu quod timore perterritos Romanos discedere a se existimarent . . . siue eo, quod . . . confiderent, . . . insequi . . . coeperunt: I 23, 3; hominum milia sex . . . spe salutis inducti, quod . . . suam fugam aut occultari aut omnino ignorari posse existimarent, . . . e castris Heluetiorum egressi: I 27, 4; se . . . neque timuisse neque de summa belli suum iudicium, sed imperatoris esse ⟨*om. AQ*⟩ existimauisse: I 41, 3; quod antea de conloquio postulasset, id per se fieri licere, quoniam propius accessisset seque id sine periculo facere posse existimaret ⟨*B*^{2}*; Whitte;* -mare *X; edd.*⟩: I 42, 1; nihil (Neruios) pati uini . . . inferri, quod iis rebus relanguescere animos ⟨*c*⟩ et ⟨*c*⟩ remitti uirtutem ⟨*c*⟩ existimarent: II 15, 4; non ⟨se *add. B*^{2}*β*⟩ existimare Romanos sine ope diuina ⟨*c*⟩ bellum gerere: II 31, 2; quod ⟨*c*⟩ . . . ne primum quidem posse impetum suum sustineri ⟨sustinere *BM*⟩ existimabant (Galli): III 2, 4; nauibus circiter LXXX onerariis coactis contractisque ⟨*CC*⟩, quod ⟨quot *edd. uett.; Np.*⟩ satis esse ad duas transportandas legiones existimabat quod praeterea nauium longarum habebat, quaestori ⟨*c*⟩, legatis praefectisque distribuit ⟨*u. CC*⟩: IV 22, 3; ad hunc modum distributis legionibus facillime inopiae frumentariae ⟨*CC*⟩ sese mederi posse existimauit: V 24, 6; ab Cn. Pompeio proconsule petit . . ., magni interesse etiam in reliquum tempus ad opinionem Galliae existimans tantas uideri Italiae facultates, ut: VI 1, 3; illum (imperatorem) adesse ⟨adesse eum *β*⟩ et haec coram cernere existimate: VI 8, 4; neque fas esse existimant ea litteris mandare: VI 14, 3; etsi a ⟨*c*⟩ bello atque hoste discedere detrimentosum esse existimabat: VII 33, 1; (milites) nihil adeo arduum sibi esse ⟨*om. β*⟩ existimauerunt ⟨existimabant *β*⟩, quod . . .: VII 47, 3; qui longius aberant . . ., cum hostem ⟨*c*⟩ intra portas esse existimarent, sese ⟨*c*⟩ ex oppido eiecerunt: VII 47, 4; quod plus se quam imperatorem de uictoria atque exitu rerum sentire existimarent: VII 52, 3; etsi . . . pertidiam Haeduorum ⟨*c*⟩ perspectam habebat atque horum ⟨*c*⟩ discessu maturari ⟨admaturari *α; edd.*⟩ defectionem ciuitatis existimabat, tamen . . . censuit: VII 54, 2; quas (cohortes) minime firmas ad dimicandum esse existimabat (Labienus): VII 60, 2; quod existimabant (hostes) tribus ⟨*CC*⟩ locis transire legiones atque omnes perturbatos defectione Haeduorum fugam parare: VII 61, 4; milites cohortatus, ut . . . ipsum Caesarem, cuius ductu saepe numero hostes superassent ⟨*u. CC*⟩, praesentem ⟨*om. β*⟩ adesse existimarent: VII 62, 2; (Galli) ueniri ⟨*Mβ*; uenire *AQB*⟩ ad se confestim existimantes ad arma conclamant: VII 70, 6; neque erat quisquam omnium, quin *in* eius diei casu suarum omnium fortunarum euentum consistere existimaret: 2, 5, 4; ut . . . quibus in pugna uitae periculum accideret ⟨*c*⟩, non ita multo se reliquorum ciuium fatum ante-

cedere existimarent, quibus . . .: 2, 6, 1; hoc . . . ad debitorum tuendam existimationem esse aptissimum existimauit: 3, 1, 3; Vibullius ⟨*c*⟩ . . . non minus necessarium esse existimauit de repentino aduentu Caesaris Pompeium fieri certiorem: 3, 11, 1; Caesar neque tempus illud animaduersionis esse existimans et multa uirtuti eorum concedens rem totam distulit: 3, 60, 1; *Caesar* nulla ratione ad pugnam elici posse Pompeium existimans hanc sibi commodissimam belli rationem iudicauit, uti: 3, 85, 2; noli, inquit, existimare, Pompei, hunc esse exercitum, qui Galliam Germaniamque deuicerit: 3, 87, 2; has (cohortes et legionem) firmissimas se habere Pompeius existimabat: 3, 88, 3; neque frustra antiquitus institutum est, ut . . .; quibus rebus et hostes terreri et suos incitari existimauerunt: 3, 92, 3; Caesar . . . nullum spatium perterritis dari ⟨*uett. edd.;* dare *codd.; Np., Db., Dt.*⟩ oportere existimans milites cohortatus est, ut: 3, 95, 1; controuersias regum ad populum Romanum et ad se, quod esset consul, pertinere existimans atque eo magis officio suo conuenire, quod . . . societas erat facta, ostendit sibi placere . . .: 3, 107, 2; regem ut in sua potestate haberet Caesar *effecit magnam[que] regium nomen apud suos auctoritatem habere existimans: 3, 109, 6.

β) perf.: si quid ei a Caesare grauius accidisset, . . . neminem existimaturum non sua uoluntate factum: I 20, 4; cum omnibus de causis Caesar pacatam Galliam existimaret, subitum bellum . . . coortum est: III 7, 1; equitatumque, quod recenti proelio perterritum esse existimabat, agmen subsequi iussit: IV 13, 6; proinde omnia in uictoria posita ⟨esse *add.* β⟩ existimarent: V 34, 1; quibus (Aruernis) oppressis inopinantibus, quod se Cebenna ut muro munitos existimabant: VII 8, 3; quorum opera plebem concitatam existimabant (oppidani): VII 13, 2; Eporedorigem et Viridomarum, quos illi interfectos existimabant, inter equites uersari . . . iubet: VII 40, 5; tamen id ipsum sui fallendi causa milites ab hostibus factum existimabant: VII 50, 2; satis ad Gallicam ostentationem minuendam . . . factum existimans in Haeduos mouit castra: VII 53, 3; ut se utrique superiores discessisse existimarent: Afraniani, quod . . .; nostri autem, quod . . .: 1, 47, 1; quid irati grauius de uobis sentire possunt, quam ut eos prodatis, qui se uobis omnia debere iudicant, in eorum potestatem ueniatis, qui se per uos perisse existimant? 2, 32, 4; 3, 15, 8 *u.* b); Pompeius . . ., quod diuerso ab ea regione itinere profectum uidebat, angustiis rei frumentariae compulsum discessisse existimabat: 3, 41, 4; plerique existimant, si acrius insequi noluisset, bellum eo die potuisse finiri ⟨*Ohl;* finire *af; Np., Dt.*⟩: 3, 51, 3; ut facile existimari posset nihil eos de euentu eius diei timuisse, qui: 3, 96, 1; sic enim Caesar existimabat eo proelio excellentissimam uirtutem Crastini fuisse optimeque eum de se meritum iudicabat: 3, 99, 2; huius ⟨*c*⟩ te paene principem copiae atque inuentorem bene de nomine ac dignitate populi Romani meritum esse existimare debemus: *ap. Cic. Brut.* 253.

γ) fut.: Allobrogibus sese uel persuasuros, quod nondum bono animo in populum Romanum uiderentur, existimabant uel ui coacturos, ut: I 6, 3; concedendum non putabat, neque homines inimico animo data facultate per prouinciam itineris faciundi temperaturos ab iniuria et maleficio existimabat: I 7, 5; neque sibi homines feros ac barbaros temperaturos ⟨obtemperaturos *codd.*⟩ existimabat, quin . . . contenderent: I 33, 4; legatum . . . sese magno cum periculo ad eum missurum et hominibus feris obiecturum existimabat: I 47, 3; quod per eos suos se obsides, quos Crasso dedissent, reciperaturos existimabant (Veneti): III 8, 2; illi (hostes), etsi propter multitudinem . . . se tuto dimicaturos existimabant, tamen tutius esse arbitrabantur: III 24, 2; hoc neque ipse transire habebat ⟨*c*⟩ in animo neque hostes transituros existimabat: VI 7, 5; cum longius eam rem ductum iri existimarent (Carnutes): VII 11, 4; quid . . . propinquis consanguineisque nostris animi fore existimatis, si . . . cogentur: VII 77, 8; hunc laborem recusabat nemo, quod eum omnium laborum finem fore ⟨*om. l*⟩ existimabant, si . . . potuissent: 1, 68, 3; ut . . . repentinas eorum eruptiones demoretur; quo necessario descensuros existimabat: 1, 81, 5; nihil contra se regem ausurum ⟨*O;* nisurum *x; Db.*⟩ existimabat (Curio): 2, 37, 2; Caesar longius bellum ductum ⟨ductu *ahl*⟩ iri existimans . . . in Epirum rei frumentariae causa Q. Tillium . . . misit: 3, 42, 3; nisi eo ipso tempore quidam nuntii . . . essent allati, existimabant plerique futurum fuisse ⟨esse *O*⟩, uti (oppidum) amitteretur: 3, 101, 3; Caesar . . . infirmis auxiliis proficisci non dubitauerat aeque ⟨*c*⟩ omnem sibi locum tutum fore ⟨*om. fl*⟩ existimans ⟨-mabat *Ol*⟩: 3, 106, 3.

δ) **gerundiui (saepe idem, quod constituere)**: postridie eius diei . . . rei frumentariae prospiciendum existimauit: I 23, 1; quibus rebus Caesar uehementer commotus maturandum sibi existimauit: I 37, 4; id ne accideret magnopere

⟨c⟩ sibi praecauendum Caesar existimabat: I 38, 2; tum uero dubitandum non existimauit, quin ad eos proficisceretur ⟨c⟩: II 2, 5; his rebus cum iter agminis nostri impediretur, non omittendum sibi ⟨*B*²β; *om.* α; *Fr.*, *Db.*, *Hld.*⟩ consilium Neruii existimauerunt ⟨β; extimauerunt α; estimauerunt *M corr.*⟩: II 17, 5; quod deditione facta obsidibusque acceptis nihil de bello timendum existimauerat (Galba): III 3, 1; quod cum tanta multitudine hostium . . . nisi aequo loco aut oportunitate aliqua data legato dimicandum non existimabat (Sabinus): III 17, 7; (Crassus) non cunctandum existimauit ⟨exestimauit *B*⟩, quin pugna decertaret: III 23, 7; Caesar . . . infirmitatem Gallorum ueritus . . . nihil his committendum existimauit: IV 5, 1; Caesar ea, quae cognouerat, dissimulanda sibi existimauit . . . constituit: IV 6, 5; quibus ad consilia capienda nihil spatii dandum existimabat: IV 13, 3; tamen id sibi contendendum aut aliter non traducendum exercitum existimabat: IV 17, 2; quod . . . hiemi nauigationem subiciendam non existimabat: IV 36, 2; (legati,) etsi ab hoste ea dicebantur, tamen non neglegenda existimabant: V 28, 1; L. Aurunculeius compluresque tribuni militum et primorum ordinum centuriones nihil temere agendum neque ex hibernis iniussu Caesaris discedendum existimabant ⟨docebant β⟩: V 28, 3; aequo animo remittendum de celeritate existimabat: V 49, 6; haec prius illi detrahenda auxilia existimabat, quam ipsum bello lacesseret: VI 5, 5; Ambiorix copias suas iudicione non conduxerit, quod proelio dimicandum non existimaret ⟨*D*; *Paul*; existimarit *X*; *edd.*⟩, an . . ., dubium est: VI 31, 1; qui (principes) hanc temptandam fortunam non existimabant: VII 4, 2; Caesar omnibus consiliis anteuertendum existimauit, ut Narbonem proficisceretur: VII 7, 3; accidit inspectantibus nobis, quod dignum memoria uisum praetereundum non existimauimus: VII 25, 1; ut (homines insueti laboris) omnia, quae imperarentur, sibi patienda ⟨et perferenda *add.* β; *Schn.*⟩ existimarent: VII 30, 4; Caesar etsi a ⟨c⟩ bello atque hoste discedere detrimentosum esse existimabat, tamen . . . huic rei praeuertendum existimauit et . . . ipse in Haeduos proficisci statuit: VII 33, 1; (Eporedorix Viridomarusque) non praetermittendum tantum ⟨c⟩ commodum existimauerunt: VII 55, 4; id ne metu quidem ⟨*recc.*; *uett. edd.*; *Madu.*; ut ne metu quidem α; ut nemo tunc quidem β; *u. CC*⟩ necessario faciundum ⟨c⟩ existimabat: VII 56, 2; (Labienus) Caesarem per nuntios facit certiorem ⟨c⟩, quid faciendum existimet: VII 87, 5; ueritusque, ne ille (Pompeius) Italiam dimittendam non existimaret ⟨estimaret *l*⟩, . . . instituit: 1, 25, 4; haec Caesar ita administrabat, ut condiciones pacis dimittendas non existimaret: 1, 26, 2; iam uero eo magis illi maturandum iter existimabant: 1, 63, 1; difficultates patienter . . . ferebant neque sibi nudanda litora et relinquendos portus existimabant: 3, 15, 5; quibus rebus neque tum respondendum Caesar existimauit neque nunc ut memoriae prodantur ⟨c⟩ satis causae putamus ⟨*u. CC*⟩: 3, 17, 1; qui (Trebonius) *his* temporibus clementer et moderate ius ⟨c⟩ dicendum existimabat: 3, 20, 2; quod conuentus arma ceperat atque eum hostis loco habendum existimabat ⟨-marat *Ciacc.*⟩: 3, 21, 5; non nullae eius rei praetermissae occasiones Caesari uidebantur, quod certe ⟨*CC*⟩ saepe flauerant uenti, quibus necessario committendum existimabat: 3, 25, 1; Caesar . . . temptandas sibi prouincias longiusque procedendum existimabat: 3, 34, 1; aliud sibi consilium capiendum existimauit: 3, 41, 2; temptandam sibi Achaiam ac paulo longius progrediendum existimabat Caesar. itaque ⟨existimabat. caesar itaque *codd.*⟩: 3, 55, 1; corruptis equis macie conandum sibi aliquid Pompeius de eruptione existimauit: 3, 58, 5; Caesar a ⟨c⟩ superioribus consiliis depulsus omnem sibi commutandam belli rationem existimauit: 3, 73, 1; cum superioris etiam ordinis non nulli . . . manendum eo loco et rem proelio committendam existimarent: 3, 74, 2; Pompeius . . . aliud sibi consilium capiendum existimauit: 3, 77, 3; Pompeius quoque de Caesaris consilio coniectura iudicans ad Scipionem properandum sibi ⟨*om. h*⟩ existimabat: si Caesar iter illo haberet, ut subsidium Scipioni ferret; si . . ., ut . . .: 3, 78, 6; temptandum Caesar ⟨*om. Nx*⟩ existimauit, quidnam Pompeius propositi aut uoluntatis ad dimicandum haberet: 3, 84, 1; Caesar . . . persequendum sibi Pompeium existimauit, quascumque in partes ⟨c⟩ se ⟨c⟩ ex fuga recepisset: 3, 102, 1; etsi te nihil temere . . . facturum iudicaram, tamen permotus hominum fama scribendum ad te existimaui et pro nostra beneuolentia petendum, ne quo progredereris proclinata ⟨*CM*; inclinata *al.*⟩ iam re, quo integra etiam progrediendum tibi non existimasses: *ap. Cic. ad Att.* X 8 *B*, 1.

b) nom. c. inf.: duces uero ii deliguntur, qui una cum Q. Sertorio . . . fuerant summamque scientiam rei militaris habere existimabantur ⟨exestimabantur *BM*⟩: III 23, 5; ex quibus sunt, qui piscibus atque ⟨qui *add.* β⟩ ouis auium uiuere existimantur: IV 10, 5; complures praeterea minores obiectae ⟨β; *Schn.*, *Fr.*; subiec-

tae α; *rell. edd.;* superiectae *E. Hoffm.*⟩ insulae existimantur: V 13, 3; (latus) hoc ⟨huic β⟩ milia passuum octingenta in longitudinem esse existimatur ⟨arbitrantur β⟩: V 13, 6; (Parisii) ab hoc consilio afuisse existimabantur: VI 3, 5; earumque factionum principes ⟨*e*⟩ sunt, qui summam auctoritatem eorum iudicio habere existimantur: VI 11, 3; disciplina in Britannia reperta atque inde in Galliam translata esse ⟨*om.* β⟩ existimatur: VI 13, 11; quae ciuitates commodius suam rem publicam administrare existimantur: VI 20, 1; plusque (Vercingetorix) animo prouidere et praesentire existimabatur, quod . . . censuerat: VII 30, 2; magnum enim quod adferebant uidebatur, et Caesarem id summe sciebant cupere et profectum aliquid ⟨*e*⟩ Vibullii ⟨*e*⟩ mandatis existimabatur: 3, 15, 8; cum in Italiam, ex qua profectus sum, reductus existimabor: 3, 18, 4.

c) interrog. obl.: utrum auertendae suspicionis causa Pompeius proposuisset (edictum), . . . an nouis dilectibus . . . Macedoniam tenere conaretur, existimari non poterat: 3, 102, 3.

d) dupl. acc. (nom.): qui se ex his minus timidos existimari uolebant, . . . dicebant: I 39, 6; (Aquitaniam,) quae pars ⟨*del. Dt.*⟩, ut ante dictum est, et regionum latitudine et multitudine hominum † ex tertia parte Galliae ⟨gallia *AQB*⟩ est aestimanda ⟨mult. hom. tertia pars Galliae est existimanda *(Hug;) Dt.*[1]; *u. CC*⟩: III 20, 1; si se inuito Germanos in Galliam transire non aequum existimaret: IV 16, 4; hoc proprium uirtutis existimant expulsos agris finitimos cedere: VI 23, 2; ut, qui propinquitatem loci uideret ⟨uiderent β⟩, paratos prope aequo Marte ad dimicandum existimaret ⟨-arent β⟩; qui . . . perspiceret, . . . cognosceret: VII 19, 3; VII 47, 3 *u.* a) α); ut (milites illi) . . ., si premerentur, pedem referre et loco excedere non turpe existimarent: 1, 44, 2; bellum duci non difficile existimabat: 2, 18, 6; si forte Pompeius uacuam existimans Italiam eo traiecisset exercitum, quae opinio erat edita in uulgus: 3, 29, 3; non recusare se, quin nullius usus imperator existimaretur, si: 3, 45, 6; quos . . ex suis quisque ⟨*abundare putat Ciacc.*⟩ ad hanc rem idoneos existimabat: 3, 103, 1.

[**Falso:** sperabat . . . fore, ut duplicato cursu Caesaris milites exanimarentur ⟨*Ald.:* existimarentur quod *codd.;* existimarent quod *l*⟩ et lassitudine conficerentur: 3, 92, 2.]

existo *u.* **exsisto.**

exitus. A. proprie (= ἔξοδος); a) obiect.: hortatur, non solum ab eruptionibus caueant, sed etiam singulorum hominum occultos exitus adseruent ⟨obs. *hl*⟩: 1, 21, 4; ¶ exitus administrationesque Brundisini portus impedire instituit: 1, 25, 4; ¶ obseruare: 1, 21, 4 *u.* adseruare; ¶ reliqui per horum corpora salutem sibi atque exitum pariebant: 3, 69, 3.

b) abl.: cum angusto exitu portarum se ipsi premerent: VII 28, 3; ¶¶ quin paene circumuallati atque omni exitu et pabulatione interclusi uiderentur: VII 44, 4; ¶ ab utroque portus cornu moles iacimus, ut . . illum . . . exitu ⟨*Asc. pr.;* exitum *M; edd. pr.*⟩ prohibeamus: *ap. Cic. ad Att.* IX 14, 1.

B. trsl. (= τέλος); a) = finis, (extremum); α) subiect.: sed exitus fuit orationis: sibi nullam cum his amicitiam esse posse, si: IV 8, 1; [hic fuit oppugnationis exitus *Oz; Np.: del. Forchh.*⟩: 3, 9, 8.]

β) obiect.: ita magnarum initia rerum, quae . . . sollicitam Italiam habebant, celerem et facilem exitum habuerunt ⟨habebant *a*[1]⟩: 3, 22, 4.

b) = euentus: α) subiect.: incerto etiam ⟨*e*⟩ nunc exitu uictoriae . . . post tergum hostium legionem ostenderunt: VII 62, 6.

β) obiect.: eundemque (se) omnes ⟨omnis *X(?)*⟩ fortunae exitum esse laturos: III 8, 3; ¶ Cottae quidem . . . consilium quem habere ⟨*Rob. Steph.;* haberet *codd.; Schn.*⟩ exitum? V 29, 7; Scipio . . . temere progressus turpem habuit exitum: 3, 37, 4.

γ) c. praep.: concilio ⟨*e*⟩ coacto de ⟨coacto de *om. A*[1]⟩ exitu ⟨de exitu *om. B*[1]⟩ suarum fortunarum ⟨fort. suar. β⟩ consultabant: VII 77, 1; — quod plus se quam imperatorem de uictoria atque exitu rerum sentire existimarent: VII 52, 3.

exorior: nullam exoriri moram posse, quo minus . . . e uestigio diriperentur: 2, 12, 3 (*Np.* 4).

expectatio, expecto *u.* **exspect.**

expedio: (aggere et cratibus fossas ⟨aditus *ik; Ald.*⟩ explent ⟨expediunt *ik: Ald.*⟩: VII 86, 5;) ¶ Caesar celeriter sarcinas conferri, arma expediri iussit: VII 18, 4; ¶ legionibusque ⟨legiones β⟩ [intra uineas *add.* β; extra castra uineas *BM;* extra uineas *AQ;* inter castra uineasque *Heller;* interea *Göler; ego del.*] in occulto expeditis ⟨expeditas β⟩ cohortatus ⟨cohortatur β⟩, ut: VII 27, 2; Caesar † relictis ⟨relictas *a*[1]; expeditis *coni. Np.; u. CC*⟩ legionibus subsequitur: 1, 80, 4; ¶ rursusque alia pressione ⟨prensione *z*⟩ ad aedificandum sibi locum expediebant: 2, 9, 6; ¶ Massilienses usi L. Domitii consilio naues longas

expediunt numero XVII: 1, 56, 1; (Massilienses) Tauroenta . . . perueniunt ibique naues expediunt: 2, 4, 5; ¶ de obsessione ⟨c⟩ non prius agendum constituit quam rem frumentariam expedisset: VII 36, 1; commeatus et qui frumenti causa processerant tuto ad se recipit et rem frumentariam expedire incipit: 1, 54, 5; perfecto ponte . . . expedita re frumentaria . . . multae longinquiores ciuitates ab Afranio desciscunt: 1, 60, 5; Caesar . . . cum legione una profectus ad . . . rem frumentariam expediendam, qua *angusta utebatur, erat ad Buthrotum: 3, 16, 1.

celeriter sese tamen Galli equites expediunt proeliumque committunt: 1, 51, 4; ¶¶ (constituunt, ut . . . omnia prius experiantur ⟨β; expediantur α⟩ quam ad ⟨c⟩ Critognati sententiam ⟨c⟩ descendant ⟨c⟩: VII 78, 1.)

´expeditus. *Cf. Göler² II p. 232 sq.*

A. ui adiect.; a) pertinet ad homines: α) posit.: huic suos Caesar equites opposuit expeditosque antesignanos admiscuit CCCC: 3, 75, 5; 84, 3 *u.* **B. a)** proeliari; ¶ expeditae cohortes nouissimum agmen claudebant: 1, 79, 1; ¶ confestimque expeditas copias educit: 3, 85, 4; ¶ praemissis . . . impedimentis . . . egreditur, ut, si qua esset imposita dimicandi necessitas, subitum casum expedito exercitu subiret: 3, 77, 1; ¶ (hostes: IV 24, 3 *u.* **b) α)** membra;) ¶ quod hostibus ⟨c⟩ adpropinquabat, consuetudine sua Caesar sex legiones expeditas ducebat: II 19, 2; ipse cum legionibus expeditis IIII . . . in fines Treuerorum proficiscitur: V 2, 4; ipse cum legionibus expeditis quinque in Menapios proficiscitur: VI 5, 6; Caesar ⟨c⟩ legiones, quas expeditas esse iusserat, . . . intromittit: VII 11, 8; nulla interposita dubitatione legiones expeditas quattuor equitatumque omnem ex castris educit: VII 40, 1; reliquas legiones in armis expeditas contra hostem constituit: 1, 42, 1; reliquas legiones expeditas educit: 1, 64, 6; ¶ eo circiter hominum numero sedecim milia expedita . . . Ariouistus misit: I 49, 3; ¶ contionatus apud milites . . ., mancipia atque impedimenta in Italia relinquerent, ipsi expediti naues conscenderent, quo maior numerus militum posset imponi: 3, 6, 1.

β) compar.: quod expeditior erat (P. Crassus) quam ii, qui inter ⟨c⟩ aciem uersabantur: I 52, 7; illi . . . quo essent ad id ⟨iter *Paul;* ad id *delend. putat Kraff.*⟩ expeditiores, omnia sarcinaria iumenta interfici iubent: 1, 81, 6.

b) pertinet ad res; α) posit.: Pompeius, quia expedito itinere ⟨Pompeius expedito itin., quia *Ciacc.*⟩ flumen ei transeundum non erat, . . . ad Antonium contendit: 3, 30, 4; quod multum expedito ⟨expedimento *ah*⟩ itinere antecesserat Caesar: 3, 75, 3; Pompeius per Candauiam iter in Macedoniam expeditum habebat: 3, 79, 2; ¶ iis expedito loco actuaria nauigia relinquit: 1, 27, 6; ¶ eum illi (hostes) . . . paulum in aquam progressi omnibus membris expeditis ⟨*AQβ*; expediti *BMa²; Fr., Db.*⟩ . . . audacter tela coicerent: IV 24, 3; ¶ (suas naues ex portu ⟨naues expeditas *Hartz*⟩ educunt: 1, 57, 2;) ¶ ut . . . expeditum ad suos receptum habeant: IV 33, 2; ¶ munitiones . . . ad flumen perductae expugnatis iam castris Pompei propriam ⟨prope iam *I det.; Voss.;* partam iam *(Ciacc.;) Pluyg.*⟩ expeditamque ⟨que *om. NOfhl; Voss.*⟩ Caesaris uictoriam interpellauerunt: 3, 70, 2.

β) compar.: (ex propositis consiliis duobus explicitius ⟨explicitus *Nx;* explicitis *O;* expeditius *uar. in c*⟩ uidebatur Ilerdam reuerti: 1, 78, 3;) ¶ alterum (erat iter) per prouinciam nostram, multo facilius atque expeditius: I 6, 2; (3, 36, 3 *u.* **expedite**;) ¶ (naues longas,) quarum et species erat ⟨c⟩ barbaris inusitatior et motus ad usum ⟨usus ad motum *Ciacc.*⟩ expeditior: IV 25, 1; ¶ oppidum . . ., quo expeditiore re frumentaria uteretur, oppugnare instituit: VII 11, 1.

B. ui subst.; a) subi.: VII 18, 1 *u.* **d)**; ut . . . adulescentes atque expeditos ex antesignanis electos ⟨*O²; Madu.;* electis *O¹x; edd.*⟩ mutatis ⟨*Madu.;* milites *codd.; del. Np.; Db., Dt.*⟩ ad pernicitatem armis inter equites proeliari iuberet, qui cotidiana consuetudine usum quoque eius generis proeliorum perciperent: 3, 84, 3; ¶ qui (expediti) suis cedentibus auxilio succurrerent et nostrorum equitum impetus sustinerent: VII 80, 3; *cf.* **b)** intericere.

b) obiect.: expeditos autem ex euocatis *cum sagittariis funditoribusque raros in muro turribusque disponit: 1, 27, 5; ¶ Galli inter equites raros sagittarios expeditosque leuis armaturae interiecerant . . .; ab his complures de improuiso uulnerati proelio excedebant: VII 80, 3; ¶ hos (expeditos . . .) certo signo reuocare constituit, . . . atque iis expedito loco actuaria nauigia relinquit: 1, 27, 6.

c) dat.: Hercyniae ⟨c⟩ siluae . . . latitudo nouem dierum iter expedito patet: VI 25, 1; ¶ relinquere: 1, 27, 6 *u.* **b)** reuocare.

d) c. praep.: cognouit . . . ipsum cum equitatu expeditisque, qui inter equites proeliari

consuessent, insidiarum ⟨*c*⟩ causa eo ⟨*c*⟩ profectum: VII 18, 1.

expedite: quo iter expeditius faceret, M. Fauonium ⟨*c*⟩ . . . cum cohortibus VIII praesidio impedimentis legionum ⟨*c*⟩ reliquit: 3, 36, 3.

expeditio: mane tripertito milites ⟨milite *α*⟩ equitesque in expeditionem misit, ut eos, qui fugerant, persequerentur: V 10, 1.

expello. A. proprie; a) additur, unde; α) ex *u.* **ex** *p. 1167 sq. (6 (7) loc.).*

β) ablat.: ad extremum tamen agris expulsi (Vsipetes et Tencteri) et . . . triennium uagati ad Rhenum peruenerunt: IV 4, 2; hoc proprium uirtutis existimant expulsos ⟨expulsis *BMh*⟩ agris finitimos cedere neque quemquam prope ⟨*c*⟩ audere consistere: VI 23, 2; ¶ castris *u.* **castra** *p. 470* **b)** *(3 loc.);* ¶ domo: V 54, 2 *u.* regno; 3, 32, 4 *u.* patria; ¶ hos (Vbios) cum Suebi . . . propter amplitudinem grauitatemque ciuitatis finibus expellere non potuissent: IV 3, 4; ¶ se domo patriaque expulsos omnibus necessariis egere rebus: 3, 32, 4; ¶ ne latos fines parare studeant potentiores atque humiliores ⟨*H. J. Müller:* potentioresque humiliores *codd.; edd.;* potentiores humilioresque *Paul*⟩ possessionibus expellant: VI 22, 3; ¶ Senones . . . Cauarinum . . . interficere publico consilio conati . . . usque ad fines insecuti regno domoque expulerunt: V 54, 2; Ptolomaeus . . . cum sorore Cleopatra bellum gerens, quam paucis ante mensibus per suos propinquos atque amicos regno ⟨*om. f*⟩ expulerat: 3, 103, 2; hi (milites) . . . regis domum obsidere, regno expellere alios ⟨*O; om.* *ς; edd.*⟩, alios arcessere uetere quodam Alexandrini exercitus instituto consuerant: 3, 110, 5.

satis esse magna utrimque incommoda accepta . . . illum Italia expulsum amissa Sicilia et Sardinia . . .: 3, 10, 5.

(**b) additur, quo alqs expellatur:** si ab ⟨*c*⟩ re frumentaria Romanos excludere aut adductos inopia ⟨in inopiam *1 det.*⟩ in prouinciam ⟨in prou. *Nicasius Ellebodius;* prouincia *β*; ex prouincia *α*⟩ expellere ⟨excludere *β*⟩ possent ⟨*uerba:* aut add. inop. ex prou. exp. *del. Morus; Schn., Db., Hold.; u. CC*⟩: VII 55, 9.)

c) non additur, unde (aut quo) expellatur alqs: (gratias agit) Hispanis, quod praesidia expulissent: 2, 21, 1; ¶¶ (Belgas) propter loci fertilitatem ibi consedisse Gallosque, qui ea loca incolerent, expulisse ⟨expulissent *A¹B¹*⟩: II 4, 1; ¶ cum . . . pacatam Galliam existimaret superatis Belgis, expulsis Germanis ⟨exp. Germ. *del. Paul; Hld.*⟩, uictis in Alpibus Sedunis: III 7, 1; ¶ recepto Firmo ⟨*CC*⟩ expulsoque ⟨recepto Firmo ex itinere pulsoque *E. Hoffm.*⟩ Lentulo Caesar conquiri milites . . . iubet: 1, 16, 1; ¶ potitum se ⟨*c*⟩ esse hostium castris, expulisse ac superasse pugnantes: 3, 73, 5.

B. trsl.: fumi incendiorum procul uidebantur, quae res omnem dubitationem aduentus legionum expulit: V 48, 10; ¶ ne noua Caesaris officia ueterum suorum beneficiorum in eos memoriam expellerent: 1, 34, 3.

experior. A. = temptare, periclitari; a) alqd; α): discedere a nobis et nouam temptare fortunam nouasque amicitias experiri constituerunt (Raucillus et Egus): 3, 60, 3; ¶ unam esse spem salutis docent, si eruptione facta extremum auxilium experirentur: III 5, 2; ¶ maiori tamen parti placuit hoc reseruato ⟨*c*⟩ ad extremum **casum* consilio interim rei euentum experiri et castra defendere: III 3, 4; ¶ necubi ⟨*c*⟩ dubitet (Curio) proelium committere et suam fidem uirtutemque experiri: 2, 33, 2; ¶ ut . . . (omnes Galli) alias sedes . . . petant fortunamque, quaecumque accidat, experiantur: I 31, 14; his utrisque (Atrebatibus et Veromanduis) persuaserant, uti eandem belli fortunam experirentur: II 16, 3; praestare dicebant per uirtutem in pugna belli fortunam experiri quam . . . grauissimum supplicium perpeti: 2, 30, 2; ¶ uirtutem alcs: 2, 33, 2 *u.* fidem.

β): illi (Vsipetes et Tencteri) omnia experti . . . reuerti se . . . simulauerunt: IV 4, 4; omnia experti Galli, quod res nulla successerat, consilium ceperunt ⟨*c*⟩ . . . profugere: VII 26, 1; constituunt, ut . . . omnia prius experiantur ⟨*β*; expediantur *α*⟩ quam ad ⟨*c*⟩ Critognati sententiam ⟨*c*⟩ descendant ⟨*c*⟩: VII 78, 1; omnia prius experienda arbitror: 2, 31, 8; sese omnia de pace expertum ⟨experta *Na*⟩ nihil adhuc effecisse; id ⟨eff. id *add. Madu.*⟩ arbitrari uitio factum eorum, quos: 3, 57, 2.

b) omiss. obiect.: si (Galli) iterum experiri uelint ⟨*c*⟩, se iterum paratum esse decertare: I 44, 4; hos cum Suebi multis saepe bellis experti propter amplitudinem grauitatemque ciuitatis finibus expellere non potuissent: IV 3, 4; neque tamen ulli ciuitati Germanorum persuaderi potuit, ut Rhenum transiret, cum se bis expertos dicerent, Ariouisti bello et Tencterorum transitu: non esse amplius fortunam temptaturos ⟨*c*⟩: V 55, 2; Caesar, etsi timebat tantae magnitudini fluminis exercitum obicere, conandum tamen atque experiendum iudicat: 1, 64, 4.

B. = usu cognoscere: quod unum genus

tegimenti aliis locis erant experti nullo telo neque tormento traici posse: 2, 9, 4.

expeto: condiciones a se latas, expetita ⟨expedita *bf*⟩ conloquia et denegata commemorat: 1, 32, 6; ¶ (quoniam fieret dimicandi potestas, ut saepe cogitauissent ⟨expetiuissent *Plugg.*; *u. CC*⟩: 3, 86, 5.)

expio. **A.**: haec superioris aetatis exempla expiata Saturnini atque Gracchorum casibus docet: 1, 7, 5.

B.: quod beneficio deorum immortalium et uirtute eorum expiato incommodo neque hostibus diutina laetitia ⟨*c*⟩ neque ipsis longior dolor relinquatur: V 52, 6.

expleo. **A. propr.: a)**: (Galli) proximam fossam cratibus integunt atque aggere explent: VII 79, 4; dum . . . priores fossas ⟨fossam *Göl.*⟩ explent: VII 82, 3; (interiores) aggere et cratibus fossas ⟨aditus *ik; Ald.*⟩ explent ⟨expediunt *ik; Ald.*⟩: VII 86, 5; ¶ Labienus . . . cratibus atque aggere paludem explere atque iter munire conabatur: VII 58, 1.

b): locus . . . tantum in latitudinem patebat, ut tres instructae cohortes eum locum explerent: 1, 45, 4; ¶ milites disponit . . ., ut contingant inter se atque ⟨*c*⟩ omnem munitionem expleant: 1, 21, 3.

B. trsl.: sic deinceps omne opus contexitur, dum iusta muri altitudo expleatur ⟨compleatur *β*⟩: VII 23, 4; ¶ numeroque cohortes CX ⟨XC *Ciacc.*⟩ expleuerat: 3, 88, 3; ¶ huc Dardanos . . . adiecerat atque eum, quem supra demonstrauimus, numerum expleuerat: 3, 4, 6; ¶¶ his rebus celeriter id, quod Auarici deperierat, expletur: VII 31, 4.

explico. **A. propr.**: equites committunt proelium et, prius quam plane legiones ⟨*suspectum Np.*⟩ explicari et consistere possent, tota auxilia regis . . . in fugam coiciunt: 2, 26, 4; ¶ equitesque Pompei hoc acrius instare et se turmatim explicare aciemque nostram . . . circumire coeperunt: 3, 93, 3.

B. trsl.: ibi se reliquum consilium explicaturos confidebant: 1, 78, 3; totius autem rei consilium his rationibus explicabat, ut, si Pompeius eodem contenderet, . . . illum . . . cogeret; si . . .; si . . .: 3, 78, 3; ¶ his explicitis rebus duas in castris legiones retinuit: 3, 75, 2.

explicitus: ex propositis consiliis duobus explicitius ⟨explicitus *Nx*; explicitis *O*; expeditius *uar. in c*; *uerba* ex *et* explicitius *delenda uidentur Kraff.*⟩ uidebatur Ilerdam reuerti: 1, 78, 3.

explorator(es). *De* exploratoribus *cf. Göler[2] II 234 sq.*

A. subiect.; a): deligere: II 17, 1 *u.* **B.** praemittere.

b): prima luce confirmata re ab exploratoribus omnem equitatum . . . praemisit: II 11, 3; ¶ eodem die ab exploratoribus certior factus hostes sub monte consedisse . . . misit: I 21, 1; septimo die . . . ab exploratoribus certior factus est Ariouisti copias . . . abesse: I 41, 5; Allobroges . . . conspicati *in* itinere exploratores Domitii . . . cuncta . . . exposuerunt et . . . docuerunt. a quibus Domitius certior factus . . . periculum uitauit: 3, 79, 7.

B. obiect.: Raucilli atque Egi familiares . . . conspicati *in* itinere exploratores ⟨speculatores *f*⟩ Domitii . . . exposuerunt: 3, 79, 6; ¶ castra *ponebat dispositis exploratoribus, necubi effecto ponte Romani copias traducerent: VII 35, 1; exploratores hostium, ut omni fluminis parte erant dispositi, inopinantes . . . ab nostris opprimuntur: VII 61, 1; ¶ mittere: II 5, 4 *u.* **C. a)**; mandat, ut crebros exploratores in Suebos mittant quaeque apud eos gerantur cognoscant: VI 10, 3; ¶ exploratores hostium . . . inopinantes, quod magna subito ⟨*c*⟩ erat coorta tempestas, ab nostris opprimuntur: VII 61, 1; ¶ praemittere: (I 21, 4 *u.* **C. b)**;) his rebus cognitis exploratores centurionesque praemittit, qui locum idoneum castris ⟨*c*⟩ deligant: II 17, 1.

C. c. praep.; a) ab: postquam . . . uidit neque iam longe abesse ab iis, quos miserat, exploratoribus et ab Remis cognouit: II 5, 4.

b) cum: P. ⟨*c*⟩ Considius, qui rei militaris peritissimus habebatur . . ., cum exploratoribus praemittitur: I 21, 4.

c) per: multo denique die per exploratores Caesar cognouit et montem a suis teneri et . . .: I 22, 4; Galli re cognita per exploratores obsidionem relinquunt: V 49, 1; ibi per certos exploratores in singula diei tempora quae ad Auaricum agerentur ⟨*c*⟩ cognoscebat: VII 16, 2; illi celeriter per exploratores aduentu Caesaris cognito . . . abdiderunt: VII 18, 3; constabat inter omnes, quod iam ipse Caesar per exploratores cognouerat, dorsum esse eius iugi prope aequum . . .: VII 44, 3; cognitis per exploratores regionibus ⟨*β*; legionibus *α*⟩ duces hostium LX milia . . . deligunt: VII 83, 4; qua re per exploratores cognita . . . (Caesar) huc iam *deduxerat rem, ut: 1, 62, 1; ¶ postea quam (Suebi) per exploratores pontem fieri comperissent: IV 19, 2; Caesar, postquam per Vbios exploratores comperit Suebos sese

⟨*c*⟩ in siluas recepisse, . . . constituit: VI 29, 1; ¶ haec quoque per exploratores ante lucem in tanta propinquitate castrorum ad hostes deferuntur: VI 7, 9; ¶ ubi per exploratores Caesar certior factus est tres iam partes copiarum Heluetios id flumen traduxisse . . .: I 12, 2; subito per exploratores certior factus est ex ea parte uici, quam Gallis concesserat, omnes noctu discessisse: III 2, 1; qui (Menapii) de Germanorum discessu per exploratores certiores facti . . . in suos uicos remigrauerant ⟨*c*⟩: IV 4, 6; postea per exploratores certior factus (Pompeius) postero die castra mouit: 3, 41, 4; ¶ qua re per exploratores nuntiata Caesar ⟨*c*⟩ legiones . . . intromittit: VII 11, 8.

exploro. A. sequ. **obiect.; a):** ipse (Curio) cum equitatu antecedit ad Castra exploranda Cornelia ⟨*c*⟩, quod is locus peridoneus castris habebatur: 2, 24, 2; ¶ ut exploratis itineribus minore cum ⟨*c*⟩ periculo uallem riuumque transiret: V 50, 3; Scipio . . . equitum ⟨*Np.*: equitatum *codd.*⟩ magnam ⟨*f*; magnamque *Oahl*⟩ partem ⟨leuis armaturae *add. V*⟩ ad explorandum iter Domitii et cognoscendum praemisit: 3, 38, 2; ¶ tu explorato ⟨quo et plorato *M*[1]⟩ et uitae meae testimonio et amicitiae iudicio neque tutius neque honestius reperies quicquam quam . . .: *ap. Cic. ad Att.* X 8 *B*, 2; ¶ postero die Petreius cum paucis equitibus occulte ad exploranda loca proficiscitur. hoc idem fit ex castris Caesaris: 1, 66, 3; tum uero neque ad explorandum idoneum locum castris neque ad progrediendum data facultate consistunt: 1, 81, 1; hoc explorato loco Curio castra Vari conspicit: 2, 25, 1; ¶ ut rursus communicato consilio exploratisque hostium rationibus aliud initium belli ⟨*c*⟩ capere possint ⟨*c*⟩: VI 33, 5; ¶ Caesar exploratis regionibus albente caelo omnes copias castris educit: 1, 68, 1; ¶ huic (Voluseno) mandat, ut ⟨*c*⟩ exploratis omnibus rebus ad se quam primum reuertatur: IV 21, 2; Caesar explorata re ⟨re explor. *β*⟩ quaestione captiuorum . . . imperauit: VI 32, 2; ¶ testimonium: *ap. Cic. ad Att.* X 8 *B*, 2 *u.* iudicium.

b): de numero eorum omnia se habere explorata Remi dicebant: II 4, 4; quod si iam, inquit, haec explorata habeamus, quae de exercitus alienatione dicuntur, . . . quanto haec dissimulari ⟨*c*⟩ . . . praestet: 2, 31, 5.

B. **sequ. interrog. obl.:** interim speculatoribus in omnes ⟨*c*⟩ partes ⟨*c*⟩ dimissis explorat, quo commodissime ⟨*c*⟩ itinere uallem ⟨*c*⟩ transire ⟨*c*⟩ possit ⟨*c*⟩: V 49, 8; nuntios . . . dimittebant et quid reliqui consilii caperent atque unde initium belli fieret explorabant ⟨explorant *β*⟩: V 53, 4; haec procul ex oppido uidebantur, . . . neque tanto spatio certi quid esset explorari poterat: VII 45, 4.

exploratus. 1. ui adiect. (= certus): laeti, ut explorata uictoria, . . . ad castra pergunt: III 18, 8; hostes maximo clamore sicuti ⟨insecuti quasi *β*⟩ parta iam atque explorata uictoria . . . coeperunt: V 43, 3; quod se prope ⟨q. s. p. *β*; *om. α*; *Fr.;* se prope *om. Db., Dt.; u. CC*⟩ explorata uictoria celeriter amissa reciperaturos confidebant ⟨*c*⟩: VII 15, 2; quod habere uictoria posset, quae iam esset sibi atque omnibus Gallis explorata: VII 20, 7; cum ⟨*c*⟩ sine duce et sine equitatu deprehensis hostibus exploratam uictoriam dimisisset: VII 52, 2.

2. ui subst.: quod pro explorato habebat Ambiorigem proelio non esse contenturum ⟨*c*⟩: VI 5, 3.

expolio *u.* **exspolio.**

expono. A. propr.; a) ex nauibus in terram; α): expositis ⟨*Achill. Stat.;* ex *codd.*⟩ omnibus copiis ⟨expositis copiis *Faern.*⟩ Antonius . . . plerasque naues in Italiam remittit: 3, 29, 2; ¶ Caesar exposito exercitu . . . ad hostes contendit: V 9, 1; (Antonius) nuntios . . . mittit, quibus regionibus exercitum exposuisset: 3, 29, 4; ¶ Tuberonem portu atque oppido prohibet neque adfectum ualetudine filium exponere in terram ⟨*O;* terra *z*⟩ patitur: 1, 31, 3; ¶ quibus ex nauibus cum essent expositi milites circiter trecenti: IV 37, 1; uti . . . ex iis (nauibus), quae inanes . . . remitterentur [et] prioris commeatus expositis militibus . . ., perpaucae locum caperent: V 23, 4; saxa inter et alia loca periculosa quietam nactus stationem . . . ad eum locum, qui appellabatur Palaeste ⟨*c*⟩, omnibus nauibus ad unam incolumibus milites exposuit: 3, 6, 3; expositis militibus naues eadem nocte Brundisium a Caesare remittuntur: 3, 8, 1; at ille expositis militibus eodem die Oricum ⟨*c*⟩ proficiscitur: 3, 11, 3; noctu militibus ac sagittariis in terram ⟨terra *Nafl*⟩ expositis praesidium equitum deiecit: 3, 23, 2; confestimque ad Pharum nauibus milites exposuit: 3, 111, 6; Caesar hostibus in pugna occupatis militibus ⟨que *add. codd.; del. Scal.*⟩ expositis Pharum ⟨*c*⟩ prehendit: 3, 112, 5; ¶ sagittarios: 3, 23, 2 *u.* milites.

β): Vibullius ⟨*c*⟩ [his] expositus Corcyrae ⟨*sic Madu.;* his expositis corcyrae *codd.; Db.;* his expositis [Corcyrae] *Np.; Dt.; u. CC*⟩ non minus necessarium esse existimauit: 3, 11,

1; ¶¶ inter duos uallos, qua perfectum opus non erat, ⟨per mare *add. codd.; Np., Dt.; del. Ellebod.; Db.*⟩ nauibus expositi ⟨expositis *Oz*; nauibus expos. *del. Dt.*⟩ in auersos ⟨*c*⟩ nostros impetum fecerunt: 3, 63, 8.

b) = **proponere, in conspectu conlocare:** ibi in omnibus collibus expositas hostium copias armatas conspexit: IV 23, 2; ¶¶ in castris Pompei uidere licuit . . . magnum argenti pondus expositum: 3, 96, 1.

B. trsl.; a) sequ. obiect.; α) subst.: ueteremque amicitiam commemorat Caesarisque in se beneficia exponit (Lentulus): 1, 22, 3; ¶ Pompeius eadem illa, quae per Scipionem ostenderat, agit; . . . copias suas exponit: 1, 6, 1; ¶ discedentibus his breuiter sua in Haeduos merita exposuit: VII 54, 3; ¶ . . . ostendit; . . . monet; . . . proponit. . . . his rebus expositis signum dat: VII 45, 10.

β) adiect. et pronom.: Allobroges . . . cuncta, ut erant acta, exposuerunt et . . . docuerunt: 3, 79, 6; ¶ haec quam potest demississime et subiectissime exponit (Afranius): 1, 84, 5; (3, 11, 1 *u.* A. a) β);) ¶ eadem, quae Litauiccus pronuntiauerat, multitudini exponunt: VII 38, 4; ¶¶ Scipionem ea esse auctoritate, ut . . . libere quae probasset exponere . . . posset: 3, 57, 3.

b) sequ. acc. c. inf.: VII 54, 4 *u.* **c)**; Pompeius . . . copias suas exponit: legiones habere sese paratas X; praeterea cognitum compertumque sibi . . .: 1, 6, 2.

c) sequ. interrog. obl.: medio fere itinere equites . . . quanto res in periculo fuerit exponunt. . . . demonstrant: VII 41, 2; reprehendit, quod . . . retineri (non) potuissent. exposuit ⟨exposito β; *Schn.*⟩, quid iniquitas loci posset . . .: VII 52, 2(—4); sua in Haeduos merita exposuit: quos et quam humiles accepisset . . . et quam in fortunam quamque in amplitudinem † deduxisset ⟨et in eam fort. amplitudinemque duxisse β⟩, ut: VII 54, 3. 4; Varronem profiteri se . . . uisurum ⟨*c*⟩, quem ad modum ⟨*c*⟩ tuto legati uenire et quae uellent exponere possent: 3, 19, 3.

exporto: Sugambri . . . finibus suis excesserant suaque omnia exportauerant seque in solitudinem . . . abdiderant: IV 18, 4.

exposco: indignantes milites . . . et signum proelii exposcentes edocet: VII 19, 4; hac habita oratione exposcentibus militibus et studio pugnae ardentibus tuba signum dedit: 3, 90, 4; ¶ ut omnis iuuentus . . . omnesque superioris aetatis . . . ante simulacra proiecti uictoriam ab dis exposcerent: 2, 5, 3.

exprimo. A.: cum ab his saepius quaereret neque ullam omnino uocem exprimere posset: I 32, 3.

B.: uostrarum turrium altitudinem, quantum has cotidianus agger expresserat, . . . adaequabant: VII 22, 4.

expugnatio: Germani desperata expugnatione castrorum . . . sese receperunt: VI 41, 1; ¶ (perspecto urbis situ . . . de oppugnatione ⟨β; expugnatione α; *edd.*⟩ desperauit, de obsessione ⟨*uerba* desper. de obsess. *om.* α; *Schn.*⟩ non prius agendum constituit, quam rem frumentariam expedisset: VII 36, 1.)

expugno. A. alqd: a): ut, si possent, castellum . . . (hostes) expugnarent: II 9, 4; Galba secundis aliquot proeliis factis castellisque compluribus eorum expugnatis . . . constituit: III 1, 4; ¶ qua . . . fiducia et opere et natura loci munitissima castra expugnari posse confidimus? 2, 31, 2; in proxima Octauii castra inruperunt. his expugnatis eodem impetu altera sunt adorti: 3, 9, 7; munitiones enim a castris ad flumen perductae expugnatis iam castris Pompei . . . Caesaris uictoriam interpellauerunt: 3, 70, 2; ¶ expugnatis compluribus nauibus . . . fuga salutem petere contenderunt ⟨*c*⟩: III 15, 2; nam singulas (naues) nostri consectati expugnauerunt: III 15, 5; una ex his (nauibus) . . . delata Oricum atque a Bibulo expugnata est: 3, 14, 2; has (naues) scaphis minoribusque nauigiis compluribus summissis Otacilius Crassus . . . expugnare parabat: 3, 28, 2; deiectisque ⟨*c*⟩ defensoribus . . . eam nauem expugnauit (Cn. Pompeius filius): 3, 40, 3; ¶ ut paene in conspectu exercitus nostri . . . oppida (eorum) expugnari non debuerint: I 11, 3; hostes ubi et de expugnando oppido (Remorum) et de flumine transeundo spem se fefellisse intellexerunt: II 10, 4; id (oppidum Noviodunum) ex itinere oppugnare conatus . . . propter latitudinem fossae murique altitudinem paucis defendentibus expugnare non potuit: II 12, 2; compluribus expugnatis oppidis Caesar, ubi intellexit . . . hostium fugam captis oppidis (non) reprimi . . ., statuit exspectandam classem: III 14, 1; quod oppidum (Sotiatium) et natura loci et manu munitum paucis diebus . . . expugnatum cognouerant: III 23, 2; ipsum erat oppidum Alesia ⟨*c*⟩ in colle summo admodum edito loco, ut nisi obsidione expugnari non posse ⟨posse non β⟩ uideretur: VII 69, 1; ne per uim oppidum (Massiliam) expugnari pateretur: 2, 13, 3; Caesar . . . expugnato in ⟨*c*⟩ itinere oppido Parthinorum . . . ad Pompeium peruenit: 3, 41, 1;

usus singulari militum studio eodem, quo uenerat, die post horam nonam oppidum altissimis moenibus oppugnare adgressus ante solis occasum expugnauit: 3, 80, 6; Metropolim uenit, sic ut nuntios ⟨nuntius *z*⟩ expugnati ⟨expugnanti *a pr.*⟩ oppidi (Gomphensium) famamque antecederet: 3, 80, 6; ¶ Calenus Delphos, Thebas, [et] Orchomenum uoluntate ipsarum ciuitatium recepit, non nullas urbes ⟨*del. Ciacc.*⟩ per uim expugnauit: 3, 55, 3.

b): qui Auarico expugnato refugerant: VII 31, 3; ¶ Lissum expugnare conatus defendentibus ciuibus Romanis . . . paucis in oppugnatione amissis re infecta inde discessit (Cn. Pompeius filius): 3, 40, 6.

B. alqm: ne stipendiariis Haeduorum expugnatis cuncta Gallia deficeret: VII 10, 1; ¶ **(**omnes Galliae ciuitates ad se oppugnandum ⟨expugnandum *aef(h?)*⟩ uenisse ac contra se castra habuisse: I 44, 3.**)**

exquiro: eorum satisfactione accepta et itinere exquisito per Diuiciacum . . ., ut milium amplius quinquaginta circuitu locis apertis exercitum duceret, . . . profectus est: I 41, 4; ¶¶ Galba . . . consilio ⟨*c*⟩ celeriter conuocato sententias exquirere coepit: III 3, 1; ¶¶ **(**cotidie tamen equestribus proeliis quid hostis uirtute posset et quid nostri auderent periclitabatur ⟨sollicitationibus exquirebat *B²β*⟩: II 8, 2.**)**

exscendo: iis, qui primi murum ascendissent ⟨excendissent *a¹*; extend. *h*; escend. *Göl.*⟩, praemia proposuit: VII 27, 2.

exscensus: **(**oppidi murus ⟨*c*⟩ a ⟨*c*⟩ planitie atque initio ascensus ⟨escensus *hi*⟩ . . . mille CC passus aberat: VII 46, 1;**)** ¶ interiores . . . loca praerupta ex ⟨atque ex *β*⟩ ascensu ⟨praerupta exscensu *Madu.*; *Hold.*⟩ temptant: VII 86, 4.

exsequor: cum ciuitas . . . armis ius suum exsequi conaretur: I 4, 3.

exsero: tametsi (Haedui) dextris umeris exsertis ⟨exertis *AQB*⟩ animaduertebantur, quod insigne pactum ⟨*Heller*; pacatum *X*; pacatorum *Klussmann*⟩ esse consuerat, tamen id ipsum sui fallendi causa milites ab hostibus factum existimabant: VII 50, 2.

exsisto. I. Forma. *In codicibus uidetur omnibus locis exstare* existo, extiti, *sim.*; *uno loco*, V 28, 2, *in uno cod. B* exsistit *inueniri dicit Hold.*

II. Signif.; A. propr.: est bos cerui figura, cuius a media fronte inter aures unum cornu exsistit: VI 26, 1; ¶ Trallibus in templo Victoriae . . . palma per eos dies [in tecto] inter coagmenta lapidum ex pauimento exstitisse ostendebatur ⟨*u. CC*⟩: 3, 105, 5.

B. trsl.: **(**accessere ⟨*del. E. Hoffm.*⟩ subito prima luce Pompeiani ⟨exercitus aduentus extitit *add. z*; *E. Hoffm.*; *del. Np.*; *u. CC*⟩: 3, 63, 6;**)** ¶ multum ad terrendos nostros ualet clamor, qui post tergum pugnantibus exsistit ⟨*β*; extitit *α*; *edd.*⟩: VII 84, 4; ¶ magnaque inter eos exsistit controuersia ⟨controuersia orta est *adfik*⟩: V 28, 2; ¶ tantaque inter eos dissensio exsistit ⟨extitit *O*⟩, ut . . . armis dimicare conentur: 1, 20, 4; ¶ tanta subito malacia ac ⟨*c*⟩ tranquillitas exstitit, ut: III 15, 3; ¶ quod tanti motus Galliae exstiterant, totam hiemem ipse ad exercitum manere decreuit: V 53, 3; ne quis aut ⟨*c*⟩ ex huius iracundia aut ex eo, quod meruerat ⟨eo, quod meruerat *delend. censet Apitz.*⟩, odio ciuitatis motus exsistat: VI 5, 2; ¶ tranquillitas: III 15, 3 *u.* malacia.

ut plerumque in calamitate ex amicis inimici exsistunt: 3, 104, 1.

exspectatio: tanta erat summae ⟨*Lips.*; summa *codd.*⟩ rerum exspectatio, ut alius in aliam partem mente atque animo traheretur, quid . . . accideret: 1, 21, 6; magnaque erat exspectatio eius rei: 3, 19, 4; ¶ de meis in uos meritis praedicaturus ⟨*c*⟩ non sum, quae sunt adhuc et mea uoluntate et uestra exspectatione leuiora: 2, 32, 10; — qui magna ⟨cum *add. 2 dett.*; *Dt.*⟩ exspectatione uenisset, temere progressus turpem habuit exitum: 3, 37, 4.

exspecto. *Codices plerumque uidentur exhibere* expecto, expectatio; *sed* exspect. *teste Hold. his locis exstat: in AQ* II 20, 4; *in BM errore* V 13, 1; *in A* III 14, 1; 24, 5; IV 13, 2; VII 34, 1; *in A corr.* I 11, 6; II 16, 2; *in B¹* I 27, 2; *in Q* V 46, 4; (espectari *in Q* IV 9, 3.) *Reliquis 23 locis B. G. et omnibus (24) B. C. uidetur scriptum esse in X et z* expect.

A. sequ. obiect.; a) alqm; α): (Treueri) auxilia Germanorum exspectare constituunt: VI 7, 3; 8, 1 *u.* **b) α)** auxilium; his rationibus (Vercingetorix) auxilia Galliae exspectare et bellum parat administrare ⟨adm. par. *β*⟩: VII 71, 9; ii, qui Alesiae obsidebantur, praeterita die, qua auxilia suorum ⟨suor. aux. *β*⟩ exspectauerant, . . . consultabant: VII 77, 1; hic magnos equitatus magnaque auxilia exspectabant et . . . cogitabant (Afranius Petreiusque): 1, 61, 3; (cognouit) magna auxilia conuenisse, magna esse in spe atque exspectari ⟨-re *l*; magnam esse spem atque exspectationem *Ciacc.*⟩:

2,17,3; ¶ copias *u.* **copia** *p. 736 (4 loc.)*; ¶ equitatus: 1,61,3 *u.* auxilia; quod legiones ⟨legionem *H. Schneider*⟩ equitatumque (Caesar) ex Italia exspectaret ⟨spectaret *Nx*⟩: 3,78,6; ¶ hos exspectari equites atque eius rei causa moram interponi (ab Vsipetibus et Tencteris) arbitrabatur: IV 9,3; ¶ legiones: 3,78,6 *u.* equitatum; praeter has exspectabat cum Scipione ex Syria legiones II: 3,4,3; ¶ reliquam partem exercitus, quod paulo aberat longius, non putat exspectandam ⟨exercendam β⟩: V 46,4; ¶ ipse . . . in nauibus excubans neque ullum laborem aut munus despiciens † neque ⟨ne quod *Oud.*; *Np.*, *Db.*⟩ subsidium exspectans, si in Caesaris complexum ⟨exspectanti Caesari in conspectum *Np.*; *Db.*; *u. CC*⟩ uenire posset ******: 3,8,4.

β): IIII milia passuum secundo flumine silentio progredi ibique se exspectari ⟨-tare *f*⟩ iubet: VII 60,1; ¶ Labienus . . . monte occupato nostros exspectabat proelioque abstinebat: I 22,3; ¶ nostri . . ., ne frustra reliquos exspectarent, duas nacti turmas exceperunt: 3,38,4.

b) alqd; α): aduentum *u.* **aduentus B.** *p. 184 (10 loc.)*; ¶ longum esse perterritis Romanis Germanorum auxilium ⟨auxilia A^2; *recc.*; *Kellerbauer, haud scio an recte*⟩ exspectare: VI 8,1; ¶ (Cicero) nullum eius modi casum ⟨causam *MQ*⟩ exspectans . . . mittit: VI 36,2; ¶ compluribus expugnatis oppidis Caesar . . . statuit exspectandam classem: III 14,1; ¶ euentum *u.* **euentus A. b)** *p. 1153 sq. (3 loc.)* ¶ Romani, si rem obtinuerint, finem laborum omnium exspectant: VII 85,3; ¶ hi (legati) propter propinquitatem et celeritatem hostium nihil iam Caesaris imperium exspectabant ⟨spectabant β⟩: II 20,4; ¶ ut (milites), qui aliquid ⟨aliqui *z*⟩ iusti ⟨uicti *Ohl*⟩ incommodi exspectauissent, ultro praemium missionis ferrent: 1,86,1; ¶ quem locum tuae probandae ⟨*dik*; pro laude *X*; *Fr.*⟩ uirtutis ⟨tuae *h. l. habet* β⟩ exspectas ⟨β; spectas α; *Schn.*, *Db.*, *Fr.*⟩? V 44,3; ¶ multis de causis Caesar maiorem Galliae motum exspectans . . . dilectum habere instituit: VI 1,1; ipse maiorem Galliae motum exspectans . . . consilia inibat, quem ad modum . . .: VII 43,5; ¶ quas (naues) cum aliquamdiu Caesar frustra exspectasset, . . . necessario angustius milites conlocauit: V 23,5; relinquebatur, ut ex longinquioribus regionibus Galliae Picenique et a freto naues essent exspectandae: 1,29,2; ¶ cohortatus Haeduos, ut . . . huic bello seruirent eaque ⟨*c*⟩, quae meruissent, praemia ab se deuicta Gallia exspectarent: VII 34,1; ¶ errare, si qui in bello omnes secundos rerum prouentus exspectent: VII 29,3; omnes milites intenti ⟨omnium militum int. animi β; *Schn.*⟩ pugnae prouentum ⟨pr. pugn. β; pugnae euentum *pr. edd.*⟩ exspectabant: VII 80,2; ¶ erat Rauennae exspectabatque suis lenissimis ⟨*c*⟩ postulatis responsa, si . . .: 1,5,5; ¶ docet se . . . exspectato legitimo tempore consulatus ⟨*del. Ciacc.*⟩ eo fuisse contentum, quod omnibus ciuibus pateret: 1,32,2; duriusque ⟨cupidiusque *Kran.*⟩ cotidie tempus ad transportandum lenioribus ⟨saeuioribus *Wölff.*; *Dt.*⟩ uentis exspectabant ⟨non spectabat *Np.*; exspectabat *Wölff.*; *Dt.*; *u. CC*⟩: 3,25,3.

β): monuitque (Raucillum et Egum), ut ex sua amicitia omnia exspectarent et ex praeteritis suis officiis reliqua sperarent ⟨*u. CC*⟩: 3,60,1; ¶ huc pauca ad spem largitionis addidit, quae ab sua liberalitate, si se . . . secuti essent, exspectare deberent: 2,28,3.

B. sequ. enuntiatum; a) dum *u.* **dum** *p. 968* **B. a)** *(3 loc.)*.

b) si: hanc (paludem) si nostri transirent, hostes exspectabant; nostri autem, si ab illis initium transeundi fieret, ut impeditos adgrederentur, parati in armis erant: II 9,1; exspectabatque suis . . postulatis responsa, si qua hominum aequitate res ad otium deduci posset: 1,5,5; erat uallis . . .; hanc uterque si aduersariorum copiae transire conarentur exspectabat: 2,34,1; Pompeius . . . aciem instruebat, semper, ut uidebatur, exspectans ⟨spectans *P. Manut.*⟩, si iniquis locis Caesar se subiceret: 3,85,1.

c) ut: neque exspectant, quod superioribus annis acciderat, ut de eorum imperio ad populum feratur ⟨*u. CC*⟩: 1,6,6.

d) quin: exspectari diutius non oportere, quin ad castra iretur: III 24,5.

e) interrog. obl.: prima luce productis omnibus copiis . . . quid hostes consilii caperent exspectabat (Crassus): III 24,1; modo conscripti atque usus militaris imperiti ad tribunum militum centurionesque ora conuertunt: quid ab his praecipiatur exspectant: VI 39,2.

[Falso exspectandi *uerbum in omnibus codd. scriptum est pro* spectandi 3,43,2; *in BM* V 13,1.6; 29,3.]

Exspectare . . . sperare: 3,60,1; esse in spe atque exspectari: 2,17,3.

exspectare naues a (freto): 1,29,2; — praemia ab se (ab sua liberalitate): VII 34,1; 2,

28, 3; ¶ exspectare legiones (equitatum, naues) ex (Italia): 1, 29, 2; 3, 4, 3; 78, 6; omnia ex sua amicitia: 3, 60, 1.

Aduerb.: (aliquamdiu: V 23, 5; diutius: III 24, 5;) frustra: V 23, 5; 3, 38, 4; (semper: 3, 85, 1.)

exspolio: nolite hos ⟨hoc β⟩ uestro auxilio exspoliare ⟨*a;* expoliare α; spoliare *h*⟩, qui ⟨eos qui β⟩ uestrae salutis causa suum periculum neglexerunt: VII 77, 9.

exstinguo. *Codd. uidentur habere* extincta (-is).

ardere Galliam tot contumeliis acceptis sub populi Romani imperium redactam superiore gloria ⟨-orem gloriam β⟩ rei militaris exstincta ⟨-tam β⟩: V 29, 4; ¶ exstinctis rumoribus de auxiliis legionum . . . multae longinquiores ciuitates ab Afranio desciscunt: 1, 60, 5.

exsto. *Codd. uidentur habere* extare(nt).

ea celeritate atque eo ⟨*c*⟩ impetu milites ierunt, cum capite solo ex aqua exstarent, ut: V 18, 5; huc iam deduxerat rem, ut equites . . . possent atque auderent flumen transire, pedites uero tantum modo umeris ac summo pectore exstarent ⟨*b;* extare *Ox; Np., Db.*⟩ et . . . ad transeundum [non] impedirentur: 1, 62, 2.

exstruo. I. Forma. *In codd. plerumque uidetur exstare* extruo; *sed* exstructo *est in AQ* II 30, 3; exstruebat *in A* III 29, 1.

II. Signif.; A. = struendo, cumulando alqd efficere: post eas ⟨*c*⟩ aggerem ac uallum XII pedum exstruxit: VII 72, 4; *u. praeterea* **agger** *p. 213* b) *(3 loc.):* ¶ multis in ciuitatibus harum rerum exstructos cumulos ⟨*Ald.;* tumulos *codd.; edd.*⟩ locis consecratis ⟨*c*⟩ conspicari licet: VI 17, 4; ¶ cum inter eam ⟨interea *z;* infra eam *Eussn.;* intra eam *R. Menge*⟩ contiguationem parietes exstruerentur: 2, 9, 3; intra haec tegimenta abditi atque muniti parietes lateribus exstruebant rursusque . . . ad aedificandum sibi locum expediebant: 2, 9, 6; ¶ (obstructis ⟨obstruxit *a:* extructis *O¹hl; Wölff.; Dt.*⟩ omnibus ⟨rebus *add. Np.*⟩ castrorum portis ⟨partibus *Wölff.; Dt.*⟩ et ad impediendum obiectis *ericiis* ⟨*u. CC*⟩ . . . exercitum eduxit: 3, 54, 2;) ¶ ita tuto ac sine ullo uulnere ac periculo sex tabulata exstruxerunt fenestrasque . . . in struendo ⟨*c*⟩ reliquerunt: 2, 9, 8; ¶ (tumulos: VI 17, 4 *u.* cumulos;) ¶ Pompeius . . . reliquis diebus turres exstruxit et in altitudinem pedum XV effectis operibus uineis eam partem castrorum obtexit: 3, 54, 1; Pharus est in insula turris magna altitudine, mirificis operibus exstructa: 3, 112, 1; ¶ uallum: VII 72, 4 *u.* aggerem.

B. = cumulare, coaceruare: omnem eam materiam . . . pro uallo ad utrumque latus exstruebat: III 29, 1.

exsul. *Codd. uidentur exhibere* exules.

multi praeterea capitis damnati exsulesque conuenerant: 3, 110, 3; ¶ Indutiomarus nihilo minus . . . exsules damnatosque tota Gallia magnis praemiis ad se allicere coepit: V 55, 3.

extendo: Pompeius . . . cum se magnis itineribus extenderet et praegressos consequi cuperet, quarto die finem sequendi fecit: 3, 77, 3.

exter(us). 1. posit.: ut auctoritatem, qua ille maxime apud exteras nationes niti uidebatur, minueret: 3, 43, 4.

2. comp. **exterior:** colle exteriore occupato: VII 79, 1; ¶ eiusdem generis munitiones . . . contra exteriorem hostem perfecit: VII 74, 1; ¶ equitum partem . . . circumire exteriores munitiones . . . iubet: VII 87, 4; ¶ (ex ⟨et *al*⟩ altera parte molem tenuit naturalem obiectam, quae ⟨que *codd.;* — exteriore parte molis, quae tenui tramite obiecta (?) *Ciacc.*⟩ paene insulam oppidum effecerat ⟨efficiebat *Ciacc.*⟩ *et ⟨*om. Ciacc.*⟩ quattuor biremes . . . traduxit: 3, 40, 4;) ¶ milites in exteriorem ⟨interiorem *NO¹hl*⟩ uallum tela iaciebant: 3, 63, 6.

3. superl. **extremus.** *Cf. O. Riemann, Revue de philol., N. S., T. V 104—107.*

A. adiect.; a) ad locum pertinet: cum ab extremo agmine ad quos uentum erat consisterent: II 11, 4; cernebatur . . . nouissimos illorum premi uehementer ac non numquam ⟨*c*⟩ *subsistere extremum agmen atque *iter* interrumpi: 1, 64, 1; ¶ Belgae ab extremis Galliae finibus oriuntur: I 1, 6; flumen Axonam, quod est in extremis Remorum finibus ⟨finibus remorum *AQ*⟩: II 5, 4; Suebos . . . penitus ad extremos fines se recepisse: VI 10, 4; cum Caesar in Sequanos ⟨in S. *om.* β⟩ per extremos Lingonum fines iter faceret: VII 66, 2; ¶ ad extremas fossas castella constituit: II 8, 4; ¶ cum iam pecus atque extrema impedimenta ab nostris tenerentur: III 29, 2; ¶ tigna item ut primo tecta extremis lateribus instruebant: 2, 9, 7; ¶ (oppida) posita in extremis lingulis promunturiisque: III 12, 1; ¶ Ocelum: I 10, 5 *u.* oppidum; ¶ extremum oppidum Allobrogum est proximumque Heluetiorum finibus Genaua ⟨*c*⟩: I 6, 3; ab Ocelo, quod est *oppidum ⟨*add. R. Schneider*⟩ citerioris prouinciae

extremum: I 10, 5; ¶ II tigna transuersa iniecerunt [ut] non longe ab extremis parietibus: 2, 9, 2; has trabes ⟨c⟩ paulo longiores atque eminentiores, quam extremi parietes erant, effecerunt ⟨c⟩: 2, 9, 3; ¶ haec utraque . . . binis utrimque fibulis ab extrema parte distinebantur ⟨CC⟩: IV 17, 6; ad flumen † Scaldem . . . extremasque Arduennae partes ire constituit: VI 33, 3; quo facilius omne Hadriaticum mare *ab ⟨*add. Paul;* occupatis *add. Pluyg.*⟩ extremis Italiae partibus regionibusque Graeciae in potestate haberet: 1, 25, 3; ¶ in extremo ponte turrim ⟨c⟩ . . . constituit: VI 29, 3; ¶ promunturia: III 12, 1 *u.* lingulae; ¶ regiones: 1, 25, 3 *u.* pars; ¶ ut capita tignorum extrema parietum structura tegerentur: 2, 9, 1; ¶ ad extremum musculi tectum ⟨tectique *af*⟩ trabesque ⟨que *om. Oa*⟩ extremas quadratas regulas . . . defigunt: 2, 10, 4; ¶ Caesar . . . crates ad extremum tumulum contra hostem proferri . . . iussit: 3, 46, 1.

b) ad tempus pertinet: ad extremam orationem ⟨ad extremum oratione β; *Schn.;* oratione *del. Clark.*⟩ confirmatis militibus: VII 53, 1; ¶ tempus: 2, 41, 8 *u.* **c)** *extr.*

c) trsl.: unam esse spem salutis docent, si eruptione facta extremum auxilium experirentur: III 5, 2; ciues Romani . . . ad extremum auxilium descenderunt seruosque omnes puberes liberauerunt: 3, 9, 3; ¶ maiori tamen parti placuit hoc reseruato ⟨c⟩ ad extremum *casum ⟨*add. Paul*⟩ consilio interim rei euentum experiri: III 3, 4; cum . . . coepissent resque esset iam ad extremum perducta ⟨CC⟩ casum: III 5, 1; ¶ hanc unam atque extremam esse pacis condicionem: 1, 85, 12; ¶ decurritur ad illud extremum atque ultimum senatus consultum: 1, 5, 3; ¶ ut . . . pecore ex longinquioribus uicis adacto extremam famem *sustentarint: VII 17, 3; ¶ quibus (clientibus) more Gallorum nefas est etiam in extrema fortuna deserere patronos: VII 40, 7; nonne extremam pati fortunam paratos proiecit ille? 2, 32, 8; ¶ nec tribunis plebis . . . extremi iuris [intercessione] retinendi . . . facultas tribuitur: 1, 5, 1; ¶ non enim has . . conspectus patriae . . . ad extremum uitae periculum adire cogebant: 2, 7, 1; ¶ relinquebatur, ut extremam rationem belli sequens quam plurimos colles occuparet: 3, 44, 2; ¶ cum pro se quisque in conspectu imperatoris etiam in ⟨c⟩ extremis suis rebus operam nauare cuperet: II 25, 3; ¶ hostes etiam in extrema spe salutis tantam uirtutem praestiterunt, ut: II 27, 3; ut . . in extrema spe salutis . . . pugnari debuit: II 33, 4; ¶ precibus . . . excitati, extremo tempore ciuitati subuenirent: 2, 4, 3; ut extremo uitae tempore homines facere consuerunt, aut suam mortem miserabantur aut: 2, 41, 8.

B. ui subst.; a) masc.: cum iam extremi essent in prospectu: V 10, 2; — nullum intercedebat tempus, quin extremi cum equitibus proeliarentur: 1, 78, 5.

b) neutr.: ad extremum tamen agris expulsi . . . ad Rhenum peruenerunt: IV 4, 2; VII 53, 1 *u.* A. **b)**; ¶ (III 3, 4 *u.* A. **c)** casus.)

externus: ut . . . uel domesticis opibus uel externis auxiliis de salute urbis confiderent: 2, 5, 5.

exterreo: ne in opere faciundo milites repentino hostium incursu exterrerentur atque opere prohiberentur: 1, 41, 4; — reliqui . . . repentino periculo exterriti sinistras sagis inuoluunt: 1, 75, 3; — communi enim fit uitio naturae, ut . . . incognitis rebus magis confidamus uehementiusque ⟨-ue *Schnelle*⟩ exterreamur: 2, 4, 4; — (Haedui) contaminati facinore et . . . timore poenae exterriti consilia clam de bello inire incipiunt: VII 43, 3; cuius rei timore exterriti diem noctemque in opere (Romani) uersantur: VII 77, 11.

extimesco: quarum rerum omnium nostris nauibus casus erat ⟨erant β⟩ extimescendus ⟨extimescendi β; extimiscendus B^1M^1⟩: III 13, 9.

extinguo, exto *u.* **exstinguo, exsto.**

extorqueo: exposuit, quos et quam humiles (Haeduos) accepisset, compulsos in oppida, multatos agris, omnibus ereptis copiis ⟨sociis β⟩, imposito stipendio, obsidibus summa cum contumelia extortis: VII 54, 4; ¶ doluisse se, quod populi Romani beneficium ⟨P. R. beneficium *d;* pro beneficio *Oz*⟩ sibi per contumeliam ab inimicis extorqueretur: 1, 9, 2.

extra. 1. aduerb.: ueriti, ne angustiis intercluderentur, cum extra et ⟨*om. a*⟩ intus hostem haberent: 3, 69, 4.

2. praep.; A. propr.; a) pendet ex uerbis: Caesaris copiae nequaquam erant tantae, ut eis, extra oppidum si esset dimicandum, confideret: 3, 109, 2; ¶ egredi extra munitiones (-em) *u.* **egredior** *p. 1002 γγ) (4 loc.);* ¶ (legionibusque ⟨c⟩ [intra uineas *add.* β; *Np., Schn., Fr., Db.;* extra castra uineas *BM;* extra uineas *AQ;* extra castra uineasque *d;* interea *Göl.;* inter castra uineasque *Heller; Dt.; Hold.; ego del.*] in occulto expeditis ⟨c⟩: VII 27,

2;) ¶ latrocinia nullam habent infamiam, quae extra fines cuiusque ciuitatis fiunt: VI 23, 6; ¶ proximis diebus habetur extra urbem senatus: 1, 6, 1; ¶ haec cum ⟨*c*⟩ dixisset, procedit extra munitiones ⟨β; extra munitionem *A²Q;* ex castris munitiones α; *u. CC*⟩: V 44, 4; uix agmen nouissimum extra munitiones processerat, cum: VI 8, 1; ¶ unamque cohortem, quae temere ante ceteras extra aciem procurrerat, . . . circumuenidunt: 1, 55, 3; ¶ nam de equitibus hostium, quin nemo eorum progredi modo ⟨*om.* β⟩ extra agmen audeat, ne ipsos quidem ⟨*c*⟩ debere dubitare: VII 66, 6.

b) pendet ex subst.: non illi . . . ancipitem terrorem intra extraque munitiones . . . causae fuisse cogitabant: 3, 72, 2.

c) non pendet ex certo aliquo uerbo: hi (Segusiaui) sunt extra prouinciam trans Rhodanum primi: I 10, 5; aditus autem atque itinera duo, quae extra murum ad portum ferebant, . . . praesaepit: 1, 27, 4.

B. trsl.: animum aduersum ⟨*c*⟩ est paulo ante extra cotidianam consuetudinem ⟨consuetudinem cotidianam *a*⟩ longius a uallo esse aciem Pompei progressam: 3, 85, 3; ¶ his . . . amplissimos magistratus mandauerat atque eos extra ordinem ⟨ordines *a corr.*⟩ in senatum legendos curauerat: 3, 59, 2.

extraho: latum ab X tribunis plebis . . . Catone . . . pristina consuetudine dicendi mora dies extrahente ⟨catonem . . . extrahentem *Oz*⟩, ut: 1, 32, 3; ¶ milites . . . tractandis condicionibus et simulatione deditionis extracto primo noctis tempore gubernatorem in terram nauem eicere cogunt: 3, 28, 5; ¶ sic triduum disputationibus excusationibusque extrahitur: 1, 33, 3; ¶¶ cum . . . (non) multum aestatis superesset atque id facile extrahi posse intellegeret: V 22, 4.

extraordinarius: docet se nullum extraordinarium honorem adpetisse, sed exspectato legitimo tempore consulatus ⟨*CC*⟩ eo fuisse contentum, quod omnibus ciuibus pateret: 1, 32, 2.

extremus *u. p. 1242 sqq.*

(extrorsus: hae (trabes) reuinciuntur ⟨*c*⟩ introrsus ⟨*a;* extrorsus *αh*⟩ et multo aggere uestiuntur: VII 23, 2.**)**

extrudo: si quando, magnitudine operis forte superati, extruso mari aggere ac molibus . . . suis fortunis ⟨*c*⟩ desperare ⟨*c*⟩ coeperant: III 12, 3.

extruo, exul *u.* **exstruo, exsul.**

exuo: sic omnibus hostium copiis fusis armisque exutis (milites) se in ⟨*c*⟩ castra ⟨*c*⟩ munitionesque ⟨*c*⟩ suas recipiunt: III 6, 3; hostes in fugam dat . . . magnumque ex iis numerum occidit atque omnes armis exuit: V 51, 5; ¶ neque interesse, ipsosne (Romanos) interficiant impedimentisne exuant, quibus amissis bellum geri non possit: VII 14, 8; hos continuo *in* itinere adorti omnibus impedimentis exuunt (Haedui): VII 42, 6.

exuro: persuadent Rauracis et Tulingis et Latouicis ⟨*c*⟩ finitimis ⟨*c*⟩, uti . . . oppidis suis uicisque exustis una cum iis proficiscantur: I 5, 4.

F.

faber: ex legionibus fabros deligit ⟨deligi β⟩ et ex continenti alios arcessi ⟨*c*⟩ iubet: V 11, 3; ¶ reducitur ad eum deprensus ⟨*c*⟩ ex itinere N. ⟨*c*⟩ Magius Cremona ⟨cremonae *Na*⟩, praefectus fabrum Cn. Pompei. quem . . .: 1, 24, 4; iam duo praefecti fabrum Pompei in meam potestatem uenerunt et a me missi sunt: *ap. Cic. ad Att.* IX 7 *C*, 2.

Fabianus: cum . . . legiones ⟨*c*⟩ Fabianae duae flumen transissent: 1, 40, 3; Afranius . . . legiones IIII ⟨*c*⟩ equitatumque omnem traiecit duabusque ⟨*c*⟩ Fabianis occurrit legionibus: 1, 40, 4(—7).

Fabius. 1. C. Fabius (Caesaris legatus): ex quibus (legionibus) unam in Morinos ducendam C. Fabio legato dedit: V 24, 2; alterum (nuntium) ad C. Fabium legatum ⟨*om. Q*⟩ mittit, ut in Atrebatum ⟨*c*⟩ fines legionem adducat: V 46, 3; Fabius, ut imperatum erat, non ita multum moratus in itinere cum legione occurrit: V 47, 3; Caesar Fabium cum sua ⟨*c*⟩ legione remittit ⟨*c*⟩ in hiberna: V 53, 3; Caesar partitis copiis cum C. Fabio legato ⟨*om.* β⟩ et M. Crasso quaestore . . . adit ⟨*c*⟩ tripertito: VI 6, 1; C. ⟨β; *om.* α; *Schn., Fr., Db.*⟩ Fabium legatum cum legionibus duabus castris praesidio relinquit: VII 40, 3; equites a Fabio missi quanto res in periculo fuerit exponunt: VII 41, 2; Fabium discessu eorum duabus relictis portis obstruere ceteras pluteosque uallo addere et se in posterum diem similem ad ⟨*c*⟩ casum parare ⟨*c*⟩: VII 41, 4; mittit primo ⟨*c*⟩ Brutum adulescentem cum cohortibus Caesar ⟨*c*⟩, post cum aliis C. Fabium legatum: VII 87, 1; C.

Fabium legatum ⟨*om.* β; *Flod.*⟩ et L. Minucium Basilum ⟨*c*⟩ cum legionibus duabus in Remis conlocat: VII 90, 5; C. Fabium legatum cum legionibus III . . . in Hispaniam praemittit . . .: 1, 37, 1; Fabius, ut erat imperatum, adhibita celeritate praesidium ex saltu deiecit magnisque itineribus ad exercitum Afranii contendit: 1, 37, 3; Fabius finitimarum ciuitatum animos litteris nuntiisque temptabat. in Sicore flumine pontes effecerat duos . . .: 1, 40, 1; signa legionum duarum . . . conspiciuntur, quas C. Fabius ulteriore ponte subsidio nostris miserat suspicatus fore id, quod accidit: 1, 40, 7; tempestas cooritur . . . pontesque ambo, quos C. Fabius fecerat, uno die interrupit: 1, 48, 2.

2. L. Fabius (centurio): L. Fabius ⟨labius (*pro* L. Fabius) α⟩ centurio ⟨*om.* β⟩ legionis VIII., quem inter suos eo die dixisse constabat excitari se Auaricensibus praemiis neque commissurum, ut prius quisquam murum ascenderet, . . . murum ascendit . . .: VII 47, 7; eodem tempore L. Fabius ⟨sabinus *AQ*⟩ centurio quique una murum ascenderant circumuenti atque interfecti de ⟨*c*⟩ muro praecipitantur ⟨*c*⟩: VII 50, 3.

3. Q. Fabius Maximus: bello superatos esse Aruernos et Rutenos ab Q. Fabio Maximo: I 45, 2.

4. Fabius Paelignus: Fabius Paelignus quidam ex infimis ordinibus de exercitu Curionis primum agmen fugientium consecutus magna uoce Varum nomine appellans requirebat: 2, 35, 1; *cf. qu. seqq.*; Fabius a proximis militibus circumuentus interficitur: 2, 35, 2; Curio exercitum in castra reducit suis omnibus praeter Fabium incolumibus: 2, 35, 6.

[**Falso:** litteris † a fabio c. caesaris consulibus redditis ⟨*u. CC*⟩: 1, 1, 1.]

facilis. A. posit.; a) attrib.: non eadem esse diligentia . . . castra munita facilemque aditum habere: III 25, 2; ¶ renuntiatum est facilem esse (ascensum): I 21, 2; ¶ ita magnarum initia rerum, quae . . . sollicitam Italiam habebant, celerem et facilem exitum habuerunt: 3, 22, 4; ¶ facilis est nostris receptus datus: 1, 46, 2; ¶ facilem esse rem, seu maneant seu proficiscantur, si modo unum omnes sentiant: V 31, 2; ¶ hunc facilem et cotidianum nouisse sermonem nunc pro relicto est habendum ⟨*haec Caesaris esse negant Np., Jahn.*⟩: *ap. Cic. Brut.* 253.

b) praedic.: id (*i. e.* Caesarem ab exercitu intercludere) esse facile, quod . . .: VII 1, 7; id (*i. e.* commeatu Romanos prohibere) esse facile, quod . . .: VII 14, 3; quod illis prohibere erat facile cum ipsius fluminis natura . . ., tum ⟨*c*⟩ quod . . .: 1, 50, 2; facile erat ex castris C. Trebonii . . . prospicere in urbem: 2, 5, 3; neque erat facile nostris uno tempore propugnare et munire: 3, 45, 3; ¶ quae facilia ex difficillimis animi magnitudo ⟨*c*⟩ redegerat ⟨*c*⟩: II 27, 5.

B. compar.: unum (iter erat) per Sequanos, angustum et difficile . . ., alterum per prouinciam nostram, multo facilius atque expeditius: I 6, 2.

facile (aduerb.). A. = nullo negotio; a) posit.; α) non addita negatione: quae (nauis D. Bruti) ex insigni ⟨*c*⟩ facile agnosci poterat: 2, 6, 4; ¶ facile se loci natura defensuros dicunt: VII 15, 5; ¶ ut facile existimari posset nihil eos . . . timuisse: 3, 96, 1; ¶ cum . . . non multum aestatis superesset atque id facile extrahi posse intellegeret: V 22, 4; ¶ quod tum facile fiebat: II 6, 3; ¶ Germanos tam facile impelli, ut ⟨*c*⟩ in Galliam uenirent: IV 16, 1; ¶ simili ratione ibi Vercingetorix . . . conuocatis suis clientibus facile incendit ⟨facere intendit β⟩: VII 4, 1; ¶ Caesarem duobus exercitibus . . . facile intercludi posse frumentoque prohiberi: 1, 17, 1; ¶ his facile pulsis ac proturbatis ⟨perturbatis B^2β⟩ incredibili celeritate ad flumen decucurrerunt: II 19, 7; ¶ milites . . . facile hostium phalangem perfregerunt: I 25, 2; ¶ facile hac oratione Neruiis persuadet: V 38, 4; ¶ perturbare: II 19, 7 *u.* pellere; ¶ posse: I 6, 1 *u.* prohibere; V 22, 4 *u.* extrahere; V 27, 4 *u.* probare; 1, 17, 1 *u.* intercludere; 2, 6, 4 *u.* agnoscere; 3, 96, 1 *u.* existimare; ¶ id se facile ex humilitate sua probare posse: V 27, 4; ¶ mons autem altissimus impendebat, ut facile perpauci prohibere possent: I 6, 1; 1, 17, 1 *u.* intercludere; ¶ proturbare: II 19, 7 *u.* pellere; ¶ facile ipsa loci natura periculum repellebat: 1, 79, 2; quae facile nostri milites repellebant: 2, 2, 6; cuius aduentu facile sunt repulsi Pompeiani: 3, 51, 1.

β) add. negatione; αα) minus: qui minus facile eam rem ⟨in *add. BMQ*^{2}⟩ imperio nostro consequi poterant: II 1, 4; ¶ his rebus fiebat, ut et minus late uagarentur et minus facile finitimis bellum inferre possent: I, 2, 4; ¶ cum . . . minus facile ⟨*u. infra* γγ⟩ omnia ⟨*c*⟩ per se obire et . . . prouidere possent: V 33, 3; ¶ maturandum sibi existimauit, ne, si . . . sese coniunxisset, minus facile resisti posset: I 37, 4.

ββ) **neque (nec):** neque propter altitudinem facile telum adigebatur ⟨*h;* adiciebatur *αa; edd.*⟩: III 13, 8; ¶ quod . . . uidebant nec facile adire apertos ad auxiliandum animaduertebant: VII 25, 1; ¶ quoniam tantum esset necessario spatium ⟨*c*⟩ complexus nec ⟨ne β⟩ facile totum opus ⟨*c*⟩ corona militum cingeretur: VII 72, 2; ¶ Romanorum manus . . . distinetur nec facile pluribus locis occurrit: VII 84, 3.

γγ) **non:** animaduertit suas copias propter exiguitatem non facile diduci ⟨deduci *codd.*⟩: III 23, 7; ¶ ut in ascensu nisi subleuati a suis primi non facile eniterentur: 2, 34, 5; ¶ non facile Gallos Gallis negare potuisse: V 27, 6; ¶ cum ⟨*c*⟩ propter longitudinem agminis minus facile ⟨*Aldus:* minus facere α; non facile β; minus *Fr.*⟩ omnia ⟨*c*⟩ per se obire et . . . prouidere possent: V 33, 3; ¶ ut non facile introrsus perspici posset ⟨possit α⟩: II 18, 2; ¶ sese . . . non facile ab oppidis uim hostium prohibere: I 11, 4; ¶ non facile occasionem postea reperiemus: 3, 85, 4; ¶ et cursu et spatio pugnae defatigati ⟨*c*⟩ non facile recentes atque integros sustinebant: VII 48, 4.

b) comparat.; α) non addito ablat. mensurae: ut . . . magna multitudine nauium et tutius et **facilius** in Siciliam receptus daretur: 2, 30, 3; ¶ accedebat, ut . . . et ⟨*c*⟩ tempestatem ferrent facilius et in uadis consisterent tutius: III 13, 9; ¶ qui se ultro morti offerant facilius reperiuntur ⟨-iantur α⟩ quam qui dolorem patienter ferant: VII 77, 5.

β) addit. abl. mensurae; αα) hoc: id hoc facilius eis persuasit, quod . . . continentur: I 2, 3.

ββ) eo: haec eo facilius magnam partem aestatis faciebant, quod . . . detinebantur: III 12, 5.

γγ) quo: neque certum inueniri poterat, obtinendine Brundisii causa ibi remansisset, **quo facilius** omne Hadriaticum mare . . . in potestate haberet atque ex utraque parte bellum administrare posset: 1, 25, 3; ¶ sese idcirco ab suis discedere atque ad eum uenire noluisse, quo facilius ciuitatem in officio contineret: V 3, 6; Caesar, quo facilius equitatum Pompeianum ad Dyrrachium contineret et pabulatione prohiberet, aditus duos . . . praemuniuit castellaque . . . posuit: 3, 58, 1; ¶ et quo facilius hostibus timoris det ⟨det timoris β⟩ suspicionem, maiore strepitu . . . castra moueri iubet: VI 7, 8; ¶ carinae (erant) aliquanto planiores quam nostrarum nauium, quo facilius uada ac decessum aestus excipere possent: III 13, 1; ¶ haec quo facilius certisque condicionibus fiant et iure iurando sanciantur, aut ipse propius accedat aut se patiatur accedere: 1, 9, 6; ¶ cum Caesar in ⟨*c*⟩ Sequanos ⟨*c*⟩ per extremos Lingonum fines iter faceret, quo facilius subsidium prouinciae ferre ⟨β; ferri α; *edd.*⟩ posset: VII 66, 2; ¶ habere: 1, 25, 3 *u.* administrare; ¶ Neruii antiquitus . . ., quo facilius finitimorum equitatum, si praedandi causa ad eos uenissent, impedirent, . . . effecerant: II 17, 4; ¶ posse: I 8, 2 *u.* prohibere; II 25, 2 *u.* uti; III 13, 1 *u.* excipere; VII 5, 2; 29, 7 *u.* sustinere; 66, 2 *u.* ferre; 1, 25, 3 *u.* administrare; [3, 10, 10 *u.* probare;] ¶ [haec quo facilius Pompeio probari possent, omnes suas terrestres urbiumque copias dimissurum ⟨dimissurus *afh*⟩ *codd.; Np.; u. CC; spuria haec iudicat Hug:* 3, 10, 10]; ¶ praesidia disponit, castella communit, quo facilius, si se inuito transire conarentur, prohibere possit ⟨*c*⟩: I 8, 2; 3, 58, 1 *u.* continere; ¶ sancire: 1, 9, 6 *u.* fieri; ¶ legatos mittunt subsidium rogatum, quo facilius hostium copias sustinere possint: VII 5, 2; ut castra munire instituerent, quo facilius repentinos hostium ⟨*c*⟩ impetus sustinerent ⟨sustinere possent β⟩: VII 29, 7; ¶ et quo facilius impetum Caesaris tardaret, ne sub ipsa profectione milites oppidum inrumperent, portas obstruit: 1, 27, 3; ¶ milites . . . manipulos laxare iussit, quo facilius gladiis uti possent: II 25, 2.

c) superl.: idoneos homines deligebat, quorum quisque aut oratione subdola aut amicitia facillime capere posset ⟨*AQ;* capi posset β; posset *BM; Fr.*⟩: VII 31, 2; ¶ ad hunc modum distributis legionibus facillime ⟨-ume *AQB*⟩ inopiae **rei* frumentariae ⟨*CC*⟩ sese mederi posse existimauit: V 24, 6.

B. = sine dubio: reliquum erat certamen positum in uirtute, qua nostri milites facile superabant: III 14, 8.

(facilitas: denique recordari (eos) debere, qua felicitate ⟨facilitate *O, h pro uariet., l*⟩ inter medias hostium classes . . . omnes incolumes essent transportati: 3, 73, 3.**)**

facinus. A. praed.: (postquam id difficilius ⟨O^2, f^1 *in ras.;* facilius *a;* facinus *NOhl*⟩ uisum est neque facultas perficiendi dabatur: 3, 60, 5.**)**

B. obiect.: quod quantum in se facinus admisissent intellegebant, legatos . . . retentos ab se et in uincla coniectos: III 9, 3; si quod est admissum facinus ⟨fac. adm. β⟩, si caedes

facta, . . . idem decernunt ⟨c⟩: VI 13, 5; an dubitamus, quin nefario facinore admisso Romani iam ad nos interficiendos concurrant? VII 38, 8; plebemque ⟨c⟩ ad furorem impellit, ut facinore admisso ad sanitatem reuerti pudeat ⟨c⟩: VII 42, 4; ¶ cum paucis conlocuti clientibus suis, quibus tantum facinus committere audebant: 3, 60, 4; ¶ (iis) aut male re gesta fortunam defuisse aut aliquo facinore comperto auaritiam esse conuictam ⟨c⟩: I 40, 12.

C. genet.: intellexit . . . Senones Carnutesque conscientia facinoris instigari ⟨instigare *Aβ*⟩: V 56, 1.

D. abl.: contaminati facinore . . . consilia clam de bello inire incipiunt: VII 43, 3.

E. c. praep.: quod saepe homines temerarios atque imperitos ⟨c⟩ falsis rumoribus terreri et ad facinus impelli . . . cognitum est: VI 20, 2; ¶ ut magna multitudine circumfusa pro tali facinore stirps ac nomen ciuitatis tollatur: VI 34, 8.

facio. I. Forma. Faciendus *in omnibus codd. inueniri uidetur* I 13, 1; 31, 14; V 19, 3; 23, 4; 33, 3; 46, 3; 2, 18, 1; 3, 24, 1; 44, 1; faciundus *in z* 1, 41, 4; faciundi *in αa*, faciendi *in h* 1 7, 5; faciendum *in αa*, faciundum *in h* VII 87, 5; satis faciendi *in AQβ*, -iundi *in BM* V 54, 3; faciendi *in α*, faciundi *in β* IV 17, 2; faciundae(-um) *in α*, faciendae *in β* V 41, 4; VII 56, 2; (facienda *in β* IV 30, 1.)

Supinum factu: I 3, 6; IV 30, 2; VII 64, 2.

II. Signif. 1. transit.; A. = efficere, perficere, conficere; a) sequitur obiect.; α) subst.; αα) concr.; a) = efficere: aggerem noui generis atque inauditum ex latericiis duobus muris . . . atque eorum murorum contignatione ⟨*Np.*; -ionem *codd.*⟩ facere instituerunt (milites): 2, 15, 1; ¶ carinae ac prima ⟨*Np.*; primum *codd.*⟩ statumina ex leui ⟨ex leui *af*; et leui a *hl*; leui *(N?;) Np., Db.*; — carinae ac primum statumen aluei *E. Hoffm.*⟩ materia fiebant ⟨faciebant *a*[1]⟩: 1, 54, 2; ¶ castra oportunis locis erant posita ibique castella XXIII facta: VII 69, 7; ¶ castra *u.* **castra** *p. 461 (6 loc.)*; ¶ quam superiore aestate ad Veneticum bellum effecerat ⟨fecerat *β*⟩ classem: IV 21, 4; classesque ipsius, quas hieme in Sicilia, Gallia, Italia fecerat ⟨-rant *Na*⟩, morabantur: 3, 42, 3; ¶ an non audistis ⟨c⟩ ex iis, qui per causam ualetudinis remanserunt, cohortes esse Brundisii factas? 3, 87, 4; ¶ falces: V 42, 5 *u.* turres; ¶ quod propter crebras commutationes aestuum minus magnos ibi fluctus ⟨fluctus ibi *β*⟩ fieri cognouerat: V 1, 2; ¶ a fronte [castra] contra hostem pedum XV fossam fieri iussit: 1, 41, 4; fossas pedum XXX in latitudinem complures facere instituit: 1, 61, 1; ¶ monet, ut ignes in castris fieri prohibeat, ne qua eius aduentus procul significatio fiat: VI 29, 5; ignesque fieri prohibuit, quo occultior esset eius aduentus: 3, 30, 5; quibus rebus nostri . . . haec reperiebant remedia, ut alio loco ignes facerent, * * * *(alio excubarent)*: 3, 50, 2; ¶ ut . . . tantum in agris uastandis incendiisque faciendis hostibus noceretur, quantum: V 19, 3; ¶ legiones effecerat ciuium Romanorum VIIII . . . unam ex Cilicia ⟨c⟩ ueteranam, quam factam ex duabus gemellam appellabat: 3, 4, 1; ¶ manum: 3, 9, 6 *u.* *ββ)*; ¶ ei munitioni, quam fecerat, T. Labienum legatum praefecit: I 10, 3; erat eodem ⟨c⟩ tempore et materiari et frumentari et tantas munitiones fieri ⟨tueri *Schn.; Db.*⟩ necesse deminutis nostris copiis ⟨c⟩: VII 73, 1; ¶ musculum pedes LX longum ex materia bipedali . . . facere instituerunt: 2, 10, 1; Caesar castris munitis scalas musculosque ad repentinam oppugnationem fieri et crates parari iussit. quibus rebus effectis . . .: 3, 80, 4; ¶ ipsorum (Venetorum) naues ad hunc modum factae armataeque erant: III 13, 1; naues totae (erant) factae ex robore ad quamuis uim et contumeliam perferendam: III 13, 3; cognoscit LX naues, quae in Meldis factae erant, . . . cursum tenere non potuisse: V 5, 2; quas (priuatas naues) sui quisque commodi causa ⟨c⟩ fecerat: V 8, 6; quas (naues) postea Labienus faciendas curauerat numero LX: V 23, 4; naues longas Arelate numero XII facere instituit. quibus effectis . . .: 1, 36, 4; imperat militibus Caesar, ut naues faciant: 1, 54, 1; tarditate et grauitate nauium impediebantur: factae enim subito ex umida materia non eundem usum celeritatis habebant ⟨c⟩: 1, 58, 3; ad eas (naues), quae factae erant Arelate per Caesarem, captiuae Massiliensium accesserant sex: 2, 5, 1; naues longas X Gaditanis ut facerent imperauit, complures praeterea ⟨in *add. codd.; del. P. Manut.*; ipse *Vielh.*⟩ Hispali faciendas curauit: 2, 18, 1; ipse iis nauibus, quas M. Varro quasque Gaditani iussu Varronis fecerant, Tarraconem . . . peruenit: 2, 21, 4; nauesque triremes duas, quas Brundisii faciendas curauerat (Antonius), . . . prodire iussit: 3, 24, 1; ¶ Caesar promota turri derectisque ⟨*BM*[1]*Qh*; perfectisque *afik*⟩ operibus, quae facere instituerat, . . . iussit: VII 27, 1; ipse *in* iis operibus, quae

facere instituerat, milites disponit: 1, 21, 3; castra facere constituit et, ne in opere faciundo milites repentino hostium incursu exterrerentur atque opere prohiberentur, uallo muniri uetuit: 1, 41, 4; prima et secunda acies in armis . . . permanebat; post hos ⟨hoc *Oz*⟩ opus in occulto a III. acie fiebat: 1, 41, 4; ¶ pontem in Arare faciendum curat atque ita exercitum traducit: I 13, 1; etsi summa difficultas faciendi ⟨faciundi β⟩ pontis proponebatur: IV 17, 2; postea quam per exploratores pontem fieri comperissent: IV 19, 2; paulum ⟨*c*⟩ supra eum locum, quo ante exercitum traduxerat, facere pontem instituit: VI 9, 3; pontesque ambo, quos C. Fabius fecerat, (tempestas) uno die interrupit: 1, 48, 2; ad eum locum fluminis nauibus iunctis pontem imperant fieri: 1, 61, 4; ¶ Heluetii . . . nauibus iunctis ratibusque compluribus factis . . . si perrumpere possent conati: I 8, 4; ¶ scalas: (V 42, 5 *u.* turres;) 3, 80, 4 *u.* musculum; ¶ scutis ex cortice factis aut uiminibus intextis . . . eruptionem fecerunt (Aduatuci): II 33, 2; ¶ statumina: 1, 54, 2 *u.* carinae; ¶ storias autem ex funibus ancorariis tres in longitudinem parietum turris latas IIII pedes fecerunt: 2, 9, 4; ¶ omnes fere milites aut ex coactis aut ex centonibus aut ex coriis tunicas aut tegimenta fecerant: 3, 44, 7; tegimenta galeis milites ex uiminibus facere . . . iubet: 3, 62, 1; ¶ testudines: V 42, 5 *u.* turres; antecedebat testudo pedum LX aequandi loci causa, facta item ex fortissimis lignis: 2, 2, 4; ¶ (triremes: 3, 24, 1 *u.* naues;) ¶ tunicas: 3, 44, 7 *u.* tegimenta; ¶ reliquisque ⟨*c*⟩ diebus (Neruii) turres ad altitudinem ⟨latit. β⟩ ualli, falces ⟨scalas *Göl.*⟩ testudinesque . . . parare ac facere coeperunt: V 42, 5; magno sibi esse praesidio posse, si ibi ⟨*c*⟩ pro castello ac receptaculo turrim ex latere sub muro fecissent: 2, 8, 1; in quibus (nauibus) ad libram ⟨in qu. altiores *Ciacc.*⟩ fecerat turres: 3, 40, 2; ¶ Caesar, ne nauibus nostri circumuenirentur, duplicem eo loco fecerat uallum: 3, 63, 3.

b) = **instituere**: alii cuneo facto ut celeriter perrumpant censent: VI 40, 2; ¶ ipsi (ciues Rom.) manu facta cum iis, quos nuper [maximi] liberauerant, in proxima Octauii castra inruperunt: 3, 9, 6; ¶ cum illi (milites) orbe facto sese defenderent: IV 37, 2; ¶ ipsi (Heluetii) confertissima acie ⟨*u.* *CC*⟩ reiecto nostro equitatu phalange facta sub primam nostram aciem successerunt: I 24, 5; Germani celeriter ex consuetudine sua phalange facta impetus gladiorum exceperunt: I 52, 4; ¶ ubi . . . murus . . defensoribus nudatus est, (Galli) testudine facta portas succendunt ⟨*CC*⟩ murumque subruunt: II 6, 2; milites legionis septimae testudine facta et ⟨*om.* β⟩ aggere ad munitiones adiecto locum ceperunt: V 9, 7; alii tela coiciunt, alii testudine facta subeunt: VII 85, 5.

ββ) abstr.; a) = **auctorem esse, excitare**: is (Orgetorix) regni cupiditate inductus coniurationem nobilitatis fecit: I 2, 1; ¶ addunt etiam de Sabini morte; Ambiorigem ostentant fidei faciundae ⟨faciendae β⟩ causa: V 41, 4; tantus fuit . . . terror, ut . . . cum C. Volusenus missus cum equitatu ad ⟨*c*⟩ castra uenisset, fidem non faceret adesse cum incolumi Caesarem exercitu: VI 41, 2; nuntiabantur haec eadem Curioni, sed aliquamdiu fides fieri non poterat: tantam habebat suarum rerum fiduciam: 2, 37, 1; neque multo post de proelio facto in Thessalia cognitum est, ut ipsis Pompeianis fides fieret; nam ante id tempus fingi . . . arbitrabantur: 3, 101, 7; ¶ cum finem oppugnandi nox fecisset: II 6, 4; ¶ impetuque multitudinis in C. Trebonium facto et non nullis uulneratis eum de tribunali deturbauit: 3, 21, 2; ¶ ab his enim (cohortibus) primum equitatus est pulsus, ab isdem factae caedes sagittariorum ac funditorum, ab isdem acies Pompeiana . . . circumita atque initium fugae factum: 3, 94, 4.

b) = **perficere**: paratosque (se) esse et obsides dare et imperata facere et oppidis recipere et frumento ceterisque rebus iuuare: II 3, 3; uti ab iis nationibus . . . mitterentur ⟨*c*⟩ legati ad Caesarem, qui ⟨quae B^2β⟩ se obsides daturas, imperata facturas pollicerentur: II 35, 1; Trinobantes . . . legatos ad Caesarem mittunt pollicenturque sese ei dedituros atque imperata facturos: V 20, 2; his Caesar imperat obsides XL frumentumque . . . . illi imperata celeriter fecerunt, obsides ad numerum frumentumque ⟨*c*⟩ miserunt: V 20, 4; Sabinus . . . iussus arma abicere imperatum ⟨impetratum *AQ*⟩ facit suisque ut idem faciant imperat: V 37, 1; Vbiis . . . mandat, ut crebros exploratores in Suebos mittant . . . . illi imperata faciunt et paucis diebus intermissis referunt: VI 10, 4; interim Oscenses et Calagurritani . . . mittunt ad eum legatos seseque imperata facturos pollicentur: 1, 60, 1; nullam exoriri moram posse, quo minus . . ., si imperata non facerent ⟨-ret *af*⟩ ad nutum, e uestigio diriperentur: 2, 12, 3 (*Np.* 4); qui (legati) . . . pollicerentur earum gentium ciuitates imperata facturas: 3, 34, 2; nulla Thessaliae fuit ciuitas . . ., quin Caesari parerent

atque imperata facerent ⟨pareret . . . faceret *edd. uett.; Dt.*⟩: 3, 81, 2; ¶ magnam Caesarem iniuriam facere ⟨fac. iniur. *h*⟩, qui suo aduentu uectigalia sibi deteriora faceret: I 36, 4; amicitiae grauiorem iniuriam feceris . . ., si: *ap. Cic. ad Att.* X 8 *B*, 1; ¶ si qua res non ad nutum aut ad uoluntatem eius facta sit: I 31, 12; animaduertit Caesar unos ⟨*c*⟩ ex omnibus Sequanos nihil earum rerum facere, quas ceteri facerent: I 32, 2.

c) = iungere: qui (Vbii) uni ex Transrhenanis ad Caesarem legatos ⟨*c*⟩ miserant, amicitiam fecerant, obsides dederant: IV 16, 5; ¶ per omnes deos perque foedera, quae Romae fecisset, . . . Ptolomaeus populum Romanum obtestabatur: 3, 108, 3; ¶ indutiarum quodam genere misericordia facto aduentus Caesaris exspectatur: 2, 13, 2; ¶ si pacem populus Romanus cum Heluetiis faceret, in eam partem ituros . . . Heluetios, ubi eos Caesar constituisset: I 13, 3; si obsides ab iis sibi dentur, . . . sese cum iis pacem esse facturum: I 14, 6; consensu eorum omnium pace facta hunc sibi domicilio locum delegerunt: II 29, 5; missis ad eum undique legatis obsidibusque datis et pace facta constituit: III 1, 4; ¶ quod superiore consulatu cum patre Ptolomaeo et lege et senatus consulto societas erat facta: 3, 107, 2.

d) = dare: Allobrogibus imperauit, ut iis frumenti copiam facerent: I 28, 3; (non prius . . . duces ex concilio dimittunt, quam ab his sit concessum, arma uti capiant ⟨ut copiam faciant *β*⟩ et ad castra contendant: III 18, 7;) ¶ quorum si principes ac senatus sibi iure iurando fidem fecisset ⟨fecissent *M*²*Q*²; *Frig.*⟩: IV 11, 3; ¶ cum multos menses castris se ac paludibus tenuisset neque sui potestatem fecisset (Ariouistus): I 40, 8; paulumque a maioribus castris ⟨*om. β*⟩ progressus aciem instruxit, hostibus ⟨*c*⟩ pugnandi potestatem fecit: I 50, 1; cum Viridouix . . . cotidie . . productis copiis pugnandi potestatem faceret: III 17, 5; sibique ut potestatem faceret in Vbios legatos mittendi: IV 11, 2; Caesar iis, quos in castris retinuerat, discedendi potestatem fecit: IV 15, 4; (principes Neruiorum) conloqui sese uelle dicunt. facta potestate . . . commemorant: V 41, 2; magna praeterea multitudo calonum, magna uis iumentorum . . . facta potestate sequitur: VI 36, 3; uelle (se), si sibi fiat potestas, Caesarem conuenire. facta potestate ex oppido mittitur: 1, 22, 1. 2; Lentulus ut in oppidum reuerti liceat petit; . . . facta potestate discedit: 1, 22, 6; si eius rei (*i. e.* conloquendi) sit potestas facta, fore, ut . . . ab armis discedatur: 1, 26, 4; ibi paulisper sub armis moratus facit aequo loco pugnandi potestatem. potestate facta Afranius copias educit: 1, 41, 2; non nullos . . . in integrum restituit, qui se illi . . . obtulerant, si sua opera in bello uti uellet, proinde aestimans ac si usus esset, quoniam sui fecissent ⟨*Beroald.;* suffecissent (*uel* subfec.) *codd.*⟩ potestatem: 3, 1, 5; omnia litora a Caesare tenebantur, neque lignandi atque aquandi neque naues ad terram *deligandi potestas fiebat: 3, 15, 2; postridie eductis omnibus copiis acie instructa decernendi potestatem Pompeio fecit: 3, 41, 1; quoniam fieret dimicandi potestas: 3, 86, 5.

β) pronom., sim.; **αα)** hoc, haec: fossam obduxit ⟨*c*⟩ . . . et . . . castella constituit ibique tormenta conlocauit. . . . hoc facto duabus legionibus . . . in castris relictis . . . reliquas sex legiones . . . in acie constituit: II 8, 5; maxima pars . . . obsides . . . misit ⟨*c*⟩ . . . . paucae ultimae nationes . . . hoc ⟨id *β*⟩ facere neglexerunt: III 27, 2; magnae fuit fortunae . . . ipsum effugere mortem. sed hoc ⟨quoque *add. α*; *plur. edd.; om. β*; eo *ik; Schn., Db.*⟩ factum est, quod . . .: VI 30, 3; Galli . . . consilium ceperunt ⟨*c*⟩ ex oppido profugere . . . . iamque hoc ⟨*pauc. recc.; pr. edd.:* haec *X; Schn., Db., Hld.*⟩ facere noctu apparabant, cum: VII 26, 3; (Scipio) subito se ad Cassium . . . conuertit. hoc adeo ⟨*dett.;* ideo *Oi*⟩ celeriter fecit, ut ⟨*c*⟩: 3, 36, 3; praeterire tamen non potui, quin et scriberem ad te et illum mitterem gratiasque agerem; etsi hoc et feci ⟨effecit *Med.*¹*;* et feci *mg. Med.;* effeci *mg. Crat.*⟩ saepe et saepius mihi facturus uideor: *ap. Cic. ad Att.* IX 6 *A;* ¶ (Veneti) sua deportabant omnia ⟨*c*⟩ seque in proxima oppida recipiebant; ibi se . . . defendebant. haec eo facilius magnam partem aestatis faciebant, quod: III 12, 5; VII 26, 3 *u.* hoc; (Haedui) concurrunt . . .; quaestionem . . . decernunt, . . . bona publicant, legatos . . . mittunt. haec faciunt reciperandorum suorum causa ⟨*c*⟩: VII 43, 3; proficiscatur Pompeius in suas prouincias, ipsi exercitus dimittant, discedant . . . omnes ab armis, metus . . . tollatur, . . . permittatur. haec quo facilius certisque condicionibus fiant . . ., propius accedat: 1, 9, 6; de mandatis Caesaris agere instituit. quem . . . Pompeius interpellauit et . . . prohibuit. . . inquit. . . . ab iis Caesar haec facta cognouit, qui sermoni interfuerunt: 3, 18, 5; iurauit . . . reliquosque ut idem facerent hortatus est. . . . Pompeius idem iurauit, nec . . . fuit quisquam, qui iurare dubitaret. haec *tum facta sunt in

consilio: 3, 87, 7; in testamento Ptolomaei patris heredes erant scripti ex duobus filiis maior et ex duabus *filiabus* ea, quae aetate antecedebat. haec uti fierent, per omnes deos . . . Ptolomaeus populum Romanum obtestabatur: 3, 108, 3.

ββ) **hoc idem**: hostes . . . castra oppugnant. . . . eadem ratione . . . ab ⟨*c*⟩ nostris ⟨*c*⟩ resistitur. hoc idem reliquis deinceps fit ⟨fit deinc. β⟩ diebus: V 40, 4; amplius XX urbes Biturigum incenduntur. hoc idem fit ⟨β; *om.* α⟩ in reliquis ciuitatibus ⟨in reliquis fit ciuit. *Fr.; Dt.*⟩: VII 15, 1; aciem . . . constituit. cum Vercingetorix nihilo magis ⟨*c*⟩ . . . descenderet, . . . exercitum reduxit. cum hoc idem postero die fecisset, . . . mouit castra: VII 53, 3; his pontibus pabulatum mittebat, quod ea, quae citra flumen fuerant, . . . consumpserat. hoc idem fere atque eadem de causa Pompeiani exercitus duces faciebant: 1, 40, 2; cohortes . . . crebro submittebantur. . . . hoc idem Caesar facere cogebatur, ut summissis in eundem locum cohortibus defessos reciperet: 1, 45, 8; Petreius . . . ad exploranda loca proficiscitur. hoc idem fit ex castris Caesaris: 1, 66, 3; tota nocte munitiones proferunt castraque castris conuertunt ⟨*CC*⟩. hoc idem postero die a prima luce faciunt: 1, 81, 3; ibique reliquarum . . . legionum aduentum exspectare et . . . hiemare constituit. hoc idem Pompeius fecit et . . . positis castris eo copias omnes auxiliaque conduxit: 3, 13, 6; postero die . . . praemissis prima nocte impedimentis de quarta uigilia ipse egreditur. . . . hoc idem reliquis fecit diebus: 3, 77, 1; ¶ compluresque tribuni militum *et* centuriones ad Caesarem ueniunt seque ei commendant. idem hoc fit a principibus Hispaniae: 1, 74, 5.

γγ) **idem**: postero die castra . . . mouent. idem facit Caesar: I 15, 1; iussus arma abicere imperatum facit suisque ut idem faciant imperat: V 37, 1; M. Aristium . . . ex oppido Cauillono educunt; idem facere cogunt eos, qui negotiandi causa ibi constiterant: VII 42, 5; Varus mane legiones ex castris educit. facit idem Curio: 2, 27, 4; iurauit se nisi uictorem in castra non reuersurum reliquosque ut idem facerent hortatus est: 3, 87, 6; ¶ idem quod: I 31, 14 *u.* εε) *extr.*

δδ) **id, ea**: sibi esse in animo . . . iter per prouinciam facere . . .; rogare, ut eius uoluntate id sibi facere liceat: I 7, 3; Caesari renuntiatur Heluetiis esse in animo . . . iter in Santonum fines facere. . . . id si fieret, intellegebat magno cum periculo prouinciae futurum: I 10, 2; quod necessariam ⟨*CC*⟩ rem coactus Caesari enuntiarit, intellegere sese, quanto id cum periculo fecerit: I 17, 6; Heluetios . . . in fines suos . . . reuerti iussit. . . . id ea maxime ratione fecit, quod: I 28, 4; petierunt, uti sibi concilium totius Galliae . . . indicere idque Caesaris uoluntate facere ⟨caes. fac. uol. *a;* fac. uol. caes. *h*⟩ liceret: I 30, 4; (35, 4 *u.* 2. A. ita;) neque (se) iis (Haeduis) . . . bellum inlaturum, si in eo manerent, quod conuenisset . . .; si id non fecissent, longe iis fraternum nomen populi Romani afuturum: I 36, 5; quod antea de conloquio postulasset, id per se fieri licere, quoniam propius accessisset, seque id sine periculo facere posse existimaret ⟨*B*[2]; *Whitte;* existimare *X; edd.*⟩: I 42, 1; quod multitudinem Germanorum in Galliam traducat, id se sui muniendi, non Galliae impugnandae ⟨*c*⟩ causa facere: I 44, 6; docet, quanto opere rei publicae . . . intersit manus hostium distineri. . . . id fieri posse, si: II 5, 3; tantamque opinionem timoris praebuit (Sabinus), ut . . . . id ea de causa faciebat, quod: III 17, 7; maxima pars Aquitaniae . . . obsides . . . misit ⟨*c*⟩; . . . paucae ultimae nationes . . . hoc ⟨id β⟩ facere neglexerunt: III 27, 2; Vbii . . . orabant, ut sibi auxilium ferret . . .; uel si id facere . . . prohiberetur, exercitum modo Rhenum transportaret: IV 16, 6; (principes) hos ⟨*c*⟩ singillatim Cingetorigi conciliauit. . . . id tulit factum grauiter ⟨id factum grau. tul. β; *Schn.*⟩ Indutiomarus, suam gratiam inter suos minui: V 4, 4; Dumnorix dixerat sibi a Caesare regnum ciuitatis deferri; . . . neque (Haedui) . . . deprecandi causa legatos ad Caesarem mittere audebant. id factum ex suis hospitibus Caesar cognouerat: V 6, 2; iusserunt pronuntiari ⟨*c*⟩, ut impedimenta relinquerent. . . . quod consilium . . . hostes ⟨*c*⟩ ad pugnam ⟨*c*⟩ alacriores ⟨*c*⟩ effecit ⟨fecit β⟩, quod non sine summo timore et desperatione id factum uidebatur: V 33, 5; utrique sese ⟨*c*⟩ suo loco continent . . . Caesar, si forte . . . hostes in suum locum elicere posset, ut . . . proelio contenderet; si id efficere ⟨fieri β⟩ non posset, ut . . . transiret: V 50, 3; pronuntiat . . . se . . . huc iturum ⟨iter facturum β⟩ per fines Remorum eorumque agros populaturum, ac prius quam id faciat, castra Labieni oppugnaturum: V 56, 5; domum reuertuntur (Haedui) . . . . id eane de causa, quam legatis pronuntiarunt ⟨*c*⟩, an perfidia adducti fecerint, . . . non uidetur pro certo esse ponendum ⟨*c*⟩: VII 5, 6; cum . . . se dimissurum oppugnationem diceret, uniuersi ab eo ne id faceret petebant: VII 17, 4; tametsi dextris umeris exsertis animaduertebantur, quod insigne

pactum ⟨*CC*⟩ esse consuerat, tamen id ipsum sui fallendi causa milites ab hostibus factum existimabant: VII 50,2; nam ut . . . iter in prouinciam conuerteret, id ne metu quidem ⟨*recc.; uett. edd.; Madu.;* id ne tum quidem *Aldus;* ut ne metu quidem α; ut nemo tunc quidem β; ut nemo tum quidem *Fr.;* ut non nemo tunc quidem *Ciacc.; Schn., Db.;* ut nemo non tum quidem *(Ciacc.,) Np.;* id neutiquam *Heller;* id minime tum quidem *Dauis.*⟩ necessario faciundum ⟨faciendum A^2β⟩ existimabat: VII 56,2; *in* agmine impeditos adoriantur ⟨*c*⟩ . . . . id ⟨*CC*⟩ quo ⟨*c*⟩ maiore faciant animo, copias se omnes pro castris habiturum: VII 66,6; si sustinere (Labienus) non possit ⟨*c*⟩, . . . eruptione pugnet ⟨*c*⟩; id nisi necessario ne faciat: VII 86,2; ad se cum omnibus copiis ueniret (Domitius). id ne fieri posset, . . . (oppidi) circummunitione fiebat: 1,19,4; prouinciis excederent exercitumque dimitterent; [sed] si id sit factum, se nociturum nemini: 1,85,12; denuntiauisse Gallonio, ut sua sponte . . . excederet Gadibus; si id non fecisset, (se) sibi ⟨*c*⟩ consilium capturos: 2,20,3; sese omnia de pace expertum ⟨*c*⟩ nihil adhuc *effecisse; *id ⟨eff. id *add. Madu.*⟩ arbitrari uitio factum eorum, quos: 3,57,2; quantum usum haberet . . . potiri oppido . . . opulento, simul reliquis ciuitatibus . . . inferre terrorem et id fieri celeriter: 3,80,5; persuasi equitibus nostris, idque mihi facturos confirmauerunt, ut . . . adgrederentur: 3,86,3; exercitui imperauit, ne iniussu suo concurreret: se, cum id fieri uellet, uexillo signum daturum: 3,89,4; Pompeius suis praedixerat, ut ⟨*c*⟩ Caesaris impetum exciperent neue ⟨*c*⟩ se loco mouerent . . ., idque admonitu C. Triarii fecisse dicebatur ⟨*c*⟩: 3,92,2; Cassius . . . omnes naues incendit. . . . tantusque eo facto timor incessit, ut: 3,101,3; ne Antiochiam adirent; id ⟨ipsi *hl*⟩ si fecissent, magno eorum capitis periculo futurum: 3,102,6; haec noua sit ratio uincendi, ut misericordia et liberalitate nos muniamus. id quem ad modum ⟨eo cum admodum *Med.*[1]⟩ fieri possit . . . multa reperiri possunt: *ap. Cic. ad Att.* IX 7 *C*, 1; ¶ ea omnia: I 19,1 *u.* ιι) omnia.

εε) id (idem) quod, ea quae: post eius mortem nihilo minus Heluetii id, quod constituerant, facere conantur, ut e finibus suis exeant: I 5,1; Heluetii . . . cum id, quod ipsi diebus XX aegerrime confecerant, ut flumen transirent, illum uno die fecisse intellegerent, legatos . . . mittunt: I 13,2; se id, quod in Neruiis ⟨neruios B^2β; *Fr.*⟩ fecisset, facturum finitimisque imperaturum, ne: II 32,2; neque id, quod fecerit ⟨fecerint β⟩ de oppugnatione castrorum, aut iudicio aut uoluntate sua (se) fecisse, sed coactu ciuitatis: V 27,3; ¶ si obsides . . . sibi dentur, uti ea, quae polliceantur, facturos intellegat: I 14,6; ea, quae fore suspicatus erat, facta cognouit: IV 6,2; qui . . . se . . ea, quae imperasset, facturos pollicerentur ⟨*c*⟩: IV 22,1; (principes Britanniae, qui post proelium ⟨factum *add.* β⟩ ad Caesarem ⟨ea, quae iusserat caesar, facienda β⟩ conuenerant: IV 30,1;) Sulmonenses . . . cupere ea facere, quae uellet: 1,18,1; *se* ea, quae faceret, iussu atque imperio facere Pompei: 3,22,1; ¶ quod . . . id: I 42,1 *u.* δδ); ¶ omnibus Gallis idem esse faciendum, quod Heluetii fecerint, ut domo emigrent: I 31,14.

ζζ) quod, quae: statuit omnibus equis Gallis equitibus detractis eo legionarios milites . . . imponere . . . . quod cum fieret, non irridicule quidam . . . dixit: I 42,6; ubi . . . undique in murum lapides iaci coepti sunt murusque defensoribus nudatus est, testudine facta portas succendunt ⟨*CC*⟩ murumque subruunt. quod tum facile fiebat: II 6,3; sua ⟨*c*⟩ clementia . . . in eos utatur. quod si fecerit, Haeduorum auctoritatem . . . amplificaturum: II 14,6; 32,2 *u.* εε) id quod; deiectis ⟨*c*⟩ . . . antemnis . . . milites . . . transcendere in hostium naues contendebant. quod postquam barbari fieri ⟨fieri barb. *a*⟩ animaduerterunt, . . . fuga salutem petere contenderunt ⟨*c*⟩: III 15,2; hos ⟨*c*⟩ singillatim Cingetorigi conciliauit, quod cum merito eius a se fieri intellegebat, tum: V 4,3; 27,3 *u.* εε) id quod; tutum (se) iter per (suos) fines daturum. quod cum faciat, et ciuitati sese consulere . . . et Caesari . . . gratiam referre: V 27,11; praeterea accidit, quod fieri necesse erat, ut uulgo milites ab signis discederent . . .: V 33,6; conclamat omnis multitudo et suo more armis concrepat, quod facere in eo consuerunt ⟨*c*⟩, cuius orationem adprobant: VII 21,1; (mei consilii est) facere quod nostri maiores nequaquam pari bello Cimbrorum Teutonumque fecerunt; qui . . .: VII 77,12; ad Pompeium . . . mittit, qui petant atque orent, ut sibi subueniat. . . . quod nisi fecerit, se cohortesque amplius XXX . . . in periculum esse uenturum: 1,17,2; ne . . . milites . . . omnes puberes interficerent; quod ⟨quae *f*⟩ se facturos minabantur: 2,13,4; nisi (Pompeius) proelio decertare uellet; quod eo tempore statuerat non esse faciendum ⟨fac. non. e. stat. *hl*⟩: 3,44,1; Scipionem ea esse auctoritate, ut . . . compellare ⟨*c*⟩ atque errantem regere pos-

set. . . . quod si fecisset, quietem Italiae . . . uni omnes acceptam relaturos: 3, 57, 4; dandam omnibus operam, ut acceptum incommodum uirtute sarciretur. quod si esset factum, **futurum*, ut detrimentum in bonum uerteret: 3, 73, 6; duplicatoque eius diei itinere VIII milia passuum ex eo loco procedit; quod facere Pompeius discessu militum non potuit: 3, 76, 3; Pompeius suis praedixerat, ut ⟨*c*⟩ Caesaris impetum exciperent ueue ⟨*c*⟩ se loco mouerent. . . . quod nobis quidem nulla ratione factum a Pompeio uidetur, propterea quod . . .: 3, 92, 3; Caesar . . . omnes . . . in planitiem descendere atque arma proicere iussit. quod ubi sine recusatione fecerunt . . ., iussit: 3, 98, 2; conamur opus magnum . . .; sed tamen nihil est, quod potius faciamus: *ap. Cic. ad Att.* IX 14, 1; scribendum ad te existimaui . . ., ne quo progredereris proclinata ⟨*c*⟩ iam re, quo integra etiam progrediendum tibi non existimasses . . . . quod ne facias pro iure nostrae amicitiae a te peto: *ap. Cic. ad Att.* X 8 *B*, 1.

monuit, ut paulatim sese legiones coniungerent . . . . quo facto cum alius alii subsidium ferret ⟨*c*⟩ . . ., fortius pugnare coeperunt: II 26, 2; eius aduentu hostes constiterunt, nostri se ex timore receperunt. quo facto ad . . . committendum proelium alienum esse tempus arbitratus suo se loco continuit: IV 34, 2; a tribunis militum centurionibusque mutuas pecunias sumpsit; has exercitui distribuit. quo facto duas res consecutus est: 1, 39, 4; uniuersi (Curionem) cohortantur, magno sit animo, necubi ⟨*c*⟩ dubitet proelium committere . . . . quo facto commutata omnium et uoluntate et opinione . . . constituit Curio . . . proelio rem committere: 2, 33, 3; hos . . . dispersos adorti magnum eorum numerum interficiunt; multi perterriti profugiunt. quo facto ad Curionem equites reuertuntur: 2, 38, 5; . . . quo facto conuentus ciuium Romanorum, qui Lissum obtinebant, . . . Antonium recipit: 3, 29, 1; Scipio detrimentis quibusdam circa montem Amanum acceptis imperatorem se appellauerat. quo facto ciuitatibus tyrannisque magnas imperauerat pecunias: 3, 31, 2; (legati) ad Achillam peruenerunt. quos ille . . . corripi atque interfici iussit; quorum alter . . . pro occiso sublatus, alter interfectus est. quo facto regem ut in sua potestate haberet Caesar *effecit: 3, 109, 6.

Caesar . . . omnem (Remorum) senatum ad se conuenire principumque liberos obsides ad se adduci iussit. quae omnia ab his diligenter ad diem facta sunt: II 5, 1; Caesar in Galliam reuerteretur, Arimino excederet, exercitus dimitteret; quae si fecisset, Pompeium in Hispanias iturum: 1, 10, 3; 3, 22, 1 *u.* εε) ea quae.

ηη) **quid (indefin.)**: qui horum quid acerbissime crudelissimeque fecerat, is . . . ciuis optimus habebatur: 3, 32, 3; si quando quid Pompeius tardius aut consideratius faceret: 3, 82, 3.

ϑϑ) **quid (interrog.), quae**: superioribus proeliis exercitati quid fieri oporteret . . . ipsi sibi praescribere . . . poterant: II 20, 3; quod iussi sunt faciunt ac subito . . . eruptione facta neque cognoscendi quid fieret neque sui colligendi hostibus facultatem relinquunt: III 6, 1; cum ⟨*c*⟩ . . . quid quoque loco faciendum esset prouidere ⟨*c*⟩ possent: V 33, 3; Labienus . . . Caesarem per nuntios facit certiorem ⟨*c*⟩, quid faciendum ⟨-iundum *h*⟩ existimet: VII 87, 5; ¶ (Gallum) quid fieri uelit ⟨uellet *h*⟩ edocet (Sabinus): III 18, 2; quid fieri uellet imperabat (Vercingetorix): VII 16, 2; (Pompeius) quid a quoque fieri uelit ⟨uellet a^1f; uellit a^2⟩ praecipit ⟨-cepit *af*⟩: 3, 62, 3; ¶ Crassus equitum praefectos cohortatus . . . quid fieri uellet ⟨β; uelit α; *edd.*⟩ ostendit: III 26, 1; conlaudatis . . . iis, qui negotio praefuerant, quid fieri uelit ostendit: V 2, 3; suosque ⟨*c*⟩ languidius in opere uersari iussit et quid fieri uellet ostendit: VII 27, 1; legatis . . . quid fieri uelit ⟨*AQ*β; uellet *BM; Schn., Db.*⟩ ostendit: VII 45, 8; praemissis nuntiis ad Cn. Domitium Caesar ei ⟨*c*⟩ scripsit et quid ⟨ecquid *Ald.*⟩ fieri uellet ostendit: 3, 78, 5; ex tertia acie singulas cohortes detraxit atque ex his quartam instituit . . . et quid fieri uellet ostendit: 3, 89, 3.

Labieno . . . relicto, ut portus tueretur . . . quaeque in Gallia gererentur ⟨fierent β⟩ cognosceret . . ., naues soluit: V 8, 1; principibus ad se euocatis *alios territando, cum ⟨*delend. suspicatur Oud.*⟩ se scire quae fierent denuntiaret, *alios cohortando ⟨*sic Ald.*; denuntiaret *om.* β; *Oud.*; cum se sc. q. f. alias coh. denuntiaret α; cum sciret deficere, alias coh. β⟩: V 54, 1; ¶ legatis tribunisque militum conuocatis . . . quae fieri uellet ostendit: IV 23, 5; quae fieri uelit (Indutiomarus) praecipit ⟨β; praecepit α⟩: V 56, 5; (Iuba) paucis [diebus] quae fieri uellet Vticae constituit atque imperauit: 2, 44, 3; hunc (Achillam Pothinus) . . . quae fieri uellet litteris nuntiisque edocuit: 3, 108, 2.

ιι) **nihil, omnia, plus**: animaduertit Caesar unos ⟨*c*⟩ ex omnibus Sequanos nihil earum rerum facere, quas ceteri facerent: I 32, 2; nihil . . . sibi reliqui fecerunt: II 26, 5 *u.* **b)** α) *extr.;* quarum rerum a nostris propter paucitatem fieri nihil poterat: III 4, 4; quod ⟨*CC*⟩ a pueris

nullo officio . . . adsuefacti nihil omnino contra uoluntatem faciant (Suebi): IV 1, 9; nihil earum rerum publico factum consilio: V 1, 7; nihil hunc ⟨c⟩ (Dumnorigem) se absente pro sano facturum arbitratus: V 7, 7; nihil publico factum consilio demonstrant (Haedui): VII 43, 1; quarum rerum illo tempore nihil factum, ne ⟨c⟩ cogitatum quidem ⟨*u. CC*⟩: 1, 7, 5; sese omnia de pace expertum ⟨c⟩ nihil adhuc effecisse; id ⟨eff. id *add. Madu.; sim. Ciacc.; om. codd.; edd.*⟩ arbitrari uitio factum eorum, quos: 3, 57, 2; etsi te nihil temere, nihil imprudenter facturum iudicaram, tamen: *ap. Cic. ad Att.* X 8 *B*, 1.

quod per fines Sequanorum Heluetios traduxisset, quod obsides inter eos dandos curasset, quod ea omnia non modo iniussu suo et ciuitatis, sed etiam inscientibus ipsis fecisset: I 19, 1; quae omnia ab his (Remis) diligenter ad diem facta sunt: II 5, 1; (ut omnia, quae imperarentur, sibi patienda ⟨facienda *Ciacc.;* et perferenda *add.* β⟩ existimarent: VII 30, 4.)

plus, quam pollicitus esset, Caesarem ⟨ei *add.* α⟩ facere: I 42, 6.

γ) satis *u.* **satisfacio.**

δ) **enuntiatum:** re nuntiata ⟨*CC*⟩ ad suos ⟨illi (Aduatuci) se *add.* β⟩ quae imperarentur facere dixerunt: II 32, 3; hostes obsides daturos quaeque imperasset ⟨sese *add.* β⟩ facturos ⟨esse *add.* α; *plur. edd.; om.* β; *Hold.*⟩ polliciti sunt: IV 27, 1; eo legati ab Aruernis missi quae imperaret se facturos pollicentur: VII 90, 2; etiam Cingulo . . . ad eum legati ueniunt quaeque imperauerit se cupidissime facturos pollicentur: 1, 15, 2; sese paratos esse portas aperire quaeque imperauerit facere: 1, 20, 5; hos sequuntur Byllidenses *et* Amantini et reliquae finitimae ciuitates totaque Epiros et legatis ad Caesarem missis quae imperaret facturos pollicentur: 3, 12, 4; ¶ quod iussi sunt faciunt ac subito omnibus portis eruptione facta . . . relinquunt: III 6, 1; — quid ergo mei consilii est? facere quod nostri maiores . . . fecerunt; qui . . .: VII 77, 12; — quoad fides esset data Caesarem facturum quae polliceretur: 1, 10, 4; — *erat* ciuile bellum; genus hominum, cui ⟨*Oud.;* quod *x; Db.*⟩ liceret ⟨licere *af*⟩ libere facere ⟨cui quod liberet liceret facere *Madu.*⟩ et sequi quod uellet ⟨uel *af; u. CC*⟩: 2, 29, 3; — conclamantibus omnibus, imperaret quod uellet, quodcumque imperauisset, se aequo animo esse facturos: 3, 6, 2.

b) sequ. dupl. acc. (nom.), obiect. et praed.; α) praed. est adiect.: has (naues) omnes actuarias imperat fieri: V 1, 3; ¶ (etesiis tenebatur, qui nauigantibus Alexandria sunt ⟨fiunt *z*⟩ aduersissimi uenti: 3, 107, 1;) ¶ quod consilium . . . et nostris militibus spem minuit et hostes ad pugnam ⟨c⟩ alacriores effecit ⟨hostem ad p. alacriorem fecit β⟩: V 33, 5; ¶ (altiores facere naues: V 1, 2 *u.* latiores;) ¶ certiorem facere alqm *u.* **certus** C. *p. 518—520 (39 (40) loc.);* ¶ magnam Caesarem iniuriam facere, qui suo aduentu uectigalia sibi deteriora faceret: I 36, 4; ¶ quod si eum interfecerit, multis sese nobilibus principibusque populi Romani gratum esse facturum: I 44, 12; ¶ ad celeritatem onerandi subductionisque ⟨c⟩ paulo facit ⟨fecit *h pr.*⟩ humiliores (naues), quam quibus in nostro mari uti consueuimus: V 1, 2; quam (turrim) primo ad repentinos incursus humilem paruamque fecerunt ⟨-rant *Ciacc.*⟩: 2, 8, 1; ¶ ad . . . multitudinem iumentorum transportandam paulo latiores ⟨altiores β⟩ facit naues, quam quibus in reliquis utimur ⟨c⟩ maribus: V 1, 2; ¶ eos . . . in senatum legendos curauerat . . . praemiaque rei pecuniariae magna tribuerat locupletesque ex egentibus fecerat: 3, 59, 2; ¶ ((uri) adsuescere ad homines et mansuefieri ⟨*AQ*β; mansueti fieri *BM; Aim., Fr.*⟩ ne paruuli quidem excepti possunt: VI 28, 4;) ¶ paruam: 2, 8, 1 *u.* humilem; ¶ Haeduos sibi, quoniam belli fortunam temptassent . . ., stipendiarios esse factos: I 36, 3; ¶ commemorat . . ., ut (Caesar) magnam partem Italiae beneficio atque auctoritate eorum suam fecerit: 2, 32, 1; ¶ tamen (Suebi Vbios) uectigales sibi fecerunt ac multo humiliores infirmioresque redegerunt: IV 3, 4.

qui . . . nihil ad celeritatem sibi reliqui fecerunt: II 26, 5.

β) **praed. est part. pf. p.:** N. Magium . . . deprehendi. scilicet ⟨c⟩ meo instituto usus sum et eum statim missum feci: *ap. Cic. ad Att.* IX 7 *C*, 2.

γ) **praed. est subst.:** is enim erat annus, quo per leges ei ⟨eum *b*⟩ consulem fieri liceret: 3, 1, 1; ¶ M. † itfiuium, quem mihi commendas, uel regem Galliae faciam uel: *ap. Cic. ad fam.* VII 5, 2; ¶ (uenti: 3, 107, 1 *u.* α) aduersissimi.)

c) sequ. ut, ut non, ne: α) ut; αα) ut consecut.: his rebus fiebat, ut et minus late uagarentur et minus facile finitimis bellum inferre possent: I 2, 4; hi cum . . . inter se multos annos contenderent, factum esse, uti ab Aruernis Sequanisque Germani mercede arcesseren-

tur: I 31, 4; qua ex re fieri, uti . . . magnam sibi auctoritatem magnosque spiritus in re militari sumerent: II 4, 3; (hostes egressi) nullo certo ordine neque imperio, cum sibi quisque primum itineris locum peteret . . ., fecerunt, ut consimilis fugae profectio uideretur: II 11, 1; factum est oportunitate loci, hostium inscientia ac defatigatione, uirtute militum et superiorum pugnarum exercitatione, ut ne *primum quidem nostrorum impetum ferrent ac ⟨c⟩ statim terga uerterent: III 19, 3; non sine causa fieri, ut Gallia omni nobilitate spoliaretur: V 6, 5; quod . . . excubabant . . ., celeriter factum est, ut alii eruptionibus resisterent, alii turres reducerent aggeremque interscinderent, omnis uero ex castris multitudo ad restinguendum concurreret: VII 24, 5; sibi numquam placuisse Auaricum defendi, . . . sed factum imprudentia Biturigum et nimia obsequentia reliquorum, uti hoc incommodum acciperetur: VII 29, 4; nam ut . . . iter in prouinciam conuerteret, id ne metu quidem necessario faciundum ⟨c⟩ existimabat ⟨*cf. p. 1259*⟩: VII 56, 2; quod fere fit, quibus quisque in locis miles inueterauerit, ut ⟨uti *O*⟩ multum earum regionum consuetudine moneatur: 1, 44, 3; communi enim ⟨c⟩ fit uitio naturae, ut *inuisitatis atque incognitis rebus magis confidamus uehementiusque exterreamur; ut tum accidit: 2, 4, 4; faciam, inquit, hodie, imperator, ut aut uiuo mihi aut mortuo gratias agas: 3, 91, 3; consilio uestro utar lubenter et hoc lubentius, quod mea sponte facere constitueram, ut quam lenissimum me praeberem et Pompeium darem operam ut reconciliarem: *ap. Cic. ad Att.* IX 7 *C*, 1; (nisi omnia consentiant inter se, non potest fieri, ut nominis similitudo sit: *ap. Pompei. comm. art. Don. (gramm. Lat. ed. Keil V p. 198)*.

ββ) ut epexeget.: (Heluetii id, quod constituerant, facere conantur, ut e finibus suis exeant: I 5, 1; cum id, quod ipsi diebus uiginti aegerrime confecerant, ut flumen transirent, illum uno die fecisse intellegerent: I 13, 2;) omnibus Gallis idem esse faciendum, quod Heluetii fecerint, ut domo emigrent, aliud domicilium, alias sedes . . . petant fortunamque, quaecumque accidat, experiantur: I 31, 14; hoc idem Caesar facere cogebatur, ut summissis . . . cohortibus defessos reciperet: 1, 45, 8.

β) ut non: sed fiebat aequitate decreti et humanitate Trebonii, . . . ut reperiri non possent ⟨*Steph.*; posset *Oz*⟩, a quibus initium appellandi nasceretur: 3, 20, 2.

γ) ne: id ne fieri posset, obsidione oppidi atque circummunitione ⟨c⟩ fiebat: 1, 19, 4; aegre retentis Domitianis militibus est factum, ne proelio contenderetur, et maxime quod . . .: 3, 37, 3.

d) omisso obiecto alterius uerbi munere fungitur; α) uerbi, quod antecedit: quod si quid ei a Caesare grauius accidisset, . . . neminem existimaturum non sua uoluntate factum: I 20, 4; qua re impetrata arma tradere iussi faciunt (Sotiates): III 21, 3; neque ex hibernis . . . discedendum existimabant . . . . contra ea Titurius sero facturos clamitabat, cum maiores manus hostium . . . conuenissent: V 29, 1; quod castra mouisset, factum inopia pabuli: VII 20, 3; ante certam diem Caesar exercitum dimittat; si non faciat, eum aduersus rem publicam facturum uideri: 1, 2, 7; quotienscumque sit decretum, darent operam magistratus, ne quid res publica detrimenti caperet, . . . factum in perniciosis legibus, in ui tribunicia, in secessione populi, templis locisque editioribus occupatis: 1, 7, 5; quaerunt, rectene se illi sint commissuri, et quod non ab initio fecerint . . . queruntur: 1, 74, 2.

β) uerbi, quod sequitur; αα): huc iam *deduxerat rem, ut equites, etsi difficulter atque aegre fiebat, possent tamen atque auderent flumen transire: 1, 62, 1; D. Laelius cum classe ad Brundisium uenit eademque ratione, qua factum a Libone antea demonstrauimus, insulam . . . tenuit: 3, 100, 1; — scribit Labieno, si rei publicae commodo facere possit ⟨*a; Fr.*; posset *rell.*; poss. fac. *β*⟩, cum legione ad fines Neruiorum ueniat: V 46, 4; Labienum Treboniumque hortatur, si rei publicae commodo facere possint, ad eam ⟨c⟩ diem reuertantur: VI 33, 5; quoniam . . . senatus censuisset, uti quicumque Galliam prouinciam obtineret, quod commodo rei publicae facere posset, Haeduos . . . defenderet: I 35, 4.

ββ): perfacile factu ⟨factum *Mh*; facto *af*⟩ esse illis probat conata perficere: I 3, 6; quoniam abundet equitatu, perfacile esse factu frumentationibus pabulationibusque Romanos prohibere: VII 64, 2; optimum factu ⟨factum *Ba*⟩ esse duxerunt rebellione facta frumento commeatuque nostros prohibere et rem in hiemem producere: IV 30, 2.

γγ): conloquium petunt et id, si fieri possit, semoto a militibus loco: 1, 84, 1.

B. c. subst. coniunctum simplicis uerbi munere fungitur (*ut* concursum, coniurationem, iter, proelium facere *idem sit quod* concurrere, coniurare, ire, proeliari): aestimatio(nes) fit (fiunt) *u.* **aestimatio** *p. 200 sq. (4 loc.)*; ¶ bellum facere *u.* **bellum** *p. 404 (4(5) loc.)*; ¶ caedem (caedes) facere *u.* **caedes** B. *p.*

431 (6 loc.); ¶ commutatio fit *u.* **commutatio** B *p. 616 (4 loc.);* ¶ hoc sedato tumultu crebrae continuis diebus ex concursu multitudinis concitationes fiebant: 3, 106, 5; ¶ non ⟨ex *add. codd.; Db.; del. Morus*⟩ concursu acri ⟨*c*⟩ facto, non proelio dimicatum: 3, 72, 3; *u. praeterea* **concursus** *p. 633* **A. a)** *(3 loc.);* ¶ itaque rursus coniuratione facta paulatim ex castris discedere . . . (principes Britanniae) coeperunt: IV 30, 2; ¶ (Galli . . . postero die consilium ceperunt ⟨fecerunt β⟩ ex oppido profugere: VII 26, 1;) ¶ docebat . . ., quae senatus consulta quotiens quamque honorifica in eos facta essent: I 43, 7; ¶ quod deditione facta nostros praesidia deducturos ⟨*c*⟩ aut denique indiligentius ⟨*c*⟩ seruaturos crediderant (Aduatuci): II 33, 2; quod deditione facta obsidibusque acceptis nihil de bello timendum existimauerat: III 3, 1; ¶ (uolentes Romani discretionem facere istos Albanos dixerunt, illos Albenses: *de analog. ap. Pomp. comm. art. Don. (Keil V p. 141):*) ¶ eruptionem facere *u.* **eruptio B.** *p. 1055 sq. (13 uel potius 14 loc.);* ¶ primo aduentu exercitus nostri crebras ex oppido excursiones faciebant (Aduatuci): II 30, 1; ¶ consolatus rogat, finem orandi ⟨or. fin. *a*⟩ faciat (Diuiciacus): I 20, 5; Caesar loquendi finem fecit ⟨*B*²β; *Hld.;* facit α; *rell. edd.*⟩ seque ad suos recepit: I 46, 2; nostri acriter in eos impetu facto reppulerunt neque finem sequendi fecerunt, quoad . . .: V 17, 3; nec prius ille est . . . relictus locus, quam . . . summotis hostibus finis est pugnandi factus: VII 25, 4; neque finem prius ⟨prius finem *recc.: Schn.*⟩ sequendi fecerunt (milites), quam muro . . . adpropinquarunt ⟨*c*⟩: VII 47, 3; maioribus enim coactis copiis reuersuros (Romanos) neque finem bellandi ⟨belli *N? bdik*⟩ facturos: VII 66, 4; Caesar praecepto ⟨*c*⟩ itinere ad Dyrrachium finem properandi facit: 3, 13, 5; Pompeius . . . frustra labore suscepto . . . quarto ⟨*c*⟩ die finem sequendi fecit: 3, 77, 3; — et beneficio suo et auctoritate adductum Ariouistum finem iniuriis facturum: I 33, 1; debere utrumque pertinaciae finem facere . . . neque amplius fortunam periclitari: 3, 10, 3; ¶ fit protinus hac re audita ex castris Gallorum fuga: VII 88, 5; inde propter repentinum terrorem principum ac senatus fuga facta ex naualibus eorum unam ⟨*c*⟩ (nauem) deducit: 2, 3, 2; ¶ quo clamore significatio uictoriae gratulatioque ab Remis Labieno fieret: V 53, 1; concurrunt ⟨concurritur β⟩ his auxiliis uisis; fit ⟨et β⟩ gratulatio inter eos, atque omnium animi ad laetitiam excitantur: VII 79, 3; quibus litteris nuntiisque Romam perlatis magni domum concursus ad Afranium magnaeque gratulationes fiebant: 1, 53, 3; ¶ si nullam praeterquam uitae nostrae iacturam fieri uiderem: VII 77, 6; in quo iacturam dignitatis atque honoris ipse facturus esset: 1, 32, 4; ¶ ne proelium committeret, nisi ipsius copiae prope hostium castra uisae essent, ut undique uno tempore in hostes impetus fieret: I 22, 3; (milites) gladiis destrictis in eos impetum fecerunt: I 25, 2; si in nostros fines impetum faceret (Ariouistus): I 44, 8; qua adrogantia . . . omni Gallia Romanis interdixisset impetumque *ut in nostros eius equites fecissent: I 46, 4; ita nostri acriter in hostes ⟨in h. acr. β⟩ signo dato impetum fecerunt itaque hostes repente celeriterque procurrerunt, ut: I 52, 3; cum se illi (hostes) identidem . . . reciperent ac rursus ex silua ⟨*c*⟩ in nostros impetum facerent: II 19, 5; subito omnibus copiis prouolauerunt impetumque in nostros equites fecerunt: II 19, 6; dispersis in opere nostris subito ex omnibus partibus siluae (Morini Menapiique) euolauerunt et in nostros impetum fecerunt: III 28, 3; nostri . . . suis omnibus consecutis in hostes impetum fecerunt atque eos in fugam dederunt: IV 26, 5; illi (equites essedariique) . . . imprudentibus nostris atque occupatis . . . subito se ex siluis eiecerunt impetuque in eos facto, qui erant in statione pro castris conlocati, acriter pugnauerunt: V 15, 3; nostri acriter in eos impetu facto reppulerunt: V 17, 3; ululatum tollunt impetuque in nostros facto ordines perturbant: V 37, 3; Germani una in parte confertis turmis in hostes ⟨hostem β⟩ impetum fecerunt eosque propulerunt: VII 80, 6; nostri . . . consumptis omnibus telis gladiis destrictis ⟨*c*⟩ impetum aduersus montem in cohortes faciunt paucisque deiectis reliquos sese conuertere cogunt: 1, 46, 1; equitatus Caesaris in cohortes impetum facit ⟨*Ohl;* fecit *b: Np., Dt.; om. af*⟩: 1, 70, 5; quae proximae ei loco ex Bruti classe naues erant, in eas impeditas impetum faciunt celeriterque ambas deprimunt: 2, 6, 6; nostri . . . arma . . . arripiunt. . . . fit in hostes impetus ⟨eorum *add. codd.; Dt.; del. Steph.*⟩: 2, 14, 3; 3, 21, 2 *u.* B. impetum; nostri fortiter impetum eorum tulerunt celeriterque ad suos quisque ordines rediit ⟨*c*⟩ atque ultro uniuersi in hostes impetum fecerunt: 3, 37, 6; Caesar . . . suos . . . cohortatus tuba signum dari atque in hostes impetum fieri iussit: 3, 46, 4; nauibus expositi ⟨*c: CC*⟩ in auersos ⟨*Faern.;* aduersos *O*ꝩ⟩

nostros impetum fecerunt atque . . . deiectos terga uertere coegerunt: 3, 63, 8; legio Pompeiana . . . resistere conabatur ⟨c⟩ atque ultro in nostros impetum faciebat: 3, 69, 2; illae ⟨c⟩ (cohortes) celeriter procucurrerunt infestisque signis tanta ui in Pompei equites impetum fecerunt, ut: 3, 93, 5; milites . . . a terra soluerunt impetuque facto in Cassianam classem quinqueremes ⟨c⟩ duas . . . ceperunt: 3, 101, 6; — — pronuntiari iubet, ut . . . quam in ⟨in quam β⟩ partem Romani impetum fecerint, cedant: V 34, 3; hi (equites) quamcumque in partem impetum fecerant, hostes loco cedere cogebant: 2, 41, 4; — — ne quis inermibus imprudentibusque militibus ab latere impetus fieri posset: III 29, 1; hostes . . . nihil timentibus nostris . . . impetu facto celeriter nostros perturbauerunt: IV 12, 1; cum quaepiam ⟨*om.* β⟩ cohors ex orbe excesserat atque impetum fecerat, hostes uelocissime refugiebant: V 35, 1; postea dispecta ⟨c⟩ paucitate ex omnibus partibus impetum faciunt (barbari): VI 39, 4; ¶ quid reliqui consilii caperent atque unde initium belli fieret explorabant ⟨c⟩: V 53, 4; omnibus pollicitationibus ac praemiis deposcunt, qui belli initium ⟨β; initia α⟩ faciant ⟨faciat β⟩: VII 1, 5; ne facto initio belli ab reliquis deserantur: VII 2, 2; — — initium eius fugae factum a Dumnorige atque eius equitibus: I 18, 10; equitatus Caesaris . . . receptui suo timens initium fugae faciebat: 3, 69, 2; ut a quo genere hominum uictoriam sperasset, ab eo initio ⟨initiū a^1⟩ fugae facto paene proditus uideretur: 3, 96, 4; — — si ab illis initium transeundi fieret: II 9, 1; ubi neutri transeundi initium faciunt: II 9, 2; ab his fit initium retinendi Silii atque Velanii: III 8, 2; ¶ (legionesque pro castris constituit, ⟨ne qua subito inruptio ab hostium peditatu fiat *add. codd.; edd.; del. Paul*⟩: VII 70, 2;) ¶ ita dies circiter quindecim iter fecerunt, uti: I 15, 5; cum ex . . . Gallis complures Caesarem secuti una iter facerent: II 17, 2; Cassiuellaunus . . . iis regionibus, quibus nos iter facturos cognouerat, pecora . . . in siluas compellebat: V 19, 1; qua sibi iter faciendum sciebat ⟨β; *om.* α; *u. CC*⟩: V 46, 3; hunc (Gallum) admonet, iter caute diligenterque faciat: V 49, 3; ea qui conficeret C. Trebonium legatum relinquit, ipse ut quam primum iter faceret ⟨conficeret β; *Schn.*⟩: VII 11, 3; Vercingetorix . . . ab altera fluminis ⟨c⟩ parte iter facere coepit: VII 34, 3; si pedites suis auxilium ferant atque in eo morentur, iter facere ⟨confici β⟩ non posse: VII 66, 5; protinusque Alesiam . . . iter facere coepit (Vercingetorix): VII 68, 1; cum . . . omnes sine timore iter facerent: 1, 51, 2; plerique censebant, ut noctu iter facerent: posse prius ad angustias ueniri quam sentiretur ⟨c⟩: 1, 67, 1; sese subito proripiunt . . . et spem nacti morae discessu nostrorum equitum iter facere incipiunt: 1, 80, 3; auxilia regis . . ., quod nullo ordine et sine timore iter fecerant, in fugam coiciunt: 2, 26, 4; (Scipio) quo iter expeditius faceret, M. Fauonium . . . cum cohortibus VIII praesidio impedimentis legionum ⟨c⟩ reliquit: 3, 36, 3; (Cassius) ad montes se conuertit . . . atque ex his locis Ambraciam uersus iter facere coepit: 3, 36, 5; quod Domitius . . . discesserat et Heracliam . . . iter fecerat: 3, 79, 3; — — M. Aristium, tribunum militum, iter ad legionem facientem fide data ⟨c⟩ ex oppido Cauillono ⟨c⟩ educunt: VII 42, 5; (Labienus) secundo flumine ad Lutetiam iter facere coepit: VII 58, 5; hoc eius praescripto ex Hispania ad Varum flumen est iter factum: 1, 87, 5; — — equitatum . . . praemittit, qui uideant, quas in partes hostes iter faciant: I 15, 1; cum (Cimbri Teutonique) iter in ⟨per B^2a; *om. h*⟩ prouinciam nostram atque Italiam facerent: II 29, 4; re frumentaria comparata . . . iter in ea loca facere coepit: IV 7, 1; puluerem . . . in ea parte uideri, quam in partem legio iter fecisset: IV 32, 1; frumentumque . . . et pecoris copiam nactus . . . iter in ⟨inter β; *om.* B^1⟩ Senones ⟨c⟩ facere instituit: VII 56, 5; — — Heluetiis esse in animo per agrum Sequanorum et Haeduorum iter in Santonum fines facere: I 10, 1; cum Caesar in Sequanos ⟨in S. *om.* β⟩ per extremos Lingonum fines iter faceret: VII 66, 2; Pompeium per Mauretaniam cum legionibus iter in Hispaniam facere confestimque esse uenturum: 1, 39, 3; — — eos (Heluetios) per prouinciam nostram iter facere conari: I 7, 1; sibi esse in animo sine ullo maleficio iter per prouinciam facere: I 7, 3; neque homines inimico animo data facultate per prouinciam itineris faciundi ⟨faciendi A^2h⟩ temperaturos ab iniuria et maleficio existimabat: I 7, 5; cum per eorum fines triduum ⟨c⟩ iter fecisset: II 16, 1; (29, 4 *u. s.* in;) (se) huc ⟨c⟩ iturum ⟨iter facturum β⟩ per fines Remorum: V 56, 5; praesidioque Apolloniae cohortibus ⟨c⟩ IIII . . . relictis quique erant ex uulneribus aegri depositis per Epirum atque Athamaniam ⟨*Drumann*; acarnaniam *codd.*⟩ iter facere coepit: 3, 78, 5; ¶ decima legio . . . ei gratias egit, quod de se optimum iudicium fecisset: I 41, 2; magnaque ex parte iam me una uobiscum de re iudicium facturum confido: 2, 31, 8; ¶ deductis . . .

in hiberna legionibus maximas largitiones fecit (Scipio): 3, 31, 4; ¶ latrocinia nullam habent infamiam, quae extra fines cuiusque ciuitatis fiunt atque ea iuuentutis exercendae ac desidiae minuendae causa fieri praedicant: VI 23, 6; ¶ P. Sextius Baculus, ... cuius mentionem superioribus proeliis fecimus: VI 38, 1; desertos enim se ac proditos a uobis dicunt (aduersarii) et prioris sacramenti mentionem faciunt: 2, 32, 7; interfectus est etiam fortissime pugnans Crastinus, cuius mentionem supra fecimus: 3, 99, 1; ¶ opus: 1, 11, 4 *u. p. 1253;* ¶ factum ⟨esse *add. A*[1]⟩ eius hostis periculum patrum nostrorum memoria ...; factum etiam nuper in Italia seruili tumultu: I 40, 5; prius quam periclum faceret, ... C. Volusenum cum naui ⟨*c*⟩ longa praemittit: IV 21, 1; ¶ magna ... totius exercitus perturbatio facta est: IV 29, 3; ¶ quanta praedae faciendae ... facultas daretur: IV 34, 5; ¶ hoc proelio facto ... pontem in Arare faciendum curat: I 13, 1; quod proelium factum sit ad Magetobrigam ⟨*c*⟩: I 31, 12; hoc proelio facto et prope ad internecionem gente ac nomine Neruiorum redacto ... legatos ... miserunt: II 28, 1; quo proelio facto ... (Galba) in prouinciam reuerti contendit: III 6, 4; hoc facto proelio Caesar ... arbitrabatur: IV 13, 1; tantum esse nomen ... eius ⟨*c*⟩ exercitus Ariouisto pulso et hoc nouissimo proelio facto etiam ad ultimas Germanorum nationes, uti: IV 16, 7; tum proelio facto remiserunt: IV 27, 3; qui (principes Britanniae) post proelium ⟨factum *add.* β⟩ ad Caesarem ⟨*c*⟩ conuenerant: IV 30, 1; eo die paruulis equestribus proeliis ad aquam factis utrique sese ⟨*c*⟩ suo loco continent: V 50, 1; equestrique eo die proelio leui facto perspecto urbis situ ... de oppugnatione ⟨*c*⟩ desperauit: VII 36, 1; opere instituto fit equestre proelium in ea planitie: VII 70, 1; crebraque ob eam causam proelia fiebant: 3, 45, 1; uno die VI proeliis factis, tribus ad Dyrrachium, tribus ad munitiones, ... ad duo ⟨*c*⟩ milia numero ex Pompeianis cecidisse reperiebamus: 3, 53, 1; a Pompeio litteris per omnes prouincias ciuitatesque dimissis de ⟨*add. Scal.; om. codd.; edd.*⟩ proelio ad Dyrrachium facto ... fama percrebuerat ⟨*c*⟩: 3, 79, 4; neque ante proelium in Thessalia factum cognitum ... (Laelius) expelli potuit: 3, 100, 4; neque multo post de proelio facto in Thessalia cognitum est: 3, 101, 7; proelioque in Thessalia facto (naues) domum redierant: 3, 111, 3; — — reperiebat etiam in quaerendo Caesar, quod proelium equestre aduersum paucis ante diebus esset factum, initium eius fugae factum a Dumnorige: I 18, 10; praedicauit aduersa Caesarem proelia fecisse: 2, 18, 3; — Galba secundis aliquot proeliis factis castellisque compluribus eorum expugnatis ... constituit: III 1, 4; proeliis uero compluribus factis secundis atque omni nobilitate Haeduorum interfecta tantum potentia antecesserant (Sequani), ut: VI 12, 3; leui facto equestri proelio atque eo ⟨β; *Schn.; om. rell.*⟩ secundo in castra exercitum reduxit: VII 53, 2; cuius imperatoris ductu VIIII annis rem publicam felicissime gesserint plurimaque proelia secunda fecerint, omnem Galliam Germaniamque pacauerint: 1, 7, 6; namque etiam per eos dies proelium secundum equestre fecit: 3, 84, 5; quo die proelium secundum Caesar fecisset: 3, 105, 2; ¶ Labienus ... ueritus, ne ⟨*c*⟩, si ex hibernis fugae similem profectionem fecisset, hostium impetum sustinere non ⟨*c*⟩ posset ... remittit: V 47, 4; ¶ qua pronuntiatione facta ... omnes Vticam relinquunt ⟨*c*⟩: 2, 25, 7; ¶ multa Caesarem ... incitabant: ... rebellio facta post deditionem, defectio datis obsidibus, tot ciuitatum ⟨*c*⟩ coniuratio: III 10, 2; optimum factu esse duxerunt (principes Britanniae) rebellione facta frumento commeatuque nostros prohibere: IV 30, 2; T. Labienum ... in Morinos, qui rebellionem fecerant, misit: IV 38, 1; ¶ ⟦quarum rerum illo tempore nihil factum, ne cogitatum quidem; ⟨nulla lex promulgata, non cum populo agi coeptum, nulla secessio facta *add. codd.; del. Np. & recc. edd.; u. CC*⟩: 1, 7, 5;⟧ diuulgato Domitii consilio milites ... prima uesperi secessionem faciunt: 1, 20, 1; ¶ cum stipendium ab legionibus paene seditione facta flagitarentur ⟨*c*⟩: 1, 87, 3; ¶ constituerunt (Heluetii) sementes quam maximas facere, ut in itinere copia frumenti suppeteret: I 3, 1; ¶ senatus consultum: I 43, 7 *u.* consultum; ¶ celeriter ... ignibus significatione facta ex proximis castellis eo concursum est: II 33, 3; quo clamore significatio uictoriae gratulatioque ab Remis Labieno fieret: V 53, 1; ignes in castris fieri prohibeat, ne qua eius aduentus procul significatio fiat: VI 29, 5; hac habita oratione nullam in partem ab exercitu Curionis fit significatio: 2, 28, 4; neque multo post Caesar significatione per castella fumo facta, ut erat superioris temporis consuetudo, ... eodem uenit: 3, 65, 3; ¶ si quis appellauisset de aestimatione et de solutionibus, quae per arbitrum fierent: 3, 20, 1; ¶ pro his Diuiciacus ... facit uerba: II 14, 1; ¶ si uim facere conentur (Heluetii), prohibiturum ostendit:

I 8, 3; si uim faciat (Dumnorix) neque pareat, interfici iubet: V 7, 7.

2. **intrans.; A. addit. aduerb.**: suos enim quisque opprimi et circumueniri non patitur, neque, aliter si faciat ⟨faciant *acfk*⟩, ullam inter suos habet auctoritatem: VI 11, 4; Dolabella tuo nihil scito mihi esse iucundius. hanc adeo habebo gratiam illi; * * * neque enim aliter facere poterit: *ap. Cic. ad Att.* IX 16, 3; ¶ qui suum timorem in rei frumentariae simulationem ⟨*CC*⟩ angustiasque itineris conferrent ⟨*c*⟩, facere arroganter, cum . . . praescribere uiderentur ⟨*c*⟩: I 40, 10; ¶ ne quam multitudinem hominum amplius trans Rhenum . . . traduceret; deinde obsides . . . redderet . . .; neue Haeduos iniuria lacesseret neue his . . . bellum inferret. si ⟨id *add. codd.; edd.; del. Kraff.*⟩ ita fecisset, sibi populoque Romano perpetuam gratiam atque amicitiam cum eo futuram: I 35, 4; obsides (Pirustis) imperat eosque ad certam diem adduci iubet; nisi ita fecerint, sese bello ciuitatem persecuturum demonstrat: V 1, 8; si qui ad eos (Segnos Condrusosque) Eburones ex fuga conuenissent, ad se ut reducerentur imperauit; si ita fecissent, fines eorum se uiolaturum negauit: VI 32, 2; ¶ recte: VII 80, 5 *u.* **factum** *p. 1275* B. celare; ¶ obtestabantur Romanos, ut sibi parcerent, neu, sicut Auarici fecissent, ne a ⟨*c*⟩ mulieribus quidem atque infantibus abstinerent: VII 47, 5; ¶ turpiter: VII 80, 5 *u.* **factum** *p. 1275* B. celare; ¶ neque sibi homines feros . . . temperaturos ⟨*c*⟩ existimabat, quin, cum omnem Galliam occupauissent, ut ante Cimbri Teutonique fecissent, . . . in Italiam contenderent: I 33, 4; discedens ab hibernis Caesar in Italiam, ut quotannis facere consuerat ⟨instituerat *β*⟩, legatis imperat, . . . uti: V 1, 1; ut ⟨ne *Np.*⟩ . . . iter in prouinciam conuerteret, id ne metu quidem necessario faciundum existimabat ⟨*sic Madu.*; ut ne metu qu. n. f. exist. *α*; ut nemo tunc quidem nec. fac. exist. *β*; ut non nemo tunc qu. n. f. exist. *Ciacc.: Schn., Db.*; ut nemo tum qu. nec. f. e. *Fr.*; ut nemo non tum qu. n. f. e. *(Ciacc.,) Np.*⟩: VII 56, 2; sin Caesarem respiciant atque eius gratiam sequantur, ut superioribus fecerint temporibus, se sibi consilium capturum: 1, 1, 3; hi de sua salute desperantes, ut extremo uitae tempore homines facere consuerunt, . . . miserabantur: 2, 41, 8; ciuibus Romanis . . . pecuniae imperabantur . . .; publicanis, ut in Syria ⟨*Steph.*; in sorte *Oz*⟩ fecerant, insequentis anni uectigal promutuum: 3, 32, 6.

B. non add. aduerb.; a): simili ratione ibi Vercingetorix . . . conuocatis suis clientibus facile incendit ⟨facere intendit *β*⟩: VII 4, 1; hortatur, ut simili ratione atque ipse fecerit suas iniurias persequantur: VII 38, 10; ¶ si non faciat (Caesar), eum aduersus rem publicam facturum uideri: 1, 2, 7; ¶ Basilus ut imperatum est facit: VI 30, 1.

b): ut praesidium quam amicissimum, si quid opus facto ⟨facti *h*⟩ esset, haberet: I 42, 5.

Aduerb.: acerbissime: 3, 32, 3; acriter: I 52, 3; V 17, 3; aegre: 1, 62, 1; (aliquamdiu: 2, 37, 1;) aliter: VI 11, 4; *ap. Cic. ad Att.* IX 16, 3; antea(?): 3, 100, 1; arroganter: I 40, 10; caute: V 49, 3; celeriter *u. p. 501 sq. (8 loc.)*; consideratius: 3, 82, 3; cotidie: III 17, 5; crudelissime: 3, 32, 3; cupidissime: 1, 15, 2; difficulter: 1, 62, 1; diligenter: II 5, 1; V 49, 3; expeditius: 3, 36, 3; facile: II 6, 3; facilius: III 12, 5; 1, 9, 6; fere: 1, 44, 3; hodie: 3, 91, 3; imprudenter: *ap. Cic. ad Att.* X 8 *B*, 1; interea: 1, 12, 1; interim: V 25, 5; VI 10, 1; (3, 51, 1;) (ita *u.* 2. A. *p. 1273*; (item: II 1, 1; 2, 2, 4;) libere(?): 2, 29, 3; necessario: VII 56, 2; 83, 2; 86, 2; (noctu: 1, 67, 1;) non numquam: VII 73, 1; nuper: I 40, 5; paene: 1, 87, 3; postea: V 23, 4; potius: *ap. Cic. ad Att.* IX 14, 1; quam primum: VII 11, 3; protinus: VII 68, 1; 88, 5; (proxime: III 29, 3; quotannis: V 1, 1;) recte: VII 80, 5; repente ⟨repentino⟩: II 33, 2; rursus: II 19, 5; IV 30, 2; saepe, saepius: *ap. Cic. ad Att.* IX 6 *A*; sero: V 29, 1; (sicut: VII 47, 5; (mea) sponte: V 28, 1; *ap. Cic. ad Att.* IX 7 *C*, 1; statim: *ib.* IX 7 *C*, 2; IX 13 *A*, 1; subito: II 19, 6; III 2, 1; 6, 1; 19, 2; 28, 3; VII 69, 7; ⟨70, 2;⟩ 1, 58, 3; supra: 3, 99, 1; tardius: 3, 82, 3; temere: *ap. Cic. ad Att.* X 8 *B*, 1; ⟨tunc: VII 56, 2;⟩ turpiter: VII 80, 5; ultro: 3, 37, 6; 69, 2; (una: II 17, 2; 2, 31, 8;) undique: I 22, 3; (ut *u.* 2. A. *p. 1273.*)

[**Falso:** cum ⟨*c*⟩ propter longitudinem agminis minus facile ⟨*Aldus*; minus facere *α*; non facile *β*; minus *Fr.*⟩ omnia per se obire et . . . prouidere possent: V 33, 3; tali modo uastatis ⟨factis *β*; *Flod.*⟩ regionibus ⟨religionibus *β*; legionibus *Flod.*⟩ exercitum . . . reducit: VI 44, 1; illi impediendae reliquae ⟨*Forchh.*; rei quae *z*; rei *O*⟩ munitionis ⟨munitiones *a*[1]⟩ causa ⟨*O*; *Forchh.*: fiebat causa *af*; causa fiebat *hl*; causa diei *Wölff.*; — rei [quae munitionis fiebat] causa *Faern.*; *Np.*⟩ hora circiter VIIII. . . . legiones educunt: 1, 82, 1; ne ex praetura et consulatu, ut semper, sed ⟨*Ald.*; fit *Oaf*; sit

hl⟩ per paucos probati et electi in prouincias mittantur: 1, 85, 9; simul atque sit ⟨fit *Olaf*⟩ cognitum de edicto Caesaris, consensisse Gaditanos principes cum tribunis cohortium: 2, 20, 2.]

factum (ui subst.). A. subiect.: ut nullum paulo fortius factum latere posset: III 14, 8; VII 80, 5 *u.* **B.** celare.

B. obiect.: quod in conspectu omnium res gerebatur neque recte ⟨*AQβ*; recti *BM*⟩ ac ⟨aut *h*; *Fr.*⟩ turpiter factum ⟨*β*; *om. α*⟩ celari poterat ⟨*β*; *om. α*; poterat celari *coni. Db.*⟩: VII 80, 5; ¶ (cognoscere: V 6, 2 *u.* **facio** *p. 1258 δδ*); 3, 18, 5 *ibid. p. 1256 αα*);) ¶ legio . . . signa sustulit seseque Hispalim ⟨*c*⟩ recepit. . . . quod factum adeo eius conuentus ciues Romani comprobauerunt, ut: 2, 20, 5; ¶ amicitiae grauiorem iniuriam feceris . . ., si non fortunae obsecutus uideberis . . . nec causam secutus . . ., sed meum aliquod factum condemnauisse: *ap. Cic. ad Att.* X 8 *B*, 1; ¶ principibus Treuerorum ad se conuocatis hos ⟨*c*⟩ singillatim Cingetorigi conciliauit . . . . id tulit factum grauiter ⟨fact. grau. tul. *β*; *Schn.*⟩ Indutiomarus, suam gratiam inter suos minui: V 4, 4; ¶ meum factum probari abs te triumpho gaudio ⟨*c*⟩: *ap. Cic. ad Att.* IX 16, 2; ¶ uos enim uestrumque factum, inquit, omnia ⟨*c*⟩ deinceps municipia sunt secuta: 2, 32, 2.

C. genet.: Pompeius enim nullo proelio pulsus uestri facti praeiudicio demotus Italia excessit: 2, 32, 2; ¶ Auximatibus agit gratias seque eorum facti memorem fore pollicetur: 1, 13, 5.

D. ablat.: (eo facto timor incessit: 3, 101, 3 *u.* **facio** *p. 1259 δδ*); — si quid opus facto esset: I 42, 5 *u.* **facio** *extr.*)

E. c. praep.: pauloque habuit post id factum Caesar quietiorem Galliam ⟨*c*⟩: V 58, 7.

factio. A. subiect.: Galliae totius factiones esse duas: I 31, 3; in Gallia non solum in omnibus ciuitatibus atque in omnibus pagis partibusque ⟨partibusque *del. Dauis.*; *Np.*, *Fr.*⟩, sed paene etiam in ⟨*β*; *om. α*; *Np.*⟩ singulis domibus factiones sunt: VI 11, 2; hic cum essent factiones duae, uaria uoluntate ciuitatium ⟨*c*⟩ utebatur: 3, 35, 2; ¶ ne qua oriatur pecuniae cupiditas, qua ex re factiones dissensionesque nascuntur: VI 22, 3.

B. genet.: Cingetorigem. alterius principem factionis, . . . hostem indicat ⟨*c*⟩: V 56, 3; in omnibus ciuitatibus . . . factiones sunt earumque factionum principes sunt ⟨sunt principes *β*; *Ald.*⟩, qui summam auctoritatem eorum iudicio habere existimantur: VI 11, 3; cum Caesar in Galliam uenit, alterius factionis principes erant Haedui, alterius Sequani: VI 12, 1; ¶ factiones esse duas: harum alterius principatum tenere Haeduos, alterius Aruernos: I 31, 3.

C. abl.: ut se et populum Romanum factione ⟨pactione *hl*⟩ paucorum oppressum in libertatem uindicaret: 1, 22, 5.

facultas. A. = potestas, occasio; a) subiect.: haec cogitanti accidere uisa est facultas bene gerendae rei ⟨*β*; rei gerendae *α*; *edd.*⟩: VII 44, 1; ¶ sperans temeritate eorum (hostium) fore aliquam dimicandi facultatem: VI 7, 4; proinde abite, dum est facultas: VII 50, 6; proinde, si qua fuisset facultas, ad se cum omnibus copiis ueniret: 1, 19, 4; quoniam ad id tempus facultas conloquendi non fuerit: 1, 24, 5; ¶ uideri: VII 44, 1 *u.* accidere.

b) obiect.: quod omnibus coactis nauibus Pompeius praesentem facultatem insequendi sui ademerat: 1, 29, 1; ¶ dare *u.* **do** *p. 941 sq. (19 loc.)*; ¶ ne quam rei gerendae facultatem dimittat ⟨-tant *O*⟩: 1, 28, 2; Caesar . . . a militibus contendit, ne in praeda occupati reliqui negotii gerendi facultatem dimitterent: 3, 97, 1; ¶ neque belli gerendi propter anni tempus facultatem habebat: IV 22, 2; habetis, inquit, milites, quam petistis facultatem: VI 8, 3; ut qui sub uallo tenderent mercatores recipiendi sui facultatem non haberent: VI 37, 2; pontones . . . Lissi relinquit hoc consilio, ut . . . aliquam Caesar ad insequendum facultatem haberet: 3, 29, 3; ¶ quorum discessu liberam nacti milites conloquiorum facultatem uulgo procedunt: 1, 74, 1; si quando nostri facultatem nacti ferreis manibus iniectis nauem ⟨*c*⟩ religauerant: 2, 6, 2; ¶ Petreius atque Afranius oblata facultate in castra sese referunt: 1, 72, 5; ¶ petere: VI 8, 3 *u.* habere; ¶ ne Varus quidem Attius dubitat copias producere, siue sollicitandi milites ⟨*c*⟩ siue aequo loco dimicandi detur occasio, ne facultatem praetermittat: 2, 33, 5; ¶ eruptione facta neque cognoscendi quid fieret neque sui colligendi hostibus facultatem relinquunt: III 6, 1; ¶ nec tribunis plebis sui periculi deprecandi neque etiam extremi iuris [intercessione] retinendi . . . facultas tribuitur ⟨attrib. *O*⟩: 1, 5, 1.

c) genet.: quantum ei facultatis ⟨facultas *A*⟩ dari potuit, qui: IV 21, 9.

B. = copia, opes; a) sing.: α) subi.: omnium rerum, quae ad bellum usui erant,

summa erat in eo oppido facultas ⟨*edd. uett.;* difficultas *codd.*⟩: I 38, 3.

β) **obiect.**: Romanos neque ullam facultatem habere nauium neque: III 9, 6; magno numero nauium adpulso, cuius rei summam facultatem habebant (Veneti): III 12, 3; Calenus legionibus equitibusque Brundisii in naues impositis, . . . quantum ⟨quam tum *l det.; Faern.*⟩ nauium facultatem habebat ⟨cum primum nauigandi facult. habuit *Ciacc.*⟩, naues soluit: 3, 14, 1.

b) plur.; α) subiect.: quorum (auxiliarium) erant et facultates ad parandum ⟨prandium *codd.*⟩ exiguae et corpora insueta ad onera portanda: 1, 78, 2; ¶ magni interesse . . . existimans tantas uideri Italiae facultates, ut: VI 1, 3.

β) **obiect.**: his rebus et suam rem familiarem auxisse et facultates ad largiendum magnas comparasse: I 18, 4; ¶ a potentioribus atque iis, qui ad conducendos homines facultates habebant, uulgo regna occupabantur: II 1, 4; ¶ harum omnium rerum facultates sine ullo periculo pons Ilerdae praebebat et loca trans flumen integra: 1, 49, 2.

γ) **abl.**: quae gens . . . ad Caesarem legatos miserat, ut suis omnibus facultatibus uteretur: 3, 80, 1; ¶¶ alteri, quod nullo studio agebant, non multum adiuuabant, alteri non magnis facultatibus, quod ciuitas erat exigua et infirma, celeriter quod habuerunt consumpserunt: VII 17, 2.

Sequitur genet. gerund.: I 7, 5; III 4, 4; 6, 1; IV 22, 2; 29, 2; 34, 5; V 17, 4; 44, 6; VI 7, 4; 37, 2; VII 44, 1; 80, 8; 1, 5, 1; 24, 5; 28, 2; 29, 1; 71, 4; 2, 11, 3; 27, 3; 3, ⟨14, 1;⟩ 60, 5; 97, 1; — **genet. subst.**: conloquiorum 1, 74, 1; fugae I 32, 5; quietis V 40, 5; (eius 3, 15, 6;) — nauium III 9, 6; 3, 14, 1; cuius rei III 12, 3; omnium rerum I 38, 3; 1, 49, 2; — **ad c. gerund.**: I 18, 4; 38, 4; II 1, 4; 1, 78, 2; 81, 1; 3, 29, 3.

Adiect.: aliqua: VI 7, 4; 1, 19, 4; 28, 2; 3, 29, 3; exiguae: 1, 78, 2; libera: 1, 74, 1; 2, 11, 3; magna: I 38, 4; magnae: I 18, 4; VII 17, 2; omnes: 3, 80, 1; praesens: 1, 29, 1; quanta: IV 34, 5; summa: I 38, 3; III 12, 3; tantae: VI 1, 3; ulla: III 9, 6; IV 29, 2.

fagus: (C. Caesar de analogia II: fagos, populos, ulmos: *Charis. art. gramm. I p. 130 Keil;*) ¶ materia cuiusque generis ut in Gallia est praeter fagum atque ⟨*e*⟩ abietem: V 12, 5.

fallo. A. **alqm**: tamen id ipsum sui fallendi causa milites ab hostibus factum existimabant: VII 50, 2; ¶ neque eum prima opinio fefellit: 3, 67, 1; querens tantum se opinionem fefellisse, ut: 3, 96, 4; — ubi (hostes) et de expugnando oppido et de flumine transeundo spem se fefellisse intellexerunt: II 10, 4; ¶ neque uero Caesarem fefellit, quin ab iis cohortibus . . . initium uictoriae oriretur ⟨*e*⟩: 3, 94, 3.

B. **alqd**: quoniam fieret dimicandi potestas, . . . neu suam neu ⟨*Elberl.;* ne usu manuque ⟨manu *O¹afh*⟩ *codd.; edd.*⟩ reliquorum opinionem fallerent: 3, 86, 5.

C. **omiss. obiect.**: ut, si quid possent, de indutiis fallendo impetrarent: IV 13, 5.

falsus: falsum ab his equitum numerum deferri: 3, 59, 4; ¶ ne qua . . . falsis nuntiis commutatio fieret uoluntatis: 1, 21, 1; ¶ quod saepe homines temerarios atque imperitos ⟨*e*⟩ falsis rumoribus terreri et ad facinus impelli . . . cognitum est: VI 20, 2; ¶ quam paruulae saepe causae uel falsae suspicionis uel terroris repentini . . . magna detrimenta intulissent: 3, 72, 4.

quod si iam haec explorata habeamus, quae de exercitus alienatione dicuntur, quae quidem ego aut omnino falsa aut certe minora opinione esse confido: 2, 31, 5; neque id fuit falsum, quod ille in pugnam proficiscens dixerat: 3, 99, 2.

falso: Caesar enim aduentare iam iamque et ⟨*om. Of*⟩ adesse eius equites falso nuntiabantur ⟨-batur *l*⟩: 1, 14, 1.

falx. A. **apposit.**: una erat magno usui res praeparata a nostris, falces praeacutae insertae adfixaeque longuriis: III 14, 5.

B. **obiect.**: adfigere: III 14, 5 *u.* A.; ¶ laqueis falces auertebant, quas cum destinauerant ⟨distinuerant *Hot.*⟩, tormentis introrsus reducebant: VII 22, 2; ¶ falces ⟨scalas *Göl.*⟩ testudinesque, quas idem captiui docuerant, parare ac facere coeperunt: V 42, 5; ¶ inserere: III 14, 5 *u.* A.; ¶ parare: V 42, 5 *u.* facere; longurios, musculos ⟨*e*⟩, falces reliquaque, quae eruptionis causa parauerat ⟨*e*⟩, profert: VII 84, 1; ¶ reducere: VII 22, 2 *u.* auertere.

C. **genet.**: falces praeacutae insertae adfixaeque longuriis, non absimili forma muralium falcium: III 14, 5.

D. **abl.**: his (falcibus) cum funes . . . comprehensi adductique erant, nauigio remis incitato praerumpebantur: III 14, 6; ¶ falcibus uallum ac loricam rescindunt: VII 86, 5.

fama. A. = **rumor, sermones; a) subi.**: plerumque in nouitate ⟨rei *add. Dt.*⟩ fama rem

⟨*add. Ciacc.; Np.; om. codd.; Dt.*⟩ antecedit ⟨*codd.: Db., Dt.;* excedit *Np.;* fama antecellit *Madu.*⟩: 3, 36, 1; ¶ haec (fama) itinera infesta reddiderat, haec ciuitates non nullas ab eius amicitia auertebat: 3, 79, 4; ¶ augere: 3, 80, 2 *u.* praecurrere; ¶ (excedere: 3, 36, 1 *u.* antecedere;) ¶ ut auctoritatem (illius) . . . minueret, cum fama per orbem terrarum percrebuisset illum a Caesare obsideri neque audere proelio dimicare: 3, 43, 4; a Pompeio litteris per omnes prouincias ciuitatesque dimissis **de* proelio ad Dyrrachium facto *elatius inflatiusque multo, quam res erat gesta, fama percrebuerat pulsum fugere Caesarem paene omnibus copiis amissis: 3, 79, 4; ¶ (perferre: VII 8, 4 *u.* **b)** perferre;) ¶ trans Rhenum ad Germanos peruenit fama diripi ⟨diripiendi *a*⟩ Eburones atque ultro omnes ad praedam euocari: VI 35, 4; ¶ sed eo fama iam praecurrerat ⟨praecucurrerat *flh*²⟩, quam supra docuimus, de proelio Dyrrachino, quod multis auxerat ⟨auxerant *Ofhl*⟩ partibus: 3, 80, 2; ¶ reddere: 3, 79, 4 *u.* auertere.

b) obiect.: ut . . . prius . . eius aduentus ab hominibus ⟨*c*⟩ uideretur quam fama ac nuntius ⟨aduentus *add.* β⟩ adferretur: VI 30, 2; quod longius progressum ⟨*c*⟩ audiebat neque ulla de reditu eius fama adferebatur: VI 36, 1; ¶ ut nuntios ⟨nuntius *a*⟩ expugnati oppidi famamque ⟨que *om. f*⟩ antecederet: 3, 80, 6; ¶ docere: 3, 80, 2 *u.* **a)** praecurrere; ¶ de improuiso ad Ciceronis hiberna ⟨*c*⟩ aduolant nondum ad eum fama de Titurii morte perlata: V 39, 1; interim ad Labienum per Remos incredibili celeritate de uictoria Caesaris fama perfertur: V 53, 1; hac fama ad Treueros perlata Indutiomarus . . . profugit: V 53, 2; celeriter ad omnes Galliae ciuitates fama perfertur: VII 3, 2; celeriter haec fama ac ⟨*om.* β⟩ nuntiis ⟨*pauc. recc.;* nuntii *X; Hold., Dt.*²⟩ ad Vercingetorigem perferuntur ⟨perferunt β⟩: VII 8, 4; prius ad continentem uisus ⟨*c*⟩ est Caesar, quam de eius aduentu fama omnino in eas regiones perferretur: 3, 7, 3; iamque de Caesaris aduentu fama ad ciuitates perferebatur: 3, 102, 8.

c) abl.: si quis ⟨*om.* β⟩ quid de re publica a finitimis rumore ac ⟨β; *Fr.;* aut α; *rell. edd.*⟩ fama acceperit ⟨acceperint β⟩: VI 20, 1; reliquos (deos) ne fama quidem ⟨nec fama *Aim.*⟩ acceperunt: VI 21, 2; ¶ per orbem terrarum fama ac litteris uictoriam eius diei concelebrabant ⟨-brant *Ofl*¹⟩: 3, 72, 4; ¶ celeriter haec fama ac ⟨*om.* β⟩ nuntiis ⟨*pauc. recc.;* nuntii *X; Hold.; Dt.*²⟩ ad Vercingetorigem perferuntur ⟨perferunt β⟩: VII 8, 4; ¶ etsi te nihil temere, nihil imprudenter facturum indicaram, tamen permotus hominum fama scribendum ad te existimaui: *ap. Cic. ad Att.* X 8 *B,* 1; ¶ quam (Hercyniam siluam) Eratostheni ⟨*c*⟩ et quibusdam Graecis fama notam esse uideo: VI 24, 2; ¶¶ confidere: 3, 106, 3 *u.* **B.**

B. = existimatio (gloria): nuntiatum est adesse Scipionem cum legionibus ⟨*c*⟩ magna ⟨et *add. V*⟩ opinione et fama omnium: 3, 36, 1; ¶ Pompeius autem, ut famam opinionemque hominum teneret, . . . exercitum constituebat: 3, 56, 2; ¶ Romani . . . quid nolunt nisi . . . quos fama nobiles potentesque bello cognouerunt, . . . his aeternam iniungere seruitutem? VII 77, 15; — Caesar confisus fama rerum gestarum infirmis auxiliis proficisci non dubitauerat: 3, 106, 3; ¶ contra opinionem enim militum famamque omnium uideri proelium defugisse ⟨*c*⟩ magnum detrimentum adferebat: 1, 82, 2.

fames. A. obiect.: cum in conloquiis Pompeiani famem nostris obiectarent: 3, 48, 2; ¶ (pertimescere: V 29, 7 *u.* timere;) ¶ ut complures dies frumento milites caruerint et pecore ex longinquioribus uicis adacto extremam famem sustentarint ⟨*c*⟩: VII 17, 3; ¶ in quo si non ⟨*c*⟩ praesens periculum, at certe longinqua ⟨longa *cfik*⟩ obsidione fames esset timenda ⟨pertimescenda *bdefik*⟩: V 29, 7; ¶ omnibus frugibus ⟨*c*⟩ amissis domi nihil erat, quo famem tolerarent: I 28, 3.

B. abl.: fame et ⟨*c*⟩ inopia adductos clam (se) ex castris exisse, si quid frumenti aut pecoris in agris reperire possent ⟨*c*⟩: VII 20, 10; ¶ cuius opera sine uestro sanguine tantum exercitum uictorem fame ⟨paene *add.* β; *Schn.*⟩ consumptum uidetis: VII 20, 12; ¶ quos (seruos) . . . fame uinculisque excruciauerat: VII 20, 9; ¶ qui . . . non ⟨*c*⟩ reiecti et relegati longe a ⟨*c*⟩ ceteris aut ferro aut fame intereant: V 30, 3.

familia. A. = domus, pars gentis; a) subiect.: a Venere (sunt) Iulii, cuius gentis familia est nostra: *ap. Suet.* 6.

b) gen.: quod apud Germanos ea ⟨*c*⟩ consuetudo esset, ut matres familiae eorum sortibus et ⟨*c*⟩ uaticinationibus declararent . . .; eas ita dicere . . .: I 50, 4; cum matres familiae repente in publicum procurrerunt ⟨*c*⟩ flentesque proiectae ad pedes suorum omnibus precibus petierunt ⟨*c*⟩, ne se et communes liberos hostibus ad supplicium dederent . . .: VII 26, 3; matres familiae de muro uestem argentumque

iactabant et pectore nudo prominentes passis manibus obtestabantur ⟨c⟩ Romanos, ut sibi parcerent neu . . . ne a ⟨c⟩ mulieribus quidem atque infantibus abstinerent . . .: VII 47, 5; matres familiae, quae paulo ante Romanis . . . manus tendebant, . . . suos obtestari et more Gallico passum ⟨c⟩ capillum ostentare liberosque in conspectum proferre coeperunt: VII 48, 3; omnium seniorum, matrum familiae, uirginum precibus et fletu excitati, extremo tempore ciuitati subuenirent, . . . naues conscendunt: 2, 4, 3; ¶ cum pater familiae ⟨familias *Aim.*⟩ inlustriore loco natus decessit, eius propinqui conueniunt: VI 19, 3; ut pauci milites patresque ⟨-trisque *z*⟩ . . . in Siciliam incolumes peruenirent: 2, 44, 1.

c) abl.: Cotum, antiquissima familia natum atque ipsum hominem summae potentiae et magnae cognationis: VII 32, 4; quorum erat princeps Litauiccus atque eius fratres ⟨c⟩, amplissima familia nati adulescentes: VII 37, 1.

d) c. praep.: quos (gladiatores) postea . . . circum familias ⟨*Rubenius; familiares codd.; familiae patres Ciacc.*⟩ conuentus Campaniae custodiae causa distribuit: 1, 14, 5; ¶ fratrem a fratre renuntiatum, cum leges duo ex una familia uiuo utroque non solum magistratus creari uetarent, sed etiam in senatu esse prohiberent: VII 33, 3.

B. = **famuli; a) subi.**: (aduolare: 1, 75, 2 *u.* **b)** armare;) ¶ apparare, uideri: 3, 21, 5 *u.* **b)** comprendere.

b) obiect.: armat familiam: cum hac et praetoria cohorte . . . improuiso ad uallum aduolat: 1, 75, 2; ¶ die constituta causae dictionis Orgetorix ad iudicium omnem suam familiam ⟨fam. suam *A*¹⟩, ad hominum milia decem, undique coegit: I 4, 2; ¶ cum . . . signa eius militaria atque arma Capuae essent comprensa et familia Neapoli uisa, quae proditionem oppidi appararet ⟨*sic Dt.; uisaque proditione oppidi apparere z; uisa proditionem opp. apparare Kran.; missa, quae proditionem opp. appararet F. Hofm.; Db.; uis atque proditio opp. appareret Np.*⟩: 3, 21, 5.

c) genet.: quod magnis muneribus datis gladiatoriae ⟨-toribus *a pr.*⟩ familiae reliquias ⟨reliquas *Nal*⟩ habebat: 3, 21, 4.

d) c. praep.: cum: 1, 75, 2 *u.* **b)** armare.

duobusque milibus hominum armatis, partim quos ex familiis societatum delegerat, partim a negotiatoribus coegerat: 3, 103, 1.

familiaris. 1. adiect.: his rebus et suam rem familiarem auxisse (Dumnorigem) et facultates ad largiendum magnas comparasse: I 18, 4; praeterea ⟨communis *add. Pr.*⟩ salutis causa rei familiaris commoda neglegenda: VII 14, 5; qua rei familiaris iactura perpetuum imperium libertatemque se ⟨c⟩ consequi uideant: VII 64, 3.

2. ui subst.: A. subi.: quod . . . comites familiaresque eius . . . paulisper equitum nostrorum uim sustinuerunt. his pugnantibus illum in equum quidam ex suis intulit ⟨c⟩: VI 30, 3. 4.

B. appos.: mittitur ad eos conloquendi ⟨c⟩ causa ⟨c⟩ C. Arpineius, eques Romanus, familiaris Q. Titurii: V 27, 1; Allobroges, Raucilli atque Egi ⟨c⟩ familiares, quos perfugisse ad Pompeium demonstrauimus, . . . cuncta, ut erant acta, exposuerunt . . .: 3, 79, 6; ¶ per . . . Procillum ⟨c⟩, principem Galliae prouinciae, familiarem suum, cui summam omnium rerum fidem habebat, cum eo conloquitur: I 19, 3; quod hominem honestissimum prouinciae Galliae, suum familiarem et hospitem, . . . sibi restitutum uidebat ⟨c⟩: I 53, 6; Caninium Rebilum legatum, familiarem necessarium*que* Scribonii Libonis, mittit ad eum conloquii causa: 1, 26, 3; Gaiumque Gallonium, equitem Romanum, familiarem Domitii, qui eo procurandae hereditatis causa uenerat missus a Domitio, oppido Gadibus praefecit: 2, 18, 2; Caesar mittit ad eum *A.* Clodium, suum atque illius familiarem, quem ab illo traditum initio et commendatum in suorum necessariorum numero habere instituerat: 3, 57, 1.

C. obiect.: ut procul in uia dispositis familiaribus suis principibusque ciuitatum disparandos deducendosque ad suos curaret ⟨*CC*⟩: VII 28, 6.

D. dat.: nauibus III comparatis, ex quibus duas familiaribus suis attribuerat: 2, 22, 2.

E. c. praep.: ipse arcano cum paucis familiaribus suis ⟨suis fam. *f*⟩ conloquitur: I, 19, 2; ¶ cum familiaribus suis commune periculum miserabantur: I 39, 4.

[**Falso**: quos (gladiatores) postea . . . circum familias ⟨*Rubenius; familiares codd.; familiae patres Ciacc.*⟩ conuentus Campaniae custodiae causa distribuit: 1, 14, 5.]

familiaritas: postea quam non nulli principes et familiaritate ⟨auctoritate *β*⟩ Cingetorigis adducti et aduentu nostri exercitus perterriti ad Caesarem uenerunt: V 3, 5.

fanum (c. praep.): praeterea Ephesi a fano ⟨phano *hl*⟩ Dianae depositas antiquitus pecunias Scipio tolli iubebat: 3, 33, 1; ¶ pecuniam omnem omniaque ornamenta ex fano Herculis in oppidum Gades contulit: 2, 18, 2;

pecunias monimentaque, quae ex fano Herculis conlata erant in priuatam domum, referri in templum iubet: 2,21,3; — tota Italia . . . pecuniae a municipiis exiguntur, e fanis tolluntur: 1,6,8; T. Ampium ⟨*c*⟩ conatum esse pecunias tollere Epheso ex fano ⟨phano *Nhl*⟩ Dianae: 3,105,1; ¶ certaque ⟨*c*⟩ eius rei die ⟨*c*⟩ constituta cum in fanum ⟨phanum *hl*⟩ uentum esset adhibitis compluribus ordinis senatorii: 3,33,1; ¶ isti ⟨*c*⟩, quorum in aedibus fanisque posita et honori erant et ornatu: *ap. Gell.* IV 16,8.

Fanum: Pisaurum, Fanum, Anconam singulis cohortibus occupat: 1,11,4.

fas. A. = ὅσιόν ἐστιν: neque fas esse existimant ea litteris mandare: VI 14,3; in occultis ac reconditis templi, quo praeter sacerdotes adire fas non est, quae Graeci ἄδυτα appellant, tympana sonuerunt: 3,105,4; ¶ leporem et gallinam et anserem gustare fas non putant: V 12,6; hospitem uiolare ⟨hospites uiolari β⟩ fas non putant: VI 23,9.

B. = εἵμαρται: non esse fas Germanos superare, si ante nouam ⟨*c*⟩ lunam proelio contendissent: I 50,5.

fasces: Alexandriae . . . concursum ad se fieri uidet, quod fasces anteferrentur. in hoc omnis multitudo maiestatem regiam minui praedicabat: 3,106,4; — sacramento quidem nos tenere qui potuit, cum proiectis fascibus et deposito imperio priuatus et captus ipse in alienam uenisset potestatem? 2,32,9; ¶ hoc (imperatoris) nomen obtinuit atque ita se postea salutari passus *est*, sed ⟨*c*⟩ in litteris numquam ⟨*c*⟩ scribere est solitus neque in ⟨*om. f*⟩ fascibus insignia laureae praetulit: 3,71,3.

(**fasti:** est autem liber fastorum Diui Iulii Caesaris, qui ordinationem continet secundum auctoritatem Chaldaeorum, quem in senatu recitauit: *schol. in Lucan. Phars.* X 187; *cf. commenta Bernensia ed. Vsener p. 323; Kran. ed. Tauchn. p. 396; Dt. III p. 133.*)

fastigatus (fastigo): collis in ⟨*om.* β⟩ fronte ⟨*Hell.*; frontem *codd.*; *edd.*⟩ leniter ⟨leuiter *Ciacc.*⟩ fastigatus ⟨castigatus B^2β; castigatus castratus α⟩ paulatim ad planitiem redibat: II 8,3; (2,10,5 *u.* **fastigate.**)

fastigate: haec (tigna) cum . . . defixerat festucisque ⟨*c*⟩ adegerat non sublicae modo derecte ad perpendiculum, sed prone ⟨pronae *ABM*⟩ ac fastigate ⟨fastigatae *BM*; fastigiatae *uel*-ate $A^2B^2M^2$⟩, ut secundum naturam fluminis procumberent: IV 17,4; ¶ ita fastigate ⟨fastigato α; -giato O^1⟩ atque ordinatim structo tecto ⟨*Oud.*; *om. codd.*⟩, ut trabes erant in capreolis conlocatae, lateribus ⟨in lateribus *codd. plur.*⟩ *et* luto musculus . . . contegitur ⟨*u. CC*⟩: 2,10,5.

fastigium. A. = ἔγκλισις: iniquum ⟨exiguum β; *Schn.*⟩ loci ⟨*del. Ciacc.*⟩ ad decliuitatem fastigium magnum habet momentum: VII 85,4; ¶ scrobes trium ⟨*c*⟩ in altitudinem pedum ⟨*c*⟩ fodiebantur paulatim angustiore ad infimum ⟨imum *Ciacc.*⟩ fastigio: VII 73,5; ab oppido autem decliuis locus leni ⟨*Pluyg.*; tenui *codd.*; *edd.*⟩ fastigio uergebat in longitudinem ⟨*c*⟩ passus ⟨*c*⟩ circiter CCCC: 1,45,5; id autem est iugum . . . utraque ex parte praeruptum atque asperum, sed tamen paulo leniore ⟨leuiore *Oaf*⟩ fastigio ab ea parte, quae ad Vticam uergit: 2,24,3; has (columellas) inter se capreolis molli fastigio coniungunt: 2,10,3; ¶ quidquid incidit, fastigio musculi elabitur ⟨delab. *O*⟩: 2,11,1.

B. = τὸ ἄκρον: reliquis ex omnibus partibus colles mediocri interiecto spatio pari altitudinis fastigio oppidum cingebant: VII 69,4.

fateor: integras uero tenere possessiones qui se debere fateantur, cuius animi aut cuius impudentiae est? 3,20,3.

(**fatigo:** et cursu et spatio pugnae defatigati ⟨fatigati *AQ*; *Dt.*[1]⟩ non facile recentes atque integros sustinebant: VII 48,4; qui, etsi magno aestu — nam ⟨aestu nati *h pr.*; aestu nã *h corr.*; aestu fatigati, nam *Ol*⟩ ad meridiem res erat perducta — tamen . . . imperio paruerunt: 3,95,1.)

fatum: ut . . . quibus in pugna uitae periculum accideret ⟨*c*⟩, non ita multo se reliquorum ciuium fatum antecedere existimarent: 2,6,1; — abditi in tabernaculis aut suum fatum ⟨factum QB^1⟩ querebantur aut cum familiaribus suis commune periculum miserabantur: I 39,4.

faueo: (Dumnorigem) fauere et cupere Heluetiis propter eam adfinitatem, odisse etiam suo nomine Caesarem et Romanos: I 18,8; ¶¶ cuius ipse honori et dignitati semper fauerit adiutorque fuerit: 1,7,1; ¶ ut ex magno Gallorum equitum ⟨*c*⟩ numero non nullos ⟨gallos *add.* α⟩ Gallicis ⟨gallorum *1 det.*: *Fr.*⟩ rebus fauere natura cogebat: VI 7,7; Brundisini . . . Pompei contumeliis permoti Caesaris rebus fauebant: 1,28,1; prouinciam enim omnem Caesaris rebus fauere cognouerat: 2,18,6.

M. Fauonius: (Scipio) quo iter expeditius faceret, M. ⟨in *a*⟩ Fauonium ⟨fabon. *codd.*⟩ ad

flumen Aliacmonem . . . cum cohortibus VIII ⟨*CC*⟩ praesidio impedimentis legionum ⟨*c*⟩ reliquit castellumque ibi muniri iussit: 3, 36, 3; Scipionem properantem sequi litterae sunt consecutae a M. Fauonio, Domitium . . . adesse neque se praesidium . . . tenere posse: 3, 36, 6; (Scipio) Cassium sequi desistit, Fauonio auxilium ferre contendit. itaque die ac nocte continuato itinere ad eum peruenit: 3, 36, 7 8; ita Cassio industria Domitii, Fauonio Scipionis celeritas salutem attulit: 3, 36, 8; ad conloquium non admittitur castigato Scipione a Fauonio, ut postea confecto bello reperiebamus: 3, 57, 5.

Faustus Sulla: Faustus Sulla propere ⟨pro praetore *P. Man.*⟩ in Mauretaniam mittatur ⟨mittitur *codd. plur.*⟩: 1, 6, 3; de Fausto impedit Philippus, tribunus plebis: 1, 6, 4.

(faux) fauces: qua fauces erant angustissimae portus, moles atque aggerem ab utraque parte litoris iaciebat: 1, 25, 5; ¶ faucibusque portus nauem onerariam submersam obiecit: 3, 39, 2; ¶ nauesque triremes duas . . . per causam exercendorum remigum ad fauces portus prodire iussit: 3, 24, 1.

fax: alii faces atque aridam materiem ⟨*c*⟩ de muro in aggerem eminus iaciebant: VII 24, 4.

felicitas: quasi non et ⟨*c*⟩ felicitas rerum gestarum exercitus beneuolentiam imperatoribus et res aduersae odia colligant ⟨-gent *af*; concilient *Ohl*⟩: 2, 31, 3; ¶ suam innocentiam perpetua uita, felicitatem ⟨*1 det.; Barth. Riccius;* perpetua uitae felicitate *χa*; perpetuam uitae felicitatem *h*⟩ Heluetiorum bello esse perspectam: I 40, 13; ¶ denique recordari debere, qua felicitate ⟨facilitate *O, h pro uariet., l*⟩ inter medias hostium classes oppletis . . . litoribus omnes incolumes essent transportati: 3, 73, 3; — incredibili felicitate auster . . . in Africum se uertit: 3, 26, 5; ¶ ut . . . semper . . paulum ad summam felicitatem defuisse uideretur: VI 43, 5.

feliciter: contestatus ⟨*c*⟩ deos, ut ea res legioni feliciter eueniret: IV 25, 3; ¶ ut rebus feliciter gestis (imperatores) aut cum honore aliquo aut certe sine ignominia domum reuertantur exercitumque dimittant: 1, 85, 10; — cuius imperatoris ductu VIIII annis rem publicam felicissime gesserint: 1, 7, 6.

femina: eadem est feminae marisque natura ⟨statura *Paul*⟩, eadem forma magnitudoque cornuum: VI 26, 3; — intra annum uero uicesimum feminae notitiam habuisse in turpissimis habent rebus: VI 21, 5.

[Falso: paene ut feras ⟨*Vossius;* feminas *codd.*⟩ circummunitos: 1, 84, 4.]

femur: tum T. Baluentio ⟨*c*⟩ . . . utrumque femur tragula traicitur: V 35, 6; ¶ huc teretes stipites feminis crassitudine . . . demittebantur ⟨*c*⟩: VII 73, 6.

fenestra: fenestrasque quibus in locis uisum est ad tormenta mittenda in struendo ⟨*c*⟩ reliquerunt: 2, 9, 8.

fera *u.* **ferus.**

ferax: Suessiones suos esse finitimos; fines ⟨*c*⟩ latissimos feracissimosque ⟨feroc. *B²h*⟩ agros possidere: II 4, 6.

fere. A. = **ferme, prope; a) additur adiectiuis et numer.:** hic locus aequo fere spatio a ⟨*c*⟩ castris Ariouisti et Caesaris ⟨*c*⟩ aberat: I 43, 1; aggerem . . . facere instituerunt aequa ⟨-que *af*⟩ fere altitudine ⟨*c*⟩ atque ille congesticius ex materia fuerat agger: 2, 15, 1 ¶ quod fere cotidianis proeliis cum Germanis contendunt: I 1, 4; ¶ in reliquis uitae institutis hoc fere ab reliquis differunt, quod: VI 18, 3; muri autem omnes Gallici hac fere forma sunt ⟨muris aut. omnibus gallicis haec f. f. est *β*⟩: VII 23, 1; in his rebus fere erat Fufius occupatus: 3, 55, 3; ¶ de his eandem fere quam reliquae gentes habent opinionem: VI 17, 2; hoc idem fere atque eadem de causa Pompeiani exercitus duces faciebant: 1, 40, 2; — eadem fere, quae ex nuntiis litterisque ⟨*c*⟩ cognouerat, coram perspicit: V 11, 2; eadem fere atque eisdem uerbis ⟨*c*⟩ praetor Roscius agit cum Caesare: 1, 8, 4; — eodem fere ⟨*om. β*⟩ tempore P. Crassus cum in Aquitaniam peruenisset, . . . intellegebat: III 20, 1; eodem fere tempore Caesar ⟨caesar tempore *β*⟩, etsi prope exacta iam aestas erat, tamen . . . eo exercitum adduxit ⟨*c*⟩: III 28, 1; cuius operis maxima parte effecta eodem fere tempore missi ad ⟨*c*⟩ Pompeium ⟨*c*⟩ reuertuntur: 1, 18, 6; eodem fere tempore pons in Hibero prope effectus nuntiabatur et in Sicori uadum reperiebatur: 1, 62, 3; haec eodem fere tempore Caesar atque Pompeius cognoscunt: 3, 30, 1; — isdem fere temporibus Cassius cum classe Syrorum et Phoenicum et Cilicum in Siciliam uenit: 3, 101, 1; ¶ hunc (locum) esse delectum medium fere regionum earum, quas Suebi obtinerent: IV 19, 3; id (Aduatuca) castelli nomen est. hoc fere est in mediis Eburonum finibus: VI 32, 4; Eporedorix . . . media fere ⟨*om. a*⟩ nocte rem ad Caesarem defert: VII 39, 3; medio fere itinere equites a Fabio missi . . . exponunt: VII 41, 2;

a medio fere colle . . . murum . . . praeduxerant Galli: VII 46, 3; in hoc fere medio spatio tumulus erat: 1, 43, 1; Caesar . . . a medio fere spatio suos per Antonium . . . cohortatus . . . iussit: 3, 46, 4; nostri milites . . . ad medium fere spatium constiterunt: 3, 93, 1; ¶ accessum est ad Britanniam . . . meridiano fere tempore: V 8, 5; Caesar meridiano fere tempore signo profectionis dato exercitum educit: 3, 76, 3; ¶ ut praeter Haeduos et Remos . . . nulla fere ciuitas fuerit non suspecta nobis: V 54, 4; ¶ reliquarum cohortium omnibus fere centurionibus aut uulneratis aut occisis: II 25, 1; sibi omnes fere finitimos esse inimicos: II 31, 5; cum . . . iam omnia fere superiora loca multitudine armatorum completa conspicerentur: III 3, 2; omnes fere, qui eo mari uti consuerunt, habent uectigales: III 8, 1; omnes fere Gallos nouis rebus studere: III 10, 3; quod omnibus fere Gallicis bellis ⟨bell. gall. β⟩ hostibus nostris inde sumministrata auxilia intellegebat: IV 20, 1; quae omnia fere Gallis erant incognita: IV 20, 2; qui . . . omnes fere ⟨omn. fere *om.* β⟩ in potestatem Labieni peruenerunt ⟨*c*⟩: IV 38, 2; qui omnes fere iis ⟨*CC*⟩ nominibus ciuitatum appellantur, quibus orti ex ciuitatibus eo peruenerunt: V 12, 2; quo fere omnes ex Gallia naues adpelluntur: V 13, 1; uti . . . perpaucae (naues) locum caperent, reliquae fere omnes reicerentur ⟨*c*⟩: V 23, 4; illo incommodo de Sabini morte perlato omnes fere Galliae ciuitates de bello consultabant: V 53, 4; nam fere de omnibus controuersiis publicis priuatisque constituunt: VI 13, 5; hunc ex omnibus fere partibus palus . . . cingebat: VII 19, 1; equitatuque omni fere incolumi . . . magnum peditum numerum interficiunt: 2, 26, 4; omnes fere milites . . . tunicas aut tegimenta fecerant: 3, 44, 7; ¶ qui sententiam Calidii paucis fere mutatis rebus ⟨*del. Ciacc.*⟩ sequebatur: 1, 2, 4; ¶ fere plerisque: VI 14, 4 *u.* B. *in.*; ¶ tres iam partes copiarum Heluetios id flumen traduxisse, quartam fere ⟨uero β⟩ partem citra flumen Ararim reliquam esse: I 12, 2; cum ab hora fere quarta usque ad solis occasum pugnaretur: III 15, 5; ¶ tertia fere uigilia soluit ⟨*c*⟩: IV 23, 1; ¶ totius fere Galliae legati . . . conuenerunt: I 30, 1; at totis ⟨attonitis α⟩ fere ⟨castris *add.* β⟩ a fronte et ab sinistra parte nudatis castris ⟨*h. l. om.* β⟩: II 23, 4; ibi totius fere citerioris prouinciae legationes Caesaris aduentum exspectabant: 2, 21, 4; ¶ Massilia enim fere tribus ex ⟨ex tribus *recc.?; Np., Dt.*⟩ oppidi partibus mari adluitur: 2, 1, 3; ¶ neque ullum fere totius hiemis tempus sine sollicitudine Caesaris intercessit: V 53, 5; neque ullum fere diem intermittebat, quin: VII 36, 4; ¶ uno fere tempore sub lucem hostibus nuntiatur in castris Romanorum praeter consuetudinem tumultuari et . . . et: VII 61, 3.

b) addit. subst.: cum uterque utrimque ⟨*c*⟩ exisset ⟨*c*⟩ exercitus, in conspectu fereque e regione castris castra ponebat ⟨*c; u. CC*⟩: VII 35, 1.

c) aduerb.: quotannis: VI 15, 1 *u.* B. solere.

B. significat id, quod accidere solet (= plerumque): quod fere plerisque accidit, ut praesidio litterarum diligentiam in perdiscendo . . . remittant: VI 14, 4; 15, 1 *u.* solere; ¶ adpelli: V 13, 1 *u.* A. a) omnes; ¶ constituere: VI 13, 5 *u.* A. a) omnes; ¶ his tamen omnibus annona creuit; quae fere res non solum inopia praesentis, sed etiam futuri temporis timore ingrauescere consueuit ⟨*u. CC*⟩: 1, 52, 1; ad timorem nouarum tabularum tollendum . . ., qui fere ⟨ferre *ahl*⟩ bella et ciuiles dissensiones sequi consueuit: 3, 1, 3; quo in loco superioribus fere diebus nostri pabulari consueuerant ⟨*c*⟩: 3, 37, 5; causa autem obsidionis haec fere esse consueuit, ut: 3, 47, 3; ¶ quod fere libenter homines id, quod uolunt, credunt: III 18, 6; ¶ erant eius modi fere situs oppidorum, ut: III 12, 1; hominum est infinita multitudo creberrimaque aedificia fere Gallicis consimilia: V 12, 3; aedificio circumdato ⟨*c*⟩ silua, ut sunt fere domicilia ⟨*c*⟩ Gallorum: VI 30, 3; 3, 47, 3 *u.* consuesse; ¶ quod fere fit, quibus quisque in locis miles inueterauerit, ut multum earum regionum consuetudine moueatur: 1, 44, 3; ¶ ingrauescere: 1, 52, 1 *u.* consuesse; ¶ pabulari: 3, 37, 5 *ib.*; ¶ sequi: 3, 1, 3 *ib.*; ¶ cum . . . aliquod bellum incidit, quod fere ante Caesaris aduentum ⟨ante caes. aduent. fere β⟩ quotannis accidere ⟨accedere *BM;* occidere *A*[1]⟩ solebat: VI 15, 1; quod non fere ante autumnum Elauer uado transiri solet: VII 35, 1; ¶ neque fas esse existimant ea litteris mandare, cum in reliquis fere rebus ⟨reb. fere β⟩, publicis priuatisque rationibus, Graecis litteris utantur ⟨*c*⟩: VI 14, 3.

feriae: his rebus et feriis Latinis comitiisque omnibus perficiendis ⟨perfaciendis *af;* perficiundis *Nh*⟩ XI dies tribuit: 3, 2, 1.

fero. I. Forma: Ferendus (-i, -um) *est in X* I 33, 5; III 18, 4; IV 2, 6; ferundum *in* α, ferendum *in* β V 52, 6.

II. Signif.; A. = tragen; portare, susti-

nere (φέρειν, βαστάζειν); **a) propr.:** qui decimae legionis aquilam ferebat: IV 25, 3; in hostes aquilam ferre coepit (aquilifer): IV 25, 4; ¶ arma *u.* **arma** *p. 305 (8 loc.);* ¶ impeditis hostibus propter ea, quae ferebant, onera: III 19, 2; ¶ nuntiarant ⟨*c*⟩, cum castra moueri ac signa ferri iussisset, non fore dicto audientes milites neque propter timorem signa laturos: I 39, 7; quod non fore dicto audientes neque signa laturi dicantur (milites), nihil se ea re commoueri: I 40, 12; neque quo signa ferantur neque quam in partem quisque conueniat prouident: VI 37, 6; (cernebatur . . . alias inferri ⟨ferri *O¹z*⟩ signa et uniuersarum cohortium impetu ⟨*c*⟩ nostros propelli: 1, 64, 2.)

b) trsl. = perferre, tolerare; α) sequ. obiect.; αα) alqd: saepe numero sese cum his congressos ne uultum quidem atque aciem oculorum dicebant ⟨*CC*⟩ ferre potuisse: I 39, 1; ¶ ut . . ., si quid his per uim accidat, aut eundem casum una ferant (soldurii) aut sibi mortem consciscant: III 22, 2; alii (censent), ut in iugo consistant atque eundem omnes ferant casum: VI 40, 3; ut quicumque accidisset casus, hunc quieto et aequo animo ferret (Afranius): 1, 75, 1; ¶ indignantes milites Caesar, quod conspectum suum hostes perferre ⟨ferre β⟩ possent tantulo spatio interiecto, . . . edocet: VII 19, 4; 3, 51, 2 *u.* impetum; ¶ quod detrimentum culpa et temeritate legati sit acceptum, hoc aequiore animo ferundum ⟨ferendum *A²β*⟩ docet, quod: V 52, 6; ¶ quod dictum ⟨*del. Ciacc.*⟩ Haedui grauiter ferebant: V 6, 2; ¶ quas tamen difficultates patienter atque aequo animo ferebant: 3, 15, 5; ¶ qui se ultro morti offerant, facilius reperiuntur ⟨*c*⟩ quam qui dolorem patienter ferant: VII 77, 5; (1, 84, 4 *u.* laborem;) ¶ nihil (se) nisi communi consilio acturos eundemque omnes fortunae exitum esse laturos ⟨relaturos *h*⟩: III 8, 3; ¶ id tulit factum grauiter ⟨id fact. grau. tul. β; *Schn.*⟩ Indutiomarus, suam gratiam inter suos minui: V 4, 4; ¶ tamen hanc iacturam honoris sui rei publicae causa (se) aequo animo tulisse: 1, 9, 3; ¶ ignominiam: 1, 84, 4 *u.* laborem; milites, qui ex ueteribus legionibus erant relicti . . . ex numero aegrorum, ignominiam non tulerunt, sed: 3, 101, 6; ¶ ut (hostes) ne primum ⟨*Ciacc.;* unum *codd.; edd.*⟩ quidem nostrorum impetum ferrent ac ⟨*c*⟩ statim terga uerterent: III 19, 3; commisso proelio diutius nostrorum militum impetum hostes ferre non potuerunt ac terga uerterunt: IV 35, 2; hostes paulisper morati militum nostrorum impetum non tulerunt seseque alia ⟨*c*⟩ ex parte oppidi eiecerunt: V 21, 5; illi (hostes) ubi praeter spem quos fugere credebant infestis signis ad se ire uiderunt ⟨*c*⟩, impetum modo ferre non potuerunt ac primo concursu in fugam coniecti proximas siluas petierunt ⟨*c*⟩: VI 8, 6; neque uero primum impetum nostrorum Numidae ferre potuerunt, sed . . . se in castra . . . receperunt: 2, 25, 5; quorum primum impetum equites hostium non tulerunt, sed admissis ⟨*c*⟩ equis ad suos refugerunt: 2, 34, 3; nostri fortiter impetum eorum tulerunt . . . atque ultro uniuersi in hostes impetum fecerunt: 3, 37, 6; neque uero (Pompeiani) conspectum aut impetum nostrorum tulerunt, primisque deiectis reliqui se uerterunt et loco cesserunt: 3, 51, 2; quae ⟨*c*⟩ (cohortes) fugientes conspicatae neque illos suo aduentu confirmare potuerunt neque ipsae ⟨*c*⟩ hostium impetum tulerunt: 3, 64, 1; (Pompeiani) et tela missa exceperunt et impetum legionum tulerunt et ordines ⟨*c*⟩ conseruarunt pilisque missis ad gladios redierunt: 3, 93, 2; quorum impetum noster equitatus non tulit, sed paulatim ⟨*c*⟩ loco motus cessit: 3, 93, 3; ¶ (quod sua uictoria tam insolenter gloriarentur quodque tam diu se impune iniurias intulisse ⟨*Pramm.;* tulisse *codd.; edd.*⟩ admirarentur, eodem pertinere: I 14, 4;) ¶ Romanos aut inopiam non laturos aut magno cum ⟨*c*⟩ periculo longius a ⟨*c*⟩ castris processuros: VII 14, 7; si acerbius inopiam ferrent, se dimissurum oppugnationem: VII 17, 4; animi est ista mollitia ⟨*c*⟩, non uirtus, paulisper inopiam ⟨in. paul. β⟩ ferre non posse: VII 77, 5; ¶ [quod ea re ad laborem ferendum remollescere homines atque effeminari arbitrantur ⟨*u. CC*⟩: IV 2, 6;] Catuuolcus . . . aetate iam confectus, cum laborem ⟨aut *add.* β; *Np.*⟩ belli aut fugae ferre non posset: VI 31, 5; cui rei propter animi mollitiem studere omnes uideret, quod diutius laborem ferre non possent: VII 20, 5; simili omnem exercitum inopia premi, nec iam uires sufficere cuiusquam nec ferre operis laborem posse: VII 20, 11; perpessos (se) omnium rerum inopiam; nunc uero paene ut feras ⟨*c*⟩ circummunitos . . . neque corpore laborem ⟨*Ciacc.;* dolorem *codd.; edd.*⟩ neque animo ignominiam ferre posse: 1, 84, 4; militesque adhortatus, ut aequo animo laborem ferrent . . ., mane Dyrrachium uenit: 3, 41, 5; ¶ eo sibi minus dubitationis dari, quod eas res . . . memoria teneret, atque eo grauius ferre, quo minus merito populi Romani accidissent: I 14, 1; aegreque tunc (milites) sunt retenti, quin oppidum inrumperent, grauiterque eam rem tule-

runt: 2, 13, 4; ¶ (se) satis iam fecisse officio satisque supplicii tulisse: 1, 84, 3; ¶ accedebat, ut . . . (naues) tempestatem ferrent facilius et in uadis consisterent tutius: III 13, 9; ¶ uultum: I 39, 1 *u.* aciem.

hoc se ignominiae laturos loco ⟨loc. lat. β⟩, si inceptam oppugnationem reliquissent: VII 17, 6; — sed tamen haec singulari patientia milites ferebant: 3, 47, 6; ¶ ne ea, quae accidissent, grauiter ferrent neue his rebus terrerentur: 3, 73, 2; ¶ quae etsi magno cum dolore omnes ferebant, tamen hoc sibi solacii proponebant, quod: VII 15, 2; quae tamen omnia et se tulisse patienter et esse laturum: 1, 85, 11.

ββ) alqm: ipse autem Ariouistus tantos sibi spiritus, tantam adrogantiam sumpserat, ut ferendus non uideretur: I 33, 5.

β) sequ. acc. c. inf.: populi Romani exercitum hiemare atque inueterascere in Gallia moleste ferebant: II 1, 3; id tulit factum grauiter ⟨id fact. gr. tul. β; *Schn.*⟩ Indutiomarus, suam gratiam inter suos minui: V 4, 4; magno dolore Haedui ferunt ⟨*QB*²β; fuerunt *B*¹*MA pr.*⟩ se deiectos principatu, queruntur fortunae commutationem: VII 63, 8.

B. = bringen; alqo ferre (adferre): a) propr.: aditus autem atque itinera duo, quae extra murum ad portum ferebant, . . . praesaepit: 1, 27, 4; ¶ iam conuersis in eam partem nauibus, quo ⟨in quam β⟩ uentus ferebat, tanta subito . . . tranquillitas exstitit, ut: III 15, 3.

b) trsl.: α) auxilium, opem, subsidium: auxilium *u.* **auxilium** *p. 391 sq. (15 loc.)*; ¶ cum uallis aut locus decliuis suberat neque ii, qui antecesserant, morantibus ⟨laborantibus *Ciacc.*⟩ opem ferre poterant: 1, 79, 3; neque clientes sine summa infamia deseri possunt; quibus etiam a propinquis nostris opem ferre instituimus: *ap. Gell.* V 13, 6; ¶ cum alius alii subsidium ferret ⟨ferrent β⟩ neque timerent, ne auersi ⟨*c*⟩ ab hoste circumuenirentur: II 26, 2; huic rursus circumuento fert subsidium ⟨subs. fert β⟩ Pulio: V 44, 13; cum Caesar in Sequanos . . . iter faceret, quo facilius subsidium prouinciae ferre ⟨β; ferri α; *edd.*⟩ posset: VII 66, 2; ad Scipionem properandum sibi existimabat: si Caesar iter illo haberet, ut subsidium Scipioni ferret: 3, 78, 6.

β) legem, sim.: ibi legem de dictatore latam seseque dictatorem dictum a M. Lepido praetore cognoscit: 2, 21, 5; ¶ praetoribus tribunisque ⟨PR. trib. *f*⟩ plebis rogationes ad populum ferentibus non nullos ambitus . . . damnatos . . . in integrum restituit: 3, 1, 4.

neque exspectant, . . . ut de eorum imperio ad populum feratur: 1, 6, 6; latum ab X tribunis plebis contra dicentibus inimicis, Catone ⟨*c*⟩ uero acerrime repugnante ⟨*c*⟩ et . . . dicendi mora dies extrahente ⟨*c*⟩, ut sui ratio absentis haberetur ipso consule Pompeio; qui si improbasset, cur ferri ⟨fieri *O*⟩ passus esset? 1, 32, 3.

γ) condicionem, sententiam: neque uero idem profici longo itineris spatio, cum per alios condiciones ferantur, ac si coram de omnibus condicionibus disceptetur: 1, 24, 6; — — ea condicione, quae a Caesare ferretur, se usuros ostendebant: IV 11, 3; condiciones a se latas, expetita conloquia et denegata commemorat: 1, 32, 6; ¶ quae iudicia aliis audientibus iudicibus, aliis sententiam ferentibus singulis diebus erant perfecta: 3, 1, 4; placere sibi . . . ternas tabellas dari ad iudicandum iis, qui ordinis essent senatorii . . ., sententiasque de singulis ferrent, qui Romae remansissent quique . . .: 3, 83, 3.

δ) consuetudo, natura fert, sim.: consuetudo fert *u.* **consuetudo A. a)** *p. 696 (3 loc.)*; ¶ a medio fere colle in longitudinem ⟨*c*⟩, ut natura montis ferebat, . . . murum . . . praeduxerant: VII 46, 3; inde, ut loci cuiusque natura ferebat, ex castello in castellum perducta munitione: 3, 43, 2; custodiarum uaria ⟨*c*⟩ diligentia ⟨*c*⟩ animaduersa, prout cuiusque eorum, qui negotiis praeerant, aut natura aut studium ferebat ⟨*u. CC*⟩: 3, 61, 3.

C. = davontragen: auferre; a) propr. = abripere (pass.): quo cognito . . . ex aggere atque cratibus ⟨ratibus *C. Fleischer*⟩, quae flumine ferebantur: 1, 40, 4; ¶ Rhenus . . . per fines Nantuatium, Heluetiorum, . . . Treuerorum citatus fertur: IV 10, 3; ¶¶ aliique aliam in partem perterriti ferebantur: II 24, 3; — ad eum omni celeritate et studio incitatus ferebatur: 3, 78, 2; — militesque auersi a proelio ad studium audiendi et cognoscendi feruntur: 2, 12, 1 (*Np.* 2).

b) trsl. = adipisci, nancisci: eandem fortunam tulit Camulogenus: VII 62, 8; ¶ magnumque fructum suae pristinae lenitatis omnium iudicio Caesar ferebat, consiliumque eius a cunctis probabatur: 1, 74, 7; ¶ qui diutissime impuberes permanserunt, maximam ⟨maxime *A*⟩ inter suos ferunt laudem: VI 21, 4; qui plurimos ex his (uris) interfecerunt, . . .

magnam ferunt laudem: VI 28, 3; ¶ bona restituit iis, quos liberius locutos hanc poenam tulisse cognouerat: 2, 21, 2; ¶ ut, qui aliquid ⟨c⟩ iusti ⟨c⟩ incommodi exspectauissent, ultro praemium missionis ferrent: 1, 86, 1; ¶ Carnutes legatos obsidesque mittunt . . .; eadem ferunt responsa: VI 4, 5.

D. = **circumferre; trsl.** = **tradere, praedicare**: haec (Varro) omnibus ferebat sermonibus: 2, 17, 2; ¶ hunc (Mercurium) omnium inuentorem artium ferunt, hunc uiarum atque itinerum ducem, hunc . . . arbitrantur: VI 17, 1; ¶ huius est longitudo lateris, ut fert illorum ⟨eorum fert β⟩ opinio, septingentorum milium: V 13, 5.

duces uero eorum consilium suum laudibus ferebant ⟨efferebant *Pluyg.*⟩: 1, 69, 2.

[**Falso**: ad timorem nouarum tabularum tollendum . . ., qui fere ⟨ferre *ahl*⟩ bella et ciuiles dissensiones sequi consueuit: 3, 1, 3.]

Ferre ad populum: 1, 6, 6; 3, 1, 4; **arma ferre contra**: 2, 28, 3; 3, 31, 4.

Aduerb.: acerbius: VII 17, 4; ⟨diu: I 14, 4;⟩ diutius: IV 35, 2; VII 20, 5; facilius: III 13, 9; VII 66, 2; fortiter: 3, 37, 6; grauiter: V 4, 4; 6, 2; 2, 13, 4; 3, 73, 2; grauius: I 14, 1; ⟨impune: I 14, 4;⟩ moleste: II 1, 3; necessario: 3, 78, 4; patienter: VII 77, 5; 1, 85, 11; 3, 15, 5; paulisper: VII 77, 5; ultro: 1, 86, 1; una: III 22, 2.

Aequo animo: 1, 9, 3; 3, 41, 5; quieto et aequo an.: 1, 75, 1; patienter atque aequo an.: 3, 15, 5; aequiore an.: V 52, 6; magno dolore: VII 63, 8; magno cum dolore: VII 15, 2; ignominiae loco: VII 17, 6; singulari patientia: 3, 47, 6.

ferramentum: uallo . . . et fossa . . . hiberna cingunt . . .; sed nulla ⟨his *add.* β⟩ ferramentorum copia, quae esset ⟨sunt β; essent *Ciacc.*⟩ ad hunc usum idonea, gladiis caespites ⟨c⟩ circumcidere, manibus sagulisque ⟨c⟩ terram exhaurire cogebantur ⟨c⟩: V 42, 3.

ferraria: (cuniculis . . . actis, cuius rei sunt longe peritissimi Aquitani, propterea quod multis locis apud eos aerariae secturaeque ⟨ferrariaeque *coni. Np.; u. CC*⟩ sunt: III 21, 3;) aggerem cuniculis subtrahebant, eo scientius, quod apud eos magnae sunt ferrariae atque omne genus cuniculorum notum atque usitatum est: VII 22, 2.

ferreus: ancorae (erant) pro funibus ferreis catenis reuinctae: III 13, 5; ¶ transtra (erant) ex ⟨c⟩ pedalibus in altitudinem trabibus confixa clauis ferreis digiti pollicis crassitudine: III 13, 4; ¶ ante haec taleae ⟨c⟩ pedem longae ferreis hamis infixis ⟨c⟩ totae in terram infodiebantur ⟨c⟩: VII 73, 9; ¶ hi manus ferreas atque harpagones parauerant: 1, 57, 2; iniecta manu ferrea et retenta utraque naue diuersi pugnabant atque in hostium naues transcendebant: 1, 58, 4; si quando nostri facultatem nacti ferreis manibus iniectis nauem ⟨c⟩ religauerant: 2, 6, 2; ¶ utuntur aut aere aut nummo aureo ⟨c⟩ aut taleis ⟨*af*; aliis *ah*⟩ ferreis ad certum pondus examinatis pro nummo ⟨*c*; *u. CC*⟩: V 12, 4.

ferrum. A.: pluribus eorum scutis uno ictu pilorum transfixis et conligatis, cum ferrum se inflexisset ⟨inflixisset *codd.*⟩, neque euellere neque sinistra impedita satis commode pugnare poterant: I 25, 3; ¶ nascitur ibi plumbum album in mediterraneis regionibus, in maritimis ferrum, sed eius ⟨*om.* β⟩ exigua est copia: V 12, 5.

B.: qui . . . non reiecti et relegati longe a ⟨c⟩ ceteris aut ferro aut fame intereant: V 30, 3.

fertilis: ea, quae fertilissima Germaniae sunt loca circum Hercyniam siluam . . ., Volcae ⟨c⟩ Tectosages occupauerunt: VI 24, 2; ¶ oppidum Auaricum, quod erat maximum munitissimumque in ⟨c⟩ finibus Biturigum atque agri fertilissima regione: VII 13, 3.

fertilitas: Rhenumque antiquitus traductos propter loci fertilitatem ibi consedisse (Belgas): II 4, 1.

feruefacio: maximo coorto uento feruentes fusiles ⟨c⟩ ex argilla glandes fundis ⟨c⟩ et feruefacta iacula ⟨iac. ferucf. β⟩ in casas . . . iacere coeperunt: V 43, 1; ¶ apertos cuniculos praeusta et praeacuta materia et pice feruefacta et maximi ponderis saxis morabantur: VII 22, 5.

ferueo: maximo coorto uento feruentes fusiles ⟨c⟩ ex argilla glandes fundis ⟨c⟩ et feruefacta ⟨c⟩ iacula in casas . . . iacere coeperunt: V 43, 1.

ferus. 1. adiect.: postea quam agros et cultum et copias Gallorum homines feri ac barbari adamassent: I 31, 5; neque sibi homines feros ac barbaros temperaturos ⟨c⟩ existimabat: I 33, 4; legatum . . . sese magno cum periculo hominibus feris obiecturum existimabat: I 47, 3; (Neruios) esse homines feros magnaeque uirtutis: II 15, 5; ¶ quarum (insularum) pars magna a feris barbarisque nationibus incolitur: IV 10, 4; ¶ qui (Neruii) maxime feri inter ipsos habeantur ⟨c⟩: II 4, 8.

fera ui subst.: nunc uero paene ut feras ⟨*Vossius*; feminas *codd.*⟩ circummunitos

prohiberi (se) aqua, prohiberi ingressu: 1, 84, 4; ¶ (uri) neque homini neque ferae, quam conspexerunt ⟨conspexerint $Q^2\beta$; *Aim.*⟩, parcunt: VI 28, 2; ¶ multaque in ea (silua) genera ferarum nasci constat, quae reliquis in locis uisa non sint; ex quibus . . .: VI 25, 5.

(**fessus**: qui, etsi ⟨fessi *Schambach*⟩ magno aestu — nam ⟨aestu fatigati, nam *Ol*⟩ ad meridiem res erat perducta — tamen . . . paruerunt: 3, 95, 1.)

festinatio: festinationi meae breuitatique litterarum ignosces: *ap. Cic. ad Att.* IX 6 *A*.

festuca: haec (tigna) cum machinationibus immissa in flumen ⟨*c*⟩ defixerat festucisque ⟨*ego;* fistucisque α; *edd.:* festuculisque β *sec. Hold.*, fistuculisque *sec. Fr.*⟩ adegerat: IV 17, 4.

fibula: haec utraque (tigna) insuper bipedalibus trabibus immissis . . . binis utrimque fibulis ⟨*u. CC*⟩ ab extrema parte distinebantur ⟨*X;* destinabantur *E; Frig., Db.*⟩: IV 17, 6.

fidelis: huius opera Commii . . . fideli atque utili superioribus annis erat usus . . . Caesar: VII 76, 1; ¶ quem (Commium) sibi fidelem esse arbitrabatur: IV 21, 7.

fides. 1. fides, quae habetur (τὸ πιστεύειν); **A. subi.**: cum fides tota Italia esset angustior neque creditae pecuniae soluerentur: 3, 1, 2.

B. obiect.: qui . . . secuti non sunt, in desertorum ac proditorum numero ducuntur omniumque his rerum postea fides derogatur: VI 23, 8; ¶ fidem facere *u.* **facio** *p. 1254* (ββ) **a)** *(4 loc.)*; ¶ cui summam omnium rerum fidem habebat: I 19, 3; quod ex Gallis ⟨*c*⟩ ei maximam fidem habebat: I 41, 4; Labienus . . . captiuos . . . omnes productos ostentationis, ut uidebatur, causa, quo maior perfugae ⟨eorum fugae *Ciacc.*⟩ fides haberetur, commilitones appellans . . . interfecit: 3, 71, 4.

2. **id, quod fidem facit, conciliat, excitat; A. = fidelitas, probitas, religio, officium; a) obiect.**: quod Diuiciaci fratris summum in populum Romanum studium, summam in se uoluntatem, egregiam fidem, iustitiam, temperantiam cognouerat: I 19, 2; ¶ necubi ⟨*c*⟩ dubitet proelium committere et suam fidem uirtutemque experiri: 2, 33, 2; ¶ ille . . . se manu defendere suorumque fidem implorare coepit: V 7, 8; cum eius necessarii fidem implorarent Pompei, praestaret quod proficiscenti recepisset, ne per eius auctoritatem deceptus uideretur: 3, 82, 5; ¶ perpaucos ⟨*c*⟩, quorum in se fidem perspexerat, relinquere in Gallia . . . decreuerat: V 5, 4; ¶ qui . . . ad Ciceronem perfugerat summamque ⟨*Paul;* suamque *codd.; edd.*⟩ ei fidem praestiterat: V 45, 2; ¶ (quaerere: 1, 74, 2 *u.* **d)** de.)

b) dat.: Caesar me, . . . prouinciam Siciliam atque Africam . . . uestrae fidei commisit: 2, 32, 2; Curio numquam se amisso exercitu, quem a Caesare fidei ⟨suae *recte uett. edd. addere mihi uidentur*⟩ commissum acceperit ⟨-rat *Oh*[1]⟩, in eius conspectum reuersurum confirmat: 2, 42, 4.

c) abl.: hanc (aquilam) . . . et uiuus multos per annos magna diligentia defendi et nunc moriens eadem fide Caesari restituo: 3, 64, 3.

d) c. praep.: relatis ad eum publicis cum fide rationibus quod penes eum est pecuniae tradit: 2, 20, 8.

summum esse Vercingetorigem ducem, nec de eius fide dubitandum: VII 21, 1; an, quod ad diem non uenerunt, de eorum fide constantiaque dubitatis? VII 77, 10; ¶ deinde **de* ⟨*add. (Ciacc.:) Madu.*⟩ imperatoris fide ⟨*Ciacc.; Madu.;* fidem *codd.; edd.*⟩ quaerunt, rectene se illi sint commissuri: 1, 74, 2.

(Vercingetorix) dimittit quoque ⟨*c*⟩ uersus legationes, obtestatur, ut in fide maneant: VII 4, 5; praemittit ad Boios, qui . . . hortentur . ., ut in fide maneant: VII 10, 3.

Haeduos et Remos, quos praecipuo semper honore Caesar habuit, alteros pro uetere ac perpetua erga populum Romanum fide, alteros pro recentibus Gallici belli officiis: V 54, 4.

commodissimum uisum est C. Valerium Procillum . . . et propter fidem et propter linguae Gallicae scientiam . . . ad eum mittere: I 47, 4.

at hostes sine fide tempus atque occasionem fraudis ac doli quaerunt: 2, 14, 1.

B. = ius iurandum, data dextra, sim.; a) obiect.: non esse aut ipsis aut militibus suscensendum, quod fidem erga imperatorem suum Cn. Pompeium conseruare uoluerint ⟨*c*⟩: 1, 84, 3; ¶ fidem dare *u.* **do** *p. 942 (3 loc.)*; ¶ quorum si principes ac senatus sibi iure iurando fidem fecisset ⟨fecissent M^2Q^2; *Fr.*⟩: IV 11, 3; ¶ (Dumnorix) fidem reliquis interponere, ius iurandum ⟨*CC*⟩ poscere, ut quod esse ex usu Galliae intellexissent, communi consilio administrarent: V 6, 6; ipsi uero nihil ⟨*c*⟩ nocitum iri, inque eam ⟨in quam β⟩ rem se suam fidem interponere: V 36, 2; significare coeperunt, ut statim dimitterentur, neque omni interposita fide firmum esse posse, si in aliud tempus differretur: 1, 86, 2; ¶ neque auxilia ⟨*c*⟩ ex sua ciuitate in Treueros missa

neque ab se fidem laesam: VI 9, 6; Iuba . . . magnam partem eorum interfici iussit . . ., cum Varus suam fidem ab eo laedi quereretur: 2, 44, 2; ¶ fidem ab imperatore de Petrei atque Afranii uita petunt . . . . quibus confirmatis rebus: 1, 74, 3; ¶ Cicero . . . septimo die diffidens de numero dierum Caesarem fidem seruaturum . . . mittit: VI 36, 1.

b) abl.: praeoccupatum sese legatione ab Cn. Pompeio, teneri obstrictum fide: 2, 17, 2; ¶ quoniam in praesentia obsidibus cauere inter se non possint ⟨c⟩, ne res efferatur, at ⟨c⟩ iure iurando ac fide sanciatur petunt, conlatis militaribus signis . . ., ne facto initio belli ab reliquis deserantur: VII 2, 2.

c) c. praep.: tamen committendum non putabat, ut pulsis hostibus dici posset eos ab se per fidem ⟨perfide *Pluyg.*; per fidem colloquii *Hotom.*⟩ in conloquio circumuentos: I 46, 3.

C. = tutela, praesidium; a) obiect.: quas possit adeat ciuitates horteturque ⟨c⟩, ut ⟨c⟩ populi Romani fidem sequantur: IV 21, 8; ex qua (ciuitate) Mandubracius adulescens Caesaris fidem secutus ad eum in continentem [Galliam] uenerat: V 20, 1; quem (Cingetorigem) supra demonstrauimus Caesaris secutum fidem ab eo non discessisse ⟨c⟩: V 56, 3.

b) dat.: seseque ⟨c⟩, si Caesar permitteret, ad eum in castra uenturum, suas ciuitatisque fortunas eius fidei permissurum: V 3, 7.

c) c. praep.; α): se suaque omnia in fidem atque in ⟨*om.* β⟩ potestatem populi Romani permittere (Remos): II 3, 2; ¶ Caesar honoris Diuiciaci atque Haeduorum causa sese eos in fidem recepturum et conseruaturum dixit: II 15, 1; quibus (obsidibus) adductis eos (Morinos) in fidem recepit ⟨recipit *af*; quibus . . . recepit *om.* *h*[1]⟩: IV 22, 3; ¶ sese in eius fidem ac potestatem uenire neque ⟨c⟩ contra populum Romanum armis contendere: II 13, 2.

Bellouacos omni tempore in fide atque amicitia ciuitatis Haeduae ⟨haed. ciu. β⟩ fuisse: II 14, 2; adeunt per Haeduos, quorum antiquitus erat in fide ciuitas (Senonum): VI 4, 2; Bituriges ad Haeduos, quorum erant in fide, legatos mittunt subsidium rogatum: VII 5, 2; Albicos, barbaros homines, qui in eorum (Massiliensium) fide antiquitus erant . . ., ad se uocauerant: 1, 34, 4.

D. = documenta, litterae (?): 2, 20, 8 *u.* **A. d)** cum.

Fides atque amicitia: II 14, 2; **fide constantiaque**: VII 77, 10; **fides (et) ius iurandum**: I 3, 8; VII 2, 2; (IV 11, 3; V 6, 6;) **fides atque potestas**: II 3, 2; 13, 2.

Fides omnium rerum: I 19, 3; VI 23, 8; (fides **de**: VI 36, 1; 1, 74, 3;) **erga**: V 54, 4; 1, 84, 3; **in alqm**: I 19, 2; V 5, 4; — **sequ. acc. c. inf.**: VI 41, 2; 1, 10, 4.

Adiect.: angustior: 3, 1, 2; eadem: 3, 64, 3; egregia: I 19, 2; maior: 3, 71, 4; maxima: I 41, 4; omnis: 1, 86, 2; perpetua: V 54, 4; (sua: V 36, 2; ⟨45, 2;⟩ 2, 33, 2; 44, 2;) summa: I 19, 3; V 45, 2; uetus: V 54, 4.

fido: his copiis fidens Achillas paucitatemque militum Caesaris despiciens occupabat Alexandriam: 3, 111, 1.

fiducia. A. subiect.: his rebus tantum fiduciae ac spiritus Pompeianis accessit, ut . . . uicisse iam sibi ⟨c⟩ uiderentur: 3, 72, 1; ¶ multum ad hanc rem probandam adiuuat adulescentia, magnitudo animi, superioris ⟨c⟩ temporis prouentus, fiducia rei bene gerendae: 2, 38, 2.

B. obiect.: in castris Pompei uidere licuit . . . multaque praeterea, quae nimiam luxuriam et uictoriae fiduciam designarent: 3, 96, 1; ¶ nuntiabantur haec eadem Curioni, sed aliquamdiu fides fieri non poterat: tantam habebat suarum rerum fiduciam ⟨habundantiam *a*, *cod. m. corr.*⟩: 2, 37, 1; tanto erant alacriores ad custodias, qui classibus praeerant, maioremque fiduciam prohibendi habebant: 3, 25, 2.

C. gen.: omnes alacres et fiduciae ⟨fiducia β⟩ pleni ad Alesiam proficiscuntur, neque ⟨c⟩ erat omnium quisquam, qui aspectum modo ⟨c⟩ tantae multitudinis sustineri posse arbitraretur: VII 76, 5; ¶ tantum fiduciae: 3, 72, 1 *u.* **A.**

D. abl.: qua enim, inquit, fiducia et opere et natura loci munitissima castra expugnari posse confidimus? 2, 31, 2; — hoc se colle interruptis pontibus Galli fiducia loci continebant: VII 19, 2; — ostendit ciues Romanos, qui eius praesidii fiducia una erant: VII 38, 9; — ducem suum Domitium, cuius spe atque fiducia permanserint, . . . fugae consilium capere: 1, 20, 2.

non minore animo ac fiducia, quam ante dimicauerant, naues conscendunt: 2, 4, 3; — sic omnibus rebus instructa classe magna fiducia ad nostras naues procedunt: 1, 56, 3.

(fiducia pleni: VII 76, 5 *u.* **C.**)

E. c. praep.: eandem nacti tempestatem maiore cum fiducia ⟨maiorique fiducia *Ciacc.*⟩ ad alteram turrim ⟨c⟩ aggeremque eruptione pugnauerunt multumque ignem intulerunt: 2, 14, 5.

fiduciarius: neque se ignorare, quod esset

officium legati, qui fiduciariam operam ⟨prouinciam *Ciacc.*⟩ obtineret ⟨*haec omnia spuria iudicat Hug*⟩: 2, 17, 2.

figura: amplitudo cornuum et figura et species ⟨et fig. et spec. *del. Eussn.*⟩ multum a ⟨*c*⟩ nostrorum boum cornibus differt: VI 28, 5; — harum (alcium) est consimilis capris figura et uarietas pellium: VI 27, 1; ¶ est bos cerui figura: VI 26, 1; hi (uri) sunt magnitudine paulo infra elephantos, specie et colore et figura tauri: VI 28, 1; — et nauium figura et ⟨*c*⟩ remorum motu et inusitato genere tormentorum permoti barbari constiterunt: IV 25, 2; ¶ num tu harum rerum natura accidere arbitraris, quod unam terram ac plures terras . . . dicamus, neque quadrigas in unam nominis figuram redigere . . . possimus? *ap. Gell.* XIX 8, 8.

filia. **A. subiect.**: interim filia minor Ptolomaei regis uacuam possessionem regni sperans ad Achillam sese ex regia traiecit unaque bellum administrare coepit. sed celeriter est inter eos de principatu controuersia orta . . .: magnis enim iacturis sibi quisque eorum (*i. e.* militum) animos conciliabat: 3, 112, 9. 10; ¶ antecedere: 3, 108, 3 *u.* **D.** ex; ¶ duae fuerunt Ariouisti uxores . . .; utraque in ea fuga periit; fuerunt duae ⟨*sic Hug;* utraeque in ea f. perierunt; duae α: utraque in ea f. periit; duae β; *u. CC*⟩ filiae: harum altera occisa, altera capta est: I 53, 4.

B. obiect.: ibi Orgetorigis filia ⟨AQM^2a^2; filiae $B^2β$; filior M^1; filiai(?) B^1⟩ atque unus e filiis captus est: I 26, 4; 53, 4 *u.* **A.** *extr.;* ¶ eique (Dumnorigi) filiam suam in matrimonium dat: I 3, 5; ¶ quod ex ea ciuitate Orgetorigis filiam in matrimonium duxerat: I 9, 3; ¶ occidere: I 53, 4 *u.* **A.** *extr.;* ¶ (filiam) heredem scribere: 3, 108, 3 *u.* **D.** ex.

C. genet.: harum (filiarum) altera: I 53, 4 *u.* **A.** *extr.*

D. c. praep.: in testamento Ptolomaei patris heredes erant scripti ex duobus filiis maior et ex duabus filiabus ⟨*b; om. Oi*⟩ ea, quae aetate antecedebat: 3, 108, 3.

(inter eos: 3, 112, 10 *u.* **A.**)

filius. **A. subiect.**: filiumque puerili aetate in publico in conspectu patris adsistere turpe ducunt: VI 18, 3; ¶ Afranii etiam filius adulescens de sua ac parentis sui salute cum Caesare . . . agebat: 1, 74, 6; ¶ (erant) praeterea filius Domitii aliique complures adulescentes . . . . hos omnes productos a contumeliis militum . . . prohibet; pauca apud eos loquitur, quod sibi a parte eorum gratia relata non sit pro suis in eos maximis beneficiis; dimittit omnes incolumes: 1, 23, 2. 3; 51, 3 *u.* **B. a)**.

B. appos.: a) nom.: simili ratione ibi Vercingetorix, Celtilli filius, . . . conuocatis suis clientibus facile incendit ⟨facere intendit β⟩: VII 4, 1; interim Teutomatus, Ollouiconis ⟨*c*⟩ filius, . . . ad eum peruenit: VII 31, 5; erant complures honesti adulescentes, senatorum filii et ordinis equestris: 1, 51, 3; huius aduentum L. Caesar filius cum ⟨filicum *a;* filcum *f*⟩ X longis nauibus ad Clupeam praestolans . . . ueritus[que] nauium multitudinem ex alto refugerat: 2, 23, 3; D ex Gabinianis Alexandria . . . Pompeius filius cum classe adduxerat: 3, 4, 4; praeerat Aegyptiis nauibus Pompeius filius: 3, 5, 3; quibus cognitis rebus Cn. Pompeius filius, qui classi Aegyptiae praeerat, ad Oricum uenit . . .: 3, 40, 1; in eo fuit numero Valerius Flaccus, L. filius: 3, 53, 2; erant apud Caesarem equitum ⟨*c*⟩ numero Allobroges II fratres, Raucillus et Egus, Adbucilli filii . . .: 3, 59, 1.

b) acc.: uisum est . . Procillum, C. Valerii Caburi filium, . . . ad eum mittere: I 47, 4; Caesar desiderauit . . . Tuticanum Gallum, senatoris filium: 3, 71, 1.

c) dat.: persuadet Castico, Catamantaloedis filio, . . . ut: I 3, 4.

d) abl.: C. Valerio Domnotauro ⟨*c*⟩, Caburi filio ⟨duumuiro (*om.* cab. fil.) β⟩, . . . compluribusque aliis interfectis: VII 65, 2.

C. obiect.: obsidibus acceptis primis ciuitatis atque ipsius Galbae regis duobus filiis . . . accepit: II 13, 1; ut . . . obsides . . ab iis principum filios acciperent: VI 12, 4; ¶ his adductis, in iis filio ⟨filiis β⟩ propinquisque eius omnibus, quos nominatim euocauerat, consolatus . . . est: V 4, 2; ¶ adfectum ualetudine filium: 1, 31, 3 *u.* exponere; ¶ ibi Orgetorigis filia ⟨*c*⟩ atque unus e filiis captus est: I 26, 4; ¶ circumuenire: V 35, 7 *u.* **D.**; ¶ datur obsidis loco Caesari filius Afranii: 1, 84, 2; ¶ (dimittere: 1, 23, 3 *u.* **A.** *extr.;*) ¶ euocare: V 4, 2 *u.* adducere; ¶ Tuberonem portu . . . prohibet neque adfectum ualetudine filium exponere in terram ⟨*c*⟩ patitur: 1, 31, 3; ¶ Bibuli filios duos interfecerant: 3, 110, 6; ¶ mittere: V 27, 2 *u.* remittere; (equites) ad eundem numerum Cotys ⟨*c*⟩ . . . dederat et Sadalam ⟨*c*⟩ filium miserat: 3, 4, 3; CCC Tarcondarius Castor et Domnilaus ⟨*c*⟩ ex Gallograecia dederant; horum alter una uenerat, alter filium miserat: 3, 4, 5; ¶ (producere, prohibere: 1, 23, 3 *u.* **A.** *extr.*); ¶ quod-

que ei et ⟨*e*⟩ filius et fratris filius a ⟨*e*⟩ Caesare remissi ⟨missi *AM*β⟩ essent, quos Aduatuci obsidum numero missos apud se in seruitute et catenis tenuissent: V 27, 2; ¶ in testamento Ptolomaei patris heredes erant scripti ex duobus filiis maior et ex duabus *filiabus* ea, quae aetate antecedebat: 3, 108, 3; ¶ tenere: V 27, 2 *u.* remittere.

D. dat.: Q. Lucanius, ... dum circumuento filio subuenit, interficitur: V 35, 7.

E. genet.: (a parte eorum: 1, 23, 3 *u.* **A.** *extr.*)

F. c. praep.: (loqui apud: 1, 23, 3 *u.* **A.** *extr.*)

unus e filiis: I 26, 4 *u.* **C.** capere; — ex duobus filiis maior: 3, 108, 3 *u.* **C.** scribere.

(beneficium in: 1, 23, 3 *u.* **A.** *extr.*)

fingo. **A.** = **facere:** uno enim excepto, quem alius modi atque omnes natura finxit, suos quisque habet caros: *ap. Prisc. inst.* VI 36. 82; VII 20 *extr.:* XIII 12.

B. = **animo concipere, cogitatione effingere alqd:** unus quisque enim opiniones fingebat et ad id, quod ab alio audierat, sui aliquid timoris addebat: 2, 29, 1; ¶ plerique nouas sibi ex loco religiones fingunt Cottaeque et Titurii calamitatem ... ante oculos ponunt: VI 37, 8.

C. = **comminisci, ementiri:** sermones militum dubii ⟨*N;* dubius *l*¹*;* dubia *rell.*⟩ durius accipiebantur, non nulli etiam ab iis, qui diligentiores uideri uolebant, fingebantur ⟨sermones militum: dubia durius accipiebantur, nonnulla etiam ab iis, qui diligentiores uideri uolebant, fingebantur *H. Schneider*⟩: 2, 29, 4; ¶ multa rumore adfingebantur ⟨*Np.;* multarum rumore orat fingebant *a;* multa rumore fingebant *f;* multa rumor fingebat *Ohl;* multa rumor adfingebat *Steph.; Db., Dt.*⟩: 1, 53, 2.

cum incertis rumoribus ⟨*e*⟩ seruiant et plerique ad uoluntatem eorum ficta respondeant: IV 5, 3.

neque multo post de proelio facto in Thessalia cognitum est, ut ipsis Pompeianis fides fieret: nam ante id tempus fingi a legatis amicisque Caesaris arbitrabantur: 3, 101, 7.

D. = **simulare:** hi neque uultum fingere neque interdum lacrimas tenere poterant: I 39, 4.

finio. **A.** = **finem esse:** populi Romani imperium Rhenum finire: IV 16, 4.

B. = **finem facere:** plerique existimant, si acrius insequi uoluisset, bellum eo die potuisse finiri ⟨*Ohl;* finire *af; Np., Dt.*⟩: 3, 51, 3.

C. = **definire:** huius Hercyniae ⟨*e*⟩ siluae ... latitudo nouem dierum iter expedito patet; non enim aliter finiri potest, neque mensuras itinerum nouerunt: VI 25, 1; ¶ spatia ⟨spatium β⟩ omnis temporis non numero dierum, sed noctium finiunt; dies natales et mensium ⟨*e*⟩ et annorum initia sic obseruant ⟨*e*⟩, ut noctem dies subsequatur: VI 18, 2.

finis. **1. Forma:** *Acc. plur.* finis *nusquam in omnibus libris mscr. exstat; in A*¹ *inuenitur* I 2, 5; *in a*¹ *scriptum est* finis, *in h* finib; VI 35, 6; *item* finibus *est in B*¹ V 56, 5; *in* β IV 6, 4; *in a* I 10, 5, *quibus locis rell. codd. recte habent* fines. *Ceteris locis 61 omnes codd. habere uidentur* fines.

II. Signif.; A. sing.; a) = ὅρος: cum ... nostri (non) longius, quam quem ad finem porrecta [ac] loca aperta pertinebant, cedentes insequi auderent ⟨*u. CC*⟩: II 19, 5; ¶ diligentiam quidem nostram aut, quem ad finem adhuc res ⟨*e*⟩ processit, fortunam ⟨processit fortuna *Nhl*⟩ cur praeteream? 2, 32, 11.

b) = τέλος; **α) praed.:** sed hunc laborem recusabat nemo, quod eum omnium laborum finem fore ⟨*om. l*⟩ existimabant, si hostem Hibero intercludere ... potuissent: 1, 68, 3.

β) obiect.: Romani, si rem obtinuerint, finem laborum omnium exspectant: VII 85, 3; ¶ cum finem oppugnandi nox fecisset: II 6, 4 *u. praeterea* **facio** *p. 1267 (10 loc.).*

γ) c. praep.: quoniam prope ad finem laborum ac periculorum esset peruentum: 3, 6, 1.

B. plur.; a) = ὅροι (*cf.* **b**)**:** duas legiones ad fines Treuerorum, duas in Lingonibus, sex reliquas in Senonum finibus Agedinci in hibernis conlocauit: VI 44, 3; ¶ qui cum ad fines regni sui Sabino Cottaeque praesto fuissent: V 26, 2; ¶ Senones ... Cauarinum ... interficere publico consilio conati, cum ille ... profugisset ⟨*e*⟩, usque ad ⟨in *AQ*⟩ fines insecuti regno domoque expulerunt: V 54, 2; ¶ scribit Labieno, si rei publicae commodo facere possit ⟨*e*⟩, cum legione ad fines Neruiorum ueniat: V 46, 4.

b) = χώρα; **α) subiect.:** (abesse: I 10, 1 *u.* **ε) αα)** abesse;) ¶ qui (fines) in longitudinem milia passuum CCXL, in latitudinem CLXXX patebant: I 2, 5.

β) obi.: primos Eburonum fines ⟨finis *a*¹*;* finib; *h*⟩ adeunt: VI 35, 6; ¶ eorum (Ambianorum) fines Neruii attingebant: II 15, 3; multarumque gentium fines propter magnitudinem attingit (Hercynia silua): VI 25, 3;

¶ qui (Heluii) fines Aruernorum contingunt: VII 7,5; ¶ ut Ambiorigis fines depopularentur: VI 42,3; item Rutenos Cadurcosque ad fines Volcarum Arecomicorum depopulandos mittit: VII 64, 6; ¶ qui (mons Iura) fines Sequanorum ab Heluetiis diuidit: I 8, 1; cuius (Cassiuellauni) fines a maritimis ciuitatibus flumen diuidit, quod appellatur Tamesis: V 11, 8; ¶ pro multitudine autem hominum et pro gloria belli atque fortitudinis angustos se fines (finis A^1) habere arbitrabantur: I 2, 5; neque quisquam agri modum certum aut fines habet proprios: VI 22, 2; ¶ (ingredi: I 44, 7 *u.* δ) ββ) egredi:) ¶ occupare: IV 8, 1 *u.* tueri; ¶ ne latos fines parare studeant potentiores atque humiliores ⟨*sic H. J. Müller;* potentioresque humiliores *codd.;* potentiores humilioresque *Paul*⟩ possessionibus expellant: VI 22, 3; ¶ (ueniebant) Haedui questum, quod Harudes . . . fines eorum popularentur: I 37, 2; ¶ Suessiones suos esse finitimos; fines ⟨B^2β; *om.* α; *Np., Frig., Db., Dt.*⟩ latissimos feracissimosque agros possidere: II 4, 6; ¶ neque uerum esse, qui suos fines tueri non potuerint, alienos occupare: IV 8, 1; Allobroges crebris ad Rhodanum dispositis praesidiis magna cum ⟨*c*⟩ cura et diligentia suos fines tuentur: VII 65, 3; ¶ Cassiuellaunus . . . tot detrimentis acceptis, uastatis finibus . . . legatos . . . mittit: V 22, 3; ciuitatibus maxima laus est quam latissime ⟨latissimis β; latissimas *N; cod. Vrsini*⟩ circum se uastatis finibus solitudines habere: VI 23, 1; ¶ si ita (Segni Condrusique) fecissent, fines eorum se uiolaturum negauit: VI 32, 2.

γ) dat.: quod Diuiciacum ⟨*c*⟩ atque Haeduos finibus Bellouacorum adpropinquare cognouerant: II 10, 5.

erant Menapii propinqui Eburonum finibus: VI 5, 4; ¶ extremum oppidum Allobrogum est proximumque Heluetiorum finibus Genaua ⟨*c*⟩: I 6, 3.

δ) abl.; αα): una pars, quam Gallos obtinere dictum est, initium capit a flumine Rhodano, continetur Garumna flumine, Oceano ⟨*c*⟩, finibus Belgarum, attingit etiam ⟨oceanum ⟨in *add. h*⟩ finibus belgarum attingit. etiam *X*⟩ ab Sequanis et Heluetiis flumen Rhenum: I 1, 5; ¶ si aut Ambiorigem aut eius legatos finibus suis recepissent: VI 6, 3; quem turpiter se ex ⟨*c*⟩ fuga recipientem ne qua ciuitas suis finibus recipiat a me prouisum est: VII 20, 12; ¶ quos Caesar . . . conseruauit suisque finibus atque oppidis uti iussit: II 28, 3.

ββ): numquam ante hoc tempus exercitum populi Romani Galliae prouinciae finibus ⟨fines β⟩ egressum ⟨ingressum B^2β⟩: I 44, 7; ¶ (Sugambri) finibus suis excesserant suaque omnia exportauerant: IV 18, 4; depopulata Gallia Cimbri . . . finibus quidem ⟨*c*⟩ nostris aliquando excesserunt atque alias terras petierunt ⟨*c*⟩: VII 77, 14; ¶ hos cum Suebi . . . propter amplitudinem grauitatemque ciuitatis finibus expellere non potuissent: IV 3, 4; ¶ Heluetii . . . fere cotidianis proeliis cum Germanis contendunt, cum aut suis finibus eos prohibent aut ipsi in eorum finibus bellum gerunt: I 1, 4.

ε) c. praep.; αα) ab: (in Santonum fines,) qui non longe a Tolosatium finibus absunt: I 10, 1; ¶ Belgae ab extremis Galliae finibus oriuntur: I 1, 6; oritur (Hercynia silua) ab Heluetiorum et Nemetum et Rauracorum ⟨*c*⟩ finibus rectaque fluminis Danuuii regione pertinet ad fines Dacorum et Anartium: VI 25, 2; ¶ qui a ⟨*c*⟩ finibus Allobrogum et lacu Lemanno et flumine Rhodano ad summas Alpes pertinent: III 1, 1; quae (Arduenna silua) . . . ab ⟨*c*⟩ ripis Rheni finibusque Treuerorum ad Neruios ⟨*CC*⟩ pertinet: VI 29, 4.

triduique uiam (Ariouistum) a ⟨*om.* β⟩ suis finibus profecisse ⟨processisse B^2β; *u. CC*⟩: I 38, 1.

publice maximam putant esse laudem quam latissime a suis finibus uacare ⟨*c*⟩ agros: IV 3, 1.

(VII 13, 3 *u.* ηη) *extr.*)

ββ) ad: circiter hominum milia sex . . . ad Rhenum finesque Germanorum contenderunt: I 27, 4; ¶ (Hercynia silua) pertinet ⟨et pertingit *Aim.*⟩ ad fines Dacorum et Anartium: VI 25, 2; ¶ diebusque ⟨*c*⟩ circiter quindecim ad fines Belgarum peruenit: II 2, 6; discussa ⟨*c*⟩ niue . . . ad fines Aruernorum peruenit: VII 8, 2; ¶ Suebos omnes . . . penitus ad extremos fines se recepisse: VI 10, 4.

γγ) de: ciuitati persuasit, ut de finibus suis cum omnibus copiis exirent: I 2, 1; ¶¶ si de hereditate, de finibus controuersia est: VI 13, 5.

δδ) ex: (inde . . . ducit: I 10, 5 *u.* ζζ) ducere;) ¶ centum pagos habere dicuntur, ex quibus quotannis singula milia armatorum bellandi causa ex ⟨suis ex β⟩ finibus educunt: IV 1, 4; ¶ multi ex suis finibus egressi se suaque omnia alienissimis crediderunt: VI 31, 4; ¶ quod legibus Haeduorum iis, qui summum magistratum obtinerent, excedere ex finibus non liceret: VII 33, 2; ¶ Hel-

uetii id, quod constituerant, facere conantur, ut e ⟨*c*⟩ finibus suis exeant: I 5, 1; ¶ futurum esse paucis annis, uti omnes ex Galliae finibus pellerentur: I 31, 11; ¶ (unde erant profecti: I 28, 3 *u.* ζζ) reuerti;) ¶ neque sibi uoluntariorum copias defore, si ex finibus suis progredi coepisset: V 56, 1; ¶ (ne Germani) *ex* ⟨e *edd.*⟩ suis finibus in Heluetiorum fines transirent: I 28, 4.

εε) extra: latrocinia nullam habent infamiam, quae extra fines cuiusque ciuitatis fiunt: VI 23, 6.

ζζ) in fines: (nuntium) ad C. Fabium legatum mittit, ut in Atrebatum ⟨*c*⟩ fines legionem adducat: V 46, 3; ¶ firmo praesidio relicto in fines Sugambrorum contendit ⟨intendit *β*⟩: IV 18, 2; proximis quattuor coactis legionibus de improuiso in fines Neruiorum contendit: VI 3, 1; ¶ in fines Vocontiorum ... peruenit; inde in Allobrogum fines, ab Allobrogibus in Segusiauos ⟨*c*⟩ exercitum ducit: I 10, 5; postridie ... in fines Suessionum ... exercitum duxit: II 12, 1; qui in Menapiorum fines legiones duxerant: IV 38, 3; ad flumen Tamesim ⟨*c*⟩ in fines Cassiuellauni exercitum duxit: V 18, 1; ¶ (intendere: IV 18, 2 *u.* contendere;) ¶ si suas copias Haedui in fines Bellouacorum introduxerint et eorum agros populari coeperint: II 5, 3; quorum in fines primum Romani exercitum introduxissent, ad eos defendendos undique conuenirent: II 10, 4; in Sotiatium ⟨*c*⟩ fines exercitum introduxit (P. Crassus): III 20, 2; ¶ ab Ocelo ... in fines ⟨finibus *a*⟩ Vocontiorum ... die septimo peruenit: I 10, 5; Heluetii iam per angustias et fines Sequanorum suas copias traduxerant et in Haeduorum fines peruenerant eorumque agros populabantur: I 11, 1; (hominum milia CXXX) in fines Lingonum die quarto peruenerunt: I 26, 5; ab eo loco in fines Ambianorum peruenit: II 15, 2; dum haec in Venetis geruntur, Q. Titurius Sabinus ... in fines Venellorum peruenit: III 17, 1; Germani ... in fines ⟨finibus *β*⟩ Eburonum et Condrusorum ... peruenerant ⟨-erunt $B^2β$⟩: IV 6, 4; exercitum Ligerim ⟨*c*⟩ traducit atque in Biturigum fines peruenit: VII 11, 9; ¶ armis obsidibusque acceptis Crassus in fines Vocatium et Tarusatium profectus est: III 23, 1; ipse cum legionibus expeditis IIII et equitibus DCCC in fines Treuerorum proficiscitur: V 2, 4; ¶ illa pars ... se trans Rhenum in fines Sugambrorum receperat: IV 16, 2; Caesar paucos dies in eorum finibus moratus ... se in fines Vbiorum recepit: IV 19, 1; ¶ Heluetios, Tulingos, Latouicos ⟨*c*⟩ in fines suos, unde erant profecti, reuerti iussit: I 28, 3; ¶ ne propter bonitatem agrorum Germani, qui trans Rhenum incolunt, *ex* ⟨*c*⟩ suis finibus in Heluetiorum fines transirent: I 28, 4; ¶ uenit magnis itineribus in Neruiorum fines: V 48, 2.

ut ipsi concedi non oporteret, si in nostros fines impetum faceret, sic: I 44, 8; ¶ Heluetiis esse in animo per agrum Sequanorum et Haeduorum iter in Santonum fines facere, qui non longe a Tolosatium finibus absunt: I 10, 1.

ηη) in finibus: quae Cenabi oriente sole gesta essent, ante primam confectam uigiliam in finibus Aruernorum audita sunt: VII 3, 3; ¶ (uenit ... in Neruiorum fines. ibi ex captiuis cognoscit, quae ... gerantur: V 48, 2;) ¶ quibuscum ⟨*c*⟩ saepe numero Heluetii congressi non solum in suis ⟨sedibus *add.* $B^2β$⟩, sed etiam in illorum finibus plerumque superarint ⟨*c*⟩: I 40, 7; ¶ Boios petentibus Haeduis ... ut in finibus suis conlocarent concessit: I 28, 5; duas legiones ad fines Treuerorum, duas in Lingonibus, sex reliquas in Senonum finibus Agedinci in hibernis conlocauit: VI 44, 3; ¶ quod Ariouistus ... in eorum (Sequanorum) finibus consedisset: I 31, 10; sed licere, si uelint ⟨*c*⟩, in Vbiorum finibus considere: IV 8, 3; hi (druides) certo anni ⟨*c*⟩ tempore in finibus Carnutum, quae regio totius Galliae media habetur, considunt in loco consecrato: VI 13, 10; ¶ ut potius in suis quam in alienis finibus decertarent: II 10, 4; ¶ flumen Axonam, quod est in extremis Remorum finibus ⟨finibus remorum *AQ*⟩', exercitum traducere maturauit: II 5, 4; Mosa profluit ex monte Vosego, qui est in finibus Lingonum: IV 10, 1; hoc (castellum) fere est in mediis Eburonum finibus: VI 32, 4; ¶ in eorum finibus bellum gerunt: I 1, 4 *u.* δ) ββ) prohibere; quod, quorum in finibus bellum geratur, eorum opibus subleuentur: VII 14, 6; ¶ quae (legio) in eorum (*i. e.* Treuerorum; Remorum *coniec. Schambach*⟩ finibus hiemabat ⟨*β*; hiemauerat *α*; *edd.*⟩: VI 7, 1; ¶ Caesar paucos dies in eorum finibus moratus ⟨moratur *M*⟩ ... se in fines Vbiorum recepit: IV 19, 1; ¶ Caesar ... finem properandi facit castraque ad flumen Apsum ponit ⟨*c*⟩ in finibus Apolloniatium: 3, 13, 5; ¶ coactis equitum milibus ⟨*c*⟩ VIII et peditum circiter CCL ⟨*c*⟩ haec in Haeduorum finibus recensebantur: VII 76, 3.

oppidum Auaricum, quod erat maximum

munitissimumque in ⟨a β⟩ finibus Biturigum atque agri fertilissima regione: VII 13, 3. omnibus arboribus longe lateque in finibus Massiliensium excisis et conuectis: 2, 15, 1.

ϑϑ) **inter:** quod inter fines Heluetiorum et Allobrogum . . . Rhodanus fluit: I 6, 2.

ιι) **intra:** qui . . . omni Gallia uexata Teutonos Cimbrosque intra fines suos ⟨suos fines β⟩ ingredi prohibuerint ⟨*c*⟩: II 4, 2; ¶ qui intra fines suos Ariouistum recepissent: I 32, 5.

κκ) **per; a):** per fines Haeduorum in Lingones contendit: VII 9, 4; ¶ (Rhenus) longo spatio per fines Nantuatium, Heluetiorum, Sequanorum, Mediomatricum ⟨*c*⟩, Tribocorum ⟨*c*⟩, Treuerorum citatus fertur: IV 10, 3; ¶ ire per fines *u.* **eo** *p. 1017* **a)** *γ) (4 loc.);* ¶ (siluam) Arduennam, quae ingenti magnitudine per medios fines Treuerorum a flumine Rheno ad initium Remorum pertinet: V 3, 4; ¶ per fines Marrucinorum, Frentanorum, Larinatium in Apuliam peruenit: 1, 23, 5; ¶ Heluetii iam per angustias et fines Sequanorum suas copias traduxerant: I 11, 1; quod per fines Sequanorum Heluetios traduxisset: I 19, 1.

b): cum per eorum fines triduum ⟨*c*⟩ iter fecisset: II 16, 1; pronuntiat arcessitum se . . .; huc iturum ⟨iter facturum β⟩ per fines ⟨finibus B^1⟩ Remorum eorumque agros populaturum: V 56, 5; cum Caesar in Sequanos ⟨in S. *om.* β⟩ per extremos Lingonum fines iter faceret: VII 66, 2; — tutum ⟨se *add.* β⟩ iter per ⟨suos *add.* β⟩ fines daturum: V 27, 10.

c): flumen est Arar, quod per fines Haeduorum et Sequanorum in Rhodanum influit: I 12, 1.

Adiect.: alieni: II 10, 4; IV 8, 1; angusti: I 2, 5; extremi: I 1, 6; II 5, 4; VI 10, 4; VII 66, 2; lati: VI 22, 3; latissimi: II 4, 6 ⟨*c*⟩; ⟨VI 23, 1;⟩ medii: V 3, 4; VI 32, 4; (nostri: I 44, 8; VII 77, 14;) primi: VI 35, 6; proprii: VI 22, 2; (sui *22 (24) loc.*)

finitimus. *In omnibus codd. uidetur exstare* finitimus *35 loc.*, finitumus *3 loc.* (II 32, 2; VI 2, 3; 43, 1); *discrepant codd. 16(17) locis ita, ut* finitumus *sit in α* III 23, 3; V 57, 2; *in AQB*(α?) V 1, 5; 27, 2. 9; 55, 3; VII 90, 5; *in AQC*(α?) VI 12, 4; *in AQ* V 38, 1; *in A* VI 23, 2; *in Q* (II 2, 3;) IV 21, 4; *in (B¹?)h* II 28, 3; *in h* III 2, 5; 7, 3; *in a* VI 34, 8; 1, 18, 4, *in reliquis* finitimus.

1. adiect.: (Aduatuci: V 38, 1 *u.* 2. **B.**;) ¶ ut . . . partem finitimi agri per uim occupatam ⟨*c*⟩ possiderent: VI 12, 4; ¶ ne quam a ⟨*c*⟩ finitimis Bellouacis calamitatem accipiant: VII 90, 5; ¶ audit Iubam reuocatum finitimo bello et controuersiis Leptitanorum restitisse in regno: 2, 38, 1; ¶ neque solum domi, sed etiam apud finitimas ciuitates largiter posse: I 18, 6; praefectos tribunosque militum complures in finitimas ciuitates frumenti ⟨*c*⟩ causa dimisit: III 7, 3; (Tolosa et Narbone,) quae sunt ciuitates Galliae prouinciae finitimae his ⟨*1 det.;* ex his *X*⟩ regionibus: III 20, 2; mittuntur etiam ad eas ciuitates legati, quae sunt citerioris Hispaniae finitimae Aquitaniae ⟨*del. Ciacc.*⟩: III 23, 3; nuntios ⟨*c*⟩ mittit ⟨*c*⟩ ad finitimas ciuitates: V 57, 2; nocte una intromissis equitibus omnium finitimarum ciuitatum ⟨*c*⟩: V 58, 1; Senones ⟨*c*⟩ . . . cum Carnutibus finitimisque ciuitatibus consilia communicare: VI 2, 3; dimittit ad finitimas ciuitates nuntios Caesar ⟨caes. ad fin. ciu. nunt. dim. β⟩: VI 34, 8; Caesar . . . magno coacto **equitum* numero ex finitimis ciuitatibus in omnes partes dimittit: VI 43, 1; magnae ex finitimis ciuitatibus copiae conuenerunt: VII 57, 2; Fabius finitimarum ciuitatum animos litteris nuntiisque temptabat: 1, 40, 1; pecora . . . propter bellum finitimae ciuitates longius remouerant: 1, 48, 6; hos ⟨*c*⟩ sequuntur Byllidenses ⟨*c*⟩ **et* Amantini ⟨*c*⟩ et reliquae finitimae ciuitates: 3, 12, 4; uecturasque frumenti finitimis ciuitatibus discripsit ⟨*c*⟩: 3, 42, 4; multi praeterea in finitimas ciuitates refugerunt: 3, 99, 3; qui se ex fuga in finitimas ciuitates ⟨*b; om. Oz*⟩ recepisse dicerentur: 3, 102, 6; ¶ (Galli: II 2, 3 *u.* 2. **B.**;) ¶ quod si ea, quae in longinquis nationibus geruntur, ignoratis, respicite finitimam Galliam: VII 77, 16; ¶ illi finitimos Germanos sollicitare et pecuniam polliceri non desistunt: VI 2, 1; (I 28, 4 *u.* 2. **B.**;) ¶ (Haedui: VII 64, 4 *u.* 2. **B.**;) ¶ (homines: I 10, 2 *ib. extr.*;) ¶ finitimis hostibus Parthis post se relictis . . . legiones equitesque ex Syria deduxerat: 3, 31, 3; ¶ loca: III 2, 5 *u.* prouincia; quae loca hostibus erant finitima: VII 7, 4; ¶ Caesar . . . ex finitimis municipiis frumentum comportare . . . instituit: 1, 18, 4; ¶ quod a Pirustis ⟨*c*⟩ finitimam partem prouinciae incursionibus uastari audiebat: V 1, 5; ¶ Romanos culmina Alpium occupare conari et ea loca finitimae ⟨finitima *Vossius; Fr., Db.*⟩ prouinciae adiungere sibi persuasum habebant: III 2, 5; quod finitimas frumentariasque prouincias in potestatem redegissent: 3, 73, 3; ¶ huc naues undique ex finitimis regionibus

. . . iubet conuenire: IV 21, 4; ipsi ex finitimis regionibus copias cogere . . . coeperunt: VII 55, 9; item ex finitimis regionibus quas potest contrahit cohortes: 1, 15, 5; Domitius per se circiter XX cohortes Alba ⟨*CC*⟩, ex Marsis et Paelignis, finitimis ab regionibus coegerat: 1, 15, 7; frumentum ex finitimis regionibus atque omnibus ⟨*c*⟩ castellis in urbem conuexerant: 1, 34, 5; ut paene omnes ex ⟨*c*⟩ Epiro finitimisque regionibus signa relinquerent ⟨*CC*⟩: 3, 13, 2; huc accedebant collecti ex praedonibus latronibusque Syriae Ciliciaeque prouinciae finitimarumque regionum: 3, 110, 3; ¶ (Segusiaui: VII 64, 4; Senones: II 2, 3; Suessiones: II 4, 6 *u.* **2. B.**

2. ui subst.; A. subiect.: hoc proprium uirtutis existimant expulsos ⟨expulsis *BMh*⟩ agris finitimos cedere neque quemquam prope ⟨*c*⟩ audere consistere: VI 23, 2; ¶ horum auctoritate finitimi adducti . . . Trebium Terrasidiumque retinent et celeriter missis legatis per suos principes inter se coniurant . . . reliquasque ciuitates sollicitant. . . . omni ora maritima celeriter ad suam sententiam perducta communem legationem ad P. Crassum mittunt: III 8, 3—5; ¶ (considere: II 16, 2 *u.* **C. b)**;) ¶ esse inimicos: II 31, 5 *u.* inuidere; ¶ (exspectare *u.* **C. b)**;) ¶ (exurere: I 5, 4 *u.* **C. a)**;) ¶ inferre: II 32, 2 *u.* **E.** imperare; ¶ sibi omnes fere finitimos esse inimicos ac suae uirtuti inuidere: II 31, 5; ¶ mittere: III 8, (3.) 5 *u.* coniurare; ¶ (perducere: III 8, 5 *ib.*;) ¶ (proficisci: I 5, 4 *u.* **C. a)**;) ¶ prohibere: II 28, 3 *u.* **E.** imperare; ¶ retinere: III 8, 3 *u.* coniurare; ¶ uelintne prius quam finitimi sentiant eductos ex hibernis milites . . . ad Labienum deducere: V 27, 9; ¶ sollicitare: III 8, 4 *u.* coniurare; ¶ (uenire: II 17, 4 *u.* **F.**;) ¶ (uti: I 5, 4 *u.* **C. a)**.)

hi post eorum obitum multos annos a finitimis exagitati . . . delegerunt: II 29, 5; ¶ sibi praestare . . . quamuis fortunam a populo Rom. pati quam ab his (finitimis(?)) ⟨iis *h; Fr., Db.*⟩ per cruciatum ⟨*c*⟩ interfici, inter quos dominari consuessent: II 31, 6.

B. praedic.: ne . . . Germani *ex* suis finibus in Heluetiorum fines transirent et finitimi Galliae prouinciae Allobrogibusque essent: I 28, 4; dat negotium Senonibus reliquisque Gallis, qui finitimi Belgis erant, uti: II 2, 3; Suessiones suos esse finitimos; fines ⟨*c*⟩ latissimos feracissimosque agros possidere: II 4, 6; qui (Aduatuci) erant eius regno finitimi: V 38, 1; qui (Haedui Segusiauique) sunt finitimi ⟨*c;* ei *add. αha*[2]*;* finitimae *a*[1]*;* finitimei *Np.*⟩ prouinciae: VII 64, 4.

magno cum periculo prouinciae futurum, ut homines bellicosos . . . locis patentibus maximeque frumentariis finitimos haberet: I 10, 2.

C. appos.; a): persuadent Rauracis ⟨*c*⟩ et Tulingis ⟨*c*⟩ et Latouicis ⟨*c*⟩ finitimis ⟨suis *add. AQ; Dt., Hold.*⟩, uti eodem usi consilio oppidis suis uicisque exustis una cum iis proficiscantur: I 5, 4; quod (stipendium) Aduatucis finitimis suis pendere consuesset: V 27, 2.

b): trans id flumen omnes Neruios consedisse aduentumque ibi Romanorum exspectare una cum Atrebatibus ⟨*c*⟩ et Veromanduis, finitimis suis: II 16, 2.

D. obiect.: adducere: III 8, 3 *u.* **A.** coniurare; ¶ expellere: VI 23, 2 *ib.* cedere.

E. dat.: finitimis imperauit, ut ab iniuria et maleficio se suosque prohiberent: II 28, 3; se id . . . facturum finitimisque imperaturum, ne quam dediticiis populi Romani iniuriam inferrent: II 32, 2; ¶ his rebus fiebat, ut et minus late uagarentur et minus facile finitimis bellum inferre possent: I 2, 4; ¶ pendere: V 27, 2 *u.* **C. a)**; ¶ persuadere: I 5, 4 *ib.*

F. gen.: quo facilius finitimorum equitatum, si praedandi causa ad eos uenissent ⟨-set *Ald.; Fr.*⟩, impedirent: II 17, 4.

G. c. praep.: si quis ⟨*c*⟩ quid de re publica a finitimis rumore ac ⟨*c*⟩ fama acceperit ⟨*c*⟩: VI 20, 1; ¶ a quibus (finitimis) se defendere traditis armis non possent: II 31, 5; ¶ Indutiomarus nihilo minus . . . a finitimis equos parare . . . coepit: V 55, 3.

Heluii sua sponte cum finitimis proelio congressi pelluntur: VII 65, 2.

(inter quos (finitimos?) dominari consuessent: II 31, 6 *u.* **A.** *extr.*)

Finitimus c. dat.: I 10, 2; 28, 4; II 2, 3; III 2, 5 (?); 20, 2; 23, 3; V 38, 1; VII 7, 4; 64, 4.

fio *u.* **facio.**

firmamentum: trauersaria tigna iniciuntur, quae firmamento esse possint: 2, 15, 2.

firmitas: ictum firmitas materiae sustinet: 2, 11, 1.

firmiter *u.* **firmus.**

firmitudo: neque enim his (nauibus) nostrae rostro nocere poterant, tanta in iis erat firmitudo: III 13, 8; quibus (utrisque tignis) disclusis atque in contrariam partem reuinctis tanta erat operis firmitudo . . ., ut: IV 17, 7.

hic ⟨*c*⟩ cognosci licuit, quantum esset homi-

nibus praesidii in animi firmitudine ⟨fortitud. *Ob*⟩: 3, 28, 4.

firmo: praesidiumque cohortium duodecim pontis tuendi causa ponit magnisque eum locum munitionibus firmat: VI 29, 3.

cuius aduentus Pompeianos compressit nostrosque firmauit, ut se ex maximo timore colligerent: 3, 65, 2.

Firmum: recepto Firmo ⟨*codd. fere omnes; Db.*; oppido *cod. quid. Vrsini*, P^2; Asculo *Ald.*; *Np.*, *Dt.*; *u. CC*⟩ expulsoque ⟨recepto Firmo ex itinere pulsoque *E. Hoffm.*⟩ Lentulo Caesar conquiri milites . . . iubet: 1, 16, 1.

firmus. A. propr.: truncis arborum aut ⟨*X*; *om. E*; *Np.*, *Dt.*⟩ admodum firmis ramis abscisis: VII 73, 2.

B. trsl.; a) — robustus, ualidus: α) posit.: Senones, quae est ciuitas in primis firma et magnae inter Gallos auctoritatis: V 54, 2; ¶ quinque cohortes, quas minime firmas ad dimicandum esse existimabat, castris praesidio reliquit: VII 60, 2; ¶ quod eam partem ⟨part. eam *β*⟩ minime firmam hostium esse animaduerterat ⟨*c*⟩: I 52, 2; quae ⟨qua *X*⟩ minime uisa pars firma est ⟨min. p. f. esset *β*⟩, huc concurritur: VII 84, 2; ¶ ad utramque partem pontis firmo praesidio relicto: IV 18, 2; firmo in Treueris ad pontem praesidio ⟨praes. ad p. *β*⟩ relicto: VI 9, 5; is locus praesidio ab his non nimis firmo tenebatur ⟨*CC*⟩: VII 36, 6; haec eadem (castella) noctu excubitoribus ac firmis praesidiis tenebantur ⟨*c*⟩: VII 69, 7.

β) comp.: rationem consilii mei accipite, quo firmiore animo in ⟨*c*⟩ proelium ⟨*c*⟩ prodeatis: 3, 86, 2.

γ) superl.: interim Trinobantes, prope firmissima ⟨-uma *ABQ*⟩ earum regionum ciuitas, . . . legatos ad Caesarem mittunt: V 20, 1; Carmonenses, quae est longe firmissima totius prouinciae ciuitas: 2, 19, 5; ¶ regno occupato ⟨*CC*⟩ per tres potentissimos ac firmissimos populos totius Galliae sese potiri posse sperant: I 3, 8.

b) = certus, fidus: α) pos.: significare coeperunt, ut statim dimitterentur, neque omni interposita fide firmum esse posse, si in aliud tempus differretur: 1, 86, 2.

β) sup.: has (cohortes et legionem) firmissimas se habere Pompeius existimabat: 3, 88, 3.

firmiter: quod neque ordines seruare neque firmiter insistere . . . poterant: IV 26, 1.

fistuca *u.* **festuca.**

Valerius Flaccus. 1.: cuius (C. Valerii Caburi) pater a C. Valerio Flacco ⟨flacto *BM*⟩ ciuitate donatus erat: I 47, 4.

2.: in eo fuit numero Valerius ⟨ual. *codd.*⟩ Flaccus, L. filius, eius, qui praetor Asiam obtinuerat: 3, 53, 2.

flagito: interim cotidie Caesar Haeduos frumentum, quod essent publice polliciti, flagitare: I 16, 1; — Petreius atque Afranius cum stipendium ab legionibus paene seditione facta flagitarentur ⟨*Ald.*; -retur *codd.*⟩, . . . Caesar ut cognosceret postulatum est ⟨est *om. a*; postulant *2 dett.*; postularunt *Hofm.*⟩: 1, 87, 3; — idque ex ⟨*c*⟩ omnibus partibus ab eo flagitabatur: 1, 71, 1.

(Flaminius: completur urbs † et ius ⟨*sic codd.*; et circus Flaminius *Koch*⟩ tribunis, centurionibus, euocatis ⟨*c*⟩: 1, 3, 3.**)**

flamma: flamma ab utroque cornu comprensa ⟨*1 det.*; comprehensa *O*; comprensae *Pluyg.*; compressa *Ns*⟩ naues sunt combustae quinque: 3, 101, 5; — hunc (*i. e.* ignem) sic distulit uentus, uti uno tempore agger, plutei, testudo, turris, tormenta flammam ⟨-ma *hl*⟩ conciperent et prius haec omnia consumerentur, quam: 2, 14, 2; — paulum quidem intermissa flamma . . . centuriones recesserunt: V 43, 6; ¶ quibus succensis circumuenti flamma exanimantur homines: VI 16, 4; — cum undique ⟨*β*; ubique *α*; *Fr.*⟩ flamma torrerentur: V 43, 4.

flecto: tantum . . . efficiunt, uti in decliui ac praecipiti loco incitatos equos sustinere et breui moderari ac flectere . . . consuerint: IV 33, 3; ¶ (Hercynia silua) hinc se flectit sinistrorsus diuersis a ⟨*c*⟩ flumine regionibus: VI 25, 3.

Fleginas: Caesar desiderauit milites DCCCCLX et equites * * * Tuticanum Gallum, senatoris filium, notos equites Romanos C. Fleginatem Placentia ⟨*sic Np.*; DCCCCLX et uotos equites r. flegmatem tuticanum gallum, senatoris filium, c. fleginatem ⟨flecmatem *af*; flegmatem *hl*⟩ placentia *x*⟩: 3, 71, 1.

fleo: qui (legati) cum . . . se . . ad pedes ⟨*c*⟩ proiecissent suppliciterque locuti flentes pacem petissent: I 27, 2; ¶ cum matres familiae . . . procurrerunt flentesque proiectae ad pedes suorum omnibus precibus petierunt ⟨*c*⟩, ne: VII 26, 3; ¶ eo mulieres imposuerunt, quae in ⟨*c*⟩ proelium proficiscentes ⟨milites *add.* $B^2β$⟩ passis manibus flentes implorabant, ne: I 51, 3; ¶ ea re impetrata sese omnes (principes) flentes Caesari ad pedes proiecerunt: I 31, 2; ¶¶ quod ubi (qui in monte consederant) sine recusatione fece-

runt passisque palmis proiecti ad terram flentes ab eo salutem petiuerunt, consolatus consurgere iussit: 3, 98, 2; ¶¶ hi (Mandubii) cum ad munitiones Romanorum ⟨c⟩ accessissent, flentes omnibus precibus orabant ⟨c⟩, ut: VII 78, 4; ¶ haec cum pluribus uerbis flens (Diuiciacus) a Caesare peteret, Caesar eius dextram prendit: I 20, 5; — quibus rebus confectis flens Petreius manipulos circumit militesque appellat: 1, 76, 1.

fletus: ut . . . clamore et fletu ⟨fremitu *Rud. Schn.*⟩ omnia complerentur: V 33, 6; ¶ (Massilienses) omnium seniorum, matrum familiae, uirginum precibus et fletu excitati, extremo tempore ciuitati subuenirent, . . . naues conscendunt: 2, 4, 3; ¶¶ omnes, qui aderant, magno fletu auxilium a Caesare petere coeperunt: I 32, 1.

haec atque eiusdem generis complura ut ab hominibus doctis magna cum misericordia fletuque pronuntiantur: 2, 12, 4 (*Np.* 5).

flo: incredibili felicitate auster, qui per biduum flauerat, in Africum se uertit: 3, 26, 5; ¶ qui (Corus uentus) magnam partem omnis temporis in his locis ⟨β; *om.* α⟩ flare consueuit: V 7, 3; quod certe ⟨certi *Gron.*; cori *Madu.*⟩ saepe flauerant uenti, quibus necessario committendum existimabat: 3, 25, 1; neque ullus flare uentus poterat, quin aliqua ex parte secundum cursum haberent ⟨c⟩: 3, 47, 4.

florens: horum esse alterum Conuictolitauem, florentem et inlustrem adulescentem: VII 32, 4; ¶ quorum (Vbiorum) fuit ciuitas ampla atque florens, ut est captus Germanorum: IV 3, 3; ¶ quod eo consilio florentissimis rebus domos suas Heluetii reliquissent, uti: I 30, 3.

flos: id ex similitudine floris lilium appellabant ⟨c⟩: VII 73, 8.

fluctus: quod propter crebras commutationes aestuum minus magnos ibi fluctus ⟨fl. ibi β⟩ fieri cognouerat: V 1, 2; ¶ prorae (erant) admodum erectae atque item puppes, ad magnitudinem fluctuum tempestatumque adcommodatae: III 13, 2; ¶ quae tamen (naues) ancoris iactis cum fluctibus complerentur: IV 28, 3; — has (rates) quaternis ancoris ex IIII angulis destinabat ⟨c⟩, ne fluctibus mouerentur: 1, 25, 7; ¶ simul et de ⟨c⟩ nauibus desiliendum et in fluctibus consistendum et cum hostibus erat pugnandum: IV 24, 2.

flumen. A. subiect.; a): abesse: II 16, 1 *u.* **B.** Sabis; ¶ cingere: I 38, 4 *ib.* Dubis; ¶ hos omnes flumina continebant: 1, 51, 3; ¶ legiones a praesidio atque impedimentis interclusas maximum flumen distinebat: VII 59, 5; ¶ diuidere: I 1, 2 *u.* **B.** Garumna; (I 2, 3 *ib.* Rhenus *et* Rhodanus; III 1, 6 *u.* **F.** diuidi;) cuius fines a maritimis ciuitatibus flumen diuidit, quod appellatur Tamesis, a mari circiter milia passuum LXXX: V 11, 8; VII 5, 4 *u.* **B.** Liger; ad flumen Aliacmonem, quod Macedoniam a Thessalia diuidit: 3, 36, 3; ¶ esse: I 12, 1 *u.* influere; II 5, 4 *u.* **C.** traducere; II 9, 3 *u.* **B.** Axona; erat inter Labienum atque hostem difficili ⟨difficile *D*⟩ transitu flumen ripisque praeruptis: VI 7, 5; 3, 75, 4 *u.* **B.** Genusus; ¶ fluere: I 12, 1 *u.* influere; 3, 37, 1 *u.* **B.** Aliacmon; ¶ flumen est Arar, quod per fines Haeduorum et Sequanorum in Rhodanum influit, incredibili lenitate, ita ut oculis in utram partem fluat iudicari non possit: I 12, 1; in flumine Ligere, quod influit in ⟨*om.* β⟩ Oceanum: III 9, 1; ipse cum reliquis tribus ⟨c⟩ ad flumen † Scaldem ⟨scaldim *uel* scaldin β; Sabim *Steph.*; Calbem *Bergk*; *u.* CC⟩, quod influit in Mosam ⟨Mosellam *Bergk*⟩, . . . ire constituit: VI 33, 3; ¶ inter bina castra Pompei atque Caesaris unum flumen [tantum] intererat Apsus ⟨thapsus *uel* tapsus *codd.*; *aut* unum *aut* Apsus *abundare uidetur Ciacc*⟩: 3, 19, 1; ¶ reliquum spatium . . ., qua flumen intermittit, mons continet: I 38, 5; ¶ pertinere ad mare: 3, 49, 4 *u.* **C.** auertere; ¶ posse: V 18, 1; 1, 48, 3 *u.* **C.** transire; ¶ cuius collis radices duo duabus ex partibus flumina subluebant: VII 69, 2; hunc montem flumen subluebat: 3, 97, 4.

b) abl. abs.: quibus rebus perfectum est, ut altissimis fluminibus atque impeditissimis itineribus nullum acciperet incommodum: 3, 77, 2; ¶ quinque (cohortes) . . . cum omnibus impedimentis aduerso ⟨auerso *a*⟩ flumine . . . proficisci imperat: VII 60, 3; nuntiatur . . . magnum ire agmen aduerso ⟨auerso *a*⟩ flumine . . . et paulo infra milites nauibus transportari: VII 61, 3; Caesari circuitu maiore iter erat longius, aduerso flumine, ut uado transire posset: 3, 30, 4; ¶ erat difficile eodem tempore rapidissimo flumine opera perficere et tela uitare: 1, 50, 3; ¶ exercitum traducit et secundo flumine ad Lutetiam iter facere coepit: VII 58, 5; IIII milia passuum secundo flumine silentio progredi . . . iubet: VII 60, 1.

B. appos.: M. Fauonium ⟨c⟩ ad flumen . . . Aliacmonem ⟨c⟩ . . . cum cohortibus VIII

. . . reliquit castellumque ibi muniri iussit: 3, 36, 3; Scipio biduum *in* castris statiuis moratus ad flumen, quod inter eum et Domitii castra fluebat, Aliacmonem ⟨*c*; *del. Kraff.*⟩, tertio die . . . exercitum uado traducit: 3, 37, 1; ¶ flumen Apsus *u.* **Apsus** *p. 288 sq. (4 loc.)*; ¶ flumen Arar: (I 12, 1 *u.* A. a) influere;) quartam fere ⟨*c*⟩ partem citra flumen Ararim reliquam esse: I 12, 2; eo autem frumento, quod flumine Arare nauibus subuexerat, propterea uti minus poterat, quod iter ab Arare Heluetii auerterant: I 16, 3; ¶ hostes protinus ex eo loco ad flumen Axonam contenderunt, quod esse post nostra castra demonstratum est: II 9, 3; ¶ biduique iter progressus ad flumen Bagradam peruenit: 2, 24, 1; equitatum omnem . . . ad castra hostium mittit ad flumen Bagradam: 2, 38, 3; ¶ (Calbis: VI 33, 3 *u.* A. a) influere;) ¶ rectaque fluminis Danuuii regione (Hercynia silua) pertinet ad fines Dacorum et Anartium: VI 25, 2; ¶ quod flumen Dubis ⟨alduas dubis *X*⟩ ut circino circumductum paene totum oppidum cingit: I 38, 4; ¶ sex (legiones) ipse . . . ad oppidum Gergouiam secundum flumen Elauer duxit: VII 34, 2; tertio die ad flumen Elauer ⟨*c*⟩ pontem ⟨*c*⟩ reficit ⟨*c*⟩: VII 53, 4; ¶ Gallos ab Aquitanis Garumna ⟨*c*⟩ flumen, a Belgis Matrona et Sequana diuidit: I 1, 2; una pars . . . initium capit a flumine Rhodano, continetur Garumna ⟨*c*⟩ flumine, Oceano ⟨*c*⟩, finibus Belgarum: I 1, 5; Aquitania a Garumna ⟨*c*⟩ flumine ad Pyrenaeos montes . . . pertinet: I 1, 7; ¶ cum uentum esset ad flumen Genusum, quod ripis erat impeditis: 3, 75, 4; 76, 1 *u.* C. traducere; ¶ qui (Illurgauonenses) flumen Hiberum attingunt: 1, 60, 2; toto flumine Hibero naues conquiri ⟨*c*⟩ et Octogesam ⟨*c*⟩ adduci iubent: 1, 61, 4; quod omnem rei frumentariae fluminisque Hiberi spem dimiserant: 1, 73, 1; ¶ naues interim longas aedificari in flumine Ligeri ⟨*c*⟩ . . . iubet: III 9, 1; qui cum ad flumen Ligerim uenissent, quod Bituriges ab Haeduis diuidit, paucos dies ibi morati neque flumen transire ausi domum reuertuntur: VII 5, 4; quod oppidum Cenabum pons fluminis Ligeris contingebat ⟨*c*⟩: VII 11, 6; ¶ (Matrona (flumen?): I 1, 2 *u.* Garumna;) ¶ una pars . . . initium capit a flumine Rhodano, continetur Garumna ⟨*c*⟩ flumine, Oceano, finibus Belgarum, attingit etiam ⟨oceanum finibus belgarum attingit. etiam *X*⟩ ab Sequanis et Heluetiis flumen Rhenum: I 1, 5; Belgae . . . pertinent ad inferiorem partem fluminis Rheni: I 1, 6; (continentur) una ex parte flumine Rheno latissimo atque altissimo, qui agrum Heluetium a Germanis diuidit: I 2, 3; neque prius fugere destiterunt, quam ad flumen Rhenum milia passuum ex eo loco circiter quinque ⟨*c*⟩ peruenerunt ⟨*c*⟩: I 53, 1; iis impedimentis, quae secum agere ac portare non poterant, citra flumen Rhenum depositis: II 29, 4; qui (Treueri) proximi flumini ⟨*om.* β⟩ Rheno sunt: III 11, 1; IV 1, 1 *u.* C. transire; quae (silua Arduenna) . . . a flumine Rheno ad initium Remorum pertinet: V 3, 4; ¶ una pars . . . initium capit a flumine Rhodano: I 1, 5; (continentur ex parte) tertia lacu Lemanno et flumine Rhodano, qui prouinciam nostram ab Heluetiis diuidit: I 2, 3; (unum iter erat) inter montem Iuram et flumen Rhodanum: I 6, 1; a lacu Lemanno, qui ⟨*CC*⟩ in flumen Rhodanum influit, ad montem Iuram . . . murum . . . perducit: I 8, 1; qui a ⟨*c*⟩ finibus Allobrogum et lacu Lemanno et flumine Rhodano ad summas Alpes pertinent: III 1, 1; ¶ inueniebat ex captiuis Sabim ⟨*c*⟩ flumen ab castris suis non amplius milia passuum decem abesse: II 16, 1; collis ab summo aequaliter declinis ad flumen Sabim, quod supra nominauimus, uergebat: II 18, 1; (VI 33, 3 *u.* A. a) influere;) ¶ (Scaldis *ib.*;) ¶ id est oppidum Parisiorum, quod ⟨*c*⟩ positum est ⟨*c*⟩ in insula fluminis Sequanae: VII 57, 1; (I 1, 2 *u.* Garumna;) ¶ in Sicore flumine pontes effecerat duos: 1, 40, 1; 61, 4 *u.* C. traducere; illi uadum fluminis Sicoris temptare, si transire possent: 1, 83, 4; ¶ Caesar . . . ad flumen Tamesim ⟨tamesin β⟩ in fines Cassiuellauni exercitum duxit: V 18, 1; ¶ (fl. Tapsus, Thapsus *u.* **Apsus**;) ¶ ut . . . reliqui ad Varum flumen dimittantur: 1, 86, 3; dum ad flumen Varum ueniatur: 1, 87, 1; hoc eius praescripto ex Hispania ad Varum flumen est iter factum, atque ibi reliqua pars exercitus dimissa est: 1, 87, 5.

C. accus.: appellare: V 11, 8 *u.* A. a) diuidere; ¶ attingere: I 1, 5 *u.* B. Rhenus; 1, 60, 2 *ib.* Hiberus; ¶ summo labore militum Caesar continuato diem noctemque opere in flumine auertendo huc iam *deduxerat rem, ut: 1, 62, 1; omnia enim flumina atque omnes riuos, qui ad mare pertinebant ⟨perfluebant *Hell.*⟩, Caesar aut auerterat aut magnis operibus obstruxerat: 3, 49, 4; ¶ circumducere: I 38, 4 *u.* B. Dubis; ¶ nominare: II 18, 1 *u.* B. Sabis; ¶ obstruere: 3, 49, 4 *u.* auertere; ¶ Caesar . . . munitione flumen a monte seclusit ⟨seduxit *O*⟩, ne noctu aquari Pompeiani possent: 3, 97, 4;

¶ certior factus est tres iam partes copiarum Heluetios id flumen traduxisse: I 12, 2; flumen Axonam, quod est in extremis Remorum finibus ⟨*c*⟩, exercitum traducere maturauit atque ibi castra posuit: II 5, 4; 9, 4 *u.* G. f) reperire; (Afranius Petreiusque) ad eum locum fluminis nauibus iunctis pontem imperant fieri legionesque duas flumen Sicorim transducunt: 1, 61, 4; (64, 3 *u.* transire; 64, 6 *u.* G. f) constituere;) traductoque exercitu flumen Genusum ueteribus suis in ⟨*c*⟩ castris . . . consedit: 3, 76, 1; ¶ eodem die equitum magnam partem flumen traiecit: 1, 55, 1; Caesar Germanos leuis armaturae equitumque partem flumen ⟨flumini a^1⟩ traicit crebrasque in ripis custodias disponit: 1, 83, 5; ¶ quibus erat procliue tranare flumen: 1, 48, 7; ¶ transducere *u.* traducere; ¶ equites nostri cum funditoribus sagittariisque flumen transgressi . . . proelium commiserunt: II 19, 4; ¶ id (flumen) Heluetii ratibus ac lintribus iunctis transibant: I 12, 1; ubi . . . certior factus est tres iam partes copiarum Heluetios id flumen traduxisse, quartam fere ⟨*c*⟩ partem citra flumen Ararim reliquam esse, de tertia uigilia . . . profectus ad eam partem peruenit, quae nondum flumen transierat: I 12, 2; Heluetii . . ., cum id, quod ipsi diebus XX aegerrime confecerant, ut flumen transirent ⟨*uerba* ut fl. tr. *spuria uidentur Ciacc.*⟩, illum uno die fecisse intellegerent, legatos ad eum mittunt: I 13, 2; cum ii, qui flumen transissent, suis auxilium ferre non possent: I 13, 5; hostes ubi et de expugnando oppido et de flumine transeundo spem se fefellisse intellexerunt: II 10, 4; ipsi (milites) transire flumen non dubitauerunt: II 23, 2; qui ab ⟨*c*⟩ decumana porta . . . nostros uictores flumen transisse ⟨transire β; *Schn.*, *Fr.*⟩ conspexerant: II 24, 2; ut non nequiquam tantae uirtutis homines iudicari deberet ⟨*c*⟩ ausos ⟨*c*⟩ esse transire latissimum flumen: II 27, 5; Germanos . . ., si per uim nauibus flumen transire conentur, prohibeat: III 11, 2; Vsipetes Germani et ⟨*c*⟩ item Tencteri magna cum multitudine hominum flumen Rhenum transierunt non longe a mari, quo ⟨*c*⟩ Rhenus influit. causa transeundi fuit, quod: IV 1, 1; nauibusque eorum occupatis . . . flumen transierunt (Vsipetes et Tencteri): IV 4, 7; quod flumen uno omnino loco pedibus, atque hoc aegre, transiri potest: V 18, 1; hoc (flumen) neque ipse transire habebat ⟨*c*⟩ in animo neque hostes transituros existimabat: VI 7, 5; uix agmen nouissimum . . . processerat, cum Galli . . . flumen transire . . . non dubitant: VI 8, 1; qui . . . paucos dies ibi morati neque flumen transire ausi domum reuertuntur: VII 5, 4; ut, si flumen transissent, . . . se circumsisterent: VII 5, 5; Cenabenses paulo ante mediam noctem silentio ex oppido egressi flumen transire coeperunt: VII 11, 7; cum . . . propiore ⟨*c*⟩ *ponte* legiones Fabianae duae flumen transissent: 1, 40, 3; castra . . . cum essent inter flumina duo, Sicorim et Cingam, spatio milium XXX, neutrum horum transiri poterat: 1, 48, 3; huc iam *deduxerat rem, ut equites, etsi difficulter atque aegre fiebat, possent tamen atque auderent flumen transire, pedites uero . . . rapiditate fluminis ad transeundum [non] impedirentur: 1, 62, 1; equites ab eo missi flumen transeunt: 1, 63, 3; paratos esse sese, posse et audere ⟨posse et audere *del. Paul*⟩ ea transire flumen, qua traductus esset equitatus: 1, 64, 3; (83, 4 *u.* B. Sicoris; 3, 30, 4 *u.* A. b) aduerso flumine;) Pompeius, quia expedito itinere ⟨Pomp. exped. itinere, quia *Ciacc.*⟩ flumen ei transeundum non erat, magnis itineribus ad Antonium contendit: 3, 30, 4; (Scipio) noctu ne ⟨*c*⟩ conclamatis quidem uasis flumen transiit ⟨*Of*; -it *ahl*; *edd.*⟩ atque in eandem partem, ex qua uenerat, rediit ⟨*c*⟩ ibique prope flumen edito natura loco castra posuit: 3, 37, 4; ¶ militesque his nauibus flumen ⟨flumine a^1⟩ transportat: 1, 54, 3.

D. dat.: cum esset animaduersum coniunctam ⟨coniuncta *Nx*⟩ esse flumini (munitionem): 3, 68, 3; ¶ proximus flumini: III 11, 1 *u.* B. Rhenus.

E. genet.: uadis Rhodani, qua minima altitudo fluminis erat, . . . si perrumpere possent conati: I 8, 4; fluminis erat altitudo ⟨latitudo *Ciacc.*⟩ pedum circiter ⟨*c*⟩ trium ⟨CCC *Ciacc.*⟩: II 18, 3; etsi summa difficultas faciendi ⟨*c*⟩ pontis proponebatur propter latitudinem, rapiditatem altitudinemque fluminis: IV 17, 2; tigna bina . . . dimensa ad altitudinem fluminis . . . iungebat: IV 17, 3; ¶ tigna . . . contra uim atque impetum fluminis conuersa statuebat: IV 17, 5; ¶ insula fluminis: VII 57, 1 *u.* B. Sequana; ¶ latitudo: (II 18, 3;) IV 17, 2 *u.* altitudo; ¶ ad eum locum fluminis nauibus iunctis pontem imperant fieri: 1, 61, 4; ¶ conatus est Caesar reficere pontes, sed nec magnitudo fluminis permittebat neque ad ripam dispositae cohortes aduersariorum perfici patiebantur: 1, 50, 1; etsi timebat tantae magnitudini ⟨-inis *Ohl*⟩ fluminis ⟨-ini O^2⟩ exercitum obicere: 1, 64, 4; ¶ (mora: 1, 64, 8 *u.* uadum;) ¶ ut (tigna) secundum naturam fluminis procumberent: IV 17, 4;

quod illis prohibere erat facile cum ipsius fluminis natura atque aquae magnitudine, tum ⟨c⟩: 1, 50, 2; ¶ pars: I 1, 6 *u.* B. Rhenus; in altera parte fluminis Q. Titurium . . . relinquit ⟨c⟩: II 5, 6; sublicae et ad inferiorem partem fluminis oblique agebantur . . . et: IV 17, 9; Vercingetorix ⟨c⟩ omnibus interruptis eius fluminis pontibus ab altera fluminis parte ⟨parte elaueris β⟩ iter facere coepit: VII 34, 3; ut (exploratores hostium) omni fluminis parte erant dispositi: VII 61, 1; ¶ pons: VII 11, 6 *u.* B. Liger; VII 34, 3 *u.* E. pars; cohortes V . . . pontem fluminis interrumpebant: 1, 16, 2; ¶ qui (Galli) uitandi aestus causa plerumque siluarum ac ⟨c⟩ fluminum petunt propinquitates: VI 30, 3; ¶ rapiditas: IV 17, 2 *u.* altitudo; (ut pedites) cum altitudine aquae tum etiam rapiditate fluminis ad transeundum [non] impedirentur: 1, 62, 2; ¶ regio: VI 25, 2 *u.* B. Danuuius; ¶ ut radices montis ⟨c⟩ ex utraque parte ripae fluminis contingant: I 38, 5; quae res et latus unum castrorum ripis fluminis muniebat et: II 5, 5; in ipsis fluminis ripis proeliabantur: II 23, 3; (Menapii) ad utramque ripam fluminis agros, aedificia uicosque habebant: IV 4, 2; animum ⟨c⟩ aduertit ad alteram fluminis ripam magnas esse copias hostium instructas: V 18, 2; tempestas . . . ex omnibus montibus niues proluit ac summas ripas fluminis superauit: 1, 48, 2; mittit P. Vatinium legatum ad ripam ipsam fluminis: 3, 19, 2; horum omnium pars magna in fossis munitionibusque et fluminis ripis oppressa . . . interiit ⟨c⟩: 3, 71, 2; ¶ spes fluminis: 1, 73, 1 *u.* B. Hiberus; ¶ in ipso fluminis uado deprehensus ⟨c⟩ Indutiomarus interficitur: V 58, 6; ut milium VI ad iter addito ⟨ad uadum *add. O*; *glossatoris esse censet Forchh.*; *Db.*⟩ circuitu magnaque ad uadum ⟨ad uadum *h. l. habet c*; *Np.*, *Dt.*; *om. rell.*⟩ fluminis mora interposita eos . . . consequerentur: 1, 64, 8; 83, 4 *u.* B. Sicoris; ¶ ibi timore, lassitudine, ui ⟨in B^1M^1; *om.* B^2M^2a⟩ fluminis ⟨flumine B^2M^2a⟩ oppressi perierunt: IV 15, 2; 17, 5 *u.* impetus; quae (sublicae) pro ariete subiectae et cum omni opere coniunctae uim fluminis exciperent: IV 17, 9; disposito equitatu, qui uim fluminis refringeret ⟨c⟩: VII 56, 4; pauci ⟨c⟩ ex his militibus † arma in flumine ⟨*codd. plur.*: ablati flumine *Db*; arrepti in flumine *O*; ui fluminis abrepti *Ald.*; abr. ui fl. *Np.*; *Dt.*⟩ ab equitatu excipiuntur: 1, 64, 7.

neutrum horum (fluminum): 1, 48, 3 *u.* C. transire.

F. abl.: auferri flumine: 1, 64, 7 *u.* E. *extr.*; ¶ quod (urbs) prope ex omnibus partibus flumine et palude circumdata unum habeat et perangustum aditum: VII 15, 5; ¶ contineri flumine: I 1, 5 *u.* B. Garumna; I 2, 3 *ib.* Rhenus *et* Rhodanus; ¶ reliquum (frumentum) flumine atque incendio corruperunt: VII 55, 8; ¶ cum hic ⟨B^2h; hinc *αa*⟩ in duas partes flumine ⟨$B^2β$; flumen *α*⟩ diuideretur ⟨*X*; cum hunc (uicum) in duas partes flumen diuideret *i*; *Dt.*⟩: III 1, 6; ¶ quo cognito a Petreio et Afranio ex aggere atque cratibus, quae flumine ferebantur: 1, 40, 4; ¶ ne maiorem aestatis partem flumine impediretur: VII 35, 1; ¶ neque . . . interclusi fluminibus reuerti . . . poterant: 1, 48, 4; ¶ flumine subuehere frumentum: I 16, 3 *u.* B. Arar; ¶ eiusdemque generis sub aqua defixae ⟨c⟩ sudes flumine tegebantur: V 18, 3.

toto flumine naues conquirere: 1, 61, 4 *u.* B. Hiberus.

G. c. praep.: a) ab: uterque eorum ex castris statiuis a flumine Apso ⟨thapso *codd.*⟩ exercitum educunt: 3, 30, 3; ¶ ad eam partem oppidi . . ., quae intermissa a flumine et a ⟨*om.* β⟩ paludibus ⟨palude β⟩ aditum . . . angustum habebat: VII 17, 1; ¶ ab eo flumine pari adcliuitate ⟨c⟩ collis nascebatur: II 18, 2; ¶ pertinere a fl.: I 1, 7 *u.* B. Garumna; III 1, 1 *ib.* Rhodanus; V 3, 4 *ib.* Rhenus.

initium capere a: I 1, 5 *u.* B. Rhodanus. hinc (silua) se flectit sinistrorsus diuersis a ⟨c⟩ flumine regionibus: VI 25, 3.

b) ad: (considere: VII 67, 5 *u.* persequi;) ¶ nuntiatur Afranio magnos commeatus ⟨c⟩ . . . ad flumen constitisse: 1, 51, 1; ¶ contendere ad fl.: II 9, 3 *u.* B. Axona; ¶ incredibili celeritate ad flumen decucurrerunt: II 19, 7; ¶ dimittere ad fl.: 1, 86, 3; (87, 5) *u.* B. Varus; ¶ exercitum ducere ad fl.: V 18, 1 *u.* B. Tamesis; ¶ ire ad: VI 33, 3 *u.* A. a) influere; ¶ morari ad fl.: (VII 5, 4 *u.* B. Liger;) 3, 37, 1 *ib.* Aliacmon; ¶ (munire: 3, 36, 3 *ib.*;) ¶ ab angulo castrorum sinistro munitionem ad flumen perduxerat circiter *passuum CCCC, quo liberius a ⟨c⟩ periculo milites aquarentur: 3, 66, 6; munitiones enim a castris ad flumen perductae . . . Caesaris uictoriam interpellauerunt: 3, 70, 2; ¶ fugientes ⟨c⟩ usque ad flumen, ubi Vercingetorix cum pedestribus copiis consederat, persequuntur: VII 67, 5; ¶ munitionem, quam ⟨c⟩ pertinere ⟨pertingere *Ohl*⟩ a castris ad flumen supra demon-

stranimus: 3, 68, 2; ¶ peruenire ad fl.: I 53, 1 *u.* B. Rhenus; 2, 24, 1 *ib.* Bagrada; ¶ castraque ad flumen Apsum ponit ⟨*Ald.;* flumen habus supponit (*uel* subponit) *Ox*⟩ in finibus Apolloniatium: 3, 13, 5; ¶ illi equitatu atque essedis ad flumen progressi . . . proelium committere coeperunt: V 9, 3; ¶ reficere pontem ad fl. (?): VII 53, 4 *u.* B. Elauer; ¶ (ad flumen Bagradam peruenit. ibi C. Caninium . . . cum legionibus reliquit: 2, 24, 2;) 3, 36, 3 *u.* B. Aliacmon; ¶ (eo (*i. e.* ad flumen) cum uenisset, animum ⟨*c*⟩ aduertit ad alteram fluminis ripam magnas esse copias hostium instructas: V 18, 2;) VII 5, 4 *u.* B. Liger; (magnos commeatus ⟨*c*⟩ . . . ad flumen constitisse. uenerant eo sagittarii . . .: 1, 51, 1;) 1, 87, 1 *u.* B. Varus; 3, 75, 4 *ib.* Genusus; ¶ uergere ad fl.: II 18, 1 *u.* B. Sabis.

castra ad fl.: 2, 38, 3 *u.* B. Bagrada; ¶ iter facere: 1, 87, 5 *u.* B. Varus.

c) citra: citra flumen deponere: II 29, 4 *u.* B. Rhenus; ¶ ut omnes citra flumen eliceret: VI 8, 2; ¶ quod ea, quae citra flumen fuerant, superioribus *diebus* consumpserat: 1, 40, 1; citra fl. reliquam esse (partem): I 12, 2 *u.* C. transire.

d) ex: quarum (fossarum) interiorem . . . aqua ex flumine deriuata ⟨*c*⟩ compleuit: VII 72, 3.

e) in flumen: milites . . . Atrebates . . . celeriter ex loco superiore in flumen compulerunt: II 23, 1; ¶ haec (tigna) cum machinationibus immissa in flumen (flumine *β*) defixerat festucisque ⟨*c*⟩ adegerat: IV 17, 4; ¶ influere in flumen: I 8, 1 *u.* B. Rhodanus; ¶ reliqua fuga desperata . . . reliqui se in flumen praecipitauerunt: IV 15, 2.

f) in flumine: hostes impeditos nostri in flumine adgressi magnum eorum numerum occiderunt: II 10, 2; ¶ aedificare naues in fl.: III 9, 1 *u.* B. Liger; ¶ magnoque numero iumentorum in flumine supra atque infra constituto traducit exercitum: 1, 64, 6; ¶ defigere tigna in flumine: IV 17, 4 *u.* **e)** immittere; ¶ pontes efficere in fl.: 1, 40, 1 *u.* B. Sicoris; 1, 61, 1 *u. infra* uadum; ¶ in eo flumine pons erat: II 5, 6; ¶ (ut) lauarentur ⟨*c*⟩ in fluminibus: IV 1, 10; ¶ (ibi (*i. e.* in flumine) timore, lassitudine, ui ⟨*c*⟩ fluminis oppressi perierunt: IV 15, 2;) ¶ promiscue in fluminibus perluuntur: VI 21, 5; ¶ (ibi (*i. e.* in flumine) uadis repertis partem suarum copiarum traducere conati sunt: II 9, 4;) ¶ ut paene uno tempore et ad siluas et in flumine et iam ⟨*c*⟩ in manibus nostris hostes uiderentur ⟨*u. CC*⟩: II 19, 7.

pontes: 1, 40, 1 *u.* B. Sicoris; ¶ fossas . . . facere instituit, quibus partem aliquam Sicoris auerteret uadumque in eo flumine efficeret: 1, 61, 1.

g) inter: iter erat inter montem et fl.: I 6, 1 *u.* B. Rhodanus; 1, 48, 3 *u.* C. transire.

h) prope: in eandem partem . . . rediit ⟨*c*⟩ ibique prope flumen edito natura loco castra posuit: 3, 37, 4.

i) secundum: secundum fl. legiones ducere: VII 34, 2 *u.* B. Elauer; ¶ in aperto loco secundum flumen paucae stationes equitum uidebantur: II 18, 3.

k) trans: trans id flumen omnes Neruios consedisse aduentumque ibi Romanorum exspectare: II 16, 2; ¶ ex iis aedificiis, quae trans flumen habuerant, demigrauerunt: IV 4, 3; ¶ (ibi castra posuit: II 5, 4 *u.* C. traducere;) Pompeius . . . trans flumen Apsum ⟨tapsum *Of;* thapsum *ahl*⟩ positis castris eo copias . . . conduxit: 3, 13, 6; ¶ harum omnium rerum facultates . . . pons Ilerdae praebebat et loca trans flumen integra, quo omnino Caesar adire non poterat: 1, 49, 2.

Neque fluuius *neque* amnis *reperitur in Caesaris scriptis.*

Adiect.: aduersum: VII 60, 3; 61, 3; 3, 30, 4; altissimum, -a: (I 2, 3;) 3, 77, 2; duo: VII 69, 2; 1, 48, 3; latissimum: (I 2, 3;) II 27, 5; maximum: VII 59, 5; neutrum: 1, 48, 3; omnia: 3, 49, 4; rapidissimum: 1, 50, 3; secundum: VII 58, 5; 60, 1; totum: 1, 61, 4; unum: 3, 19, 1.

flumen difficili transitu ripisque praeruptis: VI 7, 5; ripis impeditis: 3, 75, 4; (incredibili lenitate: I 12, 1.)

fluo: quod inter fines Heluetiorum et Allobrogum . . . Rhodanus fluit isque non nullis locis uado transitur: I 6, 2; flumen est Arar, quod per fines Haeduorum et Sequanorum in Rhodanum influit, incredibili lenitate, ita ut oculis in utram partem fluat iudicari non possit: I 12, 1; biduum . . . moratus ad flumen, quod inter eum et Domitii castra fluebat, Aliacmonem: 3, 37, 1.

(Flustates *u.* **Elusates.)**

fodio: illi necessario loca sequi demissa ⟨*c*⟩ ac palustria et puteos fodere cogebantur: 3, 49, 5; ¶ ante ⟨*c*⟩ hos ⟨*c*⟩ obliquis ⟨*c*⟩ ordinibus in quincuncem dispositis scrobes trium in altitudinem pedum fodiebantur ⟨scrobes tres in altit. pedes fod. *χ*; *edd.;* fodiebantur scrobes in alt. pedum trium *a;* scrobes in alt.

trium pedum fodiebantur *h*⟩ paulatim angustiore ad infimum fastigio: VII 73, 5.

foedus: haec uti fierent per omnes deos perque foedera, quae Romae fecisset, eodem testamento Ptolomaeus populum Romanum obtestabatur: 3, 108, 3; ¶ Ambiorigem sibi societate et foedere adiungunt: VI 2, 2.

folium: erat summa inopia pabuli, adeo ut foliis ex arboribus strictis . . . equos alerent: 3, 58, 3.

fons: puteos fodere cogebantur . . .; qui tamen fontes ⟨*delend. putat Ciacc.*⟩ a quibusdam praesidiis aberant longius et celeriter aestibus exarescebant: 3, 49, 5; — hoc itinere est fons, quo ⟨*c*⟩ mare succedit longius, lateque is locus restagnat: 2, 24, 4.

foramen: scutoque ad eum relato Scaeuae centurionis inuenta sunt in eo foramina CXX ⟨*2 dett.; Val. Max.; Suet.; Flor.; Appian.;* CXXX *Plut.;* CCXX *af;* CCXXX *NOhl*⟩: 3, 53, 4.

foras: cum hostes . . . inermes cum infulis se porta foras uniuersi proripiunt: 2, 11, 4 (12, 1 *Np.*); subito meridiano tempore . . . portis se ⟨*del. Ap.; Dt.*⟩ foras † rumpunt ⟨erumpunt *pauc. Oud.; Np., Db., Dt.;* proripiunt *coni. Dt.*⟩: 2, 14, 1.

foris: cum ex oppido eruptione pugnaretur, foris tantae copiae equitatus peditatusque cernerentur: VII 76, 5.

forma: eadem est feminae marisque natura ⟨*CC*⟩, eadem forma magnitudoque cornuum: VI 26, 3; cuius musculi haec erat forma: 2, 10, 1; ¶ earum (nauium) modum formamque demonstrat ⟨monstrauit *β*⟩: V 1, 2; ¶ muri autem omnes Gallici hac fere forma sunt ⟨muris aut. omnibus gallicis haec f. f. est *β*⟩: VII 23, 1; — (magno usui erant) falces praeacutae insertae adfixaeque longuriis, non absimili forma muralium falcium: III 14, 5.

fors. A.: Caesar . . . ad cohortandos milites, quam ⟨in *add. codd.; edd.: ego del.*⟩ partem fors obtulit, decucurrit ⟨*c*⟩: II 21, 1; coactis † una ⟨*c*⟩ de XL cohortibus, quas ex proximis praesidiis deductas ⟨*c*⟩ fors obtulit: VII 87, 5.

B.: si forte pro sua clementia ac mansuetudine . . . statuisset Aduatucos esse conseruandos, ne se armis despoliaret: II 31, 4; utrique sese ⟨*c*⟩ suo loco continent: Galli, quod . . . exspectabant; Caesar, si forte timoris simulatione hostes in suum locum elicere posset, ut citra uallem . . . proelio contenderet: V 50, 3; nostri . . . impetum classis timebant, si forte uentus remisisset: 3, 26, 4; ut, si forte Pompeius uacuam existimans Italiam eo traiecisset exercitum, . . . aliquam Caesar ad insequendum facultatem haberet: 3, 29, 3; — ac si quando magnitudine operis forte superati . . . suis fortunis desperare ⟨*c*⟩ coeperant, . . . sua deportabant omnia ⟨*c*⟩: III 12, 3.

fortasse: nam fortasse inopiam excusare et calamitatem aut propriam suam aut temporum queri et difficultates auctionandi proponere etiam mediocris est animi: 3, 20, 3; neque proelio decertare uoluit, quae res tamen ⟨cum res tanta *Ciacc.;* tamen *om. N; Clark.;* tum *coniec. Clark., Oud.*⟩ fortasse aliquem reciperet casum: 3, 51, 5; quo pudore adducti et fortasse non se liberari, sed in aliud tempus reseruari arbitrati discedere . . . constituerunt: 3, 60, 3.

fortis. A. = ἰσχυρός: antecedebat testudo . . . facta item ex . . . fortissimis lignis: 2, 2, 4.

B. = ἀνδρεῖος; a) pos.: pugnatumque ab hostibus ita acriter est, ut a uiris fortibus . . . pugnari debuit: II 33, 4; multis praeterea uiris fortibus Tolosa et Narbone ⟨*c*⟩ . . . nominatim euocatis: III 20, 2; T. Baluentio ⟨*c*⟩ . . ., uiro forti et magnae auctoritatis, utrumque femur tragula traicitur: V 35, 6; edocet, . . . quot uirorum fortium morte necesse sit constare uictoriam: VII 19, 4; uirique fortes habebantur: 3, 61, 1; centuriones, fortes uiros, circiter XXX amisit: 3, 99, 1; ¶ nemo est tam ⟨tam *β*; *om. α*; tam est *Fr.*⟩ fortis, quin rei nouitate perturbetur ⟨*tot. hoc enuntiatum del. Vielh., Paul; Hold.*⟩: VI 39, 3.

b) comp.: ut nullum paulo fortius factum latere posset: III 14, 8.

c) sup.: horum omnium fortissimi sunt Belgae: I 1, 3; ¶ quorum opera Caesar omnibus Gallicis ⟨*c*⟩ bellis optima fortissimaque erat usus: 3, 59, 1; ¶ equitum milia erant sex, totidem numero pedites uelocissimi ac fortissimi: I 48, 5; ¶ primipilo ⟨*c*⟩ P. Sextio Baculo ⟨*c*⟩, fortissimo uiro, multis grauibusque uulneribus confecto: II 25, 1; (interficitur) uir fortissimus Piso Aquitanus: IV 12, 4; erant in ea legione fortissimi ⟨-umi *B*⟩ uiri centuriones, . . . T. Pulio et L. Vorenus: V 44, 1; electos ex omnibus legionibus fortissimos uiros, antesignanos, centuriones, Caesar ei classi attribuerat: 1, 57, 1.

fortiter. A. pos.: si audacter ac ⟨aut *O¹ah¹*⟩ fortiter sententias dicere uelint: 1, 1, 2; ¶ nostri fortiter impetum eorum tulerunt: 3, 37, 6; ¶ nostri primo integris

uiribus fortiter repugnare ⟨propugnare β⟩: III 4, 2; ¶ quibus fortiter resistentibus uineas turresque egit: III 21, 2; ¶ cum ... consisterent fortiterque impetum nostrorum militum sustinerent: II 11, 4; neu perturbarentur animo hostiumque impetum fortiter sustinerent: II 21, 2.

B. comp.: audacius resistere ac fortius pugnare coeperunt: II 26, 2.

C. sup.: cum ... illi castra defenderent fortissime⟨que *add.* z⟩ T. Pulione ⟨c⟩ ... e loco propugnante: 3, 67, 5; ¶ nostri milites ... amplius horis quattuor fortissime pugnauerunt: IV 37, 3; Q. Lucanius ... fortissime ⟨-ume *A*QB[1]⟩ pugnans ... interficitur: V 35, 7; L. ⟨c⟩ Petrosidius ... pro castris fortissime pugnans ⟨pugn. fort. β⟩ occiditur: V 37, 5; (ut) tum omnes acerrime fortissimeque pugnarent: V 43, 4; centuriones ... fortissime pugnantes conciderunt: VI 40, 7; pugnatum est utrimque fortissime atque acerrime: 1, 57, 3; interfectus est etiam fortissime pugnans Crastinus: 3, 99, 1; ¶ quoad potuit, fortissime restitit: IV 12, 5; ¶ quod primum hostium impetum multis ultro uulneribus inlatis fortissime sustinuerint: V 28, 4.

fortitudo: pro multitudine autem hominum et pro gloria belli atque fortitudinis angustos se fines habere arbitrabantur: I 2, 5.

fortuito: non haec omnia fortuito ⟨fortuitu *Apr.*, *M*,*Bcorr.*⟩ aut sine consilio accidere potuisse: VII 20, 2.

fortuna. A. sing.; a) **subi.**: ut domo emigrent ... fortunamque, quaecumque accidat, experiantur: I 31, 14; ¶ adferre: VI 35, 2 *u.* posse; ¶ auertere: VI 42, 2 *ib.*; ¶ comprobat hominis consilium fortuna: V 58, 6; ¶ quibuscumque exercitus dicto audiens non fuerit, aut male re gesta fortunam defuisse aut: I 40, 12; ¶ neque eius calamitate de tanta uoluptate et gratulatione quicquam fortuna deminuerat: I 53, 6; ¶ fortuna ... paruis momentis magnas rerum commutationes efficit; ut tum accidit: 3, 68, 1; ¶ hoc esse miseriorem et grauiorem fortunam Sequanorum quam reliquorum, quod: I 32, 4; ¶ magna erat rerum facta commutatio ac se fortuna inclinauerat: 1, 52, 3; ¶ siue error aliquis siue etiam fortuna partam iam praesentemque uictoriam interpellauisset: 3, 73, 5; ¶ mutari: 1, 59, 1 *u.* **b)** mutare; ¶ ut ipsa fortuna illum obicere Pompeio uideretur: 3, 79, 3; ¶ multum cum in omnibus rebus tum in re militari potest fortuna: VI 30, 2; hic quantum in bello fortuna possit et quantos adferat casus cognosci potuit: VI 35, 2; reuersus ille euentus belli non ignorans ... multum fortunam in repentino hostium aduentu potuisse indicauit, multo etiam amplius, quod paene ab ipso uallo portisque castrorum barbaros auertisset ⟨auertissent *h*⟩: VI 42, 1. 2; *cum* quantum in bello fortuna posset iam ipsi incommodis suis satis essent documento: 3, 10, 6; quae (fortuna) plurimum potest cum in reliquis rebus tum praecipue in bello: 3, 68, 1; — 2, 41, 8 *u.* seruare; ¶ si quos ex eo periculo fortuna seruare potuisset: 2, 41, 8; ¶ si uero alteri paulum modo tribuisset fortuna, non esse usurum condicionibus pacis eum, qui superior uideretur: 3, 10, 7; eundemque casum (se) subiturum, quemcumque ei ⟨c⟩ fortuna tribuisset: 3, 13, 3; ¶ sic et ad subeundum periculum et ad uitandum multum ⟨c⟩ fortuna ualuit: VI 30, 4; ¶ sic fortuna in contentione et certamine utrumque uersauit, ut: V 44, 14; ¶ uideri: 3, 79, 3 *u.* obicere.

nostri tametsi ⟨c⟩ ab duce et a fortuna deserebantur, tamen: V 34, 2.

b) obi.: ita commutata fortuna eos, qui in spem potiundorum ⟨c⟩ castrorum uenerant, undique circumuentos interficiunt: III 6, 2; ¶ conlata fortuna Metropolitum cum casu Gomphensium nulla Thessaliae fuit ciuitas ..., quin Caesari parerent ⟨*CC*⟩: 3, 81, 2; ¶ neue eius (Pompei) fortunam despicerent ⟨-ret *NO*[1]z⟩: 3, 103, 4; amici regis ... siue timore adducti ... siue despecta eius fortuna ... palam liberaliter responderunt: 3, 104, 1; ¶ uos autem incerta ⟨c⟩ uictoria Caesarem secuti diiudicata iam belli fortuna uictum sequamini? 2, 32, 6; ¶ seque ipsi adhortantur, ne tantam fortunam ex ⟨c⟩ manibus dimittant: VI 37, 10; ¶ experiri *u.* **experior** *p. 1230 α) (3 loc.)*; ¶ circumuenti omnes interfectique sunt. eandem fortunam tulit Camulogenus: VII 62, 8; ¶ miserantur communem Galliae fortunam: VII 1, 5; ¶ perfecto ponte celeriter fortuna mutatur: 1, 59, 1; ¶ sibi praestare, si in eum casum deducerentur, quamuis fortunam a populo Romano pati, quam: II 31, 6; ut ... non ita multo se reliquorum ciuium fatum antecedere existimarent, quibus urbe capta eadem esset belli fortuna patienda: 2, 6, 1; nonne extremam pati fortunam paratos proiecit ille? 2, 32, 8; ¶ cur denique fortunam periclitaretur, praesertim cum non minus esset imperatoris consilio superare quam gladio: 1, 72, 2; debere utrumque ... ab armis discedere neque am-

plius fortunam periclitari: 3, 10, 3; ¶ diligentiam quidem nostram aut, quem ad finem adhuc res ⟨*om. Nhl*⟩ processit, fortunam ⟨processit fortuna *Nhl*⟩ cur praeteream? 2, 32, 11; ¶ hac nos fortuna atque his ducibus repudiatis Corfiniensem ignominiam . . . sequimini! 2, 32, 13; ¶ si non omnia caderent secunda, fortunam ⟨secunda fortuna *Nahl*⟩ esse industria ⟨industriam *hl*⟩ subleuandam ⟨-uanda *Na*⟩: 3, 73, 4; ¶ Haeduos sibi, quoniam belli fortunam temptassent et armis congressi ac superati essent, stipendiarios esse factos: I 36, 3; quod saepius fortunam temptare Galba nolebat: III 6, 4; cum (Germani) se bis expertos dicerent, Ariouisti bello et Tencterorum transitu: non esse amplius fortunam temptaturos ⟨temptandam *afi*⟩: V 55, 2; qui (principes) hanc temptandam fortunam non existimabant: VII 4, 2; neque fortunam (se) temptaturum aut acie ⟨*c*⟩ dimicaturum: VII 64, 2; discedere a nobis et nouam temptare fortunam nouasque amicitias experiri constituerunt (Raucillus et Egus): 3, 60, 3.

c) dat.: quoniam sit fortunae cedendum ⟨fort. sit ced. *β*⟩: VII 89, 2; ¶ Romani si casu interuenerint ⟨*c*⟩, fortunae . . . habendam gratiam: VII 20, 6; habendam fortunae gratiam, quod Italiam sine aliquo uulnere cepissent, quod . . .: 3, 73, 3; ¶ tibi minus commode consulueris, si non fortunae obsecutus uideberis ⟨*c*⟩: *ap. Cic. ad Att.* X 8 *B*, 1.

d) gen.: ut duces aduersariorum occasione et beneficio fortunae ad nostros opprimendos uterentur: 1, 40, 7; nostri usi fortunae beneficio tamen impetum classis timebant: 3, 26, 4; Caesar . . . milites cohortatus est, ut beneficio fortunae uterentur castraque oppugnarent: 3, 95, 1; ¶ queruntur fortunae commutationem: VII 63, 8; hic subitam commutationem fortunae uidere licuit: 3, 27, 1; ¶ itaque in tanta rerum iniquitate fortunae quoque euentus uarii sequebantur: II 22, 2; ¶ eundemque (se) omnes fortunae exitum esse laturos: III 8, 3; ¶ se quoque ad motus fortunae mouere coepit: 2, 17, 3.

nam *sicut* magno accidit casu, ut in ipsum incautum etiam . . . incideret . . ., sic magnae fuit fortunae . . . ipsum effugere mortem: VI 30, 2.

e) abl.: nostri repentina fortuna permoti arma quae possunt arripiunt: 2, 14, 3; ¶ neu contra eos arma ferrent, qui eadem essent usi fortuna eademque in obsidione perpessi: 2, 28, 3.

f) c. praep.: hoc unum ad pristinam fortunam Caesari ⟨caes. ad pr. fort. *h*⟩ defuit: IV 26, 5.

quos et quam humiles accepisset . . . et quam in fortunam quamque in amplitudinem † deduxisset ⟨eduxisset *Madu.*: — et in eam fort. amplitudinemque duxisse *β*⟩: VII 54, 3. 4.

quibus (clientibus) more Gallorum nefas est etiam in extrema fortuna deserere patronos: VII 40, 7.

B. plur. (= fortunae dona): a) = **salus:** sese suas exercitusque fortunas in dubium non deuocaturum: VI 7, 6; — (sese) suas ciuitatisque fortunas eius fidei permissurum: V 3, 7; — ne sua pertinacia omnium fortunas perturbari uellet: 2, 36, 2; ¶ si quando . . . suis fortunis desperare ⟨desp. fort. suis *β*⟩ coeperant: III 12, 3; ¶ neque erat quisquam omnium, quin *in* eius diei casu ⟨euentu *Ciacc.*⟩ suarum omnium fortunarum euentum ⟨casum *Ciacc.*⟩ consistere existimaret: 2, 5, 4; — concilio ⟨*c*⟩ coacto de exitu suarum fortunarum ⟨fort. suar. *β*⟩ consultabant: VII 77, 1.

b) = **bona, res familiaris:** cum . . . sua . . omnia impedimenta atque omnes fortunas conflagrare intellegerent: V 43, 4; ¶ huc omnes suas fortunas exercitus Romanorum contulit: VI 35, 8; — non exspectandum sibi statuit, dum omnibus fortunis sociorum consumptis in Santonos Heluetii peruenirent: I 11, 6; ¶ obsecrant, ut suis fortunis consulat neu se ⟨*c*⟩ ab hostibus diripi ⟨*c*⟩ patiatur: VII 8, 4.

Fortuna belli: I 36, 3; II 16, 3; 2, 6, 1; 30, 2; 32, 6; **fortuna (-ae) alicuius:** I 11, 6; 32, 4; V 3, 7; VI 7, 6; VII 1, 5; 2, 36, 2; 3, 81, 2; 103, 4; 104, 1; (III 12, 3; V 3, 7; 43, 4; VI 7, 6; 35, 8; VII 8, 4; 77, 1; 2, 5, 4; 32, 11.)

Adiect.: communis: VII 1, 5; (eadem: II 16, 3; VII 62, 8; 2, 6, 1; 28, 3;) extrema: VII 40, 7; 2, 32, 8; grauior: I 32, 4; (haec: VII 4, 2; 2, 32, 13; ipsa: 3, 79, 3;) magna: VI 30, 2; miserior: I 32, 4; noua: 3, 60, 3; omnes: I 11, 6; V 43, 4; VI 35, 8; 2, 5, 4; pristina: IV 26, 5; (quaeuis: II 31, 6;) repentina: 2, 14, 3; tanta: VI 37, 10.

fortunatus: quid uos, inquit, hanc miseram ac tenuem sectamini praedam, quibus licet iam esse fortunatissimos ⟨*AQβ*; *Schn.*, *Hld.*, *Dt.*[2]; fortunatissimis *BM*; *rell. edd.*⟩? VI 35, 8.

forum: gladiatoresque, quos ibi Caesar in ludo habebat, ad forum productos ⟨deductos *Na*; *Np.*⟩ Lentulus *spe* libertatis ⟨*c*⟩ confirmat: 1, 14, 4; ¶ seseque (legio) Hispalim

⟨*c*⟩ recepit atque **in** foro et porticibus sine maleficio consedit: 2, 20, 4; — hostes . . . muro turribusque deiecti in foro ac locis patentioribus ⟨*c*⟩ cuneatim constiterunt: VII 28, 1.

fossa. *Cf. Rüstow*[2] *p. 83—86; Göler*[2] *II p. 248 sq. — De plurali cf. Kran. ad* 3, 46, 5.

A. subi.: quae (fossa) erat ante oppidum: II 32, 4; quibus ad recipiendum crates derectae ⟨*CC*⟩ longuriique obiecti ⟨*c*⟩ et institutae fossae magno impedimento fuerunt: 3, 46, 5; erat eo loco fossa pedum ⟨*c*⟩ XV et uallum contra hostem: 3, 63, 1; ¶ postquam neque aggeres neque fossae uim ⟨*c*⟩ hostium sustinere poterant: VII 87, 5.

B. obi.: moniti . . ., ut uallum caecum fossasque ⟨uallem cecum fossisque *a*⟩ caueant: 1, 28, 4; ¶ fossam complere *u.* **compleo** *p. 620 sq.* a) *et* b) *(4 + 3 loc.)*; ¶ fossam ducere *u.* **duco B.** a) *p. 965 (3 loc.)*; ¶ his (fossis) paene effectis magnum in timorem Afranius Petreiusque perueniunt: 1, 61, 2; ¶ fossam explere *u.* **expleo A.** a) *p. 1231 (3 loc.)*; ¶ castra . . . uallo muniri uetuit, . . . sed a fronte [castra] contra hostem pedum XV fossam fieri iussit: 1, 41, 4; Caesar . . . nactus idoneum locum fossas pedum XXX in latitudinem complures facere instituit: 1, 61, 1; ¶ instituere: 3, 46, 5 *u.* A. esse; ¶ proximam fossam cratibus integunt atque aggere explent: VII 79, 4; ¶ ab utroque latere eius collis transuersam fossam obduxit ⟨duxit *β*⟩ circiter passuum quadringentorum: II 8, 3; Caesar . . . intra has (crates) mediocri latitudine fossam tectis militibus obduci iussit: 3, 46, 1; ¶ obstructis ⟨*c*⟩ omnibus castrorum portis et ⟨fossis *add. Ciacc.*⟩ ad impediendum obiectis *ericiis* . . . exercitum eduxit ⟨*u. CC*⟩: 3, 54, 2; ¶ interea ea legione, quam secum habebat, militibusque, qui ex prouincia conuenerant, . . . milia passuum XVIIII ⟨*c*⟩ murum in altitudinem pedum sedecim fossamque perducit: I 8, 1; fossamque duplicem duodenum pedum a maioribus castris ad minora perduxit: VII 36, 7; 69, 5 *u.* praeducere; hoc intermisso spatio duas fossas quindecim pedes latas eadem altitudine perduxit: VII 72, 3; ¶ singula latera castrorum singulis attribuit legionibus munienda fossasque ad eandem magnitudinem perfici iubet: 1, 42, 1; (*cf.* I 8, 2;) ¶ fossamque ⟨*c*⟩ et maceriam ⟨*c*⟩ sex ⟨*c*⟩ in altitudinem pedum praeduxerant ⟨prod. *β*; perd. *D; M. Miller*⟩: VII 69, 5; portas obstruit, uicos plateasque inaedificat, fossas ⟨ac fossas *NOx*⟩ transuersas uiis praeducit atque ibi sudes stipitesque praeacutos defigit: 1, 27, 3; ¶ (producere: VII 69, 5 *u.* praeducere;) ¶ cratesque . . . obiectas propulerunt, ut fossas transcenderent ⟨et fossas transcenderunt *Ciacc.*⟩: 3, 46, 3; ¶ non nulli relictis equis fossam transire et maceriam ⟨*c*⟩ transcendere conantur: VII 70, 5.

C. genet.: ut eius fossae ⟨*om. β*⟩ solum ⟨*om. AQ*⟩ tantundem pateret, quantum summae fossae ⟨summa (*om.* fossae) *β*; summa fossae *Schn.*⟩ labra distarent ⟨distabant *β*⟩: VII 72, 1; ¶ id (oppidum) . . . propter latitudinem fossae murique altitudinem . . . expugnare non potuit: II 12, 2; ¶ confisus praesidio legionum trium et munitione fossae: 1, 42, 3; ¶ solum fossae: VII 72, 1 *u.* labra.

duas fossas . . . perduxit; quarum interiorem ⟨inferiorem *Göler*⟩ campestribus ac demissis locis aqua ex flumine deriuata compleuit: VII 72, 3.

D. abl.: fossas . . . facere instituit, quibus partem aliquam Sicoris auerteret uadumque in eo flumine efficeret: 1, 61, 1; ¶ Neruii uallo pedum X ⟨*c*⟩ et fossa pedum XV hiberna cingunt: V 42, 1; ¶ conatur tamen eos uallo fossaque circummunire: 1, 81, 5; ¶ castra in altitudinem ⟨*c*⟩ pedum XII uallo fossaque duodeuiginti pedum munire ⟨*c*⟩ iubet: II 5, 6; eum locum uallo fossaque muniuit: III 1, 6; oppidum autem Britanni uocant, cum siluas impeditas uallo atque fossa munierunt: V 21, 3.

E. c. praep.: reliquas omnes munitiones **ab** ea fossa pedes ⟨*CC*⟩ quadringentos ⟨*c*⟩ reduxit ⟨deduxit *β*⟩: VII 72, 2.

ad extremas fossas castella constituit ibique tormenta conlocauit: II 8, 4.

(huc (= **in** has **fossas**) illi stipites demissi et ab infimo reuincti . . . ab ramis eminebant: VII 73, 3;) ¶ armorum magna multitudine de muro in fossam, quae erat ante oppidum, iacta, sic ut prope summam muri aggerisque altitudinem acerui armorum adaequarent ⟨*c*⟩: II 32, 4; ¶ plerique . . . *ex* X pedum munitione se in fossas praecipitabant ⟨*c*⟩: 3, 69, 3.

(ibi (= **in fossis**) defigit: 1, 27, 3 *u.* B. praeducere; ¶ pars magna in fossis munitionibusque et fluminis ripis oppressa suorum in terrore ac fuga sine ullo uulnere interiit ⟨interit *ahl*⟩: 3, 71, 2.

postero die omnem exercitum **intra** fossam continet: 1, 42, 1; ¶ sub uesperum Caesar intra hanc fossam legiones reducit atque

ibi sub armis proxima nocte conquiescit: 1, 41, 6.

post eas ⟨postea *af*⟩ (fossas) aggerem ac uallum XII pedum exstruxit: VII 72, 4.

Adiect.: (altae: VII 73, 2;) complures: 1, 61, 1; duae: VII 72, 3; duplex: VII 36, 7; extremae: II 8, 4; interior (inferior): VII 72, 3; (latae *ib.*;) perpetuae: VII 73, 2; priores: VII 82, 3; proxima: VII 79, 4; summa: VII 72, 1; transuersa: II 8, 3; 1, 27, 3.

(fossilis: feruentes fusiles ⟨*C. Wagener*; fusili *X: codd.*; fossili *(Georges;) R. Menge*⟩ ex argilla glandes fundis ⟨*c*⟩ . . . iacere coeperunt: V 43, 1.**)**

fouea: hos (uros) studiose foueis captos interficiunt: VI 28, 2.

frango: compluribus ⟨*c*⟩ nauibus fractis reliquae cum ⟨*c*⟩ essent . . . ad nauigandum inutiles: IV 29, 3.

quibus proeliis calamitatibusque fractos (Haeduos) . . . coactos esse . . . Sequanis obsides dare: I 31, 7; ¶ **(**quod ⟨*CC*⟩ superioribus bellis probati ⟨fracti *Hell.*⟩ ad † obtinendos exercitus euocentur: 1, 85, 9.**)**

frater. A. propr.; a) subi.; α): cum . . . id frater, qui iam proelio excesserat, procul animaduertisset: IV 12, 6; ¶ (conari: I 3, 5 *u.* **b)**;) ¶ (acceptus erat *ib.*;) quorum (adulescentium) erat princeps Litauiccus atque eius fratres ⟨frater *fh*⟩, amplissima familia nati adulescentes: VII 37, 1; erant apud Caesarem equitum ⟨*c*⟩ numero Allobroges II fratres, Raucillus et Egus, Adbucilli filii: 3, 59, 1; ¶ excedere: IV 12, 6 *u.* animaduertere; ¶ fratres Litauicci cum comprehendi iussisset, paulo ante repperit ad hostes fugisse ⟨profugisse *β*; *Schn.*⟩: VII 40, 3; ¶ cuius (Coti) frater Valetiacus proximo anno eundem magistratum gesserit: VII 32, 4; ¶ uxores habent deni duodenique inter se communes ⟨*c*⟩ et maxime fratres cum fratribus parentesque cum liberis: V 14, 4; ¶ (incitare: IV 12, 6 *u.* offerre;) ¶ (inferre: VII 64, 5 *u.* **c)** praeficere;) ¶ (obtinere: I 3, 5 *u.* **b)**;) cuius (Cauarini) frater Moritasgus aduentu in Galliam Caesaris cuiusque maiores regnum obtinuerant: V 54, 2; ¶ frater . . . incitato equo se hostibus obtulit atque interfectus est: IV 12, 6; ¶ placuit, ut . . . ea ducenda curaret fratresque eius ad Caesarem praecurrerent: VII 37, 7; ¶ (praeesse: I 37, 3 *u.* **b)**;) ¶ profugere: VII 40, 3 *u.* fugere.

β): altera (Ariouisti uxor fuit) Norica (natione), regis Voccionis ⟨*c*⟩ soror, quam in Gallia duxerat a fratre missam: I 53, 4; ¶ alio loco, alio tempore atque oportuerit fratrem a ⟨et *BM*; ex *D*; *Fr.*⟩ fratre renuntiatum: VII 33, 3.

b) appos.: Dumnorigi Haeduo, fratri Diuiciaci, qui eo tempore principatum in ciuitate obtinebat ac maxime plebi acceptus erat, ut idem conaretur persuadet eique filiam suam in matrimonium dat: I 3, 5; Caesar hac oratione Lisci Dumnorigem, Diuiciaci fratrem, designari sentiebat: I 18, 1; quod eorum aduentu . . . Diuiciacus frater in antiquum locum gratiae atque honoris sit restitutus: I 18, 8; quod Diuiciaci fratris summum in populum Romanum studium, summam in se uoluntatem, egregiam fidem, iustitiam, temperantiam cognouerat: I 19, 2; praeterita se Diuiciaco fratri condonare dicit: I 20, 6; his praeesse Nasuam et Cimberium fratres: I 37, 3.

c) obi.: Dumnorigem ad se uocat, fratrem adhibet: I 20, 6: ¶ comprehendere: VII 40, 3 *u.* **a) α)** fugere; ¶ (designare: I 18, 1 *u.* **b)**); ¶ hic cum fratri intercluso ab hostibus auxilium ferret, illum ex ⟨*c*⟩ periculo eripuit: IV 12, 5; ¶ interficere: IV 12, 6 *u.* **a) α)** offerre; nam ego fratribus atque omnibus meis propinquis interfectis dolore prohibeor quae gesta sunt pronuntiare: VII 38, 3; ¶ his praeficit fratrem Eporedorigis bellumque inferri ⟨-re *β*⟩ Allobrogibus iubet: VII 64, 5; ¶ paucis clam conuocatis alio loco, alio tempore atque oportuerit fratrem a ⟨*c*⟩ fratre renuntiatum: VII 33, 3; ¶ restituere: I 18, 8 *u.* **b)**.

d) dat.: condonare: I 20, 6 *u.* **b)**; ¶ (dare: I 3, 5 *ib.*:) ¶ auxilium ferre: IV 12, 5 *u.* **c)** eripere; ¶ (persuadere: I 3, 5 *u.* **b)**.)

e) genet.: Litauicci fratrumque bona publicant: VII 43, 2; ¶ quodque ei et ⟨*c*⟩ filius et fratris filius a ⟨*c*⟩ Caesare remissi ⟨missi *AMβ*⟩ essent: V 27, 2; ¶ (fratris studium, uoluntas, fides, iustitia, temperantia: I 19, 2 *u.* **b)**.)

f) c. praep.: uxores habent deni duodenique inter se communes et maxime fratres cum fratribus parentesque cum liberis: V 14, 4.

Diuiciacus . . . obsecrare coepit, ne quid grauius in fratrem statueret: I 20, 1.

B. trsl.: quod Haeduos fratres consanguineosque saepe numero a senatu appellatos . . . in dicione uidebat Germanorum teneri: I 33, 2; quod fratres Haeduos appellatos ⟨*sic α*; quod a se ⟨a senatu *Steph.*⟩ Haeduos appella-

tos amicos *(B²)β; Steph.; u. CC*⟩ diceret: I 44, 9.

ut ne Suessiones quidem, fratres consanguineosque suos, qui eodem iure et ⟨*c*⟩ isdem legibus utantur, unum imperium ⟨*c*⟩ unumque ⟨*c*⟩ magistratum cum ipsis ⟨*c*⟩ habeant, deterrere potuerint: II 3, 5.

fraternus: sese tamen et amore fraterno et existimatione uulgi commoueri: I 20, 3; ¶ si id non fecissent, longe iis fraternum nomen populi Romani afuturum: I 36, 5.

fraudo: stipendiumque equitum fraudabant et praedam omnem domum auertebant: 3, 59, 3; ¶ proinde ac suis satis facere et fraudata restituere uellent: 3, 60, 5.

fraus: Litauicci fraude perspecta Haedui manus tendere . . . incipiunt: VII 40, 6; ¶ at hostes sine fide tempus atque occasionem fraudis ac doli quaerunt: 2, 14, 1; ¶ Massilienses ⟨*c*⟩ omnibus defessi malis . . . sese dedere sine fraude constituunt: 2, 22, 1.

fremitus: simul eorum, qui cum impedimentis ueniebant, clamor fremitusque oriebatur: II 24, 3; ¶ accidit, . . . ut . . . clamore et fletu ⟨fremitu *Rud. Schn.*⟩ omnia complerentur: V 33, 6; — quorum timor cum fremitu et concursu significaretur: IV 14, 3; ¶ ex fremitu equorum inlata suspicione ad suos se recipere coeperunt: 3, 38, 3; — hostes postea quam ex nocturno fremitu uigiliisque de profectione eorum ⟨*c*⟩ senserunt: V 32, 1.

Frentani: per fines Marrucinorum, Frentanorum ⟨frentranorum *l;* ferentinorum *O*⟩, Larinatium in Apuliam peruenit: 1, 23, 5.

frequens. A. pos.: decuriones Auximi ad Attium Varum frequentes conueniunt: 1, 13, 1; ¶ quod . . . Germani frequentes ⟨frequentibus *M*⟩ omnibus principibus maioribusque natu adhibitis ad eum in castra uenerunt: IV 13, 4; ¶ cum ad eum frequentes ciuitatium ⟨*c*⟩ legationes ⟨legiones *ah*⟩ conuenire coepissent: 3, 36, 1.

conueniunt undique frequentes. multitudinis ⟨*ik;* frequentes multitudines. *X*⟩ suffragiis res permittitur: VII 63, 6.

B. superl.: huc postero die quam frequentissimi conuenirent: IV 11, 5.

frequentia: magna utrimque multitudo conuenit. . . . qua ex frequentia T. Labienus prodit: 3, 19, 5.

fretum: interim L. Nasidius . . . cum classe nauium XVI . . . freto Siciliae . . . peruehitur: 2, 3, 1; ¶ relinquebatur, ut ex longinquioribus regionibus Galliae Picenique et a freto naues essent exspectandae: 1, 29, 2; — cum . . . dimidiae (classis) parti praeesset P. Sulpicius praetor Vibone ⟨-nem *Nx*⟩ ad fretum: 3, 101, 1.

fretus: (Raucillus et Egus) freti amicitia Caesaris et stulta ac barbara arrogantia elati despiciebant suos: 3, 59, 3; ¶ illi (Menapii) nulla coacta manu loci praesidio freti in siluas paludesque confugiunt: VI 5, 7; ¶ cum Sotiates ⟨*c*⟩ superioribus uictoriis freti in sua uirtute totius Aquitaniae salutem positam putarent: III 21, 1.

frigidus: ut locis frigidissimis neque uestitus praeter pelles haberent ⟨*CC*⟩ quicquam ⟨*c*⟩ . . . et lauarentur ⟨*c*⟩ in fluminibus: IV 1, 10.

frigus: loca sunt temperatiora quam in Gallia remissioribus frigoribus: V 12, 6; ¶ ne accuratius ad frigora atque aestus uitandos aedificent: VI 22, 3; ¶ cum (milites) toto tempore frigore ⟨luto frigore β⟩ et adsiduis imbribus tardarentur ⟨*A(Q)β;* traderentur *BM*⟩: VII 24, 1; ¶ (Bibulus) grauiore morbo ex frigore ac labore implicitus: 3, 18, 1; — propter frigora, quod Gallia sub septentrionibus . . . posita est, non modo frumenta in agris matura non erant, sed ne pabuli quidem satis magna copia suppetebat: I 16, 2.

frons, frondis: postquam non modo hordeum pabulumque omnibus locis herbaeque desectae, sed etiam frons ⟨*Cellar.;* fructus *codd.;* strictus *Ciacc.;* frondes *Faern.*⟩ ex arboribus deficiebat ⟨-bant *Nbd; Faern.*⟩: 3, 58, 5.

frons, frontis. A. propr.: est bos cerui figura, cuius a media fronte inter aures unum cornu exsistit: VI 26, 1.

B. trsl.; a): montem excelsum capiunt ibique una ⟨a *Ciacc. recte, ut uidetur*⟩ fronte contra hostem castra muniunt: 1, 80, 2.

b): a fronte *u.* **a** *p. 37 (4 loc.); cf.* a) 1, 80, 2; ¶ copias ante frontem castrorum instruit ⟨*c*⟩: 3, 37, 1; ¶ collis ex utraque parte lateris deiectus habebat et in ⟨*om.* β⟩ fronte ⟨*recc.; Schn., Hell., (Db.,) Hld.;* frontem *X; rell. edd.*⟩ leniter fastigatus ⟨*c*⟩ paulatim ad planitiem redibat: II 8, 3; ea autem, quae diximus, interualla grandibus in fronte ⟨frontem *a corr., fh;* in fronte *spuria iudicat Lattmann*⟩ saxis effarciuntur ⟨*c*⟩: VII 23, 2.

fructuosus: quem (locum) ex omni Gallia oportunissimum ac fructuosissimum iudicassent: I 30, 3.

fructus. A. propr.: a) arborum: (postquam non modo hordeum pabulumque omnibus

locis herbaeque desectae, sed etiam frons ⟨*Cellar.; fructus codd.; CC*⟩ ex arboribus deficiebat: 3, 58, 5.)

b) agrorum: (quod omnibus frugibus ⟨*MB²β; fructibus AQB¹; Np., Dt.¹*⟩ amissis domi nihil erat, quo famem tolerarent: I 28, 3.)

c) pecuniae: huius omnis pecuniae coniunctim ratio habetur fructusque seruantur: VI 19, 2; ¶ uter eorum uita superarit ⟨*c*⟩, ad eum pars utriusque cum fructibus ⟨fructu *β*⟩ superiorum temporum peruenit: VI 19, 2.

B. **trsl.:** omnium superiorum dimicationum fructum in eo die atque hora docet consistere: VII 86, 3; ¶ magnumque fructum suae pristinae lenitatis omnium indicio Caesar ferebat, consiliumque eius a cunctis probabatur: 1, 74, 7; — cohortatus, ut aliquando pro tantis laboribus fructum uictoriae perciperent: VII 27, 2.

fruges: quod omnibus frugibus ⟨*MB²β; fructibus AQB¹; Np., Dt.¹*⟩ amissis domi nihil erat, quo famem tolerarent: I 28, 3.

frumentarius. 1. = ad frumentum pertinens.

A. **res frumentaria.** a) **subiect.:** ubi . . . ipsos res frumentaria deficere coepit: II 10, 4.

b) obiect.: rem frumentariam comparare *u.* **comparo** *p. 618 (3 (4) loc.)*; ¶ r. fr. expedire *u.* **expedio** *p. 1227 (4 loc.)*; ¶ re frumentaria praeparata ⟨comparata *b; prob. Oud. et Kellerbauer*⟩ confirmatisque militibus . . . temptandum Caesar existimauit, quidnam: 3, 84, 1; ¶ re frumentaria comparata ⟨prouisa *β*⟩ castra mouet: II 2, 6; itaque re frumentaria prouisa, auxiliis equitatuque comparato, multis praeterea uiris fortibus . . . nominatim euocatis in Sotiatium ⟨*c*⟩ fines (P. Crassus) exercitum introduxit: III 20, 2; Labieno . . . relicto, ut portus tueretur et rem frumentariam ⟨re frumentaria *AQB*; rei frumentariae *β*; *Ald., Schn.*; re frumentariae *(Schn.;) Hold.*; de re frumentaria *Vielh.*⟩ prouideret: V 8, 1; his cognitis rebus rem frumentariam prouidet: VI 10, 2; ¶ non se hostem uereri, sed . . . magnitudinem siluarum . . . aut rem frumentariam, ut satis commode supportari posset, timere dicebant: I 39, 6.

c) dat.: qui (C. Fufius Cita) rei frumentariae ⟨causa *add. β*⟩ iussu Caesaris praeerat: VII 3, 1; ¶ postridie . . . rei frumentariae prospiciendum existimauit: I 23, 1; ¶ prouidere: V 8, 1 *u.* **b)** prouidere; ¶ Caesar . . . magnopere rei frumentariae timebat: 3, 74, 3.

d) genet.: **α)**: cum . . . de angustiis ad Ilerdam rei frumentariae accepit: 2, 17, 3; simulauit sese angustiis rei frumentariae adductum castra mouere: 3, 38, 1; Pompeius . . . angustiis rei frumentariae compulsum (Caesarem) discessisse existimabat: 3, 41, 4; ¶ ut . . . domesticis copiis rei frumentariae uterentur: II 10, 4; ¶ summa difficultate rei frumentariae adfecto exercitu: VII 17, 3; ¶ si propter inopiam rei frumentariae Romani sese ⟨*c*⟩ recipere coepissent: III 24, 3; ad hunc modum distributis legionibus facillime inopiae rei ⟨*add. RSchn.; om. codd.; edd.*⟩ frumentariae sese mederi posse existimauit: V 24, 6; Massilienses ⟨*c*⟩ . . . rei frumentariae ad summam inopiam adducti . . . constituunt: 2, 22, 1; ¶ qui suum timorem in rei frumentariae simulationem ⟨subuectionem *Kraff.*; difficultatem *Hotom.*⟩ . . . conferrent ⟨qui sui timoris simulationem in rem frumentariam . . . conferrent *Ciacc.*⟩: I 40, 10; ¶ quod omnem rei frumentariae fluminisque Hiberi spem dimiserant: 1, 73, 1.

β): dum ⟨*c*⟩ paucos dies ad Vesontionem rei frumentariae commeatusque causa moratur: I 39, 1; (VII 3, 1 *u.* **c)** praeesse;) quae (peditum milia X) in praesidiis rei frumentariae causa disponeret: VII 34, 1; Q. Tullium Ciceronem et P. Sulpicium Cauilloni ⟨*c*⟩ et Matiscone . . . rei frumentariae causa conlocat: VII 90, 7; ipse unum diem ibi rei frumentariae causa moratus Corfinium contendit: 1, 16, 1; Caesar . . . de Italicis commeatibus desperans . . . in Epirum rei frumentariae causa Q. Tillium et L. Canuleium legatum misit: 3, 42, 3; quod Domitius . . . rei frumentariae causa ab eo discesserat: 3, 79, 3.

e) abl.: **α)**: quo expeditiore re frumentaria uteretur: VII 11, 1; Caesar . . . cum legione una profectus ad . . . rem frumentariam expediendam, qua angusta ⟨*Kindsch.*; auguste *codd.; edd.*⟩ utebatur, erat ad Buthrotum: 3, 16, 1: circumuallare Pompeium instituit haec spectans ⟨*c*⟩, quod angusta re frumentaria utebatur . . ., quo minore periculo undique frumentum commeatumque exercitui supportare posset: 3, 43, 2; ut mouendis castris pluribusque adeundis locis commodiore re frumentaria ⟨*Np.*: commodiore frumentaria re *fhl*; commodiore frumentariae *a*⟩ uteretur: 3, 85, 2.

β): re frumentaria (se) non premi: V 28, 5.

γ): re fr. excludere: VII 55, 9 *u.* **f) α)**; ¶ quod re frumentaria (Romanos) intercludi

posse confiderent: I 23,3; quod re frumentaria aduersarios interclusisset: 1,72,1.

f) c. praep.; α) ab: equitatum omnibus locis . . . ostentare coeperunt, si ab ⟨*om.* β⟩ re frumentaria Romanos excludere . . . possent: VII 55,9; ¶ ne ab re frumentaria duris subuectionibus laboraret: VII 10,1; illi omnia perpeti parati maxime a re frumentaria laborabant: 3,9,5.

β) de: de re frumentaria Boios atque Haeduos adhortari non destitit ⟨*c*⟩: VII 17,2; ¶ prouidere de re fr.: V 8,1 *u.* **b)** prouidere; maxime eos . . . de re frumentaria ut prouiderent hortatus est: 3,34,2.

(γ) in: in rem frumentariam conferre: I 40,10 *u.* **d)** α) simulatio.**)**

B. c. aliis subst.: **(**cohortemque postea duplici stipendio, frumento, ueste, cibariis ⟨*Cuiac.;* frumento uespeciariis *uel* frumentoue speciariis *codd.;* frumentariis, pecuariis *Wölff.; Dt.*⟩ militaribusque donis amplissime donauit: 3,53,6;**)** ¶ (inopia frumentaria: V 24,6 *u.* A. **d)** α) inopia;) ¶ ad mare peruenit nauemque frumentariam conscendit: 3,96,4.

2. = frumenti plenus: ut homines bellicosos . . . locis patentibus maximeque frumentariis finitimos haberet: I 10,2; ¶ quod finitimas frumentariasque prouincias in potestatem redegissent: 3,73,3.

frumentatio: interim confecta frumentatione milites nostri clamorem exaudiunt: VI 39,1; — omnes nostras pabulationes frumentationesque obseruabat: VII 16,3; ¶ quoniam abundet equitatu, perfacile esse factu frumentationibus pabulationibusque Romanos prohibere: VII 64,2.

[**Falso:** ne tanta multitudine confusa . . . nec discernere suos nec frumentandi rationem ⟨β; frumenti rationem *df; Ald., Schn., Db.;* frumentationem α⟩ habere possent: VII 75,1.]

frumentor: erat eodem ⟨*c*⟩ tempore et materiari et frumentari et tantas munitiones fieri ⟨*CC*⟩ necesse deminutis ⟨*c*⟩ nostris copiis ⟨*c*⟩: VII 73,1; ¶ legione ex consuetudine una frumentatum missa: IV 32,1; Cicero . . . quinque cohortes frumentatum in proximas segetes mittit ⟨*c*⟩: VI 36,2; ¶ ne tanta multitudine confusa nec . . . discernere suos nec frumentandi rationem ⟨β; frumenti rationem *df; Ald., Schn., Db.;* frumentationem α⟩ habere possent: VII 75,1; — frumentandi causa *u.* **causa** *p. 490 (4 loc.).*

frumentum. A. sing.; a) subi.: (Haedui) conferri, comportari, adesse (frumentum) dicere: I 16,4; ¶ cum equites ⟨*c*⟩ et naues et frumentum Romanis deesse intellegerent: IV 30,1; ¶ non materia multitudine arborum, non frumentum, cuius erant plenissimi agri, deficere poterat: 2,37,6; ¶ quod esset frumenti: 3,42,4 *u.* **c)** conquirere; (1,52,4 *u.* **d)** α) copia;) id (frumentum) erat perexiguum: 3,42,5; — reliqui si quid fuerat: 1,48,5 *u.* **c)** consumere; ¶ posse: 2,37,6 *u.* deficere; 3,112,6 *u.* **c)** supportare; ¶ quod eo anno frumentum in ⟨*c*⟩ Gallia propter siccitates angustius prouenerat: V 24,1; ¶ (suppetere: I 3,1 *u.* **d)**. α) copia.)

b) appos.: **(**ut . . . abductum illum a mari atque ab iis copiis, quas Dyrrachii comparauerat, ⟨frumento ac commeatu *add. codd.; edd.; del. RSchn.*⟩ abstractum pari condicione belli secum decertare cogeret: 3,78,3.**)**

c) obiect.: frumenti quod subito potuerunt nauibus auexerunt: VII 55,8; ¶ (cogere: 2,18,1 *u.* **d)** α) numerus;) ¶ frumentum omne, praeter ⟨*c*⟩ quod secum portaturi erant, comburunt: I 5,3; ¶ in insula frumento nauibusque comparatis bellum duci non difficile existimabat: 2,18,6; (3,5,1 *u.* **d)** α) uis; 3,78,3 *u.* **b)**;) ¶ comportare *u.* **comporto** *p. 624 sq. (8 loc.);* ¶ conferre *u.* **confero** *p. 637 (5 loc.);* ¶ item Lisso Parthinisque et ⟨ex *R. Menge*⟩ omnibus castellis quod esset frumenti conquiri iussit: 3,42,4; frumentumque omne conquisitum spoliatis effossisque eorum domibus per equites comportarat ⟨*c*⟩: 3,42,5; ¶ ii, qui Alesiae obsidebantur, . . consumpto omni frumento . . . consultabant: VII 77,1; quod Afranius paene omne frumentum ante Caesaris aduentum Ilerdam conuexerat, reliqui ⟨-quum *f*⟩ si quid fuerat Caesar superioribus diebus consumpserat: 1,48,5; ¶ ut se cum II legionibus Gades conferret, naues frumentumque omne ibi contineret: 2,18,6; ¶ conuehere *u.* **conueho** *p. 723 (4 loc.);* ¶ reliquum (frumentum) flumine atque incendio corruperunt: VII 55,8; ¶ Caesar . . . se frumentum daturum pollicetur: 1,87,1; ¶ hos . . . multitudinem deterrere, ne frumentum conferant, quod [praestare] debeant ⟨*u. CC*⟩: I 17,2; quam ad ⟨*c*⟩ diem ei legioni . . . deberi frumentum ⟨frum. debere β *sec. Fr.;* frum. deberi β *sec. Hld.*⟩ sciebat: VI 33,4; ¶ quod omni ex reliquis partibus demesso frumento pars ⟨*c*⟩ una erat reliqua: IV 32,4; ¶ petit . . ., ut se frumento iuuent. pollicentur, atque omnibus undique conquisitis iumentis in castra deportant: 1,60,3; ¶ ibi . . . frumentum omne, quod eo tolerandae hiemis causa

deuexerat, relinquebat: V 47, 2; ¶ (diripere: VII 38, 9 *u.* d) α) numerus;) ¶ quod dierum † XXII ab Ilerda frumentum iussi erant efferre: 1, 78, 1; ¶ cum ⟨frumentum *add. Pramm.*⟩ neque emi neque ex agris sumi posset: I 16, 6; ¶ interim cotidie Caesar Haeduos frumentum, quod essent publice polliciti, flagitare: I 16, 1; ¶ ratione inita frumentum se exigue dierum XXX habere ⟨*sic* β; *Schn.:* se exig. dier. XXX hab. frum. *Np., Dt.*[1]; exig. dier. se hab. XXX frum. *AQ; Db., Hold., Dt.*[2]; exig. dier. XXX frum. (*om.* se *et* hab.) *BM*[1]; exigere d. XXX fr. *M*[2]*?; Fr.*⟩: VII 71, 4; dierum XXX pabulum frumentumque habere omnes ⟨omn. hab. β⟩ conuectum iubet: VII 74, 2; (frumenti copiam habere: 1, 78, 1 *u.* d) α) copia;) quid ubique habeat frumenti et ⟨*c*⟩ nauium ostendit (Varro): 2, 20, 8; ¶ bis Caesar imperat obsides XL frumentumque exercitui: V 20, 4; columnaria, ostiaria, frumentum, milites, arma, remiges, tormenta, uecturae imperabantur: 3, 32, 2; ¶ importare: 3, 42, 5 *u.* e) α) uti; ¶ frumenti quod inuentum est in publicum conferunt; reliquas merces commeatusque ad obsidionem urbis . . . reseruant: 1, 36, 3; ¶ diem instare, quo die frumentum militibus metiri oporteret: I 16, 5; quod omnino biduum supererat, cum exercitui frumentum metiri oporteret: I 23, 1; frumentum parce et paulatim metiri instituit (Vercingetorix): VII 71, 8; ¶ obsides ad numerum frumentumque ⟨frumentaque *Qβ*; *Db.*⟩ miserunt: V 20, 4; 2, 18, 1 *u.* d) α) numerus; ¶ (nancisci: VII 32, 1 *u.* d) α) copia;) frumentumque in agris et pecoris copiam nactus repleto his rebus exercitu iter in ⟨*c*⟩ Senones ⟨*c*⟩ facere instituit: VII 56, 5; ¶ (petere: III 7, 3 *u.* d) β);) ¶ polliceri: I 16, 1 *u.* flagitare; (1, 60, 3 *u.* deportare;) ¶ secum portare: I 5, 3 *u.* comburere; ¶ (praestare: I 17, 2 *u.* debere;) ¶ frumentum his in ⟨*c*⟩ locis in hiemem prouisum non erat: IV 29, 4; frumentopue exercitui ⟨*c*⟩ prouiso . . . in Italiam . . . profectus est: VI 44, 3; multum erat frumentum prouisum et conuectum superioribus temporibus, multum ex omni prouincia comportabatur; magna copia pabuli suppetebat: 1, 49, 1; ¶ frumentum omne ad se referri iubet: VII 71, 6; ¶ ibi . . . frumentum omne, quod eo tolerandae hiemis causa deuexerat, relinquebat: V 47, 2; quod ibi paulum frumenti reliquerant: 1, 78, 3; ¶ exisse (se), si quid frumenti aut pecoris in agris reperire possent ⟨*c*⟩: VII 20, 10; ¶ subuehere: I 16, 3 *u.* e) α) uti; ¶ sumere: I 16, 6 *u.* emere; ¶ frumentum Sequanos, Leucos, Lingones sumministrare iamque esse in agris frumenta matura: I 40, 11; ¶ uti frumento commeatuque, qui ⟨quod *B*[2]*ak*⟩ ex Sequanis et Haeduis supportaretur, Caesarem intercluderet: I 48, 2; animaduertit . . . ob eam causam minus commode frumentum commeatumque sibi supportari: III 23, 7; neque ciuitates, quae ad Caesaris amicitiam accesserant, frumentum supportare neque ii ⟨supportarent quod hi (*uel* ii) *af*⟩, qui . . . progressi erant, . . . reuerti . . . poterant: 1, 48, 4; haec spectans ⟨*c*⟩, quod angusta re frumentaria utebatur . . ., quo minore periculo undique frumentum commeatumque exercitui supportare posset: 3, 43, 2; quod omnem apparatum belli . . . ibi conlocauerat frumentumque exercitui nauibus supportabat (Pompeius): 3, 44, 1; quibus est rebus effectum, uti tuto frumentum auxiliaque nauibus ⟨*om. Nl*⟩ ad eum supportari possent: 3, 112, 6.

d) genet.; α): (constituerunt) sementes quam maximas facere, ut in itinere copia frumenti suppeteret: I 3, 1; Allobrogibus imperauit, ut iis frumenti copiam facerent: I 28, 3; summamque ibi copiam frumenti et reliqui commeatus nactus exercitum . . . reficit ⟨*c*⟩: VII 32, 1; quod ⟨*c*⟩ minor erat frumenti copia, pecus imperabat: 1, 52, 4; frumenti copiam legionarii non nullam ⟨*Gryphius;* nonnulli *codd.*⟩ habebant, quod dierum † XXII ab Ilerda frumentum iussi erant efferre, caetrati auxiliaresque nullam: 1, 78, 1; ¶ (harum omnium rerum (*i. e.* frumenti et pabuli) facultates . . . pons Ilerdae praebebat: 1, 49, 1;) ¶ maxime frumenti commeatusque ⟨*c*⟩ inopia permotus . . . reuerti contendit: III 6, 4; quod in his locis inopia frumenti erat: III 7, 3; neque nostros exercitus propter frumenti inopiam ⟨inop. frum. β⟩ diutius apud se morari posse confidebant: III 9, 5; inopiam frumenti ueritus, quod . . . minime homines ⟨*c*⟩ Germani agri culturae student: VI 29, 1; Caesarem inopia frumenti coactum in prouinciam contendisse: VII 59, 1; iamque ad denarios ⟨*c*⟩ L ⟨*c*⟩ in singulos modios annona peruenerat et militum uires inopia frumenti deminuerat: 1, 52, 2; omnibus rebus obsessi, quartum iam diem sine pabulo retentis iumentis, aquae, lignorum ⟨*c*⟩, frumenti inopia, conloquium petunt: 1, 84, 1; ¶ magnum numerum frumenti commeatusque diripit: VII 38, 9; frumenti magnum numerum coegit, quod Massiliensibus, item quod Afranio Petreioque ⟨*c*⟩ mitteret: 2, 18, 1; ¶ ne tanta multitudine confusa . . . nec discernere suos

nec frumentandi rationem ⟨β; frumenti rationem *df; Ald., Schn., Db.;* frumentationem α⟩ habere possent: VII 75, 1; ¶ commeatus omni genere praeter frumentum abundabat; † quibus ⟨cuius *F. Hofm.*⟩ cotidie melius subter(r)ere ⟨z; succedere *F. Hofm.*⟩ tempus maioremque spem maturitate frumentorum proponi uidebant: 3, 49, 6; ¶ locis certis horrea constituit uecturasque frumenti finitimis ciuitatibus discripsit ⟨c⟩: 3, 42, 4; ¶ frumenti uim maximam ex Thessalia, Asia, Aegypto, Creta, Cyrenis reliquisque regionibus comparauerat: 3, 5, 1.

β): praefectos tribunosque militum complures in finitimas ciuitates frumenti ⟨commeatusque petendi *add. (a?) h*⟩ causa dimisit: III 7, 3; ita commeatus et qui frumenti ⟨-tandi *N*⟩ causa processerant tuto ad se recipit et rem frumentariam expedire incipit: 1, 54, 5.

γ): paulum frumenti: 1, 78, 3 *u.* **c)** relinquere; ¶ (si) quid frum.: VII 20, 10 *ib.* reperire; 1, 48, 5 *ib.* consumere; 2, 20, 8 *ib.* habere; ¶ quod frumenti: VII 55, 8 *u.* **c)** auehere; 1, 36, 3 *ib.* inuenire; 3, 42, 4 *ib.* conquirere.

δ): plenus frumenti: 2, 37, 6 *u.* **a)** deficere.

e) abl.; α): cohortemque postea duplici stipendio, frumento, ueste, cibariis ⟨*Cuiac.;* frumento uespeciariis *uel* frumentoue speciariis *codd.; u. CC*⟩ militaribusque donis amplissime donauit: 3, 53, 6; ¶ Caesar ad Lingonas litteras nuntiosque misit, ne eos (Heluetios) frumento neue alia re iuuarent: I 26, 6; paratosque (se) esse et . . . oppidis recipere et frumento ceterisque rebus iuuare: II 3, 3; petit ab his omnibus, ut se frumento iuuent: 1, 60, 3; ¶ (replere exercitum frumento: VII 56, 5 *u.* **c)** nancisci;) ¶ neque multum frumento, sed maximam partem lacte atque pecore uiuunt: IV 1, 8; ¶ eo autem frumento, quod flumine Arare nauibus subuexerat, propterea uti minus poterat, quod: I 16, 3; id (frumentum) erat perexiguum cum ipsius agri natura, quod sunt loca aspera ac ⟨c⟩ montuosa ac plerumque frumento utuntur importato, tum quod Pompeius . . . frumentum . . omne conquisitum . . . comportarat ⟨c⟩: 3, 42, 5.

(nauem) unam frumento onustam abduxit: 3, 23, 2.

β): ut complures dies frumento milites caruerint et pecore . . . extremam famem sustentarint ⟨c⟩: VII 17, 3; ¶ intercludere: I 48, 2 *u.* **c)** supportare; ne omnino frumento pabuloque intercluderentur: 1, 61, 2; ¶ (principes Britanniae) optimum factu esse duxerunt . . . frumento commeatuque nostros prohibere: IV 30, 2; Caesarem duobus exercitibus et locorum angustiis facile intercludi posse frumentoque prohiberi: 1, 17, 1; si hostem Ilibero intercludere et frumento ⟨*O;* frumentum z⟩ prohibere potuissent: 1, 68, 3; causa autem obsidionis haec fere esse consueuit, ut frumento hostes prohiberent: 3, 47, 3.

f) c. praep.: (a frumento abstrahere: 3, 78, 3 *u.* **b)**.)

cum . . . de frumento reliquoque commeatu (non) satis esset prouisum: III 3, 1.

Caesaris exercitus . . . commeatus omni genere praeter frumentum abundabat: 3, 49, 6.

B. plur.: *De plurali* frumenta *cf. H. Hartz, GP. Frankf. a/O. 1875 p. 24.*

a) subi.: tempus autem ⟨c⟩ erat difficillimum, quo neque frumenta † in hibernis erant neque multum a maturitate aberant: 1, 48, 5; ¶ propter frigora . . . non modo frumenta in agris matura non erant, sed ne pabuli quidem satis magna copia suppetebat: I 16, 2; iamque esse in agris frumenta matura: I 40, 11; idoneum locum in agris nactus ⟨plenis frumentorum *add. Kergel; Db.;* copia frumentorum *addend. cens. Np.*⟩, † quae ⟨quo *Dt.;* quia *E. Hoffm.*⟩ prope iam matura erant ⟨erat *h corr., l;* frumenta erant *E. Hoffm.;* erant frumenta *Bentl.; Dt.;* qua frumenta prope iam maturuerant *Pluyg.; u. CC*⟩: 3, 81, 3; ¶ cum maturescere frumenta inciperent, ad bellum Ambiorigis profectus: VI 29, 4; iamque frumenta maturescere incipiebant, atque ipsa spes inopiam sustentabat, quod celeriter se habituros copiam confidebant: 3, 49, 1; (81, 3 *u. s.* matura erant;) ¶ frumenta non solum . . . consumebantur, sed etiam ⟨c⟩ anni tempore atque imbribus procubuerant: VI 43, 3.

b) obi.: frumenta ex agris in oppida comportant: III 9, 8; ¶ consumere *u.* **consumo A. a)** *p. 703 (3 loc.);* ¶ aequo modo animo sua ipsi frumenta corrumpant aedificiaque incendant: VII 64, 3; ¶ mittere: V 20, 4 *u.* **A. c)** mittere; ¶ interiores plerique frumenta non serunt, sed lacte et carne uiuunt: V 14, 2; frumenta enim, quae fuerant intra munitiones sata, consumpserant: 3, 58, 3; ¶ Caesar . . . omnibus (Sugambrorum) uicis aedificiisque incensis frumentisque succisis ⟨*Q;* succensis *ABMβ*⟩ se . . . recepit: IV 19, 1; omnibus eorum agris uastatis, frumentis succisis, aedificiis ⟨c⟩ incensis . . . se . . . receperunt: IV 38, 3.

c) genet.: maioremque spem maturitate frumentorum proponi uidebant: 3, 49, 6; ¶¶

idoneum locum in agris nactus ⟨plenis frumentorum *add. Kergel; Db.;* copia frumentorum *addendum coniec. Np.; u. CC*⟩: 3,81,3.

Adiect.: matura: I 16,2; 40,11; 3,81,3; multum: 1,49,1; omne: I 5,3; IV 32,4; V 47,2; VII 71,6; 77,1; 1,48,5; 2,18,6; 3,42,5; omnia: (IV 19,1?; 38,3?;) 3,47,5; perexiguum: 3,42,5; reliquum: VII 55,8; (1,48,5.)

fruor: quorum (solduriorum) haec est condicio, ut ⟨*c*⟩ omnibus in uita commodis una cum iis fruantur, quorum se amicitiae dediderint: III 22,2.

frustra. A. = **nequiquam:** cum . . . tela . . ex loco superiore missa non frustra acciderent ⟨β; accedere *AQB;* accederent *M*⟩: III 25,1; ¶ conantibus auxiliari suis Frustra, inquit, meae uitae subuenire conamini: VII 50,6; ¶ Caesar frustra diebus aliquot consumptis . . . ab urbe proficiscitur: 1,33,4; *cf.* sumere; ¶ quas cum aliquamdiu Caesar frustra exspectasset: V 23,5; ne frustra reliquos exspectarent: 3,38,4; ¶ ne frustra ingressus turpem causam uideretur: 3,20,4; ¶ nostri . . . fortiter repugnare ⟨*c*⟩ neque ullum frustra telum ex loco superiore mittere: III 4,2; ut nullum frustra telum in eos mitteretur: 1,45,6; ¶ ubi intellexit frustra tantum laborem sumi ⟨insumi *uel* consumi *Paul*⟩: III 14,1; ¶ Pompeius . . . reliquorum dierum frustra labore suscepto . . . finem sequendi fecit: 3,77,3; ¶ ita saepius rem ⟨*an* rem saepius?⟩ frustra temptatam Caesar aliquando dimittendam sibi iudicat: 1,26,6.

B. = **sine causa, temere:** quod de re tanta et a tam perito imperatore nihil frustra confirmari uidebatur: 3,87,7; ¶ neque frustra antiquitus institutum est, ut signa undique concinerent clamoremque uniuersi tollerent: 3,92,3.

frustro: non frustrabo uos, milites: *ap. Diomed. art. gramm. I p. 400 Keil.*

Fufius. 1. Q. Fufius Calenus *u.* **Calenus** *p. 438 sq.*

2. C. Fufius Cita: ciues Romanos, qui negotiandi causa ibi (Cenabi) constiterant, in his C. Fufium Citam, honestum equitem Romanum, qui rei frumentariae ⟨causa *add.* β⟩ iussu Caesaris praeerat, interficiunt bonaque eorum diripiunt: VII 3,1.

fuga. A. subi.: si quos aduersum proelium et fuga Gallorum commoueret ⟨moueret *A*¹⟩: I 40,8; ¶ fit protinus hac re audita ex castris Gallorum fuga: VII 88,5; adpulsisque Messanam nauibus atque inde propter repentinum terrorem principum ac senatus fuga facta ex naualibus eorum *unam* deducit: 2,3,2; ¶ qui in classe erant proficisci properabant. horum fuga nauium onerariarum magistros incitabat: 2,43,3.

B. obi.: fuga totius exercitus procul animaduersa sese incolumes in castra conferunt: 2,42,5; ¶ se et communes liberos . . ., quos ad capiendam fugam naturae et uirium infirmitas impediret: VII 26,3; ¶ cognoscere: 2,23,4 *u.* E. b); ¶ Sugambri ex eo tempore . . . fuga comparata . . . finibus suis excesserant: IV 18,4; ¶ conspicati ex oppido caedem et fugam suorum . . . copias . . . reducunt: VII 88,5; ¶ reliqua fuga desperata magno numero interfecto reliqui se in flumen praecipitauerunt: IV 15,2; ¶ fugam facere: VII 88,5; 2,3,2 *u.* A. fieri; ¶ castrorum autem mutatio quid habet nisi turpem fugam et desperationem omnium? 2,31,4; ¶ quod in tanta multitudine dediticiorum suam fugam (fug. suam *A*) aut occultari aut omnino ignorari posse existimarent: I 27,4; ¶ quod pontis atque itinerum angustiae multitudini ⟨β; multitudinis α; *edd.*⟩ fugam intercluserant: VII 11,8; ¶ occultare: I 27,4 *u.* ignorare; ¶ existimabant . . . omnes perturbatos defectione Haeduorum fugam parare: VII 61,4; ¶ Germani . . . percepta Treuerorum fuga sese domum receperunt ⟨*c*⟩: VI 8,7; ¶ ac rursus aliam in partem fugam ⟨aliam partem fuga *Ciacc.*⟩ petebant: II 24,1; ¶ neque hostium fugam captis oppidis reprimi (intellexit): III 14,1; ¶ his ducibus repudiatis Corfiniensem ignominiam, ⟨in *add. codd.;* an *Ald.; del. Ciacc.*⟩ Italiae fugam ⟨*l;* fuga *Oafh*⟩, ⟨an *add. Oz; Ald.*⟩ Hispaniarum deditionem . . . sequimini! 2,32,13.

C. dat.: a): reliqui sese fugae mandarunt atque in proximas siluas abdiderunt: I 12,3; calones . . . praedandi causa egressi . . . praecipites fugae sese mandabant: II 24,2; ut hostes impetum legionum atque equitum sustinere non possent ripasque dimitterent ac se fugae mandarent: V 18,5; reliqui (hostes) ne circumirentur ⟨*c*⟩ ueriti se fugae mandant: VII 67,6.

b): fecerunt, ut consimilis fugae profectio uideretur: II 11,1; ¶ discessisse, adeo ut fugae similis discessus uideretur: V 53,7; tantusque terror incidit eius exercitui . . ., ut paene omnes . . . signa relinquerent, complures arma proicerent ac fugae simile iter uideretur: 3,13,2; — ueritus, ne, si ⟨*c*⟩ ex hibernis fugae similem profectionem fecisset, hostium im-

petum sustinere non posset: V 47, 4; his rebus fugae similem profectionem efficit ⟨*c; u. CC*⟩: VI 7, 8; ne profectio nata a ⟨*c*⟩ timore defectionis similis ⟨similisque *cfk; Schn.*⟩ fugae uideretur: VII 43, 5.

D. gen.; a): consiliumque fugae capere constituit: 1, 19, 2; ducem suum Domitium . . . proiectis omnibus fugae consilium capere: 1, 20, 2; ut quam diutissime longioris fugae consilium occultaret: 3, 102, 3; ¶ quod reliquis tamen ⟨*c*⟩ fugae facultas daretur: I 32, 5; ¶ initium eius fugae factum a Dumnorige atque eius equitibus: I 18, 10; equitatus Caesaris . . . receptui suo timens initium fugae faciebat: 3, 69, 2; ab his enim primum equitatus est pulsus, ab isdem . . . acies Pompeiana a sinistra parte ⟨erat *add. Oz*⟩ circumita atque initium fugae factum: 3, 94, 4; ut, a quo genere hominum uictoriam sperasset, ab eo initio ⟨initiũ a^1⟩ fugae facto paene proditus uideretur: 3, 96, 4; ¶ Catuuolcus . . . cum laborem ⟨aut *add.* β; *Np.*⟩ belli aut fugae ferre non posset: VI 31, 5; ¶ hos turpissimae fugae rationem habere: 2, 31, 1; ¶ ut aequato omnium ⟨*CC*⟩ periculo spem fugae tolleret: I 25, 1; ueriti, ne omnino spes fugae tolleretur: VII 28, 2; ¶ reliqui resistebant, nec dabat suspicionem fugae quisquam ⟨quisquam susp. fug. *a*⟩: VII 62, 4; ¶ ut turpitudinem fugae uirtute delerent: II 27, 2.

b): omniaque erant tumultus, timoris, fugae plena ⟨plenũ *ah*⟩: 3, 69, 4; ¶ (consimilis, similis *u.* C. b).)

E. abl. a): elati spe celeris uictoriae et hostium fuga et ⟨*c*⟩ superiorum temporum secundis proeliis . . . existimauerunt ⟨*c*⟩: VII 47, 3; ¶ (incitati fuga: 3, 93, 5 *u.* petere;) ¶ eorum fuga reliquum esse equitatum perterritum: I 18, 10; ¶ aliam partem fuga petere: II 24, 1 *u.* B. petere; ut eorum nemo consisteret omnesque conuersi non solum loco excederent, sed protinus incitati fuga montes altissimos peterent: 3, 93, 5; — quod postquam barbari fieri animaduerterunt, . . . fuga salutem petere contenderunt ⟨*c*⟩: III 15, 2; hostes undique circumuenti desperatis omnibus rebus se per munitiones deicere ⟨*CC*⟩ et fuga salutem petere *contenderunt: III 26, 5; copiasne aduersus hostem ducere ⟨*c*⟩ an castra defendere an fuga salutem petere praestaret: IV 14, 2; nonne . . . sibi clam uobis salutem fuga petiuit? 2, 32, 8; hortatur Curionem Cn. Domitius . . ., ut fuga salutem petat: 2, 42, 3; pauci ordinis senatorii . . . nocte fuga salutem petiuerunt: 3, 97, 5; ¶ praeoccupatus animus Attianorum militum timore ⟨*c*⟩ et fuga et caede suorum nihil de resistendo cogitabat: 2, 34, 6; ¶ Allobroges . . . fuga se ad Caesarem recipiunt: I 11, 5; duas nacti turmas exceperunt, ⟨quarum perpauci fuga se ad suos receperunt *add. Freudenberg; Db.; om. codd.; Np.;* quarum perp. f. salutem sibi reppererunt *add. Hell.; Dt.*⟩ unus fugit ⟨un. fug. *Roscher;* in his fuit *codd.; edd.*⟩ M. Opimius: 3, 38, 4; ¶ ipse fuga mortem uitauerat: V 20, 1.

b): reliquae Caesaris naues ⟨cognita *add. RSchn. haud scio an recte*⟩ eius fuga se Hadrumetum ⟨*c*⟩ receperunt: 2, 23, 4.

c): ita perterritos egerunt, ut non prius fuga desisterent quam: IV 12, 2.

F. c. praep.; a) de: qui ex acie refugerant milites . . . magis de reliqua fuga quam de castrorum defensione cogitabant: 3, 95, 3; ¶ post paulo . . . quae ignorabant de L. Domitii fuga cognoscunt: 1, 20, 4; ¶ conclamare et significare de fuga Romanis coeperunt: VII 26, 4.

b) ex: cum ex equitum et calonum fuga quo in loco res esset . . . cognouissent: II 26, 5; ¶ ut quam maxime ex fuga perterritos adoriri posset: 2, 39, 6; ¶ prius quam se hostes ⟨*c*⟩ ex terrore ⟨*c*⟩ ac fuga reciperent: II 12, 1; hostes proelio superati, simul atque se ex fuga receperunt, . . . legatos de pace miserunt: IV 27, 1; *u. praeterea* **ex** *p. 1179* B. *(17 loc.).*

c) in fugam: in fugam coicere *u.* **coicio** *p. 599* (ββ) *(13 loc.);* ¶ (cum hostium acies a ⟨*c*⟩ sinistro cornu pulsa atque in fugam coniecta ⟨B^2β; conuersa α; *edd.*⟩ esset: I 52, 6;) ¶ in fugam dare *u.* **do** *p. 947* B. *(3 loc.).*

d) in fuga: multique in fuga sunt comprehensi atque interfecti: V 21, 6; Vercassiuellaunus ⟨*c*⟩ Aruernus ⟨*c*⟩ uiuus in fuga comprehenditur: VII 88, 4; ¶ omnis Vari acies terga uertit seque in castra recepit. qua in fuga Fabius Paelignus quidam . . . primum agmen fugientium consecutus magna uoce Varum nomine appellans requirebat: 2, 35, 1; ¶ pluresque in eo loco sine uulnere quam in proelio aut fuga intereunt: 2, 35, 3; horum omnium pars magna in fossis munitionibusque et fluminis ripis oppressa suorum in terrore ac fuga sine ullo uulnere interiit ⟨*c*⟩: 3, 71, 2; ¶ utraque ⟨*c*⟩ in ea fuga periit ⟨*c; u. CC*⟩: I 53, 4; ¶ cum . . . perturbatis ordinibus omnes in fuga sibi praesidium ponerent ⟨*u. CC*⟩: II 11, 5; ¶ ne qua spes in fuga ⟨fugae *coniec. Pr.*⟩ relinqueretur: I 51, 2;

¶ C. Valerius Procillus cum a custodibus in fuga trinis catenis uinctus traheretur: I 53, 5; ¶ ut [non] modo uisum ab se Ambiorigem in fuga circumspicerent ⟨c⟩ captiui: VI 43, 4.

e) post: illa pars . . . post fugam suorum se trans Rhenum in fines Sugambrorum receperat: IV 16, 2.

Adiect.: longior: 3, 102, 3; reliqua: IV 15, 2; 3, 95, 3; turpis: 2, 31, 4; turpissima: 2, 31, 1.

fugio. A. intr.; a) absol.; α): omnes hostes terga uerterunt neque prius fugere destiterunt quam: I 53, 1; sed eos (hostes) fugientes longius Caesar prosequi uetuit: V 9, 8; Germani . . . hostes loco depellunt; fugientes ⟨que *add.* β⟩ usque ad flumen . . . persequuntur compluresque interficiunt. qua re animaduersa reliqui . . . se fugae mandant: VII 67, 5. 6; hostes terga uertunt ⟨c⟩; fugientibus ⟨que *add.* α(β?)⟩ equites occurrunt: VII 88, 3; fit in hostes impetus [eorum], sed *de* muro sagittis tormentisque fugientes persequi prohibentur: 2, 14, 3; Curio . . . hostes fugere arbitratus copias . . . in campum deducit ⟨c⟩: 2, 40, 4; hostes loco cedere cogebant, sed neque longius fugientes prosequi nec ⟨c⟩ uehementius equos incitare poterant: 2, 41, 4; ¶ ut tantis copiis tam exiguam manum praesertim fugientem atque impeditam adoriri non audeant: VI 8, 1; ¶ Labienus . . . captiuos . . . interrogans, solerentne ueterani milites fugere, in omnium conspectu interfecit: 3, 71, 4; ¶ reliqua multitudo puerorum mulierumque . . . passim fugere coepit: IV 14, 5; ¶ unum ipsius nauigium contendit et fugere perseuerauit auxilioque tempestatis ex conspectu abiit ⟨c⟩: 2, 22, 4.

illum (Ambiorigem) in equum quidam ex suis intulit ⟨c⟩; fugientem siluae texerunt: VI 30, 4; — fama percrebuerat pulsum fugere Caesarem paene omnibus copiis amissis: 3, 79, 4; — duas nacti turmas exceperunt, unus fugit ⟨un. f. *Roscher;* in his fuit *codd.; (edd.:) u. CC*⟩ M. Opimius, praefectus equitum: 3, 38, 4.

β): (ut . . . alii † dimissis equis eundem cursum confugerent ⟨*sic codd.;* dimissis locis aequis eodem cursu fugerent *Dt.; u. CC*⟩, alii: 3, 69, 4;) ¶ Afraniani . . . procurrebant contumeliosisque uocibus prosequebantur ⟨nos nec *add. h;* nec *add. adefl;* nostros *Morus; Db.; del. Ald.*⟩: necessarii uictus inopia coactos fugere atque ad Ilerdam reuerti: 1, 69, 1; tum uero ad summam desperationem nostri perueniunt et partim fugientes ab equitatu interficiuntur, partim integri procumbunt: 2, 42, 2; ¶ sic cum suis fugientibus permixti . . . ab equitatu sunt interfecti: VII 62, 9; huc tota Vari conuersa acies suos fugere et concidi uidebat: 2, 34, 3; cum ex uallo Pompeium adesse et suos fugere cernerent: 3, 69, 4.

milites . . . temere insecuti longius fugientes ⟨-tis *a*⟩ in locum iniquum progrediuntur: 1, 45, 2; Marcellinus * * * cohortes . . . nostris . . . submittit ex castris; quae ⟨*Held.;* submittit; ex castrisque *codd.*⟩ fugientes conspicatae neque illos suo aduentu confirmare potuerunt neque ipsae ⟨c⟩ hostium impetum tulerunt: 3, 64, 1; — hi nouissimos adorti . . . magnam multitudinem eorum ⟨ceterorum *Paul*⟩ fugientium conciderunt: II 11, 4; qua in fuga Fabius Paelignus quidam . . . primum agmen fugientium consecutus . . . Varum . . . requirebat: 2, 35, 1; hac ⟨c⟩ fugientium multitudine ac turba . . iter impeditur: 2, 35, 3; quodcumque addebatur subsidio, id corruptum ⟨CC⟩ timore fugientium terrorem et periculum augebat: 3, 64, 2; cum Caesar signa fugientium manu prenderet et consistere iuberet: 3, 69, 4; — ut eos, qui fugerant, persequerentur: V 10, 1; — ubi praeter spem quos fugere credebant infestis signis ad se ire uiderunt ⟨c⟩: VI 8, 6.

b) additur α) unde; αα) ex: haec ab his ⟨c⟩ cognoscite, qui ex ipsa caede fugerunt ⟨effugerunt *Paul*⟩: VII 38, 3; ipsos se . . . ex media caede fugisse ⟨profugisse *recc.; uett. edd.;* effugisse *Paul*⟩: VII 38, 5; *u. praeterea* **ex** *p. 1168 (4 loc.).*

ββ) Camerino, sim.: Camerino fugientem ⟨*O;* fugiente *x*⟩ Lucilium ⟨c⟩ Hirrum cum sex cohortibus . . . excipit: 1, 15, 5; ¶ re cognita ab iis, qui ⟨*AQ*β; quia *uel* qui a *BM*⟩ Metiosedo ⟨c⟩ fugerant ⟨profugerant β; *Schn.*⟩: VII 58, 6.

(γγ) oppido: Otacilius sibi timens ex ⟨*Np.; om. codd.; Db.*⟩ oppido fugit: 3, 29, 1.)

(δδ) a: VII 58, 6 *u.* ββ).)

β) quo; αα) ad: fratres Litauicci . . . paulo ante repperit ad hostes fugisse ⟨profugisse β; *Schn.*⟩: VII 40, 3.

ββ) in: cum . . . calones, equites, funditores, Numidas diuersos ⟨CC⟩ dissipatosque in omnes partes fugere uidissent: II 24, 4; ¶ fugere in prouinciam Romanos Galliaque excedere: VII 66, 3.

B. transit.; a) = uitare: cum . . . (Domitius) multum . . cum suis consiliandi causa secreto . . . conloqueretur, concilia conuen-

tusque hominum fugeret: I, 19, 2; ¶ quod (Vercingetorix) ipse (non) . . . *se* in occultum abdiderat et conspectum multitudinis fugerat: VII 30, 1; ¶ tamquam scopulum, sic fugias inauditum ⟨infrequens *Macrob.*⟩ atque insolens uerbum: *ap. Gell.* I 10, 4; *cf. Macrob. sat.* I 5, 2.

b) fugit me alqd (= praeterit): neque uero id ⟨idem *NOahl*⟩ Caesarem fugiebat tanto sub oculis accepto detrimento perterritum exercitum sustinere non posse . . .: 1, 71, 1.

Aduerb.: passim: IV 14, 5.

fugiens ui adiectiui: nemo erat adeo tardus aut fugiens laboris, quin statim castris exeundum . . . putaret: 1, 69, 3.

fugitiuus: liceretne ciuibus ad ciues de pace . . . legatos mittere, quod etiam fugitiuis ab saltu Pyrenaeo ⟨ab salt. Pyr. *del. Vielh.*⟩ praedonibusque ⟨que *om. b; Dauis.*⟩ licuisset: 3, 19, 2; — fugitiuis omnibus nostris certus erat Alexandriae receptus certaque uitae condicio, ut dato nomine militum essent numero; si ⟨esset numero si *NOaf;* esse numero; quorum si *hl*⟩ quis a domino prehenderetur, consensu militum eripiebatur: 3, 110, 4; ¶ ea res per fugitiuos L. Aemilii . . . hostibus nuntiatur: I 23, 2.

fugo: fugato omni equitatu Vercingetorix copias . . . reduxit: VII 68, 1; ¶ quod improuiso unum pagum adortus esset ⟨adortus uicisset *uel* fugasset *Ciacc.*⟩: I 13, 5.

C. Fulginius: nostri in primo congressu circiter LXX ceciderunt, in his Q. ⟨hisque *hl*[1]⟩ Fulginius ex primo hastato ⟨Fulg. primus hastatus *Vascos.*⟩ legionis XIIII., qui propter eximiam uirtutem ex inferioribus ordinibus in eum locum peruenerat: 1, 46, 4.

Fuluius: huic, quod ualetudine minus commoda utebatur, Fuluium Postumum adiutorem summiserat: 3, 62, 4.

M. † itfiuium ⟨*Med.;* Fuluium *Lahmeyer; u. CC*⟩, quem mihi commendas, uel regem Galliae faciam uel . . .: *ap. Cic. ad fam.* VII 5, 2.

fumo: paulo ante tertiam uigiliam est animaduersum fumare aggerem, quem cuniculo hostes succenderant: VII 24, 2.

fumus: fumi incendiorum procul uidebantur: V 48, 10; ¶ quae castra, ut ⟨ex *add.* β⟩ fumo atque ignibus significabatur, amplius milibus passuum octo in latitudinem patebant: II 7, 4; — Caesar significatione per castella fumo facta, ut erat superioris temporis consuetudo, . . . eodem uenit: 3, 65, 3.

funda (abl.): maximo coorto uento feruentes *fusiles ex argilla glandes fundis ⟨*om.* β⟩ et feruefacta ⟨*c*⟩ iacula in casas . . . iacere coeperunt: V 43, 1; ¶ naues longas . . . constitui atque inde fundis, sagittis, tormentis hostes propelli ac summoueri iussit: IV 25, 1; ¶ fundis librilibus sudibusque, quas in opere disposuerant, ac ⟨*c*⟩ glandibus Gallos proterrent ⟨*u. CC*⟩: VII 81, 4; ¶ subito clamore sublato . . . crates proicere, fundis, sagittis, lapidibus nostros de uallo proturbare ⟨pert. *Ma*⟩ . . . parant ⟨*c*⟩: VII 81, 2; ¶ sic cotidie utrimque eminus fundis, sagittis reliquisque telis pugnabatur: 1, 26, 1; ¶ L. Cotta . . . adhortans in ⟨*om.* β⟩ aduersum ⟨aduersus β⟩ os ⟨hos β⟩ funda uulneratur: V 35, 8.

fundamentum: milites uectibus infima saxa turris hostium, quibus fundamenta continebantur, conuellunt: 2, 11, 3.

funditor(es). A. subi.: (proelium committere, transgredi: II 19, 4 *u.* **F.**;) ¶ praesidio esse: 3, 46, 2 *u.* **B.** instruere; ¶ cum . . . calones, equites, funditores, Numidas diuersos ⟨dispersos *Kraff.*⟩ dissipatosque in omnes partes fugere uidissent: II 24, 4.

B. obi.: adicere: 3, 88, 5 *u.* obicere; ¶ primum sagittariis funditoribusque circumiectis, postea leuis armaturae magna multitudine missa tormentisque prolatis munitiones impediebat: 3, 45, 3; ¶ sagittarii funditoresque media continebantur acie, equitatus latera cingebat: 1, 83, 2; ¶ destituere: 3, 93, 5 *u.* interficere; ¶ disponere: 1, 27, 5 *u.* **F.**; ¶ (habere: 3, 4, 3 *u.* **D.** cohortes; 3, 44, 6 *u.* **B.** mittere;) ¶ ipse idoneis ⟨idoneos *a*[1]⟩ locis funditores instruxit, ut praesidio nostris se recipientibus essent: 3, 46, 2; ¶ quibus (equitibus) submotis omnes sagittarii funditoresque destituti inermes sine praesidio ⟨destituti, inermes, sine pr. *Db.*⟩ interfecti sunt: 3, 93, 5; ¶ Numidas et Cretas sagittarios et funditores Baleares ⟨que *add.* *B*[2]β⟩ subsidio oppidanis mittit: II 7, 1; etsi prohibere Pompeius totis copiis et dimicare non constituerat, tamen suis locis sagittarios funditoresque ⟨que *om. Nhl*⟩ mittebat, quorum magnum habebat numerum, multique ex nostris uulnerabantur: 3, 44, 6; ¶ cunctum equitatum, sagittarios funditoresque omnes ⟨in *add. V*⟩ sinistro cornu obiecerat ⟨adiecerat?⟩: 3, 88, 5; ¶ hos (euocatos, sagittarios, funditores) certo signo reuocare constituit . . . atque iis . . . actuaria nauigia relinquit: 1, 27, 5; ¶ omnem equitatum et leuis armaturae

Numidas, funditores sagittariosque pontem ⟨CC⟩ traducit: II 10, 1.

C. dat.: relinquere: 1, 27, 5 *u.* B. reuocare.

D. genet.: quorum (Numidarum, sagittariorum, funditorum) aduentu et Remis ... studium propugnandi accessit et ...: II 7, 2; ¶ ab his ... equitatus est pulsus, ab isdem factae caedes sagittariorum ac funditorum: 3, 94, 4; ¶ sagittarios ... III *milia* numero habebat, funditorum cohortes sescenarias II, equitum VII milia: 3, 4, 3; ¶ numerus: 3, 44, 6 *u.* B. mittere.

E. abl.: 3, 45, 3 *u.* B. circumicere.

F. c. praep.: equites nostri cum funditoribus sagittariisque flumen transgressi cum hostium equitatu proelium commiserunt: II 19, 4; expeditos autem ex euocatis cum ⟨*add. Köchly*⟩ sagittariis funditoribusque ⟨*an* sagittarios funditoresque?⟩ raros in muro turribusque disponit: 1, 27, 5.

fundo. A. propr.: alii aridam materiem ⟨c⟩ ... iaciebant, ⟨alii *add. Hot.: Dt.*[1]⟩ picem reliquasque ⟨c⟩ res, quibus ignis excitari potest, fundebant: VII 24, 4.

B. trsl. = fugare: eas omnes copias a se uno ⟨c⟩ proelio pulsas ⟨fusas $B^2\beta$⟩ ac superatas esse: I 44, 3; sic omnibus hostium copiis fusis armisque exutis se in ⟨c⟩ castra ⟨c⟩ munitionesque ⟨c⟩ suas recipiunt (milites): III 6, 3; ¶ Massilienses ... bis proelio nauali superati, crebris eruptionibus fusi, graui etiam pestilentia conflictati ... sese dedere sine fraude constituunt: 2, 22, 1.

funebris: paulo supra hanc memoriam serui et clientes ... iustis funebribus ⟨*(Vrsin.;) Lips.; Schn.;* funeribus *X; rell. edd.*⟩ confectis una cremabantur: VI 19, 4.

fungor: hunc ex proximis unus iacentem transgressus eodem illo munere fungebatur: VII 25, 3.

funis. *De funibus u. B. Graser Phil., Suppl. 3, 250 sq.*

A. subi.: qui (funes) antemnas ad malos destinabant ⟨Q^2a; distinebant *ABMh*⟩: III 14, 6; ¶ naues ... in litus ⟨c⟩ eiectas esse, quod neque ancorae funesque sustinerent ⟨*ego;* subsisterent *codd.; edd.*⟩ neque: V 10, 2.

B. obi.: quibus (funibus) abscisis ⟨praecisis β⟩ antemnae necessario concidebant: III 14, 7; ¶ his (falcibus) cum funes ... comprehensi adductique erant, nauigio remis incitato praerumpebantur ⟨pror. β⟩: III 14, 6; ¶ reliquae (naues) cum ⟨c⟩ essent funibus, ancoris reliquisque armamentis amissis ad nauigandum inutiles: IV 29, 3; ¶ comprehendere: III 14, 6 *u.* adducere; ¶ praecidere: III 14, 7 *u.* abscidere; ¶ praerumpere ⟨pror. β⟩: III 14, 6 *u.* adducere.

C. abl.: submersamque nauem ⟨c⟩ remulco multisque contendens funibus adduxit: 3, 40, 1.

D. c. praep.: storias autem ex funibus ancorariis tres in longitudinem parietum turris latas IIII pedes fecerunt: 2, 9, 4; ¶ ancorae pro funibus ferreis catenis (erant) reuinctae: III 13, 5.

funus: funera sunt pro cultu Gallorum magnifica et sumptuosa; omniaque ⟨c⟩, quae uiuis cordi fuisse arbitrantur, in ignem inferunt, etiam animalia: VI 19, 4; ¶ (ac paulo supra hanc memoriam serui et clientes, quos ab iis dilectos esse constabat, iustis funebribus ⟨*(Vrsin.;) Lips.; Schn.;* funeribus *codd.; rell. edd.*⟩ confectis una cremabantur: VI 19, 4.)

furca: (cupae taeda ac pice refertae) delapsae ab ⟨c⟩ lateribus longuriis furcisque ab opere remouentur: 2, 11, 2.

(Furius: M. † itfiuium ⟨*Med.;* Furium *Crat.; u. CC*⟩, quem mihi commendas, uel regem Galliae faciam uel ...: *ap. Cic. ep. ad fam.* VII 5, 2.)

Furnius: cum Furnium nostrum tantum uidissem neque loqui neque audire meo commodo potuissem, ... praeterire tamen non potui, quin et scriberem ad te et illum mitterem gratiasque agerem: *ap. Cic. ad Att.* IX 6 *A;* reliqua ex Furnio cognosces ⟨rel. ex F. c. *om. Med.*[1]⟩: *ap. Cic. ad Att.* IX 6 *A.*

furor: tantumque esse eorum omnium furorem, ut ne Suessiones quidem ... deterrere potuerint: II 3, 5; ¶ quod si furore atque amentia impulsus bellum intulisset: I 40, 4; ¶ adiuuat rem proclinatam ⟨c⟩ Conuictolitauis plebemque ⟨c⟩ ad furorem impellit, ut facinore admisso ad sanitatem reuerti pudeat ⟨c⟩: VII 42, 4.

furtum: qui in furto aut in ⟨*om.* β⟩ latrocinio aut aliqua ⟨CC⟩ noxia ⟨c⟩ sint comprehensi: VI 16, 5.

fusilis: maximo coorto uento feruentes fusiles ⟨fusilis *C. Wagener; Hold.;* fusili *codd.; rell. edd.;* fossili *(Georges;) R. Menge*⟩ ex argilla glandes fundis ⟨*om.* β⟩ et feruefacta iacula in casas ... iacere coeperunt: V 43, 1.

(Fusius *u.* **Calenus** *in. p. 438.*)

futurus *u.* **sum** *extr.*

G

Gabali: (Lucterius) progressus in Nitiobroges et Gabalos ⟨-les *a*⟩ ab utrisque obsides accipit ⟨*c*⟩: VII 7, 2; altera ex parte Gabalos ⟨*Aβ*; gaballos *BQ*¹*M*²; gallos *M*¹⟩ proximosque pagos Aruernorum in Heluios . . . mittit (Vercingetorix): VII 64, 6; imperant . . . milia XXXV; parem numerum Aruernis adiunctis Eleutetis ⟨*CC*⟩, Cadurcis, Gabalis, Vellauiis, qui sub imperio Aruernorum esse consuerunt: VII 75, 2.

Gabinianus: D ex Gabinianis ⟨galin. *a*; gallianis *f*⟩ Alexandria, Gallos Germanosque, quos ibi A. Gabinius ⟨*c*⟩ praesidii causa apud regem Ptolomaeum reliquerat, Pompeius filius cum classe adduxerat: 3, 4, 4; milia XX in armis habebat. haec constabant ex Gabinianis militibus, qui iam in consuetudinem Alexandrinae uitae ac licentiae uenerant et nomen disciplinamque populi Romani dedidicerant ⟨*c*⟩ uxoresque duxerant, ex quibus plerique liberos habebant: 3, 110, 2.

A. Gabinius: is dies erat a. d. V. Kal. April. L. Pisone, A. ⟨aulo *α*⟩ Gabinio consulibus: I 6, 4; D ex Gabinianis Alexandria, Gallos Germanosque, quos ibi A. Gabinius ⟨agabinius *afl*⟩ praesidii causa apud regem Ptolomaeum reliquerat: 3, 4, 4; in hoc erant numero complures Pompei milites, quos ex eius exercitu acceptos in Syria ⟨syriam *Nz*⟩ Gabinius ⟨gauinius *z*⟩ Alexandriam traduxerat belloque confecto apud Ptolomaeum, patrem pueri, reliquerat: 3, 103, 5.

Gades. *Acc.* 2, 18, 2 *in Oz est* gades, *sed* „gadis *aliquoties in seqq.*" *(Db.)*.

pecuniam omnem omniaque ornamenta ex fano Herculis in oppidum Gades contulit (Varro); eo sex cohortes praesidii causa ex prouincia misit Gaiumque Gallonium . . ., qui eo procurandae hereditatis causa uenerat missus a Domitio, oppido Gadibus praefecit: 2, 18, 2; *cf. qu. sqq.*; ratio autem ⟨*c*⟩ haec erat belli, ut se cum II legionibus Gades conferret, naues frumentumque omne ibi contineret: 2, 18, 6; hoc uero magis properare Varro, ut cum legionibus quam primum Gades contenderet: 2, 20, 1; progresso ei paulo longius litterae a ⟨*add. O*²*bf*²; *Ald.*; *Dt.*⟩ Gadibus redduntur, . . . consensisse Gaditanos principes cum tribunis cohortium, quae essent ibi in praesidio, ut Gallonium ex oppido expellerent, urbem insulamque Caesari seruarent: 2, 20, 2; hoc inito consilio denuntiauisse Gallonio, ut sua sponte . . . excederet Gadibus: 2, 20, 3; hoc timore adductum Gallonium Gadibus excessisse: 2, 20, 3; biduumque Cordubae commoratus Gades proficiscitur (Caesar): 2, 21, 2.

Gaditanus: simul atque sit ⟨*c*⟩ cognitum de edicto Caesaris, consensisse Gaditanos principes cum tribunis cohortium . . ., ut . . .: 2, 20, 2.

(Varro) naues longas X Gaditanis ut facerent imperauit: 2, 18, 1; gratias agit (Caesar) . . . Gaditanis, quod conatus aduersariorum infregissent seseque in libertatem uindicassent . . .: 2, 21, 1; ipse (Caesar) iis nauibus, quas M. Varro quasque Gaditani iussu Varronis fecerant, Tarraconem ⟨*c*⟩ . . . peruenit: 2, 21, 4.

gaesum: hostes ex omnibus partibus signo dato decurrere, lapides ⟨decurrere in pedes *β*⟩ gaesaque ⟨caesaque *α*⟩ in uallum coicere: III 4, 1.

(Gaioceli *u.* **Graioceli.)**

Gaius *u.* **C.** *p. 429.*

Galba. 1. Ser. Galba (legatus Caesaris): cum in Italiam proficisceretur Caesar, Ser. Galbam cum legione XII. et parte equitatus in Nantuates ⟨*c*⟩, Veragros Sedunosque misit: III 1, 1; *cf.* § 2. 3; Galba secundis aliquot proeliis factis castellisque compluribus eorum expugnatis . . . constituit cohortes duas in Nantuatibus ⟨*c*⟩ conlocare et ipse cum reliquis . . . in uico Veragrorum, qui appellatur Octodurus, hiemare: III 1, 4; *cf.* 1, 6; 2, 1; Galba . . ., quod deditione facta obsidibusque acceptis nihil de bello timendum existimauerat, consilio ⟨*c*⟩ celeriter conuocato sententias exquirere coepit: III 3, 1; P. Sextius Baculus, primi pili centurio . . . et item C. Volusenus . . . ad Galbam adcurrunt ⟨*c*⟩: III 5, 2; *cf.* § 3; quo proelio facto, quod saepius fortunam temptare Galba nolebat atque alio se ⟨*c*⟩ in hiberna consilio uenisse meminerat, aliis occurrisse rebus uiderat, . . . postero die omnibus eius uici aedificiis incensis in prouinciam reuerti contendit ac . . . incolumem legionem in Nantuates ⟨*c*⟩, inde in Allobroges perduxit ibique hiemauit: III 6, 4. 5.

Cf. omnia, quae III 1—6 *narrantur.*

2. Galba (rex Suessionum): apud eos (Suessiones) nunc esse regem Galbam; ad hunc

propter iustitiam prudentiamque summam ⟨c⟩ totius belli omnium uoluntate deferri: II 4, 7; Caesar obsidibus acceptis primis ciuitatis atque ipsius Galbae regis duobus filiis . . . in deditionem Suessiones accepit: II 13, 1.

galea: ut non modo ad insignia adcommodanda, sed etiam ad galeas induendas ⟨inducendas *X*⟩ scutisque tegimenta detrahenda ⟨c⟩ tempus defuerit: II 21, 5; ¶ multum autem ab ictu lapidum . . . uiminea tegimenta galeis imposita defendebant: 3, 63, 7; — tegimenta galeis milites ex uiminibus facere . . . iubet: 3, 62, 1.

Gallia. *De* Gallia *et* Gallis *et de bellis a Caesare in Gallia gestis cf. A. Baumstark: Real-Encyclopäd. ed. Pauly, Vol. III. p. 589—638; Ferd. Wachter: Allgemeine Encyclopädie der Wissenschaften und Künste edd. Ersch & Gruber, Sect. I. P. 53. p. 46—150; Max Jähns, Beiheft zum Militär-Wochenblatt 1883 p. 343—386 (maxime p. 346—368) et quos illi laudant. Praeterea B. Henrich, de C. Iulii Caesaris in Gallia militia. P. I. Pr. Confluent. 1846; A. Thierry, Moreau de Jonnès, Dareste, Passy: de l'état social et agricole des Gaules à l'époque de la conquête romaine (Compte rendu de l'acad. des sciences mor. et pol. 1858 T. 44. p. 53—109; Joh. Dassenbacher, Gallien nach Caesars Commentarien. Pr. Troppau 1864; Joh. Scherrer, die Gallier und ihre Verfassung. Heidelb. 1865; Jules Pautet, Civilisation des Gaulois au temps de César (Compte rendu de l'acad. d. sc. mor. et pol. 1868. Tome 83. p. 275—303); W. Möhring, Julius Caesar im nordöstlichen Gallien und am Rhein. Pr. Kreuznach 1870; Eug. Taillier, fragment d'une étude sur les Gaulois au temps de Jules César. Douai 1871. (Extr. des mém. de la soc. d'agricult. scienc. et arts de Douai.); H. A. Bussmann, quaenam fuerit rerum publicarum forma apud Gallos . . . exponitur. Pr. Northeim 1873; de Melville, Jules César ou la conquête des Gaules. Limoges 1876; C. M. Blaas, über die politische, religiöse und sociale Stellung der Gallier nach Cäsar. I. Pr. Stockerau 1883.*

1. pertinet ad uniuersam Galliam: A. significat terram (uel terram hominesque): a) sing.: Gallia est omnis diuisa in partes tres, quarum unam incolunt Belgae, aliam Aquitani, tertiam qui ipsorum lingua Celtae, nostra Galli appellantur: I 1, 1; perfacile esse, cum uirtute omnibus praestarent (Heluetii), totius Galliae ⟨galiae „*A et alibi nonnumquam, rarius B*“ *Db.*⟩ imperio potiri: I 2, 2; non esse dubium, quin totius Galliae plurimum Heluetii possent: I 3, 7; regno occupato ⟨*del. Ciacc.*⟩ per tres potentissimos ac firmissimos populos totius Galliae sese potiri posse sperant: I 3, 8; propter frigora, quod Gallia sub septentrionibus, ut ante dictum est, posita est, . . . frumenta in agris matura non erant: I 16, 2; praestare, si iam principatum Galliae obtinere non possint ⟨c⟩, Gallorum quam Romanorum imperia perferre ⟨c⟩: I 17, 3; cum ipse gratia plurimum domi atque in reliqua Gallia . . . posset: I 20, 2; bello Heluetiorum confecto totius fere Galliae ⟨galiae B^1⟩ legati, principes ciuitatum, ad Caesarem gratulatum conuenerunt: I 30, 1; eam rem non minus ex usu terrae Galliae quam populi Romani accidisse: I 30, 2; uti toti Galliae bellum inferrent imperioque potirentur: I 30, 3; uti . . . locum deligerent . . ., quem ex omni Gallia oportunissimum ac fructuosissimum iudicassent: I 30, 3; petierunt, uti sibi concilium totius Galliae in diem certam indicere . . . liceret: I 30, 4; Galliae totius ⟨tot. gall. *a*⟩ factiones esse duas: I 31, 3; nunc esse in Gallia ad centum et XX milium numerum: I 31, 5; qui (Haedui) et sua uirtute et populi Romani hospitio atque amicitia plurimum ante in Gallia potuissent: I 31, 7; qui (ager Sequanus) esset optimus totius Galliae: I 31, 10; futurum esse paucis annis, uti omnes ex Galliae finibus pellerentur: I 31, 11; Galliamque omnem ab Ariouisti iniuria (Caesarem) posse defendere: I 31, 16; in Galliam magnam eorum (Germanorum) multitudinem uenire populo Romano periculosum uidebat: I 33, 3; neque sibi . . . (Germanos) temperaturos ⟨c⟩ . ., quin, cum omnem Galliam occupauissent, ut ante Cimbri Teutonique fecissent, . . . in Italiam contenderent: I 33, 4; se neque sine exercitu in eas partes Galliae uenire audere, quas Caesar possideret, neque: I 34, 3; sibi autem mirum uideri, quid in sua Gallia, quam bello uicisset, . . . populo Romano negotii esset: I 34, 4; ne quam multitudinem hominum amplius trans Rhenum in Galliam traduceret (Ariouistus): I 35, 3; qui (Harudes) nuper in Galliam transportati essent: I 37, 2; ut omni tempore totius Galliae principatum Haedui tenuissent: I 43, 7; sedes (se) habere in Gallia ab ipsis concessas: I 44, 2; omnes Galliae ciuitates ad se oppugnandum ⟨c⟩ uenisse: I 44, 3; quod multitudinem Germanorum in Galliam traducat, id se sui muniendi, non Galliae impugnandae ⟨oppugnandae β⟩ causa facere: I 44, 6; se prius in Galliam uenisse quam populum Romanum: I 44, 7; prouinciam suam hanc esse ⟨esse hanc β⟩ Galliam, sicut illam nostram: I 44, 8; debere se suspicari simulata Caesarem amicitia, quod

exercitum ⟨*CC*⟩ in Gallia habeat, sui opprimendi causa habere: I 44, 10; quod si decessisset ⟨*c*⟩ et liberam possessionem Galliae sibi tradidisset: I 44, 13; neque se iudicare Galliam potius esse Ariouisti quam populi Romani: I 45, 1; populi Romani iustissimum esse in Gallia imperium: I 45, 3; si iudicium senatus obseruari oporteret, liberam debere esse Galliam, quam bello uictam suis legibus uti uoluisset: I 45, 3; qua adrogantia in conloquio Ariouistus usus omni Gallia Romanis interdixisset ⟨*u. CC*⟩: I 46, 4; quam (uxorem Ariouistus) in Gallia ⟨-iam *h*⟩ duxerat a fratre missam: I 53, 4; omnes Belgas, quam tertiam esse Galliae partem dixeramus, contra populum Romanum coniurare: II 1, 1; ut ⟨*c*⟩ Germanos diutius in Gallia uersari noluerant ⟨*c*⟩, ita populi Romani exercitum hiemare atque inueterascere in Gallia moleste ferebant: II 1, 3; quod in Gallia a potentioribus . . . uulgo regna occupabantur: II 1, 4; solosque esse (Belgas), qui patrum nostrorum memoria omni Gallia uexata Teutonos Cimbrosque intra fines suos ingredi prohibuerint: II 4, 2; apud eos fuisse regem nostra etiam memoria Diuiciacum ⟨*c*⟩, totius Galliae potentissimum: II 4, 7; subitum bellum in Gallia coortum est: III 7, 1; magnaque praeterea multitudo undique ex Gallia perditorum hominum latronumque conuenerat ⟨*c*⟩: III 17, 4; (Aquitaniam,) quae pars, ut ante dictum est, et regionum latitudine et multitudine hominum † ex tertia parte Galliae ⟨gallia *A¹QB*⟩ est aestimanda: III 20, 1; principibus Galliae euocatis ⟨*c*⟩ Caesar ea, quae cognouerat, dissimulanda sibi existimauit: IV 6, 5; sibi nullam cum his amicitiam esse posse, si in Gallia remanerent: IV 8, 1; neque ullos in Gallia uacare agros: IV 8, 2; Germanos tam facile impelli, ut ⟨*c*⟩ in Galliam uenirent: IV 16, 1; eos, qui sibi Galliaeque bellum intulissent, sibi dederent: IV 16, 3; si se inuito Germanos in Galliam transire non aequum existimaret (Caesar): IV 16, 4; Caesar . . . se in ⟨*om. AQ*⟩ Galliam recepit pontemque rescidit: IV 19, 4; etsi in his locis, quod omnis Gallia ad septentriones ⟨*c*⟩ uergit, maturae sunt hiemes: IV 20, 1; quod omnibus constabat hiemari ⟨*c*⟩ in Gallia oportere: IV 29, 4; haec ciuitas longe plurimum totius Galliae equitatu ualet: V 3, 1; eodem equitatus totius Galliae ⟨tot. g. equ. *β*⟩ conuenit . . . principesque ex omnibus ciuitatibus: V 5, 3; ex quibus (principibus) perpaucos ⟨*c*⟩ . . . relinquere in Gallia, reliquos obsidum loco secum ducere decreuerat: V 5, 4; (Dumnorix) petere contendit, ut in Gallia relinqueretur: V 6, 3; principes Galliae sollicitare, seuocare ⟨*c*⟩ singulos hortarique coepit, uti in continenti remanerent: V 6, 4; non sine causa fieri, ut Gallia omni nobilitate spoliaretur: V 6, 5; ut quod esse ex usu Galliae intellexissent, communi consilio administrarent: V 6, 6; ut . . . quae . . in Gallia gererentur ⟨*c*⟩ cognosceret: V 8, 1; (in Britannia) materia cuiusque generis ut in Gallia est praeter fagum atque ⟨*c*⟩ abietem: V 12, 5; loca sunt temperatiora quam in Gallia, remissioribus frigoribus: V 12, 6; insula natura triquetra ⟨*c*⟩, cuius unum latus est contra Galliam: V 13, 1; ad Cantium, quo fere omnes ex Gallia naues adpelluntur: V 13, 1; sed pari spatio transmissus (ex Hibernia in Britanniam) atque ex Gallia est in Britanniam: V 13, 2; [ex qua (ciuitate) Mandubracius adulescens Caesaris fidem secutus ad eum in continentem ⟨Galliam *add. codd.; edd.; del. Ciacc.*⟩ uenerat: V 20, 1;] quod eo anno frumentum in ⟨*om. β*⟩ Gallia ⟨in Gallia *om. Flod.*⟩ propter siccitates angustius prouenerat: V 24, 1; ipse interea . . . in Gallia morari constituit: V 24, 8; illo incommodo de Sabini morte perlato omnes fere Galliae ciuitates de bello consultabant: V 53, 4; cuius frater Moritasgus aduentu in Galliam Caesaris . . . regnum obtinuera(n)t: V 54, 2; Indutiomarus . . . exsules damnatosque tota Gallia magnis praemiis ad se allicere coepit: V 55, 3; tantam sibi iam his rebus in Gallia ⟨-iam *β*⟩ auctoritatem comparauerat, ut: V 55, 4; arcessitum se a Senonibus et Carnutibus aliisque compluribus Galliae ciuitatibus: V 56, 4; hac ⟨*c*⟩ parte Galliae pacata totus et mente et animo in bellum Treuerorum et Ambiorigis insistit: VI 5, 1; qui (Menapii) uni ex Gallia de pace ad Caesarem legatos numquam miserant: VI 5, 4; in Gallia non solum in omnibus ciuitatibus atque in omnibus pagis partibusque ⟨*CC*⟩, sed paene etiam in ⟨*c*⟩ singulis domibus factiones sunt: VI 11, 2; haec eadem ratio est in summa totius Galliae: VI 11, 5; cum Caesar in Galliam uenit, alterius factionis principes erant Haedui, alterius Sequani: VI 12, 1; ut . . . (Sequani) Galliae . . totius principatum obtinerent: VI 12, 4; in omni Gallia eorum hominum, qui aliquo ⟨*c*⟩ sunt numero atque honore, genera sunt duo: VI 13, 1; in finibus Carnutum, quae regio totius Galliae media habetur, considunt: VI 13, 10; disciplina in Britannia reperta atque inde in Galliam translata esse ⟨*c*⟩ existimatur: VI 13, 11; per Arduennam siluam, quae est totius Galliae maxima: VI 29, 4; taxo, cuius magna in Gallia Germaniaque copia est, se exanimauit: VI 31, 5; exercitum . . . Durocortorum ⟨*c*⟩ . . reducit,

conciliooque in eum locum Galliae indicto de coniuratione Senonum et Carnutum quaestionem habere instituit: VI 44, 1; indictis inter se principes Galliae conciliis ⟨c⟩ . . . queruntur de Acconis morte: VII 1, 4; miserantur communem Galliae fortunam: VII 1, 5; deposcunt, qui belli initium faciant ⟨c⟩ et sui capitis periculo Galliam in libertatem uindicent ⟨c⟩: VII 1, 5; celeriter ad omnes Galliae ciuitates fama perfertur: VII 3, 2; cuius (Vercingetorigis) pater principatum Galliae totius obtinuerat: VII 4, 1; procumbunt omnibus Gallis ad pedes Bituriges, ne pulcherrimam prope totius Galliae ⟨gall. tocius β⟩ urbem . . . suis manibus succendere cogerentur: VII 15, 4; regnum illum Galliae malle Caesaris concessu quam ipsorum habere beneficio: VII 20, 2; cum . . . omnem . . Galliae salutem in illo uestigio temporis positam arbitrarentur: VII 25, 1; quorum (sagittariorum) erat permagnus ⟨c⟩ numerus in Gallia ⟨in gallia numerus β⟩: VII 31, 4; quae meruissent praemia ab se deuicta Gallia exspectarent: VII 34, 1; qua (Haeduorum ciuitate) traducta locum consistendi Romanis in Gallia non fore: VII 37, 3; quae (Bellouacorum) ciuitas in Gallia maximam habet opinionem uirtutis: VII 59, 5; re ⟨c⟩ in controuersiam deducta ⟨c⟩ totius Galliae concilium Bibracte indicitur: VII 63, 5; equitesque, qui toti Galliae ⟨tota gallia β⟩ erant imperati, conueniunt: VII 66, 1; fugere in prouinciam Romanos Galliaque excedere: VII 66, 3; his rationibus auxilia Galliae exspectare . . . parat: VII 71, 9; sed in consilio capiendo omnem Galliam respiciamus, quam ad nostrum auxilium concitauimus: VII 77, 7; nolite . . . temeritate uestra aut animi ⟨c⟩ imbecillitate omnem Galliam prosternere et perpetuae seruituti subicere ⟨c⟩: VII 77, 9; depopulata Gallia Cimbri . . . finibus quidem ⟨c⟩ nostris aliquando excesserunt: VII 77, 14; Caesar in Galliam reuerteretur: 1, 10, 3; interea . . . duas Hispanias confirmari . . ., Galliam Italiamque temptari se absente nolebat: 1, 29, 3; quorum . . . alter (Caesar) bello uicta Gallia eadem tribuerit ⟨*sic Madu.;* bello uictos Sallyas attribuerit *Gland.; cdd.;* uictas galliae adtribuerit *af;* uictas gallias adtribuerit *Ohl*⟩ uectigaliaque auxerit: 1, 35, 4; praemiserat . . . equitum III milia . . . et parem ex Gallia numerum, quam ⟨quamquam *af;* quem *O; Db.*⟩ ipse pacauerat ⟨parauerat *O; Db.*⟩: 1, 39, 2; neque maximi commeatus ⟨c⟩, qui ex Italia Galliaque ueniebant, in castra peruenire poterant: 1, 48, 4; uenerant eo sagittarii ex Rutenis, equites ex Gallia cum multis carris magnisque impedimentis, ut fert Gallica consuetudo: 1, 51, 1; ad portam ⟨c⟩, qua ⟨c⟩ est aditus ex Gallia atque Hispania ⟨ad galliam atque hispaniam *O; u. CC*⟩: 2, 1, 2; grauis autumnus in Apulia circumque Brundisium ex saluberrimis Galliae et Hispaniae regionibus omnem exercitum ualetudine temptauerat: 3, 2, 3; his . . . magistratus mandauerat . . . agrosque in Gallia ex hostibus captos . . . tribuerat: 3, 59, 2; Allobroges . . . pristina sua consuetudine, quod una in Gallia bella gesserant, . . . elati: 3, 79, 6; noli, inquit, existimare, Pompei, hunc esse exercitum, qui Galliam Germaniamque deuicerit: 3, 87, 2; M. † itfiuium, quem mihi commendas, uel regem Galliae faciam uel hunc Leptae delegabo ⟨*u. CC*⟩: *ap. Cic. ad fam.* VII 5, 2.

b) plur.: neque iis ipsis quicquam praeter . . . eas regiones, quae sunt contra Gallias ⟨galliam *a sec. Np.*⟩, notum est: IV 20, 3.

B. (metonym.) significat eos, qui Galliam incolunt: neque dubitare [debeant], quin, si Heluetios superauerint Romani, una cum reliqua Gallia Haeduis libertatem sint erepturi: I 17, 4; qua ex re futurum, uti totius Galliae animi a se auerterentur: I 20, 4; quod uererentur, ne omni pacata Gallia ad eos exercitus noster adduceretur: II 1, 2; his rebus gestis omni Gallia pacata tanta huius belli ad barbaros opinio perlata est, uti: II 35, 1; cum omnibus de causis Caesar pacatam Galliam existimaret: III 7, 1; quod omni Gallia pacata Morini ⟨*CC*⟩ Menapiique supererant, qui in armis essent: III 28, 1; quibus (iumentis) maxime Galli delectantur ⟨gallia delectatur β⟩: IV 2, 2; quod, cum ipse abesset, motum Galliae uerebatur: V 5, 4; id esse consilium Caesaris, ut, quos in conspectu Galliae interficere uereretur, hos omnes in Britanniam traductos necaret: V 6, 5; cum constituisset ⟨c⟩ hiemare ⟨c⟩ in continenti propter repentinos Galliae motus: V 22, 4; sed esse Galliae commune consilium: V 27, 5; ardere Galliam tot contumeliis acceptis sub populi Romani imperium redactam superiore ⟨c⟩ gloria ⟨c⟩ rei militaris exstincta ⟨c⟩: V 29, 4; si Gallia omnis cum Germanis consentiret ⟨c⟩: V 29, 6; omnem esse in armis Galliam ⟨o. gall. esse i. a. β⟩: V 41, 3; quod tanti motus Galliae exstiterant: V 53, 3; magnam partem Galliae ⟨gallorum β⟩ in officio tenuit: V 54, 1; pauloque habuit post id factum Caesar quietiorem Galliam ⟨gall. qu. β⟩: V 58, 7; Caesar maiorem Galliae motum exspectans . . . dilectum habere instituit: VI 1, 1; magni interesse etiam in reliquum tempus ad opinio-

nem Galliae existimans tantas uideri Italiae facultates, ut: VI 1,3; concilio Galliae ⟨-lia *AQ*⟩ primo uere, ut ⟨*c*⟩ instituerat, indicto: VI 3,4; non alienum esse uidetur de Galliae Germaniaeque moribus et quo differant hae nationes inter sese proponere: VI 11,1; quieta Gallia Caesar, ut constituerat, in Italiam ad conuentus agendos proficiscitur: VII 1,1; ne stipendiariis Haeduorum expugnatis cuncta Gallia deficeret, quod nullum amicis in eo praesidium uideret ⟨*c*⟩ positum esse ⟨*c*⟩: VII 10,1; quae ab reliquis Gallis ciuitates dissentirent, has sua diligentia adiuncturum atque unum consilium totius Galliae effecturum, cuius consensui ne orbis quidem terrarum possit obsistere: VII 29,6; unam esse Haeduorum ciuitatem, quae certissimam Galliae uictoriam distineat ⟨*c*⟩: VII 37, 3; ipse maiorem Galliae motum exspectans, ne ab omnibus ciuitatibus ⟨*c*⟩ circumsisteretur, consilia inibat, quem ad modum . . .: VII 43,5; huc Caesar omnes obsides Galliae . . . contulerat: VII 55,2; iam de Haeduorum defectione et ⟨*c*⟩ secundo Galliae motu rumores adferebantur Gallique . . .: VII 59,1; tamen ⟨*c*⟩ tanta uniuersae Galliae consensio fuit libertatis uindicandae et pristinae belli laudis recuperandae, ut: VII 76,2; cuius imperatoris ductu VIIII annis . . . omnem Galliam Germaniamque pacauerint: 1,7,6.

Cf. **A. a)** I 2,2; 3,7.8; 17,3; 20,2; 30,1.3.4; 31,3.7.16; 43,7; 44,6; 45,3; II 4,2.7; IV 6,5; 16,3; V 3,1; 5,3; 6,4.5.6; 53,4; 55,4; 56,4; VI 5,1.4; 12,4; VII 1,4.5 *(bis)*; 3,2; 4,1; 20,2; 25,1; 34,1; 59,5; 63,5; 66,1; 71,9; 77,7.9; 1,29,3; 35,4; 39,2; 3,87,2; *ap. Cic. ad fam.* VII 5,2.

2. certam quandam totius Galliae partem significat; A. G. Celticam: Belgae ab extremis Galliae finibus oriuntur: I 1,6; **(**II 2,1 *u.* **D.** ulterior;**)** qui (Remi) proximi Galliae ex Belgis sunt: II 3,1; P. Crassum . . . in Aquitaniam proficisci iubet, ne ex his nationibus auxilia in Galliam mittantur: III 11,3.

B. Gall. Cisalpin., citerior.: ab Cn. Pompeio proconsule petit . . ., quos ex Cisalpina Gallia consul ⟨*c*⟩ sacramento rogauisset, ad signa conuenire et ad se proficisci iuberet: VI 1,2.

Gallia citerior, citerior Gallia *u.* **citerior** *p. 538 (7 loc.); eodem referendi uidentur hi loci:* eo triduo legio VIII. ad eum uenit cohortesque ex nouis Galliae dilectibus XXII: 1,18,5; relinquebatur, ut ex longinquioribus regionibus Galliae Picenique et a freto naues essent exspectandae: 1,29,2; classesque ipsius (Caesaris), quas hieme in Sicilia, Gallia, Italia fecerat, morabantur: 3,42,3. *Cf.* citerior prouincia I 10,5 *p. 538.*

C. Gall. prouinc.: per . . . Procillum ⟨*c*⟩, principem Galliae prouinciae, familiarem suum, . . . cum eo conloquitur: I 19,3; ne . . . Germani . . . finitimi Galliae prouinciae Allobrogibusque essent: I 28,4; uti quicumque Galliam prouinciam obtineret . . . Haeduos ceterosque amicos populi Romani defenderet: I 35,4; numquam ante hoc tempus exercitum populi Romani Galliae prouinciae finibus egressum ⟨*c*⟩: I 44,7; 44,8 *u.* **1. A. a)**; Tolosa et Narbone ⟨*c*⟩, quae sunt ciuitates Galliae prouinciae finitimae [ex] his regionibus: III 20,2; ex Aquitanis montanisque, qui Galliam prouinciam attingunt: 1,39,2; ¶ quod hominem honestissimum prouinciae Galliae . . . sibi restitutum uidebat ⟨*c*⟩: I 53,6; ¶ respicite finitimam Galliam, quae in prouinciam redacta iure et legibus commutatis securibus subiecta perpetua premitur seruitute: VII 77,16. *Cf.* **prouincia.**

D. Gall. Transalpin., ulterior.: eae ⟨*c*⟩ res in Galliam Transalpinam celeriter perferuntur: VII 1,2; — his rebus in Italiam Caesari ⟨*c*⟩ nuntiatis . . . in Transalpinam Galliam profectus est. eo cum uenisset, magna difficultate adficiebatur: VII 6,1.2; ¶ quam maximis potest itineribus in Galliam ulteriorem contendit et ad Genauam ⟨*c*⟩ peruenit: I 7,1; erat omnino in Gallia ulteriore legio una: I 7,2; ¶ qua proximum iter in ulteriorem Galliam per Alpes erat, cum his quinque legionibus ire contendit: I 10,3; Caesar duas legiones in citeriore Gallia nouas conscripsit et inita ⟨*c*⟩ aestate in ulteriorem ⟨β; interiorem α; *edd.*⟩ Galliam qui deduceret Q. Pedium legatum misit: II 2,1; Caesar . . . ab urbe proficiscitur atque in ulteriorem Galliam peruenit: 1,33,4; *cf.* 34,1; ¶ Scipioni obuenit Syria, L. Domitio Gallia: 1,6,5.

Gallicus: hominum (in Britannia) est infinita multitudo creberrimaque aedificia fere Gallicis consimilia: V 12,3; ¶ neque enim conferendum esse Gallicum cum Germanorum agro ⟨cum Gallico Germanorum agrum *Ciacc.*⟩ neque hanc consuetudinem uictus cum illa comparandam: I 31,11; ¶ id se a ⟨*c*⟩ Gallicis armis atque insignibus cognouisse: I 22,2; ¶ quod omnibus fere Gallicis bellis ⟨bell. gall. β⟩ hostibus nostris inde sumministrata auxilia intellegebat: IV 20,1; quos (Remos) praecipuo semper honore Caesar habuit . . . pro recentibus Gallici belli officiis: V 51,4; eae ⟨*c*⟩ ipsae

copiae hoc infrequentiores [copiae] imponuntur, quod multi Gallicis ⟨*pr. edd.;* galli *codd.*⟩ tot bellis defecerant: 3, 2, 3; quorum opera Caesar omnibus Gallicis ⟨gallis *Oahl*⟩ bellis ⟨*om. l*⟩ optima fortissimaque erat usus: 3, 59, 1; ¶ est enim ⟨*c*⟩ hoc Gallicae ⟨galliae *h*⟩ consuetudinis, uti et uiatores etiam inuitos consistere cogant et . . . et: IV 5, 2; neque multum a ⟨*c*⟩ Gallica differunt consuetudine (qui Cantium incolunt): V 14, 1; uenerant . . . cum multis carris magnisque impedimentis, ut fert Gallica consuetudo: 1, 51, 1; ¶ insignia: I 22, 2 *u.* arma; ¶ commodissimum uisum est C. Valerium Procillum . . . propter linguae Gallicae scientiam, qua multa iam Ariouistus . . . utebatur, . . . ad eum mittere: I 47, 4; ¶ ipsi (Vbii) propter propinquitatem [quod] Gallicis sunt moribus adsuefacti: IV 3, 3; quae (casae) more Gallico stramentis erant tectae: V 43, 1; matres familiae . . . more Gallico passum ⟨*c*⟩ capillum ostentare . . . coeperunt: VII 48, 3; ¶ muri autem omnes Gallici ⟨galli *A*⟩ hac fere forma sunt ⟨muris aut. omnibus gallicis haec f. f. est *β*⟩: VII 23, 1; ¶ D. Brutum adulescentem classi Gallicisque nauibus, quas ex Pictonibus ⟨*c*⟩ et Santonis reliquisque pacatis regionibus conuenire iusserat, praeficit ⟨*c*⟩: III 11, 5; cum omnis Gallicis nauibus spes in uelis armamentisque consisteret: III 14, 7; pontones, quod est genus nauium Gallicarum, Lissi relinquit: 3, 29, 3; ¶ satis ad Gallicam ostentationem minuendam . . . factum existimans . . . mouit castra: VII 53, 3; ¶ ut ex magno Gallorum equitum ⟨*c*⟩ numero non nullos ⟨gallos *add. α*; *Schn.*⟩ Gallicis ⟨gallorum *Fr.*⟩ rebus fauere natura cogebat: VI 7, 7.

gallina: leporem et gallinam et anserem gustare fas non putant; haec tamen alunt animi uoluptatisque ⟨*c*⟩ causa: V 12, 6.

Gallograecia: CCC (equites) Tarcondarius Castor et Domnilaus ⟨*c*⟩ ex Gallograecia ⟨gallocausagrecia *hl*[1]⟩ dederant: 3, 4, 5.

Gallonius: eo (Gades) sex cohortes praesidii causa ex prouincia misit Gaiumque Gallonium, equitem Romanum, familiarem Domitii, qui eo procurandae hereditatis causa uenerat missus a Domitio, oppido Gadibus praefecit: 2, 18, 2; arma omnia priuata ac publica in domum Gallonii ⟨-oni *a*⟩ contulit: 2, 18, 2; consensisse Gaditanos principes cum tribunis cohortium . . ., ut Gallonium ex oppido expellerent: 2, 20, 2; hoc inito consilio denuntiauisse Gallonio, ut sua sponte, dum sine periculo liceret, excederet Gadibus; si id non fecisset, sibi ⟨*c*⟩ consilium capturos: 2, 20, 3; hoc timore adductum Gallonium Gadibus excessisse: 2, 20, 3.

Gallus. 1. sing.: A.: idoneum quendam hominem et callidum delegit ⟨*c*⟩, Gallum, ex iis, quos auxilii causa secum habebat: III 18, 1; has (litteras) ille (Verticonis Neruii seruus) in ⟨*c*⟩ iaculo inligatas effert ⟨*c*⟩ et Gallus inter Gallos sine ulla suspicione uersatus ad Caesarem peruenit: V 45, 4; cuidam ex equitibus Gallis . . . persuadet ⟨*c*⟩, uti ad Ciceronem epistulam deferat . . . . Gallus periculum ueritus, ut erat praeceptum, tragulam mittit: V 48, 7; Cicero data facultate Gallum ab ⟨*c*⟩ eodem Verticone, quem supra demonstrauimus, repetit ⟨*c*⟩, qui litteras ad Caesarem deferat ⟨*c*⟩; hunc admonet, iter caute diligenterque faciat: V 49, 2. 3; pronuntiari iubent, seu quis Gallus seu Romanus ⟨*c*⟩ uelit ante horam tertiam ad se transire, sine periculo licere: V 51, 3; quidam ante portam oppidi Gallus . . . seui ac picis traditas glebas in ignem . . . proiciebat, . . . concidit. hunc ex proximis unus iacentem transgressus eodem illo munere fungebatur . . .: VII 25, 2. 3; Caesar desiderauit milites DCCCCLX et equites * * * Tuticanum Gallum, senatoris filium, notos equites Romanos C. Fleginatem Placentia ⟨*Np.:* DCCCCLX et notos equites r. flegmatem tuticanum gallum, senatoris filium, c. flegmatem placentia *x*⟩: 3, 71, 1.

B.: M. Trebius Gallus in Coriosolitas ⟨*c*⟩ (missus est): III 7, 4.

2. plur.: A. addit. subst.: (quorum opera Caesar omnibus Gallicis ⟨gallis *Oahl*⟩ bellis ⟨*om. l*⟩ optima fortissimaque erat usus: 3, 59, 1;) ¶ ea res per fugitiuos L. Aemilii, decurionis equitum Gallorum, hostibus nuntiatur: I 23, 2; commodissimum esse statuit omnibus equis Gallis equitibus detractis eo legionarios milites . . . imponere: I 42, 5; cuidam ex equitibus Gallis magnis praemiis persuadet ⟨*c*⟩, uti . . .: V 48, 3; ut ex magno Gallorum equitum ⟨equitatus *β*⟩ numero non nullos Gallicis ⟨*c*⟩ rebus fauere natura cogebat: VI 7, 7; celeriter sese tamen Galli equites expediunt proeliumque committunt . . .: 1, 51, 4; Iuba . . . II milia Hispanorum et Gallorum equitum, quos ⟨*c*⟩ suae custodiae causa circum se habere consuerat, . . . Saburrae summisit: 2, 40, 1; ex quibus (equitibus) DC Gallos Deiotarus adduxerat: 3, 4, 3; D (equites) ex Gabinianis Alexandria, Gallos Germanosque, quos ibi A. Gabinius praesidii causa apud regem Ptolomaeum reliquerat, Pompeius filius cum classe adduxerat: 3, 4, 4; cum . . . equitibus Caesaris Gallis atque Hispanis, qui eo praesidii ⟨*c*⟩ causa missi erant,

pecuniam (Coelius) polliceretur, ab his est interfectus: 3,22,3; ¶ (homines: II 30,4 *u.* **B. a)**.)

B. non addit. subst.; a) pertinet ad omnes Gallos (Celtas): Gallia est omnis diuisa in partes tres, quarum unam incolunt Belgae, aliam Aquitani, tertiam qui ipsorum lingua Celtae, nostra Galli appellantur: I 1,1; Gallos ab Aquitanis Garumna ⟨*c*⟩ flumen, a Belgis Matrona et Sequana diuidit: I 1,2; 1,4 *u.* **b)**; una pars, quam Gallos obtinere dictum est, initium capit a flumine Rhodano, continetur Garumna ⟨*c*⟩ flumine, Oceano ⟨*c*⟩, finibus Belgarum, attingit etiam ab Sequanis et Heluetiis flumen Rhenum, uergit ad septentriones: I 1,5; omnibus Gallis idem esse faciendum, quod Heluetii fecerint, ut domo emigrent, aliud domicilium, alias sedes remotas a Germanis petant fortunamque, quaecumque accidat, experiantur: I 31,14; Gallorum eadem atque Belgarum oppugnatio est haec ⟨*c*⟩: ubi circumiecta multitudine hominum totis moenibus undique in murum lapides iaci coepti sunt ..., testudine facta portas succendunt ⟨*u. CC*⟩ murumque subruunt: II 6,2; (12,5 *u.* **b) β)**;) cum ex dediticiis Belgis reliquisque Gallis complures Caesarem secuti una iter facerent, quidam ex his . . . nocte ad Neruios peruenerunt atque iis demonstrarunt . . . II 17,2; quorum (Treuerorum) inter Gallos uirtutis ⟨*c*⟩ opinio est singularis: II 24,4; plerumque omnibus ⟨hominibus *dett.; Np., Hold., Dt.*[2]⟩ Gallis ⟨gallicis *MQ*⟩ prae magnitudine corporum suorum breuitas nostra contemptui est: II 30,4; ut sunt Gallorum subita et repentina consilia: III 8,3; cum intellegeret omnes fere Gallos nouis rebus studere et ad bellum mobiliter celeriterque excitari: III 10,3; ut ad bella suscipienda Gallorum alacer ac promptus est animus, sic mollis ac minime resistens ad calamitates perferendas mens eorum est: III 19,6; qui (Morini Menapiique) longe alia ratione ac reliqui Galli bellum gerere ⟨*c*⟩ coeperunt ⟨*c*⟩: III 28,1; quibus (iumentis) maxime Galli delectantur ⟨gallia delectatur *β*⟩ quaeque impenso ⟨*c*⟩ parant pretio: IV 2,2; infirmitatem Gallorum ueritus, quod sunt in consiliis capiendis mobiles et nouis plerumque rebus student, nihil his committendum existimauit: IV 5,1; cognita Gallorum infirmitate quantum iam apud eos hostes uno proelio auctoritatis essent consecuti sentiebat. quibus ad consilia capienda nihil spatii dandum existimabat: IV 13,3; quae omnia fere Gallis erant incognita: IV 20,2; quod eum ⟨*c*⟩ (Dumnorigem) . . . magnae inter Gallos auctoritatis cognouerat: V 6,1; concilioque Gallorum Samarobriuae peracto: V 24,1; quod repentinae Gallorum coniurationi (Eburonum ciuitas) resistere non potuerit: V 27,4; Senones, quae est ciuitas . . . magnae inter Gallos auctoritatis: V 54,2; armatum concilium indicit ⟨*c*⟩. hoc more Gallorum est initium belli. quo ⟨*c*⟩ lege communi omnes puberes armati ⟨*c*⟩ conuenire consuerunt ⟨*c*⟩ . . .: V 56,2; natio est omnium ⟨omnis *β*; *Np., Fr.*⟩ Gallorum admodum dedita religionibus . . .: VI 16,1; Galli se omnes ab Dite patre prognatos praedicant idque ab ⟨*c*⟩ druidibus proditum dicunt: VI 18,1; funera sunt pro cultu Gallorum magnifica et sumptuosa: VI 19,4; *cf.* VI 11—20; fuit antea tempus, cum Germanos Galli uirtute superarent, ultro bella inferrent, . . . trans Rhenum colonias mitterent: VI 24,1; quod . . . Gallis . . prouinciarum ⟨*CC*⟩ propinquitas et transmarinarum rerum notitia multa ad copiam atque usus ⟨*c*⟩ largitur, paulatim adsuefacti superari multisque uicti proeliis ne se quidem ipsi cum illis (Germanis) uirtute comparant: VI 24,5. 6; aedificio circumdato silua, ut sunt fere domicilia ⟨*c*⟩ Gallorum, qui uitandi aestus causa plerumque siluarum ac fluminum petuut propinquitates: VI 30,3; (celeriter ad omnes Galliae ciuitates fama perfertur. nam ubi quae ⟨*c*⟩ maior atque inlustrior incidit res, clamore per agros regionesque significant; hunc . . .: VII 3,2;) quae (uictoria) iam esset sibi atque omnibus Gallis explorata: VII 20,7; quibus (clientibus) more Gallorum nefas est etiam in extrema fortuna deserere patronos: VII 40,7.

b) pertinet ad partem Gallorum; α) non referendum est ad certas Gallorum ciuitates: Heluetii . . reliquos Gallos uirtute praecedunt: I 1,4; (praestare,) si iam principatum Galliae obtinere non possint ⟨*c*⟩, Gallorum quam Romanorum imperia perferre ⟨*c*⟩: I 17,3; postea quam agros et cultum et copias Gallorum homines feri ac barbari adamassent, traductos plures: I 31,5; his rebus cognitis Caesar Gallorum animos uerbis confirmauit: I 33,1; ex percontatione nostrorum uocibusque Gallorum ac mercatorum, qui . . . praedicabant, . . . timor omnem exercitum occupauit: I 39,1; quod ex Gallis ⟨*Ciacc.;* aliis *codd.; edd.*⟩ ei maximam fidem habebat: I 41,4; neque salutem suam Gallorum equitatui committere audebat (Caesar): I 42,5; transisse Rhenum sese non sua sponte, sed rogatum et accersitum a Gallis: I 44,2; non sese Gallis, sed Gallos sibi bellum intulisse: I 44,3; (Belgas coniurare,) quod ab non nullis Gallis sollicitarentur, partim qui, *ut*

Germanos diutius in Gallia uersari noluerant ⟨*c*⟩, ita populi Romani exercitum hiemare atque inueterascere in Gallia moleste ferebant . . .: II 1, 3; dat negotium Senonibus reliquisque Gallis, qui finitimi Belgis erant, uti . . .: II 2, 3; Rhenumque antiquitus traductos (Belgas) propter loci fertilitatem ibi consedisse Gallosque, qui ea loca incolerent, expulisse: II 4, 1; 17, 2 *u.* a); Germanosque, qui auxilio a ⟨*c*⟩ Belgis ⟨gallis β⟩ arcessiti dicebantur, . . . prohibeat: III 11, 2; 28, 1; IV 13, 3 *u.* a); illi supplicia cruciatusque Gallorum ueriti, quorum agros uexauerant, remanere se apud eum uelle dixerunt: IV 15, 5; V 24, 1 *u.* a); non facile Gallos Gallis negare potuisse, praesertim cum de recuperanda communi libertate consilium initum uideretur: V 27, 6; neque ullum fere . . . tempus . . . intercessit, quin aliquem de consiliis ⟨conciliis β⟩ ac motu Gallorum nuntium acciperet: V 53, 5; certior factus est magnas Gallorum copias earum ciuitatum, quae Aremoricae appellantur, oppugnandi sui causa conuenisse . . .: V 53, 6; Caesar principibus cuiusque ciuitatis ad se euocatis ⟨*c*⟩ . . . magnam partem Galliae ⟨gallorum β⟩ in officio tenuit: V 54, 1; ut ex magno Gallorum equitum ⟨equitatus β⟩ numero non nullos ⟨gallos *add.* α; *Schn.*⟩ Gallicis ⟨Gallorum *Fr.*⟩ rebus fauere natura cogebat: VI 7, 7; ut potius in siluis Gallorum uita quam legionarius miles periclitetur ⟨*c*⟩: VI 34, 8; addunt ipsi et adfingunt rumoribus ⟨*CC*⟩ Galli, quod res poscere uidebatur. . . . hac impulsi occasione, qui iam ante se populi Romani imperio subiectos dolerent, liberius atque audacius de bello consilia inire incipiunt: VII 1, 2. 3; eorum impetum Galli sustinere non potuerunt atque in fugam coniecti multis amissis se ad agmen receperunt . . .: VII 13, 2; procumbunt omnibus Gallis ad pedes Bituriges, ne pulcherrimam prope totius Galliae urbem . . . succendere cogerentur: VII 15, 4; hoc se colle interruptis pontibus Galli fiducia loci continebant generatimque distributi ⟨*c*⟩ [in ciuitates] omnia uada . . . obtinebant . . .: VII 19, 2; singulari militum nostrorum uirtuti consilia cuiusque ⟨*c*⟩ modi Gallorum occurrebant: VII 22, 1; omnia experti Galli, quod res nulla successerat, postero die consilium ceperunt ⟨*c*⟩ ex oppido profugere hortante et iubente Vercingetorige: VII 26, 1; quo timore perterriti Galli, ne ab equitatu Romanorum uiae praeoccuparentur, consilio destiterunt: VII 26, 5; nam quae ab reliquis Gallis ciuitates dissentirent, has sua diligentia adiuncturum atque unum consilium totius Galliae effecturum: VII 29, 6; fuit haec oratio non ingrata Gallis: VII 30, 1; primumque eo tempore Galli castra munire instituerunt ⟨*u. CC*⟩ et . . .: VII 30, 4; augetur Gallis suspicio atque omnes illo munitionum ⟨*c*⟩ copiae traducuntur: VII 45, 6; murum . . . praeduxerant Galli atque . . . superiorem partem collis . . . densissimis castris compleuerant: VII 46, 3; intolerantius Gallos insequentes legio decima tardauit: VII 51, 1; Gallique in conloquiis . . . Caesarem inopia frumenti coactum in prouinciam contendisse confirmabant: VII 59, 1; hunc omnem locum copiae Gallorum compleuerant . . .: VII 69, 5; non minus qui intra munitiones erant perturbantur Galli ⟨galli pert. β; *Schn.*⟩: VII 70, 6; non numquam opera nostra Galli temptare atque eruptionem ex oppido . . . facere conabantur: VII 73, 1; dum haec ad ⟨*c*⟩ Alesiam geruntur, Galli concilio principum indicto . . . statuunt: VII 75, 1; Galli inter equites raros sagittarios expeditosque leuis armaturae interiecerant: VII 80, 3; cum suos pugna ⟨*c*⟩ superiores esse Galli confiderent ⟨pugn. gall. sup. conf. β⟩ . . ., clamore et ululatu suorum animos confirmabant: VII 80, 4; uno die intermisso Galli atque hoc spatio magno cratium, scalarum, harpagonum numero effecto . . . ad campestres munitiones accedunt . . .: VII 81, 1; fundis librilibus sudibusque . . . ac ⟨β; *om.* α; *Fr.*⟩ glandibus Gallos ⟨β; gallos glandibus α; gallos grandibus *pr. edd.; Fr.*⟩ proterrent: VII 81, 4; dum longius a ⟨*c*⟩ munitione aberant Galli ⟨l. aber. g. ab mun. β⟩, plus multitudine telorum proficiebant . . .: VII 82, 1; *cf.* § 2; bis magno cum detrimento repulsi Galli quid agant consulunt; locorum peritos adhibent; ex ⟨*c*⟩ his superiorum castrorum situs munitionesque cognoscunt: VII 83, 1; Galli, nisi perfregerint munitiones, de omni salute desperant: VII 85, 3; agger ab uniuersis in munitionem coniectus et ascensum dat Gallis et: VII 85, 6; fit protinus hac re audita ex castris Gallorum fuga: VII 88, 5; (eae ⟨*c*⟩ ipsae copiae hoc infrequentiores [copiae] imponuntur, quod multi Gallicis ⟨*pr. edd.*; galli *codd.*⟩ tot bellis defecerant: 3, 2, 3;) 3, 4, 3. 4 *u.* 2. A.

β) **significantur certae quaedam Gallorum ciuitates (populi)**: commonefacit, quae ipso praesente in concilio Gallorum ⟨*an* Haeduorum?⟩ de Dumnorige sint dicta: I 19, 4; Gallis (*i. e.* Heluetiis eorumque sociis) magno ad pugnam erat impedimento, quod pluribus eorum scutis uno ictu pilorum transfixis et conligatis, cum ferrum se inflexisset ⟨*c*⟩, neque euellere neque sinistra impedita satis commode pugnare poterant: I 25, 3; Ariouistum autem, ut semel

Gallorum (*i. e.* Haeduorum eorumque clientium) copias proelio uicerit, . . . superbe et crudeliter imperare: I 31, 12; si quos aduersum proelium et fuga Gallorum commoueret, hos ⟨*c*⟩ . . . reperire ⟨*c*⟩ posse diuturnitate belli defatigatis Gallis Ariouistum . . . magis ratione et consilio quam uirtute uicisse: I 40, 8; magnitudine operum, quae neque uiderant ante Galli (Suessiones?) neque audierant: II 12, 5; alteram partem eius uici Gallis (*i. e.* Veragris) [ad hiemandum] concessit: III 1, 6; certior factus est ex ea parte uici, quam Gallis concesserat, omnes noctu discessisse: III 2, 1; id aliquot de causis acciderat, ut subito Galli (*i. e.* Seduni et Veragri) belli renouandi legionisque opprimendae consilium caperent: III 2, 2; ut neque ex inferiore loco satis commode tela adigi ⟨*c*⟩ possent et missa ab Gallis (*i. e.* Venetis) grauius acciderent: III 14, 4; multae res ad hoc consilium Gallos (*i. e.* Venellos, Aulercos Eburouices, Lexobios) hortabantur: III 18, 6; non facile Gallos (*i. e.* Eburones) Gallis negare potuisse: V 27, 6; et Gallus inter Gallos (*cf.* V 39, 1. 3) sine ulla suspicione uersatus ad Caesarem peruenit: V 45, 4; Galli re cognita per exploratores obsidionem relinquunt, ad Caesarem omnibus copiis contendunt: V 49, 1; utrique sese suo loco continent: Galli, quod ampliores copias, quae nondum conuenerant, exspectabant: V 50, 2; 53, 6 *u.* α); Galli (*i. e.* Treueri) cohortati inter se, ne speratam praedam ex manibus dimitterent, flumen transire et iniquo loco committere proelium non dubitant: VI 8, 1; centuriones in oppido, cum ex significatione Gallorum (*i. e.* Nouiodunensium) noui aliquid ab iis iniri consilii ⟨*c*⟩ intellexissent, . . . portas occupauerunt: VII 12, 6; qui (ciues Romani) Cenabi perfidia Gallorum (*i. e.* Carnutum) interissent: VII 17, 7.

Garumna. *In codice archetypo uidetur fuisse* g a r u n n a; *nam* I 1, 5 *in X hoc exstat,* I 1, 7 *in αh,* I 1, 2 *in BMβ*; *quae quidem forma haud scio an ab ipso Caesare scripta sit.* G a r u m n a, *quod editores receperunt,* I 1, 7 *inuenitur in a,* I 1, 2 *in A¹Q;* (gerunna I 1, 2 *in a pr.;* garomna *ap. Aim.*)

Gallos ab Aquitanis Garumna flumen, a Belgis Matrona et Sequana diuidit: I 1, 2; una pars, quam Gallos obtinere dictum est, initium capit a flumine Rhodano, continetur Garumna flumine, Oceano ⟨*c*⟩, finibus Belgarum: I 1, 5; Aquitania a Garumna flumine ad Pyrenaeos montes . . . pertinet: I 1, 7.

Garumni: maxima pars Aquitaniae sese Crasso dedidit obsidesque ultro misit ⟨*c*⟩; quo in numero fuerunt Tarbelli, Bigerriones, Ptianii, Vocates, Tarusates, Elusates ⟨*c*⟩, Gates ⟨*om. a¹f;* gautes *B¹*⟩ Ausci, Garumni ⟨garunni *αh, a corr.; om. a pr., f*⟩, Sibuzates, Cocosates: III 27, 1.

Gates *u.* **Garumni.**

gaudeo: q u o s sibi Caesar o b l a t o s g a u i s u s ⟨*fh;* gauis *a;* grauius *α*⟩ † illos ⟨*codd.; edd.;* illico *Paul; inter uerba* grauius *et* illos *pauca intercidisse censet Vielh.*⟩ retineri iussit: IV 13, 6; gaudeo mehercule u o s s i g n i f i c a r e litteris, quam ualde probetis ea, quae apud Corfinium sunt gesta: *ap. Cic. ad Att.* IX 7 *C*, 1. (*Cf.* **gaudium.**)

gaudium: atque ego cum ex ipsa re magnam capio uoluptatem, tum meum factum probari abs te t r i u m p h o g a u d i o ⟨*Lamb.;* triumpho gaudeo *Med.¹*, *Turnes.;* triumpho et gaudeo *Med.²*⟩: *ap. Cic. ad Att.* IX 16, 2.

Geidumni. *Cf. Glück p. 102 sq.*

itaque confestim dimissis nuntiis ad Ceutrones, Grudios, Leuacos, Pleumoxios, Geidumnos ⟨*B;* geidũnos *AQMh;* geudũnos *af*⟩, qui omnes sub eorum (Neruiorum) imperio sunt ⟨*c*⟩, quam maximas manus ⟨*c*⟩ possunt cogunt ⟨*c*⟩: V 39, 1. (*Cf.* V 39, 3 – 52.)

gemellus: (l e g i o n e m effecerat) unam ex Cilicia ⟨*c*⟩ ueteranam, quam factam ex duabus gemellam appellabat: 3, 4, 1.

(Genabensis, Genabum *u.* **Cenabensis, Cenabum** *p. 506 sq.*)

Genaua. *Codd. habent* g e n u a, g e n u a m; *sed u. Glück p. 104—107.*

extremum oppidum Allobrogum est proximumque Heluetiorum finibus Genaua. ex eo oppido pons ad Heluetios pertinet: I 6, 3; quam maximis potest itineribus in Galliam ulteriorem contendit et ad Genauam peruenit: I 7, 1; (maturat proficisci) et quam maximis potest itineribus in Galliam ulteriorem contendit et ad Genauam peruenit: I 7, 1; pontem, qui erat ad Genauam, iubet rescindi: I 7, 2.

gener: (Indutiomarus) Cingetorigem, alterius principem factionis, generum suum, . . . hostem iudicat ⟨*c*⟩: V 56, 3.

generatim. A.: Caesar . . . Cordubae omnibus generatim g r a t i a s a g i t: ciuibus Romanis, quod oppidum in sua potestate studuissent habere; Hispanis, quod . . .; Gaditanis, quod . . .; tribunis militum centurionibusque . . ., quod: 2, 21, 1; ¶ imperatae pecuniae tota prouincia exigebantur. multa praeterea generatim ad auaritiam e x c o g i t a b a n t u r: 3, 32, 1.

B.: Germani suas copias castris eduxerunt generatimque c o n s t i t u e r u n t ⟨instituerunt *B²h*⟩ paribus ⟨paribusque *B²β*⟩ interuallis, Harudes

⟨*c*⟩, Marcomannos ⟨*c*⟩, Triboces ⟨*c*⟩, Vangiones, Nemetes, Sedusios, Suebos: I 51, 2; ¶ hoc se colle . . . Galli . . . continebant generatimque distributi ⟨*AQβ*; distributis *BM*⟩ ⟨in ciuitates *add. codd.; edd.; del. Paul; Hld.*⟩ omnia uada . . . obtinebant: VII 19, 2.

gens. A. = **ciuitatis pars, quae complures familias complectitur** *(cf. Fustel de Coulanges in: Séances et trav. de l'acad. d. sciences mor. et pol. 1885. N. S. T. 23. p. 737)*: magistratus ac principes in annos singulos gentibus cognationibusque hominum, qui tum ⟨*c*⟩ una coierunt, quantum et quo loco uisum est agri ⟨*c*⟩ attribuunt atque anno post alio transire cogunt: VI 22, 2; ¶ a Venere (sunt) Iulii, cuius gentis familia est nostra: *ap. Suet.* 6.

B. = **natio, quae complures ciuitates complectitur; a) subi.**: Volcae ⟨*c*⟩ Tectosages . . . ibi consederunt; quae gens ad hoc tempus his sedibus sese continet summamque habet iustitiae ⟨iustitiam *β*⟩ et bellicae laudis opinionem: VI 24, 3; ¶ Sueborum gens est longe maxima et bellicosissima Germanorum omnium: IV 1, 3; ¶ (Galli) de his eandem fere quam reliquae gentes habent opinionem: VI 17, 2; 24, 3 *u.* continere; ¶ Gomphos peruenit, quod est oppidum primum Thessaliae uenientibus ab Epiro; quae gens paucis ante mensibus ultro ad Caesarem legatos miserat, ut suis omnibus facultatibus uteretur, praesidiumque ab eo militum petierat: 3, 80, 1.

b) obi.: prope ad internecionem gente ac nomine Neruiorum redacto: II 28, 1.

c) dat.: qui (Galli) uirtute belli omnibus gentibus praeferebantur: V 54, 5.

d) gen.: cum . . . ex Thessalia Aetoliaque legati uenissent, qui praesidio misso pollicerentur earum gentium ciuitates imperata facturas: 3, 34, 2; ¶ huc . . . Macedones, Thessalos ac reliquarum gentium et ciuitatum (equites) adiecerat ⟨*u. CC*⟩: 3, 4, 6; ¶ multarumque gentium fines propter magnitudinem attingit (Hercynia silua): VI 25, 3; ¶ meminerant (milites) ad Alesiam magnam se inopiam perpessos . . . maximarum [se] gentium uictores discessisse: 3, 47, 6.

e) c. praep.: Segni Condrusique, ex gente et numero Germanorum, . . . legatos ad Caesarem miserunt: VI 32, 1.

(Genua *u.* Genaua.)

genus. A. = **gens, natio**: Gallorum . . ., ut est summae genus sollertiae atque ad omnia imitanda et efficienda . . . aptissimum: VII 22, 1; ¶ Vbii . . . paulo [quam] sunt eiusdem generis [et] ceteris humaniores ⟨*u. CC*⟩: IV 3, 3.

B. = **familia, stirps**: amitae meae Iuliae maternum genus ab regibus ortum, paternum cum diis immortalibus coniunctum est: *ap. Suet.* 6; ¶ (interficitur) uir fortissimus Piso Aquitanus, amplissimo genere natus: IV 12, 4; — Eporedorix Haeduus, summo loco natus adulescens, . . . et una Viridomarus, pari aetate et gratia, sed genere dispari, . . . conuenerant: VII 39, 1; — eorum (equitum) ut quisque est genere copiisque ⟨que *om. β*⟩ amplissimus, ita plurimos circum ⟨*c*⟩ se ambactos clientesque habet ⟨*c*⟩: VI 15, 2; ¶ est ergo in genere et sanctitas regum . . . et caerimonia deorum: *ap. Suet.* 6.

C. = **species; modus, ratio; a) subi.**: differre: VI 25, 5 *u.* **g)** *γ*); ¶ genus hoc erat pugnae, quo se Germani exercuerant: equitum milia erant sex . . .: I 48, 4; genus hoc est ex essedis pugnae: primo per omnes partes perequitant et . . .: IV 33, 1; genus erat pugnae militum illorum, ut magno impetu primo procurrerent ⟨*c*⟩ . . .: 1, 44, 1; genus erat hoc pugnae: expeditae cohortes nouissimum agmen claudebant . . .: 1, 79, 1; — in omni Gallia eorum hominum, qui ⟨in *add. β*⟩ aliquo sunt numero atque honore, genera sunt duo: VI 13, 1; 13, 3 *u.* **g)** *β*); alterum genus est equitum: VI 15, 1; tertium est genus eorum, qui uri appellantur: VI 28, 1; *erat* ciuile bellum; genus hominum, cui ⟨*Oud.*; quod *ahl*; *Db.*⟩ liceret ⟨licere *af*⟩ libere facere ⟨cui quod liberet liceret facere *Madu.*⟩ et sequi quod uellet ⟨uel *af*; *u. CC*⟩: 2, 29, 3; — quod apud eos . . . omne genus cuniculorum notum atque usitatum est: VII 22, 2; ¶ facere: 2, 29, 3 *u.* esse; ¶ quod (genus radicis) admixtum ⟨mixtum *l pr.*⟩ lacte ⟨*Ohl*; lacti *af*; *Db.*⟩ multum inopiam leuabat: 3, 48, 1; ¶ multaque in ea (silua) genera ferarum nasci constat, quae reliquis in locis uisa non sint ⟨sunt *Aim.*⟩: VI 25, 5; ¶ posse: 2, 9, 4 *u.* **e)** traicere; ¶ sequi: 2, 29, 3 *u.* **a)** esse; ¶ stare: 1, 61, 3 *u.* **g)** *γ*); ¶ uelle: 2, 29, 3 *u.* **a)** esse; ¶ uideri: VI 25, 5 *u.* **g)** *γ*).

b) praedic.: VI 25, 5 *u.* **g)** *γ*); pontones, quod est genus nauium Gallicarum, Lissi relinquit: 3, 29, 3.

c) obi.: genus radicis . . ., quod appellatur chara, quod admixtum ⟨mixtum *l pr.*⟩ lacte ⟨*Ohl*; lacti *af*; *Db.*⟩ multum inopiam leuabat: 3, 48, 1; ¶ id (genus radicis) ad similitudinem panis effingebant ⟨*ego*; efficiebant *codd.*; *edd.*⟩. eius erat magna copia: 3, 48,

1.2; ¶ indutiarum quodam genere misericordia facto aduentus Caesaris exspectatur: 2, 13, 2; ¶ Caesar haec genera munitionis instituit: VII 72, 1; ¶ est etiam ⟨c⟩ genus radicis inuentum ab iis, qui fuerant † ualeribus, quod appellatur chara: 3, 48, 1; ¶ si modo insulam adisset, ⟨et *add.* α; *Schn.*, *Np.*, *Hld.*⟩ genus hominum perspexisset: IV 20, 2; ¶ prodere: VI 25, 5 *u.* g) γ); ¶ quod unum genus tegimenti aliis locis erant experti nullo telo neque tormento traici posse: 2, 9, 4; ¶ uidere: VI 25, 5 *u.* a) nasci.

d) dat.: quae (iracundia et temeritas) maxime illi hominum generi est innata: VII 42, 2; ¶ cui (generi hominum) liceret: 2, 29, 3 *u.* a) esse.

e) genet.: cuius generis: V 2, 2 *u. infra* eius generis; naues faciant, cuius generis eum superioribus annis usus Britanniae docuerat: 1, 54, 1; ¶ materia cuiusque generis ut in Gallia est praeter fagum atque ⟨c⟩ abietem: V 12, 5; erant praeterea cuiusque generis hominum milia circiter VI: 1, 51, 2; legionarii interioris munitionis defensores scalis admotis tormentis cuiusque generis telisque terrebant: 3, 63, 6; ¶ sescentas eius generis, cuius supra demonstrauimus, naues . . . inuenit instructas: V 2, 2; VI 16, 3 *u. infra* eiusdem generis; supplicia eorum, qui in furto aut in ⟨c⟩ latrocinio aut aliqua noxia ⟨c⟩ sint comprehensi, gratiora dis immortalibus esse arbitrantur; sed cum eius generis copia defecit ⟨c⟩, etiam ad innocentium supplicia descendunt: VI 16, 5; 3, 48, 2 *u.* c) effingere; qui cotidiana consuetudine usum quoque eius generis proeliorum perciperent: 3, 84, 3; ¶ ripa autem erat acutis sudibus praefixisque ⟨c⟩ munita, eiusdemque generis sub aqua defixae ⟨c⟩ sudes flumine tegebantur: V 18, 3; pro uictimis homines immolant . . . publiceque eiusdem ⟨eius β⟩ generis habent instituta sacrificia: VI 16, 3; Caesar haec genera munitionis instituit. . . . his rebus perfectis . . . pares ⟨β; pari α; paris *Oud.*⟩ eiusdem generis munitiones . . . contra exteriorem hostem perfecit: VII 74, 1; pauca eiusdem generis addit cum excusatione Pompei coniuncta: eadem fere atque eisdem uerbis ⟨c⟩ praetor Roscius agit cum Caesare: 1, 8, 4; haec atque eiusdem generis complura ut ab hominibus doctis magna cum misericordia fletuque pronuntiantur: 2, 12, 4 (*Np.* 5); ¶ militibus . . . simul et de ⟨c⟩ nauibus desiliendum et in fluctibus consistendum et cum hostibus erat pugnandum. . . . nostri . . . huius omnino generis pugnae ⟨pugn. gen. β⟩ imperiti non eadem . . . alacritate . . . utebantur ⟨c⟩: IV 24, 4; toto hoc in genere pugnae . . . intellectum est nostros . . . minus aptos esse ad huius generis hostem: V 16, 1; teretes stipites feminis crassitudine . . . demittebantur ⟨c⟩ . . . . huius generis octoni ordines ducti ⟨c⟩ ternos inter se pedes distabant: VII 73, 8; genus erat pugnae militum illorum, ut magno impetu primo procurrerent ⟨c⟩, . . . ordines suos non magnopere ⟨c⟩ seruarent. . . . haec tum ratio nostros perturbauit insuetos huius generis pugnae: 1, 44, 4; ¶ in se noui generis imperia constitui: 1, 85, 8; aggerem noui generis atque inauditum . . . facere instituerunt: 2, 15, 1; ¶ multitudine sagittarum atque omnis generis ⟨omni genere β⟩ telorum multos uulneratos: VII 41, 3; ¶ praemiserat . . . equitum III milia . . . † huic ⟨et CCCC *R. Menge;* huc *codd.*⟩ optimi ⟨optimo *f*⟩ generis hominum ex Aquitanis montanisque ⟨adiecerat *add. Jurinius;* addiderat *add. Np.*⟩: 1, 39, 2; ¶ milites . . . inter se per tribunos ⟨c⟩ militum centurionesque atque honestissimos sui generis conloquuntur: 1, 20, 1.

f) abl.: α): genus erat pugnae . . ., ut, si premerentur, pedem referre et loco excedere non turpe existimarent † cum Lusitanis reliquisque barbaris barbaro ⟨*add. F. Hofm.; Db.; om. codd.; Np.*⟩ genere quodam ⟨barbaro quod. genere (*om.* barbaris) *Hell.; Dt.*⟩ pugnae adsuefacti: 1, 44, 2; ¶ quae res et cibi genere et cotidiana exercitatione et libertate uitae . . . et uires alit et immani corporum magnitudine homines efficit ⟨c⟩: IV 1, 9; ¶ easque (turres) multis tormentis et omni genere telorum completas ad opera Caesaris appellebat: 1, 26, 1; ¶ se exercere: I 48, 4 *u.* a) esse; hoc se labore durant adulescentes atque hoc genere uenationis exercent ⟨se exercent *Aim.*⟩: VI 28, 3; ¶ circiter CCXX ⟨c⟩ naues eorum paratissimae atque omni genere armorum ornatissimae . . . nostris aduersae constiterunt: III 14, 2; ¶ inusitato genere tormentorum permoti barbari constiterunt: IV 25, 2; ¶ nouo genere pugnae perterritis ⟨pertemptis *ABM;* peremptis *Q*⟩ nostris per medios audacissime perruperunt: V 15, 4; ¶ praemisso equitatu et essedariis, quo plerumque genere in proeliis uti consuerunt: IV 24, 1; ¶ uulnerare: VII 41, 3 *u.* e) omnis generis.

β): Caesaris exercitus . . . commeatus omni genere praeter frumentum abundabat: 3, 49, 6.

γ): erant cum Achilla copiae, ut neque numero neque genere hominum . . . contem-

nendae uiderentur: 3, 110, 1; ¶ erat noua et inusitata belli ratio cum tot castellorum numero . . . et toto obsidionis genere, tum etiam reliquis rebus: 3, 47, 1.

g) c. praep.; α) a: differre ab ceteris: VI 25, 5 *u.* γ); ¶ a quo genere hominum uictoriam sperasset: 3, 96, 4.

β) de: de his duobus generibus alterum est druidum, alterum equitum: VI 13, 3.

γ) ex: erat in oppido ⟨*c*⟩ multitudo insolens belli . . ., conuentus ⟨is *add. Grut.: edd.;* si *add. codd.; del. Paul*⟩, qui ex uariis generibus constaret, terror . . . magnus: 2, 36, 1; ¶ ex hoc (genere radicis) effectos panes . . . uulgo in eos iaciebant: 3, 48, 2; ¶¶ ex quibus (generibus ferarum) quae maxime differant ab ceteris et memoriae ⟨*c*⟩ prodenda uideantur, haec sunt: VI 25, 5; quod ex duobus contrariis generibus, quae superiore bello cum Sertorio ⟨*c*⟩ steterant, ciuitates uictae nomen atque imperium absentis *Pompei* timebant: 1, 61, 3.

δ) in c. abl.: toto hoc in ⟨*del. Ciacc.*⟩ genere pugnae . . . intellectum est: V 16, 1; ¶ in nono genere belli nouae ab utrisque bellandi rationes reperiebantur: 3, 50, 1.

Genus armorum: III 14, 2; belli: 3, 50, 1; cibi: IV 1, 9; commeatus: 3, 49, 6; cuniculorum: VII 22, 2; (druidum: VI 13, 3; equitum: VI 13, 3; 15, 1;) ferarum: VI 25, 5; hominum: IV 20, 2; VI 13, 1; VII 42, 2; 1, 39, 2; 51, 2; 2, 29, 3; 3, 96, 4; 110, 1; indutiarum: 2, 13, 2; munitionis: VII 72, 1; nauium: 3, 29, 3; obsidionis: 3, 47, 1; proeliorum: 3, 84, 3; pugnae: I 48, 4; IV 24, 4; 33, 1; V 15, 4; 16, 1; 1, 44, 1. 2. 4; 79, 1; radicis: 3, 48, 1; tegimenti: 2, 9, 4; telorum: VII 41, 3; 1, 26, 1; tormentorum: IV 25, 2; uenationis: VI 28, 3; *cf.* C. e).

Adiect.: alterum: VI 13, 3; 15, 1; amplissimum: IV 12, 4; aptissimum: VII 22. 1; barbarum: 1, 44, 2; cetera: VI 25, 5; contraria: 1, 61, 3; dispar: VII 39, 1; duo: VI 13, 1. 3; 1, 61, 3; inusitatum: IV 25, 2; maternum: *ap. Suet.* 6; multa: VI 25, 5; notum: VII 22, 2; nouum: V 15, 4; 1, 85, 8; 2, 15, 1; 3, 50, 1; omne: III 14, 2; VII 22, 2; 41, 3; 1, 26, 1; 3, 49, 6; optimum: 1, 39, 2; paternum: *ap. Suet.* 6; quoddam: 1, 44, 2; 2, 13, 2; tertium: VI 28, 1; totum: V 16, 1; 3, 47, 1; uaria: 2, 36, 1; unum: 2, 9, 4; usitatum: VII 22, 2. *Cf.* C. e).

Genusus: cum uentum esset ad flumen Genusum, quod ripis erat impeditis: 3, 75, 4; traductoque exercitu flumen Genusum ueteribus suis in ⟨*c*⟩ castris contra Asparagium consedit: 3, 76, 1.

Gergouia. *Tribus locis* (VII 4, 2; 45, 4; 59, 1) *in α scriptum est* gergobia, *in β recte* gergouia; *reliquis (9) locis in X* gergouia. 3, 73, 6 *in O inuenitur* gorgouia, *in z* gergouia.

De Gergouia *rebusque ad Gergouiam gestis cf. quos laudat M. Jähns p. 367; praeterea W. v. R., Blätter für literar. Unterhaltung 1843 No. 311. 312; Alex. Olleris, Examen des diverses opinions émises sur le siége de Gergovia. Clermont 1861; P. P. Mathieu, Vercingétorix et César à Gergouia. Clermont-Ferrand 1862; A. Sarrette, Quelques pages des commentaires de César. Paris 1863 p. 114—164; W. Paul, Philol. Wochenschr. III (1883) p. 557 sqq.; 595 sqq.*

(Vercingetorix) expellitur ex oppido Gergouia: VII 4, 2; sex (legiones) ipse in Aruernos ad oppidum Gergouiam secundum flumen Elauer duxit: VII 34, 2; Caesar ex eo loco quintis castris Gergouiam peruenit: VII 36, 1; dum haec ad Gergouiam geruntur: VII 37, 1; 42, 1; cum (Litauiccus) milia passuum circiter XXX ⟨XL β⟩ ab Gergouia abesset: VII 38, 1; quasi uero . . . non necesse sit nobis Gergouiam contendere et cum Aruernis nosmet coniungere: VII 38, 7; Litauiccus cum suis clientibus . . . Gergouiam profugit ⟨*c*⟩: VII 40, 7; Caesar nuntiis ad ciuitatem Haeduorum missis . . . castra ad Gergouiam mouit ⟨*c*⟩: VII 41, 1; consilia inibat, quem ad modum a ⟨ab *AQ; om.* β⟩ Gergouia discederet: VII 43, 5; haec procul ex oppido uidebantur, ut erat a Gergouia despectus in castra, neque tanto spatio certi quid esset explorari poterat: VII 45, 4; iam Caesar a ⟨*om.* β⟩ Gergouia discessisse audiebatur: VII 59, 1; **futurum,* ut ⟨*c*⟩ detrimentum in bonum uerteret, uti ad Gergouiam accidisset: 3, 73, 6. *Cf. omnia, quae* VII 36—53 *narrantur.*

Germania. A. terram significat: (Vsipetes et Tencteri) agris expulsi et multis locis Germaniae triennium uagati ad Rhenum peruenerunt: IV 4, 2; eius angulus alter ⟨*R. Menge;* lateris *codd.; edd.;* alter lateris *Paul*⟩ maxime ad ⟨*om.* β⟩ Germaniam spectat: V 13, 6; ea, quae fertilissima Germaniae sunt loca, circum Hercyniam siluam . . . Volcae ⟨*c*⟩ Tectosages occupauerunt: VI 24, 2; neque ⟨*c*⟩ quisquam est huius Germaniae, qui se aut adisse ⟨*c*⟩ ad initium eius ⟨*c*⟩ siluae dicat . . . aut: VI 25, 4; cuius (taxi) magna in Gallia Germaniaque copia est: VI 31, 5; Caesar . . . trans Rhenum in Germaniam mittit ad eas ciuitates, quas

superioribus annis pacauerat, equitesque ab his arcessit: VII 65, 4.

B. (metonym.) ad Germanos pertinet: non alienum esse uidetur de Galliae Germaniaeque moribus et quo differant hae nationes inter sese proponere: VI 11, 1; 25, 4 *u.* **A.**; cuius imperatoris ductu . . . omnem Galliam Germaniamque pacauerint: 1, 7, 6; noli, inquit, existimare, Pompei, hunc esse exercitum, qui Galliam Germaniamque deuicerit: 3, 87, 2.

Germanicus: Germanico bello confecto . . . Caesar statuit sibi Rhenum esse transeundum: IV 16, 1.

(Germanii *u.* **Germinii.)**

Germanus *(semper plur. num.). Cf. A. Baumstark: Real-Encyclopädie der classischen Alterthumswissenschaft ed. A. Pauly III. p. 771—837; J. H. Krause et Jul. Zacher: Ersch & Gruber Sect. I. P. 61. p. 211—388; Felix Dahn, die Könige der Germanen. I. München 1861; Max Jähns p. 362, et quos illi laudant; Chr. Cellarius, C. Iulii Caesaris aduersus Ariouistum regem aliosque Germanos gesta bella. Halae Sax. 1702. 10; E. M. Arndt, Ztschr. f. Geschichtswissensch. III. Berlin 1845; Jacobi, Untersuchungen auf dem Gebiet der deutschen Urgeschichte. Pr. Hersfeld 1851; J. Axmann, Über die Kämpfe der alten Deutschen mit den Römern. Pr. Ung. Hradisch 1859; Chr. Nieper, Die Kämpfe der alten Deutschen mit den Römern. Pr. Kremnitz 1860; A. v. Cohausen, Cäsars Feldzüge gegen die germanischen Stämme am Rhein. JRh. 43 (1867) p. 1—56; Rud. Usinger, die Anfänge der deutschen Geschichte. Hannov. 1875; Hennings, über die agrarische Verfassung der alten Deutschen nach Tacitus und Caesar. Pr. Husum 1869; Heinr. Böttger, Wohnsitze der Deutschen. Stuttg. 1877; Wilh. Arnold, Deutsche Urzeit. Gotha 1879.*

1. addit. subst.: hoc ipso tempore et ⟨*c*⟩ casu Germani equites interueniunt: VI 37, 1; *cf.* § 2; (Caesar) laborantibus iam suis Germanos equites circiter CCCC summittit: VII 13, 1; *cf.* § 2; VII 65, 5; 3, 4, 4; 52, 2; equites peditesque VII 67, 5; 70, 2. 4. 7; 80, 6 *u.* **2. B. a)**; ¶ quod, ut supra demonstrauimus, minime homines ⟨*Dauis.*; omnes *codd.*; *edd.*; omnium *Lips.*; *del. Apitz.*⟩ Germani agri culturae student: VI 29, 1.

Vsipetes Germani et ⟨*c*⟩ item Tencteri magna cum multitudine hominum flumen Rhenum transierunt: IV 1, 1.

2. non addit. subst.; A. pertinet ad omnes Germanos: qui (Rhenus) agrum Heluetium a Germanis diuidit: I 2, 3; 27, 4 *u.* **B. a)**; futurum esse paucis annis, uti omnes ex Galliae finibus pellerentur atque omnes Germani Rhenum transirent: I 31, 11; neque enim conferendum esse Gallicum cum Germanorum agro ⟨cum Gallico Germanorum agrum *Ciacc.*⟩, neque hanc consuetudinem uictus cum illa comparandam: I 31, 11; ut . . . alias sedes remotas a Germanis petant: I 31, 14; 33, 3 *u.* **B. a)**; ingenti magnitudine corporum Germanos, incredibili uirtute atque exercitatione in armis esse: I 39, 1; 48, 4 *u.* **B. a)**; quod apud Germanos ea ⟨*c*⟩ consuetudo esset, ut matres familiae eorum sortibus et ⟨*c*⟩ uaticinationibus declararent, utrum proelium committi ex usu esset necne: I 50, 4; II 4, 1 *u.* **B. a)**; Sueborum gens est longe maxima et bellicosissima Germanorum omnium: IV 1, 3; [quin etiam iumentis . . . ⟨Germani *add. codd.*; *plur. edd.*; *del. Hug*; *Dt.*[1]⟩ importatis ⟨his *add.* α⟩ non utuntur: IV 2, 2;] quorum (Vbiorum) fuit ciuitas ampla atque florens, ut est captus Germanorum: IV 3, 3; Germanos neque priores populo Romano bellum inferre neque tamen recusare, si lacessantur, quin armis contendant, quod Germanorum consuetudo ⟨*c*⟩ sit a maioribus tradita, quicumque bellum inferant resistere neque deprecari: IV 7, 3; 16, 1 *u.* **B. a)**; tantum esse nomen ⟨*c*⟩ atque opinionem eius ⟨*c*⟩ exercitus . . . hoc nouissimo proelio facto etiam ad ultimas Germanorum nationes, uti: IV 16, 7; omnibus rebus iis ⟨*c*⟩ confectis, quarum rerum causa traducere exercitum constituerat, ut Germanis metum iniceret, ut Sugambros ulcisceretur, ut Vbios obsidione liberaret: IV 19, 4; V 29, 3 *u.* **B. a)**; neque tamen ulli ciuitati Germanorum persuaderi potuit, ut Rhenum transiret: V 55, 2; petunt atque orant, ut ⟨*c*⟩ sibi parcat ⟨*c*⟩, ne communi odio Germanorum innocentes pro nocentibus poenas pendant: VI 9, 7; Germani multum ab hac consuetudine differunt: VI 21, 1; *cf. omnia, quae* VI 21—24 *exponuntur;* fuit antea tempus, cum Germanos Galli uirtute superarent, ultro bella inferrent: VI 24, 1; nunc quod ⟨*c*⟩ in eadem inopia, egestate, patientia, qua *ante* ⟨*c*⟩, Germani permanent, eodem uictu et ⟨*c*⟩ cultu corporis utuntur, Gallis autem prouinciarum ⟨*CC*⟩ propinquitas . . . multa ad copiam atque usus ⟨*c*⟩ largitur, . . . ne se quidem ipsi cum illis uirtute comparant ⟨*u. CC*⟩: VI 24, 4—6; 29, 1 *u.* **1.** homines; Segni Condrusique, ex gente et numero Germanorum, qui sunt inter Eburones Treuerosque, legatos ad Caesarem miserunt: VI 32, 1.

B. partem totius nationis significat: a) non

cogitatur de certis quibusdam ciuitatibus: proximique sunt (Belgae) Germanis, qui trans Rhenum incolunt, quibuscum continenter bellum gerunt: I 1, 4; qua de causa Heluetii quoque reliquos Gallos uirtute praecedunt, quod fere cotidianis proeliis cum Germanis contendunt, cum aut suis finibus eos prohibent aut ipsi in eorum finibus bellum gerunt: I 1, 4; circiter hominum milia sex . . . e castris Heluetiorum egressi ad Rhenum finesque Germanorum contenderunt: I 27, 4; ne propter bonitatem agrorum Germani, qui trans Rhenum incolunt, *ex suis finibus in Heluetiorum fines transirent et finitimi Galliae prouinciae Allobrogibusque essent: I 28, 4; factum esse, uti ab Aruernis Sequanisque Germani mercede arcesserentur: I 31, 4; horum (Germanorum) primo circiter milia XV Rhenum transisse; postea quam agros et cultum et copias Gallorum homines feri ac barbari adamassent, traductos plures; nunc esse in Gallia ad centum et XX milium numerum: I 31, 5; cum his (Germanis) Haeduos eorumque clientes semel atque iterum armis contendisse: I 31, 6; quod Ariouistus, rex Germanorum, in eorum finibus consedisset: I 31, 10; Caesarem . . . deterrere posse, ne maior multitudo Germanorum Rhenum traducatur: I 31, 16; Haeduos fratres consanguineosque saepe numero a senatu appellatos in seruitute atque in dicione ⟨c⟩ uidebat Germanorum teneri: I 33, 2; paulatim autem Germanos consuescere Rhenum transire et in Galliam magnam eorum multitudinem uenire populo Romano periculosum uidebat, neque sibi homines feros ac barbaros temperaturos ⟨c⟩ existimabat, quin, cum omnem Galliam occupauissent . . ., in prouinciam exirent atque inde in Italiam contenderent: I 33, 3. 4; cum uellet, congrederetur; intellecturum, quid inuicti Germani, exercitatissimi in armis, qui inter ⟨intra B^2⟩ annos XIIII tectum non subissent, uirtute possent: I 36, 7; 39, 1 *u.* A.; si nullam partem Germanorum domum remittere posset, at ne quos amplius Rhenum transire pateretur: I 43, 9; quod multitudinem Germanorum in Galliam traducat, id se sui muniendi, non Galliae impugnandae ⟨c⟩ causa facere: I 44, 6; eo magis, quod pridie eius diei ⟨CC⟩ Germani retineri non potuerant ⟨c⟩, quin in nostros tela coicerent: I 47, 2; quod in eo peccandi Germanis causa non esset: I 47, 4; genus hoc erat pugnae, quo se Germani exercuerant: I 48, 4; ultra eum locum, quo in loco Germani consederant, circiter passus sescentos ab his castris idoneum locum delegit: I 49, 1; non esse fas Germanos superare, si ante nouam ⟨c⟩ lunam proelio contendissent: I 50, 5; tum demum ⟨c⟩ necessario Germani suas copias castris eduxerunt generatimque constituerunt ⟨c⟩ paribus ⟨paribusque $B^2\beta$⟩ interuallis, Harudes ⟨c⟩, Marcomannos ⟨c⟩, Triboces ⟨c⟩, Vangiones, Nemetes, Sedusios, Suebos: I 51, 2; *cf. qu. sqq.;* Germanos diutius in Gallia uersari noluerant ⟨c⟩: II 1, 3; reliquos omnes Belgas in armis esse Germanosque, qui cis Rhenum ⟨c⟩ incolant ⟨c⟩, sese cum his coniunxisse: II 3, 4; plerosque Belgas esse ortos a ⟨c⟩ Germanis: II 4, 1; huic mandat . . ., Belgas . . . in officio contineat Germanosque, qui auxilio a ⟨c⟩ Belgis ⟨c⟩ arcessiti dicebantur, si per uim nauibus flumen transire conentur, prohibeat: III 11, 2; cum uideret Germanos tam facile impelli, ut ⟨c⟩ in Galliam uenirent, suis quoque rebus eos timere uoluit, cum intellegerent et posse et audere populi Rom. exercitum Rhenum transire: IV 16, 1; si se inuito Germanos in Galliam transire non aequum existimaret: IV 16, 4; quod hi (Treueri) neque ad concilia ueniebant neque imperio parebant Germanosque Transrhenanos sollicitare dicebantur: V 2, 4; magnam manum Germanorum conductam Rhenum transisse; hanc adfore biduo: V 27, 8; quantasuis ⟨magnas etiam *add.* αh; *Np.*: etiam magnas *add.* *a*⟩ copias ⟨etiam *add. Schn.*, *Dt.*, *Hold.*⟩ Germanorum sustineri posse munitis hibernis docebant ⟨*u.* CC⟩: V 28, 4; contra ea Titurius sero facturos clamitabat, cum maiores manus hostium adiunctis Germanis conuenissent: V 29, 1; magno esse Germanis dolori Ariouisti mortem ⟨CC⟩ et superiores nostras uictorias: V 29, 3; si Gallia omnis cum Germanis consentiret ⟨c⟩, unam esse in celeritate positam salutem: V 29, 6; omnem esse in armis Galliam ⟨c⟩; Germanos Rhenum transisse; Caesaris reliquorumque hiberna oppugnari: V 41, 3; illi (Indutiomari propinqui) finitimos Germanos ⟨*om. ik*⟩ sollicitare et pecuniam polliceri non desistunt: VI 2, 1; cum a ⟨c⟩ proximis (Germanis) impetrare non possent, ulteriores temptant: VI 2, 2; *cf. qu. sqq.;* Neruios, Aduatucos, Menapios ⟨c⟩ adiunctis Cisrhenanis omnibus Germanis esse in armis, . . . a ⟨c⟩ Treueris Germanos crebris legationibus sollicitari: VI 2, 3; item per Treueros uenisse (Ambiorigem) Germanis ⟨β: germanos α⟩ in amicitiam cognouerat: VI 5, 4; positis castris a milibus passuum quindecim auxilia Germanorum exspectare constituunt (Treueri): VI 7, 3; quoniam Germani adpropinquare dicantur, sese . . . castra moturum: VI 7, 6; longum esse perterritis Romanis Germanorum auxilium ⟨CC⟩

exspectare: VI 8, 1; Germani, qui auxilio ueniebant, percepta Treuerorum fuga sese domum receperunt ⟨c⟩: VI 8, 7; *cf.* § 8; duabus de causis Rhenum transire constituit; quarum una ⟨c⟩ erat, quod ⟨Germani *add. Bergk*⟩ auxilia contra se Treueris miserant, altera, ne ad eos Ambiorix ⟨c⟩ receptum ⟨c⟩ haberet: VI 9, 2; ne se in hostium numero duceret neue omnium Germanorum, qui essent citra Rhenum, unam esse causam iudicaret: VI 32, 1; trans Rhenum ad Germanos peruenit fama diripi Eburones atque ultro omnes ad praedam euocari: VI 35, 4; Treueri (ab hoc concilio afuerunt), quod aberant longius et a ⟨c⟩ Germanis premebantur: VII 63, 7; a tribunis militum reliquisque [sed et] equitibus Romanis atque euocatis equos sumit Germanisque distribuit: VII 65, 5; tandem Germani (equites et leuis armaturae pedites, qui inter eos proeliari consuerant) ab dextro latere summum iugum nancti ⟨c⟩ hostes loco depellunt . . .: VII 67, 5; laborantibus nostris Caesar Germanos summittit: VII 70, 2; Germani acrius usque ad munitiones ⟨c⟩ sequuntur ⟨c⟩: VII 70, 4; multis interfectis, compluribus equis captis Germani sese recipiunt: VII 70, 7; cum a meridie prope ad solis occasum dubia uictoria pugnaretur, Germani una in parte confertis turmis in hostes ⟨c⟩ impetum fecerunt eosque propulerunt: VII 80, 6; qua re animaduersa Caesar Germanos leuis armaturae equitumque partem flumen traicit: 1, 83, 5; D (equites) ex Gabinianis Alexandria, Gallos Germanosque, quos ibi A. Gabinius ⟨c⟩ praesidii causa apud regem Ptolomaeum reliquerat, Pompeius filius cum classe adduxerat: 3, 4, 4; altero (loco) Germani ⟨extra *add. Dt.*⟩ munitiones nostras egressi compluribus interfectis sese ad suos incolumes receperunt: 3, 52, 2.

b) certas quasdam Germanorum ciuitates significat: I 31, 4. 5. 6; 33, 2; 36, 7; 43, 9; 47, 2. 4; 48, 4; 49, 1; 50, 5; 51, 2, *qui loci pertinent ad Ariouisti milites, u.* **B. a)**; at Germani celeriter ex consuetudine sua phalange facta impetus gladiorum exceperunt: I 52, 4; *cf. quae* I 33—54 *narrantur;* II 1, 3 *u.* **a)**; cum . . . pacatam Galliam existimaret superatis Belgis, expulsis Germanis ⟨exp. Germ. *del. Paul; Hold.*⟩, uictis in Alpibus Sedunis . . ., bellum in Gallia coortum est: III 7, 1; hi (Sequani) cum per se minus ualerent, . . . Germanos atque Ariouistum sibi adiunxerant: VI 12, 2; ¶ Condrusos, Eburones, Caerosos ⟨β; *Oros.;* caeroesos α; *edd.*⟩ Caemanos ⟨β; *Oros.;* paemanos α; *edd.*⟩, qui uno nomine Germani appellantur, arbitrari (se) ad XL milia (posse conficere): II 4, 10; ¶ Vsipetes Germani et Tenceteri: IV 1, 1 *u.* 1. *extr.;* (Menapii) cis Rhenum dispositis praesidiis Germanos transire prohibebant: IV 4, 3; *cf.* § 4. 5; qui de Germanorum discessu per exploratores certiores facti sine metu trans Rhenum in suos uicos remigrauerant ⟨c⟩: IV 4, 6; *cf.* § 7; missas legationes ab non nullis ciuitatibus ad Germanos inuitatosque eos, uti ab Rheno discederent: IV 6, 3; qua spe adducti Germani latius iam ⟨c⟩ uagabantur et in fines Eburonum ⟨c⟩ et Condrusorum . . . peruenerant ⟨c⟩: IV 6, 4; (Caesar) bellum cum Germanis gerere constituit: IV 6, 5; iter in ea loca facere coepit, quibus in locis esse Germanos ⟨germ. esse β⟩ audiebat: IV 7, 1; *cf.* § 2; 7, 3 *u.* A.; oportunissima ⟨c⟩ res accidit, quod postridie eius diei mane eadem et perfidia et simulatione usi Germani ⟨eadem simulatione et perfidia germani usi β⟩ frequentes . . . ad eum in castra uenerunt: IV 13, 4; *cf.* § 5. 6; prius ad hostium castra peruenit quam quid ageretur Germani sentire possent: IV 14, 1; *cf.* § 2—5; Germani post tergum ⟨c⟩ clamore audito cum suos interfici uiderent, armis abiectis signisque militaribus relictis se ex ⟨c⟩ castris eiecerunt: IV 15, 1; *cf. qu. sqq.;* ¶ oblata spe Germani (*i. e.* Sugambri) ⟨romani *B*[1]⟩ quam nacti erant praedam in occulto relinquunt; ipsi Aduatucam contendunt: VI 35, 10; Germani desperata expugnatione castrorum, quod nostros iam constitisse in munitionibus uidebant, cum ea praeda, quam in siluis deposuerant, trans Rhenum sese receperunt: VI 41, 1; neque incolumi exercitu Germanos castra oppugnaturos fuisse: VI 41, 3; Germani, qui eo consilio Rhenum transierant, ut Ambiorigis fines depopularentur, ad castra Romanorum delati optatissimum Ambiorigi beneficium ⟨c⟩ obtulerant ⟨c⟩: VI 42, 3.

Germinii: II. Non. Ian. naues soluit. postridie ⟨c⟩ terram attigit Germiniorum ⟨*adf;* germaniorum *Nhl;* Chimaerinorum *Kiepert;* Cerauniorum *P. Victor.;* Chaoniorum *R. Menge*⟩; saxa inter et ⟨attigit. inter Cerauniorum saxa et *E. Hoffm.;* attigit. Cerauniorum inter saxa et *Köchly*⟩ alia loca periculosa quietam nactus stationem . . . ad eum locum, qui appellabatur Palaeste, . . . milites exposuit: 3, 6, 2. 3.

gero. A. sequitur subst.: bellum *u.* **bellum** *p. 404 sq. (30 loc.);* ¶ necessarii . . . eorum, qui ueteres inimicitias cum Caesare gerebant, in senatum coguntur: 1, 3, 4; ¶ quod, cum singuli magistratus antiquitus creari atque regiam potestatem annuum ⟨c⟩ obtinere consuessent, duo ⟨nunc *add. Pr.*⟩ magi-

stratum gerant et se uterque eorum legibus creatum esse ⟨*c*⟩ dicat: VII 32, 3; Cotum . . ., cuius frater Valetiacus ⟨*c*⟩ proximo anno eundem magistratum gesserit: VII 32, 4; ¶ conclamant omnes occasionem negotii bene gerendi amittendam non esse: III 18, 5; Caesar castris potitus a militibus contendit, ne in praeda occupati reliqui negotii gerendi facultatem dimitterent: 3, 97, 1; ¶ ex loco superiore quae res in nostris castris ⟨*c*⟩ gererentur conspicatus: II 26, 4; quod in conspectu Caesaris atque omnis exercitus res gerebatur: III 14, 8; prius . . . constiterunt quam plane ab his uideri aut quid rei gereretur cognosci posset: III 26, 3; pauci ex proelio elapsi ⟨*c*⟩ . . . ad T. Labienum legatum . . . perueniunt atque eum de rebus gestis certiorem faciunt: V 37, 7; gladio comminus rem gerit Vorenus ⟨uorenus gl. rem comm. gerit *β*⟩: V 44, 11; Labienus . . . rem gestam in Eburonibus perscribit: V 47, 5; postero die contione habita rem gestam proponit, milites consolatur et confirmat: V 52, 5; quod in conspectu omnium res gerebatur: VII 80, 5; nostri omissis ⟨*c*⟩ pilis gladiis rem gerunt ⟨agunt *β*⟩: VII 88, 3; neque se . . . pati posse C. Caesarem . . . tantis rebus gestis oppido moenibusque prohiberi: 1, 13, 1; factus Vibullius certior, quae res in Piceno gererentur: 1, 15, 4; Pompeius his rebus cognitis, quae erant ad Corfinium gestae, Luceria proficiscitur: 1, 24, 1; militesque armari iubet, ne quam rei gerendae facultatem dimittat: 1, 28, 2; ii, dum pari certamine res geri potuit, magnum hostium numerum pauci sustinuere: 1, 51, 5; M. Varro . . . cognitis iis rebus, quae sunt in Italia gestae, . . . amicissime de Caesare loquebatur: 2, 17, 1; cognitis iis rebus, quae sunt gestae in citeriore Hispania, bellum parabat: 2, 18, 6; quasi non et ⟨*c*⟩ felicitas rerum gestarum exercitus beneuolentiam imperatoribus et res aduersae odia colligant ⟨*c*⟩: 2, 31, 3; an uero in Hispania res gestas Caesaris non audistis? duos pulsos exercitus, duos superatos duces, duas receptas prouincias? 2, 32, 5; equites conuenit, rem gestam cognouit: 2, 39, 2; Pompeius cognitis his rebus, quae erant Orici atque Apolloniae gestae ⟨*O*; gesta *x*; *Np.*⟩, . . . contendit: 3, 13, 1; uti pabulatione Pompeium prohiberet equitatumque eius ad rem gerendam inutilem efficeret: 3, 43, 3; **de* proelio ad Dyrrachium facto *elatius inflatiusque multo, quam res erat gesta, fama percrebuerat ⟨*c*⟩: 3, 79, 4; Caesar confisus fama rerum gestarum infirmis auxiliis proficisci non dubitauerat: 3, 106, 3; — his rebus gestis omni Gallia pacata tanta huius belli ad barbaros opinio perlata est, uti: II 35, 1; his rebus gestis cum omnibus de causis Caesar pacatam Galliam existimaret, superatis Belgis, expulsis Germanis, uictis . . . Sedunis . . ., subitum bellum in Gallia coortum est: III 7, 1; his rebus gestis ex litteris Caesaris dierum uiginti supplicatio a senatu decreta est: IV 38, 5; his rebus gestis Labieno in continenti ⟨*c*⟩ . . . relicto . . . ipse . . . soluit: V 8, 1; his rebus gestis Curio se in castra ad Bagradam recipit atque uniuersi exercitus conclamatione imperator appellatur: 2, 26, 1; his rebus gestis Domitius sperans Scipionem ad pugnam elici posse simulauit sese . . . castra mouere: 3, 38, 1; — rem bene gerere *u.* **bene** *p. 423* **a)** *(4 loc.)*; — quod sit omnibus datum semper imperatoribus, ut rebus feliciter gestis aut cum honore aliquo aut certe sine ignominia domum reuertantur exercitumque dimittant: 1, 85, 10; — scire enim (se), quibuscumque exercitus dicto audiens non fuerit, aut male re gesta fortunam defuisse aut: I 40, 12; ¶ cuius imperatoris ductu VIIII annis rem publicam felicissime gesserint plurimaque proelia secunda fecerint, omnem Galliam Germaniamque pacauerint: 1, 7, 6.

B. sequ. pronom.: dum ea geruntur, . . . ii, qui . . . in statione erant, Caesari nuntiauerunt ⟨*c*⟩: IV 32, 1; ¶ haec in omnibus Eburonum partibus gerebantur: VI 35, 1; accidit etiam repentinum incommodum biduo, quo haec gesta sunt: 1, 48, 1; haec cum in Achaia atque apud ⟨ad?⟩ Dyrrachium gererentur: 3, 57, 1; — dum haec geruntur *u.* **dum** *p. 967 (13 loc.)*; ¶ quid: III 26, 3 *u.* **A.** rem; ii, qui Alesiae obsidebantur, . . . inscii, quid ⟨quod *AQ*⟩ in Haeduis gereretur, concilio coacto . . . consultabant: VII 77, 1; Caesar idoneum locum nactus quid quaque ⟨*c*⟩ in ⟨*c*⟩ parte geratur cognoscit: VII 85, 1; — ab iisdem nostra consilia quaeque in castris gerantur hostibus enuntiari: I 17, 5; quaeque in Treueris gererentur ostendit: V 3, 3; ut portus tueretur . . . quaeque in Gallia gererentur ⟨fierent *β*⟩ cognosceret consiliumque pro tempore et pro re caperet: V 8, 1; ibi ex captiuis cognoscit, quae apud Ciceronem gerantur quantoque in periculo res sit: V 48, 2; crebros exploratores in Suebos mittant quaeque apud eos gerantur cognoscant: VI 10, 3; ibi per certos exploratores in singula diei tempora quae ad Auaricum gererentur ⟨*β*; agerentur *α*; *edd.*⟩ cognoscebat: VII 16, 2; cum septimae ⟨*c*⟩ legionis ⟨*c*⟩ tribunis esset nuntiatum ⟨*c*⟩, quae in sinistro cornu gererentur: VII 62, 6; ¶ postulauit etiam L. Afranium

proditionis exercitus Acutius ⟨c⟩ Rufus apud Pompeium, † quod gestum ⟨desertum *Wölff.*; bellum male gestum *Koch*⟩ in Hispania diceret ⟨quod . . . diceret *glossam iudicat Grut.*⟩: 3, 83, 2; — uti ea, quae apud eos gerantur, cognoscant seque de his rebus certiorem faciant: II 2, 3; nam quae Cenabi oriente sole gesta essent, ante primam confectam uigiliam in finibus Aruernorum audita sunt: VII 3, 3; dolore prohibeor quae gesta sunt pronuntiare: VII 38, 3; si ea, quae in longinquis nationibus geruntur, ignoratis: VII 77, 16; erant per se magna, quae gesserant ⟨-runt *l*⟩ equites: 2, 39, 4; gaudeo mehercule uos significare litteris, quam ualde probetis ea, quae apud Corfinium sunt gesta: *ap. Cic. ad Att.* IX 7 C, 1.

[Falso: milites . . . praecipites Pompeianos egerunt ⟨gerunt *ahl*⟩ et terga uertere coegerunt: 3, 46, 5.]

Aduerb.: antea: VII 14, 2; bene *u. p. 423 (5 loc.)*; comminus: V 44, 11; continenter: I 1, 4; felicissime: 1, 7, 6; feliciter: 1, 85, 10; male: I 40, 12; una: 3, 79, 6.

gladiator(es): gladiatoresque, quos ibi Caesar in ludo habebat, ad forum productos ⟨deductos *Na; Np.*⟩ *spe* libertatis ⟨c⟩ confirmat atque his equos attribuit et se sequi iussit; quos postea monitus ab suis, quod ea res omnium iudicio reprehendebatur, circum familias ⟨c⟩ conuentus Campaniae custodiae causa distribuit: 1, 14, 4. 5.

gladiatorius: quod (Milo) magnis muneribus datis gladiatoriae ⟨-toribus *a pr.*⟩ familiae reliquias ⟨c⟩ habebat: 3, 21, 4.

gladius. A. obi.: interfectus est . . . Crastinus, . . . gladio in os aduersum coniecto: 3, 99, 1; ¶ gladium destringere *u.* **destringo** *p. 874 (5 loc.)*; ¶ auertit hic ⟨c⟩ casus uaginam et gladium educere conanti ⟨c⟩ dextram moratur manum: V 44, 8; ¶ nostri milites . . . pila miserunt celeriterque, ut erat praeceptum a Caesare, gladios strinxerunt: 3, 93, 1.

B. gen.: Germani celeriter . . . phalange facta impetus gladiorum exceperunt: I 52, 4.

C. abl.: umerum apertum gladio adpetit: 2, 35, 2; ¶ gladiis caespites ⟨c⟩ circumcidere ⟨concidere *Ciacc.*⟩ . . . cogebantur ⟨c⟩: V 42, 3; ¶ gladio comminus rem gerit Vorenus ⟨uorenus gl. rem comm. gerit β⟩: V 44, 11; nostri omissis ⟨emissis β⟩ pilis gladiis rem gerunt ⟨agunt β⟩: VII 88, 3; ¶ transire conantes insecuti gladiis magnam partem eorum impeditam interfecerunt: II 23, 1; ¶ reiectis ⟨c⟩ pilis comminus gladiis pugnatum est: I 52, 4; ¶ cum non minus esset imperatoris consilio superare quam gladio: 1, 72, 2; ¶ manipulos laxare iussit, quo facilius gladiis uti possent: II 25, 2.

D. c. praep.: et tela missa exceperunt et impetum legionum tulerunt . . . pilisque missis ad gladios redierunt: 3, 93, 2.

glans: maximo coorto uento feruentes fusiles ⟨fusilis *C. Wagener*; fusili *codd.*; *edd.*: *u. CC*⟩ ex argilla glandes fundis ⟨*om.* β⟩ et feruefacta ⟨c⟩ iacula in casas . . . iacere coeperunt: V 43, 1; ¶ fundis librilibus sudibusque, quas in opere disposuerant, ac ⟨β; *om.* α; *Fr.*⟩ glandibus Gallos ⟨β; gallos glandibus α; gallos grandibus *pr. edd.*: *Fr.*⟩ proterrent: VII 81, 4.

gleba: quidam ante portam oppidi Gallus per ⟨c⟩ manus seui ac picis traditas glebas ⟨globos *Ber.*⟩ in ignem e regione turris proiciebat: VII 25, 2.

(globus *u.* gleba.)

gloria. A. = **laus (bellica)**: in acie praestare interfici quam non ueterem belli gloriam libertatemque, quam a maioribus acceperint ⟨β; acceperant α⟩, recuperare: VII 1, 8; — ardere Galliam tot contumeliis acceptis sub populi Romani imperium redactam superiore gloria ⟨-orem gloriam β⟩ rei militaris exstincta ⟨-tam β⟩: V 29, 4; ¶ uestrae . . . uitae prospiciam, quos cupiditate gloriae adductus in periculum deduxi: VII 50, 4; ¶ proinde ad praedam, ad gloriam properate: 2, 39, 3; — pro gloria belli atque fortitudinis angustos se fines habere arbitrabantur: I 2, 5; — etsi propter multitudinem et ueterem belli gloriam paucitatemque nostrorum se tuto dimicaturos existimabant: III 24, 2.

B. = **iactatio**: Allobroges . . . seu pristina sua consuetudine . . . seu gloria elati cuncta . . . exposuerunt: 3, 79, 6.

glorior: dicitur eo tempore glorians apud suos Pompeius dixisse: non recusare se . . .: 3, 45, 6; — quod sua uictoria tam insolenter gloriarentur: I 14, 4; — seque alterum fore Sullam ⟨CC⟩ inter suos (Lentulus) gloriatur, ad quem summa imperii redeat: 1, 4, 2.

Gnaeus *u.* **Cn.** *p. 563 sq.*

Gobannitio. *Cf. Glück p. 107—109.* (Vercingetorix) prohibetur ⟨*om. Nik; Ald.*⟩ a ⟨c⟩ Gobannitione ⟨gobannitino *a*; gobannitio *h*⟩, patruo suo, reliquisque principibus . . ., expellitur ex oppido Gergouia: VII 4, 2.

Gomphensis: Metropolitae . . . casu ciuitatis Gomphensis ⟨*Ciacc.*; compessis

ahl; compressae *f*⟩ cognito ex captiuis . . . portas aperuerunt: 3, 81, 1.

quibus diligentissime conseruatis conlata fortuna Metropolitum cum casu Gomphensium ⟨Gomphensi *Faern.;* gomfensium uenit *a*⟩ nulla Thessaliae fuit ciuitas . . ., quin Caesari parerent ⟨*CC*⟩: 3, 81, 2.

Gomphi: coniuncto exercitu Caesar Gomphos ⟨gonphos *ahl*⟩ peruenit, quod est oppidum primum Thessaliae uenientibus ab Epiro: 3, 80, 1; *cf.* § 2—6.

Gorgobina. *Cf. Glück p. 109; Göl. I² 237; Göl.¹ 52 p. 6. 7.*

Vercingetorix inde (ex Biturigum finibus) profectus Gorgobinam ⟨gortonam β⟩, Boiorum oppidum, . . . oppugnare instituit: VII 9, 6.

Gortona *u.* **Gorgobina.**

Gracchus: haec superioris aetatis exempla expiata Saturnini atque Gracchorum casibus docet: 1, 7, 5.

Graecia: neque certum inueniri poterat, obtinendine Brundisii causa ibi remansisset, quo facilius omne Hadriaticum mare **ab* extremis Italiae partibus regionibusque Graeciae in potestate haberet atque ex utraque parte bellum administrare posset, an: 1, 25, 3.

Graecus. 1. adiect.: in castris Heluetiorum tabulae repertae sunt litteris Graecis confectae: I 29, 1; hanc (epistulam) Graecis conscriptam litteris mittit, ne intercepta epistula nostra ab hostibus consilia cognoscantur: V 48, 4; neque fas esse existimant ea litteris mandare, cum in reliquis fere ⟨*c*⟩ rebus, publicis priuatisque rationibus, Graecis litteris utantur ⟨utantur litteris β⟩: VI 14, 3.

2. ui subst.: quam (Hercyniam siluam) Eratostheni ⟨*c*⟩ et quibusdam Graecis fama notam esse uideo, quam illi Orcyniam appellant: VI 24, 2; L. Torquatus . . . cum Graecos (*i. e.* Parthinos) murum ascendere atque arma capere iuberet, illi autem se contra imperium populi Romani pugnaturos ⟨*c*⟩ negarent, . . . portas aperuit: 3, 11, 4; haec ad Antonium statim per Graecos deferuntur: 3, 30, 6; erat edictum Pompei nomine Amphipoli propositum, uti omnes eius prouinciae iuniores, Graeci ciuesque Romani, iurandi causa conuenirent: 3, 102, 2; Pergamique in occultis ac reconditis ⟨*c*⟩ templi ⟨*e*⟩ . . ., quae Graeci ἄδυτα ⟨*c*⟩ appellant, tympana sonuerunt: 3, 105, 4; lenibus atque utinam scriptis adiuncta foret uis, comica ut aequato uirtus polleret honore cum Graecis: *ap. Sueton. uit. Terent.* 5 *(p. 294 Roth).*

Graioceli: ibi Ceutrones et Graioceli ⟨graiocaeli *AQM;* gaioceli β⟩ et Caturiges locis superioribus occupatis itinere exercitum prohibere conantur: I 10, 4; *cf.* § 5.

grandis: huic loricam pinnasque adiecit grandibus ceruis eminentibus ad commissuras pluteorum atque aggeris: VII 72, 4; ¶ ea autem quae diximus internalla grandibus in fronte ⟨*e*⟩ saxis efferciuntur ⟨*c*⟩: VII 23, 2; ex grandibus saxis sex pedum murum . . . praeduxerant Galli: VII 46, 3; ¶ (fundis librilibus sudibusque, quas in opere disposuerant, ac ⟨β; *om.* α; *Fr.*⟩ glandibus Gallos ⟨β; gallos glandibus α; gallos grandibus *pr. edd.; Fr.*⟩ proterrent: VII 81, 4;) ¶ planities erat magna et in ea tumulus terrenus satis grandis: I 43, 1.

Granius: desiderauit . . . notos equites Romanos C. Fleginatem ⟨*e*⟩ Placentia, A. Granium ⟨agranium *Oz*⟩ Puteolis: 3, 71, 1.

gratia. A. gratia, quam praestamus, qua adficimus alios; a) = χάρις, **Dank:** gratias agere *u.* **ago** *p. 219* **b) 1.** *(7 loc.);* ¶ Romani si casu interuenerint ⟨*e*⟩, fortunae, si alicuius indicio uocati, huic habendam gratiam ⟨habenda gratia *Nak*⟩, quod et paucitatem eorum . . . cognoscere et uirtutem despicere potuerint: VII 20, 6; habendam fortunae gratiam, quod Italiam sine aliquo uulnere cepissent, quod duas Hispanias . . . pacauissent, quod finitimas frumentariasque prouincias in potestatem redegissent; denique recordari debere . . .: 3, 73, 3; Dolabella tuo nihil scito mihi esse iucundius. hanc adeo habebo gratiam illi; * * * ⟨*intercidisse nonn. suspicatur Wsbg.*⟩ neque enim aliter facere poterit: *ap. Cic. ad Att.* IX 16, 3; ¶ ut . . . qui se summam a ⟨*c*⟩ Caesare gratiam inituros putarent, paene naturam studio uincerent: VI 43, 5; ¶ quoniam tanto . . . beneficio adfectus . . . hanc sibi populoque Romano gratiam referret, ut in conloquium uenire inuitatus grauaretur: I 35, 2; et ciuitati sese consulere . . . et Caesari pro eius meritis gratiam referre: V 27, 11; quod sibi a parte ⟨aperte *Oael*⟩ eorum gratia relata non sit pro suis in eos maximis beneficiis: 1, 23, 3; proinde ad praedam, ad gloriam properate, ut iam de praemiis nostris et de referenda gratia cogitare incipiamus: 2, 39, 3; ne aut ingratus ⟨cessator *Bentl.;* ignauus *Herzog*⟩ in referenda gratia aut arrogans in praeripiendo ⟨*c*⟩ populi beneficio ⟨*c*⟩ uideretur: 3, 1, 6.

b) = **beneuolentia, amicitia; α) subi.:** tanti eius (Diuiciaci) apud se gratiam esse ostendit, uti et rei publicae iniuriam et suum dolorem eius uoluntati ac precibus condonet: I 20, 5; si [id] ita fecisset, sibi populoque Romano per-

petuam gratiam atque amicitiam cum eo futuram: I 35, 4.

β) obi.: tantam sibi . . . auctoritatem comparauerat, ut undique ad eum legationes concurrerent, gratiam atque amicitiam publice priuatimque peterent: V 55, 4; ¶ si eum interfecerit, multis sese nobilibus . . . gratum esse facturum; id se ab ipsis . . . compertum habere, quorum omnium gratiam atque amicitiam eius morte redimere posset: I 44, 12; ¶ sibi quidem persuaderi . . . eum neque suam neque populi Romani gratiam repudiaturum: I 40, 3; ¶ sin Caesarem respiciant atque eius gratiam sequantur: 1, 1, 3; ¶ si suam gratiam Romani uelint, posse iis utiles esse amicos: IV 7, 4.

γ) c. praep.: habere se quoque ad Caesaris ⟨*del. Th. Momms.*⟩ gratiam atque amicitiam receptum ⟨recepturum *af*; respectum *Hell.*⟩: 1, 1, 3.

Pompeius . . . cum communibus inimicis in gratiam redierat: 1, 4, 4.

B. gratia, qua ab aliis adficimur, caritas; auctoritas, potentia; a) obi.: ueteribus clientelis restitutis, nouis . . . comparatis . . ., reliquis rebus eorum gratia dignitateque ⟨que *om.* β⟩ amplificata Sequani principatum dimiserant: VI 12, 6; ¶ exposuit, . . . quam in fortunam quamque in amplitudinem † deduxisset (Haeduos), ut . . . omnium temporum dignitatem et gratiam antecessisse uiderentur: VII 54, 4; ¶ habere: I 18, 9 *u.* **d)**; ¶ cum Lentulus aetatis honorem ostentaret, Domitius urbanam gratiam dignitatemque iactaret ⟨proferret *f*⟩: 3, 83, 1; ¶ (inire: VI 43, 5 *u.* **A. a)** inire;) ¶ quibus opibus ac neruis non solum ad minuendam gratiam, sed paene ad perniciem suam uteretur: I 20, 3; id tulit ⟨*c*⟩ factum grauiter Indutiomarus, suam gratiam inter suos minui: V 4, 4; ¶ ut quisque est genere copiisque ⟨*c*⟩ amplissimus, ita plurimos circum ⟨*c*⟩ se ambactos clientesque habet ⟨*c*⟩. hanc unam gratiam potentiamque nouerunt: VI 15, 2.

b) genet.: odisse (Dumnorigem) . . . Romanos, quod eorum aduentu potentia eius deminuta et Diuiciacus frater in antiquum locum gratiae atque honoris sit restitutus: I 18, 8.

c) abl.; α): quos quod adaequare apud Caesarem gratia intellegebatur: VI 12, 7; ¶ populi Romani hanc esse consuetudinem, ut socios atque amicos . . . gratia, dignitate, honore auctiores uelit esse: I 43, 8; ¶ huc Dardanos, Bessos partim mercennarios, partim imperio aut gratia comparatos . . . adiecerat: 3, 4, 6; ¶ Dumnorix gratia et largitione apud Sequanos plurimum poterat et Heluetiis erat amicus: I 9, 3; quod, cum ipse gratia plurimum domi atque in reliqua Gallia, ille minimum propter adulescentiam posset, per se creuisset: I 20, 2; ¶ quantum gratia, auctoritate, pecunia ualent, ad sollicitandas ciuitates nituntur: VII 63, 2; qui (milites patresque familiae) aut gratia aut misericordia ualerent aut: 2, 44, 1; ¶ ut tuo consilio, gratia, dignitate, ope omnium rerum uti possim: *ap. Cic. ad Att.* IX 6 *A.*

β): ipsum esse Dumnorigem, summa audacia, magna apud plebem propter liberalitatem gratia: I 18, 3; Iccius Remus, summa nobilitate et gratia inter suos, . . . nuntium . . . mittit: II 6, 4; Eporedorix Haeduus, summo loco natus adulescens et summae domi potentiae, et una Viridomarus, pari aetate et gratia, sed genere dispari, . . . conuenerant: VII 39, 1.

d) c. praep.: (Dumnorigem) imperio populi Romani non modo de regno, sed etiam de ea quam habeat gratia desperare: I 18, 9.

Gratia atque amicitia: I 35, 4; 44, 12; V 55, 4; 1, 1, 3; **gratia, auctoritas:** VII 63, 2; **gratia, dignitas:** I 43, 8; VI 12, 6; VII 54, 4; 3, 83, 1; *ad Att.* IX 6 *A*; **gratia, honor:** I 18, 8; 43, 8; **gratia, potentia:** (I 18, 8;) VI 15, 2; VII 39, 1; ¶ **gratiam referre pro:** V 27, 11; 1, 23, 3.

Adiect.: magna: I 18, 3 (**B.**); par: VII 39, 1 (**B.**); perpetua: I 35, 4 (**A. b)**); summa: II 6, 4 (**B.**); VI 43, 5 (**A. a)**); una: VI 15, 2 (**B.**); urbana: 3, 83, 1 (**B.**).

gratiā = causa: una (nauis) praemissa Massiliam huius nuntii perferendi gratia: 2, 7, 3; — legatos ad Caesarem sui purgandi ⟨purg. sui β⟩ gratia mittunt: VII 43, 2.

gratulatio. A. subi.: fit (fiunt) gratulatio(nes) *u.* **facio** *p. 1267 sq. (3 loc.).*

B. abl.: erant plena laetitia et gratulatione omnia, eorum, qui tanta pericula uitasse et eorum, qui sine uulnere tantas res confecisse uidebantur: 1, 74, 7.

C. c. praep.: neque eius calamitate de tanta uoluptate et gratulatione quicquam fortuna deminuerat: I 53, 6.

gratulor: totius fere Galliae legati principes ciuitatum ad Caesarem gratulatum conuenerunt: I 30, 1; uniuersique (Sulmonenses), et oppidani et milites, obuiam gratulantes Antonio exierunt: 1, 18, 2.

gratus. A. = **iucundus:** si eum interfecerit, multis sese nobilibus principibusque populi Romani gratum esse facturum: I 44,

12; — supplicia eorum, qui in . . . aliqua noxia ⟨c⟩ sint comprehensi, gratiora dis immortalibus esse arbitrantur: VI 16, 5.

B. beneficii memor: iam duo praefecti fabrum . . . a me missi sunt. si uolent grati esse, debebunt Pompeium hortari, ut: *ap. Cic. ad Att.* IX 7 *C*, 2.

grauis. A. **propr.:** qui (milites) uectoriis grauibusque nauigiis non intermisso remigandi labore longarum nauium cursum adaequarunt ⟨c⟩: V 8, 4; ¶ militibus . . . magno et graui onere armorum oppressis ⟨c; *CC*⟩: IV 24, 2.

B. trsl.: a) significat eas res, quibus tamquam onere alqs premitur (— durus, acerbus, aduersus, uehemens); α) posit.: quod . . . grauis autumnus in Apulia circumque Brundisium ex saluberrimis Galliae et Hispaniae regionibus omnem exercitum ualetudine temptauerat: 3, 2, 3; ¶ ipse habuit graues in Caesarem contiones ⟨contentiones *f*⟩: 2, 18, 3; ¶ Massilienses . . . graui etiam pestilentia conflictati ex diutina conclusione et mutatione uictus . . . constituunt: 2, 22, 1; ¶ dicuntur sententiae graues; ut quisque acerbissime crudelissimeque dixit, ita [quam] maxime ab inimicis Caesaris conlaudatur: 1, 2, 8; ¶ P. Sextio Baculo ⟨c⟩ . . . multis grauibusque uulneribus confecto: II 25, 1; relinquit animus Sextium grauibus acceptis uulneribus: VI 38, 4; cum graui uulnere esset adfectus aquilifer et a ⟨*CC*⟩ uiribus deficeretur: 3, 64, 3. haec si grauia aut acerba uideantur, multo illa grauius aestimari ⟨c⟩ debere ⟨c⟩ . . .: VII 14, 10.

β) compar.: αα): ne grauiori bello occurreret: IV 6, 1; ¶ hoc esse miseriorem et grauiorem fortunam Sequanorum quam reliquorum: I 32, 4; ¶ et amicitiae grauiorem iniuriam feceris et tibi minus commode consulueris: *ap. Cic. ad Att.* X 8 *B*, 1; ¶ ut . . . sibi quisque etiam poenae loco grauiores inponeret labores: 3, 74, 2; ¶ qui sunt adfecti grauioribus morbis: VI 16, 2; grauiore morbo ex frigore ac labore implicitus: 3, 18, 1; ¶ his grauiora onera iniungebat: 2, 18, 5; ¶ quanto erat in dies grauior atque asperior oppugnatio: V 45, 1; ¶ de Accone . . . grauiore sententia pronuntiata more maiorum supplicium sumpsit: VI 44, 2; ¶ (nonnulli grauiores ⟨-iora *codd.*⟩ sermones militum [dubia] durius accipiebantur ⟨*sic Dt.*⟩: 2, 29, 4;) ¶ si qui grauiore uulnere accepto equo deciderat: I 48, 6.

ββ): si quid ei a Caesare grauius accidisset: I 20, 4; si grauius quid acciderit, abs te rationem reposcent: V 30, 2; ut . . ., si quid ⟨quicquid *a*, *supra posito* si *ead. m.*⟩ grauius accidisset, . . . facilius in Siciliam receptus daretur: 2, 30, 3; — uideberis . . . meum aliquod factum condemnauisse; quo mihi grauius abs te nil accidere potest: *ap. Cic. ad Att.* X 8 *B*, 1; ¶ quid irati grauius de uobis sentire possunt, quam ut eos prodatis, qui . . .: 2, 32, 4; ¶ obsecrare coepit, ne quid grauius in fratrem statueret: I 20, 1; ¶¶ in contuberniis centuriones militesque ⟨*sic H. Schneider;* in contub. commilitesque *codd.*⟩ nonnulli grauiora proferebant ⟨*add. Heller*⟩; sermones militum dubii ⟨c⟩ durius accipiebantur ⟨*u. CC*⟩: 2, 29, 4.

γ) superl.: cotidianis contentionibus ad grauissimas uerborum contumelias palam descenderunt: 3, 83, 1; ¶ hic dies nostris longe grauissimus fuit: V 43, 5; ¶ ipse grauissima hieme in nauibus excubans: 3, 8, 4; ¶ haec poena apud eos est grauissima: VI 13, 6; ¶ quin de omnibus obsidibus . . . grauissimum supplicium sumat: I 31, 15; grauissimumque ei rei supplicium ⟨grauissimumque ibi suppl. horum delictorum β⟩ cum cruciatu constitutum est: VI 17, 5; praestare . . . belli fortunam experiri quam desertos et circumuentos ab suis grauissimum supplicium perpeti: 2, 30, 2; ¶ accedebant ad haec grauissimae usurae: 3, 32, 5.

b) = magni momenti: neque sine graui causa eum locum, quem ceperant, dimitti censuerant ⟨c⟩ oportere: 1, 44, 4; ¶ conlatis militaribus signis, quo ⟨c⟩ more eorum grauissima caerimonia continetur ⟨-imae -niae -nentur β⟩: VII 2, 2.

c) = grauitatis et dignitatis plenus: omnis iuuentus, omnes etiam grauioris ⟨grauiores *A(B?)*⟩ aetatis, in quibus aliquid consilii aut dignitatis fuit, eo conuenerant: III 16, 2.

grauiter. A. **propr.:** ut . . . tela . . . missa ab Gallis grauius acciderent: III 14, 4.

B. trsl.: a) = acerbe, uehementer; α) posit.: grauiter eos accusat: I 16, 5; ¶ illae (naues) adeo grauiter inter se incitatae conflixerunt, ut uehementissime utraque ex concursu laborarent: 2, 6, 5; ¶ id tulit factum grauiter ⟨fact. grau. tul. β; *Schn.*⟩ Indutiomarus: V 4, 4; quod dictum Haedui grauiter ferebant: V 6, 2; aegreque tunc sunt retenti, quin oppidum inrumperent, grauiterque eam rem tulerunt: 2, 13, 4; ne ea, quae accidissent, grauiter ferrent neue his rebus terrerentur: 3,

73, 2; ¶ neque adeo grauiter irasci (Caesarem debere) inimicis, ut: 1, 8, 3; ¶ quod grauiter ab Suebis premerentur: IV 16, 5.

β) compar.: haec si grauia aut acerba uideantur, multo illa grauius aestimari ⟨aestimare α; *cdd.*⟩ debere ⟨β; *Schn.: om. α; rell. cdd.*⟩ liberos, coniuges in seruitutem abstrahi, ipsos interfici: VII 14, 10; ¶ quo grauius homines ex commutatione rerum doleant: I 14, 5; ¶ qui iam ante inimico in nos animo ⟨*c*⟩ fuisset, multo grauius hoc dolore exarsit: V 4, 4; ¶ eo grauius (se) ferre (eas res), quo minus merito populi Romani accidissent: I 14, 1; ¶ (quos sibi Caesar oblatos gauisus ⟨*fh*; gauis *a*; grauius α; *post uocem* grauius *aut* incusatos *aut plura uerba omisisse librarium censet Vielh.*⟩ † illos retineri iussit: IV 13, 6;) ¶ nihil se propter inscientiam leuitatemque ⟨*c*⟩ uulgi grauius de ciuitate iudicare: VII 43, 4; ¶ ne grauius permoti milites et defectionis odio et contemptione ⟨*c*⟩ sui et diutino labore omnes puberes interficerent: 2, 13, 3; ¶ si qua in parte nostri laborare aut grauius premi uidebantur: VII 67, 4; cum . . . nostri . . grauius a multitudine premerentur: 1, 46, 1; ¶ multo etiam grauius quod sit destitutus queritur ⟨*u. CC*⟩: I 16, 6; ¶ in quos eo grauius Caesar uindicandum statuit: III 16, 4.

γ) superl.: quae grauissime ⟨-ume B^1⟩ adflictae erant ⟨erant afflictae β⟩ naues: IV 31, 2; ¶ et de imperio Caesaris et de . . . tribunis plebis grauissime acerbissimeque decernitur: 1, 5, 4; ¶ tantum se eius opinionis deperdidisse . . . grauissime ⟨-ume *AQ*⟩ dolebant: V 54, 5; ¶ neque sine causa et Caesar amicissime de uobis et illi grauissime ⟨gauisissime (?) *af*⟩ iudicauerunt ⟨*cf. Herzog. ad h. l.*⟩: 2, 32, 2; ¶ neque is sum, inquit, qui grauissime ⟨-ume *B*⟩ ex uobis mortis periculo ⟨*c*⟩ terrear: V 30, 2.

(b): de uobis . . . grauissime iudicauerunt: 2, 32, 2 *(omnes fere interpretes his uerbis significari opinantur: uestro facto plurimum tribuendum esse iudicauerunt; sed u. Herzog. ad h. l.).*)

grauitas. A. propr.: *(nostri)* etiam tarditate et grauitate nauium impediebantur: 1, 58, 3; ¶ intellectum est nostros propter grauitatem armorum ⟨armaturae β⟩ . . . minus aptos esse ad huius generis hostem: V 16, 1.

B. trsl.: hos cum Suebi . . . propter amplitudinem grauitatemque ciuitatis finibus expellere non potuissent: IV 3, 4.

grauor: ut in conloquium uenire inuitatus grauaretur: I 35, 2; quoniam Pompei mandata ad se detulerint, ne grauentur sua quoque ad eum postulata deferre: 1, 9, 1.

Grudii: confestim dimissis nuntiis ad Ceutrones, Grudios, Leuacos, Pleumoxios, Geidumnos ⟨*c*⟩, qui omnes sub eorum (Neruiorum) imperio sunt ⟨*c*⟩, quam maximas manus ⟨*c*⟩ possunt cogunt ⟨*c*⟩: V 39, 1.

gubernator: quod neque ancorae funesque *sustinerent neque nautae gubernatoresque uim tempestatis pati possent: V 10, 2; ¶ milites . . . gubernatorem in terram nauem eicere cogunt: 3, 28, 5; — remiges ex prouincia institui ⟨*c*⟩, nautas gubernatoresque comparari iubet: III 9, 1; ¶ ab scientia gubernatorum atque artificiis ⟨*c*⟩ ad uirtutem montanorum confugiebant: 1, 58, 2; diductisque nostris paulatim nauibus et ⟨*c*⟩ artificio gubernatorum *et* mobilitati nauium locus dabatur: 2, 6, 2; — remigum, gubernatorum magna copia suppetebat: 2, 4, 1; — Massilienses et celeritate nauium et scientia gubernatorum confisi nostros eludebant impetusque eorum decipiebant ⟨*c*⟩: 1, 58, 1; ¶ *nostri* cum ⟨*c*⟩ minus exercitatis remigibus minusque peritis gubernatoribus utebantur, qui repente ex onerariis nauibus erant producti ⟨traducti?⟩ nequedum etiam uocabulis armamentorum cognitis, tum: 1, 58, 3.

gusto: leporem et gallinam et anserem gustare fas non putant: V 12, 6.

(**Gutruatus.** *Cf. ZG. 1886, JB. p. 270 sq.*) Carnutes Cotuato ⟨Gutruato *(Ciacc.,) Oud., (Np.,) Dt., Hld.*⟩ et Conconnetodumno ⟨*c*⟩ ducibus, desperatis hominibus, Cenabum . . . concurrunt: VII 3, 1.)

H

habeo. 1. = ἔχειν; A. = esse alci, possidere, tenere; a) sequ. obiect., quod pendet α) ex solo habendi uerbo; αα) obiect. est subst.: aditum h. *u.* **aditus** *p. 164 sq.* ββ), *165 sq.* β) *(10 + 4 loc.)*; ¶ Menapii . . . ad utramque ripam fluminis agros, aedificia uicosque habebant: IV 4, 2; (Menapii) ex iis aedificiis, quae trans flumen habuerant, demigrauerunt: IV 4, 3; ¶ agros (agrum): IV 4, 2 *u.* aedificia; (VI 22, 2 *u.* fines;) ¶ auctoritatem: (3, 57, 3 *u.* uires;) *u. (praeterea)* **auctoritas** *p. 366* b) *(6 loc.)*; ¶ (auxilia: 1, 39, 2 *u.* milia; 1, 79, 5 *u.* numerum)

haec, inquit, a me, Vercingetorix, benefi-

cia habetis, quem proditionis insimulatis: VII 20, 12; ¶ (bona: 1, 7, 4 *u.* ββ) quae.)

captiuos: V 23, 2 *u.* numerum; (haec . . . ab ⟨*c*⟩ nobis ⟨*c*⟩ cognouerant ⟨*c*⟩ et quosdam ⟨*CC*⟩ de exercitu nacti ⟨β; *Schn.:* habebant α; *plur. edd.*⟩ captiuos ab his docebantur (Neruii): V 42, 2;) ¶ castra *u.* **castra** *p. 461 (4 (6) loc.);* ¶ cum ⟨*c*⟩ neque aditum neque causam postulandi iustam haberet (Ariouistus): I 43, 5; qui aliquem sermonis ⟨*CC*⟩ aditum causamque amicitiae cum Cicerone habebant: V 41, 1; decernere ⟨*c*⟩, utra pars iustiorem habeat causam: 1, 35, 3; ¶ illi (Pompeiani) operibus uincebant, quod . . . interiore spatio minorem circuitum habebant: 3, 44, 5; ¶ quid mihi, inquit, aut uita aut ciuitate opus est, quam beneficio Caesaris habere uidebor? 3, 18, 4; ¶ (clientes: I 4, 2 *u.* numerum;) ¶ cohortes: 1, 12, 1; 15, 5; 3, 4, 3 *u.* **cohors** *p. 590;* ¶ quas (contentiones) Haedui secum et cum Sequanis habuissent: I 44, 9; ¶ controuersiam *u.* **controuersia** B. *p. 721 (4 loc.);* ¶ copiam *u.* **copia** *p. 731 sq.* **b)** *(3 loc.);* ¶ haec ciuitas longe plurimum . . . equitatu ualet magnasque habet copias peditum: V 3, 1; quod habet Brundisii copiarum (Pompeius): *ap. Cic. ad Att.* IX 14, 1; ¶ (alces) crura sine nodis articulisque ⟨*c*⟩ habent: VI 27, 1; ¶ neque ullus flare uentus poterat, quin aliqua ex parte secundum cursum (Pompeiani) haberent ⟨*b;* haberet *Oz*⟩: 3, 47, 4.

(collis) ex utraque parte lateris deiectus habebat: II 8, 3; quod (oppidum) cum ex omnibus in circuitu partibus altissimas rupes deiectusque ⟨*Iurinius;* despectusque *codd.; edd.*⟩ haberet: II 29, 3; ¶ ut ei, qui habeant domicilium aut possessionem in Hispania ⟨-iam *z*⟩, statim . . . dimittantur: 1, 86, 3; ¶ (dona: 1, 7, 4 *u.* ββ) quae;) ¶ neque druides habent (Germani) . . . neque sacrificiis student: VI 21, 1.

equitatum: I 15, 1 *u.* **b)** β) coactum; (I 18, 5 *u.* numerum;) ¶ equites *u.* **eques** *p. 1028 (4 (8) loc.);* ¶ essedarios: *ap. Philarg. ad Verg. Georg.* III 204 *u.* milia; ¶ hic dies . . . hunc habuit euentum, ut: V 43, 5; ¶ cuius rei si exemplum non haberemus, tamen libertatis causa institui . . . pulcherrimum iudicarem ⟨*tot. hoc enunt. om.* β⟩: VII 77, 13; ¶ exercitum *u.* **exercitus** *p. 1208 sq. (3 loc.);* ¶ exitum: V 29, 7 *u.* B.; ita magnarum initia rerum . . . celerem et facilem exitum habuerunt ⟨habebant a^1; habuerant a^2⟩: 3, 22, 4; (Scipio) temere progressus turpem habuit exitum: 3, 37, 4.

facultatem *u.* **facultas** *p. 1276* **A. b)** *et 1277* **B. a)** β) *(4 + 3 loc.);* — a potentioribus atque iis, qui ad conducendos homines facultates habebant, uulgo regna occupabantur: II 1, 4; ¶ fidem *u.* **fides** *p. 1295* **1. B.** *(3 loc.);* ¶ tantam habebat (Curio) suarum rerum fiduciam: 2, 37, 1; tanto erant alacriores ad custodias qui classibus praeerant maioremque fiduciam prohibendi habebant: 3, 25, 2; ¶ pro multitudine autem hominum et pro gloria belli atque fortitudinis angustos se fines habere arbitrabantur (Heluetii): I 2, 5; neque quisquam agri modum certum aut fines habet proprios: VI 22, 2; ¶ ratione inita frumentum se exigue dierum XXX habere ⟨*sic* β; *Schn.:* exig. dier. se hab. XXX frum. *AQ; Db., Hold., Dt.*²*;* exig. dier. XXX frum. (*om.* se *et* hab.) *BM*¹*;* se exig. dier. XXX hab. frum. *Np., Dt.*¹*;* exigere d. XXX fr. *M*²(?)*; Fr.*⟩: VII 71, 4; VII 74, 2 *u.* **b)** β) conuectum; frumenti copiam ⟨*c*⟩ legionarii non nullam ⟨*Gryphius;* nonnulli *codd.*⟩ habebant, . . . caetrati auxiliaresque nullam: 1, 78, 1; quid . . habeat frumenti: 2, 20, 8 *u.* ββ); (iamque frumenta maturescere incipiebant, atque ipsa spes inopiam sustentabat, quod celeriter se habituros copiam confidebant: 3, 49, 1;) ¶ (funditores: 3, 4, 3 *u.* milia; 3, 44, 6 *u.* numerum.)

quos (gladiatores) ibi Caesar in ludo habebat: 1, 14, 4; ¶ imperio populi Romani (Dumnorigem) . . . etiam de ea quam habeat gratia desperare: I 18, 9; — gratiam (= gratum animum) habere alci (*χάριν ἔχειν, εἰδέναι*) *u.* **gratia A. a)** *p. 1388 (3 loc.).*

(Hispaniam: 1, 22, 4 *u.* **b)** α) ββ);) ¶ milites . . . ueriti, ne angustiis intercluderentur, cum extra et intus hostem haberent, . . . receptu sibi consulebant: 3, 69, 4.

druides . . . militiae uacationem omniumque rerum habent immunitatem ⟨militiae . . . immun. *del. Paul*⟩: VI 14, 1; ¶ qui (Suessiones) eodem iure et ⟨*c*⟩ isdem legibus utantur, unum imperium unumque ⟨imp. unumque *om.* β⟩ magistratum cum ipsis habeant: II 3, 5; imperium se a ⟨*c*⟩ Caesare per proditionem nullum desiderare, quod habere uictoria posset ⟨*c*⟩: VII 20, 7; ¶ (Bibulus) iracundia summa erat inimicitiasque habebat etiam priuatas cum Caesare ex aedilitate . . . conceptas: 3, 16, 3; ¶ sibi esse in animo . . . iter per prouinciam facere, propterea quod aliud iter haberent nullum: I 7, 3; Pompeius per

Candauiam iter in Macedoniam expeditum habebat: 3, 79, 2; ¶ suaque esse eius modi imperia, ut non minus haberet iuris in se multitudo quam ipse in multitudinem: V 27, 3; ¶ (iustitiam: VI 24, 3 *u.* opinionem.)

ea legione, quam secum habebat, . . . murum . . . perducit: I 8, 1; legiones habere sese paratas X ⟨IX *Np.*⟩: 1, 6, 2; uti . . . Varro cum iis quas habebat legionibus omnem ulteriorem Hispaniam tueatur: 1, 38, 2; quod eo loco plures erat legiones habiturus (Pompeius): 3, 66, 4; ¶ uxoresque duxerant (milites), ex quibus plerique liberos habebant: 3, 110, 2; ¶ quo maiorem, credo, licentiam habeant qui peccare conentur: 2, 31, 7; ¶ lictoresque habent in urbe et ⟨*P. Man.*; ex *codd.*⟩ Capitolio priuati ⟨*Steph.*; priuatim *codd.*⟩ contra omnia uetustatis exempla ⟨*u. CC*⟩: 1, 6, 7.

magistratum: II 3, 5 *u.* imperium; ¶ habere se a Pompeio ad eum priuati ⟨*c*⟩ officii mandata demonstrat (L. Caesar): 1, 8, 2; ¶ (praemiserat) auxilia peditum V milia ⟨*conicc. Np.;* peditum nulla *Oz*⟩, equitum III milia, quae ⟨*add. d; Db.; om. Oz; Np., Dt.*⟩ omnibus superioribus bellis habuerat, et parem ex Gallia numerum: 1, 39, 2; (Pompeius) sagittarios Creta, Lacedaemone, ex Ponto atque Syria ⟨*c*⟩ reliquisque ciuitatibus III *milia* numero habebat, funditorum cohortes sescenarias II, equitum VII milia: 3, 4, 3; milia enim XX in armis habebat (Achillas): 3, 110, 1; multa milia equitum atque essedariorum habet: *ap. Philargyr. ad Verg. Georg.* III 204; ¶ agri modum certum h.: VI 22, 2 *u.* fines; ¶ iniquum ⟨*c*⟩ loci ad decliuitatem fastigium magnum habet momentum: VII 85, 4; ita paruae res magnum in utramque partem momentum habuerunt: 3, 70, 2; ¶ (motum: IV 23, 5 *u.* B.;) ¶ milites . . . procedunt et quem quisque in castris notum aut municipem habebat conquirit atque euocat: 1, 74, 1; ¶ (munitiones: 3, 44, 4 *u.* b) β) perductas; 3, 112, 8 *u. ib.* obiectas.)

quod et naues habent Veneti plurimas . . . et: III 8, 1; nauibus circiter octoginta onerariis coactis . . ., quod satis esse ad duas transportandas legiones existimabat quod ⟨quicquid β⟩ praeterea nauium longarum habebat, ⟨id *add.* β⟩ quaestori ⟨*c*⟩, legatis praefectisque distribuit: IV 22, 3; quid ubique habeat frumenti et ⟨*c*⟩ nauium ostendit (Varro): 2, 20, 8; M. Octauius cum iis quas habebat nauibus Salonas peruenit: 3, 9, 1; eodem naues, quas demonstrauimus aggere . . . completas quasque ad Dyrrachium naues longas habebat, mittit: 3, 62, 3; ¶ intra annum uero uicesimum feminae notitiam habuisse in turpissimis habent rebus: VI 21, 5; ¶ notum: 1, 74, 1 *u.* municipem; ¶ omnes clientes obaeratosque suos, quorum magnum numerum habebat, eodem conduxit: I 4, 2; (Dumnorigem) magnum numerum equitatus suo sumptu semper alere et circum se habere: I 18, 5; quod et captiuorum magnum numerum habebat et: V 23, 2; (1, 39, 2 *u.* milia;) tantum ab equitum suorum auxilio ⟨*Madu.;* auxiliis *codd.; edd.*⟩ aberant, quorum numerum habebant magnum, ut: 1, 79, 5; Pompeius . . . sagittarios funditoresque mittebat, quorum magnum habebat numerum: 3, 44, 6.

(obaeratos I 4, 2 *u.* numerum; ¶ deinde obsides, quos haberet ab Haeduis, redderet Sequanisque permitteret, ut quos illi haberent uoluntate eius reddere illis liceret: I 35, 3; ¶ de his (Galli) eandem fere quam reliquae gentes habent opinionem: Apollinem morbos depellere, Mineruam operum atque artificiorum initia tradere, Iouem imperium caelestium tenere, Martem bella regere: VI 17, 2; hi (centuriones) siue uere quam habuerant opinionem ad eum perferunt, siue etiam auribus Vari seruiunt: 2, 27, 2; — quae gens ad hoc tempus his sedibus sese continet summamque habet iustitiae ⟨iustitiam β⟩ et bellicae laudis opinionem: VI 24, 3; Bellouaci, quae ciuitas in Gallia maximam habet opinionem uirtutis: VII 59, 5; LX milia ex omni numero deligunt earum ciuitatum ⟨*c*⟩, quae maximam uirtutis opinionem habebant: VII 83, 4; ¶ (oportunitatem: VII 23, 5 *u.* B.;) ¶ (Suessiones) oppida habere numero XII: II 4, 7.

(pabulum: VII 74, 2 *u.* b) β) conuectum;) ¶ hi (Suebi) centum pagos habere dicuntur: IV 1, 4; ¶ (Morini Menapiique) quod intellegebant . . . continentesque siluas ac paludes ⟨quas *add.* β⟩ habebant, eo se suaque omnia contulerunt: III 28, 2; ¶ peditatu, quem antea habuerat ⟨habuerit *a¹cf*⟩, se fore contentum dicit (Vercingetorix): VII 64, 2; ¶ pelles: IV 1, 10 *u.* ββ) quicquam; ¶ (pontem: 1, 40, 4 *u.* b) β) coniunctum;) ¶ Allobroges, qui trans Rhodanum uicos possessionesque habebant, fuga se ad Caesarem recipiunt et demonstrant sibi praeter agri solum nihil esse reliqui: I 11, 5; 1, 86, 3 *u.* domicilium; ¶ qui (uergobretus) creatur annuus et uitae necisque in suos habet potestatem: I 16, 5; uiri in uxores sicuti in liberos uitae necisque habent potestatem: VI 19, 3; magistratus, qui ei bello praesint et ⟨*Ciacc.;* ut *codd.; edd.*⟩

uitae necisque habeant potestatem, deliguntur: VI 23, 4; — summam *suam* esse . . . uoluntatem, ut componeretur ⟨*c*⟩ . . .; sed potestatem eius rei nullam habere ⟨se *add. O*⟩, propterea quod . . . summam belli rerumque omnium Pompeio permiserint: 3, 16, 4; ¶ Caesar . . . commodissimum esse statuit . . . eo (*i. e.* in equos) legionarios milites . . . imponere, ut praesidium quam amicissimum, si quid opus facto esset, haberet: I 42, 5; illis temporibus, quibus in urbe ⟨-bem *afl*⟩ praesidia legionum Pompeius habuerat: 3, 1, 4; qui (L. Torquatus) iussu Pompei oppido praeerat praesidiumque ibi Parthinorum habebat: 3, 11, 3; expugnato in ⟨*c*⟩ itinere oppido Parthinorum, in quo Pompeius praesidium habebat: 3, 41, 1; ¶ (conuocatis eorum principibus, quorum magnam copiam in castris habebat: I 16, 5;) ¶ propositum: 3, 84, 1 *u.* ββ) quidnam; ¶ prouinciam: 1, 22, 4 *u.* b) α) ββ).

ut, si illi (essedarii) a multitudine hostium premantur, expeditum ad suos receptum habeant: IV 33, 2; ne ad eos Ambiorix receptum ⟨ambiorix rec. ad eos β⟩ haberet: VI 9, 2; habere se quoque ad Caesaris ⟨*CC*⟩ gratiam atque amicitiam receptum ⟨recepturum *af*; respectum *Hell.*⟩: 1, 1, 3; (Afraniani) non longe ⟨*c*⟩ a castris progressi spatio, ut celerem receptum haberent, *angustiore pabulabantur ⟨*c*⟩: 1, 59, 2; ¶ persuadet Castico . . ., ut regnum in ciuitate sua occuparet, quod pater ante habuerat: I 3, 4; regnum illum (Vercingetorigem) Galliae malle Caesaris concessu quam ipsorum habere beneficio: VII 20, 2; ¶ quod (Milo) magnis muneribus datis gladiatoriae familiae reliquias ⟨reliquas *Nal*⟩ habebat: 3, 21, 4; ¶ sese habere quasdam res, quas ex communi consensu ab eo petere uellent: I 30, 4; ¶ rupes: II 29, 3 *u.* deiectus.

(sacrificia: VI 16, 3 *u.* b) β) instituta;) ¶ sagittarios: 3, 4, 3 *u.* milia; (3, 44, 6 *u.* numerum;) ¶ qui . . . summam . . scientiam rei militaris habere existimabantur: III 23, 5; ¶ sedes (sese) habere in Gallia ab ipsis concessas: I 44, 2; ¶ siluas: III 28, 2 *u.* paludes; ¶ publiceque eiusdem ⟨*c*⟩ generis habent instituta sacrificia. alii immani magnitudine ⟨magn. immani β⟩ simulacra habent ⟨*om.* β⟩: VI 16, 4; ¶ ciuitatibus maxima laus est quam latissime ⟨*c*⟩ circum se uastatis finibus solitudines habere: VI 23, 1; ¶ magnam se habere spem . . . Ariouistum finem iniuriis facturum: I 33, 1; ¶ stationes: (V 16, 4 *u.* b) β) dispositas;) hic locus abest a Clupeis passuum XXII milia habetque non incommodam ⟨-da *afl*⟩ aestate stationem: 2, 23, 2.

(Massilienses) hoc animo decertabant, ut nullum aliud tempus ad conandum habituri uiderentur: 2, 6, 1.

uacationem: VI 14, 1 *u.* immunitatem; ¶ uestitum: IV 1, 10 *u.* ββ) quicquam; ¶ uicos: I 11, 5 *u.* possessiones; IV 4, 2 *u.* aedificia; ¶ hunc (Mercurium) ad quaestus pecuniae mercaturasque habere uim maximam arbitrantur: VI 17, 1; — praeesse autem (Scipionem) suo nomine exercitui, ut praeter auctoritatem uires quoque ad coercendum haberet: 3, 57, 3; ¶ uitam: 3, 18, 4 *u.* ciuitatem; ¶ uoluntatem: 3, 84, 1 *u.* ββ) quidnam; ¶ qui ex urbe amicitiae causa Caesarem secuti non magnum in re militari usum habebant: I 39, 2; ii, qui magnum in castris usum habebant, milites centurionesque ⟨que *del. Kraff.*⟩ quique ⟨*c*⟩ equitatui praeerant: I 39, 5; neque quem usum belli haberent (nationes Britanniae) aut quibus institutis uterentur . . . reperire poterat: IV 20, 4; quem (Rebilum) Curio secum ex Sicilia duxerat, quod magnum habere usum in re militari sciebat: 2, 34, 4; hunc ⟨magnum *Ciacc.*⟩ usum rei militaris habebant: 3, 110, 6; — tarditate et grauitate nauium impediebantur: factae enim subito ex umida materia non eundem usum celeritatis habebant ⟨*Oud.*; habuerant *Ox*⟩: 1, 58, 3; docuit, quantum usum haberet ad subleuandam omnium rerum inopiam potiri oppido pleno atque opulento, simul reliquis ciuitatibus huius urbis exemplo inferre terrorem et id fieri celeriter: 3, 80, 5; ¶ ipsum (Dumnorigem) ex Heluetiis uxorem habere: I 18, 7; uxores habent deni duodenique inter se communes ⟨*c*⟩ et maxime fratres cum fratribus parentesque cum liberis: V 14, 4.

ββ) obiect. est pronom. (adiect.): minus iuris: V 27, 3 *u.* αα) ius; ¶ (plebes paene seruorum habetur loco, quae nihil audet ⟨*Q*; aut et A^1; habet *MC*; *Aim.*; *Fr.*⟩ per se ⟨per se nihil audet $A^2\beta$⟩, nullo ⟨*c*⟩ adhibetur consilio ⟨*c*⟩: VI 13, 1;) ¶ neque fore aequa parte contentum qui se omnia habiturum confideret: 3, 10, 7; ¶ ut locis frigidissimis neque uestitus praeter pelles haberent ⟨habeant *DE*; *edd. pr.*: *Fr.*⟩ quicquam ⟨*om.* β⟩ . . . et lauarentur ⟨*c*⟩ in fluminibus: IV 1, 10; ¶ (quid habeat incommodi: VII 45, 9 *u.* B. incommodum;) quid ubique habeat frumenti et ⟨*c*⟩ nauium ostendit (Varro): 2, 20, 8; (31, 4 *u.* B. alienationem;) ¶ temptandum *Caesar* existimauit, quidnam Pompeius propositi aut uoluntatis ad dimicandum haberet: 3, 84, 1;

¶ (debere se suspicari simulata Caesarem amicitia, quod exercitum ⟨exercituum *Paul*⟩ in Gallia habeat, sui opprimendi causa habere: I 44,10;) quod nauium habebat: IV 22,3 *u.* **αα)** naues; alteri non magnis facultatibus . . . celeriter quod habuerunt consumpserunt: VII 17, 2; ut . . illum (Pompeium) quam primum traicere quod habet Brundisii copiarum cogamus: *ap. Cic. ad Att.* IX 14,1; — Pompeium, qui amissa restituisse uideatur bona ⟨*Vict.; dona codd.*⟩, etiam quae ante habuerint ademisse ⟨dona et. q. a. h. *del. Np.; u. CC*⟩: 1,7,4.

neque nunc id (se) agere, ut ab illis abductum exercitum teneat ipse, . . . sed ne illi habeant quo contra se uti possint: 1,85, 11.

β) ex uerbis **circum se habere, secum habere, in potestate habere. sim.: αα)** apud se habere: hortantibus iis, quos ex Tencteris atque ⟨*c*⟩ Vsipetibus apud se habebant (Sugambri): IV 18,4.

ββ) circum se habere *u.* **circum** *p. 531* B. *(5 loc.)*.

γγ) secum habere *u.* **cum** *p. 766 sq.* C. *(5 loc.)*.

δδ) habere in: milia enim XX in armis habebat (Achillas): 3,110,1.

qui (Parthi) paulo ante . . . M. Bibulum in obsidione habuerant: 3,31,3.

neque certum inueniri poterat, obtinendine Brundisii causa ibi remansisset, quo facilius omne Hadriaticum mare *ab extremis Italiae partibus regionibusque Graeciae in potestate haberet . . ., an: 1,25,3; qui (exercitus) . . . quos in sua potestate habuerit conseruarit et texerit: 1,85,2; (gratias agit) ciuibus Romanis, quod oppidum in sua potestate studuissent habere: 2,21,1; quo facto regem ut in sua potestate haberet Caesar effecit ⟨*c*⟩ magnam[que] regium nomen apud suos auctoritatem habere existimans: 3,109,6; naues longas occupare hostes conabantur . . .; quas si occupauissent, classe Caesari ⟨*c*⟩ erepta portum ac mare totum in sua potestate haberent: 3, 111,4.

ex quo iudicari posse ⟨*c*⟩, quantum haberet in se boni constantia: I 40, 6.

εε) pro: copias se omnes pro castris habiturum et terrori hostibus ⟨*c*⟩ futurum ⟨*c*⟩: VII 66,6.

b) sequ. dupl. acc., obiecti et praed.; **α)** praedic. est adiect. uel subst.; **αα)** adiect.: alqm carum, cariorem, carissimum habere *u.* **carus** *p. 451 (5 loc.)*; ¶ (iter expeditum habere: 3,79,2 *u.* **a) α) αα)** iter; exp. receptum h.: IV 33,2 *ib.* receptum;) ¶ ut homines bellicosos . . . locis patentibus . . . finitimos haberet: I 10,2; ¶ (legionem et cohortes) has ⟨his *a*⟩ firmissimas se habere Pompeius existimabat: 3,88,3; ¶ (legiones paratas h.: 1,6,2 *u.* **a) α) αα)** legiones;) ¶ ad Pompeium transierunt (Allobroges II) cum iis, quos sui consilii participes habebant: 3,60,5; ¶ pauloque habuit post id factum Caesar quietiorem Galliam ⟨gall. quiet. β⟩: V 58,7; ¶ ita magnarum initia rerum, quae occupatione magistratuum et *imperiorum sollicitam Italiam habebant, . . . facilem exitum habuerunt: 3, 22,4; ¶ uti . . . bellum inferrent . . . reliquasque ciuitates stipendiarias haberent (Heluetii): I 30,3; ¶ (supplices: 1,81, 5 *u.* **3. A.** *p. 1405 sq.*;) ¶ quod (Veneti) . . . omnes fere, qui eo mari uti consuerunt, habent uectigales: III 8,1.

ββ) subst.: quod per eum . . . prouinciam Hispaniam ex praetura habuerat (Lentulus Spinther): 1,22,4; ¶ uti eos (legatos) testes suae quisque uirtutis haberet: I 52,1; sibi numquam placuisse Auaricum defendi, cuius rei testes ipsos haberet: VII 29,4.

γγ) genet. qualit.: ex suis necessariis quos haberet maximae auctoritatis legatos ad Achillam mitteret: 3,109,3.

β) praed. est particip.: magistrisque imperat nauium, ut primo uespere omnes scaphas ad litus adpulsas habeant: 2,43,1; ¶ quem (equitatum) ex omni prouincia et Haeduis atque eorum sociis coactum habebat: I 15,1; ¶ id se ab ipsis per eorum nuntios compertum habere: I 44,12; ¶ (inimicitias conceptas: 3,16,3 *u. p. 1396* inimicitias;) ¶ *qui* (Domitius) dies complures castris Scipionis castra conlata habuisset: 3,79,3; ¶ celeriter suo ponte Afranius, quem oppido castrisque coniunctum habebat, legiones . . . traiecit: 1, 40,4; ¶ cohortes in acie LXXX ⟨*CC*⟩ constitutas habebat: 3,89,2; ¶ dierum XXX pabulum frumentumque habere omnes ⟨omn. hab. β⟩ conuectum iubet: VII 74,2; ¶ ut numquam conferti . . . proeliarentur stationesque dispositas haberent: V 16,4; ¶ idque se prope iam effectum habere: VII 29, 6; ¶ (expeditum: 3,79,2 *u.* **a) α) αα)** iter; IV 33,2 *u. p. 1399* receptum;) ¶ de numero eorum omnia se habere explorata Remi dicebant: II 4,4; quod si iam, inquit, haec explorata habeamus ⟨-emus *Ald.*⟩, quae . . . dicuntur: 2,31,5; ¶ publiceque eiusdem ⟨*c*⟩ generis habent instituta sacri-

ficia: VI 16, 3; ¶ aciem instructam habuit: I 48, 3; ¶ has munitiones insequentibus auxit diebus, ut pro muro obiectas haberet: 3, 112, 8; ¶ (Dumnorix) quam plurimas ciuitates suo beneficio habere obstrictas uolebat: I 9, 3; ¶ ut nostri perpetuas munitiones † uidebant ⟨*Ox; habebant Hotom. cod.; Dt.;* nitebantur habere *Hell.; u. CC*⟩ perductas ex castellis in proxima castella: 3, 44, 4; ¶ etsi multis iam rebus perfidiam Haeduorum ⟨haed. perf. caesar β⟩ perspectam habebat: VII 54, 2; satis longo spatio temporis a Dyrrachinis proeliis intermisso, quo ⟨*CC*⟩ satis perspectum ⟨perspectis *a pr.;* perfectum *f*⟩ habere militum animum ⟨*Nd; om. Ox*⟩ uideretur: 3, 84, 1; ¶ Romanos . . . (conari) ea loca finitimae ⟨finitima *Vossius; Fr., Db.*⟩ prouinciae adiungere sibi persuasum habebant: III 2, 5; ¶ ad eas munitiones Caesar Lentulum Marcellinum quaestorem cum legione VIIII. positum habebat: 3, 62, 4; ¶ (Dumnorigem) complures annos portoria reliquaque omnia Haeduorum uectigalia paruo pretio redempta habere: I 18, 3; ¶ ciuitates . . . habent legibus sanctum, si quis ⟨*c*⟩ quid . . . acceperit ⟨*c*⟩, uti ad magistratum deferat ⟨*c*⟩: VI 20, 1.

c) sequ. aduerb.: necesse, satis habere *u.* 4. **B.** *(p. 1407.)*

d) sequ. infin.: hoc neque ipse transire habebat in animo ⟨in animo habebat β⟩ neque hostes transituros existimabat: VI 7, 5.

e) sequ. enuntiatum: quibus (nauibus) amissis reliqui neque quo se reciperent neque quem ad modum oppida defenderent habebant: III 16, 3; qui ⟨*c*⟩ (Morini) cum propter siccitates ⟨*c*⟩ paludum quo se reciperent non haberent: IV 38, 2; — ut quae bello ceperint quibus uendant habeant (Suebi): IV 2, 1; — conclamauerunt . . . habere sese quae ⟨quod β⟩ de re communi dicere uellent: V 26, 4.

B. = ferre, adferre, efficere: castrorum autem mutatio quid habet nisi turpem fugam et desperationem omnium et alienationem exercitus? 2, 31, 4; ¶ pons ⟨post *Ox*⟩ enim ipsius magnum circuitum habebat: 1, 63, 2; ¶ desperationem: 2, 31, 4 *u.* alienationem; ¶ euentum: V 43, 5 *u.* **A. a) α) αα)**; ¶ Cottae . . . consilium quem habere ⟨*Rob. Steph.;* haberet *codd.; Schn.*⟩ exitum? V 29, 7; ¶ fugam: 2, 31, 4 *u.* alienationem; ¶ quid iniquitas loci habeat incommodi ⟨inc. hab. β⟩ proponit: VII 45, 9; ¶ latrocinia nullam habent infamiam, quae extra fines cuiusque ciuitatis fiunt: VI 23, 6; ¶ ⟨momentum: VII 85, 4; 3, 70, 2 *u. p. 1397;*⟩ ¶ monuit, . . . ut maritimae res postularent, ut quae ⟨*Lips.;* ut quā *X*⟩ celerem atque instabilem motum haberent, ad nutum . . . omnes res ab iis administrarentur: IV 23, 5; ¶ hoc . . . opus . . . ad utilitatem et defensionem urbium summam habet oportunitatem: VII 23, 5; ¶ pars ea, quae ad arcem pertinet, loci natura . . . munita longam et difficilem habet oppugnationem: 2, 1, 3.

C. se habere c. aduerb.: ratio ordoque agminis aliter se habebat ac Belgae ad Neruios detulerant: II 19, 1.

2. = ποιεῖν, ποιεῖσθαι, instituere, suscipere: eorum, qui domum ⟨*c*⟩ redierunt, censu habito, ut Caesar imperauerat, repertus est numerus milium C et decem: I 29, 3; ¶ dictatore habente comitia Caesare ⟨*CC*⟩ consules creantur Iulius Caesar et P. Seruilius: 3, 1, 1; ¶ (diem concilio constituerunt (principes) et ⟨concilium habuerunt *add. Hug*⟩ . . . sanxerunt: I 30, 5;) Suebos . . . more suo concilio habito nuntios in omnes partes dimisisse: IV 19, 2; nocturnaque in locis desertis concilia habebant (ciuitates): V 53, 4; ¶ crebraque inter se conloquia milites habebant: 3, 19, 1; ¶ neque consilii ⟨consilium β⟩ habendi neque arma capiendi spatio dato: IV 14, 2; ¶ contionem h. *u.* **contio A. a)** *et* **B.** *p. 716 sq. (2 + 4 loc.);* ¶ dilectum h. *u.* **dilectus** *p. 910 sq. (14 loc.);* ¶ hac in utramque ⟨*c*⟩ partem ⟨*c*⟩ disputatione habita . . . inquit: V 30, 1; ¶ eadem ratione priuatim ac publice quibusdam ⟨*c*⟩ ciuitatibus habitis honoribus Tarracone discedit: 2, 21, 5; ¶ Cn. Pompeius pridie eius diei ⟨postridie Idus *Ciacc.*⟩ ex urbe profectus iter ad legiones habebat ⟨habuerat *Ciacc.*⟩: 1, 14, 3; magnos commeatus ⟨*Beroald.;* comitatus *codd.*⟩, qui iter habebant ⟨habeant *hl*⟩ ad Caesarem, ad flumen constitisse: 1, 51, 1; Pompeius erat eo tempore in Candauia iterque ⟨itque *a*⟩ ex Macedonia in hiberna Apolloniam Dyrrachiumque habebat: 3, 11, 2; ad Scipionem properandum sibi existimabat: si Caesar iter illo haberet ⟨habebat *cod. Ciacc.;* habeat *Ciacc.*⟩, ut subsidium Scipioni ferret; si . . .: 3, 78, 6; cum audisset Pompeium Cypri uisum, coniectans eum Aegyptum ⟨*cf. Madu., Bemerk. üb. versch. Puncte . . . der lat. Sprachl. p. 22*⟩ iter habere . . . Alexandriam peruenit: 3, 106, 1; ¶ hac oratione ab Diuiciaco habita omnes . . . coeperunt: I 32, 1; hac oratione habita concilium dimisit: I 33, 1; hac oratione habita mirum in modum conuersae sunt omnium

mentes: I 41, 1; hac oratione habita discedit Ambiorix: V 27, 11; — hac habita oratione nullam in partem ab exercitu Curionis fit significatio: 2, 28, 4; hac habita oratione exposcentibus militibus . . . tuba signum dedit: 3, 90, 4; — — oratione Indutiomari cognita, quam in concilio habuerat: V 57, 2; iudicia in priuatos reddebat, qui uerba atque orationem aduersus rem publicam habuissent: 2, 18, 5; ¶ propinqui . . . de morte si res in suspicionem uenit, de uxoribus in seruilem modum quaestionem habent: VI 19, 3; de coniuratione Senonum et Carnutum quaestionem habere instituit: VI 44, 1; ¶ habere nunc se rationem officii pro beneficiis Caesaris: V 27, 7; ⟨eius *add.* β; *Ald.*⟩ in primis rationem esse habendam dicunt, . . . ut Caesar ab exercitu intercludatur: VII 1, 6; obtestaturque ⟨*c*⟩, ut suae salutis rationem habeant: VII 71, 3; ne tanta multitudine confusa . . . nec discernere suos nec frumentandi rationem ⟨β; frumenti rationem *df; Ald., Schn., Db.;* frumentationem α⟩ habere possent: VII 75, 1; doluisse se, quod . . . in urbem retraheretur, cuius absentis rationem haberi proximis comitiis populus iussisset: 1, 9, 2; proinde habeat rationem posteritatis ⟨posteri status *Hell.;* potestatis *Koch;* paucitatis *Wölff.*⟩ et periculi sui ⟨hab. rat., dum potestas sit, peric. sui *Jurin.*⟩: 1, 13, 1; debere se suae salutis rationem habere: 1, 20, 2; latum ab X tribunis plebis . . ., ut sui ratio absentis haberetur: 1, 32, 3; hos turpissimae fugae rationem habere, illos etiam iniquo loco dimicandum putare: 2, 31, 1; nulla interposita mora sauciorum modo et aegrorum habita ratione *impedimenta* omnia ⟨*c*⟩ . . . praemisit: 3, 75, 1; fuit controuersia, oporteretne Lucilii ⟨*c*⟩ Hirri . . . proximis comitiis praetoriis absentis rationem haberi: 3, 82, 5; — huius omnis pecuniae coniunctim ratio habetur fructusque seruantur: VI 19, 2; uno die VI proeliis factis, . . . cum horum omnium ratio haberetur ⟨iniretur *Ciacc.*⟩, ad duo ⟨*c*⟩ milia numero ex Pompeianis cecidisse reperiebamus: 3, 53, 1; ¶ quod senatus in urbe habebatur: 1, 2, 1; V primis diebus, quibus haberi senatus potuit, qua ex die consulatum iniit Lentulus, biduo excepto comitiali . . . decernitur: 1, 5, 4; proximis diebus habetur extra urbem senatus: 1, 6, 1; ¶ uerba h.: 2, 18, 5 *u.* orationem *(extr.).*

3. = χρῆσθαι, προσφέρεσθαι, tractare; **A. c. aduerb.:** relinquebatur Caesari nihil nisi uti equitatu agmen aduersariorum male haberet et carperet: 1, 63, 2; his eos suppliciis ⟨*a²b; Ciacc.;* supplices *NOfhl; Dauis.; Np., Db.*⟩ male ⟨malis *O; Dauis., Np., Db.*⟩ haberi ⟨*N*?; habere *cd; Dauis., Np., Db.; om. O*⟩ Caesar . . . quam proelio decertare malebat: 1, 81, 5.

B. c. dupl. acc.: carum alqm habere *u. p. 454 (5 loc.);* ¶ semper se rei publicae commoda priuatis necessitudinibus habuisse potiora: 1, 8, 3; ¶ qui quacumque ⟨*c*⟩ de causa ad eos uenerunt, ab ⟨*c*⟩ iniuria prohibent, sanctos ⟨que *add.* β; *Schn.*⟩ habent, hisque omnium domus patent: VI 23, 9.

C. habere in (honore, loco, numero): quos (tribunos centurionesque) ille postea magno in honore habuit: 1, 77, 2; pecus ⟨panicum *R. Steph.*⟩ uero . . . magno in honore (milites) habebant: 3, 47, 7; ¶ (Caesarem) pollicitum se ⟨esse *B²*β⟩ in cohortis ⟨se *add.* β⟩ praetoriae loco decimam legionem habiturum, ad equum rescribere: I 42, 6; se in hostium habiturum loco qui non ex ⟨*c*⟩ uestigio ad Castra Cornelia *naues traduxisset: 2, 25, 6; ¶ reductos in hostium numero habuit: I 28, 1; Caesar mittit ad eum (Scipionem) *A.* Clodium, suum atque illius familiarem, quem ab illo traditum initio et commendatum in suorum necessariorum numero habere instituerat: 3, 57, 1.

D. habere alqm (praecipuo) honore, (hostium) loco, numero: Haeduos et Remos, quos praecipuo semper honore Caesar habuit, alteros pro uetere ac perpetua erga populum Romanum fide, alteros pro recentibus Gallici belli officiis: V 54, 4.

qui si ⟨*CC*⟩ iuuissent, se eodem loco quo Heluetios habiturum: I 26, 6; Pompeius . . . dixerat eodem se habiturum loco qui Romae remansissent et qui in castris Caesaris fuissent: 1, 33, 2; — neque hos habendos ciuium loco neque ad concilium ⟨*c*⟩ adhibendos censeo: VII 77, 3; — conuentus arma ceperat atque eum (Coelium) hostis loco habendum existimabat: 3, 21, 5; — huc equitatum mittit ⟨*CC*⟩, ut diriperet atque haberet loco praedae: 2, 25, 3; Pompeius . . . superioribus diebus praedae loco Parthinos habuerat: 3, 42, 5; — nam plebes paene seruorum habetur loco, quae nihil audet ⟨*c*⟩ per se, nullo ⟨*c*⟩ adhibetur consilio ⟨*c*⟩: VI 13, 1.

ille obsidibus acceptis hostium se habiturum ⟨in *add. af*⟩ numero ⟨num. habit. β⟩ confirmat, si aut Ambiorigem aut eius legatos finibus suis recepissent: VI 6, 3; — quibus ita ⟨*c*⟩ est interdictum, hi numero impiorum ac sceleratorum habentur: VI 13, 7; — illum (Pompeium) delectari imperio et consu-

lares praetoriosque seruorum habere numero: 3, 82, 3.

E. quaestui habere: illos (Allobroges II fratres) secreto castigauit, quod quaestui equites haberent: 3, 60, 1.

4. = νομίζειν, ἡγεῖσθαι; A. c. dupl. acc.: a) (*cf.* 3. B.): qui (Neruii) maxime feri inter ipsos habeantur ⟨habebantur β⟩: II 4, 8; ¶ (fortes: 3, 61, 1 *u.* b) uiri;) ¶ neque eorum moribus turpius quicquam aut inertius habetur quam ephippiis ⟨*c*⟩ uti: IV 2, 4; ¶ in finibus Carnutum, quae regio totius Galliae media habetur: VI 13, 10; ¶ (optimus: 3, 32, 3 *u.* b) ciuis;) ¶ quod is locus peridoneus castris habebatur: 2, 24, 2; ¶ qui (Considius) rei militaris peritissimus habebatur: I 21, 4; ¶ ut . . . illi omnibus abundarent rebus superioresque haberentur. Caesar iis ciuitatibus ⟨haberentur caesaris ciuit. *af*⟩ . . .: 1, 52, 3; ¶ turpius: IV 2, 4 *u.* inertius.

b): qui horum quid acerbissime crudelissimeque fecerat, is et uir et ciuis optimus habebatur: 3, 32, 3; ¶ qui sunt ex iis nati, eorum habentur liberi, quo ⟨*c*⟩ primum uirgo ⟨*c*⟩ quaeque deducta ⟨*c*⟩ est: V 14, 5; ¶ eo tum statu res erat ⟨*c*⟩, ut longe principes haberentur Haedui ⟨haed. hab. β⟩, secundum locum dignitatis Remi obtinerent: VI 12, 9; ¶ quod erant honesto loco nati (Raucillus et Egus) . . . uirique fortes habebantur et in honore apud Caesarem fuerant ⟨*c*⟩: 3, 61, 1; 3, 32, 3 *u.* ciuis.

c): hic (Critognatus) summo in Aruernis ortus loco et magnae habitus auctoritatis . . . inquit: VII 77, 3.

B. necesse, satis habere c. inf.: orare (se) atque obsecrare, si qui locus misericordiae relinquatur, ne ad ultimum supplicium progredi necesse habeat ⟨*hl;* habeant *Oaf; edd.*⟩: 1, 84, 5; ¶ Caesar suos a proelio continebat ac satis habebat in praesentia hostem rapinis . . . prohibere: I 15, 4; nostri uero, qui satis habebant sine detrimento discedere, . . . quietissime se ⟨*c*⟩ receperunt: 3, 46, 6.

C. magni habere: quem (Commium) sibi fidelem esse arbitrabatur cuiusque auctoritas in his regionibus magni ⟨magna *f*⟩ habebatur: IV 21, 7.

D. c. praep.: a) in: intra annum uero uicesimum feminae notitiam habuisse in turpissimis habent rebus: VI 21, 5.

b) pro: qui nisi decedat . . ., sese illum non pro amico, sed pro ⟨B^2β; *Schn.; om.* α; *rell. edd.*⟩ hoste habiturum: I 44, 11; quod pro explorato habebat Ambiorigem proelio non esse contenturum ⟨*c*⟩: VI 5, 3; impellit alios auaritia, alios iracundia et temeritas, . . . ut leuem auditionem habeant ⟨habent BM^1⟩ pro re comperta: VII 42, 2; satis esse magna utrimque incommoda accepta, quae pro disciplina et praeceptis habere possent ⟨*c*⟩, ut reliquos casus timerent: 3, 10, 4; hunc facilem et cotidianum nouisse sermonem nunc pro relicto est habendum ⟨*haec uerba Caesaris esse negant Np., Jahn*⟩: *ap. Cic. Brut.* 253.

Habere alqd ab alqo *u.* a *p.* 17 *(3 loc.);* ex alqa liberos: 3, 110, 2; alqd beneficio alcs: VII 20, 2; 3, 18, 4; concessu alcs: VII 20, 2; uictoria: VII 20, 7.

extra et intus hostem h.: 3, 69, 4.

Aduerb.: aliter se h.: II 19, 1; (antea(a): I 3, 4; VII 64, 2; 1, 7, 4; 3, 31, 3;) celeriter: 3, 49, 1; coniunctim: VI 19, 2; exigue: VII 71, 4; facilius: 1, 25, 3; (in primis: VII 1, 6;) male: 1, 63, 2; 81, 5; (nunc: V 27, 7; *Brut.* 253; postea: 1, 77, 2; praeterea: IV 22, 3;) priuatim: 2, 21, 5; publice: VI 16, 3; 2, 21, 5; semper: I 18, 5; V 54, 4; 1, 8, 3; (ubique: 2, 20, 8;) uere: 2, 27, 2.

habitatio: (leges) duas promulgauit, unam, qua mercedes habitationum annuas conductoribus donauit: 3, 21, 1.

habito: (alteram partem eius uici Gallis ⟨ad hiemandum *add. codd.; plur. edd.:* ad habitandum *Georges Lexic.*[7] *s. u.* concedo *p. 1292; u. CC*⟩ concessit: III 1, 6;) in quam (regiam) ipse habitandi causa initio erat inductus: 3, 112, 8.

(Habus *u.* **Apsus.)**

hac *u.* **hic** *extr.*

Hadriaticus: neque certum inueniri poterat, obtinendine Brundisii causa ibi remansisset, quo facilius omne Hadriaticum ⟨adr. *fh*[2]⟩ mare ab ⟨*add. Paul;* occupatis *add. Pluygers*⟩ extremis Italiae partibus regionibusque Graeciae in potestate haberet: 1, 25, 3.

Hadrumetum. *Codd. Nhl utroque loco habent* hadrumetum, *Oaf (et edd.)* adrumetum.

L. Caesar filius . . . pedibus Hadrumetum profugerat ⟨*c*⟩. id oppidum C. Considius Longus unius legionis praesidio tuebatur: 2, 23, 3. 4; reliquae Caesaris naues eius fuga ⟨*CC*⟩ se Hadrumetum receperunt: 2, 23, 4.

Haeduus. *In codd. semper fere scriptum est* haedui *uel* hedui (-us, -ae, -orum, -is, -os). *Littera* h *omissa est librariorum neglegentia his locis: in* α VII 43, 4; *in Bpr. et Q* I 48, 2; *in A* V 6, 2; VII 39, 1; *in B* VII 54, 3;

in B corr. I 37,2 (haedui); *in M* I 31,6; *in a pr.* VI 12,2; *in Q* I 33,2; II 10,5; 14,3. 5; 15, 1; V 7,1. 9; 54,4; VI 4,2. 3; VII 5,2; 9,4 *(bis);* 10,3; 17,2. 3; 32,2; 37,3; 40,1; 41,1; 42,1; 54,2; 55,1; 67,7; 76,3; 90,3. *Schn. et Np. receperunt* Haedui, *rell.* Aedui. *Cf. ZG. 1886. JB. p. 265—269.*

1. adiect.: Bellouacos omni tempore in fide atque amicitia ciuitatis Haeduae ⟨haed. ciu. β⟩ fuisse: II 14,2; quod tantum ciuitati Haeduae dignitatis ⟨ciuitatis Aeduae dignitati *Ciacc.*⟩ tribuebat ⟨*c*⟩: V 7,1; ¶ at equites Haedui ad Caesarem omnes reuertuntur: V 7,9; ¶ (legati: I 37,1 *u.* **2. A. a**).) *Cf.* **2. A. b) β**).

2. subst.; A. pertinet ad homines: a) ad uniuersum populum: Heluetiis esse in animo per agrum Sequanorum et Haeduorum iter in Santonum fines facere: I 10,1; Heluetii iam per . . . fines Sequanorum suas copias traduxerant et in Haeduorum fines peruenerant eorumque agros populabantur: I 11,1; Haedui, cum se suaque ab iis defendere non possent, legatos ad Caesarem mittunt rogatum auxilium: I 11, 2; *cf.* § 3; eodem tempore *quo* Haedui ⟨quo Haedui *edd. uett.;* Haedui *del. f; Ciacc.;* atque Aedui *Walther;* Aeduis *Kraff.*⟩ Ambarri, necessarii et consanguinei Haeduorum, Caesarem certiorem faciunt . . .: I 11,4: flumen est Arar, quod per fines Haeduorum et Sequanorum in Rhodanum influit: I 12,1; num etiam recentium iniuriarum, quod . . . Haeduos, quod Ambarros, quod Allobrogas uexassent, memoriam deponere posse? I 14,3; si Haeduis de iniuriis, quas ipsis sociisque eorum intulerint, . . . satis faciant: I 14,6; equitatumque (Caesar) omnem, ad numerum quattuor milium, quem ex omni prouincia et Haeduis atque eorum sociis coactum habebat, praemittit: I 15,1; interim cotidie Caesar Haeduos frumentum, quod essent publice polliciti, flagitare: I 16,1; diem ex die ducere Haedui: conferri, comportari, adesse dicere: I 16,4; *cf.* § 5; qui (Liscus) summo magistratui praeerat ⟨*c*⟩, quem uergobretum appellant Haedui, qui creatur annuus et uitae uecisque in suos habet potestatem: I 16,5; *cf.* § 6—17,3; neque dubitare [debeant], quin, si Heluetios superauerint Romani, una cum reliqua Gallia Haeduis libertatem sint erepturi: I 17,4; (Dumnorigem) complures annos portoria reliquaque omnia Haeduorum uectigalia paruo pretio redempta habere: I 18,3; equitatui, quem auxilio Caesari Haedui miserant, Dumnorix praeerat: I 18,10; quod (Dumnorix) ea omnia non modo iniussu suo et ciuitatis, sed etiam inscientibus ipsis fecisset, quod a magistratu Haeduorum accusaretur: I 19,1; quod a Bibracte, oppido Haeduorum longe maximo et copiosissimo, non amplius milibus passuum XVIII aberat: I 23,1; Boios petentibus Haeduis . . . ut in finibus suis conlocarent concessit; quibus illi agros dederunt quosque postea in parem ⟨*c*⟩ iuris libertatisque condicionem ⟨*c*⟩ atque ipsi erant receperunt: I 28,5; Galliae totius factiones esse duas: harum alterius principatum tenere Haeduos, alterius Aruernos: I 31,3; *cf.* § 4; cum his (Germanis) Haeduos eorumque clientes semel atque iterum armis contendisse; magnam calamitatem pulsos accepisse; omnem nobilitatem, omnem senatum, omnem equitatum amisisse: I 31,6; quibus proeliis calamitatibusque fractos qui et sua uirtute et populi Romani hospitio atque amicitia plurimum ante in Gallia potuissent, coactos esse Sequanis obsides dare nobilissimos ciuitatis et iure iurando ciuitatem obstringere sese neque obsides repetituros neque auxilium a populo Romano imploraturos . . .: I 31,7; unum se esse ex omni ciuitate Haeduorum, qui adduci non potuerit, ut iuraret aut liberos suos obsides daret: I 31,8; sed peius uictoribus Sequanis quam Haeduis uictis accidisse: I 31,10; quod Haeduos fratres consanguineosque saepe numero a senatu appellatos in seruitute atque in dicione ⟨*c*⟩ uidebat Germanorum teneri eorumque obsides esse apud Ariouistum ac Sequanos intellegebat: I 33,2; (Ariouistus) obsides, quos haberet ab Haeduis, redderet . . .: I 35,3; neue Haeduos iniuria lacesseret neue his sociisque eorum bellum inferret: I 35,3; quoniam . . . senatus censuisset, uti quicumque Galliam prouinciam obtineret . . . Haeduos ceterosque amicos populi Romani defenderet, se Haeduorum iniurias non neglecturum: I 35,4; Haeduos sibi, quoniam belli fortunam temptassent et armis congressi ac superati essent, stipendiarios esse factos: I 36,3; Haeduis se obsides redditurum non esse neque iis neque eorum sociis iniuria ⟨*c*⟩ bellum illaturum, si in eo manerent, quod conuenisset, stipendiumque quotannis penderent; si id non fecissent, longe iis fraternum nomen populi Romani afuturum: I 36,5; quod sibi Caesar denuntiaret se Haeduorum iniurias non neglecturum . . .: I 36,6; legati ab Haeduis et a Treueris ueniebant: Haedui questum, quod Harudes . . . fines eorum popularentur: sese ne obsidibus quidem datis pacem Ariouisti redimere potuisse ⟨*c*⟩: I 37,1. 2; docebat ⟨*c*⟩ etiam, quam ueteres quamque iustae causae necessitudinis ipsis cum Haeduis intercederent,

quae senatus consulta . . . in eos facta essent, ut omni tempore totius Galliae principatum Haedui tenuissent, prius etiam quam nostram amicitiam adpetissent: I 43, 6. 7; *cf.* § 8; postulauit . . ., ne aut Haeduis aut eorum sociis bellum inferret; obsides redderet: I 43, 9; quod fratres Haeduos appellatos ⟨*sic* α; quod a se (senatu *Steph.*) haeduos amicos appellatos (app. am. *h*) β; *Steph.; u. CC*⟩ diceret, non se tam barbarum neque tam imperitum esse rerum, ut non sciret neque bello Allobrogum proximo Haeduos Romanis auxilium tulisse neque ipsos ⟨*c*⟩ in his contentionibus, quas Haedui ⟨*del. Hotom.*⟩ secum et cum Sequanis babuissent, auxilio populi Romani usos esse: I 44, 9; si suas copias Haedui in fines Bellouacorum introduxerint et eorum agros populari coeperint: II 5, 3; post discessum Belgarum dimissis Haeduorum copiis . . . reuerterat (Diuiciacus): II 14, 1; (Bellouacos) impulsos ab suis principibus, qui dicerent Haeduos a ⟨*c*⟩ Caesare in seruitutem redactos omnes ⟨*c*⟩ indignitates contumeliasque perferre, et ab Haeduis defecisse et: II 14, 3; petere non solum Bellouacos, sed etiam pro his Haeduos, ut sua ⟨*c*⟩ clementia ac mansuetudine in eos utatur: II 14, 5; quod si fecerit, Haeduorum auctoritatem (Caesarem) apud omnes Belgas amplificaturum, quorum auxiliis atque opibus, si qua bella inciderint, sustentare consuerint: II 14, 6; Caesar honoris Diuiciaci atque Haeduorum causa sese eos in fidem recepturum et conseruaturum dixit: II 15, 1; accedebat huc, quod in ⟨*c*⟩ concilio Haeduorum Dumnorix dixerat sibi a Caesare regnum ciuitatis deferri; quod dictum ⟨*CC*⟩ Haedui grauiter ferebant neque . . . audebant: V 6, 2; omnium impeditis animis ⟨*c*⟩ Dumnorix cum equitibus Haeduorum a castris insciente Caesare domum discedere coepit: V 7, 5; ut praeter Haeduos et Remos, quos praecipuo semper honore Caesar habuit, alteros pro uetere ac perpetua erga populum Romanum fide, alteros pro recentibus . . . officiis, nulla fere ciuitas fuerit non suspecta nobis: V 54, 4; legatosque (Senones) deprecandi causa ad Caesarem mittunt; adeunt per Haeduos, quorum antiquitus erat in fide ciuitas: VI 4, 2; libenter Caesar petentibus Haeduis dat ueniam: VI 4, 3; obsidibus imperatis centum hos Haeduis custodiendos tradit: VI 4, 4; cum Caesar in Galliam uenit, alterius factionis principes erant Haedui, alterius Sequani: VI 12, 1; summa auctoritas antiquitus erat in Haeduis magnaeque eorum erant ⟨*c*⟩ clientelae: VI 12, 2; proeliis uero compluribus factis secundis atque omni nobilitate Haeduorum interfecta tantum potentia antecesserant (Sequani), ut magnam partem clientium ab Haeduis ad se traducerent obsidesque ab iis principum filios acciperent et publice iurare cogerent nihil se contra Sequanos consilii inituros . . .: VI 12, 3. 4; aduentu Caesaris facta commutatione rerum obsidibus Haeduis redditis, ueteribus clientelis ⟨*c*⟩ restitutis, nouis per Caesarem comparatis, quod ii, qui se ad eorum amicitiam adgregauerant ⟨*c*⟩, meliore condicione . . . se uti uidebant, reliquis rebus eorum gratia dignitateque ⟨*c*⟩ amplificata Sequani principatum dimiserant ⟨*CC*⟩: VI 12, 6; ii, qui ⟨*c*⟩ propter ueteres inimicitias nullo modo cum Haeduis coniungi poterant, se Remis in clientelam dicabant: VI 12, 7; eo tum statu res erat ⟨*c*⟩, ut longe principes haberentur Haedui ⟨hed. hab. β⟩, secundum locum dignitatis Remi obtinerent: VI 12, 9; Bituriges ad Haeduos, quorum erant in fide, legatos mittunt subsidium rogatum: VII 5, 2; Haedui de consilio legatorum, quos Caesar ad exercitum reliquerat, copias equitatus peditatusque subsidio Biturigibus mittunt: VII 5, 3; ad flumen Ligerim, quod Bituriges ab Haeduis diuidit: VII 5, 4; (Caesar) nanctus recentem equitatum . . . neque diurno neque nocturno itinere intermisso per fines Haeduorum in Lingones contendit, . . . ut, si quid ⟨*c*⟩ etiam de sua salute ab Haeduis iniretur consilii, celeritate praecurreret: VII 9, 4; quos (Boios) ibi ⟨*c*⟩ Heluetico proelio uictos ⟨*c*⟩ Caesar conlocauerat Haeduisque attribuerat: VII 9, 6; ne stipendiariis Haeduorum expugnatis cuncta Gallia deficeret: VII 10, 1; cohortatus Haeduos de supportando commeatu praemittit ad Boios: VII 10, 3; de re frumentaria Boios atque Haeduos adhortari non destitit ⟨*c*⟩; quorum alteri, quod nullo studio agebant, non multum adiuuabant, alteri: VII 17, 2; summa difficultate rei frumentariae adfecto exercitu tenuitate Boiorum, indiligentia Haeduorum: VII 17, 3; legati ad eum principes Haeduorum ueniunt ⟨*c*⟩ oratum, ut . . . subueniat: VII 32, 2; *cf. qu. sqq.:* quod legibus Haeduorum iis, qui summum magistratum obtinerent, excedere ex finibus non liceret: VII 33, 2; cohortatus Haeduos, ut controuersiarum ac dissensionis ⟨*c*⟩ obliuiscerentur atque omnibus omissis [bis] rebus huic bello seruirent . . . equitatumque omnem et peditum milia X sibi celeriter mitterent . . .: VII 34, 1; unam esse Haeduorum ciuitatem, quae certissimam Galliae uictoriam distineat ⟨*c*⟩; eius auctoritate reliquas ⟨*c*⟩ contineri . . .: VII 37, 3; cur enim potius Haedui de suo iure et de legibus ad Caesarem

disceptatorem quam Romani ad Haeduos ueniant? VII 37, 5; omnes ⟨c⟩ equites Haeduorum interfectos, quod conlocuti cum Aruernis dicerentur: VII 38, 5; nuntios tota ciuitate Haeduorum dimittit: VII 38, 10; semper Haeduorum ciuitati praecipue indulserat (Caesar): VII 40, 1; agmen Haeduorum conspicatus immisso equitatu iter eorum moratur: VII 40, 4; Caesar nuntiis ad ciuitatem Haeduorum missis, qui suo beneficio conseruatos docerent, quos iure belli interficere potuisset, . . . castra . . . mouet ⟨c⟩: VII 41, 1; dum haec ad Gergouiam geruntur, Haedui primis ⟨c⟩ nuntiis ab Litauicco acceptis nullum sibi ad cognoscendum spatium relinquunt: VII 42, 1; *cf. qu. sqq.;* nihil se propter inscientiam leuitatemque ⟨c⟩ uulgi grauius de ciuitate iudicare neque de sua in Haeduos beneuolentia deminuere: VII 43, 4; discit cum omni equitatu Litauiccum ad sollicitandos Haeduos profectum: VII 54, 1; etsi multis iam rebus perfidiam Haeduorum ⟨haed. perf. caesar β⟩ perspectam habebat atque horum ⟨c⟩ discessu maturari ⟨c⟩ defectionem ciuitatis existimabat, tamen: VII 54, 2; discedentibus his breuiter sua in Haeduos merita exposuit, quos et quam humiles accepisset, compulsos in oppida, multatos agris, omnibus ereptis copiis ⟨c⟩, imposito stipendio, obsidibus . . . extortis, et quam in fortunam quamque in amplitudinem † deduxisset ⟨et in eam fort. amplitudinemque duxisse β⟩, ut non solum in pristinum statum redissent, sed omnium temporum dignitatem et gratiam antecessisse uiderentur: VII 54, 3. 4; Nouiodunum erat oppidum Haeduorum ad ripas Ligeris . . . positum: VII 55, 1; Litauiccum Bibracte ⟨c⟩ ab Haeduis receptum: VII 55, 4; iam de Haeduorum defectione et ⟨c⟩ secundo Galliae motu rumores adferebantur: VII 59, 1; Bellouaci autem ⟨c⟩ defectione Haeduorum cognita . . . bellum parare coeperunt: VII 59, 2; existimabant . . . omnes perturbatos defectione Haeduorum fugam parare: VII 61, 4; defectione Haeduorum cognita bellum augetur ⟨c⟩: VII 63, 1; (Haedui) quantum gratia, auctoritate, pecunia ualent, ad sollicitandas ciuitates nituntur ⟨*CC*⟩; nacti obsides, quos Caesar apud eos deposuerat, horum supplicio dubitantes territant: VII 63, 2. 3; petunt a Vercingetorige Haedui, ut ad se ueniat rationesque belli gerendi communicet. re impetrata contendunt, ut ipsis summa imperii tradatur: VII 63, 4. 5; magno dolore Haedui ferunt ⟨c⟩ se deiectos principatu, queruntur fortunae commutationem et Caesaris indulgentiam ⟨c⟩ in se requirunt, neque tamen suscepto bello suum consilium ab ⟨c⟩ reliquis separare audent: VII 63, 8; his constitutis rebus Haeduis Segusiauisque, qui sunt finitimi ⟨c⟩ prouinciae, decem milia peditum imperat (Vercingetorix); huc addit equites octingentos: VII 64, 4; Eporedorix, quo duce ante aduentum Caesaris Haedui cum Sequanis bello contenderant: VII 67, 7; imperant Haeduis atque ⟨c⟩ eorum clientibus, Segusiauis, Ambiuaretis ⟨c⟩, Aulercis Brannouicibus, Brannouiis ⟨*CC*⟩, milia XXXV: VII 75, 2; coactis equitum milibus VIII ⟨c⟩ et peditum circiter CCL ⟨c⟩ haec in Haeduorum finibus recensebantur: VII 76, 3; reseruatis Haeduis atque ⟨c⟩ Aruernis, si per eos ciuitates reciperare posset: VII 89, 5; captiuorum circiter XX milia Haeduis Aruernisque reddit ⟨c⟩: VII 90, 3.

b) ad partem populi; α) ad milites Haeduorum; quod Diuiciacum ⟨c⟩ atque Haeduos finibus Bellouacorum adpropinquare cognouerant: II 10, 5; II 14, 1; V 7, 5; VII 38, 5 *u.* **a)**; conclamant Haedui et Litauiccum obsecrant, ut sibi consulat: VII 38, 6; 40, 4 *u.* **a)**; Litauicci fraude perspecta Haedui manus tendere et ⟨c⟩ deditionem significare et proiectis armis mortem deprecari incipiunt: VII 40, 6; *(cf. C. Hartung, der Marsch der Aeduer, Phil. 32, 369 sqq.;)* ab ⟨c⟩ dextra ⟨c⟩ parte alio ascensu eodem tempore Haeduos ⟨*AQ*β; ad haeduos *BM*⟩ mittit: VII 45, 10; cum acerrime comminus pugnaretur ⟨c⟩ . . ., subito sunt Haedui uisi ab ⟨c⟩ latere nostris aperto, quos Caesar ab dextra parte alio ascensu manus distinendae causa miserat: hi similitudine armorum uehementer nostros perterruerunt . . .: VII 50, 1. 2.

β) ad singulos: Conuictolitauis Haeduus, cui magistratum adiudicatum ⟨c⟩ a Caesare demonstrauimus, sollicitatus ab Aruernis pecunia cum quibusdam adulescentibus conloquitur: VII 37, 1; ¶ locutus est pro his Diuiciacus Haeduus ⟨haeduos *A pr.*, *B pr.*⟩: I 31, 3; idem Diuiciacus Haeduus respondit: I 32, 3; ipse Diuiciacum Haeduum magnopere cohortatus docet . . .: II 5, 2; ¶ itemque Dumnorigi Haeduo, fratri Diuiciaci, . . . ut idem conaretur persuadet eique filiam suam in matrimonium dat: I 3, 5; (Heluetii) legatos ad Dumnorigem Haeduum mittunt: I 9, 2; erat una cum ceteris Dumnorix Haeduus: V 6, 1; ¶ Eporedorix Haeduus . . . et una Viridomarus . . . in equitum numero conuenerant: VII 39, 1; ibi a Viridomaro atque Eporedorige Haeduis appellatus discit . . . Litauiccum ad sollicitandos Haeduos profectum: VII 54, 1; praefecti constituebantur. Commio Atre-

bati, Viridomaro et Eporedorigi Haeduis, Vercassiuellauno Arueruo . . . summa imperii traditur ⟨praef. constituebantur commius atrebas, uiridomarus et eporedorix hedui; uercassiuellauno . . . traditur β⟩: VII 76, 3; ¶ tres nobilissimi Haedui capti ad Caesarem perducuntur ⟨*CC*⟩: Cotus . . . et Cauarillus . . . et Eporedorix: VII 67, 7.

B. metonym. significat Haeduorum fines: uti frumento commeatuque, qui ⟨*c*⟩ ex Sequanis et Haeduis supportaretur, Caesarem intercluderet: I 48, 2; in Haeduos mouit castra: VII 53, 3; — ipse in Haeduos proficisci statuit senatumque omnem et quos inter controuersia esset ad se Decetiam euocauit: VII 33, 2; his rebus confectis in Haeduos proficiscitur; ciuitatem recipit: VII 90, 1; — ii, qui Alesiae obsidebantur, . . . inscii, quid in Haeduis gereretur, concilio coacto . . . consultabant: VII 77, 1; Q. Tullium Ciceronem et P. Sulpicium Cauilloni ⟨*c*⟩ et Matiscone in Haeduis ad Ararim rei frumentariae causa conlocat: VII 90, 7.

(**Haedui Ambarri** *u.* **Haedui** 2. A. a) I 11, 4.)

haesito: ut, si eam paludem Romani perrumpere conarentur, haesitantes premerent ex loco superiore: VII 19, 2.

Haliacmon *u.* **Aliacmon.**

(**hamulus:** taleae . . . in terram infodiebantur mediocribusque intermissis spatiis omnibus locis disserebantur; quos stimulos ⟨timulos *A*; famulos *dett.*; hamulos *Lips.*⟩ nominabant: VII 73, 9.)

hamus: ante haec taleae ⟨*c*⟩ pedem longae ferreis hamis infixis ⟨β; infixae α⟩ totae in terram infodiebantur ⟨*c*⟩: VII 73, 9.

harena: (C. Caesar . . . in libris, quos ad M. Ciceronem de analogia conscripsit, harenas uitiose dici existimat, quod harena numquam multitudinis numero appellanda sit: *Gell.* XIX 8, 3; *cf. ibid.* § 8;) num tu harum rerum natura accidere arbitraris, quod unam terram ac plures terras et urbem et urbes et imperium et imperia dicamus. neque quadrigas in unam ⟨singularem?⟩ nominis figuram redigere neque harenam multitudinis appellatione ⟨in multit. appellationem *Gron.*⟩ conuertere possimus? *ap. Gell.* XIX 8, 8.

harpago: hi manus ferreas atque harpagones parauerant: 1, 57, 2; ¶ (Galli) hoc spatio magno cratium, scalarum, harpagonum ⟨arpagonum *X; Hold.*⟩ numero effecto . . . ad . . . munitiones accedunt: VII 81, 1.

Harudes: propterea quod paucis mensibus ante Harudum milia hominum ⟨*del. Ciacc.*⟩ XXIIII ad eum uenissent, quibus locus ac sedes pararentur: I 31, 10; (ueniebant) Haedui questum, quod Harudes ⟨arudes Q^1⟩, qui nuper in Galliam transportati essent, fines eorum popularentur: I 37, 2; Germani suas copias castris eduxerunt generatimque constituerunt ⟨*c*⟩ paribus ⟨*c*⟩ interuallis, Harudes ⟨arudes β; *Oros.*⟩, Marcomanos ⟨*c*⟩, Triboces ⟨*c*⟩, Vangiones, Nemetes, Sedusios, Suebos: I 51, 2.

harundo: erat summa inopia pabuli, adeo ut foliis ex arboribus strictis et teneris harundinum ⟨arundinum *Db.*⟩ radicibus contusis equos alerent: 3, 58, 3.

hastatus: nostri . . . circiter LXX ceciderunt, in his Q. ⟨*c*⟩ Fulginius ex primo hastato ⟨Fulg. primus hastatus *Vascos. recte, ni fallor*⟩ legionis XIIII., qui propter eximiam uirtutem ex inferioribus ordinibus in eum locum peruenerat: 1, 46, 4.

haud: idque adeo haud ⟨haut B^1⟩ scio mirandumne sit: V 54, 5.

hedera: in castris Pompei uidere licuit . . . Lentuli et non nullorum tabernacula protecta hedera ⟨*N*; *Db.*; edera *Oz*; *Np.*, *Dt.*⟩, multaque praeterea, quae nimiam luxuriam et uictoriae fiduciam designarent: 3, 96, 1.

Hegesaretos: Hegesaretos ⟨egesaretos *Nhl*⟩, ueteris homo potentiae, Pompeianis rebus studebat: 3, 35, 2.

Helueticus: Gorgobinam ⟨*c*⟩, Boiorum oppidum, quos ⟨*c*⟩ ibi ⟨*c*⟩ Heluetico proelio uictos ⟨*c*⟩ Caesar conlocauerat Haeduisque attribuerat, oppugnare instituit: VII 9, 6.

Heluetius. *In cod. B semper fere scriptum est* heluetii, *in A fere constanter* heluitii, *in Q* heluicii. *Sed* heluetii *in A inuenitur* I 28, 3. 4 *(bis)*; 29, 1. 2; 30, 1. 2; 31, 14; 40, 7. 13; VII 75, 3; *in Q* I 12, 4; 40, 13; — heluitii *est in Bpr.* I 1, 4. 5; 2, 1. 3 *(bis)*; 23, 1; VI 25, 2; — heluicii *in A* VI 25, 2. — *Littera* h *omissa est in A pr.* I 2, 3 (eluitiis); *in Q* I 4, 4; 17, 4 *(sed his duobus locis postea additum eadem, ut uidetur, manu)*; 9, 3; IV 10, 3; VII 75, 3 (eluetiis).

De bello Heluetico *u.* *Heller, Phil. 19, 555 sqq.*; *M. Jähns p. 363 sq.*

1. adiect.: qui (Rhenus) agrum Heluetium a Germanis diuidit: I 2, 3; ¶ omnis ciuitas Heluetia in quattuor pagos diuisa est ⟨*u. CC*⟩: I 12, 4; quae pars ciuitatis Heluetiae insignem calamitatem populo Romano intulerat, ea princeps poenas persoluit: I 12, 6; ¶ quas (res) legati Heluetii ⟨*uoces* legati Heluetii *abundare uidentur Ciacc.*⟩ commemorassent: I 14, 1.

2. subst.: qua de causa Heluetii quoque reliquos Gallos uirtute praecedunt, quod fere cotidianis proeliis cum Germanis contendunt . . .: I 1, 4; una pars, quam Gallos obtinere dictum est, . . . attingit . . ab Sequanis et Heluetiis flumen Rhenum: I 1, 5; apud Heluetios longe nobilissimus fuit et ditissimus Orgetorix: I 2, 1; *cf. qu. sqq.;* undique loci natura Heluetii continentur ⟨*CC*⟩: I 2, 3; monte Iura altissimo, qui est inter Sequanos et Heluetios: I 2, 3; qui (Rhodanus) prouinciam nostram ab Heluetiis diuidit: I 2, 3; *cf.* 2, 4—3, 3; non esse dubium, quin totius Galliae plurimum Heluetii possent: I 3, 7; ea res est Heluetiis per indicium enuntiata: I 4, 1; *cf. qu. sqq. et* § 3; Orgetorix mortuus est; neque abest suspicio, ut Heluetii arbitrantur, quin ipse sibi mortem consciuerit: I 4, 4; post eius mortem nihilo minus Heluetii id, quod constituerant, facere conantur, ut e ⟨*c*⟩ finibus suis exeant: I 5, 1; *cf.* 5, 2—6, 1; inter fines Heluetiorum et Allobrogum . . . Rhodanus fluit: I 6, 2; extremum oppidum Allobrogum est proximumque Heluetiorum finibus Genaua ⟨*c*⟩: I 6, 3; ex eo oppido pons ad Heluetios pertinet: I 6, 3; *cf.* 6, 3—7, 1; ubi de eius aduentu Heluetii certiores facti sunt, legatos ad eum mittunt nobilissimos ciuitatis: I 7, 3; *cf. qu. sqq.;* memoria tenebat L. Cassium consulem occisum exercitumque eius ab Heluetiis pulsum et sub iugum missum: I 7, 4; *cf.* § 5. 6; qui (mons Iura) fines Sequanorum ab Heluetiis diuidit: I 8, 1; *cf.* § 2. 3; Heluetii ea spe deiecti nauibus iunctis ratibusque compluribus factis, alii uadis Rhodani . . . si perrumpere possent conati operis munitione . . . et telis repulsi hoc conatu destiterunt: I 8, 4; *cf.* 9, 1. 2; Dumnorix . . . Heluetiis erat amicus, quod ex ea ciuitate Orgetorigis filiam in matrimonium duxerat: I 9, 3; a Sequanis impetrat, ut per fines suos Heluetios ire patiantur obsidesque uti inter sese dent perficit ⟨*c*⟩: Sequani, ne itinere Heluetios prohibeant, Heluetii, ut sine maleficio et iniuria transeant: I 9, 4; Caesari renuntiatur Heluetiis esse in animo per agrum Sequanorum et Haeduorum iter in Santonum fines facere: I 10, 1; *cf.* § 2; Heluetii iam per angustias et fines Sequanorum suas copias traduxerant et in Haeduorum fines peruenerant eorumque agros populabantur: I 11, 1; *cf.* § 2—5; Caesar non exspectandum sibi statuit, dum omnibus fortunis sociorum consumptis in Santonos Heluetii peruenirent: I 11, 6; id (flumen Ararim) Heluetii ratibus ac lintribus iunctis transibant: I 12, 1; per exploratores Caesar certior factus est tres iam partes copiarum Heluetios id flumen traduxisse, quartam fere ⟨*c*⟩ partem citra flumen Ararim reliquam esse: I 12, 2; *cf.* § 2—7; reliquas copias Heluetiorum ut consequi posset, pontem in Arare faciendum curat: I 13, 1; Heluetii repentino eius aduentu commoti cum id, quod ipsi diebus XX aegerrime confecerant, ut flumen transirent, illum uno die fecisse intellegerent, legatos ad eum mittunt; cuius legationis Diuico princeps fuit, qui bello Cassiano dux Heluetiorum fuerat: I 13, 2; si pacem populus Romanus cum Heluetiis faceret, in eam partem ituros atque ibi futuros Heluetios, ubi eos Caesar constituisset: I 13, 3; sin bello persequi perseueraret, reminisceretur et ueteris incommodi populi Romani et pristinae uirtutis Heluetiorum: I 13, 4; *cf.* 13, 5—14, 6; 14, 1 *n.* 1. *extr.;* ita Heluetios a maioribus suis institutos esse, uti obsides accipere, non dare consuerint: I 14, 7; *cf.* 15, 1; qui (equites) . . . alieno loco cum equitatu Heluetiorum proelium committunt: I 15, 2; quo proelio sublati Heluetii, quod quingentis equitibus tantam multitudinem equitum propulerant, . . . nostros lacessere coeperunt: I 15, 3; *cf.* § 4. 5; iter ab Arare Heluetii auerterant, a quibus discedere nolebat: I 16, 3; neque dubitare [debeant], quin, si Heluetios superauerint Romani, una cum reliqua Gallia Haeduis libertatem sint erepturi: I 17, 4; ipsum (Dumnorigem) ex Heluetiis uxorem habere: I 18, 7; (Dumnorigem) fauere et cupere Heluetiis propter eam adfinitatem: I 18, 8; (Dumnorigem) si quid accidat Romanis, summam in spem per Heluetios regni obtinendi uenire: I 18, 9; quod per fines Sequanorum Heluetios traduxisset, quod obsides inter eos dandos curasset: I 19, 1; Caesar cognouit . . . Heluetios castra mouisse: I 22, 4; iter ab Heluetiis auertit: I 23, 1; Heluetii . . . commutato consilio atque itinere conuerso nostros a nouissimo agmine insequi ac lacessere coeperunt: I 23, 3; Heluetii cum omnibus suis carris secuti impedimenta in unum locum contulerunt: I 24, 4; *cf.* § 5; id conspicati Heluetii, qui in montem sese receperant, rursus instare et proelium redintegrare coeperunt: I 25, 6; *cf.* 25, 7—26, 2; qui si iuuissent, se eodem loco quo Heluetios habiturum: I 26, 6; Heluetii omnium rerum inopia adducti legatos de deditione ad eum miserunt: I 27, 1; *cf.* § 2—4; circiter hominum milia sex . . . prima nocte e castris Heluetiorum egressi ad Rhenum finesque Germanorum contenderunt: I 27, 4; Heluetios, Tulingos, Latouicos ⟨*c*⟩ in fines suos, unde erant profecti, reuerti iussit: I 28, 3; *cf. qu. sqq.;* noluit eum locum, unde Heluetii discesserant, uacare, ne propter

bonitatem agrorum Germani, qui trans Rhenum incolunt, *ex suis finibus in Heluetiorum fines transirent: I 28, 4; in castris Heluetiorum tabulae repertae sunt litteris Graecis confectae et ad Caesarem relatae: I 29, 1; quarum omnium † rerum summa erat capitum Heluetiorum *milium CCLXIII: I 29, 2; *cf. omnia, quae* I 1—29 *narrantur;* bello Heluetiorum confecto totius fere Galliae legati . . . ad Caesarem gratulatum conuenerunt: I 30, 1; intellegere sese, tametsi ⟨*c*⟩ pro ueteribus Heluetiorum iniuriis populi Romani ab his poenas bello repetisset: I 30, 2; quod eo consilio florentissimis rebus domos suas Heluetii reliquissent, uti toti Galliae bellum inferrent imperioque potirentur locumque domicilio . . . deligerent, quem ex omni Gallia oportunissimum ac fructuosissimum iudicassent reliquasque ciuitates stipendiarias haberent: I 30, 3; omnibus Gallis idem esse faciendum, quod Heluetii fecerint, ut domo emigrent: I 31, 14; hos esse eosdem, quibuscum ⟨*c*⟩ saepe numero Heluetii congressi non solum in suis ⟨*c*⟩, sed etiam in illorum finibus plerumque superarint ⟨*c*⟩, qui tamen pares esse nostro exercitui non potuerint: I 40, 7; suam innocentiam perpetua uita ⟨*c*⟩, felicitatem ⟨*c*⟩ Heluetiorum bello esse perspectam: I 40, 13; Rhenus . . . longo spatio per fines Nantuatium, Heluetiorum, Sequanorum, Mediomatricum, Tribocorum ⟨*c*⟩, Treuerorum citatus fertur: IV 10, 3; oritur (Hercynia silua) ab Heluetiorum et Nemetum et Rauracorum ⟨*c*⟩ finibus: VI 25, 2; imperant . . . octona (milia) Pictonibus et Turonis ⟨*c*⟩ et Parisiis et Heluetiis ⟨Heluiis *Vossius*⟩: VII 75, 3.

Heluii. *Codd. plurimi habent* heluii; *sed omissa littera* h *scriptum est* eluii *in Q* VII 8, 2; 64, 6; *in h pr.* VII 7, 5; — eluitii *inuenitur in* Q^2 *et h corr.* VII 7, 5; *in h* VII 8, 1; heluicii *in* B^2, heluetii *in h* VII 65, 2. *De* 1, 35, 4 *u. ad h. l.*

(Caesar) partem copiarum ex prouincia supplementumque, quod ex Italia adduxerat, in Heluios, qui fines Aruernorum contingunt, conuenire iubet: VII 7, 5; his rebus comparatis represso iam Lucterio et remoto . . . in Heluios proficiscitur: VII 8, 1; qui (mons Cebenna) Aruernos ab Heluiis discludit: VII 8, 2; Gabalos proximosque pagos Aruernorum in Heluios . . . mittit (Vercingetorix): VII 64, 6; Heluii sua sponte cum finitimis proelio congressi pelluntur et C. Valerio Domnotauro ⟨*c*⟩ . . ., principe ciuitatis, compluribusque aliis interfectis intra oppida ac ⟨*c*⟩ muros compelluntur: VII 65, 2; (imperant . . . milia XXXV; parem numerum Aruernis adiunctis Eleutetis ⟨Heluiis *Ukert, Glück; om. Fr.*⟩, Cadurcis, Gabalis, Vellauiis, qui sub imperio Aruernorum esse consuerunt: VII 75, 2; imperant . . . octona (milia) Pictonibus et Turonis ⟨*c*⟩ et Parisiis et Heluetiis ⟨Heluiis *Vossius*⟩: VII 75, 3;) quorum alter (Pompeius) agros Volcarum Arecomicorum et Heluiorum ⟨*Lips.;* illiorum *f;* iluiorum *a;* iluorum *Ohl;* Heluorum *P. Manut.; an* Saluorum *uel* Saluiorum?⟩ publice iis (Massiliensibus) concesserit: 1, 35, 4.

Heraclia: quod Domitius . . . discesserat et Heracliam ⟨senticam *add. codd.;* et senticam *add. f; spurium iudicauit Cellarius*⟩, quae est subiecta Candauiae, iter fecerat: 3, 79, 3.

herba: postquam non modo hordeum pabulumque omnibus locis herbaeque desectae, sed etiam frons ⟨*c*⟩ ex arboribus deficiebat: 3, 58, 5; ¶ tempus autem ⟨*c*⟩ erat difficillimum, quo neque frumenta in † hibernis ⟨herbis *Ellebodius*⟩ erant neque multum a maturitate aberant: 1, 48, 5.

Hercules: (Varro) pecuniam omnem omniaque ornamenta ex fano Herculis in oppidum Gades contulit: 2, 18, 2; (Caesar) pecunias monimentaque, quae ex fano Herculis conlata erant in priuatam domum, referri in templum iubet: 2, 21, 3.

Hercynia silua. *Cf. Rud. Usinger, die Anfänge der deutschen Geschichte. Hannor. 1875, p. 186—192.*

ea, quae fertilissima Germaniae sunt loca circum Hercyniam ⟨hyrcaniam *a*⟩ siluam, quam ⟨*c*⟩ Eratostheni et quibusdam Graecis fama notam ⟨*c*⟩ esse uideo, quam illi Orcyniam appellant, Volcae ⟨*c*⟩ Tectosages occupauerunt atque ibi consederunt: VI 24, 2; huius Hercyniae ⟨hircaniae *β*⟩ siluae, quae supra demonstrata est, latitudo nouem dierum iter expedito patet: VI 25, 1; oritur (Hercynia silua) ab Heluetiorum et Nemetum et Rauracorum ⟨*c*⟩ finibus rectaque fluminis Danuuii regione pertinet ⟨et pertingit *Aim.*⟩ ad fines Dacorum et Anartium; hinc se flectit sinistrorsus diuersis a ⟨*c*⟩ flumine regionibus multarumque gentium fines propter magnitudinem attingit; neque quisquam est . . ., qui se aut adisse ad initium eius siluae dicat, cum dierum iter LX processerit aut quo ex loco oriatur acceperit; multaque in ea genera ferarum nasci constat, quae reliquis in locis uisa non sint: VI 25, 2—5; *cf. qu. sqq.*

hereditas: Gaiumque Gallonium, . . . qui eo procurandae hereditatis causa uenerat missus a Domitio, oppido Gadibus prae

fecit: 2, 18, 2; ¶ si de hereditate, de finibus controuersia est, idem (druides) decernunt: VI 13, 5.

heres: in testamento Ptolomaei patris heredes erant scripti ex duobus filiis maior et ex duabus *filiabus* ea, quae aetate antecedebat: 3, 108, 3.

(**Hiberi:** tempus autem ⟨*c*⟩ erat difficillimum, quo neque frumenta in † hibernis ⟨Hiberis *Kindscher; Kraffert; u. CC*⟩ erant neque multum a maturitate aberant: 1, 48, 5.)

hiberna. A. subi.: cuius hiberna aberant ab eo milia passuum XXV: V 46, 1; ¶ contineri: V 24, 7 *u.* **B.** continere.

B. obi.: Neruii uallo pedum X ⟨*c*⟩ et fossa pedum XV hiberna cingunt: V 42, 1; ¶ circumitis ⟨*c*⟩ omnibus hibernis . . . naues . . . inuenit instructas: V 2, 2; ¶ Caesar in Belgis omnium legionum hiberna constituit: IV 38, 4; ¶ atque harum tamen omnium legionum hiberna . . . milibus passuum centum continebantur: V 24, 7; ¶ quoad legiones conlocatas ⟨*c*⟩ munitaque hiberna cognouisset: V 24, 8; quantasuis [magnas etiam] copias Germanorum sustineri posse munitis hibernis: V 28, 4; ¶ omnibus hibernis Caesaris oppugnandis hunc esse dictum diem: V 27, 5; Caesaris reliquorumque hiberna oppugnari: V 41, 3; ¶ ut nihil nisi hiberna recusent atque hanc inueterascere consuetudinem nolint: V 41, 5.

C. dat.: in hiberna . . . exercitum deduxit; hibernis Labienum praeposuit: I 54, 3.

certior factus est in hiberna peruentum † locumque hibernis ⟨hibernis *del. Vielh.; Hold.*⟩ esse munitum: V 25, 5.

D. gen.: cum dies hibernorum complures transissent frumentumque ⟨*c*⟩ eo comportari iussisset: III 2, 1; ¶ quid ex instrumento hibernorum relinquere cogeretur: V 31, 4; ¶ cum neque opus ⟨tempus $B^2\beta$⟩ hibernorum munitionesque plene ⟨*c*⟩ essent perfectae: III 3, 1.

quas (legiones) a Caesare acceptas in Apulia hibernorum ⟨hybernorum *a*⟩ causa disposuerat: 1, 14, 3.

E. abl.: ciuitati sese consulere, quod hibernis leuetur: V 27, 11.

Fabium . . . remittit in ⟨*c*⟩ hiberna; ipse cum tribus legionibus circum Samarobriuam trinis hibernis hiemare constituit: V 53, 3.

F. c. praep.: a) ab: cum ab hibernis Ciceronis milia passuum abesset circiter ⟨*c*⟩ LX ⟨*c*⟩ eoque post horam nonam diei Caesar peruenisset: V 53, 1; copias . . . conuenisse neque longius milia ⟨*c*⟩ passuum octo ab hibernis suis afuisse ⟨fuisse β⟩: V 53, 7; ¶ discedens ab hibernis Caesar in Italiam, ut quotannis facere consuerat ⟨*c*⟩, legatis imperat . . ., uti: V 1, 1.

b) ad: de improuiso ad ⟨*om.* M^1⟩ Ciceronis hiberna ⟨hib. (hyberna *a*) cic. β⟩ aduolant ⟨aduolent *a corr., h*⟩: V 39, 1.

c) cum: qui, si per te liceat, perendino die cum proximis hibernis coniuncti communem cum reliquis belli casum sustineant: V 30, 3.

d) ex: equites circiter quadringentos ex proximis hibernis cogit ⟨β; colligit α; *edd.*⟩: V 46, 4; ¶ ex proximis hibernis et a Caesare conuentura subsidia: V 28, 5; ¶ neque ex hibernis iniussu Caesaris discedendum existimabant ⟨*c*⟩: V 28, 3; licere illis incolumibus ⟨*c*⟩ per se ex hibernis discedere: V 41, 6; ¶ tres (legiones), quae circum Aquileiam hiemabant, ex hibernis educit: I 10, 3; uelintne . . . eductos ex hibernis milites . . . ad Labienum deducere: V 27, 9; quanto cum periculo legionem ex hibernis educturus esset: V 47, 5; si ⟨*c*⟩ maturius ex hibernis (legiones) educeret ⟨si . . . educeret *om. af*⟩: VII 10, 1; ¶ quod neque legiones audeant absente imperatore ex hibernis egredi neque: VII 1, 7; ¶ reliquas legiones ex hibernis euocat: 1, 8, 1.

si ex hibernis fugae similem profectionem fecisset ⟨*u. CC*⟩: V 47, 4.

e) in hiberna: qui cum . . . frumentum . . in hiberna comportauissent: V 26, 2; (eo: III 2, 1 *u.* **D.** dies;) ¶ Caesar . . . maturius paulo, quam tempus anni postulabat, in hiberna in Sequanos exercitum deduxit: I 54, 2; in Carnutes, Andes, Turones quaeque ⟨*c*⟩ ciuitates propinquae his locis erant, ubi bellum gesserat, legionibus in hiberna ⟨B^2h; hibernia *a;* hibernacula α; *edd.*⟩ deductis in Italiam profectus est: II 35, 3; deductis Pergamum atque in locupletissimas urbes in hiberna legionibus maximas largitiones fecit: 3, 31, 4; ¶ (eo (in hiberna?) duae omnino ciuitates ex Britannia obsides miserunt: IV 38, 4;) imperat magnum numerum obsidum. legiones ⟨-nem β⟩ in hiberna ⟨iberna *Q;* hibernia *a*⟩ mittit ⟨mitti β⟩: VII 90, 3; ¶ certior factus est in hiberna peruentum † locumque hibernis esse munitum: V 25, 5; incertis itineribus . . . ad T. Labienum legatum in hiberna perueniunt: V 37, 7; (eo: V 53, 1 *u.* **a)** abesse;) ¶ eo celeriter confecto negotio rursus in hiberna legiones reduxit: VI 3, 3; ¶ Caesar Fabium cum sua legione remittit in hiberna ⟨cum leg. in sua rem. hib. (hyb. *a*) β⟩: V 53,

3; ¶ alio se ⟨*e*⟩ in hiberna consilio uenisse meminerat: III 6, 4; diebus quindecim, quibus in hiberna uentum est: V 26, 1.

iterque ex Macedonia in hiberna Apolloniam Dyrrachiumque habebat: 3, 11, 2.

f) in hibernis: cum aliquid calamitatis in proximis hibernis esset acceptum: V 29, 1; ¶ exercitum . . . in Aulercis Lexouiisque, reliquis item ciuitatibus ⟨*e*⟩, quae proxime ⟨*c*⟩ bellum fecerant, in hibernis conlocauit: III 29, 3; coactus est aliter ac superioribus annis exercitum in hibernis conlocare legionesque in plures ciuitates distribuere: V 24, 1; duas legiones ad fines Treuerorum, duas in Lingonibus, sex reliquas in Senonum finibus Agedinci in hibernis conlocauit: VI 44, 3; ¶ (cum esset Caesar in citeriore Gallia ⟨in hibernis *add. αa; Schn., Frig., Dt.*[1]: *del. Goerlitz*: hibernis (*om.* in) *add. fh*⟩, ita uti supra ⟨*c*⟩ demonstrauimus: II 1, 1; tempus autem ⟨*c*⟩ erat difficillimum, quo neque frumenta † in hibernis ⟨hyb. *a*: aceruis *F. Hofm., Db.*: herbis *Ellebodius*; horreis *Apitz*: cauernis *Hell.*: tabernis *Deiter*: Hiberis *Kindscher; u. CC*⟩ erant neque ⟨frum. ex hibernis erant nouaque *E. Hoffm.*⟩ multum a maturitate aberant: 1, 48, 5.)

Adiect.: omnia: V 2, 2; 27, 5; proxima: V 28, 5; 29, 1; 30, 3; 46, 4; trina: V 53, 3.

(**hibernacula**: in Carnutes, Andes, Turones quaeque ⟨*c*⟩ ciuitates propinquae his locis erant, ubi bellum gesserat, legionibus in hiberna ⟨*B*[2]β; hibernacula α; *edd.*⟩ deductis . . . profectus est: II 35, 3.)

Hibernia: qua ex parte est Hibernia ⟨insula *add.* β⟩, dimidio minor, ut existimatur ⟨*c*⟩, quam Britannia, sed pari spatio transmissus atque ex Gallia est in Britanniam: V 13, 2.

Hiberus. *In a scriptum est* hyberus 1, 60, 2; 62, 3; 63, 2; 65, 4; 68, 1; 69, 4.

hos Tarraconenses et Iacetani et Ausetani et paucis post diebus Illurgauonenses, qui flumen Hiberum attingunt, insequuntur ⟨sequuntur?⟩: 1, 60, 2; toto flumine Hibero naues conquiri ⟨*c*⟩ et Octogesam ⟨*c*⟩ adduci iubent. id erat oppidum positum ad Hiberum miliaque ⟨mil. V *codd.*⟩ passuum a castris aberat XXX ⟨*sic Göl.*; XX *Ox.; Np., Db.* — positum ab Hibero milia V passuum; a castris aberat XX *F. Hofm.*⟩: 1, 61, 4; *cf. qu. sqq.*; eodem fere tempore pons in Hibero prope effectus nuntiabatur et in Sicori uadum reperiebatur: 1, 62, 3; ut multo breuiore itinere illi ad Hiberum peruenire possent: 1, 63, 2; ut . . . ipsi sine periculo ac timore Hiberum copias traducerent: 1, 65, 4; quae ⟨*c*⟩ itinera ad Hiberum atque Octogesam pertinebant, castris hostium oppositis tenebantur: 1, 68, 1; eum omnium laborum finem fore existimabant, si hostem Hibero intercludere . . . potuissent: 1, 68, 3; rectoque ad Hiberum itinere contendunt: 1, 69, 4; Caesar . . . omni ad Hiberum intercluso itinere quam proxime potest hostium castris castra communit: 1, 72, 5; omnem rei frumentariae fluminisque Hiberi spem dimiserant: 1, 73, 1.

hic (pronom.). *Cf.* **is.** (*V. Knoke, Pr. Bernburg 1881 p. 2—5. 9.*)

I. Forma. *Nom. plur. fem. est* hae; *sed* haec (hec) *inuenitur in AQβ* V 15, 4; (*in β* V 43, 2?, *in A* V 49, 1?;) *in O*[1]*hl* 1, 56, 3; *in a*[1] 1, 50, 1; *in f* 3, 1, 2; *in l* 3, 108, 4; ¶ *integram syllabam* ce *Caesar numquam huic pronomini uidetur adiunxisse, quamquam* VII 22, 1 *in β exstat* huiuscemodi (*in α est* cuiusquemodi).

II. Conlocatio. *Si ad ea, quae antecedunt, pronomen* hic *pertinet, semper ante substant. conlocatur;* (*sed* II 4, 7 regionum harum β;) *si referendum est ad ea, quae sequuntur, non numquam post subst. positum est. Cf.* 3. (I 48, 4; II (6, 2;) 18, 1; IV ⟨7, 3;⟩ 17, 2; 33, 1; VI 3, 4; 1, 79, 1; 2, 18, 6; ⟨29, 3;⟩ 3, 47, 3.

III. Signif.: 1. pertinet ad ea, quae antecedunt (= οὗτος): A. non pertinet ad enuntiatum relatiuum: a) aliud pronom. (uel adiect.) non additur: α) adiectum est subst. αα) pron. ui attributi; 𝔄) subst. est appellatiuum: neutrum horum (fluminum) transiri poterat necessarioque omnes his angustiis continebantur: 1, 48, 3; ut nostri magna inopia . . . conflictarentur . . . . cum in his angustiis res esset: 1, (51—53;) 54, 1; inde excipere loca aspera et montuosa; qui prior has angustias occupauerit: 1, 66, 4; premebantur Afraniani pabulatione, aquabantur aegre. frumenti copiam . . . caetrati . . . nullam (habebant) . . . . in his erat angustiis res: 1, 78, (1. 2.) 3; ¶ ut numquam illis locis maiores aquas fuisse constaret . . . . hae ⟨haec *a*[1]⟩ permanserunt aquae dies complures: 1, (48, 1;) 50, 1; ¶ ex perfugis quibusdam oppidanis audit . . . . his auctoribus temere credens consilium commutat: 2, 38, (1.) 2; ¶ est enim ⟨*c*⟩ hoc Gallicae consuetudinis, uti et uiatores . . . consistere cogant et . . quaerant et mercatores . . . uulgus circumsistat . . . quasque . . res cognouerint pronuntiare cogat ⟨*e*⟩. his ⟨et his β⟩ rumoribus ⟨β; rebus α; *edd.*⟩ atque auditionibus permoti de summis saepe rebus consilia ineunt: IV 5, (2.) 3; ¶ cum his (Menapiis) esse hospitium Ambiorigi sciebat; item

per Treueros uenisse Germanis ⟨c⟩ in amicitiam cognouerat. haec prius illi detrahenda auxilia existimabat: VI 5, (4.) 5; duces ... cum omnibus copiis ad Alesiam perueniunt .... concurrunt ⟨concurritur β⟩ his auxiliis uisis: VII 79, (1—)3.

omnem exercitum inopia premi ...; itaque statuisse imperatorem ... triduo exercitum deducere. haec, inquit, a me, Vercingetorix, beneficia habetis: VII 20, (11.) 12.

castra ... munire ⟨c⟩ iubet. ab his ⟨ipsis β; *Flod.*⟩ castris ... Bibrax aberat milia passuum octo: II (5, 6;) 6, 1; altera castra ... ponit; his castris Curionem praefecit: 1, 18, 5; ¶ uerutum in balteo defigitur. auertit hic ⟨β; huic α⟩ casus uaginam: V 44, (7.) 8; queruntur de Acconis morte; posse hunc casum ad ipsos recidere ⟨hunc cas. ad i. rec. posse β⟩ demonstrant: VII 1, 4; cum graui uulnere esset adfectus aquilifer ... conspicatus † equites nostros ... inquit ... incolumemque (aquilam) ad eum deferte. hoc casu aquila conseruatur: 3, 64, (3.) 4; ¶ nostri ... deiecti sunt loco .... confirmatis militibus, ne ob hanc causam animo permouerentur: VII (51, 1;) 53, 1; ... his ⟨hiis *a*⟩ de causis aguntur omnia raptim ⟨c⟩ atque turbate: 1, (1—4;) 5, 1; propinquitas castrorum celerem superatis ex fuga receptum dabat. hac de causa constituerat ... prior proelio non lacessere: 1, 82, 5; erat in exercitu Vari Sex. Quintilius Varus, quem fuisse Corfinii supra demonstratum est. ... legionesque eas transduxerat Curio, quas ... Corfinio receperat Caesar .... hanc nactus appellationis causam Quintilius circumire ⟨c⟩ aciem Curionis ... coepit: 2, 28, (1.) 2; Allobroges II ..., singulari uirtute homines, quorum opera Caesar omnibus Gallicis ⟨c⟩ bellis optima fortissimaque erat usus. his domi ob has causas amplissimos magistratus mandauerat: 3, 59, (1.) 2; ... his ⟨iis *P. Manut.*⟩ de causis uterque eorum celeritati studebat, et suis ut esset auxilio *et* ad opprimendos aduersarios ne occasioni ⟨c⟩ temporis deesset: 3, (78;) 79, 1; ¶ (est missus) Q. Velanius ... in Venetos. huius est ciuitatis longe amplissima auctoritas omnis orae maritimae: III (7, 4;) 8, 1; in fines Treuerorum proficiscitur. .. haec ciuitas longe plurimum totius Galliae equitatu ualet: V (2, 4;) 3, 1; ¶ collis erat leniter ⟨c⟩ ... adcliuis. hunc ... palus ... cingebat .... hoc se colle ... Galli fiducia loci continebant: VII 19, (1.) 2; ¶ Heluetii ... si perrumpere possent conati ... telis repulsi hoc conatu destiterunt: I 8, 4; ¶ totius Galliae concilium Bibracte indicitur .... ab hoc concilio Remi, Lingones, Treueri afuerunt ⟨c⟩: VII 63, (5.) 7; ¶ Bellouacos ... impulsos ab suis principibus ... populo R. bellum intulisse. qui eius ⟨huius B^2β⟩ consilii principes fuissent, ... profugisse: II 14, (3.) 4; sententiae dicebantur, ut impedimentis relictis eruptione facta ... ad salutem contenderent. maiori tamen parti placuit hoc reseruato ⟨c⟩ ad extremum **casum* consilio ... castra defendere: III 3, (3.) 4; Veneti ... bellum parare et maxime ea, quae ad usum nauium pertinent, prouidere instituunt. ... his initis consiliis oppida muniunt ...: III 9, (3.) 8; conclamant omnes ... ad castra iri oportere. multae res ad hoc consilium Gallos hortabantur: III 18, (5.) 6; (Romanos) impeditos in agmine ... adoriri cogitabant. hoc consilio probato ab ⟨c⟩ ducibus ... sese castris tenebant: III 24, (3.) 4; concilio Galliae ... indicto cum reliqui praeter Senones ⟨c⟩, Carnutes ⟨c⟩ Treuerosque uenissent, initium belli ac defectionis hoc esse arbitratus ... concilium Lutetiam Parisiorum transfert. ... hi ... ab hoc consilio afuisse existimabantur: VI 3, (4.) 5; haec prius illi detrahenda auxilia existimabat quam ipsum bello lacesseret. ... hoc inito consilio totius exercitus impedimenta ad Labienum ... mittit: VI 5, (5.) 6; constituunt ... in Celtiberiam bellum transferre. huic consilio suffragabatur etiam illa res, quod: 1, 61, (2.) 3; suis locis bellum in hiemem ducere cogitabant. hoc inito consilio ... iubent: 1, 61, (3.) 4; Caesar in eam spem uenerat se ... sine uulnere suorum rem conficere posse .... mouebatur etiam misericordia ciuium, ... quibus saluis atque incolumibus rem obtinere malebat. hoc consilium Caesaris plerisque non probabatur: 1, 72, (1—)4; explicitius ⟨c⟩ uidebatur Ilerdam reuerti .... hoc probato consilio ex castris proficiscuntur: 1, 78, (3.) 4; conatur tamen eos uallo fossaque circummunire, ut ... repentinas eorum eruptiones demoretur .... in his operibus consiliisque biduum consumitur: 1, (81, 5;) 82, 1; consensisse Gaditanos principes cum tribunis cohortium ..., ut Gallonium ... expellerent .... hoc inito consilio denuntiauisse Gallonio, ut ... excederet Gadibus: 2, 20, (2.) 3; 38, 1 *u.* res (his constitutis rebus); ¶ ut nihil nisi hiberna recusent atque hanc inueterascere consuetudinem nolint: V 41, 5; ... Germani multum ab hac consuetudine differunt: VI (11—20;) 21, 1; ¶ (haec senatus consulta: 1, 5, 4 *u.* β) ββ) 𝔅) 𝔟) 𝔟𝔟) perscribere;) ¶ ubi turris altitudo perducta est ad ⟨c⟩ contabulationem ⟨c⟩, eam ⟨c⟩ in parietes instruxerunt .... hanc super ⟨c⟩ contignationem

. . . latericulo adstruxerunt: 2, 9, (1.) 2; ¶ Caesar contione aduocata . . . reprehendit . . . . hac habita contione . . . legiones ex castris eduxit: VII (52;) 53, 1; contionem apud milites habuit . . . . hac habita contione ⟨oratione h^1⟩ non nullos signiferos . . . loco mouit: 3, (73;) 74, 1; ¶ ac si, ut cogitata praeclare eloqui possent non nulli studio et usu elaborauerunt, huius ⟨*Jahn, Piderit; cuius codd.; rell. edd.*⟩ te paene principem copiae atque inuentorem bene de . . . dignitate populi Romani meritum esse existimare debemus: *ap. Cic. Brut.* 253; — ab exercitu discedit, Brutum adulescentem his ⟨iis Q^1h; hiis AQ^2a⟩ copiis praeficit ⟨*c*⟩: VII 9, (1.) 2; LX milia ex omni numero deligunt . . . . his copiis Vercassiuellaunum . . . praeficiunt: VII 83, (4.) 6; erant cum Achilla copiae, ut neque numero neque . . . usu rei militaris contemnendae uiderentur . . . . his copiis fidens Achillas . . . occupabat Alexandriam: 3, (110;) 111, 1.

Conuictolitauem . . . potestatem obtinere iussit. hoc decreto interposito cohortatus Haeduos . . . exercitum . . . diuisit: VII (33, 4;) 34, 1; senatusque Coelium ab re publica remouendum censuit. hoc decreto eum consul senatu prohibuit . . .: 3, 21, (2.) 3; ¶ sublicae . . . agebantur . . ., ut . . . his defensoribus earum rerum uis minueretur: IV 17, (9.) 10; ¶ neque saepe accidit, ut neglecta quispiam religione aut capta apud ⟨*c*⟩ se ⟨*c*⟩ occultare aut posita tollere auderet, grauissimumque ei rei supplicium ⟨grauissimumque ibi suppl. horum delictorum β⟩ cum cruciatu constitutum est: VI 17, 5; ¶ unam ex his ⟨quadriremibus . . . ceperunt, reliquas turpiter refugere coegerunt. ad hoc detrimentum accessit, ut . . . aquari prohiberentur: 3, 24, (3.) 4; ¶ Caesari omnia uno tempore erant agenda . . . . quarum rerum magnam partem temporis breuitas et successus ⟨*c*⟩ hostium impediebat. his difficultatibus duae res erant subsidio: II 20, (2.) 3; ¶ omnes conseruauit militibusque suis commendauit, ne . . . . hac adhibita diligentia . . . iussit: 3, 98, (2.) 3; ¶ . . . hac in utramque ⟨*c*⟩ partem ⟨*c*⟩ disputatione habita . . . inquit . . . Sabinus: V (28; 29;) 30, 1; ¶ id tulit ⟨*c*⟩ factum grauiter Indutiomarus, suam gratiam inter suos minui, et qui iam ante inimico in nos animo ⟨*c*⟩ fuisset, multo grauius hoc dolore exarsit: V 4, 4; ¶ . . . hac nos fortuna atque his ducibus repudiatis Corfiniensem ignominiam . . . sequimini! 2, 32, (5. 6; 10—12;) 13.

cognouerat enim magnam partem equitatus . . . trans Mosam missam. hos exspectari equites atque eius rei causa moram interponi arbitrabatur: IV 9, 3; ¶ quotienscumque sit decretum, darent operam magistratus . . ., factum in perniciosis legibus, in ui tribunicia, in secessione populi, templis locisque editioribus occupatis; atque haec superioris aetatis exempla expiata Saturnini atque Gracchorum casibus docet: 1, 7, 5.

(fossam obduxit ⟨*c*⟩ . . . castella constituit ibique tormenta conlocauit . . . . hoc facto . . . legiones . . . in acie constituit: II 8, (3—)5; Vibullius . . . de mandatis Caesaris agere instituit. quem . . . Pompeius interpellauit . . . inquit. . . . ab iis ⟨*c*⟩ Caesar haec facta cognouit, qui sermoni interfuerunt: 3, 18, (3—)5;) ¶ ad Labienum per Remos . . . de uictoria Caesaris fama perfertur . . . . hac fama ad Treueros perlata Indutiomarus . . . profugit: V 53, (1.) 2; (VII 8, 4 *u.* β) ββ) 𝔅) 𝔟) 𝔟𝔟) perferre;) ¶ fortuna: 2, 32, 13 *u.* duces; ¶ pedum XV fossam fieri iussit. . . . intra hanc fossam legiones reducit atque ibi sub armis proxima nocte conquiescit: 1, 41, (4.) 6; ¶ nostri . . . praecipites hostes egerunt . . . . ex hac ⟨ac *B*⟩ fuga protinus quae undique conuenerant auxilia discesserunt: V 17, (4.) 5; statuisse imperatorem, si nihil . . . profecissent ⟨*c*⟩, triduo exercitum deducere . . . . quem turpiter se ex ⟨ex hac β; *Schn.*⟩ fuga recipientem ne qua ciuitas . . . recipiat a me prouisum est: VII 20, (11.) 12.

nostri . . . huius omnino generis ⟨*c*⟩ pugnae imperiti non eadem alacritate . . . utebantur ⟨*c*⟩: IV 24, (1—3) 4; . . . intellectum est nostros propter grauitatem armorum ⟨*c*⟩ . . . minus aptos esse ad huius generis hostem: V (15;) 16, 1; hos (uros) studiose foueis captos interficiunt. hoc se labore durant adulescentes atque hoc genere uenationis exercent: VI 28, 3; huc teretes stipites . . . demittebantur ⟨*c*⟩ . . . . huius generis octoni ordines ducti ⟨*c*⟩ ternos inter se pedes distabant: VII 73, (6.) 8; genus erat pugnae militum illorum, ut . . . . haec tum ratio nostros perturbauit insuetos huius generis pugnae: 1, 44, (1—)4.

doluisse se, quod populi ⟨*c*⟩ Rom. beneficium sibi . . . extorqueretur . . . . tamen hanc iacturam honoris sui rei publicae causa aequo animo tulisse: 1, 9, (2.) 3; ¶ ne perturbarentur incommodo . . . . factum imprudentia Biturigum . . ., uti hoc incommodum acciperetur. id tamen se celeriter . . . sanaturum: VII 29, (1.) 4; ¶ M. Coelius Rufus praetor causa debitorum suscepta initio magistratus . . . pollicebatur . . . . ab hoc profectus initio . . . legem promulgauit, ut: 3, 20, (1.) 4; ¶

Pharus est in insula turris magna altitudine . . ., quae nomen ab insula cepit ⟨c⟩. haec insula obiecta Alexandriae portum efficit; sed angusto itinere *ut ponte cum oppido coniungitur. in hac sunt insula domicilia Aegyptiorum: 3, 112, (1.) 2. 3; ¶ abest derecto itinere ab Vtica paulo amplius passus mille. sed hoc itinere ⟨in itinere?⟩ est fons: 2, 24, 4; ¶ (hoc iudicio: 3, 1, 6 *u.* β) ββ) 𝔄) 𝔟) 𝔟𝔟) hos.)

hoc labore: VI 28, 3 *u.* genus; erant transcendendae ualles maximae ac difficillimae, saxa multis locis praerupta iter impediebant . . . . sed hunc laborem recusabat nemo, quod eum omnium laborum finem fore existimabant, si . . . potuissent: 1, 68, (2.) 3; puteos fodere cogebantur atque hunc laborem ad cotidiana opera addebant: 3, 49, 5; ¶ an dubitamus, quin nefario facinore admisso Romani iam ad nos interficiendos concurrant? proinde . . . persequamur eorum mortem, qui indignissime interierunt, atque hos ⟨os *BM*⟩ latrones interficiamus: VII 38, 8; ¶ insula natura triquetra ⟨c⟩, cuius unum latus est contra Galliam; huius lateris alter angulus . . . ad orientem solem . . . spectat. hoc pertinet ⟨latus tenet β⟩ circiter milia passuum quingenta: V 13, 1. 2; alterum (latus) uergit ad . . . occidentem solem . . . . huius est longitudo lateris . . . septingentorum milium: V 13, (2.) 5; ¶ ad Caesarem legatos de pace miserunt. una cum his ⟨iis *h*; hiis *a*⟩ legatis Commius Atrebas uenit: IV 27, (1.) 2; ¶ se cum sola decima legione iturum . . . . huic legioni Caesar et indulserat ⟨huic C. legioni indulserat β⟩ praecipue et propter uirtutem confidebat maxime: I 40, 15; eo signa ⟨c⟩ legionis inlata ⟨*c*; *u. CC*⟩ speculatores Caesari renuntiauerunt . . . . hanc legionem sperans Caesar se opprimere posse . . . eduxit: 3, 67, (1.) 2; Caesar . . . cum legione una, quam se . . . sequi iusserat, et altera, quam . . . euocauerat, . . . Alexandriam peruenit. in his erant legionibus hominum milia tria ⟨?⟩ CC: 3, 106, (1.) 2; ¶ crebri ad eum rumores adferebantur litterisque item Labieni certior fiebat omnes Belgas . . . coniurare . . . . his nuntiis litterisque commotus Caesar duas legiones . . . nouas conscripsit: II 2, 1; († his litteris cognitis: VII 90, 8 *u. p. 1436* his rebus cognitis;) litterae ei redduntur a Pompeio . . . . his ⟨iis *h*⟩ litteris acceptis quos aduocauerat dimittit: 3, 33, (1.) 2; ¶ planities erat magna et in ea tumulus terrenus satis grandis. hic **locus** aequo fere spatio a ⟨c⟩ castris Ariouisti ⟨c⟩ et Caesaris aberat: I 43, 1; circiter passus sescentos ab his (Germanis) castris idoneum locum delegit. . . . hic ⟨is β⟩ locus ab hoste circiter passus sescentos, uti dictum est, aberat: I 49, (1.) 3; adpellit ad eum locum, qui appellatur Anquillaria. hic locus abest a Clupeis passuum XXII milia habetque non incommodam ⟨c⟩ aestate stationem et duobus eminentibus promunturiis continetur: 2, 23, (1.) 2; — ubi cuique ⟨c⟩ aut ualles abdita aut locus ⟨c⟩ siluestris aut palus impedita spem praesidii . . . offerebat, consederat. haec loca uicinitatibus erant nota: VI 34, (2.) 3; — siue ad litora Apolloniatium *siue ad Labeatium* cursum derigere . . . possent. haec a custodiis ⟨c⟩ classium loca maxime uacabant: 3, 25, (4.) 5; — — impedimentis . . . citra flumen Rhenum depositis . . . sex milia hominum una reliquerunt . . . . hi . . . pace facta hunc sibi domicilio locum delegerunt: II 29, (4.) 5; — antecedit ad Castra exploranda Cornelia ⟨c⟩, quod is locus peridoneus castris habebatur . . . . hoc explorato loco Curio . . . conspicit: 2, (24, 2;) 25, 1; — qua esset aditus ad alteram partem oppidi ⟨c⟩; uehementer huic illos loco ⟨h. l. u. i. β⟩ timere nec iam aliter sentire, uno colle ab ⟨c⟩ Romanis occupato si alterum amisissent, quin ⟨c⟩ paene circumuallati . . . uiderentur. ad hunc muniendum locum ⟨β; *Schn.*, *Db.*; *om.* α; *rell. edd.*⟩ omnes a Vercingetorige euocatos: VII 44, (4.) 5; — impedimenta . . . Aduatucam contulit. id castelli nomen est. hoc fere est in mediis Eburonum finibus. . . . hunc cum reliquis rebus locum probarat ⟨probabat β⟩, tum ⟨c⟩ quod: VI 32, (3—)5; — cuius loci haec erat natura . . ., uti ex locis superioribus in litus telum adigi posset. hunc ad egrediendum ⟨c⟩ nequaquam idoneum locum ⟨c⟩ arbitratus: IV 23, (3.) 4; — — uehementer huic illos loco ⟨h. l. u. i. β⟩ timere: VII 44, 4 *(u. s.)*; — cum legio Caesaris nona praesidium quoddam occupauisset . . ., huic loco ⟨*uerba* huic loco *abundare censet Ciacc.*⟩ propinquum et contrarium collem Pompeius occupauit: 3, 45, 2; — — Pompeius tumulum quendam occupauit . . . . hoc consedit loco atque eum communiuit omnesque ibi copias continuit: 3, 51, 8; — qua fauces erant angustissimae portus, moles . . . iaciebat, quod his locis erat uadosum mare: 1, 25, 5; — aditus duos . . . magnis operibus praemuniuit castellaque his locis posuit: 3, 58, 1; — ab oppido autem decliuis locus leni ⟨c⟩ fastigio uergebat in longitudinem passus ⟨c⟩ circiter CCCC. . . . hoc pugnabatur loco et propter angustias iniquo et quod . . .: 1, 45, (5.) 6; — — cum . . . in insulam (Rhodum) uenissent, op-

pido ac portu recepti non erant, missisque ad eos nuntiis ⟨c⟩, ex his locis discederent, contra uoluntatem suam ⟨c⟩ naues soluerant ⟨c⟩: 3, 102. 7; Cassius . . profectus est Vibonem . . . . quibus rebus cognitis ex his ⟨iis *Ald.*⟩ locis Cassius cum classe discessit: 3, 101, (4.) 7; — Cassius . . . ad montes se conuertit, qui Thessaliam cingunt, atque ex his locis Ambraciam uersus iter facere coepit: 3, 36, 5; — — Galbam in Nantuates, Veragros Sedunosque misit. . . huic permisit, . . uti in his locis legionem hiemandi causa conlocaret: III 1, (1.) 3; — P. Crassus . . . in Andibus hiemabat ⟨c⟩. is, quod in his locis inopia frumenti erat, praefectos . . . frumenti ⟨c⟩ causa dimisit: III 7, (2.) 3; se in Galliam recepit . . . . etsi in his locis, quod omnis Gallia ad septentriones ⟨c⟩ uergit, maturae sunt hiemes: IV (19, 4;) 20, 1; — in Morinos proficiscitur . . . . dum in his ⟨iis *BM; Frig.*⟩ locis Caesar nauium parandarum causa moratur: IV (21, 3;) 22, 1; ad fines Aruernorum peruenit . . . . Caesar biduum in his locis moratus . . . discedit: VII (8, 2;) 9, 1.

(his malis: 1, 81, 5 *u.* supplicia;) ¶ Ariouistus respondit . . . . haec eodem tempore Caesari mandata referebantur et legati ab Haeduis . . . ueniebant: I (36; 37, 1; huic dat litteras mandataque ad eum, quorum ⟨c⟩ haec erat summa: . . . haec ad eum mandata Clodius refert: 3, 57, (2—)5; — Diuiciacum Haeduum magnopere cohortatus docet . . . . his datis ⟨*add. RSchn.; om. codd.; edd.*⟩ mandatis eum ab ⟨c⟩ se dimittit: II 5, (2.) 3; discedentibus his breuiter sua in Haeduos merita exposuit . . . . his datis mandatis eos ab se dimisit ⟨c⟩: VII 54, (3.) 4; discedentibus mandat, ut . . . . his datis ⟨dictis β⟩ mandatis ⟨*om.* β⟩ . . . equitatum dimittit ⟨c⟩: VII 71, (2—)5; quem . . remittit cum mandatis ⟨his *add. Paul*⟩: . . . his datis mandatis Brundisium . . . peruenit: 1, (24, 5. 6;) 25, 1; ¶ habet dilectum egentium ac perditorum. hac ⟨β; ac α⟩ coacta manu . . . perducit: VII 4, 3; ¶ Cassiuellaunus . . . essedarios ex siluis emittebat et magno cum periculo nostrorum equitum cum iis confligebat atque hoc metu latius uagari prohibebat: V 19, 2; ¶ unam legionem . . . et cohortes V in Eburones . . . misit. his ⟨iis A^1Q; hiis *a*⟩ militibus Q Titurium Sabinum . . . praeesse ⟨c⟩ iussit: V 24, (4.) 5; reliquas legiones expeditas educit magnoque numero iumentorum in flumine . . . constituto traducit exercitum. pauci ⟨c⟩ ex his militibus abrepti ⟨c⟩ ui ⟨c⟩ fluminis ⟨c⟩ ab equitatu excipiuntur: 1, 64, (6.) 7; ¶ unam legionem ⟨ in Morinos ducendam C. Fabio legato dedit, alteram in Neruios Q. Ciceroni, tertiam . . . . . ad hunc modum distributis legionibus . . . existimauit: V 24, (2—)6; hoc cum esset modo pugnatum: 1, (44; 45;) 46, 1; facere constitueram, ut quam lenissimum me praeberem . . . . temptemus, hoc modo si possimus ⟨c⟩ omnium uoluntates recuperare: *ap. Cic. ad Att.* IX 7 *C*, 1; ¶ suberant enim montes . . . . hos montes intrare ⟨c⟩ cupiebant ⟨c⟩: 1, 65, (3.) 4; Pompeiani in quodam monte constiterunt. hunc montem flumen subluebat: 3, 97, 4; ¶ Fabius . . . primum agmen fugientium consecutus . . . requirebat. . . . Fabius . . . circumuentus interficitur. hac ⟨? *Oh;* ac *afl*⟩ fugientium multitudine ac turba portae castrorum occupantur: 2, 35, (1.) 3; ¶ in ⟨c⟩ hoc ⟨c⟩ tractu oppidi pars erat regiae exigua . . . et theatrum coniunctum domui, quod ⟨*CC*⟩ arcis tenebat locum . . . . has munitiones insequentibus auxit diebus: 3, 112, 8; ¶ pro horum necessitate, quorum *de* re agitur, refugere ⟨c⟩ hoc munus . . . non potui: *ap. Gell.* V 13, 6.

non alienum esse uidetur de Galliae Germaniaeque moribus et quo differant hae nationes inter sese proponere: VI 11, 1; ¶ ipsorum naues ad hunc modum factae armataeque erant: . . . cum his nauibus nostrae classi eius modi congressus erat ⟨c⟩, ut: III 13, (1—)7; has (naues) perfectas carris iunctis deuehit noctu milia passuum . . . XXII militesque his ⟨iis *hl*⟩ nauibus flumen transportat: 1, 54, 3; ¶ hoc negotio confecto Labienus reuertitur Agedincum: VII (59—62;) 62, 10; omnes (naues) incendit . . . nautas dominosque nauium interfecit . . . . hoc confecto negotio . . . stationes litoraque omnia . . . occupauit: 3, 8, (3.) 4; IIII ex his (nauibus) abduxit ⟨c⟩, reliquas incendit. hoc confecto negotio D. Laelium . . . reliquit: 3, 40, (4.) 5; ¶ Pompeius eo proelio imperator est appellatus. hoc nomen obtinuit atque ita se postea salutari passus . . . est ⟨*u. CC*⟩: 3, 71, 3; ¶ cum militibus regis conloqui coeperunt . . . . in hoc erant numero complures Pompei milites: 3, 103, (4.) 5; ¶ his nuntiis: II 2, 1 *u.* litteris; subito per exploratores certior factus est . . . . his nuntiis acceptis Galba . . . coepit: III (2, 1;) 3, 1; (haec fama ac nuntii: VII 8, 4 *u.* β) ββ) 𝔅) 𝔟) 𝔟𝔟) perferre; Eporedorix cognito Litauicci consilio . . . rem ad Caesarem defert . . . . magna adfectus sollicitudine hoc nuntio Caesar . . . educit: VII (39, 3;) 40, 1; ex Massiliensium classe V sunt depressae, IIII captae . . . . at ex reli-

quis una praemissa Massiliam huius nuntii perferendi gratia: 2, 7, (2.) 3.

eae ⟨c⟩ res in Galliam . . . perferuntur. addunt ipsi et adfingunt rumoribus . . ., retineri urbano motu Caesarem . . . hac impulsi occasione . . . incipiunt: VII 1, (2.) 3; ¶ ex magna parte Morinorum ad eum legati uenerunt . . . . hoc ⟨c⟩ sibi ⟨c⟩ Caesar ⟨c⟩ satis oportune accidisse arbitratus, quod . . . uolebat . . . neque has tantularum ⟨c⟩ rerum occupationes Britanniae ⟨c⟩ anteponendas iudicabat, . . . imperat: IV 22, (1.) 2; ¶ naues . . remittuntur, ut reliquae legiones equitatusque transportari possent. huic officio praepositus erat Fufius Calenus: 3, 8, (1.) 2; III cohortes Orici oppidi tuendi causa reliquit isdemque custodiam nauium longarum tradidit . . . . huic officio oppidoque M'. Acilius ⟨c⟩ legatus praeerat: 3, 39, 1; ¶ tantamque opinionem timoris praebuit, ut . . . . hac ⟨β; ac α⟩ confirmata opinione timoris . . . delegit: III (17, 6;) 18, 1; ¶ huic oppido: 3, 39, 1 *u.* officium; ¶ muri ⟨c⟩ . . . hac ⟨c⟩ fere forma sunt: . . . sic deinceps omne opus contexitur. . . . hoc cum in speciem uarietatemque opus deforme non est . . ., tum: VII 23, (1. 4.) 5; . . . non numquam opera nostra Galli temptare . . . conabantur. qua re ad haec rursus opera addendum Caesar putauit: VII 73, (1.) 2; 1, 82, 1 *u.* consilium; ¶ concilio conuocato consolatus cohortatusque est, ne . . . . fuit haec oratio non ingrata Gallis: VII (29, 1;) 30, 1; — in eandem sententiam loquitur Scipio: . . . haec Scipionis oratio . . . ex ipsius ore Pompei mitti uidebatur: 1, (1, 4;) 2, 1; — — locutus est pro his Diuiciacus Haeduus: . . . hac ⟨ac B^1⟩ oratione ab Diuiciaco habita omnes . . petere coeperunt: I (31, 3;) 32, 1; Caesar Gallorum animos uerbis confirmauit pollicitusque est . . . . hac ⟨ac *B pr.*⟩ oratione habita concilium dimisit: I 33, 1; conuocato consilio ⟨c⟩ . . uehementer eos incusauit . . . . hac ⟨ac *B pr.*⟩ oratione habita mirum in modum conuersae sunt omnium mentes: I (40, 1;) 41, 1; Ambiorix ad ⟨c⟩ hunc modum locutus est: . . . hac ⟨ac B^1⟩ oratione habita discedit Ambiorix: V 27, (2.) 11; circumire aciem Curionis atque obsecrare milites coepit, ne . . . . hue pauca ad spem largitionis addidit . . . . hac habita oratione nullam in partem ab exercitu Curionis fit significatio: 2, 28, (3.) 4; exercitum cum . . . ad pugnam cohortaretur . . ., in primis commemorauit . . . . hac habita oratione . . . tuba signum dedit: 3, 90, 4; — — persuadet Castico . . .; itemque Dumnorigi persuadet . . . . illis probat . . . . hac ⟨ac B^1⟩ oratione adducti inter se fidem et ius iurandum dant: I 3, (4. 5. 6.) 8; — Liscus . . ., quod antea tacuerat, proponit: esse non nullos, qui . . . . Caesar hac oratione Lisci Dumnorigem . . . designari sentiebat: I (17, 1;) 18, 1; — in Neruios peruenit hortaturque . . . demonstrat . . . profitetur . . . . facile hac ⟨ac *B*⟩ oratione Neruiis persuadet: V 38, (2. 3.) 4.

ab his (Venetis) fit initium retinendi Silii ⟨c⟩ atque Velanii . . . . horum auctoritate finitimi adducti . . . Trebium Terrasidiumque retinent . . . . multa Caesarem tamen ad id bellum incitabant: in primis ne hac parte neglecta reliquae nationes sibi idem licere arbitrarentur: III (8, 2. 3;) 10, 2; in fines Neruiorum contendit . . . in Senones proficiscitur . . . necessario . . . legatos . . . mittunt . . . . eodem Carnutes legatos obsidesque mittunt . . . . hac ⟨ac *AQB*⟩ parte Galliae pacata . . . in bellum . . . Ambiorigis insistit: VI (3, 1; 4, 2. 5;) 5, 1; nostri . . . ad munitiones accedunt . . . . legati, quibus hae partes ad defendendum obuenerant, . . . summittebant: VII 81, (4.) 6; lenibus atque utinam scriptis adiuncta foret uis, comica ut aequato uirtus polleret honore cum Graecis neue ⟨c⟩ hac despectus parte iaceres! *ap. Sucton. uit. Terent.* 5 *p. 294 Roth; p. 34 Reiffersch.*; ¶ si qui . . . eorum (druidum) decreto non stetit, sacrificiis interdicunt. haec poena apud eos est grauissima: VI 13, 6; bona restituit iis, quos liberius locutos hanc poenam tulisse cognouerat: 2, 21, 2; ¶ in Sicore flumine pontes effecerat duos . . . . his ⟨is *a*⟩ pontibus pabulatum mittebat: 1, 40, 1; ¶ (Dumnorigem) etiam apud finitimas ciuitates largiter posse atque huius potentiae causa matrem in Biturigibus ⟨c⟩ homini illic nobilissimo ac potentissimo conlocasse: I 18, 6; ¶ duas legiones suas antecedere, reliquas subsequi iussit . . . . hoc eius praescripto ex Hispania ad Varum flumen est iter factum: 1, 87, (4.) 5; ¶ eos . . . inopinantes adgressus magnam partem eorum concidit . . . . hoc proelio facto . . . pontem in Arare faciendum curat: I (12, 3;) 13, 1; hoc proelio (II 20—27) facto . . . maiores natu . . . hac pugna nuntiata . . . miserunt: II 28, 1; hostes . . . impetu facto celeriter nostros perturbauerunt . . . . hoc facto proelio Caesar . . . arbitrabatur: IV (12, 1;) 13, 1; — hoc proelio (I 51—53) trans Rhenum nuntiato Suebi . . . domum reuerti coeperunt: I 54, 1; nostri eruptione facta multis eorum interfectis . . . suos incolumes reduxerunt. Cassiuellaunus hoc proelio nuntiato . . . legatos . . . mittit:

V 22, (2.) 3; hoc primum ⟨proelium *Paul. haud scio an recte*⟩ Caesari ad Ilerdam nuntiatur: 1, 59, 1; ¶ (legionem effecerat) unam ex Creta et Macedonia ex ueteranis militibus, qui dimissi a superioribus imperatoribus in his ⟨iis *P. Man.*⟩ prouinciis consederant: 3, 4, 1; ¶ hoc proelio facto . . . maiores natu . . . hac ⟨ac *ABM*⟩ pugna nuntiata, cum . . . uictis nihil tutum arbitrarentur . . ., legatos . . . miserunt: II 28, 1; Aduatuci . . . cum . . . auxilio Neruiis uenirent, hac ⟨ac *ABM*⟩ pugna (II 20—27) nuntiata ex itinere domum reuerterunt: II 29, 1; hac ⟨ac *B*⟩ audita pugna (III 25; 26) maxima pars Aquitaniae sese Crasso dedidit: III 27, 1.

quadriremes V ad eas misit . . . . unam ex his quadriremibus ⟨*ego;* quadriremem *codd.; edd.*⟩ . . . ceperunt, reliquas turpiter refugere coegerunt: 3, 24, (2.) 3.

frumentum omne ad se referri iubet, . . . pecus . . . uiritim distribuit . . . . copias omnes . . . in oppidum recipit ⟨*c*⟩. his rationibus auxilia Galliae exspectare et bellum parat administrare ⟨*c*⟩: VII 71, (6. 7. 8.) 9; 1, 44, 4 *u.* genus; cogebantur . . . pabulum supportare, quodque ⟨*c*⟩ erat eius rei minor copia, hordeo adaugere atque his rationibus equitatum tolerare: 3, 58, 4; ¶ cum in Aquitaniam peruenisset . . . . multis . . . Tolosa ⟨*c*⟩ et Narbone, quae sunt ciuitates Galliae prouinciae finitimae his ⟨*1 det.;* ex his *X; Hold.*⟩ regionibus nominatim euocatis . . . exercitum introduxit: III 20, (1.) 2; in Epirum rei frumentariae causa Q. Tillium . . . misit, quodque hae regiones aberant longius, locis certis horrea constituit: 3, 42, (3.) 4; ¶ (Vercingetorix) Gorgobinam ⟨*c*⟩, Boiorum oppidum, . . . oppugnare instituit. magnam haec res Caesari difficultatem ad consilium capiendum adferebat: VII (9, 6;) 10, 1; litterae ei redduntur a Pompeio, . . . properaret ad se cum exercitu uenire . . . paucisque post diebus est profectus. haec res Ephesiae pecuniae salutem attulit: 3, 33, (1.) 2; illos secreto castigauit, quod quaestui equites haberent, monuitque, ut . . . . magnam tamen haec res illis offensionem et contemptionem ad omnes attulit ⟨intulit *l*[1]⟩: 3, 60, (1.) 2; — (hanc rem esse impedimenti loco: 3, 17, 4 *u.* 2. B.;) — illi (equites) itinere totius noctis confecti subsequi non poterant, atque alii alio loco resistebant. ne ⟨*c*⟩ haec quidem res ⟨*om. abef; Np.*⟩ Curionem ad spem morabatur ⟨-bantur *be; Np.*⟩: 2, 39, 6; — — naues . . . aedificari . . ., remiges . . . institui ⟨*c*⟩, nautas gubernatoresque comparari iubet. his rebus celeriter administratis ipse . . . ad exercitum contendit: III 9, (1.) 2; castra altiore uallo muniri ⟨*c*⟩ portasque obstrui atque in his administrandis rebus quam maxime concursari . . . iubet: V 50, 5; interiores, dum ea, quae . . . ad eruptionem praeparata ⟨*c*⟩ erant, proferunt, priores fossas explent, diutius in his rebus administrandis morati . . . cognouerunt: VII 82, 3. 4; — indictis . . . conciliis . . . miserantur communem Galliae fortunam, . . . deposcunt, qui belli initium ⟨*c*⟩ faciant ⟨*c*⟩, . . . dicunt . . . . his ⟨iis *Ald.*⟩ rebus agitatis profitentur Carnutes: VII (1, 4—8;) 2, 1; — conspicati ex oppido . . . fugam suorum desperata salute copias . . . reducunt. fit protinus hac ⟨ac *B*⟩ re audita ex castris Gallorum fuga: VII 88, 5; — cum ab his saepius quaereret . . ., idem Diuiciacus Haeduus respondit: . . . his ⟨is *h*⟩ rebus cognitis Caesar Gallorum animos uerbis confirmauit: I (32, 3—5;) 33, 1; inueniebat ex captiuis . . . . his rebus cognitis exploratores centurionesque praemittit: II (16. 1—5;) 17, 1; equites . . . uenerunt, qui nuntiarent . . . . his rebus cognitis Caesar . . . iubet: V (10, 2. 3;) 11, 1; ripa . . erat acutis sudibus . . . munita, eiusdemque generis . . . sudes flumine tegebantur. his ⟨β; hiis *Q*[2]*;* iis *α; Fr.*⟩ rebus cognitis a captiuis ⟨*c*⟩ perfugisque Caesar . . . iussit: V 18, (3.) 4; equites a Fabio missi quanto res in periculo fuerit exponunt . . . . his ⟨iis *α; Schn., Fr.*⟩ rebus cognitis Caesar . . . peruenit: VII 41, (2—4) 5; . . . nec iam arma nostris nec uires suppetunt. his rebus cognitis Caesar Labienum . . . subsidio laborantibus mittit: VII (85;) 86, 1; († his litteris cognitis *α; Fr.:* his rebus litt. Caesaris cognitis *Faerni liber; Schn.;* huius anni rebus cogn. β; his [litteris] cognitis *Ditt.; Hld.:* his *rebus ex* litteris *Caesaris* cognitis *Dt.*⟩ Romae dierum XX supplicatio redditur: VII 90, 8;) his rebus (2, 42) cognitis Marcius ⟨*c*⟩ Rufus quaestor . . . cohortatur suos, ne: 2, 43, 1; fit ab Vbiis certior Suebos . . . copias cogere atque . . . denuntiare, ut . . . . his cognitis rebus . . . prouidet: VI 10, (1.) 2; ei . . . litterae *a* Gadibus redduntur . . ., consensisse Gaditanos principes . . ., ut Gallonium . . . expellerent . . . . Gallonium Gadibus excessisse. his cognitis rebus altera ex duabus legionibus . . . signa sustulit: 2, 20, (3.) 4; his tunc cognitis rebus (3, 103) amici regis . . . palam liberaliter responderunt: 3, 104, 1; secunda uigilia . . . castris egressi nullo certo ordine . . . . hac ⟨ac *B*[1]⟩ re statim Caesar per speculatores cognita insidias ueritus . . . continuit: II 11, (1.) 2; Indutiomarus interficitur . . .; redeuntes equites quos possunt . . . occidunt. hac ⟨ac *B*⟩ re co-

gnita omnes Eburonum et Neruiorum . . . copiae discedunt: V 58, (6.) 7; ad reliquas legiones mittit priusque omnes in unum locum cogit quam . . . . hac ⟨ac *B*⟩ re cognita Vercingetorix rursus in Bituriges exercitum reducit ⟨*c*⟩: VII 9, (5.) 6; ad hunc muniendum locum ⟨β; *Schn.*, *Db.*; *om.* α; *rell. edd.*⟩ omnes a Vercingetorige euocatos. hac ⟨ac *B*⟩ re cognita Caesar . . . imperat: VII (44, 5;) 45, 1; — praesidia . . . constituit, partem copiarum ex prouincia supplementumque . . . in Heluios . . . conuenire iubet. his ⟨is *B;* hiis *A*⟩ rebus comparatis . . . in Heluios proficiscitur: VII (7, 4. 5;) 8, 1; 3, 46, 2 *u.* his rebus confectis; — {his rebus completis: 3, 46, 2 *u.* his rebus confectis;} — armatum concilium indicit ⟨*c*⟩ . . . . in eo concilio Cingetorigem . . . hostem iudicat ⟨*c*⟩ bonaque ⟨*c*⟩ eius publicat. his rebus confectis in concilio pronuntiat: V 56, (1. 3.) 4; iubet . . . principes produci . . . . duces producuntur. Vercingetorix deditur, arma proiciuntur . . . . distribuit. his rebus confectis in Haeduos proficiscitur: VII (89, 3—5;) 90, 1; . . . his rebus confectis Caesar . . . milites in proxima municipia deducit: 1, 32, 1; dictatore habente comitia Caesare consules creantur Iulius Caesar et P. Seruilius . . . . his rebus confectis . . . constituit: 3, 1, (1.) 2; Caesar . . . crates . . . proferri . . . fossam . . . obduci iussit . . . . ipse idoneis locis funditores instruxit . . . . his rebus comparatis ⟨*E. Hoffm.*: completis *codd.; (Np.;)* confectis *Markland*⟩ legionem ⟨*c*⟩ reduci iussit: 3, 46, (1.) 2; imperat . . . iubet . . . demonstrat . . . arbitros inter ciuitates dat . . . . his ⟨iis α; *Fr.*, *Db.*⟩ confectis rebus conuentibusque peractis . . . reuertitur: V (1, 8. 9;) 2, 1; sibique ut potestatem faceret in Vbios legatos mittendi; quorum si . . . senatus sibi iure iurando fidem fecisset, ea condicione . . . se usuros ostendebant. ad has res conficiendas sibi tridui spatium daret: IV 11, (2.) 3; — obsidibus acceptis hostium se habiturum numero confirmat, si . . Ambiorigem . . . recepissent. his confirmatis rebus . . . in Treueros proficiscitur: VI 6, (3.) 4; — Indutiomarum ad se . . . uenire iussit. . . . hos ⟨*c*⟩ (principes Treuerorum) singillatim Cingetorigi conciliauit . . . . his rebus constitutis Caesar ad portum Itium cum legionibus peruenit: V (4, 1. 3;) 5, 1; in bellum . . . Ambiorigis insistit. Cauarinum . . . secum proficisci iubet . . . . his rebus constitutis . . . circumspiciebat: VI 5, (1. 2.) 3; officia inter se partiuntur, uti Petreius . . . ad Afranium proficiscatur, Varro . . . ulteriorem Hispaniam tueatur. his rebus constitutis equites auxiliaque . . . imperantur: 1, 38, (2.) 3; neque iam sibi legatos audiendos neque condiciones accipiendas arbitrabatur . . .; quibus (Gallis) ad consilia capienda nihil spatii dandum existimabat. his ⟨is *Q*⟩ constitutis rebus . . . accidit: IV 13, (1—)4; his constitutis rebus (IV 22) nactus idoneam . . . tempestatem . . . soluit: IV 23, 1; duabus de causis Rhenum transire constituit . . . . his(!) ⟨hiis *a*⟩ constitutis rebus ⟨reb. const. β⟩ . . . facere pontem instituit: VI 9, (1.) 3; Brutum his copiis praeficit ⟨*c*⟩; hunc monet, ut . . . peruagentur: daturum se operam, ne longius triduo a ⟨*c*⟩ castris absit. his ⟨sed his *A*⟩ constitutis rebus . . . Viennam peruenit: VII 9, (1. 2.) 3; imperat . . . constituit . . . iubet . . . dicit . . . . his constitutis rebus Haeduis Segusiauisque . . . decem milia peditum imperat: VII 64, (1—3) 4; omnium suorum consensu Curio reliquas copias exspectare et bellum ducere parabat. his constitutis rebus probatisque consiliis . . . audit: 2, (37 *extr.*;) 38, 1; hanc sibi commodissimam belli rationem iudicauit, uti castra . . . moueret semperque esset in itineribus . . . . his constitutis rebus signo iam profectionis dato . . . animum ⟨*c*⟩ aduersum est: 3, 85, (2.) 3; — non cunctandum existimauit, quin pugna decertaret. hac ⟨ac *AQB*⟩ re ad consilium ⟨*c*⟩ delata . . . constituit: III 23, (7.)8; — probat rem senatus de mittendis legatis; sed qui mitterentur non reperiebantur . . . . subicitur etiam L. Metellus tribunus plebis ab inimicis Caesaris, qui hanc rem distrahat reliquasque res, quascumque agere instituerit, impediat: 1, 33, (1.) 3; — *impedimenta* . . . praemisit. haec ⟨*c*⟩ conquiescere ante iter confectum uetuit. his una legio missa praesidio est. his explicitis rebus duas in castris legiones retinuit, reliquas: 3, 75, (1.) 2; — quid fieri uelit ⟨*c*⟩ ostendit; in primis monet, ut contineant . . .; proponit . . . . his rebus expositis signum dat: VII 45, (8. 9.) 10; — his rebus gestis *u.* **gero** *p.* *1383 sq.* *(6 loc.)*; — his rebus (VII 1—5) in Italiam Caesari ⟨*c*⟩ nuntiatis . . . profectus est: VII 6, 1; — his (1, 27, 2—4) paratis rebus milites silentio naues conscendere iubet: 1, 27, 5; tegimenta galeis milites ex uiminibus facere atque aggerem iubet comportare. his paratis rebus . . . imponit: 3, 62, (1.) 2; — Caesar . . . in Italiam . . . proficiscitur. ibi cognoscit de Clodii caede, *de* senatusque consulto certior factus . . . dilectum tota prouincia habere instituit. eae ⟨hae β⟩ res in Galliam Transalpinam celeriter perferuntur: VII 1, (1.) 2; — his rebus (VII 73, 2—9) perfectis . . . pares ⟨*c*⟩ eiusdem ge-

neris munitiones . . . contra exteriorem hostem perfecit: VII 74, 1; his rebus (3, 1) et feriis Latinis comitiisque omnibus perficiendis ⟨perfaciendis *af*; perficiundis *Nh*⟩ XI dies tribuit: 3, 2, 1; — hoc consilio probato ab ducibus productis Romanorum copiis sese castris tenebant. hac ⟨ac *B*⟩ re perspecta Crassus . . . ad hostium castra contendit: III 24, (4.) 5; — proelio rem committere constituit. multum ad hanc rem probandam adiuuat adulescentia, magnitudo animi, . . . fiducia rei bene gerendae: 2, 38, 2; — initium . . . defectionis hoc esse arbitratus . . . concilium Lutetiam Parisiorum transfert. hac ⟨ac *B*⟩ re pro suggestu pronuntiata . . . in Senones ⟨*c*⟩ proficiscitur: VI 3, (4.) 6; — — nostri milites . . . pila miserunt celeriterque . . . gladios strinxerunt. neque uero Pompeiani huic rei defuerunt ⟨-rant *af*⟩: 3, 93, (1.) 2; — laborabat, ut reliquas ciuitates adiungeret atque earum ⟨*c*⟩ principes ⟨*c*⟩ donis ⟨*c*⟩ pollicitationibusque ⟨*c*⟩ alliciebat ⟨*c*⟩. huic rei idoneos homines deligebat: VII 31, (1.) 2; — ne tanta . . . ciuitas . . . ad uim atque arma descenderet ⟨*c*⟩ atque . . . auxilia a Vercingetorige arcesseret, huic rei praeuertendum existimauit: VII 33, 1; — Caesari ad saucios deponendos, stipendium exercitui dandum, socios confirmandos, praesidium urbibus relinquendum necesse erat adire ⟨*c*⟩ Apolloniam. sed his ⟨iis *h*⟩ rebus tantum temporis tribuit, quantum erat properanti necesse: 3, 78, (1.) 2; — omnes ad portum Itium conuenire iubet . . . . huic rei quod satis esse uisum est militum reliquit: V 2, 3; — (imperat reliquis ciuitatibus obsides diemque ⟨*Hotom.*; denique *codd.*; *Schn.*, *Db.*⟩ ei ⟨huic *Np.*; *Dt.*⟩ rei constituit ⟨diem *add. codd.*; *Schn.*, *Db.*; *u. CC*⟩: VII 64, 1;) — animaduertit multa undique portari atque agi . . ., quae . . . ex agris in urbem conferantur. . . . his rebus subsidio DC equites Numidae . . . mittuntur a Varo: 2, 25, (2.) 3; — — omnibus modis huic rei studendum, ut pabulatione et ⟨*c*⟩ commeatu Romani prohibeantur ⟨*c*⟩ . . . . uicos atque aedificia incendi oportere. . . . harum ipsis rerum copiam suppetere: VII 14, (2. 5.) 6; — cum ⟨*c*⟩ superauerunt ⟨*c*⟩, animalia capta immolant reliquasque ⟨*c*⟩ res in unum locum conferunt. multis in ciuitatibus harum rerum exstructos cumulos ⟨*Ald.*; tumulos *codd.*; *edd.*⟩ locis consecratis ⟨*c*⟩ conspicari licet: VI 17, (3.) 4; — — his rebus (3, 71) tantum fiduciae ac spiritus Pompeianis accessit, ut: 3, 72, 1; — fiebat, ut et minus late uagarentur et minus facile finitimis bellum inferre possent . . . . pro multitudine autem hominum . . . angustos se fines habere arbitrabantur. his rebus adducti et auctoritate Orgetorigis permoti constituerunt: I (2, 4. 5;) 3, 1; multae res . . . Gallos hortabantur: superiorum dierum Sabini cunctatio, perfugae confirmatio, inopia cibariorum, . . . spes Venetici belli et . . . . his rebus adducti non prius Viridouicem reliquosque duces ex concilio dimittunt quam: III 18, (6.) 7; — interim barbari nuntios in omnes partes dimiserunt paucitatemque nostrorum militum suis praedicauerunt et quanta praedae faciendae . . . facultas daretur . . . demonstrauerunt. his rebus celeriter magna multitudine peditatus equitatusque coacta ad castra uenerunt: IV 34, 5; — (Dumnorigem) complures annos portoria reliquaque omnia Haeduorum uectigalia paruo pretio redempta habere. . . . his rebus et suam rem familiarem auxisse et facultates ad largiendum magnas comparasse: I 18, (3.) 4; copias cogere, exercere, a finitimis equos parare, exsules damnatosque . . . ad se allicere coepit. ac tantam sibi iam his ⟨hiis *a*; iis *h*; *P. Manut.*⟩ rebus in Gallia ⟨*c*⟩ auctoritatem comparauerat, ut: V 55, (3.) 4; — quorum (obsidum) illi partem ⟨*c*⟩ statim dederunt, partem . . . paucis diebus ⟨*c*⟩ sese daturos ⟨*c*⟩ dixerunt. interea suos remigrare ⟨*c*⟩ in agros iusserunt, principesque undique conuenire ⟨*c*⟩ . . . coeperunt. his rebus pace confirmata . . . naues XVIII . . . soluerunt: IV (27, 6. 7;) 28, 1; — quid sui sit consilii proponit et . . . maiore strepitu et tumultu, quam populi Romani fert consuetudo, castra moueri iubet. his rebus fugae similem profectionem efficit ⟨*c*; his rebus . . . efficit *del. Paul*⟩: VI 7, 8; superius tamen institutum . . . seruabat, ut . . . adulescentes atque expeditos ex antesignanis . . . inter equites proeliari iuberet, qui cotidiana consuetudine usum quoque eius generis proeliorum perciperent. his erat rebus effectum, ut equitum mille . . . VII milium ⟨*c*⟩ Pompeianorum impetum . . . sustinere auderent: 3, 84, (3.) 4; — qui Auarico expugnato refugerant, armandos . . curat; . . . imperat certum numerum militum ciuitatibus . . ., sagittariosque omnes . . . conquiri et ad se mitti iubet. his rebus celeriter id, quod Auarici deperierat, expletur: VII 31, (3.) 4; — id hoc facilius eis persuasit, quod undique loci natura Heluetii continentur ⟨*CC*⟩: una ex parte . . ., altera ex parte . . ., tertia . . . . his rebus (!) fiebat, ut et minus late uagarentur et: I 2, (3.) 4; — Neruii antiquitus . . . teneris arboribus incisis atque inflexis ⟨*c*⟩ crebrisque ⟨*c*⟩ in latitudinem ramis enatis ⟨*c*⟩ et rubis sentibusque interiectis effece-

rant, ut instar muri hae saepes munimentum ⟨c⟩ praeberent .... his rebus cum iter agminis uostri impediretur: II 17, (4.) 5; — multum ad hanc rem probandam adiuuat adulescentia, magnitudo animi ⟨c⟩, superioris temporis ⟨c⟩ prouentus, fiducia rei bene gerendae. his rebus impulsus equitatum omnem . . . ad castra hostium mittit: 2, 38, (2.) 3; — (his rebus . . . permoti: IV 5, 3 *u.* auditionibus;) his rebus (V 34; 35) permotus Q. Titurius . . . ad eum mittit: V 36, 1; — illi alias eruptione temptata, alias cuniculis ad aggerem uineasque actis . . ., ubi diligentia nostrorum nihil his rebus profici posse intellexerunt, legatos ad Crassum mittunt: III 21, 3; — (Neruios) nihil pati uini reliquarumque rerum ad ⟨c⟩ luxuriam ⟨c⟩ pertinentium ⟨c⟩ inferri, quod his ⟨β; iis α; *edd.*⟩ rebus relanguescere animos ⟨c⟩ et ⟨c⟩ remitti uirtutem ⟨c⟩ existimarent: II 15, 4; — frumentumque in agris et pecoris copiam nactus repleto his rebus exercitu iter . . . facere instituit: VII 56, 5; — maximam putant esse laudem quam latissime a suis finibus uacare ⟨c⟩ agros ⟨c⟩. hac ⟨ac B^1Q⟩ re significari magnum numerum ciuitatum suam uim sustinere non posse ⟨c⟩: IV 3, 1; — hortatusque est, ne ea, quae accidissent, grauiter ferrent neue his rebus terrerentur: 3, 73, 2; — — duobusque milibus hominum armatis, . . . quos . . ex suis quisque ad hanc rem idoneos existimabat: 3, 103, 1; — — de his rebus (3, 107, 2) cum ageretur apud Caesarem: 3, 109, 1; — pollicetur L. Piso censor sese iturum ad Caesarem, item L. Roscius praetor, qui de his rebus (1, 2, 6. 7) eum doceant: 1, 3, 6; — ad utramque rem se illis offerre, seu morte sua Romanis satis facere seu uiuum tradere uelint. mittuntur de his rebus ad Caesarem legati: VII 89, (2.) 3; — uti ea, quae apud eos gerantur, cognoscant seque de his rebus certiorem faciant: II 2, 3; his de rebus (IV 4) Caesar certior factus . . . existimauit: IV 5, 1; — mea sponte facere constitueram, ut quam lenissimum me praeberem et Pompeium darem operam ut reconciliarem .... de his rebus rogo uos, ut cogitationem suscipiatis: *ap. Cic. ad Att.* IX 7 *C*, 1; — ex legionibus fabros deligit ⟨c⟩ .... Labieno scribit, ut .... commodissimum esse statuit omnes naues subduci et cum castris una munitione coniungi. in his rebus circiter dies X consumit: V 11, (3—5) 6; — Calenus Delphos, Thebas, [et] Orchomenum . . . recepit, non nullas urbes . . . expugnauit, reliquas ciuitates . . . amicitiae ⟨c⟩ Caesaris ⟨c⟩ conciliare studebat. in his rebus fere erat Fufius occupatus: 3, 55 (56 *Dt.*), 3; — — addit etiam, ut *quae quisque eorum in bello amiserit, quae sint penes milites suos, iis, qui amiserant, *restituantur. militibus aequa facta aestimatione pecuniam pro his ⟨iis *P. Manut.*⟩ rebus dissoluit: 1, 87, 1; ¶ Diuico respondit: . . . hoc responso dato discessit: I 14, 7; ei legationi Ariouistus respondit: . . . his responsis ad Caesarem relatis ⟨c⟩ iterum . . . Caesar legatos . . . mittit: I (34, 2—4;) 35, 1; ¶ his rumoribus: IV 5, 3 *u.* auditionibus.

Neruii antiquitus . . . teneris arboribus incisis atque inflexis ⟨c⟩ crebrisque ⟨c⟩ in latitudinem ramis enatis ⟨c⟩ et rubis sentibusque interiectis effecerant, ut instar muri hae saepes munimentum ⟨c⟩ praeberent: II 17, 4; ¶ loca circum Hercyniam ⟨c⟩ siluam . . . Volcae ⟨c⟩ Tectosages occupauerunt atque ibi consederunt; quae gens ad hoc tempus his sedibus sese continet: VI 24, (2.) 3; ¶ (haec senatus consulta: 1, 5, 4 *u.* β) ββ) 𝔅) 𝔟) 𝔟𝔟) perscribere;) ¶ omnium consensu hac ⟨ac *BMh*; haec *af*⟩ sententia (VII 14, 2—10) probata . . . urbes Biturigum incenduntur: VII 15, 1; cum his mihi res est ⟨c⟩, qui eruptionem probant .... atque ego hanc sententiam probarem . . ., si: VII 77, (4.) 6; omni ratione esse interdiu perrumpendum .... haec uincit ⟨*dett.*; euincit O^1z⟩ in consilio sententia: 1, 67, (5.) 6; ¶ his prouocati ⟨-atis *fhl*⟩ sermonibus (1, 74, 1. 2) fidem . . . petunt: 1, 74, 3; ¶ (huius Hercyniae ⟨c⟩ siluae . . . latitudo nouem dierum iter expedito patet .... oritur . . . attingit; neque ⟨c⟩ quisquam est huius Germaniae, qui se . . adisse ⟨c⟩ ad initium eius ⟨huius β; *Aim.*⟩ siluae dicat: VI 25 (1—3) 4;) ¶ Baculus . . . ex tabernaculo prodit; uidet . . .; capit arma . . . consistit. consequuntur ⟨c⟩ hunc centuriones .... relinquit animus Sextium . . .; aegre . . . seruatur. hoc spatio interposito reliqui sese confirmant: VI 38, (2—4) 5; reliquas omnes munitiones ab ea fossa pedes ⟨c; CC⟩ CCCC reduxit ⟨c⟩ .... hoc intermisso spatio duas fossas . . . perduxit: VII 72, (2.) 3; uno die intermisso Galli atque hoc spatio magno cratium, scalarum, harpagonum ⟨c⟩ numero effecto . . . ad . . . munitiones accedunt: VII 81, 1; Massilia enim fere tribus ex ⟨c⟩ oppidi partibus mari adluitur; reliqua quarta est, quae aditum habeat ab terra. huius quoque spatii pars ea, quae ad arcem pertinet, . . . difficilem habet oppugnationem: 2, 1, 3; castellis enim XXIIII effectis XV milia passuum **in* circuitu amplexus hoc spatio pabulabatur: 3, 44, 3; ¶

amicitiam populi Romani sibi ornamento et praesidio, non detrimento esse oportere, idque(?) se hac ⟨*AQβ*; ea *BM; cdd.*⟩ spe petisse: I 44, 5; duces . . . Neruiorum . . . conloqui sese uelle dicunt. facta potestate . . . commemorant: . . . ab hac spe repulsi Neruii . . . hiberna cingunt: V (41;) 42, 1; Treueri . . atque Indutiomarus . . . nullum tempus intermiserunt, quin . . . ciuitates sollicitarent . . . . neque tamen ulli ciuitati Germanorum persuaderi potuit . . . . hac ⟨ac *B*⟩ spe lapsus Indutiomarus nihilo minus copias cogere . . . coepit: V 55, (1. 2.) 3; quid uos, inquit, hanc miseram . . . sectamini praedam, quibus licet iam esse fortunatissimos ⟨*c*⟩? . . . . hac ⟨*add. H. J. Müller*⟩ oblata ⟨*CC*⟩ spe Germani quam nacti erant praedam in occulto relinquunt: VI 35, (8—)10; ¶ maiore commisso delicto igne ⟨*c*⟩ atque omnibus tormentis necat; leuiore de causa auribus desectis aut singulis effossis oculis domum remittit . . . . his suppliciis celeriter coacto exercitu . . . mittit: VII (4, 10;) 5, 1; tota nocte munitiones proferunt . . . . hoc idem postero die . . . faciunt . . . . sed quantum opere processerant . . ., tanto aberant ab aqua longius et praesenti malo aliis malis remedia dabantur . . . . proximo die . . . uniuersas ad aquam copias educunt, pabulatum emittitur nemo. his eos suppliciis ⟨*a?; supplices Ofhl; Np., Db.*⟩ male haberi ⟨malis habere *Np., Db.*⟩ Caesar . . . quam proelio decertare malebat: 1, 81, (3—)5; ¶ quibus rebus cognitis, cum ad has suspiciones (I 18, 8—10) certissimae res accederent, . . . arbitrabatur: I 19, 1.

ubi, quantum storiarum demissio patiebatur, tantum eleuarant ⟨*c*⟩, intra haec tegimenta abditi atque muniti parietes lateribus exstruebant: 2, 9, 6; ¶ magno coorto imbre ⟨*c*⟩ non inutilem hanc ad capiendum consilium tempestatem arbitratus est ⟨*c*⟩: VII 27, 1; ¶ proeliumque committunt . . . . hoc pugnae tempus magnum attulit nostris ad salutem momentum: 1, 51, (4—)6; *cf.* **2. B. a) α) αα)** tempus; ¶ Gaditanos principes . . . denuntiauisse Gallonio, ut sua sponte . . . excederet Gadibus; si id non fecisset, sibi ⟨*c*⟩ consilium capturos. hoc timore adductum Gallonium Gadibus excessisse: 2, 20, 3; tanta erat . . . contentio . . ., ut . . . non nulli deprimerentur, reliqui hoc timore ⟨ob timorem *hl*⟩ propius adire tardarentur: 2, 43, 4; ¶ supraque ea tigna derecto ⟨*c*⟩ transuersas trabes iniecerunt easque ⟨*c*⟩ axibus religauerunt. has trabes ⟨*Ofhl; om. a; Np., Db., Dt.*⟩ paulo longiores . . . effecerunt ⟨*c*⟩: 2, 9, (2.) 3; ¶ (Caesar loca maxime necessaria complexus noctu praemunit ⟨*c*⟩. † nec tractu ⟨*codd.; in hoc tractu Faern.; Dt.; u. CC; haec tractu 1 det.; Np.*⟩ oppidi pars erat regiae exigua: 3, 112, (7.) 8;) ¶ in auersos nostros impetum fecerunt atque . . . terga uertere coegerunt. hoc tumultu nuntiato Marcellinus * * * cohortes . . . submittit: 3, (63, 8;) 64, 1; Alexandriae . . . concursum ad se fieri uidet. . . . hoc sedato tumultu crebrae . . . concitationes fiebant: 3, 106, (4.) 5; ¶ hac turba: 2, 35, 3 *u.* multitudo; ¶ est animaduersum . . . magno sibi esse ⟨*c*⟩ praesidio posse, si ibi ⟨*c*⟩ . . . turrim . . . fecissent . . . . postea . . . inuentum est magno esse usui posse, si haec esset in altitudinem turris elata: 2, 8, (1.) 3.

iurent omnes se exercitum ducesque non deserturos neque . . . sibi separatim . . . consilium capturos. princeps in haec uerba iurat ipse: 1, 76, (2.) 3; ¶ . . . hac ⟨ac *AB*⟩ uictoria sublatus Ambiorix statim . . . in Aduatucos . . . proficiscitur: V 38, 1; ¶ Gomphos peruenit. . . . milites docuit, quantum usum haberet . . . reliquis ciuitatibus huius urbis exemplo inferre terrorem: 3, 80, (1.) 5; Alexandriae de Pompei morte cognoscit atque ibi . . . audit. . . . crebrae . . . concitationes fiebant compluresque milites huius urbis omnibus partibus interficiebantur: 3, 106, (4.) 5; ¶ inueterauerant hi omnes compluribus Alexandriae bellis, Ptolomaeum patrem in regnum reduxerant, Bibuli filios duos interfecerant, bella cum Aegyptiis gesserant. hunc ⟨magnum *Ciacc.*⟩ usum rei militaris habebant: 3, 110, 6.

𝔅) subst. est nomen propr.: rogati tamen ab Commio . . . II milia ⟨*c*⟩ miserunt (Bellouaci). huius opera Commii . . . fideli atque utili superioribus annis erat usus . . . Caesar: VII (75, 5;) 76, 1.

ββ) pronomen praedicati genus et numerum sequitur: quini erant ⟨*c*⟩ ordines (stipitum) . . ., quo qui intrauerant, se ipsi acutissimis uallis induebant. hos cippos appellabant: VII 73, 4; — prouinciis excederent exercitumque dimitterent. . . . hanc unam atque extremam esse pacis condicionem: 1, 85, 12; — cum Caesaris copias despiceret . . . noli, inquit, existimare, Pompei, hunc esse exercitum, qui Galliam Germaniamque deuicerit: 3, 87, (1.) 2; — (reliquos atque ipsum Octauium in naues confugere coegerunt. ⟨hic fuit oppugnationis exitus *add. Oz; Np.; del. Forchh.; Db., Dt.*⟩: 3, 9, (7.) 8;) — hanc unam gratiam potentiamque nouerunt: VI 15, 2 *u.* **b) λ)**; — armatum concilium indicit ⟨*c*⟩. hoc more Gallorum est initium belli: V 56, (1.) 2; cum reli-

qui praeter Senones ⟨*c*⟩, Carnutes ⟨*c*⟩ Treuerosque uenissent, initium belli ac defectionis hoc esse arbitratus . . . concilium Lutetiam Parisiorum transfert: VI 3, 4; . . . haec initia belli Alexandrini fuerunt ⟨*haec omnia om. O; del. Forchh.; Db.*⟩: 3, 112, 11; — Galli . . . ad Caesarem omnibus copiis contendunt. haec ⟨*A*; hae *BMef; Np., Schn., Fr.*⟩ erant armata ⟨armatae *X; Schn., Fr., Hold.*⟩ circiter milia LX: V 49, 1; numeroque cohortes CX ⟨XC *Ciacc.*⟩ expleuerat. haec erant milia ⟨numero milia *hl*⟩ XLV, euocatorum circiter duo: 3, 88, (3.) 4.

β) non adiectum est substant.; αα) pron. pertinet ad certum quoddam subst., quod antecedit; 𝔄) ad unum subst. pertinet, a) appellatiuum; aa) genus pronominis et subst. idem est: (aditus: 3, 49, 4 *u.* angustiae;) ¶ cum quibusdam adulescentibus conloquitur. . . . cum his ⟨iis *h*; hiis *a*⟩ praemium communicat: VII 37, (1.) 2; ¶ (per eos (arbitros) fierent aestimationes possessionum et rerum, quanti quaeque earum ante bellum fuisset, atque eae ⟨*l; Ald.*; heae *a*; aee *h*; hae *edd.*; hec *f*; ea *NO*⟩ creditoribus traderentur: 3, 1, 2;) ¶ sunt item quae appellantur alces ⟨altes *X*⟩. harum est consimilis capris figura et uarietas pellium: VI 27, 1; his sunt arbores pro cubilibus: VI 27, 3; ¶ ut ⟨*c*⟩ erant loca montuosa et † ad specus angustiae uallium, has ⟨aditus angusti uallium, hos *Kraff.*⟩ sublicis in terram demissis ⟨*c*⟩ praesaepserat: 3, 49, 4; equitesque eius angustiis atque his ⟨angustis portis atque his *codd.*; angustiis portisque *Ald.*; portis *del. Np.*⟩ a ⟨*c*⟩ Caesaris militibus occupatis ad insequendum tardabantur: 3, 70, 1; ¶ asseres enim pedum XII cuspidibus praefixi atque hi maximis ballistis missi per IIII ordines cratium in terra defigebantur: 2, 2, 2.

quosdam ⟨quos clam *Fr.*; quos *Whitte; Dt.*⟩ de exercitu nacti ⟨β; habebant α; *cdd.*⟩ captiuos ab his ⟨β; hiis *Q*; iis *ABM; Schn., Fr., Hold.*⟩ docebantur: V 42, 2; ¶ feruefacta ⟨*c*⟩ iacula in casas, quae more Gallico stramentis erant tectae, iacere coeperunt. hae ⟨haec β⟩ celeriter ignem comprehenderunt et . . . in omnem locum castrorum ⟨*c*⟩ distulerunt: V 43, 1. 2; ¶ impedimenta . . . Aduatucam contulit. id castelli nomen est. hoc fere est in mediis Eburonum finibus: VI 32, 3. 4; ¶ castra communit atque haec, etsi erant exigua per se, . . . quam maxime potest contrahit: V 49, 7; iniquo loco . . . castra fecerant ⟨*c*⟩. haec C. Antistius Reginus et C. ⟨*c*⟩ Caninius Rebilus legati . . . obtinebant: VII 83, 2. 3; in proxima Octauii castra inruperunt. his expugnatis eodem impetu altera sunt adorti: 3, 9, 6. 7; castra eo loco posuit. haec siluam quandam contingebant neque longius a mari passibus CCC aberant: 3, 66, 2. 3; ¶ se in castra recipit sic paratus, ut uidebatur, ut, quicumque accidisset casus, hunc quieto et aequo animo ferret: 1, 75, 1; ¶ centuriones . . . fortissime pugnantes conciderunt. militum pars horum uirtute summotis hostibus . . . incolumis in castra peruenit: VI 40, 7. 8; centuriones Marsi duo . . . cum manipularibus suis XXII ad Attium Varum perfugiunt. hi, siue uere quam habuerant opinionem ad eum perferunt, siue etiam auribus Vari seruiunt, . . . confirmant quidem certe . . .: 2, 27, 1. 2; ¶ hos cippos ⟨cirros *Kran.*⟩ appellabant. ante ⟨β; *om.* α⟩ hos ⟨β; *Schn., Hold.*; quos *rell.*⟩ obliquis ⟨*M²*β; obliquos α⟩ ordinibus . . . scrobes . . . fodiebantur: VII 73, 4. 5; ¶ conuentus ciuium Romanorum, qui Lissum obtinebant, quod oppidum iis ⟨is *ah*; his *Ofl*⟩ antea Caesar attribuerat . . ., Antonium recipit: 3, 29, 1; ¶ mittit ad eas ciuitates, quas superioribus annis pacauerat, equitesque ab his ⟨iis *h*⟩ arcessit: VII 65, 4; ¶ ubi quae ⟨*c*⟩ maior . . . incidit res, clamore . . . significant; hunc ⟨*Nik*; hinc β; hanc α⟩ alii deinceps excipiunt et proximis tradunt: VII 3, 2; ¶ duabusque missis subsidio cohortibus a Caesare atque iis ⟨α; hiis *Q corr.*, *a*; his *Np., Dt.*⟩ primis legionum duarum, cum hae ⟨haec *AQ*β; *Hold.*⟩ perexiguo intermisso loci ⟨*CC*⟩ spatio inter se constitissent, . . . perruperunt: V 15, 4; Lucilium Hirrum cum sex cohortibus . . . excipit; quibus coactis XIII efficit. cum his ⟨iis *Ald.*⟩ ad Domitium Ahenobarbum Corfinium . . . peruenit: 1, 15, 5. 6; primam aciem quaternae cohortes ex V legionibus tenebant, has subsidiariae ternae et rursus aliae totidem suae cuiusque legionis subsequebantur: 1, 83, 2; ex tertia acie singulas ⟨*CC*⟩ cohortes detraxit atque ex his quartam instituit: 3, 89, 3; neque uero Caesarem fefellit, quin ab iis ⟨his *codd.*⟩ cohortibus, quae . . . in quarta acie conlocatae essent, initium uictoriae oriretur ⟨*c*⟩ . . . . ab his enim primum equitatus est pulsus, ab isdem factae caedes sagittariorum: 3, 94, 3. 4; ¶ collis . . . ad flumen Sabim . . . uergebat. ab eo flumine pari adcliuitate ⟨*c*⟩ collis nascebatur, aduersus huic et contrarius: II 18, 1. 2; collis erat leniter ⟨*c*⟩ ab infimo adcliuis. hunc ex omnibus fere partibus palus . . . cingebat: VII 19, 1; (ad hunc muniendum: VII 44, 5 *u. pag. 1430 med.*;) continentemque ripae collem improuiso occupat. hunc celeriter . . . communit: 1, 54, 3. 4; pro-

ximos colles capere uniuersos atque eo signa inferri iubet. hos quoque praeoccupat missus a Saburra equitatus: 2, 42, 1; erant enim circum castra Pompei permulti editi atque asperi colles. hos primum praesidiis tenuit castellaque ibi communiit ⟨c⟩: 3, 43, 1; ¶ duae trabes . . . conlocantur inque eis columellae . . . defiguntur. has inter se capreolis . . . coniungunt: 2, 10, 2. 3; ¶ litteris . . . C. Caesaris consulibus redditis aegre ab his ⟨iis *Ald.*⟩ impetratum est . . ., ut in senatu recitarentur: 1, 1, 1; ¶ (ad Caesarem omnibus copiis contendunt. haec ⟨*A*; *Db.*, *Dt.*, *Hold.*; hae *BMef*(β?); *Schn.*, *Fr.*, *Np.*⟩ erant armata ⟨*Np.*, *Db.*, *Dt.*; armatae α(X?); *Schn.*, *Fr.*, *Hold.*⟩ circiter milia LX: V 49, 1;) VII 35, 4 *u.* legio; ¶ amplitudo cornuum . . . multum a ⟨c⟩ nostrorum boum cornibus differt. haec studiose conquisita . . . argento circumcludunt atque . . . pro poculis utuntur: VI 28, 5. 6; ¶ Caesar . . . crates . . . contra hostem proferri et aduersas locari, intra has mediocri latitudine fossam . . . obduci iussit: 3, 46, 1.

cum DC deuotis, quos illi soldurios appellant . . ., cum his ⟨iis *V*⟩ Adiatunnus ⟨cum his Ad. *delenda uidentur Ciacc.*⟩ eruptionem facere conatus: III 22, 1. 4; ¶ (constabat inter omnes . . . dorsum esse eius iugi prope aequum, sed ⟨hunc *add.* α; *edd.*; hinc *Oud.*; *om.* β⟩ siluestre ⟨β; siluestrem α; *edd.*⟩ et angustum, qua esset aditus ad alteram partem oppidi ⟨c⟩: VII 44, 3;) ¶ alterum (genus) est druidum, alterum equitum. illi rebus diuinis intersunt, sacrificia . . . procurant, religiones interpretantur; ad eos ⟨*Np.*, *Db.*, *Dt.*; hos *codd.*; *Aim.*; *Schn.*, *Fr.*, *Hold.*⟩ magnus adulescentium numerus disciplinae causa concurrit, magnoque hi sunt apud eos honore: VI 13, 3. 4; his autem omnibus druidibus praeest unus . . . . hoc mortuo . . . suffragio druidum ⟨c⟩, non numquam etiam armis de principatu contendunt. hi ⟨hii *A*⟩ certo anni ⟨c⟩ tempore in finibus Carnutum . . . considunt: VI 13, 8—10; ¶ duces uero ii deliguntur, qui una cum Q. Sertorio omnes annos fuerant. hi ⟨*A*β; ii *B*[1]; hii *QB*[2]; in *M*⟩ consuetudine populi Romani loca capere . . . instituunt ⟨c⟩: III 23, 5. 6; ipsos duces a pace abhorruisse; eos . . . interfecisse. accidisse igitur his, quod plerumque hominum nimia pertinacia atque arrogantia accidere soleat, uti: 1, 85, 3. 4.

ad Ciceronem epistulam deferat. hanc Graecis conscriptam litteris mittit, ne intercepta epistula nostra ab hostibus consilia cognoscantur: V 48, 3. 4; ¶ impetumque in nostros equites fecerunt. his ⟨iis *b*⟩ facile pulsis ac proturbatis ⟨c⟩ . . . ad flumen decucurrerunt: II 19, 6. 7; IV 12, 3. 4 *u.* β β) 𝔄) 𝔟) 𝔠𝔠) in his; Cassiuellaunus . . . essedarios ex siluis emittebat et magno cum periculo nostrorum equitum cum his ⟨β; hiis *Q*[2]; iis α; *edd.*⟩ confligebat: V 19, 2; nuntios mittit ad finitimas ciuitates equitesque undique euocat. his ⟨*X*; iis *V*; *Db.*⟩ certam ⟨c⟩ diem conueniendi dicit: V 57, 2; alterum genus est equitum. hi, cum est usus . . ., omnes in bello uersantur . . .: VI 15, 1; (Caesar mittit complures equitum turmas ⟨eisdem *add.* α; eis de *add. plur. edd.*⟩ media nocte; imperat ⟨eq. turmas eo de m. nocte; iis imperat *ci*; *Ald.*, *Schn.*; eq. t. eodem; med. n. imperat his β⟩: VII 45, 1;) interea . . . hostium copiae ex Aruernis equitesque, qui toti ⟨c⟩ Galliae ⟨c⟩ erant imperati, conueniunt. magno horum coacto numero . . . trinis castris Vercingetorix consedit: VII 66, 1. 2; quorum primum impetum equites hostium non tulerunt, sed . . . ad suos refugerunt. relicti ab his qui una procurrerant leuis armaturae ⟨c⟩ circumueniebantur . . . ab nostris: 2, 34, 3; ne militibus quidem ut defessis neque equitibus ut paucis et labore confectis studium ad pugnandum uirtusque deerat; sed hi ⟨ii *Ald.*⟩ erant numero CC, reliqui in itinere substiterant. hi quamcumque in partem impetum fecerant, hostes loco cedere cogebant, sed: 2, 41, 3. 4; cum quosdam . . . sollicitaret equitibusque Caesaris Gallis atque Hispanis . . . pecuniam polliceretur, ab his ⟨iis *P. Manut.*⟩ est interfectus: 3, 22, 3; equitum magnam partem ⟨*Np.*; equitatum magnamque partem *leuis armaturae codd.*; *V*⟩ . . . praemisit. qui cum . . . insidias intrauissent, . . . se recipere coeperunt, quique hos sequebantur, celerem eorum receptum conspicati restiterunt: 3, 38, 2. 3; ¶ equitatus nouissimos proelio detinebat. huic suos Caesar equites opposuit: 3, 75, 4. 5.

Galliae totius factiones esse duas: harum alterius principatum tenere Haeduos, alterius Aruernos: I 31, 3; ¶ (erant magno usui) falces praeacutae insertae adfixaeque longuriis. . . . his cum funes . . . comprehensi adductique erant, . . . praerumpebantur ⟨c⟩: III 14, 5. 6; ¶ fama percrebuerat pulsum fugere Caesarem paene omnibus copiis amissis. haec itinera infesta reddiderat, haec ciuitates non nullas ab eius amicitia auertebat: 3, 79, 4; ¶ armat familiam: cum hac et praetoria cohorte caetratorum . . . ad uallum aduolat: 1, 75, 2; ¶ duae fuerunt Ariouisti uxores . . .; utraque ⟨β; *Schn.*, *Db.*, *Hold.*, *Dt.*[2]; utraeque α; *Np.*, *Fr.*, *Dt.*[1]⟩ in ea fuga periit. fuerunt duae filiae; ha-

rum ⟨*sic Hug; Hold.;* perierunt periit β⟩. Duae filiae harum ⟨earum β⟩ *sic X; edd.*⟩ altera occisa, altera capta est: I 53, 4; ¶ erat . . . difficili transitu flumen ripisque praeruptis. hoc neque ipse transire habebat ⟨*c*⟩ in animo neque hostes transituros existimabat: VI 7, 5; castra . . . cum essent inter flumina duo, Sicorim et Cingam, spatio milium XXX, neutrum horum transiri poterat: 1, 48, 3; ¶ fossas . . . complures facere instituit, quibus . . . efficeret. his paene effectis magnum in timorem Afranius Petreiusque perueniunt: 1, 61, 1. 2.

id (genus radicis) ad similitudinem panis effingebant. eius erat magna copia. ex hoc effectos panes . . . in eos iaciebant: 3, 48, 1. 2; ¶ gladiatoresque, quos ibi Caesar in ludo habebat, . . . *spe* libertatis confirmat atque his ⟨iis *Ald. recte. ni fallor*⟩ equos attribuit: 1, 14, 4.

idoneum quendam hominem et callidum delegit, Gallum, ex iis ⟨*c*⟩, quos auxilii causa secum habebat. huic magnis praemiis pollicitationibusque persuadet, uti ⟨*c*⟩: III 18, 1. 2; qui . . . sex milia hominum una reliquerunt. hi ⟨*QMB*²; hii *AB*¹*a;* ii *h*⟩ post eorum obitum . . . hunc sibi domicilio locum delegerunt: II 29, 4. 5; ¶ (ubi intellexit . . . neque hostium fugam captis oppidis reprimi neque iis ⟨his β; *Schn.;* hiis *Q*⟩ noceri posse, statuit: III 14, 1;) prius in hostium castris constiterunt quam plane ab his ⟨*AQ*β; iis *BM; Schn., Fr., Db.*⟩ uideri aut quid rei gereretur cognosci posset: III 26, 3; (hostes . . . terga uerterunt. quos tanto spatio secuti, quantum ⟨*c*⟩ cursu et uiribus efficere potuerunt, complures ex iis ⟨his β⟩ occiderunt: IV 35, 2. 3;) eodem die legati ab hostibus missi ad Caesarem de pace uenerunt. his Caesar numerum obsidum . . . duplicauit: IV 36, 1. 2; nostri milites impetum hostium sustinuerunt . . . et paucis uulneribus acceptis complures ex his ⟨is *B*¹⟩ occiderunt: IV 37, 3; hostes in fugam dat ⟨*c*⟩, sic uti ⟨*c*⟩ omnino pugnandi causa resisteret nemo, magnumque ex iis ⟨*A; Schn., Hold.;* his *Q*β; eis *BM; rell. edd.*⟩ numerum occidit: V 51, 5; pabulatione libera prohibituri hostes uidebantur. sed is locus praesidio ab his ⟨iis *h*⟩ non nimis firmo tenebatur: VII 36, 5. 6; nostri . . . in hostes impetum fecerunt. ex his circiter LXXX interfectis, reliquis in fugam coniectis duobus amissis in castra se receperunt: 3, 37, 6. 7.

secundo magnoque uento ignem operibus inferunt. hunc sic distulit uentus, uti: 2, 14, 1. 2; ¶ impedimenta ⟨*O in marg.; om. O*¹*z*⟩ omnia ⟨*c*⟩ . . . Apolloniam praemisit. haec ⟨ac *Ohl; Db.*⟩ conquiescere ante iter confectum uetuit. his una legio missa praesidio est: 3, 75, 1; ¶ ut reliquorum imperatorum res aduersae auctoritatem minuunt, sic huius ex contrario dignitas incommodo accepto in dies augebatur: VII 30, 3; ¶ iumenta: VII 45, 2 *u.* muli.

huius lateris alter angulus . . . ad orientem solem . . . spectat. hoc pertinet ⟨latus tenet β⟩ circiter milia passuum quingenta: V 13, 1. 2; sed eius angulus alter ⟨*R. Menge:* lateris *codd.; edd.; CC*⟩ maxime ad Germaniam spectat. hoc ⟨huic β⟩ milia passuum octingenta in longitudinem esse existimatur ⟨arbitrantur β⟩: V 13, 6; ¶ (legationibus . . . ab his cognoscit: V 21, 1. 2 *u.* 𝔅) 𝔟) 𝔞𝔞);) ¶ legatos ad eum mittunt . . . . his Caesar ita respondit: I 13, 2; 14, 1; ab opere . . . singulos legatos Caesar discedere nisi munitis castris uetuerat. hi ⟨Ii *h*⟩ propter propinquitatem . . . hostium nihil iam Caesaris imperium exspectabant ⟨*c*⟩: II 20, 3. 4; quod legati eorum paulo ante a Caesare discesserant atque is ⟨his *AQ*β⟩ dies indutiis erat ab his ⟨iis *h;* eis *a;* is *Q*⟩ petitus: IV 12, 1; ad eum legati ueniunt . . . . quibus auditis . . . eos domum remittit et cum iis ⟨his β; is *B*³; hiis *Q*⟩ una Commium . . . mittit: IV 21, 7; (36, 2 *u.* hostes;) hoc idem reliqui iurant legati; tribuni ⟨*af:* hos tribuni *Ohl; Db.*⟩ militum centurionesque sequuntur: 3, 13, 4; (loquuntur ambo . . . cum M.' ⟨*c*⟩ Acilio et Statio Murco legatis . . . . interim postulant, ut sint indutiae, atque ab iis ⟨his *codd.*⟩ impetrant: 3, 15, 6. 7;) ¶ neque esse quicquam negotii, cum prima legio in castra uenisset reliquaeque legiones magnum spatium abessent, hanc sub sarcinis adoriri: II 17, 2; coactus est . . . legiones . . in plures ciuitates distribuere. ex quibus . . . tres in † Belgis conlocauit; his ⟨β; iis α; *Fr.*⟩ M. Crassum quaestorem ⟨*c*⟩ et L. Munacium Plancum et C. Trebonium legatos praefecit: V 24, 1. 2. 3; cum duabus legionibus in occulto restitit; reliquas copias . . . misit † captis quibusdam cohortibus, uti ⟨*c*⟩ numerus legionum constare uideretur. his ⟨hiis *a;* iis *h*⟩ quam longissime possent progredi ⟨*c*⟩ iussis . . . pontem reficere coepit: VII 35, 2. 3. 4; Gallos insequentes legio decima tardauit, quae . . . aequiore loco constiterat. hanc rursus XIII. legionis cohortes exceperunt: VII 51, 1. 2; conclamant legionis XIII., quae aderat, milites — hanc enim initio tumultus euocauerat ⟨*u. CC*⟩: 1, 7, 7; legiones effecerat . . . VIIII. . . . prae-

ter has exspectabat cum Scipione ex Syria legiones II: 3, 4, 1. 3; X. legionem in dextro cornu, nonam in sinistro conlocauerat, tametsi erat ⟨c⟩ Dyrrachinis proeliis uehementer attenuata ⟨c⟩, et huic sic *adiunxerat octauam, ut: 3, 89, 1; ¶ conquirit etiam lintres; has magno sonitu remorum incitatas in eandem partem mittit ⟨c⟩: VII 60, 4; ¶ litteras ad Caesarem deferat. has ille in ⟨c⟩ iaculo inligatas effert ⟨c⟩: V 45, 3. 4; ¶ omnes . . . unum in locum conuenirent. hunc esse delectum medium fere regionum earum, quas Suebi obtinerent: IV 19, 2. 3; locum reperit egregie . . . munitum; tamen hunc duabus ex partibus oppugnare contendit: V 21, 4.

L. Fabius ⟨c⟩ . . . tres suos nactus manipulares atque ab iis ⟨α; his β⟩ subleuatus murum ascendit, hos ⟨eos β⟩ ipse rursus singulos exceptans in murum extulit: VII 47, 7; ¶ magnam manum Germanorum conductam Rhenum transisse; hanc adfore biduo: V 27, 8; ¶ accidit, . . . ut non nulli milites . . . interciperentur ⟨c⟩. his ⟨Aβ; iis *BMQ; Fr., Db.*⟩ circumuentis . . . Eburones, Neruii, Aduatuci . . . legionem oppugnare incipiunt: V 39, 2. 3; hoc ueteres non probant milites . . . . per medios hostes perrumpunt incolumesque . . . in castra perueniunt. hos subsecuti calones ⟨c⟩ equitesque eodem impetu militum uirtute seruantur: VI 40, 4. 5; alieno esse animo in Caesarem milites neque his ⟨*Oz;* iis *edd.*⟩ posse persuaderi, uti: 1, 6, 2; milites . . . secessionem faciunt . . . . ab his primo Marsi dissentire incipiunt: 1, 20, 1. 3; infirmiores milites . . . deligi iubet, quorum . . . uires uidebantur sustinere non posse. hos cum legione una praesidio castris relinquit: 1, 64, 5. 6; confirmandorum militum causa diripiendas his ⟨iis *P. Manut.*⟩ ciuitates dedit: 3, 31, 4; ¶ coactis equitum milibus ⟨c⟩ VIII et peditum circiter CCL ⟨c⟩ haec in Haeduorum finibus recensebantur: VII 76, 3; milia enim XX in armis habebat. haec constabant ex . . .: 3, 110, 1. 2; ¶ reliquum spatium . . . mons continet magna altitudine . . .; hunc murus circumdatus arcem efficit et cum oppido coniungit: I 38, 5. 6; IIII caetratorum cohortes in montem, qui erat in conspectu omnium excelsissimus, mittit. hunc ⟨huc *hl*⟩ magno cursu concitatos iubet occupare, eo consilio, uti ipse . . . iugis Octogesam perueniret. hunc cum obliquo itinere caetrati peterent, conspicatus equitatus Caesaris . . . impetum facit ⟨c⟩: 1, 70, 4. 5; ¶ magnum numerum impedimentorum ⟨iumentorum *Ciacc.*⟩ ex castris mulorumque produci deque his ⟨*Dauis.;* neque hiis (iis *h*) β; eque his *Lips.;* atque iis *Ciacc., Fr.*⟩ stramenta detrahi ⟨*uerba:* mulorumque prod. . . . stramenta *om.* α⟩ mulionesque . . . collibus circumuehi iubet. his paucos addit equites: VII 45, 2. 3; ¶ celeriter ad . . . munitiones peruenerunt, atque his ⟨iis *A*⟩ prorutis ⟨c⟩ prius in hostium castris constiterunt quam: III 26, 2. 3; his rebus perfectis . . . pares ⟨c⟩ eiusdem generis munitiones, diuersas ab his, contra exteriorem hostem perfecit: VII 74, 1.

cum his nauibus nostrae classi eius modi congressus erat, ut una celeritate . . . praestaret, reliqua . . . illis essent . . . accommodatiora. neque enim iis ⟨*h;* hiis *a*[1]*;* his α; *edd.*⟩ nostrae rostro nocere poterant — tanta in iis ⟨his *X; Schn., Hold.*⟩ erat firmitudo — neque: III 13, 7. 8; huc accedebant XVIII onerariae naues . . .; has equitibus distribuit ⟨c⟩: IV 22, 4; naues soluit; quae . . . ad continentem peruenerunt; sed ⟨c⟩ ex iis ⟨his β⟩ onerariae duae . . . portus capere non potuerunt: IV 36, 3. 4; naues inuenit refectas; his ⟨β; iis α⟩ deductis . . . exercitum reportare ⟨c⟩ instituit ⟨c⟩: V 23, 1. 2; naues longas Arelate numero XII facere instituit. quibus effectis . . . adductisque Massiliam his ⟨iis?⟩ D. Brutum praeficit: 1, 36, 4. 5; imperat . . ., ut naues faciant . . . . has perfectas carris iunctis deuehit noctu milia passuum . . . XXII militesque his ⟨iis *hl*⟩ nauibus flumen transportat: 1, 54, 1. 3; certas sibi deposcit naues Domitius atque has colonis pastoribusque . . . complet: 1, 56, 3; magna fiducia ad nostras naues procedunt, quibus praeerat D. Brutus. hae ⟨hec *h;* baec *Ol*⟩ ad insulam . . . stationes obtinebant: 1, 56, 3; adpulsisque Messanam nauibus . . . ex naualibus eorum *unam* deducit. hac adiuncta ad reliquas naues cursum Massiliam uersus perficit: 2, 3, 2. 3; ueteres . . . naues refecerant . . . piscatoriasque adiecerant. . . . has sagittariis tormentisque compleuerunt: 2, 4, 1. 2; ad eas (naues), quae factae erant Arelate . . ., captiuae Massiliensium accesserant sex. has ⟨quas *f*⟩ superioribus diebus refecerat atque . . . instruxerat: 2, 5, 1; Nasidianae naues nullo usui fuerunt celeriterque pugna excesserunt; non enim has aut conspectus patriae aut propinquorum praecepta ad extremum uitae periculum adire cogebant: 2, 7, 1; L. Domitius . . . nauibus III comparatis . . . profectus est. . . . ex his ⟨iis *Ald.*⟩ unum ipsius nauigium . . . ex conspectu abiit ⟨c⟩, duo . . . sese in portum receperunt: 2, 22, 2. 4; postquam in litore relictam nauem conspexit, hanc remulco ⟨c⟩ abstraxit: 2, 23, 5; naues . . omnes reuocat. una

ex his ⟨iis *P. Manut.*⟩, quae perseuerauit . . ., a Bibulo expugnata est: 3, 14, 2; nauesque triremes duas . . . ad fauces portus prodire iussit. has cum audacius progressas Libo uidisset, . . . misit: 3, 24, 1. 2; nostrae naues duae . . . in ancoris constiterunt. has scaphis minoribusque nauigiis compluribus summissis Otacilius ⟨*c*⟩ Crassus . . . expugnare parabat. harum ⟨horum *a*⟩ altera nauis CCXX e legione tironum sustulerat, altera: 3, 28, 1. 2. 3; faucibusque portus nauem onerariam submersam obiecit et huic alteram coniunxit: 3, 39, 2; naues longas adgressus, quae erant . . . inanes, IIII ex his abduxit ⟨*c*⟩, reliquas incendit: 3, 40, 4; Vatinius . . . scaphis elicuit naues Laelianas atque ex his longius productam unam . . . in angustiis portus cepit: 3, 100, 2; naues longas occupare hostes conabantur; quarum erant L auxilio missae ad Pompeium . . ., illae triremes omnes . . .; praeter has XXII, quae praesidii causa Alexandriae esse consuerant: 3, 111, 2. 3; ¶ cuius modo ⟨*c*⟩ rei nomen reperiri poterat, hoc satis esse ad cogendas pecunias uidebatur: 3, 32, 2.

sescentos obsides poposcit. his ⟨iis B^2h⟩ traditis . . . in fines Ambianorum peruenit: II 15, 1. 2; obsides imperat eosque . . . adduci iubet. . . . iis ⟨hiis Q^2a; his *h*; *Schn.*⟩ ad diem adductis . . . dat: V 1, 8. 9; Indutiomarum ad se cum ducentis obsidibus uenire iussit. his ⟨A^2Ma; hiis $M^1B^2Q^2$; iis $A^1B^1Q^1h$⟩ adductis, in iis ⟨hiis *Qa*⟩ filio ⟨*c*⟩ propinquisque eius omnibus, . . . consolatus . . . est: V 4, 1. 2; obsidibus imperatis centum hos Haeduis custodiendos tradit: VI 4, 4; nacti obsides, quos Caesar apud eos deposuerat, horum supplicio dubitantes territant: VII 63, 3.

pagos centum Sueborum ad ripas Rheni consedisse, qui Rhenum transire conarentur; his praeesse Nasuam et Cimberium fratres: I 37, 3; ¶ palus erat . . . inter nostrum atque hostium exercitum. hanc ⟨ac *h*⟩ si nostri transirent hostes exspectabant: II 9, 1; ¶ a tribunis militum . . . mutuas pecunias sumpsit; has exercitui distribuit: 1, 39, 3; ¶ equitum milia erant sex, totidem numero pedites uelocissimi ac fortissimi, quos . . . singuli singulos . . . delegerant. cum his in proeliis uersabantur; ad eos se recipiebant; hi, si quid erat durius, concurrebant . . .; si quo erat longius prodeundum . . ., tanta erat horum exercitatione celeritas ⟨cel. hor. exerc. *h*⟩, ut: I 48, 5. 6. 7; ¶ ex magnis rupibus nactus planitiem in hac ⟨*Steph.*; hanc *Oz*⟩ contra hostem aciem instruit: 1, 70, 3; ¶ pons . . . paene erat refectus; hunc noctu ⟨*c*⟩ perfici iussit: 1, 41, 1; ¶ portae: 3, 70, 1 *u.* angustiae; ¶ possessiones: 3, 1, 2 *u.* aestimationes; ¶ idem principes ciuitatum . . . petierunt . . . . locutus est pro his Diuiciacus: I 31, 1. 3; principibus Treuerorum ad se conuocatis hos ⟨eos β⟩ singillatim Cingetorigi conciliauit: V 4, 3; idem hoc fit a principibus Hispaniae, quos illi ⟨*c*⟩ . . . secum in castris habebant obsidum loco. hi ⟨ii *Oh*; *Ald.*: hii *f*⟩ suos notos hospitesque quaerebant: 1, 74, 5.

truncis arborum aut ⟨*CC*⟩ admodum firmis ramis abscisis atque horum ⟨orum *A*⟩ delibratis ac praeacutis cacuminibus perpetuae fossae . . . ducebantur: VII 73, 2; ¶ rates duplices . . . e regione molis conlocabat. has quaternis ancoris ex IIII angulis destinabat ⟨*c*⟩, ne fluctibus mouerentur. his perfectis conlocatisque alias deinceps pari magnitudine rates iungebat. has terra atque aggere integebat . . . . in quarta quaque earum . . . excitabat: 1, 25, 6. 7. 8. 9; ¶ res: VII 3, 2 *u.* clamor; 3, 1, 2 *u.* aestimationes; ¶ Cassiuellaunus ad Cantium, . . . quibus regionibus quattuor reges praeerant, Cingetorix, Caruilius, Taximagulus, Segouax, nuntios mittit atque iis ⟨α; hiis Q^2a; his *h*; *Np.*, *Schn.*, *Dt.*[1], *Hold.*⟩ imperat, uti coactis omnibus copiis castra . . . oppugnent. ii ⟨hi *h*: hii *a*⟩ cum ad castra uenissent: V 22, 1. 2.

reperiebat T. Ampium . . . senatores omnes ex prouincia euocasse, ut his ⟨iis *P. Man.*⟩ testibus . . . uteretur: 3, 105, 1; ¶ producit seruos, quos . . . fame uinculisque excruciauerat. hi ⟨ii A^1; illi QA^2; hic β⟩ iam ante edocti . . . dicunt: VII 20, 9. 10; ¶ siluam esse ⟨*c*⟩ ibi . . ., quae appellatur Bacenis; hanc ⟨β; ac α; *pr. edd.*⟩ longe introrsus pertinere . . .: VI 10, 5; ¶ soldurii: III 22, 4 *u.* deuoti; ¶ stipites . . . ab ramis eminebant. quini erant ⟨*c*⟩ ordines coniuncti inter se atque implicati ⟨*c*⟩; . . . hos cippos appellabant: VII 73, 3. 4; ¶ stramenta: V 43, 2 *u.* casae.

tabulae testamenti unae . . . Romam erant allatae, ut in aerario ponerentur. hae ⟨hec *l*⟩, cum propter publicas occupationes poni non potuissent, apud Pompeium sunt depositae: 3, 108, 4; ¶ tigna bina . . . inter se iungebat. haec cum machinationibus immissa in flumen ⟨*c*⟩ defixerat . . ., his ⟨iis *A(Q?)*; *Hold.*⟩ item contraria duo . . . statuebat: IV 17, 3. 4. 5; ¶ tantus subito timor omnem exercitum occupauit, ut . . . omnium mentes animosque perturbaret. hic primum ortus est a tribunis militum: I 39, 1. 2; ¶ trabes

derectae . . . in solo conlocantur. hae reuinciuntur ⟨*DEak;* haere uiciuntur *α*; aere uinciuntur *Q²h*⟩ introrsus ⟨*c*⟩ et multo aggere uestiuntur: VII 23, 1. 2; (2, 9, 3 *u. p. 1443* trabes;) ¶ Gallus periculum ueritus . . . tragulam mittit. haec casu ad turrim ⟨*c*⟩ adhaesit . . .: V 48, 7. 8; ¶ triremes: 3, 24, 1. 2; 111, 3 *u.* naues; ¶ (turmas: VII 45, 1 *u.* equites;) ¶ turribus autem excitatis tamen has altitudo puppium ex barbaris nauibus superabat: III 14, 4; totum autem murum . . . turribus contabulauerant atque has coriis intexerant: VII 22, 3; nostrarum turrium altitudinem, quantum has cotidianus agger expresserat, . . . adaequabant: VII 22, 4; magno sibi esse praesidio posse, si . . . turrim . . . fecissent . . . . patebat haec quoque ⟨*c*⟩ nersus pedes XXX: 2, 8, 1. 2; celeriter ciues Romani ligneis effectis turribus his ⟨*om. Ald.;* iis *Scal.*⟩ sese munierunt: 3, 9, 3.

erat uallis inter duas acies . . . difficili et arduo ascensu. hanc ⟨hac *f*⟩ uterque si aduersariorum copiae transire conarentur exspectabat: 2, 34, 1; 3, 49, 4 *u.* angustiae; ¶ constituit . . . in uico Veragrorum, qui appellatur Octodurus, hiemare; qui uicus . . . montibus undique continetur. cum hic ⟨*B²h;* hunc *i: Dt.;* hinc *αa*⟩ in duas partes flumine ⟨*B²β*; flumen *α*; *Dt.*⟩ diuideretur ⟨*X;* diuideret *i; Dt.*⟩, . . . concessit: III 1, 4—6; ¶ tertium est genus eorum, qui uri appellantur. hi sunt magnitudine paulo infra elephantos, specie et colore et figura tauri. magna uis eorum ⟨*c*⟩ est . . ., neque homini neque ferae . . . parcunt. hos studiose foueis captos interficiunt. hoc se . . . genere uenationis exercent (adulescentes), et qui plurimos ex his interfecerunt, . . . magnam ferunt laudem: VI 28, 1—3; ¶ (uxores: I 53, 4 *u.* filia; uxores habent deni duodenique inter se communes ⟨*c*⟩, et maxime fratres cum fratribus parentesque cum liberis; sed qui ⟨*c*⟩ sunt ex iis ⟨*ABM; Fr., Hold.;* his *β*; *rell. edd.;* hiis *Q*⟩ nati, eorum habentur liberi, quo ⟨*c*⟩ primum ⟨*c*⟩ uirgo ⟨*c*⟩ quaeque deducta ⟨*c*⟩ est: V 14, 4. 5.)

bb) genus (et numerus) pronominis alia sunt atque substantiui (κατὰ σύνεσιν): prima et secunda acies in armis . . . permanebat; post hos ⟨*1 det.;* hoc *Oz*⟩ opus in occulto a III. acie fiebat: 1, 41, 4; ¶ subito pedestres copias, quas . . . in insidiis conlocauerant, ostenderunt. hi ⟨*β*; ii *BM; Fr.;* iis *AQ*⟩ nostros disiectos adorti proelium renouarunt: III 20, 4; ¶ dextrum cornu, quod erat a sinistro seclusum, . . . sese recipiebat, ac plerique ex his ⟨iis *Ald.*⟩, ne in angustias inciderent, . . . se in fossas praecipitabant ⟨*c*⟩: 3, 69, 3; ¶ omnem equitatum, qui nouissimum agmen moraretur, praemisit. his ⟨eique *B²β*⟩ Q. Pedium et L. Aurunculeium Cottam legatos praefecit: II 11, 3; ¶ praeterea magnum numerum ex Thessalia . . . supplementi nomine in legiones distribuerat; his Antonianos milites admiscuerat: 3, 4, 2.

b) nom. propr.: aa) ciuitatum: neque multum Albici nostris uirtute cedebant, homines asperi et montani et ⟨*c*⟩ exercitati in armis; atque hi ⟨ii *Ald.*⟩ modo digressi ⟨*c*⟩ *a* Massiliensibus recentem eorum ⟨*c*⟩ pollicitationem animis continebant: 1, 57, 3. 4; ¶ Allobrogas ⟨*c*⟩ sollicitat, quorum mentes nondum ab ⟨*c*⟩ superiore bello resedisse sperabat. horum principibus pecunias, ciuitati autem imperium totius prouinciae pollicetur: VII 64, 7. 8; ¶ obsidesque ab Apolloniatibus exigere coepit. illi uero daturos se negare . . . . quorum cognita uoluntate clam profugit . . . . illi ad Caesarem legatos mittunt oppidoque recipiunt. hos ⟨hoc *afh*⟩ sequuntur Byllidenses . . . totaque Epiros: 3, 12, 1—4; ¶ milites . . . Atrebates, nam his ⟨*AQ;* iis *BMβ*; *Fr.*⟩ ea pars obuenerat, celeriter . . . in flumen compulerunt: II 23, 1; ¶ reliquos omnes Belgas in armis esse Germanosque, qui cis Rhenum ⟨*c*⟩ incolant ⟨*c*⟩, sese cum his ⟨iis *B²*⟩ coniunxisse, tantumque esse eorum omnium furorem, ut ne Suessiones quidem . . . deterrere potuerint, quin cum his ⟨iis *B²h*⟩ consentirent: II 3, 4. 5; ¶ plurimum inter eos Bellouacos et uirtute et auctoritate et hominum numero ualere; hos ⟨eos *β*⟩ posse conficere armata milia centum . . .: II 4, 5; Haeduos finibus Bellouacorum adpropinquare cognouerant. his persuaderi ut diutius morarentur . . . non poterat: II 10, 5; exercitumque in Bellouacos ducit. qui . . . pacem ab Romanis petierunt. pro his Diuiciacus . . . facit uerba: II 13, 1—3; 14, 1; petere non solum Bellouacos, sed etiam pro his ⟨iis *BM*⟩ Haeduos, ut sua clementia . . . utatur: II 14, 5; ¶ milites . . . moniti a Brundisinis, ut uallum caecum fossasque caueant, subsistunt et longo itinere ab his circumducti ad portum perueniunt: 1, 28, 4; ¶ alteram partem eius uici Gallis [ad hiemandum] concessit, alteram uacuam ab his ⟨illis *B²β*; *Schn.*⟩ relictam cohortibus attribuit: III 1, 6; multae res ad hoc consilium Gallos hortabantur: . . . inopia cibariorum, cui rei parum diligenter ab his ⟨*codd.; Schn., Fr., Db., Hld.;* iis *Np., Dt.*⟩ erat prouisum, spes

Venetici belli: III 18, 6; his de rebus Caesar certior factus et infirmitatem Gallorum ueritus . . . nihil his committendum existimauit: IV 5, 1; V 49, 2. 3 *et* VII 25, 2. 3 *u.* **bb)** Gallus; ¶ factum esse, uti ab Aruernis Sequanisque **Germani** mercede arcesserentur. horum primo circiter milia XV Rhenum transisse: I 31, 5; (*cf.* § 6;) ingenti magnitudine corporum Germanos, incredibili uirtute . . . esse praedicabant. saepe numero sese cum his congressos ne uultum quidem . . . dicebant ferre potuisse: I 39, 1; ultra eum locum, quo in loco Germani consederant, circiter passus sescentos ab his ⟨eis *Clark.*; iis *Np.*; *Dt.*⟩, castris idoneum locum delegit: I 49, 1; iter in ea loca facere coepit, quibus iu locis esse Germanos ⟨*c*⟩ audiebat. a quibus cum paucorum dierum iter abesset, legati ab his ⟨iis *Np.*, *Fr.*⟩ uenerunt: IV 7, 2; Germani, qui auxilio ueniebant, percepta Treuerorum fuga sese domum receperunt ⟨*c*⟩. cum his ⟨α; iis *h*; *Ald.*; hiis *a*⟩ propinqui Indutiomari . . . ex ciuitate excesserunt ⟨*c*⟩: VI 8, 7. 8; ¶ neue **Haeduos** iniuria lacesseret neue his sociisque ⟨*CC*⟩ eorum bellum inferret: I 35, 3; Haeduis se obsides redditurum non esse neque his ⟨iis *Np.*, *Fr.*, *Db.*, *Dt.*[1]⟩ neque eorum sociis iniuria bellum inlaturum, si . . . stipendium . . . penderent; si id non fecissent, longe iis ⟨his *codd.*; *Schn.*, *Hold.*⟩ fraternum nomen populi Romani afuturum: I 36, 5; ut magnam partem clientium ab Haeduis ad se traducerent ⟨*c*⟩ obsidesque ab his ⟨iis *Np.*, *Fr.*, *Dt.*⟩ . . . acciperent: VI 12, 3. 4; subito sunt Haedui uisi . . ., quos Caesar . . . miserat. hi similitudine armorum uehementer nostros perterruerunt: VII 50, 1. 2; ¶ tametsi ⟨*c*⟩ pro ueteribus **Heluetiorum** iniuriis populi Romani ab his poenas bello repetisset: I 30, 2; ¶ **Mandubii**, qui eos oppido receperant, cum liberis atque uxoribus exire coguntur. hi cum ad munitiones Romanorum ⟨*c*⟩ accessissent, flentes . . . orabant ⟨*c*⟩: VII 78, 3. 4; ¶ quas regiones **Menapii** incolebant et ⟨hi β⟩ ad utramque ripam fluminis agros, aedificia uicosque habebant: IV 4, 2; Menapios oppresserunt, qui . . . in suos uicos remigrauerant ⟨*c*⟩. his interfectis nauibusque eorum occupatis . . . flumen transierunt: IV 4, 6. 7; erant Menapii propinqui Eburonum finibus . . ., qui uni ex Gallia de pace ad Caesarem legatos numquam miserant. cum his esse hospitium Ambiorigi sciebat: VI 5, 4; ¶ ex magna parte **Morinorum** ad eum legati uenerunt, qui . . . pollicerentur ⟨*c*⟩. hoc ⟨*c*⟩ sibi Caesar ⟨*c*⟩ satis oportune accidisse arbitratus . . . magnum iis ⟨his *B*[2]β⟩ numerum obsidum imperat: IV 22, 1. 2; ¶ eorum fines **Neruii** attingebant. quorum de . . moribus . . . sic reperiebat: nullum aditum esse ad eos ⟨nullum esse aditum ad hos β⟩ mercatoribus: II 15, 3. 4; nocte ad Neruios peruenerunt atque his ⟨*AQaf*; iis *BMh*; *Fr.*, *Db.*⟩ demonstrarunt: II 17, 2; **(**ab hac spe repulsi Neruii uallo . . . et fossa . . . hiberna cingunt. haec . . . ab nobis ⟨*c*⟩ cognouerant ⟨*c*⟩ . . .; sed nulla ⟨his *add. aef*⟩ ferramentorum copia . . . manibus . . . terram exhaurire cogebantur ⟨*c*⟩: V 42, 1. 2. 3;**)** ¶ **Numidae** enim ⟨*c*⟩ quadam barbara consuetudine nullis ordinibus passim consederant. hos oppressos somno . . . adorti magnum eorum numerum interficiunt: 2, 38, 4. 5; ¶ concilium Lutetiam **Parisiorum** transfert. confines erant hi ⟨hii *BM*⟩ Senonibus ciuitatemque . . . coniunxerant, sed ab hoc consilio afuisse existimabantur: VI 3, 4. 5; ¶ **Remi** . . . ad eum legatos . . . miserunt . . . . cum ab his ⟨iis *h*⟩ quaereret . . ., sic reperiebat: II 4, 1; Caesar Remos cohortatus . . . omnem senatum ad se conuenire . . . iussit. quae omnia ab his diligenter ad diem facta sunt: II 5, 1; ¶ ab Allobrogibus in **Segusiauos** ⟨*c*⟩ exercitum ducit. hi sunt extra prouinciam trans Rhodanum primi: I 10, 5; ¶ relinquebatur una per Sequanos uia, qua **Sequanis** inuitis propter angustias ire non poterant. his cum sua sponte persuadere non possent ⟨*c*⟩, legatos . . . mittunt: I 9, 1. 2; nihil Sequani respondere, sed in eadem tristitia taciti permanere. cum ab his ⟨iis *recc.*; *Fr.*⟩ saepius quaereret neque ullam omnino uocem exprimere posset, idem Diuiciacus Haeduus respondit: I 32, 3; alterius factionis principes erant Haedui, alterius Sequani. hi ⟨hii *AMC*⟩ cum per se minus ualerent, . . . Germanos atque Ariouistum sibi adiunxerant: VI 12, 1. 2; ¶ his (**Suebis**?): I 37, 3 *u.* **a) aa)** pagos; Suebi . . . domum reuerti coeperunt. quos Vbii ⟨*c*⟩, qui proximi Rhenum incolunt, perterritos [senserunt] insecuti magnum ex his ⟨iis *Fr.*; ex his magnum β⟩ numerum occiderunt: I 54, 1; Sueborum gens est longe maxima et bellicosissima Germanorum omnium. hi centum pagos habere dicuntur: IV 1, 3. 4; (quin etiam iumentis . . . ⟨Germani *add. codd.*: *edd.*; *del. Hug*; *Dt.*[1]⟩ importatis ⟨his *add.* α; *edd.*; *om.* β; hi *Hug*⟩ non utuntur: IV 2, 2;) ¶ se trans Rhenum in fines **Sugambrorum** receperat seque cum iis ⟨hiis *Qa*; his *h*⟩ coniunxerat: IV 16, 2; cogunt equitum duo milia Sugambri. . . . inuitati praeda longius procedunt. non hos palus [in] bello latrociniisque

natos, non siluae morantur: VII 35, 5. 7: ¶ in fines Treuerorum proficiscitur, quod hi ⟨hii *A*⟩ neque ad concilia ueniebant neque . . .: V 2, 4; firmo in Treueris ad pontem praesidio ⟨*c*⟩ relicto, ne quis ab his ⟨iis *P. Manut.*⟩ subito motus oreretur, . . . traducit: VI 9, 5; ¶ interim Trinobantes . . . legatos ad Caesarem mittunt . . .; petunt, ut . . . Mandubracium . . . mittat, qui . . imperium . . obtineat. his ⟨*h;* hiis Q^2a; iis α; *Fr.*⟩ Caesar imperat obsides XL . . . Mandubraciumque ad eos mittit: V 20, 1—4; ¶ ad alteram partem succedunt Vbii, quorum fuit ciuitas ampla . . . multumque ad eos mercatores uentitant . . . . hos cum Suebi . . . finibus expellere non potuissent: IV 3, 3. 4; se in fines Vbiorum recepit atque iis ⟨his β⟩ auxilium suum pollicitus . . . haec ab iis ⟨his a^2h; is B^2a^1⟩ cognouit: IV 19, 1; ¶ Sabinus . . . in fines Venellorum ⟨*c*⟩ peruenit. his ⟨β; hiis Q^2; iis α; *Fr., Db.*⟩ praeerat Viridouix: III 17, 1. 2; ¶ est . . . missus . . . Q. Velanius . . . in Venetos. huius . . ciuitatis . . . . ab his ⟨iis *Ciacc.*⟩ fit initium retinendi Silii ⟨*c*⟩ atque Velanii, quod . . . existimabant. horum auctoritate finitimi adducti . . . Trebium Terrasidiumque retinent: III 7, 4; 8, 1. 2. 3.

bb) hominum (deorum): eundem Achillam, cuius supra meminimus, omnibus copiis praefecit ⟨*c*⟩. hunc [incitatum] suis et regis inflatum ⟨*om. O*¹*; del. Forchh.; u. CC*⟩ pollicitationibus quae fieri uellet . . . edocuit: 3, 108, 2; ¶ Ariouistum se consule cupidissime populi Romani amicitiam adpetisse. cur hunc tam temere quisquam ab officio discessurum iudicaret? I 40, 2; ¶ Attius u. Varus; ¶ erat aeger in ⟨*c*⟩ praesidio relictus P. Sextius Baculus . . . ac diem iam quintum cibo caruerat. hic diffisus suae atque omnium saluti inermis ex tabernaculo prodit; uidet . . . consistit. consequuntur ⟨sequuntur β⟩ hunc centuriones eius cohortis: VI 38, 1. 2. 3; ¶ toti tamen officio maritimo M. Bibulus praepositus cuncta administrabat: ad hunc summa imperii respiciebat: 3, 5, 4; ¶ Brutum adulescentem his copiis praeficit ⟨*c*⟩. hunc monet, ut: VII 9, 1. 2; ¶ Caesar . . . manipulos laxare iussit, quo facilius gladiis uti possent. cuius ⟨huius β⟩ aduentu spe inlata militibus . . . paulum hostium impetus tardatus est: II 25, 1. 2. 3; — L. Caesar . . . Hadrumetum profugerat ⟨*c*⟩. reliquae Caesaris naues . . . se Hadrumetum receperunt. hunc secutus Marcius ⟨*c*⟩ Rufus . . . abstraxit: 2, 23, 3—5; — ille ad eum Sex. Caesarem mittit atque huic tradi iubet: 2, 20, 7; ¶ conuenerant summa imperii . . . permissa Cassiuellauno; cuius fines a maritimis ciuitatibus flumen diuidit . . . a mari circiter milia passuum LXXX. huic superiore tempore cum reliquis ciuitatibus continentia bella intercesserant; sed nostro aduentu permoti Britanni hunc toti bello imperioque praefecerant: V 11, 8. 9; ¶ prouinciae Q. ⟨*c*⟩ Cassium praeficit; huic IIII legiones attribuit: 2, 21, 3; ¶ Cauarinum . . . secum proficisci iubet, ne quis aut ⟨*c*⟩ ex huius iracundia aut ex eo quod meruerat odio ciuitatis motus exsistat: VI 5, 2; ¶ de improuiso ad Ciceronis ⟨*c*⟩ hiberna aduolant ⟨*c*⟩ nondum ad eum fama de Titurii morte perlata. huic ⟨hic *Hotom.*⟩ quoque accidit, . . . ut non nulli milites . . . repentino equitum aduentu interciperentur ⟨*c*⟩: V 39, 1. 2; ¶ Caesar mittit ad eum (Scipionem) A. Clodium, suum atque illius familiarem, quem ab illo . . . commendatum in suorum necessariorum numero habere instituerat. huic dat litteras mandataque ad eum: 3, 57, 1. 2; ¶ cum iis ⟨his β⟩ una Commium, quem ipse . . . regem ibi constituerat, cuius . . . consilium probabat . . . cuiusque auctoritas . . . magni habebatur, mittit. huic imperat, quas possit adeat ciuitates: IV 21, 7. 8; una cum his legatis Commius Atrebas uenit, quem supra demonstraueram . . . praemissum. hunc illi e naui egressum . . . comprehenderant atque in uincula coniecerant: IV 27, 2. 3; ¶ erat Crastinus euocatus in exercitu Caesaris, . . . uir singulari uirtute. hic signo dato Sequimini me, inquit: 3, 91, 1; ¶ non praetereunda oratio Critognati uidetur ⟨*c*⟩, propter eius singularem et ⟨*c*⟩ nefariam crudelitatem. hic summo in Aruernis ortus loco . . . inquit: VII 77, 2. 3; ¶ isdem temporibus C. Curio in Africam profectus . . . adpellit ad eum locum, qui appellatur Auquillaria. hic locus . . . promunturiis continetur. huius aduentum L. Caesar filius . . . praestolans . . . refugerat: 2, 23, 1—3; ¶ L. Domitius cognita Massiliensium uoluntate . . . profectus est. hunc conspicatae naues . . . sequi coeperunt: 2, 22, 2. 3; ¶ erat una cum ceteris Dumnorix Haeduus, de quo ante ab nobis dictum est. hunc secum habere in primis constituerat: V 6, 1; Dumnorix . . . discedere coepit. qua re nuntiata Caesar . . . magnam partem equitatus ad eum insequendum mittit ⟨*c*⟩ retrahique imperat ⟨*c*⟩, . . . interfici iubet nihil hunc ⟨eum β⟩ se absente pro sano facturum arbitratus, qui praesentis imperium neglexisset: V 7, 5—7; ¶ nunc esse regem Galbam: ad hunc propter iustitiam

prudentiamque summam ⟨c⟩ totius belli omnium uoluntate deferri: II 4, 7; — Ser. Galbam . . . in Nantuates ⟨c⟩ . . . misit. . . . causa mittendi fuit, quod . . . uolebat. huic permisit, . . . uti in his locis legionem hiemandi causa conlocaret: III 1, 1—3; ¶ Cicero . . . Gallum ab eodem Verticone ⟨gallum eundem uerticonem β⟩ . . . repetit ⟨c⟩, qui litteras ad Caesarem deferat ⟨c⟩. hunc admonet, iter caute diligenterque faciat: V 49, 2. 3; quidam ante portam oppidi Gallus . . . seui ac picis traditas glebas in ignem . . . proiciebat, . . . concidit. hunc ex proximis unus iacentem transgressus eodem illo munere fungebatur: VII 25, 2. 3; ¶ M. † itfiuium, quem mihi commendas, uel regem Galliae faciam uel hunc Leptae delegabo ⟨u. CC⟩: *ap. Cic. ad fam.* VII 5, 2; ¶ quos (equites peditesque) auxilii causa rex Iuba paucis diebus ante Vticam miserat. huic et paternum hospitium cum Pompeio et simultas cum Curione intercedebat: 2, 25, 3. 4; ¶ T. Labienum legatum in Treueros . . . cum equitatu mittit. huic mandat, Remos . . . adeat: III 11, 1. 2; Labienum . . . in Sequanos proficisci iubet; huic M. ⟨c⟩ Sempronium Rutilum attribuit: VII 90, 4; ¶ tantus repente terror inuasit, ut, cum Lentulus consul ad aperiendum aerarium uenisset . . ., protinus . . . ex urbe profugeret. Caesar enim aduentare . . . nuntiaba(n)tur. hunc Marcellus collega et plerique magistratus consecuti sunt: 1, 14, 1. 2; — 3, 62, 4 *u.* Marcellinus; ¶ Libo profectus ab Orico . . . Brundisium uenit . . ., quod praestare arbitrabatur unum locum . . . quam omnia ⟨c⟩ litora ac portus custodia clausos teneri ⟨c⟩. hic repentino aduentu naues onerarias quasdam nactus incendit . . .: 3, 23, 1. 2; ¶ ad eas munitiones Caesar Lentulum Marcellinum quaestorem cum legione VIIII. positum habebat. huic, quod ualetudine minus commoda utebatur, Fuluium Postumum adiutorem summiserat: 3, 62, 4; ¶ habent opinionem . . . Martem bella regere. huic cum proelio dimicare constituerunt, ea, quae bello ceperint ⟨c⟩, plerumque deuouent: VI 17, 2. 3; ¶ *deorum maxime Mercurium colunt. huius sunt plurima simulacra, hunc omnium inuentorem artium ferunt, hunc uiarum atque itinerum ducem, hunc ad quaestus pecuniae . . . habere uim maximam arbitrantur. post hunc Apollinem et Martem et Iouem et Mineruam: VI 17, 1. 2; ¶ interficiuntur LXXIIII. in his ⟨c⟩ uir fortissimus Piso Aquitanus, . . . cuius auus . . . regnum obtinuerat, amicus ab ⟨c⟩ senatu nostro appellatus. hic cum fratri intercluso ab hostibus auxilium ferret, illum ex ⟨c⟩ periculo eripuit . . .: IV 12, 3—5; ¶ Pompeius . . . dixerat . . . . simul denuntiauit . . . . hunc Labienus excepit et . . . inquit: 3, 86, 1—5; 87, 1; ¶ C. Valerius Procillus . . . in ipsum Caesarem . . . incidit. quae quidem res Caesari . . . uoluptatem attulit, quod . . . uidebat neque . . . quicquam fortuna deminuerat. is ⟨hic β⟩ se praesente de se ter sortibus ⟨c⟩ consultum dicebat: I 53, 5—7; ¶ (transfigitur scutum Pulioni et uerutum in balteo defigitur. auertit hic ⟨β; huic α⟩ casus uaginam: V 44, 8;) ¶ erat in exercitu Vari Sex. Quintilius Varus, quem fuisse Corfinii supra demonstratum est. hic dimissus a Caesare in Africam uenerat: 2, 28, 1; ¶ Rufus *u.* Vibullius; ¶ nuntiatum est adesse Scipionem cum legionibus ⟨c⟩ magna opinione et fama omnium; . . . hic nullo in loco Macedoniae moratus magno impetu tetendit ⟨c⟩ ad Domitium . . .: 3, 36, 1. 2; ¶ Sextius *u.* Baculus; ¶ erat in Carnutibus summo loco natus Tasgetius, cuius ⟨β; huius α; *Fr.*⟩ maiores in sua ciuitate regnum obtinuerant. huic Caesar pro eius uirtute atque in se beneuolentia . . . maiorum locum restituerat. tertium iam hunc annum regnantem inimici ⟨c⟩ palam ⟨c⟩ multis ex ciuitate auctoribus ⟨c⟩ interfecerunt ⟨u. CC⟩: V 25, 1—3; ¶ Valerius: I 53, 5—7 *u.* Procillus; ¶ Varus praesidium . . . ex oppido educit ac profugit. hunc ex primo ordine pauci Caesaris consecuti milites consistere coegerunt: 1, 13, 2. 3; inuenit in prouincia cum imperio Attium Varum; qui . . . in Africam peruenerat . . . dilectuque habito duas legiones effecerat . . . nactus aditus ad ea conanda, quod . . . ex ⟨c⟩ praetura eam prouinciam obtinuerat. hic uenientem Vticam nauibus Tuberonem . . . oppido prohibet . . .: 1, 31, 2. 3; — 2, 28, 1 *u.* Quintilius; ¶ erat unus intus Neruius, nomine Vertico, . . . qui . . . ei fidem praestiterat. hic ⟨huic *bdhk;* huius *M²;* hinc *A*⟩ seruo . . . persuadet: V 45, 2. 3; ¶ demonstrauimus L. Vibullium Rufum . . . bis in potestatem peruenisse Caesaris atque ab eo esse dimissum, semel ad Corfinium, iterum in Hispania. hunc pro suis beneficiis Caesar idoneum iudicauerat, quem: 3, 10, 1. 2; ¶ C. Volusenum cum naui longa ⟨c⟩ praemittit. huic mandat, ut ⟨c⟩: IV 21, 1. 2; ¶ succurrit inimicus illi Vorenus et laboranti subuenit; ad hunc se confestim a Pulione omnis multitudo conuertit: V 44, 9. 10; gladio ⟨c⟩ comminus ⟨c⟩ rem gerit

Vorenus ⟨*c*⟩ . . . dum cupidius instat, . . . concidit. huic ⟨hinc *a*⟩ rursus circumuento fert ⟨*c*⟩ subsidium Pulio: V 44, 12. 13.

B) ad plura substantiua pertinet; a) appellatiua; aa) eiusdem generis: quod est quaedam animi incitatio atque alacritas naturaliter innata omnibus, quae studio pugnae incenditur. hanc non reprimere, sed augere imperatores debent: 3, 92, 3; ¶¶ ad tribunum militum centurionesque ora conuertunt; quid ab his praecipiatur exspectant: VI 39, 2; ¶ Ciliciensis legio coniuncta cum cohortibus ⟨cum coh. *om. Nhl*⟩ Hispanis, quas traductas ab Afranio docuimus, in dextro cornu erant conlocatae. has ⟨his *a*⟩ firmissimas se habere Pompeius existimabat: 3, 88, 2. 3; ¶¶ (populi Rom. hanc esse consuetudinem, ut socios atque amicos . . . honore auctiores uelit esse; quod uero ad amicitiam populi Romani attulissent, id iis ⟨B^2; eis *a*; his α⟩ eripi quis pati posset? I 43, 8;) interim legatis tribunisque militum conuocatis . . . quae fieri uellet ostendit monuitque, ut . . . ad tempus omnes res ab iis ⟨his β; hiis *Q*⟩ administrarentur. his dimissis . . . naues constituit: IV 23, 5. 6; tripertito milites ⟨*c*⟩ equitesque in expeditionem misit, ut . . . persequerentur. his ⟨M^2h; hiis Q^2a; iis AQ^1B^1; *Fr.*, *Db.*; is M^1⟩ aliquantum itineris progressis . . . equites a Q. Atrio . . . uenerunt, qui: V 10, 1. 2; comites familiaresque eius . . . paulisper equitum nostrorum uim sustinuerunt. his pugnantibus illum in equum quidam ex suis intulit ⟨*c*⟩: VI 30, 3. 4; VII 64, 4. 5 *u. p. 1468* **cc)**; Galli inter equites raros sagittarios expeditosque leuis armaturae interiecerant, qui . . . nostrorum equitum impetus sustinerent. ab his complures de improuiso uulnerati proelio excedebant: VII 80, 3; seruos, pastores armat atque iis ⟨*h*; hiis *a*; his *Ofl*⟩ equos attribuit; ex his ⟨iis *Ald.*⟩ circiter CCC equites conficit: 1, 24, 2; expeditos autem ex euocatis *cum sagittariis funditoribusque ⟨cum *add. Köchly; an* sagittarios funditoresque?⟩ raros in muro turribusque disponit. hos certo signo reuocare constituit, . . . atque iis ⟨hiis *b*; his *Oα*⟩ expedito loco actuaria nauigia reliquit: 1, 27, 5. 6; 1, 57, 1. 2 *u. p. 1467* hi; Saburra copias equitum peditumque instruit atque his imperat, ut . . . paulatim cedant: 2, 40, 3; ¶ pelles (erant) pro uelis alutaeque tenuiter confectae, hae ⟨*del. Morus; Fr.*⟩ siue propter lini inopiam ⟨*c*⟩ atque eius usus inscientiam ⟨*c*⟩ siue eo ⟨*c*⟩ . . . quod: III 13, 6; ¶ ut, cum omnis . . . spes in uelis armamentisque consisteret, his ereptis omnis usus nauium uno tempore eriperetur: III 14, 7.

bb) diuersi generis: post ⟨*c*⟩ eas ⟨*c*⟩ (fossas) aggerem ac uallum XII pedum exstruxit. huic loricam pinnasque adiecit: VII 72, 4; ¶ leporem et gallinam et anserem gustare fas non putant; haec tamen alunt animi uoluptatisque ⟨*c*⟩ causa: V 12, 6; ¶¶ extruso mari aggere ac molibus atque his ⟨isdem β⟩ oppidi moenibus adaequatis: III 12, 3; ¶¶ omnem equitatum . . . praemisit. his ⟨*c*⟩ Q. Pedium et . . . Cottam legatos praefecit; T. Labienum legatum cum legionibus tribus subsequi iussit. hi nouissimos adorti et multa milia passuum prosecuti magnam multitudinem . . . conciderunt: II 11, 3. 4; ¶ magnum numerum impedimentorum ⟨iumentorum *Ciacc.*⟩ ex castris mulorumque produci deque ⟨*CC*⟩ his ⟨iis *h*; hiis *a*; mulorumque . . . stramenta *om.* α⟩ stramenta detrahi . . . iubet: VII 45, 2. 3; ¶ trabes derectae . . . in solo conlocantur. hae ⟨*c*⟩ . . . aggere uestiuntur, ea autem quae diximus interualla grandibus . . . saxis efferciuntur ⟨*c*⟩. his conlocatis et coagmentatis alius insuper ordo additur: VII 23, 1—3; multitudine sagittarum atque omnis ⟨*c*⟩ generis ⟨*c*⟩ telorum multos uulneratos. ad haec sustinenda magno usui fuisse tormenta: VII 41, 3; alii, quod subito consilium profectionis ceperant magna parte impedimentorum et sarcinarum relicta, ad haec repetenda inuitati propinquitate superiorum castrorum . . . uallum relinquebant: 3, 76, 2.

b) nom. propr.; aa) ciuitatum: ibi Ceutrones et Graioceli ⟨*c*⟩ et Caturiges . . . itinere exercitum prohibere conantur. compluribus his ⟨*Ca*; iis *AQMh*; *Fr.*, *Hold.*⟩ proeliis pulsis . . . in fines Vocontiorum . . . peruenit: I 10, 4. 5; Heluetios, Tulingos, Latouicos ⟨*c*⟩ in fines suos . . . reuerti iussit et . . . Allobrogibus imperauit, ut iis ⟨his *X*; *Schn.*, *Db.*, *Hold.*⟩ frumenti copiam facerent: I 28, 3; summa erat capitum Heluetiorum *milium CCLXIII, Tulingorum *milium XXXVI, Latouicorum ⟨*c*⟩ XIIII, Rauracorum XXIII, Boiorum XXXII; ex his qui arma ferre possent ad milia nonaginta duo: I 29, 2; harum (factionum) alterius principatum tenere Haeduos, alterius Aruernos. hi ⟨hii B^1⟩ cum tantopere de potentatu inter se multos annos contenderent, factum esse, uti: I 31, 3. 4; factum esse, uti ab Aruernis Sequanisque Germani mercede arcesserentur. horum primo circiter milia XV Rhenum transisse, . . . nunc esse in Gallia ad C et XX milium numerum.

cum his Haeduos eorumque clientes semel atque iterum armis contendisse: I 31, 4—6; aduentumque ibi Romanorum exspectare Neruios una cum Atrebatibus ⟨c⟩ et Veromanduis . . ., nam his utrisque persuaserant, uti . . . experirentur; exspectari etiam ab his ⟨iis *Fr.*⟩ Aduatucorum copias: II 16, 2—4; cum ex dediticiis Belgis reliquisque Gallis complures Caesarem secuti una iter facerent, quidam ex his . . . nocte ad Neruios peruenerunt: II 17, 2; Cenimagni, Segontiaci, Ancalites, Bibroci, Cassi legationibus missis sese Caesari dedunt. ab his ⟨β; *Np.*, *Dt.*[1], *Db.*; iis α; *Schn.*, *Fr.*, *Hold.*⟩ cognoscit: V 21, 1. 2; ex his (*u.* VII 75, 2—4) Bellouaci suum numerum non contulerunt ⟨c⟩: VII 75, 5; Oscenses et Calagurritani . . . sese . . imperata facturos pollicentur. hos Tarraconenses et Iacetani et Ausetani et . . . Illurgauonenses . . . insequuntur ⟨*an* sequuntur?⟩: 1, 60, 1. 2.

bb) hominum (deorum): commodissimum uisum est C. Valerium Procillum . . . mittere et M. ⟨c⟩ Metium ⟨c⟩, qui hospitio Ariouisti utebatur. his mandauit, ut: I 47, 4. 5; erant in ea legione fortissimi uiri centuriones, . . . T. Pulio et L. Vorenus. hi ⟨hii *a; ii h; Ald.*⟩ perpetuas inter se controuersias habebant . . . omnibusque annis de locis ⟨c⟩ . . . contendebant. ex his ⟨iis *ed. pr.; Ald.*⟩ Pulio . . . inquit: V 44, 1—3; maxime Mercurium colunt . . . . post hunc Apollinem et Martem et Iouem et Mineruam. de his eandem fere quam reliquae gentes habent opinionem: VI 17, 1. 2; Eporedorix Haeduus . . . et una Viridomarus . . . in equitum numero conuenerant nominatim ab eo euocati. his erat inter se de principatu contentio et ⟨c⟩ . . . summis opibus pugnauerant ⟨c⟩. ex his ⟨iis *Np.*⟩ Eporedorix . . . rem ad Caesarem defert: VII 39, 1—3; Eporedorigem et Viridomarum . . . inter equites uersari . . . iubet. his ⟨hiis *a*⟩ cognitis et Litauicci fraude perspecta Haedui manus tendere . . . incipiunt: VII 40, 5. 6; ibi a Viridomaro atque Eporedorige Haeduis appellatus discit . . . Litauiccum . . . profectum; opus esse ipsos ⟨c⟩ antecedere ad confirmandam ciuitatem. etsi multis iam rebus perfidiam Haeduorum ⟨c⟩ perspectam habebat atque horum ⟨eorum β⟩ discessu maturari ⟨c⟩ defectionem ciuitatis existimabat, tamen eos retinendos non censuit ⟨c⟩, ne . . . daret ⟨c⟩ timoris aliquam ⟨c⟩ suspicionem. discedentibus his ⟨iis *h*⟩ breuiter sua in Haeduos merita exposuit: VII 54, 1—3; praefecti constituebantur. Commio Atrebati, Viridomaro et Eporedorigi Haeduis, Vercassiuellauno Aruerno . . . summa imperii traditur ⟨praef. constituebantur commius atrebas, uiridomarus et eporedorix hedui; uercassiuellauno . . . traditur β⟩; his delecti ex ciuitatibus attribuuntur: VII 76, 3. 4; CCC (equites) Tarcondarius Castor et Domnilaus ⟨c⟩ ex Gallograecia dederant; horum alter una uenerat, alter filium miserat: 3, 4, 5; L. Cassium Longinum . . . in Thessaliam ⟨c⟩, C. Caluisium Sabinum . . . in Aetoliam misit. . . . Cn. Domitium Caluinum . . . in Macedoniam proficisci iussit; cuius prouinciae . . . Menedemus . . . excellens studium profitebatur. ex his Caluisius . . . omni Aetolia potitus est: 3, 34, 2—4; 35, 1; erant apud Caesarem . . . Raucillus ⟨c⟩ et Egus . . ., singulari uirtute homines, quorum opera Caesar . . . optima fortissimaque erat usus. his domi . . . amplissimos magistratus mandauerat atque eos . . . in senatum legendos curauerat . . . locupletesque ex egentibus fecerat. hi propter uirtutem . . . etiam apud exercitum cari habebantur; sed freti amicitia Caesaris . . . stipendium . . equitum fraudabant. . . . quibus illi rebus permoti . . . de eorum iniuriis sunt questi et ad cetera addiderunt falsum ab his ⟨iis?⟩ equitum numerum deferri: 3, 59, 1—4; . . . sed hi ⟨hic *a*⟩ cognitis omnibus rebus . . . haec ad Pompeium omnia detulerunt: 3, 61, 3; ipsi clam consilio inito Achillam [in], praefectum regium, . . . et L. Septimium, tribunum militum, ad interficiendum Pompeium miserunt. ab his liberaliter ipse appellatus . . . nauiculam paruulam conscendit: 3, 104, 2. 3.

c) appellat. et nom. propr.: his rebus adducti non prius Viridouicem reliquosque duces . . . dimittunt quam ab his ⟨iis *ed. pr.*⟩ sit concessum, arma uti capiant ⟨c⟩: III 18, 7; magnum numerum sagittariorum, magnum Albicorum, de quibus supra demonstratum est, imponunt atque hos praemiis pollicitationibusque incitant: 1, 56, 2.

ββ) pronomen non ad substantiuum pertinet, sed aut ad alias uoces aut ad enuntiatum superius; 𝔄) mascul.; 𝔞) singular.: his autem omnibus druidibus praeest unus, qui summam inter eos habet auctoritatem. hoc mortuo . . si qui ex reliquis excellit dignitate, succedit: VI 13, 8. 9; ¶ (hunc protegunt: V 44, 6 *u.* 2. A. b);) ¶ Romani si casu interuenerint ⟨c⟩, fortunae, si alicuius indicio uocati, huic habendam gratiam: VII 20, 6.

𝔟) plural.; 𝔞𝔞) subiect.: non nulli (*cf.* § 2)

pudore adducti, ut timoris suspicionem uitarent, remanebant. hi ⟨hii *B*⟩ neque uultum fingere neque interdum lacrimas tenere poterant; abditi in tabernaculis aut suum fatum querebantur aut cum familiaribus suis commune periculum miserabantur: I 39, 3. 4; electos ex omnibus legionibus fortissimos uiros, antesignanos, centuriones, Caesar ei classi attribuerat, qui sibi id muneris depoposcerant. hi ⟨ii *Ald.*⟩ manus ferreas . . . parauerant magnoque numero . . . telorum se instruxerant: 1, 57, 1. 2; nostros uires lassitudine deficiebant, simul ii ⟨hi *codd.*⟩, qui uulnera acceperant, neque acie excedere neque in locum tutum referri poterant, quod tota acies equitatu hostium circumdata tenebatur. hi de sua salute desperantes . . . aut suam mortem miserabantur aut parentes suos commendabant: 2, 41, 7. 8; ut facile existimari posset nihil eos de euentu eius diei timuisse, qui non necessarias conquirerent uoluptates. at hi miserrimo . . . exercitu Caesaris luxuriem obiciebant: 3, 96, 1. 2; . . . hi (*u.* § 2—4) regum ⟨*c*⟩ amicos ad mortem ⟨*c*⟩ deposcere, hi ⟨ii *hl*⟩ bona locupletum diripere, stipendii ⟨*c*⟩ augendi causa regis domum obsidere, regno expellere alios ⟨*c*⟩, alios arcessere uetere quodam Alexandrini exercitus instituto consuerant: 3, 110, 5; ¶ esse non nullos, . . . qui priuatim plus possint ⟨*c*⟩ quam ipsi magistratus. hos seditiosa . . . oratione multitudinem deterrere, ne frumentum conferant . . . . ab iisdem nostra consilia . . . hostibus enuntiari; hos a se coerceri non posse: I 17, 1. 2. 5; quod quos aliquamdiu inermes ⟨*c*⟩ . . . timuissent, hos postea armatos ac uictores superassent. denique hos esse eosdem, quibuscum saepe numero Heluetii congressi . . . superarint ⟨*c*⟩: I 40, 6. 7; VII 42, 6 *et* 3, 1, 6 *u.* **bb)** hos; ¶ (cognouerat enim magnam partem equitatus ab iis ⟨his *X; Schn., Hold.*⟩ . . . trans Mosam missam: IV 9, 3; Ambiorix pronuntiari iubet, ut procul tela coiciant . . . insequantur. quo praecepto ab iis ⟨his *β*⟩ diligentissime obseruato . . . refugiebant: V 34, 3. 4; 35, 1;) omniaque, quae ⟨*c*⟩ uiuis cordi fuisse arbitrantur, in ignem inferunt, . . . ac . . . serui et clientes, quos ab iis ⟨*h*; hiis *a*; his *α*; *Aim.; Schn., Hold.*⟩ dilectos esse constabat, . . . una cremabantur: VI 19, 4; Domitius nauibus Massiliam peruenit atque ab iis ⟨*h*; his *Oafl*⟩ receptus urbi praeficitur: 1, 36, 1; media circiter nocte iis ⟨*c*⟩, qui . . . processerant, ab equitibus correptis fit ab his certior Caesar: 1, 66, 1; ¶ celeriter nostros perturbauerunt. rursus ⟨his *add. f*; iis *h*; hiis *a*⟩ resistentibus . . . ad pedes desiluerunt: IV 12, 1. 2.

bb) obiect.: I 17, 5 *u.* **aa)** hos; tum nostri cohortati inter se . . . uniuersi ex naui desiluerunt ⟨*c*⟩. hos item ex proximis [primis] nauibus cum conspexissent, subsecuti hostibus adpropinquarunt ⟨*c*⟩: IV 25, 5. 6; ii ⟨*c*⟩, qui ⟨*c*⟩ . . . nullo modo cum Haeduis coniungi poterant, se Remis in clientelam dicabant. hos illi diligenter tuebantur: VI 12, 7. 8; idem facere cogunt eos, qui negotiandi causa ibi constiterant. hos continuo *in* itinere adorti omnibus impedimentis exuunt; repugnantes diem noctemque obsident: VII 42, 5. 6; nihil, inquit, de eorum sententia dicturus sum, qui turpissimam seruitutem deditionis nomine appellant, neque hos habendos ciuium loco neque ad concilium ⟨*c*⟩ adhibendos ⟨*c*⟩ censeo: VII 77, 3; hos omnes (*u.* § 1. 2. 3) flumina continebant. ad hos opprimendos . . . Afranius . . . proficiscitur imprudentesque . . . adgreditur: 1, 51, 3. 4; non nullos ambitus . . . damnatos . . . in integrum restituit, qui se illi . . . obtulerant . . . . statuerat enim prius hos ⟨*O*[1]*h*; hoc *afl*⟩ iudicio populi debere restitui quam suo beneficio uideri receptos ⟨receptas *hl*⟩: 3, 1, 4—6; 3, 38, 3 *u. p. 1448* equites; ¶ ut, cum primi eorum cecidissent, proximi iacentibus insisterent atque ex eorum corporibus pugnarent; his deiectis et coaceruatis cadaueribus qui superessent ut ex tumulo tela in nostros coicerent: II 27, 3. 4; optimum factu esse duxerunt . . . frumento commeatuque nostros prohibere et rem in hiemem producere, quod iis ⟨*αh*; is *a*; *Fr., Hld.*; his *Ef*; *rell. edd.*⟩ superatis aut reditu interclusis neminem postea . . . in Britanniam transiturum confidebant: IV 30, 2.

cc) dat.: ut omnibus . . . commodis una cum iis ⟨his *X; Schn., Hold.*⟩ fruantur, quorum se amicitiae dediderint; si quid his ⟨*A*[2]*ah(?)*; hiis *Q*; iis *A*[1]*M*: *Fr., Db., Hold.*; iss *B*[1]⟩ per uim accidat, . . . sibi mortem consciscant: III 22, 2; ¶ Caesar iis ⟨his *α(X?)*⟩, quos in castris retinuerat, discedendi potestatem fecit. illi . . . remanere se apud eum uelle dixerunt. his Caesar libertatem concessit: IV 15, 4. 5; — his fides derogatur: VI 23, 7. 8 *u.* **cc)** ex; — Haeduis Segusiauisque . . . decem milia peditum imperat; huc addit equites octingentos. his praeficit fratrem Eporedorigis: VII 64, 4. 5; — qua ex parte nostros premi intellexerant, his ⟨*Baf*; hiis *Q*; iis *AMh*⟩ auxilio ex ulterioribus castellis deductos summittebant: VII 81, 6.

bb) genet.: decimam legionem subsidio nostris misit. qui . . . nihil ad celeritatem sibi reliqui fecerunt. horum aduentu tanta rerum commutatio est facta, ut: II 26, 4. 5; 27, 1; — primisque oppressis reliqui per horum corpora salutem sibi atque exitum pariebant: 3, 69, 3; — qui in classe erant, proficisci properabant. horum fuga nauium onerariarum magistros incitabat: 2, 43, 3; — (quodcumque addebatur subsidio, id corruptum timore fugientium terrorem et periculum augebat. hominum ⟨horum *edd. uett.*; eorum *Ciacc.*⟩ enim multitudine receptus impediebatur: 3, 64, 2;) — horum (*u.* § 2. 3) uocibus ac timore paulatim etiam ii ⟨*c*⟩ . . . perturbabantur: I 39, 5; ¶ summo esse in periculo rem, quod . . . duo magistratum gerant et se uterque eorum legibus creatum esse ⟨*c*⟩ dicat; horum esse alterum Conuictolitauem, . . . alterum Cotum: VII 32, 3. 4; paene uicis castellisque singulis *singuli* ⟨*CC*⟩ cum imperio praeficiebantur. qui horum quid acerbissime crudelissimeque fecerat, is . . . ciuis optimus habebatur: 3, 32, 3.

cc) c. praep.: ab his cognoscunt: VII 83, 1 *u.* ex his.

(L. Cotta legatus omnes cohortes ordinesque adhortans in aduersum os ⟨adhortans aduersus hos *β*⟩ funda uulneratur: V 35, 8.)

euocat ad se Caesar Massilia ⟨*c*⟩ XV primos. cum his ⟨iis *h*; is *a*; quis *f*⟩ agit, ne initium inferendi belli a ⟨*c*⟩ Massiliensibus oriatur; debere eos . . .: 1, 35, 1; — (Pompeiani . . . constiterunt . . . . quo perfecto opere illi . . . agere coeperunt ⟨*c*⟩. pauci ordinis senatorii, qui se cum iis ⟨his *NOahl*⟩ coniunxerant, nocte fuga salutem petiuerunt: 3, 97, 4. 5.)

Galli . . . locorum peritos adhibent; ex ⟨ab *β*⟩ his superiorum castrorum situs munitionesque cognoscunt: VII 83, 1; — etiam ii ⟨*c*⟩, qui magnum in castris usum habebant, milites centurionesque quique ⟨*c*⟩ equitatui praeerant, perturbabantur. qui se ex his minus timidos existimari uolebant, . . . dicebant: I 39, 5. 6; quo ⟨*c*⟩ . . . omnes puberes armati ⟨*c*⟩ conuenire consuerunt ⟨*c*⟩. qui ex iis ⟨his *β*⟩ nouissimus conuenit ⟨*c*⟩, in conspectu multitudinis . . . necatur: V 56, 2; consurgunt ii ⟨hi *BM*⟩, qui . . . hominem probant . . . atque a ⟨*c*⟩ multitudine conlaudantur; qui ex his ⟨*ABMβ*; *Aim.*; is *Q*⟩ secuti non sunt, in desertorum ac proditorum numero ducuntur, omniumque his rerum postea fides derogatur: VI 23, 7. 8.

plerique, cum . . . iniuria potentiorum premuntur, sese ⟨*c*⟩ in seruitutem dicant nobilibus. *quibus* in hos eadem omnia sunt iura, quae dominis in seruos: VI 13, 2. 3.

perpauci . . . lintribus inuentis sibi salutem reppererunt ⟨*CC*⟩. in his fuit Ariouistus: I 53, 2. 3; (nostri . . . duas nacti turmas exceperunt. unus fugit M. Opimius ⟨*sic Roscher*; nostri . . . duas nacti turmas exceperunt, *quarum perpauci fuga se ad suos receperunt: sic Freudenberg; Db.; quarum perp. f. salutem sibi reppererunt.* in his fuit M. Opimius *sic Kraffert; Dt.*⟩: 3, 38, 4;) ¶ conuocatis eorum principibus, quorum magnam copiam in castris habebat, in his Diuiciaco et Lisco: I 16, 5; reliquarum cohortium omnibus fere centurionibus aut uulneratis aut occisis, in his primipilo ⟨*c*⟩ P. Sextio Baculo ⟨*c*⟩ . . . multis grauibusque uulneribus confecto: II 25, 1; ex equitibus nostris interficiuntur LXXIIII, in his ⟨h^1; hiis Q^2ah^2; iis *α*; *Fr.*, *Db.*⟩ uir fortissimus Piso Aquitanus: IV 12, 3. 4; Indutiomarum . . . cum ducentis obsidibus uenire iussit. his ⟨A^2M^2a; hiis $M^1B^2Q^2$; Iis $A^1B^1Q^1h$⟩ adductis, in iis ⟨hiis *Qa*⟩ filio ⟨*c*⟩ propinquis eius omnibus: V 4, 1. 2; neque ullum fere . . . tempus . . . intercessit, quin aliquem de . . . motu Gallorum nuntium acciperet. in his ab L. Roscio . . . certior factus est . . .: V 53, 5. 6; ciues Romanos, qui negotiandi causa ibi constiterant, in his ⟨iis *β*⟩ C. Fufium Citam . . . interficiunt: VII 3, 1; quas potest contrahit cohortes ex dilectibus Pompeianis; in his ⟨iis *Afd.*⟩ Camerino fugientem ⟨*c*⟩ Lucilium ⟨*c*⟩ Hirrum cum sex cohortibus . . . excipit: 1, 15, 5; nostri in primo congressu circiter LXX ceciderunt, in his Q. ⟨hisque hl^1⟩ Fulginius: 1, 46, 4; CC (equites) ex Syria a Commageno Antiocho, cui magna Pompeius praemia tribuit, missi erant, in his ⟨tribuit. Missi erant in his *Ox*⟩ plerique hippotoxotae: 3, 4, 5; uulnerantur tamen complures, in his Cornelius Balbus, M. Plotius, L. Tiburtius, centuriones militesque non nulli: 3, 19, 6; crebraque ob eam causam proelia fiebant. in his cum legio Caesaris nona praesidium quoddam occupauisset . . ., huic loco contrarium collem Pompeius occupauit: 3, 45, 1. 2.

B) neutr.: a) sing.; aa) subi.: legati uenerunt, qui se . . . excusarent . . . seque ea, quae imperasset, facturos pollicerentur ⟨*c*⟩. hoc ⟨haec *β*⟩ sibi Caesar satis oportune accidisse arbitratus . . . imperat: IV 22, 1. 2; — constituit, ut . . . per eos (arbitros) fierent aestimationes possessionum et rerum, quanti quaeque earum ante bellum fuisset, atque eae ⟨*c*⟩ creditoribus traderentur. hoc et ad timorem nouarum tabularum tollendum . . . et ad debi-

torum tuendam existimationem esse aptissimum existimauit: 3,1,2.3; — unus quisque . . . ad id, quod ab alio audierat, sui aliquid timoris addebat. hoc ubi uno auctore ad plures permanauerat atque alius alii tradiderat, plures auctores eius rei uidebantur: 2,29,1.2; — posse: VII 45,9 *u.* **bb)** uitare.

bb) obiect.: (hoc decreto: 3,21,3 *u. p. 1427* decretum;) ¶ desilite, inquit, . . . ego certe meum . . . officium praestitero. hoc cum uoce magna dixisset, se ⟨*c*⟩ ex naui proiecit: IV 25,3.4; ¶ ciuitatibus maxima laus est quam latissime ⟨*c*⟩ circum se uastatis finibus solitudines habere. hoc proprium uirtutis existimant expulsos agris finitimos cedere: VI 23,1.2; ¶ hoc facere *u.* **facio** *p. 1256* β) αα) *(6 loc.)*: ¶ licere, si uelint, in Vbiorum finibus considere, quorum (legati) . . . a se auxilium petant; hoc se Vbiis ⟨ab Vbiis β⟩ imperaturum ⟨impetraturum *fh*⟩: IV 8,3; ¶ iurauit se nisi uictorem . . . non reuersurum reliquosque ut idem facerent hortatus est. hoc laudans Pompeius idem iurauit: 3,87,6; ¶ (mutare: VII 45,9 *u.* uitare;) ¶ hoc (*cf.* 1,58) primum ⟨proelium *Paul*⟩ Caesari ad Ilerdam nuntiatur: 1,59,1; ¶ integras uero tenere possessiones qui se debere fateantur cuius animi aut cuius impudentiae est? itaque hoc qui postularet reperiebatur nemo: 3,20,3.4; ¶ alii (censent), ut in iugo consistant atque eundem omnes ferant casum. hoc ueteres non probant milites: VI 40,3.4; ¶ quod ad indutias pertineret, sic belli rationem esse diuisam, ut illi classe naues auxiliaque sua impedirent, ipse ut aqua terraque eos prohiberet. si ⟨et si *hl*⟩ hoc sibi remitti uellent, remitterent ipsi de maritimis custodiis; si illud tenerent, se quoque id retenturum: 3,17,3.4; ¶ Pompeius est Brundisii; misit ad me N. ⟨*c*⟩ Magium ⟨*c*⟩ de pace; quae uisa sunt respondi. hoc nos statim scire uolui: *ap. Cic. ad Att.* IX 13 *A*, 1; ¶ quem (tumulum) si occupauisset Caesar . . ., ab oppido et . . . commeatu omni . . . se interclusurum aduersarios confidebat. hoc sperans legiones III ex castris educit: 1,43,2.3; ¶ tradere: 2,29,1.2 *u.* **aa)** permanare; ¶ iis ⟨*c*⟩ autem inuitis, a quibus Pharus tenetur, non potest esse propter angustias nauibus introitus in portum. hoc tum ueritus Caesar hostibus in pugna occupatis . . . Pharum ⟨*c*⟩ prehendit: 3,112,4.5; ¶ quid iniquitas loci habeat ⟨*c*⟩ incommodi proponit; hoc una celeritate posse uitari ⟨β; mutari α; *edd.*; euitari *Paul*⟩: VII 45,9.

cc) abl.: qui diutissime impuberes permanserunt, maximam inter suos ferunt laudem; hoc ali ⟨*Aldus;* hoc alii α; alii hoc β⟩ staturam, ali uires ⟨alii hoc uires β; ali hoc uires *Schn.*; ali *(alterum) del. Paul;* alii uires α⟩ neruosque confirmari putant: VI 21,4; ¶ in primis hoc uolunt persuadere non interire animas, sed . . . transire ad alios, atque hoc maxime ⟨*c*⟩ ad uirtutem excitari putant, metu mortis neglecto: VI 14,5; ¶ Sulla . . . liberatis suis hoc fuit contentus: 3,51,5; — hoc proprium uirtutis existimant expulsos agris finitimos cedere neque quemquam prope ⟨*c*⟩ audere consistere; simul hoc se fore tutiores arbitrantur repentinae incursionis timore sublato: VI 23,2.3.

dd) hoc c. comparatiuo: tanta erat operis firmitudo . . ., ut, quo maior uis aquae se incitauisset, hoc artius inligata ⟨*c*⟩ tenerentur: IV 17,7; omnes uero se Britanni uitro ⟨*c*⟩ inficiunt, quod caeruleum efficit colorem, atque hoc horridiores ⟨horribiliores β⟩ sunt in pugna aspectu: V 14,2; (VI 23,3 *u.* **cc)** *extr.*:) cohortes eiecit ⟨*c*⟩ portasque praeclusit. hoc uero magis properare Varro, ut . . . Gades contenderet: 2,19,5; 20,1; legionem ⟨*c*⟩ reduci iussit. Pompeiani hoc insolentius atque audacius nostros premere et instare coeperunt: 3,46,2.3; noster equitatus . . . cessit, equitesque Pompei hoc acrius instare . . . coeperunt: 3,93,3.

ee) c. praep.: Alexandriae . . . concursum ad se fieri uidet, quod fasces anteferrentur. in hoc omnis multitudo maiestatem regiam minui praedicabat: 3,106,4.

ff) atque hoc: quod flumen uno omnino loco pedibus, atque hoc aegre, transiri potest: V 18,1.

b) plural.: **aa)** subiect.: hostes . . . subito se ⟨*c*⟩ ostenderunt nouissimosque premere et . . . proelium committere coeperunt. . . . Cotta, qui cogitasset ⟨*c*⟩ haec posse in itinere accidere, . . . praestabat: V 32; 33,2; Pompeius insidias timens, credo, quod haec (*u.* 3,69) praeter spem acciderant eius, . . . non audebat: 3,70,1; — qui suum timorem in rei frumentariae simulationem ⟨*CC*⟩ angustiasque itineris conferrent ⟨*c*⟩, facere arroganter . . . . haec sibi esse curae: I 40,10.11; — (haec morabantur: 2,39,6 *u. p. 1435* res morabatur;) — posse: V 33,2 *u.* accidere; 3,10,10 *u.* **bb)** probare; — quod haec (*u.* 8,4.5) de Vercingetorige usu ⟨usus α⟩ uentura opinione praeceperat: VII 9,1; — haec (*u.* § 5.9) si grauia aut acerba uideantur, multo illa grauius aestimari ⟨*c*⟩

debere ⟨c⟩, liberos, coniuges in seruitutem abstrahi, ipsos interfici: VII 14, 10; neque se reformidare quod . . . Pompeius . . . dixisset, ad quos legati mitterentur, his auctoritatem attribui ⟨c⟩ timoremque eorum, qui mitterent, significari ⟨c⟩. tenuis atque infirmi haec animi uideri: 1, 32, 8.

bb) obiect.: atque haec (*u.* 1, 25, 4—10) Caesar ita administrabat, ut: 1, 26, 2; dum haec (*u.* 1, 36, 4. 5) parat atque administrat, C. Fabium . . . in Hispaniam praemittit: 1, 37, 1; ¶ Cato in Sicilia naues longas ueteres reficiebat, nouas ciuitatibus imperabat. haec magno studio agebat: 1, 30, 4; haec (*u.* 1, 35) dum inter eos aguntur, Domitius nauibus Massiliam peruenit: 1, 36, 1; an uero in Hispania res gestas Caesaris non audistis? duos pulsos exercitus, duos superatos duces, duas receptas prouincias? haec acta diebus XL . . .? 2, 32, 5; de deditione omnes [in] palam loquebantur et cum P. Attio agebant, ne . . . omnium fortunas perturbari uellet. haec cum agerentur, nuntii . . . uenerunt: 2, 36, 2. 3; ¶ haec (*u.* I 39) cum animaduertisset, . . . uehementer eos incusauit: I 40, 1; ¶ haec (*u.* 43, 5) cogitanti accidere uisa est facultas bene gerendae ⟨c⟩ rei: VII 44, 1; ¶ ad haec (*u.* 20, 4) cognoscenda . . . idoneum esse arbitratus C. Volusenum . . . praemittit: IV 21, 1; Neruii uallo . . . et fossa . . . hiberna cingunt. haec et superiorum annorum consuetudine ab ⟨c⟩ nobis ⟨c⟩ cognouerant ⟨-uerunt β⟩ et quosdam de exercitu nacti ⟨c⟩ captiuos ab his ⟨iis α; *Schn., Fr., Hold.*⟩ docebantur: V 42, 1. 2; ipsi Aduatucam contendunt usi eodem duce, cuius haec (*u.* § 8. 9) indicio cognouerant: VI 35, 10; haec (*u.* § 2) ab his ⟨c⟩ cognoscite, qui ex ipsa caede fugerunt: VII 38, 3; (his cognitis: VII 90, 8 *u. p. 1436* his rebus cognitis;) nuntiosque ad eum celeriter mittit, quibus regionibus exercitum exposuisset et quid militum transuexisset. haec eodem fere tempore Caesar atque Pompeius cognoscunt: 3, 29, 4; 30, 1; ¶ erant per se magna, quae gesserant equites. . . . haec tamen ab ipsis inflatius commemorabantur: 2, 39, 4; ¶ saepe ex tribunali praedicauit aduersa Caesarem proelia fecisse, magnum numerum ab eo militum ad Afranium perfugisse. haec se certis nuntiis, certis auctoribus comperisse: 2, 18, 3; ¶ quod si iam, inquit, haec explorata habeamus, quae de exercitus alienatione dicuntur, . . . quanto haec dissimulari ⟨l[1]; -are *Oafh; Np., Db.*⟩ et occultari ⟨-are *O*⟩ quam per nos confirmari praestet? 2, 31, 5; ¶ duces aduersariorum perturbati, quod omnem . . . Hiberi spem dimiserant, de reliquis rebus consultabant. erat unum iter, Ilerdam si reuerti uellent, alterum, si Tarraconem peterent. haec consiliantibus eis nuntiantur aquatores ab equitatu premi nostro: 1, 73, 1. 2; ¶ haec (*u.* § 3—7) derecta materia ⟨c⟩ iniecta contexebantur ⟨*an contegeb.?*⟩ ac ⟨c⟩ longuriis cratibusque consternebantur: IV 17, 8; ¶ haec (*u.* § 3—6) a compluribus ad Caesarem deferebantur: V 6, 7; loquitur . . . palam, . . . sese suas exercitusque fortunas in dubium non deuocaturum et postero die prima luce castra moturum. celeriter haec ad hostes deferuntur: VI 7, 6. 7; maiore strepitu et tumultu . . . castra moueri iubet. his rebus fugae similem profectionem efficit ⟨c⟩. haec quoque . . . ad hostes deferuntur: VI 7, 8. 9; ibi copias conlocauit suosque omnes castris ⟨c⟩ continuit ignesque fieri prohibuit, quo occultior esset eius aduentus. haec ad Antonium statim per Graecos deferuntur: 3, 30, 5. 6; ¶ haec cum dixisset, (his dictis) *u.* **dico** *p. 884* β) αα) *(4 + 1 loc.)*: ¶ dissimulare: 2, 31, 5 *u.* confirmare; ¶ doceri: V 42, 1. 2 *u.* cognoscere; ¶ haec (*u.* § 2—14) si enuntiata Ariouisto sint, non dubitare, quin: I 31, 15; ¶ haec (*u.* § 3—5) quam potest demississime ⟨c⟩ et subiectissime exponit: 1, 84, 5; (Vibullius ⟨c⟩ expositus Corcyrae ⟨*sic Madu.;* Vibull. his expositis Corcyrae *codd.; Db.:* Corcyrae *del. Np., Dt.*⟩ . . . necessarium esse existimauit: 3, 11, 1;) ¶ facere *u.* **facio** *p. 1256 sq.* αα) *(6—7 loc.)*; ¶ amicissime de Caesare loquebatur: praeoccupatum sese . . . . haec omnibus ferebat sermonibus: 2, 17, 1. 2; ipse autem (Caesar) consumptis omnibus longe lateque frumentis summis erat in angustiis. sed tamen haec singulari patientia milites ferebant: 3, 47, 5. 6; ¶ dum haec (*uel* haec dum) geruntur *u.* **dum** *p. 967 (13 loc.)*: *u. praeterea* **gero** *p. 1384* B. *(3 loc.)*; ¶ Pompeius per Candauiam iter . . . habebat. accessit etiam . . . aliud incommodum, quod Domitius . . . Heracliam [Senticam], quae est subiecta Candauiae, iter fecerat, ut ipsa fortuna illum obicere Pompeio uideretur. haec ad id tempus Caesar ignorabat: 3, 79, 2. 3; ¶ fossas transuersas uiis praeducit atque ibi sudes stipitesque praeacutos defigit. haec leuibus cratibus terraque inaequat: 1, 27, 3. 4; ¶ (his datis ⟨*RSchn.; om. codd.: edd.*⟩ mandatis eum ab ⟨c⟩ se dimittit: II 5, 3;) ¶ occultare: 2, 31, 5 *u.* confirmare; ¶ parare: 1, 37, 1 *u.* administrare; ¶ celeriter haec (*u.* § 2. 3) fama ac ⟨*om.* β nuntiis

⟨*pauc. recc.;* nuntii *X; Hold., Dt.*²⟩ ad Vercingetorigem perferuntur ⟨perferunt *β*⟩: VII 8, 4; ¶ haec (*u.* § 3) senatus consulto ⟨senatus consulta *Kreyssig*⟩ perscribuntur a. d. VII. Id. Ian.: 1, 5, 4; haec (*u.* 1, 52) Afranius Petreiusque et eorum amici pleniora etiam atque uberiora Romam ad suos perscribebant: 1, 53, 1; postea uero, cum . . . cognouit . . . quaeque postea acciderant . . . accepit, atque haec ad eum *elatius atque inflatius Afranius perscribebat ⟨*c*⟩, . . . coepit: 2, 17, 3; ¶ haec (*u.* § 1—4) cum pluribus uerbis flens a Caesare peteret, Caesar eius dextram prendit: I 20, 5; ¶ [haec quo facilius Pompeio probari possent, omnes suas terrestres urbiumque copias dimissurum ⟨*c; u. CC*⟩: 3, 10, 10;] ¶ haec ut intellegatis, inquit, a me sincere pronuntiari, audite Romanos milites: VII 20, 8; orant . . . docent. . . . haec atque eiusdem generis complura . . . magna cum misericordia fletuque pronuntiantur: 2, 12, 2—4 (*Np.* 3—5); ¶ id (frumentum) erat perexiguum cum ipsius agri natura, . . . tum ⟨*c*⟩ quod Pompeius haec (*u.* § 3. 4) prouiderat ⟨*Ald.;* prouidebat *codd.*⟩ et . . . comportarat: 3, 42, 5; ¶ queritur . . . sese proiectum . . . a Cn. Pompeio, qui . . . confirmauisset. haec in contione questus ex prouincia fugit: 1, 30, 5; ¶ legati haec (IV 8) se ad suos relaturos dixerunt: IV 9, 1; ¶ nihilo minus tamen agi posse de compositione, ut haec (§ 3. 4) non remitterentur: 3, 17, 4; ¶ multitudine sagittarum atque omnis ⟨*c*⟩ generis ⟨*c*⟩ telorum multos uulneratos; ad haec sustinenda magno usui fuisse tormenta: VII 41, 3; ¶ haec (§ 2. 3) procul ex oppido uidebantur: VII 45, 4.

cc) genet.: neque enim sex legiones alia de causa missas in Hispaniam . . . neque tot tantasque † classis paratas neque submissos duces rei militaris peritos. nihil horum ⟨quorum *a*⟩ ad pacandas Hispanias, nihil ad usum prouinciae prouisum: 1, 85, 6. 7.

dd) c. praep.: accedebant ad haec (§ 1—4) grauissimae usurae: 3, 32, 5; ¶ non illi paucitatem nostrorum militum, non iniquitatem loci . . . et ancipitem terrorem . . ., non abscisum in duas partes exercitum . . . causae fuisse cogitabant. non ad haec addebant ⟨attendebant *Plugg.*⟩ non [ex] concursu acri ⟨*c*⟩ facto, non proelio dimicatum: 3, 72, 2. 3; ¶ ad haec (I 35) Ariouistus respondit: I 36, 1; ⟨quibus *add. B*²*β*⟩ ad haec (II 31, 2—6) Caesar respondit: II 32, 1; ad haec (IV 7, 3—5) quae uisum est Caesar ⟨caesar qu. u. e. *β*⟩ respondit: IV 8, 1; Cicero ad haec (§ 3—6) unum modo respondit: V 41, 7; tali modo accusatus ad ⟨*del. cens. Dt.*⟩ haec (§ 1. 2) respondit: VII 20, 2.

ante haec (§ 2—8) taleae ⟨*c*⟩ . . . ferreis hamis infixis ⟨*c*⟩ totae in terram infodiebantur ⟨*c*⟩: VII 73, 9.

contra haec (1, 25, 5—10) Pompeius naues magnas onerarias . . . adornabat . . .: 1, 26, 1.

b) adduntur alia pronomina uel adiectiua (numeralia): α) duo: in omni Gallia eorum hominum, qui aliquo ⟨*c*⟩ sunt . . . honore, genera sunt duo. . . . de his duobus generibus alterum est druidum, alterum equitum: VI 13, 1. 3; — erat eo loco . . . uallum contra hostem . . . . intermisso spatio pedum DC alter . . . erat uallus . . . . contra mare transuersum uallum, qui has duas munitiones coniungeret ⟨*c*⟩, nondum perfecerat: 3, 63, (1. 2.) 5; — duobus his (3, 67—70) unius diei proeliis Caesar ⟨*c*⟩ desiderauit milites DCCCCLX: 3, 71, 1.

conclamant legionis XIII., quae aderat, milites — hanc enim initio tumultus euocauerat . . . . interea legio XII. Caesarem consequitur. cum his duabus Asculum Picenum proficiscitur: 1, (7, 7;) 15, 3; (prosequentibus compluribus senatoribus, quo in numero erat Ser. Sulpicius et Licinius Damasippus, paucis ⟨diebus *add. codd.;* ab his duobus (*pro* pauc. diebus) *Wölff.*⟩ quae fieri uellet Vticae, constituit: 2, 44, 3.)

β) idem; αα) add. subst.: L. Pupius, primi pili centurio, adducitur, qui hunc eundem ordinem in exercitu Cn. Pompei antea duxerat: 1, 13, 4; — in Gallia non solum in omnibus ciuitatibus . . ., sed paene etiam in ⟨*c*⟩ singulis domibus factiones sunt. . . . haec eadem ratio est in summa totius Galliae: namque omnes ciuitates in partes diuisae ⟨*c*⟩ sunt duas ⟨*c*⟩: VI 11, (2.)5.

ββ) non add. subst.; referenda sunt haec duo pronomina A) ad subst., quod antecedit: quibus in ⟨*c*⟩ castellis interdiu stationes ponebantur ⟨*c*⟩, ne qua subito eruptio fieret; haec eadem noctu . . . firmis praesidiis tenebantur ⟨*c*⟩: VII 69, 7; — paulo ultra eum locum castra transtulit, paucisque intermissis diebus eadem ⟨haec *add. NOhl*⟩ Pompeius occupauerat: 3, 66, 4.

B) ad superius enuntiatum; a) hoc idem (idem hoc); aa) subiect.: cognoscit . . . nuntios . . dimissos ad eos, qui se ex fuga in finitimas *ciuitates* recepisse dicerentur, ne Antiochiam adirent; idem hoc L. Lentulo . . .

et P. Lentulo consulari ac non nullis aliis acciderat Rhodi: 3, 102, 6. 7; Antiochiae . . . bis tantus exercitus clamor et signorum sonus exauditus est, ut in muris armata ciuitas discurreret. hoc idem Ptolomaide accidit: 3, 105, 3.

bb) obiect.: hoc idem facere (fit) *u.* **facio** *p. 1257* ββ) *(10 loc.)*; ¶ Labienus procedit iuratque se eum non deserturum eundemque casum subiturum, quemcumque ei ⟨*c*⟩ fortuna tribuisset. hoc idem reliqui iurant legati . . . atque idem omnis exercitus iurat: 3, 13, 4; ¶ illi . . . musculum turrimque latericiam libere incendunt. . . . temptauerunt hoc idem Massilienses postero die: 2, 14, 4. 5; ¶ eo signa ⟨*c*⟩ legionis inlata ⟨*c*⟩ speculatores Caesari renuntiarunt. hoc idem uisum ex superioribus quibusdam castellis confirmauerunt ⟨*c*⟩: 3, 67, 1.

b) haec eadem: haec eadem (§ 4—7) centurionibus tribunisque militum mandabant: VII 17, 8; ¶ nuntiabantur haec eadem (2, 36, 3) Curioni: 2, 37, 1.

γ) ipse: atque eae ⟨*hl;* heae *af;* hae O^2e; *Np., Db., Dt.*⟩ ipsae copiae (§ 2) hoc infrequentiores [copiae] imponuntur, quod: 3, 2, 3;) hoc ipso (VI 36, 2—3) tempore et ⟨*c*⟩ casu Germani equites interueniunt: VI 37, 1.

tum demum Titurius . . . concursare cohortesque disponere, haec tamen ipsa timide: V 33, 1.

neque . . . praeter mercatores illo ⟨*c*⟩ adit ⟨*c*⟩ quisquam, neque iis ⟨*ABMh;* hiis *Qa;* his *f; Schn.*⟩ ipsis quicquam praeter oram . . . notum est: IV 20, 3.

δ) (satis) longus: interim Pompeius hac satis longa interiecta mora (3, 67; 68) et renuntiata V ⟨*c*⟩ legiones ⟨*c*⟩ . . . subsidio suis duxit: 3, 69, 1.

ε) medius: pari spatio transmissus (ex Hibernia) atque ex Gallia est in Britanniam. in hoc medio cursu est insula, quae appellatur Mona: V 13, 2. 3; — erat inter ⟨*c*⟩ oppidum Ilerdam et proximum collem . . . planitia ⟨*c*⟩ circiter passuum CCC, atque in hoc fere medio spatio tumulus erat: 1, 43, 1.

ζ) omnis: αα) c. subst.: ad hos omnes casus (VII 64, 6—8) prouisa ⟨*c*⟩ erant praesidia cohortium duarum et XX: VII 65, 1; — celeriter sibi Senones, Parisios, . . . Lemouices, Andos reliquosque omnes, qui Oceanum attingunt, adiungit ⟨*c*⟩ . . . . omnibus his ciuitatibus obsides imperat: VII 4, (6.) 7; — his ⟨*MC;* hiis *AQ*⟩ autem omnibus druidibus (§ 4—7) praeest unus: VI 13, 8; — tridui uiam progressi rursus reuerterunt atque omni hoc itinere una nocte equitatu confecto . . . Menapios oppresserunt: IV 4, (4.) 5; — atque harum ⟨atq. arum *BM*⟩ tamen omnium legionum (§ 2—6) hiberna . . . milibus passuum centum continebantur: V 24, 7; — hunc omnem locum: VII 69, 5 *u.* **B. a)** β); — hoc opus omne (§ 1—6) tectum uineis ad ipsam turrim perficiunt . . .: 2, 10, 7; — uiri ⟨*c*⟩ quantas pecunias ab uxoribus dotis nomine acceperunt ⟨*c*⟩, tantas ex suis bonis aestimatione facta cum dotibus communicant. huius omnis pecuniae coniunctim ratio habetur fructusque seruantur: VI 19, (1.) 2; — quibus rebus (I 18) cognitis, cum ad has suspiciones certissimae res accederent, . . . satis esse causae arbitrabatur, quare in eum aut ipse animaduerteret aut ciuitatem animaduertere iuberet. his omnibus rebus unum repugnabat, quod: I 19, (1.) 2; institutas turres, testudines munitionesque hostium admiratur; legione ⟨*c*⟩ producta cognoscit non decimum quemque ⟨*c*⟩ esse reliquum ⟨*c*⟩ militem sine uulnere. ex his ⟨β; iis *ABM; Fr.:* hiis *Q*⟩ omnibus iudicat rebus, quanto cum periculo . . . res sint administratae: V 52, (2.) 3; (cohortatus Haeduos, ut . . . omnibus omissis ⟨his *add.* α; *Schn., Fr., Db.;* hiis *a;* iis *h; del. Beroald.*⟩ rebus huic bello seruirent: VII (33;) 34, 1;) multum erat frumentum . . . conuectum superioribus temporibus, multum . . . comportabatur; magna copia pabuli suppetebat. harum omnium rerum facultates sine ullo periculo pons Ilerdae praebebat: 1, 49, (1.) 2; his tamen omnibus rebus ⟨*add. Paul; om. codd.; edd.*⟩ annona creuit: 1, (50; 51;) 52, 1.

ββ) sine subst.; 𝔄) uerba hi omnes referenda sunt ad certum quoddam subst.: pabulum . . . necessario dispersos hostes ex aedificiis petere: hos ⟨*om.* β; os BM^1⟩ omnes cotidie ab equitibus ⟨*c*⟩ deleri ⟨*c*⟩ posse: VII 14, 4; — imperat, . . . uti . . . hieme naues aedificandas . . . curent ⟨*c*⟩. earum modum formamque demonstrat ⟨*c*⟩. . . . has omnes actuarias imperat fieri: V 1, (1. 2.) 3; — ita uno die VI proeliis factis, . . . cum horum omnium ratio haberetur, . . . reperiebamus: 3, 53, 1.

𝔅) aut ad plura substant. aut ad enuntiata superiora pertinent; a) masc. (hi omnes): erant quinque ⟨*c*⟩ ordinis *senatorii* . . .; praeterea filius Domitii aliique complures adulescentes et magnus numerus equitum Romanorum et decurionum . . . . hos omnes productos a contumeliis militum conuiciisque prohibet; pauca apud eos loquitur: 1, 23, (2.) 3; uenerant eo sagittarii . . . equites . . . . erant praeterea . . .

milia circiter VI . . . . erant . . . adulescentes . . ., erant legationes ciuitatum, erant legati Caesaris. hos omnes flumina continebant: 1, 51, (1. 2.) 3; desiderauit milites DCCCCLX et *equites* . . . . tribunos militum et centuriones XXXII; sed horum omnium pars magna in fossis . . . sine ullo uulnere interiit ⟨*c*⟩: 3, 71, (1.) 2; milia enim XX in armis habebat. haec constabant ex . . . (§ 2—5). inueterauerant hi omnes ⟨homines *pro* hi omnes *a*⟩ compluribus Alexandriae bellis, Ptolomaeum patrem in regnum reduxerant, Bibuli filios duos interfecerant, bella cum Aegyptiis gesserant. hunc ⟨*CC*⟩ usum rei militaris habebant: 3, 110, 6; ¶ ex iis ⟨his *Q*; his *β*; *Np., Db., Dt.*⟩ omnibus (V 12, 1—3?) longe sunt humanissimi qui Cantium incolunt: V 14, 1; ¶ Gallia est omnis diuisa in partes tres, quarum unam incolunt Belgae, aliam Aquitani, tertiam qui ipsorum lingua Celtae . . . appellantur. hi omnes lingua, institutis, legibus inter se differunt . . . . horum omnium fortissimi sunt Belgae: I 1, 1—3; dat negotium Senonibus reliquisque Gallis, qui finitimi Belgis erant, uti . . . faciant. hi constanter omnes nuntiauerunt: II 2, (3.) 4; Eburones, Neruii, Aduatuci atque horum ⟨orum *BM*⟩ omnium socii et ⟨*c*⟩ clientes legionem oppugnare incipiunt: V 39, 3; hos (Oscenses et Calagurritanos) Tarraconenses et Iacetani et Ausetani et . . . Illurgauonenses . . . insequuntur ⟨*an* sequuntur?⟩. petit ab his ⟨his ab *O*⟩ omnibus, ut: 1, 60, (2.) 3; ¶ dixerat aliquis leniorem sententiam, ut primo M. Marcellus . . .; ut M. Calidius . . .; ut M. Rufus, qui . . . sequebatur. hi omnes conuicio L. Lentuli consulis correpti exagitabantur: 1, 2, (2—)5; pollicetur L. Piso censor . . ., item L. Roscius praetor . . . . dicuntur etiam ab non nullis sententiae . . . . omnibus his resistitur omnibusque oratio consulis, Scipionis, Catonis opponitur: 1, (3, 6. 7;) 4, 1.

b) neutr. (haec omnia): aa) subi.: non haec omnia (§ 1) fortuito ⟨*c*⟩ aut sine consilio accidere potuisse: VII 20, 2; — haec omnia (§ 2. 3) Caesar eodem illo pertinere arbitrabatur: IV 11, 4; tota Italia dilectus haberi, retineri legiones II . . ., ciuitatem esse in armis. quonam haec omnia nisi ad suam perniciem pertinere? 1, 9, 4.

bb) obiect.: hunc (ignem) sic distulit uentus, uti uno tempore agger, plutei, testudo, turris, tormenta flammam conciperent et prius haec omnia consumerentur quam: 2, 14, 2; ¶ hi cognitis omnibus rebus, seu quid in munitionibus perfectum non erat seu quid a peritioribus . . . desiderari uidebatur, temporibusque rerum et spatiis locorum et ⟨*c*⟩ custodiarum uaria ⟨*c*⟩ diligentia animaduersa . . . haec ad Pompeium omnia detulerunt ⟨*c*⟩: 3, 61, 3; ¶ omnia haec (§ 6. 7) iam pridem contra se parari: 1, 85, 8; ¶ his tot rebus impedita oppugnatione milites . . . tamen continenti labore omnia haec (VII 22) superauerunt: VII 24, 1.

(**cc) abl.:** his tamen omnibus rebus ⟨*add. Paul; om. codd.: edd.*⟩ annona creuit: 1, 52, 1.)

η) quinque: duas . . . legiones conscribit et tres . . . ex hibernis educit et . . . in ulteriorem Galliam . . . cum his ⟨*a*; is *Qpr.*; iis *AQcorr., MCh; Fr., Hld.*⟩ quinque legionibus ire contendit: I 10, 3.

ϑ) tantus: his tantis malis (3, 68; 69) haec subsidia succurrebant: 3, 70, 1.

ι) tot: his tot rebus (VII 22) impedita oppugnatione milites . . . tamen continenti labore omnia haec superauerunt: VII 24, 1.

κ) totus: toto hoc in genere pugnae (V 15) . . . intellectum est: V 16, 1; — nam hoc toto proelio (I 24—26, 1) . . . auersum ⟨*c*⟩ hostem uidere nemo potuit: I 26, 2.

λ) unus: eorum ut quisque est genere copiisque ⟨*c*⟩ amplissimus, ita plurimos circum ⟨*c*⟩ se ambactos clientesque habet ⟨*c*⟩. hanc unam gratiam potentiamque nouerunt: VI 15, 2; — is pagus appellabatur Tigurinus; nam omnis ciuitas Heluetia in quattuor pagos diuisa est ⟨*u. CC*⟩. hic pagus unus, cum ⟨hic pagus, unus cum *Kraff.*⟩ domo exisset, patrum nostrorum memoria L. Cassium consulem interfecerat . . .: I 12, (4.) 5.

neque longius (nostri) prosequi potuerunt, quod equites . . . insulam capere non potuerant ⟨*c*⟩. hoc unum ad pristinam fortunam Caesari ⟨*c*⟩ defuit: IV 26, 5; sed tantum nauium repperit, ut anguste XV milia ⟨*CC*⟩ legionariorum militum, DC ⟨*c*⟩ equites ⟨*c*⟩ transportari ⟨*c*⟩ possent. hoc unum [inopia nauium] Caesari ad celeritatem conficiendi belli defuit: 3, 2, 2; lenibus atque utinam scriptis adiuncta foret uis . . . . unum hoc maceror ac ⟨*c*⟩ doleo tibi deesse, Terenti: *ap. Suet. uit. Terent. 5 p. 294 Roth.*

μ) uterque: tigna bina . . . iungebat . . . . his item contraria duo . . . statuebat. haec utraque insuper bipedalibus trabibus immissis . . . distinebantur ⟨*c*⟩: IV 17, (3. 5.) 6; — aduentumque ibi Romanorum (Neruios) exspectare una cum Atrebatibus ⟨*c*⟩ et Veroman-

duis, finitimis suis; nam his utrisque persuaserant, uti . . . experirentur: II 16, (2.) 3.

B. enuntiatum relatiuum aut antecedit aut sequitur *(cf. Spillmann, Pr. St. Gallen 1878 p. 12—17)*: **a) antecedit; α)**: consuesse enim deos immortales, quo grauius homines . . . doleant, quos . . . ulcisci uelint, his ⟨*MCa:* iis *AQ; Fr., Hold.*⟩ secundiores interdum res . . . concedere: I 14, 5; quod ubi Caesar resciit, quorum per fines ⟨per fines quorum *a*⟩ ierant ⟨irent *Ciacc.*⟩, his ⟨iis *AQ; Fr., Db.*⟩ uti conquirerent et reducerent . . . imperauit: I 28, 1; quod quos aliquamdiu inermes ⟨*c*⟩ sine causa timuissent, hos postea armatos ac uictores superassent: I 40, 6; cui rationi contra homines barbaros atque imperitos locus fuisset, hac ⟨*1 det.;* ac *X*⟩ ne ipsum quidem sperare nostros exercitus capi posse: I 40, 9; quam quisque ab opere in partem casu deuenit quaeque prima ⟨*c*⟩ signa conspexit, ad haec constitit: II 21, 6; sed quae (iumenta) sunt apud eos nata, parua ⟨*c*⟩ atque deformia, haec cotidiana exercitatione summi ut sint laboris efficiunt: IV 2, 2; nauigia militibus compleri iussit et quos laborantes conspexerat, his subsidia submittebat: IV 26, 4; iubet . . . quorumque opera cognouerat ⟨*c*⟩ Tasgetium interfectum, hos compreheusos ad se mittere: V 25, 4; sacrificiis interdicunt. ... quibus ita ⟨*c*⟩ est interdictum, hi ⟨*AQM²β; Aim.:* hii *M¹;* ii *edd. pr.*⟩ numero impiorum ac sceleratorum habentur, his ⟨ab his *A²β*⟩ omnes decedunt ⟨*c*⟩, aditum eorum ⟨*β; om. α; edd.*⟩ sermonemque defugiunt, ne quid . . . incommodi accipiant, neque his ⟨iis *Q*⟩ petentibus ius redditur neque honos ullus communicatur: VI 13, 7; qui ex his secuti non sunt, in desertorum ac proditorum numero ducuntur, omniumque his rerum postea fides derogatur: VI 23, 8; qui quacumque ⟨*c*⟩ de causa ad eos uenerunt, ab ⟨*c*⟩ iniuria prohibent, sanctos ⟨que *add. β*⟩ habent, hisque ⟨hiisque *a*⟩ omnium domus patent uictusque communicatur: VI 23, 9; qui proximi ⟨*c*⟩ Oceano fuerunt, hi ⟨his *β; Np.*⟩ insulis ⟨*c*⟩ sese occultauerunt, quas aestus efficere consuerunt ⟨*c*⟩: VI 31, 3; nam quae ab reliquis Gallis ciuitates dissentirent, has sua (se) diligentia adiuncturum: VII 29, 6; Romani . . . quid uolunt nisi inuidia adducti quos fama nobiles potentesque bello cognouerunt, horum in agris ciuitatibusque considere atque his aeternam iniungere seruitutem? VII 77, 15; ad quos legati mitterentur, his ⟨iis *Ald.*⟩ auctoritatem attribui ⟨*c*⟩: 1, 32, 8; qui erant pabulandi aut frumentandi causa progressi, hos leuis armaturae Lusitani . . . consectabantur: 1, 48, 7; qui prior has angustias occupauerit, ab hoc hostem prohiberi ⟨*c*⟩ nihil esse negotii: 1, 66, 4; quas Caesari ⟨*c*⟩ esse amicas ciuitates arbitrabatur, his ⟨iis *Ald.*⟩ grauiora onera iniungebat praesidiaque eo deducebat: 2, 18, 5; qui modo sibi timuerant, hos tutissimus portus recipiebat ⟨*c*⟩; qui nostris nauibus periculum intulerant, de suo timere cogebantur: 3, 27, 1; cuius modo ⟨*Ald.;* cuiusmodi *codd.;* cuiuscuius *Grut.*⟩ rei nomen reperiri poterat, hoc satis esse ad cogendas pecunias uidebatur: 3, 32, 2; quaeque ibi ⟨*coni. Db.;* quae qui ubique *a;* quaeque ubique *fhl;* quaeque *O¹;* quaeque ibi cumque *Np.; Db., Dt.*⟩ naues . . . paulum suo cursu decesserunt, has more praedonum diripere consuerunt: 3, 112, 3.

β): ut quos in conspectu ⟨*c*⟩ Galliae interficere uereretur, hos omnes ⟨omnes hos *a*⟩ in Britanniam traductos necaret: V 6, 5; sub muro quae ⟨muroque *Aβ*⟩ pars collis ad orientem solem ⟨*c*⟩ spectabat, hunc omnem locum copiae Gallorum compleuerant: VII 69, 5; *cf.* **γ)** 2, 39, 5.

γ): ut, quidquid intercederet temporis, hoc omne ⟨omni *af;* homini *Ohl*⟩ uictoriam ⟨-ia *Oz*⟩ morari uideretur ⟨*c*⟩: 2, 39, 5; ¶ si quos . . . fuga Gallorum commoueret, hos ⟨*B²β;* hoc *α*⟩, si quaererent, reperire ⟨*c*⟩ posse: I 40, 8; ut, si qui etiam in praesentia se occultassent, tamen his ⟨is *Q*⟩ deducto exercitu rerum omnium inopia pereundum uideretur: VI 43, 3.

b) sequitur; α) pronomini hic additum est subst.: Caesar his (IV 16) de causis, quas commemoraui, Rhenum transire decreuerat: IV 17, 1; ¶ erant hae ⟨*AQa;* he *h;* heae *BM;* eae *Fr., Db.*⟩ difficultates (III 9) belli gerendi, quas supra ostendimus: III 10, 1; ¶ qualis esset . . . ascensus qui cognoscerent ⟨*c*⟩ misit. renuntiatum est facilem esse. de tertia uigilia T. Labienum legatum . . . cum duabus legionibus et his ⟨*X;* iis *recc.; edd.*⟩ ducibus, qui iter cognouerant, summum iugum montis ascendere iubet: I 21, 2; ¶ Pompeius his ⟨iis *P. Manut.*⟩ rebus (1, 16—23) cognitis, quae erant ad Corfinium gestae ⟨quae er. ad C. gest. *del. Kraff.*⟩, Luceria proficiscitur: 1, 24, 1; Pompeius cognitis his ⟨iis *Steph.*⟩ rebus (3, 11; 12), quae erant Orici atque Apolloniae gestae ⟨gesta *a; Np.*⟩, Dyrrachio timens . . eo . . . contendit: 3, 13, 1; simul his ⟨iis ?⟩ rebus animaduersis, quas demonstrauimus, . . . detraxit: 3, 89, 3; ¶ loca circum Hercyniam ⟨*c*⟩ siluam, quam ⟨*c*⟩ Eratostheni . . . notam esse uideo, . . . Volcae

⟨c⟩ Tectosages occupauerunt. . . . huius Hercyniae ⟨c⟩ siluae, quae supra demonstrata est, latitudo nouem dierum iter expedito patet: VI (24, 2;) 25, 1.

β) non additum est subst. pronomini hic: αα): quid . . . propinquis consanguineisque nostris animi fore existimatis, si paene in ipsis cadaueribus proelio decertare cogentur? nolite hos ⟨hoc β⟩ uestro auxilio exspoliare ⟨c⟩ ⟨eos *add.* β⟩, qui uestrae salutis causa suum periculum neglexerunt: VII 77, (8.) 9.

ββ): in summo iugo duas legiones . . . et omnia auxilia conlocari ⟨*u. CC*⟩ . . . sarcinas in unum locum conferri et eum ab his ⟨iis *Fr.*⟩, qui in superiore acie constiterant, muniri iussit: I 24, (2.) 3; sibi omnes fere finitimos esse inimicos . . . . sibi praestare . . . quamuis fortunam a populo Rom. pati, quam ab his ⟨iis *h; Fr., Db.*⟩ per cruciatum ⟨c⟩ interfici, inter quos dominari consuessent: II 31, 6; V 7, 7 *u. p. 1460* Dumnorix; Caesaris reliquorumque hiberna oppugnari . . . . errare eos dicunt, si quicquam ab his ⟨*BMQ*β; hiis *A; iis Fr., Db.*⟩ praesidii sperent, qui suis rebus diffidant: V 41, (3.) 5; addit etiam, ut, *quae ⟨c⟩ quisque eorum in bello amiserit, quae sint penes milites suos, iis ⟨his *codd.*⟩, qui amiserant, *restituantur: 1, 87, 1.

2. neque ad ea, quae antecedunt, neque ad ea, quae sequuntur, pertinet, sed significat ea, quae aut adsunt aut animo tamquam praesentia obuersantur (ὁ ἐνθάδε, ὁ νῦν, sim.): A. respondet pron. ille: a) add. subst.: neque enim conferendum esse Gallicum cum Germanorum agro, neque hanc consuetudinem uictus cum illa comparandam: I 31, 11; — prouinciam suam hanc esse ⟨esse hanc β⟩ Galliam, sicut illam nostram: I 44, 8; — nihilo minus tamen agi posse de compositione, ut haec non remitterentur, neque hanc rem illi esse ⟨*O¹; Madu.*: illis esse α; esse *Ald.; edd.*⟩ impedimento. Libo ⟨*sic Madu.*: impedimenti loco *codd.*; impedimenti loco. ille *Steph.; edd.*⟩: 3, 17, 4.

b) non add. subst.: reliqui, qui domi manserunt ⟨c⟩, se atque illos alunt; hi rursus in uicem anno post in armis sunt, illi domi remanent: IV 1, 5; unum ex multitudine procurrentem traicit; quo percusso et ⟨c⟩ exanimato hunc scutis protegunt hostes, in illum uniuersi tela coiciunt ⟨*sic* β; hunc scutis protegunt, in hostem tela uniuersi coiciunt α; *edd.*⟩: V 44, 6; (Vorenus) laboranti subuenit. ad hunc se confestim a Pulione ⟨c⟩ omnis multitudo conuertit; illum ueruto transfixum arbitrantur ⟨*u. c et CC*⟩: V 44, 10 (haec si . . . acerba uideantur, multo illa grauius aestimari ⟨c⟩ debere ⟨c⟩, liberos, coniuges in seruitutem abstrahi, ipsos interfici: VII 14, 10;) si ⟨c⟩ illorum nuntiis confirmari non potestis omni aditu praesaepto, his ⟨iis *A*; hiis *Q*⟩ utimini testibus adpropinquare eorum aduentum: VII 77, 11; Curio utrumque improbans consilium quantum alteri ⟨c⟩ sententiae deesset animi, tantum alteri superesse dicebat: hos turpissimae fugae rationem habere, illos etiam iniquo loco dimicandum putare: 2, 31, 1; nam neque pudentes ⟨c⟩ suspicari oportet sibi parum credi neque improbos scire sese timeri, quod illis ⟨his *Gemoll*⟩ licentiam timor augeat noster ⟨nostris *hl*⟩, his ⟨illis *Gemoll*⟩ studia deminuat: 2, 31, 4; 3, 17, 4 *u. p. 1471* bb) remitti; tanta est contentione actum, quanta agi debuit, cum illi ⟨*f;* ille *Oehl*⟩ celerem in ea re uictoriam, hi ⟨ii *hl(f)*⟩ salutem suam consistere uiderent: 3, 111, 5.

B. non respondet pron. ille: a) non sequitur enuntiat. relatiu.: α) non add. pronomini adiectiuum: αα) add. subst.: uti ex ⟨c⟩ tanto nauium numero . . . neque hoc neque superiore anno ulla ⟨c⟩ omnino nauis, quae milites portaret, desideraretur: V 23, 3; † his litteris cognitis ⟨α; huius anni rebus cognitis β⟩ Romae dierum uiginti supplicatio redditur: VII 90, 8; hae copiae, quas uidetis, ex dilectibus ⟨c⟩ horum annorum in citeriore Gallia sunt refectae: 3, 87, 5; ¶ his rebus gestis omni Gallia pacata tanta huius belli ad barbaros opinio perlata est, uti: II 35, 1; cohortatus Haeduos, ut . . . omnibus omissis [his] rebus huic bello seruirent: VII 34, 1; huc magnum numerum equorum huius belli causa in Italia atque Hispania coemptum ⟨c⟩ miserat: VII 55, 3; quas naues Vticae ex praedonum bello subductas P. Attius reficiendas huius belli causa curauerat: 2, 23, 3; ¶ omnibus hibernis Caesaris oppugnandis hunc esse dictum diem: V 27, 5; hic dies nostris longe grauissimus fuit: V 43, 5; hic dies ⟨hic dies, hic dies *B; Vict., Aldus*⟩ de nostris controuersiis iudicabit: V 44, 3; ¶ qui hanc temptandam fortunam non existimabant: VII 4, 2; ¶ praesidio impedimentis legionem quartam decimam reliquit. . . . centuriones, quorum non nulli ex inferioribus ordinibus reliquarum legionum uirtutis causa in superiores erant ordines huius legionis traducti, . . . conciderunt: VI (32, 5;) 40, 7; ¶ quod omnibus constabat hiemari ⟨c⟩ in Gallia oportere, frumentum his in ⟨in his β⟩ locis in hiemem prouisum non erat: IV 29, 4; ad portum Itium peruenit.

. . . itaque dies circiter XXV in eo loco commoratus, quod Corus ⟨*c*⟩ uentus nauigationem impediebat, qui magnam partem omnis temporis in his ⟨iis *α*; *Fr.*, *Db.*⟩ locis ⟨β; *om.* *α*⟩ flare consueuit: V 7, 3; dum ⟨*c*⟩ haec in his ⟨A^2β; iis A^1*BM*; *Fr.*, *Db.*; hiis *Q*⟩ locis geruntur, Cassiuellaunus ad Cantium . . . nuntios mittit: V 22, 1; quoniam ad hunc locum peruentum est, non alienum esse uidetur . . . proponere: VI 11, 1; itaque constituunt ipsi his ⟨*Np.*; iis *Oud.*; *om. codd.*; *Db.*⟩ locis excedere et in Celtiberiam bellum transferre: 1, 61, 2; ¶ paulo supra hanc memoriam serui et clientes . . . una cremabantur: VI 19, 4; ¶ P. Crassum . . . in Aquitaniam proficisci iubet, ne ex his ⟨ex eis h^1; ex iis h^2; exiguis a^1⟩ nationibus auxilia in Galliam mittantur: III 11, 3; ¶ nulli omnium has partes uel querimoniae uel miserationis minus conuenisse: 1, 85, 1; ¶ qui nisi . . . exercitum deducat ex his regionibus, sese illum non pro amico, sed pro ⟨*c*⟩ hoste habiturum: I 44, 11; qui cum magnae partis harum regionum ⟨regionum harum β⟩, tum etiam Britanniae imperium obtinuerit: II 4, 7; cuiusque auctoritas in his ⟨is *BM*⟩ regionibus magni habebatur: IV 21, 7; ¶ ex quibus qui hoc spatio dierum conualuerant . . . una mittuntur: VI 36, 3; ¶ quorum artificiis effectum est, ut res publica in hunc statum perueniret: *ap. Cic. ad Att.* IX 7 *C*, 2; ¶ numquam ante hoc tempus exercitum populi Romani Galliae prouinciae finibus egressum ⟨*c*⟩: I 44, 7; cum equitatu nihil possent — neque enim ad hoc tempus ei rei student: II 17, 4; quae gens ad hoc tempus his sedibus sese continet: VI 24, 3; fiebat . . . humanitate Trebonii, qui his ⟨*om. NOz*⟩ temporibus clementer et moderate ius dicendum existimabat, ut: 3, 20, 2; his ⟨hisdem *f*⟩ temporibus Scipio detrimentis quibusdam . . . acceptis imperatorem se appellauerat: 3, 31, 1; ¶ atque hanc adepti uictoriam in perpetuum se fore uictores confidebant: V 39, 4; ¶ nulla ⟨*c*⟩ ferramentorum copia, quae esset ⟨*c*⟩ ad hunc usum idonea: V 42, 3.

neque ⟨*c*⟩ quisquam est huius Germaniae, qui . . . dicat: VI 25, 4.

ββ) sine subst.: cum graui uulnere esset adfectus aquilifer . . . hanc (aquilam) ego, inquit, et uiuus multos per annos . . . defendi et nunc moriens . . . Caesari restituo: 3, 64, 3.

hi ⟨si *add. f*: *Madu.*, *Hold.*⟩ sapient; si grauius quid acciderit, abs te rationem reposcent: V 30, 2; ¶ praestate eandem nobis ducibus uirtutem, quam saepe numero imperatori praestitistis, atque ⟨*c*⟩ illum adesse ⟨adesse eum β⟩ et haec coram cernere existimate: VI 8, 4.

β) hic c. adiect.: hunc facilem et cotidianum nouisse sermonem nunc pro relicto est habendum ⟨*u. CC*⟩: *ap. Cic. Brut.* 253; ¶ ut de locis superioribus haec decliuia et deuexa cernebantur: VII 88, 1; ¶ quid uos, inquit, hanc ⟨*om. A*⟩ miseram ac tenuem sectamini praedam, quibus licet iam esse fortunatissimos ⟨*c*⟩? VI 35, 8; ¶ tantum esse nomen . . . eius ⟨*c*⟩ exercitus . . . hoc nouissimo proelio facto etiam ad ultimas Germanorum nationes, uti: IV 16, 7; ¶ Ariouistus his omnibus diebus exercitum castris continuit: I 48, 4; ¶ atque his ⟨β; hiis *Q*; iis *α*; *Fr.*, *Db.*⟩ paucis diebus Aulerci Eburouices Lexouiique . . . portas clauserunt seque ⟨*c*⟩ cum Viridouice coniunxerunt: III 17, 3; ¶ nolite hos ⟨hoc β⟩ uestro auxilio exspoliare ⟨eos *add.* β⟩, qui uestrae salutis causa suum periculum neglexerunt: VII 77, 9; ¶ unum hoc proelium superest: 3, 91, 2; — hoc unum esse tempus de pace agendi, dum . . . pares ambo uiderentur: 3, 10, 7.

b) sequ. enuntiatum relatiuum (*cf. Spillmann, Pr. St. Gallen 1878 p. 12 sqq.*): neque ipsos in his ⟨iis *ed. pr.*; *Fr.*, *Db.*⟩ contentionibus, quas Haedui secum et cum Sequanis habuissent, auxilio populi Romani usos esse: I 44, 9; cornu exsistit excelsius magisque derectum his quae nobis nota sunt cornibus: VI 26, 1; uicos atque aedificia incendi oportere hoc spatio † a boia quoque uersus ⟨*c*⟩, quo pabulandi causa adire posse uideantur: VII 14, 5; haec ab his ⟨β; *Schn.*; ipsis *α*; *rell. edd.*⟩ cognoscite, qui ex ipsa caede fugerunt ⟨*CC*⟩: VII 38, 3; nihil, inquit, de eorum sententia dicturus sum, qui . . . . cum his mihi res *est, qui eruptionem probant: VII 77, 4; obsecrare milites coepit . . . neu pro his ⟨iis *P. Man.*⟩ pugnarent, a quibus *cum* contumelia perfugae appellarentur: 2, 28, 3; quod si iam, inquit, haec explorata habeamus, quae de exercitus alienatione dicuntur: 2, 31, 5; hae copiae, quas uidetis, . . . in citeriore Gallia sunt refectae: 3, 87, 5; amici regis . . . his ⟨iis *Ald.*⟩ (3, 103, 3. 4), qui erant ab eo missi, palam liberaliter responderunt: 3, 104, 1; uel pro hospitio regis Nicomedis uel pro horum necessitate, quorum *de* re agitur, refugere ⟨*c*⟩ hoc munus, M. Iunce ⟨*c*⟩, non potui: *ap. Gell.* V 13, 6.

3. pertinet ad ea, quae sequuntur (= ὅδε); sequitur A. oratio recta (narratio): eius belli

haec fuit causa: III 7, 2; ¶ muri autem omnes Gallici hac ⟨ac *AB*⟩ fere forma sunt ⟨muris autem omnibus gallicis haec f. f. est β⟩: VII 23, 1; cuius musculi haec erat forma: 2, 10, 1; ¶ genus hoc erat pugnae, quo se Germani exercuerant: I 48, 4; genus hoc est ex essedis pugnae: IV 33, 1; ex quibus (ferarum generibus) quae maxime differant a ⟨*c*⟩ ceteris et memoriae ⟨*c*⟩ prodenda uideantur, haec sunt: VI 25, 5; quibus rebus cognitis . . . Caesar haec genera munitionis instituit: VII 72, 1; genus erat hoc pugnae: 1, 79, 1; ¶ ipsorum naues ad hunc modum factae armataeque erant: III 13, 1; (singulari militum nostrorum uirtuti consilia cuiusque modi ⟨huiuscemodi β⟩ Gallorum occurrebant. . . . nam: VII 22, 1;) Caesar, cum Pompei castris adpropinquasset, ad hunc modum aciem eius instructam animum aduertit ⟨*c*⟩: 3, 88, 1; ¶ loci natura erat haec, quem locum nostri castris delegerant: II 18, 1; ¶ Gallorum eadem atque Belgarum oppugnatio est haec. ubi ⟨est. haec ubi *BM; Flod.*: est. ac ubi *AQ*; est. at ubi β⟩: II 6, 2; ¶ rationem pontis hanc instituit: IV 17, 2; quorum operum haec erat ratio: 1, 25, 4; id hac ratione perfectum est: 2, 8, 3; ¶ castrorum hic situs erat: 3, 66, 2.

B. orat. obliqua; a) add. subst.: iterum ad eum Caesar legatos cum his mandatis mittit: I 35, 1; ¶ qui ad hunc modum locuti . . . dixerunt: II 31, 2; apud quos Ambiorix ad ⟨in β⟩ hunc modum locutus est: V 27, 1; ¶ legati ab his uenerunt, quorum haec fuit oratio: IV 7, 2; ¶ scriptaque ad eum mandata . . . remittunt ⟨*c*⟩, quorum haec erat summa: 1, 10, 2; erat autem haec summa mandatorum: 3, 10, 3; huic dat litteras mandataque ad eum, quorum ⟨quarum *NOhl*: *Db.*⟩ haec erat summa: 3, 57, 2.

b) non add. subst.: (si quos . . . commoueret, hos ⟨B^2β; hoc α⟩, si quaererent, reperire ⟨repperiri α*h*⟩ posse: I 40, 8;) ¶ haec esse, quae ab eo postularet: I 35, 2; haec tamen (se) dicere: IV 7, 3; iis auxilium suum pollicitus . . . haec ab iis cognouit: IV 19, 1; (tali modo accusatus ad ⟨*delend. censet Dt.*⟩ haec respondit: VII 20, 2;) legati . . . ex auctoritate ⟨*CC*⟩ haec Caesari renuntiant: 1, 35, 3.

C. acc. c. inf.: postremo quis hoc sibi persuaderet sine certa spe ⟨*c*⟩ Ambiorigem ad eius modi consilium descendisse? V 29, 5; in primis hoc uolunt persuadere non interire animas, sed ab aliis post mortem transire ad alios: VI 14, 5.

(**D. infin.:** quod Germanorum consuetudo ⟨haec *add. BMQ*β; *edd.*: *om. A; Dt.*⟩ sit a maioribus tradita, quicumque bellum inferant resistere neque deprecari: IV 7, 3.)

E. quod; a) pronomini additur subst.: cum ex captiuis quaereret Caesar, quam ob rem Ariouistus proelio non decertaret, hanc reperiebat causam ⟨hanc caus. rep. *h*⟩, quod apud Germanos ea ⟨*c*⟩ consuetudo esset, ut: I 50, 4; coniurandi has esse causas: primum quod uererentur, ne . . .; deinde quod ab non nullis Gallis sollicitarentur: II 1, 2 (3); erat ob has causas summa difficultas, quod naues . . . nisi in alto constitui non poterant . . .: IV 24, 2; ciuitati porro hanc fuisse belli causam, quod repentinae Gallorum coniurationi resistere non potuerit: V 27, 4; ¶ ad eam sententiam cum reliquis causis haec quoque ratio eos deduxit, quod . . . cognouerant: II 10, 5; ¶ maximeque hac re permouebantur, quod . . . uix erat credendum: V 28, 1; ⟨hanc *add. C. F. W. Müller*⟩ rem esse testimonio, quod primum hostium impetum . . . fortissime sustinuerint: V 28, 4; num tu harum rerum natura accidere arbitraris, quod unam terram ac plures terras et urbem et urbes et imperium et imperia dicamus, neque quadrigas in unam ⟨?⟩ nominis figuram redigere neque harenam multitudinis appellatione ⟨*c*⟩ conuertere possimus: *ap. Gell.* XIX 8, 8; ¶ quae etsi magno cum dolore omnes ferebant, tamen hoc sibi solacii proponebant, quod . . . confidebant ⟨*c*⟩: VII 15, 2; ¶ his tantis malis haec subsidia succurrebant . . ., quod Pompeius . . . non audebat: 3, 70, 1.

b) pronomen habet uim substantiui: nostri . . . fortiter repugnare ⟨*c*⟩, . . . sed hoc superari, quod . . . hostes defessi proelio excedebant, alii integris uiribus succedebant . . .: III 4, 3; in reliquis uitae institutis hoc fere ab reliquis differunt, quod suos liberos . . . palam ad se adire non patiuntur . . .: VI 18, 3.

c) abl. pron. c. comp.: illi autem hoc acrius instabant neque regredi nostros patiebantur, quod timore adducti locum relinquere uidebantur: 3, 45, 5; ¶ detrimentum . . . hoc aequiore animo ferundum ⟨*c*⟩ docet, quod . . . uirtute eorum expiato incommodo neque hostibus diutina laetitia ⟨*c*⟩ neque ipsis longior dolor relinquatur: V 52, 6; ¶ quae (castra) hoc erant etiam angustiora, quod sine impedimentis Caesar legiones transportauerat: IV 30, 1; ¶ id hoc facilius eis persuasit, quod undique loci natura Heluetii continentur ⟨-nerentur *Ciacc.*⟩: I 2, 3; ¶ hoc esse miseriorem et grauiorem fortunam Sequanorum quam reliquorum, quod

⟨quam B^1⟩ soli ne in occulto quidem queri . . . auderent absentisque Ariouisti crudelitatem . . . horrerent: I 32, 4; ¶ atque eae ⟨*c*⟩ ipsae copiae hoc infrequentiores [copiae] imponuntur, quod multi Gallicis ⟨*c*⟩ tot bellis defecerant longumque iter . . . numerum deminuerat et grauis autumnus . . . exercitum ualetudine temptauerat: 3, 2, 3; ¶ consilio uestro utar lubenter et hoc lubentius, quod mea sponte facere constitueram, ut: *ap. Cic. ad Att.* IX 7 *C*, 1; ¶ quo minus dimicare uellet mouebatur, atque hoc etiam magis, quod . . . non multum ad summam *uictoria iuuare poterat: 1, 82, 3; ¶ prouidere instituunt hoc maiore spe, quod multum natura loci confidebant: III 9, 3.

F. ut; a) pron. c. subst.: sese tamen hoc esse in Ciceronem populumque Romanum ⟨cicerone pōp. r. β⟩ animo, ut nihil nisi hiberna recusent atque hanc inueterascere consuetudinem nolint: V 41, 5; hostes . . . cuneatim constiterunt, hoc animo, ut, si qua ex parte obuiam [contra] ueniretur, acie instructa depugnarent: VII 28, 1; memores eorum praeceptorum . . . hoc animo decertabant, ut nullum aliud tempus ad conandum habituri uiderentur et . . . existimarent: 2, 6, 1; ¶ causa autem obsidionis haec fere esse consueuit, ut frumento hostes prohiberent: 3, 47, 3; ¶ quorum (solduriorum) haec est condicio, ut ⟨uti *fh*⟩ omnibus in uita commodis una cum iis ⟨*c*⟩ fruantur, quorum se amicitiae dediderint . . . ferant . . . consciscant: III 22, 2; ¶ pontones . . . Lissi relinquit, hoc consilio, ut . . . aliquam Caesar ad insequendum facultatem haberet: 3, 29, 3; ¶ populi Romani hanc esse consuetudinem, ut socios atque amicos . . . gratia, dignitate, honore auctiores uelit esse: I 43, 8; est enim ⟨*c*⟩ hoc Gallicae consuetudinis, uti ⟨ut *h*⟩ et uiatores etiam inuitos consistere cogant et . . . quaerant et . . . uulgus circumsistat . . . cogat ⟨*c*⟩: IV 5, 2; ¶ sed tamen hunc habuit euentum (hic dies), ut . . . maximus numerus hostium uulneraretur atque interficeretur: V 43, 5; ¶ quoniam . . . hanc sibi populoque Romano gratiam referret, ut iu conloquium uenire inuitatus grauaretur neque . . . putaret: I 35, 2; ¶ cuius loci haec erat natura atque ⟨*om.* β⟩ ita ⟨adeo β⟩ montibus *angustissime mare continebatur, uti ex locis superioribus in litus telum adigi posset: IV 23, 3; ¶ sed haec eius diei praefertur opinio, ut se utrique superiores discessisse existimarent: 1, 47, 1; ¶ ratio autem ⟨*c*⟩ haec erat belli, ut se . . . Gades conferret, naues frumentumque omne ibi contineret: 2, 18, 6; totius autem rei consilium his rationibus explicabat, ut, si Pompeius eodem contenderet, abductum illum a mari . . . secum decertare cogeret; si in Italiam transiret ⟨*c*⟩, . . . Italiae subsidio proficisceretur; si Apolloniam Oricumque oppugnare . . . conaretur, obsesso Scipione necessario illum suis auxilium ferre cogeret: 3, 78, 3. 4; hanc sibi commodissimam belli rationem iudicauit, uti castra ex eo loco moueret semperque esset in itineribus ⟨*c*⟩: 3, 85, 2; haec noua sit ratio uincendi, ut misericordia et liberalitate nos muniamus: *ap. Cic. ad Att.* IX 7 *C*, 1; ¶ nostri usu docti haec reperiebant remedia, ut alio loco ignes facerent * * *: 3, 50, 2; ¶ omnibus modis huic rei studendum, ut pabulatione et ⟨*c*⟩ commeatu Romani prohibeantur ⟨prohiberentur β⟩: VII 14, 2.

b) pron. sine subst.: circumuallare Pompeium instituit haec spectans ⟨*Steph.*; expectans *codd.*⟩, quod angusta re frumentaria utebatur . . ., quo minore periculo undique frumentum commeatumque exercitui supportare posset, simul uti pabulatione Pompeium prohiberet equitatumque eius . . . inutilem efficeret, tertio ut auctoritatem . . . minueret: 3, 43, 2—4; hanc sibi commodissimam belli rationem iudicauit, uti . . . semper . . esset in itineribus, haec ⟨hoc *V*⟩ spectans ⟨*Steph.*; sperans *codd.*⟩, ut mouendis castris . . . commodiore re frumentaria ⟨*c*⟩ uteretur, simulque in itinere ut aliquam occasionem dimicandi nancisceretur et . . . Pompei exercitum cotidianis itineribus defatigaret: 3, 85, 2.

G. quo: 3, 43, 2 *u.* **F. b)**.

H. ne: reliquas omnes munitiones ab ea fossa pedes ⟨*c*⟩ quadringentos reduxit ⟨*c*⟩; id hoc consilio, quoniam tantum esset necessario ⟨*c*⟩ spatium ⟨*c*⟩ complexus nec . . . cingeretur, ne de improuiso . . . ad ⟨*c*⟩ munitiones hostium multitudo aduolaret aut . . . coicere possent ⟨*c*⟩: VII 72, 2; ¶ alter conuersus in contrariam partem erat uallus humiliore paulo munitione. hoc enim superioribus diebus timens Caesar, ne nauibus nostri circumuenirentur, duplicem eo loco fecerat uallum, ut . . . posset resisti: 3, 63, 3.

I. si: sic se complures annos illo imperante meruisse, ut . . . nusquam infecta ⟨*c*⟩ re discederent; hoc se ignominiae laturos ⟨*c*⟩ loco, si inceptam oppugnationem reliquissent: VII 17, 6.

(K. enuntiatum relatiuum *u.* is qui (*his omnibus locis* hi *et* his, *quod est in codd.*,

mutandum uidetur in ii *et* iis; *cf. Spillmann. Pr. St. Gallen 1878 p. 14 sqq.;*) **a) additur subst. pronomini:** iis ⟨his *X*⟩ aedificiis, quae: IV 4, 3; armis: II 33, 2; centurionibus: 3, 94, 6; cohortibus: 1, 75, 3; 3, 94, 3; copiis: III 17, 1; 3, 78, 3; exploratoribus: II 5, 4; iniuriis: V 38, 2; insulis: VI 31, 3; legionibus: IV 38, 1; 1, 38, 2; legiones eae ⟨hae *z*⟩: 2, 29, 3; locis: II 35, 3; III 20, 1; dorsum esse eius iugi prope aequum, sed ⟨hunc *add. α*; *edd.;* hunc locum *add. Paul;* hinc *add. Oud.*⟩ siluestre ⟨β; siluestrem α; *edd.*⟩ et angustum, qua esset aditus ad alteram partem oppidi ⟨*c*⟩: VII 44, 3; nationibus: VI 10, 1; nauibus: 2, 21, 4; 3, 9, 1; nominibus: V 12, 2; operibus: 1, 21, 3; rebus: I 47, 1; IV 19, 4; 2, 17, 1; 18, 6; 35, 5.

b) pronomini non additur subst.: legionem quartam decimam reliquit, unam ex his ⟨?; iis *h; Steph.*⟩ tribus, quas . . . ex Italia traduxerat: VI 32, 5; (nauibus): V 23, 4; 1, 58, 4.

ii(s) ⟨hi(s) *codd.*⟩, qui: I 36, 1; 39, 5; 52, 7; II 1, 4; 6, 4; 19, 6; 24, 1; 33, 7; III 18, 1; 22, 2; 23, 5; IV 12, 1; 13, 1; 15, 4; 18, 4; 32, 1; V 12, 1. 2; 35, 3; 58, 5; VI 12, 6. 7; 23, 7; VII 6, 4; 27, 2; 33, 2; 38, 4; 48, 1; 58, 6; 71, 6; 75, 1; 77, 1; 78, 1; 80, 4. 9; 1, 33, 4; 66, 1; 76, 4; 79, 3; 2, 21, 2; 29, 4; 41, 7; 42, 5; 3, 9, 6; 18, 5; 48, 1; 60, 5; 83, 3; 87, 4; *ap. Cic. ad Att.* IX 7 *C*, 2.)

(**4. in orat. obl. respondet pronomini nos orationis rectae:** eos accusat, quod . . . tam propinquis hostibus ab iis ⟨his *AQa*⟩ non subleuetur: I 16, 6; sibi nullam cum iis ⟨*h;* is *a;* his α; *edd.*⟩ amicitiam esse posse, si in Gallia remanerent: IV 8, 1; monuitque . . . ad nutum et ad tempus omnes res ab iis ⟨his β; hiis *Q*⟩ administrarentur: IV 23, 5; [nihil iis ⟨his α; ex his β⟩ noceri posse: V 34, 4;] interea aequum esse ab iis ⟨β; his α; *Schn.*⟩ communis salutis causa impetrari, ut: VII 29, 7; tirones . . . iure iurando accepto nihil iis ⟨his *codd.*⟩ nocituros hostes se Otacilio dediderunt: 3, 28, 4.)

(**5. Loci dubii:** C. Caesar in libro de analogia secundo huius die et huius specie dicendum putat: *Gell.* IX 14, 25; Caesar in analogicis: harum partum: *Charis. I p. 141 Keil.*)

[**Falso:** persuadent Rauracis ⟨*CC*⟩ et Tulingis ⟨*c*⟩ et Latouicis ⟨*c*⟩ finitimis ⟨*c*⟩, uti . . . una cum iis ⟨his *X; Hold.*⟩ proficiscantur: I 5, 4; isque ⟨hisque *AB*¹*M*¹⟩: I 6, 2; is ⟨his *AQ*β⟩ dies: IV 12, 1; huc iturum ⟨hunc iter facturum β⟩: V 56, 5; Vbiorum ⟨*fik;* ubi horum *X*⟩ satisfactionem accipit ⟨*c*⟩, aditus uiasque in Suebos perquirit: VI 9, 8; ne is ⟨*Q*¹*M*²*;* his *ABM*¹*Q corr.* β⟩: VII 20, 5; quicquid huc ⟨*Np.; Dt., Hold.;* huic *X; Schn., Db.;* hic *Fr.*⟩ circuitus ⟨circumitui β⟩ ad molliendum cliuum accesserat, id spatium ⟨*c*⟩ itineris augebat ⟨*c*⟩: VII 46, 2; iis ⟨is *a;* his *Ofhl*⟩ concesserit: 1, 35, 4; praemiserat . . . † huic ⟨huc *1 det.; edd.*⟩ optimi generis hominum ex Aquitanis montanisque . . . ⟨adiecerat *add. Iurinius*⟩: 1, 39, 2; magnus † omnium incessit timor animis. is ⟨*Voss.; Db.;* timor, nam is (his *af;* iis *hl*) *codd.; Dt.;* timor: [nam] is *Np.*⟩ uariis hominum sermonibus celeriter augetur: 2, 29, 1; hos ⟨hoc *afh*⟩ sequuntur Byllidenses: 3, 12, 4; hic ⟨*Ald.;* his *codd.*⟩ cognosci licuit, quantum esset hominibus praesidii in animi firmitudine: 3, 28, 4; is ⟨his *ahl*⟩ locus: 3, 67, 2; prorutis ⟨*Ciacc.;* prout his *Oz;* his *N*⟩ munitionibus . . . transcenderunt: 3, 68, 3. *Cf.* 3. *et* 4.]

Hoc (= huius rei) dolore: V 4, 4; hoc metu: V 19, 2; (in hoc numero: 3, 103, 5;) hoc timore: 2, 20, 3; 43, 4.

Repetitur pronom.: hac fortuna atque his ducibus repudiatis: 2, 32, 13; (haec fama ac nuntii(?): VII 8, 4;) **non repetitur:** his nuntiis litterisque: II 2, 1; *sim.* IV 5, 3; VI 15, 2; 1, 82, 1; 2, 35, 3; 3, 39, 1.

Hic . . . ille *u. p. 1483 sq.* **2. A.; hic . . .** superior: V 23, 3.

Hoc = abl. neutr.: III 4, 3; VI 18, 3; *cf. p. 1472* **cc) bb) cc)** *et p. 1488 sq.* **3. E. c);** **horum = gen. neutr.:** 1, 85, 7; (**his = abl. neutr.** II 5, 3; VII 90, 8; 1, 52, 1; 3, 11, 1.)

Atque hic: V 15, 4; 2, 2, 2; 3, 70, 1.

hac: (constabat inter omnes . . . dorsum esse eius iugi prope aequum, sed ⟨hunc *add.* α; *edd.; om.* β; hac *Dauis.; u. CC*⟩ siluestre ⟨β; *Dauis.;* siluestrem α; *edd.*⟩ et angustum, qua esset aditus ad alteram partem oppidi ⟨*c*⟩: VII 44, 3;) praeruptus locus erat . . . ac tantum in latitudinem patebat, ut . . . explerent. hac nostris erat receptus, quod eo . . . inconsultius processerant: 1, 45, 6; pedalibus lignis . . . porticus integebantur, atque hac ⟨huc *O*⟩ agger inter manus proferebatur: 2, 2, 3.

hic (adu.); A. = hoc loco: (quicquid huc ⟨*Np.; Dt., Hold.;* huic *codd.; Schn., Db.;* hic *Fr.*⟩ circuitus ⟨circumitui β⟩ ad molliendum cliuum accesserat, id spatium ⟨*c*⟩ itineris augebat ⟨*c*⟩: VII 46, 2;) ¶ is cum animaduertisset perpetuam esse paludem, quae . . . impediret, hic consedit nostrosque transitu prohibere instituit: VII 57, 4; ¶ praecurrunt equites; quanto res ⟨*c*⟩ sit in periculo

cognoscunt. hic uero nulla munitio est, quae perterritos recipiat: VI 39, (1.) 2; Cassius in Thessaliam cum legione peruenit. hic cum essent factiones duae, uaria uoluntate ciuitatium ⟨c⟩ utebatur: 3, 35, 2; duae sunt Albae, alia ista quam nouimus in † Aricia et alia hic in Italia ⟨Latio *coni. Np.*⟩: *ap. Pomp. comm. art. Don. (gramm. Lat. V p. 144 ed. Keil)*; ¶ unum in locum conuenirent; hunc esse delectum medium fere regionum earum, quas Suebi obtinerent; hic Romanorum aduentum exspectare atque ibidem ⟨*Paul;* ibi *codd.; edd.*⟩ decertare constituisse: IV 19, 3; constituunt ... in Celtiberiam bellum transferre .... hic ⟨hinc *O*⟩ magnos equitatus magnaque auxilia exspectabant: 1, 61, (2.) 3; ¶ (Libo ... Brundisium uenit insulamque ... occupauit. ... hic repentino aduentu naues onerarias quasdam nactus incendit: 3, 23, (1.) 2;) ¶ erat obiectus portis ericius. hic paulisper est pugnatum: 3, 67, 5.

B. = (hoc tempore,) tum: de improuiso ad Ciceronis hiberna ⟨c⟩ aduolant ⟨c⟩ nondum ad eum fama de Titurii morte perlata. huic ⟨hic *Hotom.*⟩ quoque accidit, quod fuit necesse, ut non nulli milites ... interciperentur ⟨c⟩: V 39, (1.) 2; ¶ ... hic quantum in bello fortuna possit et quantos adferat casus cognosci potuit: VI 35, 2; ... hic ⟨*Ald.;* his *codd.*⟩ cognosci licuit, quantum esset hominibus praesidii in animi firmitudine: 3, 28, 4; ¶ (producit seruos, quos ... fame uinculisque ⟨c⟩ excruciauerat. hi ⟨ii *A*[1]; illi *QA*[2]; hic *β*⟩ iam ante ⟨*om. β*⟩ edocti ⟨docti *β*⟩ quae interrogati pronuntiarent, ... dicunt: VII 20, (9.) 10;) ¶ incredibili felicitate auster ... in Africum se uertit. hic ⟨hinc *a*⟩ subitam commutationem fortunae uidere licuit: 3, (26, 5;) 27, 1.

hinc. A. = ex hoc loco: calones in proximum ⟨c⟩ tumulum procurrunt. hinc celeriter deiecti se in signa manipulosque coiciunt: VI 40, 1; ¶ (constabat ... dorsum esse eius iugi prope aequum, sed ⟨hunc *add. α*; *edd.; om. β*; hinc *Oud.; u. CC*⟩ siluestre ⟨*β*; siluestrem *α*; *edd.*⟩ et angustum, qua ⟨dors. e. e. i. siluestre et ang., sed hinc prope aequum, qua *E. Hoffm.*⟩ esset aditus ad alteram partem oppidi ⟨c⟩: VII 44, 3;) ¶ (ubi quae maior ... incidit res, clamore per agros regionesque significant; hunc ⟨*Nik:* hinc *β*; hanc *α*⟩ alii deinceps excipiunt et proximis tradunt: VII 3, 2;) ¶ (Hercynia silua) pertinet ad fines Dacorum et Anartium; hinc se flectit sinistrorsus: VI 25, (2.) 3; ¶ quam (turrim) primo ad repentinos incursus humilem paruamque fecerunt. huc se referebant; hinc, si qua maior oppresserat uis, propugnabant; hinc ad repellendum et prosequendum hostem procurrebant: 2, 8, (1.) 2; ¶ in locum iniquum progrediuntur et sub montem ⟨c⟩ ... succedunt. hinc se recipere cum uellent, rursus illi ... nostros premebant: 1, 45, (2.) 3.

(**B. ui partitiua = huius spatii:** non enim amplius pedum milibus duobus ab castris castra distabant: † hinc duas partes acies occupabant duae; tertia uacabat ⟨c⟩: 1, 82, 4.

[**Falso:** qui uicus ... montibus undique continetur. cum hic ⟨*B*[2]*h*; hinc *αa*⟩ in duas partes flumine ⟨*B*[2]*β*; flumen *α*⟩ diuideretur: III 1, 6; qui ⟨hinc *add. β*⟩ proximi Oceano fuerunt, hi ⟨c⟩ insulis sese occultauerunt: VI 31, 3.]

huc. A. pertinet ad ea, quae antecedunt; a) propr. (= ad hunc locum): sese in castra Cornelia recepit. huc frumentum comportare, [castra munire,] materiam conferre coepit: 2, 37, (3.) 4; ¶ quae ⟨qua *N; Oud.*⟩ minime uisa ⟨c⟩ pars firma est, huc concurritur: VII 84, 2; ¶ tribus horis Aduatucam uenire potestis; huc omnes suas fortunas exercitus Romanorum contulit: VI 35, 8; Nouiodunum erat oppidum Haeduorum ad ripas Ligeris ... positum. huc Caesar omnes obsides Galliae, frumentum, pecuniam publicam, ... impedimentorum magnam partem contulerat; huc magnum numerum equorum ... miserat. eo ...: VII 55, (1.) 2. 3; loca praerupta ... temptant; huc ea, quae parauerant, conferunt: VII 86, 4; 2, 37, 4 *u.* comportare; ¶ nuntiatum est ei Ariouistum ... ad occupandum Vesontionem ... contendere .... huc Caesar magnis nocturnis diurnisque itineribus contendit: I 38, (1.) 7; locus erat castrorum editus et paulatim ... adcliuis circiter passus mille. huc magno cursu contenderunt ... exanimatique peruenerunt: III 19, 1; ¶ sese non longius milibus passuum quattuor ... processurum eo die dixit. huc postero die quam frequentissimi conuenirent: IV 11, (4.) 5; in Morinos proficiscitur, quod inde erat breuissimus in Britanniam traiectus. huc naues undique ex finitimis regionibus ... iubet conuenire: IV 21, (3.) 4; hi (druides) certo anni ⟨c⟩ tempore in finibus Carnutum ... considunt in loco consecrato. huc ⟨hii *A*⟩ omnes undique, qui controuersias habent, conueniunt: VI 13, 10; (ipse ⟨c⟩ imperat reliquis ciuitatibus obsides diemque ⟨*Hotom.;* denique *codd.; Schn., Db.*⟩ ei ⟨huic *Np., Dt.*⟩ rei constituit ⟨diem *add. codd.; Schn., Db.*⟩; omnes ⟨huc omnes *codd.; Schn.,*

Db., Fr.⟩ equites . . . celeriter conuenire iubet ⟨*u. CC*⟩: VII 64, 1;**)** ¶ perpetuae fossae quinos pedes altae ducebantur. huc illi stipites demissi ⟨*c*⟩ . . . ab ramis eminebant: VII 73, (2.) 3; scrobes . . . fodiebantur paulatim angustiore ad infimum fastigio. huc teretes stipites . . . demittebantur ⟨*c*⟩ ita, ut: VII 73, (5.) 6; ¶ Fabius finitimarum ciuitatum animos . . . temptabat. . . . huc cum cotidiana consuetudine egressae ⟨*Iurinius:* congressae *codd.*⟩ pabulatoribus praesidio . . . legiones Fabianae duae flumen transissent: 1, 40, 3; ¶ (immittere: 2, 25, 3 *u.* mittere;) ¶ pronuntiat arcessitum se a Senonibus et Carnutibus aliisque compluribus Galliae ciuitatibus; huc ⟨hunc *β*⟩ iturum ⟨iter facturum *β*⟩ per fines Remorum: V 56, (4.) 5; ¶ mittere: VII 55, 3 *u.* conferre; animaduertit multa undique portari atque agi plenissimis uiis, quae . . . ex agris in urbem conferantur. huc equitatum mittit ⟨immittit *Pluyg.*⟩, ut diriperet atque haberet loco praedae: 2, 25, (2.) 3; ¶ peruenire: III 19, 1 *u.* contendere; Cenabum Carnutum proficiscitur; qui . . . praesidium Cenabi tuendi causa . . . comparabant. huc biduo peruenit: VII 11, (3. 4.) 5; ¶ accidunt ⟨*c*⟩ arbores tantum, ut summa species earum stantium relinquatur. huc cum se consuetudine (alces) reclinauerunt, . . . concidunt: VI 27, (4.) 5; ¶ quam (turrim) primo . . . humilem paruamque fecerunt. huc se referebant; hinc . . . propugnabant; hinc . . . procurrebant: 2, 8, (1.) 2; ¶ hunc (collem) celeriter . . . communit. huc legionem postea transiecit ⟨*c*⟩: 1, 54, 4; ¶ quod omni ex reliquis partibus demesso frumento pars una erat reliqua, suspicati hostes huc nostros esse uenturos noctu in siluis delituerant: IV 32, 4.

b) trsl.; α) c. uerbo conuertendi (= ad hanc rem): qui una procurrerant leuis armaturae ⟨*c*⟩ circumueniebantur atque interficiebantur ab nostris. huc tota Vari conuersa acies suos fugere et concidi uidebat: 2, 34, 3.

β) c. uerbis addendi: nauibus circiter octoginta ⟨*c*⟩ onerariis coactis . . . distribuit. huc accedebant XVIII onerariae naues, quae . . . uento tenebantur: IV 22, (3.) 4; hunc (Dumnorigem) secum habere in primis constituerat, quod . . . cognouerat. accedebat huc, quod in ⟨*c*⟩ concilio Haeduorum Dumnorix dixerat . . .: V 6, (1.) 2; intellectum est nostros . . . minus aptos esse ad huius generis hostem . . ., propterea quod . . . . accedebat huc, ut numquam conferti, sed rari . . . proeliarentur stationesque dispositas haberent atque . . .: V 16, (1—) 4; oppidi murus a ⟨*c*⟩ planitie . . . recta regione, si nullus amfractus intercederet, MCC passus aberat; quicquid huc ⟨*Np., Dt., Hold.;* huic *codd.; Schn., Db.;* hic *Fr.*⟩ circuitus ⟨circumitui *β*⟩ ad molliendum cliuum accesserat, id spatium ⟨*c*⟩ itineris augebat ⟨*c*⟩: VII 46, (1.) 2; milia XX in armis habebat. haec constabant ex Gabinianis militibus . . . . huc accedebant collecti ex praedonibus latronibusque . . .: 3, 110, (2.) 3; ¶ Haeduis Segusiauisque . . . decem milia peditum imperat; huc addit equites octingentos: VII 64, 4; **(**legiones . . . praemiserat VI ⟨*c*⟩, auxilia peditum V milia ⟨*c*⟩, equitum III milia . . . . † huic ⟨*Oᵏ;* et CCCC *R. Menge;* huc *cod. Ach. Statii; edd.*⟩ optimi generis hominum ex Aquitanis montanisque, qui Galliam prouinciam attingunt ⟨adiecerat *add. Iurinius; Db., Dt.;* addiderat *Np.*⟩: 1, 39, 2;**)** Massilienses . . . naues longas expediunt numero XVII . . . . multa huc ⟨hinc *O*⟩ minora nauigia addunt: 1, 56, (1.) 2; obsecrare milites coepit, ne . . . neu . . . neu . . . . huc ⟨his *O*⟩ pauca ad spem largitionis addidit: 2, 28, 3; loquuntur . . . cum . . . legatis . . .: uelle se . . . cum Caesare loqui, si sibi ⟨*c*⟩ facultas detur. huc addunt pauca rei confirmandae causa: 3, 15, (6.) 7; prodit Libo atque ⟨*c*⟩ excusat Bibulum . . . . huc addit pauca de causa et de copiis auxiliisque suis: 3, 16, (3—)5; ¶ **(**adicere: 1, 39, 2 *u.* addere;**)** equitum (habebat) VII milia. ex quibus DC Gallos Deiotarus adduxerat . . . . huc Dardanos, Bessos . . ., item Macedones, Thessalos ac reliquarum gentium et ciuitatum adiecerat: 3, 4, 6.

B. pertinet ad ea, quae sequuntur: summo labore militum Caesar . . . in flumine auertendo huc iam deduxerat ⟨*cod. Achill. Stat.;* reduxerat *Oᵏ; edd.*⟩ rem, ut equites . . . possent atque auderent flumen transire, pedites uero tantum modo umeris ac summo pectore exstarent ⟨*c*⟩ et . . . ad transeundum [non] impedirentur: 1, 62, 1. 2; res tamen ab Afranianis ⟨*c*⟩ huc erat necessario deducta ⟨ducta *Na*⟩, ut, si priores montes . . . attigissent, ipsi periculum uitarent, impedimenta . . . seruare non possent: 1, 70, 2; paucis cum esset in utramque partem uerbis disputatum, res huc deducitur, ut ei, qui habeant domicilium . . . in Hispania ⟨*c*⟩, statim, reliqui ad Varum flumen dimittantur: 1, 86, 3; ¶ **(**rem huc reducere, ut: 1, 62, 1 *u.* deducere.**)**

(hiemalis: tempus autem ⟨*c*⟩ erat difficillimum, quo neque frumenta in † hibernis ⟨cauernis *uel* hiemalibus cauernis *Hell.; u. CC*⟩

erant neque multum a maturitate aberant: I, 48, 5.)

hiemo. **A. add. subiect.: a) appellat.:** (cohortes hiemant: III 1, 4 *u.* **b)** Galba;) alteram partem eius uici Gallis ⟨ad hiemandum *add. codd.; edd.;* ad hiem. *Hotom. transponit post* cohortibus; *delenda esse suspicatur Dauis.;* ad habitandum *Georges (?)*⟩ concessit, alteram uacuam ab his ⟨*c*⟩ relictam cohortibus *ad hiemandum* attribuit: III 1, 6; ¶ populi Romani exercitum hiemare atque inueterascere in Gallia moleste ferebant: II 1, 3; ¶ tres (legiones), quae circum Aquileiam hiemabant, ex hibernis educit: I 10, 3; huic permisit, . . . uti in his locis legionem hiemandi causa conlocaret: III 1, 3; (III 7, 2 *u.* **b)** Crassus;) quartam (legionem) in Remis cum T. Labieno in confinio Treuerorum hiemare iussit: V 24, 2; (V 25, 4 *u.* **b)** Plancus;) nihil esse negotii subito oppressam legionem, quae cum Cicerone hiemet, interfici: V 38, 4; (53, 3 *u.* **b)** Caesar;) Labienum cum una legione, quae in eorum ⟨Remorum *Schambach*⟩ finibus hiemabat ⟨(hyemahat *a*) β; hiemauerat α; *edd.*⟩, adoriri parabant: VI 7, 1; in Lingones contendit, ubi duae legiones hiemabant: VII 9, 4; quas (legiones) Narbone circumque ea loca hiemandi causa ⟨*u. CC*⟩ disposuerat: 1, 37, 1; reliquas legiones, quae longius hiemabant, subsequi iubet: 1, 37, 2.

b) nom. propr.: ubi Titurius atque ⟨*c*⟩ Aurunculeius hiemandi causa consederant: VI 32, 4; — cum (Caesar) constituisset ⟨*c*⟩ hiemare ⟨hiemem β⟩ in continenti propter repentinos Galliae motus ⟨agere *add.* β⟩: V 22, 4; ipse cum tribus legionibus circum Samarobriuam trinis hibernis hiemare constituit: V 53, 3; ipse Bibracte ⟨*c*⟩ hiemare constituit: VII 90, 8; ibique . . . sub pellibus hiemare constituit. hoc idem Pompeius fecit: 3, 13, 5; — P. Crassus adulescens cum legione septima proximus mare Oceanum ⟨qui *add.* B^2β⟩ in Andibus hiemabat ⟨*uett. edd.;* hiemarat *A, Q corr.,* β; *edd.;* hiemauerat B^2M^2; hiemerat $B^1M^1Q^1$⟩: III 7, 2; — Galba . . . constituit cohortes duas in Nantuatibus ⟨*c*⟩ conlocare et ipse cum reliquis eius legionis cohortibus in uico Veragrorum, qui appellatur Octodurus, hiemare: III 1, 4; incolumem legionem . . . in Allobroges perduxit ibique hiemauit: III 6, 5; — (Galli: III 1, 6 *u.* **a)** cohortes;) — L. Plancum cum legione . . . in Carnutes proficisci iubet ibique hiemare: V 25, 4; — (Pompeius) hiemare Dyrrachii ⟨*Steph.;* dyrrachium *NO*z⟩, Apolloniae ⟨*O;* -nia z⟩ omnibusque oppidis maritimis constituerat: 3, 5, 2; Titurius: VI 32, 4 *u.* Aurunculeius.

B. non add. subi.: quod omnibus constabat hiemari ⟨β; hiemare α⟩ in Gallia oportere, frumentum his ⟨*c*⟩ in locis in hiemem prouisum non erat: IV 29, 4.

hiems. *Inuenitur* hiemps *in O*z 3, 9, 8, *in* α III 27, 2 (hyemps *in a* III 27, 2). — *In cod. a scriptum est* hyems (hyemi, hyemem, hyeme) IV 36, 2; 1, 61, 3; 3, 8, 4; 25, 1; 42, 3.

A. subi.: iamque hiems adpropinquabat: 3, 9, 8; ¶ etsi in his locis, quod omnis Gallia ad septentriones ⟨*c*⟩ uergit, maturae sunt hiemes: IV 20, 1; ¶ multi iam menses erant et hiems praecipitauerat, neque Brundisio naues . . . ueniebant: 3, 25, 1; ¶ sequi: IV 1, 1 *u.* E.; ¶ anni tempore confisae, quod hiems suberat, hoc ⟨*c*⟩ facere neglexerunt: III 27, 2.

B. accusat.; a) obi.: cum constituisset ⟨*c*⟩ hiemare ⟨hiemem β⟩ in continenti propter repentinos Galliae motus ⟨agere *add.* β⟩: V 22, 4; ¶ nondum hieme confecta . . . de improuiso in fines Neruiorum contendit: VI 3, 1; iam prope hieme confecta, cum ipso anni tempore ad gerendum bellum uocaretur et ad hostem proficisci constituisset, . . . legati . . . ueniunt ⟨*c*⟩: VII 32, 2; ¶ tribus ante exactam hiemem ⟨hiemen *QC*β⟩ et constitutis et adductis legionibus: VI 1, 4; ¶ cum . . . inita hieme in ⟨*c*⟩ Illyricum profectus esset: III 7, 1; ¶ quod (frumentum) eo tolerandae hiemis causa deuexerat: V 47, 2.

b) acc. tempor.: totam hiemem ipse ad exercitum manere decreuit: V 53, 3.

C. dat.: quod propinqua die aequinoctii infirmis nauibus hiemi ⟨hiemis *B corr., M*⟩ nauigationem subiciendam non existimabat: IV 36, 2.

D. gen.: reliquam partem hiemis se eorum copiis aluerunt: IV 4, 7; si reliquam partem hiemis uno loco legiones contineret: VII 10, 1; ¶ neque ullum fere totius hiemis tempus sine sollicitudine Caesaris intercessit, quin: V 53, 5; Treueri . . . totius hiemis nullum tempus intermiserunt, quin: V 55, 1.

E. abl.: ea quae secuta est hieme, qui fuit annus Cn. ⟨*c*⟩ Pompeio, M. ⟨*c*⟩ Crasso consulibus, Vsipetes . . . Rhenum transierunt; IV 1, 1; legatis imperat, . . . uti quam plurimas possent hieme naues ⟨naues hieme *h*⟩ aedificandas ueteresque reficiendas curent ⟨*c*⟩: V 1, 1; ipse grauissima hieme in nauibus excubans: 3, 8, 4; classesque ipsius, quas hieme in Sicilia, Gallia, Italia fecerat ⟨*c*⟩, morabantur: 3, 42, 3.

F. c. praep.: suis locis bellum in **hiemem ducere** cogitabant: 1, 61, 3; ¶ optimum factu ⟨c⟩ esse duxerunt . . . frumento commeatuque nostros prohibere et rem in hiemem **producere**: IV 30, 2; ¶ quod omnibus constabat hiemari ⟨c⟩ in Gallia oportere, frumentum his ⟨c⟩ in locis in hiemem **prouisum** non erat: IV 29, 4.

hinc *u. p. 1493 sq.*

hippotoxota(e): CC (equites) ex Syria a Commageno Antiocho, cui magna Pompeius praemia tribuit, missi erant, in his ⟨tribuit. Missi erant in his *O*⸗⟩ plerique hippotoxotae: 3, 4, 5.

(Hircania silua *u.* **Hercynia s.)**

(**Hirpinus**: (Milo) quibusdam solutis ergastulis Cosam in agro Thurino ⟨Compsam in a. Hirpino *Gland. & Dauis.*; *F. Hofm.*⟩ oppugnare coepit: 3, 22, 2.)

Lucilius Hirrus: (Vibullius) Camerino fugientem ⟨*O*; fugiente ⸗⟩ Lucilium ⟨*Gland.*; ucillum ⸗⟩ Hirrum ⟨hyrrum *ah*⟩ cum ⟨hyrruncum *l*⟩ sex cohortibus, quas ibi in praesidio habuerat, excipit; . . . cum his ad Domitium Ahenobarbum ⟨c⟩ Corfinium ⟨c⟩ magnis itineribus peruenit: 1, 15, 5. 6; magnaque inter eos in consilio fuit controuersia, oporteretne Lucilii ⟨*Np.*; l. *f*; luci *Oahl*⟩ Hirri ⟨hyrri *f*; hirrii *N*; hirtii *O*⟩, quod is a Pompeio ad Parthos ⟨c⟩ missus esset, proximis comitiis praetoriis absentis rationem haberi, cum eius necessarii fidem implorarent Pompei, praestaret quod proficiscenti recepisset, ne per eius auctoritatem deceptus uideretur, reliqui in labore pari ac periculo ne unus omnes antecederet recusarent: 3, 82, 5.

Hispalis: naues longas X Gaditanis ut facerent imperauit, complures praeterea ⟨in *add. codd.*; *del. P. Manut.*⟩ Hispali ⟨ipse Hispali *aut* in Baeti *Vielh.*⟩ faciendas curauit: 2, 18, 1; (legio uernacula) signa sustulit seseque Hispalim ⟨*N*; hispali *O*¹⸗⟩ recepit atque in foro et porticibus sine maleficio consedit: 2, 20, 4; *cf.* § 5.

Hispania. (*Cf.* **prouincia.**) *In cod. A inuenitur* ispania V 1, 4; *in cod. a* hyspan. 1, 22, 4; 29, 3; 30, 1; 37, 1; 39, 3; 85, 7; 87, 5; 2, 17, 1; 19, 1; 3, 47, 6; 73, 3.

De rebus in Hispania gestis cf. M. Jähns p. 369; Ch. Guischard (Quintus Icilius), Mémoires critiques et historiques, tome I. II. Berlin 1774; Moléro, Bref résumé des campagnes de César en Espagne, traduit p. F. X. Franquet. Paris 1868.

A. non pertinet ad certas quasdam Hispaniae partes; a) sing.: Aquitania a Garumna ⟨c⟩ flumine ad Pyrenaeos montes et eam partem Oceani, quae est ⟨c⟩ ad Hispaniam, pertinet: I 1, 7; ea, quae sunt usui ad armandas naues, ex Hispania adportari iubet: V 1, 4; alterum (Britanniae latus) uergit ad Hispaniam atque occidentem solem: V 13, 2; mittitur ad eos conloquendi ⟨c⟩ causa ⟨c⟩ C. Arpineius . . . et Q. Iunius ex Hispania quidam: V 27, 1; huc magnum numerum equorum huius belli causa in Italia atque Hispania coemptum ⟨c⟩ miserat: VII 55, 3; in praesentia Pompei sequendi rationem omittit, in Hispaniam proficisci constituit: 1, 30, 1; cognoscit missum in Hispaniam ⟨in Hisp. *add. Ald.*; *Dt.*; *om. codd.*; *Np.*, *Db.*⟩ a Pompeio Vibullium ⟨c⟩ Rufum: 1, 34, 1; C. Fabium legatum cum legionibus III . . . in Hispaniam praemittit: 1, 37, 1; quem (Vibullium) a Pompeio missum in Hispaniam ⟨hispania ⸗⟩ demonstratum est: 1, 38, 1; Caesar legiones in Hispaniam praemiserat [ad] VI [milia], auxilia peditum V ⟨c⟩ milia ⟨c⟩, equitum III milia ⟨*u. CC*⟩: 1, 39, 2; audierat Pompeium per Mauretaniam cum legionibus iter in Hispaniam facere: 1, 39, 3; ad Caesarem ueniunt seque ei commendant. idem hoc fit a principibus Hispaniae, quos illi ⟨c⟩ euocauerant et secum in castris habebant obsidum loco: 1, 74, 5; neque enim sex legiones alia de causa missas in Hispaniam septimamque ibi conscriptam neque . . . submissos duces rei militaris peritos . . .: 1, 85, 6; res huc deducitur, ut ei, qui habeant domicilium aut possessionem in Hispania ⟨-niam ⸗⟩, statim . . . dimittantur: 1, 86, 3; hoc eius praescripto ex Hispania ad Varum flumen est iter factum: 1, 87, 5; *cf. omnia, quae* 1, 37—87 *narrantur*; dum haec in Hispania geruntur, C. Trebonius . . . instituit: 2, 1, 1; duabus ex partibus . . . . una erat proxima portui ⟨c⟩ naualibusque, altera ad portam ⟨CC⟩, qua ⟨c⟩ est aditus ex Gallia atque Hispania ⟨ad galliam atque hispaniam *O*⟩: 2, 1, 2; an uero in Hispania ⟨-am *f*⟩ res gestas Caesaris non audistis? duos pulsos exercitus, duos superatos duces, duas receptas prouincias? . . .: 2, 32, 5; iamque Caesaris in Hispania res secundae in Africam nuntiis ac ⟨c⟩ litteris perferebantur: 2, 37, 2; eae ⟨c⟩ ipsae copiae hoc infrequentiores [copiae] imponuntur, quod multi . . . defecerant longumque iter ex Hispania [magnum] numerum deminuerat et grauis autumnus in Apulia circumque Brundisium ex saluberrimis Galliae et Hispaniae regionibus omnem exercitum ualetudine temptauerat: 3, 2, 3; demonstrauimus L. Vibullium Rufum . . . bis in potestatem peruenisse Cae-

saris atque ab eo esse dimissum, semel ad Corfinium, iterum in Hispania: 3, 10, 1; satis esse magna utrimque incommoda accepta . . . illum Italia expulsum amissa Sicilia ⟨*c*⟩ et Sardinia duabusque Hispaniis et cohortibus *in* Italia atque Hispania ciuium Romanorum centum atque XXX: 3, 10, 4. 5; recordabantur enim eadem ⟨*c*⟩ se superiore anno in Hispania perpessos labore et patientia maximum bellum confecisse: 3, 47, 6; postulauit etiam L. Afranium proditionis exercitus Acutius ⟨*c*⟩ Rufus apud Pompeium, † quod gestum in Hispania diceret ⟨*u. CC*⟩: 3, 83, 2.

b) plur.: Caesar in Galliam reuerteretur, Arimino excederet, exercitus dimitteret; quae si fecisset, Pompeium in Hispanias iturum: 1, 10, 3; nihil horum ad pacandas Hispanias, nihil ad usum prouinciae prouisum, quae propter diuturnitatem pacis nullum auxilium desiderarit: 1, 85, 7; Caesar . . . constituerat nullam partem belli in Hispaniis ⟨-anis *l*; -ania *N*⟩ relinquere, quod magna esse Pompei beneficia et magnas clientelas in citeriore prouincia sciebat: 2, 18, 7; hac uos fortuna atque his ducibus repudiatis Corfiniensem ignominiam, [in] Italiae fugam ⟨*c*⟩, [an] Hispaniarum deditionem, [in] Africi belli praeiudicia sequimini! 2, 32, 13; — interea ueterem exercitum, ⟨uetere exercitu *Elberl.*⟩ duas Hispanias confirmari, quarum erat altera maximis beneficiis Pompei deuincta, . . . nolebat: 1, 29, 3; esse magna . . incommoda accepta . . . amissa Sicilia ⟨*c*⟩ et Sardinia duabusque Hispaniis et cohortibus *in* Italia atque Hispania ciuium Romanorum centum atque XXX: 3, 10, 4. 5; habendam fortunae gratiam, . . . quod duas Hispanias bellicosissimorum hominum peritissimis atque exercitatissimis ducibus pacauissent: 3, 73, 3.

B. ad certas quasdam Hispaniae partes pertinet; a) Hispania citerior (citerior Hispania) *u.* **citerior** *p. 538 sq. (5 loc.)*; Caesarisque in se beneficia exponit (Lentulus Spinther) . . .: quod . . . prouinciam Hispaniam ex praetura habuerat: 1, 22, 4; (1, 74, 5; 86, 3; 87, 5; 2, 1, 1; 3, 47, 6; 83, 2 *u.* **A. a**).)

b) ulterior Hispania: uti . . . Varro cum iis quas habebat legionibus omnem ulteriorem Hispaniam tueatur: 1, 38, 2; (erant . . . legiones Afranii III . . ., praeterea scutatae citerioris prouinciae ⟨cit. prou. *del. Np.; Db., Dt.*⟩ et caetratae ⟨ulterioris Hispaniae *add. codd.; del. Np.*⟩ cohortes circiter LXXX equitumque utriusque prouinciae ⟨utr. pr. *del. Np.; Db., Dt.*⟩ circiter V milia ⟨*u. CC*⟩: 1, 39, 1;) M. Varro in ulteriore ⟨-ri *(a)f*⟩ Hispania initio cognitis iis rebus, quae sunt in Italia gestae, diffidens Pompeianis rebus amicissime de Caesare loquebatur: 2, 17, 1; duabus legionibus missis in ulteriorem Hispaniam cum Q. Cassio, tribuno plebis, ipse cum ⟨*c*⟩ DC equitibus magnis itineribus progreditur ⟨*c*⟩: 2, 19, 1.

Hispanus. A. add. subst.: Ciliciensis legio coniuncta cum cohortibus ⟨cum coh. *om. Nhl*⟩ Hispanis, quas traductas ab Afranio docuimus, in dextro cornu erant conlocatae . . .: 3, 88, 2; ¶ cum . . . una ex parte Hispanis equitibus emissis ⟨*c*⟩ equestri proelio superiores fuissent: V 26, 3; Iuba . . . II milia Hispanorum et Gallorum equitum, quos ⟨*c*⟩ suae custodiae causa circum se habere consuerat, . . . Saburrae summisit: 2, 40, 1; (Coelius) cum . . . equitibus Caesaris Gallis atque Hispanis, qui eo (Thurios) praesidii ⟨*P. Manut.*; praedandi *codd.*⟩ causa missi erant, pecuniam polliceretur, . . . est interfectus: 3, 22, 3.

B. non add. subst.: gratias agit . . . Hispanis ⟨-niis *f*⟩, quod praesidia expulissent: 2, 21, 1.

(**Hissa** *u.* **Issa.**)

hodie: faciam, inquit, hodie, imperator, ut aut uiuo mihi aut mortuo gratias agas: 3, 91, 3.

homo. 1. = ἄνθρωπος; **A. subi.; a):** postea quam agros et cultum et copias Gallorum homines feri ac barbari (*i. e.* Germani) adamassent, traductos plures: I 31, 5; ¶ ut non nequiquam tantae uirtutis homines (*i. e.* Neruios) iudicari deberet ⟨deberent *codd.*⟩ ausos esse ⟨ausi (aut si a^1h^1) quod essent *ahefk*⟩ transire latissimum flumen, ascendere altissimas ripas, subire iniquissimum locum: II 27, 5; ¶ (bellare: I 2, 4 *u.* **D.** adficere;) (III 17, 4 *u.* **F. a**) multitudo;) ¶ quod saepe homines temerarios atque imperitos ⟨β; impeditos α; *Aim.*⟩ (*i. e.* Gallos) falsis rumoribus terreri et ad facinus impelli et de summis rebus consilium capere cognitum est: VI 20, 2; VII 31, 2 *u.* **F. b**); ¶ (cedere: 1, 57, 3 *u.* **C. a**);) ¶ magistratus . . . gentibus cognationibusque hominum, qui tum una ⟨*Heller*; qui cum una α; quique una β; qui una *Aim.*; *Np., Schn.*; qui communiter *Fr.*; qui in commune *coni. Db.*, coierunt, . . . attribuunt: VI 22, 2; ¶ (commendare: 2, 41, 8 *u.* consuesse;) ¶ quibusnam manibus aut quibus uiribus praesertim homines ⟨hom. praes. β⟩ tantulae staturae (*i. e.* Romani) . . . tanti oneris turrim ⟨*c*⟩ in muro ⟨β; muros α⟩ sese conlocare confiderent ⟨*sic codd.*; *plur. edd.*; in muro sese conlocare posse confid. *Dt.*[2]: moturos sese confiderent

Döhner; Dt.[1]; sub muros esse conlaturos conf. *Vielh.; u. CC*⟩: II 30, 4; ¶ (se coniungere: VII 39, 3 *u.* F. a) milia;) ¶ (consistere: III 6, 2 *ib.*;) ¶ hi de sua salute desperantes, ut extremo uitae tempore homines facere consuerunt, aut suam mortem miserabantur aut parentes suos commendabant: 2, 41, 8; ¶ (contemnere: 1, 85, 4 *u.* F. a) arrogantia;) ¶ contendere: (I 27, 4 *ib.* milia;) I 33, 4 *u.* temperare; ¶ (conuenire: III 17, 4 *u.* F. a) multitudo; IV 37, 2 *ib.* milia; V 21, 2 *ib.* numerus;) ¶ quod fere libenter homines id, quod uolunt, credunt: III 18, 6; ¶ (debere: II 27. 5 *u.* audere;) ¶ defendere, deligere: II 29. 5 *u.* F. a) milia;) ¶ (desperare: 2, 41, 8 *u.* consuesse;) ¶ docere: III 18, 3 *u.* D. deligere; ¶ consuesse enim deos immortales, quo grauius homines ex commutatione rerum doleant, quos pro scelere eorum ulcisci uelint, his secundiores interdum res et diuturniorem impunitatem concedere: I 14, 5; ¶ egredi: I 27, 4 *u.* F. a) milia; ¶ esse: (V 12, 3 *ib.* multitudo;) VI 13, 1 *ib.* genus; (VII 32, 4 *u.* C. b); 1, 51, 2 *u.* F. a) milia; 2, 29, 3 *ib.* genus; 3, 59, 1 *u.* C. a); 3, 106, 2 *u.* F. a) milia;) ¶ exire: I 33, 4 *u.* temperare; ¶ existimare: I 27, 4 *u.* F. a) milia; VII 30, 4 *u.* D. consternare; ¶ (facere: I 7, 5 *u.* temperare; II 29, 3 *u.* F. a) genus; II 29, 5 *ib.* milia;) quod homines barbari et nostrae consuetudinis imperiti bellum populo Romano fecissent: IV 22, 1; (2, 29, 3 *u.* F. a) genus;) 2, 41, 8 *u.* A. a) consuesse; ¶ (ferre: II 28, 2 *u.* F. a) milia; IV 2, 6 *u.* A. a) remollescere;) ¶ inferre: II 29, 5 *u.* F. a) milia; ¶ (interficere: 3, 104, 2 *u.* C. b);) ¶ (interire: VII 71, 3 *u.* F. a) milia;) ¶ (intermittere: I 26, 5 *ib.*;) ¶ (inueterauerant hi omnes ⟨inuet. homines *a*⟩ compluribus Alexandriae bellis: 3, 110, 6;) ¶ (ire: I 26, 5; 28, 1 *u.* F. a) milia;) ¶ (miserari: 2, 41, 8 *u.* consuesse;) ¶ (monere: II 30, 4 *u.* confidere;) ¶ (munire: VII 44, 5 *u.* D. euocare;) ¶ (obtemperare,) occupare: I 33, 4 *u.* temperare; ¶ (cum intellegeret) omnes autem homines natura libertati studere ⟨libertatis studiose incitari β⟩ et condicionem seruitutis odisse: III 10, 3; ¶ (pati, perferre: VII 30, 4 *u.* D. consternare;) ¶ (perficere: 2, 1, 4 *u.* F. a) multitudo;) ¶ (peruenire: I 26, 5 *u.* F. a) milia;) ¶ (petere: 1, 85, 4 *u.* F. a) arrogantia;) ¶ posse: (II 28, 2 *ib.* milia;) II 30, 4 *u.* confidere; VI 10, 2 *u.* D. deducere; VII 31, 2 *u.* F. b); ¶ (praedari: III 17, 4 *u.* F. a) multitudo;) ¶ haec tamen ab ipsis inflatius commemorabantur, ut de suis homines laudibus libenter praedicant: 2, 39, 4; ¶ (proponere: III 18, 3 *u.* D. deligere;) ¶ (pugnare: VI 10, 2 *ib.* deducere;) ¶ (recurrere: 1, 85, 4 *u.* F. a) arrogantia;) ¶ (remanere: IV 32, 1 *ib.* pars;) ¶ (quod ea re ad laborem ferendum remollescere homines atque effeminari arbitrantur ⟨*u. CC*⟩: IV 2, 6;) ¶ (sequi: 2, 29, 3 *u.* F. a) genus;) ¶ studere: III 10, 3 *u.* odisse; quod, ut supra demonstrauimus, minime homines ⟨*Dauis.; del. Apitz*; omnes *codd.; edd.*; omnium *Lips.; u. CC*⟩ Germani agri culturae student: VI 29, 1; (3, 35, 2 *u.* C. a);) ¶ subire: II 27, 5 *u.* audere; ¶ (superesse: I 26, 5 *u.* F. a) milia;) ¶ neque homines inimico animo (*i. e.* Heluetios) data facultate per prouinciam itineris faciundi temperaturos ab iniuria . . . existimabat: I 7, 5; neque sibi homines feros ac barbaros (*i. e.* Germanos) temperaturos ⟨obtemperaturos *X*⟩ existimabat, quin, cum omnem Galliam occupauissent, . . . in prouinciam exirent atque inde in Italiam contenderent: I 33, 4; ¶ (tradere: I 27, 4 *u.* F. a) milia;) ¶ transire: II 27, 5 *u.* audere; III 18, 2 *u.* D. deligere; VI 22, 2 *u.* F. a) cognatio; ¶ uelle: III 18, 6 *u.* credere; (2, 29, 3 *u.* F. a) genus;) ¶ uenire: (I 31, 10 *u.* F. a) milia;) III 18, 3 *u.* D. deligere; ¶ (uentitare: IV 32, 1 *u.* F. a) pars.)

b): (consumi a: VI 43, 3 *u.* F. a) multitudo;) ¶ quibus esset persuasum non ab hoste, sed ab homine amicissimo Ambiorige ⟨Ambior. *del. Tittler*⟩ consilium datum: V 31, 6; ¶ (fieri: III 18, 2 *u.* D. deligere;) ¶ haec atque eiusdem generis complura ut ab hominibus doctis magna cum misericordia fletuque pronuntiantur: 2, 12, 4 (*Np.* 5); ¶ magno accidit casu, ut . . . prius . . eius aduentus ab hominibus ⟨*BM*; omnibus *AQβ*; *Np*, *Dt.*⟩ uideretur quam fama ac nuntius ⟨*e*⟩ adferretur: VI 30, 2.

(c) abl. abs.: VII 3, 1 *u.* C. c).)

B. praed.: (Ariouistum) hominem esse barbarum, iracundum, temerarium: I 31, 13; (Neruios) esse homines feros magnaeque ⟨que *om.* β⟩ uirtutis: II 15, 5; (II 27, 5 *u.* A. a) audere.)

C. apposit.: a) nom.: neque multum Albici nostris uirtute cedebant, homines asperi et montani et ⟨*e*⟩ exercitati in armis: 1, 57, 3; Hegesaretos ⟨*e*⟩, ueteris homo potentiae, Pompeianis rebus studebat: 3, 35, 2; erant apud Caesarem . . . Raucillus et Egus, Adbucilli filii, . . . singulari uirtute homines: 3, 59, 1.

b) acc.: Lucterium Cadurcum, summae hominem audaciae, . . . in Rutenos mittit: VII 5, 1; horum esse . . . alterum Cotum, antiquissima familia natum atque ipsum hominem summae potentiae et magnae cognationis: VII 32, 4; Albicos, barbaros homines, qui in eorum fide antiquitus erant montesque supra Massiliam incolebant, ad se uocauerant ⟨euocau. *Paul*⟩: 1, 34, 4; Achillam, [in] praefectum regium, ⟨singium (signium *a*[1]) *add.* *x*⟩ singulari hominem audacia, et L. Septimium . . . ad interficiendum Pompeium miserunt: 3, 104, 2.

c) abl.: Carnutes Cotuato ⟨*CC*⟩ et Conconnetodumno ⟨*c*⟩ ducibus, desperatis hominibus, Cenabum . . . concurrunt: VII 3, 1.

D. obiect.: adducere: VI 10, 2 *u.* deducere; ¶ qua ex parte homines bellandi cupidi magno dolore adficiebantur: I 2, 4 (27, 4 *u.* **F. a)** milia;) ¶ (armare: 3, 103, 1 *ib.*:) ¶ capere: (VI 3, 2 *ib.* numerus;) 2, 39, 5 *u.* **D.** producere; ¶ (circumicere: II 6, 2 *u.* **F. a)** multitudo;) ¶ illi, ut erat imperatum, circumsistunt hominem (*i. e.* Dumnorigem) atque interficiunt: V 7, 9; ¶ circumuenire: VI 16, 4 *u.* exanimare; ¶ cogere: (I 4, 2 *u.* **F. a)** milia; I 4, 3 *ib.* multitudo; VI 22, 2 *ib.* cognatio;) 3, 103, 1 *ib.* milia; ¶ (coicere: III 6, 2 *u.* **F. a)** milia;) ¶ pecora atque homines ex agris in siluas compellebat: V 19, 1; ¶ a potentioribus atque iis ⟨*c*⟩, qui ad conducendos homines facultates habebant, uulgo regna occupabantur: II 1, 4; ¶ confirmare: **(**VII 30, 4 *u.* consternare;**)** incidit in Vibullium Rufum missum a Pompeio in agrum Picenum confirmandorum hominum causa: 1, 15, 4; ¶ (conquirere: I 28, 1 *u.* **F. a)** milia;) ¶ (conspicere: VI 28, 2 *u.* **E. a)** parcere;) ¶ et sic sunt animo consternati ⟨confirmati *Np.*⟩ homines insueti laboris (*i. e.* Galli), ut omnia, quae imperarentur, sibi patienda ⟨et perferenda *add.* β; *Schn.; prob. Db.*⟩ existimarent: VII 30, 4; ¶ decipere: 1, 85, 3 *u.* interficere; ¶ sperans barbaros atque imperitos homines (*i. e.* Suebos) inopia cibariorum adductos ad iniquam ⟨*c*⟩ pugnandi condicionem posse deduci: VI 10, 2; ¶ idoneum quendam hominem et callidum delegit, Gallum, ex iis, quos auxilii causa secum habebat. huic magnis praemiis pollicitationibusque persuadet, uti ⟨*c*⟩ ad hostes transeat, et quid fieri uelit edocet. qui ubi pro perfuga ad eos uenit, timorem Romanorum proponit, quibus angustiis ipse Caesar a Venetis prematur docet: III 18, 1–3; (VII 21, 2 *u.* **F. a)** milia;) huic rei idoneos homines deligebat: VII 31, 2; (71, 3 *u.* **F. a)** milia;) 3, 103, 1 *ib.*; ¶ (edocere: III 18, 2 *u.* deligere;) ¶ **(**effeminare: IV 2, 6 *u.* **A. a)** remollescere;**)** ¶ quae res . . . immani corporum magnitudine homines efficit ⟨facit *a*; efficiat *h*⟩: IV 1, 9; ¶ quod hominem honestissimum prouinciae Galliae . . . ereptum e ⟨*c*⟩ manibus hostium sibi restitutum uidebat ⟨*c*⟩: I 53, 6; ¶ (ad hunc muniendum locum ⟨*c*⟩ omnes ⟨homines *Ditt.*⟩ a Vercingetorige euocatos: VII 44, 5; 1, 34, 4 *u.* **C. b)**; 2, 1, 4 *u.* **F. a)** multitudo;) ¶ exagitare: II 29, 5 *u.* **F. a)** milia; ¶ quibus succensis circumuenti flamma exanimantur ⟨examinantur *BQh*⟩ homines: VI 16, 4; ¶ (existimare: 3, 103, 1 *u.* **F. a)** milia;) ¶ (expedire: I 49, 3 *u.* **F. a)** milia; ¶ magno cum periculo prouinciae futurum, ut homines bellicosos, populi Romani inimicos (*i. e.* Heluetios), locis patentibus . . . finitimos haberet: I 10, 2; 28, 1 *u.* **F. a)** milia; ¶ pro uictimis homines immolant aut se immolaturos uouent: VI 16, 2; ¶ **(**impedire,**)** impellere: VI 20, 2 *u.* **A. a)** capere; ¶ **(**incitare: III 10, 3 *ib.* odisse;**)** ¶ inducere: I 27, 4 *u.* **F. a)** milia; ¶ (intercipere: 1, 55, 1 *ib.* numerus;) ¶ interficere: (III 6, 2 *ib.* milia;) V 7, 9 *u.* **D.** circumsistere; (VI 34, 5 *u.* **F. a)** stirps; VII 77, 8 *ib.* milia;) eos . . . homines imperitos et per conloquium deceptos crudelissime interfecisse: 1, 85, 3; ¶ **(**iudicare: II 27, 5 *u.* **A. a)** audere;**)** ¶ (iuuare: I 26, 6 *u.* **F. a)** milia;) ¶ (mittere: I 49, 3; VII 21, 2 *u.* **F. a)** milia; VII 5, 1; 3, 104, 2 *u.* **C. b)**;) ¶ idoneos nactus homines, per quos ea, quae uellet, ad eum perferrentur, petit ab utroque: 1, 9, 1; ¶ (occidere: II 33, 5 *u.* **F. a)** milia;) ¶ perterrere: I 27, 4; (III 6, 2) *ib.* ¶ (perturbare: VII 84, 5 *ib.* mentes;) ¶ consurgunt ii, qui et causam et hominem probant: VI, 23, 7; ¶ capti homines equique ⟨*Ciacc.*; equitesque *codd.*⟩ producebantur: 2, 39, 5; ¶ (reducere: I 28, 1 *u.* **F. a)** milia;) ¶ (reicere: II 33, 5 *ib.*;) ¶ (relinquere: II 29, 4 *ib.*;) ¶ restituere: I 53, 6 *u.* **D.** eripere; ¶ **(**reuocare: III 17, 4 *u.* **F. a)** multitudo;**)** ¶ sequi: I 26, 5. 6 *ib.* milia; ¶ (submittere: VII 21, 2 *ib.*;) ¶ terrere: VI 20, 2 *u.* **A. a)** capere; ¶ (traducere: I 31, 5 *ib.* adamare; I 35, 3 *u.* **F. a)** multitudo;) ¶ ulcisci: I 14, 5 *u.* **A. a)** dolere; ¶ (uocare: 1, 34, 4 *u.* **C. b)**; 2, 1, 4 *u.* **F. a)** multitudo.)

E. dat.; a): (attribuere: VI 22, 2 *u.* **F. a)** cognatio;) ¶ concedere: I 14, 5 *u.* **A. a)**

dolere; ¶ (Dumnorigem) matrem in Biturigibus ⟨c⟩ homini illic nobilissimo ac potentissimo conlocasse: I 18, 6; ¶ (dare: I 7, 5 *u.* **A. a)** temperare;) ¶ (imperare: VII 30, 4 *u.* **D.** consternare;) ¶ (innasci: VII 42, 2 *u.* **F. a)** genus;) ¶ (libere, licere: 2, 29, 3 *ib.;*) ¶ legatum . . . sese magno cum periculo . . . hominibus feris (*i. e.* Germanis) obiecturum existimabat: I 47, 3; ¶ (obtemperare: 1, 35, 1 *u.* **F. a)** uoluntas;) ¶ (parare: I 31, 10 *ib.* milia;) ¶ (uri) neque homini neque ferae, quam conspexerunt ⟨conspexerint β⟩, parcunt: VI 28, 2; ¶ quod . . . ne singulari quidem ⟨c⟩ umquam homini eo tempore anni semitae patuerant: VII 8, 3; ¶ persuadere: III 18, 2 *u.* **D.** deligere; ¶ **(**ut, quidquid intercederet temporis, hoc omne ⟨omni *af;* homini *Ohl*⟩ uictoriam ⟨-ia *O*₁⟩ morari uideretur ⟨uteretur *O*₁⟩: 2, 39, 5.**)**

b): **(**plerumque omnibus ⟨hominibus *dett.; Np., Hold., Dt.*[2]⟩ Gallis ⟨gallicis *MQ*⟩ . . . breuitas nostra contemptui est: II 30, 4;**)** ¶ hic ⟨c⟩ cognosci licuit, quantum esset hominibus praesidii in animi firmitudine: 3, 28, 4.

F. genet.; a): si qua hominum aequitate res ad otium deduci posset: 1, 5, 5; ¶ accidisse igitur his, quod plerumque hominum ⟨-ibus *O*⟩ nimia pertinacia atque arrogantia accidere soleat, uti eo recurrant et id cupidissime petant, quod paulo ante contempserint: 1, 85, 4; ¶ magistratus ac principes in annos singulos gentibus cognationibusque ⟨cognationibus *a;* cognationesque *BM*⟩ hominum . . . quantum . . . uisum est agri ⟨c⟩ attribuunt atque anno post alio transire cogunt: VI 22, 2; ¶ (cum) concilia conuentusque hominum fugeret: 1, 19, 2; ¶ comprobat hominis (*i. e.* Labieni) consilium fortuna: V 58, 6; ¶ hortatur, non solum ab eruptionibus caueant, sed etiam singulorum hominum occultos exitus adseruent ⟨c⟩: 1, 21, 4; ¶ Pompeius autem, ut famam opinionemque hominum teneret, sic ⟨c⟩ pro castris exercitum constituebat, ut: 3, 56, 2; permotus hominum fama scribendum ad te existimaui: *ap. Cic. ad Att.* X 8 *B*, 1; ¶ si modo insulam adisset, ⟨et *add.* α⟩ genus hominum perspexisset, loca, portus, aditus cognouisset: IV 20, 2; in omni Gallia eorum hominum, qui ⟨in *add.* β⟩ aliquo sunt numero atque honore, genera sunt duo: VI 13, 1; iracundia et temeritas, quae maxime illi hominum generi est innata: VII 42, 2; legiones in Hispaniam praemiserat VI ⟨c⟩ . . . . † huic ⟨et CCCC *R. Menge;* huc *cod. Ach. Statii; edd.*⟩ optimi ⟨optimo *f*⟩ generis hominum ex Aquitanis montanisque, qui Galliam prouinciam attingunt, ⟨adiecerat *add. Jurinius; Db., Dt.;* addiderat *add. Np.*⟩: 1, 39, 2; (51, 2 *u.* milia;) erat ⟨*om. codd.: Np., Db.; add. (Kran.:) Dt.*⟩ ciuile bellum; genus hominum, cui ⟨*Oud.;* quia *f;* qui *O;* quod *ahl; Db.*⟩ liceret ⟨licere *af*⟩ libere facere ⟨cui quod liberet liceret facere *Madu.*⟩ et sequi quod uellet ⟨uel *af;* uellent *O; u. CC*⟩: 2, 29, 3; ut a quo genere hominum uictoriam sperasset ⟨speraret *a*[1]⟩, ab eo initio fugae facto paene proditus uideretur: 3, 96, 4; erant cum Achilla copiae, ut neque numero neque genere hominum neque usu rei militaris contemnendae uiderentur: 3, 110, 1; ¶ neque adhuc hominum memoria repertus est quisquam, qui: III 22, 3; (*ap. Gell.* V 13, 6 *u.* mors;) ¶ omnia enim plerumque, quae absunt, uehementius hominum mentes perturbant: VII 84, 5; ¶ Orgetorix ad iudicium omnem suam familiam, ad hominum milia decem, undique coegit: I 4, 2; Boi et Tulingi, qui hominum milibus circiter XV agmen hostium claudebant et nouissimis praesidio erant: I 25, 6; ex eo proelio circiter hominum milia CXXX superfuerunt eaque tota nocte continenter ierunt. nullam partem noctis itinere intermisso ⟨*u. CC*⟩ in fines Lingonum . . . peruenerunt, cum . . . nostri triduum morati eos sequi non potuissent. Caesar ad Lingonas litteras nuntiosque misit, ne eos frumento neue alia re iuuarent; qui ⟨*CC*⟩ si iuuissent, se eodem loco quo Heluetios habiturum. ipse triduo intermisso cum omnibus copiis eos sequi coepit: I 26, 5. 6; circiter hominum milia sex . . . siue timore perterriti, ne armis traditis supplicio adficerentur, siue spe salutis inducti, quod in tanta multitudine dediticiorum suam fugam . . . ignorari posse existimarent, prima nocte e castris Heluetiorum egressi ad Rhenum . . . contenderunt. quod ubi Caesar resciit, quorum per fines ierant, his uti conquirerent et reducerent . . . imperauit; reductos in hostium numero habuit: I 27, 4; 28, 1; quod paucis mensibus ante Harudum milia hominum ⟨*delend. censet Ciacc.*⟩ XXIIII ad eum uenissent, quibus locus ac sedes pararentur: I 31, 10; eo circiter hominum numero sedecim milia expedita cum omni equitatu Ariouistus misit: I 49, 3; ex hominum milibus LX uix ad quingentos, qui arma ferre possent, sese redactos esse dixerunt: II 28, 2; qui . . . custodiam ⟨c⟩ ex suis ac praesidium ⟨c⟩ sex milia hominum una reliquerunt. hi . . . multos annos a finitimis exagitati, cum alias bellum

inferrent, alias inlatum defenderent, consensu eorum omnium pace facta hunc sibi domicilio locum delegerunt: II 29, 4. 5; occisis ad hominum milibus quattuor reliqui in oppidum reiecti sunt: II 33, 5; ex hominum milibus amplius triginta . . . plus tertia parte interfecta reliquos perterritos in fugam coiciunt ac ne in locis quidem superioribus consistere patiuntur: III 6, 2; celeriter ad clamorem hominum circiter milia sex conuenerunt: IV 37, 2; etsi (castra) erant exigua per se, uix hominum milium septem: V 49, 7; statuunt, ut X milia hominum delecta ex omnibus copiis ⟨c⟩ in oppidum mittantur ⟨submittantur β; *Schn.*⟩: VII 21, 2; si ⟨c⟩ se tot hominum milia cum hostibus coniunxerint, quorum salutem neque propinqui neglegere neque ciuitas leui momento aestimare posset: VII 39, 3; milia hominum delecta LXXX una secum ⟨LXXX delecta secum β⟩ interitura demonstrat: VII 71, 3; quid hominum ⟨β; quid inominum *AQ*¹; quid in hominum *BM,Qcorr.;* quid enim hom. *Fr.*, *Db.*⟩ milibus LXXX ⟨LXXXX α⟩ uno loco interfectis ⟨c⟩ propinquis . . . nostris animi fore existimatis: VII 77, 8; erant praeterea cuiusque generis hominum milia circiter VI: 1, 51, 2; duobusque milibus hominum armatis, partim quos ex familiis societatum delegerat, partim a negotiatoribus coegerat, quosque ex suis quisque ad hanc rem idoneos existimabat, Pelusium peruenit: 3, 103, 1; in his erant legionibus hominum milia tria ⟨terna? (*an* trina?)⟩ CC: 3, 106, 2; ¶ nam neque hominum morte memoria deleri debet: *ap. Gell.* V 13, 6; ¶ pro multitudine autem hominum . . . angustos se fines habere arbitrabantur: I 2, 5; cum ciuitas . . . ius suum exsequi conaretur multitudinemque hominum ex agris magistratus cogerent: I 4, 3; ne quam multitudinem hominum amplius trans Rhenum in Galliam traduceret: I 35, 3; ubi circumiecta multitudine hominum totis moenibus undique in murum lapides iaci coepti sunt: II 6, 2; quod (ciuitas) . . . hominum ⟨omnes *B*²β⟩ multitudine praestabat: II 15, 1; magnaque praeterea multitudo undique ex Gallia perditorum hominum latronumque conuenerat ⟨conuenerant *MQ*⟩ et ⟨*add. Paul; om. codd.; edd.*⟩ quos spes praedandi studiumque bellandi ab agri cultura et cotidiano labore reuocabat: III 17, 4; (Aquitaniam,) quae . . . et regionum latitudine et multitudine hominum † ex tertia parte Galliae ⟨c⟩ est aestimanda: III 20, 1; quorum aduentu magna cum auctoritate et magna cum ⟨*delendum uidetur*⟩ hominum multitudine bellum gerere conantur: III 23, 4; (Vsipetes, Tencteri) magna cum multitudine hominum flumen Rhenum transierunt: IV 1, 1; hominum est infinita multitudo (in Britannia): V 12, 3; qua quidem ex re hominum multitudo cognosci ⟨c⟩ potuit: V 42, 4; fuit antea tempus, cum . . . Galli . . . propter hominum multitudinem agrique inopiam trans Rhenum colonias mitterent: VI 24, 1; frumenta non solum a ⟨c⟩ tanta multitudine iumentorum atque hominum ⟨hom. iumentorumque mult. β⟩ consumebantur, sed etiam: VI 43, 3; (VII 44, 1 *u.* **G. b**);) ad ea perficienda opera C. Trebonius magnam iumentorum atque hominum multitudinem ex omni prouincia euocat ⟨*Ciacc.;* uocat *codd.; edd.*⟩: 2, 1, 4; itaque quodcumque addebatur subsidio, id corruptum ⟨*CC*⟩ timore fugientium terrorem et periculum augebat; hominum ⟨horum *edd. uett.;* eorum *Ciacc.*⟩ enim multitudine receptus impediebatur: 3, 64, 2; ¶ hominum et locorum notitia et usu eius prouinciae nactus aditus ad ea conanda: 1, 31, 2; ¶ plurimum inter eos Bellouacos et uirtute et auctoritate et hominum numero ualere: II 4, 5; quo satis magnus hominum pecorisque numerus conuenerit: V 21, 2; magno pecoris atque hominum numero capto: VI 3, 2; magno pecoris atque hominum numero potitur: VI 6, 1; magnum numerum iumentorum atque hominum intercipiunt: 1, 55, 1; (3, 110, 1 *u.* genus;) ¶ quam rem . . . et paucis ⟨hominum *add. Kran.*⟩ contigisse et pro magnis ⟨a romanis pro maximis *(B²)β*⟩ hominum ⟨omnino *Paul; del. Kran.*⟩ officiis consuesse tribui docebat: I 43, 4; ¶ (homines,) quorum opera Caesar omnibus Gallicis ⟨c⟩ bellis optima fortissimaque erat usus: 3, 59, 1; ¶ opinio: 3, 56, 2 *u.* fama; ¶ pars: III 6, 2 *u.* milia; cum pars hominum in agris remaneret, pars etiam in castra uentitaret: IV 32, 1; ¶ cum essent infirmi ad resistendum propter paucitatem hominum crebris confecti uulneribus: 3, 9, 3; ¶ pertinacia: 1, 85, 4 *u.* arrogantia; ¶ salus: VII 39, 3 *u.* milia; ¶ scelus: I 14, 5 *u.* **A. a)** dolere; ¶ is (timor) uariis ⟨c⟩ hominum sermonibus celeriter augetur: 2, 29, 1; ¶ postea uero, ut est rerum omnium magister usus, hominum adhibita sollertia inuentum est ⟨*u. CC*⟩: 2, 8, 3; ¶ si negotium confici stirpemque hominum sceleratorum interfici uellet ⟨c⟩: VI 34, 5; ¶ ad hominum excitanda studia sublata priore lege duas promulgauit: 3, 21, 1; ¶ homines immolant . . ., quod, pro uita hominis nisi ⟨*fh; om. a*¹; non nisi α⟩ hominis uita ⟨*AQ*β; uita hominis *BM; Aim.; Fr.*⟩ red-

datur, non posse ⟨c⟩ deorum immortalium numen placari arbitrantur: VI 16, 3; HS LX ... Domitio reddit, ne continentior in uita hominum quam in pecunia fuisse uideatur: 1, 23, 4; ¶ debere eos Italiae totius auctoritatem sequi potius quam unius hominis uoluntati obtemperare: 1, 35, 1.

b): idoneos homines deligebat, quorum quisque aut oratione subdola aut amicitia facillime capere ⟨c⟩ posset: VII 31, 2.

c): quod duas Hispanias bellicosissimorum hominum peritissimis atque exercitatissimis ducibus pacauissent: 3, 73, 3.

G. abl.; a): (claudere: I 25, 6 *u.* **F. a)** milia;) ¶ totum montem hominibus compleri ⟨*u. CC*⟩ . . . iussit: I 24, 2; quorum (simulacrorum) contexta uiminibus membra uiuis hominibus complent: VI 16, 4; ¶ (bellum gerere: III 23, 4 *u.* **F. a)** multitudo;) ¶ (potiri: VI 6, 1 *ib.* numerus.)

b): animaduertit collem, qui ab hostibus tenebatur, nudatum hominibus, qui superioribus diebus uix prae multitudine cerni poterat: VII 44, 1.

H. c. praep.; a) ad: (uri) adsuescere ad homines et mansuefieri ⟨c⟩ ne paruuli quidem excepti possunt: VI 28, 4; ¶ (I 4, 2; II 28, 2; 33, 5 *u.* **F. a)** milia.)

b) apud: tantum apud homines barbaros ualuit esse aliquos repertos principes inferendi belli ⟨c⟩: V 54, 4.

c) contra: cui rationi contra homines barbaros atque imperitos locus fuisset: I 40, 9.

d) cum: quod . . . arma ⟨c⟩ . . cum hominibus necessariis et consanguineis contulerint queruntur: 1, 74, 2; ¶ (bellum gerere cum: III 23, 4 *u.* **F. a)** multitudo;) ¶ (transire cum: IV 1, 1 *ib.*)

partem ⟨c⟩ nauium deprimunt, non nullas cum hominibus capiunt: 1, 58, 4.

(e) ex: II 28, 2; III 6, 2 *u.* **F. a)** milia.)

f) inter: regum, qui plurimum inter homines pollent: *ap. Suet.* 6.

g) per: per quos . . . perferrentur: 1, 9, 1 *u.* **D.** nancisci.

(2. = πεζός: 2, 39, 5 *u.* **1. D.** producere.**)**

Homo = is: IV 1, 9; V 58, 6; **(**2, 39, 5.**)**

Adiect.: amicissimus: V 31, 6; asperi: 1, 57, 3; barbari (-us): I 31, 5. 13; 33, 4; 40, 9; IV 22, 1; V 54, 4; VI 10, 2; 1, 34, 4; bellicosi(ssimi): I 10, 2; 3, 73, 3; callidus: III 18, 1; consanguinei: 1, 74, 2; (bellandi) cupidi: I 2, 4; (delecti: VII 21, 2; 71, 3;) desperati: VII 3, 1; docti: 2, 12, 4; exercitati: 1, 57, 3; (expediti: I 49, 3;) feri: I 31, 5; 33, 4; 47, 3; II 15, 5; honestissimus: I 53, 6; idoneus, -i: III 18, 1; VII 31, 2; 1, 9, 1; (3, 103, 1;) imperiti: I 40, 9; IV 22, 1; VI 10, 2; 20, 2; 1, 85, 3; (inimici: I 10, 2;) insueti: VII 30, 4; iracundus: I 31, 13; montani: 1, 57, 3; necessarii: 1, 74, 2; nobilissimus: I 18, 6; omnes: III 10, 3; (pauci: I 43, 4;) perditi: III 17, 4; (plures: I 31, 5;) potentissimus: I 18, 6; (reliqui: II 33, 5; III 6, 2;) scelerati: VI 34, 5; singularis: VII 8, 3; singuli: 1, 21, 4; temerarius, -i: I 31, 13; VI 20, 2; (tot: VII 39, 3;) uiui: VI 16, 4; unus: 1, 35, 1; ¶ **(**homines Galli: II 30, 4;**)** homines ⟨c⟩ Germani: VI 29, 1.

Gen. (abl.) qual.: summae audaciae: VII 5, 1; magnae cognationis: VII 32, 4; summae (ueteris) potentiae: VII 32, 4; 3, 35, 2; tantulae staturae: II 30, 4; magnae (tantae) uirtutis: II 15, 5; 27, 5; — inimico animo: I 7, 5; singulari audacia: 3, 104, 2; (immani corporum magnitudine: IV 1, 9;) singulari uirtute: 3, 59, 1.

honestus. A. = honorificus: neque tutius neque honestius reperies quicquam quam ab omni contentione abesse: *ap. Cic. ad Att.* X 8 *B*, 2.

B. = honoratus, honore adfectus; **a) adiect.; α) pos.**: erant complures honesti adulescentes, senatorum filii et ordinis equestris: 1, 51, 3; ¶ C. Fufium Citam, honestum equitem Romanum, . . . interficiunt: VII 3, 1; ¶ erat unus intus Neruius, nomine Vertico, loco natus honesto: V 45, 2; quod erant honesto loco nati et instructi liberaliter . . . et in honore apud Caesarem fuerant ⟨c⟩: 3, 61, 1.

β) superl.: quod hominem honestissimum prouinciae Galliae . . . sibi restitutum uidebat ⟨c⟩: I 53, 6.

b) ui subst.: et honesti ex iuuentute et cuiusque aetatis amplissimi ⟨c⟩ nominatim euocati atque obsecrati naues conscenderant: 2, 5, 5; ¶ milites . . . inter se per tribunos ⟨c⟩ militum centurionesque atque honestissimos sui generis conloquuntur: 1, 20, 1.

C. = speciosus: ut honesta praescriptione rem turpissimam tegerent: 3, 32, 4.

honorificus: docebat . . . quae senatus consulta quotiens quamque honorifica in eos facta essent: I 43, 7.

honos. *Nom.* honos *exstat* VI 13, 7, honor *(in Caesarianis codd.) nusquam.*

A. obi.: docet se nullum extraordinarium honorem adpetisse, sed exspectato legitimo tempore consulatus eo fuisse contentum, quod

omnibus ciuibus pateret: 1,32,2; ¶ lenibus atque utinam scriptis adiuncta foret uis, comica ut aequato uirtus polleret honore cum Graecis: *ap. Suet. uit. Terent.* 5 *p. 294 Roth;* ¶ neque his petentibus ius redditur neque honos ullus ⟨ullus honor *Aim.*⟩ communicatur: VI 13,7; ¶ uestrum uobis beneficium remitto, mihi meum nomen ⟨*c*⟩ restituite, ne ad contumeliam honorem (*i. e.* imperatoris nomen) dedisse uideamini: 2,32,14; ¶ priuatim ac publice quibusdam ⟨*c*⟩ ciuitatibus habitis honoribus Tarracone discedit: 2,21,5; ¶ cum Lentulus aetatis honorem ostentaret, Domitius urbanam gratiam dignitatemque iactaret: 3,83,1; ¶ suum cum Scipione honorem partitur classicumque apud eum cani et alterum illi iubet praetorium tendi: 3,82,1; ¶ quin etiam ipsis (se) remittere ⟨*c*⟩, si sibi magis honorem tribuere quam ab se salutem accipere uideantur: VII 20,7.

B. dat.: isti ⟨*c*⟩, quorum in aedibus fanisque posita et honori erant et ornatu: *ap. Gell.* IV 16,8; ¶ cuius ipse honori et dignitati semper fauerit adiutorque fuerit: 1,7,1.

C. gen.: tamen hanc iacturam honoris sui rei publicae causa aequo animo tulisse: 1,9,3; in quo iacturam dignitatis atque honoris ipse facturus esset: 1,32,4; ¶ quod . . . Diuiciacus frater in antiquum locum gratiae atque honoris sit restitutus: I 18,8; ¶¶ Caesar honoris Diuiciaci atque Haeduorum causa sese eos . . . conseruaturum dixit: II 15,1.

D. abl.: populi Romani hanc esse consuetudinem, ut socios atque amicos . . . gratia, dignitate, honore auctiores uelit esse: I 43,8; ¶¶ in omni Gallia eorum hominum, qui ⟨in *add.* β⟩ aliquo sunt numero atque honore, genera sunt duo: VI 13,1; — magnoque hi sunt apud eos honore: VI 13,4; ¶ quos (Haeduos et Remos) praecipuo semper honore Caesar habuit, alteros pro uetere . . . fide, alteros pro recentibus . . . officiis: V 54,4.

E. c. praep.; a) ad: summa imperii traditur Camulogeno Aulerco, qui . . . propter singularem scientiam rei militaris ad eum est honorem euocatus ⟨euectus *Whitte*⟩: VII 57,3.

b) cum: quod sit omnibus datum semper imperatoribus, ut rebus feliciter gestis aut cum honore aliquo aut certe sine ignominia domum reuertantur: 1,85,10.

c) de: omnes aut de honoribus suis aut de praemiis pecuniae . . . agebant: 3,83,5.

d) in honorem: centuriones in ⟨*c*⟩ priores ⟨*c*⟩ ordines, equites Romanos in tribunicium restituit honorem ⟨*u. CC*⟩: 1,77,2.

e) in honore: in aliquo honore esse: VI 13,1 *u.* **D.**; hi propter uirtutem non solum apud Caesarem in honore erant, sed etiam apud exercitum cari habebantur: 3,59,3; quod erant honesto loco nati . . . et in honore apud Caesarem fuerant ⟨fuerunt *NOz; Db.*⟩: 3,61,1; ¶ quos ille postea magno in honore habuit: 1,77,2; pecus ⟨panicum *R. Steph.*⟩ uero . . . magno in honore habebant: 3,47,7.

hora. A. obi.: tribusque horis ⟨noctis *codd. add.; del. Göler*⟩ exercitui ad quietem datis castra mouet ⟨*c*⟩: VII 41,1.

B. acc. temp.: 1,46,1; 47,3; (III 5,1; IV 37,3 *u.* **D. b)**.)

C. gen.: cum ex alto se aestus incitauisset, quod bis ⟨iis *h;* bis *αa*⟩ accidit ⟨accedit *α*⟩ semper horarum XII ⟨XXIIII *Kran.*⟩ spatio ⟨*u. CC*⟩: III 12,1; Domitius . . . uix IIII horarum spatio antecedens hostium beneficio periculum uitauit: 3,79,7.

D. abl.; a) sing.: (milites . . . primo ⟨*f;* prima *Oahl; edd.*⟩ uesperi secessionem faciunt: 1,20,1;) — hora circiter tertia ab antecursoribus de Crassi aduentu certior ⟨*c*⟩ factus . . . procedit ⟨*c*⟩: V 47,1; — ipse hora diei circiter ⟨*c*⟩ quarta cum primis nauibus Britanniam attigit: IV 23,2; — sese subito proripiunt hora circiter sexta eiusdem diei ⟨eiusdem diei *delend. cens. Ciacc.*⟩: 1,80,3; — hora circiter VIIII. signo dato legiones educunt ⟨*u. CC*⟩: 1,82,1; — († hora X. ⟨omnia auxilia *Ellebodius*⟩ subsequi pabulatores equitesque reuocari iubet ⟨sine mora reuocari pabulatores equitesque subsequi iubet *Köchly; u. CC*⟩: 1,80,4;) Caesar acceptis litteris hora circiter ⟨circ. hora β⟩ undecima diei statim nuntium in Bellouacos . . . mittit: V 46,1.

b) plur.; α): hoc cum esset modo pugnatum continenter horis ⟨horas *Wsbg.*⟩ quinque: 1,46,1; — quod iniquo loco . . . quinque horis ⟨horas *Wsbg.*⟩ proelium sustinuissent: 1,47,3; ¶ tribus horis Aduatucam uenire ⟨conuenire *a*⟩ potestis: VI 35,8.

β): cum iam amplius horis sex ⟨sex horis β⟩ continenter pugnaretur: III 5,1; amplius horis quattuor fortissime pugnauerunt: IV 37,3; ¶ minus horis ⟨diebus *Kraff.*⟩ tribus milium pedum ⟨*c*⟩ XV ⟨*c*⟩ in circuitu ⟨*c*⟩ munitionem perfecerunt ⟨*u. CC*⟩: V 42,4.

E. c. praep.: cum ab hora septima ad uesperum pugnatum sit: I 26,2; cum ab

hora fere quarta usque ad solis occasum pugnaretur: III 15, 5.

ad horam nonam in ancoris exspectauit: IV 23, 4; — cum a prima luce ad horam octauam pugnaretur ⟨pugnassent β⟩: V 35, 5.

seu quis Gallus seu Romanus ⟨c⟩ uelit ante horam tertiam ad se transire, sine periculo licere; post id tempus . . .: V 51, 3; ut . . . eos, qui de tertia uigilia exissent, ante horam diei VIIII. ⟨IIII *Göl.*⟩ consequerentur: 1, 64, 8.

omnium superiorum dimicationum fructum in eo die atque hora docet consistere: VII 86, 3.

ut, cum . . . eo . . post horam nonam diei Caesar peruenisset, ante mediam noctem ad portas castrorum clamor oreretur ⟨c⟩: V 53, 1; post horam nonam oppidum altissimis moenibus oppugnare adgressus ante solis occasum expugnauit: 3, 80, 6.

hordeum: postquam non modo hordeum ⟨ordeum *l*⟩ pabulumque omnibus locis herbaeque desectae, sed etiam frons ⟨c⟩ ex arboribus deficiebat: 3, 58, 5; ¶ non, illis ⟨illi *Clark.*⟩ hordeum ⟨ordeum *codd.; Np., Dt.*⟩ cum daretur, non legumina recusabant: 3, 47, 7; — panico enim uetere atque hordeo ⟨*ahl;* ordeo *Of; Np., Dt.*⟩ corrupto omnes alebantur, quod ad huius modi casus antiquitus paratum in publicum contulerant: 2, 22, 1; — cogebantur . . . pabulum supportare, quodque ⟨c⟩ erat eius rei minor copia, hordeo ⟨*ahl;* ordeo *Of*⟩ adaugere ⟨adiungere *a pr.*⟩ atque his rationibus equitatum tolerare: 3, 58, 4.

horreo: quod . . . absentis . . Ariouisti crudelitatem uelut si coram adesset horrerent (Sequani): I 32, 4.

horreum: locis certis horrea constituit uecturasque frumenti finitimis ciuitatibus discripsit ⟨c⟩: 3, 42, 4; ¶ (quo (tempore) neque frumenta in † hibernis ⟨horreis *Kran.*⟩ erant neque: 1, 48, 5.)

horribilis: omnibus eius iugi collibus occupatis, qua dispici ⟨c⟩ poterat, horribilem speciem praebebat ⟨*u. CC*⟩: VII 36, 2; V 14, 2 *u.* **horridus.**

horridus: omnes uero se Britanni uitro ⟨c⟩ inficiunt . . . atque hoc horridiores ⟨horridiore *Kraff.*: horribiliores β⟩ sunt in pugna aspectu ⟨*u. CC*⟩: V 14, 2.

hortatu: Pompeius quoque . . . suorum omnium hortatu statuerat proelio decertare: 3, 86, 1.

hortor. 1. subi. sunt homines: A. absol.: Sugambri . . . fuga comparata hortantibus iis, quos ex Tencteris atque ⟨c⟩ Vsipetibus apud se habebant, finibus suis excesserant: IV 18, 4; quod castra mouisset, factum inopia pabuli etiam ipsis hortantibus: VII 20, 3; consilium ceperunt ⟨c⟩ ex oppido profugere hortante et iubente Vercingetorige: VII 26, 1; illum reliqua per se acturum hortantibus ipsis: 3, 16, 5; illi . . . multum ipsis militibus hortantibus . . . naues soluunt: 3, 26, 1.

B. sequitur a) (omisso obiecto) α) ut: petit atque hortatur, ut sine eius (Diuiciaci) offensione animi uel ipse de eo causa cognita statuat uel ciuitatem statuere iubeat: I 19, 5; liberaliter pollicitus hortatusque, ut in ea sententia permanerent, eos (legatos) domum remittit: IV 21, 6; (21, 8 *u.* **b) β) ββ)** ciuitates; V 6, 4 *ib.* principes;) hortatur (Ciceronem), ut pristinam uirtutem retineat: V 48, 6; quoscumque adit . . ., ad suam sententiam perducit (Vercingetorix); hortatur, ut communis libertatis causa arma capiant: VII 4, 4; cohortatus Haeduos de supportando commeatu praemittit ad Boios, qui de suo aduentu doceant hortenturque, ut in fide maneant atque hostium impetum . . . sustineant: VII 10, 3; cum his (adulescentibus) praemium (Conuictolitauis) communicat hortaturque, ut se liberos et imperio natos meminerint: VII 37, 2; (Litauiccus) nuntios tota ciuitate Haeduorum dimittit, . . . hortatur, ut simili ratione, atque ipse fecerit, suas iniurias persequantur: VII 38, 10; apud milites contionatur . . . . hortatur, cuius imperatoris ductu VIIII annis rem publicam felicissime gesserint . . ., ut eius existimationem dignitatemque ab inimicis defendant: 1, 7, 6; (21, 4 *u.* **b) β) γγ)** *in.;* pro quibus rebus hortatur ac postulat, ut rem publicam suscipiant atque una secum administrent: 1. 32, 7.

β) ne (neue): (Ambiorix) in Neruios peruenit hortaturque, ne sui in perpetuum liberandi atque ulciscendi Romanos . . . occasionem dimittant: V 38, 2; contionem apud milites habuit hortatusque est, ne ea, quae accidissent, grauiter ferrent neue his rebus terrerentur multisque secundis proeliis unum aduersum et id mediocre opponerent: 3, 73, 2; cum (Pothinus) ad Achillam nuntios mitteret hortareturque, ne negotio desisteret neue ⟨neu *N*⟩ animo deficeret: 3, 112, 11.

γ) de: nuntii praemissi ab rege Iuba uenerunt, qui illum adesse . . . dicerent et de custodia ac defensione urbis hortarentur: 2, 36, 3.

b) obiectum; α) nihil nisi obi.: (Saburra)

aciem constituit et circumire ordines atque hortari incipit: 2, 41, 2; ¶ Sabinus suos hortatus cupientibus signum dat: III 19, 2; ipse dux hostium Camulogenus suis aderat atque eos ⟨eos *om.* A^1⟩ cohortabatur ⟨hortabatur β; cohortatus *BM*⟩: VII 62, 5.

β) **add. praepos. aut enuntiat.; αα) alqm de:** mandat, ut Libonem de concilianda pace (Rebilus) hortetur: 1, 26, 3.

ββ) **alqm, ut:** huic (Commio) imperat, quas possit adeat ciuitates horteturque ⟨hortaturque B^1a⟩, ut ⟨*om. BM*⟩ populi Romani fidem sequantur: IV 21, 8; ¶ cum militibus regis conloqui coeperunt eosque hortari, ut suum officium Pompeio praestarent ⟨praestaret NO^1x⟩ neue eius fortunam despicerent (-ret NO^1x): 3, 103, 4; ¶ (Dumnorix) principes Galliae sollicitare, seuocare ⟨*c*⟩ singulos ⟨*c*⟩ hortarique coepit, uti ⟨ut *M*β⟩ in continenti remanerent: V 6, 4; ¶ regemque hortatus est, ut ex suis necessariis quos haberet maximae auctoritatis legatos ad Achillam mitteret et quid esset suae uoluntatis ostenderet: 3, 109, 3. Cassium Longinum . . . in Thessaliam, Caluisium Sabinum . . . in Aetoliam misit; maxime eos . . . de re frumentaria ut prouiderent hortatus est: 3, 34, 2; — hortatur Curionem Cn. Domitius . . ., ut fuga salutem petat atque in castra contendat et . . . pollicetur: 2, 42, 3; — consolatus Indutiomarum hortatusque est, uti in officio maneret: V 4, 2; — eosque (Massilienses Nasidius) magnopere hortatur, ut rursus cum Bruti classe additis suis auxiliis confligant: 2, 3, 3; — duo praefecti fabrum . . . a me missi sunt. si uolent grati esse, debebunt Pompeium hortari, ut malit mihi esse amicus quam iis, qui: *ap. Cic. ad Att.* IX 7 *C*, 2.

(Labienus) iurauit se nisi uictorem in castra non reuersurum reliquosque ut idem facerent hortatus est: 3, 87, 6; ¶ suosque (Curio) hortatur, ut spem omnem in uirtute reponant: 2, 41, 3; ¶ adsunt ⟨*CC*⟩ qui nos hortentur, ut a nobis desciscatis: 2, 32, 3.

γγ) **alqm, sequ. coniunctiuus:** tribunos militum et praefectos circummittit atque hortatur, non solum ab eruptionibus caueant, sed etiam singulorum hominum occultos exitus adseruent ⟨obs. *hl*⟩: 1, 21, 4; Labienum Treboniumque hortatur, si rei publicae commodo facere possint, ad eam ⟨*c*⟩ diem reuertantur: VI 33, 5; — 1, 19, 1 *u.* δδ).

δδ) **ne (neue):** cum . . . Caesar . . . excubaret militesque hortaretur, ne quod omnino tempus ab opere intermitteretur: VII 24, 2; 3, 103, 4 *u.* ββ) milites; ¶ (Domitius) in consilio pronuntiat Pompeium celeriter subsidio uenturum hortaturque eos, ne animo deficiant quaeque usui ad defendendum oppidum sint parent: 1, 19, 1.

2. **subiect. sunt res:** secundum ea multae res eum hortabantur, quare sibi eam rem cogitandam et suscipiendam putaret, in primis quod . . . uidebat . . . intellegebat: I 33, 2; multae res ad hoc consilium Gallos hortabantur: superiorum dierum Sabini cunctatio, perfugae confirmatio, inopia cibariorum, . . . spes Venetici belli, et quod fere libenter homines id, quod uolunt, credunt: III 18, 6.

Hortante et iubente: VII 26, 1; **petit atque hortatur, ut:** I 19, 5; **hortatur ac postulat, ut:** 1, 32, 7.

Aduerb.: magnopere: 2, 3, 3; (maxime: 3, 34, 2.)

hospes: quod hominem honestissimum prouinciae Galliae, suum familiarem et hospitem, ereptum e ⟨*c*⟩ manibus hostium sibi restitutum uidebat ⟨*c*⟩: I 53, 6; ¶ hi suos notos hospitesque quaerebant, per quem quisque eorum aditum commendationis haberet ad Caesarem: 1, 74, 5; — hospitem uiolare ⟨hospites uiolari β⟩ fas non putant (Germani): VI 23, 9; — uocatis ad se Amphipoli hospitibus et pecunia ad necessarios sumptus corrogata . . . ex eo loco discessit: 3, 102, 4; ¶ id factum ex suis hospitibus Caesar cognouerat: V 6, 2.

hospitium. (Hospicium *scriptum est in AQ* I 31, 7 *et* VI 5, 4, *in A* I 47, 4, *in B* V 27, 7.)

cum his (Menapiis) esse hospitium Ambiorigi sciebat; item per Treueros uenisse Germanis ⟨*c*⟩ in amicitiam cognouerat: VI 5, 4; — huic et paternum hospitium cum Pompeio et simultas cum Curione intercedebat: 2, 25, 4; ¶ qui (Haedui) et sua uirtute et populi Romani hospitio atque amicitia plurimum ante in Gallia potuissent: I 31, 7; — ut domum ad se quisque hospitio cupidissime reciperet: 2, 20, 5; — commodissimum uisum est . . . Procillum . . . mittere et ⟨*c*⟩ M. ⟨*c*⟩ Metium ⟨*c*⟩, qui hospitio Ariouisti utebatur ⟨usus erat B^2β⟩: I 47, 4; ¶ monere, orare Titurium pro hospitio, ut suae ac militum saluti consulat: V 27, 7; rogati tamen ab Commio pro eius hospitio duo milia/miserunt ⟨*c*⟩: VII 75, 5; ad eum (*i. e.* Ptolomaeum) Pompeius misit, ut pro hospitio atque amicitia patris Alexandria reciperetur atque . . . tegeretur: 3,

103, 3; uel pro hospitio regis Nicomedis uel pro horum necessitate, quorum de re ⟨*c*⟩ agitur, refugere ⟨*c*⟩ hoc munus . . . non potui: *ap. Gell.* V 13, 6.

hostis. *Acc. plur.* hostis *exstare uidetur in X* II 25, 1; *exstat in* α I 53, 5, *in AQ* IV 25, 1, *in B* VII 50, 5, *in a* 2, 14, 3 *et* 38, 4. *Reliquis 50 (55) locis omnes codd.* hostes *habere uidentur.* (*Nom. plur.* hostis *inuenitur in AQ* IV 26, 2.)

A. subiect.: **a)**: abdere: V 9, 4 *u.* **C.** repellere; illi (*i. e.* hostes) ⟨illic *B*⟩ celeriter per exploratores aduentu Caesaris cognito carros impedimentaque sua in artiores siluas abdiderunt: VII 18, 3; ¶ quod non longius hostes aberant quam: II 21, 3; ¶ (abicere: IV 37, 4 *u.* uertere; VII 28, 2 *u.* petere;) ¶ uti ab signis legionibusque (hostes) non absisterent ⟨abstinerent *Madu.*⟩: V 17, 2; ¶ accedere: III 17, 6 *u.* audere; V 51, 2 *u.* coicere; ¶ (adaequare: 2, 16, 3 *u.* recurrere;) ¶ adipisci: V 39, 4 *u.* confidere; ¶ adire: II 7, 3 *u.* contendere; (VII 14, 5 *u.* uideri;) ¶ adoriri: III 24, 3 *u.* cogitare; hostes uero . . ., ubi . . . aliquos singulares . . . egredientes conspexerant, incitatis equis impeditos adoriebantur: IV 26, 2; 32, 5 *u.* perturbare; ¶ repente ex omnibus partibus ⟨*c*⟩ ad pabulatores aduolauerunt: V 17, 2; (VII 72, 2 *u.* **E. a)** multitudo;) ¶ hostes . . . ita perterritos (nostros) egerunt, ut: IV 12, 2; V 43, 3 *u.* coepisse; ¶ (amittere: III 18, 5 *u.* conclamare;) ¶ animaduertere: VII 25, 1 *u.* uidere; (VII 67, 6 *u.* **C.** circumuenire;) ¶ tutius esse arbitrabantur (hostes) obsessis uiis commeatu intercluso sine ullo ⟨*c*⟩ uulnere uictoria potiri: III 24, 2; cum . . . semper . . . (hostes) ipsi ⟨illi *A*⟩ recentes defessis succederent omnemque Galliae salutem in illo uestigio temporis positam arbitrarentur: VII 25, 1; ¶ ascendere: V 43, 3 *u.* coepisse; ¶ ut iam ad uallum castrorum hostes accedere auderent: III 17, 6; V 43, 6 *u.* **E. b)** nemo; ¶ (audire: III 18, 5 *u.* conclamare; VII 61, 4 *u.* distribuere.)

(bellare: 2, 16, 3 *u.* recurrere.)

cadere: II 27, 3 *u.* pugnare; (V 34, 2 *u.* **E. a)** numerus;) ¶ quid hostes consilii caperent exspectabat: III 24, 1; ¶ (cedere: II 19, 5 *et* VII 80, 8 *u.* **C.** insequi; VII 62, 7 *ib.* interficere;) hi . . . hostes loco cedere cogebant: 2, 41, 4; ¶ circumdare: IV 32, 5 *u.* perturbare; ¶ circumfunduntur ex reliquis hostes ⟨host. ex rel. β⟩ partibus, si quem aditum reperire possent ⟨possint β⟩: VI 37, 4; ¶ (circummittere: V 51, 3 *u.* iubere;) ¶ circumsistere: (IV 26, 3 *u.* coicere;) impeditumque ⟨*c*⟩ hostes circumsistunt: V 44, 8; ¶ circumuenire: II 8, 4 *u.* posse; ¶ coepisse: III 5, 1 *u.* instare; illi (hostes) equitatu atque essedis ad flumen progressi . . . nostros prohibere et proelium committere coeperunt: V 9, 3; rarique (hostes) se ostendere et lenius ⟨*c*⟩ quam pridie nostros equites proelio lacessere coeperunt: V 17, 1; nouissimosque premere et primos prohibere ascensu atque . . . proelium committere coeperunt (hostes): V 32, 2; hostes maximo clamore sicuti ⟨insecuti quasi β⟩ parta iam atque explorata uictoria turres testudinesque agere et scalis uallum ascendere coeperunt: V 43, 3; ¶ (cogere: V 40, 3 *u.* oppugnare;) ¶ (Romanos) impeditos in agmine . . . adoriri cogitabant (hostes): III 24, 3; ¶ quod Diuiciacum ⟨*c*⟩ atque Haeduos finibus Bellouacorum adpropinquare cognouerant (hostes): II 10, 5; (III 6, 1 *u.* **D. a)** relinquere; VII 18, 3 *u.* **A. a)** abdere; VII 58, 6 *u.* iubere; VII 88, 1 *u.* committere;) ¶ quod pro uallo carros obiecerant (hostes) et e loco superiore in nostros uenientes tela coiciebant: I 26, 3; (ut . . . his deiectis et coaceruatis cadaueribus qui superessent ut ex tumulo tela in nostros coicerent et pila intercepta remitterent: II 27, 4;) hostes ex omnibus partibus signo dato decurrere, lapides ⟨*c*⟩ gaesaque in uallum coicere: III 4, 1; hostes . . . subfossis ⟨suffossisque β⟩ equis compluribusque nostris deiectis reliquos in fugam coniecerunt: IV 12, 2; cum illi (hostes) aut ex arido aut paulum in aquam progressi omnibus membris expeditis ⟨expediti *BM; Fr., Db.*⟩ notissimis locis audacter tela coicerent et equos insuefactos incitarent: IV 24, 3; (plures (hostes) paucos circumsistebant, alii ab latere aperto in uniuersos tela coiciebant: IV 26, 3;) quo percusso et ⟨*c*⟩ exanimato hunc scutis protegunt hostes, in illum uniuersi tela coiciunt ⟨*sic* β; protegunt, in hostem tela uniuersi coiciunt α; *edd.*⟩ neque dant regrediendi ⟨progrediendi β⟩ facultatem: V 44, 6; (hostes) propius accedunt et tela intra munitionem ex omnibus partibus coiciunt: V 51, 2; ne . . . aut noctu . . . hostium multitudo aduolaret aut interdiu tela in nostros operi destinatos coicere possent ⟨posset β⟩: VII 72, 2; ¶ (se colligere: III 6, 1 *u.* **D. a)** relinquere; V 17, 4 *u.* **E. a)** numerus; VII 80, 8 *u.* **C.** insequi;) ¶ committere proelium: (IV 35, 2 *u.* uertere;) V 9, 3 *et* 32, 2 *u.* coepisse; eius aduentu ex colore uestitus cognito . . . turmisque ⟨*c*⟩ equitum et co-

hortibus uisis ... hostes ⟨uostri *Jurinius; Np., Fr.*⟩ proelium committunt: VII 88, 1; ¶ complere: III 5, 1 *u.* instare; V 40, 3 *u.* oppugnare; (V 51, 4 *u.* contemnere;) ¶ (hostes) ibi uadis repertis partem suarum copiarum traducere conati sunt: II 9, 4; (10, 3 *u.* C. repellere;) magna multitudine naues longas occupare hostes conabantur: 3, 111, 2; ¶ (concidere: VII 62, 4 *u.* E. a) ordines;) ¶ (quod ubi auditum est, conclamant omnes (hostes?) occasionem negotii bene gerendi amittendam non esse; ad castra iri oportere: III 18, 5;) tum suo more (hostes) conclamauerunt, uti ⟨*c*⟩: V 26, 4; ¶ confidere: (I 53, 2 *u.* contendere;) quod ... hanc adepti uictoriam in perpetuum se fore uictores confidebant (hostes): V 39, 4; cum ... hostes loco et numero, nostri uirtute confiderent: VII 50, 1; 68, 3 *u.* C. perterrere; ¶ (conlocare: V 32, 1 *u.* exspectare;) ¶ quantum iam apud eos (*i. e.* Gallos) hostes uno proelio auctoritatis essent consecuti sentiebat: IV 13, 3; ¶ certior factus hostes sub monte consedisse ... misit: I 21, 1; (V 9, 1 *u.* E. a) copiae;) ipsi (hostes) profecti a palude ⟨β; prospecta palude α; proiecta pal. *Np.;* praesepti pal. *E. Hoffm., Db.;* protecti pal. *Ciacc.*⟩ ad ⟨*c*⟩ ripas ⟨ac ripis *Ciacc.*⟩ Sequanae e ⟨*c*⟩ regione Lutetiae contra Labieni castra considunt: VII 58, 6; ¶ eius aduentu hostes constiterunt, nostri se ... receperunt: IV 34, 1; hostes in collibus constiterunt: V 17, 1; (17, 4 *u.* E. a) numerus;) VII 28, 1 *u.* C. perterrere; 1, 45, 1 *u.* uertere; (2, 16, 2 *u.* recurrere;) ¶ conspicere: IV 12, 1 *u.* perturbare; IV 26, 2 *u.* adoriri; ¶ ut se sub ipso uallo constipauerant (hostes) recessumque primis ultimi non dabant: V 43, 5; ¶ hostes ... concilio ⟨*c*⟩ conuocato constituerunt optimum esse domum suam quemque reuerti et, quorum in fines primum Romani exercitum introduxissent, ad eos defendendos undique conuenirent ⟨-re *Hotom.*⟩: II 10, 4; (II 11, 1 *u.* facere;) quibus omnibus rebus hostes inuitati copias traducunt ⟨*c*⟩ aciemque iniquo loco constituunt, nostris uero ...: V 51, 1; ¶ (hostes) sic nostros contempserunt, ut ... alii uallum manu scindere ⟨scandere *Graeuius*⟩, alii fossas complere inciperent: V 51, 4; ¶ (ibi perpauci (hostes?) .. uiribus confisi tranare ⟨tra(ns)natare β⟩ contenderunt: I 53, 2); (hostes) omnibus uicis aedificiisque, quo ⟨*c*⟩ adire potuerant ⟨poterant β; *Flod.*⟩, incensis ad castra Caesaris omnibus copiis contenderunt: II 7, 3; hostes protinus ex eo loco ad flumen Axonam contenderunt: II 9, 3; eadem .. celeritate (hostes) aduerso colle ad nostra castra ... contenderunt: II 19, 8; III 26, 5 *u.* C. circumuenire; neque post id tempus umquam summis nobiscum copiis hostes contenderunt: V 17, 5; ¶ intra eas siluas hostes in occulto sese continebant: II 18, 3; ¶ (conuenire: II 10, 4 *u.* constituere; V 29, 1 *u.* E. a) manus; VII 66, 1 *ib.* copiae;) ¶ conuertere: V 49, 3 *u.* discedere; ¶ (conuocare: II 10, 4 *u.* constituere;) ¶ illi (hostes) ubi praeter spem quos fugere credebant infestis signis ad se ire uiderunt, impetum modo ⟨?⟩ ferre non potuerunt: VI 8, 6.

dare: (IV 27, 1 *u.* polliceri; V 43, 5 *u.* se constipare;) V 44, 6 *u.* coicere; (VII 62, 4 *u.* E. b) quisquam;) ¶ ut potius in suis quam in alienis finibus decertarent et domesticis copiis rei frumentariae uterentur (hostes): II 10, 4; ¶ decurrere: III 4, 1 *u.* coicere; ¶ (defendere: II 10, 4 *u.* constituere; 2, 11, 3 *u.* D. a) dare;) ¶ defetisci: III 4, 3 *u.* succedere; VII 25, 1 *u.* arbitrari; ¶ (se) deicere: III 26, 5 *u.* C. circumuenire; (IV 12, 2 *u.* coicere;) ¶ suspicati hostes huc nostros esse uenturos noctu in siluis delituerant: IV 32, 4; ¶ nullo hoste prohibente aut iter demorante incolumem legionem ... in Allobroges perduxit: III 6, 5; ¶ itaque (hostes) paulisper apud oppidum morati agrosque Remorum depopulati ... contenderunt: II 7, 3; ¶ hostes ... cuneatim constiterunt hoc animo, ut, si qua ex parte obuiam [contra] ueniretur, acie instructa depugnarent: VII 28, 1; ¶ hostes ... consuetudine sua ad pedes desiluerunt: IV 12, 2; (V 17, 4 *u.* E. a) numerus;) ¶ neque prius (hostes) fugere destiterunt quam ad flumen Rhenum ... peruenerunt ⟨peruenerint α; *Hold.*⟩: I 53, 1; ¶ (desperare: III 26, 5 *u.* C. circumuenire; V 26, 3 *u.* A. a) reducere;) ¶ (dimicare: II 21, 5 *u.* E. a) animus; III 24, 2 *u.* existimare;) ¶ ut hostes impetum legionum ... sustinere non possent ripasque dimitterent ac se fugae mandarent: V 18, 5; ¶ qua de causa (hostes) discederent nondum perspexerat: II 11, 2; ⟨hostes *add. Hug; u. CC*⟩ nostris omnibus occupatis qui erant in agris reliqui discesserunt: IV 34, 3; hostes ab se discessisse omnemque ad eum multitudinem conuertisse: V 49, 3; ¶ (disponere: VII 35, 1 *u.* ponere;) ¶ quibus rebus auditis (hostes), quod existimabant tribus locis transire legiones ..., suas quoque copias in tres partes distribuerunt: VII 61, 4; ¶ (hostes) docent ... non posse ⟨*c*⟩ milites contineri, quin ...

in urbem inrumperent: 2, 12, 4 (*Np.* 5); ¶ (hostes) praesidio e regione castrorum relicto et parua manu Metiosedum uersus missa ... reliquas copias contra Labienum d u x e r u n t: VII 61, 5.

(e d u c e r e: II 8, 5 *u.* instruere;) ¶ cum sua cunctatione atque opinione timoris ⟨*R. Steph.;* timidiores *X;* cum spe cunctantiores atque opinione timidiores *Linker; u. CC*⟩ hostes nostros milites alacriores ad pugnandum e f f e c i s s e n t ⟨*c*⟩: III 24, 5; ¶ e f f u g e r e: IV 35, 1 *u.* **C.** pellere; ¶ (e g r e d i: II 11, 1 *u.* facere; VII 28, 3 *u.* **E. a)** pars;) ¶ hostes paulisper morati militum nostrorum impetum non tulerunt s e s e q u e alia ⟨*c*⟩ ex parte oppidi e i e c e r u n t: V 21, 5; ¶ (e r i p e r e: 3, 111, 4 *u.* habere;) ¶ {(hostes) subito meridiano tempore ... portis se ⟨*del. Kreyss.; Dt.*⟩ foras † rumpunt ⟨e r u m p u n t *recc.: Np., Db., Dt.;* se proripiunt *coni. Dt.*⟩: 2, 14, 1;} ¶ (e s s e CCCCXXX milium: IV 15, 3 *u.* **E. a)** numerus;) cum hostem ⟨hostes β⟩ intra portas esse existimarent: VII 47, 4; (firmos esse: I 52, 2 *u.* **E. a)** pars;) reliquos esse: IV 34, 3 *u.* discedere; quod hostes equitatu superiores esse intellegebat: VII 65, 4; (esse uictorem: V 39, 4 *u.* confidere;) ¶ (e u a d e r e: III 19, 4 *u.* **C.** relinquere;) ¶ e x c e d e r e: III 4, 3 *u.* succedere; ¶ illi (hostes) etsi propter multitudinem et ueterem belli gloriam paucitatemque nostrorum se tuto dimicaturos e x i s t i m a b a n t: III 24, 2; VII 61, 4 *u.* distribuere; ¶ ut, si possent, castellum ... e x p u g n a r e n t pontemque interscinderent (hostes): II 9, 4; (10, 4 *u.* intellegere;) ¶ hanc (paludem) si nostri transirent hostes e x s p e c t a b a n t: II 9, 1; hostes ... conlocatis insidiis ... Romanorum aduentum exspectabant: V 32, 1.

quas in partes hostes iter f a c i a n t: I 15, 1; (hostes?) ea re constituta secunda uigilia magno cum ... tumultu castris egressi nullo certo ordine neque imperio, cum sibi quisque primum itineris locum peteret et domum peruenire properaret, fecerunt, ut consimilis fugae profectio uideretur: II 11, 1; cum se illi (hostes?) identidem in siluas ad suos reciperent ac rursus ex silua in nostros impetum facerent: II 19, 5; IV 12, 1 *u.* perturbare; (IV 27, 1 *u.* polliceri;) ¶ (f a l l e r e: VII 50, 2 *u.* **A. b)** fieri;) ¶ f e r r e: III 19, 2 *u.* **C.** impedire; III 19, 3 *et* IV 35, 2 *u.* **A. a)** (terga) uertere; V 21, 5 *u.* eicere; VI 8, 6 *u.* credere; VII 19, 4 *u.* perferre; ¶ f u g e r e *u.* **fugio A. a)** α) *p. 1347 (7 loc.).*

(g e r e r e: III 18, 5 *u.* conclamare.)

cum ipsi (hostes) non amplius octingentos ⟨*c*⟩ equites h a b e r e n t: IV 12, 1; (3, 31, 3 *u.* **C.** relinquere;) quas (naues) si occupauissent (hostes), classe Caesari ⟨*c*⟩ erepta portum ac mare totum in sua potestate haberent, commeatu auxiliisque Caesarem prohiberent: 3, 111, 4.

(i a c ē r e: II 27, 3 *u.* pugnare;) ¶ uidet i m m i n e r e hostes: VI 38, 2; ¶ nostris animus ⟨*c*⟩ augetur; hostes ⟨et hostes sunt β⟩ in fugam coniecti se ipsi multitudine i m p e d i u n t atque angustioribus portis relictis ⟨*CC*⟩ coartantur β; *Schn.;* coaceruantur *recc.; rell. edd.;* coaceruati tum α⟩: VII 70, 3; ¶ i n c e n d e r e: (II 7, 3 *u.* contendere;) VII 58, 6 *u.* iubere; 2, 14, 4 *u.* se recipere; ¶ (i n c i p e r e: V 51, 4 *u.* contemnere;) ¶ i n c i t a r e: IV 24, 3 *u.* coicere; (IV 26, 2 *u.* adoriri;) ¶ hostes ... secundo magnoque uento ignem operibus i n f e r u n t: 2, 14, 1; ¶ i n s e q u i: {V 43, 3 *u.* coepisse;} ut ... quo minus libere hostes insequerentur, terreret ⟨*CC*⟩: VII 49, 2; ne tum quidem insecutis hostibus ... pontem ⟨*c*⟩ reficit ⟨*c*⟩: VII 53, 4; (67, 4 *u.* **C.** tardare;) 1, 45, 1 *u.* uertere (terga); ¶ i n s i s t e r e: II 27, 3 *u.* pugnare; ¶ hostes neque a ⟨*c*⟩ fronte ex inferiore loco subeuntes intermittere et ab utroque latere i n s t a r e ... uidit: II 25, 1; cum ... hostes acrius instarent languidioribusque nostris uallum scindere et fossas complere coepissent: III 5, 1; ¶ hostes item ⟨*c*⟩ suas copias ex castris eductas i n s t r u x e r a n t: II 8, 5; (hostes) copias omnes in loco edito atque aperto instruxerunt: VII 18, 3; (28, 1 *u.* depugnare;) ¶ (i n s u e f a c e r e: IV 24, 3 *u.* coicere;) ¶ hostes ubi et de expugnando oppido et de flumine transeundo spem se fefellisse i n t e l l e x e r u n t: II 10, 4; 2, 16, 3 *u.* recurrere; ¶ {i n t e n d e r e: III 26, 5 *u.* **C.** circumuenire;} ¶ (i n t e r c i p e r e: II 27, 4 *u.* coicere;) ¶ (i n t e r c l u d e r e: III 24, 2 *u.* arbitrari;) ¶ (i n t e r f i c e r e: IV 32, 5 *u.* perturbare; 3, 31, 3 *u.* **C.** relinquere;) ¶ i n t e r m i t t e r e: II 25, 1 *u.* instare; ¶ i n t e r s c i n d e r e: II 9, 4 *u.* expugnare; ¶ i n t r o i r e: V 43, 6 *u.* **C.** uocare; ¶ i n t r o r u m p e r e: V 51, 4 *u.* uideri; ¶ (i n u e n i r e: I 53, 2 *u.* reperire;) ¶ eodem itinere, quo hostes i e r a n t, ad eos contendit: I 21, 3; (III 18, 5 *u.* conclamare;) ¶ praeconibusque circummissis pronuntiari i u b e n t (hostes): V 51, 3; hostes re cognita ... Lutetiam incendi ⟨incendunt β⟩ pontesque eius oppidi rescindi iubent: VII 58, 6.

l a c e s s e r e: V 17, 1 *u.* coepisse.

se fugae m a n d a r e: V 18, 5 *u.* dimittere; (VII 67, 6 *u.* **C.** circumuenire;) ¶ m i t t e r e:

IV 27, 1 *u.* C. superare; (VII 61, 5 *u.* ducere;) ¶ morari: II 7, 3 *u.* depopulari; V 21, 5 *u.* eicere.

nancisci: V 9, 4 *u.* C. repellere; ¶ tirones . . . iure iurando accepto nihil iis ⟨*c*⟩ nocituros hostes se Otacilio ⟨*c*⟩ dediderunt: 3, 28, 4.

obicere: I 26, 3 *u.* coicere; ¶ obsidere: III 23, 7 *u.* uagari; (III 24, 2 *u.* arbitrari;) ¶ occupare: 3, 111, 2 *u.* couari; 3, 111, 4 *u.* habere; ¶ hostes postero die multo maioribus coactis copiis castra oppugnant, fossam complent: V 40, 3; ¶ ubi hostes ad legatos exercitumque peruenerunt, uniuersi se ad pedes proiciunt; orant, ut aduentus Caesaris exspectetur: 2, 12, 2 (*Np.* 3); ¶ se ostendere: V 17, 1 *u.* coepisse; ex utraque parte eius uallis subito se ostenderunt (hostes): V 32, 2.

(pabulari: VII 14, 5 *u.* uideri;) ¶ (parēre: I 53, 2 *u.* reperire; V 43, 3 *u.* coepisse;) ¶ (indignantes milites,) quod conspectum suum hostes perferre ⟨ferre β⟩ possent tantulo spatio interiecto: VII 19, 4; ¶ at hostes, ubi primum nostros equites conspexerunt . . ., impetu facto celeriter nostros perturbauerunt: IV 12, 1; hostes . . . dispersos (nostros) . . . subito adorti paucis interfectis reliquos incertis ordinibus perturbauerant, simul equitatu atque essedis circumdederant: IV 32, 5; ¶ peruenire: I 53, 1 *u.* desistere; (II 11, 1 *u.* facere;) 2, 12, 2 (3) *u.* orare; ¶ petere: (II 11, 1 *u.* facere;) III 26, 5 *u.* C. circumuenire; illi (hostes) . . . primo concursu in fugam coniecti proximas siluas petierunt ⟨*AQ*β; petiuerunt *(B)M; plur. edd.*⟩: VI 8, 6; necessario dispersos hostes (pabulum) ex aedificiis petere: VII 14, 4; (hostes) ueriti, ne omnino spes fugae tolleretur, abiectis armis ultimas oppidi partes . . . petiuerunt: VII 28, 2; ¶ (obsides daturos quaeque imperasset ⟨sese *add.* β⟩ facturos esse ⟨*om.* β⟩ polliciti sunt ⟨hostes *an* legati?⟩: IV 27, 1;) ¶ (hostes) a ⟨*c*⟩ milibus passuum minus duobus castra posuerunt: II 7, 3; quod omnem spem hostes in celeritate ponebant: V 39, 4; (cum uterque utrimque ⟨*c*⟩ exisset ⟨*c*⟩ exercitus ⟨*c*⟩, ⟨hostes *add. Vielh.*⟩ in conspectu fereque e regione *Caesaris castra ponebat ⟨*Paul;* ponebant α; *Vielh.; u. CC*⟩ dispositis exploratoribus: VII 35, 1;) ¶ populari: II 9, 5 *u.* prohibere; ¶ posse: II 7, 3 *u.* contendere; cotidie . . . quid hostis uirtute posset et quid nostri auderent periclitabatur ⟨*c*⟩: II 8, 2; ne . . . hostes, quod tantum multitudine poterant, ab lateribus pugnantes suos circumuenire possent: II 8, 4; 9, 4 *u.* expugnare; II 9, 5 *u.* prohibere; IV 35, 2 *u.* (terga) uertere; V 18, 5 *u.* dimittere; V 51, 4 *u.* uideri; VI 8, 6 *u.* credere; VI 37, 4 *u.* circumfundi; VII 14, 4 *u.* C. delere; VII 14, 5 *u.* A. a) uideri; VII 19, 4 *u.* perferre; (VII 72, 2 *u.* coicere; 88, 6 *u.* E. a) copiae; 2, 16, 3 *u.* recurrere;) ¶ potiri: (II 7, 2 *u.* D. a) discedere;) castris impedimentisque eorum hostes potitos . . renuntiauerunt: II 24, 5; (III 24, 2 *u.* arbitrari;) ¶ quem (locum) domestici belli, ut uidebatur ⟨uidebantur *BM; Np., Dt.*[1]⟩ causa ⟨*c*⟩ iam ante praeparauerant (hostes): V 9, 4; ¶ hostes etiam in extrema spe salutis tantam uirtutem praestiterunt, ut: II 27, 3; ¶ (hostes) a dextro cornu uehementer multitudine suorum nostram aciem premebant: I 52, 6; V 32, 2 *u.* coepisse; (VII 28, 3 *u.* E. a) pars;) ¶ ita nostri acriter in hostes ⟨in host. acr. β⟩ signo dato impetum fecerunt itaque hostes repente celeriterque procurrerunt, ut: I 52, 3; (V 44, 6 *u.* F. b) α) immittere;) ¶ ubi ne tum quidem eos (hostes) prodire intellexit: I 50, 2; ¶ proficisci: VII 58, 6 *u.* considere; ¶ progredi: IV 24, 3 *u.* coicere; V 9, 3 *u.* coepisse; (V 43, 6 *u.* E. b) nemo;) (V 44, 6 *u.* coicere;) ¶ ut, si possent (hostes) . . . interscinderent; si minus potuissent, agros Remorum popularentur . . . commeatuque nostros prohiberent: II 9, 5; III 6, 5 *u.* demorari; V 9, 3 *u.* coepisse; ipsi (hostes) ex siluis rari propugnabant nostrosque intra munitiones ingredi prohibebant: V 9, 6; 32, 2 *u.* coepisse; 3, 111, 4 *u.* habere; ¶ se proicere: 2, 12, 2 (3) *u.* orare; ¶ (properare: II 11, 1 *u.* facere;) ¶ propugnare: V 9, 6 *u.* prohibere; ¶ se proripere: 2, 11, 4 (12, 1 *Np.*) *u.* C. perterrere; 2, 14, 1 *u.* erumpere; ¶ (prospicere: VII 58, 6 *u.* considere;) ¶ protegere: V 44, 6 *u.* coicere; ¶ aciem instruxit, hostibus ⟨hostibusque *B*[2]β⟩ pugnandi potestatem fecit: I 50, 1; ut, cum primi eorum (hostium) cecidissent, proximi iacentibus insisterent atque ex eorum corporibus pugnarent: II 27, 3; (et nostris militibus spem minuit et hostes ⟨hostem β⟩ ad pugnam ⟨*AQ*β; pugnandum *BM; Fr., Db., Dt.*⟩ alacriores effecit ⟨alacriorem fecit β⟩: V 33, 5;) (sic uti ⟨*c*⟩ omnino pugnandi causa resisteret nemo (hostium?): V 51, 5;) potitum se ⟨*c*⟩ esse hostium castris, expulisse ac superasse pugnantes: 3, 73, 5.

at hostes sine fide tempus atque occasionem fraudis ac doli quaerunt: 2, 14, 1.

prius quam se hostes ⟨hostes se β⟩ ex terrore ⟨pauore β⟩ ac fuga reciperent: II 12, 1;

(19,5 *u.* facere;) IV 27,1 *u.* C. superare; 1,45, 1 *u.* (terga) uertere; illi (hostes) sub murum se recipiunt ibique musculum turrimque latericiam libere incendunt: 2,14,4; ¶ quod ubi hostes uiderunt ea, quae diu longoque spatio refici non posse sperassent, . . . refecta . . . eodemque exemplo sentiunt totam urbem . . . circummuniri ⟨*c*⟩ posse, sic ut ipsis ⟨istis *h*¹⟩ consistendi in suis munitionibus locus non esset, . . . suorumque tormentorum usum ⟨*c*⟩, quibus ipsi magna sperauissent, *spatii *propinquitate interire parique condicione ex muro ac turribus bellandi data se uirtute nostris adaequare non posse intellegunt, ad easdem deditionis condiciones recurrunt: 2,16,1—3; ¶ desperata re hostes suos ⟨*c*⟩ ab oppugnatione reduxerunt: V 26,3; ¶ hostes uelocissime refugiebant: V 35,1; ¶ regredi: II 23,2 *u.* resistere; (V 44,6 *u.* coicere;) ¶ relinquere: III 23,7 *u.* uagari; (VII 61,5 *u.* ducere;) ¶ (remittere: II 27,4 *u.* coicere;) ¶ (perpauci (hostes?) . . . lintribus inuentis sibi salutem reppererunt ⟨pepererunt *Heinsius; Np.*⟩: I 53,2; II 9,4 *u.* conari;) VI 37,4 *u.* circumfundi; ¶ quem (pontem) superioribus diebus hostes resciderant: VII 58,5; ¶ (milites) rursus ⟨regressos ac *add. B²a?fh*⟩ resistentes hostes redintegrato proelio in fugam coniecerunt ⟨dederunt *β*⟩: II 23,2; (V 51,5 *u.* pugnare; VII 62,4 *u.* E. a) ordines;) ¶ (rumpere: 2,14,1 *u.* erumpere.)

(scandere: V 51,4 *u.* contemnere;) ¶ scindere: III 5,1 *u.* instare; (V 51,4 *u.* contemnere;) ¶ postea quam (hostes) ex nocturno fremitu . . . de profectione eorum ⟨*c*⟩ senserunt: V 32,1; 2,16,2 *u.* recurrere; ¶ sperare: 2,16,1 *et* 2 *ib.*: ¶ (et (quod) non nulli (hostes?) inter carros *raedasque mataras ac tragulas subiciebant nostrosque uulnerabant: I 26,3;) ¶ subire: II 25,1 *u.* instare; ¶ quod diuturnitate pugnae hostes defessi proelio excedebant, alii integris uiribus succedebant: III 4,3; VII 25,1 *u.* arbitrari; ¶ quem (aggerem) cuniculo hostes succenderant: VII 24,2; ¶ (suffodere: IV 12,2 *u.* coicere;) ¶ (superesse: II 27,4 *ib.*:) ¶ suspicari: IV 32,4 *u.* delitescere; ¶ sustinere: V 18,5 *u.* dimittere.

manus tendere: 2,11,4 (*Np.* 12,1) *u.* C. perterrere; ¶ productis Romanorum copiis sese castris tenebant (hostes): III 24,4; ¶ traducere: II 9,4 *u.* conari; V 51,1 *u.* constituere; ¶ (tranare, tra(ns)natare: I 53,2 *u.* contendere;) ¶ transire: II 9,1 *u.* C. impedire; II 10,3 *ib.* repellere *et* interficere; (II 10,4 *u.* A. a) intellegere;) hoc (flumen) neque ipse transire habebat ⟨*c*⟩ in animo neque hostes transituros ⟨transit. host. *a*⟩ existimabat: VI 7,5.

animaduertit . . . hostem et uagari et uias obsidere et castris satis praesidii relinquere: III 23,7; ¶ uelle: V 43,6 *u.* C. uocare; ¶ uereri: VII 28,2 *u.* petere; (VII 67,6 *u.* C. circumuenire;) ¶ cum . . . hostes in nostris castris uersari uidissent: II 24,2; ¶ ita proelium restitutum est atque omnes hostes terga uerterunt: I 53,1; ut (hostes) ne *primum quidem nostrorum impetum ferrent ac ⟨*c*⟩ statim terga uerterent: III 19,3; tandem ⟨*c*⟩ confecti uulneribus hostes terga uerterunt ⟨*Qβ*; uertere *ABM; edd.*⟩: III 21,1; commisso proelio diutius nostrorum militum impetum hostes ferre non potuerunt ac terga uerterunt: IV 35,2; hostes abiectis armis terga uerterunt magnusque eorum numerus est occisus: IV 37,4; hostes ⟨ergo *add. AQ*⟩ terga uertunt ⟨*af; pr. edd.; Np., Dt.;* uerterunt *ah; rell. edd.*⟩; fugientibus ⟨que *add. a*⟩ equites occurrunt: VII 88,3; hostem insolenter atque acriter nostros insequentem supprimit rursusque terga uertere seque ad oppidum Ilerdam recipere et sub muro consistere cogit: 1,45,1; ¶ hostes ubi . . . intellexerunt neque nostros in locum iniquiorem progredi pugnandi causa uiderunt: II 10,4; VI 8,6 *u.* credere; quod (hostes) deustos pluteos turrium uidebant nec facile adire apertos ad auxiliandum animaduertebant: VII 25,1; (hostes) ubi neminem in aequum locum sese demittere ⟨*c*⟩ . . . uiderunt, . . . petiuerunt: VII 28,2; (88,1 *u.* committere;) 2,16,1 *u.* recurrere; (cum illi (hostes?) ⟨ille *Oahl*⟩ celerem in ea re uictoriam . . . consistere uiderent: 3,111,5;) ¶ uideri: (V 9,4 *u.* praeparare; V 44,4 *u.* E. a) pars;) quod ea ⟨*c*⟩ non posse introrumpere uidebantur (hostes): V 51,4; quo pabulandi causa adire posse uideantur (hostes?): VII 14,5; ¶ uti: II 10,4 *u.* decertare; ¶ (uulnerare: I 26,3 *u.* subicere.)

b) a c. pass.: ut urbs ab hostibus capta eodem uestigio uideretur: 2,7,3; ¶ ne auersi ⟨*c*⟩ ab hoste circumuenirentur: II 26,2; ¶ prius . . . quam plane ab his (hostibus) uideri aut quid rei gereretur cognosci posset: III 26,3; ne intercepta epistula nostra ab hostibus consilia cognoscantur: V 48,4; cuius aduentu ab hostibus cognito magnae . . . copiae conuenerunt: VII 57,2; nostri cognitis ⟨hostium *add. codd.:* hosti *Voss.; h. l. om. Ald.; del. Oud.; an* ab hostibus?⟩ insidiis . . . duas nacti turmas ⟨hostium turmas *Ald.*⟩

excepernnt: 3, 38, 4; ¶ cursu incitato in summo colle ab hostibus conspiciebantur: II 26, 3; ¶ non ab hoste, sed ab homine amicissimo Ambiorige ⟨CC⟩ consilium datum: V 31, 6; ¶ etsi ab hoste ea dicebantur: V 28, 1; ¶ obsecrant, ut suis fortunis consulat neu se ab hostibus diripi patiatur ⟨*sic* β; consulat neue ab hostibus diripiantur α; *Np.*, *Fr.*; cons. neue ab omnibus diripiantur *A*; cons., ne ab hostibus diripiantur *Ditt.*⟩: VII 8, 4; ¶ si ab illis (hostibus) initium transeundi fieret: II 9, 1; id ipsum sui fallendi causa milites ab hostibus factum existimabant: VII 50, 2; ¶ (intercipi: V 48, 4 *u.* cognosci;) ¶ cum fratri intercluso ab hostibus auxilium ferret: IV 12, 5; ¶ eodem die legati ab hostibus missi ad Caesarem de pace uenerunt: IV 36, 1; ¶ (quo praecepto ab iis (hostibus?) diligentissime obseruato: V 35, 1;) ¶ suos ab hostibus premi atque aegre sustinere . . . animaduertit: IV 32, 3; (33, 2 *u.* E. a) multitudo;) ¶ pugnatumque ab hostibus ita acriter est, ut ... pugnari debuit: II 33, 4; cum item ab hostibus constanter ac non timide pugnaretur: III 25, 1; ¶ dicit montem, quem a Labieno occupari noluerit, ab hostibus teneri: I 22, 2; sed is locus praesidio ab his ⟨iis *h*⟩ (hostibus) non nimis firmo tenebatur: VII 36, 6; qui (collis) ab hostibus tenebatur: VII 44, 1; ¶ quae (classis) ubi conuenit ac primum ab hostibus uisa est: III 14, 2; 26, 3 *u.* cognosci; ¶ cum septimam legionem . . . item urgeri ⟨urgueri *B*¹*M*⟩ ab hoste uidisset: II 26, 1.

c) abl. abs.: quid esse ⟨*c*⟩ leuius aut turpius quam auctore hoste de summis rebus capere consilium? V 28, 6; ¶ hoc opus . . . subito . . inopinantibus hostibus machinatione nauali . . . ad turrim hostium admouent: 2, 10, 7; ¶ quod . . . tam necessario tempore, tam propinquis hostibus, ab iis non subleuetur: I 16, 6.

B. praed.: in eo concilio Cingetorigem . . . hostem iudicat ⟨indicandum curat β⟩: V 56, 3.

C. obi.: adgredi: II 9, 1 *et* 10, 2 *u.* impedire; equites . . . iter conficiunt, imprudentes atque ⟨*O*²; imprudentesque atque *Nl*; *Db.*; prudentisque ad *af*; prudentes atque *h*: et prudentis atque *O*¹⟩ inopinantes hostes adgrediuntur: 2, 38, 4; ¶ equitum partem . . . ab tergo hostes adoriri iubet: VII 87, 4; (3, 47, 2 *u.* superare;) ¶ equites . . . praecipites hostes egerunt: V 17, 3; ¶ (armare: II 27, 1 *u.* perterrere; IV 23, 2 *u.* E. a) copiae; V 36, 4 *u.* F. b) ire; V 41, 7 *u.* F. a) accipere;) ¶ auertere: I 26, 2 *u.* uidere.

(capere: VI 8, 7 *u.* consectari; VII 11, 8 *u.* E. a) numerus;) ¶ (cernere: VII 62, 1 *ib.* acies;) ¶ circumfundere: VI 37, 4 *u.* A. a) circumfundi; ¶ (circumire: VII 67, 6 *u.* circumuenire;) ¶ circumuenire: I 46, 3 *u.* pellere; II 10, 3 *u.* interficere; hostes undique circumuenti desperatis omnibus rebus se per munitiones deicere et fuga salutem petere contenderunt ⟨*f*; *RSchn.*; intenderunt *X*; *edd.*⟩: III 26, 5; (VII 62, 7 *u.* interficere; qua re animaduersa reliqui (hostes?) ne circumuenirentur ⟨*Q*β; circumirentur *ABM*; *edd.*⟩ ueriti se fugae mandant: VII 67, 6;) ¶ (coaceruare,) coartare: VII 70, 3 *u.* A. a) impedire; ¶ cogere: 1, 45, 1 *ib.* uertere; 2, 41, 4 *ib.* cedere; ¶ in fugam coicere *u.* **coicio** *p. 599* ββ) *(7 loc.)*; (I 52, 6 *u.* E. a) acies;) ¶ (comprehendere: V 21, 6 *u.* interficere;) ¶ (conficere: III 21, 1 *u.* A. a) uertere;) ¶ consectari: (III 19, 4; 26, 6 *u.* relinquere;) quos (hostes) Labienus equitatu consectatus magno numero interfecto, compluribus captis . . . ciuitatem recepit ⟨*c*⟩: VI 8, 7; ¶ (consequi: I 53, 3 *u.* interficere; III 19, 4 *u.* impedire;) ¶ conspicari: II 27, 1 *u.* perterrere; (V 9, 2 *u.* E. a) copiae; V 49, 5 *ib.* multitudo;) ¶ (conspicere: IV 23, 2 *ib.* copiae;) ¶ continere: 3, 47, 2 *u.* superare; ¶ (in fugam conuertere: I 52, 6 *u.* E. a) acies.)

in fugam dare *u.* **do** *p. 947* B. *(3 loc.)*: ¶ ad eam sententiam . . . haec quoque ratio eos (hostes) deduxit, quod: II 10, 5; ¶ hostes, ubi . . . ipsos res frumentaria deficere coepit: II 10, 4; ¶ deicere: (II 27, 4 *u.* A. a) coicere;) VII 28, 1 *u.* perterrere; ¶ dispersis ac paene deletis hostibus: VI 36, 2; hos ⟨*om.* β; os *BM*⟩ omnes cotidie ab equitibus ⟨equitatu β⟩ deleri ⟨β; diligi *AQM*; deligi *B*⟩ posse: VII 14, 4; (88, 6 *u.* E. a) copiae;) ¶ tandem Germani . . . hostes loco depellunt: VII 67, 5; ¶ cum ⟨*c*⟩ sine duce et sine equitatu deprehensis hostibus exploratam uictoriam dimisisset: VII 52, 2; ¶ (desiderare: VII 11, 8 *u.* E. a) numerus;) ¶ tum ex omni parte lapidibus coniectis (hostes) deturbati turrisque succensa ⟨*CC*⟩ est: V 43, 7; ¶ milites . . . dolere hostem ex manibus dimitti: 1, 64, 3; ¶ dispersis ac paene deletis hostibus: VI 36, 2; VII 14, 4 *u.* A. a) petere; ¶ dissipare: VI 35, 3 *u.* perterrere; ¶ (distinere: II 5, 2 *u.* E. a) manus.)

ueritus, ne . . . hostium impetum sustinere

non posset, praesertim quos recenti uictoria efferri sciret: V 47, 4; ¶ hostes alacriores efficere: V 33, 5 *u.* A. a) pugnare; ¶ si forte timoris simulatione hostes in suum locum elicere posset: V 50, 3; cum . . . ad hostem proficisci constituisset, siue eum ex paludibus siluisque elicere siue obsidione premere posset: VII 32, 2; ¶ (euocare: V 43, 6 *u.* uocare;) ¶ (exanimare: V 44, 6 *u.* A. a) coicere;) ¶ (expedire: IV 24, 3 *u.* A. a) coicere;) ¶ milites . . . locum ceperunt eosque (hostes) ex siluis expulerunt: V 9, 7; 3, 73, 5 *u.* superare; ¶ (exuere: III 6, 3 *u.* E. a) copiae; V 51, 5 *u.* F. g).)

hostem alacriorem facere: V 33, 5 *u.* A. a) pugnare: ¶ (fundere: III 6, 3 *u.* E. a) copiae.)

cum (milites) extra et intus hostem haberent: 3, 69, 4.

nostri autem, si ab illis (hostibus) initium transeundi fieret, ut impeditos adgrederentur, parati in armis erant: II 9, 1; hostes impeditos nostri in flumine adgressi magnum eorum numerum occiderunt: II 10, 2; impeditis hostibus propter ea quae ferebant onera . . . eruptionem fieri iubet: III 19, 2; (quos (hostes?) impeditos ⟨*om.* β⟩ integris uiribus milites nostri consecuti magnum numerum eorum occiderunt: III 19, 1;) ¶ (cum . . . nostri (non) longius . . . cedentes (hostes?) insequi auderent: II 19, 5; nostri cedentes (hostes?) usque ⟨*c*⟩ ad ⟨*c*⟩ castra insecuti ⟨*c*⟩ sui colligendi ⟨*c*⟩ facultatem non dederunt: VII 80, 8;) ¶ (instruere: V 18, 2 *u.* E. a) copiae;) ¶ intercludere: 1, 68, 3 *u.* prohibere; ¶ (reliquos omnes (hostes?) equitatu consecuti ⟨consecuti equites β⟩ nostri interfecerunt: I 53, 3;) primos ⟨*c*⟩, qui transierant, equitatu circumuentos (nostri) interfecerunt: II 10, 3; (III 21, 2 *et* V 17, 4 *u.* E. a) numerus; multique (hostes?) in fuga sunt comprehensi atque interfecti: V 21, 6; 43, 5 *u.* E. a) numerus; VI 8, 7 *u.* C. consectari; VII 28, 3 *u.* E. a) pars; VII 50, 5 *u.* F. h) α) inrumpere; ne eo quidem tempore quisquam (hostium?) loco cessit, sed circumuenti omnes interfectique sunt: VII 62, 7; 67, 5 *u.* persequi; VII 68, 2 *u.* E. a) milia; ex his (hostibus) circiter LXXX interfectis, reliquis in fugam coniectis . . . (nostri) in castra se receperunt: 3, 37, 7;) ¶ inuitare: V 51, 1 *u.* A. a) constituere.

ne hostes proelio lacesserent: IV 11, 6; ad lacessendum hostem ⟨β; *om.* α; *edd.*⟩ et ad ⟨*c*⟩ committendum proelium alienum esse tempus: IV 34, 2; neque iam ut aliquid adquireret proelioque hostes lacesseret ⟨lacesceret α⟩, sed ut incolumem exercitum Agedincum reduceret cogitabat: VII 59, 4.

occidere: (II 10, 2; III 19, 4 *u.* impedire;) IV 35, 3 *u.* sequi; nostri milites . . . complures ex his (hostibus) occiderunt: IV 37, 3; (37, 4 *u.* A. a) uertere; V 51, 5 *u.* F. g);) ¶ Caesar hostibus in pugna occupatis . . . Pharum ⟨*c*⟩ prehendit: 3, 112, 5.

committendum non putabat, ut pulsis hostibus dici posset eos ab se per fidem ⟨*CC*⟩ in conloquio circumuentos: I 46, 3; (52, 6 *u.* E. a) acies;) ut ⟨*c*⟩, si essent hostes pulsi, celeritate periculum effugerent: IV 35, 1; primo concursu ab ⟨*c*⟩ dextro cornu, ubi septima legio constiterat, hostes pelluntur atque ⟨host. p. a. *om.* *AQ*β⟩ in fugam coiciuntur: VII 62, 3; perterritis . . hostibus, quod equitatu . . . erant pulsi ⟨equitatus . . . erat pulsus *recc.; pr. edd.*⟩: VII 68, 3; ¶ percellere: 3, 47, 2 *u.* superare; ¶ (percutere: V 44, 6 *u.* A. a) coicere;) ¶ permouere: 3, 47, 2 *u.* superare; ¶ in ipsum Caesarem hostes ⟨hostis α; hostium B^2β⟩ equitatu ⟨equitatum *AQB*β⟩ persequentem incidit: I 53, 5; (hostes) fugientes ⟨que *add.* β⟩ usque ad flumen . . . persequuntur compluresque interficiunt: VII 67, 5; fit in hostes impetus [eorum], sed *de* muro sagittis tormentisque fugientes persequi prohibentur (nostri): 2, 14, 3; ¶ ut nostri . . . proelium redintegrarent, tum ⟨*om.* β⟩ calones perterritos hostes conspicati etiam inermes armatis occurrerunt ⟨occurrerent β; *Schn.*, *Np.*⟩: II 27, 1; praecipit atque interdicit, proterritis ⟨perterritis M^2β⟩ hostibus atque in fugam coniectis . . . unum omnes petant ⟨*c*⟩ Indutiomarum: V 58, 4; dissipatis ac perterritis hostibus . . . manus erat nulla, quae: VI 35, 3; hostes re noua perterriti muro turribusque deiecti in foro ac locis patentioribus ⟨*c*⟩ cuneatim constiterunt: VII 28, 1; perterritisque ⟨territisque α⟩ hostibus, quod equitatu, qua maxime parte exercitus confidebant ⟨*Lips.;* quo maxuma p. exerc. confidebat α; quo maxime confidebant β⟩, erant pulsi: VII 68, 3; cum hostes urbis direptione ⟨*u. CC*⟩ perterriti inermes cum infulis se porta foras uniuersi proripiunt, ad legatos atque exercitum supplices manus tendunt: 2, 11, 4 (12, 1 *Np.*); perterritum, inquit, hostem uides: 2, 34, 4; ¶ hostibus primo aspectu perturbatis incolumem exercitum traduxit: VII 56, 4; ¶ (praesaepire: VII 58, 6 *u.* A. a) considere;) ¶ premere: VII 32, 2 *u.* elicere; ¶ Caesar . . . satis habebat in praesentia hostem rapinis, pabulationibus po-

pulationibusque ⟨*u. CC*⟩ prohibere: I 15, 4; quae (tempestates) et nostros in castris continerent et hostem a pugna prohiberent: IV 34, 4; quem (collem) si tenerent nostri, et aquae magna parte et pabulatione libera prohibituri hostes uidebantur: VII 36, 5; qui prior has angustias occupauerit, ab hoc hostem prohiberi ⟨*O²b¹; prohibere O¹x*⟩ nihil esse negotii: 1, 66, 4; si hostem Hibero intercludere et frumento ⟨*O;* frumentum *z*⟩ prohibere potuissent: 1, 68, 3; causa autem obsidionis haec fere esse consueuit, ut frumento hostes prohiberent: 3, 47, 3; ¶ propellere: IV 25, 1 *u.* summouere; Germani . . . confertis turmis in hostes ⟨hostem *β*⟩ impetum fecerunt eosque propulerunt: VII 80, 6; ¶ Caesar . . . duas acies hostem propulsare . . . iussit: I 49, 4; ¶ nostri . . . eos (hostes) in fugam dederunt, neque longius prosequi potuerunt: IV 26, 5; eos (hostes) fugientes longius Caesar prosequi ueituit: V 9, 8; hinc ad repellendum et prosequendum hostem (legionarii) procurrebant: 2, 8, 2; neque longius fugientes (hostes) prosequi . . . poterant: 2, 41, 4; ¶ (protegere: VII 58, 6 *u.* A. a) considere;) ¶ proterrere: V 58, 4 *u.* perterrere.

(reliquos (hostes?) equites ⟨*c*⟩ consectati paucos, qui ex fuga euaserant, reliquerunt: III 19, 4; quos (hostes) equitatus apertissimis campis consectatus . . . uix quarta parte relicta multa nocte se in castra recepit ⟨*c*⟩: III 26, 6;) quod neque post tergum hostem relinquere uolebat neque: IV 22, 2; ne quem post se hostem relinqueret: VII 11, 1; finitimis hostibus Parthis post se relictis, qui paulo ante M. Crassum imperatorem interfecerant et M. Bibulum in obsidione habuerant, legiones equitesque ex Syria deduxerat: 3, 31, 3; ¶ (nostri . . . per eorum (hostium occisorum) corpora reliquos audacissime transire conantes multitudine telorum reppulerunt: II 10, 3;) (hostes) repulsi ab equitatu se in siluas abdiderunt locum nancti egregie et natura et opere munitum: V 9, 4; (17, 3 *u.* F. h) *β*);) restituto proelio ac repulsis hostibus eo . . . contendit: VII 87, 3; hinc ad repellendum et prosequendum hostem procurrebant (legionarii): 2, 8, 2.

eo die quo consuerat interuallo hostes sequitur et milia passuum tria ab eorum castris castra ponit: I 22, 5; quos (hostes nostri milites) tanto spatio secuti, quantum ⟨*c*⟩ cursu et uiribus efficere potuerunt, complures ex iis occiderunt: IV 35, 3; Caesar . . . duabus legionibus praesidio relictis secutus ⟨hostes *add. Aβ*; *Schn.; om. BMQ; rell. edd.*⟩ . . . altero die ad Alesiam castra fecit: VII 68, 2; ¶ non hostem auctorem ⟨se *add. Pluyg.*⟩, sed rem spectare ⟨expectare *BM*⟩: V 29, 3; ¶ inde fundis, sagittis, tormentis hostes propelli ac summoueri iussit: IV 25, 1; militum pars horum uirtute summotis hostibus . . . incolumis in castra peruenit: VI 40, 8; nec prius . . . quam . . . omni ⟨*CC*⟩ parte summotis hostibus ⟨*om. h*⟩ finis est pugnandi factus: VII 25, 4; in medios hostes inrupit duobusque interfectis reliquos a porta paulum ⟨paululum *β*⟩ summouit: VII 50, 5; hostes ex muro ac turribus summouentur: 2, 11, 3; ¶ hostes proelio superati, simul atque se ex fuga receperunt, statim ad Caesarem legatos de pace miserunt: IV 27, 1; ipsum Caesarem, cuius ductu saepe numero hostes superassent ⟨-asset *B¹;* cuius . . . superassent *del. Paul*⟩, praesentem ⟨*c*⟩ adesse existimarent: VII 62, 2; quicumque alterum obsidere conati sunt, perculsos atque infirmos hostes adorti ⟨*delend. uidetur*⟩ aut proelio superatos aut aliqua offensione permotos continuerunt: 3, 47, 2; potitum se ⟨*c*⟩ esse hostium castris, expulisse ac superasse pugnantes: 3, 73, 5; ¶ supprimere: 1, 45, 1 *u.* A. a) uertere; ¶ (sustinere: VII 5, 2 *u.* E. a) copiae; 1, 51, 5 *ib.* numerus.)

quae res et hostes ad insequendum tardabat et nostros . . . confirmabat: VII 67, 4; ¶ hostem ⟨hostes *A*⟩ impedito atque iniquo loco tenetis: VI 8, 3; ¶ (terrere: VII 49, 2 *u.* A. a) insequi;) quibus rebus et hostes terreri et suos incitari existimauerunt: 3, 92, 3; ¶ (traicere: V 44, 6 *u.* F. h) *α*) immittere;) ¶ (transfigere: VII 62, 4 *u.* E. a) ordines.)

non se hostem uereri, sed angustias itineris . . . timere: I 39, 6; ¶ Caesar rursus ad uexandos hostes profectus: VI 43, 1; ¶ hoc toto proelio . . . auersum ⟨*A²B²;* aduersum *X*⟩ hostem uidere nemo potuit: I 26, 2; ut paene uno tempore et ⟨*c*⟩ ad siluas et in flumine et iam ⟨*c*⟩ in manibus nostris ⟨*u. CC*⟩ hostes uiderentur: II 19, 7; cum Caesar peruenisset . . . neque hostis interim uisus esset: III 28, 3; neque in eo loco hostis est uisus: V 8, 5; Afranius, cum . . . ante se hostem uideret, . . . constitit: 1, 70, 3; perterritum, inquit, hostem uides ⟨-dens *a*⟩, Curio: 2, 34, 4; ¶ centuriones . . . uutu uocibusque hostes, si introire uellent, uocare ⟨euocare *Paul*⟩ coeperunt: V 43, 6; ¶ (uulnerare: V 43, 5 *u.* E. a) numerus.)

D. dat.: a): quod hostibus ⟨*Fr.; Dt.²;* quod ad hostis *C; Schn., Np., Dt.¹;* quoad hostis *B²β;* quod hostis *AQBM²;* quod hostes *M¹;* quod hosti *Ursinus; Db., Hold.*⟩ adpropin-

quabat, . . . Caesar sex legiones expeditas ducebat: II 19, 2; hos item ex proximis [primis] nauibus cum conspexissent, subsecuti hostibus adpropinquarunt ⟨-auerunt β⟩: IV 25, 6; ¶ (cognitis hosti insidiis: 3, 38, 4 *u.* **A. b)** cognosci;) ¶ facultatem dare: (V 17, 4 *u.* **E. a)** numerus;) (V 44, 6 *u.* **A. a)** coicere;) VII 80, 8 *u.* **C.** insequi; (non datur (hostibus) libera muri defendendi ⟨*c*⟩ facultas: 2, 11, 3;) — quo facilius hostibus timoris det ⟨*c*⟩ suspicionem: VI 7, 8; — (2, 16, 3 *u.* **A. a)** recurrere;) ¶ petierunt, ne se et communes liberos hostibus ad supplicium dederent: VII 26, 3; neu se . . . hostibus in cruciatum ⟨in cruc. host. β; *Np.*⟩ dedant: VII 71, 3; ¶ hostibus eadem de causa spes potiundi oppidi discessit: II 7, 2; ¶ (his (hostibus?) Caesar numerum obsidum, quem ante imperauerat, duplicauit: IV 36, 2;) ¶ ab iisdem nostra consilia . . . hostibus enuntiari: I 17, 5; ¶ (locus est: 2, 16, 2 *u.* **A. a)** recurrere;) ¶ hostibus ⟨*c*⟩ pugnandi potestatem fecit: I 50, 1; ¶ (imperare: IV 36, 2 *u.* duplicare;) ¶ equitibus imperat, ut . . . quam maximum hostibus terrorem inferant: VII 8, 3; ¶ nocere: III 14, 1 *u.* **E. a)** fuga; ut . . . tantum in agris uastandis incendiisque faciendis hostibus noceretur: V 19, 3; ¶ ea res per fugitiuos . . . hostibus nuntiatur: I 23, 2; sub lucem hostibus nuntiatur . . .: VII 61, 3; ¶ equites nostri leuisque armaturae pedites . . . aduersis hostibus occurrebant: II 24, 1; 27, 1 *u.* **C.** perterrere; VII 88, 3 *u.* **A. a)** uertere; ¶ incitato equo se hostibus obtulit atque interfectus ⟨*c*⟩ est: IV 12, 6; ¶ (equitatum omnem . . . ad castra hostium mittit . . .; quibus praeerat Saburra: 2, 38, 3;) ¶ nisi uultis aquilam hostibus ⟨*om. h*⟩ prodere: IV 25, 3; ¶ cum . . . semper . . hostibus spes uictoriae redintegraretur: VII 25, 1; ¶ neque cognoscendi quid fieret neque sui colligendi hostibus facultatem relinquunt: III 6, 1; quod . . . neque hostibus diutina laetitia ⟨β; laetatio α; *edd.*⟩ neque ipsis longior dolor relinquatur: V 52, 6; ¶ cum *diuersae *legiones aliae alia in parte hostibus resisterent: II 22, 1; ¶ quod omnibus fere Gallicis bellis ⟨*c*⟩ hostibus nostris inde subministrata auxilia intellegebat: IV 20, 1; ¶ qui . . . eorum corporibus . . . uitam tolerauerunt neque se hostibus tradiderunt ⟨hostibus se tr. β⟩: VII 77, 12; ¶ neu quod iniquitas loci attulisset, id uirtuti ⟨*om.* β⟩ hostium ⟨hosti β⟩ tribuerent: VII 53, 1.

b): ut iam non solum hostibus in contemptionem Sabinus ueniret, sed etiam nostrorum militum uocibus non nihil carperetur: III 17, 5; castra . . . contrahit eo consilio, ut in summam contemptionem ⟨*c*⟩ hostibus ueniat: V 49, 7; ¶ copias se omnes pro castris habiturum et terrori hostibus ⟨hostium β⟩ futurum ⟨non defuturum β⟩: VII 66, 6.

c): quae loca hostibus erant finitima: VII 7, 4.

E. genet.; a): cum hostium acies ⟨ac. host. *a*⟩ a ⟨*om.* β⟩ sinistro cornu pulsa atque in fugam coniecta ⟨B^2β; conuersa α; *edd.*⟩ esset: I 52, 6; prima luce et nostri omnes erant transportati et hostium acies cernebatur: VII 62, 1; ¶ multum fortunam in repentino hostium aduentu potuisse: VI 42, 1; cognito hostium aduentu suas naues ex portu educunt: 1, 57, 2; ¶ uti inter nouissimum hostium agmen et nostrum primum non amplius quinis . . . milibus passuum interesset: I 15, 5; qui . . . agmen hostium claudebant: I 25, 6; qui non bis ⟨*c*⟩ per agmen hostium perequitarit ⟨*c*⟩: VII 66, 7; ¶ hostiumque tam paratus (fuit) ad dimicandum animus, ut: II 21, 5; ¶ qui ⟨*c*⟩ ascensum hostium tardarent: VII 72, 4.

hostium beneficio periculum uitauit: 3, 79, 7.

cum . . . ipse ab hostium castris non longius mille et quingentis passibus abesset: I 22, 1; nisi ipsius copiae prope hostium castra uisae essent: I 22, 3; 22, 5 *u.* **C.** sequi; ipse triplici instructa acie usque ad castra hostium accessit: I 51, 1; Labienus castris hostium potitus . . . misit: II 26, 4; Crassus . . . ad hostium castra contendit: III 24, 5; equites circumitis hostium castris Crasso renuntiauerunt ⟨*c*⟩: III 25, 2; ne ex hostium castris conspici possent: III 26, 2; prius in hostium castris constiterunt, quam: III 26, 3; prius ad hostium castra peruenit quam quid ageretur Germani sentire possent ⟨*c*⟩: IV 14, 1; media nocte silentio profectus ad hostium castra mane peruenit: VII 18, 2; uacua castra hostium Caesar conspicatus . . . traducit: VII 45, 7; itinera . . . castris hostium oppositis tenebantur: 1, 68, 1; quam proxime potest hostium castris castra communit: 1, 72, 5; equitatum omnem prima nocte ad castra hostium mittit: 2, 38, 3; potitum se ⟨*c*⟩ esse hostium castris: 3, 73, 5; ¶ hi propter propinquitatem et celeritatem ⟨cel. et prop. β⟩ hostium nihil iam Caesaris imperium exspectabant: II 20, 4; ¶ an paenitet uos . . ., quod classem hostium primo impetu adueniens profligauerim? 2, 32, 12; ut . . . alii classem hostium celeriter aduolaturam suspicarentur: 2, 43, 2; qua felicitate

⟨*c*⟩ inter medias hostium classes . . . omnes incolumes essent transportati: 3, 73, 3; ¶ Caesar cognito consilio eorum (hostium) ad flumen Tamesim . . . exercitum duxit: V 18, 1; Labienus hostium cognito consilio sperans temeritate eorum fore aliquam dimicandi facultatem . . . proficiscitur: VI 7, 4; ¶ omnes ⟨*c*⟩ alarios in conspectu hostium pro castris minoribus constituit: I 51, 1; ¶ sic omnibus hostium copiis fusis armisque exutis se . . . recipiunt: III 6, 3; dum hostium copiae augerentur equitatusque reuerteretur: IV 13, 2; in omnibus collibus expositas hostium copias armatas conspexit: IV 23, 2; quo in loco hostium copiae consedissent: V 9, 1; hostium copias conspicatus est: V 9, 2; animum ⟨*c*⟩ aduertit ad alteram fluminis ripam magnas esse copias hostium instructas: V 18, 2; quo facilius hostium copias sustinere possint ⟨*c*⟩: VII 5, 2; Caesar cum iniquo loco pugnari hostiumque augeri copias ⟨copias augeri β⟩ uideret: VII 49, 1; interea . . . hostium copiae ex Aruernis equitesque, qui toti ⟨*c*⟩ Galliae ⟨*c*⟩ erant imperati, conueniunt: VII 66, 1; omnes hostium copiae deleri potuissent: VII 88, 6; hostium copiae summissis ab rege auxiliis crebro augebantur: 2, 41, 7; ¶ (corpora: II 10, 3 *u.* C. repellere.)

factum est . . . hostium inscientia ac defatigatione, uirtute militum . . ., ut: III 19, 3; ¶ (neque etiam paruulo detrimento illorum (hostium?) locum ⟨eos *add.* β⟩ relinqui uidebat: V 52, 1;) ¶ tantus fuit etiam post discessum hostium terror, ut: VI 41, 2; ¶ ipse dux hostium Camulogenus suis aderat: VII 62, 5; duces hostium LX milia ⟨*c*⟩ ex omni numero deligunt: VII 83, 4.

equites hostium essedariique acriter proelio . . . conflixerunt: V 15, 1; (VII 66, 1 *u.* copiae;) nam de equitibus hostium, quin nemo eorum progredi modo extra agmen audeat, ne ⟨*c*⟩ ipsos quidem debere dubitare: VII 66, 6; quorum primum impetum equites hostium non tulerunt: 2, 34, 3; ¶ equites nostri . . . cum hostium equitatu proelium commiserunt: II 19, 4; (IV 13, 2 *u.* copiae;) prima luce hostium equitatus . . . proelium . . cum nostris equitibus committit: V 50, 4; equitatus hostium procul uisus est: VII 12, 4; equitatus hostium ab utroque cornu circumire aciem nostram . . . incipit: 2, 41, 5; quod tota acies equitatu hostium circumdata tenebatur: 2, 41, 7; ¶ est animaduersum ab legionariis . . . ex crebris hostium eruptionibus magno sibi esse ⟨*c*⟩ praesidio posse, si: 2, 8, 1; ¶ essedarii: V 15, 1 *u.* equites; ¶ palus erat non magna inter nostrum atque hostium exercitum: II 9, 1; ¶ exploratores hostium . . . ab nostris opprimuntur: VII 61, 1.

intellexit . . . neque hostium fugam captis oppidis reprimi neque iis noceri posse: III 14, 1; elati spe celeris uictoriae et hostium fuga: VII 47, 3.

ubi uero ea pars turris . . . munita est ab omni ictu hostium: 2, 9, 5; ¶ ne quid emineret, ubi ignis hostium adhaeresceret: 2, 9, 1; ne quid ignis hostium nocere posset: 2, 9, 3; ¶ qui (equitatus) sustineret hostium impetum: I 24, 1; neu perturbarentur animo hostiumque impetum fortiter sustinerent: II 21, 2; interim nostri milites impetum hostium sustinuerunt atque amplius horis quattuor fortissime pugnauerunt: IV 37, 3; quod primum hostium impetum multis ultro uulneribus inlatis fortissime sustinuerint: V 28, 4; Labienus . . . ueritus, ne ⟨*c*⟩, si ex hibernis fugae similem profectionem fecisset, hostium impetum sustinere non posset: V 47, 4; hortenturque, ut . . . hostium impetum magno animo sustineant: VII 10, 3; quo facilius repentinos hostium ⟨host. rep. β⟩ impetus sustinerent ⟨sustinere possent β⟩: VII 29, 7; — neque ipsae ⟨*c*⟩ hostium impetum tulerunt: 3, 64, 1; — paulum hostium impetus tardatus est: II 25, 3; — qui cum iis una fuerant, quos primo hostium impetu pulsos dixeram: II 24, 1; ¶ quo incursionis hostium uitandae causa conuenire consuerunt: V 21, 3; ¶ incursus: II 20, 2 *u.* successus; ut tuto ab repentino hostium incursu etiam singuli commeare possent: VII 36, 7; ne in opere faciundo milites repentino hostium incursu exterrerentur: 1, 41, 4; ¶ inscientia: III 19, 3 *u.* defatigatio; ¶ (insidiae: 3, 38, 4 *u.* A. b) cognosci.)

naues longas . . . ad latus apertum hostium constitui . . . iussit: IV 25, 1; ut cohortes . . . ab ⟨*c*⟩ dextro latere ⟨*om. AQ*⟩ hostium constitueret: VII 49, 1; ¶ quod legati eorum (hostium) paulo ante a Caesare discesserant: IV 12, 1; ¶ se in hostium habiturum loco, qui: 2, 25, 6; conuentus . . . eum (Coelium) hostis loco habendum existimabat: 3, 21, 5.

quod hominem honestissimum . . . ereptum e ⟨*c*⟩ manibus hostium sibi restitutum uidebat ⟨*c*⟩: I 53, 6; — docet, quanto opere rei publicae . . . intersit manus hostium distineri: II 5, 2; cum maiores manus hostium adiunctis Germanis conuenissent: V 29, 1; (44, 4 *u.* pars;) ¶ Caesar . . . secutus ⟨hostes *add. A*β; *Schn.; om. BMQ; rell. edd.*⟩, quantum diei tempus est pas-

sum, circiter tribus milibus hostium ⟨*om.* β⟩ ex nouissimo agmine interfectis . . . castra fecit: VII 68, 2; ¶ Caesar primo et propter multitudinem hostium et propter eximiam opinionem uirtutis proelio supersedere statuit: II 8, 1; cum multitudine hostium castra compleri . . . uidissent: II 24, 4; quod cum tanta multitudine hostium ⟨*om. h*⟩ . . . nisi aequo loco . . . legato dimicandum non existimabat: III 17, 7; si illi a multitudine hostium premantur: IV 33, 2; cum magna multitudine hostium premeretur: V 37, 5; trans uallem ⟨*c*⟩ et riuum multitudinem hostium conspicatur: V 49, 5; ne de improuiso aut noctu ad ⟨*c*⟩ munitiones hostium multitudo ⟨mult. host. β⟩ aduolaret: VII 72, 2; ¶ institutas turres, testudines munitionesque hostium admiratur: V 52, 2; ¶ cum is murum hostium paene contingeret: VII 24, 2; 2, 10, 1 *u.* turris.

milites summa ui transcendere in hostium naues contendebant: III 15, 1; in hostium naues transcendebant: 1, 58, 4; ¶ quo minus multitudine militum legionariorum pro hostium numero ualebat: I 51, 1; II 10, 2 (*et* III 19, 4) *u.* C. impedire; quorum (hostium) magno numero interfecto Crassus . . . oppugnare coepit: III 21, 2; animaduertit . . . in dies hostium numerum augeri: III 23, 7; cum hostium numerus capitum CCCCXXX ⟨*c*⟩ milium fuisset: IV 15, 3; 37, 4 *u.* A. a) uertere; magnoque eorum (hostium) numero interfecto neque sui colligendi neque consistendi aut ex essedis ⟨*c*⟩ desiliendi facultatem dederunt: V 17, 4; ab ea parte magnus numerus hostium cadebat: V 34, 2; ut eo die ⟨*CC*⟩ maximus numerus hostium ⟨hostium numerus *f*; *Steph.*⟩ uulneraretur atque interficeretur: V 43, 5; (VI 8, 7 *u.* C. consectari;) oppido potitur perpaucis ex hostium numero desideratis, quin cuncti ⟨uiui β⟩ caperentur: VII 11, 8; magnum hostium numerum pauci sustinuere: 1, 51, 5; — reductos in hostium numero habuit: I 28, 1; hostium se habiturum ⟨in *add. af*⟩ numero ⟨num. hab. β⟩ confirmat, si: VI 6, 3; ne se in hostium numero duceret: VI 32, 1.

cum primi ordines hostium transfixi telis ⟨*c*⟩ concidissent, tamen acerrime reliqui resistebant: VII 62, 4.

quod eam partem minime firmam hostium esse animaduerterat: I 52, 2; (III 26, 6 *u.* C. relinquere;) quaeque ⟨quaque *Np., Db.*⟩ pars ⟨parti α; parte *recc.*; *pr. edd.*; *Db.*⟩ hostium ⟨quaeque host. pars β⟩ confertissima est ⟨manus est *Db.*⟩ uisa, irrumpit ⟨eam inrumpit β⟩: V 44, 4; (parsque (hostium) ibi, cum angusto exitu portarum se ipsi premerent, a militibus, pars iam egressa portis ab equitibus est interfecta: VII 28, 3;) ¶ (ne qua subito inruptio ab hostium peditatu fiat ⟨*u. CC*⟩: VII 70, 2;) ¶ ita multorum mensium ⟨*c*⟩ labor hostium perfidia et ui tempestatis puncto temporis interiit: 2, 14, 4; ¶ factum eius hostis periculum patrum nostrorum memoria: I 40, 5; ¶ milites . . . facile hostium phalangem perfregerunt: I 25, 2; ¶ propinquitas: II 20, 4 *u.* celeritas.

ut . . . exploratis . . hostium rationibus aliud initium belli ⟨*c*⟩ capere possint ⟨*c*⟩: VI 33, 5.

quarum rerum magnam partem temporis breuitas et successus ⟨incursus β; succursus *Nauck*⟩ hostium impediebat: II 20, 2.

temeritas: VI 7, 4 *u.* consilium; ¶ post tergum hostium legionem ostenderunt: VII 62, 6; ¶ (terror: VII 66, 6 *u.* D. b);) ¶ testudines: V 52, 2 *u.* E. a) munitiones; ¶ (turmae: 3, 38, 4 *u.* A. b) cognosci;) ¶ turres: V 52, 2 *u.* E. a) munitiones; quem ⟨*c*⟩ (musculum) a turri latericia ad hostium turrim murumque perducerent: 2, 10, 1; hoc opus . . . inopinantibus hostibus machinatione nauali, phalangis subiectis, ad turrim hostium admouent: 2, 10, 7; milites uectibus infima saxa turris hostium . . . conuellunt: 2, 11, 3.

uirtus: II 8, 1 *u.* multitudo; VII 53, 1 *u.* D. a) tribuere; ¶ sese . . . non facile ab oppidis uim hostium prohibere: I 11, 4; postquam neque aggeres neque fossae uim ⟨una *add.* β⟩ hostium sustinere poterant: VII 87, 5.

b): quorum (hostium) progredi ausus est nemo: V 43, 6; (51, 5 *u.* A. a) pugnare;) ¶ primi: II 27, 3 *u.* A. a) pugnare; ¶ (nec dabat suspicionem fugae quisquam (hostium): VII 62, 4; 62, 7 *u.* C. interficere;) ¶ (quisque: II 11, 1 *u.* A. a) facere.)

F. c. praep.; a) ab: hic ⟨*c*⟩ locus ab hoste circiter passus sescentos . . . aberat: I 49, 3; cum ab hoste non amplius passuum XII milibus abesset: IV 11, 1; ¶ non esse consuetudinem populi Romani ⟨ullam *add.* β⟩ accipere ab hoste armato condicionem: V 41, 7; sibique ipsos . . . maius attulisse detrimentum quam ab hoste ⟨hostibus *N*⟩ accepissent: 3, 72, 3; ¶ etsi a ⟨*om.* β⟩ bello atque hoste discedere detrimentosum esse existimabat: VII 33, 1.

annuum spatium . . . nactus, quod uacuum a bello atque ab hoste otiosum fuerat: 3, 3, 1; ¶ post eum quae essent ⟨*c*⟩ tuta ab hostibus reddebat: II 5, 5.

(uicos atque aedificia incendi oportere hoc spatio ⟨a boia *add. codd.;* ab hoste *Ciacc.; u. CC*⟩ quoque ⟨*c*⟩ uersus, quo: VII 14, 5.)

b) ad: (adpropinquare ad: II 19, 2 *u.* **D. a)** adpropinquare;) ¶ contendere ad: I 21, 3 *u.* **A. a)** ire; ad eos (hostes) contendit: II 10, 1; Caesar ... de ⟨*c*⟩ tertia uigilia ad hostes contendit: V 9, 1; ¶ omnem eam materiam ... conuersam ad hostem conlocabat: III 29, 1; simul signa ad hostem conuerti ... iubet: VI 8, 5; ¶ celeriter haec ad hostes deferuntur: VI 7, 7; haec quoque per exploratores ... ad hostes deferuntur: VI 7, 9; ¶ Cotta se ad armatum hostem iturum negat: V 36, 4; ¶ fratres Litauicci ... paulo ante repperit ad hostes fugisse ⟨profugisse *β*; *Schn.*⟩: VII 40, 3; ¶ cum ... ad hostem proficisci constituisset: VII 32, 2; ¶ huic ... persuadet, uti ⟨*c*⟩ ad hostes transeat: III 18, 2; ¶ qui ubi pro perfuga ad eos (hostes) uenit: III 18, 3; ¶ easque ex tribus partibus, quae ad ⟨qua *af*⟩ hostes uergebant ⟨urgebant *f;* perurgnebant *a*⟩, ... religauerunt: 2, 9, 4.

intellectum est uostros ... minus aptos esse ad huius generis hostem: V 16, 1.

c) aduersus: copiasne aduersus hostem ducere ⟨educere *β*⟩ an ... fuga salutem petere praestaret: IV 14, 2.

d) apud: haec dum apud hostes geruntur: 3, 112, 11.

e) contra: legiones ... infestis contra hostes ⟨hostem *β*⟩ signis constiterunt: VII 51, 3; ¶ reliquas legiones in armis expeditas contra hostem constituit: 1, 42, 1; ¶ sese, contra hostem si ducerentur, ituros, contra ciuem et consulem arma non laturos: 3, 31, 4; ¶ a fronte [castra] contra hostem pedum XV fossam fieri iussit: 1, 41, 4; ¶ Caesar ... nactus planitiem in hac ⟨*c*⟩ contra hostem aciem instruit: 1, 70, 3; ¶ suum quoque equitatum tripertito diuisum contra hostem ire iubet: VII 67, 2; ¶ ibique † una fronte contra hostem castra muniunt: 1, 80, 2; ¶ Caesar ... crates ad extremum tumulum contra hostem proferri et aduersas locari ... iussit: 3, 46, 1; ¶ Labienus hostium cognito consilio ... cum XXV cohortibus magnoque equitatu contra hostem proficiscitur: VI 7, 4.

pares ⟨*c*⟩ eiusdem generis munitiones ... contra exteriorem hostem perfecit: VII 74, 1; ¶ erat eo loco fossa pedum ⟨*c*⟩ XV et uallum ⟨uallus *Ald.*⟩ contra hostem in altitudinem pedum X: 3, 63, 1.

f) cum: si ⟨*c*⟩ se tot hominum milia cum hostibus coniunxerint: VII 39, 3; ¶ simul ... cum hostibus erat pugnandum: IV 24, 2.

g) ex: his ... agros .. in Gallia ex hostibus captos ... tribuerat: 3. 59, 2.

hostes in fugam dat ⟨*c*⟩ ... magnumque ex iis ⟨*c*⟩ numerum occidit atque omnes armis exuit: V 51, 5; ¶ complures ex iis (his): IV 35, 3 *u.* **C.** sequi; IV 37, 3 *ib.* occidere; ¶ (perpauci: VII 11, 8 *u.* **E. a)** numerus;) ¶ ex his **LXXX**: 3, 37, 7 *ib.* interficere.

h) in hostes; α): ut spatium pila in hostes ⟨in host. pila *β*⟩ coiciendi non daretur: I 52, 3; (tela coicere: V 44, 6 *u.* **A. a)** coicere;) ¶ in hostes aquilam ferre coepit: IV 25, 4; ¶ prius ... quam a nobis telum in hostem iaceretur: 3, 86, 3; ¶ Pulio pilum in hostes immittit ⟨mittit *β*⟩ atque unum ex multitudine procurrentem traicit: V 44, 6; celeriter ⟨*c*⟩ nostri clamore sublato pila in hostes immittunt: VI 8, 6; ¶ Antonianae scaphae signo dato se in hostes incitauerunt: 3, 24, 3; ¶ legiones ... conuersa signa in hostes inferrent: II 26, 1; ¶ simul in medios hostes inrupit (Petronius) duobusque interfectis reliquos a porta paulum ⟨paululum *β*⟩ summouit: VII 50, 5; ¶ mittere (pilum): V 44, 6 *u.* immittere; ¶ suisque imperauit, ne quod omnino telum in hostes reicerent: I 46, 2.

β): ut undique uno tempore in hostes impetus fieret: I 22, 3; gladiis destrictis in eos (hostes) impetum fecerunt: I 25, 2; ita nostri acriter in hostes ⟨in h. acr. *β*⟩ signo dato impetum fecerunt ..., ut: I 52, 3; nostri ... in hostes impetum fecerunt atque eos in fugam dederunt: IV 26, 5; nostri acriter in eos (hostes) impetu facto reppulerunt: V 17, 3; VII 80, 6 *u.* **C.** propellere; 2, 14, 3 *ib.* persequi; nostri ... ultro uniuersi in hostes impetum fecerunt: 3, 37, 6; Caesar ... tuba signum dari atque in hostes impetum fieri iussit: 3, 46, 4.

i) inter: erat inter Labienum atque hostem difficili transitu flumen: VI 7, 5.

k) per: per medios hostes perrumpunt: VI 40, 4.

l) pro: sese illum non pro amico, sed pro ⟨*B*²*β*; *Schn.; om. α; rell. edd.*⟩ hoste habiturum: I 44, 11.

Adiect.: aduersus: (I 26, 2;) II 24, 1; alacriores: V 33, 5; (alii: III 4, 3; IV 26, 3; V 51, 4;) armatus *u.* **C.** armare; auersus: I 26, 2; (complures: IV 35, 3; 37, 3; VI 8, 7; VII 67, 5; (cunctantiores: III 24, 5;) (cuncti: VII 11, 8;) defessi: III 4, 3; (VII 25, 1;) dispersi: VI 36, 2; VII 14, 4; duo: VII 50, 5; (expediti:

IV 24,3;) exterior: VII 74,1; finitimi: 3, 31,3; impediti *u.* C. impedire; imprudentes: 2,38,4; inermes: 2,11,4 (*Np.* 12,1); infirmi: 3,47,2; inopinantes: 2,10,7; 38,4; medii: VI 40,4; VII 50,5; (multi: V 21,6; non nulli: I 26,3; nostri: IV 20,1;) omnes: I 53,1.(3; III 18,5; V 51,5; VII 14,4; 62,7; pauci: III 19,4; perpauci: I 53,2; VII 11,8; plures: IV 26,3;) praecipites: V 17,3; (primi: II 10,3; 27,3; V 43,5;) propinqui: I 16,6; (proximi: II 27,3;) (prudentes: 2, 38,4;) rari: V 9,6; 17,1; (recentes: VII 25, 1; reliqui: I 53,3; II 10,3; III 19,4; VII 50, 5; 62,4; 67,6; 3,37,7;) superiores: VII 65, 4; supplices: 2,11,4 (*Np.* 12,1); (timidiores: III 24,5; uiui: VII 11,8;) (ultimi: V 43,5;) uniuersi: (V 44,6;) 2,11,4 (*Np.* 12,1); 12,2; (unus: V 44,6.)

(HS *u.* **sestertius.)**

huc *u. p. 1494 sqq.*

huius modi: panico enim uetere atque hordeo corrupto omnes alebantur, quod ad huius modi casus antiquitus paratum in publicum contulerant: 2,22,1; ¶ (singulari militum nostrorum uirtuti consilia cuiusque modi ⟨huiuscemodi β⟩ Gallorum occurrebant: VII 22,1;) quod id ⟨*add. (Clark,) Madu.*; in *add. Clark.; Np., Db.; om. codd.; Dt.*⟩ huius modi militum consiliis omnium ⟨*Clark.*: otium *codd.; edd.; del. Madu.*⟩ maxime contrarium esse arbitrarentur: 2,30,1; ¶ namque huius modi res aut pudore aut metu tenentur; quibus rebus nox maxime aduersaria est: 2,31,7; ¶ quo in consilio ⟨c⟩ ... non nullae huius ⟨eius β⟩ modi sententiae dicebantur, ut impedimentis relictis ... ad salutem contenderent: III 3,3.

humanitas: neque enim aliter facere poterit (Dolabella): tanta eius humanitas, is sensus, ea in me est beneuolentia: *ap. Cic. ad Att.* IX 16,3; ¶ fiebat aequitate decreti et humanitate Trebonii ⟨c⟩, ... ut: 3,20, 2; — C. Valerium Procillum ..., summa uirtute et humanitate adulescentem: I 47, 4; ¶ fortissimi sunt Belgae, propterea quod a cultu atque humanitate prouinciae longissime absunt: I 1,3.

[**Falso:** neque nunc se illorum humilitate ⟨*Ald.*; humanitate *codd.*⟩ neque aliqua temporis oportunitate postulare, quibus rebus opes augeantur suae: 1,85,5.]

humanus. A.: omnia diuina humanaque iura ⟨*del. Grut.*⟩ permiscentur: 1,6,8.

B.: Vbii ... paulo [quam] sunt eiusdem generis [et] ceteris humaniores ⟨*u. CC*⟩: IV 3,3; — ex iis ⟨c⟩ omnibus longe sunt humanissimi qui Cantium incolunt: V 14,1.

humerus *u.* **umerus.**

humidus *u.* **umidus.**

humilis. A. propr.: quam (turrim) primo ad repentinos incursus humilem paruamque fecerunt: 2,8,1.

alter ... erat uallus humiliore paulo munitione: 3,63,2; — ad celeritatem onerandi subductionisque ⟨c⟩ (naues) paulo facit humiliores quam quibus in nostro mari uti consueuimus: V 1,2.

B. trsl.: **a)** pos.: ciuitatem ignobilem atque humilem Eburonum sua sponte populo Romano bellum facere ausam uix erat credendum: V 28,1; — quem (Viridomarum) Caesar ... ex humili loco ⟨*om.* β⟩ ad summam dignitatem perduxerat: VII 39,1; — sua in Haeduos merita exposuit, quos et quam humiles accepisset, compulsos in oppida, multatos agris, omnibus ereptis copiis ⟨c⟩, imposito stipendio, obsidibus summa cum contumelia extortis, et quam ⟨c⟩ in fortunam quamque ⟨c⟩ in amplitudinem † deduxisset ⟨c; duxisset?⟩: VII 54,3.4.

b) comp.: (Suebi Vbios) uectigales sibi fecerunt ac multo humiliores infirmioresque redegerunt: IV 3,4.

ne latos fines parare studeant potentiores *atque humiliores possessionibus expellant: VI 22,3.

humilitas. A.: has (naues) omnes actuarias imperat fieri, quam ad ⟨c⟩ rem multum humilitas adiuuat ⟨adiuuabat β⟩: V 1,3.

B.: neque nunc se illorum humilitate ⟨*Ald.*: humanitate *codd.*⟩ neque aliqua temporis oportunitate postulare, quibus rebus opes augeantur suae: 1,85,5; ¶ id se facile ex humilitate sua probare posse: V 27,4.

(Hyrrus *u.* **Hirrus.)**